

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ ਜਿਲਦ ਨੌਵੀਂ

ਕਵੀ ਚੁੜਾਮਣੀ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ

ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ

ਜਿਲਦ ਨੌਵੀਂ

(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥਾਵਲੀ - ਜਿਲਦ ੯)
ਕਵੀ ਚੂੜਾਮਣੀ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਕ੍ਰਿਤ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ

[ਰਾਸਿ ਅਠਵੀਂ, ਨੌਵੀਂ ਸਾਰੀ ਤੇ ਦਸਵੀਂ ਜਾਰੀ]

ਮੰਗਲਾਂ ਦੀ ਭਾਵਾਰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨੀ ਟੀਕਾ
ਅਤੇ ਸ਼ੇਸ਼

ਪ੍ਰਯਾਵਾਂ ਤੇ ਉੱਧਾਰਾਂ ਸਮੇਤ ।

ਸੰਪਾਦਿਤ:-

ਪਦਮ ਭੂਸ਼ਨ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਡਾਕਟਰ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ
(ਕਰਤਾ 'ਕਲਗੀਧਰ ਚਮਤਕਾਰ')

ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬ

SRI GUR PARTAP SURAJ GRANTH VOL. IX (in Punjabi)

Kavi Churamani Bhai Santokh Singh
Editor : Bhai Vir Singh

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ ਜਿਲਦ ਨੌਵੀਂ
ਕਵੀ ਚੁੜਾਮਣੀ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ
ਸੰਪਾਦਨ : ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ

© ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬ

ਪਹਿਲੀ ਐਡੀਸ਼ਨ : 1991

ਦੂਜੀ ਐਡੀਸ਼ਨ : 2011

ਕਾਪੀਆਂ : 5000

ਕੀਮਤ : 240/- ਰੁਪਏ

1120 - ਹ.ਪੁ. - 1578

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ : ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬ

ਫਾਪਕ : ਚੇਤਨਾ ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਪ੍ਰੈਸ, ਸ਼ਾਪ ਨੰ: 107, ਬਡਹੇੜੀ, ਸੈਕਟਰ 41-ਡੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ

ਰਾਹੀ : ਕੰਟਰੋਲਰ, ਛਪਾਈ ਤੇ ਸਟੇਸ਼ਨਰੀ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬ

ਸੂਚੀ ਪੱਤ੍ਰ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥਾਵਲੀ ਜਿਲਦ ੯.

ਪ੍ਰਸੰਗ	ਸ਼੍ਰੀ	ਸ਼੍ਰੀ	ਪ੍ਰਸੰਗ	ਸ਼੍ਰੀ	ਪੰਨਾ
ਰਾਸ਼ਿ ਅੱਠਵੀਂ।			ਜੰਗ ਜਾਰੀ।	੨੫	੩੪੦੪
ਮੰਗਲਾ। ਬਿਧੀਚੰਦ ਆਦਿ ਕਥਾ।	੧	੩੩੦੭	ਭਾਈ ਲੱਖੂ ਬੱਧ।	੨੬	੩੪੦੮
ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਦੀ ਆਦਿ ਕਥਾ।	੨	੩੩੧੫	ਪੈਂਦੇ ਦਾ ਅੰਤ ਤੇ ਉਧਾਰ।	੨੭	੩੪੧੧
ਬਿਧੀ ਚੰਦ।	੩	੩੩੧੯	ਅਸਮਾਨ ਖਾਂ ਬੱਧ।	੨੮	੩੪੧੫
ਬਿਧੀ ਚੰਦ। ਬਾਲੂ ਹਸਨਾ।	੪	੩੩੨੩	ਮਿਹਰਾ ਤੇ ਕੁਤਬਾ ਬੱਧ।	੨੯	੩੪੨੦
ਪੈਂਦੇ ਦਾ ਜਵਾਈ। ਸ੍ਰੀ ਤੇਗ			ਜੰਗ ਜਾਰੀ।	੩੦	੪੨੪
ਬਹਾਦਰ ਵਿਆਹ ਆਰੰਭ।	੫	੩੩੨੬	ਕਾਲੇ ਖਾਂ ਬੱਧ।	੩੧	੩੪੨੯
ਸ੍ਰੀ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਵਿਆਹ।	੬	੩੩੩੦	ਵਿਜਯਾਕੀਰਤਪੁਰ ਨੂੰ ਤਜਾਰੀ।	੩੨	੩੪੩੩
ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਉਪਹਾਰਾਂ।	੭	੩੩੩੪	ਕੀਰਤਪੁਰ ਪੁੱਜੇ। ਬੁਢਣ ਸ਼ਾਹ।	੩੩	੩੪੩੬
ਪੈਂਦੇ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ।	੮	੩੩੩੭	ਬੁਢਣ ਸ਼ਾਹ ਪ੍ਰਲੋਕ। ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ		
ਪੈਂਦੇ ਦਾ ਜਵਾਈ। ਬਾਜ਼।	੯	੩੩੪੧	ਹਾਰ ਦੀ ਖੇਬਰ।	੩੪	੩੪੪੦
ਪੈਂਦਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ।	੧੦	੩੩੪੬	ਦੇਉ ਨਗਰ, ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਾਹ।	੩੫	੩੪੪੪
ਪੈਂਦੇ ਖਾਂ ਦੀ ਬੇਮੁਖਤਾ।	੧੧	੩੩੫੧	ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਜੀ ਨੇ ਮੋਈ ਗਉ		
ਕੁਤਬ ਖਾਂ ਨਾਲ ਸਲਾਹ।	੧੨	੩੩੫੬	ਜਿਵਾਈ।	੩੬	੩੪੪੮
ਫਰਿਆਦ ਪੁਚਾਈ।	੧੩	੩੩੬੧	ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਜੀ ਦੇ ਸਮਾਉਣ		
ਕਾਲੇ ਖਾਂ ਨੇ ਬੀੜਾ ਚੁਕਿਆ।	੧੪	੩੩੬੪	ਦੀ ਤਿਆਰੀ।	੩੭	੩੪੫੧
ਲਸ਼ਕਰ ਦੀ ਚੜ੍ਹਾਈ।	੧੫	੩੩੬੮	ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਪ੍ਰਲੋਕ।	੩੮	੩੪੫੪
ਸੰਗਤਾਂ ਗੁਰੂ ਹਜ਼ੂਰ। ਤਸਵੀਰ			ਧੀਰ ਮੱਲ ਦੀ ਕਠੌਰਤਾ।	੩੯	੩੪੫੮
ਚਿੱਤ੍ਰੀ। ਖੋਜਾ ਅਨਵਰ ਦੂਤ।	੧੬	੩੩੭੧	ਰਾਇ ਜੋਧ ਆਦਿ ਦਾ ਆਉਣਾ।	੪੦	੩੪੬੧
ਖੋਜਾ ਅਨਵਰ ਦੂਤ।	੧੭	੩੩੭੬	ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਨੂੰ ਦਸਤਾਰ		
ਖੋਜੇ ਅਨਵਰ ਨੂੰ ਹਾਰ।	੧੮	੩੩੮੦	ਬੰਦੀ।	੪੧	੩੪੬੪
ਲਸ਼ਕਰ ਚੜ੍ਹ ਆਇਆ।	੧੯	੩੩੮੪	ਕੀਰਤ ਪੁਰ ਦੀਪਮਾਲਾ।	੪੨	੩੪੬੭
ਜੰਗ ਆਰੰਭ।	੨੦	੩੩੮੭	ਸ੍ਰੀ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਗੰਭੀਰਤਾ।	੪੩	੩੪੭੦
ਰਾਤ ਦਾ ਜੰਗ।	੨੧	੩੩੯੦	ਬਿਧੀਚੰਦ ਸੁੰਦਰਸ਼ਾਹ ਪ੍ਰਲੋਕ।	੪੪	੩੪੭੪
ਦਿਨ ਦਾ ਜੰਗ।	੨੨	੩੩੯੪	ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਦੇ ਜਾਮੇ		
ਖੋਜਾ ਅਨਵਰ ਬੱਧ।	੨੩	੩੩੯੭	ਨਾਲ ਅੜਕੇ ਫੁੱਲ ਦੁੱਟਾ	੪੫	੩੪੭੭
ਜੰਗ ਜਾਰੀ।	੨੪	੩੪੦੧	ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਤੇ ਮਰਵਾਹੀ।	੪੬	੩੪੮੦
			ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ।	੪੭	੩੪੮੩

ਪ੍ਰਸੰਗ	ਸ਼੍ਰੀ	ਪੰਨਾ	ਪ੍ਰਸੰਗ	ਸ਼੍ਰੀ	ਪੰਨਾ
ਬਾਬਕ ਰਬਾਬੀ ਪੁਲੋਕ ਗਮਨ।	੪੮	੩੪੮੮	ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਨਜ਼ਰਬੰਦ। ਦਾਰਾ		
ਜਾਤੀ ਮਲਕ ਪ੍ਰਤੀ ਉਪਦੇਸ਼।	੪੯	੩੪੯੧	ਨੱਸਿਆ।	੧੩	੩੪੯੦
ਜਾਤੀ ਮਲਕ ਪੁਲੋਕ। ਸੰਗਤ।	੫੦	੩੪੯੪	ਦਾਰੇ ਦਾ ਸ਼ੋਕ ਨਾਮਾ।	੧੪	੩੪੯੪
ਧੀਰ ਮਲ ਦਾ ਅਭਿਮਾਨ।	੫੧	੩੪੯੮	ਗੁਰੂ ਜੀ ਗੋਂਦਵਾਲੋਂ ਖਡੂਰ।	੧੫	੩੪੯੮
ਹੋਲੀ ਖੇਲਨਾ।	੫੨	੩੫੦੨	ਦਾਰਾ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਮੇਲ।	੧੬	੩੬੦੧
ਸ਼੍ਰੀਹਰਿਰਾਇ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰਿਆਈ	੫੩	੩੫੦੫	ਦਾਰਾ ਸ਼ਕੋਹ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼।	੧੭	੩੬੦੪
ਸੂਰਜ ਮਲ ਤੇ ਮਾਤਾ ਮਰਵਾਹੀ	੫੪	੩੫੦੮	ਦਾਰਾ ਵਿਦਾ। ਨੁਰੰਗੇ ਨਾਲ ਜੰਗ	੧੮	੩੬੦੮
ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਦੀ ਬਿਨਯਾ।	੫੫	੩੫੧੧	ਦਾਰਾ ਤਕੀਏ ਵਿਚੋਂ ਕੈਦ।	੧੯	੩੬੧੪
ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਜੀ ਨੂੰ ਵਰ।	੫੬	੩੫੧੫	ਦਾਰਾ ਸ਼ਕੋਹ ਦਾ ਕਤਲ।	੨੦	੩੬੧੭
ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰ ਗੋਵਿੰਦ ਸਚਖੰਡ			ਸਰਮਦ।	੨੧	੩੬੨੧
ਪਯਾਨ।	੫੭	੩੫੧੯	ਸਰਮਦ-ਜਾਰੀ।	੨੨	੩੬੨੪
ਸੱਚ ਖੰਡ ਪ੍ਰਵੇਸ਼।	੫੮	੩੫੨੨	ਸਰਮਦ ਕਤਲ।	੨੩	੩੬੨੮
ਸਰੀਰ ਦਾ ਸਸਕਾਰ।	੫੯	੩੫੨੫	ਨੁਰੰਗੇ ਦਾ ਵੇਸ਼ਾਂ ਤੇ ਫਕੀਰਾਂ		
ਭਾਈ ਭਗਤੂ, ਭਾਈ ਫੇਰੂ।	੬੦	੩੫੨੯	ਨਾਲ ਸਖਤ ਸਲੂਕ।	੨੪	੩੬੩੩
ਰਾਸ਼ਿ ਨੇਵੀਂ।			ਬੇਨਵਾ।	੨੫	੩੬੩੬
ਮੰਗਲ। ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਨਿੱਤ			ਮਥੁਰਾ।	੨੬	੩੬੪੦
ਕ੍ਰਿਯਾ।	੧੩	੩੫੩੫	ਜੈ ਪੁਰਿ।	੨੭	੩੬੪੫
ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਲੋੜ। ਹਰੀੜ।	੨੩	੩੫੪੭	ਪੁਸ਼ਕਰ।	੨੮	੩੬੪੯
ਬਿੰਧਾਂ ਪ੍ਰੇਮਣ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਛਕਿਆ	੩੩	੩੫੫੧	ਅਜਮੇਰ।	੨੯	੩੬੫੨
ਅਜਗਰ ਮੁਕਤ ਕੀਤਾ।	੪੩	੩੫੫੬	ਕਾਂਸ਼ੀ।	੩੦	੩੬੫੬
ਭਾਈ ਗੋਂਦਾ ਧਯਾਨ ਮਗਨ।	੫੩	੩੫੬੧	ਕਾਂਸ਼ੀ। ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਗਿਰਾਵਟ।	੩੧	੩੬੬੦
ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼।	੬੩	੩੫੬੫	ਮੁੱਲਾਂ ਕਾਂਸ਼ੀਆਂ ਨੁਰੰਗੇ ਨੂੰ	੩੨	੩੬੬੪
ਰਾਜੇ ਹਾਬੀ ਮੰਗਣ ਆਏ।	੭੩	੩੫੬੯	ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਾਬਤ ਪ੍ਰੇਰਨਾ।	੩੩	੩੬੬੭
ਭਗਤ ਭਗਵਾਨ।	੮੩	੩੫੭੨	ਨੁਰੰਗੇ ਦੀ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ।	੩੪	੩੬੭੦
ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਬੀਮਾਰ ਤੇ ਸ਼ਾਹਜ਼ਾਦੇ			ਸ਼ਾਹੀ ਦੂਤ ਗੁਰਾਂ ਪਾਸ ਆਯਾ।	੩੫	੩੬੭੪
ਆਕੀ।	੯੩	੩੫੭੭	ਦਿੱਲੀ ਜਾਣ ਹਿਤ ਵਿਚਾਰ।	੩੬	੩੬੭੮
ਸੁਜਾ ਮੁਹੰਮਦ ਤੇ ਚੜ੍ਹਾਈ।	੧੦੩	੩੫੮੦	ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਦਿੱਲੀ ਪੁੱਜੇ।	੩੭	੩੬੮੨
ਮੁਰਾਦ ਬਖਸ਼ ਨਾਲ ਜੰਗ।	੧੧੩	੩੫੮੩	ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਕਰਾਮਾਤਾਂਦਿਆ-		
ਦਾਰਾ ਸ਼ਕੋਹ ਤੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ।	੧੨੩	੩੫੮੬	ਈਆਂ; ਮੋਯਾਬੱਕਰਾ ਜਿਵਾਯਾ।	੩੮	੩੬੮੫

ਪ੍ਰਸੰਗ	ਸ਼੍ਰੀ ਪੰਨਾ	ਪ੍ਰਸੰਗ	ਸ਼੍ਰੀ ਪੰਨਾ
ਜ਼ਹਿਰੀਲੀ ਪੁਸ਼ਾਕ ਪਹਿਨੀ।		ਮਿੱਟੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕੀ।	੫੭੩੭੫੧
ਖਾਣੇ ਦੇ ਫੁੱਲ ਬਣਾਏ।	੩੯੩੬੯੦	ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਤਜਾਗਿਆ।	੫੮੩੭੫੫
ਖੂਹ ਤੇ ਬੈਠੇ। ਮੱਕੇ ਤੋਂ ਫਲ।	੪੦੩੬੯੩	ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਦੇਵੇਂ ਪੁੱਤ੍ਰ ਕਿਵੇਂ	
ਹਿਤੁ ਬੇਗਮ। ਪਦਮਨੀ।	੪੧੩੬੯੭	ਅਗੇ ਕਦੇ ਪਰਖੇ ਸਨ।	੫੯੩੭੫੯
ਦੇ ਚੰਦ। ਤੇਜ਼ੇ ਖਾਣੇ ਗਿਣੇ।	੪੨੩੭੦੧	ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਲਾਹੌਰ ਨੂੰ।	੬੦੩੭੬੩
ਸ਼ੇਰ ਸ਼ਿਕਾਰ। ਬਾਜ਼ ਦਾ ਪੂਰਬ		ਰਾਸ਼ਿ ਦਸਵੀਂ	
ਜਨਮ ਦੱਸਿਆ।	੪੩੩੭੦੪	ਮੰਗਲ। ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ	
ਕਲਪ ਬਿੱਛ ਦੇ ਫਲ। ਕੇਸ		ਜੀ ਕਰਤਾਰ ਪੁਰ ਆਏ।	੧੩੭੬੭
ਕਾਲੇ ਕੀਤੇ। ਜਮਨਾ ਤੇ ਟੁਰੇ।	੪੪੩੭੦੭	ਕਰਤਾਰ ਪੁਰ ਵਸਾਉਣ ਦੀ	
ਗੜੇ ਬੰਦ ਕੀਤੇ। ਮਸਤ ਹਾਥੀ		ਆਦਿ ਕਥਾ।	੨੩੭੭੫
ਤੇ ਚੜ੍ਹੇ।	੪੫੩੭੧੧	ਕਰਤਾਰ ਪੁਰ ਦੀ ਕਥਾ।	੩੩੭੭੮
ਨਿੰਦਕ ਦੀ ਜ਼ਬਾਨ ਬੰਦ। ਦਿਨੇ		ਭਾਈ ਭਗਤੂ।	੪੩੭੮੨
ਤਾਰੇ। ਬਾਜ਼ੀ ਜਿੱਤੀ।	੪੬੩੭੧੪	ਕੋੜੇ ਤੇ ਮਰ੍ਹਾਜਕੇ ਰਾਹਕ।	੫੩੭੮੬
ਮਰੀ ਹਟਾਈ। ਬਦਲਾਂ ਛਾਂ ਕੀਤੀ।	੪੭੩੭੧੭	” ”	੬੩੭੮੯
ਪ੍ਰਸੂਤਾ ਪੀੜਾ ਹਰੀ। ਉਜ਼ਬਕ		” ”	੭੩੭੯੨
ਫਹਾਇਆ।	੪੮੩੭੨੧	ਜੈਤ ਪਿਰਾਣਾ ਬੱਧ।	੮੩੭੯੬
ਅਲਾਦੀਨ ਦੀ ਮੌਤ। ਸੁਪਨਾ।		ਮਰ੍ਹਾਜਕਿਆਂ ਦਾ ਵੱਸਣਾ।	੯੩੭੯੯
ਬੇੜੀ ਜੋੜੀ। ਲੋਕਾਂਜਨ।	੪੯੩੭੨੪	ਗੋਰਾ ਜਨਮ। ਭਗਤੂ ਦੀ ਨਵੀਂ	
ਗੁਰੂ ਜਿਵਾਈ। ਤਸਬੀ ਦਾ		ਵਿਆਹੁਤਾ ਦਾ ਹਾਲ। ਜੱਸੇ	
ਚੌਰ ਦੱਸਿਆ। ਮੋਤੀ ਦਿੱਤਾ।	੫੦੩੭੨੭	ਦੀ ਬੋਲੀ।	੧੦੩੮੦੪
ਖਾਧਾ ਦੱਸਿਆ। ਖਟ ਰੁਤ		ਜੱਸੇ ਦੀ ਮੌਤ। ਗੋਰੇ ਨੂੰ ੧੦੧	
ਮੇਵੇ। ਅੱਗ ਉੱਤੇ ਬਾਗ।	੫੧੩੭੩੧	ਸੂਪ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀਰਤ ਪੁਰ	
ਸਮੀਰ ਚਲਾਈ। ਸਮਾਧੀ।		ਆਏ।	੧੧੩੮੦੮
ਦਰਯਾਈ ਘੋੜਾ।	੫੨੩੭੩੪	ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਿੱਤ ਬਿਵਹਾਰ।	੧੨੩੮੧੨
ਭੂਮ ਉੱਚੀ ਕਰਕੇ ਬੈਠੇ। ਸੁਜਨੀ		ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਮਹਿਲਾਂ ਦ	
ਹੇਠੋਂ ਪੱਤਰੇ ਕੱਢੇ।	੫੩੩੭੩੮	ਡੇਰਾ ਤੁਰਕਾਂ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ।	੧੩੩੮੧੬
ਜੰਦਰੇ ਖੋਲ੍ਹੇ। ਸ਼ਰਾਬ ਮਾਸ।	੫੪੩੭੪੧	ਗੋਰੇ ਦਾ ਤੁਰਕਾਂ ਨਾਲ ਜੰਗ।	੧੪੩੮੧੯
ਕਹਾਰਾਂ ਬਿਨਾਂ ਪਾਲਕੀ।	੫੫੩੭੪੪		
ਸਖਾਵਤ। ਸਾਹ ਨ ਸਾਹ।	੫੬੩੭੪੮		

ਗਸਿ ਅਠਵੀਂ ਦੱਲੀ

੧ ਓ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤੇ ॥

ਅਥ ਅਸ਼ਟਮਿ ਰਾਸਿ ਕਥਨੰ ॥

ਅੰਸੂ ੧. [ਮੰਗਲ । ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਦੀ ਆਦਿ ਕਥਾ]

੧. ਇਸ਼ੁ ਦੇਵ-ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ-ਮੰਗਲ ।

ਏਹਗਾ ॥ ਜਿਸਿ ਬਿਨ ਜਾਨੇ ਬਿੰਦੁ ਦੁਖ, ਜਾਨੇ ਅਨੰਦ ਬਿਲੰਦ ।

ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪਰਮਾਤਮਾ ਬੰਦੋਂ ਜੁਗ ਕਰ ਬੰਦਿ ॥੧॥

{ ਬਿਨ ਜਾਨੇ=ਬਿਨਾ ਜਾਣੇ, ਨਾਂ ਜਾਣਨ ਕਰਕੇ ।
ਬਿਲੰਦ=ਵੱਡਾ, ਬਹੁਤ, ਉੱਚਾ । }

ਅਰਥ—ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਾਂ ਜਾਣਨ ਕਰਕੇ ਸਾਢੇ ਫੁੱਖ (ਵਾਪਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਜਿਸ ਦੇ) ਜਾਣਿਆਂ ਉੱਚਾ ਅਨੰਦ (ਪ੍ਰਾਪਤ) ਹੁੰਦਾ ਹੈ, (ਉਸ) ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਵੇਖੋਂ ਵੇਖ ਜੋ ਕੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ।

ਭਾਵ—ਇੱਥੇ ਨਾਂ ਜਾਣਨਾ ਤੇ ਜਾਣਨਾ ਦਾ ਅਰਥ ਉਹ ਜਾਣਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਮਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਜੋ ਇਸ ਗਿਆਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੋਵੇਗਾ ਸੋ ਦੋਂ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇਗਾ; ਵੇਸ਼, ਕਾਲ, ਨਤਿਤ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇਗਾ; ਆਦਿ ਅੰਤ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਗਿਆਨ ਦੇ ਗਿਆਨੀ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀਗੁਰੂ ਰੰਬ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਚ 'ਪੜ੍ਹਿਆ' ਤਾਂ ਆਖਦੇ ਹਨ ਪਰ ਗਿਆਨੀ ਨਹੀਂ ਆਖਦੇ । ਵਾਦਯ ਗਿਆਨੀ ਨੂੰ ਇਹ 'ਉੱਚਾ ਫੁੱਖ' ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਜੋ ਮਨ ਬੁੱਧਿ ਦੇ ਟਿਕ-ਜਾਣ 'ਸਿਧ' ਯਾ 'ਫੁੱਖ' ਦੁਆਰਾ ਅਨੁਭਵ ਵਿਚ ਜਾਕੇ, ਆਪੇ ਦੇ ਰਸ ਵਿੱਚ ਰਸੀਆ ਹੋਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।

੨. 'ਕਵਿ-ਸੰਕੇਤ' ਮਿਰਯਾਦਾ ਦਾ ਮੰਗਲ ।

ਕਾਥੰਤ—ਚੰਦ੍ਰਮਾਂ ਬਦਨ ਵਾਰੀ, ਉੱਜਲ ਰਦਨਵਾਰੀ, ਬਿਘਨ ਕਦਨ ਵਾਰੀ, ਦਾਤੀ ਹੈ ਸ਼ਰਨ ਕੀ। ਚੰਪਕ ਬਰਨ ਵਾਰੀ, ਕਵਿਤਾ ਬਰਨ ਵਾਰੀ, ਸੁਸ਼ਟ ਬਰਨ ਵਾਰੀ ਉਰ ਮੇਂ ਧਰਨਿ ਕੀ । ਕੁੰਡਲ ਕਰਨਿ ਵਾਰੀ, ਸੁਮਤਿ ਕਰਨਿ ਵਾਰੀ, ਕਮਲ ਕਰਨਿ ਵਾਰੀ, ਗਤੀ ਹੈ ਕਰਨਿ ਕੀ। ਲੋਚਨ ਹਰਨ ਵਾਰੀ, ਦਰਨਿ ਅਰਿਨਿ ਵਾਰੀ, ਦੋਸ਼ਨਿ ਹਰਨਿ ਵਾਰੀ ਮਹਿਮਾ ਚਰਨ ਕੀ॥੨॥

ਦੋਹਰਾ ॥ ਭਵਾ, ਭੈ ਹਰਾ, ਭਵ ਭਰੀ, ਬਲੀ ਬਾਹੁ ਸਮ ਸ਼ੇਰ ।

ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਮਮ ਬੰਦਨਾ ਬਰ ਕਰਿ ਹਾ ਸਮਸ਼ੇਰ ॥੩॥

ਬਦਨ ਵਾਰੀ=ਮੁੱਖ ਵਾਲੀ । ਕਦਨ ਵਾਰੀ=ਕੱਟਣ ਵਾਲੀ ।
ਬਰਨ ਵਾਰੀ=ਟੰਗ ਵਾਲੀ । ਬਰਨ ਵਾਰੀ=ਵਰਣਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ।
ਮੁਸ਼ਟ ਬਰਨ ਵਾਰੀ=ਮੁਸ਼ਟ ਗੁਣ ਵੇਣ ਵਾਲੀ । (ਅ) ਸੁਭ ਕੀਰਤੀ
ਵੇਣ ਵਾਲੀ । (ੲ) ਸੁਭ ਵਰ ਵੇਣ ਵਾਲੀ । [ਮੁਸ਼ਟ=ਮੁਸ਼ਟ, ਸੁਭ ।
ਬਰਨ=ਗੁਣ, ਕੀਰਤੀ, ਵਰ । ਬਰ ਦਾ ਬਹੁ ਬਚਨ, ਬਰਨ ।
ਵਾਰੀ=ਵਾਲੀ, ਦਾਤੀ ।]

ਕਰਣ ਵਾਰੀ=ਕੰਨਾਂ ਵਾਲੀ । ਕਰਨਿ ਵਾਰੀ=ਹੱਥਾਂ ਵਾਲੀ ।

ਕਰਿਨਿ ਕੀ=ਹਥਣੀ ਦੀ, ਹਸਤਨੀ ਜੇਹੀ, ਹਾਥਣੀ ਵਾਂਗ ।

ਲੋਚਨ ਹਰਨਿ ਵਾਰੀ=ਹਰਨ ਵਰਗੇ ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਵਾਲੀ ।

ਦਰਿਨ ਅਰਿਨਿ ਵਾਰੀ=ਵੇਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦਲ ਸੁੱਟਣ ਵਾਲੀ ।

ਦੋਸ਼ਨ ਹਰਿਨ ਵਾਰੀ ਮਹਿਮਾ ਚਰਨ ਕੀ=ਜਿਸ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਮਹਿਮਾ
ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ । ਭਵਾ=ਭਵਾਨੀ ।

ਭਵ ਭਰੀ=ਪ੍ਰਤਾਪ ਦਾਤੀ, ਪ੍ਰਤਾਪ ਵਾਲੀ । [ਭਵ=ਪ੍ਰਤਾਪ+ਭਰੀ=
ਦਾਤੀ, ਵਾਲੀ] । (ਅ) ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਪਾਲਣ ਵਾਲੀ ।

ਸਮ ਸ਼ੇਰ=ਸ਼ੇਰ ਵਤ ।

ਬਰ ਕਰਿ ਹਾ ਸਮਸ਼ੇਰ=ਬਲ ਨਾਲ ਤਲਵਾਰ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ ।

(ਅ) ਸ਼ੇਰ ਵਤ ਬਲੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀ । ਜੇ ਇਹ
ਅਰਥ ਕਰਾਂਗੇ ਤਾਂ 'ਬਲੀ ਬਾਹੁ ਸਮਸ਼ੇਰ' ਦਾ ਅਰਥ ਕਰਾਂਗੇ=
ਬਾਹਾਂ ਦੇ ਬਲ ਨਾਲ ਤਲਵਾਰ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ।

ਅਰਥ—ਓਹੁਮਾ (ਵਰਗੇ) ਮੁੱਖ ਵਾਲੀ, ਚਿੱਟੇ ਵੇਦਾਂ ਵਾਲੀ, ਬਿਘਨਾਂ ਨੂੰ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀ
(ਤੇ ਵਿੰਦਿਆ ਦੇ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਨੂੰ) ਸ਼ਰਨ ਵੇਣ ਵਾਲੀ ਹੈ; ਓਥੇ (ਵਰਗੇ ਚਿੱਟੇ) ਟੰਗ
ਵਾਲੀ; ਕਵਿਤਾ ਕਥਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ (ਤੇ ਇਸ) ਮੁਸ਼ਟ ਗੁਣ ਨੂੰ ਦਿਲ ਵਿਚ ਧਾਰਨ
ਕਰਾ ਵੇਣ ਵਾਲੀ; ਕੰਨਾਂ ਵਿਖੇ ਕੁੰਡਲਾਂ ਵਾਲੀ, ਵੰਗੀ ਬੁਧਿ ਵੇਣ ਵਾਲੀ, ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ
ਕਮਲ (ਧਾਰਨ ਕਰਨ) ਵਾਲੀ, (ਜਿਸ ਦੀ) ਚਾਲ ਹਾਥਣੀ ਵਾਂਗ (ਰੀਭੀਰ ਹੈ) ।
ਹਰਨ ਵਰਗੇ ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਵਾਲੀ, ਵੇਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦਲ ਸੁੱਟਣ ਵਾਲੀ (ਅਤੇ ਜਿਸਦੇ) ਚਰਨਾਂ ਦੀ
ਮਹਿਮਾ (ਕਾਵਜ ਵੇ) ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ, (ਅਤੇ)

ਭੈ ਹਰਨ ਵਾਲੀ, ਪ੍ਰਤਾਪ ਦਾਤੀ (ਜਿਸ ਦੀਆਂ) ਬਾਹਾਂ ਸ਼ੇਰ ਵਤ ਬਲੀ ਹਨ
ਤੇ ਜੋ ਬਲ ਨਾਲ ਤਲਵਾਰ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਹੈ (ਜੈਸੀ) ਭਵਾਨੀ (ਨੂੰ) ਵੇਵੇਂ
ਹੱਥ ਵੇੜ ਕੇ ਮੇਰੀ ਬੰਦਨਾ ਹੈ ।

ਭਾਵ—ਕਬਿੱਤ ਵਿਚ ਸਾਹਿਬ ਵਿਸ਼ੇਖਣ ਆਏ ਹਨ, ਵਿਸ਼ੇਖਜਪਦ 'ਭਵਾ' ਤੇ ਕ੍ਰਿਯਾਪਦ

‘ਬੰਦਨਾ’ ਅਰਥਾਤ ‘ਨਮਸਕਾਰ ਹੋਵੇ’, ਦੋਹੇ ਵਿਚ ਆਏ ਹਨ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਬਿੱਤ ਤੇ ਵੋਹੇ ਦਾ ਅਰਥ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਿਆਂ ਹੀ ਉੱਲ੍ਹਦਾ ਹੈ ।

ਕਵਿ ਜੀ ਨੇ ਕਬਿੱਤ ਵਿਚ ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਗੁਣ ਕਥਨ ਕੀਤੇ ਹਨ ਤੇ ਵੋਹੇ ਵਿਚ ਬੀਰ ਰਸੀ ਗੁਣ ਕਹੇ ਹਨ । ਆਪ ਬੀਰ ਰਸੀ ਪੰਥ ਦੇ ਕਵਿ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅਪਣੀ (Muse) ਸ਼ਾਰਦਾ ਵਿਚ ‘ਕਾਵਯ ਤੇ ਬੀਰਤਾ’ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਗੁਣ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ । ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਦੇਖੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬਾਰਧ ਅਧਿਆਯ ੧ ਅੰਕ ੨ ।

੩. ਇਸ਼ੁ ਗੁਰੂ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ—ਮੰਗਲ ।

ਸਰਬੋਤਮ ਜਨ ਸਰਬਦਾ ਸਰਬੋਪਰਿ ਜਸੁ ਚਾਚੁ ॥

ਜਗ ਗੁਰ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਨਮੋ ਧਰਨੀ ਪਰ ਸਿਰ ਧਾਰਿ ॥੪॥

{ ਸਰਬੋਤਮ=ਸਭਨਾਂ ਤੋਂ ਉੱਤਮ । ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤੁੱਲ ਕੋਈ ਨਾ ਹੋਵੇ ।
 ਸਰਬਦਾ=ਸਭ ਕੁਛ ਦੇ ਦਾਤੇ । ਭਾਵ ਕਾਮਨਾ ਧਾਰਕੇ ਸਿਮਰਨ
 ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਾਮਨਾਂ ਪੂਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤੇ ਨਿਹਕਾਮ
 ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਮੋਖ ਦੇ ਦਾਤੇ ਹਨ ।
 ਸਰਬੋਪਰਿ=ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਉੱਪਰ, ਭਾਵ ਸਭਨਾਂ ਨਾਲੋਂ ਉੱਚਾ ।
 ਚਾਚੁ=ਮੰਦਰ, ਉੱਜਲ । ਧਰਨੀ=ਧਰਤੀ, ਪ੍ਰਿਥਵੀ ।
 ਧਾਰਿ=ਧਰਕੇ, ਰੱਖ ਕੇ ।

ਅਰਥ—ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਧਰਤੀ ਤੇ ਸਿਰ ਧਰ ਕੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਜੋ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਤਮ ਹਨ, ਦਸਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰੇ (ਪਦਾਰਥਾਂ ਵੇ) ਦਾਤੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ) ਉੱਜਲ ਜਸ ਸਾਰਿਆਂ (ਦੇ ਜਸ) ਨਾਲੋਂ ਉੱਚਾ ਹੋਕੇ (ਪਸਰ ਰਿਹਾ ਹੈ) ।

ਭਾਵ—ਆਪਣੇ ਇਸ਼ਟ ਦੇਵ ਨੂੰ ਕਵੀ ਜੀ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਤਮ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਸ ਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਭਾਵ ਸਾਰੀਆਂ ਕੀਰਤੀਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਮਹਾਨ ਵਜਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਉੱਪਰ (ਉੱਚਾ) ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ । ਪਿਛਲੇ ਛੰਦ ਵਿਚ ਕਬੀ ਭਵਾਨੀ ਭੀ ਇਸ ‘ਸਰਬ’ ਪਦ ਵਿਚ ਆ ਗਈ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ ਭਵਾਨੀ ਤੋਂ ਬੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਉਤਮ ਹਨ, ਅਰ ਉਸਦੇ ਜਸ ਨਾਲੋਂ ਆਪਦਾ ਜਸ ਬਹੁਤ ਉਚਾ ਹੈ, ਇਹ ਭਾਵ ਇਸ ਛੰਦ ਵਿਚੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਨਿਕਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ।

੪. ਇਸ਼ੁ ਗੁਰੂ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ—ਮੰਗਲ ।

ਸ੍ਰੀ ਅੰਗਦ ਰਵਿ ਗਜਾਨ ਕੇ ਤਿਮਰ ਬਿਕਾਰ ਬਿਨਾਸ ।

ਪਦ ਅਰਵਿੰਦਨਿ ਬੰਦਨਾ, ਕੀਜਹਿ ਸੁਮਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ॥ ੫ ॥

ਅਰਥ—ਹੇ ਵਿਕਾਰਾਂ (ਰੂਪੀ) ਮੀਧੇਰੇ ਦੇ ਨਾਸ਼ ਕਰਨੇ ਵਾਲੇ ਗਜਾਨ (ਰੂਪੀ) ਸੂਰਜ ਸ੍ਰੀ (ਗੁਰੂ) ਅੰਗਦ (ਜੀਓ ! ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਪਵਿੱਤ੍ਰ) ਚਰਨਾਂ ਕਵਲਾਂ ਉਪਰ ਨਮਸਕਾਰ

(ਕਰਕੇ ਵੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਆਪ ਮੇਰੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਖੇ) ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਖੁੱਧੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਦਿਓ।
 ਭਾਵ—ਪਿਛੇ ਜਿੰਨੇ ੨ ਵਿਚ ਭਵਾਨੀ ਨੂੰ 'ਸੁਮਤਿ ਕਰਨ ਵਾਰੀ' ਕਹਿ ਆਏ ਹਨ, ਵੇਖੋ ਵੇਰ
 ਅਪਣੇ ਇਸ਼ਟ ਵੇਵ ਤੋਂ 'ਕੀਜਹਿ ਸੁਮਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਦੀ ਯਾਚਨਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਤੋਂ
 ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸੁਮਤਿ ਦਾ ਦਾਤਾ ਅਪਣੇ ਦਾਤੇ ਨੂੰ ਮੰਨ ਰਹੇ ਤੇ ਬੇਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਅੱਡ ਰਹੇ ਹਨ,
 ਭਵਾਨੀ ਦਾ ਮੰਗਲ ਕਵੀ ਕੁਲ ਦੀ ਮਿਰਯਾਦਾ ਮਾਤ੍ਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।

੧੫. ਇਸ੍ਰ ਗੁਰੂ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦਾ—ਮੰਗਲ ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਬਰ ਅਮਰ ਜੀ ਭਗਤਿ ਗਿਆਨ ਦੇ ਦਾਨ ।
 ਜਾਹਰ ਕਰੇ ਜਹਾਨ ਜਨ ਨਮਸਕਾਰ ਤਿਨਿ ਠਾਨਿ ॥ ੬ ॥

{ ਬਰ=ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ (ਅ) ਵਰਾਂ ਦੇ ਦਾਤੇ । ਜਨ=ਦਾਸ, ਜਨ । ਇਸ਼ਾਰਾ
 ਹੈ ਬਾਈ ਮੰਜੀਆਂ, ਪੀੜ੍ਹੇ ਤੇ ਪੰਧੂੜਿਆਂ ਅਰਥਾਤ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ
 ਵਾਲਿਆਂ ਵੇਲ । ਨਮਸਕਾਰ ਤਿਨ ਠਾਨਿ=ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ
 ਨਮਸਕਾਰ ਕਰ, (ਅ) ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੇਰੀ ਨਮਸਕਾਰ ਹੋਵੇ । }

ਅਰਥ—ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਜੋ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ (ਹਨ ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਪਣੇ) ਦਾਸਾਂ ਨੂੰ ਭਗਤੀ
 ਤੇ ਗਿਆਨ ਦਾ ਦਾਨ ਦੇ ਕੇ ਜਗਤ ਵਿਖੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ (ਹੋ ਮਨ ਤੂੰ)
 ਨਮਸਕਾਰ ਕਰ ।

੬. ਇਸ੍ਰ ਗੁਰੂ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਰਾਮ ਦਾਸ ਜੀ ਦਾ—ਮੰਗਲ ।

ਸੂਰਜ ਸੋਢੀ ਬੀਸ ਕੇ ਬਿਦਤਿ ਸਕਲ ਜਗ ਜੋਇ ।
 ਨਮੋ ਚਰਨ ਪਰਿ ਨਿਤ ਕਰੋ ਰਾਮਦਾਸ ਗੁਰ ਸੋਇ ॥ ੭ ॥

ਅਰਥ—ਸੂਰਜ ਬੀਸ ਦੇ ਸੋਢੀ (ਕੁਲ ਵਿਚੋਂ) ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਸਾਰੇ ਜਗਤ ਵਿਚ
 (ਸੂਰਜ ਸਮਾਨ) ਵਿਦਿਤ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਪਰ ਮੈਂ ਸਦਾ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਹੋਰ ਅਰਥ—੧. ਸੋਢੀ ਵੰਸ਼ ਦੇ ਸੂਰਜ ਜੋ (ਸਚਮੁਚ ਸੂਰਜ ਵਤ) ਸਾਰੇ ਜਗਤ ਵਿਚ ਵਿਦਿਤ
 ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰੁ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਪਰ ਨਿਤ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

੭. ਇਸ੍ਰ ਗੁਰੂ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ—ਮੰਗਲ ।

ਅਜਰ ਜਗਨਿ, ਧੀਰਜਿ ਧਰਨਿ, ਤਾਰਨ ਜਨਨਿ ਜਹਾਜ* ॥
 ਨਮੋ ਚਰਨ ਅਰਵਿੰਦ ਕਉ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸੁਖ ਸਾਜ† ॥ ੮ ॥

* ਪਾ:—ਤਾਰਨ ਜਨ ਨਿਜ ਹਾਥ ।

† ਪਾ:—ਸੁਖ ਸਾਥ ।

{ ਜਰ ਜਰਨਿ=ਅਜਰ ਵਸਤੂ-ਅਮਿਤ ਆਤਮ ਬਲ-ਨੂੰ ਜਰ ਲੈਣ ਵਾਲੇ । (ਅ) ਨਾ ਸਹੇ ਜਾ ਮੋਕਣ ਵਾਲੇ (ਖੇਦਾਂ ਨੂੰ) ਸਹਾਰ ਲੈਣ ਵਾਲੇ । ਜਨਨਿ=ਦਾਸਾਂ ਵੇ ।
 ਮੁਖਸਾਜ=ਮੁਖਾਂ ਨੂੰ ਸਾਜਣ ਵਾਲੇ । }

ਅਰਥ-ਅਮਿਤ ਆਤਮ ਬਲ ਨੂੰ ਜਰ ਲੈਣ ਵਾਲੇ, ਧੀਰਜ ਦੇ ਧਾਰਨ ਵਾਲੇ (ਅਪਣੇ) ਦਾਸਾਂ ਨੂੰ (ਭਵਸਾਗਰ ਤੋਂ) ਤਾਣ ਲਈ ਜੋ ਜਹਾਜ਼ (ਤੁੱਲ) ਹਨ, (ਅੰ) ਮੁਖਾਂ ਦੇ ਸਾਜਣ ਵਾਲੇ ਸ੍ਰੀ (ਸਤਿਗੁਰੂ) ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਵੇ ਚਰਨਾਂ ਕਵਲਾਂ ਪਰ ਨਮਸਕਾਰ ਹੋਵੇ ।

੮. ਇਸ਼ੁ ਗੁਰੂ-ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਜੀ-ਮੰਗਲ ।

ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਆਯੁਧ ਧਰਨਿ ਮਹਿ ਤੁਰਕਨਿ ਹਰਿਨਿ ਸਮਾਜ ।

ਬੰਦਨ ਠਾਨੈਂ ਬੰਦਿ ਕਰ ਹਰਿਗੁਬਿੰਦ ਮਹਾਰਾਜ ॥੯॥

ਅਰਥ-(ਸ੍ਰੀ) ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ, ਜੋ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਧਾਰਨ ਵਿਖੇ (ਸਭ ਤੋਂ) ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਹਨ (ਤੇ) ਤੁਰਕਾਂ ਦੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ (ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੇਵੇਂ) ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ।

੯. ਇਸ਼ੁ ਗੁਰੂ-ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ-ਮੰਗਲ ।

ਦਾਤਾ ਭੋਗ ਰੁ ਮੋਖ ਕੇ ਦਾਸਨਿ ਸਦਾ ਸਹਾਇ ।

ਨਮੋ ਨਮੋ ਪਗ ਕਮਲ ਕੋ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ॥੧੦॥

{ ਨਮੋ ਨਮੋ=ਨਮਸਕਾਰ ਹੋਵੇ, ਨਮਸਕਾਰ ਹੋਵੇ, ਭਾਵ ਬਾਰ ਬਾਰ ਨਮਸਕਾਰ ਹੋਵੇ । }

ਅਰਥ-ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਜੋ ਭੋਗ ਤੇ ਮੋਖ ਦੇ ਦਾਤਾ ਹਨ ਤੇ ਦਾਸਾਂ ਦੇ ਸਦਾ ਹੀ ਸਹਾਇਕ ਹਨ (ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਵੇ) ਚਰਨਾਂ ਕਵਲਾਂ ਤੇ ਬਾਰ ਬਾਰ ਨਮਸਕਾਰ ਹੋਵੇ ।

੧੦. ਇਸ਼ੁ ਗੁਰੂ-ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ-ਮੰਗਲ ।

ਬਾਲ ਅਵਸਥਾ ਗਯਾਨ ਘਨ, ਨਾਸ਼ਕ ਬਿਘਨ ਬਿਸਾਲ ।

ਚਰਨ ਸਰੋਜਨਿ ਕੋ ਨਮੋ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ॥੧੧॥

{ ਗਿਆਨ ਘਨ-ਇਕ ਰਸ ਗਿਆਨ, ਅਵਿਰਲ ਗਿਆਨ । ਪੂਰਨ ਗਯਾਨ ।
 (ਅ) ਗਯਾਨ ਦੇ ਬੱਦਲ, ਗਯਾਨ ਦਾਤਾ । ਸਰੋਜਨਿ=ਕਵਲਾਂ । }

ਅਰਥ-ਕ੍ਰਿਪਾਲੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਜੋ ਬਾਲ ਅਵਸਥਾ ਵਿਖੇ ਹੀ ਪੂਰਨ ਗਿਆਨ (ਦੇ ਮਾਲਿਕ ਹਨ) ਤੇ ਸਾਰੇ ਬਿਘਨਾਂ ਵੇ ਨਾਸ਼ ਕਰਤਾ ਹਨ, (ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ) ਚਰਨਾਂ ਕਵਲਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ।

੧੧ ਇਸ੍ਰ ਗੁਰੂ-ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ -ਮੰਗਲ ।

ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਾਦਰ ਜਹਿ ਸਿਮਰੰਤਿ ।

ਪਗ ਪੰਕਜ ਪਰਣਾਮ ਲਿਹੁ ਪਰਮ ਰੂਪ ਭਗਵੰਤ ॥੧੨॥

ਅਰਥ-(ਹੇ ਸ੍ਰੀ) ਸਤਿਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ! ਜਿੱਥੇ (ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਸੇਵਕ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ) ਸਿਮਰਦੇ ਹਨ (ਆਪ) ਹਾਜ਼ਰ ਹੁੰਦੇ ਹੋ । ਹੇ ਪਰਮ ਭਗਵੰਤ ਰੂਪ ਜੀ ! (ਆਪਣੇ) ਚਰਨਾਂ ਕਵਲਾਂ ਤੇ (ਮੇਰੀ) ਨਮਸਕਾਰ ਸ੍ਰੀਕਾਰ ਕਰੋ ।

੧੦. ਇਸ੍ਰ ਗੁਰੂ-ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ -ਮੰਗਲ ।

ਹਿੰਦੁ ਧਰਮ ਕੇ ਆਸਰਾ ਤੁਰਕਨਿ ਤੇਜ ਬਿਨਾਸ ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ! ਨਮੋ ਚਰਨ ਕੇ ਪਾਸਿ ॥੧੩॥

ਅਰਥ-ਹੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ! ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦੇ ਆਸਰਾ ਤੇ ਤੁਰਕਾਂ ਦੇ ਤੇਜ ਦੇ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ! (ਆਪਣੇ) ਚਰਨਾਂ (ਕਵਲਾਂ) ਦੇ ਉੱਤੇ ਮੇਰੀ ਨਮਸਕਾਰ ਹੈ ।

[ਮੰਗਲ ਸਮਾਪਤਿ ਤੇ ਕਥਾ ਦਾ ਆਰੰਭ]

ਨਿਸਾਨੀ ਛੰਦ ॥ ਰਾਮਕੁਇਰ ਭਾਈ ਕਥਾ ਬਰਨੰਤਿ ਸੁਨਾਵੈ । ਸੁਨਹਿ ਸਿੰਘ ਚਿਤ ਚੌਖ ਸੋ ਮਨ ਮੋਦ ਉਪਾਵੈ । ਤਿਪਤਿ ਨ ਹੁਇ ਚਿਤ ਰੁਚਿ ਬਧਹਿ ਬੂਝਤਿ ਪੁਨ ਔਰੇ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਕੀ ਕਥਾ ਸੁਰਨਿ ਸਿਰਮੌਰੇ ॥ ੧੪॥ ਅਸਨ ਅਚਵਿ ਮੰਦਿਰ ਬਿਰੇ ਸਤਿਗੁਰ ਜਿਸ ਕਾਲਾ । ਮਰਵਾਹੀ ਅਰੁ ਨਾਨਕੀ ਫਿਗ ਸੇਵ ਬਿਸਾਲਾ । ਬੂਝਤਿ ਭੀ ਰਣ ਬਾਰਤਾ 'ਕਿਮ ਬਧੈ ਬਖੇਰਾ ?' ਜਿਸ ਤੇ ਲਸਕਰ ਸ਼ਾਹੁ ਕੋ ਚੜ੍ਹਿ ਆਇ ਬਡੇਰਾ ॥੧੫॥ ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਉਚਰਿ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸਭਿ ਤਿਨ ਕੋ ਸਮੁਝਾਵਾ । 'ਬਧੀਚੰਦ ਬੁਧਿ-ਵਾਨ ਬਡ ਹਯ ਤਹਿ ਤੇ ਲਸਾਵਾ । ਸ਼ਾਹ ਜਹਾਂ ਕੋ ਪ੍ਰਿਯ ਹੁਤੇ, ਰਹਿ ਬਨਿ ਕਰਿ ਘਾਸੀਘਾਤ ਲਾਇ ਸੇਵਾ ਕਰਤਿ ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਪਾਸੀ ॥੧੬॥ ਦੁਰਗ ਦਿਵਾਰ ਫੰਦਾਇ ਕਰਿ ਲੇ ਆਇ ਤੁਰੰਗਾਪੁਨ ਦੂਸਰ ਕੇ ਹਿਤ ਗਯੋ ਬਹੁ ਚਤੁਰ ਨਿਸੰਗਾ । ਖੋਜੀ ਬਨਿ ਸਭਿ ਦੇਖਿਤੇ ਦੀਵਾਰ ਫੰਦਾਯੋ । ਇਮ ਦੋਨੋ ਹਯ ਗਏ ਲਖਿ ਚਿਤ ਸ਼ਾਹੁ ਰਿਸਾਯੋ ॥੧੭॥ ਲਸਕਰ ਭੇਜੈ ਅਧਿਕ ਹੀ ਬਡ ਭਈ ਲਰਾਈ । ਤੁਰਕਾਨਾ ਬਹੁ ਖਪਿ ਗਯੋ ਹੈ ਕੋ ਸਮੁਹਾਈ । ਸੁਨਿ ਬਿਸਮਾਨੀ ਨਾਨਕੀ 'ਅਸ ਚੋਰ ਬਿਸਾਲਾ । ਸੁਨੈ ਬਿਲੋਕੈ ਕਬਿ ਨਹੀਂ ਕਿਯ ਕਰਮ ਕਰਾਲਾ ॥੧੮॥ ਸ਼ਾਹੁ ਹਯਨਿ ਨਰ ਗਨ ਪਿਖਤਿ, ਰਾਖੇ ਸਵਧਾਨਾ । ਸਭਿ ਕੋ ਛਲ ਕਰਿ ਪੁਰੀ ਤੇ ਲੇ ਆਇ ਕਿਕਾਨਾ । ਲੋਕ

ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਬੀਚ ਤੇ ਕਾਰਜ ਕਰਿ ਆਵਾ । ਕਰਿ ਚੋਰੀ ਪੁਨ ਫਿਗ ਗਯੋ
 ਨਾਹਿਨ ਡਰਪਾਵਾ ॥੧੯॥ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਕਹਯੋ 'ਬਲ ਬੁੱਧਿ
 ਬਡੇਰਾ । ਤਿਸ ਕੇ ਸਮ ਕੋ ਜਗਤ ਮਹਿ ਹਮ ਦੁਤੀ ਨ ਹੋਰਾ । ਚੋਰੀ
 ਕਰਿਬੇ ਚਾਤੁਰੀ ਐਸੀ ਉਪਜਾਵੈ । ਸੁਨਿਬੇ ਦੇਖਨ ਹਾਰ ਨਰ ਸਭਿ ਕੋ
 ਬਿਸਮਾਵੈ ॥ ੨੦ ॥ ਕਰੀ ਪ੍ਰਥਮ ਭੀ ਬਹੁਤ ਹੈ ਹਿਤ ਪਰ ਉਪਕਾਰਸਿੱਖ
 ਬਨਯੋ ਬਡ ਗੁਰਨਿ ਕੋ, ਰਣ ਸੂਰ ਉਦਾਰਾ' । ਕਹਤਿ ਨਾਨਕੀ 'ਹੋ ਪ੍ਰਭੋ!
 ਤਿਸੁ ਲੇਹੁ ਬੁਲਾਈ । ਕਿਮ ਕੀਨਸਿ ਦੁਸ਼ਕਰਮ ਕੋ ਤਿਮ ਦੇਹਿ ਸੁਨਾਈ'
 ॥ ੨੧ ॥ ਪਠਯੋ ਦਾਸ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਨਿਜ ਨਿਕਟਿ ਬੁਲਾਯੋ । ਆਇ
 ਕਰੀ ਤਬਿ ਬੰਦਨਾ ਨਿਜ ਸੀਸ ਨਿਵਾਯੋ । ਗੁਰ ਮਹਿਲਾ ਕੋ ਮਾਤ ਕਹਿ
 ਮਸਤਕ ਕੋ ਟੇਕਾ । ਆਗਯਾ ਲੇ ਬੈਠਯੋ ਜਬਹਿ ਕਹਿ ਜਲਧਿ ਬਿਬੇਕ ॥
 ੨੨ ॥ 'ਕਹਹੁ ਆਪਨੇ ਕਰਮ ਕੋ ਜਿਮ ਪੁਰਬ ਆਯੋ ਕਿਮ ਚੋਰੀ ਦੁਸ਼ਕਰ
 ਕਰੀ ਧਨ ਕੋ ਹਰਿ ਲਯਾਯੋ ? । ਕਹੁ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸਭਿ ਛੋਰ ਤੇ ਇਹ ਸੁਨਿਬੇ
 ਚਾਹੈ' । ਬਿਧੀਦੇਵ ਤਬਿ ਜੋਰਿ ਕਰ ਉਚਰਯੋ ਗੁਰ ਪਾਹੈ ॥ ੨੩ ॥ 'ਪੁਰਬ
 ਤਸਕਰ ਕਰਮ ਕੋ ਮੈਂ ਕਰਤਿ ਘਨੇਰੇ । ਮਹਿਖੀ ਸੁੰਦਰ ਬੰਦ ਕੋ ਚੋਰੀ
 ਇਕ ਬੇਰੇ । ਲੇ ਨਿਕਸਯੋ ਤੂਰਨ ਕਰਤਿ ਨਿਜ ਘਰ ਕੋ ਚਾਲਾ । ਸੁਧ
 ਹੋਈ ਪੁਨ ਗ੍ਰਾਮ ਕੇ ਨਿਕਸੇ ਨਰਿ ਜਾਲਾ ॥ ੨੪ ॥ ਖੋਜ ਪਾਇ ਮਹਿਖੀਨਿ
 ਕੋ ਪਰਿ ਪਾਛ ਪੁਕਾਰਾ' । ਆਗੇ ਮੈਂ ਉਤਲਾਵਤੋ ਬਹੁ ਦੂਰ ਸਿਧਾਰਾ । ਚੋਲੋ
 ਗ੍ਰਾਮ ਸਮੀਪ ਜਬਿ ਪਹੁੰਚਯੋ ਉਤਲਾਏ । ਆਇ ਸੁ ਮਿਲੀ ਗੁਹਾਰ' ਤਬਿ
 ਇਮ ਕਰਯੋ ਉਪਾਏ ॥ ੨੫ ॥ ਹੁਤੋ ਤਾਲ ਜਲ ਕੋ ਭਰਯੋ ਸਭਿ ਮਹਿਖ
 ਪਵੇਸ਼ੀ । ਅਦਲੀ ਗੁਰ ਕੋ ਸਿੱਖ ਤਹਿ ਜਿਹ ਸੁਮਤਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ੀ । ਜਾਇ
 ਤੁਰਨ ਪਰ ਮੈਂ ਪਰਯੋ ਸਭਿ ਬਿਨੈ ਸੁਨਾਈ।—ਰੱਛਨਾ ਕੀਜੈ ਰਿਪੁਨਿ ਤੇ ਤੁਮ
 ਧਰਹੁ ਸਹਾਈ ॥ ੨੬ ॥ ਬਹੁਰ ਕਰਹੁ ਸਿਖ ਆਪਨੋ ਦੀਜਹਿ ਉਪਦੇਸ਼ਾ
 ਤੇ । ਕਾਰੀ ਤੁਮ ਸੰਤ ਹੋ ਚਿਤ ਸ਼ਾਂਤਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਾ—। ਅਦਲੀ ਸੁਨਿ ਬਿਨਤੀ
 ਤਬਹਿ ਬਹੁ ਭਏ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ । ਕੀਨਿ ਬਤਾਵਨ ਸੁਭ ਮਤੀ ਮਮ ਭਾਗ
 ਬਿਸਾਲਾ ॥ ੨੭ ॥—ਸਿਮਰਹੁ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਗੁਰੁ ਰਾਖਹਿ ਤੁਵ ਲਾਜਾ । ਬਹੁਰ
 ਬਨਹੁ ਸਿਖ ਜਾਇ ਕਰਿ ਤਜਿਕੈ ਅਸ ਕਾਜਾ—। ਸੁਨਿ ਤਿਸਕੇ ਉਪਦੇਸ਼
 ਕੋ ਮੈਂ ਧਾਟਨ ਕੀਨਾ । ਕਹੇ ਅਰਾਧਨ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪਰਿ ਸ਼ਰਨੀ ਦੀਨਾ ॥
 'ਭਾਵ ਤਏ ਤੋਂ ਸੂਰਮਾ ਹੋਰਿਆ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ । 'ਮਿਟੇ' ਪਿਛੇ ਪੁਕਾਰ ਰਿਗਈ' ਵਾਹਰ ।

੨੮ ॥—ਬਨਹੁ ਸਹਾਇਕ ਦਾਸ ਲਖਿ ਤੁਮ ਅੰਤਰਜਾਮੀ । ਪੁਨ ਮੈਂ ਰਹੈ
ਸਮੀਪ ਹੀ ਕਰਿ ਕੈ ਨਿਜ ਸਾਮੀ—। ਉਰ ਮਹਿ ਧਿਆਨ ਸੁ ਧਾਰਿ ਕੈ ਬਿਰ
ਭਾ ਤਿਸ ਬਾਨ॥ਤਬਿ ਲੋ ਆਇ ਗੁਹਾਰਾਗਨ ਲੇ ਖੋਜ ਮਹਾਨ॥੨੯॥ਸਰ
ਲਗਿ ਖੋਜ ਨਿਹਾਰਤੇ ਨਹਿ ਆਗੇ ਚਾਲਾ । ਇਤ ਉਤ ਖੋਜਤਿ ਫਿਰਤਿ
ਭੈ ਸੇ ਮਾਨਵ ਜਾਲਾ । ਅਦਲੀ ਸਿੱਖ ਬਿਲੋਕਿ ਕੈ ਤਿਨ ਸਾਬ ਬਖਾਨਾ ।
—ਕਜਾ ਖੋਜਤਿ ਤੁਮ ਫਿਰਤਿ ਬਹੁ ? ਕੁਛ ਸਕੇ ਨ ਜਾਨਾ—॥ ੩੦ ॥
ਕਹਤਿ ਭਏ—ਮਹਿਖੀਨਿ ਕੋ ਇਕ ਤਸਕਰ ਲਜਾਯੋ । ਖੋਜ ਇਹਾਂ ਲਗਿ
ਆਇਕੈ ਨਹਿ ਅੰਗੁ ਚਲਾਯੋ॥ਖੋਜਤਿ ਹੈਂ ਤਿਸ ਏਜ ਕੋ ਜੇਕਰਿ ਤੁਮ ਹੋਰ॥
ਕਰਹੁ ਬਤਾਵਨ ਸੰਤ ਜੀ ! ਕਿਤ ਗਯੋ ਅਗੇਰਾ—॥ ੩੧ ॥ ਸੁਨਿ ਅਦਲੀ
ਉੱਤਰ ਦੀਯੋ ਮਹਿਖੀ—ਸਰ ਮਾਂਹੀ* । ਇਨ ਬਿਨ ਅਪਰ ਨ ਮੈਂ ਪਿਖੀ,
ਕੋ ਗਮਨਜੋ ਨਾਂਹੀ—। ਸੁਨਿ ਬੋਲੇ—ਦੇਖੀ ਭਲੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹਮਾਰੀ ।
ਕਪਲ* ਬਰਨ ਕੀ ਇਹੁ ਸਕਲ, ਹਮਰੀ ਸਭ ਕਾਰੀ—॥ ੩੨ ॥ ਇਮ
ਕਹਿ ਇਤ ਉਤ ਬਹੁ ਫਿਰੇ ਕੁਛਜਾਇ ਨ ਜਾਨੀ॥ਸੁਮਤਿ ਭਏ ਸਗਰੇ ਹਟੇ
ਨਹਿ ਸਕੇ ਪਛਾਨੀ । ਗ੍ਰਿਹ ਕੋ ਗਈ ਗੁਹਾਰ ਜਬਿ ਮਿਲਿ ਅਦਲੀ ਸੰਗਾ
ਕਹਨੇ—ਪਿਖਹੁ ਗੁਰ ਕੀ ਕਲਾ ਜਿਨ ਸੁਜਸੁ ਉਤੰਗਾ ॥ ੩੩ ॥ ਹੋਹਿ
ਸਹਾਇਕ ਸਿਮਰਤੇ ਦੁਹਿਲੋਕਨਿ ਮਾਂਹੀ । ਅਸ ਪ੍ਰਭੁ ਕੋ ਜੇ ਤਜਤਿ ਹੈਂ
ਤਿਨਕੈ ਬੁਧਿ ਨਾਂਹੀ । ਜਨੋਂ ਕਨੋਂ ਰਾਖਹਿ ਦਾਸ ਪਤਿ ਸਭਿ ਬਿਘਨ
ਮਿਟਾਵੈ॥ਇਹ ਬਡਿਆਈ ਗੁਰੂ ਕੀ ਗੁਰ ਸਿੱਖਨਿ ਭਾਵੈ॥੩੪॥ਸਭਿ ਕਾਰੀ
ਮਹਿਖੀਨਿ ਕੋ ਔਰੈ ਕਰਿ ਰੰਗਾ । ਸਿਮਰੇ ਕਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਬਹੁ ਤੁਰਨ
ਸੰਗਾ । ਤਸਕਰ ਕੀ ਕ੍ਰਿਤਿ ਤਜਾਗਿ ਕੈ ਸ਼ਰਨੀ ਪਰਿ ਜਾਈ । ਪ੍ਰਾਪਤਿ
ਹੁਇ ਕਲਜਾਨ ਕੋ ਤੁਵ ਭਾਗ ਭਲਾਈ—॥੩੫॥ਤਬਿ ਮੈਂ ਸੁਨਿ ਉਪਦੇਸ਼ ਕੋ
ਸਰ ਮਹਿਖ ਨਿਕਾਰੀ । ਧਰਮਸਾਲ ਸਿਖ ਸੇਤ ਕੋ ਦੀਨੀ ਤਬਿ ਸਾਰੀ*॥

*ਵਾਹਰ ਆ ਗਈ । *ਫੁੱਲ ਤਕ ਖੋਜ ਵੇਖਿਆ । *ਕੁਛ ਜਾਣ ਨਹੀਂ ਸਕੀਦਾ । *ਮਹੀਆਂ
ਇਸ ਫੁੱਲ ਵਿਚ ਹੈਨ । *ਇਹੀ (ਮਹੀਆਂ) ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਾ ਕੋਈ ਵੇਖੀ ਹੈ ਨਾਂ ਅਗੇ ਲੰਘੀ
ਹੈ । *ਭੂਟੇ । *ਕਾਲੀ॥ਭਾਵ ਇਹ ਕਿ ਉਹਰੀ ਬੀਸਾਈਆਂ ਨੂੰ ਪੁਚਾ ਵੇਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਅਗਲੀ ਤੁਕ
ਵਿਚ ਆਪ ਅੰਤਰਸਰ ਨੂੰ ਟੁਰ ਪਏ ਹੋਏ ਹਨ । *ਅਦਲੀ ਨੇ ਬਿਧੀਦੇ ਦੀ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ
ਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਪਰ ਮਹੀਆਂ ਸਾਈਂ ਪਛਾਣ ਨ ਸਕੇ, ਇਹ ਅਦਲੀ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਦੀ ਕਲਾ
ਬੀ ਵੇਖਾ ਦਿਤੀ ਪਰ ਵੇਰ ਮਹੀਆਂ ਸਾਈਆਂ ਨੂੰ ਭੋਜ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰਬਾਣੀ ਤੋ
ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਵਰਤਾਉ ਵੇਸ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਐਸਾ ਮਾਲ ਮੰਗੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕਰਦੇ, ਦੇਖੋ
ਅਗਲੇ ਅੰਸੂ ਦੇ ਅੰਕ ੭ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਟੁਕ ।

ਬਿਨੈ ~~ਮਾਨੀ~~ ਦੀਨ ਹੈ ਅਦਲੀ ਸੰਗ ਲੀਨਾ । ਸੁਧਾ ਸਰੋਵਰ ਕੀ ਦਿਸ਼ਾ
ਪ੍ਰਸੰਨ ਕੀਨਾ' ॥ ੩੬ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਨਿਬੰਧ ਅਸ਼ਟਮ ਰਾਸੇ 'ਬਿਧੀਆ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ
ਨਾਮ ਪ੍ਰਥਮੇ ਅੰਸੁ ॥ ੧ ॥

੨. [ਬਿਧੀ ਛੰਦ ਦੀ ਆਦਿ ਕਥਾ ਅਪਨੀ ਜੁਬਾਨੀ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ 'ਲੇ ਕਰਿ ਅਦਲੀ ਸੰਗ ਮੈਂ ਗੁਰ ਮਹਿਮਾ ਉਰ ਧਾਰਿ । ਅਮੀ-
ਤਾਲ' ਪਹੁੰਚਤਿ ਭਏ ਜਾਗੇ ਭਾਗ ਉਦਾਰ ॥ ੧ ॥ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਛੰਦ ॥ ਆਗੇ ਸ੍ਰੀ
ਅਰਜਨ ਗੁਰੂ ਬਿਚ ਸਭਾ ਸੁਹਾਏ।ਜਨੁ ਬ੍ਰਹਮਾ ਸੁਰ ਬਿੰਦ ਮਹਿ ਉਪਦੇਸ਼
ਅਲਾਏ । ਧਰੀ ਉਪਾਇਨਿ ਅੰਗ ਕੁਛ ਗਹਿ ਪਦ ਅਰਬਿੰਦਾ। ਵਿਗ ਬੈਠਨੇ
ਕਰ ਜੋਰਿਕੈ ਪਿਖਿ ਦਰਸ ਬਿਲੇਦਾ ॥ ੨ ॥ ਅਦਲੀ ਨੇ ਸਭਿ ਬਾਰਤਾ ਗੁਰ
ਨਿਕਟਿ ਸੁਨਾਈ।-ਆਯੋ ਅਬਿ ਸਿਖ ਹੋਨ ਕੋ ਰਾਵਰਿ ਸ਼ਰਨਾਈ। ਰੱਖਜਕ
ਦੀਰਘ ਜਾਨਿ ਕਰਿ ਜੁਗ ਲੋਕ ਮਝਾਰਾ' । ਰਹਨੇ ਚਹੈ ਵਿਗ ਆਪ ਕੇ,
ਲਖਿ ਮੋਖ ਉਦਾਰਾ'-॥ ੩ ॥ ਸੁਨਿ ਬਿਨਤੀ ਗੁਰ ਦਯਾਨਿਧਿ ਬਹੁ ਭਏ ਪ੍ਰਸੰਨ
। ਚਰਨਾਂ ਮੂਤ ਮੋਕਹੁ ਦਿਯੋ ਕਰਿ ਸਿੱਖ ਅਨੰਨੰ । ਉਪਦੇਸ਼ਨੇ ਸਤਿਨਾਮ
ਕੋ ਸਿਮਰਨ ਦਿਨ ਰੈਨਾ' । ਕਰਿ ਲੀਨੋ ਮੁਝ ਆਪਨੋ, ਕਰੁਨਾ ਰਸ
ਨੈਨਾ' ॥ ੪ ॥ -ਚੋਰੀ ਤਯਾਗਹੁ ਅਬਹਿ ਤੇ ਆਛੇ ਮਗ ਚਾਲੋ । ਗੁਰੂ ਗਿਰਾ
ਪਠੀਐ ਸੁਨਹੁ, ਪ੍ਰਭੁ ਰਿਦੇ ਸਮਾਲੋ-। ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਤੇ ਮੈਂ ਤਬਿ ਕਹਨੇ-ਮੁਹਿ
ਪਰਜੇ ਸੁਭਾਉ । ਛੁਟਹਿ ਨ ਚੋਰੀ ਚਹਤਿ ਚਿਤ, ਇਹ ਸਾਚ ਅਲਾਉ'-॥
੫ ॥ ਸੁਨਿ ਪ੍ਰਸੰਨ ਬਿਕਸੇ ਬਦਨ ਪੁਨ ਬਾਕ ਬਖਾਨਾ--ਜੇ ਚੋਰੀ ਤੇ ਹਟਤਿ
ਨਹਿ ਇਮ ਕਰਹੁ ਸੁਜਾਨਾ । ਰੇਕ ਹੋਇ ਦੁਖ ਅਸਨ ਜਿਹ ਕੁਛ
ਹਾਥ ਨ ਆਵੈ' । ਤਿਸ ਹਿਤ ਕਰਿ ਉਪਕਾਰ ਕੋ, ਅਚਿ ਕਰਿ
ਤ੍ਰਿਪਤਾਵੈ । ੬ ॥ ਅਧਿਕ ਧਨੀ ਕੋ ਤਨਕ ਧਨ' ਲੇ ਆਵਹੁ ਦੀਜੈ ।
ਜੇ ਤਯਾਗੀ ਨਹਿ ਜਾਇ ਕਬਿ, ਤੋ ਇਸ ਬਿਧਿ ਕੀਜੈ*-। ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ

ਅੰਮ੍ਰਤਸਰ । ੨ ਦੋਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ (ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ) ਦੱਖਜਕ ਜਾਣਕੇ । ੩ (ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ) ਮੁਕਤੀ
ਦਿਤਾ ਲਖਕੇ । ੪ ਸਤਿਨਾਮ ਦਾ ਦਿਨ ਰਾਤ ਦਾ ਸਿਮਰਨ (ਭਾਵ ਲਗਾਤਾਰੀ ਸਿਮਰਨ)
ਉਪਦੇਸ਼ਿਆ (ਮੈਨੂੰ) । ੫ ਕ੍ਰਿਪਾ ਰਸ ਦੇ ਨੇੜੇ (ਵਾਲੇ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਨੇ) । ੬ ਕੁਛ ਨਾ ਪ੍ਰਾਪਤ
ਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇ । ੭ (ਕਿਸੇ) ਮਹਾਨ ਧਨੀ ਦਾ ਏੜਾ ਜਿਹਾ ਧਨ ।

*ਇਹ ਉਪਦੇਸ਼ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਤ੍ਰੈਕਾਲ ਨਗੇਂ ਹੋ ਸਕਦਾ । ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੁਰਬਾਣੀ
ਇਹ ਕਹਿ ਰਹੀ ਹੈ:-ਚੋਰ ਕੀ ਹਾਮਾ ਭਟੇ ਨ ਕੋਇ ॥ ਚੋਰ ਕੀਆ ਚੋਗਾ ਕਿਉ ਹੋਇ' ॥

[ਭਾਖੀ ਟਰ ਦਖ ਅਰਥੇ ਪੰਨੇ ਦੇ ਪਿਠ]

ਉਪਦੇਸ਼ ਕੋ ਮੈਂ ਧਾਰਨ ਕੀਨਾ। ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਨਿਕਟੀ ਰਹਜੋ ਸੇਵਾ ਚਿਤ
ਦੀਨਾ॥੭॥ ਪੁਨ ਅਦਲੀ ਕੇ ਸੰਗ ਮੈਂ ਕਰਿ ਚੌਪ ਬਿਸਾਲੀ। ਗਮਨ ਜੋ
ਅਪਨੇ ਨਾਨਕੇ ਗ੍ਰਾਮ ਜੁ ਸਿਰਹਾਲੀ। ਜਬਿ ਕਬਿ ਰੁਚਿ ਉਪਜੈ ਰਿਦੇ
ਗਮਨੋਂ ਹਿਤ ਚੋਰੀ ਰੇਕਾਨ ਕੋ ਪਿਖਿ ਦੇਤਿ ਭਾ, ਉਰ ਗੁਰ ਪਗ ਡੋਰੀ॥੮॥
ਇਕ ਦਿਨ ਮੈਂ ਬੈਠਜੋ ਹੁਤੋ ਆਈ ਦਿਜ ਨਾਰੀ। ਕਹਤਿ ਭਈ ਨਿਜ
ਬਾਰਤਾ ਚਿਤ ਅਧਿਕ ਦੁਖਾਰੀ।—ਸੁਨਹੁ ਗੁਰੂ ਸਿਖ! ਮੈਂ ਸੁਨਜੋ ਤੁਮਰੋ ਜਸੁ

‘ਰਿਦੇ ਦੀ ਵੇਰ ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ (ਲਗੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ)।

ਪਿਛਲੇ ਪੰਨੇ ਦੀ ਥਾਂਕੀ ਟੁਕ।

ਇਹ ਕਹੋ ਕਿਸੇ ਹਾਲ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਕਾਰਜ ਲਈ ਵੇਰੀ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੇ। ਪਿੱਛੇ
ਕਵੀ ਜੀ ਆਪ ਦੱਸ ਆਏ ਹਨ ਕਿ ਅਦਲੀ ਸਿਖ ਨੂੰ ਮਿਲਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਿਧੀ ਦੰਦ ਚੋਰੀ
ਕਰਦਾ ਸੀ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਆਉਣ ਵੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਉਸ ਨੇ ਵੇਰੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ
ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਿਧੀ ਦੰਦ ਦੇ ਸਿਖ ਬਣਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਦੇ ਕਾਰਨਾਮੇ ਹਨ, ਤੇ
ਮਾਤਾ ਜੀ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਨੂੰ ਮੂਲੋਂ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਫਿਰ ਵੇਖੋ ਕਵਿ ਜੀ
ਆਪ ਬੀ ਪਿਛਲੇ ਅੰਸੂ ਦੇ ਅੰਕ ੨੭ ਵਿਚ ਲਿਖ ਆਏ ਹਨ ਕਿ ਸੰਤ ਅਦਲੀ ਨੇ
ਕਿਹਾ ਕਿ ‘ਬਹੁਰ ਬਨਹੁ ਸਿਖ ਜਾਇ ਕੇ ਤਜਿ ਕੇ ਅਸ ਕਾਜਾ’ ਤੇ ਬਿਧੀ ਦੰਦ ਨੇ ਕਿਹਾ
‘ਸੁਨ ਤਿਸ ਕੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਕੋ ਮੈਂ ਧਾਰਨ ਕੀਨਾ’। ਸੋ ਚੋਰੀ ਤਾਂ ਬਿਧੀ ਦੰਦ ਛੱਡ ਦੁਕਾ ਸੀ
ਤੇ ਤਿਤ ਛੁਡਵਾ ਚੁਕੇ ਸਨ, ਵੇਰ ‘ਚੋਰੀ ਮੈਥੋਂ ਨਹੀਂ ਛੁਟਦੀ’ ਇੱਥੇ ਆਕੇ ਕਹਿਣਾ
ਵਦੋ ਵਜਾਘਾਤ ਹੈ, ਜਾ ਮਗਰਲਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸਾਰਾ ਆਖੇਪਕ ਹੈ।

ਮਿੱਟਾ ਇਹ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰ ਵੇਰੀ ਮਨ੍ਹਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਅਦਲੀ ਇਸੇ ਮਤਲਬ ਲਈ
ਗੁਰਾਂ ਪਾਸ ਲੈ ਗਿਆ, ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਵੇਰੀ ਮਨ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ ਤੇ ਮੱਥੇ ਦਾ ਲੇਖ ਜਾ ਸਿਰ ਦੀ
ਬੀਮਾਰੀ ਅਤਮ ਬਲ ਨਾਲ ਵੱਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਉਹ ਭਜਨ ਬੰਦਗੀ ਵਿਚ ਲਗ ਗਿਆ,
ਫਿਰ ਉਸ ਪਰ ਵੇਰੀ ਦੀ ਮੰਡਾਵਨਾ ਕਰਨੀ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ, ਜੇ ਵਾਕਿਆ ਫਿਰ ਆਵੇ
ਤਾਂ ਉਹ ਉਸਦੀ ਪਹਿਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਗੇ ਪਿਛੇ ਲਿਖ
ਇੰਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾ ਕਿਸੇ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨੇ ਆਖੇਪ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਵੇਖੋ ਅੰਸੂ ੩
ਅੰਕ ੩ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਟੁਕ।

ਜੇ ਘੋੜਿਆਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਰਾਸ ੭ ਅੰਸੂ ੨੬ ਤੋਂ ੩੩ ਵਿਚ ਆ ਚੁਕਾ ਹੈ, ਉਸਦਾ
ਕਾਰਨ ਰਾਸ ੭ ਅੰਸੂ ੨੬ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਟੁਕ ਵਿਚ ਵਰਣਨ ਕਰ ਆਏ ਹਾਂ।

ਆਛੇਦੀਨਨਿ ਪਰ ਉਪਕਾਰ ਕੋ ਕਰਿਬੈ ਨਿਤ ਬਾਛੇ॥੯॥ਦਾਰਿਦ ਹਮਰੈ
ਬਦਨ ਬਹੁ ਨਹਿ ਪਾਇ ਅਹਾਰਾਬਸਨ ਆਦਿ ਤੇ ਬਰ ਗਏ ਅਤਿ ਮੰਦ
ਗੁਜ਼ਾਰਾ । ਸੁਤਾ ਕੁਮਾਰੀ ਉਚਿਤ ਬਹੁ ਦੇਖੇ ਦੁਖ ਪਾਵੈ । ਹੋਤਿ ਅਹਾਰ ਨ
ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੂਸਰ ਦਿਨ ਖਾਵੈ॥੧੦॥ਨਿਸ ਦਿਨ ਚਿੰਤਾ ਮਹਿ ਬਿਤਹਿ ਹੋਤਿ
ਨ ਉਪਚਾਰਾ॥ਜਿਸ ਤੇ ਬਜਾਹੋਂ ਸੁਤਾ ਨਿਜ, ਦੇ ਤਿਨਹਿ ਅਹਾਰਾ—ਸੁਨਿ
ਬੂਝੀ—ਕਹੁ ਸਾਚ ਅਬਿ, ਕੇਤਿਕ ਧਨ ਲੈ ਕੈ । ਕਾਰਜ ਕੋ ਪੂਰਾ ਕਰਹਿ
ਸਭਿ ਕੋ ਹਰਖੈ ਕੈ?॥੧੧॥ਸਰਬ ਸੁ ਬਜਾਹ ਸਮਾਜ ਕੋ ਕਰਿ ਪੂਰਨ ਆਛੇ।
ਕਿਤਿਕ ਦਰਬ ਤੇ ਹੋਹਿਗੋ?ਕਹੁ ਚਿਤ ਕੀ ਬਾਛੇ—। ਦਿਜ ਬਨਿਤਾ ਬੋਲੀ
ਤਬਹਿ—ਪੰਜ ਸੈ ਧਨ ਪਾਉਂ । ਮਹਾਂ ਫਰਾਗਤ ਸਾਥ ਮੈਂ ਨਿਜ ਸੁਤਾ
ਉਠਾਉਂ—॥੧੨॥ ਸੁਨਿ ਮੈਂ ਤਿਸ ਕੋ ਤਬਿ ਕਹੈ—ਧਨ ਦੇਵੈਂ ਤੋਹੀ । ਦਿਨ
ਪੰਚਕ ਮਹਿ ਆਇ ਪੁਨ ਮਿਲੀਅਹਿ ਇਤ ਮੋਹੀ—। ਹਰਖਤਿ ਅਪਨੇ
ਘਰ ਗਈ, ਮੈਂ ਜਤਨ ਬਿਚਾਰਾ ਜਹਾਂਗੀਰ ਕੀ ਬੇਗਮਾ ਸੁਨਿ ਪੰਛ
ਮਝਾਰਾ॥੧੩॥ ਪੱਤਣ ਚੇਬੇਦੂਲ*ਕੋ ਡੇਰਾ ਤਹਿ ਘਾਲਾ । ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਮੈਂ
ਨਿਸਚੇ ਭਲੇ ਤਿਨ ਕੀ ਦਿਸ਼ਿ ਚਾਲਾ । ਪਹੁੰਚੈ ਦੇਖੈ ਜਾਇ ਤਬਿ ਸੰਗ
ਮਾਨਵ ਜਾਲਾ । ਲਾਇ ਘਾਤ ਨੀਕੇ ਰਹੈ ਨਿਸ ਤਿਮਰ ਬਿਸਾਲਾ॥੧੪॥
ਅਰਧ ਰਾਤਿ ਤਬਿ ਹੂੰ ਭਈ ਮਿਲਿ ਪਹਿਰੂ ਮਾਂਹੀ† । ਜਹਿ ਪ੍ਰਯੋਕ ਬੇਗਮ
ਹੁਤੋ ਪਹੁੰਚੈ ਤਿਸ ਪਾਹੀ । ਬਿਚ ਤੰਬੂ ਕੋ ਸੁਪਤ ਸਭਿ ਦਾਸੀ ਗਨ ਜੇਈ।
ਧਨ ਕੇ ਧਰੇ ਸੰਦੁਖ ਗਨ ਦੇਖੇ ਦਿਵ ਤੇਈ॥੧੫॥ ਬੈਠੈ ਤਿਨ ਕੇ
ਬੀਚ ਮੈਂ ਕਰਿ ਕੈ ਬਲ ਹਾਥਾ । ਤੋਰੈ ਤਾਰੋ ਏਕ ਕੋ ਪੁਰ ਜੋ ਧਨ ਸਾਥਾ॥
ਥਾਤੀ ਜਿਸ ਮਹਿ ਬਹੁਤ ਹੈਂ ਇਕ ਤਬਹਿ ਨਿਕਾਸੀ । ਹੁਤੋ ਪੰਚ ਸੈਜਿਸ
ਬਿਖੈ ਸੋ ਲੇਕਰਿ ਪਾਸੀ॥੧੬॥ ਸੰਪਟ‡ ਜੇਵਰ ਕੇ ਭਰੇ ਸਭਿ ਤਜਾਗਨਿ
ਕੀਨੇ । ਖੋਲ੍ਹੁ ਖੋਲ੍ਹੁ ਧਰਿ ਕੈ ਤਹਾਂ ਨਹਿ ਕਰ ਮੈਂ ਲੀਨੇ । ਇਕ ਥਾਤੀ ਲੇ
ਨਿਕਸਿਓ, ਸਤਿਗੁਰ ਸਿਮਰੇਤਾ । ਸਭਿ ਕੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਬਚਾਇ ਕੈ ਆਯੋ
ਉਤਲੇਤਾ॥੧੭॥ ਦਿਜ ਨਾਰੀ ਕੋ ਦੀਨਿ ਤਬਿ, ਤਨੁਜਾ ਨਿਜ ਬਜਾਹੀ॥
ਇਮ ਕੀਨਸਿ ਉਪਕਾਰ ਕੋ, ਮੈਂ ਲੀਨਸਿ ਨਾਂਹੀ।ਬਹੁਰ ਸੁਨਹੁ ਜਬਿ ਪ੍ਰਾਤ
ਭੀ ਬੇਗਮ ਤਬਿ ਜਾਗੀ । ਸੰਪੁਟ ਜੇਵਰ ਖੁਲ੍ਹੇ ਗਨ ਤਿਨ ਹੋਰਨਿ ਲਾਗੀ॥

*ਬੜੀ ਖਣੂ ਨਾਲ । [ਮਃ, ਫਰਾਗਤ] †ਭੱਥੇ । *ਪਾ:—ਦੇਬੇਦੂਲ । ‡ਪਹਿਰੇਦਾਰਾਂ ਵਿਚ ਉਪਰਾ ਆਦਮੀ ਕੀਕੇ ਰਲ ਗਿਆ, ਇਸ ਤੋਂ ਬੀ ਇਹ ਫਾਰਤਾ ਮੰਨੇ ਜੋਗ ਨਹੀਂ ।

੧੮ ॥ ਵਾਸੀ ਬਿੰਦੁ ਜਗਾਇ ਕਰਿ ਪਾਯਹੁ ਬਡ ਚੋਰਾ । ਸਰਬ ਸੰਭਾਰਨ
 ਕਰਤਿ ਭੀ ਇਤ ਉਤ ਧਨ ਟੋਰਾ ।—ਤਸਕਰ ਇਕ ਥਾਤੀ ਲਈ ਔਰੇ
 ਸਭਿ ਛੋਰਾ। ਇਹ ਕੈਸੇ ਕਾਰਨ ਭਯੋ ਬਹੁ ਤਜਿ ਲੇ ਬੋਰਾ—॥੧੯॥ ਜਹਾਂਗੀਰ
 ਫਿਗ ਜਾਇ ਕਰਿ ਕਹਿ ਗਾਥ ਸੁਨਾਈ।—ਜੇਵਰ ਲਾਖਹੁ ਕੇ ਤਜੇ ਤਸਕਰ
 ਇਕ ਆਈ। ਦਰਬ ਪੰਚਸੈ ਲੈਗਯੋ ਕੁਛ ਜਾਇ ਨ ਜਾਨਾ। ਬਿਸਮਤ ਮਤਿ
 ਸਗਰੇ ਭਏ—ਰਿਸ ਸ਼ਾਹੁ ਮਹਾਨ॥੨੦॥ ਨਿਕਟਿ ਨਿਕਟਿ ਕੇ ਗ੍ਰਾਮ ਜੇ ਸਭਿ
 ਪਕਰਿ ਮੰਗਾਏ। ਵਈ ਸਜਾਇ ਅਨੇਕ ਬਿਧਿ ਦਿਹੁ ਚੋਰ ਦਿਖਾਏ। ਨਾਹਿ ਤ
 ਵਾਂਸੀ ਡਾਰਿ ਕੈ ਸਭਿ ਕਰੋਂ ਬਿਨਾਸ਼। ਸਕਲ ਗ੍ਰਾਮ ਕੋ ਖੋਜਿ ਕਰਿ ਆਨਹੁ
 ਤਿਸ ਪਾਸਾ^੧—॥੨੧॥ ਗ੍ਰਾਮਸਿੰਹਾਲੀ ਕੇ ਗਏ ਤਿਨ ਬਾਕ ਬਖਾਨਾ।—ਬਿਧੀ-
 ਆ ਹਮਰੇ ਦੋਹਿਤਾ ਅਤਿਸ਼ੈ ਬੁਧਿਵਾਨ॥ ਉਪਕਾਰੀ ਸੋ ਕਰੈ ਗੋ ਤੁਮਹੋਦੁਖ
 ਹਾਨਾ। ਗਮਨਹੁ ਬੁਝਹਿ ਤਾਹਿਕੇ—ਕਹਿ ਕੀਨ ਪਯਾਨ॥੨੨॥ ਕਹਜੇ, ਜੋਰ
 ਕਰੈ ਜਬਿ ਮਿਲਜੇ—ਇਹੁ ਕਰਿ ਉਪਕਾਰਾ। ਬੰਧਨ ਮਹਿ ਨਰ ਕੈਦ ਹੈਂ
 ਮਾਰੇਂ ਬਹੁ ਬਾਰਾ।—ਬਹੁਤਨਿ ਕੀ ਸੁਨਿ ਦੀਨਤਾ ਮੈਂ ਰਿਦੈ ਬਿਚਾਰੇ।—ਇਕ
 ਮੇਰੇ ਉਪਚਾਰ ਤੇ ਹੋਵਤਿ ਸੁਖ ਸਾਰੇ—॥ ੨੩ ॥ ਗਯੋ ਸੰਗ ਤਿਨ ਕੇ ਤਬੈ
 ਨਹਿ ਭੈ ਉਰ ਧਾਰਾ। ਗੁਰੂ ਭਰੋਸਾ ਮੋਹਿ ਕੋ ਹੈ ਬਾਂਕ ਨ ਬਾਰਾ^੨। ਜਹਾਂਗੀਰ
 ਜਹਿ ਥਿਰ ਹੁਤੋ ਤਹਿ ਲੈ ਪਹੁੰਚਾਯੋ । ਮੇਰੀ ਦਿਸ਼ਾ ਬਿਲੋਕਿ ਕੈ ਇਮ
 ਸ਼ਾਹੁ ਅਲਾਯੋ ॥ ੨੪ ॥—ਤੂੰ ਤਸਕਰ ਹੈਂ ਦਰਬ ਕੋ—ਮੈਂ ਸੁਨਤਿ ਬਖਾਨਾ॥
 —ਕਹਜੇ ਆਪ ਕੋ ਸਾਚ ਹੈ, ਹੋਂਹੀ ਹਰਿਆਨਾ—। ਸ਼ਾਹੁ ਭਨਾਤਿ—ਕਿਸ ਹੇਤੁ
 ਤੇ ਧਨ ਲੀਨਸਿ ਬੋਰਾ । ਹਾਰੇ ਮੁਕਤਾ ਦਿਪਤਿ ਗਨ ਕੰਚਨ ਮਹਿ ਬੋਰਾ
 ॥ ੨੫ ॥ ਸੋ ਤਜਾਗੇ ਤਹਿ ਹੀ ਪਰੇ ਸਭਿ ਖੋਲ੍ਹਿ ਨਿਹਾਰੇ। ਕਹਹੁ ਸਾਚ ਇਸ
 ਬਾਤ ਕੋ ਨਤੁ ਦੇ ਹੈਂ ਮਾਰੇ—। ਬਿਨਾ ਤ੍ਰਾਸ ਤਾਬ ਮੈਂ ਕਹੀ—ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ
 ਨਾਥਾ । ਸੋ ਮੇਰੇ ਸਤਿਗੁਰ ਅਹੈਂ ਮਾਥੇ ਪਰ ਹਾਥਾ ॥ ੨੬ ॥ ਤਿਨ ਕਹਜੇ
 ਉਪਕਾਰ ਹਿਤ ਚੋਰੀ ਬੀ ਠਾਨੋ । ਸੋ ਸੀਖਜਾ ਮੈਂ ਧਾਰਿ ਉਰ ਬਰਤੋਂ ਹਿਤ
 ਜਾਨੋਂ^੩। ਦਿਜ ਤਨੁਜਾ ਕੁਆਰੀ ਹੁਤੀ ਦੇਖਜੇ ਘਰ ਦੀਨਾ॥ ਕਰੀ ਜਾਚਨਾ
 ਆਨਿ ਫਿਗ ਸਭਿ ਵਸਤੁ ਬਿਹੀਨਾ॥੨੭॥ ਦਰਬ ਪੰਚ ਮੈ ਬਸਾਹ ਕੇ ਹਿਤ
 ਖਰਚ ਬਖਾਨਾ । ਤਿਸ ਹਿਤ ਮੈਂ ਗਮਨਜੇ ਹੁਤੋ ਕਿਯ ਕਾਜ ਮਹਾਨਾ ।
 ਅੰਗੀਕਾਰ ਨ ਕੁਛ ਕਰੋਂ ਨਹਿ ਲਾਲਚ ਮੇਰੇ । ਜਿਤਿਕ ਚਾਹਯ ਉਪ-

^੧ਤਸ (ਚੋਰ) ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਲੈ ਆਓ । ^੨ਹਥ ਜੋੜਕੇ । ^੩ਵਾਲ ਨ ਿੰਗਾ । ^੪ਭਲਾ ਜਾਣਕੇ ।

ਕਾਰ ਹਿਤ ਲਜਾਯਹੁ ਬਿਨ ਦੇਰੇ-॥ ੨੮ ॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕੋ ਨਾਮ ਸੁਨਿ
ਸਿਰ ਸ਼ਾਹੁ ਨਿਵਾਯੋ । ਦਿਯੋ ਛੋਰਿ ਮਾਨਵ ਸਕਲ ਲੋ ਕਰਿ ਮੈਂ ਆਯੋ ।
ਇਤਨਾਦਿਕ ਬਹੁ ਬਾਰ ਮੈਂ ਹਿਤ ਪਰਉਪਕਾਰਾ । ਆਨਜੋ ਦਰਬ ਚੁਰਾਇ
ਕਰਿ ਨਹਿ ਅੰਗੀਕਾਰਾ' ॥ ੨੯ ॥ ਸੁਨਿ ਬਿਸਮਾਨੀ ਨਾਨਕੀ ਉਰ ਬਿਖੇ
ਬਿਚਾਰੀ ।-ਕਰੈ ਕਿ ਨਹਿ ਇਹ ਮੋਹਿ ਹਿਤ-ਪਰਖਨਿ ਬਿਧਿ ਧਾਰੀ । ਸ੍ਰੀ
ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਸੁਨਤਿ ਹੀ ਮੁਖ ਹਸਤਿ ਬਖਾਨੀ । 'ਬਿਧੀਚੰਦ ! ਗੁਰ ਸਿੱਖ
ਤੂੰ ਮਤਿ ਚਤੁਰ ਮਹਾਨੀ ॥ ੩੦ ॥ ਘਨੇ ਕਰੇ ਉਪਕਾਰ ਤੈਂ ਅਰੁ ਗੁਰ ਕੇ
ਕਾਜਾ । ਅਤਿਸੈ ਚਾਤੁਰਤਾ ਧਰੇ ਆਨੇ ਜੁਗ ਬਾਜਾ' । ਕਰੇ ਰਿਝਾਵਨ
ਸਕਲ ਬਿਧਿ ਦੇ ਖੁਸ਼ੀ ਬਿਸਾਲਾ । ਅਬਿ ਮੇਰੇ ਭੀ ਕਾਜ ਕਰਿ ਨਿਤ ਰਹਹੁ
ਸੁਖਾਲਾ' ॥ ੩੧ ॥ ਕਰ ਜੋਰਤਿ ਬਿਧੀਏ ਕਹਜੋ 'ਮੈਂ ਧੰਨ ਮਹਾਨਾ । ਜਿਸ
ਤੇ ਮਾਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੁਇ, ਨਿਜ ਕਾਜ ਬਖਾਨਾ' । ਮਿੱਥਨਾ ਤਨ ਤੁਮ ਹਿਤ
ਲਗਹਿ ਨਹਿ ਆਛੇ ਔਰੀ । ਕਰੋਂ ਆਪ ਕੋ ਕਾਰ ਮੈਂ ਕਸ ਬਿਖਮ ਸੁਠੋਰੀ'
॥ ੩੨ ॥ ਸੁਨਿ ਸ਼ਰਧਾ ਕੇ ਬਾਕ ਕੋ ਤਬਿ ਮਾਤ ਬਖਾਨਾ । 'ਜਹਾਂਗੀਰ ਕੀ
ਬੇਗਮਾਂ ਅਬਿ* ਹੁਇ-ਜਿਸ ਥਾਨਾ । ਜੇਵਰ ਜੇ ਵਰ ਤਿਨਹੁ ਕੇ ਮਮ ਹਿਤ
ਦਿਹੁ ਆਨੀ । ਹੀਰੇ ਮੁਕਤਾ ਜਿਨਹੁ ਮਹਿ ਲਗਿ ਮੋਲ ਮਹਾਨੀ' ॥ ੩੩ ॥
ਸੁਨਿ ਬਿਧੀਏ ਬੰਦਨ ਕਰੀ 'ਮੈਂ ਲਜਾਵੇਂ ਜਾਈ । ਗੁਰ ਆਇਸੁ ਤੇ ਗਮਨ
ਕਿਯ ਉਰ ਹਰਖ ਉਪਾਈ । ਦਈ ਆਸ਼ਿਖਾ ਨਾਨਕੀ 'ਮੁਖ ਤੋਹਿ ਸ਼ਰੀਰੀ
ਨਹਿ ਸੈਕਟ ਕਬਿਹੂੰ ਬਨਹਿ ਗੁਰ ਸਿਖ ਬਡ ਬੀਰੇ' ॥ ੩੪ ॥

ਚਿਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਕ੍ਰਿੰਦੇ ਅਸ਼ਟਮ ਗਾਏ 'ਬਿਧੀ ਚੰਦ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਦੁਭੀਚਿ ਆਉ ॥ ੨ ॥

੩. [ਬਿਧੀਚੰਦ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਲੋ ਕਰਿ ਆਸ਼ਿਖ ਮਾਤ ਤੇ ਗੁਰ ਰਜਾਇ ਕੋ ਪਾਇ । ਲਵਪੁਰਿ ਕੇ
ਸਨਮੁਖ ਚਲਜੋ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਕੋ ਧਜਾਇ ॥ ੧ ॥ ਨਿਸਾਨੀਛੰਦ ॥ ਗਮਨਜੋ
ਮਾਰਗ ਕਾਜ ਹਿਤ ਤਟ ਆਇ ਬਿਪਾਸਾ । ਹੁਤੇ ਘਾਟ ਪਰ ਲੋਕ ਤਹਿ
ਬੁਝਜੋ ਤਿਨ ਪਾਸਾ । 'ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਸਮੀਪਇਹੁ ਡੇਰਾ ਕਿਨ ਘਾਲਾ ? ।
ਲਾਗਤਿ ਹੈਂ ਤੰਬੂ ਅਬਹਿ ਜਿਹ ਸੋਭ ਬਿਸਾਲਾ' ॥ ੨ ॥ ਕਰਜੋ ਬਤਾਵਨ
ਤਿਨਹੁ ਤਬ 'ਹਜ਼ਰਤ' ਕੀ ਦਾਰਾ । ਬੇਗਮਾਤ ਆਗਵਨ ਭਾ ਤਿਹ ਸਿਵਰ
ਘੋਜੇ । ੨. ਆਖੇ । ੩. ਕੋਸੀ ਹੀ ਲੇਖੀ ਥਾਂ ਹੋਵੇ । *'ਅਬ' ਤਾਂ ਸ਼ਾਹ ਜਹਾਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ
ਹੈ । ਜਹਾਂਗੀਰ ਮਰ ਵਕਾ ਹੈ । ਸੋ ਕਥਾ ਅਖੇਪਕ ਜਾਪਦੀ ਹੈ ।

†'ਹਜ਼ਰਤ' ਹੋਵੇ ਵਕਤ ਦੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ
[ਭਾਈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇਖ ਅਗਲੇ ਪੰਨੇ ਦੇ ਟੋਲ]

ਉਤਾਰਾ। ਅਬਿ ਲੋ ਨਹਿ ਪਾਪਤ ਭਈ ਆਵਤਿ ਹੈਂ ਪਾਛੇ। ਤਜਾਰੀ ਪੁਰਬ
ਹੀ ਕਰਤਿ ਬਲ ਸੋਧਤਿ ਆਛੇ^੧॥ ੩॥ ਸੁਨਿ ਹਰਖਜੋ ਪਰਖਜੋ ਤਬਹਿ
-ਕਾਰਜ ਬਨਿ ਆਵੈ। ਬੋਗਮ ਪੁਰ ਤੇ ਵਹਿਰ ਹੀ ਨੀਕੀ ਬਿਧਿ ਪਾਵੈਂ-।
ਰਹਜੋ ਤਹਾਂ ਕਰਿ ਘਾਤ ਕੋ ਦਿਨ ਟਾਰਨ ਕੀਨਾ। ਰਵਿ ਅਸਤਜੋ ਫੈਲਜੋ
ਤਿਮਰ ਨਿਸ ਚੰਦ ਬਹੀਨਾ॥ ੪॥ ਦੇਖਤਿ ਦਾਵ ਬਿਚਾਰਤੋ ਬੋਗਮ ਵਿਗ
ਜਾਨੈ। ਖਰੇ ਪਾਹਰੂ ਚਹੁ ਦਿਸ਼ਿਨਿ ਬਨ ਕਰਿ ਸਵਧਾਨੇ। ਨਹਿ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਵਿਚ
ਹੁਇ ਸਕਹਿ ਅਵਕਾਸ ਨ ਪਾਵੈ। ਆਪਸ ਮਹਿ ਬੋਲਤਿ ਰਹੇ ਇਕ
ਦੁਤਿਯ ਜਗਾਵੈ॥ ੫॥ ਤ੍ਰਾਸ ਪਾਇ ਤਸਕਰਨਿ ਕੋ ਗਹਿ ਸਿਪਰ ਕ੍ਰਿਪਾਨਾ।
ਖਰੇ ਰਹੇ ਚਹੁ ਦਿਸ਼ਿਨਿ ਭਟ ਨਹਿ ਆਲਸ ਠਾਨਾ। ਰਹਜੋ ਤਕਾਵਤਿ
ਦਾਵ ਕੋ ਅਵਿਕਾਸ ਨਿਹਾਰੈ। ਬੋਗਮ ਲਗਿ ਪਹੁੰਚਜੋ ਨ ਕਿਮ ਬਿਧਿ
ਅਧਿਕ ਬਿਚਾਰੈ॥ ੬॥ ਭੀਨ ਪਹਿਰ ਬੀਤੀ ਨਿਸਾ ਸਭਿ ਜਾਗ ਪਰੇਹੈ। ਚਲਨਿ
ਪੰਥ ਬਿਨ ਘਾਮ ਤੇ ਹੁਇ ਤਜਾਰ ਖਰੇ ਹੈਂ। ਬੋਗਮ ਜਾਗੀ ਤਿਸੀ ਛਿਨ
ਕੀਨਸਿ ਨਿਜ ਤਜਾਰੀ। ਹਥਨੀ ਤੁੰਗ ਬਿਲੰਦ ਇਕ ਤਿਸ ਪਰ ਅੰਬਾਰੀ॥
੭॥ ਕੰਚਨ ਕੀ ਦਮਕਤਿ ਮਹਦ ਨਗ ਜਰੇ ਬਿਸਾਲੇ। ਜ਼ਰੀ^੨ ਸਤਾਰਨ
ਤੇ ਅਧਿਕ ਸੁੰਦਰ ਸੁਭ ਵਾਲੇ। ਬੋਗਮ ਹੇਤੁ ਅਰੂਢਨੇ ਸੋ^੩ ਨਿਕਟਿ
ਮੰਗਾਈ। ਸੰਪੁਟ ਮਹਿ ਜੇਵਰ ਧਰੇ ਦਿਨ ਮਹਿ ਤਨ ਪਾਈ॥ ੮॥ ਹਾਲਤਿ
ਚਾਲਤਿ ਪੰਥ ਮਹਿ ਯਾ ਤੇ ਸੁ ਉਤਾਰੇ। ਹੀਰੇ ਮੁਕਤਾ ਗੁਛ ਬਛ ਜਿਨ ਮੋਲ
ਉਦਾਰੇ। ਸੰਪੁਟ ਹੁਤੋ ਬਿਸਾਲ ਹੀ ਕੰਕਨ ਕੋ ਚਾਰੂ। ਭਰ ਕਰਿ ਦਾਸੀ
ਹਾਥ ਦੇ ਬੋਗਮ ਅਸਵਾਰੂ^੪॥ ੯॥ ਚਵਿ ਹਥਨੀ ਪਰ ਸੋ ਲਿਯੋ ਉਰੂ ਤਰ
ਰਾਖਾ। ਬਿਧੀਚੰਦ ਮਿਲਿ ਨਰਨਿ ਮੈਂ ਪਿਖਿ ਧਰਿ ਅਭਿਲਾਖਾ। ਸਭਿ ਇਕੱਤ੍ਰ
ਜੇਵਰ ਲਖੇ ਹਰਖਜੋ ਬੁਧਿਵਾਨਾ। -ਲੈਹੋਂ ਸੰਪੁਟ ਪੰਥ ਮੈਂ-ਦਿਢ ਚਿਤਵਨ

^੧ਸਾਫ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ^੨ਜਾਣ ਦਾ। ^੩ਵਿੱਲਾ ਅਦਿ (ਜ਼ਰੀ)। ^੪ਭਾਵ ਹਥਨੀ। ^੫ਅਸਵਾਰ ਰੋਈ।

[ਪਿਛੇ ਪੰਨੇ ਦੀ ਬਾਕੀ ਟੁਕ]

ਹੈ। ਪਿਛੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਵੇਰੀ ਜਹਾਂਗੀਰ ਦੀ ਵੇਗਮਾਂ ਦੀ ਕਰਕੇ ਲਿਆ (ਵੇਰੇ ਪਿਛਲਾ
ਅੰ: ਅੰਕ ੩੩), ਸੋ ਜੇ ਜਹਾਂਗੀਰ ਦੀ ਵੇਗਮਾਂ ਦੀ ਕੀਤੀ ਤੇ 'ਹਜ਼ਰਤ' ਤਵੇਂ ਉਹ ਸੀ ਤਾਂ
ਪਰਾਣਾ ਵਿਸਾ ਸਾਬਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਜੇ ਵਰਤਮਾਨ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ ਕਿ 'ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਦੇ ਕਹੇ
ਦੇਣ ਵੇਰੀ ਕਰਨ ਗਿਆ' ਤਾਂ ਉਹ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਸਾਬਤ ਹੋ ਗਈ। ਆਪੋ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦਾ
ਹਾਫਜ਼ਾ ਖਰਾਬ ਹੈ ਜੋ ਵੇਰੇ ਦਾ ਵੇਰਿਆ ਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਦੀ ਦਾਰਾ ਤੇ ਜਹਾਂਗੀਰ
ਦੀ ਵੇਗਮ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਬੀ ਫੁੱਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਖੀ ਮਹਿੰਮਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਬੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਠਾਨ॥੧੦॥ਕਿਤਿਕ ਅਗਾਰੀ ਚਲਿ ਪਰੇ ਮਗ ਮਹਿ ਨਰ ਲਾਰਾ^੧। ਹੁਇ
 ਨਿਚਿੰਤ ਗਵਨੇ ਸਕਲ ਉਰ ਤਾਸ ਬਿਸਾਰਾ। ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਕਰਿ
 ਦਿਸ਼ਟਿ ਮਹਿ ਬੇਗਮ ਅਸਵਾਰੀ। ਚਲਜੇ ਸੰਗ ਚਾਹਤਿ ਲਿਯੋ ਜੇਵਰ
 ਮੁਲ ਭਾਰੀ॥੧੧॥ ਮੂਤ੍ਰ ਤਜਨਿ ਹਿਤ ਟਿਕ ਗਯੋ ਜੋ ਹਥਨੀ ਪਾਛੇ।
 ਦਾਵ ਜਾਨਿ ਅਵਕਾਸ ਲਹਿ ਅਬਿ ਲੇਵੋ ਆਛੇ। ਤਿਹ ਸਮ ਬਨ ਹੋਯੋ
 ਨਿਕਟਿ ਬੋਲਤਿ ਤਿਸ ਜੈਸੇ। ਲਾਸ^੨ ਗਹੀ ਦਿਢ ਹਾਥ ਮੈਂ ਜੋਹਨ ਕਰਿ^੩
 ਤੈਸੇ॥੧੨॥ ਭੁਜ ਬਲ ਤੇ ਆਰੂਢ ਕਰਿ ਅੰਤਰ ਕਰ ਘਾਲਾ^੪। ਲਗਜੇ
 ਜਾਇ ਸੰਪੁਟ ਜਹਾਂ ਗਹਿ ਖੈਚਿ ਨਿਕਾਲਾ। ਬਿਸਮਤਿ ਬੇਗਮ ਬੋਲਤੀ, 'ਕੋ
 ਹੈਂ, ਤੂੰ ਕੋ ਹੈਂ?' ਲੇਵਤ ਹੀ ਉਤਰਜੇ ਤਰੇ ਕਰਿ ਛਾਰ ਉਚੋਹੈ॥੧੩॥ 'ਚੋਰ
 ਚੋਰ' ਕੂਕੀ ਤਬਹਿ ਦੌਰੇ ਨਰ ਆਏ। ਹਥਨੀ ਕੇ ਚਹੁ ਦਿਸ਼ਿ ਫਿਰੇ ਨਹਿ
 ਕੁਛ ਦਰਸਾਏ। ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਕਰਿ ਸ਼ੀਘ੍ਰਤਾ ਤਜਿ ਮਗ ਤਤਕਾਲਾ।
 ਸੰਪੁਟ ਦਿਢ ਸੰਭਾਰਿ ਕਰਿ ਪਾਛੇ ਹਟਿ ਚਾਲਾ॥੧੪॥ ਦੂਰ ਫਰਕ ਕੋ ਪਾਇ
 ਕਰਿ ਪਾਤੀ ਹੁਇ ਆਈ। ਉਲੇਘਿ ਬਿਪਾਸਾ ਨਦੀ ਕੋ ਸਭਿ ਚਿੰਤ ਗਵਾਈ।
 ਤਮ ਮਹਿ ਨਰ ਇਤ ਉਤ ਫਿਰੇ ਮਗ ਨੇਰੇ ਨੇਰੇ। ਨਹਿ ਪਾਯੋ ਤਸਕਰ
 ਗਯੋ^੫, ਬਿਸਮਾਇ ਘਨੇਰੇ॥੧੫॥ ਬੇਗਮ ਭਈ ਹਿਰਾਨ ਮਨ 'ਅਸ ਚੋਰ
 ਨ ਹੋਰਾ। ਤੁਮ ਸਭਿ ਮਹਿ ਤੇ ਲੇ ਗਯੋ ਹਠ ਧਾਰਿ ਬਡੇਰਾ'। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ
 ਗੁਨ ਗਾਵਤੋ ਆਨੰਦ ਉਪਜਾਵੈ। ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਕਰਤਾਰ ਪੁਰਿ ਮਾਰਗ ਕੋ
 ਆਵੈ॥੧੬॥ 'ਖ ਸੋਂ ਪਹੁੰਚਜੋ ਆਇ ਕਰਿ ਪੁਰਿ ਵਿਖੈ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਾ। ਗਯੋ
 ਮਹਿਲ ਜਹਿ ਨਾਨਕੀ ਆਨੰਦ ਵਿਸ਼ੇਖਾ। ਸੁੰਦਰ ਸੰਪੁਟ ਹੋਮਕੋ ਧਰਿ ਦੀਨਿ
 ਅਗਾਰੀ। ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕਰਿ ਬੰਦਨਾ ਸਭਿ ਗਿਰਾ ਉਚਾਰੀ॥੧੭॥ 'ਮਾਤਾ!
 ਕਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਇਹ ਭੂਖਨ ਆਨੇ। ਬੇਗਮ ਡੇਰਾ ਨਿਕਟਿ ਹੀ ਮਿਲਿ ਗਯੋ
 ਮਹਾਨੇ। ਸਿੱਖਨਿ ਕੇ ਕਾਰਜ ਪੁਰਹੁ ਜਹਿ ਕਹਾਂ ਸਹਾਈ। ਰਾਖਹੁ ਮੇਰੀ
 ਲਾਜ ਨਿਤ ਇਹ ਕਹਾਂ ਬਡਾਈ'॥੧੮॥ ਬਿਸਮਤਿ ਚਿਤ ਹੈ ਨਾਨਕੀ
 ਆਨੰਦ ਉਪਜਾਯੋ। 'ਚੋਰੀ ਮੈਂ ਅਤਿਸ਼ੈ ਚਤੁਰ ਤੁਰਨ ਹੀ ਲਜਾਯੋ'।
 ਦਾਸੀ ਸੰਗ ਬਖਾਨਿ ਕੇ ਸੰਪੁਟ ਖੁਲ੍ਹਵਾਯੋ। ਭਰਜੇ ਜਵਾਹਰ ਖਿੰਦ ਤੇ ਜਗ-
 ਮਗ ਝਮਕਾਯੋ॥੧੯॥ ਮੁਕਤਾ ਗਨ ਕਰਨਾ ਭਰਨ' ਬਡ ਆਬ ਸੁਢਾਰੇ।

^੧ਕਤਾਰ, ਵਹੀਗ^੨ਟਿਟਾ ਦੋਸਾ^੩ਜੋਹ ਕਰਵੇ।^੪(ਅੰਸਾਰੀ)ਦੇ ਅੰਦਰ ਰੋਬ ਪਾਇਆ।^੫ਉੱਚੀ ਛਾਲ
 'ਚੋਰ ਨਾ ਪਾਯਾ ਗਿਆ' ਕੇਨਾਂ ਦੇ ਗਹਿਣੇ।^੬ਉਲੇਘ : ਮੁਹਣੀ ਆਬ ਵਾਨੇ।^੭ਪਾ:-ਨਰ=ਨਾਰਾ

ਸੀਸ ਫੁਲ^੧ ਹੀਰੇ ਜਰੇ ਜਿਨ ਮੋਲ ਉਦਾਰੇ । ਬੇਸਰ^੨, ਗਰ ਭੂਖਨ ਭਲੇ
 ਅਰੁਹਾਥਨਿ ਕੇਰੇ । ਦੇਖਤਿ ਦੇਤਿ ਪ੍ਰਮੋਦ ਕੇ ਦੁਤਿਵੰਤ ਬਡੇਰੇ ॥ ੨੦ ॥
 ਉਰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਬਹੁ ਨਾਨਕੀ ਬਰ ਸੰਦਰ ਦੀਨੇ। ਗੁਰ ਜਸੁ ਕੇ ਸੰਗ ਜਸੁ ਰਹੈ
 ਜਗ ਮਹਿ ਸੁਖ ਲੀਨੇ । ਸੱਤਿਨਾਮ ਮਨਿ ਮਹਿ ਬਸਹਿ ਸਿੱਖੀ ਬਡ
 ਧਾਰੋ । ਜਨਮ ਮਰਨ ਬੰਧਨਿ ਛੁਟਹਿ ਗੁਰਿ ਤੋਹਿ ਉਧਾਰੋ ॥ ੨੧ ॥ ਤੋਹਿ
 ਨਾਮ ਕੇ ਉਚਰ ਕਰਿ ਰਿਪੁ ਤੇ ਜੈ ਪਾਵੈ। ਪੁਰਸ਼ਾਰਥ ਗੁਰ ਹਿਤ ਕਰੇ ਸਭਿ
 ਬਿਘਨ ਮਿਟਾਵੈਂ । ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਬਹੁ ਰਹਜੈ ਬਿਦਤਹਿ ਜਗ ਮਾਂਹੀ ।
 ਦੁਖ ਬਿਹੀਨ ਤਨ ਤੁਵ ਰਹੈ ਸਭਿ ਕਰੈਂ ਸਰਾਹੀ ॥ ੨੨ ॥ ਬਾਰ ਬਾਰ ਇਮ
 ਨਾਨਕੀ ਆਸ਼ਿਖ ਬਹੁ ਦੀਨੇ । ਆਗਯਾ ਲੇ ਕਰਿ ਮਾਤ ਤੇ ਉਠਿ ਬੰਦਨ
 ਕੀਨੇ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੋਵਿੰਦ ਕੇ ਦਰਸ ਪੁਨ ਜਾਇ ਨਿਹਾਰਾ । ਪਗ ਪੰਕਜ
 ਪਰ ਸੀਸ ਧਰਿ ਪਰਸੰਗ ਉਚਾਰਾ ॥ ੨੩ ॥ ਮੁਸਕਾਨੇ ਗੁਨ ਖਾਨਿ ਸੁਨਿ ਸਨ-
 ਮਾਨ ਬਿਠਾਯੋ । ‘ਤੁਵ ਸਮਤਾ ਨਹਿ ਕਿਸੁ ਮਹਿ’ ਜਸੁ ਭਾਖਿ ਸੁਨਾਯੋ ।
 ਬਿਧੀ ਦੇਵ ਕੇ ਕਰਮ ਅਸੁ ਸੁਨਿ ਪਿਖਿ ਬਿਸਮਾਵੈ। ਜਹਾਂ ਨ ਪਹੁੰਚੈ ਜਾਇ
 ਕਿਸ, ਤਤਛਿਨ ਤਹਿ ਜਾਵੈ ॥ ੨੪ ॥ ਜਬਿ ਸਤਿਗੁਰ ਮੀਦਰ ਗਏ ਸੁਠ
 ਪਲੰਘ ਸੁਹਾਏ । ਸਕਲ ਬਿਭੂਖਨ ਨਾਨਕੀ ਤਬਿ ਆਨਿ ਦਿਖਾਏ। ‘ਬਿਖਮ
 ਥਾਨ ਤੇ ਆਨ ਕਰਿ ਇਹ ਅਰਪਨ ਕੀਨੇ । ਬੁਧਿ ਬਲ ਮੈਂ ਅਤਿ ਚਤੁਰ
 ਹੈ ਸਮ ਅਪਰ ਨ ਚੀਨੇ’ ॥ ੨੫ ॥ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਕਹਜੈ ‘ਇਸ
 ਕਰਮ ਬਿਸਾਲੇ । ਹਯ ਲਜਾਵਨ ਅਚਰਜ ਕਰਜੈ ਬਿਚ ਮਾਨਵ ਜਾਲੇ ।
 ਨਹਿ ਆਵਤਿ ਕਹਿਬੇ ਬਿਖੈ ਕਸਾ ਕਹੈਂ ਸੁਨਾਈ’ । ਇਤਯਾਦਿਕ ਬਹੁ
 ਭਾਂਤਿ ਕੀ ਕਰਿ ਦਾਸ ਬਡਾਈ ॥ ੨੬ ॥ ਦੇਖਿ ਬਿਭੂਖਨ ਨਾਨਕੀ ਨਹਿ ਪਹਿ-
 ਰਨ ਚਾਹੇ। ਅਪਨੇ ਉਚਿਤ ਨ ਚੀਨਿ ਕੈ ਕਹਿ ਭਰਤਾ ਪਾਹੇ । ਪੈਂਦੇਖਾਂ ਕੀ
 ਭਾਰਜਾ ਕਹਿ ਨਿਕਟਿ ਬੁਲਾਈ । ਬਹੁ ਮੋਲੇ ਤਤਛਿਨ ਦਿਏ ਲੈ ਕਰਿ
 ਹਰਿਖਾਈ ॥ ੨੭ ॥ ਪੁਨ ਬਾਬਕ ਕੀ ਨਾਰਿ ਕੋ ਬਖਸ਼ੈ ਤਤਕਾਲਾ*। ਜਬਰ

^੧ਵੇਕ । ^੨ਨੱਥ । ^੩(ਇਸ ਦੇ ਕਰਮ) ਕਹਿਣ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਵੇ । *ਇੱਥੇ ਇਹ ਵੱਸਣ ਦੀ
 ਹੋਸ਼ੀਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਵੇਰੀ ਦਾ ਮਾਲ ਮੰਗੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਉਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ
 ਜਾਤਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵੇਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਬਿਧੀ ਦੇਵ ਦੀ ਚਤੁਰਤਾ ਦੀ ਮਜ਼ਾ।
 ਇਸ ਸੀ। ਪਰ ਅਸਲ ਗਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੁੰਜਿ ਅਣਹੋਏ ਹਨੇ । ਇਹ ਸਾਖੀ ਮਹਿ: ਪ੍ਰ: ਵਿਖਾ
 ਬੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਕਹਾਣੀ ਬੀ ਅਟਪਟੀ ਹੈ । ਜਿਵੇਂ ਬੀਰ ਬਲ ਦੀ ਚਤੁਰਤਾ ਤੇ ਖਿਚਲੀ ਦੀ
 ਮਸਖਰੀ ਤੇ ਸੁਬਹੇ ਜੀ ਦੇ ਜ਼ਿੰਦਾ ਦਿਲੀ ਦੇ ਕਿੱਸੇ ਕਹਾਣੀਆਂ ਰਛੇ ਚਤੁਰਨੋਕ ਹਰ ਸਮੇਂ ਨਵੇਂ
 ਘੜ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਤਿਹੋਂ ਇਹ ਇਧੀ ਵੇਦ ਦੇ ਨਾਉਂ ਤੇ ਕਿਸੇ ਚਤੁਰ ਦੀ ਘੜੀ ਘੜਤ ਮਾਤ੍ਰ ਹੈ ।
 ਕਹਾਣੀ ਟੱਪਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਜਹਾਂਗੀਰ ਤੇ ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਦਾ ਸ਼ੀ ਵਰਕ ਦੇਤੇ ਨਹੀਂ ।

ਜਵਾਹਰ ਜਰੇ ਜਿਨ ਬਰ ਦਿਪਹਿ ਉਜਾਲਾ । ਲਕਰਿ ਸੁਜਸੁ ਬਖਾਨਤੀ
ਉਰ ਮੋਦ ਉਪਾਏ । ਲਾਖਹੁ ਕੀਮਤ ਜਿਨਹੁ ਕੀ ਨਿਜ ਤਨ ਪਹਿਰਾਏ ॥
੨੮ ॥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਰਤਾਰਪੁਰਿ ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਟਾਰੇ। ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਆਵੈ
ਸੰਗਤਾਂ ਚਹੁ ਦਿਸ਼ਿਨਿ ਨਿਹਾਰੇ । ਮਨੋ ਕਾਮਨਾ ਪਾਇ ਕਰਿ ਗਨ ਭੇਟ
ਚੜ੍ਹਾਵੈ । ਦੇਸ ਬਿਦੇਸਨ ਸਿੱਖ ਬਹੁ ਪੁਰਬਨਿ ਦਰਸਾਵੈ ॥ ੨੯ ॥ ਸਭਿ
ਦਿਸ਼ਿ ਬਿਖੈ ਮਸੰਦ ਗਨ ਆਨਹਿ ਗੁਰ ਕਾਰਾ । ਲਾਖਹੁ ਧਨ ਕੋ ਅਰਪਤੈ
ਸਤਿਗੁਰ ਦਰਬਾਰਾ । ਤਿਮ ਹੀ ਖਰਚ ਬਿਸਾਲ ਹੈ ਗੁਰ ਦੇਗ ਚਲਾਵੈ ।
ਸੁਭਟਨਿ ਕੋ ਦੇ ਚਾਕਰੀ ਸਿਰੁਪਾਉ ਦਿਵਾਵੈ ॥ ੩੦ ॥ ਏਹਗਾ ॥ ਇਸ ਬਿਧਿ
ਗੁਰ ਘਰ ਕੇ ਖਰਚ ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ ਹੋਤਿ ਬਿਸਾਲ । ਤਿਮ ਹੀ ਆਵਤਿ ਦਰਬ
ਬਹੁ ਪੁਰਹਿ ਗੁਰੂ ਕ੍ਰਪਾਲ ॥ ੩੧ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਰਿੰਦੇ ਅਸ਼ਟਮ ਰਾਸੇ 'ਬਿਧੀ ਚੰਦ' ਪ੍ਰਸੰਗ
ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਤਿਤੀਓ ਅੰਸੁ ॥ ੪ ॥

੪. [ਬਿਧੀਚੰਦ । ਬਾਲੁ ਹਸਨਾ । ਪੈਂਦੇ ਦੇ ਘਰ ਪੁੱਤ੍ਰ ਹੋਣਾ] ।

ਏਹਗਾ ॥ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇਕ ਸਤਿਗੁਰੂ ਗਏ ਮਹਿਲ ਕੇ ਮਾਂਹਿ । ਬਿਧੀਚੰਦ
ਕੋ ਸੰਗ ਲੇ ਬੈਠੇ ਤਹਾਂ ਸੁਹਾਹਿ ॥ ੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਤਬਹਿ ਨਾਨਕੀ ਅਰੁ
ਮਰਵਾਹੀ । ਬੈਠੀ ਆਇ ਬੰਦਿ ਕਰ ਪਾਹੀ । ਮੁਸਕਾਵਤਿ ਬੁਝਤਿ ਗੁਰ
ਸੰਗਾ । 'ਬਿਧੀਚੰਦ ਤੁਮਰੇ ਸਿਖ ਚੰਗਾ ॥ ੨ ॥ ਭਾ ਅਵਤਾਰ ਆਪ ਕੋ ਭਾਰਾ ॥
ਕਲਿ ਮਹਿ ਕੁਟਿਲ ਕਰੇ ਨਿਸਤਾਰਾ । ਬਨਜੈ ਸਿੱਖ ਰਾਵਰ ਕੋ ਆਇ ।
ਤਉ ਸੁਭਾਵ ਨ ਪਲਟਜੈ ਜਾਇ ॥ ੩ ॥ ਚੌਰੀ ਕਰਤਿ ਹੇਤੁ ਉਪਕਾਰੇ ।
ਗੁਰ ਕੇ ਕਾਰਜ ਅਨਿਕ ਸੁਪਾਰੇ' । 'ਬਿਧੀਚੰਦ ਭਾਈ ! ਹਿਤ ਧਰੇ ।
ਅਪਰ ਕਰਮ ਜੋ ਕਿਛੁ ਤੈਂ ਕਰੈ ॥ ੪ ॥ ਕਰਹੁ ਸੁਨਾਵਨਿ ਹਮ ਕੋ ਸੋਇ ।
ਜਿਨ ਸੁਨਿਬੇ ਮਨ ਅਚਰਜ ਹੋਇ । ਤੋਹਿ ਸਮਾਨ ਸੁਨਜੈ ਨਹਿ ਕਾਨਾ ।
ਕਿਮ ਦੇਖਨਿ ਮਹਿ ਆਵਹਿ ਜਾਨਾ' ॥ ੫ ॥ ਤੁਝ ਸਮ ਇਕ ਤੁਝਹੀ
ਕਉ ਜਾਨਾ । ਅਪਰ ਕਰਨੈ ਸੋ ਕਰਹੁ ਬਖਾਨਾ' । ਸੁਨਿ ਬਿਧੀਏ ਕਰ
ਜੋਰਿ ਸੁਨਾਯੋ । 'ਸੁਨਹੁ ਮਾਤ ! ਇਕ ਕਰਮ ਕਮਾਯੋ ॥ ੬ ॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰ-
ਜਨ ਮੁਝ ਸੰਗ ਉਚਾਰਾ ।—ਤੁਵ ਸਿਰ ਚੌਰੀ ਲੇਖ ਉਦਾਰਾ । ਜੋ ਅਬਿ
ਚਹਹੁ' ਕਰਹੁ ਉਪਕਾਰਾ । ਪਰ ਧਨ ਆਪ ਨ ਲਿਹੁ ਕਰ ਧਾਰਾ'—॥ ੭ ॥

੧ ਚੌਰੀ ਜਿਹਾ (ਕੋਈ ਚੌਰ) ਰੋਨੀਂ ਨਹੀਂ ਸੁਣਿਆਂ, ਦੇਖਣ ਨੇ ਜਾਣਨ ਵਿਚ ਕੀਕੂੰ ਆ ਸਕੇ ।

੨ (ਚੌਰੀ ਕਰਨੀ) ਚਾਹਵੇਂ ਤਾਂ । ੩ ਪਰਾਏ ਧਨ ਨੂੰ ਆਪ ਹੱਥ ਨਾਂ ਲਾਈਂ ਅਥਵਾ ਧਾਰਨ ਨਾ
ਕਰੀਂ । * ਪਾ:—ਨਹਿ ਦੇਖਨ ਨਹਿ ਆਇਸ ਜਾਨਾ । ਪੁਨਾ: ਕਿਮ ਦੇਖਨ ਨਹਿ ਆਵਹਿ ਜਾਨਾ ।

ਇਸ ਸੁਨਿ ਮੈਂ ਇਕ ਕੇ ਘਰ ਗਯੋ । ਤਿਨ ਕੋ ਬਹੁ ਦਾਰਿਦ ਪਿਖਿ
 ਯੋ । ਦੇਪਾਤੇ ਬੈਠੇ ਬਹੁ ਮੁਰਝਾਏ । ਏਕ ਸਮੈ ਦਿਨ ਨਹਿ ਤ੍ਰਿਪ-
 ਯਾਏ ॥੯॥ ਇਕ ਕੰਨਯਾ ਤਿਨ ਕੇ ਘਰ ਮਾਂਹੀ । ਬਰ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਧਨ ਬਿਨ ਨਹਿ
 ਪ੍ਰਜਾਹੀ । ਨਿਤ ਚਿੰਤਾ ਮਹਿ ਰਹੈ ਬਿਮੂਰਤਿ । ਰਹੈ ਸੰਬਰਜਿਮ* ਪਾਹਿਨ
 ਮੂਰਤਿ ॥੧੦॥ ਤਿਨ ਕੋ ਦੇਖਿ ਦਯਾ ਮੁਹਿ ਆਈ । ਮੈਂ ਦੇਹੋਂ ਧਨੁ—ਗਿਰਾ ਸੁਨਾਈ ।
 —ਜਿਸ ਤੇ ਕੰਨਯਾ ਕੋ ਹੁਇ ਬਜਾਹੁ । ਅਰੁ ਬੈਠੇ ਭੋਜਨ ਲਿਹੁ ਖਾਹੁ—॥੧੦॥
 ਤਿਸ ਪੁਰਿ ਮਹਿ ਇਕ ਘਰ ਚਲਿ ਗਯੋ । ਬੰਦ ਮੇਲ ਤਹਿ ਦੇਖਤਿ
 ਭਯੋ । ਮਿਲੈ ਨਰਨ ਮਹਿ ਅੰਤਰ ਬਰਜੋ । ਹੁਤੇ ਬਜਾਹੁ ਸਭਿ ਦੇਖਨਿ
 ਕਰਜੋ ॥ ੧੧ ॥ ਤਬਿ ਬਰਾਤ ਅੰਤਰ ਬੁਲਵਾਈ । ਹਿਤ ਭੋਜਨ ਕਰਿ ਪਾਂਤਿ
 ਬਿਠਾਈ । ਤਹਿ ਮੈਂ ਭਯੋ ਪਰੇਸਨ ਵਾਰਾ । ਭਰਜੋ ਟੋਕਰਾ ਲਜਾਉਂ ਅਹਾਰਾ
 ॥ ੧੨ ॥ ਤਬਿ ਮੈਂ ਲੈ ਪਕਵਾਨ ਘਨੇਰਾ । ਗਯੋ ਨਿਕਸਿ ਕਰਿ ਕਿਨਹੁ
 ਨ ਹੋਰਾ । ਤਿਨ ਛੁਧਿਤਨਿ ਕੋ ਦੀਨਸਿ ਆਨਿ । ਲੇ ਹਰਿ ਖਾਇ ਸੁ ਕੀਨਸਿ
 ਖਾਨ ॥ ੧੩ ॥ ਅਪਰ ਵਸਤੁ ਕੁਛ ਹਾਥ ਨ ਆਈ । ਜਾਇ ਅਪਰ
 ਘਰ ਸਿਨ੍ਹ ਲਗਾਈ । ਅੰਤਰ ਬਰਜੋ ਚੁਬਾਰੇ ਚਰਜੋ । ਬੈਠੈ ਬਨੀਆ ਤਹਾਂ
 ਨਿਹਰਜੋ ॥੧੪॥ ਰੁਜਨਾਵੇ ਲੇਖੇ ਕੀ ਬਿਧੀ । ਰਹਜੋ ਜੋਰਿ ਹੋਵਤਿ ਨਹਿ
 ਸਿਧੀ^੧ । ਤੀਨ ਜਾਮ ਜਾਮਨਿ ਬਿਤ ਗਈ । ਗਿਨਤਿ ਮੰਦਮਤਿ ਤਜਾਗਿ
 ਨ ਦਈ ॥ ੧੫ ॥ ਜਾਗਤਿ ਇਸਤ੍ਰੀ ਬਜਾਕੁਲ ਹੋਈ । ਦੂਧ ਕਟੋਰਾ ਭਰਿ
 ਕਰਿ ਸੋਈ । ਫਿਰਾ ਹੁਇ ਕਹਿ ਸਮੁਝਾਵਨ ਕਾਜ ।—ਖਾਇ ਨ ਪੀਓ ਤੈਂ
 ਕਿਛੁ ਆਜ ॥ ੧੬ ॥ ਜੇ ਅਬਿ ਤੁਝ ਤੇ ਜਾਇ ਨ ਦੇਖਾ^੨ । ਤਜਾਗਿ ਦੇਹੁ
 ਪੁਨ ਕੀਜਹਿ ਲੇਖਾ—। ਸੁਨਤਿ ਬਾਕ ਕੋ ਰਿਸ ਤੇ ਰਾਚਾ । ਨਿਜ ਇਸਤ੍ਰੀ
 ਕੋ ਹਤਸਿ ਤਮਾਚਾ ॥੧੭॥ ਭਈ ਕ੍ਰੋਧ ਧਰ ਗੋਰਿ ਕਟੋਰਾ । ਦੂਧ ਬਿਥਾਰਜੋ
 ਪਤਿ ਕੀ ਓਰਾ । ਕਹਜੋ—ਸੁਮ ਤੂੰ ਭਯੋ ਮਹਾਨੇ । ਦੇਵ ਪਿਤਰ ਕਿਸਹੂੰ
 ਨਹਿ ਮਾਨੇ ॥ ੧੮ ॥ ਇਕ ਦਮਰੀ ਪਰ ਰਾਤਿ ਗੁਜਾਰੀ । ਸਮੁਝਾਯੋ ਤੇ ਰਿਸ
 ਕਰਿ ਮਾਰੀ—ਇਸ ਕਹਿ ਰੁਦਤਿ ਹੋਇ ਦੁਖਿਆਰੀ । ਸੁਪਤੀ ਜਾਇ ਨੀਂਦ
 ਲੇ ਭਾਰੀ ॥੧੯॥ ਭਈ ਕਲਹ, ਬਨੀਏ ਦੁਖ ਪਾਯਹੁ ਤਜੀ ਵਹੀ ਤਿਹ ਠਾਂ
 ਸੁਪਤਾਯਹੁ । ਜ ਬ ਦੋਨ ਕਹੁ ਸੁਧਿ ਨਹਿ ਰਹੀ । ਦੁਰਜੋ ਏਕ ਥਲ ਮੈਂ
 ਦਿਲ ਵਿਚ ਇਕ ਵਹੀ ਬੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਜ ਖਾਂਦੇ । ^੨ ਜਨਾਮ ਦੇ (ਦੀ ਵਹੀ) ਦੇ ਲੇਖੇ ਦੀ ਬਾਕੀ
 ਮਿਲ ਰਹਿਆ, ਪਰ ਸਿਧ ਨ ਹੋਈ, ਭਾਵ ਵਿਧ ਮਿਲਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ । ^੩ (ਹਿਸਾਬ) ਰੇਖਿਆ ਨਹੀਂ
 ਜਾਂਦਾ ।

*ਪਾ:-ਜਨੁ ।

ਸਭਿ ਲਹੀ ॥ ੨੦ ॥ ਜਾਇ ਚੁਬਾਰੇ ਮਹਿ ਬਰਿ ਗਯੋ । ਧਰਜੈ ਸੰਦੂਖ
ਨਿਹਾਰਤਿ ਭਯੋ।ਕਰਿ ਬਲ ਕੋ ਬਹੁ ਤੋਰਜੈ ਤਾਰਾ।ਤਾਕੀ ਖੋਲਿ ਬੀਚ ਕਰ
ਡਾਰਾ॥੨੧॥ਬੈਲੀ ਧਨ ਕੀ ਲਾਗਸਿ ਹਾਥ । ਲੈ ਕਰਿ ਮੈਂ ਤੁਰਨਤਾ ਸਾਥ
। ਨਿਕਸਜੈ ਵਹਿਰ ਗਯੋ ਘਰ ਤਿਨ ਕੋ । ਦੀਰਘ ਦਾਰਿਦ ਹੁਤੋ ਸੁ ਜਿਨ
ਕੋ ॥੨੨॥ ਸੁਪਤਿ ਪਟੇ ਦੰਪਤਿ ਕੋ ਦੇਖਿ । ਕਰੇ ਜਗਾਵਨ ਦੁਖੀ ਪਰੇਖਿ ।
ਸਰਬ ਦਰਬ ਕੋ ਦੇ ਕਰਿ ਆਯੋ । ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕੋ ਆਨਿ ਸੁਨਾਯੋ ॥੨੩॥
ਗੁਰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਮਨ, ਸਿਰ ਕਰ ਧਰਜੈ । ਕਹਯੋ-ਲੇਖ ਚਰੀ ਅਬਿ ਟਰਜੈ ।
ਗੁਰ ਘਰ ਕੋ ਬਹੁ ਕਾਜ ਸੁਧਾਰਹਿ । ਆਪ ਤਰੈਂ ਅਵਰਨ ਕੋ ਤਾਰਹਿ-॥
੨੪॥ ਇਮ ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਬਰ ਹੈ ਮੋਹੀ । ਬਡੇ ਭਾਗ ਕਰਿ ਮਿਲਿਬੋ ਹੋਹੀ ।
ਕਰੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਗਨ ਪਾਪ ਨਿਵਾਰੇ । ਅਪਨੇ ਚਰਨ ਲਾਇ ਨਿਸਤਾਰੇ॥੨੫॥
ਸਨਿ ਗੁਰ ਪਤਨੀ ਅਚਰਜ ਲਹਜੈ । ‘ਸਾਧ ਸਾਧ’ ਬਿਧੀਏ ਕਹੁ ਕਹਜੈ ।
ਕਿਤਿਕ ਕਾਲ ਬੈਠਜੈ ਦਰਸਾਯੋ । ਪੁਨ ਉਠਿ ਕਰਿ ਨਿਜ ਥਲ ਚਲਿ
ਆਯੋ ॥੨੬॥ ਖਾਨ ਪਾਨ ਕਰਿ ਨਿਸਾ ਬਿਤਾਈ । ਜਾਗੇ ਪ੍ਰਭੁ ਪ੍ਰਭਾਤਿ
ਹੁਇ ਆਈ । ਸੋਚ ਸਨਾਨ ਠਾਨਿ ਗੁਰ ਪੂਰੇ । ਬੈਠਹਿ ਪੁਨ ਦਿਵਾਨ ਗਨ
ਸੂਰੇ ॥੨੭॥ ਇਕ ਬਾਲੂ ਸਿਖ ਸੇਵਾ ਲਾਗਜੈ । ਪ੍ਰੇਮ ਪਾਇ ਪੰਕਜ ਕੋ
ਪਾਗਜੈ । ਜਬਿ ਗੁਰ ਚਵਿ ਕਰਿ ਕਿਤਹੁ ਸਿਧਾਵੈਂ । ਅੰਗੁ ਤੁਰੰਗਮ ਦੋਰਜੈ
ਜਾਵੈ ॥ ੨੮ ॥ ਖੇਦ ਨ ਮਾਨਹਿ ਦੂਰ ਸਿਧਾਰੈ । ਜਾਇ ਤਹਾਂ ਗੁਰ ਜਹਾਂ
ਪਧਾਰੈਂ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਕੋ ਮੁਖ ਹੋਰਹਿ । ਹਸਹਿ ਅਧਿਕ ਹੁਇ ਖੁਸ਼ੀ
ਘਨੇਰਹਿ ॥੨੯॥ ਬੈਠਤਿ ਚਲਤਿ ਸਮੁਖ ਜਬਿ ਹੋਇ । ਹਸਹਿ ਬਦਨ ਤੇ
ਹਰਖਤਿ ਸੋਇ । ਧਰਜੈ ਨਾਮ ਤਬਿ ਗੁਰ ਨਿਜ ਰਸਨਾ । ‘ਭਯੋ ਆਜ ਤੇ
ਬਾਲੂ ਹਸਨਾ’ ॥ ੩੦ ॥ ਤਿਸ ਦਿਨ ਤੇ ਤਿਸ ਕੋ ਗੁਰ ਕਹੋ ।
‘ਅਬਿ ਗੁਰਦਿੱਤੇ ਕੋ ਸੰਗ ਰਹੋ’ । ਮਾਨਜੈ ਬਾਕ ਪ੍ਰੇਮ ਮਨ ਰੰਗ । ਰਹਨਿ
ਲਗਜੈ ਗੁਰ ਨੇਦਨ ਸੰਗ ॥ ੩੧ ॥ ਚਢੈ ਵਹਿਰ ਤਬਿ ਆਗੈ ਧਾਵਹਿ ।
ਜਹਿ ਪਹੁੰਚਹਿ ਚਲਿ ਤਹਾਂ ਸਿਧਾਵੇ । ਇਕ ਦਿਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤਾ
ਗਏ । ਬਨ ਅਖੇਰ ਕੋ ਖੋਲਤਿ ਭਏ ॥ ੩੨ ॥ ਨਿਕਸਜੈ ਸ਼ੁਕਰ ਚਲਜੈ
ਪਲਾਈ । ਗੁਰ ਸੁਤ ਦੇਖਿ ਤਰੰਗ ਧਵਾਈ।ਗਏ ਦੂਰਲੋ ਸਭਿ ਹਟਿ ਰਹੇ।
‘ਦੋਰੀ ਦਾ ਏਖ ਮੋਟ ਵੇਣਾ ਤਾਂ ਗੁਰੁ ਜੀ ਦਾ ਬਿਰਦ ਹੈ, ਪਰਉਪਕਾਰ ਲਈ ਬੀ ਦੋਰੀ ਦੀ ਫੁਟ
ਮਿਲਨੀ ਮਿਠਵ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਸਿਖਜਾ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ । ‘ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਹਿਆ ।

ਪਹੁੰਚੈ ਗਯੋ ਨ ਸ਼੍ਰਮ ਕੋ ਲਹੇ ॥ ੩੩ ॥ ਇਕ ਬਾਲੂ ਹਸਨਾ ਤਹਿ ਗਯੋ ।
 ਸਤਿਗੁਰ ਨੰਦ ਬਿਲੋਕਤਿ ਭਯੋ । ਅਧਿਕ ਜਾਨਿ ਸੇਵਾ, ਹਰਖਾਏ । ਟੋਪੀ
 ਬਖਸ਼ਿ ਵਈ ਤਿਸ ਥਾਏ ॥ ੩੪ ॥ ਲੇਕਰਿ ਸਿੱਧ ਸ਼ਕਤਿ ਕੋ ਪਾਈ । ਭਯੋ
 ਗਜਾਨ ਮਨੁ ਆਨੰਦ ਪਾਈ । ਹਤਯੋ ਕੋਲ ਸੋ ਆਨਿ ਉਠਾਏ । ਪੁਰਿ ਕਰ-
 ਤਾਰ ਬਿਖੈ ਚਲਿ ਆਏ ॥ ੩੫ ॥ ਸਕਲ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੁਨਾਯੋ ਗੁਰ ਕੋ । ‘ਬਖ-
 ਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੀ ਪ੍ਰੇਮ ਪਿਖਿ ਉਰ ਕੋ’ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਭਏ ਪ੍ਰਸੰਨ । ਸਭਿਨਿ
 ਸੁਨਾਇ ਬਖਾਨਿ ਬਦੇਨ ॥ ੩੬ ॥ ‘ਅਬਿ ਤੇਰੀ ਪੂਰੀ ਭਈ ਸੇਵਾ । ਕਰੇ
 ਰਿਝਾਵਨਿ ਬਹੁ ਗੁਰਦੇਵਾ। ਬੈਠਹੁ ਭਜਨ ਕਰਹੁ ਪ੍ਰਭੁ ਕੇਰਾ। ਜਨਮ ਮਰਨ
 ਕਾਟਯੋ ਅਬਿ ਤੇਰਾ’ ॥ ੩੭ ॥ ਲੇ ਗੁਰ ਖੁਸ਼ੀ ਦੁਾਰ ਥਿਰ ਰਹਯੋ । ਰਾਤਿ
 ਦਿਵਸ ਹਰਿ ਸਿਮਰਨ ਲਹਯੋ । ਇਮ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ । ਕਰੇ
 ਉਧਾਰਨ ਸਿੱਖ ਬਿਸਾਲਾ ॥ ੩੮ ॥ ਬੈਠੇ ਹੁਤੇ ਦਿਵਾਨ ਮਝਾਰੀ। ਪੈਂਦੇ ਖਾਨ
 ਆਯੋ ਬਲ ਭਾਰੀ । ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਹਰਖਤਿ ਹੁਇ ਕਹੇ । ‘ਸੁਤ ਜਨਮਯੋ ਤੁਮ
 ਕਰੁਨਾ ਲਹੇ’ ॥ ੩੯ ॥ ਨਿਜ ਰਸਨਾ ਤੇ ਨਾਮ ਬਖਾਨੋ । ਜੀਵਤ ਰਹੇ ਦਾਸ
 ਨਿਜ ਜਾਨੋ’ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਠਾਨਿ ਗੁਰ ਕੀਨਿ ਬਖਾਨ । ‘ਪੈਂਦੇ ਖਾ ਕੋ ਸੈਦੇ
 ਖਾਨ ॥ ੪੦ ॥ ਤਵ ਸੁਤ ਕੋ ਸੁਤ ਜੋ ਉਪਜੈਹੈ । ਹਮ ਤੇ ਪਲਟਾ ਸੋ ਪੁਨ
 ਪੈਹੈ’ । ਸੁਨਿ ਬਿਸਮਯੋ ਕਹਿ ਪੈਂਦੇ ਖਾਨ । ‘ਕਹਾਂ ਬਾਕ ਇਹ ਕੀਨਿ
 ਬਖਾਨ?’ ॥ ੪੧ ॥ ਤਬਿਗੁਰ ਭਨਯੋ ‘ਨੇਤਿ’ ਹੈ ਐਸੇ। ਜਿਸਹਿ ਨ ਮੇਟਿ ਸਕਹਿ
 ਕੋ ਕੈਸੇ । ਜਬਿ ਹੁਇ ਹੈ ਤਬਿ ਜਾਨਯੋ ਜਾਇ’ । ਸੁਨਿ ਦਿਵਾਨ ਸਗਰੋ
 ਬਿਸਮਾਇ ॥ ੪੨ ॥ ਇਕਿ ੧੧ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਭੀਖ ਅਸਟਮ ਰਾਸੇ ‘ਬਿਧੀਵੰਦ ਬਾਲੂ ਹਸਨਾ ਪੈਂਦੇ ਖਾਨ ਨੰਬ’
 ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਚਤੁਰਥੇ ਅੰਸੁ ॥ ੪ ॥

੫. [ਪੈਂਦੇ ਦਾ ਘਰ ਜਵਾਈ । ਸ੍ਰੀ ਗੋਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਤਿਆਰੀ]
 ਦੋਹਰਾ ॥ ਤਨੁਜਾ ਪੈਂਦੇ ਖਾਨ ਕੀ ਬਰ ਕੇ ਉਚਿਤ ਪਛਾਨ । ਛੋਟੇ ਮੀਰ ਸੁ
 ਗ੍ਰਾਮ ਮਹਿ ਬਾਸਹਿ ਏਕ ਪਠਾਨ ॥ ੧ ॥ ਹਾਕਲ ਵੰਦ ॥ ਤਿਹ ਨਾਮ ਖਾਨ
 ਅਸਮਾਨਾ । ਬਯ ਖੋੜਸ ਬਰਖਨਿ ਜਾਨਾ। ਸੋ ਪਦਰ^੧ ਸਮੇਤ ਬਸੰਤਾ। ਵਿਗ
 ਸ਼ਾਹੁ ਚਾਕਰੀ ਵੰਤਾ ॥ ੨ ॥ ਸਨਮਾਨ ਸਮੇਤ ਮਹਾਨਾ । ਧਨ ਸ਼ਾਹੁ ਦੇਤਿ
 ਭਟ ਜਾਨਾ । ਨਿਜ ਸਮਤਾ^੨ ਭਲੇ ਪਛਾਨੀ। ਕੁਲ, ਧਨ, ਬਯ ਸੁੰਦਰ ਮਾਨੀ
 ॥ ੩ ॥ ਤਬਿ ਪੈਂਦੇ ਖਾਨੁ ਕਰਿ ਨਾਤਾ। ਦੇ ਸੁਤਾ ਸੁ ਕੀਨਿ ਜਮਾਤਾ। ਤੰਤਕਾਲ
 ਨਿਕਾਹੁ ਕਰਾਯੋ । ਘਰ ਅਪਨੇ ਤਿਸੈ ਬਸਾਯੋ ॥ ੪ ॥ ਸੁਤ ਉਪਜਯੋ
^੧ਭਾਵ ਆਪ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਨਾਲ । ^੨ਹੋਫ਼ਹਾਰ । ^੩ਪਿਤਾ । ^੪ਬਰਾਬਰੀ ।

ਥਾਰਿਕ ਸੋਈ^੧ । ਤਨੁਜਾਪਤਿ ਸੁਤ ਸਮ ਜੋਈ^੨ । ਤਿਸ ਦੇਖਿ ਰਹੈ ਸੁਖ
ਪਾਈ । ਕਰਿ ਰਾਖਯੋ ਸਦਨ ਜਵਾਈ^੩ ॥ ੫ ॥ ਲੇ ਗੁਰ ਤੇ ਵਸਤੁ ਮਹਾਨਾ ।
ਸਭਿ ਦੇਤਿ ਤਾਂਹਿ ਸੁਖ ਮਾਨਾ । ਤਿਮ ਪੈਂਦ ਖਾਨ ਕੀ ਦਾਰਾ । ਬਹੁ
ਕਰਤਿ ਰਹਤਿ ਨਿਤ ਪਸਾਰਾ ॥ ੬ ॥ ਕਰਿ ਭੋਜਨ ਸ੍ਵਾਦਲ ਨਾਨਾ ।
ਅਚਿਵਾਇ ਆਪਨੇ ਪਾਨਾ । ਇਮ ਬੀਤਯੋ ਕੇਤਿਕ ਕਾਲਾ । ਮਿਲਿ
ਭੋਗਹਿ ਅਨੰਦ ਬਿਸਾਲਾ ॥ ੭ ॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਬਿਲਾਸ ਧਰੀਤੇ । ਚਵਿ ਜਾਤਿ
ਅਖੇਰ ਕਰੀਤੇ । ਗਨ ਜੀਵਨ ਜਗਤ ਉਧਾਰੈ^੪ । ਬਿਚਰੀਤੇ ਵਹਿਰ
ਪ੍ਰਹਾਰੈ^੫ ॥ ੮ ॥ ਬਹੁ ਸਿੱਖਨਿ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ਾ । ਕਿਹ ਕਾਟਤਿ ਜਗਤ ਕਲੇਸ਼ਾ ॥
ਬਡ ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਭਏ ਰਿਪੁ ਮਾਰੇ । ਜਸ ਦਸ ਦਿਸ਼ਿ ਅਧਿਕ ਬਿਥਾਰੇ ॥ ੯ ॥
ਬਡ ਮੁਗਲ ਮਾਰ ਗੁਰ ਸੂਰਾ । ਨਿਜ ਦਾਸ ਕਾਮਨਾ ਪੂਰਾ । ਪਰਵਿਰਤ
ਪੰਥ ਮਹਿ ਤੈਸੇ । ਨਿਰਬਿਰਤ ਬਿਖੈ ਰਹਿ ਜੈਸੇ^੬ ॥ ੧੦ ॥ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ
ਅੰਗਦ ਚੰਦੰ । ਸ੍ਰੀ ਅਮਰਦਾਸ ਸੁਖਕੰਦੰ । ਗੁਰ ਰਾਮਦਾਸ ਗੁਨ ਖਾਨੀ ।
ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਜਿਮ ਬ੍ਰਹਮ ਗਜਾਨੀ ॥ ੧੧ ॥ ਤਿਮ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਬੀਰਾ ।
ਉਰ ਨਿਸ਼ਚਾ ਤਥਾ ਗਹੀਰਾ । ਜਿਮ ਪੰਚਹੁ ਸ਼ਾਂਤਿ ਸਰੂਪੀ । ਤਿਮ ਖਸ਼ਟਮ
ਭਏ ਅਨੂਪੀ ॥ ੧੨ ॥ ਪਰਵਿਰਤਿ:—ਰਾਖਿਓ ਦਲ ਕੋਭਟ ਕਰਨਿ ਬਟੋਰਨ
ਬਲ ਕੋ । ਤੁਰਕੇਸ਼ੁਰ ਸੋ ਬਡ ਝੋਰਾ । ਨਿਤ ਕਰਨ ਉਖੇਰ ਬਿਖੇਰਾ ॥ ੧੩ ॥
ਰਿਪੁ ਹਤਿ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਮਚਾਏ । ਪੁਰਸ਼ਾਰਥ ਕਰੇ ਕਰਾਏ । ਪਰ ਨਿਸ਼ਚਾ
ਗਜਾਨ ਮਹਾਨਾ । ਸਭਿਹਿਨਿ ਕੈ ਏਕ ਸਮਾਨਾ^੭ ॥ ੧੪ ॥ ਇਮ ਕੇਤਿਕ
ਸਮਾ ਬਿਤਾਯੋ । ਸੁਭ ਮਾਘ ਮਾਸ ਤਬ ਆਯੋ । ਪਿਖਿ ਲਾਲਚੰਦ ਮਨ
ਆਨੀ । ਨਿਜ ਦਾਰਾ ਸੰਗ ਬਖਾਨੀ ॥ ੧੫ ॥ ‘ਨਿਜ ਤਨੁਜਾ ਗੁਜਰੀ ਕੇਰਾ ।
ਹੈ ਬਜਾਹਨਿ ਸਮਾ ਅਛੇਰਾ । ਕਰਿ ਦੀਜੈ ਉਰ ਅਭਿਲਾਖਾ’ । ਸੁਨਿ ਬਿਸ਼ਨੁ
ਕੁਇਰ ਬਚ ਭਾਖਾ ॥ ੧੬ ॥ ‘ਇਹੁ ਤੋਹਿ ਮਨੋਰਥ ਆਛਾ । ਮਮ ਉਰ
ਮਹਿ ਦੀਰਘ ਬਾਛਾ । ਕਰਿ ਦੇਹੁ ਬਿਲੰਬ ਨ ਕੀਜੈ । ਲਿਖਿ ਸਾਹਾ ਗੁਰ ਕੋ

^੧(ਪੈਂਦੇ ਦੇ ਘਰ ਜੋ) ਪੁੱਤ੍ਰ ਹੋਇਆ ਉਹ ਅਜੇ ਬਾਲਕ ਸੀ (ਇਸ ਵਾਸਤੇ) । ^੨ਜਵਾਈ ਨੂੰ ਪੁੱਤਰ ਵਾਂਗ ਵੇਖਦਾ ਸੀ (ਪੈਂਦਾ) । ^੩ਘਰ ਜਵਾਈ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ । ^੪ਬਾਹਰ ਵਿਚਰਦੇ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਦੇ ਹਨ ਭਾਵ ਸ਼ਿਕਾਰ ਤੋਂ ਹੈ । ^੫ਪਰਵਿਰਤੀ ਮਾਰਗ ਵਿਚ ਤਿਵੇਂ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਨਿਵਿਰਤੀ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ । ਭਾਵ ਵੇਹੀਂ ਪਾਸੀਂ ਪਰਨ ਹਨ । ਰਾਜ ਤੇ ਜੋਗੀ ਵੇਹੀਂ ਵਿਚ ਪੁਰਨ ਪਦ ਤੇ ਹਨ । ^੬ਅਗੇ ਪਰਵਿਰਤੀ ਦੇ ਕੰਮ ਵੱਸਦੇ ਹਨ:— ^੭ਅਗੇ ਨਿਵਿਰਤੀ ਦੀ ਬ੍ਰਿਤੀ ਵੱਸਦੇ ਹਨ:—

ਦੀਜੈ' ॥ ੧੭ ॥ ਕਰਿ ਮਸਲਤ ਬਿੱਪੁ ਬੁਲਾਯੋ। ਕਹਿ ਸਾਹਾ ਤਬਹਿ
 ਸੁਧਾਯੋ*। 'ਜਬਿ ਫਲਗਣ ਨੌਮੀ ਆਵੈ। ਤਬਿ ਬਜਾਹ ਰਚਹੁ ਸੁਖ ਪਾਵੈ'॥
 ੧੮ ॥ ਲਿਖਿ ਕਾਗਦ ਬਿੱਪੁ ਪਠਾਯੋ। ਚਲਿ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਢਿਗ ਆਯੋ।
 ਕਹਿ ਆਸਿਖ ਬੈਠਿ ਸੁਨਾਵਾ। 'ਮੈਂ ਸਾਹਾ ਲੈ ਕਰਿ ਆਵਾ' ॥ ੧੯ ॥ ਕਰਿ
 ਪਾਤੀ ਤਬਹਿ ਪਠਾਈ। ਸੁਨਿ ਮੰਦਿਰ ਸੁਧਿ ਪਹੁੰਚਾਈ। ਤਿਨ ਰੀਤਿ
 ਕਰੀ ਕੁਲ ਜੇਤੀ। ਉਤਸਾਹੁ ਬਿਸਾਲ ਸਮੇਤੀ ॥ ੨੦ ॥ ਮਿਲਿ ਗਾਵਤਿ
 ਗੀਤ ਰਸਾਲੇ। ਉਪਜਾਵਤਿ ਅਨੰਦ ਬਿਸਾਲੇ। ਦਿਜ ਸੇਵ ਕਰਾਇ
 ਰਖਾਯੋ। ਪੁਨ ਦੀਨਿ ਬਿਦਾਇ ਪਠਾਯੋ॥ ੨੧ ॥ ਜਬਿ ਬਜਾਹ ਦਿਵਸ ਨਿਯ-
 ਰਾਏ। ਸਨਬੰਧੀ ਸਕਲ ਬੁਲਾਏ। ਪਕਵਾਨ ਭੇਜ ਸਭਿ ਥਾਨੇ। ਉਤਸਾਹ
 ਕੀਨਿ ਹਰਖਾਨੇ ॥ ੨੨ ॥ ਸੁਤ ਬਨਿਤਾ ਕੇ ਜੁਤਿ ਦਾਤੂ। ਗੁਰ ਅਮਰ ਬੰਸ
 ਹਰਖਾਤੂ। ਗੁਰ ਸਸੁਰ ਆਇ ਹਰਿਚੰਦੂ। ਲਖਿ ਦੋਹਿਤ ਬਜਾਹ ਅਨੰਦੂ॥
 ੨੩ ॥ ਧਨ ਬਨਿਤਾ ਲੇ ਪਰਿਵਾਰ। ਚਲਿ ਆਏ ਪੁਰਿ ਕਰਤਾਰ॥ ਸਰਸੁਧਾ
 ਛੋਰਿ ਨਰ ਔਰੀ। ਹਰਿਚੰਦ ਸੰਗ ਤਿਸ ਨੌਰੀ ॥ ੨੪ ॥ ਸਭਿ ਦਰਸਨ ਗੁਰ
 ਕੇ ਆਏ। ਸੁਤ ਬਜਾਹ ਸੁਨਤਿ ਮੁਦ ਪਾਏ। ਸੁਤ ਭਾਗਨ ਆਯੋ ਦਾਰਾ।
 ਲੇ ਰਾਮਾ ਅਪਨੀ ਦਾਰਾ ॥ ੨੫ ॥ ਸੁਨਿ ਜੋਧ ਰਾਇ ਨਰ ਗਨ ਕੋ। ਸੁਭ
 ਵਸਤੁ ਗੁਰੁ ਅਰਪਨ ਕੋ। ਤਿਯ ਬਿੰਦ ਲਏ ਪਟਰਾਨੀ। ਚਲਿ ਆਈ
 ਅਨੰਦ ਮਹਾਨੀ ॥ ੨੬ ॥ ਸੁਨਿ ਸਾਧੂ ਰੂਪਾ ਆਯੋ। ਪਰਿਵਾਰ ਸੰਗ ਸਭਿ
 ਲਜਾਯੋ। ਇੰਤਜਾਦਿਕ ਜਿਨ ਸੁਧ ਪਾਈ। ਸਭਿ ਪਹੁੰਚੇ ਬਿਲਮ ਭੁਲਾਈ
 ॥ ੨੭ ॥ ਸੁਤ ਸਾਧੂ ਧਰਮਾ ਲੀਨੇ। ਗੁਰ ਮਿਲਿਬੇ ਮਗ ਪਗ ਦੀਨੇ। ਰਥ
 ਚਢਿ ਕਰਿ ਬੀਰੋ ਆਈ। ਗੁਰ ਸੁਤਾ ਮਿਲਨਿ ਲਲਚਾਈ ॥ ੨੮ ॥ ਸਭਿ
 ਆਨਿ ਗੁਰੂ ਪਦ ਬੰਦੇ। ਮਿਲਿ ਭੱਲੇ ਤੋਹਣ ਬੰਦੇ। ਗੁਰ ਜਥਾ ਜੋਗ ਸਨ-
 ਮਾਨੇ। ਸੁਧ ਲੀਨਿਸਿ ਖਾਨੁ ਰੁ ਪਾਨੇ ॥ ੨੯ ॥ ਸਨਬੰਧੀ ਅਰੁ ਪਰਵਾਰ।
 ਮਿਲਿ ਜਥਾ ਜੋਗ ਮੁਦ ਧਾਰਾ। ਸੁਭ ਨਾਨਕੀ ਰੁ ਮਰਵਾਹੀ। ਕਹਿ ਗਿਰਾ
 ਮਿਦਲ ਸਭਿ ਪਾਂਹੀ ॥ ੩੦ ॥ ਤਿਯ ਜਿਤ ਕਿਤ ਜੇਤਿਕ ਆਈ। ਕਰਿ
 ਮੰਗਲ ਦੇਤਿ ਬਧਾਈ। ਮਿਲ ਗਾਵਤਿ ਸੁੰਦਰ ਗੀਤਾ। ਜੇ ਅਨੰਦ ਬਧਾ-
 ਵਤਿ ਚੀਤਾ ॥ ੩੧ ॥ ਗੁਰ ਘਰ ਕੋ ਦੇਖਿ ਸਮਾਜਾ। ਜਿਮ ਦੇਸਨਪਤਿ

*ਪਿੰਨੇ ਕਈ ਵੇਰ ਲਿਖ ਆਏ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਮਿਰਯਾਦਾ ਨਹੀਂ; ਵੇਦੇ
 ਗਾਇ ੮ ਅੰਸੂ ੭ ਅੰਕ ੨੪ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਟੁਕ।

ਮਹਾਰਾਜਾ । ਸਨਬੰਧੀ ਸਰਬ ਸਰਾਹੈ । 'ਇਨ ਉਦਯੋ ਪ੍ਰਤਾਪ ਮਹਾਂ ਹੈ ॥
 ੩੨ ॥ ਰਣ ਕਰਤੇ ਸ਼ਾਹੁ ਹਰਾਯੋ । ਪਦ ਪਾਛੈ ਨਹੀਂ ਹਟਾਯੋ । ਅਸ ਅਪਰ
 ਨ ਜਗ ਮੈਂ ਕੋਈ । ਇਨ ਸੇਗ ਜੰਗ ਚਹਿ ਜੋਈ ॥ ੩੩ ॥ ਗੁਰ ਘਰ ਮਹਿ
 ਪੁਰਬ ਪੀਰੀ । ਅਬਿ ਇਨਹੁ ਦੁਤੀ ਲੇ ਮੀਰੀ ॥ ਪਰਤਾਪ ਸੁਜਸੁ ਜਗ ਛਾਯੋ ।
 ਸਮ ਰਾਜਨਿ ਐਸ਼ਵਰਜ ਪਾਯੋ' ॥ ੩੪ ॥ ਇੱਤਯਾਦਿਕ ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ ਭਾਖੈ ।
 ਰਣ ਗਾਥ ਬੂਝਿ ਅਭਿਲਾਖੈ । ਨਿਤ ਗੁਰ ਵਿਗ ਸਭਾ ਬਿਸਾਲਾ । ਸਭਿ
 ਬੈਠਤਿ ਆਨੰਦ ਨਾਲਾ ॥ ੩੫ ॥ ਨਿਤ ਸਾਦਲ ਹੋਤਿ ਅਹਾਰਾ । ਖਟ ਰਸ
 ਕੇ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰਾ । ਬਹੁ ਰਾਗ ਰੰਗ ਨਿਤ ਹੋਵੈ । ਨਿਜ ਧੋਨ ਮਾਨਿ
 ਮਿਲਿ ਜੋਵੈ' ॥ ੩੬ ॥ ਗਨ ਮੰਗਤ ਜਨ ਸੁਨਿ ਆਵੈ । ਧਨ ਧਾਨ ਬਸਨਬਹੁ
 ਪਾਵੈ । ਜੇਸ ਗਾਵਤਿ ਬਿਬਿਧ ਪ੍ਰਕਾਰੇ । 'ਜੈ ਸਤਿਗੁਰ' ਕਰਤਿ ਉਚਾਰੈ
 ॥ ੩੭ ॥ ਦਿਨ ਇਸ ਬਿਧਿ ਕੇਤਿਕ ਬੀਤੇ । ਸਭਿ ਕਰਤਿ ਬਜਾਹ ਕੀ ਰੀਤੇ ।
 ਧੁਨਿ ਉਚੀ ਬਾਜਤਿ ਬਾਜੇ । ਸ਼ਰਨਾਇ ਮ੍ਰਿਦੰਗਨਿ ਸਾਜੇ' ॥ ੩੮ ॥ ਗਨ
 ਵੋਲਕ ਵੋਲ ਬਜਾਵੈ । ਬਡ ਦੰਦਭਿ ਨਾਦ ਉਠਾਵੈ । ਡਫ ਮੁਰਲੀ ਝਾਂਝ
 ਬਿਸਾਲਾ । ਮਿਲਿ ਪਟਹਿ ਨਢੀਰੀ ਜਾਲਾ ॥ ੩੯ ॥ ਨਿਤ ਨੈਬਤ ਦੁਾਰ
 ਅਗਾਰੀ । ਸਭਿ ਕਰਹਿ ਕੁਲਾਹਲ ਭਾਰੀ । ਕਿਤ ਹੋਵਤਿ ਬਿਬਿਧ ਤਮਾਸ਼ੇ ।
 ਸੁਰਲੋਕ ਮਨੀਂਦ ਬਿਲਾਸੇ ॥ ੪੦ ॥ ਕਿਤ ਨਟ ਗਨ ਕਰਤਿ ਅਖਾਰੇ ।
 ਮਿਲਿ ਨਰ ਸਮੁਦਾਇ ਨਿਹਾਰੈ । ਦਿਨ ਬੀਤਤਿ ਜਾਨਹਿ ਨਾਂਹੀ । ਬਹੁ
 ਸੁੰਦਰ ਮੰਗਲ ਮਾਂਹੀ ॥ ੪੧ ॥ ਸ੍ਰੀ ਤੇਗਬਹਾਦਰ ਸੋਹੇ । ਨਰ ਨਾਰਿ ਰੂਪ
 ਪਿਖਿ ਮੋਹੇ । ਸਮ ਪਿਤ ਕੇ ਦੀਰਘ ਡੀਲੇ । ਮੁਖ ਮੰਡਲ ਚੰਦ ਸੁਸ਼ੀਲੇ ॥ ੪੨ ॥
 ਭੁਜ ਲਾਂਬੀ ਆਯੁਤ ਛਾਤੀ । ਬਿਸਤਿਰਤਿ ਆਂਖ ਕੁਛ ਰਾਤੀ' । ਜੁਗ ਕੰਧ
 ਉਤੰਗ ਸੁਹਾਏ । ਗਤਿ ਮੰਦ ਮੰਦ ਛਬਿ ਪਾਏ ॥ ੪੩ ॥ ਉਦਬਰਤਨ'
 ਮਲਿਬੇ ਹੇਤਾ । ਮਿਲਿ ਨਾਰਿ ਸੁਹਾਗ ਸਮੇਤਾ । ਮੁਖ ਗਾਵਤਿ ਮਰਦਨ
 ਕੀਨਾ । ਸਭਿ ਤਨ ਕੋ ਗਹਿ ਭੁਜ ਪੀਨਾ ॥ ੪੪ ॥ ਇਸ਼ਨਾਨੇ ਸੋਰਭ ਸੰਗਾ' ।
 ਸੁਭ ਸੋਭਤਿ ਭੇ ਸੁਭ ਅੰਗਾ । ਬਹੁ ਸੁਖਮ ਚੀਰ ਜਿ ਚਾਰੂ । ਕਰਿ ਪੋਸ਼ਿਸ਼
 ਪੀਤ ਉਦਾਰੂ ॥ ੪੫ ॥ ਤਨ ਪਹਿਰਤਿ ਦੁਤੀ' ਬਧਾਈ । 'ਜਨੁ ਸਿਮਟਿ
 ਛਟਾ ਇਕ ਥਾਈ' । ਮੁਖ ਚੰਦ ਬੀਚ ਮੈਂ ਲੀਨਾ' । ਜਗ ਨਯਨਿ ਕਮਲ ਰਸ

'ਦਰਸਨ ਕਰਦੇ ਹਨ । 'ਸਾਜ਼ । 'ਲਾਲ । 'ਵੱਟਣਾ । 'ਮੁਰਗੀਆਂ ਨਾਲ । 'ਸੁੰਦਰਤਾ । 'ਚੰਦ੍ਰਮਾ
 ਵਰਗੇ ਮੁਖੀ ਨੂੰ (ਮਾਣੇ) ਬਿਜਲੀਆਂ ਨੇ ਇਕ ਥਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਹੋਕੇ ਵਿਚ ਨੇ ਲਿਆ ਹੈ ।

ਲੀਨਾ^੧ ॥ ੪੬ ॥ ਕਰ ਕੰਛਣਾ ਬੰਧਨ ਕੀਨਾ। ਬਹੁ ਦਾਜ ਦਿਜਨਿ ਕੋ
ਦੀਨਾ। ਮਿਲਿ ਗਾਵਤਿ ਕੋਕਿਲ ਬੈਨੀ। ਬਡ ਤੀਛਨ ਪੰਕਜ ਨੈਨੀ ॥
੪੭ ॥ ਕਟ ਕੇਹਰਿ ਬਰ, ਗਜਗੋਨੀ। ਧਰ ਬਸਨ ਬਿਭੂਖਨ ਲੋਨੀ। ਸਭਿ
ਤੇਗਬਹਾਦਰ ਸੰਗਾ। ਚਲਿ ਗਾਵਤਿ ਅਨੰਦ ਉਮੰਗਾ ॥ ੪੮ ॥ ਗਨ ਮਿਲੀ
ਬਰਾਤ ਸੁਹਾਈ। ਦੁਤਿ ਬਸਨ ਬਿਭੂਖਨ ਛਾਈ। ਨਿਜ ਪੁਰਿ ਮਹਿ
ਕਰਨੇ ਢੁਕਾਉ। ਨਹਿ ਬਾਹਿਨ ਲੀਨਸਿ ਕਾਉ ॥ ੪੯ ॥ ਗੁਰ ਚਲੇ ਰੂਪ
ਅਭਿਰਾਮ। ਜਹਿ ਲਾਲਚੰਦ ਕੋ ਧਾਮ। ਧਰਿ ਜੋਧ ਹਾਥ ਪਰ ਹਾਥਾ।
ਸਭਿ ਭੁੱਲੇ ਤੇਹਣ ਸਾਥਾ ॥ ੫੦ ॥ ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਮਿਲਿ ਸਮੁਦਾਇ। ਬਰ-
ਬੀਰ ਸੰਗ ਛਬਿ ਪਾਏ। ਧਰਿ ਸਿਪਰ ਖੜਗ ਨਿਜ ਅੰਗਾ। ਜੇ ਅਹੈ
ਬਹਾਦਰ ਜੰਗਾ ॥ ੫੧ ॥ ਗਨ ਮੇਲ ਅਪਰ ਸਭਿ ਚਾਲੇ। ਚਹੁ ਦਿਸ਼ ਮਹਿ
ਭੀਰ ਬਿਸਾਲੇ। ਪੁਰਿ ਬਿਖੈ ਗਰੀ ਜਿ ਬਜ਼ਾਰਾ। ਗਨ ਮਾਨਵ ਸਭਿਨਿ
ਮਝਾਰਾ ॥ ੫੨ ॥ ਧਰਿ ਭੂਖਨ ਬਸਤ੍ਰ ਨਵੀਨੇ। ਬਨਿ ਛੈਲ ਫਿਰਤਿ ਰਸ
ਲੀਨੇ। ਗਨ ਬਾਦਤ ਬਜੇ ਬਿਸਾਲੇ। ਸਭਿ ਆਗੇ ਦੂਲਹੁ ਚਾਲੇ ॥ ੫੩ ॥
ਸਿਰ ਸ਼ੇਖਰ^੨ ਸੁੰਦਰ ਸੋਭੇ। ਨਰ ਨਾਰਿ ਪਿਖਤਿ ਮਨ ਲੋਭੇ। ਇਮ ਗਮਨੇ
ਕਰਨ ਢੁਕਾਉ। ਬਰਖਾਵਤਿ ਬਿਤ^੩ ਚਿਤ ਚਾਉ ॥ ੫੪ ॥ ਤਬਿ ਲਾਲਚੰਦ
ਹੁਇ ਆਗੇ। ਕਰਿ ਮਿਲਨੀ ਪ੍ਰੇਮ ਸੁ ਪਾਗੇ। ਕਰਿ ਅੱਗੁ ਬਿਲੰਦ ਅਕੋਰੇ।
ਤਹਿ ਖਰੇ ਹੁਇ ਕਰ ਜੋਰੇ ॥ ੫੫ ॥ ਪਗ ਪੰਕਜ ਕੋ ਲਪਟਾਯੋ। ਗੁਰ ਗਹਿ
ਕਰਿ ਹਾਥ ਉਠਾਯੋ। ਮਿਲਿ ਅੰਕ ਗਯੋ ਨਿਜ ਧਾਮਾ।। ਕਰਿ ਤਜਾਰ ਭਲੇ
ਸਭਿ ਸਾਮਾ^੪ ॥ ੫੬ ॥ ਸ੍ਰੀ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਭਾਏ। ਸੁਸਰਾਲ ਦੁਾਰ ਲਗਿ
ਆਏ। ਕੁਲ ਰੀਤਿ ਕਰੀ ਨਰ ਨਾਰੀ। ਬਹੁ ਗਾਵਤਿ ਦੇ ਕਰਿ ਗਾਰੀ* ॥
੫੭ ॥ ਪੁਨ ਹਟਿ ਕਰਿ ਡੇਰਾ ਕੀਨਾ। ਪੁਰਿ ਅਧਿਕ ਕੁਲਾਹਲ ਚੀਨਾ। ਸਭਿ
ਟਿਕੀ ਬਰਾਤ ਅਨੰਦੇ। ਗਨ ਮੰਗਲ ਪਿਖਿ ਹਰਖੰਦੇ ॥ ੫੮ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਰਿੰਬੇ ਅਸਟਮ ਰਾਸੇ 'ਸ੍ਰੀ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਬਨਾਹ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਪੰਞਮੇ ਅੰਸੁ ॥ ੫ ॥

੬. [ਸ੍ਰੀ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਵਜਾਹ]।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਜੁਗ ਘਟਿਕਾ ਨਿਸ ਕੇ ਬਿਤੇ ਭੋਜਨ ਹੋਤੁ ਬੁਲਾਇ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਹਰਿ
ਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਚਲੇ ਸੰਗ ਸਮੁਦਾਇ ॥ ੧ ॥ ਹਾਕੁਲ ਛੰਦ ॥ ਸ੍ਰੀ ਤੇਗ-

^੧ਰਸ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹਨ। ^੨ਸੁੰਦਰ। ^੩ਮਕਟ, ਸਿਰ ਤੇ ਪਹਿਨਣੇ ਦਾ ਸ਼ੇਰਾ [ਸਿੰ, ਸ਼ੇਖਰ]।

^੪ਧਨ। ^੫ਸਾਮਾਨ।

*ਵੇਖੋ ਰਾਸ ੪ ਅੰਸੁ ੪ ਅੰਕ ੫ ਦੀ ਵੇਠਲੀ ਢੁਕ।

ਬਹਾਦਰ ਦੂਲੋ । ਸਭਿ ਆਗੇ ਗੁਰ ਅਨਕੂਲੋ^੧ । ਘਰ ਲਾਲਚੇਦ ਕੇ ਚਾਲੋ ।
ਗਨ ਬਾਦਤ ਧੁਨੀ ਉਠਾਲੋ ॥੨॥ ਤਬਿ ਆਤਸ਼ਬਾਜ਼ੀ ਛੋਰੇ । ਚਢਿ ਜਾਤਿ
ਗਗਨ ਕੀ ਓਰੇ । ਬਹੁ ਝਾਰ ਮਤਾਬੀ ਬਾਰੀ । ਜਨੁ ਫੂਲ ਰਹੀ ਫੂਲਵਾਰੀ
॥ ੩ ॥ ਕੋ ਛੂਟਤਿ ਸਬਦ ਓਠਾਲੈ^੨ । ਕੋ ਚਰਖੀ ਕ੍ਰਮਤਿ ਬਿਸਾਲੈ^੩ । ਬਡ
ਕਰਤਿ ਜੋਰ ਬਿਧਿ ਨਾਨਾ । ਇਮ ਅਧਿਕ ਤਮਾਸੋ ਨਾਨਾ ॥੪॥ ਨਰ ਨਾਰਿ
ਬਿਲੋਕਿ ਅਨੰਦੈ । ਜਿਹ ਕਿਹ ਠਾਂ ਭੀਰ ਬਿਲੋਦੈ । ਚਲਿ ਸਨੈ ਸਨੈ
ਗੁਰ ਧੀਰਾ । ਅਵਿਲੋਕਤਿ ਚਲਤਿ ਪ੍ਰਬੀਰਾ^੪ ॥ ੫ ॥ ਘਰ ਲਾਲਚੇਦ ਕੇ
ਜਾਈ । ਗਨ ਪੰਕਤਿ ਕਰਿ ਬੈਠਾਈ । ਬਰ ਚੰਦਨ ਚੌਂਕੀ ਚਾਰੂ । ਰੁਚਿਰਾ-
ਸਨ ਤਿਸ ਪਰ ਡਾਰੂ ॥ ੬ ॥ ਸਨਮਾਨ ਗੁਰੂ ਬੈਠਾਏ। ਕਰ ਧੋਵਨਿ ਕੋ ਜਲ
ਲਜਾਏ । ਪੁਨ ਥਾਰ ਸੁ ਧਰੇ ਅਗਾਰੀ । ਪਕਵਾਨ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰੀ ॥
੭ ॥ ਬਹੁ ਸੁੰਦਰ ਦੇਏ ਅਹਾਰਾ । ਸਭਿ ਅਚਹਿ ਸ੍ਰਾਦ ਲੇ ਭਾਰਾ । ਮਨ
ਭਾਵਤਿ ਅਚਿ ਤ੍ਰਿਪਤਾਏ। ਪੁਨ ਪਾਨ ਪਖਾਰਿ ਸਬਾਏ ॥੮॥ ਧਨ ਡਾਰਿ ਜੂਠ
ਮਹਿ ਆਏ । ਨਿਜ ਡੋਰੇ ਬਿਖੈ ਸੁਹਾਏ । ਨਿਸ ਛੁਫ ਜਾਮ ਜਬਿ ਬੀਤੀ ।
ਹਿਤ ਲਾਵਾਂ ਦੇਨਿ ਸਪ੍ਰੀਤੀ ॥ ੯ ॥ ਨਰ ਪਠਿ ਕਰਿ ਗੁਰੂ ਬੁਲਾਏ । ਲਖਿ
ਸਮਾ ਤੁਰਤ ਚਲਿ ਆਏ । ਸ੍ਰੀ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਬੈਸੇ । ਜਹਿ ਬੇਦੀ ਸੁੰਦਰ
ਹੈਸੇ ॥ ੧੦ ॥ ਗਣਪਤਿ ਸੁਰ ਪੂਜਨ ਕੀਨੇ* । ਤਿਹ ਜਥਾ ਜੋਗ ਧਨ ਦੀਨੇ ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਜਰੀ ਕੋ ਲੇ ਆਏ । ਦਿਸ਼ ਬਾਮ ਬਿਖੈ ਬੈਠਾਏ ॥ ੧੧ ॥ ਕਰਿ ਪੂਜਾ
ਅਗਨਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੀ । ਬਿਚ ਹਵੀ^੫ ਪਾਇ ਬਹੁ ਭਾਸੀ^੬ । ਦਿਜ ਬਚ ਤੇ ਫਿਰ
ਕਰਿ ਫੇਰੇ । ਸਭਿ ਲਾਗ ਦਿਯੋ ਤਿਸ ਬੇਰੇ ॥ ੧੨ ॥ ਕਰਿ ਰੀਤਿ ਜਥੇਚਿਤ
ਸਾਰੀ । ਚਲਿ ਆਏ ਡੋਰ ਮਝਾਰੀ । ਤਬਿ ਸੰਮਤ ਸੋਰਹਿ ਸੈਯਾ । ਬਿਤ
ਅਪਰ ਉਨਾਨਵ ਭੈਯਾ^੭ ॥ ੧੩ ॥ ਪੁਨ ਸੁਪਤਿ ਭਏ ਸੁਖ ਪਾਏ । ਉਠਿ
ਪ੍ਰਾਤੀ ਸਕਲ ਨਹਾਏ । ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਪਾਠ ਬਡ ਹੋਤਾ । ਸੁਨਿ ਰਾਗ ਅਨੇਕ
ਉਦੋਤਾ ॥੧੪॥ ਬਹੁ ਗਾਇ ਰਬਾਬੀ ਨੀਕੇ । ਜਿਸ ਤੇ ਸੁਖ ਹੋਵਤਿ ਜੀਕੇ ।
ਪੁਨ ਸਭਾ ਲਗੀ ਗੁਰ ਪਾਸੀ । ਸਭਿ ਆਏ ਅਨੰਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੀ ॥੧੫॥ ਜਿਤ

^੧ਗੁਰੂ ਜੀ (ਦੀ) ਆਗਿਆਨੁਸਾਰ । ^੨ਛੂਟ ਸੂਰਮੇ [ਮਿਸ: ਪ੍ਰਵੀਰ=ਛੂਟ । ਬੀਰ, ਜੋਧਾ ।
ਮਹਾਨ ਪੁਰਖ । ^੩ਘਿਉ । ^੪ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੀ । ^੫ਤਵੇਂ ਸੰਮਤ ੧੬੮੯ ਹੈ ਸੀ ।

*੨੬੬ ਰਾਸ ੪ ਅੰਸੂ ੪ ਅੰਕ ੩੮ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਟੁਕ । †ਖਾਲਸਾ ਤਵਾਰੀਖ ਨੇ
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੇ ਵਿਵਾਹ ਦਾ ਸੰਮਤ ੧੬੮੬ ਬਿਕ੍ਰਮੀ ਦਿਤਾ ਹੈ ।

ਕਿਤ ਤੇ ਜਾਚਕ ਆਏ । ਜਸ ਗਾਵਤਿ ਧਨ ਕੋ ਪਾਏ । ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ
ਹਰਿਗੋਵਿੰਦੀ । ਛਬਿ ਪਾਵਤਿ ਭਏ ਬਿਲੇਦੀ ॥ ੧੬ ॥ ਸੁਤ ਚਾਰਹੁ ਬੇਦ
ਸਮਾਨਾ । ਬਿਚ ਬ੍ਰਹਮਾ ਗਜਾਨ ਮਹਾਨਾ* । ਸੁਰਰਾਜਾ ਮਨਹੁ ਸੁਰ ਮਾਂਹੀ ।
ਸਿਰ ਚਮਰ ਬਿਸਾਲ ਵਰਾਹੀ ॥ ੧੭ ॥ ਕੋ ਕੋ ਬਡ ਕਹੈ ਸਮਾਜਾ । ਬਿਚ
ਸਭਾ ਸੁਭਹਿ ਮਹਾਰਾਜ । ਹਿਤ ਭੋਜਨ ਬਹੁਰ ਬੁਲਾਏ । ਮਗ ਪਰਤਿ
ਪਾਵੜੇ ਆਏ ॥ ੧੮ ॥ ਕਰਿ ਪੰਕਤਿ ਬਿਤ ਸਮੁਦਾਈ । ਗੁਰ ਚੌਂਕੀ ਪਰ
ਦੁਤਿ ਪਾਈ । ਬਰ ਨੁਗਦੀ, ਮੇਦਕ ਬਿੰਦਾ । ਧਰਿ ਅੰਗੁ ਜਲੇਬ ਬਿਲੇਦਾ ॥
੧੯ ॥ ਇੰਤਜਾਦਿ ਪਰੋਸਿ ਅਹਾਰਾ । ਬਡ ਹੋਤਿ ਭਈ ਜਿਵਨਾਰਾ । ਤਬਿ
ਗਾਵਤਿ ਨਾਗਰਿ ਨਾਰੀ । ਲੇ ਨਾਮ ਗੁਰੂ ਦੇ ਗਾਰੀ ॥ ੨੦ ॥ ਤਜੈ ਹੋਤਿ
ਅਨੰਦ ਬਿਲੇਦਾ । ਅਚਿ ਲੀਨਿ ਜਥਾ ਰੁਚਿ ਬਿੰਦਾ । ਦੇ ਲਾਗ ਭਲੇ ਚਲਿ
ਆਏ। ਇਮ ਬਾਸੁਰ ਤੀਨ ਬਿਤਾਏ ॥ ੨੧ ॥ ਤਬਿ ਲਾਲਚੰਦ ਦੇ ਦਾਜਾ ਬਹੁ
ਭੂਖਨ ਬਸਤ੍ਰ ਸਮਾਜਾ । ਧਰਿ ਜਥਾ ਸ਼ਕਤਿ ਕਰ ਜੋਰੇ । 'ਨਹਿ ਸਰਜੈ ਕਛੂ
ਢਿਗ ਮੋਰੇ ॥ ੨੨ ॥ ਇਕ ਤਨੁਜਾ ਮੈਂ ਹਿਤ ਸੇਵਾ । ਅਰਪਨ ਕੀਨਿ ਗੁਰ
ਦੇਵਾ ।' ਲੇ ਬਿਸ਼ਨੁ ਕੁਇਰ ਸੰਗ ਦਾਰਾ । ਹੁਇ ਦੀਨ ਸੁ ਬਾਕ ਉਚਾਰਾ ॥
੨੩ ॥ ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਭਏ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ । 'ਤੁਮ ਦੀਨੋ ਸਕਲ ਬਿਸਾਲਾ ।
ਜਿਨ ਤਨੁਜਾ ਅਰਪਨ ਕੀਨੇ । ਕਜਾ ਪਾਛੇ ਤਿਨੇ ਰਖਿ ਲੀਨੇ' ॥ ੨੪ ॥
ਸੁਨਿ ਲਾਲਚੰਦ ਪਦ ਬੰਦੇ । ਪੁਨ ਡੋਰਾ ਲਜਾਇ ਬਿਲੇਦੇ । ਤਹਿ ਗੁਜਰੀ
ਸੁਤਾ ਬਿਠਾਈ । ਪਤਿ ਸੇਵਨ ਸੀਖ ਸਿਖਾਈ ॥ ੨੫ ॥ ਸਭਿ ਕਰੇ ਬਿਸ-
ਰਜਨ ਚਾਲੇ । ਧਨ ਬਰਖਾ ਕੀਨਿ ਬਿਸਾਲੇ । ਨਿਜ ਘਰ ਲੋ ਆਵਤਿ
ਸਾਰੇ । ਧਨ ਡਾਰਤਿ ਗਰੀ ਬਜ਼ਾਰੇ ॥ ੨੬ ॥ ਗਨ ਬਾਜ ਬਜਾਵਤਿ ਉਚੇ
ਗੁਰ ਮੰਦਿਰ ਆਨਿ ਪਹੁਚੇ । ਮਿਲਿ ਆਗੇ ਨਾਗਰ ਨਾਰੀ । ਬਹੁ ਗਾਇ
ਗੀਤ ਮੁਦ ਭਾਰੀ ॥ ੨੭ ॥ ਸਭਿ ਬਿਖੈ ਨਾਨਕੀ ਆਵੈ। ਸੁਤ ਬਧੂ ਪਿਖਿਨਿ
ਲਲਚਾਵੈ। ਜਬਿ ਪਹੁਚੇ ਪੌਰ ਅਗਾਰੀ। ਸਿਰ ਵਾਰ ਵਾਰਿ ਤਿਸ ਬਾਰੀ ॥ ੨੮ ॥
ਕਰਿ ਪੀਵਨ ਆਨੰਦ ਧਾਰੇ । ਹੁਇ ਸੁਤ ਉਪਰ ਬਲਿਹਾਰੇ । ਕੁਲ ਰੀਤਿ
ਕਰੀ ਮਨ ਭਾਈ । ਲੇ ਅੰਤਰ ਮਹਿਲ ਸਿਧਾਈ ॥ ੨੯ ॥ ਧਨੁ ਥਾਤੀ^੧ ਦੇ

^੧ਇੰਦਰ । ^੨ਗਾਹ ਵਿਚ ਪਾਵੜੇ ਪੌਂਦੇ ਭਾਵ ਕਪੜੇ ਵਿਛੀਂਦੇ ਆਏ । [ਿੰ, ਪਾਵੜਾ=ਰਸਤੇ
ਵਿਚ ਵਿਛਾਇਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਕਪੜਾ, ਪਾਯੋਦਾਜ਼] । ^੩ਜ਼ਿਆਫਤ । (ਅ) ਰਮੋਈ । [ਮਿਸ,
ਮਿਸਨ=ਖਾਣਾ । ਿੰ: ਰੋਵਨਾਰ] । ^੪ਸਿਰ ਤੋਂ ਜਲ । ਤਸ ਵੇਲੇ ਵਾਰਿਆ । ^੫ਬੋਲੀ ।

* ਪਾ:—ਸਭ ਦੇ ਗਜਾਨਾ । † ਦਿਖੋ। ਇਸੇ ਰਾਸ ਦੇ ਅੰਸੂ ਪ ਅੰਕ ੫੭ ਦੀ ਦੋਠਲੀ ਟੁਕ ।

ਕਰਿ ਝੋਰੀ । ਪਿਖਿ ਨੁਖਾ ਬਦਨ ਕੀ ਓਰੀ॥ ਸੁਭ ਥਾਨ ਬਿਠਾਵਨ ਕੀਨੀ॥
 ਤ੍ਰਿਸ ਹੋਰਤਿ ਬਧੂ ਨਵੀਨੀ ॥ ੩੦ ॥ ਦੇ ਵਰਬਾ ਸਰਬ ਹੀ ਹੋਰੈ । ਮੁਖ
 ਕਰਤਿ ਸਰਾਹ ਘਨੇਰੈ॥ ਕਹਿ 'ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੋਰੀ । ਬਿਧਾ ਰਚੀ ਰੁਚਿਰ
 ਰੁਚਿ ਬੋਰੀ' ॥ ੩੧ ॥ ਕਰ ਕੰਛਣਾ ਤਬਿ ਛੁਰਵਾਯੋ । ਇਸ ਬਜਾਹ
 ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਨਾਯੋ । ਨਹਿ ਬਰਨਨ ਕੀਨਿ ਬਿਸਾਲਾ । ਇਸ ਪਵੇ ਸੁਫਲ
 ਸੁਖ ਜਾਲਾ ॥ ੩੨ ॥ ਸਭਿ ਮੇਲ ਕਿਤਿਕ ਦਿਨ ਪਾਛੇ । ਹੁਇ ਹਰਖ ਰਹਿਨ
 ਹੀ ਬਾਛੇ । ਬਹੁ ਗਾਮ ਪੁਰਿਨਿ ਤੋ ਆਏ । ਸਨਬੰਧੀ ਪ੍ਰੇਮਿ ਸਬਾਏ ॥
 ੩੩ ॥ ਚਿਰਕਾਲ ਬਿਤੇ ਭਾ ਮੇਲਾ । ਪੁਨ ਬਜਾਹ ਉਛਾਹ ਸੁਹੇਲਾ । ਇਸ
 ਕਾਰਨ ਤੇ ਸੁਖ ਭਾਰੀ । ਨਹਿ ਸਿਮਰਹਿ ਸਦਨ ਪਿਛਾਰੀ ॥ ੩੪ ॥
 ਬਹੁ ਬਾਸੁਰ ਜਬਹਿ ਬਿਤਾਏ । ਲਖਿ-ਗਮਨ ਅਬਹਿ ਬਨ ਆਏ-।
 ਧਨ ਬਸਨ ਬਿਭੂਖਨ ਦੀਨੇ । ਕਰਿ ਪ੍ਰੇਮ ਬਿਸਰਜਨ ਕੀਨੇ ॥ ੩੫ ॥ ਸਭਿ
 ਤੋਹਣ ਭੱਲੇ ਚਾਲੇ । ਕਹਿ ਬਾਕ ਪ੍ਰੇਮ ਕੇ ਨਾਲੇ । ਪੁਨ ਹਰੀ ਚੰਦ ਅਰੁ
 ਰਾਮਾ । ਚਵਿ ਬਹਿਲਨਿ ਗਮਨੇ ਧਾਮਾ ॥ ੩੬ ॥ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਜਸੁ ਉਚਰੀਤੇ
 ਪ੍ਰਸਥਾਨੋ ਪੰਥ ਕਰੀਤੇ । ਨਿਜ ਤ੍ਰਿਸ ਯੁਤਿ ਗਮਨਜੇ ਦੁਆਰਾ । ਕਰਿ ਜਥਾ
 ਜੋਗ ਬਿਵਹਾਰਾ ॥ ੩੭ ॥ ਸੁਤ ਸਾਧੂ ਧਰਮਾ ਲੈਕੈ । ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਬੰਦਨ
 ਕੈਕੈ । ਮਿਲਿ ਬੀਰੇ ਗੁਰ ਪਿਤ ਸੰਗਾ । ਦੁਹ ਮਾਤਨਿ ਮਿਲੀ ਉਮੰਗਾ ॥ ੩੮ ॥
 ਧਨ ਬਸਨ ਬਿਭੂਖਨ ਲੀਨੇ । ਮਿਲਿ ਭ੍ਰਾਤਨਿ ਸੋ ਹਿਤ ਕੀਨੇ । ਨਿਜ
 ਸਦਨ ਗਈ ਸੁਖ ਪਾਏ । ਪਰਿਵਾਰ ਹੋਰਿ ਸਮੁਦਾਏ ॥ ੩੯ ॥ ਤਬਿ ਰਾਇ ਜੋਧ
 ਗੁਰ ਪਾਸਾ । ਕਰ ਬੰਦ ਕਰੀ ਅਰਦਾਸਾ । ਨਿਜ ਸੁਤ ਕੋ ਪਾਇਨਿ ਪਾਵਾ॥
 ਜਿਸ ਫੱਤਾ ਨਾਮ ਰਖਾਵਾ ॥ ੪੦ ॥ ਪੁਨ ਭ੍ਰਾਤਾ ਸ਼ਾਹਿ ਸਲੇਮੂ । ਕਰ ਬੰਦਨ
 ਚਾਹਤਿ ਛੇਮੂ । ਤ੍ਰਿਸ ਸਿੱਖ ਸੁਤਾ ਚਲਿ ਆਈ । ਪਗ ਕਰਜੇ ਪ੍ਰਣਾਮ
 ਗੁਸਾਈ ॥ ੪੧ ॥ ਸਭਿ ਉਪਰ ਖੁਸ਼ੀ ਬਿਸਾਲਾ । ਗੁਰ ਕਰਤਿ ਭਏ ਤਿਸ
 ਕਾਲਾ । ਹੁਇ ਬਿਦਾ ਪੰਥ ਪ੍ਰਸਥਾਨੇ । ਗੁਰ ਜਸੁ ਕੋ ਕਰਤਿ ਬਖਾਨੇ ॥ ੪੨ ॥
 ਪੁਨ ਸਾਧੂ ਰੂਪਾ ਆਯੋ । ਪਗ ਪੰਕਜ ਸੀਸ ਨਿਵਾਯੋ । ਕਰਿ ਬਿਨਤੀ ਸਦਨ
 ਪਯਾਨੇ । ਗੁਰ ਖੁਸ਼ੀ ਕੀਨਿ ਹਿਤ ਠਾਨੇ ॥ ੪੩ ॥ ਇੱਤਯਾਦਿਕ ਮੇਲ ਜਿ
 ਸਾਰਾ । ਮਿਲਿ ਨਿਜ ਨਿਜ ਸਦਨ ਸਿਧਾਰਾ॥ ਗੁਰ ਕੀਰਤਿ ਭਾਖਤਿ ਜਾਤੇ ।
 ਸਾਤਨਾਮ ਸਿਮਰਿ ਸੁਖ ਰਾਤੇ ॥ ੪੪ ॥ ਪੁਨ ਸਤਿਗੁਰ ਸਮਾ ਬਿਤਾਯੋ ।

^੧(ਨੇਹ ਨੂੰ) ਧਨ ਵੇਕੇ । ^੨ਬਿਧਾਤਾ ਨੇ । ^੩ਦਿਰਤਾ ਵਿਚ ਫੁਬੀ ਹੋਈ । ^੪ਖੁਦਾਈ ।

ਕਰਤਾਰ ਪੂਰੇ ਸੁਖ ਪਾਯੋ । ਜਬਿ ਦਿਵਸ ਪੂਰਬ ਕੋ ਆਵੈ । ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ
ਮਿਲਿ ਬਹੁ ਜਾਵੈ ॥੪੫॥ ਦਿਨ ਦੀਪਮਾਲ ਬੈਸਾਖੀ । ਸਭਿ ਆਵਤਿ ਦਰ-
ਸ਼ਨ ਕਾਂਖੀ । ਗਨ ਅਰਪਹਿ ਵਸਤੁਨਿ ਆਨੈਂ । ਪਗ ਪੰਕਜ ਬੰਦਨ ਠਾਨੈਂ
॥੪੬॥ ਬਹੁ ਦਰਬ ਬਿਭੁਖਨ ਨਾਨਾ । ਪਟ ਅਦਭੁਤ ਮੋਲ ਮਹਾਨਾ ॥ ਗਨ
ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰੀ । ਹਯ ਆਨਹਿ ਦੇਂ ਧਨ ਭਾਰੀ ॥੪੭॥ ਮਨ ਕਰਤਿ
ਕਾਮਨਾ ਪਾਵੈਂ । ਸਿਖ ਦੂਰ ਦੂਰ ਤੇ ਆਵੈਂ । ਜਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ਨਿਜ ਸਿਖ
ਜੋਵਹਿ । ਸਭਿ ਬਾਨ ਸਹਾਇਕ ਹੋਵਹਿ ॥੪੮॥ ਕੋ ਦਸਵੰਧ ਦੇਵੈ ਆਈ ।
ਕੋ ਅਰਪ ਮਨੋਤ ਬਨਾਈ । ਕਰਿ ਚਾਉ ਪ੍ਰਥਮ ਕੋ ਆਵੈ । ਕੋ ਪ੍ਰੇਮੀ ਦਰ-
ਸ਼ਨ ਪਾਵੈ ॥ ੪੯ ॥ ਸੁਤ ਆਇ ਕਾਮਨਾ ਪਾਵੈ । ਕੋ ਭਗਤਿ ਗਜਾਨ ਲਿਵ
ਲਾਵੈ । ਇਸ ਲੋਕ ਲਹੈ ਸੁਖ ਕੋਈ । ਪਰਲੋਕ ਚਹੈ ਗਤਿ ਹੋਈ ॥ ੫੦ ॥

ਭਿਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਕ੍ਰਿਚੇ ਅਸ਼ਟਮ ਗਾਏ 'ਬਯਾਹ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਖਸਟਮੇ ਅੰਸੁ ॥ ੬ ॥

੭. [ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਉਪਹਾਰਾਂ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਬੀਤ ਗਏ ਖਟ ਮਾਸ ਇਮ ਬਾਸੇ ਪੂਰਿ ਕਰਤਾਰ । ਦੀਪਮਾਲ
ਮੇਲਾ ਮਿਲਜੇ ਗਨ ਨਰ ਨਹੀਂ ਸੁਮਾਰ ॥੧॥ ਦੂਰ ਦੂਰ ਤੇ ਭੂਰ ਸਿਖ ਪੂਰਿ
ਕਾਮਨਾ ਹੋਤੁ^੧ । ਆਇ ਹਜ਼ਰ ਨਿਹਾਰਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸਮੇਤ ॥੨॥ ਚੌਪਈ ॥
ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਗੁਰ ਦਿਵਸ ਬਿਤਾਏ । ਦੁਸ਼ਟਨਿ ਹਨਿ ਗੁਰ ਸੰਤ ਸਹਾਏ ।
ਬਡੀ ਭੀਰ ਨਿਤ ਪੂਰਿ ਕਰਤਾਰਾ । ਆਇ ਜਾਇ ਨਰ ਨਹੀਂ ਸੁਮਾਰਾ
॥ ੩ ॥ ਬਡ ਪੂਰਬ ਤੇ^੨ ਸੰਗਤਿ ਆਵੈ । ਤਹਿ ਤੇ ਵਸਤੁ ਅਜਾਇਬ
ਲਜਾਵੈ । ਜੇ ਸਲਿਤਾਪਤਿ ਟਾਪੂ ਵਾਸੀ । ਆਇ ਜਤਨ ਕਰਿ ਸਤਿਗੁਰ
ਪਾਸੀ ॥ ੪ ॥ ਤਿਮ ਹੀ ਦੱਛਨ ਕੇ ਸਮੁਦਾਈ । ਦਰਸਹਿ ਬੰਦਹਿ ਕਰਹਿ
ਬਡਾਈ । ਤਿਤ ਦਿਸਿ ਅੰਗ^੩ ਬੰਗ^੪ ਤੇ ਆਈ । ਪਾਇ ਕਾਮਨਾ ਹੁਇ
ਅਹਿਲਾਈ ॥ ੫ ॥ ਪਸ਼ਰਮ ਦਿਸ਼ਾ ਵਲਾਇਤ ਜੇਤੀ । ਤੁਰਕ ਹਿੰਦੁ ਗਨ
ਪ੍ਰੇਮ ਸਮੇਤੀ ॥ ਲੋ ਕਰਿ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਤੁਰੰਗਨਿ ਆਵੈਂ । ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਤਿ ਕਾਮਨਾ
ਪਾਵੈਂ ॥ ੬ ॥ ਉੱਤਰ ਦਿਸ਼ਾ ਕੇ ਸਿੱਖ ਮਹਾਨੈਂ । ਵਸਤੁ ਦਰਬੁ ਸਤਿਗੁਰ
ਵਿਗ ਆਨੈਂ । ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਫਿਰਿ ਕਰਿ ਸਭਿ ਅਵਿਨੀ । ਬਿਸਤਾਰਨ ਕਰਿ
ਸਿੱਖੀ ਰਵਨੀ ॥ ੭ ॥ ਜਹਿ ਤੇ ਆਵਨਿ ਸਮਰਥ ਹੋਈ । ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਤੁ

^੧ਕਾਮਨਾ ਪੂਰਨ ਕਰਨ ਲਈ । ^੨ਪੂਰਬ ਦਿਸ਼ਾ ਤੋਂ । ^੩ਭਾਗਲ ਪੁਰ ਦਾ ਇਲਾਕਾ ਤੇ ਉਭੀਸਾ
ਬੀ ਵਿਚ ਗਿਣਦੇ ਹਨ । ^੪ਦੰਗਲਾ ।

ਆਇ ਸਭਿ ਕੋਈ । ਜਹਿ ਤੇ ਪਹੁੰਚੈ ਜਾਇ ਨ ਇਹਾਂ । ਕਰਹਿ ਤਿਹਾ-
 ਵਲ ਹੁਇ ਜਹਿ ਕਹਾਂ ॥ ੮ ॥ ਹੁਇ ਇਕ ਥਾਇ ਅਰਾਧਹਿ ਗੁਰ ਕੇ ।
 ਕਰਿ ਅਰਦਾਸ ਭਾਵਨਾ ਪੁਰ ਕੋ^੧ । ਬਰਨੈ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਕਹਿ ਤੀਕਾ^੨ ।
 ਜਹਿ ਕਹਿ ਬਿੰਦਤਿ ਜਗਤ ਰਹਿ ਨੀਕਾ ॥ ੯ ॥ ਦਿਵਸ ਵਿਸੇਏ^੩ ਕੋ ਤਬਿ
 ਆਯੋ । ਫਲ ਦਰਸਨ ਕੋ ਹੁਇ ਅਧਿਕਾਯੋ । ਚਹੁੰਦਿਸਿ ਤੇ ਸੰਗਤ ਸਮੁ-
 ਦਾਈ । ਲੇ ਕਰਿ ਵਸਤੁ ਅਜਾਇਬ ਆਈ ॥ ੧੦ ॥ ਧਰਿ ਧਰਿ ਪ੍ਰੇਮ
 ਅਧਿਕ ਚਿਤ ਚਾਉ । ਛੇਮ ਲੇਨਿ ਚਾਹਤਿ ਅਧਿਕਾਓ। ਜਿਸ ਦਿਨ ਮਾਧਵ^੪
 ਕੀ ਸੰਕ੍ਰਾਂਤ । ਪੁਰਿ ਕਰਤਾਰ ਬਿਖੈ ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ ॥ ੧੧ ॥ ਸੰਗਤਿ ਕੇ ਡੇਰੇ
 ਗਨ ਛਾਏ । ਪੁਰਿ ਕੇ ਚਹੁੰਦਿਸਿ ਪਿਖਿ ਪਿਖਿ ਛਾਏ । ਅਰੁ ਜਲ ਕੇ ਸੁਖ
 ਜਹਾਂ ਨਿਹਾਰਾ । ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ ਨਰ ਗਨ ਡੇਰੇ ਡਾਰਾ ॥ ੧੨ ॥ ਅਧਿਕ
 ਭੀਰ ਪੁਰਿ ਕੇ ਚਹੁੰ ਫੇਰੇ । ਬੀਚ ਨ ਮੇਵ ਸਕਹਿ ਬਹੁ ਡੇਰੇ । ਜਿਤ ਕਿਤ
 ਧੁਨਿ ਹੋਵਤਿ ਗੁਰ ਬਾਨੀ । ਗੁਰ ਜੈਕਾਰਾ ਕਰਹਿ ਬਖਾਨੀ ॥ ੧੩ ॥ ਦਰ-
 ਸਨ ਦੇਨਿ ਹੇਤੁ ਗੁਰ ਪੂਰੇ । ਦੀਨਿਸਿ ਹੁਕਮ 'ਫਰਸ਼ ਹੁਇ ਰੂਰੇ । ਸਭਾ
 ਲਗਨ ਕੀ ਕਰੀਯਹਿ ਤਜਾਰੀ' । ਸੁਨਤਿ ਦਾਸ ਕਰਿ ਆਨੰਦ ਭਾਰੀ ॥
 ੧੪ ॥ ਬਰਲ ਬਰਲ ਕੇ ਫਰਸ਼ ਬਨਾਏ। ਬਡੇ ਥਾਨ ਬਿਤ ਜਹਿ ਸਮੁਦਾਏ।
 ਚਹੁੰਦਿਸਿ ਮਹਿ ਝਾਲਰ ਲਗ ਜ਼ਰੀ । ਹੀਰੇ ਮੁਕਤਨਿ ਸੋਂ ਬਹੁ ਜਰੀ^੫ ॥
 ੧੫ ॥ ਅਸ ਗਾਦੀ ਗੁਰ ਕੇਰ ਡਸਾਈ । ਬਹੁਤ ਦਰਬ ਲਗਿ ਰੁਚਿਰ
 ਬਨਾਈ । ਤਿਸ ਪਰ ਰਾਖੇ ਬਡ ਉਪਧਾਨੋ । ਬਸਤੁ ਅਜਾਇਬ ਲਗਯੋ
 ਮਹਾਨੋ ॥ ੧੬ ॥ ਰੇਸ਼ਮ ਡੋਰਨਿ ਗੁੰਫੇ ਜ਼ਰੀ। ਜਿਨਹੁੰ ਲਗੀ ਮੁਕਤਾਹਲ ਲਰੀ^੬।
 ਬਡੀ ਭੋਰ ਤੇ ਗੁਰੂ ਸ਼ਨਾਨੇ । ਸੂਖਮ ਬਸਤੁ ਬਿਸਦ ਪਹਿਰਾਨੇ ॥ ੧੭ ॥
 ਖੜਗ ਬਿਸਾਲ ਗਰੇ ਮਹਿ ਪਾਯੋ । ਸਿਪਰ ਸਹਿਤ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੁਹਾਯੋ। ਮੰਦ
 ਮੰਦ ਪਦ ਧਰਿ ਗਰ ਮੰਦਰ । ਜਨੁ ਅਰਬੰਦ ਮਿਦਲ ਬਹੁ ਸੁੰਦਰ ॥ ੧੮ ॥
 ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਟਾਖ ਬਿਲੋਕਤਿ ਆਏ । ਪੀਛੇ ਬੀਰ ਦਾਸ ਸਮੁਦਾਏ । ਪਹੁੰਚਿ
 ਕਰੀ ਗਾਦੀ ਕੋ ਬੰਦਨ । ਉਪਰ ਬੈਠੇ ਦੋਸ਼ ਨਿਕੰਦਨ ॥ ੧੯ ॥ ਚਮਰਦਾਰ
 ਲੇ ਚਵਰ ਖਲੋਵਾ । ਹੇਸ ਮਨੀਂਦ ਵਰਾਵਤਿ ਹੋਵਾ । ਸਭਾ ਬਿਸਾਲ ਲਗੀ
 ਚਹੁੰਫੇਰੇ । ਲਾਜਤਿ ਜਾਹਿ ਸੁਧਰਮਾ^੭ ਹੋਰੇ ॥ ੨੦ ॥ ਭਯੋ ਮੇਵਰੇ ਖਰੋ

^੧ ਪੂਰਨ (ਹੋਣ ਲਈ) । ^੨ ਕਿਏਂ ਤਕ । ^੩ ਵਿਸਾਖੀ ਦਾ । ^੪ ਵਿਸਾਖ (ਮਿਸ, ਮਾਧਵ=ਵਿਸਾਖ ਦਾ ਮਹੀਨਾ) । ਬੰਤਿ ਦੀ ਟੁੱਤ । ^੫ ਜੜੀ ਹੋਈ । ^੬ ਮੋਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲੜੀਆਂ । ^੭ ਇੰਦਰ ਸਭਾ, ਭਾਵ ਵੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਸਮਾਜ ਤੋਂ ਹੈ ।

ਅਗਾਰੀ। ਸਿੱਖਨਿ ਕੀ ਅਰਦਾਸ ਉਚਾਰੀ। ਚਾਰਹੁ ਪੁਤ੍ਰ ਸਹਾਵਤਿ ਪਾਸ।
 ਜਗ ਪੋਤ੍ਰੇ ਦਤਿ ਰਹੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ॥ ੨੧ ॥ ਭਾਟ ਨਕੀਬ ਕਹੈਂ ਜਸੁ ਠਾਂਢੇ।
 ਕੰਦਨ ਛਰੀ ਦਾਰ ਛਬਿ ਬਾਢੇ। ਹੁਕਮ ਭਯੋ 'ਸੰਗਤਿ ਸਭਿ ਆਵੈ।
 ਮਨੋ ਕਾਮਨਾ ਚਾਹਤਿ ਪਾਵੈ ॥ ੨੨ ॥ ਸਨਮੁਖ ਸ਼ਬਦ ਰਬਾਬੀ
 ਗਾਵੈਂ। ਸੁਨਹਿ ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਸੁਖ ਉਪਜਾਵੈਂ। ਹੁਇ ਹੁਇ ਤਜਾਰ ਸਿੱਖ ਗਨ
 ਆਏ। ਨਿਜ ਨਿਜ ਰਚਿਰ ਅਕੌਰਨਿ ਲਜਾਏ ॥ ੨੩ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਦਰ-
 ਸ਼ਨ ਕੋ ਕਰੈਂ। ਬੰਦਹਿ ਭੇਟ ਅਗਾਰੀ ਧਰੈਂ। ਮੁੱਖਿ ਜਿ ਸਿੱਖ ਬੈਠਿ ਬਿਰ
 ਹੋਵੈਂ। ਖਰੇ ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਦਰਸ਼ਨ ਜੋਵੈਂ ॥ ੨੪ ॥ ਤਿਪਤਹਿ ਨਹਿ, ਮਨ ਰਹੈਂ
 ਲੁਭਾਈ। ਜਨੁ ਅਰਬਿੰਦ ਮਲਿੰਦ ਭ੍ਰਮਾਈ। ਹੋਤਿ ਅਨੇਕਨ ਕੀ ਅਰ-
 ਦਾਸ। 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ! ਸਿਖ ਕਾਰਜ ਹੁਇ ਰਾਸ' ॥ ੨੫ ॥ ਵਸਤੁਨਿ ਕੇ ਲਾਗੇ
 ਅੰਬਾਰੂ। ਧਨ ਗਨ ਬਸਨ ਬਿਭੁਖਨ ਚਾਰੂ। ਹਯ ਹੋਥਜਾਰ ਆਇ
 ਸਮੁਦਾਏ। ਖੁਸ਼ੀ ਕਰਹਿ ਗੁਰ ਸਭਿ ਦਰਸਾਏ ॥ ੨੬ ॥ ਇਕ ਸਿਖ ਹੁਤੋ
 ਸੁਦਾਗਰ ਭਾਰੀ। ਬਸਹਿ ਬਦਖਸ਼ਾਂ ਨਗਰ ਮਝਾਰੀ। ਦੇਸ਼ ਬਿਦੇਸ਼ਨਿ
 ਮਹਿ ਬਿਵਹਾਰੂ। ਜਿਸ ਕੋ ਹੋਵਤਿ ਦਰਬ ਉਦਾਰੂ ॥ ੨੭ ॥ ਤਿਸ ਨੇ ਧਨ
 ਦਸਵੇਧ ਨਿਕਾਰਾ। ਅਰੁ ਮਨੋਤ ਕੋ ਸੰਚਯੋ ਸਾਰਾ। ਵਸਤੁ ਅਜਾਇਬ
 ਸੁੰਦਰ ਦੇਖਿ। ਕਰੀ ਖਰੀਦਨ ਮੋਲ ਵਿਸੇਖਾ ॥ ੨੮ ॥ ਦੇ ਧਨ ਲਾਖ ਤੁਰੰਗਮ
 ਲੀਨੋ। ਬਹੁ ਚੰਚਲ ਗੁਨ ਬਿੰਦ ਪ੍ਰਬੀਨੋ। ਇਕ ਪੁਸ਼ਾਕ ਬਨਿਵਾਇ
 ਬਿਸਾਲਾ। ਸੂਖਮ ਅਧਿਕ ਅਜਾਬ ਉਜਾਲਾ ॥ ੨੯ ॥ ਤਿਸ ਪਰ ਮੋਲ ਖਰਚ
 ਬਡ ਕੀਨੋ। ਚੀਰਾ ਚਾਰੁ ਦਰਬ ਦੇ ਲੀਨੋ। ਬਾਜ ਸੁਪੈਦ ਹੋਸ ਕੀ ਨਜਾਈ।
 ਕਿਸੂ ਦੇਸ਼ ਤੇ ਲੀਨਿ ਮੰਗਾਈ ॥ ੩੦ ॥ ਮੁਖ ਮਾਂਗੀ ਕੀਮਤਿ ਤਿਸ
 ਦੀਨਿ। ਸਤਿਗੁਰ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਤੁ ਸੋ ਲੀਨਿ। ਖੰਡਾ ਏਕ ਬਿਲੰਦ ਦੁਧਾਰਾ।
 ਘਰਜੋ ਪੁਲਾਦੀ ਲੋਹ ਕਰਾਰਾ ॥ ੩੧ ॥ ਕਲਗੀ ਏਕ ਜਗਵਨ ਜਰੀ।
 ਜਾਹਰ ਅਜਬ ਜਵਾਹਰ ਖਰੀ। ਸਿਪਰ ਅਧਿਕ ਸੁੰਦਰ ਲੇ ਆਇਵ। ਸ੍ਰੀ
 ਸਤਿਗੁਰ ਲਾਇਕ ਲਖਿ ਪਾਇਵ ॥ ੩੨ ॥ ਏ ਸਭਿ ਵਸਤੂ ਬਹੁਤ ਉਜਾ-
 ਗਰ। ਲੇ ਪਹੁੰਚਯੋ ਗੁਰ ਢਿਗ ਸੋਦਾਗਰ। ਧਰਿ ਹਜ਼ੂਰ ਪਗ ਬੰਦਨ ਕਰੀ।
 ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਤਿ ਨਿਮੇਖ ਨ ਪਰੀ ॥ ੩੩ ॥ ਰਹਯੋ ਜੋਰਿ ਕਰ ਪ੍ਰੇਮ ਬਿਸਾਲਾ।
 ਖੁਸ਼ੀ ਦਿਸ਼ਟਿ ਕਰਿ ਪਿਖਯੋ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ। ਬੁਝਯੋ 'ਕੌਨ ਦੇਸ਼ ਤੇ ਆਵਾ ?

^੧ਅਸਚਰਜ। ^੨ਅੱਖ ਨ ਬਮਕੀ।

ਕੌਨ ਕਾਮਨਾ ਪੂਰਨ ਪਾਵਾ? ॥ ੩੪ ॥ ਬੋਲਜੇ ਬਿਨੈ ਸਨੀ ਬਰ ਬਾਨੀ ।
 ‘ਤਮ ਜਾਨਹੁ ਸਭਿ, ਨਾਹਿਨ ਛਾਨੀ । ਤਉ ਬੁਝਿਬੇ ਹਿਤ ਕਰਿ ਕਹੈ ।
 ਮੁਲਖ ਬਦਖਸ਼ਾਂ ਕੇ ਤਹਿ ਰਹੈ ॥ ੩੫ ॥ ਦੇਸ਼ ਬਿਦੇਸ਼ਨਿ ਮਹਿ ਬਿਵਹਾਰਾ ।
 ਚਲਹਿ ਖੇਪਾ ਭਰਿ ਵਸਤੁ ਹਜ਼ਾਰਾ । ਬਹੁਤ ਲਾਭ ਮੁਝ ਆਵਤਿ ਰਹੈ ।
 ਤਿਹ ਦਸਵੇਧ ਜਿਤਿਕ ਮਨ ਲਹੈ ॥ ੩੬ ॥ ਸੋ ਮੈਂ ਮੰਚਤਿ ਰਹੈ
 ਘਨੇਰੇ । ਅਰੁ ਜਬਿ ਕਾਜ ਅਟਕ ਕਛ ਮੇਰੇ । ਮਾਨਤਿ ਰਹੈ ਮਨੋਤ
 ਮਹਾਨੀ । ਤਹਿ ਸਹਾਇਤਾ ਰਾਵਰ ਠਾਨੀ ॥ ੩੭ ॥ ਸੋ ਮੈਂ ਤਿਹ ਸੋ ਰਹੈ
 ਮਿਲਾਵਤਿ । ਸੰਚੈ ਦਰਬ ਭਯੋ ਮਨ ਭਾਵਤਿ।ਉਰ ਮਹਿ ਇਹੀ ਮਨੋਰਥ
 ਧਾਰੇ ।—ਜਬਿ ਚਲਿ ਗੁਰ ਕੋ ਦਰਸ ਨਿਹਾਰੈ ॥ ੩੮ ॥ ਵੈ ਹੈਂ ਆਪ ਹਦੂਰ
 ਸਿਧਾਇ— । ਚਿਰੰਕਾਲ ਇਮ ਗਯੋ ਬਿਭਾਇ । ਇਕ ਫਕੀਰ ਤੁਮਰੇ ਢਿਗ
 ਰਹੈ । ਰਾਵਰ ਕੋ ਸੁਭਾਉ ਸਭਿ ਲਹੈ ॥ ੩੯ ॥—ਆਯੁਧ ਧਰਨ ਕਰਨ
 ਸੰਗਾਮੁ । ਚਢਨ ਤੁਰੰਗਨਿ ਪਰ ਅਭਿਰਾਮੁ । ਖੇਲਨਿ ਬਹੁ ਅਖੇਰ ਮਨ
 ਭਾਵੈ । ਮਹਾਰਾਜ ਸਮ ਸੋਜ ਬਨਾਵੈ ॥ ੪੦ ॥ ਹਯ ਆਯੁਧ ਜੋ ਸਿੱਖ ਲਿਆਵੈ
 ਕਰਿ ਅਰਪਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਿਝਾਵੈ । ਅੰਗ ਸੰਗ ਸੋ ਲੇਹਿ ਲਗਾਏ ।
 ਖੁਸ਼ੀ ਕਰਹਿ ਸਿਖ ਪਰ ਮੁਖਦਾਏ— ॥ ੪੧ ॥ ਮੈਂ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਤਬਿ ਰਚੈ
 ਉਪਾਇ । ਆਛੀ ਵਸਤੁ ਖਰੀਦੀ ਜਾਇ । ਬਹੁਤ ਮੋਲ ਦੇ ਲਜਾਇ ਤੁਰੰਗਾ
 । ਅਤਿ ਚੰਚਲ ਸੁੰਦਰ ਸਰਬੰਗਾ ॥ ੪੨ ॥ ਸਿਪਰ ਖੜਗ ਬਡ ਕੀਮਤ
 ਕੇਰੇ । ਕਲਗੀ ਕੋ ਦੇ ਮੋਲ ਬਡੇਰੇ । ਦੁਰਲਭ ਬਾਜ ਸੇਤਾ ਇਹੁ ਆਨਾ ।
 ਪੋਸ਼ਿਸ਼ ਹਿਤ ਧਨ ਖਰਚਿ ਮਹਾਨਾ ॥ ੪੩ ॥ ਵਸਤੁਨਿ ਪਰ ਕੇਤਿਕ ਬਿਤ
 ਲਾਗਾ । ਬਚੈ ਜਿਤਿਕ ਸੋ ਰਾਵਰ ਆਗਾ^੧ । ਅਧਿਕ ਭਾਰ ਤੇ ਲੇ
 ਦੀਨਾਰ^੨। ਅਰਪਨ ਕੀਨਿ ਗੁਰੂ ਦਰਬਾਰ ॥ ੪੪ ॥ ਅਪਨੀ ਵਸਤੁ ਸੰਭਾਰਨਿ
 ਕੀਜੈ । ਲਜਾਯੋ ਬਡੇ ਜਤਨ ਸੋ, ਲੀਜੈ । ਦਾਸਨ ਕੀ ਰਾਖਤਿ ਹੋ ਲਾਜ ।
 ਬਿਰਦ ਬਿਸਾਲ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ’ ॥ ੪੫ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥਿ ਅਸ਼ਟਮਾ ਗਾਇ
 ‘ਸਿੱਖ ਵਸਤੁ ਲਿਆਵਨਿ’ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਸਪਤਮੇ ਅੰਸੂ ॥ ੮ ॥

੮. [ਦੇਵੇ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ] ।

ਦੇਹਗਾ ॥ ਸੁਨਿ ਸੋਦਾਗਰ ਬਾਕ ਕੋ ਸ਼ਰਧਾ ਲਖਿ ਅਧਿਕਾਇ । ਸਤਿਗੁਰ
 ਭਏ ਪ੍ਰਸੰਨ ਤਬਿ ਕਹਤਿ ਭਏ ਇਸ ਭਾਇ ॥ ੧ ॥ ਚੋਪਈ ॥ ‘ਅਪਨੋ ਜਨਮ

^੧ ਵਪਾਰ । ^੨ ਚਿੱਟਾ । ^੩ ਆਪ ਦੇ ਹਦੂਰ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ । ^੪ ਭਾਵ ਮੁਹਰਾਂ ।

ਕ੍ਰਿਤਾਰਥ ਕੀਨਾ । ਸਭਿ ਕੁਲ ਕੋ ਸੰਕਟ ਕਰਿ ਛੀਨਾ । ਇਤੀ ਦੂਰ ਤੇ
 ਵਸਤੁ ਲਿਆਵਾ । ਬਹੁ ਧਨ ਖਰਚੈ ਪ੍ਰੇਮ ਬਧਾਵਾ ॥ ੨ ॥ ਗੁਰ ਹਿਤ
 ਨਿਤ ਦਸੋਂਧ ਕੋ ਰਾਖਾ । ਦਰਸਨ ਗੁਰ ਸਰਧਾ ਉਰ ਕਾਖਾ । ਹਮ ਪ੍ਰਸੰਨ
 ਬਰ ਜਾਚਨ ਕੀਜੈ । ਅਪਨੀ ਆਸ਼ਾ ਪੁਰਿ ਲਈਜੈ ॥ ੩ ॥ ਹਾਥ ਜੋਰਿ
 ਤਬਿ ਕਹੈ ਸੁਦਾਗਰ । ‘ਪ੍ਰੇਮ ਪਰਖਿਬੈ ਨਾਗਰ ਆਗਰ’ । ਦਰਸਨ ਕਰੇ
 ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਚਿਤ ਹੋਵਾ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਤੇ ਮੋਕਉ ਜੋਵਾ ॥ ੪ ॥ ਸਭਿ ਬਿਧਿ
 ਤੇ ਮੁਝ ਕਰੈ ਨਿਹਾਲੁ । ਬਰ ਦੀਜੈ ਨਿਜ ਪ੍ਰੇਮ ਬਿਸਾਲੁ । ਸਿਪਰ
 ਖੜਗ ਅਰੁ ਕਟ ਸੋਂ ਭਾਖਾ । ਭਏ ਸਨੱਧ ਗਹੇ ਧਨੁ ਹਾਥਾ ॥ ੫ ॥ ਇਹ
 ਸਰੂਪ ਉਰ ਬਸਹੁ ਤੁਹਾਰਾ । ਜਥਾ ਚਲਹਿ ਨਹਿ ਮੇਰੁ ਉਦਾਰਾ ॥ ਨਿਸਦਿਨ
 ਜਿਹਵਾ ਨਾਮ ਮੁਕੰਦ । ਰਟਤਿ ਰਹੈ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੋਵਿੰਦ ॥ ੬ ॥ ਇਹੁ ਬਰ
 ਮੋਕਉ ਦੀਜਹਿ ਸ੍ਰਾਮੀ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਹੁ ਗੁਰ ਅੰਤਰਜਾਮੀ । ਜਬਿ ਲੋ ਹੁਇ
 ਨ ਆਪ ਸੋਂ ਮੇਲੈ । ਕਰਮਨਿ ਬਸਿ ਜਨਨ ਮਹਿ ਖੇਲੈ ॥ ੭ ॥ ਜਹਿ ਜਹਿ
 ਜਨਮ ਧਰੈਂ ਮੈਂ ਜਾਈ । ਰਹੈਂ ਸਿੱਖ ਤਬਿ ਲੋ ਗੁਨ ਗਾਈ’ । ਭਏ ਪ੍ਰਸੰਨ
 ਬਖਾਨੈ ਬੈਨ । ‘ਤੇਰੇ ਜਨਮ ਅਪਰ ਅਬਿ ਹੈ ਨ ॥ ੮ ॥—ਉਰ ਮਹਿ ਬਸੈ—
 ਮਾਂਗਿ ਬਰ ਲੀਨੋ । ਭਯੋ ਕਰਮ ਕੇ ਬੰਧ ਬਿਹੀਨੋ । ਪੂਰਨ ਹੋਇ ਕਾਮਨਾ
 ਤੇਰੀ । ਮਿਟੀ ਸਕਲ ਭਵਜਲ ਕੀ ਫੇਰੀ’ ॥ ੯ ॥ ਕਿਤਿਕ ਸਮੈ ਬਿਰ
 ਦਰਸਨ ਹੋਰੇ । ਪੁਨ ਆਇਸੁ ਲੇ ਗਮਨੈ ਡੋਰੇ । ਅਰਪੀ ਵਸਤੁ ਸਕਲ
 ਗੁਰ ਦੇਖੀ ॥ ਪ੍ਰਥਮ ਤੁਰੰਗਮ ਚਪਲ ਵਿਸ਼ੇਖੀ ॥ ੧੦ ॥ ਕਰ ਪਰ ਬਾਜ ਬਿਠਾਇ
 ਨਿਹਾਰਾ । ਅਧਿਕ ਗੁਨਨ ਮਹਿ ਦੁਲਭ ਉਦਾਰਾ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤੇ ਕਹੈ
 ਸੁਨਾਈ । ‘ਦੂਰ ਕਹੂੰ ਤੇ ਅਸ ਕਰ ਆਈ’ ॥ ੧੧ ॥ ਅਪਰਨ ਕਹੂੰ ਦੇਖਿਬੈ
 ਆਵੈ । ਬਡੈ ਅਹੈ ਗੁਨ ਬਿਸਦੁ ਸੁਹਾਵੈ’ । ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ, ਸੁਤ ਚਿਤ
 ਕੀ ਜਾਨੀ ।—ਅਹੈ ਅਜਾਇਬ ਦੁਲਭ ਬਖਾਨੀ—॥ ੧੨ ॥ ‘ਇਹ ਤੁਮ ਲੋਹੁ
 ਅਖੇਰ ਕਰੀਜੈ । ਪਰਖਹੁ ਸੰਗ ਬਿਹੰਗ ਛੁਰੀਜੈ । ਹੋਤ ਪ੍ਰਾਤਿ ਕੇ ਵਹਿਰ
 ਸਿਧਾਰਹੁ ਕਿਮ ਖਗ ਪਕਰੈ ਤਹਾਂ ਨਿਹਾਰਹੁ’ ॥ ੧੩ ॥ ਪੈਂਦੇਖਾਨ ਦਿਸ਼ਾ ਪੁਨ
 ਹੋਰਾ । ਘੋਰਾ ਬਖਸ਼ੈ ਮੋਲ ਬਡੇਰਾ । ਪੋਸ਼ਿਸ਼ ਚੀਰ ਚਾਰੁ ਅਰੁ ਚੀਰਾ । ਦੇ
 ਕਰਿ ਭਾਖੈ ‘ਪਹਿਰੁ ਸਰੀਰਾ’ ॥ ੧੪ ॥ ਪੁਨ ਖੰਡਾ ਲੇ ਹਾਥ ਨਿਹਾਰਾ ।

੧ ਸ੍ਰੋਸਟ ਚੜ੍ਹ ਹੈ । ੨ ਭਾਵ ਆਪ ਦੇ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਲੀਨ ਨਾ ਹੋਵਾ । ੩ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਵਸ ਹੋਕੇ ਜੂਨ
 ਵਿਚ ਖੇਡਦਾ ਰਹਾਂ । ੪ ਅਮੀ (ਵਸਤੁ) ਦੇ ਬ ਆਵਦੀ ਹੈ ।

ਪਰਖਨੋ ਆਛੇ ਲੋਹ ਕਰਾਰਾ । ਮਾਨ ਬਾਕ ਪੈਂਦੇ ਖਾਂਸ਼ੀਗ ਸਭਿ ਪੁਸ਼ਾਕ ਕੋ
ਪਹਿਰਿ ਸ਼ਰੀਰ॥੧੫॥ ਕਰੀ ਸਲਾਮ ਦੇਖਿ ਮੁਸਕਾਏ । ‘ਇਹੁ ਖੰਡਾ ਲਿਹੁ
ਅੰਗ ਲਗਾਏ’ । ਸ਼ੋਭਾ ਦੂਨ ਚਉਨੀ ਹੋਈ । ਪੋਸ਼ਿਸ਼ ਅਧਿਕ ਦਰਬ ਲਗਿ
ਜੋਈ ॥ ੧੬ ॥ ਭਏ ਪ੍ਰਸੰਨ ਬਹੁਰ ਸਮੁਝਾਵਹਿ । ‘ਜਬਿ ਤੂੰ ਹਮਰੇ ਵਿਗ
ਚਲਿ ਆਵਹਿ । ਇਹ ਪੋਸ਼ਿਸ਼ ਤਨ ਪਹਿਰ ਸੁ ਆਵਹੁ । ਖੜਗ ਸਿਪਰ
ਤਬਿ ਅੰਗ ਸਜਾਵਹੁ ॥ ੧੭ ॥ ਅਬਿ ਤੂੰ ਚਢਿ ਤੁਰੰਗ ਕਹੁ ਫੇਰਿ । ਕਰਹੁ
ਦਿਖਾਵਨਿ ਚਪਲ ਬਡੇਰ’। ਸੁਨਿ ਪੈਂਦਾ ਹਰਖਨੋ ਉਰ ਮਾਂਹੀ॥ ਸਿਪਰ ਖੜਗ
ਧਰ ਕਰਿ ਕਟ ਤਾਂਹੀ ॥ ੧੮ ॥— ਮੁਝ ਕੋ ਜਾਨਹਿ ਬਡ ਬਲਵਾਨਾ । ਰਣ
ਮਹਿ ਬੀਰ ਕਰਹਿ ਘਮਸਾਨਾ । ਇਸ ਕਾਰਨ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰ ਦੇਤਿ । ਮੋ
ਸਮਤਾ ਕੋ ਦੁਤਿਯ ਨ ਲੇਤਿ—॥ ੧੯ ॥ ਇਤਨਾਦਿਕ ਚਿਤ ਬਿਖੈ ਬਿਚਾ-
ਰਤਿ । ਬਖਾਸ਼ਿਸ਼ ਲੇਤਿ ਗਰਬ ਕੋ ਧਾਰਤਿ । ਉਠਿ ਹਯ ਪਰ ਆਰੂਢਨ
ਭਯੋ । ਜਿਸ ਹਿਤ ਦਰਬ ਲਾਖ ਗਿਨਿ ਦਿਯੋ॥੨੦॥ ਮੰਦ ਮੰਦ ਚਢਿ ਪ੍ਰਥਮ
ਚਲਾਯੋ। ਫਿਰ ਫੇਰੇ ਪੁਨ ਪੋਈਏ ਪਾਯੋ । ਤ੍ਰਿਤਿਯ ਬਾਰ ਘੋਰਾ ਜਬਿ ਛੇਰਾ ।
ਦੌਰਨੋ ਅਸੁ ਕਰਿ ਬੋਗ ਬਡਰਾ ॥੨੧॥ ਪੈਨ ਗੋਨ ਕੋ ਪਾਵਤਿ ਪਾਛੈ । ਬਪੁਰੇ
ਹਰਨ ਕਿ ਸਮਤਾ ਬਾਂਛੈ । ਠੌਰ ਅਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਬਿਖੈ ਚਲਿ ਜਾਨੈ । ਮਨ ਕੋ
ਮਨਹੁ ਸਿਖਾਵਨ ਠਾਨੈ ॥ ੨੨ ॥ ਨੈਨ ਨਾਗਰੀ ਕੇਰ ਸਰੀਖੈ । ਪਲਟਨ
ਮਨੋ ਇਸੀ ਤੇ ਸੀਖੈ । ਉਠੀ ਖੁਰਨ ਤੇ ਰਜ ਪਿਖਿਯੋਤਿ। ਗਯੋ ਫੁਰਤਿ ਤੇ
ਹਯ ਨ ਦਿਖੀਤਿ ॥ ੨੩ ॥ ਹੋਰਤਿ ਸਭਿ ਕੇ ਮਨ ਬਿਸਮਾਨੈ । ‘ਤੁਰੰਗ
ਬਿਕੀਮਤਿ’ ਕਰਤਿ ਬਖਾਨੈ। ਸਤਿਗੁਰ ਦੇਖਤਿ ਬਾਕਅਲਾਯੋ। ‘ਵਾਉ ਵਰੋਲਾ
ਹੁਇ ਜਨੁ ਧਾਯੋ’॥੨੪॥ ਇਮਗੁਰ ਕੋ ਕਹਿਬੋ ਸੁਨਿ ਸਾਰੇ। ਵਾਉ ਵਰੋਲਾ ਨਾਮ
ਉਚਾਰੇ। ਚੌਥੀ ਬੋਰ ਤੁਰੰਗ ਫੇਦਾਯੋ। ਨਟ ਜਿਮ ਗਿਨਗਿਨ ਪਾਵ ਟਿਕਾਯੋ॥
੨੫॥ ਛਾਤੀ ਛੁਵਤਿ ਹੋਂ ਪਗਭੋਨ’। ਕਰਤਿ ਕੁੰਡਲੀ ਸੁੰਦਰ ਦੋਨ’। ਛੁਇਛੁਇ
ਪਾਛਲ ਜਾਨੁ ਅਵਨੀ’। ਉਠਿਉਠਿ ਪਰਤਿ ਕਰਤਿ ਗਤਿ ਰਵਨੀ’॥੨੬॥

੧ ਵਿਚਾਰੇ ਹਰਨਾਂ ਨੇ ਕੀ ਬਰਾਬਰੀ ਦੀ ਇੱਛਾ ਕਰਨੀ ਹੈ । ੨ (ਇਤਨਾ ਤੇਜ਼ ਵੇੜਦਾ ਹੈ ਕਿ ਝੱਟ ਅਦ੍ਰਿਸ਼ਟ=) ਅੱਖਾਂ ਤੋਂ ਉਹਨੇ ਥਾਂ ਵਿਚ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ੩ ਮਾਨੋਂ ਮਨ ਨੂੰ ਬੀ ਇਹ (ਤੇਜ਼ੀ) ਸਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ । ੪ ਨੇਣ ਇਸ਼ਤੀ ਦੇ (ਨੈਣਾਂ) ਵਰਗੇ ਹਨ । ੫ (ਪਰ ਮਲੂਮ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ਼ਤੀ ਦੇ ਨੈਣਾਂ ਨੇ) ਪਲਟਨਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਮਾਨੋਂ ਸਿੱਖਿਆ ਹੈ । ੬ ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ ਗਿਆ । ੭ ਭਉਂਕੇ ਪੈਰ ਛਾਤੀ ਨੂੰ ਛੁਹਦੇ ਹਨ । ੮ ਵੇਵੇਂ (ਅਗਲੇ ਦੋਰ) ਸੁਹਣੀ ਕੁੰਡਲੀ ਕਰਦੇ ਹਨ । ੯ ਪਿਛਲੇ ਗੋਡੇ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਛੁਹ ਛੁਹ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ੧੦ ਸੁਹਣੀ ਚਾਲ ।

ਬਹੁਰੇ ਲਾਂਬੀ ਛਾਰ ਕਰਾਇਜਾਇ ਸੁ ਚਾਰਹੁ ਚਰਨ ਉਠਾਇ। ਇਸ ਸਭਿ
ਗੁਨ ਚੇਚਲ ਚਤੁਰਾਈ। ਬਲ ਅਰੁ ਬੇਗ ਸਹਤ ਦਿਖਰਾਈ ॥੨੭॥ ਗੁਰ
ਸਮੀਪ ਤਬਿ ਆਨਿ ਖਰੋਵਾ। ਦੇਖਤਿ ਸਭਿ ਕੇ ਆਨੰਦ ਹੋਵਾ। ਗੁਰ ਪ੍ਰਸੰਨ
ਹੁਇ ਕਹਨੇ ਸੁਨਾਇ। ‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਪ੍ਰਾਤਿ ਸਿਧਾਇ ॥ ੨੮ ॥ ਹਿਤ
ਅਖੇਰ ਕੇ ਸੰਗ ਚਢੀਜੈ। ਬਾਜ਼ ਬਿਹੰਗਨਿ ਪਰ ਪਰਖੀਜੈ। ਅਬਿ ਤੂੰ ਸਦਨ
ਜਾਹੁ ਸੁਖ ਪਾਏ। ਭੋਰ ਅਰੂਢਹੁ ਸੰਗ ਸਿਧਾਏ’ ॥੨੯॥ ਪੈਂਦਖਾਨ ਕੀਨਸਿ
ਪੁਨ ਨਮੋ। ਹਰਖਤਿ ਗਮਨ ਕਰਨੇ ਤਿਹ ਸਮੋ। ਗੁਰੂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਲਹਿ
ਗਰਬ ਵਧਾਯੋ।—ਮੋ ਸਮ ਜਗ ਮਹਿ ਅਪਰ ਨ ਜਾਯੋ ॥ ੩੦ ॥ ਚਹੁ
ਦਿਸ਼ਿ ਮਹਿ ਜੋ ਵਸਤੁ ਅਜਾਇਬ। ਸੋ ਆਵਹਿ ਹਿਤ ਸਤਿਗੁਰ ਸਾਹਿਬ।
ਨਿਜ ਹਿਤ ਅੰਗੀਕਾਰ ਨ ਕਰੈਂ। ਅਪਰ ਕਿਸੁ ਪਰ ਨਜ਼ਰ ਨ ਧਰੈਂ ॥੩੧॥
ਸੁਤ ਆਦਿਕ ਸਭਿਹਿਨਿ ਕਹੁਤਜਾਗਿ। ਮੋ ਪਰ ਕਰਹਿ ਅਧਿਕ ਅਨੁਰਾਗ।
ਬਲੀ ਸੂਰਮਾ ਡੀਲ ਬਿਲੰਦ। ਮੁਝਕੋ ਜਾਨਹਿ ਧਰਹਿ ਅਨੰਦ ॥ ੩੨ ॥
ਜੋ ਸਿਖ ਲਜਾਵਤਿ ਵਸਤੁਨਿ ਆਛੇ। ਸੋ ਮੁਝ ਕੋ ਦੇਵਤਿ ਬਿਨ ਬਾਛੇ।
ਅਪਰ ਨ ਮੁਝ ਸਮਾਨ ਕੋ ਹੋਰੈਂ। ਰਣ ਕੋ ਧਰੈਂ ਭਰੋਸ ਬਡੇਰੈਂ ॥੩੩॥ ‘ਬਿਜੈ
ਇਸੀ ਤੇ ਹਮ ਕਬਿ ਪਾਵਹਿ’। ਇਸ ਜਾਨਤਿ ਸੁਭ ਵਸਤੁ ਦਿਵਾਵਹਿ—
ਇਤਨਾਦਿਕ ਅਹੰਕਾਰ ਕਰੇਤਾ। ਖਾਨ ਜਾਤਿ ਖਾਨਹਿ ਹਰਖੰਤਾ ॥
੩੪॥ ਜਿਹ ਹੰਕਾਰ ਲੋਕਪਤਿ ਮਾਰਾ। ਕੁਲ ਕੈਰਵ ਕੋ ਸਕਲ ਸੰਘਾਰਾ।
ਹਰਣਾਖਸ਼ ਹਿਰਨਾਛ ਨ ਰਹੇ। ਮਰਨੇ ਸ੍ਵਾਸਬੀਰਜੈ ਜਿਸੁ ਲਹੇ ॥੩੫॥
ਰਕਤਬੀਜੈ ਅਰੁ ਸੰਭੰ ਨਿਸੰਭੰ। ਕੁੰਭਕਾਨੈ ਅਰੁਕੁੰਭੰ। ਨਿਕੁੰਭੰ। ਕੇਤਿਕ
ਇਸ ਬਲ ਕਰਹਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੇ। ਮਹਾਂ ਬਲੀ ਹੰਕਾਰ ਬਿਨਾਸੇ ॥ ੩੬ ॥ ਕਹਾਂ
ਬਾਪਰੇ ਪੈਂਦੇ ਖਾਨ। ਕਰਨੇ ਚਹਾਤਿ ਅਪਨੇ ਹਤਿ ਪ੍ਰਾਨ। ਭਾਵੀ ਨੇ ਤੈਸੇ
ਮਨ ਫੇਰਾ। ਲੈ ਵਸਤੁ ਵਧਿ ਗਰਬ ਘਨੇਰਾ ॥ ੩੭ ॥ ਨਿਜ ਵਡਿਆਈ
ਅਧਿਕ ਬਿਚਾਰਤਿ। ਫਿਗ ਨਿਜ ਗ੍ਰਾਮ ਗਯੋ ਹੰਕਾਰਤਿ। ਚਢਨੇ ਆਇ
ਆਗੇ ਦਾਮਾਦ। ਖਾਂ ਅਸਮਾਨ ਦੇਖਿ ਅਹਿਲਾਦ ॥ ੩੮ ॥ ਬੂਝਨੇ ‘ਇਹੁ
ਤਰੰਗ ਕਬਿ ਪਯੋ? ਪੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਈ ਪਹਿਰਿ ਕਿਤ ਆਯੋ?’। ਪ੍ਰਿਯ ਦਮਾਦ
ਕੋ ਸਕਲ ਸੁਨਾਈ। ‘ਇਹੁ ਸਭਿ ਵਸਤੁ ਗੁਰੂ ਤੇ ਪਾਈ ॥ ੩੯ ॥ ਦੂਰ

੧. ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦੇਖਕੇ। ੨. (ਪੈਂਦੇ) ਖਾਨ ਘਰ ਜਾਂਦਾ ਹੋਇਆ ਖਸ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬਇਕ ਦੇਂਤ ਜਿਸ ਦੇ ੭ ਆਸਾਂ ਤੋਂ ਰਾਕਸ਼ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ੩. ਜਿਸ (ਹੰਕਾਰ ਨੂੰ) ਲੋਕੋ। ਪਇਸ ਦੀ ਲਹੁ ਦੀ ਫੁੰਦ ਫੁੰਦ ਤੋਂ ਰਾਕਸ਼ ਉਪਜਦੇ ਸਨ। ੪. ਦੋ ਰਾਕਸ਼ ਭਿਰਾ ਜੋ ਦੁਰਭਾ ਨੇ ਮਾਰੇ ਸਨ। ੫. ਇਹ ਰਾਵਣ ਦਾ ਭਿਰਾ ਸੀ ਤੇ ਰਾਮਚੰਦਰ ਜੀ ਨੇ ਮਾਰਿਆ ਸੀ। ੬. ਏਂਤ ਫੁੰਡ ਨੂੰ ਦੁਰਭਾ ਨੇ ਮਾਰਿਆ ਸੀ। ੭. ਦੇਂਤ ਨਿਕੁੰਭ ਜੋ ਸਭ ਪੁਰ ਦਾ ਰਾਜਾ ਸੀ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਹਥੋਂ ਮਰਿਆ ਸੀ। ਇਕ ਨਿਕੁੰਭ ਕੁੰਭਕਰਣ ਦਾ ਪੁੱਤ੍ਰ ਸੀ ਜੋ ਹਨੁਮਾਨ ਦੇ ਹਥੋਂ ਮਰਿਆ।

ਦੇਸ ਤੇ ਇਕ ਸਿਖ ਲਾਯੋ। ਲਾਖਹੁ ਦਰਬ ਖਰਚਿ ਕਰਿ ਪਾਯੋ। ਛੋਰਦਾਰ
ਚੀਰਾ ਬਰ ਚੀਰ। ਗੁਰ ਹਜ਼ੂਰ ਪਹਿਰਾਇ ਸਰੀਰ ॥ ੪੦ ॥ ਕਰਿ ਬਖ-
ਸ਼ਿਸ਼ ਕੋ ਹੁਕਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਾ।—ਪਹਿਰਹੁ ਤਬਹਿ ਆਇ ਹਮ ਪਾਸਾ—'। ਸੁਨਿ
ਅਸਮਾਨ ਖਾਨ ਕਹਿ ਬੈਨ। 'ਇਹੁ ਸਭਿ ਤੁਮਰੀ ਲਾਇਕ ਹੈ ਨ ॥ ੪੧ ॥
ਤੁਮ ਹੋ ਬਡੇ ਛੋਟ ਮੁਹਿ ਜਾਨਹੁ। ਦਿਹੁ ਤਰੰਗ ਮੈਂ ਫੇਰਨਿ ਠਾਨਹੁ।
ਪੋਸ਼ਿਸ਼ ਦੀਜਹਿ ਹੋਤਿ ਸਕਾਰੇ। ਉਚਿਤ ਬਾਤ ਕੋ ਲੇਹੁ ਬਿਚਾਰੇ ॥ ੪੨ ॥
ਪੈਂਦੇ ਕਹਜੇ 'ਨ ਇਮ ਬਨਿ ਆਵੈ। ਜਬਿ ਜਾਨਹਿ ਗੁਰ ਅਧਿਕ ਰਿਸਾਵੈ।
ਬਾਲਪਨੇ ਕੀ ਬਾਤ ਨ ਕੀਜੈ। ਘਰ ਕੀ ਵਸਤੁ ਅਪਰ ਪਿਖਿ ਲੀਜੈ' ॥
੪੩ ॥ ਇਮ ਦਮਾਦ ਸੋਂ ਕਹਿ ਰਿਸ ਸੰਗਾ। ਗਮਨਜੋ ਅੱਗੂ ਕੁਦਾਇ
ਤੁਰੰਗਾ। ਫਿਰਜੋ ਰਾਮ ਕੇ ਗਿਰਦ ਦਿਖਾਵਤਿ। ਸਭਿ ਗਰੀਅਨਿ ਕੇ ਬਿਖੈ
ਫੇਦਾਵਤਿ ॥ ੪੪ ॥ ਨਿਜ ਉੱਤਮਤਾ ਕਰਹਿ ਜਨਾਵਨ। ਸਭਿ ਖਾਨਨਿ
ਕੋ ਫੇਰ ਦਿਖਾਵਨਿ। ਜੋ ਮਿਲਿ ਜਾਇ ਬਾਤ ਤਿਸ ਕਹੈ। 'ਨਿਜ ਬਲ ਗੁਨ
ਤੇ ਇਮ ਹਮ ਲਹੈ?' ॥ ੪੫ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਅਸ਼ਟਮ ਗਾਥੇ 'ਪੈਂਦੇ ਖਾਨ' ਸੁੰਗ
ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਅਸ਼ਟਮੇ ਅੰਸੁ ॥ ੮ ॥

੯. [ਪੈਂਦੇ ਖਾਨ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਜਵਾਬੀ। ਬਾਜ਼]।

ਦੇਹਗਾ ॥ ਅਸਮਾਂ ਖਾਂ ਚਿਤ ਲਟਪਟੀ ਵਸਤੁ ਸੁਸਰਕੀ^੧ ਦੇਖਿ।—ਲੈਹੋਂ
ਕਹਿ ਨਿਜ ਸਾਸ ਕੋ ਕੈ ਗਿਹ ਤਜੋਂ ਅਸ਼ੇਖ ॥੧॥ ਸ੍ਰੈਯਾ ਛੇਦ ॥ ਬਨੋਂ ਫਕੀਰ
ਨਿਕਸਿ ਕਰਿ ਬਾਹਰ ਮਿਲੈਂ ਨ ਤਿਨਕੀ ਤਨੁਜਾ ਸੰਗ। ਮੋਹਿ ਉਚਿਤ ਹੈ
ਸੁੰਦਰ ਪੋਸ਼ਿਸ਼ ਚੀਰਾ ਛੋਰਦਾਰ ਸਜਿ ਸੰਗ। ਖਾਨ ਮਹਾਨ ਆਰਬਲ ਹੋਏ
ਤਉ ਬਾਂਕਪਨ*ਰਿਦੈ ਉਮੰਗ^੨। ਮੁਝ ਸਮ ਸੁਤ ਕੋ ਦੋਤਿ ਨ ਹਿਤ ਕਰਿ
ਅਨਲਾਇਕ ਨਹਿ ਸਹੈ ਪ੍ਰਸੰਗ^੩—॥ ੨ ॥ ਏਵ ਬਿਚਾਰਤਿ ਗਮਨਜੋ ਗਿਹ
ਕੋ ਬੈਠਿ ਸਾਸ ਫਿਗ ਦਿਗ ਜਲ ਨੀਰ। ਮੁਰਝਾਨੋ ਮੁਖ, ਪਿਖਿ ਕਰਿ ਬੋਲੀ
'ਕਿਮ ਤੂ ਦੁਖ ਤੇ ਦਿਖਾਂਤ ਅਧੀਰ?'। ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਕਹਜੇ 'ਕੀਨਿ ਅਪ-
ਮਾਨਾ ਮੈਂ ਜਾਚੇ ਦੇ ਖਾਨ ਨ ਚੀਰ। ਗੁਰੂ ਨਿਕਟਿ ਤੇ ਲਾਯੋ ਹਯ ਕੋ
ਮੁਹਿ ਅਰੁਢਿਬੇ ਦਿਯੋ ਨ ਬੀਰ ॥ ੩ ॥ ਤੈਂ ਦਿਵਾਇ ਤੋ ਕੁਸ਼ਲ ਅਹੈ
ਮਮ ਨਾਂਹਿ ਤ ਮਰਿ ਹੋਂ ਦੇਰਿ ਨ ਲਾਇ। ਹਮ ਪਠਾਨ ਕੇ ਪੂਤ ਸਹੈਂ

^੧ ਸੁਟੇ ਦੀ। ^੨ ਖਾਨ ਵਡੀ ਆਯੁ ਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਬੀ ਰਿਦੈ ਵਿਚ ਬਾਂਕਪਨ ਦੀ ਉਮੰਗ ਹੈ।

^੩ ਅਯੋਗ ਗਲ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਸਹਾਰ ਸਕਦਾ।

*ਪਾ:—ਬਾਲਪਨ।

ਨਹਿ ਜੇ ਪ੍ਰਤਿਕੂਲੀ ਬਾਤ ਬਨਾਇ^੧ । ਸੁਤ ਸਮ ਮੋਕਹੁ ਪਸਾਰ ਕਰਹੁ
ਨਿਤ ਯਾਂਤੇ ਛਲ ਕੇ ਜਾਨਯੋ ਜਾਇ । ਪੋਸ਼ਿਸ਼ ਤੁਰੰਗ ਦੇਹੁ ਤਬਿ ਜੀਵਨ
ਇਹੁ ਸਾਚੀ ਮੈਂ ਦੇਹੁ ਸੁਨਾਇ^੨ ॥ ੪ ॥ ਸੁਨਤਿ ਸਾਸ ਨੇ ਦੀਨਿ ਦਿਲਾਸਾ
‘ਹੇ ਸੁਤ ! ਸਾਸ ਨ ਲੇਹੁ ਬਿਸਾਲ’ । ਹਮਰੀ ਵਸਤੁ ਸਕਲ ਕੋ ਮਾਲਿਕ
ਤੋ ਹਿਤ ਕਰਿ ਸੰਚਤਿ ਧਨ ਮਾਲ । ਖਾਨਹਿ ਆਇ ਖਾਨ ਲੈ ਦੇਹੋ^੩,
ਕਹਾਂ ਬਸਤੁ ਅਰੁ ਤੁਰੰਗ ਕਮਾਲ^੪ । ਇਮ ਕਹਿ ਨੇਤ੍ਰ ਪੌਛਿ, ਦੇ ਧੀਰਜ
ਕਰਤੀ ਪਸਾਰ ਪ੍ਰੀਤਿ ਕੇ ਨਾਲ ॥ ੫ ॥ ਇਤਨੇ ਮਹਿ ਪੈਂਦਾ ਰਿਹ ਆਯੋ
ਹਰਖਤਿ ਬਦਨ ਕਮਲ ਸਮ ਕੀਨਿ । ਬੈਠਯੋ ਪਲੰਘ ਧਰਯੋ ਖਰ ਖੰਡਾ
ਸਿਪਰ ਸਹਿਤ ਬਪੁ ਗਰਮੀ ਚੀਨ । ਬਸਤੁ ਉਤਾਰਿ ਧਰੇ ਸਭਿ ਤਤਛਿਨ
ਦਾਰਾ ਅੰਗੁ ਬਨਹਿ ਨਿਤ ਦੀਨਿ।ਪ੍ਰਬਲ ਆਇ ਤਬਿ ਕੰਤ ਸਮੀਪੀ ਪੋਸ਼ਿਸ਼
ਪਿਖਤਿ ਅਨੰਦ ਕੋ ਲੀਨਿ ॥ ੬ ॥ ਕਹਤਿ ਭਈ ‘ਇਹ ਗੁਰ ਕੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼
ਜਾਚਤਿ ਚਹਿਤਿ ਖਾਨ ਅਸਮਾਨ।ਰੁਦਤਿ ਕ੍ਰੋਧ ਤੇ ਹਠ ਬਹੁ ਧਾਰਸਿ ਕਹੈ
ਕਿ ਖਾਨ ਕੀਨਿ ਅਪਮਾਨ।ਤੁਝ ਕੋ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਇਮ ਕਰਿਬੋ ਅਨਖ-
ਵਾਨ ਹੈ ਪੂਤ ਪਠਾਨ । ਸੁਤਾ ਛੋਰਿ ਕਰਿ ਗਮਨ ਜਾਇ ਕਿਤ ਤੋ ਮੁਸ਼-
ਕਲ ਤਵ ਬਨਹਿ ਮਹਾਨ’॥੭॥ ‘ਗੁਰਬਖਸ਼ਿਸ਼ਦੇ, ਮੁਝਸੇਂਭਾਖਯੋ-ਪੋਸ਼ਿਸ਼
ਇਹੀ ਪਹਿਰ ਨਿਤ ਆਇ । ਹਯ ਪਰ ਚਢਹੁ ਅਖੇਰ ਕਰਹੁ ਜਬਿ ਯਾਂਤੇ
ਅਬਿ ਨ ਦਿਯੋ ਕੁਛ ਜਾਇ-। ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਮਹਿ ਕਰਿ ਪ੍ਰਸੰਨ ਗੁਰ
ਆਇਸੁ ਲੇ ਸਭਿ ਦੇਹੁ ਬਨਾਇ।ਬਾਲਿਕ ਮੂਢ ਨ ਜਾਨਹਿ ਬੁਧਿ ਕੋ ਇਕ
ਹਠ ਕੋ ਮਨ ਮਹਿ ਉਪਜਾਇ ॥੮॥ ਜਿਸ ਗੁਰ ਤੇ ਨਿਤ ਵਸਤੁ ਅਮੋਲਕ
ਕਿਮ ਤਿਨ ਕੋ ਕਹਿਬੋ ਨਹਿ ਮਾਨਿ’ । ਕਹੇ ਭਾਰਜਾ ‘ਕਯਾ ਮੁਖ ਭਾਖਤਿ
ਨਹਿ ਦਮਾਦ ਕੀ ਕਰਹਿ ਪਛਾਨ । ਬਨਹਿ ਫਕੀਰ,ਜਾਇ ਮਰਿ ਕੈਧੋਂ,ਤੋ
ਸੋਭਾ ਬਡ ਪਾਇੰ ਜਹਾਨ । ਸੁਤਾ ਤਰੁਨ ਪਿਖਿ, ਹੋਇ ਮਰਨ ਤਬਿ, ਕਹਾਂ
ਚਹੈਗੀ ਤੋ ਕੁਲ ਕਾਨ’ ॥ ੯ ॥ ਇਮ ਕਹਿ ਝਿਰਕਯੋ ਖਾਨ ‘ਕਰਹੁ ਬੁਧਿ’
ਬਸਤੁ ਸਿਰਾਨੇ ਲਿਏ ਉਚਾਇ’:-‘ਨਿਤ ਗੁਰ ਢਿਗ ਤੇ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਪਾਵਤਿ
ਕਹਾਂ ਏਸ ਬਿਨ ਜੀਓ ਨ ਜਾਇ’ । ‘ਪਾਵਤਿ ਹਾਥ’,ਕਹਾਂ ਤੂੰ ਕਰਤੀ ?
^੧ਜੇ (ਕੋਈ ਸਾਡੀ ਮਨਸ਼ਾ ਵੇ) ਉਲਟ ਗਲ ਕਰੇ । ^੨ਭਾਵ ਰੁਸਕਾਰੇ ਨਾਂ ਭਰੇ । ^੩ਘਰ (ਪੈਂਦੇ)
ਖਾਂ ਆ ਜਾਵੇ ਮੈਂ ਲੈ ਵੇਵਾਂਗੀ । ^੪ਕਮਾਲ ਵੇ (ਭਾਵ ਵਧੀਆ) ਕਪੜੇ ਤੇ ਪੋੜਾ ਕੀ ਚੀਜ਼ ਹਨ ।
^੫ਪੈਂਦੇ ਖਾਂ ਬੋਲਿਆ । ^੬ਇਉਂ ਕਹਿਕੇ (ਪੈਂਦੇ) ਖਾਨ ਨੂੰ ਝਿੜਕਿਆ ‘ਅਕਲ ਕਰ’ । ^੭ਤੇ ਸਿਰ-
ਹਛਿਓਂ ਕਪੜੇ ਉਠਾ ਲਏ (ਤੇ ਕਿਹਾ):- ‘ਪੈਂਦਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ:-ਹੱਥ ਪਾਂਵਦੀ ਹੈ’ (ਪੁਸ਼ਾਕ ਨੂੰ)

ਰੋਜੀ ਖਾਨ ਬਿਗਾਰਤਿ ਕਾਇ' । ਕਰ ਤੇ ਤਜਹਿ ਨ ਪੈਂਦਾ ਪੋਸ਼ਿਸ਼,
 ਛੀਨਤਿ ਦਾਰਾ ਮੁਖ ਮੁਸਕਾਇ ॥ ੧੦ ॥ ਝਟਕਿ ਹਾਥ ਪਟ ਝਟਪਟ
 ਛੀਨੇ' ਇਸਤ੍ਰੀ ਜਿਤ' ਤੇ ਕਹਜੇ ਨ ਜਾਇ । ਜੇ ਨਹਿ ਕਟਹਿ ਸੁਭਟ ਕੇ
 ਠਟ* ਤੇ, ਲੋਹਾ ਸਹੈ ਨਹੀਂ ਤਜਿ ਥਾਇ' । ਸੇ ਨਰ ਅਬਲਾਮਿਦੁਲ ਜੀਤ
 ਕਰਿ ਬਸੀ ਬਨਾਇ ਲੇਤਿ ਸਤਿ ਭਾਇ† । ਨੀਚਗੀਵ ਗੁਰ ਦਿਸ਼ਿ ਤੇ
 ਚਿੰਤਤਿ—ਮਿਲੇ ਜਬੈ ਕਜਾ ਕਹੈ ਤਦਾਇ—॥ ੧੧ ॥ ਏਠਜੇ ਰਹਜੇ ਬਿਸੁਰਤਿ
 ਮੂਰਖ ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਹਿ ਬਨਜੇ ਉਪਾਇ । ਖਾਂ ਅਸਮਾਨ ਸਾਸ ਤੇ ਲੇ
 ਕਰਿ ਹੋਰਤਿ ਰਹਜੇ ਰਿਦੈ ਹਰਖਾਇ । ਨਹਿਨ ਬਿਲੋਕੇ ਬਸਤੁ ਕਬਹੂੰ ਅਸ
 ਕਹਾਂ ਪਹਿਰਿਬੈ ਮਹਿ ਤਿਸ ਆਇ । ਚੀਰਾ ਛੋਰਦਾਰ ਸਿਰ ਬੰਧਜੇ ਪੋਸ਼ਿਸ਼
 ਪਹਿਰੀ ਅੰਗ ਸਜਾਇ ॥ ੧੨ ॥ ਖੜਗ ਸਿਪਰ ਕੋ ਤਨ ਲਗਾਇ ਕਰਿ
 ਵਹਿਰ ਫਿਰਜੇ ਸਭਿ ਗ੍ਰਾਮ ਦਿਖਾਇ । ਪੈਂਦਾ ਬਹੁਤ ਬਿਸੁਰਤਿ ਬਿਸਮਜੇ
 ਪਿਯੋ ਨ ਪਾਨੀ ਭੋਜ ਨ ਖਾਇ । ਪਰਜੇ ਨਿਸਾ ਮਹਿ ਚਿੰਤਾ ਕੇ ਬਸਿ ਨਹੀਂ
 ਬਿਲੋਚਨ ਨਿੰਦਾ ਪਾਇ । ਜਾਗਤਿ ਹੀ ਪ੍ਰਭਾਤਿ ਹੁਇ ਆਈ ਰੋਗਾਤੁਰ
 ਸਮਿ ਪੌਢ ਰਹਾਇ ॥ ੧੩ ॥ ਪ੍ਰਾਤਿ ਜਾਨਿ ਅਸਮਾਨ ਖਾਨ ਤਬਿ ਕਰਿ
 ਸ਼ਨਾਨ ਪੋਸ਼ਿਸ਼ ਪਹਿਰੇਤਿ । ਚੀਰਾ ਛੋਰਦਾਰ ਸਿਰ ਸਜਿ ਕੈ ਜ਼ਰੀਦਾਰ
 ਪਾਛੇ ਲਰਕੰਤਿ । ਖੰਡਾ ਸਿਪਰ ਲਗਾਇ ਅੰਗ ਸੋਂ ਦਿਖਿ ਸੋਭਾ ਤਨ ਮਨ
 ਹਰਖੰਤਿ। ਪੈਂਦਾ ਖਾਨ ਕੇ ਬਿਨਾ ਬੁਝਿਬੈ ਹਯ ਪਰ ਜ਼ੀਨ ਪਾਇ ਦੁਤਿਵੰਤਿ
 ॥ ੧੪ ॥ ਕਰਿ ਚਿਤ ਚੌਪ ਅਰੋਹ ਭਯੋ ਹਯ ਵਹਿਰ ਅਖੇਰ ਕਰਨਿ ਕੋਚਾਲਿ।
 ਮੁਦਤਿ ਫੇਦਾਵਤਿ ਕਬਹੂੰ ਭਜਾਵਤਿ ਜਿਸ ਮਹਿ ਗੁਨ ਚਪਲਾਇ
 ਬਿਸਾਲ । ਬਨ ਮਹਿ ਗਯੋ ਫਿਰਜੇ ਇਤ ਉਤ ਕੋ ਖੋਜਤਿ ਮਿਗਨਿ
 ਬਿਹੰਗਨ ਜਾਲਾਬਹੁ ਫਿਰ ਕਰਿ ਇਕ ਗ੍ਰਾਮ ਬਾਗ ਫਿਗ ਤਿਸ ਮਹਿ ਬੈਠਜੇ
 ਆਇ ਸੁਖਾਲ ॥ ੧੫ ॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਪਿਤਾ ਬਚਨ ਤੇ ਪ੍ਰਾਤਿ ਭਏ
 ਤਜਾਰੀ ਨਿਜ ਕੀਨਿ । ਸੁੰਦਰ ਹਯ ਪਰ ਜ਼ੀਨ ਪੁਵਾਇਵ ਮੀਰ ਸ਼ਿਕਾਰ
 ਹਕਾਰਿ ਸੁ ਲੀਨਿ। ਅਪਰ ਸੁਭਟ ਕਛੁ ਸੰਗ ਚਢਾਇਵ ਪੈਂਦੇ ਖਾਂ ਆਇਵ
 ਨਹਿ, ਚੀਨਿ । ਕਰਤਿ ਪ੍ਰਤੀਖਨਿ ਬਹੁਰ ਅਰੁਢੇ ਲੇ ਕਰਿ ਸਾਥ ਸੁ ਬਾਜ਼

* ਹੋਥ ਨਾਲ ਬਟਕਾ ਦੇਕੇ ਕਪੜੇ ਬੋਟ ਪਟ ਖੋਹ ਲਏ । 'ਇਸਤ੍ਰੀ' ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਏ (ਪੈਂਦੇ) ਤੇ ।

† ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੇ ਇਕੱਠ ਤੇ ਜੇ ਕੋਰੇ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ ਤੇ ਜੇ (ਏਹਾ=) ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਸਹਾਰਦੇ ਪਰ ਥਾਓਂ
 ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਟੱਲਦੇ । *ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਨਰਮ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਜਿੰਤ ਕੇ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਵਸ ਕਰ ਲੈਂਦੀਆਂ

ਯਨ ।

* ਪਾ:-ਫਟ ।

† ਪਾ:-ਸਭ ਭਾਇ ।

ਨਵੀਨ ॥ ੧੬ ॥ ਗਮਨੇ ਜਬਿ ਉਦਿਆਨ ਪਹੁਚੇ ਬਾਜ਼ ਬਿਹੰਗਨਿ ਪਰ
ਛੁਟਿਵਾਇ । ਗਹੇ ਕਿਤਿਕ, ਤਿਸ ਤਾਮੋ ਦੇ ਪੁਨ ਅਧਿਕ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕੀਨਿ
ਮਨ ਭਾਇ । ਕਰਹਿ ਸਰਾਹਨ 'ਬਾਜ਼ ਅਮੋਲਕ ਇਸ ਕੇ ਸਮ ਨਹਿ
ਪਿਖਜੋ ਕਦਾਇ । ਝਪਟਤਿ ਖਗ ਕੋ ਜਾਨਿ ਨ ਦੇਤੋ' ਭੱਖਤਿ ਮਾਸ ਭਯੋ
ਤ੍ਰਿਪਤਾਇ ॥ ੧੭ ॥ ਗਯੋ ਅਘਾਇ ਨ ਤਜਾਗਯੋ ਸੋ ਪੁਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤੇ
ਹਟਿਬੋ ਕੀਨਿ । ਦਿਨ ਕੁਛ ਚਵਜੋ ਘਾਮ ਭਾ ਤੀਛਨ ਸ੍ਰੀ ਕਰਤਾਰ ਪੁਰੇ
ਮਗ ਲੀਨ । ਪੈਂਦਖਾਨ ਕੇ ਗਾਮ ਬਰੋਬਰ ਹੁਤੀ ਝੀਲ ਤਹਿ ਆਇ ਸੁ
ਚੀਨ । ਨਿਕਸਿ ਸੁਕਾਬ ਚਲਜੋ ਓਡ ਨਭ ਕੋ ਸਭਿਨਿ ਬਿਲੋਕਜੋ ਤਿਤ
ਦ੍ਰਿਗ ਦੀਨ ॥ ੧੮ ॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤੇ ਹੁਕਮ ਕਰਜੋ ਤਬਿ 'ਤਜਹੁ ਬਾਜ਼
ਇਸ ਲੇਹੁ ਗਹਾਇ' ਮੀਰ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਟਤਿ ਬਹੁਤੇਰਾ 'ਅਬਿ ਇਹੁ ਗਹਹਿ
ਨ, ਰਹਿ ਤ੍ਰਿਪਤਾਇ' । ਤਉ ਛੁਟਾਇਵ, ਗਯੋ ਗਗਨ ਕੋ, ਨਹਿ ਸੁਕਾਬ
ਕੋ ਪਾਛੈ ਧਾਇ । ਜਹਿ ਅਸਮਾਨਖਾਨ ਥੋ ਉਤਰਜੋ ਤਿਸੀ ਬਾਗ ਮਹਿ
ਪ੍ਰਵਿਸ਼ਜੋ ਜਾਇ ॥ ੧੯ ॥ ਹੁਤੇ ਬਿਹੰਗ ਉਡੇ ਤਹਿ ਸਭਿ ਹੀ ਦੇਖਤਿ ਭਯੋ
ਖਾਨ ਅਸਮਾਨ । ਬੈਠਜੋ ਬਾਜ਼ ਸਫੈਦ ਕਿਸਮ ਕੋ ਪਕਰਨ ਕੇ ਹਿਤ
ਜਤਨ ਸੁ ਠਾਨਿ।ਜਜੋ ਕਜੋ ਕਰਿ ਕੈ ਪਕਰ ਲੀਨਿ ਤਿਸ 'ਦਿਯੋ ਖੁਦਾਇ
ਆਪ ਮੁਝ ਆਨਿ' । ਆਇ ਪਿਛਾਰੀ ਦੇਖਹਿ ਕੋਇ ਨ ਯਾਂਤੇ ਕੀਨਸਿ
ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਪਯਾਨ ॥ ੨੦ ॥ ਨੀਕੇ ਤਿਹ ਛਿਪਾਇ ਕਰਿ ਗਮਨਜੋ ਬਿਨਾ ਪਿਖ
ਘਰ ਪ੍ਰਵਿਸ਼ਜੋ ਜਾਇ । ਨਿਕਟਿ ਸਾਸ ਕੇ ਤਬਹਿ ਸੁਨਾਇਵ 'ਮੋ ਕਹੁ
ਦੀਨਸਿ ਬਾਜ਼ ਖੁਦਾਇ । ਬਿਨਾ ਜਤਨ ਤੇ ਬੈਠਜੋ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਬਡ ਕੀਮਤ ਕੋ
ਸੇਤ ਸੁਹਾਇ' । ਕਹਨਿ ਲਗੀ 'ਸੁਤ ! ਕਰਹੁ ਛੁਪਾਵਨ ਜਿਸਤੇ ਪਿਖਹਿ
ਨ ਕੋ ਝਗਰਾਇ' ॥ ੨੧ ॥ ਏਹਗਾ ਸੁਨਤਿ ਬਾਜ਼ ਕੀ ਬਾਤ ਕੋ ਉਠਿ ਤਬਿ
ਪੈਂਦੇ ਖਾਨ । ਦੇਖਨਿ ਲਗਜੋ ਪਛਾਨ ਲਿਯ-ਇਹੁ ਗੁਰ ਕੋ ਬਲਵਾਨ-॥
੨੨ ॥ ਸ੍ਰੈਯਾਛੇਦ ॥ 'ਲੇ ਕਰਿ ਬਾਜ਼ ਜਾਉਂ ਮੈਂ ਗੁਰ ਢਿਗ ਸਭਿ ਅਪਰਾਧ
ਛਿਮਾ ਕਰਿਵਾਇ । ਪੋਸ਼ਿਸ਼ ਪਹਿਰਿ ਅਰੁਢਨਿ ਹਯ ਪਰ ਕਰਜੋ ਹਕਾਰਨ
ਗਯੋ ਨ ਕਾਇ' । ਇਸ ਕੋ ਪਿਖਿ ਪ੍ਰਸੰਨ ਪੁਨ ਹੋਵੈਂ ਅਪਨੋ ਜਾਨੈਂ ਹਿਤ

੧ ਤਾਮਾ, ਮਾਸ ਦਾ ਟੁਕੜਾ । [ਅ., ਤਮਾ=ਟੁਕੜਾ] । ੨ ਏਰਖਾਬ । ੩ ਏਸ਼ਾਕ ਪਹਿਰਕੇ ਤੇ ਘੋੜੇ
੪ ਸਵਾਰ ਟੋਕੇ (ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ) ਮੋਦਣਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਮੈਂ ਹੋਈ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ।

ਉਪਜਾਇ । ਰੋਜੀ ਬਨੀ ਰਹੈ ਸੁਖ ਪਾਵਹਿ ਜਿਨ ਤੇ ਸਭਿ ਸਮਾਜ ਨਿਤ
 ਪਾਇ' ॥ ੨੩ ॥ ਸੁਨਤਿ ਖਾਨ ਅਸਮਾਨ ਬਖਾਨੀ 'ਕਹਾਂ ਖਾਨ ਜੀ' ਖੋਲ੍ਹ
 ਦੀਨ। ਹਿੰਦੂ ਗੁਰਕੋ ਸੇਵਕ ਬਨਿਕੇ ਟੁਕਰਾ ਖਾਹਿ ਇਮਾਨ ਬਿਹੀਨ। ਅਪਰ
 ਥਾਨ ਕਸਾ ਨਹੀਂ ਜੀਵਕਾ ਸਕਲ ਖਾਨ ਕਸਾ ਰੋਜੀ ਹੀਨ । ਇਤੇ ਤ੍ਰਾਸ
 ਧਰਿ, ਕਹਤਿ ਬਾਜ਼ ਦਿਹ, ਚਹੈ ਖਤਾ ਬਖਸ਼ਾਵਨ ਕੀਨਿ ॥ ੨੪ ॥ ਜੇ ਗੁਰ ਕੋ
 ਸੁਧ ਹੋਇ ਬਾਜ਼ ਕੀ ਪਠੈ ਸੈਨ ਮੈਂ ਕਰਿਹੋਂ ਜੀਗਾ ਜੇ ਬਲ ਅਧਿਕ ਮੋਹਿ ਪਰ
 ਘਾਲਹਿ, ਜਾਇ ਮਿਲੈਂ ਹਜ਼ਰਤ ਕੇ ਸੰਗ । ਪ੍ਰਥਮ ਚਰਾਯੋ ਬਾਜ਼ ਸ਼ਾਹ ਕੋ
 ਇਸਤੇ ਭਲੇ ਸੇਤ ਤਨ ਰੰਗਾ ਸੋ ਪਲਟੋ ਮੈਂ ਦੇਉਂ ਜਾਇ ਕਰਿ ਹੁਇ ਪ੍ਰਸੰਨ
 ਮੋਪਰ ਸਰਬੰਗ ॥ ੨੫ ॥ ਤਮਸਮ ਨਹੀਂ ਦੀਨਤਾ ਕਰਿਹੋਂ ਐਂਠਦਾਰ ਮੈਂ ਪੁਤ
 ਪਠਾਨ। ਰਣਕਰਿ ਮਰਨਿ ਸਹੈਂ ਸਭਿ ਤਨ ਪਰਦੇਨੋ ਬਾਜ਼ਨ ਕਬਿਹੰਮਾਨਿ।
 ਵਸਤੁ ਅਜਾਇਬ ਪਾਇ ਅਚਾਨਕ ਦਈ ਖੁਦਾਇ ਰਿਦੈ ਇਮੁ ਜਾਨਿ। ਕੌਨ
 ਮਰਦ ਅਸ ਗੀਦੀ ਕਾਰਜ ਕਰਿ ਹੈ ਧਰਹਿ ਜੁ ਕੁਲ ਕੀ ਕਾਨ' ॥ ੨੬ ॥
 ਸੁਨਿ ਪੈਂਦਾ ਬਹੁ ਦੁਖੀ ਹੋਇ ਮਨ ਚਿੰਤਾ ਬਸਿ ਨਹਿ ਕਰਹਿ ਬਖਾਨਿ ।
 ਬਸਿ ਨ ਬਸਾਇ ਮਹਾਂ ਪਛੁਤਾਵਹਿ-ਭਯੋ-ਲਖਹਿ-ਉਤਪਾਤ ਮਹਾਨ-।
 ਮੀਰ ਸ਼ਿਕਾਰ ਇਤਨ ਮਹਿ ਪਹੁੰਚੇ ਖੋਜਤਿ ਬਾਜ਼ ਉਤਾਇਲ ਠਾਨਿ। ਬਾਗ਼
 ਬਿਖੈ ਫਿਰਸਭਿ ਦਿਸਿ ਪਿਖਿ ਕਰਿ ਨਹਿ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਮਨ ਭਏ ਹਿਰਾਨ ॥ ੨੭ ॥
 ਪੁਨ ਪੈਂਦੇ ਕੇ ਗਏ ਸਦਨ ਦਰ, ਕਰਿ ਗੁਹਾਰ ਕੋ ਲੀਨਿ ਬੁਲਾਇ। ਨਿਕ-
 ਸਤਿ ਵਹਿਰ ਨਾਰਿ ਸਿਖਰਾਇਵ, ਦੇਖਹੁ ਕਿਸਹੁ ਨ ਦੇਹੁ ਸੁਨਾਇ । ਚਹੈ
 ਦਮਾਦ ਜਿਯਨਿ ਕੋ ਜੇ ਚਿਤ ਮੁਕਰ ਜਾਹੁ ਕਹੁ-ਇਤਹੁ ਨ ਆਇ-।
 ਨਾਹਿਤ ਮਰਨ ਅਰੰਭ ਰਹਜੇ ਇਹੁ, ਸੁਨਿ ਲੀਨਸਿ ਤੁਮਜਿਤਿਕ ਅਲਾਇ'
 ॥ ੨੮ ॥ ਮੀਰ ਸ਼ਿਕਾਰਨ ਸੋਂ ਮਿਲਿ ਬੋਲਜੇ 'ਇਤ ਦਿਸ਼ ਤੋ ਹਮ ਲਖਜੇ
 ਨ ਕੋਇ' । ਕਹਿ ਕਰਿ ਗੁਮ ਸੁ ਡਿੰਡਮਫੇਰਾ 'ਗੁਰ ਕੋ ਬਾਜ਼ ਪਿਖਜੇ
 ਕਿਤ ਹੋਇ । ਪੈਂਦਖਾਨ ਅਬਿ ਤਾਂਹਿ ਮੰਗਾਵਤਿ ਨਹੀਂ ਦੁਰਾਵਨ ਕੀਜਹਿ
 ਸੋਇ' । ਇਮ ਕਹਿ ਕਰਿ ਘਰ ਘਰ ਨਰ ਬਿਚਰੇ ਕੌਨ ਕਹੈ 'ਤੂ ਨਿਜ
 ਘਰ ਜੋਇ' ॥ ੨੯ ॥ ਦੋਇ ਘਰੀ ਲਗਿ ਕਰਿ ਖੁਜਵਾਵਨ ਆਇਵ
 ਤਬਹਿ ਖਾਨ ਅਸਮਾਨ । 'ਖੋਜਜੇ ਸਭਿ ਬਲ ਬਾਜ਼ ਨ ਪਾਯੋ, ਕਰੋ ਨਿਹਾ-
 ਰਨ ਆਨ ਜਿ ਥਾਨ' । ਨਿਮਕ ਹਰਾਮ ਹੋਇ ਕਰਿ ਮਰਨੋ ਪੁਰੇ ਕਾਲ ਸੁ
 ਆਕੜ ਵਾਲਾ । ਅਣਖ ਵਾਲਾ ।

ਕਰਤਿ ਬਖਾਨ। ਮੀਰ ਸ਼ਿਕਾਰ ਸੁਨਤਿ ਬਿਸਮਾਨੇ 'ਭਯੋ ਗ੍ਰਾਮ ਮਹਿ ਕਪਟ
ਮਹਾਨ' ॥ ੩੦ ॥ ਏਹਗਾ ॥ ਕਹਤਿ 'ਬਿਲੋਕਤਿ ਹਮ ਰਹੇ ਆਇਬਾਜ ਇਸ
ਬਾਨ' । ਨੀਕੇ ਖੋਜਹੁ ਲਯਾਈਏ' ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਬਾਜ ਮਹਾਨ' ॥ ੩੧ ॥ ਇਸ
ਕਹਿ ਕਰਿ ਗਮਨੇ ਤੁਰਤ ਮੀਰ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਿਰਾਨ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤੇ ਦਿਸਿ
ਦਾਏ ਕਹਿਨ 'ਬਾਜ ਘਰ ਖਾਨ' ॥ ੩੨ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਰਿ. ੧ ਅਛਟਮ ਗਾਇ
'ਬਾਜ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਚਰਨਨ ਨਾਮ ਨਵਮੇ ਅੰਸ ॥ ੮ ॥

੧੦. [ਪੈਂਦਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ] ।

ਏਹਗਾ ॥ ਧਾਏ ਮੀਰ ਸ਼ਿਕਾਰ ਤਬਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤੇ ਪਾਸ । ਖਾਨਨਿ ਸਦਨ
ਦੁਰਾਇ ਲਿਖ ਬਾਜ ਬਿਸਦ ਬਿਨ ਤ੍ਰਾਸ ॥ ੧ ॥ ਸ੍ਰੇਯਾ ਛੰਦ ॥ ਫੇਰਜੇ ਡਿੰਡਮ
ਬਿਦਤ ਜਨਾਵਹਿ, ਬਾਜ ਭਲੇ ਪਿਖਿ ਲਾਲਚ ਕੀਨਿ । ਨਹੀਂ ਗ੍ਰਾਮ ਤੇ
ਵਹਿਰ ਉਡਜੇ ਕਿਤ, ਰਹੇ ਬਿਲੋਕਤਿ ਹਮ ਦ੍ਰਿਗ ਦੀਨਿ । ਕਪਟ ਕਰਤਿ
ਮਨ, ਰਾਖਨ ਕੇ ਹਿਤ ਤਿਨ ਕੀ ਗਤਿ ਨੀਕੇ ਲਖਿ ਲੀਨਿ' । ਗੁਰ ਸੁਤ
ਸੁਨਤਿ ਬਿਚਾਰਨ ਕਰਿਕੈ ਚਲੇ ਪਿਤਾ ਕੇ ਨਿਕਟਿ ਪ੍ਰਬੀਨ ॥ ੨ ॥ ਬਦਨ ਖੰਨ
ਕੁਛ ਚਿੰਤਾ ਕੇ ਬਸਿ, ਗਏ ਉਤਾਇਲ ਸਤਿਗੁਰ ਤੀਰਾਕਰਿ ਬੰਦਨ ਬੈਠੇ,
ਅਵਲੋਕੇ, ਬੂਝਤਿ ਭਏ ਪੁੱਤ੍ਰ ਕੋ ਧੀਰ । 'ਗਏ ਅਖੇਰ ਬਾਜ ਕਸ ਦੇਖਜੇ ?
ਖਗ ਪਰ ਚੋਟ ਕਰੀ ਕਿਮ ਬੀਰ ?' । ਝਪਟਤਿ ਬਿਹੰਗ ਕਿ ਨਹਿ ਉਡ
ਕਰਿ ਕੈ, ਜਾਇ ਕਿ ਨਹੀਂ ਦੂਰ ਤੇ ਨੀਰ' ॥ ੩ ॥ ਗੁਰ ਸੁਤ ਸਕਲ ਪ੍ਰਸੰਗ
ਸੁਨਾਯੋ 'ਗਏ ਵਹਿਰ ਪਿਖਿ ਬੰਦ ਬਿਹੰਗ । ਜਿਸ ਪਰ ਮੀਰ ਸ਼ਿਕਾਰਨਿ
ਛੋਰਜੇ ਤਿਸ ਕੋ ਤਤਛਿਨ ਬਲ ਕੇ ਸੰਗ । ਲਿਯੋ ਦਬਾਇ, ਜਾਨ ਨਹਿ
ਦੀਨਸਿ, ਉਕਸ ਨ ਪਾਯੋ ਕੋ ਖਗ ਅੰਗਾਤਾਮੋ ਖਾਤਿ ਰਹਜੇ, ਤਬਿ ਤ੍ਰਿਪ-
ਤਜੇ, ਹਟੇ ਹੋਰਿ ਕਰਿ ਤਿਸ ਕੋ ਢੰਗ ॥ ੪ ॥ ਛੋਟੇ ਮੀਰ ਨਿਕਟਿ ਜਬਿ ਆਏ
ਇਕ ਪ੍ਰਕਾਸ ਨਿਕਸਜੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਇ । ਤਿਸ ਪਰ ਬਾਜ ਛੋਰਿ ਕਰਿ ਦੀਨਸਿ
ਕਰੀ ਨ ਚੋਟ ਰਹਜੇ ਤ੍ਰਿਪਤਾਇ । ਉਡਿ ਕਰਿ ਗ੍ਰਾਮ ਮਝਾਰ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਜੇ ਮੀਰ
ਸ਼ਿਕਾਰ ਗਏ ਤਬਿ ਧਾਇ । ਸਦਨ ਛੁਪਾਯੋ ਕਿਸ ਪਠਾਨ ਪਿਖਿ, ਖੋਜਿ ਰਹੇ
ਤਹਿ ਹਾਥ ਨ ਆਇ ॥ ੫ ॥ ਜਿਸ ਮਨ ਭਾਇ ਕਰੋ ਪ੍ਰਭੁ ਜੀ ! ਅਬਿ, ਬਿਨ
ਪੈਂਦੇ ਘਰ ਅਪਰ ਨ ਸੋਇ' । ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਘਟ ਘਟ ਸ੍ਰਾਮੀ ਖਾਮੀ' ਕਰੀ
੧ (ਮੀਰ ਸ਼ਿਕਾਰ) ਕਹਿਣ ਲਗੇ । ੨ ਇਸੇ ਥਾਂ ਬਾਜ ਆਇਆ ਹੈ । ੩ (ਹੇ ਖਾਨ ਜੀ !) ਵੀਰੀ ਤ੍ਰੇ
ਖੋਜ ਕੇ ਲਿਆਓ । ੪ ਖਾਨ ਦੇ ਘਰ ਹੀ ਬਾਜ ਹੈ । ੫ ਛੋਟਾ ਵੇਰ ਕੇ ਪ੍ਰਗਟ ਜਣਾਇਆ ਹੈ ।
੬ ਵੇਰੇ । ੭ ਕਰਿਆਈ, ਖੋਟ ।

ਲਈਸਭਿ ਜੋਇਹੋਨਹਾਰ ਕੋ ਲਖਿਮੁਸਕਾਏ-ਤੁਰਕ ਇਮਾਨ ਬਿਹੀਨ ਸੁ
ਹੋਇ-। ਤੁਸ਼ਨਿ ਕਰੀ ਛਿਮਾ ਉਰ ਧਾਰੀ ਮਹਾਂ ਗੰਭੀਰ ਧੀਰ ਮਨ ਭੋਇ॥
੬॥ ਮੇਲਾ ਅਧਿਕ ਸੰਗਤਾਂ ਵਰਸਤਿ ਮਨ ਬਾਂਛਤਿ ਗੁਰ ਤੇ ਬਰ ਪਾਇ।
ਤ੍ਰਿਪਤ ਨ ਹੋਤਿ, ਬਿਲੋਕਤਿਦ੍ਰਿਗ ਭਰਿ, ਬੈਠਤਿ ਨਿਕਟਿਮੋਦਉਪਜਾਇ।
ਸੁਨਹਿ ਬਾਕ ਸਨਮੁਖ ਇਕ ਬਿਰ ਹੈ ਕਰਹਿ ਪ੍ਰੇਮ ਉਰ ਰੂਪ ਬਸਾਇ।
ਜਪਹਿ ਨਾਮ ਸਿੱਖੀ ਬਡਿ ਸ਼ਰਧਾ, ਚਾਹਤਿ ਇਕ ਪਰਲੋਕ ਸਹਾਇ॥੭॥
ਇਮ ਮੇਲਾ ਬਡ ਪੰਚ ਦਿਵਸ ਲੋ ਰਹਯੋ ਹਜ਼ੂਰ ਸਮੇਤ ਅਨੰਦ। ਮੁੱਖਜ
ਸਿੱਖ ਜਿਨ ਕੇ ਸੰਗ ਸੰਗਤਿ ਤਿਸੀ ਦੇਸ਼ ਕੋ ਮਹਾਂ ਮਸੰਦ। ਦੇਵੇ ਸਿਰੋਪਾਉ
ਸਭਿਹਿਨਿ ਕੋ ਕਰੇ ਬਿਸਰਜਨ ਜਥਾ ਬਿਲੰਦ। ਸਨੇ ਸਨੇ ਗਮਨੇ ਇਮ
ਸਗਰੇ ਬਰਨਤਿ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਗੁਨ ਬੰਦ ॥੮॥ ‘ਡੀਲ ਬਿਸਾਲ, ਸੁਭਾਉ
ਕ੍ਰਿਪਾਲੂ, ਉਪਕਾਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਬਰ ਬੀਰ। ਦਾਤਾ ਮਹਿਦ ਨਿਹਾਲ ਕਰਤਿ
ਜਨ, ਰਿਪੁ ਤੁਰਕਨਿ ਗਨ ਹਰਤਾ ਧੀਰ। ਜਹਿ ਕਹਿ ਦਾਸਨਿ ਬਨਹਿ
ਸਹਾਇਕ ਜੇ ਸਿਮਰਤਿ ਉਰ ਪਰਤੇ ਭੀਰ’। ਧਨੁਖ ਤੀਰ ਧਰਿ ਹਰਿ
ਅਰਿ ਤੀਰਹਿ ਪੀਰਨ ਪੀਰ ਸੁ ਮੀਰਨ ਮੀਰ’ ॥੯॥ ਇੱਤਨਾਦਿਕ ਗੁਨ
ਬਰਨਤਿ ਜਾਤੇ ਦੇਸ਼ ਬਿਦੇਸ਼ਨ ਮਹਿ ਬਿਦਤਾਇ। ਅਦਭੁਤ ਕਰਮ
ਜਿਨਹੁ ਕੇ ਦਿਖੀਯਤਿ, ਅਨਗਨ ਸੈਨ। ਦੀਨਿ ਖਪਾਇ। ਸਮਸਰ ਪੁਜਯੋ ਨ
ਮੁਲਖਨਿ ਮਾਲਿਕ’ ਅਪਰ ਕੌਨ ਅਰ ਸਕਹਿ ਅਗਾਇ। ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ
ਚੰਦ ਬੰਦਨਾ ਕਰਹਿ ਸੁਰਾਸਰ ਜਿਨ ਕੇ ਪਾਇ ॥੧੦॥ ਪੰਚ ਦਿਵਸ ਅਸ
ਬੀਤ ਗਏ ਜਬਿ ਸਤਿਗੁਰ ਬੈਠੇ ਸਭਾ ਲਗਾਇ। ਪੈਂਦਖਾਨ ਕੋ ਸਿਮਰਨ
ਕੀਨਸਿ-ਕਿਸ ਕਾਰਨ ਤੇ ਇਤ ਨਹਿ ਆਇ ?। ਪੋਸ਼ਿਸ਼ ਬਰ ਤੁਰੰਗ
ਕੋ ਲੈ ਕਰਿ ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਨਿਜ ਬਦਨ ਦਿਖਾਇ। ਉਰ ਹੰਕਾਰ ਕਿ ਹਯ
ਤੇ ਗਿਰ ਗਾ, ਲਗੀ ਚੋਟ, ਕੈ ਰਹਯੋਲਜਾਇ-॥੧੧॥ ਕਾਰਨ ਘਨੇ ਬਿਚਾਰ
ਕਰੇ ਇਮ, ਤਬਿ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪਠਾਯੋ ਦਾਸ। ‘ਸੁਧ ਸਗਰੀ ਨੀਕੇ ਅਬਿ
ਲੀਜਹਿ, ਗਮਨਹੁ ਪੈਂਦਖਾਨ ਕੇ ਪਾਸ। ਹਮ ਦਿਸ਼ਿ ਤੇ ਤਿਸ ਜਾਇ
ਹਕਾਰਹੁ ਆਨਹੁ ਸੰਗ ਹੋਇ ਨਿਰਜਾਸ’। ਸੁਨਤਿ ਗਯੋ ਤਬਿ ਪਹੁੰਚਿ

‘ਭਾੜਪਈ ਤੇ ਚਿੱਤੋ’ ਜੋ ਸਿਮਰਦੇ ਹਨ। ‘ਧਨੁਖ ਤੀਰਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਵੇਰੀ ਦੇ ਤੀਰਖਸ ਲੇਣਵਾਲੇ।
(ਅ) ਧਨੁਖ ਤੀਰ ਧਾਰਕੇ ਵੇਰੀਆਂਨੂੰ ਮਾਰਕੇ ਸਿੱਧਿਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ। ਪੰ, ਤੀਰ ਕਰਨ=ਸਿਧਿਆਂ
ਕਰਨ। ‘ਭਾਵ ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ। ‘ਨਿਰਣਯ ਹੋ ਜਾਵੇ (ਕਿ ਕੀਹ ਕਾਰਨ ਹੈ)। (ਅ) ਪਤਾ ਕਰਕੇ।

ਬਿਲੋਕਯੋ ਮਾਲਨ ਬਸਨ^੧ ਜੁਤਿ ਹੁਤੋ ਉਦਾਸ ॥੧੨॥ ‘ਸੁਨਹੁ ਖਾਨ ਜੀ !
ਗੁਰੁ ਹਕਾਰਤਿ, ਕਹਯੋ-ਸੰਗ ਅਪਨੇ ਤੂੰ ਲਯਾਇ-’ । ਮੂਢ ਕੁਭਾਰੀ ਪ੍ਰੇਰਯੋ
ਕਾਲ ਸੁ ਜਿਮ ਬੈਠਯੋ ਤਿਮ ਉਠਯੋ ਸਿਧਾਇ । ਨੀਕੇ ਬਸਤ੍ਰ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਨਹਿ
ਪਹਿਰੇ, ਹੋਨਹਾਰ ਨੇ ਤਥਾ ਕਰਾਇ । ਨਹਿ ਤੁਰੰਗ ਪਰ ਚਵਿ ਕਰਿ ਗਮ-
ਨਯੋ ਮਹਾਂ ਬਿਸੁਰਤਿ ਆਇਵ ਪਾਇ^੨ ॥ ੧੩ ॥ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਬੰਦਨ
ਕਰਿ ਕੈ ਸਨਮੁਖ ਬੈਠਯੋ ਮਤਿ ਬਿਚਲਾਇ । ਦੇਖਿ ਨ ਸਕਹਿ ਸਮੁਖ ਮਨ
ਖੋਟਾ, ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਸਭਿ ਲਖਿ ਪਾਇ । ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਬੁਝਯੋ ‘ਪੋਸ਼ਿਸ਼ ਚੀਰਾ’
ਪਹਿਰ ਭਲੇ ਤਨ ਕਯੋ ਨਹਿ ਆਇ ? ਖੜਗ ਸਿਪਰ ਜੁਤਿ ਚਢਯੋ ਤੁਰੰਗ
ਨ ਕਿਮ ਆਯੋ ਅਸ ਹੁਕਮ ਮਿਟਾਇ ? ॥੧੪॥ ਮਲਿਨ ਬੇਸ ਅਰੁ ਮਲਿਨ
ਬਦਨ ਬਨਿ, ਕਿਮ ਸਚਿੰਤ ਉਰ, ਬਿਨਾ ਹੁਲਾਸਾਪੰਚ ਦਿਵਸ ਬਖਸ਼ਿਸ਼
ਕੋ ਲੋਕਰਿ ਕਯੋ ਨ ਅਨੰਦਤਿ ਵਹਿਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼* । ਕੋ ਕਾਰਜ ਕਿਮ ਬਿਗ-
ਰਯੋ ਤੁਵ ਪ੍ਰਿਯ ? ਸਕਲ ਸਾਚ ਕਹੀਯਹਿ ਹਮ ਪਾਸ । ਮਿੱਥਯਾ ਤੇ^੩ ਸੁਪ-
ਰਤਿ ਹੁਇ ਨਾਂਹੀ^੪, ਸਾਚ ਕਹੇ ਸੁਖ ਸਾਸ ਗਿਰਾਸ’ ॥ ੧੫ ॥ ਪ੍ਰੇਰਯੋ ਭਾਵੀ
ਕੂਰ ਕਹਤਿ ਭਾ, ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਜੱਦਪਿ ਕੁਛ ਜਾਨਿ । ‘ਦਾਸ ਆਪ ਕੋ ਗਯੋ
ਹਕਾਰਨ ਬੈਠਯੋ ਜਥਾ ਹੁਤੋ ਨਿਜ ਥਾਨ । ਤਥਾ ਵਹਿਰ ਤੇ ਇਤਿ ਚਲਿ
ਆਯੋ ਨਹੀਂ ਬਸਤ੍ਰ ਸੋ ਪਹਿਰਨ ਠਾਨਿ।ਪੁਨ ਦਰਸੈ ਤਨ ਪੋਸ਼ਿਸ਼ ਸੋ ਧਰਿ
ਕੋਇ ਨ ਬਿਗਰਯੋ ਕਾਜ ਮਹਾਨ ॥੧੬॥ ਪਾਨ ਬਦਨ ਨਹਿ ਪਾਨ ਪਖਾਰੇ^੫
ਇਸ ਕਾਰਨ ਤੇ ਮਨ ਅਲਸਾਇ । ਸਿਮਰਨ ਤੂਰਨ ਰਾਵਰ ਕੋ ਲਖਿ
ਉਠਿ ਗਮਨਯੋ ਇਤ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇ’ । ਸਤਿਗੁਰ ਕਹਯੋ ‘ਬਾਜ ਉਡਿ
ਪਹੁੰਚਯੋ ਤੋਹਿ ਗ੍ਰਾਮ ਮਹਿ ਲਿਯੋ ਦੁਰਾਇ।ਮੀਰ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਹੈ-ਹਮ ਹੋਰਤਿ
ਰਹਯੋ ਤਹੀਂ ਨ ਗਯੋ ਅਗੁਵਾਇ-’ ॥੧੭॥ ਪੈਂਦੇ ਕਹਯੋ ‘ਹੁਤੋ ਮੈਂ ਸ਼ਾਮਲ
ਆਏ ਖੋਜਤਿ ਮੀਰ ਸ਼ਿਕਾਰ । ਤਬ ਡਿੰਡਮ ਕਹਿ ਗ੍ਰਾਮ ਦਿਵਾਯੋ ਲਈ
ਸਤਰ ਲੈ ਸਭਿ ਕੀ ਸਾਰ^੬।ਨਿਕਸਯੋ ਨਹੀਂ, ਕਹਾਂ ਬਾਸਿ ਮੇਰੇ, ਗਯੋ ਕਹੂੰ
ਉਡਿ, ਨਹੀਂ ਨਿਹਾਰਤਿਪਤੇ ਬਾਜ, ਸ੍ਰਾਨ, ਅਰੁ ਨਾਉ’-ਜਾਹਿਰ ਅਹੈ-ਕਰੈ
ਨਹਿ ਕਾਰ ॥ ੧੮ ॥ ਗਯੋ ਦੂਰ ਉਡ, ਬੁਝ ਬਹੁ ਨਰ, ਨਹੀਂ ਖੋਜ ਪਾਯਹੁ
^੧ਮੈਲੇ ਕਪੜੇ । ^੨ਪੈਦਲ । ^੩ਝੂਠ ਬੋਲਣ ਤੇ । ^੪ਸੋਰੇਗੀ ਨਹੀਂ (ਗਲ) । ^੫ਹਥ ਮੂੰਹ ਪਾਣੀ
ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਧੋਤੇ । ^੬ਭਾਵ ਪਰਦੇ ਵਾਲੇ (ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ)। ਬਾਂ ਤੱਕ ਸਭ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ
ਲਈ ਹੈ । ^੭ਬਾਜ ਤੇ ਕੁੱਤੇ ਨਾਈ ਹੋਯੇ ਹੋਏ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ।

* ਘਾ:-ਕਯੋ ਨ ਅਨੰਦ ਤੁਵ ਹਿੰਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ।

ਕਿਸ ਥਾਨ । ਬੀਚ ਗ੍ਰਾਮ ਕੇ ਬਾਜ ਨ ਲੋਪਨੈ ਤੁਮ ਵਿਗ ਕੀਨਸਿ ਕੂਰ
ਬਖਾਨਾਤਿਹਿ ਜੇ ਹੁਤੋ, ਸਦਨ ਹੈ ਤੁਮਰੋ, ਕੋ ਅਸ ਕਰਹਿ ਕਪਟ ਕੋ ਠਾਨਿ ।
ਗਯੋ ਬਿਪਨੈ ਕਿਸ, ਕਜੋ ਅਬਿ ਪ੍ਰਾਪਤ^੧ ਬਾਜ ਸੁਪੈਦ ਸੁ ਬੋਗ ਮਹਾਨ^੨ ॥
੧੯॥ ਪੁਨ ਸਤਿਗੁਰ ਕੁਛ ਨਿਨੁਰ ਗਿਰਾ ਜੁਤਿ ਸਮੁਝਾਵਤਿ ਹਿਤ ਕੀ
ਤਿਹ ਬਾਤ । ‘ਕਰਿ ਬਿਚਾਰ ਕੋ ਸਾਚ ਉਚਾਰਹੁ, ਗੁਨ ਅਪਰਾਧ ਛਿਮਾ
ਤੇ ਸ਼ਾਂਤ^੩। ਲੇਹੁ ਸਦਨ ਸੁਧ, ਬੁਧਿ ਤੇ ਸਿਧ ਕਰਿ, ਬਿਬਧ ਬਿਧਿਨ ਕੇ ਛਲ
ਕਰਿ ਘਾਤ^੪’ । ਜੇ ਉਰ ਲਖਹੁ, ਭਾਖਿ ਦਿਹੁ ਸਭਿ ਮਹਿ, ਬਹੁਰ ਨ ਦੋਸ਼
ਰਹੈ ਤੁਮ ਗਾਤ^੫ ॥੨੦॥ ਸੁਨਿ ਮੂਰਖ ਕੁਛ ਸਹਿਤ ਬੱਕੁਤਾ^੬ ਕਹਿਤ, ‘ਨ
ਹਮ ਹੋਰਜੋ ਕਿਤ ਨੈਨ । ਕਹੋ ਕਿਸੁ ਕੇ ਦੋਸ਼ ਅਰੋਪਹੁ ਤਿਸ ਪਰ ਕਿਸ ਕੋ
ਕਿਮ ਬਸ ਹੈ ਨ । ਵਸਤੁ ਆਪ ਕੀ ਕਰਹਿ ਦੁਰਾਵਨ, ਉਚਿਤ ਨ ਹਮ ਕੋ,
ਹੁਇ ਦੁਖ ਦੈਨ’ । ਗਯੋ ਅਪਰ ਬਲ ਉਡਿ ਕਰਿ ਪੰਖੀ ਤਾਸਤਿ ਮੀਰ
ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਹੈ ਨ’ ॥੨੧॥ ਕਾਰਨ ਕੂਰਾ ਕਰਨਿ ਨੀਕ ਬਿਧਿ^੭ ਤ੍ਰਿਤੀ ਵੇਰ
ਸਤਿਗੁਰੁ ਕਹੈਤਿ । ‘ਸਮੁਝਿ ਸੁਮਤਿ ਕੋ, ਕਪਟ ਤਨਾਗਿ ਚਿਤ, ਸਾਚੀ ਬਾਤ
ਕਹਹੁ ਹਿਤਵੇਤਿ । ਪਿਖਜੋ ਬਾਜ ਤੋ ਕਰਹੁ ਬਤਾਵਨਿ, ਰਹਜੋ ਗ੍ਰਾਮ ਮਹਿ
ਸਕਲ ਭਨੰਤਿ। ਗੁਰਘਰ ਕੋ ਸੇਵਕ ਤੂੰ ਆਛੋ ਬਾਛਹੁ ਭਲੋ, ਨ ਬਨ ਛਲ-
ਵੇਤਿ’ ॥ ੨੨ ॥ ਨਿਮਕ ਹਰਾਮੀ ਸੁਨਿ ਕੈ ਰਿਸ ਧਰਿ ਬਦਨ ਬਿਲੋਚਨ
ਕੀਨਸਿ ਲਾਲ । ‘ਤੁਹਮਤ ਦੇਤਿ ਤੁਫਾਨ ਬਕੇ ਤੇ^੮, ਉਰ ਬਿਚਾਰ ਕਰਿ
ਕਜੋ ਨ ਬਿਸਾਲਾਭਲੇ ਨਰਨ ਕੀ ਪਤਿਮਹਿ ਰਖਨਾ ਡਾਲਤਿ ਹੋ^੯, ਨਹਿ
ਕਰਹੁ ਸੰਭਾਲ । ਅਹੈ ਜੀਵਕਾ ਸਹਿ ਹੋ ਯਾਤੇ, ਨਾਹਿ ਤ ਕੋਨ ਕਹੈ ਇਸ
ਢਾਲ?’ ॥੨੩॥ ਮੰਦਮਤੀ ਕੋ ਹਠ ਬਡ ਜਾਨਜੋ ਮਤਿ ਬਿੱਪ੍ਰੀਤ ਕਰੀ ਵਿਗ
ਕਾਲ^{੧੦} । ਭਯੋ ਪਾਪ ਰਤਿ^{੧੧}, ਸਮੁਝਤਿ ਨਹਿ ਚਿਤ, ਬੈਠ ਰਹਜੋ ਕਰਿ,
ਕ੍ਰੋਧ ਬਿਸਾਲਾਬਿਧੀਚੇਦ ਕੋ ਨਿਕਟਿ ਹਕਾਰਜੋ ਕਹਜੋ ਕਾਨ ਮਹਿ^{੧੨} ‘ਅਬਿ

੧ (ਕਿਸੇ) ਲੁਕਾਇਆ ਨਹੀਂ। ੨ ਬਨ ਵਿਚ। ੩ ਹੁਣ ਕਿਵੇਂ ਲੱਭੇ। ੪ ਅਪਰਾਧ ਖਿਮਾਰੂਪੀ ਗੁਣ ਤੋਂ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋਜਾਂਦਾ ਹੈ। ੫ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਛਲ (ਜੋ ਕਰਦਾ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ) ਘਾਤ ਕਰ ਕੇ ਭਾਵ ਛਲ ਦੂਰ ਕਰ ਕੇ। ੬ ਵਿਗੋਪਨ ਨਾਲ। ੭ ਦੁਖਦਾਈ। ੮ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਝੂਠਾ ਕਰਨ ਲਈ। ੯ (ਮੀਰ ਸ਼ਿਕਾਰ ਵੇ) ਤੁਫਾਨ (ਬਠ) ਕਹਿਣ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਤੁਹਮਤ ਦਿੰਦੇ ਹੋ। ੧੦ ਭਲੇ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਅਬਰੇ ਵਿਚ ਫਰਕ ਪਾਉਂਦੇ ਹੋ [ਫਾ, ਰਖਨਾ=ਯੋਬ, ਨੁਕਸ, ਫਰਕ]। ੧੧ ਮੌਤ ਨੇੜੇ ਆਈ ਨੇ। ੧੨ ਪਾਪਾਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੧੩ ਕੰਨ ਵਿਚ (ਸਤਿਗੁਰ) ਨੇ ਕਿਹਾ।

ਤੂੰ ਚਾਲ। ਸਮਾ ਦੁਪਹਿਰੇ ਕੋ ਸਮ ਜਾਮਨਿ^੧ ਗਮਨਹੁ, ਆਨਹੁ ਬਾਜ
ਉਤਾਲ^੨ ॥ ੨੪ ॥ ਸੁਨਤਿ ਪਯਾਨ^੩ ਬੀਰ ਤੀਰ ਸਮ ਸ਼੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਪਗ
ਕਮਲ ਮਨਾਇ। ਛੋਟੇ ਮੀਰ ਗ੍ਰਾਮ ਮਹਿ ਪਹੁੰਚਯੋ ਬਦਨ ਅਛਾਦਯੋ ਬਸਨ
ਬਨਾਇ। ਨਿਜ ਨਿਜ ਸਦਨ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ੇ ਸਗਰੇ ਸੁਪਤਿ ਪਰੇ, ਕੋ ਬੈਠਿ ਰਹਾਇ
। ਪੈਂਦ ਖਾਨ ਕੇ ਘਰ ਮਹਿ ਬਰ ਕਰਿ ਪਿਖਯੋ ਨ ਮਾਨੁਖ ਇਤ ਉਤ
ਜਾਇ ॥ ੨੫ ॥ ਪ੍ਰਿਥਕ ਚੁਬਾਰਾ ਸਭਿ ਕੇ ਅੰਤਰਿ^੪ ਸੁਪਤਯੋ ਤਹਾਂ ਖਾਨ
ਅਸਮਾਨ। ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਗੁਰ ਕੀ ਬਾਜ ਸਹਿਤ ਤਿਸ, ਆਡੇ ਪਰ ਬਿਠਾਇ
ਸੁਖ ਮਾਨਿ। ਪਰਯੋ ਨਿਚਿੰਤ ਨਹੀਂ ਸੁਧ ਤਨ ਕੀ, ਆਵਤਿ ਜਾਤ ਬਾਇ
ਮੁਖ ਪ੍ਰਾਨ^੫। ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਵਿਗ ਜਾਇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਯੋ ਪਿਖਿ ਸਭਿ ਵਸਤੂ ਆਨੰਦ
ਠਾਨਿ ॥ ੨੬ ॥ ਧਰੇ ਕਿਲਕ ਪਰ^੬ ਬਸਤੂ ਉਤਾਰੇ, ਚੀਰਾ ਬੰਧਯੋ ਹੁਤੋ ਸੋ
ਲੀਨਿ। ਖੜਗ ਸਿਪਰ ਜੁਗ ਧਰੀ ਸਿਰਾਨੇ ਤਤਛਿਨ ਹਾਥ ਉਠਾਵਨਿ
ਕੀਨਿ। ਆਡੇ ਪਰ ਤੇ ਬਾਜ ਗਹਯੋ ਤਬਿ, ਨਿਕਸਯੋ ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਬਿਸਾਲ ਪ੍ਰਬੀਨ।
ਕਿਸੂ ਨ ਦੇਖਯੋ ਅਦਭੁਤ ਕਰਮ, ਆਯੋ ਪੁਰਿ ਕਰਤਾਰ ਸੁਲੀਨਿ^੭ ॥ ੨੭ ॥
ਅਨਤ ਥਾਨ ਧਰਿ ਗਮਨਯੋ ਗੁਰ ਵਿਗ ‘ਤੁਮ ਪ੍ਰਤਾਪ ਤੇ ਸਭਿ ਕਿਛੁ
ਲਜਾਇ। ਪੋਸ਼ਿਸ਼ ਬਾਜ ਸਮੇਤ, ਸਿਪਰ, ਅਸਿ, ਧਰੀ ਆਨਿ ਕਰਿ ਆਨ
ਸਥਾਇ^੮। ਸ਼੍ਰਵਨ ਲਾਗਿ ਕਾਰਿ ਮੰਦ ਮੰਦ ਸੁਰ, ਕਰਯੋ ਕਾਜ ਸੋ ਦਯੋ
ਸੁਨਾਇ। ਪੈਂਦਾ ਬੈਠਯੋ ਰਹਯੋ ਤਹਾਂ ਹੀ ਅਪਰ ਖਜਾਲ ਗੁਰ ਸਮਾਂ ਬਿਤਾਇ
॥ ੨੮ ॥ ਬਹੁਰ ਖਾਨ ਦਿਸਿ ਕਰੇ ਬਿਲੋਚਨ ਸ਼੍ਰੀਮੁਖ ਤੇ ਫੁਰਮਾਵਨ ਕੀਨਿ।
‘ਅਜਹੁ ਸਮੁਝਿ ਕੁਛ ਬਿਗਰਯੋ ਨਾਹਿਨ ਦੀਜਹਿ ਬਾਜ ਤੋਹਿ ਜੇ ਲੀਨਿ।
ਲੈਬੇ ਹੇਤੁ ਕਰਹਿ ਜੇ ਲਾਲਚ ਤਉ ਦੇਹਿ ਤੁਝ ਚਿਤ ਲਿਹੁ ਚੀਨਾਹਮ ਕੋ
ਦਿਹੁ ਦਿਖਾਇ ਇਕ ਬਾਰੀ, ਬਹੁਰ ਲੇਹੁ ਤੁਮ, ਕੂਰ ਕਹੀਂ ਨ^੯ ॥ ੨੯ ॥
ਨਾਹਕ ਜਨਮ ਬਾਦ ਕਯੋ ਖੋਵਤਿ ਸਾਚੇ ਬਨੋ ਭੋਗ ਸੁਖ ਬੰਦ^{੧੦}। ਸੁਨਤਿ
ਕਹਤਿ ਭਾ, ਲਖਹਿ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨ, ਭਾਵੀ ਪ੍ਰਬਲ ਕਰਯੋ ਮਤਿ ਮੰਦ। ‘ਸ਼੍ਰੀ
ਸਤਿਗੁਰ! ਤੁਮ ਕੂਰ ਕਹਤਿ ਹੋ ਔਚਕ ਤੁਹਮਤ ਦੇਤਿ ਬਿਲੇਦ। ਜੇ ਉਰ
ਨਿਸ਼ਚੈ ਕਰਤਿ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਭੁ! ਰਾਵਰਿ ਪਦ ਅਰਬੰਦ ਸੁਗੰਦ’ ॥ ੩੦ ॥

^੧ਰਾਤ ਵਾਂਗ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਹੁਨਾਲ ਦੀ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਸਭ ਨੌਕੀਂ ਸੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ^੨ਮੁਰਾਦ ਗੁਪਤ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ ਤੋਂ ਹੈ। ^੩ਭਾਵ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਗਿਆ। ^੪ਸਾਰੇ (ਘਰ) ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੱਖਰਾ ਚੁਬਾਰਾ ਸੀ। ^੫ਟੱਢੇ ਹੋਏ ਮੂੰਹ ਤੋਂ ਸਵਾਸ ਆਉਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ^੬ਕਿਲੀ ਤੇ। ^੭ਨੌਕੇ। ^੮ਦੋਰ ਥਾਵੇਂ। ^੯(ਪਰ) ਫੂਠ ਨਾ ਵੇਲੋ।

ਕਰਿਕੈ ਚਰਨ ਦਿਸਾ ਨਿਜ ਕਰ ਕੋ ਤੀਨ ਬੇਰ ਕਰਿ ਸਪਥ^੧ ਸੁਨਾਇ ।
 ਭਾਵੀ ਬਸਿ ਹੁਇ ਭਾਖਤਿ ਮਿੱਥਯਾ ਰੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਦੀਨਸਿ ਬਿਸਰਾਇ ।
 ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਸਮਰਥ ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੁ ਤਿਨ ਕੋ ਸਭਿ ਨਰ ਸਮਲਖਿ ਪਾਇਕੂਰ
 ਸਪਥ ਕਰਿ ਸਾਚ ਬਨਜੈ ਚਹਿ 'ਮੈਂ ਨਹਿ ਪਿਖੀ ਬਾਜ਼ ਕੀ ਛਾਇ' ॥੩੧॥
 ਏਹਗਾ ॥ ਗੁਰਕੋ ਡਰ ਉਰ ਤੁਰਕ ਤਜਿ, ਕੂਰ ਆਨ^੨ ਕੋ ਜਾਨਿ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ-
 ਗੋਵਿੰਦ ਚੰਦ ਤਬਿ ਕੀਨਸਿ ਕ੍ਰੋਧ ਮਹਾਨ ॥੩੨॥ ਇਤਿ ੧੧ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਕ੍ਰਿਚੇ
 ਅਛਟਮ ਗਾਇ 'ਪੈਂਦੇ ਖਾਨ ਕੋ' ਪ੍ਰਭੁ ਗੁਰਨਾਨਕ ਨਾਮ ਦਸਮੇ ਅੰਸੂ ॥ ੧੦ ॥

੧੧. [ਪੈਂਦੇ ਖਾਨ ਦੀ ਵੇਖਤਾ]।

ਏਹਗਾ ॥ ਕੂਰ ਆਨ^੨ ਕੋ ਜਾਨਿ ਮਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੀਨਿ ਬਖਾਨ। 'ਬਿਧੀਚੰਦ
 ਸਭਿ ਆਨਿ ਕਰਿ ਦਿਹੁ ਦਿਖਾਇ ਲੇ ਮਾਨ' ॥ ੧ ॥ ਸ੍ਰੈਯਾ ਛੰਦ ॥ ਸੁਨਿ
 ਆਇਸੁ ਕੋ ਤਤਛਿਨ ਉਠਿ ਕਰਿ ਬਾਜ਼, ਪੁਸ਼ਾਕ, ਖੜਗ ਲੇ ਆਇਸਭਾ
 ਬੀਚ ਸਭਿਹੁਨਿ ਅਗਾਰੀ ਧਰਿ ਕਰਿ ਤਿਹ ਥਲ ਦੀਏ ਦਿਖਾਇ ।
 ਕ੍ਰੋਧ ਕਰਤਿ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰ ਬੋਲੇ 'ਕਹੁ ਪਾਪੀ ਇਹੁ ਕਹਿ ਤੇ ਲਯਾਇ ? ।
 ਬਾਰ ਬਾਰ ਸਮੁਝਾਇ ਰਹੇ ਤੁਝ, ਰੇ ਮਤਿਮੰਦ ! ਨ ਮਿੱਥਯਾ ਗਾਇ' ॥੨॥
 ਕਹਜੇ ਨ ਮਾਨਜੇ ਮੂਰਖ ! ਤੈਂ ਕੁਛ, ਕੂਰ ਕਹਤਿ ਭਾ ਬਡ ਹਠ ਧਾਰਿ' ।
 ਲਾਜ ਬਿਲੋਚਨ ਬੋਲ ਨ ਸਾਕਹਿ, ਨੀਚੀ ਗ੍ਰੀਵ ਸਚਿੰਤ ਬਿਚਾਰ। ਪੁਨ ਗੁਰ
 ਕਹਜੇ 'ਕਹੈਂ ਕਜੈਂ ਨਾਂਹੀ, ਧਿਕ ਤੋਕਹੁ, ਨਹਿ ਸਾਚ ਉਚਾਰਿ। ਨਿਮਕ
 ਹਰਾਮੀ ਸੂਰਤ ਬਨਿ ਕੈ ਬੈਠਿ ਰਹਜੇ ਕਜਾ ਕੀਨਿ ਗਵਾਰ' ॥੩॥ ਬੈਨ
 ਬਾਨ ਤੇ ਬਿਧਜੇ ਅਧਿਕ ਹੀ, ਝੂਠਾ ਭਯੋ, ਸਹਜੇ ਨਹਿ ਜਾਇਸਭਾ ਬਿਖੈ
 ਰਿਸ ਧਰਿ ਕੈ ਬੋਲਜੇ 'ਨਾਹਕ ਤੁਹਮਤ ਮੋਹਿ ਲਗਾਇ। ਬਾਜ਼ ਸਦਨ
 ਮਹਿ ਰਾਖਨ ਕੀਨਸਿ ਕਹਜੇ ਫੇਰ ਕਿਨ ਲੀਨਿ ਛਿਪਾਇ। ਅਬਿ ਨਿਕਾਸਲੇ
 ਆਇ ਸਭਾ ਮਹਿ, ਬਿਧੀਚੰਦ ਇਹੁ ਕਪਟ ਬਨਾਇ' ॥ ੪ ॥ ਝੂਠਾ ਭਯੋ
 ਬਿਦਤ ਹੀ ਮੂਰਖ ਤਉ ਨ ਹਠ ਤਜਿ ਬੋਲਤਿ ਬੈਨਾਦੇਖਿ ਕਮਤਿ ਕੋ ਸ੍ਰੀ
 ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਰਿਸ ਤੇ ਰਕਤ ਭਏ ਜੁਗ ਨੈਨ। ਤਉ ਛਿਮਾ ਨਿਜ ਬਿਰਦ
 ਬਿਚਾਰਤਿ ਕਹਜੇ 'ਮੰਦ ਇਹ ਕਲਮਲ ਐਨ'। ਅਜਹੁ ਨ ਸਮੁਝਤਿ, ਸਾਚ
 ਬਨਹਿ ਜੜ੍ਹ, ਭਏ ਕੁਭਾਗ ਜੀਵਬੋ ਹੈ ਨ^੪ ॥੫॥ ਏਹਗਾ ॥ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਮਾਸਨੰਦ
 ਪਰ ਕੂਰੀ ਸਪਥ ਕਰੰਤਿ। ਨਹੀਂ ਉਚਿਤ ਹਮਰੇ ਰਹਜੇ, ਅਜਹੁ ਕਰ
^੧ਸੁਰੰਦ। ਸਹੀ। ^੨(ਉਸ ਦੀ) ਸਹੀ ਨੂੰ ਝੂਠੀ ਜਾਣਕੇ। ^੩ਝੂਠ ਨਾ ਏਲ। ^੪ਇਹ 'ਦਾ ਤੇ ਪਾਪ' ਦਾ
 ਘਰ ਹੈ। ^੫ਮੋਚਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਮੂਰਖ। ^੬ਜੀਵਨਾ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗਾ (ਇਸ ਦਾ)।

ਉਚਟੀਤਿ ॥ ੬ ॥ ਲਾਤ ਮੁਸਟ ਕਬਜ਼ਾਨ ਕੀ ਕਰੀਅਹਿ ਮਾਰ ਨਿਕਾਰ।
ਉਠਹੁ ਸੁਭਟ ਗਹੀਯਹਿ ਤਰਤ ਗੀਦੀ ਤਰਕ ਗਵਾਰ' ॥੭॥ ਸ੍ਰੇਯਾ ਵੰਦ ॥
ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਆਇਸੁ ਉਠੇ ਸੁਭਟ ਗੰਨ ਕਹੇ ਕਬਾਕਨਿ ਲਾਤ ਪ੍ਰਹਾਰ। ਗੁਰੂ
ਸਭਾ ਤੇ ਨਿਕਸਹੁ ਬਾਹਰ' ਕਿਨਹੁ ਚਪੇਟ ਬਦਨ ਪਰ ਮਾਰਿ । ਮੁਸਟਨਿ
ਮਾਰ, ਹਤਹਿ ਕੋ ਕਬਜ਼ੇ, ਰਿਸ ਤੇ ਪਗੀਆ ਦੀਨਿ ਉਤਾਹਿਦੇਤਿ ਧਰੇਲਾ
ਚਾਲਤਿ ਮੇਲਾ*, ਉਠਯੋ ਧਰੇਲਤਿ ਫੇਰ ਨਿਹਾਰ' ॥੮॥ ਲੇ ਕਰਿ
ਜਾਤਿ ਮਾਰ ਬਹੁ ਕਰਤੇ ਤਉ ਗਰਬ ਤੇ ਗਿਰਾ ਸੁਨਾਇ । 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਮੋਹਿ
ਮੰਗ ਜਿਮ ਕੀਨੀ ਇਸ ਕੋ ਫਲ ਤੁਮ ਲੈ ਹੋ ਪਾਇ । ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਸੋ ਮਿਲਿ
ਕੈ ਸਭਿ ਕਹਿ, ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਬਾਹਨੀ ਬਿੰਦ ਚਵਾਇ । ਆਨਿ ਗਹੈਂ ਤੁਮ ਕੋ ਨਿਜ
ਬਲ ਤੇ ਤੋ ਪਲਟਾ ਮੇਰੇ ਕਰ ਆਇ' ॥੯॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਭਨਯੋ ਜਥਾ ਤੁਵ ਮਨ
ਮੈਂ ਤਥਾ ਕਰਹੁ ਬਲ ਬੁਧਿ ਉਪਜਾਇ । ਇਮ ਤੁਵ ਕਹਿਬੇ ਡਰਤਿ ਨਹੀਂ
ਹਮ, ਨਿਜ ਕਰਨੀ ਫਲ ਕੋ ਅਬਿ ਪਾਇ । ਨਿਮਕਹਰਾਮੀ ਬਾਜ਼ ਦੁਰਾਯੋ
ਕੂਰੀ ਸਪਥ ਕਰੀ ਇਸ ਬਾਇ । ਚਹੀਯਤਿ ਰੈਦ, ਤਉ ਤੁਝ ਛੋਰਾ,
ਕਰਤਿ ਰਹੋ ਜੈਸੇ ਮਨ ਭਾਇ' ॥੧੦॥ ਨਿਸ਼ਠੁਰ' ਸੁਨਿ ਪੁਨ, ਸੁਭਟਨਿ
ਰਿਸ ਮਨ, ਗਹੀ ਗੀਵ ਲੈ ਚਲੇ ਧਰੇਲਾ ਮਾਰਤਿ ਮੁਸਟਨ ਲਾਤਨਿਕੋ ਤਨ
ਕਰਯੋ ਅਗਾਰੀ ਬਲ ਤੇ ਪੇਲ' । 'ਅਜਹੁ ਮੂਢ ਤ੍ਰਿਬੋਲਤਿ ਸਮਸਰ, ਬਚਕੈ
ਜਾਹੁ ਗਾਮ ਨਿਜ ਰੈਲ' । ਸ੍ਰੀ ਕਰਤਾਰ ਪੁਰੇ ਕੀ ਹਦ ਲੈ ਕਰਯੋ ਨਿਕਾ-
ਰਨ ਹੁਇ ਕਰਿ ਰੈਲ' ॥੧੧॥ ਅਧਿਕ ਮਾਰ ਕਰਿ ਦੁਖਤਿ ਕਰਯੋ ਬਹੁ
ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਜੋਧਾ ਪੁਨ ਆਇ । ਛੋਟੇ ਮੀਰ ਗਾਮ ਕੇ ਮਾਰਗ ਲੋਚਨ ਤੇ
ਜਲ ਮੋਚਤਿ ਜਾਇ । ਦੀਰਘ ਸ੍ਰਾਸ ਲੇਤਿ ਹੈ ਪੁਨ ਪੁਨ ਸੂਕੇ ਅਧਰ ਬਦਨ
ਕੁਮਲਾਇ । ਸਿਰ ਕੇ ਬਾਰ ਉਰਝ ਕਰਿ ਬਿਥਟੇ, ਬਸਤ੍ਰ ਫਟੇ ਕੁਛ ਬਛ
ਬਿਰਲਾਇ ॥੧੨॥ ਰਿਦੈ ਬਿਚਾਰਤਿ ਪੀਥ ਸਿਧਾਰਤਿ--ਗੁਰ ਕੇ ਸਮੁਖ
ਕਰੈਂ ਮੈਂ ਜੰਗ। ਹੁਇ ਸਮੀਪ ਗਹਿ ਲੈਹੋਂ ਤਤਛਿਨ, ਗਰ ਮੈਂ ਬਸਤ੍ਰ ਪਾਇ
ਬਲ ਸੰਗ । ਕਰੈਂ ਦੀਨ ਤਬਿ ਪਾਪਤਿ ਪਲਟਾ, ਜੀਵਨ ਹੋਇ ਤਬੈ
ਸਰਬੰਗਾਤੋ ਪੈਂਦਾ ਮੈਂ ਨਾਮ ਕਹਾਵੋਂ, ਬੈਠੋਂ ਖਾਨਨਿ ਸਭਾ ਉਮੰਗਾ—॥੧੩॥

* (ਤਲਵਾਰ ਦੀਆਂ) ਮੁਠਾਂ ਦੀ । 'ਧੋਕਾ ਵੇਂਦੇ ਹਨ, ਮਿਲਕੇ ਚਲਦੇ ਹਨ-ਫੇਰ ਉੱਠਿਆ ਵੇਖਕੇ
ਧੋਕਾ ਵੇਂਦੇ ਹਨ । 'ਕਰਕੇ [ਹਿੰਦ, ਹਿੰਦੂ] । 'ਦੇਕ ਹੋ । 'ਆਪਣੇ ਮਿੱਠੇ ਵੇ ਰਾਹ । 'ਮਿੱਠੇ ।

* ਪੁ:- ਵਾਲ ਭਿੰਨ ਲਾ-ਚਲੇ ਹੋ ਮਿਲਦੇ ਹਨ । † ਪੁ:- ਉੰਗਾ ।

ਜਿਨ ਮਹਿ ਹੁਤੋ ਸਨੇਹ ਅਧਿਕ ਹੀ, ਹੋਨਹਾਰ ਅਸ ਦ੍ਰੋਸ ਉਪਾਇ। ਸਦਨ
ਪ੍ਰਵੇਸ਼ੈ ਤੁਸ਼ਨਿ ਮੁਖ ਤੇ ਅੰਗ ਦਮਾਦ ਮਿਲੈ ਦੁਖ ਪਾਇ। ਬਿਸਮਤਿ
ਕਹਤਿ 'ਬਾਜ਼ ਕਿਨ ਚੋਦੈ ? ਪੋਸ਼ਿਸ਼ ਖੜਗ ਸਮੇਤ ਉਠਾਇ। ਨਹੀਂ
ਸਦਨ ਮੈਂ, ਕੋ ਨਰ ਤਸਕਰ, ਕੋ ਅਸ ਪਹੁੰਚੈ ਲਿਯੇ ਚੁਰਾਇ' ॥ ੧੪ ॥
ਸੁਨਿ ਦਮਾਦ ਤੇ ਦੁਖੀ ਅਧਿਕ ਮਨ ਤਾੜਿਬਿਲੋਚਨ ਬੋਲਤਿਬਾਤ। ਪਤਿ
ਮੇਰੀ ਮਹਿ ਰਖਨਾ ਪਾਇਵ, ਕਰੀ ਹਟਾਵਨ ਰੋਜ਼ੀ ਖਾਤਿ। ਤਉ ਨ ਬਾਜ਼
ਨਿਕਟਿ ਰਖਿ ਸਾਕੈ, ਦਿਨ ਮਹਿ ਚੁਰਿਵਾਇਵ ਲਖਿ ਘਾਤ। ਕ੍ਰੋਧਤਿ ਗੁਰੂ
ਮਾਰ ਕਰਿਵਾਇਸੁ ਦਿਯੋ ਨਿਕਾਸਿ ਮੋਹਿ ਹਤਿ ਲਾਤਿ' ॥ ੧੫ ॥ ਕਹਿ
ਦਮਾਦ 'ਨਹਿ ਚਿੰਤਾ ਧਰੀਯਹਿ ਤੁਝ ਬਲ ਜਾਨਤਿ ਜਗ ਬਖਸ਼ਾਤ*। ਸ਼ਾਹੁ
ਜਹਾਂ ਕੇ ਸੰਗ ਮਿਲਾਵੈਂ ਅਧਿਕ ਜੀਵਕਾ ਦੇ ਹੈ ਦਾਤਿ'। ਲਸ਼ਕਰ ਸੰਗ
ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਲੈ ਕੈ ਪੁਨ ਆਵਹਿ ਹਮ ਚਢਿ ਕਰਿ ਘਾਤ'। ਕਿਧੋਂ ਪਕਰਿ
ਕਰਿ ਲੈ ਗੁਰ ਚਲਿ ਹੈਂ ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਢਿਗ, ਤੋ ਸੁਭ ਬਾਤ ॥ ੧੬ ॥ ਬਾਜ਼
ਚੁਰਾਯੋ ਪਿਖੈ ਨ ਦ੍ਰਿਗ ਮੈਂ ਪਹੁੰਚੈ ਕੁਸ਼ਲ ਸਹਿਤ ਤਹਿ ਜਾਇ।
ਕੈਸੇ ਹੋਤਿ ਅਨਿਕ ਭਰ ਸੰਗੈ, ਮਾਰਿ ਖੜਗ ਦੇਤੋ ਉਥਲਾਇ। ਸੁਪਤਿ
ਮ੍ਰਿਤਕ ਕੇ ਸਮਸਰ ਕਹੀਯਤਿ, ਕਹਾਂ ਕਰੋਂ ਕਛ ਕਹੈ ਨ ਜਾਇ। ਅਬਿ
ਪਲਟਾ ਲੈਬੈ ਕਹੁ ਸਮਰਥ, ਦਿਨ ਬੋਰਨ ਮੈਂ ਕਰੋਂ ਉਪਾਇ ॥ ੧੭ ॥ ਧਰਹੁ
ਖਾਨ ਜੀ ਧੀਰਜ ਉਰ ਮੈਂ, ਤਜਾਗੋ ਚਿੰਤਾ, ਸ਼ੋਕ ਨ ਧਾਰਿ। ਡੀਲ ਬਡੋ ਅਰੁ
ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਮ ਦੀਰਘ, ਕੌਨ ਸਕਹਿ ਰਣ ਬਿਖੈ ਸਹਾਰ। ਅਪਨੋ ਬਲ ਨ ਬਿਸਾ-
ਰਹੁ ਚਿਤ ਤੇ ਉਦਮ ਧਰਹੁ ਲੇਹੁ ਰਿਪੁ ਮਾਰਿ। ਕਰਹੁ ਸ਼ਨਾਨ ਬਸਨ
ਸੁਭ ਪਹਿਰੇ ਜਹਿ ਕਹਿ ਨਿਜ ਹਾਨੀ ਨ ਉਚਾਰਿ' ॥ ੧੮ ॥ ਕਹਿ ਪੈਂਦਾ
'ਮੁਝ ਸ਼ਾਂਤਿ ਨ ਪਰਿ ਹੈ, ਕਰਕਤਿ ਰਿਦੈ ਪਰੀ ਤਨ ਮਾਰ। ਅਧਿਕ
ਅਨਾਦਰ ਤੇ ਦੁਖ ਪਾਵਤਿ, ਮਰੈ ਨ ਮੈਂ ਸਭਿ ਲਈ ਸਹਾਰ। ਜਬਿ ਲੈ
ਪਲਟਾ ਲੇਉਂ ਨ ਅਪਨੋ, ਧਿਕ ਜੀਵਨ ਮੇਰੇ ਸੰਸਾਰ। ਦਿਵਸ ਆਜ ਕੋ
ਬਿਸਰੈ ਨਾਂਹੀ ਮਰਣ ਪ੍ਰਯੋਤ, ਕਰੈ ਨਿਰਧਾਰ' ॥ ੧੯ ॥ ਇੱਤਯਾਦਿਕ ਕਰਿ
ਬਾਤ ਪਰਸਪਰ ਕਰੈ ਸ਼ਨਾਨ ਪੈਂਦਖਾਂ ਬਾਰਿ'। ਨੀਠ ਨੀਠ ਤੇ ਖਾਨਾਂ
ਖਾਯਹੁ, ਖਾਂ ਅਸਮਾਨ ਭਨੈ ਬਹੁ ਬਾਰ। ਚਿਤਵਤਿ ਚਿੰਤਾ ਚਿਤ ਮਹਿ ਮੁਖ
ਬਿਨ, ਕੇਤਿਕ ਦਿਵਸ ਦਿਏ ਇਮ ਟਾਰਿ। ਸਭਿ ਖਾਨਨ ਮਹਿ ਬਿਦਤਿ

ਫਰਕ। ੨੦ ਤੋਂ ਮਾਰੇ। ੨੧ ਪ੍ਰਜੀਵਕਾ ਤੇ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੋਵੇਗਾ। ੨੨ ਚੜ੍ਹਕੇ ਆਵਾਂਗੇ ਤੇ ਮਾਰ
ਲਵਾਂਗੇ। ੨੩ ਮੈਂ ਸਮਝਿਆ ਹੈ। ੨੪ ਪਾਣੀ ਨਾਲ। *ਪਾ:-ਤੁਝ ਬਲ ਕੇ ਜਾਨਤਿ ਬਖਸ਼ਾਤਰ।

ਭਈ ਗਤਿ 'ਨਿਮਕਹਰਾਮੀ' ਕਿਤਿਕ ਉਚਾਰ* ॥ ੨੦ ॥ ਬਸੀ ਨਾਮ,

*ਪੈਂਦੇ ਖਾਨ ਵਾਨੇ ਜੰਗ ਬਾਬਤ ਤੁਰਕ ਰਾਜ ਵਲੋਂ ਜੋ ਟੇਤਕ ਚਾਨੇ ਚਲੇ ਗਏ ਉਹ ਏਜ ਤਲਬ ਹਨ, ਲਾਹੌਰ ਦਾ ਸ਼ਾਹ ਕਿ ਠੋਈ ਜੋਰ ਹਾਕਮ ਜੋੜੋੜ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਸਲ ਰਾਲ ਇਹ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਵਣ ਤਕ ਮਿਲੇ ਸਾਧੇ ਨੇਖਕਾਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਤੋਂ ਪੱਕਾ ਸ਼ਬਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੈਂਦੇ ਖਾਂ ਦਾ ਜੁਆਈ ਵਸੀਲਾ ਸੀ ਇਸ ਗਲ ਦਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਤੋਂ ਪੈਂਦੇ ਖਾਂ ਦੀ ਵਿਗੜੇ, ਮੁਰਾਦ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਆ ਜਾਣ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਵੋਜ ਦੀ ਅਰੁਵਾਨੀ ਵਿਚ ਘਾਟਾ ਪਏ। ਪੈਂਦਾ ਫੁੱਤੀ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਵਸੀਲੇ ਫੁੱਤ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਣਗੇ। ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਜੇ ਤੇ ਜੰਗਾਂ ਵਿਚ ਅਗੇ ਨਹੀਂ ਜਿੱਤੋ ਗਏ, ਜਿੱਤ ਲਵਾਂਗੇ। ਇਸ ਗਲ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਗੁ: ਪ੍ਰ: ਸੂ: ਵਿਚ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਵੇਖੋ ਇਸੇ ਅੰਸੂ ਦਾ ਅੰਕ ੧੬। ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪੌੜੇ ਧੀਰ ਮਲ ਨੂੰ ਬੀ ਇਸ ਰਾਜਨੇਤਕ ਚਾਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਲ ਜੋੜ ਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਇਹ ਗਲ ਹਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਤੇ ਪ੍ਰਾਰੀਖ ਖਾਲਸਾ ਤੋਂ ਵਿਦਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਪਾਸੇ ਜੰਗ ਦੇ ਜੋ ਕਾਰਨ ਪੈਂਦੇ ਦੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਵਿਗੜਨ ਤੋਂ ਵੇਖੋ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਬੀ ਸਾਰੀ ਪੈਂਦੇ ਖਾਂ ਤੇ ਹੈ।

ਪੈਂਦੇ ਖਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਵੋਜ ਦਾ ਇਕ ਟੋਨਾਪਤ ਸੀ, ਗੁਰੂ ਕੇ ਬਾਬ ਨੂੰ ਉਹ ਐਉਂ ਨਹੀਂ ਅਪਨਾ ਸਕਦਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਫ਼ਿਆਕਲ ਦੇ ਨੂੰ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਗੁਰੂ ਰੂਪੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਆਪ ਇਕ ਦੁਕਨ ਹੈ ਤੇ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸ਼ੈ ਉਸ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਹੈ ਨਾਕਿ ਨਿਜ ਦੀ। ਗੁਰੂ ਦੇ ਪੱਖ ਲਈ ਲੜਨਾ ਮਰਨਾ ਉਸ ਦਾ ਧਰਮ ਹੈ ਨਾਕਿ ਗੁਰੂ ਦੇ ਉੱਛੇ ਸਾਮਾਨ ਨੂੰ ਅਪਨਾਉਣਾ, ਸੁਕਾਉਣਾ ਤੇ ਬੁਠਵੋਲਣਾ। ਉਸ ਦੇ ਬੁਠ ਵੋਲਣ ਤੇ ਵਾਰੀਬੁਠੀ ਕਸਮ ਦਰਬਾਰਵਿਚ ਖਾ ਜਾਣ ਪਰ (ਵੇਖੋ ਪਿਛਲੇ ਅੰਸੂ ਦਾ ਅੰਕ ੩੧ ਤੇ ਖਾ: ਤਵਾ: ਪੰਨਾ ੧੦੫੯), ਉਸਦੇ ਪਰ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ ਤੇ ਸਾਮਾਨ ਨਿਕਲ ਆਏ ਤੇ ਪੈਂਦੇ ਦੀ ਨਿਮਕ ਹਲਾਲੀ, ਅੰਗ ਪਾਲਨਾ ਤੇ ਸ਼ਾਮੀ ਧਰਮ ਵਿਚ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਉਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਟੰਦ ਹੋ ਗਏ। ਇਤਿਹਾਸ ਗੁਰੂ ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤਲਾਸ਼ੀ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਦੇ ਵੇਰ ਸਾਮਾਨ ਵੇਰੀ ਹੋਏ ਬੀ ਓਸ ਦੇ ਘਟੇ ਨਿਕਲੇ। ਮੇਸਾ ਆਦਮੀ ਵੇਰ ਦਲਾਂ ਦਾ ਟੋਨਾਪਤ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੋਗ ਕਰਮਚਾਰੀ ਕੀਕੂੰ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਮਾਮਲਾ ਬਾਬ ਦਾ ਨਹੀਂ ਆਮੂਲ ਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਅੰਕ ੨੯ ਪਿਛਲੇ ਅੰਸੂ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਬੁਠ ਨਾ ਬੋਲ, ਜੇ ਬਾਬ ਦਾ ਹੀ ਲੋਭ ਹੈ ਤਾਂ ਸੱਚ ਕਹਿ ਦੇ, ਬਾਬ ਦਿਖਾ ਦੇ, ਵੇਰ ਬਾਬ ਤੋਂ ਹੀ ਦੇ ਦਿਆਂਗੇ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਤੋਂ ਵਿਦਾ ਵੇਕੇ ਉਸਦਾ ਵੇਰੀ ਬਣਨਾ ਤੇ ਲੜਨ ਲਈ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣਾ ਭਾਰੀ ਧੌਹ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਿਮਕਹਰਾਮੀ ਵੇਰ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜੰਗ ਦੀ ਸਾਰੀ ਫੌਜ ਫਾੜ ਉਸ ਨੇ ਜਾ ਉਸਦੀ ਪਿਠ ਪਿਛਲੇ ਪੱਖ ਨੇ ਕੀਤੀ ਤੇ ਗਏ ਆ ਪਿਆ। ਸੋ ਮਜ਼ਹੂਰੀ ਜੰਗ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਗਲੇ ਪਿਆ ਤੇ ਉਹ ਕਰਨਾ ਪਿਆ, ਤਾਂਤੋ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਪੈਂਦੇ ਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਦੁੱਖ ਤੇ ਜੰਗ ਦਾ ਖੇਦ ਸਹਿਕੇ ਬੀ ਘਟ ਕਾਮਯਾਬ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਪੈਂਦਾ ਭਿਗਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਮੋਤ ਪਰ ਪਸੀਜਦੇ ਹਨ, ਪਿਆਰ ਮੱਥਰੂ ਕੇਰਦੇ ਹਨ, ਅਪਣੀ ਢਾਲ ਨਾਲ ਛਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਸਦੀ ਕਲਿਆਨ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਹਰ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਬਹੁ ਗ੍ਰਾਮਨ ਕੋ ਕਹਿ ਸਕਲ ਪਠਾਨਨਿ ਲੀਨਿ ਬਸਾਇ^੧ । ਸਭਿ ਮਹਿ
 ਫਿਰਜੈ ਸਲਾਹ ਕਰਤਿ ਇਮ 'ਹਿੰਦੂ ਗੁਰ ਸਭਿ ਕੋ ਦੁਖਦਾਇ । ਸਨੇ ਸਨੇ
 ਛੀਨਹਿ ਘਰ ਤੁਮਰੇ, ਨਹਿ ਜਾਨਹੁ^੨, ਕੁਛ ਕਰਹੁ ਉਪਾਇ । ਮਿਲਹੁ
 ਸਕਲ, ਬਲ ਧਰਹੁ ਬਿਸਾਲਾ, ਮਹਾਂ ਸ਼ੁੱਤ ਕੋ ਲੇਂ ਜਿਮ ਘਾਇ ॥੨੧॥ ਗੁਰ
 ਮਾਰੇ, ਹਜ਼ਰਤ ਉਰ ਹਰਖੈ, ਮਨਸਬ ਸੋਭਿ ਕੇ ਕਰਹਿ ਸਵਾਇ । ਸੰਚਰੈ
 ਦਰਬ ਧਰਜੈ ਜਿਸ ਬਲ ਮੈਂ ਸੋ ਜਾਨੈਂ ਮੈਂ ਬਨਹੁ ਸਹਾਇ । ਲਾਖਹੁ ਲੂਟ
 ਕਰਹੁ ਸੁਖ ਭੋਗਨ, ਕਿਮ ਹਿੰਦੂ ਢਿਗ ਰਹਿਬੋ ਪਾਇ । ਸੈਨਾ ਸਾਬ ਲਰਹੁ
 ਤੁਮ ਸਗਰੇ ਮੈਂ ਗੁਰ ਕੋ ਰਣ ਲੈਹੋਂ ਘਾਇ ॥੨੨॥ ਬੋਰੇ ਜਤਨ ਦਰਬ ਬਡ
 ਪਾਵਹੁ ਪੁਨ ਹਜ਼ਰਤਿ ਬਖਸ਼ਹਿ ਸਮੁਦਾਇ । ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਭਲੀ ਬਾਰਤਾ
 ਜਾਨੈਂ ਕਜੈਂ ਨ ਲੇਹੁ ਧਨ ਅਰੁ ਜਸੁ ਪਾਇ^੩ । ਸਭਿ ਬਸੀਅਨਿ ਸਹਿ ਕਹਿ
 ਕਹਿ ਇਸ ਬਿਧਿ ਅਪਨੇ ਸੰਗੀ ਕਰੇ ਬਨਾਇ । ਲੋਭ ਲਗੇ ਧਨ ਕੇ ਸਭਿ
 ਮਾਨੀ^੪ 'ਕਰਿ ਉਦਮ ਤੁਮ ਬਨਹਿ ਸਹਾਇ^੫' ॥੨੩॥ ਜੇ ਅਫਗਾਨ ਖਾਨ
 ਪਰਧਾਨੈ^੬ ਮਿਲੇ ਪੰਚਸੈ ਕਰੀ ਸਲਾਹ । ਕਿਤਿਕ ਕਹਜੈ 'ਇਹ ਨਿਮਕ
 ਹਰਾਮੀ, ਪਾਰਜੈ ਜਿਨਹੁ ਹੋਤਿ ਸਮੁਹਾਇ^੭' । ਫੁਲਜੈ ਮੂਰਖਲਖੈ-ਗਹੈ ਗੁਰ-
 ਕਰਤਿ ਜਤਨ ਚਿਤਵਤਿ ਚਿਤ ਮਾਂਹਿ । ਪੁਨ ਅਸਮਾਨ ਖਾਨ ਸੋ ਬੋਲੈ
 'ਸੁਨਹੁ ਪੁੱਤ੍ਰ ! ਅਬਿ ਬਿਲਮਹੁ ਨਾਂਹਿ ॥੨੪॥ ਕੁਤਬਖਾਨ ਇਕ ਚਚਾ ਪੁੱਤ੍ਰ
 ਮਮ, ਸੂਬਾ ਨਗਰ ਜਲੰਧਰ ਮਾਨਿ । ਦਿਨ ਬੋਰਨਿ ਤੇ ਮਨਸਬ ਦੀਰਘ
 ਪਾਯੋ ਭਲੇ ਬਸਹਿ ਤਿਸ ਥਾਨ । ਪੂਰਬ ਮਸਲਤ ਕਰਿ ਕੈ ਤਿਹ ਸੋਂ ਬਹੁਰ
 ਜੰਗ ਸੰਗ ਗੁਰ ਕੇ ਠਾਨਿ । ਭਏ ਪਠਾਨ ਸਹਾਇਕ ਇਹ ਸਭਿ ਕਾਰਜ
 ਹੋਵਹਿ ਸਿੱਧ ਮਹਾਨ' ॥ ੨੫ ॥ ਇਮ ਉਚਾਰਿ ਕਰਿ ਸੰਗ ਚਵਾਯੋ ਅਪਰ
 ਪੰਜ ਸੈ ਚਢੇ ਪਠਾਨ। ਮਿਲਿ ਸਭਿ ਗਏ ਜਲੰਧਰ ਪੁਰਿ ਕੋ ਉਤਰੇ ਬਾਗਨਿ
 ਮੈਂ ਰੁਚਿ ਠਾਨਿ। ਕੁਤਬਖਾਨ ਸੋਂ ਮਿਲੇ ਜਾਇ ਕਰਿ ਬੈਠੇ ਚਹੁੰਦਿਸ਼ ਖੁਸ਼ੀ
 ਮਹਾਨ । ਕਹਿ ਸੁਭ ਬਾਤਨਿ ਕਰਿ ਮੁਸਕਾਵਤਿ ਪੈਂਦਖਾਨ ਤਬਿ ਕੀਨਿ
 ਬਖਾਨ ॥ ੨੬ ॥ 'ਸੁਨਹੁ ਭ੍ਰਾਤ ! ਹਮ ਸਗਰੇ ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਤੁਝ ਢਿਗ ਅਏ

^੧ਪਠਾਨਾਂ ਨੇ ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਪਿੰਡ ਬਹੁਤੇ ਵਸਾਏ ਹੋਏ ਸਨ, ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਬਸੀ (ਪਠਾਨਾਂ ਦੀ) ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ (ਨੋਕੀ), ਬਸੀ ਤੋਂ ਮਤਲਬ ਬਸਤੀ ਹੈ, ਰੋਖੇ ਅੱਗੇ ਅੰਕ ੨੩ । ^੨ਦੁਸੀਂ (ਇਸ ਰੋਲ ਨੂੰ) ਜਾਣਦੇ ਨਹੀਂ । ^੩ਸਭਿ ਨੇ ਮੰਨ ਲਈ । ^੪(੨) ਉਦਮ ਕਰ, (ਅਸੀਂ) ਤੇਰੀ ਮਦਦ ਕਰਾਂਗੇ । ^੫ਮੁਖੀ । ^੬ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਦੁੰਦਾ ਹੈ ।

ਲੋਨਿ ਕੋ ਸੰਗ । ਲਖਿ ਲਾਇਕ ਕੋ, ਮਨਸਬ ਦੀਰਘ ਸਭਿ ਤੇ ਤੋਕਹੁ
ਜਾਨਿ ਉਤੰਗ' । ਕੁਤਬਖਾਨ ਬੋਲੈ 'ਤੁਮ ਕਿਤ ਕੋ ਭਏ ਏਕਠੇ ਚਢੇ
ਤੁਰੰਗ ? । ਮਝ ਮਿਲਾਇ ਕਰਿ ਗਮਨਹੁ ਕਿਸ ਬਲ, ਕੋ ਤੁਮ ਕਾਰਜ
ਭਯੋ ਕੁਢੇਗ? ॥੨੭॥ ਗਰਾਢਗ ਰਹਤਿ ਮਹਿਦ ਨਿਤ ਹਰਖਤਿ ਅਬਿ ਕੈਸੇ
ਕਹੁ ਭਈ ਬਿਚਾਰ' ਪੈਂਦ ਖਾਨ ਸੁਨਿ ਬਾਤ ਭ੍ਰਾਤ ਤੇ ਕੀਨੋ ਸਰਬ ਪ੍ਰਸੰਗ
ਉਚਾਰਿ । 'ਬਿਗਰ ਪਰਜੋ, ਗੁਰ ਸੰਗ ਬਿਰਸ ਭਾ, ਸਭਾ ਬੀਚ ਪਤਿ ਦੇਈ
ਉਤਾਰਿ । ਅਪਰ ਕਰੀ ਜਬਰੀ ਕਜਾ ਉਚਰੈ, ਪਰਜੋ ਬੈਰ ਅਬਿ ਰਿਸ ਉਰ
ਧਾਰਿ ॥੨੮॥ ਜਤਨ ਰਚਜੋ ਜਿਮ, ਸੁਨਹੁ ਭ੍ਰਾਤ ! ਸੋ ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਸੋਂ ਮਿਲਿਹੋ
ਜਾਇ । ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਕੋ ਭੇਦ ਬਿਲੈਦੈ ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਤੇ ਦੈਹੋਂ ਸਮੁਝਾਇ ।
ਭਈ ਸ਼ਾਹੁ ਕੀ ਹਾਰ ਤੀਨ ਰਣ ਸੋ ਪਲਟਾ ਅਬਿ ਲੈਹੋਂ ਪਾਇ ।—ਪਕਰਿ
ਗੁਰੂ ਕੋ ਮੈਂ ਵਿਗਲਜਾਵੈ—ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਤੇ ਧੀਰ ਧਰਾਇ' ॥ ੨੯ ॥ ਜਨੋਂ
ਕਜੋਂ ਕਰਿ ਬਡ ਲਸ਼ਕਰ ਲੈ ਕਰਿ ਗੁਰ ਕੇ ਸੰਗ ਜੰਗ ਕੋ ਪਾਇ । ਕਰੋਂ
ਘਾਤ ਕੈ ਪਕਰੋਂ ਬਲ ਸੋਂ ਤਬਿ ਮੇਰੇ ਤਨ ਮਨ ਸਿਤਲਾਇ । ਤੁਮ ਭੀ
ਬਨਹੁ ਸਹਾਇਕ ਗਮਨਹੁ, ਲਾਇਕ ਭ੍ਰਾਤ ਜਾਨਿ ਕਰਿ ਆਇ । ਸਮਾਂ
ਪਾਇ ਅਸ ਕਾਰਜ ਪਰਿਹੈ, ਬਾਰ ਬਾਰ ਹੁਇ ਨਹਿ ਇਸ ਭਾਇ ॥ ੩੦ ॥
ਦੋਹਰਾ ॥ ਭੀਰ ਪਰੇ ਰੱਖਜਕ ਬਨੈਂ, ਭ੍ਰਾਤਾ ਸੁਭ* ਕੈ ਮੀਤ । ਤਿਮ ਦਾਤਾ
ਦੁਰਭਿੱਛੈ ਮਹਿ ਤੀਨਹੁ ਲੇਂ ਜਸੁ ਨੀਤ ॥ ੩੧ ॥ ਭ੍ਰਾਤਨਿ ਪਰ ਉਪਕਾਰ
ਜੋ ਜਿਮ ਧਨ ਸੇਚਜੋ ਹੋਤ । ਪਰੈ ਭੀਰ ਦਾਰਿਦ ਜਬੈ ਸਭਿ ਸੰਕਟ ਕੋ ਖੋਤਿ
॥ ੩੨ ॥ ਰਾਜਨੀਤਿ ਜਾਨਤਿ ਭਲੇ ਮਿਲਨਿ ਲਰਨਿ ਕੇ ਘਾਤਾਦਾਨਸ਼-
ਵੇਦ ਬਿਲੈਦ ਤੂੰ ਕਰੀਅਹਿ ਮਸਲਤ ਬਾਤ' ॥ ੩੩ ॥ ਕੁਤਬਖਾਨ ਸੁਨਿ
ਬਿਸਮ ਮਨ ਤੁਸ਼ਨਿ ਹੁਇ ਕੁਛ ਕਾਲਾ ਬੁਰਾ ਹੋਨਿ ਤਿਸ ਕੋ ਲਖਜੋ ਕ੍ਰਿਤ-
ਘਨ ਜਾਨਿ ਬਿਸਾਲ ॥ ੩੪ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਕ੍ਰਿੰਦ ਅਸਟਮ ਰਾਸੇ 'ਪੈਂਦੇ ਖਾ' ਪੁੰਜ
ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਬਿਕਾਦਸਮੇ ਅੰਸੁ ॥ ੧੧ ॥

੧੨. [ਕੁਤਬ ਖਾਂ ਨਾਲ ਸਲਾਹ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਪੈਂਦ ਚਚਾ ਕੋ ਸੁਤ ਹੁਤੋ ਕੁਤਬ ਖਾਨ ਬੁਧਿਵਾਨ । ਤਰਕਤਿ
ਬੋਲੈ ਭ੍ਰਾਤ ਸੋਂ ਬਿੱਪੈ ਜਾਨ ਮਹਾਨ ॥ ੧ ॥ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਵੇਦ ॥ 'ਬਾਜ਼

*ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਤਮੋਲੀ ਵੇਕੇ । *ਕਾਲ । *ਉਲਟੀ ਗਲ, ਮਾੜੀ ਗਲ ।

*ਪਾ:—ਸਭ, ਸੁਤ ।

ਬਸਨ ਬਖਸ਼ਿਸ ਕਰੇ ਗਰ ਨਿਜ ਪੁਨ ਲੀਨੇ*। ਬਡ ਪੁਰਖਨਿ ਕੈ ਬਹੁ ਮਤੇ
 ਕੈਸਿਹੁ ਰਿਸ ਕੀਨੇ। ਉਤਮ ਵਸਤੂ ਤੋਹਿ ਦੇ ਬਹੁ ਹੋਤਿ ਪ੍ਰਸੰਨਾ। ਪ੍ਰਤਿ-
 ਪਾਰਜੈ ਕਰਿ ਪ੍ਰੇਮ ਕੋ ਸਭਿ ਦਾਰਿਦ ਹੰਨਾ ॥ ੨ ॥ ਦਈ ਵਸਤੂ ਅਪਨੀ
 ਲਈ, ਤੈਂ ਕਜੇਂ ਰਿਸ ਧਾਰੀ? ਲਰਨਿ ਹੇਤੁ ਕਹੁ ਕੌਨ ਹੈ ਜਿਸਤੇ ਦੁਖ
 ਭਾਰੀ। ਜਿਨਹੁ ਹਾਥ ਤੇ ਤਨ ਵਧੈ ਸੁਖ ਲਹੇ ਘਨੇਰੇ। ਭਯੋ ਪੁਕਾਰੂ
 ਤਿਨਹੁ ਪਰ ਕਰਿ ਨਿੰਦ ਬਡੇਰੇ ॥ ੩ ॥ ਨਿਮਕਹਰਾਮੀ ਨਾਮ ਇਮਾਮਿਰਿ
 ਦੋਜਕ ਜਾਵੈ। ਬੈਠਹਿ ਉਮਰਾਵਨ ਬਿਖੈ ਅਪਜਸ ਕੋ ਪਾਵੈ। ਬਨਹਿ ਕ੍ਰਿਤ-
 ਘਨੀ ਲਵਨ ਅਚਿ, ਉਚਿਤ ਨ ਇਹੁ ਤੇਰੇ। ਕਿਧੈਂ ਦਿਵਸ ਪਹੁੰਚੇ ਬੁਰੇ
 ਜਮ ਕੋ ਘਰ ਹੋਰੇ ॥ ੪ ॥ ਗੁਰ ਐਸੇ ਘਟ ਕਜਾ ਲਖਜੇ ਜੋ ਰਲ ਤੇ ਹਾਰੇ।
 ਬਡੋ ਬਹਾਦੁਰ ਜੰਗ ਮੈਂ ਅਰਿ ਬੰਦਨਿ ਮਾਰੇ। ਕਿਮ ਜਾਨਤਿ ਅਨਜਾਨ
 ਭਾ, ਭਾਵੀ ਮਨ ਪ੍ਰੇਰਾ। ਜਿਯਨਿ ਚਹਤਿ ਸ਼ਰਨੀ ਪਰਹੁ, ਮਾਨਹੁ, ਹਿਤ
 ਤੇਰਾ ॥ ੫ ॥ ਸੁਨਤਿ ਭਾਤ ਕੀ ਬਾਤ ਕੋ ਪੈਂਦੇ ਦੁਖ ਪਾਵਾ। ਕਰਜੇ ਭਲੇ,
 ਮਾਨਜੇ ਬੁਰੇ, ਭਾਵੀ ਬਿਚਲਾਵਾ। ਕਹਜੇ 'ਕਿ ਤੇਰੇ ਉਦਰ ਮਹਿ ਗੁਰ ਕੇਰ
 ਕਰਾਹੂ'। ਸੋ ਬੋਲਤਿ-ਮਿਟਿ, ਦੀਨ ਤੇ-ਜਾਨੀ ਮਨ ਮਾਂਹੂ ॥ ੬ ॥ ਮਾਰਜੇ
 ਕੈ ਬੰਧਜੇ ਚਹੈਂ ਜਿਸ ਕੋ ਕਰਿ ਦਾਵਾ। ਨਿਮਿ ਬਨੈਂ ਅਬਿ ਅੰਗੁ ਤਿਸ, ਇਹੁ
 ਸੀਖ ਸਿਖਾਵਾ। ਮਹਿਮਾ ਬਰਨਨ ਕਰਤਿ ਹੈ ਗੁਰ ਕੀ ਬਹੁ ਬਾਰੀ। ਨਹਿ
 ਮਾਨੈਂ, ਮੈਂ ਮਿਲੈਂ ਨਹਿ, ਕੁਲ ਕਾਨ ਹਮਾਰੀ ॥ ੭ ॥ ਮੁਸਕਾਨਜੇ ਸੁਨਿ
 ਕੁਤਬਖਾਂ 'ਇਹੁ ਠੀਕ ਬਖਾਨੀ। ਪਾਰਜੇ ਦੇ ਦੇ ਗ੍ਰਾਸ ਮੁਖ, ਜਗ ਬਿਦਤ ਸੁ
 ਜਾਨੀ। ਲਾਖਹੁ ਧਨ ਕੋ ਪਾਇ ਕਰਿ ਲਾਇਕ ਕੋ ਹੋਵਾ। ਅਬਿ ਤਿਨਕੀ
 ਮਹਿਮਾ ਸੁਨੇ ਜਨੁ ਸੁਲ ਪਰੇਵਾ ॥ ੮ ॥ ਮੇਰੇ ਉਦਰ ਕਰਾਹੁ ਹੈ ਕੈ ਅੰਤਰ
 ਤੇਰੇ। ਹਿੰਦੁ ਤੁਰਕ ਇਹੁ ਸਭਿ ਲਖਹਿ ਬਹੁ ਬਰਖਨਿ ਹੋਰੇ। ਹਿਤ ਕੇ
 ਬਾਕ ਨ ਮਾਨਤੋ ਕਹਿ ਤੁਰਕ ਸੁਨਾਵੈ ॥ ਗਾਰਜੇ ਲਸ਼ਕਰ ਸ਼ਾਹੁ ਕੋ, ਤਿਸ
 ਕੋ ਤੂੰ ਘਾਵੈ ॥ ੯ ॥ ਐਸੀ ਹੀ ਬੁਧਿ ਠਾਨਿ ਕੈ ਨਿਜ ਕਾਜ ਬਿਗਾਰਾ।
 ਲਘੁਤਾ ਬਡਿਤਾ ਨਹਿ ਲਖਹਿ ਉਰ ਵਧਿ ਹੰਕਾਰਾ। ਦੀਨ ਬਨਤਿ ਆਗੈ

*ਭਾਵ ਮੇਤ ਲੋਭਦਾ ਹੈ। (ਇਸ ਵਿੱਚ) ਰੋਗ ਭੋਲਾ ਹੈ। *ਭਾਵ ਕੜਾਹ। *ਉਹ (ਕੜਾਹ)
 ਏਲਦਾ ਹੈ (ਕਿ ਮੈਂ) ਦੀਨ ਤੋਂ ਹਟ ਜਾਵਾਂ, ਇਹ ਗਲ ਮੈਂ ਮਨ ਵਿਚ ਜਾਣੀ ਹੈ। (ਅ) : ਨੂੰ
 ਦੀਨ ਤੋਂ ਹਟਾਕੇ ਉਹ ਕੜਾਹ ਏਲਦਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਸਮਝ ਲਈ ਹੈ। *ਤੁਰਕਾਂ ਸੁਣ ਉਂਦਾ ਹੈ।
 * (ਜਿਸ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ?) ਸ਼ਾਹ ਦਾ ਲਸ਼ਕਰ ਗਾਲ ਦਿੱਤਾ, ਉਸਨੂੰ ਤੂੰ ਮਾਰਿਆ (ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ)।
 *ਵਡਿਆਈ ਵਡਿਆਈ। *ਵੇਦੇ ਅਗੇ ਅੰਕ ੧੫ ਦੀ ਵੇਠਲੀ ਟੁਕ + ਪਾ:-ਬਿਸ।

ਸਭਿਨਿ ਪੁਨ ਜਾਇ ਪੁਕਾਰੁ।ਇਹੀ ਬਾਤ ਆਛੀ ਲਖੀ,ਖਾਵੈਦ ਕੋ ਮਾਰੁ॥
 ॥੧੦॥ ਘਨੀ ਬੱਕਤਾ ਗਿਰਾ ਸੁਨਿ ਪੈਂਦੇ ਦੁਖ ਪਾਯੋ।ਨੀਚ ਗੀਵ ਲੱਜਿਤਿ
 ਭਯੋ ਕੁਛ ਬੋਲ ਨ ਆਯੋ । ਰਿਦੈ ਬਿਚਾਰਜੋ ਕੁਤਬ ਖਾਂ-ਸਭਿ ਮਿਲੇ
 ਪਠਾਨਾ॥ ਸਭਿਹੁ ਮਿਲਿ ਮਸਲਤ ਕਰੀ ਹਜ਼ਰਤ ਫਿਗ ਜਾਨਾ ॥ ੧੧ ॥
 ਬੁਰਾ ਨ ਭਲਾ ਬਿਚਾਰਿਓ ਮੁੜ ਫਿਗ ਚਲਿ ਆਏ। ਭਯੋ ਸਮਾਂ ਇਨ
 ਗਾਰਕੀ ਅਸ ਜਾਨੀ ਜਾਏ । ਕਜੇ ਸਭਿ ਕੀ ਕਹਿਵਤਿ ਸਹੇਂ ਹਿਤ ਕੀ
 ਕਹਿ ਬਾਨੀ । ਜਿਮ ਮਤਿ ਹੈ ਸਗਰੇਨਿ ਕੋ ਤਿਮ ਕਰੋਂ ਬਖਾਨੀ-॥ ੧੨ ॥
 ਏਵ ਬਿਚਾਰਤਿ ਚਿਤ ਹੁਤੋ ਤਬਿ ਪੈਂਦ ਉਚਾਰੀ।‘ਲਖਿ ਲਾਯਕ ਕੋ ਭ੍ਰਾਤ
 ਹਮ ਫਿਗ ਆਇ ਤੁਮਾਰੀ । ਚਲਿ ਪਹੁੰਚੇ ਧਰਿ ਮਾਨ ਕੋ, ਤੈਂ ਕਰਿ
 ਅਪਮਾਨਾ । ਭ੍ਰਾਤਨਿ ਕੀ ਤਜਿ ਕਾਨ ਕੋ ਗੁਰ ਸੁਜਸੁ ਬਖਾਨਾ’ ॥ ੧੩ ॥
 ਕੁਤਬਖਾਨ ਕਹਿ ‘ਸਾਚ ਤੂੰ,ਪਰ ਲਹੁ ਬਿਚਾਰੀ । ਦੀਨ ਇਮਾਨ ਪਛਾਨਿ
 ਕੈ ਮੈਂ ਬਾਤ ਉਚਾਰੀ । ਜਿਨਹੁ ਦਿਯਾ ਖਾਵਤਿ ਰਹਜੋ ਤਿਨ ਮਾਰਨ ਚਾਹ॥
 ਕਹੁ ਇਮਾਨ ਤਬਿ ਕਿਤ ਰਹਜੋ,ਉਰ ਦੀਨਿ ਭੁਲਾਹ’ ॥੧੪॥ਕਹਿ ਪੈਂਦਾ
 ‘ਸੁਨਿ ਭ੍ਰਾਤ ਜੀ ! ਤਜਾਗੋਂ ਨ ਇਮਾਨਾ । ਸਦਾ ਦੀਨ ਕੀ ਬਾਤ ਪਰ ਹਮ
 ਹੈਂ ਸਵਧਾਨਾ । ਛੀਨ ਵਸਤੁ* ਗੁਰ ਸਰਬ ਹੀ ਕੀਨਸਿ ਤ੍ਰਿਸਕਾਰਾ ।
 ਹਿੰਦੂ ਗਾਰ ਉਚਾਰਤੇ ਮੁੜਿ ਵਹਿਰ ਨਿਕਾਰਾ ॥੧੫॥ਲਾਖਹੁ ਭ੍ਰਾਤਨਿਭ੍ਰਾਤ
 ਮੈਂ ਕਿਮ ਜਾਇ ਸਹਾਰੇ।ਜਾਵਦ ਕਰਿ ਕੈ ਜੰਗ ਕੋ ਗੁਰ ਲੋਹੁ ਨ ਮਾਰੇ।ਪੁਨ
 ਦੁਸ਼ਮਨ ਹੈ ਸ਼ਾਹੁ ਕੋ ਸੁਭ ਘਾਤ ਬਿਚਾਰੀ।ਖਾਨ ਪੰਚ ਸੇ ਮਿਲਿ ਗਏ ਅਬਿ
 ਨਿਕਟਿ ਤੁਮਾਰੀ॥੧੬॥ਦਿਹੁ ਉਤਸਾਹੁ ਸਹਾਇ ਕੋ ਮਿਲਿ ਹਜ਼ਰਤ ਸੰਗਾ
 । ਜਿਸ ਤੇ ਲਸ਼ਕਰ ਲੇ ਬਡੇ ਠਾਨੇਂ ਬਹੁ ਜੰਗਾ’ । ਇਮ ਪੈਂਦਾ ਜਬਿ ਦੀਨ
 ਭਾ ਪਿਖਿ ਕੁਤਬ ਉਚਾਰਾ । ‘ਨਹਿ ਚਿੰਤਾ ਚਿਤ ਮਹਿ ਧਰਹੁ ਬਨ ਕਾਜ
 ਤੁਮਾਰਾ ॥ ੧੭ ॥ ਬਨੇਂ ਸਹਾਇਕ ਸਗਲ ਬਿਧਿ ਬਲ ਜੋਤਿਕ ਮੋਹੀ।ਹਜ਼-
 ਰਤ ਸੰਗ ਮਿਲਾਇ ਕਰਿ ਕਹਿ ਮਹਿਮਾ ਤੋਹੀ । ਤੁਮ ਸਭਿ ਗਮਨਹੁ
 ਅੱਗੂ ਅਬਿ ਮੈਂ ਆਇ ਪਿਛੇਰੇ।ਸ਼ਾਹੁ ਮਾਨਿ ਇਸਬਾਤ ਕੋ,ਦੇ ਸੈਨ ਬਡੇਰੇ॥
 ੧੮॥ਕਰਜੇ ਬਹੁਤ ਨੁਕਸਾਨ ਗੁਰ ਮਾਰੇ ਉਮਰਾਉ । ਬਾਜ ਰੁ ਬਾਜੀ ਰਖੇ

*ਹੇ ਸ਼੍ਰਾਮੀ ਘਾਤਕ ! । *ਗਰਕ ਹੋਣ ਦਾ । *ਲਖਾਂ ਭਾਈਆਂ ਦਾ ਭਾਈ ਮੈਂ ਹਾਂ । *ਘੋੜੇ ।

*ਪੈਂਦਾ ਇਥੇ ਭੀ ਬੁਠ ਵੋਲ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਉਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਭੁਠਾ
 ਕਰਨ ਲਈ ਤਲਾਸ਼ੀ ਕਰਾਕੇ ਮੰਗਵਾਈਆਂ ਸਨ, ਕਿ ਛੀਨ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ । ਉਹ ਤਾਂ ਕਹਿ
 ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਬਾਜ਼ ਭੀ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੇ । ਸੱਚ ਕਹਿ ਦੇ, ਦੇਖੋ ਅੰਸੁ ੧੦ ਅੰਕ ੨੬ ।

ਲਰਿ*ਬਿਨ ਤ੍ਰਾਸ ਸਭਾਉ । ਯਾਤੇ ਜਾਨੀ ਪਰਤਿ ਹੈ ਦੇ ਲਸ਼ਕਰ ਸੰਗਾ ।
 ਬਨਹਿ ਬਡਾਈ ਤੋਹਿ ਕਹੁ ਕਰਿ ਸਨਮਖ ਜੰਗਾ' ॥ ੧੯ ॥ ਸੁਨਿ ਪੈਂਦੇ
 ਆਨੰਦ ਲਹਿ ਤਿਹ ਕਰੀ ਬਡਾਈ । 'ਧੰਨ ਧੰਨ ਤੂੰ ਕੁਤਬਖਾਂ ਇਮ ਹੀ
 ਬਨਿਆਈ। ਭ੍ਰਾਤਨਿ ਮਹਿ ਸਿਰਮੌਰ ਹੈਂ ਸਭਿ ਕੀ ਤੁਹਿ ਲਾਜਾ । ਲਾਯਕ
 ਹੈਂ ਸਭਿ ਬਾਤ ਕੇ ਅਸ ਕਰਿਬੇ ਕਾਜਾ' ॥ ੨੦ ॥ ਦੀਨੀ ਕਸਮ ਕੁਰਾਨ ਕੀ
 'ਆਵਹੁ ਸਹਿਸਾਈ। ਸਰਹਿ ਨ ਕਾਰਜ ਤੁਝ ਬਿਨਾ ਕਰਿ ਬੁੱਧਿ ਉਪਾਈ'।
 ਬਾਂਧਿ ਅਹਿਦਾ' ਇਸ ਰੀਤਿ ਸੋ ਪੈਂਦੇ ਕਰਿ ਤਜਾਰੀ । ਸੰਗ ਖਾਨ ਲੈ
 ਪੰਚ ਸੈ ਹਿਤ ਕਰਤਿ ਉਚਾਰੀ' ॥ ੨੧ ॥ ਮਸਲਤ ਠਾਨਿ ਦਮਾਦ ਸੋ† 'ਹੁਇ
 ਕਾਜ ਹਮਾਰੇ । ਨੀਠ ਨੀਠ ਕਰਿ ਕੁਤਬ ਖਾਂ ਭਾ ਪੱਖ ਹਮਾਰੇ'। ਲਵਪੁਰਿ ਕੇ
 ਮਾਰਗ ਪਰੇ ਨਿਸ ਠਾਨਹਿ ਡੇਰਾ । ਜਥਾਕ੍ਰਮ* ਸਭਿ ਉਲੰਘ ਕਰਿ ਪਿਖਿ
 ਨਗਰ ਬਡੇਰਾ ॥ ੨੨ ॥ ਉਤਰੇ ਸੁੰਦਰ ਬਲ ਪਿਖਨੋ ਬਿਸਰਾਮਤਿ ਹੋਏ ।
 ਅਨਿਕ ਜਤਨ ਕੇ ਰਚਤਿ ਭੇ ਰਲ ਮਿਲਿ ਸਭਿ ਕੋਏ । 'ਕਿਮ ਪਹੁੰਚਹਿ
 ਹਮ ਸ਼ਾਹੁ ਫਿਗ' ਚਿੰਤਾ ਬਡ ਧਾਰੀ । ਅਰਜੀ ਕਿਸ ਉਮਰਾਵ ਨੇ ਤਿਹ
 ਨਹੀਂ ਉਚਾਰੀ ॥ ੨੩ ॥ ਖਾਂਵਲੀਰ ਕੇ ਸੁਧ ਭਈ 'ਗੁਰ ਪਰ ਸੁ ਪੁਕਾਰੂ ।
 ਨਿਮਕ ਹਰਾਮੀ ਬਨਿ ਗਯੋ ਕੀਨਸਿ ਪ੍ਰਤਿਪਾਰੂ'। ਬਰਜਨੋ ਸਭਿ ਉਮਰਾਵ
 ਕੇ 'ਅਰਜੀ ਨ ਉਚਾਰੋ' । ਯਾਤੇ ਸਭਿ ਹਟਿ ਕਰਿ ਰਹੇ ਉਰ ਮਹਿ ਡਰ
 ਧਾਰੋ ॥ ੨੪ ॥ ਸਭਿ ਕੇ ਫਿਗ ਪੈਂਦਾ ਗਯੋ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੇ ਹਾਰਾ । ਤਿਮ ਹੀ ਖਾਂ
 ਅਸਮਾਨ ਬਹੁ ਕੀਨੇ ਉਪਚਾਰਾ । ਏਕ ਮਾਸ ਲਗਿ ਬਹੁ ਫਿਰੇ ਕਰਿ
 ਜਤਨ ਅਨੇਕਾ । ਹਜ਼ਰਤ ਸੁਨਹਿ ਪੁਕਾਰ ਕੋ, ਬਸ ਚਲਨੋ ਨ ਵੇਕਾ ॥ ੨੫ ॥
 ਸਹਿਤ ਦਮਾਦ ਬਿਲੇਦ ਦੁਖ ਚਿੰਤਾ ਨਿਤ ਬਾਢੀ । ਰਿਦੈ ਬਿਸਰਤਿ ਸੁਲ
 ਲਗਿ ਗਾਢੀ ਨਹਿ ਕਾਢੀ†। ਕਰਕਤਿ ਉਠਤਿ ਬੈਠਤੇ ਬਡ ਪੀਰ ਉਪਾਵੈ।
 ਕਹਾਂ ਕਰਹਿ ਬਸ ਨਹਿ ਚਲਹਿ ਬਿਰਥਾ ਸਭਿ ਜਾਵੈ ॥ ੨੬ ॥ 'ਕਜਾ ਮੁਖ
 ਲੈ ਘਰ ਕੋ ਚਲੈਂ ਦੋਜੀ ਨਿਤ ਖੋਈ। ਕਹਾਂ ਕਹੈਂਗੇ ਸੈਠਿ ਕਰਿ ਜਬਿ ਮਿਲਿ
 ਸਭਿ ਕੋਈ। ਜੀਵਨ ਤੇ ਮਰਿਬੋ ਭਲੇ, ਧਿਕ ਖਾਨਾ ਖਾਨੇ।—ਘਰ ਕੇ ਰਹੇ ਨ
 ਘਾਟ ਕੇ—, ਇਮ ਲੋਕ ਬਖਾਨੇ' ॥ ੨੭ ॥ ਨਿਸਚਾਰਹਿਬੇ ਚਲਨ ਕੇ ਠਹਿਰਤਿ

*ਇਕਰਾਰ [ਅ., ਅਹਦ] । †ਜੇ (ਪੈਂਦੇ ਦਾ) ਹਿਤ ਓਚਰਨਾ ਕਰਦੇ ਸਨ । ‡ਹੌਲੀ
 ਹੌਲੀ । †ਪਾਲਿਆ ਹੋਯਾ । ‡ਤਕੜੀ ਸੁਲ ਲੱਗੀ ਜੇ ਕੋਈ ਨਾ ਗਈ । ‡ਸਾਰੇ ਜਤਨ ਬਿਅਰਥ
 ਜਾਂਦੇ ਹਨ । *ਪਾ:—ਲਹਿ । †ਪਾ:—ਦਸੇ ਦਿਸਾ, ਦੁਸਾਬ ਸੋ ।

ਨਹਿ ਕੋਈ^੧ । ਰੁਚਿ ਕਰਿ ਖਾਨਾ ਖਾਇ ਨਹਿ ਦ੍ਰਿਗ ਨੀਂਦ ਨ ਹੋਈ ।
 ਕਰਤਿ ਖੁਸ਼ਾਮਦ ਬਕਿ ਰਹੇ ਨਹਿ ਸਰਜੇ ਸੁ ਕਾਜਾ^੨ ਦਰਬ ਸਰਬ ਕੋ ਖਰਚ
 ਕਰਿ ਭਾ ਛੀਨ^੩ ਸਮਾਜਾ ॥ ੨੮ ॥ ਏਕ ਮਾਸ ਬੀਤਜੇ ਜਬੈ ਇਮ ਭਏ
 ਬਿਹਾਲਾ । ਕੁਤਬਖਾਨ ਆਗਵਨ ਕਿਯ ਲਵਪੁਰਿ ਤਿਸ ਕਾਲਾ । ਕਰਜੇ
 ਸੁਨਾਵਨ ਕਿਸੂ ਨਰ 'ਜਾਲੇਧਰ ਸੂਬਾ । ਉਤਰਜੇ ਆਨਿ ਸ ਸੈਨ ਕੇ ਕਜਾ
 ਹੁਇ ਮਨਸੂਬਾ' ॥ ੨੯ ॥ ਸੁਨਤਿ ਅਨੇਦਤਿ ਪੈਂਦਖਾਂ ਜਨੁ ਤਰੁ ਕੁਮਲਾਯੋ ।
 ਸੀਂਚਜੇ ਜਲ ਕਿਨ ਆਨਿ ਕੈ ਇਸਿ ਬਿਧਿ ਟਹਿਕਾਯੋ ਚਤਰ ਘਟੀ ਜਬਿ
 ਦਿਨ ਰਹਜੇ ਗਮਨੇ ਤਿਸ ਡੇਰੇ । ਜਾਇ ਤਮਾਮ ਸਲਾਮ ਕਿਯ ਮਿਲਿ ਪ੍ਰੇਮ
 ਬਡੇਰੇ ॥ ੩੦ ॥ ਬੈਠੇ ਨਿਕਟਿ ਪ੍ਰਸੰਗ ਨਿਜ ਕਹਿ ਸਕਲ ਸੁਨਾਯੋ 'ਹਾਰੇ
 ਜਤਨ ਅਨੇਕ ਕਰਿ ਕੁਛ ਭੇਵ ਨ ਪਾਯੋ । ਅਬਿ ਲੈ ਨਹੀਂ ਪੁਕਾਰ ਕਿਨ
 ਫਿਗ ਸ਼ਾਹੁ ਉਚਾਰੀ ਮੇਲ ਕਰਨਿ ਸਨਮਾਨ ਸੋਂ ਬਿਸਵਾਸ ਨ ਧਾਰੀ' ॥ ੩੧ ॥
 ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ ਕਰਨਿ ਖੁਸ਼ਾਮਦਨਿ, ਰਿਸ਼ਵਤ ਕੇ ਦੈਬੋ ਸਭਿ ਉਮਰਾਵਨਿ
 ਕੇ ਸਦਨ ਉਠਿ ਕਰਿ ਨਿਤ ਜੈਬੋ । ਕਿਨਹੂੰ ਕਹਜੇ ਨ ਸ਼ਾਹ ਸੋਂ ਹਮ ਸਭਿ^੪
 ਕਰਿ ਲੀਨੇ ਫਿਗ ਵਜ਼ੀਰਖਾਂ ਰਹਨ ਤੇ ਡਰਪਹਿ ਧ੍ਰਿਤ ਹੀਨੇ ॥ ੩੨ ॥ ਰਹੇ
 ਪ੍ਰਤੀਖਤਿ ਤੋਹਿ ਕਹੁ, ਨਾਤੁਰ ਘਰ ਜਾਤੋਧਨਕੋ ਦੀਰਘ ਖਰਚਹੈ, ਮੁਝ ਤੇ
 ਸਭਿ ਖਾਤੇ । ਮਮ ਕਾਰਜ ਸਗਰੇ ਬਿਖੈ ਤੁਮ ਬਨਹੁ ਜਹਾਜੂ ਸਭਿ ਭਾਤਨਿ
 ਕੀ ਰਾਖਿ ਹੈਂ ਪਤਿ ਦੀਰਘ ਲਾਜੂ' ॥ ੩੩ ॥ ਕਹੈ ਕੁਤਬ 'ਸੁਨਿ ਪੈਂਦ ਖਾਂ
 ਇਹ ਨਿਸ਼ਚੈ ਜਾਨੀ । ਖਾਂ ਵਜ਼ੀਰ ਤੇ ਸਭਿ ਡਰੈਂ ਹੋਹਿ ਨ ਸਮੁਹਾਨੀ ਮੁਝ
 ਤੇ ਭੀ ਤਿਸ ਤ੍ਰਾਸ ਤੇ ਇਹੁ ਕਹੀ ਨ ਜਾਈ । ਯਾਂਤੇ ਕਾਰਜ ਕਠਨ ਹੈ,
 ਕੈਸੇ ਬਨਿ ਆਈ' ॥ ੩੪ ॥ ਅਤਿ ਸਚਿੰਤ ਪੈਂਦਾ ਭਯੋ ਤੂਟੀ ਸਭਿ ਆਸਾ
 ਜਨੁ ਮਲਾਹ ਵਿਚ ਧਾਰਕੇ^੫ ਤਜਿ ਤਰੀ^੬ ਨਿਰਾਸਾ । 'ਦਾਨਸ਼ਵੰਦ ਬਿਲੇਦ
 ਤੂੰ ਕੁਛ ਜਤਨ ਬਤਾਵੇ । ਜਿਸ ਬਿਧ ਕਾਰਜ ਇਹੁ ਸਰਹਿ ਸੋ ਜਕਤਿ
 ਬਨਾਵੇ ॥ ੩੫ ॥ ਤੁਮ ਵਾਕਫ ਦਰਬਾਰ ਕੇ ਰਹਿ ਸ਼ਾਹੁ ਨਜੀਕੇ । ਪਹੁੰਚਹਿ
 ਜਾਇ ਪੁਕਾਰ ਤਹਿ, ਹੁਇ ਕਾਰਜ ਨੀਕੇ । ਅਪਰ ਨਹੀਂ ਹਮਰੇ ਹਿਤੁ ਸਮ
 ਤੋਹਿ ਸੁਜਾਨਾ । ਲਖਜੇ ਅਲੰਬ ਬਿਸਾਲ ਉਰ ਆਵਨ ਤਬਿ ਠਾਨਾ' ॥ ੩੬ ॥

^੧ਕੋਈ ਪੱਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ । ^੨ਨਾਸ਼ । ^੩ਇਜ਼ਤ ਨਾਲ ਮੇਲ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਹੋਮਕਣ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ
 ਬੱਝਾ (ਅਜੇ ਤਕ) । ^੪ਸਾਰੇ ਉਪਾਏ । ^੫ਪ੍ਰਵਾਹ ਦੇ ਵਿਚ, ਸਿੰਧਾਰ ਵਿਚ । ^੬ਵੱਡੀ ।

ਕਹਤਿਕੁਤਬਖਾਸਤਨਸੁਨਿ ਲਿਹੁਬੇਨੁ ਉਤੰਗਾ^੧। ਮੁਰਗੀਬਿਧਿਬੁਲਾਈਏ
ਉਚੀ ਤਿਹ ਸੰਗਾ । ਸੁਨਹਿ ਸ਼ਾਹੁ ਹੁਇ ਪ੍ਰਾਤਿ ਜਬਿ ਲੇ ਨਿਕਟਿ ਬੁਲਾਈ।
ਸਕਲ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੁਨਾਈਏ, ਮੈਂ ਬਨੈਂ ਸਹਾਈ ॥ ੩੭ ॥ ਇਸ ਉਪਾਇ ਬਿਨ
ਅਪਰ ਨਹਿ ਕੀਜਹਿ ਤਤਕਾਲਾ^੨। ਸੁਨਤਿ ਅਨੰਦਤਿ ਪੈਂਦ ਖਾਂ ਲਖਿ
ਸਤਨ ਸੁਖਾਲਾ । ਨਿਸ਼ਚੈ ਮਸਲਤ ਕਰਿ ਉਠਨੈ ਗਾ ਅਪਨੇ ਡੇਰੇ । ਸਭਿ
ਸਾਥੀਨ ਸੁਨਾਇਕੈ ਹਰਖੇ ਤਿਸ ਬੇਰੇ ॥ ੩੮ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਹਿੰਦ ਅਸ਼ਵਮ
ਵਾਸੇ 'ਪਿੰਦੇ ਖਾਂ' ਪੁੰਜ ਬਠਨੇ ਨਾਮ ਦੁਆਦਸਮਿ ਅੰਸੁ ॥ ੧੩ ॥

੧੩. [ਫਿਰਿਆਦ ਪੁਕਾਰੀ।]

ਵੇਹਗਾ ॥ ਪਹੁੰਚਤਿ ਡੇਰੇ ਜਤਨ ਕਿਯ ਮੁਰਗੀ ਮੇਲ ਮੰਗਾਇ । ਦੀਰਘ
ਬੇਨੁ^੩ ਸੰਗ ਤਿਹ ਉਪਰ ਭਲੇ ਬੰਧਾਇ ॥੧॥ਬੋਧਈ॥ ਤਿਸ ਕੇ ਤਰੇ ਮਸਾਲ
ਬੰਧਾਈ । ਸੰਗ ਸਨੈਹ^੪ ਬਿਸਾਲ* ਭਿਗਾਈ । ਬੀਤੀ ਅਰਧ ਰਾਤਿ ਜਬਿ
ਜਾਨੀ । ਅਗਨਿ ਲਗਾਇ ਜਗਾਵਨਿ ਠਾਨੀ ॥ ੨ ॥ ਸੰਗ ਪਠਾਨ ਪੀਚ ਸੈ
ਕਰੇ । ਗਮਨੇ ਸ਼ਾਹੁ ਮਹਲ ਕੇ ਤਰੇ । ਕਰੈਂ 'ਫਿਰਾਦ, ਫਿਰਾਦ' ਪੁਕਾਰੀ ।
ਕਰਤਿ ਰੌਰ ਕੋ ਚਲੇ ਅਗਾਰੀ॥੩॥ਐਰਾਵਤੀ ਦਿਸ਼ਾ ਬਝ ਮੰਦਿਗਸ਼ਾਹ-
ਜਹਾਂ ਸੁਪਤਨੈ ਤਿਸ ਅੰਦਰ । ਦਿਨ ਮਹਿ ਭੇਦ ਪੂਛਿ ਸਭਿ ਲੀਨਾ । ਤਿਸੀ
ਸਥਾਨ ਪਯਾਨੈ ਕੀਨਾ ॥ ੪ ॥ ਐਰਾਵਤੀ ਤੀਰ ਹੁਇ ਖਰੇ । ਸੋ ਮਸਾਲ
ਮੁਰਗੀ ਢਿਗ ਕਰੇ । ਤ੍ਰਾਸ ਪਾਇ ਤਾਬੇ ਚੀਕਤਿ ਉਚੀ । ਸ਼ਾਹੁ ਨਿਕਟਿ
ਸੋ ਜਾਇ ਪਹੁੰਚੀ ॥ ੫ ॥ ਜਨੈਂ ਜਨੈਂ ਫੈਰਤਿ ਹੁਇ ਕਰਿ ਨੇਰੇ । ਤਨੈਂ ਤਨੈਂ
ਚੀਕਤਿ ਉਚ ਬਝੇਰੇ । ਸਭਿਨਿ 'ਫਿਰਾਦ, ਫਿਰਾਦ' ਪੁਕਾਰੀ । ਇਮ ਰੌਰਾ
ਕੀਨਸਿ ਜਬਿ ਭਾਰੀ ॥ ੬ ॥ ਅਰੁ ਮਸਾਲ ਕੇ ਭਯੋ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਾਜਾਗੀ ਬੇਗਮ
ਜਨੁ ਲਹਿ ਤ੍ਰਾਸਾ । ਸ਼ਾਹੁਜਹਾਂ ਕੇ ਸੁਪਤੀ ਸੰਗ । ਸੋ ਭੀ ਜਾਗਨੈ ਹਾਲਤਿ
ਮੀਯਾ^੫ ॥ ੭ ॥ ਕਹਿ ਬੇਗਮ 'ਕੋ ਹੈ ਇਸ ਕਾਲ ?' । ਕਿਸਨੈ ਕੀਨਸਿ ਕੌਨ
ਬਿਹਾਲ । ਦਿਨ ਮਹਿ ਸੁਨਹੁ ਨ ਨਰਨ ਪੁਕਾਰਾ । ਇਸ ਹਿਤ ਤੇ ਰੌਰਾ
ਨਿਸ ਡਾਰਾ^੬ ॥ ੮ ॥ ਕਹਤਿ ਸ਼ਾਹੁ 'ਪ੍ਰਾਤੀ ਹੁਇ ਜਾਇ । ਸੁਨੈਂ ਪੁਕਾਰ
ਸਮੀਪ ਬੁਲਾਇ' । ਇਮ ਸੁਨਿ ਪਹਿਰੂ ਦੌਰਿ ਉਚਾਰਾ । 'ਕੋ ਗਵਾਰ ਤੁਮ
ਰੌਰ ਉਚਾਰਾ ?' ॥ ੯ ॥ ਜਾਗਨੈ ਹਜ਼ਰਤ ਕੀਨਿ ਉਚਾਰ । ਸੁਨਹਿ ਪੁਕਾਰ
ਪ੍ਰਭਾਤਿ ਹਕਾਗਿਅਬਿ ਨਹਿ ਬੋਲਹੁ ਸ਼ਾਹੁ ਰਿਸੈ ਹੋਪਠਹਿ ਸਿਪਾਹੀ ਮਾਰ
ਕਰੈ ਹੈ' ॥ ੧੦ ॥ ਪੈਂਦਾ ਹੁਇ ਅਨੰਦ ਤਬਿ ਚਾਲਾ । 'ਹਜ਼ਰਤ ਸੁਨੀ
'ਉੱਚਾ ਬਾਂਸ, ਲੰਮਾਂ ਵਾਂਸ । ^੭ਤੋਲ । ^੮ਮੰਗ (ਯਾ ਸਰੀਰ) ਟਿੱਲਣੇ ਕਰ । *ਪਾਸ-ਮਸਾਲ ।

ਪੁਕਾਰ ਬਿਸਾਲਾ। ਹੋਤਿ ਭੋਰ ਹੁਇ ਨਜ਼ਾਵ ਹਮਾਰੀ। ਇਮ ਭਾਖਤਿ
 ਨਿਜ ਸਿਵਰ ਪਧਾਰਾ ॥੧੧॥ ਭਈ ਪ੍ਰਭਾਤਿ ਕੁਤਬਖਾਂ ਪਾਸ। ਨਿਜ ਪ੍ਰਸੰਗ
 ਸਭਿ ਕੀਨਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼। 'ਤੇ ਮਤਿ ਤੇ' ਕਾਰਜ ਬਨਿ ਜਾਇ। ਜਬਹਿ
 ਹਕਾਰਹਿ ਬਨਹੁ ਸਹਾਇ' ॥ ੧੨ ॥ ਕਹੈ ਕੁਤਬ 'ਉਰ ਧਾਰਹੁ ਧੀਰ। ਮੈਂ
 ਹਜ਼ਰਤ ਕੇ ਪਹੁੰਚਹੁ ਤੀਰ। ਜੇਤਿਕ ਮੋ ਤੇ ਤਹਿ ਬਨਿਆਵੈ। ਕਰੈਂ ਸਹਾਇ
 ਕਾਜ ਹੁਇ ਜਾਵੈ' ॥ ੧੩ ॥ ਹਜ਼ਰਤ ਨਿਕਟਿ ਚਲਜੋ ਕਹਿ ਸੋਇ। ਨਗਰ
 ਜਲੰਧਰ ਸੂਬਾ ਜੋਇ। ਰੁਚਿਰ ਕਚਹਿਰੀ ਕੋ ਇਸਥਾਨ। ਚਾਮੀਕਰ ਤੇ
 ਲਿਪਜੋ ਮਹਾਨ ॥ ੧੪ ॥ ਨਾਨਾਬਿਧਿ ਕੇ ਤਰੁਵਰੁ ਲਿਖੇ। ਅਨਿਕ ਬਿਹੰਗ
 ਚਿੱਤ੍ਰ ਜਿਨ ਬਿਖੇ। ਜਹਿ ਖੁਸ਼ਬੋਇ ਮਹਾਂ ਮਹਿਕਾਈ। ਮਨਹੁ ਨਰਨ ਕੋ
 ਲੇਤਿ ਬੁਲਾਈ ॥ ੧੫ ॥ ਆਇ ਤੁਰਕਪਤਿ ਬੈਠਜੋ ਬੀਚ। ਖਸ ਟਾਟੀ
 ਪਰ ਜਲ ਬਹੁ ਸੀਂਚ। ਨਾਨਾਬਿਧਿ ਕੇ ਪੁਸ਼ਪ ਬਖੇਰੇ। ਲਰਕਾਈ
 ਮਾਲਾ ਚਹੁੰਫੇਰੇ ॥ ੧੬ ॥ ਬੈਠਿ ਤਖਤ ਪਰ ਲੇਤਿ ਸਲਾਮ। ਚਲਿ ਆਏ
 ਉਮਰਾਵ ਤਮਾਮ। ਬਹੁਰ ਵਜ਼ੀਰਖਾਨ ਚਲਿ ਆਯੋ। ਕੁਤਬ ਸਲਾਮ
 ਕਰੀ ਮੁਦ ਪਾਯੋ ॥ ੧੭ ॥ ਕਿਤਿਕ ਦੇਰ ਮਹਿ ਬੋਲਜੋ ਸ਼ਾਹੂ। 'ਕੌਨ ਹੁਤੋ
 ਅਸ ਨਿਸ ਕੇ ਮਾਂਹੁ ?। ਜਾਰ ਮਸਾਲੈਂ ਕਰੀ ਪੁਕਾਰੂ। ਕਿਸ ਕੋ ਛੀਨਜੋ ? ਕੈ
 ਕਿਨ ਮਾਰੂ ॥੧੮॥ ਦਈ ਨੀਂਦ ਉਚਟਾਇ ਹਮਾਰੀ। ਨਹਿ ਪੁਨ ਆਈ,
 ਰਹੀ ਖੁਮਾਰੀ'। ਮਹਾਂ ਦੁਖਿਤਿ ਨਰ ਬਿੰਦ ਪੁਕਾਰੇ। ਸੁਨਤਿ ਪਾਹਰੁ ਸੋ
 ਹਟਕਾਰੇ' ॥ ੧੯ ॥ ਅਸ ਪਾਯੋ ਅਵਕਾਸ਼ ਸੁਖਾਰੇ। ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕਰਿ
 ਕੁਤਬ ਉਚਾਰੇ। 'ਪੈਂਦਖਾਨ ਜੋ ਬਲੀ ਬਿਲੀਦ। ਚਾਕਰ ਫਿਗ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ-
 ਗੋਵਿੰਦ ॥੨੦॥ ਗੁਰ ਕੁਛ ਜਬਰੀ ਤਿਹ ਸੋਂ ਕਰੀ। ਦਿਯੋ ਨਿਕਾਸਿ ਵਸਤੁ
 ਸਭਿ ਹਰੀ। ਬਹੁਤ ਦਿਵਸ ਕੋ ਫਿਰਹਿ ਪੁਕਾਰੂ। ਰਾਵਰਿ ਪਾਸ ਨ ਪਹੁੰਚੀ
 ਸਾਰੂ' ॥ ੨੧ ॥ ਸੁਨੀ ਸ਼ਾਹੁ ਗੁਰ ਕੀ ਗਬ ਜਬੈ। ਖਾਂਵਜ਼ੀਰ ਦਿਸ਼ ਦੇਖਜੋ
 ਤਬੈ। ਤਿਨ ਕਰ ਜੋਰਿ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੁਨਾਯੋ। 'ਹਜ਼ਰਤ ਪਿਖਹੁ ਸਮਾਂ ਕਸ
 ਆਯੋ ॥ ੨੨ ॥ ਸੁਨਤਿ ਹੁਤੋ ਤ੍ਰੋਦਸਮੀ ਸਦੀ'। ਹੋਵਹਿ ਨਰ ਖੋਟੇ ਕਰਿ
 ਬਦੀ। ਸੋ ਅਬ ਲੋ ਨਹਿ ਆਵਤਿ ਭਈ। ਆਗੇ ਹੀ ਲੱਛਨ ਬਿਦਤਈ ॥
 ੨੩ ॥ ਇਸ ਪਠਾਨ ਕੀ ਸੁਨੀਅਹਿ ਬਾਤ। ਜਿਮ ਮੈਂ ਸੁਨੀ ਕਹੈਂ ਬੱਖਜਾਤ।

¹ਤੇਰੀ ਸਲਾਹ ਨਾਲ। ²ਖਸ ਦੀ ਟੋਟੀ। ³ਆਲਸ ਜਿਹਾ ਰਿਹਾ। (ਅ) ਮਸਤੀ ਟਿਕੀ ਰਹੀ।
 ⁴ਤੇਰਵੀਂ ਸਦੀ (ਹਿਜਰੀ ਸਿਨ ਦੀ)।

ਮਾਦਰ ਪਦਰ ਹੀਨ ਇਹ ਰਹਜੈ। ਰੁਲਤਿ ਫਿਰਤਿ ਕਿਤ ਥਾਉਂ ਨ ਲਹਜੈ^੧
 ॥ ੨੪ ॥ ਦਸਾਲੁ ਸੁਭਾਵ ਗੁਰੂ ਜਥਿ ਹੋਰਾ । ਰਾਖਜੈ ਨਿਕਟਿ ਜਥਾ ਹੁਇ
 ਚੇਰਾ । ਡੀਲ ਬਿਲੰਦ ਬਲੀ ਇਹ ਜਾਨਾ । ਪਾਰਜੈ ਇਸ ਕੋ ਪੁੱਤ੍ਰ ਸਮਾਨਾ
 ॥ ੨੫ ॥ ਨਿਜ ਕਰ ਦੇਤੇ ਰਹੇ ਗਿਰਾਸ^੨ । ਕਰਤਿ ਪ੍ਰੇਮ ਕੋ ਰਾਖਜੈ ਪਾਸ ।
 ਜਥਿ ਇਨ ਅਪਨੋ ਆਪ ਸੰਭਾਰਾ । ਆਯਹੁ ਤਿਨ ਪਰ ਕਰਨਿ ਪੁਕਾਰਾ
 ॥ ੨੬ ॥ ਲਵਨ ਖਾਇ ਕਰਿ ਦੇਹਿ ਬਧਾਈ । ਨਿਮਕਹਰਾਮੀ ਦਾਦ^੩
 ਉਠਾਈ । ਯਾਂਤੇ ਸਮਾਂ ਜਾਨਿਯਤਿ ਖੋਟਾ । ਅਦਬ ਨ ਰਾਖਹਿ ਬਡ ਕੋ
 ਛੋਟਾ ॥ ੨੭ ॥ ਪੁੱਤ੍ਰ ਪਿਤਾ ਕੋ ਕਰਹਿ ਪ੍ਰਹਾਰਾ । ਪਤਿ ਕੋ ਹਤਿ ਚਾਹਤਿ
 ਚਿਤ ਦਾਰਾ । ਕਰਹਿ ਭਲੇ ਪਰ ਬੁਰਾ ਬਿਸਾਲ । ਸੁਨੇ ਨ ਪਿਖੇ ਜਾਇ ਅਸ
 ਹਾਲ ॥ ੨੮ ॥ ਇਮ ਸੁਨਿ ਸ਼ਾਹੁ ਤੁਸ਼ਨੀ ਭਯੋ । ਕੁਛਕ ਸਮਾਂ ਜਥਿਹੂੰ
 ਬਿਤਿ ਗਯੋ । ਪੁਨ ਅਸ ਕਾਜ ਆਨ ਕਰਿ ਪਰਜੈ । ਖਾਂਵਜ਼ੀਰ ਕੋ ਪਠਵਨ
 ਕਰਜੈ ॥ ੨੯ ॥ ‘ਜਾਇ ਸੁਧਾਰਹੁ ਬਿਗਰੈ ਨਾਂਹੀ । ਤੁਝ ਬਿਨ ਬਨੈ ਨ ਬੁਧਿ
 ਬਹੁ ਚਾਹੀ’^੪ । ਗਯੋ ਵਹਿਰ ਉਠਿ ਖਾਨਵਜ਼ੀਰਾਹਰਖੇ ਤਬਿ ਉਮਰਾਵ ਜਿ
 ਤੀਰ ॥ ੩੦ ॥ ਇਤ ਪੈਦਾ ਲੇ ਸੰਗ ਦਮਾਦਾਪਹੁੰਚਜੈ ਪੈਰ ਪੁਚਾਵਨ ਦਾਦਾ
 ਸੰਗ ਪਠਾਨ ਪੰਚ ਸੈ ਭਏ । ਸਭਿ ਇਕ ਥਾਨ ਬੈਠਤੇ ਭਏ ॥ ੩੧ ॥ ਨਿਸ
 ਮਹਿ ਹੁਤੋ ਪਾਹਰੂ ਜੋਇ । ਆਯੋ ਪੈਰ ਬਿਲੋਕੇ ਸੋਇ^੫ । ਜਾਨਿ ਪੁਕਾਰੂ
 ਬੂਝਨ ਕੀਨੇ । ‘ਰੈਰ ਕਰਜੈ ਤੁਮ ਹੂੰ ਨਿਸ ਚੀਨੇ?’ ॥ ੩੨ ॥ ਸੁਨਤਿ ਪੈਦਖਾਂ
 ਉਠਿ ਸਹਿਸਾਇ । ਹਾਥ ਜੋਰ ਕਰਿ ਥਿਰ ਅਗੁਵਾਇ । ‘ਕਿਮ ਹਜ਼ਰਤ ਨੇ
 ਰਾਤਿ ਉਚਾਰਾ । ਕਰਹਿ ਕਿ ਨਾਂਹੀ ਨਜਾਵ ਹਮਾਰਾ ॥ ੩੩ ॥ ਜੇ ਅਬਿ
 ਸਿਮਰਨ ਦੇਹੁ ਕਰਾਇ । ਵਰਬ ਪੰਚ ਸੈ ਹਮ ਤੇ ਪਾਇ’ । ਕਹਤਿ ਪਾਹਰੂ
 ‘ਨਜਾਵ ਤੁਮਾਰਾ । ਕਰਿਬੇ ਕਾਰਨ ਸ਼ਾਹੁ ਉਚਾਰਾ ॥ ੩੪ ॥ ਨਿਸ ਕੀ ਬਾਤ
 ਹੋਇ ਜੇ ਸਿਮਰਨ । ਤੁਮਹੁ ਹਕਾਰਨ ਕਰਿ ਹੈ ਤਤਛਿਨ’ । ਲਾਲਚ
 ਲਗੇ ਪਾਹਰੂ ਗਯੋ । ਮੇਲ ਸਲਾਬਤ ਖਾਂ ਸੋਂ ਕਿਯੋ ॥ ੩੫ ॥ ‘ਨਿਸ ਮਹਿ
 ਹਜ਼ਰਤ ਸੁਨੀ ਪੁਕਾਰ । ਕਹਜੈ-ਨਜਾਵ ਹਮ ਕਰਹਿ ਸਕਾਰ-। ਸੋ ਅਬਿ
 ਆਇ ਪੈਰ ਪਰ ਬੈਸੇ । ਅਰਜ਼ ਸੁਨਾਇ ਦੀਜੀਯਹਿ ਐਸੇ’ ॥ ੩੬ ॥ ਕਹੀ
 ਸਲਾਬਤ ਤਬਿ ਕਰ ਜੋਰਿ। ‘ਨਿਸ ਕੇ ਅਏ ਪੁਕਾਰੂ ਪੈਰਾ ਹੁਕਮ ਜਥਾ ਹੁਇ

^੧ਕਿਧਰੇ (ਕੋਈ) ਟਿਕਾਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਿਲਿਆ । ^੨ਗ੍ਰਾਹੀਆਂ । ^੩ਫਰਿਆਦ । ^੪ਬੁਧੀ ਬਹੁਤੀ
 ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ (ਇਸ ਵਿਚ)। ^੫ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਡਿੱਠਾ ।

ਭੈਸੇ ਕਰੈ'। ਸੁਨਤਿ ਸ਼ਾਹੁ ਇਮ ਚਿਤਵਨ ਧਰੈ ॥੩੭॥—ਗੁਰ ਕੇ ਸੰਗ ਭਏ
 ਚਣ ਜੈਸੇ । ਨਿਕਟਿ ਬੁਲਾਇ ਲਖਹਿ ਸੁਨਿ ਭੈਸੇ । ਬੈਰੇ ਸੁਭਟਨਿ ਬਹੁਤ
 ਖਪਾਏ । ਅਦਭੁਤ ਭਈ ਲਖੀ ਨਹਿ ਜਾਏ ॥੩੮॥ ਇੱਤਨਾਦਿਕ ਸਭਿ ਸੁਨਿ
 ਹੈਂ ਬਾਤੀ । ਜਾਨਹਿ ਸਕਲ ਭੇਦ ਬੱਖਸਾਤੀ—ਦਯੋ ਹੁਕਮ 'ਆਨਹੁ ਹਮ
 ਪਾਸ'। ਸੁਨਤਿ ਪਾਹਰੁ ਹਰਖ ਪਕਾਸ ॥੩੯॥ ਪੈਂਦਖਾਨ ਕੋ ਜਾਇ ਹਕਾਰਾ ॥
 'ਚਲੋ ਹੋਇ ਹੈ ਨਜਾਵ ਤੁਮਾਰਾ' । ਸੁਨਿ ਪੈਂਦਾ ਅਨੰਦ ਕੇ ਸਾਥ । ਨਿਜ
 ਦਮਾਦ ਕੇ ਗਹਿ ਕਰਿ ਹਾਥ ॥ ੪੦ ॥ ਇਕ ਦੁਇ ਅਪਨੇ ਸੰਗ ਮਿਲਾਇ।
 ਅੰਤਰ ਦੁਰਗ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਨੇ ਜਾਇ । ਆਗੇ ਖਰੋ ਸਲਾਬਤ ਹੋਰਾ 'ਗਮਹੁ ਅੱਗੂ,
 ਧਨ ਦਿਹੁ ਕੁਛ ਮੇਰਾ ॥ ੪੧ ॥ ਨਾਹਿ ਤ ਦੈਹੋਂ ਬਾਤ ਰੁਲਾਇ' । ਦਰਬ
 ਪੰਚ ਸੈ ਲਿਯ ਠਹਿਰਾਇ । ਸ਼ਾਹੁ ਸਮੀਪ ਤਬਹਿ ਲੇ ਗਯੋ । ਜਾਇ
 ਕਚਹਿਰੀ ਦਾਖਲ ਭਯੋ ॥ ੪੨ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਕ੍ਰਿਤ ਅਸ਼ਟਮ ਗਾਇ 'ਪੈਂਦਖਾਨ' ਸੰਗ
 ਚਠਨ ਨਾਮ ਤ੍ਰੈਦਸਮੇ ਅੰਸੁ ॥ ੧੩ ॥

੧੪. [ਕਾਲੇ ਖਾਂ ਨੇ ਬੀੜਾ ਚੁੱਕਿਆ ।]

ਏਹਰਾ ॥ ਦੇਖਿ ਦੂਰ ਤੇ ਸ਼ਾਹੁ ਕੋ ਨਿਵ ਨਿਵ ਕਰਤਿ ਸਲਾਮ । ਅੱਗੂ ਜਾਇ
 ਠਾਂਵੇ ਭਯੋਜਿਹ ਠਾਂ ਸਭਾਤਮਾਮ ॥੧॥ ਚੋਪਈ ॥ ਸੁੰਦਰਡੀਲ ਬਿਲੇਦ ਨਿਹਾਰਾ।
 ਬਾਹੁ ਬਿਸਾਲ ਬਡੇ ਬਲਵਾਰਾ । ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਦਤਿ ਭਨੀ ਤਬਿ ਬਾਨੀ 'ਤੈਂ
 ਕਿਮ ਕੀਨਿ ਪੁਕਾਰ ਮਹਾਨੀ?' ॥੨॥ ਕਜਾ ਤੁਮ ਛੀਨਜੋ ਕੈ ਕਿਨ ਮਾਰਾ? ਹੈ
 ਅਸ ਕੌਨ ਦਿਯੋ ਦੁਖਭਾਰਾ?' । ਸੁਨਿ ਪੈਂਦੇ ਕਰ ਜੋਰਿ ਬਖਾਨਾ । 'ਹਰਿ
 ਗੁਵੰਦ ਮਮ ਸ਼ੱਤ੍ਰੁ ਮਹਾਨਾ ॥੩॥ ਕਰਤਿ ਚਾਕਰੀ ਰਿਪੁ ਬਹੁ ਹਨੇਠਾਨਤਿ
 ਜੰਗ ਕੀਨਿ ਬਲੋ ਘਨੇ । ਮਮ ਬਾਹਨ ਕੇ ਹੋਇ ਅਲੰਬ । ਤੁਮਰੇ ਲਸ਼ਕਰ
 ਹਨੇ ਕਦੇਬ ॥ ੪ ॥ ਬਡੀ ਬਡੀ ਮੈਂ ਜੋਖੋਂ ਖਾਇ' । ਲਈ ਫਤੇ ਬਹੁ ਜਸੁ
 ਉਪਜਾਇ । ਤਿਸ ਕੋ ਇਹ ਇਨਾਮੁ ਮੁਝ ਦੀਨੋ । ਆਯੁਧ ਬਸਤ੍ਰ ਛੀਨ
 ਕਰਿ ਲੀਨੋ ॥ ੫ ॥ ਜਾਟ ਗਵਾਰਨਿ ਤੇ ਮਰਿਵਾਯੋ । ਤੁਮਰੇ ਤ੍ਰਾਸ ਤਨਕ
 ਨਹਿ ਪਾਯੋ । ਜਬਿ ਰਾਵਰ ਕੀ ਦਈ ਦੁਹਾਈ । ਸੁਨਿ ਬਹੁਤੀ ਤਬਿ
 ਮਾਰ ਕਰਾਈ ॥ ੬ ॥ ਜਿਤਿਕ ਚਮ੍ਹੂ ਗੁਰ ਕੇ ਸੰਗ ਰਹੈ । ਮਮ ਸਮ ਅਪਰ
 ਨ ਬਲ ਮੈਂ ਅਹੈ' । ਸੁਨਤਿ ਕੁਤਬਖਾਂ ਕਹਤਿ ਬਨਾਇ । 'ਇਸ ਕੋ ਨਾਮ
 ਰਹਜੋ ਬਿਦਤਾਇ ॥ ੭ ॥ ਰਣ ਮਹਿ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਮ ਕਰੇ ਬਡੇਰੋਖਜਗ ਖਤੰਗਨ

‘ਖਤਰੇ ਵਿੱਚ ਹੋਕੇ [ਪੰ., ਜੋਏਂ=ਬੜੇ ਫਸਟ ਯਾ ਵਿਪਤਾ ਦੇ ਦੌਰ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ, ਖਤਰਾ]’

ਹਤੇ ਘਨੇਰੇ। ਅਬਿ ਹਜ਼ੂਰ ! ਇਸ ਡੀਲ ਨਿਹਾਰਹੁ। ਅਪਰ ਮਨਿੰਦ ਨ
 ਕੋਇ ਬਿਚਾਰਹੁ ॥ ੮ ॥ ਆਯੁਧ ਬਿੰਦਾ ਜਾਨਤਿ ਸਾਰੀ। ਨਿਜ ਬਚਾਇ
 ਦੇ ਰਿਪੁਨਿ ਪ੍ਰਹਾਰੀ। ਨਰ ਉਠਾਇ ਪਟਕੈ ਛਿਤ ਮਾਂਹੀ। ਇਹ ਕਿਮ
 ਅਰਨ ਦੇਹਿ ਬਲ ਬਾਂਹੀ ॥ ੯ ॥ ਰਣ ਬਾਤਨਿ ਤੇ ਹਜ਼ਰਤ ਫਰਜ਼ੋਬਹੁਰ
 ਬੁਝਿਬੋ ਹਸ ਕੈ ਕਰਜੋ 'ਕਹਾਂ ਕਹਾਂ ਕਹੁ ਜੀਗ ਪਰੇ ਹੈਂ ?' ਕਿਮ ਗੁਰ ਦਿਸ਼ਾ
 ਪ੍ਰਹਾਰ ਕਰੇ ਹੈਂ ? ॥ ੧੦ ॥ ਤਬਿ ਪੈਂਦੇ ਕਹਿ ਸਕਲ ਸੁਨਾਏ 'ਮੁਗਲਸਖਾਂ
 ਸੈਨਾ ਯੁਤਿ ਘਾਏ। ਗੁਰਪੁਰਿ ਮਹਿ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਉਦਾਰੇ। ਤਹਿ ਮੈਂ ਜੀਤ
 ਲੀਨਿ ਗਨ ਮਾਰੇ ॥ ੧੧ ॥ ਪੁਨਹਿ ਰੁਹੇਲਾ ਗ੍ਰਾਮ ਮਝਾਰਾ। ਲੇ ਵਲ
 ਅਬਦੁਲਖਾਨ ਸਿਧਾਰਾ। ਤਹਾਂ ਜੁਧ ਐਸੇ ਕੁਛ ਭਯੋਹਟਿ ਜੀਵਤਿ ਕੋ ਗ੍ਰਿਹ
 ਨਹਿ ਗਯੋ ॥ ੧੨ ॥ ਤਹਿ ਪੁਰਸ਼ਾਰਥ ਕੀਨ ਘਨੇਰਾ*। ਫਤੇ ਲਈ ਜਸੁ
 ਪਸਰਜੋ ਮੇਰਾ। ਪੁਨ ਰਾਵਰ ਕੇ ਤੁਰੰਗ ਚੁਰਾਏ। ਲਲਾਬੇਗ ਜੁਤਿ ਕੰਬਰ
 ਧਾਏ ॥ ੧੩ ॥ ਤਹਿ ਮੈਂ ਕਰੀ ਲਬੇਰ ਪਬੇਰਾ*। ਕਾਟਜੋ ਰਾਵਰਿ ਕਟਕ
 ਬਡੇਰਾ। ਫਤੇ ਲਈ ਇਮ ਤੀਨਹੁ ਬਾਰੀ। ਹਰਿਗੁਵਿੰਦ ਅਬਿ ਚਿੰਤ
 ਬਿਸਾਰੀ ॥ ੧੪ ॥ ਕਰਿ ਮੇਰੇ ਤ੍ਰਿਸਕਾਰ ਨਿਕਾਰਾ। ਦਰਬ ਚਾਕਰੀ ਜਾਨਿ
 ਉਦਾਰਾ*। ਚਾਕਰ ਹੁਤੋ, ਅਦਬ ਮੈਂ ਰਾਖਾ। ਨਹਿ ਸਨਮੁਖ ਕੁਛ ਉਤਰ
 ਭਾਖਾ ॥ ੧੫ ॥ ਨਤੁ ਗੁਰ ਹੁਤੋ ਅੰਗ ਮਮ ਐਸੇ। ਤੋਰਤਿ ਗੀਵ ਕਾਕਰੀ
 ਜੇਸੇ*। ਦੇਤਿ ਬਗਾਇ ਨ ਲਾਵਤਿ ਬਾਰੀ। ਗਿਰਤਿ ਸੀਸ ਜਿਮ ਫਲ ਟੁਟਿ
 ਡਾਰੀ* ॥ ੧੬ ॥ ਕਜਾ ਬਲ ਗੁਰ ਕੋ ਮੋਰਿ ਅਗਾਰੀ। ਜਿਸ ਕੋ ਲੋਕ ਕਹੈਂ
 ਭੁਜ ਭਾਰੀ। ਅਬਿ ਆਵਨ ਕੋ ਹੇਤੁ ਬਤਾਵੈਂ। ਤੁਮ ਸਹਾਇ ਤੇ ਬਦਲਾ
 ਪਾਵੈਂ ॥ ੧੭ ॥ ਇਕ ਤੁਰੰਗ ਰਾਵਰ ਕੋ ਮਰਜੋ। ਦੂਸਰ ਅਹੈ ਤਿਨਹੁ
 ਢਿਗ ਖਰਜੋ। ਹਯ ਸਮੇਤ ਗੁਰ ਕੋ ਗਹਿ ਲਜਾਵੈਂ। ਪੀਛੈ ਰਹਨਿ ਜੀਵਕਾ
 ਪਾਵੈਂ* ॥ ੧੮ ॥ ਅਬਿ ਮੁਝ ਕੋ ਦਿਹੁ ਲਸਕਰ ਸੰਗ। ਕਰੋਂ ਜਾਇ ਮੈਂ ਦੀਰਘ
 ਜੇਗ। ਗੁਰ ਕੇ ਗਰ ਦੁਪਟਾ ਗਹਿ ਪਾਵੈਂ। ਐਚਿ ਆਪਕੇ ਨਿਕਟਿ
 ਲਿਆਵੈਂ ॥ ੧੯ ॥ ਪੈਂਦਖਾਨ ਤਬਿ ਨਾਮ ਕਹਾਉ। ਨਤੁਰ ਆਇ ਮੈਂ ਮੁਖਨ
 ਦਿਖਾਉ*। ਸੁਨਿ ਬਹਾਦਰੀ ਕੇ ਬਚ ਸ਼ਾਹੁ। ਮਹਾਂ ਅਨੰਦਤਿ ਹੈ ਮਨ ਮਾਂਹੁ

*ਕਵੇਂ ਅਜਨ ਵੇਦਾ ਹੈ ਬਾਹਾਂ ਦੇ ਬਲ ਨਾਲ। *ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ। *ਬਹੁਤੀ। *ਖਯੋ ਵਾਂਗੂ।
 *ਭਾਲੋਂ ਵੱਟਕੇ ਫਲ। *ਪਿੱਛੇ (ਆਪ ਪਾਸ) ਰਹਿਕੇ ਵੇਜੀ ਪਾਵਾਂਗਾ।

*ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੁਹਾਂ ਜੰਗਾਂ ਵਿਚ ਪਾਂਚੇ ਖਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਬੁਠ ਏਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।

॥ ੨੦ ॥ ‘ਅਪਨੀ ਸਿਫਤ ਜਥਾ ਤੈਂ ਬਰਨੀ। ਅਬਹਿ ਲਾਯਕੀ ਸਚਇਹ
 ਕਰਨੀ। ਡੀਲ ਬਿਲੰਦ ਬਲੀ ਬਡ ਬਾਹੂ। ਤਿਮ ਦਿਖੀਯਤਿ ਮਨ ਕੋ
 ਉਤਸਾਹੁ ॥ ੨੧ ॥ ਮਨ ਭਾਵਤਿ ਲਸਕਰ ਸਮੁਦਾਇ। ਹਮ ਦੇ ਹੈਂ ਤੁਵ
 ਸੰਗ ਚਵਾਇ। ਚਮ੍ਹੁ ਚਮ੍ਹੁ ਸੋਂ ਮਿਲਿ ਕੈ ਲਰੈ। ਤੁਮ ਪਹੁੰਚਹੁ ਜਹਿ ਗੁਰ
 ਬਿਰ ਅਰੈ ॥ ੨੨ ॥ ਅਪਰ ਸੁਭਟ ਗੁਰ ਕੇ ਬਲਵੰਤੇ। ਤੁਝ ਢਿਗ ਪਹੁੰਚਿ
 ਨ ਦੇਹਿ ਕਦੰਤੇ^੧। ਤੇਰੇ ਅਰੁ ਗੁਰ ਕੋ ਰਣ ਦੰਦ। ਜੁਟਹੁ ਜੋਰ ਕਰਿ ਬਾਹੁ
 ਬਿਲੰਦ ॥ ੨੩ ॥ ਜੇ ਬਲ ਕਰਿ ਗੁਰ ਕੋ ਗਹਿ ਲਜਾਵੈਂ। ਮਨਸਬ ਮਨ
 ਸਭਿ ਬਾਂਛਤਿ^੨ ਪਾਵੈਂ। ਹਯ ਦਿਲਬਾਗ ਸੰਗ ਲੈ ਆਉ। ਬਿਨਾਂ ਬਿਲੰਬ
 ਲੇਹੁ ਸਿਰੁਪਾਉ’ ॥ ੨੪ ॥ ਪੈਂਦੇ ਕਹਜੋ ‘ਹਜ਼ੂਰ ਅਗਾਰੀ। ਕਰਿ ਹੰਕਾਰ,
 ਨ ਕੂਰ ਉਚਾਰੀ। ਬਾਲ ਅਵਸਥਾ ਤੇ ਮੈਂ ਸੰਗਾਲਖੋਂ ਡੀਲ ਬਲ ਜੇਤਿਕ
 ਅੰਗ ॥ ੨੫ ॥ ਹੇਤੁ ਜੀਵਕਾ ਰਹੇ ਬਧਾਵਤਿ^੩। ਮੈਂ ਦਬਿ ਜਾਤਿ ਜਿ ਓਜ
 ਲਗਾਵਤਿ^੪। ਰਾਵਰ ਹਾਥ ਧਰਹੁ ਸਿਰ ਮੇਰੇ। ਅਬਿ ਲਜਾਵੈਂ ਗਹਿ ਗੁਰੂ
 ਅਗੋਰੇ’ ॥ ੨੬ ॥ ਇਮ ਸੁਨਿ ਸ਼ਾਹੁਦਈ ਕਰਸ਼ਾਰਤਾ ‘ਤੂਸ਼ਨਿਰਹੁ’ ਸਮੁਝਾਇ
 ਬਿਚਾਰਤ^੫। ਬਿਰ ਉਮਰਾਵ ਹੁਤੇ ਸਮੁਦਾਈ। ਸਭਾ ਬਿਖੈ ਸਭਿਹੁਨਿ
 ਸੁਨਾਈ ॥ ੨੭ ॥ ‘ਨਗਨ ਤੇਗ ਅਰੁ ਪਾਨਨ ਬੀਰ। ਧਰਹੁ ਆਨਿ ਕਰਿ
 ਬਿਚ, ਬਡ ਬੀਰ। ਜੋ ਉਤਸਾਹ ਜੰਗ ਕੋ ਧਰੈ। ਹਰਿਗੁਵੰਦ ਪਰ ਚਵਿਬੋ
 ਕਰੈ ॥ ੨੮ ॥ ਪੈਂਦਖਾਨ ਕੇ ਸੰਗ ਸਿਧਾਰੈ। ਕਰਿ ਬਹਾਦੁਰੀ ਅਰਿ ਕੋ
 ਮਾਰੈ। ਤੀਨ ਬਾਰ ਕਰਿ ਰਾਰ ਉਦਾਰ। ਜੋ ਉਮਰਾਵ ਚਢਜੋ ਸੋ ਮਾਰਾ ॥
 ੨੯ ॥ ਇਸ ਪਠਾਨ ਕੇ ਬਲ ਕਰਿ ਜੀਤਾ। ਅਬਿ ਕੇ ਗਹਿ ਲੀਜੈ ਦੇ ਭੀਤਾ’।
 ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਭਿ ਸਭਾ ਮਝਾਰਾ। ਤੀਨ ਬਾਰ ਜਬਿ ਸ਼ਾਹੁ ਉਚਾਰਾ ॥
 ੩੦ ॥ ਮੁਗਲਸਖਾਨ ਭ੍ਰਾਤ ਇਕ ਅਹੈ। ਕਾਲੇਖਾਨ ਨਾਮ ਜਗ ਕਹੈ।
 ਸੂਬਾ ਪੁਰਿ ਪਿਸ਼ੌਰ ਕੋ ਭਾਰਾ। ਸੈਨਾ ਸੰਗ ਪਚਾਸ ਹਜ਼ਾਰਾ ॥ ੩੧ ॥ ਤਿਨ
 ਸੁਨਿ ਕੈ ਉਰ ਬਿਖੈ ਬਿਚਾਰਾ। ਭ੍ਰਾਤ ਮਰੇ ਕੋ ਬੈਰ ਸੰਭਾਰਾ।—ਤਿਸ ਕੋ
 ਪਲਟਾ ਮੈਂ ਨਹਿ ਲੀਨੋ। ਖਾਨ ਬਿੰਦ ਸਭਿ ਭਾਖਹਿ ਹੀਨੋ ॥ ੩੨ ॥ ਅਬਿ

^੧ਕਦੇ ਪਹੁੰਚਣ ਨਹੀਂ ਦੇਣਗੇ (ਸਾਫ਼ ਸੂਰਮੇ) ਤੇਰੇ ਨੇੜੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੂੰ। ^੨ਅਨੁਦਾ ਤੇ
 ਮਨ ਦੀ ਮੁਰਾਦ ਸਭਿ (ਕੁਛ) ਪਾ ਲਵੇਂਗਾ। ^੩ਵਧਾਵਦਾ ਰਹਿਆ (ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਦੋਸਲਾ)।
^੪ਜਦੋਂ (ਗੁਰੂ ਜੀ) ਬਲ ਲਗਾਵਦੇ ਮੈਂ (ਜਾਣਕੇ) ਦਬ ਜਾਂਦਾ ਸਾਂ। ^੫ਹੁਣੇ ਹੀ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਫੜ
 ਅਗੇ ਲਾਕੇ ਲੈ ਆਉਂਦਾ ਹਾਂ। (ਅ) (ਆਪਣੇ) ਅਰੇ ਲੈ ਆਉਂਦਾ ਹਾਂ। ^੬ਦੋਬ ਨਾਲ ਇਸ਼ਾਰਾ
 ਦਿਤਾ (ਜਿਸਦਾ ਭਾਵ ਸੀ ਹੁਣ) ਦੁਪ ਰਹੁ (ਇਸ ਨਾਲ) ਮਾਨੋਂ ਪੈਂਦੇ ਨੂੰ (ਇਹ) ਸਮਝਾਇਆ
 ਕਿ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕੁਛ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਅਵਕਾਸ ਭਲੇ ਮੁਝ ਪਾਵੈ । ਗਹੈ ਗੁਰੂ ਕੋ, ਸ਼ਾਹੁ ਪਠਾਵੈ । ਇਕ ਤੋ
ਹਜ਼ਰਤ ਕਾਰਜ ਅਹੈ । ਦੁਤੀਏ ਜਸੁ ਮੇਰੇ ਜਗ ਰਹੈ ॥ ੩੩ ॥ ਤ੍ਰਿਤੀਏ
ਪਲਟਾ ਮੁਗਲਸਖਾਨ । ਇਮ ਮੇਰੇ ਹੁਇ ਕਾਜ ਮਹਾਨ—। ਉਠਿ ਕਰ
ਜੋਰਤਿ ਬੋਲੈ ਸੋਇ 'ਹਜ਼ਰਤ ਹੁਕਮ ਮੋਹਿ ਕਉ ਹੋਇ' ॥ ੩੪ ॥ ਸੈਨਾ ਸਕਲ
ਜੰਗ ਕਰਿ ਘੋਹੈ । ਹਰਿਗੁਬਿੰਦ ਜੀਵਤਿ ਗਹਿ ਲੈਹੈ । ਨਿਕਟਿ ਆਪ ਕੇ ਜਦ
ਹਮ ਲਜਾਵੈ । ਭਾਤ ਮਰੇ ਕੀ ਕਰਕ ਮਿਟਾਵੈ ॥ ੩੫ ॥ ਭਰਜੇ ਰਿਦਾ ਰਿਸ ਸ਼ਾਲ
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੀ । ਸੋ ਸਭਿ ਗੁਰ ਪਰ ਕਰਵ ਨਿਕਾਸੀ । ਤਿਸ ਦਿਨ ਸੁਪਤੋਂ ਨੀਂਦ
ਸੁਖਾਰੀ । ਹਰਿਗੁਬਿੰਦ ਗਹਿ ਲੇਹੁ ਕਿ ਮਾਰੀ ॥ ੩੬ ॥ ਸੁਨਤਿ ਸ਼ਾਹੁ ਤਬਿ
ਹਰਖ ਵਧਾਵੈ । 'ਕਾਲੇਖਾਂ ! ਇਮ ਹੀ ਬਨਿਆਵੈ ਪੈਂਦਖਾਨ ਕੇ ਸੰਗ ਸਿਧਾਵਹੁ ।
ਸਜਹੁ ਸੈਨ ਦੰਦਭਿ ਬਜਵਾਵਹੁ' ॥ ੩੭ ॥ ਇਮ ਸੁਨਿ ਕਾਲੇਖਾਂ ਹਰਖਾਯੋ ।
ਕਰਿ ਸਲਾਮ ਕੋ ਸੀਸ ਝੁਕਾਯੋ । ਨਗਨ ਤੇਗ ਬਿਚ ਸਭਾ ਉਠਾਈ । ਪਾਨਨ
ਬੀਰਾ ਲੀਨਿ ਚਬਾਈ ॥ ੩੮ ॥ ਪਿਖਿ ਉਤਸਾਹ ਸ਼ਾਹੁ ਤਿਸਕਾਲਾ । ਸਿਰੋਪਾਉ
ਮੰਗਵਾਇ ਬਿਸਾਲਾ । ਜ਼ਰੀ ਬਸਤ੍ਰ ਸੁੰਦਰ ਮੁਦਧਾਰੇ । ਕਲਗੀ ਜਿਗਾ
ਜਿਨਹੁ ਪਰ ਧਾਰੇ ॥ ੩੯ ॥ ਕੰਕਨ ਕੰਚਨ ਹੀਰਨ ਜਰੇ । ਦ੍ਰੈ ਮੰਗਵਾਇ ਸੁ
ਬਖਸ਼ਨ ਕਰੇ । ਕੰਠਾ ਬਭ ਕੀਮਤ ਮੁਕਤਨ ਕੋ । ਉੱਜਲ ਗੋਲ ਦਿਯੋ
ਪਹਿਰਨ ਕੋ ॥ ੪੦ ॥ ਸਵਾ ਲਾਖ ਕੋ ਖਿਲਤ ਕਹਾਵੈ । ਲੇ ਕਾਲੇਖਾਂ ਉਰ
ਹਰਖਾਵੈ । ਹਜ਼ਰਤ ਹੁਇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਜਬਿ ਦੀਨਾ । ਸਭਿ ਉਮਰਾਵਨਿ ਹੋਰਨ
ਕੀਨਾ ॥ ੪੧ ॥ ਹੁਤੋ ਮੀਤ ਇਕ ਅਬਦੁਲ ਖਾਨ । ਖੋਜਾ ਅਨਵਰ ਨਾਮ ਬਖਾਨਿ ।
ਤਿਨ ਭੀ ਦੇਖਤਿ ਚੌਪ ਬਢਾਈ । ਚਹੀ ਗੁਰੂ ਪਰ ਕਰਨ ਚਢਾਈ ॥ ੪੨ ॥ ਦ੍ਰੈ
ਹਜ਼ਾਰ ਪ੍ਰਤਨਾ^੧ ਕੋ ਮਾਲਿਕ । ਬੈਰ ਸੰਭਾਰਿ ਖਰਜੋ ਤਤਕਾਲਕ । ਜਿਤੇ
ਵਕੀਲ ਸ਼ਾਹ ਕੇ ਜਾਨੈ । ਤਿਨ ਸਭਿ ਕੋ ਸਿਰਮੋਰ ਪਛਾਨੈ ॥ ੪੩ ॥ 'ਹਜ਼ਰਤ !
ਹੁਕਮ ਆਪ ਕੋ ਪਾਉਂ । ਪੈਂਦਖਾਨ ਕੇ ਸੰਗ ਸਿਧਾਉਂ । ਅਬਦੁਲ ਖਾਨ ਮੀਤ
ਮਮ ਮਾਰਾ । ਅਹੈ ਕਰਜ ਸਿਰ ਕਰੋਂ ਉਤਾਰਾ ॥ ੪੪ ॥ ਦਾਵ ਭੇਤ ਬੁਧਿ ਕੇ
ਉਪਜਾਇ । ਕਾਲੇਖਾਂ ਕੋ ਬਨੈਂ ਸਹਾਇ । ਪੰਚ ਹਜ਼ਾਰਨਿ ਕੋ ਸਿਰੁਪਾਇ
ਹਰਖ ਸ਼ਾਹੁ ਕਰਿ ਤਾਂਹਿ ਦਿਵਾਇ ॥ ੪੫ ॥ 'ਜਯੋਂ ਕਯੋਂ ਕਰਿ ਗੁਰਿ ਕੋ
ਗਹਿ ਆਨੈਂ । ਲਰਤਿ ਬਾਹਨੀ ਰਨ ਕਰਿ ਹਾਨੈਂ' । ਸਹਿਤ ਦਮਾਦ ਜੁ
ਪੈਂਦਖਾਨ । ਸਿਰੋਪਾਉ ਤਿਨ ਦੇਵਨ ਠਾਨਿ ॥ ੪੬ ॥ ਦੇ ਸਨਮਾਨ ਬਿਦਾ

^੧ ਕੱਢਾਂਗਾ । ^੨ ਮੋੜੀਆਂ ਦਾ । ^੩ ਸੈਨਾ [ਸਿੰਧ, ਪ੍ਰਿਤਨਾ] ।

ਸਭਿ ਕਰੇ । ਨਿਕਸੇ ਵਹਿਰ ਮੋਦ ਉਰ ਭਰੇ। ਸਭਿ ਅਪਨੇ ਭੈਰੇ ਮਹਿ ਗਏ
‘ਦੁੰਦਭਿ ਬਜਹਿ’ ਹੁਕਮ ਕੇ ਦਾਏ ॥ ੪੭ ॥

ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਵਿਚੋਂ ਆਇਆ ਹੈ।
‘ਉਮਰਾਵਨ ਚੜ੍ਹਾਈ ਪ੍ਰਸੰਗ’ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਦੋਦਸ਼ਮੇ ਅੰਸੁ ॥ ੧੪ ॥

੧੫. [ਲਸ਼ਕਰ ਦੀ ਚੜ੍ਹਾਈ]

ਦੇਹਗਾ ॥ ਕੁਤਬਖਾਨ ਬੈਠਨੇ ਪਿਖਨੇ ਹਜ਼ਰਤ ਅਪਨੇ ਤੀਰ । ‘ਤੂੰ ਭੀ ਕਰਿ
ਪ੍ਰਸਥਾਨ ਕੇ ਸੁਮਤਿਵੇਤ ਬਡ ਬੀਰ ॥੧॥ ਚੌਪਈ॥ ਨਗਰ ਜਲੰਧਰ ਤਾਲਖ
ਭੈਰੇ’ । ਇਹੁ ਲਸ਼ਕਰ ਉਤਸਾਹੁ ਘਨੇਰੇ । ਸਭਿ ਕੀ ਸੁਧ ਲਿਹੁ ਦੇਖਹੁ
ਸੰਗ । ਬਨਹੁ ਸਹਾਇਕ ਪੈਂਦੇ ਸੰਗ ॥ ੨ ॥ ਨਿਕਟਿ ਰਹਨਿ ਤੇ ਤੂੰ ਸਭਿ
ਜਾਨਹਿ । ਗਹਜੇ ਜਾਇ ਗੁਰ ਤਿਮ ਬਿਧਿ ਠਾਨਹਿ । ਅਪਨਿ ਚਮ੍ਹ ਸਭਿ
ਸੰਗ ਰਲਾਵੇ । ਮਿਲਿ ਕਥਿ ਕਾਜ ਕਰੇ ਇਤ ਆਵੇ ॥ ੩ ॥ ਸੁਨਤਿ
ਕੁਤਬਖਾ ਕਹਿ ਕਰ ਬੀਦ । ‘ਨਿਸ਼ਚੈ ਗਹਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ । ਪੈਂਦਖਾਨ
ਜਬਿ ਤੇ ਉਠਿ ਆਵਾ । ਤਬਿ ਕੇ ਮੋਹਿ ਭਰੋਸ ਉਪਾਵਾ ॥੪॥ ਪੁਨ ਲਸ਼ਕਰ
ਅਬਿ ਚਢ੍ਹਨੇ ਬਿਸਾਲਾ । ਕਿਮ ਗੁਰ ਬਚਹਿ ਨਹੀਂ ਇਸ ਕਾਲਾ । ਜਾਇ
ਸੰਗ ਮੈਂ ਦੇਉਂ ਗਹਾਇ । ਸਭਿ ਸੈਨਾ ਕੇ ਸੰਗ ਮਿਲਾਇ’ ॥੫॥ ਸ਼ਾਹੁ ਜਹਾਂ
ਪ੍ਰਸੰਨ ਬਡ ਹੈ ਕੈ । ਬਹੁ ਮੋਲਾ ਸਿਰੁਪਾਉ ਸੁ ਦੇ ਕੈ । ਕੁਤਬਖਾਨ ਕੇ
ਦੀਨਸਿ ਵਿਦਾ । ਹਰਖਤਿ ਵਹਿਰ ਨਿਕਸਿ ਕਰਿ ਤਦਾ ॥ ੬ ॥ ਕਾਲੇਖਾਨ
ਸੰਗ ਸਭਿ ਮਿਲੇ । ਚਢ੍ਹਨਿ ਹੇਤੁ ਕਰਿ ਮਸਲਤ ਭਲੇ । ਪੈਂਦਖਾਨ ਤੇ
ਆਦਿਕ ਕਹੈ । ‘ਲੂਟਹਿ ਗੁਰ’ ਧਨ ਗਨ ਕੋ ਲਹੈ ॥ ੭ ॥ ਸਭਿ ਜਾਨਤਿ
ਮੈਂ ਭੇਦ ਬਤਾਵੇ’ । ਕਰ ਗਹਿ ਕੈ ਗੁਰ ਕਉ ਲੈ ਆਵੇ’ । ਨਿਜ ਨਿਜ ਦਲ
ਦੁੰਦਭਿ ਬਜਵਾਏ । ਸਰਬ ਭਾਂਤਿ ਤਜਾਰੀ ਕਰਿਵਾਏ ॥ ੮ ॥ ਗਨ ਗੁਲਕਾਂ
ਬਾਰੂਦ ਘਨੇਰੀ । ਬਰਤਾਈ ਲਸ਼ਕਰ ਬਹੁਤੇਰੀ । ਹਯ ਹੱਥਜਾਰ ਅਪਰ
ਬਰਤਾਏ । ਧਨ ਦੇ ਕਰਿ ਮਨ ਸਭਿਨਿ ਵਧਾਏ ॥ ੯ ॥ ਨਿਜ ਨਿਜ ਸੈਨ
ਅਸੂਦੀ ਕਰਿ ਕੈ । ਪੰਚਹੁ ਬੀਰ ਚਢੇ ਰਿਸ ਧਰਿ ਕੈ । ਮਿਲਿ ਆਪਸ ਮਹਿ
ਭਏ ਸ਼ਰਾਬੀ । ਬੋਲ ਅਟਪਟੇ ਚਹਤਿ ਖਰਾਬੀ ॥ ੧੦ ॥ ‘ਗੁਰ ਕਜਾ ਵਸਤੁ
ਹਮਾਰੇ ਆਗੇ । ਚਢਹਿ ਇਰਾਨ ਵਲਾਇਤ ਭਾਗੇ’ । ਅਬਿ ਪਹੁੰਚਨਿ ਕੀ
ਬਿਲਮ ਹਮਾਰੀ । ਇਕ ਹਮਲੇ^੧ ਰਿਪੁ ਦੇ ਹੋਂ ਮਾਰੀ’ ॥੧੧॥ ਸੂਬਾ ਕਾਲੇ-

^੧ਵੇ ਅਧੀਨ ਹੈ [ਅਃ, ਤਮੋਲਕ] । ^੨ਲਵਾਂਗੇ । ^੩ਸਾਢੇ ਭੇਤ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ (ਕਿ ਧਨ
ਕਿੰਨ ਹੈ ਉਹ) ਵੱਸਾਂਗਾ । ^੪ਸਾਢੇ ਚੜ੍ਹਿਆਂ ਈਰਾਨ ਵਲੋਂ ਬੀ ਵੱਜ ਜਾਵੇਗੀ । ^੫ਇਕ
ਹਮਲੇ ਵਿਚ ।

ਖਾਨ ਬਿਸਾਲਾ । ਦੁਤਿਯ ਕੁਤਬਖਾਂ ਚਢਿ ਤਿਸ ਕਾਲਾ । ਖੋਜਾ ਅਨਵਰ
 ਭਯੋ ਅਰੁਢਨ । ਪ੍ਰੋਰਤਿ ਕਾਲ ਸਭਿਨਿ ਹੂੰ ਮੁਢਨਿ ॥੧੨॥ ਪੈਂਦੇਖਾਨ, ਖਾਨ
 ਅਸਮਾਨਾ । ਪੰਚਹੁ ਜੋਧਾ ਠਾਨਿ ਗੁਮਾਨਾ । ਪਾਪ ਬਿਖੈ ਰਤਿ ਜੇ ਬਡ
 ਪਾਪੀ । ਬਾਰ ਬਾਰ ਤਬਿ ਹੋਇ ਸੁਰਾਪੀ^੧ ॥ ੧੩ ॥ ਬਾਦਿਤ ਅਨਿਕ ਭਾਂਤਿ
 ਬਜਵਾਏ । ਸਕਲ ਅਰੁਢੇ ਦਲ ਸਮੁਦਾਏ । ਮਨਹੁ ਟੀਡਗਨ^੨ ਗਮਨੇ
 ਐਸੇ । ਹਿਮ ਮਹਿ ਗਰਨ ਜਾਤਿ ਹੈਂ ਜੈਸੇ^੩ ॥੧੪॥ ਮਨਹੁ ਮਕੌਰਨ^੪ ਲਾਗੇ
 ਪੰਖ । ਸਮੁਖ ਬਿਹੰਗਨ ਚਲੇ ਅਸੰਖ^੫ । ਅਪਰ ਭਾਵ ਕਵਿ ਕੇ ਮਨ
 ਮਿਲਜੇ । ਜਨੁ ਸਲਿਤਾਪਤਿ ਉਛਲਤਿ ਚਲਜੇ ॥੧੫॥ ਪਰਤਿ ਕੁਲਾਹਲ
 ਮਾਰਗ ਮਾਂਹੀ । ਉਡੀ ਧੂਲ ਜ਼ਵਿ ਢਾਂਪਜੇ ਤਾਂਹੀ । ਧਰਾ ਹਲਾਵਤਿ ਗਮਨੀ
 ਸੈਨਾ । ਮਾਨਹੁ ਆਪ ਚਲੀ ਜਮ ਐਨਾ^੬ ॥ ੧੬ ॥ ਕੇਤਿਕ ਚਢੇ ਉਤੰਗ
 ਮਤੰਗਨਿ । ਕਿਤਿਕ ਨਚਾਵਤਿ ਚਪਲ ਤੁਰੰਗਨਿ । ਗਜਗਾਹਨ ਬੰਧੇ ਬਡ
 ਬੀਰਗਾਹਿ ਕਮਾਨ ਭਰਿ ਤਰਕਸ਼ ਭੀਰ ॥ ੧੭ ॥ ਕਿਤਿਕ ਤੁਫੰਗਨ ਹਾਥ
 ਉਠਾਵੈ । ਹਯਨਿ ਭਗਾਇ ਨਚਾਇ ਦਿਖਾਵੈ* । ਦੀਰਘ ਭੋਮਰ ਹਾਥ
 ਉਭਾਰੇ । ਬੰਬਲਿਆਲੇ ਖਰ ਅਨਿਯਾਰੇ^੭ ॥ ੧੮ ॥ ਖਰ ਖੰਡੇ ਤੇਗੇ ਦਰ-
 ਮਜਾਨੀ^੮ । ਸੈਫ, ਸਰੋਹੀ, ਸਾਂਗ ਮਹਾਨੀ । ਇਮ ਲਵਪੁਰਿ ਤੇ ਚਢਿ ਕਰਿ
 ਚਾਲੇ । ਸਭਿ ਸਮਾਜ ਹਿਤ ਲਰਨ ਸੰਭਾਲੇ ॥ ੧੯ ॥ ਪੰਦ੍ਰਹ ਕੋਸ ਜਾਇ
 ਕਿਯ ਡੇਰਾ । ਨਿਸ ਬਿੱਸਮ ਕਰਨਿ ਬਲ ਹੋਰਾ ਮੌਜੂਦਾਤ^੯ ਲੀਨਿ ਸਭਿ-
 ਹਿਨਿ ਕੀ । ਨਿਜ ਨਿਜ ਮਿਸਲ ਬਨਾਇ ਭਣਨਿ ਕੀ ॥ ੨੦ ॥ ਸਭਿ ਕੋ
 ਸਾਵਧਾਨ ਕਰਿ ਲੀਨਾ । ਜੋ ਜਿਹ ਚਾਹਤਿ ਸੋ ਤਿਹ ਦੀਨਾ । ਖਾਨ ਪਾਨ
 ਕਰਿ ਕੈ ਤਿਸ ਥਾਨ । ਲਸ਼ਕਰ ਸੁਪਤ ਜਥਾ ਸੁਖ ਠਾਨਿ ॥ ੨੧ ॥ ਬਡੀ
 ਪ੍ਰਾਤਿ ਤੇ ਬਜੇ ਨਗਾਰੇ ਜੋਧਾ ਉਠੇ ਕੀਨਿ ਸਭਿ ਤਜਾਰੇ ਪਾਇ ਹਯਨਿ ਪਰ
 ਨਿਜ ਨਿਜ ਜੀਨ । ਤੁਰਨ ਤਬਹਿ ਅਰੁਢਨ ਕੀਨਿ ॥ ੨੨ ॥ ਬਡ ਮਤੰਗ
 ਪਰ ਪਾਇ ਅੰਬਾਰੀ । ਲਾਗੀ ਜ਼ਰੀ ਸਤਾਰਨ ਸਾਰੀ । ਚਢਿ ਕਾਲੇਖਾਂ
 ਮਾਰਗ ਚਾਲਾ । ਗਮਨਜੋ ਲਸ਼ਕਰ ਸੰਗ ਬਿਸਾਲਾ ॥੨੩॥ ਦੁੰਦਭਿ ਬਜਹਿ

^੧ ਸ਼ਰਾਬੀ । ^੨ ਟਿੱਡੀ ਦਲ । ^੩ ਬਰਫ ਵਿਚ ਗਲਨ ਲਈ ਜਿਵੇਂ ਜਾ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ । ^੪ ਮਕੌੜਿਆਂ
 ਨੂੰ । ^੫ ਪੰਛੀਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਸੰਖਾਂ ਹੀ ਚਲੇ ਹਨ (ਪੰਛੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਾ ਜਾਂਦੇ
 ਹਨ) । ^੬ ਜਮ ਦੇ ਘਰ । ^੭ ਬਲਾਂ ਵਾਲੇ, ਤਿੱਠੇ ਤੇ ਨੌਕਦਾਰ । ^੮ ਮਿਆਲਾਂ ਵਿਚ ।
 (ਅ) ਵਿਚਲੇ ਮੇਲ ਵਿੱਚ । ^੯ ਹਾਜ਼ਰੀ ।

* ਪਾ:—ਦਿਖਾਇ ਚਲਾਵੈ ।

ਸੈਂਕਰੇ ਆਗੇ । ਚਲੇ ਜਾਹਿ ਸੰਘਰ ਅਨੁਰਾਗੇ^੧। ‘ਮਾਰਹਿ, ਗਹਹਿ’ ਕਰਤਿ
 ਬਕਬਾਦਾ । ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਕਾਲੇਖਾਂ ਅਹਿਲਾਦਾ ॥ ੨੪ ॥ ਨਦੀ ਬਿਪਾਸਾ
 ਕੇ ਤਟ ਆਏ । ਜਹਿ ਕਹਿ ਤੇ ਕੇਵਟ ਬੁਲਿਵਾਏ। ਕਰੀ ਸਮੁਹ ਏਕ ਥਲ
 ਤਰਨੀ^੨ । ਤੁਰਨ ਪਾਰ ਸੈਨ ਸਭਿ ਕਰਨੀ ॥ ੨੫ ॥ ਲਗੇ ਉਤਾਰਨਿ ਭਰਿ
 ਭਰਿ ਪੂਰ । ਕਰਤਿ ਸ਼ੀਘ੍ਰਤਾ ਉਤਰੇ ਸੂਰ । ਪੰਚਹੁ ਜੋਧਾ ਲਸ਼ਕਰ ਸਾਰੇ ।
 ਭਏ ਪਾਰ ਨਹਿ ਲਗੀ ਅਵਾਰੇ ॥ ੨੬ ॥ ਕੁਤਬਖਾਨ ਕੋ ਕਰਿ ਕੈ ਆਗੇ ।
 ਚਲੇ ਜਲੰਧਰ ਕੇ ਮਗ ਲਾਗੇ । ਪਹੁੰਚਤਿ ਭਏ ਕਰਜੇ ਸਭਿ ਡੇਰਾ । ਛਾਯਾ
 ਸਹਿਤ ਥਾਨ ਜਹਿ ਹੋਰਾ ॥ ੨੭ ॥ ਤੰਬੂ ਬੰਦ ਲਗੇ ਚਹੁ ਫੇਰੇ । ਮਨਹੁ ਸਮੁੰਦ੍ਰ
 ਪਾਇ ਕਰਿ ਘੇਰੇ । ਦੀਪ ਸਮਾਨ ਨਗਰ ਦਿਸ਼ਟਾਵਤਿ । ਹਯ ਹਿਰੇਖ ਜਹਿ
 ਕਹਾਂ ਉਠਾਵਤਿ ॥ ੨੮ ॥ ਜਥਾ ਜੋਗ ਸੇਵਾ ਸਭਿ ਕੇਰੀ । ਕੁਤਬਖਾਨ ਕਰਿਵਾ-
 ਇ ਘਨੇਰੀ । ਖਾਨ ਪਾਨ ਸਨਮਾਨ ਸਮੇਤਾ । ਬੁਝਿ ਬੁਝਿ ਸਭਿਹਿਨਿ ਕਹੁ
 ਦੇਤਾ ॥ ੨੯ ॥ ਨਿਸ ਬਿੱਸਮ ਕਰਜੇ ਸਭਿ ਕਾਹੂ । ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ ਅਪਨੀ
 ਮਿਸਲਨਿ ਮਾਂਹੂ^੩ । ਭਈ ਪ੍ਰਾਤਿ ਤੁਰਕ ਜੁ ਉਮਰਾਵ । ਚਿਤਵਹਿ ਚਿਤ
 ਮਹਿ ਅਨਿਕ ਉਪਾਵ ॥ ੩੦ ॥ ਭਏ ਏਕ ਥਲ ਮਸਲਤਿ ਕਰਿਬੇ । ਗੀਦੀ
 ਡਰਤਿ, ਲਖਤਿ, ਹੁਇ ਮਰਿਬੇ^੪। ਕੀਨਸਿ ਕਾਲਖਾਨ ਬਖਾਨ । ‘ਕੁਤਬ-
 ਖਾਨ ਸੁਨਿ ਤੂੰ ਮਤਿਵਾਨ ! ॥ ੩੧ ॥ ਆਗੇ ਜੰਗ ਗੁਰੂ ਬਹੁ ਕਰੇ । ਗਨ
 ਉਮਰਾਵ ਸੈਨ ਜੁਤਿ ਮਰੇ । ਸੋ ਬਿਧਿ ਹੋਇ ਨ, ਕਹੈ ਉਪਾਇ । ਨਿਕਟਿ
 ਰਹਹਿ ਤੂੰ ਜਾਨਹਿ ਦਾਇ’ ॥ ੩੨ ॥ ਕਹਤਿ ਕੁਤਬ ‘ਜੋਧਾ ਗੁਰ ਬਲੀ ।
 ਤ੍ਰਾਸ ਨ ਕਰਹਿ ਲਰਹਿ ਬਿਧਿ ਭਲੀ । ਸਭਿ ਲਸ਼ਕਰ ਕੋ ਪਾਵਹੁ ਜੋਰ ।
 ਮਿਲਿ ਕੈ ਸੰਘਰ ਕੀਜਹਿ ਘੋਰ ॥ ੩੩ ॥ ਅਪਰ ਭੇਦ ਮੈਂ ਲਖੈਂ ਨ ਕੋਈ
 ਨਹੀਂ ਮੇਲ ਗੁਰ ਸੋਂ ਕਬਿ ਹੋਈ । ਕਰਾਮਾਤ ਕਾਮਲ ਜੇ ਹੋਇ । ਤੋਂ ਬਸ
 ਚਲਹਿ ਨ ਹਮਰੇ ਕੋਇ’ ॥ ੩੪ ॥ ਪੈਂਦਾ ਕਹੈ ‘ਵਹਿਮ ਕਜਾ ਕੀਜੈ । ਮੈਂ
 ਗੁਰ ਪਕਰੈਂ ਦੇਖਨਿ ਕੀਜੈ । ਕਰਾਮਾਤ ਕਾਮਲ ਜੇ ਕਹਹੁ । ਸਭਿ ਛਿਤ
 ਕੋ ਮਾਲਿਕ ਹੁਇ ਲਹਹੁ’ ॥ ੩੫ ॥ ਕਹਿ ਕਾਲੇਖਾਂ ‘ਨਿਸਚੈ ਅਹੈ । ਤਉ
 ਲਰਨ ਕੋ ਭੇਦ ਜਿ ਲਹੈ । ਤੋਂ ਅਛੇ ਰਿਪੁ ਤੇ ਜੈ ਪਾਵੈ ਗਾਢਲ ਹੋਇ ਹਾਰ
 ਸੋ ਜਾਵੈ ॥ ੩੬ ॥ ਦਾਵ ਘਾਵ ਜੇ ਜਾਨਹਿ ਨਾਂਹੀ । ਤਿਨ ਕੀ ਫਤਹ ਨ ਹੈ
^੧ਏਧ ਦੇ ਚਾਉ ਵਿਚ । ^੨ਹੜੀਆਂ । ^੩ਜਥਿਆਂ ਵਿਚ । ^੪ਗੀਦੀ ਡਰਵੇ ਹਨ ਤੇ ਜਾਣਦੇ ਹਨ
 ਕਿ ਮਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ । ^੫(ਤਾਂ ਇਹ) ਜਾਣ ਲਓ (ਕਿ ਉਹ) ਸਾਰੀ ਧਰਤੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹੁੰਦੇ ।

ਰਣ ਮਾਂਹੀ । ਰਿਪੁ ਕੋ ਬਲ, ਦਲ, ਦੁਰਗ, ਸੁ ਕੋਸ਼ਾਸਖਾ ਸਹਾਇਕ ਜਾਹਿ
ਭਰੋਸ ॥ ੩੭ ॥ ਲਖਿਬੇ ਉਚਿਤ ਅਹੈ ਇਹ ਸਾਰੇ । ਬਹੁਰ ਆਪੁਨੇ
ਹੋਰਿ ਬਿਚਾਰੇ । ਅਧਿਕ ਸੋਤੁ ਮਹਿ ਜਾਨਹਿ ਜੋਇ । ਤਿਹ ਕੋ ਜਤਨ
ਕਰਹਿ ਬੁਧਿਸੋਇ ॥ ੩੮ ॥ ਯਾਂਤੇ ਗਰਬ ਬਾਤ ਕੋ ਤਜਾਗਹੁ । ਕਰੋ ਬਿਚਾਰ
ਨੀਤ ਮਗ ਲਾਗਹੁ । ਅਨਵਰ ਕੋ ਅਬਿ ਭੋਜਨਿ ਕੀਜੈ-ਆਏ ਲਰਨ-
ਭੇਦ ਨਹਿ ਦੀਜਹਿ ॥ ੩੯ ॥ ਪਰਖਹਿ ਗੁਰ ਕੀ ਸਗਰੀ ਬਾਤ । ਦਲ ਬਲ
ਆਇ ਪਾਇ ਹੈ ਘਾਤ । ਇਸ ਆਏ ਤੇ ਪੁਨ ਰਣ ਮੰਡਹਿ ॥ ਖੜਗ ਖਰਨ
ਤੇ ਕਰਿ ਖੰਡ ਖੰਡਹਿ ॥ ੪੦ ॥ ਏਹਗ ॥ ਖੋਜਾ ਅਨਵਰ ਖਾਨ ਸੁਨਿ
ਕੀਨਿ ਸਰਾਹਨਿ ਬਾਤ । 'ਇਮ ਹੀ ਆਛੀ ਕਰਨਿ ਹੈ ਜਾਨਿ ਲੀਜੀਐ
ਘਾਤਿ' ॥ ੪੧ ॥ ਅਸ ਮਸਲਤ ਨਿਸ਼ਚੈ ਕਰੀ ਕਾਲੇ ਖਾਂ ਉਮਰਾਵ । ਭਯੋ
ਤਜਾਰ ਤਬਿ ਚਲਨ ਕੋ ਅਨਵਰ ਜਾਕੋ ਨਾਵ ॥ ੪੨ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ
ਉੱਚੇ ਅਸਟਮ ਰਾਸੇ 'ਭਸ਼ਕਰ ਚਰਨ' ਪੰਜਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਮੰਦਰਾਸੇ ਅੰਸੂ ॥ ੧੫ ॥

੧੬. [ਅਨੰਤ ਦਾ ਸ਼ਾਪ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਨੇ ਬਖਸ਼ਵਾਇਆ । ਤਸਵੀਰ ਚਿੱਤ੍ਰੀ । ਖੋਜਾ ਅਨਵਰ] ।
ਏਹਗ ॥ ਸ਼ਾਹੁ ਸਹਿਤ ਇਮ ਪੈਂਦ ਕੋ ਭਾਖਯੋ ਸਕਲ ਪ੍ਰਸੰਗ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ
ਗੋਵਿੰਦ ਚੰਦ ਕੋ ਸੁਨਹੁ ਪ੍ਰੇਮ ਕੇ ਸੰਗ ॥ ੧ ॥ ਸ੍ਰੈਯਾ ਵੰਦ ॥ ਲਾਇ ਬਿਸਾਲ
ਸੁਧਰਮਾ ਕੇ ਸਮਦਿਪਤਿ ਸਭਾ ਗੁਰ ਇੰਦ੍ਰ ਮਨੀਂਦਾ ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਤੇ ਸੰਗਤਿ
ਨਿਤ ਆਵਹਿ ਦਰਸਹਿ ਪੂਜਹਿ ਪਦ ਅਰਬੰਦ । ਸੁਰ ਸਮ ਸਿਖ ਕੀ ਭੀਰ
ਨਿਕਟਿ ਬਹੁ ਅਰਪ ਅਨੇਕ ਅਕੋਰਨਿ ਬੰਦ । ਮਨੋ ਕਾਮਨਾ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੈ ਕੇ
ਜਸੁ ਉਚਰਹਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ॥ ੨ ॥ ਸੁਭਤਿ ਸਿੰਘਾਸਨ ਮਨਹੁ ਬਿਸ਼ਨ
ਪ੍ਰਭੁ ਚਹੈ ਸੁ ਕਰੈ ਬਿਲੰਬ ਨ ਕੋਇਤਉ ਮਾਨਵੀ ਲੀਲਾ ਧਾਰੈ ਰਾਮਚੰਦ
ਕੇ ਸਮਸਰ ਸੋਇ* । ਬਾਰ ਬਾਰ ਪ੍ਰਿਯ ਰਣ ਕੋ ਠਾਨਹਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਚੰਦ
ਉਪਮਾ ਤਬਿ ਹੋਇ* । ਕਰਹਿ ਭੋਗ ਮਹਿ ਜੋਗ ਅਨੰਦਤਿ ਰੋਗ ਸੋਗ

*ਵੇਰੀ ਦਾ ਬਲ, ਫੌਜ, ਕਿਲਾ ਖਜ਼ਾਨੇ ਮਿੱਤ੍ਰ ਤੇ ਮਦਦਕਾਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਹੋਵੇ, ਜਾਣਨੇ
ਚਾਹੀਏ ਹਨ ਸਾਰੇ । *ਵੇਰੀ ਪਾਸ ਜੋ (ਕਿਲ੍ਹਾ, ਸੈਨਾ ਅਦਿ ਭੀਜ਼) ਬਹੁਤ ਜਾਣੇ । *ਤਿਸ
ਦਾ ਜਤਨ ਕਰੇ ਸੋ ਟੁਧੀਵਾਨ ਹੈ । *ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਭੇਤ ਨਾ ਦੇਵੋ ਕਿ ਅਸੀਂ ਲੜਨ ਆਏ
ਹਾਂ । *ਫਿਰ ਜੁਧ ਕਰਾਂਗੇ । *ਤਿੱਖੀਆਂ ਤਲਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਟੋਟੇ ਟੋਟੇ ਕਰ ਦਿਆਂਗੇ । *ਦੇਵ
ਸਭਾ । *ਗ੍ਰਿਹਸਥ ।

*ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਜੀ ਨੇ ਛੇਵੇਂ ਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ
ਅਵਤਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਦੱਸਿਆ ਹੈ, ਕਵਿ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਬੀ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਪੁਰਸ਼ੋਰਮਾ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਤੇ
ਪਰਾਵਰਾਂ ਦੇ ਨਾਭ ਕਿਹਾ ਹੈ । ਵੇਖੋ ਨਾ: ਪ੍ਰਾ: ਪ੍ਰਥਮ ਅਧਯਾਯ ੧ ਅੰਕ ੪ । ਇਥੇ ਕੇਵਲ ਲੀਲਾ
ਮਾਝ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ।

ਸਿੱਖਨ ਕੇ ਖੋਇ॥੩॥ ਜਿਸ ਪਰ ਕਰਰਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਪ੍ਰਭੁ ਅਪਨੀ ਦੇਂ ਸਿਮਰਨ
ਸਤਿਨਾਮ ਕਿ ਗਜਾਨ । ਠਾਂਢੀ ਰਹੈ ਅਠਾਰਹਿ ਸਿੱਧਾਂ ਆਇਸੁ ਮਾਨਹਿ
ਜੋਰਤਿ ਪਾਨਾਸ਼ਕਤਿ ਬਿਸਾਲ ਪਾਇ ਸੰਭਿ ਬਿਧਿ ਕੀ ਨਹਿ ਨ ਜਨਾਵਹਿ,
ਅਪਰ ਸਮਾਨ । ਐਸੇ ਸਿੱਖ ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਗੁਰ ਕੇ ਦਿਵਸ ਪੁਰਬ^੧ ਕੇ ਦਰਸਹਿ
ਆਨਿ॥੪॥ ਕੁੱਕੇ ਨਾਮ ਹੁਤੋ ਸਿੱਖ ਗੁਰ ਕੇ ਪਠਨ ਸ੍ਰਵਨ ਮਹਿ ਪ੍ਰੇਮ
ਮਹਾਨਾਤਿਹ ਸੁਤ ਨਾਮ ਅਨੰਤਾ ਜਾਨਹੁ ਗੁਰਮੇਵਾ ਮਹਿ ਰਹਿ ਸਵਧਾਨਾ
ਸੁਪਕਾਰ ਕਹਿ^੨ 'ਦੇਗਥਾਨ ਵਿਗ ਗਹਿ ਗੁਲੇਲ ਹਤਿ ਬਾਇਸ ਤਾਨਿ'^੩ ।
ਨਿਕਟਿ ਨ ਹੋਨ ਦੇਹੁ, ਗਨ ਆਵਤਿ^੪, ਇਸੀ ਕਾਜ ਪਰ ਰਹੁ, ਸਿੱਖ
ਮਾਨਿ^੫ ॥ ੫॥ ਗੁੰਧ ਚੂਨ^੬ ਪਿਖਿ ਬਾਇਸੁ ਆਯੋ, ਗਹਿ ਗੁਲੇਲ ਤਿਹ ਦਯੋ
ਛਰਾਇਪੁਨ ਆਵਤਿ, ਹਟਕਾਵਤਿ ਪੁਨ ਪੁਨ, ਜਬਿ ਚਤ ਲਖਜੋ-ਨਹੀਂ
ਇਹੁ ਜਾਇ-ਤਾਨ ਗੁਲੇਲਾ ਫਰ ਮਹਿ ਮਾਰਜੋ^੭ ਲੰਗਰਾ ਭਯੋ ਕਾਗ ਦੁਖ
ਪਾਇਭੋਜਨ ਕਰਨਿ ਗੁਰੁ ਤਬਿ ਪਹੁੰਚੇ ਮਨ ਭਾਵਤਿ ਅਚਿ ਕੈ ਤ੍ਰਿਪਤਾ-
ਇ ॥ ੬॥ ਗਨ ਕਾਗਨਿ ਕੋ ਟੁਕਰਾ ਪਾਏ ਤਤਛਿਨ ਮਿਲੇ ਖਾਇ ਸਮੁ-
ਦਾਇਤਿਨ ਮਹਿ ਲੰਗਰਾ ਦੁਖ ਤੇ ਬਿਚਰਤਿ, ਪਿਖਿ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਇਮ ਸੁਪ
ਅਲਾਇ । 'ਜਾਇ ਰਸਾਤਲ'^੮, ਕਿਨ ਇਹ ਮਾਰਜੋ^੯ ਤਬਿ ਬਾਇਸੁ ਕੀ ਪੀਰ
ਨਸਾਇਸੁਨਤਿ ਅਨੰਤਾ ਚਿੰਤਾ ਅਨੰਤਾ^{੧੦} ਜਾਇ ਪਿਤਾ ਸੋਂ ਕਹੀਂ ਸੁਨਾਇ
॥ ੭॥ ਸੁਤ ਪਿਤ ਜੁਗ ਮਨ ਮਹਿ ਬਿਸਮਾਏ ਚਿੰਤਾ ਦੁਖਤਿ ਸ਼ੋਕ ਤੇ
ਦੀਨਿ। ਦੁਰਬਲ ਭਯੋ ਅਨੰਤਾ ਅਤਿ ਸ਼ੈ, ਕੁੱਕੇ ਦੇਖਿਦੇਖਿ ਨਿਤ ਛੀਨ^{੧੧} ।
ਬਿਨੈ ਕਰੀ ਬਹੁ ਸਿੱਖਨਿ ਆਰੈ 'ਬਖਸ਼ਾਵਹੁ ਮਮ ਸੁਤ ਸੁਖ ਹੀਨ'^{੧੨} ਤਿਨਹੁ
ਕਹਜੇ 'ਬਿਧੀਏ ਵਿਗ ਗਮਨਹੁ, ਉਪਕਾਰੀ, ਗੁਰ ਨਿਕਟਿ ਪ੍ਰਬੀਨ'^{੧੩} ॥ ੮॥
ਸੁਨਤਿ ਜਾਇ ਤਿਸ ਕੇ ਪਗ ਪਕਰੇ ਭਾਖਜੇ ਸਕਲ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੁਨਾਇ ।
'ਗੁਰ ਬਚ ਕਹਜੇ ਰਸਾਤਲ ਜਾਵਹਿ, ਇਹ ਬਖਸ਼ਾਵਹੁ ਜਤਨ ਉਪਾਇ ।
ਸ਼ਰਨ ਪਰੇ ਨਹਿ ਅਪਰ ਸਹਾਇਕ ਤੁਮ ਬਿਨ ਹਮ ਕੋ ਬਾਇਨ ਕਾਇ'^{੧੪} ।
ਬਿਨੈ ਸੁਨੀ ਕਰੁਨਾ ਕਰਿ ਬਿਧੀਏ ਕਹਜੇ ਕਿ 'ਚਿੰਤਾ ਦੇਹੁ ਗਵਾਇ ॥ ੯॥

^੧ ਮਾਸਆ ਆਇਕ । ^੨ ਰਸਾਤਲ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੋਇਆ ਸੀ । ^੩ ਕਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ । ^੪ ਬਹੁਤੇ
(ਕਾਂ) ਆਂਢ ਹਨ । ^੫ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਨਕੇ । ^੬ ਗੰਨਿਆਂ ਹੋਇਆ ਆਟਾ । ^੭ ਖਿਚਕੇ (ਕਮਲ)
ਗੁਲੇਲਾ (ਕਾਂ ਦੇ) ਬਾਝੂ ਵਿਚ (ਜਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਕਰਕੇ) ਮਾਰਿਆ । [ਹਿੰ ਫਰ=ਸਾਹਮਣੇ । ਫਾ,
ਫਰ=ਖੰਡ, ਖੰਡ ਵਾਲਾ ਬਾਝੂ] । ^੮ ਠਰਜਾਂ ਨੂੰ । ^੯ ਫੁਟਕੇ ਅਨੰਤਾ ਬਹੁਤਾ ਹੀ ਚਿੰਤਾਵਾਨ
ਨੂੰ ਕੇ । ^{੧੦} ਲਿੱਸਾ (ਜਾਂ ਉਦਾ-) ਹੁੰਦਾ ਜਾਵੇ ।

ਜਨੋਂ ਕਜੋਂ ਮੈਂ ਬਖਸ਼ਾਵਨ ਕਰਿ ਹੋਂ ਸਮਾਂ ਕਹਨਿ ਕੋ ਜਬਿ ਬਨ ਜਾਇ' ।
 ਇਮ ਕਹਿ ਗੁਰ ਸਮੀਪ ਤਬਿ ਗਮਨਜੋ ਸੁਤ ਪਿਤ ਸੁਨਤਿ ਰਹੇ ਹਰਖਾਇ ।
 ਸਤਿਗੁਰ ਚਢੇ ਅਖੇਰ ਕਰਨਿ ਕੋ ਚਲਜੋ ਸੰਗ ਹਯ ਜੀਨ ਪਵਾਇ* ।
 ਬਹਿਰੀ, ਬਾਜ, ਕੁਹੀ, ਬਹੁ ਸ਼ਿਕਰੇ, ਚੀਤੇ ਬਲੀ, ਸ੍ਰਾਨ ਸਮੁਦਾਇ ॥੧੦॥
 ਬਨ ਬਿਚਰਤਿ ਬਨ ਜੀਵਨ ਘਾਵਤਿ ਕਰੇ ਮੁਕਤਿ ਜੇ ਨਿਜ ਕਰ ਘਾਇ ।
 ਹਟਿ ਕਰਿ ਟਿਕੇ ਆਨ ਕਰਿ ਸਤਿਗੁਰ ਛੋਟੇ ਮੀਰ ਗ੍ਰਾਮ ਨਿਕਟਾਇ ।
 ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਅਵਕਾਸ ਬਿਲੋਕਜੋ ਸਿਖ ਸੁਤ ਕੀ' ਸਭਿ ਗਾਥ ਸੁਨਾਇ' ਦੇਹੁ
 ਰਸਾਤਲ ਮੋਹਿ ਪ੍ਰਭੂ ! ਅਬਿ ਸਿਸ ਅਪਰਾਧ ਛਿਮਹੁ ਸੁਖਦਾਇ' ॥੧੧॥
 ਕਹਜੋ ਗੁਰੂ 'ਸਿਸ ਕੋ ਨ ਰਸਾਤਲ, ਤੂੰ ਮਮ ਪਿਯ ਹੋਂ ਅਨੰਦ ਬਿਸਾਲ ।
 ਛੋਟਾਮੀਰ ਰਸਾਤਲ ਪਹੁੰਚੈ ਜਹਾਂ ਬਸਾਹੈ ਨਰ ਕੁਟਿਲ ਕੁਚਾਲ†' । ਇਮ
 ਕਹਿ ਸਿਖ ਸੁਤ ਬਖਸ਼ਨ ਕੀਨਸਿ ਭਯੋ ਗ੍ਰਾਮ ਕੋ ਸ਼੍ਰਾਪ ਕੁਚਾਲ । ਚਢਿ
 ਆਏ ਕਰਤਾਰਪੁਰੇ ਪੁਨਿ ਬੈਠੇ ਸੰਧਯਾ ਸਮੇਂ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ॥੧੨॥ ਬਿਧੀਚੰਦ
 ਸੋਂ ਪਿਤ ਸੁਤ ਦੋਨਹੁ ਆਇ ਬੰਦਨਾ ਪਦ ਪਰ ਕੀਨਿ।ਦਯਾ ਸਿੰਧੁ ਚਰਲਾਂ-
 ਮਿਤ੍ਰ ਦੀਨੋ ਸਿਖ ਸੁਤ ਪਾਨ ਕਰਜੋ ਦੁਖ ਹੀਨ । ਤਨ ਮਨ ਸੰਕਟ
 ਸਕਲ ਨਾਸ ਕਰਿ ਪ੍ਰਥਮ ਸਮਾਨ ਭਯੋ ਪਲੜ ਪੀਨ‡' । ਇਮ ਸਤਿਗੁਰ
 ਕੁਛ ਦਿਵਸ ਬਿਤਾਏ ਸਦਾ ਸਹਾਈ ਸਿੱਖਜਨਿ ਦੀਨ ॥੧੩॥ ਮਾਸ ਅਸਾਫ
 ਪੁਵਿਰਤਜੋ ਜਗ ਮਹਿ ਇਕ ਦਿਨ ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੂ ਚਢੇ ਸ਼ਿਕਾਰ । ਬਰਣ ਸੁਪੈਦ
 ਤੁਰੰਗਮ ਕੋ ਸੁਭ ਜਿਮ ਰਵਿ ਬਾਹਨ‡ ਸੁਭਤਿ ਉਦਾਰ । ਜਾਮਾ ਗਰ
 ਅਭਿਰਾਮ ਝੀਨ ਬਹੁ ਸੂਖਮ ਸੁਤ ਦਿਪਹਿ ਤਨ ਚਾਰੁ । ਸਿਰ ਉਸ਼ਨੀਕ‡
 ਨੀਕ ਬਿਧਿ ਬੰਧਨ ਹੀਰੇ ਸ੍ਰੇਤ ਜਿਗਾ ਦੁਤਿਕਾਰ ॥੧੪॥ ਮੁਕਤਾ ਗੋਲ
 ਮੋਲ ਬਹੁ ਜਿਨ ਕੋ ਉੱਜਲ ਮਾਲਾ ਦਿਪਤਿ ਬਿਸਾਲ । ਬਾਜ਼ ਸੁਪੈਦ
 ਹਾਥ ਪਰ ਬੈਠਜੋ ਮਨਹੁ ਮਾਨਸਰ ਆਇ ਮਰਾਲ‡ । ਚੰਦ, ਕੁੰਦ, ਮਾਨਿੰਦ,

*ਸਿਖ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਦੀ । †ਮਾਸ ਮੋਟਾ ਹੋ ਗਿਆ । ‡ਸੂਰਜ ਦਾ (ਚਿੱਟਾ) ਘੋੜਾ । ‡ਦਸਤਾਰ ।

‡ਮਾਨਸਰੋਵਰ ਤੋਂ ਹੀਸ ਆਇਆ ਹੈ ।

*ਪਾ:-ਉਪਾਇ ।

†ਇਥੇ ਅਨੰਤੋ ਦੀ ਥਾਵੇਂ ਛੋਟੇ ਮੀਰ ਨੂੰ ਅਕਾਰਣ ਰਸਾਤਲ ਜਾਣ ਦਾ ਸ਼੍ਰਾਪ ਨਹੀਂ
 ਹੈ, ਅਜਲੀਅਤ ਦੱਸੀ ਹੈ ਕਿ ਛੋਟੇ ਮੀਰ ਦੇ ਰਸਾਤਲ ਜਾਣ ਦੇ ਸਮਾਨ ਉਸ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ
 ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਵਿਚ ਪਾਪੀ ਤੇ ਕੁਟਿਲ ਲੋਕ ਵਸਦੇ ਹਨ ਜੋ ਰਸਾਤਲ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ
 ਹਨ । ‡ਪਾ:-ਬਲ ।

ਸੁਧਾ ਨਹਿੰ ਸਜਤਿ ਸ੍ਰੋਤਤਾ ਇਸ ਬਿਧਿ ਨਾਲ^੧ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਅੰਗੁ
ਸਿਧਾਵਤਿ ਬਿਧੀਚੰਦ ਗੁਰ ਪਾਛੈ ਚਾਲਿ ॥ ੧੫ ॥ ਬੰਕੇ ਬੀਰ ਬਿੰਦ ਬਲ-
ਵੰਤੇ ਬਾਹੁ ਬਿਸਾਲ ਚਢੇ ਬਾਜ਼ੀਨਿ^੨। ਬਾਨ ਕਮਾਨ ਤੁਢੇਗ ਸੰਭਾਰਤਿ ਪੀਛੇ
ਗਮਹਿੰ ਬੀਰ ਰਸ ਭੀਨ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੋਵਿੰਦ ਬਾਗ ਗਹੀ ਕਰ, ਸੁੰਦਰ
ਸੁਭਤਿ ਤੁਰੰਗਮ ਪੀਨ । ਜਨੁ ਐਰਾਵਤ ਬਤਸ^੩, ਚਪਲ ਅਤਿ, ਚਲਤਿ
ਚਾਲ ਚੋਰਤਿ ਚਿਤ ਚੀਨ ॥ ੧੬ ॥ ਮਨਹੁੰ ਦੁਗਧ ਕੇ ਉਦਧਿ ਮਥਨ ਕਰਿ
ਸਾਰ ਸੇਤਤਾ ਲਈ ਨਿਕਸਿ^੪ । ਕਮਲਾਸਨ ਇਕ ਚਿਤ ਹੁਇ ਸਿਰਜਨੈ
ਅੰਗ ਅੰਗ ਕਰਿ ਕੈ ਨਿਰਜਾਸ । ਮਨਹੁੰ ਕਾਮ ਕਾਰੀਗਰ ਕਰ ਸੇਂ ਆਕ੍ਰਿਤ-
ਕਰੀ^੫, ਰਹੀ ਸੁ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ । ਕਿਧੈਂ ਤੁਰੰਗਮ ਰਚਿ ਕਰਿ ਤਨ ਸਭਿ ਲੇਪਨ
ਕੀਨਿ ਸੁਧਾ ਪੁਨ ਤਾਸ^੬ ॥ ੧੭ ॥ ਅੰਗੁ ਨਾਸਕਾ ਤੀਖਨ ਸੁੰਦਰ ਉਚੀ ਗ੍ਰੀਵ
ਚਲਤਿ ਬਲ ਸੰਗ । ਦੋਨ ਸ਼੍ਰੋਨ ਲਘੁ ਤੀਖਨ ਉਚੈ, ਰੁਚਿਰੁ ਬਿਲੋਚਨ
ਕੁਛਕੁ ਉਤੰਗ । ਕਰਤਿ ਕੁੰਡਲੀ ਅਗਲੇ ਪਾਇਨਿ ਜਥਾ ਜੋਗ ਜਿਸ ਕੇ
ਸਰਬੰਗ । ਸਟਕਾਰੀ ਲਾਂਗੁਲ^੭ ਬਹੁ ਢੇਰਤਿ, ਮਨ ਸੇਂ ਲੀਨ ਹੋਤਿ ਇਕ
ਰੰਗ^੮ ॥ ੧੮ ॥ ਰਹਜੇ ਜਾਮ ਦਿਨ ਗਮਨਤਿ ਇਸ ਬਿਧਿ ਦੋਇ ਸਿੱਖ ਆਏ
ਅਗੁਵਾਇਪਹੁੰਚਿ ਅਗੇਰੇ ਕਰਿ ਪਗ ਬੰਦਨ, ਪਿਖਿ ਸਤਿਗੁਰ ਠਾਢੇ ਤਿਸ
ਥਾਇੰ । ਬੁਝਨ ਕਰੀ ‘ਕਹਾਂ ਤੇ ਤੁਮ ਹੋ ? ਕਜਾ ਤੁਮ ਕਾਜ ਕਰਤਿ ਸਤਿ
ਭਾਇ ? ਕਿਤ ਕੈ ਗਮਨੈ ? ਕਜਾ ਚਿਤ ਇੱਛਾ ?’ ਸੁਨਿ ਦੋਇਨ ਮੁਖ ਬਾਕ
ਅਲਾਇ ॥ ੧੯ ॥ ‘ਕਰਤਿ ਚਿਤੋਰੇ ਕੀ ਕ੍ਰਿਤ ਸੁੰਦਰ ਜਾਤਿ ਹਮਾਰੀ ਲਖਹੁ
ਤਿਖਾਨ । ਰਾਵਰ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹਿਤ ਆਏ, ਦਿਵਸ ਬਹੁਤ ਕੀ ਚਾਹ
ਮਹਾਨ । ਉਚਿਤ ਹਮਾਰੇ ਕ੍ਰਿਤ ਆਪ ਕੀ, ਸੋਪਿ ਕਰਹੈ ਹਮ ਇੱਛਾ
ਠਾਨਿ’ । ਸਤਿਗੁਰ ਦਈ ਨ ਤਬਿ ਕੁਛ ਆਇਸੁ ਬਿਧੀਚੰਦ ਨੇ ਮਨ ਕੀ
ਜਾਨਿ ॥ ੨੦ ॥ ਕਹਤਿ ਭਯੋ ‘ਅਬਿ ਪੋਸ਼ਿਸ਼ ਜੈਸੀ ਬਾਜ਼ੀ ਬਾਜ਼ ਸਮੇਤ ਸੁਹਾਇ।

^੧ਚੰਦ੍ਰਮਾਂ, ਮਰਤਬਾਨ ਦਾ ਵੁੱਲ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ (ਭੀ ਵੁੱਲ) ਨਹੀਂ, ਇਸਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸੁਢੇਈ ਸਜ ਰਹੀ ਹੈ । ^੨ਘੋੜਿਆਂ ਤੇ । ^੩ਐਰਾਵਤ (ਹਾਥੀ) ਦਾ ਬੱਚਾ । ^੪ਮਾਨੋਂ ਵੱਧ ਦਾ ਸਮੁੰਦਰ ਰਿੜਕਕੇ ਉੱਜਲਤਾ ਰੂਪ ਸਾਰ ਕੱਢ ਲਿਆ ਹੈ । ^੫ਤੁਰਤੀ ਮਾਨ ਕੀਤੀ । ^੬ਤਿਸ (ਉਤੇ) ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਲੇਪਨ ਕੀਤਾ ਹੈ । ^੭ਵੇਵੇਂ ਕੰਨ ਛੋਟੇ ਤੇ ਤਿੱਖੇ ਉੱਚੇ ਹਨ । ^੮ਪਲਮਈ ਪੂਛ । ^੯ਇਕ ਵੰਗ ਹੋਕੇ ਮਨ ਨਾਲ ਲੀਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਮਨ ਅਨੁਸਾਰੀ ਰਾਹੰਦਾ ਹੈ ।

*ਸ੍ਰੋਤਤਾ ਦੇ ਰੂਪਕਵੰਨੂਣ ਵਿਚ ਕਵੀ ਜੀ ਨੇ ਕਮਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ ।

ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਸਹਿਤ ਇਹ ਮੂਰਤਿ ਸੁੰਦਰ ਮੋ ਕਹੁ ਲਿਖਿ ਦੀਜਹਿ ਸੁਖ ਪਾਇ ।
 ਕਰਹੁ ਸੁਫਲ ਅਪਨੀ ਸਭਿ ਵਿੰਦਾ ਹਾਥ ਬਿਲੋਚਨ ਕੋ ਸਫਲਾਇ ।
 ਨਖ ਸ਼ਿਖ ਲੈ ਚਿਤ੍ਰਤਿ ਕਰਿ ਆਛੇ ਇਹ ਉਪਕਾਰ ਕਰਹੁ ਮਨ
 ਲਾਇ' ॥ ੨੧ ॥ ਸੁਨਯੋ ਨਕਾਸ਼ ਭਨਯੋ ਜੁਤਿ ਬਿਨਤੀ 'ਸ਼ੇਸ਼ ਗਨੇਸ਼
 ਸਾਰਦਾ ਮਾਇ । ਪਾਰ ਨ ਪਾਇ ਸਕਹਿ ਜਿਨ ਕੇਰਾ ਸੋ ਮਮ ਪਾਸ ਲਿਖੇ
 ਕਿਮ ਜਾਇ । ਨਿਸ਼ਚੇ ਸੁਨੀ ਬਾਤ ਇਕ ਐਸੇ:-ਗੁਰ, ਕੈ ਗੁਰ ਸਿੱਖ ਸਿੰਧੁ
 ਤਰਾਇ । ਕਰਹਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੋ ਮੈਂ ਲਿਖਿ ਸਕਿਹੋਂ, ਅਲਪ ਜੀਵ ਕੇ ਬਨਹਿ
 ਸਹਾਇ ॥ ੨੨ ॥ ਕਰਹੁ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤਬਿ ਲਿਖਹਿ ਪੁੱਤ੍ਰ ਮਮ' ਬਿਧੀਚੰਦ ਤਿਹ
 ਨਿਕਟਿ ਬੁਲਾਇ । 'ਹੇ ਸੁਤ ! ਲਿਖਹੁ ਸਹਾਇ ਗੁਰੂ ਨਿਤ ਪੁਰਹੁ ਕਾਮਨਾ
 ਮਮ ਹਿਤ ਲਾਇ' । ਮਾਨਿ ਬਚਨ ਦੋਨਹੁ ਤਹਿ ਬੈਠੇ ਲਿਖਨ ਲਗੈ ਮਨਪ੍ਰੇਮ
 ਉਪਾਇ । ਨਖ ਸ਼ਿਖ ਲੈ ਮੂਰਤਿ ਗੁਰ ਹਯ ਕੀ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਬਸਤ੍ਰ ਜੁਤਿ ਜਬਾ
 ਸੁਹਾਇ ॥ ੨੩ ॥ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਖੇਰ ਗਏ ਬਨ ਜੀਵ ਅਨਿਕ ਕੋ ਮੁਕਤੀ
 ਦੀਨਿ । ਤੁਰੰਗ ਪਲਾਇ ਫੰਦਾਇ ਚਲਾਇ ਸੁ ਰਿਦੈ ਅਨੰਦਤਿ ਅਧਿਕ
 ਪ੍ਰਬੀਨ । ਦਿਨ ਲਘੁ ਰਹਯੋ ਜਾਨਿ ਹਟਿ ਆਏ ਸੰਗ ਬਾਹਨੀ ਸਗਰੀ
 ਲੀਨ । ਸਿੱਖ ਜਲੰਧਰ ਤੇ ਇਕ ਆਯੋ ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਤਿਨ ਬਿਨਤੀ ਕੀਨਿ ॥
 ੨੪ ॥ 'ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੂ ! ਮਹਾਰਾਜ ਗੁਰ ਸੁਨੀਯਹਿ, ਸੈਨਾ ਆਨ ਪਰੀ ਸਮੁਦਾਇ
 ਨਗਰ ਜਲੰਧਰ ਕੇ ਚਹੁੰਗਿਰਦੇ, ਦਿਵ ਸਮਾਜ ਹਿਤ ਜੰਗ ਬਨਾਇ
 ਪੈਂਦਖਾਨ ਭੀ ਅਹੈ ਇਨਹੁ ਸੰਗ, ਕੋਕੋਕਹੈ:-ਇਹੀ ਦਲ ਲਯਾਇ-। ਭੇਤ
 ਨ ਦੇਤਿ ਕਪਟ ਕਿਯ ਚਾਹਤਿ ਸੁਨ ਮੈਂ ਸੁਧ ਹਿਤ ਪਹੁੰਚਯੋ ਧਾਇ' ॥ ੨੫ ॥
 ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਸਤਿਗੁਰੁ ਕਹਯੋ 'ਧੀਰ ਧਰਿ ਚਿੰਤਾ ਕਰਹੁ ਨਹੀਂ ਚਿਤ ਕੋਇ।
 ਚਢਿ ਆਵਹਿ, ਜਮ ਸਦਨ ਸਿਧਾਵਹਿ, ਨਹਿ ਬਿਰਤਾ ਪਾਵਹਿ ਜਗ
 ਸੋਇ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਭਲੀ ਕਰਹਿ ਸਭਿ, ਬਿਘਨ ਅਨੇਕਨਿ ਤਤਛਿਨ
 ਖੋਇ' । ਇਮ ਬੋਲਤਿ ਚਲਿ ਉਤਰੇ ਆਇ ਸੁ ਬਾਗ ਬਿਖੈ ਤਰੁਵਰ
 ਬਹੁ ਜੋਇ ॥ ੨੬ ॥ ਭਯੋ ਫਰਸ਼ ਬੈਠੇ ਗੁਰ ਤਿਹ ਛਿਨ, ਸੋ ਨਕਾਸ਼ ਮੂਰਤਿ
 ਲਿਖ ਲਯਾਇ । ਬਿਧੀਚੰਦ ਕੋ ਕੀਨਿ ਦਿਖਾਵਨ ਦੇਖਤਿ ਰਹਯੋ ਰਿਦੈ
 ਹਰਖਾਇ । ਤਿਨ ਤੇ ਲੈ ਗੁਰ ਅੰਗ ਧਰੀ ਜਬਿ ਅਵਿਲੋਕਤਿ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ
 ਮੁਸਕਾਇ । ਲਿਖਯੋ ਤੁਰੰਗ ਨਖ ਸ਼ਿਖ ਲੈ ਸੁੰਦਰ ਭਏ ਪ੍ਰਸੰਨ ਸੁ ਬਚਨ
 ਅਲਾਇ ॥ ੨੭ ॥ 'ਆਛੀ ਕਰੀ ਹਰੀ ਭਵ ਪੀਰਾ, ਕਯੋਂ ਨ ਲਿਖਹੁ, ਪਿਖਿ ਹੋ

ਬੁਧਿਵਾਨ^੧ । ਪਿਤਾ ਪੁੱਤ੍ਰ ਸੁਨਿ ਮੋਦ ਉਪੰਨਾ ਜਨਮ ਮਰਨ ਕੇ ਦੁਖ ਭਾ
ਹਾਨ । ਬਾਰ ਬਾਰ ਬੰਦਤਿ ਪਗ ਪੰਕਜ ਭਏ ਨਿਹਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਕੋ ਠਾਨਿ । ਸ੍ਰੀ
ਸਤਿਗੁਰ ਅਵਿਲੋਕਨ ਕਰਿਕੇ ਬਿਧੀਚੰਦ ਕੇ ਦੀਨਸਿ ਪਾਨ ॥ ੨੮ ॥ ਲੇ
ਗੁਰ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਨਿਜ ਸਿਰ ਪਰ ਧਰਿ ਅਦਬ ਸਾਥ ਢਿਗ ਰਾਖਨਿ ਕੀਨਿ ।
ਅਬਿਲੋ ਤਿਸ ਕੀ ਕੁਲ ਜੋ ਉਪਜੈ ਤਿਨ ਕੇ ਢਿਗ ਸੁੰਦਰ ਸੋ ਚੀਨਿ^੨ * ।
ਦਰਸਨ ਕਰਿ ਮਨ ਬਾਂਛਤਿ ਪਾਵਹਿ ਆਕ੍ਰਿਤ^੩ ਜਾਨੀ ਜਾਇ ਪ੍ਰਬੀਨ।ਦੈਬੇ
ਲਗਯੋ ਚਿਤੇਰਨਿ ਕੋ ਧਨ, ਭਏ ਦੀਨ ਮਨ ਤਿਨਹੁ ਨ ਲੀਨ ॥ ੨੯ ॥
ਦੋਹਰਾ ॥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਧੀਰਜ ਸਹਿਤ ਬਿਲੰਦ । ਕਰਤਿ
ਬਿਲਾਸ^੪ ਅਨੇਕ ਬਿਧਿ ਸੰਕਟ ਦਾਸ ਨਿਕੰਦ ॥ ੩੦ ॥ ਉਠੇ ਬਾਗ਼ ਤੇ
ਸਤਿਗੁਰੁ ਪਹੁੰਚੇ ਮੰਦਿਰ ਜਾਇ।ਖਾਨ ਪਾਨ ਕਰਿ ਜਥਾ ਰੁਚਿ ਸੁਪਤਿ ਭਏ
ਸਖ ਪਾਇ ॥ ੩੧ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਸ੍ਰਿੰਚੇ ਅਸਟਮ ਰਾਸੇ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਖੰਡਸਮ
ਅੰਸ ॥ ੧੬ ॥

੧੭. [ਏਜਾ ਅਨਵਰ ਦੂਤ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਦਿਵਸ ਆਗਲੇ ਸਤਿਗੁਰੁ ਬੈਠੇ ਲਾਇ ਦਿਵਾਨ । ਪਠਯੋ ਹੁਤੋ
ਖੋਜਾਨਵਰ^੫ ਸੂਬੇ ਕਾਲੇ ਖਾਨ ॥ ੧ ॥ ਚੰਪਈ ॥ ਪੂਰਬ ਕਈ ਬਾਰ ਸੋ
ਆਵਾ । ਕਹਿ ਵਜ਼ੀਰਖਾਂ ਜਬਹਿ ਪਠਾਵਾ । ਗੁਰੁ ਕੇ ਸੰਗ ਮਿਲਯੋ ਬਹੁਬਾਰੀ ।
ਯਾਂਤੇ ਭੋਜਯੋ ਜਾਨਿ ਚਿਨਾਰੀ ॥ ੨ ॥ ਨਗਰ ਜਲੰਧਰ ਕੋ ਤਜਿ ਆਯੋ ।
ਸ੍ਰੀ ਕਰਤਾਰ ਪੁਰਾ ਨਿਸਰਾਯੋ । ਤਿਹ ਛਿਨ ਮਨ ਮਹਿ ਕਪਟ ਬਿਚਾਰਾ ।
—ਅਬਿ ਮੈਂ ਪਰਖੋਂ ਕਰਿ ਨਿਰਧਾਰਾ ॥ ੩ ॥ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਅਵਤਾਰ ਕਿ ਨਾਂਹੀ ।
ਕਰਾਮਾਤ ਕਾਮਲਧਰਿ ਮਾਂਹੀ^੬ । ਪ੍ਰਥਮ ਆਵਤੋ ਮਸਲਤ ਕਰਨੇ । ਅਬਿ
ਕੈ ਗੁਰੁ ਪ੍ਰਾਨ ਹਮ ਹਰਨੇ—॥ ੪ ॥ ਇਮ ਬਿਚਾਰ ਕਰਿ ਦੁਇ ਦੀਨਾਰ ।
ਦੋਨਹੁ ਹਾਥਨਿ ਪਰ ਤਬਿ ਧਾਰਿਤਰੇ ਹਾਥ ਕਰਿ ਏਕ ਛਪਾਈ ॥ ਇਕ ਕਰ
ਉਪਰ ਦੇਹਿ ਦਿਖਾਈ ॥ ੫ ॥ —ਜੇ ਅਜਮਤ, ਲੋਂ ਦੋਨਹੁ ਜਾਨ । ਅਪਨੀ
ਭੇਟ ਧਰਾਇ ਬਖਾਨਿ^੭—। ਸਭਾ ਬਿਖੈ ਜਹਿ ਬੈਠੇ ਸੁਨੇ । ਪਹੁੰਚਯੋ ਗੀਦੀ

^੧ਬੁਧੀਵਾਨ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹੋ । ^੨ਵੇਖੀਦੀ ਹੈ । ^੩ਮੂਰਤੀ । ^੪ਖੋਜਾ ਅਨਵਰ । ^੫ਕਰਾਮਾਤ ਧਾਰਨ ਵਿਚ ਕਾਮਲ ਹਨ (ਕਿ ਨਹੀਂ) । ^੬ਆਪਣੀ ਭੇਟ ਧਰਾ ਫੇਰਦੀ ਕਹਿਕੇ ।

* ਟਿੱਪਣੀ ਹੈ ਕਿ ਮੂਰਤ ਅਜੇ ੧੮ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ (ਮਾਝੇ) ਵਿਚ ਭਾਈ ਬਿਧੀਚੰਦ ਜੀ ਦੇ ਅਸਥਾਨ ਪਰ ਹੈ, ਪਰ ਵੇਖਣੇ ਤੇ ਸਹੀ ਕਰਨੇ ਦਾ ਅਵਕਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਗੱਦੀ ਬੀ ਬਿਧੀਚੰਦ ਜੀ ਦੀ ਚਲਦੀ ਹੈ ।

ਤਰਕਤਿ ਘਨੇ॥੬॥ਉਤਰਿ ਤੁਰੰਗ ਤੇ ਗਯੋ ਅਗਾਰੀ॥ਤਿਮ ਦੀਨਾਰ ਹਾਥ
ਪਰ ਧਾਰੀ । ਜਬਿ ਸਤਿਗੁਰੁ ਕੋ ਨਜ਼ਰ ਦਿਖਾਈ॥ਕੀਨਿ ਬਿਲੋਕਨ ਭਨਜੋ
ਸੁਨਾਈ ॥ ੭ ॥ ‘ਆਵਹੁ ਖਾਨ ! ਸੁਮਤਿ ਬਿਪਰੀਤੀ । ਕਰੀ ਪ੍ਰਥਮ ਤੇ
ਅਪਰ ਅਨੀਤੀ’ । ਕਹੇ ‘ਸੁ ਅਬਿ ਲੈ ਪਹੁੰਚਜੋ ਆਇ ਨ । ਕਹਾਂ ਕੁਮਤਿ
ਕਿਯ, ਦੇਹੁ ਬਤਾਵਨ’॥੮॥ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਉਚਰਜੋ, ‘ਜਬਿ ਜਗ ਫੁਟੈ’ । ਤਿਸ
ਕੋ ਸ਼ੱਤੁ ਤੁਰਤ ਹੀ ਕੂਟੈ । ਘਰ ਲਗਿ ਜਾਨਿ ਨ ਦੇਹਿ ਸੁਜਾਨ॥ਪਹੁੰਚਹਿ
ਤੁਰਤ ਕਰਹਿ ਤਿਸ ਹਾਨ’॥੯॥ ‘ਯਾਂਤੇ ਤੁਮ ਕੋ ਭਯੋ ਕੁਸੈਨ ।
ਮੁਸ਼ਕਲ ਮਹਾਂ ਪਹੁੰਚਿਬੇ ਭੋਨ’॥ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਨਾਨਕ ਕੋ ਘਰ ਅਗਮ’॥ਇਹਾਂ ਨ
ਚਲਹਿ ਸ਼ੱਤੁ ਕੋ ਛਦਮ’॥੧੦॥ ਕਰਾਮਾਤ ਕਾਮਲ ਬੱਖਸ਼ਾਤੀ॥ਤਿਸ ਕੋ
ਦੇਨਿ ਕਹਿਰੋ ਸੱਖਸ਼ਾਤੀ’ । ਜੇ ਗੀਦੀ ਚਿਤ ਚਾਹਹਿ ਕੋਇ’ । ਜਲ ਕਨ
ਉਦਧਿ ਨ ਘਾਟੋ ਹੋਇ’॥੧੧॥ ਤੁਰਕ ਸੁਨਤਿ ਮਨ ਮੈਂ ਬਿਸਮਾਯੋ ।
ਛਿਮਾ ਹੇਤੁ ਕਰ ਜੋਰਿ ਅਲਾਯੋ । ‘ਧੰਨ ! ਧੰਨ ! ਪੂਰਨ ਗੁਰ ਅਹੋ । ਸਭਿ
ਘਟਿ ਘਟਿ ਕੀ ਜਾਨਤਿ ਅਹੋ॥੧੨॥ ਹੁਈ ਸੁ ਬਿਤੀ ਛਿਮਹੁ ਅਪਰਾਧੁ ।
ਸਰਲ ਸੁਭਾਉ ਸਦਾ ਸਮ ਸਾਧੂ’ । ਤਬਿ ਸਤਿਗੁਰੁ ਕਹਿ ਅੱਗੂ ਹਟਾਯੋ ।
ਇਕ ਦਿਸਿ ਮਹਿ ਕਹਿ ਤਾਂਹਿ ਬਿਠਾਯੋ॥੧੩॥ ਸੰਗਤਿ ਕੁਛਕ ਤਬਹਿ
ਚਲਿ ਆਈ । ਦਰਸਨ ਕਰਨਿ ਭੇਟ ਬਹੁ ਲਸਾਈ । ਕਰਿ ਕਰਿ ਬੰਦਨ
ਅੱਗੂ ਚਵਾਵੈ । ਜੋਰਤਿ ਹਾਥ ਕਾਮਨਾ ਪਾਵੈ॥੧੪॥ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਬਸਤ੍ਰ ਭੂਖਨ
ਨਗ ਜਰੋ । ਅਨਿਕ ਤੁਰੰਗਮ ਕੀਨਸਿ ਖਰੋ । ਜਬਹਿ ਅਕੌਰਨ ਲਗੇ

੧(ਖੋਜਾ) ਬੋਲਿਆ (ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ) ਅਜੇ ਆਕੇ ਪੁਜਾ ਬੀ ਨਹੀਂ, ਕੁਮਤੀ ਕੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ? ਦਸ
ਤਾਂ ਦਿਓ ? ੨ਇਸ ਵਿਚ ਤੂੰ ਭਾਵ ਹਨ, ਇੱਕ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਸੱਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਕੋਈ
ਜੋੜੀ ਆਪੋ ਵਿਚ ਫੁਟੇ ਤਾਂ ਦੋਵੇਂ ਨਿਰਬਲ ਹੋਕੇ ਮਾਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਦੂਜੇ ਨਰਦਾਂ ਜੋਟੇ ਫੁੱਟਣ
ਨਾਲ ਛੇਤੀ ਮਰਦੀਆਂ ਹਨ ੩ ਅਸਲ ਮੁਰਾਦ ਹੈ ਕਿ ਦੀਨਾਰਾਂ ਦਾ ਜੋੜਾ ਤੂੰ ਵੇਖ ਵੇਖ ਕਰ
ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਇਹ ਤੁਸਾਫੀ ਹਾਨੀ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੈ । ੪ਭਾਵ ਦੀਨਾਰਾਂ ਦੇ ਜੋੜੇ ਨੂੰ ਨਖੋੜਿਆ ਹੈ ਇਹ
ਕੁਸ਼ਗਨ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਤੂੰ ਘਰ ਨਹੀਂ ਅੱਪੜੇਂਗਾ । ੫ਅਰੀਮ=ਰੀਮਤਾ ਤੋਂ ਪਰੇ । ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ
ਨਾਂ ਜਾਣੀਏ ਪਰ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਜਾਣੇ, ਏਅੰਤ । ੬ਛਲ । ੭(ਇਹ ਘਰ) ‘ਕਰਾਮਾਤ ਵਿਚ ਕਾਮਲ’
ਪ੍ਰਗਟ ਹੈ । ੮ਕਰਾਮਾਤ ਦਾ ਵੇਣਾ ਕਹਰ ਸਾਖਸ਼ਾਤ ਕਰਨਾ ਹੈ । ੯ਜੇ ਕੋਈ ਗੀਦੀ (ਕਰਾਮਾਤ
ਲੈਣੀ) ਚਿਤ ਵਿਚ ਚਾਹ ਰਿਹਾ ਹੈ (ਤਾਂ ਉਹ ਕਹਰ ਨੂੰ ਸਾਖਸ਼ਾਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਭਾਵ ਸੱਦ ਰਿਹਾ ਹੈ)।
੧੦(ਪਰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦਾ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਵਿਗੜਦਾ ਉਹ) ਸਮੁੰਦਰ ਹੈ, ਇਕ ਬੂੰਦ ਦੇਣ ਨਾਲ ਘਟ
ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ । ਭਾਵ ਕਰਾਮਾਤ ਲੈਣ ਵਿਚ ਹੋ ਅਨਵਰ ਤੋਰੀ ਹੀ ਹਾਨੀ ਹੈ ।

ਅੰਬਾਰੂ । ਉਰ ਬਿਸਮਾਨਜੋ ਤੁਰਕ ਉਦਾਰ ॥੧੫॥—ਸ਼ਾਹੁ ਮੁਲਖ ਮਾਲਿਕ
ਜੋ ਅਹੈ । ਏਤੋ ਧਨ ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ ਨਹਿ ਲਹੈ । ਜਬਰੀ ਕਰਹਿ ਪ੍ਰਜਾ ਤੇ
ਲੇਤਿ । ਦੁਖੀ ਹੋਇ ਜੇਤਿਕ ਨਰ ਦੇਤਿ ॥੧੬॥ ਧਨੀ ਕਿ ਰੰਕ ਇਹਾਂ ਧਨ
ਲਸਾਵੈ । ਅਰਪਿ ਅਨੇਦਤਿ ਸੀਸ ਨਿਵਾਵੈ । ਕਰ ਜੋਰਤਿ ਪੁਨ ਬਿਨੈ
ਬਖਾਨੈ । ਯਾ ਖੁਦਾਇ ! ਧਨ ਆਇ ਮਹਾਨੈ—॥ ੧੭ ॥ ਇੱਤਨਾਦਿਕ ਬਹੁ
ਰਿਚੇ ਬਿਚਾਰਾ । ਤਬਿ ਲੋ ਏਕ ਸਿੱਖ ਸੁਨਿਆਰਾ । ਅਚਰਜ ਚੌਪਰ ਧਰਜੋ
ਅਗਾਰੀ । ਬਸਤ੍ਰ ਬਚਿੱਤ੍ਰ ਰਚਜੋ ਚਿਤਕਾਰੀ ॥ ੧੮ ॥ ਡਲਾ ਕੰਚਨ ਕੇ
ਨਗ ਵਿਚ ਜਰੇ । ਅਨਿਕ ਰੰਗ ਕੇ ਦੀਪਤਿ ਖਰੇ । ਚਾਮੀਕਰ ਕੀ ਨਰਦ
ਬਿਸਾਲਾ । ਚੂਨੀ ਜਰੀ ਜਿਨਹੁ ਮਹਿ ਜਾਲਾ ॥੧੯॥ ਬਹੁਤ ਮੋਲ ਕੋ ਬਨਜੋ
ਅਜਾਇਬ । ਅਰਪਜੋ ਆਨਿ ਅੰਗ ਗੁਰੁ ਸਾਹਿਬ । ਸੋ ਦੇਖਤਿ ਇਕਠੋ
ਕਰਿਵਾਯੋ । ਲੇ ਪ੍ਰਭੁ ਜਾਨੂ ਤਰੇ ਟਿਕਾਯੋ ॥ ੨੦ ॥ ਜੇਬਿ ਸਭਿ ਸੰਗਤਿ
ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਨਿ । ਸਰਬ ਅਕੋਰ ਅਰਪਿ ਕਰਿ ਦੀਨਿ । ਬੈਠੇ ਮਨੋ ਕਾਮਨਾ
ਪਾਇ । ਤਬਿ ਅਨਵਰ ਬੋਲਜੋ ਇਸ ਭਾਇ ॥ ੨੧ ॥ ‘ਸੁਨਹੁ ਪੀਰ ! ਕਜਾ
ਮਨ ਮਹਿ ਭਾਯੋ । ਬੇ ਰੁਖ ਤੋਰ ਹਮਹਿ ਦਿਖਰਾਯੋ । ਮਿਲਤੇ ਪ੍ਰੀਤਿ
ਸਮੇਤ ਹਮੇਸ਼ । ਦੇਨਿ ਲੇਨਿ ਕਰਿ ਕਾਰ ਅਸੇਸ਼ ॥ ੨੨ ॥ ਅਬਿ ਕੇ ਲਈ
ਨਜ਼ਰ ਭੀ ਨਹੀਂ । ਅਪਰ ਬਾਤ ਕਰਨੀ ਕਿਤ ਰਹੀ । ਗਨ ਦੰਕਨਿ ਕੀ
ਦਿਸ਼ ਰੁਖ ਕਰੋ । ਲੇ ਲੇ ਨਜ਼ਰ ਸੰਭਾਰਨ ਧਰੋ ॥ ੨੩ ॥ ਕਹਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ
ਗੋਬਿੰਦ ਸੁਜਾਨਾ । ‘ਸੁਨਹੁ ਖਾਨ ! ਸਭਿ ਕਰਹਿ ਬਖਾਨਾ ॥ ਰੀਤਿ ਪ੍ਰੀਤਿ ਕੀ
ਸਮ ਪੈ ਪਾਨੀ ॥ ਮਿਲਤਿ ਹੋਤਿ ਹੈਂ ਏਕ ਸਮਾਨੀ ॥ ੨੪ ॥ ਜਬਿ ਮੇਲਹਿ ਕੋ
ਕਪਟ ਖਟਾਈ ॥ ਲਗਹਿ ਨ ਬਿਲਮ ਤੁਰਤ ਬਿਲਗਾਈ ॥ ਬਹੁਰ ਨ
ਮਿਲਹਿ ਅਨੇਕ ਜਤਨ ਤੇਤਥਾਫਰਕਪਰਿਹੈ ਮਨਮਨ ਤੇ ॥੨੫॥ ਪੈ ਪਾਨੀ
ਨ ਖਟਾਈ ਸਹੈ । ਤਥਾ ਕਪਟ ਤੇ ਪ੍ਰੀਤ ਨ ਰਹੈ ॥ ਇਮ ਬਿਚਾਰ ਕਰਿ ਹੁਜੈ
ਮੋਨ । ਨਤੁ ਉਘਰਤਿ ਜੈ ਹੈ ਛਲ, ਜੋਨ ॥ ੨੬ ॥ ਸੁਨਿ ਅਨਵਰ ਸੋ
ਤਜਜੋ ਪ੍ਰਸੰਗ । ਬਹੁਰ ਮਿਲਨ ਹਿਤ ਕਹਿ ਗੁਰੁ ਸੰਗ ॥—ਬੈਠੇ ਬੋਲਤਿ

੧੬ ਪੜ ਵੇ ਪਾਸੇ । ੨੧ ਜਿਹ (ਨਰਦੀ) ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਦੂਨੀਆਂ ਜਾਨੀਆਂ ਹਨ । ੨੨ ਪ੍ਰੀਤ ਦੀ ਰੀਤ ਦੁੱਖ
ਪਾਣੀ ਵਾਝੂ ਹੈ । ੨੩ ਕਪਟ ਰੂਪੀ ਖਟਾਸ । ੨੪ ਫਿੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । [ਬਿਲਗਨਾ=ਅਲੱਗ ਹੋ ਜਾਣਾ]
੨੫ ਅਗਲੀਆਂ ਦੇ ਤੁਕਾਂ ਵਿਚ ਅਨਵਰ ਜੀ ਚਿੱਤ ਦੀ ਚਿਤਵਨੀ ਦੱਸੀ ਹੈ ਤੇ ੨੬ ਅੰਕ ਦੇ ਬਾਦ
ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਜੋ ਗਲ ਕਰਨ ਲਗਾ ਹੈ ਉਹ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।

ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਭੇਤਿ । ਤੂਸਨਿ ਕਰੇ ਨਹੀ ਕੁਛ ਦੇਤਿ^੧—॥੨੭॥ ‘ਸੁਨਹੁ ਪੀਰ ਜੀ !
ਚੌਪਰ ਚਾਰੂ । ਜਾਨੂੰ ਤਰੇ ਧਰਜੇ ਸੰਭਾਰੂ । ਅਦਭੁਤ ਬਨਜੇ ਪਿਖਿਨਿ
ਲਲਚਾਵੈਂ । ਤੁਮ ਸੋਂ ਬਾਜੀ ਖੇਲ ਮਚਾਵੈਂ ॥ ੨੮ ॥ ਧਰਿਯਹਿ ਧਨ ਨਿਜ
ਦਾਵ ਵਿਚਾਰੀ । ਖੇਲਤਿ ਜੈ ਲਿਹੁ ਕੈ ਦਿਹੁ ਹਾਰੀ’ । ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ
ਉਚਾਰੀ । ‘ਇਹ ਤੋ ਖੇਲਹਿ ਜੁਪ ਜੁਆਰੀ ॥ ੨੯ ॥ ਹਮ ਅਲਾਹ ਕੇ
ਫਕਰ’ ਬਿਸਾਲੇ । ਭਲ ਉਪਦੇਸ਼ਤਿ ਭਲੇ ਸੰਭਾਲੇ । ਜੇ ਕਰਿ ਚਿਤ ਪਰਚਾ
ਤੁਮ ਧਰੋ । ਬਿਨਾ ਦਾਵ ਧਨ ਖੇਲਨ ਕਰੋ^੨ ॥ ੩੦ ॥ ਅਨਵਰ ਭਨੇ ‘ਛੂਛ
ਨਹਿ ਆਛੇ । ਕੁਛ ਧਰਿ ਕਰਿ ਖੇਲਨ ਚਿਤ ਬਾਛੇ’ । ਜਾਨਿ ਖਾਨ ਕੀ
ਅਧਿਕ ਖੁਟਾਈ । ਕਹਜੇ ਗੁਰੂ ‘ਹਮ ਚਾਹਿ ਨ ਕਾਈ ॥ ੩੧ ॥ ਕਰਹੁ ਆਪ
ਜੈਸੇ ਮਨ ਭਾਵੈ । ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹਾਰ, ਜੀਤ ਨਹਿ ਪਾਵੈ^੩’ । ਅਸ ਕਹਿ ਚੌਪਰ
ਅੱਗੁ ਬਿਛਾਯੋ । ਬੈਠਜੋ ਸਮੁਖ ਮੂਢ ਹਰਖਾਯੋ ॥ ੩੨ ॥ ਚਿਤਵਹਿ—ਖੇਲਨ
ਵਿੰਦਯਾ ਮੇਰੇ^੪ । ਚਹੌਂ ਸੁ ਲਜਾਵੈਂ ਡਲ ਕੇ ਗੇਰੇ^੫ । ਸ਼ਾਹੁ ਸਭਾ ਮਹਿ ਜੀਤਤਿ
ਰਹਜੇ । ਅਨਿਕ ਬਾਰ ਧਨ ਮੈਂ ਬਹੁ ਲਹਜੇ ॥ ੩੩ ॥ ‘ਅਪਰ ਬਾਤ ਮੈਂ
ਦਾਵ ਨ ਖਾਵੈ । ਚੌਪਰ ਖੇਲਤਿ ਦਰਬ ਹਰਾਵੈ’ । ਉਠੋਂ ਜੀਤ ਕਰਿ ਜੇ ਧਨ
ਸੰਗ । ਤੋ ਲਖਿ ਹੋਂ ਗੁਰ ਹਾਰਹਿ ਜੰਗ—॥ ੩੪ ॥ ਦਾਵ ਪੰਚ ਸੈ ਦਰਬ
ਲਗਾਇਵਾਤਾਬ ਸਤਿਗੁਰੂ ਡਲ ਡਾਰਿਰਿਝਾਇਵਾਚਮਕਤਿ ਚੂੰਨੀ ਕੇਚਨ
ਜਗੇਪੁਨ ਲੇ ਖਾਨ ਗੋਰਿਬੈ ਕਰੇ ॥ ੩੫ ॥ ਸਭਾ ਲਗੀ ਸੁਭਟਨਿ ਕੀ ਹੋਰਹਿ
ਚਲਹਿ ਨਰਦ ਨਿਜ ਡਲ ਕੇ ਗੋਰਹਿ’ । ਦਾਉ ਬਿਸਾਲ ਗੁਰੂ ਤਬਿ
ਲਜਾਵੈਂ । ਤੁਰਕ ਨਰਦ ਕੇ^੬ ਮਾਰਿ ਹਟਾਵੈਂ ॥ ੩੬ ॥ ਪੁਨ ਕਾਚੀ ਹੁਇ ਵਹਿਰ
ਨਿਕਾਸੇ^੭ । ਆਨੈ ਫੇਰਤਿ ਚਾਰਹੁ ਪਾਸੇ^੮ । ਅੰਤਰ ਨਹਿ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਬੇ ਪਾਵਾਤਾ
‘ਮਾਰਜੇ’ ਕਹਿ, ਗੁਰ ਮਾਰ ਹਟਾਵਤਿ ॥ ੩੭ ॥ ਅਪਨੀ ਆਠਹੁ

^੧ਇਠਕੇ ਬੋਲਣ ਨਾਲ ਭੇਦ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਰੂਪ ਕੀਤਿਆਂ (ਕੋਈ) ਕੁਛ (ਵੇਦ) ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ।

^੨ਫਕੀਰ । ^੩(ਇਨ੍ਹਾਂ) ਹਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ (ਹੋਵੇਗੀ) ਜਿੱਤਣਾ ਨਹੀਂ ਪਾਵੇਂਗਾ । ^੪ਮੇਰੇ (ਯਾਦ ਹੈ) ।

^੫ਪਾਸੇ ਸੁੱਟ ਕੇ ਜੋ (ਦਾਉ) ਚਾਹਾਂ ਪਾ ਲਵਾਂਗਾ । ^੬ਦੋਰ ਗੱਲੇ ਦਾਉ (ਗੁਰੂ) ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ ਪਰ

ਦੋਪੜ ਖੇਲਦਿਆਂ ਧਨ ਹਾਰੇਗਾ । ^੭ਪਾਸਾ ਸੁੱਟ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਨਰਦਾਂ ਨੂੰ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੈ

(ਅਨਵਰ) । ^੮ਤੁਰਕ ਦੀ ਨਰਦ ਨੂੰ । ^੯(ਅਨਵਰ ਦੀ ਨਰਦ ਨੂੰ) ਕੱਢੀ ਕਰਕੇ ਕਢ ਦੇਣ ।

^{੧੦}(ਅਨਵਰ) ਚਾਰੋਂ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਫੇਰ ਫੇਰ ਕੇ ਨਰਦ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ ।

*ਇਹ ਵਾਕ ਕਹਿਕੇ ਫੇਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਦੋਪੜ ਖੇਲਨਾ ਮੰਡਵ ਨਹੀਂ । ਜਸੂਸ ਦਾ ੧੫
ਸੌ ਰਪਏ ਨਾਲ ਲੈਕੇ ਆਉਣਾ ‘ਬੀ ਮੰਡਵ ਨਹੀਂ’ ।

ਨਰਦ ਪਕਾਈ। ਰਾਖੀ ਤਿਸ ਕੀ^੧ ਚਾਰ ਕਚਾਈ। ਹਾਰਜੇ ਦਰਬ ਪੰਚ ਸੈ
ਮੂੜਾ। ਸਰਬਰ ਹੁਯੋ ਚਹਤਿ ਹੈ ਕੂੜਾ॥੩੮॥ ਲੱਜਿਤਿ ਭਯੋ ਕਛੁਕ ਪੁਨ
ਚਪਯੋ ਦਾਵ ਪੰਚ ਸੈ ਧਨ ਤਬਿ ਥਪਯੋ^੨। ਬਾਜੀ ਪ੍ਰਥਮ ਹਰਾਇ ਸੁ ਚਾਹ।
-ਅਬਿ ਕੈ ਦਰਬ ਲਹੈ ਇਨ ਪਾਹ-॥੩੯॥ ਚੁਨੀ ਚਮਕਤਿ ਹੇਮ ਲਪੇਟੀ।
ਜਨੁ ਸੂਰਜ ਕੀ ਕਿਰਨ ਸਮੇਟੀ। ਤਿਨ ਪਰ ਨਵ ਗ੍ਰੈਹ ਜਨੁ ਬਿਰ ਕਰੇ।
ਅਸ ਡਲ ਖੋਭਤਿ ਹੈਂ ਦੁਤਿ ਭਰੇ॥੪੦॥ ਬਹੁਰ ਦੂਸਰੀ ਬਾਜੀ ਖੇਲਤਿ।
ਗੁਰ ਕਰ ਕਮਲਨਿ ਤੇ ਡਲ ਮੇਲਤਿ। ਕਰਹਿ ਤੁਰਕ ਬਿੰਦਸਾ ਬਹੁਤੇਰੀ।
ਗੁਰ ਕੀ ਨਰਦ ਨ ਮਰਿ ਇਕ ਬੇਰੀ॥੪੧॥ ਤਿਸ ਕੀ ਨਰਦ ਆਇ
ਜਬਿ ਆਗੇ। ਕਹਿ ਗੁਰ ਮਾਰਹਿ, ਜਨੁ ਸਰ^੩ ਲਾਗੇ। ਚਪਯੋ ਤੁਰਕ ਬਿਧਿ
ਕਰਤਿ ਅਨੇਕ। ਮਹਿਮਾ ਲਖਿ ਨ ਸਕਹਿ ਅਬਿਬੇਕਾ^੪॥੪੨॥ ਬਾਜੀ ਜੀਤ
ਲਈ ਜਨੁ ਜੰਗ। ਬੇਧਹਿ ਬਾਕ ਬਾਨ ਕੇ ਸੰਗ। ਬੈਠਜੇ ਦਰਬ ਹਰਾਇ
ਹਜ਼ਾਰ। ਦੁਖ ਚੰਤਾ ਬਹੁ ਰਿਦੇ ਗਵਾਰ॥੪੩॥ ਨਹਿ ਉਚੇ ਸਨਮੁਖ
ਕਰਿ ਨੈਨ। ਬੋਲਿ ਨ ਸਕਹਿ ਗਰਬ ਕੇ ਬੈਨ। ਚਪਯੋ ਲਾਜ ਤੇ ਪੁਨ
ਚਹਿ ਖੇਲਾ। ਅਹਿ ਤੇ ਗਰਜ ਡਰਾਇ ਸਪੇਲਾ^੫॥੪੪॥

ਇਹਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ
ਰਿਖੇ ਅਸਟਮ ਰਾਸੇ 'ਚੋਪਰ ਅਨਵਰ ਖੇਲਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਸਪਤ ਦਸਮੇ ਅੰਸੁ॥੧੭॥

੧੮. [ਬੋਝੇ ਅਨਵਰ ਨੂੰ ਹਾਰ]।

ਦੋਹਰਾ॥ ਬੇਰ ਤੀਸਰੀ ਫੇਰ ਜਬਿ ਬਾਜੀ ਦਈ ਲਗਾਇ। ਬਸ ਨਹਿ ਮੁਰਖ
ਕੋ ਚਲਹਿ ਦੁਖ ਜੁਤਿ ਦਰਬ ਹਰਾਇ॥੧॥ ਚੋਪਈ॥ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ
ਪ੍ਰਥਮ ਡਲ ਡਾਲਤਿ। ਨਿਜ ਨਰਦਨਿ ਕੇ ਜੁਗ ਕਰਿ ਚਾਲਤਿ^੧। ਤੁਰਕ
ਗੋਰਤੇ ਜੁਗ^੨ ਨਹਿ ਆਵੈ। ਰਾਖੇ ਦਾਵ ਸੁ ਉਠਨਿ ਨ ਪਾਵੈ॥੨॥ ਜਹਾਂ
ਨਰਦ ਤਿਸ ਕੀ ਮਿਲਿ ਜਾਇ। ਆਨਹਿ ਦਾਵ ਹਤਹਿ ਤਿਸ ਥਾਇੰ।
ਪੌਬਾਰਾਂ, ਕੈ ਆਨਿ ਅਠਾਰਾ। ਖੜਸ, ਪੰਦ੍ਰਹਿ, ਕੈ ਦਸਚਾਰਾ॥੩॥ ਤੁਰਕ
ਤੀਨ ਕਾਨੇ ਕੈ ਚਾਰ। ਪਾਂਚ ਤੀਨ ਕੇ ਨੌ^੩ ਨਿਰਧਾਰ। ਕਬਿ ਜੁਗ ਚਲਨ^੪
ਤੁਰਕ ਢਿਗ ਆਵੈ। ਨਾਂਹਿ ਤ ਬਿਛਰੀ ਨਰਦ ਚਲਾਵੈ॥੪॥ ਪੁਨ ਘਟ
ਬਾਢ ਚਲਨਿ ਕੋ ਲਾਗਾ। ਫਲ ਤੇ ਜੀਤ ਚਹਨਿ ਅਨੁਰਾਗਾ। ਜਥਾ ਹਲੀ

^੧ਭਾਵ ਅਨਵਰ ਦੀਆਂ। ^੨ਬਾਪਿਆ (ਦੁਜੀ ਵੇਰ)। ^੩ਮਾਨੋ ਤੀਰ। ^੪ਮੁਰਖ। ^੫(ਮਾਨੋ) ਸਪਾਧਾ
ਸਪ ਨਾਲ ਗਰਜ ਨੂੰ ਡਰ ਉਂਦਾ ਹੈ। ^੬ਨਰਦਾਂ ਦਾ ਜੋਟਾ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। ^੭ਫੰਟਾ। ^੮ਨਿਕ ਦੇ ਤੇ
ਇੰਨ ਵਿਚ ਚੋਪੜ ਦੇ ਦਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਹਨ। ^੯ਕਦੇ ਕਦੇ ਜੋਟੇ ਦੀ ਢਾਲ।

ਰੁਕਮੀ ਸੰਗ^੧ ਅਰਜੇ । ਖੇਲਤਿ ਕੂਰ ਘਾਤ ਸੋ ਕਰਜੇ^੨ ॥ ੫ ॥ ਤਥਾ ਚਹੈ
ਮੂਰਖ ਕਰਿਵਾਈ । ਲਗਹਿ ਦਾਵ ਘਟ, ਬਾਢ ਚਲਾਈ । ਤਉ ਛਿਮਾ-
ਨਿਧਿ ਛਿਮਾ ਧਰੰਤੇ । ਜਹਾਂ ਧਰਹਿ ਤਹਿ ਮਾਰ ਕਰੰਤੇ ॥ ੬ ॥ ਪੁਨ
ਪੌਬਾਰਾ ਰਾਖਜੇ ਦਾਵ । ਕਰਤਿ ਉਪਾਵ ਨ ਸਕਜੇ ਉਠਾਵ । ਆਨਿ ਢੁਕੀ
ਬਾਜੀ ਤਬਿ ਨੇਰੇ । ਸਤਿਗੁਰ ਪਾਕੀ ਨਰਦ ਅਗੇਰੇ^੩ ॥ ੭ ॥ ਚੌਦਹਿ ਦਾਵ
ਤੁਰਕ ਕੋ ਪਰਜੇ । ‘ਪੌਬਾਰਾ’ ਕਹਿ ਉਠਿਬੋ ਕਰਜੇ । ਗੁਰ ਡਾਲੇ ਡਲ
ਆਇ ਸਤਾਰਾਂ । ਲਗੇ ਉਠਾਵਨਿ ਗ੍ਰੇਹ ਮਝਾਰਾ^੪ ॥ ੮ ॥ ਗਈ ਤੀਸਰੀ
ਬਾਜੀ ਜਾਨਿ । ਤੁਰਕ ਕੂਰ ਤਬਿ ਕੀਨਿ ਬਖਾਨ । ‘ਭਏ ਕੁਫਰ ਕੇ ਪੀਰ
ਬਿਸਾਲੇ । ਚੌਪਰ ਖਿਲਤਿ ਕੁਫਰ ਹੀ ਚਾਲੇ’ ॥ ੯ ॥ ਗੁਰ ਬੋਲੇ ‘ਹਮਰੇ ਨ
ਦਰੋਗਾ’^੫ । ਫਕਰ ਅਲਾਹੀ^੬ ਲਖਿਬੋ ਜੋਗ।ਤੁਵ ਸਮਛਲੀ ਦਰੋਗਾ ਉਚਾਰੇ।
ਬਸਹਿ ਦਰੋਗਾ ਨਿਕੇਤ ਤੁਮਾਰੇ’ ॥ ੧੦ ॥ ਜਬਿ ਜਾਨੀ-ਬਾਜੀ ਅਬਿ
ਗਈ-।ਗਹਿ ਕਰਿ ਸੋ ਚੌਪਰ ਉਲਟਈ।ਨਿੰਦਾ ਕਰਨਿ ਲਗਜੇ ਮਤਿਮੰਦਾ।
‘ਤੁਮਰੇ ਸਦਨ ਦਰੋਗਾ ਬਿਲੇਦ ॥ ੧੧ ॥ ਜੈਸੇ ਫਕਰ ਅਲਾਹੀ ਬਨੇ ।
ਸਭਿ ਜਗ ਜਾਨਤਿ, ਗੁਨ ਤਿਮ* ਭਨੇ । ਮੰਤ੍ਰਨਿ ਸੰਗ ਕਰਜੇ ਬਸ ਭਾਰੀ।
ਜਹਾਂਗੀਰ ਕੀ ਸੁਮਤਿ ਬਿਗਾਰੀ ॥ ੧੨ ॥ ਕਹਿ ਕਰਿ ਕੂਰੇ ਕਪਟ ਕੁਢਾਲਾ।
ਚੰਦੁ ਗਹਜੇ ਦਿਵਾਨ ਬਿਸਾਲ । ਬਹੁ ਦਿਨ ਮਹਿ ਤਰਸਾਇ ਸੰਘਾਰਾ ।
ਬਿਨਾਂ ਰਹਿਮ, ਜਾਨਹਿ ਜਗ ਸਾਰਾ ॥ ੧੩ ॥ ਪੁਨ ਕਾਜੀ ਕੀ ਸੁਤਾ ਲੁਭਾਇ।
ਬਸਿ ਮੰਤ੍ਰਨਿ ਕਰਿ ਲਈ ਭਜਾਇ । ਸ਼ਾਹੁਜਹਾਂ ਕੋ ਲੇ ਪੁਨ ਬਾਜ਼ ।
ਮਾਰਨ ਮਰਨ ਕਰਜੇ ਰਣ ਸਾਜ਼ਿ’ ॥ ੧੪ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ
ਮਨਿੰਦ । ਕਾਰਨ ਕੂਰੇ ਕਰਨਿ’ ਬਿਲੇਦ।ਮੌਨ ਠਾਨਿ ਸਨਮੁਖ ਤਿਸ ਹੋਰੇ।
ਸਮ ਸਿਸਪਾਲ ਸੁ ਬੋਲਤਿ ਬੇਰੇ:-॥੧੫॥ ‘ਰਾਖਨ ਸੈਨਾ ਸੰਗ ਹਜ਼ਾਰਨਿ।
ਕਰਨਿ ਅਖੇਰਨਿ ਜੀਵ ਸੰਘਾਰਨਿ । ਭੋਗਹੁ ਸਗਲ ਜਗਤ ਕੇ ਭੋਗ ।
ਕਹਤਿ ਦਰੋਗਾ ਠਗਹੁ ਬਹੁ ਲੋਗ’ ॥ ੧੬ ॥ ਸੁਨਤਿ ਛਿਮਾਨਿਧਿ ਛਿਮਾ
ਧਰੰਤੇ । ਜਾਨਿ ਵਕੀਲ ਨ ਮਾਰ ਕਰੰਤੇ । ਸੋ ਮੂਰਖ ਲਖਿ ਲਸਕਰ ਜੋਰ।
ਬੋਲਤਿ ਕਰਤਿ ਤਰਕਨਾ ਘੋਰ:-॥੧੭॥ ‘ਪੁਨ ਘੋਰਝ ਭਗਵਾਨ’ ਸੰਘਾਰਜੇ।

^੧ਬਲਭੋਦਰ ਰੁਕਮਣ ਦੇ ਭਾਈ ਨਾਲ । ^੨ਖੇਡਦਿਆਂ ਝੂਠਾ ਦਾਉ ਉਸਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ । ^੩ਪਹਿਲੇ
ਹੀ । ^੪ਘਰੇ (ਨਰਦ ਨੂੰ) । ^੫ਝੂਠ [ਢਾਂ, ਦਰੋਗਾ] । ^੬ਰਬ ਦੇ ਫਕੀਰ । ^੭ਝੂਠਾ ਕਰਨ ਲਈ
‘ਫੇਰ । ^੮ਭਗਵਾਨ ਦੇ ਦ ਘੋਰਝ ।

*ਪਾ:-ਤਿਸ ।

ਅਬਦੁਲਖਾਨ ਸੈਨ ਜੁਤਿ ਮਾਰੈ । ਬਹੁਰ ਸ਼ਾਹੁ ਕੇ ਹਯ ਚੁਰਿਵਾਏ ।
 ਲਰੇ ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਸੁਭਟ ਖਪਾਏ ॥ ੧੮ ॥ ਲਾਖਹੁ ਧਨ ਦੇ, ਚਢਹੁ ਤੁਰੰਗ ।
 ਬਰਤਹੁ ਗ੍ਰਿਹਸਤ ਬਿਸਾਲ ਅਨੰਗਾਜਗ ਕੇ ਲੋਕ ਅਪਰ ਹੈਂ ਜੈਸੇ । ਤੁਮਰੇ
 ਕਰਮ ਦਿਖਤਿ ਸਭਿ ਐਸੇ ॥ ੧੯ ॥ ਇਮ ਦਰੋਗ ਕੇ ਫਕਰ ਬਿਸਾਲੇ ।
 ਨਾਮ ਅਲਾਹ ਨ ਕਬਹੁ ਸਮਾਲੇ । ਦੁਨੀਆਂ ਤੇ ਫਾਰਕ ਨਿਰਦਾਵੈ । ਫਕਰ
 ਅਲਾਹੀ ਸੁਊ ਕਹਾਵੈ ॥ ੨੦ ॥ ਤੁਮਰੇ ਮਤੋ ਹੋਰਿ ਕਰਿ ਐਸੇ । ਲਖੇ ਗਏ
 ਪੂਰਬ ਗੁਰ ਤੈਸੇ । ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਤੇ ਆਦਿ ਜੁ ਸਾਰੇ । ਜਾਨੇ ਪਰੇ ਕੂਰ ਮਤਿ-
 ਵਾਰੇ ॥ ੨੧ ॥ ਗੁਰੂ ਕਹਾਇ ਠਗਤਿ ਜਗ ਰਹੇ । ਕਿਨਹੁ ਨ ਭੇਤ ਤੁਮਾਰੇ
 ਲਹੇ । ਨਾਮ ਸੁਨੈ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਕੇਰਾ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਕ੍ਰੋਧ ਘਨੇਰਾ ॥
 ੨੨ ॥ ਪਿਖਿ ਸੁਭਟਨ ਦਿਸਿ ਉਚ ਉਚਾਰੈ । ‘ਜੋ ਇਸ ਕੇ ਸਿਰ ਪਨਹੀ
 ਮਾਰੇ । ਤਿਸ ਪਰ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਇ ਗੁਰ ਕੇਰੀ । ਲਾਤ ਮੁਸਟ ਕੀ ਮਾਰ ਬਡੇਰੀ’
 ॥ ੨੩ ॥ ਰਿਸ ਕੇ ਸਹਿਤ ਗੁਰੂ ਮੁਖ ਦੇਖਿ ਉਠੇ ਤੁਰਤ ਹੀ ਬਲੀ ਬਿਸੇਖ ।
 ਬਿਧੀਏ ਗਹਿ ਕਰਿ ਪਾਗ ਉਤਾਰੀ । ਉਚੀ ਲਾਤਿ ਉਭਾਰਿ ਪ੍ਰਹਾਰੀ ॥ ੨੪ ॥
 ਲਿਯੋ ਖਰੋ ਕਰਿ ਨਰ ਤੇ ਨਜਾਰੇ । ਲਗੇ ਜੂਤ ਮੁਖ ਕਰਤਿ ਪੁਕਾਰੇ ।
 ਪੁਨ ਗੁਰ ਕਹੈ ‘ਪ੍ਰਥਮ ਗੁਰ ਕੇਰੀ । ਜਿਸ ਮੁਖ ਕੀਨੀ ਨਿੰਦ ਬਡੇਰੀ ॥
 ੨੫ ॥ ਤਿਸ ਪਰ ਪਨਹੀ ਅਨਗਨ ਮਾਰਹੁ । ਮਹਾਂ ਦੋਸ਼ ਇਸ ਕੇਰਿ
 ਉਤਾਰਹੁ’ । ਸੁਨਿ ਭਟ ਬਡੇ ਡੀਲ ਬਲਵਾਰੇ । ਉਚ ਉਭਾਰਤਿ ਜੂਤ ਪ੍ਰਹਾਰੇ
 ॥ ੨੬ ॥ ਹੋਵਨ ਲਗੀ ਮਾਰ ਤਿਸ ਬੇਰੇ । ਜਨ ਬਾਸਨ ਕੋ ਘੜਾਹੇ ਠਠੇਰੇ ।
 ਸਰਬ ਅੰਗ ਪਰ ਮਾਰ ਪਰੰਤੀ । ਇਕ ਰਹਿ ਖਰੇ ਨ ਥਾਉਂ ਦਿਖੰਤੀ ॥ ੨੭ ॥
 ਜਬਿ ਅਨਗਨ ਹੀ ਬਰਖੇ ਜੂਤ । ਧਰੀ ਮੈਨ ਲਖਿ ਮਹਾਂ ਕਸੂਤ । ਪ੍ਰਾਨ
 ਅੰਤ ਕੀ ਚਿੰਤਾ ਬਨੀ । ਅੰਗ ਅੰਗ ਪਰ ਚੋਟਾਂ ਘਨੀ ॥ ੨੮ ॥ ਕੰਪਤਿ
 ਮਹਾਂ ਤ੍ਰਾਸ ਕੇ ਧਾਰੇ । ਉਠਿ ਸਤਿਗੁਰੁ ਤਬਿ ਸਦਨ ਸਿਧਾਰੇ । ਗਨ ਸਿੱਖਨਿ
 ਬਹੁ ਮਾਰ ਮਚਾਈ । ਜਾਨਤਿ ਭਾ-ਆਬ ਹੂੰ ਨ ਬਚਾਈ-॥ ੨੯ ॥ ਕੰਪਤਿ
 ਦੇਹਿ ਗਿਰਜੇ ਤਬਿ ਧਰਨੀ । ਪਾਪਤਿ ਫਲ ਜਸ ਕੀਨਸਿ ਕਰਨੀ । ਪਿਖਿ
 ਕਾਰੇ ਸਿਖ ਗਨ ਚਰਨ ਪ੍ਰਹਾਰੈਂ । ਤਰਜਤਿ ਗਾਰੀ ਸਗਲ ਨਿਕਾਰੈਂ ॥
 ੩੦ ॥ ਪਰਜੇ ਬਿਹਾਲ ਨਹੀਂ ਸੁਧ ਕੋਈ । ਕੇਤਿਕ ਕਹਤਿ ‘ਮ੍ਰਤੁ ਇਸ
 ਹੋਈ’ । ਜਾਤੀ ਮਲਕ ਧਾਇ ਤਬਿ ਗਯੋ । ਜਾਇ ਗੁਰੂ ਫਿਗ ਠਾਵੈ ਭਯੋ ॥

‘ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਤੇ ਦਾਵੇ ਰਹਿਤ (ਜੋ ਹੋਵੇ) ।

੩੧॥ ‘ਮਹਾਰਾਜ ਪੈਂਦਾ ਚਲਿ ਆਯੋ । ਲਾਖ ਗਿਨਨ ਤਕ ਸੈਨਾ ਲਗਾਯੋ ।
ਹੇਤੁ ਭੇਤ ਇਹ ਪਠਜੋ, ਗੁਸਾਈਂ ! ਸਮਤਾ ਕਰਤਿ ਮਾਰ ਬਡਖਾਈ॥੩੨॥
ਅਬਿ ਛੁਰਾਇ ਦਿਹੁ ਸਭਟ ਹਟਾਇ । ਨਾਹਿ ਤ ਮਾਰਜੋ ਇਹ ਮਰਿ ਜਾਇ ।
ਜੀਤਜੋ ਦਰਬ ਫੇਰਿਕਰਿ ਦੀਜੈ॥ ਆਪ ਜੁਪ ਕੇ ਨਾਹਿ ਨ ਲੀਜੈ॥੩੩॥ ਬਿੱਪੁ
ਬਿਨੈ ਸੁਨਿ ਭਏ ਕ੍ਰਿਪਾਲੁ । ਦਿਯੋ ਛੋਰਿ ਸਗਰੋ ਤਤਕਾਲ । ਪੰਦ੍ਰਹ ਸਦ
ਬਖਸ਼ਜੋ ਧਨ ਜਬੈ ਲੈਕਰਿ ਪਹੁੰਚਜੋ ਦਿਜਬਰ ਤਬੈ॥੩੪॥ ਸਭਟ ਪਹਾਰਤਿ
ਸਕਲ ਹਟਾਏ । ਦਈ ਧੀਰ ਸਿਰ ਪਾਗ ਬੰਧਾਏ । ‘ਤੀਨ ਲੋਕਪਤਿ
ਰਾਵਣ ਬਲੀ । ਜਿਨਹੁ ਜੀਤ ਲੀਨਸਿ ਬਿਧਿ ਭਲੀ॥੩੫॥ ਜਰਾ ਸਿੰਧੁ ਗਨ
ਚਮ੍ਰੁ ਬਟੋਰਿ । ਆਇ ਅਨੇਕ ਬਾਰਿ ਕਰਿ ਜੋਰ । ਜੀਤ ਨ ਸਕਜੋ ਮਰਜੋ
ਬਲਵੰਤ । ਤਿਨ ਆਗੇ ਕਹੁ ਤੂੰ ਕਜਾ ਜੀਤ?’॥੩੬॥ ਦੇ ਪਾਨੀ, ਮੁਖ ਪਾਨ
ਪਖਾਰੇ । ਬੈਠਜੋ ਸਗਰੋ ਬਸਤ੍ਰ ਸੰਭਾਰੇ । ਦਰਬ ਸਰਬ ਜਬਿ ਧਰਜੋ
ਅਗਾਰੀ । ਪਿਖਿ ਹਰਖਤਿ ਭਾ ਰਿਦੇ ਮਝਾਰੀ ॥ ੩੭ ॥ ਝਾਰ ਪਿਛੋਰ ਭਲੇ
ਕਰਿਵਾਇ*॥ ਮੈਨ ਧਰੇ ਗਮਨਜੋ ਸਹਿਸਾਇ। ਤੁਰੰਗ ਅਤੂੜੁ ਸੰਗਲੇ ਦਾਸ।
ਗਯੋ ਜਲੰਧਰ ਨਗਰ ਜਹਾਂ ਸੁ* ॥ ੩੮ ॥ ਚਿਤ ਮਹਿ ਚਿਤਵਤਿ
-ਮਮ ਗਤਿ ਅੰਸੀ । ਲਖ ਨਹਿ ਸਕਹਿ, ਇਹਾਂ ਬਿਧਿ ਕੈਸੀ* । ਮੋ ਕਹੁ
ਤਿਮ ਕਰਨੀ ਬਨਿ ਆਵੈ । ਹਤੋਂ ਗੁਰੁ ਤਬਿ ਪਲਟਾ ਪਾਵੈ ॥੩੯॥ ਨਿਸਾ

‘(ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਵੇਵ ਜੀ ਦੀ) ਬਰਾਬਰੀ (ਭਾਵ ਬੇ ਅਦਬੀ) ਕਰਦਿਆਂ । *ਵੈਭ ਬਾਝ ਭਾਵ
ਮਾਰ ਕੁਟ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਕੇ । *ਜਿਥੇ ਹੈ । *ਇਥੇ (ਮੋਗ) ਕੀ ਹਾਲ (ਹੋਇਆ ਹੈ) ।

*ਗੁਰਮਿਆਂ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਜਿਤਨੀ ਮਾਰ ਦੇਖੇ ਵਰਣਨ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲ ਸਿਰ,
ਦਲ, ਹਿੰਦ ਦਾ ਮੁੱਝ ਜਾਣਾਂ, ਲਹੁ ਸਿੰਮ ਪੈਣਾ, ਨੀਲ ਪੈ ਜਾਣੇ, ਇਹ ਮਾਮੂਲੀ ਬਾਤ ਹੈ; ਪਰ
ਏਜਾ ਤਾਂ ਮੂੰਹ ਹੋਥ ਧੋਕੇ ਇਸ ਹੱਤਕ ਨੂੰ ਲਕਾਕੇ ਆਪਣੀ ਸੇਨਾ ਵਿਚ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਇਥੋਂ
ਹੀ ਜਾਣ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਰ ਕੁਟ ਕੋਈ ਬੜੀ ਹੀ ਮਾਮੂਲੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਮੋ ਬੀ ਆਇ ਗੁਰੁ ਜੀ ਦੀ
ਵੇਅਦਬੀ ਕਰਨ ਕਰਕੇ । ਅਪਣੀ ਹੱਤਕ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਨੇ ਬੜੀ ਸਹਜਸੀਲਤਾ
ਨਾਲ ਸਹਾਰੀ ਹੈ ।

ਤਵਾ: ਖਾ: ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਅਨਵਰ ਬੇਗ ਤਿੰਨ ਬਾਜ਼ੀਆਂ ਹਾਰਕੇ ਅਪਣੀ ਹਾਰ
ਸਮਝਕੇ ਗਿਆ ਤੇ ਜਾਕੇ ਮੂਏ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਗੁਰੁ ਜੀ ਨਾਲ ਜੰਗ ਨਾ ਕਰੋ, ਪਰ
ਪੈਂਦੇ ਖਾਂ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਗੁਰੁ ਦਾ ਪੱਖੀ ਸਮਝਿਆ । ਗੁਰੁ ਕੀ ਨਿੰਦਾ ਤੇ ਮਾਰ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ
ਨਹੀਂ ਹੈ । ਤਵਾ: ਖਾ: ਵਿਚ ਇਹ ਬੀ ਲਿਖਤ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਗਲ ਦੇ ਮਗਰੋਂ ਸੂਬੇ ਨੇ ਧੀਰ
ਮਲ ਵਲ ਜਮ੍ਹਸ ਪੱਲ ਕੇ ਉਸਨੂੰ ਗੁਰੁ ਜੀ ਤੋਂ ਨਿੰਦਿਆ ਤੇ ਅਪਣਾ ਪੱਖੀ ਤੇ ਹੂੰਹੀਆ
ਬਣਾਇਆ, ਪਰ ਸਤਿਗੁਰੁ ਜੀ ਨੂੰ ਇਹ ਸਾਰਾ ਪਤਾ ਲੱਗ ਚੁਕਾ ਸੀ । †ਪਾ:-ਮਗ ਮਹਿ ।

ਪਰੀ ਅਬਿ ਹਇ ਅੰਧਕਾਰੇ । ਆਇ ਨ ਜਾਇ ਨ ਕੋ ਇਸ ਬਾਰੇ । ਅਸ
ਬੁਧਿ ਬਲ ਤੇ ਕਰੋਂ ਓਪਾਇ । ਕਾਲੇਖਾਨ ਸੁਨਤਿ ਚਵਿ ਜਾਇ ॥ ੪੦ ॥
ਪਰਹਿ ਜਾਮਨੀ ਬਿਖੈ ਲਗਾਈ । ਹਮਲਾ ਕਰੇ ਗੁਰੂ ਲੇ ਘਾਈ । ਪੁਰਿ
ਕਰਤਾਰ ਲੁਟ ਸਭਿ ਲੈ ਹੈਂ । ਗੁਰ ਬਾਹਨੀ ਸਭਿ ਹਨਿ ਦੇ ਹੈਂ ॥ ੪੧ ॥
ਮ੍ਰਿਤਕ ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਹੋ ਘਮਸਾਨ । ਕੈ ਗਰ ਭਾਜਹਿ ਡਰ ਉਰ ਮਾਨਿ।ਰਖਨਾ
ਪਰਜੇ ਆਬਰ ਮੇਰੀ । ਨਹਿ ਬਿਦਤਹਿ—, ਇਮ ਗਿਨ ਕਰਿ ਹੋਰੀ ॥ ੪੨ ॥
ਸੰਧਯਾ ਸਮੈਂ ਸੁ ਓਤਰਜੋ ਜਾਇ । ਅਪਰ ਬਸਤੁ ਤਨ ਪਰ ਬਦਲਾਇ ।
ਕਾਲੇਖਾਨ ਪਾਸ ਚਲਿ ਗਯੋ । ਕਰਿ ਸਲਾਮ ਕੋ ਬੈਠਤਿ ਭਯੋ ॥ ੪੩ ॥
ਪੈਂਦੇਖਾਨ ਕੁਸ਼ਾਮਦ ਕਾਰਨ।ਬਾਤ ਮ੍ਰਿਦੁਲਵਿਗੈ ਕਰਤਿਉਚਾਰਨ।ਸੇਵਾ
ਹੇਤੁ ਕੁਤਬ ਖਾਂ ਬੈਸਾ । ਦੇਤਿ ਹੁਕਮ ਕਰਿ ਕਾਰਜ ਤੈਸਾ ॥ ੪੪ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਰਿੰਬੇ ਅਸਟਮ ਰਾਸੇ 'ਵਿਪਰ ਫੇਲ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਅਸਟਦਸਮੇ ਅੰਸੁ ॥ ੧੯ ॥

੧੯. [ਲਿਖਕਰ ਚੜ੍ਹ ਆਇਆ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਅਨਵਰਖਾਨ ਵਿਚਾਰਿਕੈ ਚਤੁਰਾਈ ਉਪਜਾਇ । ਕਹਜੋ 'ਗਯੋ
ਗੁਰ ਕੇ ਨਿਕਟਿ ਭੇਤ ਪਾਇ ਸੁਧ ਲਗਾਇ ॥ ੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਅਬਿ ਲੋ ਸੁਧ
ਗੁਰ ਕੋ ਨਹਿ ਹੋਈ । ਕੀਨਸਿ ਨਹੀਂ ਸੁਚੇਤੀ^੧ ਕੋਈ । ਲਰਹੁ ਜਾਮਨੀ
ਮਹਿ ਕਰਿ ਹੋਲਾ । ਕਰਿ ਲੈਹੋ ਸਭਿ ਕਾਜ ਸੁਹੇਲਾ ॥ ੨ ॥ ਕੁਛ ਥੋਰੀ ਸੀ
ਚਮ੍ਹੁ ਨਿਹਾਰੀ । ਪਰਹੁ ਬਿਖਬਰੀ ਕੀਜਹਿ ਮਾਰੀ । ਕਾਜ ਸੁਗਮ ਹੀ ਜੇ
ਬਨਿ ਜਾਇ । ਦਾਨਸ਼ਵੰਦ ਨ ਬਿਲਮ ਲਗਾਇ ॥ ੩ ॥ ਤੁਮ ਸਮਰਥ ਹੋ
ਅਧਿਕ ਜਦਾਪੀ । ਸੱਤੁ ਨ ਗਿਨੀਅਹਿ ਅਲਪ ਕਦਾਪੀ।ਕਨਕਾ ਪਾਵਕ^੨
ਸੁਗਮ ਬੁਝਯਤਿ । ਬਨੋ ਲਗਿ ਬਧਹਿ^੩ ਨ ਕਿਮਹੁ ਮਿਟਯਤਿ* ॥ ੪ ॥
ਪ੍ਰਾਤਿ ਹੋਤਿ ਲੋ ਲਰਹੁ ਨ ਜਾਈ^੪ । ਬਨਹਿ ਸੁਚੇਤ ਲੋਹਿ ਸੁਧ ਪਾਈ ।
ਦੀਰਘ ਲਰਹਿ ਕਿ ਜਾਵਹਿ ਭਾਜਿ । ਬਡੇ ਜਤਨ ਤੇ ਬਨਿ ਹੈ ਕਾਜ' ॥ ੫ ॥
ਸੁਨਿ ਪੈਂਦੇ ਖਾਂ ਭਲੇ ਸਰਾਹਾ । 'ਇਮ ਹੀ ਬਨਹਿ, ਹਨਹਿ ਰਣ ਮਾਂਹਾ ।
ਕਾਰਜ ਹੋਇ, ਸੁ ਕਰਿ ਹੀ ਲੇਹਿ।ਮ੍ਰਿਗ ਜਿਮ ਸਿੰਘ ਜਾਨ ਨਹਿ ਦੇਹਿ ॥ ੬ ॥
ਫਤੇ ਕਰਹੁ ਲਿਹੁ ਸੁਜਸੁ ਬਡਾਈ । ਹਜ਼ਰਤ ਨਿਕਟਿ ਚਲਹੁ ਹਰਖਾਈ ।
ਸਭਿ ਕੇ ਮਨਸਬ ਹੋਇੰ ਸਵਾਏ । ਹਯ ਸਮੇਤ ਗਰ ਦੇਹੁ ਪੁਚਾਏ' ॥ ੭ ॥

^੧ਇਉਂ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਰੋਖਿਆ।^੨ਫੋਲ (ਫੇਨਾ) । ^੩ਤਕੜਾਈ । ^੪ਤੀਲੋ ਨੂੰ ਲਗੀ ਮੋਗ । (ਅ) ਮੋਗ ਦਾ ਕਿਨਕਾ । ^੫ਬਨ ਤਕ (ਅੱਗ) ਵਧ ਜਾਵੇ ਤਾਂ । ^੬ਜਾਕੇ ਜੇ ਨਾ ਲਵੇਗੇ !

*ਪਾ:-ਜਰੋ ਬਿਲੰਦ ਨ ਬੁਝੈ ਲਖਯਤਿ ।

ਕਾਲੇਖਾਨ ਕਹੈ ਤਿਸ ਬੇਰੀ । ‘ਕਹਾਂ ਕੁਤਬ ਖਾਂ ਮਸਲਤ ਤੇਰੀ ? ਜੰਗ
ਜਾਮਨੀ ਕੈ ਦਿਨ ਕੇਰਾ । ਗਹੈ ਜਾਇ ਜਿਮ ਗੁਰੂ ਬਡੇਰਾ ॥੮॥ ਅਸ ਨ
ਹੋਇ ਜਨੋਂ ਪ੍ਰਥਮ ਲਰਾਈ । ਲਲਾ ਸੁ ਕੰਬਰ ਦਲ ਸਮੁਦਾਈ । ਸੋਵਤਿ
ਅਬਿ ਲੈ ਪਾਇ ਪਸਾਰੇ । ਕਾਰਜ ਸਰਜੈ ਨ, ਰਣ ਮੈਂ ਹਾਰੇ ॥੯॥ ਯਾਂਤੇ ਮ੍ਰਿਗ
ਮਾਰਨ ਕੇ ਕਾਜਾ । ਹਤਨਿ* ਸਿੰਘ ਕੋ ਕਰਹਿ ਸਮਾਜਾ । ਇਮ ਕਹਵਤਿ
ਲੋਕਨਿ ਤੇ ਸੁਨੀ । ਪਰਖਨ ਕੀਨਿ ਬਾਤ ਹੈ ਘਨੀ ॥੧੦॥ ਕਹੈ ਕੁਤਬ
ਖਾਂ ‘ਨਿਸਚੈ ਐਸੇ । ਆਪ ਕਰੀ ਫੁਰਮਾਵਨ ਜੈਸੇ । ਤਉ ਦੇਖੀਏ ਭਲੇ
ਬਿਚਾਰੇ । ਗੁਰੂ ਸਰਮਾ ਹਤੇ ਹਜ਼ਾਰੋਂ ॥੧੧॥ ਏਕਾ ਏਕੀ ਗਹੈ ਨ ਜਾਇ।
ਖੜਗ ਪ੍ਰਹਾਰਹਿ ਸੁਭਟ ਗਿਰਾਇ । ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਬਿਨਾਂ ਸਵਧਾਨੀ† ।
ਇਹੁ ਨੀਕੀ ਸਭਿ ਕੇ ਮਨ ਭਾਨੀ ॥੧੨॥ ਪਾਛਲ ਰਾਤਿ ਪਰੋ ਕਰਿ ਹੋਲਾ।
ਕਰੋ ਚਮ੍ਰੁ ਹਤਿ ਰੇਲ ਰੁ ਪੇਲਾ । ਪੈਂਦਾ ਸਨਮੁਖ ਤਿਨ ਕੇ ਜੈ ਹੈ । ਬਲ
ਬਿਸਾਲ ਤੇ ਗਹਿ ਗੁਰ ਲੈ ਹੈ ॥ ੧੩ ॥ ਅਲਪ ਬਾਹਿਨੀ ਮਾਰਨ ਕਹੈ ।
ਹਤਹਿ ਤੁਰਤ ਹਮ ਲਸਕਰ ਮਹਾਂ। ਇਮ ਠਾਨਤਿ ਮਸਲਤ ਜਿਸ ਕਾਲਾ।
ਚਹਤਿ ਚਢਨ ਕਹੁ ਬੀਰ ਬਿਸਾਲ ॥ ੧੪ ॥ ਤਬਿ ਲੈ ਧੀਰਮਲ ਕੀ ਪਾਤੀ।
ਪਹੁੰਚੀ ਤਿਨ ਵਿਗ ਕੁਮਤਿ ਕੁਬਾਤੀ। ਅਪਨਾ ਆਪ ਬਚਾਵਨ ਕਾਰਨ† ।
ਪਿਤ ਗੁਰ ਤਜਾਗ ਤੁਰਕ ਅਨੁਸਾਰਨ† ॥ ੧੫ ॥ ਖੋਲਿ ਪਠੀ ਸਭਿ ਮਹਿ
ਬੱਖਜਾਤ । ‘ਲਿਖਤੁਮ ਧੀਰਮਲ ਨਿਜ ਬਾਤ । ਪੈਂਦਖਾਨ! ਮੈਂ ਪੱਖੀ ਤੇਰਾ॥
ਨਹਿ ਅਪਮਾਨ ਸਹੈ ਮਨ ਮੇਰਾ ॥ ੧੬ ॥ ਅਬਿ ਤੂੰ ਆਉ ਬਿਲੰਬ ਨ
ਧਾਰੋ । ਸ਼ਾਹੁ ਸੰਗ ਕਰਿ ਮੇਲ ਹਮਾਰੋ । ਮੈਂ ਨ ਬਿਰੋਧ ਕਮਾਵਨ ਕਰੋਂ ।
ਹਜ਼ਰਤ ਕੇ ਹਮੇਸ਼ ਅਨੁਸਾਰੋਂ ॥੧੭॥ ਸੁਨਿ ਸਭਿ ਕੇ ਮਨ ਹਰਖਤਿ ਹੋਏ।
ਪਰਜੋ ਭੇਦ* ਘਰ ਮੈਂ ਇਮ ਜੋਏ । ‘ਉੱਤਰ ਲਿਖਹੁ-ਦੇਤਿ ਸੁਧ ਰਹੋ ।
ਜਿਮ ਹੁਇ ਵਤੇ ਹਮਾਰੀ ਕਹੋ-’ ॥੧੮॥ ਤੁਰਕਨ ਤੇਲਿਖਾਇ ਕਰਿ ਲਜਾਯੋ।
ਧੀਰ ਮੱਲ ਕੇ ਨਿਕਟਿ ਪੁਚਾਯੋ। ਸਭਿ ਲਸਕਰ ਤਜਾਰੀ ਤਬਿ ਕੀਨੀ। ਜਹਿ

*ਸਾਵਧਾਨੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹਨ ਭਾਵ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਨ । †ਬੇੜੀ ਫੌਜ ਦਾ (ਸਾਭੇ ਮਰੇ)
ਮਾਰਨਾ ਕੀ ਹੈ । *ਖੋਟੀ ਮਤਿ (ਨਾਲ ਲਿਖੀ) ਖੋਟੀਆਂ ਗਲਾਂ ਵਾਲੀ (ਪ੍ਰੀਕਾ) । *ਉੱਟ ।
*ਤੁਰਕਾਂ ਆਪਸ ਵਿਚ ਸਲਾਹ ਕਰਦੇ ਕਹਿਆ । *ਪਾ:-ਹਰਣ ।

†ਇਕ ਲਿਖਤੀ ਨੁਸਖੇ ਵਿਖੇ ਇਹ ਵੇਰੋਂ ਤੁਕਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ ਤੇ ਚਉਪਈ ਦੇ ਵੇ ਹੀ ਚਰਨ
ਹਨ । ਇਕ ਛਾਪੇ ਦੇ ਨੁਸਖੇ ਵਿਖੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਵੇਂ ਇਹ ਪਾਠ ਹੈ:- ਚਲਿ ਕਰਿ ਦੂਤ ਗਏ
ਭਿਹਨਾਂ ਹੀ । ਪੈਂਦਖਾਨ ਜਹਿ ਸਭਿ ਸਮੁਦਾਈ ।

ਕਹਿ ਤੇ ਰਕਾਰਿ ਨਰ ਲੀਨ॥੧੯॥ਨਹੀਂ ਜੰਗ ਕੀ ਬਾਤ ਸੁਨਾਵੈਂ।ਕਹੈਂ^੧“ਸੁ
ਰੋਪੜ ਕੋ ਚਲਿ ਜਾਵੈਂ । ਕਾਲੇਖਾਨ ਨਜ਼ਾਜ਼ ਤਿਹ ਦੇਨੀ” । ਨਿਜ ਮੁਰਾਦ
ਹਾਸਲ ਕਰਿ ਲੇਨੀ॥੨੦॥ਪੀਰਸਖਾਲਤ*ਵਲੀਬਿਸਾਲਾ॥ਲਸ਼ਕਰਸਹਿਤ
ਤਹਾਂ ਕੋ ਚਾਲਾ॥ਲਵਪੁਰਿ ਤੇ ਜਬਿ ਕੇ ਇਤ ਚਾਲੇਭੇਤ ਨ ਦੇਤਿ ਕਹਤਿ
ਇਸ ਢਾਲੇ॥੨੧॥ਜੇਤਿਕ ਦੁਆਬੇ ਬਿਖੇ ਪਠਾਨ । ਕਰੇ ਇਕੱਤ੍ਰ ਹਕਾਰਨ
ਠਾਨਿ॥ਅਧਿਕ ਬਾਹਿਨੀ ਕਰੀ ਬਟੋਰ॥ਕਿਤਿਕ ਆਇਮਿਲਿਲੂਟਨ ਲੋਰ^੨
॥ ੨੨ ॥ ਕਾਲੇ ਖਾਂ ਸਭਿ ਕੋ ਸਨਮਾਨੈ । ਖਾਨ ਪਾਨ ਦੇ ਮਿਦੁਲ ਬਖਾਨੈ ।
ਲਸ਼ਕਰ ਬਡੋਵੇਖਿਕਰਿਫੂਲਾ॥ਜੰਗਕਰਨਿਕੋਚਿਤਅਨਕੂਲਾ॥੨੩॥ਚਢ੍ਹੇ
ਨਿਸਾ ਮਹਿ ਬਜੇ ਨਿਸ਼ਾਨ । ਤਤਛਿਨ ਪਾਏ ਜ਼ੀਨ ਕਿਕਾਨ । ਗੁਲਕਾਂ
ਗਨ ਬਰੂਦ ਬਰਤਾਈ । ਪੁਰਿ ਤੇ ਵਹਿਰ ਨਿਕਸਿ ਬਿਰ ਥਾਈਂ ॥ ੨੪ ॥
ਅਰਧ ਲਾਖ ਅਰੁ ਦੋਇ ਹਜ਼ਾਰ^੩।ਕਾਲੇਖਾਨ ਸਾਬ ਅਸਵਾਰ।ਸੈਨਾ ਸਹੱਸ੍ਰ
ਇਕਾਦਸ਼ ਆਨਿ^੪ । ਕੁਤਬਖਾਨ ਕੇ ਸੰਗ ਪਯਾਨ ॥ ੨੫ ॥ ਸਭਿ ਦੁਆਬੇ
ਤੇ ਕਰੀ ਬਟੋਰਿ । ਚਮ੍ਹੂ ਸਹੱਸ੍ਰ ਦੋਇ ਦਸ ਔਰ^੫ । ਸਗਰੀ ਭਈ ਪਝੱਤ੍ਰ
ਹਜ਼ਾਰ । ਅਪਰ ਸੈਂਕਰੇ ਮਿਲਿ ਅਸਵਾਰ॥੨੬॥ ਮਿਲੇ ਆਨਿ ਜਿਤ ਕਿਤ
ਤੇ ਤੁਰਕ । ਏਰੇ ਕਾਲ ਹੋਨਿ ਕੋ ਗ਼ਰਕ । ਕਿਤਿਕ ਉਨ ਭਾ ਲਸ਼ਕਰ
ਲਾਖ^੬।ਲੇ ਕਰਿ ਸਾਬ ਜੰਗ ਅਭਿਲਾਖ॥੨੭॥ਨਿਜ ਨਿਜ ਮਿਸਲਨਿ ਬਜੇ
ਨਗਾਰੇ । ਨਿਕਸੇ ਨਗਰ ਹੋਇ ਸਭਿ ਤਜਾਰੇ । ਪੀਵਤਿ ਮਿਲਿ ਸ਼ਰਾਬ
ਮਤਵਾਰੇ । ਬਾਕ ਅਟਪਟੇ ਕਰਤਿ ਉਚਾਰੇ ॥੨੮॥ ਸਾਗਰ ਮਨਹੁ ਉਛਲ
ਕਰਿ ਚਾਲਾ । ਗਮਨਜੋ ਲਸ਼ਕਰ ਏਵ ਬਿਸਾਲਾ॥ਉਡੀ ਧੂਲ ਛਾਦਜੋ ਅਸ-
ਮਾਨਾ । ਕਰਨਿ ਨੈਨ ਮਹਿ ਪਰਹਿ ਮਹਾਨਾ^੭ ॥ ੨੯ ॥ ਉਡਗਨ ਚੰਦ ਨ
ਪਰਹਿ ਦਿਖਾਈ । ਮਨਹੁ ਘਟਾ ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਘਿਰ ਆਈ । ਚਲਜੋ ਸ਼ਲਭ
ਦਲ^੮ ਬੰਦ ਮਨੀਂਦ । ਸਿੰਧੁ ਅਹੈਂ ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ॥ ੩੦ ॥ ਬੁਛਿ ਬੁਛਿ^੯
ਸਗਰੇ ਮਰਿ ਜੈ ਹੈਂ । ਬਿਰ ਹੋਵਨਿ ਕੋ ਥਾਂਵ ਨ ਪੈਹੈਂ । ਲਸ਼ਕਰ ਸੰਗ ਲਏ
ਇਮ ਸਾਰਾ । ਕਾਲੇਖਾਂ ਗਮਨਜੋ ਮੁਦ ਧਾਰਾ ॥ ੩੧ ॥ ਭਏ ਕੁਸ਼ਗਨ ਸੁ
ਮਰਨ ਜਨਾਵੈਂ । ਬਾਮ ਬਿਲੋਚਨ ਸਭਿ ਫਰਕਾਵੈਂ।ਸ਼ਿਵਾ ਅਸ਼ਿਵਾ^{੧੦}ਸਮੁਖ

^੧ਭੇਟਾ ਚੜ੍ਹਾਉਣੀ ਹੈ । ^੨ਚਾਹ ਕਰਕੇ । ^੩ਬੰਦੀਆਂ ਹਜ਼ਾਰ । ^੪ਗਿਆਰਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਹੋਰ । ^੫ਬਾਰਾਂ
ਹਜ਼ਾਰ ਹੋਰ । ^੬ਲਾਖ ਤੋਂ ਕੁਛਕੁ ਘਟ । ^੭ਕੰਨਾਂ ਤੇ ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ (ਦੂੜ) ਪੈਂਦੀ ਹੈ । ^੮ਟਿੱਡੀ
ਦਲ । ^੯ਭੁੱਬ ਭੁੱਬ ਕੇ । ^{੧੦}ਅਸ਼ੁਭ ਰਿਦੜੀਆਂ ।

ਕੋ ਧਾਵੈ । ਮੁਖ ਤੇ ਅਗਨੀ ਬਮਤਿ ਦਿਖਾਵੈ ॥ ੩੨ ॥ ਉਲਕਾਪਾਤ ਹੋਤਿ
ਬਹੁਤੇਰੇ । ਬੋਲਤਿ ਹੈਂ ਉਲੁਕ ਚਹੁਫੇਰੇ । ਮਰਜੋ ਹੁਤੋ ਕੋ ਨਗਰ ਮਝਾਰੀ ।
ਰੁਦਨਿ ਸੁਨਾਵਤਿ ਹੈਂ ਬਹੁ ਨਾਰੀ ॥ ੩੩ ॥ ਪੈਂਦਾ ਕੁਤਬਖਾਨ ਬਲਵਾਨ ॥
ਲੀਨੇ ਸੰਗ ਖਾਨ ਅਸਮਾਨ । ਮਸਲਤ ਕਰਤਿ ਲਰਨ ਕੀ, ਚਾਲੇ ॥ ੩੪ ॥
ਮਾਰਗ ਅਰਧ ਗਏ ਚਲਿ ਜਬੈ ਮਿਲਜੋ ਮਲਕ ਦਾਤਾਰ ਸੁ ਤਬੈ । ਕੁਛਕ
ਸੈਨ ਹੈ ਜਿਸ ਕੇ ਸੰਗ ਕੁਤਬਖਾਨ ਕੋ ਭ੍ਰਾਤ ਸੁ ਅੰਗ ॥ ੩੫ ॥ ਕਰਿ ਸਲਾਮ
ਕੋ ਬੁਝਤਿ ਖਰਜੋ । ‘ਕਿਤ ਕੋ ਸਭਿਨਿ ਪਯਾਨਾ ਕਰਜੋ ?’ ਕਾਲੇਖਾਂ ਬੋਲਜੋ
ਗਰਬਾਇ । ‘ਕੇਹਰਿ ਬਲੀ ਰਹੈ ਇਸ ਥਾਇੰ ॥ ੩੬ ॥ ਬਹੁਤ ਜੀਵ
ਸੰਘਾਰਨਿ ਕਰੇਕੋ ਬਲ ਧਾਰਿ ਨ ਆਗੇ ਅਰੇ । ਤਿਸ ਕੇ ਹਿਤ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕੋ
ਚਾਲੇ । ਅਬਿ ਸੰਘਾਰਹਿ ਖੋਜਿ ਬਿਸਾਲੇ’ ॥ ੩੭ ॥ ਇਮ ਕਹਿ ਸੁਨਿ ਕਰਿ
ਹਰਖ ਕਰੀਤੇ । ਚਲਤਿ ਅਗਾਰੀ ਚੌਪ ਧਰੀਤੇ । ਛੋਟੇ ਮੀਰ ਗ੍ਰਾਮ ਲੋ ਗਏ ।
ਜਾਇ ਸੁ ਲਸ਼ਕਰ ਇਕ ਬਲ ਭਏ ॥ ੩੮ ॥ ਭਰਜੋ ਧੂਰ ਤੇ ਸੈਤਬਿ ਗ੍ਰਾਮ ।
ਲੂਟ ਪਰੀ ਢਹਿਗੇ ਸਭਿ ਧਾਮ । ਨਿਸਾ ਬਿਖੈ ਨਹਿ ਜਾਹਿ ਪਛਾਨੇ ।
ਮਿਲਜੋ ਗਰਦ ਮੈਂ ਭਾ ਸਭਿ ਹਾਨੇ ॥ ੩੯ ॥ ਗੁਰ ਕੋ ਬਾਕ ਸਾਚ ਸੋ ਭਯੋ ਉਤਰੇ
ਜਬਹਿ ਉਚਰਿ ਜੋ ਦਯੋ । ਪੈਂਦੇਖਾਨ, ਖਾਨ ਅਸਮਾਨ । ਮਿਲਿ ਕਰਿ
ਕੁਤਬਖਾਨ ਇਕ ਥਾਨ ॥ ੪੦ ॥ ਅਨਵਰਖਾਨ, ਮਲਕ ਦਾਤਾਰ ॥ ਮਿਲਿ
ਮਸਲਤ ਕੋ ਕਰਤਿ ਉਚਾਰ । ‘ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਬਦ ਤੇ ਅਬਿ ਚਲਿ ਪਰੀਯਹਿ ।
ਸਕਲ ਅਚਾਨਕ ਪ੍ਰਾਨਨਿ ਹਰੀਅਹਿ’ ॥ ੪੧ ॥ ਪੈਂਦਾ ਕਹੈ ‘ਜਾਉ ਮੈਂ
ਤਹਾਂ । ਗੁਰ ਕੋ ਪੌਰ ਨਿਕਸਿਬੇ ਜਹਾਂ । ਨਿਕਸਤਿ ਅੰਕ ਭਰੋਂ ਬਸਿ ਕਰੋਂ ।
ਜੀਵਤਿ ਗਹੋਂ, ਮਹਾਂ ਬਲ ਧਰੋਂ ॥ ੪੨ ॥ ਪੁਰਿ ਕੇ ਲੂਟ ਲੇਹੁ ਸਭਿ ਐਨ ।
ਹਤਹੁ ਤੁਰਤ ਗੁਰ ਕੀ ਲਘੁ ਸੈਨ । ਕਾਰਜ ਸੁਗਮ ਭਲੇ ਬਨਿ ਜਾਇ ।
ਇਹੀ ਰੀਤਿ ਹਮਰੇ ਮਨ ਭਾਇ’ ॥ ੪੩ ॥

‘ਭਾਸਕਰ ਚਢਿ ਆਵਨ’ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਦੇਕ ਉਨਬਿੰਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥ ੧੯ ॥

੨੦. [ਜੰਗ ਆਰੰਭ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਜੀ ਬਡੇ ਬਹਾਦੁਰ ਧੀਰ । ਮਾਰ ਨਿਕਾਸਜੋ
ਖਾਨ ਕੋ ਲਖਿ ਨਿੰਦਕ ਬੇਪੀਰ ॥ ੧ ॥ ਪਾਧੜੀ ਵੰਦ ॥ ਕਢਿ ਖਾਨ
ਪਾਨ ਸਵਧਾਨ ਬੀਰ । ਕਰਤਾਰ ਪੁਰੇ ਚਹੁ ਦਿਸ਼ਨਿ ਭੀਰ । ‘ਹੁਇ ਸਨਧ
ਬੰਧ ਭਟ ਅਰਧ ਜੋਇ । ਬਿਸਰਾਮ ਹੇਤੁ ਲਿਹੁ ਅਰਧ ਸੋਇ ॥ ੨ ॥ ਤੁਰਕਾਨ
ਜਦੋਂ ਉਤਰੇ ਸਨ (ਇਸ ਪਿੰਡ ਦੇ ਬਾਹਰ ਤਦੋਂ) ਜੋ ਢਾਕ ਉਚਾਰ ਦਿਤਾ ਸੀ ।

ਸੈਨ ਤੇ ਬਨਿ ਸੁਚੇਤ। ਸੁਨਿ ਸ਼ਬਦ ਉਠਹੁ ਸਭਿ ਜੰਗ ਹੇਤੁ। ਗੁਲਕਾਂ
ਬਰੂਦ ਲੀਜਹਿ ਸੰਭਾਲ'। ਸੁਨਿ ਸੁਭਟ ਗੁਰੂ ਕੇ ਬਲਿ ਬਿਸਾਲ॥ ੩॥
ਗੁਰ ਹੁਕਮ ਪਾਇ ਹੈ ਕੈ ਸੁਚੇਤ। ਗਰਜੇ ਬਿਲੰਦ ਬਡ* ਜੰਗ ਹੇਤੁ। ਗਹਿ
ਸਿਪਰ ਖੜਗ ਕਟ ਕਸਨਿ ਕੀਨਿ। ਨਿਜ ਨਿਜ ਤੁਰੰਗ ਪਰ ਪਾਇ ਜੀਨ
॥੪॥ ਹੁਇ ਸਨਧਬੰਧ ਫਿਰਤੇ ਚੁਫੇਰ। ਤੁਰਕਾਨ ਹਾਨਿ ਰਣ ਚਹਿ ਬਡੇਰੇ।
ਜਬਿ ਸਵਾ ਜਾਮ ਰਹਿ ਗੀ ਸੁ ਰਾਤਿ। ਗੁਰਗਿਰਾ^੧ ਪਵਤਿ ਸਿਖ ਫਿਰਤ
ਜਾਤਿ^੨॥ ੫॥ ਧੁਨਿ ਉਠਤਿ ਉਚ ਮੁਨਿਯੋਤਿ ਦੂਰ। ਕਰਤਾਰ ਪੂਰੇ ਚਹੁ
ਗਿਰਦ ਭੂਰ। ਜਬਿ ਸੁਨੀ ਆਨਿ ਤੁਰਕਾਨ ਕਾਨ^੩। ਉਰ ਭਯੇ ਸ਼ੁੱਧ ਕਰਿ
ਕਪਟ ਹਾਨਿ॥੬॥ ਤਬਿ ਕਾਲੇਖਾਂ ਬੋਲਨੇ ਸੁਨਾਇ। ਅਬਿ ਭਯੇ ਨੇਰ ਜਾਨਨੇ
ਸੁ ਜਾਇ। ਸਮ ਕਾਤੁਰ ਦੰਦਭਿ ਨਹਿ ਬਜਾਇ^੪। ਇਹੁ ਅਨੁਚਿਤ ਗਤਿ,
ਨਹਿ ਮੁਹਿ ਸੁਹਾਇ॥ ੭॥ ਤਜਿ ਦੇਹੁ ਕਪਟ, ਭਾ ਜੰਗ ਭੇਰ। ਧੌਂਸਨਿ
ਬਜਾਇ ਅਬਿ ਕਰਹੁ ਨੇਰ'। ਕਹਿ ਕੁਤਬਖਾਨ ਅਰੁ ਪੈਦਖਾਨ। 'ਇਹੁ
ਆਪ ਜਿ ਮਰਜੀ ਦਿਹੁ ਨਿਸ਼ਾਨ॥ ੮॥ ਅਬਿ ਕਰਹੁ ਨ ਬਿਲਮ ਬਿਹਾਇ
ਕਾਲ। ਇਕਬਾਰ ਪਰਹੁ ਹਮਲਾ ਬਿਸਾਲ। ਪੁਰਿ ਮਹਿ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਹੁਇ ਕਰਹੁ
ਮਾਰ। ਨਹਿ ਅਰਨ ਦੇਹੁ ਸੈਨਾ ਅਗਾਰ'॥੯॥ ਜਬਿ ਕਰਨੇ ਹੁਕਮ ਦੰਦਭਿ
ਬਜਾਇ। ਤਬਿਦਈ ਚੋਬਦੁਹਰੀ ਲਗਾਇ। ਧੁਨਿਪਰੀ ਕਾਨਜੋਧਾਨਿ ਆਇ
। ਸਵਧਾਨ ਹੁਤੇ ਚਹੁਦਿਸ਼ਿ ਫਿਰਾਇ॥੧੦॥ ਦਿਜ ਮਲਕਜਾਤਿ ਤਿਨ ਮਹਿ
ਫਿਰੰਤਿ। 'ਹੁਜਹਿ ਤਯਾਰ' ਸਭਿ ਕੋ ਕਹੰਤਿ। 'ਸੁਧ ਕਰੋ ਗੁਰੂ ਫਿਗ,
ਜਾਇ ਧਾਇ। ਸਵਧਾਨ ਬਨਹੁ ਹਿਤ ਲਰਨ ਆਇ'॥ ੧੧॥ ਹਯ ਕੋ
ਭਜਾਇ ਪਹੁੰਚਨੇ ਤੁਰੰਗ। ਉਤਰਨੇ ਸੁ ਪੌਰ ਅੰਤਰਿ ਬਰੰਤਿ। ਗੁਰ ਅੱਗੂ ਸੌਚ
ਕਰਿ ਕੈ ਸ਼ਨਾਨ। ਥਰ ਰੂਪ ਸੱਚਿਦਾਨੰਦ ਧਨਾਨ॥੧੨॥ ਤਬਿ ਗਯੋ ਬਿੱਪ੍ਰ
ਕੀਨਸਿ ਬਖਾਨ। 'ਦਲ ਤੁਰਕ ਆਇ ਪਹੁੰਚਨੇ ਮਹਾਨ। ਜਿਮ ਹੋਇ
ਹੁਕਮ ਕੀਜਹਿ ਉਪਾਇ। ਚਢਿ ਚਲਹਿ ਬੀਰ, ਜਿਸ ਲੇਹੁ ਨਾਇ'॥ ੧੩॥
ਸੁਧ ਭਾਖਿ ਬਿੱਪ੍ਰ, ਰਹਿ ਠਾਂਢਿ ਤੀਗਲੀ ਹਾਰਗੁਵੰਦ ਸੁਨਿ ਬੀਰ ਧੀਰ।
ਜਪ ਕੀਨਿ ਪਾਠ ਚਿਤ ਏਕ ਹੋਇ। ਪ੍ਰਭੂ ਸਰਬ ਕਲਾ ਸਮਰੱਥ ਸੋਇ॥
੧੪॥ ਪਠਿ ਅੰਤ ਕੀਨ ਸਿਰ ਕੋ ਨਿਵਾਇ। ਤਬਿ ਸੁਨੀ ਤੁਫੇਗਨ ਧੁਨਿ

ਗੁਰਬਾਣੀ। ^੧ਤੁਰਦੇ ਫਿਰਦੇ। ^੨ਤੁਰਕਾਂ ਨੇ ਖੁਣੀ (ਬਾਣੀ ਦੀ ਧੁਨਿ)। ^੩ਕਾਇਰਾਂ ਵਾਂਗ (ਜੋ ਅਸੀਂ) ਧੌਂਸੇ ਨਹੀਂ ਵਜਾਉਂਦੇ।

*ਪਾ:-ਸਭਿ।

ਉਠਾਇ । ਸਵਧਾਨ ਬੀਰ ਜੇ ਅੱਗੂ ਠਾਂਢਿ^੧ । ਰਣ ਭਯੋ ਪ੍ਰਥਮ, ਤਹਿ ਰੋਸ
 ਬਾਢਿ^੨ ॥੧੫॥ ਜਿਮ ਭਾਠ ਬਿਖੈ ਭੁਜਿਯੈਤਿ ਧਾਨ । ਸੁਨਿਯੈਤਿ ਤਥਾ ਬਹੁ
 ਸ਼ਬਦ ਕਾਨ । ਤਬਿ ਭਨਯੋ^੩ ਬਿੱਪੁ ਸੋ^੪ ‘ਛਿੱਪੁ ਜਾਇ । ਲੱਖੁ ਸੁਬੀਰ ਦੀਜੈ
 ਚਵਾਇ’ ॥ ੧੬ ॥ ਜਬਿ ਹਤੀ ਸਾਂਗ ਰਣ ਪ੍ਰਥਮ ਮਾਂਹਿ । ਕਿਯ ਸੈਨਪਤੀ
 ਲਖਿ ਸੁਭਟ ਤਾਂਹਿਗੁਰ ਕਹਯੋ^੫ ‘ਪੰਚ ਸੈ ਸੈਨ ਸੇਗ। ਤੁਰਕਾਂਨ ਹਾਨ ਹਿਤ
 ਰਚਹਿ ਜੰਗ ॥ ੧੭ ॥ ਭਟ ਮਿਹਰ ਚੇਦ, ਅਮੀਆਂ ਸੁ ਦੋਇ । ਦਲ ਸੰਗ
 ਚਾਰ ਸੈ ਲੇਹਿ ਸੋਇ । ਤਿਸ ਕੀ ਸਹਾਇ ਮਹਿ ਸਾਵਧਾਨ । ਦੁਹੁ ਦਿਸ਼ਾ
 ਰਹਹਿ ਰਿਪੁ ਕਰਹਿ ਹਾਨ ॥ ੧੮ ॥ ਨੌਂ ਸੈ ਸਊਰ^੬ ਹੈਂ ਸ਼ੇਖ ਜੋਇ । ਪੁਰਿ
 ਕਰਹਿ ਟੱਛ ਚਹੁਦਿਸ਼ਿਨਿ ਸੋਇ’ । ਭਟ ਹੁਤੇ ਅਸ਼ਟ ਦਸ ਸੈ^੭ ਤੁਰੰਗਾਜੋ
 ਬਚੇ ਕਰਤਿ ਜੰਗਲ ਸੁ ਜੰਗ ॥੧੯॥ ਸਿਖ ਹੁਤੇ ਬਹੁਤ ਦੇਸ਼ਾਨਿ ਆਇ ।
 ਸਭਿ ਹੁਇ ਸੁਚੇਤ ਸਤਿਗੁਰ ਅਲਾਇ । ਦਿਜ ਮਲਕਜਾਤਿ ਸੁਨਿ
 ਹੁਕਮ ਧਾਇ । ਲੱਖੁ ਪ੍ਰਚੰਡ ਦੀਨਸਿ ਚਵਾਇ ॥੨੦॥ ਪਸ਼ਚਾਤ ਸੈਨਪਤਿ
 ਜੁਗ ਸੁਚੇਤ । ਸੁਨਿ ਹੁਕਮ ਚਢੇ ਬਡ ਜੰਗ ਹੇਤੁ । ਬਹੁ ਭਯੋ ਕੁਲਾਹਲ
 ਸਗਲ ਥਾਨ । ਚਲਿ ਜਾਲਾ ਬਮਣੀ^੮ ਸ਼ਬਦ ਠਾਨਿ ॥੨੧॥ ਸੂਰਨਿ ਅਨੰਦ,
 ਕਾਤੁਰ ਡਰੰਤਿ । ਗੁਰ ਕੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਉਚੇ ਬਜੰਤਿ । ਤਬਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤਾ
 ਨਿਕਟਿ ਆਇ । ਹੁਇ ਸਨਧਬੱਧ ਰਿਪੁ ਲਰਨਿ ਚਾਇ ॥੨੨॥ ਪਿਤ ਕੀ
 ਨਿਦੇਸ਼ ਚਾਹਤਿ ਬਿਸਾਲ । ਕਰ ਧਰਯੋ ਧਨੁਖ ਨਿਸ਼ਠੁਰ^੯ ਕਰਾਲ ।
 ਮਿਲਿ ਸੁਭਟਨ ਮਹਿ ਪੂਰਬ ਕਹੰਤਿ^{੧੦} । ‘ਰਨ ਸਮੈ ਨ ਪਿਤਕੋਵਿਗ ਰਹੰਤਿ
 ॥ ੨੩ ॥ ਚਿਤ ਚਹਤਿ ਰਹਤਿ ਲਹਿ ਮੁਦਤਵਾਨ^{੧੧} । ਲਖਿ ਪੁੱਤ੍ਰ ਕਾਮਨਾ
 ਗੁਰ ਬਖਾਨਿ । ‘ਜਬਿ ਲਗਿ ਸੁ ਨਿਸਾ ਰਹਿ ਅੰਧਕਾਰ । ਪਰ ਅਪਰ
 ਨਰਨਿ ਨਹਿ ਪਰਿ ਚਿਨਾਰਾ ॥੨੪॥ ਤਬਿ ਲਗੇ ਨਗਰ ਮਹਿ ਰਹੁ ਫਿਰੰਤਿ ।
 ਸਵਧਾਨ ਸਭਿਨਿ ਜੋਧਾ ਕਰੰਤਿ । ਹੁਇ ਪ੍ਰਾਤਿ, ਲਰਹਿ ਤਬਿ ਖੇਤ ਮਾਂਹਿ ।
 ਗਨ ਤੁਰਕ ਆਇ, ਹਤਿ ਪ੍ਰਾਨ ਤਾਂਹਿ’ ॥ ੨੫ ॥ ਇਮ ਪਿਤਾ ਬਾਕ ਕੋ
 ਸੀਸ ਧਾਰਿਹਯ ਚਢਯੋ ਫਿਰੰਤਿ ਸੂਰਨਿ ਮਝਾਰਾ ਜਿਤ ਗੋਲ^{੧੨} ਤੁਰਕ ਕੋ
 ਆਇ ਜੋਰ । ਤਿਤ ਜਾਤਿ ਸੂਰਮੇ ਦੌਰਿ ਦੌਰਿ ॥ ੨੬ ॥ ਤਜਿ ਤੁਪਕ ਤੁੰਡ

^੧ ਖਲੋਤੇ ਸੀ । ^੨ ਓਥੇ ਵਧੇ ਹੋਏ ਹੋਸ ਨਾਲ । ^੩ (ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ) ਕਿਹਾ । ^੪ ਸਵਾਰ । ^੫ ੧੮੦੦ ।
^੬ ‘ਇੰਦੂ ਕਾਂ’ । ^੭ ਕਰੜਾ । ^੮ ਕਾਂਦਿਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ । ^੯ ਜੰਗ ਸਮੇਂ ਮੈਂ ਪਿਤਾ ਜੀ ਪਾਸ (ਕਵੇ) ਨਹੀਂ
 ਹੋਇਆ, ਚਿਤ ਚਾਉ ਨਾਲ (ਪਾਸ ਹੋਣਾ) ਚਾਹੁੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ । ^{੧੦} ਖੁੰਡ ।

ਕੋ ਤੋਰਿ ਤੋਰਿ । ਕਰਿ ਘੋਰ ਜੰਗ, ਦੈਂ ਮੋਰਿ ਮੋਰਿ । ਤੀਖਨ ਖਤੰਗ ਤਬਿ
 ਛੋਰਿ ਛੋਰਿ । ਸੱਤੁਨਿ ਸਰੀਰ ਗਨ ਫੋਰਿ ਫੋਰਿ ॥ ੨੭ ॥ ਗਨ ਤੁਰਕ ਜਿ
 ਹੋਲਾ ਘਾਲਿ ਘਾਲਿ । ਹਯ ਸੂਰ ਮਾਰਿ ਛਿਤ ਡਾਲਿ ਡਾਲਿ । ਘਮਸਾਨ ਘਨੋਂ
 ਕਰਿ ਬਾਰਿ ਬਾਰਿ । ਜੇ ਪਰਹਿ ਆਇ ਤਿਨ ਮਾਰਿ ਮਾਰਿ* ॥ ੨੮ ॥
 ਪ੍ਰਮਾਣਕਾ ਛੰਦ ॥ ਤੁਫੰਗ ਛੋਰਿ ਛੋਰਿ ਕੈ । ਖਤੰਗ ਚਾਂਪ^੧ ਜੋਰਿ ਕੈ । ਪ੍ਰਹਾਰਿ
 ਸੱਤੁ ਗੋਰਤੇ । ਪਰੇ ਬਹਾਲ ਟੋਰਤੇ ॥ ੨੯ ॥ ਤੁਰੰਗ ਅੰਗ ਭੰਗ ਹੈ । ਗਿਰੰਤਿ
 ਸੂਰੇ ਸੰਗ ਹੈ^੨ । ਤਜੰਤਿ ਫੇਰ ਧਾਇ ਹੈਂ । ਪਰੰਤਿ ਏਕ ਆਇ^੩ ਹੈਂ ॥ ੩੦ ॥
 ਕੁਲਾਹਲੇ ਹਲਾ ਹਲੀ । ਬਲੀਨ ਮੈਂ ਚਲਾਚਲੀ । ਸੁ ਜੋਰ ਪਾਇ
 ਆਵਤੇ । ਬਿਰੰਤਿ ਲਾਗਿ ਘਾਵ ਤੇ^੪ ॥ ੩੧ ॥ ਨ ਤੀਰ^੫ ਹੋਨਿ ਪਾਵਤੇ । ਸੁ ਚਾਰ
 ਓਰ ਧਾਵਤੇ । ਪਰੰਤਿ ਹੂਹ ਦੇਯ ਕੈ । ਮੁਰੰਤਿ ਘਾਵ ਖੇਯ ਕੈ^੬ ॥ ੩੨ ॥
 ਬਿਲੰਦ ਕੋਪ ਧਾਰਿ ਹੀ । ਉਚਾਰਿ 'ਮਾਰਿ ਮਾਰਿ' ਹੀ । ਲਗੈਂ ਤੁਫੰਗ ਤੀਰ ਹੀ ।
 ਗਿਰੰਤਿ ਧੀਰ ਬੀਰ ਹੀ ॥ ੩੩ ॥ ਪਰੇ ਤੁਰੰਗ ਸੂਰਮਾ । ਮਿਲੰਤਿ ਜਾਤਿ
 ਧੂਰ ਮਾ^੭ । ਦਿਖੰਤਿ ਨਾ ਅੰਧੇਰ ਮੈਂ । ਧਵਾਇ ਜੈ ਦਰੇਰ ਮੈਂ^੮ ॥ ੩੪ ॥
 ਗਿਰੰਤਿ ਤਾਂਹਿ ਉਪਰੇ । ਬਿਨਾ ਹਤੇ ਸੁ ਭੂ ਪਰੇ । ਦਰੰਤਿ ਪਾਇ ਸੰਗ ਤੇ ।
 ਪਲਾਇਕੇ ਤੁਰੰਗ ਤੇ ॥ ੩੫ ॥ ਤੁਫੰਗ ਕੇ ਤੜਾਕ ਹੈਂ । ਖਤੰਗ ਕੇ ਸੜਾਕ
 ਹੈਂ । ਮਚਜੇ ਘਮੰਡ ਘੋਰ ਹੀ । ਮਰੈਂ, ਨ ਤੁੰਡ ਮੋਰਿ ਹੀ ॥ ੩੬ ॥ ਕਿਤੇਕ
 ਤ੍ਰਾਸ ਪਾਇ ਕੈ । ਨ ਹੋਤਿ ਸਾਮੁਹਾਇਕੇ । ਟਰੰਤਿ ਆਨ ਥਾਨ ਕੋ ।
 ਪ੍ਰਹਾਨ ਕੈ ਗੁਮਾਨ ਕੋ^੯ ॥ ੩੭ ॥ ਬਜੇ ਜੁਝਾਊ ਬਾਦਿਤਾ । ਉਤੰਗ ਜੰਗ
 ਨਾਦਤਾ^{੧੦} । ਪ੍ਰਚਾਰ^{੧੧} ਬੀਰ ਆਵਤੇ । ਮਰੈਂ ਤੁਫੰਗ ਘਾਵ ਤੇ ॥ ੩੮ ॥ ਬਿਲੰਬ
 ਨਾ ਲਗੰਤਿ ਹੈ । ਚਟਾਪਟੀ ਜੁਝੰਤਿ ਹੈਂ । ਬਿਸਾਲ ਸ਼ੋਰ ਮਾਰਿਓ । ਲਹੂ ਸੁ
 ਧੁਲਿ ਰਾਚਿਓ ॥ ੩੯ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੰਘਰ ਮਚਜੇ ਤਿਮਰ ਜਾਮਨੀ
 ਮਾਂਹਿ । ਧੁਖਹਿ ਪਲੀਤੇ ਬੰਦ ਹੀ ਉਠਹਿ ਸ਼ਬਦ ਬਡ ਜਾਂਹਿ ॥ ੪੦ ॥

ਬਿਰਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਅਛਟਮ ਗਾਇ 'ਜੰਗ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਬਿੰਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੨੦ ॥

੨੧. [ਰਾਤ ਦਾ ਜੰਗ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਲਿਏ ਬਾਹਨੀ ਲਰਤਿ ਭਾ ਲੱਖੁ ਬੀਰ ਬਿਸਾਲ । ਜਿਤ ਦਿਸ਼

^੧ਤੀਰ ਧਨੁਖ ਵਿਚ । ^੨(ਪੋਤਿਆਂ ਦੇ) ਨਾਲ ਹੀ ਡਿਗਦੇ । ^੩ਇਕ (ਵੇਰ) ਆਕੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ।

^੪ਘਾਉ ਲਗਣ ਨਾਲ ਅਟਕਦੇ । (ਅ) (ਜੋ) ਠਹਿਰਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਖਮ ਲਗਦੇ । ^੫ਨੇੜੇ । ^੬ਮੁੜਦੇ

ਹਨ ਜ਼ਖਮ ਖਾ ਕੇ । ^੭ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ । ^੮(ਪੋਤਿਆਂ ਦੇ) ਵੱਜਾਵਣ ਵਿਚ ਦਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ^੯ਗੁਮਾਨ

ਦਰ ਕਰਾਕੇ । ^{੧੦}ਸ਼ੋਰ ਹੋਇਆ । ^{੧੧}ਵੰਗਾਰ ਕੇ ।

* ਪਾ:—ਬਾਰ ਬਾਰ ।

ਆਵਹਿ ਟੋਲ ਰਿਪੁ ਹਨਹਿ ਤੁਫੰਗ ਕਰਾਲ ॥ ੧ ॥ ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦਾ॥ ਨਹੀਂ
ਨੇਰ ਢੁਕੇ ਕੁਪਜੋ ਖਾਨ ਕਾਲਾ । ਸੁ ਓਚੇ ਉਚਾਰਜੋ ਕਠੋਰੀ ਬਿਸਾਲਾ ।
‘ਕਹਾਂ ਤ੍ਰਾਸ ਧਾਰਜੋ ਖਰੇ ਦੇਰ ਲਾਵੇ ? ਕਰੋ ਕਜੋਂ ਨ ਹੋਲਾ ਸੁ ਆਪਾ
ਬਚਾਵੇ ॥ ੨ ॥ ਗੁਰ ਸੈਨ ਬੋਰੀ ਜਥਾ ਲੋਨ ਆਟਾ॥ ਪਰੋ ਏਕ ਬਾਰੀ ਅਸੀਂ
ਕਾਢਿ ਕਾਟਾ । ਚਵੈ ਸੂਰ ਜੋ ਲੋਂ, ਫਤੇ ਲਹੁ ਪਾਈ’ । ਜਬੈ ਕ੍ਰੋਧ ਕੈ ਖਾਨ,
ਬਾਨੀ ਸੁਨਾਈ ॥ ੩ ॥ ਹੁਤੇ ਬੀਰ ਸੈਨਾਪਤੀ ਓਜ ਧਾਰੇ । ਚਮ੍ਹ ਸੋਂ ਕਹਜੋ
ਕੂਰਠਾਵੇ ਨਿਹਾਰੇ । ‘ਚਲੋ ਕਜੋਂ ਨ ਆਗੇ ਕਰਹੁ ਪ੍ਰਾਨ ਪਜਾਰੇ । ਪਰਜੋ
ਸ਼ਾਹ ਕੋ ਕਾਜ ਕੀਜੈ ਸੁਧਾਰੇ’ ॥ ੪ ॥ ਸੁਨੀ ਖਾਨ ਕਾਨੀ ਜੁ ਬੀਸੈ ਹਜ਼ਾਰਾ॥
ਦਲੀ ਚਾਲਿ ਆਗੇ ਚਹਜੋ ਜੰਗ ਭਾਰਾ॥ ਹਕ ਹਾਕ ਬਾਜੀ, ਤੁਰੰਗੀ ਧਵਾਏ।
ਕਰੋਂ ਤਜਾਰ ਹਾਥੈਂ ਤੁਫੰਗੈਂ ਉਠਾਏ॥ ਪਹਲਾ ਹਾਲ ਬੋਲੈਂ ਧਕਾਧੱਕ ਹੋਏ।
ਅੰਧੇਰਾ ਮਹਾਂ ਧੂਰ ਦੀਖੇ ਨ ਕੋਏ । ਗਿਰੇ ਬੀਰ ਕੇਤੇ ਮਰੇ ਸੋ ਅਟੰਕੇ॥ ਪਰੇ
ਉਪਰੇ ਨਾ ਉਠੇ ਹੋ ਅਤੰਕੇ ॥ ੬ ॥ ਸੰਭਾਰੈਂ ਕਿਤੇ, ਹਾਥ ਭਾਰੀ ਤੁਫੰਗੈਂ।
ਕਿਤੇ ਛੁਟਿ ਕੈ ਛੁਛ ਦੌਰੇ ਤੁਰੰਗੈਂ । ਬਿਨਾ ਮਾਰ ਕੀਨੇ ਮਰੇ ਸ਼ੱਤ ਕੇਤੇ॥ ਤਰੇ
ਉਪਰੇ ਹੋਤਿ ਭੈ ਕੇ ਸਮੇਤੇ ॥ ੭ ॥ ਸਹੰਸੈ ਜੁ ਬੀਸੈ ਢੁਕੇ ਵੇਇਓਂ ਸੋ।
ਇਤੇ ਬੀਰ ਲੱਖੁ ਲਿਏ ਸੰਗ ਨੌਸੈ॥ ਭਯੈ ਠਾਂਢਿ ਆਗੇ ਤੁਫੰਗੈਂ ਚਲਾਈ॥ ਦੜਾ
ਦਾੜ ਗੇਰੇ ਲਗੀ ਬੇਗ ਜਾਈ ॥ ੮ ॥ ਜਿਤੀ ਛੋਰਿ ਗੋਰੀ ਸਭੀ ਲਾਗਿ ਬੀਰੀ।
ਨਹੀਂ ਛੁਛ ਕੋਈ ਗਈ ਹੋਇ ਤੀਰੀ ॥ ਇਕੰਵਾਰ ਮੈਂ ਸੂਰ ਨੌਂ ਸੈ ਗਿਰਾਏ।
ਪੁਨੇ ਪਾਇ ਬਾਰੂਦ ਤਜਾਰੀ ਕਰਾਏ॥ ੯ ॥ ਛਟੇਕਾਰ ਹੋਵੈਂ ਗਜੈ ਕੇਰ ਭਾਰੇ।
ਦੁ ਗੋਰੀ ਸੁ ਪਾਵੈਂ ਠੁਕੈਂ ਛਿੱਪੁ ਭਾਰੇ । ਪਲੀਤਾਨਿ ਬਾਰੂਦ ਮੇਲੈਂ ਜਮਾਵੈਂ।
ਕਲਾ ਪੈ ਜੜੈਂ ਮੋੜ ਤੋੜੇ ਠਿਕਾਵੈਂ ॥ ੧੦ ॥ ਧਰੈਂ ਹਾਥ ਪੈ, ਸਾਮ੍ਹਹੇ
ਸ਼ੱਤੁ ਬੰਦਾ । ਚਲਾਵੈਂ, ਲਗੈਂ ਜਾਇ ਜੋਧੇ ਨਿਕੰਦਾ । ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੈਂ ਪਲੀਤੇ,
ਸੁਭੈਂ ਜੰਗ ਬਾਨੇ॥ ਅੰਧੇਰੀ ਨਿਸਾ ਮਹਿ ਸਮੁਹੇ ਟਨਾਨੇ॥ ੧੧ ॥ ਮਨੋ ਬਾਰਿ-
ਧਾਰੀ ਗਿਰੈ ਗਾਜ ਭਾਰੀ’ । ਇਮੈਂ ਹੋਤਿ ਨਾਦੈਂ ਤੁਫੰਗੈਂ ਛੁਟਾਰੀ । ਦੁਹੀ ਓਰ
ਧੌਂਸਾਨਿ ਧੁੰਕਾਰ ਗਾਵਾ । ਮਨੋ ਮੇਘ ਗਾਜੋ ਮਹਾਂ ਨਾਦ ਬਾਵਾ॥ ੧੨ ॥ ਪਰੈਂ
ਬੰਦ ਗੋਰੀ, ਵੁਠੇ ਖੇਤ ਓਰੇ’ । ਕ੍ਰਿਖੀ ਬੀਰ ਏਕੈ ਸੁ ਬੋਰੇ ਨ ਤੋਰੇ’ ।

‘ਤਲਵਾਰਾਂ । ‘ਜਦੋਂ ਨੂੰ ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹਨਾ ਹੈ । ‘ਘੋੜੇ ਟਿੱਕਣ ਦੀ ਵਾਜ । (ਅ) ਹਾਕ ਤੇ ਹਾਕ ।
‘ਭਰ ਕਰਕੇ । ‘ਵਜਾਕੇ । ‘ਕੋਲ ਦੀ ਟਿੱਕੇ । ‘ਮਾਨੋਂ ਬੰਦਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਭਾਰੀ ਬਿਸਲੀ ਗਿਰਦੀ
ਹੈ । [ਮਿਸ: , ਵਾਰਿਧਰ=ਬਦਲ] । ‘(ਮਾਨੋ) ਖੇਤ ਤੇ ਗੜੇ ਵੱਸਦੇ ਹਨ । ‘ਏਤੀ (ਰੂਪ) ਬਾਂਕੇ
ਸੂਰਮੇ ਬੋਲੇ ਨਹੀਂ (ਬਹੁਤੇ) ਤੋੜੇ ।

ਤੁਫੰਗਾਨ ਦੂਜੇ ਪ੍ਰਹਾਰਯੋ ਸੁ ਵਾਰਾਗਿਰੇ ਸੂਰ ਗੋਰੇ ਭਯੋ ਨ੍ਰਾਸਭਾਰਾ॥੧੩॥
ਜੁਆਲਾ ਬਮੰਤੀ ਤਬੈ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਆਵੈ। ਅੰਧੇਰਾ ਸੁ ਦੂਰੰ ਨ ਵੇਖੰਨ ਪਾਵੈ।
ਸੁ ਹੋਏ ਬਿਹਾਲੀ ਮਹਾਂ ਮਾਰ ਮਾਰੀ। ਹਯੋ ਸੂਰ ਕੇ ਸ਼ੋਣ ਸੋਂ ਭੂਮਿ ਰਾਚੀ॥੧੪॥
॥ ਇਸੀ ਰੀਤਿ ਮਾਰੇ ਘਮੰਸਾਨ ਮਲਾ। ਗਰੁ ਬੀਰ ਮੋਰੇ ਜਬੈ ਘਾਲਿ ਹੇਲਾ।
ਫੁਟੈਂ ਤੁੰਡ ਆਗੈ ਮਿਟੇ ਜਾਹਿ ਪਾਛੈ। ਨਹੀਂ ਫੇਰ ਆਵੇਨ ਕੋ
ਚੀਤ ਬਾਛੈ॥ ੧੫॥ ਦਿਸ਼ਾ ਦੁਸਰੀ ਕੋ ਪੁਰੰ ਕੇਰਾ ਜਾਵੈ। ਤਹਾਂ ਔਰ ਬੀਰੰ
ਤੁਫੰਗੋਂ ਚਲਾਵੈ। ਨਹੀਂ ਹੋਨਿ ਦੇਂ ਨੇਰ, ਹੇਲਾ ਜੁ ਘਾਲੈ। ਕਰੈਂ ਮਾਰ ਗੋਰੀ
ਤਤੰਕਾਲ ਡਾਲੈ॥੧੬॥ ਫਿਰੈਂ ਆਲਬਾਲੈ, ਚਲੈਂ ਚੁੰਗ ਹੋਏ। ਜਿਤੇ ਜ਼ੋਰ
ਘਾਲੈਂ ਸਕੈਂ ਨਾ ਖਰੋਏ। ਪਰੈ ਮਾਰ ਗੋਰੀਨ ਕੀ ਏਕ ਬਾਰਾ। ਸਹਾਰੈਂ ਨ
ਸ਼ੱਤੁ ਗਿਰੈਂ ਹੂੰ ਸੁਮਾਰਾ॥ ੧੭॥ ਕਿਤੈ ਪਾਨ ਹਾਨੇ ਕਿਤੈ ਭਾਜ ਜੈ ਹੈਂ।
ਕਿਤੈ ਦੇਖਿ* ਕੈ ਮੂਰਛਾ ਤੇ ਗਿਰੈ ਹੈਂ। ਪਰੈਂ ਭੂਮ ਅੰਧੈ ਬਹੈਂ ਸ਼ੋਣ ਅੰਗਾ।
ਭਏ ਅੰਧ ਜੈਸੇ ਬਡੀ ਧੂਲ ਸੰਗਾ॥ ੧੮॥ ਚਢੀ ਸ਼ਾਸ ਸੋਂ ਸੀਸ ਸੋਂ ਨਾਸਕਾਂ
ਮੈਂ। ਗਏ ਕਾਨ ਪੂਰੇ ਤਬਾ ਬਾਹਿਕਾ ਮੈਂ। ਧਕਾ ਧੱਕ ਹੋਈ ਧਵਾਏ
ਤੁਰੰਗਾ। ਗਿਰੇ ਖੇਤ ਜੋਧਾ ਮਲੈ ਪਾਇ ਸੰਗਾ॥ ੧੯॥ ਏਹਗਾ॥ ਅਰੈ
ਅਧਿਕ ਗੁਰ ਸੂਰਮੇ ਮਰੇ ਤੁਰਕ ਗਨ ਜਾਨਿ। ਕੁਤਬਖਾਨ ਸੋਂ ਰਿਸੁ ਕਹਜੈ
ਨਿਸ਼ਠੁਰ ਕਾਲੇਖਾਨ॥ ੨੦॥ ‘ਦੈ ਘਟਿਕਾ ਮੈਂ ਫਜਰ ਹੈ ਸਰਜੈ ਨ
ਕਾਰਜ ਕੋਇ। ਪੁਰਿ ਸਮੀਪਤਾ ਨਹਿ ਭਈ, ਕਹਾਂ ਮਾਰਿ ਲੁਟਿ ਹੋਇ’॥੨੧॥
ਪਾਘੜੀ ਛੰਦ॥ ਸੁਨਿ ਕੁਤਬਖਾਨ ਧਾਰੰਤਿ ਧੀਰ। ‘ਤਮ ਧੁਰ ਅਧਿਕ ਤੇ
ਕਸ਼ਟ ਬੀਰਾਲਰ ਸਕੇ ਨ ਪ੍ਰਕ੍ਰਮ ਕੁਛ ਦਿਖਾਇ। ਨਹਿ ਸ਼ੱਤੁ ਅੰਗ ਜਾਨਜੈ
ਸੁ ਜਾਇ’॥੨੨॥ ਜਬਿ ਕਰਹਿ ਹੋਲ ਹਯ ਮੇਲਿ ਪੋਲਿ। ਭਿਰੋ ਪਰਹਿ ਆਪ
ਲਾਗਤਿ ਧਕੇਲਾ। ਗਿਰ ਮਰੈਂ ਬੰਦ ਉਠਨੇ ਨ ਪਾਇ। ਦਰੜੇਤਿ ਜਾਤਿ ਉਪਰ
ਧਵਾਇ॥੨੩॥ ਬਹੁ ਲਰੇ ਬੀਰ, ਨਹਿ ਸਰਹਿ ਕਾਰਾ। ਅਬਿ ਹੋਇ ਫਜਰ ਤਬਿ
ਲੇਹੁ ਮਾਰਾਲਸ਼ਕਰ ਨ ਬਾਦ ਦੀਜੈ ਮਰਾਇ। ਪੁਰਿ ਸਨੈ ਸਨੈ ਲੈਹੈ ਛੁਰਾਇ’
॥ ੨੪॥ ਫਿਗ ਪੈਂਦਖਾਨ ਕਹਿ ‘ਨੀਕ ਬਾਤ। ਸਵਧਾਨਿ ਕਰਹੁ ਅਬਿ

*ਗੁਰੂ (ਜੀ ਵੇ) ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੇ ਜਦੋਂ ਹੱਲਾ ਕਰਕੇ (ਵੀਰੀ ਵੇ ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੇ ਮੂੰਹ) ਮੌੜ ਦਿਤੇ।
*ਪਿਛੇ ਹਟਦੇ ਜਾਣ (ਕਿਉਂਕਿ) ਅਗੋਂ (ਗੁਰੂ ਜੀ ਵੇ ਸੂਰਮੇ ਵੀਰੀ ਵੇ) ਮੂੰਹ ਭੰਨੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
*ਨਗਰ ਦੀ ਦੂਜੀ ਤਰਫ ਨੂੰ। *ਫੁਫੇਰੇ। *ਦੁਖਮੀ ਵੇ ਹੋਕੇ। *ਮੁਧੇ। *ਤਿਵੇਂ ਹੀ (ਘੋੜਿਆਂ ਵੇ)
ਹੋਕਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵੇ। *ਮਰੇ ਗਏ। *ਘੋੜੇ ਮੇਲਕੇ ਵਧਕੇ ਜਦੋਂ ਹੱਲਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। *ਪਾ:-ਨ੍ਰਾਸ।

ਹੋਹਿ ਪ੍ਰਾਤ । ਮੈਂ ਮਿਲੋਂ ਸੰਗ ਹੋਲਾ ਕਰਾਇ।ਇਕਬਾਰ ਗਹੋਂ ਗੁਰ ਨਿਕਟਿ
ਜਾਇ' ॥ ੨੫ ॥ ਇੱਤਨਾਦਿ ਖਰੇ ਸਭਿ ਕਹਤਿ ਬੈਨ । ਬਡ ਜੰਗ ਹੋਤਿ
ਚਹਿ ਪਿਖਿਨਿ ਨੈਨ । ਕਿਮ ਅਰੇ ਬੀਰ ਬੋਰੇ ਅਗਾਇ । ਬਿਸਮਾਇ ਰਿਦੈ
ਲਸਕਰ ਲਰਾਇ ॥ ੨੬ ॥ ਬਹੁ ਨਮਸਕਾਰਨੀ ਛੋਰਿ ਛੋਰਿ । ਸੁਭਟਨਿ
ਸਰੀਰ ਕੋ ਫੋਰਿ ਫੋਰਿ । ਕਰਿ ਪ੍ਰਾਨ ਹਾਨਿ ਛਿਤ ਡਾਲਿ ਡਾਲਿ।ਗਨ ਲੋਥ
ਪੋਥ ਹਯ ਘਾਲਿ ਘਾਲਿ ॥ ੨੭ ॥ ਬਹੁ ਤੁਰਕ ਤੁਰੰਗ ਅੰਬਾਰ ਲਾਗ ।
ਰਣਖੇਤ ਪਰੇ ਤਨ ਤਨਾਗਿਤਨਾਗਿ।ਇਕ ਮੁਖ ਕਰਾਹਤੇ 'ਹਾਇ ਹਾਇ'।
ਦੁਖ ਮਹਾਂ, ਘਾਵ ਗਨ ਖਾਇ ਖਾਇ ॥ ੨੮ ॥ ਗੁਰ ਸੂਰ ਬੋਰਹੂੰ ਲਾਗਿ
ਘਾਇ।ਪ੍ਰਭੁ ਮਹਾਰਾਜ ਹੋਵਤਿ ਸਹਾਇ।ਤੁਰਕਨਿ ਹਜ਼ਾਰ ਹੂੰ ਪ੍ਰਾਨ ਹਾਨਿ।
ਮਿਲਿ ਧੂਰ ਪਰੇ ਸੁਪਤੇ ਮਹਾਨ ॥ ੨੯ ॥ ਬਹੁ ਭਯੋ ਪੰਕ ਸ਼੍ਰੋਣੀਤਿ ਚਾਲਿ ।
ਇਮ ਲਰਤਿ ਮਰਤਿ ਰਨ ਘਾਲਿ ਘਾਲਿ । ਬਿਤਿ ਗਈ ਜਾਮਨੀ ਤਮ
ਸਮੇਤ । ਨਭ ਚਢੇ ਦਿਨੇਸ਼ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਤੁ' ॥੩੦॥ਤਬਿ ਲਗੇ ਦਿਖਨ ਭਟ
ਆਪ ਮਾਂਹਿ । ਤਕ ਤੀਰ ਤੁਫੰਗਨਿ ਹਤਹਿ ਤਾਂਹਿ । ਤੋਮਰ ਬਿਲੇਦ
ਉਚੇ ਉਭਾਰਿਕਿਨ ਕਰਾਚੋਲ ਲੀਨੇ ਨਿਕਾਰਿ ॥੩੧॥ ਜੁਟ ਪਰੇ ਕਾਟਿਬੇ
ਸੁਭਟ ਅੰਗ । ਖੰਡੇ ਪ੍ਰਚੰਡ ਦੁਇ ਧਾਰ ਸੰਗ।ਬਹਿ ਚਲੇ ਸ਼੍ਰੋਣ ਤੇ ਬਸਤੁ
ਲਾਲ । ਜਨੁ ਕੁਸਮਤ ਕਿੰਸਕ ਤਰੁ' ਬਿਸਾਲ ॥ ੩੨ ॥ ਕੈ ਰੰਗ ਪਤੰਗੀ
ਪਾਇ ਪਾਇ। ਭਟ ਫਾਗ^੬ ਖੇਲਤੇ ਧਾਇ ਧਾਇ । ਕਹਿ 'ਮਾਰ' ਗੀਤ ਜਨੁ
ਗਾਇ ਗਾਇ । ਮਿਲਿ ਜਾਹਿ ਬੀਰ ਚਿਤ ਚਾਇ ਚਾਇ ॥ ੩੩ ॥ ਹੁਇ ਜੂਥ
ਜੰਬੁਕਨਿ' ਕਰਿ ਪੁਕਾਰ । ਉਰ ਅਨੰਦ ਅਧਿਕ ਆਮਿਖ ਅਹਾਰ । ਬਹੁ
ਫਿਰਤਿ ਜੋਗਨੀ ਸ਼੍ਰੋਣ ਪਾਨ । ਭਰਿ ਭਰਿ ਕਪਾਲ^੭ਤ੍ਰਿਪਤੈ ਮਹਾਨ ॥੩੪॥
ਨਿਜ ਉਦਰ ਪੂਰਿ ਲੋਤੀ ਡਕਾਰ । ਗਾਵੰਤਿ ਗੀਤ ਪਾਵਤਿ ਧਮਾਰ^੮। ਗਨ
ਕਾਕ ਕੰਕ ਕੂਕੈਂ ਕਰਾਲ । ਬਹੁ ਮਿਲੀ ਗਿੱਝ ਭੱਖਹਿ ਬਿਸਾਲ ॥ ੩੫ ॥
ਬਡ ਭਯੋ ਭੀਮ ਰਣ ਖੇਤ ਹੋਰਿ । ਨਰ ਤੁਰੰਗ ਮਰੇ ਧਰ ਪਰ ਘਨੇਰ ।
ਦਾਰੁਨ ਮਹਾਨ ਕੂਕਰ ਸ਼੍ਰਿੰਗਾਲ।ਮਿਲਿ ਮਾਸ ਅਹਾਰੀ ਬਿਹੰਗ ਜਾਲ ॥੩੬॥
॥ ਕਹਕਹ ਹਸੰਤਿ^੯ ਕਾਲੀ ਕਰਾਲ । ਕਰ ਰਕਤ ਖਪਰ^{੧੦} ਲਟਕੰਤਿ

^੧ਬੰਦੂਕਾਂ । ^੨ਦੁਖੀ ਹੋਕੇ ਏਲਦੇ ਹਨ । ^੩ਅਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹਿਆ ਚਾਨਣ ਵਾਸਤੇ । ^੪ਕੇਸ਼ੂ ਦੇ ਫੁਲਾਂ ਦੇ ਬਿੰਛ ਫੁੱਲੇ ਹਨ ਮਾਨੋ । ^੫ਲਾਲ ਰੰਗ[ਮਿਸ਼, ਪ੍ਰਾਂਗ । ਹਿੰਦੀ,ਪੰਜ=ਵਕਮ,ਲਾਲ ਚੰਦਨ] । ^੬ਟੋਲੀ । ^੭ਰਿੱਦੜਾਂ ਦੇ ਟੋਲੇ । ^੮ਖੇਪਰੀਆਂ । ^੯ਨਾਚ । ^{੧੦}ਖਿੜ ਖਿੜ ਹਸਦੀ ਹੈ ।
^{੧੧}ਹੱਥਾਂ (ਵਿਚ) ਲਹ ਦਾ ਖੇਪਰ ।

ਬਾਲ । ਪੋਅੰਤਿ ਮੁੰਡ ਮਾਲਾ ਬਿਸਾਲ^੧ । ਬਹੁ ਨਚਹਿ ਜੋਗਨੀ ਬਜਹਿ
ਤਾਲ^੨ ॥ ੩੭ ॥ ਛੁਟਕੰਤਿ ਤੁਪਕ ਫਟਕੰਤਿ ਦੇਹਿ । ਲਟਕੰਤਿ ਗਿਰਤਿ
ਮਿਲਿਯੰਤਿ ਖੇਹ । ਕਰਤਾਰ ਪੁਰਾ ਦੀਪਕ ਮਨਿੰਦ । ਜਨੁ ਤੁਰਕ ਪਤੰਗ
ਸੁ ਪਰਤਿ ਫਿੰਦ ॥ ੩੮ ॥ ਬਿਨ ਬਿਲਮ ਮਰੇ ਲਾਗੇ ਸੁ ਵੇਰ । ਜਿਤ ਕਿਤ
ਦਿਖੰਤਿ ਪੁਰਿਕੇ ਚੁਫੇਗਤਬਿ ਕਾਲੇਖਾਂ ਉਮਰਾਵ ਜੋਇ।ਲਸਕਰ ਸੁ ਮਰਜੈ
ਬਹੁ ਨੈਨ ਜੋਇ ॥ ੩੯ ॥—ਇਹ ਭਯੋ ਕਹਾਂ—ਮਨ ਮੈਂ ਹਿਰਾਨ ।—ਨਹਿ
ਲਗਜੈ ਕਾਲ^੩ ਭਟ ਨਾਸ ਪਾਨ । ਰਹਿ ਸ਼ੇਖ ਅਰਧ, ਜਾਨੇ ਸੁ ਜਾਇ—
ਮਨ ਪਾਇ ਤ੍ਰਾਸ, ਮੁਖ ਨਹਿ ਅਲਾਇ ॥੪੦॥ ਇਤਿ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਅਸਟਮ
ਰਾਸੇ 'ਨਿਸ ਜੋਗ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਏਕ ਬਿੰਸਤੀ ॥ ੨੧ ॥

੨੨. [ਇਨ ਦਾ ਜੰਗ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਭਈ ਪ੍ਰਭਾਤਿ ਬਿਲੋਕਿ ਕੈ ਲਸਕਰ ਹਤਿ ਭਾ ਬਿੰਦ । ਕੁਤਬ,
ਪੈਂਦ, ਅਨਵਰ ਅਪਰ ਲਖਿ ਕੈ ਬਲੀ ਬਿਲੰਦ ॥ ੧ ॥ ਰਸਾਵਲ ਛੇਦਾ।
ਰਿਸਜੈ ਖਾਨ ਕਾਲਾ । ਇਨੋ ਤਾਤਕਾਲਾ । ਕਹਜੈ ਕੋਪ ਝੰਗਾ^੪ । 'ਨ ਕੋਟੈ
ਉਤੰਗਾ ॥੨॥ ਨਹੀਂ ਦੀਹ^੫ ਖਾਈ । ਲਰੇ ਦੂਰ ਆਈ । ਮਰੇ ਬੀਰ ਆਧੇ ।
ਨਹੀਂ ਸੋਤੁ ਸਾਧੇ ॥ ੩ ॥ ਕਹਾਂ ਬਾਤ ਹੋਈ । ਕਰੋ ਕਜੋਂ ਨ ਵੋਈ ? ਪਰੈ
ਬਿੰਦ ਹੋਲਾ । ਰਿਪੁ ਰੇਲਿ ਪੇਲਾ ॥੪॥ ਜਿਤੀ ਦੇਰ ਧਾਰੋ ਤਿਤੋ ਹੂੰ ਬਿਗਾਰੋ ।
ਚਹੂੰ ਓਰ ਘੇਰਾ । ਕਰੋ ਏਕ ਬੇਰਾ ॥ ੫ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਕੁਤਬਖਾਨ ! ਪੁਰਬ
ਦਿਸ਼ਾ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਲੈ ਸੈਨ । ਪੁਰਿ ਕੈ ਸਨਮੁਖ ਹੋਲ ਕਰਿ ਮਾਰਿ ਕਰਹੁ
ਬਿਨ ਚੈਨ ॥੬॥ ਅਨਵਰ ਅਰੁ ਅਸਮਾਨ ਖਾਂ ! ਦੱਖਣ ਦਿਸ਼ਿ ਕੀ ਓਰ ।
ਪੁਰਿ ਕੈ ਨਿਕਟਿ ਪਹੁਚਿਕੈ ਕਰੀਅੈ ਸੰਘਰ ਘੇਰ ॥ ੭ ॥ ਯੋਰਠਾ ॥ ਦਸ
ਹਜ਼ਾਰ ਲਿਹੁ ਸੰਗ ਜਬਿ ਹੋਲਾ ਸਗਰੇ ਕਰਹਿ । ਕਰਾਚੋਲ ਕੇ ਜੰਗ
ਲਰਤਿ ਲਰਤਿ ਪੁਰਿ ਮਹਿ ਬਰਹਿ ॥੮॥ ਮੈਂ ਪਸ਼ਚਮ ਦਿਸ਼ਿ ਠਾਂਵਿ ਇਤਿ
ਤੇ ਕਰੋ ਪਵੇਸ਼ ਕੋ । ਹਤਹਿ ਖੜਗ ਕੋ ਕਾਢਿ ਅਰਹਿ ਜੁ ਆਇ ਅਸ਼ੋਸ਼
ਕੋ ॥੯॥ ਪੈਂਦਖਾਨ ਬਲਵਾਨ ਉਤਰ ਦਿਸ਼ਿ ਲਰਿ ਕੈ ਪਰਹਿ^੬ । ਲਿਹੁ
ਬਿਜਲਾਇ ਮਹਾਨ ਮਾਰਿ ਮਾਰਿ ਕਰਿਕੈ ਬਰਹਿ^੭ ॥੧੦॥ ਇਮ ਮਸਲਤ
ਲੇ ਧਾਰਿ ਲੈ ਲੈ ਦਸੀ ਹਜ਼ਾਰ ਦਲ । ਚਾਰ ਓਰ ਹੁਇ ਚਾਰ ਭਨਤਿ ਪਰਸ-
ਪ੍ਰਵੇਦੀ ਹੈ (ਕਟੇ ਹੋਏ) ਸਿਰਾਂ ਦੀ ਲੰਮੀ ਮਾਲਾ । ^੨ਤਾਲੀਆਂ । ^੩ਸਮਾਂ । ^੪(ਕਾਲੇ ਖਾਨ ਨੇ)
ਤਤਕਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ (ਕੁਤਬ ਖਾਂ ਪੈਂਦਾ ਅਨਵਰ ਆਦਿਕਾਂ) ਨੂੰ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਕਿਹਾ । ^੫ਝੁੰਝੀ ।
^੬ਮਾਰਿਆਂ ਨੂੰ । ^੭ਉਤਰ ਦਿਸ਼ਾ ਵਲੋਂ ਪੈਕੇ ਲੜੇ । ^੮ਵੜੀਏ (ਨਗਰ ਵਿਚ) ।

ਪਰ ਅਪਨ ਬਲ ॥੧੧॥ ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ ॥ ਬਜਾਏ ਨਗਾਰੇ। ਚਲੇ ਚੌਪ ਧਾਰੇ।
ਜੁਦੀ ਸੈਨ ਕੀਨੀ। ਨਿਜੀ ਸੰਗ ਲੀਨੀ ॥੧੨॥ ਸੁਰਾ^੧ ਪਾਨ ਕੀਨੇ। ਰਣੇ
ਰੰਗ ਭੀਨੇ। ਬਡੇ ਚੁੰਗ^੨ ਹੋਏ। ਚਹੈਂ ਸ਼ੱਤੁ ਵੋਏ ॥੧੩॥ ਬਕੈਂ ਬੀਰ ਬੰਕੇ।
ਬਿਸਾਲੇ ਨਿਸ਼ੇਕੇ। 'ਗੁਰੂ ਬਾਨ ਕੌਨੇ ?'। ਪਿਖੇ ਕਜੇਂ ਨ ਤੌਨੇ ॥੧੪॥
ਬਲੀ ਜੋ ਕਹਾਵੈ। ਨਹੀਂ ਦਾਵ ਖਾਵੈ। ਗਹੇ ਕਜੇਂ ਨ ਜੈ ਕੈ। ਕਿਧੈਂ ਮਾਰਿ
ਪੈਕੈ' ॥੧੫॥ ਇਮੰ ਉਚ ਭਾਖੈਂ। ਬਿਸਾਲਾਭਿਲਾਖੈ^੩। ਭਏ ਚਾਰ ਓਰੈ।
ਕਰਜੇ ਜੰਗ ਘੋਰੈ ॥੧੬॥ ਤੁਫੰਗੈਂ ਚਲਾਈ। ਤੁਰੰਗੈਂ ਧਵਾਈ। ਮਹਾ ਨਾਦ
ਹੋਵਾ। ਬਿਧੀਚੰਦ ਜੋਵਾ ॥੧੭॥ ਚਹੂੰ ਓਰ ਹੋਰਾ। ਜਥਾ ਪਾਇ ਘੋਰਾ।
ਸਭੀ ਭੇਤ ਜਾਨਾ। ਜਥਾ ਸ਼ੱਤੁ ਠਾਨਾ ॥੧੮॥ ਪੁਰੀ ਕੇ ਚੁਫੇਰੇ। ਫਿਰਜੇ
ਬੀਰ ਹੋਰੇ। ਜਥਾ ਚਾਰ ਥਾਈਂ^੪। ਰਿਪੁ ਸੈਨ ਆਈ ॥੧੯॥ ਗੁਰੂ ਪਾਸ ਜੈਕੈ।
ਸੁਨਾਈ ਸਬੈ ਕੈ। 'ਬੰਧੇ ਚਾਰ ਗੋਲੈ'। ਬਕੈਂ ਉਚ ਬੋਲੈ ॥੨੦॥ ਚਹੈਂ
ਬੀਚ ਆਏ। ਬਡੇ ਜੋਰ ਪਾਏ। ਸੁ ਕੀਜੈ ਉਪਾਈ। ਰਿਪੁ ਲੇਹੁ ਘਾਈ' ॥੨੧॥
ਸੁਨੀ ਬਾਤ ਸਾਰੀ। ਗੁਰੂ ਯੋਂ ਉਚਾਰੀ। 'ਜਤੀ ਸੈਨ ਭਾਰੀ। ਕਰੋ ਥਾਉਂ
ਚਾਰੀ' ॥੨੨॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਪੂਰਬ ਦਿਸਿ ਜਾਤੀ ਮਲਕ ਲੇ ਦਲ ਸੰਗ
ਸਮੁਹਾਇ। ਮਿਹਰਚੰਦ ਅਮੀਆਂ ਦੁਤੀ ਦੱਖਣ ਦਿਸ਼ ਕੋ ਜਾਇ ॥੨੩॥
ਲੱਖੁ ਪਸ਼ਚਮ ਦਿਸਿ ਲਰੈ ਲੈ ਸੈਨਾ ਸਵਧਾਨ। ਰਹਹਿ ਪੀਨ*ਕਰਿ^੫ ਪੁਰਿ
ਨਿਕਟਿ ਹਨਹਿ ਤੁਫੰਗ ਮਹਾਨ ॥੨੪॥ ਬਿਧੀਚੰਦ ਸੰਗ ਚਮ੍ਹੂ ਕੇ ਉੱਤਰ
ਦਿਸ਼ਾ ਪਧਾਰਿ। ਵਧਹੁ ਅੱਗ ਨਹਿ ਅਧਿਕ ਤੁਮ, ਵਿਗ ਰਿਪੁ ਪਹੁੰਚਹਿ
ਮਾਰ' ॥੨੫॥ ਰਸਾਵਲ ਚੰਦ ॥ ਗੁਰੂ ਬੈਨ ਸ਼੍ਰੋਨੇ^੬। ਲਏ ਮਾਨਿ ਤੌਨੇ^੭। ਕਰੀ ਸੰਗ
ਸੈਨਾ। ਚਲੇ ਬੀਰ ਭੈ ਨਾ ॥੨੬॥ ਜਹਾਂ ਖਾਨ ਕਾਲਾ। ਬਡੇ ਹੋਲ ਘਾਲਾ। ਗਯੋ
ਬੀਰ ਲੱਖੁ। ਮਹਾਂ ਓਜ ਰੱਖੁ ॥੨੭॥ ਤੁਫੰਗੈਂ ਚਲਾਈ। ਕਿ ਨੇਜੇ ਭ੍ਰਮਾਈ।
ਬਡੇ ਬਾਨ ਮਾਰੇ। ਸੁ ਲੋਹਾ ਕਰਾਰੇ ॥੨੮॥ ਕਿਤੇ ਸਾਂਗ ਮਾਰੈਂ।
ਕ੍ਰਿਪਾਨੈਂ ਪ੍ਰਹਾਰੈਂ। ਤੁਫੰਗਾਨਿ ਮੇਲਾ। ਲਿਯੋ ਝਾਲਿ ਹੋਲਾ ॥੨੯॥ ਖਰੇ ਬੰਭ
ਜੈਸੇ। ਹਲੇ ਸੋ ਨ ਕੈਸੇ। ਅਰੇ ਹੋਇ ਸੋਹੈ^੮। ਕਰੀ ਬੰਕ ਭੋਹੈ ॥੩੦॥ ਦੜਾ
ਦਾੜ ਗੋਰੈਂ। ਤੁਰੰਗੈਂ ਘਨੇਰੈਂ। ਉਬੱਲੈ ਪਬੱਲੈ^੯। ਨਹੀਂ ਪਾਇ ਹੱਲੈ ॥੩੧॥
ਮਹਾਂ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਖਾਏ। ਰਿਪੁ ਬੰਦ ਘਾਏ। ਭਯੋ ਜੰਗ ਭਾਰੀ। ਪਰੀ ਭੂਰ
'ਸ਼ਰਾਬ'। 'ਟੋਲੇ'। 'ਬਹੁਤ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ'। 'ਟੋਲੇ'। 'ਚਾਰ ਥਾਵਾਂ'। 'ਤਕੜਾਈ ਕਰਕੇ
ਰਹੇ'। '(ਤਵੇਂ) ਮਾਰੇ'। 'ਸੁਣੋ'। 'ਤਿਨ੍ਹਾਂ (ਸਾਰਿਆਂ) ਨੇ'। 'ਸਾਹਮਣੇ'। *ਪਾ:—ਪੀਠ।

ਮਾਰੀ ॥ ੩੨ ॥ ਚਲੇ ਖੰਗ ਖੰਡੇ। ਦੁਧਾਰੇ ਪ੍ਰਚੰਡੇ। ਕਰੇ ਖੰਡ ਖੰਡੇ। ਘਨੇ ਹੀ
 ਘੁਮੰਡੇ^੧ ॥ ੩੩ ॥ ਭਏ ਰੰਡ^੨ ਮੁੰਡੇ^੩*। ਕਿਨੂ ਜੰਗ ਛੰਡੇ^੪। ਕਟੀ ਗੀਵ ਬਾਹੂ।
 ਪਰੇ ਭਮਿ ਮਾਂਹੂ ॥ ੩੪ ॥ ਕਿਸੁ ਸੀਸ ਕਾਟਾ। ਕਿਨੂ ਕੋਇ ਡਾਟਾ^੫।
 ਰਿਪੂ ਨੇਰ ਹੋਏ। ਸੁ ਨੇਜ ਪਰੋਏ ॥ ੩੫ ॥ ਤੁਫੇਗਾਨਿ ਛੋਰੀ। ਕਿਸੁ ਮਾਰਿ
 ਗੋਰੀ। ਕਿ ਸਾਰੀ ਪ੍ਰਹਾਰੀ। ਭਜੇ ਭੀਰੁ^੬ ਭਾਰੀ ॥ ੩੬ ॥ ਮਹਾਂ ਲਹ ਮਾਚਾ।
 ਲਹੂ ਧੂਲ ਰਾਚਾ। ਕਿਸੁ ਤੁੰਡ ਖੰਡਾ। ਕਿ ਸੀਸੇ ਬਿਹੰਡਾ^੭ ॥ ੩੭ ॥ ਹਥਾ-
 ਵੰਥ ਹੋਏ। ਰਿਪੂ ਕੀਨਿ ਵੰਥੇ। ਚਲੈਂ ਤੀਰ ਤੀਖਾਜੁ ਸਰਪੰ ਸਰੀਖੇ॥੩੮॥
 ਭਯੋ ਭੂਰ ਨਾਦੈ। ਕਰੈਂ ਸੂਰ ਬਾਦੈ। ਗੁਰੂ ਤਮਾਰ ਹੋਏ। ਮਹਾਂ ਜੰਗ ਜੋਏ
 ॥੩੯॥ ਧਰੇ ਜੁੱਧ ਚੀਰੈ। ਸੁਭੰਤੇ ਸ਼ਰੀਰੈ। ਬਡੋ ਖੰਗ ਭਾਰਾ। ਗਰੇ ਬੀਚ
 ਧਾਰਾ ॥ ੪੦ ॥ ਲਈ ਢਾਲ ਚੋਰੀ। ਹੁਤੀ ਭਾਰ ਗੋਰੀ^੮। ਲਗਾਈ ਪਿਛਾਰੇ।
 ਮਹਾਂ ਸੋਭ ਧਾਰੇ ॥ ੪੧ ॥ ਸੁਭੈ ਭੂਰ ਭਾਬਾ। ਭਰਜੇ ਬਾਨ ਸਾਬਾ। ਲਗਜੇ
 ਹੇਮ ਜਾਂਹੀ। ਦਿਪੈਂ ਹੀਰ ਮਾਂਹੀ ॥ ੪੨ ॥ ਸੁ ਮੋਤੀਨਿ ਗੁੱਛੇ। ਭਲੇ ਗੋਲ
 ਸੁਛੇ^੯। ਸਜਜੇ ਅੰਗ ਸੰਗਾ। ਗਹਜੇ ਚਾਂਪ ਦੇਗਾ ॥ ੪੩ ॥ ਕਠੇਰੈਂ ਬਿਸਾਲਾ।
 ਮਹਾਂ ਭਾਰ ਵਾਲਾ। ਹਯੈ 'ਜਾਨ ਭਾਈ'। ਸੁ ਲੀਨੋ ਮੰਗਾਈ ॥ ੪੪ ॥ ਬਡੋ
 ਰੌਰ ਹੋਵਾ। ਚਹੂੰ ਓਰ ਜੋਵਾ। ਮਚਜੇ ਜੰਗ ਭਾਰਾ। ਸੁ ਲੋਹਾ ਕਰਾਰਾ॥੪੫॥
 ਗੁਰੂ ਕੋਟ ਤੀਰੈ^{੧੦}। ਖਰੇ ਸੋਧਿ^{੧੧} ਤੀਰੈ। ਮਹਾਂ ਸ਼ੱਤੁ ਹੋਰੇ। ਲਰੰਤੇ ਘਨੇਰੇ
 ॥੪੬॥ ਤਿਨ੍ਹੋਂ ਤਾਕਿ ਮਾਰਾ। ਚਲਜੇ ਸ਼ੂਕ ਮਾਰਾ^{੧੨}। ਡਸੇ ਸ਼ੱਤੁ ਜਾਈ।
 ਜੁ ਆਯੋ ਅਗਾਈ ॥੪੭॥ ਬਿਧਜੇ^{੧੩} ਏਕ ਦੋਉ। ਤਿਤੀ ਚੌਥ ਸੋਉ^{੧੪}। ਜੁਉ
 ਆਇ ਆਗੇ। ਗਯੋ ਬੀਧ, ਲਾਗੇ ॥ ੪੮ ॥ ਪਰਜੇ ਪਾਰ ਜਾਈ। ਰਿਪੂਨਾ
 ਅਗਾਈ^{੧੫}। ਮਰੇ ਬੀਰ ਘੋਰਾ। ਇਕ ਬਾਨ ਛੋਰਾ ॥ ੪੯ ॥ ਜਥਾ ਪੈਨ
 ਕੇਲੇ। ਗਿਰਾਵੇ ਧਕੇਲੇ। ਤਥਾ ਏਕ ਬਾਰੀ। ਗਿਰੇ ਸ਼ੱਤੁ ਬਾਰੀ^{੧੬} ॥ ੫੦ ॥
 ਪੁਨੀ ਔਰ ਜੋਰਾ। ਧਨੁ ਐਚਿ ਘੋਰਾ^{੧੭}। ਲਗਜੇ ਕਾਨ^{੧੮} ਪਾਨਾ। ਕਰੇ ਤਾਨ

^੧ਬਡੇ ਵੰਕਾਰ ਵਾਲੇ। ^੨ਸਿਰ ਬਿਨਾਂ ਧੜ। ^੩ਧੜ ਬਿਨਾਂ ਸਿਰ। ^੪ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੂੰ ਜੁੱਧ ਨੇ
 ਵੰਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। (ਅ) (ਮਾਨੋ) ਕਿਸੇ ਨੇ 'ਜੰਗ' = ਜੰਗਲ ਛਾਂਗ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। (ੳ) ਕਈਆਂ
 ਨੇ ਜੰਗ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ [ਛੰਡਾ = ਵੰਡ ਦਿੱਤਾ। ਵੇਖੋ ਅੰਸੂ ੨੪ ਦਾ ਅੱਕ ੧੯]। (ਸ) ਪਰ
 ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਠ 'ਜੰਗ' ਨਹੀਂ 'ਜੰਘ' ਸੀ, ਅਰਥ:- ਕਈਆਂ ਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਕੱਟੀਆਂ
 ਗਈਆਂ। ^੫ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਭਾਂਟਦਾ ਹੈ। ^੬ਕਾਇਰ। (ਅ) ਭੀੜ। ^੭ਕੱਟਿਆ ਗਿਆ।
^੮ਬਹੁਤੀ ਭਾਰੀ। ^੯ਸੁੱਛ, ਸੁਧ। ^{੧੦}ਟੋਟ ਦੇ ਪਾਸ। ^{੧੧}ਜੋੜ ਕੇ। ^{੧੨}ਫੱਪ(ਵਾਂਝ)। ^{੧੩}ਵਿਨ੍ਹਿਆਂ।
^{੧੪}ਵੇਰੀਆਂ ਤੋਂ ਔਰੇ (ਜਾਂ ਪਿਆ)। ^{੧੫}ਬਹੁਤੇ। ^{੧੬}ਫ਼ਿਆਨਕ। ^{੧੭}ਦੱਬ ਕੰਨ ਨੂੰ ਜਾ ਲੱਗਾ।

*ਪਾ:-ਤੁੰਡ ਪੰਡੇ।

†ਪਾ:-ਅਘਾਈ।

ਭਾਨਾ^੧॥੫੧॥ਤਜਰੋ,ਨਾਦ ਹੋਵਾ। ਰਿਪੂ ਚੈ ਪਰੋਵਾ। ਨਹੀਂ ਜਾਇ ਜਾਨ॥
ਪਰੈ ਪਾਰ ਬਾਨਾ॥੫੨॥ ਇਸੀ ਰੀਤਿ ਛੋਰੇ। ਫਿਰੇ ਚਾਰ ਓਰੇ। ਜਹਾਂ
ਜ਼ੋਰ ਘਾਲੈਂ। ਤਹਾਂ ਛਿੱਪ ਚਾਲੈਂ॥੫੩॥ ਹਤੈਂ ਤੀਰ ਤੀਖੇ। ਜੁ ਸਰਪੰ
ਸਰੀਖੇ। ਮਰੈਂ ਸੂਰ ਘੋਰੇ। ਪੁਰੈ ਚਾਰ ਓਰੇ॥੫੪॥ ਬਡਾ ਹੋਲ ਮੇਲਾ^੨।
ਚਹੈਂ ਰੇਲਿ ਪੇਲਾ। ਪਰੈ ਮਾਰ ਆਗੇ^੩। ਗਿਰੈਂ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਲਾਗੇ॥੫੫॥ ਪਿਛੈ
ਪਾਇ ਘਾਲੈਂ।ਨਹੀਂ ਅੱਗ ਚਾਲੈਂ। ਡਰੈਂ-ਹੋਰਿ ਮਾਰੈਂ-।ਨਹੀਂ ਧੀਰ ਧਾਰੈਂ॥
੫੬॥ਤੁਫੇਗਾਨਿ ਗੋਰੀ। ਲਗੈ ਅੰਗ ਫੋਰੀ। ਪਰੈਂ ਝੂਮ ਘੂਮੈ^੪। ਮਿਲੈਂ ਧੂਲਿ
ਭੂ ਮੈਂ॥੫੭॥ ਨਹੀਂ ਅੱਗ ਆਵੈਂ। ਮਹਾਂ ਤ੍ਰਾਸ ਪਾਵੈਂ। ਗੁਰੂ ਬਾਨ ਲਾਗੈਂ।
ਤਬੈ ਪ੍ਰਾਨ ਤਜਾਗੈਂ॥੫੮॥ ਚਹੁ ਓਰ ਮਾਰੇ। ਸੁ ਲਾਗੇ ਅੰਬਾਰੇ। ਤੁਰੰਗ
ਕਿ ਬੀਰਾ। ਪਰੇ ਹੁੰ ਬਿਖੀਰਾ^੫॥੫੯॥ ਪਰੈਂ ਦੌਰ ਕੈ ਕੈਫਿਰੈਂ ਮਾਰ ਖੈਕੈ।
ਤਬੈ ਖਾਨ ਕਾਲਾ। ਹਿਰਾਨੀ ਬਿਸਾਲਾ॥੬੦॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਕ੍ਰਿੰਬੇ ਅਸ਼ਟਮ
ਰਾਸਿ 'ਜੰਗ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਦੇਇ ਬਿੰਸਤੀ ਅੰਸੁ॥ ੨੨॥

੨੩. [ਖੇਜਾ ਅਨਵਰ ਬੋਧ]।

ਏਹਗਾ॥ ਇਮ ਚਹੁ ਦਿਸ਼ਿ ਮੈਂ ਗੋਲ ਦਲ ਸੰਗ ਲਿਏ ਸਰਦਾਰ। ਚਹਤਿ
ਬਰਨ* ਕੋ ਜ਼ੋਰ ਤੇ ਸਭਿ ਸ੍ਰੀ ਪੁਰਿ ਕਰਤਾਰ॥੧॥ ਤੋਮਰ ਛੰਦ॥ ਗਹਿ ਤੀਰ
ਤੋਮਰ ਫਗਤੁਰਕਾਨ ਕੋ ਹਤਿ ਗੋਰ। ਮਿਹਰਾ ਮਹਾਂ ਬਰ ਬੀਰ। ਅਮਿਯਾਂ
ਸਹਾਇਕ ਧੀਰ॥੨॥ ਗੁਰ ਕੋ ਪ੍ਰਤਾਪ ਬਿਸਾਲ। ਕਰਿ ਜੰਗ ਕੋਪ
ਕਰਾਲ। ਅਸਮਾਨ ਖਾਨ ਮਹਾਨ। ਜਹਿ ਠਾਂਢਿ ਮਾਰਤਿ ਬਾਨ॥੩॥ਜਿਹ
ਸੰਗ ਦੂਤ^੬ ਸਹਾਇ। ਜਿਨ ਮਾਰ ਪੂਰਬ ਖਾਇ। ਬਿਨ ਲਾਜ ਮੂਰਖ ਫੇਰ।
ਗੁਰ ਸੈਂ ਚਹੈ ਭਟ ਭੋਰ^੭॥੪॥ ਦਿਸ਼ ਦੌਨ ਮੈਂ ਸਰਦਾਰ। ਬਹੁ ਕੋਪ ਤੇ
ਭਟ ਚਾਰ। ਗਨ ਸੈਨ ਲੈ ਕਰਿ ਸੰਗ। ਪਗ ਰੋਪਿ ਕੈ ਕਿਯ ਜੰਗ॥੫॥
ਦਿਸ਼ਿ ਦੱਖਨੀ ਘਮਸਾਨ। ਬਹੁ ਕੀਨਿ ਹਾ^੮ ਭਟ ਪ੍ਰਾਨ। ਗੁਲਕਾਨ ਕੋ
ਬਰਖਾਇ। ਕਰਕਾ^੯ ਮਨੋ ਘਨ ਪਾਇ॥੬॥ ਸਿਰ ਫੂਟਿ ਹਾਂਡਨਿ
ਜੈਸ^{੧੦}।ਉਰ ਫੋਰਿ ਮਾਰਤਿ ਹੈਸ^{੧੧}।ਤੁਰਕਾਨਿ ਹੋਲ ਸੁ ਘਾਲਿ। ਕਰ ਅੰਚਿ
ਕੈ ਕਰਵਾਲ^{੧੨}॥੭॥ਗੁਰ ਸੈਨ ਪੈ ਚਲਿ ਆਇ।ਮਿਲਿ ਗੇ ਤਬੈ ਸਮੁਦਾਇ।

^੧(ਯੋਭ) ਬਲ ਨਾਲ ਖਿੱਚਿਆ। ^੨(ਤੁਰਕਾਂ ਨੇ) ਵੱਡਾ ਹੱਲਾ ਕੀਤਾ। ^੩ਅਗੋਂ ਮਾਰ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

^੪ਝੂਮ ਕੇ ਘੇਰਨੀ ਖਾ ਕੇ ਡਿਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ^੫ਖਿੰਛੇ ਪਏ ਹਨ [ਹਿੰ: ਬਿਖੇਰਨਾ=ਖਿੰਡਾਉਣਾ]।

^੬ਭਾਵ ਅਨਵਰ ਖਾਂ। ^੭ਕਾਕਲਾ। ^੮ਨਾਸ਼। ^੯ਗੜੇ। ^{੧੦}ਹਾਂਡੀਆ ਵਤ। ^{੧੧}ਮਾਰਦੇ ਹਨ।

^{੧੨}ਤਲਵਾਰਾਂ।

*ਪਾ:-ਹਤਨਿ।

ਮੁਖ 'ਮਾਰਿ ਮਾਰਿ' ਉਚਾਰਿ । ਗਹਿ ਤੋਮਰੈਂ ਤਰਵਾਰ ॥ ੮ ॥ ਮਿਹਰੈਂ
 ਰੁਪਯੋ ਧਰਿ ਧੀਰ । ਧਨੁ ਐਂਚਿ ਮਾਰਤਿ ਤੀਰਾ ਸੁਭਟਾਨਿ ਕੋ ਲਲਕਾਰਿ ।
 ਤੁਪਕਾਨਿ ਗੋਰਿਨਿ ਮਾਰਿ ॥ ੯ ॥ ਖਰ ਸਾਂਗ ਮਾਰਿ ਧਸਾਇ । ਤਰਵਾਰ ਤੇ
 ਕਰਿ ਘਾਇ । ਗਨ ਤੁੰਡ ਮੁੰਡ ਬਿਹੰਡ^੧। ਕਰਿ ਖੰਡ ਖੰਡ ਘਮੰਡਿ ॥ ੧੦ ॥
 ਜੁਟਿ ਆਪ ਮੈਂ ਤਿਸ ਬਾਰ । ਇਕਸਾਰ ਹੋਵਤਿ ਮਾਰਿਕਟਿ ਅੰਗ ਸ਼੍ਰੋਤ
 ਭੀਜ । ਰਣ ਖੇਤ ਮੈਂ ਜਨੁ ਬੀਜੈ ॥ ੧੧ ॥ ਬਹੁ ਬੀਰ ਘਾਇਲ ਹੋਇ ਮਰਿ
 ਭੁਮ ਪੈਂ ਪਰਿ ਕੋਇ । ਅਸਮਾਨਖਾਨ ਖਤੰਗ । ਗੁਰ ਬੀਰ ਬੇਧਤਿ ਅੰਗ ॥
 ੧੨ ॥ ਕਿਹ ਸੀਸ ਪੈ ਤਰਵਾਰ । ਕਿਹ ਕੰਧ ਕੋ ਕਟਿ ਛਾਰਿ । ਮੁਖ ਛੇਦ
 ਕੀਨਸਿ ਕਾਹਿ । ਕਟਿ ਜੰਘ ਕੋ ਚਲਿ ਨਾਂਹਿ^੨ ॥ ੧੩ ॥ ਦਿਸ਼ ਦੱਖਣੀ ਬਛ
 ਸ਼ੋਰ । ਤੁਰਕਾਨ ਦੀਨਸਿ ਜ਼ੋਰ । ਗੁਰ ਤੀਰ ਧਾਇ ਸੁਨਾਇ । 'ਢਿਗ
 ਆਇਗੇ ਸਮੁਦਾਇ' ॥ ੧੪ ॥ ਬਿਧੀਆ ਹੁਤੋ ਤਬਿ ਤੀਰਾ ਤਿਹ ਸੰਗ ਬੋਲਤਿ
 ਧੀਰ^੩ :- 'ਉਤ ਜਾਹੁ ਬੀਰ ! ਸ਼ਿਤਾਬ । ਦਲ ਸ਼ੱਤੁ ਲੀਜਹਿ ਦਾਬ ॥ ੧੫ ॥
 ਹਤਿ ਆਯੁਧਾਨਿ ਹਟਾਇ^੪ । ਦਿਹੁ ਕਾਟ ਜੋ ਸਮੁਹਾਇ^੫ । ਸੁਨਿ ਬਾਕ ਕੋ
 ਹਰਿਖਾਇ । ਤਤਕਾਲ ਬਾਜ ਧਵਾਇ ॥ ੧੬ ॥ ਅਮਿਯਾਂ ਘਿਰਜੋ ਜਹਿ
 ਬੀਰ । ਰੁਪ ਮਾਰਿਤੋ ਗਨ ਤੀਰ । ਮਿਹਰਾ ਸਹਾਇ ਕਰੰਤਿ । ਲਲਕਾਰ
 ਕਾਟਿ ਗਿਰੰਤਿ ॥ ੧੭ ॥ ਬਿਧੀਆ ਗਯੋ ਜਿਮ ਸ਼ੋਰ । ਨਿਜ ਬੀਰ ਦੇਤਿ
 ਦਲੇਰ^੬ 'ਗੁਰ ਓਜ ਕੋ ਉਰ ਧਾਰਿ ਤੁਰਕਾਨਿ ਕੋ ਲਿਹੁ ਮਾਰਿ' ॥ ੧੮ ॥ ਤਜਿ
 ਤੀਰ ਆਪ ਕਰਾਲ । ਬਹੁ ਬੇਧਿ ਕੈ ਰਿਪੁ ਸਾਲ^੭। ਪਗ ਰੋਪਿ ਕੈ ਅਗਵਾਇ
 ਸਮ ਬੰਡ ਕੇ ਬਿਰ ਥਾਇ ॥ ੧੯ ॥ ਤੁਰਕਾਨ ਆਇ ਜਿ ਹੇਲਾਸਭਿ ਮਾਰਿ ਕੈ
 ਤਿਹ ਝੇਲਿ । ਤਿਨ ਮੋਰਿ ਪਾਛਲ ਪਾਇਾਰੁਪਿ ਕੈ ਰਹਜੋ ਅਗਵਾਇ ॥ ੨੦ ॥
 ਪਾਞੀ ਛੇਦ ॥ ਤਬਿ ਅਨਵਰਖਾਨ ਬਿਲੋਕਿ ਸੈਨ । ਕਿਮ ਸੁਭਟ ਹਟਤਿ ਰਣ
 ਲਗਤਿ ਹੈ ਨ । ਕੋ ਅਰਜੋ ਆਇ ਨਹਿ ਜਾਨਿ ਦੇਤਿ । ਗਮਨਜੋ ਅਗਾਇ
 ਬਿਚ ਜੋਗ ਖੇਤ ॥ ੨੧ ॥ ਲੈ ਬੀਰ ਕਿਤਿਕ ਕਰਿ ਰੇਲ ਪੇਲ । ਬਿਚ ਬਰਜੋ
 ਆਇ ਬਕਿ 'ਹੇਲ ਹੇਲ' । ਪਿਖਿ ਬਿਧੀਚੰਦ ਲਲਕਾਰ ਤਾਂਹਿ ਮਿਲਿ ਪਰੇ

^੧ ਨਾਸ਼ ਕੀਤੇ । ^੨ ਜੰਗ (ਰੂਪ) ਖੇਤ ਵਿਚ ਕੱਟ ਹੋਏ ਅੰਗ ਲਹੂ ਨਾਲ ਲਿਬੜੇ ਮਾਨੋ ਬੀਜ (ਖਿਲਰੇ ਹਨ) । (ਅ) ਮਾਨੋ ਬਿਜਲੀ ਪਈ ਹੈ । ^੩ ਕਿਸੇ ਦੀ ਜੰਘ ਕੱਟੀ ਗਈ ਹੈ (ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ) ਚਲਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ । ^੪ ਭਾਵ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ । ^੫ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਮਾਰਕੇ ਹਟਾਓ । ^੬ ਦਲੇਰੀ । ^੭ ਦੁੱਖ ਵਿੰਦਾ ਹੈ (ਤੀਰ) ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ । ^੮ ਕਹਿ ਕੇ ।

ਬੀਰ ਤਬ ਆਪ ਮਾਂਹਿ ॥ ੨੨ ॥ ਕੀਨਸਿ ਚਿਨਾਰਿ ਤਬ ਖਾਨ ਦੇਖਿ ।
 -ਗੁਰਸਿੱਖ ਅਧਿਕ ਰਹਿਓਗ ਵਿਸ਼ੇਖ-। 'ਇਹਕਾਰਦਾਰ ਸ਼੍ਰੀਹਰਿਗੁਵਿੰਦਾ
 ਲਿਹੁ ਮਾਰਿ ਮਿਲਹੁ ਚਹੁ ਓਰ ਬੰਦ' ॥ ੨੩ ॥ ਅਸਮਾਨਖਾਨਕੋ ਸੰਗਲੀਨਿ ।
 ਚਹੁ ਓਰ ਓਰਜੇ ਜੋਰ ਦੀਨਿ । ਬਡ ਪਰਜੇ ਰੋਰ ਛੁਟਹਿ ਤੁਫੰਗ । ਇਤਿ
 ਗੁਰੁ ਸਿੱਖ ਮਿਲਿ ਏਕ ਸੰਗ ॥ ੨੪ ॥ ਹੱਥਮਾਰ ਹਾਥ ਲੈ ਸਾਵਧਾਨ। ਤਬ
 ਬਿਧੀਚੰਦ ਕੋਪਜੇ ਮਹਾਨ । ਧਨੁ ਐਂਚਿ ਐਂਚਿ ਤਜਾਰੀਤਿ ਤੀਰ। ਤੁਰਕਾਨਿ
 ਤਾਕਿ ਬੇਧਤਿ ਸਰੀਰ ॥ ੨੫ ॥ ਜਿਸ ਲਗਹਿ, ਨਹੀਂ ਜਾਚੇਤਿ ਨੀਰ ।
 ਪਰਿ ਪਾਰ ਸੁਸ਼ਕ^੧ ਗੇਰੇਤਿ ਬੀਰ । ਤਬ ਅਰਜੇ ਆਇ ਅਨਵਰ ਪਠਾਨ।
 ਬਹੁ ਕੋਪ ਸੰਗ ਕੀਨਸਿ ਬਖਾਨ ॥ ੨੬ ॥ 'ਤ੍ਰਿਸਕਾਰ ਕੀਨਿ ਬਹੁ ਮਾਰ
 ਮੋਹਿ । ਬਿਚ ਸਭਾ ਆਬਰੂ ਖੋਇ ਤੋਹਿ । ਅਬਿ ਲੇਹੁ ਸੁ ਪਲਟਾ ਕਰਿ
 ਵਿਨਾਸ਼। ਤਜਿ ਦੇਹੁ ਸਰਬ ਜੀਵੰਨਿ ਆਸ ॥ ੨੭ ॥ ਤਵ ਮਾਰ, ਗੁਰੁ ਕੋ ਗਹਹਿ
 ਜਾਇ। ਤਬ ਰਹੈ ਮੋਹਿ ਪਤਿ, ਪੁਰਿ ਲੁਟਾਇ । ਨਹਿ ਸ਼ਾਹੁ ਤ੍ਰਾਸ ਕੋ ਤਨਕ
 ਕੀਨਿ । ਲਸਕਰ ਤਮਾਮ ਢਿਗ ਨਾਂਹਿ ਚੀਨ ॥ ੨੮ ॥ ਨਹਿ ਕਰਨ
 ਉਚਿਤ ਕਰਿ ਮੋਹਿ ਸੰਗ^੨ । ਅਬਿ ਲੇਹੁ ਸੁ ਪਲਟਾ ਬੀਚ ਜੰਗ^੩ । ਸੁਨਿ
 ਬਿਧੀਚੰਦ ਕੀਨਸਿ ਬਖਾਨਿ। 'ਬਲਵਾਨ ਕੋਹਰੀ ਗੁਰ ਮਹਾਨ ॥ ੨੯ ॥ ਸਮ
 ਤੋਹਿ ਮ੍ਰਿਗ ਮਾਰੇ ਅਨੇਕ । ਜਿਨ ਕੋ ਗਿਨੰਤਿ ਨਹਿ ਹੁਇ ਬਿਬੇਕ^੪ । ਅਰ
 ਬਡੇ ਮਸਤ ਬਲ ਜੁਤਿ ਮਤੰਗ । ਸੋ ਲਲਾਬੇਗ ਕੰਬਰ ਜਿ ਅੰਗ ॥ ੩੦ ॥
 ਹਤਿ ਮੁਗਲਸਖਾਂ, ਅਵਦੁਲ ਪਠਾਨ । ਪਰਿ ਕੈ ਨਿਚਿਤ ਸੁਪਤੇ ਮਹਾਨ।
 ਜੇ ਸੁਪਤਿ ਸਿੰਘ ਕੋ ਮ੍ਰਿਗ ਜਗਾਹਿ* । ਤੋ ਜੀਵਨ ਤਿਸਕੋ ਹੋਤਿ ਨਾਹਿ*
 ॥ ੩੧ ॥ ਅਬਿ ਕਰਹੁ ਜਗਾਵਨ ਤੁਮਹੁ ਆਇ । ਬਲਧਾਰ ਆਜ ਦੇਂ
 ਸਭਿ ਖਪਾਇ । ਨਹਿ ਤਜਹਿ, ਕਰਹੁ ਕੇਤਿਕ ਉਪਾਇ । ਜੇ ਜਿਯਨਿ
 ਚਾਹਿ, ਅਬਿ ਤੇ ਪਲਾਇ' ॥ ੩੨ ॥ ਸੁਨਿ ਅਨਵਰ ਮਨ ਰਿਸ ਅਧਿਕ
 ਧਾਰਿ । ਧਨੁ ਐਂਚਿ ਤਾਕਿ ਕਰਿ ਸਰ ਪ੍ਰਹਾਰ। ਲਗਿ ਜੀਨ ਮਾਂਹਿ ਅਟਕਜੇ

^੧ਸੁਕਾ ਪਾਰ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ (ਲਹੁ ਵਿਚ ਭਿਜਦਾ ਨਹੀਂ ਭਾਵ ਅਤੀ ਤਿਖਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) । ^੨ਮੋਰੇ ਨਾਲ ਉਹ ਕੀਤੀ ਸਾਈ ਜੋ ਕਰਨੀ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਸੀ । ^੩ਭਾਵ ਜੋ ਗਿਣੇ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ ।

*ਛਾਪੇ ਦੇ ਨੁਸਖੇ ਵਿਚ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਤੁਕਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਇਕ ਹੋਰ ਥਾਂ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਥਾਵੇਂ ਇਹ ਪਾਠ ਬੀ ਹੈ:- ਨਿਜ ਪ੍ਰਾਨ ਹਾਨ ਚਾਹਤਿ ਗਵਾਰ ! ਬਿਨ ਹੋਤਿ ਚਹੈ ਗੁਰ ਮੈਂ ਜੁ ਰਾਰ ॥ ੩੧ ॥

ਮਝਾਰ । ਤਬਿ ਬਿਧੀਚੰਦ ਹਯ ਕੋ ਸੰਭਾਰਿ ॥ ੩੩ ॥ ਇਤਿ ਉਤ ਧਵਾਇ
 ਚੈਗਿਰਦ ਫੇਰਾਗੁਨ^੧ ਮਹਿ ਅਟੋਪਿ ਖਪਰਾ ਬਡੇਰਾ ਧਨੁ ਤਾਨ ਕਾਨ ਲਗਿ
 ਰਿਸ ਮਹਾਨ । ਰਿਪੁ ਤਾਕਿ ਲੱਛੈ ਛੋਡੈ ਸੁ ਬਾਨ ॥ ੩੪ ॥ ਸਮ ਸਰਪ ਸ਼੍ਰੀਕ
 ਚਾਲੈ ਬਿਸਾਲ । ਬਡ ਬੇਗ ਸਹਿਤ ਲਗਿ ਸੱਤੁ ਭਾਲ^੨ । ਪੰਖਨਿ ਸਮੇਤ
 ਧਸਿ ਹੋਇ ਪਾਰ । ਕੁਛ ਰਹੈ ਦਿਖਤਿ ਬਾਗਰ ਅੰਕਾਰ^੩ ॥ ੩੫ ॥ ਜੁਗ
 ਭੋਂਹ ਬੀਚ ਸੇ ਅਸੁ ਸੁਹਾਇ । ਜਨੁ ਤਿਲਕ ਲਾਲ ਸੁੰਦਰ ਲਗਾਇ ।
 ਕਿਹ ਜਤਨ ਸੰਗ ਕੈ ਗੁਲ ਅਨਾਰ । ਬਹੁ ਸਜਹਿ, ਭਾਲ ਰਾਖੈ ਸੁਧਾਰਿ^੪
 ॥ ੩੬ ॥ ਜਨੁ ਬੈਠਿ ਨਿੱਡਰ ਮਹਿ ਸਿਰ ਨਿਕਾਰਿ । ਇਹੁ ਬਤਸ ਸਾਰਕਾ
 ਮੁਖ ਪਸਾਰਿ^੫ । ਜਨੁ ਬਿਧੀਚੰਦ ਕੋ ਕ੍ਰੋਧ ਲਾਲ^੬ । ਬਿਰ ਭਯੋ ਜਾਇ ਤਕਿ
 ਸੱਤੁ ਭਾਲ^੭ ॥ ੩੭ ॥ ਗਿਰ ਪਰੈ ਭੂਮਿ ਪਰ ਝੁੰਮ ਸੋਇ। ਲਗਿ ਬਾਯੁ ਬੇਗ ਜਨੈਂ
 ਬਿਛੋ ਕੋਇ । ਪਿਖਿ ਤੁਰਕ ਤ੍ਰਾਸ ਕੋ ਪਾਇ ਭੂਰ । ਤਜਿ ਚਲੇ ਜੰਗ ਪਿਖਿ
 ਸੋਰ ਸੂਰ ॥ ੩੮ ॥ ਗੁਰ ਸੈਨ ਅਧਿਕ ਹਮਲਾ ਸੁ ਘਾਲਿ। ਪੁਨ ਪਰੇ ਰਿਪੁਨਿ
 ਪਰ ਬਰ ਕਰਾਲ । ਅਸਿ ਕੋ ਨਿਕਾਸਿ ਚਮਕਾਇ ਹਾਥ । ਕਰਿ ਤਛਾ
 ਮੁੱਛ ਬਡ ਬੇਗ ਸਾਥ ॥ ੩੯ ॥ ਭਾਜਤਿ ਕਟੀਤਿ ਨਹਿ ਟਿਕਤਿ ਪਾਇ ।
 ਅਸਮਾਨਖਾਨ ਬਹੁਕਰਿ ਉਪਾਇ । ਜਬਿ ਲਖੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਹੁਇ ਬਿਨਾਸ ।
 ਤਜਿ ਸਾਮੁਹਾਇ^੮ ਟਰਿ ਹੋਇ ਪਾਸ^੯ ॥ ੪੦ ॥ ਗੁਰ ਸੈਨਾ ਸਭਿ ਕੇ ਪਗ
 ਜਮਾਇ। ਭਟ ਕਰੇ ਠਾਂਢਿ ਰਣ, ਲੇਤਿ ਨਾਇ^{੧੦} । ਤਬਿ ਬਿਧੀਚੰਦ ਇਮ ਜੀਤ
 ਪਾਇ । ਗੁਰ ਖਰੇ ਲਰਤਿ ਚਲਿ ਨਿਕਟਿ ਆਇ ॥ ੪੧ ॥ ਸਭਿ ਕਹੀ ਗਾਥ
 ਅਨਵਰ ਪਠਾਨ^{੧੧} । ਰਣ ਲਰਤੋ ਪਲਟੇ ਹਿਤ ਮਹਾਨ । ਪਹੁੰਚਾਇ ਭਿਸਤ
 ਨਿਜ ਦਲ ਟਿਕਾਇ । ਤੁਪਕਾਨਿ ਤਮਾਗ ਤਰਕਾਨਿ ਘਾਇ ॥ ੪੨ ॥
 ਬਹੁ ਲਰਤਿ ਸੁਭਟ ਘਮਸਾਨ ਘਾਲਿ । ਇਮ ਦਿਸ਼ਾ ਦੱਖਣੀ ਰਣ ਕਰਾਲ ।
 ਗੁਰ ਫਤੇ ਭਈ ਦੁੰਦਭਿ ਬਜੇਤਿ। ਸਭਿ ਕਹਤਿ ਸ਼ਬਦ ਜੈਕਾਰਵੇਤਿ ॥ ੪੩ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਰਹਿੰਦੇ ਅਸਟਮ ਰਾਸੇ 'ਬੰਜਾ ਅਨਵਰ ਬੱਧ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਤ੍ਰਿਬਿੰਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੨੩ ॥

^੧ਚੋਏ । ^੨ਨਿਸ਼ਾਨਾ । ^੩ਏ ਵਿਚ । ^੪ਬਾਗੜ ਦੀ ਸ਼ਕਲ [ਪੰਜਾ; ਬਾਗੜ, ਤੀਰ ਦਾ ਪਿਛਲਾ
 ਹਿੱਸਾ] । ^੫ਯਾ ਕਿ ਜਤਨ ਨਾਲ ਅਨਾਰ ਦਾ ਫੁੱਲ ਕਿਸੇ ਨੇ ਟਿਕਾਕੇ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਜੋ ਸਮ ਰਿਹਾ
 ਹੈ ਮੱਧੇ । ^੬ਇਹ ਮਾਨੋਂ ਆਲ੍ਹਣੇ ਵਿਚ ਵੇਠਕੇ ਮੈਨਾ ਦੇ ਬੱਚੇ ਨੇ ਸਿਰ ਕੋਢ ਕੇ ਮੂੰਹ ਪਸਾ-
 ਰਿਆ ਹੈ । ^੭ਲਾਲ ਰੱਸਾ । ^੮ਸਾਮੁਹਿਓਂ । ^੯ਲਾਂਭੇ ਨੂੰ ਟਲ ਗਿਆ । ^{੧੦}ਨਾਂ ਨੇ ਲੈ ਕੇ ਸੂਰਮੇ
 ਖੜੇ ਕੀਤੇ । ^{੧੧}ਅਨਵਰ ਪਠਾਣ ਦੀ । ^{੧੨}ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਕਮਾਲ ਹੈ ।

੨੪. [ਫੰਗ ਜਾਰੀ] ।

ਏਹਗਾ ॥ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਜੋਧਾ ਬਲੀ ਛੋਰਤਿ ਤੀਛਨ ਬਾਨ । ਕਰਹਿ ਏਕ
ਤੇ ਨਾਸ ਗਨ ਗਿਰਹਿ ਤੁਰਕ ਤਸਿ ਪ੍ਰਾਨ ॥ ੧ ॥ ਮਧੁਭਾਰ ਛੰਦ ॥ ਲਰਿਤੇ
ਸੁ ਬੀਰ । ਬਿਧਿਤੇ ਸਰੀਰ । ਹੁਇ ਅੰਗ ਧੀਰ । ਪ੍ਰਵਿਸ਼ਤਿ ਤੀਰ ॥ ੨ ॥
ਤੁਪਕੈਂ ਤੜਾਕ । ਗੁਲਕਾਂ ਸੜਾਕ । ਲਗਿ ਅੰਗ ਫੋਰ । ਉਕਸੈਂ ਨ ਬੋਰ ॥
੩ ॥ ਗਿਰਤੇ ਬਿਹਾਲ । ਬਹਿ ਸ਼੍ਰੋਣ ਲਾਲਾਛਟਕੇ ਤੁਰੇਗ । ਅਸਵਾਰ ਭੇਗ ॥
੪ ॥ ਗੁਰ ਕ੍ਰੋਧ ਧਾਰਿ । ਬਹੁ ਬਾਨ ਮਾਰਿ । ਟਿਕਨੇ ਨ ਦੇਤਿ । ਬਝ ਜੰਗ
ਖੇਤ ॥ ੫ ॥ ਉਤ ਪੈਂਦਖਾਨ । ਮੁਚਕੌਤਿ ਬਾਨ । ਲਗਿ ਕਾਹੁ ਨਾਹਿ ।
ਨਿਫਲੇ ਸੁਜਾਹਿ ॥ ੬ ॥ ਬਿਸਮੈ ਬਿਸਾਲ । ਕਿਤ ਜਾਹਿ ਜਾਲ^੧ । ਗੁਰ
ਬੀਰ ਬੰਦ । ਬਿਰਤੇ ਬਿਲੰਦ ॥ ੭ ॥ ਨਹਿ ਘਾਵ ਖਾਹਿ। ਤਿਮ ਹੀ ਦਿਖਾਹਿ।
ਤੁਰਕਾਨ ਨਾਸ । ਦਿਖਤੇ ਚੁਪਾਸ ॥ ੮ ॥ ਰਦ^੨ ਪੀਸ ਪੀਸ । ਦਲ ਬੰਦ
ਈਸ^੩ । ਸੁਭਟਾਨਿ ਪ੍ਰੇਰਿ । ਹੁਇ ਕੈ ਦਲੇਗ ॥ ੯ ॥ ਜਬਿ ਹੋਤਿ ਮਾਰ । ਗਿਰਤੇ
ਸੁਮਾਰ^੪ । ਠਟਕੌਤਿ ਹੋਰਿ । ਨਹਿ ਹੂੰ ਅਗੋਰ ॥ ੧੦ ॥ ਦਿਸਿ ਪ੍ਰਾਚਿ^੫
ਮਾਹਿ । ਕੁਤਬਾ ਲਗਾਹਿ । ਜਿਸ ਅੰਗ ਬਿੱਪ੍ਰ^੬ । ਸਰ ਛੋਰਿ ਛਿੱਪ੍ਰ ॥ ੧੧ ॥ ਚਹਿ
ਬੀਚ ਜਾਨਿ । ਪੂਰਿ ਕੇ ਸਥਾਨਾਜਬਿ ਹੋਲ ਘਾਲਿ। ਤਜਿ ਸੱਤ ਜਾਲਾ ॥ ੧੨ ॥
ਏਹਗਾ ॥ ਬਿਰ ਹੂੰ ਜਾਤੀ ਮਲਕ ਦਿਜ ਮਾਰਤਿ ਕਸਿ ਕਸਿ ਬਾਨ । ਸੱਯਦ
ਮੁਗ਼ਲ ਪਠਾਨ ਗਨ ਗਿਰਹਿ ਪ੍ਰਾਨ ਕਰਿ ਹਾਨ ॥ ੧੩ ॥ ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ ॥
ਗੁਰੂ ਸੂਰ ਬੰਕੇ। ਸੁ ਹੂੰ ਕੈ ਨਿਸ਼ਿਕੋ। ਕਬੈ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਲਾਗੈ। ਕੁਊ ਪ੍ਰਾਨ ਤੁਯਾਗੈ ॥
੧੪ ॥ ਨਹੀਂ ਤ੍ਰਾਸ ਮਾਨੈਂ । ਮਿਲੈਂ ਸੱਤ ਹਾਨੈਂ । ਸਭੀ ਬੀਚ ਬਿੱਪ੍ਰ । ਤਜੈ
ਤੀਰ ਛਿੱਪ੍ਰ ॥ ੧੫ ॥ ਪਰਜੇ ਆਨਿ ਹੋਲਾ । ਮਹਾਂ ਸ਼ੋਰ ਮੇਲਾ । ਤੁਫੰਗਾਨਿ ਨਾਦੈ
ਬਕੈਂ ਬੀਰ ਬਾਦੈ ॥ ੧੬ ॥ ਰੁਪੈਂ ਢਾਲ ਹਾਥੇ । ਦੁਤੀ^੭ ਖੰਗ ਸਾਥੇ । ਸਰੋਹੀ
ਸੁ ਖੰਡੇ । ਦੁਧਾਰੇ ਪ੍ਰਚੰਡੇ ॥ ੧੭ ॥ ਕਟਾਕੱਟ ਕਾਟੈ^੮ । ਮਨੋ ਮਾਸ ਬਾਟੈ ।
ਭਏ ਖੰਡ ਖੰਡਾ । ਪਰੇ ਭੂਮਿ ਮੰਡਾ ॥ ੧੮ ॥ ਕਿਸੂ ਕਾਟਿ ਤੁੰਡਾ । ਪਿਖੇ ਭੀਰੁ
ਪੰਡਾ^੯ । ਚਲੇ ਜੇਗ ਛੰਡਾ^{੧੦} । ਨਚੇ ਨੰਗ ਖੰਡਾ ॥ ੧੯ ॥ ਫਟੇ ਬਸਤ੍ਰ ਝੰਡਾ । ਭਯੋ
ਬੀਸ ਖੰਡਾ^{੧੧} । ਬਡੇ ਜੁੱਧ ਮੰਡਾ । ਪਰੀ ਮਾਰ ਚੇਡਾ ॥ ੨੦ ॥ ਏਹਗਾ ॥ ਕੁਤਬਖਾਨ

^੧ਏੜਾ ਬਾ ਨਹੀਂ ਉਕਸਦੇ । ^੨ਸਾਟੇ (ਤੀਰ) ਕਿਥੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ^੩ਦੰਦ । ^੪ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ । ^੫ਜ਼ਖਮੀ
ਹੋਕੇ । ^੬ਪੂਰਬ । ^੭ਜਾਤੀ ਮਲਕ । ^੮ਦੁਜੇ (ਦੋਵੇਂ) ਨਾਲ । ^੯ਦਬਾ ਫੱਟ ਕੱਟਦੇ ਹਨ । (ਅ) ਲਕ
ਨੂੰ ਕੱਟਦੇ ਹਨ ਕਟਾ (=ਵਾਰ) ਨਾਲ । ^{੧੦}ਕਾਇਰਾਂ ਦੇ (ਮੁੱਖ) ਪੀਲੇ । ^{੧੧}ਛੱਡਕੇ [ਛਿੱਡਾ=
ਛੱਡਕੇ] । ^{੧੨}ਵਾਂਸ (ਬੰਦੇ ਦਾ) ਦੁੱਟ ਗਿਆ ।

ਜਾਨੀ ਮਲਕ ਲਰਤਿ ਕਰਤਿ ਘਮਸਾਨ। ਦਹੂ ਦਿਸ਼ਿਨਿ ਕੇ ਸੁਰਮਾ ਲਗਿ
ਅਧ ਹਤਿ ਪਾਨ ॥੨੧॥ ਸ੍ਰੈਯਾ॥ ਯੋਂ ਚਹੂੰ ਓਰ ਤੇ ਮਾਰ ਮਚੀ ਤੁਰਕਾਨਿ
ਕੇ ਢੇਰ ਲਗੇ ਮਰਿ ਕੈ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਤੀਰਨਿ ਤੇ ਬਹੁ ਬੀਰ ਸਰੀਰ
ਪਰ ਬਰਕੈ^੧ । ਬੇਧਤਿ ਪਾਰ ਪਰੈਂ ਅਸੁ ਕੈ ਨਰ ਨਾ ਅਟਕੈਂ ਖਪਰੇ ਬਰਿ
ਕੈ । ਬੇਧਨ ਕੋ ਕਰਿ ਕੈ ਸਰਕੈਂ ਪਿਖਿ ਕਾਤੁਰ ਹੀ ਧਰਕੈਂ ਡਰਿ ਕੈ^੨ ॥
੨੨ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਬੀਰ ਬਹਾਦੁਰ ਪੰਨਗ ਕੇ ਸਮ ਬਾਨ ਚਲਾਵੈਂ ।
ਬਿੰਦ ਪਹਾਰਤਿ ਸ਼ੱਤ੍ਰੁਨਿ ਡਾਰਤਿ, ਛੂਛ ਨਿਖੰਗ ਹੁੰਐਰ ਮੰਗਾਵੈਂ। ਲਾਘਵਤਾ
ਕਰਿ ਛੋਰਤਿ ਹੈਂ ਇਕਸਾਰ ਹੀ ਸਾਰ^੩* ਮਹਾਂ ਬਰਖਾਵੈਂ । ਏਕ ਕੋ
ਬੇਧਤਿ ਦੂ ਪੁਨ ਤੀਨਹੁ, ਚਾਰ ਕਿ ਪੰਚ, ਛਠੋਂ ਸੁ ਗਿਰਾਵੈਂ ॥੨੩॥ ਜਾਂਹਿ
ਸਥਾਨ ਲੋ ਸ਼ੱਤ੍ਰੁ ਖਰੇ ਹੁਇੰ ਸੂਰ ਬਲੀ ਕਿ ਸਮੂਹ ਤਰੰਗਾ । ਜਾਇ ਤਹਾਂ
ਤਕਬੇਧਤਿ ਤੀਰੰ ਗਿਰੈਂ ਤਤਕਾਲ ਫੁਟੈਂ† ਜਿਨ ਅੰਗਾ। ਮੋਟ ਬਡੇ ਅਰੁ
ਦੀਰਘ ਦਾਹੁਲ ਆਯੁਤਹੈਂ ਖਪਰੇ ਸੁਖਤੰਗਾ‡। ਤੀਖਲ ਲੋਹ ਪੁਲਾਦ ਕਰੇ
ਤਨ ਪਾਰ ਪਰੇ ਕਰਿ ਪਾਨਨਿ ਭੰਗਾ ॥੨੪॥ ਧਾਂਕ ਪਰੀ ਦਲ ਜੀਵਤਿ ਮੈਂ
‘ਨਰ ਕੌਨ ਬਲੀ ਅਸ ਬਾਨ ਪਹਾਰੈ । ਕੌਨ ਕੁਦੰਡ ਕਠੋਰ ਖਿਚੈ ਇਸ
ਲਾਇਕ ਨਾ ਜਗ ਬੀਚ ਨਿਹਾਰੈ । ਬੇਧਤਿ ਬੀਸ ਕ ਲੋ ਚਲਿ ਜਾਤਿ, ਪਰੈਂ
ਤਜਿ ਪਾਨਨ ਲੋਕ ਹਜ਼ਾਰੈਂ’ । ਤੀਰ ਕੋ ਘਾਵ ਸਰੀਰ ਬਿਲੋਕਿ ਅਧੀਰਜ
ਬੀਰ ਹੂੰ ਭੀਰੁ ਪਧਾਰੈਂ ॥੨੫॥ ਸ਼ੁਕਤਿ ਜਾਤਿ ਸਬੰਗ ਸਪੰਖਨ ਜਜੈਂ ਚਲਿ
ਘਾਵਤਿ ਤੋਪ ਕੋ ਗੋਰਾ । ਓਟ ਬਚੈ ਨਹਿੰ ਕੋਟ ਉਪਾਵ ਤੇ^੪, ਲੋਟਤਿ ਭੂਮ
ਪਰੈ ਤਨੁ ਘੋਰਾ । ਪਾਨ^੫ ਨ ਹਾਲਤਿ, ਪਾਨ^੬ ਨ ਜਾਚਤਿ, ਤੂਰਨ ਪਾਨਨਿ
ਦੇਤਿ ਹੈ ਛੋਰਾ। ਜਾਘ ਕਟੈ ਕਿ ਭੁਜਾ ਕਟਿ ਜਾਤਿ, ਫੁਟੈ ਸਿਰ ਭਾਲ ਕਿ ਦੈਂ
ਉਰ ਫੋਰਾ ॥੨੬॥ ਜਾਂ ਦਿਸ਼ਿ ਦੇਖਤਿ ਤੀਰ ਸੁ ਆਵਤਿ ਧਾਵਤਿ ਤਾਂ
ਦਿਸ਼ਿ ਤੇ ਟਹਿਕੈ। ਘਾਵਤਿ ਪਾਨ ਗਵਾਵਤਿ ਨਾਹਕ ਨਾ ਸਮੁਹਾਵਤਿ ਹੈਂ^੭
ਅਰਿ ਕੈ । ਕਾਹਿ ਨ ਭਾਵਤਿ ਹੈ ਲਰਿਬੇ, ਪਛੁਤਾਵਤਿ ‘ਕਜੈਂ ਗਮਨੋ ਚਰਿ
ਕੈ’ । ਕੋ ਸਮਝਾਵਤਿ ਦੁਸਰ ਕੋ, ‘ਇਤ ਕਜੈਂ ਚਲਿ ਆਵਤਿ ਨਾ ਡਰਿਕੈ’^੮

^੧ਕੰਬਦੇ ਹਨ । ^੨ਦਿਨੂੰ ਕੇ (ਅੰਗੇ ਤੀਰ) ਸਰਕਦੇ ਹਨ (ਜਿਸ ਨੂੰ) ਵੇਖਕੇ ਡਰ ਨਾਲ ਕਾਇਰਾਂ ਦੇ
ਹਿਰਦੇ ਧੜਕਦੇ ਹਨ । ^੩(ਮਾਨੋਂ) ਲਗਾਤਾਰ ਲੋਹੇ (ਦਾ ਮੀਂਹ) । ^੪ਕੋੜਾਂ ਜਤਨ ਕਰ ਕਿਸੇ
ਆਸਰੇ ਤੇ ਨਹੀਂ ਬਚਦਾ । ^੫ਦੱਬ । ^੬ਪਾਣੀ । ^੭ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ । ^੮ਕਿਉਂ ਚੜ੍ਹ ਆਏ । ^੯ਡਰ
ਕੇ ਇਧਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਆ ਜਾਂਦਾ ? (ਅ) ਕਿਉਂ ਚਲੇ ਆਉਂਦੇ ਹੋ ਡਰਦੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ?

*ਪਾ.—ਮਾਰ ।

†ਪਾ.—ਛੁਹੈਂ ।

‡ਪਾ.—ਖਰ ਹੈਂ ਸੁ ਖੰਗਾ ।

॥੨੭॥ ਛੋਰਿ ਤੁਫੰਗ ਹਜ਼ਾਰਨਿ ਕੋ, ਗੁਲਕਾਂ ਘਨ ਓਰਨਿ ਜਨੋਂ ਬਰਖਾਵੈ।
 ਵੇਰ ਬਰੂਦ ਉਤਾਇਲ ਡਾਲਤਿ, ਕੋ ਗਜ ਕਾਢਤਿ ਠੋਕ ਉਠਾਵੈ। ਪਾਇ
 ਦੁਗੋਰਨਿ ਕੋ ਗੁਰ ਸੂਰ ਪਲੀਤਨਿ ਕੋ ਕਰਿ ਜੋਰ ਮਿਲਾਵੈ। ਪਾਵਕ ਡਾਭਿ^੧
 ਉਠਾਵਤਿ ਨਾਦ ਤੜਭੜ ਯੋਂ ਇਕ ਬਾਰ ਚਲਾਵੈ ॥ ੨੮ ॥ ਕ੍ਰੋਧ ਕਰੈ
 ਚਹੂੰ ਓਰਨ ਤੇ ਮਿਲਿ ਹੋਲ ਕੋ ਘਾਲਤਿ ਸ਼ੋਰ ਮਚਾਏ। ਬੰਦ ਤੁਫੰਗ
 ਖਤੰਗਨ ਕੋ ਹਤਿ ਬਧਤਿ ਅੰਗ ਤੁਰੰਗ ਧਵਾਏ। ਤੋਮਰ ਤੁੰਗ^੨ ਭੁਮਾਇ
 ਪ੍ਰਹਾਰਤਿ, ਯੋਂ ਤੁਰਕਾਨਿ ਪਰੇ ਤਹਿ ਆਇਰੈਨ ਮੈਂ ਦੋ ਲਾਗ ਕਾਟਨ ਕੋ^੩
 ਤਿਹ ਦੇਖਿ ਪਤੰਗ ਮਰੈਂ ਜਨੁ ਆਏ ॥ ੨੯ ॥ ਕਾਲਖਾਂ ਪ੍ਰੇਰਤਿ ਟੇਗਤਿ ਹੈ
 ਪੁਰਿ ਘੋਰਤਿ ਹੋਰਤਿ ਮਾਰ ਮਚਾਈ। ਆਗੇ ਤੁਫੰਗਨਿ ਤਜਾਰ ਕਰੀ,
 ਜਬਿ ਨੇਰ ਪਰੈ, ਗੁਰ ਸੂਰ ਚਲਾਈ। ਪੈਂਦ ਪਠਾਨ ਪਰੈ ਦਿਸ਼ਿ ਦੂਸਰ,
 ਤੀਸਰ ਪਾਸ ਮੈਂ ਤਹਿ ਜਮਾਈ। ਓਰੜਿ ਯੋਂ ਚਹੂੰ ਓਰਨ ਤੇ ਕਰਿ ਜ਼ਰ ਕੋ
 ਸ਼ੋਰ ਲਰੈਂ ਸਮੁਹਾਈ ॥ ੩੦ ॥ ਜਿਤ ਜ਼ੋਰ ਪਰੈ ਭਟ ਘੋਰ ਮਹਾਂ ਤਿਤ ਓਰ
 ਬਿਧੀਸਸਿ^੪ ਜਾਇ ਪ੍ਰਹਾਰੈ। ਗੁਰ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਆਪ ਕਿਧੋਂ ਤਜਿ
 ਬਾਨ ਕਠੋਰ ਕੋ ਸ਼ੱਤ ਨਿਵਾਰੈਂ। ਪਿਖਿ ਈਛਨ ਤੇ ਰਣ ਭੀਛਨ ਕੋ ਬਹੁ
 ਤੀਛਨ ਐਂਚਤਿ ਕਾਨੋ ਲੋ ਮਾਰੈਂ। ਕਰਿ ਭੰਗ ਤੁਫੰਗਨਿ ਸੂਰਨਿ ਅੰਗਨਿ
 ਜੰਗ ਮੈਂ ਰੇਗ ਸੁਰੰਗ ਪਸਾਰੈ^੫ ॥ ੩੧ ॥ ਨਾਦ ਤੁਫੰਗਨ ਹੋਤਿ ਘਨੋ ਨਭ
 ਧੂਮ ਮਹਾਂ ਪਸਰਜੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਵੈ। ਮਾਨਹੁ ਸ਼ਜਾਮ ਘਟਾ ਘਨ ਕੀ ਗਨ
 ਗੋਰਨਿ ਓਰਨ ਜਨੋਂ ਬਰਖਾਵੈ। ਪਾਵਕ ਹੋਤਿ ਬਰੂਦ ਭਖੇ, ਤਾੜਤਾ ਸਮ
 ਦੀਖ ਮਹਾਂ ਚਮਕਾਵੈ। ਧੂਰ ਤੇ ਪੂਰਨ ਹੋਇ ਰਹਜੇ ਪੁਰਿ, ਤੂਰਨ ਮੂਰਨਿ
 ਹੂਰ ਲਿਜਾਵੈ ॥ ੩੨ ॥ ਚਾਵੇਡ^੬ ਚੀਕਤਿ ਮਾਸ ਅਚੇ, ਬਹੁ ਬਾਇਸੁ
 ਕੰਕ ਅਘਾਵਤਿ ਹੈ। ਕੂਕਰ ਜੇਬੁਕ ਕੂਕਤਿ ਹੈਂ ਗਨ ਅਮਿਖ ਐਂਚਤਿ
 ਖਾਵਤਿ ਹੈਂ। ਸ਼ੋਲਤ ਪੀਵਤਿ ਆਨੰਦ ਥੀਵਤਿ ਜੋਗਨ। ਨਾਚਤਿ ਗਾਵਤਿ
 ਹੈਂ। ਦੁੰਦਭਿ, ਢੋਲ, ਪਟੇ ਤੁਰਗੀ ਗਨ ਨਾਦ ਉਠਾਇ ਬਜਾਵਤਿ ਹੈਂ ॥ ੩੩ ॥
 ਪੁਰਿ ਆਵਨਿ ਕੋ ਗੁੰਕ ਪੰਥ ਗਯੋ ਬਡ ਵੇਰ ਡਗਜੇ ਮ੍ਰਿਤੁ ਘੋਰਨ ਕੋ।
 ਗਨ ਸੂਰਨਿ ਕੋ ਤਨ ਬੀਚ ਪਰ, ਬਹਿ ਸ਼ੋਲ ਚਲਜੇ ਦੁਹੂੰ ਓਰਨ ਕੋਜਨੁ

^੧ਅੱਗ ਲਾਕੇ। ^੨ਉੱਚੀ। ^੩ਬਨ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲੱਗਿਆਂ। ^੪ਉਸ ਦਾ ਜਵਾਈ। ^੫ਬਿਧੀਓਂਦ। ^੬ਜੰਗ
 ਵਿਚ ਦੰਗ ਹੀ ਦੰਗ ਫੇਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ^੭ਬਰੂਦ ਦੇ ਭਖਿਆਂ। ^੮ਢੋਲਾਂ।

ਗੋਰੂ ਕੇ ਸੈਲ ਸ੍ਰਵੈਂ ਬਹੁ ਬਾਨਨ^੧*, ਹੋਤਿ ਨਦੀ ਲਘੁ ਬੋਰਨ ਕੋ^੨। ਜਨੁ
ਦੂਸਰ ਕੋਟ ਰਚਨੇ ਲਰਿਬੇ ਹਿਤ ਓਟ ਕਰੇ ਰਿਪੁ ਮੋਰਨਿ ਕੋ॥੩੪॥ ਭੈਰਵ^੩
ਬਾਨ ਭਯੋ ਚਹੁ ਓਰਨ: ਆਮਿਖ ਹਾਛ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਣਤ ਚਾਲਾ। ਹਾਥ ਕਟੇ,
ਕਿਸ ਮੰਡ ਪਰਜੇ ਕਟਿ, ਜਾਂਘ ਕਟੀ, ਗਨ ਰੁੰਡ ਕਰਾਲਾ॥ ਆਇ ਸਕੈਂ ਨ
ਓਲੇਘ ਕੈ ਤਾਂਹਿ ਗਿਰੈਂ ਹਯ ਹੋਰਿ ਕਿ ਤ੍ਰਾਸ ਬਿਸਾਲਾ। ਛੋਰਿ ਤੁਫੰਗਨਿ
ਅੰਗਨ ਭੰਗਤਿ ਰੇਗ ਸੁਰੇਗ ਬਨੈਂ ਤਤਕਾਲਾ॥੩੫॥ ਸੂਰ ਤੁਰੰਗ ਸਰੀਰ
ਪਰੇ ਮ੍ਰਿਤ, ਸੈਲ ਮਨੀਂਦ ਪਰਜੇ ਦਿਸ਼ਟਾਵੈਂ। ਮੰਡ ਕਟੇ ਜਨੁ ਪਾਥਰ ਕੇ
ਗਨ, ਜਾਂਘ ਭੁਜਾ ਕਟਿ ਕਾਠ ਲਖਾਵੈਂ। ਸ਼੍ਰੋਣਤ ਕੇ ਝਰਨੇ ਸੁ ਝਰੈਂ, ਮਿਝ
ਬਿੰਦ ਪਰੀ ਜਨੁ ਢੇਨ^੪ ਉਠਾਵੈ। ਲਾਂਗੁਲ ਗੀਵਨ ਕੇਸ ਪਵੰਗਮ^੫ ਬਿੰਦ
ਖਰੇ ਤਿਨ ਸੋ ਮਨ ਭਾਵੈਂ॥੩੬॥ ਹੋਰ ਹਿਰਾਨ ਭਏ ਤੁਰਕਾਂਨ-ਕਹਾਂ
ਇਨ ਕੀ ਅਬਿ ਕਜਾਮਤ^੬ ਆਈ। ਹੋਇ ਪਰੇ ਮ੍ਰਿਤ, ਕੌਨ ਹਤੇ ਇਹ
ਸ਼ੱਤਨ ਬੋਰਨਿ ਤੇ ਸਮੁਦਾਈ। ਜੰਗ ਕਰਜੇ ਮਿਸ ਕਾਲ^੭ ਬਿਸਾਲ, ਲਖੀ
ਇਹੋ ਜਾਇ, ਹਨੇ ਤਿਨ^੮ ਆਈ-। ਮੂਢ ਭਏ ਪਚਿ, ਮੌਨ ਧਰੀ ਮੁਖ,
ਸੋਚਤਿ ਹੈਂ, ਕੁਛ ਜਾਨੀ ਨ ਜਾਈ॥੩੭॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਸ੍ਰੀ ਬਿੰਦੁ ਅਸਟਮ ਭਾਸੇ
‘ਜੰਗ ਪ੍ਰਾਂਭ’ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਚਤੁਰ ਬਿੰਦੁ ਅੰਸੁ॥ ੨੪॥

੨੫. [ਜੰਗ-ਜਾਰੀ]।

ਦੋਹਰਾ॥ ਅਧਿਕ ਗਈ ਮਰਿ ਸੈਨ ਜਾਬਿ ਰਹੀ ਅਲਪ ਸੀ ਆਇ। ਕਰਿਬੇ
ਹੋਲ ਸਮੁੱਥ ਨਹਿ ਭੇ ਘਾਇਲ ਸਮੁਦਾਇ॥੧॥ ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ॥ ਰਹੇ ਦੂਰ
ਠਾਂਢ। ਮਹਾਂ ਚਿੰਤ ਬਾਢੇ। ਨਹੀਂ ਨੇਰ ਆਵੈਂ। ਖਰੇ ਦੂਰ ਥਾਵੈਂ॥੨॥ ਤਬੈ
ਖਾਨ ਕਾਲੇ। ਬਿਚਾਰਜੇ ਬਿਸਾਲੇ।-ਰਹੀ ਸੈਨ ਬੋਰੀ। ਬਿਰੀ ਚਾਰ ਓਰੀ
॥੩॥ ਨਹੀਂ ਜੰਗ ਠਾਨੈਂ। ਰਿਦੈ ਤ੍ਰਾਸ ਮਾਨੈਂ। ਕਰੈ ਕ੍ਰੈ ਨ ਹੋਲਾ। ਭਯੋ
ਜਾਨ ਮੇਲਾ^੧॥੪॥ ਨਹੀਂ ਓਜ ਧਾਰੈਂ। ਨ ਆਗੈ ਪਧਾਰੈਂ^੨। ਚਮ੍ਹੂ ਲਜੈਂ
ਬਟੋਰੀ^੩। ਲਰੇਂ ਏਕ ਓਰੀ॥੫॥ ਕਰੈਂ ਜੋਰ ਸਾਰੇ। ਅਰੈ, ਤਾਂਹਿ ਮਾਰੇਂ।

^੧ਮਾਨੋ ਬਹੁਤੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਰੋਰੂ ਦਾ ਪਰਬਤ ਸਿੰਮ ਰਿਹਾ ਹੈ। ^੨ਡੋਬਣ ਨੂੰ। ^੩ਭਜਾਨਕ।

^੪ਝੰਗ। ^੫ਘੋੜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਪੁਛਾਂ ਤੋਂ ਗਲੇ ਦੇ ਵਾਲ। ^੬ਪਰਲੇ। ^੭ਕਾਲ ਨੇ ਬਹਾਨੇ ਨਾਲ।

^੮ਭਾਵ ਕਾਲ ਨੇ ਮਾਰੇ ਹਨ। ^੯ਮਾਨੋਂ ਮੇਲਾ ਲਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। (ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਲੋਕੀ ਨਿਰ ਸਾਹਸ ਵਿਹਲੇ ਖੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਵੇਂ ਵੇਹ ਖੜੇ ਹਨ)। (ਅ) ਭਾਵ (ਸਭ ਨੂੰ) ਜਿੰਦਾਂ ਦੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

^{੧੦}ਇਕੱਠੀ ਕਰ ਲਵਾਂ।

*ਪਾ:-ਬਾਰਨ ਜਲ।

†ਪਾ:-ਕਰੈ ਕ੍ਰੈ ਨ ਹੋਲਾ।

‡ਪਾ:-ਮਰੇ ਯੋਂ ਬਿਚਾਰੇ।

ਚਲੈ ਸੱਤੁ ਸੋਹੈ । ਰਿਸੇ ਬੰਕ ਭੋਹੈ ॥ ੬ ॥ ਗੁਰੂ ਕੇ ਪਲਾਵੈ । ਅਰੈ ਤੇ
ਗਹਾਵੈ । ਬੰਗਾਰੈ ਸੁ ਪੈਂਦਾ । ਨਹੀਂ ਤ੍ਰਾਸ ਕੈ ਦਾ ॥ ੭ ॥ ਬਿਲੋਕੈ ਤਮਾਸਾ।
ਲਰੈ ਮੋਹਿ ਪਾਸਾ—। ਰਿਦੈ ਏਵ ਧਾਰੀ । ਚਮ੍ਹੁ ਸੋ ਹਕਾਰੀ ॥ ੮ ॥ ਕਹਨੈ
ਜਾਇ ਸਾਹੇ । ‘ਸਭੈ ਹੀ ਹਕਾਰੇ । ਕਹੇ ਬਾਕ ਕਾਲੇ । ਮਿਲੈ ਆਨਿ ਜਾਲੇ’ ॥
੯ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਕੈ ਬਚ ਸ਼੍ਰੋਨ ਮਹਿ* ਸਨੈ ਸਨੈ ਸਮੁਦਾਇ ।
ਗਮਨੇ ਕਾਲੇਖਾਂ ਨਿਕਟਿ ਹਤਹਿ ਤਪਕ ਪਿਛਵਾਇ ॥ ੧੦ ॥ ਪਾਧੜੀ ਛੰਦ ॥
ਅਸਮਾਨਖਾਨ ਪਹੁੰਚੈ ਸੁ ਧਾਇ । ਜੋ ਬਚੀ ਬਾਹਨੀ ਸੰਗ ਲਾਇ* ।
ਦੁੰਦਭਿ ਬਜੰਤਿ ਹਾਰੇ ਤੁਰੰਗ । ਕੋ ਭਿਗੋ ਅੰਗ ਸ਼੍ਰੋਤੁ ਸੁ ਰੰਗ ॥ ੧੧ ॥
ਉਤਸਾਹ ਹੀਨ, ਜੈ ਤੇ ਨਿਰਾਸ । ਮੁਖ ਮਲਿਨ ਬੀਰ, ਉਰ ਭੂਰ ਤ੍ਰਾਸ ।
ਸੁਨਿ ਕੁਤਬਖਾਨ ਦਿਸਿ ਅਪਨਿ ਛੋਰ । ਚਲਿ ਫਿਰਜੈ, ਬਿਰੇ ਸਭਿ ਜਾਂਹਿ
ਓਰ* ॥ ੧੨ ॥ ਜੇ ਬਚੇ ਲਰਤਿ ਸਭਿ ਲੀਨਿ ਸੰਗ । ਦੁੰਦਭਿ ਬਜਾਇ
ਨਾਦਤਿ ਉਤੇਗਾਜਿਮ ਗਿਰ ਬਿਸਾਲ ਹੜ ਰੋਕ ਲੀਨਿ। ਟੱਕਰ ਸੁ ਖਾਇ
ਹਟਿਬੈ ਸੁ ਕੀਨਿ ॥ ੧੩ ॥ ਤਿਮ ਜਾਤਿ ਸੈਨ ਬਡ ਘਾਇ ਖਾਇ । ਸੁਨ
ਪੈਂਦਖਾਨ ਬੀਰਨਿ ਬੁਲਾਇ । ਨਿਜ ਦਿਸ਼ਾ ਛੋਰਿ ਗਮਨਜੈ ਸੁ ਬੀਰ ।
ਉਮਰਾਵ ਜੁ ਕਾਲੇਖਾਨ ਤੀਰ ॥ ੧੪ ॥ ਜਿਮ ਚਹੂੰ ਓਰ ਤੇ ਸਿਮਟਿ ਨੀਰ* ।
ਇਕ ਥਾਨ ਹੋਤਿ ਸਰੁਵਰੁ ਗਹੀਰ* । ਤਿਮ ਭਈ ਸੈਨ ਇਕਠੀ ਬਿਸਾਲ।
ਮਸਲਤਿ ਕਰੇਤਿ ਮਿਲਿ ਬੀਰ ਜਾਲ ॥ ੧੫ ॥ ‘ਜਿਮ ਭਏ ਪ੍ਰਥਮ ਰਣ,
ਹਾਰ ਪਾਇ । ਤਿਸ ਰੀਤਿ ਹੋਇ, ਜਾਨੀ ਸੁ ਜਾਇ । ਅਬਿ ਲਰਹੁ ਏਕ ਬਲ
ਜੋਰ ਘਾਲ । ਤਜਿ ਚਹੂੰ ਓਰ ਘੇਰਾ ਕਰਾਲ ॥ ੧੬ ॥ ਗੁਰ ਪਕਰ ਲੇਹੁ
ਸਭਿ ਕਾਜ ਸਿੱਧਾ ਜਿਸ ਤੇ ਸੁ ਕਰਹਿ ਸੁਨ ਸ਼ਾਹੁ ਬਿੱਧ* । ਅਬਿ ਪੈਂਦਖਾਨ !
ਸਵਧਾਨ ਹੋਇ । ਤੁਮ ਕਰਹੁ ਕਾਜ ਕਹਿ ਪ੍ਰਥਮ ਜੋਇ ॥ ੧੭ ॥ ਸਿਰੁਪਾਉ
ਦੇਹਿ ਹਜ਼ਰਤ ਬਿਸਾਲ । ਬਡ ਬਨਹਿ ਜੀਵਕਾ ਲਿਹੁ ਸੰਭਾਲਿ । ਨਤੁ
ਮਰਨ ਨੀਕ ਮਨ ਲੇਹੁ ਜਾਨ* । ਸੁਨਿ ਕਾਨ ਬਾਕ, ਕਹਿ ਕੁਤਬਖਾਨ:—
॥ ੧੮ ॥ ‘ਇਮ ਕਰਨਿ ਉਚਿਤ ਇਸ ਬਲ ਸੰਭਾਰ* । ਗਹਿ ਲੇਹੁ ਗੁਰੂ ਅਬਿ
ਬਿਨ ਅਵਾਰ । ਦੁਹੁ ਦਿਸ਼ਨਿ ਸੈਨ ਜੁਝੈ ਜੁਝਾਰ । ਇਮ ਲਰਨ ਬਿਖੈ
‘ਪੈਂਦ ਖਾਂ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰਾਂ (ਅ) ਪੈਂਦਾ (ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ) ਵੰਗਾਰੇ । *ਸਾਰੇ । *ਲੈਕੇ । *ਫੜੇ । *ਖੜੇ ਸੀ
ਸਾਰੇ ਜਿਸ ਪਾਸੇ । *ਇਕੱਠਾ ਹੋਇਆ ਪਾਣੀ । *ਫੂਘੇ ਤਲਾਉ ਵਿਚ । *ਸ਼ਾਹ ਵੱਡਾ ਕਰ ਦੇਵੇ
ਫਾਵ ਉੱਚਾ ਰੁਤਬਾ ਦੇ ਦੇਵੇ । *ਏਥੇ ਸੰਭਾਲਕੇ (ਕੰਮ) ਕਰਨਾ ਠੀਕ ਹੈ । (ਅ) (ਮੌਕਾ) ਮਿਭਾਲੇ।

*ਪਾ:—ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਸੁਰਨ ਸ਼੍ਰੋਨ ਸਭਿ ।

†ਪਾ:—ਨਾਚੜ ।

ਨਹਿੰ ਪਾਇੰ ਹਾਰ ॥ ੧੯ ॥ ਕਹਿੰ ਲਾਗਿ ਲਰਹੁ, ਸਭਿ ਘਾਤ ਹੋਇ। ਸਭਿ
 ਬਾਦ ਜਾਹਿ^੧, ਪਕਰਹੁ ਨ ਕੋਇ । ਸੁਨਿ ਪੈਂਦਖਾਨ ਬੋਲਜੋ ਗ਼ਰੂਰ । ‘ਮੈਂ
 ਰਹਜੋ ਪਿਖਤਿ ਗੁਰ ਰਹਹਿ ਦੂਰ ॥ ੨੦ ॥ ਅਬਿ ਜ਼ੋਰ* ਪਾਇ ਪਹੁਚੈ
 ਨਜ਼ੀਕ । ਤੁਮ ਦਿਖਹੁ ਖਰੇ ਗਹਿ ਲੇਹੁ ਠੀਕ । ਨਿਜ ਸੈਨ ਬਿਖੈ ਆਨਹੁ
 ਉਠਾਇ । ਭਟ ਅਪਰ ਜਿ ਪਹੁਚਹਿ ਨਿਕਟਿ ਧਾਇ ॥ ੨੧ ॥ ਤਿਨ ਲੇਹੁ
 ਰੋਕਿ ਤੁਮ ਹੇਲ ਘਾਲਾਤਬਿ ਤੁਰਤ ਸਿੰਧ ਕਾਰਜ ਬਿਸਾਲ^੨। ਅਸਮਾਨਖਾਨ
 ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਬਖਾਨ । ‘ਮੈਂ ਹਨੈ ਬਾਨ ਤਕਿ ਤਾਨ ਤਾਨ ॥ ੨੨ ॥ ਨਹਿੰ
 ਕਰਹੁ ਬਿਲਮ ਗੁਰ ਮਾਨ ਹਾਰ^੩। ਨਹਿੰ ਲਰਜੋ ਦੂਰ ਐ ਕੈ ਜੁਝਾਰ^੪। ਇਮ
 ਕਰਜੋ ਮੰਤ੍ਰ ਮਿਲਿ ਮੂਢ ਖਾਨ । ਪ੍ਰੇਰੰਤਿ ਕਾਲ, ਢਿਗ ਮਿੱਤ੍ਰ ਜਾਨਿ ॥
 ੨੩ ॥ ਇਕਠੇ ਸਮੂਹ ਦੁੰਦਭਿ ਬਜਾਇ । ਘੇਰਾ ਜੁ ਕੀਨਿ ਤਜਾਗਜੋ
 ਤਦਾਇ । ਇਤਿ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਧਨੁ ਸੰਭਾਰਿ । ਤਜਾਗੰਤਿ ਤੀਰ ਰਿਪੁ
 ਮਾਰਿ ਮਾਰਿ ॥ ੨੪ ॥ ਜਿਤ ਪਰਹਿ ਜਾਇ ਘਮਸਾਨ ਮੇਲਿ । ਗੋਰਤਿ ਤੁਰੰਗ
 ਹਤਿ ਸੁਭਟ ਗੋਲਿ^੫ । ਸਰ ਹੋਹਿ ਪਾਰ ਬਲ ਧਾਰਿ ਮਾਰਿ। ਤੁਰਕਾਨਿ ਬੰਦ
 ਇਮ ਡਾਰਿ ਡਾਰਿ ॥ ੨੫ ॥ ਹਯ ਕੋ ਕੁਦਾਇ ਚਹੁ ਗਿਰਦ ਫੇਰ । ਪੁਰਿ
 ਰੋਛ ਕੀਨਿ ਸਭਿ ਹੋਰਿ ਹੋਰਿ । ਜਹਿੰ ਤੁਰਕ ਜ਼ੋਰ ਘਾਲੰਤਿ ਆਇ । ਸੁਨਿ
 ਜ਼ੋਰ ਜਾਤਿ ਉਤਲੰਤਿ ਧਾਇ ॥ ੨੬ ॥ ਜਬਿ ਪਿਖਹਿ ਬੀਰ, ਗੁਰ ਪੁੱਤ
 ਆਇ । ਵਧਿ ਅਧਿਕ ਹਤਹਿ ਲਖਿ ਕਰਿ ਸਹਾਇ । ਤੁਰਕਨਿ ਪਲਾਇ
 ਮਾਰੰਤਿ ਪਾਛ । ਕਰਿ ਤ੍ਰਾਸ ਬਹੁਰ ਨਹਿੰ ਜੰਗ ਬਾਂਛ ॥ ੨੭ ॥ ਕੋਤਿਕ
 ਨਿਖੰਗ ਛੂਛੇ ਕਰੇਤਿ । ਸਰ ਖਰ ਮੰਗਾਇ ਪੁਨ ਲ ਭਰੰਤਿ । ਨਹਿੰ ਨਿਫਲ
 ਤੀਰ ਤਜਾਗੰਤਿ ਕੋਇ । ਹਯ ਭਟਨਿ ਅੰਗ ਲਾਗਿ ਪਰਤਿ ਸੋਇ ॥ ੨੮ ॥ ਪੁਨ
 ਸੂਰਜ ਮਲ ਧਨੁ ਕੋ ਸੰਭਾਰਿ । ਕਰਿ ਚੌਪ ਸੁ ਛੋਰਤਿ ਸਰ ਪ੍ਰਹਾਰ । ਸ਼੍ਰੀ
 ਤੇਗ ਬਹਾਦੁਰ ਫਿਰਤਿ ਮਾਂਹਿ^੬ । ਬਰਜੰਤਿ ਬਹੁਤ, ਘਰ ਹਟਤਿ ਨਾਂਹਿ ॥
 ੨੯ ॥ ਨਿਜ ਨਿਜ ਤੁਰੰਗ ਫਿਰਤੇ ਧਵਾਇ । ਪੁਰਿ ਮਹਿੰ ਸਹਾਇ ਇਤ
 ਉਤਹਿ ਜਾਇ । ਸੂਰਨਿ ਦਲੇਰ ਕਰਤੇ ਬਡੇਰ । ਕਹਿ ਤੁਪਕ ਚਲਾਵਹਿੰ
 ਦੋਤਿ ਰੋਰੇ ॥ ੩੦ ॥ ਗੁਰ ਮਹਿਲ ਅਟਾਰੀ ਜਹਿੰ ਉਤੰਗ । ਤਹਿੰ ਚਢੀ
 ਨਾਨਕੀ ਪਿਖਹਿ ਜੇਗ । ਨਿਜ ਨੁਖਾ ਸਹਤਿ ਸੁਨਿ ਅਧਿਕ ਰੋਰ । ਨਰ

^੧ਬਿਅਰਥ ਜਾਣਗੇ (ਜਤਨ) । ^੨ਗੁਰੂ ਹਾਰ ਮੰਨ ਜਾਏਗਾ । ^੩(ਗੁਰੂ) ਤੁਰਮਾਂ ਦੂਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਆ ਕੇ
 ਲੜਿਆ ਨਹੀਂ । ^੪ਭੇਗਦਾ ਹੈ ਮਾਰਕੇ ਸੂਰਮੇ ਤੇ ਘੋੜਿਆਂ ਨੂੰ ਗੋਲੀ (ਵਾਂਝੂ) । ^੫(ਜੰਗ) ਵਿਚ ।

*ਪਾ:-ਫੇਰ ।

ਮ੍ਰਿਤਕ ਹਯਨਿ ਲਖਿ ਠੌਰ ਠੌਰ॥੩੧॥ਚਢਿ ਕਰਿ ਮਰਵਾਹੀ ਉਚ ਥਾਨ।
 ਤੁਰਕਾਨਿ ਸੈਨ ਦੇਖਤਿ ਮਹਾਨ। ਪਰਵਾਰ ਗੁਰਨਿ ਚਢਿ ਚਢਿ ਨਿਹਾਰ।
 ਕੜਕਾਰ ਤੁਫੇਗਨਿ ਬਾਰ ਬਾਰ॥੩੨॥ ਗੁਰਦਿਸ਼ਾ ਦਿਖਹਿ ਜਹਿ ਕਰਤਿ
 ਜੰਗ:-‘ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਬਨਹਿ ਸਹਾਇ ਅੰਗ’। ਸਿਮਰੰਤਿ ਨਾਮ ਡਰ ਧਾਰਿ
 ਧਾਰਿ। ਤੁਰਕਾਨਿ ਫੌਜ ਬਹੁਤੀ ਨਿਹਾਰਿ॥੩੩॥ ਪੁੱਤ੍ਰਨਿ ਸਨੇਹ ਉਰ ਅਧਿਕ
 ਆਇ। ਚਿਤ ਚਹਿ ਹਟਾਇਬੇ ਨਰ ਪਠਾਇ*। ਮਾਨਹਿ ਨ ਸੋਇ ਨਹਿ
 ਮੁਰਤਿ ਬੀਰ। ‘ਹਮ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਧਰਤਿ ਛੱਤ੍ਰੀ ਸਧੀਰ॥ ੩੪॥ ਰਣ ਤਯਾਗਿ
 ਦੇਨਿ ਇਹੁ ਧਰਮ ਨਾਹਿ। ਗਨ ਰਿਪੁਨਿ ਹਨਹਿ ਹਮ ਜੰਗ ਮਾਹਿ। ਗੁਰ
 ਪਿਤਾ ਜਥਾ ਹੱਥਾਰ ਧਾਰਿ। ਤੁਰਕਾਨਿ ਸੈਨ ਅਨਗਨ ਸੰਘਾਰਿ॥੩੫॥
 ਹਮ ਹਤਹਿ ਤਥਾ, ਨਹਿ ਹਟਹਿ ਜੰਗ’। ਇਮ ਭਾਖਿ ਪ੍ਰਹਾਰਤਿ ਸਰ
 ਨਿਸੰਗ। ਜਬਿ ਲਖੇ ਤੁਰਕ ਸਮੁਦਾਇ ਧਾਇ। ਇਕ ਥਲ ਸੁ ਭਏ ਸਭਿ
 ਸਿਮਟਿ ਆਇ॥੩੬॥ ਸਤਿਗੁਰ ਸਮੇਤ ਬਿਧੀਆ ਸੁ ਧੀਰ। ਅਰੁ ਬਿੱਪ੍ਰ
 ਮਲਕ ਜਾਤੀ ਸੁ ਬੀਰ। ਇੱਤਯਾਦਿ ਸੁਭਟ ਸਮੁਦਾਇ ਆਇ। ਸਿਤ ਬਸਤ੍ਰ
 ਛੋਟ ਲੋਲਤ ਲਗਾਇ॥ ੩੭॥ ਰਿਪੁ ਸਮੁਖ ਬਾਂਧਿ ਕਰਿ ਟੋਲ ਬੰਦ।
 ਹੁਇ ਖਰੇ ਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੁਬੰਦ। ਤੀਰਨ ਮੰਗਾਇ ਭਰਿ ਕਰਿ ਨਿਖੰਗ।
 ਜਨੁ ਗਨ ਬਟੋਰ ਪ੍ਰਵਿਸੇ ਭੁਜੰਗ॥ ੩੮॥ ਗੁਲਕਾਨਿ ਬਹੁਤ ਬਾਰੂਦ
 ਦੀਨਿ। ਮਨ ਭਾਇ ਜਿਤੀ ਸੁਭਟਾਨਿ ਲੀਨਿ। ਜਲਪਾਨ ਕੀਨਿ ਸਵਧਾਨ
 ਹੋਇ। ਤੁਰਕਾਨਿ ਅੰਗੁ ਰਣ ਮੈਂ ਖਲੋਇ॥੩੯॥ ਦੁਹਿ ਦਿਸ਼ਨਿ ਸੂਰ ਗਨ
 ਦੂਰ ਦੂਰ। ਦੰਦਭਿ ਬਜੰਤਿ ਧੁਨਿ ਉਚ ਭੂਰ। ਹੂੰ ਕੈ ਸੁਚੇਤ ਪੁਨ ਲਰਨ
 ਚਾਹਿ। ਸਰਦਾਰ ਪਹੁੰਚਿਬੇ ਹਿਤ ਉਮਾਹਿ॥੪੦॥ ਦੋਹਰਾ॥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ
 ਬਿਰ ਬਾਂਧਿ ਕੈ* ਦੁਹਿ ਦਿਸ਼ਿ ਤੇ ਸਵਧਾਨ। ਲਰਨ ਮਰਨ ਅਰਿ ਸੋਂ ਅਰਨ
 ਛੁਟਹਿ ਤੁਫੇਗ ਮਹਾਨ॥ ੪੧॥ ਚਢੈ ਜਾਮ ਦਿਨ ਲਰਤਿ ਤਬਿ ਤੁਰਕ
 ਸ਼੍ਰਮਤਿ ਬਹੁ ਹੋਇ। ਬਿਤੇ ਸਵਾ ਦੋ ਪਹਿਰ ਜਿਨ ਕਰਤੇ ਜੰਗ ਖਰੋਇ॥
 ੪੨॥ ਸਵਾ ਜਾਮ ਨਿਸ ਰਹੇ ਤੇ ਪਰਯੋ ਜੰਗ ਘਮਸਾਨ। ਦਿਵਸ ਜਾਮ ਇਕ

*ਤੀਰ। *ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਗਏ। *ਸੱਪ। *ਪਰ੍ਹੇ ਵੱਲ ਕੇ।

*ਕਾਵਜ ਦੇ ਨੁਕਤੇ ਤੋਂ ਇਸ਼ਤੀ ਦੇ ਮਨ ਦੀ ਵਫ਼ਾ ਤੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਸਨੇਹ ਦਰਸਾਇਆ ਹੈ, ਤੇ ਇਹ ਤਸਵੀਰ ਦੀ ਭੂਮੀ (Back ground) ਵਾਂਗੂੰ ਦਿਖਾਕੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਪੁੱਰ੍ਹ ਦੀ ਨਿਰਵੇਤਾ ਤੇ ਸੂਰਬੀਰਤਾ ਦਰਸਾਈ ਹੈ। ਪਰੰ ਅਟਾਰੀ ਚੜ੍ਹਕੇ ਦੁੱਧ ਵੇਖਣਾ ਮਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬੀਰ ਰਸ ਦਾ ਸੂਚਕ ਹੈ।

ਚਵੇ ਲਗਿ ਤੁਰਕਨਿ ਕੀ ਗਨ ਹਾਨਿ॥੪੩॥ ਪੀਥ ਚਲਤਿ ਕਛੁ ਸੁਮਤਿ ਭੈ
ਬਹਰੇ ਜੇਗ ਬਿਸਾਲ। ਪੁਨ ਸਤਿਗੁਰ ਸਮਰੱਥ ਬਡ ਨਾਸ ਕੀਨਿ ਰਿਪੁ ਜਾਲ
॥੪੪॥ ਇਤਿ ਲੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੁਰਜ ਹਿੰਦ ਅਸਟਮ ਰਾਸੇ 'ਜੇਗ' ਪੁੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਪੰਚ ਬਿੰਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੨੫ ॥

੨੬. [ਭਾਈ ਲੱਖੁ ਬੋਧ]।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਪਰੇ ਬੋਧਿ ਦਲ ਦੇ ਖਟੇ ਛਟੈ ਤੁਰੰਗ ਰੁ ਤੀਰ। ਜੋਧਾ ਵਧਹਿ
ਪ੍ਰਹਾਰ ਕਰਿ ਪੁਨ ਨਿਜ ਬਿਰੈ ਹੈਂ ਤੀਰ ॥ ੧ ॥ ਪਾਧੜੀ ਛੇਦ ॥ ਤਬਿ
ਕੁਤਬ ਖਾਨ ਪ੍ਰੇਰਜੇ ਤੁਰੰਗ। ਗਹਿ ਧਨੁਖ ਐਚਿ ਬਡ ਓਜ ਸੰਗ।
ਖਰ ਸਰ ਨਿਕਾਰਿ ਗੁਨ ਮਹਿ ਅਰੋਪਿ॥ ਸਭਿ ਕੋ ਦਿਖਾਇ ਰਲ ਕੀਨਿ
ਚੌਪ ॥ ੨ ॥ ਤਕਿ ਤਾਨ ਕਾਨ ਲਗਿ ਬਾਨ ਛੇਰਿ। ਬੋਧਤਿ ਸੁ ਬੇਗ
ਭਟ ਗੁਰਨਿ ਓਰ॥ ਬਜਿਧੀਤਿ ਗਗ ਮਾਰੁ ਨਿਸ਼ਾਨ। ਦਿਖਯੋਤਿ ਬੀਰ
ਜਝਤਿ ਮਹਾਨ ॥ ੩ ॥ ਬਿਚ ਬਾਹਿਨੀ ਸੁ ਗੁਰ ਸਥਿਤ ਹੋਇ। ਅਵਿਲੋਕ
ਜੇਗ ਜਿਮ ਲਰਤਿ ਦੋਇ। ਦਹਿ ਦਿਸਨਿ ਦੀਹ ਦੰਦਭਿ ਬਜੇਤਿ।
ਉਤ ਖਾਨ ਸੁ ਕਾਲਾ ਰਨ ਦਿਖੰਤਿ ॥ ੪ ॥ ਗੁਰ ਸੁਭਟ ਬਲੀ ਲੱਖੁ ਸੁ
ਨਾਮ। ਹਯ ਕੋ ਫੰਦਾਇ ਕਰਿ ਜੰਗ ਧਾਮ। ਪਹੁੰਚਜੇ ਸਮੀਪ ਜਹਿ
ਕੁਤਬਖਾਨ। ਭਰਿ ਬਾਨ ਪ੍ਰਹਾਰਹਿ ਤਾਨ ਤਾਨ॥ ੫ ॥ ਤਿਹ ਨਿਕਟਿ
ਔਰ ਉਮਰਾਵ ਬੀਰ। ਹੁਇ ਅੱਗੁ ਚਾਪ ਐਚਤਿ ਸਧੀਰ। ਗੁਰ ਸੁਭਟ
ਵਧਹਿ ਜਬਿ ਸਮੁਖ ਆਇ। ਤਕਿ ਤਾਨ ਬਾਨ ਕੋ ਕਰਤਿ ਘਾਇ ॥ ੬ ॥
ਤਨ ਦਿਪਹਿ ਬਿਭੂਖਨ ਹੋਮ ਜਾਹਿ। ਜਰ ਜਬਰ ਜਵਾਹਰਿ ਜੋਬ ਮਾਹਿ।
ਤਿਸ ਕੇ ਸਮੀਪ ਲੱਖੁ ਸਿਧਾਇ। ਖਰ ਸਰ ਨਿਕਾਰਿ ਮਨ ਮੈਂ ਰਿਸਾਇ॥੭॥
ਭਰਿ ਬਾਨ ਕਾਨ ਲਗਿ ਤਾਨਿ ਭੂਰ। ਤਜਾਗਜੇ ਸਬੰਗ ਰਿਪੁ ਪੈ ਗੁਰੂਰ।
ਲਗਿ ਰਿਦਾ ਫੋਰ ਪਰਿ ਪਾਰਿ ਜਾਇ। ਉਬਲਾਇ ਦੀਨਿ ਹਯ ਤੇ ਗਿਰਾਇ
॥ ੮ ॥ ਉਮਰਾਵ ਸਕਲ ਤਬਿ ਦੇਖਿ ਤਾਹਿ। ਲਲਕਾਰ ਬੰਗਾਰਜੇ ਜੇਗ
ਮਾਹਿ। ਪਿਖਿ ਕੁਤਬਖਾਨ, ਸਨਬੰਧਿ ਜਾਹਿ। ਫਿਗ ਹੁਤੋ, ਕ੍ਰੋਧ ਕਿਯ
ਅਲਪ ਨਾਹਿ ॥੯॥ ਲੱਖੁ ਸਮੀਪ ਪ੍ਰੇਰਜੇ ਤੁਰੰਗ। 'ਕਿਤ ਚਲਜੇ ਮਾਰਿ ?
ਬਿਰ ਹੋਇ ਜੇਗ। ਪਲਟਾ ਸੁ ਦੇਹ, ਲੈ ਕੈ ਨ ਜਾਇ'। ਤਬਿ ਤੀਰ ਪ੍ਰਹਾਰਜੇ
ਗਾਯ ਮਾਹਿ ॥ ੧੦ ॥ ਲਾਗ ਬਾਮ ਫੋਧ ਮੈਂ ਦਿਖਤਿ ਪਾਰ। ਤਨ ਘਾਇ
ਘਾਇ ਹੈ ਕੈ ਸੁਮਾਰ॥ ਰਿਸ ਖੜਗ ਨਿਕਾਸਜ ਦਹਨਿ ਹਾਥ। ਪ੍ਰੇਰਜੇ ਤੁਰੰਗ
'ਖੜਗ ਨਿਕਾਸਨ ਹੋਇਆ ਤੁਰਕਾਂ ਦਾ। 'ਪਹੁੰਚੈ ਨ ਕੈ, ਭਾਵ ਵੇਲੇ ਇਨ੍ਹ ਕੈ। 'ਪਹੁੰਚ, ਮਿਸਲ।
'ਹਿਲੇ ਵਿਚ ਮਿਥੇ। 'ਹੁੰਦੁ ਜੀ ਵਲ ਵੇ ਪੂਰਮਿਆਂ ਨੂੰ। 'ਫੰਸ ਕੱਸ ਕੈ। 'ਜ਼ਖਮੀ ਦੇਕੇ ਬੀ।

ਬਡ ਬੋਗ ਸਾਬ ॥ ੧੧ ॥ ਤਬਿ ਕੁਤਬ ਖਾਨ ਰਹਿ ਗੋ ਸੁ ਦੂਰਾਬਿਚ ਪਰਜੈ
ਆਇ ਭਟ ਇਕ ਸਉਰ । ਲਿਖ ਰੋਕਿ ਅੱਗੁ ਭਾ ਸਮੁਖ ਬੀਰਾਨਹਿ ਦਿਯੋ
ਜਾਨਿ, ਤਬਿ ਕੁਤਬ ਤੀਰ^੧ ॥ ੧੨ ॥ ਅਤਿ ਹੁਤੋ ਕ੍ਰੋਧ ਦਿਯ ਨਹਿ ਸੰਭਾਰ^੨।
ਸੋ ਖੜਗ ਤਾਂਹਿ ਪਰ ਤਮਕ ਝਾਰਿ^੩ । ਕਟਿ ਮੁੰਡ ਗੀਵ ਤੇ ਆਇ ਭੁਮ ।
ਪੁਨ ਗਿਰਜੇ ਤੁਰੰਗ ਤੇ ਰੁੰਡ ਝੂਮਿ ॥ ੧੩ ॥ ਜਹਿ ਕੁਤਬ ਹੁਤੋ ਤਿਤ ਕੋ
ਸਿਧਾਇ । ਤਿਹ ਚਹਤਿ ਹਤਨ ਭੋਂਹਨਿ ਚਢਾਇ । ਸਭਿ ਸੈਨ ਬਿਲੋਕਤਿ,
ਦੋਇ ਮਾਰ^੪ । ਆਵਤਿ ਸੁ ਬੋਗ ਕੁਤਬਾ ਨਿਹਾਰਿ ॥ ੧੪ ॥ ਜਿਹ ਖੜਗ
ਹਾਥ ਦਾਰੁਨ^੫ ਬਿਸਾਲ । ਸਭਿ ਰਹਜੇ ਭੀਜ ਬਹੁ ਸ਼ੋਣ ਨਾਲਾਮੋਢੇ ਖਤੰਗ
ਬੀਧਜੇ ਦਿਖੰਤਿ । ਨਹਿ ਰਹਤਿ ਬੀਰ ਸਨਮੁਖ ਅਵੰਤਿ ॥ ੧੫ ॥ ਪੁਨ
ਐਚਿ ਬਾਨ ਖਰ ਕੁਤਬਖਾਨ । ਧਨੁ ਤਾਨ ਕਾਨ ਲਗਿ ਹੋਤਿਹਾਨ^੬ । ਛੁਟਿ
ਲਗਜੇ ਜਾਇ ਹਯ ਕੇ ਬਿਸਾਲ । ਗਿਰ ਪਰਜੇ ਤਬਹਿ ਨਹਿ ਅੱਗੁ ਚਾਲਿ ॥
੧੬ ॥ ਲੱਖੁ ਸੁ ਬੀਰ ਉਤਰਜੇ ਤੁੰਤ । ਕਹਿ ‘ਰਹੋ ਠਾਂਢ ਤੋ ਕੋ ਹਨੰਤਿ’ ।
ਪਗ ਸੰਗ ਬੋਗ ਕਰਿ ਸਮੁਖ ਜਾਇ । ਪੁਨ ਬੰਦ ਤੁਰਕ ਘੋਰਜੇ ਸੁ ਆਇ ॥
੧੭ ॥ ਕੋ ਹਤਹਿ ਤੁਪਕ, ਕੋ ਬਾਨ ਮਾਰਿਸਭਿ ਤੇ ਬਚਾਇ ਮਾਰੰਤਿ ਛਾਰ^੭।
ਕੇਤਿਕ ਤੁਰੰਗ ਕੇ ਬਦਨ ਕਾਟਾਇਤਿ ਉਤ ਫਿਰੰਤਿ ਕਿਹਭਟਨਿ ਡਾਟਿ
॥ ੧੮ ॥ ਚਿਤ ਚਹਤਿ ਕੁਤਬ ਕੇ ਪਾਸ ਜਾਨਿ । ਬਹੁ ਪਹੁਚਿ ਬੀਰ ਰੋਕਜੇ
ਮਹਾਨ । ਬਚ ਆਪ ਖੜਗ ਕੇ ਘਾਇ ਘਾਲ । ਹਤਿ ਕਰੇ ਤੁਰਕ ਕੇਤਿਕ
ਬਿਹਾਲ ॥ ੧੯ ॥ ਉਮਰਾਵ ਕਹਤਿ ‘ਇਕ ਬੀਰ ਏਹੁ । ਕਜੋਂ ਡਰਤਿ
ਜਾਤਿ, ਸੰਘਾਰ ਲੇਹੁ’ । ਤਬਿ ਕੁਤਬਖਾਨ ਰਿਸ ਕੇ ਬਿਸਾਲ । ਪ੍ਰੇਰਜੇ ਤੁਰੰਗ
ਸਰ ਕੋ ਨਿਕਾਲਿ ॥ ੨੦ ॥ ਤਕਿ ਭਾਲ, ਘਾਵ ਕੇ ਘਾਲਿ ਦੀਨ^੮ । ਬਿਧਗਜੇ
ਤੁਰਤ, ਛਿਤ ਗਿਰਨ ਕੀਨਿ । ਫਿਗ ਢੁਕਿ ਮਲੇਛ, ਮੁਰਛਾ ਨਿਹਾਰਿ ॥ ਸਿਰ
ਦਿਯੋ ਕਾਟ ਅਸਿ ਕਰਿ ਪ੍ਰਹਾਰ ॥ ੨੧ ॥ ਲੱਖੁ ਸੁ ਬੀਰ ਇਮ ਮਰਨ ਕੀਨਿ।
ਬਹੁ ਤੁਰਕ ਜੰਗ ਕਰਿ ਪ੍ਰਾਨ ਹੀਨ । ਪਿਖਿ ਸੂਰ ਹੂਰ ਤਤਛਿਨ
ਉਠਾਇ । ਨਿਜ ਭਨ ਦਿਖਾਇ ਲੀਨਸਿ ਚਢਾਇ ॥ ੨੨ ॥ ਤਬਿ ਕੁਤਬ
ਖਾਨ ਜਸ ਲੀਨਿ ਪਾਇ । ‘ਖਰ ਸਰ ਪ੍ਰਹਾਰ ਰਿਪੁ ਇਨਹੁ ਘਾਇ’ । ਇਮ
ਲਗੇ ਲਹਨ ਦਹਿਦਿਸਿ ਸੁਭੱਟਾ ਤਰਵਾਰ, ਤੀਰ, ਤੁਪਕਨਿ ਦਬੱਟ^੯ ॥ ੨੩ ॥
^੧‘ਤੇੜੇ’ । ^੨‘ਭੀਲ ਨਾ ਰੋਣ ਦਿਤੀ’ । ^੩‘ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਝਾੜੀ’ । ^੪‘(ਇਸ ਨੇ) ਵੇ ਮਾਟੇ ਹਨ’ । ^੫‘ਭਯਾਨਕ’ ।
^੬‘ਫੋਢਣ ਲਗਾ’ । ^੭‘ਛਾਲ ਮਾਰਦਾ ਹੈ’ । ^੮‘ਜ਼ਖਮ ਕਰ ਦਿਤਾ’ । ^੯‘ਦੁਕਾਂ ਨਾਲ ਦਬਾਕੇ’ ।

ਦੋਹਰਾ॥ ਪੈਂਦਖਾਨ ਕੀ ਦਿਸਾ ਤਬਿ ਦੇਖਜੋ ਕਾਲੇਖਾਨ। ਅਬਿ ਤੇ ਆਛੋ ਕੋ
ਸਮੇਂ ਗਹੇ ਗੁਰੁ ਬਲ ਠਾਨਿ॥੨੪॥ ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ ॥ ਸੁਨੀ ਪੈਂਦਖਾਨਾ। ਮਹਾਂ
ਕੋਪ ਠਾਨਾ। 'ਅਬੈ ਜਾਉਂ, ਹੋਰੋ'। ਜਥਾ ਓਜ ਮੇਰੋ॥੨੫॥ ਗਹੇਂ ਏਕ
ਬਾਰੀ। ਹਯੇ ਤੇ ਉਤਾਰੀ। ਸੁ ਲਸਾਵੇਂ ਉਠਾਈ। ਨ ਦੇਰੋ ਲਗਾਈ॥੨੬॥
ਪਿਖੀਜੈ ਤਮਾਸ਼ਾ। ਬਲੇ ਮੇ ਬਿਸਾਸਾ। ਨਹੀਂ ਸਿਸ* ਕੀਜੈ। ਕਹੇ ਪੈ ਪਤੀਜੈ।
॥੨੭॥ ਤਬੈ ਖਾਨਕਾਲੇ। ਸਰਾਹਜੋ ਬਿਸਾਲੇ। 'ਜਥਾ ਸ਼ਾਹੁ ਪਾਸੀ।
ਗਿਰਾ ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੀ॥੨੮॥-ਗਹੇਂ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਮੈਂ। ਬਚੈ ਨਾਹਿ ਭੂਮੈਂ-। ਕਰੋ
ਬਾਤ ਪੂਰੀ। ਚਲੋ ਲੇ ਹਜ਼ੂਰੀ'॥੨੯॥ ਭਨੈ ਫੇਰ ਪੈਂਦਾ। 'ਨਹੀਂ ਤ੍ਰਾਸ
ਕੈਂਦਾ'। ਜਥੈ ਜਾਉਂ ਆਗੈ। ਗੁਰੂ ਜੀਗ ਲਾਗੈ॥੩੦॥ ਲਿਜੈ ਰੋਕਿ ਔਰੀ।
ਭਰੋਂ ਜਾਇ ਕੋਰੀ*। ਦਿਖਾਵੇਂ ਤਮਾਸ਼ਾ*। ਜੁ ਬਾਕਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਾ*॥੩੧॥ ਕਰੋਂ
ਓਜ ਐਸੇ। ਬੁਸੀ ਹੋਇ ਜੈਸੇ। ਨਹੀਂ ਆਨ ਆਵੈ। ਗੁਰੂ ਨਾ ਛੁਡਾਵੈ॥੩੨॥
ਬਨੋ ਸਾਵਧਾਨਾ। ਦਿੜ੍ਹੇ ਚੰਗ ਬਾਨਾ'। ਸੁਨੀ ਖਾਨਕਾਲੇ। ਜੁ ਬੀਰੋ ਬਿਸਾਲੇ
॥੩੩॥ ਲਏ ਬੀਨ ਬੀਨੇ*। ਜੁਦੇ ਬੰਦ ਕੀਨੇ। ਸਭੀ ਕੋ ਸੁਨਾਈ। 'ਅਬੈ
ਪੈਂਦ ਜਾਈ॥੩੪॥ ਬਨੀਜੈ ਸਹਾਈ। ਰਹੇ ਘਾਤ ਲਾਈ। ਗੁਰੂ ਬੀਰ
ਜੇਤੇ। ਰਖੇ ਰੋਕਿ ਤੇਤੇ॥੩੫॥ ਪਹੁੰਚੈ ਨ ਜਾਈ। ਨ ਲੇਵੈ ਛੁਟਾਈ'।
ਸੁਨੇ ਬੈਨ ਕਾਨਾ। ਭਏ ਸਾਵਧਾਨਾ॥੩੬॥ ਤੁਫੰਗੋਂ ਕਿ ਚਾਪੁ। ਗਹੇ
ਧਾਰਿ ਦਾਪੂ*। 'ਰਖੇਂ ਰੋਕਿ ਸਾਰੇ। ਲਰੈਂ ਦੇਹਿ ਮਾਰੇ'॥੩੭॥ ਦੋਹਰਾ॥ ਸਭਿ ਮੈ
ਤਬਿ ਅਸਮਾਨਖਾਂ ਲਖਜੋ ਬਹਾਦੁਰ ਭੂਰਾਕਰਜੋ ਮੁੱਖਜ* ਤਿਨ ਕੇ ਬਿਖੈ
ਪੂਰਨ ਸੂਰ ਗਾਰਗ॥੩੮॥ ਬੰਧਿ ਟੋਲ ਇਕ ਬਲ ਭਏ ਬੀਨੇ ਭਟ ਜੇ ਜਾਲਾ।
ਇਕ ਦਿਸ਼ ਪੈਂਦਾ ਪ੍ਰਿਥਕ ਹੂ ਪੂਰਨ ਕੀਨਸਿ ਕਾਲ ॥੩੯॥ ਨਿਮਕ
ਹਰਾਮੀ ਤੁਰਕ ਬਨ ਮਰਿ ਹੈ ਅਪਯਸ਼ ਪਾਇ। ਲਖਿ ਕਰਿ ਦੀਰਘ ਬਲ
ਅਪਨਿ ਰਹਜੋ ਮੁਢ ਗਰਬਾਇ॥੪੦॥ ਸ਼੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਸਭਿ ਜਾਨਿ ਕੈ
ਚਪਲ ਕੁਦਾਇ ਤੁਰੇਗਾ। ਭਏ ਪ੍ਰਿਥਕ ਬਲ ਕਰਨਿ ਕੋ ਭਟੇ ਬਰਜੇ ਨਿਜ
ਸੰਗ॥੪੧॥ 'ਰਹਹੁ ਸਥਿਰ ਰਣ ਸਮੁਖ ਹੂ ਹਤਹੁ ਤੁਫੰਗ ਕਰਾਲ'।

*ਦੇਖੋ। *ਮੇਰੇ ਬਲ ਤੇ ਕਰੋਸਾ ਕਰੋ। *ਸਿਸਾ। *ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਪਾਸ। *ਕਿਸੇ ਦਾ। *ਛੋਫੀ। *ਭਾਵ
ਕਿਸੇ ਰੋਰ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਛੁਡਾਉਣ ਲਈ ਟੋੜੇ ਨਾ ਆਉਣ ਦੇਣਾ। *ਭੁਣ ਚੁਣ ਭੇ। *ਦੀਕਾਰ
ਨਾਲ। *ਮੁਖੀਆ। *ਕਈ ਲਿਖਤੀ ਨੁਸਖਿਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਦੋ ਤੁਕਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਕ
ਲਿਖਤੀ ਨੁਸਖੇ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਵੇਂ ਪਾਠ ਇਉਂ ਹੈ:-ਅੰ. ਤੇ ਉਤਾਰੋਂ। ਸਭੈ ਸੇ ਨਿਹਾਰੋ।

ਬਿਧੀਚੰਦ ਭਟ ਬਿੰਦ ਜੁਤਿ ਠਾਂਢੇ ਕੀਨਿ ਬਿਸਾਲ ॥ ੪੨ ॥ 'ਹਮਲਾ ਕਰਿ
ਤੁਰਕ ਨ ਪਰੈ' ਵੇਖਹੁ ਬਨਿ ਸਵਧਾਨ । ਇਤ ਹਮ ਫਿਗ ਜੋ ਆਇ ਹੈ
ਕਰਹਿ ਸੱਤ ਕੋ ਹਾਨ' ॥ ੪੩ ॥ ਸੁਨਿ ਆਇਸੁ ਸਗਰੇ ਬਿਰੇ ਤੀਰ ਤੁਫੰਗ
ਪ੍ਰਹਾਰ । ਵਧੋਹਿ ਅੰਗੁ ਤਿਸ ਕੋ ਹਤਹਿ ਆਪ ਵਧਹਿ ਅਰਿ ਮਾਰਿ ॥ ੪੪ ॥
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਧਨੁ ਗਹੇ ਸਰ ਖਰ ਕੋ ਬਰਖਾਇ । ਸੱਤਨਿ ਕੇ ਸਨਮੁਖ
ਬਿਰਜੈ ਰਣ ਮਹਿ ਗਨ ਉਥਲਾਇ ॥ ੪੫ ॥ ਤੁੰਦ ਤੁਰੰਗ ਬਿਲੋਦਕਰਿ ਅਰਿ
ਕੈ ਅੰਗ ਪਰੋਇਲਰਹਿ ਮਰਹਿ ਭਟ ਭਵ ਤਰਹਿ ਸਗਰੇ ਕਲਮਲ ਖੋਇ
॥ ੪੬ ॥ ਪੈਂਦਖਾਨ ਅਰੁ ਗੁਰੂ ਕੋ ਸੁਨੋ ਜੰਗ ਜਿਮ ਕੀਨਿ । ਦੁਹਿਦਿਸ਼ਿ
ਭਟ ਦੇਖਤਿ ਰਹੇ ਜਾਨੇ ਜੁਗ ਬਲ ਪੀਨ ॥ ੪੭ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਹਿੰਦ ਅਸ਼ਟਮ
ਰਾਸੇ 'ਲੱਖੁ ਭੋਧ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਖਸਟਬਿੰਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥ ੨੬ ॥

੨੭. [ਪੈਂਦਖਾਨ ਦਾ ਮੰਤ੍ਰ ਤੇ ਉਧਾਰ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਖਰੇ ਗੁਰੂ ਏਕਲ ਪਿਖੇ ਚਿਤ ਕੀ ਚੌਪ ਬਪਾਇ । ਪੈਂਦਖਾਨ ਹਯ
ਚਪਲ ਕੋ ਪ੍ਰੇਰੈ ਚਲੈ ਫੇਦਾਇ ॥ ੧ ॥ ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ ॥ ਪਿਖੈਂ ਸੈਨ ਦੋਉ ।
ਲਖੈਂ-ਜੰਗ ਹੋਉ-। ਲਗੈਂ ਡੇਕ ਘਾਉ । ਸੁ ਬਾਜੈਂ ਜੁਝਾਉ ॥ ੨ ॥ ਵਰੋਲਾ
ਤੁਰੰਗੀ* । ਬਡੇ ਬੰਗ ਸੰਗੀ । ਹੁਤੋ ਕੋਟ ਛੋਟਾ । ਭਟੇ ਕੀਨਿ ਓਟਾ ॥ ੩ ॥
ਤਹਾਂ ਬੀਚ ਠਾਂਢੇਗੁਰੂ ਕੋਪ ਗਾਢੇਪਿਖੇ ਪੈਂਦਖਾਨਾ । ਕੁਦਾਯੋ ਕਿਕਾਨਾ ॥
੪ ॥ ਪਰਜੇ ਪਾਰ ਜਾਏ । ਨਹੀਂ ਪੈਰ ਛਾਏ । ਪਿਖੀਤੇ ਹਿਰਾਨਾ । ਬਡੇ
ਓਜ ਠਾਨਾ ॥ ੫ ॥ ਭਯੋ ਲਾਖ ਮੋਲਾ ॥ ਸੁ ਨਾਮੀ ਵਰੋਲਾ ॥ ਚਲਾਕੀ ਦਿਖਾਈ ।
ਗੁਰੂ ਤੀਰ ਜਾਈ ॥ ੬ ॥ ਲਿਖੇ ਖੋਚਿ ਖੰਡਾ । ਤ੍ਰਿਖੀ ਧਾਰ ਚੰਡਾ । ਹਟੇ
ਔਰ ਹੋਰੇ । ਨਹੀਂ ਹੋਤਿ ਨੇਰੇ ॥ ੭ ॥ ਸਭੈ ਚੌਪ ਸੰਗਾ । ਦਿਖੈਂ ਦੁੰਦ ਜੰਗਾ ॥
ਭਯੋ ਪੈਂਦ ਨੇਰੇ । ਕਹਜੋ ਬਾਕ ਟੇਰੇ ॥ ੮ ॥ 'ਗੁਰੂ ਜੀ! ਸੰਭਾਰੇ ਜਥਾ ਓਜ
ਧਾਰੇ । ਕਰੋ ਨਾਹਿ ਟਾਰਾ । ਚਿਤੋ ਮੋਹਿ ਮਾਰਾ' ॥ ੯ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਸੋ ਪਲਟੇ
ਕੇ ਸਮੇ ਅਬਿ, ਲੈ ਹੋਂ, ਪਕਰੋਂ ਤੋਹਿ । ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਕੇ ਨਿਕਟਿ ਲੇ ਤਿਹਠਾਂ
ਛੋਰਨਿ ਹੋਹਿ ॥ ੧੦ ॥ ਜੋ ਜੀਵਨ ਚਹੁ ਆਪਨਾ ਚਲੀਆਹਿ ਆਗੈ
ਹੋਇ । ਹਜ਼ਰਤ ਸੰਗ ਮਿਲਾਇ ਕਰਿ ਖਤਾ ਬਖਸ਼ਿ ਹੈ ਸੋਇ ॥ ੧੧ ॥
ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ ॥ ਨਹੀਂ ਤੋ ਸੰਭਾਰੇ । ਜਿਤੋ ਓਜ ਧਾਰੇ । ਕਰੋ ਵਾਰ ਖੰਡਾ ।

*ਤੁਰਕ ਨਾ ਪੈਣ । *ਜੰਗੀ ਵਾਜੇ ਵਜਦੇ ਹਨ । *'ਵਰੋਲਾ' ਨਾਮ ਵਾਲਾ (ਪੈਂਦੇ ਦੇ ਹੇਠਲਾ ਗੁਰੂ
ਜੀ ਦਾ ਬਖਸ਼ਿਆ) ਘੋੜਾ । *ਜਾਦ ਕਰੇ (ਜੋ ਤੁਸੀਂ) ਮੈਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਸੀ ।

ਬਨੈ ਦੋਇ ਖੰਡਾ^{੧*} ॥੧੨॥ ਗੁਰੁ ਕੰਪ ਧਾਰੇ । ਸੁ ਵਾਕੈ ਉਚਾਰੈ^੨ ਜੁ ਗੀ ਦੀ
ਸੁ ਤਾਸੈ । ਤਕੈ ਸ਼ਾਹਿ ਪਾਸੈ ॥ ੧੩ ॥ ਹਮੈਂ ਜੇਗ ਭਾਵੈ । ਰਿਪੁ ਬਿੰਦ ਘਾਵੈ ।
ਨਹੀਂ ਮੇਲ ਠਾਨੈਂ । ਹਨੈਂ ਆਯੁਧਾਨੈਂ^੩ ॥ ੧੪ ॥ ਕਰੈਂ ਤੋਰ ਹਾਨਾ । ਲਿਜੈ
ਸਾਚ ਜਾਨਾ । ਅਬੈ ਪਾਨ ਧਾਰੈਂ । ਨ ਧਾਮੈ ਸਿਧਾਰੈਂ^੪ ॥ ੧੫ ॥ ਪਰਜੈ ਕਾਲ
ਤੁੰਡਾ^੫ । ਬਨੈ ਰੰਡ ਮੁੰਡਾ । ਤਉ ਬਾਤ ਜੈਸੇ । ਸੁਨੈ ਕਾਨ ਤੈਸੇ ॥ ੧੬ ॥
-ਨਹੀਂ ਵਾਰ ਕੀਨੈ- । ਰਹੈ ਚਿਤ ਭੀਨੈ । -ਭਯੋ ਓਜ ਬਾਦੈ- । ਝੁਰੈਂ ਧਾਰਿ
ਯਾਦੈ^੬ ॥ ੧੭ ॥ ਡੋਟਕ ਛੰਦ ॥ ਇਸ ਤੇ ਹਮ ਤੋਹਿ ਸੁਨਾਵਤਿ ਹੈਂ । ਬਲ
ਆਪਨ ਤੇ ਗਰਬਾਵਤਿ ਹੈਂ^੭ । ਤੁਰਕਾਨਿ ਬਿਖੈ ਬਹੁ ਬਾਰ ਕਹੋ-ਬਲ ਮੋਹਿ
ਬਡੋ ਗੁਰੁ ਜਾਇ ਗਹੋਂ- ॥ ੧੮ ॥ ਇਸ ਤੇ ਅਬਿ ਪੂਰਬ ਵਾਰ ਕਰੋ^੮ ।
ਬਲ ਔ ਬੁਧਿ ਜੋ ਬਪੁ ਬੀਚ ਧਰੋ । ਚਿਤ ਹੋਸੈ ਨ ਰਾਖਹੁ ਆਪਨ ਕੀ^੯ ।
ਕਰਿ ਲੋਹੁ ਬਿਧੀ ਸਭਿ ਪਾਪਨਿ ਕੀ^{੧੦} ॥ ੧੯ ॥ ਸੁਨਿ ਖਾਨ ਬਿਚਾਰਤਿ
ਮੂਢ ਬਲੀ । -ਅਬਿ ਛੋਰ ਤੁਰੰਗਮ, ਘਾਤ ਭਲੀ ਫਿਰਿ ਪਾਇਨ ਸੋ^{੧੧} ਨਿਜ
ਵਾਰ ਕਰੋਂ । ਹੁਇ ਤੀਰ, ਕਿਧੈਂ ਕਰ ਮਾਂਹਿ ਧਰੋਂ^{੧੨} ॥ ੨੦ ॥ ਬਸ ਕੋ ਕਰਿ
ਲੈ ਨਿਜ ਸੈਨ ਬਰੋਂ । ਚਿਰਕਾਲ ਇਹਾਂ ਅਬਿ ਮੈਂ ਨ ਬਿਰੋਂ । ਸਭਿ ਸੈਨ
ਰਹੀ ਗੁਕਿ ਮੂਰਨ ਤੇ । ਸੁਭ ਕਾਜ ਬਨੈ ਅਬਿ ਤੂਰਨ ਤੇ ॥ ੨੧ ॥ ^{੧੩}ਹਯ
ਉਪਰ ਮੇ ਬਲ ਲਾਗ ਨਹੀਂ । ਮਿਲਿ ਦੋਇ ਤੁਰੰਗ ਲਰੰਤਿ ਸਹੀ^{੧੪} -ਚਿਤ
ਬੀਚ ਬਿਚਾਰ ਸ਼ਿਤਾਬ ਕਰੀ । ਬਲਵਾਨ ਤਜੈ ਹਯ ਤਾਂਹਿ ਘਰੀ ॥
੨੨ ॥ ਬਲ ਤੇ ਪਕਰਜੈ ਖਗ ਵਾਰ ਕਰਜੈ । ਨਿਜ ਹਾਥ ਉਭਾਰਤਿ ਨੇਰ
ਧਰਜੈ । ਗੁਰ ਪੀਨ ਉਰੁ ਤਕਿ ਮਾਰਤਿ ਭਾਫਿਗ ਹੋਇ ਸੁ ਬਾਹੁ ਪਸਾਰਤਿ
ਭਾ ॥ ੨੩ ॥ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਦੇਖਤਿ ਧੀਰ ਧਰੀ । ਪਗ ਸਾਥ ਸ਼ਿਤਾਬ
ਰਕਾਬ ਕਰੀ । ਦਹ ਸੇਰ ਸੁ ਡੋਲ ਬਿਖੈ ਜੁਗ ਤੇ^{੧੫} । ਬਲ ਦੀਰਘ ਸੰਗ ਤਹਾਂ
ਲਗਤੇ ॥ ੨੪ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਹੁਤੀ ਭਰਤ^{੧੬} ਕੀ ਪੀਨ ਬਡ ਖੜਗ ਲਗਜੈ
ਤਿਹ ਸੇਗ । ਮਰਜੈ ਨ ਕਾਰਜ ਕੁਛ ਤਬੈ ਨਿਫਲਜੈ ਵਾਰ ਕੁਢੇਗ ॥ ੨੫ ॥

^੧ਤਸਾਡਾ ਖੰਡਾ ਦੇ ਹੁਕਮੇ ਹੋ ਜਾਏਗਾ । ^੨ਸ਼ਬਦ ਮਾਰਾਂਗਾ । ^੩ਘਰ ਨੂੰ ਨਾਂ ਜਾਏਗਾ (੨੨) ।
^੪ਕਾਲ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ (੨੩) ਪਿਆ ਹੈਂ । ^੫ਯਾਦ ਕਰਕੇ ਝੁਰੇਂਗਾ । ^੬ਤੂੰ ਗਰਬਦਾ ਹੈਂ । ^੭ਤੂੰ ਵਾਰ
ਕਰ । ^੮ਚਾਹ ਜੇ ਪੂਰੀ ਨ ਹੋ ਸਕੇ । [ਫਾ., ਹਵਸ=ਆਰਜ਼ੂ, ਇਛਾ] । ^੯ਆਪਣੇ (ਬਲ) ਦੀ ।
^{੧੦}ਪੈਰਾਂ ਨਾਲ ਫਿਰਕੇ । ^{੧੧}ਜਾਂ ਨੇੜੇ ਹੋਕੇ ਫੜ ਲਵਾਂ । ^{੧੨}ਦੇਵੇਂ ਘੋੜਿਆਂ ਉਤੇ (ਹੋਣ ਵੇਰ)
ਮਿਲਕੇ ਲੜਾਈ ਠੀਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, (ਪਰ ਜੇ ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਉਹ) ਮੇਰਾ ਜ਼ੋਰ ਘੋੜੇ ਚੜ੍ਹਿਆ
ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ । ^{੧੩}ਦੇਵੇਂ (ਰਕਾਬਾਂ) ਦਸ ਸੇਰ ਡੋਲ ਵਿਚ ਸਨ । ^{੧੪}ਕਾਂਸੀ ਨਾਮੇ ਧਾਤ ਦੀ
ਭਿਝ ਭਿਸਮ ।

*ਪਾ.-ਬਨਾਹਿ ਹੋਹਿ ਮੰਡਾ ।

ਪਾਧੜੀ ਛੇਦ ॥ ਪੁਨ ਪੈਂਦਖਾਨ ਕੁਪਿ ਕੈ ਪ੍ਰਚੇਡ। ਖੰਡਾ ਉਭਾਰਿ ਬਲ ਬਾਂਹੁ
 ਦੇਡ। ਕਰਿ ਤੁਰਤ ਫੁਰਤ ਕੂਦਜੈ ਉਤੰਗ। ਚਿਤ ਚਹਿ ਪ੍ਰਹਾਰ ਪ੍ਰਭੁ ਕੇ
 ਸੁ ਅੰਗ ॥ ੨੬ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਅਤਿ ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਕਾਰ। ਢਾਲਾ ਬਿਲੰਦ
 ਕਰ ਲੀਨਿ ਧਾਰਿ। ਰਿਪੁ ਖੜਗ ਆਵਤੋ ਨਿਕਟਿ ਦੇਖਿ। ਤਿਹ ਸੰਗ ਰੋਕ
 ਕਰਿ ਬਲ ਵਿਸ਼ੇਖ ॥ ੨੭ ॥ ਕਰਿ ਨਿਫਲ ਸੱਤੁ ਕੇ ਵਾਰ ਫੇਰ। ਧਰਿ ਧੀਰ
 ਖਰੇ ਤਿਸ ਕੇ ਅਗੇਰ। ਤਬਿ ਪੈਂਦਖਾਨ ਚਿਤ ਚਿੰਤਪਾਇ-ਨਹਿੰਸਰਜੈ
 ਕਾਜ ਸਭਿ ਬਾਦ ਜਾਇ-॥੨੮॥ ਪੁਨ ਛਿੱਪੁ ਉਛਲ ਇਤ ਉਤ ਤਕਾਇ।
 ਖਰ ਖੜਗ ਪ੍ਰਹਾਰਨ ਕਰਤਿ ਵਾਇ। ਹੁਇ ਦਿਸ਼ਾ ਦੂਸਰੀ ਰਿਸ
 ਬਿਸਾਲ। ਕਰ ਕੋ ਉਭਾਰਿ ਮਾਰਜੈ ਕਰਾਲ ॥ ੨੯ ॥ ਗੁਰ ਬੀਰ ਬਹਾਦੁਰ
 ਧੀਰ ਸਾਥ। ਕਰਿ ਛਿੱਪੁ ਤਾਂਹਿ ਦਿਸ਼ ਕੀਨਿ ਹਾਥ। ਬਡ ਸਿਪਰ ਸਵਾਸਿਰ
 ਫੂਲ ਜੋਇ। ਤਿਹ ਲਗਜੈ ਖੜਗ ਬਲ ਅਧਿਕ ਸੋਇ ॥ ੩੦ ॥ ਖੰਡਾ
 ਦੁਖੰਡ ਟੂਟਜੈ ਪ੍ਰਚੰਡਾਰਹਿ ਹਾਥ ਮੁਸ਼ਟ ਬਡ ਬਾਂਹੁ ਦੇਡ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੁਵਿੰਦ
 ਅਵਿਲੋਕ ਤਾਂਹਿ। ਅਬਿ ਹਤਨ ਹੇਤੁ ਕਿਯ ਵਾਰ ਨਾਂਹਿ^੧ ॥ ੩੧ ॥ ਹੈਗੋ
 ਲਚਾਰ^੨, ਨਿਜਚਿਤ ਵਿਚਾਰ। ਬਲ ਬਾਂਹੁ ਕਰਨਿ ਗੁਰ ਸੋ ਜੁਝਾਰ। ਦਿਸ
 ਬਾਮ ਜਾਇ ਤਬਿ ਪੈਂਦਖਾਨ। ਗੁਰ ਕੋ ਤੁਰੰਗ ਗਹਿ ਡਾਰਿ ਪਾਨ^੩ ॥
 ੩੨ ॥ ਜਹਿ ਹੁਤੋ ਤੰਗ^੪ ਇਕ ਹਾਥ ਪਾਇ। ਪੁਨ ਦੁਤਿਯ ਹਾਥ ਉਧਰ
 ਉਠਾਇ। ਭਰ ਕਰਿ ਸੁ ਕੌਰ ਜੁਗ ਕਰਨ ਮਾਂਹਿ। ਬਲ ਤੇ ਉਠਾਇ ਗੋਰਨਿ
 ਚਾਹਿ ॥ ੩੩ ॥ ਸਮਰਥ ਉਚਾਇ ਸਾਕਹਿ ਸੁਮੇਰੁ^੫। ਤਿਸ ਤੇ ਨ ਉਠਾਹਿ
 ਗੁਰ ਗੁਰ ਬਡੇਰ^੬। ਬਲ ਅਧਿਕ ਕਰਤਿ ਭਾਰਿ ਕੌਰਿ ਮਾਂਹਿ। ਟਿਕ ਰਹੇ
 ਤੁਰੰਗ ਹਾਲਜੈ ਸੁ ਨਾਹਿ ॥ ੩੪ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਪਕਰੰਤਿ ਜਾਨਿ^੭। ਹਯ
 ਕੇ ਛੁਟਾਨ ਹਿਤ ਜਤਨ ਠਾਨਿ। ਦੋਨਹੁ ਰਕਾਬ ਮਾਰੀ ਸੁ ਜੋਰਿ। ਚੰਚਲ
 ਤੁਰੰਗ ਕਿਯ ਚਲਨਿ ਜੋਰ ॥ ੩੫ ॥ ਹਲਿਬੇ ਨ ਦੀਨਿ ਬਲ ਖਾਨ ਠਾਨਿ^੮।
 ਰਾਖਜੈ ਟਿਕਾਇ ਚਹੁ ਚਰਨ ਥਾਨ। ਬਲ ਮੈਂ ਬਿਸਾਲ ਰੁਹ ਕੇ ਕਿਕਾਨ।
 ਤ੍ਰਿਪਤਾਇ ਤਿਹਾਵਲ ਕਰਤਿ ਖਾਨ ॥ ੩੬ ॥ ਜੋ ਸਰਬ ਅੰਗ ਤਨ ਕਾਰਿ

^੧ਹੁਣ ਮਾਰਨ ਲਈ ਵਾਰ ਨ ਕੀਤਾ। ^੨ਵੇਵਸ। ^੩ਛੋਬ ਪਾਇਆ। ^੪ਤੰਗ ਕਾਠੀ ਨੂੰ ਕੱਸਣ ਵਾਲੀ ਪੇਟੀ। ^੫ਜੇ (ਕੋਈ) ਸਮਰਥ (ਪੁਰਖ) ਸੁਮੇਰੁ ਨੂੰ ਬੀ ਚੁਕ ਸਕਦਾ ਹੋਵੇ। ^੬(ਪਰ) ਉਸ ਤੋਂ ਬੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ (ਜੇ ਸਭ ਤੋਂ) ਵਡੇ ਤੇ ਭਾਰੇ ਹਨ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕੇ ਜਾ ਸਕਦੇ। ^੭ਪਕੜਿਆ ਜਾਣਕੇ (ਘੋੜੇ ਦਾ ਤੰਗ)। ^੮ਖਾਨ ਨੇ ਬਲ ਕਰਕੇ।

ਬਿਸਾਲ । ਸ਼ਾਰਤ ਕਟੰਤਿ ਚਲਿ ਛਾਰ ਚਾਲ^੧ । ਗੁਰ ਬਾਗ ਸੰਗ ਅਲਪੈ
ਜਨਾਇੰ । ਜਿਮ ਚਹਤਿ ਕਰਤ ਚਲਿਬੈ ਕਿ ਧਾਇ ॥ ੩੭ ॥ ਸੋ ਖਾ ਰਕਾਬ
ਬਿਰ ਭਾ ਸਥਾਨ । ਅਸ ਅਧਿਕ ਬਲੀ ਭਟ ਪੈਂਦਖਾਨ । ਗੁਰ ਲਖਜੋ
ਤੁਰੰਗ ਨਹਿ ਚਲਨ ਦੀਨਿ । ਕਰ ਜੋਰ ਪਾਇ ਬਸ ਅਪਨ ਕੀਨਿ ॥ ੩੮ ॥
ਖਰ ਖੜਗ ਪ੍ਰਹਾਰ ਸੁ ਲਗਹਿ ਨਾਂਹਿ । ਦਿਸ ਬਾਮ ਬਿਖੈ ਅਤਿ ਨਿਕਟਿ
ਆਹਿ । ਚਿਤਵੈਤਿ ਗੁਰੁ ਰਿਪੁ ਹਤਨ ਹੇਤੁ । ਕੋ ਕਰਹਿ ਜਤਨ ਰਹਿ ਜੰਗ
ਖੇਤ ॥ ੩੯ ॥ ਤਤਕਾਲ ਗੁਰਵੈ ਢਾਲਾ ਸੰਭਾਲਿ ਕਰਿ ਕੋ ਉਠਾਇ ਕਰਿ ਬਲ
ਬਿਸਾਲ । ਸਿਰ ਪੈਂਦਖਾਨ ਕੋ ਹਤਨ ਕੀਨਿ । ਨਹਿ ਸਕਿ ਸਹਾਰ, ਕਰ
ਛੋਰ ਦੀਨਿ^੨ ॥ ੪੦ ॥ ਬਿਰ ਭਯੋ ਕੁਛਕ ਬਹੁ ਘੂਮਿ ਘੂਮਿ ਗਿਰ ਪਰਜੇ ਭੂਮ
ਬਹੁ ਝੂਮਿ ਝੂਮਿ ਜਾਨੂਨ ਭਾਰ^੩ ਹੈ ਕੈ ਬਿਹਾਲਾ ਛਿਤ ਪਰ ਸੁ ਪਰਜੇ ਮੂਰਛਾ
ਬਿਸਾਲ ॥ ੪੧ ॥ ਤਨ ਸ੍ਰੇਦ ਸਹਿਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਿਹਾਰਿ । ਸੁਧ ਬਿਨਾਂ
ਭਯੋ ਨਹਿ ਕੀਨ ਵਾਰ^੪ । ਤਤਕਾਲ ਤੁਰੰਗਮ ਛੋਰਿ ਦੀਨਿ । ਤਰ ਉਤਰਿ
ਗੁਰੁ ਰਣ ਧਰਮ ਚੀਨ ॥ ੪੨ ॥ ਜਬਿ ਛੁਟੀ ਮੂਰਛਾ ਸੁਧ ਸਰੀਰ^੫ । ਦੁਹਿ
ਦਿਸਨਿ ਸੈਨ ਕੇ ਪਿਖਤਿ ਬੀਰ । ਗੁਰ ਕੇਰ ਜੁ ਅੰਤਹਿ ਪੁਰ^੬ ਬਿਸਾਲ ।
ਚਢਿ ਤੁੰਗ ਅਟਾਰਨਿ ਤਾਤਕਾਲ ॥ ੪੩ ॥ ਅਵਲੋਕਿ ਝਰੋਖਨਿ ਮਹਿ ਸ
ਤ੍ਰਾਸ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਮਨਾਇ ਧਰਿ ਕਰਿ ਬਿਸਾਸ^੭ । 'ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਆਇ ਹੋਵਹੁ
ਸਹਾਇ । ਸਮੁਦਾਇ ਤੁਰਕ ਤੇ ਲਿਹੁ ਬਚਾਇ' ॥ ੪੪ ॥ ਤਿਮ ਅਪਰ
ਨਗਰ ਕੀ ਬਾਲ ਜਾਲ^੮ । ਬਨਕਨਿ ਸਮੇਤ ਪਿਖਿ ਤਾਤਕਾਲ । ਅਤਿ ਤ੍ਰਾਸ
ਪਾਇ ਬਰਹਰ ਕਰੰਤਿ । ਭਗਵੰਤ ਅਰਾਧਤਿ ਜਗਤਕੰਤ ॥ ੪੫ ॥ 'ਪ੍ਰਭੁ
ਮਹਾਰਾਜ ਰਾਖਹੁ ਸੁ ਲਾਜ । ਤੁਰਕਾਨ ਹਾਨਿ, ਕੈ ਜਾਹਿ ਭਾਜ' । ਸਭਿਹੁਨਿ
ਰਿਦੈ ਕੀ ਗੁਰ ਪਛਾਨਿ । ਭਾ ਤਪਤ ਤੇਜ ਬਿਦਤਜੋ ਮਹਾਨ ॥ ੪੬ ॥
ਤੁਰਕਾਨਿ ਹਾਨ ਕੋ ਜਤਨ ਕੀਨਿ । ਤਬਿ ਖਰੋ ਭਯੋ ਪੈਂਦਾ ਸੁ ਚੀਨ । ਬੋਲੇ
ਬੰਗਾਰ 'ਸੁਨ ਰੇ ਪਠਾਨ ! । ਮਮ ਵਾਰ ਦੇਹੁ ਬਨਿ ਸਾਵਧਾਨ ॥ ੪੭ ॥ ਕਰਿ
ਲੀਨ ਤੀਨ, ਤੈਂ ਬਲ ਲਗਾਇ' । ਤਬਿ ਪੈਂਦਖਾਨ ਬੋਲਜੋ ਰਿਸਾਇ । 'ਕਸਾ

^੧ ਜੇ ਇਸ਼ਾਰੇ (ਸੰਕੇਤ) ਕਰਨ ਨਾਲ ਛੋੜ ਵਲ ਪੈਂਦਾ ਹੋਵੇ, [ਛੋੜ-ਘੋੜੇ ਦੀ ਇਕ ਚੋੜ ਚਾਲ ਹੈ] । ^੨ ਭਾਰੀ । ^੩ ਹਥ ਛੱਡ ਦਿਤੇ । ^੪ ਗੋਡਿਆਂ ਭਾਰ । ^੫ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪੈਂਦੇ ਨੂੰ ਮੁੜ੍ਹਕੇ ਵਿਚ ਟੁੱਟਾ ਤੇ ਬੇਮੁਧ ਵੇਖਕੇ ਵਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ । (ਕਿਤਨੀ ਭਾਰੀ ਸੁਰਮਗਤੀ ਹੈ ਤੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਚਿਤੀ ਹੈ) । ^੬ ਸਰੀਰ ਦੀ ਸੁਧ ਆਈ । ^੭ ਮਹਿਲ । ^੮ ਭਰੋਸਾ ਯਕੀਨ । ^੯ ਸਮੂਹ ਇਸਤੀਆਂ ।

ਕਰੋ ਵਾਰ ? ਗਹਿ ਲੇਉਂ ਅੰਗ^੧ । ਅਬਿ ਕੇ ਨ ਛੁਟਹੁ ਗਹਿ ਹੋਂ ਕੁਢੇਗ ॥
 ੪੮॥ ਲੈ ਹੋਂ ਉਠਾਇ ਬਸ ਕਰਿ ਮਹਾਨਾਕਰਿ ਲਿਜੈ ਓਜ ਦੇ ਹੋਂ ਨ ਜਾਨ।
 ਨਹਿ ਗਹਜੋ ਗਯੋ ਛੁਟਿ ਗਾ ਸੁਖੇਨ^੨ । ਸੁਨਿ ਗੁਰੁ ਕੋਪ ਤੇ ਲਾਲ ਨੈਨ ॥
 ੪੯॥ ਪਹੁੰਚੇ ਸਮੀਪ ਇਤਿ ਉਤ ਫਿਰੀਤਿ । ਕਰਿ ਸਿਪਰ ਖਾਨ ਆਗੇ
 ਕਰੀਤਿ^੩ । ਗੁਰ ਚਹਤਿ ਏਕ ਹੀ ਵਾਰ ਸੰਗ । ਚੀਰਹਿ ਸਰੀਰ ਕਰਿ ਪਾਨ
 ਭੰਗ॥੫੦॥ਤਬਿ ਪੈਂਦਖਾਨ ਚਿਤ ਚਾਹਿ ਧਾਰਿ ।—ਗੁਰ ਗਹੋਂ ਅਬਹਿ ਕੈਰੀ
 ਮਝਾਰ । ਲੇ ਚਲੋਂ ਵਹਿਰ ਨਹਿ ਕੋ ਛੁਰਾਇਦਲ ਖਰੇ ਮਹਦ ਸਭਿ ਧਾਇ
 ਆਇੰ—॥੫੧॥ਇਵ ਚਿਤਵਿ^੪ ਰੋਕਿਬੇ ਢਾਲ ਤਜਾਗਿ।ਕਰਿ ਫੁਰਤਿ ਤੁਰਤ
 ਗੁਰ ਗਹਿਨ ਲਾਗ^੫ । ਅਵਕਾਸ ਪਾਇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ । ਖਰ ਖਗ
 ਪ੍ਰਚੰਡ ਤਜ਼ਿਤਾ^੬ ਮਨਿੰਦ ॥ ੫੨ ॥ ਬਲ ਤੇ ਉਭਾਰਿ ਸੱਤੁ ਸਰੀਰ । ਕੀਨੋ
 ਪ੍ਰਹਾਰ ਦੀਨੋ ਸੁ ਚੀਰਾਕਲਵੱਤੁ ਮਨੋ ਲੈ ਕੈ ਤੁਖਾਨ । ਜਿੰਮ ਕਰਤਿਦੋਇ
 ਕਾਸ਼ਟ ਮਹਾਨ ॥ ੫੩ ॥ ਜਿਮ ਸਣੁਨੀਗਰ ਲੈ ਲੋਹ ਤਾਰ^੭ । ਸਾਬੁਨ
 ਦੁਖੰਡ ਕਰਿ ਬਿਨ ਅਵਾਰ । ਜਬਿ ਗਿਰਨ ਲਾਗ ਕਹਿ ਗੁਰ ਉਦਾਰ।‘ਤੁਵ
 ਤੁਰਕ ਜਨਮ, ਕਲਮਾ ਉਚਾਰ’ ॥ ੫੪ ॥ ਏਹਾ ॥ ਗਿਰਨ ਲਗਜੋ ਪੈਂਦਾ
 ਕਹੈ,‘ਸ੍ਰੀਗੁਰ ਤੁਵ ਤਰਵਾਰ।ਭਈ ਰੁਪ ਕਲਮਾ ਅਬਹਿ, ਕਰੀਯਹਿ ਮੋਹਿ
 ਉਧਾਰ’ ॥ ੫੫ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਸ੍ਰੀ ਅਸਟਮ ਭਾਸੇ ‘ਪੈਂਦਖਾਨ ਬੱਧ’ ਪੁਸ਼ਪ ਚਰਨਨ ਨਾਮ ਸਪਰ
 ਬਿੰਸਤੀ ਅੰਤੁ ॥ ੨੭ ॥

੨੮. [ਅਸਮਾਨ ਖਾਨ ਬੱਧ] ।

ਏਹਾ ॥ ਪੈਂਦਖਾਨ ਜਬਿ ਦੀਨ ਹੈ ਕੀਨਸਿ ਬਾਕ ਬਖਾਨ । ‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ
 ਤੁਮਰੇ ਹਾਥ ਕੀ ਮਿਸਰੀ^੧ ਕਲਮਾ ਜਾਨ’ ॥੧॥ਚੋਪਈ॥ਸੁਨਤਿ ਸਨੇਹ ਰਿਦੈ
^੨‘ਤੁਸੀਂ ਕੀਹ ਵਾਰ ਕਟੋਗੇ ਹੁਣ ਮੈਂ ਫੜ ਲੈਣਾਂ ਹੈ ਜੋਫੀ ਵਿਚ ਅਥਵਾ ਸਰੀਰ ਨੂੰ । [ਸੰਸ.,
 ਅੰਕ=ਅੰਗ, ਸਰੀਰ, ਜੋਫੀ] । ^੩‘ਹਥ ਦੀ ਢਾਲ ਖਾਨ ਨੇ ਅਰੇ ਕੀਤੀ । ^੪‘ਜੋ ਢਾਲ
 ਵਾਰ ਟੋਕਣ ਲਈ (ਅਗੇ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ) ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਫੁਰਤੀ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ
 ਨੂੰ ਫੜਨ ਲੱਗਾ । ^੫‘ਬਿਜਲੀ । ^੬‘ਜਿਵੇਂ ਸਾਬੁਣਗਰ ਲੋਹੇ ਦੀ ਤਾਰ ਲੈਕੇ । ^੭‘ਤਲਵਾਰ ।
 ਮਿਸਰ ਇੱਕ ਦੇਸ਼ ਹੈ, ਮਿਸਰੀ=ਜਮਾਈ ਖੰਡ, ਤਲਵਾਰ ਤੇ ਕਲਮ ਤ੍ਰੇਏ ਮਿਸਰ ਨਾਲ
 ਸਬੰਧਤ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮਿਸਰੀ ਕਹਿਲਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ । ਮਿਸਰ ਅਰਬੀ ਪਦ ਹੈ । ਏਰੇ ਰੱਬ
 ਦੀ ਮਿਸਰੀ (=ਤਲਵਾਰ) ਨੂੰ ਮੈਂ ਕਲਮਾ ਜਾਣਿਆਂ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚ ਧੁਨੀ ਇਹ ਹੈ, ਕਲਮਾ
 ਸਾਢੇ ਦੁਖਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ਕ । ਸਲਮਾਨਾਂ ਵਿਚ ਜਿਵੇਂ ਮੰਨੀਦਾ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ ਮਿਸਰੀ ਹਕੀਮਾਂ ਨੇ ਸਾਢੇ
 ਰੋਗਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰਕ ਮੰਨੀ ਹੈ, ਮੈਂ ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਤਲਵਾਰ ਨੂੰ ਦੁਖਨਾਸ਼ਕ ਤੇ ਮਿੱਠੀ ਕਰਕੇ
 ਮੰਨਿਆਂ ਹੈ । ਭਾਵ ਆਪਣੇ ਹਥੋਂ ਮਰਨਾਹੀ ਮੇਰਾ ਉਧਾਰ ਹੈ, ਕਲਮੇਂ ਨੇ ਮੇਰਾ ਕੁਛ
 ਨਹੀਂ ਸਾਬਨਾ ।

ਹਇ ਆਯੋ। ਪਤਿਪਾਰਜੋ* ਪੁਰਬ, ਅਪਨਾਯੋ। ਨਿਜ ਕਰ ਗ੍ਰਾਂਥ ਪਾਇ
ਮਖ ਮਾਂਹੀ। ਓਤਮ ਵਸਤੁ ਦੇਤਿ ਨਿਤ ਜਾਂਹੀ॥੨॥ ਭਾਂਤਿ ਭਾਂਤਿ ਪੋਸਿਸ਼
ਪਹਿਰਾਇ। ਭਾਂਤਿ ਭਾਂਤਿ ਕੇ ਅਸਨ ਅਚਾਇ। ਪੁਨਹਿ ਬਿਲੋਕਿ
ਜਿਸਹਿ ਹਰਖਾਵੈਂ। ਦਾਨ ਮਾਨ ਦੇ ਨਿਤ ਤਿਪਤਾਵੈਂ॥੩॥ ਤਿਸਕੀ ਦਸ਼ਾ
ਦੇਖਿ ਦਖਵਾਰੀ। ਕਮਲ ਬਿਲੋਚਨਿ ਤੇ ਤਜਿ ਵਾਰੀ। ਬਦਨ ਸ੍ਰੇਯ
ਜਿਸ ਕੇ ਬਹੁ ਹੋਵਾ। ਤਰਫਤਿ ਪਰਜੋ ਘਾਮ ਮਹਿ ਜੋਵਾ॥੪॥ ਸਿਪਰ ਸਾਥ
ਕੀਨਸਿ ਤਬਿ ਛਾਯਾ। ਹੋਤ ਬਦਨ ਪਰ ਘਾਮ ਮਿਟਾਯਾ। ਦੇਖਤਿ ਖਰੇ
ਅਸੁ ਦਿਗ ਝਰੈਂ। ਪੈਂਦਖਾਨ ਕੇ ਮੁਖ ਪਰ ਪਰੈਂ॥੫॥ ਜਿਮ ਕਾਸ਼ਟ ਕੋ ਪਾਰ
ਬਧਾਵੈਂ। ਅਪਨਿ ਜਾਨਿ ਤਿਹ ਜਲ ਨ ਭੁਬਾਵੈਂ। ਤਰਫਤਿ ਪਰਜੋ ਛਿਨਕ
ਮੈਂ ਮਰਜੋ। ਸਤਿਗੁਰ ਨੇਹੁ ਅਧਿਕ ਉਰ ਕਰਜੋ॥ ੬॥ -ਤਸਾਗਹਿ
ਸ਼ਸਤ੍ਰ-ਮਨੋਰਥ ਧਾਰਾ।-ਹਤੇ ਹਮਹੁ ਨਰ ਤੁਰਕ ਹਜ਼ਾਰਾ। ਪ੍ਰਤਿ-
ਪਾਰਜੋ ਨਿਜ ਕਰ ਤੇ ਘਾਯੋ-। ਇਤਸਾਦਿਕ ਸਭਿ ਦੋਸ਼ ਉਪਾਯੋ॥ ੭॥

*ਜਲ। *ਹੁੱਧੇ। *ਜਿਵੇਂ ਕਾਠ ਨੂੰ ਪਾਲ ਕੇ ਵਧਾਵਦਾ ਹੈ (ਜਲ)। *ਪਾ:-ਬਪੁ ਧਾਰਜੋ।

†ਇਥੇ ਮਹਾਂਬੀਰ, ਮਹਾਂ ਜੋਧਾਂ, ਰਣ ਤੋੜੇ ਵਿੱਚ ਬੀਰ ਰਸ, ਦੌਦੂ ਰਸ ਤੇ ਬੀਭਤਸ
ਰਸ ਦੇ ਵੇਦੇ ਛਾ ਰਹੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਕਮਾਲ ਦੀ ਨਿਦਰਲੀ ਦੁਰਤਾ ਨਾਲ ਇਕਦਮ
ਕੁਟੁਨਾਰਸ ਵਿੱਚ ਚਲੇ ਗਏ ਹਨ। ਮਾਮੂਲੀ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਇਸ ਵੇਲੇ ਪਿਆਰ ਦੇ ਵਲਵਲੇ ਤੇ
ਸੋਗੁਣੀ ਭਾਵ ਕਦੇ ਨ ਉਪਜਦੇ, ਉਸਦਾ ਹਿਰਦਾ ਦੌਦੂ ਰਸੀ ਦੰਗ ਵਿਚ ਕਰੜਾ ਪੱਥਰ ਹੋ
ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ, ਪਰ ਇਥੇ ਵੇਵੀ ਅਸਲਾ ਹੈ ਪਿਆਰ ਆਪ ਦਾ ਸਰੂਪ ਹੈ, ਗੁਰ ਅਵਤਾਰ
ਹਨ, ਆਤਮ ਉਧਾਰ ਕਰਨਾ ਆਪ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਸ
ਵੇਲੇ ਕਮਾਲ ਦੀ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਤੇ ਕਮਾਲ ਦੀ ਅਨੁਗੀਅਤ ਵੇਗ ਵਿਚ ਆਈ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ
ਡਿਗਵੇ ਪੌਂਦੇ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, 'ਪੜ੍ਹ ਕਲਮਾਂ'। ਉਸ ਬੀ ਸਤਿਸੰਗ ਕੀਤਾ ਹੋਯਾ ਸੀ, ਮੌਤ ਆਈ
ਵੇ ਭੈ ਰੋਠਾਂ ਆਪਣੇ ਕੁੰਗ ਦੇ ਅਸਰ ਤੋਂ ਨਿਕਲਕੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਆਪ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਕਲਮਾ
ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਅਰਥਾਤ ਉਹ ਮੁੜ ਜੋਗਜਾਸਾ ਭਾਵ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਤੇ ਆਪਣੇ ਨਿਦਰੋਂ ਪਿਆਰ
ਦਾ ਉਬਾਲ ਖਾਧਾ ਹੈ ਸੁ। ਇਧਰ ਗੁਰ ਜੀ ਮਿਹਰ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਮਨ ਵੇਵੇ ਤਾਂ ਹੀ ਦੂਸਰੇ
ਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਉਬਾਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਨਿਦਰੋਂ ਵੇਵੇ ਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਰੂਹ
ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰੂਹ ਦੇ ਜੋਵੇ ਵਿਚ ਲਿਆ ਹੈ, ਰੋਠਾਂ ਤੋਂ ਪਿਆਰ ਮੋਥਰ ਕੇਵੇ ਹਨ, ਹਥ ਨਾਲ
ਢਾਲ ਦੀ ਛਾਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਉਂ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਪਾਰ ਉਤਾਰਾ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਲੜਨਾ
ਫਰਜ਼ ਸੁਰਮਗਤੀ ਦਾ ਸੀ, ਮਰਨ ਲਗੇ ਮਿੰਨ੍ਹ ਤੇ ਵੈਰੀ ਦੀ ਕਲਿਆਨ ਕਰਨੀ ਵਰਜ਼

[ਥਾਕੀ ਟੁਕ ਵੇਖੋ ਅਗਲੇ ਪੰਨੇ ਦੇ ਹੇਠ]

ਤਜਿ ਅਬਿ ਦੋਤਿ ਤਉ ਕਠਨਾਈ। ਲਰਨ ਹੇਤੁ ਸੈਨਾ ਸਮੁਹਾਈ। ਸਕਲ
ਕਹੈ—ਤਾਸਤਿ ਤਜਿ ਦਏ—। ਇਮ ਬਿਚਾਰ ਨਹਿ ਤਜਾਗਤਿ ਭਏ॥ ੮॥
ਜਬਿ ਪੈਂਦਾ ਗੁਰ ਕੀ ਦਿਸਿ ਧਾਯੋ। ਖਾਂ ਅਸਮਾਨ ਸੰਗ ਹੀ ਆਯੋ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ-
ਦਿੱਤੇ ਤਿਹ ਅਟਕਾਯੋ। ‘ਕਹਾਂ ਜਾਤਿ ਇਤ ਰਹਹੁ’ ਅਲਾਯੋ॥ ੯॥ ਤਾਨਿ
ਧਨੁਖ ਕੋ ਤੀਰ ਪ੍ਰਹਾਰਾ। ਖਾਂ ਅਸਮਾਨ ਇਨਹੁ ਪਰ ਮਾਰਾ। ਦੋਨਹੁ ਸੁਭਟ
ਅਰੇ ਰਨ ਮਾਂਹੀ। ਧਰਿ ਉਰ ਤ੍ਰਾਸ ਮਿਟੇ ਕਿਮ ਨਾਂਹੀ॥ ੧੦॥ ਫੋਰਹਿ
ਤੁਰੰਗ ਪ੍ਰਹਾਰਹਿ ਤੀਰ। ਕਬਹੂੰ ਦੂਰ ਕਬਿ ਹੋਵਹਿ ਨੀਰ। ਧਨੁ ਬਿੰਦ੍ਰਾ
ਅਪਨੀ ਦਿਖਰਾਵੈਂ। ਕਰਿ ਤੁਰਨਤਾ ਤੀਰ ਚਲਾਵੈਂ॥ ੧੧॥ ਲਗਯੋ ਨ
ਕੋਉ ਇਤਿ ਉਤ ਟਰੈਂ। ਨਿਜ ਨਿਜ ਅੰਗ ਬਚਾਵਨ ਕਰੈਂ। ਖਾਂ ਅਸਮਾਨ
ਕ੍ਰੋਧ ਤਬਿ ਕੀਨਾ। ਤੀਛਨ ਅਹਿ ਸਮ ਭੀਛਨ ਲੀਨਾ॥ ੧੨॥ ਜੋੜਿ ਜੋਹ
ਮਹਿ ਜੋਰ ਸਮੇਤ। ਛੋਰਯੋ ਬਾਨ ਹਾਨਿ ਕੇ ਹੇਤੁ। ਲਗਯੋ ਜੀਨ ਮੈਂ ਜਾਇ

‘ਨਾਂ ਤਿਆਗੋ ਸ਼ਸਤ੍ਰ’। ‘ਡਰ ਕੇ (ਰੋਵੇ) ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਹਟੇ’। ‘ਨੇੜੇ’। ‘ਤੀਰਅੰਦਾਜ਼ੀ’।
‘ਮਾਰਨ ਲਈ’।

[ਪਿਛਲੇ ਪੰਨੇ ਦੀ ਛਾਯੀ ਰੂਪ]

ਪੈਰੋਬਰੀ ਦਾ ਸੀ। ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਇ ਨਿਬਾਹੇ ਹਨ।

ਸ਼ੰਕਾ ਉਪਜਦੀ ਹੈ ਕਿ ‘ਅਸਾਂ ਰੋਬੀ’ ਪਾਲਿਆ ਸੀ, ਆਦਿਕ ਆਪਣੇ ਤੇ ਜੇ ਵੇਸ਼ ਅਵੇਪੇ
ਹਨ, ਇਹ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਹੈ, ਪਰ ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹੋ ਸ਼ਹਜ਼ੋਰੀ ਹੈ, ਜੇ ਇਸ ਵੇਲੇ ਪੈਂਦੇਖਾਨ ਦੀ
ਨਿਮਕ ਹਰਾਮੀ, ਪਲ ਹੋਸ, ਖਾ ਪੀ, ਕਮਾਲ ਦੇ ਪਿਆਰ ਨੇਕੇ ਵੱਧ ਰਚਾਉਣੇ ਤੇ ਕਤਲ ਕਰਨ
ਦੇ ਲਈ ਮੈਦਾਨ ਮੰਡਣੇ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਉਪਜ ਰਹੇ ਪਿਆਰ ਤੇ ਦਇਆ ਦੇ
ਭਾਵ ਵੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦੇ। ਆਪ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਮਿਹਰ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਆਉਣਾ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਕਲਿਆਣ
ਥਰਨੀ। ‘ਅਵਰੁਣ ਕੀਤੇ ਹਰਿ ਨ ਚਿਤਾਏ’ ਦੇ ਅਸਲ ਮੁਜਬ ਮਨ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਵਲ
ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦਿਤਾ, ਸਦਾ ਅਰੋਸ ਰੂਹ ਜੀ ਉਹ ਖਿਆਲ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਚਿਤਵਦੇ ਹਨ ਕਿ
ਮਿਟ੍ਰਾਂ ਨਾਲ ਮਨ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵ੍ਰਵੇ ਤੇ ਤੁਠ ਨੇ ਮਿਹਰ ਕਰ ਵੇਵੇ, ਇਉਂ ਆਪਣੇ ਬਿਰਦ ਦੀ
ਆਨ ਨੂੰ ਪਾਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮਹਾਨ ਸ਼ਹਜ਼ੋਰੀ ਹੈ। ਜੇ ਪੈਂਦੇ ਦਾ ਵਾਰ ਚਲ
ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਕਚੇ ਛਡਦਾ? ਐਸੇ ਖੂਨ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਅੰਤ ਸਮੇਂ ਤਾਰਨ ਦਾ
ਫਿਕਰ ਕਰਨਾ ਤੇ ਆਧਿਕ ਸਹੇਹ ਵਿਚ ਆਕੇ ਤਾਰ ਵੇਣਾ ਰੂਹਾਨੀ ਬਲ ਦਾ ਕਮਾਲ ਤੇ ਆਤਮ
ਵ੍ਰਵਣਤਾ ਦੀ ਆਦਰਸ਼ਕ ਉਚਿਆਈ ਹੈ।

ਮੌਰੇ ਦੇਲਕੇ ਅਸਮਾਨ ਖਾਨ ਦੇ ਮਰਨ ਤੇ ਬਾਬਾ ਦੁਰਦਿੱਤਾ ਜੀ ਬੀ ਵ੍ਰਵਦੇ ਹਨ,
ਇਹ ਬੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਜੀਉਂਦੇ ਜਾਗਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਵੇ ਆਤਮ ਬਲ ਤੇ ਪਿਆਰ ਦੇ ਸਬੂਤ ਹਨ,
ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਵਿਚ ਜਾਗ ਨਹੀਂ ਰਹੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਮੈਦਾਨ ਜੰਗ ਵਿਚ
ਕਟੋਰ, ਦਇਆਹੀਨ ਤੇ ਪੱਥਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਮਹਾਨ। ਨਿਫਲਜੋ ਵਾਰ ਖਾਨ ਅਸਮਾਨ॥੧੩॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਕ੍ਰੋਧਤਿ ਜੁਧਾ
ਲਿਯੋ ਬਾਨ ਖਪਰਾ ਇਕ ਸੁੱਧਾ। ਤਾਨਿਕਾਨ ਲਗ ਤਾਨਮਹਾਨਾ^੧। ਛੁਟਜੋ
ਸ ਬੇਗ ਜੁ ਸਰਪ ਸਮਾਨ॥੧੪॥ ਲਗਜੋ ਖਾਨ ਕੇ ਭਾਲ ਬਿਸਾਲ॥ ਜਨੁ ਨਿਧਿ
ਦੇਖਤਿ ਪਹੁੰਚਜੋ ਬਜਾਲਾ^੨। ਸਿਰ ਕੋ ਫੋਰਿ ਪਾਰ ਤਬਿ ਪਰਜੋ ਖਾ ਅਸਮਾਨ
ਤੁਰੰਗ ਤੇ ਗਿਰਜੋ ॥ ੧੫ ॥ ਪਰਜੋ ਨਿਕਟਿ ਬਾਬਾ ਚਲਿ ਗਯੋ। ਜਾਨਿ ਸਖਾ
ਸਮ ਤਬਿ ਰੁਦਨਯੋ। ਬਿਧੀਚੰਦਪਿਖਿਕੈ ਤਤਕਾਲ॥ ਹਯਕੋ ਪ੍ਰੇਰਤਿ ਪਹੁੰਚਿ
ਉਤਾਲਾ॥੧੬॥ ‘ਤੁਰਕ ਤੀਰ! ਤੁਮ ਠਾਂਢੇ ਕਹਾਂ? ਦੇਖਹੁ ਲਸ਼ਕਰ ਉਮਡਜੋ
ਮਹਾਂਬਨਹੁ ਸੁਚੇਤ ਲਰਨਕੇ ਹੇਤਾਕੈ ਅਬਿ ਪਹੁੰਚਹੁ ਜਾਇ ਨਿਕੇਤ’॥੧੭॥
ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਕਹੈ। ‘ਹਮ ਸੋਂ ਨਿਤ ਬੋਲਤਿ ਇਹ ਰਹੈ। ਬੈਸ
ਬਰੋਬਰ ਧਰਤਿ ਸਨੇਹੁ। ਮਿਲਵਤਿ ਬਿਹਸਤਿ ਨਿਤਪੁਤਿ ਏਹੁ ॥ ੧੮ ॥
ਬੋਲਤਿ ਵਹਿਰ ਅਰੂਢ ਸਿਧਾਰਤਿ। ਮਿਲਿ ਹਮ ਸੋਂ ਬਨ ਮਿਗਨ ਸੰਘਾਰਤਿ।
ਅਬਿ ਨਹਿ ਉਠਤਿ ਨ ਬੋਲਤਿ ਕੈਸੇ। ਹਮ ਫਿਰਾ ਖਰੇ ਦੇਖਿ ਕਰਿ ਐਸੇ’
॥੧੯॥ ਬਿਧੀਚੰਦ ਕਹਿ ‘ਇਹ ਮਰਿ ਗਯੋ। ਤੁਮਰੇ ਕਰ ਤੇ ਸੁਭ ਪਦ ਲਹਜੋ।
ਜੀਵਤਿ ਇਹਾਂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਬਹੁ ਧਾਰਹੁ। ਭਯੋ ਮ੍ਰਿਤਕ ਭਵ ਤੇ ਅਬਿ ਤਾਰਹੁ’॥
੨੦॥ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਸੁਤ ਬਿਸਮਾਯੋ।—ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਧਰਨ ਕੋ ਇਹੁ ਫਲ
ਪਾਯੋ। ਰਨ ਕੇ ਲਰਨ ਤਨਕਨਹਿੰਦਯਾ^੩। ਹੁਤੋ ਸਖਾਸਮਹਮਹਤਿ ਦਯਾ^੪—
॥੨੧॥ ਏਵ ਬਿਸੁਰਤਿ ਗੁਰ ਫਿਰਾ ਆਯੋ। ਦੇਖਤਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਬਦਨ ਕੁਮਲਾਯੋ।
ਹੋਰਿ ਪੁੱਤ੍ਰ ਕੀ ਦਸ਼ਾ ਕ੍ਰਿਪਾਲੂ। ਸਤਿਗੁਰ ਧੀਰਜ ਦਈ ਬਿਸਾਲੂ ॥ ੨੨ ॥
ਸੰਗ ਸੁਭਟ ਦੇ ਕਰਿ ਤਬਿ ਦੋਇਘਰ ਅੰਤਰ ਪਹੁੰਚਾਏ ਸੋਇ। ਕਰਿ ਚਿਤ
ਸ਼ਾਂਤਿ ਬੈਠਿ ਕਰਿ ਰਹੇ। ਭਏ ਤੁਸ਼ਨੀ ਸੁਨੇ ਨ ਕਹੇ॥੨੩॥ ਜਬਿ ਦੋਨਹੁ ਖਾਂ
ਸਸੁਰ ਜਵਾਈ। ਸੰਘਰ ਘਨੇ ਘੋਰ ਮਹਿੰ ਘਾਈ^੫। ਕੁਤਬਖਾਨ ਅਰੁ ਕਾਲੇ
ਖਾਨ। ਤਜਾਗੀ ਆਸਾ ਬਿਜੈ ਮਹਾਨ ॥ ੨੪ ॥—ਲਸ਼ਕਰ ਜਿਸ ਕੇ ਸੰਗ
ਚਵਾਯੋ। ਹੁਕਮ ਸ਼ਾਹੁ ਕਰਿ ਹਮਹਿੰ ਪਠਾਯੋ। ਸੋ ਬਾਜ਼ੀ ਸਭਿ ਹੋਈ ਨਾਸ਼।
ਗੁਰ ਪਕਰਨ ਕੋ ਛੁਟਜੋ ਬਿਸਾਸ—॥ ੨੫ ॥ ਕਾਲੇਖਾਨ ਬਖਾਨਤਿ ਖਰੋ।
‘ਕਹੋ ਕੁਤਬਖਾਂ ਅਬਿ ਕਜਾ ਕਰੋਂ? ਪੈਂਦੇਖਾਨ ਜੰਗ ਮਰਿਵਾਇ। ਗੁਰੂ
ਮਵਾਸ ਰਹਹਿ ਇਸ ਥਾਇੰ ॥ ੨੬ ॥ ਹਠਿ ਕਰਿ ਲਵਪੁਰਿ ਓਰ ਸਿਧਾਟੈ’।

^੧ਤਿੱਖਾ। ^੨ਬੜੇ ਜੋਰ ਨਾਲ ਕੰਨ ਤਕ ਤਾਣ (ਖਿੱਚ) ਕੇ। ^੩ਮਾਨੇਂ ਮੱਧ ਖਜ਼ਾਨਾ ਵੇਖਕੇ ਪੁੱਜਾ ਹੈ।
(ਕਮਾਲ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਹੈ)। ^੪ਕ੍ਰਿਪਾ। ^੫ਮਾਰ ਦਿਤਾ। ^੬ਮਾਰੇ ਗਏ।

ਕਿਮ ਹਜ਼ਰਤਕੋ ਬਦਨ ਦਿਖਾਰੈ ?। ਆਰਕੋ ਗਹਹਿੰਕਿ ਮਾਰਹਿ ਜੀਗ।
 ਇਮ ਕਹਿ ਚਢੇ ਸ਼ਾਹੁ ਕੇ ਸੰਗ ॥੨੭॥ ਦੋਨਹੂੰ ਮਹਿ ਇਕ ਭੀ ਨਹਿ ਬਨੀ।
 ਹਸਹਿ ਕਚਹਿਰੀ ਹਮ ਕੋ ਘਨੀ। ਲਾਖਹੂੰ ਧਨ ਕੇ ਦੈ ਸਿਰੁਪਾਉ।
 ਬਡਿਆਏ ਦੇਖਤਿ ਉਮਰਾਉ* ॥੨੮॥ ਕਹਾਂ ਉਪਾਇ ਕਰਹਿ, ਕਹਿ
 ਦੇਹੂ ?। ਨਾਤੁਰ ਮਰਨ ਮੂੰਡ ਪਰ ਲੇਹੂ। ਲਸ਼ਕਰ ਲਰਤਿ ਗਯੋ ਮਰਿ
 ਘਨੇ। ਕਬਿਹੂੰ ਜਨਨੀ ਜਨੈ ਨ ਮਨੈ ॥੨੯॥ ਕੁਤਬਖਾਨ ਸੁਨਿ ਕੀਨਿ
 ਬਖਾਨਿ। 'ਲੇਹੁ ਬਿਚਾਰ ਆਪ ਬੁਧਿਵਾਨ। ਗਹਹੁ ਗੁਰੂ ਕੈ ਲੀਜੈ ਮਾਰਿ।
 ਇਸ ਬਿਨ ਮਸਲਤ ਅਪਰ ਨ ਸਾਰ ॥੩੦॥ ਲਰਿਬੈ ਬਿਨਾ ਉਪਾਇ ਨ
 ਔਰ। ਮਾਰਹੁ ਕੈ ਮਰੀਅਹਿ ਇਸ ਠੌਰ। ਸਭਿ ਲਸ਼ਕਰ ਕੋ ਕਰਿ ਇਕ-
 ਥਾਇ। ਸਮੁਖ ਚਲਹਿ ਦੁੰਦਭਿ ਬਜਵਾਇ ॥੩੧॥ ਮਾਰੇ ਗਏ ਗਿਰੇ ਸੋ
 ਖੇਤ*। ਜੀਵਤਿ ਪਹੁੰਚਹੁ ਹੋਹੁ ਸੁਚਤਾਕੈ ਲਿਹੁ ਮਾਰਿ ਕਿ ਘੋਰਹੁ ਗਹੋ।
 ਇਸ ਕਾਰਜ ਮਹਿ ਬਿਲਮ ਨ ਲਹੋ ॥੩੨॥ ਸਵਾਜਾਮ ਨਿਸ ਤੇ ਰਣ
 ਲਰੇ। ਬਾਸਰ ਡੇਢ ਜਾਮ ਅਬਿ ਚਰੇ। ਭਏ ਬਕਤਿ ਸਭਿ ਹਯਨਿ ਸਮੇਤ।
 ਅਬਿ ਕਰਿ ਹੋਲ ਜੀਤੀਐ ਖੇਤ ॥੩੩॥ ਇਮ ਸੁਨਿ ਕੈ ਤਬਿ ਕਾਲੇ ਖਾਨ॥
 'ਬਜਹਿ ਜੁਝਾਉ' ਹੁਕਮ ਬਖਾਨਾ। ਨਰ ਪਠਿ ਸਭਿ ਭਟ ਲਿਏ ਬਟੋਰ।
 ਬੰਧਯੋ ਟੋਲ ਭਨਯੋ ਤਿਨ ਓਰ ॥੩੪॥ 'ਜੋ ਅਬਿ ਪ੍ਰਾਨਨਿ ਪਸਾਰੇ ਕਰੈ।
 ਸੁਤ ਬਨਿਤਾ ਘਰ ਪ੍ਰੀਤੀ ਧਰੈ ਸੋ ਹਟਿ ਜਾਹੁ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਕੋ ਤਜਾਗਹੁ। ਅਪਰ
 ਜੀਵਕਾ ਕਾਰਬੈ ਲਾਗਹੁ ॥੩੫॥ ਜਿਸਨੇ ਕਰਨ ਹੋਇ ਬਡ ਜੰਗ।
 ਸੋ ਬਨਿ ਸੁਭਟ ਚਲੈ ਹਮ ਸੰਗ। ਜੀਤ ਲੇਹੁ ਧਨ ਗਨ ਕੋ ਪਾਵਹੁ। ਭੋਗਹੁ
 ਸੁਖ ਜਗ ਜਸੁ ਸੁ ਬਢਾਵਹੁ ॥੩੬॥ ਮਰਹੁ ਜੋਧ ਮਹਿ ਭਿਸਤ ਸਿਧਾਰਹੁ।
 ਦੁਹ ਲੋਕਨਿ ਮਹਿ ਸੁਖ ਨਿਰਧਾਰਹੁ। ਡਰਾਹ ਜੁ ਮਰਿਬੈ, ਸੋ ਹਟਿ ਰਹੈ।
 ਮਿਹਨਤ ਕਰਹਿ ਮਜੂਰੀ ਲਹੈ ॥੩੭॥ ਮੁਗ਼ਲ ਪਠਾਨ ਕਿ ਸੱਯਦ ਨੈਦ*।
 ਤੁਮ ਸਭਿਹਿਨਿ ਕੇ ਬੰਸ ਬਲੈਦ। ਸ਼ਾਹੁ ਚਾਕਰੀ ਕਰਤਿ ਹਮੇਸ਼। ਰਹੇ
 ਭੋਗਤੇ ਅਨੰਦ ਵਿਸੇਸ਼ ॥੩੮॥ ਅਬਿ ਇਹ ਹਜ਼ਰਤਕੋ ਲਖਿ ਕਾਜਾਦੁਤੀਯੋ
 ਕਰਹੁ ਬੰਸਕੀ ਲਾਜ। ਕਰਿ ਉਤਸਾਹੁ ਪਰਹੁ ਇਕਬਾਰੀ। ਗਹਹੁ ਕਿ
 ਗੁਰ ਕਹੁ ਲੀਜਾਹ ਮਾਰੀ ॥੩੯॥ ਸੁਨਿ ਜੋਧ ਹੂੰ ਕੈ ਸਵਧਾਨ। ਕਹਯੋ

*ਉਮਰਾਵਾ ਦੇ ਦੇਖਦਿਆਂ। *ਕਹਿ ਦਿਓ ਕੀ ਉਪਾਉ ਕਰੀਏ। *ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਖਿਆ:—।

*.....ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਹੋ।

*ਪਾ:—ਮਾਰੇ ਜਾਹਿ ਰਹੇ ਸੋ ਖੇਤ।

‘ਵੇਖੀਏ ਅੰਬ ਘਮਸਾਨਾਦਣ ਮਾਟਰਹੈਂ ਕਿ ਮਾਰਹਿ ਦੋਰਾਕੈ ਗਹਿ ਆਨੈ
ਗੁਰ ਇਸ ਠੌਰ’ ॥੪੦॥ ਇਮ ਲਸ਼ਕਰ ਕਰਿ ਉਤ ਉਤਸਾਹੁ ਪੂਰੇ ਕਾਲ
ਮਰਣ ਰਣ ਮਾਂਹੁ । ਸਭਿ ਉਮਰਾਵਨਿ ਕੇਰ ਸਮੇਤ । ਉਮਡੇ ਅੱਗ ਬੀਚ
ਬਡ ਖੇਤ ॥੪੧॥ ਹੇਨ । ਕਾਰਬੇ ਮਸਲਤ ਕਰੀ । ਸਤਿਗੁਰ ਜਾਨਜੈ ਪਹੁੰਚੇ
ਅਰੀ । ਤੀਰਾਨਿ ਸੰਗ ਨਿਖੰਗ ਭਰਜੈ ਹੈ । ਸਾਵਧਾਨ ਵਲ ਅਪਨਿ ਕਰਜੈ
ਹੈ ॥੪੨॥ ‘ਪ੍ਰਿਥਮ ਹਤਜੈ ਲਸ਼ਕਰ ਅਰਿ’ ਘਨੇ । ਬਚਜੈ, ਹੇਲ ਇਕ ਤੇ
ਅਬਿ ਹਨੇ । ਮਰਹਿ ਸੁਰਗ ਮਾਂਹ ਪਹੁੰਚਹਿ ਜਾਇ । ਜੀਵਤਿ ਮੁਖ ਭੋਗਹਿ
ਧਨ ਪਾਇ’ ॥ ੪੩ ॥ ਇਮ ਕਹਿ ਇਕ ਬਲ ਸਭਿਨਿ ਬਟੋਰੇ । ਕਰੇ
ਸੁਚੇਤ ਰਿਪੁਨਿ ਕੀ ਓਰੇ । ਕਹਿ ਕਰਿ ਸਭਿ ਦੁੰਦਭਿ ਬਜਵਾਏਭਏ ਸਕਲ
ਤੁਰਕਨਿ ਸਮੁਹਾਏ ॥੪੪॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਬਿੰਦੇ ਅਸਟਮ ਰਾਸੇ ‘ਅਸਮਾਨ ਯਾਨ ਬੰਹੋ ਪੁਸ਼ਟ
ਬਰਨਣੇ’ ਨਾਮ ਅਸਟਵਿੰਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥ ੨੮ ॥

੨੬. [ਮਿਹਰਾ ਤੇ ਕੁਤਬ ਖਾਂ ਬੋਧ] ।

ਏਹਗਾ ॥ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਸੋਂ ਗੁਰ ਕਹਜੈ ‘ਲੇਹੁ ਸਗ ਅਸਵਾਰ । ਪਰਹੁ
ਬਰੋਬਰ ਤੇ ਅਬਹਿ, ਲੀਜੈ ਤੁਰਕ ਸੰਘਾਰਿ’ ॥ ੧ ॥ ਰਸਾਵਲ ਛੇਦ ॥ ਕਰੇ
ਸਾਵਧਾਨਾ । ਸਭੈ ਮੇਲ ਠਾਨਾ । ਇਤੇ ਮਾਂਹਿ ਆਏ ਮਹਾਂ ਸ਼ੌਰ ਪਾਏ ॥ ੨ ॥
ਤੁਫੇਗਾਨਿ ਛੇਰੀ^੧ । ਚਲੀ ਬੰਦ ਗੋਰੀ ਬਡੇ ਹੇਲ ਘਾਲਾ ਬਮੇਂ ਪੁੰਜ ਜਾਲਾ^੨
॥ ੩ ॥ ਮਨ ਮੇਘ ਐਨਾ^੩ । ਉਡਾਯੋ ਸੁ ਪੋਨਾ । ਬਰੂਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੈ ਛਟਾ ਜੈਸ
ਭਾਸੈ ॥ ੪ ॥ ਕੜਕਾਰ ਉੱਠੈ^੪ । ਮਨੋ ਜ਼ੋਰ ਵੁੱਠੈ^੫ । ਕ੍ਰਿਪੀ ਧੀਰ ਕੁੱਠੈ^੬ ।
ਪਰੇ ਭੂਮਿ ਲੁੱਠੈ^੭ ॥੫॥ ਪਰੀ ਮਾਰ ਗੋਰੀ ਕਸੋਂ ਪੁੰਜ ਛੇਰੀ ਪਵਾਵੈਂ ਤੁਰੇਰੀ ।
ਚਲਾਵੈਂ ਤੁਫੇਗੈ ॥ ੬ ॥ ਭਯੋ ਸੂਰ ਮੇਲਾ । ਮਨੋ ਫਾਗ ਖੇਲਾ । ਪਤੰਗੀ^੮
ਸੁਰੰਗਾ । ਭਏ ਸ਼੍ਰੋਣ ਸੰਗਾ ॥ ੭ ॥ ਪਰੇ ਏਕ ਬਾਰੀ । ਬਕੈਂ ਮਾਰ ਮਾਰੀ ।
ਹਲਾਹੂਲ ਰਲੇ । ਪਰੀ ਨਾ ਪਿਛੇਲੇ^੯ ॥੮॥ ਗਰੇ ਬੀਰ ਮਾਨੀ । ਬਡੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ
ਪਾਨੀ । ਭਯੋ ਅੰਧਕਾਰਾ । ਵਧਾ ਧੂਮ ਧਾਰਾ ॥ ੯ ॥ ਉਡੀ ਧੂਲ ਛਾਈ ।
ਦਨਸ਼ ਛਪਾਈ^{੧੦} । ਬਜ ਰਾਗ ਮਾਗੁ ਮੁਖੈਂ ਜੁਝਾਰੀ^{੧੧} ॥੧੦॥ ਦਿਸਾ ਦੋਨ
ਮੂਰੇ । ਰਦ ਕ੍ਰਧ ਪੂਰੇ । ਕਰੇ ਲਾਲ ਨੰਨਾ । ਬਕੈਂ ਬਕ ਬੈਨਾ ॥ ੧੧ ॥

^੧ਵੇਰ ਦਾ । ^੨ਇਕ ਹਾਲੇ ਨਾਲ । ^੩ਆਏ (ਤੁਰਕ) । ^੪ਸਖਾਂ ਦੇ । ^੫ਬਡੀ ਮੱਗ ਨਿਕਲੀ
ਭਾਵ ਬੰਦੂਕਾਂ ਚਲੀਆਂ । ^੬ਮਾਨੋਂ ਆਉਂਦੇ ਬੰਦਲ ਨੂੰ । ^੭ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਬਰਖਾ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ ।
^੮ਮੁਰਮਿਆਂ ਰੂਪ ਖੇਤੀ ਕੋਹੀ ਗਈ । ^੯ਪਿਛੇ ਹਨ । ^{੧੦}ਲਾਲ ਵਕਮ ਦੀ ਲਕੜੀ ਦਾ ਫੰਗ ।
^{੧੧}ਫਿਛੇ (ਫਿਨ) ਨ ਪਈ । ^{੧੨}ਸੂਰਜ ਨੂੰ ਫੁਪਾ ਲਿਆ । ^{੧੩}ਮੂਰੇ ।

‘ਗੁਰੂ ਬੀਰ ਗਾਵੇ’। ਕਹਾਂ ਆਪ ਠਾਵੇ ? ਚਲੋ ਤਾਂਹਿ ਤੀਰੇ। ਦਿਖੈ ਕੈਸਾ ਧੀਰੇ’ ॥ ੧੨ ॥ ਗਹੋ ਮੇਲ ਕੈ ਕੈ। ਕਿਧੋ ਪਾਨ ਘੈ ਕੈ। ਕਰੋ ਜੀਤ ਭਾਰੀ। ਨ ਕੀਜੈ ਅਵਾਰੀ’ ॥ ੧੩ ॥ ਕਹੈ ਸੱਤ ਖੋਟੇ। ਜਬੈ ਲੋ ਨ ਹੋਟੇ’। ਵਧੇ ਅੱਗੁ ਆਏ। ਤੁਰੰਗ ਧਵਾਏ ॥ ੧੪ ॥ ਦੇਹਾ ॥ ਮਾਰ ਮਾਰ ਇਵ ਕਰਤਿ ਰਿਪੁ ਜਬਿ ਘਾਲਜੈ ਘਮਸਾਨ। ਓਰੜ ਆਏ’ ਤੁਰਕ ਗਨ, ਸਕਲ ਮੇਲ ਕੋ ਠਾਨਿ ॥ ੧੫ ॥ ਸੈਯਾ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਕੇ ਗਨ ਬੀਰ ਸਹਾਰ ਸਕੈ’ ਨ ਜਬੈ ਰਿਪੁ ਆਏ। ਚੁੰਗ ਕੈ ਬਾਂਧਿ’ ਨਿਸੰਗ ਗਏ ਵਧਿ ਆਗੇ ਤੁਫੰਗ ਸਮੂਹ ਚਲਾਏ। ਜੋ ਗੁਲਕਾਂ ਛੁਟਿ ਸ਼ੁੰਕਗਈ ਤੁਰਕਾਨਿ ਕੇ ਅੰਗ ਸਭੀਲਗਿ ਜਾਏ। ਭੂਮ ਦੜਾਦੜ ਦੀਖਤਿ ਯੋ ਦਲ, ਬਿਛੁ ਹਲੇ ਫਲ, ਸੁਰ ਗਿਰਾਏ’ ॥ ੧੬ ॥ ਤੁਰਨ ਬਿੰਦ ਬਰੂਦ ਕੋ ਡਾਲਤਿ, ਅੰਚਿ ਨਿਕਾਲਤਿ ਹੈਂ ਗਜ ਸੂਟੇ। ਵੈ ਗੁਲਕਾਨਿ ਕੋ ਠੋਕਤਿ ਹੈਂ, ਹਿਤ ਰੋਕਨ ਕੇ ਰਿਸ ਮੈਂ ਉਰ ਪੂਟੇ। ਹਾਥ ਰਵਾਂ ਕਰਿ’ ਛੋਰਤਿ ਸੰਮੁਖ ਮਾਰਤਿ ਗੋਰਤਿ ਨੌਰ ਕਿ ਦੂਰੇ। ਭੰਗ ਕੋ ਖਾਇ ਮਲੰਗ ਪਰੇ ਜਨੁ ਯੋ ਰਣ ਖੇਤ ਪਰੇ ਭਟ ਰੂਟੇ ॥ ੧੭ ॥ ਜੋ ਮਰਿਗੇ ਸੁ ਪਰੇ ਧਰ ਪੈ ਭਟ ਜੀਵਤਿ ਆਨਿ ਮਿਲੇ ਇਕ ਬਾਰੀ। ਦੋਨਹੂੰ ਬੀਰ ਲਏ ਦਲ ਕੋ ‘ਅਮਿਯਾਂ, ਮਿਹਰਾਂ’ ਹੱਥਜਾਰਨਿ ਧਾਰੀ। ਛੋਰਿ ਦਈ ਇਕਾਰ ਤੁਫੰਗਨਿ ਫੇਰ ਨਿਕਾਰਿ ਜੁਟੇ ਤਰਵਾਰੀ। ਯੋਂ ਚਮਕੀ, ਜਨੁ ਬਿੰਦ ਛੁਟਾ ਘਨ ਮੈਂ ਦਮਕੈ, ਬਹਿਰੈਂ ਕਰਿ ਸਾਰੀ’ ॥ ੧੮ ॥ ਕਾਟਤਿ ਆਪਸ ਮੈਂ ਭਟ ਅੰਗ ਨਿਸੰਗ ਭਏ ਮਨ ਜੰਗ ਮਝਾਰੀ। ਮੋਢਨਿਕੋ, ਕਟਿ ਕੋ ਕਟ ਦੇਤਿ’^੧, ਕਿਨੁ ਅਸਿ ਤੁੰਡ ਕਿ ਮੂੰਡ ਪੇ ਝਾਰੀ’^੨। ਹਾਥ ਕਟੇ, ਕਿਹ ਗੀਵ ਕਟੀ ਕਿਸ ਜਾਘ ਕਟੀ, ਬਡ ਤੁਰਨ ਧਾਰੀ। ਰੰਗ ਲਈ ਅਸਿ ਸ਼੍ਰੋਨਤ ਸੋਂ, ਮ੍ਰਿਤੁ ਚਾਬਤਿ ਪਾਨ ਜਜੋਂ ਜੀਤ ਨਿਕਾਰੀ’^੩ ॥ ੧੯ ॥ ਮਾਨਹੁ ਬਜਾਹ ਸਮਾਜ ਬਨਜੋ ਜਨ ਪ੍ਰੀਤਿ ਕਰੇ ਜੁਗ ਓਰ ਫਰੋ। ਸੂਰਨਿ ਕੇ ਪਿਖਿ ਨੂਰਨਿ ਕੋ ਕਰਿ

^੧ ਗੁਰੂ ਬੜਾ ਸੂਰਮਾ ਹੈ। ^੨ ਖੋਟੇ ਕੈਸਾ ਧੀਰਜਵਾਨ ਹੈ। ^੩ ਕੋ ਨੇ ਰੋਕੇ। ^੪ ਜਦ ਤਕ (ਅੱਗੋਂ) ਨਾ ਮੌੜੇ। ^੫ ਟੁਟਕੇ ਆਏ। ^੬ ਭਾਵ, ਦੁਸ਼ਮਣ ਦਾ ਅੱਗ ਵਧੀ ਆਉਣਾ, ਇਹ ਰੋਲ ਨ ਸਹਾਰ ਸਕੇ। ^੭ ਮੇਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋ। ^੮ ਬਿਛੁ ਦੇ ਹਿਲਾਇਆਂ ਜਿਵੇਂ ਫਲ ਵਿੰਗਦੇ ਹਨ ਤਿਉਂ ਮੁਰਮੇ ਗਿਰਾਏ। ^੯ ਹੱਥ ਨੂੰ ਰਵਾਂ ਕਰਕੇ, ਮੋਢੇ, ਸ਼ਿਸਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋ। ^{੧੦} (ਇਉਂ) ਦੋਬਾਂ ਵਿਚ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ (ਤਲਵਾਰਾਂ) ਲਿਸ਼ਕ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ^{੧੧} ਕੋਈ ਮੋਢਿਆਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਲੋਕ ਨੂੰ ਛੋਟ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ^{੧੨} ਕਿਸੇ ਨੇ ਤਲਵਾਰ (ਕਿਸੇ ਵੇਰੀ ਦੇ) ਮੂੰਹ ਤੇ ਅਥਵਾ ਸਿਰ ਤੇ ਝਾੜ ਦਿਤੀ। ^{੧੩} ਮੌਤ ਨੇ (ਮਾਨੋਂ) ਪਾਨ ਚਬਦਿਆਂ ਜੀਤ ਕੇਵੀ ਹੈ।

ਤੂਰਨ ਹੂਰਨਿ ਆਨਿ ਬਰੇ। ਬਾਦਤਿ ਬਾਜਤਿ 'ਮਾਰ' ਉਚਾਰਤਿ, ਗਾਵਤਿ
ਗੀਤ ਜੁ ਮੋਦ ਭਰੇ। ਹੋਤਿ ਮਹਾਂ ਉਤਸਾਹੁ ਮਿਲੇ ਪਟ ਰੰਗਤਿ ਰੰਗ ਸੁਰੰਗ
ਖਰੇ॥੨੦॥ ਤੁਰਕਾਨਿ ਸਮੂਹ ਜਿ ਆਨਿ ਪਰੇ ਤਿਨ ਬੀਚ ਘਿਰਨੇ ਮਿਹਰਾ
ਅਰਿ ਕੈ। ਚਖ ਲਾਲ ਕਰੇ ਮੁਖ ਓਠਨਿ ਚਾਬਤਿ ਭੋਂਹ ਚਵੀ ਅਰਿ ਸੋਂ
ਲਰਿ ਕੈ। ਕਰ ਫੇਰਤਿ ਧੋਪ ਚਹੁ ਦਿਸਿ ਮੈਂ, ਭਟ ਢੁਕਤਿ ਨੇਰ ਗਿਰੈ
ਮਰਿ ਕੈ। ਹਯ ਘਾਤ ਭਯੋ ਤਬਿ, ਪਾਇਨ ਸੋਂ ਉਛਲਤਿ ਪ੍ਰਹਾਰਤਿ ਸੋ
ਫਿਰਿਕੈ॥੨੧॥ ਮਾਰਿ ਸਮੂਹਨਿ ਸੋਤਨਿ ਕੋ, ਸਹਿ ਘਾਵ ਅਨੇਕ ਭਯੋ
ਛਕਰੇ। ਭੂਮਿ ਪਰਜੇ, ਨ ਤਉਰਣ ਛੋਰੋਤਿ, ਅੰਗਨ ਸੋਂ ਓਛਰੈ ਅਕਰੇ। ਹੋਰਿ
ਤਬ ਅਮਿਯਾਂ ਮਨ ਕ੍ਰੋਧਤਿ ਪੁੰਜ ਰਿਪੂ ਸਮਥੈ ਟਕਰੇ। ਘਾਲਤਿ ਭਾ
ਘਮਸਾਨ ਘਨੋ ਕਰਿ ਸੰਘਰ ਘੋਰ ਅਸੀਂ ਪਕਰੇ॥੨੨॥ ਆਨਿ ਪਰੇ ਤੁਰਕਾਨਿ
ਬਲੀ ਤਿਨ ਹਾਨਤਿ ਘਾਵ, ਘਨੇ ਘਰ ਘਾਲਤਿ। ਫੇਰ ਤੁਰੰਗ ਨਚਾਵਤਿ
ਘਾਵਤਿ, ਆਪਨਿ ਦੇਹੁ ਅਛੇਹਨਿ ਝਾਲਤਿ। ਅੰਗ ਤਛਾਮੁਛ ਤੂਰਨਤਾ
ਕਰਿ ਆਇ ਅਰੇ ਰਿਪੂ ਕਾਟਤਿ ਡਾਲਤਿ। ਹੋਤਿ ਸ਼ਹੀਦ ਭਯੋ ਰਣ ਮੈਂ,
ਰਿਝ ਦੇਵ ਬਧੂ ਤਿਹ ਜੁਧ ਨਿਹਾਲਤਿ॥੨੩॥ ਏਹਾ॥ ਕੁਛ ਦਲ ਸੋਂ ਦੈ
ਦਲਪਤੀ ਜੁਝੈ ਜੰਗ ਮਝਾਰ। ਸਨਮੁਖ ਜੇ ਤੁਰਕਾਨਿ ਕੋ ਤਰਵਾਰਨਿ ਸੋਂ
ਮਾਰ॥੨੪॥ ਸ੍ਰੈਯਾ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਬੀਰ ਬਹਾਦੁਰ ਯੋਂ ਘਮਸਾਨ
ਘਨੋ ਜਬਿ ਹੋਰੇ। ਤੀਰ ਨਿਕਾਰਤਿ ਚਾਂਪ ਮੈਂ ਧਾਰਤਿ ਤਾਨ ਪ੍ਰਹਾਰਤਿ ਹੈਂ
ਤਿਸ ਬਰੇ। ਬਿੰਦ ਜਹਾਂ ਰਿਪੂ ਮਾਰਤਿ ਹੈਂ ਤਹਿ ਬੀਧਤਿ ਜਾਤਿ ਹੈਂ ਘੋਰ
ਘਨੇਰੇ। ਬਿੰਦ ਤੁਰੰਗਨਿ ਕੈ ਭਟ ਅੰਗਨਿ ਪਾਰ ਪਰੇ ਅਵਲੀ ਪਰ ਗੇਰੇ॥
੨੫॥ ਏਕ ਪ੍ਰਹਾਰ ਅਨੇਕ ਸੰਘਾਰਤਿ ਯੋਂ ਸਰ ਮਾਰਤਿ ਸੋਤੁ ਨਿਬੇਰੇ।
ਸੂਰਨਿ ਕੋ ਅਰੁ ਘੋਰਨਿ ਕੋ ਲਗਿ ਘਾਵ ਮਰੇ ਜੁ ਲਗੇ ਤਿਨ ਵੇਰੇ। ਏਕ
ਕਰਾਹਤਿ ਚਾਹਤਿ ਹੈਂ ਜਲ ਏਕ ਦਲੇ ਹਯ ਪਾਇਨ ਕੇਰੇ। ਔਧੋ ਪਰੇ,
ਇਕ ਦਾਬੇ ਤਰੇ, ਇਕ ਹਾਂਕ ਹਕਾਰਤਿ ਦੀਰਘਿ ਟੇਰੇ॥੨੬॥ ਯੋਂ ਖਪਰੇ
ਗੁਰ ਕੇਰ ਚਲੇ, ਭਟ ਮਾਰਿ ਕੈ ਪਾਰ ਪਰੇ ਗਨ ਤੇ। ਸ੍ਰੀ ਕਰਤਾਰ ਪੁਰੇ
^੧(ਲਹੂ ਦੇ) ਟੰਗ ਨਾਲ ਟੰਗੇ ਦੇਏ ਟੰਗੇ ਟੰਗ ਦੇ ਹੋ ਗਏ। ^੨ਤਲਵਾਰ [ਸਿਸ਼, ਧ੍ਰੁਵਾ]। ^੩ਟੋਟੇ
ਟੋਟੇ ਹੋ ਗਿਆ। ^੪ਆਕੜ ਕੇ। ^੫ਜਾ ਟੱਕਰਿਆ। ^੬ਤਲਵਾਰ। ^੭ਕਈ ਘਰ ਨਾਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ,
ਛਾਵ ਮੂਰਮਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਰਨ ਨਾਲ ਘਰਾਣੇ ਉਜੜਦੇ ਹਨ। ^੮ਆਪਣੀ ਦੇਹ
ਤੇ ਲਗਾਤਾਰ (ਸ਼ਸਤ੍ਰ) ਖੱਲਦਾ ਹੈ। ^੯ਇਕ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ। ^{੧੦}ਫੇਰ ਲਗ ਗਏ। ^{੧੧}ਹਾਕਾਂ ਮਾਰਦੇ
ਹਨ ਉੱਚੀ ਉੱਚੀ ਬੋਲਕੇ।

ਵਿਗ ਕੇ ਨਹਿ ਆਵਨ ਦੀਨਿ ਰਿਸੇ ਮਨ ਤੇ । ਰੋਕ ਲਿਏ ਜਿਮ ਹੋਤਿ
ਨਦੀ ਵਧ, ਸੈਲ ਅਰੈ, ਨਹਿਰੈ ਤਿਨ ਤੇ । ਘਾਵ ਲਗੇ ਗਿਰਤੇ ਪਰਤੇ, ਉਰ
ਤੇ ਧ੍ਰਿਤ ਕੇ ਹਰਤੇ ਤਨ ਤੇ॥੨੭॥ ਖਾਂ ਕੁਤਬੇ ਤਬਿ ਕ੍ਰੋਧ ਕਰਜੇ ਪਿਖਿ ਪ੍ਰੇਰ
ਤੁਰੰਗ ਭਯੋ ਸਮੁਹਾਈ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਹੈਂ ਜਿਸ ਥਾਨ ਥਿਰੇ, ਬਹੁ ਬਾਨ
ਪ੍ਰਹਾਰਤਿ ਸੂਰਨਿ ਘਾਈ॥ ਆਨ ਮਰਜੇ ਲਲਕਾਰ ਪਰਜੇ ਉਚਰਜੇ 'ਅਥਿਠਾਵ
ਰਹੇ ਅਗੁਵਾਈ' । ਯੋਂ ਕਹਿ ਤੀਰ ਨਿਕਾਰਤਿ ਬੀਰ ਅਧੀਰਜ ਚਾਪ ਕੇ
ਐਂਚਿ ਚਲਾਈ ॥ ੨੮ ॥ ਤਾਂਹਿ ਬਚਾਇ ਗੁਰੁ ਕਰਿ ਤੁਰਨ ਤੀਰ ਨਿਖਗ
ਤੇ ਭੀਮ ਨਿਕਾਰਾ । ਜਜੋਂ ਹਯ ਪ੍ਰੇਰਤਿ ਅੱਗੁ ਕੁਦਾਵਤਿ ਸੰਧਿ ਤੁਦੰਡ ਮੈਂ
ਐਂਚਤਿ ਮਾਰਾ^੧ । ਲਾਗਿ ਗਯੋ ਉਰ ਮੈਂ ਪ੍ਰਵਿਸ਼ਜੋ, ਬਰਮੀ ਜਿਮ ਮਾਰ^੨
ਬਰਜੋ, ਤਿਮ ਮਾਰਾ^੩ । ਬੇਗ ਤੇ ਬੀਧਿ ਤੁਰੰਗਮ ਕੇ ਤਤਕਾਲ ਪਿਛਾਰੀ
ਦਿਸ਼ਾ ਪਰਿ ਪਾਰਾ^੪ ॥ ੨੯ ॥ ਜਜੋਂ, ਜਲ ਬੇਗ ਤੇ ਕੂਲ ਗਿਰੇ, ਤਿਮ ਚਾਜ
ਪਰਜੋ^੫, ਕੁਤਬੇ ਤਬਿ ਛੋਰਾ॥ ਸੰਮੁਖ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਕੇ ਤਬਿ ਧਾਇ ਪਰਜੋ
ਗਹਿ ਕੇ ਖਗ ਘੋਰਾ । ਆਨਿ ਪ੍ਰਹਾਰ ਕਰਜੇ ਹਯ ਕੇ ਮੁਖ ਲੀਨਿ ਬਚਾਇ
ਲਗਜੇ ਕੁਛ ਬੋਰਾ । ਆਪ ਗੁਰੁ ਤਬਿ ਐਂਚਿ ਕੇ ਮਜਾਨ ਤੇ ਬੇਗ ਸਮੇਤ
ਚਲਾਇ ਸੁ ਜੋਰਾ ॥ ੩੦ ॥ ਘਾਵ ਕੇ ਦਾਵ ਬਚਾਵਨ ਕਾਰਨ ਕੀਨਿ ਅਨੇਕ
ਪੈ ਨਾਂਹਿ ਬਚਜੋ^੬। ਗੀਵ ਪੈ ਲਾਗ ਗਯੋ ਖਗ ਭੀਖਨ, ਤੀਖਨ ਧਾਰਬਿਸਾਲ,
ਤਚਜੋ^੭। ਦੂਰ ਕਰਜੇ ਸਿਰ ਕੇ ਤਤਕਾਲ, ਰਹਜੇ ਧਰ ਪੈ ਧਰ ਭੀਖਨ ਚਜੋ^੮।
ਫੇਰ ਗਿਰਜੇ ਕਟਿ ਜਜੋਂ ਕਦਲੀ^੯, ਬਰਿ ਸ਼੍ਰੋਣਤ ਧੁਲਕੇ ਸੰਗ ਰਚਜੋ॥ ੩੧ ॥
ਖਾਂ ਤਤਬਾ ਜਬਿ ਮਾਰਿ ਲਯੋ ਤਿਸ ਤੀਰ ਕੇ ਬੀਰ ਪਰੇ ਅਰਿਰਾਈ। ਬ੍ਰਿੰਦ
ਬਿਲੋਕਿ ਤਬੈ ਬਿਧੀਆ ਭਟ ਸੰਗ ਲਿਏ ਬਹੁ ਮਾਰ ਮਚਾਈ । ਪਾਵਕ
ਮਾਂਹਿ ਪਤੰਗ ਪਰੇਂ ਜਿਮ, ਧਾਵਤਿ ਆਨਿ ਪਰੇ ਸਮੁਦਾਈ । ਤੀਰ
ਤੁਰੰਗਨਿ ਤੋਮਰ ਤੇ ਤਰਵਾਰਨਿ ਤੇ ਖਰਸਾਂਗ ਧਸਾਈ॥ ੩੨ ॥ ਮੇਲਤਿ ਹੇਲ,

^੧ਧਨੁਖ ਵਿਚ ਜੋੜ ਕੇ ਚਿੱਚ ਕੇ ਮਾਰਿਆ ਕਿ। ^੨(ਘੋੜੇ ਦੀ) ਛਾਤੀ ਵਿਚ। ^੩ਮੱਪ। [ਛਾ:, ਮਾਰ]।
^੪ਐਸ਼ਾ ਮਾਰਿਆ। ^੫ਪਾਰ ਪੈ ਗਿਆ। ^੬ਤਿਵੇਂ ਘੋੜਾ ਡਿਗ ਪਿਆ। ^੭ਭਾਵ ਕੁਤਬਦੀਨ ਨਾ
ਬਚਿਆ। ^੮ਖਿੱਖੀ ਤਲਵਾਰ ਗਿਚੀ ਤੇ ਲਗ ਗਈ, ਬਹੁਤ ਖਿੱਖੀ ਧਾਰ ਨਾਲ ਕੱਟ ਦਿਤਾ।
[ਸਿੰ:, ਤਕ: ਟੇ=ਟੇਦਾ ਕਰਨਾ। ਹਿੰਦੀ, ਤਚਣਾ=ਤਪਨਾ। ਪੰਜਾ:, ਤੋਛਣਾ=ਕੱਟਣਾ]। ^੯ਧੜ
ਧਰਤੀ ਤੇ ਨੱਚਦਾ ਰਹਿ ਗਿਆ। (ਜਦ ਸਰਮੇ ਵਿਚ ਜੋਸ਼ ਅਤੰਤ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਿਰ ਕੱਟਣੇ ਪਰ
ਧ: ਇਕ ਦਮ ਨਹੀਂ ਡਿਗਦਾ, ਪਰ ਦੋ ਚਾਰ ਕਦਮ ਉਸੇ ਜੋਸ਼ ਵਿਚ ਨੱਚਣ ਵਾਂਗੂ ਤੁੱਪ ਤੁੱਪ ਕੇ
ਡਿਗਦਾ ਹੈ)। ^{੧੦}ਕਟੇ ਹੋਏ ਕੇਲੇ ਵਾਂਗੂ (ਧੋਂ ਕਰਕੇ)।

ਧਕੇਲਤਿ ਪੋਲ, ਮਨੋ ਮਿਲਿ ਖੇਲਤਿ ਬਾਲਕ ਬੰਦਾ । ਚੀਰ ਸਰੀਰ ਲਹੁ
ਸੇਗ ਭੀਜਤਿ ਲੋ ਕਰਿ ਆਯਧ ਸ਼ੱਤ ਨਿਕੰਦਾ। ਜੈਬਕ, ਜੋਗਨਿ, ਬਾਇਸ
ਕੂਕਰ ਭਾ ਮਨਿ ਭਾਇ ਬਿਲੰਦ ਅੰਨੰਦਾ* । ਆਮਿਖ ਖਾਇ ਅਘਾਇ
ਰਹੇ ਗਨ ਸ਼੍ਰੋਣਤ ਪੀਵਤਿ ਹੋਤਿ ਸੁਛੰਦਾ ॥੩੩॥ ਕੋ ਲਗਿ ਮੈਂ ਬਰਨੋਂ ਬਹੁ
ਭਾਂਤਿਨਿ ਜਨੋਂ ਤਰਕਾਨਿ ਕੋ ਮਾਰਿ ਨਿਬੇਰਾ। ਭੁਮ ਦੜਾਦੜ ਬੀਰ ਗਿਰੈਂ,
ਤਜਿ ਪਾਨ ਪਰੈਂ ਨ ਉਠੈਂ ਗਨ ਫੇਰਾ । ਦਾਰੁਨ ਬਾਨ ਭਯੋ ਚਹੁ ਓਰਨ,
ਹੋਰਤਿ ਭੀਰ ਕੋ ਤ੍ਰਾਸ ਘਨੇਰਾ। ਖੰਡਨਿ ਤੁੰਡਨਿ* ਮੰਡਨਿ ਕੋ, ਭਟ ਝੰਡਨਿ
ਰੰਡਨ ਕਾਟਿ* ਸੁ ਗੋਰਾ ॥ ੩੪ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਮਰੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਭਟ ਘਨੇ, ਹਨੇ
ਤੁਰਕ ਸਮੁਦਾਇ । ਅਵਨੀ ਲਗੇ ਅੰਬਾਰ ਬਹੁ ਹੋਰਤਿ ਹੀ ਹਹਿਰਾਇ* ॥
੩੫॥ ਕਾਲੇਖਾਂ ਕੁਛ ਭਟਨਿ ਸੋਂ ਰਹਜੇ ਸ਼ੇਸ਼ ਤਿਸ ਬਾਰ । ਜੀਤ ਆਸ ਕੋ
ਛੋਰਿ ਕੈ ਮਾਰਨ ਮਰਨੋ ਧਾਰਿ ॥੩੬॥ ਇਤਿ ੧) ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਨਿਬੇ ਅਛਟਮ ਰਾਸੇ 'ਭੁਤਬਾਨ
੩੬' ਪੰਗਿ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਉਨਤਿਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥ ੨੮ ॥

੩੦. [ਜੰਗ-ਜਾਰੀ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਸੂਰ ਹਜ਼ਾਰਨ ਬਚੇ ਜਬਿ ਕਾਲੇਖਾਨ ਬਿਚਾਰਿ ।—ਲਰੋਂ ਆਪ
ਗੁਰੂ ਸੰਗ ਮੈਂ ਮਰੋਂ ਕਿ ਲੈਹੋਂ ਮਾਰਿ—॥ ੧ ॥ ਭੁੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤਵੰਦਾ। ਬਚੇ ਬੀਰ
ਜੇਤੇ ਭਏ ਏਕ ਥਾਈਂ । ਰਿਦੇ ਧੀਰ ਖੋਈ ਪਿਖੇ ਤੇ ਲਰਾਈ। ਨਹੀਂ ਦੇਰ
ਲਾਗੀ ਇਤੀ ਸੈਨ ਜਾਈ। ਹਨੀ ਆਨਿ ਕੋਨੈ ਨਹੀਂ ਜਾਇ ਬੁਝੀ* ॥ ੨ ॥
ਉਡੈਂ ਗਿਧ ਬਿੰਦੇ, ਰੜੇ ਕੇਕ ਬੇਕੇ । ਭਖੈਂ ਮਾਸ ਗੋਮਾਯ ਦੇਖੇ ਅਤੰਕ* ।
ਸਿਵਾ ਉਚ ਟੇਰੈਂ : ਮਿਲੈਂ ਸਾਨ ਭੋਕੇਂ । ਕਿਤੇ ਘਾਇ ਖਾਏ ਸੁਨੈਂ ਨਾਦ,
ਚੋਕੇਂ* ॥੩॥ ਮੁਖੰਭੇ ਮਲੀਨੈਂ ਨਹੀਂ ਜੰਗ ਚਾਹੈ* ।—ਲਰੈ ਜੋ ਅਬੈ ਜੀਵਤੋ
ਕੋਨ ਜਾਹੈ—। ਤਉ ਖਾਨ ਕਾਲੇ ਦਿਸ਼ਾ ਕੋ ਬਿਲੋਕੈਂ। ਲਰੈ ਨਾਹਿ ਕੈਸੇ, ਕਹੈ
ਕੋਨ ਰੋਕੈ* ॥੪॥ ਗੁਰੂ ਬੀਰ ਜੇਤੇ ਬਚੇ ਪਾਨ ਸੇਗਾ । ਕਹੈ ਓਤਸਾਹੈ ਸੁਹੈ
ਕੈ ਨਿੰਗਾ। ਕਹੈ ਉਚ ਟੇਰੈਂ 'ਹਨੇ ਸੱਤੁ ਸਾਰੇ'। ਬਜੈਂ ਜੀਤ ਲੋਕੈ ਗੁਰੂ ਕੇ

*ਮਨ ਭਾਂਵਦੀ ਗਲੋਣ ਕਰਕੇ ਬੜੇ ਅਨੰਦ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਤੇੜਕੇ ਮੂੰਹ ਦਹਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਦਿਲ
ਕਿਸ ਨੇ ਆਕੇ ਮਾਰ ਦਿਤੀ ਹੈ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। *ਬੇਲਦੇ ਹਨ। *ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਕੇ ਡਰ
ਆਉਂਦਾ ਹੈ। *ਕਿਤਨੇ ਜ਼ਖਮ ਖਾਧੇ ਹੋਏ (ਪਏ ਹਨ ਤੇ ਰਿਵੜੀਆਂ ਕੁਤਿਆਂ ਦੀ) ਆਵਾਜ਼
ਸੁਣਕੇ ਝੁੰਕਦੇ ਹਨ। (ਅ) ਕਿਤਨੇ (ਮੁਰਗੇ ਜੋ ਹੁਛ) ਜ਼ਖਮੀ ਹਨ ਉਹ ਅਵਾਜ਼ਾਂ ਸੁਣ ਕੇ
ਝੁੰਕ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ...। *ਮੂੰਹ ਮੋਏ ਹਨ ਤੇ ਲੜਨਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ। *ਕਹੋ ਕੋਣ ਵੇਕੋ
(ਕਾਲੇ ਖਾਂ ਨੂੰ ਕਿ ਹੁਣ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੜੇ ਨਾ। *ਪਾ:-ਚੰਡ ।

ਨਗਾਰੇ ॥੫॥ ‘ਮਹਾਂ ਮੂਢ ਸ਼ਾਹੂ, ਪਠੈ ਸੈਨ ਜੋਉ । ਜਰੀਈਸ ਸੇਰੀ ਚਹੈ
ਪੁਰ ਹੋਉ । ਜਿਨ੍ਹੇ ਦੇ ਅਗਾਰੀ ਬਨੈਂ ਹਾਥ ਜੋਰੇ । ਤਿਨ੍ਹੇ ਸਾਥ ਲੋਹਾ ਕਰੈ
ਧਾਇ ਜੋਰੇ ॥੬॥ ਚਮ੍ਹੇ ਈਦ ਵੇਖੀ ਵੇਖੀ ਬਾਰ ਮਾਰੀ । ਤਉ ਮੂਢ ਨਾਹੀਂ
ਕਰਸੇ ਭਾਉ ਭਾਵੀਂ । ਕਹੈਂ ਮਾਪੀਂ ਈਦ ਬੰਕੇ ਜੁਝਾਰੇ । ਤਵੇਗਾਨਿ
ਤੀਰਾਨਿ ਕੋ ਹਾਥ ਧਾਰੇ ॥ ੭ ॥ ਉਦੈ ਖਾਨ ਕਾਲੇ ਕਰਸੇ ਚੀਤ ਗਾਵਾ ।
-ਗੁਰੁ ਸਾਥ ਜੁਝੈ-ਰਿਦੈ ਚਾਵ ਬਾਵਾ ।-ਅਬੈ ਜੰਗ ਤਮਾਗੋਂ ਚਲੈਂ
ਮੈਂ ਪਲਾਈ । ਨਹੀਂ ਬਾਤ ਆਛੀ, ਰਹੈਂ ਕੋਨ ਬਾਈਂ ॥ ੮ ॥ ਲਜੈ ਬੈਸ
ਖਾਨਾਨਿ ਨੀਦਾ ਉਚਾਰੈਂ । ਮਰੈਂ ਹੋਇ ਗੀਦੀ, ਸਭੇ ਹੀ ਧਿਕਾਰੈਂ ।
ਜਸੀ ਹੀਨ ਹੈ ਕੈ ਮੁਖੀ ਹੀਨ ਜੀਵੈਂ । ਪਰੈਂ ਵੇਜ਼ਕੈ ਮੈਂ ਜਬੈ ਮਿੱਤੁ ਬੀਵੈਂ ॥
੯ ॥ ਸਦਾ ਕੋਨ ਜੀਵੈ, ਮਰੈ ਬੈਸ ਬੀਤੇ । ਭਲੇ ਜੀਵ ਸੋਈ ਜਸੇ
ਜਾਂਹਿ ਲੀਤੇ-। ਇਸੀ ਭਾਂਤਿ ਭੂਰੀ ਰਿਦੈ ਚੀਤ ਕੈ ਕੈ । ਭਯੋ ਸਾਮ੍ਹੰ
ਸੁਰਤਾ ਚੀਤ ਲੈ ਕੈ ॥੧੦॥ ਜਿਤੈ ਬੀਰ ਬਾਚੇ ਸਮੀਪ ਹਕਾਰੇ । ਬਡੀ ਧੀਰ
ਦੈ ਕੈ ਲਏ ਸੰਗ ਸਾਰੇ । ‘ਗੁਰੂ ਕੋ ਗਹੋ ਬਿੰਦ ਹੋ ਕੈ ਨਜੀਕੈ । ਯਧਨੋ ਜੇ ਨ
ਜਾਈ ਹਤੋ ਤੋ ਭਿ ਨੀਕੈ’ ॥ ੧੧ ॥ ਇਹੀ ਕਾਜ ਪੂਰੇ ਸਬੈ ਹੋਇ ਜਾਵੈ ।
ਚਲੈਂ ਸ਼ਾਹੂ ਕੇ ਤੀਰ, ਸਾਰੀ ਸੁਨਾਵੈਂ । ਲਹੈਂ ਮੌਜ ਭਾਰੀ ਧਨੀ, ਚੀਰ, ਪੰਗ
ਗਜੈ, ਪਾਲਕੀ ਆਦਿ ਸੋਭਾ ਨ ਬੋਰੇ ॥ ੧੨ ॥ ਸੁਖੰ ਭੰਗਿ ਸਾਰੇ ਘਰੇ ਬੈਠਿ
ਫੇਰੀ । ਕਰੋ ਕਾਜ ਕੋ ਓਜ ਤੇ ਏਕ ਬੇਰੀ।ਪੁਨੈ ਬੈਸ ਸਾਰੀ ਜਸੀ ਭੂਰ ਪਾਵੀ
ਸ਼ਰਾਬਾਨਿ ਪੀਵੋ ਕਬਾਬਾਨਿ ਖਾਵੋ’ ॥ ੧੩ ॥ ਇਮੰ ਭਾਖਿਕੈ ਸੰਗ ਲੀਨੇ
ਜੁਝਾਰੇ । ਨਵਾਲਾਨਿ ਪਸ਼ਾਲਾਨਿ ਮੇਲੀ ਉਦਾਰੇ’ । ਸਵਾਧਾਨ ਹੋ ਕੈ ਕਰੈਂ
ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਤਮਾਰੀ । ਤਵੇਗਾਨਿ ਤੀਰਾਨਿ ਸਾਂਗੋਂ ਸੰਭਾਰੀ ॥ ੧੪ ॥ ਲਏ ਦੀਹ
ਨੇਜੇ, ਕਰਾਚੋਲ^੧, ਭਾਲੇ । ਬਿਸਾਲੇ ਜੁ ਢਾਲੇ ਉਛਾਲੇ ਉਤਾਲੇ।ਕਸੈਂ ਦੋਇ
ਗੋਰੀ, ਪਲੀਤਾ ਮਿਲਾਵੈਂ । ਧਰੈਂ ਮੋੜਿ ਤੋੜਾ ਕਲਾ ਪੈ ਟਿਕਾਵੈਂ ॥ ੧੫ ॥
ਲਏ ਬਾਨ ਪੈਨੇ^੨ ਜਿਨ੍ਹੇ ਚਾਂਪ ਧਾਰੇ । ਹਯੈ ਪ੍ਰੇਰਿ ਕੈ ਧਾਇ ਚਾਲੇ ਅਗਾਰੇ ।
ਹਲਾਹੁਲ ਹੋਈ ਪਰਜੈ ਰੋਰ ਭਾਰੇ । ਗੁਰੂ ਬੀਰ ਬੰਕੇ ਖਟੇ, ਧੀਰ ਧਾਰੇ ॥
੧੬ ॥ ਗੁਰੂ ਓਜ ਕੇ ਆਸਰੇ ਮੋਦ ਧਾਰੇ । ਕਹੈਂ ‘ਆਇੰ ਆਗੈ ਤਬੈ ਲਹਿੰ

^੧(ਮੈਨੂੰ) ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਕਰੇਗਾ ਪਠਾਣਾਂ ਦਾ ਵੰਸ਼ ਹੈ (ਹੀਰ) ਨੀਦਾ ਕਰਨਗੇ । ^੨ਤਾਂ ਭੀ ਵੰਗੀ (ਗਲ) ਹੈ । ^੩ਸ਼ਰਾਬਾਂ ਪੀਓ ਤੇ ਕਬਾਬਾਂ ਨੂੰ ਖਾਓ । ^੪ਪਿਆਲੇ ਤੇ ਨਵਾਲੇ ਦੇ (ਇਕੱਠੇ ਖਾਣ ਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਦੇ) ਬੜੇ ਮੇਲੀ । ^੫ਤਲਵਾਰਾਂ । ^੬ਓਏ । ^੭(ਗੁਰੂ ਕੇ ਸੂਰਮੇ) ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ।

ਮਾਰੈ । ਤੁਫੰਗਾਨ ਬਾਰੂਦ ਗੋਰੀ ਮਿਲਾਏ । ਧਨੁਬਾਨ ਕੋ ਸੰਧਿ ਚਾਹੈ
 ਚਲਾਏ ॥੧੭॥ ਜਬੈ ਨੇਰ ਢੁਕੇ ਮਿਲੈ ਤੁੰਡ ਦੋਨਾ । ਤਬੈ ਏਕ ਬਾਰੀ ਹਨੋ
 ਜੋਨ ਕੋਨਾ । ਦੜਾਦਾੜ ਗੋਰੇ ਕ੍ਰਿਪਾਨੈ ਸੰਭਾਰੈ । ਤਛਾਮੁਛ ਕਾਟੇ ਜਥਾ
 ਕਾਠ ਆਰੈ ॥੧੮॥ ਫਿਰੈ ਦੇਤਿ ਬਾਰਦ ਗੋਰੀ ਖਤੀਗਾ । ਦਏ ਦੀਹ ਨੇਜੇ
 'ਹਨੋ ਸੱਤ ਅੰਗ' । ਗੁਰੁ ਬੀਚ ਠਾਢੇ ਬਿਧੀਚੰਦ ਤੀਰੈ । ਖਰੇ ਬਿੱਪੁ ਜਾਤੀ
 ਧਨੁ ਸੰਧਿ ਤੀਰੈ ॥ ੧੯ ॥ ਕਰੇ ਨੈਨ ਸੋਹੇ, ਪਿਖੈ ਸੱਤ ਆਵੈ—ਹਨੈ ਏਕ
 ਬਾਰੀ ਨਹੀਂ ਪਾਛ ਜਾਵੈ । ਲਈ ਮਾਰਿ ਸੈਨਾ, ਰਹੀ ਸੋਸ਼ ਬੋਰੀ । ਲਖੀ
 ਜਾਇ ਭਾਜੈ ਅਬੈ ਸ਼ਾਹ ਓਰੀ—॥੨੦॥ ਦਿਸ਼ਾ ਦੋਨ ਐਸੇ ਭਏ ਤਜਾਰ ਦੁੱਧੀ
 ਤਬੈ ਖਾਨਕਾਲਾ ਰਿਦੈ ਭੂਰ ਕ੍ਰੋਧੈ । ਬਡੇ ਮੋਲ ਕੇਰਾ ਤੁਟੀਰੀ ਚਲਾਯੋ । ਦਲੇ
 ਹੋਲ ਘਾਲਜੈ ਹਲਾਹੁਲ ਘਾਯੋ ॥੨੧॥ ਕਰਜੇ ਰੋਰ ਉਦੈ, ਮਹਾਂ ਸੋਰ ਮਾਚਜੈ
 ਚਲਾਚਾਲ ਬੀਟੈ, ਰਿਦੈ ਰੋਸ ਰਾਚਜੈ । ਪਰੇ ਹੂਹ ਦੇ ਕੈ ਜਬੈ ਨੇਰ ਆਏ ।
 ਪਲੀਤੇ ਉਘਾੜੇ ਸੁ ਤੋੜੇ ਧੁਖਾਏ ॥ ੨੨ ॥ ਚਲੇ ਆਇੰ ਸੀਧੇ ਢੁਕੈ ਢੋਇ
 ਕੀਨੀ । ਦੁਹੀ ਓਰ ਗੋਰੀ ਤਕੀ ਛੋਰਿ ਦੀਨੀ । ਮਲੇਛਾਨਿ ਕੋ ਵਾਰ ਕੰਧੈ
 ਮਝਾਰਾ । ਗੁਰੁ ਬੀਰ ਬਾਚੇ ਨ ਬੰਕੋ ਸੁ ਬਾਰਾ ॥੨੩॥ ਇਨ੍ਹੋ ਜੋ ਪ੍ਰਹਾਰੀ
 ਲਗੀ ਜਾਇ ਸਾਰੀ । ਗਿਰੇ ਜੰਗ ਮੈਂ ਅੰਗ ਭੰਗੇ ਸੁ ਮਾਰੀ । ਫੁਟਜੇ ਸੀਸ
 ਤੁੰਡ, ਟੁਟੀ ਜੰਘ ਬਾਂਹੂ । ਬਿਧੇ ਕੰਧ ਛਾਤੀ ਕਿਸੂ ਪੇਟ ਮਾਂਹੂ ॥ ੨੪ ॥ ਹਯੈ
 ਸੰਗ ਕੇਤੇ ਗਿਰੇ ਜੁੱਧ ਮਾਂਹੀ । ਮਰੇ ਤਾਤਕਾਲੀ ਉਠੇ ਫੇਰ ਨਾਂਹੀ । ਗੁਰੁ
 ਬਾਨ ਸੇਧੈ ਧਨੁ ਆਂਚਿ ਮਾਰੈ । ਜਿਤੇ ਹੋਤਿ ਆਗੇ ਸੁ ਪਾਟੈ ਪਧਾਰੈ ॥੨੫॥
 ਭਿੜਜੇ ਭੇੜ ਗਾਵੇ, ਦੜਾਦਾੜ ਡਾਰੋਬਚੇ ਬੀਰ ਜੇਤੇ ਸੁ ਆਏ ਅਗਾਰੇ । ਹੁਤੋ
 ਖਾਨ ਕਾਲਾ ਹੰਕਾਰੀ ਬਿਸਾਲਾ । ਗੁਰੁ ਤੀਰ ਢੁਕਜੇ ਸੁ ਕ੍ਰੋਧੈ ਕਰਾਲਾ ॥੨੬॥

ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਬਦਨ ਕੋ	ਅਰਥ—(ਸਾਹਿਬ) ਸ੍ਰੀ (ਗੁਰੂ) ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ
ਦੇਖਿ ਬੁੱਧਿ ਬਿਧ* ਸੁੱਧ।	(ਜੀ ਦੇ) ਮੁਖ (ਰੂਪੀ) ਦੰਦ੍ਰਮਾਂ ਨੂੰ ਸੁੱਧ ਏਧੀ
ਤੁਰਕਨਿ ਸੰਗ ਬਿਰੁੱਧ ਕੈ	ਵਾਲਾ (ਭਾਈ) ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਵੇਖ ਕੇ ਤੁਰਕ
ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਧਰਿ ਕ੍ਰੋਧ ।	ਵੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੇ ਆ ਕੇ ਕ੍ਰੋਧਵਾਨ ਹੋਇਆ ।

੧ ਜੇੜ ਕੇ । ੨ ਕਾਠ ਨੂੰ ਆਰਾ । ੩ ਪਾਸ । ੪ ਢੁਕ ਢੁਕਾ ਕੀਤੀ, ਭਾਵ ਅਗੇ ਵਧੇ । ੫ ਤੋਕ ਕੇ ।
 ੬ ਵਾਲ ਬੀ ਵਿੰਗਾ ਨਾ ਹੋਇਆ । ੭ ਦੰਦ੍ਰਮਾਂ । ਬਿਧ ਬਦਨ ਕੋ=ਦੰਦ੍ਰਮਾਂ ਰੂਪੀ ਮੁਖ ਨੂੰ [ਸੰਸਾਰ,
 ਬਿਧੁ=ਚੰਦ] । ੮ ਬੁੱਧਿ ਰੂਪ=ਰੂਪ ਏਧੀ ਵਾਲਾ (ਬਿਧੀ ਚੰਦ) । ੯ ਵਿਰੁੱਧ ਕਰ ਕੇ । ਵਿਰੁੱਧ
 ਝਟਕੇ । ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੇ ਆਕੇ ।
 *ਪਾ:—ਬਿਧ ।

ਬਿਧੀ ਚੰਦ* ਧਰ ਕ੍ਰੋਧਧ*,
ਧਨੁ*ਕਰਿ ਉੱਧਧਿ*, ਧਾਰਿ* ਸਰ
ਸੰਧਧ†। ਧਰ* ਮਨ ਬੁੱਧਧ*,
ਧਿਰ ਜਿਸ ਮੱਧਧ‡, ਧਿਰ*
ਅਰਿ ਮੱਧਧ°। ਧਰਾ** ਸੁ
ਜੁੱਧਧ°, ਧਰ ਸੁਰ ਸੁੱਧਧ°,
ਧਰਿ° ਰਿਪੁ ਬਿੱਧਧ°§।

ਧਸਕਤਿ ਜੋਧਧ, ਧਰਕਤਿ
ਬੋਧਧ° ਧਿਧਕਧ° ਕ੍ਰੋਧਧ
ਧਮਕਤਿ°¶॥ ੨੭ ॥

(ਹਾਂ ਉਸ) ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਨੇ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਸਮਾਨ
(ਇਖਲਾਕੀ) ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਕੋਪਵਾਨ ਹੋਕੇ ਧਰੁਖ
ਉੱਚਾ ਕੀਤਾ (ਤੇ ਚਿੱਲੇ ਦੇ ਵਿਚ) ਤੀਰ ਧਰਕੇ
ਸੰਨਿਆਂ। (ਕਿਉਂਕਿ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਦਾ) ਮਨ
ਧਰਮ ਦਾ ਗਿਆਨੀ ਹੈ, (ਹਾਂ) ਜਿਸ ਦਾ ਹਿਰਦਾ
ਧਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ ਧੀਰਜ ਨੂੰ, (ਤੇ ਜੋ) ਵੇਰੀ ਨੂੰ
ਦਲ ਸਿੱਟਣੇ ਦਾ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਮੀ ਹੈ, (ਉਸ ਨੇ) ਜੁੱਧ
ਧਰਮਨੂੰ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ, ਭਾਵ ਜੁੱਧਵਿਚ ਉੱਮਲ
ਪਿਆ (ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਵੇਰੀ ਦੀ) ਬਹੁਲਤਾ ਦੀ
(ਬੀ) ਪੂਰੀ ਸੁਧ ਹੈ (ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਚੁਣ
ਦੁਣ ਕੇ) ਵੇਰੀ ਦੇ ਸਿਰਕਰਦੇ ਵਿੰਨ੍ਹ ਸਿਟੇ।

(ਅਤੇ ਹੋਲਾ ਕਰਕੇ) ਜੋਧਿਆਂ ਵਚ ਧਸਦਾ
ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਹਠੀਲੇ (ਸੁਰਿਆਂ ਦੇ ਦਿਲ)
ਧੜਕਾਉਂਦਾ, ਕ੍ਰੋਧਵਾਨ (ਵੇਰੀਆਂ ਨੂੰ) ਧਕੇ-
ਲਦਾ ਤੇ ਧਮਕਾਉਂਦਾ (ਜਾ ਰਿਹਾ) ਹੈ।

*ਧਰਿ ਕ੍ਰੋਧਧ=ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਸਮਾਨ ਇਖਲਾਕੀ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਕੋਪਵਾਨ ਹੋਕੇ। [ਧਰ=ਵਿਸ਼ਨੂੰ
(ਸਮਾਨ)]। ਕ੍ਰੋਧ ਕੋਪਵਾਨ। ਧ=ਧਰਮ, ਇਖਲਾਕ। (ਅ) ਗੁੱਸਾ ਧਾਰ ਕੇ। °ਧਰੁਖ।
°ਉੱਚ। ਉਲਟ ਕੇ। ਉੱਚਾ ਕਰਕੇ [ਮਿਸ:; ਉਦ੍ਭੂਤ]। °ਦੋਖ ਕੇ, ਧਰਕੇ। °ਸੰਨਿਆ, ਜੋੜਿਆ।
°ਧਰਮ। °ਗਿਆਨ ਧਾਰਨੇ ਵਾਲਾ, ਗਿਆਨੀ [ਬੋਧ+ਧ]। °ਜਿਸ ਦਾ ਹਿਰਦਾ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ
ਹੈ ਧੀਰਜ [ਧਿਰ=ਧੀਰਜ। ਮੱਧ=ਹਿਰਦਾ। ਧ=ਧਾਰਨੇ ਵਾਲਾ]। °ਧੜੇ ਵਾਲਾ। ਧੜੇ ਦਾ
ਪੱਕਾ। ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਮੀ। °ਮਿਧ ਦੇਣਾ, ਦਲ ਸੁੱਟਣਾ। °ਧਾਰਿਆ, ਕੀਤਾ। °ਜੁੱਧ ਧਰਮ [ਜੁੱਧ=
ਜੰਗ+ਧ=ਧਰਮ]। (ਅ) ਜੁੱਧ ਭੂਮੀ ਵਿਚ (ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ)। °ਧਰ ਸੁਰ ਨਾਂ ਰਹੀ
ਯਾ 'ਧਿਰ ਸੁਰ ਨਾਂ ਰਹੀ' ਪੰਜਾਬੀ ਮੁਹਾਵਰਾ ਹੈ ਕਿਸੇ ਫੌ ਦੇ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਨਾ ਰਹਿਣ ਦੀ ਭਾਵ
ਬਹੁਲਤਾ। ਧਰ ਸੁਰ ਸੁੱਧਧ= (ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਨੂੰ ਵੇਰੀ ਦੀ) ਬਹੁਲਤਾ ਦੀ ਸੁਧ ਹੈ। ਸੁੱਧਧ=
ਸੰਪੂਰਨ ਸੁੱਧ ਹੈ [ਸੁੱਧ=ਖਬਰ। ਧ=ਸੰਪਤੀ, ਪੂਰਣਤਾ]। (ਅ) ਸੁਧ ਸੁਰ ਧਾਰ ਕੇ=ਉੱਚੀ
ਬੋਲ ਕੇ, ਲਲਕਾਰ ਕੇ। (੮) ਪਾ:-ਧਰਿ ਸਰ ਸੁਧਧਿ=ਸੁਧ ਤੀਰ ਧਾਰ ਕੇ। °ਧਰ ਲੈਣਾ।
ਅੱਗੇ ਲਾ ਲੈਣਾ। ਮਾਰਨਾ, ਵਿੰਨ੍ਹਣਾ। °ਧੜੇ ਵਢੇ, ਸਿਰਕਰਦੇ। °ਧੋਧ=ਧੀਰਜ। ਧ=
ਧਾਰਨ ਵਾਲੇ=ਧੀਰਜ ਧਾਰਨ ਵਾਲੇ ਭਾਵ ਹਠੀਲੇ। (ਅ) ਲਲਕਾਰਦਾ ਹੈ। °ਧਿਧਕਧ=
ਧਿਧਕਤਿ=ਧਕੇਲਦਾ ਹੈ। °ਧਮਕਾਉਂਦਾ ਹੈ। *ਛਾਪੇ ਵਿਚ ਇਹ 'ਬਿਧੀ ਚੰਦ' ਪਦ ਨਹੀਂ
ਹੈ, ਲਿਖਤੀਆਂ ਵਿਚ ਹੈ, ਪਰ ਛੰਦ ਦੀ ਚਾਲ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਾਠ 'ਬਿਧਿ' ਏਏ ਹੋਵੇ, ਜਿਸਦਾ
ਪ੍ਰਯਾਜ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਹੈ। ਨੋਟ:-ਬਿਧਿ ਧਰਿ ਕ੍ਰੋਧਧ। †ਪਾ:-ਧਰ ਸੁ ਮਿਧ ਧਧ।

‡ਪਾ:-ਧਰ ਮਨ ਬੁੱਧਧ ਧਰਜ ਸਮਧਧ। (ਅ) ਧਿਰਜ ਸਮੱਧਧ। §ਪਾ:-ਬਿਧਧ=ਵਿੰਨ੍ਹਦਾ ਹੈ।

¶ਛੰਦ ਦੀ ਚਾਲ ਮੁਜਬ ਇਹ ਪਦ ਇਥੇ ਵਾਧੂ ਹੈ। 'ਧਿਧਕਧ ਕ੍ਰੋਧਧ' ਦੀ ਥਾਵੇਂ
'ਧਮਕਤਿ ਕ੍ਰੋਧਧ' ਸੁੱਧ ਪਾਠ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਪਾ:-ਧਕ ਧਕ ਦੋਧਤਿ ਧਮਕਤਿ-ਬੀ ਹੈ।

ਚਾਰਗੀ ਛੰਦ ॥ ਤੁਫੇਗੀਂ । ਉਤੀਗੀਂ । ਉਠਾਈ । ਚਲਾਈ ॥ ੨੮ ॥ ਕਮਾਨੈਂ ।
 ਸੁ ਤਾਨੈਂ । ਪ੍ਰਹਾਰੈਂ । ਸੰਘਾਰੈਂ ॥ ੨੯ ॥ ਝਾਰੈਂ । ਪ੍ਰਚਾਰੈਂ । ਉਭਾਰੈਂ । ਦੁਧਾਰੈਂ
 ॥ ੩੦ ॥ ਪ੍ਰਚੰਡੇ । ਉਮੰਡੇ । ਘਮੰਡੇ । ਸੁ ਖੰਡੇ ॥ ੩੧ ॥ ਮਹਾਨੇ ।
 ਪ੍ਰਹਾਨੇ । ਭਯਾਨੇ । ਪਲਾਨੇ ॥ ੩੨ ॥ ਸਾਬਾਸ ਛੰਦ ॥ ਚਲਤਿ ਖਤੰਗਹਿ ।
 ਭਟ ਤਨੁ ਭੰਗਹਿ । ਬਰਨ ਸੁਰੰਗਹਿ । ਗਿਰਤਿ ਤੁਰੰਗਹਿ ॥ ੩੩ ॥
 ਗਹਿਤਿ ਕ੍ਰਿਪਾਨਹਿ । ਖਿਚਕਰਿ ਮਜਾਨਹਿ । ਬਲ ਕਰਿ ਬਾਹਤਿਾਰਨ ਫਿਰ
 ਗਾਹਤਿ ॥ ੩੪ ॥ ਹਤਿ ਹਤਿ ਗੌਰਨਿ^੧ । ਮਰਿ ਜੁਗ ਓਰਨਿ^੨ । ਧਰ ਪਰ
 ਡਾਰਤਿ । ਫਿਰ ਫਿਰ ਮਾਰਤਿ ॥ ੩੫ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਹੋਰਤਿ । ਹਯ ਨਿਜ ਪ੍ਰੇਰਤਿ ।
 ਕਰਖਤਿ ਚਾਂਪਹਿ^੩ । ਕਰਿ ਬਲ ਆਪਹਿ ॥ ੩੬ ॥ ਤੁਰਕ ਨਿਬੇਰਤਿ । ਗਿਰਿ
 ਗਿਰ ਟੇਰਤਿ । ਪਰਤਿ ਕਰਾਹਤਿ । ਜਲ ਕਹੁ ਚਾਹਤਿ ॥ ੩੭ ॥ ਨਭ
 ਮਹਿ ਹੂਰਨਿ । ਪਿਖਿ ਬਰ ਸੂਰਨਿ । ਚਖ ਜਿਨ ਚੰਚਲਾਨਚਤਿ ਦ੍ਰਿਗੰਚਲ^੪ ॥
 ੩੮ ॥ ਸੁਭਤਿ ਸੁ ਅੰਜਨ^੫ । ਕਰਿ ਮਨ ਰੰਜਨ । ਨਚਤਿ ਸੁ ਖੰਜਨ^੬ ।
 ਕਰ ਜਨੁ ਕੰਜਨ^੭ ॥ ੩੯ ॥ ਭਟ ਬਰ ਟੋਲਤਿ^੮ । ਚਰਬ ਤਮੋਲਤ^੯ ।
 ਹਾਸੇ ਹਾਸਿ ਬੋਲਤਿ । ਹਰਖਤਿ ਡੋਲਤਿ ॥ ੪੦ ॥ ਕਰਤਿ ਬਧਾਇਨਿ^{੧੦} । ਬਹੁ
 ਚਿਤ ਚਾਇਨ । ਕਰ ਮਹਿਦੀ ਜੁਤਿ । ਬਰ ਨਹੁ ਦੀ ਕ੍ਰਿਤ^{੧੧} ॥ ੪੧ ॥
 ਦਹਗਾ ॥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜੁਗ ਸੈਨ ਕੇ ਰਣ ਮਾਰਜੇ ਘਮਸਾਨ । ਨਿਬਾਰਿ ਗਏ
 ਬਹੁ ਸੂਰਮਾ ਆਪਸ ਮੈਂ ਲਰਿ ਹਾਨ ॥ ੪੨ ॥ ਨਰ ਤੁਰੰਗ ਗਨ ਮ੍ਰਿਤਕ ਕੇ
 ਲਾਗੇ ਬਡ ਅੰਬਾਰ । ਭੀਖਨ ਭਯੋ ਸਥਾਨ ਸਭਿ ਲਾਲ ਰੰਗ ਕੇ ਧਾਰਿ ॥
 ੪੩ ॥ ਆਮਿਖ ਆਤ੍ਰਨਿ ਮਿਥ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਣਤ ਕੇਰ ਪ੍ਰਵਾਹ । ਭਈ ਅਧਿਕ
 ਦੁਰਗੰਧਤਾ ਗਨ ਹਾਡਨਿ ਜੁਤਿ ਤਾਂਹਿ ॥ ੪੪ ॥ ਐਂਚਤ ਮਾਸ ਗੁਮਾਇ ਗਨ
 ਲਰਿ ਆਪਸ ਮਾਂਹ ਸ੍ਰਾਨ । ਚਾਟਤਿ ਸ਼੍ਰੋਣਤ ਮੀਝ ਕੇ ਤ੍ਰਿਪਤ ਹੋਤਿ ਕਾਰ
 ਖਾਨ ॥ ੪੫ ॥ ਕੰਕ ਬੰਕ ਬੋਲਤਿ ਉਡਾਤ, ਕਾਕ ਖਾਹਿ ਬਹੁ ਟਰਿ । ਗਿੱਧ
 ਬਿੱਧ ਭਰਮਹਿ ਟਿਕਹਿ ਮਾਨਵ ਹਯਾਨ ਉਧੇਰ^{੧੨} ॥ ੪੬ ॥ ਕਹੈਂ ਕਹਾਂ

^੧ਵੰਗਾਰਦੇ ਹਨ । ^੨ਤ੍ਰਿਖੇ (ਤੁਰੇ) ਉਮਡ ਆਏ । ^੩ਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ (ਲਗੇ) । ^੪ਬੜੇ ਹੀ ਮਾਏ ।
^੫ਜੇ ਡਰੇ ਸੇ ਵੇੜ ਗਏ । ^੬ਗੋਲੀਆਂ । ^੭ਮਾਰਦੇ ਹਨ ਵੇਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ (ਦਿਆਂ) ਨੂੰ । ^੮ਦਿੱਚਦੇ ਹਨ
ਧਨੁਖ ਨੂੰ । ^੯ਪਲਕਾਂ । ^{੧੦}ਸੂਰਮਾ । ^{੧੧}ਮਸੇਲ ਵਰਗੇ (ਨੇੜ) । ^{੧੨}ਦਬ ਮਾਨੋਂ ਕਵਲ ਹਨ ।
^{੧੩}ਸੂਰਮੇਂ ਵਰਾਂ ਨੂੰ ਟੋਲਦੀਆਂ ਹਨ । ^{੧੪}ਚਬਦੀਆਂ ਹਨ ਪਾਨ । ^{੧੫}ਵਧਾਈਆਂ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ।
^{੧੬}ਨਹੀਆਂ ਦੀ ਬਨਾਵਟ ਜਾ ਸੋਭਾ ਬੜੀ ਦੁਹਣੀ ਹੈ । ^{੧੭}ਉਧੇੜ ਕੇ ।

ਲਗਿ ਜੇਗ ਕੋ ਲਰਤਿ ਬਾਹਿਨੀ ਦੋਇ । ਮ੍ਰਿਤਕ ਭਏ ਕੁਛ ਬਚ ਰਹੇ ਨਰ
ਗਿਨਤੀ ਕੇ ਜੋਇ ॥ ੪੭ ॥ ਕਾਲੇ ਖਾਂ ਅਰੁ ਗੁਰੁ ਕੋ ਭਯੋ ਸਮੁਖ ਜਿਮ
ਜੁਧ । ਸੁਨਹੁ ਸੰਤ ਮਨ ਦੇ ਸਭੈ ਕਰਿਕੈ ਸੁਧਿ ਸੁ ਬੁਧਿ ॥ ੪੮ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਕ੍ਰਿਦੇ ਅਸਟਮ ਰਾਸੇ 'ਜੇਗ' ਪੁਸ਼ਟ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਤ੍ਰਿਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੩੦ ॥

੩੯. [ਕਾਲੇ ਖਾਂ ਬੋਧ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਲਗੀ ਸੈਨ ਸੋਂ ਸੈਨ ਤਾਂਬ ਹੱਥਜਾਰਨ ਕਹੁ ਮਾਰਿਕਾਲੇਖਾਂ ਸਨ-
ਮੁਖ ਗਯੋ ਜਹਿ ਸਤਿਗੁਰੁ ਨਿਹਾਰਿ ॥ ੧ ॥ ਚੋਪਈ ॥ ਚੰਚਲ ਕਰਤਿ ਤੁਝੇਗ
ਨਚਾਯੋ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਸਨਮੁਖ ਆਯੋ । ਪਹੁੰਚਯੋ ਨਿਕਟਿ ਧਨੁਖ
ਸੰਭਾਰਤਿ । ਖਰ ਖਪਰਾ ਗੁਨ ਮਹਿ ਸੰਚਾਰਤਿ^੧ ॥ ੨ ॥ ਗੁਰਨਿ ਬੰਗਾਰਤਿ
ਬਾਕ ਉਚਾਰੇ । 'ਪ੍ਰਿਥਮ ਤੁਮਹੁ ਬਹੁ ਖਾਨ ਸੰਘਾਰੇਜੇ ਤੀਰਨ ਕੋ ਅਧਿਕ
ਚਲਾਵਤਿ । ਸਭਿ ਮਹਿ ਬਡ ਬਲਵਾਨ ਕਹਾਵਤਿ ॥ ੩ ॥ ਅਬਿ ਮੈਂ ਚਲਿ
ਆਯੋ ਤੁਮ ਓਰਾ । ਕਾਲੇਖਾਨ ਨਾਮ ਲਖਿ ਮੋਰਾ । ਤੁਮ ਕੋ ਪਕਰਾਨ
ਸ਼ਾਹੁ ਪਠਾਯੋ । ਬਹੁ ਲਸਕਰ ਲੇ ਚਢਿ ਮੈਂ ਆਯੋ ॥ ੪ ॥ ਕੈ ਸਭਿ ਕੋ ਪਲਟਾ
ਰਣ ਲੈ ਹੋਂ । ਨਾਂਹਿ ਤ ਪ੍ਰਾਨ ਆਪਨੇ ਦੇ ਹੋਂ । ਸਾਵਧਾਨ ਹੁਇ ਸਹੁ
ਮਮ ਬਾਨਾ । ਹਭੋਂ ਮਹਾਂ ਤੀਖਨ ਹਿਤ ਹਾਨਾ^੨ ॥ ੫ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ
ਸੁਨਿ ਮੁਸਕਾਏ । 'ਜਿਸ ਮਗ ਪੂਰਬ ਤੁਰਕ ਪਠਾਏ । ਸੋ ਅਬਿ ਬੰਦ ਨਹੀਂ
ਕੁਛ ਭਯੋ । ਸਭਿਨਿ ਆਇ ਭਟ ਰਣ ਕਰਿ ਲਯੋ ॥ ੬ ॥ ਨਾਸਹਿ ਸ਼ਾਹੁ
ਬਾਹਿਨੀ ਸਾਰੀ । ਹਮ ਠਾਂਢੇ ਅਬਿ ਤੋਹਿ ਅਗਾਰੀ । ਜਸੁ ਬਿੰਦ੍ਰਾ ਤੀਰਨਿ
ਕੀ ਪਾਈ । ਸੋ ਅਬਿ ਕਰਹੁ ਦੇਹੁ ਦਿਖਰਾਈ ॥ ੭ ॥ ਪੂਰਬ ਸਹੈਂ ਵਾਰ
ਸਰ ਤੋਰਾ । ਪੀਛੇ ਕਰਹੁ ਬਿਲੋਕਨ ਮੋਰਾ^੩ । ਇਮ ਸੁਨਿਤੈ ਸ਼੍ਰੀਤਿ ਲਉ ਧਨੁ
ਤਾਨਾ^੪ । ਬਲ ਤੇ ਤਜਾਗਯੋ ਤੀਖਨ ਬਾਨਾ ॥ ੮ ॥ ਛੋਰਤਿ ਬੋਲਯੋ ਕਾਲੇ-
ਖਾਨਾ । 'ਲੇਹੁ ਪਤਾ ਜਿਮ ਵਿੰਦ੍ਰਾਵਾਨਾ । ਮਾਰਾ ਹੀ ਜਾਨਹੁ ਧਰ^੫
ਗਿਰਯੋ । ਆਵਤਿ ਸਰ ਸਤਿਗੁਰੁ ਨਿਹਰਯੋ ॥ ੯ ॥ ਮਸਤਕ ਛੁਵਤਿ ਸੁ ਗਯੋ
ਅਗਾਰੇ । ਖਰ ਖਪਰਾ ਕੁਛ ਮਾਸ ਉਤਾਰੇ । ਬੰਦ ਰਕਤ ਕੀ ਨਿਕਸੀ ਲਾਲਾ
ਮਨਹੁ ਤਿਲਕ ਜੈ ਕੋ ਲਗਿ ਭਾਲ^੬ ॥ ੧੦ ॥ ਰਿਦੈ ਕ੍ਰੋਧ ਤਬਿ ਦੂਨ

^੧ਚਿੰਨ੍ਹੇਵਿਚ ਜੋੜਦਾ ਹੈ। ^੨ਵੇਰ ਮਾਰਾ ਤੀਰ(ਚਲਦਾ) ਤੁਸੀਂ ਵੇਖੋ । ^੩ਠੰਨਾਂ ਤਕ ਧਨੁਖ ਖਿੱਚਿਆ ।

^੪ਧਰਤੀ ਤੇ । ^੫ਮਾਨੋਂ ਮੱਥੇ ਤੇ ਜੈ ਦਾ ਤਿਲਕ ਲੱਗ ਗਿਆ ਹੈ (ਕੈਸੀ ਉਪਮਾ ਕਮਾਲ ਦੀ ਦਿਤੀ ਹੈ ਕਾਮਲ ਕਵਿ ਨੇ) ।

ਚਉਨਾ । ਕਰਜੇ ਨਿਕਾਸਨ ਸਰ ਖਰ ਤੂਨਾ^੧ । ਤੁਰਨ ਪੁਰਿ^੨ ਕਾਨ ਲਗਿ
ਮਾਰਾ । ਪਿਖਿ ਸਰੂਪ ਕੋ ਡਰ ਬਹੁ ਧਾਰਾ ॥ ੧੧ ॥ ਤਾਨਤਿ ਧਨੁ ਕੋ ਟਰਿ
ਕਰਿ ਚਾਲਾ । ਪ੍ਰੇਰਤਿ ਬਾਜੀ^੩ ਬਹੁ ਬਲਵਾਲਾ । ਛੁਟਜੇ ਤੀਰ ਗੁਰ ਕਰ ਤੇ
ਐਸੇ । ਬਿਖਧਰ^੪ ਰਿਸ ਧਰਿ ਉਡਿਗਾ ਜੈਸੇ ॥ ੧੨ ॥ ਤੁਰਕ ਗਯੋ ਬਚਿ,
ਤੁਰੰਗ ਸੰਘਾਰਜੇ । ਲਗਜੇ ਉਦਰ ਮਹਿ ਪਾਰ ਪਧਾਰਜੇ ॥ ੧੩ ॥ ਕਾਲੇਖਾਨ
ਉਤਰ ਕਰਿ ਖਰਜੇ । ਅਪਨਾ ਆਪ ਸੰਭਾਰਨ ਕਰਜੇ । ਕਹਤਿ ਭਯੋ^੫ ਅਬਿ
ਹੋਤਿ ਅਨੀਤੀ । ਜੇ ਤੁਮ ਕਰਹੁ ਜੰਗ ਕੀ ਰੀਤੀ ॥ ੧੪ ॥ ਖਰੋ ਧਰਾ
ਪਰ ਮੈਂ ਹਯ ਬਿਨਾ । ਤੁਮ ਚਢਿ ਰਹੇ ਬੇਗ ਜਿਸ ਘਨਾ^੬ । ਜੇ ਕਰਿ ਸਮ
ਹੁਇ ਰਣ ਕੋ ਕਰਹੁ । ਤਜਹੁ ਤੁਰੰਗ ਚਰਣ ਪਰ ਬਿਰਹੁ ॥ ੧੫ ॥ ਤੋ ਮੈਂ
ਕਰੈਂ ਖੜਗ ਸੰਗ੍ਰਾਮਾ । ਤਕਿ ਬਹੁ ਦਾਵ ਦਹਿਨ ਅਰੁ ਬਾਮਾ^੭ । ਜੇ ਨਹਿ
ਮਾਨਹੁ ਚਹੁ ਸੰਘਾਰਾ । ਤੋ ਕਰਿ ਲੇਹੁ ਆਪਨੋ ਵਾਰਾ ॥ ੧੬ ॥ ਜਥਾ ਪ੍ਰਥਮ
ਭਾ ਤੀਰਨਿ ਸੰਗ । ਤਥਾ ਖੜਗ ਕੋ ਚਹੀਯਹਿ ਜੰਗ । ਹੋਇ ਬਰਾਬਰ
ਹੋਰਹੁ ਵਾਰ । ਅਪਨੋ ਕੀਜੈ ਬਲ ਸੰਭਾਰਿ ॥ ੧੭ ॥ ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਕਾਲੇ-
ਖਾ ਬੈਨ । ਤਜਜੇ ਤੁਰੰਗ ਜਿਨਹੁ ਕੁਛ ਭੈ ਨ । ਕਹਜੇ 'ਤੋਹਿ ਚਿਤ ਹੋਸ
ਨ ਰਹੈ' । ਲਰਹਿ ਤਥਾ ਜਿਮ ਅਬਿ ਤੂੰ ਚਹੈ ॥ ੧੮ ॥ ਖੜਗ ਸਿਪਰ ਦੋਨਹੁ
ਕਰ ਧਾਰੀ । ਭਏ ਸਮੁਖ ਦੋਨਹੁ ਭਟ ਭਾਰੀ। ਦੈ ਦਲ ਕੇ ਦੋਨਹੁ ਸਰਦਾਰ।
ਦੋਨਹੁ ਕੇ ਉਤਸਾਹ ਉਦਾਰ ॥ ੧੯ ॥ ਦੋਨਹੁ ਬੀਰ ਬੀਰਰਸ ਢਰੇ ।
ਦੋਨਹੁ ਦਾਵ^੮ ਜੰਗ ਕੋ ਕਰੇਂ । ਦੋਨਹੁ ਕੇ ਆਨਨ ਪਰ ਲਾਲੀ । ਦੋਨਹੁ
ਵਿੰਦਸਾਵਾਨ ਬਿਸਾਲੀ ॥ ੨੦ ॥ ਦੋਨਹੁ ਜੀਤਨ ਕੇ ਅਭਿਲਾਖੀ । ਦੋਨਹੁ
ਕੇ ਦਲ ਦੇਖਤਿ ਆਖੀ । ਦੋਨਹੁ ਇਤ ਉਤ ਬਿਚਰਨ ਲਾਗੇ । ਦੋਨਹੁ
ਬਾਮ ਦਾਇੰ ਹੁਇ ਆਗੇ ॥ ੨੧ ॥ ਦੋਨਹੁ ਪਟੇਬਾਜ਼ ਕੀ^੯ ਵਿੰਦਸਾ । ਕਰਿ
ਕਰਿ ਦੋਨਹੁ ਚਾਹਤਿ ਛਿੰਦਸਾ^{੧੦} । ਦੋਨਹੁ ਚਰਨ ਚਲਾਕੀ ਕਰੇਂ । ਵਾਰ
ਰੋਕ ਦੋਨਹੁ ਢਿਗ ਅਰੇਂ ॥ ੨੨ ॥ ਸਿਪਰ ਸਿਪਰ ਸੋ ਦੋਨਹੁ ਭੇਗ ਕਰ^{੧੧}
ਦੋਨਹੁ ਚਮਕਤਿ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ^{੧੨} । ਜੁਟੇ ਬੀਰ ਦੋਨਹੁ ਸਮ ਸ਼ੇਰ । ਜਨੁ ਦੋਨਹੁ

^੧ਭੱਥੇ ਵਿਚੋਂ [ਸਿਸ, ਤੁਕ=ਭੱਥਾ] । ^੨ਖਿਚ ਕੇ । ^੩ਘੋੜਾ ਵੇਰ ਲਿਆ । ^੪ਘੋੜਾ । ^੫ਬੜੇ ਵੇਗ
ਵਾਲੇ (ਘੋੜੇ) ਤੇ । ^੬ਸਜਿਓਂ ਖੋਬਿਓਂ । ^੭ਹਵਸ ਨ ਰਹਿ ਜਾਏ । ^੮ਰੋਤਕੇ ਦੀ । ^੯ਕੋਟਿਆ ।
^{੧੦}ਹੱਥ ਵਿਚ ਦੋਹਾਂ ਦੇ । ^{੧੧}ਤਲਵਾਰਾਂ । ^{੧੨}ਪਾ:—ਚਾਵ ।

ਬਲਿ ਬਿਖਭ ਬਝੇਰਾ ॥ ੨੩ ॥ ਸਿੰਗ ਖੜਗ ਤੇ ਦੋਨਹੁ ਅਰੇ* । ਮਨਹੁ
ਮਸਤ ਦੇ ਰੰਜਰਾ ਭਿਰੇ । ਕੁਜੰਡਨ ਹੈਂ ਸੰਭਾ ਜਿਨ ਕੇ । ਤੀਛਨ ਦਸਨ
ਅਸਿਨਿ^੧ ਬਝ ਜਿਨ ਕੇ ॥ ੨੪ ॥ ਕਾਲੇਖਾਂ ਓਛਰੇ ਬਲ ਧਾਰੇ । ਖੜਗ ਓਭਾਰਿ
ਰੁਕੂ^੨ ਲਲਕਾਰੇ । 'ਰਹੁ ਠਾਂਢੇ ਮਾਰੇ ਅਬਿ ਜਾਨਿ । ਨਹਿ ਜੈ ਹੈਂ ਅਬਿ
ਲੈ ਕਰਿ ਪ੍ਰਾਨ' ॥ ੨੫ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਅਧਿਕ ਸ਼ੀਘ੍ਰਤਾ ਧਾਰੀ । ਕਰਤਿ
ਚਲਾਕੀ ਸਿਪਰ ਅਗਾਰੀ । ਰੋਕਿ ਵਾਰ ਨਿਜ ਖੜਗ ਪ੍ਰਹਾਰਾ । ਕਾਲੇਖਾਨ
ਤਬੈ ਬਲ ਧਾਰਾ ॥ ੨੬ ॥ ਲਿਯੋ ਖੜਗ ਪਰ ਖੜਗ ਜੁ ਮਾਰਾ^੩ । ਨਿਕਸਤਿ
ਭਈ ਬਿੰਦ ਚਿਨਗਾਰਾ । ਮਾਨਹੁ ਚਮਕਤਿ ਰੈਨ ਟਨਾਨੇ । ਟੁਟੇ ਨ ਦੋਨਹੁ
ਬਚੇ ਮਹਾਨੇ ॥ ੨੭ ॥ ਗਯੋ ਫਰਕ ਕਰਿ ਕਾਲੇਖਾਨ । ਭਯੋ ਨਿਫਲ ਦੇ
ਵਾਰ ਕ੍ਰਿਪਾਨ । ਬਕਤਿ ਨ ਦੋਨਹੁ ਜਧਾ ਭਾਰੀ । ਪੁਨ ਅਭਿਲਾਖਤਿ
ਕਰਨਿ ਪ੍ਰਹਾਰੀ ॥ ੨੮ ॥ ਲਾਇ ਘਾਤ ਪੁਨ ਢੂਕੇ ਨੇਰ । ਦੋਨਹੁ ਕੀਨਿ
ਭੀਮ ਭਟ ਭੇਰ^੪ । ਅੰਤਹਿਪੁਰ ਹੋਰਤਿ ਹੈ^੫ ਸਾਰਾ । ਤ੍ਰਾਸ ਤੁਰਕ ਬਿੰਦਨਿ
ਤੇ ਧਾਰਾ ॥ ੨੯ ॥ ਗੁਰੂ ਬੀਰ ਅਰੁ ਤੁਰਕ ਜਿ ਬਾਚੇ^੬ । ਰਣ ਹੋਰਤ ਸੰਸੈ
ਚਿਤ ਰਾਚੇ । ਅਰੇ ਤੁਰਕ ਨਹਿ ਮਾਰੇ ਗਯੋ । ਘਾਤ ਖੜਗ ਕੋ ਫਿਰਿ
ਫਿਰਿ ਕੀਯੋ ॥ ੩੦ ॥ ਬਿਧੀਦੇ ਆਦਿਕ ਬਡ ਜੋਧਾ । ਪਿਖਹਿ ਤੁਰਕ
ਉਰ ਬਾਢਹਿ ਕ੍ਰੋਧਾ । ਸਭਿ ਕੇ ਮਨ ਕੀ ਸਤਿਗੁਰ ਜਾਨੀ । ਚਾਹਤਿ ਭਏ
ਕਰਨਿ ਰਿਪੁ ਹਾਨੀ ॥ ੩੧ ॥ ਆਇ ਪਰੇ ਕਰਿ ਖੜਗ ਪ੍ਰਹਾਰਾ ਕਾਲੇਖਾਨ

*ਬੜੇ ਬਲੀ ਏਲ ਹਨ ਮਾਨੇ । ਤਲਵਾਰਾਂ ਦੁਪੀ ਸਿੰਗਾਂ ਨਾਲ । ਹਾਥੀ । ਕੁਜੰਡ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ
(ਮਾਨੇ) ਡਿਛਾਂ ਯਨ । ਤਲਵਾਰਾਂ ਦੁਪ ਤਿਓ ਦੇਦ ਹਨ । ਰੁਕੂ ਜੀ ਨੂੰ । ਤਲਵਾਰ ਤੇ ਤਲਵਾਰ
ਦੀ ਮਾਰ ਨੇ ਲਈ ਤਾਂ । ਵਿੱਥ ਕਰ ਗਿਆ । ਏਹਾਂ ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੇ ਕੀਤਾ (ਵੇਰ) ਭਿਆਨਕ
ਭੇੜ (ਮੁਕਾਬਲਾ) । ਘਰ ਦੀਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਬੀ ਤੋਕ ਰਹੀਆਂ ਹਨ । ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਜੋਧੇ ਤੇ
ਤੁਰਕ ਜੋ ਬਚ ਰਹੇ ਸਨ, (ਸਾਢੇ) ।

*ਦੇ ਸੂਰਮਗਤੀ ਵਿਚ ਤਲਵਾਰਾਂ ਸੂਰਮਿਆਂ ਦਾ ਦੁਪਕ ਬੰਨ੍ਹ ਰਹੇ ਹਨ, ਲਜੂਪਮਾਂ ਦਾ
ਦੁਸ਼ਨ ਵਿਚ ਹੋਂਦਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਕਵਿ ਜੀ ਦਾ ਖਿਆਲ ਇਥਰ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਵੇਰੀ
ਸਰੀਰਕ ਸਰਮਗਤੀ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਕਮ ਨਹੀਂ ਸੀ । ਗੋਇਆ ਉਸ ਪਰ ਫਤਹ ਪਾਉਣੀ ਇਕ
ਭਾਰੀ ਬੀਰਤਾ ਦਾ ਕੰਮ ਸੀ, ਇਹ ਧੁਨੀ ਵਿਚ ਵਡਿਆਈ ਦਾ ਭਾਵ ਦੱਖਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ।
ਇਸ ਵੇਲੇ ਕਵਿ ਜੀ ਆਪ ਦੇ ਬਲ ਤੇ ਜੋਸ਼ ਨੂੰ ਮਾਣਖੀ ਕਮਾਲ ਦੇ ਨੁਕਤੇ ਤੋਂ ਦੱਸ ਰਹੇ ਸਨ;
ਤੇ ਉਪਮਾਂ ਵੇਣ ਵਿਚ ਬੀ ਚਾਹੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੀ ਬੀ ਵੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅੜਨ ਤੇ ਭਿੜਨ
ਦੇ ਇਕ ਇਕ ਅੰਗ ਨੂੰ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂਤੇ ਦੁਸ਼ਨ ਪਿਆ ਨਹੀਂ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਏ ।

ਮਹਾਂ ਬਲ ਧਾਰਿ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਢਾਲ ਸੰਭਾਲਿ । ਰੋਕਿ ਵਾਰ ਕੇ
ਮਾਰੀ ਭਾਲ^੧ ॥ ੩੨ ॥ 'ਬਲ ਤੇ ਹਨੀ, ਗਿਰਨ ਲਗਿ ਪਾਛੇ । ਕਰਾਚੋਲ
ਸਾਹਜੋ ਤਬਿ ਆਛੇ^੨ । ਬਿਹਬਲ ਤੇ ਨ ਬਚਾਯੋ ਗਯੋ । ਲਗਜੋ ਸੀਸ ਚੀਰਤਿ
ਸੁਪ ਭਯੋ ॥ ੩੩ ॥ ਏਕੈ ਆਖ ਏਕ ਹੀ ਸ੍ਰੋਨਾਇਕ ਕਰ, ਇਕ ਪਗ, ਖੰਡ
ਸੁਦੋਨ^੩ । ਅਰਧੋ ਅਰਧ ਸੁ ਚੀਰਨ ਕਰਤੀ । ਪੁਨ ਤਰਵਾਰ ਬਰੀ ਕੁਛ
ਧਰਤੀ ॥ ੩੪ ॥ ਹੁਇ ਜੁਗ ਖੰਡ^੪ ਪਰੇ ਤਰਵੇਤੇ । ਗਯੋ ਭਿਸਤ ਕੋ ਭਾ
ਪੁਖਵੇਤੇ । ਦੇਖਤਿ ਜੈ ਜੈ ਬਾਕ ਉਚਾਰਾ। ਬਜ੍ਜੋ ਫਤੇ ਕੋ ਅਧਿਕ ਨਗਾਰਾ॥
੩੫ ॥ ਬਚੇ ਤੁਰਕ ਕੁਛ ਚਲੇ ਪਲਾਈ । ਭੂਪ ਬਿਨਾ ਕੋ ਕਰੈ ਲਰਾਈ ।
ਤਜਿ ਰਣਖੇਤ ਨਿਕੋਤ ਸਿਧਾਰੇ । ਦਈ ਸਭਿਨਿ ਕੀ ਸੁਧ 'ਰਣ ਮਾਰੇ'
॥ ੩੬ ॥ ਜਹਿ ਕਹਿ ਬਿਧਵਾ ਗਨ ਤੁਰਕਾਨੀ । ਸਿਰ ਮੁਖ ਪੀਟਤਿ ਦੁਖੀ
ਮਹਾਨੀ । ਉਤ ਕਾਬਲ ਅਰ ਦਿੱਲੀ ਦੇਸ਼ । ਚਾਕਰ ਗ੍ਰਾਮਨਿ ਨਗਰ
ਅਸ਼ੋਸ਼ਾ॥੩੭॥ ਸ਼ੋਕ ਬਾਸ ਕਰਿ^੫ ਬਿਚ ਤੁਰਕਾਨੇ। ਭ੍ਰਾਤ ਪਿਤਾਦਿ ਬੰਧੁਜਿਨ
ਹਾਨੇ^੬। ਕਿਸ ਕੋ ਪੁੱਤ੍ਰ, ਭਤੀਜਾ ਕਾਂਹੂ । ਭਏ ਮਿਘਾਰਣ ਸੰਘਰ ਮਾਂਹੂ॥੩੮॥
ਗੁਰੁ ਖੀਰਤਾ ਜਾਹਰ ਭਾਰੀ । ਬਚਜੋ ਕੌਨ ਜੋ ਗਯੋ ਅਗਾਰੀ । ਜਹਾਂ ਕਹਾਂ
ਤੁਰਕਨ ਕੇ ਓਕ^੭ । ਕੀਨ ਅਖਾਰੋ ਕੰਜਰ ਸ਼ੋਕ^੮ ॥ ੩੯ ॥ ਨਾਇਣ ਦੇਤਿ
ਤਲੀਮਨ ਨਾਚਤਿ^੯। 'ਹੈ ਹੈ ਓਹ' ਗਾਇਬੋ ਮਾਚਤਿ^{੧੦}। ਸਿਰ ਮੁਖ ਕੋ ਪੀਟਤਿ
ਇਕਬਾਰੀ॥ਉਠਹਿ ਤਾਲ ਜਨੁ ਮਿਲਮਿਲਭਾਰੀ॥੪੦॥ ਇਸਬਿਧਿਕੀਗਤਿ
ਲਹਿ ਤੁਰਕਾਨਾ । ਭਨਹਿ ਸਿਆਨੇ 'ਭਾ ਬਹੁ ਹਾਨਾ । ਚਾਰ ਜੰਗ ਮੈਂ

^੧ਵਾਰ ਨੂੰ ਢਾਲ ਤੇ ਰੋਕ ਕੇ (ਬੜੀ ਫੁਰਤੀ ਨਾਲ) ਢਾਲ (ਉਸ ਦੇ) ਮੱਥੇ ਤੇ ਕੱਢ ਮਾਰੀ । ^੨ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਮਾਰੀ ਕਿ ਪਿੱਛੇ ਡਿੱਗਣ ਲਗਾ, ਤਦ ਤਲਵਾਰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਰੀ । ^੩ਦੋ ਟੁਕੜੇ ਹੋ ਗਿਆ ^੪ਵੇ ਹੋਏ (ਵੱਖ) ਹੋਏ । ^੫ਸ਼ੋਕ ਨੇ ਵਾਸਾ ਕੀਤਾ । ^੬ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਰੇ ਗਏ । ^੭ਤੁਰਕਾਂ ਦੇ ਘਰ ਸਨ । ^੮ਸ਼ੋਕ ਰੂਪੀ ਕੰਜਰ ਨੇ (ਤੁਰਕਾਂ ਦੇ ਘਰ ਨੂੰ) ਅਖਾੜਾ ਬਣਾ ਲਿਆ, ਭਾਵ ਸ਼ੋਕ ਓਥੇ ਨੱਚਣ ਲਗ ਪਿਆ । ਉਸ ਦਾ ਰੂਪ ਅੱਗੇ ਵੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ:- । ^੯ਨਾਇਣ ਜੋ ਤਲੀਮ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ, ਸੋ (ਸ਼ੋਕ ਦਾ) ਨਾਚ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ । (ਨਾਇਣ ਇਕ ਟਪਾ ਅੱਗੇ ਏਲਦੀ ਹੈ, ਤੇ ਪਿੱਟਣ ਵਾਲੀਆਂ ਉਸੇ ਦੁਰ ਲੈ ਤਾਰ ਤੇ ਮਗਰ ਪਿਟਦੀਆਂ ਤੇ ਏਲਦੀਆਂ ਹਨ । ਇਹ ਨਾਇਣ ਦੀ ਤਾਲੀਮ ਵੇਣੀ ਹੈ । ਭਾਵ ਅਲਾਹਣੀਆਂ ਵੇਣੀਆਂ) । ^{੧੦}'ਹੈ ਹੈ, ਓਹ ਓਹ', (ਯਾ 'ਹਾਇਓ ਹਾਇਓ' ਆਦਿ ਪਦ ਜੋ ਪਿੱਟਣ ਵਾਲੀਆਂ ਦੇ ਉਠਦੇ ਹਨ), ਸੋ ਗਾਉਣ (ਦੀ ਦੁਰ) ਉਠ ਰਹੀ ਹੈ ।

ਦਿਯੋ ਖਪਾਈ । ਸੱਯਦ ਮੁਗਲ ਖਾਨ ਸਮੁਦਾਈ ॥੪੧॥ ਅਬਿ ਭੀ ਪਠਹਿ
ਸ਼ਾਹੁ ਜੇ ਲਸ਼ਕਰ । ਸਰਬ ਨਿਬੇਰਹਿ ਰਨ ਕੋ ਕਰਿ ਕਰਿਗਨਹੀਂ ਚਾਕਰੀ
ਜੋ ਅਬਿ ਕਰਿਹੈਂ । ਪ੍ਰਾਨ ਸਹਿਤ ਸੋ ਤੁਰਕ ਉਬਰਿਹੈਂ ॥ ੪੨ ॥ ਨਾਹਿ ਤ
ਦੈ ਹੈਂ ਗੁਰੂ ਖਪਾਇ । ਸ਼ਾਹਿ ਕ੍ਰੋਧ ਕਰਿ ਤਹਾਂ ਪਠਾਇ । ਇਸ ਤੇ ਆਵਿ
ਅਨਿਕ ਬਿਧਿ ਬਾਤੀ । ਕਰਹਿ ਤੁਰਕ ਮਿਲਿ, ਸੰਕਟ ਛਾਤੀ ॥ ੪੩ ॥
ਸਤਿਗੁਰ ਕਾਲੇਖਾਂ ਜਬਿ ਹਯੋ । ਚਤੁਰ ਘਟੀ ਦਿਨ ਤਬਿ ਰਹਿ ਗਯੋਚਹੁ
ਦਿਸ਼ਿ ਪੁਰਿ ਕੇ ਦਾਰੁਨ ਥਾਨ । ਧੁਕਿ ਧੁਕਿ ਉਠਿਬੇ ਲਗੇ ਮਸਾਨ ॥੪੪॥
ਜੰਬੁਕ ਬੋਲਤਿ ਤ੍ਰਾਸ ਉਪਾਵੈਂ । ਮਾਸਖਾਇ ਖਗ^੧ ਬੰਦ ਭ੍ਰਮਾਵੈਂ । ਕੁਛਕ
ਉਨ ਲਛ^੨ ਤੁਰਕ ਮੰਘਾਰੇ । ਰੁਰ ਕੇ ਸਾਤ ਸੈ ਮਾਰੇ ॥ ੪੫ ॥ ਪੁਨ
ਸਤਿਗੁਰੁ ਕੀਨਸਿ ਬਿਸਰਾਮ । ਜਿਯਤਿ ਸੁਭਟ ਸਭਿ ਲਹਜੇ ਅਰਾਮ ।
ਕਮਰਕਸਾ ਤਿਮ ਹੀ ਸਵਧਾਨਾ^੩ ਸ਼੍ਰਮਤਿ ਜਿ ਪਾਂਚ ਜਾਮ ਰਣਠਾਨਾ^੪ ॥੪੬॥

ਇਥੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਵਿੱਚੋਂ ਅਸ਼ਟਮ ਰਾਸੇ 'ਕਾਲੇਖਾਨੇ' ਦਾ ਪੁੰਨ ਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ॥ ੩੧ ॥

੩੨. [ਵਿਨੈ । ਕੀਰਤ ਪੁਰ ਵੇਲ ਤਿਆਗ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਪੁਰਿ ਕਰਤਾਰ ਕੇ ਜਧਾ ਬੰਦ ਤੁਰੇਗ । ਪਰੇ ਹਜ਼ਾਰਹੁ
ਮ੍ਰਿਤਕ ਭੇ ਭੀਮ ਥਾਨ ਤਿਨ ਸੇਗ ॥ ੧ ॥ ਰੋਪਈ ॥ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਸੋ ਸ੍ਰੀ
ਮੁਖ ਕਹਜੇ । 'ਲੱਖੁ ਆਵਿ ਪੁਲੋਕ ਜਿ ਲਹਜੇ । ਪਠਹੁ ਦਾਸ ਤਿਨ ਲੋਥਨਿ
ਲੇਯ । ਰਚਹਿ ਚਿਤਾ ਸਭਿ ਦਾਹ ਕਰੇਯ' ॥੨॥ ਸੁਨਿ ਆਗਜਾ ਬਹੁ ਦਾਸ
ਪਠਾਏ । ਅਮੀਚੰਦ ਮਿਹਰਾਦਿਕ ਲਜਾਏ । ਕਾਸ਼ਟ ਸੰਚਿ ਦਾਹਿ ਸਭਿ
ਕਰੇ । ਲਜਾਇ ਉਠਾਇ ਜਿ ਘਾਇਲ ਪਰੇ ॥੩॥ ਇਤਨੇ ਬਿਖੈ ਨਿਸਾ ਹੁਇ
ਆਈ । ਸਜਾਲ^੧ ਪੁਕਾਰ ਕੀਨਿ ਚਹੁ ਘਾਈ । ਕੂਕਰ ਬੋਲਤਿ ਭੱਖਨਤਿ
ਮਾਸ । ਘਾਇਲ ਤੁਰਕ ਕਰਾਹਤਿ ਰਾਸ' ॥ ੪ ॥ ਪੁਰਿ ਮਹਿ ਜਹਿ ਕਹਿ

^੧ਮਾਰਿਆ । ^੨ਉੱਛਲ ਉੱਛਲ ਕੇ ਲਗੇ ਮਸਾਣ ਉੱਠਣ । ਇਹ ਮੁਹਾਵਰਾ ਹੈ, ਮਸਾਨ
ਉੱਠਣਾ=ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਮੁਰਦੇ ਉੱਛਲ ਉੱਛਲ ਕੇ ਉੱਠਣ ਲਗੇ । ਖਿਆਲ ਹੈ ਮਸਾਣਾਂ ਦੇ
ਬੋਤਾਲ ਇਹ ਖੇਡਾਂ ਮੁਰਦਾ ਲੋਥਾਂ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ । ਅਸਲ ਵਿਚ ਕਈ ਵੇਰ ਭਾਰੀ ਧੁੱਧ
ਵਿਚ ਮਰੇ ਪਏ ਲੋਗਣ ਵਾਲੇ ਮੁਰਦੇ ਜੀਉਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਤੇ ਪ੍ਰਾਣਾਂਤ ਹੋਣ ਵੇਲੇ ਛੇਕੜਲੀ
ਕੜਕਨ ਨੇਰੇ ਉੱਛਲ ਕੇ ਵਛ ਕਰਤਬ ਬੀ ਕਰਦੇ ਡਿਗ ਕੇ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ^੩ਮਾਸਾਹਾਰੀ
ਪੰਛੀ । ^੪ਵੱਖ ਤੋਂ ਕੁਝ ਘਟ । ^੫ਚਾਹੇ ਪੰਜ ਪਵਿਰ ਵੇਰਣ ਵਿਚ ਜੋਟੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਥਕਾਨ
ਹੈ, ਪਰ ਆਪ ਕਮਰ ਕੱਸੇ (ਉਸੀ ਤਰ੍ਹਾਂ) ਸਾਵਧਾਨ ਹਨ । ^੬ਗਿੱਦੜਾਂ ਨੇ । ^੭ਕੁਰਲਾਂਵਦੇ
ਲਹ ਬਹੁਣੇ ।

ਨਰ ਮਿਲਿ ਬੈਸੇ । ਬਿਤੀ ਜਥਾ ਬਾਤਨ ਕਰਿ ਤੈਸੇ । ‘ਅਸ ਸੰਘਰ ਨਹਿ
 ਭਯੋ ਕਦਾਈ । ਪੰਚ ਪਹਿਰ ਮਹਿ ਦਲ ਸਮੁਦਾਈ ॥੫॥ ਦੋਨਹੁੰਦਿਸਿ ਤੇ
 ਲਰਿ ਲਰਿ ਮਰੇ । ਸਤਿਗੁਰ ਬਿਨਾ ਕੌਨ ਅਸ ਕਰੇ । ਕਈ ਮਾਸ ਲੈ ਮਾਸ
 ਰਹੇ ਹੈ’ । ਅਸਥੀ ਬਿੰਦ ਪਰੇ ਵਿਸ਼ਟੈ ਹੈ’ ॥ ੬॥ ਮਨ ਸਤਿਗੁਰ ਕੈ ਭਈ
 ਗਿਲਾਨ ।—ਬਹੁ ਬਦਬੋਇ ਪ੍ਰਾਤਿ ਲੈ ਠਾਨਿ’ । ਰਹਜੈ ਨ ਜਾਇ ਨਗਰ
 ਕੇ ਮਾਂਹੀ । ਕੁਛ ਉਪਾਇ ਇਸ ਕੇ ਹੁਇ ਨਾਹੀ—॥ ੭ ॥ ਇਕ ਤੋ ਇਹੁ
 ਕਾਰਨ ਮਨ ਜਾਨਾ । ਦੁਤੀਏ ਬੁਢਲ ਸ਼ਾਹੁ ਪਛਾਨਾ—ਅੰਤ ਸਮਾਂ ਪਹੁੰਚੈ
 ਤਿਸ ਆਈ । ਦਰਸਨ ਚਾਹਤਿ ਬੈਸ ਬਿਤਾਈ—॥ ੮ ॥ ਤਿਸ ਕੀ ਆਸਾ
 ਪੂਰਨ ਹੋਤੁ । ਚਢਨ ਚਹੈ ਗੁਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਕੇਤਾ—ਤ੍ਰਿਤੀਏ ਜੇਤਿਕ ਗ੍ਰਾਮ
 ਸਮੀਪ । ਹੁਤੇ ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਥਾਨ ਮਹੀਪ ॥ ੯ ॥ ਲਰਤਿ ਜੰਗ ਮਹਿ ਸੋ
 ਸਭਿ ਮਾਰੇ । ਸਨਬੰਧੀ ਤਿਨ ਕੇਰ ਪਿਛਾਰੇ।ਰਚਹਿ ਦ੍ਰੋਸ ਬਲ ਛਲ ਕੇ ਸੰਗ।
 ਮਰੇ ਬਿੰਦ ਤੇ ਹੁਇ ਮਨ ਭੰਗ—॥ ੧੦ ॥ ਇਤਯਾਦਿਕ ਕਾਰਨ ਕੁਛ
 ਔਰ । ਚਿਤਵਤਿ ਭੇ ਸੋਢੀ ਸਿਰਮੌਰ । ਬਿਧੀਚੰਦ ਕੋ ਨਿਕਟਿ ਹਕਾਰਾ ।
 ਕਹਤਿ ਭਏ ‘ਹਮ ਕੀਨਿਸਿ ਤਜਾਰਾ ॥ ੧੧ ॥ ਕੀਰਤਪੁਰਿ ਮਹਿ
 ਪਹੁੰਚਹਿ ਜਾਈ । ਜਾਹੁ ਸਦਨ ਤੂੰ ਬਿਲਮ ਬਿਹਾਈ । ਸਜੈਦਨ ਢੋਰੇ
 ਤਜਾਰਿ ਕਰੀਜੈ । ਬਹਿਲਨਿ ਵਸਤੁ ਸਕਟ*ਭਰਿ ਲੀਜੈ ॥੧੨॥ ਕਰਹੁ ਨ
 ਲਾਲਚ, ਪ੍ਰਿਯ ਵਸੁ ਲੀਜੈ । ਅਪਰ ਸਰਬ ਹੀ ਤਜਾਗਨਿ ਕੀਜੈ । ਵਹਿਰ
 ਗੰਗ ਸਰ ਪਰ ਹਮ ਖਰੇ । ਤੋਹਿ ਪ੍ਰਤੀਖਹਿ ਬਿਰਤਾ ਕਰੇ ॥ ੧੩ ॥ ਜਥਾ
 ਜੋਗ ਦੀਜਹਿ ਅਸੁਵਾਰੀ । ਆਨਹੁੰ ਸੰਗ ਸਰਬ ਕਰਿ ਤਜਾਰੀ’।ਬਿਧੀਚੰਦ
 ਸੁਨਿ ਗਮਨਜੋ ਤੂਰਨ । ਕਰਜੈ ਸੁਨਾਇ ਹੁਕਮ ਗੁਰ ਪੂਰਨ ॥ ੧੪ ॥
 ਦੋਹਰਾ ॥ ਸੁਨਿ ਮਰਵਾਹੀ ਨਾਨਕੀ ਘਰ ਕੀ ਵਸਤੁ ਸੰਭਾਰਿ । ਬਿਧੀਚੰਦ
 ਕੇ ਹਾਥ ਕਰਿ ਲਾਦੀ ਸਕਟ ਮਝਾਰ ॥ ੧੫ ॥ ਰੰਪਈ ॥ ਖੇਮਕੁਇਰ
 ਸੂਰਜ ਮਲ ਦਾਰਾ । ਨੁਖਾ ਗੂਜਰੀ ਦੁਤੀ ਉਦਾਰਾ।ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਚਢਾਇ ਹੁਚਿਰ
 ਜੁਗ ਡੋਰੇ । ਨਿਕਸੀ ਵਹਿਰ ਗੰਗਸਰ ਓਰੇ ॥ ੧੬ ॥ ਦ੍ਰੋਖਾਸੇ ਇਕ ਪਰ
 ਮਰਵਾਹੀ । ਚਢੀ ਨਾਨਕੀ ਦੁਸਰ ਮਾਂਹੀ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਸਜੈਦਨ ਚਹੇ ।
 ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਨਿਕਟਿ ਬਿਰ ਕਰੇ ॥ ੧੭ ॥ ਬਿਧੀਚੰਦ ਸਿਖ ਆਦਿਕ

*ਰਹੇਗਾ । *ਸਵੇਰ ਤਕ ਦੇ ਜਾਏਗੀ । * (ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ) ਬਹੁਤੇ (ਸੰਤਪੀਆਂ) ਦੇ ਮਰਨ
 ਕਰਕੇ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ) ਮਨ, ਉਦਾਸ ਦੇ ਹੋਏ ਹਨ ।
 *ਪਾ:-ਸਭਿਨਿ ।

ਨਾਰੀ॥ਸਕਲ ਭਈ ਬਹਿਲਨਿ ਅਸੁਵਾਰੀ॥ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਚੰਦ ।
ਅਣੀਰਾਇ ਹਯ ਚਢੇ ਬਿਲੇਦ ॥ ੧੮ ॥ ਬਾਬਕ ਗੁਰੂ ਰਬਾਬੀ ਦਾਰਾ^੧ ।
ਤੁਰਤ ਬਹਿਲ ਪਰ ਹੈ ਅਸਵਾਰਾ । ਬਿਧੀ ਚਦ ਕੋ ਨੰਦਨ ਸਜਾਨੋ ।
ਲਾਲਚੰਦ ਚਵਿ ਕੀਨਿ ਪਯਾਨੋ ॥ ੧੯ ॥ ਜਾਤੀ ਮਲਕ ਕੁਟੰਬ ਸਮੇਤਾ ।
ਗਮਨ ਕੀਨਿ ਸਭਿ ਤਜੇ ਨਿਕੇਤਾ । ਜੇ ਰਣ ਮਰੇ ਸੁ ਗੁਰ ਪੁਰਿ ਗਏ ।
ਘਾਇਲ ਹੁਤੇ ਕਸ਼ਟ ਜਿਨ ਬਿਏ^੨ ॥ ੨੦ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਨਿਕਟਿ
ਹਕਾਰੇ । ਸਭਿ ਸੋਂ ਕਟੁਣਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਨਿਹਾਰੇ॥ਪੀੜਾ ਹਰੀ ਸਕਲ ਕੀ ਜਬੈ
ਚਵਿ ਕਰਿ ਤਜਾਰ ਹੋਤਿ ਭੇ ਤਬੈ ॥ ੨੧ ॥ ਜਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ਸਭਿ ਦਲ
ਜੁਤਿ ਖਰੇ । ਤਜਾਰ ਹੋਇ ਤਹਿ ਆਵਨਿ ਕਰੇ॥ਗੁਰ ਘਰ ਕੇ ਸਮਾਜ ਬਡ
ਭਾਰੇ । ਧਰੇ ਤਹਾਂ ਹੀ ਸਰਬ ਸੰਭਾਰੇ ॥ ੨੨ ॥ ਲੇ ਸਭਿਹਿਨਿ ਕੋ ਸੰਗ
ਲਵਾਯੋ॥ਬਿਧੀਚੰਦ ਗੁਰ ਕੇ ਵਿਗ ਆਯੋ॥ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਸਭਿ ਗਾਥ ਬੁਝਾਈ॥
‘ਪ੍ਰਭੁ ਜੀ ! ਚਲਿ ਆਏ ਸਮੁਦਾਈ ॥੨੩॥ ਜੇਤਿਕ ਸਕਟਨਿ ਪਰਲਾਇ
ਗਯੋ । ਤਿਤਿਕ ਸਮਾਜ ਸੰਗ ਕਰਿ ਲਯੋ । ਧੀਰ ਮੱਲ ਕੋ ਕਹਜੋ ਘਨੇਰੇ ।
ਸੋ ਨਹਿ ਆਇਵ ਰਾਵਰਿ ਨੇਰੇ ॥ ੨੪ ॥ ਕਹਤਿ ਸੁ-ਤਜੋਂ ਨ ਪੁਰਿ
ਕਰਤਾਰ-। ਰਹਜੋ ਸਮਾਜ ਸੁ ਲਯੋ ਸੰਭਾਰਿ । ਨਹਿ ਚਾਹਤਿ ਚਿਤ ਸੰਗ
ਤੁਮਾਰਾ । ਬੱਕੁ ਬਾਕ ਪ੍ਰਤਿਕੂਲ ਉਚਾਰਾ ॥ ੨੫ ॥ ਨਿਜ ਮਾਤਾ ਕੋ ਰਾਖਜੋ
ਪਾਸ । ਕਹਿ ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਕੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ਅਵਾਸ^੩ ।-ਬਡਨਿ ਹਮਾਰੇ ਨਗਰ
ਬਸਾਯੋ । ਮਿਲ ਤੁਰਕਨਿ ਸੋਂ ਰਹੈ ਇਥਾਯੋ^੪ ॥੨੬॥ ਹਮ ਨਹਿ ਤਿਨ ਸੋਂ
ਵੈਰ ਕਮਾਵੈਂ । ਤੁਰਕਨਿ ਕੇ ਅਨੁਸਾਰਿ ਬਿਤਾਵੈਂ-। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਗ੍ਰੰਥ ਰਾਖ
ਕਰਿ ਲੀਨੋ । ਗੁਪਤ ਛੁਪਾਵਨਿ ਕਿਤ ਹੂੰ ਕੀਨੋ ॥ ੨੭ ॥ ਖੋਜਿ ਰਹੇ ਸੋ
ਹਾਥ ਨ ਆਯੋ । ਤਾਰੋ^੫ ਕਠਨ ਕੋਠਰੇ ਲਾਯੋ । ਕਹੈ ਸੁ-ਮੈਂ ਇਹ ਰਾਖਨਿ
ਕਰੋਂ । ਇਸ ਕੀ ਆਸ ਏਕ ਮਨ ਧਰੋਂ ॥ ੨੮ ॥ ਜਿਸ ਤੇ ਚਲੈ ਮੋਰ
ਗੁਜਰਾਨਾ । ਖਾਨ ਪਾਨ ਕੋ ਖਰਚ ਮਹਾਨਾ-। ਜੋਰ ਪਾਇ ਕਰਿ ਹੋਇ
ਬਖੇਰਾ॥ਕਹਹੁ ਤ ਲੇ ਆਵਹਿ ਇਸ ਬੇਰਾ’ ॥੨੯॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਲਖੀ
ਖੁਟਾਈ ।-ਅੱਗੁ ਤੁਰਕ ਵਿਗ ਪੱਤ੍ਰ ਪਠਾਈ । ਬਹੁਰ ਭਵਿੱਖਤਿ ਕਰਿ^੬

^੧ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਰਬਾਬੀ ਬਾਬਕ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ । ^੨ਜੇਹੜੇ ਜ਼ਖਮੀਂ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਪੀੜਤਿ ਸਨ । ^੩ਘਰ (ਵਿਚ ਰਹਿਣ) ਦੀ ਬਹੁਤ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤ ਕਹਿਕੇ । ^੪ਤੁਰਕਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਇਥੇ ਰਹਾਂਗੇ । ^੫ਜੰਦਰਾ । ^੬ਅੱਗੇ ਨੂੰ ਭੀ ਕਰੇਗਾ ਅਪਰਾਧ ।

ਅਪਰਾਧੁ । ਜਥਾ ਸੁ ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਪ੍ਰਥਮ ਅਸਾਧੂ^੧ ॥੩੦॥ ਅਥਿ ਸਜਾਇ ਜੇ
 ਕਛੁ ਦਿਵਾਵੈ । ਨੀਕੀ ਨਹੀਂ ਕਿਸੁ ਮਨ ਭਾਵੈ । ਹੋਇ ਅਧਿਕ ਹੀ ਅਵ-
 ਗੁਨਿਆਰੈ^੨ । ਤਉ ਅੰਤ ਕੋ ਅਹੈ ਹਮਾਰੈ^੩ ॥ ੩੧ ॥ ਇਤਯਾਦਿਕ ਬਹੁ
 ਰਿਦੈ ਬਿਚਾਰੀ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਗਿਰਾ ਉਚਾਰੀ । ‘ਕੁਛ ਨਹਿ ਕਹਹੁ,
 ਚਹਹਿ ਸੇ ਕਰਹਿ । ਗੁਰ ਘਰ ਸੋਂ ਇਹੁ ਮੇਲ ਨ ਧਰਹਿ ॥ ੩੨ ॥ ਪ੍ਰਥਮ
 ਪ੍ਰਿਥਕ ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਜਿਮ ਭਯੋ । ਤਿਮ ਇਹ ਰਹੈ ਅਪਰ ਮਗ ਲਯੋ^੪ । ਸੁਨਿ
 ਬਿਧੀਏ ਕਰ ਜੋਰਿ ਅਲਯੋ । ‘ਤੁਮ ਆਇਸੁ ਲੇ ਗ੍ਰੰਥ ਲਿਖਾਯੋ ॥ ੩੩ ॥
 ਨਹੀਂ ਸੰਪੂਰਨ ਅਥਿ ਲੋ ਭਯੋ । ਰਾਗ ਬਿਲਾਵਲ ਲੋ ਲਿਖਿ ਲਯੋ । ਆਧੋ
 ਰਹੈ ਸੁ ਜਾਨੀ ਪਰੈ । ਦੈਬ ਏਹੁ ਨਹੀਂ ਕਿਸ ਕਰੈ^੫ ॥੩੪॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ
 ਬਹੁਰ ਉਚਾਰੈ ‘ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਲਿਖਿਯਹਿ ਜਗ ਸਾਰੇ ਪੁਰਿ ਪੁਰਿ ਗੁਮਨ ਘਰ
 ਘਰ ਹੋਇ । ਪਠਹਿ ਸੁਨਾਹ ਜਹਿ ਕਹਿ ਸਭਿ ਕੋਇ ॥੩੫॥ ਬਹੁਰ ਸਮੇਂ
 ਐਸੇ ਹੁਇ ਜਾਇ । ਜਗਤ ਰਾਜ ਹਮ ਸਿੱਖ ਕਮਾਇ । ਦੇਸ ਬਿਦੇਸ਼ਨ
 ਬਧਹਿ ਪ੍ਰਤਾਪ । ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਹ ਜਾਪਹਿ ਜਾਪ ॥੩੬॥ ਇਸ ਤੇ ਆਦਿ ਜਿ
 ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੋਹੀ । ਸਭਿ ਅਨੁਸਾਰਿ ਤਿਨਹੁ ਕੇ ਹੋਹੀ । ਇਹ ਭੀ ਗ੍ਰੰਥ ਜੋਰ
 ਕੋ ਪਾਇਲੈ ਹੋਂ ਅਪਨੇ ਨਿਕਾਟ ਮੰਗਾਏ ॥੩੭॥ ਤਿਨ ਸਿੱਖਨਿ ਕੇ ਹੋਇ
 ਅਧੀਨ । ਕਰਾਹ ਜੀਵਕਾ ਅਪਨੀ ਪੀਨ^੬ । ਇਮ ਕਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ਤਜਾਰੀ
 ਕੀਨਿ । ਖੀਤੀ ਜਾਮ ਜਾਮਨੀ ਤੀਨ ॥ ੩੮ ॥ ਜਹਿ ਕਹਿ ਪੁਰਿ ਮਹਿ
 ਜਰਾਹ ਮਸਾਲ । ਆਇ ਜਾਇ ਬਹੁ ਵਸਤੁ ਸਮਾਲ^੭ । ਗੁਰ ਜਹਿ ਖਰੇ
 ਤਹਾਂ ਲਾਗ ਸਾਰੇ । ਝਾਰ ਮਤਾਬੀ ਦਿਪਹਿ ਉਦਾਰੇ ॥ ੩੯ ॥ ਤਿਮਰ
 ਬਿਨਾਸੇ ਭਯੋ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਾਜਨੁ ਦਿਨਮਲਿ^੮ ਹੀ ਚਢ੍ਹੈ ਅਕਾਸ਼ । ਸਰਬ ਆਨਿ
 ਜਬਿ । ਏਕਠੇ ਭਏ । ਕਾਹ ਕਾਹ ਭਲ ਸੇਭਾਰਾਨ ਕਿਏ ॥ ੪੦ ॥ ਸਗਰੋ
 ਗੁਰ ਦੁਟਬ ਚਾਲ ਆਇ । ਸੰਗ ਸਿੱਖ ਸੈਨਾ ਸਮੁਦਾਇ । ਪ੍ਰਿਥਕ ਪ੍ਰਿਥਕ
 ਸਭਿ ਏਝ ਨ ਘੀਨੇ । ਪੁਨ ਪ੍ਰਸਥਾਨ ਹੇਤ ਚਿਤ ਦੀਨੇ ॥ ੪੧ ॥

ਬਿਭਿ ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥਿ ਅਸਟਮ ਰਾਮੇ ‘ਸ੍ਰੀ ਮਹਿਕੁਰ ਭਯਾਰੀ’ ਪੁਰ ਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਦੇਇ ਇਸਤੀ ਅੰਤੁ ॥ ੩੨ ॥

੩੩. [ਕੀਰਤ ਪੁਰ ਪੜ੍ਹੇ। ਏਢਣ ਸ਼ਾਹ] ।

ਦੋਹਰਾ॥ ਝਾਰ ਮਤਾਬੀ ਬਹੁ ਜਰੇ ਸੰਗ ਸਮਾਲ ਅਨੰਕ । ਡੋਰੇ ਸਜੇਦਨ ਸੰਗ

^੧ਪ੍ਰਿਥੀ ਵਾਙ੍ਹ (ਇਹ) ਪਹਿਲੇ ਤੋਂ ਪ੍ਰਿਥਾ ਹੈ ਜਾ ਅਸਾਧੂ ਹੈ । ^੨(ਉਹ ਡਿੱਡਾ ਹੀ) ਬਹੁਤਾ
 ਔਗੁਣੀ (ਕਿਓਂ ਨਾ) ਹੋਵੇ । ^੩ਫਰ ਬੀ ਓੜਕ ਨੂੰ ਸਾਡਾ ਹੀ ਹੈ । ^੪ਇਹ ਭਾਵ ਧੀਰਮਲ ਕਿਸੇ
 ਨੂੰ ਦੇਵੇਗਾ ਨਹੀਂ । ^੫ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਵਾਸਤੇ ਬਹੁਤੇ (ਆਦਮੀ) । ^੬ਸੂਰਜ ।

ਕੁਛ ਕੀਨਸਿ ਜਲਧਿ ਬਿਬੇਕ^੧ ॥ ੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਪਿਤਾ ਸਥਾਨ ਗੇਗ
 ਸਰ ਜਾਨਿ। ਕਰਿ ਬੇਦਨ ਕੀਨਸਿ ਪ੍ਰਸਥਾਨ। ਆਗੇ ਚਲੈਂ ਮਸਾਲੈਂ ਬਿੰਦਾ
 ਕਰਜੈ ਪਸਾਨ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ॥ ੨ ॥ ਸਨੇ ਸਨੇ ਗਮਨੇ ਮਗ ਜਾਂਹੀ।
 ਬਜਹਿ ਨਗਾਰੇ ਬਹੁ ਧੁਨਿ ਤਾਂਹੀ। ਸੈਨ ਸਕਲ ਕੋ ਆਇਸੁ ਦੀਨਿ। ਸ੍ਰੀ
 ਗਰਦਿੱਤੇ ਕੇ ਸੰਗ ਕੀਨਿ ॥ ੩ ॥ ‘ਸਭਿ ਕੁਟੰਬ ਕੇ ਸੰਗ ਰਹੀਜੈ। ਸਾਵਧਾਨ
 ਹੂੰ ਕੇ ਗਮਨੀਜੈ’। ਕਿਤਿਕ ਸਊਰ ਸੰਗ ਨਿਜ ਲੀਨੇ। ਤਜਿ ਮਗ ਬਾਮ
 ਪਯਾਨਾ ਕੀਨੇ^੨ ॥ ੪ ॥ ਜਾਮ ਜਾਮਨੀ ਭਈ ਬਿਤੀਤ। ਪ੍ਰਾਤ ਹੋਰਿ ਸਭਿ
 ਕੇ ਮੁਦ ਚੀਤ। ਅੰਤਹਿਪੁਰਿ ਸੋ^੩ ਚਮ੍ਰੁ ਬਡੇਰੀ। ਗਮਨ ਕਰਤਿ ਰਜ
 ਉਠਤਿ ਘਨੇਰੀ॥੫॥ ਸੂਧੇ ਪੰਥ ਚਲੇ ਸਭਿ ਜਾਈ। ਗਾਮ ਨਗਰ ਉਲੰਘਤਿ
 ਸਮੁਦਾਈ। ਦਿਸਾ ਦਾਹਨੀ ਸਤਿਗੁਰ ਜਾਤੇ। ਕਰਤਿ ਜੁਧ ਕੀ ਬਹੁ ਬਿਧਿ
 ਬਾਤੇ^੪ ॥ ੬ ॥ ਬਿਧੀਚੰਦ ਤੇ ਆਦਿ ਜਿ ਸੰਗ। ਕਹਤਿ ਭਯੋ ਪ੍ਰਭੁ ਦੀਰਘ
 ਜੰਗ। ਜਾਮ ਦਿਵਸ ਜਥਿ ਹੀ ਦਫਿ ਆਯੋ। ਛਾਯਾ ਸਹਿਤ ਕੂਪ ਦਰਸਾਯੋ
 ॥ ੭ ॥ ਉਤਰੇ ਹੋਰਜੇ ਰੇਮ^੫ ਸਥਾਨ। ਸੀਤਲ ਨੀਰ ਕਰਤਿ ਭੇ
 ਪਾਨ। ਕਿਤਿਕ ਸਮੈ ਬੈਠੇ ਸੁਖ ਪਾਯੋ। ਬਿਧੀਚੰਦ ਸੋਂ ਬਾਕ ਸੁਨਾਯੋ ॥੮॥
 ‘ਸਾਹਿਬਜਾਦੇ ਚਮ੍ਰੁ ਅਸ਼ੋਖ। ਕਿਤਿਕ ਦੂਰ ਪਾਛੇ ? ਲਿਹੁ ਦੇਖਿ। ਹਮ ਤੇ,
 ਜਥਿ ਆਗੀ ਹੁਇ ਜਾਏ। ਤਬਿ ਪ੍ਰਸਥਾਨ ਕਰਹਿ ਇਸ ਬਾਇ^੬’ ॥ ੯ ॥
 ਬਿਧੀਆ ਚਫਿ ਕਰਿ ਤੁੰਗ ਸਥਾਨ। ਦੇਖਾਨਿ ਲਗਜੈ, ਸੁਨਹਿ ਧੁਨਿ ਕਾਨ।
 ਕਿਤਿਕ ਦੂਰ ਆਗੇ ਚਾਲ ਗਏ। ਬਜਤਿ ਨਿਸ਼ਾਨ ਤਬਹਿ ਸੁਨਿ ਲਏ
 ॥ ੧੦ ॥ ਸਵਾਜਾਮ ਦਿਨ ਚਢਜੈ ਨਿਹਾਰਾ। ਉਤਰ ਪਰਜੈ ਸਭਿ ਗੁਰ
 ਪਰਿਵਾਰਾ। ਕਹਿ ਕਰਿ ਦੀਰਘ ਫਰਸ਼ ਕਰਾਯੋ। ਗੁਰ ਸੁਤ ਬੈਠਿ ਦਿਵਾਨ
 ਲਗਾਯੋ ॥ ੧੧ ॥ ਬਾਬਕ ਸ਼ਬਦ ਗਾਵਨੇ ਲਾਗਜੈ। ਸੁਨਿ ਪ੍ਰਭੁ ਮਹਿਮਾ
 ਮਨ ਅਨੁਰਾਗਜੈ। ਬਿਧੀਚੰਦ ਤੇ ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਕਾਨ। ‘ਆਗੇ ਗਏ ਸਕਲ
 ਕਰਿ ਪਸਾਨ’ ॥ ੧੨ ॥ ਚਢੇ ਤੁੰਗ ਅਗਾਰੀ ਚਲੇ। ਤਿਸ ਬਲ ਕੀ
 ਮਹਿਮਾ ਕਾਹ ਭਲੇ। ਪਹੁੰਚੇ ਸਤਿਗੁਰ ਤਿਸੀ ਸਥਾਨ। ਦੇਖਜੈ ਆਗੇ ਲਗਜੈ
 ਦਿਵਾਨ ॥ ੧੩ ॥ ਗਾਵਾਤ ਸ਼ਬਦ ਸੁਨਤਿ ਸੁਤ ਸਾਰੇ। ਰਿਦੈ ਅਨੰਦ

^੧ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ। ^੨ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਦਾ ਰਾਹ ਛੱਡ ਕੇ ਟੁਰੇ। ਭਾਵ ਟੱਬਰ ਨੂੰ ਨਿਖੇੜ ਕੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸਿਓਂ ਰਿਹਾ ਤੇ ਆਪ ਸੱਜੇ ਰਸਤੇ ਟੁਰੇ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਮੁਠ ਭੇੜ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਹੋਵੇ। (ਦੇਖੋ ਅੰਕ ੬)। ^੩ਮਹਿਲਾਂ ਨਾਲ। ^੪ਸੁਹਣਾ। ^੫ਇਥੋਂ।

ਬਿਲੰਦੈ ਧਾਰੇ । ਸਭਿਹਿਨਿ ਹੋਰੇ ਸਤਿਗੁਰ ਆਇ । ਖਰੇ ਭਏ ਸਨਮਾਨ
 ਬਿਠਾਏ ॥ ੧੪ ॥ ਸਕਟਾਦਿਕ ਨਰ ਜਿਤਿਕ ਪਿਛਾਰੀ । ਸਭਿਨਿ ਹੋਤੁ
 ਇਸਬਿਰਤਾ ਧਾਰੀ।ਚਰਨ ਕਮਲ ਕੋ^੧ ਲਖਿਕਰਿ ਬੋਲਾ॥ਸ਼ਬਦ ਭੋਗਤਬਿ
 ਪਾਇ ਸੁਹੇਲਾ^੨ ॥ ੧੫ ॥ ਸਕਲ ਤੁਰੰਗਨਿ ਦਈ ਨਿਹਾਰੀ । ਮਾਰਗ ਸ਼੍ਰਮ
 ਸਗਰੋ ਨਿਰਵਾਰੀ । ਸਾਵਧਾਨ ਬਨਿ ਤੁਰਨ ਸਾਰੇ । ਸਤਿਗੁਰ ਹੋਤਿ ਭਏ
 ਅਸਵਾਰੇ ॥ ੧੬ ॥ ਗਮਨਤਿ ਪੰਥ ਉਲੰਘਯੋ ਸਾਰਾ । ਤਬਿ ਸਤੁਦ੍ਰਵ ਕੋ
 ਕੂਲ ਨਿਹਾਰਾ । ਸਨੇ ਸਨੇ ਉਤਰੇ ਸਭਿ ਪਾਰਾ॥ਸਮੁਖ ਨਿਕਟਿ ਜਬਿ ਪਿਖੇ
 ਪਹਾਰਾ ॥ ੧੭ ॥ ਹੋਤੁ ਜਨਾਵਨ ਸੀਸ ਨਿਵਾਯੋ । ਦੇਖਤਿ ਬਿਧੀਏ ਬਾਕ
 ਅਲਾਯੋ । ‘ਕਿਸ ਕੋ ਇਹਾਂ ਬੰਦਨਾ ਕੀਨਿ ? ਕਰਹੁ ਬਤਾਵਨ ਪ੍ਰਭੁ
 ਪ੍ਰਬੀਨ !’ ॥ ੧੮ ॥ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਬਖਾਨਾ । ‘ਜਾਨਹੁ ਬਹੁ ਕਾਰਨ
 ਇਸਥਾਨਾ । ਰਿਖਿ ਬਸਿਸ਼ਟ ਤਪ ਕੀਨਿ ਘਨੇਰੇ॥ਸ਼ਤ^੩ ਸੁਤ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸੁਨੇ
 ਜਿਸ ਬੇਰੇ ॥ ੧੯ ॥ ਬੁਝਨ ਲਗਯੋ ਨਦੀ ਇਸ ਮਾਂਹੀ । ਤਪ ਕੇ ਤੇਜ
 ਡੁਬਾਯੋ ਨਾਂਹੀ । ਸੋ ਪ੍ਰਵਾਹ ਅਪਨੇ ਕਰਿ ਲੀਨੇ । ਸਭਿ ਥਲ ਮਹਿ ਲਘੁ
 ਜਲ ਕਰਿ ਦੀਨੇ ॥ ੨੦ ॥ ਪੁਨਹਿ ਪਾਂਸ^੪ ਨਿਜ ਗਰ ਮੈਂ ਛਾਰੀ । ਗਿਰਜੈ
 ਅਪਰ^੫ ਸਲਿਤਾ ਕੇ ਬਾਰੀ॥ਤਿਸਨੇ ਪਾਂਸ ਕਟੀ ਰਿਖਿ ਜੋਵਾ॥ਨਾਮ ਬਿਪਾਸਾ
 ਤਬਿ ਤੇ ਹੋਵਾ ॥ ੨੧ ॥ ਬਹੁਰ ਸੁਨਹੁ ਦੇਵੀ ਕੋ ਥਾਨ^੬ । ਜਗਤ ਈਸ਼ਰੀ
 ਅਸੁਰਨਿ ਹਾਨ । ਦਸਮ ਰੂਪ ਧਰਿ ਜਬਿ ਹਮ ਰਹੈ । ਅਨਿਕ ਬਿਲਾਸ
 ਕਰਤਿ ਸੁਖ ਲਹੈ ॥ ੨੨ ॥ ਅਬਿ ਤੇ ਭੀ ਰਣ ਕਰਹਿ ਬਡੇਰੇ^੭ । ਸੱਤੁ
 ਬਿਨਾਸ ਹੋਹਿ ਬਹੁਤੇਰੇ । ਸਿਰਜਹਿ ਪੰਥ ਬੈਠਿ ਹਮ ਇਹਾਂ । ਜਿਸ ਕੋ ਤੇਜੋ
 ਵਧਹਿ ਜਗ ਮਹਾਂ ॥ ੨੩ ॥ ਤੁਰਕਨ ਕੋ ਕਰਿਕੈ ਸੰਘਾਰ । ਕਰਹਿ ਰਾਜ
 ਬਡ ਧਰਾ ਸੰਭਾਰਿ^੮ । ਇੱਤਨਾਦਿਕ ਬਹੁ ਗਾਥ ਸੁਨਾਈ । ਮਾਰਗ ਚਲਤਿ
 ਗੁਰੁ ਸੁਖਦਾਈ ॥ ੨੪ ॥ ਤਬਿ ਲੋ ਦੋਇ ਘਟੀ ਦਿਨ ਰਹਯੋ । ਦੋਇ ਕੋਸ
 ਕੀਰਤਪੁਰਿ ਲਹਯੋ । ਤਹਾਂ ਪਿਸ਼ਾਬ ਕਰਨਿ ਕੇ ਹੋਤੁ । ਉਤਰ ਪਰੇ ਪ੍ਰਭੁ
 ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਕੇਤ ॥ ੨੫ ॥ ਬਿਧੀਚੰਦ ਨੇ ਪਕਰਯੋ ਘੋਰਾ । ਕਰਤਿ ਭਯੋ ਰੁਖ
 ਸੋ^੯ ਜਲ ਓਰਾ । ਲੇ ਤਿਨ ਆਗੇ ਪਾਨ ਕਰਾਵਾ । ਨਿਰਮਲ ਨੀਰ

^੧ਭੇਡੁ ਵਜੇ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਦੀ ਚਰਨ ਕਵਲ ਦੀ ਢੋਕੀ ਦਾ । (ਚੋਕੀਆ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਲਈ ਦੇਖੋ ਪੰਨਾ ੨੬੮੨) । ^੨ਸੁਖਦਾਈ । ^੩ਸੌ । ^੪ਫਾਹੀ । ^੫ਟੁਣ ਨਾਲੋਂ ਬੀ ਬਹੁਤੇ ਰਣ ਕਰਾਂਗੇ । ^੬ਉਹ (ਘੋੜਾ) ।

^੭ਪਾ:-ਅਲਪ ।

^੮ਆਪ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਵੇਵੀ ਦਾ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਠ ਦਬਿਸਤਾਨ ਮਜ਼ਾਹਬ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ । ਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪ ਕੀਕੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ ।

ਅਚਰੈ ਮਨ ਭਾਵਾ॥੨੬॥ਕਰਤਿ ਪਾਨ ਕੋ ਹਯ ਗਿਰ ਪਰਜੈ । ਹੋਰਤਿ ਖਰੇ
ਤੁਰਤ ਈ ਮਰਜੈ।ਰਣ ਮਹਿ ਲਗੇ ਘਾਵ ਗਨਫ਼ਾਰੇ। ਗੁਰ ਪਹੁੰਚਾਵਨ ਹੇਤੁ
ਜਿਵਾਰੇ॥੨੭॥ਬਡੇ ਭਾਗ ਸੁਰ ਪੁਰਿ ਕੋ ਗਯੋ।ਨਾਮ ਜਾਨਭਾਈ ਜਿਸ ਭਯੋ।
ਲੋਹ ਸਵਾਮਣ ਜਾਹਿ ਸਰੀਰ । ਕਰਤਿ ਜੰਗ ਬੇਧਜੈ ਬਹੁ ਬੀਰ ॥ ੨੮ ॥
ਅਵਰ ਤੁਰੰਗ ਗੁਰੁ ਚਢਿ ਚਲੇ । ਤਿਸ ਹਯ ਕੇ ਗੁਨ ਬਰਨਤਿ ਭਲੇ ।
ਕੀਰਤਪੁਰਿ ਤਬਹੀ ਨਿਯਰਾਯੋ।ਪ੍ਰਵਿਸੇ ਪਿਖਿ ਕਹਿ 'ਭਲੇ ਵਸਾਯੋ'॥੨੯॥
ਬੁਢਨ ਸ਼ਾਹ ਨਿਕਟਿ ਚਲਿ ਗਏ । ਬੈਠਜੈ ਜਹਾਂ ਸਮਾਧੀ ਕਏ । ਸਿਮਰਤ
ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਰੂਪ । 'ਦਿਹੁ ਦਰਸਨ ਅਬਿ ਆਨਿ ਅਨੂਪ'॥੩੦॥ਕਹਜੈ
'ਆਇ ਮੈਂ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ।ਖੋਲਿਬਿਲੋਕਹੁ ਚਖ ਅਰਬੰਦ।ਦੇਹੁ ਦਰਸ ਨਿਜ
ਬਾਕ ਸੁਨਾਇ' । ਜਬਿ ਇਹੁ ਕਾਨ ਪਰੀ ਧੁਨਿ ਜਾਇ ॥ ੩੧ ॥ ਅਧਿਕ
ਅਨੰਦ ਤੇ ਨੈਨ ਉਘਾਰੇ । ਪਰਜੈ ਚਰਨ ਜਸੁ ਰੁਚਿਰ ਉਚਾਰੇ । 'ਨਮੋ ਨਮੋ
ਤੁਮ ਕੋ ਜਗ ਸ੍ਵਾਮੀ ! ਨਮੋ ਨਮੋ ਪ੍ਰਭੁ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ! ॥ ੩੨ ॥ ਨਮੋ ਨਮੋ
ਗਨ ਤੁਰਕਨਿ ਹਰਤਾ ! ਨਮੋ ਨਮੋ ਉੱਜਲ ਜਸੁ ਕਰਤਾ । ਸੱਚਿਦਾਨੰਦ
ਸਰੂਪ ਤੁਮਾਰਾ । ਮੱਛ ਕੱਛ ਬਾਵਨ ਤਨ ਧਾਰਾ* ॥ ੩੩ ॥ ਸੂਕਰ ਸ਼੍ਰੀ
ਨਰਸਿੰਘ ਬਨੇ ਹੋ*।ਰਾਮਚੰਦ ਸ਼੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਭਨੇ ਹੋ।ਸ਼੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਸ਼੍ਰੀ ਅੰਗਦ
ਅਮਰ । ਰਾਮ ਗੁਰੁ ਅਰਜਨ, ਰਚਿ ਸਮਰ* ! ॥ ੩੪ ॥ ਛਟਮ ਰੂਪ ਧਰਿ
ਦਰਸਨ ਦੀਨਾ । ਮਮ ਕੱਲਜਾਨ ਸਕਲ ਬਿਧਿ ਕੀਨਾ । ਘਾਵ ਸ਼੍ਰੋਣ ਜੁਤਿ

*ਜ਼ਿੰਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ । *ਸਵਾ ਮਣ ਲੋਹਾ (ਗੁਰੂ ਕੇ ਜੋਸ਼ ਤੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ ਦਾ ਜਿਸ ਤੇ ਸੀ ਅਤੇ) ਜੰਗ
ਕਰਦਿਆਂ ਜਿਸ ਦਾ ਸਰੀਰ ਬਹੁਤਾ ਵਿੰਨ੍ਹਿਆਂ ਗਿਆ ਸੀ । (ਅ) ਸਵਾ ਮਣ ਲੋਹੇ (ਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ)
ਨਾਲ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਇਆ ਸੀ । *ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਦੇਖ ਕੇ ਕਹਿਆ—ਭਲੇ ਵਸਾਇਆ ਹੈ । *ਹੇ ਧੁੱਧ
ਵੇ ਰਚਨਹਾਰ !

*ਇਹ ਮਹਿਮਾ ਹੋਈ ਹੋਰਾਣਕ ਪੰਡਿਤ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ,
ਇਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸੂਫੀ ਫਕੀਰ, ਜੋ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਦਾ ਬਖਸ਼ਿਆ, ਨਾਮ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਵਿਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ
ਵੇ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਚ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਮੋਢੀ, ਕੱਢੁ, ਆਦਿ ਦੀ ਉਪਮਾਂ ਕਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ,
ਚਾਹੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਵਤਾਰ ਕਰਕੇ ਹੀ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ । ਉਸ ਵੇ ਸਿੰਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਹੋਰਾਣਕ
ਵਿਦਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਥੇ ਤਾਂ ਤੋਰੇਤ, ਜਣੁਰ, ਕੁਰਾਨ ਵੇ ਸਿੰਕਾਰ ਹਨ, ਓਹ ਵੇ ਰੁਛ ਮੇਸੀ
ਮਹਿਮਾ ਵੇਵੇ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਸਿੰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਆਪਣੇ ਜੁਆਨੀ ਵੇ ਸਿੱਧੇ ਮਤ ਦੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ,
ਮੁਹੰਮਦ ਕਹੇ ਯਾ ਮੁਸਾ, ਈਸਾ, ਇਬਰਾਹੀਮ ਕਹੇ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਫੁਕ ਪਵੇ । ਇਹ ਅਢਕਵੀਂ
ਉਪਮਾ ਯਾ ਰਿਆਸਤ ਵੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਦਬਾਉ ਦਾ ਫਲ ਹੈ ਯਾ ਆਖੇਪਕ ਹੈ ।

ਅਧਿਕ ਸੁਹਾਏ।ਹਤਿ ਰਾਵਨ ਜਨੁ ਰਘੁਬਰ ਆਏ' ॥੩੫॥ਕਹਿ ਜਸੁ ਬਹੁ
ਬਿਧਿ ਪਗ ਪਰ ਪਰਜੇ । ਗੁਰ ਗਹਿ ਭੁਜ ਗਰ ਲਾਵਨਿ ਕਰਜੇ । ਸਕਲ
ਆਸ ਪੁਰਨ ਤਬਿ ਭਈ।ਸਭਿ ਗਜਾਤਾ ਉਰ ਮਹਿ ਬਿਦਤਈ ॥ ੩੬ ॥ ਸ੍ਰੀ
ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਤਬਿ ਚਲਿ ਆਯੋ।ਨਮੋ ਪਰਸਪਰ ਕਰਿ ਸੁਖ ਪਾਯੋ ।ਸਤਿਗੁਰ
ਭਨਜੇ 'ਜਾਇੰ ਹਮ ਡੇਰੇ । ਇਹ ਅਬਿ ਬੈਠਹਿੰਗੇ ਢਿਗ ਤੇਰੇ' ॥੩੭॥ ਇਮ
ਕਹਿ ਗਮਨ ਕੀਨਿ ਤਤਕਾਲਾ । ਜਾਤੀਮਲਕ ਬਿੱਪੁ ਲੇ ਨਾਲਾ । ਉਤਰਿ
ਸੈਲ ਤੇ ਸਦਨ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ੇ । ਦਰਸਨ ਦੀਨਿ ਕੁਟੇਬ ਅਸ਼ੋਸ਼ੇ' ॥ ੩੮ ॥ ਕਟ
ਕਸਿ ਤੋਦਸ ਜਾਮ ਬਿਤਾਏ । ਸਸਤ੍ਰ ਬਸਤ੍ਰ ਸਭਿ ਅੰਗ ਲਗਾਏ' । ਦੋਇ
ਘਰੀ ਉਪਰ ਬਿਤ ਜਬੈ । ਕਮਰ ਕਸਾ ਖੋਲ੍ਹੇ ਗੁਰ ਤਬੈ ॥ ੩੯ ॥ ਸਸਤ੍ਰ
ਬਸਤ੍ਰ ਸਭਿ ਧਰੇ ਉਤਾਰੀ।ਕੀਨਿ ਸ਼ਨਾਨ ਲੀਨਿ ਬਹੁ ਬਾਰੀ।ਤੀਰ ਆਵਿ
ਕੇ ਘਾਵ ਬਿਸਾਲਾ । ਲਗੇ ਬਹੱਤਰ ਜਬਿ ਰਣ ਘਾਲਾ ॥੪੦॥ ਕਮਰਕਸਾ
ਖੋਲਤਿ ਗਨ ਗਿਨੇ । ਸਨਿ ਸਭਿ ਬਿਸਮੇ ਸੇਵਕ ਭਨੇ।ਚਤੁਰ ਘਟੀ ਜਬਿ
ਜਾਮਨਿ ਗਈ । ਕਰਿ ਭੋਜਨ ਦਿਗ ਨਿੰਦਾ ਲਈ ॥ ੪੧ ॥ ਅਪਰ ਸਰਬ
ਹੀ ਕਰਿ ਕਰਿ ਖਾਨ । ਸੁਪਤਿ ਭਏ ਕਰਿ ਚਿੰਤਾ ਹਾਨਿ । ਉਤ ਬੁੱਢਣ
ਢਿਗ ਬਾਬਾ*ਬਿਰੇ । ਭਗਤਿ ਗਜਾਨ ਕੀ ਚਰਚਾ ਕਰੇ॥੪੨॥ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ
ਗਨ ਬਰਨਤਿ ਰਹੇ । ਜਿਨ ਕੋ ਸੁਨਿ ਸਿਖ ਦੁਰਮਤਿ ਦਹੇ।ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤੇ
ਸੰਗ ਉਚਾਰਾ । 'ਜਿਸ ਛਿਨ ਛੂਟੇ ਸਰੀਰ ਤੁਮਾਰਾ ॥ ੪੩ ॥ ਕਰਨਾ ਕਰਿ
ਇਤ ਹੀ ਥਲ ਆਇ । ਬਨਹਿ ਦੇਹੁਰਾ ਸਭਿ ਸੁਖਦਾਇ । ਪ੍ਰਾਨ ਅੰਤ ਕੋ
ਸਮਾ ਪਹੁਚਾ ।ਪਾਯੋ ਗੁਰੁ ਦਰਸਨ ਚਿਤ ਰੂਚਾ' ॥ ੪੪ ॥ ਕਹਤਿ ਸੁਨਤਿ
ਇਸ ਭਾਂਤਿ ਸੁ ਬਾਨੀ । ਤੀਨ ਜਾਮ ਤਬਿ ਨਿਸਾ ਬਿਹਾਨੀ।ਗੁਰੁ ਅਰਾਧਨ
ਕੇ ਹੂੰ ਤਤਪਰ । ਮਹਾਂ ਤਾਪਸੀ ਬੈਸ ਬਡੀ ਧਰਿ ॥ ੪੫॥ ਇਹਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ
ਹਿੰਦੇ ਅਸਟਮ ਰਾਤ੍ਰੇ 'ਸ੍ਰੀ ਗੀਰਤਪੁਰ ਆਗਵਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਤੀਨਤ੍ਰਿਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੩੪ ॥

੩੪. [ਬੁੱਢਣਸ਼ਾਹ ਪ੍ਰਣਾਮ ਕ । ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਹਾਰ ਦੀ ਖਬਰ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਕੀਨੋ ਸੋਚ ਸ਼ਨਾਨ । ਪਹੁੰਚੇ ਬੁੱਢਣ-
ਸ਼ਾਹ ਢਿਗ ਭਗਤ ਆਪਨੋ ਜਾਨਿ ॥ ੧ ॥ ਚੋਪਈ ॥ ਦੇਖਤਿ ਬੰਦੇ ਪਦ
ਅਗਬੰਦਾ।'ਧੇਨ ਧੇਨ ਤੁਮ ਕੋ ਸੁਖ ਕੰਦਾ'।ਅੰਤ ਸਮੇਂ ਮੁਝ ਦਰਸਨ ਦੀਨਾ।
ਕਰਜੇ 'ਕ੍ਰਤਾਰਥ ਏਕਟ ਹੀਨ' ॥ ੨ ॥ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਸਤਿਗੁਰ ਬਾਕ
*ਸਾਰੇ ਕੁਟੇਬ ਨੂੰ । *ਕਮਰਕਸੇ ਕੀਤੇ ਰਿਹਾਂ ਤੇ ਸਸਤਰ ਧਾਰੇ ਰਿਹਾਂ ੧੩ ਪਹਿਰ ਬਾਤ ਗਏ
ਸਨ । *ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਜੀ । *ਪਾਸ—ਦੋਨੋਂ ।

ਉਚਾਰਾ। 'ਜੀਵਨ ਕੋ ਚਿਤ ਚਹਿ ਜਿ ਤੁਮਾਰਾ*। ਪਿਖਹੁ ਅਪਰ ਕੁਛ ਜਗਤ
ਤਮਾਸਾ। ਕਰਹੁ ਆਪਨੀ ਪੂਰਨ ਆਸਾ'॥੩॥ ਹਾਥ ਜੋਰਿਤ ਬਿਸਕਲ ਸੁਨਾਈ।
'ਬਰਖ ਪੰਚ ਸੈ ਬੈਸ ਬਿਤਾਈ। ਐਸੇ ਸਮਾਂ ਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਫੇਰੀ। ਭਏ ਦਿਸ਼ਟਿ
ਗੋਚਰ ਤੁਮ ਮੇਰੀ॥੪॥ ਮਹਾਂ ਤਾਪਸੀ ਜੋਗੀ ਘਨੇ। ਤਜਿ ਸੁਖ ਜਗ, ਬੈਰਾਗੀ
ਬਨੇ। ਅੰਤ ਸਮੇਂ ਮਹਿ ਦਰਸ ਤੁਮਾਰਾ। ਚਾਹਤਿ, ਨਹਿ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਤਿਸ
ਬਾਰਾ'॥੫॥ ਨੇਤਿ ਨੇਤਿ ਜਿਸ ਬੇਦ ਪੁਕਾਰੇ। ਸੋਖ ਸਾਰਦਾ ਪਾਇੰਨ ਪਾਰੇ।
ਸੋ ਤੁਮ ਨਿਕਟਿ, ਭਾਗ ਬਡ ਮੇਰੇ'। ਇਮ ਕਹਿ ਬੰਦਨ ਕਰਿ ਤਿਸ ਬੇਰੇ
॥੬॥ ਅਵਨੀ ਤਲ ਮਹਿ ਪੌਢਨ ਕੀਨਿ। ਭੋਤਕਾ ਤਨ ਤਤਛਿਨ ਤਜਿ
ਦੀਨ। ਜਿਮ ਗਜ ਫੂਲ ਮਾਲ ਕੋ ਛਾਰੇ। ਬਿਨ ਸੰਕਟ ਤਿਮ ਤਜਨੇ ਸੁਖਾਰੇ
॥ ੭ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਬਿਖੈ ਲੀਨ ਹੁਇ ਗਯੋ। ਪੁਨ ਬਾਬਕ ਤਹਿ ਪਹੁੰਚਤਿ
ਭਯੋ। ਆਸਾਵਾਰ ਗਾਇਬੋ ਕੀਨਿ। ਪਾਰਬਹਮ ਸਿਫਤੀ ਸੁਖ ਚੀਨਿ ॥੮॥
ਭਈ ਪ੍ਰਭਾਤਿ ਕਬਰ ਖਨਵਾਇ। ਆਛੀ ਬਿਧਿ ਤਿਸ ਕੋ ਦਫਨਾਇ।
ਬਿਧੀਆ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਸਾਥ। ਸਭਿਹਿਨਿ ਸੰਗ ਲਏ ਤਬਿ ਨਾਥ ॥ ੯ ॥
ਕੀਰਤ ਪੁਰਿ ਨਿਕੇਤ ਕੋ ਆਏ। ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰਨਿ ਬਾਕ ਸੁਨਾਏ। ਬਸ
ਕਰਿ ਬਹੁਤੇ ਦਿਵਸ ਗੁਜ਼ਾਰੇ। ਸਿੱਖ ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਜਗ ਨਿਸਤਾਰੇ ॥ ੧੦ ॥

ਧੀਰਮੱਲ ਰਹਿ ਪੁਰਿ ਕਰਤਾਰਾ। ਸਭਿ ਗੁਰੁ ਕੋ ਸੁ ਸਮਾਜ
ਸੰਭਾਰਾ। ਡਰ ਧਰਿ ਤੁਰਕੇਸ਼ੁਰ ਕੋ ਮਨ ਮੈਂ। ਪਾਤੀ ਲਿਖਤਿ ਭਯੋ
ਤਿਸ ਛਿਨਿ ਮੈਂ ॥ ੧੧ ॥ 'ਹਮ ਹਮੇਸ਼ ਹਜ਼ਰਤ ਅਨੁਸਾਰੀ। ਜਥਾ ਅਪਰ
ਖਲਕਤ ਹੈ ਸਾਰੀ'। ਪਠਨੇ ਦੂਤ ਲਵਪੁਰਿ ਕੋ ਧਾਯੋ। ਆਗੈ ਸਕਲ ਸ਼ਾਹੁ
ਸੁਨਿ ਪਾਯੋ ॥ ੧੨ ॥ ਜੇ ਕਾਤੁਰ ਭਾਜੇ ਧਰਿ ਤ੍ਰਾਸ। ਕਹਨੇ ਜਾਇ ਕਾਲੇ
ਖਾਂ ਨਾਸ। 'ਕੁਤਬਾ, ਪੈਂਦਖਾਨ, ਅਸਮਾਨ। ਅਨਵਰ ਸਹਿਤ ਚਮ੍ਹੂ
ਸਭਿ ਹਾਨਿ' ॥ ੧੩ ॥ ਸੁਨਤਿ ਸ਼ਾਹਿ ਦਹਿਲਜੋ, ਬਿਸਮਾਨਜੋ। ਖਾਂ
ਵਜ਼ੀਰ ਕੇ ਸੰਗ ਬਖਾਨਜੋ। 'ਹੋਤਿ ਅਚੰਭਾ ਮਮ ਉਰ ਮਾਂਹੀ। ਕਾਰਜ
ਸਰਜੇ ਨ ਕੁਛ ਦਲ ਪਾਂਹੀ ॥ ੧੪ ॥ ਕੁਛਕ ਉਨ ਇਕ ਲੱਛ ਪਠਾਏ। ਸੋ
ਗੁਰ ਰਣ ਕਰਿ ਛਿਤ ਸੁਪਤਾਏ। ਦਲ ਕੋ ਬਲ ਕੋ ਕਰਿ ਹੇਕਾਰ। ਗਏ
ਜੰਗ ਕੋ ਪਾਇਸੁ ਹਾਰ' ॥ ੧੫ ॥ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਖਾਂ ਵਜ਼ੀਰ ਤਬਿ ਲੋਲਾ। 'ਹਜ਼ਰਤ

*ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਉਸ (ਜਿੰਤ) ਵੇਲੇ। *ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦੇ। *ਜਿਸ ਤੂਤਕ
ਸਰੀਰ* ਕੰਬਿਆ *ਖਿਆਲ ਹੈਕਿ ਫਕੀਰਦਸਮੇ ਰੂਪੁ ਜੀਵੇ ਸਮੇਂ ਤਕ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਾ:-ਕੋਤਕ

ਜੀ ਰਾਵਰਿ ਚਿਤ ਡੋਲਾ। ਹਤੇ ਸ਼ਾਹ ਜਿਮ ਬਝੇ ਤੁਮਾਰੇ। ਸੇਵਤਿ ਗੁਰੁ
ਪਗ ਸਿਜਦਾ ਧਾਰੇ॥੧੬॥ ਕਰਿ ਪ੍ਰਸੰਨ ਬਰ ਸਭਿ ਨੇ ਪਾਏ। ਸਕਲ ਸਮਾਜ
ਲਏ ਮਨ ਭਾਏ। ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਸੰਗ ਬਾਬਰ ਮੇਲਾ॥ ਰਾਜ ਤੇਜ ਬਰ ਲੀਨਿ
ਸੁਹੇਲਾ॥੧੭॥ ਸ਼ਾਹ ਹਮਾਉਂ ਜਬਹਿ ਨਿਕਾਸਾ। ਪਹੁੰਚੈ ਸ੍ਰੀ ਅੰਗਦ ਕੇ
ਪਾਸਾ। ਤਿਨ ਕੇ ਬਰ ਲੇ ਕਰਿ ਪਤਿਸ਼ਾਹੀ। ਕਰੈ ਰਾਜ ਬਡ ਅਵਿਨੀ
ਮਾਂਹੀ॥੧੮॥ ਸੁਮਤਿਵੰਤਿ ਬਡ ਅਕਬਰ ਭਏ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਮਰ ਅਰਾਧਨਿ
ਕਿਏ। ਗੜ੍ਹ ਚਿਤੌੜ ਤਿਨ ਬਚ ਤੇ ਟੂਟੈ*। ਦੁਆਦਸ ਬਰਖਨਿ ਜੋ ਨਹਿ
ਛੂਟੈ॥੧੯॥ ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਭੇਟ ਪਰਗਣਾ ਕੀਨਿ। ਤਿਨ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਤੇ
ਸੁਖ ਲੀਨ। ਪੁਨ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਹਰਿ ਗੋਵਿੰਦ। ਮਿਲੈ ਪਦਰ ਤੁਵ ਦ੍ਰੈ ਕਰ
ਬੰਦਿ॥੨੦॥ ਸਾਵਸਤੀ ਆਦਿਕ ਦੁਖ ਭਾਰੇ। ਗੁਰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰਿ ਸਕਲ
ਨਿਵਾਰੇ। ਜਬਿ ਕੀ ਤੁਮ ਪਤਿਸ਼ਾਹਿਤ ਪਾਈ। ਅਨਿਕ ਬਾਰ ਹੀ ਰਾਰ
ਮਚਾਈ॥੨੧॥ ਬਹੁ ਨਕਸਾਨ ਤੁਮਾਰਾ ਭਯੋ। ਲਾਖਹੁ ਲਸ਼ਕਰ ਤਹਿ
ਖਪਿ ਗਯੋ। ਮੈਂ ਬਹੁ ਬਾਰਿ ਅਰਜ ਕਰਿ ਰਹੈ। ਭੇਤ ਨ ਕਛੁ ਆਪ ਨੇ
ਲਹੈ॥੨੨॥ ਅਪਰ ਨਰਨ ਸਮ ਜਾਨਤਿ ਉਰ ਮੈਂ। ਲਾਖਹੁ ਹਤਹਿ ਜੁ
ਏਕ ਬਚਨ ਮੈਂ। ਜਿਨ ਸੋਂ ਕਰ ਜੋਰੇ ਬਨਿ ਆਵੈ। ਤਿਨ ਸੋਂ ਜੰਗ ਕਹਾਂ
ਮਨ ਭਾਵੈ॥੨੩॥ ਮੁਗਲਸਖਾਂ ਪੁਨ ਅਬਦੁਲ ਖਾਨ। ਲਲਾ ਸੁ ਕੰਬਰ,
ਸੈਨ ਮਹਾਨ। ਬਨਿ ਪੈਂਦਾ ਅਬਿ ਨਿਮਕ ਹਰਾਮੀ। ਤੁਮਰੋ ਲਸ਼ਕਰ ਕਰਿ
ਅਨੁਗਾਮੀ॥੨੪॥ ਮਰੈ ਜਾਇ ਕੁਛ ਸਰੀ ਨ ਕਾਰਾ। ਜੇ ਗੁਰ ਸੰਗ ਲਰੈ
ਜਗ ਸਾਰਾ। ਤਉ ਨ ਜੀਤ ਸਕੈ ਮਰਿ ਰਹੈ। ਕਹਾਂ ਬਾਤ ਤੁਮ ਲਸ਼ਕਰ
ਅਹੈ॥੨੫॥ ਇੰਤਜਾਦਿਕ ਜਬਿ ਕਰਤੇ ਬਾਤੀ। ਤਬਿ ਲੈ ਧੀਰ ਮੱਲ
ਕੀ ਪਾਤੀ। ਦਈ ਦੂਤ ਨੇ ਆਗੈ ਧਰਿਕੈ। ਖਾਂ ਵਜ਼ੀਰ ਸਗਰੀ ਪਠਿ ਕਰਿ
ਕੈ॥੨੬॥ ਬਿਸਮੈ ਭਯੋ-ਕਹਾਂ ਇਨ ਕੀਨਿ। ਗੁਰ ਪੌਤ੍ਰ। ਇਮ ਭਯੋ
ਅਧੀਨ। ਨਹੀਂ ਸ਼ਾਹੁ ਕੋ ਬਨਹਿ ਸੁਨਾਵਨਿ। ਸੁਨਿ ਪੁਨ ਕਰਹਿ ਨ ਜੰਗ
ਮਚਾਵਨ-॥੨੭॥ ਕਹੈ ਸ਼ਾਹੁ ਸੋਂ 'ਖਤ ਮਹਿ ਲਿਖੈ'-ਮਰੈ ਤੁਰੰਗ

ਪਿਤਾ। 'ਖਤ ਵਿਚ ਇਹ ਲਿਖਿਆ ਹੈ।

*ਬਾਵਲੀ ਦਾ ਕੜ ਟੁੱਟਣ ਤੇ ਚਿਤੌੜ ਛੱਡੇ

ਦੇਖੋ ਜੇ ਸਿਮਤ ਇਕ ਨਹੀਂ ਹਨ ਤਾਂ ਤੇ ਇਹ ਰਵਾਜਤ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦੀ। (ਦੇਖੋ ਪੰਨਾ
੧੬-੩ ਦੀ ਟੁਕਾ)।

†ਜਹਾਂਗੀਰ ਨੇ ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਜੀ ਦੇ ਕਤਲ ਦਾ ਹੁਕਮ ਆਪ
ਦਿਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਪਿਛੋਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਕੇ ਇਹ ਮਾਨੇਂ ਇਕਰਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਹੁਕਮ
ਸ਼ਾਲਤ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਵੀ ਸੀ, ਕਿਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਮੇਲ ਵੱਖਰਾ ਰਿਹਾ।

ਦੁਤਿਯ ਰਣ ਬਿਖੇ । ਪੈਨ ਭਵੇ ਖਲਜੇ ਇਹੁ ਸ੍ਰਾਸਾਇਨ ਕੇ ਜੀਵਨ ਕਹਾਂ
 ਬਿਸਾਸ ॥੨੮॥ ਇਸ ਤੇ ਭੀ ਤੁਮ ਰੋਸ ਨਿਵਾਰੈ। ਨਿਮਿ ਹੋਇ ਅਬਿ ਬੰਦਨ
 ਧਾਰੈ । ਜਬਾ ਬਡੇਰੇ ਮਾਨਤਿ ਰਹੇ । ਤਬਾ ਆਪ ਕੇ ਲਾਇਕ ਆਹੇ ॥
 ੨੯ ॥ ਕਿਸੀ ਵਸਤੁ ਕੀ ਕਮੀ ਨ ਤੁਮ ਕੋ । ਬਨਹੁ ਸਰਲ, ਤਜਾਗਹੁ ਗਰ
 ਗਮ ਕੋ । ਬਹੁਰ ਕੁਟਿਲਤਾ ਧਾਰਹੁ ਨਾਂਹੀ । ਸੁਖ ਭੋਗਹੁ ਅਪਨੇ ਘਰ
 ਮਾਂਹੀ ॥ ੩੦ ॥ ਸੁਨਿ ਉਪਦੇਸ਼ ਸ਼ਾਹੁ ਮਨ ਫਿਰਜੇ । ਨਿਜ ਕ੍ਰਿਤ ਲਖਿ
 ਪਛੁਤਾਵਨ ਕਰਜੇ ।—ਬਿਥਾ ਆਪਨੀ ਸੈਨ ਮਰਾਈ । ਜਿਸ ਤੇ ਕਾਰਜ
 ਸਰਜੇ ਨ ਰਾਈ—॥ ੩੧ ॥ ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਗੁਰ ਦਿਸਿ ਮੁਖ ਕਰਿਕੈ । ਸਿਜਦਾ
 ਕੀਨਿ ਧਰਨਿ ਸਿਰ ਧਰਿ ਕੈ । ‘ਅਬਿ ਮੈਂ ਦੋਹੁ ਨ ਤੁਮ ਮੰਗ ਕਰੈਂ । ਜਬਿ
 ਲਗਿ ਪ੍ਰਾਨ ਦੇਹਿ ਮੈਂ ਧਰੈਂ ॥੩੨॥ ਪਾਛਲ ਬਾਤ ਛਿਮਾ ਸਭਿ ਕਰੀਅਹਿ ।
 ਮੇ ਪਰ ਨਹੀਂ ਕੋਪ ਕੈ ਧਰੀਅਹਿ’ । ਖਾਂਵਜ਼ੀਰ ਪਾਤੀ ਲਿਖਿ ਦੀਨਿ। ਧੀਰ-
 ਮੱਲ ਪਹਿ ਭੋਜਨ ਕੀਨਿ ॥ ੩੩ ॥ ‘ਗੁਰ ਘਰ ਸੋਂ ਨਹਿ ਸ਼ਾਹੁ ਬਿਗਾਰਹਿ।
 ਬੰਦਨ ਕਰੀ, ਭਯੋ ਅਨੁਸਾਰਹਿ’ । ਲੇ ਕਰਿ ਹਲਕਾਰਾ ਫਿਗ ਆਯੋ। ਪਾਠ
 ਕਰਿ ਧੀਰ ਮੱਲ ਹਰਖਾਯੋ ॥ ੩੪ ॥ ਸ਼ਾਹ ਦਿਸ਼ਾ ਇਸ ਬਿਧਿ ਭੀ ਬਾਤੀ ।

ਅਬਿ ਗੁਰ ਕਖਾ ਸੁਨਹੁ ਅਵਦਾਤੀ। ਕੀਰਤਪੁਰਿ ਕੋ ਅਧਿਕ ਵਸਾਯੋ ।
 ਸਿਖ ਸੰਤਾਨਿ ਕੋ ਅਨੰਦ ਉਪਾਯੋ ॥ ੩੫ ॥ ਕਬਹੂੰ ਜਾਇ ਗੁਰ ਕਰਹਿ
 ਅਖੇਰੈਂ । ਹੁਇ ਬਿਹੰਗ ਮ੍ਰਿਗ ਮੁਕਤਿ ਘਨੇਰੈਂ । ਬਹੁ ਮੰਗਤਿ ਦਰਸ਼ਨ ਕੋ
 ਆਵੈ । ਧਨੀ ਮਸੰਦ ਦਰਬ ਬਹੁ ਲਜਾਵੈਂ ॥ ੩੬ ॥ ਚਾਰਹੁ ਦਿਸਿ ਤੇ ਗੁਰ
 ਕੀ ਕਾਰ । ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ ਆਵਹਿ ਦਰਬ ਉਦਾਰ । ਰਾਤ ਦਿਵਸ ਹੁਇ
 ਦੀਰਘ ਦੇਸ਼ । ਤਜਜੇ ਜੰਗ, ਰਹਿ ਬਿਨ ਉਦਵੇਗ ॥੩੭॥ ਮੇਲਾ ਲਗਜੇ ਰਹੈ
 ਦਰਬਾਰ । ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਖੇ ਅਨੰਦ ਉਦਾਰ । ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਿ
 ਹੋਇ । ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਮਨ ਨਿਰਮਲ ਸਭਿ ਕੋਇ ॥ ੩੮ ॥ ਇਕ ਦਿਨ ਬੈਠੇ
 ਸਭਾ ਲਗਾਏ । ਦੂਰ ਦੇਸ਼ ਤੋ ਵੈ ਸਿੱਖ ਆਏ । ਤਿਹ ਕੀ ਸੰਗਤ ਲਿਖਿ
 ਅਰਦਾਸ । ਪਹੁੰਚਾਈ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਪਾਸ ॥੩੯॥ ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਧਰਿ ਦੀਨਿ
 ਅਗਾਰੀ । ਖੋਲਿ ਸੁਪਠੀ ਹਕੀਕਤ ਸਾਰੀ । ‘ਸ਼੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ! ਤੁਮ ਹੋ ਬਸਿ
 ਪ੍ਰੇਮ । ਪਹੁੰਚਹੁ ਸਿੱਖਨਿ ਫਿਗ ਦਿਹੁ ਛੇਮ ॥ ੪੦ ॥ ਇਹੁ ਸਭਿ ਦੇਸ਼ ਦਾਸ
 ਗੁਰ ਕੋਰਾ । ਚਾਹਤਿ ਹੈ ਇਤਿ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਰਾ । ਅਪਨੇ ਘਰ ਪਾਵਨ ਕੋ
 ਗੁਰੂ ਵਲੋਂ ਫਿਕਰ ਛਡ ਦਿਓ । ‘ਵੰਗਾ ਵਰਤਾਉ । ‘ਵਿਅਰਥ । ‘(ਜੰਗ ਦਾ) ਉੱਦਮ, ਜੰਗ।

ਕਰੈਂ । ਰਾਵਰ ਕੇ ਪਾਵਨ^੧ ਜਬਿ ਪਰੈ^੨ ॥ ੪੧ ॥ ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ
ਮੁਸਕਾਏ ।—ਦੇਸ ਦੂਰ ਬਹੁ ਕਿਤ ਕੋ ਜਾਏ—। ਬਿਧੀਚੰਦ ਕੀ ਦਿਸ਼ਾ
ਨਿਹਾਰਾ । ਹਿਤ ਭੇਜਾਨਿ ਕੇ ਬਾਕ ਉਚਾਰਾ ॥ ੪੨ ॥ ‘ਤੋਹਿ ਮੋਹਿ ਮੈਂ ਭੇਦ ਨ
ਕੋਈ* । ਪਹੁੰਚਹੁ ਤਹਾਂ ਸਿਦਕ ਲਿਹੁ ਜੋਈ । ਸਭਿ ਸੰਗਤ ਕੋ ਦਰਸਨ
ਦੀਜੈ । ਗੁਰ ਕੀ ਕਾਰ ਸੰਭਾਰਿ ਸੁ ਲੀਜੈ’ ॥ ੪੩ ॥ ਸੁਨਿ ਆਇਸੁ ਕੋ
ਬਿਲਮ ਨ ਕਰੀ।ਚਲਨ ਹੇਤੁ ਮਨਸਾ ਉਰ ਧਰੀ।ਚਰਨ ਕਮਲ ਕੋ ਬੰਦਨ
ਕਰਿਕੈ । ਗਮਨਜੋ ਬਿਧੀਚੰਦ ਹਿਤ ਧਰਿਕੈ ॥ ੪੪ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਕ੍ਰਿਤਿ
ਅਸਟਮ ਗਾਥੇ ‘ਸ਼ਾਹੁ’ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਚਤੁਰ ਤ੍ਰਿੰਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥ ੩੪ ॥

੩੫. [ਦੇਉ ਨਗਰ, ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਾਹ ਪਾਸ ਬਿਧੀਚੰਦ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਅਜਮਤ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਿਧੀਆ ਦਿਯੋ ਪਠਾਇ । ਸੱਤਿਨਾਮ
ਸ੍ਰੀ ਮੰਤ੍ਰ ਜਪਿ ਪਹੁੰਚਜੋ ਮਗ ਸਹਿਸਾਇ ॥ ੧ ॥ ਥੋਪਈ ॥ ਪੂਰਬ ਦੱਖਣ
ਸੰਧਿ ਜਿ ਅਹੈ^੧।ਅਗਨ ਕੋਨ ਮਹਿਸੇ ਨਰ ਰਹੈ।ਤਿਤ ਕੋ ਅਜਮਤਕੋ ਕਰਿ
ਜੋਰ । ਜਾਇ ਪਹੁੰਚਤਿ ਭਾ ਇਕ ਠੌਰ ॥ ੨ ॥ ਦੇਉ ਨਗਰ^੨ ਇਕ ਤਹਾਂ
ਬਸੰਤਾ । ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਾਹ ਫਕੀਰ ਰਹੰਤਾ । ਤਹਾਂ ਸੁਸ਼ਕ ਤਰੁ ਹੋਰਨਿ ਕਰਜੋ।
ਬੈਠਿ ਬਿਧੀਚੰਦ ਆਨੰਦ ਧਰਜੋ ॥ ੩ ॥ ਹਰਜੋ ਹੋਤਿ ਭਾ ਸੈ ਤਤਕਾਲਾ ।
ਪੁਰਿ ਜਨ ਪੇਖਿ ਅਚੇਭ ਬਿਸਾਲਾ । ਆਇ ਸਭਿਨਿ ਸੇਵਾ ਬਡ ਕੀਨਿ ।
ਦੇਖਹਿ ਜਨੁ ਮਹਾਤਮਾ ਚੀਨ ॥ ੪ ॥ ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਾਹੁ ਬਸਹਿ ਤਹਿ ਕਾਨਨ^੩ ।
ਸੁਨਤਿ ਭਯੋ ਮਹਿਮਾ ਇਹੁ ਕਾਨਨ^੪।—ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਇਕ ਆਵਨ ਕਰਜੋ ।
ਬੈਠਤਿ ਸੁਸ਼ਕ ਬਿਛੁਛ ਭਾ ਹਰਜੋ—॥ ੫ ॥ ਬਿਸਮਤ ਹੁਇ ਹੋਰਨ ਕਹੁ ਚਾਹਾ।
ਕੇਹਰਿ ਏਕ ਹਕਾਰਜੋ ਪਾਹਾ^੫ । ਹੁਇ ਅਰੂਢ ਬਿਧੀਏ ਫਿਗ ਆਯੋ ।
ਅਪਾਨਿ ਸ਼ੇਰ ਤੇ ਚਹਤਿ ਡਰਾਯੋ ॥ ੬ ॥ ਹੁਤੀ ਨਰਨਿ ਕੀ ਭੀਰ ਵਡੇਰੇ ।
ਕੇਹਰਿ ਭੀਮ ਆਵਤੋ ਹੋਰੇ । ਭਾਜੇ ਲੋਕ ਜਾਇ ਪੁਰਿ ਬਰੇ।ਬਿਧੀਚੰਦ ਇਕ
ਬਿਰਤਾਧਰੇ॥ ੭ ॥ ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਾਹ ਨਿਰਭਿ ਜਬਿ ਆਯੋ।ਨਿਜ ਕੇਹਰਿ ਤੇ ਚਹਤਿ
ਗਹਾਯੋ । ਤਬਿ ਬਿਧੀਏ ਚਖ ਤਾੜਿ^੬ ਬਿਲੋਕਾ । ਆਵਤਿ ਚਲਜੋ ਦੁਰਤ
ਹੀ ਰਕਾ ॥ ੮ ॥ ਭਯੋ ਸਬੇਭ ਸਿਲਾ ਸਮ ਸ਼ੇਰ । ਚਰਨ ਬਦਨ ਹਾਲਤਿ
ਨਾਹਿ ਫਰ । ਨਿਜ ਅਜਮਤ ਕੋ ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਾਹੁ । ਲਾਇ ਰਹਜੋ ਜੋਤਿਕ ਸੀ

^੧ਚਰਨ । ^੨ਪੂਰਬ ਤੇ ਦੱਖਣ ਦੀ ਸੰਧਿ ਜੋ ਹੈ । ^੩ਨਾਮ ਹੈ ਨਗਰ ਦਾ ਜੋ ਯੂ. ਪੀ. ਵਿਚ ਹੈ । ^੪ਬਨ
ਵਿਚ । ^੫ਕੰਨੀ । ^੬ਕੋਲ । ^੭ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਨਾਲ ਤਾੜਕੇ । *ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲਈ ਦੇਖੋ ਅਗੇ ਅੰਸੂ ੪੪ ਅੰ. ੨੦।

ਪਾਹੂ ॥ ੯ ॥ ਗਰਬ ਸਰਬ ਨਿਜ ਉਰ ਕੋ ਹਰਜੈ । ਬਡੋ ਆਪਨੇ ਤੇ ਲਖਿ
ਪਰਜੈ । ਜਾਇ ਬੰਦਨਾ ਕੀਨਿ ਅਗਾਰੀ । 'ਮਹਾਂ ਪੁਰਖ ਤੁਮ ਹੋ ਤਪਿ ਭਾਰੀ' ॥
੧੦ ॥ ਛਿਮਹੁ ਅਵੱਗਯਾ ਹਮ ਤੇ ਭਈ । ਕੇਹਰਿ ਕੋ ਅਬਿ ਦਿਹੁ ਮੁਕਤਈ^੧ ।
ਤਬਿ ਬਿਧੀਆ ਕਹਿ ਜਤਨ ਗਹੀਰ^੨ । ਸੱਤਿਨਾਮ ਕਹਿ ਛਿਰਕਹੁ
ਨੀਰ' ॥ ੧੧ ॥ ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਾਹੁ ਕਰਜੈ ਜਬਿ ਕਹਜੈ । ਪਾਨ ਅੰਤ ਕੇਹਰਿ
ਤਬਿ ਲਹਜੈ । ਅਪਰ ਦੇਹਿ ਸੁੰਦਰ ਹੁਇ ਗਈ । ਬਿਧੀਚੇਦ ਕੋ ਬੰਦਨ
ਕਈ ॥ ੧੨ ॥ ਦੇਖਤਿ ਬਿਸਮਜੈ ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਾਹੁ । 'ਕੋ ਹੈਂ ਤੂੰ ਕਹੁ ਸਚੁ ਹਮ
ਪਾਹੂ' । ਸੁਨਤਿ ਆਪਨੀ^੩ ਕਥਾ ਸੁਨਾਈ । 'ਮੋਕਹੁ ਜਾਨਹੁ ਕਿੰਨਰ ਰਾਈ'^੪
॥ ੧੩ ॥ ਦੇਵ ਸਭਾ ਮਹਿ ਬੈਠੋ ਹੁਯੋ । ਦੁਰਬਾਸ਼ਾ ਤਹਿ ਆਵਨ ਕਿਯੋ ।
ਮੋ ਕੋ ਉਲੇਖਿ ਅਗਾਰੀ ਜਾਇਬੈਠਜੈ ਰਿਖਿਬਰ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇ ॥ ੧੪ ॥
ਮਮ ਉਪਰ ਕੋ ਉਲੇਖਜੈ ਜਬੈ । ਰਿਸ ਤੇ ਕੂਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਮੈਂ ਤਬੈ । ਦੁਰ-
ਬਾਸ਼ੇ ਜਬਿ ਮੋਕਹੁ ਹੋਰਾ । ਕੂਰ ਬਿਲੋਚਨ^੫ ਬਦਨ ਬਡੇਰਾ ॥ ੧੫ ॥
ਤਪਨਿਧਿਕ੍ਰੋਧੀ^੬ ਸ੍ਰਾਪ ਬਖਾਨੈ । -ਮੁਝ ਦਿਸਿ ਦੇਖਤਿ ਸ਼ੇਰ ਸਮਾਨਾ^੭ ਧਰਹੁ
ਜੂਨਿ ਅਵਨੀ ਤਲ ਜਾਇ- । ਸੁਨਿ ਮੈਂ ਬੁਝਜੈ ਬਹੁ ਭਰ ਪਾਇ ॥ ੧੬ ॥ -
ਸ੍ਰਾਪ ਅੰਤ ਕਬਿ ਹੋਵੈ ਮੇਰਾ- । ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਤਿ ਬੋਲਜੈ ਤਿਸ ਬੇਰਾ । -ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ
ਨਾਨਕ ਕਲਿ ਅਵਤਾਰੇ । ਸੋ ਜਬਿ ਖਸ਼ਟਮ ਬਪੁ ਕੋ ਧਾਰੇ ॥ ੧੭ ॥ ਤਿਸ
ਕੋ ਸਿਖ ਗਜਾਨੀ ਇਕ ਦੇਖਿ^੮ । ਤਬਿ ਮੁਕਤਹਿ ਗੋ ਸ੍ਰਾਪ ਵਿਸ਼ੇਖ- । ਸੋ
ਇਹੁ ਮਿਲਜੈ ਜੂਨ ਛੁਟਿ ਮੇਰੀ । ਮੈਂ ਅਬਿ ਗਮਨੋਂ ਦਰਸਨ ਹੋਰੀ ॥ ੧੮ ॥
ਭਾਗ ਧੰਨ ਤੂੰ ਅਪਨੇ ਜਾਨਿ । ਪੂਰਿ ਕਾਮਨਾ ਹੋਇ ਮਹਾਨ' । ਇਮ ਕਹਿ
ਨਭ ਕੀ ਓਰ ਸਿਧਾਯੋ । ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਾਹੁ ਸੁਨਤਿ ਬਿਸਮਾਯੋ ॥ ੧੯ ॥ ਕਰਿ
ਬਿਨਤੀ ਤਜਿ ਗਿਨਤੀ ਆਨਿ । ਰਾਖਜੈ ਅਪਨੇ ਨਿਕਟਿ ਸੁਜਾਨ ।
ਅਨਿਕ ਭਾਂਤਿ ਕੀ ਸੇਵਾ ਕਰੀ । ਸੁਨਤਿ ਬਚਨ ਦੁਬਿਧਾ ਸਭਿ ਹਰੀ ॥ ੨੦ ॥
ਤੀਨ ਦਿਵਸ ਬਸਿ ਬਿਧੀਆ ਚਾਲਾ । ਹਿਤ ਰਾਖਨ ਕਹਿ ਬਨੈ ਬਿਸਾਲਾ ।
'ਤੁਮ ਮੇਰੇ ਗੁਰ' ਦੀਨਸਿ ਗਜਾਨਾ । ਫਲ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਤਪ ਕਿਯ ਜੁ ਮਹਾਨਾ ॥
੨੧ ॥ ਰਹਜੈ ਨ ਜਾਇ ਤੁਮਾਰੇ ਬਿਨਾ । ਤਨ ਤਜਿਬੋ ਤੁਮ ਫਿਗ,

^੧ ਮੁਕਤੀ । ^੨ ਭਾਰੀ । ^੩ ਭਾਵ ਸ਼ੇਰ ਨੇ ਆਪਣੀ । ^੪ ਰੰਧਰਬਾਂ ਦਾ ਰਾਜਾ । ^੫ ਭਾਵ ਦੁਰਬਾਸ਼ਾ ਨੇ ।
^੬ ਦੇਖੇਗਾ (ਤੋਂ ਵੱਲ) । ^੭ ਭਾਵ ਮੁਰਸ਼ਦ ਅਰਥਾਤ ਗੁਰਮੁਖ ਤੋਂ ਹੈ, ਬਿਧੀਏ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ
ਕਲਾ ਵਰਤ ਰਹੀ ਹੈ, ਪਿੱਛੇ ਲਿਖ ਆਏ ਹਨ ।

ਚਾਹ ਘਨਾ^੧ । ਬਿਧੀਚੰਦ ਸੁਨਿ ਧੀਰਜ ਦੀਨਿ । ‘ਮਮ ਤੁਮ ਬੈਸ ਏਕ ਸਮ
ਚੀਨ ॥ ੨੨ ॥ ਮਾਸ ਰੁ ਬਾਸਰੁ ਘਟਿਕਾ ਸੋਇ^੨ । ਮੋਰ ਤੋਰ ਤਨ ਤਜਾਗਨਿ
ਹੋਇ’ । ਸੁਨਤਿ ਅਨੰਦ ਭਾ ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਾਹੂ । ‘ਕਰਹੁ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤਬਿ ਹੋਵਹੁ
ਪਾਹੂ ॥ ੨੩ ॥ ਦੋਨਹੁ ਤਨ ਤਜਾਗਹਿ ਇਕ ਕਾਲ । ਗਮਨਹੁ ਲੇ ਪ੍ਰਲੋਕ
ਨਿਜ ਨਾਲ । ਦਾਸ ਜਾਨਿ ਨਿਜ ਬਿਰਦ ਸੰਭਾਰਹੁ । ਆਪ ਤਰਹੁ
ਅਰੁ ਮੋਕਹੁ ਤਾਰਹੁ’ ॥ ੨੪ ॥ ਸੁਨਿ ਬਿਨਤੀ ਬਿਧੀਆ ਸੁ ਪਸੰਨ । ‘ਤਵ
ਸੰਕਲਪ ਹੋਇ ਨਹਿ ਅੰਨ । ਜਬਹਿ ਸਮਾਂ ਤਨ ਤਜਿਬੇ ਹੋਇ । ਤੁਝ
ਵਿਗ ਪਹੁਚੈ ਲਖਿ*ਮੈਂ ਸੋਇ ॥ ੨੫ ॥ ਇਹਾਂ ਆਨਿ ਮੈਂ ਤਜਾਗਹੁ ਪ੍ਰਾਨ ।
ਬੈਠਹੁ ਆਪ ਧਰਹੁ ਗੁਰ ਧਰਾਨ’ । ਸੁਨਿ ਅਨੰਦ ਬਹੁ ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਾਹੂ ।
ਬੰਦਤਿ ਬਿਧੀਚੰਦ ਪਦਪਾਹੂ ॥ ੨੬ ॥ ‘ਅਬਿ ਮੈਂ ਕਾਜ ਗੁਰੂ ਕੇ ਜਾਵੈ । ਤਨ
ਕੇ ਅੰਤ ਸਮੈ ਪੁਨ ਆਵੈ’ । ਇਮ ਕਹਿ ਗਯੋ ਦੇਸ਼ ਤਿਸ ਮਾਂਹੀ । ਗੁਰ
ਸੰਗਤਿ ਪੱਤੀ ਪਠਿ ਜਾਂਹੀ ॥ ੨੭ ॥ ਸਾਗਰ ਟਾਪੂ ਮਹਿ ਅਭਿਰਾਮ । ਪੂਰਿ
ਮੈਨਾਕ^੩ ਤਾਂਹਿ ਕੋ ਨਾਮ । ਦਿਯੋ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਗੁਰ ਕੇਰਾ ।—ਇਹੁ ਸਿਖ
ਪਿਖਹੁ ਰੂਪ ਜਿਮ ਮੋਰਾ—॥ ੨੮ ॥ ਸੁਨਤਿ ਅਨੰਦ ਭਏ ਸਿਖ ਸਾਰੇ । ਦੇਤਿ
ਉਪਾਇਨ ਬੰਦਨ ਧਾਰੇ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਮਨੰਦ । ਬਿਧੀਚੰਦ ਕੋ
ਮਾਨਹਿ ਬੰਦ ॥ ੨੯ ॥ ਬਸਨ ਬਿਭੂਖਨ ਜਰੇ ਜਵਾਹਰ । ਜਬਰ ਅਜਾ-
ਇਬ ਜੇਬ ਸੁ ਜਾਹਰ । ਭਾਂਤਿ ਭਾਂਤਿ ਕੇ ਭੋਜਨ ਭਾਵਤਿ । ਪ੍ਰੇਮ ਭਾਉ ਤੇ
ਭਲੇ ਅਚਾਵਤਿ ॥ ੩੦ ॥ ਰੈਲ ਦਿਵਸ ਆਇਸੁ ਮਹਿ ਰਹੈ । ਬਾਂਛਤਿ
ਰਿਦੈ ਮਨੋਰਥ ਲਹੈ । ਗੁਰਬਾਨੀ ਪਾਵਿ ਅਰਥ ਸਮੇਤ । ਬਿਧੀਚੰਦ ਉਪਦੇਸ਼
ਸੁ ਦੇਤਿ ॥ ੩੧ ॥ ‘ਗੁਰ ਮਹਿਮਾ ਸਿਮਰਤਿ ਸਤਿਨਾਮੂ । ਹਉਮੈ ਤਜਾਗਨਿ
ਮਨ ਬਿਸਰਾਮੂ । ਦਯਾ ਖਿਮਾ ਸੁਚ ਸੰਜਮ ਧੀਰਜ † । ਧਰਮ ਪਰਾਇਨ^੪
ਸਾਚੁ ਸੁ ਬੀਰਜ^੫ ॥ ੩੨ ॥ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਨਿਰਮਲ ਸੰਤੋਸ਼ । ਸਦਾ ਗੁਰੂ ਕੇ ਰਹੈ
ਭਰੋਸ’ । ਇੰਤਜਾਦਕ ਗੁਨ ਨਕਲ ਬਤਾਏ । ਮਨ ਬਿਕਾਰ ਦੁਬਿਧਾਦਿ
ਹਟਾਏ ॥ ੩੩ ॥ ਗੁਰਮਤਿ ਸਿੱਖਨਿ ਮਹਿ ਉਪਜਾਈ । ਦੁਰਮਤਿ
ਮਤਸਰ ਆਦਿ ਮਿਟਾਈ । ਕਰਿ ਕਰਿ ਬਿਨੈ ਮਾਸ ਇਕ ਰਾਖਾ । ਅਸਨ

^੧ਬਹੁਤਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ । ^੨ਮਹੀਨਾ ਦਿਨ ਤੇ ਘੜੀ ਉਹੋ (ਵੇਵੇਗੀ ਜਦੋਂ.....) । ^੩ਇਕ ਪਹਾੜ ਜੋ
ਦੇਖਣੀ ਹਿੰਦ ਤੇ ਲੰਕਾ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸਾਗਰ ਵਿਚ ਜਾ ਟਿਕਿਆ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ
ਸ਼ਿਵਨਾਭ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੋਵੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਓਥੇ ਸਿੱਖੀ ਸੀ। ਅੰਕ ੩੬ ਵਿਚ ਬਿਧੀਚੰਦ ਜਹਾਜ
ਚੁਕੇ ਉਰਾਰਆਉ ਦਾਹੈ। ^੪ਆਸਟੇ। ^੫ਬਲਵਾਨ। *ਪਾ:-ਪਲਾ। †ਪਾ:-ਧੀਰਾ। ‡ਪਾ:-ਸਦਗੁਨ ਬੀਰ।

ਅਚਾਇ ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਬਹੁ ਭਾਖਾ ॥ ੩੪ ॥ ਗਮਨ ਹੋਤੁ ਬਹੁ ਬਾਰ ਉਚਰਜੈ ।
 ਸੰਗਤਿ ਤਬਹਿ ਬਿਸਰਜਨ ਕਰਜੈ । ਅਰਪੇ ਹਯ ਜਿਨ ਕੀਮਤ ਭਾਰੇ ।
 ਸੰਗ ਦਾਸ ਦੀਨਸਿ ਰਖਵਾਰੇ ॥ ੩੫ ॥ ਬਹੁ ਸਮਾਜ ਲੈ ਚਢੈ ਜਹਾਜੂ ।
 ਆਯਹ ਉਤਰਿ, ਕਰੇ ਗੁਰ ਕਾਜੂ । ਕੀਰਤਪੁਰਿ ਮਹਿ ਆਨਿ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਾ ।
 ਅੱਗ ਉਪਾਇਨ ਕੀਨਿ ਅਸ਼ੇਸ਼ਾ ॥ ੩੬ ॥ ਪਰਜੈ ਚਰਨ ਪਰ ਬੰਦਨ
 ਠਾਨੀ ॥ ਮੁਖ ਮੁਸਕਾਇ ਦੇਖਿ ਕਹਿ ਬਾਨੀ ॥ 'ਜਨਮ ਧੰਨ ਜਗ ਭਯੋ ਤੁਹਾਰਾ ॥
 ਰਹਜੈ ਸਧਾਰਤਿ ਗੁਰ ਘਰ ਕਾਰਾ' ॥ ੩੭ ॥ ਬਿਧੀਚੰਦ ਆਨੰਦ ਬਿਲੰਦੇ ॥ ਪਰਸਿ
 ਪਦਾਰਥਿੰਦ ਕਰ ਬੰਦੇ । 'ਇਹੁ ਸਭਿ ਜਾਵਰ ਕੀ ਬਹੁ ਕਰੁਨਾ । ਦਾਸ
 ਦੀਨ ਨੇ ਕਜਾ ਹੈ ਕਰਨਾ' ॥ ੩੮ ॥ ਬਸਨ ਬਿਭੂਖਨ ਧਨ ਗਨ ਲਜਾਯੋ । ਸ੍ਰੀ
 ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਅੱਗ ਟਿਕਾਯੋ । ਘੋਰੇ ਚਪਲ ਸਕਲ ਦਰਸਾਇਵ । ਅਰਪੇ
 ਪਗ ਪੰਕਜ ਲਪਟਾਇਵ ॥ ੩੯ ॥ ਗਹਿ ਭੁਜ ਪ੍ਰਭੁ ਨਿਜ ਕੰਠ ਲਗਾਯੋ ।
 ਬ੍ਰਹਮਗਯਾਨ ਮਨ ਬਿਖੈ ਟਿਕਾਯੋ । ਅਧਿਕ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਇ ਢਿਗ ਰਾਖੈ ॥ ਨਿਜ
 ਮਨ ਬਾਤ ਤਾਂਹਿ ਸੋ ਭਾਖੈ ॥ ੪੦ ॥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਿਨ ਗੁਰੂ ਬਿਤਾਵੈ ॥ ਗੁਰ-
 ਸਿੱਖੀ ਮਗ ਬਹੁ ਬਿਦਤਾਵੈ ॥ ਤੀਰ ਸਤ੍ਰੰਦਵ ਜਾਇਨਿਹਾਰੈ ॥ ਜਲਨਿਰਮਲ
 ਕੀ ਸਿਫਤਿ ਉਚਾਰੰ ॥ ੪੧ ॥ ਪਾਵਸ ਰਿਤੁ ਜਗ ਮਹਿ ਪ੍ਰਗਟਾਈ । ਚਹੁ-
 ਦਿਸ਼ਿ ਸਘਨ ਘਟਾ ਘੁਰਿ* ਆਈ ॥ ਬਰਣ ਬਰਣ ਕੇ ਜਲਧਰ ਬਰਖਹਿ ॥
 ਮਿਟੀ ਤਪਤ ਜੰਤੂ ਜਨ ਹਰਖਹਿ ॥ ੪੨ ॥ ਨੀਰ ਨਵੀਨ ਨਦੀ ਮਹਿ
 ਚਲੈ ਕੁਲਨਿ ਕੋ ਢਾਹਤਿ, ਜਨੁ ਗਿਲੈ ॥ ਤ੍ਰਿਣ ਕਾਸ਼ਟ ਸੇਚਯ ਬਹੁ ਬਹੈ ॥
 ਜਲ ਜੰਤੂ ਉਛਲਤਿ ਸੁਖ ਲਹੈ ॥ ੪੩ ॥ ਘਨਘੋਰਨ ਤੇ ਮੋਰਨ ਸ਼ੋਰ ।
 ਸੁਨੀਅਤਿ ਕੀਰਤਪੁਰਿ ਚਹੁ ਓਰ । ਬਿਨਾ ਧੂਲ ਤੇ ਸੈਲ ਬਿਸਾਲੇ । ਖਰੇ
 ਤਰੋਵਰ ਫਲਤਿ ਰਸਾਲੇ ॥ ੪੪ ॥ ਭਾਂਤਿ ਭਾਂਤਿ ਕੀ ਸ਼ੋਭਾ ਹੋਤਿ । ਸਤਿਗੁਰੂ
 ਹੋਰਤਿ ਅਨੰਦ ਉਦੋਤ । ਹਰਿਆਵਲ ਹੋਈ ਸਭਿ ਰਵਨੀ ॥ ਇੰਦੁ ਬਧੂ
 ਜੁਤਿ ਦੇਖਤਿ ਅਵਨੀ ॥ ੪੫ ॥ ਸਾਵਣ ਅਰੁ ਭਾਦ੍ਰੋ ਜੁਗ ਮਾਸ । ਕੀਰਤ-
 ਪੁਰਿ ਮੈਂ ਕਰਹਿ ਬਿਲਾਸ । ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਹੋਇ ਸਦਾਈ । ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ
 ਸਿੱਖਨਿ ਗੁਰਮਤਿ ਭਾਈ ॥ ੪੬ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਸਿੰਘੇ ਅਭਟਕ ਰਾਜੇ 'ਬਿਧੀ ਚੰਦ'
 ਪੁਸਤਕ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਪੰਚ ਤ੍ਰਿਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੩੫ ॥

*ਕਰਕੇ । *ਜੀਵ । *ਕਿਨਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਢਾਹੁੰਦਾ ਮਾਣੇ ਨਿਗਲੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । *ਮੰਬ ਫਲੇ ਵੇਏ ।
 *ਮੰਦਰ । *ਚੀਚ ਵਹੁਟੀਆਂ ।
 *ਪਾ:-ਘਿਰ ।

੩੬. [ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਜੀ ਨੇ ਮੋਈ ਗਉ ਜਿਵਾਈ]।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਪਾਵਸ ਬਰਖਾ ਅਧਿਕ ਹੈ ਸਰਿਤਾ ਸੈਲਨ ਸੈਲ^੧। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ-
ਗੋਵਿੰਦ ਬਹੁ ਕਰੈ, ਨੀਚੇ ਉਚੇ ਗੈਲ ॥੧॥ ਚੌਪਈ ॥ ਪਾਵਸ ਇਸੀ ਪ੍ਰਕਾਰ
ਬਿਤਾਈ। ਸਰਦ ਸੁੰਦਰੀ ਰਿਤੁ ਪੁਨ ਆਈ। ਭਏ ਸੇਤ ਘਨ ਜਲ ਕੇ
ਛੋਰਿ। ਬਿਮਲ ਅਕਾਸ਼ ਭਯੋ ਚਹੂੰ ਓਰ ॥੨॥ ਕਬਿ ਕਬਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤਾ
ਚਰੈ^੨। ਵਹਿਰ ਅਖੇਰ ਬਿਤਿ ਕੋ ਕਰੈ। ਬਾਂਛਤਿ ਲੇਤਿ ਮੇਗ ਅਸ-
ਵਾਰ। ਬਿਚਰਹਿ ਜਹਿ ਕਹਿ ਬਿਪਨ ਮਝਾਰ ॥੩॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ
ਬਿਰਤਾ ਗਹੀ। ਬਹੁਰ ਵਹਿਰ ਬਹੁ ਗਮਨਹਿ ਨਹੀਂ। ਕਰਨਿ ਅਖੇਰ
ਅਰੂਢਨ ਬਾਜ^੩। ਤਜਯੋ ਰਾਖਬੋ ਸੁਨ ਰੁ ਬਾਜ ॥੪॥ ਜੁਗਮ ਸਮੈ^੪ ਸੁਭ
ਸਭਾ ਲਗਾਵੈ। ਸ਼ਬਦ ਰਬਾਬੀ ਸੁੰਦਰ ਗਾਵੈ। ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਚਹੂੰਦਿਸ਼ਿ ਤੇ
ਆਇ। ਲਗਾਇ ਉਪਾਇਨ ਕੋ ਸਮੁਦਾਇ ॥੫॥ ਅਰਪਹਿ, ਦਰਸ ਕਰਹਿ
ਬਡ ਭਾਗੇ। ਚਰਨ ਸਪਰਸ਼ਹਿ ਪ੍ਰੇਮ ਸੁ ਪਾਗੇ। ਸੁਨਹਿ ਬਚਨ ਸਿਮਰਹਿ
ਸਤਿਨਾਮੁ। ਪਾਇ ਸ੍ਰੇਯ ਕੋ ਗਮਨਹਿ ਧਾਮੁ ॥੬॥ ‘ਮਹਾਂ ਜੰਗ ਹੋਯਹੁ
ਬਹੁ ਅਰੇ। ਕਾਬਲ ਆਦਿਕ ਕੇ ਨਰ ਮਰੇ। ਉਤ ਦਿੱਲੀ ਆਦਿਕ
ਪੁਰਿ ਬਾਸੀ। ਲਰੇ ਗੁਰੂ ਸੰਗ ਭਏ ਬਿਨਾਸੀ ॥੭॥ ਗੁਰੂ ਸੂਰਤਾ ਬਿਦਤ
ਜਹਾਂਨ। ਬਡ ਬਹਾਦੁਰ’ ਕਰਹਿ ਬਖਾਨ। ‘ਅਲਪ ਚਮ੍ਰੂ ਜਿਨ ਕੇ ਰਹਿ
ਪਾਸੀ। ਲਾਖਹੁ ਸ਼ੱਤ੍ਰੁਨਿ ਕਰੇ ਬਿਨਾਸੀ ॥੮॥ ਸਿਰ ਪੀਰਨ ਕੇ ਪੀਰ
ਬਿਸਾਲ। ਬਡ ਮੀਰਨ ਕੇ ਮੀਰ ਸੁ ਚਾਲਾ’। ਸ਼ਾਹੁਜਹਾਂ ਜਿਨ ਸੋਂ ਲਰਿ
ਹਾਰੇ। ਅਪਰ ਬਾਪੁਰੇ ਕਹਾਂ ਬਿਚਾਰੇ ॥੯॥ ਚਾਰ ਬਾਰ ਕਰਿ ਰਾਰ ਖਪਾਏ।
ਜੀਵਤਿ ਕੇ ਨਹਿ ਸਦਨ ਪਠਾਏ’। ਬਿਦਤਯੋ ਜਗਤ ਬਿਲੰਦ ਪ੍ਰਸੰਗ।
ਮਰੇ ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਜੋਧਾ ਜੰਗ ॥੧੦॥ ਦੇਸ਼ ਬਿਦੇਸ਼ਨਿ ਬਿਧਵਾ ਤੁਰਕਨਿ।
ਰੁਦਤਿ ਘਨੀ ਸਿਰ ਛਾਤੀ ਹਨਿ ਹਨਿ^੫। ਲਰੇ ਗੁਰੂ ਸੋਂ ਪੀਰ ਜੁ ਪੀਰ*।
ਕਰਾਮਾਤ ਕਾਮਲ ਬਡ ਮੀਰ ॥੧੧॥ ਅਰਯੋ ਸੁ ਮਾਰਯੋ, ਬਚਯੋ ਪਲਾਯੋ’।
ਹਜ਼ਰਤ ਲਸ਼ਕਰ ਬੰਦ ਮਰਾਯੋ। ਸਭਿ ਦੇਸ਼ਨਿ ਮਹਿ ਮੁਗ਼ਲ ਪਠਾਨ।
ਸੱਯਦ ਆਦਿ ਸੰਬੰਧੀ ਜਾਨਿ ॥੧੨॥ ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ ਸਿਫਤ ਘਨੀ ਕੇ।

^੧ਪਹਾੜਾਂ ਦੀ ਤੋਰ। ^੨ਚੜ੍ਹਦੇ ਹਨ। ^੩ਘੋੜੇ ਤੇ। ^੪ਵੇਨੋਂ ਵੇਲੇ। ^੫ਸੁਹਾਵੀ ਰੀਤੀ ਵਾਲੇ। ‘ਛਾਤੀ ਪਿਟ ਪਿਟ ਕੇ।’ ਜੋ ਨੱਸ ਗਿਆ ਸੋ ਬਚਿਆ।

*ਪਾ:- ਜੋ ਜਗ ਪੀਰ। ਪੁਨਾ:- ਹਨੇ ਬਿਪੀਰ। ਪੁਨਾ:- ਲਖਾ ਰੂਹੁ ਕੋ ਪੀਰਨ ਪੀਰ।

ਠਾਨਤਿ । 'ਬਡੈ ਬਹਾਦਰ' ਬਹੁਤ ਬਖਾਨਤਿ । ਅਲਪ ਚਮ੍ਹੂ ਜੁਤਿ ਰਹਿਤ
ਹਮੇਸ਼ਾ । ਲਾਖਹੁ ਆਵਤਿ ਹਤਹਿ ਅਸ਼ੇਸ਼ਾ ॥ ੧੩ ॥ ਕਿਸ ਕੋ ਸੁਤ ਰੋਵਤਿ
ਬਿਲਲਾਵੈ । ਕੋ ਭ੍ਰਾਤਾ ਸਿਮਰਤਿ ਦੁਖ ਪਾਵੈ । ਚਚਾ ਭਤੀਜਾ ਕਿਤਿਕ
ਪੁਕਾਰੈ । ਕਿਸ ਕੋ ਪਿਤ ਸੁਤ ਗੁਨਨਿ^੧ ਉਚਾਰੈ ॥ ੧੪ ॥ ਦੇਸ਼ ਬਿਦੇਸ਼
ਤੁਰਕ ਤੁਰਕਾਣੀ । ਕੋ ਆਵਤਿ ਕੋ ਜਾਤਿ ਮੁਕਾਣੀ । ਜਿਤ ਕਿਤ ਗ੍ਰਾਮ
ਨਗਰ ਸਮੁਦਾਯਾ । ਸੁਨਤਿ ਸ਼ਬਦ ਗਨ ਰੁਦਨ ਉਠਾਯਾ ॥ ੧੫ ॥ ਮਿਲਿ
ਮਿਲਿ ਪੀਟਤਿ ਸਿਰ ਮੁਖ ਛਾਤੀ । ਲੇਹਿ ਨਾਮ ਗੁਨ ਕਰਿ ਬੱਖਜਾਤੀ ॥ ਇਮ
ਜਗ ਮਹਿ ਬਡ ਮਾਚਯੋ ਸ਼ੋਰ । ਭਨਹਿ ਬੀਰਤਾ ਸਤਿਗੁਰ ਜ਼ੋਰ^੨ ॥ ੧੬ ॥
ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਹਰਖਾਵੈ । ਦੇਸ਼ ਬਿਦੇਸ਼ਨਿ ਤੇ ਚਲਿ ਆਵੈ ।
ਮਗ ਮਹਿ ਸੁਨਤਿ ਆਇ ਬਿਰਤਾਂਤ । ਜਹਿ ਕਹਿ ਮਿਲਹਿ ਕਰਹਿ ਨਰ
ਬਾਤ ॥ ੧੭ ॥ ਏਕ ਦਿਵਸ ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤਾ । ਚਢੇ ਅਖੇਰ ਕਰਨਿ ਦੇ
ਚਿੱਤਾ । ਕੇਤਿਕ ਸਾਬ ਚਲੇ ਅਸਵਾਰ । ਚਪਲ ਤੁਰੰਗਮ ਜ਼ੀਨਨਿ ਡਾਰਿ
॥ ੧੮ ॥ ਸੰਗ ਤੁਫੰਗ ਲਈ ਕਸਿ ਗੋਰੀ । ਉਠਿ ਪ੍ਰਭਾਤਿ ਗਮਨੇ ਬਨ
ਓਰੀ । ਖੋਜਤਿ ਫਿਰਤ ਸਮੇ ਗਨ ਸੂਕਰ । ਮਿਗਨ ਅਨੇਕਨ, ਲੇ ਸੰਗ
ਕੂਕਰ ॥ ੧੯ ॥ ਗਿਰ ਕੀ ਜਰਨ* ਬਿਖੈ ਬਿਚਰੈ ਤੇ ਉਚ ਨੀਚ ਥਲ ਚਢਿ
ਉਤਰੈ ਤੇ । ਫਿਰੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਖੋਜਤਿ ਝਾਰਨ । ਸਥਲ ਬਿਖਮ ਸਮ^੩ ਕਰਹਿ
ਨਿਹਾਰਨ ॥ ੨੦ ॥ ਗੁਰ ਸੁਤ ਬਿਚਰਤਿ ਭੇ ਬਨ ਮਾਂਹੀ । ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਕਿਤਹੁ
ਅਖੇਰਾ ਨਾਂਹੀ । ਦਿਵਸ ਚਢਯੋ ਬਡ ਘਾਮ ਉਪੰਨਾ । ਬਿਚਰਤਿ ਰਹੇ ਨ
ਕੋ ਮਿਗ ਹੀਨਾ ॥ ੨੧ ॥ ਦੂਰ ਦੂਰ ਲੋ ਫਿਰੇ ਸਉਰ । ਖੋਜਤਿ ਗਿਰਨਿ
ਦਰੀ^੪ ਥਲ ਭੂਰ । ਧੋਨੂ ਚਰਤਿ ਹੁਤੀ ਇਕ ਬਨ ਮੈਂ । ਸੰਘਨੇ ਪਾਤ ਸਮੂਹ
ਬਿਛਨਿ ਮੈਂ ॥ ੨੨ ॥ ਇਕ ਅਸਵਾਰ ਫਿਰਤ ਨੇ ਹੋਰੀ । ਜਾਨੀ ਗਈ ਨ
ਦੂਰ ਬਡੇਰੀ । ਉਰ ਮਹਿ ਲਖਯੋ ਸੁ ਪਾੜਾ ਮਹਾਂ । ਸੰਗਨਿ ਸਹਿਤ ਚਰਤਿ
ਹੈ ਇਹਾਂ ॥ ੨੩ ॥ ਬਜਾਕੁਲ ਹੁਤੋ ਘਾਮ ਤੇ ਸੋਇ । ਬਿਚਰਤਿ ਅਧਿਕ
ਥਕਤਿ ਪੁਨ ਹੋਇ । ਇਨ ਕਾਰਨ ਤੇ ਨਹਿਨ ਪਛਾਨੀ । ਦੇਖਤਿ ਸੰਗ
ਮਿਰਗ ਲਿਯ ਜਾਨੀ ॥ ੨੪ ॥ ਨਹਿ ਤਿਸ ਕੇ ਚਲਿ ਪਹੁੰਚਯੋ ਨੇਰਾ-ਭਾਜ ਨ
ਜਾਇ ਮਹਿ ਕੋ ਹੋਰਿ-। ਬਿਰਯੋ ਦੂਰ ਤੇ ਤੁਪਕ ਚਲਾਏ। ਲਾਗੀ ਸੀਸ ਬਿਖੈ

^੧ਕੁਣਾਂ ਨੂੰ । ^੨ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਥਲ । ^੩ਟੱਢੇ ਭਾਵ ਉੱਚੇ ਨੀਵੇਂ ਤੇ ਪੱਥਰੇ ਥਾਂ । ^੪ਰੋਵਰਾ ।

*ਪ੍ਰਾ:-ੲਹਨ=ੲਡਾਂ ।

ਤਬਿ ਜਾਈ ॥ ੨੫ ॥ ਤਤਛਿਨ ਧੇਨੁ ਗਿਰੀ ਉਦਲਾਇ । ਪ੍ਰਾਨ ਨਾਸ ਹੋਏ
 ਲਗਿ ਘਾਇ^੧ । ਤਰੰਗ ਧਵਾਇ ਜਾਇ ਕਰਿ ਹੋਰੀ । ਮਰੀ ਗਉ ਉਦਲੀ
 ਤਿਸ ਬੇਰੀ ॥ ੨੬ ॥ ਮਹਾਂ ਪਾਪ ਤੇ ਪਾਯੋ ਭਾਸ ।—ਮਝ ਕਰ ਤੇ ਭਾ ਧੇਨੁ
 ਬਿਨਾਸਿ—। ਇਤਨੇ ਮਹਿ ਗਉਅਨਿ ਚਰਵਾਹਾ ॥ ਆਇ ਬਿਲੋਕਯੋ ਪਾਤਕ
 ਭਾਰਾ ॥ ੨੭ ॥ ਤਿਸ ਭਟ ਸੰਗ ਲਰਨ ਬਹੁ ਲਗਯੋ । ਉਚ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਰੀ
 ਰਿਸ ਪਗਯੋ । ਸ਼ੋਰ ਉਠਾਇ ਜ਼ੋਰ ਕੋ ਜਬੈ ਕਿਤਿਕ ਪਹਾਰੀ^੨ ਮਿਲਿਗੇ ਤਬੈ
 ॥ ੨੮ ॥ ਗਹਿ ਸੋ ਲਿਯੋ ਕਰਹਿ ਬਲ ਭਾਰੀ । ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਿਕਾਰਹਿ
 ਗਾਰੀ । ‘ਧੇਨੁ ਲੇਹਿ, ਤੋ ਛੋਰਨ ਕਰੈ’ । ਨਾਹਿ ਤ ਬੰਧਹਿ ਘਰ ਮਹਿ ਧਰੈ^੩
 ॥ ੨੯ ॥ ਪਰਯੋ ਰੋਰ ਪੁਨ ਔਰ ਸਉਗਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਆਇ ਨਿਕਟਿ ਜੇ ਦੂਰ
 ਸੀ ਗੁਰਦਿਤੇ ਜਬਿ ਸੁਧਿ ਪਾਈ । ਗਏ ਤੁਰਤ ਤਹਿ ਤੁਰੰਗ ਧਵਾਈ ॥ ੩੦ ॥
 ਪਾਤਕ ਘੋਰ ਬਿਲੋਕਯੋ ਜਾਇ । ਅਧਿਕ ਕੋਹੀਆਂ^੪ ਸ਼ੋਰ ਮਚਾਇ । ਹਯ
 ਕੇ ਸਹਿਤ ਸੁਭਟ ਕੋ ਗਹਯੋ । ਬਹੁ ਝਿਰਕਤਿ ਅਪਰਾਧੀ ਲਹਯੋ ॥ ੩੧ ॥
 ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਫਾਕ ਗੁਰ ਪੁੱਤ੍ਰ ਸੁਨਾਯੋ । ‘ਬਿਨ ਜਾਨੇ ਬਡ ਦੋਸ਼ ਕਮਾਯੋ ਸਭਿ
 ਤਜਿ ਦੇਹੁ’^੫, ਲਰੇ ਕਯਾ ਹੋਇ । ਮ੍ਰਿਤਕ ਭਈ ਅਬਿ ਜਿਯੋ ਨ ਕੋਇ ।
 ੩੨ ॥ ਹੁਨਤਿ ਪਹਾਰੀ ਬਾਕ ਉਚਾਰੈ । ‘ਤੁਮ ਗੁਰ ਸੁਤ ਅਜਮਤ ਕੋ ਧਾਟੇ
 ਗਉ ਮਰੀ ਕੋ ਦੇਹੁ ਜਿਵਾਇ । ਨਿਜ ਚਾਕਰ ਕੋ ਲੇਹੁ ਛੁਡਾਇ ॥ ੩੩ ॥
 ਜੇ ਬਲ ਕਰੋ ਪ੍ਰਕਾਰੁ ਜੈ ਹੈ’ । ਨਿਜ ਰਾਜੇ ਕੇ ਨਿਕਟਿ ਕਹੈ ਹੈ’ । ਵਧਹਿ
 ਫਸਾਦ ਬਿਸਾਲ ਅਗਾਰੀ । ਇਹੁ ਪਾਤਕ ਨਹਿ ਸਕਹਿ ਸਹਾਰੀ’ ॥ ੩੪ ॥
 ਕਠਨ ਬਾਤ ਗੁਰ ਪੁੱਤ੍ਰ ਬਿਚਾਰੈ ।—ਮਰੀ ਗਉ ਜੇ ਅਬੈ ਜਿਵਾਰੈ’ । ਇਹੁ
 ਬੀ ਬਾਤ ਨ ਆਛੀ ਹੋਇਪਿਤਾ ਰਿਸੈ ਹੈਂ ਸੁਨੈ ਜਿ ਸੋਇ ॥ ੩੫ ॥ ‘ਕਸ਼ਟ
 ਅਨੇਕ ਦੇਹਿ ਪਰ ਝਾਲੈ’ । ਅਜਮਤ ਨਹੀਂ ਜਨਾਇ ਬਿਸਾਲੈ’ । ਇਹੁ ਮਤ
 ਹੈ ਗੁਰ ਘਰ ਕੋ ਸਦਾ । ਜਰਹਿ ਅਜਟ, ਬਿਦਤਾਇ ਨ ਕਦਾ ॥ ੩੬ ॥
 ਕਰਾਮਤ ਨਹਿ ਆਪ ਲਗਾਵੇਂ । ਜੋ ਲਗਾਇ ਤਿਸ ਦੇਖਿ ਰਿਸਾਵੇਂ । ਜੇ
 ਅਬਿ ਗਉ ਨ ਜੀਵਤਿ ਇਹਾਇਕ ਤੋ ਪਾਪ ਹੋਤਿ ਹੈ ਮਹਾਂ ॥ ੩੭ ॥ ਦੁਤੀਏ
 ਜੈ ਹੈਂ ਕਰੈ ਪ੍ਰਕਾਰ । ਅਪਜਸ ਬਿਥਰੈਗੇ ਸੇਸਾਰ । ਇਸ ਕੇ ਨਾਮ ਨ ਲੈ
 ਹੈ ਕੋਈ । ਹਮਰੀ ਵਿਸ਼ਾ ਆਰੋਪਹਿ ਸੋਈ ॥ ੩੮ ॥ ਰਣ ਤੇ ਸ਼ਾਂਤਿ ਬ੍ਰਿਤੀ
 ਅਬਿ ਭਏ । ਸੁਨਹਿ ਬਿਖੇਰਾ ਤੋ ਰਿਸ ਲਏ—। ਠਾਂਢੇ ਭਏ ਕਰੇ ਬਿਰ

^੧ਜ਼ਖਮ ਲੋਗਕੇ । ^੨ਪਹਾੜੀਏ । ^੩ਪਹਾੜੀਆਂ ਹੈ । ^੪(ਤੁਮੀ) ਸਾਢੇ ਵੱਡ ਵਿਓ (ਇਸਨੂੰ) ।

ਲੋਚਨ । ਅਨਿਕ ਭਾਂਤਿ ਕੀ ਸੋਚਤਿ ਸੋਚਨ ॥ ੩੯ ॥—ਕਰਹਿ ਕਹਾਂ
ਅਸਮੰਜਸ^੧ ਬਨੇ।ਦੋਨਹੂੰ ਬਿਧੀ ਕਹਿਰ ਹੁਇ ਘਨੇ^੨। ਸੁਰਭੀ ਮਰੀ ਪਾਪ ਹੈ
ਭਾਚਾ । ਕਰਾਮਾਤ ਦੇਂ, ਦੋਸ ਉਦਾਰਾ—॥ ੪੦ ॥ ਬਿਰੇ ਰਹੇ ਤਹਿ ਕੀਤਕ
ਕਾਲ। ਰਿਦੈ ਬਿਚਾਰਨ ਕਰਹਿ ਬਿਸਾਲਾ । ਝਗਰਤਿ ਖਰੇ ਸੰਬੁਹ ਪਹਾਰੀ॥
ਅਪਨੇ ਪਰ ਕੇ ਭੇ ਨਰ ਝਾਰੀ^੩ ॥ ੪੧ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਰਿਚੇ ਅਛਟਮ ਗਾਮੇ 'ਸ੍ਰੀ
ਗੁਰਦਿੱਤਾ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਖਸਟ ਤ੍ਰਿਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥ ੩੬ ॥

੩੭. [ਸ੍ਰੀ ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਜੀ ਦਾ ਸਮਾਓਣਾ] ।

ਦੇਹਾ ॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤੇ ਸੰਗ ਮਾਂਹਿ ਸੁਭਟ ਹੁਤੇ ਤਿਸ ਥਾਨ । ਹਾਥ ਜੋਰਿ
ਤੋਲੇ ਸਕਲ 'ਗੁਰ ਸੁਤ ਸੁਨਹੁ ਸੁਜਾਨ ! ॥ ੧ ॥ ਰੋਪਈ ॥ ਮਰੀ ਗਊ ਤੇ
ਦੋਸ ਘਨੇਰੇ । ਜੇ ਜੀਵਹਿ ਹੁਇ ਕੁਸਲ ਬਡੇਰੇ। ਜਨੇਂ ਕਨੇਂ ਕਰਿ ਦੀਜਹਿ
ਇਸ ਪ੍ਰਾਨ । ਸਭਿ ਦਿਸਿ ਤੇ ਕਲਹਾ ਹੁਇ ਹਾਨ ॥ ੨ ॥ ਪਾਤਕ ਮਿਟਹਿ
ਪੁੰਨ ਅਧਿਕਾਈ । ਪਸਰਹਿ ਕੀਰਤਿ ਬਿਮਲ ਸਦਾਈ । ਨਰ ਆਦਿਕ ਜੇ
ਅਪਰ ਜਿਵਾਵਨ । ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਤਬਿ ਹੋਇ ਰਿਸਾਵਨ ॥ ੩ ॥ ਇਸ ਤੇ
ਪੁੰਨ ਅਧਿਕ ਕੇ ਜਾਨਿ । ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੁ ਨਹੀਂ ਕੋਪ ਕੇ ਠਾਨਿ^੪ । ਇੰਤਜਾਦਿਕ
ਸਭਿਹੂੰਨਿ ਸੁਨਾਯ । ਗੁਰ-ਸੁਤ ਸੁਨਤਿ ਰਿਦੈ ਹੁਇ ਆਯੋ ॥ ੪ ॥—ਆਬ
ਤੋ ਆਛੀ ਅਹੈ ਜਿਵਾਵਨ । ਸਹਿਤ ਪੁੰਨ ਅਰੁ ਰਾਰ ਮਿਟਾਵਨ । ਪਿਤਾ
ਕੋਪ ਕੇ ਲਹਿ ਸਹਾਰਿ । ਜਥਾ ਕਹੇਂ ਸੋ ਕਰਿ ਹੈਂ ਕਾਰ—॥ ੫ ॥ ਇਮ ਉਰ
ਲਜਾਇ ਤੁਰੰਗਮ ਛੋਰਿ । ਉਤਰਿ ਗਏ ਮ੍ਰਿਤੁ ਧੇਨੂ ਓਰ । ਨੀਮ ਤਰੇਵਰ
ਕੀ ਨਵਲਾ ਸੀ^੫ । ਹਾਥ ਗਹੀ ਪਹੁੰਚੇ ਗੋ ਪਾਸੀ ॥ ੬ ॥ ਛਰੀ ਲਗਾਇ
ਗਊ ਕ ਗਾਤਾ। ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਬਲੇ ਇਸ ਭਾਂਤਿ 'ਉਠਹੁ ਮਾਤ ! ਆਬ ਨਿੰਦਾ
ਤਜਾਗਹੁ । ਪੂਰਬ ਸਮ ਚਾਰਬੇ ਤ੍ਰਿਣ ਲਾਗਹੁ' ॥ ੭ ॥ ਸੁਭਟ ਸਕਲ ਅਰੁ
ਖਰੇ ਪਹਾਰੀ । ਮਰੀ ਧੇਨੂ ਸੋ ਕਰਤਿ ਨਹਾਰੀ । ਗੁਰੁ ਪੁੱਤ੍ਰ ਜਾਬ ਬਾਕ
ਬਖਾਨੇ । ਤਤਛਿਨ ਉਠੀ ਸੁ ਪ੍ਰਥਮ ਸਮਾਨੇ ॥ ੮ ॥ ਤ੍ਰਿਣਨ ਹਰਿਤ ਕੇ
ਚਰਨੇ ਲਾਗੀ । ਦਖਿ ਸਭਿਨਿ ਬੁਧਿ ਬਿਸਮੈ ਪਾਗੀ । ਹਰਖਤਿ ਹੋਇ ਹਾਕ^੬
ਸੰਭਾਰੀ । ਲੈ ਗਮਨੇ ਜਹਿ ਸੁਰਭੀ ਸਾਰੀ^੭ ॥ ੯ ॥ ਕਰਿ ਬੇਦਨ ਕੇ ਸੁਜਸੁ
ਉਚਾਰਤਿ । ਗਏ ਗੁਰੁ ਮਾਂਹਮਾ ਉਰ ਧਾਰਾਤ । ਗੁਰਸੁਤ ਚਢੇ ਤੁਰੰਗਮ
^੧ਅਣਬਣ । ^੨ਦੇਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਭਾਰੀ ਕਾਹਰ ਹੈ । ^੩ਆਪਣੇ ਨਰ ਤੇ ਪਰਾਏ (ਪਹਾੜਾਏ
ਰਲਕੇ) ਬਹੁਤਾ ਇਕੱਠ ਹੋ ਗਿਆ । ^੪ਨੀਮ ਝਿਛ ਦੀ ਨਵੀਂ ਨਵੀਂ ਛਟੀ । ^੫ਹੱਕ ਕ ।
^੬ਜਿਥੇ ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਗਊਆਂ ਸਨ ।

ਚਲੇ । ਸਭਟ ਸੰਗ ਗਮਨੇ ਸਭਿ ਮਿਲੇ ॥੧੦॥ ਬਿਸਮਤਿ ਮਤਿ ਕੀਰਤ-
ਪੁਰਿ ਆਏ । ਉਤਰਿ ਤੁੰਗ, ਸਥਾਨ ਲਗਾਏ । ਦਿਨ ਮੱਧਮਾਨ^੧ ਭਯੋ
ਤਿਹ ਕਾਲਾ^੨ ਭੋਜਨ ਕਰਿ ਮਨਭਾਇ ਬਿਸਾਲਾ ॥੧੧॥ ਟਿਕੇ ਸਥਾਨ ਅਪਨਿ
ਸਭਿ ਜਾਈ । ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਨਯੋ ਅਸਨ ਅਬਿ ਖਾਈ। ਗਯੋ ਜੁ ਸੰਗ ਸੁਬੀਰ
ਬੁਲਾਯੋ । ਨਿਕਟਿ ਆਇ ਪਿਖਿ ਬਾਕ ਅਲਾਯੋ ॥੧੨॥ ‘ਆਜ ਕਹਾਂ
ਤੁਮ ਸਮਾਂ ਬਿਤਾਯੋ?’ ਬਿਚਰਤਿ ਵਹਿਰ ਅਸਨ ਅਬਿ ਖਾਯੋ। ਸਗਰੀ ਸਾਰੀ
ਦੇਹੁ ਬਤਾਇ । ਕੂਰ ਕਹੈਂ ਤੋ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇ’ ॥੧੩॥ ਸੁਨਤਿ ਸੁਭਟ
ਕੰਪਯੋ ਸਭਿ ਗਾਤ । ਲਗਯੋ ਬਤਾਵਨ ਸਾਰੀ ਬਾਤ ।—ਕਹੈਂ ਕੂਰ, ਤੋ ਜਾਨੈਂ
ਸਾਰੀ । ਮੁਝ ਪ੍ਰਤਿ ਦੇ ਹੈਂ ਸ੍ਵਾਪ ਉਚਾਰੀ—॥੧੪॥ ‘ਅਚਰਜ ਆਜ, ਗਉ
ਮਰਿ ਗਈ । ਜਾਨੇ ਬਿਨਾ ਮਾਰਿ ਭਟ ਦਈ। ਆਇ ਕੋਹੀਆਂ^੩ ਸ਼ੋਰ ਮਚਾਯੋ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਸੁਨਿ ਤਬਿ ਆਯੋ ॥੧੫॥ ਮਹਾਂ ਦੋਸ਼ ਗੋ ਘਾਤ ਪਛਾਨਾ ।
ਭਨੇ ਸਭਿਨਿ ਕੇ ਦੀਨਸਿ ਪਾਨਾ^੪ । ਝਗਰਾ ਪਰਯੋ ਰਹਯੋ ਤਿਸ ਥਾਨ ।
ਯਾਂਤੇ ਆਯੋ ਦਿਨ ਮੱਧਮਾਨ’ ॥੧੬॥ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਨਿ ਧਰ ਕਰਿ
ਮੌਨ । ਰਿਸ ਉਰ ਕੀਨ, ਨ ਜਾਨੀ ਕੌਨ^੫ । ਚਾਰ ਘਟੀ ਸੁਨਿ ਫੇਰ
ਬਿਤਾਈ। ਡਢ ਜਾਮ ਦਿਨ ਰਹਯੋ ਤਦਾਈ ॥੧੭॥ ਜਾਨਿ ਸੁਚੇਤ ਹੋਨ ਕੋ
ਕਾਲ । ਆਇ ਸਮੀਪ ਸਪੁੱਤ੍ਰ ਬਿਸਾਲ । ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਕੋ ਖਰੇ ਅਗਾਰੀ ।
ਤੌਰ ਪਿਤਾ ਕੀ ਅਪਰ ਨਿਹਾਰੀ ॥੧੮॥ ਠਟਤਿ ਰਹੇ ਬਿਰਤਾ ਧਾਰੇ ਅੰਗ।
ਨੈਨ ਕਮਲ ਸ਼ੋਕਤਿ^੬, ਚਿਤ ਭੰਗ । ਸੁਤ ਬਿਸਾਲ ਪਰ ਕੋਪ ਬਿਸਾਲ ।
ਸਤਿਗੁਰ ਬਦਨ ਦ੍ਰਿਗਾਨ ਕਰਿ ਲਾਲ ॥੧੯॥ ਬੋਲੇ ‘ਕਰਨਿ ਲਗੇ
ਅਬਿ ਨੀਕੀ’ । ਹਰਿ ਗੁਰ ਸੰਤਨਿ ਲਗੇ ਜੁ ਢੀਕੀ। ਜਿਸ ਕ੍ਰਿਤ ਕੋ ਸੁਜਨ
ਨ ਸਨਮਾਨੇਂ । ਸੁਮਤਿਵੇਤ ਸੋ ਕਬਹੂੰ ਨ ਠਾਨੇ ॥੨੦॥ ਆਨਿ ਪਰੇ ਸਭਿ
ਸਹੈਂ ਸਰੀਰ । ਨਹੀਂ ਛੋਰਤੇ ਧਾਰਾਤ ਧੀਰ । ਸੀਮ ਦੇਹਿ ਪਰ ਨਹੀਂ
ਜਨਾਵੈਂ । ਪ੍ਰਭੁ ਦਰਗਾਹ ਸੁ ਆਦਰ ਪਾਵੈਂ ॥੨੧॥ ਅਟਲਰਾਇ ਯਾਂਤੇ
ਤਜਿ ਪ੍ਰਾਨਾ^੭ ਤੂੰ ਅਬਿ ਲੈਂ ਸਮੁਝਯੋ ਨ ਸਯਾਨਾ। ਇਮ ਤੋ ਕਰਨਿ ਸਦਾ ਨਹਿ
ਆਛੀ । ਪੁਨ ਹਮ ਅਛਤ ਕਹਾਂ ਚਿਤ ਬਾਂਛੀ’ ? ॥੨੨॥ ਚਹਤਿ ਗੁਰਨ

^੧ ਦੁਪਹਿਰਾ । ^੨ ਪਹਾੜੀਆਂ ਨੇ । ^੩ ਪ੍ਰਾਨ ਦਾਨ ਦੇ ਦਿੱਤਾ । ^੪ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਾ ਜਾਣੀ । ^੫ ਸ਼ਰਮਦੇ ਹਨ ।
^੬ ਹੁਣ ਢੀਕੀ (ਗਲ) ਕਰਨ ਲਗੇ ਹੋ । ^੭ ਫਿਰ ਸਾਡੇ ਪ੍ਰੀਤਿਆਂ (ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਰਨੀ) ਕਿਉਂ
ਚਿਤ ਵਿਚ ਢਾਹੀ ਜੇ ?

ਤੇ ਅਧਿਕ ਬਡਾਈ । ਅਜਰ ਨ ਜਰਹੁ ਜਹਾਨ ਜਣਾਈ । ਕਰਿ ਅਜਮਤ
 ਦੇ ਸੁਰਭੀ ਪ੍ਰਾਨਾ । ਗ਼ਾਨੀ ਗਰੀਬ ਸੁਨਹਿ ਜਬਿ ਕਾਨਾ ॥ ੨੩ ॥ ਮ੍ਰਿਤਕ ਭਏ
 ਕੋ ਹਮ ਢਿਗ ਲਜਾਵਹਿ । ਕਰਹਿ ਜਾਚਨਾ ਜਬਾ ਜਿਵਾਵਹਿ । ਸ਼ਾਹੁ ਆਇ
 ਸਭਿਹਿਨਿ ਜਗ ਮਰਨਾ । ਨਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹਿ ਜਬਾ ਇਹੁ ਥਿਰ ਨਾ ॥ ੨੪ ॥
 ਕੌਨ ਕੌਨ ਕੋ ਹਮ ਜੀਵਾਵੈ । ਕਿਸ ਕੀ ਬਯ ਦੇ ਕਿਸਹਿ ਉਠਾਵੈ ?
 ਇਸ ਕੋ ਭੀ ਕੁਛ ਜਤਨ ਬਿਚਾਰਾ ? । ਲਿਯੋ ਬਿਚਾਰ ਤ ਕਰੋ ਉਚਾਰਾ ॥
 ੨੫ ॥ ਜੇ ਇਮ ਕਰਨੀ ਹੀ ਮਨ ਭਾਵੈ । ਹਮਰੇ ਅਛਤ ਹੰਟਯੋ ਨਹਿ ਜਾਵੈ ।
 ਤੋ ਇਕ ਮਜਾਨ ਜੁਗਮ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ* । ਮੇਯ ਨ ਸਕਹਿ ਸਮੁਝਿ ਲਿਹੁ ਹੇਰਿ ।
 ੨੬ ॥ ਜੇ ਤੁਮ ਰਹਹੁ ਤ ਹਮ ਤਜਿ ਪ੍ਰਾਨਾ । ਹਮ ਜਿ ਰਹੈ ਤੁਮ ਕਰਹੁ
 ਪਯਾਨਾ ॥ ਇਸ ਬਿਧਿ ਕਰੇ ਬਿਨਾ ਨਹਿ ਬਨੈ । ਇਕ ਰਾਖਹਿ ਇਕਤਜਾਗਹਿ
 ਤਨੈ ॥ ੨੭ ॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤੇ ਦ੍ਰੈ ਕਰ ਬੰਦਿ । ਹੁਤੋ ਨ ਹਰਖ ਨ
 ਸ਼ੋਕ ਬਿਲੰਦ । ਇਕ ਰਸ ਬ੍ਰਿਤੀ ਜਿਨਹੁ ਕੀ ਅਹੈ । ਬ੍ਰਹਮ ਗਜਾਨ
 ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਚਿਤ ਰਹੈ ॥ ੨੮ ॥ - ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪਿਤਾ ਸਮਰੱਥ । ਭੰਜਨ
 ਘੜਨ ਸਕਲ ਜਿਨ ਹੱਥ । ਬਚਨ ਅਮੋਰ ਜਿਨਹੁ ਕੇ ਸਦਾ । ਬ੍ਰਹਮ
 ਅਸਤ੍ਰ* ਜਿਮ ਮਿਟਹਿ ਨ ਕਦਾ ॥ ੨੯ ॥ ਬਿਨ ਸੈਸੈ ਮਾਨਯੋ ਹੀ ਬਨੈ । ਇਸ
 ਮਹਿ ਭਲੋ ਆਪਨੋ ਜਨੈ - । ਇਮ ਬਿਚਾਰ ਕਰਿ ਠਾਨੀ ਨਮੋ । ਤੀਨ
 ਪ੍ਰਕਰਮਾ ਦੇ ਤਿਹ ਮਮੋ ॥ ੩੦ ॥ ਧਰੇ ਮੌਨ ਕੋ ਕੀਨਸਿ ਪਜਾਨ* । ਛਰੀ

* ਜਗਤ ਨੂੰ ਜਣਾਵੇ ਹੈ । * ਜਾਂਚਣਾ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਓਸੇ (ਗਾਂ ਦੀ) ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਜਿਵਾ ਵੇਵਾਏ ।
 * ਦੋ ਤਲਵਾਰਾਂ । * ਮੰਤ੍ਰ ਪੜ੍ਹਕੇ ਚਲਾਇਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਅਸਤ੍ਰ ਜੋ ਖਾਲੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ
 [ਮਿਸ: , ਦ੍ਰੁਮਾਸ:] । * ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਜੀ ਬੜੇ ਕਰਨੀ ਵਾਲੇ ਮਹਾਂ ਪੁਰਖ ਨਾਮ ਰਸੀਏ
 ਤੇ ਸਫਲ ਗਜਾਨੀ ਸਨ ਪਰੰਤੂ ਗੁਰੁ ਪਦ ਤੇ ਆਰੂੜ੍ਹਤ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਰੱਬੀ
 ਰਜਾ ਦੀ ਸੁਖਮਗਤੀ ਜੋ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਅਨੁਭਵ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਅਨੁਭਵ
 ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਜਿਵਾਇਣ ਵੇਲੇ ਨਹੀਂ ਆਈ । ਗੁਰੂ ਜੀ ਬੀ ਅਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਤੋਂ ਛੁੱਟੇ ਇਹ
 ਵਿਯੋਗ ਨਾਂ ਸਹਾਰ , ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੰਤਰ ਆਤਮੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਰਜਾ
 ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਚੁਕਾ ਹੈ, ਜੋ ਵੇਅਦਬਾ ਤੇ ਹੁਕਮ ਉਨ੍ਹੇ ਘਨ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਆਪ
 ਦਾ ਹੁਕਮ ਸਰੀਰ ਦੇ ਬਦਲੇ ਸਰੀਰ ਵੇਣਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਰਮ ਲਾਇਕ ਪੁੱਤ੍ਰ-ਸਪੁੱਤ੍ਰ ਦੇ
 ਸਿਰਤਾਜ ਸਪੁੱਤ੍ਰ-ਦੇ ਪੁਰਨ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ । ਧੰਨ ਹਨ ਅਸੇ ਸਪੁਤ ਪਿਤਾ-
 ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਆਗਿਆ ਪਾਲਨ ਦੇ ਹੋਸ਼ਨ ਮੁਨਾਰੇ । ਦੂਸਰੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਜਗਤ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਨੂੰ
 ਧੀਰਜ ਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਆਮ ਮਨੁੱਖਾਂ ਵਾਂਗ ਨਜਿੱਠਣਾ ਸਿਖਾ ਲਏ ਸੇ ।

ਧਰੀ ਕਰ ਖਰੀ ਮਹਾਨ^੧ । ਕਿਹ ਸੇਂ ਮਿਲੇ ਨ ਬੋਲਨ ਕੀਨਿ । ਚਲਨਿ
ਪ੍ਰਲੋਕ ਬਿਖੇ ਚਿਤ ਦੀਨਿ ॥ ੩੧ ॥ ਜੋ ਮਗ ਮਿਲਹਿ ਚਲੇ ਜਿਹ ਸਮੇ^੨ ।
ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਨਰ ਠਾਨਤਿ ਨਮੇ । ਕਿਸ ਕੀ ਦਿਸਿ ਨ ਬਿਲੋਚਨ ਲਾਏ ।
ਜਾਹਿ ਏਕ ਰਸ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਏ ॥ ੩੨ ॥ ਦੇਖਿ ਦੇਖਿ ਬਿਸਮੈ ਸਭਿ ਕੋਈ ।
ਬਿਤਿ ਉਦਾਸ ਸਭਿਹਿਨਿ ਤੇ ਹੋਈ । ਕੀਰਤਪੁਰਿ ਤੇ ਵਹਿਰ ਪਯਾਨੇ ।
ਅਲਪ ਸੈਲ ਪਰ ਚਵਿਥੇ ਠਾਨੇ ॥ ੩੩ ॥ ਜਾਇ ਇਕਾਕੀ, ਦਾਸ ਨ ਸੇਗ ।
ਸਨੇ ਸਨੇ ਚਲਿ ਚਢੇ ਉਤੰਗ । ਬੁਢਨ ਸ਼ਾਹੁ ਸਥਾਨ ਨਿਹਾਰਾ । ਤਿਸ ਤੇ
ਕੁਛਕ ਅੰਤਰਾ ਧਾਰਾ^੩ ॥ ੩੪ ॥ ਛਰੀ ਧਰਾ ਪਰ ਧਰੀ ਗਡਾਈ । ਅਵਲੋਕਤਿ
ਤੇ ਸੁੰਦਰ ਥਾਈਂ । ਉਰ ਕੁਟੇਬ ਕੋ ਰਾਗ^੪ ਨ ਠਾਨਾ । ਨੌਕਾ ਮੇਲ ਸਕਲ
ਜਗ ਜਾਨਾਂ ॥ ੩੫ ॥ ਅਤਿ ਸਪੁਤ੍ਰ^੫ ਜੋ ਹੈ ਹਰਿਰਾਇ । ਮਿਲਿਨਿ ਹੇਤੁ
ਨਹਿ ਕਿਛੁ ਮਨ ਲਯਾਇ । ਸੁਤ ਸਮ ਅਪਰ ਪ੍ਰੇਮ ਕਿਸ ਮਾਂਹੂ । ਜਿਸ ਕੋ
ਸਿਮਰ ਮਿਲਹਿ ਕਰਿ ਪਾਹੂ^੬ ॥ ੩੬ ॥ ਆਸਤਰਨ ਕੋ ਅਪਨੇ ਹਾਥਾ ਸੁੰਦਰ
ਕਰਜੇ ਕੁਸ਼ਾ ਕੇ ਸਾਥ । ਤਬਿ ਤਨ ਪਰ ਤੇ ਬਸਤੁ ਉਤਾਰਾ । ਕਰਿ ਦੁਹਰ
ਸਿਹਜਾ ਤਿਲ ਡਾਰਾ ॥ ੩੭ ॥ ਬਿਤਿ ਸੰਕੋਚ ਬੈਠਿ ਤਬਿ ਗਏ ਨਿਜ ਸਰੂਪ
ਮਹਿ ਬਿਰਤਾ ਲਏ ਮੁੰਦਿ ਬਿਲੋਚਨ ਪੌਢੇ ਫੇਰ । ਦੁਤੀ ਬਸਤੁ ਲੇ ਮੁਖ ਪਰ
ਗੇਰਾ ॥ ੩੮ ॥ ਜੋਗ ਸ਼ਕਤਿ ਕਾਰ ਖੈਚੇ ਪ੍ਰਾਨਾ ਸਭਿ ਤਨ ਤੇ ਸਵਧਾਨੀ ਠਾਨਿ ।
ਤਾਤਕਾਲ ਤਨ ਛੋਰਿ ਸਿਧਾਰੇ । ਜਿਸ ਪੰਨਗ ਕੰਚੁਰੀ ਨਿਜ ਡਾਰੇ^੭ ॥ ੩੯ ॥
ਗਏ ਸੁਖੈਨ ਤਜੀ ਤਬਿ* ਕਾਯਾਂ । ਹਰਖ ਸੋਗ ਨਾਹਿ ਭਯੋ ਕਦਾਯਾ ਨਈ
ਬੈਸ ਮਹਿ ਤਨ ਤਰੁਨਾਈ । ਜਿਸ ਜੋਗੀ ਮਾਯਾ ਤਜਿ ਜਾਈ ॥ ੪੦ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਅਸ਼ਟਮਾਸੇ 'ਸ੍ਰੀ ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਸਮਾਵਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਸਪਤ ਬਿੰਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥੨੭॥

੩੮. [ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਪ੍ਰਲੋਕ ਗਮਨ] ।

ਦੇਹਰਾ ॥ ਲਹਿ ਸੁਧ ਤੂਰਨ ਸੁਰ ਸਰਬ ਚਢੇ ਬਿਮਾਨ ਪਯਾਨ । ਗੁਰੁ ਸੁਤ
ਕੇ ਤਨ ਤਜਨ ਤ ਆਏ ਮੰਗਲ ਠਾਨਿ ॥ ੧ ॥ ਚੋਪਈ ॥ ਜੈ ਜੈ ਮੁਖ ਤੇ
ਸ਼ਬਦ ਉਚਾਰੇ । ਕੁਸਮਾਂਜੁਲ ਕੋ ਭਰਿ ਭਰਿ ਡਾਰੇ । ਅਨਿਕ ਅਪਸਰਾ ਹਰ-
ਖਤਿ ਨਾਚਹਿ । ਗਾਵਹਿ ਗੀਤ ਮਧੁਰ ਸੁਰ ਰਾਚਹਿ ॥ ੨ ॥ ਸਭਿਨਿ ਸੁਰਨਿ

^੧ਅਤਿ ਸੁਹਣੀ ਛਟੀ ਹੋਥ ਵਿਚ ਫੜ ਲਈ । ^੨ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਚਲੇ ਜੋ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਮਿਲਿਆ ।

^੩ਕੁਝ ਵਿੱਥ ਰੱਖਕੇ । ^੪ਪ੍ਰੇਮ । ^੫ਸਪੁਤ੍ਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬੀ ਅਤੀ ਸਪੁਤ । (ਅ) ਅਤਿ (ਪਿਆਰੇ) ਪੁੱਤ੍ਰ । ^੬ਜਿਸਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਕੇ ਪਾਸ (ਦੁਲਾ) ਕੇ ਮਿਲਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ । ^੭ਜਿਵੇਂ ਸੁੱਪ ਆਪਣੀ ਫੁੱਲ ਲਾਹ ਸੁਟਦਾ ਹੈ ।

*ਪਾਸ-ਸਭ ।

ਅਭਿਬੰਦਨ ਕੀਨਿ । ਕਹਨੈ 'ਕਰਹੁ ਪ੍ਰਸਥਾਨ ਪ੍ਰਬੀਨ !' ਸਭਿ ਦੇਵਨ ਕੋ
 ਬਡ ਉਤਸਾਹੁ । ਸੁਭ ਆਗਵਨ ਜਾਨਿ ਕੈ ਪਾਹੁ ॥ ੩ ॥ ਖਸ਼ਟਮ ਗੁਰ ਕੋ
 ਸੁਭਟ ਸਪੂਤ । ਸਪਤਮ ਗੁਰ ਕੋ ਪਿਤ ਮਤਿ ਪੂਤ^੧ । 'ਧੰਨਜ ਧੰਨਜ' ਕਹਿ
 ਕਰਿ ਲੇ ਗਏ । ਸਾਜਿ ਆਰਤੀ ਦਰਸਤਿ ਭਏ ॥ ੪ ॥ ਸਭਿ ਸੁਰ ਗਮਨੇ
 ਜਾਇ ਪਿਛਾਰੀ । ਗੁਰ ਸੁਤ ਦਿਪਹਿ ਬਿਮਾਨ ਅਗਾਰੀ । ਤੇਜ ਸਹਤਿ
 ਸੂਰਜ ਜਨੁ ਜਾਈ । ਗੀਰਬਾਨ^੨ ਉਡਗਨ ਸਮੁਦਾਈ ॥ ੫ ॥ ਜਹਿ ਜਹਿ
 ਸ਼ਕਤਿ ਸੁਰਨਿ ਕੀ ਜਾਵਨਿ । ਤਹਿ ਲੈ ਸਭਿਹਿਨਿ ਕੀਨਿ ਪੁਚਾਵਨਾਕਰਿ
 ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਹਟੇ ਪਿਛਾਰੀ । ਗੁਰ ਸੁਤ ਗਮਨਜੋ ਜਾਤਿ ਅਗਾਰੀ ॥ ੬ ॥
 ਸਭਿ ਸੁਰ ਪੁਰਿ ਕੋ ਹੋਰਤਿ ਜਾਇ । ਅਤਿ ਅਨੰਦ ਕੋ ਰਿਦੇ ਸਮਾਇ।ਪੁਨ
 ਗੁਰਪੁਰਿ ਲੈ ਪਹੁਚੈ ਜਾਈ । ਮਿਲੇ ਸਭਿਨਿ ਸੋ ਬੰਦਨ ਗਾਈ ॥ ੭ ॥
 ਅੰਚੁਤ ਪਦ ਮਹਿ ਜਾਇ ਬਿਰਾਜੇ । ਜਿਨ ਕੇ ਨਾਮ ਲੇਤਿ ਅਘ ਭਾਜੇ ।
 ਇਤ ਕੀਰਤਪੁਰਿ ਮਹਿ ਜੇ ਦਾਸ । ਸੇਵਾ ਹੇਤੁ ਰਹਤਿ ਨਿਤ ਪਾਸ ॥ ੮ ॥
 ਲਗੇ ਬਿਲੋਕਨਿ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਨ ਆਵੈ । ਇਤ ਉਤ ਖੋਜਤਿ ਕਹੂੰ ਨ ਪਾਵੈ ।
 ਬੁਝਤਿ ਬਿਚਰਤਿ ਜਹਿ ਕਹਿ ਜਾਇ । ਜਿਨਹੁ ਪਿਖੇ ਤਿਨ ਦੀਨਿ ਬਤਾਇ
 ॥ ੯ ॥ ਪੁਰਿ ਤੇ ਵਹਿਰ ਗਏ ਗਿਰ ਓਰ । ਏਕਾਕੀ ਸਭਿ ਸੰਗੀ ਛੋਰਿ ।
 ਸੁਨਤਿ ਦਾਸ ਹਿਤ ਸੇਵਾ ਧਾਏ।ਹਮਹੁ ਪ੍ਰਤੀਖਤਿ ਹੈਂ ਕਿਤ ਥਾਏ^੩ ॥ ੧੦ ॥
 ਉਤਹੁ ਗਏ ਸੁ ਬੁਝਤਿ ਦਾਸ^੪ । ਚਢੇ ਉਤੰਗ ਥਾਨ ਤਿਸ ਪਾਸ । ਜਾਇ
 ਬਿਲੋਕੇ ਪੌਢਨ ਕਰੇ । 'ਕਹਾਂ ਕੀਨਿ ਅਵਨੀ ਪਰਪਰੇ ?' ॥ ੧੧ ॥ ਸਦਨ
 ਪ੍ਰਯੋਕ ਛੋਰਿ ਕਰਿ ਆਏ । ਹਮ ਕਿਸਹੂੰ ਕੋ ਸੰਗ ਨ ਲਜਾਏ^੫ । ਕਰਿ
 ਭੂਰਨਤਾ ਨਿਕਟਿ ਸੁ ਜਾਇ । ਲਗੇ ਬਿਲੋਕਨ ਸ੍ਵਾਸ ਨ ਆਇ ॥ ੧੨ ॥
 ਬਿਸਮੇ ਬਹੁਰੇ ਹਾਥ ਲਗਾਏ । ਚਰਨ ਪਲੋਟਤਿ ਚਹਤਿ ਜਗਾਏ।ਨਿਸ਼ਚੈ
 ਭਈ ਜਬੈ ਉਰ ਮਾਂਹੀ । ਧਾਇ ਆਇ ਇਕ ਸਤਿਗੁਰ ਪਾਹੀ ॥ ੧੩ ॥
 ਉਚੀ ਕੂਕ ਨਿਕਟਿ ਹੁਇ ਮਾਰੀ । ਨਿਕਸੀ ਨੈਨਨ ਤੇ ਜਲ ਧਾਰੀ।ਬੁਝਨ
 ਕੀਨਿ 'ਕਹਾਂ ਤੁਝ ਭਯੋ ?' । ਕਜੋਂ ਰੋਦਨ ਤੁਮ ਐਸੇ ਕਿਯੋ ?' ॥ ੧੪ ॥
 ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਤੇ ਬੋਲੈ ਤਬਿ ਦਾਸ । 'ਪੁੱਤ੍ਰ ਆਪ ਕੋ ਬਡ ਗੁਨਰਾਸ । ਉਚੇ
 ਥਲ ਪਰ ਕੁਸ਼ਾ ਡਸਾਈ । ਧੌਵੇ ਪ੍ਰਾਨ ਨਹੀਂ ਬਿਚ ਪਾਈ' ॥ ੧੫ ॥ ਸੁਨਿ

ਪਵਿਤ੍ਰ ਬੁਝੀ ਫਾਲੇ । ^੧ਦੇਵਤੇ । [ਸਿਸ; ਗੀਰਾਣ] । ^੨ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਸਾਨੂੰ ਉਡੀਕਦੇ ਹੋਣਗੇ ।
 ਦਾਸ ਪੁਛੇ ਪੁਛਦੇ ਉਧਰ ਗਏ ।

ਕਰਿ ਸਭਿ ਤੇ ਅੰਤਰਜਾਮੀ। ਓਠੇ ਤੁਰਤ ਸੇਵਕ ਅਨੁਗਾਮੀ। ‘ਚਲਹੁ
ਕੋਨ ਥਲ ਮੈਂ ਮਿਤ ਹੋਏ?’। ਇਮ ਸਤਿਗੁਰ ਗਮਨੇ ਸਭਿ ਜੋਏ ॥ ੧੬ ॥
ਅੰਤਹ ਪੁਰਿ ਗਰ ਕੇ ਸਧਿ ਗਈ। ਸਨਤਿ ਬਾਤ ਸਗਰੀ ਰਦਨਈ। ਪਰਜੈ
ਰੋਰ ਕੀਰਤਪੁਰਿ ਮਾਂਹੀ। ਸਨਿ ਸਨਿ ਸ਼ੋਕ ਵਧੈ ਲਘ ਨਾਂਹੀ ॥ ੧੭ ॥
ਬਿਧੀਚੰਦ ਆਦਿਕ ਨਰ ਬੰਦ। ਸੰਗ ਲਏ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ। ਉਤਲਾਵਤਿ
ਪਹੁੰਚੇ ਤਿਸ ਥਾਨ। ਪਿਖੌ ਪੁੱਤ੍ਰ ਪੌਢੌ ਬਿਨ ਪ੍ਰਾਨ ॥ ੧੮ ॥ ਨਰ
ਅਪਰਨ ਸਮ ਸ਼ੋਕ ਉਪਾਯੋ। ‘ਕਹੁ ਨੰਦਨ ਕਿਮ ਕਹਾਂ ਸਿਧਾਯੋ ?।
ਸੁਭਟ ਸਿਖ ਹੈਂ ਸੰਗ ਜਿਤੋਕ। ਰੋਦਤਿ ਕਰਤਿ ਪੁਕਾਰ ਅਨੇਕ ॥ ੧੯ ॥
ਤਰੁਨ ਬੈਸ ਮਹਿੰ ਕਾਲ ਨ ਕਾਲ*। ਰਾਵਰ ਕਹਾਂ ਗਏ ਕਰਿ ਖਜਾਲ*।
ਸੁਨਿ ਕੀਰਤ ਪੁਰਿ ਕੇ ਨਰ ਨਾਰੀ। ਧਾਇ ਪਹੁੰਚੇ ਕਾਜ ਬਿਸਾਰੀ ॥ ੨੦ ॥
ਸਭਿ ਰੋਦਤਿ ਅਰੁ ਬੰਦਨ ਕਰੈਂ। ਗੁਰ ਸਿਮਰਹਿ ਸ਼ੋਕ ਸੁ ਚਿਤ ਧਰੈਂ।
ਆਇ ਨਾਨਕੀ ਅਰੁ ਮਰਵਾਹੀ। ਮੁਖ ਕੋ ਦੇਖਿ ਦੇਖਿ ਬਿਲਲਾਹੀ ॥ ੨੧ ॥
‘ਅਹੋ ਪੁੱਤ੍ਰ ਜੋਧਾ ! ਸਭਿ ਲਾਇਕ !। ਗੁਰ ਸੁਤ ਜੇਸਟ ਗਨ ਸੁਖਦਾਇਕ।
ਬਦਨ ਪ੍ਰਸੰਨ ਸਦੀਵ ਬਿਲੋਕੈਂ। ਕਾਰਨ ਕਵਨ ਗਵਨ ਪਰਲੋਕੈਂ ?’
॥ ੨੨ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਰਾਇ ਪਿਤਾ ਕੋ ਦੇਖਿ। ਅਰੁ ਰੋਦਤਿ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਸ਼ੇਖ
। ਅਲਪ ਬੈਸ ਮਹਿੰ ਮੁਖ ਮੁਰਝਾਯੋ। ਕਹੈਂ ਬਦਨ ਕੁਛ ਬਾਕ ਨ
ਆਯੋ ॥ ੨੩ ॥ ਕਮਲ ਬਿਲੋਚਨ ਤੇ ਜਲ ਡਾਰਾ। ਮਨੈ ਸ਼ੋਕ ਕੋ ਛੁਟੈ
ਫੁਹਾਰਾ। ਸਤਿਗੁਰ ਬੈਠੇ ਲਾਇ ਦਿਵਾਨ। ਸਿੱਖ ਸੁਭਟ ਫਿਗ ਰੁਦਤਿ
ਮਹਾਨ ॥ ੨੪ ॥ ਹਿਤ ਸਸਕਾਰਨ ਸੋਜ ਮੰਗਾਈ। ਚੰਦਨ ਭਾਰ ਲਜਾਇ
ਸਮੁਦਾਈ। ਤਿਲ, ਜਵ, ਘਿੱਤ ਆਦਿ ਸਭਿ ਆਨੈਂ। ਕਰਤਿ ਕਾਰ ਸਭਿ
ਰੋਦਨ ਠਾਨੈਂ ॥ ੨੫ ॥ ਛਰੀ ਖਰੀ ਗੁਰ ਖਰੀ ਨਿਹਾਰੀ। ‘ਰਹਨਿ ਦੇਹੁ
ਇਹ ਤਰੁ ਹੁਇ ਭਾਰੀ’। ਕਹਿ ਕਰਿ ਚੰਦਨ ਚਿਖ ਬਨਵਾਇ। ਕ੍ਰਿਯਾ
ਹੇਤੁ ਬਿਰ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ॥ ੨੬ ॥ ਦੇਖਤਿ ਕਹਿ ਸ਼ਨਾਨ ਕਰਵਾਇਵ।
ਨਏ ਬਸਤ੍ਰ ਤਨ ਮਹਿੰ ਪਹਿਰਾਇਵ। ਬਹੁਰ ਚਿਖਾ ਪਰ ਦੇਹਿ ਧਰਾਈ।

*ਮੋਤ ਦਾ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ।

*ਇਹ ਥਵੀ ਜੀ ਮਨੁਖ ਨਾਟ ਦਿਖਾਉਣ ਦੀ ਕਾਵਜ-ਰਚਣਾ
ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਏਸ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਅੱਲ ਹੈ ਸਪੁੱਤ੍ਰ ਨਾਲ, ਜਿਹਾ ਬੀ ਹੈ, ਪਰ
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਦੁਕਮ ਵਿਚ ਭਾਣਾ ਵਰਤਿਆ ਹੈ, ‘ਨਾ ਕਛੁ ਆਇਓ ਨਾ ਕਛੁ ਜਾਇਓ ਰਾਮ ਕੀ
ਦੁਹਾਈ’ ॥ ਏਸ ਬੀ ਹੈ ਤੇ ਗਿਆਨ ਬੀ। ਤਾਂ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਸ਼ੋਕਾਧੀਨ ਸਮਝਣਾ ਠੀਕ
ਨਹੀਂ।

†ਦੇਖੋ ਅੱਗੇ ਅੰਕ ੩੫ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਟੁਕ।

ਪਾਵਕ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਲਗਾਈ ॥ ੨੭ ॥ ਬਿਧਿ ਸਮੇਤ ਸਸਕਾਰਨ ਕੀਨੇ।
 ਸਭਿਨਿ ਬਿਲੋਚਨ ਜਲ ਭਰਿ ਲੀਨੇ। ਕਹਿ ਕਰਿ ਬਹੁ ਕਰਾਹ ਕਰਿਵਾਯੋ।
 ਨਰ ਕੋ ਗਨ ਉਠਾਇ ਕਰਿ ਲਜਾਯੋ ॥ ੨੮ ॥ ਸਭਿਨਿ ਬਾਪਕਾ
 ਕੀਨਿ ਸਨਾਨ। ਪੁਨ ਬੈਠੇ ਗੁਰ ਲਗਯੋ ਦਿਵਾਨ। ਪੀਠਾਮ੍ਰਿਤ ਸੁ ਦਯੋ
 ਬਰਤਾਇ। ਸਭਿ ਸੁਨਾਇ ਸ੍ਰੀ ਬਦਨ ਅਲਾਇ ॥ ੨੯ ॥ ‘ਧਰਹਿ
 ਕਾਮਨ। ਜੋ ਸਿਖ ਆਵੈ। ਕਰਹਿ ਤਿਹਾਵਲ ਇਤ ਅਰਪਾਵੈ। ਸ਼ਰਧਾ ਸਹਿਤ
 ਦਰਸ ਕੋ ਪਾਇ। ਮਨ ਬਾਂਛਤਿ ਪੁਰਵਹਿ ਸਮੁਦਾਇ ॥ ੩੦ ॥ ਨੀਮ
 ਤਰੋਵਰ ਹੋਇ ਬਿਲੋਚ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤੇ ਦਰਸ ਮਨੀਏ। ਕਹਿ ਬੰਦਨਾ
 ਦੇਖਹਿ ਨੈਨ। ਸਕਲ ਕਾਮਨਾ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਐਨ ॥ ੩੧ ॥ ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ ਇਹਾਂ
 ਤਿਹਾਵਲ ਆਇ। ਤ੍ਰਿਪਤਹਿ ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਸਭਿ ਖਾਇ। ਦੇਸ਼ ਬਿਦੇਸ਼ੀ
 ਜੋ ਚਲਿ ਆਵੈ। ਇਸ ਥਲ ਤੇ ਸੁ ਤਿਹਾਵਲ ਖਾਵੈ ॥ ੩੨ ॥ ਪੁਨ ਭਾਨ
 ਮਹਾਨ ਬਨੈ ਹੈ। ਦਰਸਨ ਤੇ ਕਲਮਲ ਬਿਨਸੈ ਹੈ। ਸੇਵੇ ਉਰ ਨਿਰਮਲ
 ਬਨ ਜਾਇ। ਭਗਤਿ ਗਯਾਨ ਗੁਰ ਸਿੱਖੀ ਪਾਇ ॥ ੩੩ ॥ ਬਰਖਾ ਮਹਾਂ
 ਅੰਧੇਰੀ ਜੋਇ। ਤਉ ਤਿਹਾਵਲ ਇਸ ਥਲ ਹੋਇ। ਇੱਤਯਾਦਿਕ ਮਹਿਮਾ
 ਕਹਿ ਥਾਨ। ਉਠਤਿ ਭਏ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਭਗਵਾਨ ॥ ੩੪ ॥ ਅਸ਼ਟ ਘਾਟ ਸੱਤਰਾ
 ਸੈ ਸੰਮਤ। ਅੱਸੂ ਮਾਸ ਸੁਦੀ ਦਸਮੀ ਬਿਤ। ਕਰਿ ਸਭਿ ਕ੍ਰਿਯਾ* ਗੁਰੂ ਚਲਿ
 ਆਏ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਜੋਤਿ ਸਮਾਏ ॥ ੩੫ ॥ ਗੁਰ ਕੀ ਗਤਿ ਕਿਛੁ ਜਾਇ ਨ
 ਜਾਨੀ। ਬਿਸਮਤ ਮਤਿ ਸਭਿ ਤੂਸਨਿ ਠਾਨੀ। ਪੀਛੇ ਆਇ ਚਲੀ ਗਨ
 ਨਾਰੀ। ਆਇ ਨਾਨਕੀ ਪੁਰਿ ਜੁ ਮਝਾਰੀ ॥ ੩੬ ॥ ਅਧਿਕ ਬਿਲਾਪ ਕਰਤਿ ਸੋ
 ਆਵੈ। ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਗੁਨ ਕੂਕ ਸੁਨਾਵੈ। ਹੋਤਿ ਸ਼ਬਦ ਬਡ ਕਰਤਿ
 ਪੁਕਾਰਾ। ‘ਤਰੁਨ ਬੈਸ ਪਰਲੋਕ ਸਿਧਾਰਾ ॥ ੩੭ ॥ ਧੀਰਮੱਲ ਨਿਜ ਮਾਤ
 ਸਮੇਤ। ਅੰਤ ਦਰਸ ਨਹਿ ਆਇ ਨਿਕੇਤ’। ਬਿਛੁਰੇ ਰਹੈ ਸੁ ਜਾਨੀ ਪਰੈ।
 ਨਹੀਂ ਮੇਲ ਹਮ ਸੋਂ ਕਬਿ ਧਰੈ ॥ ੩੮ ॥ ਇੱਤਯਾਦਿਕ ਬੋਲਤਿ ਚਲਿਆਈ।
 ਵਧੈ ਸ਼ੋਕ ਸਭਿ ਕੇ ਸਮੁਦਾਈ। ‘ਗੁਰਸੁਤ ਲਾਇਕ ਮਰਜੇ ਅਚਾਨਕ।
 ਕਹਾਂ ਭਯੋ, ਜਾਨੈਂ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ’ ॥ ੩੯ ॥ ਸਦਨ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਸਗਰੇ ਆਇ।

*ਭਾਵ ੧੬੯੨ ਮਿਤ। ਘਰ ਆ ਕੇ ਨਾ ਕੀਤਾ।

*ਕ੍ਰਿਯਾ ਇੱਥੇ ਸਾਰੀ ਵਰਤਨਾਂ ਨੂੰ

ਗਈ ਹੈ, ਕਤਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਦਾ ਵਰਤਾਉਣਾ ਤੇ ਸਸਕਾਰ ਕਰਨਾ, ਪ੍ਰੰਤੂ, ਕ੍ਰਿਯਾ ਕਰਨੀ ਦਾ ਵਿਖਾ
 ਓਈ ਨਹੀਂ ਆਈ, ਸੋ ਕ੍ਰਿਯਾ ਪਦ ਦਾ ਅਰਥ ‘ਪ੍ਰੰਤੂ ਕ੍ਰਿਯਾ’ ਵੇਖੋ ਨਹੀਂ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਏ।

ਆਦਿ ਨਾਨਕੀ ਮਨ ਦੁਖ ਪਾਇ। ਤ੍ਰਿਸ ਤੇ ਪੂਰਨ ਭੇ ਘਰ ਸਾਰੇ।

‘ਗੁਜਰਜੋ ਅਚਰਜ’ ਰੁਦਤਿ ਪੁਕਾਰੇ ॥ ੪੦ ॥ ਇਤਿ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਰਿੰਬੇ ਅਸਟਮ
ਰਾਸੇ ‘ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਪ੍ਰਲੋਕ ਰਮਨ’ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਅਸਟ ਤਿੰਸਤੀ ॥ ੩੮ ॥

੩੯. [ਧੀਰ ਮੱਲ ਕਠੋਰਤਾ]।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਕੀਰਤ ਪੁਰਿ ਕੀ ਨਾਰਿ ਸਭਿ ਮਿਲੀ ਆਨਿ ਸਮੁਦਾਇ। ਮਿਲਿ
ਮਿਲਿ ਰੋਦਤਿ ਸ਼ਬਦ ਕੋ ਉਚੇ ਰੋਰ ਉਠਾਇ ॥੧॥ ਚੌਪਈ ॥ ਪੁਰਿਜਨ ਸਗਰੇ
ਗੁਰ ਢਿਗ ਆਏ। ਬੈਠੇ ਸਭਾ ਬਿਲੰਦ ਲਗਾਏ। ‘ਅਚਰਜ ਭਯੋ ਅਚਾਨਕ
ਏਹ। ਨਹਿ ਜਾਨੀ ਇਮ ਤਨ ਤਜਿ ਦੇਹਿ ॥੨॥ ਭਰੁਨ ਬੈਸ ਬਹੁ ਮ੍ਰਿਦੁਲ
ਸੁਭਾਉ। ਸੁਖਦ ਸਭਿਨਿ ਦੁਖਦਾਯ ਨ ਕਾਉ। ਸਾਦਰ ਪੁਰਿ ਮਹਿ ਲੋਕ
ਬਸਾਏ। ਬੂਝਤਿ ਕੁਸ਼ਲ ਸਦਾ ਅਪਨਾਏ ॥ ੩ ॥ ਉਰ ਉਦਾਰ ਜਾਚਹਿ
ਜਿਮ ਕੋਈ। ਹਟਿ ਕਰਿ ਫੂਛ ਨ ਗਮਨਜੋ ਸੋਈ। ਨਹਿ ਬਿਕਾਰ ਮਨ, ਸ਼ਾਂਤਿ
ਸਰੂਪ। ਮਹਾਂ ਸੁਸ਼ੀਲ ਪ੍ਰਸੰਨ ਅਨੂਪ ॥ ੪ ॥ ਸ਼੍ਰੀ ਕਰਤਾਰ ਪੁਰੇ ਰਣ
ਠਾਨਤਿ। ਅੱਗ੍ਰ ਸਭਿਨਿ ਤੇ ਹੁਇ ਰਿਪੁ ਹਾਨਤਿ। ਜੋਧਾ ਅਧਿਕ ਬਾਨ ਬਡ
ਮਾਰੇ। ਅਰੇ ਅਗਾਰੀ ਸੋ ਨਰ ਹਾਰੇ’ ॥ ੫ ॥ ਇੱਤਯਾਦਿਕ ਗੁਨ ਭਨਹਿ
ਸੁਨਾਵਹਿ। ਸ਼੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਦੇ ਧੀਰ ਬਤਾਵਹਿ। ‘ਹੁਕਮ ਸੱਤਿ ਪਰਮੇਸ਼ਰ
ਕੇਰਾ। ਕੌਨ ਸਮੁੱਥ ਦੇਇ ਤਿਸ ਫੇਰਾ’ ॥ ੬ ॥ ਸਭਿਹਿਨਿ ਕੇ ਸਿਰ ਭਾਵੀ
ਬਲੀ। ਸਿਰ ਧਾਰਤਿ ਨਿਤ ਬੁਰੀ ਕਿ ਭਲੀ। ਭਾਣਾ ਮਾਨਹਿ ਹਰਖਤਿ
ਰਹੈ। ਨਹੀਂ ਭਰਕ ਪ੍ਰਭੁ ਕੀ ਦਿਸ਼ਿ ਕਹੈ ॥ ੭ ॥ ਇਹੁ ਸੰਤਨ ਕੋ ਮਤਿ
ਬੀਚਾਰ। ਗ੍ਰਹਣ ਕਰਜੇ ਨੀਕੇ ਨਿਰਧਾਰ’। ਇੱਤਯਾਦਿਕ ਕਹਿ ਬਾਕ
ਗੁਸਾਂਈਂ। ਸਭਿ ਕੋ ਧੀਰ ਦੀਨਿ ਹਿਤਵਾਈ’ ॥ ੮ ॥ ਪੁਨ ਅੰਤਹਿਪੁਰ
ਦਾਸ ਪਠਾਏ। ਉਚੇ ਰੋਦਤਿ ਸਕਲ ਹਟਾਏ। ‘ਮਾਨਹੁ ਹਿਤ ਕਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਕਾ
ਭਾਣਾ। ਜਿਸ ਅਧੀਨ ਸਭਿ ਆਵਣ ਜਾਣਾ’ ॥੯॥ ਪੁਨ ਸਗਰੇ ਸਨਬੰਧਨ
ਪਾਸ। ਸੁਧ ਭੋਜੀ ਤੁਰਨ ਗਨ ਦਾਸ। ਧੀਰਮੱਲ ਢਿਗ ਪ੍ਰਥਮ ਪਠਾਯੋ।
ਬਿਧ ਸਾਹਿਬ ਕੇ ਸਦਨ ਪੁਚਾਯੋ ॥ ੧੦ ॥ ਰਾਇ ਜੋਧ ਰੂਪੇ ਢਿਗ ਗਯੋ।
ਆਦਿ ਵਟਾਲੇ ਕਹਿ ਕਰਿ ਦਯੋ। ਸ਼੍ਰੀ ਕਰਤਾਰ ਪੁਰੇ ਮਹਿ ਜਾਇ।
ਧੀਰਮੱਲ ਕੋ ਕਹੀ ਸੁਨਾਇ ॥ ੧੧ ॥ ‘ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਜੋਤਿ ਸਮਾਯੋ।
ਸਤਿਗੁਰ ਤੁਮ ਕੋ ਬੋਲਿ ਪਠਾਯੋ। ਜੇਸ਼ਟ ਪੁੱਤ੍ਰ ਚਲਹੁ ਤਤਕਾਲਾਤੁਮ ਕੋ

ਮੇਰਾ। ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਕੇ। ਸ੍ਰੀਸੀ (ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਜੀ ਦੇ) ਵੱਡੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਹੋ।

ਉਚਿਤ ਕ੍ਰਿਯਾ ਸੁਭ ਢਾਲ* ॥ ੧੨ ॥ ਲੇ ਕਰਿ ਚਲਹੁ ਗ੍ਰੰਥ ਨਿਜ
 ਸਾਥ*। ਪਾਠ ਕਰਾਵਨ ਚਾਹਤਿ ਨਾਥ। ਬਿਲਮ ਨ ਧਰਹੁ ਗੁਰੁ ਫੁਰਮਾਯੋ।
 ਇਮ ਸੇਵਕ ਸਭਿ ਹੁਕਮ ਸੁਨਾਯੋ ॥ ੧੩ ॥ ਧੀਰਮੱਲ ਤਬਿ ਰਿਦੈ ਬਿਚਾਰੀ।
 -ਪਿਤ ਪਹੁੰਚਯੋ ਪਰਲੋਕ ਮਝਾਰੀ-। ‘ਕੋ ਕਾਰਨ ਭਾ?’ ਬੁਝਯੋ ਦਾਸ*।
 ‘ਸੰਕਟ ਕੌਨ ਭਯੋ ਤਨ ਤਾਸ ॥ ੧੪ ॥ ਕਹਾਂ ਅਚਾਨਕ ਤਜਯੋ ਸਰੀਰ?।
 ਭਈ ਕੌਨ ਐਸੀ ਤਨ ਪੀਰ’। ਤਬਿ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸਭਿ ਦਾਸ ਸੁਨਾਯੋ। ‘ਧੇਨੁ
 ਜਿਵਾਇ ਸਦਨ ਕੋ ਆਯੋ ॥ ੧੫ ॥ ਸੁਨੇ ਭਨੇ ਕੁਛ ਗੁਰ ਸੋ ਬੈਨ।
 ਤਤਛਿਨ ਗਮਨਯੋ ਤਜਿ ਕਰਿ ਐਨਾ ਅਲਪ ਸੈਲ ਪਰ ਚਢਿ ਕਰਿ ਬਿਰੇ।
 ਆਸਤਰਨ ਕੁਸ਼ ਕੇ ਪਰ ਪਰੇ ॥ ੧੬ ॥ ਤਨ ਕੋ ਤਜਾਗਿ ਗਏ ਪਰਲੋਕ।
 ਸੁਨਤਿ ਸਭਿਨਿ ਕੇ ਉਪਜਯੋ ਸ਼ੋਕ’। ਧੀਰਮਲ ਤਬਿ ਸੁਨਤਿ ਬਖਾਨੀ।
 ‘ਗੁਰ ਕੀ ਗਤਿ ਮੈਂ ਪੂਰਬ ਜਾਨੀ ॥ ੧੭ ॥ ਸੁਤ ਪੌਤ੍ਰਨਿ ਕੋ ਮੋਹ ਨ ਲੇਸ਼ਾਜਯੋ
 ਮਨ ਭਾਵਤਿ ਕਰਤਿ ਅਸ਼ੇਸ਼। ਅਟਲਗਾਇ ਕੋ ਤਿਮ ਤਨ ਤਜਾਗਾ।
 ਨਹਿ ਅਨੁਰਾਗ* ਬਿਲੰਬ ਨ ਲਾਗਾ ॥ ੧੮ ॥ ਮੋ ਸੋ ਰਹੈਂ ਸਦਾ ਰੁਖ ਫੇਰੇ।
 ਨਿਜ ਬੁਧਿ ਬਲ ਤੇ ਭਲ ਬਿਧਿ ਹੋਰੇ*। ਰਹੈਂ ਸੰਗ ਤੋ ਨਹਿ ਕੱਲਯਾਨ।
 ਯਾਂਤੇ ਤਜਾਗਿ ਰਹਯੋ ਇਸ ਥਾਨ ॥ ੧੯ ॥ ਪਿਤਾ ਹਮਾਰੇ ਜੰਗ ਮਝਾਰ।
 ਹਤਿ ਸ਼ੱਤ੍ਰੁਨਿ ਨਿਤ ਰਹਿ ਅਨੁਸਾਰਿ। ਅਵਗੁਨ ਕੌਨ ਹੁਤੋ ਤਿਨ ਮਾਂਹੀ।
 ਜਗ ਮੀਂਜੋਯਨਿ ਦਿਯੋ ਜੋ ਨਾਂਹੀ ॥ ੨੦ ॥ ਧੇਨੁ ਜਿਵਾਇ ਪੁੰਨ ਕੋ ਠਾਨ॥
 ਤਿਨਹੁ ਜਾਨਿ ਤਜਵਾਇਵ ਪ੍ਰਾਨਾ†। ਮੈਂ ਅਬਿ ਜਾਉਂ ਕਹਾਂ ਇਹ ਜੋਗ।
 ਕਹਾਂ ਕਹੈਂਗੇ ਪਿਖਿ ਸਭਿ ਲੋਗ ॥ ੨੧ ॥ ਜਿਨਹੁ ਬਾਕ ਕਹਿ ਮਮ ਪਿਤ
 ਹਤਯੋ। ਮੇ ਸੰਗ ਕਹਾਂ ਭਲੋ ਅਬਿ ਚਿਤਯੋ। ਲਰਤਿ ਸ਼ਾਹੁ ਸੋਂ ਸਕਲ
 ਬਿਗਾਰਾ। ਲਾਖਹੁ ਲਸ਼ਕਰ ਤੁਰਕਨਿ ਮਾਰਾ ॥ ੨੨ ॥ ਸ੍ਰੀ ਕਰਤਾਰਪੁਰਾ
 ਧਨ ਧਾਮ। ਤਜਿ ਗਮਨੇ ਬਹੁ ਕਰਿ ਮੰਗਾਮ। ਉਰ ਬਿਚਾਰ ਅਪਨੀ ਬੁਧਿ
 ਭਲੇ। ਲਿਖਿ ਮੈਂ ਪਠਯੋ ਸ਼ਾਹੁ ਜਿਮ ਮਿਲੇ ॥ ੨੩ ॥ ਹੋਤਿ ਉਪਾਧਿ* ਅਨੇਕ
 ਪ੍ਰਕਾਰਾ। ਕਰੀ ਸੰਧਿ* ਸਭਿ ਕਾਜ ਸਵਾਰਾ॥ ਨਤੁ ਪੁਰਿ ਬਛਿਨਿ ਬਸਾਇਵ
 ਜੇਤੋ। ਤੁਰਕੇਸ਼ੁਰ ਅਪਨਾਇ ਸੁ ਲੇਤੋ ॥ ੨੪ ॥ ਸਭਿ ਧਨ ਧਾਮ ਨਗਰ ਕੋ

*ਕ੍ਰਿਯਾ ਕਰਨੀ ਏਹਣੀ ਤਵਾਂ। *ਦਾਸ ਤੋਂ। *ਪ੍ਰੇਮ। *ਵੇਖਿਆ ਹੈ (ਸੋਂ)। †(ਸੋਨੂੰ) ਮਿਲਾਪ
 ਹੋਵੇ। *ਉਪਦ੍ਰਵ। *ਮੇਲ। *ਇਥੇ ਬੀ ਕ੍ਰਿਯਾ ਦੇ ਨਾਲ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ
 ਦਾ ਹੀ ਸ਼ਿਕਰ ਆਇਆ ਹੈ। †ਪਾ:-ਤਿਨਹੁ ਜਾਇ ਤਰਜਾ ਤਜ ਪ੍ਰਾਨਾ।

ਰਾਖਾ । ਨਿਜ ਬੁਧਿ ਬਲ ਤੇ ਮੈਂ ਕਰਿ ਕਾਖਾ । ਅਬਿ ਮੈਂ ਜਾਉਂ ਬਿਗਰ
ਸਭਿ ਜਾਵੈ । ਗੁਰ ਢਿਗ ਤੇ ਕੁਛ ਹਾਥ ਨ ਆਵੈ ॥ ੨੫ ॥ ਕੇ ਜਾਨੈ ਕਿਸ
ਦੈ ਹੈਂ ਗਾਂਦੀ । ਲੈ ਹੈ ਕੌਨ ਕਰਹਿ ਮੁਦਾ ਸ਼ਾਦੀ । ਯਾਂਤੇ ਮੈਂ ਨਹਿ ਜੈਬੇ ਜੋਗ ।
ਬਰਜਹਿ ਮੋਹਿ ਮੁਸਾਹਿਬ ਲੋਗ ॥ ੨੬ ॥ ਸੁਨਤਿ ਦਾਸ ਤਿਸ ਮਾਤਾ ਪਾਸ ।
ਗਯੋ ਤਬੈ ਜਹਿ ਬੀਚ ਅਵਾਸ । ਸਰਬ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੁਨਾਵਨਿ ਕਰਜੋ ।
ਧੀਰਮਲ ਕੋ ਕਹਜੋ ਉਚਰਜੋ ॥ ੨੭ ॥ ਨੇਤੀ ਸੁਨਤਿ ਦਹਲ ਉਰ ਭਯੋ ।
ਰਿਦੈ ਬਿਖਾਦ ਬਹੁਤ ਉਪਜਯੋ ਬੈਠਿ ਭੁਮ ਪਰ ਰੋਦਨ ਠਾਨਾ । ਪਤਿ ਹਤਿ
ਤੇ ਕਿਯ ਸ਼ੋਕ ਮਹਾਨਾ ॥ ੨੮ ॥ ਸੁਨਿ ਪੁਰਿ ਤ੍ਰਿਯ ਪਹੁੰਚੀ ਸਮੁਦਾਈ ।
ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ ਰੋਦਨ ਸ਼ਬਦ ਉਠਾਈ । ਸਗਰੇ ਮਾਨਵ ਤਬਿ ਬਿਸਮਾਏ ।
ਧੀਰਮਲ ਕੇ ਨਿਕਟ ਸਿਧਾਏ ॥ ੨੯ ॥ ਚਤਰ ਘਟੀ ਲਗਿ ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ
ਗਏ । ਗੁਰ ਸੁਤ ਗੁਨ ਗਨ ਸਿਮਰਤਿ ਭਯੋ ਜਬਹਿ ਇਕਾਕੀ ਨਿਸ ਮਹਿ
ਹੋਵਾ । ਨੇਤੀ ਜਾਇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਕੋ ਜੇਵਾ ॥ ੩੦ ॥ ਤਿਹ ਸਮੁਝਾਵਨ ਕੋ ਤਬਿ
ਕਹਜੋ । 'ਸੁਨਹੁ ਪੁੱਤ੍ਰ ਕਜਾ ਚਿਤ ਮੈਂ ਚਹਜੋ । ਚਲਿਬੋ ਕੀਰਤ ਪੁਰਿ ਬਨਿ
ਆਵੈ । ਇਹਾਂ ਰਹਨ ਅਬਿ ਕਜੋਂ ਭੁਮ ਭਾਵੈ ॥ ੩੧ ॥ ਸੁਤ ਜੇਸਟ ਤੇ ਹੋਤਿ
ਬਿਧਾਨ । ਬਹੁਰ ਪਾਗ ਲੈਬੋ ਮਨ ਜਾਨਿ ਨਿਕਟਿ ਪਿਤਾਮੇ ਕੇ ਚਲਿ ਲੀਜੈ ।
ਇਮ ਨੀਕੋ ਨਿਜ ਰਿਦੈ ਲਖੀਜੈ ॥ ੩੨ ॥ ਨਾਂਹ ਤ ਪਾਗ ਨ ਪਾਵੈਂ ਹਾਥ ।
ਨਿਰਨੈ ਕਰਿ ਹੋਰਹੁ ਮਤਿ ਸਾਥ । ਬਡੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਕੋ ਸਭਿ ਅਧਿਕਾਰ । ਗੁਰਤਾ
ਆਦਿਕ ਲਖਹੁ ਉਦਾਰ ॥ ੩੩ ॥ ਸਭਿ ਤੇ ਛੁਛੋ ਹੀ ਰਹਿ ਜੈ ਹੈਂ । ਪੁਨ
ਸੰਗਤਿ ਤੇ ਕਿਮ ਪੁਜਵੈ ਹੈਂ । ਸੁਨਤਿ ਧੀਰਮਲ ਗਿਰਾ ਬਖਾਨੀ । 'ਮੈਂ ਤੋ
ਉਰ ਨਿਰਨੈ ਕਰਿ ਜਾਨੀ ॥ ੩੪ ॥ ਗੁਰ ਤੇ ਕੁਛ ਹਾਥ ਨਹਿ ਐ ਹੈ । ਮੋਪਰ
ਤਰਕਨ ਅਨਿਕ ਉਠੈ ਹੈਂ । ਤਹਾਂ ਗਏ ਤੇ ਗ੍ਰੰਥ ਮੰਗਾਇਤ ਬਿਹਮ ਛੁਛੋ
ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਇ ॥ ੩੫ ॥ ਗ੍ਰੰਥ ਨਿਕਟਿ ਤੇ ਗੁਰ ਮੈਂ ਅਹੋਂ । ਸਭਿ ਸੰਗਤਿ
ਤੇ ਪੂਜਾ ਲਹੈ ਕਿਯੋ *ਗੁਰੁ ਕੋ ਗੁਰ ਨਹਿ ਬਨੈ । ਤਿਨ ਢਿਗ ਜਾਉਂ ਨ ਮੈਂ,
ਸਚ ਭਨੈ ॥ ੩੬ ॥ ਭੁਵ ਚਿਤ ਮੈਂ ਜੋ ਪਹੁੰਚਨਿ ਤਹਾਂ । ਗਮਨਹੁ ਪ੍ਰਾਤੀ,
ਮੈਂ ਬਿਰ ਇਹਾਂ । ਕਰਾਨ ਉਚਿਤ ਅਰੁ ਕਹਿਬੋ ਜੋਗਾ ਕਰਹੁ ਜਾਇ ਨੀਕੋ
ਜਿਮ ਹੋਗ ॥ ੩੭ ॥ ਇਮ ਤਯਾਰ ਹੋਈ ਤਬਿ ਨੇਤੀ । ਬਡ ਨੰਦਨ ਕੀ
ਮਸਲਤ ਸੇਤੀ । ਉਠਿ ਪ੍ਰਭਾਤ ਸੰਦਨ ਜੁਰਿਵਾਯੋ ਕਰ ਭੁਰਨ ਬਿਚ ਪੰਥ

*ਅਨੇਦ । *ਧੀਰ ਮਲ ਜੀ ਦੀ ਮਾਤਾ । *ਗੀਤੀ । *ਸਲਾਹ ਨਾਲ ।

*ਪਾ:-ਕੀਰਿ ।

ਚਲਾਯੋ ॥ ੩੮ ॥ ਸਗਰੋ ਮਗ ਉਲੰਘਿ ਸੋ ਗਈ । ਕੀਰਤ ਪੁਰੇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਿਤਿ
ਭਈ । ਅਧਿਕ ਸ਼ੋਕ ਤੇ ਰੁਦਤਿ ਪ੍ਰਕਾਰਤਿ । ਗੁਰ ਘਰ ਮੈਂ ਪ੍ਰਾਪਤਿ^੧
ਦੁਖਿਆਰਤਿ ॥ ੩੯ ॥ ਜੁਗ ਸਾਸਨ ਸੋਂ ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਰੋਈ । ਅੰਤ ਸਮੈਂ ਪਤਿ
ਨਹਿ ਅਵਲੋਈ^੨ । ਕਿਤਿਕ ਦੇਰ ਮਹਿ ਧੀਰਜ ਧਾਰੀ । ਧੀਰਮੱਲ ਕੀ
ਗਾਥ ਉਚਾਰੀ ॥ ੪੦ ॥ ਜਿਮ ਜਿਮ ਕਹਯੋ ਨ ਆਵਨ ਕੀਨਿ^੩ । ਦਾਸੀ ਕੋ
ਸੁਨਾਇ ਸਭਿ ਦੀਨਿ । ਸੋ ਚਲਿ ਗਈ ਗੁਰੂ ਕੇ ਤੀਰ । ਧੀਰ ਮੱਲ ਕੀ
ਭਨੀ ਅਧੀਰ^੪ ॥ ੪੧ ॥ ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਤੁਸ਼ਨ ਹੀ ਰਹੇ । ਕੁਟਿਲ
ਮਹਾਂ ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਸਮ ਲਹੇ^੫ । ਗੁਰ ਸੁਤ ਕੀ ਜੁ ਕ੍ਰਿਆ ਸਮੁਦਾਈ । ਸਾਦਰ
ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਕਰਾਈ ॥ ੪੨ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਰਿੰਬੇ ਅਛਟਮ ਰਾਸੇ 'ਧੀਰਮੱਲ' ਪ੍ਰਸੰਗ
ਭਰਨੇ ਨਾਮ ਦੇਕ ਉਨ ਚਤੁਰਵਿੰਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੪੨ ॥

੪੦. [ਰਾਇ ਜੇਧ ਆਦਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਆਉਣਾ] ।

ਏਹਗ ॥ ਅਪਰ ਜਹਾਂ ਕਹਿ ਸੁਧ ਗਈ ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਸਭਿ ਬਿਸਮਾਇ ।
ਭਏ ਤਜਾਰ ਆਗਵਨ ਹਿਤ ਸਨਬੰਧੀ ਸਮੁਦਾਇ ॥ ੧ ॥ ਬਸਹਿ ਗ੍ਰਾਮ
ਰਮਦਾਸ ਕੇ, ਬਿਧ ਕੋ ਪੁੱਤ੍ਰ ਸੁਭਾਗ । ਸੁਨਿ ਤਜਾਰੀ ਤੁਰਨ ਕਰੀ ਗੁਰ
ਦਿਸ਼ਿ ਆਵਨ ਲਾਗ ॥ ੨ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਚਲਯੋ ਵਟਾਲੇ ਕੇ ਮਗ ਆਯੋ ।
ਰਾਮੈ ਸੰਗ ਮਿਲਯੋ ਸਭਿ ਗਾਯੋ । ਕਰਤਿ ਸ਼ੋਕ ਸੋ ਭੀ ਹੁਇ ਤਜਾਰ ਗਮਨ
ਕੀਨਿ ਪਿਖਿ ਭਈ ਸਕਾਰ ॥ ੩ ॥ ਸ਼੍ਰੀ ਕੀਰਤਿਪਰਿ ਪਹੁੰਚੇ ਆਈ । ਸਤਿ-
ਗੁਰ ਸੋਂ ਮਿਲਿ ਗ੍ਰੀਵ ਨਿਵਾਈ । ਰਾਮੈ ਸਹਿਤ ਬੈਠਿ ਤਬਿ ਗਾਏ । ਬਾਤ
ਕਰਤਿ ਗੁਰ ਸੁਤ ਕੀ ਭਏ ॥ ੪ ॥ ਹਰੀਚੰਦ, ਭਾਗਣ ਅਰੁ ਦਾਰਾ । ਇਹ
ਸਭਿ ਗੇ ਪਰਲੋਕ ਮਝਾਰਾ । ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਭੱਲੇ ਤੇਹਣ । ਸੁਨਤਿ ਸ਼ੋਕ
ਕੀਨਸਿ ਜੁਤਿ ਗੋਹਣ^੧ ॥ ੫ ॥ ਮਿਲਿ ਆਪਸ ਮਹਿ ਦੋਨਹੁ ਚਲੇ । ਸਨੈ
ਸਨੈ ਮਗ ਉਲੰਘਤਿ ਭਲੇ । ਪੂਰਬ ਪਹੁੰਚੇ ਪੁਰਿ ਕਰਤਾਰਾ । ਨਿਸਾ ਪਰੀ
ਲਖਿ ਕੀਨਿ ਉਤਾਰਾ ॥ ੬ ॥ ਧੀਰ ਮੱਲ ਸੋਂ ਮੇਲਾ ਭਯੋ । ਅਪਨਿ ਪ੍ਰਸੰਗ
ਸਗਲ ਕਹਿ ਦਿਯੋ । 'ਮੈਂ ਨਹਿ ਗਯੋ ਤਿਨਹੁ ਕੇ ਪਾਹੀ' ਸ਼ਾਹੁ ਸੰਗ ਮਿਲਿ
ਰਹੁ ਪੁਰਿ ਮਾਂਹੀ ॥ ੭ ॥ ਮਿਲੇ ਸੁਨੈ ਬਿਗਰਹਿ^੨ ਤਤਕਾਲਾ । ਸਕਲ
ਖਸੋਟਾਹ, ਧਨ, ਪੁਰਿ, ਸ਼ਾਲਾ^੩ । ਜਹਾਂ ਜਾਨ ਤੇ ਹੁਇ ਉਤਪਾਤ । ਕਜੋਂ ਕਰਿ

^੧ ਪਹੁੰਚੀ । ^੨ ਜਿਵੇਂ (ਧੀਰ ਮਲ ਨੂੰ ਮਾਂ ਨੇ) ਕਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਨਹੀਂ ਆਵਣਾ ਕੀਤਾ । ^੩ ਅਧੀਰਤਾਈ ।
^੪ ਜਾਣਿਆਂ । ^੫ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਸਮੇਤ । ^੬ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਮੈਂ) ਮਿਲਿਆ ਹਾਂ, ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ
(ਬਾਦਸ਼ਾਹ) ਨਾਲ ਵਿਗੜਾ । ^੭ ਘਰ ।

ਸਕਹਿ ਸੁਮਤਿ ਸੋ ਬਾਤ ॥ ੮ ॥ ਉਚਿਤ ਨ ਤੁਮ ਕੋ ਭੀ ਤਹਿ ਜਾਨਾ ।
 ਸੁਨਹਿ ਸ਼ਾਹੁ ਰਿਸ ਧਰਹਿ ਮਹਾਨਾ । ਮੁਸ਼ਕਲ ਬਨੈਂ ਰਹਨਿ ਘਰ ਮਾਹੀ ।
 ਮੁਲਖ ਮਾਲਕੀ ਤੁਰਕਨਿ ਪਾਹੀ ॥ ੯ ॥ ਸੁੰਦਰ, ਪਰਮਾਨੰਦ ਤਬਿ ਕਹਜੈ ।
 'ਹਮ ਤੋ ਸੁਨਜੈ ਸ਼ਾਹੁ ਹਟਿ ਰਹਜੈ । ਸ਼੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਕੀ ਗਾਦੀ ਜਾਨੀ । ਬਾਰ
 ਬਾਰ ਤਬਿ ਬੰਦਨ ਠਾਨੀ ॥ ੧੦ ॥ ਕਹਜੈ ਬਿਦਤ-ਅਬਿ ਤੇ ਗੁਰ ਸੰਗ ।
 ਬਿਗਰੈਂ ਕਬੀ ਨ* ਕਰਿ ਹੋਂ ਜੰਗ-। ਸੁਨਤਿ ਧੀਰਮੱਲ ਤਬਹਿ ਬਤਾਯੋ ।
 'ਮੈਂ ਲਿਖਿ ਕਰਿ ਤਹਿ ਪੱਤ੍ਰ ਪਠਾਯੋ ॥ ੧੧ ॥ ਸੇਧਿ ਕਰਨਿ ਕੋ ਆਸੈ
 ਜਿਸ ਮਹਿ। ਸੁਨਿ ਹਜ਼ਰਤ ਹਰਖਜੈ, ਉਰ ਰਿਸ ਮਹਿ। ਤਉ ਲੋਕ ਜੇ ਅਹੈਂ
 ਨਰੇਸ਼ । ਰਹੀਐ ਇਨ ਤੇ ਭਰਤਿ ਹਮੇਸ਼ ॥ ੧੨ ॥ ਕਿਤਹੂੰ ਕੀ ਰਿਸ ਕਹੂੰ
 ਨਿਕਾਰੈਂ । ਯਾਂਤੇ ਰਹਨਿ ਬਨੈਂ ਅਨੁਸਾਰੈਂ । ਸੁੰਦਰ ਕਹਜੈ 'ਨ ਹਮ ਤੋ
 ਬਨੈਂ। ਇਤਿਕ ਸ਼ਾਮੀ ਮੈਂ ਮਿਲੈਂ ਨ ਭਨੈਂ' ॥ ੧੩ ॥ ਵਧੇ ਬਖੇਰੇ ਮਿਲਤੇ ਰਹੇ ।
 ਹਮਹਿ ਕਬਹਿ ਨਹਿ ਕਿਛੁ ਕਿਨ ਕਹੇ। ਆਪ ਗੁਰੂ ਲਰਿ ਕਰਿ ਬਹੁਬੇਰੇ ।
 ਬਸੇ ਬਿਚਰਤੇ ਲਵਪੁਰਿ ਨੇਰੇ ॥ ੧੪ ॥ ਕਲਪਹਿ ਤ੍ਰਾਸ ਜਿਤਿਕ ਤੂੰ ਅਬੈਂ ।
 ਸੁਨਜੈ ਨ ਦੇਖਜੈ ਪੂਰਬ ਕਬੈ । ਹਮ ਤੋ ਹੋਤਿ ਪ੍ਰਭਾਤਿ ਜ਼ਰੂਰ । ਪਹੁੰਚਹਿ
 ਤੂਰਨ ਜਾਇ ਹਜ਼ੂਰ' ॥ ੧੫ ॥ ਸੁਨਿ ਸੁੰਦਰ, ਤੇ ਤੁਸ਼ਨਿ ਹੋਯੋ । ਗਾਵੋ ਭਾਵ
 ਗੁਰੂ ਮਹਿ ਜੋਯੋ । ਸਰਬ ਭਾਂਤਿ ਸੇਵਾ ਕਰਿਵਾਈ । ਨਿਸ ਮਹਿ ਰਚੀ ਅਪਰ
 ਚਤੁਰਾਈ ॥ ੧੬ ॥ ਦਾਤੂ ਸੁਤ ਕੋ ਨਜਾਰੋ ਕਰਿ ਕੈ । ਸਮੁਝਾਯੋ ਬਹੁ ਰੀਤਿ
 ਉਚਰਿਕੈ । ਕਰਿ ਲੀਨੋ ਅਪਨੇ ਅਨੁਸਾਰਿ। ਸੁੰਦਰ, ਪਰਮਾਨੰਦ ਤੇ ਪਾਰਿ'
 ॥ ੧੭ ॥ ਰਾਖਜੈ ਅਪਨੇ ਸਦਨ ਟਿਕਾਇ । ਨਹਿ ਕੀਰਤਪੁਰਿ ਕੋ ਤਬਿ
 ਆਇ । ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਮਰ ਅੰਸ ਚਲਿ ਆਇ । ਮਿਲੇ ਪਰਸਪਰ ਸੀਸ
 ਨਿਵਾਏ ॥ ੧੮ ॥ ਰਾਇ ਜੋਧ ਸੁਤ ਭ੍ਰਾਤ ਸਮੇਤ। ਸੰਗ ਭਾਰਜਾ ਚਲਿਬੇ ਹੇਤੁ।
 ਹੋਇ ਤਜਾਰ ਤਤਛਿਨ ਚਵਿ ਆਯੋ । ਰੂਪਾ ਨਿਕਟਿ ਬੁਲਾਇ ਮੰਗਾਯੋ†
 ॥ ੧੯ ॥ ਭਾ ਪੁਲੋਕ ਸੱਧੁ ਸਿਖ ਕੇਰਾ । ਜੀਤਜੋ ਜਨਮ, ਨ ਭਵਜਲ
 ਫੇਰਾ । ਕ੍ਰਮ ਕ੍ਰਮ ਪੰਥ ਉਲੰਘਨ ਕੀਨੋ । ਡੇਰਾ ਵਹਿਰ ਆਨਿ ਕਰਿ ਦੀਨੋ
 ॥ ੨੦ ॥ ਸੁਭਟ ਸੈਂਕਰੇ ਸੰਗ ਸੁਹਾਏ । ਬੰਦ ਸਭਾਸਦ ਕਰਿ ਇਕ ਥਾਏਂ ।
 ਜਹਿ ਬੈਠ ਜਗਦੀਸ਼ ਗੁਸਾਈਂ । ਧਰਤਿ ਸ਼ੋਕ ਨ੍ਰਿਪ ਨਰ ਸਮੁਦਾਈ ।

*ਨਾ ਮਿਲੀਏ ਨਾ ਪਰਚਾਉਣੀ ਕਰਾਏ । †ਜਿਤਨਾ ਕੁ ਡਰ ੂੰ ਹੁਣ (ਐਵੇਂ) ਕਲਪਨ ਕਰ
 ਰਿਹਾ ਹੈ । *ਸੁੰਦਰ ਤੇ ਪਰਮਾ ਨੰਦ ਤੋਂ ਪਾਤ ਕੇ । *ਪਾ:-ਕਛੁ ਨ । †ਪਾ:-ਮਿਲਾਯੋ ।

॥ ੨੧ ॥ ਪਹੁੰਚੇ ਜਾਇ ਗੁਰੁ ਕੇ ਭੀਰ । ਲਗਜੇ ਦਿਵਾਨ ਅੱਗੁ ਨਰ ਭੀਰ ।
 ਫਰਸ਼ ਦਰਾਜ਼ ਭਯੋ ਅਵਿਲੋਕਾ^੧ । ਦਿਸਿ ਦੋਨਹੁ ਮੈਂ ਭਾ ਵਧਿ ਸ਼ੋਕਾ ॥
 ੨੨॥ ਚਰਨ ਸਰੋਜ ਗੁਰੁ ਕੇ ਬੰਦੇ । ਬੈਠਾਰੇ ਸਨਮਾਨ ਬਿਲੰਦੇ । ਜੋਧਰਾਇ
 ਕਰ ਜੋਰਿ ਬਖਾਨਾ । ‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਪਰਮ ਸੁਜਾਨਾ ॥ ੨੩ ॥ ਕਾਰਨ
 ਕੌਨ ਭਯੋ ਦੁਖਿਯਾਰਾ ? ਜਿਸ ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਸੁਰਗ ਮਝਾਰਾ। ਕਹਾਂ ਅਚਾਨਕ
 ਅਸ ਗਤਿ ਹੋਈ ? ਪੂਰਬ ਸੁਨੀ ਨਹੀਂ ਹਮ ਕੋਈ’ ॥ ੨੪ ॥ ਭਾਨਾ ਆਦਿ
 ਸੁਨਨਿ ਸਭਿ ਬੈਸੇ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਉਚਰਜੇ ਐਸੇ । ‘ਜੇ ਮ੍ਰਿਤੁ ਕੇ
 ਕਾਰਨ ਹੈਂ ਨਾਨਾ । ਸੋ ਸਭਿ ਜਾਨਹੁ, ਕੀਨਿ ਬਹਾਨਾ ॥ ੨੫ ॥ ਜਿਮ ਪੂਰਬ
 ਹੁਇ ਲਿਖਤਿ ਲਿਲਾਰਾ^੨ । ਤਿਸ ਅਨਸਾਰ ਰਹਤਿ ਜਗੁ ਸਾਰਾ । ਜਿਯਬੋ
 ਜੇਤਿਕ ਬਰਖ ਮਹੀਨਾ । ਦਿਵਸ ਪਹਿਰ ਘਟਿਕਾ ਲਗਿ ਚੀਨਾ ॥ ੨੬ ॥
 ਜੇਤਿਕ ਸ੍ਵਾਸ ਲੇਨਿ ਹੈਂ ਲਿਖੇ। ਤੇਤਿਕ ਲੇਤਿ, ਜਿਯਤਿ ਤਿਨ ਬਿਖੈ ਬਹੁਰ
 ਨ ਹੋਵੈ ਅਲਪ ਉਦਾਰਾ^੩ । ਕਰਨੈ ਹਾਰ ਨ ਭੁਲਨ ਹਾਰਾ ॥ ੨੭ ॥ ਸੋ ਛਿਨ
 ਟਪਹਿ ਨ ਕਰਹਿ ਉਪਾਯਾ। ਕਰਹਿ ਭਰਮ ਤੇ ਮੋਹਤਿ ਮਾਯਾ। ਯਾਂਤੇ ਲਖਹੁ
 ਨ ਕਾਰਨ ਕੋਈ। ਜੋ ਬਿਧਿ ਕਰਤਿ^੪ ਸਹਹਿ ਸਿਰ ਸੋਈ ॥ ੨੮ ॥ ਕ੍ਰਿਤ ਪਰਮੇ-
 ਸ਼ੁਰ ਕੀ ਸਭਿ ਜਾਨੈ^੫। ਕਰਹਿ ਅਪਰ, ਇਹ ਮੂਰਖ ਮਾਨੈ^੬। ਦੁਖ-ਖ ਦੇਨ-
 ਹਾਰ ਕਰਤਾਰਾ। ਅਪਰ ਨਹੀਂ ਕੋ ਜਗਤ ਮਝਾਰਾ ॥ ੨੯ ॥ ਹਤਨ ਜਿਵਾਵਨ
 ਅਪਰੈ ਕੌਨ ? ਸਕਲ ਸੰਤ ਜਾਨਤਿ ਹੈਂ ਤੌਨ^੭। ਜਿਮ ਕੇਹਰਿ ਕੋ ਲਾਠੀ
 ਹਾਨਹਿ। ਹਤਨਹਾਰ ਪਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਠਾਨਹਿ^੮ ॥ ੩੦ ॥ ਜੇ ਕੂਕਰ ਕੋ ਮਾਰਤਿ
 ਕੋਈ। ਦੋਸ਼ ਲਸ਼ਟਕਾ ਜਾਨਤਿ ਸੋਈ। ਮੁਖ ਪਸਾਰ ਤਿਸ ਕੋ^੯ ਗਹਿ ਲੇਤਿ।
 ਹਤਨਹਾਰ ਕੋ ਤਜਾਗ ਸੁ ਦੇਤਿ ॥ ੩੧ ॥ ਸ੍ਰਾਨ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਇਹੁ ਮਨਮੁਖ
 ਧਾਰੈ^{੧੦} । ਕਲਪਹਿ ਨਰਨ ਬਿਖੈ, -ਇਹ ਮਾਰੈ^{੧੧} । ਇਹੁ ਮੁਝ ਕੋ ਦੇਵਤਿ
 ਸੁਖ ਆਛੈ । ਇਹੁ ਨਰ ਦੁਖਦ ਮੋਹਿ-ਇਮ ਬਾਂਛੈ ॥ ੩੨ ॥ ਸ਼ੇਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ
 ਗੁਰਮੁਖ ਨਿਤ ਧਾਰੈ^{੧੨} । ਸੁਖਦ ਦੁਖਦ ਜਾਨਹਿ ਕਰਤਾਰੈ । ਰਾਗ ਦੁਖ ਇਸ
 ਤੇ ਨਹਿ ਹੋਤਿ । ਲਖਹਿ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ੁਰ ਸ਼ਾਂਤਿ ਉਦੋਤਿ ॥ ੩੩ ॥ ਸ੍ਰਾਨ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ

^੧ਵਿਠਾ । ਕ ਫਰਸ਼ ਵਡਾ ਵਿਛਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ । ^੨ਮੌਏ ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੋਵੇ । ^੩ਘਟ ਵਧ ਨਹੀਂ
 ਹੋ ਸਕਦਾ । ^੪ਜੇ ਬਿਧਤਾ ਕਰੇ । ^੫ਪਰਾ ਸ਼ੁਰ ਦੀ ਸਾਰੀ ਕ੍ਰਿਤ ਭਾਵ ਮੁਖ ਦੁਖ ਜਾਣੇ । ^੬ਮੂਰਖ
 ਇਹ ਮਾਨੇ ਹਨ (ਕਿ ਮੁਖ ਦੁਖ) ਕੋਈ ਹੋਰ ਨੇ ਰਿਹਾ ਹੈ । ^੭ਮਾਰਨ ਜਿਵਾਵਣ ਵਾਲਾ ਹੋਰ
 ਕੌਣ ਹੈ । ^੮ਤਿਸ ਨੂੰ । ^੯ਸ਼ੇਰ (ਤਾਂ) ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਤਾੜਦਾ ਹੈ (ਪਰ) । ^{੧੦}ਭਾਵ ਸੋਟੀ ਨੂੰ ।
^{੧੧}ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਕਲਪਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਇਹ ਮੇਨੂੰ ਮਾਰਦੇ ਹਨ । ^{੧੨}ਕੋਸਾ ਉੱਤਮ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਹੈ ।

ਮਹਿ ਅਨਿਕ ਬਿਕਾਰ। ਜਿਨ ਤੇ ਪੁਨ ਪੁਨ ਪਰਹਿ ਸੰਸਾਰ। ਰਾਇ
ਜੋਧ ! ਤਮ ਸਮਝਹੁ ਐਸੇ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤੇ ਕੀ ਬਿਧਿ ਤੈਸੇ ॥ ੩੪ ॥ ਜਿਮ
ਪ੍ਰਭੁ ਚਹੈ ਹੋਇ ਤਿਮ ਸਾਰੀ। ਕ੍ਰਿਯਾ ਅਪਰ ਕੀ ਜਾਨਹੁ ਕਾਰੀ। ਸੁਨਤਿ
ਜੋਧ ਬੋਲੈ ਵਿਗ ਬਾਰੀ। 'ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਭ ਜੀ ! ਇਹੁ ਸਾਚ ਉਚਾਰੀ ॥ ੩੫ ॥
ਕ੍ਰਿਪਾ ਆਪ ਕੀ ਜਿਸ ਪਰ ਹੋਇ। ਇਸ ਮਾਰਗ ਕੋ ਬੁਝੈ ਸੋਇ'। ਸੁਨਤਿ
ਸਭਾ ਸਭਿ ਆਂਸੂ ਗੋਰਤਿ। ਗੁਰ ਸੁਤ ਸਿਮਰਤਿ ਧਰਨੀ ਹੋਰਤਿ ॥ ੩੬ ॥
ਸਭਿ ਕੇ ਮਨ ਮੈਂ ਸ਼ੋਕ ਬਿਸਾਲਾ। ਰਹੈ ਮੋਨ ਕਰਿ ਕੇਤਿਕ ਕਾਲਾ। ਜੁਗ
ਘਟਿਕਾ ਮਹਿ ਗੁਰੂ ਉਚਾਰਾ। 'ਅਬਿ ਬਿਸਰਾਮ ਲੇਹੁ ਸੁਖ ਧਾਰਾ' ॥ ੩੭ ॥
ਜਥਾ ਜੋਗ ਸੇਵਾ ਕੇ ਹੋਤੁ। ਕਹਿ ਗੁਰ ਕਰੇ ਮਸੰਦ ਸਚੇਤ। ਤਿਲ ਦਾਨਾ
ਹਯਾ ਹੋਤੁ ਨਿਹਾਰੀ। ਖਰੇ ਹੋਇ ਲੀਨੀ ਸੁਧ ਸਾਰੀ ॥ ੩੮ ॥ ਸਭਿ ਡੇਰੇ
ਹਿਤ ਦੇਗਾ ਪੁਚਾਈ। ਕੀਨੋ ਖਾਨ ਪਾਨ ਸਮੁਦਾਈ। ਬਿੰਦ ਮਸੰਦ ਹੁਤੇ ਜੇ
ਦੇਸ਼। ਲੇ ਲੇ ਸੰਗਤਿ ਆਇ ਅਸੇਸ਼ ॥ ੩੯ ॥ ਗੁਰ ਸੁਤ ਕੀ ਸੁਧ ਜਹਿ
ਜਹਿ ਗਈ। ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਤੁਰਨ ਆਵਤਿ ਭਈ। ਗੁਰੂ ਸੁਤਾ ਵੀਰੋ ਚਲਿ
ਆਈ। ਰੋਵਤਿ ਉਚੈ ਕਹਿ ਕਹਿ 'ਭਾਈ*' ॥ ੪੦ ॥ ਜੋਧ ਰਾਇ ਕੀ
ਰੋਵਤਿ ਦਾਰਾ*। ਤ੍ਰਿਯ ਗਨ ਸ਼ਬਦ ਭਰਜੇ ਪੁਰਿ ਸਾਰਾ*। ਜਨੁ ਕਰੁਨਾਰਸ
ਕਟਕ ਬਟੋਰਾ। ਘਾਲੈ ਡੇਰਾ ਸ਼ੋਰ ਨ ਬੋਰਾ ॥ ੪੧ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਦੇ ਦੇ
ਧੀਰ ਹਟਾਈ। ਹਿਤ ਬਰਜਨ ਦਾਸੀ ਸੁ ਪਠਾਈ। ਤਉ ਅਧਿਕ ਪ੍ਰਿਯ
ਸਭਹਿਨਿ ਕੇਰਾ। ਦੁਦਤਿ ਸਰਬ ਹੀ ਸ਼ੋਕ ਘਨੋਰਾ* ॥ ੪੨ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸੁਰਜ ਕ੍ਰਿਤਿ ਅਸ਼ਟਮ ਗਾਏ 'ਜੋਧਰਾਇ ਆਗਵਨ' ਪੁਸ਼ਟ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਚਤੁਰਵਿੰਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੪੦ ॥

੪੧. [ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਜੀ ਦੀ ਦਸਤਾਰ ਵੰਦੀ]।

ਦੇਹਗਾ ॥ ਨਰ ਨਾਰੀ ਨਿਤ ਪ੍ਰਤਿ ਨਏ ਕੀਰਤਪੁਰ ਮਹਿ ਆਇ। ਸਨਬੰਧੀ
ਸਿਖ ਸੰਗਤਾ ਰੋਵਤਿ ਸ਼ੋਕ ਬਧਾਇ* ॥ ੧ ॥ ਚੋਪਈ ॥ ਅਲਪ ਬੈਸ
ਮਹਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ। ਕ੍ਰਿਯਾ ਪਿਤਾ ਹਿਤ ਕਰਹਿ ਬਨਾਇ। ਬੀਨ
ਪੁਸ਼ਪ ਸੁਰਸਰਿ ਪਹੁੰਚਾਇ। ਅਪਰ ਜਬੋਚਿਤ ਬਿਧੀ ਕਰਾਇ ॥ ੨ ॥

*ਪੋਜ਼ਿਆਂ। ਰਸਦ।

*ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਵਰੋਸਾਏ ਸਨਬੰਧੀਆਂ ਨੇ ਜਗਤ ਭਾਂਡੂ ਕਾਹਨੂੰ
ਹੋਣਾ ਸੀ। ਕਵੀ ਜੀ ਦਾ ਭਾਵ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨਾਲ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਦੁੱਖ ਦੀ ਅਧਿਕਤਾ ਦਰਸਾਉਣ
ਤੇ ਹੈ।

†ਇਥੇ ਕ੍ਰਿਯਾ ਦਾ ਭਾਵ ਸ਼ਾਇਦ ਪ੍ਰੇਤ ਕ੍ਰਿਯਾ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ
ਚਿਕਰ ਠੋਈ ਨਹੀਂ ਆਇਆ, ਪਿੱਛੇ ਗੁਰ ਘਰ ਵਿਚ ਵੇਦਕ ਲੋਕਕ ਰੀਤੀ ਵੰਦ ਹੋ ਚੁੱਕੀ
ਹੈ, ਫਿਰ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਦਰੁਸਤ ਨਹੀਂ। ਦੂਸਰੇ ਵਲ ਰੀਗਾ ਭੇਜਣੇ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦੇ,

[ਕਾਫੀ ਦੂਰ ਵੱਖ ਆਲੇ ਪਿੰਨ ਦੇ ਪਿੰਨ] ਭਾਵ

ਦਿਵਸ ਤੀਨ ਦਸ ਜਬਹਿ ਬਿਤਾਏ। ਭਯੋ ਸਮਾਜ ਮਨੁਜ ਸਮੁਦਾਏ। ਜਹਿ
ਲੋ ਪਹੁੰਚਿ ਆਇਬੇ ਕੇਦੀ। ਮਿਲੀ ਸੰਗਤੈਂ ਆਨਿ ਘਨੇਰੀ ॥ ੩ ॥ ਜੋਧ-
ਰਾਇ ਅਰ ਸਾਹਿਬ ਭਾਨਾ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਸੰਗ ਬਖਾਨਾ। 'ਸ੍ਰੀਗੁਰਦਿੱਤੇ
ਕੇ ਜੁਗ ਨੰਦ। ਧੀਰਮਲ ਹੈ ਬੈਸ ਬਿਲੰਦ ॥ ੪ ॥ ਸੋ ਨਹਿ ਚਲਿ ਕੀਰਤਿ
ਪੁਰਿ ਆਵਾ। ਤੁਟੈ ਸਭਿਨਿ ਤੇ, ਕਜਾ ਲਖਿ ਪਾਵਾ। ਪਿਤ ਪਰਲੋਕ ਭਯੋ
ਅਸ ਸਮਾਂ। ਆਇ ਨ ਪਹੁੰਚੈ ਕੀਨਿ ਨ ਗਮਾਂ ॥ ੫ ॥ ਦੇਨੀ ਬਨੈ ਅਬੈ
ਦਸਤਾਰ। ਕੋ ਰਾਵਰ ਨੇ ਕੀਨਿਸ ਢਾਰ। ਪੁਰਿ ਕਰਤਾਰ ਦੇਨਿ ਕੋ ਜਾਇ।
ਅਪਰ ਨਹੀਂ ਕੋ ਬਨੈਂ ਉਪਾਇ ॥ ੬ ॥ ਤਿਸ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਛੁਟੇਰੇ।
ਧੀਰ ਸ਼ੀਲ ਗੁਨ ਬਿਖੈ ਬਡੇਰੇ। ਅਸਾਨਿ ਲਖਿਯਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਜੀ !
ਤਉ ਹਮਾਰੀ ਸੁਨੀਅਹਿ ਅਰਜੀ ॥ ੭ ॥ ਅਰੁ ਹਮ ਲਖੈ ਚਹੈਂ ਤੁਵ
ਮਰਜੀ। ਲਘੁ ਪਰ ਹੀ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੈਂ ਹਰਿਜੀ। ਦੇਨੀ ਬਨੈ ਇਨ੍ਹੈ ਦਸਤਾਰ।
ਬਡਿਆਈ ਕੇ ਉਚਿਤ ਉਦਾਰ ॥ ੮ ॥ ਮੁਖ ਪ੍ਰਸੰਨ ਰਹਿ ਬਿਕਸੈ ਸਦਾ।
ਧੀਰਜ ਸਹਿਤ ਗਹੀਰ ਸੁ ਰਿਦਾ। ਸਭਿ ਸੋਂ ਬੋਲਤਿ ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਸੁਭਾਉ।
ਮਤਸਰ ਆਦਿ ਕੁਤਰਕ ਨ ਕਾਉ ॥ ੯ ॥ ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਦੋਨੋਂ ਸਮੁਝਾਏ।
'ਬਡ ਬਡਿਆਈ ਉਚਿਤ ਸੁਹਾਏ। ਸਭਿ ਕੁਟੰਬ ਤੇ ਇਨ ਕੇ ਭਾਗ।
ਜਾਨੇ ਪਰੈਂ ਬਡੇ ਅਬਿ ਜਾਗਿ' ॥ ੧੦ ॥ ਬਡੇ ਗੁਰਨਿ ਸੰਗ ਪ੍ਰਿਥੀਆ
ਦੈਸੀ। ਨਹਿ ਸੁਧਰੈ ਬਯ ਬਿਤੀ ਅਸੇਸੀ। ਤਥਾ ਧੀਰਮਲ ਮਤਸਰ ਧਰਿ
ਧਰਿ। ਹੋਹਿ ਅਧੀਰਜ ਹੋਰਹਿ ਜਰਿ ਜਰਿ ॥ ੧੧ ॥ ਤਿਸੀ ਮਨਿੰਦ ਖੋਰ
ਬਹੁ ਬੋਵੈ। ਗੁਰ ਘਰ ਤੇ ਨਜਾਰੋ ਤਿਮ ਹੋਵੈ। ਸ੍ਰੀ ਪਰਮੇਸੁਰ ਇਮ ਹੀ ਭਾਵੈ।
ਸਭਿ ਮਹਿ ਹਰੀਰਾਇ ਬਡਿਆਵੈ ॥ ੧੨ ॥ ਨਹੀਂ ਅਪਰ ਕੇ ਹੈ ਕੁਛ ਹਾਥ।
ਕਰਹਿ ਕਰਾਵਹਿ ਸ੍ਰੀ ਜਗਨਾਥ। ਆਜ ਲਗਹਿ ਸਗਰੋ ਦਰਬਾਰ।
ਬੈਠਾਰਹੁ ਇਨ ਸਭਾ ਮਝਾਰਾ ॥ ੧੩ ॥ ਦਿਹੁ ਦਸਤਾਰ ਬੰਧਾਵਨਿ ਕੀਜੈ।

‘ਬਹੁਤੇ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਇਕੱਠ ਹੋਇਆ।’ ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਆਉਣ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਸੀ। ‘ਰੀਤੀ।’ ਭਾਵ
ਆਪ ਜੀ। ‘ਜਾਰੇ ਹਨ ਭਾਗ।’

‘[ਪਿਛਲੇ ਪੰਨੇ ਦੀ ਥਾਂਗੀ ਟੁਕ]

ਵੁਲ ਕੀਰਤ ਪੁਰ ਹੀ ਪਾਏ ਗਏ ਸਤਨਾਮ ਵਿਚ। ਤਦ ਤੋਂ ਹੀ ਤਾਂ ਇਹ ਰਿਵਾਜ ਮਿੱਖਾਂ ਵਿਚ
ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਵੁਲ ਵੇਖੇ ਜਾਏ ਪਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੇਂਜ ਤਕ ਬੀ ਅਨੇਕਾਂ ਮਿੱਖ ਨੇ ਵੇ ਜਾਏ
ਹਨ, ਤੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹੁਣੀਂ ਹਨ, ‘ਪਤਾਲ ਪੁਰੀ ਕੀਰਤ ਪੁਰ ਵੁਲ ਨੇ ਰੇ ਵੇਂ ਹੀ’।

ਬਭਿਆਵਹੁ ਸਭਿ ਮਹਿ ਦਿਖਰੀਜੈ' । ਸੁੰਦਰ ਪਰਮਾਨੰਦ ਤਬਿ ਆਏ ।
 ਸਾਦਰ ਅਪਨੇ ਨਿਕਟਿ ਬਿਠਾਏ ॥ ੧੪ ॥ ਬੁਝੈ ਦਾਤੁ ਸੁਤ ਨਹਿ ਆਯੋ ?
 ਕਹਾਂ ਕਾਜ ਜਿਸ ਮਹਿ ਬਿਰਮਾਯੋ' । ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਤੇ ਸਭਿ ਬਿਖੈ ਬਤਾਵਾ ।
 ਧੀਰਮੱਲ ਜਿਸ ਚਹਤਿ ਹਟਾਵਾ ॥ ੧੫ ॥ 'ਹਮਨੇ ਕਪਟ ਜਾਨਿ ਤਿਹ
 ਲੀਨਿ' । ਕਹਜੋ ਬਹੁਤ ਨਹਿ ਮਾਨਜੋ, ਚੀਨ' । ਨਿਸ ਮਹਿ ਦਾਤੁ ਸੁਤ
 ਸਮੁਝਾਯੋ । ਚਤੁਰਾਈ ਛਲ ਸਾਥ ਹਟਾਯੋ ॥ ੧੬ ॥ ਨਿਕਟਿ ਆਪਨੇ ਰਾਖਜੋ
 ਤਹਿ ।—ਮੁਝ ਤੇ ਬਿਨ ਕਿਹ ਕੇ ਢਿਗ ਜਾਹਿ । ਬਡੋ ਪੁੱਤ੍ਰ ਮੈਂ ਉਚਿਤ
 ਬਭਾਈ । ਨਿਕਟਿ ਗ੍ਰਿਥ ਤੇ ਲਈ ਗੁਰਾਈ ॥ ੧੭ ॥ ਅਹੈ ਪਿਤਾਮਾ ਕੋਤਿਕ
 ਦਿਨ ਕੇ' । ਮੈਂ ਪੁਜਵਾਵੋਂ ਪੁਨ ਗੁਰ ਬਨਿ ਕੇ । ਕੌਨ ਹਟਾਇ ਸਕੈ ਗੁਰਿ-
 ਆਈ । ਗ੍ਰਿਥ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਾਥ ਮੈਂ ਪਾਈ—॥ ੧੮ ॥ ਇੱਤਯਾਦਿਕ ਬਾਕਨਿ ਕੋ
 ਕਹੈ । ਗਰਬ ਬਿਸਾਲ ਰਿਦੈ ਜਿਸ ਅਹੈ' । ਸੁਨਿ ਭਾਨਾ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਆਦਿ।
 ਕਪਟ ਜਾਨਿ ਤਿਸ ਭੇ ਬਿਸਮਾਦ ॥ ੧੯ ॥ 'ਦੇਖਹੁ ਕਹਾਂ ਦ੍ਰੋਸ ਉਪਜਾਯੋ।
 ਮਨਮਤਿ ਤੇ ਨਿਜ ਗੁਰੁ ਬਨਾਯੋ' । ਇਮ ਸੁਨਿ ਕੈ ਨਿਸ਼ਚੈ ਸਭਿ
 ਧਾਰਾ । 'ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਦੇਹਿ ਦਸਤਾਰਾ ॥ ੨੦ ॥ ਅੰਤਰ ਵਹਿਰ ਪ੍ਰਗਟ
 ਤਬਿ ਭਈ । 'ਬਭਿਆਈ ਲਘੁ ਸੁਤ ਕਹੁ ਦਈ' । ਜਾਮ ਦਿਵਸ ਚਢਿਬੇ
 ਲਗਿ ਮਸਲਤ । ਇਮ ਕਹਿ ਉਠੇ ਸੁਨਤਿ ਭੇ ਹਰਖਤਿ ॥ ੨੧ ॥ ਖਾਨ ਪਾਨ
 ਸਭਿਹਿਨਿ ਤਬਿ ਕੀਨਿ।ਬਰਤਹਿ ਦੇਗ ਰਾਤ ਦਿਨ ਦੀਨ'। ਢਰੇ ਦੁਪਹਿਰੇ
 ਠਾਨਤਿ ਤਜਾਰੀ । ਸੁਧ ਮਸੰਦ ਲਹਿ ਸੰਗਤਿ ਸਾਰੀ ॥ ੨੨ ॥ ਫਰਸ਼
 ਬਿਸਾਲ ਹੇਤੁ ਛਿਰਕਾਇਵ । ਸਭਾ ਸਥਾਨ ਸੁਧ ਕਰਿਵਾਇਵ । ਜਾਜਮ'
 ਅਰੁ ਸ਼ਤਿਰੰਜੀ ਸੰਗ । ਅਵਨੀ ਤਲ ਛਾਦਜੋ ਬਹੁ ਰੰਗ ॥ ੨੩ ॥ ਜਾਮ
 ਦਿਵਸ ਜਬਿ ਰਹਜੋ ਨਿਹਾਰੇ।ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਤਹਾਂ ਸਿਧਾਰੇ।ਸ਼ੁਭਤਿ ਪੌਤ੍ਰ
 ਸਾਥ ਹਰਿਰਾਇ । ਹਾਥ ਗਹੇ ਮ੍ਰਿਦੁ ਪਹੁੰਚੇ ਜਾਇ ॥ ੨੪ ॥ ਅਤਿ ਸੁੰਦਰ
 ਮਸਨੰਦ ਭਸਾਈ । ਤਿਸ ਪਰ ਬਿਰੇ ਜਾਇ ਗੋਸਾਈ' । ਚਮਰ ਦਾਰ ਲੇ
 ਚਮਰ ਢੁਰਾਏ । ਪਠੇਮੇਵਰੇ ਸਕਲ ਬੁਲਾਏ ॥ ੨੫ ॥ ਸੁਭਟ ਪੰਚ ਸੈ ਲੋਕਰਿ
 ਸੰਗ । ਆਇਵ ਜੋਧਰਾਇ ਮੁਦ ਅੰਗ । ਪ੍ਰਥਮ ਸਭਿਨਿ ਤੇ ਪਹੁੰਚਜੋ ਭਾਨਾ॥

^੧ਅਸੀਂ ਉਸ ਦਾ ਕਪਟ ਜਾਣ ਲਿਆ ਸੀ । ^੨ਬੜਾ ਕਿਹਾ ਪਰ ਉਹ ਨਾਂ ਮੰਨਿਆ, ਮਲੁਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ..... । ^੩ਭਾਵ ਦਾਦਾ ਜੀ ਦੀ ਉਮਰ ਬੜੀ ਬਾਕੀ ਹੈ । ^੪ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ । ^੫ਟੋਕਿਆ ਬਸਤਰ ਫਰਸ਼ ਤੇ ਬਿਛਾਵਣ ਦਾ । [੩, ਜਾਜਮ] ।

ਸਕਲ ਸਬੰਧਨਿ ਆਵਨ ਠਾਨਾ ॥੨੬॥ ਰੂਪਾ ਆਇ ਚਰਨ ਗੁਰ ਲਾਗਾ ।
 ਪਰਮਾਨੰਦ ਸੁੰਦਰ ਬਡ ਭਾਗਾ । ਜੇਤਿਕ ਪਹੁੰਚੇ ਨਿਕਟਿ ਮਸੰਦ ।
 ਲੇ ਲੇ ਸੰਗ ਸੰਗਤਾਂ ਬੰਦ ॥ ੨੭ ॥ ਲਗਯੋ ਦਿਵਾਨ ਮਹਾਨ ਸਥਾਨਾ ।
 ਖਰੇ ਜਿ ਕੰਚਨ ਦੰਡਨ ਪਾਨਾ । ਭਾਟ ਨਕੀਬ ਗਾਵਤੇ ਜਸੁ ਕੋ । ਸਭਿਨਿ
 ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਪਾਇ ਦਰਸ ਕੋ ॥੨੮॥ ਭਾਨਾ ਅਧਿਕ ਪ੍ਰੇਮ ਰਸ ਪਾਗਯਾ ਉਠਤਿ
 ਭਯੋ ਲੇ ਪ੍ਰਭੁ ਕੀ ਆਗਯਾ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਸੀਸ ਦਸਤਾਰ । ਕਰੀ ਬੰਧਾ-
 ਵਨ ਹਾਥ ਉਭਾਰਿ ॥ ੨੯ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਨਿਜ ਕਰ ਸੰਗ ਸੁਧਾਰਤਿ । ਨਭ
 ਮਹਿ ਜੈਜੋਕਾਰ ਉਚਾਰਤਿ* । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਮਰਦਾਸ ਕੀ ਅੰਸੁ । ਦਈ ਪਾਗ
 ਸੁੰਦਰ ਅਵਤੰਸ ॥ ੩੦ ॥ ਪੁਨਹਿ ਮਸੰਦਨਿ ਅਰਪੀ ਸਭਿਹੂੰ । ਜੋਧਰਾਇ
 ਭਾ ਦੇਵਤਿ ਤਬਿਹੂੰ । ਸਨਬੰਧੀ ਅਰੁ ਸੰਗਤਿ ਕੇਰ । ਅਰਪਤਿ ਸਗਰੇ
 ਲਾਗਯੋ ਵੇਰ ॥ ੩੧ ॥ ਬਾਜਨਿ ਲਗੇ ਪੌਰ ਸ਼ਦਿਆਨੇ^੧ । ਸੁਜਸੁ ਕਬਿੱਤਨ
 ਭਾਟ ਬਖਾਨੇ । ਸ਼ੋਕ ਨਸਾਇ ਕੀਨਿ ਉਤਸਾਹੁ । ਆਨੰਦ ਭਾ ਸਭਿ ਕੇ
 ਉਰ ਮਾਂਹੁ ॥ ੩੨ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਹਾਥ ਤੇ ਦਾਨ । ਮੰਗਤਿ ਜਨਿਨਿ
 ਦਿਵਾਇ ਮਹਾਨ । ਬਾਦਿਤ ਸਗਲ ਬਜਾਵਨ ਹਾਰੇ । ਲੇ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਅਸੀਸ
 ਉਚਾਰੇ ॥ ੩੩ ॥ ਹਯਨਿ ਆਦਿਕਨਿ ਦਾਸ^੨ ਬਿਸਾਲੇ । ਬਸਤੁ ਬਿਭੂਖਨ
 ਲੇ ਧਨ ਜਾਲੇ । ਸਗਰੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਸਰਾਹੈ । ‘ਗੁਰੂ ਪੌਤ੍ਰ ਇਹੁ ਭਾਗ
 ਮਹਾਂ ਹੈ’ ॥ ੩੪ ॥ ਅਦਭੁਤ ਸ਼ੋਭਾ ਪਾਇ ਰਹੇ ਹੈ । ਗੁਰਤਾ ਪਦ ਜਨੁ
 ਆਜ ਲਹੇ ਹੈ । ਔਚਕ ਸਭਿਨਿ ਰਿਦੈ ਫੁਰਿ ਆਈ ।—ਜਾਨੀ ਪਰੈ ਪਾਇ
 ਗੁਰਿਆਈ—॥੩੫॥ ਇਮ ਮੰਗਲ ਕਰਿ ਸ਼ੋਕ ਨਸਾਵਾ ਅੰਤਰ ਵਹਿਰ ਪ੍ਰਮੋਦ
 ਵਧਾਵਾ । ਦੇਤਿ ਅਸੀਸਾਂ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ । ਧੀਰ ਮਲ ਕੀ ਨਿੰਦ ਅਲਾਇ

॥ ੩੬ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਹਿੰਦੋ ਅਛਟਮ ਰਾਸੇ ‘ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਪਿਤਾ ਪਾਗ ਬੰਧਾਵਨ’ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਤੇਥ
 ਚਤਵਾਰਿਸਵੀ ਅੰਸੁ ॥ ੪੧ ॥

੪੨. [ਕੀਰਤ ਪੁਰ ਦੀਪ ਮਾਲਾ] ।

ਏਹਗਾ ॥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੇਤਿਕ ਦਿਵਸ ਬਿਤਾਇ । ਸਭਾ
 ਲਗਾਇ ਬਿਰਾਜ ਹੀ ਗਾਵਹਿ ਸ਼ਬਦ ਸੁਨਾਇ ॥ ੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਕੇਤਿਕ
 ਸੰਗਤਿ ਲਿਏ ਮਸੰਦ । ਕਰਿ ਕਰਿ ਬੇਦਨ ਜੁਗ ਕਰ ਬੇਦਿ । ਹੁਕਮ ਪਾਇ
 ਨਿਜ ਸਦਨ ਸਿਧਾਰੇ । ਜਹਾਂ ਕਹਾਂ ਗੁਰ ਸੁਜਸੁ ਉਚਾਰੇ ॥ ੨ ॥ ਕੇਤਿਕ
 ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਢਿਗ ਰਹੇ । ਦੀਪਮਾਲ ਕੋ ਮੇਲਾ ਲਹੇ ।—ਬੋਰੇ ਦਿਵਸ ਅਹੈ

^੧ਖਸ਼ੀ ਦੇ ਵਾਜੇ । ^੨ਘੋੜਿਆਂ ਦੇ ਦਾਸ ਆਦਿਕ ।

*ਪਾ:—ਨ੍ਰਯੋਗਤਿ ।

ਤਿਸ ਮਾਂਹਿ । ਸੋ ਕਰਿ ਕੈ ਨਿਜ ਘਰ ਕੋ ਜਾਂਹਿ—॥ ੩ ॥ ਕਬਿ ਕਬਿ ਸਤਿ-
ਗੁਰ ਚਢਹਿ ਤੁਰੰਗ । ਦੇਖਹਿ ਸਤੁ ਵ ਤੀਰ ਤਰੰਗ । ਮੰਦ ਮੰਦ ਹਯ
ਪੰਥ ਚਲਾਵੈਂ । ਕੂਲਹਿ ਕੂਲ^੧ ਬਿਲੋਕਤਿ ਜਾਵੈਂ ॥ ੪ ॥ ਨੇਤ੍ਰ ਤੁੰਗ ਕੇ^੨
ਸੈਲਨਿ ਤਰੇ। ਸੈਲ ਕਰਤਿ ਸੁੰਦਰ ਬਲ ਫਿਰੇ। ਅਲਪ ਉਤੰਗਨਿ^੩ ਬਲ ਕੋ
ਹੋਰਹਿ । ਕਬਿਹੂੰ ਕੰਦਰਾ ਮਾਂਹਿ ਹਯ ਪ੍ਰੇਰਹਿ ॥ ੫ ॥ ਕਹਿ ਭਾਨੇ ਕਹੁ ਸੰਗ
ਚਢਾਵੈਂ । ਚਢਹਿ ਜੋਧ ਆਨੰਦ ਉਪਜਾਵੈਂ । ਕਿਤ ਬੈਸਹਿ ਬਲ ਨੀਕੋ
ਜਾਨਿ । ਲਗਹਿ ਸਭਿਨਿ ਕੋ ਤਹਾਂ ਦਿਵਾਨ ॥ ੬ ॥ ਬਿਧੀਚੰਦ ਬਹੁ ਕਾਰ
ਸਭਾਰੀ । ਗੁਰੂ ਸਦਨ ਕੀ ਠਾਨਹਿ ਸਾਰੀ^੪ । ਦਿਨਪ੍ਰਤਿ ਦੇਗ ਹੋਹਿ
ਅਧਿਕਾਈ । ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਅਚਵਹਿ ਸਮੁਦਾਈ ॥ ੭ ॥ ਆਵਹਿ ਜਾਂਹਿ
ਸਮੂਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਤ੍ਰਿਪਤਹਿ ਭੋਜਨ ਦੇਗ ਅਸੇਸ਼ਾਨਾਨਾ ਭਾਂਤਿ ਬਨਹਿ ਰਸ
ਸ੍ਵਾਦ । ਮਿਲਹਿ ਸੰਤ ਸਿਖ ਭਨਿ ਸੰਬਾਦ ॥ ੮ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਸਭਾ ਲਗਾਵਹਿ
ਜਬਿ ਹੂੰ । ਦਰਸਹਿ ਲਘੁ ਦੀਰਘ ਮਿਲਿ ਸਭਿਹੂੰ । ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਗੁਰ ਮੁਖ
ਤੇ ਬੈਨ । ਸੁਨਹਿ ਭਗਤਿ ਆਤਮ ਰਸ ਐਨ ॥ ੯ ॥ ਗੁਰਮਤਿ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤਿ
ਗਨ ਹੋਇ । ਮਨ ਬਾਂਛਤਿ ਪੂਰਹਿ ਸਭਿ ਕੋਇ । ਦੀਪਮਾਲ ਦਿਨ ਨੇਰੇ
ਜਾਨਿ । ਮੇਲਾ ਆਵਨਿ ਲਗਯੋ ਮਹਾਨ ॥ ੧੦ ॥ ਸਫਲ ਜਨਮ ਨਿਜ
ਕਰਿਬੇ ਹੋਤੁ । ਲਈ ਉਪਾਇਨ ਤਜੇ ਨਿਕੇਤਾ ਬਹੁ ਦਿਨ ਕੀ ਸੰਚੀ ਗੁਰ
ਕਾਰਾਕੋਤਿਕ ਲੇ ਪਹੁੰਚੇ ਦਰਬਾਰਾ ॥ ੧੧ ॥ ਗਾਵਤਿ ਸੁਨਤਿ ਸਿੱਖ ਗੁਰਬਾਨੀ
ਮਗ ਮਾਂਹਿ ਚਲਾਤਿ ਬਿਕਾਰਨ ਹਾਨੀ । ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਤੇ ਉਮਡੇ ਨਰ
ਨਾਰੀ । ਚਲਿ ਪਹੁੰਚੇ ਕਾਬਲ ਕੰਧਾਰੀ ॥ ੧੨ ॥ ਖੁਰਾਸਾਨ ਅਰੁ ਬਲਖ
ਬੁਖਾਰਾ । ਧੰਨੀ ਘੋਪ ਪਿਸ਼ੌਰ ਉਦਾਰਾ । ਪੁਰਿ ਮੁਲਤਾਨ ਆਇ ਕਸ਼ਮੀਰ
ਸਭ ਦੇਸ਼ਨਿ ਤੇ ਆਇ ਬਹਾਰ ॥ ੧੩ ॥ ਠੱਠਾ ਭੱਖਰ ਪੁਰਿ ਗੁਜਰਾਤ ।
ਦੱਖਣ ਪੂਰਬ ਜਸੁ ਅਵਦਾਤ^੫ । ਕਾਂਹਿ ਲਗਿ ਗਿਨੀਅਹਿ ਦੇਸ਼ ਬਿਦੇਸ਼ ।
ਸੰਗਤਿ ਪਹੁੰਚੀ ਆਇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ॥ ੧੪ ॥ ਦੀਪਮਾਲ ਕੋ ਦਿਨ ਜਬਿ ਆਯੋ ।
ਕਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ਬਡ ਫਰਸ਼ ਕਰਾਯੋ। ਨਿਕਸਿ ਵਹਿਰ ਗੁਰ ਸਭਾ ਲਗਾਈ ।
ਚਵਰ ਢਗਤ ਚਾਰੂ ਚਪਲਾਈ ॥ ੧੫ ॥ ਭਾਤ ਸਮੇਤ ਜੋਧ ਅਵਨੀਪ ।
ਬੈਠਯੋ ਬੰਦਨ ਠਾਨ ਸਮੀਪ । ਕੇਚਨ ਦੰਡਧਾਰ^੬ ਤਹਿ ਖਰੇ । ਭਾਰ

^੧ਕੰਢੇ ਕੰਢੇ । ^੨ਜਿਸ ਨੂੰ ਹੁਣ ਨੈਣਾਂ ਦੇਵੀ ਦਾ ਟਿੱਲਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ । ^੩ਉੱਚੇ ਨੀਵੇਂ । ^੪ਸਾਰੀ
(ਕਾਰ) ਕਰਦਾ ਹੈ । ^੫ਉੱਜਲ । ^੬ਦੋਬਦਾਰ ।

ਨਕੀਬ ਗੁਰੂ ਜਸੁ ਕਰੇ ॥ ੧੬ ॥ ਸਗਲ ਦੇਸੁ ਤੇ ਸੰਗਤਿ ਆਈ । ਅਨਿਕ
ਉਪਾਇਨ ਅਦਭੁਤ ਲਯਾਈ । ਖਰੋ ਮੇਵਰੋ ਹਿਤ ਅਰਦਾਸ । ਲੇਤਿ
ਅਕੋਰਨ ਅਰਪਤਿ ਪਾਸ ॥ ੧੭ ॥ ਦਰਬ ਬਿਭੂਖਨ ਬਸਤੁ ਅਜਾਇਬ ।
ਉਚਿਤ ਪਹਿਰਬੇ ਸਤਿਗੁਰ ਸਾਹਿਬ । ਭੇਟਨ ਕੇ ਅੰਬਾਰ ਅਗਾਰੀ । ਲਗੇ
ਸਕਲ ਵਸਤੁ ਮੁਲ ਭਾਰੀ ॥ ੧੮ ॥ ਸੁੰਦਰ ਪਰਮਾਨੰਦ ਫਿਗ ਹੋਰੇ ।
ਚਿਤਵਤਿ ਵਧੈ ਪ੍ਰਤਾਪ ਵਧੇਰੇ । ਪੀਰੀ ਮੀਰੀ ਜੁਗਲ ਬਿਸਾਲਾ । ਬਰਤੀ
ਭਲੇ, ਰਿਪੁਨਿ ਘਰ ਘਾਲਾ ॥ ੧੯ ॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸੁਤ ਜੋਧਾ ਬਲੀ । ਜਗ
ਬਿਸਤੀਰਤਿ ਕੀਰਤਿ ਭਲੀ । ਇਮ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਚਹੁ ਘਰ ਕੇ । ਕਰਹਿ
ਬਿਚਾਰਨਿ ਗੁਨ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ॥ ੨੦ ॥ ਚਹੁ ਦਿਸ਼ਿ ਮਹਿ ਦਰਸਹਿ ਨਰ
ਨਾਰੀ । ਕਰ ਜੋਰਤਿ ਅਰੁ ਬੰਦਨ ਧਾਰੀ । ਮਨੋ ਕਾਮਨਾ ਸਭਿਹਿਨਿ
ਕੇਰੀ । ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਪੁਰਹਿ ਘਨੇਰੀ ॥ ੨੧ ॥ ਸੁਤ ਬਿਤ ਆਦਿ ਚਾਹ ਜੇ
ਆਏ । ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਪਾਏ ਸਮੁਦਾਏ । ਇਮ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੋ ਪੁਰਹਿ ਕਾਮ ।
ਅਹੈ ਸੰਤ ਜਿਨ ਚਿਤ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ॥ ੨੨ ॥ ਸਿੱਖੀ ਬਖਸ਼ਹਿ ਭਗਤਿ
ਉਪਾਵੈ । ਆਤਮ ਗਿਆਨ ਸੁਰਸ ਕੋ ਪਾਵੈ । ਸਭਾ ਮਝਾਰ ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਬਿਰੇ
ਚਹੁ ਦਿਸ਼ਿ ਮਹਿ ਸਮੂਹ ਨਰ ਖਰੇ ॥ ੨੩ ॥ ਪਿਖਹਿ ਸਰੂਪ ਹੋਹਿ ਬਲਿਹਾਰੀ ।
ਦੀਰਘ ਦਰਸਨ ਦੁਖਨ ਬਿਦਾਰੀ । ਮੁੱਖਜ ਮਸੰਦ ਕਿਧੈ ਸਿਖ ਆਏ ।
ਗੁਰ ਸੁਤ ਹਿਤ ਕੀ ਬਾਤ ਚਲਾਏ ॥ ੨੪ ॥ ਅਰਪਹਿ ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਦਸਤਾਰਾ
ਉਪਰ ਧਰਿ ਧਰਿ ਦਰਬ ਉਦਾਰ । ਸਤਿਗੁਰ ਨਿਕਾਟ ਬਿਠਾਇਵ ਪੋਤਾ ।
ਆਤਮ ਗਿਆਨ ਮਹਾਨ ਜਿ ਪੋਤਾ ॥ ੨੫ ॥ ਬਹੁ ਆਦਰ ਤੇ ਕਰਹਿ ਸਨੇਹੁ
ਜਾਨਹਿ ਹਮ ਪਾਛੈ ਗੁਰ ਏਹੁ । ਅਜਰ ਜਰਨ ਆਦਿਕ ਗੁਨ ਭਾਰੇ । ਜਿਨ
ਮਹਿ ਲਖੀਯਤ ਹੈ ਸੁਭ ਸਾਰੇ ॥ ੨੬ ॥ ਨਿਕਟਿ ਸੁਹਾਵਤਿ ਹੋਰਤਿ ਬੰਦਾ
ਬੈਸ ਅਲਪ ਮੁਖ ਸੁੰਦਰ ਚੰਦ । ਗੁਰਮੁਖ ਸਿਖ ਅਨੁਮਾਨ ਕਰੇਤੇ । ਗੁਰਤਾ
ਉਚਿਤ ਬਿਦਤ ਗੁਨਵੰਤੇ ॥ ੨੭ ॥ ਜਾਨੀ ਪਰਹਿ ਗੁਰੂ ਤੇ ਪਾਛੈ । ਤਖਤ
ਬਿਰਾਜਹਿਗੇ ਦੁਤਿ ਆਛੈ । ਕਾਹਿ ਲਾਗ ਕਹੈ ਮੇਲ ਕੀ ਬਾਤ । ਦਰਸਾਹਿ
ਕਰਹਿ ਸੁਜਸੁ ਅਵਦਾਤ ॥ ੨੮ ॥ ਮਨਭਾਵਤਿ ਕੀਰਤਿਪੁਰਿ ਰਹੈ ਬਹੁਰ
ਗਮਨ ਨਿਜ ਘਰ ਕੋ ਚਹੈ । ਗੁਰ ਤੇ ਹੋਇ ਬਿਸਰਜਾਨ ਭਲੇ । ਨਿਜ

ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਦੇ ਕੰਮ ਪੂਰੇ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਥਾਂ ਦੇ ਦੂਰ ਕਰਤਾ ਰੁਕੁ-ਪੜ੍ਹ ਦੇ ਹਿਤ ਵੀ । *ਜਹਾਜ਼ ।

ਨਿਜ ਦੇਸ਼ ਬਿੰਦੁ ਸਿਖ ਚਲੇ ॥ ੨੯ ॥ ਜਾਨਿ ਜੋਧ ਕੇ ਪ੍ਰੇਮ ਬਿਸਾਲਾ ।
 ਰਾਖਯੋ ਅਪਨੇ ਨਿਕਟਿ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ ॥ ੩੦ ॥ ਭਾਨੇ ਕੇ ਕਰਿ ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਦਿਲਾਸਾ ।
 ਰਾਖਤਿ ਭਏ ਗੁਰੂ ਨਿਜ ਪਾਸਾ । ਅਪਰ ਸਿੱਖ ਪ੍ਰੇਮੀ ਬਹੁ ਰਹੇ । ਜਿਨਹੁ
 ਪਰਮਪਦ ਬਾਂਛਤਿ ਅਹੇ ॥ ੩੧ ॥ ਗੁਰ ਸੰਗਤਿ ਤੇ ਹਤਿ ਅੰਗਜਾਨ । ਸਿੱਖੀ
 ਉਪਜੈ ਰਿਦੈ ਮਹਾਨ । ਅਨਿਕ ਬਿਕਾਰਨ ਕੇ ਪਰਹਰਿ ਕੈ । ਰਿਦੈ ਮੁਕਰ
 ਕਹੁ ਨਿਰਮਲ ਕਰਿ ਕੈ ॥ ੩੨ ॥ ਅਪਰ ਸਰੂਪ ਜਾਨਿ ਕਰਿ ਲੇਤਿ ਮਨ
 ਕੇ ਰੋਕਤਿ ਹੋਇ ਸੁਚੇਤ । ਬਿਧਿ ਪ੍ਰਪੰਚ ਕੋ ਕੁਰਾ ਜਾਨਹਿ । ਯਾਂਤੇ ਰਾਗ
 ਦ੍ਰੋਖ ਜੁਗ ਹਾਨਹਿ ॥ ੩੩ ॥ ਇਹ ਦੋਨਹੁ ਜਬਿ ਮਨ ਤੇ ਹਨੇ । ਮਤਸਰ
 ਆਦਿ ਕੌਨ ਤਬਿ ਜਨੇ । ਸਤਿ, ਸੰਤੋਖ, ਸ਼ਾਂਤਿ ਜਬਿ ਨਿਪਜੈ । ਸੁਗਮ ਗਿਆਨ
 ਕੋ ਰਸ ਉਰ ਉਪਜੈ ॥ ੩੪ ॥ ਸਿੱਧ ਅਸ਼ਟਦਸ਼ ਔਚਕ ਆਇ । ਬਿਰੈ
 ਅਗਾਰੀ ਮਨ ਬਿਰਮਾਇ । ਨਿਜ ਨਿਜ ਸ਼ਕਤਿ ਜਨਾਵਹਿ ਸੋਇ । ਜਿਮ
 ਚਾਹਹਿ ਸੋ ਤਤਛਿਨ ਹੋਇ ॥ ੩੫ ॥ ਨਭ ਕੇ ਚਵਨ, ਪਤਾਲ ਸਿਧਾਵਨ ।
 ਮੇਰੁ ਮਨੀਂਦ ਸਰੀਰ ਬਨਾਵਨ । ਅਨੁ ਤੇ ਅਨੁ ਤਤਛਿਨ ਬਨਿ ਜਾਵਨ ।
 ਗੁਪਤਹਿ ਬਿਦਤਹਿ ਜਿਮ ਮਨ ਭਾਵਨ ॥ ੩੬ ॥ ਤਿਨ ਕੇ ਗੁਰ ਸਿਖ
 ਨਹਿ ਸਨਮਾਨਹਿ । ਅੰਤਰ ਬ੍ਰਿਤੀ ਮਹਾਂ ਸੁਖ ਠਾਨਹਿ । ਨਿਸ ਦਿਨ ਠਾਢੀ
 ਰਹਤਿ ਅਗਾਰੀ । ਅਸ ਗੁਰਮਤਿ ਅਤਿ ਚਿਤ ਹਿਤਕਾਰੀ ॥ ੩੭ ॥ ਰਹੈ
 ਸਿੱਖ ਗੁਰ ਢਿਗ ਬਡ ਭਾਗੇ । ਪਗ ਪੰਕਜ ਕੇ ਪ੍ਰੇਮਹਿ ਪਾਗੇ । ਸੱਤਿਨਾਮ
 ਜਾਚਹਿ ਕਰਿ ਅਰਜੀ । ਅਜਰ ਜਰਨ ਬਰਤਹਿ ਗੁਰ ਮਰਜੀ ॥ ੩੮ ॥
 ਐਸੇ ਸਿੱਖ ਰਹੈ ਗੁਰ ਪਾਸ । ਅਪਰ ਮੇਲ ਸਭਿ ਗਯੋ ਅਵਾਸ । ਪਾਇ
 ਕਾਮਨਾ ਸੁਜਸੁ ਉਚਾਰੈ । ਦੇਸ਼ ਬਿਦੇਸ਼ਨਿ ਮਹਿ ਬਿਸਤਾਰੈ ॥ ੩੯ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਅਸ਼ਟਮ ਗਾਥੇ 'ਦੀਪਮਾਲ ਮੇਲਾ' ਪੁਸ਼ਟਿਤ ਕਰਨਨ ਨਾਮ ਦੇਵਿ ਚਤੁਰਵਿੰਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥੪੨॥

੪੩. [ਸ੍ਰੀ ਗੋਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਬਿਰਹਿ ਗੁਰੂ ਸਭਿ ਸਭਾ ਮਹਿ ਸ਼ਬਦ ਸੁਨਹਿ ਬਿਚ ਰਾਗ। ਜਿਨ
 ਤੇ ਮਨ ਪਾਵਨ ਬਨੈ, ਉਪਜੈ ਪ੍ਰਭੁ ਅਨੁਰਾਗ ॥ ੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਭਗਤਿ,
 ਗਿਆਨ, ਬੈਰਾਗ, ਬਿਬੇਕ। ਨਿਗੁਨ ਸਗੁਨ ਕੀ ਆਤਮ ਟੇਕ। ਇਤਿ ਜਾਦਿਕ
 ਚਰਚਾ ਸੰਗ ਭਾਨੇ । ਸੁਨਤਿ ਜੋਧ ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਖਾਨੇ ॥ ੨ ॥ ਰੂਪੇ ਆਦਿ

੧ ਰਿਦੈ ਰੂਪ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਨੂੰ । ੨ ਬਿਧਾਤਾ ਦੇ ਮਿਸਾਰ ਨੂੰ । ੩ ਭਾਵ ਛੋਟੇ ਤੋਂ ਛੋਟਾ । ੪ ਨਿਰਗੁਣ ਤੇ ਸਰਗੁਣ
 ਦਾ ਮੂਲ ਇਕ ਆਤਮਾ ਹੈ ।

ਸਿੱਖ ਬਹੁ ਸੁਨੈਂ। ਗੁਰ ਉਪਦੇਸ਼ ਰਿਦੈ ਪੁਨ ਗੁਨੈਂ। ਸਤਿਸੰਗਤਿ ਕੀ
 ਪੰਗਤਿ ਹੋਤਿ। ਬ੍ਰਹਮਗਯਾਨ ਕੋ ਰਿਦੈ ਉਦੇਤਿ ॥ ੩ ॥ ਮੁਕਤਿ ਉਚਿਤ
 ਨਰ ਭਏ ਅਨੇਕ। ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਤੇ ਪਾਇ ਬਿਬੇਕ। ਬਿਤੀ ਸਰਦੈ, ਹਿਮ
 ਰਿਤੁ ਪੁਨ ਆਈ। ਪਾਰਾ ਪਰਹਿ ਜਗਤ ਅਧਿਕਾਈ ॥ ੪ ॥ ਕੀਰਤਪੁਰਿ
 ਹੀ ਸਤਿਗੁਰ ਬਾਸੇ। ਭਏ ਸ਼ਾਂਤਿ ਚਿਤ ਸੁਜਸੁ ਪ੍ਰਕਾਸੇ। ਸ਼ੁੱਭ ਤੁਰਕ
 ਲਾਖਹੁ ਰਣ ਮਾਰੇ। ਅਰੇ ਆਇ ਸਗਰੇ ਸੇ ਹਾਰੇ॥੫॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਸੰਗ
 ਬਹੁ ਨੇਹੂ। ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਬਾਕੁ ਤੇ ਕਰਤਿ ਅਛੇਹੂ। ਨਿਸ ਦਿਨ ਨਿਜ ਸਮੀਪ
 ਹੀ ਰਾਖੈ। ਪ੍ਰਿਥਕ ਹੋਨ ਕੋ ਕਬਹੁ ਨ ਕਾਖੈ ॥ ੬ ॥ ਸਦਨ ਬਿਰਹਿ ਤੋ
 ਬੈਠਹਿ ਤੀਰ। ਜੇ ਕਰਿ ਚਢਹਿ ਕਬਹਿ ਗੁਰ ਧੀਰ। ਹਯ ਚਢਾਇ ਕਰਿ
 ਸੰਗ ਲਿਜਾਵੈਂ। ਸਿਵਕਾ ਚਢੈਂ ਤ ਸਾਬ ਚਢਾਵੈਂ ॥ ੭ ॥ ਸਤੁਦਵ ਕੂਲ
 ਸੈਲ ਕੋ ਜਾਇ। ਕੈ ਸੈਲਨਿ ਕੇ ਸ਼ਿਖਰ ਸਿਧਾਇ। ਹੋਰਤਿ ਕਬਹੁ ਕੰਦਰਾ
 ਬਿਚਰਤਿ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਸੰਗ ਰਹਿ ਜਿਤ ਕਿਤ ॥ ੮ ॥ ਸੰਦਰ ਬਸਤ
 ਅਨਿਕ ਪਹਿਰਾਵੈਂ। ਭਾਂਤਿ ਭਾਂਤਿ ਭੂਖਨਿ ਬਨਿਵਾਵੈਂ। ਪਹਿਰਾਵੈਂ ਕਰਿ
 ਪ੍ਰੇਮ ਘਨੇਰੇ। ਸ਼ੋਭਤਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਬਡੇਰੇ ॥ ੯ ॥ ਸੂਰਜ ਮਲ ਬੈਠਹਿ
 ਬਹੁ ਪਾਸ। ਨਾਂਹਿ ਤ ਅਪਨੇ ਬਸੈਂ ਅਵਾਸ। ਕਬਿ ਕਬਿ ਆਵਹਿ ਤੇਗ
 ਬਹਾਦਰ। ਕਰਹਿ ਸਭਿਨਿ ਤੇ ਇਨ ਬਹੁ ਆਦਰ ॥ ੧੦ ॥ ਨਹਿ ਬੋਲਹਿ
 ਬਹੁ ਧਾਰਹਿ ਮੋਨ। ਜਗ ਬਿਵਹਾਰ ਨ ਜਾਨਹਿ ਕੋਨ। ਅੰਤਰ ਬਿਤੀ
 ਮਸਤ ਕੀ ਨਜਾਈ। ਸਭਿ ਜਾਨਹਿ,—ਇਹ ਲਖਹਿ ਨ ਕਾਈ—॥੧੧॥ ਸ੍ਰੀ
 ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਹੋਇ ਇਕੰਤ। ਕਿਧੋਂ ਬਹੁਤ ਨਰ ਮਹਿ ਭਗਵੰਤ। ਬਾਸਰ
 ਬੀਸ ਪਚੀਸਨਿ ਬਿਖੈ। ਜਬਿ ਚਿਤ ਹੁਇ—ਪਿਤ ਦਰਸਨ ਪਿਖੈ—॥ ੧੨ ॥
 ਸਨੈ ਸਨੈ ਚਲਿ ਪਾਇਨਿ ਧਰਤਿ। ਲਾਜ ਸਹਿਤ ਦਿਗ ਨੀਚੇ ਕਰਤਿ।
 ਗੁਰ ਪਗ ਪੰਕਜ ਬੰਦਹਿ ਜਾਇ। ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕਰਿ ਗੀਵ ਨਿਵਾਇ ॥ ੧੩ ॥
 ਪੁੱਤ੍ਰ ਸਧੀਰਜ ਪਿਖਿ ਗੰਭੀਰ। ਸਾਦਰ ਬੋਲਿ ਬਿਠਾਵਹਿ ਤੀਰ। ਕਬਿਹੁ
 ਜਾਨੂ ਲੇਤਿ ਉਚਾਇ। ‘ਬੈਠਹੁ ਨਿਕਟਿ’ ਸਥਾਨ ਬਤਾਇ ॥੧੪॥ ਕਬਿਹੁ
 ਗਹਿ ਕਰਿ ਭੁਜਾ ਬਿਠਾਵੈਂ। ਸਨਮਾਨਹਿ ਸੁਤ ਕੋ ਦਰਸਾਵੈਂ। ਪਿਖਹਿ
 ਨਾਨਕੀ ਕਬਿ ਘਰ ਮਾਂਹੀ। ਆਦਰ ਦੇਤਿ ਬਿਠਾਵੈਂ ਤਾਂਹੀ ॥ ੧੫ ॥ ਰਿਦੈ

*ਸਰਦ ਰਿਤੁ=ਐਸੂ ਕੱਤਕ ਦੇ ਮਹੀਨੇ। *ਹਿਮ ਰਿਤੁ=ਮੱਘਰ ਪੋਹ। *ਭਾਵ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਬਹਾਦਰ
 ਜੀ। *‘ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸਨ ਕਰਾਂ’ (ਤਦ).....। *ਚਰਨ ਧਰਦੇ।

ਬਿਚਾਰੈ-ਇਹ ਸੁਤ ਮੇਰੇ । ਲਖਹਿ ਨ ਜਗ ਬਿਵਹਾਰ ਬਡੇਰੇ । ਕਿਹ
 ਸੋਂ ਪਸਾਰ ਨ ਬੈਠਹਿ ਬੋਲਹਿ । ਨਹੀਂ ਚਤਰ ਮਤ ਏਕਲ ਡੋਲਹਿ ॥੧੬॥
 ਘਰ ਮਹਿ ਬੈਠਿ ਇਕਾਂਕੀ ਰਹੈ । ਕਿਹ ਮਸੰਦ ਸੋਂ ਮੇਲ ਨ ਲਹੈ । ਪੱਖ
 ਪਾਤ ਕਾਹੂੰ ਸੰਗ ਨਾਂਹੀ । ਲੈਬੋ ਦੇਬੋ ਕਰੈ ਨ ਕਾਂਹੀ ॥੧੭॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤਾ
 ਜਾਨਹਿ ਸਾਰਾ । ਸਭਿ ਘਰ ਕੋ ਬਿਵਹਾਰ ਸੰਭਾਰਾ । ਤਿਸ ਕੋ ਭੀ ਆਦਰ
 ਨਹਿੰ ਏਤੋ । ਮਮ ਲਘੁ ਸੁਤ ਕੋ ਠਾਨਤਿ ਜੇਤੋ ॥੧੮॥ ਸੋ ਪਰਲੋਕ ਗਏ
 ਅਬਿ ਪਾਛੈ । ਸੁਰਜਮਲ ਜਾਨਤਿ ਮਤਿ ਆਛੈ ਘਰ ਕੀ ਕਾਰ ਕਰਤਿ ਸਭਿ
 ਭਾਵਤਿ ਅਪਨਿ ਪਿਤਾ ਕੋ ਭਲੇ ਰਿਝਾਵਤਿ ॥੧੯॥ ਅਲੀਰਾਇ ਕੀ ਬਾਤ
 ਕਹਾਂ ਹੈ । ਜਨਮਤਿ ਹੀ ਜੋ ਮਸਤ ਮਹਾਂ ਹੈ । ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਸੰਨ ਪੌਤ੍ਰ ਪਰ ਰਹੈ ।
 ਨਿਸਦਿਨ ਪ੍ਰੀਤਿ ਸਹਿਤ ਹੀ ਲਹੈ ॥੨੦॥ ਮਮ ਸੁਤ ਕੋ ਆਦਰ ਕਜੋਂ ਕਰੈ ।
 ਇਹ ਕੁਛ ਭੇਦ ਨ ਜਾਨੈ ਪਟੈ- । ਰਿਦੈ ਬਿਚਾਰਤਿ ਦਿਨਨਿ ਬਿਤੀਤਿ ।
 -ਬੁਝਹੁ ਕਬਹਿ ਕੰਤ ਭਗਵੰਤ- ॥੨੧॥ ਇਕ ਬਾਸਰ ਸਤਿਗੁਰ ਘਰ
 ਮਾਂਹੀ । ਬੈਠੀ ਹੁਤੀ ਨਾਨਕੀ ਪਾਹੀ । ਤੇਗਬਹਾਦਰ ਤਬਿ ਚਲਿ ਆਏ ਪਿਤ
 ਗੁਰ ਦਰਸ ਕਰਨਿ ਲੱਲਚਾਏ ॥੨੨॥ ਸਾਦਰ ਨਿਕਟਿ ਬਿਠਾਵਨ ਕੀਨਿ ।
 ਬੰਦਨ ਕਰਤਿ ਗਹੀ ਭੁਜ ਪੀਨ । ਬੈਠੇ ਤਰੇ ਬਿਲੋਚਨ ਕਰੇ ਪਿਤਾ ਨਿਕਟਿ
 ਨਹਿੰ ਊਚ ਨਿਹਰੇ ॥੨੩॥ ਲਖਿ ਅਵਕਾਸ਼ ਇਕਾਂਕੀ ਕੰਤਾ ਕਹਤਿ ਨਾਨਕੀ
 'ਸੁਨਿ ਭਗਵੰਤ ! । ਸਭਿ ਤੇ ਲਘੁ ਨੰਦਨ ਇਹੁ ਮੇਰੋ ਜਿਸ ਕੋ ਸੂਧ ਸੁਭਾਵ
 ਬਡੇਰੇ ॥੨੪॥ ਪੁੱਤ੍ਰ ਆਪ ਕੇ ਅਪਰ ਬਡੇਰੇ । ਚਿਤ ਜਾਨਤਿ ਬਿਵਹਾਰ ਘਨੇਰੇ ।
 ਘਰ ਕੇ ਕਾਰ ਸੰਭਾਰਨ ਕਰੇ । ਲੇਨਿ ਰੁ ਦੇਨਿ ਜਬੋਚਿਤ ਧਰੇ ॥੨੫॥
 ਸਰਬ ਪ੍ਰਕਾਰਨਿ ਚਹਤਿ ਬਡਾਈ । ਮਿਲਹਿ ਮਸੰਦ ਜਿਨਹੁ ਸਮੁਦਾਈ ।
 ਇਹ ਮਮ ਸੁਤ ਨਹਿੰ ਜਾਨਤਿ ਕੋਈ । ਰਹਤਿ ਇਕਾਂਕੀ ਭੁਸ਼ਨਿ ਹੋਈ ॥
 ੨੬॥ ਤੁਮ ਸਨਮਾਨਹੁ ਸਭਿ ਤੇ ਘਨੋ ਕਾਰਨ ਕਹਾਂ ਸੁਮਤਿ ਲਖਿ ਮਨੋ ।
 ਮੁਝ ਮਨ ਸੰਸੈ ਹੋਤਿ ਸਦਾਈ । ਰਹੀ ਬਿਚਾਰ ਨ ਜਾਨੈ ਜਾਈ ॥੨੭॥
 ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਹੁ ਅਬਿ ਸਾਚ ਬਤਾਵਹੁ । ਕਿਮ ਸਨਮਾਨਹੁ ਭੇਵ ਬੁਝਾਵਹੁ ।
 ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਮਸਕਾਏ । ਸੁਤ ਕੀ ਦਿਸ਼ਾ ਬਿਲੋਚਨ ਲਾਏ ॥
 ੨੮॥ ਪਿਖਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਬਖਾਨਾ । 'ਕਹਾਂ ਭੋਲੀਏ ! ਭੇਵ ਪਛਾਨਾ ।

੧ ਸਮਾਂ । 'ਕੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ? (ਕੀਹ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਕੋਈ) ਉਮਤੀ ਮਨ ਵਿਚ ਲਖੀ ਹੈ ।

(ਅ) (ਆਪ ਦੀ) ਉਮਤੀ ਨੂੰ ਮੈਂ ਮਨ ਵਿਚ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹਾਂ ।

ਅਜਰ ਜਰਨ ਓਰ ਧੀਰ ਧੁੰਧਰਾ । ਇਸ ਮਨਿੰਦ ਨ ਅਪਰ ਜਗ ਅੰਦਰ
 ॥ ੨੬ ॥ ਇਕ ਤੋ ਇਹ ਗਨ ਮਾਨਨ ਠੋਰਾ । ਸਨਹ ਦੁਸਰੋ ਕਾਰਨ
 ਔਰ । ਇਸ ਕੋ ਪੁੱਤੁ ਹੋਹਿ ਬਲਵੰਡ । ਤੇਜ ਪੁੰਡ ਝੰਡ ਖਲ ਖੰਡ ॥ ੩੦ ॥
 ਰੰਡ ਮੰਡ ਬਡ ਸ਼ੱਤੁ ਬਿਹੰਡ । ਘਾਲਹਿ ਸੰਘਰ ਘੋਰ ਘਮੰਡ । ਜਗਤ
 ਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਕੇਰੋ । ਨਾਮ ਕਰਹਿ ਓਜਲ ਬਹੁਤੇਰਾ ॥ ੩੧ ॥ ਮਹਾਂ
 ਪੁਰਖ ਬਡ ਤੇਜ ਅਮੰਦ । ਦੇਗ ਤੇਗ ਕੋ ਧਨੀ ਬਿਲੰਦ । ਗੁਰਨਿ ਪ੍ਰਤਾਪ
 ਬਿਸਾਲ ਵਧਾਵਹਿ । ਚਹੁੰਕੁੰਟਨਿ ਪਰ ਛਾਯਾ ਛਾਵਹਿ ॥ ੩੨ ॥ ਤਿਨ ਕੇ
 ਜਨਮ ਹੋਨਿ ਕਰਿ ਘਰ ਮੈਂ । ਮਾਨਨੀਯ ਇਹ ਸਭਿ ਸੁਰ ਨਰ ਮੈਂ ।
 ਇਸ ਕਾਰਨ ਕਰਿ ਬਡੋ ਸਭਿਨਿ ਤੇਕਰਿ ਆਦਰ ਮਿੰਦੁ ਕੋ ਹਮ ਭਨਤੇ
 ॥ ੩੩ ॥ ਸਨਤਿ ਅਨੰਦ ਨਾਨਕੀ ਹੋਈ । ਬੇਦਨ ਕੀਨ ਬੰਦਿ ਕਰ ਦੋਈ।
 -ਸੁਤ ਕੋ ਸੁਤਾਗੁਨ ਨਿਧ ਹੁਇ-ਸੁਨਯੋ । -ਬਨਹਿ ਸਾਚ ਇਨ ਕੋ, ਜਿਮ
 ਭਨਯੋ ॥ ੩੪ ॥ ਅਤਿ ਪ੍ਰਤਾਪ ਜੁਤਿ ਬਲੀ ਬਿਸਾਲਾ । ਸਕਲ ਦਿਸ਼ਾ ਮਹਿ
 ਕਰਹਿ ਉਜਾਲਾ । ਅਧਿਕ ਬਿਭੂਤਿ ਮੋਹਿ ਘਰ ਆਵਹਿ । ਪੌਤਾ ਸਭਿ
 ਸਮਾਜ ਬਿਰਧਾਵਹਿ-॥ ੩੫ ॥ ਜਬਿ ਤੇ ਸੁਧਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੁਨਾਈ । ਭਈ
 ਪ੍ਰਵੁੱਲਿਤਿ ਅੰਗ ਨ ਮਾਈ। ਰਹੀ ਪ੍ਰਤੀਖਤਿ ਭਈ ਅਨੰਦਾਹੋਹਿ ਪੌਤ ਕਬਿ
 ਬਾਂਹਿ ਬਿਲੰਦ ॥ ੩੬ ॥ ਜਬਿ ਜਨਮੈਂ ਦਸਮੇ ਪਤਿਸ਼ਾਹੁ । ਦੇਖਿ ਅਨੰਦਤਿ
 ਬਹੁ ਮਨ ਮਾਂਹੁ । ਪਤਿ ਕੋ ਬਚ ਸਿਮਰਤ ਹੀ ਰਹੀ। ਜਯੋਂ ਜਯੋਂ ਵਧਿ ਪ੍ਰਤਾਪ
 ਭਾ ਮਹੀ ॥ ੩੭ ॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਤਬੈਦੈ ਘਟਕਾ ਬੈਠੇ ਸੁਨਿ ਸਬੈ।
 ਬੇਦਨ ਕਰਿ ਨਿਜ ਥਾਨ ਪਧਾਰੇ । ਪੌਢਿ ਕੀਨਿ ਬਿਸਰਾਮ ਸੁਖਾਰੇ ॥ ੩੮ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਸਿੰਘੇ ਅਛਟਮ ਰਾਸੇ 'ਸ੍ਰੀ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ' ਪੁਸ਼ਪਕ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਤੀਨ ਚਤੁਰਾਂਗਿ ਤੀ ਅੰਤ ॥ ਭਭ ॥

ਅਜਰ ਨ ਜਰਨ ਵਾਨੇ ਹਿਰੈ ਵੇ ਧੀਰ ਤੇ (ਸਾਹੇ ਸੁਭ ਗੁਣਾਂ ਵੇ) ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਵਾਨੇ । [ਤੇਸੇ
 ਧੁੰਧਰ=ਭਾਰ ਚਾਣ ਵਾਲਾ । ਸੁਭ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ] । ਇਕ ਤਾਂ ਇਸ ਗੁਣ ਕਰ ਕੇ
 ਸਤਿਕਾਰ ਜੋਗ ਹਨ । ਸਮੂਹ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ਕ । ਨਾਸ਼ ਕਰੇਗਾ । ਪਪੇ: ॥ ਮਹਾਂ ਬਲੀ ।
 ਧਰਤੀ ਤੇ ।

*ਇਥੇ ਆਕੇ ਬਿਨਾਂ ਪੰਗਿ ਆਦਿ ਅੰਤ ਮਿਲਾਏ ਦੇ ਗੁਰੂ
 ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਦੇ ਸਤਾਂ ਵਿਆਹਾਂ ਦਾ ਇਕ ਅਮੋਲਵਾਂ ਮੰਤ੍ਰ ਇਕ ਨੁਸਖੇ ਵਿਚ ਵੇਖਣ ਵਿਚ
 ਆਇਆ ਹੈ । ਪਰਾਤਨ ਲਿਖਤੀ ਤੇ ਛਾਪੇ ਵੇ ਅਤੇ ੧੮੧੨ ਦੇ ਨੁਸਖੇ ਵਿਚ ਇਹ ਪੰਗਿ
 ਨਹੀਂ ਆਇਆ । ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਲਿਖਤੀ ਨੁਸਖੇ ਵਿਚ; ਜੋ ਬ ਤ ਮਗਰੋਂ ਦਾ ਹੈ,
 ਲ ਰੇ ਸਫਿਆ ਤੇ ਮੰਦਾਂ ਤੇ ਵਿਵੇਚਣ ਛਾਢੀ ਸਿਬਲ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਤੇ ਪਤਰੇ
 ਮਗਰੋਂ ਲਿਖ ਕੇ ਪਾਏ ਹਨ; ਜੋ ਸਪਸ਼ਟ ਆਖੇਪਕ ਹਨ । ਇਹ ਸਫਿਆਂ ਤੇ ਮੰਦਾਂ ਬੀ

(ਸਾਹੀ ਪੁਸਤਕ ਦੇਖੋ ਅਲੜੇ ਪੰਨੇ ਦੇ ਹੇਠ)

੪੪. [ਬਿਧੀ ਦੇਵ ਦਿਰਸ਼ਾਹ ਪ੍ਰਯੋਕ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਰਾਇ ਜੋਧ ਰਾਮਾ ਰਹਜੋ ਪਰਮਾ ਸਤਿਗਰ ਤੀਰ । ਸਾਹਿਬ ਭਾਨਾ
 ਤਤਬਿਤਾ ਅਪਰ ਕਿਤਿਕ ਸਿਖ ਭੀਰ ॥ ੧ ॥ ਚੋਪਈ ॥ ਪਰਮਾਨੰਦ ਅਰੁ
 ਸੰਦਰ ਰਹਜੋ । ਗੁਰ ਸਮੀਪਤਾ ਕੋ ਸੁਖ ਲਹਜੋ । ਬਾਕ ਬਿਲਾਸ ਅਨਿਕ
 ਬਿਧਿ ਹੋਤਿ । ਭਗਤਿ ਗਿਆਨ ਕੋ ਅਨੰਦ ਉਦੋਤ ॥ ੨ ॥ ਨਾਨਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ
 ਗੁਰੁ ਸੰਗ ਕਰੈ । ਸੁਨਹਿ ਭਲੇ ਓਹ ਆਨੰਦ ਧਰੈ । ਬਿਧੀ ਦੇਵ ਗੁਰੁ ਸੇਵ
 ਕਮਾਵੈ । ਸੁਭਟ ਤੁਰੰਗਨਿ ਕੀ ਸੁਧ ਪਾਵੈ ॥ ੩ ॥ ਲੋਨਿ ਦੇਨਿ ਕੋ ਬਡ
 ਬਿਵਹਾਰ । ਚਲਹਿ ਦੇਗ ਅਨਤੋਟ ਅਹਾਰ । ਗੁਰ ਕੇ ਅੰਤਹਿਪੁਰ ਪਹੁੰ-
 ਚਾਵਨ । ਬਸਤ੍ਰ ਬਿਭੂਖਨ ਜੋ ਮਨ ਭਾਵਨ ॥ ੪ ॥ ਗੁਰ ਮਰਜੀ ਕੋ ਲਖਿ
 ਇਕ ਬੇਰ । ਤਿਸੀ ਰੀਤਿ ਬਰਤਹਿ ਨਿਤ ਹੋਰਿ । ਲਾਲਚੇਦ ਨਿਜ ਨੰਦਨ
 ਭਾਯੋ । ਨਿਸ ਦਿਨ ਗੁਰ ਸੇਵਾ ਮਹਿ ਲਾਯੋ ॥ ੫ ॥ ਜਨਮ ਮਰਨ ਨਿਤ
 ਭਵਜਲ ਫੇਰਾ । ਸਿੱਖੀ ਮਗ ਚਲਿ ਸਕਲ ਨਿਬੇਰਾ । ਰਣ ਕੋ ਕਰਤਿ
 ਰਿਪੁਨਿ ਕਹੁ ਜੇਤਾ^੧ । ਆਨੰਦ ਲਹਜੋ ਮਹਾਂ ਤਤਬੇਤਾ^੨ ॥ ੬ ॥ ਚਿਰੰਕਾਲ ਗੁਰ
 ਭਗਤਿ ਕਮਾਈ । ਦਰਸ਼ਨ ਠਾਨਤਿ ਬੈਸ ਬਿਤਾਈ । ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਖਬਾਕ ਸੁਨਤਿ
 ਸੁਖ ਮਾਨਿ । ਕਰੇ ਕ੍ਰਿਤਾਰਥ ਦ੍ਰਿਗੁ ਅਰੁ ਕਾਨ ॥ ੭ ॥ ਸਫਲ ਸੀਸ ਪਦ-
 ਬੰਦਨ ਧਰਤਿ । ਤਿਮ ਹਾਥਨਿ ਤੇ ਸੇਵਾ ਕਰਤਿ । ਗੁਰ ਕਾਰਜ ਮਹਿ ਇਤ
 ਉਤ ਚਲੇ । ਕੀਨਸਿ ਚਰਨ ਕ੍ਰਿਤਾਰਥ ਭਲੇ ॥ ੮ ॥ ਸੇਵਤਿ ਸਗਰੀ ਬੈਸ
 ਬਿਤਾਈ । ਧੰਨ ਜਨਮ ਕਰਿ ਕੈ ਗਤਿ ਪਾਈ । ਭਯੋ ਬਿੱਧ ਗੁਰ ਦਰਸ
 ਨਿਹਾਰਤਿ । ਸਰਬ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸ਼ਕਤਿ ਕੋ ਧਾਰਤਿ ॥ ੯ ॥ ਅੰਤ੍ਰਜਾਮਤਾ
 ਆਦਿਕ ਭਈ । ਗੁਰ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਤੇ ਗਤਿ ਮਤਿ ਲਈ^੩ । ਸਗਲ ਆਰਬਲ
 ਬਿਤੀ ਪਛਾਨੀ । ਅੰਤ ਗਤੀ ਅਪਨੀ ਮਨ ਜਾਨੀ ॥ ੧੦ ॥ ਸੰਦਰ ਸ਼ਾਹੁ
 ਸੰਗ ਤਕਰਾਰ^੪ । ਪਹੁੰਚਨਿ ਤਿਸ ਕੇ ਨਿਕਟਿ ਪਧਾਰਿ । ਚਿਤ ਮੈਂ ਸਮੁਝਿ
 ਗੁਰ ਢਿਗ ਆਇਵ । ਹਾਥ ਜੋਰ ਕਰਿ ਬਿਨੈ ਅਲਾਇਵ ॥ ੧੧ ॥ ਲਾਲ-

^੧ ਜਿਤੋ । ^੨ ਮੇਖ ਦੀ ਰੀਤੀ । ^੩ ਇਕਰਾਰ ।

^੪ [ਪਿਛਲੇ ਦੋਨੋ ਦੀ ਥਾਹੀ ਟੁਕ]

ਨਹੀਂ ਦਿਏ । ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅੰਗ ੫੫੭ ਤੋਂ ਬਾਦ ਦੇ ਪੱਤਰੇ ਆਖੇਪਕ ਬਿਨ ਅੰਗੇ ਆਕੇ
 ਫਿਰ ਅਸਾਨੀ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ੫੫੮ ਪੰਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਫਿਰ ਇਕ ਪੱਗਾ ਵੱਟ ਕੇ
 ਵਿਚ ਜੋੜਿਆ ਹੈ । ਵੱਡੀ ਭਰ ਮੈਸਾ ਉਸ ਦੇ ਆਖੇਪਕ ਹੋਣ ਦਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ, ਕਿਸੇ ਐਸੇ
 ਨੁਸਖੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਪਾਠਕ ਵੇਖਕੇ ਧੋਖਾ ਨਾ ਖਾਏ ।

ਚੰਦ ਕੇ ਪਾਸ ਬਿਠਾਇ 'ਸਭਿ ਕਿਛੁ ਆਪ ਲਖਹੁ ਸੁਖਦਾਇ। ਤਉ ਬੁਝਿਬੇ
ਹੇਤੁ ਗੁਸਾਈ।' ਕਹੈ, ਬੈਸ ਮਮ ਸਕਲ ਬਿਤਾਈ॥੧੨॥ ਅੰਤ ਸਮਾ ਪਹੁੰਚੈ
ਅਥਿ ਆਇ। ਤਜੈ ਦੇਹਿ ਤੁਮਰੇ ਗੁਨੁ ਗਾਇ। ਇਸ ਮਹਿੰ ਏਕ ਹੇਤੁ
ਹੈ ਔਰ। ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਾਹੁ ਬਸਹਿ ਜਿਸ ਠੌਰ॥੧੩॥ ਹੁਕਮ ਆਪ ਕੇ ਲੇ
ਤਹਿ ਜਾਉ। ਤਹਿ ਤਨ ਤਜਿ ਪਰਲੋਕ ਸਿਧਾਉ। ਕਰਿ ਆਯੋ ਤਿਹ ਸੋ
ਤਕਰਾਰ।—ਮਿਲ ਦੋਨਹੁੰ ਇਕ ਥਲ ਨਿਰਧਾਰ॥੧੪॥ ਏਕ ਸਮੈ ਤਜਿ
ਦੋਨਹੁੰ ਦੇਹਿ। ਗਮਨਹਿ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਗ੍ਰਹ—। ਸੋ ਅਥਿ ਚਹੈ ਕਰਜੈ
ਮੈਂ ਸਾਚਾ। ਪਹੁੰਚਨਿ ਮਹਿੰ ਤਹਿ ਚਿਤ ਹਿਤ ਰਾਚਾ'॥੧੫॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ-
ਗੋਵਿੰਦ ਸੁਨਿ ਮੁਸਕਾਏ। 'ਨਿਜ ਤਜਾਰੀ ਕਰਿ ਹਮ ਵਿਗ ਆਏ। ਕਹਜੈ
ਬਾਕ ਸੋ ਸਾਚ ਕਰੀਜੈ। ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਾਹੁ ਮਿਲਹੁ ਸੰਗ ਲੀਜੈ॥੧੬॥ ਇਕਠੇ
ਹਇ ਗੁਰ ਸਦਨ ਸਿਧਾਰੇ। ਮਿਖਾ^੧ ਜਗਤ ਕੇ ਮੇਲ ਬਿਚਾਰੇ'। ਬਿਧੀ
ਚੰਦ ਬੰਦਤਿ ਕਰ ਬੰਦਿ। ਲਾਲਚੇਦ ਦੇਖੈ ਵਿਗਨੇਦ॥੧੭॥ ਸੋ ਸਤਿ-
ਗੁਰ ਕੇ ਪਾਇਨਿ ਪਾਯੋ। ਸੇਵ ਕਰਨਿ ਨਿਸ਼ਕਪਟ ਸਿਖਾਯੋ। 'ਭੁਗਤਿ
ਮੁਕਤਿ ਦੋਨਹੁੰ ਗੁਰ ਪਾਸ। ਨਹਿੰ ਤਜਾਗਹੁ ਨਿਤ ਰਹੈ ਅਵਾਸ॥੧੮॥
ਜੋ ਆਇਸੁ ਦੇ ਤੂਰਨ ਕਰੀਅਹਿ। ਗੁਰ ਕਾਰਜ ਕੇ ਬਿਲਮ ਨ
ਧਰੀਅਹਿ'। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਗਹਿ ਕਰਿ ਬਾਹੁ। ਦਈ ਧੀਰ 'ਤੁਮ ਸਮ
ਇਸ ਚਾਹੁ॥੧੯॥ ਤੋਰ ਮੋਰ ਮਹਿੰ ਭੇਦ ਨ ਕੋਈ। ਗੁਰ ਸਿਖ ਨਾਮ ਰਹੈ
ਅਥਿ ਦੋਈ। ਰੂਪ ਏਕ ਮੋਰੇ ਸੰਗ ਭਯੋ। ਗੁਰ ਘਰ ਕਾਜ ਬਹੁਤ ਤੈਂ ਕਿਯੋ
॥੨੦॥ ਆਗੇ ਲਾਲਚੇਦ ਅਥਿ ਸੇਵਹਿ। ਹਮ ਪਾਛੇ ਗੁਰਤਾ ਜੋ ਲੇਵਹਿ।
ਸਦਾ ਸਾਂਝ ਤੇਰੀ ਪੁਸ਼ਤੈਨੀ^੨। ਨਿਬਹੈ ਗੁਰ ਘਰ ਸੰਗ ਸੁਖੈਨੀ'॥੨੧॥
ਇੰਤਜਾਵਿਕ ਕਹਿ ਕਰਜੈ ਬਿਸਰਜਨ। ਬਾਰ ਬਾਰ ਹੋਰਤਿ ਕਰਿ ਅਰਜਨ।
ਚਰਨ ਸਰੋਜ ਨਮੋ ਕਰਿ ਚਲਯੋ। ਕਮਲ ਬਿਲੋਚਨ ਤੇ ਜਲ ਢਲਯੋ॥੨੨॥
ਸਾਹਿਬ ਭਾਨੇ ਆਇ ਘਨੇਰੇ। ਜੋਧਰਾਇ ਸੋਂ ਮਿਲਿ ਤਿਸ ਬੇਟੇ। ਲੋ ਕਰਿ
ਖੁਸ਼ੀ ਸਭਿਨਿ ਤੇ ਚਾਲਾ। ਰੋਗ ਨ, ਸੋਗ ਨ, ਬਯੋਗ ਨ, ਰਾਲਾ^੩॥੨੩॥
ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਮੁਰਤਿ ਸੁੰਦਰ। ਕਰੀ ਠਿਕਾਵਨਿ ਤਾਬ ਉਰ ਅੰਦਰ।
ਪ੍ਰੇਮ ਮਹਾਤਮ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੇਰਾ। ਭਏ ਗਜਾਨ ਭੀ^੪ ਰਹਜੈ ਬਡੇਰਾ॥੨੪॥

^੧ਮਿਥਿਆ [ਮਿਸ; ਮਿਖਾ]। ^੨ਪੀੜੀਆਂ ਦੀ ਸਾਂਝ। ^੩ਕਿਣਕਾ ਭਰ ਬੀ। (ਅ) ਰਲਿਆ।

^੪ਗਿਆਨ ਦੇ ਹੋਇਆਂ ਭੀ।

*ਪਾ—ਬਯੋਗ ਨਿਰਾਲਾ—ਵਿਯੋਗ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੈ।

ਗਯੋ ਤੁਰਤ ਹੀ ਤੋਨੈ ਦੇਸ਼। ਜਾਹਿ ਸਿਖ ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਾਹੁ ਵਿਸ਼ੇਸ਼। ਜਿਸ
ਜੋਗੀਸ਼ਰ ਲਾਇ ਸਮਾਧਿ। ਬਿਧੀਚੇਦ ਕੋ ਰਹੈ ਅਰਾਧਿ ॥੨੫॥ ਸਿਮਰਨ
ਸੱਤਿਨਾਮ ਮੁਖ ਅੰਤਰ। ਗੁਰੂ ਪਰਾਇਨ^੧ ਬੈਠਿ ਨਿਰੰਤਰ। ਕਹੈ
ਜਾਇ 'ਉਠੀਅਹਿ ਮਮ ਪਸਾਰ ! ਚਲਿ ਆਯੋ ਇਤ ਹੇਤੁ ਤੁਹਾਰੇ ॥੨੬॥
ਜੋ ਤਕਰਾਰ ਤੋਹਿ ਮੰਗ ਕੀਨੈ^੨। ਪਹੁੰਚੈ ਆਨਿ ਸਮਾ ਸੋ ਚੀਨੈ^੩। ਜਬਹਿ
ਸ਼੍ਰੋਨ ਮਹਿ ਸ਼ਬਦ ਪਵੇਸ਼ਾ। ਛੁਡੈ ਰਿਦਾ ਜਿਹ ਸ਼ਾਂਤਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਾ ॥ ੨੭ ॥
ਕਮਲ ਵਿਲੋਚਨ ਖੋਲਿ ਵਿਲੋਕਾ। ਆਗੇ ਖਰੋ ਗੁਰੂ^੪, ਹਤਿ ਸ਼ੋਕਾ^੫। ਪਗ
ਪੰਕਜ ਪਰ ਸੀਸ ਨਿਵਾਯੋ। ਧੂਲ ਲੀਨਿ ਮੁਖ ਚਖ ਪਰ ਲਾਯੋ ॥ ੨੮ ॥
'ਧੇਨ ਭਾਗ ਮੈਂ ਭਯੋ ਕ੍ਰਿਤਾਰਥ। ਪਹੁੰਚਿ ਦੂਰ ਤੇ ਕਰੈ ਸਕਾਰਥਾਰਹੈ
ਪ੍ਰਤੀਖਤਿ ਤੁਮ ਆਗਵਨੂ। ਬਿਟੈ ਧਨਾਨ ਧਾਰ ਮੈਂ ਇਕ ਭਵਨੂ ॥੨੯॥
ਬਚਨ ਸੇਭਾਰ ਆਪ ਹੋ ਆਏ। ਅੰਤ ਸਮੇ ਨਿਜ ਸਾਥ ਮਿਲਾਏ^੬।
ਬਠੈ ਬਿਧੀਚੇਦ ਤਬਿ ਭਾਖਾ। 'ਪੂਰਨ ਕੀਨਿ ਤੋਹਿ ਅਬਿ ਕਾਂਖਾ ॥੩੦॥
ਭੋਤਕ ਤਨੂ ਅੰਤ ਇਸ^੭ ਹੋਰਾ। ਮ੍ਰਿਤੁ ਸਮਾ ਮੇਰਾ ਅਰੁ ਤੋਰਾ। ਇਸੀ
ਹੇਤੁ ਮੈਂ ਤੁਰਨ ਆਵਾਚਾਹਤਿ ਤੋ ਕਹੁ ਸੰਗ ਰਲਾਵਾ ॥੩੧॥ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ
ਕੋ ਲੇ ਕਰਿ ਨਾਮੂ। ਰਿਦੈ ਧਰਹੁ ਮੂਰਤਿ ਅਭਿਰਾਮੂ। ਤਨ ਕਹੁ ਤਜਾਗਹੁ
ਚਲਹੁ ਸੁਖੈਨ। ਪਹੁੰਚਹੁ ਸਾਦਰ ਸਤਿਗੁਰੁ ਐਨ ॥੩੨॥ ਏਕ ਜਾਮ ਅਬਿ
ਬੈਸ ਹਮਾਰੀ। ਤੈਸੇ ਜਾਨਹੁ ਰਹੀ ਤੁਮਾਰੀ। ਉਠਹੁ ਸ਼ਨਾਨ ਠਾਨ ਕੁਛ
ਛਾਸਹੁ। ਬਿਨਾ ਤਾਸ ਗੁਰ ਆਸ ਹੁਲਾਸਹੁ^੮ ॥੩੩॥ ਸੁਨ ਅਨੰਦ ਕਾਰ
ਮੁੰਦਰਸ਼ਾਹੁ ਵਧੀ ਚੈਪ, ਚਲ ਬੇਗੁਰ ਪਾਹੁ। ਉਠਿ ਦੋਨੋਂ ਤਾਬਾਨ ਰਮਲ ਪਾਨੀ।
ਕਾਰ ਸ਼ਨਾਨ ਪਾਵਨਤਾ^੯ ਠਾਨੀ ॥੩੪॥ ਕੁਸ਼ ਕੇ ਆਸਤਰਨ ਜੁਗ ਕੀਨੈ
ਕੁਛਕ ਫਰਕ ਸੋ ਦੋਨ ਅਸੀਨੈ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਸੁਜਸੁ ਉਚਾਰਾ। ਨਿਜ
ਦਾਸਾਨ ਪਰ ਦਸਾਲੁ ਉਦਾਰਾ ॥੩੫॥ ਲਕ ਪੁਲੋਕ ਸਹਾਇਕ ਭਾਗੇ। ਸਵਕ
ਅਪਾਨ ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਤਾਰ^{੧੦}। ਬਚਨ ਬਲਾਸ ਏਵ ਕੁਛ ਕਰੇ। ਪੁਨ ਦ੍ਰਿਗ
ਮੁੰਦਧਨਾਨਕੋ ਧਰੇ ॥੩੬॥ ਨਿਜਨਿਜ ਬਦਨਛਾਇ ਪੁਨਲੀਨੈ। ਆਸਤਰਨ
ਪਰ ਪੌਢਨ ਕੀਨੈ। ਤਜ ਸੁਖੈਨ ਪ੍ਰਾਨ ਪੁਨ ਦੋਨ। ਮੰਗਲ ਭਯੋ ਦੇਵਤਾਨ

^੧ਰਹ ਆਸੇ। ^੨ਸ਼ੋਕ ਦਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ^੩ਇਸ ਪੰਜਾਂ ਤੁਤਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਅੰਤ। ^੪ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਆਸ ਤੇ ਆਰਾਧ ਕਰੇ। ^੫ਪਵਿਤ੍ਰਤ। ^੬ਦੇਖੋ ਇਸੇ ਰਾਸਿ ਦੇ ਅੰਸੂ ੩੫ ਅੰਕ ਦੇ

'ਗੁਰ' ਪਦ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ।

† ਪਾ:-ਕੋ।

ਭੋਨ ॥ ੩੭ ॥ ਹਿਤ ਆਦਰ ਕੇ ਆਗੇ ਆਇ। ਦੋਨਹੁ ਲੀਨਿ ਬਿਮਾਨ
ਚਵਾਇ। ਜੈ ਜੈ ਸ਼ਬਦ ਉਚਾਰਤਿ ਭਏ। ਸਤਿਗੁਰ ਪੁਰਿ ਕੋ ਤਤਛਿਨ ਗਏ॥
੩੮॥ ਤਪਤ ਸੂਰਨ ਸਮੰਤਨ ਕੋ ਬਰਨ। ਦਿੱਬ ਬਸਨ ਧਾਰੇ ਆਭਰਨ।
ਜਾਇ ਗੁਰੁ ਪੁਰਿ ਇਸਥਿਤ ਭਏ। ਬੰਦਨ ਆਦਿ ਜਬੋਚਿਤ ਕਿਏ॥ ੩੯॥
ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਗੁਰ ਕੋ ਸਿਖ ਭਾਰੀ। ਕਾਂਧਾਂ ਤਜਾਗਨਿ ਕੀਨਿ ਸੁਖਾਰੀ।
ਦੇਉ ਗ੍ਰਾਮ ਤੇ ਤਬਿ ਨਰ ਆਏ। ਦੋਨਹੁ ਬਿਨਾ ਪ੍ਰਾਨ ਦਰਸਾਏ ॥ ੪੦ ॥
ਦਫਨ ਕਰਜੋ ਤਿਨ ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਾਹੂ। ਪੂਜਨ ਹੇਤੁ ਬਾਨ ਕਰਿ ਤਾਹੂ। ਤੈਸੇ
ਬਿਧੀਚੰਦ ਕੋ ਦਾਹਾ। ਅਬਿ ਲੋ ਮਾਨਹਿ, ਬਾਂਛਤਿ ਪਾਹਾ*॥ ੪੧॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ
ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਹਿੰਬੇ ਅਸ਼ਟਮ ਰਾਸਿ 'ਬਿਧੀਚੰਦ ਤਨ ਤਜਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਚਤੁਰ ਚਤੁਰਵਿੰਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੪੪ ॥

੪੫. [ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਜੀ ਦੇ ਜਾਮੇ ਨਾਲ ਫੁੱਲ ਟੋਟਾ]।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਚੰਦ ਜੀ ਬਿਰਹ ਬਿਧੀਚੰਦ ਪਾਏ। ਬਹੁ ਉਦਾਸ
ਉਰ ਮਹਿ ਰਹੈ ਭੇਵ ਨ ਕਛੁ ਜਨਾਇੰ ॥ ੧ ॥ ਚੋਪਈ ॥ ਲਾਲ ਚੰਦ ਕੋ
ਰਾਖਹਿ ਪਾਸਾ। ਬਹੁ ਭਾਂਤਨਿ ਤੇ ਦੋਤਿ ਦਿਲਾਸਾ। ਬਿਧੀਚੰਦ ਪਾਛੇ ਦਸਤਾਰਾ
ਬੰਧਿਵਾਈ ਮ੍ਰਿਦੁ ਬਾਕ ਉਚਾਰਿ ॥ ੨ ॥ ਤਿਸ ਬਿਧਿ ਹੀ ਦੀਨਸਿ
ਬਛਿਆਈ। ਲੇ ਹਰਖਜੋ, ਗੁਰ ਸੇਵ ਕਮਾਈ। ਕਰਨ ਕਾਰ ਪਰ ਤਿਸਹੀ
ਲਾਯਹੁ। ਬਡੇ ਮਸੰਦਨਿ ਸੰਗ ਮਿਲਾਯਹੁ ॥ ੩ ॥ ਏਕ ਦਿਵਸ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ-
ਗੋਵਿੰਦ। ਪਹੁੰਚ ਉਪਬਨ ਪਿਖਿਨਿ ਬਿਲੰਦਾਖਰੇ ਜਹਾਂ ਬਹੁ ਤਰੁਵਰੁ ਜਾਤੀ।
ਚੋਪਕ, ਰਾਇ ਬੇਲ ਬਹੁ ਭਾਂਤੀ ॥ ੪ ॥ ਆਰੂ, ਆਮਰੂਦ, ਤਰੁ ਅੰਬ। ਨਿੰਬੁ
ਕਦਲੀ^੧ ਖਰੇ ਕਦੰਬ^੨। ਦਾਰਮ^੩, ਸੇਉ, ਫਾਰਸੇ^੪, ਖਿਰਨੀ^੫। ਫੁਲਨ
ਛਾਰੀ ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਬਰਨੀ ॥ ੫ ॥ ਕਠਲ^੬, ਬਠਲ^੭, ਨੌਰੰਗੀ ਸੁੰਦਰ।
ਇੰਤਜਾਦਿਕ ਤਰੁ ਉਪਬਨ ਅੰਦਰ। ਰਾਇ ਜੇਧ ਅਰੁ ਭਾਨਾ ਸੰਗ। ਵਹਿਰ
ਉਤਰਿ ਤਜਿ ਦਏ ਤਰੇਗਾ॥ ੬॥ ਅੰਤਰ ਬਰੇ ਤਰੇਵਰ ਹੇਰਹਿ। ਪੁਸ਼ਪ ਪੁਸ਼ਪ
ਪਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਪ੍ਰੇਰਹਿ। ਕਰੈ ਸਰਾਹਨਿ 'ਇਹ ਬਰ ਬਿਕਸਜੇ'। 'ਇਸ ਕੋ
ਟੌਰ' ਉਚੇਰੇ ਨਿਕਸਜੇ ॥ ੭॥ 'ਇਸ ਕੋ ਸੁੰਦਰ ਬਰਨ ਬਿਸਾਲਾ'। 'ਇਹ
ਆਛੇ ਸਹੈ ਵਿਚ ਮਾਲਾ'। 'ਚਾਰ ਪਾਂਖੁਰੀ ਇਸ ਕੀ ਸੋਹਤਿ'। 'ਆਕ੍ਰਿਤ'^੮
ਮਹਾਂ ਬਨੀ ਮਨ ਮੋਹਤਿ ॥ ੮॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਸੁ ਕਛੁਕ ਪਿਛੇਰੇ। ਹੁਤੇ
^੧ਤਪਾਏ ਹੋਏ ਸੇਨੇ ਵਰਗਾ। ^੨ਦੂਹਾਨੀ ਕੋਪੜੇ ਤੇ ਗਹਿਣੇ। ^੩ਕੇਲੇ। ^੪ਇਕ ਬ੍ਰਿਛ ਜਿਸਨੂੰ
ਗੋਲ ਗੋਲ ਦੇ ਨੂੰ ਵਰਗੇ ਫੁਲ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ^੫ਅਨਾਰ। ^੬ਫਾਲਸਾ। ^੭ਨਿਮੋਲੀ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦੇ
ਮਿੱਠੇ ਫਲ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਬ੍ਰਿਛ। ^੮ਕਟਹਰ ਜਾਂ ਕਠਲ। ^੯ਢੇਉ। ^{੧੦}ਸਿੱਟਾ। ^{੧੧}ਸ਼ੇਭਾ।

* ਇਕ ਸਮਾਧ ਦੇਉ ਨਗਰ ਤੇ ਇਕ ਦੂਰ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਸੀ ਦੁਫੀਂਦੀ ਹੈ।

ਤੁੰਗ ਪੀਥ ਕੇ ਨਰੈ^੧ । ਰੁਕਨੈ ਪੈਰੈ^੨ ਉਪਬਨ ਕੋ ਤਬੈ । ਕਹਿ ਕਰ ਕੀਨੈ
 ਬਰਜਨ ਸਬੈ॥੯॥ ਸਗਰੈ^੩ ਮਗ ਤ ਦੂਰ ਹਟਾਏ । ਤਬੈ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਨ ਕੋ ਚਲਿ
 ਆਏ । ਅਲਪ ਬੈਸ ਮਹਿ ਲਖਿ ਕਰਿ ਸਾਰੇ । ਲਰਹਿ ਨ ਹਯ ਇਤ
 ਉਤਹਿ ਨਿਵਾਰੈ^੪ ॥ ੧੦ ॥ ਟੱਛਕ ਦਾਸ ਜਿਨਹੁ ਕੇ ਸੰਗ । ਹੁਤੇ ਅਟੋਹਨ
 ਬਲੀ ਤੁਰੰਗ । ਯਾਂਤੇ ਸਭਿ ਕਹੁ ਦਏ ਹਟਾਇ ਉਤਰੈ ਆਪ ਤਬਹਿ ਹਰਿ-
 ਰਾਇ॥੧੧॥ ਸ਼ਤਪਾਲਨ ਕੋ^੫ ਸੁਖਮ ਜਾਮਾ । ਨਿਤ ਪ੍ਰਤਿ ਪਹਿਰਹਿ ਬਹੁ
 ਅਭਿਰਾਮਾ । ਸੁੰਦਰ ਪਰਜੈ ਸਿਕੰਧ ਦੁਕੂਲ^੬ । ਮਨਹੁ ਮ੍ਰਿਦੁਲਤਾ ਕੋ ਤਨ
 ਮੂਲ ॥ ੧੨ ॥ ਮਿਲੈ ਪਿਤਾਮਾ ਕੋ ਸੰਗ ਜਾਈ । ਯਾਂਤੇ ਚਾਲ ਚਲਤਿ
 ਚਪਲਾਈ^੭ । ਬਾਧੂ ਬੰਗ ਚਲਨ ਤੇ ਪਰਸਨੈ । ਸ਼ਤ ਪਾਲਨ ਜਾਮੇ ਕੋ
 ਸਰਸਨੈ॥੧੩॥ ਪਸਰਨੈ ਘਨੈ ਛਿੱਪੂ ਚਲਿ ਜਾਹੀ । ਸੁੰਦਰ ਫੁਲ ਹੁਤੇ ਮਗ
 ਮਾਂਹੀ । ਸੋ ਜਾਮੇ ਲਗਿ ਅਟਕਤਿ ਟੂਟਾ । ਐਚਨ ਕਰੇ ਸ਼ਾਖ ਤੇ ਛੂਟਾ ॥
 ੧੪॥ ਟੂਟਨੈ ਪੁਸ਼ਪ ਰਹਨੈ ਤਹਿ ਪਰਜੈ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ ਬੰਗ ਤਿਮ ਧਰਜੈ ।
 ਮਿਲਿਨਿ ਪਿਤਾਮੇ ਕੋ ਚਿਤ ਚਾਹੀ । ਕਹਾਂ ਰਹੇ, ਜਬਿ ਲਗਿ ਕਹਿ ਨਾਂਹੀ॥
 ੧੫॥ ਸੰਗ ਦਾਸ ਤਿਮ ਗਮਨਤਿ ਗਏ । ਸਤਿਗੁਰ ਨਿਕਟਿ ਪਹੁਚਤਿ ਭਏ
 ਸਨੈ ਸਨੈ ਫਿਰ ਉਪਬਨ ਸੈਲ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬੰਦ ਸਿਖ ਬਹੁ ਗੱਲ^੮ ॥੧੬॥
 ਸੁੰਦਰ ਰਵਸ਼^੯ * ਸਬੰਡਲ^{੧੦} ਘਨੈ ਹਾਥ ਪ੍ਰਬਾਨ ਨਿਕੇ ਲਗਿ ਬਨੈ । ਤਿਨ ਪਰ
 ਚਲੇ ਜਾਹਿ ਸਭਿ ਆਗੇ । ਗਮਨਹਿ ਭੀਰ ਲਾਰ^{੧੧} ਕੋ ਲਾਗੇ ॥੧੭॥ ਪਿਖਨੈ
 ਤਰੋਵਰ ਸੁੰਦਰ ਛਾਯਾ । ਬੈਠਨ ਹੇਤੁ ਰਿਦਾ ਬਿਸਮਾਯਾ । ਹੁਤੀ ਸਘਨ^{੧੨}
 ਬਹੁ ਤਿਸ ਕੇ ਤਰੇ । ਫਰਸ਼ ਕਰਾਇ ਬੈਠਿਬੋ ਕਰੇ ॥੧੮॥ ਅਨਿਕ ਭਾਂਤਿ
 ਕੀ ਬਾਤਨਿ ਕਰਤੇ । ਤ੍ਰਿਣ ਸਬਜ਼ੀ ਚਹੁ ਓਤ ਨਿਹਰਿਤੇ । ਕਿਤਿਕ ਸਮੈ
 ਮਹਿ ਉਠਿ ਕਰਿ ਚਾਲੇ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ ਨਿਕਟਿ ਹੋ ਨਾਲੇ ॥੧੯॥ ਸਨੈ
 ਸਨੈ ਜਿਮ ਆਗੇ ਗਏ । ਤਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਟਿ ਆਵਤਿ ਭਏ । ਟੂਟਨੈ ਪਰਜੈ
 ਪੁਸ਼ਪ ਜਿਸ ਥਾਈਂ । ਤਹਾਂ ਪਹੁੰਚਤਿ ਭੇ ਜਗ ਸਾਈਂ ॥੨੦॥ ਪ੍ਰਥਮ ਗਏ

^੧ਗਹ ਦੇ ਨੇੜੇ ਘੋੜੇ ਸਨ । ^੨(ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਘੋੜਿਆਂ ਨਾਲ) ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਟੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ।
^੩ਸਾਹਿ (ਘੋੜੇ) । ^੪ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ (ਹਰਿਗਾਇ ਜੀ ਨੂੰ) ਵੋਟੀ ਉਮਰਾ ਦੇ ਜਾਣ ਕੇ ਘੋੜੇ ਪਰੇ ਕਰ
 ਦਿੱਤੇ ਜੋ ਆਪ ਵਿਚ ਲੜ ਨਾ ਪੈਣ । (ਅ) ਸਾਹਿ ਘੋੜੇ ਨਾ ਲੜ ਪੈਣ.... । ^੫ਮੈਂ ਪੱਲਿਆਂ ਦਾ ।
^੬ਦੁੱਟਾ । ^੭ਕਾਹਲੀ ਵਾਲੀ । ^੮ਮੈਂ ਪੱਲਿਆਂ ਦਾ ਜਾਮਾ ਵੇਲਿਆ । ^੯ਜਦ ਤਕ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ-
 ਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ) ਇਹ ਨਾ ਕਹਣ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ ਜੀ ! ਕਿੰਝੇ ਰਹੇ । ^{੧੦}ਪਿੱਛੇ ।
^{੧੧}ਬਾਗ਼ ਦੀਆਂ ਸੜਕਾਂ । ^{੧੨}ਬੜੇ । ^{੧੩}ਕਤਾਰ । ^{੧੪}ਮੰਘਣੀ ਛਾਂ । *ਪਾ:-ਰੋਸ ।

ਦੇਖੋ ਬਿਧਿ ਭਲੇ । ਹਭੋ ਸਰਾਹੋ ਸੰਦਰ ਖਿਲੇ । ਜਬਹਿ ਬਿਲੋਕੋ ਟਟੇ
ਪਰੋ । ਸਤਿਗੁਰ ਬਾਕ ਓਚਾਰਨ ਕਰੋ ॥੨੧॥ ‘ਸ਼ਾਖਾ ਲਗਾਏ ਹਭੋ ਹਮ
ਹੋਰਾ ॥ ਅਬਿਇਹ ਕਿਹ ਭੋਰੋ ਛਿਤ ਰੋਰਾ ? ਓਪਮਾ ਮਖ ਪ੍ਰਸੰਨਕੀ ਪਾਵਤਿ ।
ਖਿਰੀ ਪਾਂਖਰੀ ਹਭੋ ਸੁਹਾਵਤਿ ॥ ੨੨ ॥ ਸ਼ਾਖਾ ਸਹਿਤ ਭਟੋਵਰ ਅਵਨੀ ।
ਨਿਜ ਛਬਿ ਤੇ ਦਿਖਰਾਵਤਿ ਰਵਨੀ’ । ਅਬਿ ਛਿਨ ਛਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਇਹ ਕਮ-
ਲਾਵਤਿ । ਜੋਕ ਸਹਿਤ ਮਖ ਸਮਤਾ ਪਾਵਤਿ ॥ ੨੩ ॥ ਕਾਰਜ ਕਹਾਂ
ਸਰੋ ਇਸ ਭੋਰੇ । ਧਰਨੀ ਪਰੋ ਭਈ ਦੁਤਿ ਹੋਰੇ’ । ਇਮ ਸਤਿਗੁਰ ਕਹਿ
ਬਹੁ ਤਿਸ ਬੋਰੇ । ਬੂਝਨ ਹੋਤੁ ਨਰਨ ਮਖ ਹੋਰੇ ॥ ੨੪ ॥ ਹਭੋ ਸੰਗ ਸੋ
ਕਿਨਹੁ ਨ ਜਾਨਾ । ਟੁਟਨ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਬਖਾਨਾ ॥ ਜਬਿ ਸਤਿਹਿਨਿ ਮਖ
ਤੂਸ਼ਨਿ ਠਾਨੇ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ, ਦਾਸ ਤਿਨ ਜਾਨੇ ॥੨੫॥ ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਸਭਿ
ਹੋਤੁ ਮੁਨਾਏ । ‘ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਚਲਤਿ ਉਤਲਾਏ । ਦੀਰਘ ਜਾਮਾ ਅਟਕਾਏ
ਯਾ ਸੋ’ । ਪਰੋ ਟੁਟ ਧਰ ਤੁਰਨਤਾ ਸੋ’ ॥ ੨੬ ॥ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਮਖ ਤੇ
ਸੁਮਤਿ ਬਤਾਵੇ । ‘ਜੋ ਦੀਰਘ ਜਾਮਾ ਗਰ ਪਾਵੈਕਰੋ ਨ ਸੰਕੋਚਿ ਸੰਭਾਰਿ
ਚਲੇ ? ਜਿਹ ਪਸਰਤਿ ਗਨ ਬਿਘਨ ਪਰੇਤੇ’ ॥੨੭॥ ਸੁਨੀ ਪਿਤਾਮੇ ਕੀ
ਇਮ ਬਾਨੀ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਬੰਦਨਾ ਠਾਨੀ । ਤੁਰਤ ਸੰਕੋਚੋ ਜਾਮਾ
ਗਰ ਕੋ । ਕਰੋ ਸੇਵਾਰਨ ਪਾਇ ਸੁ ਕਰ ਕੋ’ ॥ ੨੮ ॥ ਤਬਿ ਤੇ ਮਾਨੋ
ਬਚਨ ਭਲੇ ਹੋ । ਜਬਿ ਲੋਜਿਏ ਨ ਛੋਰਿ ਚਲੇ ਹੋ । ਸ਼ਤਪਾਲਨ ਕੋ ਜਾਮਾਂ
ਪਾਵਾਂ ਚਲਨ ਸਮੈਂ ਕਰ ਤੇ ਸੁਕਚਾਵੇ ॥੨੯॥ ਸੀਖ ਪਿਤਾਮੇ ਕੀ ਨ ਬਿਸਾਰੀ ।
ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਪ੍ਰਤੱਗਯਾ ਧਾਰੀ । ਜਿਮ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਸੇਵਤਿ ਰਹੇ । ਗਰ
ਅੰਗਦ ਬਡ ਰੁਜ ਦੁਖਾ ਸਹੇ ॥੩੦॥ ਸਰਬ ਰੀਤਿ ਕਰਿ ਸਮਰਥ ਭਏ ।
ਰੁਜ ਤਨ ਕੋ ਨ ਮਿਟਾਵਨਿ ਕਿਏ । ਤਿਮ ਸ੍ਰੀ ਅਮਰਦਾਸ ਤਿਨ ਆਗੇ ।
ਦੁਸ਼ਕ੍ਰਿਤ ਸੇਵਾ ਮਹਿ ਨਿਤ ਲਾਗੇ ॥ ੩੧ ॥ ਏਕ ਸਮੈਂ ਗਹਿ ਤਿਨ

‘ਸੰਦਰ, ਸੰਦਰਤਾ । ਸ਼ੋਕ ਭਾਲੇ ਮੁਖ ਦੀ ਸਦਰਸ਼ਤਾ । ‘ਉਸ ਦਾਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ । ‘ਹੱਥ ਪਾਏ ।
‘ਅੱਖੀ ।

*ਨਾਲੇ ਮਹਾਨ ਹੋਯਾ ਹਨ, ਨਾਲੇ ਅਵਤਾਰ ਹਨ, ਨਾਲੇ ਕਮਾਲ ਦੇ
ਇਨਸਾਨ ਹਨ । ਫੁਲ ਦੇ ਟੁੱਟਣ ਤੇ ਵਧ ਜਾਣਾ ਫੇਰੀ ਨਰਮ ਦਿਲੀ ਤੇ ਵਿਸਮਾਦੀ ਵਧਣਤਾ ਹੈ,
ਫਿਰ ਫੁੱਲ ਟੁੱਟੇ ਦਾ ਪਰਥਾਇ ਨੈਕੇ ਪਿਆਵੇ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵੱਧ ਨੇ ਗੁਰੂ
ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਘੋਲਿਆ ਹੈ, ਤੁਸਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਨਿਰਬਾਹ ਬੜੀ ਹੱਥਮਾਰੀ
ਨਾਲ ਕਰਨਾ ਹੈ ।

†ਵੇਖੋ ਗਾਇ ੧ ਅੰਸੁ ੧੬ ਅੰਕ ੧੯ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਟੁਕ ।

ਕੀ ਬਾਹੀ । ਸ੍ਰੀ ਅੰਗਦ ਗਮਨੇ ਮਗ ਮਾਂਹੀ । ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇਕ ਬਾਕ
 ਕਹੀਤੇ । ਅਪੰਨਿ ਬਰੋਬਰ ਲਿਯੇ ਚਲੀਤੇ ॥ ੩੨ ॥ ਦੁਤੀ ਬਾਂਹੁ ਲਟਕਤਿ
 ਅਰ ਹਾਲਤਿ । ਜਬਿ ਮਗ ਬਿਖੇ ਚਰਨ ਕੋ ਡਾਲਤਿ । ਏਕ ਬਾਰ ਭੁਜ
 ਅਧਿਕ ਹਿਲਾਈ । ਗੁਰ ਅੰਗਦ ਤੇ ਭੀ ਅਗਵਾਈ ॥ ੩੩ ॥ ਦੇਖਤਿ
 ਵਹਿਲਜੋ ਰਿਦਾ ਘਨੇਰਾ ।—ਭਈ ਅਵੱਗਯਾ ਇਹੁ ਕਰ ਮੋਰਾ । ਗੁਰ
 ਆਗੇ ਹੋਯੋ ਬਛ ਹਾਲਾ । ਉਚਿਤ ਪਿਛਾਰੀ ਰਹਿਬੇ ਵਾਲਾ ॥ ੩੪ ॥
 ਅਬਿ ਇਸਕੋ ਤਜਾਗਨਿ ਬਨਿ ਆਵੈ । ਛੇਦਨ ਕਰਿ ਗੋਰਨ ਹੀ ਭਾਵੈ—
 ਸ੍ਰੀ ਅੰਗਦ ਦਿਸਿ ਬਹੁਰ ਬਿਚਾਰੇ ।—ਉਗ੍ਰ ਕਰਮ ਪਿਖਿ ਕੋਪ ਨ ਧਾਰੇ ॥
 ੩੫ ॥ ਯਾਂਤੇ ਨਹਿ ਛੇਦਨ ਸਭ ਰੀਤੇ । ਤਜਾਗਨ ਕਰੋ ਬਾਂਹਿ ਨਿਜ ਜੀਤੇ ।
 ਤਜੋ ਅਪਨਪੋ ਇਸ ਤੇ ਅਬੈ । ਕਾਰ ਨ ਕਰੋ ਇਸੀ ਤੇ ਕਬੈ ॥ ੩੬ ॥
 ਨਹਿ ਅਬਿ ਪੋਖਨ ਕਬਿਹੂ ਕਰੋ । ਬਨਹਿ ਸੁਕਾਵਨ ਇਮ ਪਰਹਰੋ—
 ਅਸ ਬਿਚਾਰ ਕਰਿ ਛਾਤੀ ਲਾਇ । ਨਿਸ ਦਿਨ ਰਾਖੀ ਤਹਾਂ ਟਿਕਾਇ ॥
 ੩੭ ॥ ਬਿਨ ਹਾਲੇ ਇਕ ਥਲ ਜਬਿ ਰਹੀ । ਸ਼ਸ਼ਕ ਭਈ ਪੁਨ ਪੋਖੀ ਨਹੀਂ ।
 ਇੱਤਜਾਦਿਕ ਪੁਣ ਗੁਰ ਘਰ ਕੇਰੇ । ਨਹੀਂ ਨੇਮ ਕਰਿ ਗਿਰੇ ਪਿਛੇਰੇ ॥
 ੩੮ ॥ ਤਿਮ ਹੀ ਪੁਣ ਧਾਰਜੋ ਹਰਿਰਾਇ । ਸੀਖ ਪਿਤਾਮੇ ਤੇ ਜਬਿ ਪਾਇ ।
 ਸ਼ਤਪਾਲਨ ਹੀ ਪਹਿਰਹਿ ਜਾਮਾ । ਸੂਖਮ ਬਸਤ੍ਰ ਸਜਹਿ ਅਭਿਰਾਮਾ ॥
 ੩੯ ॥ ਚਲਿਬੇ ਸਮੈਂ ਨ ਕਰ ਤੇ ਛੋਰੈਂ । ਕਰ ਧਰਿ ਸੁਕਚਾਵਤਿ ਚਹੁ
 ਓਰੈਂ* । ਇਮ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਸੁਨਾਇ । ਅਪਨ ਸਥਾਨ ਬਿਰਾਜੇ ਆਇ ॥
 ੪੦ ॥ ਖਾਨ ਪਾਨ ਕਰਿ ਕੈ ਬਿਸਰਾਮੇ । ਸੇਵਾ ਕਰਹਿ ਸਿੱਖ ਸੁਭ ਕਾਮੇ ।
 ਕੇਤਿਕਦਿਨ ਇਮ ਕੁਏ ਬਿਤਾਇ।ਕਰਹਿ ਓਧਾਰਨ ਜਨ ਸਮੁਦਾਇ ॥ ੪੧ ॥

ਜਿਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਹਿੰਦੋ ਅਸ਼ਟਮ ਰਾਸੇ 'ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ' ਪੰ ੬੩ ਵਰਨਨੇ ਨਾਮ ਪੰਚ ਚਰਵਾਰਿਸਤੀ ਅੰ ॥ ੪੫ ॥

੪੬. [ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਤੇ ਮਰਵਾਹੀ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਅਲਪ ਬੈਸ ਮਾਂਹ ਸੁਮਾਤਿ ਕਰਿ ਪੁਣ ਠਾਨਜੋ ਹਰਿਰਾਇ । ਬਾਕ
 ਪਿਤਾਮੇ ਕੇ ਸੁਨੇ ਰਾਖੇ ਰਿਦੇ ਟਿਕਾਇ ॥ ੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ
 ਪੌਤ੍ਰ ਨਿਹਾਰਾ । ਬਚਨ ਆਪਨੇ ਕੇ ਅਨੁਸਾਰਾ । ਜਬਿ ਕਬਿ ਦੇਖਹਿ ਕਰ ਮੋ
 ਜਾਮਾ । ਗਮਨਤਿ ਸੇਕੋਚਤਿ ਅਭਿਰਾਮਾ ॥ ੨ ॥ ਦੀਰਘ ਛੋਰ ਨ ਕਬਿਹੂ
 ਚਾਲੇ । ਪਹਿਰਹਿ ਸੂਖਮ ਜਿਹ ਸੋ ਪਾਲੇ । ਗੁਰ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਕਟਿਬੇ ਲਾਗੇ ।

* ਬਹੁਤਾ ਟਿੱਲੇ । * ਖੁੱਲਾ ਵੱਡ ਕੇ ਨਾ ।

* ਮਿੱਥਿਆ ਦੇ ਸਦਾ ਤਾਜ਼ਾ ਦੇਖਣ ਦਾ ਪ੍ਰਣ ਹੈ ।

ਨਿਕਟਿ ਬਿਠਾਵਹਿ ਓਰ ਅਨੁਰਾਗੇ ॥੩॥ ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਅਧਿਕ ਹੋਤਿ ਦੁਖ
ਜਾਵੈ । ਮਿਦਲ ਬਾਕ ਕਹਿ ਅਨੰਦ ਉਪਾਵੈ । ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਸਭਿਹਿਨਿ
ਲਖਿ ਲੀਨਸਿ—ਪੌਤ੍ਰੇ ਪਰ ਕਰਨਾ ਮਨ ਭੀਨਸਿ—॥੪॥ ਸੂਰਜਮਲ ਪਿਤ
ਆਸੈ ਚੀਨਾ ।—ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਚਹੈ ਗੁਰ ਕੀਨਾ—। ਨਿਜ ਜਨਨੀ ਸੰਗ
ਗਾਥ ਬੁਝਾਈ । ‘ਦਈ ਚਹਿਤਿ ਪੌਤ੍ਰੇ ਬਡਿਆਈ’ ॥ ੫ ॥ ਤਥਾ ਨਾਨਕੀ
ਸੁਧਿ ਸੁਨਿ ਪਾਈ । ਮਰਵਾਹੀ ਜੁਤਿ ਚਿਤ ਦੁਚਿਤਾਈ । ਕਰਹਿ ਬਿਚਾਰ
—ਕਹਾਂ ਇਹੁ ਭਾਵੈ । ਸੁਤ ਤਜਿ ਪੌਤ੍ਰਹਿ ਕੋ ਬਡਿਆਵੈ ॥ ੬ ॥ ਗੁਨ ਗਨ
ਸਹਿਤ ਸਦਾ ਅਨੁਸਾਰੀ । ਪਿਤਾ ਮਾਤ੍ਰ ਕਛ ਨਹਿ ਹੰਕਾਰੀ । ਪ੍ਰਥਮ
ਗੁਰਨਿ ਨਿਜ ਪੁੱਤ੍ਰ ਨ ਦੀਨਿ । ਨਹਿ ਅਪਨੇ ਅਨੁਸਾਰੀ ਚੀਨਿ ॥ ੭ ॥
ਸਿਰੀਚੰਦ ਅਰੁ ਲਖਮੀਦਾਸ । ਪਿਤ ਸੇਵਾ ਨਹਿ ਕੀਨਿ ਹੁਲਾਸਾਤਿਮ ਹੀ
ਦਾਸੁ ਦਾਤੁ ਸੁਨੇ । ਪਿਤ ਅਨੁਸਾਰੀ ਨਹਿ ਨ ਬਨੇ ॥ ੮ ॥ ਮੋਹਨ ਅਪਰ
ਮੋਹਰੀ ਦੋਇ । ਤਿਸ ਬਿਧ ਹੀ ਤਿਨ ਕੀ ਗਤਿ ਜੋਇ । ‘ਸਭਿ ਤੇ ਉਚੈ
ਪਿਤਾ ਹਮਾਰੇ’ । ਜਗ ਜਾਚਕ, ਗੁਰ ਏਕ ਦਤਾਰੇ ॥੯॥ ਹਮ ਉੱਤਮ ਸਭਿ
ਤੇ ਬਡਿ ਭਾਗੇ’ । ਇਮ ਹੰਕਾਰ ਨ ਸੇਵਾ ਲਾਗੇ । ‘ਲੋਕਨਿ ਮਹਿ ਬਹੁ ਰਹੈ
ਬਡਾਈ’ । ਯਾਂਤੇ ਗੁਰੂ ਗਿਰਾ ਨ ਕਮਾਈ ॥੧੦॥ ਮਮ ਸੁਤ ਤੋਗ ਬਹਾਦਰ
ਨੀਕੋ । ਪਿਤ ਆਗਯਾ ਮਹਿ ਉੱਜਲ ਜੀਕੋ’ । ਰਹਿ ਮਰਜੀ, ਨਹਿ
ਅਰਜੀ ਕਹੈ’ । ਗੁਰ ਕੋ ਕਰਜੈ ਪਿਖਤਿ ਮੁਦ ਲਹੈ ॥੧੧॥ ਅਪਰ ਬਿਕਾਰ
ਆਦਿ ਹੰਕਾਰ । ਇਨ ਕੇ ਲੋਸ਼ ਨ ਰਿਦੈ ਮਝਾਰ । ਆਪ ਸਰਾਹਤਿ ਭੇ
ਬਹੁ ਬਾਰੀ । ‘ਹੁਇ ਬਿਸਾਲ ਇਹੁ ਧੀਰਜ ਧਾਰੀ’ ॥ ੧੨ ॥ ਬਹੁਰ ਬਚਨ
ਸੁਭ ਕਹਜੈ ਸੁਨਾਈ । ‘ਇਸ ਕੇ ਸੁਤ ਹੂੰ ਗੁਨ ਸਮੁਦਾਈ’ । ਰਿਦੈ ਕਹਾਂ
ਅਬਿ ਕੰਤ ਬਿਚਾਰਾ ਚਹੈ ਦੋਨ ਪਦ, ਪੌਤ੍ਰ ਉਦਾਰਾ—॥੧੩॥ ਇੱਤਯਾਦਿਕ
ਤਰਕਤਿ ਉਰ ਮਾਂਹੀ । ਤਿਮ ਚਿਤਵਤਿ ਚਿਤ ਨਿਤ ਮਰਵਾਹੀ ।
ਸੂਰਜਮਲ ਕੋ ਦੇਖਿ ਬਿਚਾਰੈ ।—ਇਹੁ ਗੁਰ ਸੁਤ ਸਭਿ ਕਾਜ ਸੰਭਾਰੈ ॥੧੪॥
ਪਿਤ ਆਇਸੁ ਮਹਿ ਬਰਤਨ ਹਾਰਾ । ਦੇਸ਼ਨਿ ਦੇਸ਼ ਮਸੰਦ ਉਦਾਰਾ ॥ ਲੈਬੋ
ਦੇਬੋ ਕਾਜ ਬਿਸਾਲੇ । ਸਗਰੇ ਕਰਤਿ ਸੁਮਤਿ ਕੇ ਨਾਲੇ ॥ ੧੫ ॥ ਵੇਗਾ

੧ ਚਿਤਾ ਹੋਈ । ੨ ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਵਿਚਾਰ ਵਰਦੀ ਹੈ । ੩ ਸ੍ਰੀ ਮੋਹਨ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਮੋਹਰੀ ਜੀ ਨੂੰ ਇਹ
ਹੰਕਾਰ ਹੋਇਆ ਕਿ) ਸਾਡਾ ਪਿਤਾ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚਾ ਹੈ । ੪ ਚਿਤ ਦਾ ਉੱਜਲ । ੫ (ਗੁਰ) ਮਰਜੀ
ਅਨੁਸਾਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਬੇਨਤੀ (ਤੋਕ) ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ।

ਖਰਚ ਆਦਿਕ ਗੁਰ ਘਰ ਕੇ। ਸਕਲ ਚਲਾਵਤਿ ਹੈ ਬੁਧਿ ਕਰਿਕੇ । ਜਗ
 ਗੁਰ ਇਸ ਕੀ ਦਿਸ਼ਿ ਨਹਿ ਦੇਖਾ । ਚਹੈ ਪੌਤ੍ਰ ਕੋ ਕਰਜੈ ਵਿਸ਼ੇਖਾ—॥੧੬॥
 ਇੰਤਜਾਦਿਕ ਗੁਰ ਘਰਨੀ ਦੋਨ । ਚਿਤਵਹਿ ਗਰਤਾ ਨਿਜਨਿਜ ਭੋਨ ।
 ਸਮੈਂ ਪਾਇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗਵੰਦ । ਅੰਤਹਿ ਪੁਰ ਮਹਿ ਆਇ ਅਨੰਦ ॥੧੭॥
 ਨਿਜ ਸੁਤ ਹੇਤੁ ਕਹਹਿ ਮਰਵਾਹੀ। ਉਚਿਤ ਬਾਤ ਕੀਜਹਿ ਚਿਤ ਚਾਹੀ ।
 ਸੁਰਜ ਮਲ ਬਛਿਆਈ ਜੋਗ । ਬਡੋ ਪੁੱਤ੍ਰ ਇਹੁ ਸੁਮਤਿ ਸੰਜੋਗ^੧ ॥੧੮॥
 ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਹੁਤੋ ਬਡੇਰੋ । ਗੁਰਤਾ ਉਚਿਤ ਸਭਿਨਿ ਸੁਭ ਹੋਰੋ । ਪ੍ਰਾਨ
 ਅੰਤ ਔਚਕ ਤਿਨ ਹੋਵਾ । ਦੀਰਘ ਅਚਰਜ ਨਰ ਗਨ ਜੋਵਾ ॥੧੯॥
 ਅਬਿ ਸੁਰਜਮਲ ਸੁਮਤਿ ਬਿਲੰਦ । ਅਹੈ ਆਪ ਕੋ ਦੀਰਘ ਨੰਦ । ਤਿਸ ਕੋ
 ਹੋਤਿ ਅਪਰ ਨਹਿ ਲਾਇਕ । ਬਨਹੁ ਆਪ ਬਛਿਆਈ ਦਾਯਕ ॥੨੦॥
 ਜੇਸਟ ਪੌਤ੍ਰ ਗ੍ਰੰਥ ਲੇ ਰਾਖਾ ।—ਮੈਂ ਹੋਂ ਗੁਰ—ਸੰਗਤਿ ਮਹਿ ਭਾਖਾ ॥ ਕਪਟ
 ਆਪ ਤੇ ਕਰ ਤਹਿ ਰਹਜੈ । ਤੁਮ ਅਧੀਨ ਹੈ ਨਹਿ ਪਦ ਲਹਜੈ ॥੨੧॥
 ਅੰਸੁ ਗੁਰੁ ਅੰਗਦ ਕੀ ਜੋਇ । ਆਵਤਿ ਹੁਤੋ ਆਪ ਵਿਗ ਸੋਇ । ਕਰਿ
 ਸਨਮਾਨ ਕਪਟ ਕੋ ਧਾਰਿ । ਕਰਜੈ ਸਥਾਪਨ ਤਿਹ ਸੋ ਪਸਾਰਿ ॥੨੨॥
 ਰਾਵਰਿ ਵਿਗ ਨਹਿ ਆਵਨਦੀਨਿ। ਰਾਖਜੈ ਅਪਨੇਨਿਕਟਿ ਪ੍ਰਬੀਨ। ਸੰਗਤਿ
 ਮਹਿ ਕਹਿਵਾਵਨ ਕਾਰਨ^੨ ।—ਧੀਰਮੱਲ ਗੁਰ—ਕਰਹਿ ਉਚਾਰਨ ॥੨੩॥
 ਇੰਤਜਾਦਿਕ ਛਲ ਬਲ ਬਹੁ ਧਰੈ। ਸੰਗਤਿ ਤੇ ਪੁਜਵਾਵਨ ਕਰੈ। ਪਾਸਗ੍ਰੰਥ
 ਤੇ ਜਾਨੀ ਪਰਿ ਹੈ । ਬਹੁ ਧਨ ਪੁਜਾ ਕੋ ਤਹਿ ਚਰਿ ਹੈ ॥੨੪॥ ਇਮ
 ਆਪਨ ਕਰਿ ਲੀਨਿ ਗੁਜ਼ਾਰਾ । ਤੁਮਰੇ ਅਛਤ ਰਹਜੈ ਹੁਇ ਨਜਾਰਾ। ਪੌਤ੍ਰ
 ਅਲਪ ਅਹੈ ਹਰਿ ਰਾਇ। ਲਘੁ ਬਯ, ਸਮਰਥ ਬਿਨਾ ਲਖਾਇ ॥੨੫॥ ਸੋ
 ਤੁਮ ਪਾਸ ਰਹਜੈ ਹਿਤ ਧਰਿਕੈ । ਨਿਜ ਭ੍ਰਾਤਾ ਕੋ ਸੰਗ ਪ੍ਰਹਰਿ ਕੈ । ਨਿਸ
 ਦਿਨ ਸੰਗਤਿ ਰਾਵਰ ਕੇਰੀ । ਕਰਤਿ ਰਹਤਿ ਸੁਭਿ ਰੁਖ ਕੋ ਹੇਰੀ ॥੨੬॥
 ਤਿਸ ਪਰ ਆਪ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਧਾਰਤਿ । ਹੋਰਤਿ ਸਗਰੇ ਲੋਕ ਉਚਾਰਤਿ ।
 —ਗੁਰਤਾ ਗਾਦੀ ਦੇਹਿ ਬਿਠਾਇ । ਸਭਿ ਤੇ ਹਰੀਰਾਇ ਬਛਿਆਇ—॥
 ੨੭॥ ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਚਿਤ ਮੈਂ ਹੈ ਦੁਚਿਤਾਈ^੩ । ਮਮ ਸੁਤ ਸਭਿ ਲਾਇਕ
 ਬਨਿ ਆਈ^੪ । ਗਾਦੀ ਉਚਿਤ ਲੇਨਿ ਕੇ ਏਹ । ਸੁਤ ਤਜਿ ਕਿਮ ਪੌਤ੍ਰ ਕੋ

^੧ ਸੁਮਤਿ ਵਾਲਾ । ^੨ ਕਹਿਵਾਵਨ ਲਈ (ਦਾ ਸੁਤ ਜੀ ਪਾਸੋਂ) । ^੩ ਚਿਤਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ । ^੪ ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ
 ਲਾਇਕ ਮੇਰੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਨੂੰ (ਗੁਰਤਾ) ਬਣ ਆਵਦੀ ਹੈ ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸੁਰਜ ।

(੩੪੮੩)

ਰਾਸਿ ੮ । ਅੰਸੁ ੪੭.

ਦੇਹਿ ॥ ੨੮ ॥ ਮੁਝ ਮਨ ਸੰਸੈ ਹੋਤਿ ਬਿਸਾਲਾ । ਯਾਂਤੇ ਬੁਝਤਿ ਹੋਂ ਇਸ
ਕਾਲਾ^੧। ਇੱਤਯਾਦਿਕਿ ਮਰਵਾਹੀ ਬੈਨ। ਸਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਉਰ ਕਰਨਾ ਐਨ
॥ ੨੯ ॥ ਕਹਜੋ 'ਨ ਚਿੰਤਾ ਕੀਜੈ ਕੋਈ । ਗੁਰੁ ਸੁਤਨਿ ਕੋ ਕਮੀ ਨ ਹੋਈ।
ਸਭਿ ਜਗ ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਸੁਖ ਪਾਵਹਿ^੨। ਗੁਰ ਕੀ ਕਾਰ ਇਨਹੁ ਅਰਪਾਵਹਿ
॥ ੩੦ ॥ ਅਰੁ ਜੋ ਚਾਹਤਿ ਅਧਿਕ ਬਡਾਈ। ਪੂਰਬ ਕੀ ਹੁਇ ਜਾਂਹਿ
ਕਮਾਈ^੩। ਉਚਿਤ ਜੁ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਮਸਨੰਦ । ਸੋ ਬੈਠਹਿਗੋ ਭਾਗ ਬਿਲੇਦ
॥ ੩੧ ॥ ਇਹੁ ਕਿਸਹੂੰ ਕੋ ਕਰ ਮਹਿ ਨਾਂਹੀ । ਕਰੇ ਜਤਨ ਨਹਿ ਪ੍ਰਾਪਤਿ
ਪਾਹੀ । ਪੁੱਤ੍ਰ ਆਦਿ ਸਨਬੰਧੀ ਸਾਰੇ । ਹੋਇੰ ਸਖਾ ਸੇਵਕ ਉਰ ਪ੍ਰਸਾਰੇ
॥ ੩੨ ॥ ਅਜਰ ਜਰਨ ਕੋ ਪਾਵੈ ਸੋਈ । ਪ੍ਰਭੁ ਕੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਜਾਸ ਪਰ ਹੋਈ^੪।
ਛਲ ਬਲ ਆਦਿ ਸੁਮਤਿ ਬਹੁ ਕਰਨੀ । ਜਤਨ ਅਨੇਕਨਿ ਬਹੁ ਬਿਧਿ
ਬਰਨੀ ॥ ੩੩ ॥ ਇਹੁ ਕਿਸਹੂੰ ਕੋ ਹਾਥ ਨ ਆਵੈ। ਕਰਹਿ ਖੋਟ ਜੋ ਤਸ ਫਲ
ਪਾਵੈ^੫। ਇਸ ਕਹਿਕੈ ਪਤਿਬੁਤਾ ਸੁ ਦਾਰਾ। ਸਮੁਝਾਈ ਮ੍ਰਿਦੁ ਬਾਕ ਉਚਾਰਾ
॥ ੩੪ ॥ ਤਉ ਇਕਮਨਾ ਭਈ ਨ ਸੋਈ। ਸੁਤ ਦਿਸਿ ਤੇ ਚਿੰਤਾ ਚਿਤ ਪੋਈ।
-ਪੌਤ੍ਰੇ ਸਕਲ ਵਸਤੁ ਕੋ ਲੇਤਿ । ਸੁਤ ਬੈਠੇ ਕਹੁ ਕਜੋਂ ਨਹਿ ਦੇਤਿ-
॥ ੩੫ ॥ ਜਬਿ ਕਬਿ ਗੁਰ ਦਰਸਨ ਕੋ ਪਾਇ । ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਕੋ ਦੇਤਿ
ਚਲਾਇ। 'ਮਨ ਮੇਰੇ ਨਹਿ ਬਿਰਤਾ ਪਾਵੈ। ਤਜਹਿ ਪੁੱਤ੍ਰ ਪੌਤ੍ਰਾ ਬਡਿਆਵੈ'
॥ ੩੬ ॥ ਮ੍ਰਿਦੁ ਬਾਕਨਿ ਕਹਿ ਦੇਂ ਗੁਰ ਧੀਰ । 'ਸਕਲ ਵਸਤੁ ਹੈ ਤੁਮਰੇ
ਤੀਰ । ਤੁਵ ਸੁਤ ਕੋ ਨ ਕਮੀ ਕਿਸ ਰੀਤਿ । ਨਿਸਚੇਧਰਹੁ ਆਪਨੇ ਚੀਤ
॥ ੩੭ ॥ ਹੋ ਸੁਮਤੇ ! ਨਹਿ ਸੰਸੈ ਧਰੀਆਹ । ਗੁਰ ਸੁਤ ਸਭਿ ਕੋ ਪੂਜ ਬਿਚ-
ਰੀਆਹਿ । ਮਾਨਹਿਗੋ ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਸਾਰੇ । ਅਰਪਹਿਗੋ ਸੁਭ ਵਸਤੁ
ਉਦਾਰੇ' ॥ ੩੮ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸੁਰਜ ਭਿੰਬੇ ਅਛਟਮ ਰਾਸੇ 'ਮਾਤ ਮਰਵਾਹੀ ਕੋ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨ ਨਾਮ
ਖਛਟ ਚਤੁਰਵਿੰਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੪੬ ॥

੪੭. [ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸਨ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਜੋਧਾ ਬਲੀ ਬਸਿ ਭਗਤਾਨਿ ਕੇ ਨੀਤ। ਇਕ ਦਿਨ
ਬੈਠੇ ਸਭਾ ਮਹਿ ਦਰਸਹਿ ਸਿਖ ਮੁਦ ਚੀਤ ॥੧॥ ਚੌਪਈ ॥ ਕਿਨਹੁ ਖਬਰ
ਆਇ ਤਾਬ ਦੀਨਿ । 'ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਬਾਸ ਜਿਨ ਕੀਨਿ । ਭੱਲਜਨ ਕੀ
^੧ਸੁਖ ਪਾਵੇਗੀ (ਸਾਹਿਬ ਜ਼ਾਦਿਆਂ ਪਾਸੇ) । ^੨ਜਿਸ ਦੀ ਕਮਾਈ ਪੂਰਬਲੀ ਹੋਵੇ । ^੩ਇਹ ਭੇਤ
ਸਤਿਗੁਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਤਾ ਹੋਣੀ ਸਾਵੇ ਵੱਸ ਬੀ ਨਹੀਂ, ਜਿਸ ਪਰ ਵੱਸ ਦੀ ਮਿਹਰ ਹੈ
ਉਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਦਿਆਂਗੇ ।

ਕੁਲ ਭਗਤਿ ਬਿਸਾਲਾ । ਸਿੱਖੀ ਕੋ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਭਿ ਕਾਲਾ ॥ ੨ ॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ
ਅਮਰਦਾਸ ਕੀ ਅੰਸ। ਸੁਤ ਪੋਤ੍ਰੇ ਨਾਤੀ^੧ ਬਡ ਬੰਸ। ਮੋਹਨ ਅਪਰ ਮੋਹਰੀ
ਜੇਈ। ਭਾ ਪਰਲੋਕ ਦੇਹਿ ਤਜਿ ਸੇਈ ॥ ੩ ॥ ਸੰਤ ਮਨੋਹਰ ਦਾਸ
ਬਿਸਾਲਾ। ਸੋਭੀ ਪਹਿਚਤਿ ਭਾ ਹਰਿਸ਼ਾਲਾ^੨। ਸੁਨਿਕੈ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ।
‘ਹਰਿ ਪੁਰਿ’ ਜਾਇ ਬਸੇ ਇਹ ਬੰਦ’ ॥ ੪ ॥ ਅਪਰ ਨਰਨ ਸਮ ਸ਼ੋਕ
ਕਰਜੇ ਹੈ^੩। ਰੁਚਿਰ ਬਿਲੋਚਨ ਨੀਰ ਭਰਜੇ ਹੈ। ਪੈਂਛਤਿ ਹੈਂ ਰੁਮਾਲ ਕੇ
ਸਾਥ। ਵਹਿਰ ਦੁਾਰ ਤੇ ਨਿਕਸੇ ਨਾਥ। ਪਾ। ਬੈਠੇ ਅਪਰ ਨਰਨ ਸਮ ਸੋਇ।
ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਆਇ ਗਏ ਸਭਿ ਕੋਇ। ਥਿਰਿ ਸਭਿ ਮਹਿ ਤਬਿ ਗੁਰੂ
ਅਗਾਧ। ਧਰੇ ਮੋਨਤਾ ਲਗੀ ਸਮਾਧਿ ॥ ੬ ॥ ਦੁਇ ਘਟਿਕਾ ਆਸਨ ਥਿਰ
ਰਹੇ। ਲੋਚਨ ਮੁੰਦ ਨ ਤਨ ਸੁਧ ਅਹੇ। ਰਹੇ ਅਡੋਲ ਅੰਗ ਤਿਸ ਕਾਲ।
ਪੁਨ ਖੋਲੇ ਦ੍ਰਿਗ ਰੁਚਿਰ ਬਿਸਾਲ ॥ ੭ ॥ ‘ਵਾਹੁਵਾਹੁ’ ਮੁਖ ਤੇ ਤਬਿ ਕਹਜੇ।
‘ਦਾਸ ਮਨੋਹਰ’ ਬਡ ਪਦ ਲਹਜੇ^੪। ਬੂਝਨ ਕੋ ਸਭਿਨਿ ਸੁਨਾਯੋ^੫।
‘ਕੌਨ ਕਰਮ ਤਪ ਫਲ ਤਿਨ ਪਾਯੋ?’ ॥ ੮ ॥ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਇੱਕ ਸਿੱਖਜ
ਬਿਸਾਲਾ। ਗੁਰ ਵਿਗ ਰਹੈ ਸੁ ਨਾਮ ਕਮਾਲਾ। ਤਿਨ ਕਰ ਜੋਰਿ ਕਹਜੇ ‘ਸੁਨਿ
ਸ੍ਰਾਮੀ! ਸਾਭ ਕਿਛ ਜਾਨਹੂੰ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ॥ ੯ ॥ ਤਉ ਦਾਸ ਕੇ ਗੁਨ
ਬਿਦਤਾਵਨ। ਬੂਝਤਿ ਹੈ, ਮੈਂ ਕਰੈਂ ਸੁਨਾਵਨਿ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਕੋ ਲੇ
ਗੇਦ। ਰਹਜੇ ਖਿਲਾਵਾਤ ਪਾਇ ਪਮੇਦ ॥ ੧੦ ॥ ਇਕ ਤੋ ਇਹੁ ਸੁਭ ਕਰਮ
ਮਹਾਨਾ। ਅਪਤ ਸਨਹ ਜੋ ਤਿਸ ਕ੍ਰਿਤ ਠਾਨਾ। ਗੁਰੂ ਅਮਰ ਜੀ ਸਵਨ
ਕਹੇ। ਪੂਰਨਮਾਸੀ ਮੇਲਾ ਭਟੇ ॥ ੧੧ ॥ ਤਬਾਹ ਪ੍ਰੀਤ ਧਾਰ ਕਰਹਿ
ਅਹਾਰਾ। ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨ ਕੇ ਕਾਰ ਤਜਾਰਾ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਮਰ ਕੇਰ
ਸੰਤਾਨ। ਤਿਨਹਿ ਅਚਾਵਹਿ ਕਾਰ ਕਾਰਿ ਮਾਨ ॥ ੧੨ ॥ ਮਨ ਭਾਵਤਿ ਦੇ
ਮੋਦ ਪ੍ਰਬੀਨ। ਪੁਨ ਪਾਹਰਾਵਹਿ ਬਸਤ੍ਰ ਨਵੀਨ। ਤਿਨ ਕੇ ਸੇਵਾਹਿ ਅਨਿਕ
ਪ੍ਰਕਾਰੇ। ਕਰਹਿ ਕੀਰਤਨ ਜਾਇ ਚੁਥਾਰੇ ॥ ੧੩ ॥ ਕਬਹਿ ਬਾਵਲੀ
ਬੈਠਹਿ ਆਇ। ਆਸਾਵਾਰ ਸ਼ਬਦ ਜੁਤਿ ਗਾਇ। ਗੁਰੂ ਅਮਰ ਸੇਤਤਿ ਕੇ
ਪਾਸ। ਕਾਰੇ ਗੁਰ ਭਗਤ, ਮਨੋਹਰਦਾਸ ॥ ੧੪ ॥ ਇਨ ਸੁਭ ਕਰਮਨਿ

^੧ਪੁਤ੍ਰ, ਪੋਤੇ ਤੇ ਵੰਹੇ। ^੨ਸੋਚ ਖੰਡ। ^੩ਸੋਚ ਖੰਡ। ^੪ਇਹ ਸ਼ੋਕ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਇਕ ਉੱਚੇ
ਦਰਜੇ ਦੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰਤਾ ਹੈ; ਜੋ ਅਗਲੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਤੋਂ ਵਿਦਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ^੫ਮਨੋਹਰ ਦਾਸ ਹੈ।
^੬(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ) ਪੁੱਛਣ ਲਈ ਸਭ ਨੂੰ ਪੁੱਛਾ ਕੇ (ਬੋਲੇ)।

ਕੋ ਫਲ ਹੋਵਾ । ਲਹਜੇ ਮਹਾਂ ਪਦ, ਜੋ ਤੁਮ ਜੇਵਾ^੧ । ਕਹੇ ਆਪ ਕੇ ਹਮ ਨੇ
ਜਾਨਜੇ । ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਤਪ ਤਿਸ ਨੇ ਠਾਨਜੇ^੨ ॥ ੧੫ ॥ ਇਸ ਸੁਨਿਕੈ ਸ੍ਰੀ
ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ । ਬੋਲੈ ਬਾਕ ਸੁਨਾਵਤਿ ਬੰਦ । ‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਮਰਦਾਸ ਸੰਤਾਨ ।
ਹਮ ਨਹਿ ਸੇਵੇ ਕਬਿ ਨਿਜ ਪਾਨ ॥ ੧੬ ॥ ਕਰ ਸੇ^੩* ਟਹਿਲ ਨ ਹਮ ਤੇ
ਹੋਈ । ਦੇਤਿ ਮਹਾਂ ਪਦਵੀ ਕੋ ਜੋਈ । ਜਬਿ ਤੇ ਤੁਰਕਨਿ ਕੀਨਿ ਬਏਰਾ ।
ਤਬਿ ਤੇ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਨ ਹੋਰਾ ॥ ੧੭ ॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਮਰਦਾਸ ਸੰਤਾਨ । ਕਿਮ
ਹਮ ਸੇਵਾ ਕਰਹਿ ਮਹਾਨ । ਤਿਸ ਪੁਰਿ ਹਮ ਤੇ ਜਾਇ ਨ ਜਾਈ । ਚਿਰੇਕਾਲ
ਭਾ ਖਬਰ ਨ ਪਾਈ ॥ ੧੮ ॥ ਹਮ ਕੋ ਰਹੇ ਜੁ ਬਿਘਨ ਬਿਸਾਲਾ ।
ਤੁਰਕਨਿ ਸੰਗ ਜੰਗ ਸਭਿ ਕਾਲਾ^੪ । ਭਾਈ ਗੜੀਆ ਸੰਤ ਪ੍ਰਬੀਨ । ਤਿਸ
ਕੀ ਦਿਸ਼ਾ ਬਿਲੋਕਨ ਕੀਨਿ ॥ ੧੯ ॥ ਕਹਜੇ ਤਾਂਹਿ ਸੋ ‘ਤੁਮ ਅਬਿ ਜਾਵਹੁ ।
ਕਹਿ ਅਨੰਦ ਕੋ ਇਹ ਠਾਂ ਲਜਾਵਹੁ । ਸਿਵਕਾ ਲੇ ਕਰਿ ਸੰਗ ਸਿਧਾਵਹੁ ।
ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਜਾਇ ਦਰਸਾਵਹੁ^੫ ॥ ੨੦ ॥ ਇਸ ਅਨੰਦ ਕੋ^੬ ਸੰਗ
ਬਖਾਨਉ ।—ਕਰਹੁ ਕ੍ਰਿਪਾ ਬਿਘਨੈ ਗਨ ਹਾਨਉ । ਦਰਸਨ ਦੀਜੈ ਬਿਰਦ
ਸੰਭਾਰਹੁ । ਆਵਹੁ ਇਹ ਠਾਂ ਬਿਲਮ ਬਿਸਾਰਹੁ—’ ॥ ੨੧ ॥ ਲਿਖੀ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ
ਦੀਨਸਿ ਹਾਥ । ਗਮਨਜੋ ਲੀਨਿ ਪਾਲਕੀ ਸਾਥ । ਸਨੈ ਸਨੈ ਪਰਿ
ਗੋਇੰਦਵਾਲ । ਮਿਲਜੇ ਆਇ ਗੜੀਆ ਤਿਸ ਕਾਲਾ ॥ ੨੨ ॥ ਪਦ ਅਰਬੰਦ
ਅਨੰਦ ਕੋ ਬੰਦੇ । ਦਈ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ ਪਠੀ ਬਿਲੇਦੇ । ਲਿਖੀ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਿ ਬਾਂਚੀ
ਜਬੈ । ਮਗਨ ਅਨੰਦ ਅਨੰਦ^੭ ਸੁ ਤਬੈ ॥ ੨੩ ॥ ਗੁਰੁ ਲੀਲਾ ਕੇ ਚਲਿਤ
ਬਿਚਾਰੇ ।—‘ਆਪਨਪੋ ਦੁਰਾਇ ਬਿਵਹਾਰੇ । ਅਪਰ ਨਰਨ ਕੇ ਕਰਹਿ
ਸਮਾਨ^੮ । ਕਰਤਾ ਹਰਤਾ ਸਰਬ ਜਹਾਨ ॥ ੨੪ ॥ ਜਿਸ ਕੀ ਮਾਯਾ ਮਹਾਂ
ਅਪਾਰ । ਜਿਸ ਕੋ ਕਾਬ ਕਿਨ ਲਹਜੇ ਨ ਪਾਗਾਤਿਨ ਕੋ ਅਬਿ ਦਰਸਨ ਮੈਂ
ਪਾਉਂ । ਧੰਨਜ ਜਨਮ ਅਪਨੋ ਕਰਿ ਆਉਂ—’ ॥ ੨੫ ॥ ਲੇ ਅਪਨੇ ਸੰਗ
ਮਾਨਵ ਬੰਦ । ਭਯੋ ਤਜਾਰ ਚਲਿਬੇ ਆਨੰਦਾਚਰਢੇ ਪਾਲਕੀ ਆਵਤਿ ਭਏ ।
ਗੜੀਆ ਅਪਰ ਲੋਕ ਸੰਗ ਲਏ ॥ ੨੬ ॥ ਪਹੁੰਚੇ ਨਿਕਾਟ ਜਬਹਿ ਸੁਧ ਲਏ ।

^੧ਵੇਖਿਆ ਹੈ (ਧਿਆਨ) ਧਾਰ ਕੇ । ^੨ਬਾਬੇ ਮੇਹਰੀ ਜੀ ਦੇ ਸਪੁੱਰ੍ਹ । ^੩ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦ ਜੀ ਏਸੀ ਵਿਚ ।

^੪ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਲੁਕਾ ਕੇ ਦੂਸਰੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਵਿਹਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ।

*ਪਾ:—ਰਹੀ ।

†ਸਾਰੀ ਚੌਪਈ ਦਾ ਪਾਠਾਂਤ ਇਉਂ ਬੀ ਹੈ:—

ਕਹਜੇ ਤਾਂਹਿ ਸੋ ‘ਤੁਮ ਅਬਿ ਜਾਵਹੁ । ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਜਾਇ ਦਰਸਾਵਹੁ । ਹਮ ਦਿਸ ਤੇ ਕਹੀਐ
ਕੁਸਲਾਤੀ । ਤੁਮ ਕੋ ਬਾਂਡਤ ਹੈਂ ਦਿਨ ਰਾਤੀ’ ॥ ੨੦ ॥

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਹਰਿਗੁਬਿੰਦ ਤਬਿ ਗਏ । ਮਿਲੇ ਜਾਇ ਕਰਿ ਦੂਰਿ ਅਗਾਰੇ ।
 ਤੁਸਨ ਧਰੇ ਹਟਾਇ ਕਹਾਰੇ ॥ ੨੭ ॥ ਅਪਨ ਕੰਧ ਸਿਵਕਾ ਸੁ ਉਠਾਈ ।
 ਤਿਸੀ ਰੀਤਿ ਚਾਲੇ ਅਗਵਾਈ । ਮਾਨ ਬਢਾਵਨਿ ਹੇਤੁ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ । ਧਰੇ
 ਕੰਧ ਪਰ ਮਗ ਮਹਿ ਚਾਲਾ ॥ ੨੮ ॥ ਜਾਨੈ ਜਬੈ ਅਨੰਦ ਜੀ ਐਸੇ ।—ਭਏ
 ਸੂਤਾ ਅਰਜਨ ਕੇ ਜੈਸੇ । ਨਿੰਮੀ ਹੋਨਿ ਹੋਰਿ ਗਤਿ ਮਨ ਕੀ^੨ । ਇਮ ਹੀ
 ਰੀਤਿ ਪੁਰਾਤਨ ਇਨ ਕੀ—॥ ੨੯ ॥ ਤਬਿ ਹੀ ਕੂਦ ਪਾਲਕੀ ਤਜਾਗੀ । ਮਿਲੇ
 ਪਰਸਪਰ ਅਤਿ ਅਨੁਰਾਗੀ । ‘ਜਗ ਕੇ ਨਰਨ’ ਬੇਚਨਾ ਕਰਿ ਹੋ । ਅਤਿ
 ਪ੍ਰਤਾਪ ਧਰਿ ਸਭਿ ਤੇ ਦੁਰਹੋ^੩ ॥ ੩੦ ॥ ਇਮ ਉਚਰਤਿ ਗ੍ਰਿਹ ਮਹੁ ਲੇ
 ਆਏ । ਰਚਿਰ ਪ੍ਰਯੋਕ ਬਿਛਾਵਨਿ ਛਾਏ । ਕਰਿ ਪੂਜਾ ਸਨਮਾਨ ਬਿਠਾਏ
 ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਮਧੁਰ ਮੁਖ ਬਾਕ ਅਲਾਏ ॥ ੩੧ ॥ ‘ਬ੍ਰਿਹਾ ਤੁਮਾਰੇ ਭਾ ਚਿਰਕਾਲਾ ।
 ਨਹੀਂ ਮਿਲੇ ਮਨ ਪ੍ਰੇਮ ਬਿਸਾਲਾ । ਤਬਿ ਕੇ ਸੇਵਾ ਤੇ ਰਹਿ ਗਏ ।
 ਕਬਹੂੰ ਭਈ ਨਹਿ, ਕਾਂਖਾ ਕਿਏ ॥ ੩੨ ॥ ਜਬਿ ਕੇ ਬਿਛੁਰੇ ਸੁਖ ਨਹਿ ਪਾਇਵਾ
 ਬਾਦ ਦੰਦ ਨਿਤ ਤੁਰਕ ਉਠਾਇਵ । ਹਮ ਕੋ ਆਪ ਜਾਨਤੇ ਕੈਸੇ ?
 ਕਰੁਨਾ ਕਰਹੁ ਬਤਾਵਹੁ ਤੈਸੇ’ ॥ ੩੩ ॥ ਸੁਨਤਿ ਅਨੰਦ, ਅਨੰਦ ਬਿਸਾਲੇ ।
 ਪ੍ਰੇਮ ਮਗਨ ਹੋ ਕਹਤਿ ਉਤਾਲੇ ‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਅੰਗਦ ਰੂਪ । ਤਿਤੀਏ
 ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਮਰ ਅਨੂਪ ॥ ੩੪ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਰਾਮਦਾਸ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ।
 ਹਰਿਗੁਬਿੰਦ ਖਸ਼ਟਮ ਤੁਮ ਤਿਨ ਤਨ’ । ਪਾਰ ਬ੍ਰਹਮ ਕੀ ਜੋਤਿ ਗਹੀਲਾ ।
 ਧਰਿ ਮਾਯਾ ਤਨ’ ਠਾਨਤਿ ਲੀਲਾ ॥ ੩੫ ॥ ਕਰਹੁ ਚਰਿਤ੍ਰ ਬਚਿਤ੍ਰ ਉਦਾਰੇ ।
 ਨਰ ਹੋਰਤਿ ਭਰਮਤਿ ਹੈਂ ਸਾਰੇ । ਜਿਮ ਨਟ ਬਾਜ਼ੀ ਪਾਇ ਦਿਖਾਵੇ ।
 ਅਚਰਜਕੋ ਦਿਖਾਇ ਭਰਮਾਵੇ ॥ ੩੬ ॥ ਪੁਨ ਤਿਹ ਸੇਵਕ ਨਿਕਟ ਜਮੂਰਾ’ । ਸੋ
 ਨਹਿ ਭਰਮਹਿ ਜਾਨਹਿ ਕੂਰਾ । ਤਜੈ ਨਿਜ ਦਾਸਨਿ ਕਰੁਨਾ ਧਰੇ । ਸੋ
 ਜਾਨੈ ਜੈਸੀ ਬਿਧਿ ਕਰੇ ॥ ੩੭ ॥ ਹਮ ਜਾਨਹਿ ਮਾਯਾ ਤੇ ਪਰੈ’ । ਤੁਮ ਅਲੰਬ

^੧ਰਬਵਾਹੀ । ^੨ਮਨ ਦੇ ਨੀਵੇਂ ਹੋਣ ਦੀ ਦਸ਼ਾ ਵੇਖੀ । ^੩(ਅਸੀਂ) ਸੰਸਾਰੀ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ । ^੪ਲੁਕਦੇ ਹੋ ।

^੫ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰੂਪ । ^੬ਸਰੀਰ ਧਾਰਕੇ ਮਾਇਆ ਵ੍ਰਾਟੇ (ਅ) ਮਾਯਾ ਵ੍ਰਾਟੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਧਾਰ ਕੇ ।

^੭ਮਦਾਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਛੋਟਾ ਮੰਡਾ । ^੮ਮਾਇਆ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੋ (ਤ੍ਰਿਸ਼ੀ) ।

*ਇੱਥੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ‘ਗੁਰੂ ਅਮਰ ਪ੍ਰੇਮ’ ਦਾ ਕਮਾਲ ਹੈ, ਉਧਰ ਅਨੰਦ ਜੀ ਗੁਰ ਜੀ ਨੂੰ ਗੋਬਿੰਦ ਰੂਪ ਮੰਨ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਜਦ ਹੀ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਪਾਲਕੀ ਤੋਂ ਛਾਲ ਮਾਰਦੇ ਹਨ, ਕੇਸਾ ਅਦਬ ਹੈ, ਕੇਸਾ ਪਿਆਰ ਹੈ । ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਕੋਤਕ ਬੀ ਕਮਾਲ ਦੇ ਹਨ ।

ਹੁਇ ਜਗ ਕੋ ਕਰੈ^੧ । ਨਿਰਬਿਕਾਰ, ਗੁਨਹੀਨ^੨, ਅਲੋਪ । ਤੁਮਰੇ ਮਹਿ
ਵਿਸਤਾਰ ਸੇਛੇਪ^੩ ॥੩੮॥ ਸਭਿ ਮਹਿ ਬਜਾਪਕ ਸਭਿ ਤੇ ਨਜਾਰੇ। ਸਾਖੀ ਰੂਪ
ਬਸਹਿ ਜਗ ਸਾਰੇ। ਕਰਤਾ ਭਰਤਾ ਹਰਤਾ ਏਕਾਬਿਧ ਪ੍ਰਪੰਚ ਕੇ^੪, ਜਲਧਿ
ਬਿਬੇਕ ! ॥੩੯॥ ਤੁਮ ਬਿਨ ਅਪਰ ਨ ਦਸਰ ਮਾਨੈ^੫ । ਸਭਿ ਕੋ ਜਾਨੈ^੬
ਇਮ ਹਮ ਜਾਨੈ। ਅਦਭੁਤ ਕਹਜੈ ਨ ਜਾਇ ਚਰਿਤ੍ਰ । ਕਹਨਿ ਸੁਨਨ ਤੇ
ਹੋਇ ਪਵਿਤ੍ਰ^੭ ॥੪੦॥ ਇਮ ਅਨੰਦ ਤੇ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਕਾਨੇ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ
ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਮਸਕਾਨੇ । ‘ਤੁਮ ਅਨੰਦ ਹੋ, ਲਹਜੈ ਅਨੰਦ। ਸੁਜਸੁ ਬਿਲੇਦ
ਸੰਪੂਰਨ ਚੰਦ’ ॥੪੧॥ ਪੁਨ ਸਭਿ ਸੰਗਤਿ ਮਹਿ ਨਰ ਫੇਰਾ । ‘ਸਭਿ
ਅਕੋਰ ਆਨਹੁ ਇਸ ਬੇਰਾ। ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦ ਕੀ ਪੂਜ ਚਢਾਵਹੁ । ਫਲ ਅਨੰਦ
ਹੀ ਜਿਸ ਤੇ ਪਾਵਹੁ’ ॥੪੨॥ ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਆਗਯਾ ਕੋ ਸਭਿ ਆਏ ।
ਅਨਿਕ ਉਪਾਇਨ ਕੋ ਅਰਪਾਏ । ਮਾਯਾ ਬਿੰਦ ਚਢੀ ਕੋ ਹੋਰਿ । ਕਹਜੈ
ਅਨੰਦ ਭਗਤ ਜੀ ਫੇਰ ॥੪੩॥ ‘ਯਹਿ ਪੂਜਾ ਸਭਿ ਤੁਮਹਿ ਸੁਹਾਤਿ। ਨਹੁ
ਗੁਰ ਸਮਰਥ ਹੋ ਸਭਿ ਭਾਂਤਿ । ਰੂਪ ਦਰਿਦ੍ਰ^੮ ਹਮਹਿ ਦਿਖ ਪਰੈ । ਨਹਿ
ਕਬਹੂੰ ਕਰ ਛੁਵਨਿ ਕਰੈ’ ॥੪੪॥ ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਭਨਜੈ ‘ਅਬਹਿ ਇਹੁ ਲੀਜੈ ।
ਨਿਜ ਕਰ ਤੇ ਕਿਸਹੂੰ ਬਖਸ਼ੀਜੈ’ । ਤਬਿ ਅਨੰਦ ਨਹਿ ਬਾਕ ਹਟਾਯੋ। ਮਾਨ
ਸਿੰਘ ਕੋ ਨਿਕਟ ਬੁਲਾਯੋ ॥੪੫॥ ਧਨ ਦੇ ਕਰਿ ਸਮੁਝਾਇ ਸੁਨਾਯਹੁ । ‘ਹੇ
ਸੁਤ ! ਬਿਤ ਲਿਹੁ ਭੋਗ ਭੁਗਾਯਹੁ । ਸੁਖ ਪਾਵਹੁ ਤੁਮ ਲੇਖ ਸੁ ਮਾਥੇ। ਮਨ
ਭਾਵਤਿ ਭੋਗਹੁ ਧਨ ਸਾਥੇ’ ॥੪੬॥ ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਰਾਖੇ ਪੁਨ ਪਾਸ ।
ਭਾਂਤਿ ਭਾਂਤਿ ਕੇ ਬਾਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼। ਸੁਨਿ^{*} ਕਹਿ, ਬਿਦਾ ਭਏ ਜੁ ਅਨੰਦ। ਕਰੇ
ਪਰਸਪਰ ਮਹਦ ਅਨੰਦ ॥੪੭॥ ਹਿਤ ਅਸਵਾਰੀ ਸਿਵਕਾ ਦੀਨਿ । ਪੁਨ
ਭਾਈ ਗੜ੍ਹੀਆ ਸੰਗ ਕੀਨਿ । ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਜਾਇ ਪਹੁੰਚਾਏ । ਸਭਿ ਸੋ
ਮਿਲਿ ਗੁਰ ਸੁਜਸੁ ਅਲਾਏ ॥੪੮॥ ਅਬਿ ਲਗਿ ਧਰੀ ਪਾਲਕੀ ਸੋਈ^੧ ।
ਹੋਰਿ ਨਮੋ ਠਾਨਹਿ ਸਭਿ ਕੋਈ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਜੀ ਦੀਨਿ ।
ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਧਰੀ ਦੁਤਿ ਭੀਨ ॥੪੯॥

^੧ਆਪ ਦੇ ਆਸਰੇ ਹੋਕੇ (ਮਾਇਆ) ਜਗਤ ਨੂੰ ਰਚਦੀ ਹੈ । ^੨ਰਜ, ਤਮ, ਸਤਗੁਣ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ।
^੩(ਜਗਤ ਦਾ) ਸੇਛੇਪ ਤੇ ਵਿਸਤਾਰ ਆਪ ਵਿਚ ਹੀ ਹੈ । ^੪ਵਿਧਾਤਾ ਵੇ ਰਚੇ ਪ੍ਰਪੰਚ (ਸੰਸਾਰ) ਵੇ ।
^੫ਜਾਨਣ ਵਾਲੇ ਵੇ । ^੬(ਇਹ ਮਾਇਆ) ਦਲਿਦ ਦਾ ਰੂਪ । *ਪਾ:- ਪੁਨਿ । ^੭ਜਿਸ ਪਾਲਕੀ ਵੇ
ਰੁਣ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਦਰਸਨ ਹੋਵੇ ਹਨ ਉਹ ਏਥੀਆਂ ਵਾਲੀ ਹੋਸਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਪਰ ਚਿਮ ਰੁਕੂ
ਜੀ ਬਾਬਾ ਮੋਹਨ ਤੋਂ ਏਥੀਆਂ ਲਿਆਏ ਸਨ । ਅਨੰਦ ਜੀ ਵਾਲੀ ਪਾਲਕੀ ਦਾ ਰੁਣ ਬਣ ਨਹੀਂ ।

‘ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦ ਜੀ ਕੋ’ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਸਪਤ ਚਤੁਰੰਸਤੀ ਅੰਸ ॥ ੪੭ ॥

੪੮. [ਬਾਬਕ ਰਬਾਬੀ ਪ੍ਰਲੋਕ ਗਮਨ]।

ਦੇਹਰਾ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਸਤਿਗੁਰੁ ਇਸ ਬਿਧਿ ਸਮੈਂ ਬਿਤਾਇ । ਸਿਖ
 ਿਗਤਿ ਆਵਹਿ ਅਨਿਕ ਮਨ ਥਾਂਛਤਿ ਕੋ ਪਾਇ ॥ ੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਬਾਬਕ
 ਹੁਤੋ ਅਗਾਰੀ ਗਾਵੈ । ਸਦਾ ਕੀਰਤਨ ਕਰਤਿ ਸੁਨਾਵੈ । ਭਾਂਤਿ ਭਾਂਤਿ ਕੇ
 ਰਾਗਨਿ ਸਾਥ । ਕਰਹਿ ਟਿਝਾਵਨ ਸਤਿਗੁਰ ਨਾਥ ॥ ੨ ॥ ਅੰਤ ਸਮਾਂ
 ਪਹੁੰਚੈ ਤਬ ਆਈ ਜਾਨਿ ਲਈਤ ਬਿਮ੍ਰਿਤੁ ਨਿਯਰਾਈ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ
 ਫਿਲ ਚਲਿ ਆਯੋ । ਪਾਨ ਅੰਤ ਬਿਰਤੀਤੁ ਸੁਨਾਯੋ ॥ ੩ ॥ ‘ਕਰਹੁ ਖਸ਼ੀ
 ਸਤਿਗੁਰੁ ਬਿਸਾਲਾ । ਗਮਨੈਂ ਮੈਂ ਪਰਲੋਕੁ ਸਖਾਲਾ । ਅਪਨਿ ਸਮੀਪੀ
 ਸਦਾ ਰਖੀਜੈ । ਇਹੀ ਆਸ ਮਮ ਰਿਦੈ ਪੁਰੀਜੈ ॥ ੪ ॥ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਜੀ
 ਫਿਰਾ ਮਰਦਾਨਾ । ਸਦਾ ਰਾਗ ਕੋ ਕਰਤਿ ਸੁਜਾਨਾ । ਇਸ ਜਗ ਮਹਿ ਭਾ
 ਝੜ ਬੱਖਸਾਤ^੧ । ਪਾਯੋ ਸੁਜਸੁ ਬਡੋ ਅਵਿਦਾਤ^੨ ॥ ੫ ॥ ਜਿਮ ਬਾਵਨ ਕੋ
 ਲੇ ਕਰਿ ਸੇਗਾਹਾਬ ਲਸਟਕਾ ਵਧੀ ਉਤੰਗ^੩ । ਤਿਮ ਰਾਵਰਿ ਕੀ ਸੇਗਤਿ
 ਪਾਇ । ਹਮ ਆਦਿਕ ਜਗ ਮਹਿ ਬਿਦਤਾਇ ॥ ੬ ॥ ਭਲੇ ਭਾਗ ਤੇ ਭਣੇ*
 ਭਲੇਰੇ । ਸਦਾ ਗੁਰੁ ਕੇ ਦਰਸਨ ਹੋਰੇ^੪ । ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਬਖਾਨਾ ॥
 ‘ਕਰਜੋ ਪ੍ਰਮੇਸੁਰ ਆਵਨ ਜਾਨਾ ॥ ੭ ॥ ਨਿਜ ਨਿਜ ਸਮੈਂ ਪਯਾਨਹਿ
 ਸਾਰੇ । ਅਪਨੀ ਵਾਰੀ ਧੀਰ ਨ ਧਾਰੇ । ਆਵਨ ਧੰਨ ਅਹੈ ਤਿਨ ਕੇਰਾ ।
 ਸਿਮਰਜੋ ਸੱਤਿਨਾਮ ਸਭਿ ਬੇਰਾ ॥ ੮ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਸੇਵਾ ਮਹਿ ਲਾਗੇ ।
 ਕੀਰਤ ਕਰਹਿ ਸੁਨਹਿ ਬਡਭਾਗੇ । ਇਸ ਕੇ ਸਮ ਅਪਰ ਨ ਕਾਲ ਕਾਲਾ
 ਹਰਤਾ ਪਾਤਕ, ਬਿਘਨ ਬਿਸਾਲ ॥ ੯ ॥ ਕਲਮਲ ਮਲ^੫ ਮਨ ਪਟ ਕੋ
 ਲਾਗੀ । ਬਿਸਿਯਨ ਕੀ ਕਾਰਖ ਸੇਂ ਪਾਗੀ । ਚਹੈਂ ਨਿਵਾਰਨ ਇਸ ਕੋ
 ਜੇਈ । ਸਤਿਸੇਗਤਿ ਮਹਿ ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਤੇਈ ॥ ੧੦ ॥ ਸੱਤਿਨਾਮ ਜਲ ਕੋ
 ਤਹਿ ਲੇਯ । ਧੋਵਨ ਕਿਰਤਨ ਭਲੇ ਕਰੇਯ^੬ । ਉੱਜਲ ਮਨ ਕੋ ਕਰਹਿ
 ਸੁਜਾਨ । ਚੁਢਹਿ ਫੰਗ ਗੁਵੈ ਤਤੰਗਜਾਨ ॥ ੧੧ ॥ ਕਬਹੂੰ ਨ ਉਤਰੈ ਸਦਾ
 ਨਵੀਨ । ਇਸ ਬਿਧਿ ਕੀ ਬੁਧਿ ਆਧਕ ਪ੍ਰਬੀਨ । ਯਾਂਤੇ ਬਾਬਕ ਤੂੰ ਚਿਤ
 ਜਾਨਹੁ । ਅੰਤ ਸਮੈਂ ਲੈ ਨਾਮ ਖਖਾਨਹੁ ॥ ੧੨ ॥ ਰਹਜੈ ਕਰਤਿ ਕਿਰਤਨ
 ਕੋ ਨੀਤ ਯਾ ਕਲੇ ਤਵ ਨਿ ਮਲ ਚੀਤਾ ਪਤਾ ਤਾਹ ਆਵੀ ਗਤਿ ਪਾਈ ॥

^੧ ਧਿਯਾ । ^੨ ਉੱਜਲ । ^੩ ਜਿਸਦੀ ਬਾਵਨ ਦੀ ਗਿਤ ਹੋਵੇ (ਉਸਦੇ) ਰੱਬ ਦੀ । ਟੀ ੬੦੪ ਵਧੀ
 ਸੀ । ^੪ ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਮੋਲ । ^੫ (ਓਹ) ਕੀਰਤਨ ਕਰੇ (ਇਸ ਮੋਲ ਨੂੰ) ਵੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਣ । *ਪਾ:-ਫਲੇ

ਤਿਮ ਹੀ ਤੁਮ ਕੋ ਹੁਇ ਸੁਖਦਾਈ' ॥ ੧੩ ॥ ਇਮ ਸੁਨਿ ਕੈ ਗੁਰ ਪਦ
ਅਰਬੀਦ । ਕਰੇ ਸਪਰਸ਼ਨ ਪੁੰਨ ਬਿਲੰਦ । 'ਲੋਕ ਪੁਲੋਕ ਸਹਾਇਕ
ਅਹੋ । ਨਹੀਂ ਅਪਰ ਕੋ ਹਮ ਨੇ ਲਹੋ' ॥ ੧੪ ॥ ਨਿਜ ਸੁਤ ਕੋ ਪਾਯੋ
ਸ਼ਰਣਾਈ । 'ਪ੍ਰਤਿਪਾਰਹੁ ਮਮ ਸਮ ਇਸ ਤਾਂਈ । ਹਮ ਰਾਵਰਿ ਕੇ ਅਹੈ
ਸਦੀਵੇ । ਪਸ਼ਚਨ ਲਗੋਂ ਰਬਾਬੀ ਬੀਵੇ' ॥ ੧੫ ॥ ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਪਨ
ਧੀਰਜ ਦੀਨਿ । 'ਹੋਇ ਇਸੀ ਬਿਧਿ' ਕਹਿਬੋ ਕੀਨਿ । 'ਰਹੈ ਰਬਾਬੀ ਨੰਦਨ
ਤੇਰੇ । ਲਹੈ ਰਾਗ ਕੋ ਭੋਵ ਬਡੇਰੇ ॥ ੧੬ ॥ ਹਮ ਪਾਛੈ ਗੁਰ ਘਰ ਮਹਿ ਰਹੈ ।
ਖਾਨ ਪਾਨ ਤਮ ਸਮ ਹੀ ਲਹੈ । ਇਹ ਭੀ ਚਿੰਤ ਨ ਚਿਤ ਮਹਿ ਕਰੀਏ ।
ਅੰਤ ਸਮਾਂ ਸਤਿਨਾਮ ਸਿਮਰੀਏ ॥ ੧੭ ॥ ਬਿਰ ਚਿਤ ਹੈ ਕੈ ਸਦਨ ਪਧਾਰੇ ।
ਪੈਢਹੁ, ਬਸਨ ਬਦਨ ਪਰ ਧਾਰੇ । ਤੁਯਾਗਨਿ ਕਰਹੁ ਸੁਖੈਨ ਸਰੀਰ । ਪੁੱਤ੍ਰ
ਬਿਠਾਇ ਆਪਨੇ ਤੀਰ' ॥ ੧੮ ॥ ਸੁਨਿ ਆਇਸੁ ਸਤਿਗੁਰ ਤੇ ਚਲਜੋ ।
ਜਾਤੀ ਮਲਕ ਸੰਗ ਪੁਨ ਮਿਲਜੋ । ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਬਾਕ ਕਹਿ 'ਪੈਰੀ ਪਾਣਾ । ਮੈਂ
ਅਬਿ ਅਪਨੇ ਕਰੋਂ ਪਯਾਣਾ ॥ ੧੯ ॥ ਹੁਤੇ ਹਮਾਰੇ ਭਾਗ ਬਿਲੰਦ । ਜਿਸ ਤੇ
ਵਿਗ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ' । ਜਾਤੀ ਮਲਕ ਕਹਜੋ 'ਤੁਵ ਧੰਨ । ਅੰਤ ਸਮੈ
ਕਰਿ ਗੁਰੁ ਪ੍ਰਸੰਨ ॥ ੨੦ ॥ ਚਲਜੋ ਚਹੈਂ ਪਰਲੋਕ ਮਝਾਰਾ । ਜਹਿ ਕੋ ਗਮਨ
ਸਭਿਨਿ ਸਿਰ ਧਾਰਾ । ਮੈਂ ਤਨ ਤੁਯਾਗੋਂ ਦੇਰਿ ਨ ਕੋਈ । ਕੇਤਿਕ ਵਿਵਸਨਿ
ਆਯੂ ਹੋਈ' ॥ ੨੧ ॥ ਪੁਨ ਬਾਬਕ ਸਤਿਸੰਗਤਿ ਸਾਰੀ । ਮਿਲਿ
ਮਿਲਿ ਭਲੇ ਬੰਦਨਾ ਧਾਰੀ । ਲੇ ਸਭਿਹਿਨਿ ਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਬਿਸਾਲਾ । ਲੇ ਸੁਤ
ਸੰਗ ਸਦਨ ਕੋ ਚਾਲਾ ॥ ੨੨ ॥ ਆਇ ਭਾਰਜਾ ਬਹੁ ਸਮੁਝਾਈ । 'ਹਮਰੇ
ਸਿਰ ਪਰ ਨਿਤ ਗੁਰ ਸਾਂਈ । ਕਿਸੀ ਬਾਤ ਕੋ ਨਾਂਹਿ ਅੰਦੇਸ਼ਾ । ਦੁਹ
ਲੋਕਨ ਕੇ ਕਟੇ ਕਲੇਸ਼ਾ' ॥ ੨੩ ॥ ਦੋਇ ਜਾਮ ਨਿਜ ਧਾਮ ਬਿਤਾਏ । ਪੁਨ
ਮੁਖ ਕੀ ਦੁਤਿ ਕਛੁ ਕੁਮਲਾਏ । ਜਾਨਜੋ ਪ੍ਰਾਨ ਅੰਤ ਅਬਿ ਹੈ ਹੈ ।
ਸਤਿਨਾਮ ਸਿਮਰਤਿ ਗੁਨ ਗੈਹੈ ॥ ੨੪ ॥ ਪਰਜੋ, ਬਦਨ ਪਰ ਬਸਨ ਸੁ
ਪਾਯੋਤਤਛਿਨ ਤਨ ਕੋ ਛੋਰਿ ਸਿਧਾਯੋ । ਅਪਰ ਜਿ ਹੁਤੇ ਡੁਮ ਕੀ ਜਾਤਿ ।
ਸਕਲ ਬੁਲਾਏ ਕਹਿ ਮ੍ਰਿਦੁ ਬਾਤ ॥ ੨੫ ॥ ਸੈਨਾ ਮਹਿ ਜੇ ਤੁਰਕ ਹਕਾਰੇ ।
ਸਭਿ ਚਲਿ ਆਏ ਬਾਬਕ ਦਾਟੇ । ਕ੍ਰਿਯਾ* ਮ੍ਰਿਤਕ ਕੀ ਜੇਤਿਕ ਹੋਇ

*ਇਥੇ ਕਵਿ ਜੀ 'ਕ੍ਰਿਯਾ' ਪਦ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਮਿਸਕਾਰ ਤੇ ਵਰਤ ਰਹੇ ਹਨ, ਤਿਵੇਂ
ਮਿੱਖੀ ਮਿਸਕਾਰ ਤੇ ਸ਼ੀ ਵਰਤ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ।

ਤਾਕੇ ਸੁਤ ਕਰਿਵਾਈ ਸੋਇ ॥ ੨੬ ॥ ਉਪਰ ਪਾਯੋ ਰਚਿਰ ਦੁਸ਼ਾਲਾ। ਲੇ
ਨਿਕਸੇ ਬਾਹਿਰ ਤਤਕਾਲਾ। ਕਬਰ ਖਨਾਇ ਧਰਜੈ ਤਿਸ ਮਾਂਹੀ।
ਦਫਨਾਯਹੁ* ਜਸੁ ਭਾਖਹਿ ਤਾਂਹੀ ॥ ੨੭ ॥ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰਿ ਅੰਤ ਸਮੇਂ
ਇਹ। ਸੁਭਗਤਿ ਪਾਈ ਸੰਸੇ ਕੋ ਨਹਿ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਰਿ ਤਾਂਹਿ ਚਲਾਨਾ।
ਪੀਛੇ ਕ੍ਰਿਯਾ ਕਰੀ ਕਲ, ਨਾਂਨਾ ॥ ੨੮ ॥ ਕੇਤਿਕ ਦਿਵਸ ਬਿਤੇ ਜਬਿ
ਮਰੇ। ਤਿਸ ਕੇ ਪੁੱਤ੍ਰਨਿ ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਕਰੇ। ਤਬਿ ਸਤਿਗੁਰੁ ਆਛੇ ਦਿਨ
ਜਾਨਿ। ਬਿਨਾ ਕੀਰਤਨ ਰਹਤਿ ਦਿਵਾਨ ॥ ੨੯ ॥ ਧਨ ਦਸਤਾਰ ਬਿਸਾਲ
ਦੁਸ਼ਾਲਾ। ਦੇ ਕਰਿ ਬਿੱਪੁ ਹਾਥ ਤਬਿ ਘਾਲਾ। ਚਤੁਰ ਸੁਤਨਿ ਕੋ ਦੇਕਰਿ
ਧੀਰ। ‘ਇਹ ਸਭਿ ਬਿਨਸਨ ਹਾਰ ਸਰੀਰ ॥ ੩੦ ॥ ਅਸਿ ਇਹੁ ਸਿਰੋਪਾਉ
ਗੁਰ ਦੀਨਾ। ਸਿਰ ਪਰ ਬੰਧਹੁ ਪਾਗ ਨਵੀਨਾ। ਸ਼ੋਕ ਤਜਹੁ ਅਰੁ ਭਜਹੁ
ਸੁ ਨਾਮ। ਗੁਰ ਕੋ ਸੇਵ ਬਸਹੁ ਨਿਜ ਧਾਮ ॥ ੩੧ ॥ ਉਪਰ ਸੁੰਦਰ ਲੇਹੁ
ਦੁਸ਼ਾਲਾ। ਕਰਹੁ ਕੀਰਤਨ ਸਭਾ ਬਿਸਾਲਾ। ਸੁਨਿਕੈ ਬਾਕ ਦੇਖਿ ਗੁਰਦਾਸਾ।
ਮਨ ਤੇ ਸ਼ੋਕ ਸਭਿਨਿ ਤਜਿ ਦਾਸਾ ॥ ੩੨ ॥ ਸਿਰ ਪਰ ਬਾਂਧੀ ਪਾਗ ਬਨਾਇ
ਆਛੇ ਬਸਤ੍ਰ ਪਹਿਰਿ ਹਰਿਖਾਇ। ਲੇ ਕਰਿ ਸਾਜ ਪਿਤਾ ਸਮ ਗਏ।
ਸਭਾ ਬਿਖੈ ਗੁਰ ਦਰਸਨ ਲਿਏ ॥ ੩੩ ॥ ਖਰੇ ਹੋਇ ਕੈ ਕਰੀ ਕਲਾਨ।
‘ਗੁਰ ਸਾਹਿਬ ਸੋਢੀ ਸੁਲਤਾਨ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਰਾਮਦਾਸ ਕੋ ਪੋਤਾ। ਦੀਨ
ਦੁਨੀ ਬੇਭਿ ਭਾਰ ਖਲੋਤਾ ॥ ੩੪ ॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸੁਤ ਜੋਧਾ ਬਲੀ। ਤੁਰਕ
ਮਾਰ ਕਰਿ ਕੀਰਤਿ ਭਲੀ। ਪੀਰੀ ਮੀਰੀ ਕੋ ਬਡ ਬੇਭਾ। ਪਿਖਿ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਮ ਸਭਿ
ਜਗਤ ਅਚੰਭਾ ॥ ੩੫ ॥ ਮੁਗਲਸਖਾਨ ਜੰਗ ਕਰਿ ਮਾਰਜੈ। ਅਬਦੁਲ ਖਾਂ
ਜੁਤਿ ਚਮੁ ਸੰਘਾਰਜੈ। ਲਲਾਬੰਗ ਸਹਿ ਕੰਬਰ ਘਾਤੀ। ਸ਼ਾਹੁ ਜਹਾਂ
ਕੀ ਦਾਹਸਿ ਛਾਤੀ ॥ ੩੬ ॥ ਲੁਣਹਰਾਮੀ ਪੈਂਦਾ ਘਾਯੋ। ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਕ
ਸੋ ਲਰਿਬੇ ਆਯੋ। ਅਰਜੋ ਨ ਸੁੱਤੁ ਸਕਲ ਹੀ ਮਾਰੇ। ਮੈਨ ਸ਼ਾਹੁ ਭਾ
ਮਾਨੀ ਹਾਰੇ ॥ ੩੭ ॥ ਕੋ ਕੋ ਗੁਨ ਗੋਵਰ ਕੇ ਕਹੈ। ਜੇਸ ਸਾਰਦਾ ਅੰਤ ਨ
ਲਹੈ। ਗੁਰ ਜਸੁ ਕਹਿ ਬੈਠੇ ਦਰਬਾਰ। ਲਗੇ ਕੀਰਤਨ ਕਰਾਨਿ ਉਦਾਰ
॥ ੩੮ ॥ ਭਾਂਤਿ ਭਾਂਤਿ ਕੇ ਰਾਗਨਿ ਗਾਇ। ਸਭਾ ਸਹਿਤ ਗੁਰੁ ਲਾਏ

*ਸਾੜ ਦਿਤੀ। ੨੬ ਰੰਕਾਰੀ। *ਮਰਦਾਨਾ ਸਸਕਾਰਿਆ ਸੀ। ਜਾਬਕ ਬੀ ਇਸ ਰਸਤੇ ਗਿਆ
ਜਾਣੇ। ਬਾਬਕ ਸਤਿਗੁਰੂ ਵਿਚ ਪੂਰਣ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਸੀ, ‘ਲੋਕ ਪ੍ਰਯੋਕ ਦਾ ਸਹਾਈ ਗੁਰੂ ਹੈ’ ਪਿੱਛੇ
ਕਹਿ ਦੁਕਾ ਹੈ ਤਾਂ ੩ ਉਹ ਸਿੱਖ ਹੈ, ਇਸਦੀ ਕਬਰ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਕੀਰਤਪੁਰ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ।

ਰਿਝਾਇ । ਕਰੀ ਮੋਜਾ ਤਿਨ ਕੋ ਤਤਕਾਲਾ । ਰਿਵੈ ਅਨੰਦਤਿ ਭਏ
ਬਿਸਾਲਾ ॥ ੩੯ ॥ ਇਸੀ ਭਾਂਤਿ ਨਿਜ ਪਿਤ ਕੀ ਨਜਾਈ । ਲਗੇ ਕੀਰਤਨ
ਕਰਨਿ ਬਨਾਈ । ਨਿਤ ਆਵਹਿ ਗੁਰ ਕੇ ਦਰਬਾਰ । ਚੌਂਕੀ ਕਰਤੇ ਸੰਘ
ਸਕਾਰ ॥ ੪੦ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਰਿੰਬੇ ਅਛਟਮ ਰਾਸੇ 'ਬਾਬਕ ਪ੍ਰਭੋਕ ਛਮਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ

ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਅਛਟ ਚਤੁਰਾਂਸਿਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੪੮ ॥

੪੯. [ਜਾਤੀ ਮਲਕ ਪ੍ਰਤਿ ਉਪਦੇਸ਼] ।

ਏਹਗਾ ॥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਮਾ ਬਿਤਾਵਨ ਕੀਨਿ । ਨੰਮ੍ਰੀ ਸ੍ਰੀ
ਹਰਿਰਾਇ ਪਿਖਿ ਕਰਹਿ ਸਨੇਹ ਨਵੀਨ ॥ ੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਅਪਨਿ ਸਮੀ
ਡਨ ਤਜਨ ਪਛਾਨਾ । ਬੀਤਤਿ ਬਾਸਰ ਹੁਇ ਨਿਯਰਾਨਾ । ਗੁਰਤਾ ਦਈ
ਚਹੈ ਨਿਜ ਪੋਤੇ । ਲਖਿ ਕਰਿ ਧੀਰ ਆਇ ਗੁਨ ਪੋਤੇ ॥ ੨ ॥ ਦਿਨ ਪ੍ਰਭਿ
ਦਾਨ ਦੇਤਿ ਦਿਜ ਦੀਨ । ਦਰਬ ਜਵਾਹਿਰ ਕੀਮਤਿ ਪੀਨ । ਬਰਨ
ਬਰਨ ਕੇ ਬਸਤੂ ਨਵੀਨ । ਬਲੀ ਤੁਰੰਗ ਪਾਇ ਕਰਿ ਜੀਨ ॥ ੩ ॥ ਗੁਰ
ਕਰ ਤੇ ਪੁਰਬ ਖਰ ਧਾਰਾ । ਕਰਵਾਰਨ ਕੀ ਬਹੀ ਉਦਾਰਾ । ਜਿਸਹਿ ਪਾਇ
ਕਾਇਰ ਬਹਿ ਗਏ । ਤਰ ਕਰਿ ਸੂਰ ਸੂਰਗ ਕੋ ਗਏ ॥ ੪ ॥ ਤਥਾ ਦਾਨ
ਧਾਰਾ ਗੁਰ ਕਰ ਕੀ ਨਿਸਦਿਨ ਚਲੀ ਜਾਤਿ ਇਕਸਰ ਕੀ । ਦੀਨਨਿ ਕੋ
ਦਾਰਿਦ ਬਹਿ ਗਏ । ਦਸਹੁ ਦਿਸਿ ਜਸੁ ਤੇ ਭਰਿ ਗਏ ॥ ੫ ॥ ਅਧਿਕ
ਦਾਰਿਦੀ ਜੇ ਚਲਿ ਆਵੈ । ਪਹਿਰ ਬਿਭੂਖਨ ਤੁਰੰਗ ਨਚਾਵੈ । ਜਬਿ ਅਪਨੀ
ਘਰਿ ਪਹੁੰਚਹਿ ਜਾਇਸਨਬੰਧੀ ਜੇ ਹੈਂ ਸਮੁਦਾਇ ॥ ੬ ॥ ਤਿਨ ਤੇ ਤੁਰਤ ਚ
ਹੋਇ ਚਿਨਾਰੀ । ਦੇਖਿ ਬੇਸ਼ ਕੋ ਦੇਹਿ ਬਿਸਾਰੀ । ਕੇਤਿਕ ਸੈਨ ਬਨਾਇ
ਸਿਧਾਵੈ । ਬਡੇ ਮੋਲ ਪਰ ਤੁਰੰਗ ਲਿਜਾਵੈ ॥ ੭ ॥ ਤਿਨਹੁ ਹੋਰ ਕਰਿ ਜੇ
ਲਘੁ ਗ੍ਰਾਮਾਭਾਜਹਿ ਤਜਾਗ ਭਰੇ ਧਨੁ ਧਾਮੁ । ਤਿਨ ਸੇਂ ਉਚੇ ਕਹੈ ਸੁਨਾਇ
'ਹਮ ਕੋ ਦੇਖਤਿ ਨਹੀਂ ਪਲਾਇ ॥ ੮ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਜੋਧਾ ਭਾਰੀ । ਹਮ
ਤਿਸ ਕੇ ਚਲ ਜਾਹਿ ਭਿਖਾਰੀ । ਜੋ ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਆਇ ਜਸੁ ਕਹੈ । ਦਰਬ
ਤੁਰੰਗ ਬਸਨ ਕੋਲਹੈ ॥ ੯ ॥ ਅਵਦੁਲ ਨੱਥਾ ਰਣ ਕੀ ਵਾਰ । ਕਰੀ ਬਨਾਵਨਿ

ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾ । (ਆਯੁ ਦੇ) ਦਿਨ ਬੀਤ ਰਹੇ ਤੇ ਨੇੜੇ ਹੁੰਦਾ ਜਾਂਦਾ (ਤਨ ਤਜਨ ਦਾ ਸਮਾ) ਪਛਾਣਿਆਂ ।

ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਜਹਾਜ਼ । ਭਾਰੀ ਮੁੱਲ ਦੇ । ਪੁਰਤੂ ਜੀ ਦੇ ਹਥੇ (ਜਿਵੇਂ) ਪਹਿਲੇ ਤਿਖੀਆਂ
ਤਲਵਾਰਾਂ ਦੀ ਧਾਰਾ ਬਹੁਤੀ ਹੀ ਵਹੀ ਸੀ । ਤੁਰ੍ਹ ਗਏ । ਸੂਰਮੇ (ਉਸ ਧਾਰਾ ਨੂੰ) ਤਰਕੇ ।

ਇਕ ਸਾਰ, ਭਾਵ ਲਗਾਤਾਰ । ਕੰਗਾਲਤਾ । *ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਕਮਾਲ ਹੈ ।

† ਅਬਦੁਲ ਨੱਥਾ ਢਾਢੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦੁੱਧਾਂ ਦੀ ਵਾਰ ਬਨਾਈ । ਕਵਿ ਜੀ ਨੇ,
ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚਹੁੰ ਜੁੱਧਦਾਂ ਮਸਾਲਾ ਉਸ ਵਾਰ ਤੋਂ ਬੀ ਘੋਲਿਆ ਹੈ । ਇਹ ਸ਼ੈ ਖੋਜ ਤਲਾਸ਼ ਹੈ ।

ਸਕਲ ਸੁਧਾਰਿ । ਜਿਮ ਸੰਘਰ ਘਾਲਨੇ ਘਮਸਾਨ । ਮਾਰੇ ਸੱਯਦ ਮੁਗਲ
ਪਠਾਨ ॥ ੧੦ ॥ ਫਤੇ ਲਈ ਹਤਿ ਕਾਰੇ ਤੁਰਕਾਨਾ । ਹਨੇ ਡੇਕ ਰਣਜੀਤ
ਨਿਸ਼ਾਨਾ* । ਗੁਰ ਆਗੇ ਬਿਰ ਹੋਇ ਸੁਨਾਈ । ਸੁਨਿ ਕਰ ਦਾਨ ਦੀਨ
ਸਮੁਦਾਈ ॥ ੧੧ ॥ ਗਜ ਤੁਰੰਗ ਉਪਰ ਸੁਭ ਜੀਨ । ਕੰਚਨ ਕੰਕਨ ਜਟਤਿ
ਨਵੀਨ । ਸੰਦਰ ਬਸਤੁ ਬਰਨ ਬਹੁ ਕੇਰੇ । ਦਿਯੋ ਸੰਗ ਬਹੁ* ਦਰਬ
ਘਨੇਰੇ ॥ ੧੨ ॥ ਫੁਰਮਾਯਹੁ 'ਸਿਖ ਸੇਗਤਿ ਮਾਂਹੀ । ਕਰਹੁ ਸੁਨਾਵਨਿ ਮੁਦ
ਉਪਜਾਈ । ਤੁਮ ਕੋ ਦੇ ਹੈਂ ਦਰਬ ਘਨੇਰਾ । ਸੁਨਹਿ ਪੰਥ ਚਾਲਹਿ ਜਗੁ
ਮੇਰਾ' ॥ ੧੩ ॥ ਇਸਤੇ ਆਦਿ ਦਾਨ ਬਿਧਿ ਨਾਨਾ । ਕਰਹਿ ਨਿਤਾ ਪ੍ਰਤਿ
ਗੁਰੁ ਮਹਾਨਾ । ਦੂਰ ਦੇਸ਼ ਤੇ ਜਾਚਕ ਆਵੇਂ । ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਜਸੁ ਨਿਜ
ਘਰ ਤੇ ਧਾਵੇਂ ॥ ੧੪ ॥ ਲੇਤਿ ਦਾਨ ਕੋ ਜਸੁ ਉਪਜਾਇ । ਦੇਤਿ ਅਸੀਸਨਿ
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਰਾਇ । ਇਕ ਦਿਨ ਬੈਠੇ ਸਭਾ ਮਝਾਰੀ । ਜਾਤੀ ਮਲਕ ਬਿੱਪੁ
ਗੁਨ ਭਾਰੀ ॥ ੧੫ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਘਰ ਕੋ ਪ੍ਰੋਹਤ ਅਹੈ । ਆਯੁਧਾਰੀ ਹੈ
ਢਿਗ ਰਹੈ । ਰਣ ਮਹਿ ਕੀਨੇ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਮ ਭਾਰੇ । ਸ਼ੱਤੁ ਤੁਰਕ ਅਨੇਕ ਸੰਘਾਰੇ ॥
੧੬ ॥ ਪੂਰਬ ਗੁਰ ਢਿਗ ਸਿੰਘਾ ਨਾਮ । ਸੋ ਭੀ ਲਚੈਤ ਰਹਜੇ ਰਣ ਧਾਮ ।
ਤਿਸ ਪੀਛੈ ਇਹੁ ਭਾ ਸਵਧਾਨ । ਚਢਹਿ ਤੁਰੰਗ ਬੀਰ ਬਲਵਾਨ ॥ ੧੭ ॥
ਦਯਾ ਰਾਮ ਉਪਜਨੇ ਇਸ ਨੰਦਾਦਸਮ ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਰਹੈ ਅਨੇਦ । ਰਣ ਕੋ
ਕਰਹਿ ਕਥਾ ਤਬ ਆਵੇ । ਸ਼ੱਤੁ ਪਹਾਰੀ ਲਰ ਕਰਿ ਘਾਵੇ ॥ ੧੮ ॥
ਜਾਤੀ ਮਲਕ ਜਾਨਿ ਨਿਜ ਅੰਤਾਗਯੋ ਜਹਾਂ ਬੈਠੇ ਭਗਵੰਤਾਹਾਬ ਜੋਟਿਕਰਿ
ਅਪਨਿ ਪ੍ਰਸੰਗ । ਭਨਜੇ ਸਕਲ ਹੀ ਗੁਰ ਕੇ ਸੰਗ ॥ ੧੯ ॥ 'ਕਰਹੁ ਖੁਸ਼ੀ
ਮੇ ਪਰ ਇਸ ਕਾਲ । ਪ੍ਰਾਨ ਅੰਤ ਹੁਇ ਚਹਤਿ ਉਤਾਲ । ਪ੍ਰੋਹਤ ਮੈਂ ਹੋਂ
ਰਾਵਰ ਕੇਰਾ । ਚਹੈ ਦਾਨ 'ਬ੍ਰਹਮ ਗਜਾਨ' ਬਡੇਰਾ ॥ ੨੦ ॥ ਜਿਸ ਤੇ
ਬਹੁਰ ਜਨਮ ਨਹਿ ਧਾਰੋਂ । ਕਰਮਫਾਸ ਸਗਰੀ ਨਿਰਵਾਰੋਂ । ਅਸ ਸਰੂਪ
ਮਹਿ ਦਿਹੁ ਸਮੁਝਾਈ । ਜਿਸ ਹਿਤ ਜੋਗੀ ਕਰਤਿ ਉਪਾਈ ॥ ੨੧ ॥ ਮਨ
ਬਿਸਰਾਮ ਪਾਇ ਨਹਿ ਧਾਵੇ । ਨਿਜ ਅਨੇਦ ਕੇ ਬਿਖੇ ਸਮਾਵੇ । ਇਮ
ਸੁਨਿ ਕੈ ਪ੍ਰੋਹਤ ਕੋ ਆਸੈ । ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਗੁਰ ਬਾਕ ਪ੍ਰਕਾਸੈ ॥ ੨੨ ॥ 'ਜਾਤੀ
ਮਲਕ ! ਧੈਨ ਤੁਮ ਅਹੈ । ਤਨ ਹੇਤਾ ਕੋ ਤਮਾਗਨ ਚਹੈ । ਦੁਬਿਧਾ ਮਹਿ

*ਰਣ ਦੀ ਜਿਤ ਦੇ ਡੇਕੇ ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਵਜਾਕੇ । ਨਾਮ 'ਰਣਜੀਤ ਨਗਾਰਾ' ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ
ਜੀ ਦੇ ਡੇਕੇ ਦਾ ਸੀ । *(ਉਹ) ਪੰਥ ਜੋ ਮੇਰਾ ਜਗ ਵਿਚ ਚੋਣੇਗਾ ਸੁਣੇਗਾ । *ਪਾ:-ਤੀਨ ।

ਮਨ ਬਿਗਰਜੇ ਸਦਾ । ਇਕਤਾ ਮਹਿ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਨਹਿ ਕਦਾ ॥ ੨੩ ॥
 ਨਿਜ ਸਰੂਪ 'ਤਨ ਕੋ' ਨਹਿ ਜਾਨਿ। ਜਨਮਤਿ ਅਰੁ ਇਹ ਬਿਨਸਨ ਵਾਨ।
 ਬਾਲਕ ਤਰੁਨ ਬਿਧ ਹੁਇ ਜਾਇ । ਅਹੈ ਪ੍ਰਣਾਮੀ^੧ ਏਵ ਉਪਾਇ^੨ ॥ ੨੪ ॥
 ਤਵ ਸਰੂਪ ਮਹਿ ਇਹੁ ਸਭਿ ਨਾਹਿ । ਸਦਾ ਏਕ ਰਸ ਜਾਨਹੁ ਤਾਹਿ ।
 ਤਨ ਤੋ ਸੁਖਮ ਅਹੈ ਰਿਖੀਕੀ^੩ । ਤਿਨ ਕੀ ਗਤਿ ਜਾਨਹੁ ਬਿਧਿ ਨੀਕੀ
 ॥ ੨੫ ॥ ਇਹੁ ਭੀ ਨਹਿ ਸਰੂਪ ਨਿਜ ਜਾਨਹੁ । ਇਕ ਤੋ ਪ੍ਰਿਥਕ ਪ੍ਰਿਥਕ
 ਇਨ ਮਾਨਹੁ । ਸਭਿ ਕੋ ਇਕ ਸੁਭਾਵ ਨਹਿ ਅਹੈ । ਦੇਖਹਿ, ਸੁਨਹਿ,
 ਗੇਧ, ਰਸੁ ਲਹੈ ॥ ੨੬ ॥ ਤੁਵ ਸਰੂਪ ਮਹਿ ਇਹੁ ਕੁਛ ਨਾਹੀ । ਇਨ
 ਤੋ ਪਰੈ ਲਖਹੁ ਉਰ ਮਾਂਹੀ । ਜੋ ਸੈਕਲਪ ਵਿਕਲਪ ਉਠਾਵੈ । ਦੋਰਤਿ
 ਜਾਤਿ ਤੁਰਤ ਹਟਿ ਆਵੈ ॥ ੨੭ ॥ ਇਹੁ ਰਿਖੀਕ ਤੋ ਸੁਖਮ ਮਨ ਹੈ । ਲੁਧ
 ਅਲੁਧ ਹੋਤਿ, ਬੁਧਿ ਭਨਿ ਹੈ^੪ । ਮਨ ਤੋ ਬੁਲ ਪਾਨ ਜੇ ਅਹੈ । ਸੋ ਭੀ
 ਆਵਨ ਜਾਨੈ ਲਹੈ ॥ ੨੮ ॥ ਖਟ ਬਿਕਾਰ ਇਹੁ ਤੀਨਹੁ ਮਾਨੀ^੫ । 'ਜਨਮ
 ਮਰਨ' ਤਨ ਮਹਿ ਹੁਇ ਜਾਨੀ^੬ । 'ਛੁਧਾ, ਪਿਪਾਸਾ' ਪ੍ਰਾਣ ਧਰੀਤੇ^੭ 'ਹਰਖ,
 ਸ਼ੋਕ' ਮਨ ਕੋ ਲਖਿਯੇਤੇ ॥ ੨੯ ॥ ਇਨ ਤੋ ਭੀ ਸੁਖਮ ਤਵ ਰੂਪ । ਖਸਟ
 ਬਿਕਾਰਨਿ ਪ੍ਰਿਥਕ ਅਨੁਪ^੮ । ਸਦਾ ਅਚਲ ਨਹਿ ਆਵਤਿ ਜਾਇ । ਮਨ
 ਆਦਿਕ ਪ੍ਰੇਰਕ ਸਮੁਦਾਇ ॥ ੩੦ ॥ ਮਨ ਕੀ ਗਤਾਗਤੀ ਜੋ ਲਖੈ । ਸਭਿ
 ਤੋ ਨਸਾਰੇ ਸਭਿ ਕੋ ਬਿਖੈ । ਜਾਨਨੀਯ ਜੋ ਬੁਧਿ ਤੋ ਅਹੈ। ਬਿਸੈ ਰਿਖੀਕਾਨ
 ਕੋ ਨਹਿ ਲਹੈ ॥ ੩੧ ॥ ਸਭਿ ਤੋ ਨਿਕਟਿ ਸਭਿਨਿ ਤੋ ਦੂਰ । ਸਚਿਦਾਨੰਦ
 ਰਹਜੇ ਭਰਪੂਰ । ਜਿਸ ਅਲੰਬ ਕੋ ਲਹਿ ਸਮੁਦਾਇ । ਜੜ੍ਹ ਸਭਿ ਜੋ ਚੇਤਨ
 ਹੁਇ ਜਾਇ ॥ ੩੨ ॥ ਸੋ ਸਰੂਪ ਤੂੰ ਅਪਨੋ ਜਾਨਿ। ਨਿਰਬਿਕਾਰ ਅਬਿਨਾਸੀ
 ਮਾਨ । ਆਤਮ ਸੋ ਸਬੰਧ ਬੁਧਿ ਪਾਇ । ਨਹੀਂ ਵਾਸਤਵ, ਕਲਪਤਿ
 ਗਾਇ^੯ ॥ ੩੩ ॥ ਬੁਧਿ ਸੋ ਮਨ ਸਬੰਧ ਹੁਇ ਜਾਵੈ^{੧੦} । ਮਨ ਸੋ ਇੰਦ੍ਰੀ
 ਤਿਮ ਹੀ ਪਾਵੈ। ਇੰਦ੍ਰੀ ਸੰਗ ਪਦਾਰਥ ਹੋਇ^{੧੧} । ਜਾਨੈ ਪਰੈ ਜਗਤ ਹੈ ਜਾਇ

^੧ਘਟਣ ਵਧਣ ਵਾਲਾ । ਬਦਲਣ ਵਾਲਾ [ਮਿਸ, ਪਰਿਣਾਮ] । ^੨ਇਉਂ ਉਤਪਤੀ (ਤੇ ਵਿਨਾਸ)
 ਵਾਲਾ ਹੈ । ^੩ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ । ^੪ਕਦੇ ਮੇਲਾ ਤੇ ਕਦੇ ਸਾਫ ਹੁੰਦਾ (ਹਾਲਤਾਂ ਬਦਲਦਾ) ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ,
 ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਬੁਧੀਵਾਨ । ^੫ਤਿਨਾਂ, ਭਾਵ ਸਰੀਰ, ਪ੍ਰਾਣ ਤੇ ਮਨ ਵਿਚ ਛੇ ਵਿਕਾਰ ਮੰਨੇ ਹਨ ।
^੬ਜਾਣੇ । ^੭ਛੇ ਵਿਕਾਰਾਂ (ਜਨਮ ਮਰਨ, ਛੁਧਾ ਪਿਪਾਸਾ, ਹਰਖ ਸ਼ੋਕ) ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਅਨੁਪਮ ਹੈ ।
^੮ਆਤਮਾ ਨਾਲ ਬੁਧੀ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, (ਉਹ ਸੰਬੰਧ) ਵਾਸਤਵ ਨਹੀਂ ਕਲਪਤ ਹੈ ।
^੯ਬੁਧੀ ਨਾਲ ਮਨ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ^{੧੦}ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦਾ ਸੰਗ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨਾਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

॥੩੪॥ ਇੰਦ੍ਰ ਤੇ ਮਨ ਲੇਹੁ ਹਟਾਇ । ਉਰ ਅੰਤਰ ਹੀ ਰਾਖ ਟਿਕਾਇ* ।
 ਮਿਟਹਿ ਜਗਤ, ਆਤਮ ਸੋਂ ਮਿਲੈ । ਥਿਰਤਾ ਲਹੈ ਬਹੁਰ ਨਹਿ ਚਲੈ ॥
 ੩੫॥ ਇਮ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਬਖਾਨਾ ਦਿਜ ਉਰ ਅੰਤਰ ਕੀਨਸਿ ਧਯਾਨਾ ।
 ਗੁਰੁ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੇ ਖੁਲ੍ਹੇ ਕਪਾਟ । ਰਾਗ ਦ੍ਰੋਸ਼ ਕੋ ਨਾਸਯੋ ਠਾਟਾ ॥ ੩੬ ॥
 ਦੁਬਿਧਾ ਕੀ ਸਾਂਕਰਾ ਛੁਟਿ ਗਈ ਬ੍ਰਿਤੀ, ਸਰੂਪ ਬਿਖੈ ਥਿਰ ਭਈ । ਅਪਨਿ
 ਰਿਦੈ ਮਹਿ ਅਚਰਜ ਜਾਨਾ । ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਰਸ ਭਾ ਅਨੰਦ ਮਹਾਨਾ ॥ ੩੭ ॥
 ਨੇਤ੍ਰ ਮੂੰਦ ਕਰਿ ਕੇਤਿਕ ਕਾਲ । ਲਖਯੋ ਰਿਦੈ ਮਹਿ ਅਦਭੁਤ ਖਜਾਲ ।
 ਬਹੁਰ ਗੁਰੁ ਬੈਠੇ ਵਿਗ ਹੋਰੇ । ਬੰਦਨ ਕਰਿ ਗੁਨ ਜਾਨਿ ਬਡੋਰੇ ॥ ੩੮ ॥
 ਮਹਿਮਾ ਕਹੀ 'ਨ ਤੁਮ ਸਮ ਆਨ । ਕੋ ਉਪਮਾ ਮੈਂ ਕਰੋਂ ਬਖਾਨ । ਅਪਨੋ
 ਜਾਨਿ ਗਯਾਨ ਮੁਝ ਦੀਨਿ । ਜਿਸ ਕੋ ਜੋਗੀ ਸਕਹਿ ਨ ਚੀਨ' ॥ ੩੯ ॥

ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ ਅਛਟਮਰਾਸੇ 'ਜਾਤੀ ਮਲਕ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਇਕ ਉਨ ਪੰਚਾਸਤੀ ਐਸ ॥ ੪੯ ॥

੫੦. [ਜਾਤੀ ਮਲਕ ਪ੍ਰਲੋਕ ਗਮਨ । ਸੰਗਤ ਆਉਣੀ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਇਸ ਬਿਧਿ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਗਯਾਨ ਕੇ ਅੰਤ ਸਮਾਂ । ਫਗ ਚੀਨਿ ਗਮਨਯੋ
 ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੇ ਨਿਕਟਿ ਦਯਾਰਾਮ ਸੰਗ ਲੀਨਿ ॥ ੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ 'ਸ੍ਰੀ
 ਪ੍ਰਭੂ ! ਮੈਂ ਅਬਿ ਤਜੋਂ ਸਰੀਰ । ਦਯਾਰਾਮ ਸੁਤ ਤੁਮਰੇ ਤੀਰ । ਗਹਿ ਭੁਜ
 ਕੇ ਰਾਖਹੁ ਨਿਜ ਪਾਸ । ਅਲਪ ਬੈਸ ਇਸ ਕੀ, ਸੁਖਰਾਸ ! ॥ ੨ ॥ ਇਕ
 ਅਲੰਬ ਰਾਵਰ ਕੇ ਅਹੈ ਨਹੀਂ ਅਪਰ ਕੋ ਜਾਚਨ ਲਹੈ' । ਸਤਿਗੁਰ ਕਹਯੋ
 'ਹੋਹਿ ਬਡਭਾਗਾ । ਰਹੈ ਸਦਾ ਗੁਰ ਘਰ ਸੰਗ ਲਾਗਾ ॥ ੩ ॥ ਦਸਮ ਗੁਰੁ

* ਗਲੀ । ਚੌਰ ਦੀ ਜਾਚਨਾ ਨਾ ਵੇਖੇ ।

* ਇਸ ਇਸ਼ਾਦੇ ਨੂੰ ਵਾਚਯ ਗਯਾਨੀ ਭੁੱਲਕੇ ਮਨ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਵੇਠੇ ਇੰਦ੍ਰ ਅਧੀਨ ਹੋਏ
 ਗਯਾਨ ਦੇ ਦਾਵੇ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ । ਇੰਦ੍ਰਿਆਂ ਤੋਂ ਮਨ ਨੂੰ ਖਿੱਚ ਲੈਣਾ ਤੇ ਅੰਦਰ ਟਿਕਾ ਲੈਣਾ
 ਤੇ ਹਿੱਲਣ ਨਾ ਦੇਣਾ, ਇਹ ਨਾਮ ਜਪੇ ਬਿਨਾਂ ਅਰ ਮੁੱਦਤਾਂ ਅਭਯਾਸ ਵਿਚ ਲਗੇ ਬਿਨਾਂ ਹੋ ਨਹੀਂ
 ਸਕਦਾ । ਇਹ ਘਾਲ ਹੈ ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਥੇ ਐਸੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਉਹ ਮੁੱਦਤਾਂ ਤੋਂ ਨਾਮ ਦੇ
 ਅਭਯਾਸੀ ਸਨ ।

† ਫਿਰ ਦੂਸਰਾ ਭੇਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮਿਹਰ (ਯਾ ਪ੍ਰਸਾਦਿ) ਕੋਈ
 ਵਸਤੂ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਨਿਰੀ ਅਕਲ ਨਹੀਂ ਸਾਨ ਚੜ੍ਹੀ, ਪਰ 'ਖੁਲ੍ਹੇ ਕਪਾਟ' ਪਰਦੇ ਖੁਲ੍ਹ ਗਏ
 ਤੇ ਰਾਗ ਦ੍ਰੋਸ਼ ਜੋ ਮਨ ਨੂੰ ਇੰਦ੍ਰਿਆਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਨਾਸ਼ ਹੋਏ । ਹਉਮੈ
 ਨੂੰ ਜਿਧਰੋਂ ਮੁਖ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਉਧਰ ਨੂੰ ਉਲਰਦੀ ਹੈ, ਜਿਧਰੋਂ ਦੁਖ ਮਿਲੇ ਉਧਰੋਂ ਨਫਰਤ
 ਕਰਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਕਥਨ ਮਾਨ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹਟਦੀ ਪਰੰਤੂ ਦ੍ਰਿੜ ਨਾਮ ਅਭਯਾਸ ਤੇ ਈਸ਼੍ਵਰ
 ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਨਾਲ ।

ਹੋਵੇਂ ਜਿਸ ਕਾਲਾ । ਦੇਗ ਤੇਗ ਕੇ ਧਨੀ ਬਿਸਾਲਾ । ਮਚਹਿ ਘੋਰ ਸੰਘਰ
ਭੁਟ ਲਰੈਂ । ਤਬਿ ਇਹੁ ਸਸਤ੍ਰ ਜੁਧ ਮਹਿਂ ਕਰੇ ॥੪॥ ਤਿਨਕੇ ਸੰਗ ਸਦਾ
ਸੁਖ ਪਾਵੈ । ਜਸ ਬਿਦਤਹਿ ਜਗ ਮਹਿਂ ਨਰ ਗਾਵੈ । ਜਾਤੀ ਮਲਕ ਸੁਨਤਿ
ਹਰਖਾਯੋ । ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਕੋ ਸਦਨ ਸਿਧਾਯੋ ॥੫॥ ਕਰਿ ਸਨਾਨ ਪਾਵਨ
ਹੁਇ ਗਯੋ । ਕੁਸ਼ ਪਰ ਪੌਢਿ ਪ੍ਰਾਨ ਤਜਿ ਦਯੋ । ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਬਹੁ
ਮਨੁਜ ਪਠਾਏ । ਦਾਹਨ ਕੋ ਚੰਦਨ ਸਮੁਦਾਏ ॥ ੬ ॥ ਜਵ, ਤਿਲ, ਘ੍ਰਿਤ
ਆਦਿਕ ਸਭਿ ਲਯਾਇ । ਰਚੀ ਚਿਤਾ ਪਿਖਿ ਪਾਵਨ ਥਾਇ । ਦਯਾ ਰਾਮ
ਸਭਿ ਕੀਨਿ ਬਿਧਾਨ । ਕਰਜੋ ਭਸਮ ਤਨ ਪਿਤਾ ਸੁ ਠਾਨਿ ॥੭॥ ਗੁਰਪੁਰਿ
ਕੋ ਪਹੁੰਚਜੋ ਸੁਖ ਪਾਇ । ਗੁਰ ਕੀ ਮਾਹਮਾ ਅਲਖ ਲਖਾਇ । ਜਥਾ ਜੋਗ
ਜੋ ਕ੍ਰਿਯਾ ਪਿਛਾਰੀ । ਕ੍ਰਮਕ੍ਰਮ ਤੇ ਤਿਸ ਨੰਦ ਸੁਧਾਰੀ ॥ ੮ ॥ ਦਿਨ ਤ੍ਰੈਦਸ
ਜਬਿ ਹੀ ਬਿਤਿ ਗਏ। ਭੋਜਨ ਦਿਜਨਿ ਬੰਦ ਕੋ ਦਏ । ਜਾਤੀ ਮਲਕ ਹੇਤੁ
ਵਥੁ ਆਨ । ਸੇਜਾਦਿਕ ਦੀਨੀ ਕਰਿ ਦਾਨ ॥ ੯ ॥ ਤਬਿ ਸਤਿਗੁਰ ਭੇਜੀ
ਦਸਤਾਰ । ਪਠਜੋ ਦੁਸ਼ਾਲਾ ਮੋਲ ਉਦਾਰ । ਅਧਿਕ ਦਰਬ ਤਿਹ ਸੰਗ
ਪਠਾਯੋ । ਦਯਾ ਰਾਮ ਕੋ ਬਹੁ ਹਰਿਖਾਯੋ ॥੧੦॥ ਸ਼ੋਕ ਦੂਰ ਕਰਿ ਆਵਨ
ਲਾਗਜੋ । ਸਤਿਗੁਰ ਨਿਕਟਿ ਰਹੈ ਰਸੁ ਪਾਗਜੋ । ਪੁਨ ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਭਏ
ਬਿਤੀਤ । ਨਿਜ ਤਨ ਤਜਨ ਬਿਚਾਰਤਿ ਚੀਤ ॥੧੧॥—ਗੁਰਤਾ ਗਾਦੀ ਸ਼੍ਰੀ
ਹਰਿਰਾਇ—ਚਹੈ—ਕਿਤਿਕ ਦਿਨ ਆਗੇ ਪਾਇ । ਜਿਸਤੇ ਕੋ ਨਹਿਂ ਕਰਹਿ
ਬਿਖੇਰਾ—। ਅਲਪ ਬੈਸ ਪੈਤਾ ਨਿਜ ਹੋਰਾ ॥੧੨॥—ਇਕ ਤੋ ਧੀਰਮਲ ਬਡ
ਖੇਟਾ । ਨਹਿਂ ਤ੍ਰਿਸਕਾਰਹਿ ਲਖਿ ਕਰਿ ਛੋਟਾ। ਜਿਮ ਦਾਤੁ ਸੁਤ ਲਿਯ ਪਖ
ਧਾਰੇ । ਤਥਾ ਮਸੰਦ ਨ ਲੇਹਿ ਬਿਗਾਰੇ ॥ ੧੩ ॥ ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਸਭਿ ਦੇਸ਼
ਬੁਲਾਇ। ਸਭਿਹਿਨਿ ਮੈਂ ਬਿਠਾਇ ਹਰਿਰਾਇ । ਗੁਰਤਾ ਗਾਦੀ ਦੇਨੀ ਕਰੈਂ
—। ਇਮ ਬਿਚਾਰ ਸ਼੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਧਰੈਂ ॥ ੧੪ ॥ ਦਿਯੋ ਹੁਕਮ ਜੇ ਨਿਕਟਿ

‘ਪਿਤਾ ਦਾ ਤਨ ਦਾਹ ਕੀਤਾ, ਹੋਣੇ ਥਾਂ । [ਸੁ ਠਾਨ=ਥਾਉਂ] । ੨(ਦਯਾ ਰਾਮ ਨੇ) ਦਾਨ
ਵਿੱਤੀਆਂ । ਪਰੰਤੂ ਇਹ ਸਿੱਖ ਹੈ ਦੁਕੇ ੧, ਆਸ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ ਕਿ ਜਾਤੀ ਮਲਕ ਦੁਹਮ
ਗਜ਼ਾਨੀ ਦੀ ਪ੍ਰੇਤ ਕ੍ਰਿਯਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ । ਅੰਕ ੮ ਵਿਚ ਕਵੀ ਜੀ ਉਸ ਨੂੰ ‘ਗੁਰ ਪੁਰਿ ਕੋ
ਪਹੁੰਚਜੋ ਸੁਖ ਪਾਇ’ ਵੇਸ ਰਹੇ ਹਨ, ਸਦਗਤੀ ਨੂੰ ਤਾਂ ਨੌਪੜ ਗਿਆ, ਹੁਣ ਪ੍ਰੇਤ ਕ੍ਰਿਯਾ ਕਰਨ
ਵੇ ਅਰਥ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰਪੁਰ ਤੋਂ ਮੁੜ ਪ੍ਰੇਤ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਲਿਆ ਕੇ ਕ੍ਰਿਯਾ ਨਾਲ ਵੇਰ
ਸਦਗਤੀ ਨੂੰ ਟੋਰਨਾ । ਨੈਸਾ ਕਰਨਾ ਅਵੇਗਜਾ ਹੈ, ਪਿਆਰ ਨਹੀਂ ।

ਲਿਖਾਰੀ। 'ਹੈਂ' ਮਸੰਦ ਗਨ ਦੇਸ਼ ਮਝਾਰੀ। ਲਿਖਹੁ ਹੁਕਮ ਨਾਮੇ—ਸਭਿ ਆਵੈ
 । ਸੰਗ ਸੰਗਤਾਂ ਅਪਨੇ ਲਯਾਵੈ—'॥ ੧੫ ॥ ਸਨਿ ਆਗਯਾ ਕਹੁ ਦੇਸ਼
 ਬਿਦੇਸ਼ । ਲਿਖਿ ਲਿਖ ਭੇਜੇ ਚਾਰ' ਅਸੇਸ਼ । ਹੁਤੇ ਦੁਰ ਸੇ ਪ੍ਰਥਮ ਬੁਲਾਏ।
 ਧਨੀ ਮਸੰਦ ਬਿਲੇਦ ਸਬਾਏ ॥ ੧੬ ॥ ਜਾਇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਜਬਿ ਦਏ ।
 ਪਠਿ ਮਸੰਦ ਸਭਿ ਤਯਾਰੀ ਕਏ । ਲੇ ਕਰਿ ਸੰਗ ਸੰਗਤਾਂ ਬਿੰਦ । ਅਰ ਲੇ
 ਗਰ ਕੀ ਕਾਰ ਬਿਲੇਦ ॥ ੧੭ ॥ ਕ੍ਰਮ ਕਰਿ ਪੰਥ ਓਲੰਘਤਿ ਆਏ । ਕੀਰਤ
 ਪਰਿ ਗੁਰ ਜਹਾਂ ਸੁਹਾਏ । ਬਿੰਦ ਅਕੋਰਨਿ ਅਰਪੈ ਆਗੇ । ਨੰਮੀ ਹੋਇ
 ਚਰਨ ਗੁਰ ਲਾਗੇ ॥ ੧੮ ॥ ਬਲਖ ਬੁਖਾਰਾ ਆਦਿਕ ਪੁਰਿ ਗਨ । ਪਸ਼ਚਮ
 ਦਿਸ਼ਿ ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਨਰ ਗਨ । ਸੰਗ ਮਸੰਦ ਲਏ ਮੁਲਤਾਨੀ । ਸਿਖ ਗਨ
 ਅਨਿਕ ਉਪਾਇਨ ਆਨੀ ॥ ੧੯ ॥ ਵੱਖਲ ਦਿਸ਼ਿ ਤੇ ਆਦਿ ਓਜੈਨ। ਚਲਿ
 ਪਹੁੰਚੇ ਗੁਰ ਦਰਸ਼ਨ ਲੈਨ । ਅੰਗ' ਬੰਗ' ਆਦਿਕ ਜੇ ਦੇਸ਼ । ਕੌਨ ਗਨਹਿ
 ਪਹੁੰਚੇ ਸੁ ਅਸੇਸ਼ ॥ ੨੦ ॥ ਵਸਤੁ ਅਨੂਠੀ' ਮੋਲ ਬਡੇਰੀ । ਦੁਰਲਭ ਲੇ ਆਏ
 ਤਿਸ ਬੇਰੀ । ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰਨ ਬਸਤੁ ਅਜਾਇਬ । ਅਰਪਹਿ ਦਰਸ
 ਕਰਹਿ ਗੁਰ ਸਾਹਿਬ ॥ ੨੧ ॥ ਤਿਮ ਪੁਰਬ ਕੇ ਚਲਿ ਕਰਿ ਆਏ । ਢਾਕਾ
 ਆਦਿ ਦੇਸ਼ ਸਮੁਦਾਏ । ਪੁਰਿ ਪਟਣੇ ਆਦਿਕ ਸਿਖ ਜੇਈ। ਲਏ ਉਪਾਇਨ
 ਪਹੁੰਚੇ ਤੇਈ ॥ ੨੨ ॥ ਤਿਮ ਪਰਬਤ ਬਾਸੀ ਚਲਿ ਆਏ । ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿ
 ਗੁਬੰਦ ਦਰਸਾਏ । ਕੀਰਤਿ ਪਰਿ ਕੇ ਚਹੁ ਦਿਸ਼ ਡੇਰੇ । ਆਨਿ ਸੰਗਤਾਂ
 ਕੀਨਿ ਘਨੇਰੇ ॥ ੨੩ ॥ ਬੇਦੀ, ਤੋਹਣ, ਭੱਲੇ ਜੇਈ । ਅਨੁਸਾਰੀ ਗੁਰ ਪਹੁੰਚੇ
 ਤੇਈ । ਜੰਗਲ' ਦੇਸ਼ ਸੰਗਤਾਂ ਸੰਗ । ਭਗਤੁ ਗਯੋ ਰਿਦੈ ਗੁਰ ਰੰਗ ॥ ੨੪ ॥
 ਤਿਮ ਭਾਈ ਬਹਿਲੋ ਚਲਿ ਆਯੋ । ਸੰਗ ਅਨੇਕ ਗੁਰੂ ਸਿਖ ਲਯਾਯੋ ।
 ਇੱਤਯਾਦਿਕ ਜੇ ਗਯਾਨੀ ਭਏ । ਗੁਰ ਤੇ ਮੰਜੀ ਪਦ ਕੋ ਲਏ ॥ ੨੫ ॥ ਸੋ ਸਭਿ
 ਆਏ ਗੁਰ ਕੇ ਦ੍ਵਾਰੇ । ਭਈ ਭੀਰ ਬਹੁ ਪੁਰਿ ਪਰਵਾਰੇ' । ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਹਿ
 ਅਕੋਰ ਚਢਾਵੈ । ਮਨ ਬਾਂਛਤਿ ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਪਾਵੈ ॥ ੨੬ ॥ ਮੱਦ ਦੇਸ਼
 ਲਵਪੁਰਿ ਤੇ ਆਵਿ। ਸਿਖ ਆਏ ਦੇਖੇ ਅਹਿਲਾਦ। ਪ੍ਰਥਮ ਗੁਰਨਿ ਤੇ ਮੰਜੀ
 ਲਹੇ । ਪੰਚਹੁ ਤੇ', ਜੀਵਤਿ ਜੇ ਰਹੇ ॥ ੨੭ ॥ ਸੋ ਸਭਿ ਆਏ ਚਿਤਵਤਿ
 ਅੰਸੇ ।—ਗੁਰੁ ਨੈ ਕਰੇ ਏਕਠੇ ਕੈਸੇ?—। ਕਿਨਹੂੰ ਕਯੋਂਹੂੰ ਨ ਜਾਨੀ ਬਾਤ ।

'ਦੁਤ । 'ਭਾਗਲ ਪੁਰ ਵੇ ਆਸ ਪਾਸ ਦਾ ਦੇਸ਼ । ਵੇਦਯਨਾਥ ਤੋਂ ਉੜੀਸਾ ਤਕ । 'ਵੰਗਲਾ ।

'ਅਨੋਖੀ । 'ਮਾਲਵਾ । 'ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ । 'ਪੰਜਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਤੋਂ । 'ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੀ ।

ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਹੁਕਮ ਪਹੁੰਚਿ ਅਵਦਾਤ॥੨੮॥ ਦੇਸ ਦੁਆਬਾ ਪੁਨਹਿ ਪੁਆਧਾ।
 ਪੁਰਿ ਗਾਮਨਿ ਤੇ ਸੁਨਿ ਸਿਖ ਸਾਧ। ਆਨ ਪਹੁੰਚੇ ਸਤਿਗੁਰ ਪੁਰਿ ਮੈਂ।
 ਪੁਰਵਹਿ ਕਰਹਿ ਕਾਮਨਾ ਉਰ ਮੈਂ॥੨੯॥ ਪੁਨ ਸਤਿਗੁਰ ਦਾਸੀ
 ਸਮੁਝਾਈ। ਪਠੀ ਨੁਖਾ ਵਿਗ ਸਗਲ ਸੁਨਾਈ। ਧੀਰਮੱਲ ਨਿਜ ਸੁਤ ਕੋ
 ਆਨਹੁ। ਮਿਲਹਿ ਸਭਿਨਿ ਸੋਂ ਹੁਕਮ ਬਖਾਨਹੁ॥੩੦॥ ਸੁਨਿ ਗਮਨੀ
 ਤਬਿ ਪੁਰਿ ਕਰਤਾਰ। ਸੁਤ ਸੋਂ, ਜਾਇ ਮਿਲੀ ਹਿਤ ਧਾਰਿ। ਧੀਰਮੱਲ ਕੋ
 ਬਹੁ ਸਮੁਝਾਯੋ। ਅਬਿ ਗਮਨਹੁ ਤੁਝ ਗੁਰੁ ਬੁਲਾਯੋ॥੩੧॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਰਾਇ
 ਅਨੁਜ ਹੈ ਤੇਰੋ। ਤਿਸ ਪਰ ਗੁਰ ਕੋ ਦੁਖ ਬਹੁਣੇਰੋ। ਲਖੀ ਜਾਇ ਅਰੁ
 ਬਿਦਤੀਬਾਤ। ਤਿਸ ਕੋ ਗੁਰਤਾ ਦੇਂ ਅਵਦਾਤ॥੩੨॥ ਤੂੰ ਜੇ ਨਿਕਟਿ ਰਹੈਂ
 ਅਨੁਸਾਰੀ। ਜੇਸਟ ਕ੍ਰਾਤ ਮਹਾਂ ਮਤਿ ਧਾਰੀ। ਉਚਿਤ ਅਹੈਂ ਗਾਦੀ ਪਰ
 ਬੈਠਨਿ। ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਸਭਿ ਕੀਨਿ ਇਕੈਠਨਿ॥੩੩॥ ਬਿਕਰਹਨਿ ਤੁਝ
 ਕਜੋਂ ਬਨਿ ਆਵੈ। ਗੁਰ ਤੇ ਗੁਰਤਾ ਕਜੋਂ ਨਹਿ ਪਾਵੈਂ ?। ਇਤਯਾਦਿਕ
 ਸਮੁਝਾਇ ਘਨੇਰਾ। ਧੀਰਮੱਲ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਤਿਸ ਬੇਰਾ॥੩੪॥ ਮੋ ਵਿਗ
 ਅਹੈ ਗ੍ਰੰਥ ਬਡਿਆਈ। ਤਿਸੀ ਜ਼ੋਰ ਲਜੋਂ ਗੁਰਤਾ ਪਾਈ। ਅਹੈ ਬਡਿਨ
 ਕੀ ਬਡੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ। ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਅਸ ਕੋ ਨਹਿ ਮਾਨੀ॥੩੫॥ ਰਹਜੋ
 ਪ੍ਰਥਮ ਹੀ ਪ੍ਰਿਥਕ ਇਸੀ ਤੇ। ਲੇ ਨ ਸਕੇ ਕੋ ਗ੍ਰੰਥ ਜਿਸੀ ਤੇ। ਤੁਰਕੇਸ਼ੁਰ
 ਸੋਂ ਮਮ ਬਨਿਆਈ। ਪੁਰਿ ਰਾਖੋਂ ਅਸਵਾਰ ਚਵਾਈ॥੩੬॥ ਵੇਉਂ
 ਨੌਕਰੀ ਇਗਰੈ ਨਾਂਹੀ॥ ਮੁਖ ਸੋਂ ਬਸੋਂ ਸਦਾ ਪੁਰਿ ਮਾਂਹੀ॥ ਇਮ ਸੁਨਿ
 ਪੁਨ ਨੇਤੀ ਸਮੁਝਾਯੋ। ਤੂੰ ਬੁਧਿਵਾਨ ਕਰਹਿ ਮਨ ਭਾਯੋ॥੩੭॥ ਤਉ
 ਬਿਚਾਰ ਹੋਰਿ ਮਨ ਮਾਂਹੀ। ਬਿਗਰਹਿ ਕਹਾਂ ਗਏ ਗੁਰ ਪਾਹੀ। ਗ੍ਰੰਥ ਨ
 ਛੀਨਹਿ ਤ੍ਰਾਸ ਜਿ ਧਰਿਹੋ। ਨਹਿ ਨਿਜ ਸੰਗ ਲਿਜਾਵਨ ਕਰਿਹੋ॥੩੮॥
 ਜੇ ਗੁਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੋਹਿ ਪਰ ਧਾਰਹਿ। ਗੁਰਤਾ ਗਾਦੀ ਪਰ ਵੈਠਾਰਹਿ। ਬਨਹਿ
 ਬਾਤ ਤੋ ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਤੇਰੀ। ਜਿਤ ਕਿਤ ਪੁਜਾ ਹੋਇ ਘਨੇਰੀ॥੩੯॥
 ਜੇ ਤੁਵ ਅਨੁਜ ਪਾਇ ਬਡਿਆਈ। ਤਉ ਭਲੀ ਜਾਨਹੁ ਮਨ ਭਾਈ॥ ਤੋਹਿ
 ਚਚੇ ਜੇ ਗੁਰਤਾ ਪਾਵਹਿ। ਰਿਸਹਿ ਗੁਰੁ ਤੋ ਦੁਹਿ ਨ ਬਿਠਾਵਹਿ॥੪੦॥

^੧ਖਰੜ, ਸਮਰਾਲਾ, ਸਿਰਹੰਦ ਆਦਿ ਦਾ ਇਲਾਕਾ। (ਅ) ਪਰਬਤਾਂ ਦੀ ਤਰਾਈ ਦਾ ਵੇਸ਼।
^੨ਵੇਜੀ। ^੩ਜੇ ਨਹੀਂ ਮੰਨੇਗਾ। ^੪ਇਸੇ ਵਾਸ। ^੫ਪੁਰ ਵਿਚ (ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਪੌੜ ਚੜ੍ਹੇ) ਅਸਵਾਰ
 ਦੇਖਾਂਗਾ। ^੬ਤਨਖਾਹ ਦਿਆਂਗਾ ਜੇ ਅਸਵਾਰ ਵਿਗੜਨ ਨਾਂ। (ਅ) ਮਾਹ ਨਾਲ ਨਾ ਵਿਗੜੇ। ^੭ਤਾਂ
 ਬੀ ਭਲੀ ਤੇ ਮਨ ਭਾਂਵਦੀ ਜਾਣੇ। ^੮ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਬਿਠਾਵਣਗੇ।

ਯਾਂਏ ਸਮੁਝਿ ਚਲੈ ਗੁਰ ਪਾਸ। ਅਪਨਾ ਭਲਾ ਕਰੈ ਨਿਰਜਾਸ । ਅਨਗਨ
ਸੰਗਤਿ ਤਹਿ ਚਲਿਆਈ । ਨਿਕਟਿ ਪਿਤਾਮੇ ਲੇਹੁ ਪੁਜਾਈ ॥ ੪੧ ॥
ਫੇਰ ਨ ਫੇਰਿ ਸਕੈਗੋ ਕੋਊ । ਅਬਿ ਜੇ ਹੋਰਿ ਲੇਹਿੰਗੇ ਜੋਊ । ਗਾਵੀ ਵੇਹਿ
ਕਿਧੋਂ ਨਹਿੰ ਦੇਹਿੰ । ਨਿਜ ਪੁਜਵਾਵਨ ਬੈਠਿ ਕਰੇਹਿੰ ॥ ੪੨ ॥ ਇਮ ਸੁਨਿ
ਕਰਿ ਹੋਯਹੁ ਤਬਿ ਤਜਾਰ । ਭਈ ਸਕਾਰ ਭਯੋ ਅਸਵਾਰ । ਤੁਰਨ ਮਗ
ਚਲਿ ਆਇ ਪਹੁੰਚਾ । ਜਹਾਂ ਬਿਰਾਜਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ਉਚਾ ॥ ੪੩ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਰਿਚਿ ਅਸਟਮ ਰਾਸੇ 'ਸੰਗਤ ਮਨੰਦ ਆਗਵਨ' ਪੁੰਨ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਪੰਚਾਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੫੦ ॥

੫੧. [ਧੀਰਮੱਲ ਦਾ ਅਭਿਮਾਨ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਨਿਕਟਿ ਹੈ ਧੀਰ ਮੱਲ ਕਰ ਬੰਦਿ । ਬੰਦਨ
ਕਰਿ ਅਰਬੰਦ ਪਦ ਬੈਠਨੈ ਮਾਨ ਬਿਲੇਦੈ ॥੧॥ ਭੋਪਈ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਕਹਨੈ
'ਕੁਸ਼ਲ ਸੋਂ ਅਹੈਂ ?' । ਪੁਰਿ ਕਰਤਾਰ ਰਹਨਿ ਸੁਭ ਚਹੈਂ ?' । ਹਾਥ ਜੋਰਿ
ਭਰ ਗਿਰਾ ਬਖਾਨੀ । 'ਤੁਮਰੇ ਪੁਰਿ ਕੀ ਰੱਛਾ ਠਾਨੀ ॥ ੨ ॥ ਕਰਿ ਕੈ
ਸੰਧਿ ਸ਼ਾਹੁ ਕੈ ਸੰਗਾਰਿਸ ਨਿਵਾਰ ਕਰਿ ਰਾਖੈ ਰੰਗ' । ਸੁਨਤਿ ਕਪਟ ਕੀ
ਬਾਤ ਬਡੇਰੀ । 'ਆਛੋ ਕਰਨੈ !*' ਕਹਨੈ ਤਿਸਬੇਰੀ ॥੩॥ ਡੇਰਾ ਕਰਿ ਤਬਿ
ਨਿਸਾ ਬਿਤਾਈ । ਹੁਤੋ ਫਾਗ* ਹੋਰੀ ਨਿਯਰਾਈ । ਨੇਰੇ ਪੁਰਿ ਗੁਮਨ ਕੋ
ਮੇਲਾ । ਆਯੋ ਦਰਸਨ ਕਰਨਿ ਸੁਹੇਲਾ ॥ ੪ ॥ ਗੁਰ ਕੀ ਕਾਰ ਕਿਤਿਕ ਲੇ
ਆਏ । ਵਿਗ ਵਿਗ ਕੋ ਮੇਲਾ ਸਮੁਦਾਏ । ਖੇਲਤਿ ਫਾਗ* ਸੰਗਤਾਂ ਸਾਰੀ ।
ਰੰਗ, ਗੁਲਾਲ, ਅੰਬੀਰਨਿ* ਡਾਰੀ ॥੫॥ ਗਾਵਹਿ ਸ਼ਬਦ ਅਨੰਦ ਬਿਲੇਦੈ ।
ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਸਥਾਨ ਦਰਬੰਦੈ* । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਆਗਯਾ ਦੀਨਿ ।
'ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਮਹਿੰ ਦਿਨ ਤੀਨ ॥ ੬ ॥ ਤਿਸ ਦਿਨ ਹੈ ਦਰਸ ਹਮਾਰਾ ।
ਇਤਨੈ ਕਰਹੁ ਮੰਗਲਾ ਚਾਰਾ । ਏਕਮ ਦੂਜ ਰਹੈ ਪੁਨ ਮੇਲਾ । ਸਦਨ
ਜਾਇੰ ਸਭਿ ਫੇਰ ਸੁਹੇਲਾ* ॥ ੭ ॥ ਨਿਕਟਿ ਦੂਰ ਕੇ ਨਰ ਸਭਿ ਰੋਕੇ ।
ਸੁਨਤਿ ਮੁਦਤਿ ਗੁਰ ਚਹਤਿ ਬਿਲੋਕੇ* । ਸੰਗਤਿ ਬਿਖੈ ਮੇਵਰੋ ਸਾਰੇ ।
ਹੁਕਮ ਗੁਰੂ ਕੋ ਉਚ ਉਚਾਰੇ ॥ ੮ ॥ ਧੀਰਮੱਲ ਸੁਨਿਕੈ ਚਿਤਵੰਤਾ ।—ਦੁਖ

*ਬੜੇ ਟੰਕਾਰ ਨਾਲ । *ਫਗਣ । *ਹੋਲੀ । *ਦੀਰ=ਪੋਲਿਆ ਹੋਇਆ ਟੰਗ । ਗੁਲਾਲ=ਘਾੜੇ, ਚਾਵਲ ਆਦਿ ਦੇ ਆਟੇ ਨਾਲ ਟੰਗਿਆ ਧੜਾ । ਅੰਬੀਰ=ਖੁਸ਼ਦੁਦਾਰ ਧੂੜਾ । ਕਿਤੇ ਗੁਲਾਲ ਨੂੰ ਬੀ ਕਹਿ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਅਸਲ ਵਿਚ ਘਸਾਏ ਹੋਏ ਵੰਦਨ ਦਾ ਧੂੜਾ ਗੁਲਾਲ ਤੋਂ ਕਸਤੂਰੀ ਨਾਲ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ [ਅੰ, ਅੰਬੀਰ] । *ਸਤਿਗੁਰ ਦੇ ਸਥਾਨ ਦਾ ਦਰ ਬੰਦ ਸੀ (ਕਿਉਂਕਿ) । *ਦੁਖੀ । *ਸੁਣਕੇ (ਹੁਕਮ) ਖੁਸ਼ ਹੋਏ (ਪਰ) ਗੁਰ ਦਰਸਨ ਨੂੰ ਲੋਚਦੇ ਰਹੇ ।

*ਇਹ 'ਆਛੋ' ਵਯੰਗ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਹੈ ।

ਨਹਿ ਕਰਹਿ ਗੁਰੁ ਭਗਵੰਤਾ ਕਿਸੁ ਪੁੱਤੁ ਕੋ ਗੁਰਤਾ ਦੈਹੈ। ਕੈ ਮਮ ਅਨੁਜ
ਮਹਾਂ ਪਦ ਪੈਹੈ ॥ ੯ ॥ ਕਹੇ ਮਾਤ ਕੇ ਮੈਂ ਚਲਿ ਆਯੋ। ਸੰਗਤਿ ਬਿਖੈ
ਅਨਾਦਰ ਪਾਯੋ। ਪੂਜਾ ਅਲਪ ਹੋਇ ਹੈ ਮੇਰੀ। ਐਸੀ ਰੀਤਿ ਲੇਹਿ ਜਬਿ
ਹੋਰੀ ॥ ੧੦ ॥ ਗੁਰਤਾ ਦੇਹਿ ਤ ਮਮ ਰਹਿ ਆਵੈ। ਦੇਨੀ ਮੋਹੁ ਕਉ ਬਨਿ
ਆਵੈ। ਬਡੇ ਪੁੱਤੁ ਕੋ ਪੁੱਤੁ ਬਡੇਰੋ। ਬਿਦਤ ਬਾਤ ਸਭ ਲਖਹਿ ਘਨੇਰੋ ॥ ੧੧ ॥
ਤਉ ਰਚੈ ਮੈਂ ਕੁਛ ਚਤੁਰਾਈ। ਜਿਸ ਤੇ ਸੰਗਤਿ ਲਖਹਿ ਬਡਾਈ।
ਪ੍ਰਥਮ ਪਿਤਾਮੇ ਤੇ ਪੁਜਵਾਵੈ^੧। ਬਿਰਿ ਮੰਜੀ ਪਰ ਹੁਇ ਦਿਖਰਾਵੈ ॥ ੧੨ ॥
ਗੁਰੁ ਅਛਤ ਜੇ ਲੇਉਂ ਅਕੋਰ। ਪਿਖਿ ਕਰਿ ਸਿਖ ਬੰਦਹਿ ਕਰਿ ਜੋਰਿ। ਸਦਾ
ਰਹੈਗੇ ਪੁਨ ਅਨੁਸਾਰੀ। ਪੂਜਾ ਕਰਹਿ ਸਦੀਵ ਹਮਾਰੀ* ॥ ੧੩ ॥ ਗੁਰ
ਨਿਕਸੈਗੇ ਪਰਸੋਂ ਬਾਹਿਰ। ਮੈਂ ਹੁਇ ਪ੍ਰਾਤਿ ਬਿਰੋਂ ਬਿਚ ਜ਼ਾਹਿਰ। ਬੰਦ
ਉਪਾਇਨ ਆਨੀ ਸਭੈ। ਹੋਰਿ ਹੋਰਿ ਅਰਪਹਿਗੇ ਤਬੈ ॥ ੧੪ ॥ ਗੁਰ ਸਮ
ਬਨ ਕੈ ਦੇਉਂ ਦਿਖਾਈ। ਜਿਸ ਤੇ ਮਾਨਤਿ ਰਹੈਂ ਸਦਾਈ—। ਸੰਗ
ਮਸੰਦਨਿ^੨ ਮਸਲਤ ਕੀਨਿ। ਤਿਨਹੁ ਸਰਾਹਯੋ ‘ਤੂੰ ਮਤਿ ਪੀਨ’ ॥ ੧੫ ॥ ਸਦਾ
ਸੰਗ ਤਿਸ ਕੇ ਸੋ ਰਹੈਂ। ਗੁਰ ਬਿਗਰਹਿ ਤਿਮਹੀ ਨਿਤ ਕਹੈ^੩। ‘ਲਾਖਹੁ
ਸੰਗਤਿ ਅਬਿ ਚਲਿਆਈ। ਦੇਸ਼ਨਿਕੇ ਮਸੰਦ ਸਮੁਦਾਈ ॥ ੧੬ ॥ ਅਬਿਕੈ ਦੇਖੈ
ਤੋਹਿ ਪ੍ਰਤਾਪੁ। ਪੁਨਹਿ ਭੇਟ ਲੇ ਪਹੁੰਚਹਿ ਆਪੂ’। ਨਿਸ ਮੈਂ ਇਮ ਨਿਸਚੈ
ਕਰਿ ਸੋਏ। ਜਾਗੇ ਸਕਲ ਪ੍ਰਾਤਿ ਕੇ ਹੋਏ ॥ ੧੭ ॥ ਮੁੱਠਾ ਚਮਰ^੪ ਸੇਵਕਨਿ

^੧ਪਿਤਾਮੇ (ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੁਰੂ ਬੰਦ ਜੀ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਆਵਣ) ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ (ਆਪ ਨੂੰ) ਪੁਜ-
ਵਾਵਾਂ। ^੨ਭਾਵ ਆਪਣੇ ਪੱਖੀ ਦੇ ਇਕ) ਮਸੰਦਾਂ ਨਾਲ। ^੩ਤੂੰ ਬੜਾ ਬੁਧੀਵਾਨ ਹੈਂ। ^੪ਗੁਰੂ ਜੀ
ਨਾਲ ਜਿਵੇਂ ਵਿਗਾੜ ਹੋਵੇ ਤਿਵੇਂ ਦੀ ਨਿੱਤ (ਮਸੰਦ ਸਲਾਹ) ਦੇਵੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ^੫ਚੋਰ।

*ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਤੇ ਧੀਰਮਲ ਆਦਿ ਨੂੰ ਗੁਰਤਾ ‘ਪੂਜਾ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲੀ ਸ਼ੈ’ ਹੀ ਦਿੱਸਦੀ
ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਪਦ ਦਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਰੋਂ ਮਿਲਣਾ, ਗੁਰੂ ਦਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਲ ਅਭੇਦ
ਵਰਤਣਾ, ਬਾਹਰ ਸ਼ਿਸ਼ਟੀ ਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਲਿਵ ਦਾਨ ਕਰਨੀ, ਵਿੱਛੁੜੇ ਮੇਲਣੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ
ਦੁੱਖਾਂ ਮੁੱਖਾਂ ਵਿਚ ਆਤਮ ਮਿਹਰਾਂ ਨਾਲ ਬਹੁੜਨਾ, ਦੁਖ ਮੁਖ ਆਪਣੇ ਤੇ ਝੋਲਣੇ, ਇਹ ਪਹਿਲੂ
ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸਨ ਪੈਂਦੇ। ਸੰਗਤ ਦੁਰਕਾਂ ਦੇ ਹਥੋਂ ਤਬਾਹ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਇਸ ਨਿਮਿੱਤ ਛੇਵੇਂ
ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਸਾਰੀ ਉਮਰਾ ਜੰਗ ਦੇ ਏਦ ਸਹਾਏ ਤੇ ਬੀਰ ਰਸ ਨੂੰ ਦੁਰਜੀਤ ਕਰਕੇ ਸ਼ਾਂਤ ਰਸ ਦੇ
ਪਹਿਰੇ ਤੇ ਖੜਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਉੱਚਾਪਨ, ਅਣਖ ਤੇ ਨਿਰਭੈਤਾ ਦਾ ਸੂਰਜ ਉਦਯ ਕੀਤਾ
ਪਰ ਧੀਰਮਲ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਇਲਾਜ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਦਬੋਲਗੀ ਮੰਨ ਲੈਣੀ ਸੋਚ ਲਿਆ ਸੀ, ਇਹ
ਬਾਤ ਗੁਰੂ ਆਸ਼ਯ ਦੇ ਵਿਦੁੱਧ ਸੀ।

ਦੀਨਿ । ਬਡੇ ਪਖੰਡ ਰਚਨ ਤਬਿ ਕੀਨਿ।ਬੀਚ ਬਜ਼ਾਰ ਫਰਸ਼ ਕਰਿਵਾਯੋ।
 ਹੰਗ ਅਨੇਕ ਬਿਸਾਲ ਸੁਹਾਯੋ ॥੧੮॥ ਪਹਿਰਜੇ ਆਪ ਗਰੇ ਤਬਿ ਜਾਮਾ ।
 ਬਹੁ ਸੁਖਮ ਦੀਰਘ ਅਭਿਰਾਮਾ । ਕੰਚਨ ਦੇਡ ਚਮਰ ਸਿਰ ਫੇਰੈ । ਭੂਖਨ
 ਪਹਿਰੈ ਵਿਪਤਿ ਘਨੇਰੈ ॥ ੧੯ ॥ ਜਿਗਾ ਆਦਿ ਤੇ ਸ਼ੋਭਾ ਪਾਏ । ਗਯੋ
 ਆਪ ਜਹਿ ਫਰਸ਼ ਕਰਾਏ । ਦੀਰਘ ਸੁੰਦਰ ਡਸਿ ਮਸਨੰਦ । ਧਰਜੇ ਏਕ
 ਉਪਧਾਨੁ ਬਿਲੇਦ ॥ ੨੦ ॥ ਤਿਸ ਪਰ ਬੈਠਜੇ ਮੋਦ ਉਪਾਇ । ਚਹੁੰਦਿਸ਼
 ਦਾਸ ਥਿਰੇ ਸਮੁਦਾਇ । ‘ਸ਼੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਤੁਮ ਅੰਤਰਜਾਮੀ’ । ਕਰਹਿ
 ਕੁਸ਼ਾਮਤ ਕਹਿ ਕਹਿ ‘ਸ੍ਵਾਮੀ’ ॥੨੧॥ ਸਿਰ ਉਪਰ ਚੰਦੋਆ ਬਨਜੇ । ਰੇਸ਼ਮ
 ਡੋਰੈ ਚਹੁੰ ਦਿਸ਼ ਤਨਜੇ । ਬਿਚਰਤਿ ਇਤ ਉਤ ਸਿਖ ਸਮੁਦਾਏ । ਕਰਜੇ
 ਬਿਲੋਕਨਿ ਮੇਲ ਜੁ ਆਏ ॥੨੨॥ ਸਿੱਖਜ ਓਪਰੇ ਅਰੁ ਅਨੁਜਾਨੇ । ‘ਗੁਰ
 ਗੁਰ’ ਕਰਤਿ ਬੰਦਨਾ ਠਾਨੇ।ਨਿਜ ਨਿਜ ਡੇਰੇ ਮਹਿ ਤਬਿ ਜਾਇ।ਕਿਤਿਕ
 ਉਪਾਇਨ ਲਜਾਏ ਧਾਇ ॥ ੨੩ ॥ ਖਰੇ ਮੇਵਰੇ ਭਯੋ ਅਗਾਰੀ । ਲੈ ਧਨ
 ਕੋ ਅਰਦਾਸ ਉਚਾਰੀ । ਇਕ ਕੋ ਦਿਖਿ ਦੂਸਰ ਲੈ ਆਯੋ । ਅਰਪਹਿ
 ਗੁਰ ਕੇ ਸਮ ਲਖਿ ਪਾਯੋ ॥੨੪॥ ਦੇਖਾ ਦੇਖੀ ਬਹੁ ਸਿਖ ਆਏ । ਅਰਪਨ
 ਕਰਜੇ ਦਰਬ ਸਮੁਦਾਏ । ਚਹੁੰਦਿਸ਼ ਮਹਿ ਬਹੁ ਨਰ ਪਰਵਾਰੇ । ਇਕ
 ਆਵੈ ਇਕ ਜਾਹਿ ਸਿਧਾਰੇ ॥ ੨੫ ॥ ਸਵਾਜਾਮ ਦਿਨ ਜਬਿ ਲੈ ਚਰਜੇ ।
 ਬੈਠਜੇ ਆਪ ਪੁਜਾਵਨਿ ਕਰਜੇ । ਸੰਗ ਮਸੰਦ ਜਿ ਦਰਬ ਸੰਭਾਰੈ । ਮਹਿਮਾ
 ਸਿੱਖਜਨਿ ਮਹਿ ਬਿਸਤਾਰੈ ॥ ੨੬ ॥ ‘ਸਤਿਗੁਰ ਦੋਹਿ ਇਸੈ ਗੁਰਿਆਈ ।
 ਬਹੁ ਸਨਮਾਨਤਿ ਲੀਨ ਬੁਲਾਈ । ਬਡੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਕੋ ਪੁੱਤ੍ਰ ਬਡੇਹੈ ਗੁਨ ਗਨ
 ਸਾਹਤ ਉਚਤ ਇਹੁ ਹੋਰੈ ॥ ੨੭ ॥ ਪੂਜਨੀਯ ਸਭਿ ਜਗ ਕੋ ਜਾਨਜੇ ।
 ਨਿਜ ਪਾਛੈ ਯਾਂਤੇ ਗੁਰ ਠਾਨਜੇ’ । ਸੁਨਿ ਸਿਖ ਜੇ ਅਨਜਾਨ ਮਹਾਨੇ ।
 ਅਰਪਹਿ ਧਨ ਕੋ ਬੰਦਨ ਠਾਨੇ ॥ ੨੮ ॥ ਸਵਾਜਾਮ ਥਿਰ ਹੂੰ ਪੁਨ
 ਗਯੋ । ਖਾਨ ਪਾਨ ਸਭਿ ਠਾਨਤਿ ਭਯੋ । ਕਰਿ ਬਿਸਰਾਮ ਦੁਪਹਿਰਾ
 ਫਰਜੇ । ਨਿਕਟਿ ਗੁਰੂ ਕਿਨ ਜਾਇ ਉਚਰਜੇ ॥ ੨੯ ॥ ‘ਧੀਰਮਲ ਮੰਜੀ
 ਕੋ ਲਾਇ ਗੁਰਿਆਈ ਕੋ ਤੋਰ ਬਨਾਇ । ਬੈਠਿ ਪ੍ਰਾਤ ਤੇ ਬੀਚ ਬਜ਼ਾਰ ।
 ਪੁਜਵਾਯੋ, ਧਨ ਚਫਜੇ ਉਦਾਰ ॥੩੦॥ ਮਿੱਖ ਸੈਂਕਰੇ ਥਿਰ ਭੇ ਪਾਸ। ਲੇਹਿ
 ਉਪਾਇਨ ਕਾਰ ਅਰਦਾਸ । ਸਵਾਜਾਮ ਲਾਗ ਮੇਲਾ ਰਹਜੇ ।—ਇਹ ਗੁਰ
 ਹੁਇ—ਸਭਿਹਾਨ ਮਹਿ ਕਹਜੇ ॥ ੩੧ ॥ ਸਜਾਨੇ ਸਿੱਖ ਮਸੰਦ ਜਿ ਸਜਾਨੇ ।

ਸੋ ਨਹਿ ਗਏ ਹਾਸ ਕੋ ਠਾਨੇ ।—ਤੀਨਹੁ ਪੁੱਤ੍ਰ ਸੁ ਪੋਤ੍ਰੇ ਦੋਇ । ਜਿਸ ਗੁਰ
 ਥਾਪਹਿ ਸੋ ਗੁਰ ਹੋਇ ॥ ੩੨ ॥ ਬਿਨ ਥਾਪਹਿ ਹਮ ਮਾਨੈਂ ਨਾਂਹੀ—। ਨਹਿ
 ਪਹੁੰਚੇ ਇਮ ਲਖਿ ਮਨ ਮਾਂਹੀ^੧ । ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਕੈ ਹੋਯੋ ਛੋਭ । ਜਾਨੈ
 ਧੀਰਮੱਲ ਬਡ ਲੋਭ ॥ ੩੩ ॥—ਬੇ ਮਿਰਜਾਦ ਕਰਤਿ ਇਹੁ ਰਹਜੋ । ਸ੍ਰੀ
 ਗੁਰ ਗ੍ਰੰਥ ਕਪਟ ਕਰਿ ਲਹਜੋ । ਅਬਹਿ ਹਕਾਰਜੋ ਕਾਰਨ ਔਰ । ਬਨ
 ਗੁਰ ਬੈਠੈ ਹੈ ਇਸ ਠੌਰ—॥ ੩੪ ॥ ਨਿਕਟਿ ਦਾਸ ਕੋ ਕਹਜੋ ਸੁਨਾਇ ।
 ‘ਅਬਿ ਕੇ ਜੇ ਬੈਠਹਿ ਕਿਸ ਥਾਇੰ । ਕਰਹੁ ਨਿਰਾਦਰ ਦੇਹੁ ਉਠਾਇ।ਪੁਰਿ
 ਤੇ ਵਹਿਰ ਕਰਹੁ ਸਹਿਸਾਇ’ ॥ ੩੫ ॥ ਇਮ ਦਾਸਨਿ ਸੋਂ ਹੁਕਮ ਬਖਾਨਾ ।
 ਰਹਜੋ ਜਾਮ ਦਿਨ ਭੇ ਸਵਧਾਨਾ । ਧੀਰਮੱਲ ਪ੍ਰਾਤੀ ਜਿਮ ਬੈਸਾ । ਸਜਿ
 ਤਨ ਬੇਸ ਬਨਾਯਹੁ ਤੈਸਾ ॥ ੩੬ ॥ ਤਿਸੀ ਥਾਨ ਪਰ ਬੈਠੈ ਆਨਿ । ਬਡ
 ਮਸਨੰਦ ਡਸਾਵਨਿ ਥਾਨ । ਨਿਜ ਪਰ ਚਮਰ ਫਿਰਾਵਨ ਕਰਿਹੀ । ਲੋਭ
 ਦਰਬ ਕੋ ਦੀਰਘ ਧਰਿਹੀ ॥ ੩੭ ॥ ਰਿਦੈ ਪ੍ਰਮੋਦਤਿ—ਮੈਂ ਗੁਰ ਬਨੈ ।
 ਸਭਿ ਸੰਗਤਿ ਮਹਿ ਜੇ ਅਬਿ ਮਨੈ^੨ । ਬਹੁਰ ਨ ਮੇਰੀ ਪੂਜਾ ਜਾਇ ।
 ਚਹੁੰਦਿਸਿ ਕੇ ਸਿਖ ਪਿਖਿ ਸਮੁਦਾਇ—॥ ੩੮ ॥ ਇਸਤੇ ਆਦਿਕ ਰਿਦੈ
 ਬਿਚਾਰਤਿ।ਅਨਿਕ ਬਿਧਿਨਿ ਕੇ ਦੰਭ ਪਸਾਰਤਿ।ਇਤਨੇ ਮਹਿ ਸਤਿਗੁਰ
 ਕੇ ਦਾਸ । ਬੈਠੈ ਸੁਨਿ ਪਹੁੰਚੇ ਤਿਸ ਪਾਸ॥੩੯॥ਸੰਗ ਮਸੰਦ ਅਪਰ ਨਰ
 ਜੇਈ । ਦਈ ਗਾਰ ਅਰੁ ਮਾਰੇ ਤੇਈ । ਕੇਤਿਕ ਕੀ ਪਗੀਆ ਗਿਰ ਪਰੀ ।
 ਕਿਤਿਕ ਪਲਾਇ ਗਏ ਤਿਸ ਘਰੀ॥੪੦॥ਛੀਨ ਚਮਰ ਸੋ ਦਯੋ ਬਗਾਇ ।
 ਦੂਰ ਕਰੈ ਉਪਧਾਨੁ ਉਠਾਇ । ਤਰਜਿ ਤਰਜਿ^੩ ਬਹੁ ਬਰਜਨ ਕਹੇ ।
 ਮਰਾ ਕਿਤਿਕ ਜਨ ਕੇ ਕਰ ਧਰੇ^੪ ॥੪੧॥ ‘ਸਤਿਗੁਰ ਅਛਤ, ਆਪ ਬਨ
 ਬੈਠੇ^੫ । ਠਗਹੁ ਸਿੱਖ ਹਿਤ ਦਰਬ ਇਕੈਠੇ । ਬਹੁਰ ਜਿ ਬੈਠਹੁ ਕਰਹੁ
 ਪਖੰਡ । ਮੁਸਕੈਂ ਬਾਂਧਿ ਦੇਹਿ ਬਹੁ ਦੰਡ ॥੪੨॥ ਹੁਕਮ ਗੁਰੂ ਕੋ ਮਿਟਿ ਹੈ
 ਨਾਂਹੀ । ਸੰਕਟ ਸਹਹੁ ਕੈਦ ਕੇ ਮਾਂਹੀ^੬ । ਇੱਤਯਾਦਿਕ ਬਹੁ ਕਰਿ
 ਅਪਮਾਨਾ । ‘ਧੀਰਮਲ ਸੋਂ ਬਹੁਰ ਬਖਾਨਾ ॥੪੩॥ ‘ਜੇ ਨਿਜ ਭਲਾ ਚਹੈ
 ਚਢਿ ਜਾਵਹੁ । ਨਤੁ ਅਪਮਾਨ ਕਸ਼ਟ ਕੋ ਪਾਵਹੁ । ਹੁਕਮ ਗੁਰੂ ਕੋ:—।ਥਰ

^੧ਮੰਨਿਆਂ ਗਿਆ । ^੨ਤਾੜ ਤਾੜ ਕੇ । ^੩ਦਬ ਨਾਲ ਫੜਕੇ ਕਈ ਜਨ ਮਾਰੇ । ^੪ਆਪ ਬਣ ਵੇਟੇ
 ਦੇ । ^੫ਪਹਿਲਾ ਸਲੂਕ ਧੀਰਮਲ ਦੇ ਮੁਖੀਆਂ ਮੰਦਾਂ ਆਦਿਕਾਂ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਹੈ ।

ਨਹਿ ਰਹੀਯਹਿ । ਅਬਿ ਹੀ ਉਠਿ ਮਾਰਗ ਕੋ ਲਹੀਯਹਿ' ॥ ੪੪ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਸਿੰਘੇ ਅਸਟਮ ਰਾਸੇ 'ਧੀਰਮਲ ਕੋ ਅਪਮਾਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਏਕ ਪੰਚਮਸ਼ਤੀ ਅੰਸੂ ॥ ੫੧ ॥

੫੨. [ਹੇਲੀ ਖੇਲਨਾ] ।

ਏਹਰਾ ॥ ਅਧਿਕ ਨਿਰਾਦਰ ਪਾਇ ਕੈ ਧੀਰਮਲ ਦੁਖ ਹੀਯ । ਸਭਿ
ਸੰਗਤਿ ਮੈਂ ਬਿਦਤ ਭੇ ਬੇਮਿਯਾਦ ਜਿਮ ਕੀਯ ॥੧॥ ਚੋਪਈ ॥ ਸੁਨਿ ਕਰਿ
ਸੰਗਤਿ ਮਹਿ ਸਿੱਖ ਸਜਾਨੇ:- 'ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਸਮ ਕੈ ਕਪਟ ਮਹਾਨੇ । ਅਪਨੋ
ਜਾਨਿ ਛਿਮਾ ਗੁਰ ਧਰੈ' । ਇਹੁ ਤਿਨ ਤੇ ਕੁਛ ਤ੍ਰਾਸ ਨ ਕਰੈ ॥ ੨ ॥ ਪਾਤੀ
ਲਿਖਤਿ ਰਿਪੁਨਿ ਸੋਂ ਰਹਜੈ । ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਕੋ ਨੈਕ ਨ ਲਹਜੈ ਬਹੁਰ ਫਿਗ
ਨਹਿ ਆਵਨਿ ਕੀਨਾ । ਗ੍ਰਿਥ ਦੁਰਾਇ ਸਦਨ ਮਹਿ ਲੀਨਾ ॥ ੩ ॥ ਤਉ
ਨ ਸਤਿਗੁਰ ਰਿਸ ਉਰ ਭਏ । ਅਪਨੋ ਜਾਨਿ ਛਿਮਾ ਕਰਿ ਗਏ । ਅਬਿ ਕਜੈ
ਹੂੰ ਕਰਿ ਨਿਕਟਿ ਹਕਾਰਾ । ਨਿਸ਼ਫਰ* ਹੂੰ ਪਖੰਡ ਇਹ ਧਾਰਾ ॥ ੪ ॥ ਕੋ
ਜਾਨੈ ਗੁਰ ਕਹਾਂ ਰਜਾਇ । ਕਹਾਂ ਕਰਹਿ ਨਹਿ ਜਾਨੀ ਜਾਇ । ਇਤ੍ਯਾਦਿਕ
ਸਭਿ ਬਿਖੈ ਬਿਤੰਤ । ਕਹੈਂ ਸਨੈਂ ਬਹੁ ਸਿੱਖ ਮਿਲੰਤਿ ॥ ੫ ॥ ਧੀਰਮਲ
ਇਮ ਲਖਿ ਅਪਮਾਨਾ । ਚਿੰਤਾ ਸਲਿਤਾ ਬਹਜੈ ਮਹਾਨਾ । ਨਹਿ ਅੰਤਰ
ਪੁਨ ਪ੍ਰਵਿਸ਼ਜੈ ਆਇ । ਵਹਿਰ ਜਾਇ ਹਯ ਲੀਨਿ ਮੰਗਾਇ ॥ ੬ ॥ ਚਵਿ
ਏਕਲ ਹੀ ਤੁਰਤ ਪਯਾਨਾ । ਖਰੋ ਜਾਇ ਕੋਸਕਾ ਇਕ ਥਾਨਾ । ਸਰਬ
ਸਮਾਜ ਹਕਾਰਨ ਕੀਨਿ । ਪਛਤਾਵਤਿ ਤਹਿ ਮੇਲ ਸੁ ਲੀਨਿ ॥ ੭ ॥
ਦੁਖੀ ਹੋਇ ਭਾ ਸਲਿਤਾ ਪਾਰ । ਗਿਨਤੀ ਅਨਗਨ ਮਨਹਿ ਮਝਾਰ ।-ਮੈਂ
ਜਨਨੀ ਭਾਖੇ ਚਲਿ ਆਯੋ । ਜਿਸ ਤੇ ਮਹਾਂ ਅਨਾਦਰ ਪਾਯੋ ॥੮॥ ਪੂਰਬ,
ਕੋ ਜਾਨਤਿ, ਕੋ ਨਾਹੀ^੧ । ਭਯੋ ਕੁਜਸੁ ਅਬਿ ਸਭਿ ਦਿਸ਼ ਮਾਂਹੀ । ਦੂਰ
ਦੂਰ ਕੇ ਹੁਤੇ ਮਸੰਦ । ਸੰਗ ਸੰਗਤਾਂ ਜਿਨ ਕੇ ਬੰਦ ॥ ੯ ॥ ਭਾ ਤਿਸਕਾਰ
ਸਕਲ ਨੇ ਜਾਨਾ । ਬਿਗਰਿ ਗਯੋ ਮਮ ਕਾਜ ਮਹਾਨਾ । ਜਿਸ ਤੇ ਪੂਜਾ ਹੋਇ
ਨ ਮੇਰੀ । ਦਿਯੋ ਨਿਕਾਰਿ ਕਹੈਂ ਇਸ ਬੇਰੀ^੨- ॥੧੦॥ ਇਤ੍ਯਾਦਿਕ
ਤਿਸ ਕੋ ਪਛਤਾਵਾ । ਕਹੈਂ ਕਹਾਂ ਲਗਿ ਜੋ ਦੁਖ ਪਾਵਾ । ਰਿਦੈ ਬਿਸੁਰਤ
ਪੁਰ ਕਰਤਾਰ । ਬਹਜੈ ਜਾਇ ਬਹੁ ਚਿੰਤ ਮਝਾਰ ॥੧੧॥ ਕੀਰਤ ਪੁਰਿ
ਮਹਿ ਲਾਖਹੁ ਦਾਸ । ਸੰਗ ਮਸੰਦ ਸੰਗਤਾਂ ਰਾਸ । ਧੀਰਮਲ ਕੋ ਕਪਟ
ਕੁਢਾਲੀ । ਸਭਿ ਮਹਿ ਬਿਦਤੀ ਕਿਯ ਜੁ ਕੁਢਾਲੀ^੩ ॥੧੨॥ ਤੀਨਹੁ ਸਤਿ-

^੧ਇਕ ਕੋਸ ਤੇ । ^੨ਪਹਿਲੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਤੇ ਕੋਈ ਨਹੀਂ । ^੩(ਲੋਕੀ) ਕਿਹਾ ਕਰਨਗੇ
ਕਿ 'ਉਸ ਵੇਲੇ (ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ) ਕੱਢ ਦਿਤਾ ਸੀ' । *ਪਾ:-ਨਿਡਰ । †ਪਾ:-ਕਜਾ ਕਿਯ ਚਾਲੀ ।

ਗੁਰੁ ਕੇ ਸੁਤ ਧੀਰ। ਗੁਨ ਗਨ ਸਹਿਤ ਸੁ ਲਾਇਕ ਬੀਰ। ਸਭਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ
ਕੀ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਹਾਰੈਂ। ਸੇਵਾ ਬਿਖੈ ਨੰਮਤਾ ਧਾਰੈਂ ॥ ੧੩ ॥ ‘ਦੇਖਹਿ ਗੁਰੁ
ਕਹਾਂ ਕ੍ਰਿਤ ਕਰੈਂ। ਰਿਦੈ ਪ੍ਰਤੀਖਤਿ ਸੰਸੈ ਧਰੈਂ।’ ਸਤਿਗੁਰੁ ਕੋ ਦੁਖ ਜਾਨੈ
ਪੂਰੈ। ਲਘੁ ਪੌੜੇ ਪਰ ਕਰੁਨਾ ਵਰੈਂ ॥ ੧੪ ॥ ਇਹ ਬਡ ਢੀਠ ਆਪ ਗੁਰ
ਬਨੈ। ਬਹੁਰ, ਨਿਕਟਿ ਕੁਛ ਨਾਂਹਿ ਨ ਗਿਨੈ। ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਸਮ ਅਬਿ
ਭਯੋ ਨਿਰਾਲਾ। ਰਹੈ ਨ ਮੇਲ ਗੁਰੁ ਘਰ ਨਾਲਾ ॥ ੧੫ ॥ ਜਾਨੀ ਪਰੈ
ਬਿਗਾਰ ਉਠੈ ਹੈ। ਗੁਰੁ ਸੰਗ ਦ੍ਰਿਤ ਅਧਿਕ ਉਪਜੈ ਹੈ। ਤੁਰਕਨ ਸੋਂ ਮੇਲੀ
ਬਹੁ ਬਨੈ। ਪਦ ਉਚੈ ਸੁ ਮਨੋਰਥ ਹਨੈ ॥ ੧੬ ॥ ਇੱਤਨਾਦਿਕ ਬਹੁ
ਆਪਸ ਮਾਂਹੀ। ਸਿੱਖ ਮਸੰਦ ਕਹੈ ‘ਧਿਕ ਤਾਂਹੀ’। ਇਮ ਦਿਨ ਦੋਨਹੁ
ਬਹੁਰ ਬਿਤਾਏ। ਖੇਲਤਿ ਹੋਰੀ ਮਿਲਿ ਹੁਲਸਾਏ ॥ ੧੭ ॥ ਗਾਵੈਂ ਸ਼ਬਦ ਮੋਦ
ਚਹੁ ਕੋਦ। ਬਰਸਤਿ ਰੰਗ, ਗੁਲਾਲ ਪਯੋਦ^੧। ਫਾਗ ਦਯੋਸ ਕੋ ਕੀਨਸਿ
ਭਜਾਰੀ। ਨਿਕਸਨ ਕੀਨਿ ਵਹਿਰ ਗੁਰ ਭਾਰੀ ॥ ੧੮ ॥ ਫਰਸ਼ ਬਿਸਾਲ
ਕਰਾਯਹੁ ਚਾਰੂ। ਸੁਭਟ ਮਿਲੇ ਸਭਿ ਆਯੁਧ ਧਾਰੂ। ਪੁਨ ਸੁੰਦਰ ਮਸਨੰਦ
ਬਿਲੇਦ। ਕਰੀ ਭਸਾਵਨ ਰੰਗ ਅਮੰਦ^੨ ॥ ੧੯ ॥ ਪੁਨ ਉਪਧਾਨੁ ਮਹਾਨੋ
ਆਨਾ। ਗਿਰਦਾ ਬਸਤ੍ਰ ਬਰਣ ਬਰ ਨਾਨਾ^੩। ਸਭਾ ਬਿਸਾਲ ਰਾਖਿ
ਮੈਦਾਨਾ^੪। ਫੂਲਨ ਮਾਲਾ ਰਚਤਿ ਸੁਜਾਨਾ ॥ ੨੦ ॥ ਪੋਸ਼ਿਸ਼ ਬਿਸਦ
ਮਹਿਦ ਬਪੁ ਪਾਈ^੫। ਨਿਕਸੇ ਚਾਰਚ ਹੇਤੁ ਗੁਸਾਈ^੬। ਕੰਚਨ ਦੇਡ ਧਰੇ
ਜਿਨ ਹਾਥ। ਦਿਸ ਦਾਇੰ ਆਗੇ ਕੁਛ, ਨਾਥ^੭ ॥ ੨੧ ॥ ਸੁੰਦਰ ਚਮਰ
ਵਰਾਵਤਿ ਪਾਛੇ। ਗਹਜੋ ਹਾਥ ਭਾਨੇ ਕਹੁ ਆਛੇ। ਮੰਦ ਮੰਦ ਮੁਸਕਾਵਤਿ
ਆਏ। ਕਮਲ ਬਿਲੋਚਨ ਕੋ ਬਿਕਸਾਏ ॥ ੨੨ ॥ ਸਵਾ ਗਿਲਸ਼ਤ^੮
ਸਭਿਨਿ ਤੇ ਉਚੈ। ਬੋਲਤਿ ਦਿਪਤ ਦਸਨ ਦੁਤਿ ਸੂਚੈ। ਭੁਜਦੰਡਨਿ ਜਨੁ
ਸੁੰਡ ਪ੍ਰਚੰਡੈ। ਜਿਨ ਤੇ ਖੰਡ ਖੰਡ ਰਿਪੁ ਦੰਡੈ ॥ ੨੩ ॥ ਮੁਕਤਾ ਮਾਲ
ਬਿਸਾਲ ਸੁਹਾਈ। ਬੀਚ ਬੈਠੁਰਜ^੯ ਬਹੁ ਛਬਿ ਪਾਈ। ਆਯੁਧ ਬਿਨਾ ਆਇ

^੧ਫਿਰ ਨਹੀਂ ਸੋਚਿਆ (ਧੀਰ ਮਲ ਨੇ) ਕਿ (ਮੇਰੇ) ਪਾਸ ਤਾਂ ਕੁਛ ਹੈ ਨਹੀਂ, ਭਾਵ ‘ਗੁਰੁ ਸ਼ਕਤੀ’
ਤੇ ਖਾਲੀ ਹਾਂ। ^੨ਦਰ ਦੱਸਿਆ। ^੩ਦੋਲ ਵਤ ਬਰਸਵੇ ਹਨ। ^੪ਹੁਣੇ ਰੰਗ ਵਾਲੀ। ^੫ਸਿਰਹਾਣੇ
ਵੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦਾ ਬਸਤ੍ਰ (ਭਾਵ ਗਿਲਾਫ) ਸੁੰਢ ਤੇ ਨਾਨਾ ਰੰਗਾਂ ਦਾ। ^੬ਸਭਾ ਵੱਡੀ ਹੈ, ਵਿਚ
ਦੇਖਾਨ ਦੱਖਿਆ। ^੭ਅਤੀ ਉੱਜਲ ਸਰੀਰ ਤੇ ਪਾਛੇ। ^੮ਹੌਲੀ ਵਾਸਤੇ। ^੯ਭਾਵ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਜੀ
ਵੇ ਸਜੀ ਤਰਫ ਤੇ ਅਗੇ (ਚੋਬਦਾਰ) ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਸੋਨੇ ਦੇ ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਹਨ।
^{੧੦}ਸਵਾ ਗਿੱਠ। ^{੧੧}ਲਸਨੀਆਂ ਨੇ [ਮਿਸ; ਵੈਦੂਰਜ] ਦੇਖੇ ਸਭਾ ੩੧੬੩, ਪ੍ਰਯਾਜ ਅੰਕ ੭।

ਬਿਰ ਭਏ । ਚਹੁੰਦਿਸਿ ਤੇ ਨੀਮੀ ਬਿਰ ਬਿਏ ॥ ੨੪ ॥ ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਸੁਧਿ
 ਸਿਖ ਇੰਦ ਮੰਦ । ਆਏ ਧਰੇ ਅਕੋਰ ਬਿਲੰਦ । ਅਨਿਕ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇਸਨਿ
 ਦੇਸ । ਬਹੁ ਮੋਲੀ ਲੇ ਵਸਤੁ ਅਸੇਸ ॥ ੨੫ ॥ ਅਰਨ ਬਰਣ ਅਰੁ ਪੀਤ
 ਬਿਸਾਲੇ । ਕੇਤਿਕ ਪਿਚਕਾਰੀ ਜੁਤਿ ਚਾਲੇ । ਅਲਤਾ ਬਿੰਦ ਗੁਲਾਲ
 ਅੰਬੀਰ । ਲੇ ਕਰਿ ਪਹੁੰਚਤਿ ਭੇ ਸਿਖ ਤੀਰ ॥ ੨੬ ॥ ਪ੍ਰਥਮੈ ਚਰਨ ਸਰੋਜਨ
 ਬੰਦਹਿ । ਆਗੇ ਧਰਹਿ ਅਕੋਰ ਬਿਲੰਦਹਿ । ਉਡਤਿ ਗੁਲਾਲ ਘਟਾ ਜਨੁ
 ਹੋਈ । ਰੰਗ, ਬੰਦ ਬਰਖਤਿ ਹੈ ਸੋਈ ॥ ੨੭ ॥ ਜਨੁ ਸੰਧਾ ਮਿਲਿਬੇ ਕਹੁ
 ਆਈ । ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਮੁਖ, ਚੰਦ ਸੁਹਾਈ । ਮਿਲਜੇ ਗੁਲਾਬ ਗੁਲਾਲ
 ਉਡੇਤਾ । ਖੇਲਤਿ ਹੋਰੀ ਸ਼੍ਰੀ ਜਗਕੀਤਾ ॥ ੨੮ ॥ ਛੁਟਤਿ ਅੰਬਰੀਨ ਮੂਠ
 ਬਡੇਰੀ । ਦੁਹਿ ਦਿਸਿ ਹੈ ਕਰਿ ਹੋਲੀ ਗੋਰੀ । ਹੋਲੀ ਖੇਲ ਛੁਟਤਿ ਪਿਚਕਾਰੀ ।
 ਭਰਿ ਭਰਿ ਮੂਠ ਸਾਮੁਹੇ ਛਾਰੀ ॥ ੨੯ ॥ ਬਿੰਦ ਮਸੰਦ ਸੰਗਤਾਂ ਸੰਗ । ਖੇਲਤਿ
 ਫਾਗ ਡਾਰਿ ਬਹੁ ਰੰਗ । ਦੇਖਤਿ ਸਭਿ ਮਨ ਮੁਦਤਿ ਬਿਸਾਲਾ । ਪਰਜੇ
 ਬਦਨ ਪਰ ਜਮਜੇ ਗੁਲਾਲਾ ॥ ੩੦ ॥ ਸਭਿ ਕੇ ਬਰਣ ਲਾਲ ਹੁਇ ਗਏ ।
 ਚਿੱਤ੍ਰਤਿ ਬਸਤ੍ਰ ਬਚਿੱਤ੍ਰਤਿ ਭਏ । ਇਮ ਸਤਿਗੁਰ ਬਹੁ ਕਰੇ ਬਿਲਾਸਾ ।
 ਸਿੱਖ ਮਸੰਦ ਮਿਲੇ ਗਨ ਦਾਸਾ ॥ ੩੧ ॥ ਰਿਦੇ ਮੁਦਿਤਿ ਸਭਿ ਕੇ ਹੁਇ
 ਰਹੇ । ਕੁਸ਼ਲ ਪੁਸ਼ਨ ਸਭਿਹਿਨਿ ਸੋਂ ਕਹੇ । ਬਿੰਦ ਮਸੰਦ ਜਿ ਸਿਖ
 ਪਰਧਾਨੇ । ਕਰ ਜੋਰਤਿ ਨਿਜ ਸ਼ੇਖ ਬਖਾਨੇ ॥ ੩੨ ॥ ਮਹਾਂ ਦਿਵਾਨ ਲਗਜੇ
 ਦੁਤਿ ਪਾਵਤਿ । ਸ਼ਬਦ ਰਬਾਬੀ ਮੁੰਦਰ ਗਾਵਤਿ । ਗੁਰ ਮਿੱਖਨ ਕੋ ਮੇਲ
 ਸੁਹੇਲਾ । ਦੁਹਿ ਲੋਕਨ ਕੋ ਜਹਿ ਮੁਦ ਮੇਲਾ ॥ ੩੩ ॥ ਦਰਸਨ ਦੇਖਿ ਦੇਖਿ
 ਬਲਿਹਾਰੀ । ਅਧਿਕ ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਸੁਖਦ ਉਦਾਰੀ । ਸਵਾਪਹਿਰ ਸਤਿਗੁਰ ਤਹਿ
 ਬਿਰੇ । ਦਾਸ ਅਨੇਕ ਉਧਾਰਨਿ ਕਰੇ ॥ ੩੪ ॥ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਦਾਸਨਿ ਪਰ
 ਡਾਰਤਿ । ਬਹੁਰ ਉਠਨਿ ਕੀ ਇੱਛਾ ਧਾਰਤਿ । ਪੂਰ ਕਾਮਨਾ ਕਰਿ ਸਭਿ
 ਕੇਰੀ । ਅੰਤਰ ਸਦਨ ਗਏ ਤਿਸ ਬੇਰੀ ॥ ੩੫ ॥ ਕਰਿ ਸ਼ਨਾਨ ਪੋਸ਼ਿਸ਼ ਲ
 ਔਰ । ਬੈਠਤਿ ਭੇ ਸੋਢੀ ਸਿਰਮੌਰ । ਖਾਨ ਪਾਨ ਕਰਿ ਨਿਸਾ ਬਿਤਾਈ ।
 ਜਾਮ ਰਹੀ ਜਾਗੇ ਗੋਸਾਈ ॥ ੩੬ ॥ ਏਕ ਦਿਵਸ ਪੁਨ ਅਵਰ ਬਿਤਾਯੋ ।
 ਤਿਥੀ ਦੂਜ ਕੋ ਸਮਿਯੈ ਆਯੋ* । 'ਬੀਚ ਬਜ਼ਾਰ ਸਬੇਡਲ' ਉਚੈ । ਰਚਹੁ
 ਫਰਸ਼ ਦੀਰਘ, ਨਰ ਮੁਚੇ ॥ ੩੭ ॥ ਤਨਹੁ ਚਾਨਣੀ ਚਾਰਹੁ ਕੋਨ । ਤਰੇ

*ਦੇਲਾ ਕਰਕੇ, ਪ੍ਰਕਾਰੇ । 'ਬੜੇ ਪ੍ਰੀਤ' । 'ਬੜੇ ।

*ਪਾ:-ਸਮਾ ਦੁ ।

ਚੈਦੋਵਾ ਬਾਂਧਹੁ ਤੈਨ । ਸਰਬ ਸਮਾਜ ਸੁ ਚਾਰੁ ਨਵੀਨ । ਤਜਾਰੀ ਕਰਹੁ
ਬਿਲਮ ਤੇ ਹੀਨ' ॥ ੩੮ ॥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾਸਨਿ ਕੇ ਸਾਥ । ਹੁਕਮ
ਬਖਾਨੈ ਜਗ ਗੁਰ ਨਾਥ। 'ਕਰਹੁ ਸੁਨਾਵਨਿ ਸਭਿ ਕੇ ਡੇਰੇ। ਆਇ ਮੰਪੂਰਨ
ਸਭਾ ਸ ਹੋਰੇ' ॥ ੩੯ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਨਿਬੰਧ ਅਛਟਮ ਰਾਸਿ 'ਹੋਛੀ ਬੇਲਨਿ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨ ਨਾਮ
ਵੀਰ ਪੰਚਾਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੫੨ ॥

੫੩. [ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰਿਆਈ]

ਏਹਗਾ ॥ ਸਨਿ ਕੈ ਫਿਰਜੈ ਨਕੀਬ ਤਬਿ ਸਿਖ ਸੰਗਤ ਕੇ ਮਾਂਹਿ। ਰਾਇਜੋਧ
ਕੈ ਸੁਧ ਦਈ, ਅਪਰ ਸਭਿਨਿ ਕੇ ਪਾਹਿ ॥ ੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ 'ਆਜ ਲਗਹਿ
ਗੁਰ ਕੇ ਦਰਬਾਰ । ਸਗਰੇ ਆਵਹੁ ਸਭਾ ਮਝਾਰ । ਰਾਉ ਰੰਕ ਸੰਗਤਿ ਕੇ
ਸਾਰੇ । ਆਇ ਲਹੈ ਦਰਸਨ ਸੁਖ ਸਾਰੇ' ॥ ੨ ॥ ਕੀਰਤਪੁਰਿ ਕੇ ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ
ਡੇਰੇ । ਗਨ ਮਸੰਦ ਜੁਤਿ ਸਿੱਖਨਿ ਕੇਰੇ । ਸਭਿਹਿਨਿ ਕੋ ਸੁਧ ਕਹੀ
ਪ੍ਰਕਾਰ । 'ਸੁਨਿ ਪਹੁੰਚਹੁ ਗੁਰ ਕੇ ਦਰਬਾਰ' ॥ ੩ ॥ ਬੀਚ ਬਜ਼ਾਰ ਸਬੰਡਲ
ਚਾਰੁ । ਉਪਰ ਫਰਸ਼ ਭਯੋ ਦਿਸ਼ਿ ਚਾਰੁ । ਸੇਤੁ ਚਾਂਦਨੀ ਕਰੀ ਲਗਾਵਨਿ।
ਭਨਜੈ ਬਿਤਾਨ ਮਹਾਨ ਸੁਹਾਵਨ ॥ ੪ ॥ ਝਾਲਰ ਜ਼ਰੀ ਝਲਕਤੀ ਝੁਲਤਿ ।
ਕੁਸਮ ਜ਼ਰੀ ਕੇ ਜਥਾ ਪ੍ਰਫੁਲਤਿ । ਰੇਸ਼ਮ ਡੋਰਨ ਤੇ ਬਹੁ ਭਨਜੈ ।
ਬਹੁਤ ਮੋਲ ਕੋ ਸੁੰਦਰ ਬਨਜੈ ॥ ੫ ॥ ਦਿਪਤਿ ਅਮੰਦ^੧ ਦੀਹ ਮਸਲੰਦ^੨। ਧਰਿ
ਉਪਰ ਉਪਧਾਨੁ ਬਿਲੰਦ । ਲਗਜੈ ਮੋਲ ਬਹੁ ਸੋਭਤਿ ਆਛੇ। ਕਾਰੀਗਰਨਿ
ਕੀਨਿ ਮਨ ਬਾਂਛੇ ॥ ੬ ॥ ਭਯੋ ਤਜਾਰ ਸੁਧ ਜਥੈ ਸੁਨਾਈ । ਉਠਿ ਪ੍ਰਭੁ
ਗਮਨ ਕਰਜੈ ਤਿਸ ਥਾਈਂ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਸੰਗ ਨਿਜ ਲੀਨਿ । ਮ੍ਰਿਦੁਲ
ਸਰੂਪ ਸੁ ਬੈਸ ਨਵੀਨ ॥ ੭ ॥ ਸੂਰਜ ਮਲ, ਸ੍ਰੀ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰਾਕਰੇ ਹਕਾਰਨ
ਤਿਹਠਾਂ ਸਾਦਰ । ਅਣੀਰਾਇ ਜੁਤਿ ਸਭਿ ਚਲਿ ਆਏ। ਨਿਜਨਿਜ ਦਾਸ
ਸੰਗ ਸਮੁਦਾਏ ॥ ੮ ॥ ਭਾਨਾ ਸਾਹਿਬ ਬਿਧ ਕੀ ਅੰਸ਼ । ਜੋ ਹੋਏ ਸਿੱਖੀ
ਅਵਤੰਸ਼^੩। ਲੇ ਕਰਿ ਸਾਥ ਨਾਥ ਤਹਿ ਗਏ। ਬੰਦਤਿ ਗਾਦੀ ਬੈਠਤਿ ਭਏ
॥ ੯ ॥ ਚਮਰ ਚਾਰੁ ਚੰਚਲ ਚਤੁਰਾਈ । ਢੋਰਤਿ ਹੰਸਨਿ ਸਮਤਾ ਪਾਈ ।
ਸੂਰਜਮੁਖੀ^੪ ਲੀਨਿ ਨਿਜ ਖਰੇ । ਜਨੁ ਸੂਰਜ ਦੂਸਰ ਬਿਧਿ ਕਰੇ ॥ ੧੦ ॥
ਰਾਇਜੋਧ ਤਬਿ ਚਲਿ ਕਰਿ ਆਯਹੁ। ਸੁਭਟ ਸਮੁਹਨਿ ਕੋ ਸੰਗ ਲਜਾਯੋ ।
ਚਰਨ ਸਰੋਜਨਿ ਕੋ ਕਰਿ ਨਮੋ । ਨਿਕਟਿ ਹੋਇ ਬੈਠਜੈ ਤਿਹ ਸਮੋ ॥
੧੧ ॥ ਗੁਰ ਘਰ ਕੇ ਜੋਧਾ ਗਨ ਭਾਰੇ । ਸਭ ਚਲਿ ਆਏ ਆਯੁਧ ਧਾਰੇ।

^੧ ਮੁਹਣੀ । ^੨ ਮਸਨਦ, ਹੋਈ [ਮ.; ਮਸਨਦ] । ^੩ ਸਿਖੀ (ਵਿਚ) ਸ਼ਿਰੋਮਣ । ^੪ ਪੰਥਾ ।

ਜੋ ਜਿਸ ਦੇਸ ਮਸੰਦ ਬਿਲੇਦ। ਸੰਗ ਸੰਗਤਾਂ ਲੈ ਕਰਿ ਬੰਦ ॥ ੧੨ ॥
 ਪਹੁੰਚਤਿ ਭੇ ਸਭਿ ਸਭਾ ਮਝਾਰੇ। ਕਰਿ ਕਰਿ ਨਮੋ ਸੁ ਦਰਸਨ ਨਿਹਾਰੇ।
 ਪੁਰਿ ਕੇ ਪੰਚ ਜਿ ਨਰ ਪਰਧਾਨ। ਸਰਬ ਹਕਾਰੇ ਕਰਿ ਸਨਮਾਨ ॥ ੧੩ ॥
 ਸੁੰਦਰ ਪਰਮਾਨੰਦ ਅਨੰਦਤਿ। ਬੈਠੇ ਆਇ ਗੁਰੁ ਕੋ ਬੰਦਤਿ। ਚੋਬਦਾਰ
 ਲੇ ਕੰਚਨ ਆਸੇ। ਖਰੇ ਭਏ ਗਨ ਅੰਗੁਯ ਪਾਸੇ ॥ ੧੪ ॥ ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਮਹਿ
 ਦਿਵਾਨ ਭਰਿ ਗਯੋ। ਸਭਿ ਸਮਾਜ ਤਹਿ ਆਵਤਿ ਭਯੋ। ਸ਼ਬਦ ਰਬਾਬੀ
 ਇਕ ਦਿਸ਼ਿ ਗਾਵੇ। ਚਾਰਨ, ਭਾਟ ਕਬਿੱਤ ਸੁਨਾਵੇ ॥ ੧੫ ॥ ਭੀਨਹੁ
 ਪੁੱਤ੍ਰ ਬਿਠਾਏ ਭੀਗਸ਼ੀ ਗੁਰ ਹਰਿਗੁਰਵਿੰਦ ਬਰ ਬੀਗਪੈਸੇ ਪੰਚ ਨਾਲਿਯਰ
 ਏਕ। ਕਹਿ ਮੰਗਵਾਯੋ ਜਲਧਿ ਬਿਬੇਕ ॥ ੧੬ ॥ ਸਾਹਿਬ ਭਾਨੇ ਸਭਿ
 ਬਿਧਿ ਜਾਨੀ। ਪਠਯੋ ਵਾਸ ਤਜਾਰੀ ਨਿਜ ਠਾਨੀ। ਕੇਸਰ ਚੇਦਨ ਕੋ
 ਘਸਵਾਇ। ਕਲਗੀ ਜਿਗਾ ਲਈ ਮੰਗਵਾਇ ॥ ੧੭ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਦੇਖਿ
 ਬਖਾਨਾ। ‘ਉਠਹੁ ਪ੍ਰਥਮ ਅਬਿ ਸਾਹਿਬ ਭਾਨਾ!’। ਇਮ ਕਹਿ ਆਪ ਉਠੇ
 ਗੁਰ ਪੂਰੇ। ਪੌਤ੍ਰ ਬਿਲੋਕਤਿ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਰੂਰੇ ॥ ੧੮ ॥ ਭੀਨ ਪ੍ਰਦਛਨਾ ਫਿਰ
 ਕਰਿ ਵੀਨਿ। ਪੈਸੇ ਪੰਚ ਨਾਲਿਯਰ ਲੀਨਿ। ਖਰੇ ਹੋਇ ਧਰਿ ਭੇਟ ਅਗਾਰੀ।
 ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਧਾਰੀ ॥ ੧੯ ॥ ਪੁਨ ਸਾਹਿਬ ਭਾਨੇ ਕਿਯ ਟੀਕਾ।
 ਕੀਨਸਿ ਕੁਲ ਸੇਵੀ ਮਹਿ ਨੀਕਾ। ਪੁਨ ਸਭਿ ਸੋ ਗੁਰ ਕਹੀ ਸੁਨਾਇ।
 ‘ਮਮ ਸਮ ਅਬਿ ਜਾਨਹੁ ਹਰਿਗਾਇ’ ॥ ੨੦ ॥ ਸਗਲ ਮਸੰਦਨਿ ਪਿਖਿ
 ਸੁਨਿ ਬੈਨ। ਅਦਭੁਤ ਰਸ ਤੇ* ਫੁੱਲਜਤਿ ਨੈਨ। ‘ਦੇਹਿ ਅੰਤ ਗੁਰ ਕੋ
 ਪਹਿਚਾਨਯੋ। ਜਿਸ ਤੇ ਭਖਤ ਦੇਨਿ ਕੋ ਠਾਨਯੋ ॥ ੨੧ ॥ ਪਰਮੇਸੁਰ ਕੀ
 ਅਚਰਜ ਬਾਤ। ਵੇਖਹੁ ਕਹਾਂ ਭਈ ਬੱਖਜਾਤ। ਗੁਰਤਾ ਉਚਿਤੈ ਸ੍ਰੀ
 ਗੁਰਦਿੱਤਾ। ਪ੍ਰਥਮ ਪੁਲੋਕ ਪੰਥ ਕੋ ਲਿੱਤਾ ॥ ੨੨ ॥ ਬਡ ਪੌਤ੍ਰ ਕੀਨਸਿ ਕ੍ਰਿਤ
 ਖੋਟੇ। ਮਾਲਿਕ ਭਖਤ, ਸਭਿਨਿ ਤੇ ਛੋਟੇ। ਭੀਨਹੁ ਸੁਤ ਵਿਗ ਬੈਠੇ ਰਹੇ।
 ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ ਪਰਮਪਦ ਲਹੇ ॥ ੨੩ ॥ ਇਮ ਕਹਿ ਸਕਲ ਮਸੰਦ ਸੁ
 ਸੰਗਤਿ। ਉਠੇ ਸੁ ਭੇਟ ਦੇਨਿ ਤਜਿ ਪੰਗਤਿ। ਕੀਨਿ ਤਿਲਕ ਕੇਸਰ ਬਰ
 ਚੇਦਨ। ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕਰਿ ਠਾਨੀ ਬੰਦਨ ॥ ੨੪ ॥ ਪ੍ਰਥਮ ਉਪਾਇਨ
 ਸਾਹਿਬ ਭਾਨਾ। ਹੀਰੇ ਜੜਤੀ ਜਿਗਾ ਮਹਾਨਾ। ਮੁਕਤਾ ਗੁਛੀਨ ਕਲਗੀ ਸੇਗਾ।
 *ਸੰਨੇ ਦੇ ਵੰਡੇ, ਚੋਬਾਂ। *ਅਗਲੇ ਪਾਸੇ। *ਵੇਸਾਵਲੀ ਉਚਾਟਨ ਵਾਲੇ। *ਸ਼ੋਟ ਕੀਤਾ (ਤਿਲਕ
 ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਹਰਿਗਾਇ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ)। *ਭਖਤ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹੋਏ। *ਪਾ:-ਅਦਭੁਤ ਦਰਸਤਿ।

ਧਰੀ ਸੀਸ ਪਰ ਦਿਪਤਿ ਉਤੰਗ ॥ ੨੫ ॥ ਚੇਚਲ ਬਾਜੀ ਬਾਜ਼ ਬਿਸਾਲਾ ।
 ਅਰਪਨ ਕਰਤਿ ਭਯੋ ਤਤਕਾਲਾ । ਬਿੰਦ ਮਸੰਦ ਬਿਲੋਕਨਿ ਕੀਨਿ ।
 ਜਥਾ ਜੋਗ ਭੇਟਨਿ ਸਭਿ ਦੀਨਿ ॥ ੨੬ ॥ ਧਨ ਪਟ ਭੂਖਨ ਚਪਲ ਤੁੰਗਾ ।
 ਅਰਪਿ ਅਰਪਿ ਬੰਦਹਿ ਕਰ ਬੰਦਿ।ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਚਲਿਬੋ ਪਰਲੋਕ । ਯਾਂਤੇ
 ਸਭਿ ਕੇ ਚਿਤ ਮਹਿ ਸ਼ੋਕ ॥ ੨੭ ॥ ਅਭਿਥੇਕਨ^੧ ਪਿਖ ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ।
 ਰਿਦੈ ਅਨੰਦ ਬਿਲੰਦੈ ਪਾਇ । ਬਹੁਤ ਬਿਚਾਰਿ ਸੋਚਤੇ ਸੋਚਨਿ । ਕਰਹਿ
 ਬਿਲੋਕਨਿ ਜੁਗ ਭਵਮੋਚਨ^੨ ॥ ੨੮ ॥ ਤਿਸਛਿਨ ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਅਗਾਰੀ ।
 ਲਗੇ ਅੰਬਾਰ ਸੁ ਵਸਤੁ ਉਦਾਰੀ । ਰਾਇਜੋਧ ਤਬਿ ਪੰਚ ਤੁੰਗਾ । ਵਈ
 ਵਸਤੁ ਅਰ ਕੁਛ ਧਨ ਸੰਗ ॥ ੨੯ ॥ ਭਗਤੁ, ਬਹਿਲੋ, ਰੂਪਾ ਆਦਿ । ਗੁਰ
 ਕ੍ਰਿਤ ਹੋਰਿ ਭਯੋ ਅਹਿਲਾਦ । ਸਭਿਹਿਨਿ ਉਠਕਰਿ ਗੀਵਨਿਵਾਈ । ਅਰਪਿ
 ਉਪਾਇਨ ਕੋ ਸਮੁਦਾਈ ॥ ੩੦ ॥ ਸਭਿਹਿਨਿ ਗੁਰ ਕੀ ਆਗਯਾ ਮਾਨੇ ।
 ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਗੁਰੁ ਸਮ ਜਾਨੇ । ਤਤਛਿਨ ਜੋਤਿ ਦਿਪੀ ਅਧਿਕਾਈ ।
 ਬਦਨ ਸਦਨ ਦੁਤਿ ਰਹਜੋ ਸੁਹਾਈ^੩ ॥ ੩੧ ॥ ਅਤਿ ਸਮਰਥਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤਿ
 ਭਈ । ਹਤਨਿ ਤਿਲੋਕੀ ਅਰੁ ਉਪਜਈ^੪ । ਇਮ ਦੇ ਕਰਿ ਗੁਰਤਾ ਬਛਿ-
 ਆਈ । ਸ਼੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਅਨੰਦ ਉਪਾਈ ॥ ੩੨ ॥ ਸਭਿ ਮਸੰਦ ਅਰੁ ਸੰਗਤ
 ਬਿਖੈ । ਗੁਰੁ ਬਨਾਇ ਪੈਤ੍ਰ ਦਿਸ਼ਿ ਪਿਖੈ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਤਿ ਬਹੁ ਪ੍ਰੇਮ ਉਪਾਵੈ ।
 ਸਭਿ ਕੋ ਕਹਿ ਕਹਿ ਅੰਗੁ ਨਿਵਾਵੈ ॥ ੩੩ ॥ ਭਾਟ ਨਕੀਬ ਸੁਜਸੁ ਕੋ
 ਕਹੈ । ਦਰਬ ਬਿਭੂਖਨ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਲਹੈ । ਧਨ ਗਨ ਦੀਨਿ ਰਬਾਬੀ
 ਗਾਵਤਿ । ਬਿੱਪੁ ਆਦਿ ਸਗਰੇ ਬਿਤ ਪਾਵਤਿ ॥ ੩੪ ॥ ਇਮ ਉਤਸਾਹਿ
 ਬਿਸਾਲ ਭਯੋ ਹੈ ।—ਸਪਤਮ ਗੁਰ ਬਡ ਤਖਤ ਲਿਯੋ ਹੈ—। ਜਥਾ ਜੋਗ ਕਰਿ
 ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ । ਬਿਦਤ ਬਿੰਦ ਮਹਿ ਕੀਨਿ ਬਿਲੰਦ^੫ ॥ ੩੫ ॥ ਪੁਨ ਉਠਿ
 ਕਰਿ ਗਮਨੇ ਨਿਜ ਥਾਨ।ਪੈਤ੍ਰ ਸੰਗ ਲੀਨਿ ਗਹਿ ਪਾਨ । ਜਾਇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ੇ ਸੁਭ

^੧ਤਿਲਕ ਵੇਣੂ । ^੨ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਛੁਡਾਵਣ ਵਾਲੇ ਦੋਹਾਂ (ਭਾਵ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਤੇ
 ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ ਸਾਹਿਬ ਜੀ) ਵਲ ਵੇਖਦੇ ਹਨ । ^੩ਛੋਟਾ ਦਾ ਘਰ (ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ ਜੀ
 ਦਾ) ਮੁਖ ਸੁਹਾ ਰਿਹਾ ਹੈ । ^੪ਨਿਕੀ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਜਿਵਾਲਨ ਦੀ ਸਤਯਾ । ^੫ਸਾਰਿਆਂ ਵਿਚ
 (ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ ਜੀ ਨੂੰ) ਪ੍ਰਗਟ ਤੇ ਉੱਚਾ ਕੀਤਾ । *ਇਹ ਆਤਮ ਸਤਯਾ ਗੁਪਤ ਪ੍ਰਗਟ
 ਮੰਡਲਾਂ ਤੇ ਬਖਸ਼ੀ । ਇਹ ਸਭ ਤਾਕਤਾਂ ਉਤੇ ਹੁਕਮ ਹੈ ਸੀ ਜੋ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਿਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ
 ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਧੀਰਮਲ ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਆਦਿਕ 'ਗੁਰੂ' ਨਹੀਂ ਬਣ
 ਸਕੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਇਸ ਆਤਮ ਬਲ ਤੋਂ ਸੋਝਦੇ ਸੇ ।

ਘਰ ਮਾਂਹਿ । ਬੈਠਿ ਪ੍ਰਯੋਕ ਬਿਠਾਏ ਪਾਹਿ ॥ ੩੬ ॥ ਸੰਗਤਿ ਅਰੁ ਮਸੰਦ
ਉਠਿ ਚਾਲੇ । ਸਭਿਹਿਨਿ ਕੇ ਉਰ ਛੁਭਤਿ ਬਿਸਾਲੇ । ‘ਸਤਿਗੁਰ ਤਨ
ਤਜਾਗਨ ਕੇ ਚਹਾ । ਤੋ ਇਹ ਕ੍ਰਿਤ ਕਰੀ ਸਭਿ ਮਹਾਂ’ ॥ ੩੭ ॥ ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ
ਆਪਸ ਮਹਿ ਬਹੁ ਕਹੈ । ‘ਲਘੁ ਪੈਤ੍ਰੇ ਗੁਰਤਾ ਸਭਿ ਲਹੈ । ਤੀਨੋ ਪੁੱਤ੍ਰ ਛੁਭ
ਹੀ ਰਹੇ । ਜੇਸਟ ਪੈਤ੍ਰਾ ਕਛੁ ਨ ਲਹੈ ॥ ੩੮ ॥ ਗੁਰ ਤਨ ਤਜਨਿ ਬਿਲੰਬ
ਨ ਹੋਈ’ । ਆਦਿ ਕੁਟੰਬ ਲਖਨੋ ਸਭਿ ਕੋਈ । ਤੇਜ ਬਿਸਾਲ ਜਿਨਹੁ
ਬਿਰਧਾਯਹੁ । ਪੀਰੀ ਮੀਰੀ ਤਖਤ ਬਨਾਯਹੁ ॥ ੩੯ ॥ ਲਿਖਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ
ਸ੍ਰੀਚੋ ਅਸਟਮ ਰਾਸੇ ‘ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਛੁਭਾ ਏਨ’ ਪ੍ਰੰਗ ਬਠਨੰ ਨਾਮ ਭੀਰਪੋਸਥੀ ਐਸੁ ॥ ਪੜ ॥

ਪੜ. [ਸ੍ਰੀ ਸੂਰਜ ਮਲ ਤੇ ਮਾਤਾ ਮਰਵਾਹੀ] ।

ਏਹਗਾ॥ਸੁਧ ਕੇ ਸੁਨਤਿ ਕੁਟੰਬ ਸਭਿ ਚਿੰਤਾ ਕੇ ਬਸਿ ਹੋਇਬਹੁਤ ਬਿਸੁਰਤਿ
ਦੁਖੀ ਮਨ ਬਿੱਪੈ ਦੁਹਿਬਿਧਿ ਜੋਇ^੧ ॥ ੧ ॥ ਚੋਪਈ ॥ ਭਈ ਛੁਭਤਿ
ਉਰ, ਸੁਨਿ ਮਰਵਾਹੀ । ਜਿਸ ਕੇ ਹਿਤ ਹੋਯੋ ਕਿਮ ਨਾਂਹੀ^੨ ।—ਮੋਹ ਪੁੱਤ੍ਰ
ਉਚਤੀ ਸਭਿ ਬਾਤ । ਧਾਰਾਤ ਗੁਨਾਨ ਰਿਦਾ ਅਵਦਾਤ^੩—॥ ੨ ॥ ਲਾਖ
ਅਵਕਾਸ ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਆਈ । ਬੰਠਿ ਆਪਨੀ ਬ੍ਰਿਥਾ ਸੁਨਾਈ । ‘ਮੋ ਸੁਤ
ਮਹਿ ਕਜਾ ਅਵਗੁਨ ਜਾਨਾ’^੪ । ਜਿਸ ਤੇ ਰਾਖਯੋ ਛੁਭ ਸੁਜਾਨਾ ! ॥ ੩ ॥ ਰਾਵਰ
ਕੇ ਅਨੁਸਾਰੀ ਸਦਾ । ਮਾਨਤਿ ਰਹਯੋ ਹੁਕਮ ਜਦ ਕਦਾ । ਜਿਸ ਕੇ ਚਿਤ
ਸੇਵਾ ਮਹਿ ਰਹਯੋ । ਅੰਤ ਸਮੈ ਲੋ ਕੁਛ ਨਾਂਹ ਲਹਯੋ^੫ ॥ ੪ ॥ ਕਹਾਂ
ਕਰਹਿਗੇ ਰਾਵਰਿ ਪਾਛੇ । ਕਿਮ ਗੁਜਰਾਨ ਚਲਾਵੇ ਆਛੇ । ਘਰ ਕੇ ਖਰਚ
ਅਨਕ ਪ੍ਰਕਾਰਾ । ਆਬ ਲੋ ਆਪ ਲੀਤ ਸਭਿ ਸਾਰਾ ॥ ੫ ॥ ਜਗ ਗੁਰ
ਸਭਿ ਤੇ ਅਹੋ ਬਡੇਰੇ । ਦੋਤ ਉਪਾਇਨ ਲੋਕ ਘਨੇਰੇ । ਪੁੱਤ੍ਰ ਆਪ ਕ ਜੇ
ਇਮ ਰਹੈ ਦਿਖਾਹੇ ਨਰ ਤਬਿ ਕਜਾ ਜਸ ਕਹੈ ॥ ੬ ॥ ਪਰਾਹ ਮੰਦ ਇਨ ਕੀ
ਗੁਜਰਾਨ । ਤਬਿ ਇਹ ਕਹਾਂ ਕ੍ਰਿਤਿ ਕੋ ਠਾਨ । ਆਬ ਲੋ ਸੀਖੇ ਨਾਂਹ ਕੁਛ
ਕਰਿਬੋ । ਪਿਤਾ ਸਮੁੱਥ ਉਦਾਰ ਬਿਚਾਰਬ ॥ ੭ ॥ ਇਹ ਮਾਲਕ ਬ ਪੁੱਤ੍ਰ
ਤੁਮਾਰੇ । ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਛੁਭੇ ਰਾਖੇ ਲਚਾਰ^੬* । ਕਹਾਂ ਕਰਾਹੇ ਅਬਿ ਦੇਹੁ
ਬਤਾਇ। ਜਥਾ ਜੀਵਕਾ ਏਹ ਚਲਾਇ ॥ ੮ ॥ ਪੈਤ੍ਰਾ ਮਾਲਕ ਆਪ ਬਨਾਯਹੁ

^੧ਦੇਵ ਗਲਾ (ਭਾਵ ਪੈਤ੍ਰੇ ਨੂੰ ਗਰਿਆਈ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਵਣਾ) ਪ੍ਰਤਿਕੂਲ
ਵੇਖੀਆਂ । ^੨ਜਿਸ ਦੇ ਮਤਲਬ ਦੀ ਗਲ ਕਿਵੇਂ ਬਾ ਨਾ ਹੋਈ । ^੩ਉੱਜਲ । ^੪(ਆਪ ਜੀ ਦੇ) ਅੰਤ
ਸਮੇਂ ਤਕ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਲਿਆ । ^੫ਗ੍ਰੀਬ [ਫਾਂ, ਲਾਚਾਰ] । *ਪਾ:-ਪਧਾਰੇ, ਪੁਨਾ:-ਚਲਾਰੇ ।

ਗੁਰਤਾ ਦੇ ਕਰਿ ਬਹੁ ਬਿਦਤਾਯਹੁ । ਚਚੇ ਸ਼ਰੀਕਨਿ ਕੋ ਮਨ ਜਾਨਹਿ ।
 ਕਿਮ ਹਰਿਰਾਇ ਪ੍ਰੇਮ ਕੋ ਠਾਨਹਿ' ॥੯॥ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਬਖਾਨੀ।
 'ਕਜੋਂ ਚਿੰਤਾ ਚਿਤ ਕੀਨਿ ਮਹਾਨੀ । ਮਤਸਰ ਆਦਿ ਤਜਾਗ ਉਰ ਦੀਜੈ ।
 ਨਹੀਂ ਛੋਭ ਕੋ ਮਨ ਮਹਿ ਕੀਜੈ॥੧੦॥ ਗੁਰ ਕੇ ਸਿੱਖ ਜਿ ਸਿਦਕ ਕਮਾਵੈਂ ।
 ਤਿਨ ਪਰਵਾਹਿ ਨ, ਸਭਿ ਕਿਛੁ ਪਾਵੈਂ । ਦੁਹਿ ਲੋਕਨ ਕੋ ਸੁਖ ਕੋ ਲੇਤਿ ।
 ਕਮੀ ਨ ਕੋਈ ਰਹੈ ਨਿਕੇਤ ॥ ੧੧ ॥ ਇਹੁ ਗੁਰ ਕੇ ਸੁਤ ਸਭਿ ਕਿਛੁ
 ਲਾਇਕ । ਸਕਲ ਸੰਗਤਾਂ ਚਰਨ ਮਨਾਇਕ । ਇਨ ਕੋ ਕਹਾਂ ਰਹੈ
 ਪਰਵਾਹੁ । ਸਰਬ ਪਦਾਰਥ ਹੂੰ ਘਰ ਮਾਂਹੁ ॥ ੧੨ ॥ ਗੁਰਤਾ ਕੀ ਦੀਰਘ
 ਬਡਿਆਈ । ਸੋ ਪ੍ਰਭੁ ਕੇ ਕਰ ਅਹੈ ਸਦਾਈ* । ਜੋ ਲਾਯਕ ਸੋਈ ਇਸ
 ਪਾਵੈ । ਨਹਿ ਉਪਾਇ ਤੇ ਕਿਮ ਬਨਿ ਆਵੈ ॥ ੧੩ ॥ ਸੁਤ ਪੋਤ੍ਰੇ ਆਦਿਕ
 ਪ੍ਰਿਯ ਜੋਇ । ਨਹੀਂ ਸਮਰਥ ਲੇਯਬੇ ਕੋਇ । ਪ੍ਰਥਮ ਗੁਰਨਿ ਕੋ ਚਿਤਵੈਂ
 ਨਾਹੀਂ^੧ । ਸਕਲ ਕੁਟੰਬ ਹੁਤੇ ਤਿਨ ਪਾਹੀ॥੧੪॥ ਦੇਖਜੋ ਉਚਿਤ ਦਾਸ ਕੋ
 ਦਈ । ਪ੍ਰਿਯ ਸਨਬੰਧੀ ਕਿਨਹੁ ਨ ਲਈ' । ਸੁਨਿ ਮਰਵਾਹੀ ਰਿਸ ਉਰ
 ਭਾਰੀ ।—ਕਰਹਿ ਬਾਰਤਾ ਟਾਰਨਵਾਰੀ ॥ ੧੫ ॥ ਇਨ ਕੋ ਤਨ ਤਜਾਗਨਿ
 ਕੋ ਸਮੈ । ਪਾਛੇ ਕੋਨ ਮਾਨਿ ਹੈ ਹਮੈਂ । ਪਤਿ ਪਰ ਹੀ ਹਮਰੋ ਭਰਵਾਸਾ ।
 ਇਨਤੇ ਭੀ ਅਬਿਭਏ ਨਿਰਾਸਾ॥੧੬॥ ਪਤਿ ਕੇ ਜੀਵਤਿਵਹਿਰ ਸਿਧਾਉਂ।ਕੈ
 ਅਬਿ ਵਸਤੁ ਇਨ੍ਹੋ ਤੇ ਪਾਉਂ—।ਇਮ ਬਿਚਾਰਿ ਚਿਤ ਮਹਿ ਉਪਜਾਈ।ਗੁਰੂ
 ਨਿਕਟਿ ਤੇ ਉਠਿਕਰਿ ਆਈ॥੧੭॥ ਨਿਜਘਰ ਮਹਿ ਸਭਿ ਤਜਾਰੀਕੀਨਿ।
 ਸੂਰਜਮਲ ਬੁਲਾਇ ਵਿਗ ਲੀਨਿ।'ਸੁਨਹੁ ਪੁੱਤ੍ਰ ! ਅਬਿ ਕਜਾ ਹਮ ਕਾਜੁ ।
 ਕਰੇ ਨਿਰਾਸ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜੁ॥੧੮॥ ਇਨਕੋ ਤਨ ਜਬਿ ਲਗ ਬਿਰ ਅਹੈ।
 ਤਬਿਲੋ ਇਹਾਂ ਰਹਨਿ ਹਮ ਲਹੈਂ।ਪੁਨ ਹਰਿਰਾਇ ਮਾਲਕੀ ਲੀਨਿ । ਕਿਮ
 ਕੁਛ ਦੇਇ ਸ਼ਰੀਕਾ ਚੀਨ॥੧੯॥ ਬਡੇ ਪੋਤ੍ਰ ਨੇ ਪੁਰਿ ਕਰਤਾਰ। ਛਲ ਕਰਿ
 ਲੀਨੋ ਸਰਬ ਸੰਭਾਰ । ਤਹਾਂ ਗੰਥ ਸਾਹਿਬ ਭੀ ਰਾਖਜੋ । ਨਹੀਂ ਪਿਤਾਮੇ ਕੋ
 ਵਿਗ ਕਾਂਖਜੋ ॥੨੦॥ ਤੁਮ ਨਿਤ ਨਿਕਟਿ ਰਹੇ ਕਜਾ ਪਾਯੋ?। ਯਾਂਤੇ ਅਬੈ
 ਰਹਨਿ ਨਹਿ ਭਾਯੋ । ਚਲਹੁ ਜੀਵਕਾ ਕੁਛ ਕਿਤ ਕਰੀਏ । ਇਨ ਤੇ ਆਸ
 ਨ ਉਰ ਕੁਛ ਧਰੀਏ' ॥ ੨੧ ॥ ਇਤਜਾਦਿਕ ਸੁਤ ਕੋ ਸਮੁਝਾਯੋ । ਉਠਿ

^੧ ਪਹਿਲੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਕਰਵੇ । ^੨ ਪਿਤਾਮੇ ਪਾਸ (ਰਹਿਣਾ) ਨਹੀਂ ਚਾਹਿਆ ।

* ਇਹ ਲੱਖੀ ਛੋਡ ਸਤਿਗੁਰ ਨੇ ਸਾਫ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ।

ਚਲਿਥੋ ਚਿਤ ਮਹਿ ਤਬਿ ਭਾਯੋ । ਵਸਤੁ ਸਕਟ ਪਰ ਸਭਿ ਲਵਵਾਈ ।
 ‘ਹਮ ਨਹਿ ਬਾਸਹਿ’ ਸਭਿਨਿ ਸੁਨਾਈ ॥੨੨॥ ਨਿਜ ਸਨੈਦਨ ਜੁਰਿਵਾਇ
 ਮੰਗਾਯੋਚਪਲ ਤੁਰੰਗ ਪੁੱਤ੍ਰ ਹਿਤ ਆਯੋਦਾਸੀ ਬਹਿਲ ਬਿਖੈ ਚਢਿਵਾਇ।
 ਸਾਭ ਸਮਾਜ ਨਿਜ ਸੇਗ ਲਵਾਇ ॥ ੨੩ ॥ ਨਿਕਸੇ ਕੀਰਤਪੁਰਿ ਕੋ
 ਛੋਰਿ । ਦੌਰੇ ਦਾਸ ਗਏ ਗੁਰੁ ਓਰ । ਨਿਕਟਿ ਹੋਇ ਅਰਦਾਸ ਉਚਾਰੀ ।
 ‘ਕਰਸਿ ਮਾਤ* ਸੂਰਜ ਮਲ ਤਜਾਰੀ ॥੨੪॥ ਨਿਕਸਿ ਗਏ ਪੁਰਿ ਵਹਿਰ
 ਨਿਹਾਰੇ । ਕੋ ਜਾਨੈ ਕਿਸ ਥਾਨ ਸਿਧਾਰੇ’ । ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਤਬਿ
 ਕਹਯੋ । ਭਾਨੇ ਸਾਹਿਬ ਕੋ ਢਿਗ ਲਹਯੋ ॥ ੨੫ ॥ ‘ਗਮਨਹੁ ਤੂਰਨ ਕਰਹੁ
 ਬਹੋਰਨ’ । ਸਮੁਝਾਵਹੁ ਆਨਹੁ ਕਰਿ ਮੋਰਨ’ । ਸੁਨਤਿ ਗਯੋ ਤਤਛਿਨ
 ਤਹਿ ਭਾਨਾ । ਰੋਕਿ ਅਗਾਰੀ ਬਾਕ ਬਖਾਨਾ ॥੨੬॥ ‘ਸੁਨਹੁ ਮਾਤ ! ਜਬਿ
 ਲਗਿ ਗੁਰ ਤਨ ਹੈ । ਤੁਮਰੇ ਗਮਨ ਕਹੂੰ ਨਹਿ ਬਨਿ ਹੈ । ਏਕ ਬਾਕ ਤੇ
 ਸਭਿ ਕੁਛ ਹੋਇ । ਅਸ ਪਤਿ ਕੋ ਸੇਵਨ ਸੁਭ ਜੋਇ ॥੨੭॥ ਸੂਰਜਮਲ ਭੀ
 ਤਿਨ ਸੁਤ ਪਜਾਰੇ । ਸਭਿ ਕਿਛੁ ਦੇ ਹੈਂ ਰਖੈ ਸੁਖਾਰੇ । ਪ੍ਰਿਯ ਬਾਕਨਿ ਕੋ
 ਕਹਾਤ ਹਮੇਸ਼ । ਸਤਿਗੁਰ ਕਰਨਾ ਕਰਤਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ॥੨੮॥ ਤਿਨ ਸੋਂ ਰੂਠਨਿ
 ਨਹਿ ਬਨਿ ਆਵੇ । ਭੂਤ ਭਵਿੱਖਜ ਜੁ ਸਭਿ ਲਖਿ ਪਾਵੈਂ । ਅਬਹਿ ਵਸਹੁ
 ਪਰਵਾਰ ਕਿ ਬੀਚੀ । ਕਜੋਂ ਮਾਨਤਿ ਹੋ ਰਿਸ ਮਨ ਬੀਚੀ ॥ ੨੯ ॥ ਸੁਤ
 ਕੀ ਕੁਸ਼ਲ ਬੈਸ ਬਿਰਧਾਵਨ । ਇਹ ਚਿਤ ਚਹੁ ਪਤਿ ਤੇ ਕਰਿ ਪਾਵਨ ।
 ਸਾਭ ਕੇ ਮਨ ਕੀ ਜਾਨਹਿ ਸ੍ਵਾਮੀ । ਛਪਹਿ ਨਹੀਂ ਕੁਛ, ਅੰਤਰਜਾਮੀ’ ॥
 ੩੦ ॥ ਸੁਨਿ ਮਰਵਾਹੀ ਬਾਕ ਬਖਾਨਾ । ‘ਆਬਿ ਸੂਰਜ ਮਲ ਬੈਸ ਮਹਾਨਾ
 ਚਹੀਯਾਤ ਗੁਰਤਾ ਇਸ ਕੋ ਲਈ।ਕੋ ਅਵਗੁਨ ਪਿਖਿ ਨਾਹਿਨ ਦਈ ?॥
 ੩੧॥ ਲਯੋ ਭ੍ਰਾਤ ਬਡ ਕੇ ਸੁਤ’ ਟੀਕਾ॥ਪਾਤ‡ ਪੀਛੈ ਵਧਿ ਜਾਇ ਸ਼ਰੀਕ॥
 ਕਿਮ ਇਹ ਬਸਨ ਦੋਹਿ ਨਿਜ ਨੇਰੇ । ਅਬਹਿ ਨ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਜ ਸੁਤ
 ਮੇਰੇ’ ॥ ੩੨ ॥ ਸੁਨਿ ਭਾਨੇ ਸੁਭ ਬੈਨ ਬਖਾਨੇ । ‘ਪਾਵਹੁ ਨਿਕਟਿ ਕਿ ਦੂਰ
 ਪਯਾਨੇ’ ? । ਰਹਹੁ ਸਮੀਪ ਕਰਹੁ ਨਿਜ ਬਿਨੈ । ਚਿਤ ਬਾਛਤਿ ਸਭਿ ਹੀ
 ਤਾਬ ਬਨੈ’ ॥੩੩॥ ਇੱਤਯਾਦਿਕ ਕਹਿ ਬਹੁ ਸਮੁਝਾਈ । ਲਜਾਇ ਬਹੋਰਿ

‘ਮੇੜ ਲਿਆਓ । *ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਨੇ । *ਨੇੜੇ ਰਹਿ ਕੇ ਪਾਵੋਗੇ ਕਿ ਦੂਰ ਗਿਆਂ (ਪਾਵੋਗੇ) ?
 ਭਾਵ ਕੋਲ ਰਿਹਾ ਹੀ ਕੁਛ ਮਿਲੇਗਾ । *ਪਾ:-ਕਰਿ ਸਮਾਜ । †ਪਾ:-ਅਬਹਿ
 ਵਸਤੁ ਸਭਿ ਮਾਲਕ ਜੀ । ਕਜੋਂ ਮਾਨਤ ਹੈ ਰਿਸ ਧਰਿ ਚੀਤ । ‡ਪਾ:-ਮਤਿ ।

ਬਿਨੈ ਬਹੁ ਗਾਈ। ਮਰਵਾਹੀ ਨਿਜ ਸਦਨ ਸਿਧਾਰੀ। ਧਰੀ ਵਸਤੁ ਲੇ ਲੇ
ਪੁਨ ਸਾਰੀ ॥ ੩੪ ॥ ਸੂਰਜ ਮਲ ਕੋ ਲੇ ਸੰਗ ਭਾਨਾ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ
ਨਿਕਟਿ ਪਯਾਨਾ। ਪਹੁੰਚਿ ਬੰਦਨਾ ਕੀਨਿ ਅਗਾਰੀ। ਭਾਨੈ ਸਗਰੀ ਬਾਤ
ਉਚਾਰੀ ॥ ੩੫ ॥ ‘ਮਹਾਂਰਾਜ ! ਰਾਵਰ ਕੇ ਪਾਛੈ। ਪ੍ਰਿਥਕ ਜੀਵਕਾ ਇਹ
ਸਭਿ ਬਾਛੈ’। ਨਿਕਟਿ ਖਰੇ ਸੁਤ ਓਰ ਨਿਹਾਰਾ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਬਾਕ
ਉਚਾਰਾ ॥ ੩੬ ॥ ‘ਕਹੁ ਸੂਰਜਮਲ ! ਕਯਾ ਚਿਤ ਅਹੈ ?। ਗੁਰੂ ਬਨਨ ਕੋ
ਮਨ ਮਹਿ ਚਹੈ ?’। ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਬਿਰ ਸਮੁਖ ਬਖਾਨਾ। ‘ਮੈਂ ਨ ਮਨੋਰਥ
ਮਨ ਇਮ ਠਾਨਾ ॥ ੩੭ ॥ ਜੇ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਅਪਨੀ ਠਾਨਹੁ। ਮੁਝ ਕੋ ਦੇਨੋ
ਉਚਿਤੈ ਜਾਨਹੁ। ਤੋ ਸਿੱਖੀ ਅਪਨੀ ਮੁਝ ਦੀਜੈ। ਗੁਰਤਾ ਭਾਰ ਨ ਸਹੈ
ਲਖੀਜੈ’ ॥ ੩੮ ॥ ਸੁਨਤਿ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕ੍ਰਿਪਾਨਿਧਿ ਹੋਏ। ਸੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੁਇ ਸੁਤ
ਅਵਿਲੋਏ। ‘ਸਾਧ ਸਾਧ ਤੈਂ ਸਭਿ ਕਿਛੁ ਲੀਨਾ। ਗੁਰਤਾ ਆਦਿਕ ਜੇ ਵਥੁ
ਪੀਨਾ ॥ ੩੯ ॥ ਸਿੱਖੀ ਕੇ ਅਧੀਨ ਹੈਂ ਸਾਰੀ। ਬਧਹਿ ਬੰਸੁ ਬਹੁ ਤੋਹਿ ਅਗਾਰੀ।
ਗੁਰਤਾ ਭੀ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੁਇ ਜੈ ਹੈ। ਅਧਿਕ ਬਡਾਈ ਕੋ ਤਬਿ ਪੈਂ ਹੈਂ
॥ ੪੦ ॥ ਚਲਹਿ ਪੰਥ ਮੇਰੇ ਜਗ ਭਾਰੀ। ਸੇ ਸਭਿ ਪੂਜਾ ਕਰਹਿ ਤੁਮਾਰੀ।
ਕਿਸੁ ਵਸਤੁ ਕੀ ਕਮੀ ਨ ਹੋਇ। ਅਸ ਨਿਜ ਬੰਸ ਤੋਹਿ ਜਗ ਜੋਇ ॥
੪੧ ॥ ਸਿੱਖੀ ਜਾਚਨ ਤੇ ਸਭਿ ਪਾਈ। ਤੋਹਿ ਬੰਸ ਕੀ ਵਧਹਿ ਬਡਾਈ’।
ਗੁਰੂ ਪਿਤਾ ਕੇ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਬੈਨ। ਬੰਦਨ ਕੀਨਿ ਨੀਚ ਕਰਿ ਨੈਨ ॥ ੪੨ ॥
ਸਕਲ ਬਾਕ ਜਨਨੀ ਸੰਗ ਕਹੇ। ਸੁਨਿ ਕਛੁ ਰਿਸ ਉਰ ਹਾਨੀ ਲਹੇ।
—ਨਿਸ਼ਫਲਬਾਕ ਨ ਇਨਕੋਹੋਇ—। ਇਹੁਬਿਸਵਾਸਸਦਾ ਮਨਭੋਇ ॥ ੪੩ ॥

ਅੰਗ ੧੧ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥਿ ਅਧਟਮ ਗਾਇ ‘ਸੂਰਜ ਮਲ ਮਰਵਾਹੀ’ ਪੁਰੰਗ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਚਤਰ ਪੰਚਾਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥ ੫੪ ॥

੫੫. [ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਦੀ ਬੇਨਤੀ]।

ਦੇਹਗ ॥ ਇਮ ਮਰਵਾਹੀ ਧੀਰ ਕੁਛ ਰਹੀ ਪਾਇ ਘਰ ਮਾਂਹਿ। ਤਉ
ਅਧਿਕ ਚਿੰਤਾ ਰਿਦੈ, ਜਰੀ ਜਾਤਿ ਸੋ ਨਾਂਹਿ ॥ ੧ ॥ ਚੋਪਈ ॥ ਭੂਰ ਬਿਸੁਰਤਿ:
—ਬਿੱਪੈ ਹੋਵਾ^੨। ਛੂਛਾ ਅਪਨਿ ਪੁੱਤ੍ਰ ਕੋ ਜੋਵਾ। ਗੁਰਤਾ ਲਹੀ ਸ਼ਰੀਕ—,
ਬਿਚਾਰੈ।—ਹਮ ਨਿਰਬਲ ਹੁਇ, ਸੋ ਬਲ ਧਾਰੈ ॥ ੨ ॥ ਕੰਤ ਸ਼ਰੀਰ ਕਿਤਿਕ
ਦਿਨ ਕੋਰਾ। ਵਧਹਿ ਉਤਾਇਲ ਪੀਛੈ ਝੋਰਾ—। ਨਿਸ ਦਿਨ ਗਿਨਹਿ
ਗਟੀ ਇੱਤਜਾਦਿ। ਸੋਚਤਿ ਸੋਚਨਿ ਹੁਇ ਬਿਸਮਾਦਿ ॥ ੩ ॥—ਕਹਾਂ ਹੁਤੀ,

^੧ਹੁ ਚਿੰਤਾ। ^੨ਉਲਟੀ (ਗਲ) ਹੋਈ ਹੈ।

ਅਬਿ ਕਯਾ ਹੁਇ ਜੈ ਹੈਕੰਤ ਪ੍ਰਭੂ ਬਿਨ ਕਿਮ ਸੁਖ ਐਵੈ—। ਇੰਤਜਾਦਿਕ
 ਬਿੰਤੰਤ ਮਰਵਾਹੀ। ਸੁਨਹੁ ਨਾਨਕੀ ਜਿਮ ਚਿਤ ਚਾਹੀ ॥ ੪ ॥ ਅਤਿ
 ਚਿੰਤਾਤਰ ਭਈ ਬਿਚਾਰੀ—। ਐਚਕ ਕਹਾਂ ਕੰਤ ਕ੍ਰਿਤ ਕਾਰੀ। ਪੁੱਤ੍ਰ ਗਰੀਬ
 ਨ ਜਾਨੈ ਕਾਉ। ਸਦਾ ਮਸਤ ਜਿਮ ਸਰਲ ਸੁਭਾਉ ॥ ੫ ॥ ਜਗ ਕੇ
 ਚਤੁਰਾਈ ਬਿਵਹਾਰੇ। ਕਬਿ ਨ ਆਜ ਲਗਿ ਅੰਗੀਕਾਰੇ। ਕਿਸੁ ਮਸੰਦ ਸੋ
 ਮੇਲ ਨ ਠਾਨਾ। ਆਵਤਿ ਦਰਬ ਜਿਨਹੁ ਕੇ ਪਾਨਾ ॥ ੬ ॥ ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ
 ਕੋ ਜਾਨਹਿ ਭੇਵ^੧। ਮਸਤਕ ਟੇਕਹਿ ਸਮ ਗਰ ਦੇਵ। ਨਾਹਿ ਤ ਏਕਾਕੀ
 ਬਹੁ ਬੈਸੇ। ਨਹਿ ਜਾਨਹਿ ਘਰ ਕੀ ਕ੍ਰਿਤ ਕੈਸੇ—॥ ੭ ॥ ਇੰਤਜਾਦਿਕ ਬਹੁ
 ਰਿਦੇ ਬਿਲਾਰ। ਗੁਰ ਆਵਹਿ ਜਬਿ ਕਰਨਿ ਅਹਾਰਾਠਹਿ ਤਬਿ ਸਮੀਪ
 ਸੋ ਆਇ। ਚਿਤ ਕੋ ਸੰਕਟ ਦੇਤਿ ਸੁਨਾਇ ॥ ੮ ॥ ‘ਹੁਤੋ ਆਸਰਾ ਏਕ
 ਹਮਾਰੇ। ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਤਿ ਬਖਸ਼ਤਿ ਸੁਖ ਸਾਰੇ। ਕਿਸੁ ਵਸਤੁ ਕੀ ਚਿੰਤ ਨ
 ਬਯਾਪੇ। ਸਕਲ ਪਦਾਰਥ ਦੀਨਸਿ ਆਪੇ ॥ ੯ ॥ ਪੀਛੇ ਕਹਾਂ ਕਰਹਿ ਸੁਤ
 ਮੇਰੇ। ਜਿਨਹੁ ਨ ਜਗ ਮਹਿ ਕੁਛ ਕ੍ਰਿਤ ਕੇਰੇ। ਉਦਾਸੀਨ ਬ੍ਰਿਤਿ ਰਹੈ
 ਇਕਾਕੀ। ਮਿਲਿਬੋ ਮੁਲਾਕਤ ਨਹਿ ਕਾਂਕੀ ॥ ੧੦ ॥ ਲਖਹੁ ਆਪ ਭੀ ਤਾਂਹਿ
 ਸੁਭਾਉ। ਹੇਤੁ ਜੀਵਕਾ ਕਾਰਨ ਕਾਉ। ਛੁਛੇ ਛੋਰਿ ਚਹੁ ਤਮ ਚਾਲੇ।
 ਕਹਹੁ ਸੁ ਕਿਸ ਕੇ ਲਾਗਹਿ ਪਾਲੇ ॥ ੧੧ ॥ ਦਈ ਸ਼ਰੀਕਨਿ ਕੋ ਬਡਿਆਈ।
 ਤਿਨ ਕੇ ਸੰਗ ਨ ਕਿਮ ਬਨਿ ਆਈ। ਇਕ ਪੌਤੇ ਗਰ ਗ੍ਰਿਥ ਸੰਭਾਰਾ।
 ਦੁਤੀ ਆਪਨੇ ਬਲ ਬੈਠਾਰਾ’ ॥ ੧੨ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਕਹਿ ਸਮੁਝਾਈ।
 ‘ਚਿਤ ਮਹਿ ਚਿੰਤਾ ਕਰਹੁ ਨ ਕਾਈ। ਗੁਰ ਸੁਤ ਪੂਜਨੀਯ ਜਗ ਕੇਰੇ।
 ਦੇਹਿ ਉਪਾਇਨ ਸਿੱਖ ਘਨੇਰੇ ॥ ੧੩ ॥ ਇਨ ਕੇ ਆਸ਼ਿਤ^੨ ਹੂੰ ਨਰ ਬੰਦਾ
 ਖਾਨ ਪਾਨ ਗੁਜਰਾਨ ਬਿਲੇਦਾ। ਬਹੁਤਨਿ ਕੇ ਦਾਤਾ ਇਹੁ ਹੋਵੈ। ਸੇਵਹਿ
 ਸਿੱਖ ਭਲੇ ਨਿਜ ਜੋਵਹਿ’ ॥ ੧੪ ॥ ਇਸ ਬਿਧਿ ਬਹੁ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਮੁਝਾਵੈ।
 ਤਉ ਨਾਨਕੀ ਧੀਰ ਨ ਪਾਵੈ। ਨਿਸ ਦਿਨ ਬੀਤੇ ਗਿਨਤਯੋਂ ਗਿਨਤੀ। ਚਿਤ
 ਤੇ ਕਰਹਿ ਗੁਟਨਿ ਸੋ ਬਿਨਤੀ ॥ ੧੫ ॥—ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਜੀ ਬਨਹੁ ਸਹਾਈ।
 ਮਮੁ ਸੁਤ ਕੋ ਹੋਵਹਿ ਬਡਿਆਈ। ਅਹੋ ਨਿਮਾਨਨਿ ਕੇ ਤਮ ਮਾਨ। ਸਦਾ
 ਨਿਤਾਨਨਿ ਕੇ ਬਡ ਤਾਨ ॥ ੧੬ ॥ ਬਧਿ ਚਤੁਰਾਈ ਕੋਰਿ* ਸਹਾਇ। ਨਿਜ

^੧ਕੀਤੀ ਹੈ। ^੨(ਮੇਰਾ) ਪੁੱਤ੍ਰ। ^੩ਮੰਗਤ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ (ਵਿਰਲਾ) ਸਿਖ ਭੇਦ ਜਾਣਦਾ ਹੈ (ਮੇਰੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਦਾ)। ^੪ਆਸਟੇ।

*ਪਾ:-ਕਿਧੋਂ।

ਨਿਜ ਹਿਤ ਸਭਿ ਕਰਹਿ ਉਪਾਇ। ਮਮ ਸੁਤ ਸਭਿ ਬਾਤਨ ਤੇ ਹੀਨ।
 ਮਸਤ ਸੁਭਾਵ, ਨ ਕਛੁ ਪ੍ਰੀਨ^੧—॥ ੧੭ ॥ ਇਮ ਦਿਨ ਕੇਤਿਕ ਜਬਹਿ
 ਬਿਤਾਏ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਸੁ ਗੁਰਤਾ ਪਾਏ। ਕਹਤਿ ਨਿਤਾਪੁਤਿ ਪ੍ਰਭੁਕੇਸਾਬ।
 ਚਿਤਵਿ ਨਾਨਕੀ ਚਿੰਤਾ ਗਾਥ ॥ ੧੮ ॥ ਭੂਰ ਬਿਸੂਰਤਿ ਰਿਦੈ ਦੁਖਾਰੀ।
 ਕੁਛ ਬਸ ਚਲੈ ਨ, ਹੋਤਿ ਲਚਾਰੀ। ਉਰ ਤਪਤਾਇ ਅਜੋਗ ਬਿਚਾਰੈ—ਅਸ
 ਗੁਰ ਕੇ* ਸੁਤ ਸ਼ਕਤਿ ਨ ਧਾਰੈ^੨॥ ੧੯॥ ਪੌਤ੍ਰ ਸਰਬ ਭਾਂਤਿ ਬਭਿਆਏ।
 ਰਖਿ ਛੁਛੇ ਸਭਿ ਨੰਦ ਬਿਠਾਏ^੩—। ਇਕ ਦਿਨ ਮਹਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ।
 ਹਿਤ ਅਹਾਰ ਕੇ ਬਾਹੁ ਬਿਲੀਦ^੪ ॥ ੨੦ ॥ ਰਿਦੈ ਅਨੰਦਤਿ ਚਲਿ ਕਰਿ
 ਆਏ। ਦੀਰਘ ਦਰਸਨ^੫ ਦੁਤੀ ਸੁਹਾਏ। ਕੰਜਰ ਮਦ ਬਿਲੀਦ ਜੁਤਿ
 ਜੈਸੇ^੬। ਗਮਨਤਿ, ਸੋਭਾ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਤੈਸੇ ॥ ੨੧ ॥ ਬੈਠੇ ਆਸਨ ਪਰ ਸੁਭ
 ਥਾਨ। ਬਾਰ ਪਰੋਸੈ ਅਸਨ ਮਹਾਨ। ਸੁਖਮ ਚਾਵਰ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰੇ।
 ਸੁਪਕਾਰ ਬੁਧਿ ਸਾਥ ਸੁਧਾਰੇ ॥ ੨੨॥ ਮਧੁਰ, ਸਲਵਣ, ਤੁਰਸ਼ ਚਰਪਾਰੇ^੭।
 ਪਾਇਸ ਆਦਿ ਅਹਾਰ ਜਿ ਕਰੇ। ਪਾਨ ਪਖਾਰਿ ਪਾਨਿ ਕੇ ਸਾਥ।
 ਅਚਵਨ ਕਰਨਿ ਲਗੇ ਜਬਿ ਨਾਥ ॥ ੨੩ ॥ ਲਖਿ ਅਵਕਾਸ਼ ਨਾਨਕੀ
 ਆਈ। ਬੈਠੀ ਅਭਿਬੰਦਨ ਕਰਿ ਸਾਂਈ^੮। ਸਨੈ ਸਨੈ ਗੁਰ ਅਚਹਿ
 ਅਹਾਰ। ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਪਤਿ ਸਾਥ ਉਚਾਰਾ ॥ ੨੪॥ ‘ਨਹੁ ਗ਼ਰੀਬਨਿਵਾਜ! ਸੁ
 ਅਰਜੀ। ਮੋਹਿ ਬਤਾਵਹੁ ਆਪਨ ਮਰਜੀ। ਸਭਿ ਤੇ ਲਘੁ ਨੰਦਨ ਇਹ
 ਮੇਰੇ। ਇਸ ਦਿਸ਼ਿ ਤੇ ਸੰਸੈ ਬਹੁਤੇਰੇ ॥ ੨੫ ॥ ਕਹਾਂ ਭਵਿਖਸਤ ਮੈਂ ਇਹੁ
 ਕਰਿ ਹੈ^੯?। ਬੁਧਿ ਬਿਵਹਾਰ ਏਕ ਨਹਿ ਧਰਿ ਹੈ। ਕਿਤ^{੧੦} ਇਹ ਜਾਇ
 ਬਸੈ ਕਿਸ ਥਾਨ?। ਕਿਮ ਠਾਨਹਿ ਅਪਨੀ ਗੁਜਰਾਨ^{੧੧}? ॥ ੨੬॥ ਦਈ
 ਸ਼ਕਤਿ ਅਰੁ ਦੋਨੋ ਨਗਰੀ। ਪੌਤ੍ਰ ਭਏ ਮਾਲਿਕ ਵਬੁ ਸਗਰੀ। ਸੇ ਗ਼ਰੀਬ
 ਤੁਮ ਜਾਨੋ ਨਾਂਹੀ। ਲਘੁ ਨੰਦਨ ਸ਼ਕਤਿ ਨ ਜਿਸ ਮਾਂਹੀ ॥ ੨੭॥ ਕਰਹਿ
 ਬਿਰੋਧ ਧੀਰਮਲ ਭਾਰਾ। ਪ੍ਰਵਿਸ਼ਨਿ, ਦੇਸ ਨ ਪੁਰਿ ਕਰਤਾਰਾ। ਕੀਰਤਿ
 ਪੁਰਿ ਕੇ ਸਹਿਤ ਸੁਗਾਦੀ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਪਾਇ ਸੁਖ ਸ਼ਾਦੀ ॥ ੨੮ ॥

^੧ਰਤਾ ਬੀ ਚਲਾਕ ਨਹੀਂ ਹਨ। ^੨ਅਸਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਰਖਦੇ? ^੩ਪੁੱਤ੍ਰ ਸਾਰੇ
 ਫਿਰਦੇ ਰੱਖ ਬਿਠਾਏ ਹਨ। ^੪ਮਹਾਂਬਲੀ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ)। ^੫ਮਹਾਨ ਭੀਲ ਵਾਲਾ ਸਰੀਰ।
^੬ਹਾਥੀ ਜਿਵੇਂ ਬਹੁਤ ਮਸਤੀ ਸਮੇਤ ਹੋਵੇ। ^੭ਚਟ ਪਟੇ। ^੮ਅਰੋ ਨੂੰ ਇਹ ਕੀ ਕਰੇਗਾ। ^੯ਕਿਧਰ।

*ਪਾ:-ਕੋ।

†ਮਹਿਮਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੰਬ ਵਿਚ ਮਾਤਾਵਾਂ ਜੀ ਦੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ

ਉਦਾਸੀ ਤੇ ਅਧੀਰਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਸੂਰਜਮਲ ਕੋ ਬਾਕ ਬਖਾਨਾ । ਤਿਸ ਕੋ ਬਰਧਹਿ ਬੰਸ ਮਹਾਨਾ ।—ਗੁਰਤਾ
 ਭੀ ਕਬਹੂੰ ਕਿ ਤਵ ਬੰਸ । ਪਾਵਹਿ ਗੋ ਵਾਰਿਦ ਬਿਧੁੰਸ^੧—॥ ੨੬ ॥ ਮਮ
 ਸੁਤ ਕੋ ਕਿਮ ਦੇਤਿ ਨ ਗੁਰਤਾ ? । ਤੁਮਰੇ ਅਨੁਸਾਰੀ ਨਿਤ ਬਰਤਾਗਨ
 ਬਿਕਾਰ ਹੰਕਾਰ ਜਿ ਆਇ । ਧਰਹਿ ਨ ਕਬਿਹੂੰ, ਕਰਹਿ ਪ੍ਰਮਾਦਿ^੨ ॥੩੦॥
 ਬਿਨ ਗੁਰਤਾ ਕੀ ਸ਼ਕਤਿ ਬਿਹੀਨ । ਮਮ ਸੁਤ ਕੋ ਕੋ ਸਕਹਿ ਨ ਚੀਨ ।
 ਕੋਨ ਸਿੱਖ ਚਲਿ ਕਰਿ ਢਿਗ ਆਵੈ । ਕੋ ਅਰਪਹਿ ਭੇਟਨਿ ਕੋ ਲਜਾਵੈ ॥
 ੩੧ ॥ ਮਰੋਂ ਬਿਸੂਰਤ ਦੇਖਤਿ ਨੰਦਨ । ਬਨਹਿ ਸ਼ਰੀਕੀ ਸਭਿ ਜੰਗ
 ਬੰਦਨ^੩ । ਤਿਨ ਕੋ ਸਕਲ ਪਦਾਰਥ ਆਵੈ । ਹਮ ਬੈਠੇ ਤਿਨ ਓਰ ਤਕਾਵੈ
 ॥੩੨॥ ਅਸ ਸੁਤ ਪਰ ਕਜੋਂ ਦਯਾ ਨ ਧਰਿਤੇ । ਨਿਜ ਸਮ ਜਗ ਗੁਰੁ ਕਜੋਂ
 ਨਹਿ ਕਰਤੇ^੪ । ਸੁਨਹਿ ਗੁਰੁ ਭੋਜਨ ਕੋ ਖਾਹਿ । ਚਿਤਵਹਿ—ਇਸ
 ਭਰਵਾਸਾ ਨਾਹਿ—॥੩੩॥ ਤਿਪਤਿ ਹੋਇ ਪੁਨ ਪਾਨੀ ਲੀਨਿ।ਪਾਨ ਪਖਾਰਿ
 ਚੁਰੇ ਕੋ ਕੀਨਿ । ਕਹਜੋ ਬਾਕ ‘ਧੀਰਜ ਕੋ ਧਾਰਿ । ਨਿਜ ਸੁਤ ਸਭਿ ਲਾਇਕ
 ਨਿਰਧਾਰਿ ॥ ੩੪ ॥ ਬਿਨ ਗੁਰਤਾ ਗੁਰ ਹੀ ਸਮ ਸੋਇ । ਪੂਜਨ ਉਚਿਤ
 ਲਖਹਿ ਸਭਿ ਕੋਇ^੫ । ਸੁਨਤਿ ਨਾਨਕੀ ਨੈਨਨਿ ਨੀਰ । ਰੁਦਤਿ ਬੋਲਤੀ
 ਸਤਿਗੁਰ ਤੀਰ ॥੩੫॥ ਗਦ ਗਦ ਗਿਰਾ ਦੁਖੀ ਬਹੁ ਹੋਈ । ‘ਪਰਾਲਬਧ
 ਹਮ ਸੁਖ ਨਹਿ ਕੋਈ । ਅਟਲਗਾਇ ਸੁਤ ਜਿਯੋ ਨ ਜਾਨਿ।ਕਹੋ ਆਪ ਕੇ
 ਤਜਾਗੇ ਪ੍ਰਾਨ ॥ ੩੬ ॥ ਤੈਸੀ ਗਤਿ ਕੁਛ ਜਾਨੀ ਜਾਇ । ਤੇਗ ਬਹਾਦੁਰ
 ਅਬਿ ਦੁਖ ਪਾਇ।ਮੁਝ ਸਮੇਤ ਜਿਯ ਸਕਹਿ ਕਿ ਨਾਹੀ।ਕਰਜੋ ਅਨਾਦਰ,
 ਸਹਜੋ ਨ ਜਾਹੀ ॥੩੭॥ ਤੁਮਰੇ ਤਨ ਤਜਾਗਨਿ ਕੇ ਆਗੇ । ਮਰਿ ਹੈਂ ਹਮ
 ਦੋਨਹੂੰ ਦੁਖ ਪਾਰੋ^੬ । ਹੁਇ ਨਹਿ ਸਕਹਿ ਸ਼ਰੀਕ ਅਧੀਨ । ਯਾਂਤੇ ਮਰਿਬੋ
 ਨੀਕੋ ਚੀਨਿ ॥ ੩੮ ॥ ਤੁਮ ਪਾਛੇ ਮਰਿ ਹੈਂ ਨਹਿ ਆਛੇ । ਸੰਧਯਾ ਪ੍ਰਾਤਿ
 ਮਰਨ ਅਬਿ ਬਾਂਛੇ^੭ । ਇਤਯਾਦਿਕ ਬਹੁ ਕੀਨਿ ਉਚਾਰੀ । ਸੁਨਿ ਗੁਰ
 ਕਾਇਲ^੮ ਭੇ ਤਿਸ ਬਾਰੀ ॥੩੯॥—ਬਹੁ ਪਰਿਵਾਰ ਜਾਨਿ ਜੰਜਾਰ । ਨਹਿ
 ਸਮਝਤਿ ਇਹ ਰਿਦੈ ਮੰਝਾਰਿ—। ਹੁਤੋ ਰੁਮਾਲ ਪੈਂਛਤੇ ਹਾਥ । ਸੋ ਇਕਠੋ
 ਕਰਿ ਕੈ ਤਬਿ ਨਾਥ ॥੪੦॥ ਝੋਰੀ ਬਿਖੈ ਡਾਰਿ ਸੋ ਦੀਨਿ । ਕੁਛਕ ਕੋਪ ਤੇ

^੧ਦਿਵੇ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਕੇ । ^੨ਫੁੱਲ । ^੩ਸ਼ਰੀਕ ਸਾਰੇ ਜਗਤ ਦੇ ਪੂਜਯ ਬਣਨਗਾ । ^੪ਦੁਖੀ ਹੋਏ ਹੋਏ । ^੫ਮੰਨ ਲੇਣ ਵਾਲੇ । [ਅ. ਕਾਇਲ=ਕਹਿਣ ਵਾਲਾ, ਮੰਨ ਲੇਣੇ ਵਾਲਾ । ਪੰਜਾਬੀ—ਮੰਨ ਲੇਣਾ, ਕਾਹਲਿਆਂ ਪੈਣਾ] ।

ਬੋਲਨਿ ਕੀਨਿ । ‘ਚਹਤਿ ਰਹਤਿ ਜਿਹ ਕਹਤਿ ਬਿਸਾਲਾ’ । ਸੋ ਗੁਰਤਾ
ਲੀਜਹਿ ਇਸ ਕਾਲਾ ॥੪੧॥ ਹਮ ਕੋ ਕਾਇਲ ਕਰਿ ਤੈ ਲੀਨਿ । ਸੈਕਟ
ਸਹਿਤ ਹੋਇ ਜਸੁ ਪੀਨ । ਗੁਰਤਾ ਪਾਇ ਕਸ਼ਟ ਕੋ ਧਾਰਹਿ । ਅਨਿਕ
ਬਖੇਰੇ ਉਠਹਿ ਨ ਟਾਰਹਿ ॥੪੨॥ ਸਹਿ ਸਰੀਰ ਪਰ ਬਿਘਨ ਅਨੇਕ ।
ਤਵ ਸੁਤ ਰਾਖਹਿ ਗੁਰਤਾ ਟੇਕਾਪੁਨ ਪੈਤ੍ਰਾ ਤੁਵ ਹੁਇ ਗੁਰ ਭਾਰੀ । ਸਹਹਿ
ਕਸ਼ਟ ਜੇ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰੀ ॥੪੩॥ ਸੁਨਤਿ ਨਾਨਕੀ ਝੋਰੀ ਪਾਇ । ਸੋ
ਰੁਮਾਲ ਲੀਨੋ ਤਨ ਲਾਇ । ਹਾਥ ਬੰਦਿ ਗੁਰ ਦਿਸ਼ਿ ਕਰਿ ਬੰਦਨਾਨਿ ਸਚੈ
ਕੀਨਿ-ਹੋਇ ਗੁਰ ਨੰਦਨ-॥੪੪॥ ਸਦਨ ਆਪਨੇ ਬੈਠੀ ਜਾਇ । ਸੁਤਿ ਸੋ
ਸਰਬ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੁਨਾਇ । ਨਹਿ ਮਨ ਕੁਛ ਸ੍ਰੀ ਤੋਗ ਬਹਾਦਰ । ਇਕ ਰਸ
ਬ੍ਰਿਤੀ ਅਨਾਦਰ ਸਾਦਰ ॥੪੫॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਚਿੰਥੇ ਅਸਟਮ ਰਾਸੇ ‘ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕੀ’
ਪੁਸਤਕ ਭਰਨਨੇ ਨਾਮ ਪੰਚ ਪੰਚਾਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥੪੫॥

੫੬. [ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਨੂੰ ਵਰ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸ੍ਰੀ ਸਾਂਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਦੋ ਕਾਰਿ ਬਰ ਸਾਰ । ਕੀਨਿ
ਬਿਲੰਦ ਅਨੰਦ ਜੁਤਿ ਅਪਨੋ ਸਰਬ ਪ੍ਰਵਾਰ ॥੧॥ ਚੌਪਈ ॥ ਗੁਰ ਤਨ
ਤਜਿਬੇ ਕੋ ਬਡ ਰੋਰਾ । ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ ਕਰਹਿ ਬੈਠਿ ਬਹੁ ਠੋਰਾ । ਆਪ
ਅਛਤ ਹੀ ਸਭਿ ਸਮੁਝਾਏ । ਜਥਾ ਜੋਗ ਪਦ ਕੋ ਗਨ ਪਾਏ ॥੨॥ ਰਿਵਾ
ਸ਼ਾਂਤਿ ਬਰ ਲੇ ਕਰਿ ਹੋਵਾ । ਤਉ ਚਲਨਿ ਗੁਰ ਕੋ ਢਿਗ ਜੋਵਾ ॥੩॥ ਪਰਜੈ ਸਰਬ
ਪਰਿਵਾਰ ਖਭਾਰੂ ॥ ਸੋਚਤਿ ਸੋਚਨ, ਸੈਕਟ ਭਾਰੂ ॥੪॥-ਕਿਸ ਕੋ ਸੁਧ
ਕਜਾ ਹੋਇ ਪਿਛਾਰੀ । ਹੁਤੇ ਸਮਰਥ ਲੇਤਿ ਸੰਭਾਰੀ । ਅਲਪ ਬੈਸ ਮਹਿ
ਤਖਤ ਬਿਠਾਯੋ ॥੫॥ ਅਪਰ ਨਹੀਂ ਕੋਊ ਬਡਿਅਯੋ ॥੬॥ ਸ਼ਾਹੁ ਸੰਗ ਨਹਿ ਮੇਲ,
ਬਿਖੇਰਾ ॥ ਸੋ ਪੁਰਸ਼ਾਰਥ ਕਰਹਿ ਬਡੇਰਾ-। ਇਤ੍ਯਾਦਿਕ ਬਹੁ ਰਹੇ
ਬਿਚਾਰ । ਨਿਜ ਨਿਜ ਤਕਹਿ ਅਲੰਬ ਉਦਾਰ ॥੭॥ ਇਕ ਦਿਨ ਨਰ
ਸਰੂਪ ਧਰਿ ਆਏ । ਬੰਦਨ ਗੀਰਬਾਨ ਸਮੁਦਾਏ ॥੮॥ ਅਗਨਿ, ਪਰੋਗਮ,
ਸੁਰਪਤਿ ਆਦਿ । ਦਰਸਨ ਦੇਖਿ ਭਏ ਅਹਿਲਾਦ ॥੯॥ ਪਦ ਅਰਬੰਦ
ਬੰਦਨਾ ਧਾਰੀ । ਗੁਰੁ ਇਕਾਕੀ ਸੰਗ ਉਚਾਰੀ । ‘ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ! ਜਗ ਕੇ ਕਾਜ
ਸੁਧਾਰੇ । ਸੰਤ ਉਬਾਰਿ ਦੁਸ਼ਟ ਗਨ ਮਾਰੇ ॥੧੦॥ ਮਹਾਂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਹਿਤ ਰਣ
‘ਬਹੁਤਾ ਕਹਿਕੇ ਜਿਸ (ਗੁਰਿਆਈ ਗੱਦੀ) ਨੂੰ ਚਾਹੁੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ । ‘ਮੈਨਾ ਲਿਆ । ‘ਨਾ ਹਟਾ
ਸਕੇਂਗੀ । ‘ਸਾਰਿਆਂ ਆਪਣੀ ਜੋਗਤਾ ਦੀ ਪਦਵੀ ਨੂੰ ਪਾਇਆ । ‘ਵੇਡ । ‘ਬਖੇੜਾ ਹੈ ।
‘ਸਾਰੇ ਵੇਵਤਿਆਂ ਨੇ ਫੰਦਨ ਕੀਤੀ । ‘ਆਗੁ ਦੇਵਤੇ । ਅੱਗੇ ਚਲਣ ਵਾਲੇ ।

ਘਾਲੇ। ਮਨਮੁਖ ਦੁਖ ਲਹਿ, ਸਿੱਖ ਸੁਖਾਲੇ। ਅਬਹਿ ਸੁਰਨ ਕੋ ਦੇਹੁ
ਅਨੰਦ। ਚਲਹੁ ਆਪਨੀ ਪੁਰੀ, ਮੁਕੰਦ ! ॥੮॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਤਬਹਿ
ਉਚਾਰਾ। 'ਹਮ ਕੀਨੋ ਹੈ ਪੂਰਬ ਤਮਾਰਾ। ਅਬਿ ਪਰਲੋਕ ਗਮਨ ਬਨਿ
ਆਯੋ। ਗਾਦੀ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਬਿਠਾਯੋ ॥੯॥ ਕਾਰਜ ਅਪਰ ਸਰਬ ਕਰਿ
ਲੀਨੇ। ਆਨਿ ਅਬਹਿ ਤੁਮ ਦਰਸਨ ਦੀਨੇ। ਅਤਿ ਸੁੰਦਰ ਆਗਵਨ
ਤੁਮਾਰਾ। ਦੇਬੋ ਬਰ ਸਚ ਸ੍ਰਾਪ ਉਦਾਰਾ ॥੧੦॥ ਸਫਲ ਸੁ ਪਾਵਨ ਦਰਸ
ਬਿਸਾਲੇ। ਕਰਤਿ ਜਗਤ ਸਭਿ ਕੀ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲੇ। ਅਸ਼੍ਰਿਤ ਸਕਲ ਤੁਮਾਰੇ
ਅਹੈਂ। ਸੇਵਤਿ ਜੋ ਸੁ ਕਾਮਨਾ ਲਹੈ ॥ ੧੧ ॥ ਸੁਨਿ ਸੁਰ ਗਨ ਅਪਨੀ
ਬਾਡਿਆਈ। ਕਹਨੇ 'ਮ੍ਰਿਜਾਦਾ ਰਖਹੁ ਗੁਸਾਈ' ! ਦਈ ਆਪ ਕੀ ਬਹੁ
ਉਚਿਤਾਈ। ਪਰੇ ਭੀਰ ਤੁਮ ਹੋਹੁ ਸਹਾਈ ॥ ੧੨ ॥ ਜਬਿ ਕਬਿ ਸੰਕਟ
ਕਟੇ ਹਮਾਰੇ। ਬਲੀ ਬਿਲੰਦ ਸੁ ਦੁਖੀ ਮਾਰੇ। ਨਿਸ਼ਕੰਟਕ ਕਰਿ ਰਾਜ
ਬਿਠਾਏ। ਉਸਤਤਿ ਕਰਤਿ ਭਏ ਸਮੁਦਾਏ ॥ ੧੩ ॥ ਸੁਰੋਵਾਚ ॥ ਭੁੰਗ
ਪ੍ਰਯਤ ਛੇਦ ॥ 'ਸਦਾ ਦੇਵ ਪਾਲੇ, ਬਿਨੈ ਆਪ ਮਾਨੇ। ਸਹਾਈ ਬਨੇ, ਬਿੰਦ
ਦੇਖੀਨਿ ਹਾਨੇ। ਮਹਾਰਾਜ ! ਰਾਜਾਨਿ ਰਾਜਾਧਿਰਾਜੇ ! ਮਹਾਂ ਤੇਜ
ਧਾਰੀ, ਕਰੋ ਸੰਤ ਕਾਜੇ ॥ ੧੪ ॥ ਜਗੀਨਾਥ ਮਾਧੋ, ਸਰੂਪ ਛਬੀਲਾ। ਕਰੋ
ਲੋਕ ਮੈਂ ਮਾਨਵੀ ਚਾਰੁ ਲੀਲਾ। ਨਯੋ ਪੰਥ ਸਿੱਖੀ ਬਿਬਾਰੀ ਮੁਕੰਦਾ !
ਬਿਕਾਰੇ ਬਿਹੀਨਾ, ਕੁਬੰਧੇ ਨਿਕੰਦਾ ॥੧੫॥ ਭਈ ਬੁਧਿ ਮੰਦੇ ਕਲੀ ਕਾਲ
ਜਾਨੀ। ਲਯੋ ਬੇਦ ਸਾਰੇ ਰਚੀ ਚਾਰੁ ਬਾਨੀ*। ਪਠੰਤੇ ਸੁਨੰਤੇ ਹਨੰਤੇ
ਕਲੰਕਾ। ਲਹੈਂ ਮੋਖ ਕੋ ਅੰਤ੍ਰਕੈ ਨ ਅਤੇਕਾ ॥ ੧੬ ॥ ਭਏ ਬੰਸ ਬੇਦੀ
ਬਿਖੈ ਸੰਤ ਮੰਤਾ। ਦਿਯੋ ਸੱਤਿਨਾਮੁ ਮਹਾਂ ਮੰਤ੍ਰ ਜੰਤਾ। ਨਵੇ ਖੰਡ
ਮਾਂਹੀ ਕਰੀ ਕਿੱਤ ਮੰਡੇ। ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਹੋਏ ਮਤੇ ਖੰਡ ਖੰਡੇ ॥ ੧੭ ॥
ਅਰਜੇ ਕੋ ਨ ਆਗੇ ਕਰਾਮਾਤ ਭਾਰੇ। ਜਸੇ ਚਾਰੁ ਫੈਲਾ, ਜਪੈਂ ਨਾਮ ਸਾਰੇ।
ਮਹਾਂ ਮੋਹ ਸੋਭਾ ਰਿਦੈ ਕਾਨਨੋ ਮੈਂ। ਬਡੋ ਬਾਕ ਸ਼ੇਰੇ ਤੁਮਾਰੇ ਜਨੇ
ਪਵਿਤ੍ਰ। ਵਡਿਆਈ। ਬੇ ਰਿਕਰ, ਸ਼ੁਰਹਿਤ। ਹੇ ਮਹਾਰਾਜ ! ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਵੀ ਜੋ
ਰਾਜੇ ਹਨ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੀ ਆਪ) ਮਹਾਰਾਜੇ ਹੋ। ਮੰਸਾਰ ਵਿਚ। 'ਖੰਟੇ ਏਧਨਾਂ ਨੂੰ ਕੱਟਣ
ਵਾਲੇ। 'ਮੋਖ ਨੇਵੇ ਹਨ ਤੇ ਜਮ ਦਾ ਡਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ [ਮੰਤ੍ਰਕ=ਜਮ। ਅੰਕ=ਡਰ]।
'ਸ਼ਾਂਤ ਆਤਮਾ ਤੇ ਮੰਤ੍ਰ ਦਾਤਾ। (ਅ) ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੀ ਮਤੀ ਵਾਲੇ। 'ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ। 'ਕੀਰਤੀ ਅਸ-
ਥਾਪਨ ਕੀਤੀ। 'ਰੇਕਾਰ ਦੇ) ਮਸਤਿਆਂ ਨੂੰ ਟੋਟੇ ਟੋਟੇ ਕੀਤਾ। 'ਹਾਥੀ।

*ਦੇਖੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੂਰਬਾਚਾਰ ਅਧਿਆਯ ੧ ਅੰਕ ੬੬ ਦਾ ਭਾਵ।

ਮੈਂ ॥੧੮॥ ਕਈ ਕੋਟ ਦਾਸਾਨਿ ਕੋ ਪਾਰ ਕੀਨੋ।ਖਟੇ ਰੂਪ ਧਾਰੇ ਭਲੇ ਪੰਥ
 ਵੀਨੋ। ਗੁਰੂ ਸਿੱਖ ਕੈ ਨੇਰ ਜਾਵੈ ਨ ਦੁਤੰ। ਧਰੈ ਧਰਾਨ ਕੋ, ਹੋਹਿ ਸੋ ਬੁੱਧਿ
 ਪੂਤੰ ॥੧੯॥ ਰਿਪੂ ਸੰਗ ਜੰਗੀ ਕਰੇ ਅੰਗ ਭੰਗੀ। ਬਿਜੈ ਲੀਨਿ ਭਾਰੀ ਸੁ ਧਾਰੇ
 ਅਤੰਗੀ ॥ ਨਮੋ ਪਾਦ ਕੰਜੇ, ਕ੍ਰਿਪਾਲੇ ਸਰੂਪੀ ! ਮੁਕੰਦੇ, ਸੁਫੰਦੇ, ਅਨੰਦੇ,
 ਅਨੂਪੀ ॥੨੦॥ ਸਦਾ ਜੈ, ਸਦਾ ਜੈ, ਸਦਾ ਜੈ, ਤੁਮਾਰੀ। ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਸਾਰੇ ਨਮੋ ਹੋ
 ਹਮਾਰੀ। ਮਨੋਕਾਮਨਾ ਪੂਰ ਦਾਸਾਨਿ ਕੇਰੀ। ਕਰੋ ਦੇਵਬੰਦਾਨ ਰੱਛਾ ਬਡੇਰੀ ॥
 ੨੧ ॥ ਏਹਗਾ ॥ ਇਮ ਅਸ਼ਟਕ ਸੁਰ ਸਰਬ ਕਰਿ ਉਰ ਮਹਿ ਆਨੰਦ
 ਪਾਇ। ਦਰਸਨ ਪਰਸਨ ਸਰਸਹੀ ਗਮਨੇ ਪੁਨ ਸਮੁਦਾਇ ॥ ੨੨ ॥
 ਚੋਖਈ ॥ ਇਕ ਕੋਸ਼ਠ ਸਤਿਗੁਰੁ ਕਰਾਯੋ। ਨਾਮ ਪਤਾਲਪੁਰੀ ਤਿਸ ਗਾਯੋ।
 ਹੋਨਿ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਤਿਸੀ ਮਹਿ ਚਾਹਾ। ਸਭਿਹਿਨਿ ਕੋ ਬੁਲਾਇ ਕਰਿ ਪਾਹਾ
 ॥ ੨੩ ॥ ਆਪ ਜਾਨਿ ਪਰਲੋਕ ਮਝਾਰੇ। ਜੁਤਿ ਕੁਟੰਬ ਸਭਿ ਸੰਗ
 ਉਚਾਰੇ। ਪੂਰਬ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਸਮੀਪਾਬੈਠਜੋ ਆਨਿ ਜੋਧ ਅਵਨੀਪ ॥੨੪॥
 ਗੁਰ ਘਰਨੀ ਦੋਨਹੁ ਸੁਨਿ ਆਈ। ਛੁਭਤਿ ਰਿਦਾ ਅੰਸੂਨ ਬਹਾਈ। ਬਿੰਦ
 ਮਸੰਦ ਬਿਲੀਦੈ ਆਇ। ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਇਕਠੀ ਸਮੁਦਾਇ ॥੨੫॥ ਸਭਿ
 ਸੋ ਉਚ ਉਚਾਰਿ ਸੁਨਾਯੋ। ‘ਹਮ ਸੋਂ ਕਹਹੁ ਜਥਾ ਜਿਸ ਭਾਯੋ। ਹਮਰੀ
 ਤਜਾਰੀ ਹੈ ਪਰਲੋਕ। ਧਰਹੁ ਅਨੰਦ, ਨ ਕੀਜਹਿ ਸੋਕ’ ॥ ੨੬॥ ਸੁਨਤਿ
 ਸਭਿਨਿ ਕੇ ਮਨ ਮੁਰਝਾਏ। ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਬਿਲੋਚਨ ਜਲ ਭਰਿ ਆਏ। ਬਦਨ
 ਸਦਨ ਦੁਤਿ ਜਿਮ ਅਰਾਬੰਦ। ਕਰੇ ਪ੍ਰੇਮ ਕੋ ਹੋਰਤਿ ਬਿੰਦ ॥੨੭॥ ਬੋਲਨਿ
 ਕੇ ਸਮਰਥ ਨਹਿ ਹੋਏ। ਇਕ ਟਕ ਗੁਰ ਸਰੂਪ ਕਹੁ ਜੋਏ। ਬਿਰੇ ਹਜ਼ਾਰਹੁ
 ਤੁਸ਼ਨਿ ਧਾਰੇ। ਬਿਸਮਤਿ ਰਿਦੈ ਕਸ਼ਟ ਜਿਨ ਭਾਰੇ ॥ ੨੮ ॥ ਸਭਿ ਦਿਸਿ
 ਦੇਖਿ ਬਹੁਰ ਗੁਰ ਕਹਜੋ। ‘ਇਸ ਮਹਿ ਕਜਾ ਅਚਰਜ ਤੁਮ ਲਹਜੋ ?।
 ਸਲਿਤਾ ਸਮ ਜਗ ਕੋ ਪਰਵਾਹ ॥ ਬਿਰਹਿ ਨ ਕੋਉ, ਸਭਿ ਚਲਿਜਾਹ ॥੨੯॥
 ਜੇ ਅਨਹੋਤ ਹੋਤਿ ਕੋ ਹੋਰੇ’। ਉਚਿਤ ਸੋਚਿਬੋ ਲਖਹੁ ਬਡੇਰੇ। ਇਹੁ ਤੋ
 ਸਦਾ ਹੋਤਿ ਹੀ ਆਈ। ਕਰਹੁ ਬਿਚਾਰਨਿ, ਬਿਰ ਕਿਹ ਪਾਈ ॥੩੦॥
 ਮਹਾਂ ਸਮਰਥ ਬੁੱਧਿ ਬਲ ਕੇਰੇ। ਬਿਰਜੇ ਨ ਜਗ ਕੋ, ਭਏ ਘਨੇਰੇ। ਯਾਂਤੇ

‘ਜਨਾਂ ਦੇ ਰਿਦੇ ਦੁਪੀ ਬਨ ਵਿਚ ਮਹਾਂ ਮੋਹ ਦੁਪੀ ਹਾਥੀ ਨੂੰ (ਆਪ ਜੀ ਦੀ) ਬਾਣੀ ਵਡੇ ਸ਼ੋਰ
 (ਵਤ) ਹੈ। (ਜਮਦਾ) ਦੂਤ। ‘ਪਵਿਤ੍ਰ ਖੁਧੀ ਵਾਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ‘ਭਰ। ‘ਜੇ ਕਿਸੇ ਅਣਦੇਣੀ
 ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਮ ਵੇਖੇ (ਤਦ ਤਾਂ)’.....। ‘ਬਿਰਭਾ ਕਿਸ ਨੇ ਪਾਈ ਹੈ।

ਕਹਹੁ ਸੁ ਨਿਜ ਨਿਜ ਕਾਖਾ । ਅੰਤ ਸਮਾ ਹਮ ਅਪਨੋ ਭਾਖਾ ॥ ੩੯ ॥
 ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਸੰਗ ਪੁਨ ਕਹਜੋ । 'ਜਥਾਜੋਗ ਕਰਿਬੋ ਜਿਮ ਲਹਜੋ । ਸੋ
 ਤੁਮ ਕਰਹੁ ਸਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ । ਕਾਟਹੁ ਸਿੱਖਜਨਿ ਕੇਰ ਕਲੇਸ਼ ॥ ੪੦ ॥ ਹਮ
 ਸਮ ਜਾਗਹੁ ਪਾਛਲਿ ਰਾਤੀ । ਸੋਚ ਸਨਾਨ ਕਰਹੁ ਤਿਸ ਭਾਂਤੀ । ਆਤਮ
 ਗਜਾਨ ਰਿਦੈ ਮਹਿ ਰਾਖਨਿ । ਭਗਤਿ ਉਪਾਸਨ ਕੀਜਹਿ ਭਾਖਨ ॥ ੪੧ ॥
 ਜਿਸ ਤੇ ਹੁਇ ਮਿਰਜਾਦ ਭਲੇਰੀ । ਸੋ ਕਰਤੂਤ ਉਚਿਤ ਹੈ ਤੇਰੀ । ਅਪਰ
 ਜਿ ਬੁਝਨਿ ਕੋ ਕੁਛ ਚਾਹੋ । ਮਨ ਕੀ ਬਾਤ ਕਹਹੁ ਹਮ ਪਾਹੋ ॥ ੪੨ ॥ ਧਰਹੁ
 ਧੀਰ ਅਬਿ ਸੋਕ ਨ ਕਰੀਅਹਿ । ਸੰਗਤਿ ਸਹਿਤ ਮੰਸੇਦ ਸੰਭਰੀਅਹਿ ।
 ਬਰਤਹੁ ਜਥਾ ਜੋਗ ਸਭਿ ਸੰਗ । ਮਮ ਸਮਾਨ ਹੈ ਤੇਰੇ ਅੰਗ ॥ ੪੩ ॥
 ਸੁਨਤਿ ਪਿਤਾਮੇ ਕੀ ਸੁਭ ਬਾਨੀ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਸੁ ਬਿਨੈ ਬਖਾਨੀ ।
 'ਤੁਰਕ ਮੁਲਖਪਤਿ ਸੱਤ ਹਮਾਰੇ । ਸੈਨਾ ਕੋਸ਼ ਆਦਿ ਮਹਿ ਭਾਰੇ ॥ ੪੪ ॥
 ਤਿਨ ਸੋਂ ਕਹਾਂ ਕਰਹਿ ਬੰਖਜਾਤੀ ? ਕੌਨ ਸਥਾਨ ਬਨਹਿ ਰਿਪੁ ਘਾਤੀ ?
 ਇਸਪੁਰਿ ਬਸਿ, ਕੈ ਅਪਰ ਸਥਾਨਾਘਾਲੋਂ ਤੁਰਕਨਿ ਸੋਂ ਘਮਸਾਨ ? ॥ ੪੫ ॥
 ਕਰੋਂ ਲਬੇਰ ਪਬੇਰ ਬਿਸਾਲਾ । ਪਰਹਿ ਜੰਗ, ਰਿਪੁ ਹਤਹਿ ਕਰਾਲਾ ॥
 ਸੁਨਤਿ ਸਭਾ ਸਭਿ ਅਦਭੁਤ ਭਏ ।—ਦੇਖਹੁ ਕਹਾਂ ਸੁਮਤਿ ਇਨ ਬਿਏ ॥
 ੪੬ ॥ ਅਲਪ ਬੈਸ ਬਿਧਨਿ ਸਮ ਬੋਲੇ । ਭੇ ਸਮਰਥ ਗੁਰਿਆਈ ਕੋ
 ਲੇ—। ਸਤਿਗੁਰ ਪੋਤ੍ਰੇ ਕੋ ਮੁਖ ਦੇਖਿਹੋਇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਸੁ ਬੀਰ ਪਰੇਖਿ ॥ ੪੭ ॥
 ਕਹਜੋ ਤਬੈ 'ਤੁਮ ਕਬਹੂੰ ਨ ਲਰੋਂ । ਸੱਤਨਿ ਦਿਸ਼ਿ ਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਧਰਹੁ ।
 ਕਿਸ ਬਿਧਿ ਤੇ ਨਹਿ ਕਰਹੁ ਬਿਖੇਰਾ । ਨਹੀਂ ਸੰਭਾਰਹੁ ਬੈਰ ਬਢੇਰਾ ॥
 ੪੮ ॥ ਸੈਨਾ ਦੇ ਸੈ ਦੋਇ ਹਜ਼ਾਰੇ । ਰਾਖਹੁ ਸੰਗ ਸੁਚੇਤੀ ਧਾਰਿ । ਨਹੀਂ
 ਕਦਾਚਿਤ ਰਣ ਕੋ ਚਾਹੋ । ਭੋਗਹੁ ਅਨੰਦ ਬੈਠਿ ਘਰ ਮਾਹੋ ॥ ੪੯ ॥ ਸ੍ਰੀ
 ਹਰਿਰਾਇ ਕਹਜੋ ਸੁਨਿ ਫੇਰ । 'ਜੇ ਰਿਪੁ ਲੈ ਕਰਿ ਸੈਨ ਘਨੇਰਾਚਢਿਆਵੈ
 ਹਮ ਪਰ ਬਲ ਧਰੈ । ਭਰਹਿ ਗਰਬ ਤੇ ਜੇ ਲਰਿ ਪਰੈ ॥ ੫੦ ॥ ਤਬਿ ਕਜਾ
 ਕਰਹਿ ਹੁਕਮ ਸੋ ਕਰੋ ? ਹੋਇ ਅਵੱਸ਼ਜਕ ਰਣ, ਉਰ ਧਰੋ ॥ ਸੁਨਿ
 ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸੁਭ ਬਾਕ ਬਖਾਨਾ । 'ਜੇ ਤੁਮ ਪਰ ਚਢਿ ਕਰਹਿ ਪਯਾਨਾ ॥ ੫੧ ॥
 ਸੋ ਨਹਿ ਆਵਨ ਪਾਵਹਿ ਕੈਸੇ । ਨਿਫਲ ਪਰਹਿ ਘਨ ਧੰਦਹਿ ਜੈਸੇ ॥
 ਉਹੇ ਸਮ ਗਰਿ ਹੈ ॥ ਮਗ ਮਾਂਹੀ ॥ ਤੁਮ ਲੋ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਵਹਿ ਨਾਂਹੀ ॥ ੫੨ ॥ ਇਹ

'ਸੂਪ । 'ਬਾਈ ਸੋ । 'ਪ੍ਰੰਦ ਦੇ ਬੱਦਲ ਵਾਝੂ । 'ਭਾਵ ਗਲ ਜਾਣਗੇ ।

ਬਰ ਤੁਮ ਕੋ ਅਨ ਮਿਟ ਜਾਨਹੁ । ਬੈਠੇ ਸਦਾ ਅਨੰਦ ਕੋ ਠਾਨਹੁ^੧ । ਸੁਨਿ
ਕਰਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ ਅਨੰਦੇ । ਚਰਨ ਪਿਤਾਮੇ ਕੇ ਜੁਗ ਬੰਦੇ ॥੪੫॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਵਿੱਚ ਅਛਟਮ ਗਾਏ 'ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ ਬਰਦੇਨ' ਪੁੰਗ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਖਛਟ ਪੰਚਾਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੫੬ ॥

੫੭. [ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਜੋਚ ਖੰਡ ਗਮਨ] ।

ਏਹਗਾ ॥ ਸਾਹਿਬ ਭਾਨੇ ਸੋਂ ਕਹਜੈ 'ਤੁਮ ਨਿਜ ਨੰਦਨ ਆਨਿ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ-
ਗਾਇ ਸਮੀਪਿ ਰਖਿ ਸਦਾ ਰਹੈ ਸੁਖ ਠਾਨਿ ॥ ੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਰਾਮਦਾਸ ਕੇ
ਗ੍ਰਾਮ ਮਝਾਰੇ । ਤਨ ਕੋ ਤਯਾਗਹੁ ਤਹਾ ਸੁਖਾਰੇ^੨ । ਗਾਇ ਜੋਧ ਸੋਂ ਬਹੁਰ
ਬਖਾਨਾ । 'ਹਮ ਪਾਛੈ ਅਵਿਲੋਕ ਬਿਧਾਨਾ^੩ ॥ ੨ ॥ ਪੁਨ ਕਾਂਗੜ ਕੋ ਜਾਹੁ
ਸੁਖਾਰੇ । ਭੋਗਹੁ ਪਰਾਲਬਧ ਤਨ ਧਾਰੇ । ਅੰਤ ਸਮੇ ਹਮ ਹੋਹਿ ਸਹਾਇ ।
ਸੱਤਿਨਾਮ ਸਿਮਰਹੁ ਲਿਵਲਾਇ ॥ ੩ ॥ ਤਿਮ ਹੀ ਰੂਪਾ ਨਿਜ ਘਰ ਰਹੈ ।
ਅੰਤ ਪਰਮ ਪਦ ਕੋ ਇਹੁ ਲਹੈ । ਕਰਹੁ ਦੇਗ ਗੁਰ ਹਿਤ ਬਰਤਾਵਹੁ ।
ਸਿੱਖੀ ਕੋ ਕਮਾਇ ਸੁਖ ਪਾਵਹੁ ॥ ੪ ॥ ਤੁਮ ਦੋਨਹੁ ਕੀ ਸੰਤਤਿ ਜੋਈ ।
ਮੇਲੀ ਗੁਰ ਘਰ ਸੋਂ ਨਿਤ ਹੋਈ । ਪਹਚਹਿ ਅਨਿਕ ਬਾਰੇ ਤਿਸ ਦੇਸ਼ ।
ਮਿਲਹਿ ਸਦਾ ਸੁਖ ਲਹਹਿ ਅਸੇਸ਼^੪ ॥੫॥ ਰੁਦਤਿ ਅਧਿਕ ਗੁਰ ਤਨੁਜਾ
ਆਈ । ਪਿਤ ਕੋ ਮੋਹ ਰਿਵੈ ਉਮਗਾਈ । ਦੇਖਿ ਤਾਂਹਿ ਕੋ ਧੀਰਜ ਦੀਨਾ ।
'ਕਜੋਂ ਐਸੇ ਹੋਈ ਮਨ ਦੀਨਾ ॥ ੬ ॥ ਸਰਬ ਸੁਖਨਿ ਕੋ ਲਹੈਂ ਸਦੀਵ ।
ਸੰਤਤਿ ਤੋਰ ਬੀਰ ਬਡ ਥੀਵ । ਜਸ ਕੋ ਲੇਹਿ ਰਹੈਂ ਗਰ ਸੰਗ । ਧਰਹੁ
ਅਨੰਦ ਸ਼ੋਕ ਦੁਖ ਭੰਗਿ^੫ ॥੭॥ ਬਿਧੀਚੰਦ ਕੋ ਸੁਤ ਮਤਿਵੰਤਾ । ਲਾਲਚੰਦ
ਕੋ ਕਹਿ ਭਗਵੰਤਾ । 'ਤੁਵ ਹਿਤ ਸੁਰ ਸਿੰਘ ਗ੍ਰਾਮ^੬ ਮਝਾਰੇ । ਭਾਗਮੱਲ^੭
ਸੁਭ ਸਦਨ ਸੁਧਾਰੇ ॥ ੮ ॥ ਮੂਰਤਿ ਗ੍ਰੰਥ ਸੋਚੀਆਂ ਲੈ ਕੈ । ਤਹਿ ਮਾਤਾ
ਜਤਿ ਰਹੁ ਸੁਖ ਪੈ ਕੈ^੮ । ਪਰਮਾਨੰਦ ਸੰਦਰ ਸੋਂ ਕਹਜੈ । 'ਸਦਨ ਬਸਹੁ
ਨਿਜ ਸਭਿ ਸੁਖ ਲਹਜੈ ॥ ੯ ॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਮਰ ਅੰਸ ਬਡਭਾਗੀ । ਅਪਰ
ਛੁਟਹਿ ਤੁਮਰੇ ਸੰਗ ਲਾਗੀ^੯ । ਬਹੁਰ ਨਾਨਕੀ ਦਿਸ਼ਿ ਕੋ ਦੇਖਿ । ਕਰਜੈ
ਹਕਮ ਬਿਧਿ ਸਕਲ ਪਰੋਖਿ ॥੧੦॥ 'ਹਮਰੀ ਜਨਨੀ ਕੇਰਿ ਸਥਾਨ । ਨਾਮ
ਬਕਾਲਾ ਗ੍ਰਾਮ ਸੁ ਜਾਨ । ਤਹਾ ਬਾਸ ਅਬਿ ਕਰਹੁ ਸੁਖਾਰੇ।ਸਮਾ ਉਡੀਕਹੁ

^੧(ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਵਣ)ਦੀ ਰੀਤੀ ਦੇਖਣਾ। ^੨(ਅਧੀ, ਅਨੇਕਾਂ ਵਾਰੀ ਪੜ੍ਹੇਚਾਰੇ)। ^੩ਸਾਧੇ ਸੁਖ ਪਾਰਿਗੇ।

^੪ਇਹ ਪਿੰਡ ਮਾਝੇ ਵਿੱਚ ਹੈ। ^੫ਬਿਧੀ ਦੇਦ ਜੀ ਦਾ ਭਾਈ। ^੬(ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ) ਤਸਵੀਰ ਤੇ ਗੁਰੂ
ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਦੀਆਂ ਉਤਾਰੇ ਦੀਆਂ ਸੋਚੀਆਂ (ਜੋ ਪਿੱਛੇ ਦੇਸ ਆਏ ਹਨ ਕਿ ਬਿਲਾਵਲ ਤੱਕ ਸਨ)।

ਜਥਾ ਓਚਾਰੇ ॥ ੧੧ ॥ ਸੁਤ ਕੋ ਸੁਤ ਪ੍ਰਤਾਪ ਜਤਿ ਦੇਖਿ। ਤਵ ਸ਼ਰੀਰ
ਕੀ ਬੈਸ ਵਿਸ਼ੇਖ। ਅਨਿਕ ਟੰਗ ਕੋ ਸਮਾਂ ਨਿਹਤਿਕੈ। ਪਨ ਆਵਹੁ
ਤਨ ਤਸਾਗਨਿ ਕਰਿ ਕੈ' ॥ ੧੨ ॥ ਤਬਿ ਸੂਰਜਮਲ ਦਿਗ ਜਲ ਛੋਰਾ।
ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਬੋਲੈ ਗੁਰ ਓਰਾ। 'ਮੁਝ ਪੁਤਿ ਹਕਮ ਕਰੋ ਜਿਮ ਰਹੋ'। ਕਿਹ
ਠਾਂ ਜਾਇ ਬਾਸ ਕੋ ਲਹੋ' ? ॥ ੧੩ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਸਮੀਪੀ ਹੋਹਿ। ਕਿਧੋਂ
ਅਪਰ ਹੀ ਆਗਯਾ ਮੋਹਿ?'। ਸੁਨਿ ਸਭਿਗਰ ਸੁਤ ਕੀ ਦਿਸਿ ਹੋਰੇ। ਕਹਨੈ
ਕਿ 'ਜਥਾ ਭਾਉ ਉਰ ਤੇਰੇ ॥ ੧੪ ॥ ਤਥਾ ਕਰਹੁ ਬਡ ਬੈਸ ਬਧੈ ਹੈ।
ਫਿਰਤਿ ਘਿਰਤਿ 'ਗੁਰਤਾ ਕੋ ਪੈ ਹੈ। ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਮਹਿ ਤੁਮਰੋ ਬੈਸਾਹੋਹਿ
ਪੁਜ ਸਭ ਕੇ ਅਵਤੀਸ਼' ॥ ੧੫ ॥ ਅਲੀਰਾਇ ਰਹਿ ਮਸਤ, ਨ ਬੋਲੇ।
ਬਹਮਗਯਾਨ ਮਹਿ ਬਿਤੀ ਅਡੋਲੇ। ਤਿਮ ਸ੍ਰੀ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਦੇਏ*। ਹਾਥ
ਜੋਰਿ ਨਿਮੀ ਸਿਰ ਹੋਏ ॥ ੧੬ ॥ ਪੁਨ ਸੰਗਤ ਅਰੁ ਬਿੰਦ ਮਸੰਦ। ਸ੍ਰੀ
ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਕਹਨੈ ਬਿਲੇਦ। 'ਮਮ ਸਰੂਪ ਅਬਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ। ਮਮ
ਸਮਾਨ ਹੁਇ ਮੋਦ ਉਪਾਇ ॥ ੧੭ ॥ ਇਹ ਸਭਿਹਿਨ ਕੋ ਲੇਹਿ ਸੰਭਾਰ।
ਕਰਹਿ ਉਤਾਰਨਿ ਭਵਜਲ ਪਾਰ। ਸ਼ਰਧਾ ਧਰਹਿ ਕਾਮਨਾ ਪਾਵੈ'। ਜੋ
ਤਰਕਹਿ ਸਭਿ ਅਪਨਿ ਗਵਾਵੈ ॥ ੧੮ ॥ ਲੋਕ ਪੁਲੋਕ ਦੁਖੀ ਸੋ ਰਹੈ'। ਸੁਖ
ਕੋ ਲੇਸ਼ ਮਾਤ੍ਰ ਨਹਿ ਲਹੈ'। ਸਭਿ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਤਬਿ ਗੀਵ ਨਿਵਾਈ। 'ਆਪ
ਜਥਾ ਆਇਸੁ ਫੁਰਮਾਈ ॥ ੧੯ ॥ ਸੋ ਸਭਿ ਕੇ ਸਿਰ ਪਰ ਹਿਤਵਾਰੀ'।
ਮਾਨਹਿ ਸਾਦਰ ਆਨੰਦ ਧਾਰੀ। ਜਿਮ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਤੇ ਤੁਮ ਲਖੈ'। ਤਿਮ
ਤੁਮ ਤੇ ਇਨ ਕੋ ਸਭਿ ਪਿਖੈ ॥ ੨੦ ॥ ਸਪਤਮ ਗੁਰੁ ਸਰੂਪ ਇਹੁ ਹੋਏ।
ਗੁਰਤਾ ਦਈ ਤਬਹਿ ਤੇ ਜੋਏ॥ ਜਿਸ ਬਲ ਦਿਪਹਿ ਆਪ ਕੀ ਜੋਤਿ। ਤੇਜ
ਪ੍ਰਤਾਪ ਉਦਾਰ ਉਦੋਤਿ' ॥ ੨੧ ॥ ਬਿੰਦ ਮਸੰਦ ਬਿਲੇਦ ਬਖਾਨੀ। ਸਭਿ
ਸੰਗਤਿ ਬੋਲੀ ਤਬਿ ਬਾਨੀ। 'ਸਿੱਖਜਨਿ ਕੋ ਕਰਤੱਬ ਜੁ ਸਾਰਾ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ
ਅਬਿ ਕਰਹੁ ਉਚਾਰਿ ॥ ੨੨ ॥ ਜਿਸ ਤੇ ਪਰਮਗਤੀ ਕੋ ਪਾਵੈ'। ਜਨਮ
ਮਰਨ ਸੰਤਾਪ ਮਿਟਾਵੈ'। ਸੁਨਿ ਕੈ ਰਾਵਰ ਕੋ ਉਪਦੇਸ਼ਾਹਤਿ ਬਿਕਾਰ ਸੁਖ

* ਕਿਰਤ ਘਿਰਤ ਗੁਰਤਾ ਤੋਂ ਭਾਵ ਅਸਲੀ ਗੁਰਪਦ ਦੀ ਅਰਥਾਂ ਤੋਂ ਆਈ ਪਦਵੀ ਨਹੀਂ,
ਪਰ ਜਾਤ ਵੇਲੇ ਵਾਲੀ ਮੰਜੀਆਂ ਵਰਗੀ ਗੁਰਮੁਖ ਪਦ ਸਰੀਖੀ ਪਦਵੀ ਅਥਵਾ ਐਵੇਂ ਕਿਵੇਂ
ਦੀ। ਇਹ ਪ੍ਰਮੋਗ ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਹਾਲ ਵਿਚ ਆਵੇਗਾ। *ਸਿੱਖੇਮਣੁ। *ਭਲੇ ਵਾਲੀ ਹੈ।

*ਪਾ:-ਸੋਹੇ।

ਲਹੈ ਅਸੇਸ਼' ॥ ੨੩ ॥ ਇਮ ਸੁਨਿ ਸਭਿ ਸੰਗਤਿ ਕੀ ਬਾਨੀ । ਹਿਤ
ਅਪਨੇ ਕਰ ਜੋਰਿ ਬਖਾਨੀ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਧੀਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ । ਕਹੈ ਸ਼ਬਦ
ਦੁਆਰਾ ਉਪਦੇਸ਼ ॥ ੨੪ ॥

ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਵਾਕ ॥ ਮਾਟੁ ਮਹਲਾ ੫ ॥

ਚਾਂਦਨਾ ਚਾਦਨੁ ਆਂਗਨਿ ਪ੍ਰਭ ਜੀਉ ਅੰਤਰਿ ਚਾਦਨਾ ॥ ੧ ॥ ਆਰਾਧਨਾ ਅਰਾਧਨੁ
ਨੀਕਾ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਅਰਾਧਨਾ ॥ ੨ ॥ ਤਿਆਗਨਾ ਤਿਆਗਨੁ ਨੀਕਾ ਕਾਮੁ
ਕੋਧੁ ਲੋਭੁ ਤਿਆਗਨਾ ॥ ੩ ॥ ਮਾਗਨਾ ਮਾਗਨੁ ਨੀਕਾ ਹਰਿਜਸੁ ਰੁਰ ਤੇ ਮਾਗਨਾ
॥ ੪ ॥ ਜਾਗਨਾ ਜਾਗਨੁ ਨੀਕਾ ਹਰਿ ਕੀਰਤਨ ਮਹਿ ਜਾਗਨਾ ॥ ੫ ॥ ਲਾਗਨਾ
ਲਾਗਨੁ ਨੀਕਾ ਗੁਰ ਚਰਣੀ ਮਨੁ ਲਾਗਨਾ ॥ ੬ ॥ ਇਹ ਬਿਧਿ ਤਿਸਹਿ ਪਰਾਪਤਿ
ਜਾਕੇ ਮਸਤਕਿ ਭਾਗਨਾ ॥ ੭ ॥ ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਤਿਸੁ ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਨੀਕਾ ਜੋ ਪ੍ਰਭ
ਕੀ ਸਰਨਾਗਨਾ ॥ ੮ ॥ ੧ ॥ ੪ ॥

ਦੇਹਗ ॥ 'ਜਿਸ ਨਰ ਕੇ ਬਡਭਾਗ ਜਗ ਇਹ ਮਾਨਹਿ ਉਪਦੇਸ਼ । ਮਮ
ਪਦ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਭਲੇ ਤਸਾਗਹਿ ਸਕਲ ਕਲੇਸ਼ ॥ ੨੫ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਸਿਖ
ਸੰਗਤਿ ਮੇਰੇ ਪਰਵਾਰੂ । ਕਰਹੁ ਅਨੰਦ ਮੰਗਲਾ ਚਾਰੂ । ਪਠਹੁ ਸ਼ਬਦ
ਸਿਮਰਹੁ ਸਤਿਨਾਮੁ । ਮੈ ਗਮਨੈ ਅਬਿ ਅਪਨੇ ਧਾਮੁ ॥ ੨੬ ॥ ਕਰਹੁ ਨ ਸ਼ੋਕ
ਓਕ ਮਾਂਹਿ ਕੋਈ । ਬਰੀਅਹੁ ਗੁਰੁ ਪਰਾਇਨ' ਹੋਈ । ਸੋ ਪ੍ਰਸਾਰੈ ਜੋ ਕਹੈ
ਕਮਾਵੈ । ਅੰਤਿ ਸਮੈਂ ਮਮ ਪਦ ਕੋ ਪਾਵੈ ॥ ੨੭ ॥ ਸਦਾ ਸਨੇਹ ਕਰਹਿ
ਗੁਰਬਾਨੀ । ਪਠਨਿ ਸੁਨਨਿ ਤੇ ਆਨੰਦ ਠਾਨੀ । ਸਤਿਨਾਮ ਸਿਮਰਹੁ ਰੰਗ
ਰਾਤੇ । ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਪ੍ਰੇਮ ਅਧਿਕ ਮਨ ਮਾਤੇ' ॥ ੨੮ ॥ ਇਮ ਸਤਿਗੁਰ ਕਹਿ
ਕੈ ਉਪਦੇਸ਼ । ਸਭਿ ਕੋ ਧੀਰਜ ਦੀਨਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ । ਬਚਨ ਪਤਾਲ ਪੂਰੀ
ਜਹਿ ਕਰੈ । ਕੋਠਾ ਸੰਦਰ ਤਹਾ ਸੁਧਰੈ' ॥ ੨੯ ॥ ਚੰਦਨ ਸੰਗ
ਲੀਪਬੈ ਠਾਨਾ । ਸਗਲ ਗੰਧਿ ਤੇ ਬਹੁ ਚਰਚਾਨਾ । ਕੁੰਕਮ ਅਰੁ ਘਨਸਾਰ'
ਮਿਲਾਏ । ਸਗਰੀ ਕੰਧਨਿ ਕੋ ਮਹਿਕਾਏ ॥ ੩੦ ॥ ਫੁਲ ਸੁਗੰਧਤਿ ਰਚਤਿ
ਬਿਸਾਲਾ । ਲਰਕਾਈ ਚਾਰਹੁ ਦਿਸਿ ਮਾਲਾ । ਬਹੁ ਪਾਵਿਤ੍ਰਤਾ ਕਰੀ ਬਨਾਇ।
ਪੁਨ ਸਗਰੇ ਮਹਿ ਕੁਸ਼ਾ ਡਸਾਇ ॥ ੩੧ ॥ ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਬਿਛੋਨਾ ਭਲੇ
ਕਟਾਯੋ । ਘ੍ਰਿਤ ਕੋ ਦੀਪਕ ਅਧਿਕ ਜਗਾਯੋ । ਤਬਿ ਸਤਿਗੁਰ ਵਿਚ ਸੰਗਤਿ
ਸਾਰੀ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਦਿਸ਼ਟਿ ਚੁੰਦਿਸ਼ਿ ਪਰ ਡਾਰੀ ॥ ੩੨ ॥ ਸਭਿ ਕੁਟੇਬ ਕੋ
ਦੀਨਿ ਦਿਲਾਸਾ । 'ਸ਼ੋਕ ਨ ਧਰਹੁ ਅਨੰਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਾ' । ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਤੇ ਨੰਮੀ
ਸਭਿ ਕੋਏ । ਕੋਸ਼ਠ ਬਿਖੈ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਨ ਹੋਏ ॥ ੩੩ ॥ ਜੋਧ ਰੁ ਸਾਹਿਬ ਭਾਲਾ ਨੇਰੇ।

'ਆਸਟੇ । 'ਬਣਾਇਆ ਸੀ । 'ਰੇਸਰ ਤੇ ਕਪੂਰ [ਸਿਸਾ, ਘਨਰਸ, ਘਨਸਾਰ] ।

ਤਿਨ ਸੋਂ ਹੁਕਮ ਕਰਜੋ ਤਿਸ ਬੇਟੇ । ‘ਸਪਤ ਦਿਵਸ ਮਹਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ
ਕੋਸ਼ਠ ਕੋ ਦਰ ਖੋਲਹਿ ਆਇ ॥ ੩੪ ॥ ਤਬਿ ਲੋ ਨਹਿ ਸਮੀਪ ਕੋ ਆਵੈ ।
ਜੋਧਾ ਗਨ ਚਹੁ ਦਿਸਿ ਬਿਰਿ ਥਾਵੈ’ । ਨਿਸਦਿਨ ਰਾਖਹਿ ਸਭਿ ਤਕਰਾਈ ।
ਕਿਰਤਨ ਕਰਹਿ ਸੁਨਹੁ ਮਨ ਲਾਈ’ ॥ ੩੫ ॥ ਇਮ ਕਹਿ ਕੋਸ਼ਠ ਮਹਿ
ਬਰਿ ਗਏ । ਦੁਾਰ ਕਿਵਾਰ ਅਸੰਜਤਿ ਕਿਏ’ । ਸਾਂਕਰ ਲਾਇ’ ਕਰੇ ਦਿਵ
ਸੋਏ । ਬੈਠੇ ਪ੍ਰਭੂ ਇਕਾਂਕੀ ਹੋਏ ॥ ੩੬ ॥ ਪਦਮਾਸਨ ਕਹੁ ਕਰਿ ਕੈ ਬੈਸੇ ।
ਸਿੱਧ ਜੋਗ ਜੋਗੀ ਹੁਇ ਜੈਸੇ । ਜਿਮ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜਾਇ ਬਨ ਮਾਂਹੀ ।
ਜਹਾਂ ਦੂਸਰੇ ਲਖਿਯਤਿ ਨਾਂਹੀ ॥ ੩੭ ॥ ਕਰਿ ਸਮਾਧਿ ਤਨ ਤਜਾਗਿ
ਸਿਧਾਰੇ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਤਿਸੀ ਪੁਕਾਰੇ । ਸਭਿ ਦਿਸਿ ਜੋ ਮਨ ਰੋਕਨ
ਕੀਨਿ । ਇੰਦ੍ਰ ਗਨ ਸੰਕੋਚਿ ਕਰਿ ਲੀਨਿ ॥ ੩੮ ॥ ਆਤਮ ਰਸ ਮਹਿ ਬਿਰੇ
ਗੁਸਾਈ’ । ਜਹਾਂ ਦ੍ਰਿਤ ਕੋ ਲੇਸ ਨ ਪਾਈ । ਖਸ਼ਟ ਦਿਵਸ ਲੋ ਸਾਧਿ ਸਮਾਧਿ
ਬਿਰੇ ਅਚਲ ਹੀ ਰੂਪ ਅਗਾਧ ॥ ੩੯ ॥ ਸਪਤਮ ਦਿਨ ਕੇ ਅੰਮਿਤ
ਵੇਲੇ । ਤਨ ਕੋ ਤਜਾਗਨ ਕੀਨਿ ਸੁਹੇਲੇ । ਲਾਇ ਕੰਧ ਕੇ ਸੰਗ ਪਿਛਾਰੀ’ ।
ਬੈਠੇ ਰਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਤਿਸ ਬਾਰੀ ॥ ੪੦ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਹਿੰਦੋ ਅਸ਼ਟਮ ਰਾਸਿ ‘ਸ੍ਰੀ
ਗੁਰ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਪ੍ਰਲੋਕ ਗਮਨ’ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨ ਨਾਮੁ ਸਪਤ ਪੰਚਮਤੀ ਅੰਸੂ ॥ ੫੮ ॥

੫੮. [ਸਚ ਖੰਡ ਪ੍ਰਵੇਸ਼] ।

ਏਹਗਾ ॥ ਵਹਿਰ ਖਰੇ ਜੋਧਾ ਰਹੈ ਨਿਸ ਦਿਨ ਮਹਿ ਸਮੁਦਾਇ । ਚਹੁਦਿਸਿ
ਭਜਨ ਅਖੰਡ ਹੈ ਸ਼ਬਦ ਰਾਗ ਜੁਤਿ ਗਾਇ ॥ ੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਚਹੁਦਿਸਿ
ਕੋਸ਼ਠ ਕੇ ਪਰਵਾਰੇ । ਭਈ ਸੰਗਤਾਂ ਆਨਿ ਹਜ਼ਾਰੇ । ਭਾਉ ਸਭਿਨਿ^੧ ਕੇ
ਭਯੋ ਬਿਸਾਲਾ । ਸਿਮਰਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਭੂ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ ॥ ੨ ॥ ਗੁਰ ਆਗਵਨ
ਸੁਰਨਿ ਸੁਧ ਪਾਈ । ਬ੍ਰਹਮਾਦਿਕ ਮਨ ਮੋਦ ਬਢਾਈ । ਗੀਰਬਾਨ^੨
ਸਭਿ ਚਢੇ ਬਿਬਾਨ । ਤੂਰਨ ਆਇ ਬਿਰੇ ਅਸਮਾਨ ॥ ੩ ॥ ਕਮਲਾਸਨ
ਆਰੂਢਿ ਮਰਾਲਾ । ਚੇਦ੍ਰ ਚੁੜ ਚਢਿ ਬਿਖਭ^੩ ਬਿਸਾਲਾ । ਲੈ ਕਰਿ ਅਪਨੇ
ਗਨ^੪ ਸਮੁਦਾਯ ॥ ਆਵਤਿ ਭੇ ‘ਜੈ’ ਸ਼ਬਦ ਅਲਾਯਾ ॥ ੪ ॥ ਤਥਾ ਪਾਕਸਾਸਨ^੫
ਚਲਿ ਆਯੋ । ਬਾਧੂ, ਬੰਨ੍ਹੀ ਅਨੰਦ ਉਪਾਯੋ ॥ ਦ੍ਰਾਦਸ ਦਿਨਕਰ^੬
ਮੂਰਤਿ ਧਰੀ । ਆਇ ਨਿਸਾਪਤ^੭ ਬਿਰਤਾ ਕਰੀ ॥ ੫ ॥ ਪੌਣ ਉਣੇਜਾ,
ਚੁਦ੍ਰ ਬਿਕਾਦਸ^੮ । ਬਿੰਦ ਅਪਸਰਾਂ, ਨਾਰਤਿ ਹਸਿ ਹਸਿ । ਬਿੰਦਾਧਰ
^੧ਬੰਦ ਕੀ । ^੨ਗਿਰੀ ਲਾਕੇ । ^੩ਪਿਠ । ^੪ਪ੍ਰੇਮ । ^੫ਵੇਵਡੇ । ^੬ਸ਼ਿਵਜੀ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਬੋਲੇ ।
^੭ਗਣ । ^੮ਇੰਦਰ । ^੯੧੨ ਸੂਰਜ । ^{੧੦}ਵਿਦ੍ਰੁਮ । ^{੧੧}ਗਿਆਰਾਂ ਸ਼ਿਵ ।

ਕਿੰਨਰ ਚਲਿ ਆਏ । ਗੋਰਖ ਆਇ ਸਿੱਧ ਸਮੁਦਾਏ ॥੬॥ ਕਰਤਿ ਮੰਗਲ-
ਚਾਰ ਬਿਲੇਦੈ । ਗੁਰ ਪ੍ਰਲੋਕ ਹੁਇ ਮਿਲਤਿ ਅਨੇਦੈ । ਜੈ ਜੈ ਕਾਰ ਸਕਲ
ਹੀ ਕਰਤੇ । ਹਿਤ ਪੂਜਨ ਸਾਮਿਗ੍ਰੀ ਧਰਤੇ ॥ ੭ ॥ ਇਤਨੇ ਮਹਿ ਇਕ
ਮਹਾਂ ਬਿਮਾਨ । ਆਯੋ ਜਗਮਗ ਕਰਤਿ ਮਹਾਨ । ਮੁਕਤਾ ਕੀ ਝਾਲਰ
ਲਰਕੰਤੀ । ਮਣਿ ਗਣਿ ਜੋਤਿ ਅਧਿਕ ਚਮਕੰਤੀ ॥ ੮ ॥ ਸੀਚਨ ਕੀਨਿ
ਸੁਗੰਧਿ ਮਹਾਨੀ । ਮੁਦਿਤ ਨਾਸਕਾ ਜਿਹ ਤ੍ਰਿਪਤਾਨੀ^੧ । ਪੁਤਲੀ^੨ ਚਮਰ
ਝੁਲਾਵਹਿ ਖਰੀ । ਦੀਪਕ ਗਨ ਮਣਿ^੩ ਦੀਪਤਿ ਖਰੀ ॥ ੯ ॥ ਬਿਚ ਮੰਦਰ
ਸੁੰਦਰ ਦਰ ਕਰੇ । ਤਿਸ ਮਹਿ ਰਚੇ ਸਬੰਡਲ^੪ ਖਰੇ । ਕੰਚਨ ਚਿੱਤ੍ਰਤਿ
ਹੀਰਨਿ ਸੰਗ । ਚਮਕਹਿ ਚਾਰੁ ਕਲਸ ਉਤੰਗ ॥ ੧੦ ॥ ਲਘੁ ਲਘੁ ਅਹੈ
ਪਤਾਕਾ^੫ ਉਚੇਜਿਤ ਚਾਹਤਿ ਤਿਤ ਜਾਹਿ ਪਹੁਚੇ । ਬੇਗਵੰਤ ਬਹੁ ਰਹਜੋ
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ । ਬ੍ਰਹਮਾਦਿਕ ਸੁਰ ਜਹਿ ਚਹੁ ਪਾਸ ॥੧੧॥ ਤਿਸ ਪਰ ਸਤਿਗੁਰ
ਭਏ ਅਰੋਹਿਨਿ^੬ । ਸ਼ੋਭਾ ਅਧਿਕ ਵਧੀ ਮਨਮੋਹਿਨ । ਸਿੰਘਾਸਨ ਇਕ ਹੁਤੋ
ਡਸਾਯੋ । ਆਸਤਰਨ ਸੁੰਦਰ ਬਰ ਛਾਯੋ ॥੧੨॥ ਦੀਰਘ ਸੁੰਦਰ ਹੈ ਉਪ-
ਧਾਨੁ । ਬੈਠੇ ਤਿਸ ਪਰ ਜਾਇ ਸੁਜਾਨ । ਕਮਲਾਸਨ ਹੁਇ ਪੂਰਬ ਨੇਰੇ ।
ਕੁਸਮਾਂਜੁਲ ਕੋ^੭ ਛੋਰਿ ਘਨੇਰੇ ॥ ੧੩ ॥ ਕਲਪ ਬਿੱਛ ਕੀ ਫੁਲਾਨ ਮਾਲਾ ।
ਪਹਿਰਾਈ ਕਰਿ ਪ੍ਰੇਮ ਬਿਸਾਲਾ । ਤਿਮ ਚੰਦਨ ਚਰਚਨੋ ਚਹੁ ਓਰ ।
ਸੁਰ ਗਨ ਆਇ ਮਿਲੇਕਰ ਜੋਰਿ ॥੧੪॥ ਗਾਵਤਿ ਨਾਚਤਿ ਬਿਬੁਧ ਬਧੂਟੀ^੮ ।
ਭਰਿ ਭਰਿ ਬਹੁ ਕੁਸਮਾਂਜੁਲ ਛੂਟੀ । ਦੀਪਕ ਬਾਰ ਬਾਰ ਮਹਿ ਧਰੇ । ਬਾਰ
ਬਾਰ ਦਿਖਰਾਵਾਨ ਕਰੇ ॥ ੧੫ ॥ ਧੂਪ ਧੁਖਾਇ ਗੰਧਿ ਮਹਿਕਾਵੈ ।
ਅਭਿਖੇਕਹਿ, ਜੈ ਸ਼ਬਦ ਸੁਨਾਵੈ^੯ । ਸੁਭ ਆਗਵਨ ਆਪਕੋ ਭਯੋਦੇਵਨ ਕੋ
ਅਨੇਦ ਉਪਜਯੋ ॥ ੧੬ ॥ ਜਗ ਮਹਿ ਕਾਰਨ ਕੀਨਿ ਘਨੇਰੇ । ਭਏ
ਸਹਾਇਕ ਸੰਤਨਿ ਕੇਰੇ । ਤੁਰਕ ਤੇਜ ਰਣ ਕਰ ਦਮਨਾਯੋ^{੧੦} । ਲਾਖਹੁ ਹਤਿ
ਕਰਿ ਜਸੁ ਉਪਜਾਯੋ ॥੧੭॥ ਭੋ ਪ੍ਰਭੂ ! ਰਾਵਰਿ ਕੀਰਤਿ ਪਾਵਨ । ਪਠਹਿ
ਸੁਨਹਿ ਜੇ ਕਰਹਿ ਸੁਨਾਵਨ । ਸੋ ਨਰ ਗੁਰ ਸਿੱਖੀ ਕੋ ਪਾਵੈ । ਜਨਮ
ਮਰਨ ਕੇ ਕਸ਼ਟ ਮਿਟਾਵੈ ॥੧੮॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਦੇਖਿ ਅਸ਼ੋਖ । ਮ੍ਰਿਦੁ

^੧ਜਿਸ ਸੁਰੰਧੀ ਨਾਲ ਨਾਸਕਾ ਪ੍ਰਮਿਨਿ ਦੋਕੇ ਤ੍ਰਿਪਤ ਹੋ ਗਈਆਂ । ^੨ਪੁਤਲੀਆਂ । ^੩ਮਣੀਆਂ ।
^੪ਬੜੇ । ^੫ਬੰਡੀਆਂ । ^੬ਅਸਵਾਰ ਹੋਏ । ^੭ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਬੁਕ । ^੮ਦੇਵ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ । [ਮਿਸ; ਵਿਬੁਧ-
ਦੇਵਤਾ] । ^੯ਭਾਵ ਆਰਤੀ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ । ^{੧੦}ਦਬਾਇਆ ।

ਬੋਲਤਿ ਦੇ ਧੀਰ ਵਿਸ਼ੇਖਾਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਅਨੰਦ ਸੁਰਨਿ ਕੇ ਗਨ ਕੋ । ਫਿਰਿ
ਫਿਰਿ ਹੋਰਿ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਿ ਮਨ ਕੋ॥੧੯॥ ਸਘਨ ਅਧਿਕ ਘਨ ਲਾਲੀ ਸੰਗ ।
ਪਿਖਤਿ ਸੰਗਤਾਂ ਅਚਰਜ ਰੰਗ । ਸਭਿਹਿਨਿ ਗਗਨ ਬਿਲੋਚਨ ਲਾਏ ।
ਕੋਤਕ ਹੋਤਿ ਸੁਰਨ ਸਮੁਦਾਏ ॥ ੨੦ ॥ ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਕੋ ਪ੍ਰਸਥਾਨਾ ।
ਹੋਰਤਿ ਨਭ ਕੋ, ਸਭਿ ਨਰ ਜਾਨਾ । ਅਰੁਣ ਬਰਣ ਅਸਮਾਨ ਮਹਾਨਾ ।
ਭਯੋ ਬਿਮਾਨਨਿ ਤੇ, ਪਹਿਚਾਨਾ॥ ੨੧ ॥ 'ਜੈ ਜੈ' ਉਚੇ ਨਾਦ ਬਖਾਨਾ ।
ਸਿਮਰਹਿ ਸੱਤਿਨਾਮ ਸੁਖਵਾਨਾ । ਪੁਨ ਉਰਧ ਕੋ ਚਲਯੋ ਬਿਮਾਨਾ ਦੇਵਨ
ਉਤਸਵ ਕਰਤਿ ਸੁਜਾਨ ॥ ੨੨ ॥ ਚਲਹਿ ਚਮਰ ਚਾਰਹੁ ਦਿਸ਼ਿ ਚਾਰੂ ।
ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਉਚਿਤ ਮਹਿਕਾਰੂ । ਨਾਚਿ ਅਪਸਰਾ ਗਾਨ ਸੁਨਾਵੈ ।
ਪਰਵਾਰਤਿ ਸੁਰ ਸੰਗ ਸਿਧਾਵੈ॥੨੩॥ ਮੰਗਲ ਕਰਤਿ ਆਦਿ ਕਮਲਾਸਨਾ ।
ਬੰਦਤਿ ਗਮਨਤਿ ਧਰਹਿ ਉਪਾਸਨ । ਸਨੇ ਸਨੇ ਉਰਧ ਚਲਿ ਜਾਹੀਂ ।
ਬਿਹਸਤਿ ਬੋਲਤਿ ਅਨੰਦ ਉਪਾਹੀਂ ॥ ੨੪ ॥ ਸੰਖ ਮ੍ਰਿਦੰਗਨਿ ਕੀ
ਧੁਨਿ ਸੰਗ । ਗਮਨਤਿ ਕਰਤੇ ਚਢਹਿ ਉਤੰਗ । ਜੈ ਜੈ ਸ਼ਬਦ ਭਨਹਿ ਬਹੁ
ਬਾਰੀ । ਸਭਿ ਤੇ ਗੁਰ ਬਿਮਾਨ ਅਗੁਵਾਰੀ ॥ ੨੫ ॥ ਜਹਿ ਲਾਗ ਪਹੁੰਚਨ
ਜਿਹ ਸੁਰ ਸ਼ਕਤਿ । ਤਹਿ ਲੋ ਪਹੁੰਚਿ ਸਹਿਤ ਗੁਰ ਭਕਤਿ । ਜਹਿ
ਤੇ ਜਾਇ ਨ ਸਕਹਿ ਅਗਾਰੀ । ਤਹਿ ਤੇ ਹਟਿ ਹਟਿ ਬੰਦਨ ਧਾਰੀ॥੨੬॥
ਸਾਦਰ ਇਮ ਉਚੇ ਪਹੁੰਚਾਇ । ਹਟਨਿ ਲਗੇ ਪੁਨ ਸੁਰ ਸਮੁਦਾਇ । ਤੇਜ
ਬਿਸਾਲ ਦਿਪਾਹ ਗੁਰ ਕੇਰਾ । ਗਮਨਤਿ ਜਾਤਿ ਬਿਮਾਨ ਅਗੇਰਾ॥ ੨੭ ॥
ਤਪ, ਜਨ, ਆਦਿ ਲੋਕ ਕੋ ਛੋਰਿ । ਜਾਤਿ ਬੇਗ ਤੇ ਉਰਧ ਓਰ । ਬ੍ਰਹਮ
ਲੋਕ ਲੋ ਬ੍ਰਹਮਾ ਸੰਗ । ਪੁਨ ਤਹਿ ਤੇ ਪ੍ਰਸਥਾਨ ਉਤੰਗ ॥ ੨੮ ॥ ਜਾਇ
ਬਿਕੁੰਠ^੧ ਮਝਾਰ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ੇ । ਨਿਜ ਨਿਜ ਪੁਰਿ ਸੁਰ ਪਹੁੰਚ ਅਸ਼ੇਸ਼ੇ । ਇਸ
ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਾਤਗੁਰ ਨਿਜ ਥਾਨਾਪਹੁੰਚੇ ਜੋਤ ਰੂਪ ਭਗਵਾਨ॥੨੯॥ ਨਿਜ
ਕੀਰਤਿ ਜਗ ਮਹਿ ਬਿਸਥਾਰ । ਸਿੱਖੀ ਮਗ ਬਿਦਤਾਇ ਉਦਾਰ । ਦਾਸ
ਅਨੇਕ ਉਧਾਰਨ ਕੀਨਾਦੁਹਿ ਲੋਕਨਿ ਮਹਿ ਸਭਿ ਸੁਖ ਦੀਨ॥੩੦॥ ਸਰਬ
ਬਯਾਪੀ ਸਾਤਗੁਰ ਪੂਰੇ^੨ । ਜਨ ਕੋ ਜਾਹਰ ਜਗਤਿ ਜ਼ਹੂਰੇ^੩ ਸਿਮਰ ਹਾਜ਼ਰ^੪

^੧ਬ੍ਰਹਮਾ ਆਦਿਕ । ^੨ਗੁਰ ਦੀ ਭਗਤੀ (ਭਾਵਨਾ) ਸਹਿਤ ਪਹੁੰਚੇ । ^੩ਇਹ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਹਨ ।

^੪ਸਚਖੰਡ ਤੋਂ ਮੁਰਾਦ ਹੈ [ਸਿਸ, ਵੈਕੁੰਠ=ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਨਾ ਹੋਵੇ] । ^੫ਜਨਾਂ ਦਾ ਜ਼ਹੂਰ (ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਰੂਪ) ਜਗਤ ਵਿਚ ਜਾਹਰ ਹੈ, ਤੇ ਜੋ ਯਾਦ ਕੀਤਿਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਹਾਜ਼ਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ।

ਹੋਹਿ ਹਜ਼ੂਰ^੧ । ਚਹੁ ਚਕ ਮਹਿ ਸਿਖ ਇੱਛਾ ਪੂਰਿ ॥ ੩੧ ॥ ਸਦਾ ਭਵਿੱਖਜਤ
ਮਹਿ ਤਿਮ ਰੀਤਿ^੨ । ਹੋਤਿ ਬਿਦਤ ਦੇਖਹਿ ਚਿਤ ਪ੍ਰੀਤਿ । ਮਨਸਾ ਪੂਰਹਿ
ਦਾਸਨ ਕੇਰੀ । ਸਿੱਖਨਿ ਕਰਹਿ ਸਹਾਇ ਬਡੇਰੀ* ॥ ੩੨ ॥ ਅਖਿ
ਸੁਨੀਯਹਿ ਗੁਰ ਪਾਛਲ ਗਾਥਾ । ਸ਼੍ਰੋਤਾ ਹੋਹੁ ਸੁਚੇਤੀ ਸਾਥਾ । 'ਸਪਤ ਦਿਵਸ
ਲੋ ਨਿਕਟਿ ਨ ਆਵਹੁ । ਕੋਸ਼ਠ ਦੁਰ ਨ ਹਾਥ ਲਗਾਵਹੁ' ॥ ੩੩ ॥
ਇਮ ਕਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ਅੰਤਰ ਬਰੇ । 'ਆਵਹੁ ਪਾਸ ਨ' ਬਰਜਨ ਕਰੇ ।
ਸਕਲ ਕੁਟੰਬ ਸਹਿਤ ਸਭਿ ਸੰਗਤਿ ॥ ਬੈਠਹਿ ਦੂਰ ਦੂਰ ਕਰਿ ਪੰਗਤਿ ॥
੩੪ ॥ ਖਸ਼ਟ ਦਿਵਸ ਇਸ ਭਾਂਤਿ ਗੁਜ਼ਾਰੇ । ਸਪਤਮ ਪ੍ਰਾਤੀ ਚਿੰਨ੍ਹ ਨਿਹਾਰੇ ।
ਭਯੋ ਅਕਾਸ਼ ਅਰਣ ਬਹੁ ਬਰਣ^੩ । ਕੁਛਕ ਪਰੀ ਸਭਿ ਕੇ ਧੁਨਿ
ਕਰਣ^੪ ॥ ੩੫ ॥ ਘਟਿਕਾ ਚਤਰ ਜਾਮਨੀ ਰਹੇ । ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਥਾਨ ਸਰਬ ਹੀ
ਲਹੇ । ਕਲਮਲਾਇ^੫ ਇਤ ਉਤ ਬਹੁ ਫਿਰੈ । ਕੋਸ਼ਠ ਨਿਕਟਿ ਨ ਪਹੁੰਚਨ
ਪਰੈ ॥ ੩੬ ॥ ਜੋਧਾ ਸਨਧਬੰਧ ਬਹੁ ਗਾਵੇ । ਬਰਜਹਿ ਸਭਿ ਕੇ ਚਹੂੰਦਿਸ਼ਿ
ਠਾਂਢੇ । 'ਸਵਾਜਾਮ ਦਿਨ ਚਢਿਬੇ ਤੁਮੈ । ਹੁਕਮ ਗੁਰੂ ਕੇ ਤਬਿ ਫਿਗ ਨਿਮੈ
॥ ੩੭ ॥ ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਪ੍ਰਥਮ ਫਿਗ ਜਾਇ । ਨਿਜ ਕਰ ਦੁਰ ਕਿਵਾਰਿ
ਖੁਲਾਇ । ਤਿਨ ਪਾਛੈ ਦਰਸਹਿ ਸਭਿ ਕੋਇ । ਅਪਰ ਕਾਮਨਾ ਪੂਰਨ
ਹੋਇ' ॥ ੩੮ ॥ ਇਮ ਸਭਿ ਮਹਿ ਬਿਦਤਾਇ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ । ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਬੈਠ
ਕਰਹਿ ਬੱਖਜਾਤਿ । ਸਦਾ ਪਹਿਰ ਦਿਨ ਜਬਿ ਚਢਿ ਆਯੋ । ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ
ਰਿਦੈ ਲਖਿ ਪਾਯੋ ॥ ੩੯ ॥

॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਸਿੰਘੇ ਅਭਟਮ ਰਾਸੇ 'ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਜੋਤੀ ਜੋਤ
ਸਮਾਵਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਅਭਟ ਪੰਚਾਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੫੯ ॥

੫੯. [ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਰੀਰ ਦਾ ਸਸਕਾਰ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਸਾਹਿਬ ਭਾਣਾ ਜੋਧ ਪੁਨ ਸੂਰਜ ਮੱਲ ਸੁਜਾਨ । ਭਾਈ ਰੂਪਾ
ਆਦਿ ਸਿਖ ਆਨਿ ਮਸੰਦ ਮਹਾਨ ॥ ੧ ॥ ਚੰਪਈ ॥ ਬਿਰੁ ਸਮੀਪ ਸ਼੍ਰੀ ਤੋਗ-
ਬਹਾਦੁਰ । ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਸਭਿਨਿ ਮਹਿ ਸਾਦਰ । ਕਹਯੋ^੬ 'ਉਠਹੁ ਅਖਿ

^੧ ਪ੍ਰਯਾਯ ਪਿਛਲੇ ਪੰਨੇ ਤੇ ਆ ਵੁਕਾ ਹੈ । ^੨ (ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਿੱਛੇ) ਸਦਾ (ਜਾਦ ਕੀਤਿਆਂ ਹਾਜ਼ਰਾ
ਹਜ਼ੂਰ ਸਨ ਤਿਵੇਂ) ਆਰੋਂ ਨੂੰ ਬੀ ਇਹੋ ਰੀਤ ਰਹੇਗੀ । ਭਾਵ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਲਾਂ ਵਿਚ ਸਦਾ ਹਾਜ਼ਰ
ਨਾਜ਼ਰ ਹਨ । ^੩ ਲਾਲ ਦੇਗ ਦਾ । ^੪ ਕੰਨੀ । ^੫ ਘਬਰਾਹਟ ਨਾਲ । ^੬ ਭਾਵ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ।

*ਕਵਿ ਜੀ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰ ਦੇ ਆਤਮ ਉੱਚ ਪਦ ਤੇ ਆਤਮ ਲੋਕ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸਥਾਨ ਦੀ
ਦੁਹਾਨੀ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਜੋ ਸਾਡੀ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਕਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਦਾਂ ਵਿਚ ਕਹਿ ਕੇ
ਦਰਸਾਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਕਿ ਉਸ ਮਹਾਨਤਾ ਤੇ ਹੰਦਰਤਾ ਦਾ ਕੁਛ ਅਨੁਭਵ ਸਾਨੂੰ ਹੋ ਆਵੇ ।

ਏਲਹੁ ਦਾਰਾ। ਜਿਮ ਸ੍ਰੀ ਹਰਗੋਵਿੰਦ ਉਚਾਰਾ॥ ੨॥ ਸਵਾਜਾਮ ਅਬਿ
 ਸਪਤਮ ਦਿਨ ਕੋ। ਕਰਹੁ ਸੰਭਾਰਨਿ ਗੁਰੂ ਬਚਨ ਕੋ। ਚਤਰ ਘਟੀ ਕੇ
 ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ। ਲਖਿ ਲੀਨੇ ਸਭਿ ਚਿੰਨ੍ਹ ਸੁਹੇਲੇ॥ ੩॥ ਸੁਨਿ ਸ਼ਨਾਨ
 ਕਰਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ। ਚੀਰ ਸ਼ਰੀਰ ਨਵੀਨੇ ਪਾਇ। ਜਪੁਜੀ ਪਠਿਕਰਿ ਦੁਾਰ
 ਅਗਾਰੀ। ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਤਬਿ ਬੰਦਨ ਧਾਰੀ॥ ੪॥ ਅੰਤਰ ਤੇ ਸ਼ਾਂਕਰ ਖੁਲ੍ਹ
 ਗਈ। ਵਹਿਰ ਇਨਹੁ ਤੇ ਧੁਨਿ ਸੁਨਿ ਲਈ॥ ਖੋਲ੍ਹੇ ਦੁਾਰ ਕਿਵਾਰ ਹਟਾਏ।
 ਲਗੇ ਕੰਧ ਸੇਂ ਗੁਰ ਦਰਸਾਏ॥ ੫॥ ਪਦਮਾਸਨ ਕਰਿ ਬਿਰੇ ਗੁਸਾਈਂ।
 ਲੋਚਨ ਮੁੰਦ੍ਰਿਤਿ ਜੋਗੀ ਨਜਾਈਂ। ਅੰਤਰ ਬਰਿ ਕਰਿ ਜਾਇ ਨਿਹਾਰੇ।
 ਸਾਸ ਨ ਆਵਤ ਦੇਹਿ ਮਝਾਰੇ॥ ੬॥ ਜਾਇ ਤਿਨਹੁ ਅਭਿਬੰਦਨ ਕਰੀ।
 ਦਿਯੋ ਹੁਕਮ ਸਭਿ ਕੋ ਤਿਸ ਘਰੀ। 'ਚੇਦਨ ਆਦਿ ਸਮਿੱਗੀ ਭਾਰੀ।
 ਕੀਜਹਿ ਤਜਾਰੀ ਬਿਲਮ ਬਿਸਾਰੀ॥ ੭॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਸੁਭਾਨਾ ਸਾਦਰ।
 ਸੂਰਜ ਮਲ ਸ੍ਰੀ ਤੇਗ ਬਹਾਦੁਰ। ਰਾਇ ਜੈਧ ਪੁਨ ਮੁੱਖਿ ਮਸੰਦ। ਆਇ
 ਬਿਲੋਕੈਂ ਮਿਲਿ ਕੈ ਬੰਦ॥ ੮॥ ਕੁਸ਼ ਆਸਨ ਪਰ ਗੁਰ ਪੈਢਾਏ। ਸਤਦ੍ਰਵ
 ਕੋ ਸੁਚ ਧੀਰ ਅਨਾਏ। ਮਿਲਿ ਬਹੁ ਕਰਿਵਾਇਸਿ ਇਸ਼ਨਾਨ। ਮੁਖ ਕੀ
 ਜੋਤਿ ਸੁ ਜਿਯਤ ਸਮਾਨ॥ ੯॥ ਸੁੰਦਰ ਸੂਖਮ ਪਟਿ ਪਹਿਰਾਏ। ਨਰ ਬਹੁ
 ਲਾਗ ਬਿਮਾਨ ਬਨਾਏ*। ਛਾਦਿ ਪਟੇਬਰ ਸੇਂ ਪਸ਼ਮੰਬਰੇ। ਪਾਇ ਬਹੁਰ
 ਜ਼ਰੀਅਨਿ ਕੇ ਅੰਬਰ॥ ੧੦॥ ਸਭਿ ਉਪਬਨ ਕੇ ਫੂਲ ਮੰਗਾਏ। ਕਰਿ ਕਰਿ
 ਮਾਲ ਬਿਸਾਲੀ ਲਜਾਏ। ਸਭਿ ਬਿਮਾਨ ਕੇ ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਮਾਂਹੀ। ਲਰਕਾਵਨ
 ਕੀਨੀ ਦੁਤਿ ਜਾਂਹੀ॥ ੧੧॥ ਪੁਸ਼ਪਨ ਸੇਂ ਛਾਦ੍ਯੋ ਤਬਿ ਸਾਰੇ। ਅਨਿਕ
 ਸੁਰੰਧਨਿ ਪਾਇ ਉਦਾਰੇ। ਸ਼ਬਦ ਰਬਾਬੀ ਗਾਵਨ ਗਾਵੇਂ। ਮਾਰੂ ਅਰ
 ਵਡਹੰਸ ਸੁਨਾਵੇ॥ ੧੨॥ ਦੋਨਹੁ ਗੁਰ ਪਤਨੀ ਤਬਿ ਆਈ। ਸੰਗ ਨਗਰ
 ਨਾਰੀ ਸਮੁਢਾਈ। ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਗੁਨ ਬਰਨਨ ਕਰਤੀ। ਅੱਸੁ ਬਿਲੋਚਨ
 ਤੇ ਬਹੁ ਫਰਤੀ॥ ੧੩॥ ਖੁਲ੍ਹੇ ਸੀਸ ਪਰ ਕੇਸ਼ ਬਿਸਾਲੇ। ਆਨਿ ਬਿਰੀ
 ਭਹਿੰ ਸਭਿ ਇਕ ਨਾਲੇ*। ਸੰਗਤਿ ਆਨਿ ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਖਰੀ। ਇਕ ਦਿਸ਼
 ਅਖਿਲ ਬਾਹਿਨੀ ਬਿਰੀ॥ ੧੪॥ ਜਯ ਜਯਕਾਰ ਹੋਤਿ ਚਹੁੰਫੇਰੇ। ਧੰਨ ਗੁਰੂ
 ਸੁਖ ਦੇਤਿ ਬਡੇਰੇ। ਨਿਜ ਨਿਜ ਬਾਤਨਿ ਨਰਨਿ ਸੁਨਾਵਹਿ। ਜਿਨ ਮਹਿ

*ਬਾਹਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਓਹ (ਸੰਗਲੀ ਦੇ ਖੁਲ੍ਹਣ ਦੀ) ਧੁਨੀ ਸੁਣ ਲਈ। *ਦੇਸ਼ਮੀ ਤੇ ਪਸ਼ਮੀ ਦੇ
 ਦੁਸ਼ਮਣੀਆਂ ਨਾਲ। *ਇਕ ਨਾਲ ਇਕ, ਭਾਵ ਕਤਾਰ ਵਿਚ। *ਪਾ:-ਬਿਠਾਏ।

ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਗੁਨ ਗਾਵਹਿ ॥੧੫॥ ਇਕ ਸੁਨਿ ਕਰਹਿ ਸਰਾਹਿਨ ਤਬੈ ।
 ਇਮ ਜਸ ਕੋ ਭਾਖਤਿ ਮਿਲਿ ਸਬੈ । ਸੰਖ ਅਨੇਕ ਬਜਾਵਨ ਕਰਹਿ ।
 ਬਾਦਤਿ ਬੰਦ ਬਜਹਿ ਧੁਨਿ ਭਰਹਿ ॥੧੬॥ ਆਨਿ ਆਨ ਫੂਲਨ
 ਬਰਖਾਵਹਿ । ਨਿਕਟਿ ਹੋਇ ਸਭਿ ਸੀਸ ਨਿਵਾਵਹਿ। ਭੀਰ ਭੂਰ ਹੋਈ ਤਿਹ
 ਸਮੈਂ। ਬਿਰੇ ਦੂਰ ਕੋ ਤਹਿ ਤੇ ਨਮੈਂ ॥੧੭॥ ਸੂਰਜਮਲ ਸ੍ਰੀ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ।
 ਰਾਇ ਜੋਧ ਅਰੁ ਭਾਨਾ ਸਾਦਰ । ਇਨ ਤੇ ਆਦਿਕ ਬੰਦ ਮਸੰਦ । ਲਿਯੋ
 ਉਠਾਇ ਬਿਮਾਨ ਬਿਲੇਵ ॥੧੮॥ ਧਨ, ਗਨ ਕੰਚਨ ਪੁਸ਼ਪ ਬਨਾਏ ।
 ਬਹੁ ਕਰਿ ਗੋਰਤਿ ਸੋ ਬਰਖਾਏ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਚਮਰ ਗਹਿ ਹਾਥਾਕਰਹਿ
 ਦੁਰਾਵਨ ਉਚਿਤਾ ਸਾਥਿ ॥੧੯॥ ਆਗੇ ਚਲਤਿ ਰਬਾਬੀ ਗਾਵਤਿ । ਪੌੜੀ
 ਲਾਇ ਦਰਬ ਕੋ ਪਾਵਤਿ । ਬਰਖਾਵਤਿ ਪੁਸ਼ਪਨਿ ਕਰਿ ਹੋਮਾਬੰਦਹਿ ਕਰ
 ਬੰਦਹਿ^੧ ਹਿਤ ਛੇਮ ॥੨੦॥ ਨਿਕਟਿ ਥਾਨ ਪਿਖਿ ਜਾਇ ਉਤਾਰੇ । ਚਿਖ
 ਚੰਦਨ ਕੀ ਉਚਿ ਸੁਧਾਰੇ । ਜਵ, ਤਿਲ, ਘ੍ਰਿਤ ਆਨੇ ਸਮੁਦਾਇ । ਕਾਸ਼ਟ
 ਕੋ ਅੰਬਾਰ ਲਗਾਇ ॥੨੧॥ ਬਹੁਰ ਦੇਹਿ ਤਹਿ*ਧਰੀ ਸੁਧਾਰਿ। ਸੂਰਜ ਮਲ
 ਕਰ ਲਾਂਬੁ ਧਾਰਿ । ਕੂਕ ਮਾਰਿ ਕਰਿ ਦੀਯੋ ਲਗਾਇ । ਗੁਰ ਕੋ ਬਿਰਹਿ
 ਸ਼ੋਕ ਉਪਜਾਇ ॥੨੨॥ ਰੁਦਤਿ ਭਏ ਸਗਰੇ ਨਰ ਨਾਰੀ । ਬਹੁਰ
 ਕਪਾਲਕ੍ਰਿਯਾ ਤਹਿ ਧਾਰੀ । ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਸਦ ਗੁਨ ਸੁਖ ਦਾਯਕ ।
 ਰੁਦਤਿ ਸੁਭਟ ਠਾਂਢੇ ਸਭਿ ਪਾਯਕ ॥੨੩॥ ‘ਹੇ ਗੁਰ ! ਤੁਮਰੇ ਬਿਨਾਂ
 ਹਮਾਰੀ । ਕੋ ਸੁਧ ਲੇਹਿ ਕਰਹਿ ਪਤਿਪਾਰੀ। ਕੋ ਆਯੁਧ ਬਿੰਦਾ ਸਿਖਰਾਵੈ।
 ਕੋ ਪਰਖੈ ਬਹੁ ਦਰਬ ਦਿਵਾਵੈ’ ॥੨੪॥ ਬਹੁਰ ਮਸੰਦ ਰੁਦਤਿ ਟੈ
 ਖਰੇ । ‘ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ! ਕੋ ਆਦਰ ਹਮ ਕਰੇ ? । ਜਥਾਜੋਗ ਬੈਠਾਵਤਿ ਪਾਸ ।
 ਦਯਾ ਕਰਤਿ ਹੁਇ ਕਾਰਜ ਰਾਸ’ ॥੨੫॥ ਤਥਾ ਰੁਦਨ ਨਾਰੀ ਬਹੁ
 ਕਰੈ । ‘ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਕੌਨ ਸ਼ਕਤਿ ਅਸ ਧਰੈ ? ਲਾਖਹੁ ਤੁਰਕਨ ਕੋ ਸੰਘਾਰਾ ।
 ਆਨਜੋ ਸਭਿ ਪਰਵਾਰਿ ਸੁਖਾਰਾ ॥੨੬॥ ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਜੋਧਾ ਬਲ ਭਾਰੀ ।
 ਪੀਰੀ ਮੀਰੀ ਮਹਾਂ ਸੰਭਾਰੀ’ । ਇਕ ਦਿਸ਼ਿ ਸੰਗਤਿ ਪ੍ਰੇਮ ਬਿਸਾਲਾ। ਰੋਦਤਿ
 ਹੈ ਪਿਖ ਚਿਖ^੨ ਸਿਖ ਜਾਲਾ ॥੨੭॥ ਦਾਸੀ ਦਾਸ ਸੰਬੁਹ ਬਿਲਾਪੁ। ਤਜਹਿ
 ਬਿਲੋਚਨ ਤੇ ਬਹੁ ਆਪੁ^੩ । ਜਨੁ ਕਰੁਨਾ ਰਸ ਛਾਯੋ ਡੇਰਾ । ਸਤਿਗੁਰ
 ਬਿੰਦੁ ਤੇ ਕਸ਼ਟ ਬਡੇਰਾ ॥੨੮॥ ਭਾਨਾ ਸਾਹਿਬ ਸਭਿ ਸਮੁਝਾਏ । ‘ਕਿਮ

^੧ਨਿਉਂਦੇ ਹਨ । ^੨ਦੋਬ ਜੋੜਕੇ ਨਮਸਕਾਰਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ । ^੩ਦਾਸ । ^੪ਵਿਖਾ ਨੂੰ ਦੇਖਕੇ । ^੫ਜਲ

ਭਾਵ ਅੰਬਰੁ ।

*ਪਾ:-ਕੋ ।

ਨਾਹਕ ਤੁਮ ਸ਼ੋਕ ਉਪਾਏ । ਦੀਨਬੰਧੁ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ । ਨਿਤ ਜੀਵਤਿ
ਜਿਨ ਸ਼ਕਤਿ ਬਿਲੇਵਾ ॥੨੯॥ ਜੋ ਸਿਮਰੈ ਉਰ ਸ਼ਰਧਾ ਧਰੈ । ਬਿਦਤਿ ਹੋਹਿ
ਸੋ ਦਰਸਨ ਕਰੈ । ਜੋ ਜਾਚਹਿ, ਤਿਸ ਦੇਵਨਹਾਰੇ । ਤਿਨ ਕੋ ਸ਼ੋਕ ਕਹਾਂ
ਕੋ ਧਾਰੈ ॥ ੩੦ ॥ ਯਾਂਤੇ ਸੰਗਤਿ ਅਰੁ ਪਰਿਵਾਰ । ਨਹਿ ਕੀਜੈ ਇਮ ਸ਼ੋਕ
ਉਦਾਰ । ਅਪਰ ਲੋਕ ਜਗ ਕੇ ਹੁਇ ਜੈਸੇ । ਸਤਿਗੁਰ ਨਹੀਂ ਜਾਨਿਯਹਿ
ਤੈਸੇ ॥ ੩੧ ॥ ਇਸ ਬਿਧਿ ਕਹਿ ਕਰਿ ਸਕਲ ਹਟਾਏ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ
ਸੁ ਪ੍ਰਥਮ ਉਠਾਏ । ਸੂਰਜਮਲ ਸ੍ਰੀ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ । ਇਨਹੁੰ ਉਠਾਇ
ਲਿਯੋ ਕਰਿ ਸਾਦਰ ॥ ੩੨ ॥ ਹਿਤ ਸ਼ਨਾਨ ਸਗਰੇ ਤਬਿ ਚਾਲੇ । ਕਹਤਿ
ਪਰਸਪਰ ਧੀਰ ਬਿਸਾਲੇ । ਕਰਿ ਮੱਜਨ ਕੋ ਲਾਇ ਦਿਵਾਨਿ । ਸਤਿਗੁਰ
ਸ਼ਬਦ ਕੀਨਿ ਸਭਿ ਗਾਨ ॥ ੩੩ ॥ ਪੰਚਾਮ੍ਰਿਤ ਅਰਦਾਸ ਅਲਾਇ ।
ਸਭਿ ਸੰਗਤਿ ਮਹਿ ਸੋ ਬਰਤਾਇ। ਸਭਾ ਸਥਲਮਹਿ ਪੁਨ ਚਲਿਆਏ। ਬੈਠਿ
ਬੈਠਿ ਨਿਜ ਥਾਨ ਸਿਧਾਏ ॥ ੩੪ ॥ ਸੰਮਤ ਬਿੱਕ੍ਰਮ ਨਿਪ ਕੋ ਕਹੀਅਹਿ ।
ਸੋਲਹਿ ਸਹਸ ਚੇਤ ਸੁਦਿ ਲਹੀਅਹਿ । ਪੰਚਮੀ ਸਵਾਜਾਮ ਦਿਨ ਚਰੇ ।
ਤਨੁ ਗੁਰ ਕੋ ਸਸਕਾਰਨ ਕਰੇ ॥੩੫॥ ਜੋ ਸਿਖ ਮੁੱਖਿ ਸਭਿਨਿ ਸਮੁਝਾਵੈਂ ।
ਕਹਿ ਬਹੁ ਭਾਂਤਿਨਿ ਸ਼ੋਕ ਮਿਟਾਵੈਂ । ਕ੍ਰਿਯਾ* ਰੀਤਿ ਸੂਰਜ ਮਲ ਸਾਰੀ ।
ਕਰਤਿ ਭਯੋ ਬਿਧਿ ਜਥਾ ਉਚਾਰੀ ॥ ੩੬ ॥ ਪੁਸ਼ਪ ਚੁਨਾਵਨ ਆਦਿਕ
ਜੋਇਓਤ੍ਰੇਦਸ ਦਿਵਸ ਬਿਤਨ ਜਬਿ ਹੋਇਓਤ੍ਰੇਦਸ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਰਾਇ।
ਕਈ ਹਜ਼ਾਰਨ ਕੇ ਤ੍ਰਿਪਤਾਇ ॥ ੩੭ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਹੇਤੁ ਦਾਨ ਬਹੁ
ਕੀਨੇ। ਸਿਹਜਾ* ਬਸਤ੍ਰ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਕੋ ਦੀਨੇ । ਬਹੁ ਮੋਲੇ ਗਨ ਦਿਏ ਤੁਰੰਗ ।
ਅਲੰਕਾਰ ਸੁੰਦਰ ਸਰਬੰਗ ॥੩੮॥ ਜਥਾਜੋਗ ਸਭਿ ਹੀ ਕਰਿਵਾਇ । ਨਿਜ
ਨੇਜ ਸਦਨ ਗਏ ਸਮੁਦਾਇ । ਰਾਇ ਜੋਧ ਕਾਂਗੜ ਕੋ ਗਯੋ। ਸੰਗ ਆਪਨੇ
ਪੁਪਾ ਲਯੋ ॥ ੩੯ ॥ ਚਿਰੰਕਾਲ ਕੇ ਇਕਠੇ ਹੁਤੇ । ਗਮਨੇ ਸਿਖ ਸੇਵਕ
ਜੋਤ ਕਿਤੇ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ ਅੰਗੁ ਕਰਿ ਨਮੋ । ਗੁਰੁ ਸੁਤਨਿ ਸੋਂ ਮਿਲਿ
ਤਹ ਸਮੇਂ ॥ ੪੦ ॥ ਜਹਿ ਕਹਿ ਗਏ ਸਰਬ ਜੇ ਆਏ । ਗੁਰ ਕੀਰਤਿ
ਬਸਤੀਰਤਿ ਜਾਏ। ਧੀਰਮੱਲ ਸੁਨਿ ਨਾਹਿ ਨ ਆਯੋ। ਗੁਰੁ ਅਨੁਜ ਭਾ ਕੁਛ

੨੩ ਮਈ ਪੰਚਮੀ ਮਿਤ ੧੬੦੦ ਬਿਕ੍ਰਮੀ । *ਕ੍ਰਿਯਾ ਤੋਂ ਭਾਵ ਗੁਰਮਤ ਸੰਸਕਾਰ ਦੇਣਾ
ਹੋਏ ਜਿਹੜੇ ਕਈ ਥਾਈਂ ਲਿਖ ਆਏ ਹਾਂ ਕਿ ਪ੍ਰੇਤ ਕ੍ਰਿਯਾ ਗੁਰ ਘਰ ਦੀ ਮਿਰਯਾਦਾ ਨਹੀਂ ।

ਹਰਖਾਯੋ ॥ ੪੧ ॥ ਰਿਦੈ ਨਾਨਕੀ ਕੀਨਿ ਬਿਚਾਰਾ । ਸਿਮਰਯੋ ਬਾਕ ਜੁ
ਕੰਤ ਉਚਾਰਾ ।—ਮਮ ਸੁਤ ਭੀ ਪੈ ਹੈ ਬਡਿਆਈ । ਸਮਾਂ ਪ੍ਰਤੀਖਤਿ ਰਹੁ
ਕਿਸ ਥਾਈ ॥ ੪੨ ॥ ਇਹਾਂ ਸ਼ਰੀਕਾ ਵਧਹਿ ਦੁਹੇਲਾ । ਨਹੀਂ ਪਰਸਪਰ
ਰਾਖਹਿ ਮੇਲਾ । ਯਾਤੇ ਪ੍ਰਿਥਕ ਹੋਨਿ ਭਲ ਮਾਨਾ । ਗ੍ਰਾਮ ਬਕਾਲੇ ਬਸਨ
ਸਥਾਨਾ ॥ ੪੩ ॥ ਗੁਰ ਕੀ ਭੀ ਆਇਸੁ ਤਬਿ ਹੋਈ—। ਕਰਯੋ ਚਹਤਿ ਅਪਨੇ
ਚਿਤ ਹੋਈ । ਸਕਲ ਸਮਾਜ ਏਕਾਹਿਨਿ ਕਰਯੋ । ਸਦਨ ਬਿਏ ਜੋਤਿਕ ਏ
ਧਰਯੋ ॥ ੪੪ ॥ ਮਿਲ ਸਭਿ ਸੇਂ ਬਹੁ ਹੋਇ ਦੁਖਾਰੀ । ਹੋਨਿ ਇਕਾਕੀ ਰਿਦੈ
ਬਿਚਾਰੀ । ਸੁਤ ਕੋ ਲਿਯੋ ਆਪਨੇ ਸਾਥ । ਸਿਮਰਨ ਕਰਿ ਕੈ ਜਗ ਗੁਰ
ਨਾਥ ॥ ੪੫ ॥ ਰਹੇ ਹਟਾਇ ਨ ਮਾਨੀ ਕੋਇ । ਤਜਾਰਿ ਕਰਾਈ ਸਜੈਦਨ
ਜੋਇ । ਸਕਟਨਿ ਪਰ ਸਾਮਿਗੀ ਧਰਿ ਕੈ । ਨਿਕਸੀ ਘਰ ਤੇ ਦਿਗ ਜਲ
ਭਰਿਕੈ ॥ ੪੬ ॥ ਸੁਤ ਕੋ ਚਪਲ ਤੁਰੰਗ ਚਢਾਯੋ । ਕੀਰਤਿ ਪੁਰਿ ਛੋਰਨਿ
ਮਨ ਭਾਯੋ।ਪਰੇ ਪੰਥ ਕੋ,ਗਏ ਬਕਾਲੇ।ਤਹਾਂ ਸਦਨ ਚਿਨਵਾਇ ਬਿਸਾਲੇ॥
੪੭॥ਕਰਯੋ ਬਾਸ ਭਹਿ ਸਮੇਂ ਬਿਤਾਵਨ।ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਪਾਵਨ ।
ਪੁੱਤ੍ਰ ਬਧੂ ਗੁਜਰੀ ਸੁਖ ਪਾਇ । ਤੀਨਹੁ ਬਸੇ ਜਾਇ ਤਿਸ ਥਾਇ ॥ ੪੮ ॥

ਇਹਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਛੰਦ ਅਸਟਮ ਗਾਥੇ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਸਰੀਰ ਸਸਕਾਰਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਏਕ ਉਨਸਸਟੀ
ਅੰਸੂ ॥ ੫੯ ॥

੬੦. [ਭਾਈ ਭਗਤੁ । ਭਾਈ ਵੇਦੁ] ।

ਏਹਗਾ ॥ ਸਾਹਿਬ ਭਾਣੈ* ਨਰ ਪਠਯੋ ਅਪਨੋ ਪੁੱਤ੍ਰ ਹਕਾਰਿ। ਸ੍ਰਵਣ ਨਾਮ
ਤਿਸ ਕੋ ਅਹੈ ਬਿਧ ਕੇ ਬੰਸ ਉਦਾਰ ॥ ੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਕੀਰਤਪੁਰਿ ਮਹਿ
ਸੈ ਚਲਿ ਆਯੋ । ਗੁਰ ਜਸੁ ਭਲੇ ਭਾਖਿ ਸਮੁਝਾਯੋ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਬਾਂਹੁ
ਪਕਰਾਈ । 'ਅਪਨੇ ਨਿਕਟਿ ਰਖਹੁ ਸੁਖਦਾਈ' ॥ ੨ ॥ ਆਪ ਕਰੀ ਭਾਨੇ
ਪਗ ਨਮੋ । ਗੁਰ ਤੇ ਬਿਦਾ ਹੋਇ ਤਿਹ ਸਮੇਂ । ਪਹੁੰਚਯੋ ਅਪਨ ਗ੍ਰਾਮ
ਰਮਦਾਸ।ਕੇਤਿਕ ਸਮੇਂ ਸਦਨ ਮਹਿ ਬਾਸਿ॥੩॥ਤਨ ਕੋ ਤਜਾਰਿ ਗੁਰੁਪੁਰਿ
ਗਯੋ । ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਕੋ ਜਿਹ ਸੁਖ ਭਯੋ । ਕੀਰਤਪੁਰਿ ਮਹਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ-
ਰਾਇ । ਰਹੇ ਬਿਰਾਜਤਿ ਗੁਰਤਾ ਪਾਇ ॥ ੪ ॥ ਸੁਰਜਮਲ ਰਹਿ ਨਿਕਟਿ
ਸਦੀਵਾ । ਕਹੇ ਪਿਤਾ ਕੇ ਕਰਿ ਮਨ ਨੀਵਾ । ਕੇਤਿਕ ਮਾਸ ਬਿਤੀਤੇ ਜਬੈ
ਮਰਵਾਹੀ ਤਨ ਭਜਾਗਯੋ ਭਬੈ ॥ ੫ ॥ ਜਬਾ ਜੋਗ ਭਿਹ ਕੋ ਸਸਕਾਰਾ ।
ਕਰਮ ਕਰਾਇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਤਬਿ ਸਾਰਾ । ਦੀਨਸਿ ਦਾਨ ਅਧਿਕ ਤਿਸ ਕਾਲਾ ।

*ਕਿੰਦ ਰਹਿਕੇ (ਉਸ) ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਉਡੀਕਾਂ । *ਨੂੰਹ । *ਸਰਵਣ ਨਾਮ ਸੀ ।

*ਪਾਠ ਕਿਤੇ

'ਭਾਵੇ' ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿਤੇ 'ਭਾਵੇ', ਮਤਲਬ ਭਾਈ ਭਾਣੇ ਤੋਂ ਹੀ ਹੈ ।

ਸਾਧ ਦਿਜਨਿ ਤਿਪਤਾਵਤਿ ਜਾਲਾ॥੬॥ ਜੇ ਨਹਿ ਆਏ ਸਿੱਖਜ ਮਸੰਦਾਪੁਨ
ਸੁਧ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ । ਕੇਤਿਕ ਸੰਮਤਿ ਮਹਿ ਚਲਿ ਆਵਤਿ।ਖਸ਼ਟ
ਮਾਸ ਮਹਿ ਕੇ ਦਰਸਾਵਤਿ ॥੭॥ ਸੋ ਸਭਿ ਲਏ ਅਕੋਰਨਿ ਆਏ । ਭਗਤੂ
ਬਹਿਲੋ ਸਿਖ ਸਮੁਦਾਏ । ਨਿਜ ਨਿਜ ਸੰਗਤ ਕੇ ਸੰਗ ਲਜਾਇ । ਪੂਜੈ
ਚਰਨ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗਾਇ ॥੮॥ ਵੈਸਾਖੀ ਅਰੁ ਦੀਪਕ ਮਾਲਾ॥ ਆਨਿ ਮਿਲਹਿ
ਕੀਰਤ ਪੁਰਿ ਜਾਲਾ । ਮਨੋ ਕਾਮਨਾ ਚਹੈ ਸੁ ਪਾਵੈ । ਕਰਾਮਾਤ ਕਾਮਲ
ਦਰਸਾਵੈ ॥੯॥ ਸੂਰਜਮਲ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਸੁਖ ਰਾਸਾ । ਬੈਠਹਿ ਬਿਕਸਿ ਭਤੀਜੇ
ਪਾਸਾ । ਚਹੈ ਸੁ ਪਾਵੈ ਵਸਤੁ ਮਹਾਨਾ॥ਮਿਲੈ ਕਰਤਿ ਅਪਨੀ ਗੁਜਰਾਨਾ
॥ ੧੦ ॥ ਜਿਮ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਢਿਗ ਆਵੈ । ਤਿਮ ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਤੇ ਸਿਖ
ਉਮਡਾਵੈ॥ਕੇਤਿਕ ਚਿਤ ਮਹਿ ਚਿਤਵਤਿ ਬਾਤੀ॥ਪਰਖਨਿ ਹਿਤ ਅਜਮਤ
ਬੱਖਜਾਤੀ॥੧੧॥ਕਰਾਮਾਤ ਰਤਨਾਕਰ^੧ ਭਰਜੋ ਕਿਮ ਸੋ ਦੁਰਹਿ ਤਰਨਿ^੨
ਜਨੁ ਚਰਜੋ॥ਚਹੁਚੱਕਨਿ ਸੰਸੈ ਜੁ ਅੰਧੇਗਾ॥ਕਰਜੋ ਦੂਰ ਨਹਿ ਲਾਗੀ ਦੇਰਾ॥
੧੨॥ ਭਗਤੂ ਰਹੈ ਨਿਕਟਿ ਹਿਤ ਧਰੈ॥ਪ੍ਰੇਮ ਸਹਿਤ ਦਰਸਨ ਕੋ ਕਰੈਬਿੱਧ
ਭਯੋ ਬਹੁ ਬੈਸ ਬਿਹਾਈ॥ ਚਹੈ ਗੁਰੂ ਢਿਗ ਸੇਵ ਕਮਾਈ॥੧੩॥ ਬੀਤ ਗਯੋ
ਕੇਤਿਕ ਜਬਿ ਸਮੇਂ। ਰਹੈ ਨਿਕਟਿ ਦਰਸਹਿ ਕਰਿ ਨਮੋ॥ਇਕ ਦਿਨ ਹਾਥ
ਜੋਰ ਕਰਿ ਕਹਜੋ । ‘ਸੇਵਾ ਬਖਸ਼ੋ ਮੈਂ ਚਿਤ ਚਹਜੋ॥੧੪॥ਬਿਨ ਸੇਵਾ ਤੇ ਬੈਸ
ਅਕਾਰਥਾਮੈਂ ਨ ਬਿਤਾਵੈਂ ਕਰੈਂ ਸਕਾਰਥ । ਨਿਸ ਦਿਨ ਬੈਠਜੋ ਭੀ ਬਿਤ
ਜਾਵੈ॥ਸਫਲ ਤਿਨ੍ਹੋਂਗੁਰ ਸੇਵ ਕਮਾਵੈ॥੧੫॥ਮਨ ਕੋ ਰਾਖਨ ਸਦ ਗੁਰਸਾਥ।
ਗੁਰ ਸੇਵਾ ਮਹਿ ਪਗ ਅਰੁ ਹਾਥਾਤਿਨ ਕੀ ਬਯ ਸਕਾਰਥੀ ਹੋਵੈ । ਜਨਮ
ਜਨਮ ਕੀ ਮਲ ਕੋ ਧੋਵੈ’ ॥੧੬॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ ਬਿੱਧ ਕੋ ਦੇਖਿ। ਹਰਖਤਿ
ਕਰਹਿ ਬਿਲਾਸ ਬਿਸ਼ੇਖ^੩*। ‘ਅਬਿ ਸਹੋਰਬੋ ਚਰਖਾ ਚਹੀਅਹਿ’। ਜਿਸ ਤੇ
ਬਿਰਧਾਪਨ ਨਿਰਬਹੀਅਹਿ’ ॥੧੭॥ ਬਿਗਸਤਿ ਦੇਖਿ ਕਹੈ ਬੰਦਿ ਹਾਥ॥
‘ਸਭਿ ਹੁਇ ਰਾਵਰਿ ਮਰਜੀ ਸਾਥਾ । ਨਿਫਲ ਨ ਬਾਕ ਗੁਰੂ ਕੇ ਹੋਇ॥ਕਿਸ
ਹਿਤ ਨਿਕਸਹਿ, ਸਾਚੋ ਸੋਇ ॥੧੮॥ ਅਬਿ ਸੇਵਾ ਨਿਜ ਘਰ ਕੀ ਦੀਜੈ ।
ਸਫਲ ਸ਼ਰੀਰ ਹਮਾਰੋ ਕੀਜੈ’ । ਕਹਜੋ ਗੁਰੂ ‘ਸੇਵਾ ਸਭਿ ਕਰੀ । ਅਧਿਕ
ਸਫਲਤਾ ਨਿਜ ਤਨ ਧਰੀ ॥੧੯॥ ਸਿੱਖਨਿ ਬਿਖੈ ਰੀਤਿ ਨਿਤਿ ਪਾਵਨਿ ।

^੧ਸਮੁੰਦ । ^੨ਸੂਰਜ । ^੩ਭਾਵ ਹਾਸੇ ਨਾਲ ਬਚਨ ਕੀਤਾ । ^੪ਹੁਣ ਤਾਂ ਚਰਖਾ ਸਹੋਜਨਾ ਚਾਹੀਏ,
ਭਾਵ ਵਿਆਹ ਕਰ ਲਓ ।

*ਪਾ:-ਬਿਸਾਲ ਅਸ਼ੇਖ ।

ਰਿਦੈ ਮਨੋਰਥ ਕਰਹੁ ਉਠਾਵਨ। ਕ੍ਰਿਖੀਕਰਾਵੈ ਗੁਰ ਘਰ ਕੇਰੀ। ਕਾਮੇ ਰਾਖਿ
 ਸਿੱਖ ਇਸ ਬੇਰੀ ॥ ੨੦ ॥ ਅਪਰ ਸੇਵ ਲਾਇਕ ਨਹਿ ਤੇਰੇ। ਜ਼ਿਮੀਦਾਰ
 ਤੁਮ ਜਨਮ ਭਲੇਰੇ। ਯਾ ਤੇ ਕ੍ਰਿਖਿ ਕੀ ਟਹਿਲ ਬਤਾਈ। ਸਿਖ ਬਿਸਾਲ
 ਤੁਮ, ਲੇਹੁ ਕਮਾਈ ॥ ੨੧ ॥ ਸੁਨਿ ਭਗਤੁ ਕੀਨੀ ਪਗ ਨਮੋ। ਉਦਮ
 ਕੋ ਧਾਰਜੇ ਤਿਹ ਸਮੋ। ਬਿਖਭ ਸੁ ਕਾਮੇ ਕਰੇ ਤਿਆਰੀ। ਨੀਕੇ ਅਵਿਨੀ
 ਜਾਇ ਸੁਧਾਰੀ ॥ ੨੨ ॥ ਬੀਜਯੋ ਬੀਜ ਆਪਨੇ ਕਰ ਤੇ। ਉਗੀ ਸਘਨ,
 ਪੁਨ ਬਹੁ ਪ੍ਰਤਿਪਰਤੇ^੧। ਬਾਰ ਕਰਨ, ਅਰੁ ਦੈਬੋ ਵਾਰਿ^੨। ਬਾਰ ਬਾਰ ਸਭਿ
 ਕਰਨਿ ਸੰਭਾਰਿ ॥ ੨੩ ॥ ਬੈਠਯੋ ਨਿਸ ਬਾਹਰ ਰਖਵਾਰੀ। ਕਰੀ ਪਕਾਵਨ
 ਭਲੀ ਪ੍ਰਕਾਰੀ। ਪੁਨ ਕਾਮੇ ਬਾਢਨਿ ਕੋ ਲਾਏ। ਭੋਜਨ ਲੇ ਤਿਨ ਕੇ ਵਿਗ
 ਜਾਏ ॥ ੨੪ ॥ ਗੁਰ ਕੀ ਦੇਗ ਬਿਖੈ ਤੇ ਲੇਯ। ਵਹਿਰ ਜਾਇ ਸਾਭਹਿਨ
 ਕੋ ਦੇਯ। ਇਕ ਦਿਨ ਲੇ ਕਰਿ ਆਪ ਅਹਾਰ। ਗਯੋ, ਕਰਹਿ ਕਾਮੇ
 ਜਹਿ ਕਾਰ ॥ ੨੫ ॥ ਖੇਤ ਡੋਰ ਪਰ^੩ ਸਰਬ ਹਕਾਰੇ। ਪਾਂਤਿ ਬਿਠਾਇ ਸੁ
 ਦੀਨਿ ਅਹਾਰੇ। ਸਭਿ ਹੂੰ ਲੈ ਕਰਿ ਨਿਜ ਨਿਜ ਹਾਥ। ਹੋਰਤਿ ਬੋਲੇ ਭਗਤੁ
 ਸਾਥਾ ॥ ੨੬ ॥ ‘ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ! ਕਰਹੁ ਬਿਚਾਰ। ਘ੍ਰਿਤ ਅਧਿਕ ਬਿਨ
 ਆਨਿ’ ਅਹਾਰ। ਸਗਰੇ ਬਾਸਰ ਕਾਰ ਕਮਾਵੈ। ਬਿਨ ਖਾਏ ਅੰਧੇ ਹੁਇ
 ਜਾਵੈ ॥ ੨੭ ॥ ਇਕ ਇਕ ਪ੍ਰਤਿ ਪਾਈਆ ਘ੍ਰਿਤ ਹੋਇ। ਕਰਤਿ ਕਿਰਤ
 ਮਹਿ ਬਲ ਦੇ ਸੋਇ^੪। ਸੁਸ਼ਕ ਰੋਟਕਾ ਦੀਨਸਿ ਆਨਿ। ਕਹੁ ਭਾਈ! ਕਿਮ
 ਕਰਿ ਹੈਂ ਖਾਨ’ ॥ ੨੮ ॥ ਸੁਨੀ ਜਥਾਰਥ ਗਿਰਾ ਅਲਾਈ। ਇਤ ਉਭ
 ਭਗਤੁ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਲਗਾਈ। ਨਿਕਟਿ ਜਾਤ ਇਕ ਤਹਾਂ ਬਪਾਰੀ। ਲਵਨ
 ਮਿਰਚ ਗੁੜ ਆਦਿਕ ਧਾਰੀ ॥ ੨੯ ॥ ਇਕ ਕੁਪੀ ਕਰ ਮਹਿ ਲਰਕਾਈ। ਭਰੀ
 ਹੁਤੀ ਘ੍ਰਿਤ ਸੋਂ ਤਹਿ ਜਾਈ। ਪਿਖਿ ਭਗਤੁ ਤਿਹ ਨਿਕਟਿ ਹਕਾਰਾ। ‘ਉਰੇ
 ਆਉ ਜੇ ਕਰਹਿ ਵਪਾਰ’ ॥ ੩੦ ॥ ਸੁਨਤਿ ਵਪਾਰੀ ਚਲਿ ਵਿਗ ਆਯੋ।
 ਵੱਖਰ ਅਪਨਾ ਤਰੇ ਟਿਕਾਯੋ:—‘ਚਹੈ ਸੁ ਲੇਹੁ ਮੇਲ ਮੁਝ ਦੀਜੈ। ਨਿਜ
 ਕਾਰਜ ਤੁਮ ਸਾਰਨ ਕੀਜੈ’ ॥ ੩੧ ॥ ਤਾਬ ਭਗਤੁ ਇਮ ਬਾਕ ਉਚਾਰਾ।
 ‘ਗੁਰ ਕਾਮੇ ਇਹ ਕਰਤਿ ਅਹਾਰ। ਚਹੈ ਘ੍ਰਿਤ ਕੋ ਸੈਗ ਸੁ ਖੈਬੋ। ਦਿਹੁ
 ਇਨ ਕੋ, ਧਨ ਕੀਜੈ ਲੇਬੋ’ ॥ ੩੨ ॥ ਤਾਬ ਕੁਪੀ ਧਰਿ ਦੀਨਿ ਅਗਾਰੀ। ਇਕ

^੧ਕਮਾ ਲਓਗੇ। ^੨ਬਹੁਤ ਪਾਲਨਾ ਕਰਦੇ। ^੩ਵਾੜ ਕਰਨੀ ਤੇ ਪਾਣੀ ਦੇਣਾ। ^੪ਖੇਤ ਦੇ ਬੰਨੇ ਤੇ।

^੫ਲਿਆਉਂਦੇ ਹੋ (ਦੁਸੀਂ)। ^੬ਭਾਵ ਘ੍ਰਿਤ।

ਇਕ ਪਲੀ ਭਰੀ ਕਰ ਧਾਰੀ । ਸਭਿ ਕੋ ਦਈ, ਖਾਇ ਹਰਖਾਏ । ਲੈ ਲੈ
 ਘ੍ਰਿਤ ਅਧਿਕ ਤ੍ਰਿਪਤਾਏ ॥ ੩੩ ॥ ਕੁੱਪੀ ਵਿਖੇ ਕੁਛਕ ਰਹਿ ਗਯੋ । ਬਹੁਰ
 ਵਪਾਰੀ ਗਮਨਤਿ ਭਯੋ । ‘ਸੋਦਾ ਆਜ ਬੋਚ ਮੈਂ ਆਉਂ’ । ਅਗਲੇ ਦਿਵਸ
 ਮੋਲ ਮੈਂ ਪਾਉਂ ॥ ੩੪ ॥ ਸੇਧਨਾ ਲਗਿ ਫਿਰਿ ਕੈ ਘਰ ਗਯੋ । ਕਿਲਕ
 ਭੀਤ ਮਹਿੰ ਸੋ ਲਖਿ ਲਯੋ । ਕੁੱਪੀ ਤਾਂਹਿ ਸਾਥ ਲਰਕਾਈ । ਚਿਤ ਮਹਿੰ
 ਇਮ ਬਿਚਾਰਿ ਠਹਿਰਾਈ ॥ ੩੫ ॥—ਤੋਲਨੇ ਹੁਤੋ ਪ੍ਰਥਮ ਘ੍ਰਿਤ ਮੇਰਾ ਭਗਤੂ
 ਲੀਨਿ ਜਿਤਿਕ ਤਿਸ ਬੇਰਾ । ਉਠਿ ਪ੍ਰਭਾਤਿ ਕੋ ਤੋਲਨਿ ਕਰਿਕੈ । ਜਿਤੋ
 ਲਿਯੋ ਸੋ ਲੇਉਂ ਬਿਚਰਿ ਕੈ—॥ ੩੬ ॥ ਇਮਿ ਗਿਨਿ ਮਨ ਮਹਿੰ ਸੁਪਤਨੋ
 ਰਾਤੀ । ਉਠਤਿ ਭਯੋ ਹੋਈ ਜਬਿ ਪ੍ਰਾਤੀ । ਕੁੱਪੀ ਤੋਲਨ ਹੇਤੁ ਉਤਾਰੀ ।
 ਤਿਹ ਮੁਖ ਖੋਲਨੇ ਜਬਹਿ ਨਿਹਾਰੀ ॥ ੩੭ ॥ ਭਰੀ ਹੁਤੀ ਜੋਤਿਕ ਤਬਿ
 ਦੀਨੋ । ਗੁਰ ਕੇ ਸਿੱਖਨਿ ਖਾਇ ਸੁ ਲੀਨੋ । ਤਿਤਿਕ ਭਰੀ ਮੁਖ ਲੋ ਤਿਨ
 ਹੋਰੀ । ਰਹੀ ਬੁੱਧਿ ਬਿਸਮਾਇ ਬਡੇਰੀ ॥ ੩੮ ॥—ਇਹ ਕਯਾ ਭਯੋ ਨ
 ਜਾਨਨੇ ਜਾਇ । ਤਹਾਂ ਘ੍ਰਿਤ ਲੀਨੋ ਤਿਨ ਖਾਇ । ਹੁਤੋ ਅਲਪ ਹੀ ਸੋ ਮੈਂ
 ਆਨਨੋ । ਭਯੋ ਤਿਤੋ ਕੁਛ ਜਾਇ ਨ ਜਾਨਨੋ—॥ ੩੯ ॥ ਰਹਨੋ ਬਿਚਾਰਤਿ
 ਕੇਤਿਕ ਸਮੋ । ਲਖਨੋ ਪ੍ਰਤਾਪ ਕਰਤਿ ਭਾ ਨਮੋ । ਭਗਤੂ ਨਿਕਟਿ ਗਯੋ
 ਤਤਕਾਲਾਗਹੇ ਚਰਨ ਕਹਿ ਬਿਨੈ ਬਿਸਾਲਾ ॥ ੪੦ ॥ ‘ਮੈਂ ਰਾਵਰ ਕੀ ਸ਼ਰਣ
 ਪਹੁਚਾ । ਤੁਮ ਗਹੀਰ ਆਸ਼ੈ ਮਤਿ ਉਚਾ । ਅਨੁਰਾਗਨੋ ਮੈਂ ਤਜਾਗਨੋ
 ਨਾਂਹੀ’ । ਕਰਹੁ ਸਿੱਖ ਰਾਖਹੁ ਨਿਜ ਪਾਂਹੀ’ ॥ ੪੧ ॥ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਭਗਤੂ
 ਬਾਕ ਉਚਾਰਾ । ‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਹੈ ਪੁਰਖ ਉਦਾਰਾ । ਮਹਾਂਰਾਜ ਰਾਜਨ ਕੋ
 ਰਾਜਾ । ਰਾਜਾਤ ਤੀਨ ਲੋਕ ਸਿਰਤਾਜਾ’ ॥ ੪੨ ॥ ਤਿਨ ਕੇ ਹਮ ਸਮਾਨ
 ਪਰਧਾਨ’ । ਸਮ ਸੈਨਪ ਕੇ ਸੁਭਟ ਮਹਾਨ’ । ਸਤਿਗੁਰ ਅਛਤ ਨ ਉਚਿਤ
 ਹਮਾਰੇ । ਸਖ ਬਨਾਇ ਤੁਹਿ ਕਰਾਹੰ ਉਧਾਰੇ* ॥ ੪੩ ॥ ਜਾਹੁ ਸ਼ਰਨ

‘ਕਧ ਵਿਚ ਕਿਲੀ । ਤੋਨੂੰ ਰੂਮ ਦੇ ਆਇਆ ਹੈ (ਤੁਸਾਂ ਮੇਨੂੰ) ਤਿਆਗਣਾਂ ਨਾ; ਭਾਵ ਕਣ੍ਹਲ
 ਕਰ ਲੈਣਾ । *ਤਿਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਿਰਤਾਜ ਸ਼ਿਰਾਜ ਰਹੇ ਹਨ । *ਤਿਸ (ਮਹਾਰਾਜ) ਦੇ ਅਸੀਂ
 ਮੰਤ੍ਰੀਆਂ ਵਰਗੇ ਹਾਂ । (ਇਕ) ਮਹਾਨ ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੇ ਸੈਨਾਪਤੀ ਵਾਕ ਹਾਂ ।

*ਬਖਸ਼ਸ਼ਾਂ ਵਾਲੇ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਤਾਰਵੇ ਸਨ, ਪਰ ਸ਼ਰਨ ਸਤਿਗੁਰ ਦੀ ਪਾਉਂਦੇ
 ਸਨ । ‘ਗੁਰੂ’ ਪਦ ਗੁਰੂ ਜੀ ਵਿਚ ਸੀ, ਹਰਿਜਨ ਗੁਰਮੁਖ ਜਾ ਮੇਤ ਪਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਂ ਪੁਰਖਾਂ ਦਾ
 ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਜੋ ਆਪ ਜਪਦੇ ਤੇ ਦੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਨਾਮ ਦਾਨ ਦੇਕੇ ਨਾਮ ਜਪਵਾਉਂਦੇ ਸਨ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ
 ਆਪ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਾਨ ਹੱਥਦੇ ਸਨ, ਦੇਖੋ ਅਗੇ ਮੰਕ ਪੜ ਤੋਂ ੫੪ ।

ਅਬਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ । ਕਰਹਿ ਮੋਖ ਨਿਜ ਦਾਸ ਬਨਾਇ । ਸੁਨਿ ਕਰ
ਜੋਰਤਿ ਬਾਕ ਬਖਾਨਾ । ‘ਮੈਂ ਅਬਿ ਇਕ ਰਾਵਰ ਕੋ ਜਾਨਾ ॥੪੪॥ ਸਤਿ-
ਗੁਰ ਨਿਕਟਿ ਚਲਹੁ ਲੇ ਸਾਥਾਧਰੋਂ ਚਰਨ ਕਮਲਨਿ ਪਰ ਮਾਥ । ਕਹਿ
ਕਰਿ ਤਿਨ ਕੋ ਸਿੱਖ ਬਨਾਵਹੁ’ । ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੋ ਕਸ਼ਟ ਮਿਟਾਵਹੁ’
॥ ੪੫ ॥ ਭਯੋ ਦਯਾਲ ਭਗਤੁ ਤਿਸ ਕਾਲ । ਲੇ ਕਰਿ ਚਲਜੋ ਆਪਨੇ
ਨਾਲ । ਜਹਾਂ ਬਿਰਾਜਤਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ । ਪਹੁੰਚੇ, ਬੈਠੇ ਸੀਸ ਨਿਵਾਇ ॥
੪੬॥ ਬਿਹਸ ਬਦਨ ਤੇ ਗੁਰੁ ਉਚਾਰੀ । ‘ਆਵਹੁ ਭਾਈ ! ਪਰਉਪਕਾਰੀ॥
ਆਨਜੋ ਕੌਨ ਆਪਨੇ ਸੰਗ ?’ । ਕਜੋਂ ਨ ਅਜਾਇਬ ਰੰਗਜੋ ਰੰਗ ?’
॥ ੪੭ ॥ ਤਬਿ ਭਗਤੁ ਕਰ ਬੰਦਿ ਬਖਾਨਾ । ‘ਜਹਾਂ ਬਿਰਾਜਤਿ ਚੰਦ
ਮਹਾਨਾ । ਕਹਾਂ ਸ਼ਕਤਿ ਪਰਕਾਸ਼ਹਿ ਤਾਰਾ । ਏਵ ਜਥੇਚਿਤ ਰਿਦੈ
ਬਿਚਾਰਾ ॥੪੮॥ ਦਿਹੁ ਚਰਨਾਂਮ੍ਰਿਤ ਸਿੱਖ ਕਰੀਜੈ । ਗੁਰਮਤਿ ਉਪਦੇਸ਼ਹੁ
ਸੁਖ ਦੀਜੈ।ਚਲਿ ਆਯੋ ਹੈਕੈ ਸ਼ਰਧਾਲੂ।ਤੁਮ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਕਰਿ ਦੇਹੁ ਨਿਹਾਲੂ’
॥ ੪੯ ॥ ਤਬਿ ਸਤਿਗੁਰ ਅਨਵਾਇ ਸੁ ਜਲ ਕੋ । ਕਰੇ ਪਖਾਰਨਿ ਚਰਨ
ਕਮਲ ਕੋ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਹਿਤ ਹੁਇ ਪਾਹੁਲ ਦੀਨਿ । ‘ਕਹਾਂ ਨਾਮ ਤੁਹਿ ?’
ਬੁਝਨ ਕੀਨਿ ॥ ੫੦ ॥ ਬੋਲਜੋ ‘ਸੁਨੀਅਹਿ ਕਰੁਨਾ ਧਾਮ ! ਪਿਤ
ਰਾਖਜੋ ਮਮ ਸੰਗਤ ਨਾਮ । ਲਵਨ ਘ੍ਰਿਤਾਦਿ ਉਠਾਵਨਿ ਕਰੋਂ । ਇਕ
ਦੁਇ ਗ੍ਰਾਮਨ ਫੇਰਾ ਫਿਰੋਂ ॥੫੧॥ ਇਮ ਫਿਰਿਤੇ ਮਮ ਜੀਵਾ ਹੋਇ । ਬਿਤੀ
ਆਰਥਲ ਪੂਰਬ ਜੋਇ’ । ਸੁਨਿ ਬੋਲੇ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿਰਾਇ । ‘ਅਬਿ ਤੇ
ਹੁਇ ਫੇਰੂ ਤੁਵ ਨਾਇ ॥੫੨॥ ਫੇਰਾ ਕਰਤਿ ਮਿਲਜੋ ਹਰਿਜਨ ਕੋ । ਪਰਜੋ
ਸ਼ਰਨ ਕਰਿ ਸੁਧਾ ਮਨ ਕੋ । ਅਬਿ ਸਭਿ ਤਜਿ ਕਰਿ ਦੇਗ ਚਲਾਵਹੁ ।
ਸੱਤਿਨਾਮ ਸਿਮਰਹੁ ਗੁਨ ਗਾਵਹੁ ॥੫੩॥ ਤੇ ਪਰ ਭਗਤੁ ਕੋ ਉਪਕਾਰ ।
ਇਨ ਕੇ ਪਗ ਪਰ ਸਿਰ ਕੋ ਧਾਰਿ । ਜੋ ਚੇਲੇ ਤੁਵ ਬਨਾਹਿ ਵਿਸੇਸ਼ । ਸੋ
ਮਾਨਹਿ ਇਸ ਬੇਸ ਹਮੇਸ਼’ ॥ ੫੪ ॥ ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਤੇ ਭਯੋ ਨਿਹਾਲ ।
ਕਦਮ ਪਦਮ ਸਮ ਧਰਿ ਕਰਿ ਭਾਲਾਪੁਨ ਭਗਤੁ ਪਦਬੰਦਨ ਕਾਨਿਭਯੋ
ਨਾਮ ਫੇਰੂ ਜਗ ਚੀਨ ॥ ੫੫ ॥ ਕਾਰ ਦੇਗ ਕੀ ਲਈ ਸੰਭਾਲਿ । ਕਾਰਬੇ
ਲਗਜੋ ਅਹਾਰ ਬਿਸਾਲ । ਅਧਿਕ ਭਾਉ ਤੇ ਸਭਿ ਕੋ ਦੇਤਿ । ਤ੍ਰਿਪਤਾਵੈ

‘ਤਨ੍ਹਾਂ ਦਾ (ਮੇਨ੍ਹ) ਸਿਖ ਬਣਾਵੇ ।

ਬਹੁ ਖੁਸ਼ੀਯਨਿ ਲੇਤਿ ॥੫੬॥ ਅਬਿ ਲਗਿ ਜਹਿ ਸਮਾਧਿ* ਤਿਸ ਕੇਰੀ ।
ਚਲਹਿ ਦੇਗ ਦਿਨ ਰੈਨਿ ਬਡੇਰੀ । ਚੇਲੇ ਅਨਗਿਨ ਤਿਸਕੇ ਭਏ।ਅਨਿਕ
ਥਾਨ ਮਹਿ ਫੈਲਤਿ ਭਏ ॥੫੭॥ ਦਸਮੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹੁ ਲਗਿ ਜੀਵਾ । ਧਨੀ
ਬਿਸਾਲ ਦੇਗ ਕੋ ਥੀਵਾ । ਕੁਛ ਪ੍ਰਸੰਗ ਆਗੇ ਇਸ ਕਹੌਂ† । ਜਿਸ ਬਿਧਿ
ਸੁਨਿ ਸੰਤਨਿ ਤੇ ਲਹੌਂ‡ ॥੫੮॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਰਿਚਿ ਅਸ਼ਟਮ ਰਾਸੇ 'ਭਾਈ ਫੇਰੂ'
ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਕਵਿ ਸੰਤਖ ਸਿੰਘ ਬਿਰਚਭਾਯਾ ਤਾਖਾਯਾ ਨਾਮ ਸ਼ਬਦੀ ਅੰਸੂ ॥ ੬੦ ॥

ਅੱਠਵੀਂ ਰਾਸ ਸੰਪੂਰਣ ਹੋਈ ।

ਇਹ ਅਸਥਾਨ ਦੂਹਣੀਆਂ ਦੇ ਪਾਸ ਜ਼ਿਲਾ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਹੈ, ਇੰਡ ਦਾ ਨਾਮ ਹੀ
'ਫੇਰਾ ਭਾਈ ਫੇਰੂ' ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ, ਇੰਦਰ ਵਾਸਤੇ ਜਾਗੀਰ ਭੀ ਹੈ । ਅੱਠੇ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ
ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ (ਰੁਤ ੩ ਅੰਸੂ ੩੦) ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰੋਪਾਉ ਤੇ ਵਰ ਦੇ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ
ਵਡਿਆਇਆ ਹੈ ।

† ਭਾਈ ਫੇਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਲਈ ਦੇਖੋ ਰੁਤ ੩ ਅੰਸੂ ੩੦ ਅੰਕ ੧੩ ਤੋਂ ੩੪ ।

‡ ਛਾਪੇ ਦੇ ਨੁਸਖੇ ਵਿਚ ਇਸ ਤੋਂ ਅਗੇ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਪਾਠ ਵਾਧੂ ਹੈ:—ਖਸ਼ਟਮ ਗੁਰ
ਜੋ ਕੀਨ ਚਲਿਤ੍ਰ । ਸੋ ਲਿਖ ਦੀਨੇ ਕਵੀ ਬਚਿਤ੍ਰ । ਚਾਰ ਜੁਧ ਕੀਨੇ ਬਡ ਭਾਰੀ । ਦਸ਼ਟ ਮਾਰ
ਲਿਯੋ ਸੰਤ ਉਬਾਰੀ ॥੫੯॥ ਸਿੱਖਨ ਕੇ ਦੀਨੇ ਉਪਦੇਸ਼ । ਜਨਮ ਮਰਨ ਕੇ ਕਟੇ ਕਲੇਸ਼ ।
ਦੰਢਮ ਗੁਰ ਲਗ ਪੀਰੀ ਰਹੀ । ਖਸ਼ਟਮ ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਲਹੀ ॥ ੬੦ ॥

॥ ਨੋਵੀਂ ਰਾਸਿ ਚੱਲੀ ॥

੧ ਓ ਸਤਿਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ* ॥

੧ ਓ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤੇ* ॥

ਅਬ ਨਵਮਿ ਰਾਸਿ ਲਿਖਯਤੇ ॥

ਅੰਸੁ ੧. [ਮੰਗਲ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਨਿੱਤ ਕਰਮ]

੧. ਇਸੁ ਦੇਵ-ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ-ਮੰਗਲ ।

ਸ੍ਰੇਯਾ ॥ ਸ੍ਰੀ ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਪੂਰਨ ਹੈ, ਪਰਮਾਤਮ ਪਾਲਕ, ਲੇਖ ਨ ਮਾਯਾ ।
ਸ੍ਰੀ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ, ਮਾਧਵ, ਪਾਵਨ, ਪੋਖਕ, ਪ੍ਰੇਰਕ, ਪਾਰ ਨ ਪਾਯਾ ।
ਜੈ ਕਰਿਤਾ ਜਗਦੀਸ਼, ਜਜੇ ਜਗ ਜੀਵਨ, ਜੋਨਿ ਬਿਨਾ, ਜਸ ਛਾਯਾ ।
ਸ੍ਰੀ ਪਤਿ, ਜੋਤਿ ਸਰੂਪ ਅਨੂਪਮ, ਭੂਪਨ ਭੂਪ, ਨਮੋ ਹਰਿਰਾਯਾ ॥੧॥

ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ=ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਤਮ ਪੁਰਖ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ (ਵੇਖੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾ: ਪ੍ਰ:

ਪੂਰ: ਅਯਤ: ੧ ਅੰਕ ੪)

ਮਾਧਵ=ਮਾਇਆ ਦਾ ਪਤੀ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ । [ਮਾ=ਮਾਇਆ । ਧਵ=ਪਤੀ]

ਪਾਵਨ=ਪਵਿੱਤ੍ਰ ।

ਪੋਖਕ=ਖਾਣ ਪੀਣ ਆਦਿ ਦੇ

ਸਾਰੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦਾ ਦਾਤਾ, ਪਾਲਿਕ । ਯੋਸਣ ਵਾਲਾ ।

ਪਾਰ=ਅੰਤ ।

ਜਜੇ=ਪੂਜੇ, ਪੂਜਦਾ ਹੈ ।

ਜੋਨਿ=ਜਨਮ ਧਾਰਨਾ, ਗਰਭ ਵਿਚ ਪੈਣਾ । (ਅ) ਜੀਵਣਾ ਮਰਨਾ ।

ਸ੍ਰੀਪਤਿ=ਸ਼ੋਭਾ ਦਾ ਪਤੀ, ਪਰਮਾਤਮਾ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ।

ਹਰਿਰਾਯਾ=(ਸਾਰੇ ਪਾਪਾਂ ਨੂੰ) ਹਰਿ ਲੈਣ ਵਾਲਾ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਰੂਪ ।

(ਅ) ਹਰੀ ਰੂਪ ਰਾਜਾ । ਪ੍ਰਮੰਗ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਰਾਇ ਜੀ ਦਾ ਚਲ

ਰਿਹਾ ਹੈ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਮ ਬੀ 'ਹਰਿ-ਰਾਯਾ' ਲਿਆਏ ਹਨ, ਇਹ

ਕਟਾਖਜ ਹੈ ।

ਅਰਥ-ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ (ਸਾਏ) ਪੂਰਨ ਹੈ (ਉਹੀ ਜੀਵਾਂ ਦਾ) ਪਾਲਣ ਹਾਰ ਪਰਮਾਤਮਾ
ਹੈ, (ਫਿਰ ਉਹ) ਮਾਇਆ ਕਰਕੇ ਲਿਪਾਇਮਾਨ ਨਹੀਂ । ਉਹੀ ਪਰਮ ਈਸ਼ੁਰ ਹੈ,
ਮਾਇਆ ਦਾ ਪਤੀ ਹੈ, ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਹੈ (ਫਿਰ) ਪੋਖਕ ਤੇ ਪ੍ਰੇਰਕ ਹੈ (ਜਿਸ ਦਾ) ਅੰਤ ਕਿਸੇ

*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬਾਰਧ ਵੇ ਪਹਿਲੇ ਅਧਯਾਯ ਵੇ ਪਹਿਲੇ ਵੇਹਣੇ ਵਿਚ
ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੇਹਾਂ ਮੰਗਲਾਂ ਨੂੰ ਕਵਿਤਾ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਰਸਾਇਆ ਸੀ ਵੇਖੋ ਕਵਿ ਜੀ ਨੇ ਵੇਵੇਂ ਇਕੱਠੇ
ਅਸਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ।

ਨਹੀਂ ਲਿਆ। (ਤਿਸ) ਜਗਤ ਦੇ ਈਸ਼ਰ ਦੀ ਵੇ ਵੇ (ਜੋ ਸਾਰੇ ਸਿਸਾਰ ਦਾ) ਕਰਤਾ ਹੈ, (ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਾਰਾ) ਜਗਤ ਪੂਜਦਾ ਹੈ, (ਉਹੀ ਜਗਤ ਦਾ) ਜੀਵਨ ਹੈ, (ਅਤੇ ਉਹ) ਜਨਮ ਮਰਨ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ (ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ) ਜਸ (ਸਾਰੇ ਜਗਤ ਵਿਚ) ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, (ਉਹ ਸਰਸ) ਸ਼ੋਭਾ ਦਾ ਸ੍ਰਾਮੀ ਹੈ, ਸਰੂਪ ਉਸ ਦਾ ਅਨੂਪਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੈ, ਰਾਜਿਆਂ ਦਾ ਮਹਾਰਾਜਾ ਹੈ (ਮੇਸੇ) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਰੂਪ ਹਰੀ (ਨੂੰ ਮੇਰੀ) ਨਮਸਕਾਰ ਵੇਵੇ।

੨. 'ਕਵਿ-ਨਿਕੇਤ' ਮਰਯਾਦਾ ਦਾ ਮੰਗਲ।

ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਪੰਕਜ ਕੀ ਸਮ ਹੈ, ਜਗ ਬਜਾਪਕ ਹੋਇ ਬਨੀ ਗਨ* ਬਾਨੀ।
ਨੈ ਨਿਧਿ ਦਾ ਸਿਧਿ ਦਾ ਸੁਧਿ ਦੇਤਿ, ਨਿਕੇਤ ਕ੍ਰਿਪਾ, ਸੁਖ ਹੇਤੁ ਮਹਾਨੀ।
ਦੇਵਨ ਕੇ ਗਨ ਮਾਨਤਿ ਹੈਂ, ਜਸੁ ਠਾਨਤਿ ਹੈਂ, ਬਰਦਾਇਕ ਜਾਨੀ।
ਸਾਰਸੁਤੀ ! ਕਰ ਬੇਣਵਤੀ ! ਮੁਖ ਦੇਹੁ ਮਤੀ, ਪਦ ਬੰਦਨ ਠਾਨੀ ॥ ੨ ॥

{ ਗਨ=ਸਾਰੇ। ਸੁਧਿ=ਉੱਜਲਤਾ।
ਨਿਕੇਤ ਕ੍ਰਿਪਾ=ਕ੍ਰਿਪਾ ਦਾ ਘਰ। ਮੁਖ ਹੇਤ=ਮੁਖਾਂ ਦਾ ਕਾਰਣ।
ਕਰ ਬੇਣਵਤੀ=ਜਿਸ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਖੇ ਵੀਣਾ ਹੈ। }

ਅਰਥ—(ਜਿਸ ਦਾ) ਸ਼ੋਭਾ ਵਾਲਾ ਮੁਖ ਕਵਲ ਵਰਗਾ ਹੈ, (ਅਤੇ ਜੋ) ਬਾਣੀ ਰੂਪ ਹੋਕੇ ਸਾਰੇ ਜਗਤ ਵਿਖੇ ਵਿਆਪਕ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਨੈ ਨਿਧੀਆਂ (ਅਠਾਰਾਂ) ਸਿਧੀਆਂ (੩) ਉੱਜਲਤਾ ਦੀ ਦਾਤੀ ਹੈ, ਕ੍ਰਿਪਾ ਦਾ ਘਰ ਤੇ ਸੁਖਾਂ ਦਾ ਮਹਾਨ ਕਾਰਨ ਹੈ। (ਜਿਸ ਨੂੰ) ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਪੁੰਜ ਵਰ ਦਾਤੀ ਜਾਣ ਕੇ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਤੇ ਜਸ ਕਰਦੇ ਹਨ। (ਹੈ) ਸਰਸੁਤੀ ! ਹੱਥਾਂ ਵਿਖੇ ਵੀਣਾ ਧਾਰਨ ਵਾਲੀ ! ਮੇਰੀ (ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ) ਮਤਿ ਵੇਹੁ (ਮੈਂ ਤੇਰੇ) ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਬੰਦਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

੩. ਇਸ਼ ਗੁਰੂ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ—ਮੰਗਲ।

ਦੇਹਰਾ ॥ ਪਾਰ ਬ੍ਰਹਮ, ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ, ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਅਵਤਾਰ।

ਦਾਸਨ ਬੰਦ ਅਨੰਦ ਦੇ ਤਿਨ ਪਦ ਬੰਧਨ ਧਾਰਿ ॥ ੩ ॥

ਅਰਥ—ਸ੍ਰੀ (ਗੁਰੂ) ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ (ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ) ਅਵਤਾਰ (ਹਨ ਅਤੇ) ਸਮੁੱਚੇ ਦਾਸਾਂ ਨੂੰ ਅਨੰਦ ਦੇ ਦਾਹੇ ਹਨ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਕਵਲਾਂ ਤੇ (ਮੈਂ) ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

੪. ਇਸ਼ ਗੁਰੂ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ—ਮੰਗਲ।

ਸ੍ਰੀ ਅੰਗਦ ਦੂਸਰ ਗੁਰੂ ਦਰਸਨ ਤੇ ਮੁਖ ਦੇਤਿ।

ਚਰਨ ਸਰੋਜਨਿ ਬੰਦਨਾਂ ਆਨੰਦ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਕੇਤ ॥ ੪ ॥

* ਪਾ:—ਗੁਨਿ।

ਅਰਥ—ਵਸੈ (ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ) ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਮੰਗਦ ਵੇਵ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਕਵਲਾਂ ਤੇ (ਮੈਂ) ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ (ਜੋ) ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੀ ਮੁਖ ਜੋ ਵਿੰਦੇ ਹਨ, ਤੇ (ਜੋ) ਅਨੰਦ ਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦੇ ਘਰ ਹਨ ।

੫. ਇਸ਼ ਗੁਰੂ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦਾ—ਮੰਗਲ ।

ਅਧਿਕ ਬਿਧ ਸੇਵਨ ਲਗੇ, ਅਧਿਕ ਬਿਧ ਕਰਿ ਸੇਵ ॥

ਬੰਦੋਂ ਜੋ ਬਿਧ ਅਧਿਕ ਹੈ ਭਏ ਜਗਤ ਗੁਰਦੇਵ ॥ ੫ ॥

{ ਅਧਿਕ ਬਿਧ=ਵੱਡੀ ਆਯੂ ਵਿਖੇ । ਇੱਧ=ਵੱਡੀ, ਬਹੁਤੀ, ਵੱਧ }
 ਤੋਂ ਵੱਧ । ਬਿਧ=ਵਧੀਆ; ਉਤਕ੍ਰਿਸ਼ਟ ।

ਅਰਥ—(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ) ਬਹੁਤ ਬਿਧ (ਆਯੂ ਵਿਖੇ ਗੁਰੂ ਮੰਗਦ ਵੇਵ ਜੀ ਦੀ) ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲਗੇ (ਤੇ ਫਿਰ) ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ (ਜਿਸ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਮੈਂ) ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਜੋ ਜਗਤ ਦੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਉਤਕ੍ਰਿਸ਼ਟ ਗੁਰੂ ਹੋਏ ਹਨ ।

ਹੋਰ ਅਰਥ—੨. (ਜੋ ਫਿਰ) ਬਹੁਤ ਬਿਧ ਅਥਸਥਾ ਵਿਖੇ ਜਗਤ ਗੁਰਦੇਵ ਬਣੇ (ਭਾਵ ਗੁਰਿਆਈ ਪਾਈ) ।

੬. ਇਸ਼ ਗੁਰੂ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਦਾਸ ਜੀ ਦਾ—ਮੰਗਲ ।

ਰਾਮ ਰਾਮ ਇਕ ਨਾਮ ਹੈ ਭਏ ਬਿਸ਼ੇਸ਼ਨ ਦੋਇ ।

ਰਾਜਾ ਭਗਤਿ ਸਰੂਪ ਤੇ ਚੰਦ ਦਾਸ ਲਖਿ ਸੋਇ ॥ ੬ ॥

ਅਰਥ—(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਤੇ ਰਾਮਦੇਵ ਜੀ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਵਿਖੇ) ‘ਰਾਮ’ ‘ਰਾਮ’ (ਤਾਂ) ਇਕੋ ਨਾਮ ਹੈ (ਅਗੇ ਇਸ ‘ਰਾਮ’ ਨਾਮ ਨਾਲ) ਦੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਨ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਪਣੇ ਸਰੂਪ ਤੋਂ) ਪਏ ਹਨ । ਰਾਜਾ ਸਰੂਪ ਹੋਣ ਤੇ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ‘ਨਾਮ’ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਰਜੋਗੁਣੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ) ਚੰਦ (ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ) ਭਗਤ (ਸਰੂਪ) (ਹੋਣ ਤੇ ਸਤੋਗੁਣੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ) ਦਾਸ (ਪਦ ਲੱਗਾ), ਇਹ ਜਾਣ ਲਓ ।

ਭਾਵ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਦੇਵ ਜੀ ਵਿਚ ‘ਰਾਮ’ ਪਦ ਤਾਂ ਇਕੋ ਹੈ; ਜੀ ਰਾਮ ਚੰਦ ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਚੰਦ ਇਸ ਕਰਕੇ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਹ ਰਾਜਾ ਸਨ । ਰਾਜਾ ਦਾ ਬੀ ਅਰਥ ਹੈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਤੇ ਚੰਦ ਬੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿੰਦਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਰਾਜਾ ਸਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਉਸ ਭਾਵ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ ਲੱਗਾ । ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਭਗਤੀ ਦਾ ਸਰੂਪ ਮੈਂ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਦਾਸ ਪਦ ਲੱਗਾ । ਦਾਸ ਦਾ ਧਾਤੂ ਅਰਥ ਹੈ=ਵੇਣਾ, ਮੈਂ ਉਹ ਜੀਅਦਾਨ ਦੇ ਦਾਤੇ ਸਨ, ਇਸ

*ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਧਾਤੂ ਹੈ ਰਾਸ਼ ਦਾਸ਼ੀ=ਵੇਣਾ; ਅਤੇ, ਰਾਸ਼ ਦਾਸ਼=ਵੇਣਾ, ਇਸ ਤੋਂ ਦਾਸ ਦਾ ਅਰਥ ਜਿਸਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਰਵੇ ਹੀ ਹਨ, ਜੋ ਦਾਨ ਕਰੇ ਉਹ, ਬੀ ਲਗਦੇ ਹਨ । ਮੋ: ਮੋ: ਵਿਲੀ: ਕੋਸ਼ ਵਿਚ ਦਾਸ ਪਦ ਦਾ ਅਰਥ ਐਉਂ ਬੀ ਲਾਇਆ ਹੈ:—ਉਹ ਜਿਸ ਅਗੇ ਤੁਹਾਡੇ ਦੋਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ; ਭਾਵ ਜਿਸਨੂੰ ਸੇਵਕਾਂ ਦੀਆਂ ਭੇਟਾਂ ਸ਼੍ਰੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇ ।

ਕਰਕੇ 'ਦਾਸ' ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ ਨਾਲ ਭੁਖਤਿ ਹੋਵੇ।

੨. ਇਸ਼ੁ ਗੁਰੂ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ—ਮੰਗਲ।

ਤਾਂਹਿ ਬਾਨ ਬਾਨੀ ਇਨਹੁ ਛੇਦਤਿ ਲੱਛ ਬਿਕਾਰ।

ਨਾਮ ਦੋਇ ਇਕ ਰੂਪ ਜਿਨ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸੁਖਕਾਰ ॥੭॥

{ ਬਾਨ=ਤੀਰ। ਬਾਨ=ਬਾਣੀ। ਲੱਛ=ਨਿਸ਼ਾਨ।
ਨਮ ਦੋਇ ਇਕ ਰੂਪ=ਸ਼ਬਦ ਇਤੀ ਵੇ ਅਮੂਲਾ ਮੁਸਬ ਇਏ ਪਹਿਲਾ ਤੀਸਾ ਤੇ
ਦੂਸਰਾ ਵੇਬਾ ਪਦ ਲੱਗਣਹੇ, ਯਥਾ:—ਨਾਮ ਇਕ ਦੋਇ ਰੂਪ। ਨਾਮ
ਦੋਇ ਤੇ ਇਕ ਰੂਪ ਜੋੜਨਾ ਗਲਤੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਨਾਮ ਤਾਂ ਦੋ
ਨਹੀਂ ਹਨ, ਇਕੋ ਹੈ, ਰੂਪ ਦੋ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹਨ, ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਜੀ ਅਵਤਾਰ
ਹਨ, ਤੇ ਪਾਂਡਵ ਅਰਜਨ ਜੀਵ ਹੈ, ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ। }

ਅਰਥ—ਉਸ ਦੇ (ਤਾਂ) ਤੀਰ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ (ਦੋਵੇਂ ਅਯੋਘ ਹਨ, ਉਸ ਦੇ ਤੀਰ) ਨਿਸ਼ਾਨੇ
ਨੂੰ ਵਿੰਨ੍ਹ ਸਿਟਵੇ ਸਨ (ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ) ਵਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ (ਵਿੰਨ੍ਹ ਸਿਟਦੀ ਹੈ)। ਨਾਮ ਤਾਂ
(ਦੋਹਾਂ ਦਾ—ਅਰਜਨ) ਇਕੋ ਹੈ ਪਰ ਵਰ੍ਹਦੇ ਵੇ ਹਨ (ਉਹ ਤੀਰ ਮਾਰਕੇ ਜਾਨ ਲੈਂਦੇ
ਸਨ, ਇਹ) ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਜੀ (ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਵਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਛੇਦ ਕੇ) ਸੁਖਾਂ ਦਾ
ਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਭਾਵ—ਪਾਂਡਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅਰਜਨ ਜੀ ਅਯੋਘ ਬਾਣੀ ਦੇ ਚਲਾਉਣੇ ਵਿਚ ਬੜੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸਨ ਤੇ
ਗੁਰੂ ਪੰਚਮ ਜੀ ਦਾ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਨਾਮ ਭੀ ਅਰਜਨ ਹੈ ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਨਾਮ ਤਾਂ ਇਕੋ ਹੈ
ਪਰ ਰੂਪ ਵੇ ਹਨ। ਪਹਿਲੇ ਅਰਜਨ ਜੀ ਇਕ ਮੁਸ਼ਟ ਪੁਰਖ ਹਨ, ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਿਸ਼
ਹਨ। ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਜੀ ਈਸ਼ਰ ਕੋਟੀ ਹਨ, ਕਾਰਕ ਹਨ, ਗੁਰ ਅਵਤਾਰ ਹਨ, ਇਸ
ਕਰਕੇ ਇਹ ਅਯੋਘ ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਵਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਾਸ਼ ਕਰਕੇ ਜੀਅਦਾਨ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਕਈ ਦਾਨ ਇਸ ਵੇਹੇ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਵੇਹੇ ਨਾਲ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ
ਜੀ ਤਾਂ ਅਯੋਘ ਬਾਣੀ ਮਾਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਬਾਣੀ ਅਯੋਘ ਆਖਦੇ
ਹਨ। ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਇਸ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਵੇਹੇ ਨਾਲ ਲਾਉਣਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮ
ਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਮੰਗਲ ਮੁੱਕ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਤੇ ਅੱਗੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਜੀ ਦਾ ਮੰਗਲ ਆਉਂਦਾ
ਨਹੀਂ ਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਪਦ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਬੀ ਪਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਮੰਗਲ ਪੰਚਮ
ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਰਥ ਨੂੰ ਢੁਕਾਉਣ ਲਈ ਇਥੇ ਫਿਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ
ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਰੂਪ ਮੰਨਕੇ ਅਰਥ ਨੂੰ ਮੰਨੇਗਾ ਪੈਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ
ਖਿੱਚ ਹੈ ਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਗੱਲ ਇਸ ਅਰਥ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਖੰਡਨ ਕਰ ਦੇਂਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਇਹ
ਕਿ ਪਾਂਡਵ ਅਰਜਨ ਜੀ ਤਾਂ ਨਿਰੇ ਤੀਰ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਨ ਤੇ ਅਪਣੇ ਬਚਨਾਂ ਨਾਲ
ਵਿਕਾਰ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦ ਵੇ ਦਾਤੇ ਤੇ ਕਾਰਕ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਪਰ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ

ਜੀ ਜਾਂ ਤੀਰ ਅੰਦਾਜ਼ ਬੀ ਸਨ ਤੇ ਰੁਰਮੁਖ ਬੀ ਸਨ; ੩ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਂਦੇ ਸਨ, ਸੋ ਇਕ ਵਿਚ ਨਿਰਾ ਬਾਣੀ ਦਾ ਗੁਣ ਤੇ ਇਕ ਵਿਚ ਨਿਰਾ ਬਾਣੀ ਦਾ ਗੁਣ ਇਹ ਪਦ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਣਗੇ । ਜੇ 'ਤਾਂਹਿ' ਦੇ ਅਰਥ 'ਰਾਮਦੇਵ' ਕਹੀਏ ਤਾਂ 'ਰੁਰ ਅਰਜਨ ਸੁਖਕਾਰ' ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਜੀ ਵਿਚ 'ਦੁਖਕਾਰ' ਹੋਣ ਦੀ ਮੰਗਾਵਨਾ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ ।

ਇਕ ਹੋਰ ਸ਼ੇਕਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ 'ਗੁਰੁ ਅਰਜਨ ਜੀ' ਤਾਂ ਅਵਤਾਰ ਸਨ ਤੇ 'ਪਾਂਡਵ ਅਰਜਨ' ਅਵਤਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਸ ਨਾਲ ਉਪਮਾ ਵੇਲੀ ਨਜ਼ੁਨੋਪਮਾ ਹੋ ਜਾਊ । ਉੱਤਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਵਿ ਜੀ ਏਥੇ ਸਦਰਸ਼ਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾ ਰਹੇ, ਸਗੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਦੇਸ ਰਹੇ ਹਨ, ਤੇ ਨਾਮ ਦੀ ਸਦਰਸ਼ਤਾ ਕਰਕੇ ਟਾਕਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਸਰੂਪ ਦੀ ਭਿੰਨਤਾ ਆਪ ਸਪਸ਼ਟ ਦੇਸ ਕੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਦਰਸਾ ਰਹੇ ਹਨ । ਅਗਲੇ ਵੇਰੋ ਵਿਚ ਬੀ 'ਸਜੀਵ ਤੇ ਜੀਅ ਦਾਨ ਦਾਤੇ ਅਵਤਾਰ' ਦਾ 'ਜੜ੍ਹ ਅਗਨੀ' ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਕੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਦੇਸ ਰਹੇ ਹਨ, ਤਿਵੇਂ ਏਥੇ ਬੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਦਾ ਭਾਵ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੈ ।

੮. ਇਸ਼ੁ ਗੁਰੂ-ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਹਰਿ ਗੋਇੰਦ ਜੀ-ਮੰਗਲ ।

ਮਹਾਬੀਰ, ਅਗਨੀ, ਮਨਹੁੰ, ਅਰਿ ਬਨ, ਜਾਰਤਿ ਬੰਦ ।

ਜੋਤਿ ਨਾਮ ਤੋ ਏਕ ਹੈ, ਤਨ ਜੁਗ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ॥ ੮ ॥

{ ਮਹਾਂਬੀਰ=ਵਿਖਿਣ ਹੈ ਪਦ 'ਹਰਿ ਗੋਇੰਦ' ਦਾ ਜੋ ਅੰਤ ਵਿਚ ਪਿਆ ਹੈ ।
ਹਰਿ ਪਦ ਦਾ ਅਰਥ ਬੀ ਅਗਨੀ ਹੈ ਤੇ ਗੋਇੰਦ ਪਦ ਦਾ ਅਰਥ ਵੀ
ਅਗਨੀ ਐਉਂ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੋਇੰਦ ਪਦ ਵਿਸ਼ੁ ਦਾ ਬੀ ਵਾਚਕ
ਹੈ ਤੇ ਵਿਸ਼ੁ ਦਾ ਇਕ ਅਰਥ ਅਗਨੀ ਬੀ ਹੈ । ਸੋ ਕਵਿ ਜੀ ਹਰਿ
ਗੋਇੰਦ ਪਦ ਵਿਚ ਅਗਨੀ ਵਾਂਗੂੰ ਆਤਮ ਜਯੋਤੀ ਦੀ ਮੰਗਾਵਨਾ
ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਜਯੋਤੀ' ਰੂਪ ਤੋਂ ਕੇ ਅਗਨੀ ਦੀ ਜੋਤ ਨਾਲ
ਟਾਕਰਾ ਕਰਕੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਦੇਸਦੇ ਹਨ ।

ਮਨਹੁੰ=ਮਾਨੋ, ਮਾਨਿੰਦ, ਇਕ ਸਮ ।

ਅਰਿ=ਵੇਰੀ, ਅਰਿ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ ਪਿਆ ਹੈ 'ਇੰਦ' ਪਦ । (ਅ) ਕੋਸ਼ਕਾਰਾਂ
ਨੇ ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ, ਲੋਭ, ਮੋਹ ਆਦਿ ਨੂੰ ਬੀ ਅਰਿ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ।

ਜੋਤਿ=[ਜਯੋਤਿ] ਅਗਨੀ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ (ਅ) ਆਤਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ।

ਜੁਗ=ਦੋ, ਭਾਵ ਅਭ ਅਭ ।

ਅਰਥ-ਮਹਾਂਬੀਰ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ) ਹਰਿਗੋਇੰਦ ਜੀ ਤੇ ਅਗਨੀ ਮਾਨੋ (=ਇਕ ਸਮ ਹਨ);
(ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ) ਵੇਰੀਆਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਨੂੰ (ਤੇ ਅਗਨੀ ਬਨ ਨੂੰ ਸਾੜਦੇ ਹਨ (ਵੇਰੀ
ਦਾ) 'ਜੋਤਿ' ਨਾਮ ਤਾਂ ਇਕ ਹੈ, ਪਰ ਸਰੂਪ ਦੋ ਹਨ ।

ਭਾਵ-ਹਰਿਗੋਇੰਦ ਦਾ ਅਰਥ ਅਗਨੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਅਗਨੀ ਪਦ ਨਾਲ ਨਾਮ ਤੁੱਲਤਾ ਹੋਈ ।
ਉਹ 'ਚਾਨਣੇ' ਦੀ ਜੋਤ ਤੇ ਉਹ ਆਤਮ ਜੋਤਿ ਹੋਣ ਕਰਕੇ 'ਜੋਤਿ' ਪਦ ਵਿਚ ਤੁੱਲਤਾ ਹੋਈ ਤੇ

ਦੁਹਾਂ ਦਾ ਕਾਰਜ ਬੀ ਸਾੜਨਾ ਹੈ, ਮੇ ਬੀ ਤੁੱਲ ਹੋਇਆ, ਪਰ ਉਹ ਬਿਨਾਂ ਵਿਵੇਕ ਸਭ ਕੁਝ ਸਾੜਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਕੇਵਲ ਸ਼ੇਅਾਂ ਨੂੰ ਨਾਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਬੀ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਸ਼ੇਅਾਂ ਤੋਂ ਜਨਾਂ ਨੂੰ ਦੁਖ ਵੇਦੇ ਹਨ ਮੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਨਾ ਭਲੀ ਸ਼ਿਸ਼ਟੀ ਨੂੰ ਦੁਖ ਵੇਣਾ ਤੇ ਵੀਵਨ ਵੇਣਾ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਣ ਦੋਸ ਕੇ ਕਵੀ ਜੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦੋਹਾਂ ਲਈ 'ਜਯੋਤਿ' ਪਦ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਸਰੂਪਾਂ ਵਿਚ ਫਰਕ ਹੈ, ਅਗਨੀ ਦਾ ਵਜ੍ਹਾ ਤੋਂ ਤੇ ਬਣਿਆਂ ਹੈ: ਕਾਰਬਨ, ਆਕਸੀਜਨ ਆਦਿ ਦੇ ਮੇਲ ਤੋਂ, ਤੇ ਜੜ੍ਹ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਜਯੋਤਿ ਦੁਹ ਹੈ, ਆਤਮ ਸਰੂਪ ਹੈ, ਵੇਤਨ ਹੈ, ਮੁਖਦਾਈ ਹੈ ਤੇ ਪੂਰਨ ਹੈ।

੯. ਇਸੁ ਗੁਰੂ-ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗਾਇ ਜੀ-ਮੰਗਲ ।

ਹਰੀ ਗਾਇ ਸਭਿ ਸੁਰਨਿ ਕੋ ਸੋ ਸਰੂਪ ਹਰੀਗਾਇ ।

ਜਗ ਗੁਰਤਾ ਇਹੁ ਆਧਿਕਤਾ ਬੇਦੋਂ ਪੰਕਜ ਪਾਇ ॥ ੯ ॥

{ ਹਰੀ=ਵਿਸ਼ਨੁ । ਰਾਇ=ਰਾਜਾ ।
ਮੇ=ਉਹ, ਉਵੇਂ, । (ਅ) ਉਹੀ ਸਰੂਪ ਹਨ ਹਰੀਗਾਇ=ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ
ਹਰਿਗਾਇ ਜੀ । }

ਅਰਥ-ਵਿਸ਼ਨੁ ਸਾਰੇ ਵੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਰਾਜਾ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ ਜੀ ਬੀ (ਵੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਰਾਜਾ) ਸਰੂਪ ਹਨ, (ਪ੍ਰੰਤੂ) ਵਾਧਾ ਇਹ ਹੈ (ਕਿ ਆਪ ਵੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਰਾਜਾ ਹੋਣ ਵੇ ਨਾਲ) ਸਾਰੇ ਜਗਤ ਦੀ ਗੁਰਿਆਈ (ਦੀ ਪਦਵੀ ਪਰ ਬੀ ਹਨ, ਇਸ ਕਰਕੇ) ਮੇ (ਗੁਰੂ ਜੀ ਵੇ) ਚਰਨਾਂ ਕਵਲਾਂ ਪਰ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਹੋਰ ਅਰਥ-ਹਰਿ ਦਾ ਅਰਥ ਇੰਦ੍ਰ ਬੀ ਹੈ, ਇੰਦ੍ਰ ਨਿਰਾ ਸੁਰ ਲੋਕ ਦਾ ਰਾਜਾ ਹੈ, ਗੁਪਤਾਂ ਦਾ ਰਾਜਾ, ਪਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਬੀ ਹਨ, ਗੁਪਤ ਪ੍ਰਗਟ ਸਾਰੇ ਮਿਸਾਰ ਦੇ ਗੁਰੂ ਹਨ, ਗੁਪਤਾਂ ਦਾ 'ਰਾਜਾ ਸਰੂਪ' ਵੇਣਾ ਤਾਂ ਤੁਲਤਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਵੇਣਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੈ।
ਸੂਚਨਾ-ਖਿਆਲ ਰਹੇ ਕਿ ਹਰ ਵੇਹੇ ਵਿਚ ਕਾਂਵ ਜੀ ਮਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਚਲੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ।

੧੦. ਇਸੁ ਗੁਰੂ-ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ-ਮੰਗਲ ।

ਨਾਮ ਏਕ ਅਰੁ ਜੋਤਿ ਇਕੁ ਇਸ ਤੇ ਪਰਹਿ ਪਛਾਨ ।

ਕਹੈ ਨਾਮ ਇਕ ਬਾਰ ਵੈ ਗੁਰ, ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸੁਜਾਨ ॥ ੧੦ ॥

{ ਪਰਹਿ ਪਛਾਨ=ਪਰੇ ਦੀ ਪਛਾਣ । (ਅ) ਪਛਾਣ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ।
ਗੁਰ=ਇਕ ਪਦ ਨੂੰ ਉੱਤੇ ਨਾਲ ਗੁਣਿਆਂ ਜੋ ਬਣੇ ਉਹ 'ਗੁਰ', ਵਰਗ,
ਮੁਦੋਬਾ । ਜਿਵੇਂ, ਨੇਂ ਨਾਏਂ ਇਕਾਸੀ । ੯+੯=੧੮ । ਮੇ ਇਕਾਸੀ
ਨੇਂ ਦਾ ਗੁਰ ਯਾ ਮੁਦੋਬਾ ਹੈ ।
ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ='ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ×ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ' । ਹਰਿ=ਬੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦਾ ਇਕ ਨਾਮ ਹੈ । }

ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ=ਬੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦਾ ਹੀ ਨਾਮ ਹੈ।

ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ=ਅੱਠਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਜੋ (ਹਰਿ×ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ), ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਪਦ ਦਾ 'ਹੀ' ਵਰਗ (ਮੁੱਢ) ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕੀਮਤ ਵਿਚ ਅਧਿਕ ਹੋ ਗਿਆ।

ਅਰਥ-(ਚਾਹੇ ਅੱਠਵੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਤੇ ਵਾਪਰ ਦੇ ਅਵਤਾਰ ਜੀ ਦਾ) ਨਾਮ ਬੀ ਇਕ ਹੈ ਤੇ ਜੋਤਿ ਬੀ ਇਕੋ (ਦਿੱਸਦੀ ਹੈ ਪਰ) ਮੁਜਾਨ (ਪੁਰਖਾਂ) ਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਪਛੇ (ਇਕ ਹੋਰ) ਸਮਝ (ਬੀ ਹੋਂਦੀ ਹੈ ਕਿ) ਇਕੋ ਨਾਮ ਨੂੰ ਦੋ ਬਾਰ ਕਿਹਾ (ਉਹੋ) ਗੁਰੂ (ਮੁੱਢ) ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ (ਜਿਵੇਂ) ਹਰਿਕ੍ਰਿਸ਼ਨ (ਪਦ ਹੈ)।

ਹੋਰ ਅਰਥ-ਇਕ ਵਾਰੀ ਉਹੋ ਨਾਮ-ਹਰਿਕ੍ਰਿਸ਼ਨ-ਕਿਹਾ ਦੋ ਵਾਰ ਹੋਕੇ (ਗੁਰ=) ਵਡਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਭਾਵ-'ਹਰਿ' ਪਦ ਦਾ ਅਰਥ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਹੈ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨਾਮ ਵਾਪਰ ਦੇ ਅਵਤਾਰ ਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਅੱਠਵੇਂ ਗੁਰਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਬੀ ਹਰਿਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਹੀ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਆਮ ਲੋਕ ਨਾਮ ਦੀ ਸਦਰਸ਼ਤਾ ਵਲ ਵੇਖਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਉਹ ਬੀ ਅਵਤਾਰ ਹਨ, ਆਪ ਬੀ ਅਵਤਾਰ ਹਨ, ਤੇ ਵਰਤ ਰਹੇ ਗੁਰ ਦੇ ਅਵਤਾਰ ਹਨ, ਇਸ ਤੋਂ ਬੀ ਅਵਤਾਰ ਪਨੇ ਦੀ ਸਦਰਸ਼ਤਾ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਕਵੀ ਜੀ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੁਜਾਨ ਪੁਰਖਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿਚ ਬੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਅਧਿਕਤਾ ਦਿੱਸਦੀ ਹੈ। ਗਣਤ ਵਿੰਦਿਆ ਵਿਚ ਜੋ ਇਕੋ ਰਕਮ ਨੂੰ ਦੋ ਵਾਰ ਲਿਖ ਕੇ ਗੁਣ ਲਈਏ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਇਕ ਵੇਰ ਨਾਲੋਂ ਵਰਗ ਯਾ ਮੁੱਢ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ $8 \times 8 = 64$ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਤਿਵੇਂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ \times ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ = ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ^੨ ਹੋਗਿਆ। ਭਾਵ ਜਿਤੀ ਕੀਮਤ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਪਦ ਦੀ ਹੈ, ਉਹੋ ਹਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਵਿਚ ਅਪਣਾ ਵਰਗ ਯਾ ਮੁੱਢ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਗੁਰ ਪਦ ਤੋਂ ਏਥੇ ਇਹ ਭਾਵ ਹੈ। ਮੰਨ ਲਓ ਕਿ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦੀ ਰੌਰਵਤਾ ਅੰਕਾਂ ਵਿਚ ਦਿਖਾਈਏ ਤਾਂ ੮੧ ਹੈ, ਹੁਣ ਵਾਪਰ ਦੇ ਅਵਤਾਰ ਦੀ ਰੌਰਵਤਾ ਇਸ ਦਾ ਵਰਗ ਮੂਲ* ਹੋਵੇਗੀ, ਅਰਥਾਤ ੯। ਜੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਪਦ ਦੀ ਰੌਰਵਤਾ ੯ ਹੈ ਤਾਂ ਹਰਿਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਪਦ ਦੀ ਹੋਈ $੯ \times ੯ = ੮੧$ । ਇਸ ਵਿਚ ਬੀ ਕਵਿ ਜੀ ਕਿਸ ਪਰਾਗੋਲਭਤਾ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਵਿਖਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੁਰਾਦ ਕਵੀ ਜੀ ਦੀ ਵਾਧੇ ਵਿਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਨਿਰੋ ਅਵਤਾਰ ਹਨ, ਪਰ ਹਰਿਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ 'ਗੁਰ ਅਵਤਾਰ' ਹਨ। ਦਸ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀਆਂ ਦੇ ਗੁਰੂ ਪਦ ਦਾ ਗੁਰੂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਹੈ, ਪਰ ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਆਦਿ ਅਵਤਾਰਾਂ ਦੇ ਗੁਰ ਮਨੁੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਨ।

੧੧ ਇਸੁ ਗੁਰੂ-ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ-ਮੰਗਲ।

ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਦਰ ਸਿਮਰੇ ਜੋਇ।

ਹਾਦਰ ਦੇਰ ਬਿਹੀਨ ਹੁਇ, ਬੰਦੋਂ ਤਿਨ ਪਦ ਦੋਇ॥੧੧॥

ਅਰਥ-(ਸ੍ਰੀ) ਸਤਿਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨੂੰ ਜੋ ਆਦਰ ਨਾਲ ਯਾਦ ਕਰੇ (ਉਸ ਪਾਸ

*Square root.

ਆਪ) ਬਿਨਾਂ ਵੇਰ ਦੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੇਹਾਂ ਚਰਨਾਂ ਪੁਰ ਮੈਂ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ।

੧੨. ਇਸ੍ਰ ਗੁਰੂ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ—ਮੰਗਲ ।

ਨਾਮ ਪਿਤਾਮੇ ਕੋ ਲੀਯੋ ਹਰਿ ਪਦ ਮ੍ਰਿਗਪਤਿ ਜਾਨਿ ।

ਆਗਲ ਪਦ ਪਾਛੇ ਕਹੇ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਬਖਾਨਿ ॥ ੧੨ ॥

{ ਪਿਤਾਮਾ=ਦਾਦਾ ਜੀ, ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ।
ਮ੍ਰਿਗਪਤਿ=ਸ਼ੇਰ, ਸਿੰਘ । ਹਰਿ ਪਦ ਮ੍ਰਿਗਪਤਿ ਜਾਨਿ=(ਲਫਜ਼) 'ਹਰਿ' ਦਾ
ਅਰਥ 'ਸ਼ੇਰ' ਯਾ 'ਸਿੰਘ' ਜਾਣੀਦਾ ਹੈ । ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ ।
ਬਖਾਨਿ=ਵਰਣਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਉਚਾਰਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । }

ਅਰਥ—(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਦੇ) ਪਿਤਾਮੇ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਦਾ ਨਾਮ) ਲਿਆਂ ਹੀ (ਪਦ) ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਉਚਾਰਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ (ਅੰਤ੍ਰਿ ਕਿ) ਪਹਿਲਾ ਪਦ 'ਹਰਿ' ਪਿਛੋਂ ਕਹਿ ਵੇਈਏ (ਕਿਉਂਕਿ) ਪਦ 'ਹਰਿ' ਦਾ ਅਰਥ 'ਸਿੰਘ' ਪਦ ਹੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ ।

ਭਾਵ—'ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ' ਪਦ ਨੂੰ ਉਲਟਾਈਏ ਤਾਂ 'ਗੋਬਿੰਦ ਹਰਿ' ਬਣਦਾ ਹੈ । 'ਹਰਿ' ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ 'ਸਿੰਘ' ਸੋ 'ਗੋਬਿੰਦ ਹਰਿ' 'ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ' ਹੋ ਗਿਆ । ਇਥੇ ਕਵੀ ਜੀ ਸਦਰਸ਼ਤਾ ਵਿਖਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਕਿ ਤੁੱਕਿ ਮਿੱਖੀ ਦਾ ਅਸੂਲ ਦਸਾਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਰੂਪ ਮੰਨਣੇ ਦਾ ਹੈ । ਸਦਰਸ਼ਤਾ ਤਾਂ ਕਵਿ ਜੀ ਨੇ ਅਖਰਾਂ ਵਿਚ ਦਰਸਾਈ ਪਰ ਕਟਾਖਜ ਕਵਿ ਦਾ ਵੇਹਾਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਬੀਰਰਸੀ ਜੀਵਨ ਤੇ ਰੂਹਾਨੀ ਜੀਵਨ ਦੀ ਏਕਤਾ ਦਰਸਾਉਣ ਤੋਂ ਹੈ ਜੋ ਮੰਨੀ ਪ੍ਰਮਾਣੀ ਗਲ ਹੈ ।

੧੩. ਸਮਸਤ ਗੁਰ ਮੰਗਲ ।

ਨਵਮੀ ਬਰਨੋਂ ਰਾਸਿ ਅਬਿ, ਸਭਿ ਸਤਿਗੁਰੁ ਮਨਾਇ ।

ਬੀਸਹੁੰ ਪਦ ਅਰਬਿੰਦ ਕੋ ਬਾਰ ਬਾਰ ਸਿਰ ਨਜਾਇ ॥ ੧੩ ॥

{ ਬੀਸਹੁੰ=ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ* । (ਅ) ੨੦ । ਕਵੀ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਪਦ ਸ਼ਲੇਖ ਵਰਤਿਆ ਹੈ ।
ਮੁਰਾਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੈ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਚਰਨ ਕਵਲਾਂ ਤੋਂ ਪਰ ਪਦ ਐਸਾ
ਵਰਤਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਦੇ ਅਰਥ ਗੋਣਤੀ ਵਿਚ ੨੦
ਹਨ ਤੇ ਜੋ ਸਾਰਥਕ ਹੈ ਕਿ ਦਸਾਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਪਵਿੱਤ੍ਰ
ਚਰਣ ਕਵਲ ਗੋਣਤੀ ਵਿਚ ਬੀਸ ਹਨ । ਫਿਰ ਬੀਸ ਪਦ
ਮੁਹਾਵਰੇ ਵਿਚ ਬਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਾਲ ਵਰਤੀਂਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਵਰਤਾਉ }

*ਕਈ ਹਿੰਦੀ ਕਵੀਆਂ ਨੇ ਬੀ 'ਬੀਸ' ਪਦ—ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ; ਅੱਛਾ, ਉੱਤਮ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਵਰਤਿਆ ਹੈ । ਯਥਾ:—ਤਾਂਕੀ ਜਨੁ ਮਹਿਮਾ ਕਰੀ, ਬੀਸ ਰਾਜ ਤੇ ਬੀਸ । [ਦੇਖ ਸ਼੍ਰਾਮੀ]

†ਜਿਵੇਂ ਗੁਰਵਾਕ ਹੈ 'ਬੀਸ ਬਿਸਵੇ ਗੁਰ ਕਾ ਮਨ ਮਾਨੇ' ।

ਤੇ ਇਸ ਢਿਚ 'ਸੰਪੂਰਨ' ਦੇ ਅਰਥ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ, ਭਾਵ ਹੈ
ਕਿ ਸੰਪੂਰਨ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਨੂੰ ।

ਅਰਥ—ਸਾਧੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਮਨਾਕੇ (ਦਿਨਾਂ ਦੇ) ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਚਰਨਾਂ ਕਵਲਾਂ ਦੇ ਬਾਰ ਬਾਰ ਸਿਰ
ਨਿਵਾਕੇ (ਭਾਵ ਏਦਨਾ ਕਰਕੇ) ਹੁਣ ਮੈਂ (ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ) ਹੋਮੀ
ਰਾਸ ਕਥਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। [ਕਥਾ ਆਦਿਭ]

ਏਹਗਾ ॥ ਕਥਾ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ ਕੀ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੋਤਾ ਸਵਧਾਨ ! ਪਾਵਨ ਪੁੰਨ
ਉਪਾਵਨੀ ਗਨ ਪਾਪਨ ਕੀ ਹਾਨ ॥ ੧੪ ॥ ਸ਼੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿਰਾਇ ਜੀ
ਬੈਠੇ ਤਖਤ ਸੁਹਾਇੰ । ਪਦ ਸਾਚੇ ਪਤਿਸ਼ਾਹ ਕੋ ਤਿਨਹੀ ਕੋ ਬਨਿਆਇ ॥
੧੫ ॥ ਸ੍ਰੋਯਾ ॥ ਜਾਮਨਿ ਜਾਮ ਰਹੇ ਜਬਿ, ਜਾਗਤਿ, ਸੋਚ ਕਰੈ ਪੁਨ ਨੀਰ
ਸ਼ਨਾਨੈਂ।ਗਾਗਰ ਏਕ ਸੋ ਏਕ ਕੇ ਸੰਗ ਮਲੈਂ ਨਿਜ ਅੰਕ ਕੋ, ਸੇਵਕ ਆਨੈ।
ਆਸਨ ਪੈ ਬਿਰ ਹੋਇ ਅਗਾਧ ਬਿਲੋਚਨ ਮੁੰਦਿ ਸਮਾਧਿ ਕੋ ਠਾਨੈਂ।ਆਨੰਦ
ਰੂਪ ਅਨੂਪ ਬਿਖੈ ਨਿਜ ਬਿੱਤਿ ਟਿਕਾਇ ਬਿਰੈਂ ਇਕ ਥਾਨੈਂ ॥੧੬॥ ਬੈਠੇ
ਅਡੋਲ ਰਹੈ ਗੁਰ ਪੂਰਨ ਆਤਮ ਬ੍ਰਹਮ ਸਮਾਧਿ ਲਗਾਏ।ਬਾਹਰ ਗਾਇਕ
ਗਾਵਤਿ ਹੈਂ ਸਤਿਨਾਮ ਮਹਾਤਮ ਕੋ ਸੁਖਦਾਏ । ਬਾਦਤ ਬਾਜਤਿ
ਭਾਲ ਮਿਲਾਵਤਿ ਪ੍ਰੇਮ ਵਧੇ ਸੁਨਿਬੇ ਚਿਤ ਲਾਏ । ਸੇਵਕ ਬੈਠਿ ਸੁਨੈਂ
ਸਮੁਦਾਇ ਸੁ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੁਖ ਜਾਪੁ ਅਲਾਏਂ ॥੧੭॥ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲ ਤੇ ਹੋਤਿ
ਪ੍ਰਭਾਤਿ ਸਮਾਧਿ ਛੁਟੈ ਦਿਗ ਕੋ ਬਿਕਸਾਏਂ । ਚੰਦਨ ਕੁੰਕਮ ਸੋਂ ਘਨਸਾਰ
ਮਿਲਾਇ ਘਸਾਇ ਕੈ ਸੇਵਕ ਲਜਾਏਂ । ਭਾਲ ਪੈ ਸੁੰਦਰ ਟੀਕੋ ਲਗਾਇ
ਮਹਾਂ ਦੁਤਿ ਪਾਇ ਮਨੋ ਜਲਜਾਏਂ^੧ । ਸੁੰਦਰ ਸੂਖਮ ਚੀਰ ਸ਼ਰੀਰ ਤਬੈ
ਪਹਿਰੈਂ ਗੁਰ ਅੰਗ ਸਜਾਏਂ ॥੧੮॥ ਕਬਿੱਤ ॥ ਏਕ ਸਤ ਏਕ ਪਾਟ ਜਾਮੇ ਕੋ
ਬਨਾਇ ਠਾਟ^੨ ਸੂਖਮ ਅਧਿਕ ਅੰਗ ਸੁੰਦਰ ਸਜਾਵਈਂ।ਪਾਗ ਪਰ ਜਿਗਾ
ਲਗੇ ਜਬਰ ਜਵਾਹਰਸੋਂ, ਸ਼ੋਭੈ ਮੁਖ ਮੰਡਲ ਤੇ ਕੁੰਡਲਡਲਾਵਈਂ*।ਕੰਚਨ
ਕੋ ਕੰਕਨ ਜਰਾਉ ਜੋਬ ਜਾਗ ਰਹੀ, ਫੁਲਮਾਲ ਕੰਠ ਮੈਂ ਬਿਸਾਲ ਛਬਿ
ਪਾਵਈ। ਅਤਰ ਸੁਗੰਧਿ ਲਾਇ ਦੀਨਨਿ ਕੋ ਬੰਧੁ ਪੁਨ ਚੋਆ ਅਰੁ ਚੰਦਨ ਤੇ
ਅੰਗ ਮਹਿਕਾਵਈਂ ॥੧੯॥ ਉੱਠਿਕੈਚਲਤਿ ਜਬਿਜਾਮੇ ਕੋਸਮੇਟੇ ਤਬਿ, ਬਾਕ
ਜੋ ਪਿਤਾਮੇਕਹਜੈ ਫੁਲ ਟਟ ਜਾਨਿ ਤੇ।ਉਮਰਪ੍ਰਯੇਤ ਮੋਉ ਨੇਮ ਕੋ ਨਿਬਾਹਜੈ

^੧ਗੁੱਯੇ, ਰਬਾਬੀ । ^੨ਕਪੂਰ । ^੩ਮਟੇ + ਜਲਜਾਏ=ਮਾਨੇ ਕਵਲ ਹੈ । (ਅ)ਮਨੋਜ+ਲਜਾਏ=ਕਾਮ
ਵੀ ਸ਼ਰਮਾਏ । ^੪ਜਾਮੇ ਦੀ ਬਨਾਵਟ ੧੦੧ ਕਲੀਆਂ ਵਾਲੀ ਸੀ ।

*ਵੇਏ ਰਾਸ ੪ ਅੰਸੂ ੪੫ ਅੰਕ ੨੭ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਟੁਕ ।

ਆਪ, ਛੋਰਿ ਕਰਿ ਚੀਰ ਨਹੀਂ ਕਬਿਹੂੰ ਪਸਾਨਤੇ । ਚੋਤਿ ਹੀ ਪ੍ਰਭਾਤਿ
ਆਇ ਬੈਠਤਿ ਦਿਵਾਨ ਵਿਖੈ, ਬਾਸਤਿ ਰਬਾਬ ਸੇ ਮਿਦੰਗ ਧੁਨਿ ਠਾਨਿਤੇ ।
ਸੁਨੈਂ ਮੋਨ ਠਾਨਿਤੇ, ਮਹਾਨ ਸੁਖ ਮਾਨਿਤੇ, ਕਸ਼ਰ ਗਨ ਹਾਨਿਤੇ, ਸੁ
ਓਧਰੈਂ ਜਹਾਨ ਤੇ ॥ ੨੦ ॥ ਗੁਰੂ ਕੇ ਦਰਸ ਹੇਤੁ ਆਇ ਤਿਹ ਸਮੈ ਸਿਖ,
ਦੇਖਿਬੈ ਤੇ ਭਗਤਿ ਅੰਕੂਰ ਹੋਇ ਆਵਈ । ਪੋਮ ਸੇ ਪ੍ਰਤੀਤ ਕਰਿ ਦਰਸੈ
ਹਜ਼ੂਰ ਕੋਉ ਤਾਤਕਾਲ ਫਲ ਮਨ ਬਾਛਤਿ ਕੋ ਪਾਵਈ । ਬੈਠੇ ਰਹੈ
ਕੇਤੇ ਕਾਲ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਮਹਾਂ, ਸੰਗਤਿ ਨਿਹਾਲ ਕਰੈਂ ਦਰਸੈ
ਦਿਖਾਵਈ । ਦਾਸ ਉਰ ਭਾਵਈ ਅਨੰਦ ਉਪਜਾਵਈ, ਬਦਨ ਬਿਕਸਾਵਈ
ਸੁਛਬਿ ਤੇ ਸੁਹਾਵਈ ॥ ੨੧ ॥ ਚਰਨ ਕਮਲ* ਸੰਗ ਆਰਤੀ ਕੋ ਗਵੈਂ
ਜਬਿ, ਕੀਰਤਨ ਭੋਗ ਤੇ ਕਰਤਿ ਅਰਦਾਸ ਕੋ । ਸੁਪਕਾਰ ਆਇ ਏ
ਅਗਾਰੀ ਬਿਰ ਹੋਇ ਪੁਨ 'ਦੇਗ ਭਈ ਤਜਾਰ' ਕਰੈ ਬਾਕਨਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੋ ।
ਆਇਸੁ ਲੇ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗਾਇ ਕੀ ਸਿਧਾਵੈ ਫੇਰ, ਆਨਤਿ ਹਕਾਰਿ ਸਿਖ
ਸੰਗਤਿ ਸੇ ਦਾਸ ਕੋ । ਲੰਗਰ ਮੈਂ ਜਾਇ ਸਮੁਦਾਇ ਕੋ ਮਿਲਾਇ ਕਰਿ
ਭੋਜਨ ਕੋ ਖਾਇ ਤ੍ਰਿਪਤਾਇ ਸਾਦ ਰਾਸ ਕੋ ॥ ੨੨ ॥ ਜੈਸੇ ਉਝ ਮੰਡਲ
ਮੈਂ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਬਿਰਾਜੈ ਬਹੁ ਤੈਸੇ ਦੁਤਿ ਹੋਤਿ ਗਨ ਸੰਗਤਾਂ ਪ੍ਰਵਾਰ ਤੋ ਚੌਕੇ
ਕੀ ਮਿਜਾਦ ਸੰਗ, ਅਸਨ ਪੁਨੀਤ ਬਨੈ, ਸੁਦਲ ਬਿਸਾਲ ਹੋਇ ਅਨਿਕ
ਪ੍ਰਕਾਰ ਤੋ । ਆਮਿਖ ਨ ਪਰੈ ਦੇਗ, ਸਗਰੇ ਬਰਜ ਦੀਨਿ 'ਭਖੈ ਨਹਿ ਕੋਉ'
ਗੁਰ ਆਇਸੁਕੋ ਧਾਰਤੇ । ਬਾਬੇ ਗੁਰਦਿੱਤੇ ਤਨ ਤਜਾਗ ਕੀਨਿ ਜਬਿ ਹੀ ਤੇ
*ਸਾਹਿ ਕਸ਼ਟ ਦੂਰ ਕਰਦੇ ॥ ਜਗਤ ਤੋਂ ਉਧਾਰਦੇ । *ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਤੋਂ । *ਬਹੁਤੇ ਸੁਦਲ
(ਅਹਾਰ) ਨੂੰ ਖਾਕੇ ।। (ਅ) ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਦੀਕ ਭੋਜਨ ਖਿਲਾਕੇ ਤ੍ਰਿਪਤਾਉਂਦੇ ਹਨ ।

*ਦੇਖੋ ਰਾਸ ੫ ਅੰਸ਼ ੪੩ ਅੰਕ ੩੫ ਪੰਨਾ ੨੬੮੨ ਦੀ ਟਿੱਠਲੀ ਟਕ ।

†ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਚੌਕੇ ਦੇ ਭਰਮ ਦਾ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਚੌਕੇ ਦੀ ਸਫਾਈ ਤੋਂ ਹੈ ।
ਉੱਥੇ ਪਕੀ ਸ਼ੇ ਉੱਥੇ ਹੀ ਗਰਮ ਖਾਧਿਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਵੇਗਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅੱਜ ਕਲ
ਜੋ ਪਛਮੀ ਟ੍ਰੀਕਿਆਂ ਦੀ ਰੀਸ ਤੋਂ ਖਾਣ ਪਾਣ ਦੇ ਟ੍ਰੀਕੇ ਚੱਲੇ ਹਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ
ਮੱਖੀਆਂ ਦੇ ਸਪਰਸ਼ ਨਾਲ ਤੇ ਕਈ ਮੇਲੇ ਹੋਥਾਂ ਵਾਲੇ ਵੇਗ ਗ੍ਰਸਤ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਛੋਹਾ ਛੋਹੀ
ਨਾਲ ਡਾਕਟਰ ਲੋਕ ਬੀ ਭਿਆਨਕ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਵੇਲਨਾ ਵੱਸ ਰਹੇ ਹਨ । ਕਵਿ ਜੀ ਬੀ
'ਅਸਨ ਪੁਨੀਤ ਬਨੈ' ਲਿਖਦੇ ਹਨ । ਖੁਦ ਤਕ ਇਹੋ ਰਿਵਾਜ ਹੈ ਕਿ ਦੇਗ ਵਿਚ ਮਹਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ
ਦਿੰਨ੍ਹੇ ਦੀ ਆਗਾਜ਼ਾ ਨਹੀਂ । ਨਮੂਨੇ ਲਈ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਜਾਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰੋ । ਛਕਣ ਵਾਲੇ
ਅਲੱਗ ਬਨਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਨੰਗਰ ਵਿਚ ਮਹਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ । ਕਾਰਨ ਫ੍ਰਮ ਨਹੀਂ ਪਰ
ਇਹ ਕਿ ਗੁਰੂ ਕਾ ਲੰਗਰ ਹਰ ਮਤ ਹਰ ਪ੍ਰਾਣੀ ਵਾਸਤੇ ਹੈ, ਜੋ ਮਾਸ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੇ ਉਹ
ਫਿਰ ਨੰਗਰੋਂ ਵਾਂਜੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ਇਹ ਕਾਰਨ ਰਹਿਤ ਨਾਮੇ ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ।

ਨੇਮ ਧਾਰਿ ਤਬਿ ਤੇ ਰਹੈਂ ਸੁ ਐਸੀ ਢਾਰ ਤੇ ॥੨੩॥ ਏਹਗ ॥ ਬ੍ਰਹਮਚਰਜ
 ਕੀ ਜੁਗਤਿ ਮਹਿ ਰਹੈਂ ਬਿਸਾਲ ਕ੍ਰਿਪਾਲੁ। ਅਚਿ ਅਹਾਰ ਕਰਿ ਵੇਗਾ ਤੇ,
 ਪ੍ਰਿਥਕ ਹੋਇੰ ਤਿਸ ਕਾਲ ॥ ੨੪ ॥ ਸ੍ਵੈਯਾ ॥ ਪੌਵਿ ਰਹੈਂ ਸੁਭ ਸੇਜ ਪੈ ਫੇਰ
 ਕਰੈਂ ਸੁਖ ਸੈਨ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ। ਫੇਰ ਵਰੇ ਦਿਨ ਉਠਤਿ ਹੈਂ ਤਬਿ, ਆਯੁਧ
 ਲੇਤਿ ਸਮੀਪ ਮੰਗਾਇ। ਕੰਚਨ ਮੂਠ ਦਿਪੈ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਗਰੇ ਪਹਿਰੈਂ ਸਮ ਸ਼ੇਰ
 ਸੁਹਾਏ। ਹੀਰੇ ਸਮੂਹ ਜਰੇ ਮੁਕਤਾ, ਭਰਿ ਤੀਰਨਿ ਸੰਗ ਨਿਖੰਗ ਲਗਾਏ
 ॥੨੫॥ ਹਾਥ ਸਰਾਸਨ ਧਾਰਿ ਕਠੌਰ, ਕਸੇ ਕਟਿ ਕੋ ਘਰ ਪੌਰ ਮੈਂ ਆਵੈਂ।
 ਚੰਚਲ ਅੰਗ ਤਰੇਗ ਅਰੁਢਤਿ ਜਾਤਿ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਿਸਾਲ ਕੁਦਾਵੈਂ। ਕਾਨਨ
 ਕੇ ਪਸੁ ਬਿੰਦ ਬਿਹੰਗਮ ਆਇਸੁ ਦੀਨਿ ਨਹੀਂ ਤਿਨ ਘਾਵੈਂ। ਦੇ ਕਰਿ
 ਖੇਦੈ ਗਹੈਂ ਗਨ ਜੀਵਤਿ, ਲਜਾਵਤਿ ਪਾਲਨ ਕੋ ਕਰ ਲਾਵੈਂ ॥ ੨੬ ॥
 ਸੰਗ ਚਵੈਂ ਭਟ ਆਯੁਧ ਕੋ ਧਰਿ, ਬਿੰਦ ਚਮੂ ਮਹਿ ਰਾਜਤਿ ਹੈਂ। ਬੋਲਤਿ
 ਅੰਗ ਨਕੀਬ ਚਲੈਂ ਬਡਿ ਧੁਕਤਿ ਦੁੰਦਭਿ ਬਾਜਤਿ ਹੈਂ। ਕਾਨਨ ਤੇ ਗਹਿ
 ਜੀਵਨ ਕੋ ਗ੍ਰਿਹ ਲਜਾਇ ਤਿਨੈ ਸੁਖ ਸਾਜਤਿ ਹੈਂ। ਬਾਘ, ਬਿਲਾਉ, ਸਸੇ,
 ਮ੍ਰਿਗ, ਰੋੜ੍ਹ, ਝੰਖਾਰਨਿ^੧ ਬਿੰਦ ਜਿ ਭਾਜਤਿ ਹੈਂ ॥ ੨੭ ॥ ਸੂਰ^੨ ਤੁਰੰਗ
 ਭਜਾਵਤਿ ਹੈਂ ਪਸੁ ਬਿੰਦ ਹਰਾਵਤਿ ਧਾਇ ਗਹੈਂ। ਆਨਤਿ ਹੈਂ ਗ੍ਰਿਹ ਮੈਂ
 ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਤਿ ਖਾਨ ਕੋ ਦੇਤਿ ਜਿਤੋ ਜਿ ਚਹੈਂ। ਏਕਠੇ ਹੋਇ ਹਜ਼ਾਰਨਿ
 ਲਾਖਨਿ ਭੀਰ ਮਹਾਂ ਜਿਸ ਥਾਨ ਰਹੈ। ਆਪ ਗਹੈਂ ਕਿਤਨੇਕ ਤਹਾਂ ਬਲ-
 ਵਾਨ ਕਿਕਾਨ ਪਲਾਇ ਲਹੈਂ ॥੨੮॥ ਕਾਨਨ ਤੇ ਪੁਨ ਆਇ ਬਿਰਾਜਤਿ
 ਕੇਤਿਕ ਕਾਲ ਕਥਾ ਕਰਿਵਾਵੈਂ। ਸੰਗਤਿ ਸੰਗਮ ਮੈਂ^੩ ਬਹੁ ਸ਼ੋਭਤਿ
 ਆਇ ਰਬਾਬੀ ਸੁ ਰਾਗਨਿ ਗਾਵੈਂ। ਚੌਰ ਵਰੈਂ ਜੁਗ ਓਰ ਤੇ ਉਪਰ, ਸਾਧ
 ਅੰ ਸਿੱਧ ਅਨੇਕ ਹੀ ਆਵੈਂ। ਮਾਨਹੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕੋ ਬਰਖੈਂ ਹਰਖੈਂ ਗੁਰਵਾਕ
 ਸੁਨੈਂ ਮਨ ਭਾਵੈਂ ॥ ੨੯ ॥ ਦੇਸ਼ ਬਿਦੇਸ਼ਨਿ ਤੇ ਮਿਲਿ ਸੰਗਤਿ ਬਿੰਦ
 ਉਪਾਇਨ ਲਜਾਵਤਿ ਹੈਂ। ਆਨਿ ਪਿਖੈਂ ਸੁਖ ਖਾਨ ਮਹਾਨ ਕੋ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰੇ
 ਅਰਪਾਵਤਿ ਹੈਂ। ਮੇਵਰੋ ਹੋਹਿ ਖਰੇ ਤਬਿ ਅੰਗ ਕਰੈ ਅਰਦਾਸ ਸੁਨਾਵਤਿ ਹੈਂ।
 ਲੋਚਨ ਜਯੋਂ ਦਲ ਪੰਕਜ ਕੇ ਸਾਭ ਹੀ ਪਰ ਦਿਸ਼ਟਿ ਚਲਾਵਤਿ ਹੈਂ ॥੩੦॥
 ਕਬਿੱਤ ॥ ਬ੍ਰਿਤਿ ਹੈ ਅਚਲ ਚਿੱਤ, ਨਿੱਤ ਸੋ ਸਿੰਘਾਸਨ ਹੈ^੪ ਸੱਤਿਨਾਮ

^੧ ਪੁਰਾਣ ਹੈ ਪੌਰ ਕੇ ਤੇ ਵੇਕ ਕੇ। ^੨ ਬਾਗਮੰਗ। ^੩ ਸੂਰ। ^੪ ਸੰਗਤ ਦੇ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ। ^੫ ਚਿਤ
 ਦੀ ਇਤੀ ਤੇ ਅਚਲ ਹੈ ਇਹ ਨਿਤ ਸਿੰਘਾਸਨ ਹੈ।

ਛੱਤ੍ਰ ਝੁਲੈ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇ ਸੋ। ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਸੀਸ ਪੈ ਮੁਕਟ ਸੁ ਸਿਰਾਜ
 ਰਹੈ, ਸੁਜਸੁ ਪ੍ਰਮੇਸੁਰ ਕੋ ਚਵਰ ਦੁਰਾਇ ਸੋ। ਆਗਿਆ ਹੈ ਭਗਤਿ ਫਿਰੈ
 ਸਗਰੇ ਜਗਤ ਬੀਚ*, ਅਗਤਿਨਿ ਗਤਿ ਦੇਨਿ ਪਰਮ ਪਸਾਇ ਸੋ*।
 ਸਾਰੇ ਸਦਗੁਨ ਸੰਗ ਬਾਹਿਨੀ* ਬਿਸਾਲ ਬਲਿ ਮਹਾਰਾਜ ਰਾਜ ਰਾਜੈਂ ਗੁਰੂ
 ਹਰਿਗਾਇ ਸੋ ॥੩੧॥ ਸ੍ਰੈਯਾ ॥ ਸਾਰਬਿਭੋਮ* ਯਥਾ ਪਹਿਰੈ ਨਵ ਪੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੋ
 ਕਰਿ ਤਜਾਗ ਪੁਰਾਨੀ। ਤ੍ਰੇਯੋ ਪ੍ਰਭੁ ਸਾਤਮ* ਰੂਪ ਧਰਜੈ ਇਕ ਜੋਤਿ ਮਹਾਂ,
 ਸਗਰੇ ਜਗ ਜਾਨੀ। ਸੇਵਕ ਕੋਟਿ ਨਿਹਾਲ ਕਰ ਗਿਨਤੀ ਕਛੁ ਨਾਂਹਿ,
 ਨਹੀਂ ਇਹ ਛਾਨੀ*। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ ਸਹਾਇ ਸਦਾ ਜਮ ਤੇ ਛੁਟਕਾਇ
 ਸੁ ਦੇਂ ਨਿਰਬਾਨੀ* ॥੩੨॥ ਜਨੈਂ ਇਕ ਰਾਸ ਕੋ ਸੂਰਜ ਭੋਗਿ ਕੈ ਸੰਸਾਰਨ
 ਤਜਾਗ ਲਹੈ ਬਿਤਿ ਆਦੀ। ਔਰ ਅਰੁਧਿ ਕੈ ਭੂਰ ਅੰਧੇਰ ਕੋ ਦੂਰ ਕਰੈ
 ਹੁਇ ਜੀਵਨ ਸ਼ਾਦੀ*। ਤ੍ਰੇਯੋ ਗੁਰ ਸਾਤਵੇਂ ਬੈਠਿ ਸੁਭਜੈ, ਦੁਤਿ ਦੇਵਨ ਕੋ
 ਗੁਰਤਾ ਬਰ ਗਾਦੀ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਨਾਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਧਰੈ ਸੁਖ ਗਿਆਨ ਕੋ ਦੇ ਜਗ
 ਕੀਨਿ ਅਬਾਦੀ ॥ ੩੩ ॥ ਸੰਗਤਿ ਕੋ ਉਪਦੇਸ਼ਤਿ ਹੈਂ 'ਸਤਿਨਾਮ ਭਜੋ,
 ਭਗਤੀ ਉਰਧਾਰੋ। ਮਾਨੁਖ ਦੇਹਿ ਦੁਲੀਭ ਲਹੈ ਬਿਸ਼ਿਆਨਿ ਬਿਖੈ ਇਸ ਕੋ
 ਨਹਿ ਹਾਰੋ। ਕੂਰ ਪਦਾਰਥ ਜਾਨਿ ਅਕਾਰਥ, ਸਾਰਥ ਆਪਨੋ ਨੀਕ
 ਬਿਚਾਰੋ। ਗਿਆਨ ਕੋ ਪਾਇ, ਨਿਧਾਨ ਲਹੈ ਜਗ, ਆਪ ਤਰੈ ਪਿਤਰਾਨਿ ਕੋ
 ਤਾਰੋ' ॥ ੩੪ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਸੁਨਹਿ ਮਾਨਿ ਉਪਦੇਸ਼ ਜੋ ਚਲਹਿ ਗੁਰੂ
 ਅਨੁਸਾਰਾਸਦਾ ਸਹਾਇਕ ਤਿਸੀ ਕੋ ਗਨ ਬੰਧਨ ਦੇਂ ਟਾਰਿ ॥੩੫॥ ਦਰਸਨ
 ਕਰਿਬੈ ਅਘ ਮਿਟੈਂ ਉਰ ਉੱਜਲ ਹੁਇ ਜਾਇ। ਬਚਨ ਸੁਨਹਿ ਲਹਿ
 ਗਿਆਨ ਕੋ ਪੰਨ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗਾਇ ॥੩੬॥ ਪ੍ਰੇਮ ਭਗਤਿ ਬੈਰਾਗ ਵਿੜ ਕਰਨਿ
 ਜੋਗ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ। ਬਰਤਾਵਤਿ ਹੈਂ ਜਗਤ ਮਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ਕ੍ਰਿਪਾ
 ਨਿਧਾਨ ॥ ੩੭ ॥ ਬਡੇ ਭਾਗ ਜਿਨ ਕੋ ਹੁਤੇ ਸ਼ਰਨ ਪਰੇ ਗੁਰ ਚਰਨ।
 ਕੋਟਿ ਜਨਮ ਭਰਮਤਿ ਹੁਤੇ ਮਿਟੇ ਜਨਮ ਤਿਨ ਮਰਨ ॥ ੩੮ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਰਿੰਦੇ ਅਸਟਮ ਰਾਸੇ 'ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ ਨਿੱਤ ਕਰਮ' ਪੁਸ਼੍ਤਾ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅੰਸੁ ॥ ੧ ॥

*ਸਾਹਿਬ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਜੋ ਭਗਤੀ (ਫੈਲ ਰਾਹੀਂ ਹੈ ਇਹ) ਆਗਿਆ ਫਿਰ ਰਹੀ ਹੈ। *ਨਿਗਤਿਆਂ ਨੂੰ
 ਗਤ ਵੇਣੀ ਮਹਾਨ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਹੈ। *ਫੋਜ। *ਵਰ੍ਹਵਰਤੀ ਰਾਜ। *ਤਵਾਂ। *ਛੁਪੀ ਹੋਈ ਨਹੀਂ। *ਮੁਕਤੀ।

*ਭਾਵ, ਸੂਰਜ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਰਾਸ ਵਟਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਬਿਤਾਂ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਪਹਿਲੀ ਤੋਂ ਮੁੱਢ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਸੂਰਜ
 ਉਹੋ ਰਹਿੰਦਾ ਤੇ ਹਨੇਰੇ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦਾ ਉਹੋ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਤਿਵੇਂ ਰੂਹ ਜੋਤੀ ਇਕੋ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਕੰਮ 'ਅਗਿਆਨ ਦੂਰ ਕਰਨਾ'
 ਉਹੋ ਹੈ, ਪਰ ਹਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਰੂਹ ਜੀਵਨ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਅਰੰਭ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਲਖਾਇਕ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਵਖ ਵਖ ਹੋਣ ਦਾ ਨਹੀਂ,
 ਪਰ ਇਹ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੋਤੀ ਇਕੋ ਹੈ ਕੇਵਲ ਜਾਮਾ ਪਲਟਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਕੰਮ ਵੀ ਇੱਕੋ ਹੈ।

੨. [ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਲੋੜ । ਹਰੀੜ] ।

ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਛੰਦ ॥ ਸੋਭਾ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੀ ਜਗ ਭੀ ਬਿਸਤਾਰੇ । ਸਰਬ
 ਸਿੱਧਿ ਨੌ ਨਿੱਧਿ ਜੇ ਠਾਢੀ ਰਹਿੰ ਦ੍ਵਾਰੇ । ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਤਰੀਫ ਕਰਿ
 ਮਿਲਿ ਕੈ ਹਰਖਾਵੈਂ । ਰਿਦੇ ਕਰਹਿ ਜਿਮ ਕਾਮਨਾ ਸੋ ਤੂਰਨ ਪਾਵੈਂ ॥੧॥
 ਸਤਿਗੁਰ ਦਾਤਾ ਨਾਮ ਕਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦ੍ਰਿੜੇਤਾ । ਆਨਿ ਆਨਿ ਦਰਸਹਿ
 ਬਹੁਤ ਜੋ ਚਹਿ ਸੁ ਲਭੇਤਾ^੧ । ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਦਿੱਲੀ ਬਿਖੈ ਬਡ ਰਾਜ ਕਮਾਵੈ ।
 ਤਿਸ ਕੇ ਨਿਕਟਿ ਤਰੀਫ ਗੁਰ ਕਹਿ ਬਹੁਤ ਸੁਨਾਵੈਂ ॥੨॥ ਚਾਰ ਪੁੱਤ੍ਰ ਤਿਸਕੇ
 ਭਏ ਬਡ ਦਾਰ ਸ਼ਕੋਹ । ਵਲੀਅਹਿਦ^੨ ਕੀਨੋ ਤਿਸੈ, ਬਹੁ ਠਾਨਸਿ ਮੋਹ ।
 ਸ਼ਜਾਮੁਹੰਮਦ ਦੂਸਰੋ, ਹੋ ਤ੍ਰਿਤੀ ਨੁਰੰਗਾ । ਚੌਥੇ ਹੁਤੇ ਮੁਰਾਦ ਬਖਸ਼, ਰਾਖੇ
 ਨਿਜ ਸੰਗਾ ॥੩॥ ਦਾਰ ਸ਼ਕੋਹ ਬਿਸਾਲ ਸੋਂ ਕਰਿ ਕੈ ਉਰ ਦੋਹਾ । ਨੌਰੰਗ ਨੇ
 ਤਿਹ ਬੁਰਾ ਕਿਯ ਮਨ ਧਾਰਜੋ ਕ੍ਰੋਹਾ । ਸ਼ੇਰ ਮੁੱਛ ਕਤਰਾਇ ਕੈ ਚਾਵਰ
 ਮਹਿ ਪਾਈ । ਕਹਿ ਕੈ ਤਿਸ ਕੇ ਦਾਸ ਕੋ ਕਰਿ ਦਗ਼ਾ ਖੁਲਾਈ ॥੪॥ ਭਯੋ
 ਬਡੋ ਬੀਮਾਰੀ ਤਬਿ ਹੋਇ ਨ ਉਪਚਾਰੇ^੩ । ਹੁਤੇ ਨਜ਼ਮਿ ਹਕੀਮ ਜੇ ਕਰਿ
 ਕਰਿ ਸਭਿ ਹਾਰੇ । ਦਿਨਪ੍ਰਤਿ ਦੁਰਬਲ ਹੋਤਿ ਸੋ ਨਹਿ ਮਿਟਹਿ ਬਿਮਾਰੀ ।
 ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਚਿੰਤਾ ਮਹਾਂ ਉਰ ਪ੍ਰੀਤਿ ਉਚਾਰੀ ॥੫॥ ਗਨ ਹਕੀਮ ਪਤਿਸ਼ਾਹੁ
 ਕੇ ਨਹਿ ਚਲਜੇ ਉਪਾਈ । ਤਬਿ ਸਭਿਹੂੰਨਿ ਬਿਚਾਰਿਕੇ ਇਮ ਗਿਰਾਅਲਾਈ
 । ‘ਹਰੜ ਆਇ ਬਡਿ ਤੋਲ ਕੀ ਚੋਦੈਂ ਸਿਰਸਾਹੀ । ਇਕ ਮਾਸੇ ਕੋ ਲੌਂਗ
 ਹੁਇ ਅਨਵਾਵਹੁ ਪਾਹੀ ॥ ੬ ॥ ਇਸ ਅੰਤਰ ਮੁਛ ਸ਼ੇਰ ਕੀ ਬਾਹਰ
 ਨਿਕਸੈ ਹੈ । ਤਬਹਿ ਬਿਮਾਰੀ ਜਾਇ ਹੈ ਜਬਿ ਤਿਸ ਕੋ ਖੈ ਹੈ’ । ਜੇ ਹਕੀਮ
 ਹਿਕਮਤਿ ਮਹਤ^੪ ਸੋ ਸਕਲ ਕਹੰਤੇ । ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਸੁਨਿ ਕੈ ਪਠੈ ਨਿਜ
 ਦਾਸ ਤੁਰੰਤੇ ॥ ੭ ॥ ਜਹਾਂ ਜਹਾਂ ਇਹ ਉਪਜਤੀ ਤਹਿ ਲਗਿ ਨਰ ਧਾਏ ।
 ਲੌਂਗ ਹਰੜ ਏਤੀ ਬਡੀ ਸੋ ਕਹੂੰ ਨ ਪਾਏ । ਬਹੁਤ ਵਿਲਾਇਤ ਮੈਂ ਫਿਰੇ
 ਪਰਬਤ ਬਨ ਹੋਰੇ । ਕਰਹਿ ਵਪਾਰ ਜਹਾਜ ਕੇ ਜੇ ਫਿਰਤਿ ਘਨੇਰੇ ॥ ੮ ॥
 ਅਵਨੀ ਮੰਡਲ ਮਹਿ ਫਿਰੇ ਕਿਤ ਹਾਥ ਨ ਆਈ । ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਕੋ ਹੋਤਿ
 ਨਿਤ ਅਤਿਸ਼ੈ ਦੁਚਿਤਾਈ । ਹੋਤਿ ਵਜ਼ੀਰ ਜੁ ਸ਼ਾਹ ਕੋ ਗੁਰ ਸਿੱਖਨ ਪਾਸੇ^੫ ।
 ‘ਕਰਾਮਾਤ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰੂ’ ਸੁਨਿ ਭਯੋ ਹੁਲਾਸੇ ॥੯॥ ‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ

^੧ਜੇ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਸੋ ਮਿਲਦਾ ਹੈ । ^੨ਤਖਤ ਦਾ ਹਕਦਾਰ, ਯੁਵਰਾਜ । ^੩ਇਲਾਜ । ^੪ਬੜੇ ।
^੫ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ ਜੋ ਵਜ਼ੀਰ ਸੀ (ਉਸ ਨੇ) ਗੁਰ ਸਿੱਖਾਂ ਪਾਸੋਂ । ^੬ਸਿੱਖ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਵਜ਼ੀਰ ਨੂੰ:-

ਜੀ ਤਿਨ ਸੰਗ ਲਰਾਈ। ਕਰਤਿ ਰਹਜੋ ਬਹੁ ਸ਼ਾਹ ਜੋ ਕਰੋਹੁ ਨ
 ਬਨਿਆਈ। ਸੋ ਤਨ ਤਜਿ ਬੈਕੁੰਠ ਗੋ ਅਬਿ ਤਿਨ ਕੋ ਪੋਤਾ। ਗੁਰਤਾ ਗਾਵੀ
 ਪਰ ਟਿਕਜੋ ਬਡ ਅਜਮਤਿ ਪੋਤਾ^੧ ॥ ੧੦ ॥ ਅਸ ਅਨਮੋਲੀ ਵਸਤੁ ਬਡ
 ਤਿਨ ਤੇ ਕਰ ਆਵੈ। ਸੇਵਕ ਹੁਇ ਜਾਚਨ ਕਰੇ ਕਹਿ ਬਿਨੈ ਪਠਾਵੈ। ਇਮ
 ਵਜ਼ੀਰ ਨੇ ਸੁਨਜੋ ਜਬਿ ਨਿਸ਼ਚੈ ਉਰ ਕੀਨਾ। ‘ਠੀਕ ਬਾਤ ਨੀਕੀ ਅਹੈ:-
 ਪੈ ਹੈ ਦੁਖ ਹੀਨਾ’ ॥ ੧੧ ॥ ਤਬਿ ਵਜ਼ੀਰ ਢਿਗ ਸ਼ਾਹ ਕੇ ਹੂੰ ਅਰਜ਼ ਸੁਨਾਈ।
 ‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਕੀ ਬੈਠਜੋ ਅਬਿ ਥਾਈਂ। ਪੋਤਾ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ ਜੀ
 ਬਡ ਅਜਮਤ ਵੇਤਾ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਘਰ ਨਿਰਵੈਰ ਹੈ ਦੀਨਨਿ ਦੁਖ ਹੀਤਾ ॥
 ੧੨ ॥ ਤਿਨ ਕੇ ਢਿਗ ਇਹੁ ਵਸਤੁ ਹੈ, ਜਾਚਹੁ ਤਿਨ ਪਾਹੀ। ਬਿਨਤੀ
 ਜੁਤਿ ਲਿਖਿ ਭੇਜੀਏ ਤਜਿ ਰਿਸ ਉਰ ਮਾਂਹੀ’। ਸ਼ਾਹੁਜਹਾਂ ਹਰਖਜੋ ਸੁਨਤਿ
 ਲਿਖਿ ਅਰਜ਼ ਪਠਾਈ। ‘ਹਮ ਪਰ ਤੁਮਰੇ ਬਡੇ ਨਿਤ ਬਹੁ ਕਰਤਿ
 ਭਲਾਈ ॥ ੧੩ ॥ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਬਾਬਰ ਮਿਲੇ, ਬਖਸ਼ੀ ਬਡਿਆਈ।
 ਅੰਗਦ ਗੁਰੂ ਹੁਮਾਉ ਸੋ ਮੈਂ ਸੁਨੀ ਭਲਾਈ। ਅਕਬਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਮਰ ਸੋ
 ਮਿਲਿ ਕਾਰਜ ਸਾਰੇ। ਜਹਾਂਗੀਰ ਅਰਜਨ ਗੁਰੂ ਮਿਲਿ ਬਚਨ ਉਚਾਰੇ।
 ॥ ੧੪ ॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸੋ ਮਮ ਬਾਦ^੨ ਭਯੋ ਹੈ। ਲੋਕਨਿ ਪਰਿਕੇ
 ਬੀਚ ਕੋ ਬਹੁ ਬੀਚ ਕਿਯੋ ਹੈ^੩। ਤਉ ਨ ਮੈਂ ਓਰਕ ਕਰਜੋ ਬਡਿ ਬੈਰ
 ਪਰਜੋ ਹੈ^੪। ਅਬਿ ਮੇਰੇ ਕਾਰਜ ਇਹੀ ਬਡ ਆਨਿ ਪਰਜੋ ਹੈ ॥ ੧੫ ॥ ਸੁਤ
 ਮੇਰੇ ਬੀਮਾਰ ਹੈ ਤੁਮ ਢਿਗ ਉਪਚਾਰੇ। ਦੁਲਭ ਵਸਤੁ ਖੋਜੀ ਘਨੀ ਨਹਿ
 ਪਾਇ ਉਦਾਰੇ’। ਇੱਤਯਾਦਿਕ ਲਿਖਿ ਕਰਿ ਪਠੀ ਭੇਜਜੋ ਉਮਰਾਉ।
 ਤੁਰਨ ਪੰਥ ਉਲੇਘਿ ਕੈ ਕੀਰਤਪੁਰਿ ਥਾਉਂ ॥ ੧੬ ॥ ਆਇ ਕਰਜੋ
 ਡੇਰਾ ਤਬਹਿ ਨਿਸ ਪੂਰੀ ਬਿਤਾਈ। ਦਿਨ ਅਗਲੇ ਲਾਗੀ ਸਭਾ ਗੁਰ
 ਬੀਚ ਸੁਹਾਈ। ਆਇ ਕਰੀ ਪਦ ਬੰਦਨਾ ਦੀਨਸਿ ਪਰਵਾਨਾ। ਕਰਜੋ
 ਸੁਨਾਵਨਿ ਸਕਲ ਪਠਿ ਗੁਰ ਕੇ ਅਗਵਾਨਾ ॥ ੧੭ ॥ ‘ਹਰੜ ਏਕ ਬਡ
 ਤੋਲ ਕੀ ਚੈਦਹਿ ਸਿਰਸਾਹੀ^੫। ਇਕ ਮਾਸੇ ਕੋ ਲੋਗ ਹੁਇ ਸੋ ਸੁਨਿ ਤੁਮ

^੧ਕਰਾਮਾਤ ਦੇ ਜਹਾਜ਼। ^੨(ਹਰੜ ਆਦਿਕ) ਪਾਵਾਂਗੇ ਤਾਂ ਦੁਖ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ^੩ਬਗੜਾ।

^੪ਬਹੁਤ ਫਰਕ ਪਾ ਦਿਤਾ। ^੫(ਭਾਵੇਂ) ਬੜਾ ਵੇਰ ਪੈ ਗਿਆ ਸੀ ਤਦ ਬੀ ਮੈਂ ਵੇਰ ਦਾ ਓੜਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ। ^੬ਸਿਰਸਾਹੀ ਦੇ ਝੋਲੇ (ਕੱਚੀ ਛਟਾਂਕ) ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਪਾਹੀ । ਇਕ ਗਜ ਮੋਤੀ^੧ ਭੋਜੀਏ ਤਿਹ ਦੇਖਨਿ ਚਾਹੁ^੨ । ਅਪਰ ਭਨੀ
 ਬਿਨਤੀ ਬਹੁਤ ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਸੁਤਿ ਮਾਂਹੁ ॥ ੧੮ ॥ ਸੁਨਿ ਕੈ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ
 ਤਬਿ ਬੋਰੇ ਮੁਸਕਾਇ।ਚਮਕਤਿ ਹੈਂ ਸੁੰਦਰ ਵਸਨ ਕੇਤਿਕ ਦਰਸਾਇ^੩ ।
 ਬੋਲੇ ਸਭਿਨਿ ਸੁਨਾਇਕੈ ‘ਤੁਰਕੇਸ਼ੁਰ ਭਾਰੇ । ਇਮ ਜੇ ਪ੍ਰੀਤਿ ਪ੍ਰਤੀਤਿ ਹੈ
 ਤਿਸ ਰਿਦੈ ਮਝਾਰੇ ॥ ੧੯ ॥ ਉਚਿਤ ਦੇਨਿ ਵਸਤੁ ਦੁਲਭ ਪੁਨ ਸੁਤ
 ਬੀਮਾਰੀ । ਹੁਇ ਲਚਾਰ ਜਾਚਨ ਕਰੀ ਸ਼ਰਧਾ ਉਰ ਧਾਰੀ । ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਸੁ
 ਭਲੇ ਹੈ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਪਜਾਰੇ । ਸੰਤ ਸੰਗ ਅਭਿਲਾਖਤੋ ਪਰਹਰਹ ਬਿਕਾਰੇ^੪
 ॥ ੨੦ ॥ ਏਤੇ ਕਾਰਣ ਜਾਨਿਕੈ ਤੀਨੋ ਮੰਗਵਾਏ । ਕੋਸ਼ਪ ਕੋ ਆਗਯਾ
 ਕਰੀ ‘ਆਨਹੁ ਇਸ ਥਾਏਂ । ਸਗਰੀ ਸਭਾ ਦਿਖਾਈਏ ਤੋਲਹੁ ਪੁਨ
 ਦੀਜੈ । ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਪਤਿਸ਼ਾਹ ਕੋ ਕਾਰਜ ਇਹੁ ਕੀਜੈ’ ॥ ੨੧ ॥ ਜਾਇ
 ਨਿਕਾਸੀ ਕੋਸ਼ਪਤਿ ਆਨੀ ਗੁਰ ਪਾਹੀ । ਪੂਰਬ ਤੋਲੀ ਹਰੜ ਤਬਿ ਚੋਦਹ
 ਸਿਰਸਾਹੀ । ਪੂਰਨ ਮਾਸੇ ਕੋ ਭਯੋ ਸੋ ਲੋਗ ਬਿਸਾਲਾ । ਮਨਹੁ ਪ੍ਰਥਮ ਹੀ
 ਤੋਲਿ ਕੈ ਲਾਗੇ ਤਰੁਡਾਲਾ^੫ ॥ ੨੨ ॥ ਗਜ ਮੋਤੀ ਦਿਪਤਹਿ ਬਡੇ ਨਹਿੰ
 ਆਨ ਸਮਾਨ ॥ ਬੁਝਨਿ ਹਿਤ ਸਭਿ ਸਭਾ ਨੇ ਇਮ ਬਾਕ ਬਖਾਨਾ ॥ ‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ
 ਜੀ ! ਗੁਨ ਇਨਹੁ ਕੇ ਕਹਿ ਬਾਕ ਸੁਨਾਵਹੁ । ਵਸਤੁ ਅਮੋਲਕ ਅਦਭੁਤ
 ਸਭਿ ਬੀਚ ਬਤਾਵੇ’ ॥ ੨੩ ॥ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਗੁਨ ਤਿਨਹੁ ਕੇ ਬਿਚ ਸਭਾ
 ਬਖਾਨੇ । ‘ਉਦਰ ਰੋਗ ਜੋਤਿਕ ਅਹੈਂ ਨਰ ਕੀ ਛੁਪ ਹਾਨੇ । ਪਜਹਿ ਨਹੀ
 ਨਿਸ਼ਠੁਰ ਵਸਤੁ ਦੁਖਦੇਤਿ ਘਨੇਰਾ ॥ ਦਿਵਸ ਮਾਸਕੈ ਬਰਸ ਕੋ ਰੁਜਾਟਕਜੋ
 ਬਡੇਰਾ ॥ ੨੪ ॥ ਸੋ ਰੋਗੀ ਲੋ ਹਾਥ ਮਹੁ ਲਾਗਹਿ ਅਤਿਸਾਰਾ^੬ । ਸਰਬ ਉਦਰ
 ਤੇ ਝਰ ਪਰਹਿ ਕੁਛ ਹੋਇ ਨ ਬਾਰਾ^੭ । ਜਬਿ ਲਗਿ ਅੰਤਰ ਕਸਰ ਹੋ ਤਬਿ
 ਲਗਿ ਕਰ ਧਾਰੈ । ਹੁਇ ਅਰੋਗ ਜਾਗਹਿ ਛੁਪਾ ਸੰਕਟ ਨਿਰਵਾਰੈ ॥ ੨੫ ॥
 ਤਜਹਿ ਹਾਥਤੇ, ਤਿਹ ਸਮੈ ਅਤਿਸਾਰ ਮਿਟੈਤੇ ॥ ਜਬਹਿ ਧਨੰਤਰਨਿਕਸਿਓ
 ਜਲ ਨਿਧੀ ਮਥੈਤੇ^੮ । ਇਸੀ ਜਾਤਿ ਕੀ ਹਰੜ ਕਰ ਆਨੀ ਨਿਜ ਸਾਥਾ ।
 ਅਪਰ ਜਲਉਕਾ ਰੁਧਰਪਾ^੯ ਗਹਿ ਦੂਸਰ ਹਾਥਾ ॥ ੨੬ ॥ ਜਗ ਮਹਿੰ
 ਰੋਗ ਅਨੇਕ ਜੇ ਹੈਂ ਮੂਲ ਸਿ ਜੋਈ । ਉਦਰ ਰੁਧਿਰ ਤੇ ਉਪਜਤੇ ਤਿਨ ਕੇ

^੧ ਵਡਾ ਮੋਤੀ । ਹਾਥੀ ਦਾ ਮੋਤੀ । [ਸਿੰ; ਗਜਮੁਕਤਾ=ਇਕ ਮੋਤੀ ਜੋ ਹਾਥੀ ਦੇ ਸਿਰੋਂ ਨਿਕਲਦਾ
 ਮੰਨਦੇ ਆਏ ਹਨ] । ^੨ ਕਈ ਕੁ (ਦੰਦ) ਦਿਸਦੇ ਹਨ । ^੩ ਫੁੱਫ ਦੀਆਂ ਟਾਹਣੀਆਂ ਨੂੰ ਲਗੇ ਸਨ
 (ਹਰੜ ਤੇ ਲੋਗ) । ^੪ ਦਸਤ । ^੫ ਫੁੱਫ ਵੇਰ ਨਾ ਲਗੇ । ^੬ ਸਮੁੰਦ੍ਰ ਰਿੜਕਾਦਿਆਂ । ^੭ ਜੇਕ ਲਹੂ ਪੀਣੀ ।

ਹਿਤ ਸੋਈ। ਰੁਜ ਕੀ ਜਰ ਦੇ ਹਰਨ ਕੋ ਦੋਨਹੂੰ ਉਪਚਾਰ॥ ਲਗਾਇ ਜਗਤ
ਮਹਿ ਬਿਦਤ ਕਿਯ ਬੁਧਿ ਬੈਦ ਉਦਾਰ॥ ੨੭॥ ਬਾਇ ਸੀਤ ਕੇ ਮਿਲਤਿ ਹੀ
ਹੋਵਤਿ ਸੰਪਾਤਾ^੧ । ਇਸ ਤੇ ਆਦਿਕ ਰੁਜ ਅਪਰ ਉਪਜਹਿ ਉਤਪਾਤਾ ।
ਗਹੇ ਲੋਗ ਇਸ ਕਰ ਜਬੈ^੨ ਸਭਿ ਹੂੰ ਮਿਟਿ ਜਾਵੈ^੩ । ਸੀਤਬਾਇ ਕੇ ਦੁਖ
ਕਿਤੇ ਸਗਰੇ ਬਿਨਸਾਵੈ*॥ ੨੮॥ ਤੀਸਰ ਗਜਮੁਕਤਾ ਮਹਾਂ ਇਸ ਕੇ ਸਮ
ਆਨਾ । ਨਹੀਂ ਕਹੀਂ ਇਸ ਦੇਸ ਮਹਿ ਦੁਤਿ ਦਮਕ ਮਹਾਨਾ । ਰੁਚਿਰ
ਗੁਲਾਈ ਇਸ ਬਨੀ ਲੋਲਕ^੪ ਮਹਿ ਪਾਵੈ^੫ । ਸੋਭਾ ਭੂਖਨ ਕੀ ਕਰਹਿ ਤਨ
ਬਿਖੈ ਸੁਹਾਵੈ ॥ ੨੯ ॥ ਤੀਨਹੂੰ ਦੁਰਲਭ ਵਸਤੁ ਹੈ ਨਹਿ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਸ਼ਾਹੂ ।
ਅਪਰ ਕਹਾਂ ਤੇ ਲੇਇ ਇਨ ਖੋਜਹੁ ਕਿਤ ਜਾਹੂ । ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਕੋ ਘਰ
ਮਹਾਂ, ਜਹਿ ਕਮੀ ਨ ਕਾਹੂ । ਕਰਹਿ ਜੁ ਪ੍ਰੀਤਿ ਪ੍ਰਤੀਤ ਧਰ ਇਛਤ ਲੇ
ਪਾਹੂ^੬ ॥ ੩੦॥ ਇਮ ਕਹਿ ਗੁਨ, ਉਮਰਾਵ ਕੋ ਤਤਛਿਨ ਤੈ ਦੀਨੀ॥ ਮਹਿਮਾ
ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਸਭਿਨਿ ਪੀਨੀ^੭ ਅਤਿ ਚੀਨੀ । ਹੂੰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਗਮਨਜੋ
ਤਬਹਿ ਦਿੱਲੀ ਮਹਿ ਆਯੋ॥ ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਕੋ ਤਬਿ ਦਈ ਦੇਖਤਿ ਹਰਖਾਯੋ ॥
੩੧ ॥ ਦੁਰਲਭ ਪਾਇ ਪਦਾਰਥਨਿ ਵਿਗ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ । ਜਾਨੈ-ਅਬਿ
ਇਹ ਜੀਵਿ ਹੈ ਰੁਜ ਨਾਸ਼ਨ ਹੋਹਾ-ਇਕ ਤੋ ਪੁੱਤ੍ਰ ਸਨੇਹ ਤੇ ਪੁਨ ਦੁਰਲਭ
ਪਾਏ । ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਕੇ ਮੋਦ ਬਡਿ ਕਛੁ ਕਹਜੋ ਨ ਜਾਏ ॥ ੩੨ ॥ ਮਨ ਮਹਿ
ਲਗਜੋ ਬਿਚਾਰਨੇ ਕਹਿ ਸਭਿਨਿ ਸੁਨਾਵੈ । ‘ਮੁਝਕੋ ਬਡ ਅਫਸੋਸ ਹੈ ਕੁਛ
ਕਹਜੋ ਨ ਜਾਵੈ । ਅਵਨੀ ਮੰਡਲ ਕੋ ਪਤੀ ਮਮ ਆਗਜਾ ਸਾਰੇ । ਕਿਤ ਤੇ
ਨਹਿ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਭਈ ਖੋਜਤਿ ਨਰ ਹਾਰੇ ॥ ੩੩ ॥ ਕਾਦਰ ਬੇਪਰਵਾਹ ਬਡ
ਹਿੰਦੂ ਘਰਿ ਸੋਈ॥ ਜਾਚੇ ਮੁਝ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਭਈ, ਨਤੁ ਪਾਇ ਨ ਕੋਈ’ । ਇਮ
ਕਹਿ ਹਿਰਸ ਬਿਸਾਲਕਰਿ^੮ ਲੇ ਦੀਰਘਸ੍ਰਾਸਾ॥ ਤੂਸ਼ਨਿ ਕਰੇ ਬਿਸੁਰਤੋ ਜਨੁ
ਚਿੰਤਾ ਗ੍ਰਾਸਾ॥ ੩੪॥ ਗਜਾਨੀ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਨੇ ਲਾਖ ਹਿਰਸ ਮਹਾਨਾ । ਕਹਜੋ
ਪਿਦਰ ਸੇ ‘ਦੂਰ ਕਰਿ ਅਫਸੋਸ ਜੁ ਠਾਨਾ । ਰਬ ਕੀ ਜਾਤਿ ਫਕੀਰ ਸੇ
ਬੇਖਾਹਸ਼ ਭਾਰੋ॥ ਕਰਾਮਾਤਜਾਹਰ ਜਿਨਹੁ ਜਗ ਬਿਦਤੀਸਾਰੇ॥ ੩੫॥ ਸ੍ਰੀਗੁਰ
ਨਾਨਕਸ਼ਾਹ ਕੋ ਘਰ ਮਹਦ ਮਹਾਨਾ । ਲਾਖਹੁ ਅਜਮਤਿ ਜੁਤਿ ਕਰੇ ਦੇ

^੧ਨਿਪਾਤ=ਕਫ, ਵਾਤ, ਪਿਤ ਦਾ ਇਕੋਠਾ ਵਿਗਾੜ ‘ਨਿਪਾਤ’ ਹੈ । ਸਰਸਾਮ । ^੨ਇਸ ਲੋਗ ਨੂੰ ਹਥ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਫੜੇ । ^੩ਨੋਬ, ਝੁਲਾਕ, ਵਾਲੀ ਆਦਿ ਲਟਕਣ ਵਾਲਾ ਗਹਿਣਾ [ਇਸ, ਲੋਲ=ਟਿਲਣਾ । ਫਾ, ਲੋਲੂ=ਮੋਤੀ] । ^੪ਭਾਗੀ । ^੫ਬਹੁਤ ਲਾਲਚ ਕਰ ।

*ਇਹ ਵੇਦ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਾਕ ਹਨ ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਆਮ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਵਜਕਤੀ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਏ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਨਹੀਂ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਏ ।

ਗਜਾਨ ਨਿਧਾਨ॥ ਕਾਮਲ ਆਪ ਏਦਾਇ ਕੈ^੧ ਨਹਿ ਸੰਸਾ ਕੀਜੈ । ਕਰਨ
ਜੋਗ ਰੈਬੰਦਗੀ ਹਿਰਸੀ ਨ ਬਨੀਜੈ॥੩੬॥ ਤੁਮ ਭੀ ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਤੇ ਤਿਨਹੁ
ਜਾਨਤਿ ਬਡਿਆਈ॥ ਹਮਰੇ ਬਡਿਆਨਿ ਸੰਗ ਮਿਲਿ ਬਹੁ ਕਰੀ ਭਲਾਈ^੨।
ਸੁਨਿ ਕੈ ਸੁਤ ਤੇ ਸ਼ਾਹੁ ਨੇ ਪੁਨ ਬਾਕ ਬਖਾਨਾ । ‘ਜਿਨ ਕੇ ਹਿਰਸ
ਨ ਹੀਯਰੇ ਸੇ ਅਹੈਂ ਮਹਾਨਾ ॥ ੩੭ ॥ ਜਿਨ ਪਰ ਫਜ਼ਲ^੩ ਅਲਾਹ ਕੋ ਦੇ
ਸਿਦਕ ਸਬੂਰੀ । ਹਿਰਸ ਬਖੀਲੀ ਤਿਸ ਰਿਦੈ ਕਰਿ ਦੇ ਸਭਿ ਦੂਰੀ ।
ਦੁਨੀਆਂ ਹਿਰਸ ਹਵਾਇ^੪ ਹੈ ਨਹਿ ਮਿਟਹਿ ਕਦਾਈਂ । ਪੀਤਿ ਪ੍ਰਤੀਤ
ਖੁਦਾਇ ਕੀ ਸੇ ਪਾਕ^੫ ਸਦਾਈ ॥੩੮॥ ਜਾਨੋਂ ਨੀਕੀ ਰੀਤਿ ਸੇ^੬ ਗੁਰ ਕੀ
ਬਡਿਆਈ। ਤਉ ਹਿਰਸ ਹੰਕਾਰ ਤੇ ਹੁਇ ਹੈ ਦੁਖਦਾਈ। ਅਬਿ ਨ ਕਰੋਂ
ਕਬਿ ਮੈਂ ਰਿਦੈ, ਉਤਰੋਂ ਨਹਿ ਪੂਰਾ^੭ ਮੈਂ ਮਾਨੁਖ ਅੱਗਜਾਨ ਜੁਤਿ ਸੇ ਅਲਹ
ਜ਼ਹੂਰਾ^੮ ॥ ੩੯ ॥ ਅਦਲਮਤੀ^੯ ਉਰ ਧਾਰਿ ਕੈ ਤਬਿ ਹਿਰਸ ਮਿਟਾਈ ।
ਲੇ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਕੋ ਨਿਜ ਗੀਵ ਨਿਵਾਈ । ਤਬਿ ਹਕੀਮ ਹਿਕਮਤਿ
ਮਹਦ ਨਿਜ ਨਿਕਟਿ ਹਕਾਰੇ॥ ਲੋਗ ਹਰੜ ਦੀਨਸਿ ਦੋਉ ਅਚਰਜ ਪਿਖਿ
ਧਾਰੇ ॥ ੪੦ ॥ ਬਹੁ ਤਰੀਫ ਸਭਿ ਨੇ ਕਰੀ ‘ਦੁਰਲਭ ਬਹੁ ਪਾਈ’ ।
ਹਿਕਮਤਿ^{੧੦} ਦਾਰਸ਼ਕੋਹਕੀ ਤਬਿਹੂ ਕਰਿਵਾਈ॥ ਭਯੋ ਅਰੁਜਿ^{੧੧} ਤਤਕਾਲਹੀ
ਕਰਿ ਖੁਸ਼ੀ ਬਿਸਾਲਾ । ਮੰਗਲ ਨਾਨਾ ਬਿਧਿਨ ਕੇ ਉਪਜੇ ਦਰਹਾਲਾ^{੧੨} ॥
੪੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ‘ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਘਰ ਕੋ ਧਨ ਧੰਨ’ । ਸ਼ਾਹੁ ਆਇ ਸਭਿ
ਕਹੈ ਪ੍ਰਸੰਨ । ਰਾਜ ਜੋਗ ਜੋ ਕਰਤਿ ਹਮੇਸ਼ਾ । ਸਗਰੇ ਜਗ ਮਹਿ ਵਿਦਤ
ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਾ ॥ ੪੨ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਬਿੰਬ ਅਸ਼ਟਮ ਰਾਸੇ ‘ਹਰਬ ਲੋਗ ਸ਼ਾਹ ਕੋ ਦੀਨ’ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨ
ਨਾਮ ਦੁਤੀਓ ਅੰਸੁ ॥ ੨ ॥ ੩. [ਇਥੋਂ ਪ੍ਰੇਮਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ ਛਕਿਆ]।

ਸ੍ਰੇਯਾ ਵੰਦ ॥ ਇਮ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਮਹਿਦ ਪ੍ਰਤਾਪ ਜਗਤ ਬਿਖੈ ਹੋਵਤਿ
ਬਿਸਤਾਰ । ਆਵਹਿ ਦੇਸ਼ ਬਿਦੇਸ਼ਨਿ ਸੰਗਤਿ ਦਰਸਨ ਕਰਿ ਅਰਪਹਿ
ਉਪਹਾਰ । ਮਨ ਬਾਂਛਤਿ ਸਿਖ ਪਾਵਤਿ ਹੈਂ ਫਲ ਖਰੇ ਅੱਗੂ ਅਰਦਾਸ
ਉਚਾਰਿ । ਕੀਰਤਪੁਰਿ ਮਹਿ ਭੀਰ ਹੋਤਿ ਨਿਤ ਅਰਜ ਗੁਜਾਰਹਿ ਮਿਲੇ
ਹਜ਼ਾਰ ॥ ੧ ॥ ਇਕ ਬਿਰਧਾ ਸਰਧਾ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਪ੍ਰੇਮਾ ਭਗਤਿ ਰਿਦੈ

^੧(ਗੁਰੂ ਜੀ) ਆਪ ਕਾਮਲ ਹਨ ਅਥਵਾ ਏਦਾ ਹੀ ਹਨ । ^੨ਮਿਹਰ । ^੩ਲਾਲਚ : ਕਾਮਨਾ ।
^੪ਪਵਿਤ੍ਰ । ^੫ਵੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ । ^੬ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਾ ਸਰੂਪ । ^੭ਨਜਾਇ ਵਾਲੀ ਬੁਧੀ । ^੮ਇਲਾਜ ।
^੯ਦਰੁਸਤ । ^{੧੦}ਵੰਤੀ ।

ਲਿਵਲਾਇ। ਧਰਹਿ ਧਰਾਨ ਨਿਸ ਦਿਨ ਗੁਰਮੂਰਤਿ ਚਿਤ ਮਹਿ ਚਿਤਵਤਿ
 ਬਲ ਬਲਿ ਜਾਇ। ਘਰ ਤੇ ਨਿਰਧਨ ਅਸਨ ਨ ਪਾਵਹਿ ਚਹਹਿ:—ਕਰਵਿ
 ਗੁਰ ਸੇਵ ਬਨਾਇ । ਮਮ ਕਰ ਤੇ ਕਿਸ ਬਿਧਿ ਬਨਿ ਆਵਹਿ ਤਬਹਿ
 ਸਫਲਤਾ ਮੈਂ ਨਿਜ ਪਾਇ—॥ ੨ ॥ ਇਕ ਦਿਨ ਧਰਮ ਕਿਰਤਿ ਕੁਛ
 ਕਰਿ ਕੇ ਟਕਾ ਏਕ ਮਿਹਨਤਿ ਕੋ ਲੀਨਿ। ਅਸਨ ਸਮਿੱਗੀ ਕਰੀ ਖਰੀਦਨ
 ਨਿਜ ਗ੍ਰਿਹ ਆਇ ਲੀਪਬੋ ਕੀਨਿ । ਅਪਨੇ ਬਸਤ੍ਰ ਪਖਾਰਨਿ ਕਰਿ ਕੈ
 ਜਲ ਮੱਜਨ ਤੇ ਹੈ ਮਲ ਹੀਨ। ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਸਚਿ ਤੇ ਇਕਠੀ ਕਰਿਕੈ ਰਿਦੇ
 ਪ੍ਰੇਮ ਪਰਵਾਹ ਪ੍ਰਬੀਨ ॥ ੩ ॥ ਏਇ ਰੋਟਿਕਾ ਕਰੀ ਪਕਾਵਨ ਘ੍ਰਿਤ ਅਰੁ
 ਸਿਤਾ ਉਪਰੇ ਪਾਇ । ਨੀਕੀ ਬਿਧਿ ਸੋਂ ਕਰਿ ਤਿਆਰ ਤਿਹ ਬਾਸਨ ਮਹਿ
 ਧਰਿ ਕਰਿ ਹਿਤ ਲਾਇ । ਛਾਇ ਰੁਮਾਲ ਸਾਥ ਕਰ ਧਰਿ ਕੈ ਨਿਕਸੀ ਘਰ
 ਤੇ ਵਹਿਰ ਸਿਧਾਇ ।—ਕਿਮ ਪਹੁੰਚੈ ਮੈਂ ਨਿਕਟਿ ਗੁਰੂ ਕੇ—ਮਨ ਮਹਿ
 ਗਿਨਤੀ ਕੋ ਉਪਜਾਇ ॥ ੪ ॥—ਕਿਮਿ ਮੇਰੇ ਕਰ ਤੇ ਲੈ ਅਚਵਹਿ ਲੋਕ
 ਹਜ਼ਾਰਨਕੀ ਜਹਿ ਭੀਗ। ਚਿਰੰਕਾਲ ਕੀ ਮੇਰੀ ਚਿਤਵਨ ਸੇਵੈਂ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ
 ਹੁਇ ਤੀਰ । ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਪੁਰਹਿ ਕਾਮਨ। ਜਥਾ ਭੀਲਨੀ ਕੀ ਰਘੁਬੀਰ।
 ਪ੍ਰੇਮ ਪਰਖਨਾ^੧ ਹੈ ਗੁਰ ਹਰਿ ਕੇ, ਤੇਦੁਲ ਲਏ ਸੁਦਾਮੇ ਚੀਰ^੨—॥੫॥ ਇਮ
 ਗਿਨਤੀ ਬਿਨਤੀ ਕੀ ਠਾਨਤਿ ਸਤਿਗੁਰ ਨੇ ਜਾਨੀ ਸਭਿ ਬਾਤ । ਭਏ
 ਅਰੁਵਿ ਅਖੇਰ ਕਰਜੈ ਮਿਸਿ, ਤੂਰਨ ਤੇ ਤਿਸ ਮਾਰਗ ਜਾਤਿ । ਚਢੇ ਸੰਗ
 ਅਸਵਾਰ ਸੈਂਕਰੇ ਆਯੁਧ ਗਹੇ ਆਇ ਪਸ਼ਚਾਤ । ਚੇਚਲ ਕਰਤਿ ਤੁਰੰਗ
 ਕੁਦਾਵਤਿ ਅਤਿ ਸ਼ੋਭਾ ਧਾਰਤਿ ਅਵਿਦਾਤ ॥ ੬ ॥ ਤਜਾਗ ਸੁ ਪੰਥ ਖਰੀ
 ਹੁਇ ਇਕ ਬਲ, ਮਨ ਤੇ ਚਰਨ ਬੰਦਨਾ ਕੀਨਿ ।—ਜਾਤਿ ਵਹਿਰ ਕਿਮਿ
 ਅਚਵਹਿ ਮੁਝ ਤੇ ਭਈ ਬਿਫਲ ਸੇਵਾ—ਉਰ ਚੀਨ । ਹੁਇ ਬਲਿਹਾਰ
 ਸਰੂਪ ਬਿਲੋਕਤਿ ਸੰਮਤ ਬੀਸਕ ਬੈਸਨਵੀਨ^੩ । ਬਿਰਧਾ ਸਿਖਨੀ ਸ਼ਰਧਾ
 ਅਧਿਕਤਿ ਖਰੀ ਭਾਉ ਤੇ ਭੋਜਨ ਲੀਨਿ ॥੭॥ ਗਨ ਅਸਵਾਰ ਭਜਾਵਤਿ
 ਆਵਤਿ ਮਗ ਕੀ ਧੂਰਿ ਉਠੀ ਤਿਸ ਬਾਰਿ । ਕਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ਨੇ ਸਗਲ
 ਟਿਕਾਏ ‘ਰਹਹੁ ਅਟਕ ਨਹਿ ਆਉ ਅਗਾਰਿ’ । ਫੇਰਿ ਤੁਰੰਗ, ਨਿਕਟਿ
 ਤਿਸ ਗਮਨੇ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਕਰਜੈ ਉਚਾਰ । ‘ਹਮ ਕੋ ਛੁਧਾ ਭਈ ਦਿਹੁ
 ਮਾਈ ! ਤਜਾਰ ਅਹਾਰ ਜੁ ਤੈਂ ਕਰ ਧਾਰਿ ॥ ੮ ॥ ਪੁਨ ਅਖੇਰ ਕੋ ਬਾਹਰ

^੧ਪਛਾਣ । ^੨ਸੁਦਾਮੇ ਦੇ ਪੋਲਿਓਂ । ^੩ਬੀਸ ਕੁ ਬਰਸਾਂ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਉਮਰ ।

ਗਮਨੈਂ ਤਹਾਂ ਛੁਧਤਿ ਹੁਇ ਲਗਹਿ ਬਿਲੇਬ' । ਸੁਨਿ ਕੈ ਹਰਖੀ ਸੁਧਾ ਸੁ
ਬਰਖੀ, ਪਰਖੀ ਪ੍ਰੀਤਿ, ਨਹੀਂ ਲੇ ਅੰਬ' । ਹਾਥ ਪਖਾਰਨਿ ਬਿਨ ਲਿਯ
ਭੋਜਨ, ਅਚਵਤਿ ਸਤਿਗੁਰ ਸਿੱਖਸ ਅਲੰਬ' । 'ਬਡੇ ਸ੍ਵਾਦ ਇਸ ਮਹਿ'
ਕਹਿ ਖਾਵਤਿ ਕਰਹਿ ਬਿਲੋਕਨ ਸੈਨ ਕਦੇਬ' ॥ ੯ ॥ ਬਿਰਧਾ, ਅਚਵਤਿ
ਗੁਰ ਕੋ ਪਿਖਿ ਕਰਿ, ਬਿਨਤੀ ਕਰਤਿ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ । 'ਮੈਂ ਅਨਾਥ
ਦਾਸੀ ਪ੍ਰਭੁ ਤੇਰੀ ਮਮ ਸ਼ਰਧਾ ਰਾਖੀ ਇਸ ਬਾਰ । ਕਰਮਾ ਬਾਈ'
ਕਰੀ ਖੀਚਰੀ ਜਿਮ ਅਚਵੀ ਤੁਮ ਰੂਪ ਮੁਰਾਰਿ ਕਰਤਿ ਰਹੀ ਮੈਂ ਜਤਨ
ਦੋਇ ਦਿਨ ਤੁਮ ਹਿਤ ਆਨਯੋ ਤਜਾਰ ਅਹਾਰ ॥ ੧੦ ॥ ਪੂਰਨ ਪ੍ਰੇਮ
ਕਰਜੋ ਕਰਿ ਕਰੁਨਾ ਦੀਨ ਬੰਧੁ ਯਾਂਤੇ ਤੁਮ ਨਾਇ । ਨਹਿ ਅਭਿਮਾਨੀ ਕੋ
ਤੁਮ ਗਮਨਹੁ, ਗਏ ਬਿਦਰ ਘਰ ਭੋਜਨ ਖਾਇ।ਨਿਜ ਦਾਸਨ ਕੀ ਪੁਰਹੁ
ਭਾਵਨਾ ਯਾਂਤੇ ਵਤਸਲ ਭਗਤ ਕਹਾਇ' । ਦੀਨ ਦਜਾਲ ਕੀ ਬਾਨ
ਤੁਮਾਰੀ ਹੈ ਨਿਸ਼ਚੈ ਮੇਰੇ ਇਸਿ ਭਾਇ' ॥ ੧੧ ॥ ਘ੍ਰਿਤ ਸਿਤਾ ਜੁਤਿ ਦੋਨਿ
ਰੋਟਿਕਾ ਮਹਾਂ ਛੁਧਤਿ ਜਿਮ ਕੀਨਸਿ ਖਾਨ । ਤ੍ਰਿਪਤ ਹੋਇ ਇਮ,ਦੇ ਕਰਿ
ਬਰ ਕੋ ਸਤਿਗੁਰ ਆਗੈ ਕੀਨਿ ਪਯਾਨ । ਸਿਖ ਸੇਵਕ ਸਭਿ ਸੂਰ ਸੰਗ ਕੇ
ਦੇਖਿ ਦੇਖਿ ਭੇ ਬਿਸਮ ਮਹਾਨ ॥ ੧੨ ॥ ਸ਼ੀਕਮਾਨ ਮਨ ਹੈ ਕਰਿ ਸਗਰੇ
ਮਿਲਿ ਕਰ ਜੋਰਿ ਕਰੀ ਅਰਦਾਸ । 'ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਇਸ ਬਿਰਧਾ ਫਿਰਾ
ਤੇ ਲੇ ਅਹਾਰ ਕੀਨੇ ਮੁਖ ਗ੍ਰਾਸ । ਜਲ ਸੇਂ ਹਾਥ ਨ ਕਰੇ ਪਖਾਰਨਿ ਕਰੀ
ਨ ਚੁਰੀ ਨੀਰ ਨਹਿ ਪਾਸ । ਚਵੇ ਤੁਰੰਗ ਪਰ ਕੀਨਸਿ ਅਚਵਨ ਇਹੁ
ਕਜਾ ਕਾਰਨ ਕਰਹੁ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ॥ ੧੩ ॥ ਨਵਤਨ^੧ਜੁਗਤਿ ਆਪਨੇ ਕੀਨਸਿ
ਨਹਿ ਪੁਰਬ ਹੋਈ ਇਹ ਰੀਤਿ । ਸੁਚਿ ਸੇਂ ਕਰਤਿ ਅਹਾਰ ਆਪ ਤੁਮ
ਅੰਤਰ ਚੈਂਕੇ ਪਰਮ ਪੁਨੀਤਿ । ਸਭਿ ਕੋ ਮਨ ਸ਼ੀਕਤਿ,ਹੈ ਪ੍ਰਭੁ ਜੀ!ਕਰਹਿ
ਬਿਚਾਰਨਿ ਬਿਸਮਤਿ ਚੀਤਿ' । ਸੁਨਿ ਸਭਿ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰ ਮੁਸਕਾਨੇ
ਨਹੀਂ ਬਖਾਨੇ ਬਚਨ ਬਿਨੀਤਿ' ॥ ੧੪ ॥ ਕਛੂ ਨ ਉੱਤਰ ਕਿਸ ਕੋ ਦੀਨਸਿ
ਗਏ ਖੇਲਿਬੋ ਵਹਿਰ ਸ਼ਿਕਾਰ । ਪਕਰਜੋ ਮਿਰਗ ਹਰਾਇ ਦੁਰ ਲਗਿ

^੧ਪਾਣੀ । ^੨ਝਿੱਖਾਂ ਦੇ ਆਸਰਾ ਗੁਰੂ ਜੀ । ^੩ਸਾਰੀ । ^੪ਇਕ ਭਗਤਣੀ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ ਜੋ ਵੇਲੇ
ਖਿਚੜੀ ਟਿੰਟੂ ਕੇ ਖੁਲਾਇਆ ਕਰਦੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰੰਗ ਭਗਤਮਾਲ ਵਿਚ ਹੈ । ^੫ਭਗਤ
ਵੇਡਲ ਕਹਾਉਂਦੇ ਹੋ । ^੬ਨਵੀਂ । ^੭ਏਨਤੀ ਖੁਣਕੇ (ਕੋਈ) ਬਚਨ ਨਾਂ ਕਰੇ, ਭਾਵ ਚੁੱਪ ਰਹੇ ।

ਦਾਸਨ ਦਯੋ ਰਜੂ ਗਰ ਡਾਗਿਪਨ ਹਟਿ ਕਰਿ ਨਿਜ ਗਿਹ ਕੋ ਆਇ ਸੈਨ
 ਸਮੁਹ ਤੁਰੰਗ ਅਸਵਾਰ । ਮੰਗਲ ਭਏ ਅਨੰਦ ਬਿਲੈਦੈ ਬੈਠੇ ਸਤਿਗੁਰ
 ਸਭਾ ਮਝਾਰ ॥ ੧੫ ॥ ਭਈ ਜਾਮਨੀ ਨਿਜ ਨਿਜ ਡੋਰਨਿ ਸਿਖ ਸੇਵਕ
 ਸਭਿ ਕੀਨਿ ਬਿਚਾਰ ।—ਸਮੇਂ ਸ਼ਿਕਾਰ ਚਢਨਿ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰ ਹੋਇ ਛੁਧਤਿ
 ਕੋ ਚਹਤਿ ਅਹਾਰ । ਸਚ ਸੰਜਮ ਬਿਨ ਅਚਵਨ ਕੀਨਸਿ ਲੇ ਬਿਰਧਾ
 ਤੇ ਨਿਜ ਕਰ ਧਾਰਿ—ਇਮ ਚਿਤਵਨ ਕਰਿ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਮਹਿ ਸਿੱਖਸਨਿ
 ਕਰਜੋ ਅਸਨ ਕੋ ਤਯਾਰ ॥ ੧੬ ॥ ਚਢੇ ਅਖੇਰ ਪੰਥ ਮੈਂ ਗਮਨੇ ਤਬਿ
 ਸੇਵਕ ਹੋ ਕਰਿ ਅਗਵਾਇ । ਕਰ ਧਰਿ ਅਸਨ ਬਿਨੈ ਬਹੁ ਠਾਨੀ, ‘ਪ੍ਰਭੁ
 ਜੀ ! ਲੀਜੈ ਭੋਜਨ ਖਾਇ । ਹੋਹਿ ਆਪ ਕੋ ਛੁਧਾ ਸਮੇਂ ਇਸ ਯਾਂਤੇ ਹਮ
 ਆਨਜੋ ਕਰਿ ਭਾਇ’ । ਮਧੁਰ ਸਲਵਨ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰਨਿ ਰੁਚਿ ਸੋਂ ਅਚਹੁ
 ਹੋਹੁ ਤ੍ਰਿਪਤਾਇ’ ॥ ੧੭ ॥ ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿਰਾਇ ਬਖਾਨਜੋ ‘ਬੇ
 ਮਿਰਜਾਦ ਬਨਾਇ ਅਹਾਰਾਚਢੇ ਜਾਤਿ ਅਬਿ ਘੋਰੇ ਉਪਰ ਕੌਨ ਸਮੇਂ ਤੁਮ
 ਕਰਜੋ ਬਿਚਾਰ । ਸੁਚ ਤੇ ਹੋਇ ਪੁਨੀਤ ਅਸਨ ਜਬਿ ਉਚਿਤ ਅਚਨ ਕੇ
 ਤਬਿ ਨਿਰਧਾਰ । ਅਬਿ ਕੈਸੇ ਇਹ ਖਾਇ ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਹੂੰ ਮਾਰਗ ਮੈਂ ਗਮਨਤਿ
 ਇਸ ਬਾਰ’ ॥ ੧੮ ॥ ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਸਗਰੇ ਸ਼ਿਕਤਿ ਪ੍ਰਥਮ ਕੀਨਿ
 ਅਰਦਾਸ । ‘ਬਿਰਧਾ ਤੇ ਤੁਮ ਲੀਨਸਿ ਭੋਜਨ ਤਬਿ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹੁਤੋਂ ਜਲ
 ਪਾਸਾਚਢੇ ਤੁਰੰਗ ਮਹਾਂ ਰੁਚਿ ਤੇ ਅਚਿ, ਕਰੀ ਨ ਚੁਰੀ, ਹੋਰਿ ਹਮ ਤਾਸ ।
 ਜਾਨੀ ਛੁਧਾ ਹੋਇ ਹੈ ਇਸ ਛਿਨ, ਕਰਜੋ ਤਯਾਰ ਉਰ ਧਾਰਿ ਹੁਲਾਸ ॥
 ੧੯ ॥ ਸੋ ਕਿਮ ਅਚਰੈ, ਰੁਚਰੈ ਚਿਤ ਉਚਿਤੈ, ਇਹ ਕਜੋਂ ਨਹਿ ਅਚਵਹੁ
 ਹਿਤ ਧਾਰਿ ? ਇਹ ਸ਼ੇਕਾ ਹੈ ਸਭਿ ਕੇ ਮਨ ਮਹਿ, ਉੱਤਰ ਦੀਜਹਿ ਕਰਹੁ
 ਉਚਾਰਿ । ਹਮਰੇ ਚਿਤ ਸ਼ਾਂਤੀ ਹੁਇ ਤਬਿ ਹੀ, ਨਾਹਿ ਤ ਕੁਛ ਕੁਛ ਕਰਹਿ
 ਬਿਚਾਰ । ਜਾਨਹੁ ਦਾਸ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਹੁ ਆਸ਼ਯ, ਸਭਿ ਕੇ ਹਿਰਦੇ ਹੁਇ
 ਨਿਰਧਾਰ’ ॥ ੨੦ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਭਨੈ ‘ਸੁਨਿ ਸਿੱਖਹੁ ! ਬਿਰਧਾ ਕਰਜੋ
 ਪੁਨੀਤ ਅਹਾਰਾਮਨ ਸੁਧ ਭਗਤਿ ਭਾਇ ਸੰਜੁਗਤੈ ਨੀਮਿਭੁਤ ਉਰਪ੍ਰੀਤੀ
 ਧਾਰਿ । ਕਰਿ ਮਿਹਨਤਿ ਨਿਜ ਕਰ ਤੇ ਹਿਤ ਕਰਿ ਸਗਰੇ ਦਿਵਸ ਵਿਖੇ
 ਸ਼ੁਭ ਕਾਰ । ਤਿਸ ਤੇ ਅੰਨ ਮੇਲ ਕਰਿ ਆਨਜੋ ਅਤਿ ਪਵਿਤ੍ਰ ਹੁਇ ਸਭਿ
 ਕਰਿ ਕਾਰਿ ॥ ੨੧ ॥ ਨਹਿ ਖੈਬੇ ਕਹੁ ਲਾਲਚ ਹਮਰੇ ਰੋਚੋ ਪ੍ਰੇਮ ਜਹਾਂ

ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ । ਨੀਵਿਆਂ ਹੋਕੇ ।

ਅਧਿਕਾਇ । ਪ੍ਰੇਮ ਭਗਤਿ ਤੇ ਸ੍ਵਾਦ ਹੋਹਿ ਮੁਝ ਅਚੈਂ ਪਹੁੰਚਿ ਕੈ ਹੁਇ ਜਿਸ
 ਥਾਇੰ । ਲਾਜ ਨ ਆਇ ਅਕਰਨ^੧ ਕਰੈਂ ਤਹਿ, ਧਰੈਂ ਪ੍ਰੀਤਿ ਕੇ ਬਸਿ
 ਸਤਿ ਭਾਇ^੨ । ਇਹੀ ਸਨਾਤਨ^੩ ਧਰਮ ਸੁਭਾਇਕ ਸਗਲ ਜੁਗਨਿ ਮਹਿ
 ਕਰਤੋ ਆਇ ॥੨੨॥ ਤੇਤੇ ਜੁਗ ਮਹਿ ਤਿਸ ਕੇ^੪ ਆਸ਼੍ਰਮ ਪਹੁੰਚੈ ਬਦਰੀ
 ਫਲ^੫ ਕੇ ਖਾਨ । ਜਾਤਿ ਭੀਲਨੀ ਪੁਨ ਤਿਯ ਕੋ ਤਨੁ ਮਹਾਂ ਸ੍ਵਾਦ ਤੇ ਮੈਂ
 ਸੁਖ ਠਾਨਿ । ਪ੍ਰੇਮੀ ਕੈ ਮਿਰਜਾਦ ਨਹੀਂ ਕੋ, ਕਰਨ ਅਕਰਨੋ ਨਹਿ
 ਪਹਿਚਾਨਿ । ਬੇਦ ਰੀਤਿ^੬ ਅਰ ਲੋਕਿਕ ਤਜਿ ਕੈ ਬਰਤਹੁ ਮੈਂ ਅਰੁ ਪ੍ਰੇਮੀ
 ਜਾਨਿ ॥੨੩॥ ਪ੍ਰੀਤਿ ਪ੍ਰਤੀਤ^੭ ਮੋਹਿ ਕੋ ਪਜਾਰੀ, ਕ੍ਰਿਆ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀ ਨਜਾਰੀ
 ਸਾਰ । ਪ੍ਰੇਮ ਸ੍ਵਾਦ ਤੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਤਿਪਤੈ ਅਪਰ ਸ੍ਵਾਦ ਸਭਿ ਦੇਤਿ ਨਿਵਾਰ ।
 ਧੰਨਾ ਜਾਟ ਛਾਛ ਤਿਨ ਪਜਾਈ, ਨਾਮਦੇਵ ਕੋ ਦੂਧ ਸੁ ਧਾਰਿ^੮ । ਦੁਰਜੋਧਨ
 ਆਦਿਕ ਹੰਕਾਰੀ, ਤਜਾਗ ਸਭਿਨਿ ਗੇ ਬਿਦਰ ਅਗਾਰ^੯ ॥ ੨੪ ॥ ਪ੍ਰੇਮ
 ਕਹਾਨੀ ਗੁਰੂ ਬਖਾਨੀ, ਸਿੱਖਨਿ* ਮਾਨੀ ਮਹਿਮਾ ਤਾਂਹਿ । ਸੁਨਿ ਸਗਰੇ
 ਪਗ ਪੰਕਜ ਬੰਦਹਿ 'ਤੁਮਰੇ ਚਲਿਤ ਲਖੇ ਨਹਿ ਜਾਹਿ' । ਖੇਲ ਆਪ ਕੇ
 ਅਚਰਜ ਦੀਰਘ, ਦੇਖਤਿ ਸੁਨਤਿ ਸਕਲ ਬਿਸਮਾਹਿ^{੧੦} । 'ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ
 ਤਜਿ ਉੱਤਮ ਜਾਤਿਨਿ ਜਾਇ ਬਸੇ ਲਾਲੋ ਘਰ ਮਾਂਹਿ' ॥ ੨੫ ॥ ਸੁਨਿ
 ਸਤਿਗੁਰ ਤੇ ਮੰਗਤਿ ਸਗਰੀ ਪਗੇ ਪ੍ਰੇਮ ਰਸ ਗੁਰ ਕੇ ਸੋਇ । ਪ੍ਰੇਮ ਭਗਤ
 ਕਰ ਜੋਰਤਿ ਜਾਚਤਿ 'ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਹੁ ਸੁਭ ਮਗ ਦਿਹੁ ਜੋਇ' । ਹਲਤਿ
 ਪਲਤਿ ਅਵਿਲੰਬ ਆਪ ਕੇ ਰੱਛਹੁ ਸਦਾ ਸਹਾਇਕ ਹੋਇ । ਲਾਜ ਬਿਰਦ
 ਕੀ ਸਦਾ ਸੰਭਾਰਹੁ ਸਿੱਖਨ ਨਾਮ ਭਾਖਹਿ ਸਭਿ ਕੋਇ^{੧੧} ॥ ੨੬ ॥ ਸੁਨਿ
 ਗੁਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੀ ਮਗ ਗਮਨੇ ਗਏ ਅਖੇਰ ਮਹਾਂ ਬਨ ਮਾਂਹਿ । ਨਿਕਸਜੇ
 ਮ੍ਰਿਗ ਸੁ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਪੀਠ ਜਿਸ^{੧੨} ਸ੍ਰਿੰਗ ਬਿਸਾਲ ਬਧੇ ਸਿਰ ਜਾਂਹਿ । ਅਪਰਨ ਕੋ
 ਤਜਿ ਤਿਸ ਕੇ ਪੀਛੇ ਕਰਨੇ ਪਲਾਵਨ ਜਵ ਤੇ ਵਾਹਿ^{੧੩} । ਕੂਦਤਿ, ਕਰਤਿ
 ਚੈਂਕਰੀ^{੧੪} ਚੱਕ੍ਰਿਤ, ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ ਰਹੇ ਹਰਖਾਹਿ ॥੨੭॥ ਤੁਰੰਗ ਧਵਾਇ
 ਗਏ ਪਸ਼ਚਾਤੀ ਅਧਿਕ ਦੂਰ ਲਗਿ ਲੀਨਿ ਹਰਾਇ । ਹੋਇ ਬਰੋਬਰ
 ਗਹਿ ਬਿਖਾਨਕ^{੧੫} ਰਾਖਜੇ ਤਿਸ ਹੀ ਥਲ ਅਟਕਾਇ । ਆਇ ਸੇਵਕਨਿ

^੧ਨਾਂ ਕਰਨੇ ਯੋਗ । ^੨ਸੋਚਾ ਪਿਆਰਾ ਆਦੀ ਮੁੱਢਾਂ ਦਾ । ^੩ਭਾਵ ਭੀਲਨੀ ਹੈ । ^੪ਬੇਰੀ ਦੇ ਫਲ = ਫੇਰ ।
^੫ਭਾਵ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਹੋਈ । ^੬ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਸਿਦਕ । ^੭ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ, ਪੀਤਾ । ^੮ਭਾਵ ਹੀਰਾ
 ਮ੍ਰਿਗ । ^੯ਤੇਜ ਚਾਲ ਨਾਲ ਘੋੜਾ । ^{੧੦}ਦੇਖੜੀ ਭਰਦਾ ਹੈ । ^{੧੧}ਮ੍ਰਿਗਾਂ ਨੂੰ ਫੜਕੇ ।

*ਪਾ:—ਬਿਪੁਨ । ਪੁਨ:—ਨਿਖਨ=ਦੇਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ।

ਰੱਜੂ ਪਾਈ ਰਿਹੁ ਕੇ ਹਟੇ ਗੁਰੁ ਹਰਿਰਾਇ । ਅਪਰ ਸਮੇਂ ਗਹਿ ਕੇਤਿਕ
ਆਨੇ ਬਨ ਪਸੁਗਨ ਮਹਿ ਦਿਯੇ ਮਿਲਾਇ ॥ ੨੮ ॥ ਏਹਗਾ ॥ ਖਾਨ ਪਾਨ
ਸਭਿਹੂੰਨਿ ਕੀ ਨਿਤ ਸੁਧ ਸਤਿਗੁਰ ਲੇਤਿ । ਕਿਤਿਕ ਕਾਲ ਦੇਖਹਿ
ਤਿਨਾਹਿ ਬਿਗਸਹਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਕੇਤ ॥ ੨੯ ॥ ਇਛਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਰਿਚਿ ਨਵਮਿ ਰਾਸੇ
‘ਪ੍ਰੇਮ ਕੇ’ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਤਿਛੀਓ ਅੰਸੁ ॥ ੩ ॥

੪. [ਅਜਗਰ ਮੁਕਤ] ।

ਏਹਗਾ ॥ ਇਕ ਦਿਨ ਬੈਠੇ ਸਭਾ ਮਹਿ ਸ੍ਰੀ ਸਾਤਗੁਰ ਹਰਿਰਾਇ । ਸੰਗਤਿ
ਦਰਸਨ ਕੇ ਕਰਹਿ ਮਨ ਬਾਛਤਿ ਫਲ ਪਾਇ ॥ ੧ ॥ ਸ੍ਰੈਯਾ ਛੰਦ ॥ ਦੇਸ਼
ਬਿਦੇਸ਼ ਬਿਸੇਸ਼ ਸੰਗਤਾਂ ਦਰਸ ਅਸੇਸ਼ ਕਰਤਿ ਹੈਂ ਆਇ । ਜਹਿ ਕਹਿ
ਸੁਜਸੁ ਬਿਸਦ ਜਗ ਪੂਰਨ ਮਨਹੁ ਚਾਂਦਨੀ ਬਡਿ ਦਿਪਤਾਇ । ਕਰਾਮਾਤ
ਸਾਹਿਬ ਉਪਕਾਰੀ ਜਥਾ ਬਚਨ ਕਹਿ ਤਿਮ ਹੁਇ ਜਾਇ । ਰਿਸਿ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ
ਸਫਲ ਤੁਰਤ ਜਿਨ ਦੇਂ ਬਰ ਸ੍ਰਾਪ ਨਹੀਂ ਨਿਫਲਾਇ ॥ ੨ ॥ ਚੈਰ
ਵੁਰਤਿ ਦੁਹੰਦਿਸ਼ ਛਬਿ ਪਾਵਤਿ ਚੋਆ ਅਤਰ ਗੰਧ ਮਹਿਕਾਰ । ਇਕ ਸੈ
ਇਕ ਪਟ ਜਾਮਾ ਗਰ ਮਹਿ ਅੰਗ ਬਿਭੂਖਨ ਭੂਖਤਿ ਚਾਰੁ । ਕਰਹਿ ਸਿੱਖ
ਅਰਦਾਸ ਅਗੇਰੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਭਰੇ ਦ੍ਰਿਗ ਲੇਤਿ ਨਿਹਾਰ । ਆਯੁਧ ਗਹੇ ਸਥਿਤ
ਗਨ ਯੋਧਾ ਚਹੂੰ ਕੋਦਿ ਗੁਰ ਕੇ ਪਰਵਾਰ ॥ ੩ ॥ ਇਕ ਸਿਖ ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕਰਿ
ਬੋਲੈ ‘ਸ੍ਰੀ ਸਾਤਗੁਰ ਤੁਮ ਨਾਥਿ ਅਨਾਥ । ਕਿਵ ਸੇਵਾ ਰਾਵਰ ਕੀ ਕਰਿ
ਹੈ ਜੇ ਨਿਰਧਨ ਸਿਖ ਪਾਇ ਨ ਆਥਿ’ ? ਹੋਇ ਦਾਰਿਦੀ ਕਰੇ ਜਤਨ ਭੀ
ਤਉ ਨ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਕਿਤ ਧਨ ਹਾਥਿ । ਸੋ ਕਯਾ ਕਰੈ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰਨਿ ਕੋ ਜਿਸ
ਤੇ ਹੋਵੈ ਜਨਮ ਸਕਾਥ ? ॥ ੪ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਸਭਾ ਮਹਿ ਬੋਲੇ ‘ਮੇ ਸੋ
ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਤਿ ਸਿਖ ਦਾਸ । ਸੋ ਮੁਝ ਕੋ ਪ੍ਰਿਯ ਨਿਸ ਦਿਨ ਸਿਮਰੈ ਜਿਨ ਕੇ
ਉਰ ਮੈਂ ਸ਼ਬਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ । ਅੰਨ ਦਰਬ ਧਰਿ ਸ਼ਰਧਾ ਅਰਪਹਿ ਤਿਨ ਕੇ
ਦਾਰਿਦ ਹੋਤਿ ਬਿਨਾਸ਼ । ਇਸ ਪਰ ਇਕ ਇਤਿਹਾਸ ਸੁਨੀਜਹਿ ਭਯੋ ਜਥਾ
ਉਰ ਧਾਰਹੁ ਤਾਸ:- ॥ ੫ ॥ ਇਕ ਪੁਰਿ ਮਹਿ ਸਿਖ ਬਸਹਿ ਸੁ ਨਿਰਧਨ
ਅੰਨ ਦਰਬ ਘਰ ਮਹਿ ਕੁਛ ਨਾਹ । ਨੀਠ ਨੀਠ ਕਰਿ ਉਦਰ ਪੂਰਨਾ,
ਦਾਰਿਦ ਕੇ ਦੁਖ ਸਦਾ ਸਹਾ । ਹਾਰਿਰਾ ਚਿਰੀ ਜੋਰਾ ਤਿਸ ਗ੍ਰਿਹ ਰਹਿ ਪ੍ਰਥਮ
ਜਨਮ ਸਿਖ । ਸਖਨੀ ਆਹ । ਸਾਹਤ ਗਜਾਨ ਕੇ ਗੁਰੁ ਮਹਾਤਮਾ ਕਿਸੂ

੧੭੧ ਕਲੀਆਂ ਦਾ । ੨ ਮਾਇਆ । ੩ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨਾਲ ਗਿਆਨ ਸਮੇਤ ਸੇ ।

ਕਰਮ ਤੇ ਖਗ ਤਨ ਵਾਹਿ ॥ ੬ ॥ ਨਿਰਧਨ ਅਪਦਾ ਤਿਸ ਕੇ ਦੇਖਤਿ
ਅਤਿ ਚਿੰਤਾ ਚਿਤ ਮਹਿ ਬਿਲਖਾਇ^੧। ਰਿਦੇ ਬਿਚਾਰਤਿ ਬਿਪਤਾ ਹਰਿਬੇ
ਚਿਰਾ ਚਿਰੀ ਤਬਿ ਕੀਨਿ ਸਹਾਇ। ਤਿਸ ਗ੍ਰਿਹ ਤੇ ਲੈ ਅੰਨ ਚੁੰਚ ਭਰ ਗੁਰ
ਅਹਾਰ ਮੈਂ ਆਨਿ ਮਿਲਾਇ। ਕਿਤਿਕ ਦਿਵਸ ਮਹਿ ਭਈ ਸੰਪਦਾ ਧਨ
ਅਰੁ ਅੰਨ ਭਯੋ ਸਮੁਦਾਇ ॥ ੭ ॥ ਕਰਿ ਮਿਹਨਤ ਕੋ ਆਨਿ ਮਜੂਰੀ
ਤਿਸ ਤੇ ਅੰਨ ਲਯਾਇ ਗ੍ਰਿਹ ਮਾਂਹਿ। ਸੁਸ਼ਕ ਕਰਨ ਕੋ ਪਾਇ ਅਜਰ^੨ ਮਹਿ,
ਕੂਟਹਿ ਪੀਸਹਿ, ਪੁਨ ਸੋ ਖਾਹਿ। ਤਹਿ ਤੇ ਚੁੰਚ ਬਿਖੈ ਕੁਛ ਲੇ ਕਰਿ ਮਮ
ਸੰਗਤਿ ਕੇ ਲੰਗਰ ਪਾਹਿ। ਸਿੱਖਯਨਿ ਜੁਤਿ ਮੈਂ ਭੋਜਨ ਕਰਿਹੋ ਯਾਤੇ ਭਯੋ
ਪੁੰਨ ਅਧਿਕਾਹਿ ॥ ੮ ॥ ਇਹ ਉਪਕਾਰ ਭਯੋ ਦਿਨ ਕੇਤਿਕ ਭਈ ਸੰਪਦਾ
ਤਿਸ ਗ੍ਰਿਹ ਆਇ। ਬਹੁ ਧਨ ਅੰਨ ਭਯੋ ਤੇ ਤਿਸ ਨੇ ਛਪਰੀ ਤੋਰਿ
ਆਪਨੀ ਥਾਇ। ਸੁੰਦਰ ਘਰ ਚਿਨਾਇ ਕਰਿ ਕੀਨਸਿ ਬਸਹਿ ਤਹਾਂ
ਆਨੰਦ ਉਪਜਾਇ। ਚਿਰਾ ਤਬਿ ਅਪਰ ਥਾਨ ਮਹਿ ਕੀਨਿ ਆਲੁਨਾ
ਬਿਛੁਛ ਬਸਾਇ ॥ ੯ ॥ ਤਬਿ ਹੀ ਤੇ ਸੰਪਦ ਤਿਸ ਗ੍ਰਿਹ ਕੀ ਸਨੈ ਸਨੈ ਹੋਈ
ਬਿਨਸਾਇ। ਲੰਗਰ ਅੰਸ ਪਰਨ ਤੇ ਹਟਿ ਗੀ ਤਿਸ ਕੋ ਫਲ ਕੈਸੇ ਪੁਨ
ਪਾਇ। ਭਯੋ ਅਧੀਨ ਦਾਰਿਦੀ ਹੋ ਕਰਿ ਆਇ ਪਰਯੋ ਹਮਰੀ ਸ਼ਰਨਾਇ।—
ਹੋ ਪ੍ਰਭੁ! ਤੁਮ ਬਿਨ ਕੋਇ ਨ ਰੱਖਯਕ ਕਰਹੁ ਕ੍ਰਿਪਾ ਅਬਿ ਬਨਹੁ ਸਹਾਇ ॥
੧੦ ॥ ਸਿੱਖ ਤੁਮਾਰੇ ਨਾਮ ਜਗਤ ਕਹਿ ਇਸ ਕੀ ਲਾਜ ਆਪ ਕੋ ਹੋਇ।
ਦਾਰਿਦ ਤੇ ਸੰਪਤਿ ਬਡ ਬਿਰਧੀ ਅਬਹਿ ਬਿਨਾਸ਼ਵਾਨ ਬਨਿ ਸੋਇ^੩। ਅਪਦਾ
ਆਨਿ ਪਰੀ ਨਿਰਵਾਰਹੁ ਅਸ ਸਮਰਥ ਜੁਤਿ ਅਪਰ ਨ ਕੋਇ। ਜਥਾ
ਚਹਹੁ ਤੁਮ ਤਥਾ ਰਚਹੁ ਪ੍ਰਭੁ! ਰਾਖਹੁ ਕਿਸੇ, ਕਿਸੇ ਦਿਹੁ ਖੋਇ—॥੧੧॥
ਬਿਨਤੀ ਸੁਨਿ ਹਮ ਨੇ ਸਮੁਝਾਯਹੁ ਹੋਨਿ ਸੰਪਦਾ ਕਾਰਨ ਜੋਇ—ਗੁਰ ਕੀ
ਦੇਗ ਅੰਸ ਤਵ ਘਰ ਤੇ ਲਯਾਵਤਿ ਚਿਰਾ ਚਿਰੀ ਜੇ ਦੋਇ। ਸਤਿਸੰਗਤਿ
ਅਚਵਨ ਤੇ ਜਾਨਹੁ ਤੋਹਿ ਸੰਪਦਾ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਸੋਇ। ਛਪਰੀ ਤੋਰਿ ਗਏ ਸੇ
ਅਨਤੈ^੪ ਨਹਿ ਅਬਿ ਕੁਨਕਾ^੫ ਆਵਨ ਹੋਇ ॥ ੧੨ ॥ ਜਿਸਕੇ ਚਾਹ ਸੰਪਦਾ
ਹੋਵਹਿ^੬ ਸਤਿਸੰਗਤਿ ਭੋਜਨ ਅਚਵਾਇ। ਜਥਾ ਸ਼ਕਤਿ ਥੋਰੇ ਮਹਿ ਥੋਰੇ, ਦੇਕਾਰ

^੧ ਕਿਸੇ ਕਰਮ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਿੰਡੀ ਤਨ (ਪਾਇਆ) ਸੀ। ^੨ ਦੁਖੀ ਹੋਵੇ ਸਨ। ^੩ ਵੇਹੜੇ। ^੪ ਭਾਵ
ਦੁਣ ਉਹ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ^੫ ਛੱਪਰੀ ਤੋੜਨ ਨਾਲ ਵੇਰ ਥਾਂ ਉਹ ਚਲੇ ਗਏ। ^੬ (ਅੰਨ ਵਾ.)
ਕਿਣਕਾ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਚਾਹ ਹੋਵੇ (ਕਿ ਮੇਰੇ ਘਰ) ਵੇਲਤ (ਬਹੁਤੀ) ਦੇਵੇ ਉਹ।

ਸੇਵਹਿ ਪ੍ਰੇਮ ਉਪਾਇ। ਤਿਸ ਕੇ ਜਾਇ ਸਹਾਇ ਕਰੋਂ ਮੈਂ ਦਾਰਿਦ ਦੁਖਦਾ^੧
 ਸਭਿ ਬਿਨਸਾਇ। ਸੋ ਤੂੰ ਕਰਿ ਅਬਿ, ਅੰਨ ਔਰ ਧਨ ਹੋਇ ਅਧਿਕ, ਸੁਖ ਕੋ
 ਲਿਹੁ ਪਾਇ—॥੧੩॥ ਯਾਂਤੇ ਕਿਰਤ ਧਰਮਕੀ ਕਰਿਕੈ ਨਿਜ ਅਹਾਰ ਤੇ ਅੰਸ
 ਚੁਥਾਇ। ਜੋ ਹੁਇ ਰੀਕ ਸੁ ਅਰਪੈ ਗੁਰ ਹਿਤ, ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਸੰਪਦ ਗ੍ਰਿਹ
 ਬਿਰਧਾਇ। ਹੈ ਸਰੂਪ ਮੇਰੋ ਸਤਿ ਸੰਗਤਿ* ਸੋ ਅਚਵਹਿ ਮੁਝ ਕੋ
 ਪਹੁੰਚਾਇ। ਹਲਤਿ ਪਲਤਿ ਸੁਧਰਹਿ ਤਿਸ ਸਿਖ ਕੇ ਕਰਿ ਭੋਜਨ ਕੋ ਸਿਖ
 ਅਚਵਾਇ ॥ ੧੪ ॥ ਸਭਾ ਬਿਥੈ ਗੁਰ ਸਭਿਨਿ ਸੁਨਾਈ 'ਕਰਹੁ ਸਦਾ
 ਇਸ ਬਿਧਿ ਕੀ ਕਾਰ। ਜੋ ਮੁਝ ਅਰਪਹਿ ਸ਼ਰਧਾ ਉਰਧਰਿ, ਹੋਇ ਸਹੇਸ
 ਗੁਨਾ ਬਿਸਥਾਰ। ਥੋਰੇ ਬਹੁਤ ਬਿਚਾਰ ਨ ਕਾਈ ਜਥਾ ਸ਼ਕਤਿ ਅਰੁ ਪ੍ਰੇਮ
 ਮਝਾਰ*। ਇਸ ਮਹਿ ਭਲੇ ਆਪਨੇ ਜਾਨੈ ਤਿਹ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਜਿਹ ਭਾਗ
 ਉਦਾਰ ॥ ੧੫ ॥ ਸੁਨਿ ਕੈ ਸਭਾ ਧਰੀ ਉਰ ਸ਼ਰਧਾ 'ਧੰਨ ਧੰਨ ਸਤਿਗੁਰ
 ਹਰਿਗਾਇ'। ਜੋ ਕਰਿ ਅਰਪਹਿ ਅਲਪ ਭਾਉ ਜੁਤਿ ਤਿਸ ਕੋ ਦੇਤਿ ਸਮਿੱਧ^੨
 ਬਨਾਇ। ਜਥਾ ਸ਼ਕਤਿ ਤਬਿ ਗੁਰ ਕੇ ਲੰਗਰ ਲਜਾਵਤਿ ਹੈਂ ਬਹੁ ਚਿਤ
 ਕਰਿ ਚਾਇ। ਥੋਰੇ ਦੇਨਿ, ਲੇਨਿ ਅਤਿ ਬਹੁਤੋ ਅਸ ਬਿਵਹਾਰ ਤਜਨੈ
 ਕਿਮ ਜਾਇ ॥ ੧੬ ॥ ਬਹੁ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਸੰਗਤਿ ਮਾਂਹੀ ਅਪਨੇ ਭਾਗ ਬਡੇ
 ਸਭਿ ਜਾਨਿ। ਲੋਚਨ ਗੋਚਰ ਤੀਨ ਲੋਕ ਪਤਿ ਪੁਨ ਸਿੱਛਨਾ ਸੁਭ ਕਰਹਿ
 ਬਖਾਨ। ਸੇਵਕ ਲਖਹਿ ਕ੍ਰਿਪਾਨਿਧਿ ਹਮਕੋ, ਹੁਇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਉਪਦੇਸ਼ਤਿ ਦਾਨ।
 ਦਰਸਹਿ ਚਰਨ ਸਪਰਸਹਿ ਹਰਖਹਿ ਪਰਖਹਿ ਅਪਨੀ ਲਬਧਿ ਮਹਾਨ^੩
 ॥ ੧੭ ॥ ਪੁਨ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਸਤਿਗੁਰ ਪੂਰਨ ਬਸਤ੍ਰ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਨਿਜ ਦੇਹਿ
 ਸਜਾਇ। ਅੰਗ ਬਿਭੂਖਨ ਭੁਖਤਿ ਸੁੰਦਰ ਕਮਲ ਪੱਤ੍ਰ ਲੋਚਨ ਬਿਕਸਾਇ।

^੧ਦੁਖਦਾਈ ਦਹਿੰਦ੍ਰ। ^੨ਬਹੁਤ ਧਨਵਾਨ, ਅਮੋਰਜ ਵਾਲਾ, ਸਾਮਾਨਾਂ ਵੇਲਤਾਂ ਵਾਲਾ, ਰਾਜੀ ਤੇ
 ਰੋਜਕੇ ਖਾਣ ਵਾਲਾ। ^੩ਮੋਸਟ ਪਰਾਲਬਧ। *ਇਥੋਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਥੇ ਇਕ ਆਤਮ
 ਨਿਯਮ ਇਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ (Parable) ਵਿਚ ਨਿਰੂਪਣ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰ ਮੇਰਾ ਰੂਪ ਹੈ,
 ਸਤਿਗੁਰ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣ ਨਾਮ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਗੁਰ ਸਿੱਖ ਯਾ ਗੁਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਮ
 ਨਾਲ ਖੁਲਾਉਣ ਨਾਲ ਬਰਕਤ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਬੇੜੇ ਦਾ ਖਿਆਲ ਨਹੀਂ। ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਦੇਵੇ
 ਤੇ ਯਥਾ ਸ਼ਕਤਿ ਦੇਵੇ, ਤੇ ਦੇਵੇ ਨਾਮ ਰਸੀਆਂ ਤੇ ਬਾਣੀ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ।

†ਦੇ ਲਿਖਤੀ ਤੇ ਇਕ ਵਾਪੇ ਦੇ ਨੁਸਖੇ ਵਿਚ ਦੋਨ ਲਿਖੀ ਹੁਕ ਇਸ ਛੰਦ ਵਿਚ ਵਾਧੂ
 ਹੈ:—ਹਲਤਿ ਪਲਤਿ ਗੁਤ ਸਦਾ ਸਹਾਇਕ ਅਪਦਾ ਸੇਕਟ ਸਕਲ ਨਸਾਇ ॥

ਭੁਜ ਪਲੰਬ ਕਰ ਧਰਜੋ ਸਰਾਸਨ^੧ ਬਹਰ ਕੰਧ ਧਰਿ ਲੀਨਿ ਟਿਕਾਇ।
 ਮਕਤਾ ਹੀਰਨਿ ਜਰਜੋ ਜਰਾਓ ਤੀਖਨ ਤੀਰ ਨਿਖੰਗ ਸਹਾਇ॥੧੮॥ ਕਟਿ
 ਸ਼ਮਸ਼ੈਰ ਮਸ਼ਟ ਜਿਸ ਹਾਟਕ^੨, ਟੇਸ਼ਮ ਜ਼ਰੀ ਗਾਤਰਾ ਪਾਇ। ਆਇਸ
 ਕਰਿ ਕੈ ਅਸੁ ਮੰਗਾਇਵ ਧਰਤਿ ਚਪਲਤਾ ਜਤਿ ਛਿਤਿ ਪਾਇ। ਹੀਰੇ ਜਰੇ
 ਅੱਗੁ ਮਹਿ ਜਿਸ ਕੇ ਸੁੰਦਰ ਜ਼ੀਨ ਜ਼ਰੀ ਦਿਪਤਾਇ। ਫੁਏ ਅਟਵ ਰਾਵ
 ਗਨ ਜਿਨ ਕੇ ਗਹੀ ਬਾਗ ਗਮਨੇ ਅਗਵਾਇ ॥੧੯॥ ਕਹਿ ਮੁਖ ਸਬਦ
 ਤੇਜ ਅਸੁ ਕੀਨਸਿ, ਪਦ ਲਘੁਤਾ ਤੇ ਕਦਿਤਿ^੩ ਬਿਸਾਲ। ਜਨੁ ਘਨ
 ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਮਨ ਗਨਿ ਮੁਦ ਕਰਿ ਗੀਵ ਮੋਰਿ ਕਰਿ ਮੋਰ ਉਤਾਲ^੪।
 ਨਾਚਤਿ ਜਾਤਿ ਸੁਭਤਿ ਅਤਿ ਸੋਭਾ ਗਰ ਕੰਚਨ ਚੌਂਕੀ ਇਸ ਢਾਲ। ਮਨਹੁ
 ਚੈਚਲਾ ਬਰਕਨਿ ਤੇ ਬਿਰ ਲਪਤ ਰਹੀ ਇਕ ਬਲ ਹਿਤ ਨਾਲ^੫ ॥੨੦॥
 ਕਾਨਨ ਗਮਨੇ ਹਿਤ ਅਖੇਰ ਕੇ ਸਕਲ ਬਾਹਨੀ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਸਜਾਇ। ਚਢੇ
 ਤੁਰੰਗ ਕੁਰੰਗਨਿ ਸਮ^੬ ਸੇ ਬਿੰਦੁ ਭਏ ਪਸ਼ਚਾਤ ਧਵਾਇ। ਸਘਨ ਬਿਛਨਿ
 ਮਹਿ ਸੈਲ ਸਮੀਪਹਿ ਨਿਕਸਹਿ ਬਨ ਪਸ਼ ਲੇਤਿ ਗਹਾਇ। ਇਤ ਉਤ
 ਬਿਚਰਤਿ, ਜਿਤ ਕਿਤ ਦੇਖਤਿ ਸ਼ੁਕਰ ਸਸੇ ਰੋਝ ਗਨ ਧਾਇ ॥੨੧॥
 ਨਿਕਟਿ ਨਿਕਟਿ ਪਰਬਤ ਕੇ ਗਮਨਤਿ ਖਗ ਮ੍ਰਿਗ ਤ੍ਰਾਸਤਿ ਜਾਤਿ
 ਪਲਾਇ। ਚਮ੍ਰੁ ਚਲਹਿ ਪਸ਼ਚਾਤ ਬਿੰਦੁ ਸ਼ਭ ਆਗੈ ਸਰਪ ਚਲਜੋ ਇਕ
 ਆਇ। ਅਜਗਰ^੭ ਸੰਗਯਾ ਕਹੈ ਲੋਕ ਜਿਸ ਬਹੁ ਪਪੀਲਕਾ^੮ ਕਾਟਤਿ
 ਖਾਇ। ਪਟਕਤਿ ਪੁੰਛ, ਸੁ ਫਟਕਤਿ ਫਨ ਕੋ, ਤੜਫਤਿ, ਲਿਟਤਿ ਬਿਕਲ
 ਅਕੁਲਾਇ ॥੨੨॥ ਬਡੋ ਲੰਬੁ ਅਰ ਮੋਟੇ ਤਨ ਕੋ ਪਾਪਤ ਜਿਸ ਕੋ ਕਸ਼ਟ
 ਬਿਸ਼ਾਲ। ਕਾਟਤਿ ਕੀਟੀ ਓਲਟ ਪਲਟ ਹੂ ਭਏ ਦੇਹਿ ਮੈਂ ਛਿੰਦੁ ਕਰਾਲ^੯।
 ਕੁਛ ਨ ਉਪਾਉ ਬਚਾਉ ਹੋਨਿ ਕੋ ਲਾਖਹੁ^{੧੦} ਖਾਇ ਮਹਾਂ ਬਿਕਰਾਲ।
 ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਬਿਲੋਕਨ ਕੀਨਸਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਧਾਰ ਕਰਿ ਧਨੁਖ ਸੰਭਾਲਿ ॥

^੧ਧਨੁਖ। ^੨ਮੋਨੇ ਦੀ। ^੩ਨਿਕੇ ਨਿਕੇ ਕਦਮ ਪੁੱਟ ਪੁੱਟ ਕੇ ਕੱਦਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। (ਅ) ਫੁਰਤੀ ਨਾਲ
 ਕੁੱਦਦਾ ਹੈ। ^੪ਮਾਨੋ ਏਦਲ ਵੇ (ਸ਼ਬਦ) ਨੂੰ ਟੁਣ ਟੁਣ ਕੇ ਮਨ ਵਿਚ ਅਨੰਦ ਪ੍ਰਤੀਤ ਕਰ ਕੇ ਮੋਰ
 ਛੇਤੀ ਨਾਲ ਗਰਦਨ ਘੋੜਦਾ ਹੈ। ^੫ਮਾਨੋ ਬਿਜਲੀ ਬਿੜਕਨ ਤੋਂ ਟਿਕ ਕੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਇਕ ਥਾਂ
 ਲਪਟ ਗਈ ਹੈ। ^੬ਹਰਨਾਂ ਵਰਗੇ। ^੭ਇਕ ਤ੍ਰਾਂਗ ਵੱਡੇ ਆਕਾਰ ਦਾ ਪਰ ਮਹਾਂ ਸੁਸਤ ਸੱਪ,
 ਜੋ ਬੱਕਰੀਆਂ ਚਿਰਨ ਆਦਿ ਫੜ ਲਵੇ ਤਾਂ ਸਨੇ ਸਨੇ ਨਿਗਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। [ਹਿਸ: ਅਜ = x ਗਰ।
 ਅਜ = ਬਕਰੀ x ਗਰ = ਜੇ ਨਿਗਲ ਜਾਏ]। ^੮ਕੀੜੀਆਂ। ^੯ਭਯਾਨਕ ਜ਼ਖਮ। ^{੧੦}ਨੁਖਾਂ (ਕੀੜੀਆਂ)।

੨੩॥ ਤਰਕਸ ਤੇ ਸਰ ਕਰਜੇ ਨਿਕਾਸਨਿ ਅਰਧ ਸੁ ਚੰਦਾਕਾਰ ਮਹਾਨ^੧ ।
ਜੇਹ^੨ ਬਿਖੈ ਆਰੋਪਨ ਕਰਿ ਦਿਢ ਹਾਥ ਤਾਨ ਤੇ ਕੇਤਿਕ ਤਾਨਿ^੩ ।
ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਇ ਸੁ ਬਾਨ ਪ੍ਰਹਾਰਜੋ ਕਾਟਿ ਦੀਨਿ ਸਿਰ ਕੀਨਸਿ ਹਾਨ ।
ਮਿਤਕਭਯੋ ਸੁਭਗਤਿ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਗਮਨਜੋ ਉਰਧ ਅਰਧਿ ਬਿਮਾਨ॥੨੪॥
॥ ਕੋਤਕ ਦੇਖਿ ਚਮ੍ਹੰ ਚਿਤ ਚੌਕਤਿ ਬੁਝਤਿ ਭਏ ਗੁਰਨਿ ਕੇ ਪਾਸ । 'ਕੋਨ
ਹੁਤੋ, ਪ੍ਰਭ! ਕਰਹੁ ਬਤਾਵਨ, ਕੋਨ ਪਾਪ ਕੋ ਫਲ ਭਾ ਤਾਸ? । ਆਮਿਖ
ਕਾਟਿ ਕਾਟ ਕਰਿ ਕੀਟੀ ਕੀਨੇ ਛਿੰਦੁ ਪਾਇ ਦੁਖ ਰਾਸਿ । ਤਰਫਤਿ ਕੋ
ਬਿਲੋਕ ਕਰਿ ਕਰੁਨਾ ਆਪ ਬਾਨ ਤੇ ਕਰਜੇ ਬਿਨਾਸ' ॥ ੨੫ ॥ ਸੁਨਿ
ਅਰਦਾਸ ਸੇਵਕਨਿ ਕੇਰੀ ਸਰਬ ਬਿਭੀਤ ਗੁਰੂ ਸਮੁਝਾਇ । 'ਪ੍ਰਥਮ ਜਨਮ
ਮੈਂ ਪੰਡਿਤ ਦਿਜ ਇਹੁ ਗੁਰੂ ਕਹਾਵਤਿ ਨਰ ਸਮੁਝਾਇ । ਅਹੀਕਾਰ ਤੇ
ਅਫਰਜੋ ਨਿਤਪਤਿ ਸਭਿਹਿਨਿ ਕੋ ਉਪਦੇਸ਼ ਬਤਾਇ । ਮਤਿ ਬਿਦਾਂਤ,
ਕੋ ਭਾਉ ਭਗਤਿ ਭਜਿ, ਕਰਤਿ ਪਖੰਡ ਰਹਜੋ ਅਧਿਕਾਇ ॥ ੨੬ ॥—ਅਹੀ-
ਬ੍ਰਹਮ—ਕੋ ਬਦਨ ਬਖਾਨੈ, ਰਿਦੈ ਨ ਲੇਸ਼ ਭਯੋ ਪਰਿਵੇਸ਼ । ਸੁਤ ਬਨਿਤਾ
ਸੋ ਪ੍ਰੀਤਿ ਨਿਬਾਹਕ, ਸਭਿ ਤੇ ਧਨ ਲੇ ਕੀਨਿ ਵਿਸੇਸ਼ । ਸੰਤਨਿ ਆਗੈ
ਨੀਮ੍ਰਿ ਹੋਇ ਨਹਿ, ਅਭਿਮਾਨੀ ਮਨ ਰਹੈ ਹਮੇਸ਼ ।—ਮੈਂ ਹੋਂ ਸਭਿ ਤੇ ਬਡੈ—
ਬਿਚਾਰਤਿ,—ਮੈਂ ਬਿੰਦ੍ਰਾ ਪਠਿ ਲੀਨਿ ਅਸੇਸ਼ ॥ ੨੭ ॥ ਅਪਰ ਲੋਕ
ਬਿੰਦ੍ਰਾ ਨਹਿ ਜਾਨੈ, ਤਿਨ ਸੋ ਨੀਮ੍ਰਿ ਬਨੈ ਕਿਸ ਭਾਇ। ਲਘੁ ਮਤਿ ਹੈ,
ਆਸੈ ਨਹਿ ਜਾਨਤਿ, ਮੈਂ ਸਭਿਹਿਨਿ ਕੋ ਪੰਥ ਬਤਾਇ—। ਸਿੱਖ ਕਰੈ ਬਹੁ,
ਸੇਵ ਨ ਠਾਨੈ—ਅਹੀਬ੍ਰਹਮ ਸੋ ਬਚਨ ਅਲਾਇ । ਨਿਸ਼ਚਾ ਨਹੀਂ ਰਿਦੈ
ਮਹਿ ਜਿਸ ਕੇ ਭਾਉ ਭਗਤਿ ਮਹਿ, ਮੰਦ ਸੁਭਾਇ ॥ ੨੮ ॥ ਭਯੋ ਕਾਲ
ਬਸਿ ਅਹੀਕਾਰ ਜੁਤਿ, ਸਰਪ ਜੂਨਿ ਪਾਈ ਬਿਕਰਾਲ। ਸਿੱਖਜਨਿ ਕੀ ਗਤਿ
ਕਰਿ ਨ ਸਕਜੋ ਕੁਛ ਸੋ ਪਪੀਲਕਾ ਹੈ ਕਰਿ ਜਾਲ । ਜਿਨ ਤੇ ਧਨ ਲਿਯ
ਭਲੋ ਨਹੀਂ ਕਿਯ, ਸੋ ਕਾਟਤਿ ਹੈਂ ਮਾਸ ਕਰਾਲ । ਭੱਖਨ ਕਰਤਿ ਦੇਤਿ
ਬਡ ਸਿਕਟ ਪਲਟੇ ਅਪਨੇ ਦੇਤਿ ਬਿਸ਼ਾਲ ॥ ੨੯ ॥ ਮ੍ਰਿਤਕ ਹੋਤਿ ਅਬਿ
ਦੁਖ ਕਰਾਲ ਤੇ, ਮੇਰੇ ਦਰਸਨ ਪਾਵਨ ਕੀਨਿ । ਸੁਭ ਗਤਿ ਕੋ ਇਹ
ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਵਾ, ਪੂਰਬ ਜਨਮ ਭਏ ਅਘ ਹੀਨ । ਬਿਨਾ ਗਯਾਨ ਜਗ ਗੁਰੂ

^੧ਜੇ ਬੜਾ ਚੌੜਾ ਤੇ ਅੱਧੇ ਚੰਦ ਦੇ ਆਕਾਰ ਵਾਲਾ ਤਾਰ ਹੈ। ^੨ਵਿੱਲੇ। ^੩ਚੌੜਾ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ
ਕੁਝ ਖਿੱਚਕੇ।

ਕਹਾਵਤਿ ਸੈਕਟ ਘੋਰ ਲਹੈ ਸਖ ਛੀਨ। ਕਾਚੇ ਗੁਰੁ ਕੇ ਸਿਖ ਹੂੰ ਜਗ ਮੈਂ
ਮਾਨੁਖ ਜਨਮੁ ਬਾਦ ਤਿਨ ਚੀਨ ॥ ੩੦ ॥ ਸਹਿਤ ਸਿੱਖ ਕੇ ਗੁਰੁ ਗਜਾਨ
ਬਿਨ, ਸੈਕਟ ਘੋਰ ਅੰਤ ਕੋ ਪਾਇ। ਤਾਂਤੇ ਭੋ ਸੰਗਤਿ ! ਸਭਿ ਸੁਨੀਅਹਿ,
ਪੂਜਾ ਅੰਸ ਨ ਲਿਹੁ ਕਬਿ ਖਾਇ। ਹੋਇ ਦੁਖਦ, ਕੋ ਬਨਹਿ ਸਹਾਇ ਨ,
ਬਹੁਤ ਬਿਸਰਹਿ ਜਮ ਬਸਿ ਪਾਇ। ਧਰਮ ਕਿਰਤਿ ਕਰਿ ਸੰਤਨਿ ਸੇਵਹਿ
ਤਿਸ ਕੋ ਮੈਂ ਸਭਿ ਥਾਨ ਸਹਾਇ*॥੩੧॥ ਏਹਗ॥ਦੇ ਕਰਿ ਇਸ ਉਪਦੇਸ਼
ਕੋ ਕਾਨਨ ਤੇ ਗ੍ਰਿਹ ਆਇ। ਸਭਿ ਬਿਸਮੇ ਹੁਇ ਕਹਤਿ ਭੇ 'ਧੀਨ ਗੁਰੁ
ਹਰਿਰਾਇ' ॥ ੩੨ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਰਿੰਬ ਨਕਸ਼ ਰਾਸੇ 'ਅਸ਼ਲੇਸ਼' ਪ੍ਰਸੰਗ ਚਰਨਨੰ ਨਾਮ
ਚਤੁਰਥੇ ਅੰਸੁ ॥ ੪ ॥

੫. [ਭਾਈ ਗੋਂਦੇ ਦਾ ਧਯਾਨ ਮਗਨ ਚਰਨੀਂ ਲਿਵਲੀਨ ਹੋਣਾ]।

ਏਹਗ ॥ ਭਾਈ ਗੋਂਦਾ ਗੁਰ ਭਗਤ ਗੁਰ ਮੂਰਤਿ ਕੋ ਧਯਾਨ। ਦਰਸਹਿ
ਦਰਸਨ ਰਿਦੇ ਮਹਿੰ ਸਦਾ ਨੇਮ ਇਮ ਜਾਨਿ ॥੧॥ ਭੰਪਈ ॥ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ
ਪੂਰਨ ਹਰਿਰਾਇ। ਕਿਤਿਕ ਸਮੇਂ ਵਿਗ ਸੇਵ ਕਮਾਇ। ਭਏ ਪ੍ਰਸੰਨ
ਏਕ ਦਿਨ ਹੋਰ। ਕਹਯੋ ਬਾਕ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤਿਸ ਬੋਰਾ ॥ ੨॥ 'ਕਾਬਲ ਕੇਰ
ਵਲਾਇਤ ਜੋਇ। ਤਹਿੰ ਕੀ ਸੰਗਤਿ ਸਿਖ ਸਭਿ ਕੋਇ। ਤਹਾਂ ਰਹਹੁ
ਸਭਿ ਕੀ ਸੁਧ ਲੇਹੁ। ਸਿੱਖੀ ਕੋ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰੋਹੁ ॥ ੩ ॥ ਤਹਿੰ ਕੀ ਜੋ
ਗੁਰ ਕਾਰ ਅਸੇਸ਼। ਕਰਹੁ ਸਕੇਲਨਿ ਸਗਰੇ ਦੇਸ਼। ਸੰਤ, ਅਥਿਤ,
ਸਿੱਖਜਨਿ ਅਚਵਾਵਹੁ। ਗੁਰ ਕੀ ਦੇਗ ਬਿਸਾਲ ਚਲਾਵਹੁ ॥ ੪ ॥ ਸੋ
ਮੁਜਰੇ' ਸਗਰੀ ਪਰ ਜਾਇ। ਅਪਰ ਦੇਗ ਜੇਤਿਕ ਸਮੁਦਾਇ'। ਸਕਲ
ਹਜ਼ੂਰ ਪਠਾਵਨ ਕਰੋ। ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਤੇ ਜੇਤਿਕ ਧਰੋ' ॥ ੫ ॥ ਸੁਨਿ

*ਸਫਲੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। 'ਦੇਗ ਤੋਂ ਹੋਰ ਜੋ ਵਧੇ।' ਲਵੇ।

*ਉਨ੍ਹਾਂ ਗਿਆਨੀਆਂ ਤੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਾਤਿਆਂ ਨੂੰ ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਵਿਚ ਵੇਦਾਂਤ
ਵੇ ਮਸਲੇ ਪੜ੍ਹੇ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਸਾਗਰ ਆਦਿਕ ਰੰਬਾਂ ਵੇ ਮਸਲੇ ਘੋਟ ਕੇ ਬਿਨਾਂ ਹੋਵਾ, ਬਿਨਾਂ
ਭਾਉ ਭਗਤਿ, ਬਿਨਾਂ ਨਾਮ ਅੰਭਯਾਸ, ਬਿਨਾਂ ਰਹਿਣੀ ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਅੰਦਰਲੇ ਤਿਆਗ ਤੇ
ਬਿਨਾਂ ਭਗਵੰਤ ਵੇ ਹੋਮ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋਣੇ ਵੇ ਆਰੂ ਤੇ ਵਡੇ ਹੋ ਬਧਿੰਦੇ, ਉਪਦੇਸ਼ ਜਿੰਨੇ ਤੇ
ਗੁਰੁ ਕਹਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਕਵਿ ਜੀ ਦੇ ਇਸ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਤੋਂ ਤੇ ਉਸ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਵੇ ਦਿਤੇ
ਉਪਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਲਾਭ ਉਠਾਉਣਾ ਚਾਹੀਏ। ਨਿਰੋ ਵੇਦਾਂਤੀ ਮਸਲਿਆਂ ਦੀ ਘੋਟਾ ਘਾਟੀ ਤੇ—ਮੈਂ
ਦੁਹਮ—ਦੀਆਂ ਭੀਗਾਂ ਵਿਹਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰ ਪੰਚਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਕਾਨ੍ਹੇ ਦਾ ਵਾਕ
ਕਿਉਂ ਤ੍ਰਿਸ਼ਕਾਬ ਕਰ ਵੇਂਦੇ।

ਆਗਾਜਾ ਕੇ ਹੁਇ ਕਰਿ ਬਿਦਾ । ਬੇਦਨ ਕਰਿ ਗਮਨਯੋ ਸੋ ਤਦਾ । ਜਾਇ
 ਵਲਾਇਤ ਮੈਂ ਤਬਿ ਰਹਯੋ । ਸਭਿ ਸੰਗਤ ਤੇ ਧਨ ਕੋ ਲਹਯੋ ॥ ੬ ॥ ਸਿੱਖ
 ਅਬਿੱਤਨਿ ਜਿਤਿਕ ਅਚਾਵਹਿ । ਸੋ ਸਗਰੀ ਗੁਰ ਮੁਜਰੇ ਪਾਵਹਿ । ਧਰਮ-
 ਸਾਲ ਕਾਬਲ ਮਹਿ ਕੀਨਸਿ । ਤਹਿ ਕੋ ਛੁਧਿਤ ਰਹਨਿ ਨਹਿ ਦੀਨਸਿ ॥
 ੭ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰੇ ਨਿਤ ਮਾਤਾ^੧ । ਸੱਤਿਨਾਮ ਸਿਮਰਤਿ ਸੁਖਦਾਤਾ^੨ ।
 ਧਯਾਨ ਪਰਾਯਨ ਰਹਿ ਅਧਿਕਾਈ । ਬਹੁ ਚਿਰ ਰਾਖਹਿ ਬਿੱਤਿ
 ਟਿਕਾਈ ॥ ੮ ॥ ਪ੍ਰੇਮ ਭਗਤਿ ਤਿਸ ਕੀ ਬਛਿ ਜਾਲੀ । ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ
 ਮਨ ਮਹਿ ਭਾਲੀ । ਸਭਾ ਮਾਹਿ ਸ੍ਰੀ ਬਦਨ ਬਖਾਲੀ । ਗੋਂਦਾ ਸੇਵਤਿ ਪ੍ਰੀਤਿ
 ਮਹਾਲੀ ॥ ੯ ॥ ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਧਰੈ ਧਯਾਨ ਗੁਰ ਮੂਰਤਿ । ਅੰਗ ਪ੍ਰਤੰਗ
 ਜਥਾ ਸੁਭ ਸੁਰਤਿਨੇਮ ਕਰਤਿ ਸੋ ਜਿਤਿਕ ਸਮੇਂ ਕੋ । ਧਰੈ ਧਯਾਨ ਗੁਰ
 ਚਰਨਨਿ ਮੈਂ ਕੋ ॥ ੧੦ ॥ ਇਕ ਦਿਨ ਗੋਂਦੇ ਮੱਜਨ ਠਾਨਾ । ਪ੍ਰਥਮੇ ਸ੍ਰੀ ਜਪੁ
 ਪਾਠ ਬਖਾਨਾ ॥ ਪੁਨ ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਲਾਯਹੁ ਧਯਾਨਾ । ਬਢਯੋ ਅਨੰਦ ਬਿਭੀ
 ਠਹਿਰਾਨਾ ॥ ੧੧ ॥ ਧਯਾਨ ਬਿਖੈ ਗੁਰ ਕੇ ਨਿਜ ਹਾਥ । ਪਦ ਅਰਬੰਦ
 ਗਹੇ ਰਤਿ ਸਾਥ^੩ । ਇਸ ਅਨੰਦ ਮੈਂ ਲੈ ਹੁਇਗਯੋ । ਨਿਰਬਿਕਲਪ ਸਮਾਧਿ^੪
 ਬਿਤ ਠਯੋ ॥ ੧੨ ॥ ਨਹਿ ਸਰੀਰ ਕੀ ਸੁਧ ਕੁਛ ਰਹੀ । ਨਿਸ਼ਚਲਤਾ ਐਸੀ
 ਤਿਨ ਗਹੀ । ਸੁਨਹਿ ਨ ਦੇਖਹਿ; ਪਰਸ ਨ ਜਾਨੈ । ਰਸਨਾ, ਘ੍ਰਾਨ^੫ ਬਿਸ਼ਯ
 ਨਹਿ ਮਾਨੈ ॥ ੧੩ ॥ ਟਿਕੀ ਬਿੱਤਿ ਮਹਿ ਭਯੋ ਅਨੰਦਾ ਕਰ ਮਹਿ ਗਹਿ ਗੁਰ
 ਪਦ ਅਰਬੰਦਾ । ਅਚਲ ਹੋਇ ਕਰਿ ਬੈਠਯੋ ਰਹਯੋ । ਅਪਰ ਨ ਕਿਨਹੂੰ ਤਿਨ
 ਕੁਛ ਕਹਯੋ ॥ ੧੪ ॥ ਗੁਰ ਦਰਸਨ ਮਹਿ ਗਯੋ ਸਮਾਇ । ਸਾਗਰ ਬਿਖੈ ਬੂੰਦ ਕੇ
 ਭਾਇ । ਸ੍ਰੀ ਕੀਰਤਿਪੁਰਿ ਗੁਰ ਹਰਿਰਾਇ । ਸਿੰਘਾਸਨ ਪਰ ਬਿਰੇ ਸੁਹਾਇ
 ॥ ੧੫ ॥ ਦੋਨੋਂ ਚਰਨ ਇਕੱਤ੍ਰਹਿ ਕਰੇ । ਬੈਠਿ ਰਹੇ ਨਹਿ ਹਲਿਬੋ ਧਰੇ । ਭਈ
 ਭੋਰ ਤੇ ਨਿਸ਼ਚਲ ਭਯੋ । ਜਬਿ ਦੁਇ ਜਾਮ ਬੀਤ ਦਿਨ ਗਯੋ ॥ ੧੬ ॥ ਗੁਹਜ
 ਬਾਤ ਨਹਿ ਕਿਨਹੂੰ ਜਾਨੀ । ਬਿਰੇ ਸਮੀਪ ਮੋਨਤਾ ਠਾਨੀ । ਤਯਾਰ ਅਹਾਰ
 ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰੇ । ਆਨਿ ਰਸੋਈਆ ਖਰੋ ਅਗਾਰੇ ॥ ੧੭ ॥ ਹਾਥ ਜੋਰਿ
 ਅਰਦਾਸ ਬਖਾਨੀ । ਗੁਰ ਮਹਾਰਾਜ ਨ ਬੋਲੇ ਬਾਨੀ । ਪਿਖਿ ਸੁਭਾਇ ਕੋ ਬਿਸਮੈ
 ਹੋਏ । ਸਤਿਗੁਰ ਕਿਸ ਕੀ ਦਿਸ਼ਿ ਨਹਿ ਜੋਏ ॥ ੧੮ ॥ ਲੀਲਾ ਮਹਾਂ ਪ੍ਰੇਮ

^੧ਪ੍ਰੇਮ ਕਾਰਨ ਵਿਚ ਨਿਤ ਮਸਤ ਰਹੇ । ^੨ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ । ^੩ਉਹ ਸਮਾਧੀ ਜਿਥੇ ਵਿਚ ਗਯਾਤਾ ਤੇ
 ਗਯੋਯ ਵਿਚ ਅੰਤਰ ਨਾ ਰਹੇ । ^੪ਸੁੰਘਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ।

ਕੀ ਸ੍ਰਾਮੀ^੧ । ਕੌਨ ਲਖੈ ਬਿਨ ਅੰਤਰਜਾਮੀ । ਦੁਇ ਘਟਿਕਾ ਬਿਤ ਗਏ
 ਪਿਛਾਰੀ । ਪੁਨ ਸੇਵਕ ਅਰਦਾਸ ਉਚਾਰੀ ॥ ੧੯ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਨਹੀਂ
 ਕਹਜੋ ਕਛੁ ਫੇਰੇ । ਬੈਠਿ ਰਹੇ ਸਭਿ ਬਿਸਮ ਬਡੇਰੋਚਤੁਰ ਘਟੀ ਬੀਤੇ ਪੁਨ
 ਦਾਸ । ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕੀਨਸਿ ਅਰਦਾਸ ॥ ੨੦ ॥ ‘ਸਿੱਧ’ ਅੰਨ ਸਭਿ ਸੀਤਲ
 ਭਯੋ । ਰਾਵਰਿ ਬਿਨ ਕਿਨਹੂੰ ਨਹਿ ਖਯੋ । ਹੁਕਮ ਆਪ ਕੋ ਹੋਇ ਸੁ ਕਰੈ ।
 ਬਰਤਹਿ ਦੇਗ ਕਿਧੋਂ ਇਮ ਧਰੈ’ ॥ ੨੧ ॥ ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਤੁਸਨਿ ਕਰਿ ਤਿਸ
 ਕਾਲਾ । ਰਹੇ ਸਿੰਘਾਸਨ ਅਚਲ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ । ਦੋਇ ਘਟੀ ਦਿਨ ਰਹਜੋ ਸੁ
 ਜਾਇ^੨ । ਕਹਜੋ ਬਹੁਰ ਸੇਵਕ ਸਮੁਦਾਇ ॥ ੨੨ ॥ ‘ਗੁਰੂ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ
 ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ ! ਲੀਲਾ ਤੁਮਰੀ ਅਧਿਕ ਬਿਸਾਲਾ । ਹਮ ਅਲਪੰਗ ਜੀਵ ਕਜਾ
 ਜਾਨੈ’ । ਬਿਨਾ ਆਪ ਕੇ ਕਰੇ ਬਖਾਨੈ ॥ ੨੩ ॥ ਸਰਬ ਦੁਜੈਸ ਬੈਠਜੋ ਸੁ
 ਬਿਤਾਯੋ । ਰਾਵਰ ਨੇ ਪਗ ਨਹੀਂ ਹਿਲਾਯੋ। ਦੇਗ ਬਿਖੈ ਭੋਜਨ ਸਭਿਤਜਾਗ
 ਧਰਜੋ ਰਹਜੋ ਸੋ ਤਿਸੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ॥ ੨੪ ॥ ਸਿੱਖਜਨਿ ਕੇਰ ਸੰਦੇਹ ਮਹਾਨਾ ।
 ਕਜਾ ਕਾਰਨ ਭਾ ਕਰਹੁ ਬਖਾਨਾ’ । ਦਾਸਨਿ ਕੀ ਸੁਨਿ ਕੈ ਅਰਦਾਸ ।
 ਬਿਕਸਤਿ ਮੁਖਿ ਤੇ ਕੀਨਿ ਪ੍ਰਕਾਸ ॥ ੨੫ ॥ ‘ਕਾਬਲ ਮਹਿ ਗੋਂਦਾ ਸਿਖ ਰਹੇ
 ਧੰਦੇ ਧਜਾਨ ਦੋਨੋ ਪਦ ਗਹੇ । ਕਿਸ ਬਿਧਿ ਤਿਸ ਤੇ ਚਰਨ ਛੁਟਾਵੈ’ । ਬਿਨਾ
 ਛੁਟੇ ਕਿਮ ਲੰਗਰ ਜਾਵੈ ॥ ੨੬ ॥ ਰਹਜੋ ਉਡੀਕਤਿ ਛੋਰਹਿ ਮੇਹੀ । ਦਿਫ
 ਗਹਿ ਰਾਖਜੋ ਤਜਾਗ ਨ ਹੋਹੀ’ । ਜਬਿ ਸੰਧਜਾ ਹੋਈ ਦਿਨ ਗਯੋ। ਤਬਿ ਗੋਂਦਾ
 ਜਾਗਤਿ ਤਹਿ ਭਯੋ ॥ ੨੭ ॥ ਛੁਟੀ ਸਮਾਧਿ ਦੇਹਿ ਸੁਧ ਹੋਈ । ਤਜੇ ਚਰਨ
 ਗੁਰ ਕੇ ਤਬਿ ਦੋਈ । ਉਠਿ ਕਰਿ ਗਮਨੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇਸਦਾ ਪ੍ਰੇਮ ਬਸਿ
 ਜਿਨਹੂੰ ਸੁਭਾਇ ॥ ੨੮ ॥ ਸਿਖ ਬਿਸਮਾਦ ਰਹੇ ਸੁਨਿ ਦੇਖਿ । ਜਾਨਜੋ ਸਿਖ
 ਕੋ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਸ਼ੇਖ । ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧੁ ਲੰਗਰ ਮਹਿ ਆਏ । ਭੋਜਨ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰ
 ਬੂਤਾਏ ॥ ੨੯ ॥ ਸੰਗਤਿ, ਸੇਵਕ, ਸਿੱਖਜਨਿ, ਸੂਰਨਿ^੩ । ਕਰਜੋ ਅਹਾਰ ਛੁਧਿਤ
 ਸੰਪੂਰਨ । ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਤੇ ਸਰਬ ਬਿਤਾਂਤ । ਸਭਿ ਸੰਗਤਿ ਜਾਨਜੋ
 ਬੱਖਜਾਤ ॥ ੩੦ ॥—ਨਿਰਨੈ ਕਰੈ ਜਿ ਗੋਂਦਾ ਆਵੈ । ਮਿਲਿ ਬੁਝੈ ਸੋ ਸਕਲ
 ਬਤਾਵੈ—। ਕੇਤਿਕ ਦੁਜੈਸ ਬਹੁਰ ਬਿਤਿ ਗਏ । ਗੋਂਦਾ ਬਡ ਸੰਗਤਿ ਸੰਗ
 ਲਏ ॥ ੩੧ ॥ ਜਿਤੇ ਵਿਲਾਇਤ ਕੇ ਸਿਖ ਬੰਦ । ਲੇ ਕਰਿ ਅਪਨੇ ਸੰਗ

^੧ਸ੍ਰਾਮੀ ਦੀ । ^੨ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ । ^੩ਟਿੱਧਾ ਪੱਕਾ । ^੪ਜਾਂ ਦੇ ਘੜੀ ਦਿਨ ਰਹਿਆ
 ਛਾਥ ਬਾਕੀ ਰਹਿ ਗਿਆ । ^੫ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੇ ।

ਬਿਲੋਦ । ਚਲਿ ਕਾਬਲ ਤੇ ਦਰਸਨ ਕਾਰਨ । ਆਵਤਿ ਕਰਤੇ ਸ਼ਬਦ
ਉਚਾਰਨ ॥ ੩੨ ॥ ਪ੍ਰੇਮ ਭਰੇ ਬਹੁ ਆਇ ਪਹੁੰਚੇ । ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰੇਮ ਜਿਨਹੁ
ਮਨ ਰੂਚੇ । ਕੀਰਤਿਪੁਰਿ ਮਹਿ ਆਨਿ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ੇ । ਸੰਗਤਿ ਬੰਦ ਅਕੋਰ
ਵਿਸੇਸ਼ੇ ॥ ੩੩ ॥ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਬਿਤ ਸਭਾ ਮਝਾਰੋ ਦਰਸਨ ਕਰਜੇ ਆਨਿ
ਸਿਖ ਸਾਰੇ । ਦੁਰਤਿ ਚਮਰ ਦੁਇ ਦਿਸ਼ਿ ਬਹੁ ਸੇਤ । ਉਡਹਿ ਮਰਾਲ
ਤਥਾ ਛਬਿ ਦੇਤਿ ॥ ੩੪ ॥ ਗਾਇ ਰਬਾਬੀ ਰਾਗ ਅਨੇਕ । ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਬਦ
ਬਿਸਾਲ ਬਿਬੇਕ । ਜੋਧਾ ਬੰਦ ਸਭਾ ਸਭਿ ਭਰੀ । ਫਰੀਦਾਰ ਕੰਚਨ ਕੀ
ਜਰੀ ॥ ੩੫ ॥ ਕਰਤਿ ਮੇਵਰੇ ਸਿਖ ਅਰਦਾਸ । ਪੁਰਹਿ ਕਾਮਨਾ ਸਤਿ-
ਗੁਰ ਪਾਸ । ਕਾਬਲ ਕੀ ਸੰਗਤਿ ਤਿਸ ਕਾਲ । ਦਰਸਤਿ ਭੇ ਧਰਿ ਭੇਰ
ਬਿਸਾਲ ॥ ੩੬ ॥ ਗੋਂਦਾ ਮੁੱਖਜ ਜਿਨਹੁ ਕੇ ਮਾਂਹਿ । ਆਇ ਮਿਲੇ ਬੈਠੇ
ਪੁਨ ਪਾਹਿ । ਖੁਸ਼ੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਰਬ ਪਰ ਕਰੀ । ਰਿਦੇ ਕਾਮਨਾ ਜਸ ਜਸ
ਪੁਰੀ ॥ ੩੭ ॥ ਤਬਿ ਸਿੱਖਜਨ ਸੋ ਬਾਤ ਚਲਾਈ । ‘ਕਿਮ ਸਮਾਧਿ ਗੋਂਦੇ ਸੁ
ਲਗਾਈ ?’ ਸੁਨਿ ਕਾਬਲ ਕੇ ਸਿੱਖਜ ਅਲਾਵੈਂ । ਜੋ ਤਿਸ ਕੇ ਨਿਤ ਪਾਸ
ਰਹਾਵੈਂ ॥ ੩੮ ॥ ‘ਇਕ ਦਿਨ ਬੈਠਜੇ ਕਰਿ ਇਸ਼ਨਾਨ । ਮੂੰਦਿ ਬਿਲੋਚਨ
ਲਾਯਹੁ ਧਨਾਨ । ਸਭਿ ਦਿਨ ਬੀਤ ਗਯੋ ਬਿਤ ਬੈਸਾ । ਨਾਂਹਿ ਸੁਧਿ ਤਨ
ਕੀ ਲਘੁ, ਗਿਰ ਜੈਸਾ’ ॥ ੩੯ ॥ ਨਹੀਂ ਕਹਜੇ ਕਿਸ ਨੇ ਇਹ ਭਾਂਤੀ ।
ਬਿਨ ਅਹਾਰ ਇੰਦ੍ਰੈ ਮਨ ਸ਼ਾਂਤੀ । ਸੂਰਜ ਅਸਤ ਭਯੋ ਤਿਸ ਕਾਲ । ਤਬਿ
ਹੋਯੋ ਤਨ ਸੁਧ ਕੇ ਨਾਲ ॥ ੪੦ ॥ ਇਮ ਹੋਈ ਇਕ ਦਿਨ ਧੂਮਸਾਲ ।
ਚਾਰਹੁ ਜਾਮ ਸਮਾਧਿ ਬਿਸਾਲ । ਤੁਮ ਕਿਮ ਬੁਝਤਿ ਦੇਹੁ ਸੁਨਾਈ ? ।
ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੁਧ ਇਹ ਠਾਂ ਆਈ’ ॥ ੪੧ ॥ ਸੁਨਿ ਕੈ ਤਿਨ ਸਭਿ ਕਹਜੇ
ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ । ਜਿਮ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀਨਸਿ ਬੱਖਜਾਤ । ‘ਚਾਰ ਜਾਮ ਬੈਠੇ ਹੀ ਰਹੇ
ਕਹਿਤ ਭਏ-ਹਮਰੇ ਪਦ ਗਹੇ ॥ ੪੨ ॥ ਕਿਮ ਲੰਗਰ ਮਾਂਹਿ ਕਰਹਿ
ਪਯਾਨਾ-। ਬਿਰੇ ਸਿੰਘਾਸਨ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਾਨਾ’ । ਸੁਨਿ ਦੁਹਦਿਸ਼ਿ ਕੇ ਸਭਿ
ਬਿਰਤਾਂਤ । ਬਿਸਮੈ ਹੋਏ ਲਾਖ ਸਿੱਧਾਂਤ ॥ ੪੩ ॥ ‘ਸਤਿਗੁਰ ਮਹਿਮਾ
ਮਹਾਂ ਮਹਾਨੇ । ਕਜਾ ਅਲਪਗਜ ਜੀਵ ਹਮ ਜਾਨੇ’ । ਭਾਈ ਗੋਂਦੇ ਕੀ
ਬਡਿਆਈ । ਭਈ ਆਧਕ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਗਾਈ ॥ ੪੪ ॥ ਪ੍ਰੇਮ ਅਧੀਨ

‘ਵਿਟਾ’ । ‘ਚੇਬਦਾਰ’ । ‘ਤਨ ਦੀ ਫੋਜ਼ੀ ਬੀ ਸੁਧ ਨਾਂ ਸੀ (ਤੇ ਐਉਂ ਅਟਿਲ ਏਠਾ ਰਿਹਾ)
ਜਿਵੇਂ ਪਰਬਤ ।

ਪ੍ਰੇਮੇਸੁਰ ਜਾਨਾ । ਨਿਤ ਪ੍ਰੇਮੀ ਕੇ ਬਸੀ ਮਹਾਨਾ । ਅਸ ਪ੍ਰਭੁ ਕੋ ਜੋ ਮਨਹੁ
ਬਿਸਾਰੇ । ਮਾਨੁਖ ਜਨਮ ਜਗਤ ਸੇ ਹਾਰੇ ॥ ੪੫ ॥ ਇਹਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਹਿੰਦੁ
ਨਾਮ ਗ੍ਰਾਂਥ 'ਗੋਦੇ ਕੇ' ਪੁਸਤਕ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਪੰਚਮੇ ਅੰਸੁ ॥ ੫ ॥

੬. [ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼] ।

ਏਹਾ । ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿਰਾਇ ਜੀ ਸਿੱਖਨਿ ਦੇਂ ਉਪਦੇਸ਼ਾ ਗੁਰ ਨਮਿੱਤ
ਲੰਗਰ ਕਰਹੁ ਹੁਇ ਕੱਲਸਾਨ ਵਿਸੇਸ਼ ॥ ੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਇਮ ਸਤਿ-
ਗੁਰ ਤੇ ਸੁਨਿ ਸਿਖ ਜਾਵੈਂ । ਨਿਜ ਨਿਜ ਗ੍ਰਿਹ ਲੰਗਰ ਵਰਤਾਵੈਂ । ਭੂਖਾ
ਰਹਨਿ ਨ ਕੋਈ ਪਾਇ । ਸਤਿ ਸੰਗਤਿ ਕੋ ਦੇਂ ਤ੍ਰਿਪਤਾਇ ॥ ੨ ॥ ਪੁਰਿ
ਗ੍ਰਾਮਨਿ ਮਹਿ ਗੁਰ ਸਿਖ ਜਹਾਂ । ਛੁਧਿਤ ਸੁ ਭੋਜਨ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਤਹਾਂ ।
ਨਿਰਧਨ, ਰੰਕ, ਅਨਾਥ ਮਹਾਨੇ । ਅੰਗ ਭੰਗ ਹੁਇ, ਮਿਲੈ ਨ ਖਾਨੇ ॥ ੩ ॥ ਸੋ
ਸਗਰੇ ਪੁਰਿ ਗ੍ਰਾਮ ਮਝਾਰਾ । ਗੁਰ ਸਿੱਖਨਿ ਕੇ ਕਰਹਿ ਅਹਾਰਾ । ਜਿਨ ਕੇ
ਬਹੁ ਧਨ ਗ੍ਰਿਹ ਮੈਂ ਨਾਂਹੀ । ਸੋ ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਕੈ ਆਪਸਿ ਮਾਂਹੀ ॥ ੪ ॥
ਇਕ ਥਲ ਦੇਗ ਗੁਰੂ ਹਿਤ ਕਰੈਂ । ਛੁਧਿਤ ਹੋਤਿ ਸੋ ਉਦਰ ਸੁ ਭਰੈਂ ਗੁਰ-
ਸਿਖ ਗੁਰ ਸਿੱਖਨਿ ਪੈ ਜਾਇਤਿਹ ਸਨਮਾਨਹਿ ਕਰਿ ਬਹੁ ਭਾਇ ॥ ੫ ॥
ਏ ਭੋਜਨ ਕੋ ਤਿਹ ਤ੍ਰਿਪਤਾਵੈਂ । ਭੂਖਾ ਸਿਖ ਕੋ ਰਹਨਿ ਨ ਪਾਵੈ । ਪ੍ਰੀਤਿ
ਧਾਰਿ ਗੁਰ ਸਿੱਖਨਿ ਸੇਵੈਂ । ਸਾਦਰ ਸਤਿਸੰਗਤਿ ਮਿਲਿ ਜੇਵੈਂ ॥ ੬ ॥ ਇਹ
ਸਤਿ ਦਿਸ਼ਿ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰ ਪਾਸ । ਆਨਿ ਆਨਿ ਠਾਨਹਿ ਅਰਦਾਸ ।
'ਅਮੁਕੇ ਪੁਰਿ ਮੈਂ ਅਮੁਕੇ ਗ੍ਰਾਮੁ । ਚਲਹਿ ਦੇਗ ਅਮੁਕੇ ਸਿਖ ਧਾਮੁ' ॥ ੭ ॥
ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਹੋਇ ਪ੍ਰਸੰਨ । ਨਿਜ ਸਿੱਖਨਿ ਕੋ ਭਾਖਹਿ 'ਧੰਨ' ।
ਦੇਗ ਗੁਰੂ ਕੀ ਬਹੁਤ ਸਥਾਨ । ਪੁਰਿ ਪੁਰਿ ਮਹਿ ਮਹਿਮਾ ਮਹੀਆਨ ॥ ੮ ॥
ਸੁਜਸੁ ਹੋਇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇਰਾ । ਉਚ ਨੀਚ ਬਹੁ ਦੇਸ਼ ਘਨੇਰਾ । ਜੋ
ਦਰਸਨ ਗੁਰ ਕੇ ਚਲਿ ਆਵੈ ਹੁਇ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੜਾਵੈਂ ॥ ੯ ॥ 'ਮਮ
ਸਿਖ ਹੋਇ ਜੁ, ਸੇਵਾ ਕਰੋ ਨੀਵੈਂ ਮਨ ਭਗਤੀ ਕੋ ਧਰੇ । ਪਰਉਪਕਾਰ ਸਦਾ
ਉਰ ਧਾਰੇ । ਕਿਸਹੂੰ ਕੀ ਨਹਿ ਨਿੰਦ ਉਚਾਰੇ ॥ ੧੦ ॥ ਸੱਤਿਨਾਮ ਕੋ ਨਹੀਂ
ਬਿਸਾਰੇ । ਉਠਤਿ ਬੈਠਤਿ ਰਿਦੇ ਸੰਭਾਰੋ ਕਿਰਤ ਧਰਮ ਕੀ ਸਦਾ ਕਮਾਵੇ ।
ਸੇਵੈ ਸਿੱਖਾਨ ਕੋ ਤ੍ਰਿਪਤਾਵੈ' ॥ ੧੧ ॥ ਏਕ ਬੇਰ ਬੈਸਾਖੀ ਮੇਲੇ । ਦੇਸ਼
ਦੇਸ਼ ਕੇ ਸਿੱਖ ਸਕੇਲੇ । ਗੁਰਸਿੱਖਨਿ ਚਿਤ ਚਾਉ ਬਿਸਾਲੇ । ਚਲਿ ਆਏ
ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਹਿਤ ਨਾਲੇ ॥ ੧੨ ॥ ਜਥਾਜੋਗ ਉਪਹਾਰਨਿ ਲੀਨੇ । ਆਇਸਭਿਨਿ

ਗੁਰ ਦਰਸਨ ਕੀਨੇ। ਹੋਰਿ ਹੋਰਿ ਉਰ ਭਯੋ ਅਨੰਦ। ਗਨ ਚਕੋਰ ਜਿਮ
ਪੂਰਨ ਦੇਦ ॥ ੧੩ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਸੂਰਜ ਨਦਰੀ ਆਏ। ਲੋਚਨ ਕਮਲ
ਸਭਿਨਿ ਬਿਕਸਾਏ। ਜਿਮ ਚਾਤ੍ਰਿਕ ਹੁਇ ਅਧਿਕ ਤ੍ਰਿਖਾਏ। ਬੂੰਦ^੧ ਗੁਰ
ਦਰਸਨ ਤ੍ਰਿਪਤਾਏ ॥ ੧੪ ॥ ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਮ੍ਰਿਗ ਤਿਸਨਾ ਧਾਏ। ਸੁਧਾ
ਸਮੁੰਦ ਮਿਲਨੇ ਹਰਖਾਏ। ਮਨਹੁ ਭੋਰ ਗਨ ਭ੍ਰਮਤਿ ਬਿਲੀਦਾਭਏ ਸਥਿਰ
ਪਿਖਿ ਪਗ ਅਰਬੰਦ ॥ ੧੫ ॥ ਦਰਸਨ ਕਰਿ, ਦੇ ਕਰਿ ਉਪਹਾਰ। ਹਾਥ
ਜੋਰਿ ਪਗ ਬੇਦਨ ਧਾਰਿ। ਬੈਠੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਪਰਵਾਰਜੋ^੨। ਜਥਾ ਚੇਦ੍ਰਮਾ
ਉਡ ਦਿਸਿ ਚਾਰਜੋ^੩ ॥ ੧੬ ॥ ਬਹੁ ਸਿੱਖਨਿ ਤਬਿ ਬਾਤ ਚਲਾਈ। ‘ਅਮਕੇ
ਸਿੱਖਨਿ ਦੇਗ ਬਨਾਈ। ਬਹੁ ਸੰਗਤਿ ਕੀ ਸੇਵਾ ਕਰਿਹੀ। ਦੇਤਿ ਅਹਾਰ
ਭਾਉ ਕੋ ਧਰਿਹੀ ॥ ੧੭ ॥ ਪੁਰਿ ਗ੍ਰਾਮਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਜਸੁ ਭਯੋ। ਨਿਤ ਲੰਗਰ
ਕੋ ਸਿੱਖਜਨਿ ਦਯੋ। ਰਾਵਰ ਕੋ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਮਾਵੇ^੪। ਗੁਰ ਕੇ ਪ੍ਰੇਮ ਅਹਾਰ
ਅਚਾਵੇ^੫ ॥ ੧੮ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ ਬਾਕ ਜਬਿ ਸੁਨਯੋ। ਸਭਾ ਮਝਾਰ ਸਭਿਨਿ
ਸੋ ਭਨਯੋ। ‘ਸਿੱਖ ਕੌਨ ਸੋ ਹਮੈ ਬਤਾਵਹੁ। ਦੇਗ ਦੇਤਿ, ਤਿਨ ਕੋ
ਦਿਖਰਾਵਹੁ ॥ ੧੯ ॥ ਸੇਵ ਭਗਤਿ ਕੀ ਜੁਗਤਿ ਬਿਸਾਲਾ^੬। ਹਮ ਬੁਝਹਿ
ਤਿਨ ਕੋ ਇਸ ਕਾਲਾ^੭। ਤਬਹਿ ਸਿੱਖ ਉਠਿ ਕਰਿ ਦੁਇ ਫਿਰੇ^੮ ਜਹਿ
ਜਹਿ ਬੈਠੇ ਦੇਖਨਿ ਕਰੇ ॥ ੨੦ ॥ ਕਰਿ ਇਕੱਠੁ ਗੁਰ ਫਿਗ ਲੇ ਆਏ।
ਖਰੇ ਸਮੁਖ ਨਿਜ ਸੀਸ ਨਿਵਾਏ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ ਹੋਰਿ ਤਿਨ ਓਰੇ। ਖਰੇ
ਅਗਾਰੀ ਜੁਗ ਕਰ ਜੋਰੇ ॥ ੨੧ ॥ ਬੁਝਨਿ ਕਰੇ ‘ਕੌਨ ਬਿਧਿ ਸੇਵਾ ? ਤੁਮ
ਨੇ ਕੀਨਸਿ ਹਿਤ ਗੁਰਦੇਵਾ ?’ ਤਬਿ ਸਿੱਖਜਨਿ ਸਭਿ ਭੇਦ ਸੁਨਾਯੋ।
‘ਦਯਾ ਧਾਰ ਜੋ ਸਿਖ ਚਲਿ ਆਯੋ ॥ ੨੨ ॥ ਤਿਸ ਕੋ ਭੋਜਨ ਦੇ ਤ੍ਰਿਪਤਾਇਵ।
ਸਭਿਨਿ ਪਿਛਾਰੀ ਤੇ ਹਮ ਖਾਇਵ। ਜਿਤਿਕ ਅਤਿਓਥ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਿ
ਆਵੇ^੯। ਲੰਗਰ ਤੇ ਅਹਾਰ ਸਭਿ ਖਾਵੇ^{੧੦} ॥ ੨੩ ॥ ਨਿਜ ਸੇਵਾ ਕਰਤੇ ਜਿਮ
ਰਹੇ। ਅਪਨੇ ਕਰਮ ਸਮੂਹਨਿ ਕਹੇ। ਸੁਨਤਿ ਖਿਮਾਂ ਕਰਿ ਰਹੇ ਗੁਸਾਈ।
ਨਹਿ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਕਛੁ ਅਲਾਈ ॥ ੨੪ ॥ ਤਬਿ ਸੰਗਤਿ ਸਭਿ ‘ਕੀਨਸਿ
ਬਿਨਤੀ। ‘ਰਹੀ ਪ੍ਰਭੁ ਜੀ ਹਮ ਉਰ ਗਿਨਤੀ। ਜਥਾ ਆਪ ਕੀ ਆਗਯਾ
ਹੋਇ। ਤਥਾ ਕਰੈ ਸੁਨਿ ਕੈ ਸਭਿ ਕੋਇ’ ॥ ੨੫ ॥ ਤਬਿ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਸਤਿ-

^੧(ਸ੍ਰੀਤੀ) ਬੂੰਦ। ^੨ਘੋਰਾ ਪਾਕੇ। ^੩ਛਾਹੋਂ ਤਰਫਾਂ ਤੋਂ ਤਾਰਿਆਂ ਨਾਲ (ਪੇਰਿਆ ਹੋਇਆ)।

^੪ਸੇਵਾ ਤੇ ਭਗਤੀ ਵੀ ਸੁਗਤੀ ਮੈਸ਼ਰ।

ਗੁਰ ਬੋਲੇ । ਜਗਤ ਭਗਤਿ ਕੀ ਰੀਤਿ ਅਮੋਲੇ 'ਸੁਨਹੁ ਸਿੱਖਜਾਤੁ ਮ ਅਤਿ
 ਪ੍ਰਿਯ ਮੋਰੇ । ਕਰਨਿ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀ ਨਿਤ ਉਰ ਲੋਰੇ ॥ ੨੬ ॥ ਯਾਂਤੇ ਸੁਭ
 ਉਪਦੇਸ਼ ਬਤਾਵੇਂ । ਜਮ ਸੰਕਟਿ ਤੇ ਤੁਮਹਿ ਛੁਟਾਵੇਂ । ਨਿਸਦਿਨ ਚਿਤਵਨ
 ਚਿਤਵਤਿ ਚਿਤ ਮੈਂ । ਮਮ ਸਿਖ ਪਾਪਤਿ ਹੁਇੰ ਸੁਭ ਗਤਿ ਮੈਂ ॥ ੨੭ ॥
 ਸਮੇਂ ਚੁਕੇ ਤੇ ਜੋ ਸਿਖ ਆਇਵ । ਤਿਹ ਭੀ ਕਿਨਹੁ ਅਹਾਰ ਖੁਲਾਇਵ ?
 ਇਸ ਕੋ ਫਲ ਉੱਤਮ ਇਹ ਜਾਨੋ । ਅੰਨ ਦਾਨ ਸਮ ਦਾਨ ਨ ਮਾਨੋ ॥
 ੨੮ ॥ ਸੁਨਿ ਸਿਖ ਬੁਝਤਿ 'ਇਹੁ ਕਿਮ ਲਹੀਐ ? ਸਮੇਂ ਚੁਕਨੇ ਕਿਹ ਕੋ
 ਪ੍ਰਭੂ ! ਕਹੀਐ' । ਇਸ ਕੋ ਜਾਨਿ ਕਰਹਿ ਪੁਨ ਤੈਸੇ । ਹਿਤ ਕੋ ਕਰਨਿ
 ਆਪ ਕੋ ਜੈਸੇ' ॥ ੨੯ ॥ ਵੇਹਗਾ ॥ ਫੁਰਮਾਇਵ ਸ੍ਰੀ ਬਦਨ ਤੇ 'ਬੀਤਨੇ
 ਸਮੇਂ ਅਹਾਰ । ਛੁਪਿਤ ਸਿੱਖਜ ਆਯੋ ਤਬਹਿ, ਤ੍ਰਿਪਤਾਵਹਿ ਕਰਿ ਤਜਾਰ ॥
 ੩੦ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਅਸ ਸੇਵਾ ਮਹਿ ਪ੍ਰੇਮ ਬਿਸਾਲ । ਕਰੈ ਤਜਾਰ ਪੁਨ ਦੇ
 ਹਿਤ ਨਾਲ । ਚੁਕੇ ਸਮੇਂ ਅਤਿਥਿ ਸਿਖ ਆਵੇ । ਭਾਉਭਗਤਿ ਸੇਂ ਤਿਸ
 ਤ੍ਰਿਪਤਾਵੇ ॥ ੩੧ ॥ ਅਸ ਸੇਵਾ ਮੈਂ ਕਰੋਂ ਪ੍ਰਮਾਨ । ਮੁਝ ਕੋ ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਸੁ ਕਰੈ
 ਮਹਾਨ । ਅਤਿ ਪ੍ਰਸੰਨ ਮੈਂ ਤਿਸ ਪਰ ਹੋਵੇਂ । ਜਨਮ ਮਰਨ ਕੇ ਸੰਕਟ ਖੋਵੇਂ
 ॥ ੩੨ ॥ ਹਲਤਿ ਪਲਤਿ ਮੈਂ ਰਹੋਂ ਸਹਾਇਕ । ਰੋਛੋਂ ਦੇ ਕਰ ਬਿਘਨ
 ਨਸਾਇਕ । ਇਮ ਸੇਵਤਿ ਸਿਮਰਤਿ ਹਰਿਨਾਮੁ । ਸਤਿਸੰਗਤ ਤੇ ਪਾਵਨ
 ਧਾਮੁ' ॥ ੩੩ ॥ ਸੋਈ ਸਿੱਖ ਮੋਹਿ ਕੋ ਪਜਾਰੋ । ਸ੍ਰਾਸ ਸ੍ਰਾਸ ਮੈਂ ਸਦਾ ਸਮਾਰੋਂ ।
 ਬਸੀ ਰਹੋਂ ਤਿਸ ਕੇ ਸੰਗ ਹੋਇ । ਪ੍ਰੇਮ ਫਾਸ ਤੇ ਐਂਚਤਿ ਜੋਇ' ॥ ੩੪ ॥
 ਸੁਨਿ ਸੰਗਤਿ ਕੀਨੀ ਅਰਦਾਸ । 'ਇਹੁ ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਹੈ ਰਾਵਰਿ ਪਾਸ ।
 ਜਿਸ ਪਰ ਕਰਹੁ ਕ੍ਰਿਪਾ ਜਨ ਜਾਨਿ । ਤਿਸ ਕਉ ਦੇਤੇ ਸੇਵਾ ਦਾਨ ॥ ੩੫ ॥
 ਹਮ ਅਲਪੰਗ ਜੀਵ ਤੁਮ ਸ਼ਰਨੀ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਆਪ ਕੀ ਸੰਕਟ ਟਰਨੀ' :-
 'ਗਿਰਾ ਗੁਰੁ ਭਵ ਸਾਗਰ ਤਰਨੀ' । ਮਥਨ ਗਜਾਨ ਅਗਨੀ ਕਹੁ ਅਰਨੀ'
 'ਸਮਾ ਚੁਕਿਆ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਹੀਦਾ ਹੈ ਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ! 'ਜਿਵੇਂ' ਆਪ ਨੂੰ (ਸਾਡਾ) ਹਿਤ ਕਰਨ ਦਾ
 (ਸੰਕਲਪ ਫੁਰਿਆ ਹੈ) । 'ਘਰ ਪਵਿੱ' ਹੁੰਦਾ ਹੈ । 'ਟਾਰਨ ਵਾਲੀ' । 'ਗੁਰੁ ਜੀ ਬਾਣੀ ਦੀ
 ਮਹਿਮਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ । 'ਵੇੜੀ ਰੂਪ । 'ਗਿਆਨ ਅਰਾਨੀ (੧. ਗੁਣ ਕਰਨੇ ਲਈ ਰੁਰਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨਾ
 ਵਿਚਾਰਨਾ ਆਦਿ) ਅਰਣੀ ਮਥਨ ਤੁੱਲ ਹੈ [ਮਿਸ:; ਅਰਣੀ=ਇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਲਕੜੀ ਦਾ
 ਯੰਤ੍ਰ ਜੋ ਯੱਗ ਅਗਨੀ ਲਈ ਵਰਤਦੇ ਹਨ । ਜਿਸ ਦੇ ਦੋ ਹਿੱਸੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਧਰਾ ਤੇ ਉੱਤਰਾ ।
 ਅਧਰਾ ਵਿਚ ਛੋਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਉੱਤੇ ਉੱਤਰਾ ਖੜੀ ਕਰਕੇ ਵੱਸੀ ਨਾਲ ਮਥਦੇ ਹਨ, ਛੋਕ ਹੇਠਾਂ
 ਛੁਪਾਹ ਵੱਖਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਯੱਗ ਲੱਗ ਉੱਠਦੀ ਹੈ] ।

॥ ੩੬ ॥ ਸੱਤਸਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਜਨੁ ਪਰਨੀ^੧। ਤਿਸ ਨਿਪਜਾਵਨਿ
ਕੋ ਸੁਭ ਧਰਨੀ^੨। ਤਿਹ ਲਖਿ ਅਰਥ, ਕਰੀ ਜਿਨ ਕਰਨੀ^੩। ਰਾਗ ਦ੍ਰੋਖ
ਅਘ ਜਤਿ ਤਿਨ ਦਰਨੀ^੪ ॥ ੩੭ ॥ ਗੁਰਬਾਨੀ ਬਰ ਜਨ^੫ ਆਚਰਨੀ^੬।
ਰਿਦੇ ਬਿਕਾਰਨਿ ਤਿਨ ਕੇ ਛਰਨੀ^੭। ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰੇਸਰ ਕੀ ਇਹ ਘਰਨੀ^੮।
ਮਿਲੀ ਰਹੈ ਨਿਤ ਸਵਰਨ ਬਰਨੀ^੯ ॥ ੩੮ ॥ ਨਿਜ ਦਾਸਨ ਕੀ ਕੈਵਲ
ਕਰਨੀ^{੧੦}। ਸਿੰਘਨਿ ਸਮ ਹੈ ਤਿਸਨਾ ਕਰਨੀ^{੧੧}। ^{੧੨}ਮਹਦ ਅਬਿੰਦਾ
ਚੋਚਲ ਹਰਨੀ। ਕਰਿ ਨਿਜ ਬਲਕੋ ਤਤਛਿਨ ਹਰਨੀ^{੧੩} ॥ ੩੯ ॥ ਸੁਭ ਬਾਨੀ
ਕੀ ਸੁਨੀ ਪ੍ਰਸੰਸਾ। ਜੋ ਦਾਸਨਿ ਕੇ ਨਾਸ਼ਨਿ ਸੰਸਾ। ਸੰਗਤਿ ਪਰ ਪ੍ਰਸੰਨ
ਗੁਰ ਹੋਏ। ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਸੋ ਸਗਰੇ ਜੋਏ ॥ ੪੦ ॥ ਭਗਤਿ ਅੰਕੂਰ
ਸਭਿਨਿ ਕੇ ਉਗਯੋ। ਤਜਿਬਿਸਿਯਨਿ ਮਨਸਿਮਰਨ ਲਗਯੋ। ਕਰੇ ਕ੍ਰਿਤਾਰਥ
ਸੁਭ ਮਗ ਪਾਇ। ਲਖੀ ਗੁਰੁ ਮਹਿਮਾ ਅਧਿਕਾਇ ॥ ੪੧ ॥ ਲਾਖਹੁ
ਸਿੱਖਜਨਿ ਸੁਭ ਗਤਿ ਪਾਈ। ਕਹਿ ਲਗ ਕਥਹਿ ਗੁਰੁ ਵਡਿਆਈ। ਇਸ
ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਿਤ ਕਰਤਿ ਬਿਲਾਸੇ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿਗਾਇ ਪ੍ਰਕਾਸੇ ॥ ੪੨ ॥
ਕਰਹਿ ਚੇਸਟਾ^{੧੪} ਕਿਸ ਬਿਧਿ ਕੋਇ। ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਸਿੱਖਜਨਿ ਕੀ ਸ਼੍ਰੇਯ^{੧੫}
ਹੋਇ। ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ ਸੰਗਤਿ ਆਇ ਹਜ਼ਾਰਨਿ। ਦੋ ਉਪਹਾਰ ਲਗਾਇ
ਅੰਬਾਰਨਿ ॥ ੪੩ ॥ ਬਡ ਮੇਲਾ ਵੈਸਾਖੀ ਹੋਵਾ। ਪੁਰਹਿ ਕਾਮਨਾ ਸਤਿਗੁਰ

^੧ਇੱਛ [ਮਿਸ:; ਪਥਿ=ਇੱਛ]। ^੨ਰੁਰਬਾਣੀ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਰੂਪ ਇੱਛ ਵੇ ਉਪਜਾਵਣੇ ਦੀ ਸੁਭ
ਧਰਤੀ ਹੈ। ^੩ਤਿਸ ਬਾਣੀ ਦਾ ਅਰਥ ਜਾਣ ਕੇ ਜਿਨ (ਚੰਗੀ) ਕਰਨੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ^੪ਦ੍ਰਿਨ੍ਹ ਦੇ
ਰਾਗ ਦ੍ਰੋਖ ਪਾਪਾਂ ਸਣੇ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ (ਰੁਰਬਾਣੀ)। ^੫ਪ੍ਰੇਸ਼ਟ ਜਨਾਂ ਵੇ। ^੬ਧਾਰਨ ਕਰਨੇ
ਯੋਗ ਹੈ, [ਮਿਸ:; ਆਚਰਣੀਯ]। ^੭ਦਿਨ੍ਹ (ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ) ਰਿਦੇ ਦੇ ਵਿਕਾਰ ਛਲ
ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਹੈ। ^੮ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ (ਘੜਨ ਵਾਲੀ)। (ਅ) ਇਸਤ੍ਰੀ। ^੯ਸ+ਵਰਨ+
ਅਵਰਨੀ=ਭਾਵ ਅੱਖਰਾਂ ਦਾ ਇਸ ਦਾ ਰੂਪ ਹੈ ਇਸ ਕਰਕੇ ਵਰਨ ਰੂਪ ਹੈ ਤੇ ਉੱਤਮ ਭਾਵ
ਅੰਦਰ ਉਤਪਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਇਉਂ ਅਵਰਨੀ ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਅਰੂਪ ਹੈ (ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ) ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਨਾਲ
ਮਿਲੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਭਾਵ ਜੋ ਰੁਰਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹੇ ਹਨ ਉਦੇ ਭਾਵਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਸਾਈਂ ਨਾਲ ਮਿਲੇ
ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ^{੧੦}ਮੁਕਤੀ ਦਾਤਾ। ^{੧੧}ਸ਼ੇਰਨੀ ਵਤ ਹੋ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਰੂਪੀ ਹਥਨੀ ਨੂੰ। ^{੧੨}ਅਵਿੰਦਿਆ
ਹਰਨੀ ਸਮਾਨ ਬੜੀ ਚੋਚਲ ਹੈ (ਜੋ ਅਭਿਆਸੀਆਂ ਦੇ ਕਾਬੂ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹਦੀ, ਦਾਵ ਘਾਵ ਕਰਕੇ
ਆ ਰੋਂਦੀ ਹੈ), ਉਸ ਹਰਨੀ ਨੂੰ ਇਹ ਸ਼ੇਰਨੀ ਰੂਪ ਰੁਰਬਾਣੀ ਆਪਣਾ ਬਲ ਕਰਕੇ ਬਟ ਪਟ
ਹਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ (ਮਾਰ ਰੋਂਦੀ ਜਾ ਕਾਬੂ ਕਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ)। ^{੧੩}ਲੀਲ੍ਹਾ। ^{੧੪}ਮੁਕਤੀ। ੬੪।

ਜੋਵਾ। ਕੀਰਤਪਰਿ ਬਹੁ ਡੇਰੇ ਪਰੇ। ਬਡਭਾਗੀ ਗੁਰ ਦਰਸਨ ਕਰੇ॥੪੪॥
॥ ਜੈ ਜੈ ਕਾਰ ਸੰਗਤਾਂ ਕਰਿਹੀ। 'ਧੰਨ ਗੁਰੁ ਹਰਿਰਾਇ' ਓਚਰਿਹੀ॥ਜਿਸ
ਕੋ ਬਾਕ ਜਥਾ ਹਇ ਜਾਇ। ਸੋ ਨਰ ਤਤਛਿਨ ਫਲ ਕੋ ਪਾਇ ॥ ੪੫ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੁਰਜ ਹਿੰਦੇ ਨਵਮ ਰਾਸੇ 'ਸਿੰਘਨ ਉਪਦੇਸ਼' ਪੰਜਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਖਡਗੇ ਅੰਸੁ ॥ ੫ ॥

੭. [ਰਾਜੇ ਹਾਥੀ ਮੰਗਣ ਆਏ]।

ਏਹਗਾ ॥ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿਰਾਇ ਜੀ ਭਗਤਿ ਮੁਕਤਿ ਦੇਂ ਦਾਨ। ਨਿਤ
ਅਨੇਕ ਹੀ ਹੋਤਿ ਹੈਂ ਸਿੱਖ ਸਹਿਤ ਕੱਲਯਾਨ॥੧॥ ਚੋਪਈ॥ਦੇਸ਼ ਬਿਦੇਸ਼ਨਿ
ਬਿੰਦ ਅਕੋਰ। ਅਰਪਤਿ ਕਹਿ ਬਿਨਤੀ ਕਰ ਜੋਰਿ। 'ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ
ਕਾਰਜ ਮੋਹਸਿੰਧ ਭਯੋ ਹਤਿਬਿਘਨ ਸੰਦੋਹ'॥੨॥ਰਾਵਰ ਕੀ ਕਰੁਨਾ ਬਲ
ਪਾਇਤਤਛਿਨ ਹੋਏ ਮੋਹਿ ਸਹਾਇ।ਕੋਇਕ ਕਹਤਿ'ਪੁੱਤ੍ਰ ਮੁਖ ਦੀਨਸਿ।
ਪੁਬਮ ਅਕੋਰ ਇਹੀ ਕਹਿ ਲੀਨਸਿ'॥੩॥ਕੋ ਭਾਖਤਿ'ਮਮ ਦਾਇਦ ਖੋਵਾ।
ਇਹ ਵਸਵੇਧ ਆਪ ਕੋ ਹੋਵਾ'। ਕੇਚਿਤ ਕਹਤਿ 'ਪੁਰਹੁ ਮਮ ਆਸ।
ਯਾਂਤੇ ਮੈਂ ਆਨਜੋ ਧਨ ਪਾਸ' ॥੪॥ ਇੱਤਯਾਦਿਕ ਕਹਿ ਬਿਨੈ ਹਜ਼ਾਰਨਿ।
ਆਨਿ ਚਢਾਵਤਿ ਹੈਂ ਉਪਹਾਰਨਿ। ਘਟਿ ਘਟਿ ਕੀ ਲਖਿ ਅੰਤਰਜਾਮੀ।
ਪੁਰਹਿ ਕਾਮਨਾ ਸਿੱਖਨਿ, ਸੁਆਮੀ॥੫॥ ਕੇਤਿਕ ਨਰ ਪਰਲੋਕ ਸਿਧਾਰਨਿ।
ਉਪਹਾਰਨਿ ਅਰਪਾਇ ਹਜ਼ਾਰਨਿ। ਰਿਦੇ ਸੁੱਧ ਹਿਤ, ਦਰਸਨ ਦੇਖੈਂ।
ਦੁਖਦ ਬਿਕਾਰਨਿ ਹਰਹਿ ਅਸ਼ੋਖੈ ॥ ੬ ॥ ਦੂਰ ਦੇਸ਼ ਤੇ ਇਕ ਗਜ^੧
ਆਇਵ। ਕਾਂਹੁ ਨਿਪੁ ਨੇ ਭੋਟ ਚਢਾਇਵ। ਸੁੰਦਰ ਮਹਾਂ ਬਿਸਦ ਜਿਸ ਰੰਗ।
ਗੁਨ ਸਮੁਦਾਇਨਿ ਸਹਿਤ ਮਤੰਗ^੨॥੭॥ਸਤਿਗੁਰ ਨਿਕਟਿ ਰਹੈ ਬਲਵੰਤ॥
ਤਿਸ ਗਜ ਕੋ ਭਾ ਬਿਦਤਿ ਬਿਤੰਤ॥ਜਹਿ ਕਹਿ ਸੁਨਜੋ ਗੁਨਜੋ ਗੁਨਨੀਕੋ।
ਕੇਚਤਿ ਆਵਹਿ ਪਿਖਿਨਿ ਤਿਸੀ ਕੋ॥੮॥ਬਿਦ ਕਹਿਲੂਰ,ਹੁਤੋ ਬਡਰਾਜ॥
ਰਹੈ ਸੇਗ ਬਹੁ ਸੈਨ ਸਮਾਜ। ਦੁਤਿਯ ਹੰਡੂਰੀ ਮਿਲਜੋ ਨਰਿੰਦ। ਕਰਤਿ
ਪਰਸਪਰ ਅਨੰਦ ਬਿਲੰਦ ॥ ੯ ॥ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਬਸਹਿ ਹਮਾਰੇ ਦੇਸ਼। ਤਿਨ
ਕੇ ਨਿਕਟਿ ਮਤੰਗ ਵਿਸ਼ੇਸ਼। ਨਹੀਂ ਆਪ ਤੇ ਦੇਵਹਿ ਕੋਊ। ਚਢਿ ਕੈ
ਚਲਹੁ ਮਾਂਗ ਲੇਂ ਸੋਊ ॥ ੧੦ ॥ ਭੋਟ ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ ਆਵੈ। ਮੇਲਾ
ਭਰਜੋ ਰਹੈ ਅਰਪਾਵੈ। ਅਬਿ ਲਗਿ ਤਿਨ ਤੇ ਕਛੂ ਨ ਲੀਨੋ। ਹਮਰੇ ਦੇਸ਼
ਬਾਸ ਚਿਰ ਕੀਨੋ' ॥੧੧॥ਇਮ ਮਸਲਤ^੩ ਜੁਗ ਰਾਜੇ ਕਰਿ ਕੈ। ਮੰਦਮਤੀ

^੧ਸਾਹਿ [ਮਿਸਾ, ਸੁੰਦੋਹ]। ^੨(ਪੁੱਤ੍ਰ ਲਈ) ਇਹ ਭੋਟਾ ਪਹਿਲੇ ਮੈਂ ਕਹਿ ਲਈ ਸੀ (ਭਿ ਚੜ੍ਹਾਸੀ)।

^੩ਹਾਥੀ। ^੪ਸਲਾਹ।

ਲਾਲਚ ਕੋ ਧਰਿ ਕੈ । ਸੈਨ ਸਕੇਲਿ ਦਿਖਾਵਨਿ ਕਾਰਨ । ਲੇ ਕਰਿ ਚਵੇ,
 ਨ ਕੀਨਿ ਬਿਚਾਰਨ ॥ ੧੨ ॥ ਦਰਸਨ ਕੇ ਮਿਸਿ ਕਰਿ ਚਲਿ ਆਏ ।
 ਕੀਰਤਿਪੁਰਿ ਪਹੁੰਚੇ ਹਰਖਾਏ । ਨਿਸ ਮਹਿ ਡੇਰਾ ਕਰਜੈ ਸੁਬਾਸੇ । ਖਾਨ
 ਪਾਨ ਗੁਰ ਪਠਜੈ ਸੁ ਪਾਸੇ ॥ ੧੩ ॥ ਉਠੇ ਪ੍ਰਾਤਿ ਕੋ ਕਰਿ ਇਸਨਾਨਾ ।
 ਬਸਤ੍ਰ ਸਸਤ੍ਰ ਜੁਤਿ ਹੈ ਸਵਧਾਨਾ । ਦਰਸਨ ਹਿਤ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਢਿਗ ਆਏ ।
 ਸੁਭਟ ਸੰਗ ਬਡ ਭੀਰ ਸੁ ਲਜਾਏ ॥ ੧੪ ॥ ਆਗੈ ਸਤਿਗੁਰ ਵਹਿਰ ਨਿਕਸਿ
 ਕੈ । ਸਭਾ ਲਗਾਈ ਮਹਾ ਫਰਸ਼ ਕੈ । ਜੋਧਾ ਸਨਧ-ਬੱਧ ਹੁਇ ਸਾਹੇ।ਬਸਤ੍ਰ
 ਸਸਤ੍ਰ ਭੂਖਨ ਤਨ ਧਾਰੇ ॥ ੧੫ ॥ ਸਿਪਰ ਕ੍ਰਿਪਾਨੈ ਕੰਚਨ ਖਚੇ । ਧਨੁ
 ਇਖਧੀ^੧ ਸੁੰਦਰ ਬਿਧਿ ਰਚੇ । ਸ਼ਬਦ ਰਬਾਬੀ ਗਾਵਤਿ ਰਾਗੇ । ਜਿਨ ਕੋ
 ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਗੁਨ ਅਨੁਰਾਗੇ^੨ ॥ ੧੬ ॥ ਖਰੋ ਨਕੀਬ ਅਵਾਜ ਪ੍ਰਕਾਸਤਿ ।
 ਗੁਰੁ ਸੁਜਸੁ ਤੇ ਰਿਦਾ ਹੁਲਾਸਤਿ।ਚੋਬਦਾਰ ਕੋ ਗਨ ਹੈ ਖਰੋ ਕੰਚਨ ਦੰਡ
 ਸੁਹਾਵਤ ਖਰੋ^੩ ॥ ੧੭ ॥ ਖਰੋ ਮੇਵਰੇ ਭੂਖਨ ਸਨੇ।ਸਿੱਖਜਨਿ ਕੀ ਅਰਦਾਸਨਿ
 ਭਨੇ । ਕੇਤਿਕ ਮਖਮਲ ਫਰਸ਼ ਕਰਾਵਾ । ਚਹੂੰ ਓਰ ਤੇ ਰਚਿਰ ਸੁਹਾਵਾ
 ॥ ੧੮ ॥ ਬਹੁਤ ਮੋਲ ਕੇ ਬਿਛੇ ਗਲੀਚੇ । ਚੋਆ^੪ ਅਤਰ ਸੁਗੰਧਿ ਉਲੀਚੇ^੫ ।
 ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਤੇ ਮਹਿਕਾਰ ਉਠੰਤੀ । ਜ਼ਰੀਦਾਰ ਗਾਦੀ ਦੁਤਿਵੰਤੀ ॥
 ੧੯ ॥ ਬਡ ਉਪਧਾਨੁ ਧਰੇ ਇਕ ਓਰੇ । ਗੁੰਢੇ ਜ਼ਰੀ ਸੁ ਰੇਸ਼ਮ ਡੋਰੇ ।
 ਬੈਠੇ ਬੀਚ ਗੁਰੁ ਹਰਿਰਾਇ । ਕੋ ਉਪਮਾ ਕਵਿ ਕਹੈ ਬਨਾਇ ॥ ੨੦ ॥
 ਸ਼ੌਂਕੁ^੬ ਸਹਤਿ ਸੁਰ ਗਨ ਪਰਵਾਰਤਿ । ਬੈਠੇ ਬਿਸ਼ਨੁ ਮਨਹੁੰ ਦੁਤਿ ਧਾਰਤਿ ।
 ਇਕ ਸੋ ਏਕ ਪਾਟ^੭ ਗਰ ਜਾਮਾ । ਬਹੁ ਸੁਖਮ ਸ਼ੋਭਤਿ ਅਭਿਰਾਮਾ ॥ ੨੧ ॥
 ਕੁੰਡਲ ਕਰਨ ਦਿਪਤ ਹੈਂ ਮੋਤੀ । ਕਟਕ^੮ ਜਰਾਉ ਜੋਤਿ ਉਦੋਤੀ ।
 ਨਵਰਤਨੇ^੯ ਸਹਿਤਿ ਇਸ ਭਾਂਤੀ।ਨਵ ਗ੍ਰੰਥ ਬੈਠੇ ਕਰਿ ਜਨੁ ਪਾਂਤੀ ॥ ੨੨ ॥
 ਮੁਕਤਾ ਮਾਲ ਅਮੋਲ ਬਿਸਾਲਾ । ਸੁਰਸਰਿ^{੧੦} ਜਲ ਧਾਰਾ ਜਨੁ ਚਾਲਾ ।
 ਪਾਗ ਪੇਚ ਬਾਂਧੇ ਬਿਚ ਖਰੀ।ਉਪਰਿ ਜਿਗਾਜਰਾਉਨਿ ਜਰੀ ॥ ੨੩ ॥^{੧੧} ਸਬਜੇ
 ਸਭਿ ਜੇ ਹੀਰਨ ਸੰਗ । ਸਾਸਿ ਡਕਰੇ ਜਨੁ ਉੱਜਲ ਰੰਗ^{੧੨} । ਚਮਰ

^੧ਧਨੁਖ । ^੨ਭੱਬਾ । [ਸੰ: ਇਸ਼ਧੀ] । ^੩ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੀਤਿ ਹੁੰਦੀ ਹੈ । ^੪ਚੋਰੇ ।
^੫ਚੰਦਨ ਨਾਲ ਕੇਸਰ ਕਸਤੂਰੀ ਮਰਮੇ ਦੇ ਫੁੱਲ ਦਿਆਰ ਦਾ ਧੁਰਾ ਮਿਲਾਕੇ ਇਕ ਨਾਲ ਚੁਆਈ
 ਸੁਰੰਧੀ । ^੬ਫਿੜਕਿਆ ਹੈ । ^੭ਇੰਦ੍ਰ । ^੮ਪੱਛੇ ਦਾ । ^੯ਕੜੇ । ^{੧੦}ਨੌ ਰਤਨ ਜੜਤ ਬਹੱਟੇ । ^{੧੧}ਰੰਗਾ ।
^{੧੨}(ਜਿਸ ਵਿਚ) ਚੰਦ ਟੁਕੜੀਆਂ ਵਾਂਗੂੰ ਉੱਜਲ ਹੀਰਿਆਂ ਨਾਲ ਸਾਢੇ ਪੰਨੇ ਜੜੇ ਹਨ ।

ਚਾਰੁ ਉਪਰ ਕੋ ਫਿਰਿਹੀ । ਬਿਸਦ ਮਰਾਲਨਿ ਕੇ ਸਮਸਰ ਹੀ ॥ ੨੪ ॥
 ਸਿਪਰ ਖੜਗ ਗੁਰ ਧਾਰਨਿ ਕਰਜੇ । ਨਿਕਟਿ ਸਰਾਸਨ ਇਖਧੀ ਧਰਜੇ ।
 ਇਤ ਰਾਜੇ ਦੋਨਹੁ ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਕੈ । ਆਵਤਿ ਭੇ ਮਸਲਤ ਕੋ ਧਰਿ ਕੈ ॥
 ੨੫॥—ਜੇ ਕਰਿ ਜਾਚਜੇ ਦੇਹਿ ਨ ਹਾਥੀ । ਸੁਭਟ ਸੈਨ ਬਡ ਦੋਨੋ ਸਾਥੀ ।
 ਬਲ ਕਰਿ ਛੀਨ ਲੇਹਿ ਲੇ ਚਲਿ ਹੈਂ । ਕਹਾਂ ਗੁਰੂ ਕਜਾ ਹਮਰੇ ਤੁਲ ਹੈ—॥
 ੨੬ ॥ ਇਹ ਬੁਧਿ ਕਰਿ ਭੂਪਤਿ ਅੰਗਜਾਨੀ । ਆਏ ਨਿਕਟਿ ਰਾਜ ਮਦ
 ਮਾਨੀ । ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ । ਜਾਨੀ ਸਭਿ ਜੋ ਮਤਿ ਠਹਿਰਾਇ ॥
 ੨੭ ॥—ਨਾਸ਼ ਕਰੈਂ ਇਨ ਕੋ ਹੰਕਾਰ । ਬੇਮੁਖ ਮਤਿ ਕੇ ਅੰਧ ਗੁਬਾਰ—॥
 ਇਮ ਸਤਿਗੁਰ ਨੇ ਮਤਿ ਠਹਿਰਾਈ । ਤਬਿ ਨਿਪ ਆਏ ਭਟ ਸਮੁਦਾਈ ॥
 ੨੮॥ ਪਦ ਅਰਬੰਦ ਬੰਦਨਾ ਕਰਿਕੈ।ਬੈਠੇ ਨਿਕਟਿ ਹਰਖ ਹੀ ਕਰਿ ਕੈ^੧ ।
 ਭਟ ਸਭਿ ਸਚਿਵ^੨ ਪਹਾਰ ਪਤੀ ਕੈ^੩ । ਕਰਿ ਕਰਿ ਨਮੋ ਸਭਾ ਥਿਤ ਨੀਕੇ
 ॥ ੨੯ ॥ ਕੁਸ਼ਲ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ । ਕਿਤਿਕ ਬਾਰਤਾ ਅਪਰ
 ਚਲਾਇ । ਬਹੁਰ ਕਹਜੇ ‘ਮੱਲਜਨਿ ਕੋ ਘੁਰਿਬੈ । ਭੋ ਭੂਪਤਿ ! ਤੁਮ ਕਰਹੁ
 ਨਿਹਰਿਬੈ’ ॥੩੦॥ ਇਮ ਕਹਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਮੱਲਜ ਬੁਲਾਏ । ਸੁਨਾਤਿ ਹੁਕਮ ਕੋ
 ਸੋ ਚਲਿ ਆਏ । ਜਿਨ ਕੋ ਤਨ ਦੀਰਘ ਬਲ ਭਾਰੇ । ਨਿਪਨਿ ਕਬਹੂੰ ਅਸ
 ਨਹੀਂ ਨਿਹਾਰੇ ॥ ੩੧ ॥ ਕਿਸ ਕੋ ਮੱਲ ਭਿਰੈ ਅਬਿ ਆਇ^੪ । ਪ੍ਰਾਨ ਹਾਨਿ
 ਕਰਿ ਦੇਤਿ ਗਿਰਾਇ । ਛਰਤਿ ਨ ਸਨਮੁਖ ਹੋਵਹਿ ਕੋਈ।ਕੁਸ਼ਤੀ ਕਰਤਿ
 ਪਰਸਪਰ ਦੋਈ ॥ ੩੨ ॥ ਆਨਿ ਤਿਨਹੁ ਅਭਿਬੰਦਨ ਠਾਨੀ । ਦੇਖਿ ਦੁ-
 ਹਨਿ ਦਿਸ਼ ਗੁਰੂ ਬਖਾਨੀ। ‘ਭਿਰਹੁ ਪਰਸਪਰ ਨਿਪਨਿ ਦਿਖਾਵਹੁ । ਜ਼ੋਰ
 ਆਪਨੋ ਸਕਲ ਜਨਾਵਹੁ’ ॥ ੩੩ ॥ ਹੁਕਮ ਪਾਇ, ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਦੋਊ ।
 ਭਿਰੈ, ਬਿਲੋਕਤਿ ਹੈ ਸਭਿ ਕੋਊ । ਭੁਜਨਿ ਠੋਕਤੇ ਸ਼ਬਦ ਉਠਾਵੈ। ਨਰਨ
 ਪਹਾਰੀ ਰਿਦੇ ਛਰਾਵੈਂ ॥ ੩੪ ॥ ਉਪਰ ਤਰੇ ਦਾਵ ਬਹੁ ਕਰੈਂ । ਧਰਤੀ
 ਗਰਤ^੫ ਭਯੋ ਜਿਤ ਫਿਰੈਂ।ਇਤ ਉਤ ਹੋਤਿ ਅੰਕ ਭਰਿ ਪਰੈਂ । ਕਬਿ ਉਪਰਿ
 ਕਬਿ ਹੋਵਸਿ ਤਰੈ ॥ ੩੫ ॥ ਭੇਖ ਭਯਾਨਕ ਭੂਰ ਭਯੇ ਹੈਂ । ਮਹਾਂ ਓਜ ਤੇ
 ਤੇਜ ਤਏ ਹੈਂ^੬ । ਦ੍ਰੈ ਘਾਟਕਾ ਲਾਗ ਆਪਸ ਮਾਂਹੀ । ਭਿਰਤਿ ਦਾਵ ਨਾਨਾ
 ਦਿਖਰਾਹੀਂ ॥੩੬॥ ਦੋਨੋਂ ਸਮ ਬਲ ਧਾਰਤਿ ਰਹੇ । ਨਿਕਟਿ ਬੁਲਾਇ ਗੁਰੂ

^੧ਹੰਕਾਰ ਕਰਕੇ । ^੨ਵਜੀਰ । ^੩ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ । ^੪ਭਾਵ) ਕਿਸੇ ਦਾ ਪਹਿਲਵਾਨ ਆ ਕੇ ਘੁਰੇ । ^੫ਟੋਆ । ^੬ਤੇਜ ਨਾਲ ਤੋਤੇ ਹੋਏ ।

ਬਚ ਕਹੇ । ‘ਅਪਰ ਮੱਲ ਨਹਿ ਬਿਰਹਿ ਅਗਾਰੀ । ਹੋਰਤਿ, ਰਹੇ ਤ੍ਰਾਸ
ਕਾਰਿ ਭਾਰੀ ॥੩੭॥ ਤੁਮ ਸਮ ਹੋ, ਕਮ ਬਲ ਨਹਿ ਕੋਊ’ । ਦੇਖੇ ਸਭਿਨਿ
ਭਿਰਤਿ ਅਬਿਦੋਊ । ਨਿਰਨੇ ਕਰਿ ਨਿਜ ਬਲ ਕੋ ਕਹੀਆਹ । ਕਿਤਿਕ ਧਰਤਿ
ਹੋ, ਹਮ ਤਿਸ ਲਹੀਆਹ’ ॥ ੩੮ ॥ ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਬਲੇ ਤਿਹ ਸਮੈ । ‘ਕ੍ਰਿਪਾ
ਆਪ ਕੀ ਕੋ ਬਲ ਹਮੈ’ । ਕੂਰ ਨ ਕਹੈਂ ਸਭਾ ਮਹਿ ਅਥੈ । ਨਿਜ ਬਲ
ਸ਼ਕਤਿ ਸੁਨਾਵਤਿ ਸਬੈ ॥੩੯॥ ਤੁਮ ਫਿਗ ਰਾਜੇ ਜੇ ਇਨ ਰਾਜ । ਸਕਲ
ਬਾਹਨੀ ਸਹਤ ਸਮਾਜਾਇਨ ਦੋਇਨਿ ਕੇ ਸੈਲ ਉਠਾਇ । ਨਿਜ ਹਾਥਨਿ ਤੇ
ਦੇ ਉਲਟਾਇ ॥ ੪੦ ॥ ਗਿਰ ਕਹਿਲੂਰ ਹੰਡੂਗਨ ਜੀਇ । ਦੋ ਹਮ ਕਰੈਂ
ਉਚਾਵਾਨ ਦੋਇ’ । ਕਹਹੁ ਪਰਸਪਰ ਦੀਹਿ ਭਿਰਾਇ । ਚੂਰਨਿ ਹੋਇ ਪਰਹਿ
ਧਰ ਜਾਇ ॥ ੪੧ ॥ ਹੁਕਮ ਆਪ ਕਰਿਬੈ ਕੀ ਦੋਰਿ । ਕਹੇ ਕਰਾਹੇ, ਨਹਿ
ਬਿਲਮਹਿ ਫੇਰਿ । ਕਹਜੈ ਹਮਾਰੇ ਕੂਰ ਨ ਜਾਨਹੁ । ਲਖਹੁ ਕੂਰ, ਪਤੀ-
ਆਵਨ ਠਾਨਹੁ’ ॥੪੨॥ ਸੁਨਿ ਤਿਨ ਤੇ ਰਾਜੇ ਉਰ ਡਰੇ । ਮਹਾਂ ਤ੍ਰਾਸ ਤੇ
ਕੰਪਾ ਧਰੇ ।—ਹਮਰੇ ਮਨ ਕੀ ਗੁਰ ਨੇ ਜਾਨੀ । ਯਾਂਤੇ ਇਹ ਲੀਲਾ ਅਬਿ
ਠਾਨੀ—॥ ੪੩ ॥ ਕਰਾਮਾਤ ਸਾਹਬ ਬਡ ਜਾਨੇ । ਰਾਜ ਹੰਕਾਰ ਆਪਨੇ
ਹਾਨੇ । ਉਠਿ ਦੋਨਹੁ ਤਬਿ ਚਰਨੀ ਪਰੇ । ਨਿਰ ਹੰਕਾਰ ਬਿਨੈ ਬਹੁ ਕਰੇ ॥
੪੪॥ ‘ਹਮ ਅੰਗਜਾਤ ਰਾਜ ਹੰਕਾਰੀ । ਬੁਧੀ ਭੂਲਨਹਾਰ ਹਮਾਰੀ । ਬਖਸ਼
ਲੇਹੁ ਪ੍ਰਭੁ ਕਰੁਨਾ ਕਾਰਿਕੇ । ਦਾਸ ਆਪਨੇ ਰਦੇ ਬਿਚਾਰਕੇ’ ॥ ੪੫ ॥
‘ਬਕਸੇ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪਿਖੇ ਨਰੇਸ਼ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਠਾਨਿ ਕੀਨਸਿ ਉਪਦੇਸ਼ । ‘ਗੁਰ
ਘਰ ਸੋਂ ਹੰਕਾਰ ਨ ਕਰੀਆਹ । ਨਹੀਂ ਆਪ ਕੋ ਆਧਕ ਬਿਚਰੀਆਹ’ ॥
੪੬ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਉਪਦੇਸ਼ ਕੋ ਨੀਮ੍ਰ ਤੇਜ ਹੰਕਾਰ’ । ਬਿਦਾ
ਹੀਏ ਗਮਨ ਸਦਨ ਰਾਜੇ ਜੁਗਮ ਉਦਾਰ ॥ ੪੭ ॥

ਨਵਮ ਰਾਸੇ ‘ਪਰਬਤੋਦ੍ਯੁਗਨਿ’ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਸਪਤਮੇ ਅੰਸੁ ॥ ੭ ॥

੮. [ਭਗਤ ਭਗਵਾਨ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਸੋਨਜਾਸੀ ‘ਭਗਵਾਨ ਗਰ’ ਬਿਚਰਜੈ ਦੇਸ਼ ਬਿਦੇਸ਼ । ਆਵਤਿ
ਭਯੋ ਪੰਜਾਬ ਮਾਹਿ ਜਿਸ ਕੇ ਭਾਗ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ॥ ੧ ॥ ਚੋਪਈ ॥ ਜਾਹਿ ਕਹਿ
ਮਾਹਮਾ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇਰੀ । ਸਾਭਾਹਨ ਤੇ ਸੁਨ ਸੁਨ ਘਨੰਗੀ । ਮਨ ਅਨੁਰਾਗ

‘ਤੁਸੀਂ (ਦੇਵੇਂ) ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਹੋ । ਕੋਈ ਬਲ (ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਤੋਂ) ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੈ । ‘ਅਸੀਂ
ਦੇਵੇਂ ਦੇਵੇਂ’ ਪਹਾੜ ਉਠਾਕੇ । ‘ਅਜਮਾ ਲਓ । ‘ਹੰਕਾਰ ਦੇ ਤੇਜ (ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ) ਨੀਵੇਂ ਹੋਏ ।
ਪ੍ਰਧ ਪਾਠ ਚਾਹੀਏ ‘ਨੇਮੀ, ਤੇਜ ਹੰਕਾਰ’ । ਨੀਵੇਂ ਹੋਏ ਤੇ ਹੰਕਾਰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ।

ਜਾਗਿਬੇ ਲਾਗਾ । ਦਰਸਨ ਚਾਹਤਿ ਭਾ ਵਡਭਾਗਾ ॥ ੨ ॥ ਸੰਨ੍ਯਾਸੀ ਕੇ
ਪੰਥ ਮਝਾਰਾ । ਧਨ ਕੁਲ ਕੋ ਅਭਿਮਾਨ ਨਿਵਾਰਾ । ਧਨ ਲਾਲਸ ਦਰਸਨ
ਕੋ ਆਵਾ । ਰਿਦੇ ਮਨੋਰਥ ਏਵ ਉਠਾਵਾ ॥ ੩ ॥—ਜੇ ਕਰਿ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ
ਅਵਤਾਰੂ । ਅਵਨੀ ਪਰਿ ਠਾਨਤਿ ਬਿਵਹਾਰੂ । ਤੋ ਮੁਝ ਕੋ ਦਰਸਨ ਇਮ
ਦੇਵੈ । ਰੂਪ ਚਤੁਰ ਭੁਜ ਕੋ ਧਰਿ ਲੇਵੈ ॥ ੪ ॥ ਮੈਂ ਪੁਨ ਬਨੋਂ ਸਿੱਖ ਇਨ
ਕੇਰਾ । ਜਿਨ ਕੋ ਪਸਰਜੋ ਜਸੁ ਬਹੁਤੇਰਾ—। ਸਤਿਗੁਰ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਜਾਨਾ ॥
ਬਨੇ ਚਤੁਰਭੁਜ ਰੂਪ ਸੁਜਾਨਾ ॥ ੫ ॥ ਸ਼੍ਯਾਮਲ ਅਲਸੀ ਕੁਸਮ ਮਨੋ
ਹੈ । ਦ੍ਰਿਗ ਬਿਸਾਲ ਦਲ ਕਮਲ ਬਨੋ ਹੈ । ਸਿੱਖ ਗਦਾ ਧਰਿ ਪਦਮ ਚੱਕ੍ਰ
ਕੋ । ਮੁਖ ਮੰਡਲ ਸੁਠ ਭ੍ਰਿਕੁਟਿ ਬੱਕ੍ਰ ਕੋ ॥ ੬ ॥ ਪੀਤਾਂਬਰ^੧ ਸ਼ੋਭਤਿ
ਬਨਮਾਲਾ^੨ । ਕੋਕਵਿ ਬਰਨ ਸਕੈ ਦੁਤਿ ਜਾਲਾ ॥ ਕ੍ਰਿਪਾ ਭਰੇ ਦ੍ਰੈ ਨੈਨ ਰਸੀਲੇ ।
ਮੁਸਕਾਵਤਿ ਮੁਖ ਮੰਦ ਛਬੀਲੇ ॥ ੭ ॥ ਸਰਿਤਾਪਤਿ ਸੁੰਦਰਤਾ ਸਾਰ^੩ ।
ਸ਼ੋਭ ਸਾਰਦਾ ਪਾਇੰ ਨ ਪਾਰ । ਆਇ ਕਰਜੋ ਦਰਸਨ ਜਬਿ ਅਸੇ ।
ਅਨੰਦ ਨਿਮਗਮ ਨ ਤਨ ਸੁਧਿ ਕੈਸੇ ॥ ੮ ॥ ਕਿਤਿਕ ਸਮੇ ਮੈਂ ਜਬਿ ਸੁਧਿ
ਪਾਈ । ਪਰਜੇ ਦੰਡਵਤ ਗੁਰੁ ਅਗੁਵਾਈ । ‘ਸ਼ਰਨਿ ਸ਼ਰਨਿ ਰਾਖਹੁ ਦੇ
ਹਾਥਿ । ਮੁਝ ਅਨਾਥ ਕੇ ਕਰਹੁ ਸਨਾਥ ॥ ੯ ॥ ਸਿੱਖਜ ਆਪਨੋ ਕੀਜਹਿ
ਸ੍ਵਾਮੀ । ਤੀਨ ਲੋਕਪਤਿ ਅੰਤਰਜਾਮੀ । ਦੀਨ ਦਜਾਲ ਹੈ ਬਿਰਦ ਤੁਮਾਰਾ ।
ਭਵਸਾਗਰ ਤੇ ਲੇਹੁ ਉਧਾਰਾ’ ॥ ੧੦ ॥ ਬੇਸ ਪਲਟਿ ਗੁਰ ਵਾਕ ਸੁਨਾਯੋ ।
‘ਹਰਿ ਦਰਸਨ ਤੁਮ ਇਹ ਠਾਂ ਪਾਯੋ । ਸਿਰੀਚੰਦ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਨੰਦ ।
ਤਿਨ ਅਨੁਕੰਪਾ^੪ ਕੀਨਿ ਬਿਲੇਦਾ ॥ ੧੧ ॥ ਮਿਹਰ ਚੰਦ ਪਰ ਸੋ ਅੰਬ ਤਹਾਂ ।
ਬੇਦੀ ਬੇਸ਼ ਵਿਖੇ ਜਸੁ ਮਹਾਂ । ਤਿਹ ਕੋ ਮਿਲਹੁ ਸੁ ਪੂਰਹਿ ਆਸਾ* ।
ਦਰਸਹੁ ਜਾਇ ਧਰਹੁ ਬਿਸ੍ਵਾਸਾ ॥ ੧੨ ॥ ਇਹ ਠਾਂ ਉਹ ਠਾਂ ਭੇਦ ਨ ਕੋਉ* ।
ਏਕਹਿ ਰੂਪ ਜਾਨਿਯੋ ਦੋਉ’ । ਤਬਿ ਭਗਵਾਨ ਦੇਹਰੇ ਗਯੋ । ਮਿਹਰਚੰਦ
ਪਗ ਪਰਸਤਿ ਭਯੋ ॥ ੧੩ ॥ ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਭੇਸ ਉਦਾਸੀ ਲੀਨਿ* । ਸੱਤ੍ਯ-
ਨਾਮ ਕੋ ਮੰਤ੍ਰ ਸੁਦੀਨਿ* । ‘ਭਗਤ ਭਗਵਾਨ’ ਨਾਮ ਤਬਿ ਧਰਜੋਲੇ ਆਗਨਾ
ਪੁਨ ਜਗ ਮੈਂ ਫਿਰਜੋ ॥ ੧੪ ॥ ਬਿਚਰਤਿ ਜਿਸੀ ਦੇਸ਼ ਕੋ ਜਾਇ । ਗੁਰ

^੧ਅਲਸੀ ਦੇ ਫੁਲ ਵਰਗਾ ਸ਼੍ਯਾਮ ਹੰਗ (ਧਾਰਿਆ) । ^੨ਦੇਵੇ ਭਰਵੱਟੇ । ^੩ਪੀਲੇ ਬਸਤ੍ਰ । ^੪ਦੇਵੀਤੀ
ਮਾਲਾ । *ਸਿਸ਼ਟ ਸੁੰਦਰਤਾ ਦੇ ਸੁੰਦਰ ਹਨ । *ਕਿਰਪਾ ।

*ਦੇਵੇ ਪੰਨਾ ੩੫੭੫ ਦੀ ‘ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੀ ਟੁਕ ।

ਮਾਰਗ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿਖਾਇਰੁਚਿ ਕਰਿ ਲੋਕ ਮਿਲਹਿਤਿਸ ਨਾਂਹੀ॥ਦੇਖਤਿ
ਅਚਰਜ ਹੂੰ ਮਨ ਮਾਂਹੀ ॥ ੧੫ ॥ ਬਹੁਤ ਸਥਾਨ ਫਿਰਜੋ ਅਕੁਲਾਯੋ।
ਬਾਬੇ ਮਿਹਰ ਚੰਦ ਫਿਗ ਆਯੋ। ਜਗਤ ਬਿਤੰਤ ਸੁਨਾਵਨਿ ਕੀਨਿ।
‘ਨਹਿ ਉਪਦੇਸ਼ ਮੋਹਿ ਕਿਸ ਲੀਨਿ ॥ ੧੬ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਮਹਿਮਾ ਕੋ
ਜਾਨੈਂਗੁਰਬਾਣੀ ਪਰ ਨਿਸ਼ਚਾ ਠਾਨੈ’। ਮਿਹਰਚੰਦ ਤਬਿ ਕਹਜੋ ਸੁਨਾਇ।
‘ਭਗਤ ਭਗਵਾਨ ਗਮਹੁ ਤਿਸ ਥਾਇੰ ॥ ੧੭ ॥ ਜਿਨ ਫਿਗ ਗੁਰਤਾ ਰਹੇ
ਪ੍ਰਕਾਸ਼। ਸੋ ਪੂਰਹਿੰਗੇ ਤੁਮਰੀ ਆਸ। ਤਖਤ ਹੁਕਮ ਲੇ ਕਾਰਜ ਕੀਜੈ।
ਤਬਿ ਉਪਦੇਸ਼ ਜਗਤ ਕਉ ਦੀਜੈ ॥ ੧੮ ॥ ਬਹੁਰੋ ਕਰੈਂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਤੁਮਾਰੀ।
ਨਰ ਮਾਨਹਿ ਜਿਮ ਕਰੋ ਉਚਾਰੀ। ਪਿਥਮ ਪਿਖੀ ਤੈਂ ਮਹਿਮਾ ਭਾਰੀ।
ਕਜੋਂ ਨਹਿੰ ਸ਼ਰਧਾ ਉਰ ਮਹਿੰ ਧਾਰੀ?’ ॥ ੧੯ ॥ ਸੁਨਿ ਪੁਨ ਗਮਨਜੋ ਤਹਿੰ
ਭਗਵਾਨ। ਚਾਹਜੋ ਸਤਿਗੁਰ ਦਰਸ ਮਹਾਨ। ਬਹੁਤ ਬਿਸੁਰਤ:-ਮੈਂ ਬਡ
ਭੁਲਾ। ਨਹੀਂ ਰਹਜੋ ਗੁਰ ਕੇ ਅਨੁਕੂਲਾ ॥ ੨੦ ॥ ਗੁਰ ਕੋ ਬਚਨ, ਭੇਖ
ਮੈਂ ਪਾਇਵ। ਪੁਨ ਦਰਸਨ ਕੋ ਨਹੀਂ ਸਿਧਾਇਵ। ਸਕਲ ਘਟਨਿ ਕੇ
ਅੰਤਰਜਾਮੀ। ਮੋਹਿ ਪਤਿਤ ਕੋ ਜਾਨਸਿ ਖਾਮੀ’ ॥ ੨੧ ॥ ਹਰਿ ਬਨਿ
ਦਰਸਨ ਮੋਹਿ ਦਿਖਾਇਵ। ਕੋਟਿ ਜਨਮ ਕੇ ਪਾਪ ਮਿਟਾਇਵ। ਮੈਂ ਨਹਿੰ
ਲਖਜੋ, ਭਯੋ ਅਪਰਾਧੀ। ਰਹਜੋ ਸਮੀਪ ਨ, ਸਵ ਨ ਸਾਧੀ ॥ ੨੨ ॥ ਸਤਿਗੁਰ
ਨੇ ਮੁਹਿ ਅਪਨੇ ਕੀਨਿ। ਕਰਜੋ ਸੁ*ਦਰਸਨ ਭਾ ਬੁਧ ਹੀਨ-। ਅਪਨਿ ਆਪ
ਕੋ ਅਧਿਕ ਧਿਕਾਰਤਿ। ਗੁਰ ਪੂਰਨ ਕੇ ਗੁਨ ਬੀਚਾਰਤਿ ॥ ੨੩ ॥ ਉਮਗਜੋ
ਪ੍ਰੇਮ ਦ੍ਰਿਗਨਿ ਜਲ ਛਾਵਾ। ਗਦਗਦ ਗਿਰਾ ਅਧਿਕ ਬਿਕੁਲਾਵਾ। ਪ੍ਰੇਮ
ਬਿਬਸਿ ਹੁਇ ਮਗ ਨਹਿੰ ਬੂਝੈ। ਜਹਿੰ ਕਹਿੰਗੁਰ ਮੂਰਤਿ ਹੀ ਸੂਝੈ ॥ ੨੪ ॥
ਕਬਹੂੰ ਉਚੇ ਬੋਲਤਿ ਦੋਰੇ। ਕਬਹੂੰ ਰੁਦਤਿ ਬੀਠ ਬਨਿ ਬੈਰੇ। ਚਲਜੋ ਨ
ਜਾਇ, ਥਰਜੋ ਨਹਿੰ ਜਾਈ। ਮੇਨ ਨ ਰਹੈ, ਨ ਬੋਲ ਸਕਾਈ ॥ ੨੫ ॥
ਕਬਿ ਘੁੰਮਤਿ ਜਿਮ ਅਮਲੀ ਹੋਇ। ਸੁਧ ਸ਼ਰੀਰ ਕੀ ਬਿਸਰਜੋ ਸੋਇ।
ਪੰਥ ਨ ਸੂਝੈ ਦ੍ਰਿਗ ਜਲ ਰੁਕਜੋ। ਮਹਾਂ ਪ੍ਰੇਮ ਤੋ ਇੰਦ੍ਰੇ ਬਕਜੋ ॥ ੨੬ ॥ ਇਮ
ਬਜਾਕੁਲ ਬਹੁ ਦਿਨ ਮੈਂ ਆਵਾ। ਜਹਿੰ ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਥਾਨ ਸੁਹਾਵਾ। ਪ੍ਰੇਮ
ਮਗਨ ਹੁਇ ਦ੍ਵਾਰੇ ਆਇਵ। ਚਰਨ ਪੂਰਿ ਲੇ ਮਸਤਕ ਲਾਇਵ ॥ ੨੭ ॥
ਅੰਤਰ ਜਾਇ ਦਰਸ ਜਬਿ ਪਾਵਾ। ਭਯੋ ਮੁਕਤਿ, ਸਤਿਗੁਰੁ ਬੁਲਾਵਾ।

‘ਆਗੇ ਆਉ ਭਗਤਿ ਭਗਵਾਨ । ਅਬਿ ਤੋ ਦਰਗਹਿ ਭਾ ਪਰਵਾਨ’ ॥
 ੨੮ ॥ ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਤੇ ਚਰਨਨਿ ਪਰਿ ਰਹਜੈ । ਇੰਦ੍ਰੈ ਬਕਤਿ ਜਾਤਿ ਨਹਿ
 ਕਹਜੈ । ਪੂਰਨ ਪ੍ਰੇਮ ਹੋਰਿ ਕਰਿ ਤਾਸ । ਦਿਯੋ ਰਿਦੈ ਹਰਿਨਾਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼* ॥
 ੨੯ ॥ ਕ੍ਰਿਪਾ ਧਾਰਿ ਨਿਜ ਹਾਥ ਲਗਾਯੋ । ਸਿਰ ਉਠਾਇਕੈ ਬਾਕ ਸੁਨਾਯੋ ।
 ‘ਅਬਿ ਤੁਮ ਗਮਨਹੁ ਪੂਰਬ ਦੇਸ਼ । ਮਮ ਬਚ ਤੇ ਤਹਿ ਦਿਹੁ ਉਪਦੇਸ਼*’ ॥
 ੩੦ ॥ ਸੁਨਤਿ ਬਾਕ ਕੋ ਸਗਰੇ ਧਾਰਹਿ । ਮਿਲਹਿ ਜਿ ਤੁਮਹਿ ਅਦੇਸ਼
 ਉਚਾਰਹਿ’ । ਗੁਰ ਆਗਾਯਾ ਕੋ ਲੇ ਤਬਿ ਗਯੋ ਪੂਰਬ ਕੋ ਉਪਦੇਸ਼ਨਿ ਕਯੋ

*ਇਥੋਂ ਇਹ ਦੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਦਾਸੀਨ ਮਤ ਸਿੱਖੀ ਮਾਰਗ ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਵਿਚ ਨਹੀਂ
 ਸੀ ਚਲਿਆ ਤੇ ਪਲਿਆ। ਸ੍ਰੀ ਵੰਦ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਟੋਪੀ ਬਾਬੇ ਗੁਰਦਿੱਤੇ ਨੂੰ ਦਿਤੀ, ਤੇ ਕਿਹਾ
 ਇਕ ਚੀਜ਼ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਬਾਕੀ ਸੀ, ਸੋ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਿੱਤੀ। ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਜੀ ਉਸ ਤੋਂ
 ਮਗਰੋਂ ਬੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਪਾਸ ਰਹੇ, ਜੰਗ ਬੀ ਕਰਦੇ ਰਹੇ, ਸ਼ਿਕਾਰ ਬੀ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ।
 ਭਾਵ ਉਦਾਸੀਨ ਮਤ ਤੇ ਗ੍ਰਿਹਸਤ ਦੋਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਰਹੇ। ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਜੀ ਨੇ ਬਾਣੂ ਹਸਨਾ,
 ਫੂਲ, ਗੋਂਦਾ, ਅਲਮਸਤ ਚਾਰ ਜੇਲੇ ਬਨਾਕੇ ਵਿਰਕੂ ਦੱਖਕੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਵੇਸ਼
 ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਟੋਰਿਆ। ਵੇਖੋ ਸ੍ਰੀ:ਗੁ:ਪ੍ਰ:ਸ਼ੁ: ਰਾਸ ੧ ਅੰਸੁ ੬ ਅੰ: ੪੫। ਤੁਣ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ
 ਜੀ ਨੇ ਭਗਤ ਭਗਵਾਨ ਨੂੰ ਮਿਹਰ ਦੰਦ ਜੀ (ਲਖਮੀ ਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਪੋਤੇ) ਪਾਸ ਘੱਲ ਕੇ ਵੇਖ
 ਦਿਵਾਇਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਦੀ ਅੰਦਰਲੀ ਰੁਚੀ ਭੇਖ ਏਣ ਦੀ ਸੀ, ਜੇ ਇਹ ਪ੍ਰਿਧ ਦਾ ਵਿਰੋਧੀ
 ਪ੍ਰਿਧ ਦਾ ਦੰਦੀ ਤਾਂ ਇਹ ਕਦੇ ਨਾ ਦੰਦਾ। ਜਦ ਭਗਤ ਭਗਵਾਨ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ
 ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਮੇਹਰ ਦੰਦ ਜੀ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਬਰਕਤ ਲਈ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਪੱਲਦੇ
 ਹਨ ਤੇ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ‘ਤਖਤ ਤੋਂ ਹੁਕਮ ਲੈ ਕੇ ਕਾਰਜ ਰਾਸ ਕਰੋ’। ਜੇ ਵਿਰੋਧ ਦੰਦਾ
 ਤਾਂ ਮਿਹਰ ਦੰਦ ਜੀ ਇਹ ਵਾਕ ਨਾ ਕਹਿੰਦੇ, ਨਾਂ ਸਤਿਗੁਰ ਨੂੰ ਤਖਤ ਦਾ ਮਾਲਕ ਤਸਲੀਮ
 ਕਰਦੇ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਤੁਣ ਉਸ ਨੂੰ ‘ਨਾਮ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼’ ਦਿੱਤਾ। ਆਤਮ ਬਲ ਬਖਸ਼ਿਆ,
 ਭਾਵ ਗੁਰਮੁਖ ਪਦ ਦੇ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਫਲਤਾ ਬਖਸ਼ੀ ਤੇ ਬਰਕਤ ਬਖਸ਼ੀ ਕਿ ਤੇਰੇ ਉਪਦੇਸ਼
 ਵਿਚ ਸਫਲਤਾ ਹੋਵੇਗੀ। ਸੋ ਜੇ ਉਦਾਸੀ ਆਪਣੇ ਮਤ ਨੂੰ ਗੁਰ ਘਰ ਤੋਂ ਵਿਰੋਧ ਵਿੱਚ
 ਬਣਿਆ ਵੱਸਦੇ ਹਨ, ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਰੋਧ ਦੁਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਜੇ ਸਿੱਖ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਐਸਾ ਵੱਸਦੇ
 ਹਨ, ਉਹ ਵੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਉਲਟ ਟਰਦੇ ਹਨ। ਉਦਾਸੀ ਮਤ ਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਸਦਾ ਮਿਲੇ
 ਰਹੇ ਹਨ, ਫਰਕ ਕੇਵਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ਕ ਨਿਰੋ ਤਯਾਗ ਵਿਚ ਰਹਿਕੇ
 ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਜਿਵੇਂ ਬੁਧ ਭਿਕਸ਼ੂ ਬੁਧਮਤ ਦਾ ਤੇ ਮਾਂਕ (monks) ਈਸਾਈ ਮਤ
 ਦਾ ਵਿਰਕੂ ਰਹਿ ਕੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਦਸਾਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀਆਂ ਤਕ ਤੇ ਮਗਰੋਂ ਵੀ ਬਰਾਬਰ
 ਮੇਲ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਮਿਲਦੇ ਹਨ, ਦਸਾਂ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਉਦਾਸੀ ਮੰਨਦੇ ਚਲੇ ਆਏ ਹਨ। ਉਦਾ-
 ਸੀਆਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਹਾਲ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਭਾਈ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਵਾਲੇ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

॥ ੩੧ ॥ ਭਯੋ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਿਦੇ ਹਰਿ ਹਰੇ। ਜੋ ਦੇਖੈ ਸੋ ਚਰਨੀ ਪਰੇ। ਜਹਾ
ਠਹਿਰ ਤਰ ਕਟੀ ਬਨਾਵੈ। ਧਯਾਨ ਗਰ ਹਰਿਗਾਇ ਲਗਾਵੈ ॥ ੩੨ ॥ ਏਵ
ਕੁਗਤ ਕੁਗਵਾਨ ਬਿਸਾਲਾ। ਕੀਨਸਿ ਪੁਰਬ ਦੇਸ਼ ਨਿਹਾਲਾ। ਨਰਨਿ
ਹਜ਼ਾਰਨਿ ਕੀ ਕੱਲਯਾਨ। ਕਰਤਿ ਭਯੋ ਦੇ ਨਾਮ ਸੁ ਦਾਨ ॥ ੩੩ ॥ ਕਿਸੁ
ਦੇਸ਼ ਤੇ ਸੰਗਤਿ ਆਈ। ਬੰਦਨ ਕਰੀ ਭੇਟ ਅਰਪਾਈ। ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ
ਰਹਿ ਬੈਠੇ ਪਾਸ। ਕਰਤਿ ਭਯੋ ਪੁਨ ਇਮ ਅਰਦਾਸ ॥ ੩੪ ॥ 'ਨਾਮ ਧਰੀਕ'
ਸਿੱਖ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ। ਕਰਓ ਬਿਨਾਸਨਿ ਸੰਸੇ ਉਰ ਕੇ। ਪਾਠ ਕਰੈਂ ਹਮ
ਨਿਤ ਗੁਰਬਾਨੀ। ਅਰਥ ਪ੍ਰਮਾਰਥ ਰੀਤਿ ਨ ਜਾਨੀ ॥ ੩੫ ॥ ਜੋ
ਮਾਰਗ ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਬਤਾਇਵ। ਸੋ ਹਮ ਤੇ ਨਹਿ ਜਾਇ ਕਮਾਇਵ। ਪਾਠ
ਕਰਨ ਕੇ ਨੇਮ ਨਿਬਾਹੈਂ। ਪਵੈਂ ਸਦਾ ਬਾਨੀ ਅਵਗਾਹੈਂ ॥ ੩੬ ॥ ਕਯਾ ਹੋਵੈ
ਗਤਿ ਅੰਤ ਹਮਾਰੀ। ਇਹ ਸੰਦੇਹ ਨਿਤ ਰਿਦੇ ਮਝਾਰੀ। ਅਸ ਉੱਤਰ ਬਝੈਂ
ਅੰਤਿ ਬਾਵੈਂ'। ਕਹਿ ਸਭਿ ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਭੇ ਠਾਵੈ ॥ ੩੭ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ
ਕਛੁ ਨਹਿ ਕਹਯੋ। ਸਭਿ ਕੇ ਮਨ ਮੈਂ ਸੰਸੈ ਰਹਯੋ। ਤਿਹ ਛਿਨ ਹੋਇ ਤੁਰੰਗ
ਅਸਵਾਰ। ਗਮਨੇ ਬਾਹਰ ਹੋਤੁ ਸ਼ਿਕਾਰ ॥ ੩੮ ॥ ਬਰਖਾ ਹੋਇ ਹਟੀ
ਤਿਸ ਕਾਲਾ। ਸੁਰਜ ਨਿਕਸਯੋ ਦਯੋਤ ਬਿਸਾਲਾ'। ਮਗ ਮਹੁੰ ਹੰਡੀਪਰਾਤਨ
ਹੋਰੀ। ਤਹਾਂ ਠੀਕਰੀ ਚਮਕ ਘਨੇਰੀ ॥ ੩੯ ॥ ਘ੍ਰਿਤ ਬਾਸਨ ਕੀ ਵੂਟੀ
ਪਰੀ। ਬਿਤ ਹੁਇ ਗੁਰੂ ਮੰਗਾਵਨਿ ਕਰੀ। ਨਿਜ ਕਰ ਮਹਿ ਧਰਿ ਬਾਕ
ਬਖਾਨਾ। 'ਬਾਨੀ ਪਾਠ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਤੁਮ ਠਾਨਾ ॥ ੪੦ ॥ ਤਿਸ ਕੋ ਉੱਤਰ
ਲੀਜਹਿ ਸਾਰੇ। ਜੋ ਗਰ ਸ਼ਬਦ ਕਮਾਵਹਿ ਪਯਾਰੇ। ਸੋ ਜਨੁ ਕੁਗਤਿ ਮੁਕਤਿ
ਸੁਖ ਪਾਵੈਂ। ਚਲਹਿ ਪੰਥ, ਜੋ ਸ਼ਬਦ ਬਤਾਵੈ ॥ ੪੧ ॥ ਪਾਠ ਸਧਾਰਨਿ ਜੋ
ਨਿਤ ਕਰੇ। ਨੇਮ ਨਿਬਾਹਨਿ ਮੈਂ ਅਨੁਸਰੇ। ਪਾਠ ਪ੍ਰਤਾਪ ਕਰੈ ਗਤਿ ਐਸੀ।
ਸੁਨਹੁ ਸ਼੍ਰੋਨ ਹਮ ਭਾਖਹਿ ਜੈਸੀ ॥ ੪੨ ॥ ਜਿਮ ਠੀਕਰੀ ਬਹੁ ਬਰਖ ਬਿਤਾਈ।
ਲਗੇ ਤੇਜ ਨਿਕਸੀ ਚਿਕਨਾਈ। ਤਿਮ ਜੋ ਪਠਹਿ ਨੇਮ ਗੁਰਬਾਨੀ।
ਅੰਤ ਦੇਤਿ ਕੱਲਯਾਨ ਮਹਾਨੀ ॥ ੪੩ ॥ ਰਹੀ ਚਿਕਨਤਾ ਠੀਕਰਿ
ਮਾਂਹਿ। ਤਰੈਂ ਬਾਨੀ ਗੁਨ ਰਹਿ ਮਨ ਤਾਂਹਿ। ਅੰਤਕਾਲ ਫਲ ਕਰਹਿ

'ਨਾਮ ਧਾਰਨ ਵਾਲੇ (ਹੋਰ ਪੁ: ਜਨਮ ਸਾਖੀ)। 'ਪ੍ਰਮਾਰਥ (ਨੂੰ ਵੱਸਣ ਵਾਲੇ ਰੁਰਬਾਣੀ ਦੇ)
ਅਰਥਾਂ ਦੀ ਰੀਤ। (ਅ) ਅਰਥ ਤੇ ਭਾਵ ਦੀ ਰੀਤ। 'ਪੁੱਛਣ ਦਾ ਬਹੁਤ (ਦ੍ਰਿਸ਼) ਵਧਿਆ ਹੈ।
(ਅ) (ਮਿਸ) ਵਧਿਆ ਹੈ। 'ਬਜ਼ਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਯਾ।

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੇ।ਜਥਾ ਕੁਸਮ ਤਿਲ ਪਾਇ ਸੁ ਬਾਸੇ॥੪੪॥ ਪਾਠਕ ਕੀ ਸਹਾਇਤਾ
ਕਰਿਹੀ । ਅੰਤਕਾਲ ਪੀੜਾ ਪਰਹਰਿਹੀ । ਗੁਰ ਮੁਖ ਤੇ ਸਿੱਖਜਨਿ ਸੁਨਿ
ਕਰਿ ਕੈ । ਵਈ ਪ੍ਰਦੋਛਨ ਚਹੁ ਦਿਸਿ ਫਿਰ ਕੈ ॥ ੪੫ ॥ ਸਭਿ ਕੇ ਰਿਦੈ
ਵਧੀ ਸੁ ਪ੍ਰਤੀਤ । ਬਾਨੀ ਪਵਿਬੇ ਕੀ ਬਡ ਪ੍ਰੀਤਿ।ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਪਗ ਪੰਕਜ
ਬੰਦੇ । ਜਾਨਿ ਆਪਨੇ ਭਾਗ ਬਿਲੋਦੇ॥ ੪੬ ॥ ਗੁਰ ਬਾਨੀ ਜਾਨੀ ਸੁਖ
ਕਾਰਨ। ਗੁਰਬਾਨੀ ਬਹੁ ਪਤਿਤਿ ਉਧਾਰਨ । ਗੁਰਬਾਨੀ ਪਵਿ ਕਰਿ ਗਤਿ
ਲਹੈ॥ਜੜੋਂ ਕੜੋਂ ਪਵਨਿ ਸਦਾ ਚਿਤ ਚਹੈ॥੪੭॥ਅਰਥ ਸਮੁਝਿ,ਕੈ ਸਮਝੇ
ਬਿਨਾ । ਬਿਨਾ ਪ੍ਰੇਮ, ਕੈ ਪ੍ਰੇਮ ਸੁ ਘਨਾ । ਪਠਨਿ ਨੇਮ ਗੁਰਬਾਨੀ ਕਰੈ ।
ਘਟਿਕਾ, ਜਾਮ ਕਿ ਨਿਸ ਦਿਨ ਰਹੈ ॥ ੪੮ ॥ ਚਲਿ ਆਏ ਪੁਨ ਖੇਲ
ਸ਼ਿਕਾਰੇ।ਦਖਤਿ ਪਾਲਤਿ ਮਿਗਨਿ ਹਜ਼ਾਰੇ।ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਤਿ ਕੱਲਜਾਨੇ।
ਪਰਉਪਕਾਰ ਸਦਾ ਗੁਰ ਠਾਨੇ ॥ ੪੯ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਸਿੰਘੇ ਨਵਮ ਰਾਸੇ 'ਭਰਤਿ
ਭਰਵਾਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮੁ ਅਸ਼ਟਮੇ ਅੰਸੁ ॥ ੯ ॥

੯. [ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਬੀਮਾਰ ਤੇ ਸ਼ਾਹਜ਼ਾਦੇ ਆਕੀ] ।

ਵੇਹਰਾ ॥ ਅੰਬਿ ਤੁਰਕਨ ਕੀ ਬਾਰਤਾ ਕਛੁਕ ਸੁਨਹੁ ਬੁਧਿਵਾਨ । ਕਰੇ ਖੋਟ
ਸਤਿਗੁਰਨਿ ਸੋਯਾਂਤੇ ਕਰੈਂ ਬਖਾਨ॥੧॥ਬਿਨਾ ਕਹੇ ਸੁ ਪ੍ਰਸੰਗ ਕੇ ਸੁਨਿਤੇ
ਸੰਸੈ ਹੋਇ । ਯਾਂਤੇ ਸੁਨੀਏ ਬਿਤੀ ਜਿਮ ਗੁਰ ਸੋਂ ਬਾਦਤੈ ਸੋਇ ॥ ੨ ॥
ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਤੁਰਕੇਸ਼ ਕੇ ਸੁਤ ਉਪਜਤਿ ਤੇ ਚਾਗਕਰਤਿਰਾਜ ਸਭਿ ਦੇਸ਼ਕੋ
ਬਧਜੈ ਸਮਾਜ ਉਦਾਰ ॥ ੩ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਚੱਕਵਰਤਿ ਇਮ ਰਾਜ ਭਯੋ ਹੈ ।
ਚਾਰ ਚੱਕ ਇਕ ਹੁਕਮ ਬਿਯੋ ਹੈ । ਜਹਿ ਤਹਿ ਦੇਸ਼ਨਿ ਬਿਖੇ ਅਸ਼ੇਸ਼ ।
ਦੋਹੀ ਸੁਨਿਤੇ ਤ੍ਰਾਸ ਵਿਸ਼ੇਖ ॥ ੪ ॥ ਜਿਤੇ ਨਿਪਤਿ ਸਭਿ ਆਗਯਾ ਕਾਰੀ ।
ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਹੁਇ ਖਰੇ ਅਗਾਰੀ।ਰਜਪੂਤਨਿ ਤਨੁਜਾ ਕੇ ਡੋਰੇ । ਸੁਨਿ ਸੁੰਦਰ
ਲੇਵਤਿ ਕਰਿ ਜੋਰੇ ॥ ੫ ॥ ਹਿੰਦਵਾਇਨਿ ਕੋ ਮਹਾਂ ਕਲੰਕ । ਜਥਾ ਅੰਕ
ਲਾਗਯੋ ਸੁ ਮਯੰਕ । ਜਿਨ ਤੇ ਭਯੋ ਉਪਾਇ ਨ ਕੋਏ । ਧੀਰ ਸੂਰਤਾ ਛੋਰਿ
ਖਲੋਏ ॥੬॥ ਤੁਰਕ ਅਧੀਨ ਹੋਇ ਕਰਿ ਸਾਰੇ । ਆਇਓ ਛਿੱਪ੍ਰ, ਜਬਿ ਲੇਤਿ
ਹਕਾਰੇ । ਜਹਾਂ ਪਠਾਵਹਿ ਤਹਿ ਚਲਿ ਜਾਂਹੀ । ਸ਼ਕਤਿ ਹੀਨ ਹੁਇ ਰਹਿ
'ਮੁਰੀਧਿਤ' ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ਤਿਲਾਂ ਵਿਚ ਜੇ ਹਰ ਦੋਜ ਗੁਲਾਬ ਵੰਢੇਲੀ ਆਦਿ ਫੁੱਲ ਪਾਉਂਦੇ
ਰਹੀਏ ਤਾਂ ਕੁਛ ਦਿਨਾਂ ਮਗਰੋਂ ਤਿਲ ਖੁਸ਼ਬੂਦਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕੱਢਿਆ ਤੇਲ
ਵੁਲੇਲ ਕਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਫੁੱਲ ਦਾ ਤਿਲਾਂ ਨੇ ਸੰਗ ਕੀਤਾ ਦੋਵੇ ਉਮੇ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੂ ਤੇਲ ਵਿਚ
ਵਸ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । 'ਬਗੜਦਿਆਂ । 'ਬਲ ਨਾਲ ।

ਅਗਵਾਹੀ ॥੭॥ ਕਿਸ ਪਰ ਕਿਮ ਜੇ ਰਿਸ ਹੁਇ ਜਾਏ । ਬਿਕਟ ਮੁਹਿੰਮ
ਪਠਹਿ ਮਰਿਵਾਏ^੧ । ਤਨਕ ਹੁਕਮ ਜੋ ਮੋਰਨਿ ਕਰਿਹੀ । ਲਰਹਿ, ਕਰਹਿ
ਅਪਨੇ ਅਨੁਸਰਹੀ ॥੮॥ ਪੋਸਿਸ਼ ਜ਼ਹਿਰ ਅਜ਼ਾਹਰ^੨ ਲਾਇ । ਰਿਸ ਕਰਿ
ਕਿਸ ਕਹੁ ਦੇਂ ਪਹਿਰਾਇ । ਕਰਹਿ ਸੰਘਾਰ, ਨ ਜੀਵਤਿ ਛੋਰਹਿ । ਹੁਇ
ਮਵਾਸ ਚੜ੍ਹ ਤਿਸ ਕੋ ਤੋਰਹਿ ॥੯॥ ਸੈਨਾ ਕੋਸ਼ ਦੁਰਗ ਬਡ ਭਾਰੇ । ਜਿਨ
ਕੋ ਪੱਯਤਿ ਨਹੀਂ ਸੁਮਾਰੇ । ਸਭਿ ਦੇਸ਼ਨਿ ਕੋ ਦਰਬ ਬਿਸਾਲਾ । ਦਿੱਲੀ
ਆਨਿ ਭਰਹਿ ਨਰ ਹਾਲਾ^੩ ॥ ੧੦ ॥ ਬੀਰ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਧਾਰੀ ਮਹਿਪਾਲਾ । ਜੇ
ਰਜਪੂਤ ਕਹਾਇ ਬਿਸਾਲਾ । ਤਿਨ ਕੀ ਭਈ ਦਸ਼ਾ ਜਬਿ ਐਸੇ ਸੁਤਾ ਦੇਨਿ
ਲੋ ਬਰਨੀ ਜੈਸੇ ॥੧੧॥ ਅਪਰ ਹਿੰਦੁਵਨਿ ਕੀ ਕਜਾ ਗਿਨਤੀ । ਤੁਰਕਨਿ
ਅੱਗ ਕਰਹਿ ਸਭਿ ਬਿਨਤੀ । ਛੀਨ ਧਰਮ ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਬਡ ਹੋਵਾ ਸਮੁਖ
ਦੁਸ਼ਟ ਕੇ ਕੋ ਨ ਖਰੋਵਾ ॥ ੧੨ ॥ ਰਾਜ ਕਰਜੇ ਚਿਰ ਕਾਲ ਬਿਸਾਲਾ ।
ਬਲੀ ਭਯੋ, ਪੂਰਬ ਤਪ ਘਾਲਾ । ਜੇਠੋ ਨੰਦਨ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ^੪ । ਸ਼ਾਹੁਜਹਾਂ ਕੋ
ਤਿਹ ਸੰਗ ਮੋਹਾ ॥੧੩॥ ਜਾਨਜੋ ਨੇਕ ਨਿਕਟਿ ਸੋ ਰਾਖਾ ।—ਤਖਤ ਬਿਠਾਵੇਂ
ਇਸ—, ਅਭਿਲਾਖਾ । ਵਲੀਅਹਿਦ^੫ ਕੀਨਿਸ ਤਿਸ ਤਾਈਂ । ਸੁਭ ਗੁਨ
ਪੂਰਨ ਉਚਿਤ ਬਡਾਈ ॥ ੧੪ ॥ ਦੁਤਿਯ ਪੁੱਤ੍ਰ ਤਿਸ ਤੇ ਲਘੁ ਜਾਨਾ ।
ਨਾਮ ਮੁਹੰਮਦਸੁਜਹਾਂ^੬ ਬਖਾਨਾ । ਤਿਸ ਕੋ ਦੇਸ਼ ਅਸ਼ੋਸ਼ ਬੰਗਾਲਾ । ਦੀਨਿ
ਪਠਾਇ ਕੀਨਿ ਮਹਿਪਾਲਾ ॥੧੫॥ ਪੁੱਤ੍ਰ ਤੀਸਰੇ ਹੁਤੋ ਨੁਰੰਗਾ । ਦੁਰਮਤਿ
ਲਖਹਿ ਸ਼ਾਹੁ ਮਨ ਭੰਗਾ^੭ । ਤਿਸ ਕੋ ਦੀਨਸਿ ਦੱਖਣ ਦੇਸ਼ । ਤਹਾਂ ਪਹੁੰਚਿ
ਕਰਿ ਬਨਜੋ ਨਰੇਸ਼ ॥੧੬॥ ਚਤੁਰਬ ਸ਼ਾਹੁਜਹਾਂ ਕੋ ਢੋਟਾ^੮ । ਨਾਮ ਮੁਰਾਦ-
ਬਖਸ਼ ਸੋ ਛੋਟਾ । ਦਿਯੋ ਦੇਸ਼ ਇਸ ਕੋ ਗੁਜਰਾਤ । ਕੀਨਸਿ ਰਾਜ ਤਹਾਂ
ਬੱਖਜਾਤ ॥ ੧੭ ॥ ਅਪਨੇ ਅਪਨੇ ਜਾਇ ਟਿਕਾਨੇ । ਕਰੇ ਭੋਗ ਜੈਸੇ ਮਨ
ਭਾਨੇ । ਕਿਤੇ ਬਰਖ ਬੀਤੇ ਇਸ ਰੀਤਿ । ਸੈਨ ਦਰਬ ਕਹੁ ਸੰਚਤਿ ਨੀਤਿ
॥ ੧੮ ॥ ਤਖਤ ਬੈਠਿਬੇ ਸਰਬ ਲੁਭਾਵੇਂ । ਨਿਜ ਸਥਾਨ ਥਿਤ ਦਾਵ
ਤਕਾਵੇਂ । ਯਾਂਤੇ ਫਿਕਰ ਕਰਤਿ ਰਹਿ ਭਾਰੀ । ਸੰਚਹਿ ਦਰਬ ਚਮ੍ਹੂ ਕਰਿ
ਤਜਾਰੀ ॥ ੧੯ ॥ ਨਿਜ ਨਿਜ ਦੇਸ਼ ਅਵਾਸਨਿ^੯ ਬਾਸੇ । ਮਨ ਭਾਵਤਿ
ਸਭਿ ਕਰਤਿ ਬਿਲਾਸੇ । ਸ਼ਾਹੁਜਹਾਂ ਰਹਿ ਦਿੱਲੀ ਮਾਂਹਿ । ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ

^੧ਕਰੜੀ ਮੁਹੰਮ ਭੋਜਕੇ ਮਰਵਾ ਵਿੱਚੋ ਸੀ । ^੨ਗੁਲੀ ਵਿਹ । ^੩ਮਾਮਲਾ । ^੪ਫੁਵਰਾਜ । ^੫ਸ਼ਜਾਅ
ਮੁਹੰਮਦ । ^੬ਖੋਟੀ ਝੁਧੀ ਵਾਲਾ ਜਾਣਕੇ ਸ਼ਾਹ ਦਾ ਮਨ ਢਹਿ ਗਿਆ । ^੭ਪੁੱਤ੍ਰ । ^੮ਘਰਾਂ ਵਿਚ ।

ਰਖੈ ਸਤ ਪਾਹਿ ॥੨੦॥ ਚਿਰੰਕਾਲ ਜਬਿ ਬੀਤ ਗਯੋ ਹੈ ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਤਨ
ਰੋਗ ਭਯੋ ਹੈ । ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਪ੍ਰਬਲ ਬਧੀ ਬੀਮਾਰੀ । ਜੋ ਕਿਸਹੂੰ ਤੇ ਜਾਇ
ਨ ਟਾਰੀ ॥ ੨੧ ॥ ਸੂਬੇ ਅਰੁ ਉਮਰਾਉ ਬਡੇਰੇ । ਰੋਕੇ ਸਕਲ ਹੋਤਿ ਨਹਿ
ਨੇਰੇ । ਜੇ ਸਮੀਪ ਨਿਤ ਆਵਤਿ ਜਾਤਿ । ਸਭਿ ਕੋ ਬਰਜੈ ਰਹਤਿ
ਇਕਾਂਤ ॥ ੨੨ ॥ ਬਜ਼ਾਕੁਲ ਕੀਨਸਿ ਰੋਗ ਮਹਾਂਨੇ । ਕਛੂ ਨ ਆਛੇ ਮਨ
ਮਹਿ ਮਾਨੇ । ਬਡੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਇਕ ਪਹੁੰਚੈ ਤਾਸ । ਕੈ ਹਕੀਮ ਦੇ ਔਖਧਿ ਰਾਸ
॥ ੨੩ ॥ ਵਹਿਰ ਬਾਤ ਪਸਰੀ ਬਿਪਰੀਤਿ । ‘ਸ਼ਾਹੁ ਜਿਯਨਿ ਮਹਿ ਸੰਸੈ
ਚੀਤਿ । ਘਨੇ ਦਿਵਸ ਦੇਖੈ ਨਹਿ ਕਾਹੀ’^੧ । ਯਾਂਤੇ ਲਖੀਯਤਿ ਜੀਵਤਿ
ਨਾਂਹੀ ॥੨੪॥ ਕਰਜੈ ਛੁਪਾਵਨ ਪੁੱਤ੍ਰ ਬਡੇਰੇ । ਬੰਦ ਖਸਤੁ ਕਰਿ ਕੈ ਸਭਿ
ਕੇਰੇ’ । ਕਰਤਿ ਦਲੀਲ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰਾ । ਲੋਕਨਿ ਬਿਖੇ ਰੌਰ ਪ੍ਰਸਤਾਰਾ
॥ ੨੫ ॥ ਦੇਸ਼ ਦੇਸ਼ ਮਹਿ ਸੁਧ ਬਿਸਤਰੀ ।—ਮਰਜੈ ਸ਼ਾਹੁ, ਪਰ ਤੁਸ਼ਨਿ
ਕਰੀ’—। ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਚੋਰ ਧਾਰਵੀ ਬਲੀ।ਲੂਟਨਿ ਲਗੇ ਦੇਸ਼ ਬਿਧਿ ਭਲੀ॥
੨੬॥ ਨਿਬਲਨਿ ਕੋ ਬਲਵਾਨ ਬਡੇਰੇ । ਹਤਹਿ ਪ੍ਰਾਨ ਲੇ ਦਰਬ ਘਨੇਰੇ ।
ਮਚੈ ਫਤੁਰ ਦਰ ਅਰੁ ਨੇਰੇ । ਨਾਸ਼ ਹੋਨਿ ਲਗਿ^੨ ਦੇਸ਼ ਚੁਫੇਰੇ ॥ ੨੭ ॥
ਵਾਰਸਕੋਹੁ ਤਬੈ ਇਮ ਜਾਨਾ । ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨਿ ਆਪਨੋ ਠਾਨਾ । ਜੋ ਖਤ
ਪੁੱਤ੍ਰ ਵਹਿਰ ਕੇ ਆਵੈ । ਆਪ ਸੁ ਲੈਬੇ ਲਗਜੈ ਪੜਾਵੈ ॥ ੨੮ ॥ ਸਮੁਝਹਿ
ਸੁਨਹਿ, ਹੁਕਮ ਕੋ ਦੇਤਿ । ਕਿਸਹੂੰ ਗਹੈ ਕੈਦ ਕਰਿ ਲੇਤਿ । ਕੇਤਿਕ ਕੋ
ਕਰਤੋ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ । ਆਇ ਵਕੀਲ ਨਿਵਾਵਹਿ ਸੀਸ॥੨੯॥ ਕਾਰ ਗੁਜ਼ਾਰ^੩
ਹੋਤਿ ਭਾ ਮੋਈ । ਤਿਸੇ ਸਲਾਮ ਸਭਿਨਿ ਕੋ ਹੋਈ । ਸ਼ਾਹੁਜਹਾਂ ਕੇ ਬਿਨਾ
ਬਿਲੋਕੇ।ਨਿਕਟਿ ਜਾਨਿ ਕੋ ਜਬਿ ਕੇ ਰੋਕੇ॥੩੦॥ਨਹੀਂ ਯਕੀਨ ਲੋਕ ਉਰ
ਲਹੈ ।—ਸ਼ਾਹੁਜਹਾਂ ਜੀਵਤਿ ਅਬਿ ਅਹੈ । ਜ਼ਿੰਦਾ ਹੀ ਮੁਰਦਾ ਭਯੋ—ਜਾਨੈ ।
—ਘਰ ਅੰਤਰ ਹੈ—ਕਹੀ ਨ ਮਾਨੈ’ ॥ ੩੧ ॥ ਯਾਂਤੇ ਪਰਜੇ ਦੇਸ਼ ਮੈਂ ਰੋਰਾ ।
ਸੂਬੇ ਸਭਿ ਆਕੀ ਨਿਜ ਠੋਰਾ । ਛੀਨਿ ਛੀਨਿ ਧਨ, ਧੁਜਨੀ^੪ ਰਾਖੀ ।
—ਕਰਹਿ ਜੰਗ—ਇਮ ਭੇ ਅਭਿਲਾਖੀ॥੩੨॥ਪੀਥ ਚਲਨ ਤੇ ਨਰ ਹਟਿ ਰਹੇ।
ਲੇਤਿ ਖਸੋਟਿ ਫਿਰਤਿ ਜੇ ਲਹੇ । ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜਬਿ ਭਾ ਅੰਧਕਾਰਾ । ਕੋ
ਨਹਿ ਸੁਨਿ ਹੈ ਕਿਨਹੁ ਪ੍ਰਕਾਰਾ ॥ ੩੩ ॥ ਸਭਿ ਦੇਸ਼ਨਿ ਮੈਂ ਗਯੋ ਪ੍ਰਸੰਗ ।

^੧ਕਿਸੇ ਨੇ । ^੨ਕਿ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਮਰ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਰੂਪ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ; ਭਾਵ ਸ਼ਬਰ ਲੁਕਾ ਲਈ
ਨੇ । ^੩ਹੋਣ ਲਗੇ । ^੪ਕੰਮ ਚਲਾਵਣ ਵਾਲਾ । ^੫ਇਹ (ਕਹਿਣਾ) ਕਿ ‘ਘਰ ਅੰਦਰ ਹੈ’ ਨਹੀਂ
ਮੰਨਦੇ । ^੬ਨਿਨਾ ।

ਸੁਨਤਿ ਸਜਾਵੇ ਭਏ ਨਿਸੰਗ । ਹੁਤੋ ਮੁਰਾਦ ਬਖਸ਼ ਜੋ ਤਾਤ । ਤਿਸ
ਕਾਇਮ ਕੀਨਸਿ ਗੁਜਰਾਤ ॥ ੩੪ ॥ ਕਾਰ ਦਾਰ, ਬੈਗਮ ਕ ਤਹਾਂ ਗਹਿ
ਲੀਨਸਿ ਛੀਨਸਿ ਧਨ ਮਹਾਂ । ਕਹਿ ਕਰਿ ਅਧਿਕ ਮਾਰ ਕਰਿਵਾਈ ।
ਗਾਡਜੋ ਕਾਢਿ ਦਿਯੋ ਅਗੁਵਾਈ ॥ ੩੫ ॥ ਬੇ ਤਕਸੀਰ ਜੁ ਅਪਨਿ ਦਿਵਾਨ।
ਤਿਸ ਕੋ ਹਤਜੋ ਪਾਨ ਕਰਿ ਹਾਨ । ਨਿਜ ਕਬਜੇ ਮਹਿ ਸਭਿ ਕੁਛ ਕਰਜੋ।
ਨਿਕਟਿਨਿਕਟਿ ਜੋ ਦੇਸ ਨਿਹਰਜੋ ॥ ੩੬ ॥ ਲੁਟਿ ਸਰਬ ਕੋ ਗਰਦਮਿਲਾਯੋ।
ਲਸਕਰ ਲਰਿਬੇ ਹੇਤੁ ਬਨਾਯੋ ਤੋਪ ਤੁਪਕ ਬਾਰੂਦ ਸੁ ਗੋਰੇ ਸਸਤੁ ਬੰਦਾ
ਬਹੁ ਦੀਨਸਿ ਘੋਰੇ ॥ ੩੭ ॥ ਨਿਜ ਸੁਭਟਨਿ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਕਰੀ ਹੈ । ਕੰਕਨ
ਜਿਗਾ ਜਰਾਵ ਜਰੀ ਹੈ । ਜਬਿ ਇਹ ਗਾਵੇ ਭਯੋ ਬਿਸਾਲ^੧ । ਇਮ
ਸੁਨਿ ਕੈ ਜੋ ਹੁਤੋ ਬੰਗਾਲੇ ॥ ੩੮ ॥ ਤਿਸੀ ਰੀਤਿ ਤਿਸਨੇ ਤਹਿ ਕੀਨੋ ।
ਨਿਕਟਿ ਜੁ ਦੇਸ ਛੀਨ ਕਰਿ ਲੀਨੋ ਧਨ ਦਿਲੇਸ਼ ਕੋ ਹੁਤੋ ਜੁ ਨੇਰੇ। ਲੀਨਿ
ਖਸੇਟ ਪਾਇ ਕਰਿ ਘੋਰੇ ॥ ੩੯ ॥ ਬੰਦੁਬਸਤ ਕਰਿ ਲੇ ਧਨੁ ਰਾਸੀ । ਪਟਨੇ
ਹੁਇ ਪੁਨ ਆਵਾ ਕਾਸ਼ੀ । ਕਬਜਾ ਅਪਨ ਕਰਜੋ ਤਹਿ ਸਾਰੇ । ਆਨ ਜੁ
ਮਿਲੇ ਤਿਨਹਿ ਸਤਿਕਾਰੇ ॥ ੪੦ ॥ ਸਸਤੁ ਸੁਭਟ ਘੋਰਾ ਗਜ ਭਾਰੇ । ਦੇ ਕਰਿ
ਦਰਬ ਸਰਬ ਸਿੰਗਾਰੇ । ਜੋਰ ਜੋਰ ਅਪਨੋ ਦਿਖਰਾਯੋ । ਕਾਸ਼ੀ ਲਗਿ ਸਭਿ
ਰਾਜ ਦਬਾਯੋ ॥ ੪੧ ॥ ਹਰਖ ਮੁਹਿਮਦ ਸੁਜਾ ਬਿਲੰਦਾ ਸੈਨ ਸਕੇਲ ਨਿਕੀਨਸਿ
ਬੰਦਾ ਅਪਰਦੇਸ਼ ਮਹਿ ਰੋਰਾ ਮਹਾਂ ਲੁਟਹਿ ਬਲੀ ਨਿਬਲ ਜਹਿੰਕਹਾਂ ॥ ੪੨ ॥

ਇਹਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਕ੍ਰਿੰਬੇ ਨਵਮ ਰਾਸੇ 'ਤੁਰਕੇਸ਼ਰ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਨਵਮੇ ਅੰਸੂ ॥ ੯ ॥

੧੦. [ਸੁਜਾਮ ਮੁਹਿਮਦ ਤੇ ਚੜ੍ਹਾਈ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਪਰਜੋ ਰੋਰ ਸਭਿ ਠੋਰ ਮਹਿ ਮਗ ਅਟਕੇ ਚਹੁ ਓਰ । ਨਰ ਨਾਰੀ
ਮਹਿ ਤ੍ਰਾਸ ਭਾ ਜਬਾ ਪੋਤਜਲ ਘੋਰ^੧ ॥ ੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਸੁਨੀ ਸੁਧਿ
ਸਾਰੀ । ਸ਼ਾਹੁਜਹਾਂ ਕੇ ਤੀਰ ਉਚਾਰੀ । 'ਗਰਦਸ਼' ਕੀਨਸਿ ਦੇਸ ਅਸੇਸ਼ ।
ਗ੍ਰਾਮ ਨਗਰ ਭੇ ਦੁਖੀ ਵਿਸੇਸ਼ ॥ ੨ ॥ ਸ਼ਹਜ਼ਾਦਨਿ ਬਡ ਧੂਮ ਮਚਾਈ ।
ਸਰਕਸ਼^੨ ਹੁਇ ਆਫਾਤ^੩ ਉਠਾਈ ॥ ਨਿਕਸਹੁ ਵਹਿਰ ਕਰਹੁ ਕੁਛ ਗਮਨ ।
ਇਤ ਉਤ ਦੇਖਤਿ ਹੈ ਹੈ ਦਮਨ^੪ ॥ ੩ ॥ ਨਾਹਿ ਤ ਲਸਕਰ ਪਰੇ

^੧ ਗਡਿਆ ਹੋਇਆ (ਧਨ) ਅਗੇ ਕੋਢ ਦਿਤਾ । ^੨ (ਆਪਣੇ) ਸਿਪਾਹੀਆ ਨੂੰ [ਫਾ:, ਸਸ-੨, ਏ-੨-
ਹਥਿਆਰ ਏਨ੍ਹਣੇ ਵਾਲਾ] । ^੩ ਕੜੇ । ^੪ ਬਲੀ ਹੋਇਆ ਬੜਾ । ^੫ ਜਿਵੇਂ ਭਿਆਨਕ ਜਲ ਵਿਚ ਜਹਾਜ਼
ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ^੬ ਹਿਲ-੨, ਲ-੨, ਟੋਲਾ । [ਫਾ:, ਗਰਦਸ਼=ਚਕਰ; ਘੁਮਾਉ] । ^੭ ਆਕੀ । ^੮ ਬਿਪਤਾ ।
^੯ ਦਬ ਜਾਣਗੇ ।

ਪਠਾਵਹਿੰ । ਬੰਧਹਿ ਜ਼ਾਲਮਨਿ, ਹਤਹਿ, ਪਲਾਵਹਿੰ । ਆਫਤਾਬ ਸਮ ਉਦੇ
 ਨ ਹੋਵਹਿੰ । ਸੁਖ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਹੁ ਕਿਮ ਜਗ ਜੋਵਹਿ ? ॥੪॥ ਚੌਰ, ਉਲੂਕ
 ਸ਼ਿੰਗਾਲ ਅੰਧੇਰਾ । ਦਬਕਹਿ ਦੁਸ਼ਟ ਦੇਖਿ ਇਕ ਬੇਰਾ । ਸ਼ਾਹੁਜਹਾਂ
 ਸੁਨਿਕੈ ਸੁਤ ਬਾਤਿ । ਭਯੋ ਲਚਾਰ, ਮੈਨ ਪਛਤਾਤਿ ॥੫॥ ਤਨ ਮਹਿ ਰੁਜ,
 ਉਤ ਰਾਜ ਬਿਨਾਸੇ । ਦੋਨਹੁ ਕਠਨ ਪਰੀ ਗਰ ਫਾਸੇ । ਸਲਿਤਾ ਸੋਚ ਬਿਖੈ
 ਮਨ ਬਹਿਉ । ਨਹਿ ਅਲੰਬ ਬਿਰਤਾ ਕਿਤ ਲਹਿਉ ॥੬॥ ਸੁਖ ਦੁਖ ਸਦਾ
 ਰਹੈਂ ਸਭਿ ਸਾਬ । ਕਹਾਂ ਰੇਕ ਅਰੁ ਅਵਿਨੀ ਨਾਥ । ਗਿਨਤੀ ਠਾਨਤਿ
 ਰਾਤਿ ਬਿਤਾਈ । ਹਠ ਤੇ ਨਿਜ ਤਜਾਰੀ ਕਰਿਵਾਈ ॥ ੭ ॥ ਸ੍ਰੀ ਜਮਨਾ
 ਜਲ ਮਹਿ ਕਲ ਤਰਨੀ । ਦਿਵਿ ਸੁੰਦਰ ਚਿੱਤ੍ਰਤਿ ਬਹੁ ਬਰਨੀ । ਤਿਸ ਪਰ
 ਜਾਇ ਪ੍ਰਯੋਕ ਟਿਕਾਵਾ । ਘਟਾ ਟੋਪ ਉਪਰ ਕਰਿ ਛਾਵਾ ॥੮॥ ਸਨੇ ਸਨੇ
 ਭਿਹ ਛੋਰਿ ਚਲਾਵਾ । ਤੀਰ ਤੀਰ ਬਡਿ ਕਟਕ ਸਿਧਾਵਾ । ਜਹਾਂ ਅਕਬਰਾ-
 ਬਾਦ ਸਥਾਨ । ਜਾਇ ਪਹੁੰਚੇ ਕਰਤਿ ਪਯਾਨ ॥ ੯ ॥ ਕਰਜੇ ਨਿਵੇਸ
 ਅਸ਼ੇਸ਼ ਸ ਸੈਨਾ । ਖਾਨ ਪਾਨ ਕਰਿ ਸੁਪਤੇ ਰੈਨਾ । ਸਭਿ ਰਜਪੂਤ ਭੂਪ ਚਲਿ
 ਆਏ । ਲਾਖਹੁ ਧੁਜਨੀ ਭੀ ਇਕ ਥਾਏ ॥੧੦॥ ਤੋਪ, ਜੰਬੂਟੇ, ਬ੍ਰਿੰਦ ਜੰਜੈਲਾ
 ਛੁਟਤਿ ਬਿਦਾਰਹਿ ਜੇ ਬਡ ਸੈਲ । ਤਹਿ ਭੀ ਨਹਿ ਯਕੀਨ ਨਰ
 ਕਰੈਂ । ਸ਼ਾਹੁ ਜਹਾਂ ਕੋ ਨਹੀਂ ਨਿਹਰੈਂ ॥ ੧੧ ॥ -ਕਰਜੇ ਦਿਖਾਵਾ ਨਵਕਾ
 ਮਾਂਹਿ । ਮਰਜੇ ਸ਼ਾਹ ਜੀਵਤਿ ਹੁਇ ਨਾਂਹਿ- । ਦੇਖਾ ਦੇਖੀ ਨ੍ਰਿਪ ਉਮਰਾਵ ।
 ਬਿਰੇ ਸਾਬ ਸਭਿ ਤਿਸ ਹੀ ਥਾਵਾ ॥੧੨॥ ਪੁਨ ਜਸੂਸ ਸੁਧ ਦੇਸ਼ਨਿ ਲਜਾਏ ।
 'ਮੁਹਿਮਦਸੁਜਾ ਪ੍ਰਾਚਿ ਦਿਸ਼ਿ ਰਾਏ । ਬੰਗਾਲਾ ਜੁਤਿ ਦੇਸ਼ ਘਨੇਰੇ ।
 ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਿ ਦਿਵਿ ਭਯੋ ਬਡੇਰੇ ॥ ੧੩ ॥ ਪਟਨੇ ਤੇ ਕਾਸ਼ੀ ਚਲਿ ਆਏ ।
 ਲਸ਼ਕਰ ਜੰਗੀ ਸੰਗ ਸੁਹਾਏ । ਜੰਗ ਅਰਾਵਾ ਕਰਤਿ ਬਿਲੇਵ । ਛੀਨ
 ਲੀਨਿ ਧਨ ਕੀਨਸਿ ਬ੍ਰਿੰਦ' ॥ ੧੪ ॥ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਸੁਨਤਿ ਰਿਸ ਭਰਜੇ ।
 ਨਿਜ ਮਸਲਤਿ ਕਰਿ ਮਸਲਤ ਢਰਜੇ' । ਜੈ ਸਿੰਘ ਭੂਪ ਹੁਤੇ ਕਛਵਾਹਾ ।
 ਤਿਹ ਬੁਲਾਇ ਸਾਦਰ ਬਚ ਪ੍ਰਾਹਾ ॥੧੫॥ 'ਲਸ਼ਕਰਲਿਹੁ ਤਮਾਮਪਤਿਸ਼ਾਹੀ।
 ਤੋਪ ਜੰਬੂਰਨਿ ਜੇਤਿਕ ਚਾਹੀ । ਫੀਲ ਤੁਰੰਗ ਸੰਗ ਨਿਜ ਲੈਕੈ । ਮੋਹਿ ਪੁੱਤ੍ਰ
 'ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਲਸ਼ਕਰ ਘਲਣਾ, ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹਣਾ ਮਾਰਨਾ ਤੇ ਨਸਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ ।
 [ਪਰੇ=ਪੜੇਗਾ, ਪਵੇਗਾ] । (ਅ) ਨਹੀਂ ਤਾਂ (ਉਹ ਸ਼ਹਜ਼ਾਦੇ) ਲਸ਼ਕਰ ਦੇ ਟੋਏ ਘੱਲਣਗੇ ।
 (ਪਰਜਾ ਨੂੰ) ਬੰਨ੍ਹ ਲੈਣਗੇ, ਜ਼ੁਲਮ ਕਰਨਗੇ, ਮਾਰਨਗੇ ਤੇ ਭਜਾ ਦੇਣਗੇ । [ਪਰੇ=ਪੜੇ=ਟੋਏ] ।
 '(ਆਪ) ਦੁਰਜ ਵਾਛੂ ਚੜ੍ਹਦੇ ਨਹੀਂ ਭਾਵ ਦਰਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦੇ ਹੋ । 'ਗਿੱਦੜ । 'ਸਲਾਹੀਆਂ
 ਨਾਲ ਆਪ ਸਲਾਹ ਕਰਨੇ ਲਗਾ ।

ਲਿਹੁ ਸਾਬ ਮਿਲੈਕੈ ॥ ੧੬ ॥ ਜਾਹੁ ਮੁਹੰਮਦਸ਼ੁਜਾ ਸਮੀਪ। ਬਰਜਹੁ
 ਤਿਹ ਫਤੂਰ, ਅਵਨੀਪ^੧ ਜੈਸਿੰਘ ਜੈ ਕਰਤਾ ਰਣਭਾਰੀ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਤੇ
 ਪਠਜੈ ਬਿਚਾਰੀ^੨ ॥ ੧੭ ॥ ਇਮ ਸੁਨਿ ਚਢਜੈ ਬਜਾਇ ਨਗਾਰਾ। ਲਸ਼ਕਰ
 ਚਲਜੈ ਸੰਗ ਜਿਸ ਭਾਰਾ। ਗੋਰੇ ਬਹੁ ਬਰਦ ਲੇ ਸਾਬ। ਗਮਨ ਕੀਓ ਜੈ
 ਸਿੰਘ ਨਰ ਨਾਥ ॥ ੧੮ ॥ ਮਾਰਗ ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਉਲੰਘਿ ਕਰਿ ਗਏ। ਰਣ ਮੁਕਾਬਲੇ
 ਲਸ਼ਕਰ ਭਏ। ਨਹਿ ਸੁਚੇਤ ਹੁਇ ਜੰਗ ਮਝਾਰੇ। ਗ਼ਾਫਲ, ਗਰਵ
 ਗਰਬ ਕਹੁ ਧਾਰੇ ॥ ੧੯ ॥ ਕਾਸ਼ੀ ਨਿਕਟਿ ਬਹਾਦਰ ਪੁਰਾ। ਤਹਾਂ ਮੁਹੰਮਦ
 ਸ਼ੁਜਾ ਉਤਰਾ। ਤਬਿ ਜਸੂਸ ਸੁਧ ਹੇਤ ਪਠਾਏ। ਆਇ ਤਿਨਹੁ ਅਸ ਘਾਤ
 ਬਤਾਏ ॥ ੨੦ ॥ ‘ਸੁਪਤਿ ਪਰਜੈ ਅਬਿ ਨਹੀਂ ਸੁਚੇਤ’। ਜੈਸਿੰਘ ਚਢਜੈ
 ਜੁੱਧ ਕੇ ਹੇਤੁ। ਜਾਇ ਪਰਜੈ ਡੇਰੇ ਪਰ ਭਾਰੇ। ਤੋਪ ਤੁਪਕ ਤੀਰਨਿ
 ਤਰਵਾਰੇ ॥ ੨੧ ॥ ਭਯੋ ਜੁੱਧ ਘਮਸਾਨ ਘਨੇਰਾ। ਕਟੇ ਬੀਰ ਸ਼੍ਰੋਤਿਤ ਛਿਤ
 ਗੋਰਾ। ਗਜ ਬਾਜੀ ਬਹੁ ਤਰਫਤਿ ਗਿਰੇ। ਚਟਪਟ ਸੁਭਟ ਸੁ ਕਟਿ ਕਟਿ
 ਮਰੇ ॥ ੨੨ ॥ ਹਲਾਹਲੀ ਬਡ ਰੌਰ ਮਚਾਵਾ। ਸੁਨਤਿ ਸ਼ਾਹੁ ਫਰਜ਼ੇਦ
 ਡਰਾਵਾ। ਚੜ੍ਹ ਤਰਨੀ^੩ ਪਰ ਚਲਜੈ ਪਲਾਈ। ਨਹੀਂ ਸੰਭਾਰਜੈ ਕਰੀ
 ਲਰਾਈ^੪ ॥ ੨੩ ॥ ਸ਼ਹਿਰ ਮੁੰਗੋਰ ਪਹੁੰਚਜੈ ਜਾਇ। ਡੇਰਾ ਲੁਟਤਿ ਭਯੋ
 ਸਮੁਦਾਇ। ਅਧਿਕ ਤ੍ਰਾਸ ਪਾਯੋ ਮਨ ਮਾਂਹੀ। ਤਹਿ ਭੀ ਠਹਿਰ ਸਕਜੈ ਸੋ
 ਨਾਂਹੀ ॥ ੨੪ ॥ ਗਯੋ ਬੰਗਾਲੇ ਕੀ ਦਿਸ਼ਿ ਦੌਰਿਜਾਇ ਸੰਭਾਰੀ ਪੂਰਬ ਠੌਰ।
 ਤਹਾਂ ਜਾਇ ਕੀਨਸਿ ਤਕਰਾਈ। ਸਭਿ ਸੈਨਾ ਪੁਨ ਭਲੇ ਬਨਾਈ ॥ ੨੫ ॥
 ਪਟਣਾ ਨਗਰ ਮੁੰਗੋਰ ਮਹਾਨਾ। ਜੈਸਿੰਘ ਤਹਾਂ ਬਿਠਾਯੋ ਥਾਨਾ^੫। ਸਰਬ
 ਨਰਨਿ ਕੋ ਧੀਰਜ ਦੀਨਾ। ਬਿਜੈ ਲੀਨਿ ਕਾਰਜ ਸਭਿ ਕੀਨਾ ॥ ੨੬ ॥
 ਸ਼ੁਜਾ ਮੁਹੰਮਦ ਕੇ ਉਮਰਾਵ। ਗਹੇ ਕਿਤਿਕ ਨਹਿ ਭਾਜਨਿ ਪਾਵ। ਤਿਨਹੁ
 ਸਮੇਤ ਫਤੇ ਕੀ ਬਾਤ। ਲਿਖਿ ਭੋਜੀ ਜੈਸਿੰਘ ਬੱਖਸ਼ਾਤ ॥ ੨੭ ॥ ਤੂਰਨ-
 ਗਾਮੀ^੬ ਦਏ ਪਠਾਇ। ਪਹੁੰਚਤਿ ਭਏ ਸ਼ਾਹੁ ਜਿਸ ਥਾਇ। ਸੁਨਤਿ ਫਤੇ
 ਸੁਧਿ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹੁ। ਅਧਿਕ ਪ੍ਰਸੰਨ ਰਿਦੇ ਮਹਿ ਹੋਹੁ ॥ ੨੮ ॥ ਜੋ ਪਕਰੇ
 ਸੋ ਨਿਕਟਿ ਬੁਲਾਇ। ਤਿਨ ਕੋ ਹਾਸ ਕਰਤਿ ਬਿਗਸਾਇ। ‘ਕਹਾਂ
 ਮੁਹੰਮਦਸ਼ੁਜਾ ਤੁਮਾਰਾ। ਭਾਜ ਗਯੋ ਪਟ ਲਾਜ ਉਤਾਰਾ ॥ ੨੯ ॥ ਜਿਸ ਐਸੇ
 ਕੇ ਤੁਮ ਉਮਰਾਵ। ਭਈ ਦਸ਼ਾ ਡਰ ਪ੍ਰਾਨ ਬਚਾਵ। ਅਬਿ ਤੁਮ ਜਾਹੁ

^੧ਤਿਸਨੂੰ ਫਤੂਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵਰਜੇ ਹੋ ਰਾਜਾ। ^੨ਫੌਜੀ। ^੩ਲੜਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਨਾ ਸੰਭਾਲਿਆ।

^੪ਚੋਕੀ। ^੫ਫੌਜੀ ਤੂਰਨ ਵਾਲੇ ਭਾਵ ਹਲਕਾਰੇ।

ਬੰਗਾਲੇ ਫੇਰ । ਦੇਹੁ ਮੁਮਾਰਖ ਜੀਵਤਿ ਹੋਰਿ* ॥ ੩੦ ॥ ਪੁਨਹਿ ਨ ਕਰਹੁ
ਕਾਮ ਕਬਿ ਐਸੇ । ਪਾਓਂ ਕੁਹਾਰੀ ਮਾਰਨ ਜੈਸੇ। ਅਸ ਕਹਿ ਤਿਨ* ਕਉ
ਦੀਨਸਿ ਛੋਰਿ । ਗਮਨੇ ਤੁਰਣ ਬੰਗਾਲੇ ਓਰ ॥ ੩੧ ॥ ਜਾਇ ਤਾਂਹਿ ਕੋ
ਖਬਰ ਬਤਾਈ । 'ਇਮ ਭਾਖਤਿ ਤੇਰੋ ਬਡ ਭਾਈ ।—ਕਰਜੋ ਕੁਕਾਜ
ਨਿਲਾਜ ਬਿਸਾਲੇ। ਇਮ ਪੁਨ ਨਹੀਂ ਕਰਹੁ ਕਿਸ ਕਾਲੇ—' ॥ ੩੨ ॥ ਪੁਨਹਿ
ਪਠਾਯੋ ਲਿਖਿ ਪਰਵਾਨਾ। 'ਜੈ ਸਿੰਘ ! ਸਮੁਖ ਰਹੋ ਤਿਸ ਥਾਨ। ਬੰਦੁਬਸਤ
ਇਸ ਦੇਸ਼ਨਿ ਕਰਹੁ । ਉਤਰਹੁ ਤਹਾਂ ਕਾਲ ਕੁਛ ਬਿਰਹੁ' ॥ ੩੩ ॥ ਇਸ
ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਰਿ ਕੈ ਤਿਸ ਦੇਸ਼ । ਹੋਤਿ ਭਯੋ ਸੁ ਪ੍ਰਸੰਗ ਅਸੋਸ਼ । ਰਹਜੋ
ਅਕਬਰਾਬਾਦ ਮਝਾਰ । ਆਗੇ ਅਪਰ ਸੁਨਹੁ ਬਿਸਥਾਰ ॥ ੩੪ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਰਿਚਿ ਨਵਮ ਰਾਸਿ 'ਦਾਰਾ ਸ਼ਰੋਹ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਦਸਮੇ ਅੰਸੁ ॥ ੧੦ ॥

੧੧. [ਮੁਰਾਦਬਖਸ਼ ਨਾਲ ਸੰਗ] ।

ਏਹਗਾ ॥ ਦੱਖਣ ਅਰੁ ਗੁਜਰਾਤ ਹਿਤ ਕਰਿ ਬਿਚਾਰ ਮਨ ਮਾਹਿ । ਹੁਤੋ
ਜੋਧਪੁਰ ਕੋ ਨਿਪਤਿ ਤਿਸ ਬੁਲਾਇ ਕਰਿ ਪਾਹਿ ॥ ੧ ॥ ਚੋਪਈ ॥ ਸਾਦਰ
ਕਹਜੋ ਦੇਖਿ ਸੁਭ ਨੈਨ । 'ਭੋ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ! ਸੁਨਿ ਬੈਨ । ਕਰਹੁ ਕਾਜ
ਗੁਜਰਾਤ ਸਿਧਾਰਹੁ । ਜੋ ਅਨੁਸਾਰਿ ਨ ਹੋਇ ਸੰਘਾਰਹੁ ॥ ੨ ॥ ਜੋਧਾ ਮਹਾਂ
ਬਲੀ ਤੂੰ ਅਹੈਂ । ਰਜਪੂਤਨਿ ਮੈਂ ਬਿਦਤਜੋ ਰਹੈਂ । ਦੱਖਣ ਦਿਸ਼ ਤੇ ਕਰਿ
ਤਕਰਾਈ । ਰੋਕਹੁ ਸੈਨ ਜਿ ਨੌਰੰਗ ਆਈ ॥ ੩ ॥ ਜੇ ਨੌਰੰਗ ਰਹਿ ਅਪਨੇ
ਦੇਸ਼ । ਜਾਹੁ ਮੁਰਾਦਬਖਸ਼ ਕੇ ਪੇਸ਼* । ਤਿਸ ਕੋ ਲਰਿਕੈ ਦੇਹੁ ਨਿਕਾਸਿ ।
ਕੈ ਗਹਿ ਲਜਾਵਹੁ ਹਮਰੇ ਪਾਸ' ॥ ੪ ॥ ਇਮ ਕਹਿ ਬਹੁਤ ਕਰੀ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ਾ
ਹਟਖਤਿ ਹੁਇ ਕਰਿ ਦਿੱਲੀ ਈਸ਼* । ਗਜ ਅਰੁ ਤੁਰੰਗ ਦਰਬ ਕੋ ਦੀਨਿ।
ਜਰੇ ਜਵਾਹਰ ਕੰਚਨ ਭੀਨ ॥ ੫ ॥ ਮਹਾਰਾਜ ਕੋ ਕੀਨਿ ਖਿਤਾਬ । ਲਿਏ
ਭੁਪ ਤਬਿ ਸਾਬ ਅਦਾਬ । ਅਪਨੋ ਕਾਸਮਖਾਂ ਉਮਰਾਵ । ਦੀਯੋ ਸੰਗ ਕਰਿ
ਲਰਨਿ ਬਨਾਵਾ ॥ ੬ ॥ ਤੋਪ, ਤੁਪਕ, ਜੇਬੂਰ, ਜੇਜੈਲਾ ਚਲੈਂ ਸੰਗ ਕੁੰਚਰ ਜਨੁ
ਸੈਲ । ਮਹਾਂ ਬਾਹਨੀ ਓਰੜ ਚਲੀ । ਮਨਹੁ ਲੋਹ ਘਟ ਬਡ ਕਲਮਲੀ* ॥
੭ ॥ ਪ੍ਰਥਮ ਮਾਲਵੇ ਮਹਿ ਚਲਿ ਗਏ । ਦੁਰਗ ਉਜੈਨ ਆਇ ਦਿਢ ਕਏ ।
ਪੁਨਹਿ ਨਰਬਦਾ ਕੋ ਦਰੀਆਉ । ਬੰਦੁਬਸਤ ਕੋ ਕੀਨਿ ਬਨਾਉ ॥ ੮ ॥
ਮਾਰਗ ਘਾਟ ਰੋਕਿਬੋ ਕੀਨੇ । ਬੰਦ ਸੈਨ ਕਹੁ ਡੇਰਾ ਦੀਨੇ । ਕਾਸਮ ਖਾਂ

*ਦੇਖਕੇ । *ਸਮਝਣੇ । *ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨੇ । *ਮਾਨੋਂ ਕਾਲੀਆਂ ਘਟਾਂ ਬੜੀਆਂ ਕਾਹਲੀਆਂ
ਹੋਈਆਂ ।

*ਪਾ:-ਤਿਸ ।

ਤਿਸ ਹੀ ਬਲ ਛੋਰਾ। ਚਲੈ ਮੁਰਾਦ ਬਖਸ਼ ਕੀ ਓਰਾ ॥ ੯ ॥ ਬੀਜਾਪੁਰ
ਮਹਿ ਆਦਲ ਖਾਨ। ਹੁਤੈ ਮਵਾਸਿ ਦੁਰਗ ਬਡ ਬਾਨ। ਨਿਕਸਿ ਮਿਲੈ
ਸਾਹਸ^੧ ਕੋ ਛੋਰਿ। ਦੀਏ ਰਸਤਪਣ ਆਨਿ ਅਕੋਰ^੨ ॥੧੦॥ ਏਹਗ ॥ ਜਸ-
ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪਤਿ ਜੋਧਪੁਰਿ ਰਿਦੇ ਬਿਖੇ ਹਰਖਾਇਲਿਖਿ ਕੈ ਖਤ ਪਠਵਨਿ
ਕਰੈ ਸਾਹਜਹਾਂ ਜਿਸ ਬਾਇ ॥ ੧੧ ॥ ਚੋਪਈ ॥ ਸੁਨਿ ਕੈ ਸੁਧਿ ਸਗਰੀ
ਬਿਗਸਾਈ^੩। ਫਾਹਿਜਹਾਂ ਭਬਿ ਇਮ ਠਹਿਰਾਈ।—ਇਹਾਂ ਆਗਰੇ
ਨਗਰ ਮਝਾਰੇ। ਹਵਾ ਮਾਫਕਤਿ ਨਹੀਂ ਹਮਾਰੇ ॥ ੧੨ ॥ ਯਾਂਤੇ ਦਿੱਲੀ
ਚਲਿਬੋ ਬਨਿ ਹੈ। ਬਧਤਿ ਜਾਤਿ ਬੀਮਾਰੀ ਤਨ ਹੈ—। ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ
ਫਰੇਬਨਿ ਭਨਿ ਕੈਕਰੇ ਟਿਕਾਵਨ ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਕੈ ॥੧੩॥ ਪੁਨਹਿ ਦੁਜੋਸ
ਇਕ ਕੀਨਸਿ ਤਜਾਰੀ। ਗਮਨੈ ਰਜਧਾਨੀ ਨਿਜ ਪਜਾਰੀ। ਸਨੇ ਸਨ
ਜਮੁਨਾ ਜਲ ਮਾਂਹੂ। ਨਵਕਾ ਪਰ ਚੜ੍ਹਿ ਕਰਿ ਨਰਨਾਹੂ ॥੧੪॥ ਸਨੇ ਸਨੇ
ਗਮਨੇ ਦਿਨ ਤੀਨ। ਕਿਤਿਕ ਕੋਸ ਪਰ ਡੇਰਾ ਕੀਨਿ। ਇਤਨੇ ਮਹਿ ਸੁਧਿ
ਪਹੁੰਚੀ ਆਇ। ‘ਲਰੈ ਮੁਰਾਦਬਖਸ਼ ਬਲ ਪਾਇ ॥੧੫॥ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ
ਭਾਜ ਕਰਿ ਗਯੋ। ਸਿਵਰ ਲੂਟਿਬੋ ਤਿਸ ਨੇ ਕਿਯੋ’। ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਸੁਨੀ ਜਬਿ
ਕਾਨ। ਛੁਟਿ ਕਮਾਨ ਜਨੁ ਲਾਗੈ ਬਾਨ ॥੧੬॥ ਪੁਨ ਬੁਝੈ ਹਲਕਾਰਨਿ
ਸਾਥ। ‘ਕਿਮ ਕਿਯ’ ਜੀਗ ਜੋਧਪੁਰਿ ਨਾਥ ?। ਕਿਤ ਪਲਾਇਕੈ ਗਮਨੈ
ਸੋਊ ?। ਕਹਾਂ ਸਜਾਏ ਹੈਂ ਅਬਿ ਦੋਊ ?’ ॥੧੭॥ ਸੁਨਤਿ ਚਾਰ ਨੇ^੪ ਸਕਲ
ਸੁਨਾਈ। ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਤਹਿ ਪਰੀ ਲਰਾਈ। ‘ਦੋਨੋ ਦਲ ਮੁਕਾਬਲੇ ਹੋਏ।
ਬਰਖਤਿ ਲੋਹ ਮਨਹੁ ਘਨ ਦੋਏ ॥੧੮॥ ਤੋਪਨ ਕੀ ਪੰਕਤਿ ਕਰਿ ਠਾਂਢੀ।
ਗੋਰਨਿ ਮਾਰ ਕਰੀ ਦਲ ਗਾਢੀ। ਤੁਪਕ, ਤੀਰ, ਤੋਮਰ, ਤਰਵਾਰੈਂ। ਤਕਿਤਕਿ
ਤਨ ਬੀਰਨਿ ਸੰਘਾਰੈਂ ॥੧੯॥ ਹਲਾਹਲੀ ਬੋਲਤਿ ਲਲਕਾਰਹਿ। ਸਮੁਖਸਤ੍ਰ
ਖਾਵਹਿ ਅਰ ਮਾਰਹਿ। ਕਿਤਿਕ ਕਾਲ ਕੀ ਭਈ ਲਰਾਈ। ਜਸਵੰਤ ਪਰੈ
ਰਿਪੁਨਿ ਪਰ ਧਾਈ ॥੨੦॥ ਖੈਂਚਿ ਮਜਾਨ ਤੇ ਤੀਬ੍ਰ ਸਟੋਹੀ^੫। ਹੁੰਡ ਮੁੰਡਕੀਨੇ
ਨਿਜ ਦੋਹੀ। ਜਿਤ ਜਿਤ ਧਾਵਹਿ ਹੋਲਾ ਮੇਲਾ^੬। ਲਸਕਰ ਲਰਿਤੈ ਅਧਿਕ
ਧਕੇਲਾ ॥੨੧॥ ਗਿਰੇ ਤੁਰੰਗ ਬੀਰ ਰਣ ਮਾਰੇ। ਮੁਗਲਖਾਨ ਜਨੈਂ ਪਰੇਮੁਨਾਰੇ।
ਕੜਾ ਕੜੀ ਕਰਵਾਰਨਿ ਮਾਚੀ। ਸ਼੍ਰੋਤੁਤ ਬਹੁਨੈ ਧੁਲਿ ਛਿਤਿ ਰਾਚੀ ॥ ੨੨

^੧ਮੁਰਾਤਣ। (ਅ) ਹਠ। ^੨ਸ਼ਿਰਾਜ ਦੇ। ^੩ਕੀਤਾ। ^੪ਤੁਤ ਨੇ। ^੫ਤਲਵਾਰ। ^੬ਹੋਲਾ ਪਾ ਕੇ।

*ਪਾ:- ਬਿਸਰਾਈ।

†ਪਾ:- ਬਹੁ।

॥ ਫੌਜ ਮੁਰਾਦਬਖਸ਼ ਕੀ ਸਾਰੀ । ਕਰੀ ਪਲਾਵਨਿ ਰਲ ਇਕ ਬਾਰੀ॥ਫਿਰੇ
ਹੋਇ ਕਾਇਰ ਬਡ ਬੀਰਾ । ਲਰਤਿ ਲਰਾਈ ਧਰਹਿ ਨ ਧੀਰਾ॥ ੨੩ ॥
ਲਖਜੋ ਮੁਰਾਦਬਖਸ਼ ਇਮ ਜੰਗ । ਗਿਰੇ ਅਨੇਕ ਕਟੇ ਜਿਨ ਅੰਗ । ਦਿਸ
ਤੋਪਨਿ ਕੀ ਪਹੁੰਚਜੋ ਜਾਇ । ਸਾਹਸ^੧ ਧਾਰਿ ਜੁੱਧ ਮਹਿ ਆਇ ॥ ੨੪ ॥
ਸਭਿ ਰਜਪੂਤ ਰੁ ਸੈਨ ਤੁਮਾਰੀ । ਲੂਟਤਿ ਮਾਰਤਿ ਜਾਤਿ ਅਗਾਰੀ । ਤੋਪੈਂ
ਕਰੀ ਬਹੋਬਰ ਸਬੈ । ਅਨਿਕ ਘਾਤਨੀ^੨ ਛੋਰੀ ਤਬੈ ॥ ੨੫ ॥ ਦੁਹੁ ਦਿਸਿ
ਤੋ ਤੋਪੈਂ ਧਮਕਾਈਂ । ਅਵਨੀ ਰਨ ਕੀ ਸਰਬ ਹਿਲਾਈ । ਮਹਾਂ ਸ਼ਬਦ
ਜਨੁ ਨਭ ਪਟਿ ਗਿਰਾ^੩ । ਕੈ ਕਸਾਮਤਿ ਕੋ ਦਿਨ ਤਬਿ ਕਰਾ ॥ ੨੬ ॥
ਬਧੇ ਜਾਤਿ ਰਜਪੂਤ ਸੁ ਜੇਤੇ । ਗੋਰੇ ਲਗੇ ਉਡੇ ਸਭਿ ਤੇਤੇ । ਜੇ ਅਭੀਤ
ਜੋਧਾ ਤਿਸ ਬਾਇੰ । ਭਏ ਘਾਤਿ ਨਹਿ ਦੇਖਨਿ ਪਾਇੰ ॥ ੨੭ ॥ ਤਿਨਹੁ
ਸੰਘਾਰਿ ਭਏ ਪਸ਼ਚਾਤੀ । ਧਰਧਰਾਤਿ^੪ ਕਾਤੁਰ ਨਰ ਛਾਤੀ॥ਮਰੇ ਜੰਗ ਤੇ
ਪਰਹਿ ਨ ਰੋਕੇ । ਭਾਜਤਿ ਲਾਜ ਤਜੀ ਅਵਿਲੋਕੇ^੫ ॥ ੨੮ ॥ ਜਸਵੰਤ
ਕਰਤਿ ਜਤਨ ਗਾ ਹਾਰਿ । ਭਾਜੇ ਸੋ ਨ ਹਟੇ ਤਿਸ ਬਾਰਿ । ਦੇਖਿ ਬਾਹਨੀ
ਕੇਰਿ ਹਵਾਲ । ਨਿਜ ਜੀਵਨ ਮਹਿ ਤ੍ਰਾਸ ਬਿਸਾਲ ॥੨੯॥ ਧੀਰਜ ਤਜਾਗਿ
ਪਲਾਯਨਿ ਹੋਵਾ । ਜਸਵੰਤ ਰਨ ਮਹਿ ਨਹੀਂ ਖਲੋਵਾ॥ਕਿਯੋ ਮੁਰਾਦਬਖਸ਼
ਤਬਿ ਹੋਲਾ ।—ਮਾਰਹੁ ਧਰਹੁ—ਰੌਰ ਬਹੁ ਮੇਲਾ॥੩੦॥ਸਿਵਰ ਬਿਖੈ ਭੀ ਬਿਰ
ਨਹਿ ਰਹਜੇ । ਪਾਛੇ ਆਵਤਿ ਹੋਲਾ ਲਹਜੇ । ਕਟਤਿ ਜਾਤਿ ਜੇ ਰਹਿਤ
ਪਿਛਾਰੀ । ਪਾਇ ਨ ਜਮੇ ਜਤਨ ਕਿਯ ਭਾਰੀ॥੩੧॥ਰਜਪੂਤਨਿ ਜਬਿਭੇਰਾ
ਛੂਟਜੇ । ਆਨਿ ਮੁਰਾਦਬਖਸ਼ ਸਭਿ ਲੂਟਜੇ । ਰਹਜੇ ਠਹਿਰ, ਨਹਿ ਗਯੋ
ਅਗਾਰੀ । ਉਤਰਿ ਪਰਜੇ ਤਹਿ ਹਰਖਜੇ ਭਾਰੀ ॥ ੩੨ ॥ ਫਤੇ ਹੋਨਿ ਕਹੁ
ਦਿਯੋ ਨਗਾਰਾ । ਸ਼ਲਖੈਂ ਕਰਿਵਾਇਵ ਬਹੁ ਬਾਰਾ॥ਸੁਭਟਨਿ ਕਹੁ ਦੀਨਸਿ
ਬਖਸ਼ੀਸ਼ਾ ਪੇਸ਼ ਖੁਦਾਇ ਨਿਵਾਇਵ ਸੀਸ ॥ ੩੩ ॥ ਇਹ ਸਭਿ ਸੁਨਿ ਕੈ
ਨੌਰੰਗ ਧਾਇਵ । ਇਤ ਆਵਨ ਕਹੁ ਕੂਚ ਕਰਾਇਵ । ਚਮ੍ਹੂ ਜ਼ੋਰ ਬਹੁ
ਤੋਪਨਿ ਤਜਾਰੀ । ਸਰਬ ਸਮਾਜ ਕੀਨਿ ਜਿਨਿ ਭਾਰੀ ॥੩੪॥ ਲੋਹਾ ਦੇਹ^੬
ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਹੀ ਆਵਤਿ । ਕਰਿ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ਨਿ ਸੁਭਟ ਬਧਾਵਤਿ । ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ
ਮੈਂ ਪਹੁੰਚਜੋ ਜਾਨਹੁ । ਰਾਵਰਿ ਕਰਹੁ ਜੀਅ ਜਿਮ ਠਾਨਹੁ^੭ ॥ ੩੫ ॥ ਸੁਧਿ

^੧ਬਲ । ^੨ਹੋਲਾ । ^੩ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ ਭਾਵ ਤੋਪ । ^੪ਮਾਨੇ ਅਕਾਸ਼ ਪਾਟ ਕੇ ਡਿਗਿਆ
ਹੈ । ^੫ਧੜਕਨ ਲਗ ਪਈ । ^੬ਏਜਾ ਤਜਕੇ ਫੌਜਦੇ ਵੇਖੇ । ^੭ਲੋ ਵੇ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ।

ਸੁਨਿ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਸਚਿੰਤਾ । ਪਦਰ ਸਮੀਪ ਬਖਾਨਿ ਬਿੰਤੀਤਾ । ਨੌਰੰਗ
 ਦਿਸ਼ਿ ਤੇ ਤ੍ਰਾਸ ਮਹਾਨੇ । ਸੁਤ ਪਿਤ ਚਿਤ ਮਹਿ ਨਿਤ ਅਤਿ ਠਾਨੇ ॥੩੬॥
 ‘ਸੋ ਅਬਿ ਹਾਦਰ ਬਿਦਤੈ ਹੋਵਾ’ । ਤਿਹ ਮੇਟੈ ਕਿਮ, ਜਤਨ ਨ ਜੋਵਾ ॥੩੭॥ ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ
 ਹਟਹਿ ਆਗਰੈ ਹੋਹਿ’ । ਇਮ ਠਹਿਰਾਇਵ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ॥੩੮॥ ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ
 ਕੇ ਮਨ ਨਹਿ ਭਾਈ । ਤਉ ਪੁੱਤ੍ਰ ਹਿਤ ਕਹਿ ਨ ਸਕਾਈ । ਹਟੇ ਅਕਬਰ-
 ਬਾਦ ਨਗਰ ਕੋ । ਤੋਪਾਦਿਕ ਲੇ ਚਮ੍ਹ ਸਗਰ ਕੋ ॥੩੯॥ ਤੀਨ ਦਿਵਸ
 ਮਹਿ ਪੁਨਿ ਚਲਿ ਆਇ । ਟਿਕੇ ਆਗਰੈ ਸਿਵਰ ਲਗਾਇ । ਮੋਜੂਦਾਤਿ^੧ ਲੀਨਿ
 ਸਭਿਹਿਨਿ ਕੀ । ਕਰਿ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਜਰਾਉ ਸੁ ਧਨ ਕੀ ॥੪੦॥ ਜਿਸ ਪਹਿ
 ਜੋ ਨਹਿ ਸੋ ਤਿਹ ਦੀਨਸਿ । ਆਰਾਸਤ^੨ ਲਸ਼ਕਰਿ ਸਭਿ ਕੀਨਸਿ । ਮਿਲੇ
 ਆਨਿ ਜੇਤਿਕ ਉਮਰਾਵ । ਨਿਜ ਨਿਜ ਲੇ ਕਰਿ ਸੰਗ ਪ੍ਰਭਾਵ ॥੪੦॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਸਿੰਘੇ ਨਵਮ ਰਾਸੇ ‘ਦਾਰਾ ਸ਼ਕੋਹ’ ਪ੍ਰਸੰਗ ਭਰਨਨੇ ਨਾਮ ਇਕਾਦਸਮੇ ਅੰਕੁ ॥ ੧੧ ॥

੧੨. [ਦਾਰਾਸ਼ਕੋਹ ਤੇ ਨੌਰੰਗਜੋਬ] ।

ਏਹਾ ॥ ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਕੋ ਕਹਤਿ ਭਾ ‘ਇਮ ਆਵਤਿ ਮਨ ਮੋਹਿ । ਰੋਕਹੁ
 ਨਵਰੰਗ ਭ੍ਰਾਤ ਕਹੁ ਚਢਿ ਕਰਿ ਆਗੇ ਹੋਹਿ’ ॥੧॥ ਚੋਪਈ ॥ ਸੁਤ ਕੋ
 ਸਮੁਝਾਵਨਿ ਹਿਤ ਕਹਯੋ । ‘ਨੌਰੰਗ ਦੁਰਬੁਧੀ ਬਡ ਲਹਯੋ । ਕੁਟਿਲ ਮਹਾਂ
 ਹਠ ਕਰਨਿ ਅਰੁਢਾ । ਛਲ ਬਲ ਬਿਖੈ ਅਧਿਕ ਮਤਿ ਮੂਢਾ ॥੨॥ ਤੋਹਿ^੩
 ਸੁਭਾਵ ਸਰਲ ਮ੍ਰਿਦੂ ਰੂਰਾ । ਤਿਹ ਸੰਗ ਉਤਰਿ ਸਕਹਿ ਨਹਿ ਪੂਰਾ ॥੩॥ ਯਾਂਤੇ
 ਟਰੇ ਰਹੇ ਨਹਿ ਜਾਹੁ ॥ ਆਇ ਤ ਆਵਨ ਦਿਹੁ ਉਤ ਰਾਹੁ ॥੪॥ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ
 ਸੁਨਤਿ ਨਹਿ ਮਾਨੀ । ਪਦਰ ਸਾਥ ਇਮ ਭਾਖਤਿ ਬਾਨੀ । ‘ਇਹਾਂ ਆਇ
 ਜੋ ਕਰਹਿ ਕੁਚਾਲਾ । ਪੁਨਹਿ ਚਲਹਿ ਕਜਾ ਬਸ ਤਿਸ ਨਾਲਾ ॥੫॥ ਅਬਿ
 ਮੈਂ ਜਾਇ ਅਗਾਰੀ ਤਹਾਂ । ਰੋਕਵਿ ਚੇਬਲ ਸਲਿਤਾ^੪ ਜਹਾਂ’ । ਸ਼ਾਹੁ ਜਹਾਂ
 ਸੁਨਿ ਰਹਯੋ ਹਟਾਇ । ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਨ ਮਨ ਮੈਂ ਲਜਾਇ ॥੬॥ ਬਜਵਾਇਵ
 ਕਹਿ ਕੂਚ ਨਗਾਰਾ । ਸਭਿ ਉਮਰਾਵਨਿ ਕਰਿ ਕੈ ਤਜਾਰਾ । ਗਜ ਬਾਜਨਿ
 ਪਰ ਪਾਖਰ^੫ ਛਾਰੀ । ਪੈਦਲ ਜੁਗਤਿ ਬਾਹਨੀ ਭਾਰੀ ॥੭॥ ਚਲਯੋ ਉਮਛ
 ਕਰਿ ਲਸ਼ਕਰ ਐਸੇ । ਕਜਾਮਤ ਮਹਿ ਸਲਿਤਾਪਤਿ^੬ ਜੈਸੇ । ਤੋਪ ਨਕਰ

^੧ਬਹੁਤਾ (ਡਰ) ਵੱਖਵੇ ਹਨ । ^੨ਉਹ ਤਾਂ ਨੇੜੇ ਆਇਆ ਹੀ ਦਿੱਸਦਾ ਹੈ । ^੩ਹਾਜ਼ਰੀ । ^੪ਤਿਆਰ
 ਵਰਤਿਆਰ । [ਛਾ: , ਆਰਾਸਤਹ] । ^੫ਵੈਬਲ ਨਾਮੋ ਨਦੀ (ਵੇ ਕਿਨਾਰੇ) । ^੬ਕਾਠੀਆਂ ।
^੭ਸਾਦਰ । *ਪਾ:-ਹੁੰ ।

ਜਨੁ ਬਦਨ ਪਸਾਰਾ^੧। ਤੋਮਰ ਗਨ ਪੰਨਗ ਆਕਾਰਾ^੨* ॥੭॥ ਕਹਾਂ ਲਗੇ
ਬਰਨੋਂ ਬਿਧਿ ਸਾਰੀ। ਸਨੈ ਸਨੈ ਚਲਿ ਪੰਥ ਮਝਾਰੀ। ਚੰਬਲ ਸਲਿਤਾ
ਕੂਲ ਬਿਸਾਲਾ। ਤਹਾਂ ਪਹੁੰਚਿ ਡੇਰਾ ਸਭਿ ਘਾਲਾ ॥੮॥ ਨਿਜ ਬਸਿ ਨਵਕਾ
ਕਰਿ ਤਕਰਾਈ। ਪਾਇ ਆਬ ਫਿਗ ਪੁਜਨੀ ਛਾਈ। ਬੰਦੁ ਬਸਤ ਸਲਿਤਾ
ਕਹੁ ਠਾਨਜੇ।—ਰੋਕਹਿ ਇਹਾਂ ਨ ਦੇਂ ਤਿਸ ਜਾਨਜੇ—॥ ੯ ॥ ਇਮ ਤਹਿ
ਰਹਜੇ 'ਠਾਨਿ ਤਕਰਾਈ। ਰਿਤੁ ਗ੍ਰੀਖਮ ਕੀ ਬਹੁ ਤਪਤਾਈ। ਦੁਸਹਾ
ਉਮਰਾਵਨਿ ਕਹੁ ਤੇਈ^੩। ਰਹਤ ਸਰਦ ਖਾਨਹਿ ਮਹਿ ਜੇਈ ॥੧੦॥ ਦੁਖੀ
ਹੋਇ ਬਸ ਚਲਹਿ ਨ ਕੋਈ। ਤਉ ਰਿਦੇ ਮਹਿ ਇਰਖਤਿ^੪† ਹੋਈ। ਇਮ
ਇਨ ਡੇਰਾ ਕੀਨਸਿ ਤਹਿ ਜਬਿ। ਰਹਜੇ ਆਗਰੇ ਸ਼ਾਹਿ ਜਹਾਂ ਤਬਿ ॥੧੧॥
ਆਗੇ ਤਿਨ ਕਹੁ ਸੁਨਹੁ ਪ੍ਰਸੰਗ। ਮਿਲਜੇ ਮੁਰਾਦ ਬਖਸ਼ ਨੌਰੰਗ। ਏਕ
ਹੋਇ ਕਰਿ ਪੁਜਨੀ ਪ੍ਰੇਰੀ। ਲਰਿਬੇ ਕੀ ਦਿਢ ਸੋਜ ਘਨੇਰੀ ॥ ੧੨ ॥ ਤਪ
ਤਪਕ ਰਹਕਲਾ ਜੇਜੈਲਾ। ਬੰਦੁ ਜਮੂਰੇ ਤੋਰਹਿ ਸੈਲ। ਗਜ ਬਾਜੀ ਆਸੂਦੇ^੫
ਕਰਿਕੈ। ਸਭਿ ਜੋਧਾਨਿ ਧੀਰ ਕਹੁ ਧਰਿਕੈ ॥ ੧੩ ॥ ਸਨੈ ਸਨੈ ਗਮਨਤਿ
ਜਬਿ ਆਏ। ਸਲਿਤਾ ਕੀ ਸੁਧ ਕੋ ਸੁਨਿ ਪਾਏ। ਫਿਕਰਵੰਦ ਬਹੁਤੇ ਰੁਇ
ਰਹੇ। ਉਤਰਨਿ ਘਾਟ ਕਹੂੰ ਨਹਿ ਲਹੇ ॥ ੧੪ ॥ ਅਨਿਕ ਜਤਨ ਠਾਨਤਿ
ਮਨਿ ਮਾਂਹਿ। ਉਤਰਨਿ ਸਲਿਤਾ ਪਾਵਤਿ ਨਾਂਹਿ। ਬਸਨ ਹਾਰ ਤਿਹ
ਗ੍ਰਾਮ ਜੁ ਨੇਰੇ। ਕਰੇ ਹਕਾਰਨ ਸੁਮਤਿ ਜਿ ਹੋਰੇ ॥ ੧੫ ॥ ਤਿਨ ਸੋਂ ਬੂਝਨ
ਕੀਨਸਿ ਰਾਹੂ। ਬਖਸ਼ਜੇ ਦਰਬ ਅਧਿਕ ਨਰਨਾਹੂ। ਤਿਨਹੁ ਖੋਜਿ ਕੈ
ਆਨਿ ਜਨਾਇਵਾ। ਬੀਸ ਕੋਸ ਇਸ ਤੇ ਮਗ ਪਾਇਵਾ ॥੧੬॥ ਬਿਨ ਤਰਨੀ
ਤੁਮ ਚਢੇ ਚਢਾਏ। ਹੋਵਹੁ ਪਾਰ ਨਹੀਂ ਬਿਲਮਾਏ^੬। ਸੁਨਿ ਹਰਖਜੇ
ਨੌਰੰਗ ਚਢਿ ਪਰਜੇ। ਤਹਾਂ ਨਦੀ ਕੋ ਜਾਇ ਉਤਰਜੇ ॥ ੧੭ ॥ ਸੈਨਾ ਸਭਿ
ਸੁਖੈਨ ਉਤਰਾਈ। ਤਪ ਰਹਕਲਾ ਲੀਨਿ ਲੰਘਾਈ। ਆਇ ਉਰਾਰ ਸਿਵਰ
ਕਹੁ ਘਾਲਾ। ਨਿਸ ਦਿਨ ਰਹੇ ਸੁਚੇਤ ਬਿਸਾਲਾ ॥ ੧੮ ॥ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹੁ
ਜਬਹਿ ਸੁਧਿ ਪਾਈ। ਬੈਠਜੇ ਰਹਜੇ ਬਹੁਤ ਬਿਸਮਾਈ। ਸਭਿ ਉਮਰਾਵ

^੧ਤੋਪਾਂ ਮਾਨੋਂ ਤੋਦੁਆਂ ਨੇ ਮੂੰਹ ਟੋੜਿਆ ਹੈ। ^੨ਤੋਮਰ (ਮਾਨੋਂ) ਸੱਪਾਂ ਦੇ ਆਕਾਰ ਹਨ।

^੩ਕਠਨ ਸੀ ਉਮਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮੇਂ ਦੁੱਤ। ^੪ਉਡੀਕ (ਫੰਗ ਦਾ) ਲਗ ਰਹੀ ਸੀ [ਅਃ, ਇਰਮਾਦ=ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਬੈਠਣਾ] (ਅ) ਜਿਸ ਨਾਲ ਏਰਖਾ ਕੀਤੀ ਜਾਏ [ਮਿ, ਈਰਖਤ]।

^੫ਤਕੜੇ। ^੬ਇਸ ਥਾਂ ਤੋਂ ਵੀਹ ਕੋਹ ਤੇ ਰਾਹ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

*ਪਾ:-ਆਗਾਰਾ।

†ਪਾ:-ਹਰਖਤਿ।

ਸਮੀਪ ਹਕਾਰੇ । ਲਰਨ ਹੇਤੁ ਮਸਲਤ ਕਹੁ ਧਾਰੇ ॥੧੯॥ ਭਈ ਭੋਰ ਕਰਿ
ਕੂਚ ਨਗਾਰਾ । ਚਢੈ ਬਜਾਇ ਬੈਬ ਬਲ ਭਾਰਾ । ਤੁਰੰਗ ਬਾਹਨੀ ਪੈਦਲ
ਸਾਰੀ । ਤੋਪ ਤੁਪਕ ਕੀ ਕਰਿ ਬਹੁ ਤਜਾਰੀ ॥੨੦॥ ਦਲ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੋਨੋ
ਹੋਏ । ਬਾਂਧੇ ਪੰਗਤਿ ਬਿਬਰਿ^੧ ਖਰੋਏ । ਰਚੀ ਜਮੂਰਨਿ ਕੀ ਬਹੁ ਸੈਨਾ ।
ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਹਤਨਿ ਹਿਤ ਸ਼ੱਤਨਿ ਸੈਨਾ ॥੨੧॥ ਕਈ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਪ ਕਰਿ ਖਰੀ ।
ਛੋਟੀ ਬਡੀ ਬਰੋਬਰ ਕਰੀ । ਹਾਥਿਨਿ ਕੇ ਹੋਦਨਿ ਪਰ ਰਾਇ ਗਾਢੇ ਹੋਇ
ਦਢੇ ਉਮਰਾਇ ॥੨੨॥ ਤੇਜ਼ ਤੁਰੰਗ ਤੁਰਾਏ ਤਾਜੀ । ਢਾਂਦਤਿ ਮਨਹੁ ਪਾਇ
ਨਟ ਬਾਜੀ । ਪੈਦਲ ਦਿਢ ਪਿਖਿ ਤ੍ਰਾਸ ਗ਼ਾਨੀਮ^੨ । ਜੇ ਨੌਕਰ ਪੁਸ਼ਟੇਨਿ
ਕਦੀਮ^੩ ॥੨੩॥ ਨਿਜ ਨਿਜ ਮਿਸਲ ਸਕੇਲਿ ਕਠੋਰ । ਗਹਿ ਗਹਿ ਸ਼ਸਤ੍ਰ
ਕਰੇ ਰਨ ਰੌਰ । ਦੰਦਭਿ, ਢੋਲ, ਪਛਵ ਸਮੁਦਾਏ । ਪੂਰਜੋ ਸ਼ਬਦ ਗਗਨ
ਗਰਜਾਏ ॥੨੪॥ ਇਸੀ ਰੀਤਿ ਨੌਰੰਗ ਬਡ ਮਾਨੀ । ਦਿਢ ਰਚਨਾ ਧੁਜਨੀ
ਸਭਿ ਠਾਨੀ । ਉਮਰਾਵਨਿ ਕਹੁ ਕਰਿ ਕਰਿ ਗਾਢੇ । ਸੈਨਾ ਸਹਿਤ ਜਮੂਰੇ
ਠਾਢੇ ॥੨੫॥ ਲਰਨ ਲਗੇ ਦੋਨਹੁ ਦਲ ਐਸੇ । ਗਰਜਤਿ ਭਰੇ ਮਹਾਂ ਘਨ
ਜੈਸੇ । ਗੋਰੀ ਅਰੁ ਗੋਰਨਿ ਕੀ ਮਾਰ । ਬਰਖਾ ਕਰਕਾ ਕੀ^੪ ਇਕਸਾਰ ॥
੨੬॥ ਆਤਸ਼^੫ ਅਰੁ ਬਰੂਦ ਕੇ ਮੇਲ । ਧੂਮ ਧਾਰ^੬ ਪਰਸਤਿ ਨਭ ਗੈਲ ।
ਮਨਹੁ ਘਟਾ ਬਡ ਸ਼ੋਰ ਉਠਾਵਹਿ । ਜਹਿ ਕਹਿ ਅਵਨਿ ਗਗਨ^੭ ਕਹੁ
ਛਾਵਹਿ ॥੨੭॥ ਤੋਪ ਤੁਫੰਗ ਮਹਾਂ ਕਰਕੀਤੀ^੮ । ਬਾਰ ਬਾਰ ਜਨੁ ਗਾਜ^੯
ਗਿਰੀਤੀ । ਧੌਂਸੇ ਧੁੰਕਾਰਤਿ ਚਹੁ ਓਰੀ । ਜਨੁ ਘਨ ਗਰਜਹਿ ਘੁਮਡਤਿ
ਘੋਰੀ ॥੨੮॥ ਸੁਭਟ ਗਿਰਹਿ ਘਾਇਲ ਤਰਫੇਤੇ । ਸ਼੍ਰੋਣਤ ਬਮਤੇ ਕਿਤਿਕ
ਮਰੇਤੇ । ਗੋਰੇ ਲਗਹਿ ਉਡਹਿ ਨਰ ਬਾਜੀ । ਦੁਹਿਦਸ਼ਿ ਭਿਰਹਿ ਸੈਨ,
ਨਹਿ ਭਾਜੀ ॥੨੯॥ ਗੁਲਕਾ ਲਾਗੇ ਫੂਟਹਿ ਅੰਗਾ । ਟੂਟਹਿ ਅਸਤੀ, ਸ਼੍ਰੋਣਤ
ਰੇਗਾ ॥ ਤੋਪ ਤੁਪਕ ਆਦਿਕ ਗਰਜੀਤ । ਮਾਰ ਮਾਰ ਜਨੁ ਸੁਭਟ ਭਜੀਤ
॥੩੦॥ ਕਰਤਿ ਹਿਰੇਖਾ ਬਾਜੀ ਘਨੇ । ਗਜ ਚਿੰਘਾਰਤਿ ਤ੍ਰਾਸਨ ਸਨੇ ।
ਆਮਿਖ ਸ਼੍ਰੋਣਤ ਕਰਦਮ ਹੋਵਾ । ਪਰੇ ਮੂਤਕ ਭੀਖਨ ਬਲ ਜੋਵਾ ॥੩੧॥
ਜਾਇ ਪਰਹਿ ਗਨ ਕਰਿ ਕਰਿ ਹੋਲਾ । ਜੁਲਾਬਮਣੀ^{੧੦} ਤਜਿ ਤਸ ਬਲਾ ॥

^੧ਫੋਲ ਫੇ । ^੨ਵੇਗੇ ਦਾ । ^੩ਪੁਰਾਣੇ ਪੁਸ਼ਤਾਂ ਵੇ । ^੪ਗੜਿਆਂ ਦੀ । ^੫ਘੋਗ । ^੬ਧੁੰਧੇ ਦੀ ਧਾਰਾ ।
^੭ਬਿਬਰੀ ਤੇ ਅਕਾਸ਼ । ^੮ਕੜਕਦੀਆਂ ਹਨ । ^੯ਬਿਜਲੀ । ^{੧੦}ਫੰਝੂਕਾਂ ।

ਮੁੰਡ ਤੁੰਡ ਫੋਰਤਿ ਇਮ ਗੋਰੀ^੧। ਮਨਹੁ ਗੁਲੇਲਨਿ ਹੰਡੀਅਨਿ ਫੋਰੀ^੨॥
 ੩੨॥ ਦੁਹੰਦਿਸਿ ਤੋਪਨਿ ਚਲਹਿ ਹਜ਼ਾਰੋਂ। ਅਵਿਨੀ ਕੰਪਤਿ ਜਨੁ ਡਰ
 ਭਾਰੋ। ਪਰਜੇ ਸ਼ਬਦ ਕੇ ਰੋਰ ਮਹਾਨਾਕਹੀ ਬਾਤ ਜਨੁ ਸੁਨਿਯ ਨ ਕਾਨਾ
 ॥੩੩॥ ਅੰਧ ਪੁੰਧ ਬਾਰੂਦ ਉਠਾਯੋ। ਧੂਮ ਧੂਮ ਜੁਤਿ^੩ ਚਹੰਦਿਸਿ ਛਾਯੋ॥
 ਮਨਹੁ ਮੇਘ ਸਗਰੋ ਇਕ ਥਾਇੰ। ਛਿਤ ਪਰ ਫਿਰਿ ਛਾਏ ਇਕ ਭਾਇੰ^੪॥
 ੩੪॥ ਭੁੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ॥ ਬਡੇ ਬੀਰ ਬਾਂਕੇ ਕਰੈਂ ਜੁੱਧ ਸੁੱਧੇ। ਬਧਯੋ ਬੰਧੁ-
 ਬੈਰੋ^੫ ਬਲੀ ਬੋਲਿ ਕ੍ਰੋਧੇ। ਧਹਾਧਾਹਿ ਤੋਪੇਂ ਛੁਟੈਂ ਬਿੰਦ ਗੋਰੇ। ਪਲੀਤੇ ਧੁਖੈਂ
 ਤ੍ਰਾਸ ਤੇ ਦੌਰ ਘੋਰੇ॥ ੩੫॥ ਭਜੇ ਜਾਹਿ ਐਸੇ ਨ ਥਾਭੇ ਬੰਭੇ ਹੈਂ। ਮਹਾਂ
 ਨਾਦ ਤੇ ਛੋਭ ਕੁੰਡੀ ਛੁਭੇ ਹੈਂ^੬। ਕਿਤੇ ਧੀਰ ਛੋਰੀ ਭਏ ਭੀਰੁ ਭਾਰੀ। ਭਜੇ
 ਜਾਤਿ ਮਾਰੇ, ਨ ਹੋਸੀ ਸੰਭਾਰੀ॥੩੬॥ ਮਰੇ ਸੂਰ ਕੇਈ ਮਹਾਂ ਰੋਰ ਮਾਰਾ।
 ਬਹਯੋ ਸ਼੍ਰੋਣ ਐਸੇ ਰਜੇ ਰੰਗ ਰਾਚਾ^੭। ਪਰੇ ਬੀਰ ਚੀਰੇ ਭਯੋ ਲਾਲ ਰੰਗੀ।
 ਉਡੇ ਸੰਗ ਗੋਰਾਨਿ ਜੋਧਾਨਿ ਅੰਗੀ॥ ੩੭॥ ਕਿਤੇ ਘਾਇ ਘਾਏ ਘਨੇ ਘੋਰ
 ਘੂਮੀ। ਝਟਾਪੱਟ ਜੁਝੈਂ ਜੁਝਾਰੇ ਤ ਝੂਮੀ^੮। ਉਲੱਥੇ ਪਲੱਥੇ ਫੁਲੱਥੇ-
 ਖਿਲਾਰੀ^੯। ਹਥਾਵੱਥਹੋਏ ਮਥੇ ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਚਾਰੀ^{੧੦}॥੩੮॥ ਜਮੁਰੇਨਿ ਗੋਰੇਨਿ ਸੂਰੇ
 ਖਪਾਏ। ਪੁਲੈ ਕਾਲ ਜੈਸੇ ਗਿਰੇ ਭੂਮ ਛਾਏ। ਮਨੋ ਲਾਗ ਦਾਵਾ ਬਨੈ ਬੈਸ
 ਕੇਰਾ^{੧੧}। ਪਤੰਗਾਨਿ ਜੋਧਾ ਅਪੇ ਆਪਿ ਗੇਰਾ^{੧੨}॥੩੯॥ ਛੁਟੇ ਜਾਤਿ ਹਾਥੀ
 ਗਏ ਟੂਟ ਹੋਦਾ। ਮਨੋ ਹੈ* ਵਪਾਰੀ ਚਲੇ ਬੇਚਿ ਸੌਦਾ। ਮਹਾਂ ਨਾਦ ਹੋਯੋ
 ਦਿਸ਼ਾ ਪੂਰ ਸਾਰੀ। ਭਯੋ ਅੰਧਕਾਰੀ ਉਡੈ ਧੂਰ ਭਾਰੀ॥ ੪੦॥ ਕਈ ਲਾਖ
 ਜੋਧਾ ਜੁਟੇ ਅੰਗ ਮਾਂਹੀ^{੧੩}। ਹਜ਼ਾਰੋਂ ਮਰੇ ਘਾਇ ਘੂਮੇ ਤਹਾਂ ਹੀ। ਪਰੀ ਮਾਰ
 ਐਸੀ ਭਯੋ ਮੇਲ ਸੱਤ੍ਰੇ। ਸੁਭੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਅਸਤ੍ਰੇ ਮਹਾਂ ਰੰਗ ਚਿੱਤ੍ਰੇ॥੪੧॥ ਬੰਧੇ
 ਟੋਲ ਬੋਲੈਂ ਉਪਾਯੋ ਕਰੇਤੋ। ਤਜੈਂ ਏਕ ਬਾਰੀ ਤੁਫੇਰੀ ਹਨੀਤੋ। ਕ੍ਰਿਪਾਨੈਂ
 ਲਈ ਅੰਚਿ ਮਜਾਨੈਂ ਤਰੇਰੀ^{੧੪}। ਮਨੋ ਚਮਕਤੀ ਚਾਰੁ ਸ਼ਜਾਮੰ ਭੁਜੇਰੀ^{੧੫}॥

^੧ਗੋਲੀਆਂ। ^੨ਮਾਨੇ ਗੁਲੇਲਾਂ ਨੇ ਹਾਂਡੀਆਂ ਦੇੜੀਆਂ ਹਨ। ^੩ਧੂਆਂ ਦੇਲੇ ਸਮੇਤ। ^੪ਇਕ ਸਾਰ।
^੫ਭਰਾਵਾਂ ਦਾ ਵੇਰ। ^੬ਭਾਵੇ ਸ਼ੇਰ ਨਾਲ ਘਾਬਰੇ ਹੋਏ (ਉੜੇ) ਕੁੰਡੀ(ਲਗਾਮ ਦੀ ਖਿਚ)ਨਾਲ ਦੌਰ
 ਦੁਖੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। (ਦੋੜਦੇ ਘੋੜੇ ਦੀ ਲਗਾਮ ਸ਼ੇਰ ਨਾਲ ਕਸੀਂਦੀ ਹੈ)। (ਅ) (- ਜਿਵੇਂ) ਕੁੰਡੀ
 (ਨਾਲ) (ਮੱਛੀ) ਦੁਖਦੀ ਹੈ, ਦੁਖੀ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ^੭ਧੂੜੀ ਵਿਚ ਦੰਗ ਰਚ ਗਿਆ। ^੮ਮਦੇ ^੯ਭੂਮਕੇ।
^{੧੦}(ਜਿਵੇਂ) ਗੱਤਕੇ ਦੇ ਖਿਲਾੜੀ ਉਥਲਦੇ ਪਥਲਦੇ (ਕਲਾਬਾਜ਼ੀਆਂ ਲਾਉਂਦੇ) ਹਨ।
^{੧੧}ਮੱਥਸਿੱਟੇ ਛੇਤੀ ਵੱਲਕੇ। ^{੧੨}ਬਾਂਸਾ ਦੇ ਬਨ ਨੂੰ। ^{੧੩}ਮੁਰਮਿਆਂ (ਰੂਪ) ਪੰਗਿਆਂ ਨੇ ਅਪਣੇ
 ਆਪ ਨੂੰ ਵਿਚ ਫੇਰਿਆ। ^{੧੪}ਅੰਗ ਵਿਚ ਭਾਵ ਜੱਫੇ ਜੱਫੀ। ^{੧੫}ਛੇਤੀ। ^{੧੬}ਕਾਲੇ ਸੇਪਾ *ਪਾ-ਵੇ।

੪੨ ॥ ਮਿਲੇ ਆਪ ਮਾਂਹੀ ਸੁ ਢਾਲੀ ਢਮੀਕੇ । ਤਕਾ ਤੱਕ ਤਾੜੈਂ ਸੁ ਤੇਰੀ
ਤਮੀਕੇ । ਕਟੈਂ ਗੀਵ, ਬਾਹੂ, ਮਿਟੈਂ ਪੈਰ ਨਾਂਹੀ । ਅਧੇ ਆਧ ਚੀਰੇ ਪਰ ਭੁਮ
ਮਾਂਹੀ ॥੪੩॥ ਕਥੈ ਕੌਨ ਕੇਤੇ ਭਯੋ ਜੁਧ ਘੋਰੇ । ਸੁਨੈ ਨਾਂਹਿ ਦੀਸੈ ਮਚੈ
ਸ਼ੋਰ ਜ਼ੋਰੇ । ਗਿਨੇ ਕੌਨ ਏਤੇ ਮਰੇ ਜੰਗ ਮਾਂਹੀ । ਕਿਤੇ ਘਾਇ ਬੋਲੈਂ ਭਕਾ-
ਭੱਕ ਤਾਂਹੀ ॥ ੪੪ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਰਿੰਬੇ ਨਵਮ ਰਾਸੇ 'ਦਾਰਾਸ਼ਿਕੋਹ ਨੌਰੰਗ ਜੰਗ' ਪ੍ਰਸੰਗ
ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਦਵਾਦਸ਼ਮੇ ਅੰਸੁ ॥ ੧੨ ॥

੧੩. [ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਨਜ਼ਰਬੰਦ । ਦਾਰਾ ਨੱਸਿਆ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਮਚੈ ਜੰਗ ਭੀਖਨ ਮਹਾਂ ਤਬਿ ਹਾਂਡੈ ਰਾਠੌਰ^੧ ਪਰੇ ਨੁਰੰਗੇ ਸੈਨ
ਪਰ ਰੌਰ ਮਚਾਇਵ ਦੌਰ ॥ ੧ ॥ ਚੰਪਈ ॥ ਰਾਮਸਿੰਘ ਆਦਿਕ ਜੇ ਹਾਂਡੈ^੨ ।
ਭਿਰੇ ਜੁਧ ਜਨੁ ਰਨ ਬੇਭ ਗਾਡੇ । ਕਤਲ ਕਰਤਿ ਨੌਰੰਗ ਕੀ ਸੈਨਾ ।
ਚਲੀ ਸਰੋਹੀ ਬਾਢ ਸੁ ਪੈਨਾ^੩ ॥੨॥ ਨਿਭੈ ਬੀਰ ਡੋਲੇ ਰਣ ਮਾਂਹੂ । ਖੇਲਹਿ
ਗਨ ਚਾਰਰ^੪ ਚਿਤ ਚਾਹੂ । ਤੁਪਕੈਂ ਚਲਤਿ ਰੁਚਿਰ ਪਿਚਕਾਰੀ । ਸ਼੍ਰੋਤਤਿ
ਭਿਗਤਿ ਰੰਗ ਬਹੁ ਡਾਰੀ ॥ ੩ ॥ ਚਲਹਿ ਜਬੂਰਨਿ ਕੇ ਗਨ ਗੌਰੇ । ਸੈ
ਕੁਮਕੁਮੈ^੫ ਲਰਤਿ* ਦੁਹੰ ਓਰੇ । ਮਾਰ ਮਾਰ ਕਰਿ ਗੀਤਨਿ ਗਾਵਹਿ ।
ਬਾਦਿਤ ਬਾਜਤਿ ਉਮਗ ਬਢਾਵਹਿ ॥੪॥ ਤਬਿ ਨੁਰੰਗ ਕੋ ਲਸ਼ਕਰ ਭਾਗਾ ।
ਨਹੀਂ ਰਠੌਰਨਿ ਕੋ ਲਿਯ ਆਗਾ । ਕਾਤੁਰ ਹੋਇ ਪੀਠ ਦਿਖਰਾਈ ।
ਤਮਕ ਤੇਗ ਕੀ^੬ ਸਹਿ ਨ ਸਕਾਈ ॥੫॥ ਛੋਰ ਲਾਜਭਾਜੇ ਜਾਬਿ ਹੋਰੇ ਨੌਰੰਗ
ਪਹੁੰਚਿ ਤੋਪ ਗਨ ਨੇਰੇ । ਭਰਿ ਬਹੁਦ ਛਰਰੇ ਛੁਟਵਾਏ । ਦਈ ਦਲੇਰੀ ਸੁ
ਦਿਲ ਬਧਾਏ ॥੬॥ ਜਬਹਿ ਤੋਪਖਾਨਾ ਬਡ ਛੁਟਜੇ । ਰਾਠੌਰਨਿ ਕਹੁ ਕਰ
ਜਨੁ ਟੂਟਜੇ^੭ । ਰਾਮਸਿੰਘ ਆਦਿਕ ਮਰਿ ਗਏ । ਅਪਰ ਸੁਭਟ ਸਮੁਦਾਯਨ
ਹਏ ॥ ੭ ॥ ਰਹਿ ਗਏ ਦਿੱਲੀ ਕੇ ਉਮਰਾਵ । ਸਰਦ ਘਰਨਿ ਜੇ ਬੈਠਹਿ
ਛਾਵਾਸਭਾ ਬਿਖੇ ਜੇ ਬਨਿ ਠਨਿ ਆਵਹਿ । ਜੋ ਸੈਕਟ ਕੁਛ ਸਹਿ ਨ ਸਕਾ-
ਵਹਿ ॥੮॥ ਕਿਤਿਕ ਨੁਰੰਗੇ ਕੇ ਢਬਦਾਰ^੮ । ਸੋ ਕੈਸੇ ਠਹਿਰੈਂ ਬਿਚਰਾਰ^੯ । ਪਾਸਾ
ਕਰਨਿ ਲਗੇ ਜਾਬਿ ਸੋਇ । ਧੀਰਜ ਤਬਿ ਕਰਿ ਸਕਿਹੈ ਕੋਇ ॥ ੯ ॥ ਲਸ਼-
ਕਰ ਹਟਜੇ^{੧੦} ਨੁਰੰਗੇ ਕੇਰਾ । ਜਬਹਿ ਸਥਲ^{੧੧} ਸ਼ਤ੍ਰੁ ਦਲ ਹੋਰਾ । ਮਾਰ ਮਾਰ
ਕਰਿ ਛੁਟੀ ਤੁਢੇਗ । ਪਰੇ ਦੌਰਿ ਸਨਮੁਖ ਬਿਚ ਜੇਗੈ ॥ ੧੦ ॥ ਭਾਜ ਪਰੀ

^੧(ਤਮਕ=) ਜੇਸ ਨਾਲ ਮਾਰਦੇ ਹਨ । ^੨ਰਾਜਪੂਤਾਂ ਦੀ ਜਾਤਿ ਹੈ । ^੩ਇੱਥੀ ਧਾਰ ਵਾਲੀ ।
^੪ਹੱਲੀ । ^੫ਲਾਖ ਜਾ ਕਾਗਤ ਦੇ ਗੁਲਾਲ ਨਾਲ ਭਰੇ ਖੋਲ [ਅਃ, ਕੁਮਕੁਮਾ] । ^੬ਰੰਗ ਦੀ ਜੇਸ
ਭਰੀ ਮਾਰ । ^੭ਰਾਜਪੂਤਾਂ ਦਾ ਕੜਾ ਮਾਨੇ ਟੁੱਟਾ । ^੮ਤਰਫ ਦੇ । ^੯ਲੜਾਈ ਵਿਚ । ^{੧੦}ਮੁਜ਼ਿਆ
(ਜੰਗ ਵਲੋਂ) । ^{੧੧}ਦਿੱਲੀ ।

*ਪਾਸ—ਮੇਲਤਿ ।

ਧੁਜਨੀ ਗਨ ਇਤ ਕੋ । ਠਹਿਰ ਨ ਸਕੀ ਧੀਰ ਤਜਿ ਚਿਤ ਕੋ । ਕੇਤਿਕ
 ਨੌਰੰਗੋ ਵਿਗ ਮਿਲੇ । ਸੰਘਰ ਬਿਖੇ ਹੋਤਿ ਨਹਿ ਖਲੇ ॥ ੧੧ ॥ ਇਮ ਕੁਸੁਤ
 ਪਿਖਿ ਦਾਰਸਕੋਹ । ਭੇਦ ਸੈਨ ਕੋ ਜਾਨੈ ਦੋਹ^੧ ।—ਅਸ ਨ ਹੋਹਿ ਮੁਝਿ
 ਦਿਹਿ ਪਕਰਾਈ । ਇਹ ਨੁਟੰਗ ਹੈ ਦੁਸ਼ਟ ਬਡਾਈ—॥ ੧੨ ॥ ਇਤਜਾਇਕ
 ਗਨ ਤਰਕ ਬਿਚਾਰਿ । ਸਰਲ ਸੁਭਾਵ ਤ੍ਰਾਸ ਕੋ ਧਾਰਿ । ਚਲੈ ਭਾਜ ਡੇਰੇ
 ਲਗਿ ਆਇਵ । ਤਹਿ ਕੁਛ ਅਪਨੀ ਵਸਤੁ ਸੰਭਾਇਵ^੨ ॥ ੧੩ ॥ ਤੁਰਤ
 ਤਹਾਂ ਤੇ ਆਗੇ ਚਲੈ । ਨਗਰ ਆਗਰੇ ਭੀ ਨਹਿ ਮਿਲੈ । ਦਿੱਲੀ ਵਿਸ਼ਿ
 ਕੋ ਮੁਖ ਕਰਿ ਦੋਰਾ । ਸਭਿ ਕੁਛ ਤਜੈ, ਹੁਤੋ ਜਿਹ ਠੋਰਾ ॥ ੧੪ ॥ ਦ੍ਰਾਵਸ
 ਸੰਗ ਸਉਰ ਸੁ ਆਏ । ਬਡ ਮੰਜਲ ਕਰਤੇ ਸ਼੍ਰਮ ਪਾਏ । ਦੇਖਹੁ ਸ੍ਰੀ ਪਰਮੇ-
 ਸ਼ੁਰ ਭਾਨੋ । ਜੋ ਸਮਾਜ ਮਹਿ ਮਹਿਦ ਮਹਾਨੋ ॥ ੧੫ ॥ ਇਕ ਦਿਨ ਮਹਿ
 ਤਿਸ ਅਸ ਗਤਿ ਹੋਈ । ਨਿਕਟਿ ਤਜਾਗ ਗਮਨੇ ਸਭਿ ਕੋਈ । ਦਿੱਲੀ
 ਦੁਰਗ ਮਝਾਰ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ॥ ਅਤ ਚਿੰਤਾਤੁਰ ਤਜੈ ਅਸੇਸ਼ ॥ ੧੬ ॥ ਉਤ ਨੌਰੰਗ
 ਕਰਿ ਫਤੇ ਲਰਾਈ ॥ ਅਨਿਕ ਦੁੰਦਭੀ ਮਹਦ ਬਜਾਈ ॥ ਦਾਰਸਕੋਹ ਸਿਵਰ
 ਜਹਿ ਘਾਲਾ । ਆਇ ਠਾਵਿ ਤਹਿ ਹਰਖ ਬਿਸਾਲਾ ॥ ੧੭ ॥ ਸਕਲ ਸਮਾਜ
 ਸਕੇਲੈ ਤਹਾਂ । ਭਈ ਨਿਸਾ ਕਰਿ ਬਾਸਾ ਰਹਾ । ਉਮਰਾਵਨਿ ਕਹੁ ਦੇ
 ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ॥ ਹੀਰਨਿ ਮੁਕਤਾਗਨ ਦਿਪਤੀ ਸੁ ॥ ੧੮ ॥ ਤਾਤੇ^੩ ਕਰੈ ਨੌਰੰਗੋ ਕੁਚ
 ਨਗਰ ਆਗਰੇ ਆਨਿ ਪਹੁਚ । ਸਭਿ ਉਮਰਾਵ ਮਿਲੇ ਸੰਗ ਆਇ । ਭੇ
 ਅਨੁਸਾਰਿ ਜੋਰ ਇਸ ਪਾਇ^੪ ॥ ੧੯ ॥ ਸ਼ਾਹਿਜਹਾਂ ਤਹਿ ਪਰੈ ਬਿਮਾਰੀ ।
 ਨਜ਼ਰ ਬੰਦ ਕੀਨਸਿ ਦਲ ਭਾਰੀ^੫ । ਪਿਤਾ ਜਾਨਿ ਨਹਿ ਰਾਖਿ ਬਡਾਈ ।
 ਕਰੈ ਕੈਦ ਉਰ ਬਡ ਦੁਸ਼ਟਾਈ ॥ ੨੦ ॥ ਪੁਨ ਕੁਪੇਚ ਚਿਤਵੈ ਮਤਿ
 ਮੰਦ ।—ਭ੍ਰਾਤ ਮੁਰਾਦਬਖਸ਼ ਦਲ ਬੰਦ । ਦਾਰਸਕੋਹ ਸੰਗ ਇਕ ਹੋਇ ।
 ਬਿਗਰ ਪਰਹਿ ਨਹਿ ਮੁਝ ਸੋਂ ਦਇ—॥ ੨੧ ॥ ਕਪਟ ਠਾਨਿ ਤਿਸ ਕੋ
 ਗਹਿ ਲਯੋ । ਜੋ ਇਸ ਕੋਰ ਸਹਾਇਕ ਭਯੋ^੬ । ਦੋਨਹੁ ਗਹਿ ਲੀਨਸਿ
^੧ਮੈਨਾ ਵੇ ਦਗੋ ਦਾ ਭੇਦ ਜਾਣਿਆਂ । ^੨ਭਾਲੀ । ^੩ਉਥੇ । ^੪ਇਸਦਾ ਬਲ ਪਿਆ (ਜਾਣਕੇ) ।
^੫ਭਾਰੀ ਦਲ ਨਾਲ (ਨੁਟੰਗੇ ਨੇ) । ^੬ਜੋ (ਭਰਾ ਮੁਰਾਦਬਖਸ਼) ਕਿ ਇਸ (ਨੌਰੰਗਜੇਬ) ਦਾ ਸਾਥੀ
 ਬਣਿਆਂ ਸੇ, ਉਸਨੂੰ ਫੜ ਲਿਆ । ਅਸਲ ਵਿਚ ਨੌਰੰਗਜੇਬ ਭਰਾ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ
 ਮਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਤੈਨੂੰ ਤਖਤ ਬਿਠਾਕੇ ਮੈਂ ਤਾਂ ਚਲਾ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਸਾਰਾ ਜੰਗ ਤੇਰੇ
 ਵਾਸਤੇ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ । ਵਿੱਚੋਂ ਚਾਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਸਦੀ ਫੌਜ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਰਲਾਕੇ
 ਦੂਣੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਦਾਰਸਕੋਹ ਨੂੰ ਜਿੱਤਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ । 'ਪਿਉ ਤਾਂ ਆਗਰੇ ਨਜ਼ਰ ਬੰਦ
 ਕੀਤਾ ਤੇ ਮੁਰਾਦ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਜਾਕੇ ।

ਕਰਿ ਗਾਵੇ । ਸਸਥੂ ਗਹੇ ਗਨ ਭਟ ਰਹਿ ਠਾਂਵੇ ॥੨੨॥ ਨਿਜ ਅਨੁਸਾਰ
ਕਰੇ ਦਲ ਜੀਨੋ^੧ । ਪੁਨਹਿ ਕੂਚ ਦਲ ਕਰਿ ਕਰਿ ਦੀਨੋ^੨ । ਦਿੱਲੀ ਕੇ
ਸਨਮੁਖ ਹੁਇ ਗਮਨਾ । ਪਤਿਸ਼ਾਹਨਿ ਕੇ ਜਹਿ ਬਹੁ ਭਵਨਾ ॥ ੨੩ ॥
-ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਸਕੇਲੀ ਸੈਨ । ਯਾਂਤੇ ਤ੍ਰਾਸ ਧਾਰਿ ਦਿਨ ਰੈਨਾਸ਼ੀਘ ਬਾਹਨੀ
ਕਰਿ ਸਮੁਦਾਈ । ਦਿੱਲੀ ਗਹੋਂ ਜਾਇ ਬਛ ਭਾਈ-॥ ੨੪ ॥ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ
ਸੁਨਜੇ ਕਰਿ ਤ੍ਰਾਸਾ । ਜਿਹ^੩ ਉਮਰਾਵਨਿ ਨਹਿ ਭਰਵਾਸਾ ।-ਨਹੀਂ
ਗਹਾਇ ਦੇਹਿ ਮਿਲ ਸਾਰੇ-।ਯਾਂਤੇ ਨਿਕਸਿ ਚਲਜੈ ਛਰ ਧਾਟੇ॥੨੫॥ ਬਿੰਦ
ਜਵਾਹਰ ਜ਼ਾਹਰ ਜੋਤਿ । ਚਹੁਦਿਸਿ ਮੈਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਜਿਨ ਹੋਤਿ । ਸਰਬ
ਨਿਕਾਸਿ ਸੰਗ ਲੇ ਚਲਜੋ।ਪੰਚ ਹਜ਼ਾਰ ਸੁਭਟ ਗਨ ਮਿਲਜੇ ॥੨੬॥ ਕਰੇ
ਕੂਚ ਗੰਗਾ ਦਿਸਿ ਗਯੋ।ਤਹਾਂ ਜਾਇ ਕੁਛ ਠਹਿਰਤਿ ਭਯੋ । ਗਿਰਨ ਬਿਖੇ
'ਸ਼੍ਰੀ ਨਗਰ' ਜੁ ਪੁਰਿ ਹੈ । ਤਹਿ ਪਹੁੰਚਨਿ ਕੋ ਇੱਛਾ ਧਰਿ ਹੈ ॥ ੨੭ ॥
ਲੇ ਸੈਨਾ ਤਹਿ ਜਾਇ ਪਹੁੰਚੇ।ਦੁਰਗ ਚੁਗਿਰਦੇ ਗਿਰ ਗਨ ਉਚੇ।ਕਿਤਿਕ
ਕਾਲ ਤਹਿ ਕਰਿ ਕੈ ਬਾਸ । ਸੁਖ ਸੋਂ ਰਹਜੇ ਛੋਰਿ ਉਰ ਤ੍ਰਾਸ ॥ ੨੮ ॥ ਸ਼੍ਰੀ
ਨਗਰੇਸ਼ੁਰ ਤਬੈ ਬਿਚਾਰਾ ।-ਬਰਾਬਾਦ ਹੁਇ ਦੇਸ਼ ਹਮਾਰਾ । ਕ੍ਰਿਖੀ ਉਜਾ-

^੧ਆਪਣਾ, ਮੁਰਾਦ ਦਾ ਤੇ ਦਾਰਾ ਦਾ । ^੨ਸੈਨਾ (ਇਕੱਠੀ) ਕਰਕੇ ਕੂਚ ਕਰ ਦਿੱਤਾ । ^੩ਜਿਸਨੂੰ ।

*ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਤੇ ਦੋਹਾਂ ਪੁੱਤ੍ਰਾਂ ਦੀ ਆਪੋ ਵਿਚ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਬਣਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼
ਤੇ ਲੜਾਈਆਂ ਤੇ ਅਖੀਰ ਮੋਟੇਗਜ਼ੇਬ ਦੀ ਕਾਮਯਾਬੀ, ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਕੈਦ ਕਰਨਾ ਤੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ
ਬਣ ਜਾਣਾ, ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਛ ਕਵੀ ਜੀ ਨੇ ਲਗ ਪਗ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ
ਫਾਰਸੀ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ । ਕਵਿ ਜੀ ਦੀ ਇਹ ਵਾਕਫੀ ਓਨ੍ਹੀ
ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਜਾਣ ਦਾ ਵੰਗਾ ਜਾਣਕਾਰ ਸਿੱਧ ਕਰਦੀ ਹੈ । ਮੋਟੇਗਜ਼ੇਬ ਨੂੰ ਪਿਤਾ ਦੀ
ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਤੇ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਉਸਦੀ ਭੈਣ ਦੋਸ਼ਨ ਆਰਾ ਵੰਗਮ ਲਿਖ ਕੇ
ਘੱਲਦੀ ਰਹੀ ਸੀ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਦਾਰਾ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗਦਾ ਤੇ ਮੋਟੇਗਜ਼ੇਬ ਨੂੰ ਸਾਰਾ ਪਤਾ
ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਸੀ । ਦੂਸਰੇ ਮੋਟੇਗਜ਼ੇਬ ਨੇ ਮੁਰਾਦ ਭਰਾ ਨੂੰ ਨਾਲ ਗੰਢ ਲਿਆ ਸੀ, ਇਹ ਇਕ-
ਰਾਰ ਕਰਕੇ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਮੈਂਕੇ ਚਲਾ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਤੂੰ ਮਦਦ ਕਰਕੇ ਰੱਦੀ ਬਿਠਾ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ ।
ਇਸ ਬੁੱਝੇ ਨਾਲ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਤਾਕਤ ਕੱਠੀ ਹੋ ਗਈ; ਜਦੋਂ ਕਾਮਯਾਬੀ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਆਗਰਾ ਕਾਬੂ
ਕਰਕੇ ਦੋਵੇਂ ਦਿੱਲੀ ਗਏ ਤਾਂ ਇਕ ਰਾਤ ਖਾਣਾਂ ਖਾਂਦਿਆਂ ਮੁਰਾਦ ਬਹੁਤੀ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਤੀ ਗਿਆ
ਤੇ ਮੋਟੇਗਜ਼ੇਬ ਨੇ ਨਾਂ ਪੀਤੀ । ਬਦਮਸ਼ਤ ਦੋਵੇਂ ਨੂੰ ਕੈਦ ਕਰਕੇ ਗੁਲੀਅਰ ਘੱਲ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਆਪ
ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਬਣ ਗਿਆ । †ਇਸ ਸ਼੍ਰੀ ਨਗਰ ਵਿਖੇ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਨਹੀਂ ਪਰ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ

ਮੁਲੇਮਨ ਸ਼ਕੋਹ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸਨੂੰ ਬੀ ਮੋਟੇਗਜ਼ੇਬ ਨੇ ਮਰਵਾਇਆ ਸੀ ।

ਰਹਿ ਫਿਰ ਕਰਿ ਸਾਰੇ । ਉਜਰਿ ਜਾਹਿ ਦਿਨ ਕਿਤਿਕ ਮਝਾਰੇ ॥ ੨੯ ॥
 ਪੰਚ ਹਜ਼ਾਰ ਤਰੰਗਮ ਪਰਜੇ । ਗਜ ਸਮੁਦਾਇ ਸੁ ਆਨਿ ਉਤਰਜੇ । ਪੁਜਾ
 ਭਈ ਸਭਿ ਰੀਤਿ ਦੁਖਾਰੀ । ਕੇਤਿਕ ਹੋਏ ਗ੍ਰਾਮ ਉਜਾਰੀ—॥ ੩੦ ॥ ਇਮ
 ਬਿਚਾਰਿ ਗਿਰਪਤਿ ਨੇ ਕਹਜੇ । ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਸੁਨਜੇ, ਮਨ ਲਹਜੇ ।—ਨਹਿ
 ਹੋਵਹਿ ਇਸ ਥਾਨ ਗੁਜ਼ਾਰਾ—। ਉਤਰਨ ਚਾਹਜੇ ਦੇਸ ਮਝਾਰਾ ॥ ੩੧ ॥
 ਸਿਵਰ ਕੂਚ ਤੇ ਕੀਅਸਿ ਪਯਾਨਾ । ਸਨੇ ਸਨੇ ਚਲਿ ਮਗਗਿਰ ਥਾਨਾ ।
 ਕਿਤਿਕ ਦਿਵਸ ਮਹਿ ਚਲਿ ਕਰਿ ਆਵਾ । ਸ੍ਰੀ ਕੀਰਤਪੁਰਿ ਜਹਾਂ ਸੁਹਾਵਾ
 ॥ ੩੨ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਹੁਤੇ ਜਿਸ ਮਾਂਹੀ । ਅਨਿਕ ਸੰਗਤਾਂ ਜਹਿ ਚਲਿ
 ਜਾਹੀ । ਮਨੋ ਕਾਮਨਾ ਪੂਰਨ ਹੋਇ । ਦਰਸਨ ਕਰਹਿ ਆਨਿ ਸਭਿ ਕੋਇ
 ॥ ੩੩ ॥ ਘਨੀ ਭੀਰ ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ ਤਹਿ ਹੋਵੈ । ਆਇ ਜਾਇ ਗੁਰ ਦਰਸਨ
 ਜੋਵੈ । ਅਨਿਕ ਆਨਿ ਉਪਹਾਰ ਚੜ੍ਹਾਵੈ । ਦਰਬ ਜਵਾਹਰ ਜੇ ਦੁਤਿ
 ਪਾਵੈ ॥ ੩੪ ॥ ਸਸਤ੍ਰ ਬਸਤ੍ਰ ਬਹੁ ਮੋਲੇ ਆਨੈ । ਧਰਿ ਧਰਿ ਦਰਸੈ ਗੁਰ ਪਗ
 ਮਾਨੈ । ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਪਹੁੰਚੈ ਆਇ । ਪਿਖਿ ਸੁੰਦਰ ਬਲ ਸਿਵਰ ਲਗਾਇ
 ॥ ੩੫ ॥ ਤੰਬੂ ਸ਼ਮਿਆਨੇ ਗਨ ਤਾਨੇ । ਝੰਡਾ ਗਾਡਜੈ ਉਚ ਮਹਾਨੇ । ਸਕਲ
 ਬਾਹਨੀ ਡੇਰਾ ਕੀਨਸਿ । ਛਾਯਾ ਜਲ ਕੇ ਸੁਖ ਜਹਿ ਚੀਨਸਿ ॥ ੩੬ ॥
 ਸ਼ਾਹਿਜਹਾਂ ਸੁਤ ਬੈਠਜੇ ਤਬੈ । ਕੀਰਤਪੁਰਿ ਕੋ ਪਿਖਿ ਕੈ ਤਬੈ । ਝੂਝਨਿ
 ਲਗਜੇ ਨਿਕਟਿ ਉਮਰਾਵ । ‘ਕੌਨ ਬਸੈ ? ਪਤਿ ਕੋ ਇਸ ਥਾਵ ?’ ॥ ੩੭ ॥
 ਵਲੀਅਹਿਦ ਤੇ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਕਾਨ । ਹੁਤੇ ਸੰਗ ਕੋ ਸਿਖ ਤਿਸ ਥਾਨ ।
 ਸਰਬ ਬਾਰਤਾ ਭਾਖਿ ਸੁਨਾਈ । ‘ਪ੍ਰਥਮ ਭਏ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਰਾਈ ॥ ੩੮ ॥
 ਪੀਰ ਮੀਰ ਸਿਧਿ ਸਾਧਿਕ ਜੇਤੇ । ਅਜਮਤ ਬਲ ਨੰਮੀ ਕਿਯ ਤੇਤੇ । ਐਸੇ
 ਭਯੋ ਨ ਜਗ ਮੈਂ ਕੋਈ । ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਨੰਮਿ ਹੋਇ ਨਹਿ ਜੋਈ ॥ ੩੯ ॥
 ਬਿਦਤਿ ਭਯੋ ਦਸ ਚਾਰ ਤਬਕ ਮਹਿ । ਸੱਤਿਨਾਮ ਉਪਦੇਸ਼ ਸਬਕ ਮਹਿ ।
 ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ ਕਰਾਮਾਤ ਜਿਨਿ ਪਾਈ । ਤੇ ਭੀ ਯਾ ਜਗ ਗਿਨੇ ਨ ਜਾਈ
 ॥ ੪੦ ॥ ਤਿਹ ਗਾਦੀ ਪਰ ਸਪਤਮ ਥਾਨ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਬਿਰਾਜਤਿ
 ਜਾਨਿ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਹਰਿਗੁਬਿੰਦ ਬਲ ਧਾਮਾ । ਮਹਾਂ ਸੁਭਟ ਇਨ ਕੇਰਿ
 ਪਿਤਾਮਾ ॥ ੪੧ ॥ ਤੋਹਿ ਪਦਰ ਸੋ ਬਿਗਰਿ ਪਰੇ ਹੈ । ਚਾਰ ਬਾਰ ਕਰਿ ਓਜ

‘ਭਾਵ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਤੇ’ । ‘ਦੇਵਾਂ ਤਬਕਾਂ ਵਿਚ’ । ‘ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਿਥਿਆ ਸਤਿਨਾਮ ਦੇ
 ਉਪਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੀ’ । ‘ਤੇਰੇ ਪਿਤਾ ਨਾਲ’ ।

ਲਰੇ ਹੈਂ । ਲੱਲਾ, ਕੰਬਰ ਲਸ਼ਕਰ ਸਨੇ । ਜੰਗਲ ਬਿਖੈ ਜੰਗ ਕਰਿ ਹਨੇ ॥
 ੪੨ ॥ ਅਬਹਿ ਬਿਰਾਜਤਿ ਤਿਨ ਕੋ ਪੋਤਾ । ਬ੍ਰਹਮਗਜਾਨ ਅਰੁ ਅਜਮਤ
 ਪੋਤਾ । ਜਿਨ ਮਿਲਿਨੇ ਕਹੁ ਫਲ ਹੁਇ ਭਾਰਾ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਤੇ ਹੂੰ ਨ
 ਸੰਸਾਰਾ ॥ ੪੩ ॥ ਤਿਨ ਕੇ ਦਰਸਨ ਕਉ ਬਡਭਾਰੇ ॥ ਪੁਰਹਿ ਕਾਮ,
 ਆਵਹਿ ਅਨੁਰਾਗੇ । ਦੇਸ ਬਿਦੇਸਨਿ ਸਾਗਰ ਦੀਪ । ਆਇੰ ਸਮੀਪਹਿ
 ਰੰਕ ਮਹੀਪ ॥ ੪੪ ॥ ਅਨਿਕ ਉਪਾਇਨ ਕਹੁ ਅਰਪਾਵਹਿ । ਅਬਿ ਸਤਿ-
 ਰੁਰ ਇਸ ਪੁਰਿ ਦਰਸਾਵਹਿ ॥ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਸੁਨ ਕੈ । ਹਰਖ
 ਭਰਜੈ ਉਰ, ਨਿਜ ਭਲ ਗੁਨਿ ਕੈ ॥ ੪੫ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਕ੍ਰਿੰਬੇ ਨਵਮਿ ਗਾਏ
 'ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ, ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਤ੍ਰੈਦਸ਼ਮੇ ਅੰਸੁ ॥ ੧੩ ॥

੧੪. [ਦਾਹੇ ਦਾ ਸ਼ੋਕ ਨਾਮਾ] ।

ਏਹਗਾ ॥ ਪ੍ਰਥਮੈ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਕੋ ਦੇਉਂ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੁਨਾਇ । ਲਿਖਜੈ ਪਠਜੈ
 ਖਤ ਸੁਧ ਲਈ ਜਿਸ ਬਿਧਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਰਾਇ ॥ ੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ
 ਮਹਾਂ ਸਤਿਸੈਗੀ । ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਪਦ ਪ੍ਰੀਤਿ ਉਮੰਗੀ । ਮੀਆਂ ਮੀਰ ਪੀਰ
 ਇਕ ਪੂਰੇ । ਆਤਮਗਜਾਨ ਲਹੇ ਮਨ ਰੂਰੇ ॥ ੨ ॥ ਤਿਸਕੋ ਖਾਦਮ ਦਾਰ-
 ਸ਼ਕੋਹੁ । ਬ੍ਰਹਮ ਗਜਾਨ ਅਭਿਲਾਖੀ ਹੋਹੁ । ਕਰੀ ਪੀਰ ਨੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸੁਨਾਇਵ
 । ਰੂਪ ਆਤਮਾ ਕੇਰਿ ਜਨਾਇਵ ॥ ੩ ॥ ਪਤਿਸ਼ਾਹਿਤ ਮਹਿ ਰੀਤਿ
 ਫਕੀਰੀ । ਮਿਹਰ ਪੀਰ ਕੀ ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ । ਕਰਹਿ ਬਿਚਾਰਨ ਨਿਸ ਦਿਨ
 ਆਤਮ । ਮਿਲਿ ਸੰਤਨਿ ਖੋਜਹਿ ਪਰਮਾਤਮ ॥ ੪ ॥ ਜਹਿ ਕਹਿ ਉੱਤਮ
 ਸੁਨਿ ਕੈ ਸੰਤ । ਕਰਹਿ ਮੇਲ, ਚਰਚਾ ਭਗਵੰਤ । ਪਿਤ ਨੇ ਕਹਿ ਬਹੁ ਬਾਰ
 ਸੁਨਾਵਾ । ਬਰਿਆਈ ਕਰਿ ਤਖਤ ਬਿਠਾਵਾ ॥ ੫ ॥ ਤਉ ਮੇਲ ਸੰਤਨਿ
 ਸੋਂ ਰਾਖੈ । ਬ੍ਰਹਮਗਜਾਨ ਨਿਸਚੈ ਅਭਿਲਾਖੈ । ਮੀਆਂ ਮੀਰ ਨਿਕਟਿ ਇਕ
 ਦਿਨ ਮੈਂ । ਬੈਠਜੈ ਹੁਤੋ ਪ੍ਰੇਮ ਬਹੁ ਮਨ ਮੈਂ ॥ ੬ ॥ ਅਪਰ ਸੰਤ ਕੇਤਿਕ ਤਹਿ
 ਬੈਸੇ । ਚਰਚਾ ਕਰਹਿ ਗਜਾਨ ਲਹਿ ਜੇਸੇ । ਕਰੀ ਬਾਰਤਾ ਕਾਹੂੰ ਸੰਤ । 'ਸ੍ਰੀ
 ਨਾਨਕ ਸਤਿਗੁਰ ਭਗਵੰਤ ॥ ੭ ॥ ਨਰਨਿ ਉਧਾਰਨਿ ਕਰੇ ਹਜ਼ਾਰੋਂ ।
 ਗਿਨਤੀ ਕਰੇ ਨ ਆਇ ਸੁਮਾਰੇ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਤ ਰੂਪਦਿਖਾਵੈਂ । ਜਨਮ
 ਮਰਨ ਕੋ ਕਸ਼ਟ ਮਿਟਾਵੈਂ ॥ ੮ ॥ ਪੁਨ ਤਿਨ ਤੇ ਗਾਈ ਪਰ ਪਾਛੇ ।
 ਗਿਨਹਿ ਕੌਨ ਗੁਨ ਸੇਤਿਕ ਆਛੇ । ਅਬਿ ਸੋਹਤਿ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿਰਾਇ ।

੧ ਜਨਮ ਮਰਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ । ੨ ਵਡੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ । ੩ ਮੁਰੀਦ । ੪ ਜੇਹੇ ਜੋਗੀ ।

ਦੀਨ ਬੰਧੁ ਸਿਖ ਬੰਧ ਮਿਟਾਇ^੧ ॥੯॥ ਬ੍ਰਹਮ ਗਯਾਨ ਕੇ ਹੋਂ ਬਡ ਦਾਨੀ ।
 ਬ੍ਰਿਤੀ ਸਮਾਨ ਲਾਭ ਅਰੁ ਹਾਨੀ^੨ । ਮੀਆਂ ਮੀਰ ਤਬਹਿ ਸੁਨਿ ਕਹਜੇ । ‘ਸੋ
 ਤੋ ਤਨ ਖੁਦਾਇ ਕੋ ਅਹਜੇ ॥ ੧੦ ॥ ਕਰਿਬੇ ਲੋਕਨਿ ਕੀ ਕੱਲਯਾਨ ।
 ਧਰਿ ਸਰੂਪ ਭੇ ਬਿਦਤਿ ਜਹਾਨ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਤਿਨਹੁ ਪਿਤਾਮਾ ।
 ਆਯੁਧ ਧਰਿ ਕੀਨੇ ਸੰਗਾਮਾ ॥੧੧॥ ਮੁਲਾਕਾਤ ਤਿਨ ਸਾਥ ਹਮਾਰੀ । ਭਈ
 ਹੁਤੀ ਸੁਖ ਕਰਨੇ ਹਾਰੀ । ਬੰਧੇ ਸ਼ਰਾ ਤੁਰਕ ਮਤਿਮੰਦ । ਤਰਕਤਿ ਕੀਨੋ
 ਸ਼ੋਰ ਬਿਲੇਦ ॥੧੨॥ ਪਾਕ ਅਲਹਿ ਕੀ ਮੂਰਤਿ ਅਹੈ । ਜਿਨਕੇ ਗੁਨ ਕੋ ਪਾਰ
 ਨ ਲਹੈ । ਦਰਸਨ ਉਚਿਤ ਸਦਾ ਤਿਨ ਕੇਰਾ । ਸਿਮਰੇ ਨਾਮ ਅਨੇਦਬਡੇਰਾ^੩
 ॥੧੩॥ ਸੁਨਯੋ ਸੁਜਸੁ ਅਸ ਦਾਰਸਕੋਹੁ । ਚਿਤਵਤਿ—ਕਿਮ ਦਰਸਨ ਤਿਨ
 ਹੋਹੁ । ਪਾਤਿਸ਼ਾਹਿਕੇ ਕਾਜ ਬਡੇਰੇ । ਪੁਨ ਦੁਸ਼ਮਨ ਹੁਇ ਰਹੇ ਘਨੇਰੇ ॥
 ੧੪॥ ਯਾਂਤੇ ਅਵਸਰ ਮਿਲਨਿ ਨ ਭਯੋ—ਰਿਦੈ ਪ੍ਰੇਮ ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਬਿਰਧਯੋ ।
 ਖਤਮਹਿ ਲਿਖਿ ਕਰਿ ਪ੍ਰੇਮ ਪਠਾਇਵਾ^੪ । ਮਿਲਿਨਿ ਸ਼ੋਕ ਨਾਮਾ ਉਪਜਾਇਵ
 ॥ ੧੫ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਨਿਕਟਿ ਪਹੁੰਚਾਯਹੁ^੫ । ਕਾਸਦ^੬ ਗਯੋ ਬੰਦਗੀ
 ਗਾਯਹੁ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਸੁਨਤਿ ਭਏ ਖੁਲਵਾਇ ਪ੍ਰੇਮ ਸ਼ੋਕ ਨਾਮਾ^੭ ਜੁ ਪਵਾਇ^੮
 ॥੧੬॥ ਬੈਠਾ ‘ਵਲਾਇਤ ਵਲੀ’ ਅਹਿਲ ਆਰਫ ਕਮਾਲ^੯ । ਜਿਨ੍ਹੋ ਕੇ ਮਿਲੇ
 ਰੱਬ ਪਾਈਅਹਿ ਜਮਾਲ^{੧੦} । ਆਰਫ ਫਕਰ ਰੱਬ ਕੀ ਪਾਕ ਜ਼ਾਤ^{੧੧} । ਜਿਨ੍ਹੋ
 ਕੀ ਮਿਹਰ ਸੇਗ ਹੋਯਹਿ ਨਿਜਾਤ^{੧੨} ॥੧੭॥ ਕਾਦਰ ਪਿਖਿਨਿ ਇਕ ਸ਼ਕਲ
 ਦਰਮਿਆ^{੧੩} । ਜਿਨ੍ਹੋ ਪੈ ਮਿਹਰ ਤੁਮ ਤਿਨ੍ਹੋ ਇਹੁ ਲਿਯਾ^{੧੪} । ਮਿਲੋ ਆਪ ਕੇ
 ਸੰਗ ਅਲਹੁ ਕਰਮ^{੧੫} । ਹਾਸਲ ਮੁਰਾਦੈ, ਮਿਟਾਵੇ ਭਰਮ ॥੧੮॥ ਮਿਲਿਨਿ
 ਸ਼ੋਕ ਮੋਕੇ ਬਿਲੋਕੋ ਦਰਸ । ਲਗੋ ਆਨਿ ਕਦਮਨਿ ਹੁਵੈ ਦਿਲ ਹਰਸ^{੧੬} ।
 ਨ ਔਸਰ ਮਿਲੈ ਪਾਤਸ਼ਾਹਤਿ ਜੰਜਾਲ^{੧੭} । ਸੁ ਮਾਹੀ ਮਾਨੰਦੇ ਫਸੇ ਮਯਾਨ

^੧ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਬੰਧਨ ਮਿਟਾਉਣ ਵਾਲੇ । ^੨ਹਾਨ ਲਾਭ ਵਿਚ ਬ੍ਰਤੀ ਸਮਾਨ ਹੈ । ^੩ਮਿਲਾਪ (ਦੀ ਟੁੱਚੀ) ਉਪਜਾਉਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰੇਮ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਜੀ ਦੇ ਪਾਸ ਪਹੁੰਚਾਈ । [ਅਃ: ਸ਼ੋਕ ਨਾਮਹ—ਪ੍ਰੇਮ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ] । ^੪ਹਲਕਾਰਾ । ^੫ਪਿਆਰ ਭਰੀ ਪ੍ਰੇਮ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ ਪੜ੍ਹਾਈ । ^੬ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ । ^੭ਪੂਰਨ ਗਿਆਨਵਾਨ । ^੮ਰਬ ਦਾ ਦੀਦਾਰ । ^੯ਤਤਵੇਤਾ ਮੰਤ ਰਬ ਦਾ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਸਰੂਪ । ^{੧੦}ਮੁਕਤੀ । ^{੧੧}(ਸਾਰਿਆਂ) ਵਿਚ ਇਕ ਕਾਦਰ ਦੀ ਮੂਰਤ ਦਾ ਦੇਖਣਾ । ^{੧੨}ਇਹ ਪਦਵੀ ਲਈ ਹੈ । ^{੧੩}ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ । ^{੧੪}ਦਿਲ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੋਵੇ । ^{੧੫}ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਜੰਜਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵਿਹਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ । ^{੧੬}ਇਹ ਸ਼ੋਕ ਨਾਮਾ ਖੜੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਮਹਿੰਮਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਬੀ ਆਇਆ ਹੈ

ਜਾਲ^੧ ॥ ੧੯ ॥ ਮੁਰਸ਼ਦ ਮੀਆਂਮੀਰ ਮੋਹੁ ਕਹਾ । ਸੁਨੀਦਮ ਸਿਫਤ ਬਡੁ
ਸੁ ਦੀਦਨ ਚਹਾ^੨ । ਸ਼ਬੋ ਰੋਜ਼^੩ ਦੀਦਾਰ ਕੋ ਜੋਕ ਹੈ । ਜੋ ਤਾਲਬ ਫਕਰ
ਕਾ ਤਿਸੇ ਜੋਕ ਹੈ^੪ ॥ ੨੦ ॥ ਮਿਹਰ ਕੀ ਨਜ਼ਰ ਆਪ ਰਾਖੋ ਕਮਾਲ । ਕਿ
ਖਾਹਸ਼ ਭਈ ਮੋਹਿ ਦਰਸ਼ਨ ਜਮਾਲ^੫ । ਪਦਰ^੬ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਦਈ
ਬਹੁ ਕਹੀ । ਦਿਲੇ ਮੇ ਫਜ਼ੀਹਤ ਕੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਨਹੀ^੭ ॥ ੨੧ ॥ ਕਿ ਲਾਚਾਰ
ਹੋਕਰਿ ਸੁ ਕੀਨੀ ਕਬੂਲ । ਪਦਰ ਕੋ ਹੁਕਮ ਮੈਂ ਨ ਕਰਿ ਸਕ ਅਦੂਲ^੮
। ਕਰੋ ਮਿਹਰ ਸਾਹਿਬ ਮਦਦ ਆਪ ਏਹੁ^੯ । ਕਿ ਦੋਜ਼ਖ ਅਗਨਿ ਸੇ
ਮੁੜ ਰਾਖਿ ਲੇਹੁ^{੧੦} ॥ ੨੨ ॥ ਏਹਗਾ ॥ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿਰਾਇ ਜੀ ਸੁਨਿ ਕਰਿ
ਭਏ ਕ੍ਰਿਪਾਲ । ਤਿਸ ਆਸ਼ੈ ਕੋ ਜਾਨਿ ਕਰਿ: ਸੰਤਨਿ ਪ੍ਰੇਮ ਬਿਸਾਲ ॥
੨੩ ॥ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਬਿਖੈ ਦਿਲ ਮੇਂ ਸ਼ੋਕ ਬਿਲੇਦਾ । ਤਬਿ ਲਿਖਵਾਇ
ਜਬਾਬ ਦਿਯ ਕਹਿ ਕਰਿ ਬਾਕ ਮਨਿੰਦਾ^{੧੧} ॥ ੨੪ ॥ ਬੇਤਾ^{੧੨} ਤੁਮ ਪਰ ਫਜ਼ਲ^{੧੩}
ਰੱਬ ਕਾਦਰ ਭਯਾ । ਕਿ ਮੁਰਸ਼ਿਦ ਜੁ ਆਰਫ਼ ਕਰੀ ਹੈ ਦਯਾ । ਬਡੀ
ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਲਈ ਕੀ ਨ ਸ਼ੋਕ^{੧੪} । ਲਖਜੇ ਆਪ ਮੇਂ ਅਪਨ ਆਪਾ ਸੁ
ਜੋਕ^{੧੫} ॥ ੨੫ ॥ ਤੁਮੇ ਖੋਫ਼ ਦੋਜ਼ਕ ਨਹੀਂ, ਜਾਨਿ ਲੇਹੁ । ਕਿ ਪੀਰਾਂ ਫਕੀਰਾਂ ਸੇਂ
ਲਾਗਜ ਸਨਹੁ। ਜੁ ਗਾਫਲ ਬਡੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਸੁ ਪਾਇ । ਪਰੈਂ ਬੀਚ ਦੋਜ਼ਕ
ਨ ਲਾਗੈ ਹਵਾਇ^{੧੬} ॥ ੨੬ ॥ ਖਤਰਾ ਨ ਕੀਜੈ ਪਤੀਜੈ ਸਦੀਵ^{੧੭} । ਨ
ਦੋਜ਼ਖ ਬਹਿਸ਼ਤੈ, ਭਯੋ ਏਕ ਸੀਵ^{੧੮} । ਕਰੋ ਦੀਨਕੀ^{੧੯} ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਅਟੱਲ ।
ਹਜ਼ਾਰੋਂ ਜੁਗੋ ਮੇਂ ਰਹੋਗੇ ਅਚੱਲ ॥ ੨੭ ॥ ਬਡੇ ਭਾਗ ਜਾਗੋ ਪਗਜੇ ਪ੍ਰੇਮ
ਰੰਗ । ਜੁ ਮੌਲਾ ਮਿਲਜੈ ਬੇ ਨਮੂਨਾ ਬਿਰੇਗ^{੨੦} । ਸਦਾ ਆਫਰੀ^{੨੧} ਜੋ ਕਮਾਈ
ਤੈਂ ਕੀਨ । ਮੁਰਸ਼ਦਾਨਿ ਮਿਲਿ ਕੈ ਲੀਯੋ ਰੂਪ ਚੀਨ ॥ ੨੮ ॥ ਰਹੋ ਅਨੰਦ

^੧ਮੋਢੀ ਵਾਂਗ ਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸਿਆਂ ਹੋਇਆ। ^੨ਮੇਂ ਬਡੀ ਸਿਫਤ ਹੁਣੀ (ਆਪ ਦੀ) ਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹਿਆ। ^੩ਰਾਤ ਦਿਨ। ^੪ਜੇ ਫਕੀਰੀ ਦਾ ਚਾਹਵਾਨ ਹੈ ਤਿਸ ਨੂੰ (ਦੀਦਾਰ ਦੇ) ਮੁਆਦ ਦਾ ਪਤਾ ਹੈ। ^੫ਜਮਾਲ ਵਾਲੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਇਛਾ ਹੋਈ ਹੈ। ^੬ਪਿਤਾ ਨੇ। ^੭ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਵਿਚ (ਇਸ) ਖੁਆਰਾ ਦੀ ਚਾਹ ਨਹੀਂ। ^੮ਮੇਰੇ ਨਹੀਂ ਮੌਕਿਆ। ^੯ਇਹ ਸਹਾਇਤਾ (ਬਖਸ਼ੋ)। ^{੧੦}ਉਸੇ ਵਰਗੇ। ^{੧੧}ਮਿਹਰ। ^{੧੨}ਲੇਣ ਦਾ ਹੋਮ ਨਾ ਕੀਤਾ। ^{੧੩}ਆਪਣੇ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਆਪ (ਨਿਜ ਸਰੂਪ) ਦਾ ਮੁਆਦ ਲਖ ਲਿਆ ਹੈ। ^{੧੪}(ਜਿਥੇ) ਹਵਾ (ਤਕ) ਨਹੀਂ ਲਗਣੀ। (ਅ) (ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਵਾਲੇ ਮਾਨੇ) ਦੋਜ਼ਖ ਵਿਚ ਪਏ ਹਨ, (ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫਕੀਰੀ ਦੀ) ਹਵਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦੀ। ^{੧੫}ਸਿਦਕ ਰੱਖੇ ਸਦਾ। ^{੧੬}(ਉਂ) ਇਕ ਕਲਿਆਣ ਰੂਪ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ [ਸ਼ਵ]। ^{੧੭}ਧਰਮ ਦੀ। ^{੧੮}ਅਦੁਤੀ ਤੇ ਅਰੂਪ। ^{੧੯}ਸ਼ਾਬਾਸ਼।

ਮਾਤੇ ਨਹੀਂ ਖੋਫ ਕੋਇਭਈ ਥੈਰ ਤੁਮਰੀ ਜਿਤਾ^੧ ਜਨਮ ਜੋਇ । ਖਲਕ
 ਚਿਹਲਬਾਜੀ^੨ ਨ ਕੀਨਾ ਸਨੇਹਾਫਨਾਹ, ਚੰਦਰੋਜਾ^੩, ਨ ਕਾਇਮ ਰਹੇਹੁ'
 ॥੨੯॥ ਚੌਪਈ ॥ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਲਿਖਿ ਪਠੈ ਜਬਾਬ। ਦਾਰਸ਼ਕੋਹੁ ਸੁ ਗਯੋ
 ਸ਼ਿਤਾਬ। ਪਵਿ ਕਰਿ ਮਹਾਂ ਅਨੰਦ ਕੋ ਪਾਯਹੁ । ਮਨਹੁ ਰੋਕ ਸੁਰਤਰੁ ਕਰ
 ਆਯਹੁ ॥੩੦॥—ਜਿਨ ਕੇ ਬਚਨ ਸਦਾ ਹੈਂ ਸਾਚੇ। ਹਮਰੇ ਬਛਿਅਨਿ ਸੰਗ
 ਉਬਾਰੇ । ਭਏ ਤਥਾ ਨਹਿ ਮਿਟਹਿ ਕਦਾਈ । ਜਗ ਮਹਿ ਨਰ ਲਾਖਹੁ
 ਪਤਿਆਈ ॥ ੩੧ ॥ ਦੀਨਸਿ ਦੀਨ ਸਲਤਨਤ ਮੋਹੂ^੪ । ਅਵਚਲ ਪਦ
 ਮਹਿ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਹੁ । ਅਬਿ ਨਿਸ਼ਚਾ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਮਨ ਮੇਰੇ । ਸਤਿਗੁਰ ਬਾਕ
 ਭੁਨੇ ਜਿਸ ਬੇਰੇ ॥ ੩੨ ॥ ਭਯੋ ਰੋਗ ਜਬਿ ਮਮ ਤਨ ਮਾਂਹੀ । ਪਠੀ ਹਰੜ
 ਚੰਦਹਿ ਸਿਰਸਾਹੀ । ਲੋਗੁ ਰੁ ਮੁਕਤਾ ਦੀਨਸਿ ਐਸੇ । ਖੋਜਿਯ ਜਗ
 ਪਈਅਹਿ ਨਹਿ ਤੈਸੇ ॥ ੩੩ ॥ ਜਿਨ ਕੀ ਸਤਿ ਕੀਰਤਿ ਦਿਸਿ ਚਾਰੀ ।
 ਸੰਤ ਮਹੰਤਨਿ ਮਹਿ ਬਿਸਤਾਰੀ । ਜਹਿ ਕਹਿ ਸੁਨੀ ਨ ਛਾਨੀ^੫ ਅਹੈ ।
 ਬ੍ਰਹਮ ਗਜਾਨੀ ਜਿਨ ਕੋ ਜਸੁ ਕਹੈ ॥੩੪॥ ਮੋਲਾ ਪਾਕ ਮਿਹਰ ਜਬਿ ਧਰੈ ।
 ਤਬਿ ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਦਰਸਨ ਕਰੈ—। ਇਮ ਚਿਤਵਤਿ ਬੀਤੈ ਚਿਰਕਾਲ।
 ਬਹੁਰ ਜੰਗ ਭਾ ਨੌਰੰਗ ਨਾਲ ॥੩੫॥ ਸਿਰੀ ਨਗਰ ਤੇ ਚਲਿ ਕਰਿ ਆਯਹੁ।
 ਕੀਰਤਿ ਪੁਰਿ ਮੈਂ ਡੇਰਾ ਛਾਯਹੁ । ਪੂਰਬਲੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਚਿਤਆਏ ।—ਮਿਲੋ
 ਅਬਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ਜਿਸ ਥਾਏ—॥ ੩੬ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਸਿੱਖ ਜੇ ਤਹਾਂ ।
 ਤਿਨਹਿ ਬੁਲਾਇ ਬੁਝਿਬੋ ਚਹਾ^੬। ਕੌਨ ਦੇਸ ਅਬਿ ਗੁਰੂ ਬਿਰਾਜੈ^੭ ?। ਕਬਿਕੋ
 ਕਾਏ ਸਮੇਤ ਸਮਾਜੈ^੮ ? ॥੩੭॥ ਹਮਰੇ ਮੇਲ ਹੋਹਿ ਕੈ ਨਾਂਹੀ ? ਕਹਹੁ ਸਕਲ,
 ਸੁਧਿ ਹੁਇ ਤੁਮ ਪਾਹੀ^੯ । ਤਬਿ ਸਿੱਖਨਿ ਸਭਿ ਕਹੈ ਸੁਝਾਈ । ‘ਬਿਤੇ
 ਦਿਵਸ ਕੁਛ, ਗੁਰੂ ਚਵਾਈ ॥ ੩੮ ॥ ਤੀਰ ਬਿਖਾਸਾ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ।
 ਮਾਝੇ ਦੇਸ਼ ਗਏ ਗੁਰ ਦਸਾਲੁ । ਆਪ ਮਿਲਿਨਿ ਕੀ ਲਾਲਸ ਧਰੈ । ਨਰ
 ਪਰਧਾਨ ਪਠਾਵਨਿ ਕਰੈ ॥ ੩੯ ॥ ਅਭਿਲਾਖਾ ਸੋ ਕਹੈ ਤੁਮਾਰੀ । ਸੁਧ
 ਪਾਵਹਿ ਜਬਿ ਗੁਰੂ ਅਗਾਰੀ^{੧੦}। ਰਹੈ ਟਿਕੇ, ਨਹਿ ਇਤ ਉਤ ਹੋਇ। ਖੋਮ ਆਪ
 ਕੋ ਪਰਖਹਿ ਸੋਇ ॥ ੪੦ ॥ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹੁ ਸੁਨੀ ਸਿਖ ਬਾਨੀ । ਕੀਨਿ

^੧ਜਿਤ ਲਿਆ । ^੨ਤਿਲਕਣਬਾਜੀ [ਫਾ.; ਚਿਹਲਾ=ਚਿਕੜ । ਚਿਕੜ ਵਿਚ ਤਿਲਕਣ ਦਾ ਡਰ
 ਹੋਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਤਿਲਕਣ ਬਾਜੀ । ਪੰਜਾ.; ਚਲੁ=ਦਲਦਲ । ਪਤਲੇ ਚਿਕੜ ਦਾ ਥਾਂ] । ^੩ਨਾਸ
 ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਤੋਢੇ ਦਿਨ ਦਾ ਹੈ । ^੪ਬ੍ਰਹਮ ਦੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ । ^੫ਛਿਪੀ ।

ਸਰਾਹਨਿ, ਨੀਕੇ ਮਾਨੀ । ਮੁੱਖਸ ਪਾਸ ਕੋ ਮਨੁਖ ਪਠਾਵਾ^੧ । ਸਕਲ ਹਕੀ-
ਕਤ ਕੋ ਸਮੁਝਾਵਾ ॥ ੪੧ ॥ ‘ਕ੍ਰਿਪਾ ਠਾਨਿ ਦਰਸਨ ਇਕ ਬਾਰੀ । ਮੋਕਹੁ
ਦੇਹੁ, ਲਾਲਸਾ ਧਾਰੀ’ । ਤੁਰਨ ਗਮਨਜੋ ਗੁਰ ਢਿਗ ਗਯੋ । ਸਕਲ ਪ੍ਰਸੰਗ
ਸੁਨਾਵਤਿ ਭਯੋ ॥ ੪੨ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਫਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਰਿੰਦੇ ਨਵਮ ਕਾਸੇ ‘ਦਾਰਾ ਸ਼ਰੋਹੁ’ ਪੁਸ਼੍ਤਗ ਬਰਨਨ
ਨਾਮ ਚੌਦਸਮੇ ਅੰਸੁ ॥ ੧੪ ॥

੧੫. [ਗੁਰੂ ਜੀ ਗੋਂਦਵਾਲ ਤੇ ਖੜੂਰ ਆਏ] ।

ਦੇਹਗ ॥ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿਰਾਇ ਜੀ ਕੀਰਤਿਪੁਰਿ ਕੋ ਛੇਰਿ । ਨਿਜ
ਬਡਿਅਨਿ ਗੁਰ ਥਾਨ ਕੋ ਦੇਖਨਿ ਮਾਝੇ ਓਰ ॥੧॥ ਚੰਪਈ ॥ ਪਤਿਸ਼ਾਹਿਤ
ਮੈਂ ਰੋਰਾ ਪਰੇ । ਸ਼ਾਹਿਜਹਾਂ ਕੇ ਸੁਤ ਜਬਿ ਲਰੇ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਸਤੁੰਦ੍ਰ ਕੋ
ਤਰਿ ਕੈ । ਸੈਨਾ ਸੰਗ ਸਕੇਲਨਿ ਕਰਿ ਕੈ ॥ ੨ ॥ ਦੇਸ ਦੁਆਬਾ ਉਲੰਘੇ
ਸਾਰੇ । ਬਾਜਤਿ ਦੁੰਦਭਿ ਜਾਤਿ ਅਗਾਰੇ । ਜ਼ਰੀ ਬਾਦਲੇ ਚਾਰੁ ਨਿਸ਼ਾਨ ।
ਫਹਿਰਤਿ ਆਗੇ, ਚਲਹਿ ਕਿਕਾਨ ॥ ੩ ॥ ਕਬਿ ਸਤਿਗੁਰ ਸਿਵਕਾ ਚਵਿ
ਚਾਲੇ । ਕਬਹੂੰ ਤੁਰੰਗ ਅਰੁਢਿ ਬਿਸਾਲੇ । ਕਬਿ ਮਤੰਗ ਪਰ ਹਇ ਅਸ-
ਵਾਰ । ਸੰਗ ਵਾਹਿਨੀ ਕਿਤਿਕ ਹਜ਼ਾਰ ॥ ੪ ॥ ਸੁਭਟ ਕੁਦਾਵਤਿ ਚਲਹਿ
ਤੁਰੰਗ । ਗੁਰੂ ਦਿਖਾਵਹਿ ਮਨਹੂੰ ਕੁਰੰਗ । ਇਮ ਗਮਨਤਿ ਗੋ ਪਾਸ
ਬਿਪਾਸਾ । ਸਿੰਧੁ ਗਾਮਨੀ ਸੁਜਲ ਬਿਲਾਸਾ^੨ ॥ ੫ ॥ ਨੌਕਾ ਕਰੀ ਸਕੇਲਨਿ
ਸਾਰੀ । ਚਵਿ ਸੈਨਾ ਗਨ ਉਤਰੀ ਪਾਰੀ । ਅਹੈ ਤੀਰ ਪਰ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ।
ਜਾਇ ਪਹੁੰਚੇ ਗੁਰੂ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ॥ ੬ ॥ ਨਮੋ ਕਰੀ ਦੁਰਹਿ ਤੇ ਹੋਰਿ । ਗਏ
ਬਾਪਕਾ ਪਰ ਗੁਰ ਫੇਰ । ਕਰਿ ਪੂਜਾ ਕੋ ਨੀਰ ਸ਼ਨਾਨੇ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਜਲ ਪੁਨ
ਕੀਨਸਿ ਪਾਨੇ ॥ ੭ ॥ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਸਾਬ ਮਹਾਤਮ ਕਹਾ । ‘ਮੁਕਤਿ ਸਥਾਨ
ਕਹਜੇ ਗੁਰ ਮਹਾ’ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਮਰ ਜੁ ਸੰਤਤਿ ਸਾਰੀ । ਜਹਿ ਕਹਿ ਤੇ
ਨਿਜ ਨਿਕਟਿ ਹਕਾਰੀ ॥੮॥ ਸਿੱਖ ਆਇ ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਭਲੇ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ-
ਰਾਇ ਸੰਗ ਸਭਿ ਮਿਲੇ । ਕਿਰਤਨ ਕੋ ਕਰਿਵਾਇ ਅਗਾਰੇ । ਸਨੇ ਸਨੇ
ਗੁਰ ਪੁਰੀ ਪਧਾਰੇ ॥੯॥ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰੇ ਸੁਨਿਤੇ ਗੁਰਬਾਨੀ। ਭੱਲਜਨਿ ਕੀ ਕੁਲ
ਬਸੇ ਮਹਾਨੀ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਚੌਬਾਰੇ । ਜਹਾਂ ਬਸੇ ਬਹੁ ਬਰਖ
ਗੁਜ਼ਾਰੇ ॥੧੦॥ ਤਹਾਂ ਗਏ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿਰਾਇ । ਪ੍ਰਥਮ ਸੁਪਾਨ ਥਾਨ^੩

^੧ਪਾਠ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਮੁਖੀ ਪੁਰਸ਼ ਹੋਜਿਆ। ਆਪਣੇ ਵਡੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਜੀ ਦੇ ਬਾਂਸੀ ਸੁੰਦਰ ਵਿਚ
ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਅਨੰਦ ਦਾਇਕ ਮ੍ਰੇਸ਼ਟ ਜਲ ਭਾਲੀ । ^੨ਪਹਿਲੇ ਪਉੜੀਆਂ ਵਾਲੀ ਥਾਵੇਂ ।

ਸਿਰ ਨਜਾਇ । ਚਰਨ ਧੁਰਿ ਮਸਤਕ ਪਰ ਲਾਈ । ਮਹਿਮਾ ਮਹਾਂ ਬਖਾਨਿ
ਸੁਨਾਈ ॥ ੧੧ ॥ ‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਅਮਰ ਇਸ ਥਾਨ । ਇਹ ਰਜ ਕਰਤਿ
ਪੁਨੀਤ ਮਹਾਨ’ । ਭਏ ਸਥਿਤ ਆਗੈ ਚੌਬਾਰੇ । ਦੀਪ ਸੁ ਧੂਪ ਕੁਸਮ
ਬਿਸਤਾਰੇ ॥ ੧੨ ॥ ਸੰਗਤਿ ਮੇਲ ਭਯੋ ਬਝਿ ਆਇ । ਭਈ ਭੀਰ ਬਹੁ,
ਥਾਇੰ ਨ ਪਾਇ । ਬੈਠਿ ਗਏ ਸਤਿਗੁਰ ਦ੍ਰਿਢ ਆਸਨਾਹੋਤਿ ਅਖੰਡ ਕੀਰ-
ਤਨ ਭਾਸਨ’ ॥ ੧੩ ॥ ਭਾਂਤਿ ਭਾਂਤਿ ਕੀ ਬਹੁ ਮਠਿਆਈ । ਕਰਜੈ
ਤਿਹਾਵਲ ਨਰ ਸਮੁਦਾਈ । ਨੀਕੀ ਰੀਤਿ ਸਭਿਨਿ ਬਰਤਾਯੋ । ਤੂਸ਼ਨਿ ਧਰੇ
ਸ਼ਬਦ ਮਨ ਲਾਯੋ ॥ ੧੪ ॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਮਰ ਜੁ ਸੰਤਤਿ ਆਈ । ਇਕਠੀ
ਹੁਇ ਸਭਿ ਮਿਲਿ ਸਮੁਦਾਈ । ਗੁਰ ਨੇ ਨਿਜ ਗਰ ਸੰਗ ਲਗਾਈ । ਕਰਿ
ਆਦਰ ਨਿਜਨਿਕਟਿ ਬਿਠਾਈ ॥ ੧੫ ॥ ਕੁਸ਼ਲ ਪੁਸ਼ਨ ਸਭਿਹਿਨਿ ਸੰਗ ਕੀਨੇ ।
ਸੂਖਮ ਬਸਤ੍ਰ ਪਹਿਰਿਬੇ ਦੀਨੇ । ਸਭਿਹਿਨਿ ਕੋ ਪੋਸ਼ਿਸ਼ ਪਹਿਰਾਈ । ਦਰਬ
ਮੰਗਾਇ ਦਿਯੋ ਸਮੁਦਾਈ ॥ ੧੬ ॥ ਕਰਿ ਸੰਤਸ਼ਟ ਅਧਿਕ ਸਨਮਾਨੇ ।
ਨਮੋ ਠਾਨਿ ਕਰਿ ਪੁਨਿ ਤਿਸ ਥਾਨੇ । ਵਹਿਰ ਆਇ ਡੇਰੇ ਮਹਿ ਗਏ ।
ਥਾਨ ਪਾਨ ਕਰਿ ਪੁਨ ਸੁਪਤਏ ॥ ੧੭ ॥ ਜਾਮ ਜਾਮਨੀ ਤੇ ਪੁਨ ਜਾਗੇ ।
ਸਗਰੀ ਸੌਚ ਕਰਿਨਿ ਗੁਰ ਲਾਗੇ । ਨੀਰ ਬਾਵਲੀ ਕੋ ਮੰਗਵਾਏ । ਇਕ ਸੋ
ਇਕ ਗਾਗਰ ਭਰਿ ਲਜਾਏ ॥ ੧੮ ॥ ਤਿਨ ਸਭਿ ਸੋ ਗੁਰ ਕੀਨਿ ਸ਼ਨਾਨ ।
ਹੁਇ ਏਕਾਕੀ ਠਾਨਜੈ ਧਜਾਨ । ਨਿਜ ਸਰੂਪ ਮਹਿ ਬਿਤੀ ਟਿਕਾਈ ।
ਆਨੰਦ ਮਗਨ ਭਏ ਗੋਸਾਈਂ ॥ ੧੯ ॥ ਪ੍ਰਾਤਿ ਹੋਤਿ ਬਿਕਸੇ ਦ੍ਰਿਗ ਕੰਜ ।
ਨਮੋ ਕਰੀ ਮਿਲਿ ਸੇਵਕ ਪੁੰਜ । ਇਕ ਸੋ ਏਕ ਪਾਟ ਕੋ ਜਾਮਾ । ਸੂਖਮ
ਬਹੁਤ ਸੇਤ ਅਭਿਰਾਮਾ ॥ ੨੦ ॥ ਪਹਿਰਨਿ ਤਨ ਮਹਿ ਤਬਿਹੂੰ ਕਰਜੈ ।
ਸਿਪਰ ਖੜਗ ਕੋ ਆਗੈ ਧਰਜੈ । ਤਰਕਸ਼ ਧਨੁ ਜੁਤਿ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਬਿਸਾਲਾ ।
ਧਾਰਨ ਕਰੇ ਚਾਰੁ ਸਭਿ ਦਜਾਲਾ ॥ ੨੧ ॥ ਤਹਿ ਤੇ ਪੁਰਿ ਦਿਸਿ ਸੀਸ
ਨਿਵਾਯਹੁ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਮਰ ਨਾਮ ਸਿਮਰਾਯਹੁ । ਅਸੁ ਅਰੂਢਿ ਹੁਇ ਚਲੇ
ਅਗਾਰੀ । ਦੰਦਭਿ ਬਜਯੋ ਭਈ ਧੁਨਿ ਭਾਰੀ ॥ ੨੨ ॥ ਕਛੁ ਤੋਪਨਿ ਕੀ
ਸ਼ਲਖ ਚਲਾਈ । ਚਲਯੋ ਨਕੀਬ ਬੁਲਤਿ ਅਗਵਾਈ । ਚਲੇ ਤੁਰੰਗਮ ਭਟ
ਗਮਨੰਤੇ । ਖੁਰ ਸੋ ਅਵਿਨੀ ਸ਼ਬਦ ਉਠੰਤੇ ॥ ੨੩ ॥ ਉਲੇਘ ਪੰਥ ਸਗਲ
ਤਤਕਾਲ । ਮੁਹਿਚੇ ਜਾਇ ਖਡੂਰ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾਗ੍ਰਾਮ ਵਹਿਰ ਡੇਰਾ ਕਰਿਵਾਇ ।
‘ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਫਿਰਾਰ । ਇਕ ਸੋ ਇਕ ਪੱਲੇ ਦਾ ।

ਉਤਰੀ ਸੈਨ ਬਿਰੀ ਸਮੁਦਾਇ ॥ ੨੪ ॥ ਆਪ ਉਤਰ ਕਰਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ-
 ਰਾਇ । ਗਏ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਕੀ ਥਾਇੰ । ਦੁਖ ਸੁਖ ਤੇ ਜੇ ਨਿਤ ਨਿਰਬਾਨ^੧ ।
 ਮੁਕਤਿ ਰੂਪ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਭਗਵਾਨ ॥ ੨੫ ॥ ਪਥਮੈ ਜਾਇ ਪ੍ਰਦਖਨਾ ਕਰੀ ।
 ਕਰ ਸੋ ਲਈ ਧੂਰਿ ਸਿਰ ਧਰੀ । ਦੀਪਕ ਬਿੰਦ ਘਿੱਤ ਕੇ ਬਾਰੇ । ਧੂਪ
 ਧੁਖਾਇ ਸੁਗੰਧਤਿ ਸਾਰੇ ॥ ੨੬ ॥ ਸੁਮਨਸ ਮਾਲਾ^੨ ਤਹਿ ਲਰਕਾਈ ।
 ਪੂਜਨ ਕਰੇ ਸੁ ਗੀਵ ਨਿਵਾਈ । ਸਨਮਾਨਤਿ ਗੁਰੁ ਅੰਗਦ ਅੰਸ । ਕਰੀ
 ਹਕਾਰਨਿ ਮਹਾਂ ਪ੍ਰਸੰਸ ॥ ੨੭ ॥ ਉਠਿ ਕਰਿ ਸਗਰੇ ਗਰੇ ਲਗਾਏ । ਪਥਮੇ
 ਦਯੋ ਦਰਬ ਸਮੁਦਾਏ । ਭਾਉ ਭਗਤਿ ਸਭਿ ਕੀ ਬਹੁ ਕੀਨਿ । ਪੋਸ਼ਿਸ਼
 ਬਹੁ ਪਹਿਰਨਿ ਕੋ ਦੀਨਿ ॥ ੨੮ ॥ ਕੁਸ਼ਲ ਪੁਛ ਕਰਿ ਕੈ ਸਨਮਾਨਾ ।
 ਬਹੁਰ ਮੰਗਾਯੋ ਬਹੁ ਪਕਵਾਨਾ । ਸਭਿਹਿਨਿ ਕੋ ਬੈਠਾਇ ਅਚਾਵਾ ।
 ਪਰਮ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਇ ਤਿਨ ਖਾਵਾ ॥ ੨੯ ॥ ਪੁਨ ਤਿਨ ਕੋ ਸਗਰੇ ਬਿਵਹਾਰ ।
 ਬੂਝਨ ਕੀਨਸਿ ਸਰਬ ਪ੍ਰਕਾਰ । ਸਗਰੀ ਸੰਗਤਿ ਜੋਤਿਕ ਆਈ ।
 ਸਭਿਨਿ ਦੇਗ ਤੇ ਭੋਜਨ ਖਾਈ ॥ ੩੦ ॥ ਜਾਮ ਜਾਮਨੀ ਲਗਿ ਸਭਿ ਪੋਸੇ^੩ ।
 ਦਾਨਮਾਨ ਦੇ ਕਰਿ ਸੇਤੋਸੇ^੪ । ਭੂਮਾਸਨ ਪਰ ਸ੍ਰੀਹਰਿਰਾਇ। ਖਾਨਪਾਨ ਕਰਿ
 ਕੈ ਤਿਸ ਥਾਇੰ ॥ ੩੧ ॥ ਸ੍ਰੀ ਅੰਗਦ ਇਸਥਾਨ ਅਗਾਰੀ। ਬੈਠੇ ਸਗਰੀ ਨਿਸਾ
 ਗੁਜ਼ਾਰੀ । ਕਿਰਤਨ ਭਜਨ ਅਖੰਡ ਭਯੋ ਹੈ । ਬਹੁ ਸੰਗਤਿ ਕੋ ਮੇਲ
 ਬਿਯੋ ਹੈ ॥ ੩੨ ॥ ਇਕ ਸਿਮਰਨ ਦੂਜੇ ਗੁਰੁ ਦਰਸਨ। ਕਰਹਿ ਮਿੱਖ ਸੰਗਤਿ
 ਉਰ ਹਰਸਨ^੫ । ਰਹੀ ਜਾਮਨੀ ਜਬਿਹੂੰ ਜਾਮ । ਉਠੇ ਗੁਰੁ ਆਨੰਦ ਕੇ ਧਾਮ
 ॥ ੩੩ ॥ ਨਿਤ ਕੀ ਕ੍ਰਿਯਾ ਕਰੀ ਇਸ਼ਨਾਨੇ । ਇਕ ਸੋ ਇਕ ਗਾਗਰ ਜਲ
 ਆਨੇ । ਹੋਤਿ ਪ੍ਰਭਾਤਿ ਚਵਨਿ ਕੀ ਤਜਾਰੀ । ਸੈਨਾ ਕੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਉਚਾਰੀ
 ॥ ੩੪ ॥ ਜ਼ੀਨ ਤੁਰੰਗਨਿ ਪਾਵਨਿ ਲਾਗੇ । ਭਟ ਭੇ ਸਨਧ ਪਹਿਰਿ ਤਨ
 ਬਾਗੇ^੬ । ਕਰਿ ਤਜਾਰੀ ਗੁਰੁ ਭਯੋ ਅਰੁਵਿ। ਕੋਨ ਲਖੈਜਿਨ ਆਸੈ ਗੁਢਾ ॥ ੩੫ ॥
 ਦਾਰੇ ਕੀ ਉਰ ਪ੍ਰੀਤਿ ਬਿਚਾਰੀ । ਹਟਿਬੇ ਤਜਾਰ ਕਰੀ ਅਸਵਾਰੀ ॥ ਇਤਨੇ
 ਮਹਿ ਸਭੂਰ ਚਲਿ ਆਯੋ । ਨਿਕਟਿ ਹੋਇ ਕਰਿ ਸੀਸ ਨਿਵਾਯੋ ॥ ੩੬ ॥
 ਦਿਯੋ ਸ਼ੋਕ ਨਾਮਾ^੭ ਤਿਨ ਵੇਰਿ । ਲਿਖਯੋ ਭਾਉ ਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਘਨੇਰ^੮ :- 'ਤੁਮ

^੧ ਮੁਕਤ, ਅਤੀਤ। ^੨ ਵਲਾਂ ਦੀਆਂ ਮਾਲਾਂ। ^੩ ਰਜਾਏ। ^੪ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕੀਤੇ। ^੫ ਪ੍ਰਸੰਨ ਚਿਤ ਹੋਏ। ^੬ ਸੂਰਮੇ
 ਪ੍ਰਸਾਰੇ ਪਹਿਨਕੇ ਤਿਆਰ ਹੋਏ। ^੭ ਭਾਵ ਪ੍ਰੇਮ ਪੱਤਰਾਂ (ਜਿਸ ਵਿਚ) ਸ਼ਰਧਾ ਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਲਿਖਿਆ ਸੀ।

ਦਰਸਨ ਕੋ ਚਿਤ ਉਮਗਾਯੋ।ਚਾਹਤਿ ਰਹਜੋ ਨ ਅਵਸਰ ਪਾਯੋ॥੩੭॥ ਮੈਂ
ਅਥਿ ਆਵਤਿ ਹੋਂ ਇਸ ਦੇਸ਼ । ਦਿਹੁ ਦਰਸਨ ਮਨ ਪ੍ਰੇਮ ਬਿਸ਼ੇਸ਼ । ਘਾਟ
ਬਿਪਾਸਾ ਮੈਂ ਚਲਿ ਆਯੋ । ਨਹੀਂ ਬਿਲਮ ਮੁੜ ਕੋ ਲਖਿ ਪਾਯੋ ॥ ੩੮ ॥
ਇਤ ਉਤ ਕਿਤੇ ਦੂਰ ਜੇ ਹੋਹੁ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਧਾਰਿ ਦਿਹੁ ਦਰਸਨ ਮੋਹੁ । ਲਾਰ
ਲਗਜੋ ਨੌਰੰਗ ਕੋ ਲਸ਼ਕਰ । ਆਵਤਿ ਉਮਡਜੋ ਜਜੋਂ ਬਡ ਜਲਧਰ^੧ ॥
੩੯॥ਨਾਂਹਿ ਤ ਮੈਂ ਆਵਤਿ ਜਿਤ ਹੋਤੇ।ਤੁਮ ਦਰਸਨ ਤੇ ਅਨੰਦ ਉਦੋਤੇ^੨।
ਸੁਨਜੋ ਸ਼ੋਕਨਾਮਾ ਹਟਿ ਚਲੇ । ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਪੰਥ ਜੋ ਭਲੇ ॥੪੦॥ ਦਾਰ-
ਸ਼ਕੋਹ ਜੁ ਦੂਤ ਪਠਾਵਾ । ਗਮਨਤਿ ਬੁਝਨਿ ਹੋਤੁ ਅਲਾਵਾ । ‘ਕਿਹ ਬਲ
ਵਲੀਅਹਦ ਕੋ’ ਛੋਰਿ ? । ਆਇ ਪਹੁੰਚਜੋ ਹਮਰੀ ਓਰ?’ ॥ ੪੧ ॥ ਸੁਨਿ
ਤਿਸ ਨੈ ਸਭਿ ਕਹਜੋਬਨਾਏ।‘ਤਜਿ ਸ਼੍ਰੀ ਨਗਰ ਤਦੇ ਉਤਰਾਏ।ਕੀਰਤਪੁਰਿ
ਰਾਵਰਿ ਇਸਥਾਨੇ । ਨਿਸ ਬਿੱਸਾਮਤਿ^੩ ਕੂਚ ਪਯਾਨੇ ॥ ੪੨ ॥ ਲਗਜੋ
ਅਦੁਢਨਿ ਮੋਹਿ ਪਠਾਯੋ । ਅਧਿਕ ਬੇਗ ਕਰਿ ਮੈਂ ਇਤਿ ਆਯੋ । ਮਮ ਪੀਛੇ
ਹੀ ਆਵਤਿ ਸੋਇ । ਤੀਰ ਬਿਪਾਸਾ ਦੇਰਿ ਨ ਕੋਇ ॥੪੩॥ ਇਤ ਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾ
ਕਰੇ ਤੁਮ ਚਾਲੇ । ਉਤ ਤੇ ਆਇ ਮਿਲੈ ਸੁਖ ਨਾਲੇ’। ਇਮ ਬੁਝਤਿ ਗਮਨੇ
ਮਗ ਜਾਇੰ । ਸ਼੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਪੂਰਨ ਹਰਿਖਾਇ ॥ ੪੪ ॥ ਆਇ ਪਹੁੰਚੇ
ਗੋਇੰਦਵਾਲ।ਦੁੰਦਭਿ ਬਾਜਤਿ ਚਮੁੰਬਿਸਾਲ । ਉਤਰੇ ਕੂਲ ਬਿਪਾਸਾ ਹੋਰੇ॥
ਜੁਤਿ ਬਿਸਤਾਰ ਸੈਨ ਕੇ ਡੋਰੇ॥੪੫॥ਦੋਹਰਾ॥ਸਿਖ ਸੇਵਕ ਪੁਰਿ ਗ੍ਰਾਮ ਵਿਗ
ਲੀਨੇ ਸਕਲ ਬੁਲਾਇ।ਆਯੁਧ ਧਾਰੀ ਸੂਰਮੇ ਦਾਸ ਭਏ ਸਮੁਦਾਇ॥੪੬॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਹਿੰਦੋ ਨਵਮ ਰਾਮੇ ‘ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਖਸ਼ੂਰ ਆਗਵਨ’ ਪੁੰਛ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ੧੯ ਦਸਮੇ
ਅੰਸੁ ॥ ੧੫ ॥

੧੬. [ਦਾਰਾ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਮੇਲ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਕੀਰਤਿ ਪੁਰਿ ਡੋਰਾ ਕਿਯੋ ਜਸੁ ਗੁਰ ਕੋ ਸੁਨਿ ਕਾਨ । ਉਰ ਹਰ-
ਖਜੋ ਸੁਖ ਕੋ ਲਹਜੋ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਸੁਜਾਨ ॥ ੧ ॥ ਥੋਪਈ ॥ ਅਪਨੇ ਉਮਰਾ-
ਵਨਿ ਕੇ ਸਾਥ । ਬੋਲਜੋ ਤਬਹਿ ‘ਸੁਨੀ ਮੈਂ ਗਾਥ । ਸ਼੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਭੇ ਪੀਰਨਿ
ਪੀਰ । ਜਿਨ ਮਹਿ ਅਜਮਤ ਮਹਾਂ ਗੰਭੀਰ ॥੨॥ ਬਹੁ ਲੋਕਨਿ ਕੋ ਦੀਨਸਿ
ਗਜਾਨ।ਕਰੇ ਉਧਾਰਨਿ ਬਿਦਤ ਜਹਾਨ । ਗਾਦੀ ਪਰ ਤਿਨ ਤੇ ਪਸ਼ਚਾਤ ।
ਜੋ ਬੈਠੇ ਤਿਸ ਜਸੁ ਅਵਿਦਾਤ^੪ ॥ ੩ ॥ ਸੰਤ ਅਨੇਕ ਬੇਸ ਕੇ ਮਿਲੇ । ਜਹਾਂ

^੧ਨਾਲ ਨਗਾ।(ਅ)(ਪਿਛੇ) ਕਤਾਰ ਬੰਨ੍ਹੀ । ^੨ਦੇਵਲ । (ਅ) ਸਮੁੰਦ੍ਰ । ^੩ਦਾਰ ਸ਼ਕੋਹ ਨੂੰ । ^੪ਅਰਾਮ
ਕਰਕੇ । ^੫ਉੱਜਲ ।

ਪ੍ਰਸੰਗ ਇਨਹੁੰ ਕਾ ਚਲੇ । ਤਹਿੰ ਤਹਿੰ ਸੁਜਸੁ ਸਕਲ ਨੇ ਕਹਜੇ । ਬਹੁ
ਲੋਕਨਿ ਸੁਭ ਮਾਰਗ ਲਹਜੇ ॥੪॥ ਹਮਰੇ ਪਿਤਾ ਪਿਤਾਮੈ ਕੇਰੇ । ਹੁਤੇ ਪੀਰ
ਅਜਮਤੀ ਬਡੇਰੇ । ਇਸ ਘਰ ਕੀ ਰਾਖਤਿ ਬਡਿਆਈ । ਮਿਲਿ ਮੁਰੀਦ
ਸਮ ਗੀਵ ਨਿਵਾਈ ॥ ੫ ॥ ਰੱਜੂ ਸ਼ਰ੍ਹਾ^੧ ਜਿਨਹੁੰ ਗਰ ਪਰੀ। ਮੂਢ ਮੁਲਾਨਿ^੨
ਸੁ ਚਰਚਾ ਕਰੀ । ਬਨੇ ਅਸੂਯਕ^੩ ਗਜਾਨ ਬਿਹੀਨੇ । ਜਥਾ ਅੰਧ ਕਰ
ਮਾਣਿਕ ਲੀਨੇ ॥੬॥ ਭਏ ਪ੍ਰਭਾਤੀ, ਚਲੈਂ ਅਗੇਰੇ । ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਸੁਨਿ ਹੈਂ
ਬਾਕ ਭਲੇਰੇ । ਸੰਤਨਿ ਕੋ ਮਿਲਿਬੇ ਸੁਖਦਾਨੀ । ਜਗ ਮਹਿੰ ਜਿਸ ਕੇ ਕੋਨ
ਸਮਾਨੀ' ॥ ੭ ॥ ਇਮ ਕਹਿ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹੁ ਸੁਜਾਨਾ । ਨਿਸਾ ਬਾਸ ਕੀਨਸਿ
ਤਿਸ ਥਾਨਾ । ਖਾਨ ਪਾਨ ਕਰਿ ਕੈ ਸਭਿ ਭਾਂਤੀ । ਭਈ ਬਿਤੀਤ ਜਥਾ
ਸੁਖ ਰਾਤੀ ॥ ੮ ॥ ਪ੍ਰਾਤਿ ਉਠਜੇ ਕਰਿ ਸੌਚ ਸ਼ਨਾਨਾ । ਕਛੁ ਉਪਨਿਖਦ
ਪਾਠ ਮੁਖ ਠਾਨਾ। ਸਗਲ ਨੇਮ ਕਰਿ ਕੈ ਨਿਤ ਕੇਰੇ । ਅਲਪ ਅਹਾਰ ਅਚਜੈ
ਜਲ ਵੇਰੇ ॥ ੯ ॥ ਕਰੇ ਕੂਚ ਸਤ੍ਰੰਦਵ ਕੋ ਤਰਜੇ । ਭੂਰਨ ਪੰਥ ਪਯਾਨਾ
ਕਰਜੇ। ਪਾਰ ਬਿਪਾਸਾ ਉਤਰਜੇ ਤੀਰਾਪੰਚ ਹਜ਼ਾਰਨਿ ਲਸ਼ਕਰ ਭੀਰਾ॥੧੦॥
ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਹੁਤੇ ਜਿਸ ਥਾਈਂ । ਸੁਧਿ ਨਿਜ ਮਿਲਿਬੇ ਪ੍ਰਥਮ ਪਠਾਈ ।
ਭਯੋ ਸੁ ਤਜਾਰਿ ਆਪ ਪੁਨ ਪਾਛੇ। ਲੋ ਕਰਿ ਦਿਪਤਿ ਜਵਾਹਰ ਆਛੇ॥੧੧॥
॥ ਬਹੁਤ ਮੋਲ ਕੇ ਬਸਤ੍ਰ ਸੁਹਾਏ । ਚਲਜੇ ਸੁ ਸ਼ੀਲ^੪ ਜਾਂਹਿ ਅਧਿਕਾਏ ।
ਸਨੇ ਸਨੇ ਮਗ ਮੇਂ ਪਗ ਧਾਰਿ । ਪਹੁੰਚਜੇ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਦਰਬਾਰ ॥ ੧੨ ॥
ਦੋਇ ਰਕੇਬੀ ਕੇਰ ਮਝਾਰ । ਧਰੇ ਜਵਾਹਰ ਅਰੁ ਦੀਨਾਰ । ਕਛੁਕ ਨੰਮ੍ਰਿ
ਹੁਇ ਬੈਠਜੇ ਪਾਸ । ਪਹਿਰੇ ਭੁਖਨ ਰਹਜੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ॥ ੧੩ ॥ ਦੀਰਘ ਸ਼ਮਸ
ਬਦਨ ਪਰ ਸ਼ਜਾਮੂ^੫ । ਸਿਰ ਪਰ ਕੁਲਹਿ ਦਿਪਹਿ ਅਭਿਰਾਮੂ । ਅਪਨ
ਸਰੂਪ ਸਮੁਝਿਬੇ ਹੇਤੁ । ਬੋਲਜੇ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਸੁਚੇਤ ॥੧੪॥ 'ਬਹੁ ਸੰਤਨਸੈਂ
ਗੋਸ਼ਟ ਮੇਰੀ । ਲਖਨਿ ਬਹਮ ਕਉ ਇੱਛ ਅਛੇਰੀ । ਸਭਿਹਿਨਿ ਮੋਕਹੁ
ਭਲੇ ਬਤਾਯੇ । ਪਾਪ ਪੁੰਨ ਜਿਸ^੬ ਛੁਵਨਿ ਨ ਪਾਯੇ ॥੧੫॥ ਸਭਿ ਕੇ ਬੀਚ,
ਅਲੇਪ ਸਭਿਨਿ ਤੇ । ਪਦਮਪੱਤ੍ਰ ਜਿਮ ਰਹਤਿ ਜਲਨ ਤੇ' । ਸਭਿ ਮੁਖਮ
ਤੇ ਸੁਖਮ ਜੋਇ। ਦੁਰਜੇ ਅਗੋਚਰ ਲਖਜੇ ਨ ਕੋਇ ॥੧੬॥ ਜੋ ਮਹਾਨ ਤੇ ਅਤਿ
ਮਹੀਯਾਨੇ । ਬਿਦਤਹੁੰ ਤੇ ਅਤਿ ਬਿਦਤ ਬਖਾਨੇ । ਫੁਰਨ ਪਲਕ ਕੋ ਜਿਸ

^੧ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਦੀ ਦੱਸੀ ਮੂਰਖ ਮੁਲਾਨਿਆਂ ਨੇ । ^੨ਨਿੰਦਕ । ਈਰਖਾਲੂ । ^੩ਨੇਕੀ, ਧਰਮ ਭਾਵ । ^੪ਕਲਾ
ਦਾਤਾ । ^੫ਭਾਵ ਜਿਸ ਰੂਪ ਨੂੰ । ^੬ਜਿਵੇਂ ਕਵਲ ਦੇ ਪੱਤੇ ਪਾਣੀਆਂ ਤੋਂ (ਅਲੇਖ) ਰਹਿੰਦ ਰਹੇ ।

ਬਿਨ ਨਾਂਹੀ। ਦੀਨਸਿ ਚੇਤਨਤਾ ਸਭਿ ਮਾਂਹੀ॥੧੭॥ ਇੰਤਜਾਦਿਕ ਜਿਸ
ਬੇਦ ਬਖਾਨੇ। ਇਕਰਸ ਸਦਾ ਸੁ ਗਗਨ ਸਮਾਨੇ। ਸ੍ਰਗਤਿ, ਸਜਾਤਿ,
ਬਿਜਾਤੀ ਭੇਦ ਨਾ। ਦੇਸ਼ ਕਾਲ ਵਸਤੂ ਜੁ ਪ੍ਰਭੇਦ ਨਾ॥੧੮॥ ਚਾਰਹੁ ਬੇਦ
ਕਰਹਿ ਸੁ ਬਤਾਵਨਿ। ਜੋ ਉੱਤਮ ਉਪਨਿਸ਼ਦੈ ਪਾਵਨਾ। ਬੀਚ ਪਾਰਸੀ
ਸਭਿ ਲਿਖਵਾਈ। ਆਦਿ ਅੰਤ ਲੋ ਨੀਕ ਬਨਾਈ॥੧੯॥ ਸਕਲ ਪਠੀ
ਮੈਂ ਭਲੇ ਬਿਚਾਰੀ। ਸਾਰ ਅਸਾਰ ਜਨਾਵਤਿ ਸਾਰੀ। ਭੇਟੇ ਬਹੁ ਉੱਤਮ
ਸੰਨਾਸੀ। ਕ੍ਰਿਪਾ ਠਾਨਿ ਭਾਖਯੋ ਮੁਝ ਪਾਸੀ॥੨੦॥ ਮੁਰਸ਼ਦ ਮੀਆ-
ਮੀਰ ਮਹਾਨਾ। ਜਿਸ ਕੀ ਮਿਹਰ ਹਤਯੋ ਅੱਗਾਨਾ। ਤਿਨ ਕੋ ਸੇਗ ਭਯੋ
ਮੁਝ ਨੀਕਾ। ਜਨਮ ਮਰਨ ਕਾਟਯੋ ਦੁਖ ਜੀਕਾ॥੨੧॥ ਤਿਨ ਵਿਗ ਮੈਂ
ਅੰਭਾਸ ਕਮਾਵਾ। ਅੰਤਰ ਬਿਤੀ ਮੋਹਿ ਮਨ ਲਾਵਾ। ਕੀਨਸਿ ਬਹੁ
ਸੰਤਨਿ ਕੀ ਸੇਗਤਿ। ਬੈਠਤਿ ਰਹਯੋ ਤਿਨਹੁ ਕੀ ਪੰਗਤਿ॥੨੨॥ ਨਿਸ
ਦਿਨ ਇਮ ਮੁਝ ਕੋ ਸਭਿ ਜਾਨਯੋ। ਮਿਲਿ ਤੁਰਕਨਿ ਰੋਗ ਬਹੁ ਠਾਨਯੋ।
-ਦੀਨ ਸ਼ਰਾ ਤੇ ਹੋਯਹੁ ਬਾਹਰ-। ਜਹਿ ਕਹਿ ਕਰੈ ਮੁਲਾਨੇ ਜਾਹਰ॥੨੩॥
ਭੁਬਿ ਨੁਰੰਗ ਬਾਦੀ ਜੁ ਕੁਸ਼ੀਲਾ। ਹਿਤ ਸਮੁਝਾਵਨਿ ਪਠਯੋ ਵਕੀਲ।
ਜੀਵ ਨਰਕ ਮਹਿ ਜਯੋ ਦੁਖ ਪਾਵੈ। ਨਿਕਸੈ ਕੋ ਨ, ਰਖੈ ਸਮੁਝਾਵੈ॥੨੪॥
ਤਿਮ ਮੁਝ ਕੋ ਕਹਿ ਬੁੱਧਿ ਬਤਾਵੈ। ਮੰਦ ਮਤੀ ਕੁਛ ਨਹੀ ਲਖਾਵੈ।
ਮੈਂ ਤਿਨ ਕਉ ਗਹਿ ਗਹਿ ਕਹਿ ਮਤੀ। ਦਿਏ ਛੋਰਿ ਪੁਨ ਮੁਰਖ ਅਤੀ
॥੨੫॥ ਨਿੰਦਾ ਕਰਹਿ ਸਗਲ ਤੁਰਕਾਨਾ। ਬੰਧੇ ਸ਼ਰਾ ਫਾਸਿ, ਬੁਧਿ
ਹਾਨਾ। ਮੈਂ ਤਿਨ ਕੀ ਕਥਿ ਏਕ ਨ ਮਾਨੀ। ਕੁਮਤਿ ਨਾਰਕੀ ਤਨ ਅਭਿ-
ਮਾਨੀ॥੨੬॥ ਸੰਤਨਿ ਕੀ ਕਹੁਨਾ ਮੁਝ ਹੋਈ। ਐਸੇ ਬਿਘਨ ਛੁਵੇ ਨਹਿ
ਕੋਈ। ਬਧੈ ਲਾਲਸਾ ਨਿਤ ਅਧਿਕਾਈ। ਹੁਇ ਸਰੂਪ ਮੈਂ ਨਿਸਚਲਤਾਈ
॥੨੭॥ ਮਿਥਨਾ ਜਗ ਕੇ ਦੁਖ ਸੁਖ ਜੋਈ॥ ਅਗਨੀ ਸਮ ਵਹੀਯਤਿ
ਸਭਿ ਕੋਈ। ਤੁਮ ਅਬਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਹੁ ਅਸ ਹੋਹੀ। ਤਿਨ ਕੀ ਆਚ ਨ
ਲਾਗਹਿ ਮੋਹੀ॥੨੮॥ ਨਿਜ ਸਰੂਪ ਮਹਿ ਬਿਰਤਾ ਪਾਵਉ। ਜਿਸ ਤੇ

“ਦੇਖੇ ਰਾਸ ੫ ਅੰਸੂ ੪੧ ਅੰਕ ੨੮ ਤੋਂ ਅੱਗੇ। “ਦੇਸ, ਕਾਲ ਤੇ ਵਸਤੂ ਤੋਂ ਜੋ ਵੇਦਿਆ ਨਹੀਂ।
“ਜੋ ਉੱਤਮ ਉਪਨਿਸ਼ਦਾਂ ਪਵਿੰਦ ਹਨ। “ਮਿਲਿਆ ਹਾਂ। “ਬਗੜਾਲੂ ਤੇ ਬੇਟੇ ਸੁਭਾਉ ਵਾਲਾ
ਨੁਰੰਗਾ। “ਜਿਵੇਂ ਨਰਕ ਵਿੱਚ (ਗਿਰੇ) ਜੀਵ (ਬੜਾ ਹੀ) ਦੁੱਖ ਪਾਉਣ ਤੇ ਵੀ ਨਿਕਲਣ ਨੂੰ
ਨਹੀਂ (ਕਰਨ, ਸਗੋਂ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਬੀ ਵਿੱਚ) ਦੱਖਣ ਵਾਸਤੇ ਸਮੁਝਾਵਣ। “ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ
ਦੱਖਣ ਕੇ ਮੱਤ ਕਹੀ (ਪਰ ਅੰਤ)। “ਦੇਹ ਅਭਿਮਾਨ ਵਾਲੇ।

ਜਨਮ ਰੁ ਮਰਨ ਮਿਟਾਵਉਂ । ਉਪਜੈ ਬ੍ਰਹਮ ਬਿਖੈ ਬਿਸਵਾਸ । ਕਟਹਿ
ਪੁਰਾਤਨ ਦੁਬਿਧਾ ਫਾਸ ॥ ੨੯ ॥ ਬ੍ਰਹਮ ਸਰੂਪ ਬਿਤੀ ਬਿਤ ਹੋਇ । ਤਨ
ਹਉਂਮੈਂ ਤਜਿ ਲਹਿ ਸੁਖ ਸੋਇ । ਮਿਟਹੁ ਅਨਿਕਤਾ^੧ ਮਨ ਮੇਰੇ ਕੀ ।
ਹੋਹਿ ਸਫਲਤਾ ਤੁਮ ਹੋਰੇ ਕੀ ॥ ੩੦ ॥ ਅਪਰ ਜਾਚਨਾ ਕਰੋਂ ਨ ਕੋਈ ।
ਆਦਿ ਰੁ ਅੰਤ ਸਮੈਂ ਤਜਿ ਹੋਈ^੨ । ਨਾਸ਼ਵੰਤ ਜੋ ਸੁਖ ਜਗ ਕੇਰੋ । ਜਿਸ
ਜਾਚਨਿ ਕੇ ਨਹਿ ਮਨ ਮੇਰੋ ॥ ੩੧ ॥ ਤਨ ਧਰਿਬੈ ਕੇ ਜੇ ਬਿਵਹਾਰਾਪ੍ਰਾਪਤਿ
ਪਰਾਲਬਧ ਅਨੁਸਾਰ । ਤਿਨਕੋ ਜਤਨ ਕਰਨਿ ਹੈ ਬਾਦ । ਹਾਨ ਲਾਭ
ਸ਼ੋਕਦ ਅਹਿਲਾਦ^੩ ॥ ੩੨ ॥ ਸਹਜ ਸੁਭਾਯਕ ਜਿਮ ਚਲਿ ਆਵੈ । ਹਰਖ ਸੋਗ
ਬਿਨ ਤਥਾ ਬਿਤਾਵੈ । ਕਰਨਿ ਉਪਾਇ ਲਖਜੇ ਮੈਂ ਨੀਕੇ । ਜਿਸ ਤੇ
ਕਟਹੁ ਕਸ਼ਟ ਨਿਤ ਜੀ ਕੇ ॥ ੩੩ ॥ ਯਾਂਤੇ ਲਾਲਸ ਅਹੈ ਹਮਾਰੀ । ਪ੍ਰਾਪਤਿ
ਹੋਵਹਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੁਮਾਰੀ । ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਤੇ ਬਹੁ ਬਰੁਸਾਏ । ਸਭਿ ਜਗ ਮਹਿ
ਜਸ ਜਿਨ ਕੋ ਛਾਏ ॥ ੩੪ ॥ ਤਿਸ ਗਾਦੀ ਕੇ ਮਾਲਿਕ ਅਹੈ । ਨਿਜ
ਉਪਦੇਸ਼ ਮੋਹਿ ਕੇ ਕਹੈ । ਜਿਸ ਸਰੂਪ ਕਹੁ ਬੇਦ ਬਤਾਵੈ । ਤਿਸ ਮਹਿ ਮਨ
ਇਸਬਿਰਤਾ ਪਾਵੈ ॥ ੩੫ ॥ ਪੰਚਹੁ ਇੰਦ੍ਰੈ ਤੇ ਰਹਿ ਪਰੈ । ਜਿਸ ਕੇ ਇਹ^੪
ਅਲੰਬ ਹੁਇ ਬਿਰੈਂ । ਅਖਿਲ ਤੇਜ ਕਹੁ ਦਾਯਕ ਤੇਜ । ਸਭਿ ਕਉ ਸੱਤਾ
ਦੋਤਿ ਅਮਜ^੫ ॥ ੩੬ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਕ੍ਰਿਪਾ ਆਪ ਕੀ^੬ ਠਾਨਿ ਕੈ ਤਹਿ ਮਨ
ਦੇਹੁ ਟਿਕਾਇਾਰਾਗ ਦ੍ਰੈਸ਼ਨਹਿ ਛੈ ਸਕਹਿ, ਸਤਿਗੁਰ ਸੇਤ ਸਹਾਇ ॥ ੩੭ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਸਿੰਘੇ ਨਵਮਿ ਰਾਸੇ 'ਚਾਰ ਸ਼ਬੋਹ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਖੇਤਸਮੇ ਅੰਸੁ ॥ ੧੬ ॥

੧੭. [ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿ ਰਾਇ ਜੀ ਭੁਗਤਿ ਮੁਕਤਿ ਦੇ ਦਾਨ । ਰਿਦਾ
ਛੁੱਧ ਦੇਖਾਨ ਕਰਜੇ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹੁ ਸੁਜਾਨ ॥ ੧ ॥ ਚੋਪਈ ॥ 'ਤੁਰਕੇਸ਼ੁਰ* ਕੇ
ਬੀਸ ਮਝਾਰੇ । ਸੁਭ ਮਤਿ ਉਪਜੈ ਗੁਨ ਬੀਚਾਰੇ' । ਮਰੂ ਦੇਸ਼ ਜਿਮ
ਸੁਰਤਰੁ ਹੋਵਾ । ਜਿਮ ਕਾਕਾਨ ਕੇ ਕੋਕਿਲ ਜੋਵਾ^੧ ॥ ੨ ॥ ਬਕਾਨ ਬੀਸ
ਕਲਹੀਸ^੨ ਉਪੰਨਾ । 'ਕੇ ਖੁਦਾਇ ਦਰਵੇਸ਼ ਪ੍ਰਸੰਨਾ । ਪਰਮਾਰਥ ਮਹਿ

^੧ਭਾਵ ਹੈਤ । ^੨ਪਹਿਲੇ ਯਾ ਪਿਛੋਂ ਤਿਆਗ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੋਣਾ ਹੈ । ^੩ਹਰਖ ਮੋਕ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹਨ ।

^੪ਭਾਵ ਇੰਦ੍ਰਿਯ । ^੫ਇਕ ਰਸ, ਮਿਲ ਕਰਕੇ । ^੬ਆਪਣੀ । ^੭(ਇਹ) ਗੁਣ ਵਾਲਾ ਵਿਚਾਰਿਆ ।

(ਅ) (ਤਤ ਮੋਥਿਆ ਵੇ) ਵਿਚਾਰ (ਆਦਿ) ਗੁਣ ਜਿਸ ਵਿਚ ਹਨ । ^੮ਦੇਤਲੇ । ^੯ਕਾਵਾਂ ਦੇ ਜਵੇਂ
ਕੋਇਲ ਦੇਖੀਦੀ ਹੈ । ^{੧੦}ਰਾਜ ਹੋਸ । (ਅ) ਹਿੰਦਰ ਹੋਸ । ^{੧੧}ਕਿਸੇ ਖੁਦਾ ਦੇ ਦਰਵੇਸ਼ ਨੇ
ਪ੍ਰਾਨ (ਹੋਕੇ) ਪ੍ਰਮਾਰਥ ਵਿਚਾਰਿਆ ।

*ਪਾ:—ਤੁਰਕੇਸ਼ਨ ।

ਸੁਮਤਿ ਲਗਾਈ । ਜਨਮ ਮਰਨ ਕੀ ਖੈ ਦੁਚਿਤਾਈ^੧ ॥੩॥ ਬਿਖੈ ਬਾਸਨਾ
 ਦੁਰਮਤਿ ਨਾਸੀ । ਕਰੀ ਨਿਕੰਦ^੨ ਸ਼ਰਾ ਗਰ ਫਾਸੀ॥ਉੱਤਮ ਪੰਥ ਚਲਿਨਿ
 ਚਿਤ ਚਹੌ । ਪੁਰਬ ਬਡਭਾਗਨਿ ਤੇ ਲਹੌ ॥ ੪ ॥ ਭੋਗਨਿ ਰਾਜ
 ਸਮਾਜ ਬਿਸਾਲ । ਇਸਤ੍ਰੀ ਆਦਿ ਬਿਸ਼ਨਿ ਜੇਜਾਲ । ਨਾਸਵੇਤ ਇਹ
 ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਕੇ । ਛਿਨ ਭੋਗਰ ਜਿਮ ਓਸਨਿ ਕਨਕੇ^੩ ॥੫॥ ਫਸਿ ਫਸਿ
 ਇਨ ਮਹਿ ਕਸ਼ਟ ਲਹੀਤੇ । ਸੱਤਨਾਮ ਕਉ ਨਹਿ ਸਿਮਰੀਤੇ । ਸਾਧੁ
 ਸਾਧੁ ਯਾਂਤੇ ਮਤਿ ਤੇਰੀ । ਛੁਟਨਿ, ਪਰਜੇ ਬਿਸ਼ਿਯਨਿ ਕੀ ਏਰੀ^੪ ॥ ੬ ॥
 ਬ੍ਰਹਮ ਆਤਮਾ ਮੈਂ ਬਿਤ ਚਾਹਤਿ । ਅਨੰਦ ਹੋਨਿ ਕੋ ਮਹਦ ਉਮਾਹਤਿ ।
 ਤਿਹ ਸਾਧਨ ਸਾਧਤਿ^੫ ਸਭਿ ਭਾਂਤੀ॥ਜਿਸ ਤੇ ਪਰੇ ਅਪਰ ਨਹਿ ਬਾਤੀ॥੭॥
 ਕਰਿਬੇ ਲਗਹਿ ਜੁ ਕਾਰਜ ਰਾਸ । ਤਾਂਹਿ ਸਹਾਇਕ ਚਹੀਅਹਿ ਪਾਸ ।
 ਜਗ ਮਹਿ ਉੱਚਾਵਚ ਜੇ ਕਾਜ^੬ । ਲੋਕ ਪੁਲੋਕਨਿ ਕੈ ਸੁਖ ਸਾਜ^੭ ॥ ੮ ॥
 ਕਿਤਿਕ ਸਹਾਇਕ ਬਿਨ ਨਹਿ ਹੋਤਿ। ਨਿਸ਼ਫਲ ਜਾਇ ਅਰੰਭ ਉਦੋਤ^੮।
 ਕੇਤਿਕ ਹੈਂ ਦੁਹਸਾਧਨ^੯ ਮਹਾਨ । ਕਰਿ ਸਕਿ ਹੈ ਜੇ ਸਮਰਥਵਾਨ ॥ ੯ ॥
 ਜਿਨ ਕਉ ਮਿਲੇ ਸਹਾਯਕ ਭਾਰੇ । ਸੋ ਸਭਿ ਕਾਰਜ ਕਰਹਿ ਸੁਖਾਰੇ ।
 ਨਹੀਂ ਸਹਾਇਕ, ਸਮਰਥ ਨਾਂਹੀ । ਸੇਸੈ ਹੈ ਤਿਸ ਕਾਰਜ ਮਾਂਹੀ ॥ ੧੦ ॥
 ਹੋਇ ਸਹਾਇਕ ਸਮਰਥ ਭਾਰੇ । ਤਬਿ ਕਾਰਜ ਨਿਸ਼ਚਿੰਤ ਸੁਧਾਰੇ । ਜੋ
 ਕਾਰਜ ਬ੍ਰਹਮਗਾਨ ਬਿਸਾਲਾ । ਸੱਤਨਾਮ ਤੇ ਪੁਰਹਿ ਸੁਖਾਲਾ ॥ ੧੧ ॥
 ਸੋ ਸਤਿਨਾਮ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪਾਸ । ਜਿਸ ਕੋ ਬਖਸ਼ਹਿ ਕਰਹਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ । ਤਿਸ
 ਕੋ ਸਭਿ ਸੁਖੈਨ ਹੁਇ ਜਾਵੈਂ । ਅਨਿਕ ਬਿਘਨ ਦੇ ਹਾਥ ਬਚਾਵੈਂ ॥ ੧੨ ॥
 ਦਹਰਾ ॥ ਮਾਰਗ ਇਹ ਬਿਨ ਸਤਿਗੁਰੁ ਦੁਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਅਤਿ ਜਾਨ । ਗੁਰੁ
 ਗ੍ਰੰਥ ਮੈਂ ਕਹੌ ਸੁਭ ਸੋ ਸੁਨਿ ਕਾਨ ਪ੍ਰਮਾਨ^{੧੦} ॥੧੩॥ ਮਃ ੧ ॥

ਨਾਨਕ ਗੁਰੁ ਨ ਚੇਤਨੀ ਮਨਿ ਆਪਣੇ ਸੁਚੇਤ ॥ ਛੁਟੇ ਤਿਲ ਬੁਆਝ ਜਿਉ
 ਹੁੰਦੇ ਅੰਦਰਿ ਖੇਤ ॥ ਖੈ ਅੰਦਰਿ ਛੁਟਿਆ ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਸਉ ਨਾਹ ॥ ਫਲੀ-
 ਅਹਿ ਫੁਲੀਅਹਿ ਬਪੁੜੇ ਭੀ ਤਨ ਵਿਚਿ ਸੁਆਹ ॥ ੩ ॥ ਪੁਨ:-॥ ਜੇ ਤੂੰ ਤਾਰੁ

^੧ਦੁਬਿਧਾ ਜਾ ਚਿੰਤਾ ਦੂਰ ਕੀਤੀ । ^੨ਨਾਸ ਕੀਤੀ । ^੩ਫੁਲ ਦੇ ਰੂਪਕੇ । ^੪ਜੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਏੜੀ
 ਪਈ ਹੈ ਉਸ ਤੋਂ ਛੁਟਣ ਲਈ । ^੫ਤਿਸ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਨੂੰ ਸਾਧਦਾ ਹੈ । ^੬ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ (ਪੱਗੜ,
 ਖੂਹ, ਤਾਲ ਆਦਿ ਸੁਭ ਕਰਮ)।(ਅ) ਛੁਟੇ ਵੱਡੇ ਕਾਰਜ [ਸੰਸਾਰ, ਉਚਾਵਚ]। ^੭ਸੁਖ ਦੇ ਸਾਮਾਨ।
^੮(ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਜੋ) ਅਰੰਭ ਕਰਨਾ ਹੈ। ^੯ਕਠਨ ਸਾਧੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ। ^{੧੦}ਉਹ ਪ੍ਰਮਾਣ ਕੰਨੀ ਸੁਣੇ।

ਪਾਣਿ^੧ ਤਾਹੁ ਪੁਣੁ ਤਿਸੈਨ ਕਲ^੨ ॥ ਤਾਹੁ ਖਰੇ ਸੁਜਾਣ ਵੇਵਾਏਨੀ ਕਪਰੀ^੩ ॥੩॥
 ਚੋਪਈ ॥ ਪਠਿ ਪਠਿ ਗੰਥ ਹੋਇ ਸਵਧਾਨ। ਚਾਹਤਿਆਨੰਦ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨ।
 ਨਹਿ ਸਿਮਰਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ਸਤਿਨਾਮੁ । ਤਿਸ ਕੇ ਨਿਸ਼ਫਲ ਹੁਇ ਸਭਿ
 ਕਾਮ ॥ ੧੪ ॥ ਤਿਲ ਬੁਆੜ ਜੋ ਰਾਖ ਮਝਾਰ^੪ । ਅੰਤਕਾਲ ਤਿਮ
 ਹੁਇ ਨ ਸੰਭਾਰ । ਜਿਸ ਕੀ ਸਤਿਗੁਰ ਕਰਹਿ ਸਹਾਇ । ਨਿਸ਼ਚੈ ਬ੍ਰਹਮ-
 ਗਿਆਨ ਕਹੁ ਪਾਇ ॥ ੧੫ ॥ ਜੋ ਸਾਗਰ ਕੋ ਤਰਿਬੋ ਚਾਹੈ । ਪਾਰ ਪਰਨਿ
 ਕਉ ਬਲ ਭੁਜ ਮਾਹੈ । ਤਉ ਜਿ ਕੇਵਟ ਤਹਿ ਕੇ ਹੋਇ । ਤਿਨ ਸੋ ਬੁਝਤਿ
 ਰਹਿ ਸੁਖ ਹੋਇ ॥ ੧੬ ॥ ਨਾਹਿ ਤ ਕਪਰ ਜਿ ਸਾਗਰ ਮਾਂਹੀ । ਤਿਨ ਕਉ
 ਭੇਦ ਲਖਿ ਸਕੈ ਨਾਂਹੀ । ਤਰਤਿ ਜਾਤਿ ਕਹੁ ਖੈਂਚ ਸੁ ਲੇਤੇ । ਰਾਖਹਿ
 ਬੀਚ ਨ ਉਬਰਨਿ ਦੇਤੇ ॥ ੧੭ ॥ ਤਰਤਿ ਜਿ ਨਰ ਤਿਨ ਗਿਨਤੀ ਕਉਨ ।
 ਉਪਰ ਉਡੇ ਜਾਹਿ ਖਗ ਜੋਨ । ਤਿਨਹੁ ਅੰਚਿ ਕਰਿ ਲੇਤਿ ਡੁਬਾਈ ।
 ਕੇਵਟ ਬੁਝੇ ਦੇਤਿ ਬਭਾਈ ॥ ੧੮ ॥ ਦਾਹਨ ਬਾਮ ਬਿਚਾਰ ਬਚਾਵਉ । ਸੁਧੇ
 ਪਾਰ ਉਤਰਿ ਕਰਿ ਜਾਵਉ । ਤਿਮ ਸਤਿਗੁਰ ਤਿਹ ਭੇਦ ਬਭਾਵੈ ।
 ਕਾਮਾਦਿਕ ਸਭਿ ਤੇ ਸੁ ਬਚਾਵੈ ॥ ੧੯ ॥ ਸਿਮਰਨ ਸੱਤਿਨਾਮ ਦੇਂ ਰੰਗ ।
 ਜੀਵਤਿ ਮ੍ਰਿਤੁ ਸਦਾ ਰਹਿ ਸੰਗ । ਜਸ ਜਸ ਭੀਰ ਜਹਾਂ ਜਹਿ ਹੋਈ । ਸੁਖਦ
 ਸਹਾਇਕ ਤਹਿ ਤਹਿ ਹੋਈ ॥ ੨੦ ॥ ਸੱਤਿਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਤੇ ਹੀਨ* ।
 ਸੁਵਣਾਦਿਕ ਜੁ ਕਰਹਿ ਹਿਤ ਚੀਨ^੫ । ਤਿਨ ਕਹੁ ਗਿਆਨ ਹੋਨਿ ਮੈਂ ਸੰਸੈ
 ਕੋ ਬਿਕਾਰ ਤੇ ਸਕਲ ਬਿਧੁਮੈ^੬ ॥ ੨੧ ॥ ਛੁਟਹਿ ਨ ਤਿਨ ਕੀ ਆਵਾਗਉਨ ।
 ਬਿਨ ਸਹਾਇ ਬਪੁਰੇ ਨਰ ਜੋਨ । ਕੋ ਨਹਿ ਦੇ ਕਰਿ ਹਾਥ ਬਚਾਵੈ। ਕਜਾ ਸੈ
 ਕਰਹਿ ਅੰਤ ਬਿਲਲਾਵੈ ॥ ੨੨ ॥ ਯਾਂਤੇ ਸੁਨਿ ਹਮਰੇ ਉਪਦੇਸ਼। ਸਭਿ ਸੁਖੇਨ
 ਹੀ ਮਿਟੈਂ ਕਲੇਸ਼ । ਕਰਹੁ ਅਰਾਧਨਿ ਸਭਿ ਜਗ ਨਾਇਕ । ਪ੍ਰਭੁ ਬਿਸਾਲ,
 ਹੁਇ ਦਾਸ ਸਹਾਇਕ ॥ ੨੩ ॥ ਇਕ ਮੇਵਾ ਦੁਤੀਯੋ ਜੋ ਬ੍ਰਹਮ^੭ । ਇਸ ਕੋ

^੧ਆਪ [ਸਿੰਧੀ, ਪਾਣ=ਆਪ] । (ਅ) ਦੱਬਾਂ ਦਾ । (ਏ) ਪਾਣੀਆਂ ਦਾ । ^੨ਤਰਨੇ ਦੀ ਕਲਾ ।
^੩ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਗੇ ਚੰਗੇ ਸਿਆਣੇ ਨਾਸ਼ ਕੀਤੇ ਹਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਘੁੰਮਣ ਘੇਰਾਂ ਨੇ । ^੪ਵਿਚ ਸੁਆਹ ਹੁੰਦੀ
 ਹੈ । ^੫ਸੁਵਣਾਦਿਕ ਜੋ (ਆਤਮਾਂ ਨੂੰ) ਵੇਖਣ ਵਾਸਤੇ ਕਰਦੇ ਹਨ । ^੬ਕਿਸੀ ਵਿਕਾਰ ਤੋਂ ਸਾਫੇ
 (ਸੁਵਣਾਈ) ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ^੭ਕਵਿ ਜੀ ਛਾਂਵੇਗਜ ਉਪਨਿਸ਼ਦ ਵਿੱਚੋਂ ਦੱਸ ਰਹੇ ਹਨ ਵੇਖੋ
 ਪ੍ਰ: ੬, ਖੰਡ ੨, ਮੰ: ੧. ਅਸਲ ਪਾਠ ਅੰਧਿ ਹੈ:—ਏਕ ਮੇਵਾ ਦ੍ਵਿਤ੍ਵਮ=ਨਿਸਚੈ ਕਰਕੇ ਇਕ
 ਦ੍ਵਿਤ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, ਭਾਵ ਮੌਤਿ ਵਸਤੁ ਇਕ ਹੈ, ਦ੍ਵਿਤ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ ।

*ਵਾਚ ਗਿਆਨੀਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਕਾਲ ਕਵਿ ਜੀ ਦਾ ਆਸ਼ਾ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਏ ।

ਸ਼੍ਰਵਨ ਕਰਹਿ ਤਜਿ ਭਰਮ। ਸੁਭਟ ਰਬੀ ਸਮ ਇਸ ਕੋ ਜਾਨਿ। ਇਕ ਸੋ
ਲਰਹਿ^੧ ਜੁ ਹੁਇ ਸਵਧਾਨ॥੨੪॥ ਰਿਪੁ ਗਨ ਜੁਟੇ ਜੁ ਚਹੇ ਸਹਾਇ। ਸ਼੍ਰਵਣ
ਸਹਾਇਕ ਚਹਿ ਇਸ ਭਾਇ^੨। ਸੱਤਿਨਾਮ ਕਹੁ ਸਿਮਰਨ ਕਰਿਬੇ। ਹਤਹਿ
ਬਿਕਾਰ ਕਾਮ ਜੁਤਿ ਸਰਬੇ॥੨੫॥ ਅਯੇ ਆਤਮਾ ਬ੍ਰਹਮ^੩ ਸੁ ਜੋਇ। ਮਨਨ
ਕਰਨ ਨਿੱਧਾਸਨ ਸੋਇ। ਮਹਾਂਰਬੀ ਸਮ ਬਲ ਕਹੁ ਧਰੈ। ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ
ਸੰਗ ਏਕਹੁ ਲਰੈ॥੨੬॥ ਅਨਿਕ ਰਿਪੁਨਿ ਸੋ ਜਬਿ ਇਹ ਜੁਟੇ। ਚਹਤਿ
ਸਹਾਇਕ ਤਬਿ ਬਲ ਖੁਟੇ। ਸੱਤਿਨਾਮ ਸੋ ਲਿਵਹਿ ਲਗਾਵਨਿ। ਸਭਿ
ਬਿਕਾਰ ਅਤਿ ਕਰਹਿ ਭਜਾਵਨਿ॥੨੭॥ ਜਬਿ ਸੱਖਯਾਤਕਾਰ ਉਰ ਭਯੋ।
ਭਰਮ ਭੇਦ ਸਭਿ ਹੀ ਛੁਟਿ ਗਯੋ। ਇਹ ਅਤਿਰਬੀ ਸਹਾਇ ਨ ਚਾਹਤਿ।
ਏਕਾਕੀ ਰਿਪੁ ਲਾਖਹੁ ਗਾਹਤਿ॥੨੮॥ ਫੁਰਹਿ ਦ੍ਰੋਤ ਨਹਿ ਹੋਇ ਬਿਕਾਰ॥
ਨਿਜ ਸਰੂਪ ਲਖਿ ਸਗਲ ਪਸਾਰਾ। ਵਸਤਾਦੁਤਿਯ ਭਾਸਿ ਹੈ ਜਬੈ। ਮਨ
ਸੰਕਲਪ ਉਠਾਵੈ ਤਬੈ॥੨੯॥ ਸ਼੍ਰਵਣ ਸੁ ਦਾਵਾਗਨਿ ਬਨ ਬਾਰ^੪। ਬੁਝਤਿ
ਬਾਰ ਬਿਨ ਬਰਖੇ ਬਾਰ^੫। ਮਨਨ ਕਰਨਿ ਨਿੱਧਾਸਨ ਦੋਇ। ਬਿਜਰੀ ਕੀ
ਅਗਨੀ ਸਮ ਸੋਇ॥੩੦॥ ਕਬਿ ਜਾਗੈ ਕਬਿ ਹੀ ਛਿਪ ਜਾਇ। ਨਾਸ਼ ਵਾਸ-
ਤਵ ਹੁਇ ਨ ਸਕਾਇ। ਅਰੁ ਸਾਖਯਾਤਕਾਰ ਜਬਿ ਭਯੋ। ਬੜਵਾਗਨਿ^੬
ਕੀ ਸਮਤਾ ਲਯੋ॥੩੧॥ ਸਦਾ ਅਚੱਲ ਰਹੈ ਅਬਿਨਾਸ਼ੀ। ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ
ਜਾਗਤਿ ਹੈ ਜਲ ਰਾਸੀ। ਸਿੰਧ ਅੰਗਾਨ^੭ ਬਿਨਾਸ਼ਨਿ ਸੋਇ। ਹਤਨਿ ਬਿਕਾ-
ਰਨਿ ਕੋ ਸਭਿ ਕੋਇ^੮॥੩੨॥ ਯਾਂਤੇ ਸੁਨੀਅਹਿ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ^੯। ਸੱਤਿਨਾਮ
ਕੋ ਪ੍ਰੇਮੀ ਹੋਹੁ। ਸਿਮਰਨ ਕੀ ਸਹਾਇਤਾ ਪਾਇ। ਨਿਸ਼ਚਾ ਨਿਜ ਸਰੂਪ
ਟਿਕ ਜਾਇ॥੩੩॥ ਸਨੈ ਸਨੈ ਤਨ ਹੰਤਾ ਤਜਾਗਹੁ। ਨਾਸ਼ਵੰਤ ਲਖਿ ਨਹਿ
ਅਨੁਰਾਗਹੁ। ਭਾਲਾ ਪ੍ਰਭੁ ਕੋ ਲਾਗਹਿ ਮੀਠਾ। ਦੇਖਹੁ ਸੱਤਿ ਸਰੂਪ
ਅਭੀਠਾ॥੩੪॥ ਆਦਿ ਅੰਤ ਜੋ ਵਸਤੁ ਨਾਂਹੀ। ਮੱਧ ਕੁਭੇ ਸਾਚੀ ਠਹਿਰਾਹੀ।
ਤਨ ਰਿਖੀਕ ਅੰਤਹਿਕਰਨ ਪਰੈ। ਸੋ ਸਰੂਪ ਤਵ ਨਿਸ਼ਚਾ ਧਰੈ॥

^੧ਇਕ ਸੋ ਨਾਲ ਇਕ ਲੜੇ। ^੨ਸ਼੍ਰਵਣ ਸਹਾਇਕ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ^੩ਵੇਹ ਮੇਰਾ ਆਤਮਾ ਹੀ ਬ੍ਰਹਮ ਹੈ। ^੪ਅਨੇਕ ਵੇਰੀਆਂ ਨਾਲ ਜਦ ਜੁਟੇਗਾ ਤੇ ਬਲ ਖੁਟਣ ਲੱਗੇਗਾ ਤਦ ਸਹਾਯਕ ਦੀ ਲੋੜ (ਪਵੇਗੀ, ਉਸ ਵੇਲੇ) ਸਤਿਨਾਮ ਨਾਲ ਲਿਵ ਲਾਉਣੀ ਸਾਹੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਭਜਾ ਦੇਵੇਗੀ। ^੫ਸ਼੍ਰਵਣ ਦੇ ਅਗਨੀ ਹੈ ਬਣ ਨੂੰ ਸਾੜਨ ਲਈ। ^੬ਜਲ ਬਰਖੇ ਤਾਂ ਛੇਤੀ ਬੁਝ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ^੭ਸਿੰਧ ਦੀ ਅਗਨੀ। ^੮ਅਗਾਥਾਨ ਦੁਪੀ ਸਮੁੰਦਰ। ^੯ਸਭਿ ਕਿਸੇ ਵੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

੩੫॥ ਸਾਧਨ ਤੋਹਿ ਬਤਾਵਨਿ ਕੀਨਿ॥ ਕਰਤਿ ਜਿਸੇ ਆਤਮ ਲੇ ਚੀਨ^੧ ।
 ਜਗਤ ਪਦਾਰਥ ਲਖਹੁ ਅਨਿੱਤਮ । ਇਨ ਮਹਿ ਨਹਿ ਅਨੁਰਾਗਹੁ ਚਿੱਤ
 ॥੩੬॥ ਪਰਾਲਬਧ ਅਨੁਸਾਰੀ ਏਹੁ । ਮਿਲਿ ਬਿਛਰਨਿ ਇਨ ਬਿਖੈ ਅਛੇਹੁ^੨ ।
 ਹਰਖ ਸੋਗ ਤੇ ਰਹੀਅਹਿ ਨਜਾਰੋ । ਸੱਤਿ ਆਤਮਾ ਏਕ ਬਿਚਾਰੋ ॥
 ੩੭॥ ਜਿਸਤੇ ਪਰੇ ਅਪਰ ਨਹਿ ਕੋਇ । ਜਿਸ ਜਾਨੇ ਜਗ ਬੰਧਨ ਖੋਇ ।
 ਜਿਸ ਨਿਸ਼ਚੈ ਕਰਿ ਜਨਮ ਨ ਮਰੈ । ਸਗਲ ਕਲੇਸ਼ਨਿ ਕੋ ਪਰਹਰੈ ॥ ੩੮
 ॥ ਇਹੁ ਤੋ ਪਰਮਾਰਥ ਕੀ ਬਾਤ । ਕਹੇ ਸੁਨੈ ਉਪਜੈ ਸੁਖ ਸ਼ਾਂਤਿ । ਅਬਿ
 ਭਾਖਹੁ ਅਪਨੋ ਬਿਵਹਾਰੋ । ਕਿਤੁ ਤੇ ਆਏ ਕਹਾਂ ਪਧਾਰੇ ? ॥੩੯॥ ਮਨ ਕੈ
 ਬਿਖੈ ਇਰਾਦਾ ਕੌਨ ? ਕਿਸ ਬਲ ਬਿਰਹਿ ਕਰਹਿ ਸੁਖ ਭੋਨ ? ਸ਼ੱਤ੍ਰੂ ਪ੍ਰਬਲ
 ਗਹੜੈ ਤੁਝ ਚਾਹਤਿ । ਦਾਵ ਘਾਵ ਕਰਿ ਦੁਸ਼ਟ ਉਮਾਹਤਿ^੩ ॥ ੪੦ ॥

ਅੰਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਰਿੰਦੇ ਨਵਮਿ ਰਾਸੇ 'ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਪੁਰਿ' ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਸਪਤਦਸਮੇ ਅੰਸੁ ੧੭੪

੧੮. [ਦਾਰਾ ਵਿਦਾ, ਨੁੰਦੇਗੇ ਨਾਲ ਜੰਗ] ।

ਏਹਕਾ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਸੁਨਿ ਬਾਰਤਾ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਸੁਜਾਨ । ਸੱਤਿਨਾਮ
 ਸਿਮਰਨਿ ਲਗਯੋ ਬਾਂਛਤਿ ਬਹੁਮ ਗਿਆਨ ॥੧॥ ਕਹੀ ਕਥਾ ਬਿਵਹਾਰ
 ਕੀ ਜਿਮ ਦਲ ਜੂਟੇ ਜੰਗ । 'ਮਿਲੇ ਜਾਇ ਉਮਰਾਵ ਸਭਿ ਦੇਖਤਿ ਨੌਰੰਗ
 ਸੰਗ' ॥ ੨ ॥ ਚੋਪਈ ॥ ਨਹਿ ਦਿੱਲੀ ਮਹਿ ਬਿਰਤਾ ਪਾਈ । ਕਿਤਿਕ
 ਦਿਵਸ ਬਸਿ ਗਿਰ ਕੇ ਥਾਂਈ । ਅਬਿ ਲਵਪੁਰਿ ਮੈਂ ਜਾਉਂ ਅਗਾਰੀ । ਜੁੱਧ
 ਕਰਨਿ ਕਹੁ ਨਹਿ ਦਲ ਭਾਰੀ ॥ ੩ ॥ ਸਰਬ ਦੇਸ਼ ਰਾਜੇ ਰਜਪੂਤ । ਮਿਲਿ
 ਨੌਰੰਗ ਸੰਗ ਕੀਨਹੁ ਸੂਤ । ਪਤਿਸ਼ਾਹਿਤ ਕੋ ਸਕਲ ਸਮਾਜੁ । ਨਿਜ ਕਬਜ਼ੇ
 ਮਹਿ ਕੀਨਸਿ ਰਾਜੁ ॥੪॥ ਤੋਪ ਜਮੂਰਨਿ ਕੀ ਕਜਾ ਗਿਨਤੀ । ਨ੍ਰਿਪ ਸਭਿ
 ਕਰਹਿ ਅਗਾਰੀ ਬਿਨਤੀ । ਸਰਬ ਰੀਤਿ ਤੇ ਬਧਨੋ ਸਮਾਜਾ । ਲਰਿਬੈ
 ਹਿਤ ਅਨਗਨ ਦਲ ਸਾਜਾ ॥ ੫ ॥ ਸ਼ਾਹਿਜਹਾਂ ਪਿਤ ਕੋ ਗਹਿ ਲੀਨਾ ।
 ਭਾਤਾ ਏਕ ਕੈਦ ਕਰਿ ਦੀਨਾ । ਦੇ ਕਰਿ ਖਾਨ ਪਾਨ ਤਿਨ ਥੋਰਾ । ਦਿਨ
 ਪੁੰਤਿ ਦੇਤ ਕਸ਼ਟ ਕਹੁ ਘੋਰਾ ॥ ੬ ॥ ਦੁਸ਼ਟ ਬਿਸਾਲ ਸੁ ਨੌਰੰਗ ਐਸੇ ।
 ਨਿਤ ਛਲ ਬਲ ਕੋ ਠਾਨਤਿ ਤੈਸੇ । ਯਾਂਤੇ ਅਬਿ ਲਵਪੁਰਿ ਕੋ ਜਾਇ ਪੁਨ
 ਕਰਿਹੋਂ ਜੇਸੇ ਬਨਿ ਆਇ' ॥੭॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਸੁਨੀ ਸਭਿ ਗਾਥਾ । ਧੀਰ

^੧ਜਿਸ (ਸਾਧਨ) ਦੇ ਕਰਦਿਆਂ ਨਿਜ ਸਰੂਪ ਦੇਖ ਲਵੇਂ । ^੨ਇਕ ਰਸ ਹੈ, ਭਾਵ ਜ਼ੁਰੀ ਹੈ ।

^੩(ਮਰੇ) ਵੇਖਦਿਆਂ ਨੁੰਦੇਗੇ ਨਾਲ ਜਾ ਮਿਲੇ ।

ਦੇਨਿ ਹਿਤ ਕਹਿ ਤਿਸ ਸਾਥਾ। ‘ਭੂਪਨ ਕਹੁ ਇਹੁ ਧਰਮ ਮਹਾਨ॥ ਸਸਤ੍ਰ
ਗਹਨਿ ਸੰਘਰੁ ਘਮਸਾਨਾ॥ ੮॥ ਮਾਰਨ ਅਰੁ ਮਰਨੋ ਰਿਪੁ ਜੰਗ। ਧਨ
ਅਵਨੀ ਹਿਤ ਕਰਿਬੇ ਜੰਗ। ਅਬਿ ਦਿਵ ਹੈ ਕੈ ਸੈਨ ਸਕੇਲਿ। ਮਿਲਹਿ
ਨਿਪਤਿ ਸੋ ਲੋਵੇ ਮੇਲਿ॥ ੯॥ ਕਰਿ ਲਵਪੁਰਿ ਮੈਂ ਬਹੁ ਤਕਰਾਈ। ਪਾਵਹੁ
ਫਤੇ ਮਚਾਇ ਲਰਾਈ॥ ਹਮ ਤੇਰੀ ਦਿਸਿ ਹੈ ਕਰਿ ਲਰੈ॥ ਜਿਤਿਕ ਸੈਨ ਸਭਿ
ਸਨਮੁਖ ਕਰੈ॥ ੧੦॥ ਹਿੰਮਤ ਕੋ ਹਿਮਾਇਤੀ ਹਰਿ ਹੈ। ਏਕ ਬਾਰ ਜੇ
ਤਿਹ ਮੁਖ ਮੁਰਿ ਹੈ। ਰਾਜੇ ਅਨਿਕ ਮਿਲੈਂ ਤੁਝ ਆਇ। ਜਾਨੈਂ ਤੇਰੇ ਭਲੇ
ਸੁਭਾਇ॥ ੧੧॥ ਹੈ ਦਲ ਚਵੈ ਹਜ਼ਾਰ ਅਵਾਈ। ਹਮਰੇ ਸਾਥ ਸਦਾ ਸੁਖ-
ਦਾਈ। ਅਬਿ ਲਰਿਬੇ ਹਿਤ ਰਾਖੈਂ ਔਗਕਰਹਿ ਜੰਗ ਬਿਤ ਹੈ ਜਿਸ ਠੋਰ
॥ ੧੨॥ ਤਹਿ ਤੇਰੇ ਹਮ ਬਨੈਂ ਸਹਾਇਕ। ਜਜੈਂ ਕਜੈਂ ਕਰਹਿ ਤੁਰਕ ਗਨ
ਘਾਇਕ। ਬਿਨਾਂ ਜੁਧ ਤੇ ਅਪਰ ਉਪਾਇ। ਨਹਿ ਤੇਰੇ ਢਿਗ ਕੋ ਬਨਿ
ਆਇ॥ ੧੩॥ ਨਾਹਿ ਤ ਦੂਰ ਲਗੈ ਗਨ ਦੇਸ਼ਾਦਿਲੀ ਕੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਸੇਸ਼ਾ
ਰਹਿਬੇ ਕੀ ਬਿਧਿ ਬਨੈਂ ਨ ਕਤਹੂੰ। ਸਭਿ ਅਪਨਾਇ ਲੇਹਿ ਜਿਤ ਤਿਤਹੂੰ
॥ ੧੪॥ ਜਾਵਦ ਸਗਰੇ ਦੇਸ਼ ਦੁਹਾਈ। ਫੇਰਹਿ ਨਹਿ ਨੌਰੰਗ ਬਰਿਆਈ।
ਤਾਵਦ ਹੈ ਉਪਾਇ ਕੇ ਜੰਗ। ਲਰਿਬੇ ਹੇਤੁ ਸਕੇਲਹੁ ਲੋਗੁ॥ ੧੫॥
ਦਲ ਮੁਕਾਬਲੇ ਰਨ ਕੇ ਹੋਵਹਿ। ਤਬਿ ਹਮ ਆਇ ਤੋਹਿ ਕਉ ਜੋਵਹਿ।
ਸਿੱਖ ਸਖਾ ਸਭਿ ਲੇਹਿ ਹਕਾਰਾਤਵ ਸਹਾਇ ਕੋ ਕਰਹਿ ਉਦਾਰ^੧॥ ੧੬॥
ਦਾਰਸਕੋਹ ਸੁਨਤਿ ਕਰ ਜੋਰੇ। ਹੈ ਅਧੀਨ ਮਨ ਕਰਤਿ ਨਿਹੋਰੇ^੨।
‘ਨਿਸ਼ਚੈ ਨਿਜ ਸਰੂਪ ਕੇ ਮਾਹੂੰ। ਤੁਮਰੀ ਤਹਿ ਸਹਾਇਤਾ ਚਾਹੂੰ॥ ੧੭॥

^੧ ਹਿੰਮਤ ਦਾ ਹਮੇਤੀ ਦੋਬ ਹੈ ਭਾਵ ਹੈ ਹਿੰਮਤ ਕਰ ਖੁਦਾ ਮਦਦ ਕਰੇਗਾ। ^੨ ਘੋੜਿਆਂ ਦਾ। ^੩ ਜਦ
ਤਕ। ^੪ ਬੜੀ। ^੫ ਏਨਤੀ।

* ਪਾ:—ਕੋ।

† ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਇਹ ਵਾਕ ਸ਼ਾਇਦ ਦਾਰਾਸ਼ਕੋਹ ਨੂੰ ਪਰਖਣ ਵਾਸਤੇ ਕਹੇ ਗਏ ਕਵਿ
ਜੀ ਨੇ ਦਰਸਾਏ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ ਵੇਹ ਸੋਚੀ ਉਚੀ ਜੰਗੀ ਸਹਾਇਤਾ ਵਾਸਤੇ ਕਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਏ
ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਛੇਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰ ਹੁਕਮ ਦੇ ਗਏ ਸਨ ਕਿ ਤੁਸਾਂ ਜੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ,
ਫਿਰ ਅੱਗੇ ਜਾਕੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸੰਗ ਆਵੇਗਾ ਕਿ ਲੜਨ ਦੀ ਲੋੜ ਆ ਪਈ ਤੇ ਬੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ
ਰਾਇ ਜੀ ਲੜੇ ਨਹੀਂ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ‘ਸਾਨੂੰ ਜੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ, ਫੇਲੇ ਪਿੱਛੇ ਹਨ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਆਪੇ ਕੋਈ ਕਰੇਗਾ’। ਇਤਨਾਂ ਹੁਕਮ ਮਿਣ ਵਾਨੇ ਕੰਦ ਸਹਿਜਾ ਨੂੰ ਕਹਿ
ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਜੰਗ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹਾਂ ਤੇ ਤੇਰੀ ਥਾਵੇਂ ਲੜਾਂਗੇ। ਪਰ ਇਹ ਯਾਂ ਪਰਤਾਵੇ ਤੇ
ਵਾਕ ਕਵੀ ਜੀ ਨੇ ਲਿਖੇ ਹਨ, ਯਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਲਤ ਸੇ ਮਿਲੀ ਹੈ ਯਾ ਆਖੇਪਕ ਹਨ।

ਚਾਰ ਦਿਵਸ ਕਹੁ ਜਗਤ ਤਮਾਸਾ । ਇਸ ਮਹਿ ਕਜਾ ਕਰਨੋ ਭਰਵਾਸਾ ।
 'ਸਗਲ ਪਦਾਰਥ ਜੋਗ ਵਿਜੋਗ । ਹੋਵਤਿ ਪਰਾਰਥਧ ਕੇ ਭੋਗ' ॥ ੧੮ ॥
 ਅਰਜੋ ਗਯੋ ਜਹਿ ਕਹਿ ਰਿਪੁ ਸੰਗ । ਲਸਕਰ ਮੇਲਿ ਮਚਾਵੈਂ ਜਗ । ਜਹਿ
 ਲਗਿ ਹੁਇ ਮੁਝ ਤੇ ਉਤਸਾਹੁ । ਕਰੈਂ ਮਹਦ ਦੁਸ਼ਟਨਿ ਦਲ ਗਾਹੁ ॥ ੧੯ ॥
 ਰਚਿ ਰਾਖੀ ਜੈਸੇ ਕਰਤਾਰ । ਹੁਇ ਸੋਈ ਸੇ ਕਰਹਿ ਨ ਟਾਰ' । ਇੰਤਜਾ-
 ਵਿਕ ਕਹਿ ਕਰਿ ਨਿਜ ਗਾਥ । ਭਯੋ ਬਿਦਾ ਬਹੁ ਨਮਤਾ ਸਾਥ ॥ ੨੦ ॥
 ਡੇਰੇ ਬਿਖੈ ਰੈਨ ਪੁਨ ਰਹਜੈ । ਖਾਨ ਪਾਨ ਨੀਦਾ ਸੁਖ ਲਹਜੈ । ਭੋਰ ਭਈ
 ਪਹੁੰਚੇ ਹਲਕਾਰੇ । ਸ਼ੱਤ ਭੇਦ ਕਉ ਸਰਬ ਉਚਾਰੇ: ॥ ੨੧ ॥ 'ਕਈ ਹਜ਼ਾਰ
 ਸੈਨ ਚਢਿ ਧਾਈ । ਤੁਰੈਤ ਤੁਰਤਿ' ਤੁਮਰੇ ਪਰ ਆਈ* । ਨੌਦੰਗ ਬਹੁ
 ਭੇਜੇ ਉਮਰਾਵ । ਧਾਏ ਤੁਮ ਪਰ ਤਾਕਤਿ ਦਾਵ ॥ ੨੨ ॥ ਤੋਪ ਜੰਬੂਰਨਿ
 ਲੈਨ' ਬਡੇਰੀ । ਧਾਵਤਿ ਆਇ ਨ ਕਰਿ ਹੈਂ ਡੇਰੀ । ਸੁਧਿ ਹਮ ਸੁਨਤਿ
 ਆਪ ਵਿਗ ਆਏ । ਪੀਛੈ ਲਸਕਰ ਚਵਜੇ ਰਿਸਾਏ' ॥ ੨੩ ॥ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ
 ਸੁਨਤਿ ਕਿਯ ਤਜਾਰੀ । ਮਿਲਿ ਸਤਿਗੁਰ ਸੋ ਗਿਰਾ ਉਚਾਰੀ । 'ਲਾਖਹੁ ਸੈਨਾ
 ਅਬਿ ਚਢਿ ਆਈ । ਬੀਚ' ਨ ਬਡੇ ਰਹਜੈ, ਨਿਯਰਾਈ ॥ ੨੪ ॥ ਮੈਂ ਲਵ-
 ਪੁਰਿ ਮੈਂ ਚਾਹਤਿ ਬਰਜੈ । ਲਸਕਰ ਆਨਿ ਨੇਰ ਬਡ ਕਰਜੈ । ਜੇ ਪੁਰਿ
 ਵਹਿਰ ਪਲਾਇਤ ਜਾਵੈਂ । ਨਹਿ ਮਿਲਿ ਹੈ ਇਹ, ਦੂਰ ਸਿਧਾਵੈਂ ॥ ੨੫ ॥
 ਲਵਪੁਰਿ ਪ੍ਰਵਿਸਨਿ ਮਤ ਹੈ ਮੇਰੇ । ਜਾਨਿ ਨ ਦੇਹਿ ਜਿ ਲਸਕਰ ਨੇਰੇ ।
 ਇਤੀ ਮਦਤ ਅਬਿ ਰਾਵਰ ਕੀਜੈ । ਚਮ੍ਰੁ ਸਕਲ ਅਟਕਾਇ ਸੁ ਦੀਜੈ ॥ ੨੬ ॥
 ਜਥਾ ਫਰਕ ਮੁਝ ਸੋਂ ਪਰ ਜਾਇ । ਤੈਸੇ ਆਪ ਰਖਹੁ ਅਟਕਾਇ' । ਸੁਨਿ
 ਸੰਮਤਿ' ਕੋ ਸਤਿਗੁਰ ਕਹਜੈ । 'ਕੁਤੋ ਤ੍ਰਾਸ ਤੁਮ ਏਤੋ ਲਹਜੈ ? ॥ ੨੭ ॥
 ਇਹਾਂ ਠਹਿਰ ਹਮ ਲਰਹਿ ਅਗਾਰੀ । ਹਮਰੈ ਤੋਪ ਤੁਪਕ ਸਭਿ ਤਜਾਰੀ ।
 ਨਾਹਿ ਤ ਟੋਪੀ ਸਿਰ ਪਰ ਧਰੇ । ਬੈਠਿ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ੁਰ ਸਿਮਰਨਿ ਕਰੇ ॥ ੨੮ ॥
 ਲੋਕ ਪੁਲੋਕ ਤਖਤ ਚਹਿ ਜੋਈ । ਹਮ ਸਮਰਥ, ਜਾਚਹੁ, ਦੇਂ ਸੋਈ । ਰਣ
 ਕਰਿ ਦਿੱਲੀ ਤਖਤ ਦਿਵਾਵੈਂ† । ਸਭਿ ਦੇਸਨ ਕੇ ਰਾਜ ਕਮਾਵੈਂ‡ ॥ ੨੯ ॥
 ਨਤੁਰ ਦੀਨ ਕੋ ਹੈ ਪਤਿਸ਼ਾਹੁ । ਅਚਲ ਤਖਤ ਪ੍ਰਪਤਿ ਤੁਮ ਪਾਹੁ' । 'ਸ੍ਰੀ
 ਗੁਰ' ਤੁਮ ਤੇ ਜਗ ਪਤਿਸ਼ਾਹਿਤਾ ਕੋ ਦਿਨ ਕੀ ਕੁਰੀ ਨਹਿ ਚਾਹਤਿ ॥ ੩੦ ॥

* ਪ੍ਰਾਰਥਧ ਦੇ ਭੋਗਾਂ (ਅਨੁਸਾਰ) ਸਾਰੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦਾ ਮੇਰੇ ਵਿਚੋਂ ਹੋਣਾ ਹੈ । † ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ
 ਵਰਦੀ । ‡ ਦੀ ਕਤਾਰ [ਮੰਤ੍ਰ, ਲਾਈਨ Line] । † ਵਿੱਥ । ‡ ਸਲਾਹ । † ਦਾਰਾ ਏਲਿਆ:—

* ਪਾ:—ਤੁਰਤ ਤੁਰ ਤੁਰ ਤੁਮ ਪਰ ਆਈ । * ਪਾ:—ਦਿਖਾਵੈਂ । ‡ ਦਿਖਾਵੈਂ ।

ਬਨਹੁ ਸਹਾਇਕ ਬਿਚ ਪਰਲੋਕ। ਨਿਤ ਅਨੰਦ ਜਹਿ ਹੋਇ ਨ ਸੋਕ।
 ਕਹਨੈ ਪਦਰ ਕੇ ਮੈਂ ਇਹੁ ਮਾਨਾ। ਹਰਖ ਸੋਗ ਜਿਸ ਬਿਖੈ ਮਹਾਨਾ ॥੩੧॥
 ॥ ਕੁਛ ਮੇਰੀ ਨਾਹਿਨ ਅਭਿਲਾਖਾ^੧। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਬਹੁਰ ਬਚ ਭਾਖਾ।
 ‘ਤਖਤ ਦੀਨ ਕੋ ਤੁਮਰੇ ਭਾਗ। ਸਦਾ ਆਵਰੀ^੨ ਤਹਿ ਲਿਵ ਲਾਗ ॥੩੨॥
 ਅਬਿ ਤੂੰ ਗਮਨਹੁ ਹੁਇ ਸਵਧਾਨਾ। ਹਮ ਲਸਕਰ ਅਟਕਾਇ ਮਹਾਨਾ^੩।
 ਸੁਨਤਿ ਬੰਦਗੀ ਕਰਿ ਜਬਿ ਗਯੋ। ਪੰਚ ਸਹੱਸ੍ਰ ਸੁਭਟ ਸੰਗ ਲਯੋ ॥੩੩॥
 ਨੌਰੰਗ ਕੋ ਲਸਕਰ ਤਬਿ ਆਇਵ। ਤੋਪ ਜੰਬੂਰਨਿ ਕੋ ਗਨ ਲਜਾਇਵ।
 ਤਰੀ ਸਕੇਲਨਿ ਸਕਲ ਕਰਾਇ। ਸਾਵਧਾਨ ਹੈ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ॥ ੩੪ ॥
 ਨਿਜ ਦਲ ਸਕਲ ਤੋਪ ਬਲ ਭਰੇ^੪। ਤੀਰ ਬਿਪਾਸਾ ਸਨਮੁਖ ਖਰੇ। ਇਕ
 ਦ੍ਰੈ ਸ਼ਲਖ ਸਕਲ ਕਰਿਵਾਈ। ਧੁਨਿ ਤੇ ਅਵਨੀ ਨਭ ਗਰਜਾਈ ॥੩੫॥
 ਧੂਮ ਉਡਨੈ ਅੰਧੇਰਾ ਭਯੋ। ਜਨੁ ਸਾਵਨ ਕੇ ਘਨ ਉਮਡਯੋ। ਨਦੀ ਤੀਰ
 ਪਰ ਕਰਿ ਬਿਸਤਾਰੋ। ਖਰੇ ਕਰਨੈ ਅਪਨੋ ਦਲ ਭਾਰੋ ॥੩੬॥ ਜ਼ਰੀ ਬਾਦਲਾ
 ਬੰਦ ਨਿਸ਼ਾਨ। ਬੀਚ ਚਮ੍ਰੁ ਕੇ ਦਮਕ ਮਹਾਨ। ਬਹੁ ਧੌਂਸੇ ਧੁੰਕਾਰਤਿ
 ਐਸੇ। ਘੋਰਤਿ ਘਟਾ ਘੋਖ ਬਡ ਜੈਸੇ^੫ ॥ ੩੭ ॥ ਨੌਰੰਗ ਕੋ ਲਸਕਰ ਜਬਿ
 ਆਵਾ। ਜਾਨਨੈ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਬਿਰਾਵਾ। ਨਹੀਂ ਪਾਰਖਾ^੬ ਤਿਨ ਤੇ ਹੋਈ।
 ਟਿਕੇ ਤਹਾਂ, ਨਹਿ ਗਮਨੇ ਸੋਈ ॥੩੮॥ ਸੁਧਿ ਲੈਬੇ ਕੋ ਪਠਿ ਹਲਕਾਰੇ।
 ਤਰਿ ਸਲਿਤਾ ਕੇ ਉਤਰੇ ਪਾਰੇ। ਜਾਇ ਤਹਾਂ ਦਲ ਗੁਰੂ ਨਿਹਾਰਾ।
 ਉਮਡਨੈ ਲਰਨਿ ਹੇਤੁ ਬਲਿ ਭਾਰਾ ॥੩੯॥ ਸਰਬ ਭੇਦ ਸੋ ਲੋ ਕਰਿ ਆਏ।
 ‘ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਗਯੋ ਅਗਵਾਏ। ਇਹੁ ਤੋ ਗੁਰੂ ਕੀ ਚਮ੍ਰੁ ਖਰੀ ਹੈ। ਅਪਨੇ
 ਹਿਤ ਸਵਧਾਨ ਕਰੀ ਹੈ’ ॥ ੪੦ ॥ ਭੋਤ ਪਾਇ ਕਰਿ ਦੂਤ ਪਠਾਏ। ਸ੍ਰੀ
 ਹਰਿਰਾਇ ਨਿਕਟਿ ਸੋ ਆਏ। ਕਰੀ ਬੰਦਨਾ ਅਰਜ਼ ਗੁਜ਼ਾਰੀ। ‘ਇਸ
 ਨੌਰੰਗ ਉਮਰਾਵ ਉਚਾਰੀ ॥੪੧॥ ਤੁਮ ਕਜੋਂ ਲਰਨਿ ਹੇਤੁ ਭੇ ਖਰੇ। ਬਿਨ
 ਕਾਰਨ ਕਜੋਂ ਮਗ ਮੇਂ ਅਰੇ^੭। ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿਰਾਇ ਬਖਾਨਾ। ‘ਅਪਨ
 ਹੇਤੁ ਹਮ ਹੈਂ ਸਵਧਾਨਾ ॥੪੨॥ ਪਤਿਸ਼ਾਹਿਤ ਮੈਂ ਰੌਰਾ ਅਹੈ। ਯਾਂਤੇ ਹਮ
 ਭਰੋਸ ਨਹਿ ਲਹੈਂ। ਪ੍ਰਥਮ ਕੂਚ ਕਰਿ ਹਮ ਚਲਿ ਜਾਵੈਂ। ਪੁਨ ਪੀਛੇ ਕੋ
 ਉਤਰਨਿ ਪਾਵੈ ॥੪੩॥ ਅਪਰ ਹਮਾਰੋ ਹੇਤੁ ਨ ਕੋਈ। ਮਗ ਮਹਿ ਮਿਲਹਿ

^੧ਸ਼ਾਬਾਸ਼। ^੨ਆਪਣਾ ਸਾਰਾ ਬਲੀ ਦਲ ਤੋਪਾਂ ਨੂੰ ਭਰਕੇ। ^੩ਜਿਵੇਂ ਘਟਾ ਬਡਾ ਸ਼ਬਦ ਕਰਕੇ
 ਗਰਜਦੀਆਂ ਹਨ। ^੪ਪ੍ਰੀਖਿਆ।

ਨ ਸੈਨਾ ਦੋਈ' । ਸੁਨਤਿ ਦੂਤ ਨੇ ਆਨਿ ਬਖਾਨਾ । ਹਿਤ ਕਰਿ ਇਨ
 ਭੀ ਲੀਓ ਮਾਨਾ ॥ ੪੪ ॥ ਟਿਕੇ ਰਹੇ ਸਰਿਤਾ ਤੇ ਪਾਰ । ਸਤਿਗੁਰ ਭਏ
 ਬਹੁਰ ਅਸਵਾਰ । ਸਨੇ ਸਨੇ ਕਰਿ ਕੂਚ ਪਯਾਨਾ । ਸਲਖ ਬੰਦੂਕਨਿ
 ਕਰਤਿ ਮਹਾਨਾ ॥ ੪੫ ॥ ਇਕ ਦਿਨ ਲਸਕਰ ਕੋ ਅਟਕਾਵਾ । ਸਲਿਤਾਬਾਰ
 ਨ ਉਤਰਨਿ ਪਾਵਾ । ਕੀਰਤਿ ਪੁਰਿ ਕੇ ਮਗ ਚਲਿਆਏ । ਪੁਨ ਨੌਕਾ ਤਜਾਰੀ
 ਸਮੁਦਾਏ ॥ ੪੬ ॥ ਦਿਵਸ ਆਗਲੇ ਉਤਰੇ ਪਾਰੀ । ਜੋ ਲਸਕਰ ਨੌਰੰਗ
 ਕੇ ਭਾਗੀ । ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਸੁਖੇਨ ਪਯਾਨਾ । ਲਸਕਰ ਅਪਨੋ ਕਰਿ ਸਵਧਾਨਾ
 ॥ ੪੭ ॥ ਤੀਰ ਬਿਪਾਸਾ ਤੇ ਉਠਿ ਗਯੋ । ਲਵਪੁਰਿ ਬਿਖੈ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਨਿ ਕਿਯੋ ।
 ਜਾਇ ਦੁਰਗ ਮੈਂ ਕੀਨਸਿ ਡੇਰਾ । ਦਰਬ ਜਵਾਹਰ ਜੋਤਿਕ ਹੋਰਾ ॥ ੪੮ ॥
 ਕੋਸ ਬਿਖੈ ਤੇ ਸਭਿ ਨਿਕਸਾਇਵ । ਲੈ ਨਿਜ ਸੰਗੈ ਤਜਾਰ ਕਰਾਇਵ ।
 ਕਿਤਿਕ ਕਾਲ ਤਹਿ ਕੀਨਿ ਮੁਕਾਮੁ । ਕਰਜੋ ਸੁ ਸ਼੍ਰਮ ਬਿਨ ਦਲ ਅਭਿ-
 ਰਾਮੁ ॥ ੪੯ ॥ ਨੌਰੰਗ ਕੋ ਲਸਕਰ ਜਬਿ ਆਵਾ । ਕਈ ਲੱਛ ਭਟ, ਇਮ
 ਸੁਨਿ ਪਾਵਾ । ਕੀਨਸਿ ਤਜਾਰੀ ਤੁਰਤ ਤਹਾਂ ਤੇ । ਦਰਬ ਜਵਾਹਰ ਲਿਏ
 ਮਹਾਂ ਤੇ ॥ ੫੦ ॥ ਸੰਗ ਬਾਹਨੀ ਕੀਨਸਿ ਪਜਾਨਾ । ਚਲਜੋ ਪੰਥ ਜਹਿ ਪੁਰਿ
 ਮੁਲਤਾਨਾ । ਕ੍ਰਮ ਕ੍ਰਮ ਕਰਿ ਉਲਘ੍ਰਜੋ ਸਭਿ ਦੇਸ਼ । ਪੀਛੈ ਲਸਕਰ ਚਲਜੋ
 ਅਸ਼ੋਸ਼ ॥ ੫੧ ॥ ਕਈ ਕੋਸ ਸੋ ਚਲਤਿ ਅਗਾਰੀ । ਨੌਰੰਗ ਕੋ ਦਲ ਪਰਜੋ
 ਪਿਛਾਰੀ । ਜਾਇ ਬਰਜੋ ਮੁਲਤਾਨ ਮਝਾਰਾ । ਦਰਬ ਜਵਾਹਰ ਲੀਏ
 ਉਦਾਰਾ ॥ ੫੨ ॥ ਕਿਤਿਕ ਮੁਕਾਮ ਨਗਰ ਤਿਸ ਕਰਿ ਕੈ ਚਵਿ ਪੁਨ ਚਲਜੋ
 ਸ਼ੀਘ੍ਰਤਾ ਧਰਿ ਕੈ । ਕੂਚ ਮੁਕਾਮ ਨਿਰੰਤਰ ਕੀਨੋ । ਢੱਠੇ ਭੱਖਰ* ਕੋ ਮਗ
 ਲੀਨੋ ॥ ੫੩ ॥ ਜਜੋਂ ਜਜੋਂ ਜਾਤਿ ਅਗਾਰੀ ਧਾਯੋ । ਤਜੋਂ ਤਜੋਂ ਕਟਕ ਪਿਛੈ
 ਉਮਡਾਯੋ । ਚਲਤਿ ਚਲਤਿ ਉਲਘ੍ਰਜੋ ਸਭਿ ਦੇਸ਼ । ਤਾਜਿ ਦਿੱਲੀ ਕੋ ਰਾਜ
 ਅਸ਼ੋਸ਼ ॥ ੫੪ ॥ ਭਯੋ ਨਿਚਿੰਤ ਰਹਜੋ ਤਹਿ ਜਾਇ । ਸੈਨ ਸਕੇਲੀ ਪੁਨ
 ਸਮੁਦਾਇ । ਢੱਠੇ ਭੱਖਰ ਤੇ ਰਹਿ ਪਰੇ । ਕੇਤਿਕ ਮਾਸ ਬਿਤਾਵਨਿ ਕਰੇ ।
 ੫੫ ॥ ਅਪਨੇ ਰਾਜ ਸੀਮਾ ਜਹਿ ਅਹੀ । ਤਹਿ ਨੌਰੰਗ ਕੀ ਸੈਨਾ ਰਹੀ ।

*ਤਿਆਰੀ ਕੀਤੀ (ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਨੇ) । ੨੮੮ ।

ਬੀ ਬਿਲਕਲ ਨੀਕ ਹੈ ।

† ਨੌਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੇ ਮੁਲਤਾਨ ਸੰਪਤਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾਰਾ ਦੁੱਚ
 ਕਰ ਚਕਾ ਸੀ, ਉਧੋਂ ਖਬਰ ਆਈ ਕਿ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਫਿਗਾਲ ਤੋਂ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਇਸ
 ਕਰਕੇ ਇਥੋਂ ਅੰਦਰੂਨੀ ਮੁੜ ਗਿਆ ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ, ਪਰ ਇਕ ਦਸਤਾ ਦਾਰਾ ਦੇ ਮਗਰ ਚਿਹਾ ।

ਅੰਤਰ ਕਿਤਿਕ ਪਾਇ ਤਿਸ ਬਾਨ। ਬਸਤਿ ਭਏ ਨਿਜ ਦੇਸ ਮਹਾਨ॥
 ੫੬॥ ਪੁਨ ਚਵਿ ਗਮਨੈ ਦਾਰਸਕੋਹ। ਤਿਤ ਕੋ ਦੱਖਣ ਕੀ ਦਿਸ਼ਿ ਹੋਹੁ।
 ਪਹੁੰਚੈ ਜਹਾਂ ਦੇਸ਼ ਗੁਜਰਾਤ। ਲੂਟਿ ਕੂਟਿ ਲੀਨਸਿ ਤਹਿ ਜਾਤਿ॥੫੭॥
 ਲਸਕਰ ਸਮੁਖ ਜਾਇ ਪੁਨ ਹੋਵਾ। ਦੁਹੁ ਦਿਸ਼ਿ ਤੇ ਰਿਸ ਕੀਨਸਿ ਢੋਵਾ।
 ਦਾਰੁਣ ਸੰਘਰ ਰਚੈ ਮਹਾਨਾ। ਛੁਟੇ ਸਸਤ੍ਰ ਹਤਿ ਭੇ ਭਟ ਪ੍ਰਾਨਾ॥
 ੫੮॥ ਭਈ ਲਬੇਰ ਪਬੇਰ ਘਨੇਰੀ। ਗਰਜੀ ਤੋਪੈਂ ਤੁਪਕ ਬਡੇਰੀ।
 ਮਾਰੇ ਸੁਭਟ ਗਹੇ ਹੱਥਮਾਰਨਿ। ਬਿਜੈ ਕਰਨਿ ਨਿਜ ਸਾਮੀ ਕਾਰਨ
 ॥੫੯॥ ਬਾਜੀ ਚਢੇ ਬੀਰ ਬਲਵਾਨ। ਛਿੱਪੂ ਛੁਟਤਿ ਹੈਂ ਤੁਪਕ ਮਹਾਨ।
 ਹਨਹਿ ਫੇਰ ਕਰਿ ਤੋਮਰ ਤੀਛਨ। ਹਲਾਹਲੀ ਰਣ ਮਾਚੈ ਭੀਖਨ॥
 ੬੦॥ ਛੁਟਿ ਛੁਟਿ ਪ੍ਰਾਨ ਬੀਰ ਗਨ ਗਿਰੇ। ਕੇਤਿਕ ਤਰਫਤਿ ਘਾਇਲ
 ਪਰੇ। ਧੌਂਸੈ ਧੁੰਕਾਰਤਿ ਚਹੁ ਓਰੇ। ਚਲਹਿ ਬੇਗ ਤੇ ਗੋਰੀ ਗੋਰੇ॥੬੧॥ ਲੋਥੈਂ
 ਜੂਥਪੋਥਨਾ ਭਈ। ਵਾਹਨ ਪਗਨਿ ਧੂਲ ਤੇ ਛਈ। ਸੋਲਿਤ ਗਿਰਹਿ
 ਰਕਤ, ਰਣ ਠੌਰ। ਬਧਹਿ ਬੀਰ, ਰਣ ਮਾਦ੍ਹੋ ਰੋਰ*॥੬੨॥ ਜਬਿ ਜਾਨੈ
 -ਨੌਰੰਗ ਦਲ ਘਨੇ। ਜੁਧ ਕਰਨਿ ਇਨ ਸੇਂ ਨਹਿ ਬਨੇ-। ਦਾਰਸਕੋਹ
 'ਬਿਲੋਕਿ ਬਿਚਾਰ॥ ਲੇ ਦਲ ਅਪਨੋ ਕੀਨਿ ਕਿਨਾਰਾ॥੬੩॥ ਟਲਿ ਕਰਿ

*ਸਮੁਹ ਲੋਥਾਂ ਦਾ ਢੇਰ ਹੋਗਿਆ। 'ਘੋੜਿਆਂ ਦੇ ਹੋਰਾਂ ਦੀ ਧੂੜ(ਲੋਥਾਂ)ਤੇ ਛਾ ਗਈ। *ਮਾਰਦੇ ਹਨ।

*ਪਾ:-ਟੌਰ। †ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਹਾਕਮ ਸ਼ਾਹ ਨਿਵਾਸ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਦਾਰਾ ਨੇ ੨੦ ਹਜ਼ਾਰ ਵੱਜ ਜੋੜ ਲਈ, ਉਧਰ ਦੱਖਣ ਦੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹਾਂ ਨਾਲ ਰੰਝ ਰੂਪ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਇਧਰ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਰੰਝਣ ਲਈ ਦਾਰਾ ਜੋਧ ਪੁਰ ਤੋਂ ੫੦ ਕੁ ਮੀਲ ਉਰੇ ਪੁੱਜਾ ਤਾਂ ਰਾਜੇ ਵਲੋਂ ਸੁਨੇਹਾ ਮਿਲਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨਾਲ ਲੜਨ ਨੂੰ ਤਯਾਰ ਨਹੀਂ। ਕਾਰਨ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਔਰੰਗੇ ਨੇ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਸਤੋਂ ਪਹਿਲੋਂ ਅਪਣੇ ਨਾਲ ਰੰਝ ਲਿਆ ਸੀ। ਸੋ ਦਾਰਾ ਨੇ ਅਜਮੇਰ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਅੱਪੜ ਕੇ ਅਜਮੇਰ ਦੀਆਂ ਪਹਾੜੀਆਂ ਤੇ ਮੋਰਚਾ ਏਨ੍ਹੇ ਲਿਆ। ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਆਪ ਏਥੇ ਫੌਜ ਏਕੇ ਅੱਪੜ ਗਿਆ। ਜੇ ਜੰਗ ਕਵੀ ਜੀ ਨੇ ਇੱਥੇ ਹੋਸਿਆ ਹੈ ਸੋ ਇਸ ਮੌਕੇ ਦਾ ਜੁਧ ਹੈ। ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਦੇ ਜੰਗ ਬਾਦ ਸ਼ਾਹ ਨਿਵਾਸ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਦਾਰਾ ਦਿਲ ਤੋੜ ਕੇ ਅਹਿਮਦਾ ਬਾਦ ਨੂੰ ਭੱਜ ਗਿਆ। ਉਥੋਂ ਵੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਬੂਹੇ ਬੰਦ ਕਰ ਲਏ। ਦਾਰਾ ਅਤਿ ਦੁਖੀ ਤੇ ਬੇਹਾਲ ਕੱਛ ਚਲਾ ਗਿਆ, ਪਰ ਕੱਛ ਦਾ ਹਾਕਮ ਬੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਦਾਰਾ ਦੂਨ ਪੁੱਜਾ, ਇਥੋਂ ਦਾ ਅਫਗਾਨ ਹਾਕਮ ਉਸਦੇ ਕਿਸੇ ਗੱਲੇ ਬੜੇ ਹਿਸਾਨ ਹੋਣ ਸੀ। ਦਾਰਾ ਦੀ ਉਸਨੇ ਆਗਤ ਭਾਗਤ ਚੰਗੀ ਕੀਤੀ। ਇੱਥੇ ਦਾਰਾ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਗੁਜਰ ਗਈ। ਇੱਥੋਂ ਜਦ ਦਾਰਾ,

ਗਯੋ ਨ ਸਨਮੁਖ ਭਯੋ। ਫਰਕ ਸਾਥ ਨਿਜ ਡੇਰਾ ਕਿਯੋ। ਕਵਿ ਸੰਤੋਖ
ਸਿੰਘ ਇਸੀ ਪ੍ਰਕਾਰ। ਨੌਰੰਗ ਲੀਨਸਿ ਰਾਜ ਉਦਾਰ ॥ ੬੪ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਨਵਮ ਰਾਸੇ 'ਦਾਰਾਸ਼ਕੋਹ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਅਸ਼ਟ ਦਸਮੇ ਅੰਸੂ ॥ ੧੯ ॥

੧੯. [ਦਾਰਾਸ਼ਕੋਹ ਤਕੀਏ ਵਿਚ ਕੇਦ]।

ਏਹਗਾ ॥ ਇਮ ਲਰਿ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਬਹੁ ਚਿਤ ਮਹਿ ਕਰਜੋ ਵਿਚਾਰ ॥-ਕੂਰ
ਪਦਾਰਥ ਹੇਤੁ ਮੈਂ ਕਜਾ ਕਜਾ ਕਿਯ ਉਪਚਾਰ ॥ ੧ ॥ ਚੋਪਈ ॥ ਨੀਕੇ ਹੈ
ਇਨ ਕੋ ਹਿਤ ਤਜਾਗਨਿ। ਬੁਰੇ ਬਹੁਤ ਜੁਤਿ ਜਤਨ ਅਰਾਧਨਿ*। ਕਰੇ
ਉਪਾਵ ਹਾਥ ਨਹਿ ਆਵਹਿ। ਪਰਾਲਬਧ ਪਰ ਮਨ ਸੁ ਟਿਕਾਵਹਿ ॥ ੨ ॥
ਸਤਨ ਆਤਮਾ ਕਰੋਂ ਬਿਚਾਰਨਿ। ਜੋ ਸਭਿ ਬੰਧੁ ਬਿਨਾਸਨਿ ਕਾਰਨ।
ਸਲਤਨਾ ਹਿਤ ਬਹੁ ਕਰੇ ਉਪਾਇ। ਪਰਾਲਬਧ ਬਿਨ ਕਿਮ ਕਰਿ ਆਇ
॥੩॥ ਅਬਿ ਨਿਰਵੈਰ ਹੋਇ ਮੈਂ ਫਿਰੇ। ਕੈ ਗਿਰ ਮੈਂ ਬਸਿ ਤਪ ਕੋ ਕਰੋਂ-
ਇਮ ਨਿਸ਼ਚੈ ਕਰਿ ਸਭਿ ਕਿਛੁ ਤਜਾਗਾ। ਲਸ਼ਕਰ ਜਿਤਿਕ ਹੁਤੋ ਸੰਗ
ਲਾਗਾ ॥ ੪ ॥ ਸਭਿਹਿਨਿ ਕੋ ਦੈ ਮੁਕਤਾ ਹੀਰ। ਕਰੇ ਬਿਸਰਜਨ ਬਲੀ
ਸੁ ਬੀਰ। ਜਥਾ ਜੋਗ ਸਭਿ ਕੋ ਦੇ ਮੋਦਾਦਿਏ ਖਿੰਡਾਇ ਚਾਰਹੀ ਕੇਦ ॥ ੫
॥ ਏਕ ਨਫਰ ਕੋ ਰਾਖਜੋ ਸੰਗ। ਤਜਾਗਜੋ ਸ਼ਾਹ ਬੇਸ ਜੋ ਅੰਗ। ਚਾਹਜੋ
-ਪਰਬਤ ਬਾਸੀ ਹੋਇ। ਭੋਗਹਿ ਪਰਾਲਬਧ ਤਨ ਜੋਇ-॥੬॥ ਚਲਿ ਬਹੁ
ਦੋਸ਼ ਉਲੰਘਨਿ ਕਰਜੋ। ਆਨ ਪੁਆਧ ਬਿਖੈ ਪੁਨ ਬਰਜੋ। ਹੁਤੋ ਦਾਇਰਾ
ਪਿਖਿ ਇਕ ਗ੍ਰਾਮ। ਉਤਰਜੋ ਤਹਾਂ ਕਰਨਿ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ॥ ੭ ॥ ਹਯ ਲਗਾਇ

*ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ। *ਪਹਾੜ ਦੀ ਝੁੰਦੀ ਦਾ ਵੇਸ਼। (ਅ) ਖਰੜ ਸਰੰਦ ਆਦਿ ਦਾ ਇਲਾਕਾ।

*ਤਕੀਆ।

*ਪਾ:-ਬਿਸ਼ਾਗਨਿ।

[ਪਿਛਲੇ ਪੰਨੇ ਦੀ ਥਾਂ ਟੁਕ]

ਨੇ ਕੁਝ ਕੀਤੀ ਤੇ ਜੂਨ ਦੇ ਪਠਾਣ ਹਾਕਮ ਨੇ ਉਪਰੋਂ ਤਾਂ ਫਵੇਗੀ ਲਈ, ਪਰ ਮਗਰੋਂ ਅਪਣੇ
ਭਰਾ ਨੂੰ ਘੱਲਕੇ ਦਾਰਾ ਨੂੰ ਕੇਦ ਕਰਕੇ ਦਿੱਲੀ ਘੱਲ ਦਿਤਾ। ਜਿਥੇ ਬੇਤਰਸ ਅੰਦੋਲਨ ਨੇ
ਉਸ ਦੀ ਯਾਤਰੇ ਬੇ ਸਤਿਕਾਰੀ ਕਰਕੇ ਪੁਲਾੜਾਂ ਦਾ ਫਤਵਾ ਦਿਵਾਕੇ ਕਿ ਇਹ ਮੁਸਲਮਾਨ
ਦੀਨ ਤੋਂ ਨਮੁਕਰ ਹੈ, ਦਾਰਾ ਨੂੰ ਮਰਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਕਵਿ ਜੀ ਦਾ ਦਿਤਾ ਹਾਲ ਸਾਰਾ ਹੋਰ
ਇਤਿਹਾਸਕਾਂ ਨਾਲ ਠੀਕ ਦੁਕਦਾ ਹੈ, ਕੇਵਲ ਦਾਰਾ ਦੇ ਫੜੇ ਜਾਣ ਦਾ ਹਾਲ ਸ਼ਰਾਫੁ ਹੋਰਵੇਂ ਹੈ।
ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੂਨ ਦੇ ਹਾਕਮ ਨੇ ਫੜਨ ਵਾਸਤੇ ਕੋਈ ਅਸੀ ਰਚਨਾ ਰਚੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਰਵਾਜਤਲ
ਚਲੇ ਆਏ ਹਾਲ ਨੂੰ ਕਵੀ ਜੀ ਨੇ ਅੰਕਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸੁਫੀ ਫਕੀਰਾਂ ਵਿਚ ਦਾਰਾ
ਬਾਬਤ ਅਸੇ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਪਤੇ ਜ਼ਬਾਨੀ ਜ਼ਬਾਨੀ ਚਲਦੇ ਹਨ।

ਹਿਤ ਭੋਜਨ ਤਜਾਰੀ । ਕਰਤਿ ਭਏ ਆਨਜੇ ਵਿਗ ਬਾਰੀ^੧ । ਪਾਵਕ ਦਈ
 ਸਾਰਿਬੇ ਕਾਰਨ । ਨਫਰ ਸੁ ਈਧਨ ਲਗਜੇ ਨਿਹਾਰਨ ॥੮॥ ਦਾਰਸਕੋਹ
 ਫੁਕ ਜਬਿ ਮਾਰੀ । ਪਰੀ ਰਾਖ ਉਪਰ ਮੁਖ ਦਾਰੀ^੨ । ਜਾਰੀ ਗਈ, ਨ
 ਜਾਨਤਿ ਜਾਰਨਿ^੩ । ਤਹਿ ਫਕੀਰ ਨੇ ਕਰਜੇ ਨਿਹਾਰਨ ॥ ੯ ॥—ਅਤਿਸੈ
 ਭਾਗਵਾਨ ਨਰ ਕੋਈ । ਦੀਰਘ ਮਸਤਕ ਦੀਪਤਿ ਜੋਈ । ਦੇਖਤਿ ਜਾਨਜੇ
 ਜਾਇ ਸੁਸ਼ੀਲਾ । ਰੂਪ ਛਬੀਲਾ, ਰਿਦਾ ਗਹੀਲਾ—॥ ੧੦ ॥ ਇਤਨੇ ਬਿਖੇ
 ਨਫਰ ਸੇ ਆਵਾ । ਭਸਮ ਸ਼ਮਸ ਪਰ ਪਿਖਿ ਮੁਰਝਾਵਾ । ਦੁਖਜੇ ਅਧਿਕ
 ਹੀ ਗਿਨਤਿ ਦੁਹੇਲਾ^੪ । ਅਖਿਲ ਬੈਸ ਜੋ ਰਹਜੇ ਸੁਹੇਲਾ ॥੧੧॥—ਸਕਲ
 ਮੁਲਖ ਕੀ ਸਲਤਨ ਵਾਰੇ । ਗਨ ਅਵਨੀਪਤਿ ਕਰਤਿ ਜੁਹਾਰੇ^੫ । ਜਹਿ
 ਕਹਿ ਹੁਕਮ ਜਾਹਿ ਕੋ ਮਾਨੈ^੬ । ਕਹੈ ਕਹਾਂ ਲਗਿ ਮਹਦ ਮਹਾਨੈ ॥ ੧੨ ॥
 ਸੇ ਏਕਾਕੀ ਪਾਵਕ ਜਾਰਤਿ । ਬਦਨ ਸਮੀਪ ਫੁਕ ਕੋ ਮਾਰਤਿ । ਦੀਰਘ
 ਸ਼ਮਸ ਭਸਮ ਪਰ ਰਹੀ । ਚਿਤ ਮਹਿ ਕਿਛੁ ਦੁਖ ਪਾਵਤਿ ਨਹੀਂ ॥ ੧੩ ॥
 ਕਰਤਿ ਫਕੀਰਨਿ ਕੀ ਨਿਤ ਸੰਗਤਿ । ਸੁਨਤਿ ਬਚਨ ਬਹੁ ਬੈਠਹਿ ਪੰਗ-
 ਤਿ । ਬਰਜਿ ਰਹੇ ਕਹਿ ਕਹਿ ਨਰ ਸਜਾਨੇ । ਹਾਨ ਲਾਭ ਲਖਿ ਕਹਜੇ ਨ
 ਮਾਨੇ ॥ ੧੪ ॥ ਅਪਨੋ ਕਰਮ ਜਾਨਿ ਕਰਿ ਐਸੇ । ਅਬਿ ਨ ਬਿਸੁਰਤਿ ਦੁਖ
 ਕਰਿ ਕੈਸੇ । ਇਸ ਤੇ ਛੋਭ ਹੋਤਿ ਚਿਤ ਮੇਰੇ—। ਨਫਰ ਚਿਤਵ ਇਮ ਕਹਿ
 ਤਿਸ ਬੇਰੇ ॥ ੧੫ ॥ ‘ਸ਼ਮਸ ਹਾਲ ਕਜੇ ਦੇਖਤਿ ਨਾਂਹੀ ? ਪਰੀ ਭਸਮ
 ਉਡ ਕਰਿ ਜਿਸ ਮਾਂਹੀ । ਸੰਗਤਿ ਕਰਤਿ ਜੁ ਰਹਜੇ ਫਕੀਰਨਿ । ਪੂਜਤਿ
 ਵਸਤੁ ਦੇਤਿ ਸਮ ਪੀਰਨਿ ॥ ੧੬ ॥ ਸਲਤਨ ਕਾਜ^੭ ਨ ਚਿਤ ਕਰਿ ਕਰੈ ।
 ਛਲ ਬਲ ਕੋ ਉਰ ਫਿਕਰ ਨ ਧਰੈ । ਅਪਨੇ ਸਮ ਸਾਧਨ ਸਿਖਰਾਯੇ ।
 ਤਿਸ ਕ੍ਰਿਤ ਕੋ ਅਬਿ ਅਸ ਫਲ ਪਾਯੇ ॥ ੧੭ ॥ ਸੀਖ ਦੇਤਿ ਸਗਰੇ ਹਿਤ-
 ਕਾਰੀ । ਮੈਂ ਤਬਿ ਕਹਤਿ ਰਹਜੇ ਬਹੁ ਬਾਰੀ । ਸੁਨਿ ਕੈ ਨਹੀਂ ਏਕ ਕੀ ਮਾ-
 ਨੀ । ਸਹਹੁ ਕਸ਼ਟ ਆਪਦਾ ਮਹਾਨੀ^੮ ॥ ੧੮ ॥ ਸੁਨਿ ਕੈ ਦਾਰਸਕੋਹ
 ਸੁਜਾਨਾ । ਹੋਰਿ ਨਫਰ ਕੋ ਝਿਰਕਨਿ ਠਾਨਾ । ‘ਸੁਨਿ ਮੂਰਖ ! ਤੈਂ ਕਛ ਨ
 ਜਾਨੀ । ਮਹਿਮਾ ਜੋ ਸਤਿਸੰਗ ਮਹਾਨੀ ॥ ੧੯ ॥ ਦੇਖਹੁ ਗੁਨ ਮੁਝ ਕੋ ਜਿਮ
 ਭਯੋ । ਇਤੋ ਸਮਾਜ ਸ ਸਲਤਨ^੯ ਗਯੋ । ਦੇਸ਼, ਕੋਸ਼ ਕੁਛ ਗਿਨਤੀ
^੧ਪਾਣੀ । ^੨ਦਾਰੀ । ^੩(ਅਗ)ਜਲਾਵਣਾ ਨਹੀਂ ਮੀ ਜਾਣਦਾ । ^੪ਦੁਖਦਾਈ (ਸਮੇਂ ਨੂੰ) ਵਿਚਾਰ ਕੇ ।
^੫ਨਮਸਕਾਰਾਂ ਕਰਦੇ । ^੬ਸਲਤਨਤ ਦਾ ਕੰਮ । ^੭ਸਮੇਤ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ।

ਨਾਂਹੀ। ਸਭਿ ਜਗ ਕੀ ਪ੍ਰਿਯਤਾ^੧ ਜਿਸ ਮਾਂਹੀ॥੨੦॥ਤਿਸ ਤੇ ਮੁਝ ਕੋ ਸ਼ੋਕ
ਨ ਬਯਾਪਾ। ਨਹਿ ਕਿਹ ਸਮੈਂ ਰਿਦੈ ਸੰਤਾਪਾ। ਇਕ ਇਰਾਟਕਾ ਜਾਇ
ਗਵਾਈ। ਤਿਹ ਸਮਸਰ ਭੀ ਨਹਿ ਦੁਖਵਾਈ॥ ੨੧॥ਲਾਭ ਹਾਨ ਜਗ
ਰਾਜ ਮਹਾਨਾ^੨। ਰਹੀ ਮੋਹਿ ਚਿਤ ਬਿਤੀ ਸਮਾਨਾ। ਇਹ ਸੰਤਨ ਕੋ
ਅਧਿਕ ਪ੍ਰਤਾਪੁ। ਹਰਖ ਨ ਸ਼ੋਕ ਮੋਹਿ ਚਿਤ ਬਯਾਪੁ^੩॥ ੨੨॥ ਸੁਨਿ ਕਰਿ
ਨਫਰ ਨ ਮਹਿਮਾ ਜਾਨੈ। ਤਉ ਤਰਕਬੋ ਤਿਸ ਕੋ ਠਾਨੈ। ਗਜ ਮੁਕਤਾ
ਕੀ ਜਥਾ ਬਡਾਈ। ਚਿਰਮਰ^੪ ਗਾਹਕ^੫ ਲਖਿ ਨ ਸਕਾਈ॥ ੨੩॥ ਹੁਤੋ
ਦਾਇਰੇ ਮਹਿ^੬ ਦਰਵੇਸ਼। ਜਿਸਕੋ ਨਿਸ਼ਚੇ ਗਜਾਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼।ਬੋਲਨਿ ਸੁਨਿ
ਬਿਲੋਕਬੋ ਕੀਨਿ। ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਚੀਨਿ ਤਿਨ ਲੀਨਿ॥੨੪॥—ਜਿਸ ਖੋਜਨ
ਹਿਤ ਚਮੁ ਵਿਸ਼ੇਸ਼। ਫੈਲੀ ਦੇਸ਼ ਬਿਦੇਸ਼ ਅਸ਼ੇਸ਼। ਗਹਜੋ ਚਹੈ ਨੌਰੰਗ
ਮਭਿ ਮੰਦ। ਸੋ ਇਹ ਜਾਨਜੋ ਪਰੈ ਬਿਲੇਦ॥੨੫॥ ਸਤਿਸੰਗੀ ਬਡ ਸੁਨਜੋ
ਅਗਾਰੇ। ਭਲੇ ਜਾਨਿ ਚਿਤ ਚਹਤਿ ਨਿਹਾਰੇ—। ਆਇ ਫਕੀਰ ਸੁ ਬੈਠਜੋ
ਪਾਸ। ਸਾਦਰ ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਸੁ ਬਾਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼॥ ੨੬॥ ਧੰਨ ਤੋਹਿ ! ਜਨਨੀ
ਬਡ ਧੰਨ ! ਸੰਤ ਸਮੂਹ ਕਰੇ ਸੁ ਪ੍ਰਸੰਨ। ਕੁਰ ਪਦਾਰਥ ਬਿਨਸਨ ਹਾਰੇ।
ਕਹਾਂ ਸ਼ੋਕ, ਤੁਮ ਕੋ ਇਹ ਧਾਰੇ॥ ੨੭॥ ਅਬਿ ਜਹਾਨ ਤੇ ਫਾਰਕ ਹੋਹੁ।
ਤਜਾਗਹੁ ਜਿਤਿਕ ਬਾਸ਼ਨਾ ਮੋਹੁ। ਬਨਹੁ ਨਿਸੰਗ ਤ੍ਰਾਸ ਕੋ ਡਾਰਿ^੭। ਜਿਤ
ਕਿਤ ਅਪਨੋ ਰੂਪ ਨਿਹਾਰਿ॥੨੮॥ਤਨੁ ਕੀ ਪਰਾਲਬਧ ਕਰਿ ਜੋਇ। ਸੰਕਟ
ਪਰਹਿ ਕਿ ਸੁਖ ਕਿਤ ਹੋਇ। ਭੋਗਹੁ ਆਵੱਸ਼ਕ ਸੋ ਜਾਨਿ। ਮਿਟੈ ਨ ਕਜੈ—
ਹੂੰ ਛੂਟਜੋ ਬਾਨ॥ ੨੯॥ ਰੂਪ ਅਭੁਗਤਾ ਸਦਾ ਅਕਰਤਾ। ਤਾਂਹਿ ਸੰਭਾਰਹੁ
ਰਿਦੈ ਬਿਰਤਤਾ^੮। ਉਚ ਅਵਸਥਾ ਮਹਿ ਬਿਤਿ ਤੇਰੀ। ਠਹਿਰੀ
ਸੇਤਨਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਬਡੇਰੀ॥੩੦॥ਸਦਾ ਅਸੰਗ ਆਪ ਕੋ ਜਾਨਿ। ਤਨ ਕੇ ਹਾਨ
ਨਹੀਂ ਤੁਵ ਹਾਨ। ਤਵ ਤਨ ਦੁਖ ਤੇ ਦੁਖ ਭੀ ਨਾਂਹਿ। ਕਹਾਂ ਪਦਾਰਥ ਤੇ
ਸੁਖ ਪਾਂਹਿ॥ ੩੧॥ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਭਾ ਸੁਖ ਬਡ ਅਬਿਨਾਸੀ। ਅਹੰਬ੍ਰਮਾਸਮਿ
ਮਹਿ ਬਿਤਿ ਬਾਸੀ। ਤਜਹੁ ਉਪਾਧਿ ਬਿਚਾਰਹੁ ਰੂਪ। ਮਿਲਜੋ ਅਨੰਦ
ਸਮੁੰਦ ਅਨੂਪ॥ ੩੨॥ ਜਿਸ ਪਦ ਯੋਗੀ ਸਦਾ ਅਰਾਧਹਿ। ਕੋਟਿ ਜਤਨ

^੧ਪਿਆਰ। ^੨ਜਗ ਦੇ ਮਹਾਨ ਰਾਜ ਦੇ ਲਾਭ ਅਤੇ ਹਾਨ ਵਿਚ। ^੩ਲਾਲ: ੧ ਦਾ ਗਾਹਕ। [ਵਿਸ਼: ਚਿਰ ਜਿਟੀ=ਦੇ ਤਿਕਾ,ਲਾਲੜੀਆਂ]।^੪ਤਕੀ: ਵਿਚ। ^੫ਦੂਰ ਕਰਕੇ।^੬ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰ ਦੇ: ਹੋਏ ਹੋਕੇ।
^੭ਪ੍ਰਾ:—ਚਿਰਮਨਿ। ^੮ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਪਾਠ—ਬਿਦੇਤਤਾ—ਹੋਵੇ, ਭਾਵ ਦਿਲ ਟਿਕਾ ਕੇ।

ਕਰਿ ਕਜੇ ਹੂੰ ਲਾਧਹਿ । ਸੋ ਤੇਰੇ ਹਸਤਾਮਲ^੧ ਹੋਯੋ । ਸਤਿਸੰਗਤਿ ਕਰੁਨਾ
 ਤੇ ਜੋਯੋ ॥ ੩੩ ॥ ਇੱਤਯਾਦਿਕ ਕਰਿ ਬਾਕ ਬਿਲਾਸਾ । ਜਿਨ ਕੇ ਤਨ
 ਅਭਿਮਾਨ ਬਿਨਾਸਾ । ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਮਸਤ ਸੁਨਿ ਹੋਯੋ । ਅੰਨ^੨ ਮਨੋਰਥ
 ਉਰ ਤੇ ਖੋਯੋ ॥ ੩੪ ॥ ਜੈਬੋ ਆਨ ਥਾਨ ਕੋ ਤਯਾਗਯੋ । ਅੰਤਰ ਬਿਤਿ ਕੇ
 ਰਸ ਮਹਿ ਪਾਗਯੋ ।—ਦੁਸ਼ਮਨ ਗਹੋ ਆਜ ਹੀ ਆਇ । ਕਰਜੋ ਜਿ ਚਹੈ
 ਵੇਹਿ ਮਰਵਾਇ ॥ ੩੫ ॥ ਅੰਤ ਵੇਤ ਤਨ ਕਹਾਂ ਸਨੇਹੁ । ਨਿਸ਼ਚੈ ਬਿਨ-
 ਸਨ ਗਤਿ ਕਬਿ ਲੇਹੁ^੩ ।—ਦਿਯੁ ਸੈਕਲਪ ਜਬਹਿ ਇਮ ਕੀਨਿ । ਸਕਲ
 ਸਮਾਜ ਨਫਰ ਕੋ ਦੀਨ ॥ ੩੬ ॥ ਜੇਵਰ ਜਰੇ ਜਵਾਹਰ ਸਾਰੇ । ਸ਼ਸਤ੍ਰ
 ਬਸਤ੍ਰ ਹਯ ਸਹਿਤ ਉਦਾਗੇਦੇ ਸਰਬੰਸ ਕਹਯੋ ‘ਅਬਿ ਜਾਹੁ । ਬੈਠਿ ਸਦਨ
 ਮਹਿ ਸਭਿ ਸੋ ਖਾਹੁ’ ॥ ੩੭ ॥ ਦੇਖਿ ਕਚਾਲ ਨਫਰ ਦੁਖ ਪਾਇ । ਦੁਦਤਿ
 ਆਪਨੇ ਧਾਮ ਸਿਧਾਇ । ਨਿਭੈ ਹੋਇ ਕਰਿ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹੁ । ਬੈਠਯੋ ਬਿਨਸੇ
 ਮਾਨ ਰੁ ਮੋਹੁ ॥ ੩੮ ॥ ਹਿਤ ਹੋਰਨਿ ਨਰ ਮਿਲੇ ਘਨੇਰੇ । ਸਭਿ ਮਹਿ ਬੋਲਿ
 ਉਠਯੋ ਤਿਸ ਬੇਟੇ ‘ਇਹੁ ਤਨ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹੁ ਨਿਹਾਰੋ । ਆਇ ਗਹਹੁ ਰਿਪੁ !
 ਚਹੈ ਕਿ ਮਾਰੋ’ ॥ ੩੯ ॥ ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਲੋਕ ਸਕਲ ਬਿਸਮਾਏ ।—ਕਜੋਂ ਨਹਿ
 ਦੁਰੈ ਤ੍ਰਾਸ ਕੋ ਪਾਏ—। ਕੋਤਿਕ ਗਏ ਸੁਨਾਵਨਿ ਕਾਰਨ । ਜੋ ਜਹਿ ਕਹਿ
 ਫਿਰ ਕਰਹਿ ਨਿਹਾਰਨ ॥ ੪੦ ॥ ਨੌਟੰਗ ਕੇ ਉਮਰਾਵ ਬਡੇਰੇ । ਖੋਜਤਿ
 ਲਸ਼ਕਰ ਫਿਰਤਿ ਘਨੇਰੇ । ਤਿਨ ਸੋਂ ਕਹਯੋ ਜਾਇ ਤਤਕਾਲਾ । ਸੁਨਿ
 ਕਰਿ ਦੌਰੇ ਕੀਨਿ ਉਤਾਲਾ ॥ ੪੧ ॥ ਸਮਸਰ ਪਰਮਹੰਸ ਜਹਿ ਬੈਸਾ । ਨਿਭੈ
 ਤਿਲੋਕੀ ਪਤਿ ਹੈ ਜੈਸਾ ॥ ਆਨਿ ਬਿਲੋਕਯੋ ਦੁਸ਼ਟਨਿ ਧਾਇ । ਗਹਿ ਕਰਿ
 ਲੀਨਿ ਮਤੰਗ ਚਵਾਇ* ॥ ੪੨ ॥ ਲੋਕਰਿ ਦਿੱਲੀ ਪੁਰਿ ਕੋ ਗਏ । ਦੁਸ਼ਮਨ
 ਦੁਸ਼ਟ ਹਰਖ ਜੁਤਿ ਭਏ । ਪਾਪ ਆਤਮਾ ਨੌਟੰਗ ਮਹਾਂ । ਕਰਿ ਕੈ ਕੈਦ
 ਬਿਠਾਯਹੁ ਤਹਾਂ ॥ ੪੩ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਹਿੰਬੇ ਨਵਮ ਰਾਸੇ ‘ਦਾਰਾ ਸ਼ਕੋਹ’ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ
 ਵੇਕਉਨਵਿੰਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੧੯ ॥

੨੦. [ਦਾਰਾਸ਼ਕੋਹ ਕਤਲ] ।

ਏਹਗਾ ॥ ਹਰਖਯੋ ਨੌਟੰਗ ਦੁਰਮਤੀ ਸ਼ਰਾ ਫਾਸ ਗਰ ਜਾਂਹਿ । ਚਾਹਤਿ
 ਹਤਿ ਬਡ ਭੂਤ ਕੋ ਲੇ ਮਸਲਤ ਸਭਿ ਪਾਹਿ ॥ ੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਜਹਿ ਦਰ-
 ਪੁੱਖ । ^੧ਹੋਰ । ^੨ਨਿਸ਼ਚੈ ਕਵੇ ਨ ਕਵੇ ਨਾਸ਼ ਦੀ ਦਸ਼ਾ ਲਵੇਗਾ । ^੩ਇਹ ਬੀ ਦੁਸਤ
 ਹੈ, ਜੋਜੀਰਾਂ ਨਾਲ ਏਧਾ ਦਾਰਾ ਹੋਵੇ ਬਿਨਾਂ ਹਾਥੀ ਤੇ ਬਿਠਾ ਕੇ ਢਿੱਲੀ ਆਂਦਾ ਤੇ ਬਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਚ
 ਫੇਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ।

ਵੇਸ, ਕਿ ਨਿਪੁਨ ਮੁਲਾਨੇ । ਚਲਹਿ ਸ਼ਰਾ ਮਹਿ, ਜੋ ਬਹ ਮਾਨੇ । ਸਭਿਕੇ
ਨਿਕਟਿ ਪਠਾਵਨਿ ਕਰਜੈਲੇ ਕਾਗਦ ਭਾਤਾ ਜਿਮ ਧਰਜੈ । ੨। 'ਸ਼ਰਾ ਵਹਿਰ
ਐਸੇ ਇਹ ਚਲਜੈ । ਅਬਿ ਲੈ ਫਿਕਟ ਨਹਿ ਕੋ ਮਿਲਜੈ । ਮਾਰਨਿ ਉਚਿਤ
ਲਖਹੁ ਬੁਧਿ ਸਾਬ* । ਲਿਖਹੁ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਨਿਜ ਨਿਜ ਹਾਥ' ॥ ੩ ॥ ਸੁਨਿ
ਨੌਰੰਗ ਕੋ ਸੁਲ ਮੁਲਾਨੇ । ਮੁਢ ਜਿ ਨਹਿ ਖੁਦਾਇ ਕੋ ਜਾਨੇ । 'ਮਾਰਨਿ
ਉਚਿਤੈ' ਲਿਖਿ ਲਿਖਿ ਦੀਨਿ । ਨੌਰੰਗ ਕੋ ਡਰ ਉਰ ਬਹੁ ਕੀਨਿ ॥ ੪ ॥
ਜੇ ਲੋਭੀ ਲੰਪਟ ਕੁਝਿਆਵੇ । ਲਿਖਜੈ ਸਭਿਨਿ 'ਦੀਜਹਿ ਇਸ ਮਾਰੇ' ।
ਦੇਸ ਬਿਦੇਸ਼ਨਿ ਜਹਿ ਕਹਿ ਸਾਰੇ । ਲਿਖਿ ਲਿਖਿ ਪਠਿ ਦੀਨੇ ਹਲਕਾਰੇ
॥ ੫ ॥ 'ਅਹੰਬੁਹਮ ਬੋਲਨਿ ਇਨ ਕੀਨਿ । ਬਨਜੈ ਖੁਦਾਇ ਆਪ ਕੋ ਚੀਨਿ ।
ਇਸ ਕੀ ਅਪਰ ਸਜਾਇ ਨ ਕੋਇ । ਹਤਿ ਸਮਸ਼ੇਰ ਪਾਨ ਦਿਹੁ ਖੋਇ'
॥ ੬ ॥ ਅਰਬੀ* ਗਨ ਦਰਵੇਸ਼ ਮੁਲਾਨੇ । ਲਿਖਿ ਲਿਖਿ ਦੀਨਿ ਤ੍ਰਾਸ ਕੋ ਮਾਨੇ ।
ਜੇ ਨਿਸ਼ੰਗ, ਮਗ ਲਖਜੈ ਖੁਦਾਇ । ਨਹੀਂ ਤ੍ਰਾਸ ਨੌਰੰਗ ਤੇ ਪਾਇ

*ਜੇ ਸ਼ਰਾ ਵਿਚ ਵੇਲਣ ਵਾਲੇ ਚੁਰ ਮੁੱਲਾ ਤੇ ਬਹੁਤੀ ਮੰਨਤਾ ਵਾਲੇ ਦਰਵੇਸ਼ ਸਨ । 'ਭਰਾ
ਜਿਵੇਂ' ਪਕੜਿਆ ਸੀ, ਕਾਗਜ਼ ਲੈ ਕੇ ਲਿਖ ਭੇਜਿਆ । *ਮਤਲਬੀ ।

*ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਵਲੋਂ ਮੌਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੇ ਨਾਮ ਇਕ ਟੁੱਕਾ ਅੱਜ ਤੱਕ ਕਿਤਾਬੀ ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ
ਹੈ:—“ਬਰਾਦਰੇ ਮਨ ! ਪਾਦਸ਼ਾਹੇ ਮਨ ! ਖਿਆਲੇ ਸਲਤਨਤ ਅਸਲਨ ਦਰ ਦਿਲ ਨ ਮਾਂਦਹ,
ਮੁਮਾ ਓ ਫਰਜ਼ਦਾਨਿ ਮੁਮਾ ਰਾ ਮੁਬਾਰਿਕਬਾਦ । ਯਕ ਖਾਸ ਖਾਸੇ ਯਕ ਮਕਾਨ ਮੁਖਤਸਰ
ਬਰਾਦਰੇ ਸਨੁਤ ਅਤਾ ਫੁਰਮਾ, ਤਾਕਿ ਬਗ਼ੋਸ਼ਾਇ ਆਫੀਯਤ ਨਿਸ਼ਸਤਹ ਬਰਾਦਰੇ ਵੇਲਤ
ਓਵੁਫ ਬਾਸ਼ਮ” । ਜਿਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ—“ਮੇਰੇ ਭਰਾਤਾ ਜੀ ! ਮੇਰੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ! ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ
ਦਾ ਖਿਆਲ ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਉੱਕਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਪੁਤਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁਬਾਰਕ
ਹੋਵੇ, ਇਕ ਖਾਸ ਇੱਛਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਨਿੱਕਾ ਜਿਹਾ ਮਕਾਨ ਰਹਿਣ ਲਈ ਬਖਸ਼ੋ ਤਾਂ ਜੋ
ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਵੈਠਾ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਹੁਆ ਕਰਦਾ ਰਹੀਂ” । ਜਿਸ ਨੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਮੌਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੇ
ਲਿਖਿਆ ਕਿ “ਕਤਲੇ ਦੁਨੀ ਮੁਲਹਿਦ ਕਿ ਦਰ ਰਸਾਇਲ ਨਵਿਸ਼ਤਾਇ ਖੁਦ ਕਫਰੇ ਇਸ-
ਲਾਮ ਰਾ ਬਰਾਦਰਿ ਮੁਮਾ ਖਾਂਦਹ ਵਾਜਿਓ ਅਨਸਬ” । ਅਰਥਾਤ—“ਮੇਰੇ ਜਹੇ ਬੇਦੀਨ—ਜਿਸ ਨੇ
ਆਪਣੇ ਲਿਖੇ ਰਿਸਾਲਿਆਂ (ਪਸਤਕਾਂ) ਵਿਚ ਕਫਰ ਤੇ ਇਸਲਾਮ ਨੂੰ ਜਉੜੇ ਭਰਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ—
ਕਤਲ ਕਰਨਾ ਵਾਜਬ ਤੇ ਉਚਿਤ ਹੈ ।” [ਉ: ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸੰ: ੩: ਸ: ਭਗਮੁਖ ਸਿੰਘ ਜੀ]
ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੇਖਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਵਿ ਜੀ ਦੇ ਲਿਖੇ ਹਾਲਾਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਢੀ
ਫਕੀਰਾਂ ਦੇ ਲੇਖਾਂ ਜਾ ਰਵਾਯਤਾਂ ਤੋਂ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ।

॥੭॥ ਤਿਨਹੁ ਸਾਚ ਲਿਖਿ ਕਾਗਦ ਪਠੈ । ਚਿਤ ਮਹਿ ਦੁਖੀ ਭਯੋ ਜਿਨ
ਪਠੈ । 'ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹੁ ਸੁਜਾਨ॥ਪ੍ਰਾਨ ਹਾਨਿ ਕੇ ਉਚਿਤ ਨ ਜਾਨਾ
॥੮॥ ਜੋ ਜਿਸ ਕੇ ਹੋਵਹਿ ਰੁਖਦਾਈ । ਸ਼ਰਾ ਬੀਚ ਸੋ ਉਚਿਤ ਸਜਾਈ' ।
ਇਮ ਲਿਖਿ ਵਿਰਲੇ ਸੰਤਾਨਿ ਭੇਜਾ । ਜਿਸ ਪਵਿ ਦੁਖ ਜਨੁ ਫਟਤਿ
ਕਰੇਜਾ ॥੯॥ ਲਿਖਤਿ ਤੀਨ ਸੈ ਅਪਰ ਬਹੱਤਗਜਹਿ ਕਹਿੰ ਤੇ ਭੇਜੇ ਕਹਿ
ਉਤਰ । ਬੇ ਮੁਹਤਾਯੋ ਸੰਤ ਜਿ ਪੂਰੇ । ਤਿਨਹੁ ਨ ਲਿਖਯੋ ਕਹਯੋ ਤਿਸ
ਕੂਰੇ ॥੧੦॥ ਮਹਾਂ ਦੁਸ਼ਟ ਹੋਸਹੁ ਚਹਿ ਸਾਚਾ । ਲਿਖਯੋ ਸ਼ਰੀਅਨਿ ਕੋ ਸਭਿ
ਬਾਚਾ । ਜਿਨਹੁ ਜਥਾਰਥ ਬਾਕ ਬਖਾਨੇ । ਪੱਖੀ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹੁ ਸੁਜਾਨੇ ॥੧੧॥
ਤਿਨ ਕੇ ਸਾਥ ਬਿਰੋਧ ਬਧਾਯੋ । ਕੇਤਿਕ ਕੋ ਗਹਿ ਗਹਿ ਮਰਿਵਾਯੋ ।
ਸਰਮਦ ਨਾਮ ਏਕ ਦਰਵੇਸ਼ । ਰਹਹਿ ਪੂਰੀ ਮਹਿ ਮਸਤਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼
॥੧੨॥ ਪ੍ਰਭੁ ਕੇ ਰੰਗ ਰਚਯੋ ਨਿਤ ਰਹੈ । ਕਬਿ ਕਬਿ ਮੋਜ ਆਪਨੀ ਕਹੈ ।
'ਦਾਰਸ਼ਕੋਹੁ ਸ਼ਾਹ ਹਮ ਕੀਨਿ । ਸਲਤਨ ਅਬਿਨਾਸ਼ੀ ਤਿਸ ਦੀਨਿ' ॥
੧੩॥ ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ, ਅਵਰੰਗ ਕੋ ਨਰ ਕਹੈ । ਰਿਸ ਤੇ ਜਰੈ ਅਧਿਕ ਦੁਖ
ਸਹੈ । ਜਿਤ ਕਿਤ ਪੂਰਨ ਸੰਤ ਮਹਾਨੇ । ਤਿਨ ਤੇ ਸੁਨਹਿ ਭਾਤ ਜਸੁ
ਕਾਨੇ ॥੧੪॥ ਪਾਇ ਕਸ਼ਟ ਕੋ ਚਿਤ ਰਿਸ ਭੀਨਾ । ਤਬਿ ਦੁਰਮਤੀ ਹੁਕਮ
ਕਰਿ ਦਾਨਾ । 'ਰਾਸ਼ਭ' ਪਰ ਚਢਾਇ ਲੇ ਜਾਵਹੁ । ਚਹੁ ਦਿਸ਼ਿ ਪੁਰਿ ਕੇ
ਬਿਦਤ ਫਿਰਾਵਹੁ' ॥੧੫॥ ਸਭਿ ਉਮਰਾਵ ਆਦਿ ਜੇ ਲੋਕ । ਸੁਨਿ ਕਰਿ
ਬਿਸਮੇ ਧਰਿ ਉਰ ਸ਼ੋਕਾ ਕਹਿ ਨਹਿ ਸਕਹਿ ਅਧਿਕ ਡਰ ਧਾਰੈ । ਮਹਾਂ ਕੂਰ
ਦੁਰਮਤੀ ਬਿਚਾਰੈ ॥੧੬॥ ਤਉ ਕਿਨਹੁ ਸਾਹਸੰ ਕਰਿ ਭਾਰੀ । ਹਾਥ
ਜੋਰ ਕਰਿ ਅਰਜ ਉਚਾਰੀ । 'ਸ਼ਾਹੁਨਿ ਕੇ ਸੁਤ ਜੋਗ ਨ ਐਸੈ । ਹੁਕਮ
ਦਿਯੋ ਰਾਸ਼ਭ' ਕੋ ਜੈਸੈ ॥੧੭॥ ਨਹਿ ਕਬਹੂੰ ਇਹ ਭਈ ਅਗਾਰੀ । ਬੇ ਮਿਰ-
ਜਾਵਾ ਲੇਹੁ ਬਿਚਾਰੀ । ਸੁਨ ਸਜਾਨਨਿ ਤੇ ਬਹੁਰ ਬਖਾਨਾ । 'ਜਾਇ ਚਢਾ-
ਵਹੁ ਕਰੀ' ਮਹਾਨਾ ॥੧੮॥ ਪੁਰਿ ਕੇ ਜੇ ਦ੍ਰਾਵਸ ਦਰਵਾਜ਼ੇ । ਸਭਿ ਪਰ ਫੇਰ
ਕਰਹੁ ਬਿਨ ਲਾਜੇ । ਪੁਨ ਸਰਮਦ ਬਾਸਾਹ ਜਿਸ ਬਾਨਾਤਹਿ ਲੇ ਜਾਵਹੁ
ਕਰਹੁ ਬਖਾਨ ॥੧੯॥ -ਦੇ ਸਲਤਨ ਜੋ ਕਹਿਤ ਸਦੀਵ । ਆਜ

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖੁਦਾ ਦਾ ਰਾਹ (ਸੱਚ ਮੁੱਚ) ਪਛਾਣਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਨੌਵੀਂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਡਰਦੇ ਸਨ !
ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਚ ਕਾਗਤ ਤੇ ਲਿਖ ਕੇ ਘੱਲ ਦਿੱਤੇ । 'ਭਾਵ ਨੌਵੀਂ ਨੂੰ । 'ਗਧੇ । 'ਦੋਸਲਾ । 'ਹਾਥੀ।

ਕਰਹਿ ਬਿਨ ਯਾਕੋ ਜੀਵ^੧—। ਸੁਨਤਿ ਹੁਕਮ ਕੋ ਚਾਕਰ ਗਏ। ਦਾਰਸ਼ਕੋਹੁ
ਬਿਲੋਕਤਿ ਭਏ ॥ ੨੦ ॥ ਹਰਖ ਨ, ਸੋਕ ਨ, ਮਨ ਮਹਿ ਕੋਈ। ਦੁਖ ਸੁਖ
ਬਿਖੈ ਬਿਤੀ ਸਮ ਹੋਈ। ਤੋਰੀ ਤਨ ਹੀਤਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ੁ ਫਾਸ। ਜਿਸ ਕੈ ਮਰਿਬੇ
ਕੋ ਨਹਿ ਤ੍ਰਾਸ ॥ ੨੧ ॥ ਹੋਦੇ ਸਹਿਤ ਤਬੈ ਗਜ ਆਯੋ। ਕਹਿ ਕੇ ਤਿਸ
ਉਪਰਿ ਚਢਵਾਯੋ। ਸਿਰ ਪਰ ਬੰਧਿ ਸੇਹਰਾ ਦੀਨ। ਮਾਰਨਿ ਹੁਕਮ
ਸੁਨਾਵਨਿ ਕੀਨਿ ॥ ੨੨ ॥ ਪੁਰਿ ਸਗਰੇ ਮਹਿ ਹਾਹਾਕਾਰ। ਅਧਿਕ ਸੋਕ ਤੇ
ਕਰਹਿ ਉਚਾਰ। ਡਰਤਿ ਨ ਉਚੇ ਕਹੂੰ ਸੁਨਾਵੈਂ। ਅਵਰੇਗ ਮਹਾਂ ਕੂਰ
ਲਾਖਿ ਪਾਵੈਂ ॥ ੨੩ ॥ ਸੇਤਨਿ ਕਰੁਨਾ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ। ਧੀਰਜ ਸਹਿਤ ਨਿਭੈ
ਉਰ ਹੋਹੁ। ਗਜ ਫੇਰਜੇ ਦ੍ਰਾਵਸ ਦਰਵਾਜੇ। ਲੇ ਗਮਨੇ ਜਹਿ ਸਰਮਦ
ਰਾਜੇ ॥ ੨੪ ॥ ਅਵਰੇਗ ਕੋ ਤਬਿ ਹੁਕਮ ਸੁਨਾਯੋ। ‘ਦਾਰਸ਼ਕੋਹੁ ਨਿਕਟ
ਤੁਮ ਆਯੋ। ਬਖਸ਼ਾਤ ਸਲਤਨ ਜਿਸਹਿ ਹਮੇਸ਼। ਸਾਭ ਮਹਿ ਬਛ
ਕਹਾਇ ਦਰਵੇਸ਼ ॥ ੨੫ ॥ ਬੋਲਤਿ ਕੂਰ ਲਾਜ ਨਹਿ ਆਵਤਿ। ਸਲਤਨ
ਕਿਤਹੁ, ਪ੍ਰਾਨ ਅਬਿ ਜਾਵਤਿ’। ਸੁਨਿ ਸਰਮਦ ਸਤਿਸੰਗੀ ਜਾਨਿ। ਹੁਇ
ਆਯਹੁ ਮਨ ਪ੍ਰੇਮ ਮਹਾਂਨ ॥ ੨੬ ॥ ਪਿਖਤਿ ਬਿਲੋਚਨ ਜਲ ਭਰਿ ਆਏ।
ਨਹਿ ਸਨੇਹ ਤੇ ਬੋਲਜੇ ਜਾਏ। ਦਾਰਸ਼ਕੋਹੁ ਜਾਨਿ ਕਰਿ ਪ੍ਰੇਮ। ਟਾਰਿ
ਸੇਹਰਾ ਬੋਲਜੇ ਏਮ ॥ ੨੭ ॥ ‘ਪਠਨਿ ਸੁਨਨਿ ਅਰੁ ਭਾਖਨਿ ਕਰਨੇ।
ਅਹੇ ਬ੍ਰਹਮ ਉਰ ਨਿਸਚੈ ਧਰਨ ॥ ਏਸੀ ਸਮੇਂ ਕੇ ਕਾਰਜ ਦੇਤੁ। ਲਖਹੁ ਸੰਤ
ਜੀ ! ਬਨਹੁ ਸੁਚੇਤ ॥ ੨੮ ॥ ਕਜ ਡੋਲਹੁ ਤਨ ਹੀਤਾ ਮਾਂਹ। ਕ੍ਰਿਪਾ ਆਪ
ਕੀ ਤੇ ਮਿਟ ਜਾਹੈ’। ਬਿਨਸਨਹਾਰ ਆਜ ਕੈ ਕਾਲੀ। ਤਿਸ ਕੀ ਚਿੰਤਾ
ਕਹਾਂ ਬਿਸਾਲੀ’ ॥ ੨੯ ॥ ਸੁਨ ਧੀਰਜ ਧਰਿ ਸਰਮਦ ਬੋਲਾ। ‘ਹਮ ਨੇ
ਸਲਤਨ ਦੀਨ ਅਡੋਲਾ। ਜੋ ਕਿਸਹੂੰ ਤੇ ਜਾਇ ਨ ਛਾਨੀ। ਅਖੈ ਸਦੀਵ
ਥੀਵ ਦੁਖ ਹੀਨੀ ॥ ੩੦ ॥ ਸਲਤਨ ਕੂਰ ਪਾਇ ਗਰਬਾਇ। ਸੇ ਕਾਚਤ ਦਿਨ
ਮਾਂਹ ਖਪ ਜਾਇ। ਅਲਪ ਕਾਲ ਮਾਂਹ ਹਮ ਤਨ ਤਜਾਗ। ਆਵਹਿ ਚਲੇ
ਤਹਿ ਸੰਗ ਲਾਗਿ’ ॥ ੩੧ ॥ ਏਮ ਕਾਹ ਕਰਜੇ ਪਰਸਪਰ ਹੋਗਨ।
ਚਲਜੇ ਮਹਾਵਤ ਕਰਿ ਗਜ ਪ੍ਰੇਰਾਨ। ਜਾਇ ਉਤਾਰਜੇ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹੁ। ਸੰਤ
ਸਰੂਪ, ਨ ਜਿਸ ਕ ਮੋਹੁ ॥ ੩੨ ॥ ਨਰਦਨਾਲੂ ਜਿਹ ਨਰਕ ਸਥਾਨ^੨। ਬਹੁ

^੧ਜੀਵ ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਭਾਵ ਨਾਸ ਕਰਾਂਗਾ। ‘ਮਿਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ (ਦੇਤਾ ਮਮਤਾ)। ^੨ਦਇਆਹੀਨ
(ਜਲਾਦ ੮), ਜਿਸ ਦਾ ਟਿਕਾਣਾ ਨਰਕ (ਵੇਚ ਦੇਵੇਗਾ)।

ਤੀਖਨ ਲੇ ਹਾਥ ਕ੍ਰਪਾਨ । ਮਾਰ ਉਤਾਰਜੇ ਸਿਰ ਧਰਹੂੰ ਤੇ* ਨਿਕਸੈ
 ਸ਼ਬਦ ਤਬਹਿ ਉਰ ਹੂੰ ਤੇ ॥ ੩੩ ॥ 'ਅਹੰ ਬ੍ਰਹਮ' ਹੀ ਲੋਕਨਿ ਸੁਨੈ ।
 ਨਿਸ਼ਚੈ ਪਾਕੋ ਸਭਿ ਨੇ ਗੁਨੈ । ਬਡੋ ਭ੍ਰਾਤ ਇਮ ਗਹਿ ਕੈ ਮਾਰੈ । ਕਰੇ
 ਪਾਪ ਪਰਲੋਕ ਬਿਗਾਰੈ ॥ ੩੪ ॥ ਅਪਰ ਭ੍ਰਾਤ ਦੁਇ ਛਲ ਕਰਿ ਮਾਏ ।
 ਰਾਜ ਹੇਤੁ ਕੀਨਸਿ ਅਘ ਭਾਰੇ । ਜਹਿ ਕਹਿ ਕਰੀ ਕੁਮਤਿ ਬਡ ਪਾਪੀ ।
 ਦਰਵੇਸ਼ਨਿ ਅਰੁ ਸੰਤ ਸਰਾਪੀ† ॥ ੩੫ ॥ ਕਥਾ ਸੁਨਤਿ ਸ੍ਰੋਤਾ ਸਵਧਾਨ ।
 ਸਰਮਦ ਕਥਾ ਸੁਨੀ ਜਬਿ ਕਾਨ । ਬੁਝਨਿ ਕਰੈ 'ਕੌਨ ਇਹ ਭਯੋ ?'
 ਕਿਮ ਸੁਦਾਇ ਕੋ ਮਾਰਗ ਲਯੋ? ॥ ੩੬ ॥ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੋਤਨਿ ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਬਿਸਾਲਾ ।
 ਸਰਮਦ ਕੀ ਜਿਮ ਕਥਾ ਰਸਾਲਾ । ਕਰੀ ਸੁਨਾਵਨਿ ਜਿਸ ਬਿਧ
 ਭਯੋ । ਜਿਮ ਅਵਰੰਗ ਮਰਿਵਾਵਨਿ ਕਿਯੋ ॥ ੩੭ ॥ ਸੰਤਪਨੋ ਸੰਤਨਿ ਕੋ
 ਜਿਸ ਮਹਿ । ਪਾਪਨਿ ਕੋ ਬਡ ਪਾਪ ਅਹੈ ਜਹਿ* । ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਸਿੱਖ ਭਲੋ
 ਉਰ ਧਾਰੈ । ਨਹਿ ਸਾਧਨ ਕੋ ਕਬਿ ਤ੍ਰਿਸਕਾਰੈ ॥ ੩੮ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ
 ਗ੍ਰੰਥੇ ਨਵਮਿ ਰਾਸੇ 'ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਬਿੰਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੨੦ ॥

੨੯. [ਸਰਮਦ] ।

ਏਹਗਾ ॥ ਸਰਮਦ ਕੀ ਸੰਦਰ ਕਥਾ ਸ੍ਰੋਤਾ ਸੁਨਹੂੰ ਰਸਾਲ । ਆਤਮ ਕੋ
 ਬੱਖਸਾਤ‡ ਭਾ ਗਿਆਨੀ ਸੰਤ ਬਿਸਾਲ ॥ ੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਧਨਾਢ
 ਬਡੇਰ । ਏਕ ਪੁੱਤ੍ਰ ਜਨਮੈ ਤਿਨ ਕੇਹੋਬਹੁ ਦੁਲਾਰਿ ਤਿਨ ਪਾਰਨ ਕੀਨਾ ।
 ਖਾਨ ਪਾਨ ਮਨ ਭਾਵਤਿ ਦੀਨਾ ॥ ੨ ॥ ਤਨ ਮਾਹੰਆਨਿ ਭਈਤਰੁਨਾਈ* ।
 ਬੀਸਕ ਬਰਸਨਿ ਬੈਸ ਬਿਤਾਈ । ਭਾ ਪਰਲੋਕ ਮਾਤ ਪਿਤ ਕੇਰਾ । ਰਹੈ
 ਇਕਾਕੀ ਦਰਬ ਘਨੇਰਾ ॥ ੩ ॥ ਪੂਰਬ ਜਨਮ ਭਾਗ ਬਡ ਜਾਗੇ । ਸਾਤ-
 ਸੰਗਤਿ ਕਹੁ ਕਰਿਬੋ ਲਾਗੇ । ਸੰਤ ਬਿਦੇਸ਼ੀ ਉਤਰਨਿ ਹੇਤੁ । ਦਰਬ
 ਲਗਾਯਹੁ ਰਚੇ ਨਿਕੇਤ ॥ ੪ ॥ ਕਿਤਹੂੰ ਤੇ ਕੋ ਚਲਿ ਕਰਿ ਆਵੇ । ਚਾਪ
 ਪਾਵ ਨਿਸ ਬਿਖੈ ਟਿਕਾਵੇ । ਖਾਨ ਪਾਨ ਕੀ ਸੁਧਿ ਲੈ ਆਛੇ । ਦੇਤਿ ਪ੍ਰਯੋਕ
 ਸੁਪਾਤਿ ਚਿਤ ਬਾਛੇ* ॥ ੫ ॥ ਸਰਬ ਭਾਤ ਕੀ ਸੇਵਾ ਕਰੈ । ਚਾਪਹਿ ਚਰਨ

*ਧੜ ਤੇ । †ਜਿਸ (ਦੇ ਮਾਏ ਜਾਣ) ਵਿਚ ਮੰਤ੍ਰ ਨੂੰ ਤਿਆਪ ਹੋਇਆ, ਅਤੇ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪਾਪਾਂ ਦਾ
 (ਅਤਿ) ਵੱਡਾ ਪਾਪ ਹੋਇਆ ਹੈ । (ਅ) ਤਿਤਪਨਾ ਸਰਮਦ ਵਿਚ ਤੇ ਅਤਿ ਪਾਪ ਨੂੰ ਛੋਟੇ ਵਿਚ ।
 *ਜਵਾਨੀ । *ਮੈਂ ਲਈ ਪਈ ਦੰਦਾ ਹੈ ਜੇ ਚਿਤ ਦੀ ਚਾਹਨੀ (ਨਾਲ ਮੈਂ) ।

*ਕਈ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਦਾਰਾ ਦਾ ਮਾਰਨ ਆਇਆਂ ਨਾਲ ਬੀਰਤਾ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰ-
 ਦਿਆਂ ਮਰਨਾਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ । †ਪਾ:-ਸੰਤਾਪੀ । ‡ਪਾ:-ਆਤਮ ਜਾਂ ਕੋ ਖਜਾਤ ।

ਪ੍ਰੇਮ ਕੋ ਧਰੈਸੇਵ ਭਏ^੧ ਪੰਖਾ ਕਰਿ ਬਾਧੂ । ਸੀਤ ਲਗੇ ਪਾਵਕ ਦਿਪਤਾਧੂ
 ॥੬॥ ਇੱਤਯਾਦਕ ਕੇ ਆਨੰਦ ਦੇਤਿ । ਟਹਿਲ ਕਰਨਿ ਪਰ ਰਹੈ ਸੁਚੇਤ।
 ਪ੍ਰਾਤਿ ਹੋਤਿ ਜਬਿ ਸੀਤ ਪਧਾਰੈ । ਹੋਤ ਬਿਸਰਜਨ^੨ ਸੇਗ ਸਿਧਾਰੈ ॥ ੭ ॥
 ਕਿਤਿਕ ਦੂਰ ਲਗਿ ਤਿਸ ਪਹੁੰਚਾਇ । ਹਟਨਿ ਲਗਹਿ ਨਿਜ ਸੀਸ
 ਨਿਵਾਇਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕਰਿ ਬਿਨੈ ਬਖਾਨੈ^੩ 'ਜੇ ਤੁਮ ਮਗ ਖੁਦਾਇ ਕੋ ਜਾਨੈ'
 ॥ ੮ ॥ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਹੁ ਮੁਝ ਦੇਹੁ ਬਤਾਇ । ਦਾਸ ਜਾਨਿ ਲਿਹੁ ਮੋਹਿ
 ਮਿਲਾਇ । ਦੀਨ ਦੇਖਿ ਕਰਿ ਦਯਾ ਕਰੀਜੈ । ਦੀਨਦਾਲ ਕੀ ਸੁਧਿ ਮੁਝ
 ਦੀਜੈ' ॥ ੯ ॥ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਸੰਤ ਸਾਧੂ ਉਪਦੇਸ਼ੈ । 'ਨਾਮ ਅਲਾਹ ਸੁ ਪਾਕ
 ਵਿਸ਼ੇਸ਼ੈ । ਸਿਮਰਨ ਕਰਿ ਸਤਿਸੰਗ ਮਿਲੀਜੈ । ਸੇਵਹੁ ਨਿਰਹੰਕਾਰ
 ਬਨੀਜੈ' ॥੧੦॥ ਪ੍ਰਭੁ ਕੋ ਪ੍ਰੇਮੀ ਮਿਲਤਿ ਨ ਭਯੋ । ਇਮਹੀ ਕਰਤਿ ਬਹੁਤ
 ਦਿਨ^੪ ਗਯੋ । ਨਗਨ ਸਾਧ ਕੇ ਬਸਨ ਬਨਾਵੈਪਨਹੀ ਆਦਿ ਦੇਖਿ ਪਹਿ-
 ਨਾਵੈ ॥੧੧॥ ਸਭਿ ਕੋ ਬੁਝੈ ਪੰਥ ਖੁਦਾਇ । ਸੇਵਾ ਕਰਤਿ ਰਾਤ ਦਿਨ
 ਜਾਇ । ਤਹੀਂ ਸੰਤ ਨਿਤ ਹੀ ਚਲਿ ਆਵੈਂ । ਕਰਿ ਖਿਜਮਤ ਸਭਿਹੂੰਨਿ
 ਰਿਝਾਵੈ ॥੧੨॥ ਬਿਦਾ ਕਰਤਿ ਜਬਿ ਜਾਇ ਅਗੇਰੇ । ਬੁਝੈ ਮਗ ਖੁਦਾਇ
 ਤਿਸ ਬੇਰੇ । ਸ਼ਾਹੁਹੁਸੈਨ ਕਿਧੋਂ ਕੇ ਔਰ^੫ । ਪੂਰਨ ਸੰਤ ਆਇ ਤਿਸ ਠੌਰ
 ॥ ੧੩ ॥ ਤਿਮ ਹੀ ਸੇਵਾ ਤਿਸ ਕੀ ਕਰੀ । ਖਾਨ ਪਾਨ ਪਦ ਚਾਂਖੀ ਭਰੀ ।
 ਕਰਜੈ ਪ੍ਰਸੰਨ ਅਧਿਕ ਹੀ ਤਾਂਹਿ । ਤਜਾਰ ਭਯੋ ਉਠਿ ਪ੍ਰਾਤੀ ਮਾਂਹਿ ॥੧੪॥
 ਗਯੋ ਬਿਸਰਜਨ ਕਰਨਿ^੬ ਅਗਾਰੀ । ਜਾਇ ਦੂਰ ਅਭਿਲਾਖ ਉਚਾਰੀ ।
 'ਕਹਹੁ ਸੰਤ ਜੀ ! ਪੰਥ ਖੁਦਾਇ । ਜੇ ਤੁਮ ਜਾਨੋ, ਦੇਹੁ ਬਤਾਇ ॥੧੫॥
 ਕਰਹੁ ਦੀਨ ਪਰ ਦਯਾ ਉਦਾਰਾ । ਹੁਇ ਦਰਵੇਸ਼ ਵਯਾਲ ਦਤਾਰਾ' ।
 ਜਾਨਿ ਘਾਲ ਤਬਿ ਸਰਮਦ ਕੇਰੀ । ਸੰਤਨਿ ਸੇਵਾ ਕੀਨਿ ਘਨੇਰੀ ॥ ੧੬॥
 ਹਿਤ ਪਰਖਨਿ ਕੇ ਸੰਤ ਅਲਾਇ । 'ਪੰਚ ਰਜਤਪਣ ਖਰਚਹੁ ਜਾਇ। ਮਮ
 ਹਿਤ ਸੁੰਦਰ ਪਨਹੀ ਲਜਾਵਹੁ। ਅਬਿ ਹੀ ਗਮਨਹੁ ਗਹੁਰ^੭ ਨ ਲਾਵਹੁ' ॥
 ੧੭ ॥ ਸੁਨਿ ਸਰਮਦ ਕਰ ਜੋਰਿ ਬਖਾਨੋ । 'ਠਾਹਰਹੁ ਲਖਹੁ ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਹੀ
 ਆਨੋ^੮ । ਇਮ ਕਹਿ ਤੁਰਤ ਬਜ਼ਾਰ ਸਿਧਾਯਹੁ । ਜਸ ਚਾਹੋ ਤਸ
 ਤਤਛਿਨ ਲਜਾਯਹੁ ॥ ੧੮ ॥ ਨਿਜ ਕਰ ਤੇ ਪਹਿਰਾਵਨਿ ਕੀਨਿ । ਤਬਿ

^੧ ਮੁੜਕਾ ਆਇਆ ਨੂੰ । ^੨ ਟੋਰਨ ਹਿਤ । ^੩ ਯਾ ਕੋਈ ਟੋਰ । ^੪ ਵਿਦਿਆ ਕਰਨ । ^੫ ਵੇਰੀ । ^੬ ਛੋਡੀ
 ਹੀ ਲਿਆਇਆ ਜਾਵੇ । ^੭ ਪਾ:-ਮਿਲ ।

ਦਰਵੇਸ਼ ਕਹਨੈ ਸੁਭ ਚੀਨ । 'ਜੋ ਖੁਦਾਇ ਕੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਤੋਹਿ । ਇਹਾਂ
 ਬਿਰਹੁ ਆਵਨ ਲਗਿ ਮੋਹਿ' ॥੧੯॥ ਇਮ ਕਹਿ ਚਲਨੈ ਗਯੋ ਕਿਤ ਸੰਤ।
 ਸਰਮਦ ਠਾਂਢੇ ਰਹਨੈ ਇਕੰਤ । ਕਰਤਿ ਪੁਤੀਖਨਿ ਕੋ ਬਿਰ ਭਯੋ । ਲਯੋ
 ਕਸ਼ਟ ਪਰ ਕਿਤਹੁ ਨ ਗਯੋ ॥ ੨੦ ॥ ਇਕ ਦੁਇ ਦਿਵਸ ਬਿਤੇ ਤਬਿ
 ਆਯੋ । ਦੇਖਨੈ ਸਰਧਾ ਸਹਿਤ ਬਿਰਾਯੋ । ਅਪਰ ਕਸੌਟੀ ਕੋ ਇਕ ਦੀਨਾ ।
 ਸੰਕਲ ਰੀਤਿ ਤੇ ਪਰਖਨਿ ਕੀਨਿ ॥੨੧॥ ਪੁਨ ਕ੍ਰਿਪਾਲੁ ਹੈ ਗਰੇ ਲਗਾਯੋ ।
 ਮਗ ਖੁਦਾਇ ਕੋ ਤੁਰਤ ਬਤਾਯੋ । ਪੁਭੁ ਕੋ ਪ੍ਰੇਮ ਭਯੋ ਮਨ ਪੀਨ ।
 ਤਿਸ ਹੀ ਰਸ ਮੈਂ ਹੈ ਗਯੋ ਲੀਨ ॥੨੨॥ ਨਿਸਦਿਨ ਰਹੈ ਅਲਹਿ ਸੋ ਮਾਤਾ ।
 ਚਢਨੈ ਨਵੀਨ ਟੰਗ ਮਨ ਰਾਤਾ । ਜਿਤਿਕ ਹੁਤੋ ਧਨ ਸਰਬ ਲਗਾਯੋ ।
 ਦਰਵੇਸ਼ਨਿ ਕੋ ਖਾਨਾ ਖਾਯੋ ॥ ੨੩ ॥ ਬੋਚਨੈ ਘਰ ਜੇਤਿਕ ਧਨ ਲੀਨਿ ।
 ਹਿਤ ਸੰਤਨਿ ਸਭਿ ਖਰਚਨਿ ਕੀਨਿ । ਅਪਰ ਜਿ ਵਸਤੁ ਹੁਤੀ ਅਸ਼ੇਸ਼ ।
 ਅਰਪਨ ਕਰੀ ਹੋਰਿ ਦਰਵੇਸ਼ ॥ ੨੪ ॥ ਭਯੋ ਮਸਤ ਸੁਧਿ ਤਨ ਕੀ ਬੋਰੀ ।
 ਨਿਸ ਦਿਨ ਰਹੈ ਪ੍ਰੇਮ ਮਤਿ ਬੋਰੀ । ਦਿੱਲੀ ਕੋ ਬਜ਼ਾਰ ਮਹਿ ਪਰੈ । ਭਯੋ
 ਸੁਛੇਦ ਤਿਸੀ ਪੁਰਿ ਫਿਰੈ ॥੨੫॥ ਦਿਨ ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਬ੍ਰਿਤਿ ਚਢਹਿ ਸਵਾਈ ।
 ਨਿਧਿ ਸਿਧਿ ਆਨਿ ਬਿਰੀ ਅਗੁਵਾਈ । ਤਿਨ ਕੋ ਆਦਰ ਨਹੀਂ
 ਕਰੇਤਾ । ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਕੋ ਪ੍ਰੇਮ ਧਰੇਤਾ ॥ ੨੬ ॥ ਹੁਇ ਬੇਤਮਾ^੧ ਜਗਤ ਕੀ
 ਦਿਸ਼ਿ ਤੇ । ਪ੍ਰਭੁ ਰਸ ਤੇ ਬਨ ਕਰਿ ਮਨ ਮਸਤੇ^੨ । ਸ਼ਾਹਿ ਰੰਕ ਏਕੈ ਕਰਿ
 ਜਾਨਾ । ਰਿਦੈ ਅਨੰਦਤਿ ਮਨ ਮਸਤਾਨਾ ॥੨੭॥ ਇਕ ਦਿਨ ਠਾਂਢੇ ਬੀਚ
 ਬਜ਼ਾਰ । ਹੁਤੋ ਨਗਨ, ਕੋ ਬਸਤੁ ਨ ਧਾਰਿ। ਨੌਰੰਗ ਨਿਕਸਨੈ ਚਢਿ ਕਰਿ
 ਹਾਥੀ। ਚਾਕਰ ਭਏ ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਸਾਥੀ ॥੨੮॥ ਲੋਕ ਹਟਾਵਨ ਹਾਰ ਨਿਹਾਰੇ ।
 ਦੂਰ ਦੂਰ ਸਭਿ ਕਰਤਿ ਉਚਾਰੇ । ਸਰਮਦ ਸੋਂ ਤਿਨ ਆਨਿ ਉਚਾਰੀ ।
 'ਨਗਨ ਬਿਰਹੁ ਨਹਿੰ, ਸ਼ਾਹੁ ਅਗਾਰੀ' ॥ ੨੯ ॥ ਸੁਨਿ ਨੌਰੰਗ ਤਿਸ
 ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਹਰਿਤੇ । ਬਸਤੁ ਦੋਨਿ ਦੋ ਗਜ ਨਿਜ ਕਰ ਤੇ । ਕਹਨੈ ਸੁ
 'ਨਗਨ ਛਾਦਿਬੋ ਕੀਜੈ । ਬਿਨ ਛਾਦੇ ਨਹਿੰ ਵਹਿਰ ਬਿਰੀਜੈ' ॥੩੦॥ ਇਮ
 ਕਾਹ ਗਮਨੈ ਸ਼ਾਹੁ ਅਗੇਰੇ । ਮਨ ਬਾਂਛਤਿ ਫਿਰ ਕਰਿ ਪੁਟਿ, ਫੇਰੇ^੩ ।
 ਕਿਤਿਕ ਸਮੇਂ ਮਹਿ ਮੁਰ ਕਰਿਆਯੋ। ਤਹਿ ਠਾਂਢੇ ਸਰਮਦ ਦਰਸਾਯੋ ॥੩੧॥

^੧ਕੋਈ ਇਕ (ਹੋਰ) ਕੌਟੀ ਬੀ ਦਿਤੀ । ^੨ਹਿਤਰ ਹੋਕੇ ਉਸੇ (ਦਿਲੀ ਵਿਚ) ਹੀ ਪਿਆ ਫਿਰੇ ।

^੩ਪ੍ਰੇਸ਼ਨਾ ਰਹਿਤ । ^੪ਮਸਤ ਮਨ ਬਣ ਕਰਕੇ । ^੫ਪੂਰੀ ਵਿਚ ਫਿਰਕੇ, ਫੇਰਾ ।

ਬਾਂਧਯੋ ਸਿਰ ਪਰ ਦਿਯੋ ਸੁ ਚੀਗਖਰੋ ਪ੍ਰਥਮ ਸਮ ਨਗਨ ਸ਼ਰੀਗਨੋਰੰਗ
ਨੇਰੇ ਕੀਨਸਿ ਹਾਥੀ । ਕੁਛ ਰਿਸ ਕਰਿ ਬੁਝਯੋ ਤਿਹ ਸਾਥੀ ॥ ੩੨ ॥
‘ਕਹਾਂ ਮਕਰ ਕੋ ਧਾਰਨਿ ਕੀਨਿ ? ਲਾਜ ਜਹਾਨ ਤਜਾਗ ਕਰਿ ਦੀਨਿ ।
ਦੁਰਯੋ ਬਸਤ੍ਰ ਤੇ ਲਖਿ ਹਮ ਦਯੋ । ਕਯੋਂ ਨਹਿ ਨਗਨ ਛਾਦ ਕਰਿ
ਲਿਯੋ’ ॥ ੩੩ ॥ ਡਰ ਕੋ ਪਰਿਹਰਿ ਕਰਿ ਉਰ ਭਾਯੋ । ਕਯੋਂ ਕੁਚਾਲ ਕਰਿਬੇ
ਚਿਤ ਲਾਯੋ’ । ਸੁਨਿ ਸਰਮਦ ਤਬਿ ਉੱਤਰ ਦੀਨਿ। ‘ਤੇ ਕਹੁ ਪਿਖਯੋ ਬੁੱਧਿ
ਤੇ ਹੀਨ ॥ ੩੪ ॥ ਇਸੀ ਅਕਲ ਤੇ ਕਰਿ ਪਤਿਸ਼ਾਹਿਤ । ਲੋਕਨਿ ਮੈਂ ਬਡ
ਜਸੁ ਕੋ ਚਾਹਤਿ । ਤੈਂ ਬਨਿ ਸ਼ਾਹਿ ਕਰੀ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ । ਸਾਬ ਅਦਾਬ ਧਰੀ
ਹਮ ਸੀਸ ॥ ੩੫ ॥ ਰਿਦੇ ਨ ਜਾਨੀ ਇਹ ਬਡਿਆਈ । ਉਲਟੀ ਹਮ ਸੋਂ
ਸ਼ਿਦਤ^੧ ਉਠਾਈ । ਜੇ ਲੋ ਕਰਿ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਤਿਹਾਰੀ । ਧਰਤਿ ਲਿੰਗ ਪਰ
ਕਰਤਿ ਖੁਆਰੀ ॥ ੩੬ ॥ ਤੋ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਵਤਿ ਲਖਿ ਆਛੀ । ਇਮ ਬਿੱਪੀਤ
ਬੁੱਧਿ ਤੇ ਬਾਛੀ । ਇਸੀ ਅਕਲ ਪਰ ਸਲਤਨ ਕਰਤਾ ? ਤੁਰਕ ਹਿੰਦ ਕੋ
ਨਜਾਉਂ ਨਿਬਰਿਤਾ^੨ ॥ ੩੭ ॥ ਸੁਨਿ ਨੁਰੰਗ ਜਰਿਬਰਿ ਉਰ ਗਯੋ ਉੱਤਰ
ਨਹੀਂ ਆਵਤੋ ਭਯੋ । ਲੱਜਿਤਿ ਹੋਇ ਕਸ਼ਟ ਕੋ ਪਾਵਾ । ਰਿਸਤਿ ਆਪਨੇ
ਸਦਨ ਸਿਧਾਵਾ ॥ ੩੮ ॥ ਰਿਦੇ ਈਰਖਾ ਅਧਿਕ ਉਠਾਈ । ਮਹਿਮਾਂ
ਦਰਵੇਸ਼ ਨ ਲਖਿ ਪਾਈ^੩ ।—ਸਮਝੋਂ ਵੇਰ^੪—, ਕੁਤਰਕ ਉਠਾਈ ।—ਕਿਸੀ
ਖੁਨਾਮਹਿ^੫ ਜਬਿ ਇਹੁ ਆਈ—॥ ੩੯ ॥ ਸਰਮਦ ਖਰੋ ਰਹਯੋ ਤਿਸ ਥਾਨ ।
ਰਹਯੋ ਨਗਨ ਹੀ ਪ੍ਰਥਮ ਸਮਾਨ। ਇਕ ਰਸ ਬ੍ਰਿਤੀ ਅਨੰਦ ਮੈਂ ਝੂਲਤਿ ।
ਲਿਵ ਲਾਗੀ ਸੋ ਕਬਹੂੰ ਨ ਝੂਲਤਿ ॥ ੪੦ ॥

ਚਿਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਚਿੰਬੇ ਨਾਮ
ਰਾਸੇ ‘ਸਰਮਦ’ ਪ੍ਰਸੰਨ ਭਰਨਨੇ ਨਾਮ ਏਕ ਚਿੰਤੀ ਅੰਸੂ ॥ ੨੨ ॥

੨੨. [ਸਰਮਦ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਇਮ ਸਰਮਦ ਮਨ ਮਸਤ ਹੋ ਬਿਰਹਿ ਬਜ਼ਾਰ ਮਝਾਰ । ਇਕ

^੧ਨੇਰੇਜ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਢਕਿਆ । ^੨ਸਖਤੀ । ^੩ਨਾ ਲਖੀ (ਨੋਵੇਗੇ ਨੇ) । ^੪ਵੇਰ ਸਮਝਾਂਗੇ (ਇਸ ਨਾਲ) । ^੫ਕੋਈ ਫੰਮ ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਦਨਾਮੀ ਹੋਵੇ (ਖੁਟ+ਨਾਮੀ) । *ਜੇ ਸ਼ੇਅਰ ਸਰਮਦ ਨੇ ਉਸ ਵਕਤ ਕਹੇ, ਇਹ ਹਨ:--ਅੰ ਸ਼ਾਹ ਕਿ ਤੁਰਾ ਤਾਏ ਜਹਾਂਬਾਨੀ ਦਾਦ । ਮਾਰਾ ਹਮਾਂ ਅਸਬਾਬੇ ਪਦੇਸ਼ਾਨੀ ਦਾਦ । ਪੋਸ਼ਾਨਦ ਲਿਬਾਸ ਹਰ ਕਿਰਾ ਅੋਬੇ ਦੀਦ । ਬੇ ਅੋਬਾਂ ਰਾ ਲਿਬਾਸੇ ਉਰਿਯਾਨੀ ਦਾਦ । ਅਰਥਾਤ—‘ਜਿਸ ਵੇਬ ਨੇ ਤੈਨੂੰ ਜਹਾਨ ਤੇ ਰਾਜ ਕਰਨ ਦਾ ਤਾਜ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਸਾਨੂੰ ਸਾਰਾ ਸਾਮਾਨ ਪਦੇਸ਼ਾਨੀ ਦਾ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਅੋਬ ਤੋਕਦਾ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਪੜੇ ਪੁਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਬੇ ਅੋਬਾਂ ਨੂੰ ‘ਰੀਪਨ ਦੀ ਪੁਸ਼ਾਕ’ ਵੇਂਦਾ ਹੈ ।

ਮੁਦਾਇ ਸੰਗ ਲਿਵ ਲਾਗੀ ਦੁਸਰ ਸੋਂ ਨ ਚਿਨਾਰੈ ॥੧॥ ਬੋਧਈ ॥ ਕਥਿ
 ਕਥਿ ਬਿਜੀਆ ਪਾਨ ਕਟੰਤਾ । ਇਕ ਚਿਤ ਬਿਤੀ ਕਰਤਿ ਮਤਿਵੰਤਾ ।
 ਆਨਿ ਵੇਹਿ ਜੋ ਭੋਜਨ ਰੋਈ । ਤਿਪਤ ਰਹੈ ਥੈ ਹੈ ਮੁਖ ਫੋਈ ॥੨॥ ਏ-
 ਮਾਹਸ ਬਨ ਸਮਾਂ ਬਿਤਾਵੈ । ਏਠ ਇਕਾਕੀ ਅਨੰਦ ਉਪਾਵੈ । ਇਕ ਦਿਨ
 ਕਰਤਿ ਭੰਗ ਕੋ ਪਾਨਾ । ਵਿਗ ਮਹਿਜਿਦਾ ਕੇ ਪਿਖਤਿ ਮੁਲਾਨਾ ॥੩॥
 ‘ਸ਼ਰਾ ਵਹਿਰ ਇਹ ਬਿਜੀਆ ਪਾਨਿ’ ਕਰੋਂ ਕਰਤਿ, ਨ ਡਰ ਕੋ ਮਾਨਿ’ ।
 ਸਰਮਦ ਕਹਨੋ ‘ਤੋਰ ਹਮ ਭਾਰੀ’ । ਇਹ ਫਾਸੀ ਹੈ ਰੀਵ ਤੁਮਾਰੀ ॥੪॥
 ॥ ਮਨ ਕੋ ਥੋਟਾ ਸੁਨਤਿ ਮੁਲਾਨਾ । ਜਾਇ ਸੰਗ ਨੌਰੰਗ ਬਖਾਨਾ । ‘ਪੁਰਿ
 ਮਹਿ ਭੀ ਨ ਸ਼ਰਾ ਪਰਪਾਕੀ’ । ਬਹੁਰ ਬਾਰਤਾ ਕਹੀਅਹਿ ਕਾਕੀ ॥੫॥
 ਹੁਇ ਤੋਰੇ ਤੋਂ ਫਰਾ ਉਦਾਰਾ । ਨਾਹਿ ਤ ਪਰਿ ਹੈ ਦੀਨ ਬਿਗਾਰਾ । ਸਰ-
 ਮਦ ਮਸਤ ਹੋਇ ਕਰਿ ਤੋਰੀ’ । ਤੋਰਾ ਫਰਾ ਨ ਜਾਨਹਿ ਤੋਰੀ’ ॥੬॥
 ਸਭਿ ਮਹਿ ਇਦਤਿ ਭੰਗ ਹੋ ਪੀਵੈ । ਕਹੈ ਕਿ ਫਰਾ ਫਾਸ ਤੁਮ ਬੀਵੈ’ ।
 ਸੁਨਤਿ ਸ਼ਾਹੁ ਰਿਸ ਪ੍ਰਥਮ ਭੰਗਾਰੀ । ਨੌਕਰਾਨਿ ਸੋਂ ਰਿਰਾ ਉਚਾਟੀ ॥੭॥
 ‘ਗਹਿ ਲੀਜੈ ਪਗ ਪਾਵਹੁ ਏਰੀ । ਵੇਹੁ ਫੈਦਖਾਨੇ ਮਹਿ ਰੋਰੀ । ਜਬਹਿ
 ਸ਼ਰਾ ਸਮੁਝੇ ਅਰੁ ਮਾਨੈ । ਤਬਹਿ ਖਲਾਸੀ ਕਰਹੁ’ ਬਖਾਨੈ ॥੮॥ ਤਾਤ-
 ਕਾਲ ਤਿਨ ਪਕਰਨੋ ਜਾਇ । ਦਈ ਚਰਨ ਮਹਿ ਬੋਰੀ ਪਾਇ ਰਹਨੋ ਕੈਦ
 ਮਹਿ ਰਿਦੈ ਅਨੰਦ । ਸਿਮਰਤਿ ਪ੍ਰਭੁ ਕੋ ਹੋਮ ਬਿਲੰਦ ॥੯॥ ਮਨ ਮੈਂ ਗਨੀ
 ਨ ਕਛੁ ਕਠਨਾਈ । ਵੇਖਨੋ ਲੋਕਨਿ ਜਾਇ ਬਤਾਈ । ਨੌਰੰਗ ਸੰਗ
 ਬਖਾਨਨੋ ਜਾਇ । ‘ਤਹਾਂ ਮਸਤ ਚਿਤ ਗ਼ਮੀ ਨ ਕਾਇ ॥੧੦॥ ਗਾਹਬੇ ਤੇ
 ਰੁਛ ਦੁਖ ਨਹਿ ਮਾਨਾ । ਬੋਲਹਿ ਬੈਠਹਿ ਪ੍ਰਥਮ ਸਮਾਨਾ’ । ਕਹਨੋ ਸ਼ਾਹਿ
 ‘ਅਬਿ ਕਰਹੁ ਖਲਾਸ । ਆਗੇ ਕੋ ਉਪਜਾਵਹੁ ਤ੍ਰਾਸ ॥੧੧॥ ਚਲਹਿ
 ਸ਼ਰਾ ਮੈਂ ਤਉ ਮੁਖ ਪਾਵੈ । ਨਾਹਿ ਤ ਬਹੁਰ-ਕੈਦ ਮਹਿ ਆਵੈ’ । ਸੁਨਿ ਕੈ
 ਆਗਾਜਾ ਆਨਿ ਛੁਡਾਯੋ । ਕਹਨੋ ਸ਼ਾਹੁ ਕੋ ਸਕਲ ਸੁਨਾਯੋ ॥੧੨॥ ਤਬਿ

ਪਛਾਣ । ੨ਵੀਂਗ । ੩ਮਸੀਤ । ੪ਡਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ । ੫ਅਸਾਂ (ਸ਼ਰਾ) ਤੋੜ ਹੁਟੀ ਹੈ । ੬ਸ਼ਰਾ
 ਪੱਕੀ ਹੋਕੇ ਨਾਂ ਰਹੀ । ੭ਫਰਾ=ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਚਲਾਉਣਾ । ੮ਤੋੜ । ੯ਸ਼ਰਾ ਦਾ ਫਰਾ ਨਹੀਂ
 ਜਾਣਦਾ, ਤਾਂਤੇ ਤੋੜੀ ਸੁ । [੧੦, ਫੋਰਾ=ਚੱਲਣ, ਕਿਉਂ ਹੁਕਮ ਦਾ ਮਨਵਾਇਆ ਜਾਣਾ] । (ਅ)
 ੧੧ ਜਿਸ (ਕਰੜਾਈ ਨਾਲ)ਸ਼ਰਾ ਤੋਰੀ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਤੋਰਾ(ਚੱਲਣ)ਦੀ ਉਸ ਨੇ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕੀਤੀ

ਸਰਮਦ ਅਤਿ ਬਿਖੈ ਬਖਾਨਾ । 'ਜੋ ਬੰਧਨੋ ਤਿਸ ਬੰਧ ਮਹਾਨਾ'। ਬਿਰਲਾ-
ਪਹਿ ਦੁਖ ਪਾਵਹਿ ਸੋਈ । ਪ੍ਰਭੁ ਕਰੁਨਾ ਬਿਨ ਛੁਟਹਿ ਨ ਕੋਈ ॥ ੧੩ ॥
ਹੱਕ ਮਿਹਰ ਤੇ ਜੋ ਛੁਟਿ ਗਏ ਬਹੁਰ ਨ ਬੰਧਨ ਮੈਂ ਸੇ ਪਏ । ਜਾਨੇ ਪਰੇ
ਅਲਹ ਦਰਗਾਹ । ਕੋ ਬੰਧਨੋ ਕੋ ਛੁਟਨੋ ਜਾਹਿ ॥ ੧੪ ॥ ਗਯੋ ਬਜ਼ਾਰ
ਜਾਇ ਕਰਿ ਰਹਜੋ । ਜਿਸ ਨ ਮਗ ਖੁਦਾਇ ਕੋ ਲਹਜੋ । ਕਰਹਿ ਨ ਕਾਨ
ਕਾਹੁ ਕੀ ਕੈਸੇ । ਰਹੈ ਮਸਤ ਮਨ ਅਮਲੀ ਜੈਸੇ ॥ ੧੫ ॥ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ
ਗਹਜੋ ਜਬਿ ਆਯੋ । ਬਾਤਿ ਕਰਤਿ ਤਿਨ ਤਾਂਹਿ ਸੁਨਾਯੋ । ਸੁਨਿ ਸਰਮਦ
ਤਬਿ ਓਚ ਪੁਕਾਰੈ । 'ਹਮ ਤਿਸ ਕੋ ਨਿਜ ਤਖਤ ਬਿਠਾਰੈ' ॥ ੧੬ ॥ ਸਭਿ
ਸਲਤਨ ਦੇ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹੁ ਨਿਸ਼ਚੈ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਬਡ ਹੋਹੁ । ਬਾਰ ਬਾਰ ਦਿਨ
ਬਿਖੈ ਉਚਾਰੈ । ਬਹੁ ਲੋਕਨਿ ਕੇ ਕਾਨਨਿ ਡਾਰੈ ॥ ੧੭ ॥ ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਨੌਰੰਗ
ਨਿਕਟਿ ਬਤਾਵੈ । ਬਸ ਨ ਬਸਾਇ ਅਧਿਕ ਜਰ ਜਾਵੈ ।—ਕਹੈ ਕਹਾਂ ਬਕ-
ਬਾਦ ਅਜਾਨਾ ॥ ਇਸ ਕੇ ਪ੍ਰਾਨ ਕਰੋਂ ਮੈਂ ਹਾਨਾ ॥ ੧੮ ॥ ਇਹ ਸਲਤਨ ਪਟ
ਕਹਾਂ ਬਿਠਾਵੈ ਖੋਜਨੋ ਖੋਜ ਨਹੀਂ ਕਿਤ ਪਾਵੈ ਬਡੋ ਕਹਾਵਤਿ ਹੈ ਦਰਵੇਸ਼ ।
ਬੋਲਹਿ ਕੂਰੇ ਬਾਕ ਅਸ਼ੋਸ਼ ॥ ੧੯ ॥ ਬੰਦ ਸਾਧ ਪਾਖੰਡ ਕੋ ਧਾਰੈ । ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ
ਸਹਾਇਕ ਸਾਰੈ । ਸਭਿ ਕੋ ਦੇਉਂ ਤਿਵਾਰਕ* ਫੇਰਾਸਨੇ ਸਨੇ ਗਹਿ ਕੈ ਬਹੁ
ਬੈਰ—॥ ੨੦ ॥ ਇਮ ਨੌਰੰਗ ਬਡ ਦੁਸ਼ਟ ਬਿਚਾਰੈ । ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਾ ਨਹਿ ਭਲਾ
ਉਚਾਰੈ । ਅਪਨੋ ਤੋਰਾ* ਕਰਹਿ ਬਿਸਾਲਾ ਸਭਿਨਿ ਚਲਾਵੈ ਸ਼ਰਾ ਕੁਚਾਲ
॥ ੨੧ ॥ ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਸੰਤ ਗਨ ਜੋਈ । ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਸਰਾਹਹਿ ਤੇਈ । ਸੁਨਿ
ਸੁਨਿ ਵੇਹ ਸਹਹਿ ਨਹਿ ਕੈਸੇ । ਸੁੰਦਰਚੰਦ ਚਕਵਾ* ਚਿਤ ਜੈਸੇ ॥ ੨੨ ॥ ਕਈ
ਬਾਰ ਸਰਮਦ ਕੋ ਗਹਜੋ । ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਤੇ ਸੁਝਾਵਨਿ ਚਹਜੋ । ਨਹੀਂ ਸ਼ਰਾ
ਕੀ ਮਾਨਹਿ ਕਾਨ । ਮਨ ਮਸਤਾਨਾ ਮਹਿਦ ਮਹਾਨ ॥ ੨੩ ॥ ਵੈਠਿ ਬਹੁਤ
ਮਹਿ ਉਚ ਪੁਕਾਰੈ । 'ਦਾਰਸ਼ਕੋਹੋ ਤਖਤ ਬਿਠਾਰੈ' । ਦੈ ਹੈਂ ਸਲਤਨ
ਅਚਲ ਬਿਸਾਲਾ । ਕੀਨਸਿ ਮਿਹਰ ਖੁਦਾਇ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ ॥ ੨੪ ॥ ਸੁਨਿ

*ਜੇ ਬੰਨਿਆ ਹੈ ਤਿਸ ਨੂੰ ਹੀ ਭਾਰੀ ਏਧਨ ਹਨ ਕਾਵ ਸ਼ਰਾ ਵਿਚ ਬੰਦੇ ਹੀ ਅੱਗੇ ਏਝਲਗੇ
ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ਰਾ ਹਿਸਾਬ ਹੈ ਤੇ ਹਿਸਾਬ ਸਿਰ ਹੋਈ ਨਿਸ਼ਾਪਾਪ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਅੱਗੇ ਵੇਸਦੇ
ਹਨ ਛੁਟਕਾਰਾ ਮਿਹਰ ਨਾਲ ਹੈ । *ਪ੍ਰਭੁ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ । *ਕਣੋਡ । *ਸਜ਼ਾ । *ਸ਼ਰਾ (ਮੰਨੇ)
ਬਿਨਾਂ (ਕਿਸੇ ਨੂੰ) ਭਲਾ ਨਾ ਕਹੇ । *ਚਾਲਾ (ਹੁਕਮ) । *ਸੁੰਦਰ ਚੰਦ ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਚਕਵਾ ਜਿਵੇਂ
ਚਿਤ ਵਿਚ (ਦੁਖੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ) ।

*ਪਾਖੰਡ—ਭਕੋਰ ।

ਕੈ ਲੋਕ ਨਰੈਗ ਸੇਂ ਕਹੈਂ। ਇਰਖਾ ਤੇ ਦੀਰਘ ਦਿਲ ਵਹੈਂ। ਅਪਰ ਕਹੈਂ
 ਲਗਿ ਕਹੈਂ ਕਹਾਨੀ। ਕਈ ਬਾਰ ਗਹਿ ਭਾ ਦੁਖਦਾਨੀ॥ ੨੫॥ ਏਕ
 ਦਿਵਸ ਆਯੋ ਚਲਿ ਸ਼ਾਹੂ। ਮਹਿਜਿਦ ਜੁਮਾ ਕਹਤਿ ਹੈਂ ਜਾਹੂ। ਅੰਤਰ
 ਪ੍ਰਵਿਸ਼ਨੋ ਕਰਨਿ ਨਿਮਾਜ਼। ਬਹੁ ਲੋਕਨਿ ਕੋ ਸੰਗ ਸਮਾਜ॥ ੨੬॥ ਖਰੋ
 ਭਏ ਤੁਸ਼ਨਿ ਹੁਇ ਸਾਰੋਕਾਜ਼ੀ ਠਾਵੈ ਸਭਿਨਿ ਅਗਾਹਿਤਬਿਲੋ ਸਰਮਦ
 ਭੀ ਚਲਿ ਆਯੋ। ਕਿਸ ਕੋ ਜਿਸ ਕੋ ਤ੍ਰਾਸ ਨ ਪਾਯੋ॥ ੨੭॥ ਖਰੋ ਭਯੋ
 ਮਹਿਜਿਦ ਕੇ ਆਗੇ। ਬੀਚ ਨਿਵਾਜ ਕਰਨਿ ਸੋ ਲਾਗੇ। ਤਬਿ ਕਾਜ਼ੀ ਨੇ
 ਬਾਂਗ ਪੁਕਾਰੀ। ਉਚੀ ਕੂਕ ਅਧਿਕ ਮੁਖ ਮਾਰੀ॥ ੨੮॥ ਸਰਮਦ ਵਹਿਰ
 ਪੁਕਾਰ ਉਚੇਰੇ। ਸਭਿਨਿ ਸੁਨਾਵਤਿ ਭਾ ਤਿਸ ਬੇਰੇ। ‘ਭੋ ਕਾਜ਼ੀ! ਅੰਧੇ
 ਮਤਿਮੰਦ। ਕਿਸਹਿ ਸੁਨਾਵਤਿ ਕੂਕ ਬਿਲੇਦ॥ ੨੯॥ ਜੋ ਖੁਦਾਇ ਤੇਰੇ
 ਅਤਿ ਪਸਾਰੇ। ਸੋ ਮਮ ਪਾਇਨ ਤੇਰੇ ਨਿਹਾਰੇ। ਕੂਕ ਕੂਕ ਨਿਤ ਫੁਛੇ ਰਹੈਂ।
 ਬਿਨਾ ਬਤਾਏ ਹਾਥ ਨ ਲਹੈਂ’॥ ੩੦॥ ਕਿਤਿਕ ਖਰੋ ਉਮਰਾਵ ਸੁਨੰਤੇ।
 ਅਪਰ ਲੋਕ ਗਨ ਮਿਲਿ ਚਿਤਵੇਤੇ। ‘ਕਹਹਿ ਕਹਾਂ ਸਰਮਦ ਤੂੰ ਬੋਲਾ’।
 ਸੁਨਹਿ ਸ਼ਾਹ ਕਰਿ ਦੇ ਬਹੁ ਹੋਲਾ॥ ੩੧॥ ਸ਼ਰਾ ਵਹਿਰ ਹੇਰਹਿ ਕੈ ਸੁਨੈ।
 ਰਿਸ ਕਰਿ ਤਾਤਕਾਲ ਤਿਹਿ ਹਨੈ। ਭਲੋ ਬੁਰੇ ਲਖਹਿ ਨ ਦਰਵੇਸ਼।
 ਅਜਮਤਕੋ ਜਾਨਹਿ ਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼॥ ੩੨॥ ਕਹਿ ਸਰਮਦ ‘ਕਛੁ ਨਹੀਂ ਹਮਾਰਾ’।
 ਕਹਾਂ ਸ਼ਾਹੁ ਕਰਿ ਸਕਹਿ ਬਿਗਾਰਾ। ਤਨ ਆਦਿਕ ਕੀ ਮਮਤਾ ਨਾਸੀ।
 ਦੰਡ ਉਚਿਤ ਕਛੁ ਰਖਹਿ ਨ ਪਾਸੀ॥ ੩੩॥ ਤਦ ਨੌਰੰਗ ਨਿਗਸਨੋ ਬਰ
 ਪੋਰ। ਕਰਜੈ ਸੁਨਾਵਨਿ ਕੋ ਤਿਸ ਠੋਰ। ‘ਪੈਰਾਨ ਤੇਰੇ ਖੁਦਾਇ ਬਤਾਵੈ।
 ਤੁਮ ਤੇ ਤਨਕ ਤ੍ਰਾਸ ਨਹਿ ਪਾਵੈ’॥ ੩੪॥ ਹੁਕਮ ਕਠੋਰ ਕੀਨਿ ਮਤਿ
 ਅੰਧ। ‘ਗੇਰਹੁ ਕੈਦ ਪਾਇ ਬਹੁ ਬੰਧਾਪਾਇਨ ਅਰੁ ਹਾਥਨਿ ਮਹਿ ਪਾਵਹੁ।
 ਗੀਵ ਤੋਕ ਕਰਿ ਤੇਰੇ ਬਿਠਾਵਹੁ॥ ੩੫॥ ਇਸ ਜੈਸੇ ਨਰ ਦੰਭਨਿ ਧਾਰੈਂ।
 ਬਿਗਰ ਸ਼ਰਾ ਤੇ ਅਪਰ ਬਿਗਾਰੈਂ। ਜਬਿ ਸਜ਼ਾਇ ਕੋ ਲਹੈ ਬਿਸਾਲਾ।
 ਰਹਹਿ ਸ਼ਰਾ ਮਹਿ ਬਨੈ ਦੁਖਾਲਾ॥ ੩੬॥ ਕੈ ਦੈਹੋਂ ਸਿਰ ਕੋ ਕਟਿਵਾਇ।
 ਨਹਿ ਬਿਗਰਹਿ ਨਰ ਝਰ ਉਰ ਪਾਇ’। ਗਯੋ ਦੁਰਗ ਮਹਿ ਕਹਿ ਇਮ
 ਸ਼ਾਹੂ। ਸਰਮਦ ਗਹਜੋ ਕੈਦ ਕੇ ਮਾਂਹੂ॥ ੩੭॥ ਨਹੀਂ ਖੇਦ ਕੋ ਮਨ

‘ਜਿਸ ਨੂੰ ਜਾਮਿਆਂ ਮਸਜਦ (ਵੱਡੀ ਮਸੀਤ) ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। (ਅ) ਜਿਸ ਮਸੀਤ (ਵਿਚ) ਜੁਮੇ
 (ਦੀ ਨਿਮਾਜ਼) ਕਹਿੰਦੇ (ਪੜ੍ਹਦੇ) ਹਨ। (੨) (ਮੁਰਸ਼ਿਦ ਦੇ ਰਾਹ) ਦੇਸੇ ਬਿਨੀ (ਭੂਖਾਨਾ) ਨਹੀਂ
 ਪਾ ਸਕੇਂਗਾ। ‘ਬਾਵਲਾ।

ਮਹਿੰ ਠਾਨਾ । ਆਤਮ ਗਮਾਨ ਮਹਿਦ ਸੁਖਵਾਨਾ । ਜਿਮ ਛੁਟਜੈ, ਤਿਮ
ਬੰਧਨ ਮਾਂਹਿ । ਕਹੈ ਨਿਸੰਗ ਤ੍ਰਾਸ ਕਿਸ ਨਾਂਹਿ ॥ ੩੮ ॥ ਤੁਰਕ ਕੂਰ ਬਹੁ
ਦੇਤਿ ਸਜਾਇ । ਨਹਿੰ ਮਨ ਗਨਹਿ ਏਕ ਲਿਵਲਾਇ । ਅਨਿਕ ਭਾਂਤਿ
ਕੇ ਤ੍ਰਾਸ ਬਤਾਵਹਿ । ਬਹੁਰ ਸ਼ਾਹੁ ਕੇ ਨਿਕਟਿ ਜਨਾਵਹਿ ॥ ੩੯ ॥ 'ਮਾਨਤਿ
ਨਹੀਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਬਾਤ । ਕਿਧੈਂ ਕਰਹੁ ਤਨੁ ਤਿਸ ਕੇ ਘਾਤ । ਬੋਲਤਿ ਹੈ
ਆਨਨ ਜਿਮ ਆਵੈ' । ਸੁਨਿ ਨਰੰਗ ਉਰ ਕੋਪ ਉਪਾਵੈ ॥ ੪੦ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਪਿੰਥੇ ਨਵਮਿ ਗਾਏ 'ਸਰਮਦ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਵੈਥਿਸਭੀ ਅੰਸੂ ॥ ੨੨ ॥

੨੩. [ਸਰਮਦ ਕਤਲ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਤਿਨ ਦਿਵਸਨਿ ਮਹਿੰ ਦੂਤ ਇਕ ਦਿੱਲੀ ਪੁਰਿ ਮੈਂ ਆਇ । ਰੂਮ
ਵਲਾਇਤ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਲਿਖਿ ਕਰਿ ਦਿਯੋ ਪਠਾਇ ॥ ੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ 'ਸ਼ੁਕਰ
ਸਬਰ ਦੇ ਨਾਮ ਜੁ ਕਹੈ' । ਕਹਾਂ ਮਾਇਨਾ ਇਨ ਕੋ ਅਹੈ ? ਬੁਝਨਿ ਹੇਤੁ
ਨਰੰਗੇ ਪਾਸ । ਹੋਇ ਜਥਾਰਥ ਕਰਹੁ ਪ੍ਰਗਾਸ ॥ ੨ ॥ ਨਹੀਂ ਮਾਇਨਾ ਇਨ
ਤੇ ਆਵੈ । ਤੈ ਸਰਮਦ ਇਕ ਸੰਤ ਕਹਾਵੈਤਿਸ ਤੇ ਬੁਝਹੁ ਭਲੇ ਬਿਚਾਰਿ ।
ਲੇਹੁ ਮਾਇਨਾ ਜੋ ਹੁਇ ਸਾਰ' ॥ ੩ ॥ ਸੋ ਦਿੱਲੀ ਮਾਂਹਿ ਆਨਿ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਾ ।
ਡੇਰਾ ਕੀਨਸਿ ਪਿਖਜੈ ਅਸ਼ੋਸ਼ਾ । ਬਹੁਰ ਸ਼ਾਹਿ ਕੇ ਨਿਕਟਿ ਪਧਾਰਾ । ਮੁਲਾ-
ਕਾਤ ਕਰਿ, ਹੇਤੁ ਉਚਾਰਾ ॥ ੪ ॥ 'ਹਜ਼ਰਤ ਜਸੁ ਤੁਮਰੇ ਬਹੁ ਭਾਖੈ—ਚੌਦਾਂ
ਸੈ ਉਲਮਾਵਾਨ ਰਾਖੈ—ਇਮ ਸੁਨਿ ਕੈ ਇਤ ਮੋਹਿ ਪਠਾਵਾ ॥ ਹੇਤੁ ਮਾਯਨੇ
ਬੁਝਾਨ ਆਵਾ ॥ ੫ ॥ ਸ਼ੁਕਰ ਸਬਰ ਏ ਨਾਮ ਜੁ ਦੋਇ । ਇਨ ਕੋ ਕਹਾਂ
ਮਾਯਨਾ ਹੋਇ । ਸੋ ਮੋਕਹੁ ਦੀਜੈ ਸਮੁਝਾਇ । ਦਾਨਸ਼ਵੇਦਨਿ ਤੇ ਕਰਿ-
ਵਾਇ' ॥ ੬ ॥ ਸੁਨਿ ਨਰੰਗ ਉਮਰਾਵ* ਬੁਲਾਇ । ਆਨਕ ਮੁਲਾਨੇ ਤਬਿ
ਚਲ ਆਇ । ਬਹੁ ਭਾਂਤਾਨ ਤੇ ਰਿਦੈ ਬਿਚਾਰਹਿ । ਨਿਜ ਨਿਜ ਮਤਿ ਅਨੁ-
ਸਾਰ ਉਚਾਰਹਿ ॥ ੭ ॥ ਖ਼ਾਤਰ ਜਮਾਨ ਤਿਸ ਕੀ ਹੋਇ ਆਨਕ ਦਲੀਲ
ਉਠਾਵਾਤ ਸੋਇ । ਦਿੱਲੀ ਮਾਂਹਿ ਜੋਤਿਕ ਮਤਿਵਾਨ । ਸਕਲ ਸਕੇਲੇ
ਸ਼ਾਹੁ ਬਖਾਨ ॥ ੮ ॥ ਬਹੁ ਭਾਂਤਾਨ ਤੇ ਕਰਹਿ ਉਚਾਰ । ਨਿਜ ਨਿਜ ਮਤਿ
ਅਨੁਸਾਰ ਬਿਚਾਰ । ਤਉ ਨ ਨਿਸ਼ਚੈ ਤਿਸ ਕ ਹੋਵਾ । ਕਰਹਿ ਦਲੀਲਾਂ

* (ਅ ਵੱਡ ਦਾ) ਕਾਰਨ ।

* ਇਥੇ ਸ਼ੁਧ ਪਾਠ—ਉਲਮਾਵ—ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਲਿਖਾਰੀ ਦੀ ਉਲ ਨਾਲ ਉਮਰਾਵ ਹੋ ਗਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ । ਉਲਮਾਵ=ਇਸਲਾਮ ਦਾ ਪੰਡਿਤ । ਉਮਰਾਵ=ਅਮੀਰ, ਹੁੱਦੇਦਾਰ ।

ਸੀਸੇ ਪੋਵਾ^੧ ॥ ੯ ॥ ਕੋਤਿਕ ਦਿਨ ਲੋ ਚਰਚਾ ਰਹੀ। ਖਾਤਰਜਮਾ^੨ ਭਈ
 ਕਿਮ ਨਹੀਂ। ਭਯੋ ਨਿਰਾਸ ਸਭਿਨਿ ਤੇ ਜਬੈ। ਸਰਮਦ ਕੋ ਸਿਮਰਜੋ ਤਿਨ
 ਤਬੈ ॥ ੧੦ ॥ ਬੂਝਜੋ ਲੋਕਨ ਤੇ 'ਕਿਤ ਰਹੈ?'। ਮਹਦ ਵਿਦਤ ਦਰਵੇਸ਼
 ਜੁ ਅਹੈ। 'ਪਰਜੋ ਕੈਦ ਮੈ' ਤਿਨਹੁ ਬਤਾਵਾ। 'ਸ਼ਰਾ ਬਹਿਰ ਚਲਿਬੈ
 ਅਟਕਾਵਾ'^੩ ॥ ੧੧ ॥ ਰੂਮ ਸ਼ਾਹਿਕੋ ਦੂਤ ਸੁਨੀ ਜਬਿਜਾਨਜੋ ਨੌਰੇਗ ਕੁਟਿਲ
 ਬਡੋ ਤਬਿ। ਗਯੋ ਕੈਦਖਾਨੋ ਮਹਿ ਦੇਖਾ। ਤਨ ਜਿਹ ਬੰਧਨ ਪਰੇ ਵਿਸ਼ੇਖਾ
 ॥ ੧੨ ॥ ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕਰਿ ਸਿਜਦਾ ਕੀਨਿ। ਬੈਠਜੋ ਚਿਤ ਮਹਿ ਜਾਨਿ
 ਪ੍ਰਬੀਨ। ਅਪਨੋ ਸਕਲ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੁਨਾਵਾ। 'ਰੂਮ ਵਲਾਇਤ ਤੇ ਚਲਿ
 ਆਵਾ' ॥ ੧੩ ॥ ਤਹਾਂ ਨਾਮ ਸੁਭ ਸੁਨਜੋ ਤੁਮਾਰਾ। ਬਹੁ ਲੋਕਨਿ ਜਸੁ ਬਡੋ
 ਉਚਾਰਾ। ਇਹਾਂ ਆਇ ਅਸ ਗਤਿ ਜੁਤਿ ਹੋਰਾ। ਤਉ ਮਾਇਨਾ ਕਹਹੁ
 ਭਲੇਰਾ ॥ ੧੪ ॥ ਸ਼ੁਕਰ ਸਬਰ ਜੇ ਆਖਹਿ ਦੋਇ। ਕਿਸ ਕੋ ਕਹੈ? ਬਖਾਨੋ
 ਸੋਇ'। ਸੁਨਿ ਸਰਮਦ ਤਿਹ ਸੋਂ ਤਬਿ ਕਹਜੋ। 'ਲੋਨਿ ਮਾਯਨਾ ਜੇ ਚਿਤ
 ਚਹਜੋ ॥ ੧੫ ॥ ਹੋਤਿ ਪ੍ਰਾਤਿ ਕੋ ਚਲਿ ਕਰਿ ਆਵਹੁ। ਜਲ ਕੀ ਮਸ਼ਕ ਸੰਗ
 ਕਰਿ ਲਜਾਵਹੁ। ਤਹਮਦ^੪ ਨਯੋ ਏਕ ਤਬਿ ਆਨਹੁ। ਲੇਹੁ ਮਾਇਨਾ
 ਜਬਾ ਬਖਾਨਹੁ' ॥ ੧੬ ॥ ਸੁਨਿ ਕੈ ਦੂਤ ਗਯੋ ਨਿਜ ਡੇਰੇ। ਨਿਸਾ ਬਿਤਾਇ
 ਤਜਾਰ ਭਾ ਫੇਰੇ। ਤਹਮਦ ਹਿਤ ਲੈ ਦੈ ਗਜ ਚੀਰ। ਮਸ਼ਕ ਲੀਨਿ ਭਰਿ-
 ਵਾਇ ਸੁ ਨੀਰ ॥ ੧੭ ॥ ਸਰਮਦ ਨਿਕਟਿ ਜਾਇ ਕਰਿ ਖਰਜੋ। ਤਹਮਦ
 ਜਲ ਕੋ ਅਰਪਨ ਕਰਜੋ। ਦੇਖਤਿ ਉਠਜੋ ਕਰਜੋ ਇਸ਼ਨਾਨ। ਨਿਜ
 ਸਰੀਰ ਪਾਵਨਤਾ ਠਾਨਿ ॥ ੧੮ ॥ ਤਹਮਦ ਕੀਨੋ ਤੇਰਾ^੫ ਨਵੀਨ। ਖਰੋ
 ਰਹਜੋ ਦਰਵੇਸ਼ ਪ੍ਰਬੀਨ। ਕਹਜੋ ਦੂਤ ਸੋਂ ਹੁਇ ਕਰਿ ਖਰੋ। 'ਪਿਖਹੁ ਬਿਲੋ-
 ਚਨ ਮੁੰਦਨ ਕਰੋ' ॥ ੧੯ ॥ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਠਾਂਢੇ ਭਯੋ ਅਗਾਰੀ। ਦ੍ਰਿਗ ਮੁੰਦ੍ਰਤ
 ਕਰਿ ਕੈ ਤਿਸ ਬਾਰੀ। ਸਰਮਦ ਹਾਥ ਸੀਸ ਪਰ ਧਰਜੋ। ਅਚਰਜ ਬਡੋ
 ਦਿਖਾਵਨਿ ਕਰਜੋ ॥ ੨੦ ॥ ਭੂਤ ਪ੍ਰੇਤ ਹੈਂ ਲਾਖੋਂ ਖਲੇ। ਪੁਰਿ ਸਗਰੋ ਨਿਜ
 ਹਾਥਨਿ ਧਰੇ। ਸਰਮਦ ਬਦਨ ਦਿਸ਼ਾ ਸਭਿ ਹੋਰੈ^੬। 'ਹਮ ਕੋ ਆਗਜਾ ਦੇ
 ਕਿਸ ਬੇਰੈ ॥ ੨੧ ॥ ਜਮਨਾ ਮਹਿ ਗਰਹਿ ਉਬਲਾਇ। ਸਭ ਦਿੱਲੀ ਪੁਰਿ
 ਕੋ ਬਿਨਸਾਇ'। ਸਰਮਦ ਨਹੀਂ ਹੁਕਮ ਕੋ ਦੋਤਿ। ਸਭਿ ਸਜਾਇ ਸਹਿ

^੧ਸੀਸੇ (ਨਾਲ) ਭਰਿਆ। ^੨ਤਾਲੀ। ^੩ਸ਼ਰਾ ਵਿਦੁੱਧ ਵੱਲਣ ਕਰਕੇ ਕੈਦ ਪਾਇਆ ਹੈ। ^੪ਤਹਮਦ
 ਇਸ਼ਨਾਨ ਦਾ ਕਪੜਾ (ਤਹਮਤ)। ^੫ਤੇਰਾ। ^੬ਸਰਮਦ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵੱਲ ਸਭ ਦਿੱਲੀ ਰਹੇ ਹਨ।

ਤਨ ਪਰ ਲੇਤਿ ॥੨੨॥ ਸਗਰੇ ਘਰ ਹਾਥਨਿ ਪਰ ਧਰੇ। ਲਾਖਹੁ ਸ਼ਕਤਿ-
 ਵੇਤਿ ਹੈਂ ਖਰੇ। ਇਹ ਦਿਖਾਇ ਕਰਿ ਹਾਥ ਉਤਾਰਾ। ਬਹੁਰ ਦੂਤ ਪ੍ਰਤਿ
 ਬਾਕ ਉਚਾਰਾ ॥੨੩॥ ‘ਲਹਜੇ ਮਾਇਨਾ ਕੈਧੋਂ ਨਾਹਿ ?। ਖਾਤਰਜਮਾ
 ਭਟੀ ਚਿਤ ਮਾਂਹਿ?’ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕਰਿ ਕਹਜੇ ‘ਆਖ ਮੂੰਦਿ ਜੋ
 ਅਚਰਜ ਲਹਜੇ ॥੨੪॥ ਨਹੀਂ ਮਾਇਨਾ ਸਮੁਝਜੇ ਕੋਈ। ਨਿਰਨੈ ਕਰਹੁ
 ਬਤਾਵਹੁ ਸੋਈ’। ਤਬਿ ਸਰਮਦ ਕਹਿਕੈ ਸਮੁਝਾਵਾ। ‘ਹੇਤੁ ਮਾਇਨੇ
 ਮਹਿ ਦਿਖਰਾਵਾ ॥੨੫॥ ਵੇਤੀ ਸ਼ਕਤਿ ਮੋਹਿ ਕੋ ਦੀਨਿ। ਕਰੀ ਮਿਹਰ
 ਜਾਨਜੇ ਬਹੁ ਦੀਨ। ਯਾਂਤੇ ਸ਼ੁਕਰ ਰੱਬ ਕੇ ਘਰ ਕੋ। ਕਰਜੇ ਅਲਪ ਤੇ
 ਏਤਿਕ ਬਰ ਕੋ’ ॥੨੬॥ ਬਹੁਰ ਮੋਹਿ ਦਿਸਿ ਦੇਖਨਿ ਕਰੀਅਹਿ। ਇਤੀ
 ਸਮਰਥ ਸਮੇਤ ਬਿਚਰੀਅਹਿ। ਤਉ ਸਬਰ, ਮੈਂ ਉਰ ਮਹਿ ਧਾਰਜੇ। ਨਹਿ
 ਕੁਬਾਕ ਭੀ ਕਿਸੂ ਉਚਾਰਜੇ ॥੨੭॥ ਸਰਬ ਸਜਾਇਨਿ ਸਹੋਂ ਸਰੀਰ।
 ਦੇਹਿ ਕਿਤਿਕ ਹੀ ਮੋਕਹੁ ਪੀਰ’। ਸਿਰ ਜਾਨੇ ਲਗਿ ਸਬਰ ਧਰੋਂ ਮੈਂ।
 ਸ਼ਕਤਿ ਦਿਖਾਵਨਿ ਨਹੀਂ ਕਰੋਂ ਮੈਂ’ ॥੨੮॥ ਸੁਨਤਿ ਦੂਤ ਪਦ ਬੰਦਨ
 ਕਰੀ। ਖਾਤਰਜਮਾਂ ਅਧਿਕ ਪਿਖਿ ਧਰੀ। ਪਾਇ ਮਾਇਨਾ ਗਮਨਜੇ ਦੇਸ਼।
 ਅਵਰੋਗ ਕੀ ਕਰਿ ਨਿੰਦ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ॥੨੯॥ ਪੀਛੇ ਕੈਦ ਰਹਜੇ, ਕੁਛ ਕਾਲ।
 ਤ੍ਰਾਸ ਨ ਮਾਨਹਿ ਮਸਤ ਬਿਸਾਲ। ਸ਼ਰਾ ਨ ਮਾਨਹਿ, ਰਚਜੇ ਖੁਦਾਇ’।
 ਨਰ ਬਪੁਰਾ ਕਜਾ ਅੰਗੂ* ਲਖਾਇ’ ॥੩੦॥ ਫਿਗ ਅੰਰੋਗ ਜਾਇ ਕਾਰਿ ਕਹੈਂ।
 ‘ਸਰਮਦ ਨਹੀਂ ਤ੍ਰਾਸ ਮਨ ਲਹੈ। ਬਿਨਾ ਤ੍ਰਾਸ ਤੇ ਸ਼ਰਾ ਨ ਚਾਲਹਿ।
 ਜਿਮਚਿਤ ਚਾਹੈ ਚਲਹਿ ਕੁਚਾਲਹਿ’ ॥੩੧॥ ਸੁਨਤਿ ਪਾਪਕਰਮਾ^੧ ਰਿਸ
 ਭਰਜੇ। ਕਤਲ ਸੀਸ ਕੋ ਹੁਕਮ ਉਚਰਜੇ। ਚਲੀ ਧੌਂਸ ਬਾਜਤਿ ਤਿਸ
 ਤੀਰ। ਦੁਇ ਤੋਮਰ ਦੀਰਘ ਧਰਿ ਬੀਰ ॥੩੨॥ ਬਿਦਤ ਹੁਕਮ ਪੁਰਿ ਸਭਿ
 ਮਾਹੰ ਭਯੋ। ਸਰਮਦ ਸਿਰ ਕਾਠਨਿ ਕੋ ਕਿਯੋ। ਹੇਤੁ ਬਿਲੋਕਨਿ ਲੋਕ
 ਸਿਧਾਏ। ਪਹੁੰਚੇ ਜਾਇ ਹੁਤੇ ਜਿਸ ਥਾਏ ॥੩੩॥ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਬਿਨਾਂ ਤ੍ਰਾਸ
 ਹੀ ਬੋਲਾ। ਧਨਾਨ ਪ੍ਰਭੂ ਤੇ ਮਨ ਨਹਿ ਡੋਲਾ। ਫਿਗ ਮਹਿਜਿਦ ਕੇ ਤਿਸੈ
 ਬਿਠਾਇ। ਹਨੀ ਤੇਗ ਸਿਰ ਦਾਓ ਗਿਰਾਇ ॥੩੪॥ ਕਿਤਿਕ ਸਮੈ ਲਗਿ
 ਧਰ ਸੇ ਜੀਵਾ। ਬੈਠਜੇ ਰਹਜੇ ਤਥਾ ਬਿਰ ਬੀਵਾ। ਨਿਜ ਸ੍ਰੇਣਤ ਸੋਂ ਅੰਗੁਰੀ

^੧ਐਡਾ ਬਲ ਵਾਲਾ, ਮ੍ਰਿਸ਼ਟਤਾ ਵਾਲਾ। ^੨ਪੀੜ। ^੩ਟੋਬ ਵਿਚ ਰੋਤਾ। ^੪ਤਿਸਦੇ ਅਗੇ ਕੀਹ
 ਜਾਣੀਦਾ ਹੈ। ^੫ਪਾਪੀ (ਐਡਿਗਜ਼ੇਬ)। *ਪ:-ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਮ ਕਜਾ ਤਿਸ ਅੰਗੂ।

ਭਰਿ ਭਰਿਭੀਤ ਮਸੀਤ ਤਿਸੀ ਪਰ ਧਰਿ ਧਰਿ॥੩੫॥ਲਿਖੀ ਬੈਂਤ*ਆਛੀ
ਸੁ ਬਨਾਇ । ਜਿਸ ਕੋ ਪਠਿ ਬੈਰਾਗ ਉਪਾਇ । ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਰਮਦ ਕੋ
ਮਾਰਾ । ਦੋਹੀ ਸ਼ਾਹੁ ਮਹਾਂ ਕੁਰਿਆਰਾ॥੩੬॥ ਕਰਤਿ ਘਾਤ ਪਾਤਕ ਨਹਿ
ਜਾਨਹਿ । ਰਾਜ ਤੇਜ ਨਿਜ ਸੁਖ ਕੋ ਹਾਨਹਿ । ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਭ੍ਰਾਤ ਮਰ-
ਵਾਏ । ਤਿਸ ਤੇ ਪੰਦ੍ਰਾ ਦਿਵਸ ਬਿਤਾਏ॥੩੭॥ ਸਰਮਦ† ਬਡ ਦਰਵੇਸ਼

*ਇਕ ਸ਼ਿਅਰ ਕਤਲ ਸਮੇਂ ਸਰਮਦ ਦਾ ਉਚਾਰਿਆ ਮਿਲਦਾ ਹੈ:—

ਸਰ ਦਹੇ ਰਾਹੇ ਦਿਲਦਾਰ ਅਦਾ ਸੁਦ, ਚਿਹ ਬਜਾ ਸੁਦ ।

ਈਂ ਬਾਹੇ ਗਿਰਾਂ ਸੁਦ ਅਦਾ ਸੁਦ, ਚਿਹ ਬਜਾ ਸੁਦ । [ਉਰ: ਨਾਨ: ਪ੍ਰ:
ਅਰਥਾਤ—“ਸਿਰ ਪਿਆਰੇ ਵੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਭੇਟ ਹੋ ਗਿਆ, ਬਹੁਤ ਵੰਗਾ ਹੋਯਾ ।

ਇਹ ਵੱਡਾ ਭਾਰ ਸੀ, ਅਦਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਬਹੁਤ ਵੰਗਾ ਹੋਯਾ ।

†ਸਰਮਦ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਮੁਵੇਸਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੇ, ਖਾਫੀਖਾਂ ਆਦਿਕ
ਔਰੰਗਜ਼ੇਬੀ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਤਾਰੀਖਾਂ ਵਿਚ ਬੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੇ । ਸੂਫੀ ਫਕੀਰਾਂ ਵਿਚ ਰਵਾਇਤਾਂ,
ਵੇਦਾਂਤੀਆਂ ਵਿਚ ਕਥਾ ਵੇ ਤੋਰ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਦੁਰੇ ਰਹੇ ਤੇ ਵਧਦੇ ਘਟਦੇ ਗਏ । ਜਦੋਂ
ਮਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਕਥਾ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਕੀਆਂ ਸਾਖੀਆਂ ਦੇ ਵਰਣਨ ਕਰਨ
ਦੇ ਨਾਲ ਰਿਵਾਜ ਹੋਲੇ ਹੋਲੇ ਪੈ ਗਿਆ ਕਿ ਵੇਦਾਂਤੀਆਂ, ਸੂਫੀਆਂ ਤੇ ਹਰ ਮਸ਼ਰਬ ਦੇ ਫਕੀਰਾਂ
ਵੇ ਹਾਲ ਕਹੇ ਜਾਣ ਤਾਂ ਸੂਫੀ ਫਕੀਰਾਂ ਵੇ ਤਜ਼ਕਰੇ ਬੀ ਦੁਰ ਪਏ, ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਕਵਿ
ਜੀ ਨੇ ਵੇਸੇ ਹਨ । ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਵੇ ਪੱਖੀ ਲੇਖਕ ਦੀ ਲਿਖੀ ‘ਮਿਰਾਤੁਲ ਖਜਾਲ’ ਤੇ ‘ਰਿਆ-
ਦੁਲ ਸੁਅਰਾ’ ਆਦਿ ਕਿਤਾਬਾਂ ਤੋਂ ਇੱਥੇ ਜਦੋਂ ਹਾਲ ਐਉਂ ਵੇ ਮਿਲਦੇ ਹਨ:—ਸਰਮਦ ਯਹੂਦੀ
ਯਾ ਅਰਮੀਨੀਆ ਅਸਲ ਦਾ ਈਰਾਨੀ ਸੀ । ਮਸ਼ਹੂਬ ਯਹੂਦੀ ਯਾ ਈਸਾਈ ਸੀ ਫਿਰ ਮੁਸਲ-
ਮਾਨ ਹੋਇਆ; ਕੰਮ ਵਪਾਰ ਦਾ ਕਰਦਾ ਸੀ । ਈਰਾਨ ਤੋਂ ਮਾਲ ਲੈਂਦੇ ਕੇ ਦਿੱਤ੍ਰਸਤਾਨ ਆਯਾ ।
ਮਿੱਥ ਦੇ ਠੱਠੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਇਸ਼ਕ ਜਾਗਿਆ । ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਾਹਰੀ ਫੇਰ ਫਕੀਰੀ ਵੰਗ ਵੱਲ
ਪਲਟ ਗਿਆ।ਫਕੀਰੀ ਵੰਗ ਵਿਚ ਫਿਰਦਾ ਦਿੱਲੀ ਆਇਆ; ਦਾਰਾ ਸ਼ਕੋਹ ਦਾ ਇਸ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ
ਹੋ ਗਿਆ । ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਫਕੀਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋ ਗਿਆ । ਜਦ ਦਾਰਾ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ
ਦਾਰਾ ਦਾ ਪੱਖੀ ਜਾਣ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਸੋ ਪਹਿਲਾ ਬਹਾਨਾ ਸਰਮਦ ਦਾ ਉਹ
ਸ਼ੇਅਰ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ:—‘ਮੁਲਾਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਹੰਮਦ ਅਸਮਾਨ
ਗਿਆ, ਸਰਮਦ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸਮਾਨਾ ਵਾਲਾ ਮੁਹੰਮਦ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ ।’ “ਮੁਲਾਂ
ਗੋਇਦ ਕਿ ਬਰ ਫਲਕ ਸੁਦ ਅਹਮਦ, ਸਰਮਦ ਗੋਯਦ ਤਿ ਫਲਕ ਬਅਹਿਮਦ ਦਰ ਸ਼ਦ ।”
ਇਸ ਤੋਂ ਮੁਹੰਮਦ ਦਾ ਸ਼ਰੀਰ ਨਾਲ ਅਸਮਾਨਾਂ ਤੇ ਜਾਣਾਂ ਹੋਂਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਸੋ ਫੁਫਰ ਹੈ । ਫਿਰ
ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੇ ਵਢੇ ਕਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਸਰਮਦ ਵੇ ਨੰਗੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਸਬੰਧ ਪੁੱਛਣ ਘੋਲਿਆ ਤਾਂ ਜਵਾਬ
ਮਿਲਿਆ:—‘ਉਸ ਉਂਚੇ ਸੁਹਣੇ ਨੇ ਮੇਨੂੰ ਨੀਵਾਂ ਕੀਤਾ, ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਮੇਰੇ ਹੱਥੋਂ ਪਜਾਲਾ
[ਯਾਨੀ ਦੁਹ ਲਈ ਦੇਖ ਅਛਲਾ ਪੰਨਾ]

ਸੰਘਾਰਜੋ। ਨਰਕ ਪਰਨ ਕੋ ਤਾਸ ਨ ਧਾਰਜੋ। ਅਪਰ ਤੁਰਕ ਕੈ ਹਿੰਦੂ
ਕੋਇ। ਗਹੈ ਸ਼ਰਾ ਹਿਤ ਮੁਰਖ ਸੋਇ॥੩੮॥ ਕੇਤਿਕ ਕੋ ਗਹਿ ਕਰਿ ਮਰਿ-
ਵਾਵੈ। ਨਤੁਰ ਸ਼ਰਾ ਕੇ ਮੱਧ ਚਲਾਵੈ। ਹੁਤੋ ਕੈਦ ਮਹਿ ਪਿਦਰ ਵਿਚਾਰਾ।
ਤੇਜ ਸੁ ਰਾਜ ਅਧਿਕ ਜਿਹ ਧਾਰਾ॥੩੯॥ ਅਲਪ ਅਹਾਰ ਨੀਰ ਕੋ ਦੇਤਿ।
ਬਹੁ ਦੁਖ ਪਾਇ ਛੁਧਿਤ ਤਿਖ ਹੋਤੁ*। ਗਹਜੋ ਇਕਾਕੀ ਰਾਖਿ ਬਿਠਾਇ।
ਸੰਕਟ ਦੇ ਦੇ ਬਹੁ ਤਰਸਾਇ ॥ ੪੦ ॥ ਜਿਸ ਤੇ ਉਤਪਤਿ ਮੁਰਖ ਹੋਵਾ।

[ਪਿਛਲੇ ਪੰਨੇ ਦੀ ਬਾਕੀ ਟੁਕ]

ਏਹ ਲੈ ਗਈਆਂ, ਓਹ ਮੇਰੀ ਬਗਲ ਵਿਚ ਹੈ ਤੇ ਮੈਂ ਉਸ ਦੀ ਢੰਡ ਵਿਚ ਹਾਂ, ਅਜੀਬ ਵੇਰ ਨੇ
ਮੈਨੂੰ ਟੰਗਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ:—“ਖੁਸ਼ ਬਾਲਾਏ ਕਰਦਹ ਦੁਨੀ ਪਸਤ ਮਰਾ। ਚਸਮੇ ਬਦੇ ਜਾਮ
ਦੁਰਦਹ ਅਜ ਦਸਤ ਮਰਾ। ਓ ਦਰ ਬਗਲੇ ਮਨ ਅਸਤੇ ਮਨ ਦਰ ਤਲਬਸ਼। ਦੁਸ਼ਦੇ ਅਜਬੇ
ਦੁਹਿਨਹ ਕਰਦਹ ਅਸਤ ਮਰਾ”। ਗੁੱਸੇ ਵੇਕੇ ਕਾਜੀ ਚਲਾ ਗਿਆ ਦੋਰ ਕਈ ਗੱਲਾਂ ਵੇਈਆਂ
ਹੋਸਨ। ਆਖਰ ਮੋਲਵੀਆਂ ਤੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਸਰਮਦ ਮੋਇਆ ਗਿਆ, ਐਂਟੇਗਜ਼ੇਬ ਵੀ ਮੋਜੂਦ
ਸੀ। ਫਿਰ ਨੰਗੇ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਬਹਿਸ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ। ਇਕ ਰਬਾਈ ਇਥੇ ਇਕ ਪਿੱਛੇ ਸਰਮਦ
ਦੇ ਜਵਾਬ ਦੀ ਵੇ ਆਏ ਹਾਂ। ਇਹ ਗਲ ਕੋਈ ਵੇਰਦਾਰ ਬਹਾਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣਦੀ ਤਾਂ
ਮੁਲਾਣਿਆਂ ਕਿਹਾ ‘ਕਲਮਾ ਪੜ੍ਹ’ ਸਰਮਦ ‘ਲਾ ਇਲਾ’ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੜ੍ਹਦਾ। ਇਸ
ਦੇ ਅਰਥ ਹਨ:—‘ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਲਾ’ ਇਹ ਇਨਕਾਰ ਹੈ। ਅਰੋਂ ਕਲਮਾ ਹੈ ‘ਇਲ ਲਿੱਲਾ’:
‘ਸਿਵਾ ਅੱਲਾ ਵੇ’, ਇਕਰਾਰ ਹੈ। ਕਾਜੀਆਂ ਕਿਹਾ ‘ਸਾਰਾ ਕਲਮਾ ਪੜ੍ਹ’। ਸਰਮਦ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ
‘ਮੈਂ ਨਵੀਂ ਦੇ ਦਰਜੇ ਵਿਚ ਮਗਨ ਹਾਂ ਅਸਬਾਤ ਤੇ ਨਹੀਂ ਅਜੇ ਪੁੱਜਾ। ਬਠ ਮੈਂ ਕਹਿਣਾ ਨਹੀਂ’।
ਇਸ ਪਰ ਫਤਵਾ ਕਤਲ ਦਾ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਜਦ ਜਲਾਦ ਆਇਆ ਤੇ ਸਰਮਦ ਨੇ ਕਿਹਾ:—
‘ਏਥੋਂ ਸਦਕੇ! ਆ ਆ ਕਿ ਜਿਸ ਸਰਤ ਵਿੱਚ ਤੂੰ ਆਵੇਂ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਖੁਬ ਪਛਾਣਦਾ ਹਾਂ’।
“ਫਿਦਾਏ ਤੋਂ ਸ਼ਵਮ, ਬਿਆ ਬਿਆ ਬਹਰ ਮਰੇ ਕਿ ਮੈਂ ਆਈ ਮਨ ਤੇਰਾ ਖੁਬ ਮੇਂ ਸ਼ਨ-
ਸਮ”। ਫਿਰ ਏਹ ਸ਼ੇਅਰ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਸਿਰ ਬਕਾ ਕੇ ਤਲਵਾਰ ਦਾ ਵਾਰ ਹਸਦਿਆਂ ਸਹਕੇ ਜਾਨ
ਵੇ ਦਿੱਤੀ:—‘ਟੋਲਾ ਪਿਆ ਤਾਂ ਅਸਾਂ ਅਣਹੋਂਦ ਦੀ ਨੀਂਦ ਤੋਂ ਮੱਖ ਖੁਲੀ, ਪਰ ਛਿੱਠਾ ਕਿ
ਫਿਤਨੇ ਦੀ ਰਾਤ ਅਜੇ ਬਾਕੀ ਹੈ ਸੋ ਫੇਰ ਸੌਂ ਗਏ’। “ਛੋਰੇ ਤੂੰ ਵੇ ਅਜ ਖਾਬੇ ਅਦਮ ਚਸਮ
ਕਸ਼ਵੇਮ। ਦੀਦਮ ਕਿ ਬਾਕੀਸਤ ਸ਼ਬੇ ਫਿਤਨਾ ਗਾਨੁਵੇਮ।” ਸਰਮਦ ਵੇ ਕਤਲ ਦਾ ਸੋਨ
“ਮਿਰਾਤੁਲ ਖਜਾਲ” ਤੇ ੧੦੭੨ ਹਿ:; ਐਂਟੇਗਜ਼ੇਬ ਵੇ ਗੱਦੀ ਨਸ਼ੀਨ ਹੋਣ ਤੋਂ ਤੀਸਰਾ ਸਾਲ
ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਰਮਦ ਦੇ ਕਤਲ ਵੇਲੇ ਸਾਰੀ ਦਿੱਲੀ ਕਤਲਗਾਹ ਵਿੱਚ ਵੇਖਣ ਗਈ ਤੇ
ਸ਼ੋਕ ਕਰਦੀ ਸੀ।

*ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਵਲੋਂ ਇਕ ਟੁੱਕਾ ਐਂਟੇਗਜ਼ੇਬ ਵੱਲ ਲਿਖਿਆ ਅੱਜ
ਤੱਕ ਮਿਲਦਾ ਹੈ:—“ਬਾਬਾਇ ਮਨ ! ਬਹਾਦੁਰੇ ਮਨ ! ਦੀ ਦੇਸ਼ ਸਾਹਿਬੇ ਲਕ ਸਵਾਰ

[ਬਾਕੀ ਟੁਕ ਵੀ ਅਗਲੇ ਪੰਨੇ ਦੇ ਪਿਛੇ]

ਤਿਸੀ ਪਿਦਰ ਕੋ ਸੁਖ ਤੇ ਖੇਵਾ । ਕੈਦ ਬਿਖੈ ਹੀ ਮਾਰਨਿ ਕਰਜੈ ।
ਇੱਤਜਾਦਿਕ ਪਾਪਨਿ ਗਨ ਧਰਜੈ ॥ ੪੧ ॥ ਅਪਰ ਕੁਚਾਲੀ ਕੀਨਿ
ਅਨੇਕ । ਅਤਿ ਮਤਿਮੰਦਾ ਹੀਨ ਬਿਬੇਕ । ਜੋ ਨਿਜ ਪਿਦਰ ਸੰਗ
ਇਮ ਖੋਟਾ । ਡਰੇ ਸਰਬ, ਪੁਨ ਕਿਨਹੁੰ ਨ ਹੋਟਾ ॥ ੪੨ ॥ ਅਪਰ ਕਹਾਂ
ਲਗਿ ਕਹੈ ਖੁਟਾਈ । ਕਰਤਿ ਭਯੋ ਪਾਤਕ ਸਮੁਦਾਈ । ਕੁਛਕ
ਸੁਨਾਵਨਿ ਕਹੈ ਸਜਾਨਿ । ਜਿਸ ਤੇ ਸਲਤਨ ਤੁਰਕਨਿ ਹਾਨ ॥ ੪੩ ॥

ਇਹਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਕ੍ਰਿੰਦ ਨਵਮਿ ਰਾਸੇ 'ਸਫਲ ਮਰਨ' ਪੁੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਤ੍ਰਿੰਦਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥ ੨੪ ॥

੨੪. [ਅੰਗਰੇਜ਼ ਦਾ ਵੇਸ਼ਵਾ ਤੇ ਸੂਫੀ ਫਕੀਰਾਂ ਨਾਲ ਸਲੂਕ]

ਏਹਾ ॥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਨੇ ਹਤੇ ਪਿਤਾ ਅਰੁ ਭ੍ਰਾਤ । ਦੁਸ਼ਟ, ਪਾਪ
ਕਰਮਾ ਮਹਾਂ ਬਹੁ ਲੋਕਨਿ ਦੁਖ ਦਾਤ ॥ ੧ ॥ ਥੋਪਈ ॥—ਸ਼ਰਾਬੀਚ ਸਭਿ
ਜਗਤ ਚਲਾਵਹੁੰ । ਜੋ ਨਹਿ ਮਾਨੈ ਤਿਸੈ ਮਰਾਵਹੁੰ—ਅਸ ਸੰਕਲਪ ਕੀਨਿ
ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਮਨ ਮੈਂ । ਅਤਿ ਬਾਦੀ ਤੁਰਕਨਿ*ਕੇ ਗਨ ਮੈਂ ॥ ੨ ॥ ਹਠ ਕਰਤਾ
ਜਿਦ ਮੇ ਜੁ ਮਹਾਨੇ । ਜਿਨਹੁੰ ਮਾਇਨੇ ਅਰਬੀ ਜਾਨੇ । ਬੀਚ ਪਾਰਸੀ
ਨਿਪੁਨ ਸੁਜਾਨੇ । ਅਸ ਰਾਖੇ ਬਹੁ ਨਿਕਟਿ ਮੁਲਾਨੇ ॥ ੩ ॥ ਆਦਰ ਦਰਬ
ਦੇਇ ਬਹੁਤੇਰਾ। ਤਿਨਕੀਸੰਗਤਿ ਕਰਤਿ ਘਨੇਰਾ। ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਪਾਪਤਿ ਮਗ
ਅੰਧੇ। ਗਾਢੇ ਸ਼ਰਾ ਫਾਸ ਮੰਗ ਬੰਧੇ॥੪॥ ਅੰਧਨਿ ਸਾਬ ਅੰਧ ਮਿਲਿ ਜੈਸੇ ।

*ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਰਾਹ ਤੋਂ ਅੰਨ੍ਹੇ ।

*ਪਾ:—ਸਭਿਹਨਿ ।

—[ਪਿਛਲੇ ਪੰਨੇ ਦੀ ਬਾਕੀ ਟੁਕ]

ਦੁਦਮ; ਇਸਦੇ ਮੁਹਤਾਜੇ ਯਕ ਕਾਸਾ ਆਬਮ । ਦਰੀਂ ਦੁਨੀਆਂ ਮਗਰੂਰ ਨ ਬਾਇਦ ਦੁਦ,
ਦਰ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਚਿਹ ਹਿੰਦੂ ਚਿਹ ਮੁਸਲਮਾਂ, ਹਮਾਂ ਏਈਮਾਨ ਏਰਾਏ ਨਾਨੇ ਪਾਰਚਾ ਦੀਨੇ
ਨੁਦ ਰਾ ਮੇ ਵੇਸ਼ੇਦ ।

ਦੁਬਾਈ:—ਆਫਗਾਂ ਬਾਦ ਹਿੰਦੂਆਂ ਹਰ ਬਾਬ, ਮੁਰਦਹ ਰਾ ਮੇ ਦਿੰਦੇ ਦਾਇਮ ਆਬ ।

ਐ ਪਿਸਰ ! ਤੂੰ ਅਜਬ ਮੁਸਲਮਾਨੀ, ਜ਼ਿੰਦਾ ਜਾਨਮ ਬ ਆਬ ਨ ਰਸਾਨੀ ।”

ਅਰਥਾਤ:—“ਏ ਮੇਹੇ ਪੁਤ੍ਰ ! ਮੇਹੇ ਬਹਾਦੁਰ ! ਕੇਲ ਮੈਂ ਲੇਖ ਸਵਾਰ ਦਾ ਮਾਲਿਕ ਸਾਂ, ਅੱਜ
ਇਕ ਪਾਣੀ ਦੇ ਪਿਆਣੇ ਦਾ ਮੁਹਤਾਜ ਹਾਂ, ਏਸ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਹੰਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ,
ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਕੀ ਹਿੰਦੂ ਕੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸਾਢੇ ਬੇਈਮਾਨ ਹਨ ਤੇ ਹੋਟੀ ਕਪੜੇ ਵਾਸਤੇ
ਆਪਣੇ ਦੀਨ ਨੂੰ ਦੇਂਦੇ ਹਨ । (ਦੁਬਾਈ) ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਬਾਸ਼ ਹੈ ਜੋ ਪਿਤਰਾਂ ਨੂੰ ਸਦਾ
ਪਾਣੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਤੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਅਣੇਖਾ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੈਂ ਕਿ ਮੈਂ ਜੀਓਂਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਪੀਣ ਵੇਗਾ
ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦਾ।” ਜਿਸ ਦੇ ਉੱਤਰ ਵਿਚ ਹੁੱਕਾ ਲਿਆਉਣ ਵਾਨੇ ਦੇ ਹੋਥੀ ਕਹਿ ਵੇਜਿਆ
ਕਿ “ਜਿਸ ਦਵਾਤ ਨਾਲ ਇਹ ਹੁੱਕਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਸੁਫ਼ ਦੁਸ ਲਓ ।”

[ਓਰਧੂ ਨਾ: ਪੁ: ਫ਼ਿਰਕਾ ਰੁਕਮੁਖ ਸਿੰਘ ਬੀ]

ਗਜਾਨ ਦੁਪ ਕੋ ਹੋਹਿ ਨ ਕੈਸੇ^੧। ਤਥਾ ਸ਼ਰਾ ਸਭਿ ਅੰਧੇਕਰੇ। ਮਗ ਖੁਦੁ ਇ
 ਕਜੋਂ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਪਰੇ ॥ ੫ ॥ ਰਿਦੇ ਨੁਰੰਗੇ ਕੀਨਿ ਬਿਚਾਰ ।—ਬੇਸ਼ਜਾ ਬਿੰਦ
 ਬਜ਼ਾਰ ਮਝਾਰ । ਸਭਿ ਹਰਾਮ ਕਰਿ ਬੈਸ ਬਿਤਾਵੈਂ । ਸ਼ਰਾ ਬੀਚ ਏ ਨਹਿੰ
 ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਵੈਂ—॥੬॥ ਸਗਰੀ ਕਰਿ ਕੈ ਹੁਕਮ ਹਕਾਰੀ । ਆਈ ਬਿੱਧ, ਤਟੁਨ
 ਅਰੁ ਬਾਰੀ^੨ । ਕਹਜੋ ‘ਕਾਰ ਅਪਨੀ ਦਿਹੁ ਤਜਾਗਿ । ਇਕ ਇਕ ਖਸਮ
 ਸੰਗ ਲਿਹੁ ਲਾਗ ॥੭॥ ਨਾਹਿ ਤ ਦੋਜਕ ਮੈਂ ਦੁਖ ਪਾਵਉ । ਬਹੁ ਸੋਂ ਮਿਲੋ
 ਹਰਾਮ ਕਮਾਵਉ’ । ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਬੇਸ਼ਜਾ ਬਹੁਤ ਪੁਕਾਰੀ । ‘ਇਹੀ ਕਦੀਮੀ
 ਕਾਰ ਹਮਾਰੀ ॥ ੮ ॥ ਬਰਖ ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਬੀਤ ਗਏ ਹੈਂ । ਬਡੇ ਬਡੇ ਪਤਿ-
 ਸ਼ਾਹੁ ਭਏ ਹੈਂ । ਕਿਨਹੁ ਨ ਹਮ ਕੋ ਰੋਕਨਿ ਕੀਨਿ । ਕਰਤਿ ਰਹੀ ਨਿਜ
 ਕਾਰ ਧਨੀਨ’ ॥੯॥ ਹਮ ਕੈਸੇ ਅਬਿ ਤਜਾਗਨਿ ਕਰੈਂ। ਜਬਰੀ ਕਰਹੁ ਬੈਠਿ
 ਦਰ ਮਰੈ’ । ਨੌਰੰਗ ਸੁਨਿ ਖੁਨਸੌ, ਨਹਿੰ ਭਾਈ^੩। ਨੌਕਾ ਪਰ ਗਨ ਬੋਲਿ
 ਚਢਾਈ ॥੧੦॥ ਜਮਨਾ ਕੇ ਪਵਾਹ ਮੈਂ ਜਾਇ । ਗਹਿ ਗਹਿ ਸਗਰੀ ਦਈ
 ਛੁਬਾਇ । ਹਾਹਾਕਾਰ ਪੁਰੀ ਮਹਿੰ ਹੋਵਾ । ‘ਇਹ ਦੁਰਮਤਿ ਕੁਲ ਕੋ ਜਸੁ
 ਖੋਵਾ’ ॥੧੧॥ ਕਰਮਾਤ ਕੁਛ ਸੋਂ ਇਕ ਪੀਰਾਤਿਸ ਵਿਗ ਗਈ ਬੇਸ਼ਿਯਨਿ
 ਭੀਰ । ਬਿਥਾ^੪ ਆਪਨੀ ਸਕਲ ਸੁਨਾਈ । ‘ਇਹ ਨੌਰੰਗ ਬਾਈ ਦੁਖ-
 ਦਾਈ ॥ ੧੨ ॥ ਇਸ ਤੇ ਦੋਛਾ ਕਰਹੁ ਹਮਾਰੀ । ਨਾਹਿ ਤ ਨਾਸਹਿੰ
 ਸਭਿ ਇਕ ਬਾਰੀ’ । ਸੁਨਤਿ ਪੀਰ ਕੇ ਕਰੁਨਾ ਆਈ । ਗਾਵਨ ਮਹਿੰ
 ਦਿਯ ਖਜਾਲ ਬਨਾਈ ॥ ੧੩ ॥ ‘ਗਾਵਹੁ ਜਾਇ ਦੁਰਗ ਪਿਛਵਾਰੇ ।
 ਸੁਨਿ ਨੌਰੰਗ ਤੁਮ ਕੋ ਨਹਿੰ ਮਾਰੇ’ । ਆਗਜਾ ਪਾਇ ਸੀਖ ਕਰਿ ਆਈ ।
 ਮਿਲਿ ਬੇਸ਼ਾ ਹੋ ਕੈ ਸਮੁਦਾਈ ॥੧੪॥ ਜਹਿੰ ਕੀ^੫ ਧੁਨਿ ਸੁਨਿ ਨੌਰੰਗ ਕਾਨ
 । ਤਹਾਂ ਜਾਇ ਉਚੈ ਕਰਿ ਗਾਨ । ਪੀਰ ਬਨਾਵਟ ਮਨ ਮਹਿੰ ਜਾਨਿ ।
 ਹੁਕਮ ਸ਼ਾਹਿ ਨੇ ਕੀਨਿ ਬਖਾਨ ॥ ੧੫ ॥ ‘ਜੇ ਤਿਸਕੀ ਮਰਜ਼ੀ ਹੈ ਅੰਸੇ ।
 ਹਮ ਨਹਿੰ ਕਰਹਿੰ, ਕਰਹੁ ਕ੍ਰਿਤ ਤੈਸੇ। ਪੀਰ ਹੁਕਮ ਕੋ ਕਬਿ ਨ ਹਟਾਵੈਂ ।
 ਜਿਸ ਆਗੇ ਮੈਂ ਸੀਸ ਨਿਵਾਵੈਂ’ ॥੧੬॥ ਇਮ ਸੁਨਿ ਕੈ ਬੇਸ਼ਜਾ ਹਰਖਾਇ
 ਬਚ ਕਰਿ ਰਹੀ ਬਸੀ ਗਿਹ ਆਇ । ਜਥਾ ਸਰਪ ਘੇਰੇ ਮੈਂ ਹੋਇ ।
 ਛਸਿਬੇ ਤੇ ਬਚਿ ਹੈ ਬਿਧਿਕੋਇ ॥੧੭॥ ਤੁਰਕਨਿ ਮਹਿੰ ਇਕ ਹੋਤਿ^੬ ਫਕੀਰ।

^੧ਅੰਨ੍ਹੇ ਨੂੰ ਦੁਪ ਦਾ ਗਿਆਨ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ । ^੨ਬਾਲਕੀਆਂ । ^੩ਇਸ਼੍ਰੀਆਂ । (ਅ)
 ਯਨਵਾਨਾਂ ਲਈ । ^੪ਵੰਗੀ ਨਾ ਲੱਗੀ । ^੫ਪੀੜਾ । ^੬ਜਿੰਥੋਂ ਦੀ । ^੭ਦੀਵੇ ਹਨ ।

ਸੂਫੀ' ਕੇ ਪਹਿਰੈਂ ਸੁਭ ਚੀਰ। ਵੋਲਕ ਬਜਤਿ ਚਵਹਿ ਜਿਨ ਹਾਲ। ਸਿਰ
 ਭਰਮਾਇ, ਬਿਸੁੱਧ ਬਿਹਾਲ ॥ ੧੮ ॥ ਸੋ ਦਿੱਲੀ ਪੁਰਿ ਮਹਿ ਸਮੁਦਾਇ।
 ਤਿਨ ਕੋ ਨੌਰੰਗ ਲੀਨਿ ਬੁਲਾਇ। ਸਭਿ ਇਕਠੇ ਕਿਯ ਭਏ, ਘਨੇਰੇ।
 ਬੁਝਨਿ ਲਗਯੋ ਤਿਨਹੁਂ ਕਰਿ ਨੇਰੇ ॥ ੧੯ ॥ 'ਤੁਮ ਕੈਸੇ ਬੇਸੁਧ ਹੁਇ ਜਾਵਹੁ?।
 ਆਪਨ ਪਰ ਕਾ ਨਹੀਂ ਲਖਾਵਹੁ। ਰਿਦੇ ਤੁਮਾਰੇ ਮਹਿ ਕਯਾ ਹੋਇ?।
 ਬੇ ਇਖਤਜਾਰੀ ਕਾਰਨ ਕੋਇ ॥ ੨੦ ॥ ਇਹੁ ਤੋ ਸ਼ਰਾ ਬਿਖੈ ਨਹਿ ਬਾਤ।
 ਲਖੀਅਤਿ ਜਾਂ ਤੇ ਦੇਭ ਕਮਾਤਿ'। ਸੁਨਤਿ ਫਕੀਰਨਿ ਉੱਤਰ ਦੀਏ।
 'ਏਵ ਸਿਰਫ਼' ਦਰਵੇਸ਼ਨਿ ਕੀਏ ॥ ੨੧ ॥ ਤੁਮ ਕਯਾ ਕਹਤਿ, ਕਰੈ ਕਿਮ
 ਕੋਈ'। ਜਥਾ ਫਕੀਰਨਿ ਮਰਜ਼ੀ ਹੋਈ। ਮਗ ਖੁਦਾਇ ਕੇ ਜੇ ਨਰ ਚਾਲੇ।
 ਮਨ ਬੰਧ ਜਾਇ ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰਭੁ ਨਾਲੇ ॥ ੨੨ ॥ ਨਿਸ ਦਿਨ ਸੁਰਤਿ ਟਿਕੀ ਜਿਨ
 ਰਹੈ। ਇਕ ਦਰ ਕੇ ਆਸ਼ਿਕ ਨਿਤ ਅਹੈਂ। ਵੋਲਕ ਆਦਿ ਬਜਾਵਨਿ
 ਕਰਿ ਕੇ। ਗੁਨ ਖੁਦਾਇ ਗਾਵਨਿ ਸੰਗ ਸੁਰ ਕੇ ॥ ੨੩ ॥ ਤਬਿ ਤਿਨ ਰਿਦੇ
 ਚੋਟ ਸੀ ਲਾਗੇ। ਬੇਇਖਤਜਾਰ ਹੋਹਿ ਅਨੁਰਾਗੇ। ਬਿਸਰਿ ਜਾਤਿ ਸੁਧਿ
 ਸਰਬ ਸ਼ਰੀਰਾਧੀਰਜ ਕਹਾਂ ਸੰਭਾਰਨਿ ਚੀਰ ॥ ੨੪ ॥ ਸੰਗ ਖੁਦਾਇ ਮਿਲਾ-
 ਵਹਿ ਮਨ ਕੋ। ਬਿੱਤਿ ਸਮੇਤ ਬਿਸਾਰਹਿ ਤਨ ਕੋ। ਜਥਾ ਚੋਟ ਕੋ 'ਮੁਰਛਾ
 ਪਾਇ। ਐਸੇ ਖਜਾਲ ਤਿਨਹੁਂ ਬਨਿ ਜਾਇ' ॥ ੨੫ ॥ ਤਿਨ ਤੇ ਸੁਨਿ ਨੌਰੰਗ
 ਨੇ ਬਰਨੀ। 'ਜੇ ਕਰਿ ਤੁਮਰੇ ਇਹੁ ਸਚ ਕਰਨੀ। ਭੋਰ ਹੋਤਿ ਮੈਂ ਪਰ-
 ਖਨਿ ਕਰਿਹੈਂ। ਕੂਰੇ ਨਹੀਂ ਬਹੁਰ ਉਰ ਧਰਿਹੈਂ ॥ ੨੬ ॥ ਅਬਿ ਤੁਮ ਜਾਹੁ
 ਹੋਹੁ ਸਮੁਦਾਇ। ਇਹੁ ਬਿਧਿ ਮੋਹਿ ਦੇਹੁ ਦਿਖਰਾਇ। ਹੋਤਿ ਪ੍ਰਭਾਤਿ
 ਨਿਹਾਰਨਿ ਕਰੈਂ। ਨਿਜ ਹਜ਼ੂਰ ਪਤਿਆਉ ਨਿਹਰੈਂ ॥ ੨੭ ॥ ਪੁਨ ਤੁਮ ਕੋ
 ਨਹਿ ਕਿਤ ਤੇ ਤ੍ਰਾਸ। ਕਰਿ ਦਿਖਰਾਵਹੁ ਸਚੁ ਮੁਝ ਪਾਸ'। ਸਭਿ ਫਕੀਰ
 ਚਲਿ ਬਾਹਰ ਆਏ। ਇਕਠੇ ਜਹਿ ਤਹਿ ਭੇ ਸਮੁਦਾਏ ॥ ੨੮ ॥ ਰਿਦੇ
 ਬਿਚਾਰਹਿ ਕਰਹਿ ਬਖਾਨਿ 'ਇਹੁ ਨੌਰੰਗ ਬਾਦੀ ਬਲਵਾਨ। ਬਿਨ ਪਰਖੇ
 ਨਹਿ ਤਜਾਗਹਿ ਕਾਹੂ। ਸ਼ਕਤਿ ਬਿਲੋਕਿ ਲੇਹੁ ਨਿਜ ਮਾਂਹੂ' ॥ ੨੯ ॥ ਚਿੰਤਾ
 ਬਸਿ ਸੁਪਤੇ ਨਿਸ ਨਾਂਹੀ। ਭਈ ਪ੍ਰਭਾਤਿ ਜਾਗਬੇ ਮਾਂਹੀ'। ਨੌਰੰਗ ਨੇ
 ਇਕ ਥਾਨ ਬਨਾਇਵ। ਉਚੇ ਤੇ ਫਿਸਲਨ ਗਤਿ ਪਾਇਵ' ॥ ੩੦ ॥ ਤਰੇ

ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਮਤ ਦਾ ਇਕ ਫਿਰਕਾ। 'ਸਿਰ ਮਾਰਨਾ, ਹਾਲ ਏਡਣਾ। 'ਹਠ। 'ਕੋਈ ਕਿਵੇਂ
 ਕਰੇ। 'ਢੇਟ ਕਰਕੇ। 'ਜਾਗਦਿਆਂ ਜੇ ਸਵੇਰ ਹੋ ਗਈ। '(ਜਿਥੇ) ਉੱਚੀ ਥਾਉਂ ਤਿਲਕ ਕੇ
 ਹੋਠਾਂ ਜਾ ਪਵੇ।

ਤੰਦੁਰ ਲੋਹ ਕੋ ਧਰਜੈ । ਅਗਨਿ ਤਪਾਇ ਲਾਲ ਸੋ ਕਰਜੈ । ਜਿਸ ਕੇ ਦੇਖਤਿ
ਉਪਜਾਇ ਤ੍ਰਾਸ । ਦਾਹਤਿ ਹੈ ਪਹੁੰਚੇ ਤੇ ਪਾਸ ॥ ੩੧ ॥ ਉਪਰ ਬੈਠਕ ਭਲੀ
ਬਨਾਇ । ਗਾਇਕ ਦੀਏ ਤਹਾਂ ਬਿਠਾਇ । ਤਬਿ ਸਭਿ ਸੂਫੀ ਕੇਰ ਫਕੀਰ ।
ਕਰੇ ਹਕਾਰਨਿ ਅਪਨੇ ਤੀਰ ॥ ੩੨ ॥ ਤਹਿ ਬਿਠਾਇ ਢੋਲਕ ਬਜਿ-
ਵਾਈ । ਸੁਰ ਅਲਾਪ ਕੈ ਤਾਨ ਬਸਾਈ । ਪਿਖਿ ਫਕੀਰ ਕਰਿ ਤ੍ਰਾਸ ਘਨੇਰਾ ।
ਕਿਸਹੁ ਨ ਚਢ੍ਹੇ ਹਾਲ ਤਿਸ ਬੇਰਾ ॥ ੩੩ ॥ ਤਿਨ ਮਹਿ ਇਕ ਨੇ ਤਬਹਿ
ਬਿਚਾਰਾ ।—ਇਕ ਖੁਦਾਇ ਇਸ ਵਖਤ ਹਮਾਰਾ—। ‘ਪਰਵਦਗਾਰ !
ਨਾਮ ਪਰ ਬੇਸ’ । ਰਾਖਿ ਲਾਜ ਨਿਜ, ਤਵ ਦਰਵੇਸ਼ ॥ ੩੪ ॥ ਹਮ ਝੁਠੇ ਭੀ
ਤਬਿ ਤੁਮ ਨਾਮ । ਰਾਖਹੁ ਪਤਿ ਖੁਦਾਇ ਸੁਖ ਧਾਮ !’ । ਸਭਿਨਿ ਅਰਾਧੈ
ਪੀਰਨ ਪੀਰ । ਭਨੀ ਬਿਨੈ ਹੈ ਕਰਿ ਭੈ ਭੀਰ ॥ ੩੫ ॥ ਤਬਿ ਫਕੀਰ ਇਕ
ਹਾਲ ਚਢ੍ਹੇ ਹੈ । ਸਭਿ ਕੇ ਮਨ ਆਨੰਦ ਬਢ੍ਹੇ ਹੈ । ਇਤ ਉਤ ਬਿਚਰਤਿ
ਬੰਸੁਧ ਹੋਇ । ਫਸਲਜੇ ਪੈਰ ਨ ਠਹਿਰੈ ਸੋਇ ॥ ੩੬ ॥ ਲਾਲ ਬਿਸਾਲ
ਤਪਤ ਤੰਦੁਰਾਗਿਰਜੇ ਤਿਸੀ ਮੈਂ ਸਭਿਨਿ ਹਜ਼ੂਰਾਜਬਿ ਫਕੀਰ ਕੋ ਪਰਸੈ
ਗਾਤ । ਸਾਤਲ ਭਯੋ ਸੁ ਅਚਰਜ ਬਾਤ ॥ ੩੭ ॥ ਦੇਖਿ ਦੇਖਿ ਕਰਿ ਸਭਿ
ਬਿਸਮਾਏ । ਸਾਚੇ ਰਹੇ ਸ੍ਰਾਂਗ ਨਿਬਹਾਏ । ਨੌਰੰਗ ਕਹੈ ‘ਜਾਹੁ ਨਿਜ ਡੇਰੇ ।
ਬਾਂਛਤਿ ਕਰਹੁ, ਨ ਅਬਿ ਕੋ ਫੇਰੇ’ ॥ ੩੮ ॥ ਇਮ ਫਕੀਰ ਸੋ ਛੁਟਿ ਕਰਿ
ਆਏ । ਸਿਮਰ ਖੁਦਾਇ ਰਿਦੈ ਹਰਖਾਏ । ਨੌਰੰਗ ਬਾਦੀ ਕੋ ਦੇਂ ਗਾਰੀ ।
‘ਅਗਹ ਮੂਢ ਦਰਵੇਸ਼ ਅਗਾਰੀ’ ॥ ੩੯ ॥ ਇਹਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਕ੍ਰਿਚੇ ਨਥਮ
ਰਾਸ ‘ਭੁਰਕੇਸੁਰ’ ਪ੍ਰਮੁਖ ਖਰਨਨੇ ਨਾਮ ਚਤੁਰ ਕਿੰਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੨੪ ॥

੨੫. [ਬੇਨਵਾ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਆਵਤਿ ਜਾਤੇ ਬੇਨਵਾ^੧ ਸਭਿ ਪਰ ਕਰਹਿ ਅਵਾਜ^੨ । ਕਿਤਿਕ
ਮੁਲਾਨਾਨਿ ਸੰਗ ਭੀ ਕਰਹਿ ਤਰਕਨਾ ਸਾਜ ॥ ੧ ॥ ਚੋਪਈ ॥ ਸਭਿਨਿ
ਮੁਲਾਨੇ ਮਤੋ ਮਤਾਏ ॥ ਕਹਿ ਨੌਰੰਗ ਸੋ ਲੀਏ ਬੁਲਾਇ । ਕਰੇ ਸਮੂਹ
ਏਕਠੇ ਸੋਇ । ਚਲਿ ਆਏ ਮਿਲਿ ਕੈ ਸਭਿ ਕੋਇ ॥ ੨ ॥ ਨਿਕਟਿ ਹਕਾਰ
ਬੁਝਨਾ ਕਰੀ । ‘ਸ਼ਰਾ ਵਾਹਰ ਤੁਮ ਕਜੰ ਮਾਤਿ ਧਰੀ ?’ । ਸਾਦਰ ਕਿਸਾਹਿ

^੧ ਪਰਵਰਦਗਾਰ ! (ਤੇਰੇ) ਨਾਮ ਤੇ (ਸਾਡਾ) ਵੇਖ ਹੈ । ^੨ ਤੇਰੇ ਦਰਵੇਸ਼ ਹਾਂ । ^੩ ਕੋਈ ਨਾ
ਹਟਾ ਗਾ । ^੪ ਇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਫਕੀਰ । ^੫ ਸਭ ਤੇ ਅਵਾਜ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ (ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਿਉਂ
ਝੁਟਾ ਵਿਚ ਫਸ ਪਏ ਹੋ) ।

ਨ ਬਾਕ ਬਖਾਨਹੁ । ਹਾਸ ਸਮੇਤ ਤਰਕਨਾ ਠਾਨਹੁ ॥੩॥ ਕਜਾ ਤਮ ਨੈ
ਅਪਨੇ ਮਨ ਜਾਨੀ ? । ਮਹਦ ਹੋਹਿ ਕਿਮ ਜਿਸ ਤੇ ਮਾਨੀ । ਤਜਾਗਹੁ
ਸਗਲ ਨ ਮਨਮਤਿ ਕੀਜੈ।ਚਲਨਿ ਸ਼ਰਾ ਕਹੁ ਮਾਰਗ ਲੀਜੈ ॥੪॥ ਨਾਂਹਿ
ਤ ਦੋਜਕ ਮਹਿ ਦੁਖ ਪਾਵਹੁ । ਤਾਂਹਿ ਬਚਾਵਹਿ ਤਿਸਹਿ ਮਨਾਵਹੁ ।
ਸੁਨਤਿ ਬੇਨਵਨਿ ਕਹਜੈ ਨ ਮਾਨਾ । ਖੋਟਾ ਨੌਰੰਗ ਸੰਗ ਬਖਾਨਾ ॥੫॥
‘ਹਮ ਪਰ ਤੇਰੇ ਹੁਕਮ ਨ ਕੋਈ । ਮਨ ਭਾਵਤਿ ਹਮ ਬੋਲਹਿ ਸੋਈ । ਚੋਰ
ਧਾਰ ਕਰਨੀ ਬਟਪਾਰੀ । ਤਿਸੈ ਸਜਾਇ ਦੇਹੁ ਹਿਤ ਧਾਰੀ ॥੬॥ ਹਮ
ਫਕੀਰ ਦਰਵੇਸ਼ਨਿ ਰੀਤਿ । ਉਚਿਤ ਸਜਾਇ ਦੋਸ਼ ਨਹਿ ਚੀਤ । ਹਮ
ਦੁਨੀਆਂ ਤੇ ਫਾਰਕ ਅਹੈ । ਤੁਝ ਕਹਿਬੇ ਮਹਿ ਕਜੈ ਕਰਿ ਰਹੈ ॥੭॥
ਕਿਨਹੁ ਨ ਕਬਿ ਕੈਸੇ ਕਿਤ ਕਹਜੈ । ਨਿਭੈ ਸਦਾ ਹਮ ਭੈ ਨਹਿ ਲਹਜੈ ।
ਕਰਤਿ ਰਹੇ ਜਿਮ ਬਡੇ ਹਮਾਰੇ । ਸਿਰ ਧਰਿ ਚਲਹਿ ਤਿਸੀ ਅਨੁਸਾਰੇ ॥
੮॥ ਸੁਨਿ ਨੌਰੰਗ ਕੇ ਰਿਸ ਉਰ ਆਈ । ਸਭਿ ਨੌਕਾ ਪਰ ਦੀਏ ਚਢਾਈ ।
ਕਹਜੈ ‘ਨਦੀ ਕੇ ਬਡ ਪਰਵਾਹ।ਜਾਇ ਡੁਬਾਵਹੁ ਬਾਚਹਿ ਨਾਂਹਿ’ ॥੯॥ ਬਹੁ
ਮਾਨੁਖ ਹੋ ਕਰਿ ਰਖਵਾਰੇ । ਲੇਕਰਿ ਨੌਕਾ ਤਿਤਹਿ ਸਿਧਾਰੇ । ਇਤਨੈ
ਮਹਿ ਇਕ ਬੇਨਵ ਔਰ । ਆਇ ਪੁਕਾਰਜੈ ਉਚੇ ਠੌਰ ॥੧੦॥ ‘ਮੈਂ ਦਮਾਦ
ਨੌਰੰਗ ਕੇ ਖਰੇ । ਇਸ ਕੇ ਤਜਾਗਨਿ ਕੈਸੇ ਕਰੋ।ਇਨ ਸੰਗ ਮੋਹ ਚਢਾਇ
ਸਿਧਰੀਅਹਿ। ਇਸ ਕੀ ਦੁਹਿਤਾ ਬਿਧਵਾ ਕਰੀਅਹਿ’ ॥੧੧॥ ਸੁਨਿ ਨੌਰੰਗ
ਨੇ ਦਿਏ ਛੁਟਾਇ । ‘ਇਹ ਤੋ ਬਡੇ ਢੀਠ ਸਮੁਦਾਇ । ਮਰਿਬ ਮੈਂ ਬਿਲੰਬ
ਅਬਿ ਨਹੀਂ । ਤਉ ਨਿਧਰਕ ਬਾਤ ਇਨ ਕਹੀ ॥੧੨॥ ਮਰੇ ਨ ਸਮੁਝਹਿ
ਪਾਛਲ ਰਹੇ’ । ਹਠ ਤੇ ਅਰਹਿ, ਪੰਥ ਅਸ ਅਹੈ।ਇਨ ਕੇ ਤਜਾਗਹੁ ਕਛੁ
ਨਹਿ ਕਹੈ । ਢੀਠ ਮੂਢਤਾ ਮੈਂ ਬਡ ਲਹੈ ॥੧੩॥ ਦੇਸ਼ ਦੇਸ਼ ਤੇ ਇਹ ਚਾਲ
ਆਇ । ਹੋਹਿ ਸਮੂਹ ਫਤੂਰ ਉਠਾਇ । ਬਚੇ ਬੇਨਵਾ ਇਮ, ਚਲਿ ਗਏ।
ਮਨਹੁ ਕਾਲ ਤੇ ਛੁਟਾਤ ਭਏ ॥੧੪॥ ਇਤਨਾਇਕ ਤਰਕਨਿ ਸੰਗ
ਬਾਦਜਾ । ਨੌਰੰਗ ਮਹਾਂ ਮੂਢ ਪਰਮਾਦਜਾ । ਪੁਨ ਹਿੰਦੁਨਿ ਪਰ ਤਰਕ

‘ਵਡੇ ਕਿਵੇਂ ਹੋਏ ਹੋ ? (ਦੱਸੋ) ਜਿਸ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਮੰਨੀਏ । (ਅ) ਵੱਡੇ ਹੋਕਾਰੀ ਕਿਵੇਂ ਹੋਏ
ਹੋ । ’ਤਿਸ (ਸ਼ਰਾ) ਨੂੰ ਮੰਨੇ ਜੇ ਓਥੇ (ਦੋਜਕ ਤੋਂ) ਬਚਾਵੇ । ‘ਸਜਾ ਤੇ ਦੋਸ਼ ਧੰਗ ਨਾ ਚਿਤਵੇ ।
‘ਭਾਵ ਅਲੰਗ [ਅਃ,ਫਾਰਗ] । ‘(ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ) ਮਰਿਆਂ ਪਿੱਛੇ ਰਹੇ (ਬਾਕੀ ਦੇ) ਨਹੀਂ ਸਮਝਣਗੇ ।
‘ਪੰਥ (ਮਤ) ਹੀ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਹੈ । ‘ਬਗੜਾ ਕੀਤਾ । ‘ਛੁੱਲਿਆ ਹੋਇਆ ।

ਬਢਾਈ । 'ਬੁਤ ਪੂਜਤਿ ਇਨ ਸਮੁਝਿ ਨ ਕਾਈ॥੧੫॥ ਥਾਨ ਥਾਨ ਮੰਦਰ
ਬਹੁ ਕਰੇ । ਘਰ ਘਰ ਪਾਥਰ ਘਰ ਘਰਿ' ਧਰੋਚੰਦਨ ਫੂਲ ਲਾਇ ਘਨ-
ਸਾਰਾ । ਬਾਰਿ' ਪਖਾਰਿੰ ਬਾਰੇਬਾਰਾ ॥ ੧੬ ॥ ਧੋਇ ਬੁਤਨ ਕੋ ਪੀਵਹਿ
ਪਾਨੀ । ਝੂਠਹੁ ਅੰਨ ਧਰਹਿ ਅਗਵਾਨੀ । ਪੁਨਹਿ ਉਠਾਇ ਆਪ ਲੇ
ਖਹਿ । ਇਸ ਤੇ ਕਹੈਂ ਭਿਸਤ ਹਮ ਜਾਹਿ' ॥ ੧੭ ॥ ਮਿਲ ਕਾਜੀ ਮੁੱਲਾਂ
ਸਮੁਦਾਏ । ਨੌਰੰਗ ਕੋ ਕਹਿ ਕਹਿ ਸਮੁਝਾਏ 'ਆਲਮਗੀਰ ਅਹੈਂ ਤੂੰ ਏਕਾ
ਤੁਝ ਕਹਿਬੇ ਮਹਿ ਖਲਕ ਅਨੇਕ ॥ ੧੮ ॥ ਮਾਰਗ ਭਲੇ ਚਲਾਵਨਿ
ਚਹੀਅਹਿ । ਸਭਿ ਪਰ ਹੁਕਮ ਅਪਨਿ ਨਿਰਬਹੀਅਹਿ । ਸ਼ਰਾ ਦੀਨ
ਬਿਰਧਾਵਨਿ ਕਰੀਅਹਿ । ਚਿਰੰਕਾਲ ਜਸੁ ਜੁਤਿ ਜਗ ਬਿਰੀਅਹਿ ॥ ੧੯ ॥
ਮਹਾਂਦੀਨ' ਕੋ ਹੈ ਅਤਿ ਪਸਾਰੋ । ਜੋ ਸੁਖ ਦੇਇ ਸਭਿਨਿ ਤੇ ਭਾਰੋ । ਕੋ ਨ
ਦੀਨ ਮਹਿ ਤੁਝ ਸਮ ਭਯੋ । ਹੈ ਹੈ, ਨਹਿ ਹੈ, ਕਬਹੂੰ ਨ ਹੁਯੋ ॥ ੨੦ ॥ ਜੋ
ਕਛੁ ਕਰਜੇ ਚਹੈਂ ਜਗ ਮਾਂਹੀ । ਸੋ ਹੁਇ ਸਾਰ ਅੰਨਥਾ' ਨਾਂਹੀ । ਨਦੀ
ਅਗਾਧ ਨੀਰ ਬਡ ਬਹੇ । ਹੋਹਿ ਪਗਾਰ ਤੋਹਿ ਕੋ ਲਹੇ' ॥ ੨੧ ॥ ਜਿਤ
ਦਿਸ਼ਿ ਰਿਸ ਕਰਿ ਕਰਹਿ ਚਢਾਈ । ਬਹਿਰ ਬਹਿਰ* ਬਿਰ ਰਹਿ ਨ
ਸਕਾਈ' । ਪਾਇਨਿ ਪਰਹਿ ਉਪਾਇਨਿ ਆਨਹਿ । ਹੁਕਮ ਆਪ ਕੋ ਸਿਰ
ਪਰ ਮਾਨਹਿ ॥ ੨੨ ॥ ਸ਼ੱਤੁ ਹੈ ਨ ਸਕੈ ਜਗ ਕੋਈ । ਹੋਇ ਜੁ, ਖੰਡ ਖੰਡ
ਤਨ ਸੀਈ । ਦੁਰਗਮ' ਥਾਨੈ ਦੁਰਗ ਸਭਿ ਮਾਰੇ । ਤਵ ਪ੍ਰਤਾਪ ਜਸੁ
ਫੈਲਜੇ ਸਾਰੇ ॥ ੨੩ ॥ ਦੇਸ਼, ਦੁਰਗ, ਦਲ, ਦਰਬ ਰੁ ਦਾਨ । ਪੰਚ ਦਕਾਰੀ'
ਭੂਪ ਪ੍ਰਧਾਨ । ਸੋ ਤੁਵ ਸਦਨ ਪਾਯਤੇ ਸਾਰੋ । ਅਪਰ ਨ ਕੋ ਸਮਤਾ ਕਿਮ
ਧਾਰੋ' ॥ ੨੪ ॥ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੀ ਪਿਕੰਬਰ ਤੋਹਿ । ਅਤਿ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਹਿਰਦੇ
ਹੋਹਿ । ਸੋ ਇਕ' ਕਾਰਣ ਤੇ ਮਨ ਜਾਨ:-। ਕਰਨਿ ਖਲਕ ਮਹਿ ਦੀਨ
ਮਹਾਨ ॥ ੨੫ ॥ ਪੈਕੰਬਰ ਕੋ ਕਾਰਜ ਏਹੁ । ਬਾਂਛਤਿ ਕਰਹੁ ਕਜੇਂ ਨ ਜਸੁ
ਲੇਹੁ । ਚਲਹਿ ਸੁ ਮਾਰਗ ਕਲਮਾ ਗਾਇ । ਪਠਿ ਕੁਰਾਨ ਕੋ ਲਖਹਿ

*ਘੜ ਘੜ ਕੇ । *ਜਲ ਨਾਲਾ । *ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੰਮਦ । *ਵਿਅਰਥਾ । *ਭਾਵ ਗਿੱਟੇ ਗਿੱਟੇ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ
ਤੇਨੂੰ ਦੇਖਕੇ । ਪਗਾਰ=ਏੜਾ ਪਾਣੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਦੀ ਪੈਦਲ ਨੰਘਿਆ ਜਾ ਸਕੇ । *ਬਹਿਰ=)
ਸਮੁੰਦਰ ਤੇ (ਬਹਿਰ=) ਧਰਤੀ ਤੇ ਕੋਈ ਅਟਕ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ । *ਕਠਨ, ਆਕੀ । *ਪੰਚ ਦੋਦੇ
ਵਾਲਾ । *ਦੋਰ ਕੋਈ ਕਿਵੇਂ ਬਰਾਬਰੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕਦਾ । *ਇਕ (ਇਕ) ।

*ਪਾ:-ਬਹਿਰ ਬਹਿਰ, ਪੁਨਾ: ਬਹਿਰ ਬਹਿਰ । ਸ਼ਾਇਦ ਅਸਲ ਪਾਠ ਇਉਂ ਹੋਸੀ:-
ਬਹਿਰ ਬਹਿਰ ਬਿਰ ਰਹਿ ਨ ਸਕਾਈ । ਫਾਰਸੀ ਮੁਹਾਬਰਾ ਹੈ:-ਬਰੋਬਰ=ਧਰਤੀ ਤੇ ਸਮੁੰਦਰ ।

ਖੁਦਾਇ ॥ ੨੬ ॥ ਹਿੰਦੂ ਚਲਹਿ ਕੁਮਰਾ ਦਖ ਪਾਇ । ਕਮਾਮਤ ਦੋਜਕ
 ਲਹੈਂ ਸਜਾਇ । ਨਹਿ ਪੈਕੰਬਰ ਹਾਮੀ ਭਰਿਹੀ । ਅਪਰ ਨ ਰਾਖਾ ਤਹਾਂ
 ਨਿਹਰਿਹੀ ॥ ੨੭ ॥ ਇਸ ਲਾਇਕ ਤੁਮ ਕਰੇ ਖੁਦਾਇ । ਸਕਲ ਖਲਕ ਪਰ
 ਹੁਕਮ ਟਿਕਾਇ । ਦਾਰਸ਼ਕੋਹੁ ਭਾਤ ਜੋ ਤੇਰੈ । ਸੰਗ ਕਾਫਰਨਿ ਕਰਤਿ
 ਬਡੇਰੇ ॥ ੨੮ ॥ ਹਜੋਂ ਭਈ ਸਭਿ ਮੈਂ ਤਿਸ ਕੇਰੀ । ਪਤਿਸ਼ਾਹਿਤਿ ਤੇ
 ਖਾਰਜ ਹੋਰੀ । ਰਾਹ ਸ਼ਰਾ ਕੇ ਤੁਮ ਮਰਿਵਾਵਾ । ਯਾਂ ਤੇ ਜਸੁ ਬਿਸਾਲ ਜਗ
 ਪਾਵਾ ॥ ੨੯ ॥ ਤੁਵ ਬਿਨ ਸਰੈ ਨ ਕਿਸ ਤੇ ਕਾਰੀ । ਤੁਰਕ ਬਨਾਵਨਿ
 ਖਿਲਕਤ ਸਾਰੀ । ਰਾਹ ਸ਼ਰਾ ਕੇ ਸਕਲ ਚਲਾਵਹੁ । ਹਿੰਦੂਨਿ ਕੋ ਪੂਰਬ
 ਸਮੁਝਾਵਹੁ ॥ ੩੦ ॥ ਪੁਨ ਲਾਲਚ ਦੀਜੈ ਜਿਸ ਚਾਹੁ । ਮਾਨਹਿ ਜਥਾ ਸ਼ਰਾ
 ਕੋ ਰਾਹੁ । ਭਗਨੀ ਕੈ ਤਨਿਯਾ ਨਿਜ ਦੇਹੈ । ਜਸੋਂ ਕਸੋਂ ਤੁਰਕ ਬਨਾਇ
 ਸੁ ਲੈਹੈ ॥ ੩੧ ॥ ਪੈਕੰਬਰ ਪੁਸੈਨ ਹੁਇ ਜਿਸ ਤੇ । ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਬਨੈ ਜਬਿ
 ਕਿਸ ਤੇ । ਸਰਬ ਭਾਂਤਿ ਮਹਿ ਸਮਰਥ ਤੁਮ ਹੋ । ਬਧਹਿ ਦੀਨ ਠਾਨਹੁ
 ਬਿਧਿ ਤਿਮ ਹੋ ॥ ੩੨ ॥ ਬੁਤ ਪੁਜਨ ਤੇ ਬਰਜਨਿ ਕਰੀਅਹਿ । ਸਭਿ ਤੇ
 ਕਲਮਾ ਅਪਨਿ ਉਚਰੀਅਹਿ । ਅਪਨੇ ਫਿਗ ਇਕ ਮਥੁਰਾ ਪੁਰੀ । ਤਹਿ
 ਹਿੰਦੂ ਸਭਿ ਕਰਤੇ ਬੁਰੀ ॥ ੩੩ ॥ ਏਹਾ ॥—ਇਹਾਂ ਖੁਯੋ ਹਮਰੋ ਬਡੈ—ਤਿਸ
 ਕੀ ਕਥਾ ਬਤਾਇ ।—ਸਾਬ ਅਨਿਕ ਇਸਤੀਨਿ ਕੇ ਕਰੇ ਬਿਲਾਸ ਬਨਾਇ
 —॥ ੩੪ ॥ ਚੋਪਈ ॥ ਅਬਿ ਤਿਸ ਕੇ ਸੋ ਚਲਿਤ ਬਨਾਵਹਿ । ਕਰਿ ਸ਼ਿੰਗਾਰ
 ਨਾਚਹਿ ਅਰੁ ਗਾਵਹਿ । ਬਕਹਿ ਕੁਫਰ ਕੁਛ ਸੁਨਯੋ ਨ ਜਾਈ । ਬਿਗ-
 ਸਹਿ ਖੇਲਹਿ ਮੋਦ ਬਢਾਈ ॥ ੩੫ ॥ ਕਰਹਿ ਪਾਪ ਜਿਸ ਤੇ ਹੁਇ ਜੋਕ ।
 ਇਮ ਕਰਿ ਚਾਹਤਿ ਸੁਖ ਪਰਲੋਕ । ਤਿਸ ਕੋ ਬੁਤ ਬਨਾਇ ਬਹੁ ਭਾਂਤੀ ।
 ਪੂਜਹਿ ਬਿਬਿਧ ਦਿਵਸ ਅਰੁ ਰਾਤੀ ॥ ੩੬ ॥ ਬਾਰਹਿ ਦੀਪਕ ਪੁਸ਼ਪ
 ਚਢਾਵਹਿ । ਚੰਦਨ ਚਰਚੈਂ ਬਾਜ ਬਜਾਵਹਿ । ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਇਸਤੀ ਪੁਰਖ
 ਘਨੇਰੇ । ਖੋਟ ਪਰਸਪਰ ਕਰਹਿ ਬਡੇਰੇ ॥ ੩੭ ॥ ਕਰੇ ਹਜ਼ਾਰੈਂ ਬੁਤ
 ਕੇ ਮੰਦਰ । ਲਾਇ ਦਰਬ ਰਚਿ ਰਾਖੇ ਸੁੰਦਰ । ਸਭਿ ਹਿੰਦੂ ਇਨ ਮਾਨਤਿ
 ਅਹੈਂ । ਧਰਮ ਆਪਨੇ ਕੋ ਨਿਰਬਹੈਂ ॥ ੩੮ ॥ ਆਪ ਚਲਹੁ ਬੁਤ ਦੇਹੁ
 ਫੁਰਾਇ । ਮੰਦਰ ਦਿਹੁ ਬਿਦਾਰ ਸਮੁਦਾਇ । ਤ੍ਰਾਸ ਉਪਾਵਹੁ ਸਭਿ ਕੋ
 'ਨਿੰਦਿਆ । 'ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਿੰਦੂ, ਤੁਰਕ ਬਣਨ । 'ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ । 'ਤ੍ਰਾਸ ਦਿਓ । ਫੋਨਾ
 ਤੋਂ ਫੁੜਵਾਓ ।

ਮਾਂਹੀ । ਤੁਰਕ ਜਿ ਬਨਹਿ ਦੇਹੁ ਸੁਖ ਤਾਂਹੀ ॥੩੯॥ ਉਤਮ ਬਾਨ ਹਿੰਦੂ-
ਅਨਿ ਕੇ ਜਹਿ । ਸਭਿਹਿ ਬਿਦਾਰ ਮਸੀਤ ਰਚਹੁ ਤਹਿ।ਹਿੰਦੂ ਤ੍ਰਾਸ ਦਿਹੁ,
ਤੁਰਕ ਬਡਾਈ । ਬਿਨਾਂ ਬਨਾਏ ਸਭਿ ਬਨ ਜਾਈ ॥੪੦॥ ਇਤ੍ਰਾਦਿਕ
ਕਹਿ ਬਹੁ ਸਮੁਝਾਵਾ । ਬਾਦੀ ਨੌਰੰਗ ਬਾਦ ਉਠਾਵਾ । ਦੀਨ ਬਧਾਵਨਿ
ਕੀ ਅਭਿਲਾਖਾ । ‘ਚਲਹਿ ਭੋਰ ਕੋ ਚਢਿ ਕਰਿ’ ਭਾਖਾ ॥ ੪੧ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ ਨਵਮ ਰਾਸੇ ‘ਨੌਰੰਗ’ ਪੁਸ਼ਟ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਪੰਚ ਬਿੰਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੨੫ ॥

੨੬. [ਮਥਰਾ] ।

ਏਹਾ ॥ ਭਈ ਭੋਰ ਨੌਰੰਗ ਚਢੈ ਮਥਰਾ ਕੇ ਸਮਹਾਇ । ਬਾਦ ਕਰਨਿ
ਹਿੰਦਵਾਨ ਸੋ ਮਹਾਂ ਮੂਢ ਦੁਖਦਾਇ ॥ ੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਚਢਿ ਅਸਵਾਰੀ
ਨੌਰੰਗ ਧਾਯੋ । ਮਥਰਾ ਆਇ ਸਿਵਰ ਨਿਜ ਪਾਯੋ । ਹੋਰੇ ਮੰਦਰ ਖਰੇ
ਹਜ਼ਾਰੋਂ । ਮੂਰਤਿ ਅੰਦਰ ਬਿਬਿਧ ਪਕਾਰੋ ॥ ੨ ॥ ਬਡ ਘੰਟਨਿ ਕੇ ਸ਼ਬਦ
ਉਠੈ । ਅਨਿਕ ਰੀਤਿ ਉਤਸਾਹ ਕਰੈ ਤੇ । ਪਿਖਤਿ ਨੁਰੰਗਾ ਜਰ ਬਰ
ਗਯੋ । ਮੁੱਖ ਮਨੁੱਖ ਹਕਾਰਤਿ ਭਯੋ ॥ ੩ ॥ ਬਿੱਪੂ ਬਿਰਾਗੀ ਜਬਿ ਚਲਿ
ਆਏ । ਸਭਿਨਿ ਸਾਬ ਬਚ ਦੁਖਦ ਅਲਾਏ । ‘ਕੜਾ ਤੁਮ ਦੰਭ ਕਮਾਵਨਿ
ਕੀਨਸਿ ? । ਮਗ ਖੁਦਾਇ ਮਿਲਿਬੋ ਨਹਿ ਚੀਨਸਿ ? ॥੪॥ ਬੁਤ ਪੂਜਤਿ
ਅਪਰਾਧਮਹਾਨਾ ॥ ਸੋ ਤੁਮ ਨਿਸਦਿਨ ਕਰਹੁ ਅਜਾਨਾ ॥ ਪਾਬਰ ਮਹਿ ਖੁਦਾਇ
ਕੋ ਮਾਨਿ । ਲੋਕਨਿ ਠਗਹੁ, ਦੇਹਿ ਧਨ ਆਨਿ ॥੫॥ ਬੁਤ ਪੂਜਨ ਕੋ ਦੇਹੁ
ਹਟਾਇ ਨਹਿ ਵੇਜਕ ਮਹਿ ਮਿਲਹਿ ਸਜਾਇ।ਕਲਮਾ ਪਠਹੁ ਦੀਨ ਮਹਿ
ਆਵਹੁ।ਚਲਨਿ ਸ਼ਰਾ ਮਹਿ ਰੁਚਿ ਉਪਜਾਵਹੁ । ਛਿ ਭਿਸਤ ਬਿਖੈ ਪਹੁੰਚਨਿ
ਕਹੁ ਰਾਹੁ।ਅਨਤ ਭ੍ਰਮਤਿ ਦੋਜਕ ਮਹਿ ਜਾਹੁ’ । ਇਤ੍ਰਾਦਿਕ ਕਹਿ ਬਹੁ
ਸਮੁਝਾਇ।ਸਭਿਨਿ ਕਹੈ ‘ਹਮਰੇ ਧਮ ਜਾਏ ॥੬॥ ਜੇ ਆਗੇ ਭੈ ਬਡੇ ਬਡੇ।
ਤਿਨਹਿ ਬਤਾਯਹੁ ਮਗ, ਜਿਨ ਹੋਰੇ’ । ਤੁਮਰੇ ਹਮਰੇ ਦੀਰਘ ਅੰਤਰ’ ।
ਨਿਜ ਨਿਜ ਮਤਿ ਮਹਿ ਚਲੈ ਨਿਰੰਤਰ ॥ ੭ ॥ ਕੜੇ ਕਰਿ ਧਰਮ ਆਪਨੋ
ਛੋਰੈ । ਨਰਕ ਪਰਨਿ ਕਹੁ ਕੜੇ ਕਰਿ ਲੋਰੈ । ਧੇਨੁ ਘਾਤ ਲੈ ਕਰਹੁ
ਅਧਰਮ । ਯਾਂਤੇ ਸੁਖ ਚਹਿ ਭਰਮੇ ਭਰਮ’ ॥ ੮ ॥ ਖਾਨ ਪਾਨ ਮਹਿ ਸੋਚ
ਵਿਹੀਨੇ । ਤੁਮਰੇ ਨਹਿ ।ਗਲਾਨ ਕਿਮ ਚੀਨੇ । ਗਮਨ ਭਿਸਤ ਕੋ ਜਾਨੈ

‘ਦੇਰ ਪਾਏ ਭਰਮਰੇ ਕਰਕੇ ਨਰਕ ਵਿਚ ਜਾਓਗੇ ।’ ਜਿਨ੍ਹਾਂ (ਵੱਡਿਆਂ ਨੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਨੂੰ)
ਵੇਖਿਆ ਸੀ । ‘ਭੇਦ, ਫਰਕ । ਇਸ (ਅਧਰਮ) ਤੋਂ ਸੁਖ ਲੋਚਦੇ ਹੋ, ਇਹ ਭਰਮ ਵਿਚ
(ਭ੍ਰਮਣ=) ਭਟਕਣਾ ਹੈ ।

ਜੋਇ । ਗਿਰੈ ਨਰਕ, ਬਿਨ ਸੰਸੈ ਸੋਇ ॥੧੦॥ ਪ੍ਰਭੁ ਅਵਤਾਰਨਿ ਕੀ ਬਹੁ
ਪੂਜਾ । ਜਿਸ ਕੇ ਸਮ ਸਮਰਥ ਨਹਿ ਦੂਜਾ । ਸੋ ਹਮ ਮੂਰਤਿ ਬਿਖੈ ਅਰੋਪਿ।
ਮਾਨਤਿ ਸਕਲ ਸਦਾ ਚਿਤ ਚੌਪ ॥ ੧੧ ॥ ਕਹਿ ਤੁਮਰੋ ਮਤਿ ਗਮਨਿ
ਅਧੋਗਤਿ^੧ । ਕਹਿ ਹਮਰੋ ਸੁਭ ਸਾਧ ਸੁਧੋ ਚਿਤ । ਅਵਿਨੀ ਸਕਲ
ਰਾਜ ਤਮ ਭਯੋ । ਤਿਮਰਲਿੰਗ ਆਦਿਕ ਤੇ ਬਿਯੋ ॥੧੨॥ ਕਿਸਹੁ ਨ ਕਬਿ
ਇਹ ਗਿਰਾ ਬਖਾਨੀ । ਕਰਿ ਹੰਕਾਰ ਜੁ ਤੁਮ ਅਬਿ ਠਾਨੀ । ਆਪ
ਆਪਨੇ ਮਤ ਸਭਿ ਰਹੇ । ਕਰਿ ਸੁਭ ਕਰਮ ਉਚ ਪਦ ਲਹੇ ॥ ੧੩ ॥ ਬਿਨ
ਕਰਨੀ ਹਿੰਦੂ ਕਜਾ ਤੁਰਕ । ਸੁਖ ਨਹਿ ਪੱਯਤਿ ਪਰਤੇ ਨਰਕ^੨ । ਇੰਤਜਾ-
ਦਿਕ ਕਰਕਸ ਬਚੈ ਕਹੇ । ਨੁਤਿ ਨੁਰੰਗੋ ਕੋ ਮਨ ਦਹੇ ॥ ੧੪ ॥
ਕਹਤਿ ਭਯੋ ਇਮ ਮੂਢ ਗਵਾਰ । ‘ਤਬਿ ਜਾਨਹਿ ਜਬਿ ਸਿਰ ਹੁਇ ਮਾਰ’।
ਹੁਕਮ ਦੀਓ ‘ਮੰਦਰ ਦਿਹੁ ਗੇਰਿ । ਮੂਰਤਿ ਭਗਨਹੁ ਅੰਗ ਬਥੇਰਿ ॥੧੫॥
ਹੋਇ ਨਿਕਟਿ ਬੋਲਹਿ ਜੋ ਕੋਈ । ਕੈਦ ਕਰਹੁ ਗਹਿ ਮਾਰਹੁ ਸੋਈ । ਵੰਡ
ਦੇਹੁ ਕਰਿ ਕੈ ਜਬਰਾਈ । ਬਾਜਹਿ ਸੰਖ ਨ ਫਿਰਹਿ ਦੁਹਾਈ ॥ ੧੬ ॥
ਬਹੁਤ ਮਿਹਨਤੀ ਦੇਹੁ ਲਗਾਇ । ਮੁਝ ਢਿਗ ਹੋਤੇ ਦੇਹੁ ਢਹਾਇ । ਜਹਿ
ਜਹਿ ਮੰਦਰ ਖਰੇ ਬਡੇਰੇ । ਤਹਿ ਮਸੀਤ ਚਿਨਵਹੁ ਬਿਨ ਦੇਰੇ ॥ ੧੭ ॥
ਜਹਿ ਜਹਿ ਰਿੰਦੁਨਿ ਕੋ ਅਸਥਾਨ । ਇਨਹਿ ਜੋਜਵਾ^੩ ਲਗਹਿ ਮਹਾਨ ।
ਸਗਲ ਠੌਰ ਬਹੁ ਦੇਭ ਕਮਾਵਾ । ਦਲਨਿ ਸ਼ਰਾ ਕੋ ਇਨਹਿ ਨ ਭਾਵਾ ॥
੧੮ ॥ ਦਿਹੁ ਸਜਾਇ ਸਭਿ ਭਾਂਤਿਨਿ ਇਨੈ । ਤਬਹਿ ਪਠਨਿ ਕਲਮਾ
ਮਨ ਮਨੈ । ਜਿਸ ਕੋ ਝਗਰੇ ਦੇਹੁ ਜਿਤਾਇ । ਤਿਸਹਿ ਸ਼ਰਾ ਮਹਿ ਲੇਹੁ
ਚਲਾਇ ॥੧੯॥ ਹਿੰਦੂ ਹੋ ਕਰਿ ਰਹੈ ਨਿਤਾਣੇ । ਹੀਨ ਜੀਵਕਾ ਹੁਇ ਤਬਿ
ਜਾਣੇ’ । ਜਬਿ ਇਮ ਹੁਕਮ ਦੁਸ਼ਟ ਨੇ ਦੀਨਾ । ਮਹਾਂ ਮੂਢ ਹੰਕਾਰ ਮਲੀਨਾ
॥ ੨੦ ॥ ਧਾਏ ਜਹਿ ਕਹਿ ਦੁਸ਼ਟ ਘਨੇਰੇ । ਕਰਤਿ ਬਿਦੀਰਨਿ ਮੰਦਰ
ਗੇਰੇ । ‘ਹਾਇ ਹਾਇ’ ਹਿੰਦੁਨਿ ਮਹਿ ਹੋਵਾ । ਕੋ ਕਸੇਹੂੰ ਨਹਿ ਸਮੁਖ
ਖਰੋਵਾ ॥ ੨੧ ॥ ਦੁਰੇ ਸਦਨ ਮਹਿ ਪੀਡਿਤ ਰੋਏ । ਬ੍ਰਿਥਾ ਅਟਲ^੪* ਮਹਿ
ਰਿਦਾ ਪੁਰੋਏ । ‘ਰਾਮ ਰਾਮ’ ਕਹਿ ਭਏ ਲਚਾਰ । ਨਹਿ ਮਨ ਆਵਹਿ ਕੋ

^੧ਕਿਥੇ ਤੁਹਾਡਾ ਮਤ ਨੀਚ ਗਤੀ ਨੂੰ ਲਿਜਾਣ ਵਾਲਾ^੨ਖੜਵੇ ਬਚਨ। ^੩ਜੋਜੀਆ, ਕਰ ਜੋ ਮੁਸਲ-
ਮਾਨ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਠੌਰ ਮਜ਼ਹਬ ਵਾਲਿਆਂ ਤੇ ਲਾਉਂਦੇ ਸਨ । ^੪ਅਟਲ ਪੀੜਾ । *ਪਾ:-ਅਨਲ ।

ਉਪਚਾਰ ॥ ੨੨ ॥ ਜਿਮ ਹਰਨਾਖਸ਼ ਕੀਨਿ ਕਚਾਲੀ । ਛੀਨਿ ਧਰਮ ਤੇ
 ਕਰੇ ਕੁਢਾਲੀ । ਜਿਮ ਸਤਿਜੁਗ ਮਹਿ ਬੇਨ ਮਹੀਸ਼ਾ^੧ । ਸੁਭ ਕਰਮਨਿ ਕੋ
 ਕੀਨਸਿ ਖੀਸਾ^੨ ॥ ੨੩ ॥ ਪੁਨ ਤੇਤੇ ਰਾਵਨ ਬੁਰਿਆਰੀ । ਸਭਿ ਦੇਵਨਿ ਕੀ
 ਪੂਜਾ ਟਾਰੀ । ਅਪਨ ਆਪ ਕੋ ਮਾਨਿ ਮਹਾਨਾ । ਸਭਿ ਜਗ ਕੋ ਦੀਨਸਿ
 ਦੁਖ ਦਾਨਾ ॥ ੨੪ ॥ ਪੁਨ ਦ੍ਵਾਪੁਰਿ ਮਹਿ ਦਸ਼ਟ ਬਡੇਰੇ । ਕੰਸ ਆਦਿ
 ਦੁਰਮਤਿ ਨੇ ਪੋਰੇ । ਧਰਮ ਲੋਪ ਕੋ ਚਾਹਤਿ ਮਰੇ^੩ । ਛੀਨ ਓਜ ਹੈ ਛਿਤ
 ਪਰ ਪਰੇ ॥ ੨੫ ॥ ਤਿਮ ਕਲਿਜੁਗ ਮਹਿ ਨੌਰੰਗ ਹੋਵਾ ਮਹਾਂ ਮਲੇਛ ਚਹਤਿ
 ਧੂਮ ਏਵਾ । ਹਿੰਦੁਨਿ ਉਪਰ ਅਨਿਕ ਉਪਾਧਿ । ਵੇਤਿ ਭਯੋ ਦੁਖ ਸਾਧ
 ਅਸਾਧਿ^੪ ॥ ੨੬ ॥ ਤੁਰਕ ਤੁਰਕਨਾ ਕਰਹਿ ਅਨੇਕ । ਦੀਨ ਬਧਾਵਨਿ ਹੀਨ
 ਬਿਬੇਕ । ਮਥੁਰਾ ਮਹਿ ਜੇਤਿਕ ਸੁਭ ਮੀਦਰ । ਬਹੁ ਸੰਦਰ ਮੂਰਤਿ ਜੇ
 ਅੰਦਰ ॥ ੨੭ ॥ ਲਗੇ ਮਿਹਨਤੀ ਮਹਤ ਬਿਦਾਰਹਿ । ਤੁਰਕ ਤੇਜ ਕੀ
 ਜਰਹਿ ਉਪਾਰਹਿ^੫ । ਰੰਚਨ ਕਲਸ ਚਿਨੇ ਝੰਗ ਚੂਨਾ । ਫੋਰੇ ਸਗਲ ਕਰਜੋ
 ਜਨ ਦੂਨਾ^੬ ॥ ੨੮ ॥ ਲੈ ਲੈ ਮੂਰਤਿ ਅੰਗ ਬਿਦਾਰਹਿ । ਹਾਥ ਪਾਵ ਰੀਵਾ
 ਕਟਿ ਛਾਰਹਿ । ਦੂਰ ਬਗਾਵਹਿ ਨਦੀ ਮਝਾਰਾ । ਕਰਿ ਬਹੁ ਖੰਡ ਦੇਹਿ
 ਛਿਤ ਛਾਰਾ ॥ ੨੯ ॥ ਭਏ ਦੇਵਤਾ ਬਜਾਕੁਲ ਸਘੇ । ਲਖਿ ਤਪ ਤੁਰਕ ਨ
 ਕੋ ਨਿਰਵਾਰੇ । ਮੀਦਰ ਭਿਸ਼ਟ ਕਰੇ ਜਹਿ ਕਹਾਂ । ਪ੍ਰਤਿਮਾ^੭ ਤੋਰਿ ਫੇਰਿ
 ਕਰਿ ਮਹਾਂ ॥ ੩੦ ॥ ਕਿਤ ਕਿਤ ਥਲ ਮਸੀਤ ਚਿਨਵਾਈ । ਦੇਤਿ ਬਾਂਗ
 ਉਚੇ ਕਿਲਕਾਈ । ਵੇਲਾ ਈਦ ਨਿਵਾਜ ਗੁਜਾਰਹਿ । ਹਿੰਦੂ ਪਿਖਤਿ
 ਝਿਰਕਿਬੋ ਧਾਰਹਿ ॥ ੩੧ ॥ ਜਾਵਤਿ^੮ ਮੂਰਤਿ ਮੀਦਰ ਸਾਰੇ । ਤੋਰਿ ਫੇਰਿ
 ਕਰਿ ਸਕਲ ਬਿਦਾਰੇ । ਤਾਵਤ^੯ ਨੌਰੰਗ ਰਾਖਜੋ ਡੇਰਾ । ਵੇਤਿ ਹਿੰਦੂਅਨਿ
 ਤ੍ਰਾਸ ਘਨੇਰਾ ॥ ੩੨ ॥ ਬਨਹਿ ਤੁਰਕ ਝਗਰਾ ਜਿਤ ਜਾਵਹਿ^{੧੦} । ਸਕਲ
 ਸ਼ਰੀਕਨਿ ਤੇ ਬਿਰਧਾਵਹਿ । ਕਿਸਹੂੰ ਦਰਬ ਦੇਹਿ ਚਿਤ ਚਾਹੂ । ਅਨਹਿ
 ਅਪਨ ਸ਼ਰਾ ਕੇ ਮਾਂਹੂ ॥ ੩੩ ॥ ਕਿਸ ਹੂੰ ਕੋ ਤਨਿਯਾ ਦੇ ਆਪਨਿ । ਜਜੋਂ
 ਤਜੋਂ ਧਰਮ ਕਰਹਿ ਤਿਨ ਖਾਪਨਿ । ਭਯੋ ਤ੍ਰਾਸ ਹਿੰਦੂਨਿ ਮਹਿ ਭਾਰੀ ।

^੧ਬੇਠ ਰਾਜਾ । ^੨ਨਾਸ਼ ਕੀਣੇ [ਸੰਸਾਰ, ਕਿਸਮ, ਹਿੰਦੂ, ਖੀਸ] । ^੩ਧਰਮ ਲੋਪ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਮਰ
 ਗਏ । ^੪ਸਾਧਣੇ ਤੇ ਅਸਾਧ ਦੁਖ (ਅ) ਅਸਾਧਾਂ ਨੂੰ (ਅਸਾਧ=)ਕਠਨ ਦੁੱਖ । ^੫ਜਜਾਂ ਪੁੱਟ ਰਹੇ
 ਹਨ । ^੬ਦੂਰ, ਪੂਰਾ ਛਾਵ ਨਾਸ਼ । ^੭ਮੂਰਤੀਆਂ । ^੮ਜਦ ਤਕ । ^੯ਤਦ ਤਕ । ^{੧੦}ਜੋ ਮੁਸਲਮਾਨ
 ਹੋ ਜਾਵੇ ਝਗੜਾ (ਮੁਕੱਦਮਾਂ) ਨਿੱਤ ਜਾਵੇ ।

ਨਹੀਂ ਪਰਸਪਰ ਕਰਤੇ ਰਾਰੀ ॥੩੪॥ ਜੋ ਕਜੋਹੂੰ ਲਰਿ ਪਰਿ ਹੈ ਕੋਇ ।
 ‘ਬਨਿਹੋ’ ਤੁਰਕ’ ਉਠਹਿ ਕਹਿ ਸੋਇ । ਤਿਸ ਕੋ ਲੋਂ ਤਤਕਾਲ ਮਿਲਾਇ ।
 ਚਿਤ ਇਛਾ ਕੋ ਦੇਤਿ ਪੁਜਾਇ ॥ ੩੫ ॥ ਪਿਤਾ ਪੁੱਤ੍ਰ ਕੋ ਤਾੜਹਿ ਨਾਂਹੀ ।
 ਕ੍ਰੋਧਤਿ ਭ੍ਰਾਤ ਨ ਆਪਸ ਮਾਂਹੀ । ਅਪਰਨਿ ਕੀ ਗਿਨਤੀ ਕਿਨ ਕਰੀ ।
 ਅਸ ਹਿੰਦੁਨਿ ਪਰ ਅਪਦਾ ਪਰੀ ॥੩੬॥ ਇਮ ਬਿਗਾਰ ਕਰਿ ਨੌਰੇਗ ਹਰਖਜੋ ।
 ਮਨਹੁ ਕਸ਼ਟ ਕੋ ਬਾਦਰ ਬਰਖਜੋ । ਪੁਰਬ ਜਨਮ ਕੀਨਿ ਤਪ ਘੋਰਾ ।
 ਅਤਿਸੈ ਤੇਜ ਭਯੋ ਜਿਹ ਜੋਰਾ ॥੩੭॥ ਬਰਜਨਹਾਰ ਨ ਦੋਖਤ ਕੋਊ । ਜਿਮ
 ਇਛਾ ਚਿਤ ਕਰਿ ਹੈ ਸੋਊ* । ਮਥਰਾ ਮਹਿ ਇਮ ਓਜ ਦਿਖਾਇ । ਦਿਜ
 ਆਦਿਕ ਹਿੰਦੁਨ ਦੁਖਦਾਇ* ॥੩੮॥ ਕਰਿ ਕੇ ਸਗਰੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਸਥਾਨਾਰੋਕਜੋ
 ਪੂਜਨਿ ਪਠਨਿ ਮਹਾਨ । ਚਿਤਵਹਿ—ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਮਹਿ ਸਾਰੇ । ਪਾਇ
 ਕਸ਼ਟ ਹੁਇ ਸ਼ਰੁ ਮਝਾਰੇ ॥੩੯॥ ਬਿਨਾ ਬਨਾਏ ਸਭਿ ਬਨਿ ਜਾਇ । ਜਬਹਿ

*ਐਂਗਲੋਬ ਵੇ ਜੁਲਮਾਂ ਬਾਬਤ ਹੋਰ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਨੇ ਬੜੇ ਹਾਲ ਦਿੱਤੇ ਹਨ,
 ਮੁੱਖ ਮਾਤ੍ਰ ਕੁਛ ਦੱਸਦੇ ਹਾਂ:—

੧. “ਮ: ਨੋਲਫਿਨਸਟੋਨ” ਆਪਣੀ ਹਿਸਟਰੀ ਆਫ ਇੰਡੀਆ” ਦੇ ਭਾਗ ਦੇ
 ਵਿਖੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਲਿਖਦਾ ਹੈ:—

Aurangzeb's vexatious treatment of the Hindus.

He appointed a Mullah, with a party of horse attached to him, to suppress all drinking and gambling houses, and to check all ostentatious display of idol worship. Not long afterwards, he abolished all taxes not expressly authorised by the Mahometan law, and all duties on goods sold at the great Hindu fairs, which he considered as polluted by their original connection with idolatry. The custom and road duties, which were by much the most vexatious of all, were rather increased than diminished. Some years later he forbade fairs on Hindu festivals altogether; and about the same time he issued an edict against music, dancing, and buffoons, and discharged all the singers and musicians attached to the palace. He likewise forbade astrology, and dismissed the astrologers previously attached to the court. He also discountenanced poets, who used to be honoured and pensioned, and abolished the office and salary of royal poet.

(Pages 491-92.)

..... The revival of jizia excited the utmost discontent among the Hindus. Those at Delhi and the neighbourhood assembled in crowds, and besieged the King's palace with their complaints and clamours. No attention was paid to these remonstrances. On the next Friday, when the king was going in procession to the mosque, he found the streets completely choked by the crowd of suppliants. He waited some time in hopes that a passage might be opened by fair means; but as the mob continued to hold their ground, he ordered his retinue to force their way through; and many persons were trampled under foot by the horses and elephants,

(Pages 493-94.)

He cordially detests the Hindus, and has very little more good will towards the Shias, but he lays out no money on mosques or endowments, shows no signs of being under the influence of the recognised clergy, and often expresses his contempt for the assumed sanctity of Fakirs and dervises.

(Pages 552-53.)

[ਭਾਗੀ ਟੁਕ ਲਈ ਦੇਖ ਅਗਲੇ ਪੰਨੇ ਦੇ ਹੇਠਾਂ]

ਜੀਵਕਾ ਹਾਥ ਨ ਆਇਤੁਰਕਾਨਿ ਬਖੈ ਹੋਹਿ ਧਨਵਾਨਾਚਲਨਿ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਕੇ
ਲੇ ਮਨ ਮਾਨਿ-॥ ੪੦ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਇਸ ਮਸ਼ੁਰਾ ਕੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਕਰਿ ਦੁਸ਼ਟ

[ਪਿਛਲੇ ਪੰਨੇ ਦੀ ਬਾਕੀ ਟੁਕ]

੨. “ਲਾਲਾ ਰੁਖ ਨੈਂਡ ਆਇਰਿਸ਼ ਮੋਲੋਡੀਜ਼” ਕ੍ਰਿਤ ‘ਬਾਮਸ ਮੁਰ’ ਦੇ ਨਿੰਨਾ ੨੧੮
ਤੇ “ਹਿਸਟਰੀ ਆਫ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ” ਰਚਿਤ “ਡੋ” (Dow) ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਕੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:-

Religion of which Aurungzebe was a munificent protector.

This hypocritical Emperor would have made a worthy associate of certain Holy Leagues.—“He held the cloak of religion (says Dow) between his actions and the vulgar; and impiously thanked the Divinity for a success which he owed to his own wickedness. When he was murdering and prosecuting his brothers and their families, he was building a magnificent Mosque at Delhi, as an offering to God for his assistance to him in the Civil Wars. He acted as high priest at the consecration of this temple; and made a practice of attending divine service there; in the humble dress of a Fakeer. But when he lifted one hand to the Divinity, he, with the other, signed warrants for the assassination of his relations.” (History of Hindostan, Vol iii P. 355.)

੩. “ਏ. ਮਾਰਸਡਨ ਬੀ. ਏ.” ਆਪਣੀ “ਈਜ਼ੀ ਸਟੋਰੀਜ਼ ਫ਼ਾਮ ਇੰਡੀਅਨ ਹਿਸਟਰੀ” ਵਿੱਚ ਲਿਖਦੇ ਹਨ:-

Aurangzeb put his trust only in Muhammadans. He dismissed from his service many Hindus. He put on them a tax which was allowed by Muhammadan law, but which Akbar had wisely dropped. He pulled down a famous temple in the Hindu holy city of Benares, and on the site he built a lofty mosque. All this made the Hindus very angry. The Rajputs would not help him as they helped Akbar and the next two kings. One by one they left him. (Page 109.)

੪. “ਐਂਡਰਸਨ ਮਨਮੋਹਨ ਐਮ. ਏ. ਏ. ਪ੍ਰੋ. ਅਬਦੁਲ ਹਮੀਦ ਐਮ. ਏ.” ਆਪਣੀ “ਤਾਰੀਖੇ ਹਿੰਦ ਉਰਦੂ” ਵਿੱਚ ਐਉਂ ਲਿਖਦੇ ਹਨ:-

ਐਂਟੇਗਜ਼ੈਬ ਕੀ ਪਾਲਿਸੀ-ਬਨਾਰਸ ਕੇ ਬ੍ਰਹਮਨੋਂ ਕੋ ਵੇਦੋਂ ਕੀ ਤਾਲੀਮ ਦੇਨੇ ਕੀ ਸਖਤ ਮੁਮਾਨਤ ਕੀ ਗਈ, ਜੋਰ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ ਕੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਮੰਦਰ ਵਿਸ਼ਨੂਨਾਥ ਕੋ ਗਿਰਾ ਕਰ ਉਸ ਪਰ ਏਕ ਮਸਜਿਦ ਤਿਆਰ ਹੂਈ। ਮੁਲਕ ਕੇ ਕਈ ਹਿੱਸੇ ਮੈਂ ਮੰਦਰੋਂ ਕੋ ਤਹਿਰਿਬਾਲਾ ਕੀਆ ਗਿਆ, ਜੋਰ ਮੂਰਤੀਆਂ, ਦੁਤ, ਜਿਨ ਕੋ ਹਿੰਦੂ ਵੇਵਤਾ ਮਾਨੇ ਹੈਂ ਜਾਇਆ ਕੀਏ ਗਏ, ਹਰ ਏਕ ਕਿਸਮ ਕੇ ਮੋਲੇ ਏਦ ਕਰ ਦੀਏ ਗਏ। ਸ਼ਿਅਰ ਖ਼ਾਨੀ ਜੋਰ ਇਲਾਮਿ ਮੋਮੀਕੀ ਕੇ ਬਰਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਫੁਰਮਾਨ ਜਾਰੀ ਹੂਏ, ਹਕਾਯਤ ਕਰਤੇ ਹੈਂ:-ਕਿ ਜਬ ਗਾਨੇ ਬਜਾਨੇ ਵਾਲੇ ਨੇਹੋਂ ਕੋ ਦਰਬਾਰ ਕੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮਤ ਸੇ ਜੁਵਾਬ ਮਿਲਾ ਜੋਰ ਹਰ ਜਗ੍ਹਾ ਰਾਗੇ ਵੰਗ ਏਦ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਉਨ ਸਭ ਨੇਹੋਂ ਨੇ ਏਕ ਬੜਾ ਜਨਾਜ਼ਾ ਤਿਆਰ ਕੀਆ ਜੋਰ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਮਹੇਲਾਤ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੇ ਰੋਣੇ ਪੀਟਣੇ ਗੁਜ਼ਰੇ, ਐਂਟੇਗਜ਼ੈਬ ਨੇ ਪੁਛਾ ਕਿ “ਯਹ ਕਿਸ ਕਾ ਜਨਾਜ਼ਾ ਹੈ?” ਜਵਾਬ ਮਿਲਾ ਕਿ “ਇਲਾਮੇ ਮੋਮੀਕੀ ਕਾ।” ਕਹਾ ਕਿ “ਬੂਬ, ਇਸੇ ਐਸੀ ਗਹਿਰੀ ਕਖਰ ਮੈਂ ਦਫਨ ਕਰਨਾ ਕਿ ਫਿਰ ਨ ਉਠ ਸਕੇ।” ਤਾਰੀਖ ਦਾਨੋਂ ਕੋ ਭੀ ਹੁਕਮ ਮਿਲਾ ਕਿ ਕੋਈ ਤਾਰੀਖ ਨਾ ਲਿਖੇ.....ਖਫੀ ਖਾਂ ਨੇ ਜੇ ਕੁਛ ਹਾਲ ਇਸ

[ਬਾਕੀ ਟੁਕ ਲਈ ਦੇਖੋ ਅਗਲਾ ਪੰਨਾ]

ਧਾਰਿ ਹੰਕਾਰ ਅਪਰ ਥਾਨ ਚਲਿਬੋ ਚਹਜੋ ਲੋਪਨਿ ਧਰਮਉਦਾਰੈ ॥੪੯॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਕ੍ਰਿਦੇ ਨਵਮ ਰਾਸ 'ਤੁਰਕੇਸਰ' ਪੰਜਿ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਖਸਟਬਿੰਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥ ੨੬ ॥

੨੭. [ਵੇਦੁਰ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਤਿਹ ਬਲ ਕਿਸਹੂੰ ਦੁਸ਼ਟ ਨੇ ਨੌਦੇਗ ਕੇ ਸਮੁਝਾਇ । 'ਬੁਤ
ਪੂਜਨਿ ਕੀ ਅਧਿਕਤਾ ਜੈ ਪਰਿ ਮਹਿ ਬਹੁ ਥਾਇ ॥੧॥ ਰੋਪਈ ॥ ਤਹਿ ਜੈ-
ਸਿੰਘ ਸਵਾਈ ਰਾਜਾ*। ਕਰੇ ਬਹੁਤ ਹਿੰਦਨਿ ਕੇ ਕਾਜਾ। ਬਡੇ ਬਡੇ ਮੰਦਿਰ
ਬਨਵਾਏ । ਕੰਚਨ ਕਲਸ ਮਹਾਂ ਛਬਿ ਛਾਏ ॥ ੨ ॥ ਜਿਨਹੂੰ ਬਿਲੋਕਤਿ

*ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਨਾਸ ਕਰਨ ਨੂੰ ਉਦਾਰ ਹੋਕੇ ।

*ਵੇਖੋ ਰਾਸਿ ੧੦ ਅੰਸੂ ੩੨ ਅੰਕ ੧੫ ਦੀ ਵੇਠਲੀ ਟੁਕ ।

[ਪਿਛਲੇ ਪੰਨੇ ਦੀ ਥਾਕੀ ਟੁਕ]

ਅਹਦ ਕਾ ਲਿਖਾ ਹੈ ਡਰਤੇ ਡਰਤੇ ਔਰ ਦੁਫੀਆ ਤੋਰ ਪਰ ਲਿਖਾ ਹੈ । [ਪੰਨਾ ੩੧੨

੫. "ਮੁਨਹਿ ਉਮਰੀ ਔਰ ਗਜੇਬ ਉਰਦੂ" ਉਲਥਾ 'ਸਟੇਨਲੀ ਨੇਨ ਪੋਲ ਸਾਹਿਬ ਬੀ.
ਏ.' ਦਾ, ਅਨੁਵਾਦਿਕ ਮੋਲਵੀ ਮੁਹੰਮਦ ਲਤੀਫ ਸਾਹਿਬ ਬੀ. ਏ. ਵਿਖੇ ਦਰਜ ਹੈ:-

ਕਹਾ ਜਾਤਾ ਹੈ ਕਿ "ਉਸ ਹਾਦੀਏ ਇਸਲਾਮ ਨੇ ਸਭ ਮੁਬਜਾਤ ਕੇ ਹਾਕਮੋਂ ਕੇ ਨਾਮ ਫਰਮਾਨ
ਜਾਰੀ ਕਰ ਦੀਏ ਕਿ ਪੂਰੇ ਤੋਰ ਸੇ ਮੁਸਤਅਦ ਹੋ ਕਰ ਕਾਫਰੋਂ ਕੇ ਸਭ ਮਦਰਸੇ ਔਰ ਮੰਦਰ
ਮਿਸਮਾਰ ਕਰ ਡਾਲੇ, ਔਰ ਸਖਤ ਤਾਕੀਦ ਦੂਈ ਕਿ ਬੁਤਪੂਸਤੀ ਕੇ ਤ੍ਰੀਕਾ ਕੀ ਤਾਲੀਮੇ
ਤਲਕੀਨ ਬਿਲਕੁਲ ਏਦ ਕਰਦੀ ਜਾਏ"..... ਇਸੀ ਗਾਰਜ਼ ਸੇ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਜੀਕਾ ਮੰਦਰ ਮਿਸਮਾਰ
ਕੀਆ ਗਿਆ, ਮਦਰਾ ਕਾ ਏਕ ਨਫੀਸ ਮੰਦਰ ਜ਼ਮੀਨ ਕੇ ਬਰਾਬਰ ਕਰ ਦੀਆ ਗਿਆ ਔਰ
ਉਸ ਕੀ ਜਰ੍ਹਾ ਏਕ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਮਸਜਿਦ ਤਾਮੀਰ ਦੂਈ । ਇਨ ਮੰਦਰੋਂ ਮੇਂ ਜੋ ਬੁਤ ਮਿਲੇ ਵੋਹ
ਆਗਰਾ ਪਹੁੰਚਾ ਦੀਏ ਗਏ ਔਰ ਵਹਾਂ ਮਸਜਿਦੋਂ ਕੀ ਮੋੜੀਓਂ ਕੇ ਨੀਚੇ ਦਫਨ ਕਰ ਦੀਏ ਗਏ
ਤਾਕਿ ਪੱਕੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਉਨਕੇ ਅਪਣੇ ਪਾਓਂ ਕੇ ਨੀਚੇ ਪਾਮਾਲ ਕਰਕੇ ਅਪਣਾ ਦਿਲ ਖੁਸ਼
ਕਰੇਂ । [ਪੰਨਾ ੨੦੭-੨੦੮

..... ਵਾਰੀਖ ਲਿਖਨੇ ਕੀ ਕਤਅਨ ਮੁਮਾਨਤ ਹੋ ਗਈ । [ਪੰਨਾ ੨੧੧

੬. ਉਰਦੂ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਮਿਕਲਤ ਕਰਤਾ ਸ੍ਰ: ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀਵਾਨ
ਪਟਿਆਲਾ, ਵੇ ਪੰਨਾ ੧੯ ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਦਿਨ ਇਸ ਫਰੋਬੀ (ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ) ਨੇ
ਆਪਣੀ ਧੀ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ:-

"ਸਲਤਨਤ ਰਾ ਇੱਜ਼ਤ ਮੰਦਰ ਆਲਮੇ ਫਾਨੀ ਕੁਜਾਸਤ ?
ਮਾ ਗਦਾਯਾਨੇਮ ਮਾਰਾ ਐਸ਼ ਸੁਲਤਾਨੀ ਕੁਜਾਸਤ ?
ਈਂ ਦਿਲੇ ਦੀਵਾਨਹ ਰਾ ਗੁਫਤਮ ਕਿ ਆਕੁਲ ਮੋ, ਨ ਸੁਦ ?
ਆਹੇ ਆਹੇ ਤਿਫਲ ਰਾ ਮੈਲੇ ਸਬਕ ਖੁਾਨੀ ਕੁਜਾਸਤ ?"

ਅਰਥਾਤ:- 'ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਇਸ ਅਸਾਰ ਮਿਸਾਰ ਵਿਚ ਇੱਜ਼ਤ ਕਿੱਥੇ ਹੈ? ਭਾਵ ਹੈ ਨਹੀਂ।

[ਥਾਕੀ ਟੁਕ ਵੇਖੋ ਅਗਲੇ ਪੰਨੇ ਦੇ ਹੇਠ]

ਸ਼ਰਧਾ ਜਾਗੈ । ਮੂਢਨਿ ਕੇ ਭੀ ਮਨ ਅਨੁਰਾਗੈ । ਬਹੁਤ ਜੀਵਕਾ ਤਿਨਹੁ
ਬਨਾਈ। ਜੇ ਬੁਤ ਪੂਜਤਿ ਹੈਂ ਚਿਤੁ ਲਾਈ॥੩॥ ਰੁਚਿਰ ਸੁ ਪ੍ਰਤਿਮਾ ਚਤੁਰ
ਚਿਤੇਰੇ । ਰਚੀ ਚੌਪ ਚਿਤ ਰੁਚਿਰ ਘਨੇਰੇ । ਕੇਚਨ ਅਲੰਕਾਰ ਘਰਵਾਏ ।
ਮੁਕਤਾ ਝਾਲਰ ਦਰ ਲਰਕਾਏ ॥ ੪ ॥ ਚਾਰੁ ਦੁਕੰਨ ਚੌਕੀਅਨਿ ਰਚੀ ।
ਸੁਭਤਿ ਜਗਾਇ ਖਚਨ ਤੇ ਖਚੀ^੧ । ਚੌਰ ਚਮਕ ਜਨੁ ਚਿਕਨੇ ਚੀਨਸਿ ।
ਢੋਰਤਿ^੨, ਝੋਰਤਿ ਬਿਜਨੋ ਲੀਨਸਿ^੩ ॥ ੫ ॥ ਦਿਨਪ੍ਰਤਿ ਨਏ ਕਰਤਿ
ਉਤਸਾਹ। ਬਾਦਿਤ ਬਜਹਿ ਅਧਿਕ ਧਨਿ ਜਾਂਹੁ । ਦੁੰਦਭਿ ਸਿਖ ਝਾਂਝ ਝਨ-
ਕੰਤੇ । ਮਿਲ ਕਬਿ ਜੈ ਜੈ ਸ਼ਬਦ ਉਠੇਤੇ ॥ ੬ ॥ ਬੁਤ ਆਗੇ ਨਿੰਮੀ ਬਹੁ
ਹੋਵੈ । ਹਾਥਨਿ ਜੋਰਹਿ ਸਮੁਖ ਖਰੋਵਹਿ। ਜੈਸਿੰਘ ਆਪ ਜਾਇ ਧਨ ਦੇਵੈ
ਭਏ ਧਨੀ ਜੋ ਪੂਜਾ ਲੇਵੈ ॥ ੭ ॥ ਤੀਰਥ ਪੂਜਨਿ ਪਾਠ ਪੁਰਾਨਾ । ਇਹ
ਹੰਦਨਿ ਕੋ ਬੇਭ^੪ ਮਹਾਨਾ । ਇਨ ਕਹੁ ਜਗ ਤੇ ਕਰਹੁ ਬਿਨਾਸ । ਹੁਇ
ਸੁਖੇਨ ਪੁਨ ਚੁਰਕ ਪ੍ਰਕਾਸ ॥ ੮ ॥ ਹੋਰਿ ਹੋਰਿ ਧੀਰਜ ਨਹਿ ਰਹੈ । ਕਲਮਾ
ਬਹੁਰ ਚਾਹ ਕਾਰ ਕਹੈ^੫ । ਇਮ ਕਾਜੀ ਮੁਲਾਂ ਬਹੁ ਬਾਦੀ । ਕਹਿ ਨੁਰੰਗ
ਕੋ ਕਰਹਿ ਪ੍ਰਮਾਦੀ^੬ ॥ ੯ ॥ ਚੰਦ ਮਥੁਰਾ ਤੇ ਜੈਪੁਰਿ ਗਮਨਜੋ ਗਜ ਬਾਜੀ
ਸਾਜਨੋ ਦਲ ਰਵਨਜੋ^੭ । ਘੰਟਨ ਕੇ ਨਠਕਾਰ ਉਠੇਤੇ । ਕੁਦਹਿ ਤੁਰੰਗ
ਹਿਰੇਖ ਕਰੇਤੇ ॥ ੧੦ ॥ ਤੋਪਨਿ ਕੀ ਸ਼ਲਥੈਂ ਬਹੁ ਚਲੀ । ਉਠਨੋ ਸ਼ਬਦ

^੧ਜੜਤ ਨਾਲ ਜੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ । ^੨(ਵੇਰ) ਢੁਰਾਂਵਦੇ ਸਨ । ^੩ਪੱਖਾ ਲੈਕੇ ਝੁਲਾਂਝਦੇ ਹਨ ।

^੪ਆਸਰਾ । ^੫ਫੁਲਾਵਣਾ । ^੬ਦਿਰ ।

^੭ਭਾਗ (ਪਿਛਲੇ ਪੰਨੇ ਦੀ ਥਾਂ ਟੁਕ)

ਅਸੀਂ ਮੰਗਤੇ ਹਾਂ ਸਾਨੂੰ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਐਸ ਕਿੱਥੇ, ਇਸ ਸੁਦਾਈ ਦਿਲ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ
ਸਿਆਣਾ ਬਣ ਪਰ ਨਹੀਂ ਖਣਦਾ, ਹਾਂ, ਹਾਂ, (ਠੀਕ ਹੈ) ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਲੈਣ ਦੀ ਕਿੱਥੇ
ਦਾਹ ਹੁੰਦੀ ਹੈ । ਜਿਸ ਦੇ ਉੱਤਰ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਲੜਕੀ ਉਸ ਦੇ ਜੁਲਮਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੀ
ਹੋਈ ਲਿਖਦੀ ਹੈ:—

ਬੇ ਤਕੌਲਫ ਦਰਬਾਰ ਗਰਦੀ ਤੁਰਾ ਸਾਨੀ ਕੁਜਾਸਤ ?

ਉ ਤੋ ਮੁੰਦਰੇਜੇ ਦਿਗਰ ਦਰ ਆਲਮੇ ਫਾਨੀ ਕੁਜਾਸਤ ?

ਅਜ ਬਰਾਏ ਸਲਤਨਤ ਮੁਨੇ ਬਰਾਦਰ ਦੇਖਤੀ,

ਬਾਜ਼ ਮੇ ਗੋਈ ਕਿ ਮਾਰਾ ਐਸੇ ਸੁਲਤਾਨੀ ਕੁਜਾਸਤ ?

ਅਰਥਾਤ—‘ਬਿਨਾ ਬਿਜਕ ਥਾਂ ਕੁਥਾਂ ਫਿਰਨ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇ ਜਿਹਾ ਵਜਾ ਕਿਹੜਾ ਹੈ ?
ਹੋਵੇ ਵਰਗਾ ਹਤਿਆਰਾ (‘ਏਸ) ਅਸਾਰ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਵਸਰਾ ਕਿੱਥੇ ਹੈ ? ਪਾਤਸ਼ਾਹਤ ਵਾਸਤੇ
ਹੋ ਭਰਾ ਦਾ ਖੂਨ ਵੀਟਿਆ ਤੇ ਵੇਰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਐਸ ਕਿੱਥੇ ?’

ਅਵਿਨੀ ਕਲਮਲੀ^੧। ਫਰਰੇ ਛੁਟੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਹਜ਼ਾਰੋਂ। ਜਹਿ ਕਹਿ ਦੁੰਦਭਿ
ਅਨਿਕ ਧੁੰਕਾਰੇ ॥ ੧੧ ॥ ਆਸੂਦੈ^੨ ਲਸ਼ਕਰ ਜਿਸ ਕੇਰਾ । ਚਲਤਿ
ਕੁਲਾਹਲ ਉਠੈ ਘਨੇਰਾ। ਭੂਖਨ ਜਟਿਤਿ ਸੁਭਟ ਝਮਕੇਤੇ। ਰੰਗ ਰੰਗ ਕੇ
ਬਸਤ੍ਰ ਸੁਭੰਤੇ ॥ ੧੨ ॥ ਤ੍ਰਾਸ ਪਾਇ ਰਿਪੁ ਰਹਜੇ ਨ ਕੋਈ। ਨੌਰੰਗ ਕੇ
ਅਨੁਸਾਰੇ ਹੋਈ। ਕ੍ਰਮ ਕ੍ਰਮ ਪੰਥ ਉਲੰਘਨਿ ਕਰਜੇ। ਪਹੁੰਚਜੇ ਜੈਪੁਰਿ
ਨਗਰ ਨਿਹਰਜੇ ॥ ੧੩ ॥ ਥਾਨ ਥਾਨ ਜਹਿ ਠਾਕੁਰ ਦੁਾਰੇ। ਜਿਨ ਮਹਿ
ਪ੍ਰਤਿਮਾ ਸ਼ੋਭਤਿ ਸਾਰੇ। ਰੰਗ ਰੰਗ ਕੀ ਬਨੀ ਪਤਾਕਾ^੩। ਸਭਿ ਮੰਦਰਿ
ਪਰ ਠਟ ਸੁਠ ਜਾਂਕਾ^੪ ॥ ੧੪ ॥ ਸਹੁ ਸੰਖਨਿ ਕੇ ਸ਼ਬਦ ਓਠੰਤੇ। ਗਾਇ
ਬਿਜਨਪਦ ਹਰਖ ਕਰੇਤੇ। ਪੁਰੀ ਨਿਕਟਿ ਹੁਇ ਡੇਰਾ ਕੀਨਸਿ। ਪਿਖਿ
ਸਮਾਜ ਕੋ ਟਿਸ ਮਨ ਭੀਨਸਿ ॥ ੧੫ ॥ 'ਬੁਤ ਕੋ ਪੂਜਤਿ ਹਿੰਦੁ ਅਜਾਨਾ।
ਦਿਖੀਅਤਿ ਦੇਭ ਸਕਲ ਹੀ ਥਾਨਾ। ਕਜਾ ਬਾਲਕ ਸਮ ਬਾਲਕ ਮਹਾਂ^੫।
ਖੇਲ ਸਕੇਲਤਿ ਜਜੋਂ ਜਹਿ ਕਹਾਂ ॥ ੧੬ ॥ ਮੁਝ ਆਏ ਕੋ ਜਾਨਜੋ ਸਭਿ
ਹੂੰ। ਕਾਫਰ ਮੇਖ ਬਜਾਵਤਿ ਅਬਿਹੂੰ। ਗਮਨਹੁ ਬਹੁਤ ਮਿਹਨਤੀ ਲੇਹੁ।
ਲੋਹ ਦੇਹ ਭੰਗਨਿ ਕਰਿ ਦੇਹੁ' ॥ ੧੭ ॥ ਦੁਸ਼ਟ ਹੁਕਮ ਤੇ ਹੂੰ ਸਮੁਦਾਇ।
ਗਮਨੇ ਤੁਰਤ ਲੋਹ ਘਨ^੬ ਲਜਾਇ। ਲਗੇ ਬਿਦਾਰਨਿ ਮੰਦਰ ਭਾਰੇ। ਜੋ
ਬੋਲੈ ਗਹਿ ਤਿਸ ਕੋ ਮਾਰੇ ॥ ੧੮ ॥ ਦਾਦ ਪੁਕਾਰ ਕਰਹਿ ਜੇ ਕੋਊ। ਗਹਿ
ਲੀਜਤਿ ਕੈਦਹਿ ਕਰਿ ਸੋਊ। ਦੇਖਿ ਦੇਖਿ ਤਖਿ ਚਲੇ ਪਲਾਈ। ਨਿਜ
ਜੀਵਨਿ ਤੇ ਮਨ ਸੰਕਾਈ ॥ ੧੯ ॥ ਲਗੇ ਬਿਦਾਰਨਿ ਮੰਦਰ ਸਾਰੇ।
ਕੇਤਿਕ ਨ੍ਰਪ ਢਿਗ ਜਾਇ ਪੁਕਾਰੇ। 'ਨੌਰੰਗ ਬਾਦੀ ਆਨਿ ਪਰਜੇ ਦੈਮਹਾਂ
ਉਪਦ੍ਰਵ ਨਗਰ ਕਰਜੇ ਹੈ ॥ ੨੦ ॥ ਵਾਹਨਿ ਲਾਗਸਿ ਠਾਕੁਰ ਦੁਾਰੇ।
ਗਹਿ ਪ੍ਰਤਿਮਾ ਕੇ ਅੰਗ ਬਿਦਾਰੇ। ਤੁਰਕ ਬਨਾਵਨਿ ਚਾਹਤਿ ਸਾਰੇ। ਜੋ
ਬੋਲਤਿ ਗਹਿ ਕੈਦ ਕਿ ਮਾਰੇ' ॥ ੨੧ ॥ ਸੁਨੀ ਬਾਤ ਜੈ ਸਿੰਘ ਸਵਾਈ। ਭਾ
ਦਿਲਗੀਰ ਬਧੀ ਦੁਚਿਤਾਈ। ਅਪਰ ਉਪਾਇ ਨ ਕੋਈ ਜਾਨਾ। ਮਿਲਿਬੇ
ਕੋ ਮਤ ਨਿਜ ਠਹਿਰਾਨਾ ॥ ੨੨ ॥ ਸਭਿ ਸਚਿਵਨਿ ਸਾਂ ਮੰਤ੍ਰ ਪਕਾਯੋ।
'ਮਿਲਿਬੇ ਬਿਨਾ ਨ ਕਛੁ ਬਨਿਆਯੋ'। ਨਿਕਸਜੇ ਲੇ ਮਾਨਵਪਰਧਾਨ। ਬਹੁਤ
ਉਪਾਇਨ ਲੀਨਸਿ ਪਾਨ ॥ ੨੩ ॥ ਮੁਕਤਾ ਹੀਰਨਿ ਕੇ ਸਮੁਦਾਇ।

^੧ਧਰਤੀ ਕੰਬੀ। ^੨ਸੁਖੀ, ਤਿਆਰ ਬਰਤਿਆਰ। ^੩ਝੰਡੀਆਂ। ^੪ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੰਦਰ ਬਣਾਉ। ^੫ਕੀ
ਬਾਲਕਾਂ ਵਾਂਗ ਮਹਾਂ ਅਗਿਆਤ। ^੬ਲੋਹੇ ਦੇ ਵਦਾਣ।

ਲਈ ਬਰਤ ਮਹਰੈਂ ਓਚਵਾਇਦੇ ਮਜੰਗ ਕੇਹਨ ਕੇ ਜੋਦਾ। ਝਲਰ ਦਾਰ
 ਝਲਦੇ ਮੋਦਾ। ੨੪॥ ਕਰੇ ਭਰੇਗ ਇਕਾਦਸ ਤਯਾਰ। ਜਾਂਬੂਨਦੈ ਕੇ ਜੀਨ
 ਉਦਾਰ। ਚਪਲ ਚਲਾਕ ਚਤਰ ਰੁਚਿ ਚਾਹੁ। ਚਮਕਤਿ ਚਲਤਿ ਚੌਪ
 ਬਰਿਆਹੁ ॥ ੨੫॥ ਪਸਮੰਦਰ ਧਹੁ ਮੇਲੇ ਨਲੇ। ਭਯੋ ਤਯਾਰ ਦਾਰੇ
 ਨਿਕਸਏ। ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਹੁਇ ਦੀਨਬਿਸਾਲ। ਨਸੇ ਕਰਤਿ ਦਰਹਿ ਤੇ ਚਾਲਾ
 ॥ ੨੬॥ ਸਨਮਖ ਗਯੋ ਸਮੀਪ ਖਰੋਵਾ। ਬਿਨਤੀ ਠਾਨਿ ਆਧੀਨੈ ਹੋਵਾ।
 ‘ਤੁਮ ਏਤੀ ਕਰੋਂ ਏਚਲ ਕਰੀ ?। ਕਾਰਜ ਅਲਪ ਹੁਤੋ ਇਸ ਪੁਰੀ ॥
 ੨੭॥ ਆਪ ਜਿ ਲਿਖਿ ਭੇਜਤਿ ਪਰਵਾਨਾ। ਮੈਂ ਚਾਕਰ ਤਮਰੋ ਇਤ
 ਥਾਨਾ। ਸਭਿ ਕਾਰਜ ਕਰਿ ਵੇਤਿ। ਸੁਖਾਹੋਦੇਜਿ ਢਹਾਇ ਜਿ ਠਾਕਰ ਦਾਰੇ
 ॥ ੨੮॥ ਜਿਸ ਪਕਾਰ ਤੁਮਰੇ ਮਨ ਹੋਈ। ਸੋ ਮੈਂ ਕਰਤਿ ਨ ਮਿਟਿ ਹੈ ਕੋਈ ?।
 ਪਿਖਿ ਕਰਿ ਨੈਵੰਗ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਬਾਤ। ਬੋਲੈ ਮੂਢ ਮਹਾਂ ਦੁਖ ਦਾਤ ॥ ੨੯॥
 ‘ਇਸ ਕਾਰਜ ਮਹਿ ਤੁਮਰੇ ਜਿਕਰ। ਕਛੁ ਨਹੀਂ ਕੀਜੈ ਤੁਮ ਫਿਕਰ।
 ਸਦਨ ਆਪਨੇ ਏਠੇ ਰਹਹੁ। ਬਿਨ ਹਮਰੀ ਮਰਜੀ ਕਿਮ ਕਹਹੁ ॥ ੩੦॥ ਜੋ
 ਜਗ ਮਹਿ ਚਲਿ ਰਹੀ ਕੁਚਾਲੀ। ਮੇਟਹੁ ਮੈਂ ਵਿਹੁੰ ਵੰਡ ਬਿਸਾਲੀ। ਵਰਬ
 ਲੇਨਿ ਕਹੁ ਦੰਭ ਕਮਾਵੈਂ। ਤਹਿ ਦੋਨਹੁ ਲੋਕਨਿ ਦੁਖ ਪਾਵੈਂ ॥ ੩੧॥ ਇਸ
 ਸੁਨਿ ਕੈ ਨਿਪ ਨਿਜ ਘਰ ਆਇਵਾਰਿਦੈ ਬਿਸੁਰਤਿ ਕਛੁ ਨ ਬਸਾਇਵੈਂ।
 ਸਗਰੀ ਭੇਟ ਦਈ ਤੁਰਕੇਸ਼। ਏਠਿ ਰਹਜੋ ਲਖਿ ਬਲੀ ਬਿਸੇਸ ॥ ੩੨॥
 ਬਿੱਪੁ ਬਿਰਾਗਨਿ ਕੋ ਕਹਿ ਐਸੇ। ‘ਇਹ ਸੰਗ ਮੇਰੇ ਬਲ ਨਹਿ ਕੈਸੇ।
 ਜਿਮੇ ਠਾਕੁਰ ਕੀ ਮਰਜੀ ਅਹੈ। ਹੋਇ ਸੁ ਸਾਚੁ ਮਿਟਨਿ ਕਿਮ ਲਹੈ ॥ ੩੩॥
 ਸੁਨਿ ਕੈ ਪੂਜਕ ਠਾਕੁਰ ਕੇਰ। ਮਹਾਂ ਅਨੀਤਿ ਬਿਬਸ ਕਹੁ ਹੋਰਿ। ਲੈ ਲੈ
 ਪਤਿਮਾ ਗਏ ਪਲਾਈ। ਘਰ ਅੰਤਰ ਘਰ ਦੂਰੇ ਸੁ ਜਾਈ ॥ ੩੪॥ ਕੇਤਿਕ
 ਦੌਰਤਿ ਗਹਿ ਗਹਿ ਲੀਨੇ। ਸਹਿਤ ਸਮਾਜਨਿ ਪਤਿਮਾ ਛੀਨੇ ॥ ਅੰਗ ਭੰਗ
 ਘਨ ਸੰਗ ਕਰਾਏ। ਖੰਡ ਖੰਡ ਕਰਿ ਅਵਨਿ ਗਿਰਾਏ ॥ ੩੫॥ ਪੂਜਨਿ ਕੋ
 ਬਾਸਨ ਸਭਿ ਲੀਏ। ਮੰਦਿਰ ਬਡੇ ਬਿਦਾਰਨਿ ਕੀਏ। ਸਗਲ ਪਤਾਕਾ
 ਦਈ ਗਿਰਾਇ। ਪੂਜਕ ਜਿਤ ਕਿਤ ਅਤਿ ਬਿਕੁਲਾਇ ॥ ੩੬॥ ਤਿਨ
 ਸੋਂ ਕਹੈ:- ‘ਸ਼ਰਾ ਮਹਿ ਆਵਹੁ। ਕਲਮਾ ਪਢਹੁ ਤੁਰਕ ਬਨਿ ਜਾਵਹੁ। ਬਡੀ
 ੧ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ। ੨ ਮੇਨੇ। ੩ ਜੋਰ ਨਾਲ। ੪ ਕੁਛ ਵੱਸ ਨਾ ਚੱਲਿਆ। ੫ ਸਾਮਾਨਾ ਸਣੇ ਮੂਰਤਾਂ ਖੋਹ
 ਲਈਆਂ। ੬ ਹਏੜਿਆਂ ਨਾਲ।

ਮਸੀਤ ਦੇਹਿ ਬਨਵਾਇ। ਤਿਨ ਮਹਿ ਬੈਠਹੁ ਧਨ ਬਹੁ ਪਾਇ ॥ ੩੭ ॥
 ਪਾਤਿਸ਼ਾਹਿ ਤੇ ਪਟੇ ਲਿਖਾਵਹੁ। ਰਾਮ ਜ਼ਮੀਨ ਲੇਹੁ ਹਰਖਾਵਹੁ। ਮੁਖ
 ਪਾਵਹੁ ਇਸ ਲੋਕ ਮਝਾਰ। ਮਰਿ ਕਰਿ ਭਿਸਤ ਲਹੈ ਹਿਤ ਧਾਰਿ ॥ ੩੮ ॥
 ਅਪਰ ਖਿਝਾਵਨਿ ਕੀ ਬਹੁ ਬਾਤ। ਕਹੈ ਮਲੇਛ ਕਸ਼ਟ ਉਪਜਾਤਿ। ਕੁਛ
 ਬਸ ਚਲਹਿ ਨ ਉੱਤਰ ਦੇਇ। ਮਨ ਮਹਿ 'ਰਾਮ ਰਾਮ' ਕਹਿ ਲੇਇ ॥
 ੩੯ ॥ ਗਜਾਰਹ ਸੈ ਮੀਦਰ ਤਹਿ ਖਰਜੈ। ਤੁਰਤ ਬਿਦਾਰਨਿ ਸਭਿ ਕੋ
 ਕਰਜੈ। ਦਿਏ ਉਜਾਰ 'ਨ ਪੁਨ ਕੋ ਕਰੈ। ਕਰੈ ਦੂ, ਦੰਝ ਹਮਾਰੋ ਭਰੈ' ॥
 ੪੦ ॥ ਇਮ ਹਿੰਦੁਨਿ ਕੋ ਧਰਮ ਬਿਗਾਰਾ। ਜੈ ਪੁਰਿ ਮਹਿ ਭਾਹਾਕਾਰਾ।
 ਤ੍ਰਾਸ ਕਰੈ ਘਰ ਬੈਠੇ ਰਹੈ। ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਕਹੂ ਨ ਬਾਤੈ ਕਹੈ ॥ ੪੧ ॥

ਇਥਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਇੰਦ੍ਰ ਨਵਮ ਗਾਏ 'ਜੈਪੁਰਿ ਔਰੰਗ' ਪੁਰੰਗ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਸਪਤ ਵਿੰਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥ ੨੭ ॥

੨੮. [ਪੁਸ਼ਕਰ]।

ਏਹਗਾ ॥ ਗਜਾਰਹ ਸੈ ਮੀਦਰ ਮਹਦ ਜੈਪੁਰਿ ਤੇ ਵਹਿਵਾਇ। ਤ੍ਰਾਸ ਉਪਾ-
 ਇਵ ਹਿੰਦ ਕੋ ਤੁਰਕ ਤੇਜ ਤਪਤਾਇ ॥ ੧ ॥ ਥੋਪਈ ॥ ਭਈ ਪਾਤਿ ਜਬਿ
 ਸਭਾ ਲਗਾਈ। ਕਾਜੀ ਅਹੁ ਮੁਲਾਂ ਸਮਾਦਾਈ। ਜਿਦ ਕੈ ਬਾਦ ਕਰਤਿ
 ਜੈ ਗਾਵੈ। ਅਪਰ ਅਨਿਕ ਆਏ ਹੁਇ ਠਾਂਵੇ ॥ ੨ ॥ ਸਭਿਨਿ ਮੰਗ ਨੌਰੰਗ
 ਨੇ ਕਹਜੈ। 'ਇਸ ਪੁਰਿ ਕੋ ਮੀਦਰ ਗਨ ਵਹਜੈ। ਆਗੈ ਨਹੀਂ ਬਨਾਵੈ
 ਕੋਈ। ਇਮ ਸਜਾਇ ਸਭਿਹਿਨਿ ਕਹੁ ਹੋਈ ॥ ੩ ॥ ਭਗਨਿ ਕਰੇ ਬੁਤ
 ਮੀਦਰ ਗਿਟੇ। ਤ੍ਰਾਸ ਬਿਲੇਦ ਰਿਦੈ ਮਹਿ ਧਰੇ। ਅਪਨਿ ਧਰਮ ਤੇ ਧੀਰਜ
 ਛੂਟੇ। ਕਰਹਿ ਬਿਲੋਕਨਿ ਇਸ਼ਟ ਜਿ ਫੂਟੇ ॥ ੪ ॥ ਅਬਿ ਹਿੰਦਵਾਇਨਿ ਕੋ
 ਜਹਿ ਜੋਰ। ਚਲਿ ਹੈਂ ਤਹਾਂ ਬਤਾਵਹੁ ਠੋਰ। ਜਹਿ ਇਕ ਥਲ ਸਜਾਇ
 ਕਹੁ ਦੈਬੈ। ਉੱਤਮ ਅਪਨੋ ਮਤੋ ਦਿਖੈਬੈ ॥ ੫ ॥ ਥਾਨ ਹਜ਼ਾਰ ਸੁਨਹਿੰ
 ਅਹੁ ਹੋਰੇ। ਉਪਜਹਿ ਸਭਿ ਮੈਂ ਤ੍ਰਾਸ ਬਡੇਹੇ। ਆਵਹਿੰ ਸ਼ਰੂ ਬਿਖੈ ਬਿਨ
 ਕਹੇ। ਉੱਤਮਤਾ ਤੁਰਕਾਨਿ ਕੀ ਲਹੇ ॥ ੬ ॥ ਇਮ ਸੁਨਿ ਸ਼ਰੂ ਬੀਚ ਦਿਓ
 ਜੋਈ। ਹਰਖ ਬਧਾਵਤਿ ਬੋਲੇ ਤੋਈ। ਸਨਮਾਨਤਿ ਨੌਰੰਗ ਕੋ ਕਹਜੈ।
 'ਕਰਤਿ ਕਾਜ ਬਾਛਤਿ ਕੋ ਲਹਜੈ' ॥ ੭ ॥ ਹਜ਼ਰਤ ਸੁਨਹੁ ਬਤਾਵਹਿ ਸੋਊ।

¹ਜਿਦ ਕਰਕੇ ²ਭਾਗੀ ਬਗਤਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ³ਜਿੱਥੇ ਇਕ (ਮੁਖੀ) ਸਥਾਨ (ਦੇਵੇ ੩ ਮੈਂ) ਸਜਾ
 ਦੇਵਾਂ। ⁴ਦਿਖਾਵਾਂ। ⁵ਹਜ਼ਾਰਾ ਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਸੁਣਨ। ⁶ਭਾਵ ਅਸਾਂ ਇਹ ਜਾਣਿਆਂ ਹੈ ਕਿ ਜੇ
 ਸਾਢੇ ਚਿਤ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਓਹੋ ਕਰਦੇ ਹੋ।

ਕਰਹਿ ਏਕ ਸੋ, ਡਰ ਬਹੁ ਹੋਉ । ਜਸ ਤੀਰਥ ਮਥੁਰਾ ਮੁਖਿ ਮਾਨਾ । ਤਸ
ਪੁਸ਼ਕਰ ਹੈ ਨਿਕਟਿ ਸਥਾਨਾ ॥ ੯ ॥ ਲਾਖਹੁ ਲੋਕ ਕਰਹਿ ਇਸ਼ਨਾਨ ।
ਨਾਨਾ ਬਿਧਿ ਕੇ ਦੇ ਬਹੁ ਦਾਨ । ਦਰ ਦਰ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਆਵੈ । ਬੁਝ ਪੂਜਹਿ
ਅਰ ਦਰਬ ਚਵਾਵੈ ॥ ੧੦ ॥ ਸੋ ਸਥਾਨ ਜੇ ਹੋਇ ਹਮਾਰੇ । ਬਨੈ ਤੁਰਕ ਜੇ
ਕਹੈ ਹਜ਼ਾਰੈ । ਤਹਿ ਭੀ ਮੰਦਿਰ ਉਚੇ ਖਰੇ । ਫਿਰ ਬਿੰਦ ਹਿੰਦੂਵਨਿ
ਕਰੇ ॥ ੧੦ ॥ ਸਹਤਿ ਬੁਝਨਿ ਕੇ ਭੰਗ ਕਰੀਜੈ । ਪੁਸ਼ਕ ਗਨ ਕੇ ਤ੍ਰਾਸ
ਦਿਖੀਜੈ । ਸੁਨਿ ਨੌਰੰਗ ਕਹਿ 'ਕਰਹੁ ਤਯਾਰੀ । ਸਾਜਿ ਹਕਾਰਹੁ ਸਭਿ
ਅਸਵਾਰੀ' ॥ ੧੧ ॥ ਬਜੇ ਸੈਂਕਰੇ ਦੁੰਦਭਿ ਤਬੈ । ਬਾਦਿਤ ਅਪਰ ਬਜਾਏ
ਤਬੈ । ਗਜ ਬਾਜੀ ਜੰਗਾਰਨਿ ਕਰੇ । ਭਯੋ ਅਰੁਢਿ ਪਯਾਨੋ ਕਰੇ ॥ ੧੨ ॥
ਪਰਚੈ ਪੁਸ਼ਕਰ ਤਟ ਤਤਕਾਲਾ । ਜਾਇ ਤਹਾ ਡੇਰਾ ਨਿਜ ਘਾਲਾ ।
ਤੀਰਥ ਰੁਚਿਰ ਬਿਲੋਕਨਿ ਕਰਜੈ ਨਿਕਟਿ ਨਿਕਟਿ ਮੰਦਿਰ ਗਨ ਖਰਜੈ ॥
੧੩ ॥ ਪ੍ਰਤਿਮਾ ਸਭਿ ਕੇ ਅੰਤਰ ਸੋਹੈ । ਭੂਖਨ ਬਸਨ ਧਰੇ ਜਨ ਮੋਹੈ ।
ਗਾਇ ਬਿਸ਼ਨਪਦ ਭੋਗ ਲਗਾਵਹਿ । ਕਰਹਿ ਆਰਤੀ ਮੋਦ ਬਢਾਵਹਿ ॥
੧੪ ॥ ਲਖਜੈ ਦੁਸ਼ਟ ਕੇ ਆਯੋ ਡੇਰਾ । ਦੁਰੇ ਪਲਾਏ ਤ੍ਰਾਸ ਬਡੇਰਾ । ਲਘੁ
ਲਘੁ ਪ੍ਰਤਿਮਾ ਲਈ ਉਠਾਇ । ਪੁਨਹਿ ਤੁਰਕ ਨੇ ਦਏ ਹਟਾਇ ॥ ੧੫ ॥
ਏਕ ਜਾਮਨੀ ਤਹਾ ਬਿਤਾਈ । ਉਠਿਓ ਪ੍ਰਤਿ ਦੁਸ਼ਟ ਦੁਖਦਾਈ । ਫਿਰਜੈ
ਚੁਫੇਰੇ ਹੋਰੇ ਮੰਦਿਰ ਪ੍ਰਤਿਮਾ ਜੁਗਤਿ ਬਿਰਾਜੈ ਸੁੰਦਰ ॥ ੧੬ ॥ ਇਕ ਠਾਕੁਰ
ਕੋ ਮੰਦਿਰ ਉਚੇ । ਅਪਰ ਨ ਸਮਸਰ ਜਾਸ ਪਹੁਚੈ । ਸ੍ਰੀ ਬਰਾਹ ਕੀ
ਪ੍ਰਤਿਮਾ ਤਹਾ ਲੋਕ ਸਕਲ ਤਿਸ ਮਾਨਹਿ ਮਹਾ ॥ ੧੭ ॥ ਬਝ ਉਚੇ ਮੰਦਿਰ
ਤਿਸ ਕੇਰਾ । ਗਜ ਪੰਚਾਸੀ ਮਿਲ ਕਰਿ ਹੋਰਾ । ਅਨਖਜੈ ਦੁਸ਼ਟ ਹੁਕਮ
ਕੋ ਦੀਨਸਿ । 'ਇਸਹਿ ਵਹਾਵਹੁ ਤੁਰਨ ਕੀਨਸਿ ॥ ੧੮ ॥ ਪੁਨ ਅਪਰਨਿ
ਕੋ ਦੇਹੁ ਵਹਾਇ । ਭਗਨਹੁ ਬੁਝ ਲੇ ਕਰਿ ਸਮੁਦਾਇ । ਬਨਹਿ ਤੁਰਕ ਜੋ
ਲੇਹੁ ਬਨਾਇ । ਦਿਹੁ ਕਲਮਾ ਤਤਕਾਲ ਪਵਾਇ' ॥ ੧੯ ॥ ਸੁਨਤਿ
ਹੁਕਮ ਕੋ ਲਗੇ ਬਿਦਾਰਨਿ । ਬੋਲਹਿ ਜੋ, ਕਿਛੁ ਕਰਹਿ ਪੁਕਾਰਨਿ । ਤਿਸ
ਗਹਿ ਲੇਹਿ ਮਾਰ ਬਹੁ ਕਰੈ । ਕਿਧੋਂ ਕੈਵ ਕਰਿ ਦਿਢ ਤਿਹ ਧਰੈ ॥ ੨੦

੧ ਇਕ ਥਾਂ ਨਾਲ (ਜੋ ਸਨੂਕ) ਕਟੋਰੀ ਤਿਸ ਦਾ ਡਰ ਬਹੁਤੀ ਥਾਵੀਂ ਹੋਵੇਗਾ । 'ਕਟੋ ਤਾਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ
ਤੁਰਕ ਬਣ ਜਾਣਗੇ' (ਅ) (ਉਪਵੇਸ਼) ਕਹਿਣ ਨਾਲ ਹਜ਼ਾਰਾਂ " " " " " ਤਿਸ ਨੂੰ ਤਕੜਾ ਕਰਕੇ ਦੱਖਣ।

॥ ਸੰਦਰ ਮੀਂਦਰ ਪਾਬਰ ਕੇਰਾ। ਮਿਲਿ ਦੁਸ਼ਟਨਿ ਬਹੁ ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਸੁ ਗੇਰਾ।
 ਜਥਾ ਲੁਹਾਰ ਘਰਹਿ ਬਰ ਆਇ। ਤਥਾ ਪ੍ਰਹਾਰਹਿ ਸ਼ਬਦ ਉਠਾਇ॥੨੧॥
 ॥ ਲੇ ਲੇ ਪਾਬਰ ਦੂਰ ਬਗਾਵੈ। ਤੁਰਕ ਬਿਲੋਕਤਿ ਹਰਖ ਉਪਾਵੈ। ਮੂਰਖ
 ਨਹਿ ਜਾਨਹਿ ਇਹ ਬਾਤ।—ਮੇਰੇ ਤੇਜ ਨਾਸ ਹੁਇ ਜਾਤਿ—॥ ੨੨ ॥
 ਅਪਰ ਅਲਪ ਜੇ ਠਾਕੁਰਦਾਰੇ। ਸਨੇ ਸਨੇ ਸਭਿ ਫੇਰਿ ਬਿਗਾਰੇ। ਪ੍ਰਤਿਮਾ
 ਕੇ ਕਰ ਪਗ ਭਗਨੈਤੇ। ਖੰਡ ਖੰਡ ਕਰਿ ਅਵਨਿ ਗਿਰੈਤੇ॥ ੨੩ ॥ ਪੂਜਨ
 ਸੋਜ ਖਸੋਟਨਿ ਕਰੈ। ਯਾਂ ਤੇ ਬਹੁਤ ਛਪਾਇ ਸੁ ਧਰੈ। ਬਸ ਨਹਿ ਚਲੈ
 ਬਿਮੂਰਤਿ ਬੈਸੇ। ਕਹੈ ‘ਭਯੋ ਹਰਨਾਖਸ ਜੈਸੇ’॥ ੨੪ ॥ ਹਿੰਦੂ ਸਗਰੇ
 ਭਏ ਦੁਖਾਰੇ। ਤਪ ਮਲੇਛ ਤਪਿਥੇ ਤੇ ਹਾਰੇ। ਜਨ ਤੇ ਬਨਹਿ ਉਪਾਇ
 ਨ ਕੇਉ। ਸਾਮ ਦਾਮ ਭੇਦਾਦਿਕ ਜੋਉ॥ ੨੫ ॥ ਤੀਰ ਤੀਰ ਤੀਰਥ ਕੇ
 ਖਰੇ। ਸਕਲ ਬਿਦਾਰੇ ਥਲ ਸਮ ਕਰੇ। ਮਨ ਭਾਵਾਤ ਨੈਰੇਗ ਕਰਿਵਾਇ।
 ਬੈਠਜੇ ਦੇਖੈ ਤਰਕ ਉਠਾਇ॥ ੨੬ ॥ ‘ਮੰਦਿਰ ਪ੍ਰਤਿਮਾ ਸਗਲ ਬਿਗਾਰੀ
 ਇਹ ਤੀਰਥ ਜਿਸ ਮਹਿ ਬਡਬਾਰੀ’। ਇਸਹਿ ਬਿਗਾਰੇ ਕਾਰਜ ਸਰੈ।
 ਬਹੁਰ ਕਬਹੂੰ ਨਹਿ ਕੋ ਕਿਮ ਕਰੈ॥ ੨੭ ॥ ਮਥੁਰਾ ਪੁਰਿ ਮਹਿ ਸਰਿਤਾ
 ਭਾਰੀ। ਸੋ ਕਿਸਹੂੰ ਤੇ ਜਾਇ ਨ ਟਾਰੀ। ਰਾਤਿ ਦਿਵਸ ਜਹਿ ਜਲ
 ਸਮੁਦਾਇਨਿਤ ਨਵੀਨ ਆਵਾਤਿ ਉਮਛਾਇ॥੨੮॥ ਸੋ ਤੇ ਆਇ ਨ ਮਿਟ
 ਹੋ ਬਾਰੀ। ਹਾਰ ਪਰਹਿ ਕਰਾਹ ਜੁ ਉਪਚਾਰੀ। ਇਹ ਤਲਾਉ ਮੈਂ ਜਲ
 ਗੰਭੀਰ। ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਡਾਰ ਸੁਕਾਵੈ ਨੀਰ॥ ੨੯ ॥ ਪੁਨ ਹਿੰਦੁਨਿ ਥਲ ਹੋਇ
 ਬਿਨਾਸ। ਕਾਰਿ ਨਹਿ ਸਕਹਿ ਇਸਹਿ ਪਰਕਾਸ਼। ਸੁਨਿਕੇ ਬਾਕ ਸਭਾਸਦ
 ਸਾਰੇ। ਸਤਿਕਾਰਤਿ ਕਰ ਜੇਰਿ ਉਚਾਰੇ॥ ੩੦ ॥ ‘ਜੋ ਅਭਿਲਾਖਾ ਹੋਇ
 ਤੁਮਾਰੀ। ਪੁਰਵਹੁ ਸਗਲੀ ਬਿਨਾਂ ਅਵਾਰੀ। ਜੇ ਜਮਨਾ ਕਉ ਚਹਿਤ
 ਹਟਾਈ। ਸੋਪਿ ਲੇਤਿ ਕਰਿ ਰਚਹਿ ਉਪਾਈ॥ ੩੧ ॥ ਅਰੁ ਇਹ ਤਾਲ
 ਅਲਪ ਹੋ ਬਾਤ। ਕਰਹੁ ਪੁਰਾਵਾਨ ਅਬਿ ਬੱਖਸਾਤ। ਰਾਵਾਰ ਹੁਕਮਦੀਨ
 ਕੀ ਦੇਰੀ। ਪੁਰਨ ਹੋਇ, ਆਪ ਲਿਹੁ ਹੋਰੀ॥੩੨॥ ਇਸ ਕੇ ਪੁਰਨ ਬਿਨਾਂ
 ਕਰਾਏ। ਹੋਵਾਹੋ ਪੁਨ ਮੰਦਰ ਸਮੁਦਾਇ। ਬਡੋ ਹਿੰਦੂਅਨਿ ਕੋ ਇਹ ਬੰਭਾ।
 ਹੋਰਿ ਹੋਰ ਜਲ ਮਾਨਿ ਅਚੰਭਾ’॥੩੩॥ ਜੁ ਕਿਛੁ ਮਨਰਥ ਰਾਵਰ ਕੇਰਾ।

‘ਬਲੈ ਨਾਲ।’ ‘ਮਲੇਛ ਦੇ ਤਪ ਤਪਣੇ ਤੇ’ (ਹਿੰਦੂ) ਹਾਰ ਗਏ। ‘ਬਹੁਤਾ ਜਲ ਹੈ।’ ‘ਜਲ (ਦੀ
 ਭੁੰਘਾਯੀ ਨੂੰ) ਦੇਖ ਦੇਖ ਕੇ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਅਛੰਡਾ।

ਸੋ ਖੁਦਾਇ ਪੁਰਾਹਿ ਬਿਨ ਦੇਰਾ' । ਇਸ ਨਰੋਗ ਸੁਨਿ ਹਰਖ ਉਪਾਯੋ ।
 'ਡਾਰਹੁ ਮ੍ਰਿਤਕਾ' ਹੁਕਮ ਅਲਾਯੋ ॥ ੩੪ ॥ 'ਇਸ ਬਿਨ ਪੂਰੇ ਮੈਂ ਨਹਿ
 ਜਾਨਾ' । ਨਿਜ ਹਜ਼ੂਰ ਹੋਰੇ ਇਸਥਾਨਾ ਬਹੁਤ ਮਿਹਨਤੀ ਦੇਹੁ ਲਗਾਇ ।
 ਆਧਕ ਮਜ਼ੂਰੀ ਤਿਨਹਿ । ਦਵਾਇ ॥ ੩੫ ॥ ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਤੇ ਜਾਬ ਹੈ ਹੈ ਪੂਰਨ ।
 ਬਹੁ ਮਾਨਵ ਤੇ ਬਲ ਸਮ ਤੂਰਨ । ਅਪਨੇ ਡੇਰਾ ਬੀਚ ਲਗਾਇ । ਏਕ
 ਨਿਸਾ ਬਸਿ ਕੇ ਇਸ ਥਾਇ ॥ ੩੬ ॥ ਪੁਨ ਮੈਂ ਅਪਰ ਥਾਨ ਚਲਿ ਜੈ ਹੋਂ ।
 ਬੁਤ ਤੀਰਥ ਸਗਰੇ ਮਿਟਵੈ ਹੋਂ । ਸਭ ਜਗ ਕਰੋਂ ਏਕ ਤੁਰਕਾਨਾ ।
 ਧਰਮ ਹਿੰਦਾਨਿ ਕਰੋਂ ਸਭਿ ਹਾਨਾ' ॥ ੩੭ ॥ ਇਸ ਕਹਿ ਨਰੋਗ ਸਭਿ ਸੋ
 ਬਾਨਿ* । ਕਰੀ ਤਗੀਦ ਸ਼ੀਘ੍ਰਤਾਵਾਨ' । ਅਪਨੇ ਅਪਨੇ ਲਾਇ ਮਜ਼ੂਰਾਨਿ ਜ
 ਨਿਜ ਦਿਸ਼ਿ ਤੇ ਕੀਜਾਹਿ ਪੂਰ' ॥ ੩੮ ॥ ਇਸ ਸੁਨਿ ਕੈ ਨਰ ਸਭਿਨ ਬੁਲਾਏ ।
 ਦੇਦੇ ਦਰਬ ਕਾਰ ਤਿਸ ਲਾਇ ਪਰਹਿ' ਟੋਕਰੀ, ਪੂਰਨ ਕਰਹਿੰਦਿਤ ਉਤ
 ਕਰਤਿ ਸ਼ੀਘ੍ਰਤਾ ਫਿਰਹਿੰ ॥ ੩੯ ॥ ਹੁਕਮ ਸ਼ਾਹ ਕੇ 'ਕਰਨਿ ਸ਼ਿਤਾਬੀ । ਕਰਹੁ
 ਤਾਲ ਸਕਲੇ ਬਿਨ ਆਬੀ' । ਨਿਜ ਨਿਜ ਦਿਸ਼ਿ ਸੂਬ ਹੁਇ ਖਰੇ । ਕਾਰ
 ਕਰਾਵਹਿ ਤੂਰਨ ਕਰੇ ॥ ੪੦ ॥ ਅਪਾਨ ਅਧਿਕਤਾ ਕੇ ਦਿਖਰਾਇ । ਚਹੈ
 ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਸ਼ਾਹ ਉਪਾਇ । ਲਗੇ ਮਜ਼ੂਰ ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਕਾਰ । ਕਰਤਿ ਸ਼ੀਘ੍ਰਤਾ
 ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਡਾਰਿ ॥ ੪੧ ॥ ਇਹਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਸਿੰਘੇ ਨਵਮ ਰਾਸੇ 'ਤੁਰਕ ਪੁਸ਼ਕਰ' ਘੁੰਗ ਬਰਨਨੇ
 ਨਾਮ ਅਸਟ ਚਿੰਤੀ ਅੰਸੂ ॥ ੨੯ ॥

੨੯. [ਪੁਸ਼ਕਰ] ।

ਦੇਹਗ ॥ ਪੁਸ਼ਕਰ ਕੇ ਪੂਰਨ ਬਿਖੈ ਸਭਿ ਮਿਲਿ ਕੀਨਿ ਉਪਾਇ । ਲਗੇ
 ਮਜ਼ੂਰ ਸਹਸ੍ਰਹੀ ਪੁਰਾਹਿ ਰੋਰ ਮਚਾਇ ॥ ੧ ॥ ਚੰਪਈ ॥ ਇਕ ਪਾਟੈਂ, ਇਕ
 ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਆਨੇ । ਇਕ ਉਠਾਇ, ਇਕ ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਪਯਾਨੇਂ । ਇਕ ਲ ਛੋਟੀ
 ਕਹਨਿ ਪਰ ਖਰੇ । ਇਕ ਧਨ ਦਹਿ ਕਹੈਂ ਲਹੁ ਭਰੇ ॥ ੨ ॥ ਤੀਰਥ ਤੀਰ
 ਖਰੇ ਇਕ ਹੋਰੈਂ ਸ਼ਾਹੁ ਸੁਨਾਇ ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਇਕ ਪੈਰੈਂ ਜਲ ਮਾਹਿ ਪਰੈ ਮ੍ਰਿਤਕਾ
 ਗਰੈ' । ਉਛਲਹਿ ਆਧਕ, ਫਨ' ਬਹੁ ਕਰੇ ॥ ੩ ॥ ਚਹੈ ਓਰ ਪੁਸ਼ਕਰ
 ਕੇ ਭੀਰ । ਲਾਖਹੁ ਲੋਕ ਬਿਲੋਕਾਤ ਤਾਰ । ਤ੍ਰਿਲ ਕਾਸ਼ਟ ਕੇ ਲਜਾਵਤ
 ਧਾਇ । ਪਾਇ ਪਾਇ ਪੂਰਤ ਸਮੁਦਾਇ ॥ ੪ ॥ ਪਰੈ ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਲੇ ਹੁਇ ਜਾਇ
 ਤ੍ਰਿਲ ਕਾਸ਼ਟ ਕੇ ਆਨਾਹਿ ਪਾਇ' । ਮਹਾਂ ਕੁਲਾਹਲ ਭਯੋ ਨਗਨ ਮਾਹਿ ।
 *ਬਾਣੀ । *ਕਾਹਲੀ ਵਾਲੀ । *ਤਲਾ ਵਿਚ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ । *ਪਾਣੀ ਬਿਨਾ । *ਗਲ ਜਾਂਦੀ
 ਹੈ । *ਸ਼ੋਗ । *ਲਿਆ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ । *ਪਾਸ-ਬਾਲ ।

ਜਿਤ ਕਿਤ ਪੂਰਹਿ, ਪੂਰ ਨ ਹੋ ਰਹਿ^੧ ॥੫॥ ਲਾਖਹੁ ਦਰਬ ਖਰਚ ਕਰਿ-
ਵਾਇਵ । ਦੇਤਿ ਮਜੂਰੀ ਸਭਿਨਿ ਬੁਲਾਇਵ । ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਗ੍ਰਾਮ ਨਗਰ
ਮਹਿ ਸਾਰੇਧਾਇ ਧਾਇ ਪਹੁਚਹਿ ਬਲਵਾਰੇ ॥੬॥ ਅਧਿਕ ਮਜੂਰੀ ਪਾਵਨਿ
ਕਰਿਹੀਂ । ਸ਼ਾਹਿ ਕੋਸ਼ ਤੇ ਦਰਬ ਨਿਕਰਿਹੀਂ । ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਸੰਧਯਾ ਕਉ
ਸਭਿ ਲੋਤਿ । ਬਹੁ ਨਰ ਬੈਠਹਿ ਗਿਨ ਗਿਨ ਦੇਤਿ ॥੭॥ ਕੋਤਿਕ ਦਿਵਸ
ਬਿਤੀਤ ਗਏ ਹੈਂ । ਰਿਦੈ ਕੰਤੂਹਲ ਸਭਿਨਿ ਭਏ ਹੈਂ । ਅਨਿਕ ਉਪਾਵ
ਕਰਤਿ ਹੀ ਹਾਰੇ । ਤਿਲ ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਕਾਸ਼ਟ ਗਨ ਡਾਰੇ ॥੮॥ ਕਹਾਂ
ਪਰਹਿ ਖਪ ਜਾਹਿ ਕਿਥਾਈਂ । ਕਿਧੋਂ ਉਠਾਵਹਿ^੨ ਕੋ ਲੇ ਜਾਈ । ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ
ਕਰਿ ਹੈਂ ਅਨੁਮਾਨੇ । ਖਰਚ ਸੰਬੁਹ ਦਰਬ ਕੋ ਜਾਨੇਂ ॥੯॥ ਤਉ ਕਰਤਿ
ਹਠ ਮੁਢ ਕੁਪੱਤੇ । ਕਰਹਿ ਜਤਨ ਪ੍ਰੇਰੇ ਚਵਗੱਤੇ^੩ । ਲਾਖਹੁ ਨਰ
ਅਕੁਲਾਇ ਰਹੇ ਹੈਂ । ‘ਭਰਹੁ ਭਰਹੁ’ ਮੁਖ ਬਾਕ ਕਹੇ ਹੈਂ ॥੧੦॥ ਫਿਰਹਿ
ਜਤਨ ਕਰਤੇ ਚਹੂੰ ਓਗਆਵਹਿ ਜਾਹਿ ਉਠਾਵਹਿ ਸ਼ੋਗਕਿਤਿਕ ਦਿਵਸ
ਗੁਜਰੇ ਇਮ ਜਬੈ । ਇਕ ਦੁਇ ਥਲ ਉਚੇ ਦਿਖਿ ਤਬੈ ॥੧੧॥ ਹਰਖ
ਭਰਜੇ ਨੌਰੰਗ ਉਰ ਮਾਂਹਿ । ਕਹਜੇ ਅਪਾਨ ਲੋਕਨਿ ਕੇ ਪਾਹਿ^੪ ਸ਼ਮਿਯਾਨੋ
ਤੰਬੂ ਮਮ ਡੇਰਾ । ਦਿਹੁ ਲਗਾਇ ਨਹਿ ਕੀਜਹਿ ਦੇਰਾ ॥੧੨॥ ਕਰੋਂ ਸੈਨ
ਕੋ ਰੈਨ ਮਝਾਰ । ਪੁਰਵੈਂ ਪੈਜ ਅਪਨਿ ਇਸ ਬਾਰ^੫ । ਬਹੁਰ ਕੂਚ ਕਰਿ ਹੈਂ
ਹਮ ਕਾਲੀ । ਪੁਰਵਾਵਹੁ ਇਹੁ ਤਾਲ ਉਤਾਲੀ^੬ ॥੧੩॥ ਸੁਨਿ ਫਰਾਸ਼^੭ ਨੇ
ਲਾਯਹੁ ਡੇਰਾ । ਜਰੀਦੋਜ਼^੮ ਸੁਠ ਮਖਮਲ ਕੇਰਾ । ਸੁੰਦਰ ਲਗੀ ਕਨਾਤ
ਬਨਾਤੀ । ਤਾਨਿ ਬਿਤਾਨ^੯ ਰੰਗ ਬਹੁ ਭਾਂਤੀ ॥੧੪॥ ਰੇਸ਼ਮ ਕੀ ਦੀਰਘ
ਗਨ ਡੋਰੈਂ । ਗੁੰਢੇ ਜ਼ਰੀਦਾਰ ਚਹੂੰ ਓਰੈਂ । ਉਪਰ ਕੰਚਨ ਕਲਸ ਬਨਾਏ ।
ਚਮਤਕਾਰ ਚਹੂੰਦਿਸ਼ ਛਬਿ ਛਾਏ ॥੧੫॥ ਚਾਰ ਘਟੀ ਜਬਿ ਦਿਵਸਿ
ਲਹਜੇ ਹੈ । ਨੌਰੰਗ ਬਾਦੀ ਜਾਇ ਰਹਜੇ ਹੈ । ਅਪਰ ਸਮਾਜ ਸਮੀਪੀ ਕੇਰੇ ।
ਲੋ ਕਰਿ ਸਕਲ ਧਰੇ ਵਿਚ ਡੋਰੇ ॥੧੬॥ ਫਰਸ਼ ਅਨੇਕ ਰੀਤਿ ਕੇ ਕਰੇ ।
ਕੰਚਨ ਰਜਤ ਸੁ ਬਾਸਨ ਧਰੇ । ਭਈ ਸੰਝ ਖਾਨੇ ਕਹੁ ਖਾਇ । ਪਰਜੇ
ਮੰਦਮਤਿ ਚੌਪ ਬਢਾਇ ॥੧੭॥ ਸੁਖ ਸੋਂ ਸੁਪਤਜੇ ਨਿਸ ਕੋ ਪਾਇ ।

^੧ਭਰਦੇ ਹਨ (ਤਲਾ) ਪਰ ਭਰਦਾ ਨਹੀਂ । ^੨ਉਠਾਕੇ । ^੩ਨੌਰੰਗ ਦੇ ਪ੍ਰੇਰੇ ਹੋਏ । ^੪ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਭ
ਇਸ ਵਾਹੀ ਪੂਰਾ ਕਰ ਲਵਾਂ । ^੫ਫਰਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੇ । ^੬ਜ਼ਰੀਦਾਰ । ^੭ਚੰਦੋਆ ।

ਗਾਵੇ ਅੰਧਕਾਰ ਜਗ ਛਾਇ । ਨਿਜ ਨਿਜ ਸਿਵਰ ਪਰੇ ਸਭਿ ਕੋਈ । ਹਿੰਦੂ
ਮਿਲੇ ਭਜਹਿ ਪ੍ਰਭੁ ਮੋਈ ॥ ੧੮ ॥ ਅਰਧ ਜਾਮਨੀ ਜਬਹਿ ਬਿਤਾਈ ।
ਉਮਡ੍ਯੋ ਜਲ ਪਸਰ੍ਯੋ ਸਭਿ ਥਾਈਂ । ਏਕ ਬਾਰ ਹੀ ਬਾਰ^੧ ਉਛਾਲਾ* ।
ਲੋਨਿ ਨ ਦੀਨਸਿ ਕਿਸਹਿ ਸੰਭਾਲਾ ॥ ੧੯ ॥ ਪੂਰਬ ਨੌਰੰਗ ਸੁਪਤ੍ਯੋ ਜਹਾਂ ।
ਪਸਰ ਗਯੋ^੨ ਇਕਬਾਰਹਿ ਤਹਾਂ । ਗਿਲਮ ਗਲੀਚੇ ਫਰਸ਼ ਬਿਸਾਲਾ ।
ਸਭਿ ਪਰ ਜਲ ਪ੍ਰਵਾਹ ਤੇ ਚਾਲਾ ॥ ੨੦ ॥ ਜਾਗਤਿ ਨਰ ਨੇ ਨੀਰ ਨਿਹਾਰਾ ॥
ਸ਼ਾਹ ਸੰਗ ਧੁਨਿ ਉਚ ਪੁਕਾਰਾ । ‘ਜਲ ਬਹੁ ਚਢ੍ਯੋ ਜਾਇ ਚਲਿ
ਆਵਤਿ । ਕਰਹੁ ਸੰਭਾਲ ਉਠਹੁ ਉਤਲਾਵਤ’ ॥ ੨੧ ॥ ਸੁਨਤੇ ਤੁਰਤ
ਮਤੰਗ ਅਰੂਢਾ । ਭਾਗ ਚਲ੍ਯੋ ਬਿਹਬਲ ਮਤਿ ਮੂਢਾ । ਸਰਬ ਸਮਾਜ
ਬੂਢ ਕਰਿ ਗਯੋ । ਨਹੀਂ ਸੰਭਾਰਨਿ ਕਿਨ ਹੂੰ ਕਿਯੋ ॥ ੨੨ ॥ ਧਰੇ ਤ੍ਰਾਸ ਕੋ
ਭਾਗਤਿ ਬੀਬੀ^੩ । ਨਹਿ ਸੁਧ ਰਹੀ ਬੰਧਿਬੇ ਨੀਬੀ^੪ । ਦਾਸੀ ਖਾਸੀ^੫ ਚਲੀ
ਪਲਾਇ । ਅਨਿਕ ਮਸਾਲੇਂ ਲਈ ਜਰਾਇ ॥ ੨੩ ॥ ਬੰਦ ਮਤਾਬੀ ਆਗ
ਲਗਾਈ ॥ ਭਯੋ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਵਸ ਕੀ ਨਜਾਈਂ । ਹੋਰਿ ਹੋਰਿ ਬਲ ਉਚੇ ਗਏ ।
ਨਿੰਮ੍ਰਿ ਸਬਲ ਪਰਪੁਲਤੈ ਭਏ^੬ ॥ ੨੪ ॥ ਹਾਥੀ ਪਰ ਹੋਦਾ ਨਹਿ ਪਰੇ ।
ਬਹੇ ਜਾਹਿ ਕਿਨਹੂੰ ਨਹਿ ਧਰੇ । ਜ਼ੀਨ ਤੁਰੰਗਨਿ ਕੇ ਬਹਿ ਚਾਲੇ । ਸ਼ਸਤ੍ਰ
ਬਸਤ੍ਰ ਕਿਨਹੂੰ ਨ ਸੰਭਾਲੇ ॥ ੨੫ ॥ ਕੂਕ ਪੁਕਾਰਤਿ ਮਾਚ੍ਯੋ ਰੋਰਾ । ਖਰੇ
ਹੋਇ ਨਹਿ ਨਿਜ ਨਿਜ ਠੇਰਾ । ਪੁਸ਼ਕਰ ਤੀਰਥ ਰਿਸ ਬਹੁ ਕੀਨਸਿ ।
ਸਭਿ ਲਸ਼ਕਰ ਕਉ ਸੰਕਟ ਦੀਨਸਿ ॥ ੨੬ ॥ ਐਸੇ ਨੀਰ ਉਛਾਰ੍ਯੋ ਨਿਜ
ਤੇ । ਬਜਾਕੁਲ ਭਏ ਤੁਰਕ ਗਨ ਭਜਤੇ । ਨਿੰਮ੍ਰਿ ਸਬਲ ਕੇ ਬੂਡੇ ਘਨੇ ।
ਸਹਿਤ ਸਮਾਜ ਨ ਨਿਕਸਨਿ ਬਨੇ ॥ ੨੭ ॥ ਅੰਨ ਲਵਨ ਮਿਸ਼ਟਾਨ
ਮਹਾਨ । ਇੰਤਜਾਦਿਕ ਸੋਜਨਿ ਕਰਿ ਹਾਨਿ । ਕਹਿ ਲੋ ਗਨੋਂ ਸਮਾਜ
ਬਿਸਾਲਾ । ਸ਼ਾਹੁ ਸੈਨ ਕੇ ਬਹਿ ਕਰਿ ਚਾਲਾ ॥ ੨੮ ॥ ਬਡ ਅਪਦਾ ਤੁਰਕਨਿ
ਪਰ ਆਈ । ਪੁਸ਼ਕਰ ਨੇ ਕੀਨਸਿ ਬਿਕੁਲਾਈ । ਤੀਰਥ ਮਾਂਹਿ ਮਹਾਤਮ

^੧ਪਾਣੀ । ^੨(ਜਲ) ਪਸਰ ਗਿਆ । ^੩ਭਾਵ ਏਗਮ । ^੪ਨਾਲਾ ਬੰਨ੍ਹਣ ਦੀ [ਮਿਸ਼, ਨੀਵਿ] ।
^੫‘ਖਾਸ ਦਾਸੀ’(ਅ) ਬਹੁਤੀਆਂ ਦਾਸੀਆਂ [ਮਿ: ਖਾਸੀ=ਬਹੁਤੀ] ॥ ^੬ਨੀਵੇਂ ਥਾਂ ਸਾਰੇ ਭਰ ਗਏ (ਪਾਣੀ
ਨਾਲ) [ਮਿਸ਼, ਪਰਿਪੂਰਤ] । (ਅ) ਵੇਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਥਾਂ ਉੱਚੇ ਹੋ ਗਏ ਸਨ (ਮਿੱਟੀ ਪਾਉਣ
ਨਾਲ) ਉਹ ਬਲ ਨੀਵੇਂ ਪੈਕੇ ਚਿੱਕੜ ਹੋ ਗਏ ਹਨ [ਮਿਸ਼, ਪੁਲਿਨ=ਉਹ ਚਿੱਕੜ ਵਾਲਾ
ਥਾਂ ਜੋ ਨਦੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਨਵੇਂ ਪਾਣੀ ਪੈਣ, ਜਾਂ ਚੜ੍ਹੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਟੋਏਣ ਨਾਲ ਦਲਦਲ ਜਿਹਾ
ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ] ।

*ਪ੍ਰਾ:—ਜਲ ਚਢ੍ਯੋ ਉਛਾਲਾ ।

ਮਹਾਂਮਹਾਂ ਪ੍ਰਤਾਪਵੰਤ ਅਘ ਦਹਾ ॥ ੨੯ ॥ ਪੂਰਬ ਸਤਿਜੁਗ ਕੇਰ ਮਝਾਰ।
ਕਮਲਾਸਨ ਸੁਭ ਰਚਯੋ ਉਦਾਰ। ਤੀਨ ਲੋਕ ਮਹਿ ਬਿਦਤ ਸੁਜਸੁ ਹੈ।
ਜਿਹ ਸ਼ਨਾਨ ਤੇ ਕਲਮਲ ਨਸਿ ਹੈਂ ॥ ੩੦ ॥ ਤੁਰਕ ਅਵੱਗਯਾ ਕੀਨਸਿ
ਭਾਰੀ। ਦਿਯੋ ਦੰਡ ਨਹਿ ਸਕਯੋ ਸਹਾਰੀ। ਬਹੁ ਬਿਹਾਲ ਲਸ਼ਕਰ ਕਉ
ਹੇਰਾ। ਹਾਹਾਕਾਰ ਸੁਨਯੋ ਤਿਸਬੇਰਾ ॥ ੩੧ ॥—ਸਹਤ ਸਮਾਜ ਨਾਸ ਕਹੁ
ਪਾਵੈਂ। ਜਲ ਤੇ ਨਹੀਂ ਬਚਹਿ, ਕਿਤ ਜਾਵੈਂ—। ਇਮ ਨੌਟੰਗ ਚਿਤਵਤ ਚਿਤ
ਮਾਂਹੀ—ਕੋ ਉਪਚਾਰ ਬਨੈ ਅਬਿ ਨਾਂਹੀ ॥ ੩੨ ॥ ਦਿਵਸ ਨਹੀਂ, ਮੁਸ਼ਕਲ
ਅਬਿ ਯਾਂਤੇ। ਸੁਧ ਨ ਸੰਭਾਰਿ ਸਕਹਿ ਨਰ ਜਾਤੇ। ਕਿਮ ਦਲ ਸੰਕਟ ਸਕਲ
ਬਿਦਾਰਉਂ। ਕਿਤ ਮਜੂਰ ਲਾਵਉਂ ਜਲ ਟਾਰਉਂ ॥ ੩੩ ॥ ਕਿਤ ਤੇ ਉਛਰਯੋ
ਪਸਰਯੋ ਜਾਈ। ਸੋ ਬਲ ਨਿਸ ਮਹਿ ਲਖਯੋ ਨ ਜਾਈ। ਅਪਰ ਉਪਾਇ ਨ
ਹੁਇ ਇਸ ਕਾਲਾ—। ਖਰੋ ਤੁਰਕ ਪਤਿ ਚਿੰਤ ਬਿਸਾਲਾ ॥ ੩੪ ॥ ਲਖਯੋ
ਮਹਾਤਮ ਤੀਰਥ ਕੇਰਾ—। ਜਲ ਉਛਾਲਿ ਡੋਬਤਿ ਮਮ ਡੇਰਾ। ਕਰਨੀ ਬਿਨੈ
ਅਬਹਿ ਬਨਿ ਆਵੈ। ਹੁਇ ਪਸੰਨ ਦਲ ਮੋਰ ਬਚਾਵੈ ॥ ੩੫ ॥ ਅਜਮਤਵਾਨ
ਮਹਾਨ ਸੁਜਾਨਾ—। ਭਯੋ ਦੀਨ ਜੋਰਤਿ ਜੁਗ ਪਾਨਾ। ‘ਛਿਮਹੁ ਅਵੱਗਯਾ
ਮੈਂ ਨਹਿ ਜਾਨਯੋ। ਮਹਾਂ ਸ਼ਕਤਿ ਕੇ ਸਹਤਿ ਪਛਾਨਯੋ ॥ ੩੬ ॥ ਸਭਿ
ਤੀਰਥ ਮੈਂ ਤੁਵ ਬਡਿਆਈ। ਬਿਦਤ ਮਹਦ ਅਬਿ ਹੋਹਿ ਸਵਾਈ। ਜਿਤੋ
ਬਿਗਾਰ ਆਨਿ ਮੈਂ ਕਰਯੋ। ਗਨ ਮੰਦਿਰ ਕੋ ਮੂਲ ਉਖਰਯੋ ॥ ੩੭ ॥ ਸੋ ਰਚਨਾ
ਅਬਿ ਫੇਰ ਬਨਾਵਉਂ। ਮਿਤਕਾ ਗੇਰੀ ਸੋ ਕਢਿਵਾਵਉਂ। ਤਵ ਨਮਿਤ
ਕਰਿ ਭੋਜਨ ਦੇਵੈਂ। ਜੀਵਤਿ ਰਹੈਂ ਸੁ ਤਾਵਦ ਸੇਵੈਂ ॥ ੩੮ ॥ ਭਯੋ ਦੀਨ
ਇਤਨਾਦਿਕ ਕਹਿ ਕਹਿ। ਗਜ ਤੇ ਉਤਰਿ ਨਮੋ ਕਿਯ ਮਹਿ ਮਹਿੰ। ਪੁਨ
ਪੁਸ਼ਕਰ ਜਲ ਥੋਰੋ ਕੀਨਸਿ। ਸਿਮਟਯੋ ਭਯੋ ਆਇ ਬਿਚਲੀਨਸਿ ॥ ੩੯
॥ ਹੜ੍ਹ ਕੇ ਜਲ ਸਮ ਉਤਰਿ ਗਯੋ ਹੈ। ਪੁਨ ਲਸ਼ਕਰ ਟਿਕ ਸਥਲ ਭਯੋ
ਹੈ। ਭੀਗੋ ਗਹਿ ਗਹਿ ਬਸਤੁ ਨਿਚੋਰਤਿ। ਇਤ ਉਤ ਫਿਰ ਫਿਰ ਸ਼ਸਤ੍ਰਨਿ
ਟੋਰਤਿ ॥ ੪੦ ॥ ਕਹੈਂ ਕਹਾਂ ਲਗਿ ਸੰਕਟ ਦਲ ਕੋ। ਟਿਕੇ ਸਕਲ ਪਿਖਿ
ਨਿਜ ਨਿਜ ਬਲ ਕੋ। ਬਡੇ ਕਸ਼ਟ ਸੋਂ ਨਿਸਾ ਬਿਤਾਈ। ਜਾਗਤਿ ਹੀ
ਪਭਾਤਿ ਹੁਇ ਆਈ ॥ ੪੧ ॥ ਸਕਲ ਦਰੋਗੇ ਸ਼ਾਹੁ ਹਕਾਰੇ। ਤੂਰਨ ਤਿਨ
ਪ੍ਰਤਿ ਹੁਕਮ ਉਚਾਰੇ। ‘ਆਗੇ ਤੇ ਦਿਹੁ ਦੁਗਨਿ ਮਜੂਰੀ। ਨਿਕਸਾਵਹੁ

‘ਕਿਸ ਪਾਸੋਂ ਮਜਰ ਲਾਕੇ। ‘ਯਰਤੀ ਤੇ।

ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਕਰਿ ਦੂਰੀ ॥੪੨॥ ਮੰਦਿਰ ਬਿਸਦ ਬਿਲੰਦ ਬਿਦਾਰਜੋ। ਜਿਸ
ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੋ ਪ੍ਰਥਮ ਨਿਹਾਰਜੋ। ਉਸਰਾਵਹੁ ਤਸ ਬਿਧਿ ਕਰਿ ਤਜਾਰੀ।
ਅਪਰ ਚਿਨਾਵਹੁ ਬਿਲਮ ਬਿਸਾਰੀ ॥ ੪੩ ॥ ਇਮ ਕਹਿ ਤਹਿ ਕੇ ਇੰਪੁ
ਬਲਾਏ। ਵਿਯੋ ਦਾਨ ਭੋਜਨ ਅਚਵਾਏ। ਕਾਰ ਕਾਰ ਪਰਕਰਿ ਨਰ ਖਰੇ।
ਸੋਪਿ ਕਹਜੋ 'ਤੂਰਨ ਲਿਹੁ ਕਰੇ ॥੪੪॥ ਰਚਨਾ ਤੈਸੀ ਦਿਹੁ ਬਨਵਾਇ।
ਇੰਦ ਮਜੂਰਨਿ ਅਬਿ ਲਗਵਾਇ। ਪੁਸ਼ਕਰ ਮੈਂ ਅਜਮਤ ਯੁਤਿ ਜਾਨਾ।
ਇਸ ਮਹਿ ਨਹਿ ਪਖੰਡ ਕਛੁ ਛਾਨਾ ॥ ੪੫ ॥ ਇਮ ਕਹਿ ਸ਼ਾਹ ਕਰੀ
ਅਸਵਾਰੀ। ਗਮਨਜੋ ਮਾਟਗ ਬਿਲਮ ਬਿਸਾਰੀ। ਜਹਿ ਅਜਮੇਰ ਸਮੀਪ
ਸਥਾਨਾ। ਤਹਾਂ ਜਾਇ ਉਤਰਜੋ ਦਲ ਨਾਨਾ ॥ ੪੬ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ
ਗ੍ਰੰਥ ਨਵਮਿ ਰਾਜੇ 'ਪੁਸ਼ਕਰ' ਪੁਸ਼ਪ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਉਨਤ੍ਰਿਸਤੀ ਅੰਸ਼ ॥ ੨੯ ॥

੩੦. [ਅਜਮੇਰ]।

ਏਹਗਾ ॥ ਆਜ ਲਗੀ ਪੁਸ਼ਕਰ ਬਿਖੈ ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਕੇ ਚਿੰਨ੍ਹ। ਪ੍ਰਗਟ
ਮਹਾਤਮ ਜਗਤ ਮਹਿ ਕਰਜੋ ਤੁਰਕਪਤਿ ਛਿੰਨ* ॥੧॥ ਚੌਪਈ ॥ ਡੇਰੋ

*(ਅੱਭਾਭ)੬੧ਮਾਂ ਕਾਜਾਂ : ਆਦਮੀ ਖੜੇ ਕਰਕੇ 'ਰੁਛ ਪਖੰਡ ਲੁਕਿਆ ਨਹੀਂ' 'ਦੋਲਮੁਹੱਜਿਤ।
*ਇਸੇ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਰਵੀ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਪ੍ਰਸੰਗ ਆਪ ਪੁਸ਼ਕਰ ਜਾਕੇ ਲਿਖਿਆ
ਏ ਰਵਾਯਤ ਵਰਣਨ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਵੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੇਖੇ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ
ਪੁਸ਼ਕਰ ਨੂੰ ਪੁਰ ਦੇਣ ਦੀ ਮੂਰਖਤਾ ਮੋਹੰਗੇਬ ਨੇ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਅਤਿ ਦਾ ਤਅੱਸਬੀ ਤੇ
ਗਿਰ ਦਿਲ ਸੀ। ਪੁਸ਼ਕਰ ਇੱਕ ਹੁਦਰਤੀ ਅਬਾਹ ਜਲ ਦੀ ਬੀਲ ਹੈ, ਉਸਦਾ ਪ੍ਰਤਿਮਾ ਜਾਣਾ
ਕੋਈ ਮਹੌਲ ਨਹੀਂ। ਉਸਨੇ ਉਥੇ ਹੁੰਦਿਆਂ, ਬਰਖਾ ਲਹਿਰੇ ਲਾਗੇ ਵੇ ਪਹਾੜਾਂ ਦਾ ਜਲ ਹੜ੍ਹ
ਵੰਨੂਕੇ ਆ ਜਾਣਾਂ, ਪਾਈ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਵੇਠ ਜਾਕੇ ਪੁਲਿਨ ਬਨ ਜਾਣਾਂ, ਸਾਰੀਆਂ ਰੋਲਾਂ ਨੂੰ ਸਕਦੀਆਂ
ਹਨ। ਮੋਹੰਗੇਬ ਨੇ ਅਪਣੇ ਵਕਤ ਇਤਿਹਾਸ ਲਿਖਣੇ ਦੀ ਬੀ ਹੋਕ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਇਸ ਕਰਕੇ
ਸ਼ਾਇਦ ਮੁਸਲਮਾਨ ਮੁਅੱਰਖਾਂ ਨੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਗਲ ਨਾ ਆਈ ਹੋਵੇ, ਕਿ 'ਮੋਹੰਗੇਬ' ਹੋਈ
ਹੈ, ਉਥੇ ਰਵਾਯਤਾਂ ਰੁਛ ਵਧ ਘਟਕੇ ਰੁਛ ਮੋਹੰਗੇ ਵਾਕਿਆਂ : ਨਿਰਭਰ ਤੇ ਜਾਰੀ ਹੋਵੇਗੀ,
ਰਵਾਯਤਾਂ ਇਸ਼੍ਰਾਤਾਂ ਹੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਮੋਹੰਗੇਬ ਵਰਗੇ ਕੇਂਦਰ ਨੂੰ ਇਹ ਨਿਸ਼ਾਨ
ਆ ਜਾਣਾਂ ਕਿ ਤੀਰਥ ਨੇ ਕੋਪ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਇਮਾਨ ਨੇ ਆਵੇ ਅਨਹੋਣੀ ਬਾਤ ਹੈ, ਉਹ ਤਾਂ
ਮੰਦਰੋਂ ਦੀਨਦਾਰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਭੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸ਼ਾਹ ਤੇ ਦੀਨ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਪਰਵੇ ਬਨਾਏ
ਹੋਏ ਸਨ ਆਪਣੀ ਚਾਲਬਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਢੱਕਣ ਲਈ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਕੇ ਅਪਣੀ
ਰਾਜਸੀ (ਪੁਲੀਟੀਕਲ) ਤਾਕਤ ਨੂੰ ਮਿਘਠਣ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸਨੇ ਸ਼ਰਈ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੋਣ ਦਾ
ਤਾਂ ਇਕ ਜਾਮਾ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਨਿਰਬਲਤਾ ਦਾ ਜਾਣੂੰ ਸੀ ਤੇ ਜਬਰੀ ਦੀਨ
[ਭਾਰੀ ਟੁਕ ਦੇਖੋ ਅਰਥੇ ਪੰਨੇ ੪੬ ਅਤੇ ੪੭]

ਜਾਇ ਕਰਜੇ ਅਜਮੇਰ*। ਉਤਰਜੇ ਲਸਕਰ ਜਾਇ ਬਡੇਰ । ਏਕ ਜਾਮਨੀ
 ਕਰਿ ਕੈ ਬਾਸਾ । ਮਾਰਤੀਡ ਜਬਿ ਭਯੋ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਾ ॥ ੨ ॥ ਸਕਲ ਮਜਾਵਰ
 ਤਬਹਿ ਹਕਾਰੇ । ਹਿਤ ਬੂਝਨਿ ਇਮ ਬਾਕ ਉਚਾਰੇ । ‘ਤੁਮ ਨੇ ਕਜਾ ਇਹ
 ਦੰਭ ਕਮਾਯੋ ? ਕਰਿ ਬੰਚਕੜਾ’ ਧਨ ਉਪਜਾਯੋ ॥ ੩ ॥ ਮੇਰ ਕਮਾਨ
 ਚਢੀ ਨਹਿ ਕੈਸੇ ? ਦਾਰਸ਼ਕੋਹੁ ਕੇਰਿ ਕਿਯ ਜੈਸੇ । ਸ਼ਾਰਿ ਜਹਾਂ ਕੇ ਸਾਬ
 ਬਖਾਨੀ ।—ਤਵ ਬਡ ਸੁਤ ਕੀ ਚਢੀ ਕਮਾਨੀ—॥੪॥ ਭਯੋ ਪ੍ਰਸੰਨ ਜਿ ਤਿਸ
 ਪਰ ਖਾਜਾ* । ਮਿਸ ਕਮਾਨ ਕੇ ਬਿਦਤ ਨਿਵਾਜਾ* । ਤੋ ਪਤਿਸ਼ਾਹਿਤ ਕਜੇ
 ਨਹਿ ਪਈ* । ਕ੍ਰਮਤਿ ਮਰਜੇ ਕਿਛ ਹਾਥ ਨ ਆਈ ॥੫॥ ਤਖਤ ਬੈਠਿਬੋ
 ਮੋਹਿ ਨ ਆਯੋ । ਨਹੀਂ ਨਿਵਾਜਜੇ ਸਭਿ ਨੇ ਲਹਜੇ* । ਅਬਿ ਮੈਂ ਸਭਿ ਪਤਿ-
 ਸ਼ਾਹਿਤ ਪਾਈ । ਇਹ ਕਜਾ ਭਯੋ ਦੇਹੁ ਬਤਲਾਈ ? ॥੬॥ ਯਾਂਤੇ ਮੈਂ ਜਾਨਤਿ
 ਹੋਂ ਐਸੇ । ਤੁਮ ਹੀ ਕਰਹੁ ਦੰਭ ਕਿਛ ਕੈਸੇ । ਕੈ ਤੁਮ ਦੀਜੈ ਸਾਚ
 ਬਤਾਇ । ਨਾਂਹਿ ਤ ਮੈਂ ਦੇਖਵ ਪਤੀਆਇ* ॥੭॥ ਸਕਲ ਮਜਾਵਰ ਇਕਠੇ
 ਭਏ । ਨਹਿ ਨੌਰੰਗ ਕੋ ਉੱਤਰ ਦਏ । ਕਹੈ ਕਿ ‘ਅਸ ਖੁਦਾਇ ਕੀ
 ਮਰਜੀ । ਬਖਸ਼ਹਿ ਜਿਸਹਿ ਸੁਨਹਿ ਤਿਸ ਅਰਜੀ ॥੮॥ ਇਸੀ ਭਾਂਤਿ ਮੈਂ
 ਹਮਰੇ ਚਾਰਾ । ਕਹਾਂ ਚਲਹਿ, ਚਿਤ ਲੇਹੁ ਬਿਚਾਰਾ’ । ਸਮੁਝਜੇ ਨੌਰੰਗ
 —ਬੋਲਹਿ ਪਾਜ* । ਹੈ ਇਨ ਦੰਭ ਲੇਨਿ ਧਨ ਕਾਜ—॥੯॥ ਬੋਲਦਾਰ ਗਨ*
 ਲੀਏ ਬੁਲਾਇ । ਕਹਜੇ ‘ਸਥਾਨ ਉਖਾਰਹੁ ਜਾਇ’ । ਇਕ ਦੁਇ ਸੰਗ ਕਰੇ
 ਉਮਰਾਵ । ‘ਪਿਖਹੁ ਜਾਇ ਕਜਾ ਬਿਧਿ ਤਿਸ ਥਾਂਵ’ ॥੧੦॥ ਹੁਕਮ ਪਾਇ

*ਠੱਗੀ। ਮੇਰੀ ਕਮਾਨ ਕਿਉਂ ਨਾ ਚੜ੍ਹਾਈ (ਕਮਾਨ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਇਸੇ ਅੰਸੁ ਵਿਚ ਆਗੇ ਆਵੇਗਾ)।
 *ਦੀ ਜਿਵੇਂ (ਚੜ੍ਹਨੀ) ਕੀਤੀ ਸੀ । *ਖੁਦਾ ਦੇ ਖਾਨਕਾਹ ਹੈ ਇਹ ਮੰਦਰ । *ਕਮਾਨ ਦੇ ਬਹਾਨੇ
 ਜੋ ਪ੍ਰਗਟ ਵਡਿਆਇਆ ਸੀ (ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਨੂੰ) । *ਭਾਵ (ਦਾਰਾ ਸ਼ਰੋਹ ਨੇ) । *‘(ਦੇਹਾਵੇ ਹਿਸਾਬ
 ਤੀ) ਮੇਰੇ (ਭਾਗ ਵਿਚ) ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਇਆ ਤਖਤ ਤੇ ਵੈਠਣਾ, (ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਸਾਂ ਮੈਨੂੰ) ਨਹੀਂ ਸੀ
 ਨਿਵਾਜਿਆ, (ਇਹ) ਸਭ ਨੇ ਵਿਠਾ ਹੈ (ਪਰ ਦੱਸੋ ਕਿ ਕਿਉਂ) । *ਸੁਨ । *ਬਹੁਤੇ ਪ੍ਰਫੁੱਟ ਵਾਲੇ ।

*ਇਥੇ ਚਿਸ਼ਤੀ ਫਕੀਰਾਂ ਦਾ ਭਾਰੀ ਵੇਰਾ ਹੈ ।

[ਪਿਛਲੇ ਪੰਨੇ ਦੀ ਥਾਂਥੀ ਟੁਕ]

ਵਿਚ ਨੇ ਆਉਣ ਨਾਲ ਉਹ ਆਪਣੀ ਇਸਲਾਮੀ ਰਾਜਧੀ ਤਾਕਤ ਦਾ ਵਾਧਾ ਸਮਝਦਾ ਸੀ ।

ਕਵਿ ਜੀ ਨੇ ਬੀ ਪਾਠਿਆਂ ਦੇ ਕਹੇ ਨੂੰ ਮੋਚ ਮੰਨ ਕੇ ਲਿਖ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਆਪ ਵਿਸ਼ੇਸ਼
 ਖੋਜ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ ।

ਨੌਰੇਗ ਕੋ ਗਏ। ਬਲ ਅੰਤਰਿ ਕੋ ਖੋਵਤਿ ਭਏ। ਹਭੋ ਪਾਜ ਕਛੁ ਤਨਕ
 ਓਖਾਰਾ। ਤਤਛਿਨ ਤਹਿ ਪੋਲਾੜ ਨਿਹਾਰਾ॥ ੧੧॥ ਖਨਨਿ ਲਗੇ ਜਬਿ
 ਤਿਸਹਿ ਅਗਾਰੀ। ਦੀਰਘ ਸਭਿਹਿਨਿ ਸੁਰੰਗ ਨਿਹਾਰੀ। ਤਿਸ ਕੋ
 ਪਾਟਤਿ ਜਬਿ ਕਿਛੁ ਗਏ। ਘਰ ਮਜਾਵਰਨਿ ਕੋ ਜਹਿ ਬਿਏ॥ ੧੨॥ ਤਿਨ
 ਮਹਿ ਗਈ ਸੁਰੰਗ ਅਗਾਰੇ। ਛਪਯੋ ਜੁ ਪਰਦੇ ਕਰਯੋ ਉਘਾਰੇ। ਕਹੂੰ
 ਮਹਿਮ ਚੜ੍ਹਹਿ ਜਬਿ ਸ਼ਾਹੁਕੈ ਪਤਿਸ਼ਾਹਿਤ ਦੈਨੀ ਕਾਂਹੁ॥ ੧੩॥ ਇਤਮਾ-
 ਦਿਕ ਜੇ ਕਾਜ ਮਹਾਨ। ਦਿੱਲੀਪਤ ਆਵਤਿ ਇਸ ਥਾਨ। ਕਰ ਜੋਰਹਿ
 ਬਡ ਦਰਬ ਚਵਾਇ। ਜਿਸ ਕਾਰਜ ਮੈਂ ਸੇਸੈ ਪਾਇ॥ ੧੪॥ ਤਿਸ ਹਿਤ
 ਅੰਤਰ ਧਰਹਿ ਕਮਾਨ। ‘ਕਰਹਿ ਕਿ ਨਹੀ’ ਸੰਕਲਪਹਿ ਠਾਨਿ। ਸੁੰਦਰ
 ਮੰਦਿਰ ਅੰਦਰ ਧਰਹਿ। ਪੁਨਹਿ ਕਪਾਟ ਅਸੰਜਤਿ ਕਰਹਿ॥ ੧੫॥ ਪੁਨ
 ਗਾਏ ਦੇਂ ਕੁਲਫ ਲਗਾਇ। ਦਰ ਪਰ ਪਹਿਰੂ ਰਹਿ ਸਮੁਦਾਇ। ਨਿਜ ਘਰ
 ਤੇ ਸੁਰੰਗ ਕੋ ਰਾਹੁ। ਜਾਇ ਮੁਜਾਵਰ ਮੰਦਿਰ ਮਾਹੁ॥ ੧੬॥ ਅੰਦਰ ਦੇਹਿ
 ਕਮਾਨ ਚੜ੍ਹਾਇ। ਇਸ ਬਿਧਿ ਰਾਖੀ ਬਣਤ ਬਨਾਇ। ਕਰਹਿ ਮੰਨਤਾ
 ਸ਼ਾਹਿ ਘਨੇਰ। ਅਪਰਨਿ ਕੀ ਕਜਾ ਗਿਨਤੀ ਫੇਰ॥ ੧੭॥ ਇਮ ਅਜਮਤ
 ਕੋ ਤਹਾਂ ਜਨਾਵੈਂ। ਸਿਦਕ ਸਹਿਤ ਪਿਖਿ ਦਰਬ ਚੜ੍ਹਾਵੈਂ। ਜਬਿ ਸੁਰੰਗ
 ਘਰ ਪ੍ਰਵਿਸੀ ਜਾਇ। ਬਹੁ ਦਿਨ ਕੀ ਜਿਮ ਬਨਤ ਬਨਾਇ॥ ੧੮॥ ਪਰਦਾ
 ਜ਼ਾਹਰ ਹੋਇ ਸੁ ਗਯੋ। ਜਿਸ ਤੇ ਬਹੁ ਲੋਕਨਿ ਛਲ ਲਯੋ। ਚੜ੍ਹੇ ਕਮਾਨ
 ਸਕਲ ਬਿਸਮਾਵੈਂ। ਜਾਨਿ-ਖੁਆਜੋ ਆਨਿ ਚਵਾਵੈ-॥ ੧੯॥ ਸਿਦਕ
 ਸਹਿਤ ਦਿੱਲੀਪਤਿ ਆਇਹਾਰ ਜੀਤ ਇਸ ਤੇ ਪਤੀਆਇ। ਇਮ ਸ਼ਾਹਨਿ
 ਕੋ ਸਿਦਕ ਨਿਹਾਰੇ। ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਪੂਜ ਹੈਂ ਸਾਰੇ॥ ੨੦॥ ਸੋ ਪਰਦਾ
 ਨੌਰੇਗ ਉਘਾਰਾ। ਬਿਨ ਅਜਮਤ ਕਿਮ ਨਹਿ ਪਤਿਆਰਾ। ਇਸ ਆਗੈ
 ਨਹਿ ਅਟਕੈ ਦੰਭਾ। ਤਿਸ ਮਾਨੈ ਜੋ ਕਰੈ ਅਚੰਭਾ॥ ੨੧॥ ਸੁਨਤਿ ਸ਼ਾਹਿ
 ਉਰ ਹਰਖ ਬਵਾਇ। ਸਭਿ ਮੈਂ ਬੋਲਯੋ:- ‘ਕਜਾ ਛਲ ਲਾਇ। ਚਾਂਤਰ ਮੁਰਖ
 ਕਿਨਹੁੰ ਨ ਜਾਨੀ। ਰਾਉ ਰੰਕ ਗਨ ਸਭਿਹਿਨ ਮਾਨੀ॥ ੨੨॥ ਮਹਦ
 ਪਖੰਡ ਕਰਤ ਇਹ ਰਹੇ। ਮਰਮ ਇਨਹੁੰ ਕਹੁ ਕਿਨਹੁੰ ਨ ਲਹੇ। ਕਰਯੋ
 ਬਿਲੋਕਨਿ ਨੀਕੇ ਆਜੂ। ਚਿਰਕਾਲ ਕੀ ਉਘਰਯੋ ਪਾਜੂ॥ ੨੩॥ ਨਿਕਟਿ
 ਮੁਜਾਵਰ ਲੀਏ ਬੁਲਾਏ। ਧਰੇ ਤ੍ਰਾਸ ਆਏ ਸਮੁਦਾਇ। ਕਰੇ ਕ੍ਰੋਧ ਨੌਰੇਗ
 ਤਖੋ ਫੰਦ ਕਰ ਦੇਵ।

ਤਬਿ ਬੋਲਾ ॥ ਸਨਤਿ ਤਿਨਹੁ ਕੇ ਅੰਤਰ ਹੋਲਾ ॥ ੨੪ ॥ ‘ਇਹ ਕਸਾ ਕੀ-
ਨਸਿ ਤੁਮ ਬਡ ਦੇਭਾ ? । ਸਭਿਨਿ ਦਿਖਾਵਤਿ ਰਹੇ ਅਚੇਭਾ । ਛਲ ਕਰਿ
ਦਰਬ ਹਰਜੈ ਸਭਿ ਕੇਰਾ । ਕੋਇ ਨ ਜਾਨ ਸਕਜੈ ਕਿਸ ਬੇਰਾ ॥ ੨੫ ॥
ਬਹੁਤ ਖਤਾ ਤੁਮ ਨੇ ਨਿਤ ਕਰੀ । ਕਿਤੀ ਪੁਸਤ ਕੀ ਦੋਲਤ ਹਰੀ । ਬਡੈ
ਤੁਮਾਰੇ ਕਰਤਿ ਸੁ ਰਹੇ । ਸਾਹੁ ਅਚਰਿਤ ਨ ਕਿਨਹੂੰ ਲਹੇ’ ॥ ੨੬ ॥ ਪਾਨ
ਹਾਨਿ ਕੋ ਦੰਡ ਬਿਸਾਲਾ । ਤੁਮ ਕੋ ਚਹਿਯਤਿ ਹੈ ਇਸ ਕਾਲਾ’ । ਇਸ
ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਹਿ ਕਰਿ ਬਹੁ ਬਾਰੇ । ਕੂਰੇ ਕਰੇ ਮੁਜਾਵਰ ਸਾਰੇ ॥ ੨੭ ॥ ਸਦਨ
ਸਮਾਜ ਖੋਸ ਕਰਿ ਸਾਰੇ । ਅਪਰ ਲੀਨਿ ਧਨ ਕਰਿ ਕਰਿ ਮਾਰੇ । ਦੋ
ਕਰਿ ਦੰਡ ਛੋਰਿ ਸਭਿ ਦੀਨੇ । ਪੁਨ ਆਗੇ ਕਹੁ ਬਰਜਨਿ ਕੀਨੇ ॥ ੨੮ ॥
‘ਤੁਮਾਗਿ ਦੇਹੁ ਇਹ ਕਪਟ ਕਮਾਵਨਿ । ਇਮ ਕੋ ਅਰਪਹਿ ਕਰਹਿ ਸੁ
ਖਾਵਨਿ । ਜੇ ਇਸ ਬਿਧਿ ਸੋਂ ਕਰਹੁ ਕਮਾਈ । ਮੈਂ ਸੁਨਿ ਲੇਹੁ ਦੇਹੁ ਮਰਿ-
ਵਾਈ’ ॥ ੨੯ ॥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਹਿ ਦੀਨਸਿ ਤੁਸੁ । ਕੂਰ ਡਰੈ ਨ ਉਕਾਸਹਿ
ਸੁਸੁ’ । ਛੁਟਿ ਕਰਿ ਸਦਨ ਆਪਨੇ ਗਏ । ਦੁਰੈ ਨ ਬਦਨ ਦਿਖਾਵਤਿ ਭਏ
॥ ੩੦ ॥ ਕਰਿ ਕੈ ਇਮ ਨੌਰੰਗ ਅਜਮੇਰ । ਚਢ੍ਹੈ ਹਰਖ ਕਰਿ ਰਿਦੈ
ਬਡੈਰ । ਸੁਨਹਿ ਕਹੂੰ ਜਬਿ ਠਾਕੁਰ ਦੁਾਰੇ । ਦੇਤਿ ਹੁਕਮ ਤਹਿ ਢਾਹਿ
ਬਿਦਾਰੇ ॥ ੩੧ ॥ ਪ੍ਰਤਿਮਾ ਅੰਗ ਭੰਗ ਕਰਿਵਾਵੈ । ਤਹਿ ਤੇ ਲੇ ਕਰਿ ਦੂਰ
ਗਿਰਾਵੈ । ਤੁਸ ਦੇਹਿ ਜਹਿ ਪਿਖਹਿ ਪੁਜਾਰੀ । ਝਿਰਕਹਿ ਦੇਡਹਿ ਕਾਰਿ
ਕਰਿ ਮਾਰੀ ॥ ੩੨ ॥ ਜਹਿ ਕਹਿ ਲਿਖਤ ਭਯੋ ਪਰਵਾਨੇ । ਜੇ ਸੁਬੈ ਉਮਰਾਵ
ਮਹਾਨੇ । ਆਮਿਲ ਮੁਲਖਨਿ^੧ ਕੇ ਜਿਸ ਥਾਈਂ । ਸਭਿਹਿਨਿ ਕਹੁ
ਸੁਧ ਦੀਨਿ ਸੁਨਾਈ ॥ ੩੩ ॥ ‘ਬੁਤ ਪ੍ਰਸਤੀ ਕਿਤ ਹੋਨਿ ਨ ਪਾਵੈ । ਮੀਦਰ
ਭਗਨਹੁ ਕੋ ਨ ਚਿਨਾਵੈ । ਤੁਰਕ ਜੁ ਬਨਹਿ ਲੋਭ ਕਰਿ ਕੋਈ । ਲੇਹੁ
ਬਨਾਇ ਵਸਤੁ ਦਿਹੁ ਸੋਈ’ ॥ ੩੪ ॥ ਸਭਿ ਦੇਸ਼ਨਿ ਪਹੁੰਚੇ ਪਰਵਾਨੇ ।
ਸਨਮਾਨਤਿ ਸਿਰ ਪਰ ਧਰਿ ਮਾਨੇ । ਸਕਲ ਦੇਸ਼ ਮਹਿ ਹਿੰਦੂ ਤੁਸੇ ।
ਗਹੈ ਓਜ ਤੇ^੨ ਧਰਮ ਬਿਨਾਸੇ ॥ ੩੫ ॥ ਠਾਕੁਰ ਦੁਾਰੇ ਭਗਨ ਕਰੇਤੈ ।
ਪ੍ਰਤਿਮਾ ਫੋਰਹਿ ਕਿਤਹੁ ਗਿਰੇਤੈ । ਨਹਿ ਬਸਿ ਚਲਹਿ ਰਹਹਿ ਪਛੁਤਾਈ ।
ਮੇਨ ਧਰਹਿ ਘਰਿ ਮਹਿ ਪ੍ਰਵਿਸਾਈ ॥ ੩੬ ॥

ਭਾਸੇ ‘ਨੌਰੰਗ’ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਨਕ ਤਿਸਤੀ ਐਸੁ ॥ ੩੦ ॥

^੧ ਕਿਸੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ (ਇਸ) ਕੋਤਕ ਨੂੰ ਨਾ ਜਾਣਿਆਂ [ਇਸ, ਅਚਰਿਤ=ਅਨੋਖਾ, ਕੋਤਕ] ।

^੨ ਸਾਹ ਨਾ ਕਢਿਆ । ^੩ ਮੁਲਖ ਦੇ ਹਾਕਮ । ^੪ ਫੜਕੇ ਬਲ ਨਾਲ ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਗਾਵੇ ਬਡੇ ਜੁ ਸ਼ਰਾ ਮਹਿ ਮਾਨੀ ਮੂਢ ਗਵਾਰ। ਨੌਰੰਗ ਕੋ
 ਸਿਖਰਾਵਹੀਂ ਕਰਿ ਨਿਜ ਦੀਨ ਹੰਕਾਰ^੧ ॥ ੧ ॥ ਰੋਪਈ ॥ 'ਕਿਨਹੁ ਨ ਇਨ
 ਕੇ ਪਾਜ ਉਘਾਰੋ। ਬਿਨ ਜਾਨੇ ਦੇਤੇ ਧਨ ਸਾਰੇ। ਮਤਿ ਖੁਦਾਇ ਤੁਮਰੇ ਅਸ
 ਪਾਈ। ਜਿਸ ਤੇ ਛਾਨੀ^੨ ਬਾਤ ਨ ਕਾਈ ॥ ੨ ॥ ਬੁਤਪ੍ਰਸਤੀ ਪਰ ਹੋਯਹੁ
 ਦੰਡ। ਜਹਿ ਕਹਿ ਰਾਵਰਿ ਹੁਕਮ ਪ੍ਰਚੇਡ। ਭਯੋ ਤ੍ਰਾਸ ਹਿੰਦਵਾਨ ਬਿਸਾਲੇ।
 ਆਇ ਸ਼ਰਾ ਮਹਿ ਬਨੈਂ ਸੁਖਾਲੇ ॥ ੩ ॥ ਸੁਜਸੁ ਬਿਲੇਦ ਆਪ ਕਹੁ
 ਹੋਵਾ। ਤੇਜ ਪ੍ਰਚੇਡ ਸਭਿਨਿ ਬਲ ਜੋਵਾ। ਸੁਖ ਪਾਵੈਂ ਜੇ ਤੁਰਕ ਬਨੈਂਗੇ।
 ਬਿਨਾ ਬਨੇ ਬਹੁ ਬ੍ਰਿਥਾ ਬਹੇਂਗੇ ॥ ੪ ॥ ਇਕ ਮਕਾਨ ਹਿੰਦੁਨਿ ਕੋ ਭਾਰੇ।
 ਕਾਂਸ਼ੀ ਨਾਮ ਮਹਿਦ ਬਿਸਤਾਰੇ। ਖਰੇ ਸੈਂਕਰੇ ਠਾਕੂਰ ਦੁਾਰੇ। ਬੁਤ ਪ੍ਰਸਤੀ
 ਨਰ ਕਰਤਿ ਅਪਾਰੇ ॥ ੫ ॥ ਆਪ ਚਲਹੁ ਤਹਿ ਪਿਖਹੁ ਪਖੰਡ। ਮੈਟਹੁ
 ਦੀਜੈ ਦੇਡ ਪ੍ਰਚੇਡ। ਤਹਿ ਹਿੰਦੁਨਿ ਕੋ ਧਰਮ ਬਿਨਾਸ਼ਹੁ। ਚਲਾਨਿ ਸ਼ਰਾ
 ਮਹਿ ਬਿਖੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਹੁ ॥ ੬ ॥ ਸੋ ਮਕਾਨ ਜੇ ਦੇਹੁ ਬਿਗਾਰ। ਬਨਹਿ ਤੁਰਕ
 ਸਭਿ ਦਿਸ਼ਿ ਤੇ ਹਾਰਿ^੩। ਸੁਨਤਿ ਸ਼ਾਹੁ ਮਨ ਮੋਦ ਉਪਾਵਾ। ਤਹਾ ਚਲਨਿ
 ਕਹੁ ਕਰਜੇ ਉਪਾਵਾ ॥ ੭ ॥ ਗਜ ਬਾਜੀ ਪੈਦਲ ਸੰਗ ਘਨੇ। ਲਸ਼ਕਰ
 ਚਲਜੇ ਦੋਹ, ਕੋ^੪ ਗਨੇ। ਕ੍ਰਮ ਕ੍ਰਮ ਮਾਰਗ ਉਲੇਘਜੇ ਸਾਰੇ। ਕਾਂਸ਼ੀ ਪਹੁੰਚਜੇ
 ਸਿਵਰ ਉਤਾਰੇ^੫ ॥ ੮ ॥ ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਹਿੰਦੁਨਿ ਕੋ ਸਮੁਦਾਯਾ। ਮਹਾ ਤ੍ਰਾਸ
 ਧਰਿ ਧਾਰਿ ਬਿਕੁਲਾਯਾ। ਦੁਰਿ ਦੁਰਿ ਜਾਹਿ ਸਦਨ ਸਭਿ ਅਪਨੇ।—ਹੋ
 ਪ੍ਰਭੂ ! ਇਸੈ ਦਿਖਾਉ ਨ ਸੁਪਨੇ—॥ ੯ ॥ ਘਰ ਤੁਰਕਨਿ ਕੋ ਹੋਤਿ ਬਧਾਈ।
 ਮਿਲ ਮਿਲਿ ਕਰਹਿ 'ਦੀਨ ਬਿਰਧਾਈ। ਨੌਰੰਗ ਸ਼ਾਹਿ ਸ਼ਰਾ ਮਹਿ ਗਾਵੇ।
 ਜਿਸ ਤੇ ਤੁਰਕਾਨਾ ਬਹੁ ਬਾਵੇ' ॥ ੧੦ ॥ ਏਕ ਨਿਸਾ ਕਾਰ ਕੈ ਬਿਸਰਾਮੁ।
 ਪ੍ਰਵਿਸ਼ਜੇ ਅੰਤਰ ਪੁਰਿ ਅਭਿਰਾਮੁ। ਥਾਨ ਥਾਨ ਜਹਿ ਪੁੰਜ ਸ਼ਿਵਾਲੇ। ਬਾਜੈਂ
 ਘੋਟੇ ਸੰਖ ਬਿਸਾਲੇ ॥ ੧੧ ॥ ਕਰਾਹਿ ਆਰਤੀ ਕੇਰ ਉਤਾਰਾਨਿ। ਪੁਸ਼ਪ ਪੱਤ੍ਰ
 ਪੂਜਾ ਬਿਸਥਾਰਾਨਿ। ਗਾਇ ਬਿਸ਼ਨਪਦ ਬਾਵਿਤ ਬਾਜਹਿ। ਗਨ ਮੰਦਿਰ
 ਉਤਸਾਹਨਿ ਸਾਜਹਿ ॥ ੧੨ ॥ ਕੋਤਿਕ ਥਾਨ ਪੁਰਾਨਾਨ ਬਾਜਹਿ। ਸੁਨਿ
 ਸੁਨਿ ਨਰ ਉਰ ਸ਼ਰਧਾ ਰਾਜਹਿ। ਬੇਦ ਘੋਖ ਪਾਵਨ ਕਹੁ ਕਰਿਹੀ^੬।

^੧। ਪਏ ਦੀਨ ਦਾ ਹੰਕਾਰ ਕਰਕੇ। ^੨ਛਪੀ। ^੩ਕੋਛ। ^੪ਉਤਰਿਆ। ^੫ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਦੇਵ ਧੁਨੀ
 ਨੂੰ ਕਰਕੇ ਹਨ।

ਹਾਥਨਿ ਕੇ ਬਹੁ ਭਾਵ ਉਸਰਹੀ॥੧੩॥ ਦਿਜ ਬਾਹਜ ਬਹੁ ਬੈਸ ਸੁਦ੍ਰਗਨ।
 ਹਿੰਦੁ ਧਰਮ ਸਭਿ ਕਰਹਿ ਭਲੇ ਮਨ^੧। ਬਿੱਸੁਨਾਥ^੨ ਸਰਬੋਤਮ ਜਹਾਂ ਪੂਜਾ
 ਅਧਿਕ ਹੋਤਿ ਹੈ ਤਹਾਂ ॥ ੧੪ ॥ ਲੋਕ ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਆਇੰ ਪ੍ਰਭਾਤੀ। ਬੰਦਾਤਿ
 ਪੂਜਤਿ ਹੈਂ ਬਹੁ ਭਾਂਤੀ। ਬਿੱਲ ਪੱਤੁ ਅਰੁ ਅਰਕ ਦਲਨਿ^੩ ਤੇਕਨਕਪੱਤੁ^੪
 ਬਹੁ ਫੁਲ ਫਲਨਿ ਤੇ ॥ ੧੫ ॥ ਸ੍ਰੀ ਗੰਗਾ ਜਲ ਅਤਿਸੈ ਪਾਵਨ। ਭਰਿ
 ਭਰਿ ਲੋਟੇ ਕਰਹਿ ਸੁ ਪਾਵਨਿ। ਦੇਵਹਿ^੫ ਧੂਪ ਪ੍ਰਕਰਮਾ ਕਰਿ ਕਰਿ।
 ਅਜ ਸਮ ਬੋਲਹਿ ਮੁਖ ਪਰ ਕਰ ਧਰਿ^੬ ॥ ੧੬ ॥ ਸਭਿ ਮੰਦਿਰ ਕੇ ਸੁਭ
 ਸਿਰ ਮੋਰ। ਜਿਹ ਠਾਂ ਤੁੰਗ ਲਿੰਗ ਸਿਰ ਮੋਰ^੭। ਪ੍ਰਥਮ ਨੁਰੰਗਾ ਤਹਿ ਚਲਿ
 ਗਯੋ। ਬੰਦ ਨਰਨਿ ਕਹੁ ਦੇਖਤਿ ਭਯੋ ॥ ੧੭ ॥ ਤਬਿ ਸੋ ਲਿੰਗ ਉਖਰ
 ਕਰਿ ਉਛਰਜੋਗਜਾਨ ਕੂਪ ਮੈਂ ਤੁਰਨ ਪਰਜੋ^੮। ਤੁਰਕ ਦੁਸ਼ਟ ਕੇ ਜਾਨੇ
 ਕਰਿ ਕੈ। ਲਖਿ ਤਪ ਤੇਜ ਰਹਜੇ ਨਹਿ ਬਿਰ ਕੈ ॥ ੧੮ ॥ ਜਿਮ ਰਾਵਣ
 ਤੇ ਠਰਿ ਕਰਿ ਰਹੇ। ਬਹਮਾ ਬਿਸ਼ਨੁ ਆਦਿ ਜੇ ਅਹੇ। ਜਬਹਿ ਸਮੇਂ ਤਿਸ
 ਨਾਸ਼ਨਿ ਹੋਵਾ। ਰਾਮਚੰਦ ਤਨ ਧਰਿ ਸੋ ਖੋਵਾ ॥ ੧੯ ॥ ਤਿਮ ਮਲੇਛ ਨੌਰੰਗ
 ਕੇ ਗਏ। ਬਿੱਸੁਨਾਥ^੯ ਬਲ ਤਜਾਗਤਿ ਭਏ। ਅਪਰ ਜਿ ਪ੍ਰਤਿਮਾ ਸਗਲ
 ਬਿਦਾਰੀ। ਅੰਗ ਭੰਗ ਕਰਿ ਕਿਤ ਕਿਤ ਡਾਰੀ ॥ ੨੦ ॥ ਜਹਿ ਭੈਰਵ ਕੋ
 ਹੁਤੇ ਸਥਾਨੇ। ਲਠ ਠਾਂਢੀ ਗਾਢੀ ਜਨ ਮਾਨੇ^{੧੦}। ਦੁਸ਼ਟਨਿ ਭਨਜੇ ਨੁਰੰਗੇ
 ਸੰਗਾਇਹ ਕਜਾ ਪਾਥਰ ਖਰੇ ਉਤੇਗ^{੧੧} ॥ ੨੧ ॥ ‘ਲਠ ਭੈਰਵ ਕੀ’ ਸਕਲ
 ਬਖਾਨੇ। ‘ਹਿੰਦੁ ਦੇਤਿ ਦਰਬ ਬਹੁ ਮਾਨੇ। ਆਪ ਕਰਹੁ ਅਵਿਲੋਕਨਿ ਠੋਰ।
 ਉਚਿਤ ਭਗਨਿ ਕੇ ਲਖਿ, ਦਿਹੁ ਢੋਰਿ’ ॥ ੨੨ ॥ ਸੁਨਿ ਤੁਰਕੇਸ਼ ਗਯੋ ਤਿਸ
 ਥਾਨ। ਲਠ ਅਵਿਲੋਕੀ ਖਰੀ ਮਹਾਨ। ਉਚੀ ਅਧਿਕ ਸੁ ਗਾਢੀ ਠਾਢੀ।
 ਬਹੁਤ ਮਹਾਤਮ ਮਹਿਮਾ ਬਾਢੀ ॥ ੨੩ ॥ ਜਰ ਨਹਿ ਸਕਜੇ ਜਰਜੇ ਮਤਿ
 ਮੰਦਾਤਤਛਿਨ ਦੀਨਸਿ ਹੁਕਮ ਬਿਲੰਦਾ^{੧੨} ਖੰਡ ਖੰਡ ਇਸਕੇ ਕਰਿਵਾਵਹੁ।

^੧ਭਲੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੰਨਣਾ। ^੨ਇਕ ਵਡੇ ਮੰਦਰ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ। ^੩ਅੱਕ ਦੇ ਪੱਤੇ। ^੪ਧੂਰੇ ਦੇ ਪੱਤੇ।
^੫ਮੂੰਹ ਤੇ ਹੱਥ ਦੋਖ ਕੇ ਬੱਕਰੇ ਵਾਝੂ ਬੋਲਦੇ ਹਨ। ^੬ਸ਼ੇਵੀ ਸ਼ਿਵ ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਇਕੁਰ ਕਰਨਾ ਪੁੰਨ
 ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ^੭ਵਡਾ ਸ਼ਿਵੋਮਣੀ ਨਿੰਗ। ^੮ਏਕ ਮੰਨਦੇ ਸਨ (ਜਿਸ ਨੂੰ)।

*ਪਾ:—ਧੂਪਵਹਿ। ਪੁਨਾ—ਖੇਵਹਿ।

†ਸ਼ੇਵੀ ਅੱਜ ਤਕ ਇਵੇਂ ਹੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਥਨੀ ਮੁਠਕੇ ਕਵਿ ਜੀ ਅੰਕਿਤ
 ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੋਰੰਗਜ਼ੇਬ ਆਉਂਦਾ ਮੁਠਕੇ ਉਪਾਸਕਾਂ ਨੇ ਨਿਰਾਦਰੀ ਤੋਂ
 ਭਰੇ ਸਿਵਲਿੰਗ ਆਪ ਢੁੱਕ ਕੇ ਢੁਪ ਚਾਪ ਖੂਹ ਵਿਚ ਸੌਟ ਦਿਤਾ ਹੋਵੇ।

ਫੇਰਿ ਫੇਰਿ ਕਰਿ ਅਵਨਿ ਮਿਲਾਵਹੁ ॥ ੨੪ ॥ ਜਰੈ ਖਨਵਾਵਹੁ ਜਹਿ
ਲਗਿ ਅਹੈ । ਕਰਹੁ ਉਖਾਰਨਿ ਫੇਰ ਨ ਰਹੈ । ਇਸ ਭਨਿ ਨੌਰੰਗ ਪੁਨ
ਬੀਚਾਰੈ । ਕਹਨੈ 'ਤੋਪ ਸੰਗ ਗੋਰੇ ਮਾਰੈ ॥ ੨੫ ॥ ਟੁਟ ਪਰੈ ਜਬਿ ਅਵਨੀ
ਮਾਹਿ । ਪੁਨ ਖਨਵਾਹਿ ਜਹਾਂ ਲਗਿ ਜਾਹਿ । ਹੁਕਮ ਸੁਨਤਿ ਤੂਰਨ
ਤੂਰਕਾਨਾ । ਗਏ ਧਾਇ ਕਰਿ ਹਰਖ ਮਹਾਨਾ ॥ ੨੬ ॥ ਦੀਵਘ ਤੋਪ ਤਹਾਂ
ਲੈ ਆਏ । ਸਹਿਤ ਸਮਾਜ ਸਾਹੁ ਜਿਸ ਬਾਏ । ਬਹੁ ਬਰੂਦ ਕੀ ਭਰਿ ਭਰਿ
ਥੈਲੀ । ਗਜ ਸੇਂ ਠੰਕਿ ਤੋਪ ਮਾਹਿ ਮੇਲੀ ॥ ੨੭ ॥ ਅਧਿਕ ਭਾਰਿ ਅਯਮਯ
ਬਡ ਗੋਰਾ^੧ । ਭਰਨੈ ਤਜਾਰ ਕਰਿ ਲਠ ਮੁਖ ਓਰਾ । ਲਈ ਜਲਤਿ ਜੁਤਿ
ਅਗਨਿ ਮਤਾਬੀ^੨ । ਭਰਨੈ ਪਲੀਤਾ ਮਿਲਤਿ ਸ਼ਿਤਾਬੀ ॥ ੨੮ ॥ ਛੁਟੀ
ਗਰਜ ਜਨੁ ਗਾਜ^੩ ਪਰੀ ਹੈ । ਧਰਕਤਿ ਉਰ ਜਿਸ ਸ਼ੂਵਨ ਕਰੀ ਹੋਇਕ
ਗੋਰਾ ਜਬਿ ਲਠ ਕੋ ਮਾਰਾ । ਦੂਸਰ ਕਰਨੈ ਤਜਾਰ ਬਡ ਭਾਰਾ ॥ ੨੯ ॥ ਨਰ
ਸੰਘਟ ਅਧਿਕ ਤਿਸ ਠੋਰ । ਪਿਖਹਿ ਖਰੇ ਇਕ ਨਿਕਸਨੈ ਭੋਰ^੪ । ਸ਼ਾਹ
ਸਮਾਜ ਸਾਬ ਜਹਿ ਠਾਢੇ । ਕਰਹਿ ਬਿਲੋਕਨਿ ਦੁਸ਼ਟ ਜੁ ਗਾਵੇ ॥ ੩੦ ॥
ਗੰਜਾਰਤਿ ਕਰਿ ਬੇਗ ਬਿਸਾਲਾ । ਗਯੋ ਨੁਰੰਗੀ ਨਿਕਟਿ ਕਰਾਲਾ । ਲਠ
ਤੇ ਨਿਕਸਿ ਉਡਤਿ ਭਾ ਐਸੇ । ਛੁਟਹਿ ਬਾਨ ਧਨੁਖ ਤੇ ਜੈਸੇ ॥ ੩੧ ॥
ਤੂਰਕੇਸ਼ੁਰ ਕੇ ਸਨਮੁਖ ਗਯੋ । ਲਗਨੈ ਬਦਨ ਪਰ ਬਾਢਨਿ ਕਯੋ^੫ । ਬੁਰਕ
ਭਰਨੈ ਤਿਸ ਆਮਿਖ ਕੇਰਾ । ਜਿਸ ਤੇ ਉਪਜਨੈ ਕਸ਼ਟ ਬਡੇਰਾ ॥ ੩੨ ॥
ਬਲ ਤੇ ਹਤਨੈ ਹਾਥ ਤਿਸ ਤਾਂਈ । ਲਗਨਿ ਨ ਪਾਯੋ ਉਡਨੈ ਪਲਾਈ ।
ਮੁਖ ਸਗਰੇ ਪਰ ਸੋਜ ਬਢੀ ਹੈ । ਬਸ ਨ ਬਸਾਵੈ ਬ੍ਰਿਥਾ^੬ ਬਢੀ ਹੈ ॥ ੩੩ ॥
ਇਤਨੇ ਮਹਿ ਦੂਸਰ ਬਡ ਗੋਰਾ । ਛੁਟ ਕਰਿ ਗਯੋ ਸੁ ਲਠ ਕੀ ਓਰਾ । ਲਗੀ
ਸ਼ਬਦ ਭਾ ਅਤਿਸੈ ਗਾਜਾ । ਜਿਸ ਤੇ ਧਰਕਨੈ ਦਿੱਲੀ ਰਾਜਾ ॥ ੩੪ ॥ ਤਬਿ
ਤਿਸ ਲਠ ਸੇ ਨਿਕਸੇ ਭੋਰ । ਠੋਰ ਠੋਰ ਦੌਰਤਿ ਕਰਿ ਰੋਗਬਾਢਹਿ ਨਰਨ
ਤੇਦਯੋ ਫਿਰੈ^੭ । ਸੁਜਹਿ ਮੁਖ ਬਹੁ ਸੰਕਟ ਭਰੈ ॥ ੩੫ ॥ ਕੁਛ ਉਪਚਾਰ
ਸਕਹਿ ਨਹਿ ਹੋਇ । ਦੌਰੇ ਫਿਰੇ ਤ੍ਰਸਤਿ ਸਭਿ ਕੋਇ । ਭਿਰੜ^੮ ਤੇਦਯੋ^੯
ਬ੍ਰਿਦ ਫਿਰੰਤੋਲਸ਼ਕਰ ਪਰ ਦੌਰੇ ਮੁਖ ਹੰਤੈ^{੧੦} ॥ ੩੬ ॥ ਜਹਾਂ ਕਹਾ ਉਛ ਕਰਿ

^੧ਜੜ੍ਹ । ^੨ਲੋਹੇ ਦਾ ਵੱਡਾ ਰੋਲਾ । ^੩ਅਗਨੀ ਨਾਲ ਜਗਦੀ ਹੋਈ ਮਤਾਬੀ । ^੪ਬਿਜਲੀ । ^੫ਕਾਸ਼ਾ
ਵੇਹਮੂ । ^੬ਵੱਢਣਾ ਕੀਤਾ । ^੭ਪੀੜਾ । ^੮ਲਾਲ ਵੇਹਮੂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੱਢਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ [ਪੁ; ਦੋਯਾ] ।
^੯ਪੀਲੇ ਵੇਹਮੂ । ^{੧੦}ਲਾਲ ਵੇਹਮੂ । ^{੧੧}ਫੰਗ ਮਾਰਦੇ ।

ਭਸਿ ਲੇਤਿ । ਸੂਜੇ ਮਖ ਬਹੁ ਅੰਗ ਸਮੇਤ । ਕਰਹਿ ਤੁਰਕਪਤਿ ਕੀ
ਰਖਵਾਰੀ । ਬਸਤ੍ਰਨਿ ਸਾਬ ਪ੍ਰਹਾਰਹਿ ਟਾਰੀ ॥ ੩੭ ॥ ਦਾਸ ਸੈਂਕਰੇ ਹਾਥ
ਭ੍ਰਮਾਵੈ । ਮਾਰਹਿ ਦੌਰਹਿ ਰੋਰ ਮਚਾਵੈ । ਕੇਤਿਕ ਕੀ ਪਗੀਆ ਗਿਰਪਰੀ ।
ਸਸਤ੍ਰ ਬਸਤ੍ਰ ਕੀ ਸੁਧ ਨ ਸੇਭਰੀ ॥ ੩੮ ॥ ਲਸਕਰ ਕੇ ਨਰ ਰੋਰਾ ਕਰਜੇ ।
‘ਦਲ ਤੇਵਯਨਿ ਆਇ ਸੁਪਰਜੇ’ । ਅਜਮਤ ਲਠ ਕੀ ਲਖੀ ਮਹਾਨਾ ।
ਕੁਛੁਕ ਤ੍ਰਾਸ ਤੁਰਕੇਸ਼ੁਰ ਮਾਨਾ ॥ ੩੯ ॥ ਬਿਸਮਯੋ ਸ਼ਾਹੁ ਸਮੇਤ ਸਮਾਜਾ ।
-ਕਿਤ ਤੇ ਭੇ ਉਤਪਤਿ ਇਹ ਆਜਾ । ਜਿਤ ਕਿਤ ਫਿਰਤਿ ਅਸੰਖ
ਨਿਹਾਰੇ-। ਬਿਸਮਤਿ ਚਿਤ ਹੁਇ ਸ਼ਾਹੁ ਉਚਾਰੇ ॥ ੪੦ ॥ ‘ਕਰਹੁ ਕਬੂਲ ਜੁ
ਨਜਾਜ ਘਨੇਰੀ । ਅਜਮਤ ਕੇ ਸਮੇਤ ਲਿਹੁ ਹੇਰੀ’ । ਕਰਹੁ ਅਵਗਾ
ਨਹਿ ਇਮ ਫੇਰੀ । ਬਾਂਟਿ ਸ਼ੀਰਨੀ ਦੇਹੁ ਬਡੇਰੀ ॥ ੪੧ ॥ ਛਿਮਾ ਕਰਾਵਹੁ
ਹਾਥਨਿ ਜੋਗਿਨਹਿ ਕਰਨੋ ਕਿਸ ਹੂੰ ਬਿਧਿ ਜੋਰ’ । ਤਤਛਿਨ ਸੀਸ ਨਿਵਾਯੋ
ਸਭਿ ਹੂੰ । ਨਿੰਮਿ ਨੁਰੰਗਾ ਹੋਯਹੁ ਜਬਿਹੂੰ* ॥ ੪੨ ॥ ਇਹਿ ਬੀ ਕਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਭ੍ਰਿਚ
ਨਵਮਿ ਰਾਸੇ ‘ਕਾਫੀ ਕੇ’ ਪੁੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਏਕਤ੍ਰਿਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੩੧ ॥

‘ਦੇਖ ਲਿਆ ਹੈ (ਮੇ)’ ।

*ਇਹ ਬੀ ਗਾਲਬਨ ਕਵਿ ਜੀ ਨੇ ਬਨਾਰਸ ਜਾਕੇ ਉਪਾਸਕਾਂ ਤੋਂ ਰਵਾਯਤ ਸੁਣੀ ਹੈ ।
ਵਿਸ਼ਨੂਨਾਥ ਦਾ ਮੰਦਰ ਢਾਹ ਕੇ ਮਸਜਦ ਬਣਾਈ ਸੀ, ਜੋ ਹੁਣ ਵੱਕ ਖੜੀ ਹੈ । ਇਹ ਗਲ ਦੂਸਰੇ
ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਨੇ ਬੀ ਲਿਖੀ ਹੈ । ਵੇਖੋ ਇਸੇ ਰਾਸ ਦੇ ਅੰਸੁ ੨੬ ਅੰਕ ੩੮ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਟੁਕ ।
ਏ ਇਸ ਮਸਜਦ ਦੀ ਖੋਲ੍ਹ ਖੋਲ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਪਏ ਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੇ ਫਿਰ ਨਵਾਂ ਮੰਦਰ ਬਣਵਾ ਲਿਆ
ਹੋਯਾ ਹੈ । ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੀ ਜਬਰੀ ਹਟਾਈ ਹੋਈ ਬੁਤਪ੍ਰਸਤੀ ਵੇਰ ਜਾਰੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ
ਦਿਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬੁਤਪ੍ਰਸਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੱਢ ਸਕਿਆ । ਮੈਂ ਸੁਣਨੇ ਬੁਤ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਰ ਕਲਾ ਕੋਸਲੇ
ਵਾਲਿਆਂ ਹਨਰ ਦਿਖਾਏ ਹੋਏ ਸਨ ਹੁੱਟ ਵੱਟ ਤਬਾਹ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਸ਼ਿਲਪ ਵਿਸਿਆ ਗਿਰ ਜਾਣ
ਕਰਕੇ ਬੁਤਪ੍ਰਸਤਾਂ ਜੋ ਵੇਰ ਬੁਤ ਬਣਾਏ ਉਹ ਖੂਬਸੂਰਤ ਤੇ ਹਨਰ ਵਾਨੇ ਨਹੀਂ ਬਣੇ । ਮੈਂ ਸਿਵਾ
ਹਨਰ ਤਬਾਹ ਕਰਨ ਦੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਆਪਣੇ ਇੰਦੀਏ ਵਿਚ ਬੁਤੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾ-ਕਾਮਯਾਬ ਰਿਹਾ ਹੈ ।
ਪੁਰਾਣੀ ਇਮਾਰਤ ਵਿਚ ਭੂਭਾਂਗ ਦਾ ਘਰ ਵੇਖੋ ਤੇ ਹੁੱਟਣ ਤੇ ਨਿਕਲਣੇ ਅਚਰਜ ਨਹੀਂ, ਪਰ
ਸੱਚ ਮੁਚ ਕਰਾਮਾਤ ਮੰਦਰਾਂ ਨੇ ਜੋ ਕੋਈ ਦ੍ਰਿਸ਼ੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਢਹਿੰਦੇ ਨਾਂ । ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਬਜ਼ੇ, ਮੁਹਰਾਂ
ਬਾਲ ਤੇ ਸੁੰਦਰੀਆਂ ਭੇਟ ਵੇ ਵੇਕੇ ਸਮਾਂ ਬਣਾਇਆ ਸੀ । ਹਾਂ ਕਿਸੇ ਹਿੰਦੂ ਨੇ ਇਸ ਮੰਦਰ ਦੇ
ਢਹਿਕੇ ਮਸੀਤ ਬਣਨੇ ਪਰ ਇਕ ਸ਼ੇਅਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ:- “ਬਬੀਂ ਕਰਾਮਤੇ ਬੁਤਖਾਨਾਏ ਮਰਾ
ਮੇ ਮੇਖ ! ਕਿ ਚੂੰ ਖਰਾਬ ਸ਼ਵਦ ਖਾਨਾਏ ਮੁਦਾ ਗਰਦਦ” । ਜਿਸ ਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ, ਕਿ ਐ
ਸ਼ਾਹ ! ਦੇਖ ਮੇਰੇ ਬੁਤਖਾਨੇ ਦੀ ਕਰਾਮਾਤ ਕਿ ਜਦੋਂ ਖਰਾਬ ਹੋ ਗਿਆ (ਢੇ ਗਿਆ) ਤਾਂ (ਤੇਰੇ)
ਰੋਬ ਦਾ ਘਰ ਬਣ ਗਿਆ ।

੩੨. [ਕਾਂਸ਼ੀ । ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਗਿਰਾਵਟ]

ਏਹਗਾ ॥ ਸਭਿ ਲਸਕਰ ਕਰ ਜੋਰਿ ਕੈ ਸਭਿ ਹੂੰ ਸੀਸ ਨਿਵਾਇ । ਭੋਰ
 ਭਿਰੜ ਤਤਕਾਲ ਹੀ ਗਏ ਅਕਾਸ਼ ਬਿਲਾਇ ॥ ੧ ॥ ਚੋਪਈ ॥ ਨਜ਼ਾਜ਼
 ਸ਼ੀਰਨੀ ਸਭਿਨਿ ਚਵਾਏ। ਅਜ਼ਮਤ ਕਹੁ ਦੇਖਤਿ ਪਤੀਆਏ। ਕਹਿਨਿ ਲਗੇ
 ਤਾਰੀਫ ਬਡੇਰੀ । ਮਹਿੰਮਾ ਅਬਿ ਲਾਖਹੁ ਨਰ ਹੋਰੀ ॥ ੨ ॥ ਭੋਟ, ਭਿਰੜ,
 ਤੰਦੱਯਾ ਘਨੇ । ਸਭਿ ਕੇ ਡਸਨੇ ਡੰਗ ਦੁਖ ਸਨੇ । ਲਸਕਰ ਮਹਿੰ ਪਾਯੋ
 ਬਡ ਰੋਰਾ । ਫਿਰਤਿ ਉਝਤਿ ਜੋਤਿਕ ਦਲ ਠੋਰਾ ॥ ੩ ॥ ਜਬਿ ਕੀ ਨਜ਼ਾਜ਼
 ਸ਼ੀਰਨੀ ਦਈ । ਤਬਿ ਕੀ ਇਨਹੁ ਮੰਦ ਗਤਿ ਲਈ । ਸਨੇ ਸਨੇ ਗਮਨੇ,
 ਨਹਿੰ ਪਾਏ । ਜਾਨੀ ਜਾਇ ਨ ਗੇ ਕਿਸ ਥਾਏ ॥ ੪ ॥ ਕਿਤ ਤੇ ਨਿਕਸੇ ?
 ਲਠ ਨਹਿੰ ਪੋਲੀ । ਮਨਹੁ ਕਿਨਹੁ ਇਨ ਥੈਲੀ ਖੋਲੀ । ਏਕਹਿ ਬਾਰ
 ਨਰਨਿ ਪਰ ਪਰੇ । ਮਨਹੁ ਤੀਰ ਕਿਨ ਛੋਰਨਿ ਕਰੇ ॥ ੫ ॥ ਇੰਤਜਾਦਿਕ
 ਅਨੇਕਕਹਿੰ ਬਾਤਾਲਠ ਕੀ ਅਜ਼ਮਤ ਭੀ ਬੱਖਜਾਤ। ਕੀਨਸਿ ਕੂਚ ਨੁਰੰਗੇ
 ਡੋਰਾ । ਨਿਜ ਰਜਧਾਨੀ ਕਉ ਕਿਧ ਫੇਰਾ ॥ ੬ ॥ ਦ੍ਰੈ ਗੋਰੇ ਲਾਗੇ ਲਠ
 ਬੀਚ । ਰਹੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਪਿਖਿ ਉਚ ਰੁ ਨੀਚ। ਚਿਰੰਕਾਲ ਪੁਨ ਪੀਛੇਰਹੀ। ਖਾਂਡ*
 ਪਰੇ ਦ੍ਰੈ ਸਭਿ ਹੂੰ ਲਹੀ ॥ ੭ ॥ ਪੁਨਹਿ ਅਠਾਰਹਿ ਸੈ ਅਰੁ ਸਾਂਠ* । ਭਯੋ
 ਬਿਘਨ ਤਿਸ ਭੈਰਵ ਲਾਠ । ਹਿੰਦਵਾਇਨ ਅਰੁ ਬਹੁ ਤੁਰਕਾਨਾ । ਬਧਯੋ
 ਪਰਸਪਰ ਬਾਦ ਮਹਾਨਾ ॥ ੮ ॥ ਕਾਂਸ਼ੀ ਪੁਰੀ ਸਪਰਧਾ ਬਾਢੀ । ਦੁਹਿ
 ਦਿਸ਼ਿ ਤੇ ਰਿਸ ਉਪਜੀ ਗਾਢੀ । ਹਿੰਦੂ ਮਿਲਿ ਸੰਬੁਹ ਬਲ ਭਾਰਾ । ਦਾਹਯੋ
 ਜਹਿੰ ਅਮਾਮ ਕੋ ਬਾਰਾ* ॥ ੯ ॥ ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਤੇ ਪਾਵਕ ਜਲਤਾਈ । ਹਨਯੋ
 ਤੁਰਕ ਤਬਿ ਅਰਯੋ ਜੁ ਆਈ । ਪਿਖਿ ਇਕਠੇ ਹੁਇ ਕਰਿ ਤੁਰਕਾਨਾ ।
 ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਸੰਭਾਰਿ ਭਏ ਸਵਧਾਨਾ ॥ ੧੦ ॥ ਕਈ ਹਜ਼ਾਰ ਮਿਲੇ ਹਿਤ ਕ੍ਰੋਧ ।
 ਮਾਰਹਿੰ ਮਰਹਿੰ ਬਢਯੋ ਅਤਿ ਕ੍ਰੋਧ । ਲਠ ਭੈਰਵ ਕੀ ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਘੋਰੀ ।
 ਭਏ ਸੁਚੇਤ ਤੁਰਕ ਤਿਸ ਬੇਰੀ ॥ ੧੧ ॥ ਈਧਨ ਬਹੁ ਸਹੇਲ ਕਰਿ
 ਲੀਨਸਿ। ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਲਠ ਕੇ ਸਭਿ ਧਰਿ ਦੀਨਸਿ। ਲੇ ਕਰਿ ਅਗਨੀ ਦਈ
 ਜਲਾਇ । ਏਕਹਿ ਬਾਰ ਦਾਰ* ਸਮੁਦਾਇ ॥ ੧੨ ॥ ਭਸਮ ਦਈ ਕਰਿ
 ਸਗਰੀ ਲਾਠ । ਜਹਿੰ ਕਹਿੰ ਤੇ ਬਹੁ ਪਾਯੋ ਕਾਠ । ਭਈ ਕਸਮ ਸਮ, ਤਿਸ

*ਏੜਾਂ ਵੇ ਪੇ ਗਈਆਂ ਸਭਨਾਂ ਨੇ ਵੇਖੀਆਂ । *ਮਿਤ ੧੮੬੦ । *ਅਮਾਮ ਵਾੜਾ, ਸ਼ਈਆ
 ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਧਾਰਮਿਕ ਟਿਕਾਣਾ । *ਲਕੜੀ । *ਪਾ:-ਪਾੜ ।

ਤੈ ਪਾਛੇ । ਨੌਟੰਗ ਕਥਾ ਸਨਹੁ ਪਨ ਆਛੇ ॥੧੩॥ ਵਿੱਲੀ ਬਿਖੈ ਸੁ ਆਇ
ਪਵੇਸ਼ਾ । ਹਿੰਦੁ ਧਰਮ ਸੋਂ ਹਠੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਾ । ਚਿਤਵਤਿ ਨਿਤ ਓਪਾਇ ਚਿਤ
ਮਾਂਹੀ । ਤੁਰਕ ਜਗਤ ਸਭਿ ਜਿਮ ਹੁਇ ਜਾਹੀ ॥ ੧੪ ॥ ਤਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੀ
ਜਤਨ ਬਨਾਵਹਿ । ਦੇਸ ਬਿਦੇਸ਼ਨਿ ਹਕਮ ਪਠਾਵਹਿ । ਬਾਰਬਧੂ
ਹਿੰਦਵਾਇਨਿ ਜੇਤੀ।ਬੀਚ ਬਜ਼ਾਰਨਿ ਬਰਜੀ ਤੇਤੀ॥੧੫॥ਕਰੀ ਪਠਾਵਨਿ
ਸਭਿ ਤੁਰਕਾਨੀ । ਇਮ ਬਿਚਾਰ ਉਰ ਮੈਂ ਬਿਧਿ ਠਾਨੀ।-ਹਿੰਦਨੀ ਬੇਸ਼ਜਾ
ਨਹਿ ਜਬਿ ਹੋਇ । ਰਮਹਿ ਤੁਰਕਨੀ ਹਿੰਦੁ ਜੋਇ ॥ ੧੬ ॥ ਤਤਛਿਨ
ਅਪਨੋ ਧਰਮ ਨਸਾਵੈਂ।ਤੁਰਕ ਮਤੋ ਇਮ ਬਧਤੋ ਜਾਵੈ।ਕਾਮ ਕੇਲ ਕਰਿਬੈ
ਤੈ ਪਾਛੇ । ਪੁਨ ਕੈਸੇ ਹਿੰਦੁ ਰਹਿ ਆਛੇ-॥ ੧੭ ॥ ਰਜਕ^੧, ਕੂਜਰੇ^੨,
ਪਾਨੀਹਾਰ^੩ । ਸਗਰੇ ਤੁਰਕ ਕਰੇ ਤਿਸ ਬਾਗਇੱਤਮਾਦਿਕ ਕ੍ਰਿਤ ਠਾਨਹਿ
ਜੇਈ । ਹਿੰਦੁ ਕਰੇ ਹਟਾਵਨਿ ਸੇਈ ॥ ੧੮ ॥ ਸਗਲੇ ਥਲ ਮਹਿ ਤੁਰਕ
ਬਿਠਾਏ । ਇਮ ਸਭਿ ਸਨੇ ਸਨੇ ਮਿਲਿ ਜਾਏ । ਲਿਖਿ ਲਿਖਿ ਪਠਤਿ ਭਏ
ਪਰਵਾਨੇ । ਜਹਿ ਕਹਿ ਸੂਬਨਿ ਕੇਰ ਟਿਕਾਨੇ ॥ ੧੯ ॥ ਪੁਰੀ ਸਦ੍ਰਿਵ ਲਹੌਰ
ਪਠਾਏ । ਕਾਸ਼ਮੀਰ ਕੋ ਪੁਨਹਿ ਪਠਾਏ । ਪੁਰਿ ਮੁਲਤਾਨ ਪਠਾਵਨਿ ਕਰੇ ।
ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਹਿੰਦੁ ਤ੍ਰਾਸ ਉਰ ਭਟੇ ॥੨੦॥ਲਿਖਿ ਪੁਰਬ ਕੋ ਪੁਨਹਿ ਪਠਾਏ ।
ਕੋਤਿਕ ਗਿਨੀਅਹਿ ਪੁਰਿ ਸਮੁਦਾਏ । ਜਿਸ ਜਿਸ ਥਲ ਤੁਰਕਨਿ
ਕਹੁ ਰਾਜ । ਤਹਿ ਤਹਿ ਕਰਜੋ ਤਿਸੀ ਬਿਧਿ ਕਾਜ ॥ ੨੧ ॥ ਹਿੰਦੁਨੀ
ਬਾਰਬਧੂ ਸਭਿ ਬਰਜੀ । ਤੁਰਕਨਿ ਕਰੀ ਸ਼ਾਹਿ ਲਖਿ ਮਰਜੀ । ਅਪਰ
ਕਾਰਖਾਨੇ ਸਭਿ ਜੇਈ । ਜਹਿ ਕਹਿ ਤੁਰਕਨਿ ਸਾਂਭੇ ਤੇਈ ॥੨੨॥ ਝਗਰਤਿ
ਰਿਸ ਕਰਿ ਸੰਗ ਜਿ ਭ੍ਰਾਤਾਜੇ ਸਭਿ ਤੇ ਲਘੁ ਪਰਿ ਜੋ ਜਾਤ^੪।ਸੋ ਤਤਕਾਲ
ਤੁਰਕ ਮਤ ਧਰੈ । ਕਲਮਾ ਪਠਹਿ ਸ਼ਰਾ ਮਹਿ ਪਰੈ ॥ ੨੩ ॥ ਸਭਿ
ਤੇ ਜੀਤਹਿ ਝਗਰਾ ਸੋਇ । ਹਾਰਹਿ ਹਿੰਦੁ ਰਹੈ ਜਿ ਕੋਇ । ਦਰਬ ਲੋਭ ਤੇ
ਕੋਤਿਕ ਬਨਿ ਹੈਂ । ਕੋ ਬਜਾਹਨਿ ਕੇ ਝਗਰੇ ਮਨ ਹੈ^੫ ॥ ੨੪ ॥ ਇਸੀ
ਰੀਤਿ ਬਹੁ ਦੇਸ਼ਨਿ ਬੀਚਾਹਿੰਦੁ ਧਾਰਹਿ ਮਤੋ ਜੁ ਨੀਚਾਲੋਭ ਪਦਾਰਥ ਕੋ
ਉਰ ਧਰਿ ਕੈ । ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੁਇ ਕਲਮਾ ਪੜ੍ਹਿ ਕੈ ॥੨੫॥ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਨਿ ਤੇ
^੧ਧੋਬਾ । ^੨ਗਈ, ਕੰਜੜੇ । ^੩ਮਹਿਰੇ । ^੪ਭਾਵ ਨੇ ਦੋ ਭਰਾ ਆਪੋ ਵਿਚ ਟੋਹਿ ਟੋਕੇ
ਝਗੜ ਪੈਣ ਤਾਂ ਜੋ ਟੋਲਾ ਪੈ ਜਾਵੇ ਭਾਵ ਹਾਰ ਜਾਵੇ । ^੫ਵਿਵਾਹ ਦੇ ਬਗੈਰ ਕਰ
(ਤੁਰਕ ਮਤ ਨੂੰ) ਮੰਨਦੇ ਹਨ ।

ਸ ਜੀਵਕਾ ਹਟੀ । ਪਠਨਿ ਸੁਨਨਿ ਤੇ ਸਭਿ ਮਤਿ ਨਟੀ । ਪਵੈਂ ਪਾਰਸੀ
ਹਿੰਦੁ ਜੋਇ । ਅਧਿਕ ਜੀਵਕਾ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਇ ॥ ੨੬ ॥ ਇਸ ਬਿਧਿ ਲਖਿ
ਕੈ ਹਿੰਦੁ ਧਨੀ । ਲਗੇ ਪਾਰਸੀ ਪਵਿਥੇ ਘਨੀ ॥ ‘ਸਲਾਮਾਲੈਕਮ*’ ਮੁਖਹੁ
ਅਲਾਵੈਂ† । ਬੈਠ ਮਸੀਤੇ ਸਬਕ ਪਕਾਵੈਂ‡ ॥ ੨੭ ॥ ਰਾਮ ਰਾਮ ਅਰੁ ਬੰਦਨ
ਕਰਨੀ । ਸਭਿਨਿ ਪਰਸਪਰ ਕੀਨਸਿ ਹਰਨੀ । ਮਿਲਤਿ ਸਲਾਮ ਕਰੈ
ਸਭਿ ਕੋਇ । ਸ਼ਾਸਤਰ ਬਿੰਦਸ਼ਾ ਨਿੰਦਸ਼ਾ ਸੋਇ ॥ ੨੮ ॥ ਕਹੈਂ ‘ਡਕੌਤੀ
ਪਛਨੈਂ ਏਹੁ’ । ਹੋ ਸੁਤ ! ਕਸ਼ਾ ਇਸ ਪਠਿ ਕਰਿ ਲੇਹੁ’ । ਨਿਜ ਸਿਸ ਤੁਰਕ
ਸਮੀਪ ਬਿਠਾਵੈਂ । ਕਹੈਂ ‘ਪਠਹੁ ਇਸ ਤੇ ਧਨ ਪਾਵੈਂ’ ॥ ੨੯ ॥ ਕਹੈਂ ਸਲਾਮ
ਲੈਕਮ ਘਨੀ । ਭੰਗਨ ਕਰੀ ਮਿਯਾਦਾ ਘਨੀ । ਤੁਰਕਨਿ ਸੋਂ ਮਿਲਿ
ਦਰਬ ਉਪਾਵੈਂ । ਬਿੱਪੁਨਿ ਅਪਨੈਂ ਧਰਮ ਨ ਭਾਵੈ ॥ ੩੦ ॥ ਛੱਤ੍ਰੀ ਪਠਹਿ
ਪਾਰਸੀ ਇਲਮ । ਤਜਾਗਤਿ ਧਰਮ ਨ ਲਾਵੈਂ ਬਿਲਮ । ਧਨੀ ਹੋਇ ਪੁਨ
ਗਰਬਹਿ ਘਨੇ । ਬਿਨਾਂ ਇਲਮ ਲਖਿ ਹਸਿ ਹਸਿ ਭਨੇ ॥ ੩੧ ॥ ਇਕ ਕੋ
ਦੇਖਤਿ ਦੁਤੀਯੋ ਪਵੈ । ਤੁਰਕ ਤਰੀਫੈਂ ਤਉ ਧਨ ਬਵੈ । ਧਰਮਾਧਰਮ
ਨ ਕਛੂ ਬਿਚਾਰਹਿ । ਲੋਭੀ ਭਏ ਦਰਬ ਅਨੁਸਾਰਹਿ ॥ ੩੨ ॥ ਏਕ ਬਾਰ
ਜਗ ਬਿਗਰਜੈ ਧਰਮ । ਭਰਮ ਭਰਮ ਹੁਇ ਤੁਰਕ ਬਿਸ਼ਰਮ* । ਬੈਸ ਸੂਦ੍ਰ
ਕੀ ਕਸ਼ਾ ਹੈ ਗਿਨਤੀ । ਤੁਰਕਨਿ ਆਗੇ ਕਰਹਿ ਸੁ ਬਿਨਤੀ ॥ ੩੩ ॥ ਦਿਜ
ਬਾਹਜ ਅਰੁ ਬੈਸ ਮਹਾਨੇ । ਪੋਸ਼ਿਸ਼ ਤੁਰਕਨਿ ਕੀ ਤਨ ਠਾਨੇ । ਤੰਬੇ ਤੇਰ
ਪਾਇ ਕਰਿ ਜਾਇ । ਇੱਤਜਾਦਿਕ ਬਿੱਪੈ ਸਮੁਦਾਇ° ॥ ੩੪ ॥ ਤੁਰਕਨਿ
ਮੈਂ ਬੈਠੈਂ ਰਲਿ ਮਿਲਿ ਕੈ । ਮੁਖ ਪਰ ਲਗੈ ਸ਼ਾਸ ਤਿਨ ਚਲਿ ਕੈ ।

°(ਸ਼ਾਸ਼ ਵਿਦਿਆ ਦਾ) ਪੜ੍ਹਨਾ ਡਕੌਤੀ ਹੈ, ਭਾਵ ਨੀਵਾਂ ਕੰਮ ਹੈ । ਡਕੌਤ ਇਕ ਜਾਤ ਹੈ, ਜੋ ਨਿਜ ਨੂੰ ਸ਼ਾਹਮਣ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ; ਛਾਯਾ ਪਾਤ੍ਰ, ਸਿਰ ਵਾਰਨੇ, ਛਨਿਛਰ ਪੂਜਾ ਆਦਿ ਦਾ ਧਾਨ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਨੀਵੇਂ ਸਮਝੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । °ਜੇ ਤੁਰਕਾਂ ਦੀ ਉਸਤਤ ਕਰਨ, ਤਾਂ । °(ਧਰਮ) ਡੋਲ ਡੋਲ ਕੇ ਬਿਸ਼ਰਮ (ਹਿੰਦੂ) ਤੁਰਕ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । °ਸਾਰੇ ਉਲਟੇ ਹੋ ਗਏ ।

*ਪਾ:—ਸਲਾਮਾਲੈਕ । †ਪਾ:—ਪਕਾਵੈਂ ।

‡ਏ ਇਖਤੀ ਨੁਸਖਿਆ ਵਿਚ ਇਸ ਵੇਪਈ ਦੀਆਂ ਇਹ ਦੋ ਤੁਕਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਵੇਪਈ ਦੇ ਕੰਵਲ ਦੇ ਚਰਨ ਹੀ ਹਨ, ਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਲਿਖਤੀ ਨੁਸਖੇ ਵਿਚ ਇਹ ਦੋ ਤੁਕਾਂ ਦੀ ਥਾਵੇਂ ਇਹ ਪਾਠ ਹੈ:—ਧਰਮ ਖੀਨ ਦਿਨ ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਹੋਇ । ਤੁਰਕ ਮੁਦਿਤ ਜਾ ਬਿਧਿ ਅਵਿਲੋਇ ।

ਗੰਦੋਧੂਮ^੧ ਨਿਕਾਸਹਿ ਆਨਨਾਵਾਇ ਹਿੰਦੁ ਕੇ ਮੁਖ ਚਖ ਕਾਨਨਿ^੨ ॥੩੫॥
 ਬੈਠੇ ਰਹੈ ਅਨੰਦ ਕੋ ਮਾਨਿ । ਮੂਢ ਸਕੁਚਿ ਨਹਿ ਕਰੈ ਗਿਲਾਨ । ਬਸਤ੍ਰ
 ਬਸਤ੍ਰ ਸੋ ਭਲੇ ਮਿਲਾਇ । ਅਤਿਸੈ ਨਿਕਟਿ ਬੈਠਿ ਮੁਦ ਪਾਇ ॥ ੩੬ ॥
 ਮੀਆਂ ਆਦਿਕ ਤੁਰਕ ਬਡਾਈ । ਲੇ ਲੇ ਹਿੰਦੂ ਉਰ ਗਰਬਾਈ^੩ । ਅਪਨੇ^੪
 ਧਰਮ ਨ ਕਛੂ ਬਿਚਾਰਹਿ । ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ ਧਨ ਕੀ ਲਾਲਸ ਧਾਰਹਿ ॥
 ੩੭ ॥ ਜਿਮ ਰਾਵਨ ਗਨ ਧਰਮ ਹਟਾਏ । ਤਪਸੀ ਆਦਿਕ ਅਧਿਕ
 ਦੁਖਾਏ। ਤਿਮ ਨੌਰੰਗ ਬਾਦੀ ਚਵਗੱਤਾ^੫ । ਨਾਨਾ ਭਾਂਤਿਨਿ ਕੀਨਿ ਕੁਮੱਤਾ^੬
 ॥ ੩੮ ॥ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਬਿਗਾਰਜੈ ਜਗ ਮਹਿ* । ਤੁਰਕ ਸ਼ਰ੍ਹਾਬਿਰਧਾਵਨਿ
 ਕਉ ਚਹਿ। ਦੇਸ਼ ਬਿਦੇਸ਼ਨਿ ਰਾਜ ਬਿਸ਼ੇਸ਼ਹਿ । ਔਰੰਗ ਦੁਸ਼ਟ ਸੁ ਕਰਤਿ
 ਅਸ਼ੇਸ਼ਹਿ ॥ ੩੯ ॥ ਪੂਰਬ ਤਪ ਕੇ ਬਲ ਕੋ ਪਾਇ । ਜਗ ਮਹਿ ਬਹੁਤਨਿ
 ਕੋ ਦੁਖਦਾਇਕਵਿ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਇਸੀ ਪ੍ਰਕਾਰ । ਹਿੰਦੂ ਅਨਿਕ ਧਰਮ ਗੇ
 ਹਾਰ ॥ ੪੦ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਹਿੰਦੋ ਨਵਮ ਰਾਸੇ 'ਨੌਰੰਗ' ਪੁਸ਼ੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਦੋਇਤ੍ਰਿਸਤੀ ਮੰ ॥ ੩੩ ॥

੩੩. [ਮੁੱਲਾਂ, ਕਾਜ਼ੀਆਂ ਦਾ ਨੁੰਗੇ ਨੂੰ ਟੋਰਨਾ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਹਿੰਦੂਨਿ ਸੰਗ ਬਦ ਬਰ^੧ ਭਯੋ ਇਮ ਨੁਰੰਗ ਤੁਰਕੇਸ਼ਾ ਤੁਰਕਨਿ
 ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਏਕ ਹੁਇ ਰਚਹਿ ਉਪਾਇ ਬਿਸ਼ੇਸ਼ ॥ ੧ ॥ ਰੰਪਈ ॥ ਭੁਮਿ
 ਭੌਨ ਕੇ ਧਨ ਕੇ ਝਗਰੇ । ਸਾਕ ਕਰਨਿ ਆਦਿਕ ਜੇ ਸਗਰੇ । ਹਿੰਦੂ ਹੋਇ
 ਤੁਰਕ ਬਨ ਜਾਇ । ਤਿਸ ਕੋ ਸਭਿ ਤੇ ਦੇਹਿ ਜਿਤਾਇ ॥ ੨ ॥ ਕਿਧੋਂ
 ਛੁਧਾਤੁਰ ਹਿੰਦੂ ਹੋਇ । ਕੈ ਦਾਰਿੰਦ੍ਰੀ ਧਨ ਚਹਿ ਕੋਇ । ਤਿਸ ਤੇ ਆਦਿ
 ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰੇ । ਜਿਮ ਕਿਮ ਤੁਰਕ ਬਨਾਇ ਬਿਗਾਰੇ ॥ ੩ ॥ ਚਹਹਿ ਸੁ
 ਦੇਹਿ, ਦੀਨ ਮਹਿ ਆਵੈ^੪ । ਪੁਨਹਿ ਜੀਵਕਾ ਤਾਂਹਿ ਬਨਾਵੈ । ਸਭਿ ਦੇਸ਼ਾਨ
 ਮਹਿ ਅਸ ਗਤਿ ਹੋਈ । ਰਾਖਾ ਦੁਤਿਯ ਨ ਦੀਸਤਿ ਕੋਈ ॥ ੪ ॥ ਜਹਿ
 ਜਹਿ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਹਿੰਦੂਨਿ ਕੇਰੀ । ਤਹਿ ਤਹਿ ਜੋਰ ਪਾਇ ਕਰਿ ਜੋਰੀ^੫ ।
 ਜਿਸ ਨੇ ਅਜਮਤ ਕਿਛੁ ਦਿਖਰਾਈ । ਤਿਸ ਤੇ ਹਟਕ ਰਹਜੇ ਪਛੁਤਾਈ ॥
 ੫ ॥ ਬਨਜੇ ਨ ਤੁਰਕ, ਕਰਜੇ ਹਠ ਜਾਂਹੀ । ਅਰੁ ਅਜਮਤ ਦੀਨਸਿਕਿਮ
 ਨਾਂਹੀ । ਤਤਛਿਨ ਤਿਸੈ ਗਹੈ ਸੰਘਾਰੈ । ਅਰੁ ਤਿਸਕੋ ਪੱਖੀ ਗਹਿ ਮਾਰੈ ॥

^੧ਤਮਾਕੂ ਦਾ ਧੂਆਂ । ^੨ਮੂੰਹ ਅਖਾਂ ਤੇ ਠੰਨਾਂ ਵਿਚ । ^੩ਮੁਗਲ ਜਾਤੀ । ^੪ਏਟੀ ਮਤੀ । ^੫ਬਹੁਤ
 ਬੁਰਾ । ^੬ਜੇ ਚਾਹੁਣ ਸੋ ਦੇਂਦੇ ਹਨ (ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ) ਦੀਨ ਵਿਚ ਆਂਵਦੇ ਹਨ । 'ਨੀਵੇਂ' ਕੀਤੇ ।

*ਪਾ:—ਜਗ ਮੇਂ ।

†ਪਾ:—ਮਗ ਮੇਂ ।

੬॥ ਮਹਾਂ ਕ੍ਰੂਰ ਕਰਮਾ ਮਤਿ ਮੰਦ। ਕਾਜੀ ਮੁੱਲਾਂ ਮੂੜੁ ਬਿਲੇਦ। ਜਿਮ
 ਹਿੰਦੁਨਿ ਪਰੋਹੁਇ ਕਠਨਾਈ। ਤਿਮ ਨੁਰੰਗ ਕੋ ਦੇਤਿ ਸਿਖਾਈ॥ ੭॥
 ਪੂਰਬ ਸੋ ਗੁਰ ਘਰ ਕੇ ਦੋਹੀ। ਕਹਤਿ ਸੁ ਮੰਦ ਬਾਤ ਜਿਮ ਹੋਹੀ। ਸ਼ਾਹੁ-
 ਜਹਾਂ ਬਿਗਰਜੇ ਜਬਿ ਹੀ ਤੇ। ਠਾਨਤਿ ਅਧਿਕ ਦ੍ਰੋਖ-ਤਬਿ ਹੀ ਤੇ॥ ੮॥
 ਕਹਿ ਕਹਿ ਕੂਰੇ ਕ੍ਰੋਧ ਉਪਾਵੇਂ। ਸਤਿਗੁਰ ਘਰ ਸੋ ਬੈਰ ਬਧਾਵੇਂ। 'ਸੁਨਹੁ
 ਸ਼ਾਹੁ ਹਿੰਦੁਨਿ ਗੁਰ ਏਕ। ਜਿਸ ਕੋ ਮਾਨਹਿ ਦੇਸ ਅਨੇਕ॥ ੯॥ ਕਰਾਮਾਤ
 ਕੇ ਧਨੀ ਕਹਾਵੇਂ। ਜੋ ਜਿਮ ਚਾਹੈ ਤਿਮ ਦਿਖਰਾਵੇਂ। ਜਹਾਂਗੀਰ ਸ਼ਾਹੁ
 ਜੁ ਤੁਵ ਦਾਦਾ। ਤਿਨਹੁ ਹਕਾਰੇ ਹਿਤ ਅਹਿਲਾਦਾ॥ ੧੦॥ ਗ਼ਾਲੀਏਰ
 ਕੇ ਦੁਰਗ ਮਝਾਰੇ। ਕਿਤਿਕ ਦਿਵਸ ਸੋ ਤਹਾਂ ਬਿਠਾਰੇ। ਰਹਜੇ ਤਹਾਂ
 ਸਾਧਜੇ ਚਾਲੀਸਾ। ਕਰਜੇ ਕਾਜ ਜਿਮ ਚਹਜੇ ਮਹੀਸ਼ਾ॥ ੧੧॥ ਤਿਸ
 ਪਸ਼ਚਾਤ ਸਾਬ ਬਹੁ ਰਹੋਜਹਿ ਲਾਗ ਸ਼ਾਹ ਜੀਅਨਿ ਜਗ ਲਹੋਸ਼ਾਹਜਹਾਂ
 ਹੋਯੋ ਤਿਸ ਪਾਛੇ। ਰਹੇ ਸੰਗ ਕੁਛ ਦਿਨ ਬਿਧ ਆਛੇ॥ ੧੨॥ ਬਿਗਰ
 ਪਰਜੇ ਤਬਿ ਸ਼ਾਹੁ ਰਿਸਾਯੋ। ਲਸ਼ਕਰ ਤਿਸ ਪਸ਼ਚਾਤ ਚਵਾਯੋ। ਤਿਨ ਕੋ
 ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਥਾਨ। ਚਾਢ ਤੂਰਨ ਤਹਿ ਕੀਨ ਪਯਾਨ॥ ੧੩॥ ਬਡੇ
 ਜੰਗ ਐਸੇ ਤਹਿ ਭਯੋ। ਲਸ਼ਕਰ ਬਿੰਦ ਲਰਤਿ ਹੀ ਛਯੋ। ਗਨ ਸੁਭਟਾਨ
 ਅਰੁ ਹਯਾਨ ਖਪਾਯੋ। ਜਿਯਾਤ ਰਹਜ ਦਲ ਤ੍ਰਸਾਤ ਭਜਾਯੋ॥ ੧੪॥
 ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਸੁਨਿ ਰਿਸਜੇ ਬਿਸਾਲਾ। ਪਠਾਨ ਲਗਜ ਲਸ਼ਕਰ ਜਿਸ ਕਾਲਾ।
 ਛਾਰ ਸੁਧਾਸਰ ਕੋ ਤਾਬ ਗਏਜੇਗਲ ਦੇਸ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਾਤ ਭਯਾ॥ ੧੫॥ ਪੁਨ ਤਹਿ
 ਜਾਇ ਤੁਰੰਗ ਕਾਢਵਾਏ। ਦਾਰਆਉਨ ਤਾਰ ਗੁਨ ਸਮੁਦਾਏ। ਲੱਲਾ
 ਕੇਬਰ ਸੂਬੇ ਦੋਇਕਰੇ ਪਠਾਵਨਿ ਰਿਸ ਮੈਂ ਹੋਇ॥ ੧੬॥ ਜੇਗਲ ਦੇਸ ਜੰਗ
 ਕਰਿ ਭਾਰੇ। ਦੋਨਹੁ ਕੋ ਦਲ ਜੁਤਿ ਮੰਘਾਰੇ। ਪੁਨ ਕਰਤਾਰ ਪੁਰੇ ਮਹਿ
 ਲਰਿਓਤਾਹਿ ਭੀ ਲਸ਼ਕਰ ਲਰ ਬਹੁਮਾਰਿ॥ ੧੭॥ ਆਬ ਗਾਦੀ ਪਰ ਤਿਸ
 ਕੋ ਪੋਤਾ। ਦੋਰਘ ਕਰਾਮਾਤ ਕੋ ਪੋਤਾ। ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਮਿਲਜੇ ਤਿਸ ਜਾਈ।
 ਅਪਾਨੇ ਹਕੀਕਤਿ ਸਕਲ ਸੁਨਾਈ॥ ੧੮॥ ਦੇਤਿ ਰਹਜੇ ਤਿਸ ਕੋ
 ਉਪਦੇਸ਼ਾ-ਕਰਿ ਭ੍ਰਾਤਾਸੋ ਜੁਧਾਵਸ਼ੇਸ਼ਾਹਮਸੰਗੀ ਤੁਵ ਲਰਬ ਮਾਂਹਿਸੇਵਕ
 ਸੇਨ ਸਕਲਾਹ ਪਾਹ॥ ੧੯॥ ਅਪਰ ਭੂਪ ਲੇ ਸੰਗ ਮਿਲਾਇ। ਜਜੇ ਤਜੇ
 'ਭਾਰ ਕਾਜੀ ਆਦਿ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। 'ਨਾਸ ਹੋ ਗਿਆ। 'ਦਰੀਆਵਾਂ ਦੇ ਤੋਰਨ (ਆਦਿ) ਬਹੁਤੇ
 ਗੁਣਾਂ ਵਾਲੇ (ਘੋੜੇ)। 'ਜਧਾਜ਼।

ਤੁਝ ਕੋ ਕਰੈਂ ਸੁ ਰਾਇ^੧ । ਪਤਿਸ਼ਾਹਿਤ ਕੋ ਮਾਲਿਕ ਅਹੈਂ । ਤੇਰੇ ਸਾਥ
ਸਦਾ ਨਿਰਬਹੈਂ*—।੨੦। ਅਸ ਮਸਲਤ ਬਹੁਤੀ ਸਿਖਲਾਈ। ਚਹਤਿ ਭਯੋ
ਤੁਮ ਸੇਗ ਲਰਾਈ । ਦਾਰਸ਼ਕੋਹੁ ਸਾਥ ਕਰਿ ਪਸਾਰਾ । ਬੈਰ ਠਾਨਿ ਚਹਿ
ਤੁਮਹਿ ਬਿਗਾਰਾ ॥੨੧॥ ਤੁਮਰੇ ਭਯੋ ਖੁਦਾਇ ਸਹਾਈ। ਪਤਿਸ਼ਾਹਿਤ ਸਭਿ
ਜਗ ਕੀ ਪਾਈ । ਅਖਿ ਸੋ ਦੇਸ਼ ਤੁਮਾਰੇ ਰਹੇ। ਭਲੋ ਆਪ ਕੋ ਜੋ ਨਹਿ ਚਹੇ
॥ ੨੨ ॥ ਕਰਾਮਾਤ ਕੋ ਧਨੀ ਕਹਾਵੈ । ਹਿੰਦੂ ਭੇਟ ਅਸੰਖ ਚਢਾਵੇਂ ।
ਸਭਿਹਿਨਿ ਕੋ ਦੇ ਨਿਜ ਉਪਦੇਸ਼। ਸੇਵਕ ਕੀਨਸਿ ਦੇਸ਼ ਅਸੇਸ਼ ॥੨੩॥ ਅਖਿ
ਤਿਸ ਕੋ ਨਿਜ ਨਿਕਟਿ ਹਕਾਰੈ । ਕਰਾਮਾਤ ਕੋ ਲਾਨ ਉਚਾਰੈ । ਜੋ ਕੁਛ
ਕਹੈ ਸੁ ਦੇ ਦਿਖਰਾਇ । ਹਰਖ ਉਪਾਵਹੁ ਅਚਰਜ ਪਾਇ ॥ ੨੪ ॥ ਨਾਹਿ
ਤ ਸ਼ਰਾ ਬਿਖੈ ਲੈ ਆਵਹੁ । ਬੰਢਤਿ ਰਿਦੈ ਮਨੋਰਥ ਪਾਵਹੁ । ਹਿੰਦੂਨਿ ਕੋ
ਅਲੇਖ ਬਛ ਭਾਰੈ । ਇਸ ਬਿਨ ਸੇ ਹੁਇੰ ਤੁਰਕ ਸੁਖਾਰੈ ॥ ੨੫ ॥ ਲਾਖਹੁ
ਇਨ ਕੋ ਕਹੈ ਮਝਾਰ । ਜਿਮ ਇਹ ਕਹਿਤ ਕਰਾਤ ਤਿਮ ਕਾਰ । ਦੀਨ
ਲੇਨਿ ਕਹੁ ਇਹ ਉਪਦੇਸ਼ਹਿ । ਆਇੰ ਸ਼ਰਾ ਮਹਿ ਹਿੰਦੂ ਅਸੇਸ਼ਹਿ ॥੨੬॥
ਅਪਨਿ ਆਪ ਕੋ ਗੁਰੂ ਕਹਾਵੈਂ । ਸਾਭਹਿਨਿ ਤੇ ਨਿਜ ਚਰਨ ਪੁਜਾਵੈਂ ।
ਰਾਹੁ ਸ਼ਰਾ ਇਹੁ ਮਾਨਹਿ ਜਬੈ । ਬਿਨਾ ਕਹੈ ਤੁਰਕ ਸੁ ਹੁਇੰ ਸਬ ॥੨੭॥
ਦੋ ਮਹਿ ਭਲੀ ਬਾਤ ਇਕ ਹੋਇ । ਅਜਮਤ ਕਹੈ ਦੋਹੇ ਗੇ ਸੋਇ । ਕਿਤੀ
ਬਿਪਿਨਿ ਅਨਬਨ ਬਨਿਵਾਵਹੁ^੧ । ਅਦਭੁਤ ਦੇਖਹੁ ਉਰ ਹਰਖਾਵਹੁ ॥
੨੮॥ ਨਾਹਿ ਤ ਅਲਪ ਜਤਨ ਤੇ ਸਾਰ । ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਬਨਹਿ ਇਕ
ਬਾਰੈ । ਇਸ ਤੇ ਨੀਕੀ ਬਾਤ ਨ ਔਰ । ਪਠਹੁ ਹਕਾਰਾਨ^੨ ਹੈਂ ਜਿਸ ਠੌਰ ॥
੨੯॥ ਵਸਤੁ ਜੁ ਅਪਨੇ ਹਾਥ ਨ ਆਵੈ । ਤਿਹ ਕਹਿ ਦੇਵਹੁ ਤੁਰਤ
ਮੰਗਾਵੈ । ਜਾਬਿ ਕੁਛ ਸੁਧ ਕਿਸ ਬਿਧਿ ਤੇ ਲੀਨੀ । ਤਬਿ ਤੁਮ ਕਹੈ, ਕਰਾਹਿ
ਸੋ ਦੀਨੀ^੩ ॥੩੦॥ ਇਮ ਕਾਜ਼ਾ ਮੁੱਲਾਂ ਉਲਮਾਉ^੪ । ਕਾਹ ਕਹਿ ਬਹਾਬਾਧ
ਬਾਕ ਪ੍ਰਭਾਉ^੫ । ਭਲੇ ਪ੍ਰਬੋਧੈਂ ਲਾਭ ਦਿਖਾਵਾਹਿ । ‘ਫਲਾਹਿ ਮਨੋਰਥ ਤੀਹ
ਜਨਾਵਾਹਿ’ ॥੩੧॥ ਅਜਮਤ ਸੋ ਹੋਵਾਹਿ ਭਰਪੂਰ । ਕਿਧੈਂ ਪੁਰਖ ਸਾਹਬ

^੧ਗਾਜਾ । ^੨ਇਸ (ਗੁਰੂ ਜੀ ਤੋਂ) ਬਿਨਾ (ਸ=) ਉਹ (=ਹਿੰਦੂ) ਤੁਰਕ ਛੇਤੀ ਹੋ ਜਾਣਗੇ । (ਅ)
ਇਸ (ਅਨੇਕ) ਦੇ ਟੁੱਟਿਆਂ ਮੇਥੇ ਤੁਰਕ ਹੋ ਜਾਣਗੇ । ^੩ਕਿਤਨੀਆ ਅਠ ਬਠ ਰੀਤੀਆਂ (ਇਨਾਂ
ਪਾਸੋਂ) ਬਨਵਾਵੇ । ^੪ਬੁਲਾ ਭੇਜੇ । ^੫ਮੈਂ ਕਰ ਦੇਣਗੇ । ^੬ਆਲਮ ਫਾਜ਼ਲਾ । ^੭ਪ੍ਰਭਾਵ (ਅਸਰ) ਵਾਲੇ
ਵਾਕ । ^੮ਏਨੂੰ (ਉਹ ਗਲ) ਦੱਸਦੇ ਹਾਂ (ਅਸੀਂ ਕਿ) ਜਿਸ ਨਾਲ ਤੇਰਾ ਮਨੋਰਥ ਸਿੱਧ ਹੋ ਜਾਵੇ ।

*ਵੇਖੋ ਇਸ ਗਾਸ ਦੇ ਮੀਸ ੧੮ ਅੰਕ ੧੬ ਵੀ ਹੇਠਲੀ ਟੁਕ ।

ਸ਼ਾਹੁਰਾ^੧॥ ਕਧੋਂ ਇਲਮ ਕੋ ਹੈ ਉਲਮਾਉ। ਕੈ ਖੁਦਾਇ ਕੋ ਸੁਮਗ ਜਨਾਉ
॥ ੩੨ ॥ ਸ਼ਾਹ ਆਪ ਤੁਮ ਦਾਨਸ਼ਵੇਦ। ਸਭਿ ਕੋ ਸਮਝਹੁ ਮਗਜ਼
ਬਿਲੇਦ। ਤਉ ਹਮੈ ਕਹਿਬੋ ਇਮ ਬਨੈ। ਜਿਸ ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੁਇ ਹਿਤਸਨੈ
॥ ੩੩ ॥ ਇਕ ਤੋ ਪਾਛਲ ਬੈਰ ਮੰਭਾਰਹੁ। ਅਜਮਤ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਿਹਾ-
ਰਹੁ। ਜੇ ਨ ਹੋਇ ਤੋ ਮੁਸ਼ਕਲ ਕਰੋ^੨। ਤਿਨ ਕੋ ਧਰਮ ਜ਼ੋਰ ਤੇ ਹਰਹੁ॥
੩੪॥ ਸੁਨਤਿ ਸ਼ਾਹੁ ਕੇ ਮਨ ਮੈਂ ਭਾਈ। ਮਿਲਿ ਮੂਢਨਿ ਜੋ ਬਾਤ ਬਤਾਈ।
-ਰਾਜ ਤੇਜ ਮੇਰੇ ਹੁਇ ਹਾਨੀ-॥ ਮੂਰਖ ਨੇ ਇਹ ਬਾਤ ਨ ਜਾਨੀ॥ ੩੫ ॥
-ਸਾਹਿਬ ਕਰਾਮਾਤ ਜੇ ਨਰ ਹੈਂ। ਚਿਤ ਬਾਂਛਨਿ ਕੋ ਤਤਛਿਨ ਕਰਿ ਹੈਂ।
ਤਿਨ ਸੋਂ ਬਨਹਿ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨੀ। ਹਲਤ ਪਲਤ ਸੁਖਦਾ ਇਮ ਬਰਨੀ-
॥ ੩੬ ॥ ਪਤਿਸ਼ਾਹਿਤ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਤੇ ਗਰਬਾਨਿਜ ਕੋ ਬਡੋ ਲਖਹਿ ਲਘੁ ਸਰਬ
-ਮੋਹਿ ਸਮਾਨ ਨ ਜਗ ਮਹਿ ਆਨ। ਬਲ ਜੁਤਿ ਦਾਨਸ਼ਵੇਦ ਮਹਾਨ-
॥ ੩੭ ॥ ਪਦਰ ਜਿ ਦਾਦਾ ਤਿਨ ਲਘੁ ਜਾਨੇ। ਅਪਰਨਿ ਕੀ ਕਜਾ ਬਾਤ
ਬਖਾਨੇ। -ਮੁਝ ਸਮ ਅਕਲ ਨ ਤਿਨ ਮੈਂ ਹੋਈ। ਕਰਿ ਨ ਸਕਹਿ, ਮੈਂ ਕਰਿ
ਹੋ ਜੋਈ-॥ ੩੮ ॥ ਇਮ ਲਖਿ ਕਰਿ ਅਫਰਜੋ ਹੀਕਾਰੀ। ਸਭਿਨਿ ਸੰਗ ਬਿਗਰਜੋ
ਬੁਧਿਹਾਰੀ। ਜਿਨਕੇ ਏਕ ਬਾਕ ਤੇ ਹੋਵੈ। ਏਤੋ ਬਨਜੋ ਕਹਤਿ ਹੀ ਖੋਵੈ॥ ੩੯ ॥
ਤੁਛ ਪਦਾਰਥ ਜਗ ਕੇ ਪਾਇਤਿਨ ਸੋਂ ਅਰਨਿ ਚਹਜੇ ਚਿਤ ਚਾਇਕਜਾ
ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਫਲਹੈ, ਨਹਿ ਜਾਨਜੋ ਸਕਲ ਹਾਨ ਲਹਿ, ਇਮ ਨ ਪਛਾਨਜੋ॥ ੪੦ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਬ੍ਰਿੰਦੇ ਨਵਮਿ ਰਾਸੇ 'ਨੌਰੰਗ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਗੀਨਤ੍ਰਿਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੩੪ ॥

੩੪. [ਔਰੰਗਜ਼ਬ ਦੀ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ]।

ਦੇਹਗਾ ॥ ਮਿਲਿ ਸੂਬੇ ਉਮਰਾਵ ਜੇ ਬਹੁਰ ਮੁਲਾਨੇ ਬ੍ਰਿੰਦ। ਨੌਰੰਗ ਕੋ
ਸਮੁਝਾਵਹੀਂ ਗੁਰ ਦਿਸ਼ਿ ਦ੍ਰੋਹਿ ਬਿਲੇਦ ॥ ੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ 'ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ
ਸਹਾਇਕ ਭਏ। ਮਿਲੇ ਪਰਸਪਰ ਪ੍ਰੀਤੀ ਕਿਏ। ਜਿਮ ਭ੍ਰਾਤਾ ਭਾ ਸ਼ੱਤ ਹਮਾਰੇ
। ਡਥਾ ਗੁਰ ਹਰਿਰਾਇ ਬਿਚਾਰੇ'॥ ੨ ॥ ਸੁਨਿ ਔਰੰਗ ਉਰ ਬਿਖੈ ਰਿਸਾਯੋ।
ਮਕਰ ਫਰੇਬਨਿ ਕੋ^੧ ਲਿਖਵਾਯੋ। ਕੇਤਿਕ ਉਪਾਲੰਭ ਇਸ ਭਾਏ। 'ਘਰ
ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਫਕਰ ਸਦਾਏ ॥ ੩ ॥ ਸਭਿ ਕੋ ਦੇਖੋਂ ਏਕ ਸਮਾਨੇ। ਮਿੱਤ੍ਰ ਸ਼ੱਤ੍ਰੁ
ਕਿਸਹੂੰ ਨਹਿ ਜਾਨੇ। ਦਾਰਾ ਕੀ ਤੁਮ ਕਰੀ ਹਿਮਾਇਤ। ਸਲਤਨੈਂ

^੧ਅਕਲਮੰਦ [ਅਃ, ਸਾਹਿਬ ਸ਼ਹਿਰ]। ^੨ਨੌਖਿਆਂ ਕਰੇ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ)। ^੩ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਕ ਬਚਨ
ਦੇ ਕਹਿਣ ਨਾਲ (ਜੇ ਕਹਿਣ) ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ (ਅਰ) ਇਤਨਾਂ ਬਣਿਆਂ (ਸਮਾਜ) ਕਹਿੰਦੇ ਸਾਰ
ਖੁਸ਼ ਜਾਵੇਗਾ। ^੪ਮਕਰ ਤੇ ਫਰੇਬ (ਦੀ ਚਿੱਠੀ)।

ਦੀਨਸਿਦੇਸ਼ ਵਲਾਇਤ॥੪॥ਸੋ ਮੈਂ ਪਕਰਿਦਿਯੋ ਮਰਿਵਾਇ।ਕਛੁਨਤੁਮਰੀ
ਭਈ ਸਹਾਇ। ਭਈ ਸੁ ਭਈ ਬੀਤ ਸਭਿ ਗਈ। ਅਬਿ ਮਨ ਕਰਹੁ
ਸਫਾਈ ਨਈ॥੫॥ ਹਮ ਸੋਂ ਮਿਲਹੁ ਆਨਿ ਅਬਿ ਆਪ। ਸਥਿਰ ਤਖਤ
ਪਰ ਸਹਿਤ ਪ੍ਰਤਾਪ। ਮਿਲਿਬੋ ਕੀ ਬਹੁ ਮਝ ਕੋ ਲਾਲਸ। ਤੁਮ ਭੀ
ਆਵਹੁ ਕਰਹੁ ਨ ਆਲਸ' ॥ ੬ ॥ ਲਿਖਨੋ ਸ਼ੋਕਨਾਮਾ ਇਸ ਰੀਤਿ। ਅਤਿ
ਮਤਿਮੰਦ ਕਪਟ ਧਰਿ ਚੀਤ। ਸਨੇ ਸਨੇ ਸਤਿਗੁਰ ਢਿਗ ਆਯੋ। ਪਠਿ
ਕਰਿ ਸਗਲ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੁਨਾਯੋ॥੭॥ਸ੍ਰੀ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਸਭਿ ਜਾਨੀ।-ਕਪਟ-
ਮਤੀ ਤੁਰਕੇਸ਼ੁਰ ਠਾਨੀ।-ਤਿਸ ਮੂਰਖਤਾ ਲਖਿ ਬਿਗਸਾਏ।-ਸੰਤਨਿ
ਸੋਂ ਇਹ ਦੋਹ ਕਮਾਏ-॥ ੮ ॥ ਤਬਿ ਜਬਾਬ ਖਤ ਕੋ ਲਿਖਵਾਯਹੁ। 'ਹਮੇ
ਜੁ ਮਿਲਨੇ ਹੇਤੁ ਬੁਲਾਯਹੁ। ਤੋ ਸੰਗ ਨਹਿ ਕੁਛ ਕਾਮ ਹਮਾਰਾ। ਨਹੀਂ
ਦੋਸ਼ ਕੋ ਰਾਜ ਉਦਾਰਾ॥੯॥ ਤੇਰੇ ਦਾਮ ਨਹੀਂ ਹਮ ਦੇਨੇ। ਅਰੁ ਨਹਿ
ਖਾਹਿਸ਼ ਤੁਮ ਤੇ ਲੇਨੇ। ਪੀਰ ਮੁਰੀਦੀ ਨਾਹਿਨ ਕੋਈ। ਕੋਨ ਹੇਤੁ ਕਰਿ
ਮਿਲਿਬੋ ਹੋਈ॥ ੧੦ ॥ ਅਰੁ ਜੇ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਪ੍ਰਸੰਗ। ਸਲਤਨ ਦੇਨਿ
ਲਿਖਨੋ ਹਮ ਸੰਗ। ਅਟਲ ਸੁ ਛੱਤੁ ਤਖਤ ਤਿਸ ਵੀਨੋ। ਸਦਾ ਦੀਨ ਕੋ
ਦੁਖੀ ਨ ਲੀਨੋ'॥੧੧॥ ਦਾਨਸ਼ਵੰਦ ਦੁਨੀ ਲਖਿ ਫਾਨੀ'। ਤਜਾਗੀ,ਲੈਬੋ
ਕਹੁ ਨਹਿ ਮਾਨੀ। ਕਰਹਿ ਦੀਨ ਕੀ ਸਦ ਪਤਿਸ਼ਾਹੀ। ਅਚਲ ਬਿਸਾਲ
ਚਲੈ ਕਬਿ ਨਾਹੀ॥੧੨॥ ਜਿਸ ਪਰ ਮਿਹਰ ਰੱਬ ਕੀ ਹੋਇ। ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ
ਮਨਿੰਦੈ ਸੋਇ। ਪਤਿਸ਼ਾਹਿਤ ਹਮ ਤੇ ਨਹਿ ਲੀਨੀ। ਲਈ ਦੀਨ ਕੀ
ਸਲਤਨ ਪੀਨੀ'॥੧੩॥ਜੇ ਦਿਲ ਸੁਭੈ' ਤੁਮਾਰੇਲਹੈ।ਦਾਰਾ ਸਲਤਨਨਹੀਂ
ਕਿ ਅਹੈ'। ਤੋ ਤੁਝ ਖਾਬ ਬੀਚ ਦਿਖਰਾਵੈ'। ਤਿਸ ਕੋ ਨਿਸ਼ਚਾ ਰਿਦੈ
ਟਿਕਾਵੈ'॥੧੪॥ਜਬਿ ਸੁਪਤਹੁ ਤੁਮ ਐਸੇ ਕਰਨ॥ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਧਯਾਨ ਉਰ
ਧਰਨ॥ਕਰਹੁ ਸੈਨ ਹੈ ਖਾਬ ਤੁਮਾਰੇ'।ਭਲੇ ਬੁਰੇ ਸਭਿ ਲੇਹੁ ਨਿਹਾਰੇ॥੧੫॥
ਕਰਹੁ ਕਪਟ ਘਟ ਦੇਹੁ ਮਿਟਾਇ'। ਜਾਨਹੁ ਸਭਿ ਕੋ ਏਕ ਖੁਦਾਇ'।
ਇੰਤਜਾਦਿਕ ਲਿਖਿ ਗੁਰੂ ਪਠਾਯੋ।ਕਾਸਦ'ਲੇ ਅਵਰੰਗ ਪਹਿ ਆਯੋ॥੧੬॥
ਲੈ ਕਰਿ ਪਠਨੋ ਤਬੈ ਬਦਸ਼ਾਹ।ਦਾਰਾ ਕੀ ਜਿਸ ਬਿਖੈ ਸਲਾਹ।ਜਰਨੈ ਰਿਦੈ

੧ (ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ) ਖੁਦਾਈ (ਰਾਜ) ਨਹੀਂ ਲਿਆ। ੨ ਨਾਸ਼ਮਾਨ। ੩ ਭਾਰੀ ਰਾਜ।
੪ ਸ਼ੋਕ। ੫ ਦਾਰਾ ਦੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ। ੬ ਤੇਨੂੰ ਸੁਪਨਾ ਆਵੇਗਾ। ੭ ਜੇ ਕਪਟ ਕਰਦੇ ਹੋ
ਸੋ ਦਿਲੋਂ ਮਿਟਾ ਦਿਓ। ੮ ਹਲਕਾਰਾ।

ਰਿਸ ਕਰਤਿ ਬਡੇਰੀ। ਬਸ*ਕਛੁ ਚਲਹਿ ਨਹੀਂ ਤਿਸ ਬੇਰੀ॥੧੭॥-ਅਬਿ
ਭੀ ਮਝ ਕੋ ਕਛੁ ਨ ਜਾਨਾ। ਸਕਲ ਜਗਤ ਕੋ ਭਾ ਸਲਤਾਨਾ। ਲਿਖੀ
ਸਿਫਤ ਦਾਰਾ ਕੀ ਫੇਰ। ਸ਼ਰਾ ਵਹਿਰ ਲੇਖਿ ਮਾਰਜੇ ਗੋਰਿ*॥੧੮॥ ਇਮ
ਗਿਨਤੀ ਮਨ ਗਿਨਤਿ ਬਿਸਾਲਾ॥ਨਿਸਾ ਭਈ ਭਾ ਸੁਪਤਨਿ ਕਾਲਾ॥ ਦਾਰਾ
ਕੋ ਚਿਤਵਤਿ ਰਿਸ ਧਰੇ। ਟਚਿਰ ਪ੍ਰਯੋਕ ਪੋਵਿਬੋ ਕਰੇ॥੧੯॥ ਭਯੋ ਨੀਂਦ
ਬਸਿ ਸੁਪਨੇ ਆਯੋ। ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਨਰ ਦਰਸਾਯੋ। ਬੈਠਯੋ ਤਖਤ ਛੱਤ੍ਰ ਸਿਰ
ਢੁਟੇ। ਮਹਾਂ ਜਲੁਸ* ਚਹੁ ਦਿਸਿ ਕਰੇ ॥ ੨੦॥ ਹੁਰਾਂ ਅਨਿਕ ਸਰੋਦਨਿ*
ਗਾਵੈਂ। ਅਨਿਕ ਭਾਵ ਕਰਿ ਤਾਨ ਰਿਝਾਵੈਂ। ਦੁਰਤਿ ਚਮਰ ਚਹੁ ਦਿਸਿ
ਚਲ ਚਾਲਾ*। ਚਮਤਕਾਰ ਹੋ ਰਹਯੋ ਉਜਾਲਾ ॥ ੨੧॥ ਦਾਸ ਅਨੇਕ ਖਰੇ
ਕਰ ਜੋਰੇ। ਆਇਸੁ ਦੇਤਿ, ਕਰਤਿ ਸੋ ਵੋਰੇ। ਵੁਲ ਅਜਾਇਬ ਕੀ ਗਰ
ਮਾਲਾ। ਚਹੁਦਿਸਿ ਬਿਬਰੀ ਸ਼ੋਭ ਬਿਸਾਲਾ ॥ ੨੨॥ ਦੋਆ ਚਾਰੁ ਅਤਰ
ਖੁਸ਼ਬੋਇ। ਮਹਿਕਤਿ ਚਹੁਦਿਸਿ ਆਨੰਦ ਹੋਇ। ਕੰਚਨ ਕੋ ਮੰਦਰ ਮਨਿ
ਖਰੇ। ਜਿਸ ਮਹਿ ਖਗ ਮਿੰਗ ਮੰਦਰ ਰਚੇ ॥ ੨੩॥ ਨੌਬਤ ਨਾਦ ਹੋਤਿ
ਮੁਦਕਾਰੀ। ਬੀਨਾ ਬਜਹਿ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰੀ। ਚਹੁਦਿਸਿ ਸੁਜਸੁ ਕਰਤਿ ਬਹੁ
ਖਰੇ। ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਹੁਕਮ ਕੋ ਕਰੇ ॥ ੨੪॥ ਬਹੁਤ ਬਾਹਨੀ ਭਟ
ਬਰਿਆਰੇ*। ਵਾਹਨ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਫਿੰਗਾਰੇ। ਤਨਯੋ ਬਿਤਾਨ ਦੇਖਿ
ਮਨਮੋਹਤਿ। ਸਰਬ ਸਮਾਜ ਸ਼ੋਭ ਤੇ* ਸੋਹਤਿ ॥੨੫॥ ਆਪਨਪੋ ਪੁਨ ਪਿਖਿ
ਬਿਕਰਾਲਾ। ਬੇਸ ਮਲੀਨ ਰੂਪ ਚੰਡਾਲਾ। ਭਰਯੋ ਟੋਕਰਾ ਬਿਸ਼ਟਾ ਸਾਬ।
ਰਹਯੋ ਉਠਾਇ ਆਪਨੇ ਮਾਥ ॥੨੬॥ ਉਪਰ ਸੋਂ ਬਰਖਾ ਜਲ ਪਰੈ। ਚਖ
ਮੁਖ ਪਰ ਸੋਂ ਬਿਸ਼ਟਾ ਢਰੈ। ਦੋ ਇਸ ਕੀ ਦਿਸਿ ਵੋਰਤਿ ਆਏ। ਮਾਰਿ
ਲਲਟਕਾ ਦਯੋ ਹਟਾਏ ॥ ੨੭॥ ਹਟਯੋ ਤਹਾਂ ਤੇ ਤਿਨ ਕੋ ਮਾਰਯੋ।
ਫਿਸਲਤਿ ਮੰਦਮੰਦਪਦ ਧਾਰਯੋ। ਪੁਨ ਸੋ ਮਾਰਤਿ ਕਰਤਿ ਪਲਾਇਨ। ਦੀਨ
ਨਿਬਲ ਤੇ ਭਾਜਯੋ ਜਾਇ ਨ ॥ ੨੮॥ ਭੇਸ ਭਯਾਨਕ ਭੈ ਧਰਿ ਭਾਰੀ।
ਭਾਜਤਿ ਗਮਨਯੋ ਗਿਰਯੋ ਅਗਾਰੀ। ਤਬਿਹੀ ਖੁਲੇਬਿਲੋਚਨ ਜਾਗਾ। ਸ੍ਰੀਗੁਰ
ਕੋ ਬਚ ਸਿਮਰਨਿ ਲਾਗਾ ॥੨੯॥-ਲਿਖ ਜੋ ਪਠਯੋ, ਸੁ ਮੁਝ ਸੋਂ ਟਯੋ-ਬਹੁਤ
ਬਿਸੁਰਤਿ ਸੇਕਟ ਕਯੋ। ਦਾਰਾ ਕੋ ਜਲਸ* ਬਡ ਦੋਖਾ। ਓਰ ਅਫਸੋਸਤਿ

*ਮਾਰ ੧ ਟਿਆ ਦਾਰਾ ਨੂੰ। *ਦਰਬਾਰ [ਆ, ਜਲੁਸ=ਤਖਤ ਸ਼ਾਹੀ ਪਰ ਬੈਠਣਾ]। *ਗਾਗ।
*ਚੋਚਲ। *ਬਲਵਾਨ। *ਸ਼ੋਭਾ ਨਾਲ। *ਪਾ:-ਤਬ।

ਕ੍ਰੋਧ ਵਿਸ਼ੇਖਾ ॥੩੦॥—ਇਹ ਕਯੋ ਭਯੋ ਨ ਜਾਨਯੋ ਗਯੋ । ਸਿਹਰ^੧ ਕਿਧੋ
ਹਿੰਦੁਨਿ ਰਾਰ ਕਿਧੋ—। ਦੁਬਿਧਾ ਚਿਤ ਮਹਿ ਭਾ ਮਨ ਭੰਗ । ਕਹਿ ਨ
ਸਕਹਿ ਪਸੰਗ ਕਿਹ ਸੰਗ ॥ ੩੧ ॥ ਬਹੁਤ ਬਿਚਾਰਤਿ ਕ੍ਰੋਧ ਬਧਾਇ ।
ਸਮਝਯੋ ਨਹਿ ਮੂਰਖ ਇਸ ਭਾਇ^੨ ।—ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ ਸੰਗ ਕਰਿ ਵੈਸ਼ ।
ਭਿਨਹੁ ਕੀਨਿ ਇਹ ਸਿਰਰ^੩ *ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ॥੩੨॥ ਮੋਹਿ ਦਸ਼ਾ ਕੈਸੀ ਦਿਖਰਾਈ ।
ਦਾਰਾ ਕੋ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੁ ਬਨਾਈ । ਪਠੋਂ ਸੈਨ ਗਹਿਵਾਇ ਮੰਗਾਵਉਂ । ਮੈਂ
ਆਪਨੀ ਅਬਿ ਸ਼ਕਤਿ ਦਿਖਾਵਉਂ—॥੩੩॥ ਇਮ ਨਿਸ਼ਚੈ ਕਰਿ ਮੂਰਖਮਾਨੀ
। ਕੀਨਿ ਬਾਹਨੀ ਤਜਾਰ ਮਹਾਨੀ । ਇਕ ਉਮਰਾਵ ਪਠਯੋ ਕਹਿ ਐਸੇ ।
‘ਗੁਰ ਕਉ ਲਜਾਵਹੁ ਜੈਸੇ ਕੈਸੇ ॥ ੩੪ ॥ ਜੇ ਕਰਿ ਜੰਗ ਕਰੈ ਅਰ ਪਰੈ ।
ਸਨਮੁਖ ਲੋਹ ਤੁਮਹੁ ਸੋਂ ਕਰੈ । ਤੂਰਨ ਲਿਖਹੁ ਮੋਹਿ ਦਿਸ਼ਿ ਫੇਰਿ । ਬਹੁ
ਲਸ਼ਕਰ ਭੇਜਉਂ ਬਿਨ ਦੇਰਿ ॥੩੫॥ ਕਰਹੁ ਸੰਘਾਰਨਿ ਕੈ ਗਹਿ ਲਜਾਵਹੁ ।
ਨਹਿ ਮਾਰਗ ਮਹਿ ਬਿਲਮ ਲਗਾਵਹੁ’ । ਜੰਗ ਸਮੱਗੀ ਲੇ ਕਰਿ ਸਭੈ ।
ਤੋਪ ਤੁਪਕ ਸਮੁਦਾਇਨਿ ਤਬੈ ॥ ੩੬ ॥ ਗਮਨਯੋ ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਕਰਿ ਕੂਚ ।
ਏਕ ਮਜਲ ਉਮਰਾਵ ਪਹੁਚਿ । ਭਈ ਜਾਮਨੀ ਕੀਨਸਿ ਡੇਰਾ । ਖਾਨ
ਪਾਨ ਕਰਿ ਸੁਪਤਿ ਬਸੇਰਾ ॥੩੭॥ ਰੁਛ ਕਾਰੋ ਆਮਿਖ ਰਹਿ ਗਯੋ । ਭੱਖਨਿ
ਕੀਨਿ ਸੁਪਤਿ ਸੋ ਭਯੋ । ਬਿਨਾ ਹਾਜ਼ਮੇ, ਹੈਜ਼ਾ ਹੁੰ ਕੈ । ਸੋ ਮਰਿ ਗਯੋ ਤਹਾਂ
ਦੁਖ ਪੈ ਕੈ ॥੩੮॥ ਪਾਤਿ ਭਈ ਤਿਸ ਕੋ ਦਫਨਾਯੋ । ਲਿਖਿ ਅਵਰੰਗ ਕੇ
ਨਿਕਟਿ ਪਠਾਯੋ । ਤਹਿ ਤੇ ਸੋਲਸ਼ਕਰ ਹਟਿ ਗਯੋ । ਮਹਾਂ ਸ਼ੋਕ ਭਿਨ ਹੁੰ ਮੈਂ
ਭਯੋ ॥ ੩੯ ॥ ਕੋਤਿਕ ਦਿਨ ਬਿਤਾਇ ਕਰਿ ਫੇਰ । ਨਹਿ ਮੁਰਾਦ^੪ ਕੋ
ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਰਿ । ਅਪਰ ਕੀਨਿ ਤਜਾਰੀ ਉਮਰਾਵ । ਦੇ ਕਰਿ ਲਸ਼ਕਰ ਜੰਗ
ਬਨਾਵ ॥੪੦॥ ਸ਼ਾਹੁ ਨਿਕਟਿ ਤ ਰੁਖਸਤ ਹੋਇ । ਗਮਨਯੋ ਮਗ ਆਵਨਿ
ਕੋ ਸੋਇ।ਕਿਤਿਕ ਮਜਲ ਜਬਿ ਚਲਿ ਕਰਿ ਆਯੋ । ਤੋਪ ਜੰਬੂਰ ਜੰਜੈਲਨਿ
ਲਜਾਯੋ ॥ ੪੧ ॥ ਤਿਸ ਕੇ ਭਯੋ ਰੋਗ ਇਸ ਭਾਂਤੀ । ਜਲਿਬੇ ਲਗੀ
ਅਚਾਨਕ ਛਾਤੀ । ਅਸਵਾਰੀ ਪਰ ਚਵਯੋ ਨ ਜਾਇ । ਜਯੋਂ ਹਾਲਹਿ ਤਯੋਂ
ਹਾਛ ਫੁਟਾਇੰ ॥੪੨॥ ਕੋਤਿਕ ਦਿਨ ਮਗ ਮਹਿ ਪਰਿ ਰਹਯੋ । ਨੀਠ ਨੀਠ

^੧ਜਾਦੂ । ^੨ਇਸ ਦਾ (ਅਸਲੀ) ਭਾਵ । ^੩ਮੈਂ ਵੈਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਇਹ ਗੁੱਬੀ ਗੱਲ ਕਰ
(ਵਿਖਾਈ ਹੈ) [ਅਃ, ਸੰਰ=ਗੁੱਬੀ ਗੱਲ] । ^੪ਮੁਰਾਦ [ਅਃ, ਮੁਰਾਦ=ਇਰਾਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ] ।

*ਸੂਧ ਪਾਠ ‘ਸਿਹਰ’ ਹੋਸੀ ।

ਦਿੱਲੀ ਮਗ ਲਹਯੋ। ਸੁਨਿ ਅਵਰੰਗ ਰਿਸਹਿ ਅਕੁਲਾਇ।—ਤਹਿ ਲੋ
ਪਹੁੰਚਿ ਨ ਕੋਈ ਪਾਇ—॥੪੩॥ ਪੁਨ ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਬੀਤੇ ਸਬੈ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ-
ਰਾਇ ਸਿਮਰਿ ਕਰਿ ਤਬੈ। ਤ੍ਰਿਤਿਯੋ ਪੁਨ ਉਮਰਾਵ ਚਵਾਯੋ। ਹੁਇ
ਦੁਖਸਦ ਮਾਰਗ ਗਮਨਾਯੋ ॥੪੪॥ ਸੋ ਭੀ ਕੁਛ ਦੁਖ ਤੇ ਮਰਿ ਗਯੋ। ਕਈ
ਬਾਰ ਇਮ ਭੇਜਤਿ ਭਯੋ। ਆਧੋ ਪੰਥ ਨ ਉਲੰਘਯੋ ਕੋਈ। ਹੋਤਿ ਬਿਘਨ
ਪੀਛੇ ਹਟਿ ਸੋਈ ॥੪੫॥ ਸੰਗਤਿ ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਚਲਿ ਆਈ। ਬੰਦਨ ਕਰਿ
ਅਕੋਰ ਅਰਪਾਈ। ਸੋ ਕਰ ਜੋਰਤਿ ਕਰਿ ਅਰਦਾਸ। ‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਜੀ !
ਸਭਿ ਬਿਘਨ ਬਿਨਾਸ ॥ ੪੬ ॥ ਸ਼ਾਹੁ ਸੈਨ ਬਹੁ ਬਾਰ ਪਠਾਈ। ਭਏ
ਬਿਘਨ ਤਮ ਲਗਿ ਨਹਿ ਆਈ’। ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਬਖਾਨਾ।
‘ਗੁਰੁ ਪਿਤਾਮੇ ਪ੍ਰਭੁ ਮਹਾਨਾ ॥ ੪੭ ॥ ਤਿਨ ਕੋ ਕਹਯੋ ਬਾਕ ਫੁਰਿ ਹੋਤਾ।
—ਜੇ ਤੁਮ ਕੋ ਕੋ ਬਿਘਨ ਉਦੋਤਾ। ਸੋ ਤਤਕਾਲ ਹਟਹਿ ਦੁਖ ਪਾਵਹਿ।
ਅਗਨਿ ਨਿਕਟਿ ਓਰਾ ਗਰ ਜਾਵਹਿ’ ॥ ੪੮ ॥ ਤੁਮਹੇ ਨਿਕਟਿ ਨ ਆਵੈ
ਕੋਈ। ਉਦਮ ਕਰਤਿ ਬਿਨਾਸਨਿ ਹੋਈ—। ਤਿਨ ਕੋ ਬਾਕ ਸਹਾਇਕ
ਸਦਾ। ਦੁਸ਼ਟ ਬਿਨਾਸਕ ਹੇ ਜਦ ਕਦਾ’ ॥ ੪੯ ॥ ਕਹਯੋ ਸਭਾ ਮਹਿ ਸ੍ਰੀ
ਹਰਿਰਾਇ। ਸੁਨਿ ਸਿਖ ਭਾਖਹਿ ‘ਤੁਮ ਦੁਖ ਭਾਇ। ਹੋਇ ਬਿਨਾਸਨ
ਸ਼ਤ੍ਰੁ ਤੁਮਾਰੇ। ਕੋ ਸਮਰਥ ਜੋ ਸਕਹਿ ਨਿਹਾਰੇ’ ॥੫੦॥ ਉਤਹਿ ਸ਼ਾਹ ਕੋ
ਕਹੋਤਿ ਮੁਲਾਨੇ। ‘ਲਿਖਹੁ ਸਾਮਤਾ ਸਾਥ ਮਹਾਨੇ। ਜਿਸ ਤੇ ਪ੍ਰੀਤ ਸੁ
ਜਾਨੀ ਜਾਇ। ਚਹੁ ਸੁ ਕਰਹੁ ਜਬਹਿ ਇਤ ਆਇ ॥ ੫੧ ॥ ਨਿਸ਼ਠੁਰ
ਹਰਫ ਨ ਲਿਖੀਅਹਿ ਕੋਈ। ਕਰਿ ਸਨਮਾਨ ਹਕਾਰਹੁ ਸੋਈ। ਏਕ ਬਾਰ
ਲਿਹੁ ਨਿਕਟਿ ਬਲਾਇ। ਪੁਨ ਬਰਤਉ ਜੈਸੇ ਚਿਤ ਆਇ’ ॥ ੫੨ ॥

ਇਥਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਦਿੱਲੀ ਨਾਮ ਰਾਸਿ ‘ਨੌਰੰਗ ਕੋ’ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਚਤੁਰਥਿਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੩੪ ॥

੩੫. [ਨੌਰੰਗਸ਼ੇਖ ਦਾ ਦੂਤ ਸਤਿਗੁਰੁ ਜੀ ਪਾਸ ਆਯਾ]।

ਦੇਹਗਾ॥ ਸੁਨਯੋ ਸਕਲ ਤਿਨਕੋ* ਕਹਯੋ ਨੌਰੰਗ ਸਹਿਤ ਪ੍ਰਮਾਦ*। ਤਿਨਕੀ
ਅਕਲ ਸਰਾਹਿ ਕੈ ਰਿਦੈ ਮਹਿਦ ਅਹਿਲਾਦ ॥ ੧ ॥ ਚੋਪਈ ॥
ਤਤਛਿਨ ਲਿਖਵਾਇਵ ਪਰਵਾਨਾ। ‘ਰਾਮ ਦਾਸ ਕੇ ਤੁਮ ਬਡ ਥਾਨਾ।
ਮਾਨਹਿ ਜਗ ਸਗਰੇ ਗੁਰ ਲਹੈ’।—ਅਜਮਤ ਧਨੀ—ਲੋਕ ਸਭਿ ਕਹੈ

*ਗੜੇ (ਵਾਝੂ) ਗਲ ਜਾਂਗ ਹੈ। *ਕੋ ਸਕੇ। *ਭਾਵ ਸ਼ਰਈ ਕਾਜੀ ਆਦਿਕਾਂ ਦਾ। *ਕ੍ਰਮਚਿਤੀ
ਨਾਲ।

*੫੧.—ਤੁਨਹੋ ਸ਼ਰੀਅਤ ਕੇ।

॥੨॥ ਆਵਤ ਰਹੇ ਹਮੇਸ਼ ਹਮਾਰੇ । ਮਿਲੇ ਬੋਲਨੋਂ* ਭਲੀ ਪ੍ਰਕਾਰੇ।ਮਿਹਰ-
 ਬਾਨਗੀ ਅਬਿ ਭੀ ਕਰੀਅਹਿ । ਦਰਸਨ ਦਿਹੁ ਸੇਸੈ ਸਭਿ ਹਰੀਅਹਿ ॥੩॥
 ਮੋ ਕਹੁ ਅਜਮਤ ਆਇ ਦਿਖਾਵਹੁ । ਮਗ ਖੁਦਾਇ ਕੇ ਬਾਕ ਸੁਨਾਵਹੁ' ।
 ਇੱਤਯਾਦਿਕ ਲਿਖਿ ਕਰਿ ਪਰਵਾਨਾ । ਬਿਨੈ ਸਹਿਤ ਅਰੁ ਨਿਜ ਬਲਨਾਨਾ
 ॥ ੪ ॥ ਦੇ ਕਰਿ ਦੂਤ ਪਠਯੋ ਤਤਕਾਲਾ । 'ਦੇਰ ਨ ਕਰਹੁ ਲਜਾਉ
 ਵਰਹਾਲਾ' । ਦਿੱਲੀ ਪੁਰਿ ਤੇ ਕੀਨਿ ਪਯਾਨਾ । ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਘਰ ਜਿਸ
 ਪੁਰਿ ਜਾਨਾ ॥ ੫ ॥ ਤੂਰਨ ਗਮਨਯੋ ਮਾਰਗ ਸਾਰਾ । ਕ੍ਰਮ ਕ੍ਰਮ ਉਲੰਘਿ
 ਗਯੋ ਹਿਤ ਧਾਰਾ । ਰੋਪਰ ਪੁਰਿ ਤੇ ਚਲਿ ਅਗਵਾਇ । ਕੀਰਤਪੁਰਿ ਪਹੁੰਚਯੋ
 ਤਬਿ ਜਾਇ ॥ ੬ ॥ ਤਹਾਂ ਪਹੁੰਚਿ ਤਿਨ ਕੀਨਸਿ ਡੇਰਾ । ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ
 ਜਹਿ ਕਰਾਤ ਬਸੇਰਾ।ਦੈ ਸਹੇਸ੍ਰਦੈ ਸਹਸਾ ਤਰੰਗ । ਉਤਰਯੋ ਪਰਯੋ ਰਹਿਤ
 ਨਿਤ ਸੰਗ ॥ ੭ ॥ ਵਾਹਨ ਪੁਸ਼ਟ ਖਰੇ ਬਹੁ ਮੇਲੇ । ਥਾਨ ਸੁਹਾਵਤਿ
 ਸੁਨੀਅਤਿ ਬੋਲੇ।ਰੰਗ ਰੰਗ ਕੇਸੁੰਦਰ ਘੋਰੇਬਹੁ ਕੂਦਤਿਚੰਚਲ ਤਨ ਜੇਰੇ॥
 ੮॥ ਸੁਭਟ ਅਲੇਕ੍ਰੁਤ ਦਰਬ ਸਮੇਤਾ' । ਸੁਖਮ ਬਸਤ੍ਰ, ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਸੋਂ ਹੇਤਾ ।
 ਮਚ ਜੁੱਧ ਮੁਖ ਮੋਰਹਿ ਨਾਂਹੀ । ਐਸੇ ਦਲ ਉਤਰਯੋ ਪੁਾਰ ਮਾਂਹੀ ॥ ੯ ॥
 ਕਿਤਿਕ ਸਿੱਖ ਸੇਵਕ ਸੰਗ ਰਹੈਂ । ਦਰਸਹਿ ਗੁਰੂ ਚਾਕਰੀ ਲਹੈਂ । ਕਿਤਿਕ
 ਲੀਹੰ ਧਨ ਨੌਕਰ ਰਾਖੇ । ਮਹਾਂ ਸੂਰ ਨਿਤ ਰਨ ਅਭਿਲਾਖੇਂ ॥ ੧੦ ॥ ਪੁਰੀ
 ਸੁਹਾਵਨ ਹੇਰੀ ਦੂਤ । ਲਸਕਰ ਪਰਯੋ ਬਨਯੋ ਸੁਭ ਸੂਤ' । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ
 ਗੁਰੂ ਸੁਖਕਾਰੀ । ਜਾਨੀ ਸਭਿ ਸੁਧ ਰਿਦੇ ਮਝਾਰੀ ॥ ੧੧ ॥ ਕਹਿ ਕਰਿ
 ਸੁੰਦਰ ਸਭਾ ਲਗਾਏ । ਗਿਲਮ ਗਲੀਚਾ ਪਠ ਬਿਛਵਾਏ । ਚੋਬਦਾਰ ਬਹੁ
 ਖਰੇ ਢਲੈਤ' । ਕੰਚਨ ਦੰਡ ਕਰਨਿ ਮਹਿ ਲੈਤ' ॥ ੧੨ ॥ ਚਾਰੁ ਚੇਦੋਵਾ
 ਚਿੱਤ੍ਰਤਿ ਜ਼ਰੀ'।ਨਗ ਬਿਚ ਜੜਤੀ ਮੁਕਤਨਿ ਲਰੀ।ਰੇਸ਼ਮ ਕੀ ਢੋਰੈਂ ਸੁਠ
 ਤਾਨੀ । ਬਾਲਰ ਜ਼ਰੀ ਬੁਲਤਿ ਛਬਿ ਖਾਨੀ ॥ ੧੩ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਮੰਦ ਮੰਦ
 ਚਲਿ ਆਏ । ਬੈਠਿ ਮਿਘਾਸਨ ਮਾਂਹਿ ਸੁਹਾਏ । ਮਨੋ ਸ਼ਾਂਤਿਰਸ ਧਰਯੋ
 ਸਰੀਰਾ । ਗਜਾਨ ਵਿਰਾਗ ਭਰੇ ਉਰ ਧੀਰਾ ॥ ੧੪ ॥ ਚਮਰ ਚਾਰੁ ਢੋਰਤਿ
 ਦਿਸ਼ਿ ਚਾਰੀ । ਬਿਜਨਾ' ਚਮਕਤਿ ਰਵਿ ਅਨੁਹਾਰੀ।ਅਨਿਕ ਮਸੰਦ ਮੇਵੜੇ

*ਛੇਤੀ । ੨.੨੨੦੦ । *ਬਲ ਵਾਲੇ । * (ਸਭ) ਸਾਮਾਨਾਂ ਨਾਲ ਸੂਰਮੇਂ ਭੁਸਤ ਹਨ । *ਸੁਹਣੀ
 ਮਿਰਜਾਦਾ । *ਸੂਰਮੇਂ । *ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਲਏ ਹੋਏ । *ਜ਼ਰੀ ਨਾਲ ਚਿੱਤਰਿਆ ਦਿੱਤਾ । *ਪੱਖਾ ।

*ਪਾਸ-ਮਿਲਏ ਕੇ ਸਦ ।

ਆਏ । ਬਡੇ ਧਨਾਢ ਬਸਤ੍ਰ ਸੁਭ ਪਾਏ ॥੧੫॥ ਜੇ ਨੌਕਰ ਜੋਧਾ ਸਵਧਾਨਾ ॥
 ਬਸਤ੍ਰ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਸਜਿ ਕੈ ਬਿਧਿ ਨਾਨਾ । ਸਭਾ ਬਿਖੈ ਚਲਿ ਕੈ ਸਭਿ
 ਆਏ । ਪੰਗਤਿ ਲਾਇ ਬੈਠਿ ਸਮੁਦਾਏ ॥੧੬॥ ਗਨ ਦੇਸ਼ਨਿ ਕੀ ਸੰਗਤਿ
 ਜੋਈ । ਦਰਸ਼ਨ ਹਿਤ ਉਤਰੀ ਪੁਰਿ ਸੋਈ । ਸਭਿ ਲੇ ਕਰਿ ਗੁਰ* ਭੇਟ
 ਬਿਸਾਲਾ । ਸਭਾ ਬਿਖੈ ਪਹੁੰਚੀ ਤਤਕਾਲਾ ॥੧੭॥ ਦਰਸ਼ਨ ਪਿਖਤਿ ਹੋਹਿ
 ਅਰਵਾਸ । ਬੰਦਹਿ ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਤੇ ਸੁਖਰਾਸ । ਕੇਤਿਕ ਘਟਿਕਾ ਜਬਹਿ
 ਬਿਤਾਈ । ਪਠਿ ਜਨ ਲੀਨਸਿ ਦੂਤ ਬੁਲਾਈ ॥੧੮॥ ਆਇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ੈ
 ਸਭਾ ਅਨੰਦਤਿ । ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਮਹਿ ਪੂਜਤਿ ਬਰ ਬੰਦਤਿ* । ਹੋਰਤਿ ਨੰਮਿ
 ਭਯੋ ਕਰ ਜੋਰੇ । ਬੈਠੈ ਜਹਾਂ ਬਤਾਇਵ ਠੋਰੇ ॥੧੯॥ ਪੁਨ ਆਗੇ ਧਰਿ
 ਕਰਿ ਪਰਵਾਨਾ । ਨੌਰੰਗ ਕੋ ਬਿਰਤਾਂਤ ਬਖਾਨਾ । ‘ਯਾਦ ਕਰੈ ਤੁਮ ਕੋ
 ਪਤਿਸ਼ਾਹੁ । ਮੋ ਕਹੁ ਪਠੈ ਛਿੱਪੁ ਨਿਜ ਪਾਹੁ’ ॥੨੦॥ ਬਨਹਿ ਆਪ ਕੋ
 ਚਲਿਬੈ ਝੂਰਨ । ਦਿਹੁ ਦਰਸ਼ਨ ਤਿਹ, ਗੁਨ ਗਨ ਪੂਰਨ* ! । ਅਜਮਤ
 ਜ਼ਾਹਰ ਜਾਇ ਦਿਖਾਵਹੁ । ਕਰਹੁ ਸ਼ਕਤਿ ਨਿਜ ਓਰ ਝੁਕਾਵਹੁ† ॥੨੧॥
 ਕਰਾਮਾਤ ਚਾਹਤਿ ਹੈ ਦੇਖਾ । ਨਿਤ ਅਭਿਲਾਖਾ ਵਧੀ ਵਿਸ਼ੇਖਾ । ਬਿਨ
 ਦੇਖੇ ਸੋ ਕਰੈਹੁ ਨ ਟਰੈ । ਬਿਦਤਿ ਹਠੀ ਅਤਿ ਹਠ ਕੋ ਧਰੈ* ॥੨੨॥ ਗੁਰ
 ਪ੍ਰਤਾਪ ਪਿਖਿ ਮਤਿ ਬਿਰਮਾਈ । ਭਨੇ ਦੂਤ ਬਚ ਮਾਧੁਰਤਾਈ । ਸੁਨਿ
 ਸਤਿਗੁਰ ਡੇਰਾ ਕਰਵਾਇਵ । ਖਾਨ ਪਾਨ ਸਨਮਾਨ ਦਿਵਾਇਵ ॥੨੩॥
 ਕਿਤਿਕ ਦੇਰ ਗੁਰ ਦਰਸ਼ਨ ਦਾਨਸਿ । ਪੂਰ ਕਾਮਨਾਂ ਸੰਗਤਿ ਕੀਨਸਿ ।
 ਪੁਨ ਅੰਤਹਿਪੁਰ ਕੋ ਗੁਰ ਗਏ । ਸੋ ਸਰਵਰੀ* ਬਿਤਾਵਤਿ ਭਏ ॥੨੪॥
 ਹੋਤਿ ਭੋਰ ਪੁਨ ਸਭਾ ਲਗਾਈ । ਸਰਬ ਹਕਾਰਨਿ ਕਰੇ ਭਵਾਈ । ਮੁੱਖਜ
 ਸਭਿਨਿ ਮਹਿ ਬੇਦੀ ਆਏ । ਤੇਹਣ ਕੁਲ ਭੋਲ ਬੁਲਵਾਏ ॥੨੫॥ ਸੋਢੀ
 ਬੀਰ ਬਿਸਾਲ ਹਕਾਰੇ । ਆਇ ਸਕਲ ਸਾਤਗੁਰ ਪਰਵਾਰੇ । ਪਰਮ ਜੋਤਿ
 ਸੂਰਜ ਉਜੀਆਰਾ । ਰਹੈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਮੂਹ ਮਝਾਰਾ* ॥੨੬॥ ਮੋਹ ਤਪਤ
 ਅਤਿਸ਼ੈ ਜਰ ਖੇਵਾ* । ਗਜਾਨ ਕਲਾ ਤੇ ਪੂਰਨ ਹੋਵਾ । ਕੀਰਤਿ ਬਿਮਲ

*ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਨਮਸਕਾਰਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ । * (ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ) ਆਪਣੇ ਪਾਸੇ । *ਹੋ ਸਾਰੇ ਗੁਣਾਂ ਕਰ
 ਪੂਰਨ । । *ਰਾਤ । *ਇਥੋਂ ਤਾਈਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਸੂਰਜ ਦਾ ਰੂਪਕ ਦਿਤਾ ਹੈ ਤੇ ਅੱਗੋਂ ਚੰਦ ਦਾ ।

*ਮੋਹ ਰੂਪੀ ਤਪਸ਼ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਦੂਰ ਕੀਤੀ ।

*ਪਾ:—ਪੁਨ । ਪੁਰ ।

†ਪਾ:—ਓਜ ਲਖਾਵਹੁ । ਓਜ ਝੁਕਾਵਹੁ ।

ਚੰਦ੍ਰਿਕਾ ਚਾਰੂ। ਅਸ ਰਾਂਕਾਪਤਿ^੧ ਸੁਭਤਿ ਉਦਾਰੂ॥ ੨੭॥ ਅਜਮਤ
ਸਹਿਤ ਸਭਾਸਦ ਸਾਰੇ। ਚਹੁੰਦਿਸਿ ਮਹਿ ਉਡਗਨ ਪਰਵਾਰੇ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ
ਬਾਕ ਅਬਿੰਦਜਾ ਮ੍ਰਿਤੁ ਤੇ^੨। ਕਰਹਿ ਉਬਾਰਨਿ ਸਿਖ ਕੋ ਹਿਤ ਤੇ॥ ੨੮॥
ਦੇਵਰਾਜ^੩ ਦੇਵਨ ਮਹਿ ਜੈਸੇ। ਹੋਤਿ ਸੁਭਾਇਮਾਨ ਗੁਰ ਐਸੇ। ਸਭਿਹਿਨਿ
ਮਹਿ ਗੁਰ ਬਾਕ ਬਖਾਨਾ। 'ਤੁਮ ਸਗਰੇ ਪੂਜਨਿ ਅਸਥਾਨਾ॥ ੨੯॥
ਬਡੇ ਗੁਰਨਿ ਕੇ ਬੰਸ ਬਿਸਾਲੇ। ਬਿਦਤ ਸਰੋਵਰ ਮਹਦ ਉਜਾਲੇ^੪।
ਬਿਮਲ ਕਮਲ ਤਿਨ ਮਹਿ ਤੁਮ ਭਏ। ਸ਼ੋਰਭ^੫ ਸੁਜਸੁ ਸਹਿਤ ਦੁਤਿਮਏ॥
੩੦॥ ਅਜਮਤ ਮਹਿ ਪੂਰਨ ਸਭਿ ਭਾਂਤੀ। ਹਤਹੁ ਬਿਘਨ ਜਿਮ ਸੂਰਜ
ਰਾਤੀ^੬। ਦਿੱਲੀਪਤਿ ਨੌਰੰਗ ਤੁਰਕੇਸ਼। ਤੁਰਕ ਦੀਨ ਮਹਿ ਹਠੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼
॥ ੩੧॥ ਗੁਰ ਘਰ ਕੀ ਮਹਿਮਾ ਤਿਨ ਸੁਨੀ। ਸਭਿ ਜਗ ਬਿਦਤ
ਅਨੇਕਨਿ ਭਨੀ। ਕਰਾਮਾਤ ਚਾਹਤਿ ਹੈ ਦੇਖਾ। ਪਠਨੈ ਦੂਤ ਅਭਿਲਾਖ
ਵਿਸ਼ੇਖਾ॥ ੩੨॥ ਗੁਰ ਘਰ ਕੀ ਜੋ ਰਾਖਹਿ ਲਾਜ। ਪਰ ਉਪਕਾਰ ਹੇਤ
ਇਹ ਕਾਜ। ਸ਼ਕਤਿਵੰਤ ਉਰ ਧੀਰਜਧਾਰੀ। ਸੁਗੁਨ ਸਹਿਤ^੭ ਹੁਇ ਸਭਾ
ਮਝਾਰੀ^੮॥ ੩੩॥ ਜਾਨਿ ਹੇਤੁ ਤੁਰਕੇਸ਼ਰ ਪਾਹੂ। ਸਭਿ ਮਹਿ ਕਰਹਿ ਜੁ
ਅਤਿ ਉਤਸਾਹੂ। ਸਰਬ ਗੀਤਿ ਅਜਮਤ ਦਿਖਰਾਵੈ। ਬਧਨੈ ਦੁਸ਼ਟ ਕੋ
ਦਰਪ^੯ ਦਬਾਵੈ॥ ੩੪॥ ਸੋ ਅਬਿ ਤਨਾਰ ਹੋਇ ਤਹਿ ਜਾਨੈ^{੧੦}। ਸਭਾ ਬਿਖੈ
ਇਮ ਬਾਕ ਬਖਾਨੇ। ਸੁਨਨੈ ਸਭਿਨਿ ਪੁਨ ਰਿਦੈ ਬਿਚਾਰਾ।—ਨੌਰੰਗ ਹਠੀ
ਮਹਦ ਕੁਰਿਆਰਾ॥ ੩੫॥ ਅਜਮਤ ਜੁਤਿ ਕਿਤਨੇ ਮਰਿਵਾਏ। ਲਖ ਪੂਰਬ
ਤਪ ਨਹੀਂ ਰਿਸਾਏ। ਹਠ ਕਰਿ ਦੇਤਿ ਭਏ ਤਿਸ ਪ੍ਰਾਨ। ਅਸ ਬਦਬਰ^{੧੧}
ਹੈ ਬਿਦਤ ਜਹਾਨ॥ ੩੬॥ ਕਾਂਸ਼ੀ ਮਥੁਰਾ ਆਦਿਕ ਸਾਰੇ। ਤੀਰਥ
ਹਿੰਦੁਨਿ ਕੇਰ ਬਿਗਾਰੇ। ਸਭਿ ਜਗ ਤੁਰਕ ਬਨਾਵਨਿ ਚਾਹਤਿ। ਧਰਮ
ਬਿਸਾਲ ਕਾਲ ਜਿਮ ਦਾਹਤਿ^{੧੨}॥ ੩੭॥ ਸਭਿ ਤੁਰਕਨਿ ਕੀ ਸਭਾ ਮਝਾਰ।
ਬਡੇ ਬਡੇ ਜਹਿ ਗੁਨੀ ਹਜ਼ਾਰ। ਇਲਮ ਏਕ ਤੇ ਏਕ ਮਹਾਨੈ^{੧੩}। ਬਹਸ

^੧ਪੁੰਨਿਆਂ ਦਾ ਚੰਦ। ^੨ਅਵਿਦਜਾ ਰੂਪ ਸੋਤ ਤੋਂ। ^੩ਇੰਦ੍ਰ। ^੪ਵਧੇ ਗਰਾਂ ਦੀ ਵੰਸ਼ ਸਰੋਵਰ ਵਾਕ
ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੈ ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਾਂਗੂ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਗਟ ਹੈ। ^੫ਸ਼ੋਰਭਿ। ^੬ਰਾਤ ਨੂੰ (ਦੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ)।
^੭ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਗੁਣਾ ਸਹਿਤ। ^੮ਦਿੱਲੀਪਤਿ, ^੯ਓਥੇ ਜਾਣ ਲਈ। ^{੧੦}ਐਸਾ ਬਹੁਤ ਫੈਲਾ। ^{੧੧}ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਧਰਮ
ਨੂੰ ਕਾਲ ਵਾਂਗ ਸਾੜਦਾ ਹੈ। ^{੧੨}ਇਲਮ ਵਿਚ ਇਕ ਤੋਂ ਇਕ ਚੜ੍ਹਦਾ। ^{੧੩}ਪਾਸ-ਹਮਾਥੀ।

ਪਰਸਪਰ ਗਨ ਬੁਧਿਵਾਨੇ^੧॥੩੮॥ਕੇਤਿਕ ਪੀਰ ਅਜਮਤੀ ਭਾਰੀ^੨।ਨੌਰੰਗ
ਕੇ ਨਿਤ ਰਹਿ ਅਨੁਸਾਰੀ । ਅਪਰ ਅਨੇਕ ਭਾਂਤਿ ਕੀ ਬਾਤੀ । ਜਹਾਂ ਹੋਤਿ
ਹੈ ਬਾਸਰ ਰਾਤੀ-॥੩੯॥ ਅਸ ਬਿਚਾਰ ਕਰਿ ਤੂਸਨਿ ਹੋਏ । ਨੰਮ੍ਰਿ
ਨਾਰ ਕਰਿ^੩ ਉਚ ਨ ਜੋਏ । ਕਿਤਿਕ ਦੇਰ ਲੈ ਰਹਿ ਕੈ ਮੌਨ । ਤਕਹਿ
ਪਰਸਪਰ, ਭਾਖਹਿ ਕੌਨ ॥ ੪੦ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਰਿਚੈ ਨਵਮਿ ਰਾਸੇ 'ਮੀ' ਹਰਿਗਾਇ
ਹਕਾਰਨ^੪ ਪੁਸ਼ਟ ਭਰਨਨ ਨਾਮ ਪੰਚਤੰਸਿਭੀ ਅੰਸੁ ॥ ੩੫ ॥

੩੬. [ਵਿਲੀ ਜਾਣ ਹਿਤ ਵਿਚਾਰ] ।

ਦੇਹਗ ॥ ਸਭਿ ਹੀ ਸਭਾ ਬਿਚਾਰਿ ਕੈ ਬੰਲੇ ਮੁੱਖਜ ਜਿਤੇਕ । 'ਨੌਰੰਗ ਵਿਗ
ਜਾਨੈ ਕਠਨ ਅਵਗੁਨ ਗਿਨੈ' ਕਿਤੇਕ ॥ ੧ ॥ ਚੋਖਈ ॥ ਪ੍ਰਾਨ ਹਾਨ ਲੈ
ਜਹਿ ਕਠਨਾਈ । ਹਿੰਦੁ ਧਰਮ ਦੋਹੀ ਬਿਦਤਾਈ । ਕਿਸ ਕੀ ਜਹਿ
ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਂਹੀ । ਦੁਸ਼ਮਨ ਸਮ ਪੱਯਤਿ ਪੁਰਿ ਮਾਂਹੀ^੧॥੨॥ਨਹੀ ਉਬਾਰ
ਸਕੈ ਜਹਿ ਕੋਈ । ਅਪਾਨ ਪੱਖਜ ਕੀ ਬਾਤ ਨ ਹੋਈ । ਤਹਿ ਪਹੁੰਚਨਿ ਕੋ
ਅਤਿ ਉਤਸਾਹੁ । ਨਾਹਿਨ ਲਖੀਅਤਿ ਹਮ ਸਭਿ ਮਾਂਹੁ ॥ ੩ ॥ ਉਚਿਤ
ਜਾਨਿ ਕੈ ਹੋ ਆਬ ਆਪੁ । ਸਭਿ ਤੇ ਅਤਿ ਬਿਸਾਲ ਪਰਤਾਪੁ । ਐਸੇ ਜਗ
ਮਹਿ ਦਿਖਤਿ ਨ ਦੂਜੇ । ਤੁਮਰੀ ਸਮਸਰਤਾ ਕਹੁ ਪੂਜੇ ॥ ੪ ॥ ਜਿਨ ਕੋ
ਨਾਮ ਸਿਮਰਿਬੋ ਕਾਰਬੇ । ਬਿਘਨ ਅਨੇਕਨਿ ਤਤਛਿਨ ਹਰਿਬੇ । ਸੋ ਤੁਮ
ਆਪ ਜਹਾਂ ਚਲਿ ਜਾਵਹੁ । ਕਾਜ ਸੰਪੂਰਨ ਸਗਲ ਬਨਾਵਹੁ ॥੫॥ਦੁਸ਼ਟ
ਦਰਪ ਕਹੁ ਦਮਨਹੁ ਜ਼ਾਇ^੨ । ਰਾਵਰਿ ਵਾਕ ਨ ਨਿਸ਼ਫਲ ਗਾਇ ।
ਤੁਰਕੇਸ਼ੁਰ ਦੋਹੀ ਮਦ ਮੱਤਾ । ਦੀਰਘ ਹੰਕਾਰੀ ਦੋਸ਼ਤਾ ॥ ੬ ॥ ਇਸ ਤੇ
ਬਿਨਾ ਥਾਨ ਜੋ ਆਨ । ਜਹਿ ਪਠਵਹੁ ਤਹਿ ਕਰੈ ਪਯਾਨ । ਬੁਧਿ ਬਲ
ਤੇ ਕੈ ਅਜਮਤਿ ਕਰਿ ਕੈ । ਕਾਰਜ ਆਨਹਿ ਸਕਲ ਸੁਧਰਿ ਕੈ ॥ ੭ ॥
ਰਾਵਰਿ ਸਰਬ ਭਾਂਤਿ ਸਮਰੱਥ । ਜਿਸ ਕੇ ਸੀਸ ਧਰਹੁ ਨਿਜ ਹੱਥ । ਸੋ
ਸਭਿ ਕਿਛੁ ਕਰਿ ਸਕੈ ਜੁ ਚਹੈ । ਤਿਸ ਕੇ ਆਗੇ ਅਰਜੈ ਨ ਰਹੈ ॥ ੮ ॥
ਤ੍ਰਾਸ ਦੇਹਿ ਸੁਰਪਤਿ ਸੁਰ ਭੌਨ^੩ । ਤਿਸ ਆਗੇ ਇਹ ਬਪੁਰਾ ਕੌਨ ।

^੧ ਸਮੂਹ ਦੁਧੀਮਲ ਪਰਸਪਰ ਬਹਿਸਾਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ । ^੨ ਭਾਵ ਉਨ੍ਹਾਂ ਫਕੀਰਾਂ ਤੋਂ ਹੈ ਜੋ
ਫਕੀਰੀ ਵਿਚ ਅਜਮਤ ਤਾਂ ਦੱਖਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਨਿਰਭੈਤਾ ਪਦ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਅੱਪੜੇ ਹੋਏ । ^੩ ਨੀਵੀਂ
ਪੈਣ ਕਰਕੇ । ^੪ ਭਾਵ ਵਿਲੀ ਵਿਚ । ^੫ ਜਾਕੇ ਹੰਕਾਰ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰੇ । ^੬ ਦੇਵ ਲੋਕ ਵਿਚ (ਓਹ)
ਇੰਦ ਨੂੰ ਵੀ ਤ੍ਰਾਸ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ।

ਪਹਿਚਨਿ ਤਹਾਂ ਜੋਗਤਾ ਰਾਵਰਿ। ਅਪਰ ਸੁਨਤਿ ਹੀ ਹੋਤਿ ਭਰਾਉਰ^੧॥
 ੯॥ ਸਰਬ ਸਭਾ ਕੇ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਬੈਨ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਜਿਨਹੂੰ ਕਿਤ ਭੈ
 ਨ। ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਬਾਕ ਸਧੀਰ ਬਖਾਨੈ॥ ‘ਹਮ ਨੈ ਪੁਨ ਪੂਰਬ ਹੀ ਠਾਨੈ॥
 ੧੦॥ ਨਹਿ ਮਲੇਛ ਕਹੁ ਦਰਸਨ ਦੇਨ। ਨਹਿ ਕਬਿ ਤੁਰਕ ਪਤੀ ਕੋ
 ਲੇਨ। ਯਾਂਤੇ ਹਮਰੇ ਹੋਇ ਨ ਜਾਨੈ। ਮਿਲਹਿ ਨ ਬੋਲਹਿ ਨਿਸਚੈ ਜਾਨੈ॥
 ੧੧॥ ਇਸੀ ਧਰਮ ਕੋ ਕਰੈਂ ਨਿਬਾਹਨਿ। ਹਮ ਤਿਸ ਕੇ ਅਨੁਸਾਰੀ ਨਾਹਿਨ।
 ਇਕ ਤੋ ਜਨਮ ਤੁਰਕ ਘਰ ਪਾਯੋ^੨। ਦੁਤੀਏ ਜਗ ਸੇਂ ਦੋਹ ਮਚਾਯੋ॥
 ੧੨॥ ਤ੍ਰਿਤੀਏ ਪਿਤਾ ਕ੍ਰਾਤ ਸੰਘਾਰੇ। ਚਤੁਰਥ ਸੀਤ ਕਰੈ ਦੁਖਿਆਰੇ।
 ਪੰਚਮ ਬ੍ਰਹਮਗਯਾਨ ਜਿਸ ਹੋਵਾ। ਤਿਸ ਕੋ ਹਤਿ ਪੁਨ ਸੁਖ ਸੇਂ ਸੋਵਾ॥
 ੧੩॥ ਸਰਮਦ ਨਾਮ ਕਹੈਂ ਜਿਸ ਕੇਰਾ। ਸਰਬ ਸ਼ਕਤਿ ਸੇਂ ਪ੍ਰਭੂ^੩ ਬਡੇਰਾ।
 ਇਤਯਾਦਿਕ ਗਨ ਪਾਪਨਿ ਪੁਸ਼ਟ। ਕੋਨ ਸੀਤ ਮਿਲਿ ਹੈ ਇਸ ਦੁਸ਼ਟ॥
 ੧੪॥ ਕਿਸ ਤੇ ਬਖਸ਼ਨ ਜੋਗ ਨ ਏਹੀ। ਅਧਮ ਅਘੀ ਅਤਿ ਦੁਰਮਤਿ
 ਤੇਹੀ। ਪੱਖ ਬਾਦ ਮੈਂ ਹਠੀ ਕੁਪੱਤਾ। ਕੁਲ ਦੁਖਕ^੪ ਉਪਜੈ ਚਵਗੱਤਾ॥
 ੧੫॥ ਇਤ ਤੇ ਗਯੋ ਨ ਕੋ ਤਿਸ ਤੀਰ। ਕਰਹਿ ਕ੍ਰੋਧ ਤਬਿ ਮੁਢ
 ਅਧੀਰ। ਲਰਨ ਹੇਤੁ ਨਿਜ ਸੈਨ ਪਠਾਵੈ। ਬਲ ਦਿਖਾਇ ਆਪਨਿ
 ਗਰਬਾਵੈ॥ ੧੬॥ ਕਰੈਂ ਜੰਗ ਤਿਹ ਸੰਗ ਨਿਸੰਗੀ। ਤੋਮਰ ਤੀਰਨਿ ਤਬਰ
 ਤੁਫੰਗੀ। ਤੋਰਿ ਮੋਰਿ ਮੁਖ ਲਸ਼ਕਰ ਕੇਰਾ। ਜੰਗਲ ਦੇਸ਼ ਕਰਹਿ ਚਲਿ ਡੇਰਾ॥
 ੧੭॥ ਰਹੈਂ ਤਹਾਂ ਸਭਿ ਸੁਖ ਕੋ ਪਾਵੈਂ। ਜਿਸ ਬਲ ਇਨ ਕੋ ਬਸ ਨ
 ਬਸਾਵੈ^੫। ਸੁਨਤਿ ਸਭਾਸਦ ਸੁਭ ਮਤਿ ਸਾਰੇ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਸੇਂ ਪੁਨ ਬਚਨ
 ਉਚਾਰੇ॥ ੧੮॥ ‘ਆਪ ਕਰੈਂ ਸੋਈ ਸੁਭ ਸਨੈ^੬। ਹੁਇ ਜੁ ਅਮੰਗਲ ਮੰਗਲ
 ਬਨੈ। ਤਦਪਿ ਹਮਾਰੇ ਮਨ ਇਮ ਆਵੈ। ਰਾਖਹੁ ਸੁਤ^੭ ਇਹੀ ਬਨਿ ਆਵੈ॥

^੧ ਭਰਨ ਵਾਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। (ਅ) ਦਿਲ ਵਿਚ ਹੋਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ। ^੨ (ਔਰੰਗੇ) ਨੇ ਇਕ ਤਾਂ ਜਨਮ ਤੁਰਕ ਘਰ ਪਾਇਆ ਹੈ। ^੩ ਦੂਜੇ ਜਗਤ ਵੇਹੀ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਦੀਨਦਾਰ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇ ਤੁਰਕ ਜਨਮ ਦੀ ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਾ ਕਰਦੇ। ਦਰਸਨ ਵੇਖਾ ਤੇ ਲੇਖਾ ਮਲੇਛ ਦਾ--ਇਹ ਨਫਰਤ ਨਹੀਂ, ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਮਲੇਛਾਂ ਵੇ ਨਾਲ ਵਰਤਾਉ ਨਹੀਂ ਦੇਖਣਾ, ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਉਹ ਪਾਪ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸ਼ਰਨਾਗਤ ਸਾਧੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪ ਮਿਲਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ^੪ ਸਮ-ਰੱਖ। ^੫ ਕੁਲ ਦੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ^੬ ਮੁਸ਼ਟਤਾ ਸਹਿਤ ਹੈ। ^੭ ਭਾਵ ਵਿਗੜੇ ਨਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ।

੧੯ ॥ ਕੀਰਤਿ ਪੁਰਿ ਮਹਿ ਰਾਜਹਿ ਡੇਰਾ । ਪਿਤਾ ਪਿਤਾਮੈ ਜਹਾਂ ਬਸੇਰਾ ।
 ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਤਜੈ ਸਰੀਰ । ਸ੍ਰੀ ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਧੀਰ ॥ ੨੦ ॥
 ਇਸੀ ਸਥਾਨ ਬਿਖੈ ਸਸਕਾਰੇ । ਆਪ ਬਸਹੁ ਸਭਿ ਰੀਤਿ ਸੁਖਾਰੇ ।
 ਸਤੁਦ੍ਰਵ ਕੂਲ ਰਚਿਰ ਇਹ ਦੇਸ਼ਾਨਿਕਟਿ ਖਰੇ ਗਨ ਸੈਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ॥ ੨੧ ॥
 ਤਿਲ ਸੁੰਦਰ ਸਭਿ ਵਾਹਨ ਕਾਰਨ । ਫਲ ਦਲ ਫੂਲ ਬਾਰ ਬਿਸਤਾਰਨ ।
 ਕਿਮ ਤਜਾਗਨਿ ਇਹ ਚਹੁ ਗੁਸਾਈਂ । ਬਹੁ ਨੁਕਸਾਨ ਜਿ ਬਧਹਿ
 ਲਰਾਈ ॥ ੨੨ ॥ ਯਾਂਤੇ ਹਮ ਸਭਿਹਿਨਿ ਕੀ ਮਰਜੀ । ਸਿਖ, ਸੇਵਕ, ਸੁਭਟਨਿ
 ਕੀ ਅਰਜੀ । ਰਾਖਹੁ ਸੂਤ, ਨ ਤਜਾਗਹੁ ਦੇਸ਼ । ਸਭਿ ਕਿਛੁ ਭੁਮਰੇ ਹਾਥ
 ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ॥ ੨੩ ॥ ਜਥਾ ਰਿਦੈ ਰੁਚਿ ਤਥਾ ਕਰੰਤੇ । ਭੁਮ ਸਭਿਹਿਨ
 ਸਿਰਮੌਰ ਮਹੰਤੇ । ਇਮ ਪਰਬਿਰਤ ਰਹਜੈ ਬਿਰਤਾਂਤ । ਆਯੋ ਰਾਮਰਾਇ
 ਬਡ ਤਾਤ ॥ ੨੪ ॥ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇਕ ਬੈਠੇ ਆਇ । ਚਹੁਦਿਸ਼ਿ ਦੇਖਤਿ
 ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਚਲਾਇ । ਕਹਤਿ ਭਯੋ 'ਕਯਾ ਹੁਇ ਅਹਿਲਾਦੇ ?' । ਆਨਿ
 ਮਿਲੇ ਸਭਿ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ॥ ੨੫ ॥ ਬੇਦੀ ਤੇਹਣ ਭੱਲੇ ਬੰਸ । ਸੋਢੀ ਇਕਠੇ
 ਭੇ ਜਨੁ ਹੰਸ । ਕਰਨੋ ਹੈ ਅਸ ਕਾਰਜ ਕੌਨ ? । ਸਕਲ ਮਿਲੇ ਕਹਿ ਕੇ
 ਇਕ ਭੌਨ ? ॥ ੨੬ ॥ ਸੁਨਿ ਕੈ ਇਕ ਬੇਦੀ ਨੇ ਕਹਜੈ । 'ਨੌਰੰਗ ਬਾਦੀ
 ਅਤਿ ਤਪ ਰਹਜੈ । ਕਰਾਮਾਤ ਹੋਰਨਿ ਕੇ ਕਾਰਨ । ਪੁਰਿ ਦਿੱਲੀ ਮਹਿ
 ਕਰਹਿ ਹਕਾਰਨਿ ॥ ੨੭ ॥ ਦੋਹੀ ਸਭਿ ਹਿੰਦੁਨਿ ਕੋ ਜੋਇ । ਅਪਨੋ
 ਦੀਨ ਬਧਾਵਹਿ ਸੋਇ । ਕਰਹਿ ਸਭਿਨਿ ਸੋਂ ਤਰਕ ਘਨੇਰੇ । ਮੁੱਲਾਂ ਕਾਜੀ
 ਗਨ ਜਿਸ ਹੋਰੇ ॥ ੨੮ ॥ ਕਰਹਿ ਦਲੀਲ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ । ਸਭਾ ਸਕਲ
 ਦੁਸ਼ਟਨਿ ਇਕਸਾਰ । ਕੋ ਅਜਮਤ ਅਬਿ ਜਾਇ ਦਿਖਾਵੈ । ਅਪਨਿ
 ਸ਼ਕਤਿ ਤੇ ਤਾਂਹਿ ਦਬਾਵੈ ॥ ੨੯ ॥ ਜੀਤੈ ਸਭਾ, ਕਰਾਵੇ ਮੌਨ । ਤਿਸੈ
 ਬਿਚਾਰਤਿ, - ਹੋਇ ਸੁ ਕੌਨ ? - । ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਤਬਿ ਕਹਜੈ 'ਕੌਨੋਂ
 ਨ ਜਾਹੁ ਜੈਬੋ ਜਹਿ ਲਹਜੈ' ? ॥ ੩੦ ॥ ਬਿਨਾ ਗਏ ਜਹਿ ਬਨਿ ਨਹਿ
 ਆਵੈ । ਤਹਾ ਬਿਚਾਰਹੁ ਚਲਨਿ ਸੁ ਭਾਵੈ । ਕਯਾ ਸਜਾਨਪ ਹੋਵਹਿ ਇਸ
 ਮਾਂਹੀ । ਜੌਂ ਕੌਂ ਕਰੇ ਮਿਟਹਿ ਜੋ ਨਾਂਹੀ' ॥ ੩੧ ॥ ਸੁਨਿ ਕਰਿ
 ਸਕਲ ਅਕਲ ਕੇ ਬੈਨ।ਬੋਲਤਿ ਭਯ ਚਪਲ ਕਰਿ ਨੈਨ। 'ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜੋ

੧ ਪੁਜਨੀਕ । ੨ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਜਿਥੇ ਵੇ ਇਕ ਘਰ ਕੋਠੇ ਹੋਣ ਹੋ । ੩ ਜਿਥੇ ਜਾਣਾ (ਬਣਦਾ) ਸਮਝਿਆ
 ਹੈ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇ ?

ਧੀਰ ਤੁਮਾਰੇ। ਕੜੇਂ ਨਹਿ ਨੌਰੰਗ ਨਿਕਟਿ ਸਿਧਾਰੇ ? ॥ ੩੨ ॥ ਦਮਨਹੁ
 ਦੁਸ਼ਟ ਦਰਪ ਕਉ ਜਾਇ। ਸਭਿ ਕੇ ਤੁਮ ਹੀ ਬਨਹੁ ਸਹਾਇ। ਅਪਰ
 ਬਿਚਾਰਨਿ ਕੜੇਂ ਅਥਿ ਕਰੈਂ। ਜੇ ਇਹ ਕਾਰਜ ਤੁਮ ਤੇ ਸਰੈ ॥ ੩੩ ॥
 ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਤੁਮ ਪੁੱਤ੍ਰ ਬਡੇਰੇ। ਸਰਬ ਭਾਂਤਿ ਕੇ ਲਾਇਕੁ ਹੋਰੇ। ਇਹ ਕੁਛ
 ਬਾਤ ਨਈ ਨਹਿ ਜਾਨੈ। ਤੁਮ ਸਮ ਕਰਤਿ, ਰਹਤਿ ਨਹਿ ਛਾਨੈ ॥ ੩੪ ॥
 ਪਿਤਾ ਆਦਿ ਪੁਨ ਸਭਾ ਜਿ ਸਾਰੀ। ਮਰਜੀ ਮਿਲੀ ਸੁ ਏਕ ਬਿਚਾਰੀ।
 -ਮੁਝ ਕੋ ਹੀ ਚਾਹਤਿ ਹੈਂ ਭੇਜਾ। ਦਮਨ ਕਰਨ ਤੁਰਕੇਲੁਰ ਤੇਜਾ- ॥ ੩੫ ॥
 ਇਮ ਲਖਿ ਰਾਮਰਾਇ ਨੇ ਕਹਯੋ। 'ਜੇ ਕਰਿ ਸਭਿਹਿਨਿ ਇਹ ਮਤ
 ਚਹਯੋ। ਤਹਾਂ ਜਾਇ ਜੋ ਕਰਿਵ ਦਿਖਾਵਨਿ। ਕਰਾਮਾਤ ਸੋ ਦਿਹਿ ਮਨ
 ਪਾਵਨ'* ॥ ੩੬ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਪਿਤਾ ਪ੍ਰਸੀਦਨਿ ਹੋਇ। ਪਠਿਬ ਉਚਿਤ
 ਕਰਹਿ ਮੁਹਿ ਸੋਇ। ਤੋ ਮੈਂ ਤੁਮ ਸਭਿ ਕੀ ਲੇ ਆਇਸੁ। ਕਰੋਂ ਕਾਜ
 ਤਿਹ ਨਿਕਟਿ ਸਿਧਾਇਸਿ ॥ ੩੭ ॥ ਤੁਮ ਸਭਿ ਹੀ ਲਿਹੁ ਰਿਦੇ ਬਿਚਾਰ।
 ਤਹਾਂ ਅਹੈ ਅਜਮਤ ਕੀ ਕਾਰ। ਧਰਮ ਦ੍ਰੋਹ ਤੁਰਕਨਿ ਮਹਿ ਜਾਨੈ।
 ਤਹਾਂ ਜਾਇ ਕਛੁ ਰਹਨਿ ਨ ਛਾਨੈ ॥ ੩੮ ॥ ਕਹੈ ਤੁਰਕ ਪਤਿ ਜੈਸੀ

*ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਪਾ ਦੇਣਾ। *ਭੇਜਣ ਜੋਗਾ ਕਰ ਦੇਣ। *ਧਰਮ ਦੇ ਵੈਰੀ ਤੁਰਕਾਂ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਹੈ। *ਉੱਥੇ ਜਾਕੇ ਰਹਿਣਾ ਕੁਛ ਛੁਪਿਆ ਨਹੀਂ (ਕਿ ਕੋਸਾ ਕਠਨ ਹੈ)।

*ਮਹਿਮਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੰਬ ਵਿਚ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਤੇ ਮੁਖੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮੋਦਣ, ਕਰਾਮਾਤਾਂ ਵਿਖਾਣ ਲਈ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਪਾਸ ਜਾਣ, ਗੁਰ ਅੰਸ ਤੇ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਡਰਨ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਅੱਗੇ ਜਾਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਦੇ ਇਹ ਕਹਿਣ ਕਿ ਉਹ ਤੁਰਕ ਜਨਮ ਹੈ ਉਹਦੇ ਮੱਥੇ ਪਾਸਾਂ ਨਹੀਂ ਲੱਗਣਾ ਅਦਿਕ ਗੱਲਾਂ, ਨਹੀਂ ਲਿਖੀਆਂ।

ਮਹਿਮਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੇ ਇਸੇ 'ਸਦਾ ਪੱਤ੍ਰ' ਦੇ ਆਵਣ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਨੇ ਰਾਮਰਾਇ ਨੂੰ ਮੋਦ ਕੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਪਾਸ ਭੇਜਿਆ, ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉੱਥੇ ਜਾਕੇ ਜੋ ਪੁੱਛੇ ਨਿਡਰ ਹੋ ਮੱਚੀ ਗਲ ਕਹਿਣੀ, ਤੇ ਕਰਾਮਾਤ ਨਹੀਂ ਵਿਖਾਣੀ ਜਿਹਾ ਕਿ:-

“ਸੁਣੋ ਪੁਤਰ ਮੈਂ ਵਚਨ ਜੋ ਕਹੈਂ। ਤੁਮਰੇ ਰਿਗ ਸਦਾ ਮੈਂ ਰਹੈਂ।

ਦਿੱਲੀਪਤ ਸੋਂ ਜਾਇ ਤੁਮ ਮਿਲੋ। ਕੁਛ ਸ਼ੰਕ ਭੈ ਨਹੀਂ ਮਨ ਮੈਂ ਗਿਲੋ ॥੪॥

ਤੁਮਾਰਾ ਬਚਨ ਸੁਫਲ ਸਭ ਹੋਏ। ਤੁਮ ਸਮਾਨ ਬਲੀ ਨਹੀਂ ਕੋਏ।

ਜੇ ਪੁੱਛੇ ਮੈਂ ਸਤ ਕਹਿ ਦੀਜੇ। ਕਛੁ ਕਰਾਮਾਤ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ਕੀਜੇ” ॥੫॥

ਬਾਤ । ਤਸ ਵਿਖਾਵਨੋ ਚਹਿ ਬੱਖਸਾਤ । ਤੋ ਬਨਿ ਆਇ ਤਾਂਹਿ ਕੇ ਮੰਗ।
ਨਾਂਹਿ ਤ ਹੁਇ ਤਿਹ ਸੋਂ ਬਦਰੰਗ^੧॥੩੬॥ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਜੋ ਕਹਜੋ।
ਸਭਿਨਿ ਸਰਾਹਜੋ ਲਾਇਕ ਲਹਜੋ । ‘ਉਚਿਤ ਬਾਰੰਤਾ ਕਹੀ ਬਨਾਇ ।
ਅਜਮਤ ਬਿਨਾ ਜਾਇ ਕਿਸ ਭਾਇ’ ॥ ੪੦ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਨਵਮ ਗਾਮੇ
‘ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਕੇ ਪਠਨ ਤਗਾਰੀ’ ਪੁਸ਼ਟ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਖਸਟ ਤਿੰਬਤੀ ਅੰਸੂ ॥ ੩੬ ॥

੩੭. [ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਵਿੱਲੀ ਪੁੱਜੇ] ।

ਏਹਗਾ ॥ ਸੁਨਤਿ ਪ੍ਰਸੀਦੇ ਪਿਤਾ ਗੁਰੁ ਅਰੁ ਕਾਰਜ ਕੋ ਕਾਲ^੨ । ਕਹਜੋ
‘ਲੇਹੁ ਅਜਮਤ ਮਹਾਂ ਜੋ ਨ ਸਕਹਿ ਕੋ ਟਾਲ ॥ ੧ ॥ ਥੰਪਈ ॥ ਤਵ
ਰਸਨਾ ਪਰ ਕਰਿ ਹੈਂ ਬਾਸਾ । ਜੋ ਤਿਸ ਤੇ ਹੁਇ ਬਾਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਾ । ਕਬਹੂੰ
ਅੰਨਥਾ ਹੋਇ ਸੁ ਨਾਂਹੀ॥ਸਫਲਹਿ ਤਤਛਿਨ ਬਾਦ ਨ ਜਾਹੀ॥੨॥ਅਥਿਰਾ
ਹੋਇੰ ਬਿਰਾ ਜਸ ਕਹੈ^੩ । ਲਹੈਂ ਅਚਰਤਾ ਜੋ ਚਰ ਅਹੈਂ^੪।ਜੋ ਨਿਤ ਭਰਜੋ
ਰਹੈ,ਨਹਿੰ ਰਿਤੇ^੫ । ਸੋ ਰਿਤ ਜਾਇ, ਨੈਕ ਜੋ ਚਿਤੇ^੬॥੩॥ਮਿਗ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ
ਜਹਿੰ ਰੇਤ ਅਨੀਰ^੭ । ਤਹਿੰ ਕਰਿ ਦੇਹਿੰ ਜਲਧਿੰ ਗੇਭੀਰ । ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ
ਸਤਿਗੁਰ ਸਮਰੱਥ । ਇੱਤਯਾਦਿਕ ਸਭਿ ਤਿਨ ਕੇ ਹੱਥ ॥ ੪ ॥ ਸਭਿ
ਸ਼ਕਤਿਨਿ ਕੀ ਸ਼ਕਤਿ ਸਰੂਪ । ਜਿਨ ਕੇ ਅਚਰਜ ਚਲਿਤ ਅਨੂਪ । ਸਭਿ
ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਤਿਨ ਕੇ ਅਨੁਸਾਰੀ । ਆਇਸੁ ਜਹਿੰ ਕਹਿੰ ਟਰਹਿ ਨ ਟਾਰੀ ॥
੫ ॥ ਸੋ ਤਵ ਬਚਨ^੮ ਤੇਜ ਪ੍ਰਵਿਸ਼ਾਯੋ । ਕਰਹੁ ਨਿਸ਼ੇਕ ਜਥਾ ਮਨ ਭਾਯੋ ।
ਕੋ ਕਿਸ ਕਾਰਨ ਕਰਹੁ ਉਚਾਰਨਿ।ਉਚਿੰਤਾਨੁਚਿਤ ਉਚਾਵਚ ਟਾਰਨਿ^੯
॥੬॥ ਜਿਸ ਛਿਨ ਜਿਸ ਬਿਧਿ ਕਰਹੁ ਉਬਾਰੀ । ਤਤਛਿਨ ਸਕਲ ਭਾਂਤਿ
ਹੁਇ ਸਾਰੀ^{੧੦} । ਅਸ ਮਹਿੰਮਾ ਕਹਿ ਸੁਤਹਿ ਸੁਨਾਈ । ਉਰ ਉਤਸਾਹ
ਕਰਨਿ ਅਧਿਕਾਈ॥੭॥ਪੁਨ ਦਿਢਤਾ ਹਿਤ ਬਾਕ ਬਖਾਨੇ।‘ਨੌਰੇਗ ਅਤਿ
ਬਾਦੀ ਜਗ ਜਾਨੇ । ਗੁਰ ਘਰ ਸੋਂ ਮਤਸਰੀ ਬਿਸਾਲਾ । ਕਿਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਤੇ ਜੋ

^੧ਏਰਸੀ । ^੨(ਵਿੱਲੀ ਜਾਣੇ ਰੂਪ) ਕਾਰਜ ਦਾ ਸਮਾਂ (ਵੇਖਕੋ) । ^੩ਟਿਕੇ ਹੋਏ ਚੰਚਲ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ਜਿਵੇਂ (ਤੂੰ) ਕਹੇਂਗਾ। ^੪ਜੋ ਵਿਚਰਨੇ ਵਾਲੇ ਹਨ ਉਹ ਜੜ੍ਹ ਰੂਪ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ^੫ਖਾਲੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ^੬ਖਾਲੀ ਹੋ ਜਾਇਗਾ (ਤੋਰੇ) ਜ਼ਰਾ ਭਰ ਵੇਖਣ ਨਾਲ । ^੭ਜਲ ਨਹੀਂ ਹੈ । ^੮ਸਮੁੰਦਰ । ^੯ਤੋਰੇ ਬਚਨਾਂ ਵਿਚ । ^{੧੦}ਉਚਿਤ ਅਨੁਚਿਤ, (ਕਿਸੇ ਨੂੰ) ਉੱਚਿਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, (ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਟਾਰਨ =) ਨੀਵਿਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲਾ । (ਅ) ਯੋਗ, ਅਯੋਗ, ਤੇ (ਉਚ+ਅਉਚ-) ਉਚਾ ਨੀਵਾਂ (ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਯਾ, ਟਾਰਨਿ=) ਇਸਦੇ ਉਲਟ ਕਰਨ ਵਾਲਾ।

ਕਿਸ ਕਾਲਾ ॥ ੮ ॥ ਕਰਹਿ ਤਰਕ ਮਨ ਕੁਟਿਲ ਕੁਟੇਵੀ। ਨਿਜ ਮਤ ਕ
ਕਰਿ ਕੈ ਅਹੰਮੇਵ। ਅਸਮੰਜਸ ਸੁਨਿ ਕੈ ਨਿਜ ਕਾਨ। ਰਾਖਨਿ ਹੋਤਿ
ਤੁਰਕਪਤਿ ਮਾਨ^੧ ॥ ੯ ॥ ਤਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਇ ਨਹਿ ਕਹੈ। ਰੁਰ ਕੀ
ਲਘੁਤਾ ਜਿਸ ਮਹਿ ਲਹੈ। ਤਬਿ ਤੁਮ ਧੀਰਜ ਧਰਿ ਉਰ ਆਛੇ। ਕਹੈ
ਜਥਾਰਥ, ਹੁਇ ਹਿਤ ਪਾਛੇ^੨ ॥ ੧੦ ॥ ਤਵ ਰਸਨਾ ਤੇ ਨਿਕਸੇ ਜੈਸੇ। ਤੈਸੇ ਹੋਇ
ਮਿਟੈ ਨਹਿ ਕੈਸੇ। ਭਨਹੁ ਨਿਸੰਗ ਰਾਖ ਗੁਰ ਧਰਾਨਾ। ਜਸੁ ਪ੍ਰਾਪਤ*ਹੁਇ
ਹੈ ਬਿਧਿ ਨਾਨਾ ॥ ੧੧ ॥ ਅਪਨੇ ਬਲ ਭਰੋਸ ਜਿਸ ਨਾਹੀ। ਕਰਨਿ ਕੁਸ਼ਾਮਤ
ਕਾਰਜ ਤਾਹੀ^੩। ਸਤਿਗੁਰ ਸ਼ਕਤੀ ਪਰ ਬਿਸ਼੍ਵਾਸ। ਸੋ ਨਿਸੰਗ ਰਹਿ
ਸਭਿਹਿਨਿ ਪਾਸ ॥ ੧੨ ॥ ਉਨੇ ਸ਼ਕਮਾਨ ਹੁਇ ਜਾਤੈ। ਪੂਰਨ ਨਹਿ ਡੋਲਤਿ
ਕਿਸ ਭਾਂਤੋ। ਬਖਸ਼ੈ ਤੁਹਿ ਅਨਟੁਟ ਭੰਡਾਰ। ਖਰਚਨਿ ਕਰਹੁ ਨ ਸ਼ੋਕ
ਬਿਚਾਰ ॥ ੧੩ ॥ ਤੀਨ ਲੋਕ ਮਹਿ ਆਇਸੁ ਜਿਮ ਕਾਹ। ਸੁਰ ਨਰ ਨਾਗ
ਸੁਨਤਿ ਹੀ ਹਿਤ ਲਹਿ। ਤਤਛਿਨ ਕਰਹਿ ਤਿਸੀ ਬਿਧਿ ਸਾਰੇ। ਤੋਹਿ
ਬਾਕ ਨਹਿ ਕੋ ਹਟਕਾਰੇ^੪ ॥ ੧੪ ॥ ਸੁਨਿ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਸੁ ਪ੍ਰਸੇਨ। ਕਹਿ
'ਸ਼੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਜੀ ਧਨ ਧੇਨ। ਤੀਨ ਲੋਕ ਮਹਿ ਮਹਿਦ ਪ੍ਰਤਾਪ। ਚਹੈ ਸੁ
ਕਰੈ ਉਥਾਪਨਿ ਥਾਪ' ॥ ੧੫ ॥ ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਪਿਤਾ ਕੇ ਆਗੇ। ਬੰਦਨ
ਕੀਨਿ ਚਰਨ ਅਨੁਰਾਗੇ। ਸਕਲ ਭਾਂਤਿ ਕੀ ਕੀਨਸਿ ਤਜਾਰੀ। ਸ਼ਿਵਕਾ
ਰਥ ਸੰਦਰ ਅਸਵਾਰੀ ॥ ੧੬ ॥ ਨਖਸ਼ਿਖ ਸਗਲ ਸ਼ਿੰਗਾਰਨਿ ਕਰੇ। ਚੋਕਸ
ਚਪਲ ਚਾਰੁ ਅਸੁ ਖਰੇ। ਨਿਸ ਮਹਿ ਤਜਾਰੀ ਸਭਿ ਕਰਿ ਰਾਖੀ। ਹੋਤਿ
ਪ੍ਰਭਾਤਿ ਗਮਨ ਕੇ ਕਾਂਖੀ ॥ ੧੭ ॥ ਭਾਈ ਬਹਿਲੋ ਕੇ ਗੁਰਦਾਸ^੫। ਅਰੁ
ਦੂਸਰ ਤਾਰਾ ਪਿਖਿ ਪਾਸ। ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਸੰਗ ਇਹ ਕਰੇ। ਸਭਿ ਬਿਧਿ
ਸਮਝਾਏ ਵਿਗ ਖਰੇ ॥ ੧੮ ॥ ਹਿਤ ਸੇਵਾ ਕੇ ਸੇਵਕ ਆਨ। ਕਰੇ ਸਾਥ
ਸਤਿਗੁਰੁ ਸੁਜਾਨ। ਪੌਰ ਬਿਖੈ ਸਜੇਦਨ ਸੁਭ ਕਰੀ। ਜਗਮਗ ਚਹੁੰਦਿਸ਼
ਚਮਕਤਿ ਜਰੀ ॥ ੧੯ ॥ ਨਹਿ ਤੁਰੰਗ ਤਿਸ ਜੋਰਨਿ ਕਰੇ। ਪਾਵਹਿ ਜੀਨ

^੧ਮਨ ਦਾ ਟੋਚਾ ਤੇ ਖੋਟੇ ਸੁਭਾਵ ਵਾਲਾ। ^੨ਨੁੰਗੇ ਦਾ ਮਾਨ। ^੩ਮੱਚੀ ਗਲ ਕਹਿਓ ਪਿੱਛੋਂ ਭਲਾ ਹੋਵੇਗਾ। ^੪ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ (ਸ਼ਕਤੀ ਰੂਪ) ਬਲ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ। ^੫ਕੁਸ਼ਾਮਤ ਕਰਨੀ ਉਸ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ, (ਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ).....। ^੬ਜੇ ਉਠਾ ਹੋ ਸੇ ਤਾਂ ਸ਼ੀਕਾ ਵਾਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ^੭ਭਾਈ ਬਹਿਲੋ ਕਾ ਗੁਰਦਾਸ। ਇਹ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਭਾਈ ਬਹਿਲੋ ਜੀ ਦਾ ਪੜਪੋੜਾ ਸੀ। [੯੪ ਅੰਨ ੧ ਅੰਸ਼ ੨]

*ਪਾ:-ਪ੍ਰਤਾਪ।

ਤਿਨਹੁ ਪਰ ਖਰੇ^੧ । ਰਾਮਰਾਇ ਇਤਨੇ ਮਹਿ ਅਯੋ । ਸੁੰਦਰ ਸੰਦਨ
 ਪਰ ਚਵਿ ਗਯੋ ॥ ੨੦ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਆਪ ਪੁਨ ਆਏ । ਲੋਕ ਹਜ਼ਾਰਹੁ
 ਭੇ ਤਿਸ ਥਾਏ^੨ । ਚਵਿ ਕਰਿ ਚਲਹਿ ਹੋਰਨੇ ਕਾਜਾ । ਆਇ ਜੁਰਜੈ ਬਹੁ
 ਨਰਨਿ ਸਮਾਜਾ ॥ ੨੧ ॥ ਬਿਨ ਤੁਰੰਗ ਰਥ ਪਰ ਅਸਵਾਰੇ । ਮੁਖ ਤੇ ਬੋਲੈ
 ‘ਚਲਹੁ ਅਗਾਰ’ । ਤਤ ਛਿਨ ਸ਼ਬਦ ਗੰਭੀਰ ਉਠਾਇ । ਸੰਦਨ ਮਗ
 ਗਮਨੀ ਸਹਿਸਾਇ ॥ ੨੨ ॥ ਕਿਤੀ ਦੂਰ ਲਗਿ ਫੇਰ ਮੁਰਜੈ ਹੈ । ਲਖਿ
 ਅਚਰਜ ਉਰ ਹਰਖ ਭਰਜੈ ਹੈ । ਅਪਰ ਲੋਕ ਹੋਰਤਿ ਬਿਸਮਾਏ ‘ਪੰਨ ਪੰਨ
 ਸਤਿਗੁਰੁ’ ਅਲਾਏ ॥ ੨੩ ॥ ਬਿਨ ਤੁਰੰਗ ਰਥ ਫਿਰ ਕਰਿ ਆਈ । ਸ੍ਰੀ
 ਹਰਿਰਾਇ ਹੁਤੇ ਜਿਸ ਥਾਈਂ । ਸਿਖ ਸੇਵਕ ਕੀ ਭੀਰ ਖਰੀ ਹੈ । ਸ਼ਕਤਿ
 ਦਿਖਾਇਵ ਬੁਧਿ ਹਰੀ ਹੈ ॥ ੨੪ ॥ ਦੇਖਤਿ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਅਲਾਈ ।
 ਅਜਮਤ ਕੇ ਆਗੈ ਬਹੁ ਥਾਈਂ । ਲਗਜੈ ਖਰਚਬੇ ਚਲਤਜੈ ਘਰ ਤੇ ।
 ਨਿਕਸਜੈ ਨਾਂਹਿਨ ਅਬਿਲੋ ਪੁਰਿਤੇ ॥ ੨੫ ॥ ਧੀਰਜ ਧਰਹੁ ਥਾਨ ਜਿਸ ਚਾਹੈ ।
 ਭਹਿ ਅਜਮਤ ਕੇ ਕਰਿ ਦਿਖਰਾਹੈ^੩ । ਅਬਿ ਤੇ ਇਸ ਕੇ ਕਾਜ ਨ ਕੋਈ ।
 ਦੋਰਾਈ ਬਨ ਅਸੁ^੪ ਰਥ ਜੋਈ’ ॥ ੨੬ ॥ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਨੇ ਕਹਜੈ ।
 ‘ਮੈਂ ਪਤਿਆਵਨਿ ਕੇ ਇਸ ਚਹਜੈ । ਅਬਿ ਮੇਰਾ ਨਿਸ਼ਚਾ ਟਿਕ ਗਇਉ ।
 ਅਪਨੇ ਉਪਰ ਭਰੋਸਾ ਭਇਉ ॥ ੨੭ ॥ ਜੋ ਮੈਂ ਕਹੈਂ ਹੋਇ ਸਭਿ ਸਾਚੀ ।
 ਨਿਤਲ ਨ ਜਾਵਹਿ ਕਹੈਂ ਉਬਾਚੀ’ । ਬਹੁਰੇ ਰਥ ਸੇਂ ਜੁਰੇ ਤੁਰੰਗ । ਕੋਤਲ
 ਅਪਰ ਪਾਲਕੀ ਸੰਗ ॥ ੨੮ ॥ ਚਮਰ ਚਾਰੁ ਢੋਰਤਿ ਦੁਤਿ ਦੇਤਿ । ਮਨਹੁ
 ਮਰਾਲ ਉਡਾਰੀ ਲੇਤਿ । ਸਕਲ ਮਾਤ ਕਹੁ ਬੰਦਨ ਕਰੀ । ਹੋਰਤਿ ਸੁਤ
 ਪ੍ਰੇਮਾਤੁਰ ਖਰੀ ॥ ੨੯ ॥ ਪੁਨ ਸਤਿਗੁਰ ਜਹਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ । ਨਮੋ ਕਰੀ
 ਯੁਤਿ ਪ੍ਰੇਮ ਸੁ ਪਾਇ^੫ । ਅਪਰ ਬੰਦਿਬੇ ਉਚਿਤ ਨਿਹਾਰੇ । ਕ੍ਰਮ ਤੇ^੬ ਚਰਨ
 ਬੰਦ ਕਾਰ ਸਾਰੇ ॥ ੩੦ ॥ ਕਰਤਿ ਭਯੋ ਉਤਸਾਹ ਚਲਨਿ ਕੇ । ਸਜਲ
 ਕਰਤਿ ਲੋਚਨ ਪਲਕਨਿ ਕੇ । ਕੀਰਤਿਪੁਰਿ ਤੇ ਹੋਇ ਅਰੁਵਿ । ਮਾਰਗ
 ਗਮਨਜੋ ਆਗੈ*ਗੁਢ^੭ ॥ ੩੧ ॥ ਦਿੱਲੀਪੁਰਿ ਕੇ ਸਨਮੁਖ ਗਵਨਾ । ਸਰਬ

^੧ਉਸ (ਰਥ) ਨੂੰ ਘੋੜੇ (ਅਜੇ) ਨਹੀਂ ਜੋੜੇ ਸਨ, ਘੋੜਿਆਂ ਤੇ ਕਾਠੀਆਂ ਪਾ ਰਹੇ ਸਨ । ^੨ਜਿਸ
 ਥਾਂ ਲੋੜ ਵੇਵੇਗੀ ਉਥੇ ਕਰਾਮਾਤ (ਪ੍ਰਗਟ) ਕਰ ਦਿਖਾਵਾਣੀ । ^੩ਘੋੜਿਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾ । ^੪ਚਰਨਾ
 ੩ । ^੫ਵਾਰੀ ਵਾਰੀ । ^੬ਅੱਗੇ ਨੂੰ, ਵੱਧੇ (ਭਾਵਾਂ ਵਾਲਾ) ਭਾਵ ਰਾਮਰਾਇ ।

*ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਪਾਠ—ਆਛੇ—ਹੋਵੇ, ਕਿਉਂਕਿ ‘ਗੁਢ ਆਛੇ ਵਾਲਾ’
 ਮਹਾਵਰਾ ਹੈ । ਲਿਖਾਰੀ ਦੀ ਕਲਮ ਓਕਾਈ ਜਾਪਦੀ ਹੈ ।

ਸਰੀਰ ਰੂਪ ਜਿਸ ਰਵਨਾ^੧। ਡੇਰਾ ਪ੍ਰਥਮ ਸੁ ਚੋਪਰ ਕਰਜੇ। ਖਾਨ ਪਾਨ
 ਨਿੰਦਾ ਰਸ ਢਰਜੇ ॥ ੩੨ ॥ ਭਈ ਪ੍ਰਭਾਤਿ ਕੂਚ ਕਰਿ ਚਲੇ। ਬਾਹਨ ਨਰ
 ਸੇਵਕ ਸੰਗ ਭਲੇ। ਇਸੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਿਸਾ ਜਬਿ ਹੋਇ। ਕਰਹਿ ਸਿਵਰ ਸੁਖ
 ਸੋ ਰਹਿ ਸੋਇ ॥ ੩੩ ॥ ਕੋਤਿਕ ਦਿਨ ਮੈਂ ਕ੍ਰਮ ਕ੍ਰਮ ਕਰਿਕੈ। ਮਾਰਗ
 ਉਲਘੇ ਦੇਸ ਨਿਹਰਿ ਕੈਗ੍ਰਾਮ ਨਗਰ ਜੋਤਿਕ ਮਗ ਆਏ। ਦੇਖਤਿ ਚਲੇ
 ਜਾਤਿ ਅਗੁਵਾਏ ॥ ੩੪ ॥ ਹਾਸ ਬਿਲਾਸ ਅਨੰਦਤਿ ਹੋਏ। ਦਿਨ ਗਮਨੇ
 ਨਿਸ ਸੁਖ ਸੋ ਸੋਏ। ਨੌਰੇਗ ਦੂਤ ਸੰਗ ਨਿਜ ਲੀਏ। ਦਿੱਲੀ ਨਗਰ
 ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਨ ਕੀਏ ॥ ੩੫ ॥ ਭਤਛਿਨ ਦੂਤ ਅਗਾਊ ਗਯੋ। ਸੁਧ ਆਵਨਿ ਕੀ
 ਬੋਤਿ ਸੁ ਭਯੋ। 'ਜੋ ਸਤਿਗੁਰ ਗਾਦੀ ਪਰ ਬੈਸੇ। ਇਤਿ ਕੋ ਸੋ ਨਹਿ
 ਆਵਤਿ ਕੈਸੇ ॥ ੩੬ ॥ ਪੁੱਤ੍ਰ ਆਪਨੋ ਪਠਿਬੇ ਕਰਜੇ। ਮੇ ਸੰਗ ਐਸੇ ਬਾਕ
 ਉਚਰਜੇ।—ਅਜਮਤਿ ਸ਼ਾਹੁ ਚਹੈ ਜੋਲਈ। ਸੋ ਹਮਨੇ ਨਿਜ ਸੁਤ ਕੋ ਦਈ
 ॥ ੩੭ ॥ ਦੇਖਜੇ ਚਹੈ ਸੁ ਸਕਲ ਦਿਖੈ ਹੈ। ਇਸ ਕੋ ਕਹਜੇ ਨਿਫਲ ਨਹਿ
 ਹੈ ਹੈ। ਅਪਰ ਸ਼ਾਹ ਕੋ ਕਾਜ ਨ ਕੋਈ। ਮਿਲਨਿ ਹਮਾਰੇ ਜਿਸ ਤੇ ਹੋਈ
 ॥ ੩੮ ॥ ਸ਼ਾਹਿ ਜੁ ਬਾਛਤਿ, ਹਮ ਨੇ ਭੇਜਾ। ਬਿਨ ਸੰਸੈ ਨਿਜ ਸੰਗ ਸੁ
 ਲੇਜਾ—। ਤਿਨ ਕੋ ਪੁੱਤ੍ਰ ਸੰਗ ਮਮ ਆਯੋ। ਨਰ ਬਾਹਨ ਕਹੁ ਬਹੁ ਸਮੁਦਾਯੋ
 ॥ ੩੯ ॥ ਸੁਨਿ ਨੌਰੇਗ ਨੇ ਰਿਦੇ ਬਿਚਾਰੀ।—ਜੋ ਹਮ ਬਾਛਤਿ ਰਿਦੇ ਮਝਾਰੀ।
 ਸੋ ਦਿਖਰਾਵਨ ਕੋ ਚਲਿ ਆਯੋ। ਪਿਤਾ ਪੁੱਤ੍ਰ ਮਹਿ ਭੇਦ ਨ ਪਾਯੋ ॥ ੪੦ ॥
 ਜੋ ਕਰਿ ਇਸ ਤੇ ਕਾਜ ਨ ਸਰੈ। ਬਹੁਰ ਹਕਾਰਨਿ ਤਿਸ ਕਹੁ ਕਰੈ। ਅਰਜੋ
 ਨ ਰਹੈ ਆਇ ਬਿਨ ਦੇਰਿ। ਜਿਨਹੁ ਪਠਜੇ ਸੁਤਿ ਸ਼ਕਤਿ ਬਡੇਰ—॥ ੪੧ ॥
 ਇਸ ਬਿਚਾਰਿ ਕੈ ਮਨੁਜ ਪਠਾਏ। ਸੁਭ ਸਥਾਨ ਡੇਰਾ ਕਰਿਵਾਏ। ਅਪਰ
 ਸੇਵ ਕਹੁ ਹੁਕਮ ਬਖਾਨਜੇ। 'ਬਾਛਤਿ ਵਸਤੂ ਦੇਹੁ ਮਹਾਨਜੇ' ॥ ੪੨ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਨਵਮਿ ਰਾਸੇ 'ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਦਿੱਲੀ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਚਰਨਨ' ਨਾਮ ਸਪਤ ਤ੍ਰਿਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੩੮ ॥

੩੮. [ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਰਾਇ ਨੇ ਮੋਇਆ ਬੱਕਰਾ ਜਿਵਾਯਾ]।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਦਿੱਲੀ ਪੁਰਿ ਪਰਵੇਸ਼ ਕੈ ਨੰਦਨ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ। ਕਰਜੇ ਸਿਵਰ
 ਸੁਭ ਰੀਤਿ ਸੋ ਰਹਿ ਮਜਨੂੰ^੨ ਜਿਸ ਥਾਇੰ ॥੧॥ ਚੰਪਈ ॥ ਤੁਰਕੇਸ਼ੁਰ ਬਹੁ
 ਰਿਦੇ ਬਿਚਾਰੇ। ਅਪਨਿ ਸਲਾਹੀ ਸਕਲ ਹਕਾਰੇ। 'ਅਜਮਤ ਦੇਨਹਾਰ

^੧ਹੁੰਦਰ। ^੨ਮੋਵਾ ਵਾਸਤੇ। ^੩ਭਾਵ ਮਜਨੂੰ ਦੇ ਟਿੱਲੇ, ਹੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ ਜਮਨਾ ਕਿਨਾਰੇ। ਜਿੱਥੇ
 ਆਇ ਤੇ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਟਿਕੇ ਸਨ।

ਅਬਿ ਆਯੋ । ਆਪ ਨਹੀਂ, ਨਿਜ ਪੁੱਤ੍ਰ ਪਠਾਯੋ ॥੨॥ ਹਮ ਸੇਂ ਬਿਨਾ ਮਿਲੇ
ਇਕ ਵਾਰੀ । ਕਰਾਮਾਤ ਕੁਛ ਦੇਹਿ ਦਿਖਾਰੀ । ਹੁਇ ਅਤਿ ਕਠਨ ਜੁ
ਬਨ ਨਹਿ ਆਵੇ । ਦਿਹੁ ਸਲਾਹ ਅਤਿ ਹੀਨਤਿ^੧ ਪਾਵੇ ॥ ੩ ॥ ਕਜਾ ਕਹਿ
ਪਠਹਿ, ਕਹਾਂ ਕਰਿਵਾਇੰ ? ਜਿਸ ਮਹਿ ਕਿਮ ਨਹਿ ਚਲਹਿ ਉਪਾਇ ।
ਮਿਲਿਬੇ ਤੇ ਪੂਰਬ ਪਤਿਆਵੈ । ਲਖਹਿ ਉਚਿਤਤਬਿ ਨਿਕਟਿ ਬੁਲਾਵੈ^੨ ॥੪॥
ਸੁਨਿ ਕਾਜੀ ਮੁੱਲਾਂ ਹਰਖਾਏ । ਸ਼ਾਹ ਸਰਾਹਹਿ ਬਾਕ ਸੁਨਾਏ । 'ਦਾਨਸ਼ਵੇਦ
ਬਿਲੇਦ ਸਭਿਨਿ ਮੈਂ । ਕਹਿ ਪਠਵਹੁ ਜਿਮ ਰੁਚਿ ਹੁਇ ਮਨ ਮੈਂ ॥ ੫ ॥
ਅਸ਼ਟਿ ਸਿਧਿ ਹੋਵਤਿ ਜਿਨ ਮਾਂਹੀ । ਲਘੁ ਦੀਰਘ ਆਦਿਕ ਬਨ ਜਾਹੀਂ ।
ਅਪਰ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰਨਿ ਬਾਤ । ਸੋ ਕਰਿ ਲੇਤਿ ਜਗਤ ਬੱਖਜਾਤ ॥ ੬ ॥
ਅਚਰਜ ਕੋ ਦਿਖਾਇ ਬਿਧਿ ਨਾਨਾ । ਜੋ ਬੁਧਿ ਬਲ ਤੇ ਸਕੈ ਨ ਜਾਨਾ ।
ਸਭਿ ਤੇ ਉਲੰਘਿ ਏਕ ਰੈ ਬਾਤ । ਮ੍ਰਿਤਕ ਜਿਵਾਵਨਿ ਕੀ ਬੱਖਜਾਤ ॥ ੭ ॥
ਇਸ ਮਹਿ ਏਕ ਕਠਹੁ ਚਤੁਰਾਈ । ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਮ ਕਹੈਂ ਬੁਝਾਈ ।
ਹਹਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਕੋ ਦੇਹਿ ਜੁ ਪਰਜੋ ਤਿਸਹਿ ਜਿਵਾਇ ਦੇਤਿ ਕਰਿ ਖਟਨੈ^੩ ॥
੮॥ ਜੇ ਕਰਿ ਦੇਹ ਜਾਇ ਦਫਨਾਈ । ਕਿਧੈਂ ਕੋਇ ਕਿਸ ਬਿਧਿ ਲੇ ਖਾਈ^੪ ।
ਕਿਧੈਂ ਅਗਨਿ ਕੇ ਬੀਚ ਜਰਾਵੈਂ । ਦਿਖਯੋ ਨ ਅਬਿ ਲੋ ਤਾਂਹ ਜਿਵਾਵੈ* ॥

^੧ਹੀਨਤਾ । ^੨ਖੜਾ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ । ^੩ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਸੇ (ਜੀਵ) ਨੇ ਖਾ ਲਈ ਹੋਵੇ ।

*ਅਰੋਂ ਰਾਮਗਾਇ ਜੀ ਦੀਆਂ ਕਰਾਮਾਤਾਂ ਦੁਰਨੀਆਂ ਹਨ, ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਬੀ ਅਜ
ਤੀਕ ੭੨ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹਨ । ਕਵਿ ਜੀ ਨੇ ਕਿੱਥੋਂ ਲਈਆਂ ਤੇ ਕਰਾਮਾਤ ਕੀ ਵਸਤੂ ਹੈ,
ਇਸਦਾ ਵੀਚਾਰ ਪਹਿਲੀ ਜਿਲਦ 'ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ' ਵਿੱਚ ਹੈ । ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿਗਾਇ ਜੀ ਨੇ ਇਹ
ਤਾਕਤ ਰਾਮਗਾਇ ਜੀ ਨੂੰ ਮੈਥੀ ਨਿਭੀ ਵੇਲੇ ਤੇ ਗੁਰ ਘਰ ਦੇ ਅਮੂਲਾਂ ਮੁਜਬ ਵਰਤਣ ਲਈ
ਵਿੱਤੀ ਸੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਰੇ ਹਾਲ ਸੁਣਕੇ ਕੀਹ ਆਖਿਆ, ਇਸ ਲਈ ਵੇਖੋ ਸਤਿਗੁਰ
ਜੀ ਦੇ ਵਾਕ ਇਸੇ ਰਾਸ ਦੇ ਅੰਸੂ ੫੮ ਅੰ: ੮ ਤੋਂ ਆਗੇ ।

ਰਾਮਗਾਇ ਜੀ ਕਰਾਮਾਤਾਂ ਦਿਖਾ ਸੱਕਦੇ ਸਨ ਕਿ ਨਹੀਂ ? ਇਸ ਪਰ ਪੱਛਮੀ
ਵੇਸ਼ਨੀ ਦੇ ਆਉਣ ਨਾਲ ਸਭ ਲੋਕ ਕਰਾਮਾਤ ਤੋਂ ਸਿਰ ਵੇਰਦੇ ਹਨ, ਤੇ ੪੦ ਵਰ੍ਹੇ
ਹੋਏ ਹਨ ਕਿ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜੀਆਂ ਦੇ ਖੰਡਨ ਹੋ ਨੇ ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਕਰਾਮਾਤ ਤੋਂ ਡਰਾ
ਵਿੱਤਾ ਸੀ । ਪਰ ਹੁਣ ਅਨੇਕਾਂ ਗੱਲਾਂ ਜੋ ਤਵੇਂ ਅਨਹੋਣੀਆਂ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ, ਉਸੇ
ਪੱਛਮੀ ਵੇਸ਼ਨੀ ਨੇ ਮੰਨਣੀਆਂ ਅੰਡੇ ਵਿੱਤੀਆਂ ਹਨ । ਮੇਸਮਰੇਜ਼ਿਸਮ, ਵੈਲੀ ਪੇਥੀ,
ਵੂਸਰੇ ਆਦਮੀ ਦੇ ਖਿਆਲ ਵਾਰ ਲੈਣੇ, ਆਦਿ ਬਾਤਾਂ ਸਹੀ ਹੋ ਰਯੋਆਂ ਹਨ ।
ਹੁਣ ਦੇ ਮੇਲ ਵੇਲ (ਸਪਿਰਚਜੁਲਿਜ਼ਮ) ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਨਹੀਂ ਨੌਖਾਂ ਕੋੜਾਂ ਆਦਮੀ

[ਬਾਕੀ ਟੁਕ ਲਈ ਦੇਖੋ ਅਗਲੇ ਪੰਨੇ ਦੇ ਹੇਠ]

੯ ॥ ਯਾਂਤੇ ਛਲ ਕੀਜੈ ਇਸ ਭਾਂਤੀ । ਦਿਹੁ ਬਕਰਾ ਜ਼ਾਫਤ ਕਹਿ ਬਾਤੀ ।
 ਅਪਰ ਵਸਤੁ ਸਗੀ ਪਹੁੰਚਾਵਹੁ । ਸਨਮਾਨਹੁ ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਹਰਖਾਵਹੁ
 ॥ ੧੦ ॥ ਰਾਤ੍ਰਿ ਬਿਖੇ ਤਿਸ ਆਮਿਖ ਖਾਇ । ਨਹਿ ਸਰੀਰ ਅਜ ਕੋ ਪੁਨ
 ਪਾਇ । ਹੋਤਿ ਪ੍ਰਾਤਿ ਕੇ ਸੋ ਮੰਗਵਾਵਉ । ਸ਼ਹਿਜਾਦੇ ਕੋ ਨਾਮ ਸੁਨਾਵਉ ॥
 ੧੧ ॥ ਇਮ ਛਲ ਤੇ ਬਾਂਛਤਿ ਕੋ ਪਾਵਉ । ਨਹਿ ਜੀਵੈ ਤਬਿ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਮਨਾਵਉ ।
 ਕਰਾਮਾਤ ਅਤਿ ਹੋਇ ਬਡੇਰੀ । ਤਬਿ ਬਚਿ ਹੈ ਨਤੁ ਪਰੈ ਕੁਢੇਰੀ ॥
 ੧੨ ॥ ਇਮ ਸਲਾਹ ਜਬਿ ਦੀਨਿ ਸਲਾਹੀ । ਨੀਕੀ ਮਾਨਿ ਸ਼ਾਹ ਮਨ ਮਾਂਹੀ ।
 ਚਿਤਵੈ ਚਿਤ-ਅਜ ਕਜੈਂਹੁ ਨ ਜਵੈ । ਤਬਿ ਹਮਰੇ ਮਤ ਮੈਂ ਸੋ ਥੀਵੈ-॥
 ੧੩ ॥ ਸਭਿ ਵਸਤੁ ਪਹੁੰਚਾਵਨਿ ਕੀਨਸਿ । ਖਾਨ ਪਾਨ ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਕੇ
 ਦੀਨਸਿ । ਸ਼ਾਹੁ ਆਪਨੇ ਅਜ ਮੰਗਵਾਯੋ । ਮਹਾਂ ਪੁਸ਼ਟ ਬਹੁ ਸੁਸ਼ਟ^੨
 ਸੁਹਾਯੋ ॥ ੧੪ ॥ ਹਿਤ ਖਾਵਨਿ ਕੇ ਸੋ ਤਹਿ ਭੇਜਾ । ਕਹਜੈ 'ਸਕਲ ਵਸਤੁ
 ਸੰਗ ਲੇਜਾ' । ਜਹਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਕਿਯ ਭੇਰਾ । ਤਹਿ ਪਹੁੰਚੇ ਲੇ ਕਰਿ
 ਸਭਿ ਹੋਰਾ ॥ ੧੫ ॥ ਸ਼ਾਹੁ ਵਿਸ਼ਾ ਤੇ ਕਹਿ ਕਰਿ ਦੀਨਸਿ । 'ਜ਼ਾਫਤ ਪਠੀ
 ਮਾਨ ਤੁਮ ਕੀਨਸਿ । ਸਰਬ ਸੋਜ ਇਹੁ ਲੇਹੁ ਸੰਭਾਰੀ । ਲੀਜੈ ਅਜ ਕਰਿ
 ਲੇਹੁ ਅਹਾਰੀ' ॥ ੧੬ ॥ ਸ਼ਾਹੁ ਪਠਜੈ ਸਭਿ ਦੇ ਕਰਿ ਗਏ । ਮਤਿ^੩ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ-
 ਰਾਇ ਲਖਿ ਲਏ । ਅਪਨਿ ਨਰਨਿ ਸੋਂ ਕਹਿਬੋ ਕੀਨਿ । 'ਹਿਤ ਅਹਾਰ
 ਕੇ ਬਡ ਅਜ ਦੀਨਿ ॥ ੧੭ ॥ ਇਸ ਕੋ ਆਮਿਖ ਕਰਹੁ ਰਸੋਈ । ਖਾਲ
 ਅਸਥਿ^੪ ਨਹਿ ਦੀਜਹਿ ਖੋਈ । ਜਬਿ ਮਾਰਹੁ* ਇਕ ਟੰਗਰੀ ਲੇਹੁ ਬਡ
 ਕਾਜੀ ਕੇ ਘਰ ਪਾਠ ਦੇਹੁ' ॥ ੧੮ ॥ ਸੁਨਿ ਸੇਵਕ ਤਸ ਕੀਨਸਿ ਕਾਰ ।

*ਭਾਵ ਇਹ ਕਿ ਇਹ ਬੱਕਰਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦੇ ਦਾ ਸੀ, ਹੁਣ ਉਹ ਮੰਗਦਾ ਹੈ, ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਤੁਹਾਨੂੰ ਘਲ ਬੈਠੇ ਸਾਂ । ^੨ਸੁਸ਼ਟ । ^੩ਬੁਧੀ ਵਿੱਚ (ਅ) (ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ) ਮਤਾ । ^੪ਖੱਲ ਤੇ ਹੱਡੀਆਂ । *ਪਾ:-ਕੁੱਠਹੁ=ਮਾਰੋ । ਕੁੱਠਾ ਪਦ ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਤ੍ਰੀਕੇ ਨਾਲ ਮਾਰਨ ਵਾਸਤੇ ਵੁੜੀ ਦਸਮੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਹੋਇਆ ਹੈ । ਪਹਿਲਾਂ ਇਸਦੇ ਸਾਧਾਰਣ ਅਰਥ ਸਨ=ਮਾਰਨਾ ।
 [ਪਿਛਲੇ ਪੰਨੇ ਦੀ ਥਾਕੀ ਟੁਕ]

ਪ੍ਰਤਾਪ ਅਮੈਰਿਕਾ ਵਿੱਚ ਮੰਨ ਰਹੇ ਹਨ, ਅਰ ਬੜੇ ਮਾਦਾ ਪ੍ਰਸਤ ਤੇ ਸਾਇੰਸ ਵੇਤਾ ਕਾਇਲ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਅਨੇਕਾ ਕਰਾਮਾਤਾਂ ਰਾਮਰਾਇ ਜੀ ਦੀਆਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉੱਚੇ ਆਤਮ ਬਲ ਨਾਲ ਵੇਖੀਆਂ, ਅਜਕਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤ੍ਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਸਿੱਧ ਹੋ ਸੱਕਦੀਆਂ ਹਨ । ਮਹਿੰਮਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਕਰਾਮਾਤਾਂ ਬੋੜੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ । ਵਿਦਿਆ ਵਿਗਯਾਨ ਪੂਰਬ 'ਸਿਧਿ' ਜਨਮ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਬੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤੇ ਯੋਗ ਕਰਕੇ ਸੰਯਮ ਨਾਲ ਬੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕੀਦੀ ਹੈ । ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲਈ ਵੇਖੋ ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ।

ਕੁੰਠਜੈ ਅਜ ਕੋ ਹੋਤੁ ਅਹਾਰ । ਲੇ ਕਾਜੀ ਕੇ ਘਰ ਮਹਿ ਗਏ । 'ਰਾਮਰਾਇ
 ਕੇ ਆਵਤਿ ਭਏ ॥੧੯॥ ਤਿਨ ਵਿਗ ਜਾਫਤ ਭੇਜੀ ਸ਼ਾਹੁ । ਇਹੁ ਆਮਿਖ
 ਪਠਯੋ ਤੁਮ ਪਾਹੁ । ਅਪਰ ਕੁਸ਼ਲ ਕੋ ਬੁਝਨਿ ਕਹਜੋ । ਰਾਵਰਿ ਸਾਥ
 ਮਿਲਨਿ ਕਹੁ ਚਹਜੋ ॥ ੨੦ ॥ ਸੁਨਿ ਕਾਜੀ ਜਿਸ ਮਨ ਅਹੰਕਾਰੇ । ਲੇ
 ਕਰਿ ਆਮਿਖ ਰਿਦੇ ਬਿਚਾਰੇ ।—ਕਰਨਿ ਕੁਸ਼ਾਮਦ ਪਾਸ ਹਮਾਰੇ । ਪਠਜੋ
 ਮਾਸ ਹਿਤ ਕਰਨਿ ਅਹਾਰੇ ॥ ੨੧ ॥ ਸ਼ਾਹੁ ਨਿਕਟਿ ਨੀਕੀ ਕਹਿ ਬਾਤ ।
 ਜਾਨਤਿ ਹੈ ਇਹੁ ਨਿਤ ਵਿਗ ਜਾਤਿ—। ਇਮ ਚਿਤਵਤਿ ਆਮਿਖ
 ਪਕਵਾਯੋ । ਅਪਨੇ ਖਾਨੇ ਮੇਂ ਕਰਿ ਖਾਯੋ ॥੨੨॥ ਇਤਿ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਤਿਮ
 ਕਰਜੋ । ਅਸਥਿ ਖਾਲ ਇਕ ਥਲ ਕਰਿ ਧਰਜੋ । ਅਪਰ ਮਾਸ ਖਾਯੋ
 ਬਰਤਾਇ । ਖਾਨ ਪਾਨ ਕਰਿ ਸਹਜਿ ਸੁਭਾਇ ॥੨੩॥ ਜਾਮਨਿ ਬਿਖੈ ਪੌਢ
 ਕਰਿ ਸੋਏ । ਭਈ ਪ੍ਰਾਤਿ ਪੁਨ ਜਾਗੁਨਿ ਹੋਏ । ਕਰਿ ਸੁਨਾਨ ਪਵਿ ਕਰਿ
 ਗੁਰਬਾਨੀ । ਬੈਠਿ ਰਹੇ ਸੁਖ ਸੇਂ ਤਿਸ ਥਾਨੀ ॥ ੨੪ ॥ ਉਤ ਨੌਰੰਗੀ ਸਭਾ
 ਲਗਾਈ । ਕਾਜੀ ਮੁੱਲਾਂ ਗੇ ਸਮੁਦਾਈ ॥ਕਰਜੋ ਜ਼ਿਕਰ 'ਅਜ ਤਹਾਂ ਪਠਾਯੋ
 ਜੀਵਤਿ ਹੈ ਕਿ ਕਾਟ ਕਰਿ ਖਾਯੋ ?' ॥ ੨੫ ॥ ਭੋਜਨੋ ਨਰ ਫੁਧ ਲੈਬੋ
 ਕਾਰਨ । ਜਾਇ ਸੁਕੀਨਸਿ ਨੀਕ ਨਿਹਾਰਨਿ । ਜਾਨਜੋ ਸੁਨਜੋ 'ਚੈਨ ਮੈਂ
 ਖਾਯੋ' । ਆਇ ਤੁਰਤ ਨੌਰੰਗ ਸੁਨਾਯੋ ॥ ੨੬ ॥ ਸ਼ਾਹੁ ਕਹਜੋ 'ਬਾਂਛਤਿ
 ਚਿਤ ਹੋਈ । ਅਬਿ ਜਾਚਹੁ ਅਜ ਪਠਿ ਨਰ ਕੋਈ । ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦੇ ਕੋ
 ਖੇਲਨ ਵਾਰੇ । ਭੋਰੇ ਪਠਜੋ ਸਮੀਪ ਤੁਮਾਰੇ ॥ ੨੭ ॥ ਅਬਿ ਖੇਲਨਿ ਕੋ
 ਹਿਤ ਸੋ ਚਾਹੈ । ਜਿਦ ਕਰਿ ਰੁਦਤਿ ਅਮੁਦਤਿ ਮਹਾਂ ਹੈ' । ਇਮ
 ਸਮੁਝਾਇ ਪਠਜੋ ਨਿਜ ਨਰ ਕੋ । 'ਕਹਿਤੇ' ਕੁਛੁਕ ਜਨਾਵਹੁ ਡਰ ਕੋ' ॥
 ੨੮ ॥ ਬਾਕ ਚਾਲ ਸੁਨਿ ਤੁਰਨ ਆਯੋ । ਵਿਗ ਥਿਤ ਹੈ ਕਰਿ ਕੂਰ
 ਸੁਨਾਯੋ । 'ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦੇ ਕੋ ਅਜ ਸੋਦਈਏ ਤਿਸਕੋ ਪਲਟੋ ਔਰੇ ਲਈਏ' ॥
 ੨੯ ॥ ਰਾਤਿ ਭੁਲਾਵੇ ਮੈਂ ਦੇ ਗਯੋ । ਅਬਿ ਤਿਸ ਕੀ ਸੁਧਿ ਪਾਵਤ ਭਯੋ ।
 ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦੇ ਬਡ ਧੂਮ ਉਠਾਈ । ਪਰ ਹਾਰੇ ਪਰਚਜੋ ਨ ਰਹਾਈ ॥ ੩੦ ॥
 ਸੁਨਤਿ ਸ਼ਾਹੁ ਕੋ ਰਿਸ ਹੁਇ ਆਈ । ਝਿਰਕੇ ਲੋਕ ਤਾਸ ਉਪਜਾਈ ।
 ਟੁਮ ਲਗਿ ਖਫਗੀ ਜਾਨੀ ਜਾਇ । ਦੀਜੈ ਅਜ ਸਗਰੀ* ਮਿਟਿ ਜਾਇ

*ਭੁਲੇਖੇ ਵਿਚ । *ਉਦਾਸ । *ਗੱਲ ਕਹਿੰਦਿਆਂ । *ਫੂਤ । *ਪਰਚਿਆ ਨਗੀਂ ਰਹਿੰਦਾ । *ਗੁੱਸਾ ।

*ਪਾ:-ਖਫਗੀ ।

॥ ੩੧ ॥ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਬਜ ਕਹਜੈ । ‘ਸੋ ਅਜ ਕੁਠਜੈ ਜਿਯਤਿ
ਨਹਿ ਰਹਜੈ । ਤਿਸ ਕੇ ਪਲਟੇ ਦੇਂ ਹਮ ਔਗਨਹਿ ਅਬਿ ਪੱਯਤਿ ਸੋ ਕਿਤ
ਠੈਰ ॥ ੩੨ ॥ ਅਪਰ ਖੇਲ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦੇ ਲਾਵਹ । ਤਿਸ ਤੇ ਸੁੰਦਰ ਅਜ
ਦਿਖਰਾਵਹੁ ਪਰਚ ਜਾਇਗੋ ਜਜੈਂ ਕਜੈਂ ਕਰੇ। ਸੋ ਕਿਮਹਾਥ ਆਇ ਜੋ ਮਰੇ’
॥ ੩੩ ॥ ਸ਼ਾਹੁ ਪਾਸ ਪੁਨ ਜਾਇ ਸੁਨਾਈ । ‘ਸੋ ਤੋ ਮਰਜੈ ਲੀਨਿ ਨਿਸ
ਖਾਈ । ਕੈਸੇ ਹਾਥ ਆਇ ਮਿਤੁ ਹੋਯੈ । ਨਹਿ ਉਪਾਇ ਦੈਬੇ ਕਉ ਜੋਯੈ’ ॥
੩੪ ॥ ਪੁਨਹਿ ਸ਼ਾਹੁ ਨੇ ਪਠਜੈ ਰਿਸਾਈ । ‘ਜਜੈਂ ਕਜੈਂ ਅਜ ਦਿਹੁ ਆਜ
ਪਠਾਈ। ਨਾਹਿ ਤ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦੇ ਕੋ ਖਜਾਲਾ ਰਹੇ ਟਲਾਇ ਨ ਟਲੈ ਬਿਸਾਲ’ ॥
੩੫ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਵਿਗਾ ਫੇਰ । ਗਏ ਤੁਰਕ ਤਾਗੀਦ ਬਡੇਰ ।
ਕਹਜੈ ਸ਼ਾਹੁ ਕੋ ਸਕਲ ਸੁਨਾਯੋ । ‘-ਜਜੈਂ ਕਜੈਂ ਅਜ ਦਿਹੁ-ਪੁਨ
ਫੁਰਮਾਯੋ’ ॥ ੩੬ ॥ ਰਾਮਰਾਇ ਮਨ ਮੈਂ ਸਭਿ ਜਾਨੀ। ‘ਜਿਸ ਹਿਤ ਮੈਂ ਆਯੋ
ਇਸ ਥਾਨੀ । ਬਿਨਾਂ ਮਿਲੇ ਚਾਹੈ ਤੁਰਕੇਸ਼ । ਅਚਰਜ ਕਰਿ ਦਿਖਰਾਉਂ
ਵਿਯੋਸ਼ ॥ ੩੭ ॥ ਅਸਥੀ ਖਾਲ ਵਿਖੈ ਸਭਿ ਪਾਏ । ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਹਿ ਜਲ
ਫਿਰਕਾਏ । ਉਠਜੈ ਜੀਵ ਅਜ ਸੋ ਤਤਕਾਲਾ । ਇਤ ਉਤ ਬਿਚਰਤਿ
ਬੁਲਤਿ ਬਿਹਾਲਾ’ ॥ ੩੮ ॥ ਤੀਨ ਚਰਨ ਜਿਸ ਕੇ ਤਹਿ ਫਿਰਿ ਹੀ। ਭੇ ਬਿਸਮੇ
ਸਭਿ ਲੋਕ ਨਿਹਰਿਹੀ । ਸ਼ਾਹੁ ਨਰਨਿ ਕੇ ਸਾਥ ਸੁਨਾਯੋ । ‘ਏਕ ਚਰਨ
ਕਾਜੀ ਇਸ ਖਾਯੋ ॥ ੩੯ ॥ ਕਹੇ ਸ਼ਾਹੁ ਸੋਂ ਲੇ ਕਰਿ ਜਾਹੁ ।-ਹਮ ਨੇ ਭੇਜ
ਦੀਨਿ ਤੁਮ ਪਾਹੁ । ਚੌਥੇ ਚਰਨ ਜਿ ਚਹੁ ਬਨਾਵਹੁ । ਵਿਗ ਕਾਜੀ ਤਿਸ
ਤੇ ਬਨਿਵਾਵਹੁ ॥ ੪੦ ॥ ਜਿਤਨਕ ਹਮ ਨੇ ਕਰਜੈ ਅਹਾਰਾ । ਤਿਤੋ ਬਨਾਇ
ਦੀਨਿ ਤਸ ਸਾਰਾ । ਜਿਤੋ ਨਹੀਂ ਅਬਿ ਬਨਜੈ ਨਿਹਰਜੈ । ਸੋ ਸਭਿ ਕਾਜੀ
ਖਾਵਨਿ ਕਰਜੈ-’ ॥ ੪੧ ॥ ਇਮ ਅਚਰਜ ਪਿਖਿ ਕਰਿ ਲੇ ਆਏ । ਜਹਾਂ
ਸ਼ਾਹੁ ਅਰੁ ਨਰ ਸਮੁਦਾਏ । ਹੇਰਿ ਹੇਰਿ ਅਦਭੁਤ ਬਿਸਮਾਏ । ਅਤਿ
ਕੌਤਕ, ਗਤਿ ਲਖੀ ਨ ਜਾਏ ॥ ੪੨ ॥ ‘ਤੀਨ ਚਰਨ ਕਿਮ ਰਹੇ?’
ਬਤਾਯੋ । ‘ਏਕ ਚਰਨ ਇਨ ਕਾਜੀ ਖਾਯੋ । ਤਿਨਹਿ ਕਹਜੈ-ਤਿਸਤੇ
ਲਗਵਾਵਹੁ । ਨਿਜ ਅਜ ਕੋ ਸਾਬਤ ਬਨਵਾਵਹੁ-’ ॥ ੪੩ ॥ ਸੁਨਿ ਨੌਦੰਗ
ਕਾਜੀ ਦਿਸਿ ਹੋਰਾ । ਮੁਸਕਾਵਤਿ ਕੁਛ ਕਹਿ ਤਿਸ ਬੇਰਾ। ‘ਦੇਖਜੈ ਹਿੰਦੁਨਿ
ਕੋ ਗੁਰ ਸਾਰਾ । ਕਰਜੈ ਕਾਜ ਤੁਮ ਛਲ ਸੋਂ ਰਾਚਾ ॥ ੪੪ ॥ ਤਿਸ ਨੇ
‘ਭਾਖ ਰਾਮਰਾਇ ਕੋਲ । ‘ਬਿਹਾਲ (ਵੁਖੀ ਹੋਕੇ) ।

ਛਲ ਕਰਿ ਤੋਹਿ ਦਬਾਵਾ । ਅਬਹਿ ਬਨਾਵਹੁ ਜਸ ਤੁਮ ਖਾਵਾ । ਦੇਵੈ
ਜਿਮ ਬੈਠੇ ਸਮੁਦਾਈ । ਨਾਹਿ ਤੁ ਸਭਿ ਮੈਂ ਲਾਜ ਗਵਾਈ ॥ ੪੫ ॥
ਪਸਰਹਿ ਜਹਿ ਕਹਿ ਇਹੀ ਬਿਭਾਂਤ । ਜਿਸ ਮਹਿ ਤੁਮ ਕੂਰੇ ਸਭਿ ਭਾਂਤ ।
ਪੂਰਬ ਛਲ ਕਰਿ ਅਜ ਦਿਲਵਾਯੋ । ਵੇਕ ਚਟਨ ਲੈ ਤਿਸਕੋ ਖਾਯੋ ॥ ੪੬ ॥
॥ ਰੁਹੁ ਨੇ ਸੋ ਜ਼ਿੰਦਾ ਕਰਿ ਦਿਯੋ । ਤੁਰਕਨਿ ਤੇ ਪਗ ਵੇਕ ਨ ਭਯੋ ।
ਇੰਤਜਾਦਿਕ ਬਹੁ ਸ਼ਾਹੁ ਬਖਾਨਾ । ਕਾਜੀ ਲੱਜਿਤਿ ਮੂਢ ਮਹਾਨਾ ॥ ੪੭ ॥
ਨਿੰਮਿ ਨਾਰ ਕਰਿ ਬਾਕ ਨ ਆਵਾ । ਅਚਰਜ ਸਭਾ ਸ਼ਾਹੁ ਬਿਸਮਾਵਾ ।
ਅਹਮਤ ਮਹਾਂ ਜਾਨਿ ਭੇ ਮੌਨ । ਤੁਰਕ ਸਕਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਕੌਨ ॥ ੪੮ ॥

ਇਹਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਤਿੰਨੇ ਨਵਮਿ ਗਾਏ 'ਅਜਨੰਤਿਵਾਚਨ' ਪੁੰਛ ਭਾਨਨੇ ਨਾਮ ਅਣਟ ਦਿੱਸੀ ਅੰਸੁ ॥ ੩੯ ॥

੩੯. [ਜਹਿਰੀਲੀ ਹੋਸ਼ਾਕ ਪਹਿਨੀ । ਖਾਣੇ ਤੋਂ ਵੱਲ ਬਠਾਏ] ।

ਦੋਹਰਾ । ਲੱਜਿਤਿ ਕਾਜੀ ਸਭਾ ਮਹਿ ਰਹਜੋ ਬਦਨ ਨਿਹੁਰਾਇ^੧। ਹਰਖ ਭਯੋ
ਨੌਰੰਗ ਮਹਾਂ ਮਿਲਿਬੇ ਚਹਿ ਅਧਿਕਾਇ ॥ ੧ ॥ ਚੋਪਈ ॥ ਮਤਿ ਬਿਸਮਤ
ਨੇ ਬਾਕ ਬਖਾਨਾ । 'ਅਜਮਤਿ ਇਨ ਮਹਿ ਮਹਿਦ ਮਹਾਨਾ' ਪੁਨ ਪਰਖਨਿ
ਹਿਤ ਠਾਨਿ ਉਪਾਉ । ਅਜਮਤਿ ਜਿਯੈ ਨਾਹਿ ਤੁ ਮਰਿ ਜਾਉ^੨ ॥ ੨ ॥
ਪੋਸ਼ਿਸ਼ ਸੂਖਮ ਬਸਤ੍ਰ ਬਨਾਏ । ਤਿਨ ਮਹਿ ਜ਼ਹਿਰ ਬਿਸਾਲ ਲਗਾਏ ।
ਛਵਤਿ ਅੰਗ ਕੋ ਹਾਨਹਿ ਪਾਨਾ । ਜਨੋਂ ਬਿਸੀਅਰ ਭਸ ਜਾਇ ਮਹਾਨਾ ॥
੩ ॥ ਸਗਰੇ ਬਸਤ੍ਰਨਿ ਬਿਖੈ ਰਚਾਈ । ਮਨੁਖ ਸਮੀਪੀ ਹਾਥ ਪਠਾਈ ।
'ਆਪ ਬੈਠਿ ਪਹਿਰਾਵਉ ਸਾਰੀ । ਕੇਤਿਕ ਚਿਰ ਤਹਿ ਲੇਹੁ ਨਿਹਾਰੀ' ॥
੪ ॥ ਲੈ ਗਮਨਜੋ, ਗੁਰਸੁਤ ਫਿਗ ਆਇਵ । ਪੋਸ਼ਿਸ਼ ਆਗੇ ਧਰੀ
ਬਨਾਇਵਾ 'ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਸ਼ਾਹੁ ਹੁਇ ਰਹਜੋ' ਤੁਮ ਸੋਂ ਬਚਨ ਬੰਦਗੀਕਹਜੋ
॥ ੫ ॥ ਹੇਤੁ ਪਹਿਰਬੇ ਪੋਸ਼ਿਸ਼ ਨੀਕੀ । ਪਠੀ ਮੋਹਿ ਕਰ ਸ਼ਰਧਾ ਜੀ ਕੀ^੩ ।
ਮਹਾਂ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਿ ਬਾਕ ਉਚਰੋ—ਆਪ ਬੈਠਿ ਪਹਿਰਾਵਨਿ ਕਰੋ—॥ ੬ ॥
ਅਬਹਿ ਸਫਲ ਹੁਇ ਪਠਵਨਿ ਸ਼ਾਹੁ । ਪਹਿਰਨਿ ਕਰਹੁ ਅਪਨਿ ਤਨ
ਮਾਂਹੁ^੪। ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਤ ਨੋਲਖੀ ਖੁਟਾਈ । ਤਉ ਚਹਤਿ ਅਜਮਤ ਦਿਖਰਾਈ
॥ ੭ ॥ ਲੈ ਕਰਿ ਸਗਰੀ ਪਹਿਰਿ ਸ਼ਰੀਰ । ਬੈਠਿ ਰਹੋ ਤੈਸੇ ਧਰਿ ਧੀਰ ।
ਜਿਨ ਕੇ ਦੇਖਤਿ ਬਿਖ ਬਿਨਸਾਇ । ਤਿਨ ਕੋ ਸਕ*ਕਿਮ ਕਸ਼ਟ ਉਪਾਇ
॥ ੮ ॥ ਕੇਤਿਕ ਚਿਰ ਸੋ ਬੈਠਜੋ ਰਹਜੋ । ਬਿਸਮਜੋ ਦੇਖਤਿ ਕਛੁ ਨ

^੧ 'ਨੀਵੀ' ਧੋਲ ਕਰ ਲਈ । ^੨ ਨਿਵਾਕੇ । ^੩ ਜੇ ਇਸ ਵਿਰ ਕਰਾਮਾਤ ਹੋਵੇਗੀ ਤਾਂ ਜੀਵੇਗਾ, ਨਹੀਂ
ਤਾਂ ਮਰ ਜਾਵੇਗਾ । ^੪ ਵੇਜੀ ਹੈ ਮੇਰੇ ਹੋਥੀਂ ਚਿਤ ਦੀ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ । *ਪਾ:-ਸਕਹਿ ।

ਕਹੈ । ਏਕ ਪਹਿਰ ਬੀਤਾਵਨਿ ਕਰੇ । ਪੁਨ ਉਠਿ ਗਮਨੈ ਸਰਧਾ ਧਰੇ
 ॥ ੯ ॥ ਆਲਮਗੀਰ^੧ ਸੰਗ ਸਭਿ ਭਾਖੀ । 'ਮੈਂ ਪਹਿਰਾਇ ਦਿਖਤਿ ਰਹਿ
 ਆਖੀ' । ਜਿਮ ਪ੍ਰਸੰਨ ਮੁਖ ਪਹਿਰਨਿ ਕਰੀ । ਤਿਸੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਅਬਹਿ ਦੁਤਿ
 ਧਰੀ ॥ ੧੦ ॥ ਏਕ ਜਾਮ ਬੀਤੇ ਮੈਂ ਆਯੋ । ਨਿਜ ਸੁਭਾਉ ਬੋਲਤਿ
 ਬਿਕਸਾਯੋ । ਜਿਸਕੇ ਅੰਗ ਪਹਿਚਿਬੇ ਕਹੋਵੈ ਘਟਿਕਾ ਨ ਪ੍ਰਾਨ ਕੋ ਧਰੇ ॥
 ੧੧ ॥ 'ਸੋ ਤਿਨ ਨਹਿ ਜਾਨੀ ਪਹਿਰਾਇਬੈਠੇ ਬਿਕਸੇ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇ' ।
 ਸੁਨਿ ਨੌਰੰਗ ਬਿਸਮੈ ਹੁਇ ਗਯੋ । ਸਜਾਨੇ ਤੁਰਕ ਬੁਲਾਵਤਿ ਭਯੋ ॥
 ੧੨ ॥ ਫਾਜ਼ਲ^੨ ਗਨ ਉਲਮਾਉ ਮਹਾਨੇ । ਸ਼ਰਾ ਬਿਖੇ ਗਾਢੇ ਜਿ ਮੁਲਾਨੇ
 ਨਿਕਟਿ ਬਿਠਾਇ ਸਕਲ ਸਮਝਾਏ । 'ਇਹੁ ਗੁਰ ਹਿੰਦੁਨਿ ਸਿਹਰ'^੩
 ਕਮਾਏ ॥ ੧੩ ॥ ਅਬਿ ਕੈਸੇ ਇਸ ਕੋ ਹਮ ਕਹੈ । ਸਕਲ ਬਾਤ ਤੇ ਉਪਰ
 ਰਹੈ । ਜਿਮ ਨਹਿ ਸਿਹਰ ਹੋਇ ਕੁਛ ਐਸੇ । ਬਾਤ ਬਨਾਇ ਕਹਹੁ ਸਭਿ
 ਤੈਸੇ' ॥ ੧੪ ॥ ਤਬਿ ਫਾਜ਼ਲ ਉਲਮਾਉ ਬਖਾਨਾ । 'ਹਮ ਤੇ ਸੁਨੀਏ
 ਸ਼ਾਹੁ ਮਹਾਨਾ ! ਪ੍ਰਥਮ ਭਯੋ ਸ਼੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਚੰਦ । ਬਿਚਰਨੈ ਦੇਸ਼ ਬਿਦੇਸ਼
 ਬਿਲੰਦ ॥ ੧੫ ॥ ਕਰਨੈ ਸਿਹਰ ਮੱਕੇ ਮਹਿ ਜਾਇ । ਸਕਲ ਮੁਜਾਵਰ ਉਰ
 ਬਿਸਮਾਇ । ਜੇ ਹਜ਼ਰਤ ਨਿਜ ਦੀਨ ਬਧਾਵਹੁ । ਚਹਤਿ ਸ਼ਰਾ ਮੈਂ ਹਿੰਦ
 ਚਲਾਵਹੁ ॥ ੧੬ ॥ ਤੋ ਸੁਨਿ ਲੀਜੈ ਬਾਤ ਹਮਾਰੀ । ਇਸ ਕੋ ਆਨਹੁ ਸ਼ਰਾ
 ਮਝਾਰੀ । ਹਿੰਦੁ ਸਭਿ ਇਨ ਕੇ ਸਿਖ ਅਹੈ । ਮਾਨਹਿ ਪੁਨ, ਜੈਸੇ ਤੁਮ
 ਕਹੈ' ॥ ੧੭ ॥ ਜੋ ਘਰ ਹੈ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਕੇਰਾ । ਹੋਭਾ ਆਯਹੁ ਸਿਹਰ
 ਘਨੇਰਾ ॥ ਜਹਾਂ ਜਾਤਿ ਇਹੁ ਤਹਾਂ ਦਿਖਾਵੈ । ਹਿੰਦੁਨਿ ਕੋ ਤੁਰਨਿ ਭਰਮਾਵੈ
 ॥ ੧੮ ॥ ਸਿਹਰ ਜ਼ੋਰ ਤੇ ਮਨ ਬਿਚਲਾਯੋ । ਦੇਸ਼ ਬਿਦੇਸ਼ਿਨ ਜਸੁ ਬਿਦ-
 ਤਾਯੋ । ਇਨ ਕੇ ਸਿਖ ਹਿੰਦੁ ਮਤਿ ਕਾਚੇ । ਸਿਹਰ ਦੇਖਿ ਕਰਿ ਕਿਮ ਨਹਿ
 ਬਾਚੇ' ॥ ੧੯ ॥ ਅਬਿ ਅਪਨੋ ਖਾਨਾ ਕਰਿਵਾਵਹੁ । ਦੇ ਕਰਿ ਕਿਸ ਕੇ ਹਾਥ
 ਪਠਾਵਹੁ । ਕਿਸੁ ਜਤਨ ਤੇ ਤਿਸੇ ਖੁਲਾਵਹੁ । ਅਪਨੇ ਦੀਨ ਬਿਖੈ ਕਰਿ
 ਲਜਾਵਹੁ ॥ ੨੦ ॥ ਅਜਮਤਿ ਸਿਹਰ ਜਿਤਿਕ ਇਨ ਕੇਰਾ । ਸਭਿ ਮਿਟਿ

^੧ਐਵੇਗਫ਼ੋਬ ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਸੀ । ^੨ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵੇਖਦਿਆਂ । ^੩ਪਹਿਨ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਾਣਿਆਂ ਬੀ ਨਹੀਂ
 (ਕਿ ਪਹਿਨੀ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ), ਭਾਵ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਾ ਹੋਇਆ ਉਹ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਵ ਖਿੱਤੇ
 ਹੋਠੇ ਰਹੇ । ^੪ਵਿਦੁਸ਼ । ^੫ਜਾਦੂ । ^੬ਜਿਵੇਂ ਤੁਸੀਂ ਕਹੋਗੇ ਮੰਨਣਗੇ (ਹਿੰਦੂ, ਇਸ਼੍ਵਰ ਦੇ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਵਿਚ
 ਆ ਜਾਣ) ਮਝਾਰੇ । ^੭(ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਡਰੇਸਾ ਕਰੋ) ਕਿਵੇਂ ਨਹੀਂ ਬਚ ਸਕਦੇ ।

ਜਾਇ ਨ ਲਾਗਹਿ ਦੇਰਾ^੧। ਸੁਨਤਿ ਸ਼ਾਹੁ ਤੈਸੇ ਕਰਿਵਾਯਹੁ। ਖਾਨਾ ਅਪਨਾ
 ਤਜਾਰ ਕਰਾਯਹੁ ॥ ੨੧ ॥ ਨਿਕਟਿ ਦਰੋਗਾ ਲੀਨਿ ਹਕਾਰਿ । ਤਿਹ
 ਸਮੁਝਾਯਹੁ ਕੀਨਿ ਉਚਾਰ । ‘ਸਿਫਤਿ ਸਮੇਤ ਕਹਹੁ ਤਿਸ ਜਾਇ । ਖਾਨੋ
 ਅਪਨੋ ਦੇਹੁ ਖੁਲਾਇ ॥ ੨੨ ॥—ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਘਰ ਮਹਿ ਇਹ ਬਾਤਿ । ਹੈ
 ਆਛੀ ਸਭਿ ਮਹਿ ਬੱਖਸਾਤ । ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਜਾਤਿ ਇਕ ਜਾਨੇ । ਇਕ
 ਖੁਦਾਇ ਕੀ ਸਿਸ਼ਟਿ ਪਛਾਨੇ ॥ ੨੩ ॥ ਭਾ ਹਜ਼ਰਤ ਕੇ ਸਿਦਕ ਮਹਾਨਾ ।
 ਕਰਿ ਬਹੁ ਸ੍ਵਾਦ ਪਠਜੇ ਇੰਹ ਖਾਨਾ। ਹਜ਼ਰਤ ਕਹਿ ਬਹੁ ਸਿਫਤ ਤੁਮਾਰੀ।
 ਫਕਰ ਖੁਦਾਇ ਪਾਕ ਬਿਧਿ ਸਾਰੀ—’ ॥ ੨੪ ॥ ਇੰਤਜਾਦਿਕ ਤਿਸ
 ਬਹੁ ਸਿਖਲਾਵਾ । ਪਠਜੇ ਦਰੋਗਾ ਕਪਟ ਬਨਾਵਾ । ਗਯੋ ਸੰਗ ਲੇ ਖਾਨਾ
 ਸੋਇ । ਪਹੁੰਚਜੇ ਗੁਰ ਸੁਤ ਕੇ ਫਿਰਾ ਹੋਇ ॥ ੨੫ ॥ ਬੈਠਿ ਸਮੀਪ ਕਹਿਨਿ
 ਲਗਿ ਤੈਸੇ । ਕੁਮਤਿ ਸ਼ਾਹੁ ਸਿਖਰਾਈ ਜੈਸੇ । ‘ਹਜ਼ਰਤ ਕਰੀ ਬੰਦਗੀ ਤੁਮ
 ਕੋ । ਸਿਦਕ ਠਾਨਿ ਕਰਿ ਭੇਜਜੇ ਹਮ ਕੋ ॥ ੨੬ ॥ ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਸਮਾਨ
 ਤੁਮਾਰੇ। ਪਾਕ ਅਲਹੁ ਕੇ ਲਖਨੇ ਵਾਰੇ। ਸਭਿ ਮਹਿ ਜਾਨਹੁ ਏਕ ਖੁਦਾਇ ।
 ਭੇਦ ਨਹੀਂ ਕਬਿ ਤੁਮਹਿ ਲਖਾਇ’ ॥ ੨੭ ॥ ਬਡੇ ਸ਼ੌਕ ਤੇ ਖਾਨਾ ਕਰਜੇ ।
 ਜ਼ਾਫਤ ਕੋ ਤਨ ਮਨ ਅਨੁਸਰਜੇ । ਤੁਮ ਕੋ ਉਚਿਤ ਮਾਨ ਕੋ ਰਾਖਨਿ ।
 ਕਰਹੁ ਤਥਾ ਹਜ਼ਰਤ ਕੇ ਭਾਖਨਿ’ ॥ ੨੮ ॥ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਗੁਰ ਸੁਭ
 ਬਡੀ ਖੁਦਾਈ—ਜਿਦ ਕਰਿ ਮੁਰਖ ਕਰਤਿ ਛਿਠਾਈ—। ਕਰਜੇ ਬਚਨ
 ‘ਬਾਸਨ ਕਰਿ ਉਰੇ । ਕਹਾਂ ਪਠਜੇ ਸ਼ਰਧਾ ਉਰ ਧਰੇ’ ॥ ੨੯ ॥ ਤਬੈ
 ਦਰੋਗੇ ਧਰਜੇ ਅਗਾਰੀ । ‘ਢਾਂਪਨ ਖੋਲਹੁ’ ਗਿਰਾ ਉਚਾਰੀ । ਸੁਨਿ ਆਗਜਾ
 ਕੋ ਤਿਨ ਝੜਕਾਲਾ । ਬਾਸਨ ਧਰ ਖੋਲਜੇ ਦਰਹਾਲਾ ॥ ੩੦ ॥ ਰਾਇਬੇਲ
 ਚੇਬੇਲੀ ਕਲੀ । ਲਪਟੇ ਛੁਟਤਿ ਜਿਨਹੁ ਤੇ ਭਲੀ । ਉੱਜਲ ਬਰਨ
 ਖਿਰਜੇ ਕੋ ਫੂਲ । ਸੁਖਦ ਬਿਲੋਚਨ ਕੇ ਅਨਕੂਲ ॥ ੩੧ ॥ ਕਰੇ ਬਿਲੋਕਨਿ
 ਬਾਸਨ ਮਾਂਹੀ । ਬਿਸਮੇ ਭਯੋ ਲਖੀ ਕੁਛ ਨਾਂਹੀ । ਸੁੰਦਰ ਮਹਾਂ ਸੁਫੈਦ
 ਨਿਹਾਰੇ । ਜਨੁ ਬੂਟਨਿ ਤੇ ਅਬਹਿ ਉਤਾਰੇ ॥ ੩੨ ॥ ਕਹਜੇ ਗੁਰੂ ਨੰਦਨ
 ਤਿਹ ਸਮੈਂ । ‘ਹਜ਼ਰਤ ਪਠੇ ਪੁਸ਼ਪ ਇਹ ਹਮੈਂ ? । ਬਾਸਨ ਭਰਜੇ ਗਰੇ
 ਲਗਿ ਸਾਰੇ । ਕੋ ਕਲਿਕਾ^੨ ਕੋ ਖਿਰਜੇ^੩ ਨਿਹਾਰੇ ॥ ੩੩ ॥ ਲੇ ਗਮਨਹੁ

^੧ ਸ੍ਰੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ । ^੨ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ ਕਹਿਣਾਂ ਤਿਵੇਂ (ਮਾਨ ਸਹਿਤ ਮੰਨਣਾ) ਕਰੋ । ^੩ ਕੋਈ
 (ਅੱ) ਕਲੀ ਹੈ । ^੪ ਕੋਈ ਖਿੜੀ ਹੈ ।

ਹਜ਼ਰਤ ਕੇ ਪਾਸ । ਹਮ ਦਿਸਿ ਤੇ ਦਿਹੁ ਕੁਸਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ । ਗਯੋ ਦਰੋਗਾ
ਅਚਰਜ ਹੋਇ । ਬਾਸਨ ਤਬਾ ਵਾਂਪ ਕਰਿ ਸੋਇ ॥੩੪॥ ਗਨ ਉਲਮਾਉਨਿ
ਬਿੰਦ ਮੁਲਾਨੇ । ਬੀਚ ਸਭਾ ਉਮਰਾਉ ਮਹਾਨੇ । ਬੈਠਯੋ ਅਵਰੰਗ ਲੇ ਤਹਿ
ਗਯੋ । ਵਾਂਪਨ ਖੋਲਿ ਦਿਖਾਵਤਿ ਭਯੋ ॥੩੫॥ 'ਇਹ ਕਯਾ ਆਨਯੋ ਤਹਿ
ਤੇ ਜਾਇ । ਖਾਨਾ ਰਹਯੋ, ਕਿ ਦਿਯੋ ਖੁਲਾਇ' । ਸੁਨਤਿ ਦਰੋਗੇ ਅਰਜ
ਬਖਾਨੀ । 'ਤਿਨ ਕੀ ਗਤਿ ਕੁਛ ਜਾਇ ਨ ਜਾਨੀ ॥ ੩੬ ॥ ਕਹਯੋ ਆਪ
ਕੋ ਸਕਲ ਸੁਨਾਯੋ । ਤਬਿ ਬਾਸਨ ਕੋ ਨਿਕਟਿ ਰਖਾਯੋ । ਵਾਂਪਨ ਮੁਝ ਸੋਂ
ਕਹਿ ਉਤਰਾਯੋ । ਦੇਖਿ ਆਪ, ਨਹਿ ਹਾਥ ਛੁਹਾਯੋ' ॥ ੩੭ ॥ ਤਤਛਿਨ
ਕਲਿਕਾ ਕੁਸਮ' ਨਿਹਾਰੇ । ਸੁੰਦਰ ਉੱਜਲ ਪੂਰਨ ਸਾਰੇ । ਮੁਝ ਸੋਂ ਕਹਯੋ
ਸੁ-ਲੇਹੁ ਉਠਾਇ । ਹਮ ਦਿਸਿ ਤੇ ਹਜ਼ਰਤ ਦਿਹੁ ਜਾਇ-॥ ੩੮ ॥ ਅਸ
ਅਚਰਜ ਕੁਛ ਕਰਿ ਦਿਖਰਾਯੋ । ਨਹਿ ਮੇਰੀ ਮਤਿ ਮੈਂ ਕੁਛ ਆਯੋ । ਖਾਨਾ
ਆਮਿਖ ਕੋ ਵਿਚ ਜੇਤਾ । ਕਲਿਕਾ ਕੁਸਮ ਕਰਯੋ ਭਰਿ ਤੇਤਾ ॥ ੩੯ ॥
ਛਿਨ ਮਹਿ ਦੇਖਤਿ ਮੋਹਿ ਅਗਾਰੀ । ਅਜਮਤ ਕਿਯੋਂ ਸਿਹਰ ਇਹ ਭਾਰੀ'
। ਸੁਨਿ ਔਰੰਗ ਸਭਿ ਸਭਾ ਸਮੇਤ । ਭਯੋ ਅਦੰਭੇ ਲਖਯੋ ਨ ਭੇਤ ॥ ੪੦ ॥
ਬਾਦੀ ਮਹਾਂ ਮੁਲਾਨੇ ਮੰਦ । ਕਹਨਿ ਲਗੇ 'ਇਹ ਸਿਹਰ ਬਿਲੰਦ । ਸ਼੍ਰੀ
ਨਾਨਕ ਕੇ ਘਰ ਮੈਂ ਸਦਾ । ਠਾਨਤਿ ਰਹੇ ਸਿਹਰ ਜਦ ਕਦਾ ॥ ੪੧ ॥ ਜੈ
ਅਬਿ ਖਾਤਿ ਹਮਾਰੇ ਖਾਨਾ । ਅਜਮਤ ਸਿਹਰ ਹੋਤਿ ਸਭਿ ਹਾਨਾ । ਖਾਯੋ
ਨਹੀਂ, ਕੀਨਿ ਚਤੁਰਾਈ । ਬਚਯੋ ਰਹਯੋ ਨਿਜ ਧਰਮ ਰਖਾਈ' ॥ ੪੨ ॥
ਸੁਨਿ ਨੌਰੰਗ ਕਹਿ 'ਕਯਾ ਅਬਿ ਕਰੈ' । ਆਵਤਿ ਨਹਿ ਫਰੇਬ ਕੇ ਤਰੈ ।
ਸਿਹਰ ਕਿ ਅਜਮਤਿ ਬਿਖੈ ਕਮਾਲ । ਚਹਤਿ ਕਰਤਿ ਬਿਨ ਬਿਲਮ
ਉਤਾਲ ॥ ੪੩ ॥ ਰੁਕਯੋ ਨਹੀਂ, ਠਾਨੈਂ ਬਿਧਿ ਕੌਨ । ਅਬਿ ਕਿਸ ਬਿਧਿ
ਬਰਤੈਂ ਸੇਗ ਤੌਨ' । ਮਹਾਂ ਮੂਢ ਹਠਧਾਰੀ ਸਰਾ' । ਨੰਮਿ ਨ ਹੋਤਿ ਅਜਬ
ਅਸ ਕਰਾ ॥ ੪੪ ॥ ਇਹਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਰਿੰਦ ਨਾਮ ਰਾਸੇ 'ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਏਕ
ਉਠ ਚੰਡਵਾਰਿਸਭੀ ਅੰਸੁ ॥ ੪੮ ॥

੪੦. [ਖੁਹ ਤੇ ਏਠਨਾ । ਮੱਕੇ ਤੋਂ ਫਲ] ।

ਏਹਥਾ ॥ ਪੁਨ ਨੌਰੰਗ ਵਿਚ ਸਭਾ ਕੇ ਬੋਲਯੋ ਬਿਸਮੈ ਹੋਇ । 'ਅਦਭੁਤ
'ਮੈਂ ਆਪ ਵੇਖਿਆ ਹੈ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ) ਹੋਬ ਨਹੀਂ ਲਾਇਆ । (ਅ) ਆਪ ਡਿੱਠਾ ਨੇ ਹੋਬ ਨਹੀਂ
ਲਾਇਆ । 'ਕਲੀਆਂ ਤੇ ਫੁੱਲ । 'ਸਰਕੰਡਾ, ਜੋ ਖੜਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਹਵਾ ਆਵੇ ਤਾਂ ਰਤਾ
ਨਿਊਂਕੇ ਫੇਰ ਮਿਧਾ ਹੋ ਖੜੋਂਦਾ ਹੈ । (ਅ) ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਤੇ ਹਠ ਦਾ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ।

ਗਤਿ ਕੋ ਕਰਤਿ ਹੈ ਜਾਨੀ ਜਾਇ ਨ ਕੋਇ ॥੧॥ ਚੋਪਈ॥ਜਸ ਜਸ ਕਪਰ
ਹਮਹੁ ਨੇ ਠਾਨਾ । ਕਰਾਮਾਤ ਤੇ ਸਭਿ ਕਿਛੁ ਜਾਨਾ । ਤਤਛਿਨ ਸੁਗਮ
ਕਰੇ ਦਿਖਰਾਈ॥ਅਥਿ ਤਿਸ ਕੋ ਲੇਂ ਨਿਕਟਿ ਬੁਲਾਈ॥੨॥ ਕਰਿ ਸਨਮਾਨ
ਸਮੀਪ ਬਿਠਾਵੈਂ । ਹਿਤ ਮੇਂ ਬਾਕਨਿ ਕਹੈਂ ਕਹਾਵੈਂ । ਠਾਨਹੁ ਪਰਖਨਿ
ਅਪਰ ਉਪਾਈ । ਕਰਾਮਾਤ ਕੀ ਪੂਰਨਤਾਈ ॥ ੩ ॥ ਮਿਲਤਯੋਂ ਭੀ ਇਸ
ਕੋ ਪਤੀਆਵੈਂ । ਨਿਕਟਿ ਆਪਨੇ ਪਿਖਿ ਬਿਸਮਾਵੈਂ । ਕਰਹਿ ਕੋਨ ਬਿਧਿ
ਜੋ ਬਤਲਾਵੈ । ਜਿਸ ਅਸਮੰਜਸ ਹੋਇ, ਜਨਾਵੈ ॥ ੪ ॥ ਸੁਨਿ ਮੁੱਲਾ
ਬੋਲਨੇ ਤਿਸ ਕਾਲਾ । 'ਇਕ ਉਪਾਉ ਮੈਂ ਕਹੈਂ ਸੁਖਾਲਾ । ਕੈ ਤੋ ਅਜਮਤ
ਲਿਹੁ ਪਤੀਆਇ । ਨਾਹਿ ਤ ਮਰਿਹੈ ਸੋ ਗਿਰ ਜਾਇ ॥ ੫ ॥ ਸੁੰਦਰ ਕੂਪ
ਨਿਕਟਿ ਚਲਿ ਜਈਐ । ਬੈਠਿ ਆਪ ਤਹਿ ਸਭਾ ਲਗਈਐ । ਚਹੁਦਿਸਿ
ਬੈਠੇ ਨਰ ਸਮੁਦਾਯਾ । ਇਕ ਸਮ ਫਰਸ਼ ਦੇਹਿ ਬਲ ਛਾਯਾ ॥੬॥ ਅਲਖ
ਕੂਪ ਕੋ ਬਲ ਕਰਿ ਦੇਹਿ । ਜਿਸ ਬਿਧਿ ਆਇ ਸੋ ਨ ਲਖਿ ਲੇਹਿ । ਸੁੰਦਰ
ਚਾਦਰ ਬਿਸਦ ਬਿਸਾਲ । ਛਾਦਹੁ ਸਭਿ ਦਿਸਿ ਤੇ ਤਿਸ ਨਾਲ ॥ ੭ ॥
ਆਵਤਿ ਤਹਾਂ ਦੇਹੁ ਬੈਠਾਇ।ਬਿਨ ਅਜਮਤ ਗਿਰਿਕੈ ਮਰਿ ਜਾਇ।ਸ਼ਕਤਿ
ਹੋਇ ਤਬਿ ਬੈਠਨੈ ਰਹੈ । ਤਿਸ ਕੋ ਕੁਛ ਅਚਰਜ ਨਹਿ ਅਹੈ ॥੮॥ਮਹਿਦ
ਅਧਰਮੀ ਮੁਢ ਮੁਲਾਨੇ । ਇਮ ਸਲਾਹ ਦੀਨਸਿ ਛਲ ਸਾਨੇ । ਸ਼ਾਹੁ ਕਹੀ
'ਇਹੁ ਨੀਕ ਬਖਾਨੀ । ਦੇਉ ਬਿਧਿ ਮੈਂ ਜਾਇ ਸੁ ਜਾਨੀ' ॥ ੯ ॥ ਮਹਾਂ
ਕੂਰ ਨੌਰੰਗ ਦੁਰਮਤੀ । ਹੇਤੁ ਪਰਖਿਬੇ ਪੁਨ ਅਜਮਤੀ॥ਨਿਕਟਿ ਕੂਪ ਕੋ
ਮੰਤਾ ਲਗਾਈ । ਇਕ ਸਮ ਫਰਸ਼ ਕੀਨਿ ਚਹੁਘਾਈ॥੧੦॥ ਛਾਦਨੈ ਕੂਪ
ਕਰੇ ਚਤੁਰਾਈ । ਉਪਰ ਚੌਂਕੀ ਮਸੇਂ ਟਿਕਾਈ । ਚਰਨ ਧਰੈ ਜਬਿ ਉਪਰ
ਆਇ । ਇਕ ਹੀ ਬਾਰ ਤਰੈ ਗਿਰ ਜਾਇ ॥ ੧੧ ॥ ਸ਼ੇਖ ਮੁਲਾਨੇ ਕਾਜ਼ੀ
ਘਨੇ।ਅਕਲ ਬਤਾਵਹਿ ਜੋ ਕੁਛ ਸੁਨੇ।ਉਰ ਨੌਰੰਗ ਕੇ ਹਰਖ ਉਪਾਵਤਿ।
ਸਨਮਾਨਤਿ ਹਸਿ ਮੁਖ ਦਿਖਰਾਵਤਿ ॥ ੧੨ ॥ ਬਨਿ ਬਨਿ ਬੈਠਹਿ
ਸਭਾ ਮਝਾਰੇ । ਕੋਤਕ ਦੇਖਨਿ ਚਹਤਿ ਉਦਾਰੇ।ਠਾਂਢੇ ਸੂਬੇ ਅਰੁ ਉਮਰਾਵ

ਜਿਸ ਵਿਚ (ਰਾਮਗਾਇ ਨੂੰ) ਕਠਨਾਈ ਜਾ ਘਬਰਾਹਟ ਪਵੇ । 'ਬਾਂ ਨੂੰ ਢਕ ਦੇਈਏ । 'ਭਾਵ
ਖੁਹ ਨਾ ਲਖਿਆ ਜਾ ਸਕੇ, ਬਲ ਪਿਆ ਮਨੁਮ ਹੋਵੇ । 'ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕਿ ਓਹ ਆਵੇ ਤੇ
ਪਰਖ ਨਾ ਸਕੇ । 'ਭਾਵ ਭੁਬਿਆਂ ਇਹ ਕਿ ਅਜਮਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਬੈਠੇ ਰਿਹਾਂ ਅਜਮਤੀ ।
੯ (ਪਾਤਸ਼ਾਹ) ਮੁਛਵਾ ਹੋ ।

ਸ਼ਰਾ ਬੀਚ ਜੇ ਦਿਓ ਉਲਮਾਵ ॥ ੧੩ ॥ ਪਠਨੈ ਬਲਾਵਨਿ ਕੋ ਨਿਸ
ਵੁਤ। ਆਧੋ ਜਹਿ ਏਠਨੈ ਗੁਰ ਪੁਤ। ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕੈ ਕਹਨੈ ਏਨਾਈ।
‘ਸਿਮਰਨੈ ਸ਼ਾਹੁ ਤੁਮਾਰੇ ਤਾਈ’ ॥੧੪॥ ਚਲਹੁ ਆਪ ਦਰਸਨ ਕਹੁ ਦੇਹੈ।
ਸਭਾ ਸਹਿਤ ਤੁਮ ਤਿਸ ਪਿਖਿ ਲੇਹੈ। ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਹੁਇ ਤਜਾਰੀ।
ਗਮਨਿ ਕੀਨਿ ਅਜਮਤ ਜਤਿ ਭਾਰੀ ॥ ੧੫ ॥ ਜੇ ਗੁਰਦਾਸ ਆਇ ਸਿਖ
ਸਾਥ। ਗਏ ਸੰਗ ਜਹਿ ਦਿੱਲੀ ਨਾਥ। ਸਨਮਾਨਤਿ ਅੰਤਰ ਪ੍ਰਵਿਸਾਏ।
ਦੌਰਿ ਦੌਰਿ ਨਰ ਪਿਖਿ ਬਿਸਮਾਏ ॥ ੧੬ ॥ ਪਸਰਨੈ ਬੁਝਸੁ ਸਕਲ ਪੁਰਿ
ਮਾਹੀ। ਵੇਖਿ ਵੇਖਿ ਕਹਿ ਨਮੋ ਸਰਾਹੀ। ਇਸ ਬਿਧਿ ਪਹੁੰਚੈ ਸਭਾ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ੈ।
ਸੁੰਦਰ ਬਦਨ ਸਰੂਪ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ੈ ॥੧੭॥ ਤਬਿ ਇਕ ਨਰ ਤਿਹ ਹੋਇ ਅਗਾਉ।
ਲੇ ਚੌਂਕੀ ਦਿਸ਼ਿ ਕੋ ਪਹੁੰਚਾਉ। ‘ਤਹਾ ਮੋਮ ਦਿਲ ਜੋਤਿਕ ਅਹੈ।
-ਗਿਰਹਿ ਕੁਪ ਮੈਂ-ਤੁਸਤਿ ਲਹੈ’ ॥ ੧੮ ॥ ਲਖਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ
ਖੁਟਿਆਈ।-ਤੁਰਕ ਸਭਾ ਹਿੰਦੁਨਿ ਦੁਖਦਾਈ। ਮੁਰਖ ਅਜਮਤ ਕੋ
ਪਤਿਆਵਤਿ। ਨਹਿ ਪਰਲੋਕ ਭੇਵ ਕੋ ਪਾਵਤਿ ॥੧੯॥ ‘ਵਾਹਿਗੁਰੂ’ ਕਹਿ
ਚਰਨ ਉਠਾਵਾ। ਤਿਸ ਚੌਂਕੀ ਪਰ ਤੁਰਤ ਟਿਕਾਵਾ। ਦੋਨਹੁ ਪਗ ਧਰਿ
ਨਿਸ਼ਚਲ ਬੈਸਾ। ਮਨਹੁ ਅਵਨਿ ਪਰ ਟਿਕਿਗਾ ਤੈਸਾ ॥੨੦॥ ਦੇਖਤਿ ਹੀ
ਨੌਰੰਗ ਬਿਸਮਾਵਾ। ਅਨਾਲੰਬ ਲਖਿ ਸੀਸ ਝੁਕਾਵਾ। ‘ਰਾਮਦਾਸ ਕੇ
ਆਵਹੁ ਭਲੇ। ਆਛੀ ਬਾਤ ਕਰੀ ਤੁਮ ਮਿਲੇ’ ॥ ੨੧ ॥ ਕੁਸ਼ਲ ਪਰਸਪਰ
ਬੁਝਨਿ ਕੀਨਿ। ਗੁਰ ਸਪੁਤ ਪਿਖਿ ਪ੍ਰੇਮ ਨਵੀਨ। ਅਤਿ ਪ੍ਰਸੰਨ ਨਵਰੰਗ
ਭਬਿ ਭਯੋ। ਨਿਕਟਿ ਰਾਖਬੇ ਕੋ ਮਤਿ ਠਯੋ ॥ ੨੨ ॥-ਸ਼ਕਤਿਵੰਤ ਇਹੁ
ਲਖੇ ਮਹਾਨੇ। ਅਪਰ ਨ ਜਾਨੈ ਇਨਹੁ ਸਮਾਨੇ। ਮੋਹਿ ਕਾਜ ਮਹਿ ਆਵਹਿ
ਤਹਾ। ਪਹੁੰਚ ਨ ਕਿਸ ਕੀ ਬਿਖਮ ਜੁ ਮਹਾ ॥ ੨੩ ॥ ਜਿਮ ਉਰ ਚਹੈ
ਲਹੈ ਮੈਂ ਤੁਥਾ। ਰਾਖਹੁ ਇਨ ਕੋ ਹਰਖਹਿ ਜਥਾ। ਪੁਰਖ ਨ ਐਸੈ ਕਿਹ ਬਲ
ਪਾਵੈ। ਅਜਮਤ ਸੋ ਜਿਮ ਚਹੈ ਬਨਾਵੈ ॥੨੪॥ ਨਿਸ ਮਹਿ ਅਜ ਭੱਖਨਨਿ
ਕਰਿ ਲੀਨਾ। ਪ੍ਰਾਤਿ ਹੋਤਿ ਜੀਵਾਵਨਿ ਕੀਨਾ। ਅਬਹਿ ਕੁਪ ਪਰ ਬੈਠਨੈ
ਐਸੈ। ਨਿਸ਼ਚਲ ਭਯੋ ਪਿਥੀ ਪਰ ਜੈਸੇ- ॥ ੨੫ ॥ ਚਤੁਰ ਘਟੀ ਬੈਠਨੈ
ਤਹਿ ਰਹਨੈ। ਜੋ ਬੁਝਨੈ ਸੋ ਉਤਰ ਕਹਨੈ। ਦੁਖੀ ਜਰ ਬਰ ਹੋਏ ਛਾਰ।

‘ਜਿਨੈ ਕੁ ਨਰਮ ਦਿਲ ਸਨ, ਸੋ ਭਵੇ ਕਿ ਧੁਹ ਵਿਚ ਵੇ ਪਵੰਗਾ (ਰਾਮਰਾਇ)।’ ਅਮਰੇ
ਬਿਨਾ (ਬੇਠਾ) ਵੇਖਕੇ।

ਨਹਿ ਹਰਖੇ ਮਤਿਮੰਦ ਗਵਾਰ ॥ ੨੬ ॥ ਸਭਾ ਜੀਤ ਅਜਮਤ ਕੇ ਸਾਥ ।
 ਬਿਸਮਾਵਨਿ ਕਰਿ ਦਿੱਲੀਨਾਥ । ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇਕ ਉਠਿ ਕਰਿ ਆਏ ।
 ਆਨਿ ਆਪਨੇ ਥਾਨ ਸੁਹਾਏ ॥ ੨੭ ॥ ਤਿਸ ਦਿਨੁ ਤੇ ਕਰਿ ਰੋਜ਼ ਬਡੈਰੋਬਹੁ
 ਧਨ ਨਿਤ ਪਹੁੰਚਾਵਤਿ ਡੇਰੇ । ਪੁਰਿ ਸਗਰੇ ਮਹਿ ਕੀਰਤਿ ਮਹਾ । ਬਾਤੈ
 ਕਰਤਿ ਮਿਲੇ ਜਹਿ ਕਹਾ ॥ ੨੮ ॥ 'ਗੁਰ ਸੁਤ ਆਯੋ ਸ਼ਾਹੁ ਬੁਲਾਵਾ । ਅਜ
 ਭੱਖਨਿ ਕਰਿ ਪੁਨ ਜੀਵਾਵਾ । ਪੁਨਹਿ ਕੂਪ ਪਰ ਚਾਦਰ ਡਾਰੇ । ਤਿਸ
 ਪਰ ਬੈਠੇ ਰਹੇ ਸੁਖਾਰੇ ॥ ੨੯ ॥ ਦਰਸਨ ਕਹੁ ਆਵਤਿ ਸਭਿ ਕੋਈ ।
 ਧਰਹਿ ਉਪਾਇਨ ਨਿੰਮਿ ਸੁਹੋਈ । ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਨਰਪਹੁੰਚਹਿ ਉਤਲਾਵਤਿ
 ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਤ ਕੋ ਦਰਸਨ ਪਾਵਤਿ ॥ ੩੦ ॥ ਬਸਤ੍ਰ ਦਰਬ ਭੁਖਨ
 ਧਨ ਘਨੇ । ਆਇ ਆਇ ਅਰਪਹਿ ਹਿਤ ਸਨੇ । ਪਸਰੈ ਸੁਜਸੁ ਸਕਲ
 ਪੁਰਿ ਬੀਚ । ਦਰਸਨ ਕਰਹਿ ਉਚ ਅਰੁ ਨੀਚ ॥ ੩੧ ॥ ਬਡੀ ਭੀਰ ਹੁਇ
 ਲੋਕਨਿ ਕੇਰੀ । ਬੰਦਨ ਕਰਹਿ ਚਾਹ ਸੇਂ ਹੋਰੀ । ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਰਹਿਬੇ
 ਪੁਰਿ ਲਾਗੇ । ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਦਰਸਹਿ ਅਨੁਰਾਗੇ ॥ ੩੨ ॥ ਨੌਦੰਗ ਸ਼ਾਹਿ
 ਜਬੈ ਬੁਲਵਾਵੈ । ਬੈਠਿ ਪਾਲਕੀ ਅੰਤਰ ਆਵੈ । ਹਰਖਤਿ ਕਰੈ ਪਰਸਪਰ
 ਬਾਤ । ਕਿਤਿਕ ਦੇਰ ਟਿਕਿ ਡੇਰੇ ਜਾਤਿ ॥ ੩੩ ॥ ਏਕ ਦਿਵਸ ਅੰਤਰ
 ਚਲਿ ਗਯੋ । ਬਚਨ ਬਿਲਾਸ ਅਧਿਕ ਹੀ ਭਯੋ । ਤਿਹ ਛਿਨ 'ਇਕ ਮੌਕੇ ਤੇ
 ਹਾਜੀ । ਆਯੋ ਪੁਰਿ' ਸੁਧ ਦੀਨਸਿ ਕਾਜੀ ॥ ੩੪ ॥ ਸੇ ਅਪਨੇ ਤਬਿ ਨਿਕਟਿ
 ਬੁਲਾਵਾ । ਤਹਿ ਕੇ ਫਲ ਕੁਛ ਲੇ ਕਰਿ ਆਵਾ । ਬੁਝਿ ਤਹਾ ਕੀ ਸੁਥ
 ਸਭਿ ਆਛੇ । ਫਲਨਿ* ਸਰਾਹਤਿ ਭਾਹਿਤ ਬਾਂਛੇ ॥ ੩੫ ॥ ਤਬਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ
 ਸੇਂ ਕਹਯੋ । 'ਇਨ ਫਲ ਸਮ ਨ ਅਪਰ ਫਲ ਲਹਯੋ । ਤੁਮ ਭੀ ਪਹੁੰਚਿ
 ਸਕਹੁ ਕੈ ਨਾਂਹੀ । ਬਿਨਾ ਪਹੁੰਚਿ ਅਸ ਫਲ ਕਿਮ ਖਾਹੀ ॥ ੩੬ ॥ ਪੈਕੰਬਰ
 ਕੀ ਅਜਮਤ ਤਹਾ । ਹਿੰਦੂ ਪਹੁੰਚਿ ਸਕਹਿ ਨਹਿ ਜਹਾ । ਫਲ ਮਧੁਰੇ
 ਜਿਨ ਸ੍ਰਾਵ ਬਿਸਾਲੇ । ਅਪਰ ਨ ਮਹਿ ਮਹਿ* ਬਹੁ ਹਮ ਭਾਲੇ ॥ ੩੭ ॥ ਜੇਕਰਿ
 ਤਹਾ ਰਸੀਦ* ਤੁਮਾਰੀ । ਨਹਿ ਅਟਕਹੁ ਕਿਸ ਤੇ ਬਲ ਭਾਰੀ* । ਤੋ ਤੁਮ
 ਤਹਿ ਕੇ ਫਲ ਮੰਗਵਾਵਹੁ । ਕਰਹਿ ਪ੍ਰਤੀਤ ਅਬਹਿ ਦਿਖਰਾਵਹੁ ॥ ੩੮ ॥

* ਜੀਨਾ । * ਕਾਜੀ ਨੇ ਖਬਰ ਦਿੱਤੀ । * ਧਰਤੀ ਵਿਚ । * ਪਹੁੰਚ । * ਭਾਰੀ ਬਲ ਕਰਕੇ ।

* ਮਹਿਮਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਇੱਥੇ ਏਰ ਫਲ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ।

ਪੈਕੰਬਰ ਜੇ ਮਾਨਹਿ ਆਨ^੧ । ਤੋ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੁਇ ਤੁਮਰੇ ਪਾਨ^੨ । ਬੋਲੈ
ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਤ 'ਸੁਨਿ ਬਾਤ । ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਭੇ ਜਗ ਬੱਖਸਾਤ ॥੩੯॥ ਦੁਇ
ਸੇਵਕ ਅਪਨੇ ਸੰਗ ਲੀਨਿ । ਮੱਕੇ ਸਥਲ ਪਹੁੰਚਿਓ ਕੀਨਿ । ਕਰਾਮਾਤ
ਜੋ ਤਹਾਂ ਦਿਖਾਈ । ਸੋ ਸਗਰੇ ਜਗ ਮਹਿ ਬਿਦਤਾਈ ॥ ੪੦ ॥ ਤਿਸ ਤੇ
ਭੀ ਬਹੁ ਬਿਖਮ ਸਥਲ ਕੋ । ਅਵਗਾਹੇ ਸਭਿ ਕਰਿ ਨਿਜ ਬਲ ਕੋ । ਹਮ
ਭੀ ਦਾਸ ਅਹੈਂ ਤਿਨ ਕੇਰੇ । ਕਹਹੁ ਮੰਗਾਇ ਦੇਹਿ ਬਿਨ ਦੇਰੇ^੩ ॥ ੪੧ ॥
ਇਮ ਕਹਿਤੈ ਨੌਰੰਗ ਕੇ ਸਾਬ । ਵਹਿਰ ਨਿਕਾਸੇ ਪਟ ਤੇ ਹਾਥ । ਫਲ
ਮੱਕੇ ਕੇ ਤਬਿ ਦਿਖਰਾਏ 'ਲੇਵਹੁ ਮਹੁਰ ਸ੍ਵਾਦ ਸੇਂ ਖਾਏ' ॥੪੨॥ ਬਿਸਮਜੋ
ਸ਼ਾਹ ਹਾਥ ਨਿਜ ਲੀਨੇ । ਪ੍ਰਥਮ ਜੁ ਫਲ ਸੁ ਮਿਲਾਵਨਿ ਕੀਨੇ ।—ਏਹ
ਤੋ ਤੁਰਤ ਸੁ ਤੋਰੇ ਅਹੈਂ । ਸੋ ਸੂਕੇ ਬਹੁ ਦਿਨ ਕੇ ਲਹੈਂ ॥ ੪੩ ॥ ਬਰਨ
ਅਕਾਰ ਸ੍ਵਾਦ ਸਮ ਸਾਰੋਹੋਰਿ ਹੋਰਿ ਉਰ ਅਚਰਜ ਧਾਰੋਂ^੪ । ਬਿਲਮ ਨ ਲਗੀ
ਕਰਤਿ ਹੀ ਬਾਤ । ਫਲ ਆਨੇ ਦੀਖਤਿ ਬੱਖਸਾਤ—॥੪੪॥ ਜਿਨ ਜਿਨ ਪਿਖੇ
ਸਭਿਨਿ ਮਤਿ ਹਾਰੀ^੫ । ਸ਼ਰਧਾ ਧਰਹਿ ਅਜਮਤੀ ਭਾਰੀ । ਦ੍ਰੋਖਕ^੬ ਲੱਜਾ ਕਉ
ਬਹੁ ਪਾਵੈਂ । ਦੁਖ ਪਾਵਤਿ ਕਛੁ ਬਸ ਨ ਬਸਾਵੈ ॥ ੪੫ ॥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ
ਅਜਮਤ ਦਿਖਰਾਏ । ਪੁਨ ਡੇਰੇ ਮਹਿ ਆਨਿ ਸੁਹਾਏ । ਬਿਸਮਤ ਪੁਰਿ ਕੇ
ਨਰ ਸੁਨਿ ਸੁਨਿਕੈ । ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਹੁਇ ਬਡ ਗੁਨ ਗੁਨਿ ਕੈ ॥ ੪੬ ॥

ਭਿਓ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਰਿੰਬੇ ਨਵਮ ਗਾਇ 'ਕੁਪ' ਪਰ ਭੇਨਿਓ, ਫਲ ਮੱਕੇ ਕੇ ਲਿਆਵਨੇ ਪੁੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਚਤੁਰਵਿੰਸਤੀ
ਐਸੂ ॥ ੪੦ ॥

੪੧. [ਹਿੰਦੂ ਵੇਗਮ । ਪਦਮਨੀ] ।

ਏਹਗ ॥ ਇਮ ਨੌਰੰਗ ਉਰ ਹਰਖ ਕੈ ਉੱਤਮ ਵਸਤੁ ਵਿਸ਼ਾਲ । ਨਿਤਪਤਿ
ਭੋਜਤਿ ਰਹਤਿ ਹੈ ਸਨਮਾਨਤਿ ਸਭਿ ਕਾਲ ॥ ੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਦੇਸ਼
ਬਿਦੇਸ਼ਨਿ ਵਸਤੁ ਆਵੈਂ । ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਤ ਕੇ ਨਿਕਟਿ ਪਠਾਵੈ^੭ । ਜ਼ਰਦਾਲੂ^੮
ਨਸ਼ਪਾਤੀ ਸੇਵ । ਮੇਵਾ ਪਠਹਿ ਕਰਹਿ ਬਹੁ ਸੇਵ ॥ ੨ ॥ ਭਾਂਤਿ ਭਾਂਤਿ ਕ੍ਰੋ
ਦਾਰਮ^੯ ਘਨੇ । ਖਾਰਕ^{੧੦}, ਖੋਪੇ, ਜਾਹਿ ਨ ਗਨੇ । ਦਿੱਲੀ ਮਹਿ ਉਪਬਨ
ਤੇ^{੧੧} ਆਵੈਂ । ਫਲ ਦਲ ਫੂਲ ਅਨੇਕ ਪਠਾਵੈ ॥੩॥ ਬਹੁਤ ਮੋਲ ਕੇ ਬਸਤੋ
ਸੁਹਾਵੈਂ । ਅਪਰਨਿ ਕੇ ਦੁਰਲਭ, ਨਹਿ ਪਾਵੈਂ^{੧੨} । ਬਰਨ ਬਰਨ ਕੇ ਸੁੰਦਰ
ਦੀਖਹਿ । ਭੋਜਤਿ ਪਹਿਰਨਿ ਆਪ ਸਰੀਖਹਿ^{੧੩} ॥ ੪ ॥ ਦਰਬ ਅਧਿਕ

੧ ਪੈਕੰਬਰ : ਹਾਫੀ ਆਨ ਨੂੰ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਤਾਂ । ੨ ਦ੍ਰੋਖ ਕਰਨ ਵਾਲੇ । ੩ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ
ਫਲ ਅਲੂਚੇ ਦੀ ਭਾਂਤੀ ਦਾ । ੪ ਅਨਾਰ । ੫ ਫੁਹਾਏ । ੬ ਖਜੂਰਾਂ । ੭ (ਦੇਰ ਫਲ ਜੋ) ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਬਾਗਾਂ
ਤੋਂ । ੮ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦੇ । ੯ ਆਪਣੇ ਵਰਗੇ ।

ਰੋਜ਼ਨਿ ਕੋ ਆਵੈ । ਦਿਨਪ੍ਰਤਿ ਅਤਿ ਸਨਮਾਨ ਬਿਧਾਵੈ । ਬਿਸਮੈ ਬੁਧਿ ਤੋ
ਬਹਤ ਬਿਚਾਰੈ । ਨਿਸ ਬਾਸਰ ਮਨ ਮਾਂਹਿ ਸੰਭਾਰੈ ॥੫॥ ਕਬਹਿ ਕਚਹਿਰੀ
ਸਮੈ ਬੁਲਾਵੈ । ਕਬਿ ਏਕਲ ਹੀ ਸੁਨੈ ਸੁਨਾਵੈ । ਇਕ ਦਿਨ ਬੈਠਿ
ਪਾਲਕੀ ਆਵਾ । ਮਹਾਂ ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਪਾਸ ਬਹਾਵਾ ॥ ੬ ॥ ਕਹਤਿ ਭਯੋ 'ਗਤਿ
ਗੁਪਤ ਬਤਾਵਹੁ । ਮੁਝ ਮਨ ਮਹਿ ਜਿਮ ਹੋਹਿ, ਸੁਨਾਵਹੁ । ਕਿਸ ਬੇਗਮ
ਸੰਗ ਹੈ ਮਮ ਪਸਾਰੂ । ਰਮੋ ਹੋਹਿ ਖੁਸ਼ ਰੂਪ ਉਦਾਰੂ* ॥੭॥ ਤਿਸ ਕੋ ਨਾਮ
ਮੋਹਿ ਕਹਿ ਦੀਜੈ । ਬੈਸ ਬਰਨ ਕੇ ਪਤੇ ਕਹੀਜੈ । ਜਿਸ ਢਿਗ ਸਗਰੀ
ਨਿਸਾ ਬਿਤਾਵੈ । ਦਿਨ ਮਹਿ ਮਨ ਸਿਮਰੈ^੧ ਸੁਖ ਪਾਵੈ ॥੮॥ ਸਭਿ ਬੇਗਮ
ਤੇ ਅਧਿਕ ਸਨੇਹ । ਸੋ ਬਤਾਇ ਦੀਜੈ ਮਮ ਗ੍ਰੇਹ^੨ । ਪ੍ਰਥਮ ਕੀਨਿ
ਅਜਮਤ ਤੁਮ ਜੋਈ । ਅੰਤ੍ਰਜਾਮਤਾ ਤਿਸੈ ਨ ਹੋਈ^੩ ॥੯॥ ਜਬਿ ਇਹੁ ਕਰਹੁ
ਬਤਾਵਨ ਸ੍ਵਾਮੀ^੪ । ਤਬਿ ਜਾਨੈ ਗੁਰ ਅੰਤਰਜਾਮੀ^੫ । ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਨੰਦਨ
ਸੁਨਿ ਕਾਨ । ਤਤਛਿਨ ਕੀਨਸਿ ਬਾਕ ਬਖਾਨ ॥ ੧੦ ॥ ਤਿਸ ਬੇਗਮ ਕੋ
ਨਾਮ ਬਤਾਵਾ । ਬਰਨ ਸਰੂਪ ਪੁਨਹਿ ਬਿਦਤਾਵਾ । ਤਿਨ ਸੋ ਰਮਨ
ਕੀਨਿ ਜਿਸ ਭਾਂਤੀ । ਸਕਲ ਬਤਾਇ ਦੀਨਿ ਜਿਮ ਬਾਤੀ^੬ ॥੧੧॥ ਕਿਤਿਕ
ਨਿਸਾ ਕੇ ਪਤੇ ਬਤਾਏ । ਬੋਲਨਿ ਮਿਲਿਨੋ ਸਭਿ ਬਿਦਤਾਏ। ਸੁਨਤਿ ਅਚੰਭੈ
ਨੌਰੰਗ ਹੋਵਾ ।—ਕਹੀ ਸਾਚ, ਜਿਮ ਢਿਗ ਥਿਤ ਜੋਵਾ ॥੧੨॥ ਹੁਤੀ
ਲਾਲਸਾ ਬੀਤਜੈ ਸਮੇ^੭ । ਸੰਗਲ ਦੀਪ ਪਦਮਨੀ ਰਮੋ*—। ਰਿਦੇ ਮਨੋਰਥ
ਕੀਨਸਿ ਤਬੈ ।—ਇਨ ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਬਾਂਛਤਿ ਸਬੈ ॥ ੧੩ ॥ ਇਕ ਤੋ
ਅਜਮਤ ਹੁਇ ਪਤਿਆਵਨਿ । ਦੁਤੀਏ ਕਰੋਂ ਕਾਮਨੀ ਪਾਵਨਿ—। ਇਮ
ਬਿਚਾਰ ਕਰਿ ਪੁਨਹਿ ਬਖਾਨਾ। 'ਸ਼ਕਤਿ ਜਿ ਤੁਮਰੀ ਸਭਿ ਹੀ ਥਾਨਾ ॥੧੪॥

^੧ਰਜ਼ੀਨੋ ਦਾ । ^੨ਮਨ ਵਿਚ ਯਾਦ ਕਰਕੇ (ਜਿਸ ਬੇਗਮ ਨੂੰ) । ^੩ਮੇਰੇ ਘਰ ਵਿਚੋਂ । ^੪ਅੰਤ੍ਰਜਾਮਤਾ
ਦੀ (ਤਸੱਲੀ) ਤਿਸ ਤੋਂ ਮੇਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ । ^੫ਜਿਵੇਂ ਗਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ । ^੬(ਕੁਛ) ਸਮਾਂ
ਬੀਤਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਚਿਤ ਵਿਚ ਚਾਹ ਸੀ ।

*ਮਹਿਮਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ, ਸਾਖੀ ੧੮੨, ੧੮੩ ਵਿਖੇ ਕੇਵਲ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ
ਕਰਾਮਾਤਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ:—੧. ਵਿਰੁਲੇ ਬਸ਼੍ਰ ਪਹਿਰਨੇ । ੨. ਖੁਹ ਉਪਰ ਬੈਠਣਾ । ੩.
ਖਾਣੇ ਦੇ ਵੱਲ ਬਣਾਏ । ੪. ਖਾਧਾ ਹੋਇਆ ਬਕਰਾ ਜਿਵਾਯਾ ਫਿਰ 'ਮਿੱਟੀ ਮੁਸਲਮਾਨ'
ਵਾਲੇ ਵਾਕਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਸਾਖੀ ਆਕੇ ਪ. ਮੱਕੇ ਤੋਂ ਏਰ ਮੰਜ਼ਾਰਾਉਣੇ, ੬. ਗੜੇ ਹਟਾਉਣੇ,
ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਰਾਮਾਤਾਂ ਦਾ ਹਾਲ ਹੈ । ਬਾਕੀ ਦੀਆਂ ਕਈ ਜੀ ਨੇ ਕਿੱਥੋਂ ਲਈਆਂ ਸੋ ਹਾਲ
'ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ' ਵਿਚ ਹੈ ।

†ਪਾ:—ਕਾਮੀ ।

ਬੀਚ ਸੇਗਲਾਦੀਪ ਬਿਦਤ ਹੈ । ਹੋਤਿ ਪਦਮਨੀ, ਕਰਤਿ ਮੁਦਤਿ
 ਹੈ । ਸੁੰਦਰ ਮਿਦੁਲ ਅੰਗ ਦੁਤਿ ਗੌਰ । ਜਿਨ ਪਰ ਪੁੰਜ ਗੰਜਾਰਤਿ ਭੋਰ ॥
 ੧੫ ॥ ਬਹੁਤ ਦਿਵਸ ਕੀ ਲਾਲਸ ਮੇਰੇ । ਪੁਰਵੇਂ ਉਰ, ਲੇਵੇਂ ਤਿਸ ਹੋਰੇ ।
 ਸਿੰਧੁ ਪਾਰ ਜੇ ਸ਼ਕਤਿ ਤੁਮਾਰੀ । ਸੋ ਮੰਗਵਾਇ ਲੇਹੁ ਇਕ ਬਾਰੀ ॥੧੬॥
 ਸਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਤਿਸ ਕਾਲ । ਕਹਨੇ ਸ਼ਾਹੁ ਸੋਂ ਬਾਕ ਰਸਾਲ । ‘ਹਮ
 ਮੰਗਵਾਇ ਦੇਹਿ ਸੋ ਕਾਮਨਿ । ਤੁਝ ਸੰਗ ਰਹੈ ਏਕ ਹੀ ਜਾਮਨਿ’ ॥੧੭॥
 ਇਮ ਕਹਿ ਕੇ ਸੰਗ ਦਿੱਲੀ ਪਾਲ । ਮੰਗਵਾਈ ਪਦਮਨੀ ਬਿਸਾਲ । ਨਭ
 ਤੇ ਪਰੀ ਪਰੀ ਸਮ ਆਇ । ਫੂਲਨਿ ਕੇ ਸ਼ੀਗਾਰ ਸੁਹਾਇ ॥੧੮॥ ਅਤਿ
 ਬਿਸਤਰਤਿ ਬਿਲੋਚਨ ਚੰਚਲ । ਤੀਛਨ ਅਧਿਕ ਕਟਾਛ ਦਿਗੰਚਲ^੧ ।
 ਮੰਦਮੰਦ ਮੁਸਕਾਵਤਿ ਹੋਰਤਿ । ਚੋਕਾ ਚਾਰੁ^੨ ਮਦਨ ਜਨੁ ਪ੍ਰੇਰਤਿ^੩ ॥੧੯॥
 ਮੱਧਜ ਦੇਸ਼ ਸੂਖਮ^੪, ਕੁਚ ਉਚੇ । ਸੁੰਦਰ ਮੁਖ ਜੋਗਿਨਿ^੫ ਚਿਤ ਰੁਚੇ । ਪਦਮ
 ਸੁਬਾਸ ਬਿਖੇਰਤਿ ਸਾਰੇ^੬ । ਮੁਕਰ ਕਪੋਲ^੭, ਕੇਸ ਅਹਿ ਕਾਰੇ^੮ ॥ ੨੦ ॥
 ਅਪਰ ਕਹਾਂ ਲਗਿ ਸੁੰਦਰਤਾਈ । ਬਰਨਨ ਕਰੈਂ ਰੂਪ ਅਧਿਕਾਈ । ਸ਼ਾਹੁ
 ਬਿਲੋਕਤਿ ਹੀ ਹਰਖਾਵਾ* । ਮਹਦ ਅਚੰਭੇ ਚਿਤ ਮਹਿ ਛਾਵਾ ॥੨੧॥ ਮਨ
 ਮਹਿ ਜਾਨੈ-ਇਨ ਸਮ ਦੂਜਾ । ਨਹਿ ਜਗ ਮਹਿ ਜਿਸ ਕੀ ਹੁਇ ਪੂਜਾ ।
 ਸੁਨਤਿ ਹੁਤੇ ਹਿੰਦੁਨਿ ਗੁਰ ਅਹੈ । ਅਬਿ ਪਰਖੇ ਜਿਨ ਤੇ ਸਭਿ ਲਹੈ-॥
 ੨੨ ॥ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਸ਼ਾਹੁ ਮਨ ਭਯੋ । ਅਤਿ ਸਨਮਾਨਤਿ ਸੰਸੈ ਛਯੋ^੯ ।
 ਉਠਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਗੇ ਡੇਰੇ । ਅਜਮਤਿ ਦੇਤਿ ਨ ਲਾਵਤਿ ਦੇਰੇ ॥੨੩॥
 ਤਜੈਂ ਤਜੈਂ ਸੁਜਸੁ ਹੋਇ ਅਧਿਕਾਈ । ਜਹਿ ਤਹਿ ਨਰ ਮਿਲ ਕਰਤਿ
 ਬਛਾਈ । ‘ਅਤਿ ਅਚਰਜ ਕੀ ਬਾਤ ਕਰੇਤਾ । ਜੋ ਨ ਹੋਇ ਤਿਹ ਰਚੈ*
 ਤੁਰੇਤਾ ॥੨੪॥ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿਰਾਇ ਸੁਜਾਨਾ । ਸੌਂਪੈ ਸੁਤਹਿ ਅਤੋਠ
 ਖਜਾਨਾ । ਖਰਚਨ ਮਹਿ ਸੁਕਚਤਿ ਨਹਿ ਕੇਸੇ । ਭੂਪ ਉਦਾਰ ਦੇਤਿ ਧਨ
 ਜੈਸੇ ॥ ੨੫ ॥ ਹੋਇ ਕਠਨ ਤੇ ਕਠਨ ਬਿਲੰਦ । ਤੁਰਤ ਦੇਤਿ ਕਰਿ ਸ੍ਰੀ
^੧ਗਤਿ । ^੨ਉਤਰ ਪਈ । ^੩ਪਲਕਾਂ ਦੇ । ^੪ਮੁਹਣੇ (ਅਗਲੇ ਵੰਦਾਂ ਦਾ) ਚੋਕਾ । ^੫ਕਾਮ ਨੂੰ ਮਾਨੇ
 ਪ੍ਰੇਰਦਾ ਹੈ । ^੬ਲੋਕ ਪਤਲਾ । ^੭ਜੋਗੀਆਂ ਦੇ । ^੮ਕਵਲ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੋ ਖਿੰਡਾ ਰਹੀ ਹੈ । ^੯ਸ਼ੀਸ਼ੇ
 ਵਰਗੇ ਕਪੋਲ (ਗੱਲਾਂ) । ^{੧੦}ਕਾਲੇ ਮੇਧ ਵਰਗੇ ਕੇਸ । ^{੧੧}ਮੁੰਸਾ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ ।

*ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੁਕਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਪਦਮਨੀ ਰੂਪ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਮਾਤ੍ਰ ਕਰਾਏ
 ਹਨ । ਰਾਸ ੧੦ ਅੰਸੂ ੩੧, ਨੰਕ ੧੪ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਜੀ ਆਪ ਇਸ ਕਰਾਮਾਤ ਨੂੰ ਗੁਰੂ
 ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਨਾਤਾਜ਼ਗੀ ਦਾ ਇਕ ਸਬਬ ਦੱਸ ਰਹੇ ਹਨ । ਭਾਵ ਇਹ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ
 ਐਸੀਆਂ ਕਰਾਮਾਤਾਂ ਨਾਵਾਜਬ ਕਰਾਰ ਦਿਤੀਆਂ ਸਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲਈ ਵੇਖੋ ‘ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ’ !

ਗੁਰ ਨੰਦ' । ਦ੍ਰੋਸੀ ਮੁੱਲਾਂ ਗਨ ਉਲਮਾਉ । ਕਾਜੀ ਦੁਖਹਿ ਬਿਲੋਕਿ ਪ੍ਰਭਾਉ
 ॥ ੨੬ ॥ ਮਿਲਿ ਮਸਲਤ ਕੀਨਸਿ ਦੁਖ ਪਾਏ । 'ਇਸ ਨੇ ਤਉ ਸਭਿ
 ਤੁਰਕ ਹਰਾਏ । ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੁ ਕੋ ਰੁਖ ਤਿਹ ਸੰਗ । ਪਠਹਿ ਵਰਬ ਕੋ ਲਹੈ
 ਉਤੰਗ' ॥ ੨੭ ॥ ਅਪਰ ਵਸਤੁ ਨਿਤ ਅਧਿਕ ਪਠਾਵੈ ਬੋਲਹਿ ਹਿਤ ਕਰਿ
 ਰੋਜ਼ ਬੁਲਾਵੈ ਬਾਦ ਕਰਹੁ ਤਿਹ ਸਾਥ ਬਿਸਾਲਾ । ਦੇਹੁ ਪਰਾਜੈ ਮਿਲਿ ਇਕ
 ਕਾਲਾ ॥ ੨੮ ॥ ਸਭਾ ਬਿਖੈ ਤੂਸਨਿ ਕਰਿਵਾਵੈ । ਤਬਿ ਜਾਨੈ ਜਬਿ ਇਲਮ
 ਦਿਖਾਵੈ । ਸਭਿ ਜਗ ਕੋ ਹਮ ਜੀਤਨਵਾਰੇ । ਅਰਹਿ ਬਾਦ ਕਰਿ ਸੋਤਬਿ
 ਹਾਰੇ ॥ ੨੯ ॥ ਦਾਨਸ਼ਵੇਦ ਅਹੈ ਹਮ ਏਤੇ । ਸਕਲ ਜਗਤ ਮੈਂ ਹੋਹਿ ਨ
 ਤੇਤੇ । ਹਮ ਹੋਵਤਿ ਹਿੰਦੂ ਅਰ ਰਹੈ । ਇਲਮ ਪਠੇ ਕਹੁ ਬਹੁ ਧਿਕ ਅਹੈ' ॥
 ੩੦ ॥ ਇਮ ਪਛੁਤਾਵਤਿ ਹੋਂ ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਕੈਮੂਰਖ ਚਹੈ ਜੀਤਬੈ ਅਰਿ ਕੈ
 ਮਿਲਹਿ ਬਿਚਾਰਹਿ ਤਰਕ ਅਨੇਕ । ਕਜਾ ਬਪੁਰੇ ਉਰ ਹੀਨ ਬਿਬੇਕ ॥
 ੩੧ ॥ ਸੁਨਹਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਕੀ ਬਾਨੀ । ਤਿਸਹਿ ਬਿਚਾਰਹਿ ਤਰਕ
 ਮਹਾਨੀ । 'ਹਮਰੇ ਮਤਿ ਬਿਰੋਧ ਇਕ ਥਾਨੇ ਲੱਖ ਪਤਾਲ ਅਕਾਸ਼ ਬਖਾਨੇ
 ॥ ੩੨ ॥ ਇਸ ਮਹਿ ਸ਼ਾਹੁ ਭਿ ਹਠ ਕਾਰਿ ਰਹੈ । ਅਪਨਿ ਪੱਖਜ ਹਾਨੀ ਨਹਿ
 ਸਹੈ । ਯਾਂਤੇ ਆਬ ਕੈ ਜਬਿ ਚਲਿ ਆਵੈ । ਬੈਠਹਿ ਸ਼ਾਹੁ ਨਿਕਟਿ ਹਰਖਾਵੈ
 ॥ ੩੩ ॥ ਇਸ ਪਰ ਕਰਹੁ ਦਲੀਲ ਬਿਲੇਦ । ਸਭਿ ਸੁਚੇਤ ਹੂੰ ਏਕ
 ਮਨਿੰਦ । ਜਿਸ ਮਤਿ ਮੰਡਾਹਿ ਸੋ ਸਭਿ ਖੰਡਹੁ । ਜੋ ਖੰਡਾਹਿ ਤਿਹ ਨੀਕੇ
 ਮੰਡਹੁ' ॥ ੩੪ ॥ ਇਮ ਮਸਲਤ ਮੂਢਨਿ ਮਿਲਿ ਕਰੀ । ਪਰ ਹਿਤ ਤੇ
 ਜਿਨ ਮਾਤ ਜਰ ਬਰੀ' । ਸਭਾ ਜਾਮਨੀ ਮਹਿ ਕਬਿ ਹੋਇ । ਕਬਿ ਦਿਨ
 ਬਿਖੈ ਬੁਲਾਵਹਿ ਸੋਇ ॥ ੩੫ ॥ ਏਕ ਬਾਰ ਨਿਸ ਜਬਿ ਹੁਇ ਆਈ ।
 ਸ਼ਾਹੁ ਬੀਠ ਤਬਿ ਸਭਾ ਲਗਾਈ । ਕਾਜੀ ਮੁੱਲਾਂ ਗਨ ਚਲਿ ਆਏ ।
 ਬੰਦਹਿ ਸ਼ਾਹੁ ਮਿਲਤਿ ਹਰਖਾਏ ॥ ੩੬ ॥ ਤਿਸ ਛਿਨ ਪਠਜੈ ਹਕਾਰਨਿ
 ਸ਼ਾਹੁ । 'ਲਜਾਵਹੁ ਗੁਰ ਸੁਤ ਕੋ ਮਮ ਪਾਹੁ' । ਜਾਇ ਨਮੋ ਤਿਸ ਨਰ ਨੇ
 ਕਰੀ । ਹਾਥ ਜੀਰ ਪੁਨ ਬਿਨੈ ਉਚਰੀ ॥ ੩੭ ॥ 'ਸ਼ਾਹੁ ਆਪ ਕੋ ਸਿਮਰਨਿ
 ਕਰਜੈ । ਬਡ ਦਿਵਾਨ ਉਮਰਾਵਾਨ ਭਰਜੈ' । ਸੁਨ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਕਰਿ
 ਤਜਾਰੋ । ਚਢੈ ਮਾਘ ਸ਼ਿਵਕਾ ਅਸਵਾਰੀ ॥ ੩੮ ॥ ਚਮਰ ਚਾਰੁ ਢੋਰਤਿ
 ਸਗ ਆਵੈ । ਮਿਲਾਹੁ ਪੰਥ ਕੋ ਮਾਸ ਨਿਵਾਵੈ । ਚੋਬਦਾਰ ਅਰੁ ਸੰਗ
 ਵਲੈਤ' । ਗਨ ਤੁਰਕਾਨ ਕੋ ਕਰਤਾ ਜੈਤ' ॥ ੩੯ ॥ ਆਇ ਦੁਰਗ ਕੋ

੧੬੯੪ ਜ ਫ ਕੇ ਧਨ ਏਜਦਾ ਹੇ । ੨ ਸਜ਼ ਬਲ ਗਈ ਹੋਈ ਸੀ । ੩ ਖੁਰਮੇ । ੪ ਜਿਤਣ ਵਾਲਾ ।

ਬਿਖੇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਾ । ਸਭਾ ਸ਼ਾਹਿ ਕੀ ਜਹਾਂ ਵਿਸੇਸ਼ਾ । ਸੁੰਦਰ ਚੌਂਕੀ ਰਖੀ ਡਸਾਇ ।
ਉੱਜਲ ਸੁਜਨੀ^੧ ਤੇ ਸਭਿ ਛਾਇ ॥ ੪੦ ॥ ਜਾਇ ਸਭਾ ਚੌਂਕੀ ਪਰ ਬੈਸੇ ।
ਤਾਰਾ ਗਨ ਮਹਿ ਹੁਇ ਸਸਿ^੨ ਜੈਸੇ । ਦੁਖਕ ਦੇਖਤਿ ਹੈਂ ਅਕੁਲਾਏ । ਸ਼ਾਹੁ
ਕਰਤਿ ਸਨਮਾਨ ਬਿਠਾਏ ॥ ੪੧ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਕ੍ਰਿੰਬੇ ਨਵਮਿ ਰਾਸੇ 'ਰਾਮ ਰਾਇ'
ਪ੍ਰਯੋਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਚੌਢ੍ਹਵਿੰਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੪੧ ॥

੪੨. [ਦੋ ਵੰਦ ਦਿਖਾਏ । ਤੋਸ਼ੇਖਾਨੇ ਦੀ ਗੋਣਤੀ] ।

ਏਹਗਾ ॥ ਟਿਕਿ ਬੈਠੇ ਜਾਬਿ ਸਭਾ ਮਹਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਤਨੂਜ^੩ । ਇਲਮ
ਹੀਕਾਰੀ ਪਰਸਪਰ ਕਰਤੇ ਭਏ ਰਮੂਜ^੪ ॥੧॥ ਪੈਕੰਬਰ ਅਰੁ ਔਲੀਏ, ਗੋਂਸ
ਕੁਤਬ ਗਨ ਪੀਰ^੫ । ਪ੍ਰਥਮ ਪ੍ਰਸੰਗ ਪ੍ਰਬਿਰਤ ਕਰਿ ਦਾਨਸ਼ਵੰਦ ਸਧੀਰ ॥
੨ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਬਚਨ ਰੁਚਿਰ ਰਚਿ ਕੈ ਚਾਤੁਰਤਾ । ਕਲਾ ਅਕਲ ਤੇ
ਕਰਿ ਮਾਧੁਰਤਾ । ਸ਼ਾਹਿ ਸੁਨਾਇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰਤਿ ਹੈਂ । ਉਚਿਤਾ ਅਪਨੇ
ਦੀਨ ਧਰਤਿ ਹੈਂ ॥ ੩ ॥ ਚਤੁਰਨਿ ਕੇਤਿਕ ਕਰੇ ਪ੍ਰਸੰਗੁ । ਪੈਕੰਬਰ ਕਰਿ
ਸਤੁਤਿ ਉਤੰਗੁ^੬ । ਪੁਨਹਿ ਸਰਾਹਨਿ ਲਗਿ ਤਿਨ ਬਾਨੀ । ਜਿਸ ਬਿਧਿ ਉਚਾ
ਵਚਨ ਵਖਾਨੀ ॥ ੪ ॥ ਪੁਨ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਬਖਾਨਾ । ਛੇਰਿ ਪ੍ਰਸੰਗ
ਤਿਨਹੁ ਕੇ ਨਾਨਾ । ਬਹੁਰ ਸੁ ਬਾਨੀ ਕੇਰ ਬ੍ਰਿਤੰਤਾ । ਜਿਸ ਮਹਿ ਪ੍ਰਭੁ ਕੋ
ਕਹਜੇ ਬਿਅੰਤਾ ॥ ੫ ॥ 'ਲਾਖ ਪਤਾਲ ਲਾਖ ਅਕਾਸ਼' ਇਕ ਬਾਨੀ ਮਹਿ
ਕਹਜੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ । ਇਸ ਕੋ ਸੁਨਿ ਸੰਸੈ ਮੁਝ ਹੋਵਾ । ਰਹਜੇ ਬਿਚਾਰਿ ਨ ਕਜੇਂ ਹੁੰ
ਬੋਵਾ ॥ ੬ ॥ ਹਮਰੇ ਮਤਿ ਮਹਿ ਸਪਤ ਬਖਾਨੇ । ਸੋ ਭੀ ਨੀਕੋ ਜਾਇ ਨ
ਜਾਨੈ । ਇਕ ਅਕਾਸ਼ ਤੇ ਪਰੈ ਅਕਾਸ਼ । ਤਹਿ ਕੋ ਸੂਰਜ ਚੰਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ॥੭॥
॥ ਕਜੇਂ ਨ ਇਹਾਂ ਤੇ ਸੋ ਦਿਖ ਪਰੈ । ਕੇਤੇ ਬੀਚ ਰਚਜੇ ਇਤ ਪਰੈ । ਜੇ ਤੁਮ
ਕਹੋ ਦੂਰ ਬਹੁ ਅਹੈ । ਇਸ ਥਲ ਤੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਹਿ ਲਹੈ ॥੮॥ ਜੇਤੇ ਨਭ
ਤੇਤੇ ਸਸਿ ਸੂਰਾ ਇਹ ਤੋ ਕਹੀਅਤਿ ਰੀਤਿ ਅਕੂਰ^੭ । ਤੋ ਤੁਮ ਸ਼ਕਤਿਵੰਤ^੮
ਦਿਖਰਾਵਹੁ । ਪਰ ਅਕਾਸ਼ ਕੇ ਸਸਿ ਨਿਯਰਾਵਹੁ^੯ ॥ ੯ ॥ ਉਗਯੋ ਆਜ
ਸਸਿ ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ । ਇਹ ਸਮ ਦੂਜੋ ਹੋਇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੀ । ਸਭਾ ਬਿਲੋਕਹਿ
ਅਚਰਜ ਰਾਚੀ । ਤੋ ਜਾਨਹਿ ਬਾਨੀ ਗੁਰ ਸਾਚੀ ॥੧੦॥ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ-
ਰਾਇ ਜੀ ਕਹਜੇ । 'ਇਸ ਮਹਿ ਕਜਾ ਸੰਸੈ ਤੁਮ ਲਹਜੇ । ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ

^੧ਵਿਛਾਵਣਾ । ^੨ਵੰਦ । ^੩(੧) ਪੁੱਤ੍ਰ । ^੪ਰਮਜ਼ਾਂ, ਇਸ਼ਾਰੇ । ^੫ਫਕੀਰਾਂ ਦੇ ਦਰਜਿਆਂ ਦੇ ਨਾਮ
ਹਨ । ^੬ਬਹੁਤੀ ਉਸਤਤ ਕਰਕੇ । ^੭ਇਸਤੋਂ ਪਰੇ ਕਿਤਨਾਂ ਫਰਕ ਕੀਤਾ ਹੈ । ^੮ਮੰਚੀ । ^੯ਸ਼ਕਤੀ
ਵਾਲੇ ਹੋ । ^{੧੦}ਪਰਲੇ ਅਕਾਸ਼ ਹੀ ਦਾ ਚੰਦ ਨੇੜੇ ਕਰੋ ।

ਸਭਿ ਸਾਚ ਬਖਾਨੀ। ਜਿਤੀ ਪਹੁੰਚ ਨੀਕੇ ਕਰਿ ਜਾਨੀ॥੧੧॥ ਜਬਿ ਸਾਹਿਬ
ਪਹੁੰਚੇ ਬਗ਼ਾਦਾਦ। ਤਹਿ ਕੇ ਪੀਰ ਕੀਨਿ ਬਹੁ ਬਾਦ। ਇਸ ਤੁਕ ਕੋ
ਮਾਨਹਿ ਨਹਿ ਕੈਸੇ। ਜਾਨਹਿ ਤਬੈ, ਪਿਥੋਂ ਚਖ ਤੈਸੇ॥੧੨॥ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ
ਸਤਿਗੁਰ ਤਿਸੈ ਦਿਖਾਏ। ਗਹਜੋ ਹਾਥ ਕਹਿ ਨੈਨ ਮੁੰਦਾਏ। ਹਾਰਿ ਗਯੋ
ਦੇਖਤਿ ਅਨਗਨ ਕੋ। ਸੰਸੈ ਸ਼ਕਲ ਬਿਨਾਸਜੋ ਮਨ ਕੋ॥੧੩॥ ਜੇ ਤੁਮ
ਭਰਮ ਕਰਤਿ ਹੋ ਕੂਰ। ਹਮ ਕਰਿ ਦੇ ਹੈਂ ਸਗਰੋ ਦੂਰ। ਅਬਿ ਦੂਸਰ ਸਸਿ
ਆਇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੈ। ਸਭਿ ਕੇ ਸੰਸੇ ਤੁਰਤ ਬਿਨਾਸੈ॥੧੪॥ ਇਤਨੇ ਮਹਿ ਸਭਿ
ਕੋ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਯੋ। ਨਭ ਮਹਿ ਦੂਸਰ ਸਸਿ ਪ੍ਰਗਟਾਯੋ। ਜਗ ਦੇਖਤਿ ਸਗਰੋ
ਬਿਸਮਾਏ। ਭਾ ਅਚਰਜ ਗਤਿ ਲਖੀ ਨ ਜਾਏ॥੧੫॥ ਕਬਿ ਅਕਾਸ਼ ਮੈਂ
ਭਯੋ ਨ ਐਸੇ। ਦੇਖਜੋ ਨਹੀਂ ਸੁਨਜੋ ਨਹਿ ਕੈਸੇ। ਪੁਸਤਕ ਅਨਿਕ ਕਿਤਾਬ
ਮਝਾਰੇ। ਪਠਜੋ ਨ ਕਿਨ, ਭਾ ਅਚਰਜ ਭਾਰੇ॥੧੬॥ ਉਚੇ ਚਢਿ ਚਢਿ ਪੁਰਿ
ਮਹਿ ਦੇਖਹਿ। ਕਹਹਿ ਪਰਸਪਰ ਬਿਸਮ ਬਿਖੇਖਹਿ। ਸਭਾ ਸਰਬ ਹੋਰਤਿ
ਬਿਸਮਾਈ। ਬਿਗਸਤਿ ਸ਼ਾਹੁ ਸੁ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਲਗਾਈ॥੧੭॥ ਸਭਿ ਕੇ ਮਨ
ਅਚਰਜ ਨਹਿ ਬੋਰਾ। ਇਸ ਪਰ ਚਲਹਿ ਕਹਹੁ ਕਿਸ ਜੋਰਾ। ਦ੍ਰੈਸ਼ੀਮੁਲਾਂ ਅਰੁ
ਉਲਮਾਉ। ਜਰਿ ਜਰਿ ਜਾਹਿ ਬਿਲੋਕਿ ਪ੍ਰਭਾਉ॥੧੮॥ ਸਸਿ ਦੂਸਰ ਪਿਖਿ
ਬਦਨ ਨਿਵਾਯੋ। ਹਿਤ ਕਹਿਬੈ ਨਹਿ ਉਚ ਉਠਾਯੋ। ਕਜਾ ਬਪੁਰੇ ਅਬਿ ਬਾਕ
ਬਖਾਨੈ। ਅਜਮਤ ਪਰ ਬਲ ਚਲਹਿ ਨ ਜਾਨੈ॥੧੯॥ ਦਿਢ ਇਰਖਾ,
ਗਰਬਾਕ ਜਿਨਹੁ ਕੇ। ਪਰਹਿ ਨ ਚਰਨੈ, ਕੁਭਾਗ ਤਿਨਹੁ ਕੇ। ਇਸ
ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਸਿ ਦੁਤੀ ਦਿਖਾਯੋ। ਨਭ ਮਹਿ ਅਧਿਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਾਯੋ॥੨੦॥
ਸਤਿਗੁਰ ਬਾਕ ਜਾਹਿ ਬਲ ਭਾਰੀ। ਕੋ ਟਿਕ ਸਕਿ ਹੈ ਤਾਹਿ ਅਗਾਰੀ।
'ਧੰਨ ਧੰਨ' ਕਹਿ ਸਤੁਤਿ ਸੁਨਾਵੈ। 'ਤੁਮ ਸਮਤਾ ਕੋ ਅਪਰ ਨ ਪਾਵੈ'
॥੨੧॥ ਸਭਾ ਉਠੀ ਸਭਿ ਅਪਨੇ ਡੇਰੇ। ਚਿਤਵਤ ਗਮਨੇ ਬਿਸਮ ਬਡੇਰੇ।
ਤਬਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਚਲਿ ਆਏ। ਸਭਿ ਕੇ ਉਪਰ ਜਸੁ ਜਿਨ ਛਾਏ॥
੨੨॥ ਸ਼ਾਹੁ ਮਹਾਂ ਅਚਰਜ ਕਉ ਧਾਰੇ। ਪੌਢਜੋ ਪਲੰਘ ਬਿਸਾਲ ਬਿਚਾਰੇ।
-ਗੁਰ ਕੇ ਘਰ ਸਮ ਦੂਸਰ ਨਾਹੀ। ਅਸ ਅਜਮਤ ਨਹਿ ਕਿਸ ਕੇ ਮਾਂਹੀ
॥੨੩॥ ਨਭ ਮਹਿ ਗਮਨ ਸ਼ਕਤਿ ਨਹਿ ਕਿਸ ਮਹਿ। ਇਹ ਤੋਂ ਕਹਾ

ਗੁਰੂ ਵਾਕ ਨਾਲ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੱਕੀ ਈਰਖਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੁਭਾਗ ਹਨ ਜੋ ਚਰਨੀ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੇ।
(ਅ) ਚਰਨੀ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੇ (ਰਾਮ ਰਾਇ ਜੀ ਦੀ) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰਵਾਕ (ਦੀ ਸਿਧੀ ਹੈ)। ਜਿਸ
ਵਿਚ 'ਗੁਰੂ ਵਾਕ' ਕਰਕੇ ਬਲ ਹੈ। ਇਹ (ਸ਼ਕਤੀ) ਤਾਂ ਕਿਵੇਂ (ਜੇ).....

ਰਚਹਿ ਸਸਿ ਤਿਸ ਮਹਿ—। ਸੁਪਤੇ ਪੁਨ ਪ੍ਰਭਾਤਿ ਹੁਇ ਆਈ। ਜਾਗੇ ਸਭਿ
 ਕਹਿ ਗੁਰ ਵਡਿਆਈ ॥੨੪॥ ਪੁਨਿ ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਬੀਤ ਗਏ ਹੈਂ । ਸ਼ਾਹੁ
 ਹਕਾਰਹਿ, ਜਾਤਿ ਭਏ ਹੈਂ । ਬਚਨ ਬਿਲਾਸ ਹੋਤਿ ਨਿਤ ਰਹੈਂ । ਜਥਾ
 ਪੁਸ਼ਨ ਹੁਇ, ਉੱਤਰ ਕਹੈਂ ॥ ੨੫॥ ਇਕ ਦਿਨ ਨੌਰੰਗ ਬਾਕ ਬਖਾਨਾ ।
 ‘ਹਮਰੇ ਜੋਤਿਕ ਤੋਸ਼ੇਖਾਨਾ । ਕੰਚਨ ਰੁਪੇ ਕੇ ਪਣ’ ਜੇਤੇ । ਮੁਝ ਸੇਂ ਕਰਹੁ
 ਬਤਾਵਨਿ ਤੇਤੇ ॥੨੬॥ ਮੁਕਤਾ ਹੀਰੇ ਨੀਲਮ ਸਬਜੇ । ਕਰਹੁ ਜਨਾਵਨਿ
 ਭਾਖੇ ਸਬਿ ਜੇ । ਮੋਹਿ ਬਡਨ ਅਰੁ ਮੇਰੇ ਕਰਜੇ । ਦੇਹੁ ਬਤਾਇ ਸਥਲ
 ਜਿਤ ਧਰਜੇ ॥ ੨੭॥ ਜੋਤਿਕ ਗਿਨਤੀ ਮੈਂ, ਸਭਿ ਕਹੈ । ਦਰਬ ਜਵਾਹਰ
 ਸਰਬ ਜਿ ਲਹੈ । ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਲੇ ਸਾਥ । ਚਲੇ ਤਹਾਂ ਲੇ ਦਿੱਲੀ
 ਨਾਥ ॥ ੨੮॥ ਜਿਸ ਥਲ ਮਹਿ ਜੋਤਿਕ ਦਬਵਾਯੋ । ਤਹਾਂ ਖਰੇ ਹੁਇ
 ਸਕਲ ਬਤਾਯੋ । ਜਿਤੇ ਰਜਤਪਨ ਗਣ ਦੀਨਾਰੇ । ਪ੍ਰਿਥਕ ਪ੍ਰਿਥਕ ਥਲ
 ਸਹਿਤ ਉਚਾਰੇ ॥੨੯॥ ਜਹਿ ਜਹਿ ਦਰਬ ਸੰਚ ਕਰਿ ਧਰਜੇ । ਤਹਿ ਤਹਿ
 ਫਿਰਜੇ, ਬਤਾਵਨਿ ਕਰਜੇ । ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਨੌਰੰਗ ਅਚਰਜ ਹੋਵਾ ।—ਦਿਯ
 ਬਤਾਇ, ਜਿਮ ਗਾਡਤਿ ਜੋਵਾ ॥੩੦॥ ਇਸ ਤੇ ਦੁਰਤਿ ਨ ਕੋਈ ਬਾਤ ।
 ਆਖਨਿਦੇਖੀ ਜਿਮ ਬੱਖਜਾਤ। ਕਿਸ ਬਿਧਿਕੋਨ ਅਰੈਤਿਹ ਸੰਗ। ਕਰਾਮਾਤ
 ਤੇ ਅਧਿਕ ਉਤੰਗ ॥ ੩੧॥ ਕਿਸੀ ਭਾਂਤਿ ਕੀ ਹੁਇ ਕਠਿਨਾਈ । ਇਸਕੇ
 ਆਗੇ ਅਟਕ ਨ ਜਾਈ । ਮੁਰਦਾ ਇਕ ਜ਼ਿੰਦਾ ਕਰਿ ਦੀਨਿ । ਚੰਦ ਦੋਇ
 ਦਿਖਲਾਵਨਿ ਕੀਨਿ ॥ ੩੨॥ ਅਬਿ ਅਵਨੀ ਮਹਿ ਛਪੀ ਜਿ ਬਾਤ । ਕਰੀ
 ਬਤਾਵਨਿ ਜਿਮ ਬੱਖਜਾਤ । ਕਈ ਬਾਰ ਪਤੀਆਵਨਿ ਕੀਨਿ । ਬਿਲਮ
 ਬਿਹੀਨ ਸਕਲ ਕਰਿ ਦੀਨਿ—॥੩੩॥ ਰਿਦੇ ਬਿਚਾਰਤਿ ਬਹੁ ਇਮ ਸ਼ਾਹੁ ।
 ਆਏ ਬਹੁਰ ਸਭਾ ਕੇ ਮਾਂਹੁ । ਅਚਰਜ ਸਹਿਤ ਸਭਿਨਿ ਮਹਿ ਕਹਜੇ ।
 ‘ਗੁਪਤ ਬਿਦਤ ਇਨ ਮਨ ਮਹਿ ਲਹਜੇ ॥੩੪॥ ਸਕਲ ਬਤਾਯੋ ਤੋਸ਼ੇਖਾਨਾ ॥
 ਜੋਤਿਕ ਦਰਬ ਜਵਾਹਰ ਖਾਨਾ । ਜਹਿ ਜਹਿ ਗਾਡਜੇ ਗੁਪਤ ਸਥਾਨਾ ।
 ਤਹਿ ਤਹਿ ਪਹੁੰਚਜੇ ਕੀਨਿ ਬਖਾਨਾ’ ॥ ੩੫॥ ਬਹੁਤ ਤਰੀਫ ਸ਼ਾਹੁ ਨੇ
 ਕਰੀ । ਹੋਰਤਿ ਸੁਨਤਿ ਸਭਿਨਿ ਮਤਿ ਹਰੀ । ਸਭਾ ਉਠੀ ਨਿਜ ਡੋਰਨਿ
 ਆਏ । ਸੁਜਸੁ ਨਵੇਂ ਨਿਤ ਸਭਿ ਪਰ ਛਾਏ ॥੩੬॥ ਸਿੱਖ ਅਨੇਕ ਆਨਿ

੧੨ ਨੇ ਤੇ ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਸਿੱਕੇ । [ਕੰਚਨਪਣ=ਮੁਹਰਾਂ । (ਰੁਪਾ+ਪਣ, ਜਾ) ਰਜਤ ਪਣ=ਰੁਪੌਯੇ] ।
 ‘ਜਿਵੇ’ ਦਬਵਿਆਂ ਵੇਖਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।

ਕਰਿ ਹੋਵੈ । ਸਤਿਗੁਰ ਮਹਿਮਾ ਕੋ ਅਤਿ ਜੋਵੈ । ਅਰਪਹਿ ਮਹਾਂ ਉਪਾ-
ਇਨ ਆਨਹਿ । ਪਾਇਨਿ ਪਦਮ ਪਖਾਰਤਿ ਪਾਨਹਿ ॥੩੭॥ ਇਮ ਚਰਨਾਂ-
ਮ੍ਰਿਤ ਲੇਹਿ ਅਨੇਕ । ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ ਹੋਵਹਿ ਸਿੱਖ ਕਿਤੋਕ । ਵਸਤੁ ਹਜ਼ਾਰਹੁ
ਲੇ ਅਰਪਾਵਹਿ । ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਭੀਰ ਭਰੈ ਦਰਸਾਵਹਿ ॥ ੩੮ ॥ ਅਧਿਕ
ਸਮਾਜ ਭਯੋ ਬਡ ਡੇਰਾ । ਲੰਗਰ ਬਰਤਹਿ ਹੋਤਿ ਬਡੇਰਾ । ਕਵਿ ਸੇਤੋਖ
ਸਿੰਘ ਕੀਰਤਿ ਗੁਰ ਕੀ । ਮਨਹੁ ਮਾਲਤੀ ਭੀ ਘਰ ਘਰ ਕੀ ॥ ੩੯ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਸ ਚਿੰਤਿ ਨਵਮਿ ਰਾਸੇ 'ਰਾਮਰਾਇ' ਪੁਸ਼ਟ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਦੇਵਿ ਚਤੁਰਾਂਗਿਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੪੨ ॥

੪੩. [ਸ਼ੇਰ ਸ਼ਿਕਾਰ । ਬਾਜ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਬ ਜਨਮ] ।

ਦੇਹਗ ॥ ਇਕ ਦਿਨ ਚਵਯੋ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕੋ ਨੌਰੰਗ ਦੁਸ਼ਟ ਬਿਸਾਲ । ਪਠਜੇ
ਹਕਾਰਨਿ ਦੂਤ ਕੋ 'ਲਜਾਉ ਤੁਰਤ ਇਸ ਕਾਲ' ॥ ੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਸ਼ੀਘ੍ਰ
ਗਯੋ ਚਲਿ ਗੁਰ ਸੁਤ ਡੇਰੇ । ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਹੁਇ ਖਰੋ ਅਗੇਰੇ । ਕਹਜੇ 'ਸ਼ਾਹੁ
ਅਬਿ ਚਵਯੋ ਸ਼ਿਕਾਰਾ । ਵਹਿਰ ਠਾਢਿ ਹੁਇ ਤੁਮਹਿ ਹਕਾਰਾ ॥੨॥ ਦੇਰ ਨ
ਕਰਹੁ ਚਲਹੁ ਦਰਹਾਲਾ । ਖਰੋ ਸ਼ਾਹੁ ਚਾਹੈ ਤੁਮ ਨਾਲਾ' । ਤਬਿ ਤੁਰੰਗ
ਪਰ ਹੈ ਅਸਵਾਰ । ਗਮਨੇ ਪੰਥ ਸ਼ੀਘ੍ਰਤਾ ਧਾਰਿ ॥੩॥ ਜਾਤਿ ਅਖੇਰ ਹੇਤੁ
ਜਿਤ ਸ਼ਾਹੁ । ਪਹੁੰਚਜੋ ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਤ ਭਿਤ ਰਾਹੁ । ਖਰੋ ਭਯੋ ਨੌਰੰਗ ਨੇ
ਹੇਰਾ । ਦੀਨਸਿ ਏਕ ਮਤੰਗ ਉਚੇਰਾ ॥੪॥ ਹੁਇ ਆਰੂਢ ਚਲੇ ਸਮੁਦਾਯਾ ।
ਸ਼ਾਹ ਅਖੇਰ ਪੁਸ਼ਿਗ ਚਲਾਯਾ । 'ਕੋ ਬਨ ਕੋ ਮ੍ਰਿਗ ਮਾਰਹਿ ਆਜ ? ਕੋ
ਹਮ ਆਗੈ ਜੈ ਹਹਿ ਭਾਜ ? ॥੫॥ ਕਿਤਨੇ ਹਮ ਲਜਾਵੈਂ ਕਰਿ ਘਾਤ ? ।
ਸੋ ਸਗਰੀ ਬਤਲਾਵਹੁ ਬਾਤ' । ਸੁਨਿ ਸੀ ਰਾਮਰਾਇ ਬਚ ਕਹਜੇ । 'ਕੁਛ
ਨ ਹਾਥ ਆਵ ਜੋ ਚਹਜੇ ॥ ੬ ॥ ਏਕ ਸ਼ੇਰ ਨਿਕਸੈ ਬਲ ਭਾਰਾ । ਕਰਹੁ
ਜਤਨ ਤਿਸ ਕੇ ਹਿਤ ਸਾਰਾ । ਤਉ ਨ ਮਾਰ ਖਾਇ ਤੁਮ ਪਾਸ । ਆਵਹੁ
ਛੂਛੇ ਹਟੇ ਨਿਰਾਸ' ॥ ੭ ॥ ਸੁਨਤਿ ਸ਼ਾਹੁ ਨੇ ਸਭਿਨਿ ਸੁਨਾਯੋ । 'ਜੇ ਕਰਿ
ਆਜ ਕੇਹਰੀ ਆਯੋ । ਸਭਿ ਤੁਮ ਸੁਨਤਿ ਹੋਹੁ ਸਵਧਾਨਾਜਜੋਂ ਕਜੋ ਕਰਹੁ
ਪ੍ਰਾਨ ਤਿਹ ਹਾਨ ॥ ੮ ॥ ਦਿਉਂ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਅਧਿਕ ਕਰ ਤਾਂਹੀ । ਕਰਹੁ
ਜਤਨ ਜਿਮ ਭਾਜਹਿ ਨਾਂਹੀ । ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਤੇ ਘੇਰਹੁ ਬਰਿਆਈ । ਤੀਰ
ਤਪਕ ਤਰਵਾਰ ਚਲਾਈ ॥ ੯ ॥ ਤੁੰਗ ਤੁੰਗ ਜੋ ਮਹਦ ਮਤੰਗ । ਕਰਹੁ
ਬਰੋਬਰ ਜਾਇ ਨ ਭੇਗ' । ਦਿਓ ਹੈ ਰੋਕਹੁ ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਆਗਾ' । ਹਤਹੁ

੧ ਟੋਭਾਂ ਨਾਲ । (ਅ) ਪਾਣੀ ਨਾਲ । (ੳ) ਪੀਂਦੇ ਹਨ । ੨ ਉੱਚੇ ਉੱਚੇ । ੩ ਸ਼ੇਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ
ਮਾਰ ਨਾ ਜਾਵੇ । ੪ ਅੱਗ ।

ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਜਿਮ ਜਾਇ ਨ ਭਾਗਾ ॥੧੦॥ ਇਤ੍ਯਾਦਿਕ ਕਹਿ ਕਰਤਿ ਸੁਚੇਤਾ
 ਚਿਤਵਹਿ ਜਤਨ ਸ਼ੇਰ ਹਤਿ ਹੇਤੁ । ਚਢੇ ਤੁਰੰਗਨਿ ਪਰ ਅਸਵਾਰ ।
 ਤਿਨਹੁ ਕੀਓ ਸਵਧਾਨ ਉਚਾਰਿ ॥੧੧॥ ਕਾਨਨ ਤੇ ਕੇਹਰਿ ਨਿਕਸੈ ਹੈ ।
 ਇਸ ਮਹਿ ਨਹਿ ਸੰਦੇਹ ਤੁਮੈ ਹੈ । ਕਰਹੁ ਉਪਾਇ ਰੋਕਿਬੈ ਤਾਂਹੀ । ਹਤਹੁ
 ਬੇਗ ਅਸੁ ਤੇ, ਨਹਿ ਜਾਹੀ ॥ ੧੨ ॥ ਪੈਦਲ ਪ੍ਰਿਥਕ ਕਰੇ ਸਮੁਦਾਈ ।
 ਸਭਿਹਨ ਕੇ ਮਨ ਅਧਿਕ ਬਧਾਈ । ਚਲਿ ਸ਼ਿਕਾਰ ਗਹਿ ਬਿਚਰਨੈ
 ਸ਼ਾਹੁਖੋਜਤਿ ਫਿਰਤਿ ਬਿਪਨ ਕੇ ਮਾਂਹੁ ॥੧੩॥ ਗਜਬਾਜਨਿ ਕੋ ਪਰਾ ਬੰਧਾਵਾ
 । ਖਿਲਤਿ ਅਖੇਰ ਨਹੀਂ ਕੁਛ ਪਾਵਾ । ਬਿਚਰਤਿ ਬਿਚਰਤਿ ਬਜਾਕੁਲ
 ਭਏ । ਇਕ ਦੁਇ ਜਾਮ ਬੀਤ ਜਬਿ ਗਏ ॥ ੧੪ ॥ ਨਿਕਸਨੈ ਕੇਹਰਿ
 ਲੇਤਿ ਜੰਭਾਈ ॥ ਗਰਜਨੈ ਸ਼ਬਦ ਉਤੰਗ ਉਠਾਈ । ਮੂੜ ਤੁਰੰਗ ਮਤੰਗਨਿ
 ਗੇਰਾ । ਭਾਜ ਚਲੇ ਕੋ ਪਾਵਹਿ ਘੇਰਾ ॥ ੧੫ ॥ ਲਲਕਾਰਤਿ ਲਸਕਰ
 ਕੋ ਮੋਰਾ । ਉਮਛਿ ਭਏ ਸਨਮੁਖ ਤਿਸ ਓਰਾ । ਬੰਦ ਤੁਫੰਗੋਂ ਗੁਲਕਾ
 ਮਾਰੀ । ਗਹਿ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਕੋ ਰੁਪੇ ਅਗਾਰੀ ॥੧੬॥ ਅੰਕਸ ਮਾਰਿ ਮਾਰਿ ਗਜ
 ਵੇਏ । ਮਰੂ ਮਰੂ ਕਰਿ ਅਸੁ ਇਤ ਹੋਏ । ਬਨ ਸੰਘਨ ਮਹਿ ਦੀਸਹਿ ਬੋਰਾ ।
 ਭਯੋ ਕੁਲਾਹਲ, ਸੁਨਿਬੈ ਘੇਰਾ ॥ ੧੭ ॥ ਨਰ ਮਤੰਗ ਪਰ, ਹਤੀ ਤੁਫੰਗ ।
 ਜਾਇ ਲਗੀ ਕੁਛ ਕੇਹਰਿ ਅੰਗ । ਤਤਛਿਨ ਉਛਲਨੈ ਅਧਿਕ ਭਭਕਿ
 ਕੈ । ਲੀਨਿ ਉਤਾਰ ਤਿਸੀ ਕਉ ਬਲ ਕੈ ॥੧੮॥ ਦਿਯੋ ਬਗਾਇ ਦੂਰਿ ਕਿਤ
 ਪਰਨੈ । ਅਪਰਨਿ ਕੋ ਡਰ ਕੈ ਮੁਖ ਮੁਰਨੈ । ਇਕ ਦੁਇ ਅਪਰਨਿ ਕੈ
 ਕਰਿ ਮਾਰਾ ॥ ਚਲਨੈ ਭਾਗ, ਕਰਿ ਗਯੋ ਕਿਨਾਰਾ ॥ ੧੯ ॥ ਕਿਤਿਕ ਕੋਸ
 ਪਰ ਪਹੁੰਚਨੈ ਜਾਈ । ਪੀਛੈ ਸੈਨਾ ਸ਼ਾਹੁ ਪਵਾਈ । ਸੰਘਨ ਬਨ ਮਹਿ
 ਮੁਸ਼ਕਲ ਚਲਿਬੈ । ਕਹਾਂ ਹੋਏ ਕੇਹਰਿ ਕਹੁ ਮਿਲਿਬੈ ॥ ੨੦ ॥ ਫਿਰੇ ਸੰਝ
 ਲਗਿ ਸ਼ੂਮ ਕੋ ਪਾਏ । ਪਸਰਨੈ ਤਮ, ਕਹਿ ਚਮੁ ਹਟਾਏ । ਲਖਿ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮ
 ਰਾਇ ਬਚ ਸਾਚਾ । ਰਿਦੈ ਅਧਿਕ ਅਚਰਜ ਤਬਿ ਰਾਚਾ ॥ ੨੧ ॥ ਮਗ
 ਆਵਤਿ ਆਰੂਢਿ ਮਤੰਗਾ ॥ ਸਭਿ ਕੈ ਸੰਗ ਭਨੈ ਨੌਰੰਗਾ ॥ ਗੁਰ ਸੁਤ ਨੇ ਜਿਮ
 ਗਿਰਾ ਉਬਾਚੀ । ਹਮ ਤੁਮ ਸੋਂ, ਹੋਈ ਸਭਿ ਸਾਚੀ ॥੨੨॥ ਨਿਕਸਨੈ ਸ਼ੇਰ
 ਜਤਨ ਕਰਿ ਹਾਰੇ । ਲਸਕਰ ਪਚਨੈ ਮਰਨੈ ਨਹਿ ਮਾਰੇ । ਬਾਕ ਅਟਲ
 ਨਹਿ ਟਾਰਨੈ ਟਰੈ । ਮਹਾਂ ਮਹਦ ਅਜਮਤ ਕਹੁ ਧਰੈ ॥੨੩॥ ਇਤ੍ਯਾਦਿਕ
 १ ਤੇਜ ਘੋੜੇ ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਮਾਰੇ, ਨਿਕਲ ਨਾ ਜਾਵੇ । ੨ ਸ਼ਿਕਾਰ ਗਾਹ = ਸ਼ਿਕਾਰ ਦੀ ਥਾਂ (ਅ)
 ਸ਼ਿਕਾਰ ਫੜਨ ਵਾਸਤੇ । ੩ ਕਤਾਰ । ੪ ਉਬਾਚੀ । ੫ ਮਾਰ ਕਰਕੇ ।

ਜਸ ਕੋ ਬਿਦਤਾਵਤਿ । ਪ੍ਰਵਿਸ੍ਯੋ ਦੁਰਗ ਗੁਰੁ ਗੁਨ ਗਾਵਤਿ । ਨਿਸਾ
ਬਿਤੀਤ ਭਈ ਪੁਨ ਪ੍ਰਾਤ । ਸਿਮਰਤਿ ਚਿਤ ਅਜਮਤ ਬੱਖਯਾਤ ॥ ੨੪ ॥

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਪੁਨ ਸਭਾ ਲਗਾਈ । ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਭ ਕੋ ਲਿਯੋ
ਬੁਲਾਈ । ਬਡੇ ਬਡੇ ਸੁਬੇ ਉਮਰਾਉ।ਕਾਜੀ ਮੱਲਾਂ ਗਨ ਉਲਮਾਉ ॥ ੨੫ ॥
ਪੂਰਨ ਸਭਾ ਭਈ ਚਲਿ ਆਏ । ਗੁਰ ਸੁਤ ਦਿਸਿ ਸਭਿ ਨੈਨ ਲਗਾਏ ।
ਸੁੰਦਰ ਬਦਨ ਰਦਨ ਦੁਤਿ ਰਾਜੈਂ।ਪਿਖਿ ਹਰਖਹਿ ਸਿਖ,ਦੁਸ਼ਮਨਿ ਲਾਜੈਂ॥
੨੬ ॥ ਗਰ ਜਾਮਾ ਬਹੁ ਮੋਲਾ ਚੀਰ । ਗੌਰ ਬਰਨ ਵਿਚ ਦਿਪਹਿ
ਸਰੀਰ । ਚੌਕੀ ਚਾਰੁ ਵੈਲਾ ਸੋਂ ਛਾਈ । ਬੈਠਿ ਬੀਚ ਸਭਿ ਸਭਾ ਸੁਹਾਈ
॥ ੨੭ ॥ ਬਾਜ ਹਾਥ ਪਰ ਲੀਨਹੁ ਸ਼ਾਹੂ । ਕਰਹਿ ਗੁਫਤਗੋਂ ਹੁਤੇ ਜੁ ਪਾਹੂ।
ਤਬ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਦਿਸਿ ਨੈਨ । ਮੁਸਕਾਵਤਿ ਨੌਰੰਗ ਕਹਿ ਬੈਨ ॥
੨੮ ॥ 'ਬਡ ਕੀਮਤ ਕੋ ਆਯੋ ਬਾਜ । ਕਰਹਿ ਅਖੇਰ ਬਿਤ ਕੇ ਕਾਜ ।
ਜਿਸ ਪਸ਼ਚਾਤ ਛੋਰਿਬੋ ਕਰੀਅਤਿ । ਤਿਸ ਪੀਛੀ ਕਹੁ ਤਤਛਿਨ ਧਰੀ-
ਅਤਿ' ॥ ੨੯ ॥ ਝਪਟ ਤਰੈ ਤੇ ਜਾਨ ਨ ਦੇਤਿ । ਮੀਰ ਸ਼ਿਕਾਰ ਧਾਇ
ਗਹਿ ਲੇਤਿ।ਹਮ ਕੋ ਆਮਿਖ ਬਹੁਤ ਖੁਵਾਯੋ।ਬਹੁ ਸੁੰਦਰ ਮੇਰੇ ਮਨ ਭਾਯੋ॥
੩੦ ॥ ਪਾਛਲ ਜਨਮ ਕੌਨ ਇਸ ਕੇਰਾ ? ਬਨਯੋ ਬਾਜ ਕਿਮ ? ਗੁਨ
ਬਹੁਤੇਰਾ । ਮੋਹਿ ਹਾਥ ਪਰ ਬੈਠਯੋ ਘਨੋਂ । ਕਰਿ ਰਾਖਯੋ ਆਡੋ ਇਨ ਮਨੋਂ
॥ ੩੧ ॥ ਕਿਮ ਇਹ ਤਨ ਧਰਿ ਮੇ ਢਿਗ ਰਹੈ । ਕੌਨ ਕਰਮ ਕੀਨਸਿ ਸੁਖ
ਲਹੈ । ਭੂਤ ਭਵਿੱਖਜ ਬਾਤ ਤੁਮ ਜਾਨੋਂ । ਬਰਤਮਾਨ ਭੀ ਰਹੈ ਨ ਛਾਨੋਂ ॥
੩੨ ॥ ਕੌਨ ਜਨਮ ਪਾਛਲ ? ਕਹਿ ਦੀਜੈ । ਸੰਸੈ ਇਹੀ ਮਿਟਾਵਨਿ ਕੀਜੈ ।
ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਸੁਤ ਤਿਸ ਬਾਤੀ।ਕਹਤਿ ਜਨਮ ਸਭਿ ਮਹਿ ਬੱਖਯਾਤੀ॥
੩੩ ॥ 'ਤੋਹਿ ਪਦਰ ਕੋ ਹੁਤੇ ਦਿਵਾਨ । ਸੇਵਾ ਕਰਤੋ ਰਹਤਿ ਮਹਾਨ ।
ਏਕ ਦਿਵਸ ਇਨ ਮਾਸ ਪਕਾਵਾ । ਡਾਲਿ ਮਸਾਲੇ ਸ੍ਵਾਦ ਬਨਾਵਾ ॥
੩੪ ॥ ਅਧਿਕ ਦਰਬ ਕੋ ਖਰਚਨਿ ਕੀਨਿ । ਦੁਚਰਿ ਦੇਗਚਾ ਭਰਿ ਕਰਿ
ਲੀਨਿ । ਕਰਤਿ ਸੈਕਲਪ ਐਸ ਮਨ ਮਾਂਹੂ ।—ਹੋਇ ਸ਼ਰਾਬੀ ਜਿਸ ਛਿਨ
ਸ਼ਾਹੂ ॥ ੩੫ ॥ ਅਧਿਕ ਸ੍ਵਾਦ ਸੋਂ ਤਬਹਿ ਖੁਵਾਵੈਂ । ਕਰਿ ਪ੍ਰਸੰਨ ਜਾਚਉਂ
ਸਭਿ ਪਾਵਉਂ—। ਕਰਿ ਕੈ ਤਜਾਰ ਆਪਨੇ ਕਰ ਤੇ । ਲੇ ਕਰਿਗਮਨ ਕੀਨਿ

^੧ਸੁੰਦਰ ਬਸਤ੍ਰ [ਸਿੰ, ਚੋਲ=ਕੱਪੜਾ] । ^੨ਗੋਲ ਬਾਤ । ^੩ਫੜਦਾ ਹੈ, ਫੜ ਲਈ ਦਾ ਹੈ ।
^੪ਮਾਨੋਂ ਅੱਡਾ ਬਣਾ ਲਿਆ ਹੈ ਇਸ ਨੇ । ^੫(ਭੁਹਾਬੋ) ਛੁਪੀ ਹੋਈ ਨਹੀਂ ।

ਜਬਿ ਘਰ ਤੇ ॥ ੩੬ ॥ ਮਾਰਗ ਮਹਿ ਬਿਸੀਅਰ ਪਗ ਡੰਸਾ । ਬਿਖ
ਬਹੁਚਰੀ ਪ੍ਰਾਨ ਬਿਧੀਸਾ ॥ ਪਹੁੰਚੈ ਗਯੋ ਨ ਸ਼ਾਹੁ ਕਿ ਤੀਗਰਹੁੰ ਪੰਥਮਹਿ
ਪਰੈ ਸਰੀਰ ॥ ੩੭ ॥ ਸੰਕਲਪ ਮਾਸ ਅਚਾਵਨਿ ਕੇਰਾ । ਰਿਦੈ ਰਹੈ ਬਸਿ
ਕੈ ਤਿਸ ਬੇਰਾ । ਤਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਜਨਮ ਇਨ ਪਾਯੋ ॥ ਹਤਿ ਖਗ ਆਮਿਖ
ਤੁਮਹਿ ਖੁਵਾਯੋ ॥ ੩੮ ॥ ਜਬਿ ਲਗਿ ਇਸ ਕੋ ਰਹੈ ਸਰੀਰ । ਆਮਿਖ
ਆਨਤਿ ਹੈ ਤੁਮ ਤੀਰ । ਤੋਹਿ ਪਿਤਾ ਕੋ ਹੁਤੋ ਵਜ਼ੀਰ । ਅਮਕੋ ਨਾਮ
ਧਨਾਵ ਗਹੀਰ ॥ ੩੯ ॥ ਬਹੁਤ ਬਰਖ ਕੇ ਬ੍ਰਿਧ ਜਿ ਅਹੈ । ਬੁਝਹੁ, ਅਹਿ ਤੇ
ਮਰੈ ਸੁ ਕਹੈ । ਸੰਗ ਦੇਗਚਾ ਆਮਿਖ ਕੇਰਾ । ਮਰੈ ਨਿਸਾ ਮਹਿ ਅਧਿਕ
ਅੰਧੇਰਾ ॥ ੪੦ ॥ ਤਬਿ ਨੌਰੰਗ ਬਹੁ ਬ੍ਰਿਧ ਬੁਲਾਏ । ਬੁਝੈ 'ਕਿਮ ਵਜ਼ੀਰ
ਮ੍ਰਿਤੁ ਪਾਏ ?' । ਤਜੈ ਹੀ ਤਿਨਹੁ ਸੁਨਾਇਸਿ ਬਾਤ । 'ਅਹਿ ਤੇ ਮਰੈ
ਸਭਿਨਿ ਬੱਖਸਾਤ' ॥ ੪੧ ॥ ਸਭਿ ਕੇ ਮਨ ਪ੍ਰਤੀਤ ਤਬਿਆਈ ॥ ਬਾਜ਼ ਜਨਮ
ਕੋ ਸਾਰ ਬਤਾਈ । ਸਭਾ ਸਮੇਤ ਸ਼ਾਹੁ ਬਿਸਮਾਯੋ । ਕਵਿ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ
ਭਾਖਿ ਸੁਨਾਯੋ ॥ ੪੨ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਕ੍ਰਿਤਿ ਨਵਮਿ ਰਾਸੇ 'ਰਾਮਰਾਇ ਬਾਜ਼' ਪ੍ਰਸੰਗ ਖਲਨ
ਨਾਮ ਗੀਤ ਚਤੁਰਹਿੰਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੪੩ ॥

੪੪. [ਕਲਪ ਬ੍ਰਿਛ ਦੇ ਫਲ । ਕੇਸ ਕਾਲੇ ਕੀਤੇ । ਜਮਨਾ ਪਰ ਟੁਰੇ] ।
ਦੇਹਗ ॥ ਸਭਾ ਉਠੀ ਨਿਜ ਥਲ ਗਏ ਨੰਦਨ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ । ਅਜਮਤ
ਕਰਤਿ ਦਿਖਾਵਤੇ ਦੇਰ ਨ ਤਨਕ ਲਗਾਇ ॥ ੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਸ਼ਾਹੁ ਅਧਿਕ
ਸੇਵਾ ਕਉ ਕਰਿਹੀ । ਦੇਖਤਿ ਅਜਮਤ ਅਚਰਜ ਧਰਿਹੀ । ਪੁਨ
ਉਲਮਾਉਨਿ ਸ਼ਾਹੁ ਸਿਖਾਯੋ 'ਹੈ ਬਹਿਸ਼ਤ ਮਾਂਹਿ ਬ੍ਰਿਛ ਸੁਹਾਯੋ ॥ ੨ ॥ ਕਲਪ
ਬ੍ਰਿਛ' ਤਿਹ ਨਾਮ ਬਿਦਤ ਹੈ ॥ ਫਲ ਤਿਸ ਕੇ ਭਖਿ ਕਰਤਿ ਮੁਦਤ ਹੈ । ਸੋ
ਮੰਗਵਾਵਹੁ ਖਾਵਹੁ ਆਪ । ਜਿਸ ਕੇ ਭੱਖਤਿ ਹਤਿ ਹੈਂ ਤਾਪ' ॥ ੩ ॥ ਮਿਲਿ
ਆਪਸ ਮਾਂਹਿ ਮੁੱਲਾਂ ਕਹੈ । 'ਤਿਸ ਕੇ ਫਲ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਨਹਿ ਇਹੈ । ਜਾਚਹਿ
ਸ਼ਾਹੁ ਦਿਏ ਨਹਿ ਜਾਹੈ' । ਸ਼ਰਧਾ ਪੁਨ ਨ ਰਹੈ ਮਨ ਮਾਂਹਿ' ॥ ੪ ॥ ਤਿਨ
ਤੇ ਸੁਨਤਿ ਸ਼ਾਹੁ ਭਲ ਜਾਨੀ ।—ਅਸ ਅਦਭੁਤ ਫਲ ਆਵਸਿ ਪਾਨੀ' ।
ਵਸਤੁ ਭਿਸ਼ਤ ਕੀ ਆਇ ਭਿ ਨਾਂਹੀ ॥ ਜਾਚੈ, ਜਬਿ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਮੁਝ ਪਾਹੀ—
॥ ੫ ॥ ਮਨ ਮੈਂ ਨੌਰੰਗ ਨੇ ਦ੍ਰਿਫ ਰਾਖੀ । ਸਭਾ ਲਗੇ ਗੁਰ ਸੁਤ ਕੋ ਭਾਖੀ ।

ਸਰਪ । ੧ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਿਚ ਇਸਨੂੰ 'ਤੂਬਾ' ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ । ੨ ਭਾਵ, ਰਾਮਰਾਇ ਜੀ ਤੋਂ ਇਤੇ
ਨਹੀਂ ਜਾਣਗੇ ਉਹ ਫਲ । ੩ ਹੱਥ ਆਵੇਗਾ । ੪ ਜਦੋਂ ਆਵਣਗੇ (ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਜੀ) ਮੇਰੇ ਪਾਸ।

‘ਹਮ ਨੇ ਸੁਨਜਾਂ ਭਿਸਤ ਕੇ ਮਾਂਹਿ । ਕਲਪ ਬਿੱਛ ਸੁੰਦਰ ਫਲ ਜਾਂਹਿ॥੬॥
 ਤਿਸ ਕੇ ਗੁਨ ਐਸੇ ਸੁਨਿ ਪਾਏ । ਭੱਖਨਿ ਕਰੇ ਰੁਧਰ ਬਨ ਜਾਏ । ਸਰਬ
 ਦੇਹਿ ਮਹਿ ਪਸਰਹਿ ਸੋਇ।ਉਦਰ ਬਿਖੈ ਮਲ ਹੋਇ ਨ ਕੋਇ ॥ ੭॥ ਇਮ
 ਤਾਰੀਫ ਸੁਨੀ ਤਿਨ ਕੇਰੀ । ਨਹਿ ਲੋਚਨ ਤੇ ਕਿਨ ਗਤਿ ਹੋਰੀ । ਜਿਤੋ
 ਤੋਲ ਮਹਿ ਤਿਹ ਫਲ ਹੋਇ । ਤਿਤੋ ਰੁਧਰ ਤਨ, ਭੱਖਹਿ ਕੋਇ ॥ ੮ ॥
 ਕ੍ਰਿਪਾ ਆਪ ਕੀ ਤੇ ਮੈਂ ਪਾਉਂ । ਭਿਸਤ ਕਲਪਤਰੁ ਕੋ ਫਲ ਖਾਉਂ।ਈਹਾਂ
 ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਕੈਸੇ ਹੋਇ । ਪਠਨਿ ਕਿਤਾਬ ਸੁਨਤਿ ਸਭਿ ਕੋਇ ॥ ੯ ॥ ਜੇ
 ਬਿਲੋਕਿਬੇ ਮਹਿ ਨਹਿ ਆਵੈਤਿਸਕੋ ਪਾਇ ਕੁਤੋ ਹਰਖਾਵੈ।ਇਹ ਮਨਸਾ
 ਮਮ ਪੂਰਨ ਕਰੇ । ਤੁਮ ਸਮਰੱਥ ਊਨ ਕੋ ਭਰੇ॥੧੦॥ ਮਿਲਨਿ ਆਪ ਕੋ
 ਸਫਲ ਹੋਇ । ਜੇ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਕਰਿ ਦੇਵਹੁ ਸੋਇ’ । ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਤ
 ਫਲ ਮੰਗਵਾਯੋ । ਅਪਨੋ ਉਪਰ ਹਾਥ ਉਠਾਯੋ ॥ ੧੧ ॥ ਆਨਿ ਪਰਜੇ
 ਤਤਾਛਨ ਤਿਸ ਮਾਂਹਿ।ਤਨਕ ਬਿਲੰਬ ਲਗੀ ਤਬਿ ਨਾਂਹਿ।ਸੋਫਲ ਨੌਰੰਗ
 ਕੇ ਕਰ ਦਿਯੋ । ਅਦਭੁਤ ਹਰਖ ਰਿਦਾ ਭਰਿ ਗਯੋ ॥ ੧੨ ॥ ਹੋਰਿ ਹੋਰਿ
 ਹੋਰਾਨ ਮਹਾਨੇ । ਸਭਿਨਿ ਹਰੀ ਬੁਧਿ, ਜਾਇ ਨ ਜਾਨੇ।ਦੁਸ਼ਟਨਿ ਦਾਹੁ,
 ਸ਼ਾਹੁ ਮੁਖ ਪਾਵੈ । ਅਪਰ ਹਿਤੁ ਸਿਖ ਗਨ ਹਰਖਾਵੈ ॥ ੧੩ ॥ ਸ੍ਰਾਵ
 ਬਿਸਾਲ ਸ਼ਾਹੁ ਮੁਖ ਪਾਯੋ।ਜੇ ਕਛੁ ਅਨੰਦ ਨ ਜਾਇ ਬਤਾਯੋ।ਅਧਿਕ ਪ੍ਰੇਮ
 ਗੁਰ ਸੁਤ ਸੋਂ ਠਾਨੈ । ਅੰਤਰ ਗਤਿ ਕੀ ਬਾਤ ਬਖਾਨੈ ॥੧੪॥ ਜਹਾਂ ਜਾਇ
 ਤਹਿ ਰਾਖੈ ਸੰਗ । ਸਨਮਾਨਹਿ ਪਿਖਿ ਹਰਖਹਿ ਅੰਗ । ਦਰਬ ਬਿੰਦ
 ਦਸ ਤੀਨ ਹਜ਼ਾਰ^੧ । ਦੇਤਿ ਰੋਜ਼ ਕੋ ਕਰਿ ਕਰਿ ਪਜਾਰ ॥ ੧੫॥ ਗੁਰ ਸੁਤ
 ਨਿਕਾਟ ਨਰਨ ਕੀ ਭੀਗਾਰਹਤਿ ਅਧਿਕ ਨਿਤਸੈਨ ਸਧੀਰ।ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ
 ਸੂਬੇ ਉਮਰਾਵ । ਤਿਸ ਬਿਧਿ ਰਹਨਿ ਬਿਸਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵ ॥ ੧੬ ॥ ਸਦਾ
 ਕਚਾਹਰੀ ਹੋਇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ । ਉਚੈ ਬੈਠੇ ਬੀਚ ਬਿਸ਼ੇਸ਼।ਬੰਲਾਨਿ ਮਿਲਨਿ ਸ਼ਾਹੁ
 ਬਹੁ ਕਰੇ । ਪ੍ਰੇਮ ਬਢਾਇ ਦੰਨ ਕਹੁ^੨ ਫਰੈ ॥ ੧੭ ॥ ਇਕ ਦਿਨ ਸ਼ਾਹੁ
 ਕਹਜੈ ਸਤਿ ਭਾਇ।‘ਤੁਮ ਨੇ ਤਰੁਨਾਈ’^੩ ਅਬਿ ਪਾਇ।ਮੁੜ ਕੋ ਜਰਾਗ੍ਰਾਸ
 ਕਰਿ ਲੀਨਜੈ^੪ । ਸੇਤ ਸ਼ਮਸ ਅਰੁ ਸਿਰ ਕਰਿ ਦੀਨਜੈ ॥ ੧੮ ॥ ਉੱਜਲ
 ਬਾਰ, ਰੁਪ ਕੀ ਹਾਨਿ । ਕਰਤਿ ਅਸੁੰਦਰ ਮਨ ਦੁਖਦਾਨ । ਅਪਨੋ ਬਾਕ

^੧ਤਿਹ ਹਜ਼ਾਰ । ^੨(ਪਨ) ਹੋਣ ਲਈ । ^੩ਜਵਾਨੀ । ^੪ਭਾਵ ਬੁਢੇਪੇ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵੇਲੇ ਉਮਰਾ ਚਾਲੀ ਤੋਂ ਉਪਰ ਲੰਘ ਚੁਕੀ ਸੀ ।

ਕਹੋ ਇਸ ਬੇਰ। ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਹੁਇ ਸਜਾਮਲ ਵੇਰ' ॥ ੧੯ ॥ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ
ਰਾਮਰਾਇ ਨੇ ਕਹਯੋ। 'ਰਹੈ ਬਰਖ ਇਕ ਜਿਮ ਤੁਮ ਚਹਯੋ। ਸਜਾਮਲ
ਬਾਰ ਹੋਇ ਹੈਂ ਸਾਰੇ। ਤਰੁਨ ਪੁਰਖ ਕੇ ਜਿਸੁ ਪ੍ਰਕਾਰੇ' ॥ ੨੦ ॥ ਸਭਾ ਬਿਖੈ
ਬੈਠੇ ਤਤਕਾਲ। ਸਭਿ ਕਉ ਦੀਖੇ ਸਜਾਮਲ ਬਾਲ। ਮੁਦਤਿ ਭਏ ਨਰ
ਜੇਤਿਕ ਤਹਾਂ। ਸ਼ਾਹੁ ਸਰੂਪ ਪ੍ਰਸੰਸੈ ਮਹਾਂ ॥ ੨੧ ॥ 'ਭਲੇ ਸਜੇ ਹੋ' ਕਰੈਂ
ਬਖਾਨ। 'ਸਮਸਬਾਲ ਜਿਮਫਿਰਭੇ ਜੁਆਨ'। ਅਤਿ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾਸ਼ਾਹੁ ਉਪਾਈ।
ਅਤਿ ਅਦਭੁਤ ਅਜਮਤਿ ਦਿਖਰਾਈ ॥ ੨੨ ॥ ਤਬਿ ਕੋ ਬਚਨ
ਕਹੇ ਤੇ ਰਹੇ। ਏਕ ਬਰਸ ਲਗਿ ਸਜਾਮਲ ਲਹੇ। ਪੁਨਹਿ ਸੈਤ ਤੈਸੇ
ਹੁਇ ਗਯੋ। ਜਰਾ ਗ੍ਰਸਯੋ ਤਨ ਸਗਰੋ ਬਿਯੋ ॥ ੨੩ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਤ ਕੋ
ਲੇ ਨਿਜ ਸਾਥ। ਚਲਯੋ ਵਹਿਰ ਕੋ ਦਿੱਲੀ ਨਾਥ। ਜਮਨਾ ਕੁਲ ਆਇ
ਭਾ ਠਾਵੋ। ਨਯੋ ਨੀਰ ਜਿਸ ਮੈਂ ਅਤਿ ਬਾਢੋ ॥ ੨੪ ॥ ਕਾਸ਼ਟ ਤ੍ਰਿਣ
ਅਰੁ ਗ੍ਰਾਮਨਿ ਛਾਨ'। ਬਹੇ ਸੁ ਜਾਇ ਪ੍ਰਵਾਹ ਮਹਾਨ। 'ਸੁਨੋ ਗੁਰ ਸੁਤ !
ਜਲ ਅਸਗਾਹ। ਕਰੈਂ ਸੈਲ ਬਿਚਰੈਂ ਇਸ ਮਾਂਹਿ ॥ ੨੫ ॥ ਨਵਕਾ ਪਰ ਚਢਿ
ਕੈ ਹਮ ਦੋਊ। ਅਵਲੋਕਹਿ ਪਰ' ਤਟ ਲੋ ਸੋਊ। ਜਲ ਕੀ ਲਿਹੁ ਬਹਾਰ
ਬਭ ਬਾਢਾ। ਮਹਾਂ ਪ੍ਰਵਾਹ ਬੇਗ ਅਬਿ ਗਾਢਾ' ॥ ੨੬ ॥ ਅਸ ਕਹਿ ਹੁਕਮ
ਦੀਨਿ ਤਬਿ ਸ਼ਾਹੁ। 'ਤਰਨੀ ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਅਨਾਵਹੁ ਪਾਹੁ'। ਧਾਇ ਗਏ ਜਬਿ
ਲੈਬੇ ਕਾਰਨ। ਗੁਰ ਸੁਤ ਗਹਿ ਕਰ ਕੀਨਿ ਉਚਾਰਨ ॥ ੨੭ ॥ 'ਲਗਹਿ
ਬਿਲੰਬ ਤਰੀ ਕਹੁ ਆਵਤਿ। ਐਂਚਿ ਐਂਚਿ ਕਰਿ ਮਰੁ ਸੁ ਲਜਾਵਤਿ'।
ਕਰਹਿ ਸੈਲ ਹੁੈ ਕੈ ਪਦਚਾਰੀ'। ਸੂਰਯ ਤਨਿਯਾ' ਉਲੰਘਹਿ ਸਾਰੀ' ॥ ੨੮
॥ ਇਮ ਕਹਿ ਐਂਚੀ ਬਾਂਹੁ ਅਗਾਰੀ। ਸ਼ਾਹੁ ਨ ਚਲੈ ਤ੍ਰਾਸ ਉਰ ਭਾਰੀ।
ਪਨਹੀ ਪਾਇਨਿ ਪਹਿਰੇ ਖਰੇ'। ਜਲ ਪਰ ਚਰਨ ਨਹੀਂ ਤਬਿ ਧਰੇ ॥ ੨੯
॥ ਗੁਰ ਸੁਤ ਕਹਯੋ 'ਪਿਛਾਰੀ ਮੋਹਿ, ਪਨਹੀ' ਪਾਇ ਨ ਭੀਜੈ ਤੋਹਿ। ਹੋਇ
ਨਿਸ਼ੀਕ ਚਲਹੁ ਜਲ ਪਰ ਕੋ। ਸਨੇ ਸਨੇ ਹੋਰਤਿ ਤਟ ਪਰ ਕੋ ॥ ੩੦ ॥
ਜੇਤਿਕ ਰੁਚਿ ਤੇਤਿਕ ਫਿਰਿ ਆਵੈਂ। ਨਹਿ ਸੁਕਚਹੁ ਜਲ ਛੁਵਨਿ ਨ
ਪਾਵੈ'। ਇਮ ਕਹਿ ਧੀਰਜ ਦੇ ਕਰਿ ਭਲੇ। ਮਹਾਂ ਅਗਾਧ ਨੀਰ ਪਰ
ਚਲੇ ॥ ੩੧ ॥ ਇਕ ਦੁਇ ਚਰਨ ਨੁਰੰਗ ਉਠਾਏ। ਜਲ ਪਰ ਚਲਯੋ ਛੁਵਤਿ

੧(ਈਆਂ) ਛੱਪਰੀਆਂ। ੨ਪਾਰਣੇ। ੩(ਲਿਆਉਣ ਵਾਲਾ) ਖਿੱਚ ਖਿੱਚ ਕੇ ਲਿਆਉਂਦਾ ਮਰ
ਗੁਰੂ। ੪ਪੇਦਲ। ੫ਜਮਨਾ। ੬ਹੋਰੀਂ ਪਹਿਲ ਕੇ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ (ਸ਼ਾਹ)। ੭ਚੁੱਗੀ।

ਨਹਿੰ ਪਾਏ। ਅਤਿ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੁਇ ਧੀਰਜ ਲਯੋ। ਗੁਰ ਸੁਤ ਸੰਗ ਗਮਨ
 ਤਬਿ ਕਿਯੋ॥ ੩੨॥ ਚਲੇ ਜਾਹਿ ਜਮਨਾ ਪਰ ਐਸੇ। ਸੁਸ਼ਕ ਸਬਲ ਪਰ
 ਪੰਥੀ ਜੈਸੇ। ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਸੂਬੇ ਗਨ ਉਮਰਾਵ। ਦੌਰਿ ਦੌਰਿ ਦੇਖਹਿ ਚਿਤ
 ਚਾਵ॥ ੩੩॥ ਭਈ ਨਗਰ ਮਹਿੰ ਸੁਧ ਜਿਸ ਕਾਲ। ਧਾਇ ਧਾਇ ਆਵਹਿ
 ਨਰ ਜਾਲ। ਸਰਬ ਜਾਤਿ ਕੇ ਨਰ ਗਨ ਸੈਨਾ। ਸੁਨਿ ਅਚਰਜ ਚਾਹੇਂ
 ਪਿਖਿ ਨੈਨਾ॥ ੩੪॥ ਸੂਰਜ ਸੁਤਾ ਕੂਲ^੧ ਤਿਹ ਛਾਵਾ। ਨਿਕਸਜੋ ਨਗਰ
 ਬਿਸਮਤਾ ਪਾਵਾ। ਮਹਾਂ ਕੁਲਾਹਲ ਦਿੱਲੀ ਪੁਰਿ ਮੈਂ। ਹੋਤਿ ਜ਼ਿਕਰ^੨ ਸਗਰੇ
 ਘਰ ਘਰ ਮੈਂ॥ ੩੫॥ ਦੋਨਹੂੰ ਜਲ ਪਰ ਥਲ ਜਿਮ ਜਾਵਤਿ। ਦੀਖਤਿ
 ਸਭਿ ਕੇ ਚਰਨ ਉਠਾਵਤਿ। ਮੰਦ ਮੰਦ ਧੀਰਜ ਸੋਂ ਜਾਹਿ। ਬਿਲਸਤਿ
 ਬਾਤਨਿ ਆਪਸ ਮਾਂਹਿ॥ ੩੬॥ ਅੰਤਹਿ ਪੁਰਿ^੩ ਮੈਂ ਜਬਿ ਸੁਧ ਗਈ। ਖਰੀ
 ਝਰੋਖਨਿ ਝਾਂਕਤਿ ਭਈ। ਬਿਸਮੇ ਹੋਰ ਹੋਰਿ ਸਭਿ ਕੋਉ। ਸਭਿਨਿ
 ਲਗਾਈ ਦ੍ਰਿਗ ਦਿਸ਼ਿ ਦੋਉ॥ ੩੭॥ ਨਰ ਨਾਰੀ ਬਾਲਕ ਬਿਧ ਜ੍ਯਾਨ।
 ਕਰਹਿ ਪਰਸਪਰ ਬਹੁ ਬੱਖਜਾਨ। ‘ਜਲ ਪਰ ਜਾਤਿ ਤਨਕ ਨਹਿੰ ਛੁਯੋ।
 ਪਨਹੀ ਸੁਸ਼ਕ ਸੁਗਮ ਮਗ ਲਯੋ’॥ ੩੮॥ ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਤ ਕੀ ਕੀਰਤਿ
 ਕਹੈ। ‘ਇਸ ਕੇ ਸਮ ਦੂਸਰ ਨਹਿੰ ਅਹੈ। ਜਿਮ ਚਾਹਤਿ ਤਿਮ ਕਰਤਿ
 ਸੁਖਾਰੇ। ਪੀਰਨਿ ਪੀਰ ਅਜਮਤੀ ਭਾਰੇ॥ ੩੯॥ ਨਿਤ ਅਦਭੁਤ ਗਤਿ ਕੋ
 ਦਿਖਰਾਵੈ। ਕਹੈ ਸ਼ਾਹੁ ਜਿਮ ਤੁਰਤ ਬਨਾਵੈ’। ਪਾਰ ਕੂਲ ਕਾਲਿੰਦੀ^੪
 ਗਏ। ਸਨੇ ਸਨੇ ਪਿਖਿ ਫਿਰਤੇ ਭਏ॥ ੪੦॥ ਚਤੁਰ ਘਟੀ ਲਗਿ ਬਿਚਰਨਿ
 ਕਰੇ। ਦਿਨ ਲਘੁ ਰਹਜੇ ਘਰਨਿ ਕਹੁ ਮੁਰੇ। ਮੰਦ ਮੰਦ ਸਭਿ ਉਲੰਘਿ
 ਪ੍ਰਵਾਹੁ ਆਵਤਿ ਭਾ ਹਰਖਾਤ ਉਰ ਸ਼ਾਹੁ॥ ੪੧॥ ਲਾਖਹੁ ਨਰ ਅਵਿਲੋਕਨਿ
 ਕਰੇ। ਰੰਕ ਰਾਉ ਅਚਰਜ ਉਰ ਧਰੇ। ਪੰਡਿਤ ਮੂੜੁ ਸਭਿਨਿ ਮਤਿ
 ਛਲੀ। ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ ਭਨਹਿੰ ‘ਮਹਾਂ ਇਹ ਬਲੀ’॥ ੪੨॥ ਸ਼ਾਹੁ ਆਇ ਕੈ
 ਦੁਰਗ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਾ। ਮਿਲਹਿ ਕਹਤਿ ਅਸਚਰਜ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਾ। ਤਬਿ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮ-
 ਰਾਇ ਨਿਜ ਡੇਰੇ। ਆਏ, ਬੰਦਹਿ ਲੋਕ ਘਨੇਰੇ॥ ੪੩॥ ‘ਧੰਨ ਧੰਨ’ ਸਭਿ
 ਕਹਿੰ ਇਕ ਬਾਰੀ। ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਹੋਵਤਿ ਬਲਿਹਾਰੀ। ਲੋਕ ਹਜ਼ਾਰਹੁ
 ਰਹੈ ਸੁ ਪਾਸ। ਦੇਗ ਚਲਹਿ ਨਿਸ ਬਾਸੁਰ ਰਾਸ॥ ੪੪॥ ਆਮਦ ਖਰਚ
 ਬਿਸਾਲ ਭਯੋ ਹੈ। ਬਢਜੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਮਹਾਨ ਬਿਯੋ ਹੈ। ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਕਿਛੁ

^੧ਜਮਨਾਂ ਦਾ ਕੰਢਾ। ^੨ਗਲ ਬਾਤ। ^੩ਮਹਿਲਾਂ। ^੪ਵਚ। ^੫ਜਮਨਾਂ ਦੇ।

ਗਿਨਤੀ ਨਾਂਹਿ । ਕਵਿ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ, ਆਵਤਿ ਪਾਹਿ ॥ ੪੫ ॥

ਅੰਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਹਿੰਦਿ ਨਵਮਿ ਰਾਸੇ 'ਰਾਮਰਾਇ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਚਤੁਰ ਚਤੁਵਾਰਿਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੪੪ ॥

੪੫. [ਗੜੇ ਵੰਦ ਕੀਏ । ਮਸਤ ਹਾਥੀ ਤੇ ਚੜੇ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਇਕ ਦਿਨ ਬੈਠੇ ਸਭਾ ਮਹਿ ਨੰਦਨ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ । ਬਝੀ ਗਰਜ ਕੈ ਘਨ ਘਟਾ ਆਇ ਗੈਨ ਉਮਡਾਇ ॥੧॥ ਚੌਪਈ ॥ ਬਹਜੈ ਬੇਗ ਬਹੁ ਬਾਘੁ ਸੰਗ । ਕੜਕਹਿ ਤੜਿਤਾ ਦਮਕ ਉਤੰਗ । ਬਰਖਾ ਕਰਕਾ ਕੀ ਬਡਿ ਆਈ^੧ । ਪਰਨਿ ਲਗੇ ਛਿਤ ਸ਼ਬਦ ਉਠਾਈ ॥ ੨ ॥ ਅਧਿਕ ਤੋਲ ਮਹਿ ਗਿਰੈਂ ਬਡੇਰੇ । ਛਾਦੀ^੨ ਛਿਤ, ਭਈ ਸੇਤ ਘਨੇਰੇ । ਘਟਾ ਏਕ ਸਮ ਚਹੁੰਦਿਸ਼ ਮਾਂਹੀ । ਪਰਹਿ ਜਹਾਂ ਕਹਿ ਮਿਟਹਿ ਸੁ ਨਾਂਹੀ ॥ ੩ ॥ ਪਿਖਿ ਨੌਰੰਗ ਨੇ ਬਾਕ ਬਖਾਨਾ^੩ 'ਸੁਨਹੁ ਗੁਰੁ ਸਤਾ ਸਗਰੇ ਬਾਨਾ' ਓਰੇ ਪਰੇ ਦੀਨ ਦੁਖ ਪਾਵੈਂ । ਵਹਿਰ ਖੇਤ ਸਭਿ ਕੋ ਬਿਨਸਾਵੈਂ ॥ ੪ ॥ ਉਪਬਨ ਮਹਿ ਫਲ ਫੂਲ ਬਿਨਾਸਹਿ । ਸਭਿ ਤਰੁਵਰ ਕੀ ਸੋਭਾ ਗ੍ਰਾਸਹਿ । ਵਹਿਰ ਪਸੂ ਗੋ ਆਇ ਘਨੇਰੇ । ਤਿਨ ਪਰ ਲਗੇ ਪ੍ਰਹਾਰ^੪ ਬਡੇਰੇ ॥੫॥ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਤੁਮਾਰੇ ਸੋਇ । ਬਚਨ ਕਰਹੁ ਰੱਛਾ ਤਿਨ ਹੋਇ । ਨਾਂਹਿ ਤ ਮਰਿ ਜਾਵਹਿਗੇ ਘਨੇ । ਅਸ ਓਰੇ ਨਹਿ ਦੇਖੇ ਸੁਨੈ ॥੬॥ ਵਹਿਰ ਪਸੂ ਕਜਾ ਖੇਤ ਬਿਸਾਲੇ । ਸਭਿ ਕੀ ਹਾਨਿ ਹੋਇ ਇਨ ਨਾਲੇ । ਕਰਹੁ ਬਾਕ ਸਭਿ ਕੇਰ ਭਲੇਰਾ^੫ । ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਤਿਸ ਬੇਰਾ ॥ ੭ ॥ ਕਹਜੈ 'ਜਿ ਇਮ ਹੈ ਤੁਮਰੇ ਮਨ ਮੈਂ' । ਓਰੇ ਪਰਨਿ ਮਿਟਹਿ ਇਸ ਛਿਨ ਮੈਂ^੬ । ਜਬਿ ਅਧਰਨ ਤੇ ਬਾਕ ਨਿਕਾਸਾ । ਗਗਨ ਬਿਖੈ ਘਨ ਬ੍ਰਿੰਦ ਬਿਨਾਸਾ ॥੮॥ ਕੈ ਤੋ ਹੁਤੋ ਤਿਮਰ ਸਭਿ ਦਿਸ ਮੈਂ । ਭਯੋ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਬਾਰ ਇਕ ਤਿਸ ਮੈਂ । ਨਹਿ ਘਨ ਬਾਘੁ ਨ ਬਰਖਾ ਕਹਾਂ । ਬਿਮੇਲ ਅਕਾਸ਼ ਭਯੋ ਜਹਿ ਕਹਾਂ ॥ ੯ ॥ ਦੇਖਤਿ ਮਾਨਜੈ ਸਭਿਨਿ ਅਚੰਭ । ਓਰੇ ਕਹਾਂ ਨ ਬਰਖਜੈ ਅੰਭ^੭ । ਪਸਰਜੈ ਸੁਜਸੁ ਗੁਰੂ ਸੁਤ ਕੇਰਾ । ਘਰ ਘਰ ਬੀਚ ਬ੍ਰਿਤੰਤ ਬਡੇਰਾ ॥ ੧੦ ॥ ਜਹਾਂ ਕਹਾਂ ਕੀਰਤਿ ਕੋ ਕਰਿ ਹੀਂ । ਅਚਰਜ ਨਵੇਂ ਹਮੇਸ਼ ਨਿਹਰਹੀਂ । ਏਕ ਮਸਤ ਹਾਥੀ ਰਹਿ ਖਰਜੈ । ਸੰਗਲ ਰਹੈਂ ਪਰੇ ਦ੍ਰਿਢ ਕਰਜੈ ॥ ੧੧ ॥ ਬਹੁ ਭਾਲੇ ਅਰੁ ਅੰਕੁਸ ਲੈ ਕੈ । ਨਰ ਸਮੀਪ ਹੋਵਹਿ ਦਿਢ ਕੈ ਕੈ । ਨਾਂਹਿ ਤ ਗਹਿ ਨਿਜ ਮੁੰਡਾ ਸੰਗ । ਚੀਰ ਦੇਤਿ ਕਰਿ ਆਧੋ ਅੰਗ ॥ ੧੨ ॥ ਮਹਾਂ ਬਲੀ, ਦੈ ਹੈਂ

^੧ਗਾਜਿਆਂ ਦੀ ਬਰਖਾ ਬਹੁਤੀ ਆ ਗਈ । ^੨ਢਕੀ ਗਈ । ^੩ਮੋਹਾਂ । ^੪ਪਾਣੀ ।

ਬਹੁ ਖਾਨਾ । ਖਰਜੇ ਰਹੈ ਸੋ ਏਕ ਸਥਾਨਾ । ਜਲ ਬਾਸਨ ਤਿਸ ਨਿਕਟਿ
 ਰਖਾਵੈ । ਦੇਤਿ ਦੂਰ ਤੇ ਤ੍ਰਾਸਤਿ ਪਿਲਾਵੈ ॥ ੧੩ ॥ ਦੁਸ਼ਟਨਿ ਨੌਰੀਗ ਕੈ
 ਸਿਖਲਾਯੋ । 'ਇਸ ਪਰ ਗੁਰ ਸੁਤ ਦੇਹੁ ਚਢਾਯੋ । ਜਬਿ ਅਰੁਢਿ ਮਗ ਕਰੈ
 ਪਯਾਨਾ । ਹਟਹਿ ਮਹਾਵਤਿ ਤਬਿ ਫਿਸ ਬਾਨਾ' ॥ ੧੪ ॥ ਸੁਨਤਿ ਸ਼ਾਹੁ ਕੇ
 ਮਨ ਮੈਂ ਭਾਈ । ਬਹੁ ਸ਼ਰਾਬ ਮੰਗਵਾਇ ਪਿਵਾਈ । ਬ੍ਰਿੰਦ ਮਹਾਵਤ ਹੁਇ
 ਚਹੁ ਕੋਵਾ । ਉਪਰ ਕਸਨੈ ਸੁਨਹਿਰੀ ਹੋਵਾ ॥ ੧੫ ॥ ਜ਼ਰੀ ਦੋੜ ਕੋ ਪਾਯਹੁ
 ਝੁਲੈ । ਭਯੋ ਮਸਤ ਹਾਥੀ ਰਹਿ ਝੁਲੈ । ਭੋਮਰ ਭਾਲੇ ਅੰਕਸ ਘਨੇ ।
 ਦੁਰਗ ਦਿਸ਼ਾ ਲੇ ਗਮਨਤਿ ਹਨੇ ॥ ੧੬ ॥ ਗੁਰ ਸੁਤ ਬੀਚ ਕਚਹਿਰੀ ਅਹੈ ।
 ਸਭਿ ਦਿਸ਼ਿ ਦੇਖਿ ਸ਼ਾਹੁ ਤਬਿ ਕਹੈ । 'ਚਲਹੁ ਵਹਿਰ ਉਪਬਨ ਹੁਇ
 ਆਵਹਿ । ਬਿਗਸੇ ਫੂਲ ਸੁ ਛਬਿ ਦਿਖਰਾਵਹਿ' ॥ ੧੭ ॥ ਇਮ ਕਹਿ ਉਠਨੈ
 ਚਢਨੈ ਅਸਵਾਰੀ । ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਤ ਸੋ ਗਿਰਾ ਉਚਾਰੀ । 'ਇਸ ਮਤੰਗ ਪਰ
 ਹੁਇ ਅਸਵਾਰੋ । ਗਮਨਹੁ ਸੰਗ ਉਤੰਗ ਉਦਾਰੋ ॥ ੧੮ ॥ ਤਜਹੁ ਆਜ
 ਸਿਵਕਾ ਅਸਵਾਰੀ । ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਚਲਹਿਗੇ ਬਿਲਮ ਬਿਸਾਰੀ । ਜਾਨੈ ਦੂਰ
 ਦਿਵਸ ਰਹਿ ਬੋਰਾ । ਆਵਹਿ ਸੰਧਯਾ ਲਗਿ ਘਰ ਓਰਾ' ॥ ੧੯ ॥ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ
 ਰਾਮਰਾਇ ਸਭਿ ਜਾਨੀ ।—ਅਜਹੁ ਪਤਾ ਚਹਿ ਮੂਰਖ ਮਾਨੀ—। 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ'
 ਮੁਖ ਤੇ ਕਹਿ ਕਰਿ ਕੈ । ਬੈਠਨੈ ਮਸਤ ਕਰੀ ਪਰ ਚਰਿਕੈ ॥ ੨੦ ॥
 ਗਮਨੈ ਪੰਥ ਸ਼ੀਘ੍ਰਤਾ ਸਾਥ । ਨਿਜ ਵਾਹਨ ਕਹੁ ਦਿੱਲੀਨਾਥਾਬਹੁਤ ਬੇਗ
 ਤੇ ਚਲੇ ਪਲਾਇ । ਹਟੇ ਮਹਾਵਤ ਜੇ ਸਮੁਦਾਇ ॥ ੨੧ ॥ ਹਾਥੀ ਮਸਤ ਸੁੰਭ
 ਕਹੁ ਫੇਰਤਿ।ਰਕਤ ਨੇਤ੍ਰ ਤੇ ਇਤ ਉਤ ਹੋਰਤਿ।ਫੁੰਕਾਰਤਿ ਕਿਲਕਾਰਤਿ
 ਘਨੈ । ਭਏ ਕ੍ਰੋਧ ਤੇ ਘਾਵਤਿ ਮਨੈ ॥ ੨੨ ॥ ਸ਼ਾਹੁ ਸਮਾਜ ਸੰਗ ਹੀ ਦੋਰਾ ।
 ਤ੍ਰਾਸਤਿ ਭਾਜਹਿ, ਹੁਇ ਜਿਸ ਓਰਾ । ਗੁਰ ਸੁਤ ਹੋਵੇ ਪਰ ਚਢਿ ਰਹਜੇ ।
 ਹਾਥ ਛਰੀ ਸੋ ਪ੍ਰੇਰਤਿ ਰਹਜੇ ॥ ੨੩ ॥ ਜਿਸ ਦਿਸ਼ਿ ਕੋ ਚਿਤ ਚਹਤਿ
 ਚਲਾਯੋ । ਹਾਥ ਛਰੀ ਸੋ ਤਿਤਹਿ ਧਵਾਯੋ । ਜਿਹ ਸਮੀਪ ਭਾਜਤਿ
 ਹੁਇ ਜਾਇ । ਦਿਖਤਿ ਪਲਾਵਤਿ, ਜਨੁ ਇਹੁ ਖਾਇ ॥ ੨੪ ॥ ਬੇਖ
 ਭਯਾਨਕ ਹਾਥੀ ਕੇਰ । ਜਾਹਿ ਪਲਾਵਤਿ ਕਰਤਿ ਨ ਨੇਰ । ਹੋਰਿ ਹੋਰਿ
 ਭਾਜਤਿ ਹੈਂ ਜਨੋਂ ਜਨੋਂ । ਹਸ ਹਸ ਪਰੈ ਸ਼ਾਹੁ ਬਹੁ ਤਨੋਂ ਤਨੋਂ ॥
 ੨੫ ॥ ਕੋਇਕ ਠਾਢੇ ਪਿਖਹਿ ਤਮਾਸ਼ਾ । ਕੋਤਿਕ ਉਰ ਧਰਕਤਿ

^੧ਝੁਲ । ^੨ਦੋਬ ਦੀ ਛਤੀ ਨਾਲ । ^੩ਉਸੇ ਪਾਸੇ ।

ਕਰਿ ਤਾਸਾ । ‘ਮਾਰਜੈ ਹੁਤੋ ਮੋਹਿ ਕਰਿ ਐਸੇ’ । ਸ਼ੀਘਰ ਲਾਇ ਬਚਜੈ ਮੈਂ
 ਕੇਸੇ’ ॥ ੨੬ ॥ ਬਹੁ ਚਿੰਘਾਰਤਿ ਸ਼ਬਦ ਉਠਾਵੈ । ਕਰੇ ਕੁੰਡਲੀ ਸੁੰਡ
 ਕੁਮਾਵੈ । ਲਾਂਗੁਲ ਗਾਢੀ ਅਧਿਕ ਚਲਾਇ । ਦੰਤ ਗਡਾਵਤਿ^੧ ਇਤ ਉਤ
 ਜਾਇ ॥ ੨੭ ॥ ਗੁਰ ਸੁਤ ਹਤਹਿ ਛਰੀ ਮਗ ਪ੍ਰੇਰਤਿ । ਸ਼ਾਹੁ ਸਹਿਤ ਚਹੁ
 ਦਿਸਿ ਸਭਿ ਹੋਰਤਿ । ਕੋਸਕੁ ਲੈ ਚਲਿ ਕੈ ਪੁਨ ਆਏ । ਗਮਨਹਿ ਗਜ
 ਮਗ, ਜਿਮ ਗਮਨਾਏ’ ॥ ੨੮ ॥ ਬਿਨਾਂ ਮਹਾਵਤ ਚਹਤਿ ਚਲਾਵਤਿ । ਗੁਰ
 ਸੁਤ ਕੇ ਅਨੁਸਾਰੀ ਧਾਵਤਿ । ਦੇਖਿ ਦੇਖਿ ਕਰਿ ਤਾਸ ਉਪਾਵੈਂ । ਨਹਿ
 ਕਿਸ ਹੂੰ ਪਰ ਚੋਟ ਚਲਾਵੈ ॥ ੨੯ ॥ ਸੰਧਯਾ ਲੈ ਫਿਰਿ ਕੈ ਮੁਰਿ ਆਯੋ । ਦਾਰ
 ਦੁਰਗ ਕੇ ਗਜ ਬੈਠਾਯੋ । ਸਨੈ ਸਨੈ ਉਤਰੇ ਗੁਰ ਨੰਦਾਪੁਨ ਤਜਿ ਦੀਨਿ
 ਮਤੰਗ ਬਿਲੰਦ ॥ ੩੦ ॥ ਤਬਹਿ ਮਹਾਵਤ ਹੈ ਸਮੁਦਾਈ । ਗਹਿ ਤੋਮਰ
 ਘੇਰਜੈ ਬਰਿਆਈ । ਸਨੈ ਸਨੈ ਨਿਜ ਥਲ ਲੈ ਆਏ । ਖਰੇ ਦੂਰ ਨਹਿ
 ਨਿਕਟਿ ਸਿਧਾਏ ॥ ੩੧ ॥ ਅਮਲ ਸ਼ਰਾਬ ਰਹਜੈ ਗਜ ਜਾਵਦਾ ਨਹੀਂ ਸਮੀਪ
 ਗਏ ਨਰ ਤਾਵਦ । ਦਾਵ ਬਚਾਇ ਸ਼ਿਖਲਾ^੨ ਪਾਈ । ਬਾਂਧਜੈ ਦ੍ਰਿਢ ਆਗਾ
 ਪਿਛਵਾਈ ॥ ੩੨ ॥ ਗੁਰ ਸੁਤ ਕੋ ਸਭਿ ਲੋਕ ਸਰਾਹੈਂ । ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਜਸੁ
 ਕੋ ਪਿਖਨਿ ਉਮਾਹੈਂ । ਰੰਕ ਰਾਵ ਸਭਿ ਆਵਤਿ ਡੇਰੇ । ਬੰਦਹਿ ਅਰਪਹਿ
 ਦਰਬ ਘਨੇਰੇ ॥ ੩੩ ॥ ਕੇਤਿਕ ਸਿੱਖ ਹੋਹਿ ਧਰਿ ਭਾਉ । ਕਰਹਿ ਬਿਲੋਕਨ
 ਬਿਦਤਿ ਪ੍ਰਭਾਉ । ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਤੁ ਭੀਰ ਨਿਤ ਰਹੈ । ‘ਧੰਨ ਧੰਨ’ ਦੇਖਤਿ
 ਹੀ ਕਹੈਂ ॥ ੩੪ ॥ ਕੇਤਿਕ ਚਾਕਰ ਹੁਇ ਰਹਿ ਸੰਗ । ਕਰੇ ਖਰੀਦਨਿ
 ਬੰਦ ਤੁਰੰਗ । ਗਹੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਦਲ ਬਹੁਤ ਬਨਾਯੋ^੩ ਸਕਲ ਸਮਾਜ ਸਕੇਲਿ
 ਬਿਧਾਯੋ ॥ ੩੫ ॥ ਆਮਦ ਬਡੀ ਹੋਇ ਨਿਜ ਪਾਸ । ਪੁੰਜ ਮਸੰਦ ਕਰਹਿ
 ਅਰਦਾਸ । ਕਾਰ ਦਾਰ ਹੁਇ ਕਿਤਿਕ ਬਿਸਾਲ । ਬਧੇ ਮੇਵੜੇ ਢਿਗ ਰਹਿ
 ਜਾਲ ॥ ੩੬ ॥ ਸਰਬ ਨਿਕਟਿ ਧਨ ਕੀ ਅਧਿਕਾਈ । ਬਹੁ ਦੇਸ਼ਨਿ ਤੇ
 ਸੰਗਤਿ ਆਈ । ਕਬਿ ਕਬਿ ਸਭਿ ਕੇ ਬੈਠਹਿ ਬੀਚਾਦਰਸ਼ਨ ਕਰਹਿ ਉਚ
 ਅਰੁ ਨੀਚ ॥ ੩੭ ॥ ਰੰਕ ਰਾਉ ਚਲਿ ਆਇ ਜਿ ਕੋਈ । ਅਚਹਿ ਦੇਗ ਤੇ

^੧(ਲੋਗ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ) ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਹਾਥੀ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਰ ਹੀ ਦਿਤਾ ਸੀ । ^੨ਮੈਂ ਕਿਸੇ
 ਤਰ੍ਹਾਂ ਛੋਟੀ (ਜਤਨ) ਲਾ ਕੇ ਬਚ ਗਿਆ ਹਾਂ । ^੩ਕੱਢ ਕੇ । (ਅ) ਗਡਾ ਦਿੱਤਾ । ^੪ਜਿਹੜੇ
 ਚਲਾਵਣ (ਰਾਮਰਾਇ ਜੀ) । ^੫ਸੰਗਲ । ^੬ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਲੀਤੇ ਹੋ ਦਲ ਬਹੁਤ ਬਣਾਇਆ । (ਅ)
 ਸ਼ਸਤ੍ਰਧਾਰੀ ਦਲ ।

ਭੋਜਨ ਸੋਈ। ਗਿਨਤੀ ਰਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿਸ ਭਾਂਤੀ। ਕਵਿ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ
ਬਡ ਬੱਖਸ਼ਾਤੀ ॥ ੩੮ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਹਿੰਦੋ ਨਵਮਿ ਰਾਸੇ 'ਰਾਮਰਾਇ' ਪੁਸ਼ਟ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ
ਪੰਚ ਚਤੁਰਸਿੰਘੀ ਅੰਸੁ ॥ ੪੫ ॥

੬੬. [ਨਿੰਦਕ ਦੀ ਜ਼ਬਾਨ ਏਵੇ। ਦਿਨੇ ਤਾਵੇ। ਬਾਜ਼ੀ ਜਿਤੀ]।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਇਕ ਦਿਨ ਆਏ ਸਭਾ ਮੈਂ ਨੰਦਨ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ। ਸਨਮਾਨਤਿ
ਨੌਰੰਗ ਤੇ ਬੈਠੇ ਮੋਦ ਉਪਾਇ ॥੧॥ ਚੌਪਈ॥ ਜੇ ਗਾਵੇ ਬਿਚ ਸ਼ਰਾ ਹਠੀਲੇ।
ਕਰਤਾ ਬਾਦ ਬਿਸਾਲ ਕੁਸ਼ੀਲੇ^੧। ਅਨਿਕ ਮਾਇਨੇ ਬਕਹਿੰ ਕੁਰਾਨੇ।
ਦੀਨ ਬਿਖੈ ਕਹਿਲਾਵਹਿੰ ਸਜਾਨੇ ॥ ੨ ॥ ਅਧਿਕ ਸਮਾਜ ਤਿਨਹੁੰ ਕਹੁ
ਹੋਵਾ। ਜਿਨਹੁੰ ਸਿਖਾਇ ਸ਼ਾਹੁ ਕੋ ਖੋਵਾ^੨। ਸੁਭ ਕਰਤੂਤ ਕਰਨਿ ਮਹਿੰ
ਹੋਰੇ। ਝਗਰਨਿ ਬਿਖੈ ਸੇਮੁਖੀ ਗੋਰੇ^੩ ॥੩॥ ਮਹਾਂ ਮੰਦ ਮਤਿ, ਮੁਰਖ, ਮਾਨੀ।
ਸ਼ਾਹੁ ਰਿਝਾਵਹਿੰ ਧਨ ਹਿਤ ਦਾਨੀ^੪। ਸਭਾ ਮਝਾਰ ਪ੍ਰਸੰਗ ਚਲਾਏ।
ਬਹੁਰ ਗੁਰੂ ਕਹੁ ਨਾਮ ਅਲਾਏ^੫ ॥੪॥ 'ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਬਡ ਭਏ ਤੁਮਾਵੇ। ਭੇਖ
ਫਕੀਰੀ ਫਿਰੇ ਬਿਚਾਰੇ। ਨਯੋ ਆਪ ਮਾਰਗ ਉਪਰਾਜਾ^੬। ਨਹਿੰ ਹਿੰਦੂ
ਨਹਿੰ ਤੁਰਕ ਸਮਾਜਾ ॥੫॥ ਪੈਕੰਬਰ ਬਡ ਭਏ ਹਮਾਰੇ। ਜਿਨ ਕੇ ਸਮਸਰ
ਜਗਤ ਨ ਸਾਰੇ। ਮਿਲਿਨਿ ਖੁਦਾਇ ਰਾਹੁ ਸੁਭ ਕਹਜੇ। ਚਲੇ ਕਹੇ
ਮਹਿੰ' ਤਿਨਹੁੰ ਲਹਜੇ^੭ ॥ ੬ ॥ ਜਿਸ ਸੇਂ ਮਿਲਿ ਮਨ ਹੋਇ ਬਿਕਾਰੀ। ਸੋ
ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਰੀਤਿ ਬਿਥਾਰੀ। ਗਾਵਹਿੰ ਰਾਗ ਬਜਾਵਹਿੰ ਤਾਲ। ਜਿਸ ਤੇ
ਜਾਗਹਿ ਬਿਸੈ ਬਿਸਾਲ ॥੭॥ ਬਹੁਰ ਕਹੈਂ—ਹਮ ਭਿਸਤ ਸਿਧਾਇੰ—। ਬਕੈਂ
ਕੁਫਰ ਕੁਛ ਲਖਜੇ ਨ ਜਾਇ। ਸਭਿ ਹਿੰਦੂਨਿ ਕੈ ਰੀਤਿ ਨ ਨੀਕੀ। ਪੂਜਹਿੰ
ਬੁਤਨਿ ਭਾਵਨਾ ਜੀ ਕੀ ॥ ੮ ॥ ਦੋਲਕ ਪਰਹਿੰ ਰਾਹ ਅਸ ਗਹਜੇ। ਨਹਿੰ
ਕਿਨਹੁੰ ਖੁਦਾਇ ਮਗ ਲਹਜੇ^੮। ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਤ ਨੇ ਕਹਜੇ।
'ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਕਿਨ ਤੇਜ ਨ ਸਹਜੇ ॥ ੯ ॥ ਬਾਦ^੯ ਬਿਖੈ ਅਰੁ ਅਜਮਤ
ਮਾਂਹਿ। ਸਮਸਰ ਤਾਂਕੀ ਕੀਨਸਿ ਨਾਂਹਿ। ਗੋਰਖ ਆਦਿ, ਪੀਰ ਮੁਲਤਾਨ।
ਮੱਕੇ ਬਹੁਰ ਮਦੀਨੇ ਥਾਨ ॥ ੧੦ ॥ ਕੌਨ ਕੌਨ ਕੋ ਗਿਨਿਬੋ ਕਰੀਅਹਿ।
ਪੰਡਿਤ ਅਜਮਤ ਜੁਤਿ ਉਰ ਧਰੀਅਹਿ। ਸਭਿ ਕੋ ਬਿਜੈ ਕੀਨਿ ਫਿਰ

^੧ਬੜੇ ਖੋਟੇ ਸੁਭਾਵ ਵਾਲੇ ਧਰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਨ। ^੨ਗੁਆ ਦਿਤਾ। ^੩ਭਾਰੇ ਬੁਧੀਮਾਨ।

^੪(ਸ਼ਾਹ) ਧਨ ਵੇਵੇ ਇਸ ਵਾਸਤੇ। ^੫ਮੁਰਾਦ ਨਿੰਦਾ ਕਰਨ ਹੋਂ ਹੈ। ^੬ਸਾਜਿਆ। ^੭ਕੋ (ਪੈਕੰਬਰ)

ਕੋ ਕਹੇ ਵਿਚ ਦੂਰਨ। ^੮ਤਿਨ੍ਹਾਂ (ਖੁਦਾ ਦਾ ਰਾਹ) ਜਾਣਿਆਂ। ^੯ਚਰਚਾ।

ਐਸੇ। ਸੂਰਜ ਹਤਹਿ ਤਿਮਰ ਕਹੁ ਜੈਸੇ ॥੧੧॥ ਅਬਿ ਤਿਨਕੇ ਸਿਖ ਸੁਮਤਿ
 ਬਿਸਾਲੇ। ਚਹੈਂ ਸੁ ਕਰਹਿ ਅਰਹਿ ਕੋ ਨਾਲੇ। ਜਗ ਮਹਿ ਤਿਨ ਕੀ ਛੁਪੀ
 ਨ ਬਾਤੀ। ਰੇਕ ਰਾਉ ਸਭਿ ਕੇ ਬੱਖਜਾਤੀ ॥੧੨॥ ਜਿਮ ਸੂਰਜ ਕੋ ਪਾਇ
 ਪ੍ਰਕਾਸ਼। ਪਿਖਹਿ ਬਿਲੋਚਨ ਲਹਿ ਸੁਖਰਾਸ। ਤੁਮ ਸਮ ਪੇਚਕ ਕਜਾ
 ਕੁਛ ਜਾਨੇ। ਅੰਧ ਹੋਹਿ ਬੈਠਤਿ ਇਕ ਥਾਨੇ ॥੧੩॥ ਜਿਸ ਸੂਰਜ ਕੋ ਸਰਬ
 ਸਰਾਹੈਂ। ਤਮਚਰ ਕਿਮ ਸੁਖ ਲਹਿ ਤਿਸ ਪਾਹੈਂ। ਤਸਕਰ ਗਾਵੇ ਚਹੈ
 ਅੰਧੇਰਾ। ਤਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੋ ਮਤ ਹੋ ਤੇਰਾ ॥੧੪॥ ਸੁਨਿ ਉਲਮਾਉ ਗਯੋ
 ਜਰਬ ਰਿਕੇ। ਲਘੁਤਾ ਸਹਿ ਨ ਸਕੈ ਰਿਸ ਧਰਿ ਕੈ। ਬਾਕ ਚਾਲ ਬਡ
 ਸਭਾ ਮਝਾਰੇ। ਤਬਿ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਨਿੰਦ ਉਚਾਰੇ ॥੧੫॥ ਸਹਿ ਨ ਸਕਯੋ ਗੁਰ
 ਨੰਦਨ ਜਬੈ। ਕ੍ਰੋਧ ਹੋਇ ਤਿਹ ਸੋਂ ਕਹਿ ਤਬੈ। ‘ਪੁਰਸੋਤਮ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ
 ਗੁਰ ਹੈਂ। ਤਿਨ ਕੋ ਸੁਜਸੁ ਸਹਯੋ ਨਹਿ ਉਰ ਹੈ ॥੧੬॥ ਜਿਸ ਰਸਨਾ ਸਜੋਂ
 ਨਿੰਦ ਬਖਾਨੀ। ਸੋ ਅਬਿ ਬੋਲਿ ਸਕੈ ਨਹਿ ਬਾਨੀ। ਇਹੀ ਦੰਡ ਤੁਝ ਕੋ
 ਅਬਿ ਅਹੈ। ਅਪਰ ਜਿ ਕਰੈ ਸਕਲ ਦੁਖ ਲਹੈ’ ॥੧੭॥ ਇਮ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ-
 ਰਾਇ ਜਬਿ ਕਹਯੋ। ਭਯੋ ਗੰਗ ਬਹੁ ਬੋਲਨਿ ਚਹਯੋ। ਮੁਖ ਰਸਨਾ ਅਰੁ
 ਹੋਠ ਹਿਲਾਵੈ। ਵਹਿਰ ਸ਼ਬਦ ਚਹਿ, ਨਿਕਸ ਨ ਪਾਵੈ ॥੧੮॥ ਮੂਰਖ ਜਿਮ
 ਬੋਲਯੋ ਬੁਰਿਆਈ। ਭਯੋ ਦੰਡ ਤਿਮ ਬਹੁ ਦੁਖ ਪਾਈ। ਅਨਿਕ ਉਪਾ-
 ਵਨ ਤੇ ਨਹਿ ਬੋਲਾ। ਜਬਿ ਲਗਿ ਜੀਵਯੋ, ਰਹਯੋ ਅਬੋਲਾ’ ॥੧੯॥ ਲੋਕ
 ਸਭਾ ਕੇ ਸਭਿ ਬਿਸਮਾਏ। ਤਉ ਏਕ ਨੈ ਬਾਕ ਅਲਾਏ। ‘ਉਡਗਨ ਅਬਿ
 ਅਕਾਸ਼ ਮੈਂ ਨਾਂਹੀ। ਕਹਾਂ ਗਏ ਆਵੈਂ ਪੁਨ ਕਾਹੀ’ ? ॥੨੦॥ ਸੁਨਿ
 ਤਿਸ ਤੇ ਗੁਰ ਨੰਦ ਉਚਾਰੇ। ‘ਸਭਿ ਅਕਾਸ਼ ਮੈਂ ਅਬਿ ਹੈਂ ਤਾਰੇ। ਸੂਰਜ
 ਦਿਪਤਯੋ ਤੇਜ ਬਿਸਾਲਾ। ਨਹਿ ਦੀਖਤਿ ਉਡਗਨ ਇਸ ਕਾਲਾ ॥੨੧॥
 ਮਾਰਤੰਡ ਪਸ਼ਚਮ ਅਸਤਾਵੈ। ਤਬਿ ਤਾਰਾਨਿ ਕੋ ਤੇਜ ਦਿਸਾਵੈ’। ਸੁਨਿ
 ਕੈ ਪੁਨ ਉਲਮਾਉ ਬਖਾਨੀ। ‘ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਇਮ ਉਚਰੀ ਬਾਨੀ ॥੨੨॥
 ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ॥ ਜੇ ਸਉ ਵੰਦਾ ਓਗਵਹਿ ਸੂਰਜ ਚੜਹਿ ਹਜਾਰ ॥ ਏਤੇ ਚਾਨਣ ਹੋਇਆਂ ਗੁਰ
 ਬਿਨੁ ਘੋਰ ਅੰਧਾਰ ॥੨॥ ਚਪਈ ॥ ਸੂਰਜ ਤੇ ਗੁਰੁ ਤੇਜ ਬਿਸਾਲਾ। ਇਨ
 ਤੁਕ ਮਹਿ ਅਸ ਅਰਥ ਸੁਖਾਲਾ। ਤਿਸ ਪਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਮੋਹਿ ਇਮ ਪਾਵਹੁ।
 ਤੁਮ ਗੁਰ ਰੂਪ ਜਗਤ ਕਹਿਲਾਵਹੁ ॥੨੩॥ ਚਹੀਅਤਿ ਹੈ ਬਡ ਤੇਜ

‘ਗੰਗਾ। ‘ਕਿਥੋਂ’।

ਤੁਮਾਰੇ । ਹੋਇ ਨ ਬਹੁ ਸੂਰਜ ਉਜੀਆਰੇ ਯਾਂਤੇ ਤਿਸ ਕੋ ਤੇਜ ਦਬਾਇ ।
 ਦਿਨ ਮਹਿ ਉਡਗਨ ਦੇਹੁ ਦਿਖਾਇ ॥ ੨੪ ॥ ਲਖਹਿ ਤਬਹਿ ਇਹ
 ਸਾਰੇ ਬਾਚਾਨਾਹਿ ਤ ਹਮ ਜਾਨਹਿ ਕਹਿ ਕਾਰਾ । ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਨੇ
 ਭਾਖਾ । ‘ਇਸ ਸਲੋਕ ਮੈਂ ਅਰਥ ਜੁ ਰਾਖਾ ॥ ੨੫ ॥ ਸੋ ਤੁਮ ਨਹਿ ਜਾਨਤਿ
 ਹੋ ਨੀਕੇ । ਕਿਮ ਸੁਭ ਲਖਹੁ ਕੁਟਿਲ ਹੁ ਜੀਕੇ । ਇਸੀ ਅਰਥ ਕੇ ਨਹਿ
 ਅਧਿਕਾਰੀ । ਯਾਂਤੇ ਹਮ ਨਹਿ ਕਰਤਿ ਉਚਾਰੀ ॥ ੨੬ ॥ ਤੁਮ ਕੋ ਤਾਰੇ ਦੇਂ
 ਦਿਖਰਾਇ । ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਜੇ ਕਰਿ ਜਗਰਾਇ । ਤੀਨ ਲੋਕ ਮਹਿ ਮਾਨਹਿ
 ਆਨ । ਦੇਵ ਦੇਤ ਪਰ ਸੁਜਸੁ ਮਹਾਨ ॥ ੨੭ ॥ ਤੋ ਸੂਰਜ ਕੋ ਤੇਜ ਦਬਾਇ ।
 ਉਡਗਨ ਦਿਪਤਹਿ ਨਭ ਦਿਖਰਾਇ’ । ਇਮ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਜਬਿ
 ਕਹਜੇ । ਉਪਰ ਗਗਨ ਦਿਸ਼ਾ ਤਬਿ ਲਹਜੇ ॥ ੨੮ ॥ ਸੂਰਜ ਜੋਤਿ ਮੰਦ ਹੁਇ
 ਗਈ । ਉਡਗਨ ਸਭਿਨਿ ਦਿਖਾਈ ਵਈ । ਕਹਜੇ ‘ਬਿਲੋਕਹੁ ਅਬਿ
 ਅਸਮਾਨ । ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਕੋ ਤੇਜ ਮਹਾਨ’ ॥ ੨੯ ॥ ਸੁਨਤਿ ਸਭਾ ਮਹਿ
 ਬਦਨ ਉਠਾਏ । ਦਿਨ ਮਹਿ ਉਡਗਨ ਗਗਨ ਦਿਖਾਏ । ਹੋਰਿ ਹੋਰਿ
 ਅਚਰਜ ਉਰ ਹੋਏ । ਜਾਨਤਿ ਭਏ ਤੇਜ ਸਭਿ ਕੋਏ ॥ ੩੦ ॥ ਸਗਰੇ ਪੁਰਿਮਹਿ
 ਰੋਗ ਪਰਜੇ । ‘ਦਿਨ ਮਾਹਿ ਤਾਰਨਿ ਬੰਦ ਨਿਹਰਜੇ । ਕਰਾਮਾਤ ਗੁਰਤਾਤ
 ਲਗਾਈ । ਸੂਰਜ ਕੀ ਅਬਿ ਜੋਤਿ ਦਬਾਈ’ ॥ ੩੧ ॥ ਪੁਨ ਇਕ ਦਿਨ ਮਹਿ
 ਸਭਾ ਮਝਾਰ । ਆਇਓ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ ਕੁਮਾਰ । ਸਾਦਰ ਬੈਠੇ ਸਭਿਹਿਨਿ
 ਮਾਂਹੁ । ‘ਖੇਲਹਿ ਚੌਪਰ-ਚਾਹਜੇ ਸ਼ਾਹੁ ॥ ੩੨ ॥ ਮਹਦ ਖਿਲਾਰੀ ਨਿਕਟਿ
 ਬੁਲਾਏ ‘ਸਭਿ ਤੇ ਜਿਤਹਿ ਜਿ ਦਾਵ ਲਗਾਏ । ਹਮ ਤੁਮ ਖੇਲਹਿ ਸਤਿਗੁਰ
 ਨੰਦ ! ਦਾਵ ਲਗਾਇ, ਲਗਾਇ ਬਿਲੇਵ’ ॥ ੩੩ ॥ ਸਨਮੁਖ ਗੁਰ ਸੁਤ
 ਅਰੁ ਪਾਤਸ਼ਾਹੁ । ਆਨ ਬਿਛਾਯੇ ਚੌਪਰ ਮਾਂਹੁ । ਸੋਲਹਿ ਨਰਦ ਰੁ ਪਾਸੇ
 ਭਾਨ । ਲਗ ਜਵਾਹਿਰ ਕੰਚਨ ਭੀਨ ॥ ੩੪ ॥ ਅਤਿ ਸੁੰਦਰ ਜੋ ਕਰੇ
 ਬਨਾਵਾਨ । ਚੌਪਰ ਚਾਰਹੁ ਦਿਸ਼ਾ ਸੁਹਾਵਨਿ । ਪ੍ਰਥਮ ਗਲਾਹ ਲਗਾਯਹੁ
 ਸ਼ਾਹੁ । ਧਰਿ ਦਾਨਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਸੁ ਮਾਂਹੁ ॥ ੩੫ ॥ ਪਾਸੇ ਲਗੇ ਗੋਰਿਬੇ ਦੋਉ ।
 ਕਰੇ ਗੁਰੁ ਸੁਤ, ਪਰਿ ਹੈ ਸੋਉ’ । ਨਰਦ ਚਹੈ ਮਾਰੀ, ਤਿਸ ਮਾਰੀਹ । ਜੋ
 ਚਾਹ ਰਾਖਾਨ ਤਿਸਾਹ ਉਬਾਰੀਹ ॥ ੩੬ ॥ ਇਮ ਨਜ ਆਠਹੁ ਨਰਦ
 ਪਕਾਈ । ਘਰ ਅੰਤਰ ਬਰ ਸਗਲ ਪੁਗਾਈ । ਕਾਰੀ ਨਰਦ ਸ਼ਾਹੁ ਕੀ ਪਾਛੇ

੧ ਪਹਿਲਾ ਦਾਉ । ੨ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਜੇ (ਦਾਉ) ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਸੋ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ।

। ਲਈ ਦਿਨਾਰ ਜੀਤ ਕਰਿ ਆਛੇ ॥ ੩੭ ॥ ਚਪਨੇ ਸ਼ਾਹੁ ਪੁਨ ਜੁਗਮ
ਹਜ਼ਾਰ । ਧਰਿ ਕਰ ਪਾਸੇ ਕਹੁ ਧਰ* ਡਾਰਿ^੧ । ਪੁਨ ਗੁਰ ਨੰਦਨ ਦੇਤਿ
ਰੁੜਾਈ । ਜੁਗ ਆਨਹਿ ਘਰ ਲਉ ਪਹੁੰਚਾਈ^੨ ॥ ੩੮ ॥ ਸ਼ਾਹੁ ਫੂਟਕਰਿ^੩ ਨਰਦ
ਚਲਾਵੈ । ਪਹੁੰਚਿ ਦੂਰ ਤੇ ਤਿਸ ਕਉ ਘਾਵੈ । ਡਲ ਗੋਰਨਿ ਕੀ ਵਿੱਦਯਾ
ਜੇਤੀ । ਸ਼ਾਹੁ ਰਹਜੇ ਪਚਿ ਕੇ ਕਰਿ ਤੇਤੀ ॥ ੩੯ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਤ ਉਚਰਤਿ,
ਸੋ ਆਵੈ । ਚਹਜੇ ਦਾਵ ਨੌਰੰਗ ਨਹਿ ਪਾਵੈ । ਦ੍ਰੈ ਸਹੇਸ੍ਰ ਭੀ ਜੀਤ ਲਈ
ਹੈ । ਸ਼ਾਹੁ ਚਪਹਿ ਪੁਨ ਹਾਰ ਭਈ ਹੈ ॥ ੪੦ ॥ ਤ੍ਰੈ ਹਜ਼ਾਰ ਪੁਨ ਧਰਿ
ਦੀਨਾਰ । ਲਗੇ ਖੇਲਿਬੇ ਪਾਸੇ ਡਾਰਿ । ਦਾਵ ਤੀਸਰੇ ਪ੍ਰਥਮ ਸਮਾਨ । ਜੀਤ
ਲੀਨਿ ਕਰਿ ਕੈ ਤਿਸ ਹਾਨਿ ॥ ੪੧ ॥ ਖਸ਼ਟ ਸਹੇਸ੍ਰ ਜੀਤ ਜਬਿ ਲਈ ।
ਅਧਿਕ ਸ਼ਾਹੁ ਕੇ ਮਨ ਚਪ^੪ ਭਈ । ਬਹੁਰੇ ਖਸ਼ਟ ਹਜ਼ਾਰ ਲਗਾਈ ।—ਜਿਤੋਂ
ਬੇਰ ਇਕ, ਜਿਤੀ ਹਰਾਈ^੫— ॥ ੪੨ ॥ ਸਕਲ ਖਿਲਾਰੀ ਕਰਤਿ
ਸਹਾਇ । ਨਹਿ ਕਿਸ ਕੋ ਇਕ ਚਲਹਿ ਉਪਾਇ । ਚਹੈਂ ਸੁ ਦਾਵ ਪਰੇ ਨਹਿ
ਸੋਈ । ਬੈਠੇ ਘਨੇ ਕਰੇ ਕਯਾ ਕੋਈ ॥ ੪੩ ॥ ਰਹੀ ਤਬੈ ਭੀ ਨਰਦ ਪਿਛਾਰੀ ।
ਰਚੇ ਉਪਾਇ ਗਯੋ ਪੁਨ ਹਾਰੀ । ਰਹੇ ਉਪਾਇ ਕਰਤਿ ਬਹੁਤੇਰਾ ।
ਨਹੀਂ ਦਾਵ ਪਾਸੇ ਸੁਭ ਗੋਰਾ ॥ ੪੪ ॥ ਏਹਗਾ ॥ ਦਸ ਅਰੁ ਦੋਇ ਸਹੇਸ੍ਰ ਕੋ
ਇਮ ਦੀਨਾਰ ਹਰਾਇ । ਪੁਨ ਨਿਵਾਜ ਕੋ ਸਮੇ ਲਖਿ ਉਠਜੇ ਸ਼ਾਹੁ
ਪਛੁਤਾਇ ॥ ੪੫ ॥ ਜੀਤਿ ਮੁਹਰ ਨਿਜ ਸੇਗ ਲੈ ਆਯਹੁ ਸਿਵਰ ਮਝਾਰ ।
ਸਕਲ ਸਭਾ ਬਿਸਮਤਿ ਰਹੀ, ਰਹੀ ਸ਼ਾਹੁ ਕੀ ਹਾਰ ॥ ੪੬ ॥ ਕਵਿ ਸੰਤੋਖ
ਸਿੰਘ ਸਭਿਨਿ ਹੀ ਲਖਜੇ ਨ ਇਨ ਸਮ ਆਨ । ਅਰੈ ਬਿਜੈ ਕੋ ਨਹਿ
ਲਹੈ ਸਭਿ ਹੀ ਗੀਤਿ ਮਹਾਨ ॥ ੪੭ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥਿ ਨਵਮ ਭਾਸੇ 'ਰਾਮਗਾਇ'
ਪੁਸ਼ਟਿ ਭਰਨਨੇ ਨਾਮ ਖਸਟ ਚੌਤ੍ਵਰਿੰਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੪੬ ॥

੪੭. [ਮਰੀ ਹਟਾਈ । ਬਦਲਾਂ ਦੀ ਛਾਂ ਕੀਤੀ] ।

ਏਹਗਾ ॥ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਨੰਦਨ ਤਹਾਂ ਬਸਤ੍ਰੇ ਸਮੇ ਬਿਸਾਲ । ਕਰਜੇ
ਬਿਤਾਵਨਿ ਕੋ ਜਬੈ ਮਰੀ^੬ ਪਰੀ ਇਕ ਕਾਲ ॥ ੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਭਯੋ ਤ੍ਰਾਸ ਜਬਿ
ਵਿੱਲੀ ਪੁਰਿ ਮੈਂ । ਰੁਦਿਤ ਅਮੁਦਤਿ ਸ਼ੋਕ ਘਰ ਘਰ ਮੈਂ । ਹਾਹਾਕਾਰ ਮ੍ਰਿਤੁ
ਕੇ ਤ੍ਰਾਸਾ । ਮਰਹਿ ਤਰਤ ਉਪਚਾਰ ਨ ਆਸਾ^੭ ॥ ੨ ॥ ਰਾਉ ਰੰਕ ਸਭਿ
^੧ਹਥ ਵਿੱਚ ਪਾਸੇ ਲੈ ਕੇ ਧਰਤੀ ਤੇ ਟੁਟੇ । ^੨ਘਰ ਤਕ ਜੇੜਾ (ਨਰਦਾਂ ਦਾ ਟੁਟੇ) ਲਿਆ ਕੇ
ਪਹੁੰਚਾਂਦਾ ਹੈ । ^੩ਫੂਟ ਕਰਕੇ ਭਾਵ ਵਖਰੇ ਵਖਰੀ । ^੪ਖਿਸ਼ । ^੫ਜਿਤਨੀ ਹਾਰੀ ਹੈ । ^੬ਵਬਾਈ
ਈਮਾਰੀ (ਭਾਵ ਹੈਜ਼ੇ ਤੋਂ ਹੈ) । ^੭ਇਲਾਜ ਦੀ ਆਸ ਨਾ ਰਹੀ । *ਪਾ:-ਫਰ=ਫਲ ।

ਕੇ ਇਕ ਸਾਰ । ਪੰਡਤ ਮੂਢਨਿ ਪਰੀ ਪੁਕਾਰ । ਘਰ ਘਰ ਰੋਦਿਤਿ ਹੈਂ
 ਨਰ ਨਾਰੀ । ਕੇਸ ਉਖਾਰਹਿ ਮੁਰਛਾ ਧਾਰੀ ॥ ੩ ॥ ਦਸਤ, ਬਮਨ^੧ ਦੋਉ
 ਲਗਿ ਜਾਇ । ਇਕ ਦੁਇ ਜਾਮ ਬਿਖੈ ਮ੍ਰਿਤੁ ਪਾਇ । ਕਰਿ ਉਪਚਾਰ^੨ ਬੈਦ
 ਪਚ ਹਾਰੇ^੩ । ਨਹਿ ਬਸ ਚਲਹਿ ਸੁ ਕੈਨ ਬਿਜਾਰੇ ॥ ੪ ॥ ਸ਼ਾਹੁ ਸਭਾ
 ਮਹਿ ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ ਬਾਤੀ । ਕਰਹਿ ਸਭਾ ਮਹਿ, ਮ੍ਰਿਤੁ ਜਿਸ ਭਾਂਤੀ । ‘ਆਜ
 ਪੁਰੀ ਮਹਿ ਏਤੇ ਮਰੇ । ਵਹਿਰ ਥਾਨ ਸ਼ਮਸ਼ਾਨੀਨ ਭਰੇ ॥ ੫ ॥ ਦਬਹਿ
 ਸੈਂਕਰੇ ਸੈਂਕਰ ਜਾਰਹਿ । ਆਵਤਿ ਜਾਤੇ ਰੁਦਤਿ ਪੁਕਾਰਹਿ । ਕਹੂੰ ਬੈਦ
 ਫਿਰਤੇ ਉਤਲਾਵਤਿ । ਕੇਤਿਕ ਔਖਧਿ ਦੋਰਤਿ ਲਜਾਵਤਿ ॥ ੬ ॥ ਸ਼ਾਹੁ
 ਨਿਕਟਿ ਕੇ ਕੇਤਿਕ ਮਰੇ । ਜੀਵਤਿ ਮਹਾਂ ਤ੍ਰਾਸ ਕਹੁ ਕਰੇ । ਏਕ ਬਾਰ ਕਜਾ
 ਕਜਾਮਤ ਆਈ । ਮਰਹਿ ਹਜ਼ਾਰੋਂ ਨਹਿ ਬਿਲਮਾਈ ॥ ੭ ॥ ਔਖਧਿ ਦਈ
 ਲਗਹਿ ਨਹਿ ਕਾਹੂੰ । ਬਮਨ ਦਸਤ ਲਾਗੇ ਦੁਖ ਮਾਂਹੂੰ^੪ । ਉਚੇ ਚਢ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹੁ
 ਸੁਨਿ ਸ਼੍ਰੋਨ । ਪੀਟਾਂਤ ਰੋਦਤਿ ਜਿਤ ਕਿਤ ਭੈਨ ॥ ੮ ॥ ਤਿਸ ਛਿਨ ਚਿਤ
 ਮਹਿ ਇਮ ਫੁਰਿ ਆਈ ।—ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਤ ਸੋਂ ਕਹੋਂ ਬੁਲਾਈ । ਸੋ ਇਹ
 ਤ੍ਰਾਸ ਮਿਟਾਵਨਿ ਜੋਗ । ਜਿਸ ਤੇ ਬਚਹਿ ਪੁਰੀ ਕੇ ਲੋਗ—॥ ੯ ॥ ਆਇ
 ਸਭਾ ਮਹਿ ਬੈਠਯੋ ਸ਼ਾਹੁ । ਗੁਰ ਸੁਤ ਕੋ ਬੁਲਵਾਇਹੁ ਪਾਹੁ । ਦੀਨ ਰੀਤਿ
 ਸੋਂ ਗਿਰਾ ਬਖਾਨੀ । ‘ਪਰੀ ਪੁਰੀ ਮਹਿ ਮਰੀ ਮਹਾਨੀ ॥ ੧੦ ॥ ਇਸ ਕੋ
 ਯਤਨ ਤੁਮਾਰੇ ਯਾਦ । ਜੇ ਕਰਿ ਕਰਹੁ ਹੋਹਿ ਅਹਿਲਾਦ । ਮਾਨਵ ਮਰੇ
 ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਅਬੈ । ਤ੍ਰਾਸ ਕਰਤਿ ਜੇ ਜੀਵਤਿ ਸਬੈ ॥ ੧੧ ॥ ਸਭਿਹਿਨਿ ਪਰ
 ਤੁਮਰੇ ਉਪਕਾਰ । ਜੇ ਅਬਿ ਇਹੁ ਸੰਕਟ ਦਿਹੁ ਟਾਰਿ।ਜੇ ਔਖਧਿ ਕੋ ਹੋਇ,
 ਬਤਾਵਹੁ । ਅਪਰ ਉਪਾਇ ਤ ਸੋ ਸਮਝਾਵਹੁ’ ॥ ੧੨ ॥ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ-
 ਰਾਇ ਨੇ ਕਹਯੋ । ‘ਜੇ ਮ੍ਰਿਤੁ ਕੋ ਦੁਖ ਸਭਿ ਨੇ ਲਹਯੋ । ਤਿਸ ਕੋ ਅਬਿ
 ਉਪਾਇ ਕਹਿ ਦੇਹਿ । ਹਮਰੇ ਚਰਨ ਧੋਇ ਕਰ ਲੇਹਿ ॥ ੧੩ ॥ ਜਿਸ ਕੇ
 ਬਮਨ ਦਸਤ ਹੁਇ ਜਾਵੈ । ਤਿਸ ਕੇ ਬਦਨ ਬੇਰ ਇਕ ਪਾਵੈ^੫ । ਜਿਯਤਿ
 ਰਹੈ ਸੋ ਮਰੈ ਨ ਤਬੈ । ਇਸ ਬਿਧਿ ਸੰਕਟ ਹਤਿ ਹੁਇੰ ਸਬੈ’ ॥ ੧੪ ॥
 ਸੁਨਤਿ ਸ਼ਾਹੁ ਨੇ ਮੋਦ ਉਪਾਵ॥ਸਕਲ ਸਭਾ ਮਹਿ ਭਾਖਿ ਸੁਨਾਵਾ । ‘ਭੰਡਮ
 ਫੇਰਿ ਦੇਹੁ ਪੁਰਿ ਸਾਰੇ । ਹੋਇ ਜੁ ਦੁਖੀ ਸੁ ਚਰਨ ਪਖਾਰੇ’ ॥ ੧੫ ॥ ਤਬਹਿ
 ਸਭਾ ਮਹਿ ਇਕ ਦੁਇ ਕਹਯੋ । ‘ਹਮਰੇ ਸਦਨ ਅਬਹਿ ਦੁਖ ਲਹਯੋ’ ।
 ‘ਉਪਰਛਲ, ਕੋਇਲਾਜ’^੬ ਥੱਕ ਹੁੰਦੈ’ (ਉਹ ਆਕੇ ਰਾਮਰਾਇ ਜੀ ਦੇ) ਚਰਨ ਧੋਕੇ (ਜਲ ਪੀਵੇ)

ਚਰਨ ਪਖਾਰੇ ਤਤਛਿਨ ਤਾਂਹੂ । ਪਾਯੋ ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਦੁਖੀ ਮੁਖ ਮਾਂਹੂ ॥੧੬॥
 ਤੁਰਤ ਕਸ਼ਟ ਕੋ ਦੂਰ ਬਿਦਾਰਾ । ਆਇ ਸ਼ਾਹਿ ਫਿਗ ਤਿਨਹਿ ਉਚਾਰਾ ।
 ‘ਚਰਨਾਂਮ੍ਰਿਤ ਜਬਿ ਪਾਵਨਿ ਕਰਜੋ ਸਕਲ ਕਸ਼ਟ ਤਾਤਛਿਨ ਪਰਹਰਜੋ’
 ॥੧੭॥ ਤਬਿ ਜੋ ਦੁਰਗ ਬਿਖੈ ਦੁਖ ਭਯੋ । ਤਤਕਾਲ ਚਰਨਾਂਮ੍ਰਿਤ ਦਯੋ ।
 ਸੰਕਟ ਨਸਜੋ ਭਯੋ ਨਹਿ ਫੇਰ । ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਨਰ ਆਏ ਸਚ ਹੋਰਿ ॥੧੮॥
 ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਤ ਗਨਮਜੋ ਤਬਿ ਡੇਰੇ । ਧਾਇ ਧਾਇ ਨਰ ਆਇੰ ਘਨੋਰੇ ।
 ਚਰਨ ਪਖਾਰਹਿ ਲੇ ਲੇ ਜਾਹਿ । ਦੁਖੀਅਨਿ ਕੇ ਪਾਵਤਿ ਮੁਖ ਮਾਂਹਿ ॥੧੯॥
 ॥ ਤਤਛਿਨ ਸੰਕਟ ਸਕਲ ਨਸਾਵੈ । ਬਹੁ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਜਸੁ ਗਾਵੈ ।
 ਸਨਬੰਧੀ ਜੋ ਮਰੇ ਨਰਨ ਕੇ । ਪਛੁਤਾਵਹਿ ਗੁਨ* ਸਿਮਰਿ ਮਰਨ ਕੇ ॥
 ੨੦ ॥ ‘ਹਮ ਨੇ ਨਹਿ ਚਰਨਾਂਮ੍ਰਿਤ ਦਏ । ਬਚਤਿ ਮਰਨ ਤੇ, ਦੁਖ ਕਹੁ
 ਹਏ’ । ਸਕਲ ਪੁਰੀ ਮਹਿ ਮਾਚਜੋ ਰੋਰਾ । ਦੌਰਿ ਦੌਰਿ ਆਵਤਿ ਤਿਸ ਠੌਰਾ
 ॥੨੧॥ ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਰੰਕ ਕੇ ਰਾਉ । ਭਏ ਪ੍ਰਸੰਨ ਬਿਲੋਕਿ ਪ੍ਰਭਾਉ ।
 ਪੰਡਿਤ ਮੂਢ ਆਇ ਕਰਿ ਪਾਸ । ਚਰਨਾਂਮ੍ਰਿਤ ਲੇ ਜੀਵਨ ਆਸ ॥੨੨॥
 ਸਗਲੀ ਪੁਰੀ ਮਰੀ ਜੋ ਪਰੀ । ਅਤਿ ਦੁਖ ਕੇਰੀ* ਸੁ ਤਤਛਿਨ ਹਰੀ ।
 ਸਕਲ ਲੋਕ ਚਰਨਾਂਮ੍ਰਿਤ ਲੇਤਿ । ਸੀਸੇ ਪਾਇੰ ਸਦਨ ਧਰਿ ਦੇਤਿ ॥੨੩॥
 ਨਿਸ ਆਦਿਕ ਮਹਿ ਜਬਿ ਹੁਇ ਚਾਹੁ ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਦੇਤਿ ਦੁਖੀਅਨਿ ਮੁਖ ਮਾਂਹੂ ॥
 ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪੁਰਿ ਮਰੀ ਹਟਾਈ । ਘਰ ਘਰ ਬਿਖੈ ਸ਼ਾਂਤਿ ਵਰਤਾਈ ॥
 ੨੪॥ ਮਹਦ ਪ੍ਰਭਾਉ ਸਭਿਨਿ ਤਬਿ ਜਾਨਾ । ਸਤਿਗੁਰ ਘਰ ਮਹਿ ਅਧਿਕ
 ਮਹਾਨਾ । ਜੋ ਇੱਛਕ ਸੋਈ ਸੁਖ ਲਹੀਅਤਿ । ਸੰਕਟ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰਨਿ
 ਦਹੀਅਤਿ ॥੨੫॥ ਘਰ ਘਰ ਸੁਜਸੁ ਹੋਇ ਅਵਿਦਾਤ । ਮਨਹੁ ਚੰਦ੍ਰਿਕਾ
 ਸੁੰਦਰ ਰਾਤਿ । ਕੀਰਤਿ ਮਨਹੁ ਮਰਾਲਨਿ ਪਾਂਤੀ* । ਕਹਹਿ ਪਰਸਪਰ
 ਸੀਤਲ ਛਾਤੀ ॥੨੬॥ ਪੁਨ ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਬੀਤ ਗਏ ਹੈਂ । ਰਾਮਰਾਇ ਤਿਮ
 ਜਾਤਿ ਭਏ ਹੈਂ । ਸਭਾ ਬਿਖੈ ਸ਼ੋਭੈਂ ਇਸ ਭਾਂਤੀ । ਉਡਗਨ ਮਹਿ ਪੂਰਨ
 ਸਸਿ ਰਾਤੀ ॥੨੭॥ ਚਢ੍ਹਜੋ ਅਖੇਰ ਸ਼ਾਹੁ ਇਕ ਦਿਨ ਮੈਂ । ਗੁਰਸੁਤ

* (ਅਪਨੇ) ਮਰਿਆਂ ਵੇ ਗੁਣ ਯਾਦ ਕਰ ਕਰਕੇ ਪਛੁਤਾਉਂਦੇ ਹਨ, (ਕਾਰਣ ਅੱਗੇ ਵੇਸਦੇ ਹਨ:—)
 * ਦੁਖ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਕੇ ! * ਦੁਖ ਕਟਨ ਵਾਲੀ (ਮਰੀ) । * ਇਤਲਾਂ ਵੱਲਣ ਤੋਂ ਪੀਹਲਾਂ ਵੇਸੀ
 ਬਣੇ ਹੋਏ ਕੰਚ ਵੇ ਭਾਂਡੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਕਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸਨ । ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਵਿਚ ਪਾਕੇ ।
 * ਪੰਨਾਂ ਦੀ ਪੰਗਤੀ ਹੈ । * ਪੁੰਨਿਆਂ ਦੀ ਰਾਤ ਦਾ ਵੰਦ । * ਪਾ:—ਗਨ ।

ਲੀਨਿ ਸਾਥ ਤਿਸ ਛਿਨ ਮੈਂ । ਅਧਿਕ ਸਮਾਜ ਨਰਨਿ ਕਉ ਨਾਂਹੀ । ਚਢੇ
 ਤੁਰੰਗਨਿ ਮਾਰਗ ਜਾਂਹੀ ॥੨੮॥ ਹਿਸ ਛਿਨ ਨਿਕਸੈ ਹਰਨ ਅਗਾਰੀ ।
 ਦੋਨਹੁ ਦੇਖਤਿ ਚਲੇ ਪਿਛਾਰੀ । ਬਡੇ ਬੋਗ ਤੇ ਤੁਰੰਗ ਧਵਾਏ । ਗਏ ਦੂਰ
 ਮਾਰਗ ਬਿਸਰਾਏ ॥ ੨੯ ॥ ਪਾਛੇ ਹਟੇ ਨ ਚਹਤਿ ਅਖੇਰਾ^੧ । ਹਤਯੋ ਨ
 ਗਯੋ, ਭਯੋ ਨਹਿ ਨੇਰਾ । ਕਿਤਿਕ ਕੋਸ ਪਰ ਪਹੁੰਚੇ ਜਾਇ । ਮਿਲਿ ਤਹਿ
 ਹਤਯੋ ਮਿਰਗ ਕਉ ਧਾਇ ॥੩੦॥ ਭਏ ਇਕਾਕੀ ਦੋਨਹੁ ਤਹਾਂ। ਸੰਗੀ ਏਕ
 ਨ ਪਹੁੰਚਯੋ ਜਹਾਂ । ਹਟਿ ਗਮਨੇ ਜਬਿ ਪੁਰਿ ਕੀ ਓਰ । ਚਢਯੋ ਵਿਵਸ
 ਆਤਪ ਭੀ ਜੋਰ ॥੩੧॥ ਛਤਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨਿ ਹਿਤ ਛਾਯਾ । ਤੁਰਤ ਸ਼ਾਹੁ
 ਕੋ ਮੁਖ ਕੁਮਲਾਯਾ । ਨੌਕਰ ਨਰ ਨਹਿ ਨਿਕਟੀ ਕੋਉ । ਆਨਿ ਕਰਹਿ
 ਆਤਪ ਹਤਿ ਜੋਉ ॥ ੩੨ ॥ ਘਨੇ ਘਾਮ ਤੇ ਬੋਲਯੋ ਸ਼ਾਹੁ । ‘ਅਬਿ ਨਰ
 ਨਿਕਟਿ ਨ ਹਮ ਤੁਮ ਪਾਹੁ। ਆਤਪ ਚੰਡ^੨ ਪਰਹਿ ਤਪਤਾਈ। ਕਰਹੁ ਆਪ
 ਇਸ ਕੇਰ ਉਪਾਈ ॥ ੩੩ ॥ ਹਮ ਤੁਮ ਉਪਰ ਹੁਇ ਜਿਮ ਛਾਯਾ । ਸੁਖ ਸੋ
 ਚਲਹਿ ਨਾਂਹਿ ਤ ਕੁਮਲਾਯਾ’ । ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਤਤਕਾਲਾ । ਕਹਤਿ
 ਭਯੋ ‘ਇਹ ਘਾਮ ਕਰਾਲਾ ॥ ੩੪ ॥ ਇਸ ਤੇ ਹੁਇ ਹਮ ਤੁਮ ਪਰ ਛਾਉਂ ।
 ਮਿਲਹਿ ਬਿਲੋਕਹਿ ਮਹਾਂ ਪ੍ਰਭਾਉ’^੩ । ਤਬ ਛਾਯਾ ਦੋਨਹੁ ਪਰ ਭਈ ।
 ਤਪਤ ਘਾਮ ਕੀ ਸਭਿ ਮਿਟ ਗਈ ॥੩੫॥ ਤੁਰੰਗ ਅਰੁਢੇ ਗਮਹਿ ਜਹਾਂ ਕੋ ।
 ਛਾਉਂ ਦੁਹਨਿ ਪਰ ਚਲਹਿ ਤਹਾਂ ਕੋ । ਨਹੀਂ ਮੇਘ ਨਹਿ ਛਤਰੀ ਪਾਸ ।
 ਤਉ ਛਾਉਂ ਹੋਈ ਸੁਖ ਰਾਸ ॥ ੩੬ ॥ ਮਿਲਹਿ ਪੰਥ ਬਿਸਮਹਿ ਅਵਿਲੋਕ ।
 ਆਵਹਿ ਸਾਥ ਦੂਰ ਦੁਰਿ ਲੋਕ’^੪ । ‘ਦੇਖਹੁ ਅਤਿ ਅਚਰਜ ਇਹ ਹੋਵਾ ।
 ਛਤਰੀ ਬਿਨਾ ਘਾਮ ਕਹੁ ਖੋਵਾ’ ॥੩੭॥ ਪੁਰਿ ਮਹਿ ਪ੍ਰਵਿਸੈ ਦੋਨਹੁ ਭਲੇ ।
 ਲੋਕ ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਹੋਰਤਿ ਮਿਲੇ । ਬੰਦਨ ਕਰਹਿ ਨਿਵਾਵਹਿ ਸੀਸ । ਗੁਰਸੁਤ
 ਕੋ ਅਰੁ ਦਿੱਲੀ ਈਸ਼ ॥ ੩੮ ॥ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇਕ ਦੁਰਗ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ੇ । ਹੋਰਿ
 ਹੋਰਿ ਬਿਸਮਾਹਿ ਅਸ਼ੇਸ਼ੇ । ਅਚਰਜ ਹਰਖ ਹੋਇ ਕਰਿ ਸ਼ਾਹੁ । ਬੈਠਯੋ ਜਾਇ
 ਜਬਹਿ ਘਰ ਮਾਂਹੁ ॥ ੩੯ ॥ ਛਾਇਆ ਸੋ ਬਿਲਾਇ ਤਬਿ ਗਈ । ਗੁਰ ਸੁਤ
 ਉਪਰ ਤੈਸਯੋ ਭਈ । ਜਬਿ ਅਪਨੇ ਡੇਰੇ ਮਹਿ ਆਯੋ । ਸੰਦਰ ਸਦਨ ਵਿਖੈ
 ਪ੍ਰਵਿਸ਼ਾਯ ॥ ੪੦ ॥ ਮਿਟੀ ਛਾਉਂ ਸਭਿ ਲੋਕਨਿ ਦੇਖੀ । ਅਤਿ ਅਚਰਜ
^੧ਸ਼ਿਕਾਰ ਚਾਹੁੰਦੇ (ਅਗੇ ਵਧੀ ਗਏ) ਪਿੱਛੇ ਨਾ ਹਟੇ । ^੨ਚਿੱਖੀ । ^੩ਜੇ ਲੋਗ ਮਿਲਣਗੇ
 ਮਹਾਂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਦੇਖਣਗੇ । ^੪ਲੋਕੀ ਦੂਰ ਤਕ ਲੁਕ ਕੇ ।

ਚਿਤ^੧ ਬਿਸਮ ਬਿਸੇਖੀ । ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਅਜਮਤ ਦਿਖਰਾਈ । ਕਵਿ ਸੰਤੋਖ
ਸਿੰਘ ਕਹਤਿ ਬਨਾਈ ॥ ੪੯ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਚਿੰਤਾ ਨਵਮ ਰਾਸਿ 'ਗਮਰਾਇ' ਪ੍ਰਸੰਗ
ਭਰਨਨ ਨਾਮ ਸਪਤ ਚਤੁਰਵਿੰਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੪੭ ॥

੪੮. [ਪ੍ਰਸੂਤ ਪੀੜਾ ਹਰੀ । ਉਜ਼ਬਕ ਵਹਾਇਆ] ।

ਏਹਗ ॥ ਨੌਰੰਗ ਕੀ ਬੇਗਮ ਹੁਤੀ ਗਰਭਵਤੀ ਨਵ ਮਾਸ । ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਸਤਨਿ
ਕੇ ਤਬੈ ਅਟਕ ਰਹੀ ਦੁਖਰਾਸ ॥ ੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਜਤਨ ਅਨੇਕ
ਕਰਤਿ ਬਹੁ ਸਯਾਨੇ । ਟੋਨਾ ਟਾਮਨ ਕੌਨ ਬਖਾਨੇ^੨ । ਆਨਿ ਹਜ਼ਾਰਹੁ
ਕਿਯ ਉਪਚਾਰੂ । ਕਿਸਹੂੰ ਤੇ ਨਹਿ ਕਾਰਜ ਸਾਰੂ ॥ ੨ ॥ ਬੇਗਮ
ਕਸ਼ਟ ਪਾਇ ਅਤਿ ਰਹੀ । ਸੁਨਿ ਬਹੁ ਬੇਰ ਸ਼ਾਹ ਸੈਂ ਕਹੀ । ਅਨਿਕ
ਸਯਾਨੇ ਪੁਨਹਿ ਬੁਲਾਏ । ਕਰਿ ਉਪਚਾਰ ਬਕੇ ਸਮੁਦਾਏ ॥ ੩ ॥ ਧਾਇ^੩
ਅਨੇਕ ਨਗਰ ਤੇ ਗਈ । ਤਉ ਪ੍ਰਸੂਤ ਨ ਕਿਸ ਤੇ ਭਈ । ਅਨਿਕ
ਗੀਤਿ ਕੇ ਕਰਤਿ ਇਲਾਜ । ਪਚਿ ਪਚਿ ਹਾਰੇ ਬੈਦ ਸਮਾਜ ॥ ੪ ॥ ਸਭਾ
ਬਿਖੈ ਜਬਿ ਗੁਰ ਸੁਤ ਆਏ । ਸਾਦਰ ਬੋਲਤਿ ਸ਼ਾਹ ਬਿਠਾਏ । 'ਬੇਗਮ ਕੇ
ਪ੍ਰਸੂਤ ਹੁਇ ਨਾਂਹੀ । ਲਖਹੁ ਇਲਾਜ, ਕਰਹੁ ਅਬਿ ਤਾਂਹੀ ॥ ੫ ॥ ਤੁਮ ਸਮ
ਪੁਰਖਨਿ ਪਾਸ ਹੁਵੈਤਿ^੪ । ਔਖਧਿ ਕਿਧੈਂ ਜੀਤੁ ਕੈ ਮੰਤ । ਕਸ਼ਟ
ਛੁਡਾਵਹੁ ਬੇਗਮ ਕੇਰਾ । ਬਹੁ ਕਲਾਮ ਤੇ^੫ ਸੁਖ ਨਹਿ ਹੋਰਾ ॥ ੬ ॥ ਸਕਲ
ਸਿਆਨੇ ਰਹਿ ਪਚ ਹਾਰੀ । ਕਿਸ ਕੋ ਸਫਲ ਨ ਕੋ ਉਪਚਾਰੀ^੬ । ਸੁਨਿ
ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਨੀਦਨ ਕਹੈਂ । 'ਹਮਰੇ ਤੋ ਇਕਾ ਜਪੁਜੀ ਅਹੈ ॥ ੭ ॥ ਸਗਲੇ
ਕਸ਼ਟਨਿ ਕਹੁ ਨਿਰਵਾਰਤਿ । ਭੂਤ ਪ੍ਰੇਤ ਆਦਿਕ ਸਭਿ ਹਾਰਤਿ । ਇਸ
ਆਗੇ ਅਟਕਤਿ ਕਿਛੁ ਨਾਂਹੀ । ਅਤਿ ਬਲਿ ਤੀਨ ਲੋਕ ਕੇ ਮਾਂਹੀ ॥ ੮ ॥
ਦੁਖ ਕਾਟਤਿ ਅਰੁ ਇੱਛਾ ਪੂਰਹਿ।ਜਗ ਕੇ ਬਿਘਨ ਅਗਨਿ^੭ ਕਹੁ ਚੂਰਹਿ।
ਅਬਿ ਕਲਜੁਗ ਕੇ ਸਮੇਂ ਮਝਾਰ । ਇਸ ਕੀ ਸਮ ਨਹਿ ਅਪਰ ਉਦਾਰ
॥ ੯ ॥ ਯਾਂਤੇ ਜਲ ਅਬਿ ਤੁਰਤ ਮੰਗਾਵਹੁ । ਹਮ ਪਠਿ ਦੈ ਹੈਂ, ਤਹਾਂ
ਪੁਚਾਵਹੁ । ਤਤਛਿਨ ਤਿਹ ਪ੍ਰਸੂਤ ਹੁਇ ਜਾਇ।ਸੁਖ ਉਪਜੈ ਦੁਖ ਸਕਲ
ਬਿਲਾਇ^੮ ॥ ੧੦ ॥ ਸੁਨਤਿ ਸ਼ਾਹੁ ਨੇ ਨੀਰ ਮੰਗਾਵਾ । ਗੁਰ ਸੁਤ ਕੇ ਤਹਿ
ਨਿਕਟਿ ਰਖਾਵਾ । ਜਪੁਜੀ ਪਾਠ ਸੰਪੂਰਨ ਕੀਨਿ । ਪੁਨ ਜਲ ਅੰਤਰ ਕੋ

^੧ਅਤਿ ਅਸਚਰਜ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ । ^੨ਟੂਣੇ ਟਾਣੇ (ਜਿਤਨੇ ਕੀਤੇ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ) ਕੌਣ ਕਹਿ ਸਕੇ ।

^੩ਦਾਈਆਂ । ^੪ਤੁਹਾਡੇ ਵਰਗੇ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪਾਸ ਹੁੰਦੇ ਹਨ । ^੫ਬਹੁਤ ਕਲਾਮ ਪੜ੍ਹਨ ਤੇ ਬੀ..... ।

^੬ਜਗਤ ਦੇ ਅਨਗਿਣਤ।ਬਿਘਨਾਂ ਨੂੰ ।

ਪਠਿ ਦੀਨ ॥੧੧॥ ਬੇਗਮ ਕੇ ਮਖ ਮੈਂ ਜਬਿ ਪਾਯੋ । ਤਰਤ ਪ੍ਰਸਤ ਭਯੋ
ਸੁਤ ਆਯੋ । ਭਈ ਸ਼ਾਂਤਿ ਸਭਿ ਅੰਤਹਿਪੁਰ ਮੈਂਬਜੀ ਬਧਾਈ ਨੌਰੰਗ ਘਰ
ਮੈਂ ॥੧੨॥ ਰਾਖਯੋ ਨਾਮ ਬਹਾਦਰ ਸ਼ਾਹੁਸਭਿ ਪਕਾਰ ਕੇ ਕਰਯੋ ਉਛਾਹੁ ।
ਜਬਿ ਸਤਿਗੁਰ ਵਸਮੇ ਪਤਿਸ਼ਾਹੁ । ਤਿਨ ਸੋਂ ਮਿਲਯੋ ਰਹਯੋ ਕਰਿ ਚਾਹੁ
॥੧੩॥ ਜਪੁਜੀ ਪਠੇ ਜਨਮ ਜਿਸ ਹੋਇ । ਯਾਂਤੇ ਮਿਲਯੋ ਸਾਥ ਗੁਰ ਸੋਇ ।
ਤਾਰਾ ਆਜਮ ਪੁੱਤ੍ਰ ਬਿਸਾਲ^੧ । ਸੋ ਮਾਰਯੋ ਸਤਿਗੁਰ ਸਰ^੨ ਨਾਲ ॥੧੪॥
ਪਤਿਸ਼ਾਹਿਤ ਅਰੁ ਸਕਲ ਸਮਾਜਾ । ਇਸ ਕੋ ਬਖਸ਼ਯੋ ਗੁਰੁ ਮਹਾਰਾਜਾ ।
ਜਪੁਜੀ ਹੀ ਕਾਰਨ ਇਸ ਕੇਰ । ਸ਼ਰਨ ਤਕੀ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਫੇਰ ॥੧੫॥
ਸੁਨੀ ਬਾਤ ਬੇਗਮ ਨੇ ਸਾਰੀ । ਬਹੁ ਧਨ ਪਠਿ ਕੇ ਬਿਨੈ ਓਚਾਰੀ । ਸਤਿ-
ਗੁਰ ਸੁਤ ਕੋ ਮਾਨਤਿ ਰਹੀ । ਮਹਿਮਾ ਅਧਿਕ ਸਭਿਨਿ ਤੇ ਲਹੀ ॥੧੬॥

ਕਿਤਿਕ ਦਿਵਸ ਇਮ ਬਹੁਰ ਬਿਝਾਏ । ਇਕ ਦਿਨ ਸਭਾ ਬਿਖੈ
ਚਲਿ ਆਏ । ਨੌਰੰਗ ਸ਼ਾਹੁ ਹਰਖ ਉਰ ਹੋਵਾ । ਮੱਲਜਨਿ ਕੀ ਕੁਸ਼ਤੀ
ਕਹੁ ਜੋਵਾ ॥੧੭॥ ਉਜਬਕਿ^੩ ਕਿਸੂ ਬਲਾਇਤ ਕੇਰਾ । ਖਾਇ ਬਰੁਤ ਅਰੁ
ਓਜ ਘਨੇਰਾ । ਨਰਿ ਮਤਿ ਕਛੁ ਕਰਿਬੇ ਬਿਵਹਾਰੁ । ਰਹੈ ਸੁਪਤਿ ਬਹੁ
ਪਾਇ ਅਹਾਰੁ ॥੧੮॥ ਜਬਿ ਕੁਸ਼ਤੀ ਕਰਨੀ ਕਿਹ ਸਾਥਾਨਿਕਟਿ ਹਕਾਰਹਿ
ਦਿੱਲੀ ਨਾਥ । ਤਿਸ ਕੋ ਦੇਖਤਿ ਬਾਕ ਬਖਾਨਾ । ‘ਸੁਨਹੁ ਗੁਰੁ ਸੁਤ ਇਹ
ਬਲਵਾਨਾ ॥੧੯॥ ਨਹਿਨ ਬਲਾਇਤ ਇਸ ਮਹਿ^੪ ਐਸੈ । ਕਰਹਿ ਜੁਧ
ਕੁਸ਼ਤੀ ਕਹੁ ਜੈਸੈ । ਇਸ^੫ਕੇ ਆਗੇ ਅਰਹਿ ਨ ਕੋਈ । ਦੇਖਤਿ ਹੀ
ਤਰਾਸ ਉਰ ਹੋਈ ॥੨੦॥ ਅਸ ਨਰ ਤਨ ਦੀਰਘ ਬਲਵਾਨਾ । ਤੁਮ ਨੇ
ਭੀ ਦੇਖਯੋ ਕਿਸ ਥਾਨਾ ?’ ਸੁਨਿ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਬਚ ਭਾਖਾ । ‘ਹਮ ਨੇ
ਇਕ ਚਮਾਰ ਅਸ ਰਾਖਾ ॥੨੧॥ ਕੁਸ਼ਤੀ ਕਰਤਿ ਨ ਤਜਾਰੈ ਕਾਹੁ । ਤਰੈ
ਗਿਰਾਵੈ ਬਹੁ ਬਲ ਜਾਹੁ’ । ਸੁਨਿ ਨੌਰੰਗ ਨਹਿ ਮਾਨਹਿ ਬਾਤੀ । ‘ਇਸ ਕੇ
ਸਮ ਕਿਮ ਹੁਇ ਬੱਖਜਾਤੀ ॥੨੨॥ ਦੇਖਤਿ ਦੇਹਿ ਪਲਾਵੈ ਸੋਇ । ਸਨਮੁਖ
ਭਏ ਸਧੀਰ ਨ ਹੋਇ’ । ਇਮ ਨੌਰੰਗ ਨੇ ਜਬਿ ਹੀ ਕਹਯੋ । ਗੁਰ ਸੁਤ ਨੇ
ਨਿਜ ਨਰ ਦਿਸ਼ਿ ਚਹਯੋ ॥੨੩॥ ਕਰਯੋ ਹਕਾਰਨਿ ਤਤਛਿਨ ਆਵਾ ।

^੧ਵੰਡਾ । ^੨ਤੀਰ । ^੩ਤੁਰਕਾਂ ਦੀ ਇਕ ਕੌਮ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ, ਉਸ ਕੌਮ ਵਿਚੋਂ ਸੀ ਇਹ ਪਹਿਲਵਾਨ ।

(ਅ) ਕਈ ਗਿਆਨੀ ਪਹਿਲਵਾਨ ਦਾ ਨਾਮ ਬੀ ਸਮਝਦੇ ਹਨ । ^੪ਇਸ ਵਲਾਇਤ ਵਿਚ ।

ਤਿਸੈ ਬਿਲੋਕ ਸ਼ਾਹ ਬਿਕਸਾਵਾ । ‘ਉਲ਼ਬਕ ਕਹਾਂ ਸੁ ਕਹਾਂ ਚਮਾਰ ।
ਪੀਸਹਿ ਅੰਗ ਦਾਬਿ ਦੇ ਮਾਰਿ’ ॥੨੪॥ ਕਜੋਂ ਇਸ ਕੇ ਤੁਮ ਪ੍ਰਾਨ ਗਵਾਵਰਾ
ਅਧਿਕ ਬਲੀ ਕੇ ਸੰਗ ਭਿਰਾਵਉ । ਮੱਲਜ ਦੇਸ ਪਰਦੇਸ਼ਨਿ ਕੇਰੇ।ਕਿਤਿਕ
ਦੇ* ਕੇਤਿਕ ਹਤਿ ਗੇਰੇ ॥੨੫॥ ਇਹ ਸਭਿ ਦੇਸਨਿ ਬਿਦਤਿ ਬਿਸਾਲ ।
ਕੌਨ ਅਰਹਿ ਨਰ ਇਸ ਕੇ ਨਾਲ’ । ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਬਚ ਕਰੇ ।
‘ਦੋਨਹੁ ਅਬਿ ਹਾਜ਼ਰ ਸਤਿ’† ਅਹੇ ॥ ੨੬ ॥ ਦੇਖਿ ਲੇਹੁ ਪਤੀਆਵਨਿ
ਕਰਿਹੁ । ਪੂਰਬ ਕਹਾਂ ਭਰੋਸਾ ਧਰਿਹੁ । ਸਭਿਨਿ ਦੇਖਤੇ ਕੁਸ਼ਤੀ ਕਰੈਂ । ਕੋ
ਉਪਰ ਕੋ ਹੋਵਹਿ ਤਰੈ ॥ ੨੭ ॥ ਜੇ ਕਰਿ ਮਿਲਿ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੋਇ । ਕਹਿਬੋ
ਸੁਨਿਬੋ ਕਜਾ ਤਿਨ ਹੋਇ’ । ਉਲ਼ਬਕ ਕੋ ਨਿਜ ਹੁਕਮ ਕਰੀਜੈ । ਕੁਸ਼ਤੀ
ਰਚੈਂ ਹੋਰਿ ਅਬਿ ਲੀਜੈ’ ॥ ੨੮ ॥ ਅਪ੍ਰਿਥੁ ਜਬਹਿ ਸ਼ਾਹੁ ਨੇ ਦੀਨਿ ।
ਦੁਹਿਦਿਸ਼ਿ ਦੰਡ ਬਜਾਵਨਿ ਕੀਨਿ । ਮਹਾਂ ਕੁਰੂਪ ਓਜ ਮਹਿ ਭਰੇ । ਮਿਲੇ
ਪਰਸਪਰ ਕੁਸ਼ਤੀ ਕਰੇ ॥ ੨੯ ॥ ਆਪਸ ਮਹਿ ਕਹਿ ਕਹਿ ਬਹੁ ਦਾਵ ।
ਭਿਰਹਿ ਦਿਖਾਵਹਿ ਰਚਹਿ ਉਪਾਵ । ਅੰਗਨਿ ਪਰ ਅੰਗਨਿ ਕੋ ਮਾਰਹਿ ।
ਭਰਿ ਭਰਿ ਕੌਰੀ ਪਾਇ ਪਸਾਰਹਿ ॥੩੦॥ ਕੁਸ਼ਤੀ ਬਹੁਤ ਕਾਲ ਦਿਖਲਾਈ ।
ਪੁਨ ਉਲ਼ਬਕ ਕਉ ਦੀਨਿ ਗਿਰਾਈ । ਤਰੇ ਡਾਰਿ ਪੀਸੇ ਤਿਸ ਅੰਗ ।
ਬਜਾਕੁਲ ਕਰਜੋਂ ਬਹੁਤ ਬਲ ਭੋਗ ॥੩੧॥ ਸ਼ਾਹੁ ਮੱਲ ਕਹੁ ਤਰੇ ਗਿਰਾਵਾ ।
ਸਭਿਨਿ ਅਚੇਭਾ ਕਰਿ ਦਿਖਰਾਵਾ ।—ਕਿਤ ਚਮਾਰ ਕਿਤ ਉਲ਼ਬਕ ਏਹੁ ।
ਦੁਗਨ ਤਿਗਨ ਬਲ ਦੀਰਘ ਦੇਹੁ—॥੩੨॥ ਕਹੇ ਸ਼ਾਹਿ ‘ਅਜਮਤ ਕਰਿ
ਡਾਤਾ । ਨਿਜ ਅਸ ਸੇਵਕ ਦਿਯ ਬਲ ਭਾਰਾ । ਤਉ ਉਲ਼ਬਕ ਕੋ ਕਹਾਂ
ਬਸਾਵੇ । ਨਰ ਪ੍ਰਕ੍ਰਮਿ ਇਹ ਤਰੈ ਗਿਰਾਵੈ ॥ ੩੩ ॥ ਦੇਸ ਬਿਦੇਸ਼ਨਿ ਕੇ
ਬਲਵਾਨ । ਭਿਰੇ ਆਇ, ਕਰਿ ਦੀਨੇ ਹਾਨਿ । ਇਸ ਕਉ ਜੀਤ ਨ ਗਮ-
ਨਜੇ ਕੇਉ । ਦੇਖਤਿ ਤ੍ਰਾਸ ਉਪਾਵਤਿ ਸੋਉ ॥ ੩੪ ॥ ਤੁਮ ਤੁਰੰਗ ਕੋ ਦਾਸ
ਮਹਾਨਾ । ਅਜਮਤ ਤੇ ਹੋਯਹੁ ਬਲਵਾਨ’ । ਹੋਰਿ ਹੋਰਿ ਅਚਰਜ ਉਰ
ਪਾਵਾ ।—ਕੌਨ ਕਰਹਿ ਇਸ ਕੇ ਸੰਗ ਦਾਵਾ ॥ ੩੫ ॥ ਅਜਮਤ ਮਹਿ
ਪੂਰਨ ਗੁਰ ਘਰ ਹੈ । ਕੋ ਨਹਿ ਦਿਖੀਅਤਿ ਇਨ ਸਮਸਰ ਹੈ—। ਤਬਿ ਸ੍ਰੀ
ਰਾਮਰਾਇ ਚਲਿ ਆਏ । ਸ਼ਾਹੁ ਮੱਲ ਸਗਰੇ ਪਛੁਤਾਏ ॥ ੩੬ ॥ ‘ਓਜ
*ਜੇ ਉਲ਼ਬਕ (ਇਸ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਫਿਟ ਕੇ) ਇਸ ਦੇ ਅੰਗ ਰਗੜੇ ਤੇ ਦਬਾ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਮਾਰ ਮੁੱਟੇ ।
†ਨਿਸ਼ਚੇ ਕਰਕੇ । †ਤਿਨ੍ਹਾਂ (ਬਾਬਤ) ਕਹਿਣਾਂ ਸੁਣਨਾਂ ਕੀ ਹੈ । *ਪਾ:—ਤਰੇ । †ਪਾ:—ਸਭਿ ।

ਦਰਬ ਤੇ ਰੇਕ ਚਮਾਰ^੧ । ਤਿਸ ਕੁਸ਼ਤੀ ਕਰਿ ਹਮ ਗੇ ਹਾਰ । ਅਪਰ ਲੋਕ
ਸਭਿ ਕਰਹਿ ਧਿਕਾਰੀ ।—ਕਮਾ ਤੁਮ ਕੋ ਹੋਯੋ ਇਸ ਬਾਰੀ—’ ॥ ੩੭ ॥
ਕਰਹਿ ਸਜਸੁ ਸਗਰੇ ਪੁਰਿ ਮਾਂਹੀ । ਅਨਿਕ ਉਪਾਇਨ ਕਹੁ ਅਰਪਾਹੀ ।
ਸ਼ਾਹੁ ਪਠੈ ਫਲ ਫੂਲ ਬਿਸਾਲਾ । ਮੇਵਨਿ ਕੀ ਡਾਲੀ ਸਭਿ ਕਾਲਾ ॥ ੩੮ ॥
ਦੋਹਰਾ ॥ ਸਾਦਰ ਬੋਲਿ ਪਠਾਵਹੀ ਸਾਦਰ ਖਾਕ ਬਿਲਾਸ । ਕਵਿ ਸੰਤੋਖ
ਸਿੰਘ ਦੇਤਿ ਧਨ ਕਰਹਿ ਕਾਜ ਸੁਭ ਰਾਸ ॥ ੩੯ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਕੀ

ਨਵਮਿ ਰਾਸੇ ‘ਰਾਮਰਾਇ’ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਅਸ਼ਟ ਚਤੁਰਵਿੰਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੪੯ ॥

੪੯. [ਅਲਾਵੀਨ ਦੀ ਸੋਤ ਵੱਸੀ । ਸੁਪਨਾ ਸੁਣਾਯਾ । ਏੜੀ ਜੋੜੀ । ਲੋਕਾਂਜਨ] ।
ਦੋਹਰਾ ॥ ਇਕ ਦਿਨ ਬੈਠੇ ਸਭਾ ਮਹਿ ਨੰਦਨ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ । ਅਪਰ
ਸਭਾਸਦ ਅਨਿਕ ਤਹਿ ਬੋਲਹਿ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇ ॥ ੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਹੁਤੋ
ਅਲਾਵੀਨ ਬਿਚ ਬੈਸਾ । ਬਾਤਨਿ ਕੋ ਪ੍ਰਸੰਗ ਕੁਛ ਐਸਾ । ਭਨਹਿ ਸਭਾ
ਮਹਿ ਸ਼ਾਹੁ ਸੁਨਾਵਤਿ । ਨਿਜ ਉੱਤਮਤਾ ਅਧਿਕ ਜਨਾਵਤਿ ॥ ੨ ॥
ਸਹਿ ਨ ਸਕੈ ਗੁਰ ਸੁਤ ਨੇ ਕਹੈ ‘ਨਿਜ ਮ੍ਰਿਤੁ ਕੋ ਦਿਨ ਤੈਂ ਭੀ ਲਹੈ ?
ਚਾਤੁਰਤਾ ਜੁਤਿ ਕਹਤਿ ਘਨੇਰੇ । ਲਖਤਿ ਨ ਕਾਲ ਆਇਭਾ ਨੇਰੇ ॥ ੩ ॥
ਅੰਤਰ ਤੇ ਅੰਧੇ ਨਹਿ ਦੀਖਹਿ । ਵਹਿਰ ਬਨਤਿ ਬਡ ਪੀਰ ਸਰੀਖਹਿ ।
ਸੁਨਤਿ ਸ਼ਾਹੁ ਨੇ ਗਿਰਾ ਬਖਾਨੀ । ‘ਜੇ ਕਰਿ ਤੁਮ ਨੇ ਇਸ ਮ੍ਰਿਤੁ ਜਾਨੀ ॥
੪ ॥ ਤੋ ਬਤਾਇ ਦੀਜੈ ਸਭਿ ਮਾਂਹੀ । ਕਬਿ ਫਰੋਸਤੇ ਇਸ ਲੇ ਜਾਹੀ ? ।
ਜਾਨੈ ਜਾਇ ਸੁ ਬਾਕ ਤੁਮਾਰਾ’ । ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਸਤਿਗੁਰ ਨੰਦ ਉਚਾਰਾ ॥
੫ ॥ ‘ਰਹੀ ਆਰਬਲ ਅਸ਼ਟ ਦਿਵਸ ਕੀ । ਜਾਮ ਜਾਮਨੀ ਰਹਿ ਮ੍ਰਿਤੁ
ਇਸ ਕੀ’ । ਸ਼ਾਹੁ ਸਮੇਤ ਸਭਾ ਨੇ ਸੁਨੈ । ‘ਇਨਹੁ ਬਾਕ ਕਬਿ ਕੂਰ ਨ
ਭਨੈ ॥ ੬ ॥ ਨਿਸ਼ਚੈ ਮ੍ਰਿਤੁ ਕਾਲ ਤਿਸ ਪਾਵੈ । ਬਧ ਪੂਰਨ ਤੇ ਕੌਨ
ਬਚਾਵੈ’ । ਸ਼ਕਤ ਹੁਇ ਅਲਾਵੀਨ ਆਯੋ । ਅਸ਼ਟ ਦਿਵਸ ਜਬਿ ਤਹਾ
ਬਿਤਾਯੋ ॥ ੭ ॥ ਜਾਮ ਜਾਮਨੀ ਬਾਕੀ ਰਹੀ । ਬਿਤੀ ਆਰਬਲ ਮ੍ਰਿਤੁ ਤਿਹ
ਲਹੀ । ਮਰੇ ਤਾਂਹਿ ਕੇ ਸੁਧ ਸੁਨਿ ਸ਼ਾਹੁ । ਨਿਸ਼ਚੈ ਧਰੈ ਅਧਿਕ ਉਰ ਮਾਂਹੁ
॥ ੮ ॥ ਸਭਿ ਪੁਰਿ ਵਿਖੈ ਬ੍ਰਿਤੇਤ ਬਿਥਾਰਾ । ਗੁਰਸੁਤ ਪੀਰਨਿ ਪੀਰ ਉਦਾਰਾ
ਜਿਸ ਕੋ ਬਾਕ ਨਿਫਲ ਨਹਿ ਹੋਇ । ਜੇ ਉਚਰੈ ਸਾਰੇ ਹੁਇ ਸੋਇ ॥ ੯ ॥
ਹਿੰਦੁ ਤੁਰਕ ਮਾਨਹਿ ਸਭਿ ਕੋਉ । ਦਰਸਾਹਿ ਨਿਕਟਿ ਬੈਠਿ ਕਰਿ ਸੋਉ’ ।

^੧ਬਲ ਤੇ ਧਨ ਵਿਚ ਚਮਾਰ ਕੰਗਾਲ ਸੀ, (ਉਸ ਨਾਲ.....) ।

ਇਕ ਦਿਨ ਸਭਾ ਗਯੋ ਗੁਰਨੰਦਨ। ਦੇਖਤਿ ਕਰਹਿ ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਬੰਦਨ
॥੧੦॥ ਸਗਲ ਸਭਾ ਗੁਰ ਸੁਤ ਕੋ ਚੀਨਾ*। ਉਠਤਿ ਸ਼ਾਹੁ ਕਰ ਸੇਂ ਕਰ
ਲੀਨਾ*। ਸਾਦਰ ਨਿਕਟਿ ਸ਼ਾਹੁ ਬੈਠਾਏ। ਰੀਤਿ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਸੰਗ ਚਲਾਏ
॥੧੧॥ ਕਹਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ 'ਸੁਨਿ ਸ਼ਾਹੁ! ਹਮ ਕੋ ਸਿਮਰਜੈ ਸੁਪਨੇ
ਮਾਂਹੁ। ਕੜਾ ਲਘੁ ਕਾਰਜ ਅਰਜੈ ਤੁਮਾਰਾ? ਜਿਸ ਹਿਤ ਸਿਮਰਤਿ ਚਹਤਿ
ਹਕਾਰਾ' ॥੧੨॥ ਸੁਨਤਿ ਸ਼ਾਹੁ ਮਨ ਮੈਂ ਬਿਸਮਾਵਾ।—ਆਜ ਨਿਸਾ ਮਹਿ
ਸੁਪਨੇ ਪਾਵਾ। ਇਨ ਕੋ ਭੀ ਸਿਮਰਜੈ ਤਿਸ ਕਾਲ। ਸੋ ਇਨ ਜਾਨੈ
ਸਕਲ ਹਵਾਲ ॥੧੩॥ ਇਨ ਕੋ ਕਰੋਂ ਬੁਝਨੋ ਤੋਉ—। ਕਹਜੈ ਸ਼ਾਹੁ
ਯਨਿਸ ਸੁਪਨੇ ਜੋਉ। ਸਗਰੋ ਕਹਿ ਕੈ ਮੋਹਿ ਸੁਨਾਵਉ। ਕਿਮ ਕਿਮ
ਹੋਯਹੁ ਸਰਬ ਜਨਾਵਉ' ॥੧੪॥ ਤਬਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਕਹਿ ਸਾਰਾ 'ਜਮਨਾ
ਗਮਨੇ ਸੁਪਨ ਮਝਾਰਾ। ਤਹਿ ਕਿਸਤੀ ਪਰ ਚਢਿ ਕਰਿ ਤਰੇ। ਹਾਥ
ਬਿਖੈ ਬਨਸੀ† ਕਹੁ ਧਰੇ ॥੧੫॥ ਮਾਰਤਿ ਮੀਨਨਿ ਬਿਚਰਤਿ ਰਹੇ। ਤਹਿ
ਤੇ ਇਕ ਭੀ ਹਾਥ ਨ ਲਹੇ। ਤਬਿ ਸਿਮਰਨ ਤੁਮ ਕੀਨਿ ਹਮਾਰਾ।—ਹੋਤਿ
ਜਿ ਸੰਗ ਲੇਤਿ ਝਖ ਮਾਰਾ' ॥੧੬॥ ਇਮ ਸੁਪਨੇ ਜਾਮਨਿ ਮਹਿ ਆਵਾ'।
ਸੁਨਤਿ ਸ਼ਾਹੁ ਸਚ ਲਖਿ ਬਿਸਮਾਵਾ।—ਇਨ ਤੇ ਛਪੀ ਨਹੀਂ ਕੋ ਬਾਤਾ ਸਮ
ਕਰ ਫਲ ਕੋ* ਸਭਿ ਬੱਖਜਾਤ—॥੧੭॥ ਪੁਨ ਇਕ ਦਿਨ ਗੁਰ ਸੁਤਹਿ
ਬੁਲਾਇ। ਰਵਿਤਨੁ ਜਾ* ਜਲ ਦੇਖਨਿ ਜਾਇ ਗਏ ਤਹਾਂ ਤਟ ਪਰ ਹੁਇ
ਖਰੇ। ਕਿਸਤੀ ਕੋ ਮੰਗਵਾਵਨਿ ਕਰੇ ॥੧੮॥ ਇਕ ਨੌਕਾ ਥੀ ਨਿਕਟਿ
ਪੁਰਾਨੀ। ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਚਹਤਿ ਸੋਈ ਤਬਿ ਆਨੀ। ਤਿਸ ਪਰ ਬੈਠੇ ਚਢਿ ਕਰਿ ਦੋਉ
। ਅਪਰ ਸਾਥ ਨਹਿ ਲੀਨਸਿ ਕੋਉ ॥੧੯॥ ਜਲ ਜਮਨਾ ਕੋ ਅਤਿ ਸੋ
ਬਾਢਾ। ਬਹੈ ਪ੍ਰਵਾਹਿ ਬੇਗ ਜਿਸ ਗਾਢਾ। ਗਿਰ ਕੈ ਗਿਰ ਕਰਿ† ਕਾਠ
ਬਿਸਾਲਾ। ਬਹੈ ਜਾਇ ਬਹੁ ਬੇਗ ਕਰਾਲਾ ॥੨੦॥ ਤਰੀ ਆਪਨੀ ਇਨਹੁ
ਧਵਾਈ। ਬਡੇ ਕਾਠ ਸੰਗ ਲਾਗਸਿ ਜਾਈ। ਗਈ ਫੂਟ ਤਹਿ ਭਏ ਦੁਖੰਡ।
ਜਹਾਂ ਬਹਿਤਿ ਹੈ ਨੀਰ ਪ੍ਰਚੰਡ ॥੨੧॥ ਕਹਜੈ ਸ਼ਾਹੁ 'ਗੁਰ ਸੁਤ! ਸੁਨਿ ਲੇਹੁ।

*ਮੋਢੀ ਪਕੜਨ ਦਾ ਇਕ ਦਿ। *ਮੋਢੀ ਮਾਰ ਲੈਂਦਾ। *ਦੱਬ ਤੋ (ਧੌ) ਫਲ ਵਾਂਗ। *ਜਮਨਾ ਦਾ। *ਪਹਾੜ ਦੇ ਉਪਰੋਂ ਡਿੱਗ ਕੇ। *ਇਹ ਵੇਰੋਂ ਤੁਕਾਂ ਅਕਸਰ ਲਿਖਤੀ ਨੁਸਖਿਆਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀਆਂ, ਚੌਪਈ ਦੇ ਕੇਵਲ ਦੋ ਹੀ ਚਰਨ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। †ਪਾ:—ਬਡਸੀ।

ਕਿਸਤੀ ਗਈ ਫੁਟ ਕਰਿ ਏਹੁ। ਏਕ ਖੰਡ ਪਰ ਮੈਂ ਰਹਿ ਗਯੋ। ਦੁਇਯ
 ਖੰਡ ਪਰ ਤੁਮ ਬਿਤ ਭਯੋ॥੨੨॥ ਅਸ ਨ ਹੋਹਿ ਜਲ ਮਹਿ ਚਲਿ ਜਾਇ।
 ਜੋਰਹੁ ਕਿਸਤੀ ਬਾਕ ਅਲਾਇ। ਅਪਰ ਤਰੀ ਨਹਿ ਨੇਰੇ ਕੋਉ। ਜਿਸ
 ਪਰ ਜਾਇ ਚਢਹਿ ਹਮ ਦੋਉ॥੨੩॥ ਔਰ ਉਪਾਇ ਨ ਕੋਈ ਬਨੋ। ਕਿਸਤੀ
 ਜੁਰੇ, ਦੇਹੁ ਬਚ ਭਨੇ'। ਇਮ ਲਚਾਰ ਜਬਿ ਸ਼ਾਹੁ ਨਿਹਾਰਾ। ਗੁਰ
 ਨੰਦਨ ਤਬਿ ਬਾਕ ਉਚਾਰਾ॥੨੪॥ 'ਜੁਰੀ ਤਰੀ ! ਜਿਮ ਤਰੀ ਅਗਾਰੀ'।
 ਤਿਮ ਹਮਰੇ ਹਿਤ ਹੋਹੁ ਸੁਖਾਰੀ। ਮਿਲਹਿ ਦੁਖੰਡ ਪਰਸਪਰ ਅਬਿ।
 ਹਮ ਕੋ ਲੇ ਚਾਲਹੁ ਤਿਸ ਭਾਇ' ॥ ੨੫ ॥ ਇਮ ਜਬਿ ਬਾਕ ਕਹਯੋ ਗੁਰ
 ਤਾਤ। ਮਿਲੇ ਦੁਖੰਡ ਅਇ ਤਿਸ ਭਾਂਤ। ਪੂਰਬ ਕੇ ਸਮ ਹੋ ਕਰਿ ਚਲੀ।
 ਜਹਾਂ ਪ੍ਰਵਾਹੁ ਬਹੈ ਬਹੁ ਬਲੀ ॥ ੨੬ ॥ ਅਜਮਤ ਦੇਖਿ ਸ਼ਾਹੁ ਸੁਖ ਪਾਵਾ।
 -ਆਜ ਨੀਰ ਤੇ ਪਾਨ ਬਚਾਵਾ-। ਅਧਿਕ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਿ ਘਰ ਕੋ ਆਏ। ਬਾਰ
 ਬਾਰ ਦੇਖਤਿ ਪਤੀਆਏ ॥ ੨੭ ॥ ਪੁਨ ਇਕ ਦਿਨ ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਤ
 ਆਯੋ। ਸ਼ਾਹੁ ਸਭਾ ਮਹਿ ਬੈਠਿ ਸੁਹਾਯੋ। ਸਿੱਧਨਿ ਕੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਤਬਿ ਚਾਲੇ।
 'ਚਹੈਂ ਜਾਹਿ ਦੁਰ, ਤਨ ਨ ਦਿਖਾਲੇ॥੨੮॥ ਆਪ ਸਭਿਨਿ ਕੋ ਹੋਰਤਿ ਅਰੈਂ।
 ਮੇ ਬਿਚਰਹਿ ਨਹਿ ਕੋਉ ਲਖੈ। ਇੰਤਜਾਦਿਕ ਹੈ ਸ਼ਕਤਿ ਤਿਨਹੁ ਕੀ।
 ਸੇਵਾ ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਜਿਨਹੁ ਕੀ' ॥੨੯॥ ਸੁਨਿ ਉਲਮਾਉ ਬਾਤ ਤਬਿ ਕਹੀ।
 'ਇਹ ਤੋ ਸ਼ਕਤਿ ਲੁਕਾਂਜਨ' ਮਹੀ। ਜੋ ਇਕਬਾਰ ਬਿਲੋਚਨ ਪਾਵੈ।
 ਬਿਚਰਤਿ ਸਭਿ ਮਹਿ ਕੋ ਨ ਲਖਾਵੈ॥੩੦॥ ਕੇਤਿਕ ਇਸ ਕਹੁ ਸਾਧਨ ਕਰੈਂ।
 ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਰੋਤਿ ਸ਼ਕਤਿ ਇਮ ਧਰੈ'। ਕਹਯੋ ਸ਼ਾਹੁ 'ਗੁਰ ਸੁਤ ਤੇ ਆਨ।
 ਅਪਰ ਖੋਜੀਆਹਿ ਕਹਾਂ ਮਹਾਨ ॥੩੧॥ ਇਹ ਕਰੁਨਾ ਕਰਿ ਦੇਹਹਿ ਮੋਹੀ।
 ਪਾਉਂ ਨੇਤ੍ਰ ਦੁਰਬੇ ਗਤਿ' ਹੋਹੀ'। ਸ਼ਾਹੁ ਲਾਲਸਾ ਪਿਖਿ ਕਰਿ ਘਨੀ।
 ਛਪਿ ਜੈਬੇ ਕੀ ਗਤਿ ਹੁਇ ਬਨੀ ॥੩੨॥ ਅਪਨਿ ਪਾਸ ਤੇ ਦੀਨਸਿ ਤਾਂਹੀ।
 ਲੋਕਾਂਜਨ ਸ਼ਕਤੀ ਜਿਸ ਮਾਂਹੀ। ਲੇ ਕਰਿ ਸ਼ਾਹੁ ਹਰਖ ਬਹੁ ਕੀਯੋ।
 ਨੇਤ੍ਰਹਿ ਬਿਖੈ ਡਾਰਿ ਤਬਿ ਲਿਯੋ॥੩੩॥ ਤਤਛਿਨ ਤਹਾਂ ਲੋਪ ਹੁਇ ਗਯੋ।
 ਅੰਤਹਿਪੁਰਿ ਕੋ ਗਮਨਤਿ ਭਯੋ। ਜਹਿ ਬੇਗਮ ਨਿਜ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇ।

‘ਜੁਰੀ ਹੋਈ ਬੇੜੀ ! (ਜਿਵੇਂ ਤੂੰ) ਮੇਰੀ ਤਰਦੀ ਸੈਂ।’ ਜੋਗੀਆਂ ਦਾ ਸਰਮਾਂ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਇਸ
 ਨੂੰ ਸਰਮਾਂ ਸੁਲੇਮਾਨੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਜੋ ਅੱਖੀਂ ਪਾ ਲਵੇ ਉਹ ਸਭ ਨੂੰ ਵੇਖਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ
 ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਵੇਖਦਾ। ‘ਲੁਕਣ ਵਾਲੀ ਗਤੀ’।

ਭੂਖਨ ਧਰੇ ਉਤਾਰਿ ਬਨਾਇ ॥ ੩੪ ॥ ਕਿਸ ਕੋ ਤਹਿ ਤੇ ਹਾਰ ਉਠਾਯੋ ॥
 ਕਰਨਾ ਭਰਨਾ ਕਿਸ ਕੋ ਲਜਾਯੋ । ਕਿਨਹੁ ਪੰਜੇਬ ਧਰੀ ਸੋ ਲਈ । ਸੀਸ
 ਫੂਲ ਲੀਨਸਿ ਦੁਤਿ ਮਈ ॥ ੩੫ ॥ ਇੱਤਯਾਦਿਕ ਭੂਖਨ ਗਨ ਲਜਾਇਵ ।
 ਰਹਨਿ ਥਾਨ ਅਪਨੇ ਧਰਿਵਾਇਵ । ਪਹਿਰਨਿ ਕੋ ਬੇਗਮ ਜਬਿ ਚਹਾ ।
 ਪਿਖਹਿ ਬਿਭੂਖਨਿ, ਪਾਵਹਿ ਕਹਾ ॥ ੩੬ ॥ ਅਪਨੇ ਅਪਨੇ ਸਭਿਨਿ ਸੰਭਾਰੇ ।
 ਨਹਿ ਕਰਿ ਆਏ ਖੋਜਤਿ ਸਾਰੇ । ਅੰਤਹਿਪੁਰਿ ਮਹਿ ਮਾਚਰੈ ਰੋਰਾ ।
 ਖੋਜਨਿ ਲਾਗਿ ਸਭੇ ਬਹੁ ਠੋਰਾ ॥ ੩੭ ॥—ਦਿਨ ਮਹਿ ਆਇ ਕਵਨ ਲੇ ਗਯੋ ।
 ਤਸਕਰ ਕੌਨ ਆਵਤੋ ਭਯੋ । ਧਰੇ ਹੁਤੇ ਹਮ ਦੇਰ ਨ ਲਗੀ । ਕਿਧੋਂ
 ਲੀਏ ਦਾਸੀ ਕੋ ਭਗੀ—॥ ੩੮ ॥ ਕਰੀ ਸੰਭਾਰਿ ਸਭਿਨਿ ਬਿਧਿ ਘਰ ਕੀ ।
 ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਭਈ ਨ ਗਤਿ ਤਸਕਰ ਕੀ । ਕਈ ਲਾਖ ਕੇ ਜੇਵਰ ਬਨੇ । ਕੋ ਲੇ
 ਗਯੋ ਬਿਭੂਖਨ ਘਨੇ ॥ ੩੯ ॥ ਤਬੈ ਸ਼ਾਹਿ ਵਿਗ ਸੁਧ ਪਠਵਾਈ । ਅੰਤਹਿ-
 ਪੁਰਿ ਬਹੁ ਰੋਰ ਮਚਾਈ । ਗਯੋ ਆਪ ਬੇਗਮ ਸਾਮੀਪ । ਜਾਇ ਦਿਖਾਏ
 ਸਕਲ ਦਿਲੀਪ^੧ ॥ ੪੦ ॥ ‘ਲੋਕਾਂਜਨ ਮੈਂ ਪਾਇ ਸੁ ਆਯੋ । ਅਪਨੇ ਆਪ
 ਨ ਕਾਹੁ ਦਿਖਾਯੋ । ਲੇ ਗਮਨਜੋ ਆਭਰਨ^੨ ਤੁਮਾਰੇ । ਨਿਕਟਿ ਫਿਰਤਿ ਮੁਝ
 ਨਹੀਂ ਨਿਹਾਰੇ ॥ ੪੧ ॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨੰਦਨ ਦੀਨੋ ਜਬੈ । ਪਾਇ ਬਿਲੋਚਨ
 ਪਰਖਜੋ ਤਬੈ’ । ਅਜਮਤ ਦਿਖਰਾਈ ਇਸ ਭਾਂਤਿ । ਕਹਿ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ
 ਬਹੁ ਬੱਖਜਾਤ ॥ ੪੨ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਰਿਚਿ ਨਵਮ ਰਾਸੇ ‘ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਗਾਇ’ ਪ੍ਰਸੰਗ ਫਰਨਨੇ
 ਨਾਮ ਏਕ ਉਨ ਪੰਚਾਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੪੯ ॥

੫੦. [ਗਉ ਜਿਵਾਈ । ਤਸਬੀ ਦਾ ਚੋਰ । ਮੋਤੀ ਦਿਤਾ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਇਕ ਦਿਨ ਉਪਬਨ^੧ ਗਮਨ ਕਿਯ ਸ਼ਾਹੁ ਸੰਗ ਗੁਰ ਨੰਦ । ਮਨ-
 ਭਾਵਤਿ ਫਿਰ ਕਰਿ ਭਲੇ ਰਿਦੇ ਅਨੰਦ ਬਿਲੰਦ ॥ ੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਮਾਰਗ
 ਗਮਨੇ ਨਿਕਟੇ ਦੋਉ । ਪੀਛੇ ਚਲੇ ਆਇੰ ਸਭਿ ਕੋਉ । ਅਨਿਕ ਭਾਂਤਿ ਕੀ
 ਬਾਤਨਿ ਢਲੇ । ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਤ ਅੰ ਨੌਰੰਗ ਮਿਲੇ ॥ ੨ ॥ ਪੰਥ ਪਰੀ ਇਕ
 ਮਿਰਤਕ ਧੈਨੁ^੨ । ਦਿੱਲੀ ਪਤਿ ਦੇਖਤਿ ਭਯੋ ਨੈਨ । ਜਿਹ ਸਮੀਪ ਲਘੁ
 ਬਤਸ^੩ ਖਰਜੋ ਹੈ । ਨਹਿ ਕਬਹੂੰ ਮੁਖ ਤ੍ਰਿਨਨਿ ਚਰਜੋ ਹੈ ॥ ੩ ॥ ਅਵਿਲੋਕਤਿ
 ਨੌਰੰਗ ਹੁਇ ਖਰੋ । ਗੁਰ ਸੁਤ ਕੋ ਬਚ ਕਹਿਬੋ ਕਰੋ । ‘ਇਸ ਕੋ ਦੇਖਿ

^੧ਫੰਨ ਦਾ ਗਹਿਣਾ । ^੨ਕੋਈ ਦਾਸੀ ਲੈ ਭੱਜੀ ਹੈ । ^੩ਦਿੱਲੀ ਪਤੀ ਨੇ । ^੪ਗਹਿਣੇ । ^੫ਬਾਗ ।
^੬ਮੋਈ ਗਉ । ^੭ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਵੱਡਾ ।

ਦਯਾ ਉਰ ਆਵੈ । ਛੋਟੇ ਬਤਸ ਅਧਿਕ ਦੁਖ ਪਾਵੈ ॥ ੪ ॥ ਹਮ ਹੈਂ ਤੁਰਕ
 ਵਾਜੈ ਚਿਤ ਹੋਰੇ । ਤੁਮਰੇ ਦਿੰਦੁ ਧਰਮ ਬਝੇਰੇ । ਸੰਕਟ ਬਤਸ ਪਾਇ
 ਬਹੁਤਰਾ । ਮਿਲਹਿ ਨ ਛੀਰ ਮਾਤ ਜਿਸ ਕੇਰਾ ॥ ੫ ॥ ਹਮਹਿ ਰਹਿਮ ਜੈ
 ਇਤਨਹੁ ਹੋਯਹੁ । ਤੁਮਹਿ ਅਧਿਕ ਹੁਇਗੋ ਇਮ ਜੋਯਹੁ^੧ । ਇਸ ਤੇ ਪਰੇ
 ਧਰਮ ਕਜਾ ਐਰ । ਦੇਹੁ ਜਿਵਾਇ, ਬਰਹਿ ਪੁਨ ਪੋਰ^੨ ॥ ੬ ॥ ਇਮ ਕਹਿ
 ਸ਼ਾਹੁ ਠਾਂਢ ਹੁਇ ਰਹਜੈ । ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਉਰ ਲਹਜੈ ।— ਨੌਰੰਗ
 ਹਠੀ ਰਹਜੈ ਬਿਤ ਹੋਇ । ਬਿਨਾਂ ਜਿਵਾਏ ਚਲਹਿ ਨ ਕੋਇ—॥ ੭ ॥ ਤਿਹ
 ਛਿਨ ਜਲ ਅਨਵਾਯਹੁ ਪਾਹੂ । ‘ਸੱਤਿਨਾਮ’ ਕਹਿ ਲਿਖ ਕਰ ਮਾਂਹੂ ।
 ਛਿਰਕਜੈ ‘ਵਾਹਿਗੁਰੂ’ ਮੁਖ ਭਾਖਜੈ । ‘ਜੀਵਹਿ ਧੇਨੁ’ ਮਨੋਰਥ ਰਾਖਜੈ ॥ ੮ ॥
 ਸ਼ਾਹੁ ਸਮਾਜ ਸਮੇਤ ਨਿਹਾਰਤਿ । ਉਠੀ ਧੇਨੁ ਨਿਜ ਬਤਸ ਪੁਕਾਰਤਿ ।
 ਸਭਿਹਿਨਿ ਮਨ ਮਹਿ ਮਾਨਿ ਅਚੰਭਾ—। ਇਨ ਮਹਿ ਅਜਮਤ ਬਡ ਬਿਨ
 ਦੇਭਾ—॥ ੯ ॥ ਹਰਖੇ ਬਿਸਮਾਵਤਿ ਬਿਗਸਾਏ । ਸੁਨਜੈ ਸਭਿਨਿ—ਗੋ ਮਰੀ
 ਜਿਵਾਏ—। ਪਸਰਜੈ ਪੁਰੀ ਮਝਾਰ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ । ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ ਜਸੁ ਗਾਵਤਿ
 ਅਵਦਾਤ^੩ ॥ ੧੦ ॥ ‘ਮੁਰਦੇ ਕੋ ਜ਼ਿੰਦਾ ਕਰਿ ਦੇਨਿ । ਇਹੁ ਤੋ ਅਲਪ ਬਾਡ
 ਕੁਛ ਹੈ ਨ । ਜਿਸ ਪਿਤ ਗੁਰ ਅਸ ਅਜਮਤ ਦੀਨਿ । ਸ਼ਾਹੁ ਸਮੀਪ
 ਪਠਾਵਨਿ ਕੀਨਿ ॥ ੧੧ ॥ ਤਿਨ ਕੀ ਅਧਿਕ ਮਹਾਂ ਵਡਿਆਈ। ਕੌਨ ਸਕਹਿ
 ਕਹਿ ਜਥਾ ਸੁਹਾਈ । ਧੰਨ ਧੰਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੁਜਾਨ । ਜਿਨ ਕਹੁ ਸੁਤ
 ਅਤਿ ਅਜਮਤਵਾਨ’ ॥ ੧੨ ॥ ਇਮ ਦਿੱਲੀ ਪੁਰ ਮਹਿ ਜਸੁ ਹੋਵਾ । ਆਗੇ
 ਕਰਹਿ ਸੁਨਜੈ ਜਿਸ ਜੋਵਾ । ਦੇਸ ਬਿਦੇਸ਼ਨਿ ਮਾਂਹਿ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ । ਜਹਿ ਕਹਿ
 ਭਯੋ ਅਧਿਕ ਬੱਖਸਾਤ ॥ ੧੩ ॥ ਪੁਨ ਨਿਜ ਡੇਰਨਿ ਕੋ ਚਲਿ ਆਏ ।
 ਪ੍ਰਵਿਸ਼੍ਣੋ ਦੁਰਗ ਸ਼ਾਹਿ ਹਰਖਾਏ । ਪੁਨ ਇਕ ਦਿਨ ਮਹਿ ਸਭਾ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ੇ^੪
 ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨੰਦਨ ਸੁਜਸੁ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ੇ ॥ ੧੪ ॥ ਤਿਸ ਨਿਸ ਤਸਬੀ^੫ ਨੌਰੰਗ ਕੇਰੀ
 ਅੰਤਹਿਪੁਰਿ ਮਹਿ ਖੋਇ, ਨ ਹੋਰੀ । ਲਈ ਚੁਰਾਇ ਨਹੀਂ ਕਿਤ ਪਾਈ ।
 ਲਾਖਹੁ ਧਨ ਕੋ ਖਰਚ ਬਨਾਈ ॥ ੧੫ ॥ ਅਨਿਕ ਜਵਾਹਿਰ ਜਿਸ ਮਹਿ
 ਲਾਗੇ । ਜ਼ਾਹਰ ਜਗਮਗ ਜੋਤਿ ਸੁ ਜਾਗੇ । ਜਿਹ ਸਮਾਨ ਕਿਤ ਪੱਯਭਿ
 ਨਾਂਹੀ । ਸ਼ਾਹੁ ਜਤਨ ਤੇ ਰਾਖਹਿ ਪਾਹੀ ॥ ੧੬ ॥ ਜਬਿ ਸਤਿਗੁਰ ਨੰਦਨ

^੧ਇਵੇ ਖਣ ਨਾਲ । ^੨ਫਿਰ (ਅਸੀਂ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ) ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਵਜ਼ੀਏ । ^੩ਉੱਜਲ । ^੪ਮਾਲਾ ।

ਫਿਗ ਗਏ। ਸਾਦਰ ਬੋਲਿ ਬਿਠਾਵਤਿ ਭਏ। ਲਗਯੋ ਬਤਾਵਨ 'ਤਸਬੀ
ਗਈ। ਅੰਤਹਿਪੁਰ ਗਮਨਯੋ ਨਿਸ ਭਈ ॥੧੭॥ ਹੁਤੀ ਹਾਥ ਮਹਿ ਜਾਏ
ਮੈਂ ਗਯੋਖਾਨ ਪਾਨ ਨਿੰਦਾ ਬਸਿ ਭਯੋ। ਅੰਤਰ ਹੀ ਕਿਨ ਲੀਨਿ ਦੁਰਾਈ।
ਜਾਗਯੋ ਬਹੁਰਿ ਹਾਥ ਨਹਿ ਆਈ ॥੧੮॥ ਬੇਗਮ ਆਦਿਕ ਵਾਸੀ ਬਿੰਦ।
ਕਹਿ ਸਭਿ ਸੋਂ ਡਰ ਦੀਨਿ ਬਿਲੰਦ। ਨਹਿ ਕਿਨ ਮਾਨੀ,ਦਈ ਨ ਫੇਰੇ'।
ਲਾਖਹੁ ਧਨ ਜਿਹ ਲਗਯੋ ਬਡੇਰ ॥੧੯॥ ਤਿੰਹ ਸਮਾਨ ਪੱਯਤਿ ਨਹਿ
ਆਨ। ਬਡੇ ਜਤਨ ਤੇ ਆਇਸਿ ਪਾਨ। ਆਦਿ ਨਜ਼ੁਮੀ ਜੋਤਿਕ ਸਯਾਨੇ।
ਸਭਿ ਪਚ ਰਹੇ, ਨ ਕਿਸ ਫਿਗ ਮਾਨੇ' ॥੨੦॥ ਆਪ ਬਤਾਵਹੁ ਗੋ
ਜਬਿ ਤਾਂਹੀ। ਤਬਿ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੂੰ ਹਮ ਕਰ ਮਾਂਹੀ। ਨਾਂਹਿ ਤ ਗਈ ਨ
ਪਾਵਹਿ ਕੋਈ। ਜਿਹ ਸਮ ਅਪਰ ਨ ਕਯੋਂਹੂੰ ਹੋਈ ॥੨੧॥ ਬਨਹਿ
ਨ ਤੈਸੀ ਬਹੁ ਧਨ ਲਾਗੇ। ਜਰੇ ਜਵਾਹਰ ਜ਼ਾਹਰ ਜਾਗੇ'। ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ-
ਰਾਇ ਤਬਿ ਕਹੀ। 'ਅੰਤਹਿ ਪੁਰ ਮਹਿ ਤਸਬੀ ਰਹੀ ॥੨੨॥ ਅਮਕੀ
ਬੇਗਮ ਨੇ ਕਰ ਲੀਨੀ। ਧਰੀ ਦੁਰਾਇ ਨ ਕਿਨਹੂੰ ਚੀਨੀ। ਤਿਸ ਕੇ ਘਰ
ਅੰਤਰ ਘਰ ਜੋਇ। ਦੱਖਣ ਦਿਸ਼ਿ ਕੀ ਭੀਤੀ' ਜੋਇ ॥੨੩॥ ਤਹਾਂ ਤਾਕ
ਇਕ ਗੁਪਤ ਨਿਹਾਰਹੁ। ਤਿਸ ਮਹਿ ਰਾਖੀ ਜਾਇ ਸੰਭਾਰਹੁ'। ਸਕਲ
ਪਤੇ ਸੁਨਿ ਨੌਰੰਗ ਗਯੋ। ਘਰ ਮਹਿ ਘਰ ਸੁ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਹਿ ਕਿਯੋ ॥੨੪॥ ਖਰੇ
ਹੋਇ ਸੋ ਤਾਕ ਖੁਲ੍ਹਾਯੋ। ਅੰਤਰ ਤੇ ਸੰਪੁਟ ਨਿਕਸਾਯੋ। ਤਿਸ ਮਹਿ ਤੇ
ਤਸਬੀ ਨਿਕਸੀ ਹੈ। ਜੋਤਿ ਜਵਾਹਰ ਕੀ ਬਿਗਸੀ ਹੈ ॥੨੫॥ ਹਰਖਯੋ
ਜ਼ਾਹੁ ਸਭਾ ਲੇ ਆਯੋ। ਕਰ ਮਹਿ ਧਰਿ ਸਭਿ ਕੇ ਦਿਖਰਾਯੋ। 'ਗੁਰ ਨੰਦਨ
ਜੇ ਨਹੀਂ ਬਤਾਵੈ। ਤੋਂ ਤਸਬੀ ਇਹ ਹਾਥ ਨ ਆਵੈ ॥੨੬॥ ਐਸੇ ਗੁਪਤ
ਸਥਲ ਮਹਿ ਧਰੀ। ਨਹਿ ਕਯੋਂਹੂੰ ਜਹਿ ਹੋਰਨਿ ਕਰੀ'। ਇਮ ਗੁਰ ਸੁਤ
ਕੋ ਕਰਹਿ ਸਰਾਹਨਿ। ਜਿਸ ਤੇ ਹੁਇ ਦੁਰਜਨ ਉਰ ਦਾਹਨ ॥੨੭॥
ਪੁਨ ਇਕ ਦਿਨ ਮਹਿ ਸਭਾ ਲਗਾਈ। ਸਭਿ ਉਮਰਾਵ ਮਿਲੇ ਸਮੁਦਾਈ।
ਤਬਿ ਅੰਗੋਜ਼ ਪੁਰੀ ਮਹਿ ਆਵਾ। ਮਿਲਨਿ ਸ਼ਾਹਿ ਸੋਂ ਭਾਖਿ ਪਠਾਵਾ ॥
੨੮॥ ਵਸਤੁ ਅਜਾਇਬ ਲੇ ਕਰਿ ਸੋਇ। ਆਯੋ ਸਭਾ ਬੀਚ ਅਵਿਲੋਇ।

੧੭੩੬ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ। ੨(ਮਾਲਾ) ਕਿਸ ਦੇ ਪਾਸ ਹੈ ? (ਨਜ਼ੁਮੀ ਆਦਿਕ) ਸਾਫੇ ਖਪ ਰਹੇ, ਕੋਈ
(ਮਾਨੇ=) ਅਨੁਮਾਨ ਨਾ ਲਾ ਸਕਿਆ। ੩ਕੰਧ। ੪ਜਿੰਦੇ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿਖ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕਦੀ।

ਦੇ ਕਰਿ ਨੌਰੰਗ ਕੋ ਤਬਿ ਮਿਲਜੋ । ਮੋਤੀ ਏਕ ਮਨਹੁ ਕਿਨ ਢਲਜੋ ॥੨੯॥
 ॥ ਬੂਤਲਾਕਾਰ^੧ ਏਕ ਸਮ ਸਾਰੇ । ਕਰ ਪਰ ਧਰਜੇ ਦਿਪੈ ਉਜੀਆਰੇ । ਜੇ
 ਮੁਕਤਾ ਕੇ ਗੁਨ ਸਮੁਦਾਯਾ । ਸੋ ਤਿਸ ਬਿਖੇ ਮਹਾਂ ਦਿਪਤਾਯਾ ॥ ੩੦ ॥
 ਅਪਰ ਵਸਤੁ ਬਹੁ ਮੋਲੀ ਦੈ ਕੈ । ਮਿਲਜੋ ਸ਼ਾਹੁ ਬਹੁ ਲਿਯੋ ਰਿਝੈ ਕੈ ।
 ਜੋ ਕਾਰਜ ਤਿਸ ਕੋ ਕਰਿ ਦੀਨਾ । ਪੁਨ ਅੰਗੋਲ ਪਯਾਨੋਂ ਕੀਨਾ ॥ ੩੧ ॥
 ॥ ਤਿਸ ਪਸ਼ਚਾਤ ਸੁ ਮੁਕਤਾ ਲੈ ਕੈ । ਬੇਗਮ ਨਿਕਟਿ ਗਯੋ ਹਿਤ ਕੈ ਕੈ ।
 ਅਧਿਕ ਸਨੇਹ ਜਾਂਹਿ ਸੰਗ ਲਾਗਾ । ਤਿਸਹਿ ਦਿਖਾਯਹੁ ਧਰਿ ਕਰਿ
 ਆਗਾ ॥੩੨॥ ‘ਭੂਖਨ ਬਿਖੇ ਪਹਿਰ ਇਹ, ਪਜਾਰੀ ! ਜਿਸ ਤੇ ਹੋਇ
 ਜ਼ਿਬਾਇਸ਼^੨ ਭਾਰੀ । ਦੂਰ ਦੇਸ਼ ਤੇ ਆਨਜੋ ਏਹੀ । ਅਧਿਕ ਪਜਾਰ ਸਭਿ
 ਬੇਗਮ ਤੇਹੀ’ ॥ ੩੩ ॥ ਦੇਖਤਿ ਹੀ ਮੁਕਤਾ ਹਰਖਾਈ । ਅਧਿਕ ਆਬ,
 ਸਮ ਏਕ ਗੁਲਾਈ । ‘ਸੁਨਹੁ ਸ਼ਾਹੁ ਜੀ ! ਹੈ ਇਹੁ ਨੀਕੋ । ਤਉ ਮਨੋਰਥ
 ਪੁਰਹੁ ਨ ਜੀ ਕੋ ॥ ੩੪ ॥ ਇਕ ਮੁਕਤਾ ਤੇ ਹੋਇ ਨ ਕਾਮਾ । ਨਥ ਮਹਿ
 ਕਜੇ ਲਾਗਹਿ ਅਭਿਰਾਮਾ । ਯਾਂਤੇ ਇਸ ਜੋਟੀ ਕੋ ਔਰ । ਕਰਹੁ ਖੁਜਾਵਨਿ
 ਹੈ ਜਿਸ ਠੌਰ ॥੩੫॥ ਪੁਨ* ਇਹ ਸਜਹਿ ਪਰਹਿ ਨਥ ਮਾਂਹੀ’ । ਸੁਨਤਿ
 ਸ਼ਾਹੁ ਕਹਿ ‘ਦੂਸਰ ਨਾਂਹੀ । ਸਾਗਰ ਟਾਪੂ ਤੇ ਇਹ ਆਯੋ । ਆਨ ਸਥਾਨ
 ਨਹੀਂ ਅਸ ਪਾਯੋ’ ॥ ੩੬ ॥ ਚਿਤਵਤਿ ਚਿਤ ਮਹਿ—ਕਿਤ ਤੇ ਪਾਉਂ ? ।
 ਬਿਕਤਿ ਹੋਇ^੩, ਦੇ ਦਰਬ ਮੰਗਾਉਂ—’ । ਬੇਗਮ ਸੰਗ ਕਹਤਿ ਭਜੈ ਸ਼ਾਹੁ ।
 ‘ਖੁਜਵਾਵਹੁ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਥਲ ਜਾਂਹੁ’ ॥੩੭॥ ਤਬਿ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਸਭਾ ਲਗਾਈ ।
 ਭਏ ਸਭਾਸਦ ਮਿਲਿ ਸਮੁਦਾਈ । ਪੁਨ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਚਲਿ ਆਯੋ ।
 ਸਾਦਰ ਸ਼ਾਹੁ ਕਹਜੋ ਬੈਠਾਯੋ ॥੩੮॥ ਦੇਖਤਿ ਹੀ ਮਨ ਮਹਿ ਫੁਰਿ ਆਈ ।
 —ਇਨ ਤੇ ਮੁਕਤਾ ਲੇਹੁ ਮੰਗਾਈ—। ਗੁਰਸੁਤ ਸੋਂ ਤਬਿ ਸੁਲ ਬਖਾਨਾ ।
 ਤਿਸ ਮੁਕਤਾ ਕੋ ਧਰਿ ਨਿਜ ਪਾਨਾ^੪ ॥ ੩੯ ॥ ‘ਅਸੀਂ ਇਕ ਅਪਰ ਮਿਲੈ
 ਇਸ ਸਾਥ । ਦੇਹਿ ਜ਼ਿਬਾਇਸ਼ ਪਰਿ ਕੈ ਨਾਥ’ । ਖੋਜੇ ਕਿਤ ਹੂੰ ਹਾਥ ਨ
 ਆਵੈ । ਜਾਚਜੋ ਦਰਬ ਦੇਉਂ ਜੇ ਪਾਵੈ ॥ ੪੦ ॥ ਯਾਂਤੇ ਤੁਮ ਮੁਕਤਾ ਇਕ
 ਲਜਾਵਹੁ । ਸਦਨ ਆਪ ਕੇ ਹੋਇ ਮੰਗਾਵਹੁ । ਤੁਮਰੇ ਬਡੇ ਗੁਰੂ ਜੋ ਭਯੋ ।
 ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਨਾਮ ਜੁ ਥਯੋ ॥੪੧॥ ਮੁਹਿ ਦਾਦਾ ਕਹੁ ਦੀਨਸਿ ਮਾਲਾ ।

^੧ਰੋਲਾਕਾਰ । ^੨ਫੁਬਨ, ਸਜਾਵਟ, ਦੁਤੀ । ^੩ਜੇ ਵਿਕਦਾ ਹੋਵੇ । ^੪ਹੱਥ ਉੱਤੇ ਧਰ ਕੇ । ਪਨਥ
 ਵਿਚ ਪੈ ਕੇ ।

*ਪਾ:-ਜਗ ।

†ਪਾ:-ਇਸ ।

ਅਦਭੁਤ ਮਲਕੇ ਸੁਨੇ ਬਿਸਾਲਾ । ਇਕਸੈ ਚਾਰ ਹੁਤੇ ਗਿਨਤੀ ਮੈਂ । ਖੋਜਿ
ਥਕੇ ਨਹਿ ਕਿਤਹੁ ਲਹੀ ਮੈਂ ॥ ੪੨ ॥ ਹੋਇ ਆਪ ਕੇ ਘਰ ਮੁਕਤਾ ਕੋ ।
ਇਹ ਸਮ ਦਿਹੁ ਮੰਗਾਇ ਕਹਿ ਭਾਂਕੋ^੧। ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਕਹਿ 'ਦੈ ਹੈਂ
ਪ੍ਰਾਤਿ ਕਚਹਿਰੀ ਮੈਂ ਲੈ ਐ ਹੈ' ॥ ੪੩ ॥ ਅਸ ਕਹਿ ਆਗਲ ਦਿਨ ਲੇ
ਗਯੋ । ਤਿਹ ਕੇ ਸਦ੍ਰਸ ਮਿਲਾਵਤਿ ਭਯੋ । ਰੰਗ ਰੂਪ ਆਕ੍ਰਿਤ^੨ ਮਹਿਜੈਸੇ
ਦੁਸਰ ਦਯੋ ਸ਼ਾਹੁ ਕੋ ਤੈਸੇ ॥ ੪੪ ॥ ਨੌਰੰਗ ਹਰਖ ਕਰਜੈ ਲੇ ਗਯੋ । ਬੇਗਮ
ਕੋ ਪਹਿਰਾਵਤਿ ਭਯੋ । ਕਵਿ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਉਸਤਤਿ ਕੀਨਿ । ਅਜਮਤ
ਕੋ ਮੁਕਤਾ ਰਚਿ ਦੀਨਿ ॥ ੪੫ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ ਨਵਮਿ ਰਾਸੇ 'ਰਾਮਰਾਇ' ਪ੍ਰਸੰਗ
ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਪੰਚਾਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥ ੫੦ ॥

੫੧. [ਖਾਧਾ ਹੋਇਆ ਦੋਸਿਆ । ਖਟ ਦੁਤਾਂ ਵੇ ਮੇਵੇ ਇਕੱਠੇ । ਅੱਗ ਤੇ ਬਾਗ] ।
ਦੋਹਰਾ ॥ ਪੁਨ ਇਕ ਦਿਨ ਆਏ ਸਭਾ ਨੰਦਨ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ। ਸਨਮਾਨਤਿ
ਨੌਰੰਗ ਤੇ ਬੈਠੇ ਮੋਦ ਉਪਾਇ ॥ ੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਕਹਤਿ ਸ਼ਾਹਿ 'ਹਮ ਖਾਯੋ
ਆਜ । ਦਿਹੁ ਬਤਾਇ ਸੋ ਸਭਾ ਸਮਾਜ । ਕਿਤਿਕ ਭਾਂਤਿ ਕੋ ਆਮਿਖ
ਖਾਯੋ । ਅਪਰ ਵਸਤੁ ਕਜਾ ਮੁਖ ਮਹਿ ਪਾਯੋ ॥ ੨ ॥ ਤੁਮ ਕਹੁ ਬਡੀ ਬਾਤ
ਨਹਿ ਕੋਈ । ਦੇਹੁ ਬਤਾਇ ਤਿਕਾਲ ਜੁ ਹੋਈ^੩ । ਤਉ ਆਜ ਕੋ ਅਚਜੈ
ਜੁ ਖਾਨਾ । ਆਪ ਸੁਨਾਵਹੁ ਸਭਿ ਕੇ ਕਾਨਾ^੪ ॥ ੩ ॥ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ
ਬਚ ਸ਼ਾਹੁ । ਕਰੇ ਬਤਾਵਨਿ ਜੋ ਕਿਛ ਖਾਹੁ । 'ਪੰਚ ਤਰਹਿ ਕੋ ਆਮਿਖ
ਖਾਯੋ । ਤੀਨ ਰੀਤਿ ਓਦਨ^੫ ਮਿਲਵਾਯੋ ॥ ੪ ॥ ਚਾਰ ਬਿਧਿਨਿ ਕੇ ਫਲ ਸੁਭ
ਖਾਏ' । ਇੰਤਜਾਦਿਕ ਸਭਿ ਅਪਰ ਬਤਾਏ । ਜਿਤੀ ਬੇਰ ਮੁਖ ਪੀਯਹੁ
ਪਾਨੀ । ਭੋਜਨ ਕਰਤਿ ਕਹੀ ਜਿਮ ਬਾਨੀ ॥ ੫ ॥ ਜੇ ਸਮੀਪ ਪਾਚਕ^੬ ਸੁ
ਬਤਾਏ। ਦਾਸ ਨਿਕਟਿ ਕੇ ਸੋ ਗਿਨਵਾਏ। ਬਾਸਨ ਧਰੇ ਅਗਾਰੀ ਜੇਤੋ। ਭਿੰਨ
ਭਿੰਨ ਭਾਖੇ ਤਬਿ ਤੇਤੇ ॥ ੬ ॥ ਅਚਜੈ ਜੁ ਬੋੜਾ, ਸੋ ਕਹਿ ਦੀਨਿ । ਅਪਰ
ਸੁਨਾਏ ਗ੍ਰਾਸ ਜਿ ਕੀਨਿ । ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜਬਿ ਦਯੋ ਬਤਾਈ। ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ
ਸ਼ਾਹੁ ਸਭਾ ਬਿਸਮਾਈ ॥ ੭ ॥ -ਮਨਹੁ ਨਿਕਟਿ ਬੈਠੇ ਇਨ ਗਨੇ। ਜਨੋਂ ਕੀ
ਤਜੋਂ ਸਗਰੀ ਬਿਧਿ ਭਨੇ । ਮਹਿਦ ਸ਼ਕਤਿ ਕੁਛ ਲਖੀ ਨ ਜਾਇ-। ਨੌਰੰਗ
ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਹਰਖ ਉਪਾਇ ॥ ੮ ॥ ਪੁਨ ਫਲ ਖੈਬੇ ਕੀ ਬਹੁ ਬਾਤ । ਸਭਾ
ਬਿਖੈ ਪਰਬ੍ਰਿਤਜੋ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ । ਕੋ ਕਿਸ ਫਲਹਿ ਸਰਾਹਤਿ ਭਯੋ । ਕਿਸਹੂੰ

^੧ਕੋਈ । ^੨ਆਕਾਰ । ^੩ਤਿਨਾਂ ਕਾਲਾਂ ਵਿਚ ਜੋ ਕੁਛ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ^੪ਚਾਵਲ । ^੫ਰੋਝੀਏ ।

ਅਪਰ ਸ੍ਵਾਦ ਕਹਿ ਦਿਐ॥੯॥ ਖਸ਼ਟ ਰੁਤਨਿ ਕੇ ਜੇ ਫਲ ਅਹੈ॥ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ
 ਸ੍ਵਾਦ ਰੁ ਗੁਨ ਕਹੈ॥ ਤਬਿ ਮੁਸਕਾਵਤਿ ਸ਼ਾਹਿ ਬਖਾਨਾ॥ ‘ਸੁਨਹੁ ਗੁਰੁ
 ਸੁਤ ਅਜਮਤਵਾਨਾ ! ॥੧੦॥ ਤੁਮ ਸਮਾਨ ਮੈਂ ਅਪਰ ਨ ਜਾਨਾ॥ ਚਹਹੁ
 ਕਰਹੁ ਤੁਮ ਮਹਿਦ ਮਹਾਨਾ॥ ਇਕ ਅਭਿਲਾਖਾ ਮੁਝ ਮਨ ਮਾਂਹੁ॥ ਸੇ ਅਬਿ
 ਕਹੈਂ ਆਪਕੇ ਪਾਹੁ॥੧੧॥ ਖਸ਼ਟ ਰੁਤਨਿ ਕੇ ਮੇਵੇ ਜੇਈ॥ ਫਲ ਅਰੁ ਫੁਲ
 ਸਕਲ ਅਬਿ ਤੇਈ॥ ਏਕ ਬਾਰ ਹੀ ਅਬਿ ਦਿਖਰਾਵਹੁ॥ ਮਨ ਭਾਵਤਿ ਮੁਝ
 ਦੇਹੁ ਖੁਵਾਵਹੁ’ ॥੧੨॥ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਬਚ ਭਾਖਾ॥ ‘ਹਮ ਕਰਿ ਦੇਹਿ
 ਪੂਰ ਅਭਿਲਾਖਾ’॥ ਫਲ ਰਸਾਲ ਆਦਿਕ ਮੰਗਵਾਏ॥ ਸ਼ਾਹੁ ਅਗਾਰੀ ਭੇ
 ਸਮੁਦਾਏ ॥ ੧੩ ॥ ਨਿਜ ਕਰ ਭੇ ਗੁਰ ਸੁਤ ਧਰਿ ਦੇਤਿ॥ ਹੋਤਿ ਪ੍ਰਮੋਦ
 ਸ਼ਾਹਿ ਸਭਿ ਲੇਤਿ॥ ਜਾਮਨ, ਖਿਰਣੀ, ਰੁਚਿਰ ਖਜੂਰਾਭੂ, ਆਮਰੂਦ ਫਲ
 ਰੂਰ ॥੧੪॥ ਕਟਲ^੧, ਬਫਲ^੨ ਅਰ ਸੇਉ, ਅਨਾਰ॥ ਖਰਬੂਜੇ, ਖਾਰਕ^੩,
 ਸਹਕਾਰ^੪॥ ਸੰਗਤਰੇ, ਨਿੰਬੂ, ਨੌਰੰਗੀ॥ ਕਦਲੀ^੫ ਫਲ, ਅੰਗੂਰ ਸੁਰੰਗੀ॥੧੫॥
 ਖੋਪਾ, ਜ਼ਰਦਾਲੂ, ਨਸ਼ਪਾਤੀ॥ ਦਾਖ, ਬਦਾਮ, ਸਰਸ^੬ ਬਹੁ ਜਾਤੀ॥
 ਬਦਰੀ ਫਲ^੭, ਤਰਬੂਜ, ਬਟੇਕ^੮॥ ਸਰਦੇ ਮੰਗਵਾਏ ਇਕ ਅੰਕ^੯ ॥੧੬॥
 ਤੁਰਸ਼ ਫਾਲਸੇ, ਕੰਦਬਿਦਾਰੀ॥ ਜ਼ਿਮੀਕੰਦ^{੧੦} ਫਲਹਰ ਤਿਸ ਬਾਰੀ^{੧੧}॥
 ਅਪਰ ਕਹਾਂ ਲਗਿ ਕਹਿੰ ਫਲ ਜਾਤੀ॥ ਧਰੇ ਸ਼ਾਹੁ ਆਗੇ ਬੱਖਜਾਤੀ॥੧੭॥
 ਫਲ ਸਮੂਹ ਬਿਦਤਾਏ ਜਜੈਂ ਜਜੈਂ॥ ਅਚਰਜ ਹੋਤਿ ਸਭਿਨਿ ਮਤਿ ਤਜੈਂ
 ਤਜੈਂ॥ ਬੰਦ ਫਲਨਿ ਕੋ ਸ਼ਾਹੁ ਅਗਾਰੀ॥ ਦਿਖਤਿ, ਨ ਲਖੀ ਜਾਇ, ਮਤਿ
 ਹਾਰੀ॥੧੮॥—ਬੈਠੇ ਕਿਤ ਭੇ ਏਹ ਮੰਗਾਏ॥ ਹੋਤਿ ਬਲਾਇਤ ਮੈਂ, ਸੇ ਆਏ॥
 ਖਸ਼ਟ ਰੁਤਨਿ ਕੇ ਉਪਜਨ ਵਾਰੇ॥ ਇਕ ਦਿਨ ਭੇ ਸਭਿ ਸਭਾ ਨਿਹਾਰੇ—॥
 ੧੯॥ ਅਧਿਕ ਪ੍ਰਸੇਨ ਸ਼ਾਹੁ ਹੁਇ ਰਹਜੈ॥ ਗੁਰਸੁਤ ਕੋ ਜਸੁ ਬਹੁ ਮੁਖ
 ਕਹਜੈ॥ ਅਧਿਕ ਸ੍ਵਾਦ ਜਾਬ ਲੇ ਕਰਿ ਖਾਏ॥ ਬਹੁਤ ਸਰਾਹ ਸ੍ਵਾਦ ਸਮੁਦਾਏ
 ॥੨੦॥ ‘ਬਹੁ ਉਪਬਨ ਫਲ ਅਚੇ ਜੁ ਆਗੇ॥ ਤਿਨ ਕੋ ਨਹੀਂ ਸ੍ਵਾਦ ਅਸ

^੧ਕਟਹਰ। ^੨ਫੇਉ। ^੩ਫੁਹਾਦਿ। ^੪ਕਲਮੀ ਨੰਬ [ਮਿਸ: ਸਹਕਾਰ]। ^੫ਕੇਲੇ। ^੬ਵਧੀਆ। (ਅ)
 ਸਹਤ ਰਸ ਵੇ। ^੭ਬੈਰ। ^੮ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਾਖ। ^੯ਇਕੋ ਵੇਰੀ। ^{੧੦}ਜ਼ਿਮੀਕੰਦ ਤੇ ਕੰਦਬਿਦਾਰੀ
 ਜੜ ਰੀਝਾਂ ਹਨ, ਪਹਿਲੀ ਤਰਕਾਰੀ ਵੇ ਕੰਮ ਤੇ ਦੂਜੀ ਚਯਵਨ ਪਾਕ ਤੇ ਦੋਰ ਦਵਾਵਾਂ ਵਿਚ
 ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ^{੧੧}ਫਲਹਰ ਤਿਸ ਬਾਰੀ=ਬਨ ਵੇ ਫਲ ਉਮੇ ਵੇਲੇ [ਹਿੰ, ਫਲਹਰੀ=ਬਨ ਦੇ ਫਲ।
 ਫੁਲ। ਮੇਵੇ]। (ਅ) ਹਰਿਤ ਸਬਾਰੀ=ਹਰੇ ਤੇ ਗਿੱਲੇ [ਸਬਾਰੀ=ਪਾਣੀ ਢਾਲੇ]।

ਲਾਗੇ। ਅਧਿਕ ਮਧੁਰਤਾ ਅਰੁ ਤੁਰਸਾਈ। ਅਚਹਿ ਅਜਾਇਬ ਕਹੈ ਨ
 ਜਾਈ' ॥ ੨੧ ॥ ਕਤਹੁ ਨ ਸ਼ਾਹਿ ਇਤੇ ਫਲ ਖਾਏ। ਰੁਚਿ ਸੇਂ ਅਚਹਿ
 ਅਧਿਕ ਮਧੁਰਾਏ। ਸਭਾ ਬਿਖੈ ਸਭਿਹਿਨਿ ਕੋ ਦੀਨੇ। ਅਚਹਿ ਸ੍ਵਾਦ ਕੁਛ
 ਪਰਹਿ ਨ ਚੀਨੇ ॥ ੨੨ ॥ ਹੁਇ ਅਚਰਜ ਤਬਿ ਸ਼ਾਹ ਉਚਾਰਾ। 'ਕਹਾਂ
 ਲਗਯੋ ਅਸ ਬਾਗ ਉਦਾਰਾ' ਜਿਸ ਮਹਿ ਤੇ ਅਸ ਫਲ ਮੰਗਵਾਏ। ਖਟ ਰੁਤ
 ਕੇ ਇਕ ਦਿਨ ਮਹਿ ਖਾਏ ॥ ੨੩ ॥ ਅਸ ਉਪਬਨ ਦਿਖਰਾਵਹੁ ਮੋਹੀ ਤੁਰਸ
 ਮਧੁਰਫਲ ਸ੍ਵਾਦਲ ਹੋਹੀ। ਤਿਸਕੀ ਪੋਧੀ ਲਹੈਂ ਸਮੁਦਾਈ। ਅਪਨੇ ਬਾਗਨਿ
 ਦੇਹੁ ਲਗਾਈ ॥ ੨੪ ॥ ਅਧਿਕ ਦੂਰ ਹੁਇ ਮਨੁਜ ਪਠਾਵਹੁ। ਹਮਰੇ ਹਿਤ ਲਘੁ
 ਬੂਟ ਮੰਗਾਵਹੁ। ਅਦਭੁਤ ਸ੍ਵਾਦ ਲਗਹਿ ਫਲ ਜੋਇ। ਨਿਤ ਖੈਬੇ ਹਿਤ ਹਮ
 ਕੋ ਹੋਇ ॥ ੨੫ ॥ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਨੇ ਭਾਖਾ। 'ਜੇ ਅਸ ਬਾਗ ਪਿਖਿਨਿ
 ਅਭਿਲਾਖਾ। ਸੇ ਹਮ ਤੁਮ ਕੋ ਦੇਹਿ ਦਿਖਾਈ। ਤਹਿ ਕੀ ਪੋਧੀ ਨ ਕਿਨਹੁ
 ਪਈ ॥ ੨੬ ॥ ਇਕ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਘਰ ਹੀ ਰਹੈ। ਅਪਰਨਿ ਕੋ ਅਧਿਕਾਰ ਨ
 ਅਹੈ। ਜਸ ਅਚਰਜ ਫਲ ਪਿਖੇ ਰੁ ਖਾਏ। ਤਸ ਅਚਰਜਕੋ ਬਾਗ ਲਗਾਏ ॥ ੨੭
 ॥ ਸਾਵਧਾਨ ਹੁਇ ਦੇਖਹੁ ਨੈਨ। ਇਮ ਕਹਿ ਕਰਿ ਗੁਰ ਨੰਦਨ ਬੈਨ। ਕੁਛ
 ਅਕਾਸ਼ ਲਗਿ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਲਗਾਈ। ਪ੍ਰਥਮ ਸਭਿਨਿ ਅਗਨੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਈ
 ॥ ੨੮ ॥ ਸ਼ਾਹੁ ਸਮੇਤ ਸਭਾ ਕੇ ਦੇਖਹਿ। ਹੁਇ ਤੂਸ਼ਨ ਬਿਸਮਾਇ
 ਬਿਸੇਖਹਿ। ਅਰਧਕੋਸ ਲੈ ਜਲਤੀ ਆਗ। ਤਿਸਕੇ ਉਪਰ ਸੁੰਦਰ ਬਾਗ ॥ ੨੯
 ॥ ਬਿਗਸੇ ਰੰਗ ਰੰਗ ਕੇ ਫੂਲ। ਹਰੇ ਹਰੇ ਦਲ ਮੋਟੇ ਮੂਲ^੧। ਪਾਕੇ ਫਲ ਕੇ
 ਗੁੱਛੇ ਘਨੇ। ਪੀਤ ਰਕਤ ਦੀਖਤਿ ਰਸ ਸਨੇ ॥ ੩੦ ॥ ਏਕਸਾਰ ਤਸ
 ਪੰਕਤਿ ਠਾਂਢੀ। ਜਲਤਿ ਅਗਨਿ ਨੀਚੇ ਜਿਸ ਗਾਢੀ। ਦਲ ਸੰਘਨੇ ਮੰਜਰੀ^੨
 ਜੁਤਿ ਸੋਹੇ। ਆਂਬ ਮੋਰ^੩ ਜੁਤਿ ਪਿਖਿ ਮਨ ਮੋਹੇ ॥ ੩੧ ॥ ਸਰਬ ਜਾਤਿ ਕੇ
 ਤਰੁਵਰੁ ਖਰੇ। ਨਾਮ ਕੋਨ ਲੇ ਗਿਨਤੀ ਕਰੇ। ਦੇਖਤਿ ਸ਼ਾਹੁ ਮੋਦ ਉਪਜਾਵਤਿ।
 -ਦਿਨਪ੍ਰਤਿ ਅਚਰਜ ਅਧਿਕ ਦਿਖਾਵਤਿ ॥ ੩੨ ॥ ਲਗਯੋ ਆਗ ਪਰ
 ਬਾਗ ਬਿਸਾਲਾ। ਨਹਿ ਕੁਮਲਾਹਿ ਖਰੇ ਤਰੁ ਛਾਲਾ। ਫਲ ਦਲ ਫੂਲ
 ਅਨੇਕ ਸੁਹਾਏ। ਬਿਦਤ ਸਭਿਨਿ ਕਹੁ ਭਲੇ ਦਿਖਾਏ ॥ ੩੩ ॥ ਕੋਨ
 ਕੋਨ ਗਿਨੀਅਹਿ ਗੁਨ ਇਨ ਕੇ। ਅਦਭੁਤ ਚਲਿਤ ਜਾਨੀਅਹਿ ਜਿਨ^੪।

^੧ਬੂਟੇ। (ਅ) ਪਨੀਰੀ। ^੨ਤਿਸ ਦੇ ਸਾਰੀਆਂ (ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ) ਬੂਟੇ ਲੋਕੇ। ^੩ਜੜਾਂ। ^੪ਤੁਲਸੀ
 ਆਦਿਕਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਜਰਾਂ ਵਰਗੇ ਫੂਲ। ^੫ਏਰ ਜਾ ਬੂਰ।

ਕੇ—। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜਸ ਕਹਹਿ ਘਨੇਰੇ। ‘ਸਭਿ ਪੀਰਨ ਕੇ ਪੀਰ ਬਡੇਰੇ’
॥੩੪॥ ਕੇਤਿਕ ਘਰੀ ਦਿਖਾਯਹੁ ਬਾਗ। ਬਡੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਹੀ ਤਰੀ ਆਗ।
ਪੁਨਹਿ ਦੀਖਿਬੇ ਤੇ ਰਹਿ ਗਯੋ। ਕਹਹਿ ਪਰਸਪਰ ਅਚਰਜ ਨਯੋ॥੩੫॥
ਪੁਰਿ ਸਗਰੇ ਮਹਿ ਪੈਰਨਿ ਪੈਰ। ਘਰ ਘਰ ਮਹਿ ਸਭਿ ਠੋਰਹਿ ਠੋਰ।
ਗੁਰ ਨੰਦਨ ਅਜਮਤ ਕੀ ਬਾਤ। ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ ਕਹਹਿ ਮਹਦ ਬੱਖਜਾਤ
॥੩੬॥ ‘ਕੌਨ ਸਕੈ ਕਰਿ ਅਨਬਨ ਏਤੀ। ਨਿਤ ਪ੍ਰਤਿ ਕਰਤਿ ਦਿਖਾਵਤਿ
ਜੇਤੀ’। ਸਭਿ ਹੀ ਸ਼ਰਧਾ ਅਧਿਕ ਬਧਾਵੈਂ। ਅਰਪਾਹੇ ਭੇਟ ਆਨਿ ਦਰ-
ਸਾਵੈਂ ॥ ੩੭ ॥ ਚਰਨਾਂਮ੍ਰਿਤ ਕੀ ਪਾਹੁਲ ਲੇਤਿ। ਜਥਾਸ਼ਕਤਿ ਧਨ ਕੋ
ਨਰ ਦੇਤਿ। ਰਹਹਿ ਭੀਰ ਨਿਤ ਦਰਸ ਕਰਨ ਕੀ। ਪੂਰਭਾਵਨਾ ਕਰਹਿ
ਨਰਨਿ ਕੀ ॥ ੩੮ ॥ ਏਹਗਾ ॥ ਬੀਤ ਗਏ ਕੇਤਿਕ ਦਿਵਸ ਦਿੱਲੀ ਪੁਰੀ
ਮਝਾਰ। ਕਵਿ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਰਹਿ ਤਹਾਂ ਅਜਮਤਿ ਦੇਤਿ ਉਦਾਰ ॥ ੩੯॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਕ੍ਰਿਤਿ ਨਵਮ ਰਾਸਿ ‘ਰਾਮਰਾਇ’ ਪੁਸ਼ਪ ਕਰਨਨ ਠਾਮ ਏਕ ਪੰਚਾਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੫੧ ॥

੫੨. [ਸਮੀਰ ਚਲਾਈ। ਸਮਾਧੀ। ਦਰਯਾਈ ਪੌੜਾ]।

ਏਹਗਾ ॥ ਸਭਾ ਬਿਖੈ ਇਕ ਦਿਵਸ ਮੈਂ ਬੈਠੇ ਸਤਿਗੁਰ ਨੰਦ। ਜੇਠ ਮਾਸ
ਲੂਵਾਂ ਚਲਹਿ ਦਸ ਦਿਸ਼ਿ ਤਪਤ ਬਿਲੀਵ ॥੧॥ ਚੋਪਈ॥ ਬਸਤੁ ਬਿਭੂਖਨ
ਸਦਨ ਉਤੰਗ। ਸੀਸ ਮਹਿਲ ਅਰੁ ਚਿਤ੍ਰਤਿ ਰੰਗ। ਇੰਤਜਾਇਕ ਸਗਰੇ
ਤਪਤਾਏ। ਨਹਿ ਸੀਤਲਤਾ ਕਤਹੂੰ ਪਾਏ ॥ ੨ ॥ ਪ੍ਰਿਥੀ ਅਕਾਸ਼ ਸਗਲ
ਤਪਤਾਯੋ। ਮਨਹੂੰ ਤੇਜ ਅਗਨੀ ਦਿਪਤਾਯੋ। ਸਭਾ ਬਿਖੈ ਨੌਰੰਗਨੇ ਕਹਯੋ।
‘ਆਜ ਤਪਤ ਅਤਿਸੈ ਜਨੁ ਦਹਯੋ ॥ ੩ ॥ ਗੁਰ ਨੰਦਨ ! ਨਿਜ ਬਾਕ
ਬਖਾਨਹੁ। ਮਿਟਹਿ ਤਪਤ ਸੀਤਲਤਾ ਠਾਨਹੁ। ਸਭਾ ਬਿਖੈ ਸੀਤਲ ਬਹਿ
ਪੈਨਾਜਿਸ ਤੇ ਸੁਖਦਾਇਕ ਹੁਇ ਭੋਨਾ॥੪॥ ਸਭਿਹਿਨਿ ਕੇ ਚਿਤ ਬਜਾਕੁਲ
ਅਹੋ। ਮਹਾਂ ਘਾਮ ਜਨੁ ਤਨ ਕੋ ਦਹੋ। ਸੀਤਲ ਮੰਦ ਸਮੀਰ ਚਲਾਵਹੁ।
ਸਭਿ ਕੋ ਸੁਖ ਦਿਹੁ ਤਪਤ ਮਿਟਾਵਹੁ’ ॥ ੫ ॥ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਬਚ
ਕਹੋ। ‘ਹੁਇ ਸੀਤਲ ਜੈਸੇ ਚਿਤ ਚਹੋ। ਤੈਬਿਧਿ ਕੀ’ ਸਮੀਰ ਅਬਿ
ਆਵੈ। ਰੁਤਿ ਬਸੰਤ ਸਭਿ ਕੋ ਬਿਦਤਾਵੈ ॥ ੬ ॥ ਜਿਸ ਕੋ ਹੁਇ ਸਪਰਸ਼
ਤਨ ਆਇ। ਅਧਿਕ ਮੋਦ ਚਿਤ ਕੋ ਉਪਜਾਇਗ੍ਰੀਖਮ ਝਾਰ’ ਮਿਟੇ ਅਬਿ

‘ਹੇਠ। ੧. ਸੀਤਲ। ੨. ਸੁਰੰਧਤਿ। ੩. ਮੰਦ ਮੰਦ ਚਲਣ ਵਾਲੀ। ੪. ਏਥੇ ਅਗੇ
ਅੰਕ ੮ ਤੇ ੧੦ ਵਿਚ। ੫. ਸਾਗੀ ਗਰਮੀ।

ਐਸੇ । ਸੂਰਜ ਉਦੇ ਤਿਮਰ ਗਨ ਜੈਸੇ' ॥ ੭ ॥ ਇਮ ਕਹਿਤਨੋਂ ਸੁਖ
 ਦਾਇਕ ਪੈਨ। ਚਾਲੀ ਭੈ ਬਿਧਿ ਕੀ ਤਿਸ ਭੋਨ:-। ਮਹਦ ਸੁਰੀਧਤਿ ਅਨੰਦ
 ਉਪਾਵਤਿ । ਮੰਦਮੰਦ, ਸੀਤਲ ਚਲਿ ਆਵਤਿ ॥੮॥ ਕਬਹੂੰ ਨ ਆਗੇ ਸੁਨੀ
 ਨ ਹੋਰੀ । ਹੋਤਿ ਸਪਰਸ਼ ਸੁਖਦ ਤਿਸ ਬੇਰੀ । ਹਰਖ ਭਰੇ ਉਰ ਸਰਬ
 ਬਿਸਾਲ। ਬਿਸਮਤਿ ਚਿਤ ਅਸ ਬਾਯੂ ਚਾਲ ॥੯॥ ਤਿਸ ਦਿਨ ਸੰਧਯਾ ਲਗਿ
 ਸੋ ਬਹੀ । ਸੀਤ, ਸੁਰੀਧਿ, ਮੰਦ ਗਤਿ ਲਹੀ । ਹੁਇ ਹਰਖਤਿ ਉਰ ਸਮਾ
 ਬਿਤਾਯਹੁ । ਅਧਿਕ ਅਨੰਦ ਸ਼ਾਹੁ ਉਪਜਾਯਹੁ ॥੧੦॥ ਪੁਨ ਇਕ ਬਾਸੁਰ
 ਸਭਾ ਸੁ ਆਏ । ਲਗਨਿ ਸਮਾਧਿ ਬਿਤੰਤ ਚਲਾਏ । 'ਦਸਮੇ ਦਾਰ ਪੈਨ
 ਬਿਰ ਹੋਇ । ਸੁਧ ਸ਼ਰੀਰ ਕੀ ਲਖਹਿ ਨ ਕੋਇ' ॥ ੧੧ ॥ ਇੰਤਜਾਇਕ
 ਉਲਮਾਉ ਬਖਾਨੇ । 'ਅਸ ਸਮਾਧਿ ਜੋਗੀ ਕਰਿ ਜਾਨੇ। ਅਸ਼ਟ ਅੰਗ' ਜਿਸ
 ਸਾਧਨ ਕਰੇ । ਤਬਿ ਦਸ ਦਾਰੋ' ਬਾਯੂ ਬਿਰੇ ॥ ੧੨ ॥ ਅਧਿਕ ਜੋਗ ਰਸ
 ਪਾਪਤਿ ਹੋਇ। ਆਰਬਲਾ ਚਿਰਜੀਵੀ ਸੋਇ। ਗੋਰਖ ਕਠਨ ਪੰਥ ਉਪਰਾਜਾ ।
 ਸਿੱਖਯ ਕਰੇ ਤਿਨ ਬਡ ਬਡ ਰਾਜਾ ॥ ੧੩ ॥ ਮਾਰਗ ਜੋਗ ਤਿਨਹੂੰ
 ਸਿਖਰਾਵਾ । ਚਿਰੰਜੀਵ ਕਰਿ ਦੇਹਿ ਰਖਾਵਾ। ਅਪਰਨ ਮਹਿ ਇਹ ਬਾਤ ਨ
 ਪਈਅਤਿ । ਗੋਰਖ ਪੰਥ ਬਿਖੈ ਸਿਖ ਲਈਅਤਿ' ॥੧੪॥ ਸੁਨਤਿ ਸ਼ਾਹੁ ਨੇ
 ਤਬਹਿ ਬਖਾਨਾ । 'ਸੁਨਹੁ ਗੁਰੂ ਸੁਤ! ਤੁਮ ਭੀ ਜਾਨਾ। ਲਾਵਤਿ ਹਹੁ ਸਮਾਧਿ
 ਕੈ ਨਾਂਹੀ ? ਅਉਰ ਮਹਿਦ ਗੁਨ ਗਨ ਤੁਮ ਮਾਂਹੀ' ॥ ੧੫ ॥ ਸੁਨਿ ਸ਼੍ਰੀ
 ਰਾਮਰਾਇ ਨੇ ਕਹਨੇ । 'ਹਮਰੇ ਸ਼੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਜਿਮ ਚਹਨੇ । ਸੋ ਬਿਧਿ ਕਰਤੈ
 ਰਹੇ ਬਿਸਾਲਾ । ਕਰਨਿ ਸਮਾਧਿ ਸੁ ਪੰਥ ਸੁਖਾਲਾ ॥੧੬॥ ਸਤਿਗੁਰ ਘਰ ਮੈਂ
 ਸਭਿ ਕਿਛੁ ਪਈਅਤਿ । ਭਗਤਿ ਗਯਾਨ ਮਹਿਮਾ ਅਧਿਕਈਅਤਿ ।
 ਇਹ ਤੋ ਮੁੱਖ, ਗੋਨ ਹੈਂ ਆਨ'। ਚਹਿਹਿ ਕਰਹਿ ਦਿਢ, ਲਹਿ ਬ੍ਰਹਮ ਗਯਾਨ ।
 ੧੭ ॥ ਗੁਰ ਘਰ ਮਹਿ ਇਹ ਜੋਗ ਸਮਾਧਿ । ਚਹੈਂ ਸੁ ਕਰੈਂ ਬਿਸਾਲ ਜੁ
 ਸਾਧ । ਤਉ ਮੁੱਖਤਾ ਨਹਿ ਇਸ ਕੇਰੀ । ਬ੍ਰਹਮਗਯਾਨ ਲਗਿ ਬ੍ਰਿਤੀ
 ਬਡੇਰੀ' ॥੧੮॥ ਸੁਨਿ ਉਲਮਾਉਨਿ ਪੁਨਹਿ ਬਖਾਨੇ । 'ਇਹ ਤੋ ਬਾਤ ਨਹੀਂ
 ਹਮ ਮਾਨੇ' । ਪ੍ਰਥਮ ਪੈਨ ਸਾਧੇ ਤੇ ਬਿਨਾ । ਕਰਹਿ ਸਮਾਧਿ ਲੇਹਿ ਰਸ

^੧ਯਮ; ਨਿਯਮ, ਆਸਨ, ਪ੍ਰਣਾਯਾਮ, ਪ੍ਰਤਯਾਹਾਰ, ਧਾਰਨਾ, ਧਯਾਨ, ਸਮਾਧੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲਈ ਵੇਖੋ
 ਸ਼੍ਰੀ ਗੁ: ਨਾ: ਪ੍ਰ: ਪੂ: ਅਧਯਾ: ੪੮ । ^੨ਦਸਮ ਦਾਰ ਵਿਚ । ^੩ਦੋਰ ਸਭ ਰੋਨ (=ਮਾਮਲੀ) ਹਨ ।

ਘਨਾ ॥੧੯॥ ਮਹਾਂ ਕਠਨ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੁਖਾਲੇ । ਜਿਮ ਬਿਨ ਸਾਧਨ ਸਿੱਧ
ਮਹਾਂ ਲੇ^੧ । ਨੌਰੰਗ ਕਹੈ 'ਸਨਹੁ ਗੁਰ ਨੇਵ ! ਕਹਿ ਇਹ ਸਚ, - ਹੈ ਕਠਨ
ਬਿਲੰਦ^੨ - ॥੨੦॥ ਜੇ ਤੁਮ ਪੈਨ ਲੇਤਿ ਹੋ ਸਾਧ ? ਲਾਇ ਦਿਖਾਵਹੁ ਮੋਹਿ
ਸਮਾਧਿ । ਪੁਨ ਸਭਿ ਮਾਨਹਿ ਸਾਚ ਉਬਾਚੀ । ਬਿਨ ਦੇਖੇ ਜਾਨਹਿ ਕਹਿ
ਕਾਜੀ^੩ ॥੨੧॥ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਬਚ ਭਾਖਾ । 'ਜੇ ਕਰਿ ਤੁਮਰੇ ਇਹ
ਅਭਿਲਾਖਾ । ਏਕ ਸਥਾਨ ਦੇਹੁ ਜਹਿ ਬੈਸੇ^੪ । ਬਰਜਹੁ ਤਹਿ ਨ ਜਾਇ ਕੋ
ਕੈਸੇ ॥੨੨॥ ਜਾਵਦ ਰਹੈ ਸਮਾਧਿ ਲਗਾਈ । ਨਰ ਬੈਠਹਿ ਦਰ ਪਰ
ਚੁਕਸਾਈ । ਕਜੇਂ ਹੂੰ ਸ਼ਬਦ ਨ ਤਿਸ ਥਲ ਜਾਇ । ਰਹੈ ਇਕੰਤ ਪੈਨ
ਠਹਿਰਾਇ^੫ ॥੨੩॥ ਸੁਨਤਿ ਸ਼ਾਹਿ ਨੇ ਸੁੰਦਰ ਭੋਨ । ਕਹੈ 'ਨ ਇਸ ਥਲ
ਗਮਨਹਿ ਕੋਨ^੬ । ਤਹਾਜਾਇ ਕਰਿ ਕੀਨਸਿ ਆਸਨ^੭ । ਨੇਤੁ ਮੂੰਦਿਕੈਪਿਖਿ
ਪੈਨਾਸਨ^੮ ॥੨੪॥ ਦਸਮੇ ਦੁਆਰ ਪੈਨ ਠਹਿਰਾਈ^੯ । ਲਗੀ ਸਮਾਧਿ ਅੰਗ
ਨ ਉਕਸਾਈ । ਸਭਿ ਉਲਮਾਉਨਿ ਜਾਇ ਸੁ ਪਰਖਜੇ । ਨੌਰੰਗ ਹੋਰਿ
ਅਚਲ ਕੋ ਹਰਖਜੇ ॥੨੫॥ ਪੰਚ ਦਿਵਸ ਇਕ ਆਸਨ ਰਹੇ । ਲਗੀ ਸਮਾਧਿ
ਜੋਗ ਰਸ ਲਹੇ । ਦ੍ਰੋਸ਼ੀ ਦੇਖਿ ਦੇਖਿ ਦੁਖ ਦਾਹੈ^{੧੦} । ਭਾ ਮਿੱਤ੍ਰਨਿ ਕੇ ਅਨੰਦ
ਉਛਾਹੈ ॥੨੬॥ ਖਸ਼ਟਮ ਬਾਸੁਰ ਬਿਕਸੇ ਨੈਨ । ਨਿਕਸੇ ਤਜਾਗਜੇ ਸ਼ਾਹ ਜੁ
ਐਨ । ਨਿਜ ਡੇਰੇ ਮਹਿ ਆਨਿ ਬਿਰਾਜੇ । ਮੰਦਮਤੀ ਦ੍ਰੋਸ਼ੀ ਗਨ ਲਾਜੇ ॥੨੭॥

ਪੁਨ ਇਕ ਦਿਨ ਚਢਿ ਨੌਰੰਗ ਚਲਜੇ । ਅਸੁ ਅਰੁਢਿ ਹੂੰ ਗੁਰ ਸੁਤ
ਮਿਲਜੇ । ਅਧਿਕ ਸਮਾਜ ਸੰਗ ਨਹਿ ਲੀਨਹੁ । ਦੋਨਹੁ ਵਹਿਰ ਪਯਾਨਹੁ
ਕੀਨਹੁ ॥੨੮॥ ਚਢੇ ਤੁਰੰਗਨਿ ਵਹਿਰ ਪਲਾਵੈਂ । ਕਰਹਿ ਤੇਜ ਅਰੁ ਤੁੰਗ
ਕੁਦਾਵਹਿ । ਬਾਤਨਿ ਕੇ ਰਸ ਢਲੇ ਮਹਾਨੇ । ਬਿਨ ਜਾਨੇ ਹੀ ਦੂਰ ਪਯਾਨੇ

^੧ਜਿਵੇਂ ਬਿਨਾ ਸਾਧਨ ਤੋਂ (ਕੋਈ ਕਹੇ) ਮੇਂ ਮਹਾਨ ਸਿੱਧੀ ਲਈ ਹੈ । ^੨ਇਹ ਸਚ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ
(ਸਮਾਧੀ) ਬਹੁਤ ਕਠਨ ਹੈ । ^੩ਕੋਈ ਬੀ । ^੪ਅੱਖਾਂ ਮੀਟ (ਪੈਣ ਦੇ ਆਸਨ=) ਨਾਭੀ ਵੱਕ (ਮਣੀ
ਪੂਰਕ ਵੱਕ) ਦਾ ਧਿਆਨ ਕਰਕੇ ਦਸਮੇ ਦੁਆਰ ਪੈਣ ਠਹਿਰਾਈ । (ਨਾਭੀ ਤੇ ਦਸਮ ਦੁਆਰ
ਪੈਣ ਦੇ ਟਿਕਾਣੇ ਹਨ [ਪੈਣ+ਆਸਨ]) । (ਅ) ਕੁੰਡਲਨੀ, ਜੋ ਸੁਰਬ ਦੁਕੀ ਹੈ, ਵਲ ਤੋਂ ਕਿਆ
ਤੇ ਦਸਮ ਦੁਆਰ ਪੈਣ ਠਹਿਰਾ ਲਈ । [ਸੰਸ: ਪਵਨਾਸਨ=ਪੱਪ, ਸੱਪਣੀ ਵਾਂਗੂ ਹੈ ਕੁੰਡਲਨੀ]

* ਪਾਠਾਂਤ੍ਰ-ਪਿਯ ਪਵਨਾਸਨ । ਜੇ ਪਾਠ ਹੋਵੇ 'ਪਿਯ ਪਵਨਾਸਨ' ਤਾਂ=ਪੈਣ ਪੀਤੀ ਤੇ
ਪੈਲ ਦਾ ਭੋਜਨ ਕੀਤਾ । ਜੇ ਪਾਠ ਹੋਵੇ 'ਪਵਨਾਸਨ' ਤਾਂ=ਪੈਣ ਅੰਦਰ ਖਿੱਚੀ ਤੇ ਆਸਨ (ਤੇ ਟਿੱਕ
ਗਏ) । ਜੇ ਪਾਠ 'ਪਵਨ ਨਾਸਨ' ਹੋਵੇ ਤਾਂ=ਨਾਸਾਂ ਦੇ ਰਸ ਤੇ ਪੈਣ ਅੰਦਰ ਖਿੱਚੀ ।

॥੨੯॥ ਜਮਨਾ ਤੀਰ ਤੀਰ ਚਲਿ ਗਏ। ਰਚਿਰ ਸਥਾਨ ਬਿਲੋਕਤਿ ਭਏ।
ਬਹੁਰ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਤੁਰਾ^੧ ਪਲਾਯੋ। ਬੇਗ ਸਮੀਰ ਸਮਾਨ ਧਵਾਯੋ ॥ ੩੦ ॥
ਬਲੀ ਬਿਸਾਲ ਕਰਜੋ ਬਲ ਘੋਰੇ। ਰੋਕ ਰਹਜੋ ਬਹੁ, ਮੁਰਜੋ ਨ ਮੋਰੇ। ਸ਼ਾਹੁ
ਬਿਬਸ ਹੈ ਚਢਜੋ ਸੁ ਜਾਵਤਿ। ਕਰਿ ਉਪਾਇ ਐਂਚਤਿ ਉਤਲਾਵਤਿ ॥ ੩੧ ॥
ਇਤਨੇ ਮਹਿ ਜਮਨਾ ਜਲ ਆਵਾ। ਰੁਕਜੋ ਨ ਕੈਸਿਹੁ, ਸਮਖ ਪਲਾਵਾ।
ਤ੍ਰਸਤਿ ਹੋਇ ਰੋਕਤਿ ਬਹੁ ਸ਼ਾਹੁ। ਗਯੋ ਓਜ ਕਰਿ ਸਲਿਤਾ ਮਾਂਹੁ ॥
੩੨ ॥ ਪ੍ਰਵਿਸ਼ਜੋ ਅਸੁ, ਕੋ ਬਸ ਨ ਬਸਾਯੋ। ਰੁਕਜੋ ਜਾਇ ਜਲ ਮਹਿ, ਨ
ਪਲਾਯੋ। ਸਕਲ ਸਮਾਜ ਭੀਜ ਕਰਿ ਗਯੋ। ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਬਸਤ੍ਰ ਕਛੁ ਬਚਤਿ
ਨ ਭਯੋ ॥ ੩੩ ॥ ਬਹੁਤ ਮੋਲ ਕੋ ਜ਼ੀਨ ਬਿਗਾਰਾ। ਇਕ ਵਿਰ ਜਲ
ਨਿਮਗਨ ਕਰਿ ਸਾਰਾ। ਬਹੁ ਬਲ ਤੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਸਾਯੋ। ਤਬਿ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ
ਢਿਗ ਆਯੋ ॥ ੩੪ ॥ ਚੱਕ੍ਰਿਤ ਚਿਤ ਭੈ ਕਰਿ ਬਚ ਭਾਖਜੋ। ‘ਆਜ ਖੁਦਾਇ
ਹਾਥ ਦੇ ਰਾਖਜੋ। ਨਾਂਹਿ ਤ ਜਾਤਿ ਜਿ ਬਝ ਜਲ ਮਾਂਹੀ। ਤਹਾਂ ਉਬਾਰ
ਹੋਤਿ ਕਿਮ ਨਾਂਹੀ ॥ ੩੫ ॥ ਬਡੇ ਓਜ ਤੇ ਰੁਕਿ ਅਸੁ ਰਹਜੋ। ਹੋਤਿ ਪ੍ਰਵੇਸ਼
ਤ੍ਰਾਸ ਬਹੁ ਲਹਜੋ। ਸਭਿ ਕਿਛੁ ਜਲ ਕੇ ਬਿਖੈ ਭਿਗੋਵਾ। ਆਗੇ ਮੈਂ ਨ ਤ੍ਰਾਸ
ਅਸ ਜੋਵਾ ॥ ੩੬ ॥ ਤ੍ਰਾਸ ਨਹੀਂ ਮੁਝ ਅਪਰ ਸਥਲ ਤੇ। ਸ਼ੰਕਤਿ ਚਿਤ ਭਾ
ਪ੍ਰਵਿਸ਼ਤਿ ਜਲ ਤੇ। ਤੁਮ ਅਬਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਹੁ ਨਿਜ ਐਸੇ। ਭੈ ਨਹਿ ਕਰਵਿ
ਨੀਰ ਤੇ ਜੈਸੇ ॥ ੩੭ ॥ ਅਸ ਅਸੁ ਕੋ ਦੀਜਹਿ ਕਰਿ ਜਤਨ^੨। ਅਤਿ ਗੁਨ
ਸਹਿਤ ਹੋਹਿ ਜਿਮ ਰਤਨ। ਜੋ ਜਲ ਪਰ ਤਰਿ ਜਾਹਿ ਸੁਖਾਰੇ। ਨਹਿ
ਭੀਜਹਿ ਉਪਰ ਅਸਵਾਰੇ ॥ ੩੮ ॥ ਸ਼ੁਕ ਸਮਾਜ ਰਾਖਿ ਕੈ ਬਾਜ। ਚਲਹਿ
ਨਦੀ ਪਰ ਦਿਹੁ ਅਸੁ ਸਾਜਾ। ਤੁਮਹਿ ਨ ਦੁਰਲਭ ਇਹ ਕਛੁ ਜਾਨਾ। ਹੁਇ
ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਮੁਝ, ਕਹਹੁ ਬਖਾਨਾ ॥ ੩੯ ॥ ਐਸੀ ਕੁਛ ਨ ਲਖਉਂ ਜਗ ਮਾਂਹੀ।
ਕਹੇ ਆਪ ਕੇ ਹੋਇ ਜਿ ਨਾਂਹੀ। ਅਸ ਨਿਸ਼ਦੈ ਮੇਰੇ ਮਨ ਮਹਾਂ। ਪਤਿਆ-
ਵਨਿ ਕੀਨਸਿ ਜਹਿ ਕਹਾਂ ॥ ੪੦ ॥ ਸੁਨਿ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਹਰਖਾਇ।
ਕਹਜੋ ‘ਜਿ ਸ਼ਰਧਾਇਮ ਉਪਜਾਇ। ਤੋ ਤੁਰੰਗ ਪਾਵਹੁ ਦਰਿਆਈ।
ਤਰਹਿ ਨਦੀ ਜਲ ਛੈ ਨ ਸਕਾਈ ॥ ੪੧ ॥ ਬਰਨ ਪੁਰੀ ਕੋ^੩ ਬਲੀ ਬਿਸਾਲਾ।
ਅਸ ਤੁਰੰਗ ਨਿਕਸਹੁ ਤਤਕਾਲਾ। ਸਲਿਤਾ ਜਲ ਤੇ ਆਵਹੁ ਬਾਹਰ।
ਸ਼ਾਹੁ ਚੜ੍ਹਾਵਹੁ ਹੁਇ ਕਾਰ ਜਾਹਰ’ ॥ ੪੨ ॥ ਇਮ ਜਬਿ ਰਾਮਰਾਇ ਨੇ
^੧ਘੋੜਾ। ^੨ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਕੋਈ ਘੋੜਾ ਜਤਨ ਕਰਕੇ ਦੇਵੇ। ^੩ਵਰਣ ਦੇਵਤਾ ਦੀ ਪੁਰੀ ਦਾ।

ਕਹੈ। ਜਲ ਤੇ ਅਸੁ ਨਿਕਸੈ ਸਭਿ ਲਹੈ। ਬਿਸਵੈ ਬਰਨ ਸੁੰਦਰ, ਬਲ
ਭਰੈ। ਨਖਸ਼ਿਖ ਤੇ ਜਨੁ ਸੰਦੈ ਵਰੈ॥ ੪੩॥ ਮਣਿ ਮਯ ਜੀਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼
ਕਰੈਤਾ। ਅਤਿ ਚੰਚਲ ਜਨੁ ਨਾਚ ਕਰੈਤਾ। ਦੇਖਤਿ ਸ਼ਾਹਿ ਪ੍ਰਮੋਦ ਨ
ਬੋਰਾ। ਆਗੇ ਕਬਿ ਨ ਪਿਖੈ ਅਸ ਘੋਰਾ॥ ੪੪॥ ਗਹਿ ਕਰਿ ਬਾਗ ਚਢੈ
ਤਤਕਾਲ। ਸਤਿਗੁਰ ਨੰਦ ਸਰਾਹਿ ਬਿਸਾਲਾ। ‘ਜਲ ਮਹਿ ਤੇ ਨਿਕਸਾਇ
ਤੁਰੈਗ। ਮੁਝ ਕੋ ਦਿਯੋ ਏਕ ਬਚ ਸੰਗ’॥ ੪੫॥ ਆਇ ਸਭਾ ਮਹਿ
ਸਤੁਤਿ ਬਖਾਨੀ। ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਸਕਲ ਮਾਨਿ ਹੈਰਾਨੀ। ‘ਅਤਿ ਅਚਰਜ
ਕੀ ਬਾਤ ਕਰੈਤਾ। ਅਜਮਤ ਸਭਿ ਤੇ ਅਧਿਕ ਧਰੈਤਾ’॥ ੪੬॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ

ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਸ੍ਰੀ ਚੋ ਨਵਮਿ ਰਾਸੇ ‘ਰਾਮ ਰਾਇ’ ਪੰਜਗ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਦੋਇ ਪੰਚਾਸਵੀ ਅੰਸੁ॥ ੫੩॥

੫੩. [ਤੁਮ ਉੱਚੀ ਕੀਤੀ। ਜਨੀ ਰੋਨੋਂ ਪੱਤਰੇ ਕੱਢੇ]।

ਏਹਗ॥ ਕੀਨਿ ਸ਼ਰਈਅਨਿ ਮੰਤ੍ਰ ਮਿਲਿ ‘ਇਕ ਹਿੰਦੂ ਸਭਿ ਮਾਂਹਿ। ਉਚੈ
ਬੈਠਹਿ ਗਰਬ ਕਰਿ ਇਹ ਲਾਇਕ ਕਛੁ ਨਾਂਹਿ’॥ ੧॥ ਬੰਧਈ॥ ਗਨ
ਉਲਮਾਉ ਮੁਲਾਨੇ ਕਾਜੀ। ਦੁਖਹਿ ਦੇਖਿ ਕਰਿ ਮੂਢ ਸਦਾ ਜੀ। ਹੋਇ ਨ
ਆਵਤਿ ਹੈ ਕਿਮ ਸਮਤਾ। ਤਿਸ ਅਜਮਤ ਕੋ ਸਭਿ ਜਗਨਮਤਾ॥ ੨॥
ਤਿਸ ਕੋ ਲੇਸ਼ ਨ ਮੂਢ ਮਤਨ ਮੈਂ। ਏਕ ਸ਼ਰਾ ਗਹਿ ਗਾਵੇ ਮਨ ਮੈਂ।
ਕਹੈਂ ਪਰਸਪਰ ‘ਸ਼ਾਹੁ ਸੁਨਾਵਹੁ। ਤੁਮ ਕਜੋਂ ਸ਼ਰਾ ਵਹਿਰ ਪਗ ਪਾਵਹੁ॥ ੩॥
ਸਰਬ ਤੁਰਕ ਕਰ ਜੋਰਹਿ ਖਰੇ। ਸਾਬ ਅਦਾਬ ਸਭਾ ਮਹਿ ਬਰੇ। ਕੋ
ਬੈਠਤਿ ਹੁਇ ਨੀਚੇ ਬਾਨਾਨਾਂਹਿ ਤ ਖਰੇ ਰਹੈਂ ਡਰ ਮਾਂਨਿ॥ ੪॥ ਇਕ ਹਿੰਦੂ
ਆਵਤਿ ਹੈਕਾਰਤਿ। ਤਿਸ ਕੋ ਸਭਿ ਤੇ ਉਚ ਬਿਠਾਰਤਿ। ਕਹੈ ਨ ਕਲਮਾ
ਦੀਨ ਨ ਮਾਨਹਿ। ਅਪਨੇ ਮਤ ਕੋ ਮਹਿਦ ਬਖਾਨਹਿ॥ ੫॥ ਯਾਂਤੇ ਤੁਮਨੇ
ਸਰਾ ਬਿਗਾਰੀ। ਇਮ ਚਲਿ ਭਾਖਹੁ ਸ਼ਾਹੁ ਅਗਾਰੀ’। ਕਰਿ ਮਸਲਤ
ਨੌਰੰਗ ਢਿਗ ਆਏ। ਪੁਰਬ ਅਪਰ ਪ੍ਰਸੰਗ ਚਲਾਏ॥ ੬॥ ਪੁਨ ਨਿਜ ਮਤ
ਕੋ ਮਤਾ ਬਖਾਨਾ। ‘ਸੁਨਹੁ ਸ਼ਾਹੁ ਜੀ! ਬਡ ਬੁਧਿਵਾਨਾ। ਸ਼ਰਾ ਵਹਿਰ ਜੇ
ਹਿੰਦੂਨਿ ਮਤ ਹੈ। ਤਿਸ ਕਹੁ ਨਿਤ ਸਨਮਾਨਤਿ ਅਤਿ ਹੈ॥ ੭॥ ਜਿਨ ਕੋ
ਬੋਲਿਨਿ ਮਿਲਿਨਿ ਸ ਦੋਸ਼ਾ। ਤਿਸ ਪਰ ਸਾਦਰ ਰਖਹੁ ਭਰੋਸਾ। ਤੁਰਕ ਲੋਕ
ਗਨ ਖੇਤ ਬਿਸਾਲਾ। ਸਿੰਚਨਹਾਰ ਆਪ ਸਭਿ ਕਾਲਾ॥ ੮॥ ਸ਼ਰਾ ਬਾਰ
ਚਹੁ ਦਿਸ਼ਿ ਮਹਿ ਯਾਂਕੇ। ਕਰਤਾ ਪੁਸ਼ਟ ਸਦਾ ਤੁਮ ਤਾਂਕੇ। ਜੈ ਨ ਲੋਹੁ ਸੁਧ

‘ਦੋਟਾ।’ ਨਿਉਂਦਾ ਹੈ। ‘ਮੁਰਖਾਂ ਦੀ ਮਤ ਵਿਚ ਤਿਸ ਕਰਾਮਤ ਦਾ ਲੇਸ਼ ਭੀ (ਭਰੋਸਾ)
ਨਹੀਂ।’ ‘ਮਸਲਾ, ਸਿੱਧਾਂਤ।’ ‘ਵਾਜ਼।’

ਦੇਹੁ ਬਿਗਾਰੀ । ਅਪਰ ਖਜਾਲ ਲਗਿ ਦਿਦੇ ਬਿਸਾਰੀ ॥ ੯ ॥ ਤਬਿ ਨ
 ਬਿਰਹਿ, ਇਹ* ਤੁਰਤ ਬਿਨਾਸੀ । ਹੋਹਿ ਕੁਤੋਂ ਪੁਨ ਜਗਤ ਪ੍ਰਕਾਸੀ ।
 ਮੁਸਲਮਾਨ ਕੀ ਸਭਾ ਮਝਾਰੀ । ਪ੍ਰਵਿਸਹਿ ਆਨਿ ਹਿੰਦੂ ਹੰਕਾਰੀ ॥ ੧੦ ॥
 ਤੁਮ ਸਭਿ ਤੇ ਤਿਹ ਉਚ ਬਿਠਾਵਉ । ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ ਪ੍ਰੇਮ ਬਿਸਾਲ ਬਧਾਵਉ ।
 ਇਹ ਅਜੋਗ ਹੁਇ ਰਿਦੇ ਬਿਚਾਰਹੁ । ਸ਼ਰਾ ਬਾਰ ਕੋ ਨਹਿਨ ਬਿਗਾਰਹੁ
 ॥ ੧੧ ॥ ਕਰਤਿ ਤੁਰਕ ਤਕਰਾਰ ਤਹਕੀਕੀ^੧ । ਕਿਸਹੁ ਨ ਮਨ ਕਹੁ
 ਲਾਗਹਿ ਨੀਕੀ^੨ । ਸੁਨਤਿ ਸ਼ਾਹੁ ਨੇ ਤਿਨਹਿ ਸੁਨਾਯੋ । ‘ਅਜਮਤ ਓਜ
 ਅਜਬ ਅਜਮਾਯੋ ॥ ੧੨ ॥ ਜਿਮ ਹਮ ਬਿਖਮ ਬਖਾਨੀ ਤਾਂਹਿ । ਕਰਿ
 ਦਿਖਾਇ ਤਨਕ ਨ ਬਿਲਮਾਹਿ । ਅਪਨੀ ਕਰਾਮਾਤ ਕੇ ਓਜ । ਬੈਠਹਿ
 ਸਭਿ ਤੇ ਉਚੇ ਰੋਜ ॥ ੧੩ ॥ ਨਹਿ ਕਿਸਹੁ ਤੇ ਹਟੈ ਹਟਾਯੋ । ਜਿਸ ਕੋ ਜਸੁ
 ਸਭਿਹਿਨਿ ਪਰ ਛਾਯੋ । ਕਰਿ ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਹੋਵਹਿ ਸਿੱਖਜ । ਸੋ ਗਤਿ
 ਭਾਖਤਿ ਭੂਤ ਭਵਿੱਖਜ’ ॥ ੧੪ ॥ ਸ਼ਾਹੁ ਸਾਬ ਪੁਨ ਤੁਰਕ ਬਖਾਨੈ । ‘ਹਮ
 ਸਮ ਤੁਰਕ ਨ ਤਿਨ ਕਹੁ ਮਾਨਹਿ । ਅਜਮਤ ਰੋਜ ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਕਰੈ ਤਨਕ
 ਨ ਨਿਸ਼ਚਾ ਕਜੋਂ ਹੂੰ ਧਰੈ ॥ ੧੫ ॥ ਹਮ ਤੇ ਸ਼ਰਾ ਬੀਚ ਰਹਿ ਠਾਵੇ ।
 ਅਪਨੇ ਮਤ ਕਹੁ ਰਾਖੈ ਗਾਵੇ । ਤੁਮ ਜੇ ਅਜਮਤ ਓਜ ਬਤਾਵਹੁ ਆਜ ਨ
 ਚੌਂਕੀ ਬੀਚ ਡਸਾਵਹੁ ॥ ੧੬ ॥ ਸਭਿ ਮੈਂ ਬੈਠਿ ਜਾਇਗੋ ਸੋਇ । ਨਾਂਹਿ ਤ
 ਆਗੈ ਠਾਂਢੈ ਹੋਇ । ਇਮ ਕਰਿ ਅਪਨੋ ਦੋਸ਼ ਮਿਟਾਵਹੁ । ਗਨ ਤੁਰਕਨਿ
 ਮਹਿ ਭਲੇ ਕਹਾਵਹੁ’ ॥ ੧੭ ॥ ਇੱਤਨਾਦਿਕ ਬਹੁ ਕਹਿ ਸਮੁਝਾਯਹੁ ।
 ਨਿਸ਼ਚਾ ਰਿਦੇ ਸ਼ਾਹਿ ਮਿਟਵਾਯਹੁ । ਤਿਸ ਦਿਨ ਸਭਾ ਲਗੀ ਜਬਿ ਆਇ।
 ਤਹਾਂ ਨ ਚੌਂਕੀ ਦਈ ਬਿਛਾਇ ॥ ੧੮ ॥ ਅਪਨੋ ਸਮੇ ਜਾਨਿ ਕਰਿ ਮਨ ਮੈਂ
 ਗੁਰੁ ਨੰਦਨ ਆਯੋ ਤਿਸ ਛਿਨ ਮੈਂ । ਦੇਖਿ ਸਭਾ ਕਉ ਸਭਿਨਿ ਖੁਟਾਈ ।
 ਕਹਿ ਕਹਿ ਸ਼ਾਹੁ ਲੀਨਿ ਭਰਮਾਈ ॥ ੧੯ ॥ ਗਨ ਤੁਰਕਨਿ ਕਹੁ ਦੋਸ਼
 ਬਿਚਾਰਾ । ਬਹੁ ਮੂਰਖ ਮਤਿਮੰਦ ਗਵਾਰਾ । ਦੇਖੀ ਸੁਜਨੀ ਜਹਾਂ ਡਸਾਈ ।
 ਤਹਿ ਤੇ ਉਚੀ ਭੂਮਿ ਉਠਾਈ ॥ ੨੦ ॥ ਚੌਂਕੀ ਕੇ ਸਮ ਉਰਧ ਉਠਾਇ। ਸਭਿ
 ਤੇ ਉਚੇ ਹੁਇ ਅਧਿਕਾਇ । ਸਮ ਹਮੇਸ਼ ਕੇ ਭਯੋ ਉਤੇਗ । ਬੈਠਿ ਗਯੋ
 ਸਭਿ ਮਹਿ ਦੁਤਿ ਸੇਗਿ ॥ ੨੧ ॥ ਬਿਗਸਜੋ ਸ਼ਾਹੁ ਰੁਮਾਲ ਬਦਨ ਦੇ । ਨਿਸ਼ਚੈ
 ਬਿਖੈ ਅਧਿਕ ਹੀ ਮਨ ਦੇ । ਕਜਾ ਅਬਿ ਕਹੈਂ ਨ ਬਸ ਸੁ ਬਸਾਵੈ । ਕੰਨ

*ਕਿਵੇ । ^੧ਸ਼ਰਾ ਰੂਪੀ ਢਾਡ ਨੂੰ । ^੨ਨਿਸ਼ਚੈ ਕਰਕੇ ਬਗੜਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ।

*ਪਾਸ—ਦੇ ।

ਮੂਵ ਹੁਇ ਤਰੇ ਬਿਠਾਵੈ ॥੨੨॥ ਚੌਂਕੀ ਸਮ ਉਚੀ ਕਰਿ ਧਰਨੀ । ਬੈਠੈ
ਅਜਮਤ ਕੀ ਕਾਰ ਕਰਨੀ । ਸਭ ਤ ਉਚੈ ਬੈਠਿ ਸੁਹਾਵਤਿ । ਮਹਦ
ਸ਼ਕਤਿ ਜੁਤਿ ਸਭਾ ਦਬਾਵਤਿ ॥ ੨੩॥—ਕਿਮ ਜਮੀਨ ਉਚੀ ਹੋ ਗਈ—
ਸਕਲ ਸਭਾ ਪਿਖਿ ਬਿਸਮੈ ਭਈ । ਸਭਿ ਤੇ ਉਚੈ ਆਇ ਬਿਰਾਜੈ । ਦੇਖਿ
ਦੇਖਿ ਦੁਸ਼ਟਨਿ ਗਨ ਲਾਜੈ ॥ ੨੪ ॥ ਸਨਮਾਨਤਿ ਨੌਰੰਗ ਕਹਿ ਬਾਤ ।
ਕਰਹਿ ਕੁਟਿਲਤਾ ਨਹਿ ਬੱਖਜਾਤ । ਸਭਾ ਉਠੀ ਪੁਨ ਡੋਰਨਿ ਆਏ ।
ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ ਕਹੇ ਰਹੇ ਬਿਸਮਾਏ ॥ ੨੫॥ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਪੁਨ ਗਏ
ਮੁਲਾਨੇ । ‘ਪਿਖਜੇ ਓਜ ਤਿਨ ?’ ਸ਼ਾਹੁ ਬਖਾਨੇ । ‘ਅਜਮਤਿ ਮਹਿ ਬਿਸਾਲ
ਸਭਿ ਰੀਤੀ ॥ ਕਹਹੁ ਕੌਨ ਕਿਮ ਲੇਵਹਿ ਜੀਤੀ ? ॥ ੨੬॥ ਗੁਪਤ ਰਿਦਨਿ ਕੋ
ਅੰਤਰਜਾਮੀ । ਕਰਹਿ ਬਿਖਮ ਤੇ ਬਿਖਮ ਜੁ ਕਾਮੀ’ । ਸੁਨਤਿ ਸ਼ਰੀਯਨਿ
ਪੁਨਹਿ ਬਖਾਨੀ । ‘ਇਕ ਬਿਧਿ ਸੋ ਅਜਮਤ ਹੁਇ ਹਾਨੀ ॥ ੨੭॥ ਲਿਖਜੇ
ਗੰਥ ਸਾਹਿਬ ਹੋ ਜੋਈ । ਤਿਨ ਸਭਿਹਿਨਿ ਕਹੁ ਗੁਰ ਹੋ ਸੋਈ । ਚੌਂਕੀ
ਉਪਰ ਸੁਜਨੀ ਤਰੇ । ਕਤਰਹੁ ਪਤਰੇ ਤਹਿ ਦਿਹੁ ਧਰੇ ॥ ੨੮ ॥ ਕਰਹਿ
ਅਵੱਗਯਾ ਗੁਰ ਕੀ ਜਬਿਹੂੰ ਕਰਾਮਾਤ ਹਤਿ ਹੋਇਸੁ ਤਬਿਹੂੰ ਤਿਸਕੇ ਉਪਰ
ਬੈਠਹਿ ਆਏ । ਪੀਛੇ ਹਾਸ ਰਚਹੁ ਮਨ ਭਾਇ’ ॥ ੨੯॥ ਸ਼ਾਹੁ ਸਿਖਾਯੋ ਸੋ
ਬਿਧਿ ਕਾਨਿ । ਪੁਰਿ ਮਹਿ ਤੇ ਮੰਗਵਾਇ ਸੁ ਲੀਨਿ । ਜਿਲਤ ਗੰਥ ਸਾਹਿਬ
ਕੀ ਕਤਰੀ । ਪ੍ਰਿਥਕ ਪ੍ਰਿਥਕ ਸੈਂਚੀ ਕਿਯ ਪਤਰੀ ॥ ੩੦॥ ਕੋਤਿਕ ਲੈ ਕੈ
ਕਰਿ ਚਤੁਰਾਈ । ਸੈਂਚੀ ਸੁਜਨੀ ਤਰੇ ਦਬਾਈ । ਇਕ ਸਮਾਨ ਚੌਂਕੀ ਪਰ
ਰੱਖੀ । ਜੇ ਕੈਸੇ ਕਾਰਿ ਜਾਇ ਨ ਲੱਖੀ ॥ ੩੧॥ ਇਸ ਬਿਧਿ ਕਰਿ ਪੁਨ ਸਭਾ
ਲਗਾਈ । ਮਿਲ ਉਮਰਾਉ ਭਏ ਸਮੁਦਾਈ । ਤਬਿ ਸਤਿਗੁਰ ਨੰਦਨ
ਚਾਲ ਆਯੋ । ਉਤਾਰ ਪਾਲਕਾ ਤੇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਾਯੋ ॥ ੩੨॥ ਜਾਇ ਸਭਾ ਮੈਂ ਠਾਵੈ
ਰਹਜੇ । ਲਖਾ ਖੁਟਾਈ ਮੁਢਾਨ, ਕਹਜੇ : । ‘ਖੰਟ ਕਾਜ ਆਜ ਬਡ ਕਰਜੇ ।
ਸੁਜਨਾ ਤਰ ਨਾਮ ਸਾਤ ਧਰਜੇ ॥ ੩੩॥ ਕਰਤਾ ਹਰਤਾ ਸਭਿ ਜਗ ਕੇਰੋ ।
ਸਾਤਨਾਮ ਤਿਹੈ ਬਡੋ ਬਡੇਰੋ ਸੋ ਹਮਰੇ ਗੁਰੁ ਬਰਨਨ ਕਰਜੇ ॥ ਗੁਰੁ ਗੰਥ
ਸਾਹਿਬ ਮੈਂ ਧਰਜੇ ॥ ੩੪ ॥ ਸੋ ਹਮਰੇ ਸਾਤਗੁਰੁ ਸਮਾਨ । ਰਾਖਹਿ ਨਿਸ-
ਦਨ ਮਹਿ ਬਹੁ ਮਾਨ । ਤਸ ਕੇ ਪਤਰੇ ਛੇਦਾਨ ਕਰੇ ॥ ਹਮਰੀ ਸੁਜਨੀ ਕੇ
ਤਰੇ ਧਰੇ ॥ ੩੫ ॥ ਮਹਾਂ ਅਯੋਗ ਕਰਜੇ ਤੁਮ ਕਾਜੂ । ਅਬਿ ਲੈ ਠਾਨਹੁ

‘ਤਿਸ (ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ) ਦਾ ।’ ੨੬੬ ।

ਪਰਖਨਿ ਕਾਜੂ। ਇਮ ਕਹਿ ਪਤਰੇ ਹਾਥ ਉਠਾਏਨਮਸਕਾਰ ਕਰਿ ਪਾਸ
ਰਖਾਏ ॥ ੩੬ ॥ ਬਿਸਮ ਰਹੇ ਮੂਰਖ ਮਨ ਮਾਨੀ।—ਬਿਨਾਂ ਭਨੇ ਕਿਮ
ਲੀਨਸਿ ਜਾਨੀ। ਹਮਰੇ ਦਾਵ ਤਰੇ ਨਹਿ ਆਵਤਿ। ਜੋ ਹਮ ਕਰਹਿ ਸੁ ਪੂਰਬ
ਪਾਵਤਿ—॥ ੩੭ ॥ ਬਚਨ ਬਿਲਾਸ ਸਭਾ ਮਹਿ ਭਏ। ਕਰਹਿ ਪ੍ਰਸਨ ਜਿਮ
ਉਤਰ ਦਏ। ਉਰ ਅਚਰਜ ਕੋ ਧਾਰਿ ਬਿਸਾਲਾ। ਉਠੇ ਸਭਾ ਸਦ ਸਭਿ
ਤਿਸ ਕਾਲਾ ॥ ੩੮ ॥ ਅਪਨੇ ਅਪਨੇ ਡੇਰੇ ਗਏ। ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ ਅਪਰਨਿ
ਸੋਂ ਕਹਿ ਦਏ। ਕਵਿ ਸੇਤੋਖ ਸਿੰਘ ਕੀਰਤਿ ਸੇਤ। ਪੁਰਿ ਮਹਿ ਪਸਰੀ
ਸਰਬ ਨਿਕੋਤ ॥ ੩੯ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਕ੍ਰਿਚੇ ਨਵਮਿ ਰਾਸੇ 'ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ' ਪੁੰਗ
ਬਰਨਣੇ ਨਾਮ ਤੀਨ ਪੰਚਾਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥ ੫੪ ॥

੫੪. [ਬੁਹਿਆਂ ਦੇ ਵੰਦੇ ਖੁਲੇ। ਸ਼ਰਾਬ ਮਾਸ]।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਸ਼ਾਹੁ ਸਿਖਾਵਾਨਿ ਪੁਨ ਕੀਯੋ 'ਅਸ ਨਰ ਅਜਮਤ ਸਾਬ। ਹੋਹਿ
ਤੁਰਕ ਕੈਸੇ ਜਬਹਿ ਬਧਹਿ ਦੀਨ ਕੀ ਗਾਬ ॥੧॥ ਰੋਪਈ ॥ ਜਿਸ ਮਤ ਮਹਿ
ਐਸੇ ਨਰ ਹੋਇ। ਰਹਿ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਰਿ ਸਭਿ ਕੋਇ। ਤਿਸ ਮਤ ਕੋ ਮਾਨਹਿ
ਮਨਮਾਨਵਾਗੁਹਨ ਕਰਹਿ ਸ਼ਰਧਾਉਰ ਠਾਨਵਾ। ਸਰਬ ਪ੍ਰਕਾਰ ਬ੍ਰਿਧਾਵਨ
ਕਰੈ। ਤੁਮ ਕੋ ਇਤੋ ਜਤਨ ਨਹਿ ਪਰੈ। ਇਹੀ ਏਕੋ ਜਗ ਤੁਰਕ
ਬਨਾਵੈ। ਦੇ ਸ਼ਰਧਾ ਅਜਮਤ ਦਿਖਰਾਵੈ ॥੨॥ ਅਚਰਜ ਕਰਹਿ ਬਿਲੋਕਹਿ
ਜਬਹੂੰ। ਸਭਿ ਉਠਿ ਪਾਇਨ ਪਰਿ ਹੈਂ ਤਬਹੂੰ। ਜਿਸ ਬਿਧਿ ਕੀ
ਸਿੱਖਨਾ ਸਿਖਰਾਵਹਿ। ਨੀਕੇ ਧਾਰਹਿ, ਨਿਸਚਾ ਲਜਾਵਹਿ ॥੩॥ ਬਲ ਛਲ ਤੇ
ਇਸ ਤੁਰਕ ਬਨਾਵਹੁ। ਰਾਵਰ ਮਨ ਬਾਂਛਤਿ ਕੋ ਪਾਵਹੁ। ਬਧਹਿ ਦੀਨ
ਹੁਇ ਸ਼ਰਾ ਮਝਾਰੀ। ਕਲਮਾ ਪਠਹਿ ਹਰਖ ਕਰਿ ਭਾਰੀ ॥੪॥ ਸੁਨਤਿ
ਸ਼ਾਹੁ ਮਨ ਤੇ ਲਲਚਾਵਾ।—ਤੁਰਕ ਬਨਹਿ, ਕੋ ਰਚਹਿ ਉਪਾਵਾ। ਸਭਿ
ਸੁਖੇਨ ਤਬਿ ਹੁਇ ਮਨ ਭਾਈ। ਇਸ ਪੀਛੇ ਬਨਿ ਹੈਂ ਸਮੁਦਾਈ ॥੫॥
ਆਜ ਨਿਸਾ ਮਹਿ ਸਭਾ ਲਗਾਇ। ਰੋਕਹਿ ਦੁਰਗ ਬਿਖੈ ਨਹਿ ਜਾਇ।
ਅਪਨੋ ਖਾਨਾ ਪੁਨਹਿ ਖਵਾਵਹਿ। ਜਨੈਂ ਕਨੈਂ ਕਰਿ ਇਸ ਧਰਮ ਗਿਰਾਵਹਿ—
॥੬॥ ਦਰਵਾਨਨਿ ਸੰਗ ਸ਼ਾਹੁ ਉਚਾਰੇ। 'ਗੁਰ ਸੁਤ ਅੰਤਰ ਰਖਿ, ਦਿਹੁ
ਤਾਰੇ'। ਨਿਕਸਨਿ ਕਉ ਜਾਬਿ ਤੁਮ ਫਿਗ ਆਵਹਿ। ਨਹਿ ਖੋਲਹੁ, ਤਬਿ
ਅਟਕ ਰਹਾਵੇ ॥੭॥ ਤੁਮ ਕਹਿ ਦੇਹੁ—ਨ ਤਾਰੀ ਇਹਾਂ। ਪਹੁੰਚੀ ਸ਼ਾਹੁ
'ਕਰਾਮਤ ਦਿਖਾਵੇ ਤਾਂ ਸ਼ਰਧਾ ਦਾਨ ਕਰੇਗਾ, ਭਾਵ ਕਰਾਮਤ ਤੋਂ ਕੇ (ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ)
ਇਸਲਾਮ ਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਹੋ ਆਵੇਗੀ।' ਜੰਦੇ।

ਸਥਿਤ ਹੈ ਜਹਾਂ—। ਇਮ ਕਹਿ, ਤੁਸ਼ਨਿ ਹੁਇ ਕਰਿ ਰਹੈ। ਨਿਕਸਨਿ
 ਥਾਨ ਪਾਇ ਨਹਿ ਲਹੈ ॥ ੯ ॥ ਸਾਦਰ ਕਹਹੁ, ਨ ਬੋਲਹੁ ਫੇਰ। ਹਟਕ
 ਰਹਹਿਗੋ ਤਾਰੈ ਹੋਰਿ'। ਇਮ ਸਲਾਹ ਨੌਰੰਗ ਨੈ ਕਰੀ। ਮੂਢ ਮੁਲਾਨ ਕਹੈ
 ਮਤ ਹਰੀ ॥ ੧੦ ॥ ਸਭਾ ਜਾਮਨੀ ਬਿਖੈ ਲਗਾਈ। ਆਨਿ ਭਏ ਮਾਨਵ
 ਸਮੁਦਾਈ। ਤਬਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਚਲਿ ਆਏ। ਜਿਸ ਪ੍ਰਤਾਪ ਤੁਰਕਨਿ
 ਪਰ ਛਾਏ ॥ ੧੧ ॥ ਉਤਰਿ ਪਾਲਕੀ ਤੇ ਤਹਿ ਗਯੋ। ਸ਼ਾਹ ਸਭਾ ਮਹਿ
 ਹੋਰਤਿ ਭਯੋ। ਸਨਮਾਨਤਿ ਕਹਿ ਸ਼ਾਹੁ ਬਿਠਾਵਾ। ਸਭਿਨਿ ਬਿਖੈ ਉਚੈ ਦੁਤਿ
 ਪਾਵਾ ॥ ੧੨ ॥ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰਨਿ ਕੋਰਿ ਪ੍ਰਸੰਗ। ਬੋਲਤਿ ਸੁਨਤਿ ਸਰਬ
 ਹਿਤ ਸੰਗ। ਰਹਨਿ ਸਭਾ ਕੋ ਸਮਯ ਜਿਤੇਕ। ਬਿਗਸਤਿ ਦਿਯੋ ਬਿਤਾਇ
 ਤਿਤੇਕ ॥ ੧੩ ॥ ਸਨੈ ਸਨੈ ਪੁਨ ਉਠਿ ਕਰਿ ਚਾਲੇ। ਜੇ ਉਮਰਾਵ ਸਮਾਜ
 ਬਿਸਾਲੇ। ਰਾਮਰਾਇ ਸੰਗ ਬਾਤਨਿ ਛਿਰਜੈ। ਸਮਾਂ ਬਿਤਾਵਨਿ ਅਧਿਕੈ
 ਕਰਜੈ ॥ ੧੪ ॥ ਦੋਨਹੁ ਰਹਿ ਗਏ ਬੋਲਤਿ ਜਬੈ। ਸਰਬ ਪੌਰ ਤਾਰੈ ਦਿਯ
 ਤਬੈ। ਲਘੁ ਦੀਰਘ ਕੋ ਰੋਕਨਿ ਕਰੇ। ਦਿਢ ਸਾਂਕਟ ਕਪਾਟ ਬਡ ਖਰੇ ॥
 ੧੫ ॥ ਸਭਿਨਿ ਪਿਛੇਰੇ ਘਟੀ ਬਿਤਾਈ। ਉਠਜੈ ਸ਼ਾਹੁ ਮਨ ਮੋਦ ਉਪਾਈ।
 ਅੰਤਹਪੁਰਿ ਕੋ ਕਿਯਸਿ ਪਯਾਨਾ। ਪਹੁੰਚੇ ਅਪਰ ਆਪਨੇ ਥਾਨਾ ॥ ੧੬ ॥
 ਗੁਰਸੁਤ ਸਿਵਕਾ ਪਰ ਅਸਵਾਰ। ਗਮਨਜੈ ਨਿਜ ਡੇਰੇ ਹੁਇ ਤਜਾਰ।
 ਜਬਹਿ ਪੌਰ ਆਯੋ ਕਜਾ ਹੋਰਾ। ਕਰਜੈ ਅਸੰਜਤਿ ਤਾਰੈ ਭੇਰਾ ॥ ੧੭ ॥
 ਦਰਵਾਨਨਿ ਸੋ ਗੁਰ ਸੁਤ ਭਾਖਾ ॥ 'ਹਮ ਕਹੁ ਕਜੈ ਤੁਮ ਅੰਤਰ ਰਾਖਾ?'
 ਸਾਂਕਰ ਮੋਚਹੁ, ਗਮਨਹਿ ਡੇਰੇ। ਬਹੁਰ ਲੇਹੁ ਇਸ ਹੀ ਬਿਧਿ ਭੇਰੇ' ॥ ੧੮ ॥
 ਉਚੈ ਚਢ੍ਹਜੈ ਕਹੈ ਦਰਵਾਨਾ 'ਅਬਿ ਨਹਿ ਤਾਰੀ ਹੈ ਇਸ ਥਾਨਾ। ਜਬਿ ਸਭਿ
 ਪੌਰਨਿ ਤਾਰੈ ਭੇਰੇ। ਸਭਿ ਤਾਰੈ ਅੰਤਰ ਇਸ ਬਰੇ ॥ ੧੯ ॥ ਅਪਰ ਉਪਾਇ
 ਨਹੀਂ ਅਬਿ ਜਾਨੇ। ਅੰਤਰ ਹੀ ਰਹੀਐ ਕਿਸ ਥਾਨੇ। ਬਹੁਤ ਪੌਰ ਕਿਮ
 ਖੁਲਹਿ ਸੁ ਨਾਹੀ'। ਤਾਰੀ ਗਈ ਬਿਖਮ ਥਲ ਜਾਹੀ' ॥ ੨੦ ॥ ਇਮ
 ਦਰਵਾਨਨਿ ਗਿਰਾ ਅਲਾਈ। ਗੁਰਸੁਤ ਜਾਨੀ ਸਗਲ ਖੁਟਾਈ।—ਅਤਿ
 ਮਤਿਮੰਦ ਨ ਸਮਝਹਿ ਕੈਸੇ। ਸਭਿ ਨਿਕਸੇ ਰੋਕਜੈ ਮੁਝ ਐਸੇ—॥ ੨੧ ॥
 ਕਰਜੈ ਬਚਨ 'ਛੁਟਹਿ ਸਭਿ ਤਾਰੇ। ਨਿਕਸਹਿ ਸਾਂਕਰ, ਖੁਲਹਿ ਕਿਵਾਰੇ।
 ਹਮ ਸੁਖੇਨ ਜਿਮ ਡੇਰਨਿ ਜਾਹਿ। ਸਕਲ ਪੌਰ ਇਸ ਰੀਤਿ ਖੁਲਾਹਿ' ॥ ੨੨ ॥

੧ ਗਲ। ੨ ਡਿਓੜੀਆਂ ਬਹੁਤ ਹਨ ਜੋ ਕਿਵੇਂ ਥੀ ਖੁਲ੍ਹ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀਆਂ। ੩ ਖੁਲ੍ਹ ਜਾਣ।

॥ ਇਮ ਕਹਿ ਨਿਜ ਦਾਸਨਿ ਕਹੁ ਪ੍ਰੇਰੇ 'ਚਲਹੁ ਪਾਲਕੀ ਕਰਹੁ ਅਗੇਰੇ' ।
 ਜਬਿ ਗਮਨੇ ਦਰ ਨਿਕਟੀ ਭਯੋ । ਛੁਟਿ ਸਾਂਕਰ ਤਾਰੋ ਖੁਲਿ ਗਯੋ ॥ ੨੩ ॥
 ਚਲੀ ਨਿਕਸਿ ਸਿਵਕਾ ਜਬਿ ਪੋਰਾਸਭਿ ਬਿਸਮਾਇ ਰਹੇ ਤਿਸ ਠੋਰਾ ਸ਼ਾਹੁ
 ਸਮੀਪ ਜਾਇ ਸੁਧ ਦਈ । 'ਅਚਰਜ ਗਤਿ ਕੁਛ ਲਖੀ ਨ ਗਈ ॥ ੨੪ ॥
 ਆਪਹਿ ਛੁਟਿ ਸਾਂਕਰ ਖੁਲਿ ਤਾਰੇ । ਗੁਰਸੁਤ ਗਮਨਯੋ ਵਹਿਰੁ ਸੁਖਾਰੇ ।
 ਜਿਮ ਤੁਮ ਕਹਹੁ ਕਰਹਿ ਤਿਮ ਜਾਇ' । ਸੁਨਤਿ ਸ਼ਾਹੁ ਹਰਖਯੋ ਬਿਸਮਾਇ
 ॥ ੨੫ ॥ ਥਿਤ ਸੁਧ ਹਿਤ ਅੰਤਹਿਪੁਰ ਬਾਹਰ' ।—ਅਜਮਤਿ ਅਤਿ ਜੁਤਿ
 ਇਹ ਜਗ ਜਾਹਿਰਾਕਹਾਂ ਰੁਕਹਿ ਗਤਿ ਬਡ ਬਲਵਾਨਾ—। ਦਰਵਾਨਨਿ ਸੋ
 ਪੁਨਹਿ ਬਖਾਨਾ ॥ ੨੬ ॥ 'ਕਛੂ ਨ ਬੋਲਹੁ ਜਾਨੇ ਦੇਹੁ । ਪੋਰ ਅਰਾਇ
 ਤਿਸੀ ਬਿਧਿ ਲੇਹੁ' । ਗੁਰ ਸੁਤ ਆਇ ਸੈਨ ਕਹੁ ਕੀਨਾ । ਤੁਰਕ ਉਪਾਇ
 ਨਿਫਲ ਕਰਿ ਦੀਨਾ ॥ ੨੭ ॥ ਭਈ ਪ੍ਰਾਤਿ ਉਲਮਾਉ ਹਕਾਰੇ । ਨਿਸ ਬਿਤਾਂਤ
 ਤਿਨ ਪਾਸ ਉਚਾਰੇ । 'ਰਹਯੋ ਨ ਰੁਕਯੋ, ਗਯੋ ਨਿਜ ਡੇਰੇ । ਸਾਂਕਰ ਤਾਰੇ
 ਖੁਲ੍ਹੇ ਘਨੇਰੇ' ॥ ੨੮ ॥ ਤਬਿ ਉਲਮਾਉਨਿ ਸ਼ਾਹੁ ਸੁਨਾਯੋ । 'ਹਮ ਕਉ
 ਅਚਰਜ ਬਡ ਉਰ ਆਯੋ । ਸੁਨਯੋ ਕਿਸੁ ਤੇ ਕੈਢੇ ਰੁ ਮਾਸ । ਨਿਤ ਖਾਵਤਿ
 ਹੈ ਕਰਤਿ ਬਿਲਾਸ ॥ ੨੯ ॥ ਨਹਿ ਮਾਨਉ ਤਉ ਇਕ ਦਿਨ ਚਲਉ ।
 ਤਹਿ ਅਹਾਰ ਦੇਖਹੁ ਤਿਹ ਮਿਲਉ' । ਸੁਨਿ ਕੈ ਸ਼ਾਹੁ ਕਹਯੋ 'ਹਮ ਜੈਹੈ' । ਜੁ
 ਕਛੂ ਖਾਇ ਔਚਕ ਪਿਖਿ ਲੈ ਹੈ ॥ ੩੦ ॥ ਇਕ ਜਸੂਸ ਤਹਿ ਰਾਖਹੁ
 ਲਾਇ। ਸੁਧ ਅਹਾਰ ਕੀ ਜੋ ਕਹਿਆਇ' । ਸੁਨਤਿ ਸ਼ਰੀਅਨਿ ਤੈਸੇ ਕੀਨਸਿ।
 ਸੁਧ ਲੈਬੇ ਹਿਤ ਨਰ ਪਠਿ ਦੀਨਸਿ ॥ ੩੧ ॥ ਭੋਜਨ ਕਰਨਿ ਲਗਯੋ
 ਜਿਸ ਛਿਨ ਮੈਂ । ਆਇ ਜਸੂਸ ਕਹੀ ਸੁ ਸਭਿਨਿ ਮੈਂ । ਉਲਮਾਉਨਿ ਸੁਧ
 ਸ਼ਾਹੁ ਸੁਨਾਈ । 'ਚਲਹੁ ਆਪ ਅਬਿ ਦੇਖਹੁ ਜਾਈ ॥ ੩੨ ॥ ਅਜਮਤਵੰਤ
 ਕਹਾਵਤਿ ਜੋਇ । ਕਰਤਿ ਕੁਕਰਮਨਿ ਦੁਰ ਕਰਿ ਸੋਇ । ਸਭਿਹਿਨਿ ਮੈਂ
 ਦਰਵੇਸ਼ ਕਹਾਵੈ । ਕਰਹਿ ਬੰਦਗੀ ਸਭਿਨਿ ਜਨਾਵੈ' ॥ ੩੩ ॥ ਕਹਤਿ
 ਸੁਨਤਿ ਇਮ ਆਪਸ ਮਾਂਹਿ। ਪਹੁੰਚੇ ਗੁਰ ਸੁਤ ਡੇਰੇ ਜਾਂਹਿ। ਬੋਤਲ* ਧਰੀ

* (ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਗਾਇ ਜੀ ਦੀ) ਸੁਧ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਅਜੇ ਮਹਿਲੋਂ ਬਾਹਰ ਹੀ ਖੜਾ ਸੀ ।
 * ਸ਼ਰਾਬ । * ਜੋ ਆ ਕੇ (ਖਬਰ) ਕਹੇ । * ਇਹ ਪਦ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਦਾ ਹੈ, ਇਸੇ ਵਾਲੀ ਗਲ
 ਹੈ ਕਿ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੇ ਸਮੇਂ 'ਬੋਤਲ' ਪਦ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਇਥਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਵੇ । ਤਦੋਂ ਸ਼ਰਾਬ
 ਲਈ 'ਮੁਰਾਹੀ' ਜਾਂ ਪਤਲੇ ਕੋਚ ਦੇ ਵੇਸੀ ਬਣੇ 'ਸ਼ੀਸ਼ੇ' ਵਰਤੀਂਦੇ ਸਨ ।

ਦੇਖਿ ਕੈ ਸ਼ਾਹੁ। ਕਹੈ “ਕਹਾਂ ਹੈ ਇਸ ਕੇ ਮਾਂਹੂ? ॥੩੪॥ ਤੁਮਰੇ ਦਰਵੇਸ਼ਨਿ
ਕੋ ਬੇਸ। ਇਹ ਦੁਰ ਕਰਿ ਕਜਾ ਕਰਹੁ ਹਮੇਸ਼। ਹਮ ਨੇ ਆਜ ਸੁਨੀ
ਤੁਮ ਰੀਤਿ। ਦੇਖੀ ਆਇ, ਕਰਹੁ ਵਿੱਧੀਤ ॥ ੩੫ ॥ ਰਹਿਨੀ ਸੰਤਨ ਕੀ
ਸੁਭ ਕਹਾਂ। ਤੁਮ ਭੱਖਜਤਿ ਜਿਮ ਬਿਸਈ ਮਹਾਂ। ਕਰਾਮਾਤ ਕਿਮ ਤੁਮ
ਕੋ ਹੋਈ? ਚਲਿਤ ਆਪ ਕੋ ਸੁਭ ਨਹਿ ਕੋਈ” ॥੩੬॥ ਤਬਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ-
ਰਾਇ ਤਿਨ ਕਹੈ “ਕਜਾ ਬੋਤਲ ਮੈਂ ਤੁਮ ਨੇ ਲਹੈ?” ਖੋਲਿ ਬਦਨਜਬਿ
ਪਾਇ ਕਟੋਰੇ। ਨਿਕਸੈ ਦੂਧ ਹੋਰਿ ਭਏ ਹੋਰੇ ॥੩੭॥ ਆਮਿਖ ਕੀ ਹੋਈ
ਤਰਕਾਰੀ। ਬੰਦਾਰਕ ਕੀ ਢਾਂਕ ਸੁਧਾਰੀ। ਤੁਸ਼ਨਿ ਭਏ ਨ ਕੁਛ ਬਸ
ਚਾਲਾ। ਹੋਰਿ ਹੋਰਿ ਹੋਰਾਨ ਬਿਸਾਲਾ ॥ ੩੮ ॥—ਕੁਛ ਤੇ ਕੁਛ ਕਰਿ ਕੈ
ਦਿਖਰਾਵਤਿ। ਕੋਇ ਨ ਸਰਬਰ ਇਹੁ ਸੰਗ ਆਵਤਿ—ਬਹੁਰ ਸ਼ਾਹੁ ਹਸਿਬੇ
ਕੀ ਬਾਤ। ਕਰਤਿ ਰਹੈ ਕੇਤਿਕ ਬੱਖਜਾਤ ॥ ੩੯ ॥ ਹੋਇ ਪਰਸਪਰ
ਮਹਦ ਪ੍ਰਸੰਨ। ਕਹਤਿ ਭਯੋ “ਤੁਮ ਸਤਿਗੁਰ ਧੰਨ। ਜਿਨ ਕੀ ਸਮਤਾ
ਕਰਹਿ ਨ ਕੋਈ”। ਕਵਿ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ‘ਦੀਰਘ ਸੋਈ’ ॥ ੪੦ ॥ ਏਹਗਾ ॥
ਬਿਸਮਾਵਤਿ ਸਭਿ ਨਰਨਿ ਯੁਤਿ ਸ਼ਾਹੁ ਦੁਰਗ ਮਹਿ ਆਇ।—ਕਹੈਂਹੂੰ
ਹੋਤਿ ਨ ਤਰੇ ਇਹੁ—ਪਚ ਹਾਰੇ ਸਮੁਦਾਇ ॥੪੧॥ ਇਹਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸੁਰਸਿ ਕਿੰਨੇ

ਨਵਮਿ ਰਾਸੇ ‘ਰਾਮਰਾਇ’ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਚਤੁਰ ਪੰਚਾਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੫੪ ॥

੫੫. [ਕਹਾਰਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਪਾਲਕੀ ਚਲਾਈ]।

ਏਹਗਾ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਪੁੱਤ੍ਰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਅਤਿ ਅਜਮਤਿ ਪਰਮ ਦਿਖਾਇ। ਸਭਿ
ਕੂਰੇ ਬਹੁ ਬਾਰ ਕਿਯ ਹਾਰੇ ਮੂਢ ਉਪਾਇ ॥ ੧ ॥ ਚੋਪਈ ॥ ਅਧਿਕ ਰਹੈ
ਸਭਿਹਿਨਿ ਪਰ ਬਲੀ। ਸ਼ਾਹੁ ਸਮੇਤ ਸਭਿਨਿ ਮਤਿ ਛਲੀ। “ਕਿਮ ਇਹ
ਹਾਰਹਿ ਤੁਰਕ ਬਨਾਵਹਿ”। ਮੂਢ ਮੁਲਾਨੇ ਸ਼ਾਹੁ ਸਿਖਾਵਹਿ ॥ ੨ ॥ ਨਹਿ
ਬਸ ਚਲੈ ਉਪਾਇ ਨਿਫਲਤੈ। ਪਚ ਪਚ ਹਾਰੇ ਸਤਿਗੁਰ ਬਲ ਤੇ। ਤੀਨ
ਲੋਕ ਮਹਿ ਅਸ ਨਹਿ ਕੋਈ। ਜੀਤ ਸਕੈ ਗੁਰ ਘਰ ਕਹੁ ਜੋਈ ॥ ੩ ॥
ਤੁਰਕ ਬਾਪਰੇ ਗਿਨਤੀ ਕਜਾ ਹੈ। ਅਰ ਕਰਿ ਮੂਰਖ ਸਮਤਾ ਚਾਹੈ। ਆਗਯਾ
ਸਭਿ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਕੇ ਮਾਂਹੀ। ਨਿਤ ਅਨੁਸਾਰਿ, ਬਿਪਰਜੈ ਨਾਂਹੀ ॥ ੪ ॥ ਜਿਮ
ਸਤਿਗੁਰਕੇ ਉਰ ਕਹੁ ਭਾਵੈ। ਤਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਿਜ ਚਲਿਤ ਦਿਖਾਵੈ। ਦੋਦਹਿ
ਲੋਕ ਬਿਖੈ ਚਹਿ ਜੇਸੇ। ਉਚਿਤਾਨੁਚਿਤ ਰਚਤਿ ਤਬਿ ਤੈਸੇ ॥੫॥ ਜੇ ਕਾਰਬ
*(ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ) ਕਹਿਆ। *ਭਾਵ ਆਪ ਦੇ ਕਰਮ ਸੁਭ ਨਹੀਂ ਹਨ। *ਸਬਜ਼ੀ। *ਫਤਾਉ
ਦੀਆਂ ਫਾੜੀਆਂ। *ਵਿਅਰਥ ਹੋਏ। *ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ।

ਨਹਿ ਚਹਿਤ ਗੁਸਾਈ^੧। ਸਿਰ ਹਰਿਬੋ ਲਗਿ ਮੈਨ ਰਹਾਈ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿ-
ਗੁਰ ਪੂਰਨ ਭਗਵਾਨ। ਸੁਭ ਸਰਬੱਗੁ ਉਤੰਗ ਮਹਾਨ ॥੬॥ ਨਿਜ ਸੁਤ
ਕੀ ਰਸਨਾ ਪਰ ਬਾਸੇ। ਜਿਮ ਬੋਲਹਿ ਤਿਮ ਕਰਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸੇ। ਬਿਲਮ ਨ
ਲਗਹਿ ਬਨਹਿ ਤਤਕਾਲਹਿ। ਤੀਨ ਲੋਕ ਪਰ ਆਯਸੁ ਚਾਲਹਿ ॥ ੭ ॥
ਪੁਨ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਮਨ ਜਾਨਾ। ਸਭਾ ਲਗੀ ਚਾਹਯੋ ਪ੍ਰਸਥਾਨਾ।
ਅਸਵਾਰੀ ਸਿਵਕਾ ਮੰਗਵਾਈ। ਨਹਿ ਕਹਾਰ ਫਿਗ, ਗਏ ਕਿਥਾਈ॥੮॥
ਕੁਛਕ ਬਿਲਮ ਤਿਨ ਆਵਤਿ ਲਾਗਹਿ। ਕਹਤਿ ਦਾਸ 'ਮੈਂ ਲਜਾਵਹੁ
ਭਾਗਹਿ'। ਗੁਰ ਨੰਦਨ ਮਨ ਮੈਂ ਇਹ ਠਾਨਾ।—ਬਿਨ ਕਹਾਰ ਮੈਂ ਕਰਿਵ
ਪਯਾਨਾ॥੯॥ ਦੇਖਿ ਵੇਖਿ ਦੁਖ ਦੁਸ਼ਟਨਿ ਦਹੈ। ਅਪਰ ਜਿ ਨਰ ਸੁ ਅਚੰਭੈ
ਰਹੈ। ਮਹਿਮਾ ਮਹਾਂ ਹੋਇ ਬਿਸਤਾਰਾ॥ਬਨਹਿ ਮਿੱਖ ਸੁਨਿ ਆਇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ
॥ ੧੦ ॥ ਹੁਇ ਸੰਗਤਿ ਜਹਿ ਕਹਿ ਬਹੁ ਮੇਰੀ। ਕਹੈ ਕੀਰਤੀ ਸਭਿਨਿ
ਬਡੇਰੀ—ਰਿਦੇ ਮਨੋਰਥ ਕਰਤੇ ਐਸੇ ਬੀਚ ਪਾਲਕੀ ਕੇ ਚਢਿ ਬੈਸੇ॥੧੧॥
ਮੁਖ ਤੇ ਕਹਯੋ 'ਕਹਾਰ ਬਿਹੀਨੀ। ਚਲਹਿ ਪਾਲਕੀ ਰੀਤਿ ਨਵੀਨੀ'।
ਤਿਸ ਛਿਨ ਸਿਵਕਾ ਉਠਿ ਕਰਿ ਚਾਲੀ। ਦਿਪਤ ਜਵਾਹਰ ਲਗੇ ਬਿਸਾਲੀ
॥੧੨॥ ਚਮਤਕਾਰ ਨਿਜ ਅਜਮਤ ਸੰਗ। ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਕੀਨਸਿ ਅਦਭੁਤ
ਰੰਗ। ਆਗੈ ਨਰ ਵਲੈਤ ਕੁਛ ਚਾਲੇ। ਅਪਰ ਸਿੱਖ ਸੇਵਕ ਗਨ ਨਾਲੇ॥
੧੩॥ 'ਧੰਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਧੰਨ'। ਬੋਲਹਿ ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਭਏ ਪ੍ਰਸੰਨ।
ਚਲੀ ਬੀਥਕਾ ਕੁਛਕ ਅਗਾਰੀ। ਸਿਵਕਾ ਬਿਨਾਂ ਕਹਾਰ ਨਿਹਾਰੀ ॥੧੪॥
ਅਦਭੁਤ ਭਏ ਮਨੁਜ ਗਨ ਮਿਲੇ। ਹੋਰਿ ਹੋਰਿ ਕਰਿ ਪੀਛੇ ਚਲੇ। ਕਾਰਨ
ਬਹੁਤਨਿ ਕੋ ਦਿਖਰਾਵਨਿ। ਮੰਦਮੰਦ ਹੀ ਕਰਹਿ ਚਲਾਵਨਿ॥੧੫॥ ਉਤਮ
ਪੋਸ਼ਿਸ਼ ਅੰਗਨਿ ਧਰੇ। ਬੈਠਯੋ ਬੀਚ ਸੁ ਆਸਨ ਕਰੇ। ਨੇਤ੍ਰ ਬਿਸਾਲਕਮਲ
ਦਲ ਮਨੋ। ਬਹੁ ਬਿਸਤ੍ਰਿਤਿ ਸੁ ਛਬਿ ਕੇ ਸਨੋ ॥ ੧੬॥ ਦੀਰਘ ਦਰਸ਼ਨ
ਬਦਨ ਸੁਹਾਵਤਿ। ਭਰਯੋ ਅਨੰਦ ਮਨਹੁ ਮੁਸਕਾਵਤਿ। ਸ਼ਯਾਮਲ ਕੇਸ^੨
ਸੁ ਬੇਸ ਅਸ਼ੋਖ। ਜਨੁ ਰਾਂਕਾਪਤਿ ਤਿਮਰ ਪ੍ਰਵੇਖ^੩ ॥ ੧੭ ॥ ਸਕਲ ਦੇਹ
ਦੀਰਘ ਦੁਤਿਵੇਤਿ। ਆਯੁਤ ਛਾਤੀ ਭੁਜਾ ਸੁਭੇਤਿ। ਗੌਰ ਰੰਗ ਤਪਨੀਯ^੪
ਸਮਾਨਾ। ਰਚਿਰ ਬਿਭੂਖਨ ਪਹਿਰੇ ਨਾਨਾ ॥ ੧੮ ॥ ਬਿੰਦ ਮਸੰਦ ਮੇਵੜੇ
^੧ਜੇ (ਕਰਾਮਾਤ) ਲਗਾਵਣੀ ਨਾ ਚਾਹੁਣ ਸਤਿਗੁਰੁ ਜੀ। ^੨ਕਾਲੇ ਕੇਸ। ^੩ਮਾਨੋਂ ਚੰਦਰਮਾ ਹਨੇਰੇ
ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਿਆ ਹੈ। ^੪ਮੋਨੇ ਵਰਗਾ।

ਦਾਸ। ਸੰਗ ਸਿੱਖ ਸੁਭ ਸੰਗਤਿ ਰਾਸ। ਰਾਮਰ ਚਾਰੁ ਵਰਤਿ ਚਹੁੰਦਿਸਿ ਮੈਂ
 । ਉਡਤਿ ਮਰਾਲ ਸੇਭਾਵਨਿ ਜਿਸ ਮੈਂ ॥ ੧੯ ॥ ਸੋਭਤਿ ਸੂਰਜ ਮੁਖੀ
 ਅਗਾਰੀ। ਚਮਕਤਿ ਚਾਰੁ ਤਰਨਿ ਅਨੁਹਾਰੀ। ਦਿਪਤਿ ਬੀਜਨ। ਲਗੇ
 ਜਵਾਹਰ। ਕਰਤਿ ਅਨਿਕ ਸੋਭਾ ਕਹੁ ਜ਼ਾਹਰ ॥ ੨੦ ॥ ਬੋਲਤਿ ਜਾਤਿ
 ਨਕੀਬ ਅਗਾਰੀ। ਚਹੁੰਦਿਸਿ ਨਰ ਗਨ ਹੈ ਪਰਵਾਰੀ। ਸ਼ਰਧਾ ਜੁਤਿ ਜੋਰਤਿ
 ਜੁਗ ਹਾਥ। ਦਿਖਰਾਵਹਿ ਨਿਜ ਨਿੰਮੀ ਮਾਥ ॥ ੨੧ ॥ ਪੰਥ ਪਾਲਕੀ
 ਚਲਤਿ ਨਿਹਾਰੈ। ਹਾਰੈ ਮਤਿ ਬਹੁ ਰਿਦੈ ਬਿਚਾਰੈ॥ ਚਾਰੈ ਦਿਸਿ ਚਿਤਵੈਤਿ
 ਪਧਾਰੈ। ਧਾਰੈ ਅਚਰਜ, ਬਚਨ ਉਚਾਰੈ॥ ੨੨ ॥ ਸਨੈ ਸਨੈ ਗਮਨਤਿ
 ਮਗ ਬੀਚ। ਭਏ ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਉਚ ਅਰੁ ਨੀਚ। ਬਿਸਮਾਵਹਿ ਸੁਨਿ ਧਾਵਤਿ
 ਆਵਹਿ। ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ ਦੇਖਹਿ ਸੀਸ ਝੁਕਾਵਹਿ ॥ ੨੩ ॥ ਹੀਰੇ ਸੁੰਦਰ
 ਮੁਕਤਾ ਲਕੀ। ਲਰੀ ਬਿਸਾਲਨਿ ਦਿਪਤਹਿ ਜ਼ਰੀ। ਜ਼ਰੀਦੋਜ ਤੇ ਸੋਭਾ
 ਖਰੀ। ਖਰੀ ਚੋਤਿ ਚਿਤ ਚਾਹੇ ਤੁਰੀ॥ ੨੪ ॥ ਘਰ ਘਰ ਮਹਿ ਸੁਧ ਸੁਨਿ
 ਸੁਨਿ ਦੌਰੇ। ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ ਹੋਰਿ ਹੋਰਿ, ਭਿਸ ਠੋਰੇ। ਕਰਿ ਕਰਿ ਬੰਦਨ
 ਚਲਿ ਚਲਿ ਸਾਥ। ਹਰਖ ਹਰਖ ਉਚ ਕਹਿ ਕਹਿ ਗਾਥ ॥ ੨੫ ॥ ਪੁਰੀ
 ਬੀਬਕਾ ਬੀਬ ਬਜ਼ਾਰ। ਘਰਯੈ ਰੋਰ ਸੁਨਿ ਥਾਇੰ ਹਜ਼ਾਰ। ਚਲਹਿ ਪਾਲਕੀ
 ਬਿਨਾਂ ਨਰਨ ਤੇ। ਬਿਸਮਤਿ ਸਕਲ ਅਚਰਜ ਕਰਨ ਤੇ ॥ ੨੬ ॥ ਭਈ
 ਭੀਰ ਸਘਨੀ ਚਹੁੰ ਉਚ। ਖਰੈ ਹੋਨਿ ਨਹਿ ਪੱਧਤਿ ਠੋਰ। ਧਨੀ ਰੀਕ
 ਆਵਤਿ ਸਮੁਦਾਏ। ਪੰਛਿਤ ਮੁਰਖ ਸਭਿ ਦਰਸਾਏ॥ ੨੭ ॥ ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ
 ਸਮੂਹ ਉਮਾਹਤਿ। ਏਕ ਬਾਰ ਹੋਰਨਿ ਚਿਤ ਚਾਹਤਿ। ਕੋਠਨਿ ਬੀਚ
 ਝਰੋਖਨਿ ਬਾਲਾ। ਅਵਿਲੋਕਤਿ ਉਤਲਾਵਤਿ ਜਾਲਾ ॥ ੨੮ ॥ ਆਗੇ ਤੇ
 ਬਡ ਭੀਰ ਹਟਾਵੈ। ਤਰਨ ਢਲੈਤ ਉਤੇਗ ਅਲਾਵੈ। ਬੰਦਨ ਕਰਿ ਕਰਿ
 ਗਮਨਹੁ ਘਰ ਕੋ। ਦਰਸਨ ਕਰਿ ਲੀਨਹੁ ਸੁਤ ਗੁਰ ਕੋ ॥ ੨੯ ॥ ਤਜਹੁ
 ਪੰਥ ਇਤ ਉਤ ਕੋ ਹੋਵਹੁ। ਸ਼ਰਧਾ ਧਰਹੁ ਲੰਮਿ ਹੁਇ ਜੋਵਹੁ। ਇਮ ਸੁਨਿ
 'ਧੰਨ ਧੰਨ ਗੁਰ' ਕਹੈ। ਸੁਠ ਸੂਰਤਿ ਲਖਿ ਤਜਹੁ ਨ ਚਹੈ ॥ ੩੦ ॥
 ਮੁਕਤਾ ਜੁਗਭ ਜਿ ਗੁੰਢੇ ਜ਼ਰੀ। ਬੀਚ ਪਾਲਕੀ ਲਰਕਤਿ ਲਰੀ। ਨਿਜ

ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਡਦੇ ਹਿੰਸ ਦੀ ਸੋਭਾਵਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸੂਰਜ ਵਾਂਗ। ਜ਼ਰੀ ਦੀਆਂ ਲੜੀਆਂ
 ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਦੀਆਂ ਹਨ। (ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਜੀ ਦੇ) ਚਿਤ ਚਾਹਿਆਂ (ਪਾਲਕੀ) ਤੁਰਦੀ ਹੈ
 ਅਥਵਾ ਖੜੋਂਦੀ ਹੈ। 'ਬਾਬੀਆਂ ਵਿਚ ਇਸ਼੍ਰੀਆਂ।' 'ਨਵਾਨ ਮੁਰਮੇ।' 'ਲੜੀਆਂ।'

ਕਰ ਮਹਿ ਗਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ਨੰਦਨ। ਦੇਖਹਿ ਇਤ ਉਤ ਕਰਤਿਹੁ ਬੰਦਨ^੧।
 ੩੯ ॥ ਸਨੇ ਸਨੇ ਗਮਨਤਿ ਇਮ ਗਏ । ਦੁਰਗ ਪੌਰ ਲੋ ਪਹੁਚਤਿ
 ਭਏ । ਲੋਕ ਹਜ਼ਾਰਨਿ ਕੀ ਸੰਗ ਭੀਰ । ਕਿਨਹੂੰ ਕਹਜੈ ਸ਼ਾਹੁ ਕੇ ਤੀਰ ॥
 ੩੨ ॥ ‘ਗੁਰ ਸੁਤ ਆਵਤਿ ਸਭਿ ਬਿਸਮਾਵਤਿ । ਬਿਨ ਕਹਾਰ ਸਿਵਕਾ
 ਗਮਨਾਵਤਿ । ਨਗਰ ਸੰਗ ਜਿਸ ਕੋ ਦਰਸਾਵਤਿ । ਅਬਿ ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ
 ਧਾਵਤਿ ਉਤਲਾਵਤਿ’ ॥ ੩੩ ॥ ਕਹਜੈ ਸ਼ਾਹੁ ਹਰਖਤਿ ਹੁਇ ਚੀਤ । ‘ਮਮ
 ਵਿਗ ਲਗਿ ਆਵੈ ਤਿਸਿ ਰੀਤਿ । ਪਿਖਹਿ ਕਚਹਿਰੀ ਅਜਮਤ ਭਾਰੀ। ਨਰ
 ਬਿਹੀਨ ਸਿਵਕਾ ਅਸਵਾਰੀ’ ॥ ੩੪ ॥ ਪੌਰ ਦੁਰਗ ਕੇ ਜਬਹਿ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਾ ।
 ਭੀਰ ਨਰਨਿ ਕੀ ਸੰਗ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਾ । ਸਾਵਧਾਨ ਭੇ ਉਠਿ ਦਰਵਾਨ । ਬਰਜਨ
 ਕੀਨਸਿ ਤਰਜਿ ਮਹਾਨ ॥ ੩੫ ॥ ਦੁਰਗ ਦੁਰ ਪਰ ਭੀਰ ਹਟਾਈ । ਸ਼ਾਹੁ
 ਨਿਕਟਿ ਸਿਵਕਾ ਗਮਨਾਈ । ਉਚੀ ਉਚੀ ਚਲਿ ਨਰ ਹੀਨੀ । ਸ਼ਾਹੁ ਸਭਾ
 ਜੁਤਿ ਸਭਿ ਨੇ ਚੀਨੀ ॥ ੩੬ ॥ ਦੇਖਿ ਦੇਖਿ ਬਿਸਮਾਵਤਿ ਸਾਰੇ ।—ਇਸ
 ਕੀ ਅਜਮਤ ਤੋਟ ਨ ਪਾਰੇ—। ਜਬਿ ਸਭਿਹਿਨਿ ਅਵਿਲੋਕ ਲਈ ਹੈ ।
 ਅਵਨੀ ਪੁਨਹਿ ਟਿਕਾਇ ਦਈ ਹੈ ॥ ੩੭ ॥ ਤਜਿ ਸਿਵਕਾ ਕੋ ਸਭਾ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਾ
 ਚੌਕੀ ਉਚ ਸਭਿਨਿ ਤੇ ਬੈਸਾ । ਬੁਝਜੈ ਸ਼ਾਹੁ ‘ਆਜ ਇਹ ਥਾਏ । ਨਰ
 ਹੀਨੀ ਸਿਵਕਾ ਚਢਿ ਆਏ’ ॥ ੩੮ ॥ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਨੇ ਕਹਜੈ । ‘ਸਮੇ
 ਕਚਹਿਰੀ ਕੋ ਹਮ ਲਹਜੈ । ਨਿਕਟਿ ਕਹਾਰ ਨਹੀਂ ਤਬਿ ਪਾਏ । ਹਮ
 ਅਰੁਢਿ ਕਰਿ ਇਮ* ਚਲਿ ਆਏ ॥ ੩੯ ॥ ਮੁਖ ਤੇ ਕਹਜੈ—ਕਹਾਰ ਜਿ
 ਨਾਂਹੀ। ਸਿਵਕਾ ਆਪ ਚਲੈ ਮਗ ਤਾਂਹੀ—। ਬਾਕ ਹਮਾਰੇ ਤੇ ਗਮਨਾਈ । ਹੇਰਿ
 ਹੇਰਿ ਭੇ ਨਰ ਸਮੁਦਾਈ’ ॥ ੪੦ ॥ ਇਤਨਾਦਿਕ ਜੇ ਬਾਕ ਬਿਲਾਸ । ਬੈਠੇ
 ਕਰਤਿ ਸ਼ਾਹੁ ਕੇ ਪਾਸ । ਸਭਾ ਉਠਨਿ ਕੋ ਸਮਾਂ ਜਿ ਹੋਵਾ । ਸ਼ਾਹੁ ਸਮਾਜ
 ਸਮੇਤ ਖਰੋਵਾ ॥ ੪੧ ॥ ਅਪਨੇ ਅਪਨੇ ਗਏ ਸਥਾਨ । ਬਿਮਨਤਿ ਕਰਤੇ
 ਬਾਕ ਬਖਾਨਿ । ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਤ ਆਯੋ ਨਿਜ ਡੇਰੇ । ਬੰਦਤਿ ਜੇ ਨਰ ਮਗ
 ਮਹਿ ਹੋਰੇ ॥ ੪੨ ॥ ਤਿਸ ਛਿਨ ਜਿਸ ਨ ਬਿਲੋਕਜੋ ਤੈਸੇ । ਪਛੁਤਾਵਤਿ
 ਜਿਮ ਕਹੂੰ ਠਗੇ ਸੇ^੨ । ਕਵਿ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਇਸੀ ਪ੍ਰਕਾਰ । ਕਰਾਮਾਤ
 ਦਿਖਰਾਇ ਅਪਾਰ ॥ ੪੩ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਰਿੰਦੇ ਨਵਮਿ ਰਾਸੇ ‘ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ’ ਪ੍ਰਸੰਗ

ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਪੰਚਾਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੫੫ ॥

^੧ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਨੂੰ । ^੨ਦੋਕ ਕੇ, ਤਾੜ ਕੇ (ਲੋਕਾਂ) ਨੂੰ ਦੋਕਿਆ । ^੩ਕਿਸੇ ਨੇ ਠੱਗ
 ਲਿਆ ਹੋਵੇ ।

*ਪਾ:—ਭੇ ਕਿਮ ।

ਪੜ੍ਹੇ [ਰਾਮਰਾਇ ਜੀ ਦੀ ਸਖਾਵਤ । ਸਾਹ ਨ ਸਾਹ] ।

ਦੇਹਰਾ ॥ ਪੁਨਿ ਇਕ ਦਿਨ ਗਮਨੇ ਸਭਾ, ਨੰਦਨ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ । ਬੈਠੇ
ਉਚੇ ਜਾਇ ਕਰਿ ਜਿਸ ਪ੍ਰਤਾਪ ਰਹਜੇ ਛਾਇ ॥ ੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਸਰਬ ਰੀਤਿ
ਤੇ ਸਰਬ ਹਟਾਏ । ਦੋਖੀ ਦੁਸ਼ਟ ਬਿਸਾਲ ਦਬਾਏ । ਕਰਿ ਨ ਸਕਹਿ
ਕੈਸਿਉਂ ਬੁਰਿਆਈ । ਬਾਰ ਬਾਰ ਅਜਮਤਿ ਪਤਿਆਈ ॥ ੨ ॥ ਸੂਰਜ ਸਮ
ਪ੍ਰਤਾਪ ਕੇ ਕਰਿ ਕੈ । ਤੁਰਕ ਤੇਜ ਤਾਰਨ ਤੁਲ ਹਰਿ ਕੈ । ਅਚਲ ਸੁਜਸੁ
ਅਪਨੇ ਬਿਸਤਾਰਾ । ਸਭਿ ਕੇ ਉਪਰ ਭਯੋ ਅਪਾਰਾ ॥ ੩ ॥ ਸ਼ਾਹੁ ਕਰਜੋ
ਅਪਨੇ ਅਨੁਸਾਰੀ । ਦੋਖੀ ਦੁਖਹਿ ਦੇਖਿ ਦੁਤਿ ਭਾਰੀ । ਭਰੀ ਕਚਹਿਰੀ
ਬੈਠਜੋ ਸ਼ਾਹੁ । ਤਬਿ ਸੁਗਾਤ ਆਈ ਚਲਿ ਪਾਹੁ ॥ ੪ ॥ ਕਿਸੀ ਦੇਸ ਤੇ ਪਠਈ
ਕਾਹੂੰ । ਵਸਤੁ ਅਮੋਲਕ ਦੇਖਹਿ ਤਾਹੂੰ । ਕੰਚਨ ਕੇ ਕੰਕਨ ਸੁਭ ਬਨੇ ।
ਜਿਸ ਪਰ ਲਗੇ ਜਵਾਹਰ ਘਨੇ ॥ ੫ ॥ ਹੀਰੇ ਜਟਤਿ ਦਮਕ ਬਡ ਉਠੇ ।
ਪਹਿਰਨਿ ਸ਼ਾਹੁ ਹੇਤੁ ਕਿਨ ਪਠੇ । ਸਭਾ ਬਿਲੋਕਤਿ ਰਹੇ ਲੁਭਾਏ । ਪਿਖਹਿ
ਨੁਰੰਗਾ ਹਾਥ ਉਠਾਏ ॥ ੬ ॥ ਤਬਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਬਚ ਕਹੇ । ‘ਕੰਕਨ
ਅਜਬ ਆਜ ਇਹੁ ਲਹੇ । ਹਮ ਕਹੁ ਦੇਹੁ ਪਹਿਰ ਹੈਂ ਹਾਥ । ਲੇ ਕਰਿ ਤੁਮ
ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਨਾਥ ! ॥ ੭ ॥ ਨਹੀਂ ਅੰਤ ਬਲ ਐਸੇ ਹੋਇ । ਨਤੁ ਕਰਵਾਇ
ਲੇਤਿ ਇਮ ਦੋਇ । ਯਾਂਤੇ ਭਏ ਪਸੰਦ ਹਮਾਰੇ । ਪਹਿਰਹਿ ਹਾਥਨਿ ਸੁਭਤਿ
ਉਦਾਰੇ’ ॥ ੮ ॥ ਸੁਨਿ ਨੌਰੰਗ ਮਨ ਬਿਖੈ ਬਿਚਾਰੇ ।—ਇਹ ਤੋ ਰਾਖਨਿ
ਉਚਿਤ ਹਮਾਰੇ । ਇਨ ਪਰ ਗੁਰ ਸੁਤ ਕੀਨਿ ਸਵਾਲਾ ਕੈਸੇ ਦੇਉਂ ਇਨਹੂੰ
ਕਹੁ ਟਾਲ ॥ ੯ ॥ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਜਾਨਹਿ ਮਨ ਕੀ । ਨਹਿ ਮਾਨਹਿ ਇਹ
ਟਾਲ ਬਚਨ ਕੀ । ਮੇਲ ਬਿਸਾਲ ਜਵਾਹਰ ਲਾਗੇ । ਅਦਭੁਤ ਜੋਤਿ ਸਭਿਨਿ
ਕੀ ਜਾਗੇ ॥ ੧੦ ॥ ਨਹਿ ਜਾਬ ਦੇਉਂ ਬਿਰਸ ਹੁਇ ਜਾਇ । ਇਨ ਬਹ
ਦੀਨੀ ਵਸਤੁ ਮੰਗਾਇ । ਕ੍ਰਪਨ ਲਖਹਿ ਮੋਕਹੁ ਮਨ ਛੋਟੈ । ਜਿਸ ਤੇ ਦੁਤਿ-
ਯ ਨ ਕਾਰਜ ਖੋਟੈ—॥ ੧੧ ॥ ਇਮ ਬਿਚਾਰੇ ਕਰਿ ਰਿਦੈ ਬਡੇਰਾ । ਦੇਤਿ
ਭਯੋ ਕੰਕਨ ਤਿਸ ਬੇਰਾ । ਗੁਰ ਨੰਦਨ ਨਿਜ ਹਾਥਨਿ ਪਾਏ । ਇਤ ਉਤ
ਡੋਲਤਿ ਦੁਤਿ ਦਮਕਾਏ ॥ ੧੨ ॥ ਦੇਖਤਿ ਦੁਸ਼ਟ ਦਹੇ ਦੁਖਿਆਰੇ । ਹਿਤੁ
ਹੋਰਿ ਕਰਿ ਭਏ ਸੁਖਾਰੇ । ਉਠੀ ਸਭਾ ਪੁਨ ਡੋਰਨਿ ਗਏ । ਮਲਤਿ ਪਰਸ-
ਪਰ ਭਾਖਤਿ ਭਏ ॥ ੧੩ ॥ ਕੀਤਕ ਦਿਨ ਸੋ ਕੰਕਨ ਪਹਿਰਤਿ । ਸ਼ਾਹ

‘ਜਿਸ (ਕ੍ਰਿਪਣਤਾ ਤੋਂ) ਦੂਜਾ ਕਾਰਜ ਕੋਈ ਖੋਟਾ ਨਹੀਂ ।

ਸਮੀਪ ਆਇ ਰਹਿ ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ । ਅਧਿਕ ਸਮਾਜ ਬਧਜੇ ਬਹੁ ਰੀਤੀ । ਸਿੱਖਜੇ
ਅਨੇਕ ਹੋਤਿ ਚਿਤ ਪ੍ਰੀਤੀ ॥ ੧੪ ॥ ਬਿੰਦ ਤੁਰੰਗ ਸੈਨ ਸੰਗ ਹੋਈ । ਸ਼ਸਤ੍ਰ
ਬਸਤ੍ਰ ਮਹਿ ਸ਼ੋਭਤਿ ਜੋਈ । ਨਰ ਅਨੇਕ ਆਗੂ ਪਿਛਵਾਏ । ਸਨਮਾਨਤਿ
ਸਭਿ ਸੁਜਸੁ ਅਲਾਏ ॥ ੧੫ ॥ ਜਹਿ ਤਹਿ ਸੰਗਤਿ ਭਈ ਘਨੇਰੀ । ਅਰਪਹਿ
ਆਨਿ ਉਪਾਇਨ ਫੇਰੀ । ਆਦਿ ਅਮਾਵਸ ਪਰਬ ਬਡੇਰੇ । ਦਰਸਨ ਕਰਨਿ
ਆਇ ਬਹੁਤੇਰੇ ॥ ੧੬ ॥ ਦੀਪਕ ਮਾਲ, ਦੁਸਹਿਰਾ, ਹੋਰੀ । ਦਰਸਹਿ
ਸੰਗਤਿ ਕਰਿ ਕਰ ਜੋਰੀ । ਬਹੁ ਅਰਦਾਸ ਮੇਵੜੇ ਕਰਿਹੀਂ । ਸੰਗਤਿ ਅੰਗੂ
ਮਸੰਦ ਸੁ ਥਿਰਿਹੀਂ ॥ ੧੭ ॥ ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ ਬਡ ਸਮਾਜ ਬਿਰਧਾਵੈ । ਲੋਕ
ਅਨੇਕ ਦਰਬ ਅਰਪਾਵੈ* । ਕੇਤਿਕ ਸਮੇਂ ਬਿਤਾਵਨ ਕਰੇ । ਏਕ ਦਿਵਸ
ਗਮਨਤਿ ਪੁਰਿ ਚਰੇ ॥ ੧੮ ॥ ਸੰਗ ਢਲੈਤ ਨਕੀਬ ਬੁਲੰਤਾ । ਬਹੁ ਨਰ
ਭੀਰ ਪਾਛ ਗਮਨੰਤਾ । ਰੀਤਿ ਸਮਾਜ ਰਾਜਾ ਸੰਗ ਚਾਲਹਿ । ਜਾਤਿ
ਬਜਾਰ ਨਰਨਿ ਅਲਬਾਲਹਿ ॥ ੧੯ ॥ ਹੁਤੋ ਬੇਨਵਾ ਏਕ ਫਕੀਰ । ਤਿਨ ਪਿਖਿ
ਸਤਿਗੁਰਸੁਤ ਸੰਗ ਭੀਰਾਹੋਰਤਿ ਬੋਲੈ ਉਚ ਅਵਾਜ । ‘ਕਰਾਮਾਤ ਸਾਹਿਬ
ਸੁਨਿ ਆਜ ॥ ੨੦ ॥ ਸ਼ਾਹੁਨਸ਼ਾਹ ਕਛੁ ਦਿਲਵਾਵਹੁ । ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਨੇਦਨ !
ਜਸੁ ਪਾਵਹੁ । ਨਹੀਂ ਆਪ ਕੇ ਅਪਰ ਸਮਾਨ । ਹਮਹਿ ਖਰਾਇਤ ਏਹੁ
ਮਹਾਨ’ ॥ ੨੧ ॥ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਜਸੁ ਕਾਨੈ ॥ ਸ਼ਾਹੁਨਸ਼ਾਹੁ ਮਹਾਨ
ਬਖਾਨੈ—। ਜੇ ਅਵਰੰਗ ਤੇ ਕੰਕਨ ਲਏ । ਕਰ ਨਿਕਾਸਿ ਬੇਨਵ ਕੋ ਦਏ ॥
੨੨ ॥ ਬਹੁ ਮੋਲੇ ਗਨ ਲਾਇਸਿ ਹੀਰਾ । ਚਮਤਕਾਰ ਕੋਰਨ ਕਰਿ ਚੀਰਾ ॥
ਸ਼ਾਹੁ ਲੁਭਾਯੋ ਹੋਰਤਿ ਜੋਇ । ਜਾਚੇ ਦਏ ਬੇਨਵੇ ਸੋਇ ॥ ੨੩ ॥ ਲਾਖਹੁ ਧਨ
ਖਰਚੈ ਜਿਹ ਕਾਰਨ । ਪਠੇ ਸ਼ਾਹ ਕਹਿ ਹੈ ਕਰ ਧਾਰਨ ॥ ਰਹਿ ਲੁਭਾਇ
ਦੇ ਸਕਹਿ ਨ ਕੋਇ । ਜਾਚੇ ਦਏ ਬੇਨਵੇ ਸੋਇ ॥ ੨੪ ॥ ਜਾਚਤਿ ਸੁਨੈ
ਤੁਰਕ ਗਨ ਤਹਾ । ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ ਕਹਹਿ ਜਰਹਿ ਦੁਖ ਮਹਾ । ‘ਦੇਖਹੁ
ਕਰਤਿ ਬਧੀਕੀ ਬਾਤ । ਸ਼ਾਹੁਨਸ਼ਾਹੁ ਕਹਾਇ ਬਖਸ਼ਾਤ ॥ ੨੫ ॥ ਨੌਰੰਗ ਤੇ
ਜੋ ਕੰਕਨ ਲੀਨੇ । ਅਲਪ ਜਾਨਿ ਬੇਨਵ ਕੋ ਦੀਨੇ । ਨਹੀਂ ਤ੍ਰਾਸ ਕੁਛ ਮਨ
ਮਹਿ ਠਾਨਾ । ਬਧੈ ਬਿਸਾਲ ਰਿਦੇ ਗਰਬਾਨਾ ॥ ੨੬ ॥ ਸ਼ਾਹੁਨਸ਼ਾਹਿ

*ਪਾਲਕੀ ਵਿਚ ਚੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ । *ਸਿਪਾਹੀ । *ਘੋੜੇ ਹੋਏ । *ਫੰਨਾਂ ਵਿਚ
ਪਛਾਵ ਪਹਿਲ ਐਸੇ ਕੋਢੇ ਹੋਏ ਕਿ ਚਮਤਕਾਰ (ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਸਨ) । *ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਸਨ ਕਿਸ
ਨੇ ਕਿ (ਸ਼ਾਹ) ਦੱਬੀਂ ਪਾਈ ਹੋਏਗਾ । *ਪਾ:-ਬਹੁ ਪਾਵੇ । †ਪਾ:-ਰਾਜਸ ਰੀਤਿ ਸਮਾਜ ।

ਕਹਾਵਹਿ ਜੈਸੇ । ਨਹਿ ਚਵਗੱਤਾ ਕੋ ਸੁਧ ਐਸੇ । ਅਬਿ ਹਮ ਚਲਹਿ
ਸੁਨਾਵਹਿ ਸ਼ਾਹੁ । ਸੁਨਹਿ, ਉਪਾਵਹਿ ਰਿਸ ਉਰ ਮਾਂਹੁ' ॥੨੭॥ ਇਮ ਕਾਛੀ
ਉਲਮਾਉ ਮੁਲਾਨੇ । ਹੁਇ ਇਕਠੇ ਢਿਗ ਸ਼ਾਹ ਬਖਾਨੇ । ਮਿਲਿ ਕਰਿ
ਸਭਿਨਿ ਸੁਨਾਵਨਿ ਕੀਨਸਿ । 'ਰਾਵਰ ਕਟਕ' ਜਰਾਉ ਦੀਨਸਿ ॥੨੮॥
ਆਪ ਕਹਾਯਹੁ ਸ਼ਾਹਿਨ ਸ਼ਾਹੁ । ਦਿਏ ਨਿਕਾਸਿ ਬੇਨਵੇ ਪਾਹੁ । ਨਹਿ ਰਾਵਰ
ਕੋ ਤ੍ਰਾਸ ਕਰੇਤਾ । ਤੁਮ ਤੇ ਅਧਿਕ ਆਪ ਜਾਨੈਤਾ' ॥੨੯॥ ਇੱਤਯਾਦਿਕ
ਦੁਤੀ ਬਹੁ ਕਰੀ । ਜਿਸ ਤੇ ਸ਼ਾਹੁ ਰਿਦੈ ਰਿਸ ਭਰੀ । ਜਬਹਿ ਕਚਹਿਰੀ
ਸ਼ਾਹੁ ਲਗਾਈ । ਆਇ ਸਭਾਸਦ ਭੇ ਸਮੁਦਾਈ ॥੩੦॥ ਗੁਰ ਨੰਦਨ ਤਬਿ
ਚਲਿ ਕਰਿ ਆਵਾ । ਸਭਾ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਯੋ ਬੈਠਿ ਸੁਹਾਵਾ । ਕਿਤਿਕ ਬਾਰ ਪੀਛੇ
ਕਰਿ ਸ਼ਾਹੁ । 'ਕੰਕਨ ਆਜ ਨਹੀਂ ਤੁਮ ਪਾਹੁ ॥੩੧॥ ਕਿਸ ਕਾਰਨ ਕਰਿ
ਕਰ ਨਹਿ ਪਾਏ? ਛੁਡੇ ਆਜ ਸਭਾ ਮਹਿ ਆਏ' । ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਨੰਦਨ ਬਚਨ
ਉਚਾਰਾ । 'ਹਮੇ ਬੇਨਵੇ ਨੇ ਮਗ ਜਾਚਾ ॥੩੨॥ ਤਿਸ ਕਹੁ ਦੋਨਹੁ ਦੇ
ਕਰਿ ਆਏ । ਭਯੋ ਆਪ ਕੋ ਜਸੁ ਅਧਿਕਾਏ । ਲੇ ਕਰਿ ਬਹੁ ਪ੍ਰਸੰਨ ਮਨ
ਹੋਵਾ । ਅਦਕੁਤ ਸਭਿਨਿ ਪਦਾਰਥ ਜੋਵਾ' ॥੩੩॥ ਰਿਸ ਕਰਿ ਕੁਛ ਨੌਰੰਗ
ਉਚਾਰਾ । 'ਕੰਕਨ ਜੋਰੀ' ਮੋਲ ਉਦਾਰਾ । ਜਾਗਤਿ ਜੋਤਿ ਜਵਾਹਰ ਜਾਂਹੁ ।
ਮੈਂ ਹਿਤ ਕਰਿ ਦੀਨੇ ਤੁਮ ਪਾਹੁ ॥੩੪॥ ਲੇਕਰਿ ਅਪਰ ਥਾਨ ਸੋ ਦੀਨਿ ।
ਮੋਹਿ ਤ੍ਰਾਸ ਨਹਿ ਰੰਚਕ ਕੀਨਿ । ਅਬਿ ਕੰਕਨ ਸੋਈ ਮੁਝ ਦੇਹੁ ਮੰਗਵਾਵਹੁ
ਨਹਿ ਬਿਲਮ ਕਰੇਹੁ ॥੩੫॥ ਉਚਿਤ ਪਹਿਰਬੇ ਕਰ ਬਰ ਮੇਰੇ' । ਨਾਂਹਿ ਤ
ਰਹਤਿ ਹਾਥ ਮਹਿ ਤੇਰੇ । ਅਪਰਨ ਕੀ ਲਾਇਕ ਸੋ ਨਾਂਹੀ । ਵਸਤੁ
ਅਮੋਲਕ ਨਹਿ ਕਿਸ ਪਾਹੀ' ॥੩੬॥ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਨੇ ਭਾਖਾ । 'ਅਬਿ
ਤਿਨ ਕੀ ਕਯਾ ਕਰਹੁ ਭਿਲਾਖਾ । ਜਾਚਤਿ ਦੀਨਿ ਦਏ ਕਰਿ ਦਾਨ । ਪੁਨ
ਕਿਮ ਲੇਹੁ ਆਪਨੇ ਪਾਨ ॥੩੭॥ ਅਪਰ ਜਿ ਹੋਤਿ, ਦੇਤਿ ਭੀ ਫੇਰ । ਲਿਏ
ਬੇਨਵੇ ਕੂਰ ਬਡੇਰ । ਜਾਚੇ ਤਿਸ ਤੇ ਹਾਥ ਨ ਆਵਹਿ । ਬਲ ਤੇ ਛੀਨਹਿ ਤਉ
ਨ ਪਾਵਹਿ ॥੩੮॥ ਯਾਂਤੇ ਰਿਦੇ ਬਿਸਾਰਹੁ ਸੋਇ । ਨਹਿ ਅਬਿ ਲੋਭਹੁ'
ਉਚਿਤ ਨ ਕੋਇ' । ਪੁਨਹਿ ਸ਼ਾਹੁ ਨੇ ਕਹਯੋ ਸੁਨਾਇ । 'ਇਮ ਮੇਰੇ ਮਨ ਮਹਿ
ਨਹਿ ਆਇ ॥੩੯॥ ਮੋਹਿ ਸਭਾ ਮਹਿ ਕੰਕਨ ਸੋਇ । ਤੁਮ ਪਹਿਰਹੁ ਕੈ ਮੁਝ
ਢਿਗ ਹੋਇ । ਅਬਿ ਮੰਗਵਾਇ ਦੇਹੁ ਮੁਝ ਤਾਂਈ । ਜਿਮ ਜਾਨਹੁ ਤਿਮ ਰਚਹੁ

'ਕੜੇ । 'ਕੜਿਆਂ ਦੀ ਜੋੜੀ । 'ਮੇਰੇ ਮੁਸ਼ਟ ਹੱਥਾਂ ਵੇ । 'ਲਾਲਸਾ ਬੀ ਹੁਣ ਨਾਂ ਕਰੇ ।

ਉਪਾਈ ॥ ੪੦॥ ਤਿਨ ਬਿਨ ਮੋਹਿ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਨਾਂਹੀ । ਵਸਤੁ ਅਮੋਲ ਰੰਕ
ਕੇ ਪਾਹੀ । ਅਨਿਕ ਬਾਤ ਕਿਮ ਕਹਉ ਕਹਾਵਉ । ਸੋ ਏਕਨ ਬਿਨ
ਬਿਲਮ ਮੰਗਾਵਉ ॥ ੪੧॥ ਇਮ ਰੁਖ ਲਖਿ ਕਰਿ ਨੌਰੰਗ ਕੇਰਾ । ਗੁਰਸੁਤ
ਅਜਮਤ ਕਰਿ ਤਿਸ ਬੇਰਾ । ਜਿਹ ਸਥਾਨ ਕੰਕਨ ਸੁਭ ਧਰੇ । ਬਹੁਤ
ਜਤਨ ਤੇ ਗੁਪਤੀ ਕਰੇ ॥ ੪੨॥ ਇਕ ਦੁਇ ਰਾਖੇ ਤਿਸ ਬਲ ਰਹੇ । ਮਣਿ
ਕੀ ਸਮ ਪੰਨਗ ਨਿਤ ਲਹੇ । ਗੁਰਸੁਤ ਨੇ ਤਹਿ ਤੇ ਨਿਕਸਾਏ । ਆਗੇ
ਧਰਿ ਕਰਿ ਸ਼ਾਹੁ ਦਿਖਾਏ ॥ ੪੩॥ ਬੈਠੇ ਤਹਾਂ ਮੰਗਾਵਨਿ ਕਰੇ । ਪਿਖੇ ਸ਼ਾਹੁ
ਕੁਛ ਸਮਤਾ ਧਰੇ । ਤਜੀ ਬਿਖਮਤਾ ਬੋਲਤਿ ਜੈਸੇ । ਤਉ ਲਗਜੇ ਬੁਝਨਿ
ਕਹਿ ਐਸੇ ॥ ੪੪॥ ‘ਕਜੋਂ ਤੁਮ ਸ਼ਾਹੁਨਸ਼ਾਹੁ ਕਹਾਵਉ ? ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ’,
ਦਰਬ ਦੇਹੁ ਹਰਖਾਵਉ । ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਤੁਮ ਸ਼ਾਹਿਨਸ਼ਾਹੁ ? ਇਹ ਉਤਰ
ਦੀਜੈ ਮੁਝ ਪਾਹੁ’ ॥ ੪੫॥ ਤਬ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਨੇ ਕਹਜੈ । ‘ਇਸ ਕੋ
ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਤੁਮ ਲਹਜੋਨਿਕਸਜੇ ਸਾਹੁ ਆਇ ਕੇ ਨਾਂਹੀ । ਅਸ ਨਿਸਚਾ
ਹਮਰੇ ਮਨ ਮਾਂਹੀ ॥ ੪੬॥ ਯਾਤੇ ਸਾਹੁ ਨ ਸਾਹੁ ਕਹੀਤੇ’ । ਇਸ ਬਿਧਿ
ਹਮਰੇ ਮਤੋ ਲਖੀਤੇ’ । ਕਵਿ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਰੁਖ ਲਖਿ ਸ਼ਾਹੁ । ਗਏ ਸਕਲ
ਨਿਜ ਡੋਰਨਿ ਮਾਂਹੁ ॥ ੪੭॥

ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਲਿਖੇ ਨਾਮ ਭਾਸੇ ‘ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ’ ਪ੍ਰਸੰਗ ਚਰਨਨੇ
ਨਾਮ ਖਸਟਪੰਚਾਸਵੀ ਅੰਸੁ ॥ ੫੬ ॥

੫੭. [ਮਿੱਟੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕੀ] ।

ਏਹਗਾ॥ਪੁਨ ਇਕ ਦਿਨ ਗਮਨੇ ਸਭਾ ਨੰਦਨ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਰਾਇਉਮਰਾਵਨਿ
ਮਹਿ ਸ਼ਾਹੁ ਫਿਗ ਬੈਠਜੇ ਉਚੀ ਬਾਇੰ ॥ ੧॥ ਚੰਪਈ ॥ ਪੁਰਬ ਦੁਸ਼ਟਨਿ
ਸ਼ਾਹੁ ਸਿਖਾਯੇ । ‘ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਨਿਜ ਸ਼ਬਦ ਬਨਾਯੇ । ਤਿਸ ਮਹਿ

‘ਲੁਕਾਏ ਹੋਏ ਸਨ । ‘ਰਖਵਾਲੇ । ‘ਸੱਪ ਮਣੀ ਨੂੰ ਨਿੱਤ (ਜਿਵੇਂ) ਵੇਖਦਾ ਹੈ, ਤਿਸ ਵਾਂਗੂ (ਦੇਖਦੇ
ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਰਾਖੇ) । ‘ਸ਼ਾਂਤੀ । ‘(ਆਪਣਾ ਜੱਸ) ਸੁਣ ਸੁਣਕੇ । ‘ਭਾਵ ਸ਼ਾਸ ਨਿਕਲਕੇ ਫੇਰ
ਮੰਦਰ ਆਵੇਗਾ ਕਿ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਦਮ ਦਾ ਇਤਨਾ ਭਰਵਾਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ
‘ਸਾਹੁ ਨ ਸਾਹੁ’ ਕਹਾਉਂਦੇ ਹਾਂ । ਉਵੇਂ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਹੁ ਪਦ ਨੂੰ ਸਾਹੁ ਵਿਚ ਬਦਲ ਕੇ ਇਕ
ਸ਼ਬਦ ਚਮਤਕਾਰ ਦੱਸਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਹੁਨੀ ਵਿਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਦਮ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ
ਕਰਦੇ, ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਹਰ ਸ਼ਾਸ ਤੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪਰ ਸ਼ਾਸ ਦੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲੇ ਬੀ ਤੇ ਅੰਦਰ ਗਏ
ਬੀ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਵਿਚ ਸਾਵਧਾਨ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ । ਇਸ ਸਦਾ ਸਾਵਧਾਨਤਾ ਕਰਕੇ ਦੀਨ ਵਿਚ
ਸਾਨੂੰ ਸ਼ਾਹੁਨਸ਼ਾਹੁ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਵਿਚ ਵਿਚ ਜੁਗਤ ਬੀ ਹੈ ਕਿ ਤੈਨੂੰ ਦਮ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਹੈ ਇਸ
ਕਰਕੇ ਤੂੰ ਦੱਬ ਵਲੋਂ ਗਵਲਤ ਵਿਚ ਹੈਂ ਤੇ ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਲਿਪਤ ਹੈਂ ।

ਕਰਨੇ ਤੁਰਕ ਮਤਿ ਖੰਡਨ । ਹੀਦੁਨਿ ਮਤਿ ਕੋ ਕੀਨਸਿ ਮੰਡਨ ॥ ੨ ॥
 ਪ੍ਰਿਥੀ ਬਿਖੈ ਜੁ ਤੁਰਕ ਦਫਨਾਵੈਂ । ਸੋ ਭੀ ਜਰਹਿ ਅਗਨਿ ਦਿਪਤਾਵੈਂ ।
 ਬੁਝਹੁ ਰਾਮਰਾਇ ਕੇ ਆਏ । ਕਯਾ ਉੱਤਰ ਇਸ ਕਹੁ ਬਤਲਾਏ ॥ ੩ ॥
 ਇੱਤਯਾਦਿਕ ਕਹਿ ਸ਼ਾਹੁ ਸਿਖਾਯੋ । ਜਬਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਚਲਿ ਆਯੋ ।
 ਅਪਰ ਪ੍ਰਸੰਗ ਅਨੇਕ ਚਲਾਏ । ਜੇ ਓਲਮਾਉ ਤਹਾਂ ਸਮੁਦਾਏ ॥ ੪ ॥
 ਜੁਕਤਿ ਉਕਤਿ ਕਰਿ ਮਤਿ ਚਤੁਰਾਈ । ਸ਼ਾਹੁ ਸੁਨਾਵਹਿ ਹਰਖ ਉਪਾਈ ।
 ਚਲੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬੁਝਨੋ ਚਹਜੋ । 'ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਜੀ ਇਹ ਕਯਾ ਕਹਜੋ:- ॥ ੫ ॥

ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ:-ਮਿਟੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕੀ ਹੋਏ ਪਈ ਹੁਆਰ ॥ ਘੜਿ ਭਾਂਡੇ

ਇਟਾ ਕੀਆ ਜਲਦੀ ਕਰੇ ਪੁਕਾਰ ॥ ਜਲਿ ਜਲਿ ਹੋਵੇ ਬਪੁੜੀ ਏਕਿ ਬੜਿ ਪਵਹਿ

ਅੰਗਿਆਰ ॥ ਨਾਨਕ ਜਿਨਿ ਕਰਤੇ ਕਾਰਣੁ ਕੀਆ ਏ ਜਾਣੇ ਕਰਤਾਰ ॥ ੨ ॥

ਬੋਧਈ ॥ ਕਰਹੁ ਮਾਇਨਾ ਸਭਿਨਿ ਸੁਨਾਇ । ਇਹ ਕਯਾ ਕਹਜੋ ਦੇਹੁ
 ਸਮੁਝਾਇ ?' ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਮਨ ਜਾਨਾ । -ਗਨ ਦੋਖੀ ਸਿਖਰਾਇ
 ਮਹਾਨਾ ॥ ੬ ॥ ਕਹੈਂ ਵਾਸਤਵ ਅਰਥ ਜਿ ਅਬੈ । ਦੋਖੀ ਤਰਕ ਬਧਾਵਹਿ
 ਸਬੈ । ਜਿਸ ਤੇ ਸ਼ਾਹੁ ਫਰਕ ਉਰ ਪਾਵੈ । ਤਿਮ ਇਹ ਦੁਸ਼ਟ ਕੁਥਾਵ
 ਉਠਾਵੈਂ ॥ ੭ ॥ ਸ਼ਰਾ ਬਿਖੈ ਮਨ ਬੰਧਜੋ ਸ਼ਾਹੁ । ਠਾਨਹਿ ਦ੍ਰੋਸ ਅਧਿਕ ਮਨ
 ਮਾਂਹੁ । ਬਨੀ ਬਾਤ ਮੇਰੀ ਬਿਗਰੈ ਹੈ । ਬਹੁਰ ਕਿਸੁ ਬਿਧਿ ਨਹਿ ਸੁਧਰੈ ਹੈ
 ॥ ੮ ॥ ਕਰਤਿ ਰਹੇ ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ ਦੁਸ਼ਟਾਈ ॥ ਮੈਂ ਅਜਮਤ ਕੇ ਜੋਰ ਬਚਾਈ ।
 ਮੁਝ ਕੋ ਧਨ ਲਾਖਹੁ ਇਹ ਦੇਤਿ । ਬਿਗਰ ਜਾਇ ਪੁਨ ਰਹੈ ਨ ਹੋਤ'- ॥
 ੯ ॥ ਇੱਤਯਾਦਿਕ ਉਰ ਬਹੁਤ ਬਿਚਾਰੇ । ਪਦ ਕੇ ਅੱਛਰ ਅਪਰ ਉਚਾਰੇ ।
 'ਮਿੱਟੀ ਬੇਇਮਾਨ ਕੀ ਕਹੀ । ਸਕਲ ਤੁਰਕ ਕੀ ਇਹ ਗਤਿ ਨਹੀਂ ॥ ੧੦ ॥
 ॥ ਬੇਇਮਾਨ ਕੀ ਨਿੰਦਯਾ ਸਾਰੇ । ਬਿਚ ਕੁਰਾਨ ਭੀ ਕਹਜੋ ਤੁਮਾਰੇ । ਕਯਾ
 ਸੰਸੈ ਹੋਯਹੁ ਇਸ ਮਹੀ । ਬੇਇਮਾਨ ਕੀ ਦੁਰਗਤਿ ਕਹੀ ॥ ੧੧ ॥ ਹਮਰੇ
 ਤੁਮਰੇ ਸਕਲ ਸਥਾਨ । ਨਿੰਦਤਿ ਹੈਂ ਜਿਨ ਤਜੋ ਇਮਾਨ । ਸਭਿ ਕੋ ਮਤੋ
 ਏਕ ਬਿਧਿ ਕਹੈਂ । ਜਨੋਂ ਕਜੋਂ ਧਰਮ ਭਲੇ ਨਿਰਬਹੈਂ ॥ ੧੨ ॥ ਸਭਿ ਗੁਨ
 ਮੂਲ ਧਰਮ ਹੈ ਏਕ । ਹੋਤਿ ਧਰਮ ਤੇ ਰਿਦੇ ਬਿਬੇਕ । ਸੂਥਿਤ ਜਗਤ ਕੋ
 ਧਰਮ ਦਖੰਤਾ' । ਧਰਮ ਸਦਾ ਸੁਖ ਕੋ ਉਪਜੀਤਾ ॥ ੧੩ ॥ ਧਰਮ ਰੂਪ ਹੈ
 ਖੇਤ ਬਿਸਾਲਾ । ਸਤਿ ਸੰਤੋਖ ਬੀਜ ਸਭਿ ਕਾਲਾ । ਸਮਤਾ, ਸੁਚਤਾ,

ਅਸਲੀ । 'ਪਿਆਰ । 'ਧਰਮ ਹੀ ਜਗਤ ਨੂੰ ਬਿਰ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ।

ਮੁਦਤਾ, ਖਿਮਾਂ । ਸ਼ਰਧਾ, ਦਯਾ ਕਰਤਿ ਇਨ ਜਮਾਂ॥੧੪॥ ਪ੍ਰਾਨੀ ਜੀਵਹਿ
ਜਗ ਮਹਿ ਜਾਵਦ । ਰੱਛਾ ਧਰਮ ਕਰਤਿ ਹੈ ਤਾਵਦ । ਤਜਾਗੈ ਪ੍ਰਾਨ
ਮ੍ਰਿਤਕ ਜਬਿ ਕੋਇ । ਚਲਹਿ ਬਡੇ ਮਗੈ ਏਕਲ ਹੋਇ ॥ ੧੫ ॥ ਤਬਹਿ
ਸਹਾਇਕ ਧਰਮ ਅਸ਼ੋਕ । ਸਭਿ ਸੁਖ ਦੇਤਿ ਬੀਜ ਪਰਲੋਕ । ਯਾਂਤੇ ਸੁਭ
ਇਮਾਨ ਸਭਿ ਹੀ ਕੋ । ਤਜਹਿ ਨ ਕਬਹੂੰ ਚਹਿ ਸੁਖ ਜੀ ਕੋ ॥ ੧੬ ॥
ਬੇਇਮਾਨ ਦੁਖ ਦੋਨਹੂੰ ਲੋਕ । ਬੇਇਮਾਨ ਕੇ ਸਦ ਹੀ ਸ਼ੋਕ । ਬੇਇਮਾਨ
ਵੇਜ਼ਕ ਮਹਿ ਜਾਇ । ਬੇਇਮਾਨ ਕੀ ਗੋਰੈ ਜਲਾਇ॥੧੭॥ ਇੰਤਜਾਦਿਕ
ਗੁਰਸਤ ਨੇ ਕਹੈ । ਸ਼ਾਹੁ ਕੁਸ਼ਾਮਤ ਕੋ ਚਿਤ ਚਹੈ । ਅਪਨੇ ਬਲ ਕੀ
ਸੁਧ ਬਿਸਰਾਈ । ਸਤਿਗੁਰ ਗਿਰਾ ਦੀਨਿ ਉਲਟਾਈ ॥ ੧੮ ॥ ਅਦਬ ਨ
ਸਮਝੈ ਪਹਿਲੇ ਗੁਰ ਕੋ । ਖੋਟੋ ਕਰੈ ਮਨੋਰਥ ਉਰ ਕੋ ।—ਗੀਢ ਸ਼ਾਹੁ
ਸੋ ਮੇਰੋ ਰਹੈ । ਲਾਖਹੁ ਦਰਬ ਦੇਤਿ ਨਿਤ ਅਹੈ—॥ ੧੯ ॥ ਤਿਸ ਦਿਨ
ਤੇ ਟੂਟੈ ਗੁਰ ਦਿਸ਼ਿ ਤੇ । ਕਰੇ ਖੁਸ਼ਾਮਤ ਪਲਟੈ ਜਿਸ ਤੇ । ਅਪਰ
ਪ੍ਰਸੰਗ ਅਨੇਕ ਚਲੇ ਹੈ । ਉੱਤਰ ਸਭਿ ਕੋ ਦਿਯੇ ਭਲੇ ਹੈ ॥ ੨੦ ॥ ਸਭਾ
ਉਠੀ ਪੁਨ ਆਯਹੁ ਡੇਰੇ । ਖਾਨ ਪਾਨ ਕਰਿ ਹਰਖ ਬਡੇਰੇ।ਆਗੇ ਜੇਤਿਕ
ਅਜ਼ਮਤ ਦਈ । ਲਿਖਿ ਲਿਖਿ ਸਕਲ ਪਠਾਵਨਿ ਕਈ ॥ ੨੧ ॥ ਇਹ
ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਸੁਨਿ ਕੇ ਸਿਖ ਕੋਈ । ਲਿਖਿ ਅਰਦਾਸ ਚਲੈ ਲੇ ਸੋਈ।ਸਕਲ
ਕੁਸ਼ਲ ਕੀ ਗਾਥ ਪਠਾਈ । ਸ਼ਾਹੁ ਸਾਬ ਜਿਮੈ, ਲਿਖੈ ਤਥਾਈ ॥ ੨੨
॥ ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਚਲਿ ਕੇ ਸਿਖ ਤੂਰਨ । ਕ੍ਰਮ ਤੇ ਉਲਘੈ ਪੰਥ ਸਪੂਰਨ ।
ਕੀਰਤਿਪੁਰਿ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿਰਾਇ।ਤਿਨ ਢਿਗ ਪਹੁੰਚੈ ਬੰਦੇ ਪਾਇ॥੨੩
॥ਸਕਲ ਕੁਸ਼ਲ ਅਰਦਾਸ ਸੁਨਾਈ । ਅਪਰ ਹਕੀਕਤ ਪੁਨਹਿ ਬੁਝਾਈ।
‘ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਰਾਵਰ ਸਾਰੇ । ਬਿਨਾਂ ਕਹੇ ਜਾਨਹੁ ਜਗੁ ਕਾਰੇ’ ॥ ੨੪ ॥
ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਨਿਕਟਿ ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ । ਬੈਠੇ ਹੁਤੇ ਨਿਕਟਿ ਕਰਿ
ਪੰਗਤਿ । ਸਭਿਹਿਨਿ ਕੇ ਸੁਨਾਇਬੇ ਕਾਰਨ । ਸਿਖ ਸੋ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀਨਿ
ਉਚਾਰਨਿ ॥੨੫॥ ‘ਕਹੁ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਦਿੱਲੀ ਮਹਿ ਜੈਸਾ । ਤੁਰਕੇਸ਼ੁਰ ਬਰਤੈ,
ਕਹੁ ਕੈਸਾ ? । ਜਾਮਰਾਇ ਕੋ ਮਿਲਿਬੇ ਭਯੋ । ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪੂਰਬ ਚਲਿ
ਗਯੋ ? ॥ ੨੬ ॥ ਬਚਨ ਸਪਰਸ਼ਨ ਕੈਸੇ ਕੀਏ ? । ਕਿਮ ਉੱਤਰ

‘ਭਾਵ ਪੁਣੇਕ ਦੇ ਰਾਹ । ‘ਕਬਰਾ ‘ਕੁਸ਼ਾਮਤ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਤੇ (ਰੁਕ੍ਹ ਜੀ ਦਾ ਵਾਕ) ਬਦਲਾਯਾ ।

‘ਜਿਵੇਂ ਸ਼ਾਹ ਨਾਲ (ਗਲ ਹੋਈ) । ‘ਸਮਝਾਈ ।

ਬਾਦੀ ਕਹ ਦੀਏ ?। ਲੇਨਿ ਦੇਨਿ ਕੋ ਕਿਮ ਬਿਵਹਾਰ ?। ਕਿਮ ਸਨਮਾਨ
 ਅਮਾਨ^੧, ਉਚਾਰ ? ॥ ੨੭ ॥ ਕਿਤਿਕ ਦਿਵਸ ਮਹਿ ਮੇਲ ਕਰੇਤੇ ?।
 ਕਰਮਾਤ ਕਿਮ ਤਿਸੈ ਦਿਖੀਤੇ ?। ਕਿਮ ਸਤਿਗੁਰ ਘਰ ਕੀ ਵਡਿਆਈ।
 ਰਾਖਹਿ ਸ਼ਾਹੁ ਕਿ ਬਾਦ ਉਠਾਈ ? ॥ ੨੮ ॥ ਆਗੈ ਭੀ ਸੁਧਿ ਆਵਤਿ ਰਹੀ।
 ਜਿਮ ਬੀਤੀ ਨਰ ਗਨ ਤਿਮ ਕਹੀ। ਤਉ ਸਮੀਪੀ ਤੂੰ ਨਿਤ ਰਹੈ^੨। ਅਲਪ
 ਆਧਿਕ ਗਤਿ ਸਭਿ ਹੂੰ ਲਹੈ^੩ ॥ ੨੯ ॥ ਜਬਿ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਨਗਰ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ੇ। ਤਬਿ
 ਕੋ ਸਭਿ ਬਿਤਾਂਤ ਕਹੁ ਤੈਸੇ^੪। ਇਮ ਸਤਿਗੁਰ ਤੇ ਸੁਨਿ ਸਿਖ ਸੋਇ। ਕਰੀ
 ਅਰਦਾਸ ਬੰਦਿ ਕਰ ਦੋਇ ॥ ੩੦ ॥ 'ਜਬਿ ਕੇ ਪੁਰੀ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ੇ ਜਾਇ। ਰਹੇ
 ਤਹਾਂ ਆਨੰਦ ਉਪਜਾਇ। ਅਜਮਤ ਜਾਰਤਿ ਜਿਮ ਤੁਰਕੇਸ਼। ਪੁੱਤ੍ਰ ਆਪ
 ਕੋ ਦੇ ਤਿਮ ਬੇਸ਼^੫ ॥ ੩੧ ॥ ਵਸ ਅਰੁ ਤੀਨ ਹਜ਼ਾਰ ਦਰਬ ਦੇ। ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ
 ਬਾਂਛਤਿ ਅਪਰ ਸਰਬ ਦੇ। ਬਧੜੇ ਸਮਾਜ ਤੁਰੰਗਮ ਆਇ। ਵਿਗ ਸਿਖ
 ਸੰਗਤਿ ਬਹੁ ਅਹਿਲਾਦ^੬ ॥ ੩੨ ॥ ਸਿੱਖ ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਹੋਏ ਆਨਿ। ਅਧਿਕ
 ਪ੍ਰਤਾਪ ਭਯੋ ਤਿਸ ਥਾਨ। ਨਿਕਟਿ ਨੁਰੰਗੇ ਕੇ ਨਿਤ ਜਾਤਿ। ਸਨਮਾਨਤਿ
 ਕਹਿ ਮਾਧੁਰ ਬਾਤ ॥ ੩੩ ॥ ਵਸਤੁ ਅਮੋਲਕ ਅਰਪਨਿ ਕਰੈ। ਅਜਮਤ
 ਦੇਖਿ ਭਾਉ ਉਰ ਧਰੈ। ਚਢਹਿ ਕਿਤਹੁ ਨਿਜ ਸਾਥ ਚਢਾਵਹਿ। ਸੁਭ
 ਬਾਤਨਿ ਕਹੁ ਕਹੈ ਕਹਾਵਹਿ ॥ ੩੪ ॥ ਬਿੱਤ ਅਖੇਰ ਜਾਤਿ ਹੈ ਸੰਗ। ਗਜ
 ਸਿਵਕਾ ਕੈ ਚਢਹਿ ਤੁਰੰਗ। ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ। ਇਨ ਕੋ
 ਭਾ ਜਿਮ ਮਾਨ ਬਿਲੰਦ ॥ ੩੫ ॥ ਤਿਸੀ ਰੀਤਿ ਰਾਵਰ ਕੇ ਸੁਤ ਕੋ। ਕਰਹਿ
 ਸ਼ਾਹੁ ਅਰੁ ਰਾਖਹਿ ਹਿਤ ਕੋ। ਬਹਿਲੋ ਕੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ। ਇੱਤਯਾਦਿਕ
 ਸਿਖ ਸਭਿ ਰਹਿ ਪਾਸ ॥ ੩੬ ॥ ਬਡੀ ਭੀਰ ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ ਵਿਗ ਹੋਵੈ। ਧਰਹਿ
 ਭਾਵ ਦਰਸਨ ਕਹੁ ਜੋਵੈ^੭। ਬਹੁ ਧਨ ਧਰਹਿ ਉਪਾਇਨ ਅਰਪਹਿ^੮। ਬਰ
 ਕੋ ਜਾਚਿ ਸ੍ਰਾਪ ਤੇ ਡਰਪਹਿ ॥ ੩੭ ॥ ਜੈ ਜੈਕਾਰ ਗੁਰਨਿ ਕੋ ਸਾਰੇ। ਨਮੋ
 ਕਰਹਿ ਅਰੁ ਬਿਨੈ ਉਚਾਰੇ^੯। ਜਾਨਤਿ ਹੋ ਬਰਣੈ ਜਗ ਜਿਤੀ। ਅਜਮਤ
 ਦੀਨਿ ਕਹੈ ਅਬਿ ਤਿਤੀ - ॥ ੩੮ ॥ ਕਬਿੱਤ ॥ ਅਜ ਕੋ ਜਿਵਾਇ, ਬੈਠੇ ਕੂਪ
 ਪਰ ਜਾਇ, ਫਲ ਮੱਕੋ ਤੇ ਮੰਗਾਇ, ਹਿਤੁ ਬੇਗਮ ਬਤਾਈਐ। ਪਦਮਨੀ
 ਆਨਿ, ਚੰਦ ਦੂਜੇ ਅਸਮਾਨ ਭਯੋ, ਤੋਸੇ ਖਾਨੇ ਥਾਨ ਕਰਿ ਗਿਨਤੀ
 ਸੁਨਾਈਐ। ਕੋਹਰੀ ਅਖੇਰ ਕੋ, ਜਨਮ ਬਾਜ ਪੂਰਬ ਕੋ, ਫਲ ਦੇਵਰੂਖ ਕੋ^{੧੦},

^੧ਆਦਰ ਨਿਰਾਦਰ। ^੨ਵੰਗੀ। ^੩ਅਨੰਦ ਹੈ। ^੪ਕਲਪ ਖਿੰਡ ਦੇ।

ਚਿਕਰ*ਸਮਾਮਤਾਈ ਐ। ਜਮਨਾ ਪੈ ਫਿਰੇ, ਓਰੇ ਹਟੇ, ਮੱਤਰ ਕਰੀ ਚਰੇ,
ਜੀਹ ਠਾਕ^੧, ਤਾਰੇ ਦਿਨ^੨, ਧਨ ਜੀਤ ਪਾਈਐ^੩ ॥ ੩੬ ॥ ਮਰੀ ਕੋ ਹਟਾਇ,
ਛਾਉ ਛਾਈ ਪੈ^੪, ਪ੍ਰਸੂਤ ਸਿਸ, ਉਜਬਕ ਵਾਹਿ, ਅਲਾਵਈਨ ਮ੍ਰਿਤੁ
ਉਕਤਾ^੫। ਸੁਪਨੇ ਬਤਾਇ, ਨੌਕਾ ਜੋਰਿ ਕੈ, ਲੁਕਾਜਨਦੇ, ਧੋਨੁ ਕੋ ਜਿਵਾਇ,
ਦਈ ਤਸਬੀ, ਸੁ ਮੁਕਤਾ। ਖਾਯੋ ਸੋ ਬਤਾਯੋ, ਖਟ ਰਿਤੁ ਫਲ ਏਕਠੈ
ਕੈ, ਆਗ ਪਰ ਬਾਗ ਭਾ, ਸਮਾਧਿ ਸੰਗ ਜੁਗਤਾ^੬। ਅੱਸੂ ਦਰਿਆਈ, ਜੇਠ
ਸੀਤਲ ਜਲਾਈ ਬਾਉ, ਭੂਮਕੋ ਉਚਾਈ^੭, ਕਹਿ ਸੇਤੋਖ ਸਿੰਘ ਬਕਤਾ^੮।
੪੦ ॥ ਪੱਤਰੇ ਨਿਕਾਸੇ ਤਰੇ ਸੁਜਨੀ ਤੇ ਬੈਠੇ ਪੁਨ, ਪੈਰਨਿ ਕੇ ਤਾਰੇ ਪਾਟ
ਸਾਂਕਰ ਛੁਟਾਵਨੇ^੯। ਆਮਿਖ ਸੁਰਾ ਕੋ ਕਰਜੋ ਚਾਵਰ ਦੁਗਧ ਤਬਿ, ਪਾਲਕੀ
ਚਲਾਈ ਬਿਨਾ ਨਰ ਦਿਖਰਾਵਨੇ। ਕੰਚਨ ਕੇ ਕੰਕਨ ਮੰਗਾਇ ਤਾਤਕਾਲ
ਫਿਗ ਨੌਰੰਗ ਕੇ ਦਿਯੇ ਹੇਤੁ ਰਸ ਕੇ ਰਖਾਵਨੇ। ਜਗ ਬਿਸਮਾਯੋ ਦੇਖਿ ਸੁਨਿ
ਕੈ ਲੁਭਾਏ ਬਹੁ ਸ਼ਾਹ ਕੇ ਸਹਿਤ ਸਭਾ ਅਚਰਜ ਪਾਵਨੇ ॥ ੪੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥
ਇਮ ਅਜ਼ਮਤ ਬਹੁ ਬਾਰ ਦਿਖਾਈ। ਤਉ ਤੁਰਕ ਜੇ ਬਾਦ ਉਠਾਈ।
ਕਰਤੇ ਰਹੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਬਹੁਤੇਰੇ। ਫਸੇ ਸ਼ਰਾ ਮਹਿ ਮੂਢ ਬਡੇਰੇ ॥ ੪੨ ॥ ਫਿਰਾਮਾਤ
ਕੇ ਜੋਰ ਦਬਾਏ। ਸਭਾ ਬਿਖੇ ਨਹਿ ਬੈਲਨਿ ਪਾਏ। ਦੁਨ ਚਉਨੀ ਬਹੁ
ਵਡਿਆਈ। ਰਾਵਰ ਕੇ ਸੁਤ ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ ਪਾਈ^{੧੦} ॥ ੪੩ ॥ ਚਿਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ

ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥਿ ਨਵਮਿ ਰਾਸੇ 'ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮੁ ਸਪਤਿ ਪੰਚਾਸਤਿ ਅੰਸੁ ॥ ੫੭ ॥

੫੮. [ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ ਜੀ ਨੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਤਿਆਗਣਾ]।

ਦੇਹਗਾ ॥ 'ਕਾਜ਼ੀ ਗਨ ਉਲਮਾਉ ਜੋ ਕਰਤਿ ਦ੍ਰਿਖ ਕੀ ਬਾਤ। ਕਈ ਬਾਰ
ਤਰਕਤਿ ਰਹੈ ਕਰਿ ਦਲੀਲ ਬੱਖਜਾਤ ॥ ੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਕਰਤਿ ਬਾਦ
ਦੁਇ ਚੰਦ ਦਿਖਾਏ। ਦਿਵਸ ਬਿਖੇ ਤਾਰੇ ਨਿਕਸਾਏ। ਇੰਤਜਾਦਿਕ
ਅਜ਼ਮਤਿ ਤਿਨ ਕਾਰਨ। ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਕਰੀ ਦਿਖਾਰਨਿ ॥ ੨ ॥ ਪੁਨ ਇਕ
ਦਿਨ ਬਹੁ ਬਾਦ ਉਠਾਵਾ। ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਕੋ ਸ਼ਬਦ ਅਲਾਵਾ।—ਮਿੱਠੀ
ਮੁਸਲਮਾਨ ਕੀ ਜੋਇ। ਇਸ ਕੋ ਅਰਥ ਕਹੋ ਕਿਮ ਹੋਇ? —॥ ੩ ॥ ਏਵ
ਸ਼ਰਈਅਨਿ ਸ਼ਾਹੁ ਸਿਖਾਯੋ। ਸੋ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਿਚ ਸਭਾ ਚਲਾਯੋ। ਤਬਿ ਹੀ ਤੁਮਰੇ

^੧ ਰੋਸ ਕਾਲੇ ਬਣਾ ਦਿਤੇ। ^੨ ਮਸਤ ਹਾਥੀ ਉਤੇ ਚੜ੍ਹੇ। ^੩ (ਨਿੰਦਕ) ਦੀ ਜ਼ਬਾਨ ਠਾਕੀ। ^੪ ਦਿਨੇ
ਤਾਰੇ (ਦਿਖਾਏ)। ^੫ (ਦੋਪੜ) ਵਿਚੋਂ ਧਨ ਜਿਤਿਆ। ^੬ ਉਪਰ (ਬੱਦਲਾਂ) ਦੀ ਛਾਉ ਛਾਈ।
^੭ ਅਲਾਵਈਨ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ। ^੮ ਸਮਾਧੀ ਨਾਲ ਦੂੜ ਰਹੇ। ^੯ (ਚੌਂਕੀ ਜਿਤਨੀ) ਭੂਮ ਉੱਚੀ
ਕਰਕੇ (ਉੱਪਰ ਬੈਠੇ)। ^{੧੦} ਕਵੀ। ^{੧੧} ਜੇਦਰੇ, ਤਖ਼ਤ, ਕੁੰਡੇ ਖੋਲ੍ਹੇ। *ਪਾ:—ਚਿਕਨ।

ਪੁੱਤ੍ਰ ਬਿਚਾਰਾ ।—ਅਰਥ ਵਾਸਤਵ ਕਰੇਂ ਉਚਾਰਾ ॥ ੪ ॥ ਬਿਗਰਹਿ ਸ਼ਾਹੁ
ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਮੈਂ ਗਾਵੈ।ਹਿੰਦੁਨਿ ਸੰਗ ਬਾਦ ਜਿਸ ਬਾਵੈ—। ਯਾਂਤੇ ਨਹੀਂ ਜਥਾਰਥ
ਕਹਜੇ । ਰਸ ਨੌਰੰਗ ਸੇਂ ਰਾਖਨਿ ਚਹਜੇ ॥ ੫ ॥ ਅਧਿਕ ਦਰਬ ਤਿਹ ਤੇ
ਨਿਤ ਆਵੈ । ਬਡ ਡੇਰੇ ਕੀ ਕਾਰ ਚਲਾਵੈ । ਮਾਨ ਰਾਖਿਬੇ ਕਾਰਨ ਸ਼ਾਹੁ
ਨਾਤੁਰ ਬਹਸ ਪਰਤਿ ਰਿਸ ਮਾਂਹੁ ॥੬॥ ਤੌਰ ਕਚਹਿਰੀ ਕੋ ਪਿਖਿ ਕਰਿ ਕੈ ।
ਅਪਰ ਰੀਤਿ ਸੇਂ ਸ਼ਬਦ ਉਚਰਿਕੈ । ਰਾਖਜੇ ਸ਼ਾਹੁ ਸੰਗ ਰਸ ਨੀਕੋ । ਬੋਲਤਿ
ਹੋਤਿ ਭਏ ਨਹਿ ਢੀਕੋ ॥ ੭ ॥—ਮਿੱਟੀ ਬੇਇਮਾਨ ਕੀ ਅਹੈ । ਸਗਲ
ਤੁਰਕ ਕੀ ਨਹਿ ਗਤਿ ਇਹੈ—। ਪੁਨ ਇਮਾਨ ਕੀ ਸਤੁਤਿ ਬਖਾਨੀ । ਇਮ
ਦਲੀਲ ਕੀਨਸਿ ਤਿਨ ਹਾਨੀ ॥ ੮ ॥ ਇਮ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿ-
ਰਾਇ । ਸੁਤ ਦਿਸ਼ਿ ਤੇ ਕੁਛ ਰਿਸ ਮਨ ਲਜਾਇ । ਗੁਰਤਾ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ
ਸੁਭ ਲਹਜੇ । ‘ਭਯੋ ਨਲਾਇਕ ਧੀਰ ਨ ਰਹਜੇ ॥ ੯ ॥ ਤੁਰਕੇਸ਼ੁਰ ਕੋ
ਰਾਖਜੇ ਮਾਨ । ਸ਼ਬਦ ਬਿਪਰਜੈ ਕੀਨਿ ਬਖਾਨਿ । ਪਹਿਲੇ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹਿ ਕੇ
ਬਾਕ । ਫੋਰ ਸਕਹਿ ਕੋ ਇਨ ਮਤਿ ਰਾਂਕ ॥੧੦॥ ਬਾਨ ਅਮੋਘ ਤਜੈ ਧਨੁ
ਧਾਰੀ । ਜਿਮ ਤਿਸ ਕੋ ਨ ਸਕਹਿ ਕਿਮ ਟਾਰੀ । ਬ੍ਰਹਮ ਅਸਤ੍ਰ ਜਿਮ
ਸਫਲ ਸਦਾਈ । ਜਿਨ ਮਹਿ ਪੂਰਨ ਸ਼ਕਾਤ ਮਹਾਂਈ ॥੧੧॥ ਪੀਰ ਮੀਰ
ਸਿਧ ਸਾਧਿਕ ਬੰਦ । ਜੋ ਅਜਮਤ ਕੋ ਧਰਤਿ ਬਿਲੇਦ । ਤਿਨ ਕੇ ਬਚਨ
ਸਭਿਨਿ ਸਿਰ ਧਰੇ । ਕੋ ਅਸ ਮੂਢ ਤਰਕ ਜੋ ਕਰੇ ॥ ੧੨ ॥ ਔਚਕ ਦੇਡ
ਮਿਲੈ ਤਿਸ ਤਾਂਈ । ਦੁਖ ਤੇ ਦੁਖ ਪਾਵੈ ਸਭਿ ਥਾਂਈ । ਚੱਕ੍ਰਵਰਤਿ ਨ੍ਰਿਪ
ਜਥਾ ਦੁਹਾਈ । ਨਹਿ ਮਾਨਹਿ ਜੋ ਕਰਿ ਦੁਸ਼ਟਾਈ ॥੧੩॥ ਤਿਸ ਕੋ ਜਹਾਂ
ਕਹਾਂ ਗਾਹ ਲਹਿ । ਮੂਢ ਜਾਨਿ ਤਿਹ ਸਕਟ ਦੋਹਿ । ਤਿਮ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ
ਦੇਸ਼ ਬਿਦੇਸ਼ । ਮੇਰੁ ਆਦਿ ਗਿਰ ਸਥਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ॥੧੪॥ ਸਿੰਧੁ ਦੀਪ
ਕੋਤਿਕ ਸਾਭ ਗਿਨੀਅਹਿ । ਬਡੇ ਸ਼ਕਾਤ ਜੁਤਿ ਹੁਤੇ ਸੁ ਜਨੀਅਹਿ ।
ਜਿਨ ਜਿਨ ਕਰਜੇ ਬਾਦ ਸਾਭ ਜੀਤੇ । ਭਰੇ ਗਰਬ ਸੇਂ ਕੀਨਾਸ ਰੀਤੇ ॥੧੫॥
ਹੈ ਅਸ ਕੌਨ ਜੁ ਤਿਨ ਪਦ ਫਰੇ ॥ ਅਪਨੀ ਕੁਸ਼ਲ ਹੋਨ ਪੁਨਿ ਹੋਗੇਹਮ
ਨੈ ਕਰਜੇ ਪਠਾਵਨਿ ਜਬੈ । ਨੁਭੈ ਕਰਜੇ ਕਹਿ ਕਾਰ । ਬਾਧ ਸਬੈ ॥੧੬॥
—ਤੇਰੇ ਕਹਜੇ ਨਿਫਲ ਨਹਿ ਹੋਇ । ਜੋ । ਚਤ ਚਹਹਿ ਬਨਹਿ । ਬਧਿ ਮੋਇ ।

੧(ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ) ਬੋਲਦੇ ਰਹੇ ਹਨ (ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ) ਫਿਕ ਨ ਪੈ ਜਾਵੇ । ੨ਭਾਵ ਇੰਝ ਉੱਤਰ ਦਿਤਾ ।

੩ਕਿਹਤਾ ਚੰਕ (ਕੰਗਾਲ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਤ ਬਦਲਾ ਸਕਦਾ ਹੈ । (ਅ).....ਕੋਇ ਨ ਮਤਿਰਾਂਕ=
ਜੋਈ ਚੰਕ ਚੁੱਧੀ ਥਾਲਾ ਨਹੀਂ ਉਲਟਾ ਸਕਦਾ । ੪ਵਾਕ ਨੂੰ ਉਲਟਾਏ ।

ਸ਼ਾਹੁ ਖੁਸ਼ਾਮਦ ਕਰਹੁ ਨ ਕੇਸੇਹੋਇ ਜਥਾਰਥ ਬੋਲਹੁ ਤੈਸੇ-॥੧੭॥ ਮਿੱਠੀ
ਮੁਸਲਮਾਨ ਕੀ ਜੋਇ । ਕਰ ਕੁਲਾਲ ਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਇ । ਈਂਟ ਰੁ ਭਾਂਡੇ
ਘਰਿ ਘਰਿ ਧਰੈ । ਪੁਨ ਚਹੁਦਿਸਿ ਪਾਵਕ ਪਰ ਜਰੈ ॥੧੮॥ ਇਸ ਮਹਿ
ਅਸਮੰਜਸ ਕਜਾ ਜਾਨ ॥ ਜਿਸ ਤੇ ਪਦ ਉਲਟਾਇ ਬਖਾਨ ॥ ਸ਼੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਕੋ
ਅਦਬ ਨ ਰਾਖਾ । ਤੁਰਕ ਮਾਨ ਹਿਤ ਬਿੱਧੈ ਭਾਖਾ ॥੧੯॥ ਇਕ ਤੋ ਇਹ
ਅਸਮੰਜਸ ਕੀਨਿ ।-ਗੁਰਤਾ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ-ਲਖਿ ਲੀਨਿ । ਦੁਤੀਏ ਜਬਿ
ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਗਯੋ । ਬਾਰ ਬਾਰ ਅਜਮਤ ਕੋ ਦਯੋ ॥੨੦॥ ਬਿਨ ਕਾਰਜ ਤੇ
ਕਰਤਿ ਰਹਯੋ ਹੈ । ਇਸ ਮਹਿ ਇਮ ਅਨੁਮਾਨ ਲਹਯੋ ਹੈ । ਜਾਚੀ ਵਸਤੁ
ਲੇਤਿ ਜਿਮ ਕੋਇਨਹਿ ਅਪਨੀ ਪਹਿਚਾਨਤਿ ਸੋਇ ॥੨੧॥ ਜਿਤਨੋ ਲਾਭ
ਲੀਯੋ ਤਿਸ ਜਾਇ । ਤਿਤੋ ਲੇਤਿ, ਨਹਿ ਧੀਰ ਧਰਾਇ ।-ਮੁਝ ਫਿਗ ਰਹੈ
ਨ-ਜਾਨੈ ਐਸੇ । ਖਰਚ ਲੇਉਂ ਮੈਂ ਜੈਸੇ ਕੈਸੇ ॥੨੨॥ ਅਸ ਪੁਰਸ਼ਨਿ
ਫਿਗ ਇਹ ਪਹੁੰਚੈ ਹੈ । ਨਹਿ ਦਿਖਰਾਇ, ਸੀਸਕਉ ਦੈਹੈ । ਪੁਰਬ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ
ਅਰਜਨ ਭਏ । ਰੁਕੇ ਕੈਦ, ਦੁਖ ਤਨ ਪਰ ਲਏ ॥੨੩॥ ਪ੍ਰਾਨ ਹਾਨ ਲੋ
ਸਰਬ ਸਹਾਰੀ । ਮੀਹਾਂ ਸ਼ਕਤਿ ਜੁਤਿ ਧੀਰਜ ਧਾਰੀ । ਤਉ ਨ ਅਜਮਤ
ਕਿਤਹੁ ਦਿਖਾਈ । ਕ੍ਰਿਪਨ ਦਰਬ ਲੋ ਦੁਲੰਭ ਦੁਰਾਈ ॥੨੪॥ ਆਗੈ ਭੀ
ਗੁਰਤਾ ਅਸ ਲਹੈ । ਸਰ ਦੇਵਹਿ, ਧੀਰਜ ਧਰਿ ਰਹੈ । ਤਿਨ ਕੇ ਉਚਿਤ
ਦੋਨ ਕਹੁ ਇਹੀ । ਕਰਹਿ ਦੁਰਾਵਾਨ ਬਹੁ ਜਹਿ ਕਹੀਂ ॥੨੫॥ ਤਿਤੀਏ
ਔਰ ਸੁਨਹੁ ਤਿਸ ਬਾਤ । ਜਿਮ ਕੀਨਸਿ, ਸਭਿ ਕੋ ਬੱਖਜਾਤ । ਕੀਰਤਿ-
ਪੁਰਿ ਤੇ ਜਾਬ ਕੋ ਗਯੋ । ਆਇ ਨਹੀਂ ਪੁਨ ਦੇਖਤਿ ਭਯੋ ॥੨੬॥ ਮਨ ਮੈਂ
ਲਖੀ-ਜੁ ਹੈ ਫਿਗ ਮੇਰੇਮਿਲੋਂ ਜਾਇ, ਸੋ ਲੇਹਿ ਨ ਫੇਰੇ-। ਜਿਤ ਜਿਤ ਕੋ
ਗਮਨਯੋ ਨੌਰੰਗ । ਗਯੋ ਆਪ ਤਿਸ ਮਾਰਗ ਸੰਗ ॥੨੭॥ ਕਰਿ ਕਰਿ ਕਹੂੰ
ਕਹੂੰ ਬਿਸਰਾਮ । ਪੁਨ ਪਹੁੰਚਯੋ ਦਿੱਲੀ ਪੁਰਿ ਧਾਮ । ਉਤ ਹੀ ਬਿਚਰਹਿ
ਆਵਤਿ ਜਾਤੇ । ਮਿਲਯੋ ਨ ਕਯੋਂਹੂੰ ਧਨ ਮਨ ਰਾਤੇ ॥੨੮॥ ਬਡ ਐਸ਼ੁਰਜ
ਹੋਰ ਕਰਿ ਫੂਲਾ । ਆਸ਼ੈ ਸਤਿਗੁਰ ਉਰ ਤੇ ਭੂਲਾ । ਅਬਿ ਹਮਰੇ ਮੁਖ
ਲਾਗਹਿ ਨਾਂਹੀ । ਰਹਹੁ ਆਪ ਤੁਰਕੇਸ਼ੁਰ ਪਾਹੀ ॥੨੯॥ ਛੋਰਹਿ ਅਬਿ ਤੇ
ਮੇਲ ਹਮਾਰੋ । ਕਰਿ ਐਸ਼ੁਰਜ ਕੋ ਰਹੋ ਸੁਖਾਰੋ । ਦਰਸਹਿ ਨਹਿ ਦਰਸਾਵਹਿ
ਭਾਵ ਕਰਾਮਾਤ ਸਹਤ ਗੁਰਤਾ ਪਹਿਚਾਵਾਰੋ ਕਿ । ੨ (ਕਰਾਮਾਤ) ਨਹੀਂ ਦੇਸਣਗੇ ਪਰ ਸੀਸ ਦੇ
ਵੇਣਗੇ । ੩ ਨਾ (ਸਾਡਾ) ਦਰਸਨ ਕਰੇ, ਨਾ ਆਪਣਾ ਦਿਖਾਵੇ ।

ਦਰਸਨ । ਕਰਹੁ ਤੁਰਕ ਲਛਮੀ ਜੁ ਸਪਰਸਨ^੧ ॥ ੩੦ ॥ ਇਤਿ ਮੁਖ
ਕਰਿ ਇਸ ਦੇਸ ਨ ਆਵਹੁ* । ਉਤ ਹੀ ਬਸਿ ਕਰਿ ਬੈਸ ਬਿਤਾਵਹੁ ।
ਅਪਰਾਧੀ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਕੇਰ । ਹਮ ਸੇਂ ਨੇਰ ਹੋਇ ਕਿਮ ਫੇਰ* ॥ ੩੧ ॥
ਨਿਜ ਮਨ ਤੇ ਹਮ ਤਸਾਧਨਿ ਕਰੈ* । ਗੁਰਤਾ ਪਦ ਤੇ ਸੋ ਪਰਹਰੈ । ਜਿਸ
ਕੋ ਧੁਰ ਤੇ ਬਖਸਿਸ ਕਰੀ । ਤਿਸ ਕੋ ਹੁਇ ਪ੍ਰਾਪਤ, ਲੇ ਜਰੀ^੨ ॥ ੩੨ ॥
ਅਜਰ ਵਸਤੁ ਕੋ ਜੋ ਜਰਿ ਜਾਵੈ । ਤਿਹ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੁਇ, ਅਪਰ ਨ ਪਾਵੈ ।
ਰਿਦਾ ਗੰਭੀਰ ਸਧੀਰਜ ਹੋਇ । ਖਿਮਾਂ ਆਵਿ ਗੁਣ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਜੋਇ ॥ ੩੩ ॥
ਸੋ ਇਸ ਕੋ ਬਾਸਨ ਅਤਿ ਸੂਚਾ^੩ । ਕਰਹਿ ਪਚਾਵਨਿ, ਅਤਿ ਪਦ ਉਚ ॥
ਦੁਗਧ ਸ਼ੇਰਨੀ ਕੋ ਜੁ ਨਿਕਾਰੇ । ਕੰਚਨ ਕੋ ਬਾਸਨ ਤਿਸ ਧਾਰੇ^੪ ॥ ੩੪ ॥
ਅਪਰ ਪਾਤੁ ਕੋ ਕਰਿ ਨਿਜ ਜੋਰ^੫ । ਪਰਜੇ ਦੇਤਿ ਹੈ ਤਤਛਿਨ ਫੋਰਿ । ਤਿਮ
ਅਤਿ ਸੁਧ ਰਿਦਾ ਹੈ ਜਾਂਹੀ । ਉਚਿਤ ਅਹੈ, ਸੋ ਬਹੁਤੋ ਨਾਂਹੀ^੬ ॥ ੩੫ ॥
ਜਰਹਿ ਅਜਰ ਨਹਿ ਕਿਸਹਿ ਦਿਖਾਵਹਿ । ਸੀਸ ਹਾਨ ਲਗਿ ਸਿਰਰ
ਪੁਗਾਵਹਿ । ਨਿਜ ਧੀਰਜ ਤੇ ਚਲਹਿ ਨ ਐਸੇ । ਲਗੇ ਬਾਉ ਗਿਰ ਮੇਰੁ ਜੈਸੇ^੭ ॥

^੧ਤੁਰਕ ਤੇ ਧਨ ਦੇ ਮੇਲ ਵਿਚ ਹੀ ਰਹੇ । (ਅ) ਤੁਰਕ ਦੀ ਮਾਯਾ ਦੇ ਮੇਲ ਵਿੱਚ (ਖੁਸ਼) ਰਹੇ ।
^੨ਜਰ ਲੈਣਗੇ । ^੩ਭਾਵ ਗੁਰਤਾ ਦਾ ਉਹ ਸੂਚਾ ਭਾਂਡਾ ਹੈ। ^੪ਸੋਨੇ ਦਾ ਭਾਂਡਾ ਹੀ ਉਸਨੂੰ ਰਖ ਸਕਦਾ
ਹੈ । ^੫(ਦੁੱਧ) ਆਪਣਾ ਜ਼ੋਰ ਕਰਕੇ । ^੬ਸੋ (ਗੁਰਤਾ) ਦੇ ਲਾਇਕ ਹੈ, ਪਰ ਐਸੇ ਬਹੁਤ
ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ।

*ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਦਾ ਉਹ ਅਥੁਕ ਵਰਤਾਰਾ ਕਿ ਬਦੀ ਤੇ ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਕਦੇ
ਵਟਾਂਦਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ, ਸਾਰੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਅਮਲੀ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਰਾਮਗਾਇ
ਜੀ ਨੇ ਤੁਕ ਦੇ ਅਰਥ ਉਲਟਨ ਵਿੱਚ ਸੱਚ ਨੂੰ ਰੱਬੋਂ ਵੇਕੇ ਇੱਕ ਮਾਇਆ ਧਾਰੀ ਜ਼ੁਲਮ ਦੇ
ਸਰਦਾਰ ਨਾਲ ਬਣਾਈ ਵੇਖਣੀ ਚਾਹੀ, ਇਹ ਸੱਚ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਲਾਭ ਲਈ ਗੁਵਾ ਵੇਣਾ
ਰਾਮਗਾਇ ਜੀ ਦੇ ਤੁਰਕੇਸ਼ਰ ਅੱਗੇ ਵੱਥ ਜਾਣੇ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ ਤੇ ਐਸ਼ਵਰਜ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਦੀ
ਦਲੀਲ ਹੈ । ਇਹ ਸਤਿਗੁਰ ਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਵਿਹਤ ਨਹੀਂ । ਐਸਾ ਨਰ ਚਾਹੇ ਕਿਤਨਾ ਸਿਆਣਾ
ਤੇ ਕਰਾਮਾਤੀ ਹੋਵੇ 'ਸੱਚ ਦੀ ਨੀਉਂ ਪਰ ਬਣੇ ਸਤਿਗੰਗ' ਦਾ ਆਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ । ਇਹ
ਕੁਰਬਾਨੀ ਕਿ ਉਲਾਦ ਦਾ ਪਿਆਰ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ, ਸਤਿਗੁਰ ਦੇ ਕਮਾਲ ਦੀ
ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ । ਕੋਣ ਹੈ ਜੋ ਅਸੂਲ ਪਿੱਛੇ ਲਾਇਕ ਤੇ ਪਿਆਰੇ ਪੁਤਰ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰ ਦੇਵੇ ।
ਉਹ ਪੁੱਤਰ ਜਿਸਨੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਬਣਾ ਲਈ ਸੀ ਤੇ ਕਾਫੀ ਦਾਨਸ਼ਮੰਦੀ ਦਿਖਾਈ ਸੀ ।
ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਕਰਤਾ ਹਰਿਗਾਇ ਜੀ ਹਨ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਚਿਆਈ ਨੂੰ ਐਨਾਂ ਉੱਚਾ ਰਖ
ਦਿਖਾਇਆ । ਨਾਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਤੋਂ ਡਰੇ, ਨਾਂ ਰਾਮਗਾਇ ਦੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਰਸੁਖ ਤੋਂ ਡਰੇ, ਨਾ
ਜੇਠੇ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਮੋਹ ਮਸਤਾ ਨੇ ਐਧਰ ਉਧਰ ਹੋਣ ਦਿਤਾ ।

੩੬॥ ਇੱਤਯਾਦਿਕ ਸੁਤ ਕੇ ਲਖਿ ਦੋਖ । ਤਯਾਗਯੋ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਸਰੋਖ^੧ ।
 ਦੰਡ ਬਿਸਾਲ ਨ ਇਸ ਤੇ ਪਰੇ । ਮਿਲਿ ਕੈ ਕਬਹੂੰ ਨ ਵਰਸਨ ਕਰੇ ॥੩੭॥
 ਹੁਤੋ ਪੁੱਤ੍ਰ ਬਡ ਪਰਮ ਸੁ ਪਜਾਰੋ ਦੇਸ਼ ਬਿਦੇਸ਼ਨਿ ਜਸੁ ਬਿਸਤਾਰੋ ॥ ਐਸੂਰਜ
 ਪੂਰਬ ਤੇ ਬਿਰਧਾਯੋ । ਆਪਾ ਤੁਰਕਨਿ ਬਿਖੈ ਜਨਾਯੋ ॥ ੩੮ ॥ ਸਿੱਖ
 ਕਰੇ ਜਹਿ ਕਹਿ ਸਮੁਦਾਯਾ । ਅਪਨੋ ਅਧਿਕ ਪ੍ਰਤਾਪ ਬਧਾਯਾ । ਬੁਧਿ
 ਬਿਸਾਲ ਲੌਕਿਕ ਬਿਵਹਾਰੁ । ਗਿਨੋਂ ਕਹਾ ਲਗਿ ਗੁਨ ਜੁ ਉਦਾਰੁ ॥੩੯॥
 ਤਉ ਸੁ ਨਿਸ਼ਚੈ ਬੀਚ ਕਚਾਈ^੨ । ਤਨ ਹੰਤਾ ਮਹਿ ਜਿਸ ਚਪਲਾਈ ।
 ਸਤਿਗੁਰ ਰਿਦੈ ਨ ਰੰਚਕ ਭਾਯੋ । ਅਤਿਸੈਤਾ^੩ ਮਹਿ ਜਿਨ ਚਿਤ ਲਾਯੋ ॥
 ੪੦॥ ਜਗਤ ਪਦਾਰਥ ਲਖਿ ਮਨਿ ਨੀਕੇ । ਜਿਸਤੇ ਪਰਯੋ ਗੁਰੂ ਦਿਸਿ
 ਢੀਕੇ । ਤ੍ਰਿਲ ਸਮਾਨ ਪ੍ਰਿਯ ਸੁਤ ਕੇ ਤਯਾਗਾ । ਫੇਰਯੋ ਸ਼ਬਦ ਨ ਆਛੇ
 ਲਾਗਾ ॥੪੧॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਕ੍ਰਿਤਿ ਨਵਮਾ ਰਾਸੇ 'ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿਰਾਇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਤਿਆਗਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ
 ਨਾਮ ਅਸ਼ਟ ਪੰਚਾਸਤਿ ਅੰਸੁ ॥ ੫੮ ॥

੫੯. [ਵੇਵੇਂ ਪੁੱਤ੍ਰ ਕਿਵੇਂ ਪਰਖੇ ਸਨ ?]

ਦੋਹਰਾ ॥ ਪੂਰਬ ਭੀ ਪਰਖੇ ਹੁਤੇ ਦੋਨਹੂੰ ਪੁੱਤ੍ਰ ਬਿਸਾਲ । ਜਗ ਗੁਰਤਾ ਕੇ
 ਉਚਿਤ ਕੈ, ਲੇ ਸਿਖ ਕਰਹਿ ਨਿਹਾਲ^੧ ॥ ੧ ॥ ਚੋਪਈ ॥ ਸੋਤਾ ਇਮ
 ਸੁਨਿ ਕੈ ਸੁਖ ਪਾਇ । ਬੁਝਨਿ ਲਗੇ ਕਥਾ ਇਸ ਭਾਇ । 'ਦੋਨੋ ਸੁਤ ਪਰਖੇ
 ਤਿਮ ਕਹੋ । ਤੁਮ ਸਰਬਗੰਯ ਸਰਬ ਕਹੁ ਲਹੋ ॥ ੨ ॥ ਕੋ ਪੂਰਾ ਉਤਰਯੋ
 ਕੋ ਛੂਛਾ ? । ਕਹੋ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸਭਿਨਿ ਹਮ ਪੂਛਾ' । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਬਖਸ ਸਿੰਘ ਸੁਨਿ
 ਐਸੈ । ਕਥਾ ਕਹਨਿ ਲਗਿ ਬੀਤੀ ਜੈਸੈ ॥ ੩ ॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਬਖਸ ਸਿੰਘ ਉਵਾਚ ॥
 ਚੋਪਈ ॥ ਸੁਨਹੁ ਕਥਾ ਬਾਂਛਤਿ ਫਲ ਦਾਨੀ । ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਸਰਧਾ
 ਰਜਧਾਨੀ । ਜਿਸ ਤੇ ਜਨਮ ਮਰਨ ਕਟਿ ਜਾਇ ਅਬਚਲ ਪਦਵੀ ਬਿਖੈ
 ਸਮਾਇ ॥੪॥ ਏਕ ਸਮੇਂ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਤੀਰ । ਏਕ ਸਿੱਖਜ ਆਯਹੁ ਮਤਿ
 ਧੀਰ । ਬ੍ਰਿੰਦ ਸੰਗਤੀ ਸੰਗ ਲਗਾਏ ਵਰਸਨ ਕਰਨਿ ਹੇਤੁ ਚਲਿ ਆਏ ॥
 ੫ ॥ ਅਨਿਕ ਉਪਾਇਨ ਅਰਪਨਿ ਕੀਨਿ । ਅਘਨਾਸ਼ਨ ਚਰਨਨਿ ਚਿਤ
 ਦੀਨਿ । ਬਿਕਸਯੋ ਰਿਦਾ ਕਮਲ ਅਨੁਹਾਰੀ । ਸਤਿਗੁਰ ਸੂਰਜ ਵਰਸ
 ਨਿਹਾਰੀ ॥੬॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਮਯੋਕ ਮਨੀਦ । ਚਖ ਚਕੋਰ ਭੇ ਸਿੱਖਜਨਿ
^੧ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਇਹ ਧਰਮਾਉ ਗੁੱਸਾ ਹੈ । ^੨ਭਵੇਸੇ ਵਿਚ ਕੋਚਿਆਈ । ^੩ਅਤਿਸੈਤਾ ਵਾਲੇ
 (ਪਦਾਰਥ) [ਮਿਸ:., ਅਤਿਸ਼ਯ=ਬਹੁਲਤਾ] । ^੪(ਦੋ ਗੁਰਤਾ) ਲੈ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕਰੇਗਾ ।
 (ਅ) ਜੋ (ਸਾਡੀ ਸਿਖਿਆ ਨੂੰ ਲੈਕੇ) ਜਗਤ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕਰੇਗਾ ।

ਇੰਦ । ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਚਰਨ ਸੁੰਦਰ ਅਰਬਿੰਦ। ਮਨ ਦਾਸਨਿ ਕੇ ਬਿਰੇ ਮਲਿੰਦ
 ॥ ੭ ॥ ਬਚਨ ਸੁਨਨਿ ਅਰੁ ਦਰਸ ਕਰਨਿ ਕੀ । ਬਧੀ ਲਾਲਸਾ ਤਿਨਹੂੰ
 ਉਰਨਿ ਕੀ । ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਸਮੀਪ ਹੀ ਰਹੇ । ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ ਸਤਿਗੁਰ
 ਦਰਸਨ ਲਹੇ ॥੮॥ ਇਕ ਦਿਨ ਬੈਠੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ। ਨਿਕਟਿ ਸਿੱਖਜ ਗਨ
 ਮੁਦ ਉਪਜਾਇ । ਚਲਯੋ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸਭਾ ਮਹਿਂ ਕੋਈ । ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਸਿਖ
 ਬੁਝਤਿ ਸੋਈ ॥੯॥ ‘ਦੋਨਹੂੰ ਸੁੰਦਰ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ। ਜਿਨਹੂੰ ਬਿਲੋਕਤਿ ਚਿਤ
 ਅਹਿਲਾਦੇ। ਸੁਭ ਗੁਨ ਕੇ ਸਪੰਨ ਮ੍ਰਿਦੁ ਮੁਰਤਿ । ਭਾਗਨਿ ਤੇ ਪੂਰਤ ਸੁਭ
 ਸੂਰਤਿ। ੧੦। ਜਗ ਗੁਰਤਾ ਕੇ ਉਚਿਤੈ ਕੌਨ? ਸਰਬ ਰੀਤਿ ਸੇ ਸਮ ਹੋਂ ਦੋਨ।
 ਅਜਰ ਜਰਨ ਕੇ ਧੀਰਜ ਜੋਇ । ਇਕ ਮਹਿਂ ਹੋਇ, ਕਿ ਜੁਗ ਮਹਿਂ ਹੋਇ॥
 ੧੧॥ ਕੋ ਲੇ ਸਰਬੋਤਮ ਬਡਿਆਈ? ਕਰਹੁ ਕ੍ਰਿਪਾ ਇਹੁ ਦੇਹੁ ਬਤਾਈ। ਹਮ
 ਬਿਦੇਸ਼ ਤੇ ਆਵਹਿਂ ਕਬੈ। ਸੁਨਤਿ ਹੋਇ ਮਮ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਤਬੈ ॥੧੨॥ ਜਦਪਿ
 ਗੋਪ ਇਹ ਰਾਖਨਿ ਚਹੈ। ਮੁਝ ਪਰਦੇਸੀ ਲਖਿ ਕਰਿ ਕਹੈ। ਹੋਂ ਨਹਿਂ ਕਰੈਂ
 ਕਹੂੰ ਬੱਖਜਾਤੀ। ਰਾਖੋਂ ਮੇਲ ਜਥਾ ਮਣਿ ਬਾਤੀ’ ॥੧੩॥ ਹਮ ਰਾਵਰ ਕੇ ਦਾਸ
 ਕਦੀਮੀ’ । ਸਿਮਰਹਿਂ ਧਰਿ ਸ਼ਰਧਾ ਸੁਖ ਸੀਮੀ’ । ਆਪ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਦਾਸ
 ਰਖਵਾਰੇ । ਦੁਖਤਿ ਲੋਕ ਤੇ ਲੇਹੁ ਉਬਾਰੇ ॥ ੧੪ ॥ ਪੁੱਤ੍ਰ ਆਪ ਕੇ ਦੋਇਨ
 ਮਾਂਹੀ । ਜਿਹ ਸੋਂ ਪ੍ਰੀਤਿ ਬਿਧੈ ਇਮ ਚਾਹੀ । ਮਨ ਮਹਿਂ ਸਿਮਰਹਿਂ ਸ਼ਰਧਾ
 ਧਾਰਹਿਂ। ਬਿਘਨ ਬਿਸ਼ਾਲ ਅਨੋਕਨਿ ਟਾਰਹਿਂ’ ॥੧੫॥ ਇਮ ਸੁਨਿ ਸਿਖ ਤੇ
 ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ । ਕਹਯੋ ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਮੁਖ ਤੇ ਮੁਸਕਾਇ । ‘ਚਿਤ ਮਹਿਂ ਚਹਿਤ
 ਜੁ ਅਸੁ ਬਿਰਤਾਂਤ । ਪਾਵਹਿਂ ਨਿਸ਼ਚੈ ਹੋਤਿ ਪ੍ਰਭਾਤਿ’ ॥ ੧੬ ॥ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ
 ਮੁਖ ਤੇ ਸੀਸ ਨਿਵਾਯਹੁ । ਸਮੇ ਜਾਨਿ ਨਿਜ ਡੇਰੇ ਆਯਹੁ । ਬੀਤੀ ਰਿਦੈ
 ਬਿਚਾਰਤਿ ਰਾਤੀ । ਸੁਚ ਸ਼ਨਾਨ ਉਠਿ ਕੀਨਸਿ ਪ੍ਰਾਤੀ ॥੧੭॥ ਸਿੱਖਜਨਿ
 ਬਿਖੈ ਮੁੱਖਜ ਪੁਨ ਗਯੋ। ਬੰਦਤਿ ਚਰਨ ਗੁਰਨਿ ਕੇ ਭਯੋ। ਸ਼ਰਧਾ ਸਲਿਤਾ ਕੋ
 ਮਨ ਮੀਨ । ਪੁਨਹੁ ਨੇਤ੍ਰ ਭਰਿ ਦਰਸਨ ਕੀਨਿ ॥ ੧੮ ॥ ਪਿਖ ਸਤਿਗੁਰ
 ਸਿਖ ਕੀ ਅਭਿਲਾਖਾ । ਨਿਰਨੈ ਕਰਨਿ ਬਿਖੈ ਅਸ ਭਾਖਾ। ‘ਦੈ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ
 ਇਕ ਥਾਨੀ । ਪਠਹਿਂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਬਰ ਥਾਨੀ ॥ ੧੯ ॥ ਏਕ ਸੂਚਕਾ’
 ਨਿਜ ਕਰ ਲੇਹੁ । ਜਾਹੁ ਤਹਾਂ ਤੁਮ ਦਰਸ ਕਰੇਹੁ । ਬੰਦਨ ਕਰਿ ਬੈਠਹੁ
 ਤਿਨ ਤੀਰ । ਥਾਨੀ ਸੁਨਹੁ ਪਠਹਿਂ ਜੁਗ ਬੀਰ ॥ ੨੦ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਸ੍ਰੀ

‘ਮਰੀਆਂ ਦੀ ਵੇਲੀ ਵਾਂਗ ਸਾਂਝ ਦੇ ਥਾਂਗਾ । ‘ਪੁਰਾਣੇ । ‘ਜੋ ਮੁਖ ਦੀ ਦੰਦ ਹੈ । ‘ਸੁਈ ।

ਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿਬ ਤਰੇ ਰੁਚਿਰ ਪੰਘੂਰੇਜੇਯਾਤਿਨ ਪਾਵੇਬਿਚ ਸੁਚਕਾ ਸੰਚਰਾਵਹੁ
 ਕਰ ਲੇਯੈ ॥ ੨੯ ॥ ਥੋਪਈ ॥ ਜਿਸ ਪਾਵੇ ਬਿਚਿ ਸੰਚਰਿ ਜਾਇ। ਸ਼ਬਦ
 ਪਠਤਿ ਕਾਸ਼ਟ ਨਰਮਾਇ। ਪਾਹਨ ਆਵਿ ਮੋਮ ਸਮ ਹੋਇ। ਗੁਰਤਾ ਕੀ
 ਲਾਇਕ ਲਖਿ ਸੋਇ ॥ ੨੨ ॥ ਇਮ ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਤੇ ਸਿੱਖ ਸੁਜਾਨ। ਗਮਨਜੇ
 ਤਹਿ ਤੇ* ਚਾਉ ਮਹਾਨ। ਜਹਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਜੀ ਬੈਸੇ। ਪੁਰਬ ਜਾਇ
 ਸਥਾਨ ਪਵੇਸੇ ॥ ੨੩ ॥ ਕੀਨਿ ਬੰਦਨ। ਸੀਸ ਨਿਵਾਇ। ਬੈਸਿ ਸਮੀਪ
 ਸੁਨਤਿ ਚਿਤ ਲਾਇ। ਪਠਹਿ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਕੀ ਬਾਨੀ। ਭਗਤਿ ਵਿਰਾਗ
 ਗਯਾਨ ਗੁਨ ਸਾਨੀ ॥ ੨੪ ॥ ਜਬਿ ਸੂਚੀ ਸੰਚਰਾਵਨਿ ਲਾਗੇ। ਨਹਿ ਪਾਵੇ
 ਮਹਿ ਪ੍ਰਵਿਸ਼ਹਿ ਆਗੇ। ਪਰਖਤਿ ਕੋਤਿਕ ਚਿਰ ਤਹਿ ਰਹਜੇ।—ਗੁਰਤਾ
 ਪਦ ਨਹਿ ਲਾਇਕ—ਲਹਜੇ ॥ ੨੫ ॥ ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਕੇ ਤਬਿ ਉਠਿ ਗਯੋ। ਗੁਰ
 ਸੁਤ ਲਘੁ ਵਿਗ ਪਹੁੰਚਤਿ ਭਯੋ। ਪਠਤਿ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਕੀ ਬਾਨੀ।
 ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਰਿਦਾ ਸਰਬੰਗਜ ਸੁ ਗਯਾਨੀ ॥ ੨੬ ॥ ਸਿੱਖਨ ਨਮੋ ਕਰਿ ਬੈਠਜੇ
 ਜਾਇ। ਸੁਨਤਿ ਸ਼ਬਦ ਸਗਰੇ ਸੁਖਦਾਇ। ਪੁਨ ਸ੍ਰੀ ਗ੍ਰੰਥ ਪੰਘੂਰੇ ਪਾਵਾ।
 ਲੀਨਿ ਸੁਚਕਾ ਨੌਕ ਚੁਭਾਵਾ ॥ ੨੭ ॥ ਹੁਤੋ ਮੋਮ ਸਮ, ਸਭਿ ਗਛਿ ਗਈ।
 ਰਹਜੇ ਨਿਕਾਸ ਬੀਚ ਲੈ ਭਈ। ਤੂਸਨਿ ਰਹਜੇ ਨ ਕਛੁ ਬਖਾਨਾ। ਗੁਰਤਾ
 ਕੇ ਲਾਇਕ ਪਹਿਚਾਨਾ ॥ ੨੮ ॥ ਸ਼ਰਧਾ ਧਰਿ ਕਰਿ, ਕਰ ਜੁਗ ਜੋਰੇ। ਨਿੰਮਿ
 ਹੋਇ ਕਰਿ ਚਰਨ ਨਿਹੋਰੇ।—ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਵਤਾਰ। ਇਹੀ
 ਸਹਾਰਹਿ ਗੁਰਤਾ ਭਾਰ—॥ ੨੯ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਨਿਕਟਿ ਸਿਖ ਆਵਾ।
 ਦੋਨਹੁ ਕੇਰ ਬਿਤੰਤ ਬਤਾਵਾ। ‘ਕਾਸ਼ਟ ਹੋਯਹੁ ਮੈਨ ਸਮਾਨਾ’। ਉਚਿਤ
 ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੁਮਰੀ ਤੇ ਜਾਨਾ ॥ ੩੦ ॥ ਜਿਨ ਕੈ ਸ਼ਬਦ ਬਿਖੈ ਅਤਿ ਸ਼ਕਤਿ।
 ਹੋਇ ਕਠਨ ਮਨ ਸੋਭੀ ਸੁਧਰਤਿ। ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਰਿਦਨਿ ਕੀ ਕਯਾਹੈ ਗਿਨਤੀ ॥

*ਹੋਬ ਵਿਚ ਲੋਕੇ ਖੁਭਾਵੇ। *ਕਠੋਰ ਮਨ।

*ਪਾ:—ਹਿਰਦੇ। ਪੁਨਾ:—ਹਮਤੇ।

†ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਦੇ ਇਤਨੇ ਦੂਰ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ
 ਵਿਚ ਜਾ ਢੁਲ ਮਿਲੇ, ਦ੍ਰਵਣਾ ਇਕ ਦੁਹਾਨੀ ਰੁਣ ਹੈ। ਯਥਾ:—‘ਅਨਿਕ ਜਤਨ ਕਰਿ ਆਤਮ
 ਨਹੀ ਦੂਰੇ ॥ ਹਰਿ ਦਰਗਹ ਕਹੁ ਕੈਸੇ ਗਵੇ’ ॥ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਜੀ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹ ਰਹੇ ਸੇ, ਸਮਝ
 ਏਥ ਰਹੇ ਸੇ, ਪਰ ਦੂਰ ਕੇ ‘ਓਰਾ ਗਰਿ ਪਾਨੀ ਭਇਆ ਜਾਇ ਮਿਲਿਓ ਢਲਿ ਕੁਲਿ’ ਵਾਲੀ
 ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਸੇ ਹੋ ਰਹੇ।

‡ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਦਾ ਆਪਣਾ ਮਨ
 ਸਾਈਂ ਲਿਵ ਵਿਚ ਦ੍ਰਵਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਬਾਣੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਜਗਤ ਦ੍ਰਵੇਗਾ।

ਉਪਰਹਿ ਸੇਵਕ ਕਰਿ ਕਰਿ ਬਿਨਤੀ' ॥ ੩੧ ॥ ਨਿਰਨੈ ਕਰਿ ਨਿਸ਼ਚੈ
ਮਨ ਠਾਨਾ। ਜੋ ਹੋਵਹਿ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸੁਜਾਨਾ। ਨਹਿ ਬਿਤੰਤ ਬਹੁ ਤਿਨ
ਬਿਦਤਾਵਾ। ਜਾਨੈ ਚਹਿ ਸੁ ਜਾਨਿ ਹਰਖਾਵਾ ॥ ੩੨ ॥ ਕਿਤਿਕ ਦਿਵਸ
ਰਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ਪਾਸ। ਪੁਨ ਰੁਖਸਦ ਹੁਇ ਗਯੋ ਅਵਾਸ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ
ਪਰਖੇ ਸੁਤ ਗੁਰ ਕੇ। ਤਿਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁਇ, ਭਾਗ ਜੁ ਧੁਰ ਕੇ ॥ ੩੩ ॥ ਸ੍ਰੀ
ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿਗਇ ਸੁਜਾਨਾ ॥ ਸੁਤ ਤਜਾਗਨਿ ਕੋ ਜਬਹਿ ਬਖਾਨਾ। ਤਬਿ
ਤੇ ਰਾਮਗਇ ਇਤ ਆਵਨਿ। ਨਾਹਿਨ ਕੀਨਸਿ ਮਨ ਲਲਚਾਵਨ ॥ ੩੪ ॥
ਭਯੋ ਨਿਰਾਸ ਪਿਤਾ ਕੀ ਦਿਸ਼ਿ ਤੋਗੁਰਤਾ ਚਹਿਤਿ ਹੁਤੋ ਨਿਤ ਜਿਸ ਤੇ।
ਰਿਦੈ ਬਿਚਾਰਤਿ-ਮੈਂ ਸਭਿ ਲਾਯਕ। ਭਏ ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਸਿਖ ਧਨਦਾਯਕ ॥
੩੫ ॥ ਸਕਲ ਸਮਾਜ ਬਧੈ ਅਧਿਕਾਇ। ਸੈਨਾ ਆਦਿਕ ਬਹੁਤ ਸਹਾਇ।
ਧਨ ਕੀ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਕੁਛ ਮੇਰੇ। ਅਬਿ ਅਰੁ ਆਗੇ ਆਇੰ ਘਨੇਰੇ ॥ ੩੬ ॥
ਤੁਰਕੇਸ਼ੁਰ ਸੰਗ ਰਸ ਮੈਂ ਰਾਖਾ। ਦੇਤਿ ਮੋਹਿ ਕੋ ਜੋ ਅਭਿਲਾਖਾ। ਇਤ ਹੀ
ਦਿਸ਼ਿ ਮੈਂ ਕਰੋਂ ਅਵਾਸ^੧। ਕਜਾ ਹੁਇ ਤੋ ਨ ਜਾਉਂ ਪਿਤ ਪਾਸ ॥ ੩੭ ॥ ਸਭਿ
ਬਿਧਿ ਮੈਂ ਬਿਸਾਲ ਸਮਰੱਥ। ਕਰੋਂ ਚਹੈਂ ਚਿਤ ਸਭਿ ਮਮ ਹੱਥ। ਇਕ ਤੋ
ਸਿੱਖੀ ਬਹੁ ਜਗ ਮੇਰੀ ॥ ਸ਼ਾਹੁ ਸੰਗ ਰਸ ਰੀਤਿ ਘਨੇਰੀ ॥ ੩੮ ॥ ਆਜ ਕਮੀ
ਕਿਸ ਬਾਤ ਨ ਮੋਹੀ ॥ ਨਿਤ ਪ੍ਰਤਿ ਸਕਲ ਅਧਿਕਤਾ ਹੋਹੀ-। ਇੰਤਜਾਦਿਕ
ਗਿਨਤੀ ਕਹੁ ਕਰਿ ਕੈ। ਉਤ ਹੀ ਰਹੈ ਪੁਰੀ ਮਹਿ ਬਿਰਿਕੈ ॥ ੩੯ ॥
ਅਧਿਕ ਦਰਬ ਨਿਤ ਆਵਹਿ ਪਾਸ। ਲਜਾਇ ਉਪਾਇਨ ਸੰਗਤਿ ਰਾਸ।
ਜਿਮ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਘਰ ਕੀ ਰੀਤਿ। ਤਿਮ ਗੁਰ ਬਨੈ ਕਰਤਿ ਰਹਿ
ਨੀਤ ॥ ੪੦ ॥ ਬਿੰਦ ਮਸੰਦ ਮੇਵੜੇ ਭਏ। ਸਿੱਖਜਨਿ ਤੇ ਨਿਤ ਧਨ ਕੋ ਲਿਏ।
ਅਜਮਤ ਬਿੰਦ ਦੇਖਿਬੈ ਕਰਿ ਕੈ। ਬਹੁ ਸੰਗਤਿ ਭੀ ਸੁਜਸੁ ਉਚਰਿ ਕੈ ॥ ੪੧ ॥
॥ ਗਾਇੰ ਰਬਾਬੀ ਸ਼ਬਦ ਹਮੇਸ਼। ਬੈਠਹਿ ਮੰਜੀ ਹੁਇ ਸੁਭ ਬੇਸ਼। ਕਰਤਿ
ਖਰੇ ਅਰਦਾਸ ਅਗਾਰੀ। ਸਹਿਤ ਪ੍ਰੇਮ ਕੇ ਹੁਇ ਬਲਿਹਾਰੀ ॥ ੪੨ ॥ ਇਕ^੨
ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਤ ਹੋਵਨਿ ਕਰਿ ਕੈ। ਗੁਰ ਕਹਾਇ ਅਜਮਤ ਸੁ ਦਿਖਰਿ ਕੈ।
ਅਧਿਕ ਸਮਾਜ ਬਧੈ ਸਭਿ ਭਾਂਤੀ। ਦੇਸ਼ ਬਿਦੇਸ਼ਨਿ ਭਾ ਬੱਖਜਾਤੀ ॥ ੪੩ ॥
ਨੌਰੰਗ ਨਿਕਟਿ ਰਹੈ ਚਿਰ ਕਾਲਾਪਹੁੰਚਹਿ ਢਿਗ ਨਿਤ ਆਦਰ ਨਾਲ।
ਬਾਦੀ ਦੁਸ਼ਟ ਬਿਸਾਲ ਦੁਬਾਏ। ਚਹੈਂ^੩ ਬੁਰੇ, ਪਰ ਬਸ ਨ ਬਸਾਏ ॥ ੪੪ ॥

^੧ਵਾਸਾ ਵੇਖਾਂਗਾ। ^੨ਇਕ ਤਾਂ। ^੩(ਤੁਸਵੇ)। ^੪(ਬਾਦੀ) ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਜਿਸ ਸੂਬੇ ਪਤਿਸ਼ਾਹੀ ਆਵਤਿ^੧ । ਸਿਵਕਾਰੂਢ ਸਦਾ ਤਿਸ ਜਾਵਤਿ । ਕਵਿ
ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਸਤਿਗੁਰ ਨੰਦ । ਸਕਲ ਸਮਾਜ, ਬਿਧਾਇ ਬਿਲੰਦ ॥ ੪੫ ॥

ਭਿਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਕਿੰਚਿ ਨਵਮਿ ਰਾਸਿ 'ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ ਸੁਤ ਪਰਖਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਏਕੋਨਸਬਟੀ ਅੰਸੂ ॥ ੫੯ ॥

੬੦. [ਰਾਮਗਾਇ ਲਾਹੋਰ ਨੂੰ] ।

ਦੇਹਗਾ ॥ ਪੁਨ ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਬਿਤ ਗਏ ਹਠ ਤੇ ਫਿਰਜੇ ਸੁਭਾਇ । ਬਡਤਾ
ਪਿਤ ਕੀ ਸਿਮਰਿ ਉਰ ਮਿਲਨਿ ਚਾਹਿ ਉਪਜਾਇ ॥ ੧ ॥ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ
ਨਿਜ ਪਿਤਾਕੇ ਕ੍ਰੋਧ ਸੁਨਜੇ ਦੁਖ ਪਾਇ—ਕਹਾਂ ਬਾਤਬਿਪ੍ਰੈ ਭਈ—ਨਿਸ ਦਿਨ
ਬਹੁ ਪਛੁਤਾਇ ॥ ੨ ॥ ਰੋਪਈ ॥—ਅਬਿ ਕਰਤੱਬਜ ਅਹੈ ਕਜਾ ਮੋਹੀ—ਰਿਦੇ
ਬਿਚਾਰਤਿ ਸੰਕਟ ਹੋਹੀ—ਜਾਵੈਂ ਪਿਤ ਸਮੀਪ ਇਕ ਵਾਰੀ। ਬਖਸ਼ਾਵੈਂ ਕਰ
ਜੋਰਿ ਅਗਾਰੀ—।੩। ਇਮ ਨਿਸਚੇ ਕਰਿ ਕੈ ਬਹੁ ਭਾਇਗੁਰ ਸੁਤ ਰਾਮਗਾਇ
ਪਛੁਤਾਇ। ਨੌਰੰਗ ਸੰਗ ਕਹਜੇ ਬਚ ਐਸੇ। 'ਅਬਿ ਰੁਖਸਦ ਦਿਹੁ ਜੈਸੇ
ਕੈਸੇ' ॥੪॥ ਸ਼ਾਹੁ ਨ ਮਾਨੈ ਕਹੈ ਬਨਾਇ। 'ਤੁਮਰੇ ਦਰਸਨ ਕੀ ਮੁਝ ਚਾਹਿ ।
ਰਹਹੁ ਕਿਤਿਕ ਦਿਨ ਇਹਾਂ ਗੁਜਾਰਹੁ । ਮੋਹਿ ਹਿਰਖ ਕਰਿ ਪੁਨਹਿ
ਪਧਾਰਹੁ' ॥੫॥ ਚਤੁਰ ਪੰਚ ਦਿਨ ਬੁਝਤਿ ਰਹੇ। ਰੁਖਸਦ ਕਰਨਿ ਸ਼ਾਹੁ ਨਹਿ
ਕਹੇ । ਤਬਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਗਾਇ ਅਕੁਲਾਏ ।—ਹਮਹਿ ਜ਼ਰੂਰ ਬਨਹਿ ਤਹਿ
ਜਾਏ—॥੬॥ ਇਕ ਦਿਨ ਸ਼ਾਹੁ ਸ਼ਿਕਾਰ ਸਿਧਾਯਹੁ । ਬੋਲਿ ਗੁਰੁ ਸੁਤ ਸੰਗ
ਰਲਾਯਹੁ । ਜਹਾਂ ਸ਼ਿਕਾਰਗਾਹ ਤਹਿ ਗਏ । ਜੀਵ ਘਾਤ ਹਿਤ ਬਿਚਰਤਿ
ਭਏ ॥੭॥ ਤਬਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਗਾਇ ਰਿਸ ਆਈ। ਮਹਾਂ ਘਾਟਾ ਘਨ ਕੀ ਘੁਮਛਾਈ
ਅਧਿਕ ਬੇਗ ਤੇ ਪਵਨ ਚਲਾਯਹੁ । ਮਹਾਂ ਧੂਲ ਜੁਤਿ ਡਰ ਉਪਜਾਯਹੁ
॥ ੮ ॥ ਓਰਨਿ ਕੀ ਬਰਖਾ ਬਡ ਭਈ । ਲਗਹਿ ਦੇਹ ਪਰ ਪੀਰਾ ਦਈ ।
ਅਵਰੰਗ ਕਹੂੰ ਮਹਿਦ ਅਕੁਲਾਵਾ ॥ ਲਸਕਰ ਭਗਜੈ ਮਹਾਂ ਦੁਖ ਪਾਵਾ । ੯।
ਨਹੀਂ ਸਾਹਿ ਕਿਤ ਪਾਇਵ ਠੋਗ ਪਵਨ ਧੂਲ ਓਰਨਿ ਤੇ ਬੋਰ*। ਜਹਿ ਸ੍ਰੀ
ਰਾਮਗਾਇ ਬਿਰ ਰਹੇ । ਤਹਿ ਨਹਿ ਓਰਾ, ਪਵਨ ਨ ਬਹੇ ॥ ੧੦ ॥ ਕਿਤਿਕ
ਕਾਲ ਲੋ ਇਤ ਉਤ ਫਿਰਿ ਕੈ । ਆਵਤਿ ਭਾ ਸਮੀਪ ਸੁਤ ਗੁਰ ਕੈ । ਦੇਖਿ
ਸ਼ਾਹੁ ਨੇ ਰਿਦੇ ਬਿਚਾਰਾ ।—ਇਨਹੁ ਕ੍ਰੋਧ ਕੁਛ ਮੋ ਪਰ ਧਾਰਾ ॥ ੧੧ ॥
ਰੁਖਸਦ ਮਾਂਗਤਿ ਮੈਂ ਨਹਿ ਦੀਨਿ । ਯਾਂਤੇ ਮਮ ਐਸੀ ਗਤਿ ਕੀਨਿ। ਨੰਮ੍ਰਿ
ਹੋਇ ਕਰਿ ਬਾਕ ਬਖਾਨਾ । 'ਸ਼ੌਂਕ ਦਰਸ ਕੋ ਮੋਹਿ ਮਹਾਨਾ ॥ ੧੨ ॥ ਯਾਂਤੇ
ਮੈਂ ਰੁਖਸਦ ਨਹਿ ਕਹੇ । ਅਬਿ ਤਿਸ ਕਰਹੁ ਜਥਾ ਉਰ ਧਰੇ । ਪੁਨ ਤੁਰਨ

^੧ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਸੂਬੇ ਜਿਵੇਂ ਆਉਂਦੇ ਹਨ । ^੨ਨੌਸ ਗਿਆ ।

*ਪਾ:—ਵੋਰ ।

ਹੀ ਦਰਸਨ ਦੀਜੈ । ਅਪਨੇ ਸਦਨ ਵਿਖੇ ਗਮਨੀਜੈ ॥ ੧੩ ॥ ਤਬਿ ਸ੍ਰੀ
ਰਾਮਰਾਇ ਮੁਸਕਾਨੇ । ‘ਤੁਵ ਮਨ ਬਹੁ ਹੰਕਾਰ ਕੇ ਠਾਨੇ । ਜਿਸ ਸੈਨਾਂ ਤੇ
ਲਖੈ ਬਡੇਰੇ । ਸੋ ਅਬਿ ਕਹਾਂ, ਨ ਦੀਖਤਿ ਨੇਰੇ ॥ ੧੪ ॥ ਯਾਂਤੇ ਸਭਿ
ਖੁਦਾਇ ਕੇ ਹਾਥ । ਕਹਾਂ ਹੋਇ ਧਨ ਦਲ ਬਲ ਸਾਥ । ਅਬਿ ਹਮ ਪਿਤ
ਸਤਿਗੁਰ ਢਿਗ ਜਾਵੈਂ । ਦਰਸਨ ਦੇਖਹਿ ਸੀਸ ਨਿਵਾਵੈਂ ॥ ੧੫ ॥ ਦਾਤਾ ਸਾਸ
ਗਿਰਾਸ ਹਮਾਰੇ । ਸਰਬ ਭਾਂਤਿ ਸਮਰਥ ਗੁਰ ਭਾਰੇ । ਪੁਰਿ ਦਿੱਲੀ ਮਹਿ
ਤਬਿ ਚਲਿ ਆਏ । ਸ਼ਾਹੁ ਪਦਾਰਥ ਬਹੁ ਅਰਪਾਏ ॥ ੧੬ ॥ ਜੋ ਬਹੁ ਮੋਲੇ
ਬਸਤੁ ਅਭਰਨਾਦਿਏ ਸ਼ਾਹ ਹਿਤ ਰੁਖਸਦ ਕਰਨਿ । ਦਰਬ ਤੁਰੰਗਮ ਬੰਦ
ਪਠਾਏ । ਗੁਰ ਨੈਦਨ ਡੇਰੇ ਕਹੁ ਆਏ ॥ ੧੭ ॥ ਰਿਦਾ ਉਦਾਸ ਬਹੁਤ ਜਿਨ
ਕੇਰਾ । ਹਰਖ ਨ ਕਰਹਿ ਕਬਹੂੰ ਤਿਸ ਬੇਰਾ । ਸਕਲ ਸਮਾਜ ਤਹਾਂ ਹੀ
ਛੋਰਾ । ਲੇ ਕਰਿ ਸੰਗ ਆਪਨੇ ਬੇਰਾ ॥ ੧੮ ॥ ਦਿੱਲੀ ਪੁਰ ਨਿਜ ਸਿੱਖਜ
ਟਿਕਾਏ । ਰਾਖਜੈ ਸਭਿ ਸਮਾਜ ਸਮੁਦਾਏ । ਅਲਪ ਨਰਨਿ ਸੋਂ ਕੀਨਸਿ
ਪਜਾਨਾ । ਚਲਤਿ ਬਿਸੁਰਤਿ ਰਿਦੇ ਮਹਾਨਾ ॥ ੧੯ ॥ ਮਾਰਗ ਆਵਤਿ ਕੀਰਤਿ
ਪੁਰਿ ਕੇ । ਰਿਦੇ ਬਿਚਾਰਤਿ ਚਰਿਤ ਜਿ ਗੁਰ ਕੇ । ਕ੍ਰਮ ਤੇ ਕਰਜੈ ਉਲੰਘਨਿ
ਸਾਰੇ । ਦ੍ਰਾਦਸ਼ ਕੋਸ ਪੰਥ ਰਹਿ ਸਾਰੇ ॥ ੨੦ ॥ ਡੇਰਾ ਕਰਜੈ ਟਿਕਾਵਨਿ
ਤਹੀਂ । ਗੁਰਬਚ ਕੋ ਚਿਤਵਜੈ ਚਿਤ ਮਹੀਂ ।—ਮੁਖ ਨ ਦਿਖਾਵੇ ਅਪੁਨੇ
ਆਇ—। ਯਾਂਤੇ ਨਹਿ ਗਮਨਜੈ ਅਗੁਵਾਇ ॥ ੨੧ ॥ ਰਿਦੇ ਬਿਖੇ ਗਿਨਿ ਗਿਨਿ
ਬਹੁ ਗਿਨਤੀ । ਲਿਖੀ ਪਤ੍ਰਿਕਾ ਨਿਜ ਕਰਿ ਬਿਨਤੀ । ‘ਰਾਵਰ ਕੀ ਆਗਜਾ
ਜਿਮ ਹੋਇ । ਕਰੀ ਜਾਇ ਸਭਿ ਹੂੰ ਤੇ ਸੋਇ ॥ ੨੨ ॥ ਬਿਨ ਮਰਜੀ ਮੈਂ
ਨਿਕਟ ਨ ਆਯੋ । ਦਰਸਨ ਕੋ ਹਿਯਰਾ ਲਲਚਾਯੋ । ਜਿਮ ਆਇਸੁ ਅਬਿ
ਤੈਸ ਕਰੈਂ । ਅਪਨੇ ਦਸ ਆਪ ਹੀ ਭਰੈਂ ॥ ੨੩ ॥ ਇੰਤਜਾਦਿਕ ਲਿਖਿ
ਪੱਤ੍ਰ ਪਠਾਈ । ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਢਿਗ ਪਹੁੰਚਾਈ । ਦੇਖਤਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ
ਸੁਜਾਨਾ । ਸੁਤ ਕੇ ਸਰਬ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਪਛਾਨਾ ॥ ੨੪ ॥ ਕਹਜੈ ਤਾਂਹਿ ਜੋ ਪੱਤ੍ਰੀ
ਲਜਾਯੋ । ‘ਹਮ ਮਿਲਿਬੇ ਕਿਮ ਚਿਤ ਲਲਚਾਯੋ ? ਹੁਕਮ ਅਦੂਲੀ ਕਰਿ
ਅਪਰਾਧੂ । ਕੈਸੇ ਬਨਜੈ ਚਹੈ ਆਬ ਸਾਧੂ ? ॥ ੨੫ ॥ ਗਮਨ ਸਮੇਂ ਹਮ ਬਹੁ
ਸਮਝਾਯੋ । ਸਿੱਖਜਾ ਨਹੀਂ ਨੈਕ ਮਨ ਲਜਾਯੋ । ਇਕ ਤੋ ਬਾਰ ਬਾਰ ਕਰਿ
ਅਜਮਤ । ਬਿਨਾਂ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਠਾਨੀ ਜਿਤ ਕਿਤ ॥ ੨੬ ॥ ਤੁਰਕੇਸ਼ੁਰ ਸੋਂ
ਸੁਤ ਰਖੈਬੇ । ਕਰਿ ਮੁਲਾਹਜਾ ਕੀਨਿ ਫਰੇਬੇ । ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਪਤਿ ਚੈਦਹਿ

ਲੋਕ । ਤਿਨ ਕੋ ਆਸੈ ਬੀਚ ਸਲੋਕ ॥ ੨੭ ॥ ਸੋ ਛਿਪਾਇ* ਕੈ ਅਨਤ
ਸੁਨਾਯੋ । ਹੁਤੋ ਅਪਰ ਤਿਸ ਅਪਰ ਬੁਝਾਯੋ । ਕਹਾਂ ਤ੍ਰਾਸ ਤੁਰਕੇਸੁਰ ਕੇਰਾ ।
ਜਿਸ ਕੋ ਮਾਨਜੋ ਜਾਨਿ ਬਡੇਰਾ ॥ ੨੮ ॥ ਸਦਾ ਸਹਾਇਕ ਹਮ ਤਿਸ ਕੇਰੇ ।
ਚਹੈਂ ਸੁ ਕਰਤਿ ਨ ਲਾਗਤਿ ਦੇਰੇ । ਮਾਟੀ ਤੁਰਕਨਿ ਕੀ ਜਿਮ ਜਲੈ ।
ਬੀਚ ਪਜਾਵੈ ਆਵੈ ਬਲੈ ॥ ੨੯ ॥ ਅਜਮਤ ਬਲ ਤੇ ਤਿਸ ਅਗਵਾਈ ।
ਮਾਟੀ ਜਲਤੀ ਕਜੇਂ ਨ ਦਿਖਾਈ । ਹੁਤੀ ਵਾਸਤਵ ਦਿਖਤਿ ਬਿਦਤਿ ਹੈ ।
ਤ੍ਰਾਸ ਨ ਤਨਕ ਜਿ ਤੁਰਕ ਜਿਦਤਿ ਹੈ ॥ ੩੦ ॥ ਯਾਤੇ ਹਮੈਂ ਨ ਦਰਸ
ਦਿਖਾਵਹੁ । ਜਿਤ ਦਿਸਿ ਮੁਖ ਤਿਤ ਹੀ ਚਲਿ ਜਾਵਹੁ । ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਰਿਸ
ਜੁਤਿ ਸੁਨਿ ਬਾਨੀ । ਹਟਯੋ ਸੁ ਸਿਖ ਜਿਸ ਪੱਤੀ ਆਨੀ ॥ ੩੧ ॥ ਤੁਰਤ
ਗਮਨ ਕਰਿ ਤਹਿ ਤੇ ਆਯਹੁ । ਜਹਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਉਤਰਾਯਹੁ । ਖਰੇ
ਹੁਤੇ ਤਬਿ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇ । ਚਿਤ ਮਹਿ ਚਿੰਤਾ ਬਹੁ ਉਪਜਾਇ ॥ ੩੨ ॥
—ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਸਰਬਗ ਗੁਨ ਖਾਨੀ । ਪਿਤਾ ਧੀਰ ਕਜਾ ਕਰਹਿ ਬਖਾਨੀ !
ਬਖਸ਼ਹਿ ਮੋਹਿ ਕਿ ਨਹਿ ਅਪਰਾਧੁ । ਲਖਿ ਨ ਸਕਯੋ ਮੈਂ ਰਿਦਾ ਅਗਾਧੁ—
॥ ੩੩ ॥ ਇਤਨੇ ਮਹਿ ਸਿਖ ਸੋ ਚਲਿ ਆਯੋ । ਗੁਰ ਕੋ ਕਹਿਬੈ ਸਕਲ
ਸੁਨਾਯੋ । ‘ਜਿਤ ਦਿਸਿ ਮੁਖ ਤਿਤ ਹੀ ਚਲਿ ਜਾਵਹੁ ਹਮ ਫਿਗ ਆਇ ਨ
ਦਰਸ ਦਿਖਾਵਹੁ’ ॥ ੩੪ ॥ ਸੁਨਯੋ ਪਿਤਾ ਕੋ ਅਸ ਜਬਿ ਮਤੋ । ਲਵਪੁਰਿ
ਦਿਸਿ ਤਬਿ ਤਿਸ ਮੁਖ ਹੁਤੋ । ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਧਰ ਪਰ ਧਰਿ ਮਾਥਾ । ਮਾਨਜੋ
ਹੁਕਮ ਪ੍ਰੇਮ ਕੇ ਸਾਥਾ ॥ ੩੫ ॥ ਭਯੋ ਅਰੁਢਿ ਠਾਨਿ ਕਰਿ ਤਜਾਰੀ । ਗਮਨਜੋ
ਲਵਪੁਰਿ ਪੰਥ ਮਝਾਰੀ । ਸਨੈ ਸਨੈ ਡੇਰਾ ਕਰਿ ਜਾਤਿ । ਅਪਨਿ ਖੋਟ ਕੇ ਲਖਿ
ਪਛੁਤਾਤ ॥ ੩੬ ॥ ਸੁਨੀ ਸਰਬ ਸੁਧ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ । ‘ਹੁਕਮ ਮਾਨਿ ਲਵਪੁਰਿ
ਕੋ ਜਾਇ’ । ਲਿਖਯੋ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਤਿਸ ਕਾਲ । ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਤਹਿ ਰਹੈ
ਬਿਸਾਲ ॥ ੩੭ ॥ ਤਿਨ ਪਰ ਹੁਕਮ ਸੁ ਅਸ ਫੁਰਮਾਇਵ । ‘ਸਿੱਖ ਹਮਾਰੇ ਜੈਨ
ਕਹਾਇਵਾਪੈਸਾ ਕੌਣੀ ਅੰਸ ਜੁਗੁਰਕੀ । ਅਰਪਹਿ ਗਨ ਸ਼ਰਧਾਧਰਿ ਉਰਕੀ
॥ ੩੮ ॥ ਪੁਰਿ ਮਹਿ ਰਾਮਰਾਇ ਜਬ ਆਵਹਿ । ਨਹੀਂ ਕਾਰਕੋ ਇਸ ਅਰਪਾਵਹਿ’
ਕਾਸਦ ਲੇ ਗੁਰ ਕੋ ਜਬਿ ਗਯੋ । ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਸਭਿਨਿ ਅਚੰਭਾ ਭਯੋ ॥
੩੯ ॥ ‘ਗੁਰ ਚਾਰੋਤ੍ਰ ਕਛੁ ਲਖਯੋ ਨ ਜਾਈ । ਪਜਾਰੇ ਸੁਤ ਕੀ ਪੂਜ ਹਟਾਈ ।
ਲਾਇਕ ਕੇ ਅਜਮਤ ਮਹਿ ਭਾਰੇ । ਹੋਤਿ ਤਥਾ ਮੁਖ ਜਥਾ ਉਚਾਰੇ ॥ ੪੦

*ਸਮਝਾਯਾ । ਆਵੇ ਵਿਚ ।

*ਪਾ:—ਫਿਗਾਇ ।

॥ ਸਤਿਗੁਰ ਅੰਸ ਅਹੈਂ ਅਵਤਾਰਾ ॥ ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਇਮ ਭਏ ਹਜ਼ਾਰਾ ।
 ‘ਜੇ ਹਮ ਦਰਸ ਕਰਨਿ ਨਹਿ ਜਾਵੈਂ । ਕਰੇ ਕੋਪ ਕੋ ਮਾਰਿ ਮਿਟਾਵੈਂ ॥੪੧॥
 ॥ ਛੁਛੇ ਮਿਲੈਂ ਜਾਇ ਕਰਿ ਕੈਸੇ । ਉਤ ਗੁਰ ਬਾਕ ਭਯੋਕਰ ਤੈਸੇ । ਬਨੀ
 ਕਠਨ, ਕੋ ਕਰਹਿ ਉਪਾਈ?’ ਮਿਲਿ ਸੰਗਤਿ ਇਕਠੀ ਸਮੁਦਾਈ ॥੪੨॥
 ॥ ਗਟੀ ਗਿਨਤਿ ਬਹੁ ਕਰੈਂ ਬਿਚਾਰਨਿ ।—ਕਿਮ ਦੁਇ ਦਿਸਿ ਤੇ ਹੋਇ
 ਉਥਾਰਨਿ—। ਕਿਤਿਕ ਸਮੇਂ ਮਹਿ ਇਮ ਠਹਿਰਾਈ। ‘ਉਥਰਹਿ ਦੁਹਿਦਿਸਿ
 ਏਵ ਉਪਾਈ ॥੪੩॥—ਪੈਸਾ ਕੋਡੀ—ਗੁਰੂ ਉਚਾਰਾ—। ਨਹਿ ਕੋ ਸਿਖ ਦੇ ਅੰਸ
 ਹਮਾਰਾ—ਕੋਚਨ ਰਜਤ ਬਚਨ ਮਹਿ ਨਾਹੀ’ । ਸੋ ਲੇ ਚਲਹੁ ਗੁਰੂ ਸੁਤ
 ਪਾਹੀ’ ॥ ੪੪ ॥ ਕੋਡੀ ਪੈਸਾ ਦੋਨਹੁ ਛੋਰਿ । ਮੁਹਰ ਰਜਤਪਣ ਕਰਿ ਇਕ
 ਠੋਰ । ਉਤਰੇ ਰਾਮਰਾਇ ਜਿਸ ਥਾਨਾਤਬਿ ਗਮਨੇ ਲੇ ਭੇਟ ਮਹਾਂਨ ॥੪੫॥
 ॥ ਕਰਿ ਕਰਿ ਬੇਦਨ ਨਿਜ ਕਰ ਬੰਦੇ । ਲਹਿ ਦਰਸਨ ਕੋ ਰਿਦੇ ਅਨੰਦੋ
 ਯਹਿ ਬ੍ਰਿਤੰਤ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਸੁਨਯੋ । ਬਿਗਸੇ ਬਹੁਤ, ਬਦਨ ਤੇ ਭਨਯੋ ॥
 ੪੬॥ ‘ਲਵਪੁਰਿ ਕੀ ਸੰਗਤਿ ਸਮੁਦਾਈ। ਮਾਨਯੋ ਬਾਕ ਨ, ਕੀਨਿ ਖੁਟਾਈ ।
 ਠਾਨਿ ਕਪਟ ਕੀ ਜੁਗਤਿ ਮਹਾਂਨਾ । ਬਰਜੇ ਰਹੇ ਨ ਮੋਕਹੁ ਜਾਨਾ ॥
 ੪੭॥ ਇਹ ਅੰਤਰਿ ਤੇ ਖੋਟੇ ਰਹੈਂ । ਮੁਖ ਤੇ ਮਿਸ਼ਟ ਗਿਰਾ ਕੋ ਕਹੈਂ । ਗੁਰ
 ਬਚ ਮਾਨੇ ਸਿਖ ਹੂੰ ਸੋਈ । ਇਨ ਕੀ ਮਤਿ ਲੇ ਕਬਹੂੰ ਨ ਕੋਈ’ ॥ ੪੮ ॥
 ਇਮ ਕਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ਤੂਸਨ ਭਏ । ਪਸਾਰੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਤਜਾਗ ਹੀ ਦਏ । ਅਪਨਿ
 ਸਮੀਪ ਨ ਆਵਨਿ ਦੀਨ । ਪਿਖਯੋ ਦੋਸ਼ ਜੋ ਕੀਨਸਿ ਪੀਨ ॥੪੯॥

ਨਵਮਿ ਰਾਸਿ ਪੂਰਨ ਅਬਿ ਭਏ। ਸ੍ਰੀ। ਹਰਿਰਾਇ ਕਥਾ ਰਸ ਮਈ। ਜੇਤਿਕ
 ਸੁਨੀ ਲਿਖੀ ਪਠਿ ਸਾਰੀ । ਸਾਰ ਕਥਯੋ ਗੁਰੂ ਕੀਰਤ ਭਾਰੀ ॥ ੫੦ ॥
 ਪਾਪਨਿ ਪੁੰਜ ਪਲਾਵਨਿ ਹਾਰੀ*। ਜਿਮ ਸੁਰਸਰੀ ਬਿਮਲ ਬਰ ਬਾਰੀ । ਸ੍ਰੀ
 ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਚਰਨ ਮਨਾਇ । ਪੂਰਨ ਰਾਸ ਕਰੀ ਸੁਖਦਾਇ ॥੫੧॥ ਕਵਿ
 ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਗਹਿ ਗੁਰ ਸ਼ਰਨੀ । ਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਕਥਾ ਬਰ ਬਰਨੀ । ਗੁਰ
 ਜਸੁ ਪਾਵਨ ਕਰਤਾ^੧ ਕਹਯੋ । ਹੇ ਬਿਅੰਤ ਪਰ ਜੇਤਿਕ ਲਹਯੋ ॥ ੫੨ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਕ੍ਰਿਦੇ ਨਵਮਿ ਰਾਸੇ ‘ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ’ ਘੋਸ਼ਣਾ ਭਰਨਨੇ ਨਾਮ ਕਵਿ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ
 ਬਿਰਚਤਾਯਾ ਭਾਖਾਯਾ ਨਵਮੀ ਰਾਸ ਮੰਪੁਰਨੇ ਮਸਤ ਸੁਭ ਮਸਤ ਨੈਮਿਸ਼ਥਟੀ ਅੰਸੁ ॥ ੬੦ ॥

—0—

ਨੌਵੀਂ ਰਾਸਿ ਸਮਾਪਤਿ ਹੋਈ ॥

^੧ਅਵਤਾਰ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਅੰਸ ਹਨ । (ਅ) ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਅੰਸ ਤੋਂ ਅਵਤਰੇ (ਜਨਮੇ) ਹਨ ।
^੨ਮੋਨਾਂ ਚਾਂਦੀ ਗੁਰੂ ਬਚਨ (=ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਮਨ੍ਹੇ) ਨਹੀਂ (ਲਿਖਿਆ ਆਯਾ) । ^੩ਪਵਿਤ੍ਰ
 ਸ਼ਰਨ ਵਾਲਾ ।
 *ਪਾਪ-ਭਾਰੀ ।

ਰਾਸਿ ਦਸਵੀਂ ਚੱਲੀ

੧ ਓ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤੇ ॥
ਅਬ ਦਸਮਿ ਰਾਸਿ ਕਬਨੰ ॥

ਅਰਥ—ਹੁਣ ਦਸਵੀਂ ਰਾਸ ਦਾ ਕਬਨ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ।

ਅੰਸੂ ੧. [ਮੰਗਲ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਕਰਤਾਰਪੁਰਿ ਆਗਵਨ] ।

੧. ਇਸ੍ਰੁ ਦੇਵ—ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ—ਮੰਗਲ ।

ਦੇਹਗਾ ॥ ਸਤਿ ਚਿਤ ਅਨੰਦ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਸਭਿ ਜੀਵਨ ਕੋ ਜੀਵ ।

ਸਦਾ ਸ਼ਾਂਤਿ, ਨਭ ਸਮ ਰਵਜੋ, ਸਰਬ ਸ਼ਕਤਿ ਕੋ ਸੀਵ ॥੧॥

{

ਸਤਿ ਚਿਤ ਅਨੰਦ=ਅਰਥਾਂ ਲਈ ਵੇਖੋ ਰਾਸ ੧ ਅੰਸੂ ੧ ਅੰਕ ੫ ਦੇ
ਪਦ ਅਰਥ । ਸ਼ਾਂਤਿ=ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਕਿਸੇ ਦੋਰ ਦਾ ਕੋਈ
ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾ ਪੈ ਸਕੇ । ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਕਾਰ ਆਇ ਨਾ
ਉਪਜੇ । ਅਵੋਲ । ਨਭ=ਅਕਾਸ਼ । ਸੀਵ=ਦੇਂਦ, ਅਵਧੀ ।

ਅਰਥ—ਸਤਿ ਚਿਤ ਅਨੰਦ (ਸਰੂਪ ਜੋ) ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਹੈ ਸੋ ਸਦਾ ਸ਼ਾਂਤਿ ਹੈ (ਫਿਰ ਉਹ ਸਾਫ਼)
ਅਕਾਸ਼ ਵਤ ਰਵ ਰਿਹਾ ਹੈ (ਤੇ ਨਿਰਾ ਵਯਾਪਕ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਪਰ) ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ
ਦੀ ਦੇਂਦ ਹੈ ਤੇ ਸਾਰੇ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਜੀਵਨ (ਦਾਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ) ।

ਭਾਵ—ਜਿਵੇਂ ਪਿੱਛੇ ਰਾਸ ੬ ਅੰਸੂ ੧ ਅੰਕ ੧ ਦੇ ਮੰਗਲ ਵਿੱਚ ਵਰਣਿਤ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਕਿ
ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਸਤਿ ਚਿਤ ਅਨੰਦ ਸਰੂਪ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਕਿਸੇ ਜੋਸ਼, ਵਿਕਾਰ, ਏਭ ਕਿਸੇ ਦੁਸਰੇ
ਵਿਅਸਰ ਹੇਠ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਦਾ ਅਵੋਲ ਹੈ । ਫਿਰ ਵਯਾਪਕ ਹੈ ਅਕਾਸ਼ ਵਾਂਗੂ, ਪਰ
ਅਕਾਸ਼ ਵਾਂਗੂ ਸੁਨ ਨਹੀਂ, ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਹੈ, ਪਰ ਮੁੱਤੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਧਾਰਨ ਹਾਰ
ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸਭ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਜੀਵਨ ਦਾਤਾ ਹੋਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵਰਤ ਰਿਹਾ ਹੈ ।
ਜੀਵਨ ਦਾਤਾ ਬੀ ਹੈ ਤੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬੀ ਹੈ । ਪਾਲਦਾ ਹੈ, ਦੇਖਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ
ਸਭ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਮਾਲਿਕ ਤੇ ਵਰਤਨਹਾਰ ਕਿਹਾ ਹੈ । ਭਾਵ ਇਹ ਕਿ ‘ਪਾਕੀ ਨਾਈ ਪਾਕ’
ਬੀ ਹੈ ਤੇ ਫਿਰ ‘ਕਰਤਾ ਤੇ ਕਾਦਿਰ’ ਬੀ ਹੈ ।

੨. ‘ਕਵਿ-ਮੰਕਿਤ’ ਮਿਰ੍ਯਾਦਾ ਦਾ ਮੰਗਲ ।

ਕਬਿੱਤ ॥ ਚੇਦ੍ਰਮਾ ਬਦਨ, ਸੁਭ ਮਾਤਿ ਕੀ ਸਦਨ ਸਦ, ਬਿਸਦ ਹਦਨ ਕੀ
ਦਿਪਤਿ ਦੁਤਿ ਦਾਮਨੀ । ਬੇਨੁ ਦੰਡ ਪਾਣੀ ਤੀਨ ਲੋਕ ਮੈਂ ਸੁਜਾਨ
ਜਾਣੀ, ਸਭੈ ਮਨ ਭਾਣੀ ਮਹਾਰਾਣੀ ਅਭਿਰਾਮਨੀ । ਪੁੰਜ ਗੁਨਖਾਣੀ, ਗਨ

ਬਿਘਨ ਪਰਾਣੀ ਗਾਣੀ, ਅਰੁਣ ਬਰਣ ਪਾਣੀ, ਸਲਿਤਾ ਪ੍ਰਗਾਮਨੀ।
ਮਹਾਂ ਮੋਦ ਮਾਣੀ, ਬਾਣੀ ਰੂਪ ਹੈ ਸਮਾਣੀ ਜਗ, ਬੰਦਨਾ ਸਤੋਖ ਸਿੰਘ
ਰਾਣੀ ਦਿਨ ਜਾਮਨੀ ॥ ੨ ॥

ਬਦਨ=ਮੁੱਖ।	ਬਿਸਦ=ਚਿੱਟੇ [ਸਿਸਾ, ਵਿਸਦ]।
ਬਿਸਦ ਰਦਨ=ਚਿੱਟੇ ਵੰਦ।	ਦਾਮਨੀ=ਬਿਜਲੀ।
ਏਨੁ ਵੰਡ ਪਾਣੀ=ਵੇਏ ਰਾਸ ੪ ਅੰਸੁ ੧ ਅੰਕ ੧ ਦੇ ਅਰਥ।	
ਅਭਿਰਾਮਨੀ=ਇੰਦਰ। ਮਨ ਨੂੰ ਪਿਆਰੀ ਲੱਗਣ ਵਾਲੀ।	
ਪਰਾਣੀ=ਭਜਾ ਵੇਣ ਵਾਲੀ, ਰੁਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ; ਨਾਸ਼ ਕਰਤਾ,	
[ਸਿਸਾ, ਪਲਾਯਨ=ਭੱਜਣਾ]।	ਗਾਣੀ=ਜਿਸ ਦੀ ਕੀਰਤੀ
ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।	ਅਰੁਣ ਬਰਣ ਪਾਣੀ=ਲਾਲ ਰੰਗ
ਦੇ ਹੋਥਾਂ ਵਾਲੀ।	ਸਲਿਤਾ=ਨਦੀ।
ਪ੍ਰਗਾਮਨੀ=ਭਲੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੱਲਣ ਵਾਲੀ।	ਮਾਣੀ=ਮਾਇਤ ਵਾਲੀ
ਭਾਵ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ।	ਸਮਾਣੀ=ਦੋਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੰਨੀ
ਗਈ। (ਅ) ਸਮਾ ਰਹੀ ਹੈ।	ਰਾਣੀ=ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਰੂਪ।
ਜਾਮਨੀ=ਗਤਿ।	

ਅਰਥ—ਚੰਦ੍ਰਮਾਂ (ਵਰਗੇ) ਮੁਖੜੇ ਵਾਲੀ, ਸਦਾ ਮੈਸਟ ਮਤਿ ਦਾ ਘਰ, ਜਿਸਦੇ ਚਿੱਟੇ ਵੰਦਾਂ ਦੀ
ਭੇਡਾ ਬਿਜਲੀ ਵਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਦੀ ਹੈ। ਵੀਣਾਂ ਵੰਡ ਜਿਸ ਦੇ ਰੱਬ ਵਿੱਚ ਹੈ (ਏ) ਇੰਨੀ
ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਜੋ (ਵੀਣਾ ਵਜਾਉਣ ਵਿੱਚ) ਸੁਜਾਨ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਸਭਨਾਂ ਦੇ ਮਨ
ਨੂੰ ਭਾਉਂਦੀ ਹੈ (ਇਹ) ਇੰਦਰ ਮਹਾਰਾਣੀ।

ਸਮੁੱਚੇ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਖਾਣ ਤੇ 'ਸਾਰੇ ਬਿਘਨਾਂ ਦੀ ਨਾਸ਼ ਕਰਤਾ' (ਜਿਸ ਦੀ ਕੀਰਤੀ)
ਗਾਵੀਂ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਲਾਲ ਰੰਗ ਵੇ ਜਿਸ ਦੇ ਰੱਬ ਹਨ ਤੇ ਚਾਲ ਜਿਸ ਦੀ ਨਦੀ (ਵਤ
ਰੰਭੀਰ) ਹੈ। (ਜਿ) ਮਹਾਂ ਅੰਦ ਦੇ ਧਾਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ ਤੇ ਜਗਤ ਵਿਖੇ ਬਾਣੀ ਸਰੂਪ
ਮੰਨੀ ਗਈ ਹੈ, ਕਵੀ ਰਿੱਖ ਸਿੰਘ ਜੀ (ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਂ ਰਾਤ ਦਿਨੇ ਮੇਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼
ਸਰੂਪਾ ਨੂੰ ਬੰਦਨਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਭਾਵ—ਬਾਣੀ ਦਾ ਮੰਗਲ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਸਨੂੰ ਵਜਕਤੀਵਾਨ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸੁਭ ਮਤਿ
ਦੀ ਦਾਤੀ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਰੂਪਾ, ਵੁਤੀ ਜਿਸ ਦੀ ਉੱਜਲ ਹੈ ਵੰਦਾਂ ਸਮਾਨ ਤੇ ਬਿਜਲੀ ਸਮਾਨ, ਜਾ
ਵੰਦ ਜਿਸ ਦੇ ਉੱਜਲ ਹਨ, ਰੱਸਦੇ ਹਨ। ਵੰਦਾਂ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਸਾਹਿਤਜ ਵਿੱਚ ਦੂਸ਼ਨ ਦੂਸ਼ਨ
ਦੀ ਛਾਂਡ ਵੱਲ ਹੈ। 'ਵੀਣਾ ਰੱਬ ਵਿੱਚ' ਤੋਂ ਮੁਰਾਦ ਰਿਗੀਤ ਵਿਦਿਆ ਦੀ ਦਾਤੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਹੈ।
ਸਾਰੇ ਸਾਹਿਤਜ ਤੋਰਾਗ ਆਦਿ ਹੋਮਲ ਗੁਣਾਂ ਵਾਲੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸਭ ਨੂੰ ਭਾਉਂਦੀ ਦੱਸਿਆ
ਹੈ। ਸਾਰੇ ਸਾਹਿਤਜ, ਕਾਵਯ, ਚਿੱਕਾਰੀ, ਸ਼ਿਲਪ ਆਦਿ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਅਧਿਸ਼ਠਾਤਾ ਹੈ, ਤੇ ਕਲਾ
ਫੋਸਲੀਆਂ ਦੇ ਵਿਘਨਾਂ ਨੂੰ ਹਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਸਲਿਤਾ ਵਰਗੀ ਚਾਲ ਹੈ ਤੇ ਰੱਬ ਲਾਲ ਹਨ।
ਨਦੀ ਸਰਸਵਤੀ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਹੀ ਸ਼ਾਰਦਾ ਦਾ ਨਾਮ ਸਰਸਵਤੀ ਪਿਆ ਸੀ। ਵਿਚ

ਇਸ ਵਿਚ ਇਕ ਇਹ ਕਟਾਖਜ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦਰ ਰਚੀ ਹੋਈ ਬਾਣੀ ਦੀ ਬਣਤ ਤੇ ਉਚਾਰਣ ਨਦੀ ਦੀ ਚਾਲ ਵਤ ਗੰਭੀਰ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ । ਹੋਥ ਲਾਲ ਕਹਿਣ ਵੇਲੇ ਕਵੀ ਜੀ ਦੇ ਨੇਣਾਂ ਆਰੇ ਜਲ ਵਿਚ ਕਮਲ ਵਿੱਸ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਇਸੇ ਸ਼ਲੋਖ ਅਰਥ ਵਿਚ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ 'ਹੇ ਸਰਸ੍ਵਤੀ ਤੇਰਾ ਪਾਨੀ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦਾ ਹੈ' । ਗੰਗਾ ਦਾ ਵਿੱਟਾ, ਜਮਨਾ ਦਾ ਕਾਲਾ, ਸੁਰਸ੍ਵਤੀ ਦਾ ਲਾਲ ਰੰਗ ਮੰਨਿਆ ਹੈ, ਫਿਰ ਸ਼ਲੋਖ ਵਿਚ ਇਹ ਬੀ ਹੈ:—'ਅਰਣ ਬਰਣ ਪਾਣੀ'—ਹੋਥ ਵਿਚ ਅੱਖਰਾਂ ਦੀ ਅਰਣੀ ਹੈ, ਅਰਣੀ ਉਹ ਲਕੜੀ ਹੈ ਜੋ ਯਗ ਅਗਨੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਸਰਸ੍ਵਤੀ ਵੇ ਸਾਹਿਤਜਕ ਯੋਗ ਦਾ ਸਾਰਾ ਹੋਮ ਅੱਖਰਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਫਿਰ ਸਾਹਿਤਜ ਪੜ੍ਹਕੇ ਸੁਆਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਇਸ ਕਰਕੇ ਮੋਦ ਵੇ ਧਾਰਨ ਵਾਲੀ ਕਹੀ ਹੈ ।

੩. ਇਸ੍ਰ ਗੁਰੂ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ—ਮੰਗਲ ।

ਸੁੰਦਰ ਕੀਰਤਿ ਚੰਦ੍ਰਿਕਾ ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਤਨਜੋ ਬਿਤਾਨ ।

ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਜਗ ਗੁਰੂ ਕੋ ਨਮੋ ਜੋਰਿ ਜੁਗ ਪਾਨ ॥ ੩ ॥

{ ਬਿਤਾਨ=ਵੇਵੇਆ । ਚੰਦ੍ਰਿਕਾ=ਦੰਦ ਦੀ ਚਾਨਣੀ । ਪਾਨ=ਹੋਥ । }

ਅਰਥ—ਸ੍ਰੀ (ਗੁਰੂ) ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕੀਰਤੀ (ਚੰਦ੍ਰਮਾਂ ਦੀ) ਚਾਨਣੀ (ਵਾਂਝੂ ਉੱਜਲ) ਹੈ (ਇਸ ਚਾਂਦਨੀ ਦਾ ਮਾਣੋ) ਵੇਵੇਆ (ਸਾਰੇ ਜਗਤ ਤੇ) ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਤਣ ਰਿਹਾ ਹੈ (ਐਸੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ) ਵੇਵੇਂ ਹੋਥ ਵੇਵੇਂ ਮੇਰੀ ਨਮਸਕਾਰ ਹੈ ।

੪. ਇਸ੍ਰ ਗੁਰੂ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ—ਮੰਗਲ ।

ਅਜਰ ਜਰਨਿ, ਧੀਰਜ ਧਰਨਿ ਧਰਨਿ ਮਨਿੰਦ ਬਿਲੰਦ ।

ਸ੍ਰੀ ਅੰਗਦ ਪਦ ਪਦਮ ਕੋ ਬੰਦਨ ਬਿਘਨ ਨਿਕੰਦ ॥੪॥

{ ਧਰਨਿ ਮਨਿੰਦ=ਧਰਤੀ ਵਤ । ਪਦ ਪਦਮ=ਚਰਨ ਕਵਲ । }
{ ਨਿਕੰਦ=ਕੱਟਣ ਵਾਲੇ । }

ਅਰਥ—ਸ੍ਰੀ (ਗੁਰੂ) ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ (ਜੋ) ਅਜਰ (ਵਸਤੂ) ਦੇ ਜਰਨ ਵਾਲੇ ਤੇ ਧਰਤੀ ਵਤ ਬੜੇ ਧੀਰਜ ਧਾਰੀ (ਹੋਏ) ਹਨ, (ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ) ਬਿਘਨ ਨਾਸ਼ਕ ਚਰਨਾਂ ਕਵਲਾਂ ਪਰ (ਮੈਂ) ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ।

੫. ਇਸ੍ਰ ਗੁਰੂ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦਾ—ਮੰਗਲ ।

ਕੁਲ ਭੱਲਜਨਿ ਕੀ ਕਲਸ ਭੇ ਅਜਮਤ ਕੇ ਦਾਤਾਰ ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਮਰ ਅਨੰਦ ਮੈ ਨਮੋ ਚਰਨ ਪਰਿ ਧਾਰਿ ॥ ੫॥

{ ਕਲਸ=ਸ਼ਿਰੋਮਣੀ [ਸੋਸ਼, ਕਲਸ=ਘੜਾ] । ਮੈ ਦਾ ਨੰਮਾ ਘੜੇ ਨੰਮਾ ਬਣਾਉ ਜੋ ਗੁੰਬਦਾਂ ਉੱਤੇ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਲਸ ਦਾ ਅਰਥ 'ਸ਼ਿਰੋਮਣੀ' ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ । }

ਅਜਮਤਿ=ਕਰਾਮਾਤ । (ਅ) ਬਦੁਰਗੀ । [ਅਃ, ਅਜਮਤ] ।
 ਅਨੰਦ ਸੇ=ਅਨੰਦ ਮਯ । ਅਨੰਦ ਸਰੂਪ ।

ਅਰਥ—ਅਨੰਦ ਸਰੂਪ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਮਰ ਦੇਵ ਜੀ (ਜੋ) ਕੋਲਿਆਂ ਦੀ ਕੁਲ ਵਿਖੇ ਸ਼ਿਰੋਮਣੀ
 ਤੇ ਅਜਮਤ ਤੇ ਦਾਤਾ ਹੋਏ ਹਨ (ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ) ਚਰਨਾਂ (ਕਵਲਾਂ) ਪਰ (ਸਿਰ) ਧਰਕੇ
 ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ।

ਭਾਵ—ਆਪਣੇ ਨਿਜ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਗੁਰੁ ਅਮਰਦੇਵ ਜੀ ਅਨੰਦ ਸਰੂਪ ਹਨ, ਸੰਸਾਰ ਦੇ
 ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਅਜਮਤ ਦੇ ਦਾਤਾ ਹਨ, ਅਤੇ ਕੁਲ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਕੁਲ ਨੂੰ ਚਾਰ ਵੰਦ
 ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹਨ ।

੬. ਇਸ੍ਰ ਗੁਰੂ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦਾ—ਮੰਗਲ ।

ਸਦਾ ਸ਼ਾਂਤਿ ਚਿਤ ਗ੍ਰਿਹਸਤ ਮਹਿ ਬਛਿ ਸੋਢੀ ਸੁਲਤਾਨ ।

ਰਾਮਦਾਸ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਤਿਨਿ ਪਦ ਬੰਦਨ ਠਾਨਿ ॥ ੬ ॥

{ਸੁਲਤਾਨ=ਪਾਤਸ਼ਾਹ । [ਅਃ, ਸੁਲਤਾਨ] । ਸ਼ਾਂਤਿ=ਅਡੋਲ, ਖੇਡ ਰਹਿਤ ।}

ਅਰਥ—ਵੱਢੇ ਸੋਢੀ ਸੁਲਤਾਨ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਗ੍ਰਿਹਸਤ ਵਿਖੇ ਸਦਾ ਹੀ ਸ਼ਾਂਤਿ
 ਚਿਤ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਹਨ, ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ (ਕਵਲਾਂ) ਪਰ ਬੰਦਨਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ।

ਭਾਵ—ਗ੍ਰਿਹਸਤ ਧਰਮ ਦੇ ਨਿਰਬਾਹ ਵਿਚ ਸ਼ਾਂਤਿ ਚਿਤ ਹਨ, ਕੁਲ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਸੁਲਤਾਨ
 (ਸ਼ਿਰੋਮਣੀ) ਹਨ ਤੇ ਜਗਤ ਉਧਾਰਨ ਵਿਚ ਸੱਚੇ ਗੁਰੂ ਹਨ ।

੭. ਇਸ੍ਰ ਗੁਰੂ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ—ਮੰਗਲ ।

ਹੇਤ ਭਵਿੱਖਸਤ ਤਾਰਿਬੇ ਰਚਯੋ ਗ੍ਰੰਥ ਸ੍ਰੁਤਿ ਸਾਰ ।

ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਪਗ ਕਮਲ ਪਰ ਨਮਸਕਾਰ ਸਿਰ ਧਾਰਿ ॥ ੭ ॥

{ ਸ੍ਰੁਤਿ ਸਾਰ=ਸ਼੍ਰੁਤੀਆਂ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ । (ਅ) ਸ਼੍ਰੁਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਅਸਾਰ ਛੱਡ ਕੇ
 ਸਾਰ ਰੂਪ । }

ਅਰਥ—ਸ੍ਰੀ (ਗੁਰੁ) ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ) ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ (ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ)
 ਤਾਰਨੇ ਵਾਸਤੇ ਸ੍ਰੀ (ਗੁਰੁ) ਗ੍ਰੰਥ (ਸਾਹਿਬ ਜੀ) ਰਚੇ ਜੋ ਸ਼੍ਰੁਤੀਆਂ ਤੋਂ ਬੀ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਹਨ,
 (ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ) ਚਰਨਾਂ ਕਵਲਾਂ ਉੱਪਰ ਸਿਰ ਧਰਕੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ।

ਭਾਵ—ਭਵਿੱਖਸਤ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਵਰਤਮਾਨ ਵਿਚ ਤਾਂ ਆਪ ਵੈਠੇ ਸਨ ਤੇ ਬਾਣੀ
 ਬੀ ਉਚਾਰ, ਸੁਣਾ ਤੇ ਗਾ ਰਹੇ ਸਨ । ਤੇ ਅਗਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਰਹੇ ਹੋਕੇ ਉਸ ਦੀ
 ਸ਼ੁਧ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋ ਜਾਣ ਦਾ ਡਰ ਸੀ, ਇਸ ਨੂੰ ਅਨੁਭਵ ਕਰਕੇ ਆਪ ਨੇ ਆਪਣਾ
 ਤੇ ਪਹਿਲੇ ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਸ਼ੁਧ ਰੂਪ ਮਿਕਲਤਿ ਕਰ ਦਿਤੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਅੱਜ ਲਾਭ ਪ੍ਰਤੀਤ ਦੇ
 ਰਿਹਾ ਹੈ । ਫਿਰ ਇਹ ਬਾਣੀ ਕੈਸੀ ਹੈ ? ਵੇਦਾਂ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਹੈ, ਅਥਵਾ ਵੇਦਾਂ ਵਿਚ ਜੋ ਗਲ

ਮ੍ਰੇਸ਼ਟ ਹੈ ਉਸ ਨਾਲ ਤਾਂ ਮਿਲੇਗੀ, ਜੇ ਅਮ੍ਰੇਸ਼ਟ ਹੈ ਉਸ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗੀ । ਵਿਸ਼ੇਸ਼
ਵੀਚਾਰ ਲਈ ਵੇਖੋ ਰਾਸ ੩ ਅੰਸ ੪੧ ਅੰਕ ੧੧ ਤੇ ੫੦ ਦੀਆਂ ਰੇਠਲੀਆਂ ਰੂਕਾਂ । ਫਿਰ
ਰਾਸ ੩ ਦੇ ਅੰਸ ੪੨ ਅੰਕ ੩੫ ਤੇ ਅੰਸ ੪੩ ਅੰਕ ੫ ਦੀ ਰੇਠਲੀ ਰੂਕ ਵੀ ਵੇਖੋ ।

੮. ਇਸ਼ੁ ਗੁਰੂ-ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਗੋਇੰਦ ਜੀ ਦਾ-ਮੰਗਲ ।

ਕਟ ਨਿਖੰਗ, ਕਰ ਧਨੁ ਧਰੇ, ਸਿਪਨ, ਦੋਇ ਸਮਸ਼ੇਰ ।

ਮ੍ਰਿਗ ਸ਼ਤੁ ਸਮੁਦਾਇ ਕੇ ਸੰਘਰ ਮਾਰੇ ਸਮ ਸ਼ੇਰ ॥ ੮ ॥

{ਸਮਸ਼ੇਰ=ਤਲਵਾਰ ।

ਸਮ ਸ਼ੇਰ=ਸ਼ੇਰ ਵਤ ।}

ਅਰਥ-(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਇੰਦ ਜੀ ਨੇ) ਲੋਕ ਭੇਥਾ, ਦੋਬ (ਵਿਚ) ਧਨੁ ਧਰ ਕੇ (ਪਿੱਠ
ਪਿਛੇ) ਢਾਲ ਤੇ (ਤਨ ਨਾਲ) ਵੇ ਤਲਵਾਰਾਂ (ਸਜਾਏ) ਮ੍ਰਿਗ ਵਿਖੇ ਮ੍ਰਿਗ (ਰੂਪੀ) ਸਾਰੇ
ਵੇਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ੇਰ ਵਾਂਗੂ (ਬਲ ਪ ਕੇ ਨਾਸ਼ ਕੀਤਾ, ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ) ਮੈਂ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ।

੯. ਇਸ਼ੁ ਗੁਰੂ-ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਰਾਇ ਜੀ ਦਾ-ਮੰਗਲ ।

ਕਰੇ ਚੰਕ ਤੇ ਰਾਵ ਗਨ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਕਹਿ ਬੈਨ ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿਰਾਇ ਜੀ ਸਿਮਰੇ ਜਨ ਜਮ ਭੇ ਨਾ ॥੯॥

{ਰਾਵ ਗਨ=ਸਾਰੇ ਰਾਜੇ । (ਅ) ਰਾਜੇ ਲੋਕ ।

ਅਰਥ-ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿਰਾਇ ਜੀ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ) ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੋਂ (ਇਕ) ਬਚਨ ਕਹਿ ਕੇ ਜੀ
ਕੇਗਾਲਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜੇ ਲੋਕ ਬਣਾ ਦਿਤਾ (ਅਤ) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਮਰਨ ਨਾਲ ਯਮ ਦਾ ਭੈ
ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ (ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੇਰੀ ਨਮਸਕਾਰ ਹੈ) ।

੧੦. ਇਸ਼ੁ ਗੁਰੂ-ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ-ਮੰਗਲ ।

ਬਾਲਿਕ ਬਯ ਅਤਿ ਸ਼ਕਤਿ ਮਹਿ ਦਰਸਨ ਤੇ ਦੁਖ ਜਾਇ ।

ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਨੰਦ ਘਨ ਬੰਦੋ ਪਕਜ ਪਾਇ ॥ ੧੦ ॥

{ ਅਨੰਦ ਘਨ=ਅਨੰਦ ਦੇ ਖੱਦਲ, ਖੱਦਲ ਵਤ ਅਨੰਦ ਦਾ ਭਾਵ ਨਿਰੋਲ
ਅਨੰਦ ਸਰੂਪ । ਪਕਜ ਪਾਇ=ਚਰਨ ਕਵਲ । }

ਅਰਥ-ਸ੍ਰੀ (ਗੁਰੂ) ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ (ਜੋ) ਖੱਦਲ (ਵਤ) ਅਨੰਦ (ਦੇ ਦਾਤੇ) ਹਨ (ਤੇ
ਜੇਹੜੇ) ਬਾਲਿਕ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਹੀ ਬੜੀ ਭਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਾਲੇ ਹਨ (ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ)
ਦਰਸਨ ਤੋਂ ਦੁਖ ਨਾਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ (ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ) ਚਰਨਾਂ ਕਵਲਾਂ ਪਰ (ਮੈਂ) ਨਮਸਕਾਰ
ਕਰਦਾ ਹਾਂ ।

੧੧ ਇਸ਼ੁ ਗੁਰੂ-ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ-ਮੰਗਲ ।

ਸਿਮਰੇ ਹਾਦਰ ਹੋਤਿ ਹੈ ਚਾਦਰ ਸੇਵਕ ਬੰਦ ।

ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਾਦਰ ਤਿਨਿ ਪਦ ਬੰਦਿ ॥ ੧੧ ॥

{ ਚਾਦਰ=ਦੇਖਜਕ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲਈ ਵੇਖੇ ਰਾਸਿ ੬ ਅੰਸੂ ੧ ਅੰਕ ੧੧ ਦਾ ਭਾਵ }

ਅਰਥ—(ਸ੍ਰੀ) ਸਤਿਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਸਮੂਹ ਸੇਵਕਾਂ ਦੇ ਦੇਖਜਕ (ਹਨ ਤੇ ਜਿੱਥੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ) ਸਿਮਰਨ ਕਰੇ (ਦੇ) ਹਾਜ਼ਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਤਿਨ੍ਹਾਂ (ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ) ਚਰਨਾਂ (ਕਵਲਾਂ ਉਪਰ) ਆਦਰ ਨਾਲ (ਸੇ) ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

੧੨. ਇਸ੍ਰ ਗੁਰੂ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ—**ਮੰਗਲ ।**

ਤੁਰਕ ਤੇਜ ਤਮ ਤੇਮ ਕੋ ਹਰਤਾ ਭਾਨੁ ਮਨਿੰਦ ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਰਤਾ ਦਾਸ ਨਰਿੰਦ ॥ ੧੨॥

{ ਤੇਮ=ਬਹੁਤ, ਅਧਿਕ, ਗਾੜ੍ਹਾ, ਭਾਰੀ [ਤੇਮ: ਮੁਮ: =ਸਮੂਹ] }

ਅਰਥ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ (ਜੋ ਆਪਣੇ) ਦਾਸਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜੇ ਬਣਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ (ਹਨ ਤੇ ਜੋ) ਤੁਰਕਾਂ ਦੇ ਤੇਜ ਰੂਪੀ ਗਾੜ੍ਹੇ ਅੰਧੇਰੇ ਨੂੰ ਸੂਰਜ ਵਤ (ਦੇਕੇ) ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਹਾਰ ਹਨ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਉੱਪਰ ਮੇਰੀ ਨਮਸਕਾਰ ਹੈ) ।

[ਬਿਨਤੀ]

ਕਬਿੱਤ ॥ ਸਭੈ ਗੁਨ ਉਰ, ਭਰਪੂਰ ਭਯੋ ਔਗੁਨਨਿ, ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਕੂਰ ਹੂ
ਕੀ ਬਿਧਤਾ ਫਰਦ ਕੀ। ਹੋਯੋ ਮਨਿ ਦੂਰ ਦੂਰ, ਰਹੀ ਮਤਿ ਝੂਰਿ
ਝੂਰਿ ਦੀਖ ਰਹਯੋ ਦੂਰ ਦੂਰ, ਦਾਰੂ ਨ ਵਰਦ ਕੀ। ਮਿਲੇ ਗੁਰੂ
ਪੂਰਨ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਤੂਰਨ, ਸੋ ਲਾਖਿ ਦੁਖ ਭੂਰ ਗਤਿ ਏਕਲੀ
ਨਰਦ ਕੀ। ਨਾਮ ਰੇ ਸ਼ਰਨ ਸੂਰ ਪਾਵਨ ਪਾਤਿਤ ਰੂਰ ਰਾਖਿ ਹੈਂ
ਜ਼ਰੂਰ ਲਾਜ ਆਪਨੈ ਬਿਰਦ ਕੀ ॥੧੩॥

[ਅਰਥਾਂ ਲਈ ਵੇਖੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਉਤਕਾਰਧ ਅਧਯਾਯ ੫੭ ਅੰਕ ੧੧੨।
ਇਹ ਵੰਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭੀ ਆਇਆ ਹੈ ਤੇ ਅਰਥ ਉੱਥੇ ਦਿਤੇ ਹਨ] ।

੧੩. ਸਮਸਤ ਗੁਰ ਮੰਗਲ ।

ਦੇਹਗ ॥ ਬਰਨੈ ਦਸਮੀ ਰਾਸ ਕੋ ਸਭਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਮਨਾਇ ।

ਬਿਘਨ ਬਿਨਾਸ਼ਨ ਕੋ ਕਰਹਿ ਹੋਵਹਿ ਸਦਾ ਸਹਾਇ ॥ ੧੪ ॥

{ ਮਨਾਇ=ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਕੇ । ਪੂਜਕ । }

ਅਰਥ—ਸਾਰੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਪੂਜਕੇ (ਹੁਣ ਮੈਂ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ) ਦਸਮੀ ਰਾਸਿ
ਕਥਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ (ਤੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਅੱਗੇ ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਮੇਰੇ)
ਬਿਘਨਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਤੇ ਸਦਾ ਹੀ (ਇਸ ਮਹਾਨ ਕਾਰਜ ਵਿਖੇ ਮੇਰੇ) ਸਹਾਈ ਹੋਣ।
[ਮੰਗਲ ਸਮਾਪਤਿ ਤੇ ਕਥਾ ਆਦਿਭ]

ਚੋਖਈ ॥ ਕੀਰਤਿ ਪੁਰ ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਬਾਸੇ । ਦਾਸ ਉਧਾਰਨਿ ਬਿਲਸ
 ਬਿਲਾਸੇ । ਨੇਤੀ* ਮਾਤਾ ਦੇਨ ਹੁ ਭ੍ਰਾਤਾ ॥ ਪਿਥਕ ਪਿਥਕ ਜਾਨੇ ਨਿਜਤਾਤਾ ॥
 ੧੫ ॥ ਹਿਤ ਕੇ ਮਧੁਰ ਬਚਨ ਕਹਿ ਕਰਿ ਕੈ । ਚਹਿਤਿ ਮਿਲਾਵਨਿ ਕੋ
 ਸੁਖ ਧਰਿ ਕੈ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਸੰਗ ਬਹੁ ਕਹਨੇ । ‘ਗੁਰਤਾ ਪਦ ਦੀਪਘ
 ਤੁਮ ਲਹਨੇ ॥ ੧੬ ॥ ਬਡੇ ਭ੍ਰਾਤ ਸੇਂ ਰਾਖਹੁ ਮੇਲ । ਚਲੈ ਪਿਤਾਮੇ ਪੁਰਿ ਕੈ
 ਗੋਲ’ । ਇੱਤਯਾਇਕ ਜਨਨੀ ਬਹੁ ਭਾਖਾ । ‘ਪੁਰਿਕਰਤਾਰ ਚਲਨਿ ਕੀ
 ਕਾਂਖਾ ॥ ੧੭ ॥ ਨਿਜ ਮਸੰਦ ਧੀਰ ਮੱਲ ਏਕ । ਭੇਜਨੇ ਤਬਿ ਕਹਿ ਬਾਤ
 ਅਨੇਕ’ ।—ਅਪਨੇ ਘਰ ਮਹਿ ਇਹ ਬਛਿਆਈ । ਹਮ ਤੁਮ ਏਕ ਮਾਤ ਤੇ
 ਭਾਈ ॥ ੧੮ ॥ ਅਪਰ ਸ਼ਰੀਕ ਲੋਤਿ ਜੇ ਕੋਈ । ਨਹਿ ਆਛੀ ਹਮ ਕੋ ਕਿਮ
 ਸੋਈ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਹੁ ਆਵਹੁ ਪੁਰਿ ਮਾਂਹੀ । ਏਕੋ ਸਦਨ ਭੇਦ ਕੋ ਨਾਂਹੀ—’ ॥
 ੧੯ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਸ਼ਾਂਤਿ ਚਿਤ ਧੀਰਾ । ਕਹੀ ਮਾਤ ਕੀ ਮਾਨਿ ਗਹੀਰਾ ।
 ਤਜਾਰੀ ਕਰੀ ਅਰੂਢਨਿ ਕੇਰੀ । ਸਭਿ ਮਹਿ ਸੁਧ ਬਿਦਤੀ ਤਿਸ
 ਬੇਰੀ ॥ ੨੦ ॥ ਦੁੰਦਭਿ ਚੋਬਨਿ ਹਨੇ ਬਜਾਏ । ਤਜਾਰੀ ਸਕਲ ਸੈਨ
 ਕਰਿਵਾਏ । ਪਰੇ ਤੁਰੰਗਨਿ ਪਰ ਬਰ ਜ਼ੀਨ । ਬਸਤ੍ਰ ਸਸਤ੍ਰ ਭਟ ਧਾਰਨਿ
 ਕੀਨਿ ॥ ੨੧ ॥ ਚਵੇ ਪਾਲਕੀ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ । ਚਮਤਕਾਰ ਦੀਪਤਿ ਬਹੁ
 ਭਾਇ । ਕੰਚਨ ਲਗਨੇ ਗੋਲ ਗਨ ਮੋਤੀ । ਲਰੀ ਝਾਲਰਾਂ ਜੋਤਿ ਉਦੋਤੀ ॥
 ੨੨ ॥ ਸਰਬ ਸਨੁਖਾ ਕੇਰ ਸਮੇਤੀ । ਡੋਰੇ ਸੰਦਨ ਮਹਿ ਚਵਿ ਨੇਤੀ ।
 ਗਮਨੀ ਸੰਗਿ ਹਰਖ ਕਹੁ ਧਾਰਾਤਟ ਥਿਰ ਸਤੱਦ੍ਰਵ ਤੀਰ ਨਿਹਾਰਾ ॥ ੨੩ ॥
 ਕੇਵਟ ਤਰੀ ਲਜਾਇ ਤਤਕਾਲਾ । ਸਰਿਤਾ ਸਰਬ ਤਰਾਇ ਉਤਾਲਾ ।
 ਸੈਨਾ ਸਹਿਤ ਸਮਾਜ ਬਿਸਾਲੇ । ਪਰੇ ਪਾਰ ਤਟ ਮਾਰਗ ਚਾਲੇ ॥ ੨੪ ॥
 ਕ੍ਰਮ ਕ੍ਰਮ ਪੰਥ ਉਲੰਘਤਿ ਭਏ । ਸ੍ਰੀ ਕਰਤਾਰ ਪੁਰਾ ਨਿਯਰਏ । ਆਗੈ
 ਲੰਨਿ ਧੀਰਮੱਲ ਆਯੋ । ਅਨੁਜ ਸਮਾਜ ਪਿਖਨੇ ਬਿਰਧਾਯੋ ॥ ੨੫ ॥ ਮਿਲੇ
 ਪਰਸਪਰ ਹਰਖ ਉਪਾਵਤਿ । ਬੁਝਤਿ ਸਗਲੀ ਕੁਸ਼ਲ ਬਤਾਵਤਿ । ਡੇਰਾ

*ਨੇਤੀ ਮਾਤਾ ਨੇ ਦੋਵੇਂ ਡਰਾ, ਅਪਣੇ ਪੁੱਤ੍ਰ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ ਜੀ ਤੇ ਧੀਰਮੱਲ ਜੀ) ਨੂੰ ਵੱਖੋ
 ਵੱਖ ਹੋਏ ਦੋਵੇਂ ਜਾਣਕੇ । ‘ਬਾਏ ਜੀ ਦਾ ਵਸਾਇਆ ਸ਼ਹਿਰ ਕਰਤਾਰ ਪੁਰ ।’ (ਮੇਰੀ ਬੀ)
 ਕਰਤਾਰ ਪੁਰਿ ਚਲਨੇ ਦੀ ਇੱਛਾ ਹੈ । ਤੇ ਵੇਰ ਮਾਤਾ ਨੇਤੀ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਤਵੇਂ ਬੀ (ਅਰਥਾਤ
 ਮੇਰੇ ਇਕ ਵੇਰ) ਧੀਰਮਲ ਨੇ ਮਾਂ ਦਾ ਘੋਲਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ।

*ਇਹ ਨਾਮ ‘ਨੇਤੀ’ ਤੇ ‘ਨੇਤੀ’ ਦੋਹਾਂ ਡਰਾਂ ਨਾਲ ਆਇਆ ਹੈ ।

ਕਰਜੋ ਆਨਿ ਪੁਰਿ ਮਾਂਹੀ । ਉਪਬਨ ਛਾਯਾ ਪਿਖਿ ਕਰਿ ਤਾਂਹੀ ॥ ੨੬ ॥
 ਉਤਰੀ ਚਮ੍ਹੁ ਸੁਥਲ ਆਵਿਲੋਕਾ । ਹਰਖੇ ਹੋਰਿ ਨਗਰ ਕੇ ਲੋਕਾ । ਸਭਿ
 ਮਿਲਿ ਲੈ ਲੈ ਕਰਿ ਉਪਹਾਰੇ^੧ । ਆਨਿ ਧਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਅਗਾਰੇ ॥ ੨੭ ॥
 ਕਰਿ ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਬੈਠੇ ਪਾਸ । ਦਰਸਨ ਕੀਨੋ ਅਨੰਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ । ਸ੍ਰੀ
 ਹਰਿਰਾਇ ਸਭਿਨਿ ਕੇ ਸੰਗ । ਬੂਝੀ 'ਕੁਸਲ ਅਹੈ ਸਰਬੰਗ' ? ॥ ੨੮ ॥ ਸੁਖ
 ਸੋਂ ਬਾਸ ਅਹੈ ਗੁਰ ਪੁਰਿ ਮੈਂ ? ਕਹੋ ਜਥਾਰਥ ਜੈਸੇ ਉਰ ਮੈਂ । ਗੁਰੁ ਪਿਤਾਮੇ
 ਨੇ ਰਨ ਕੀਨਿ । ਪੁਨ ਚਵਿ ਗਏ ਨਰਨ ਸੁਖ ਚੀਨ^੨ ॥ ੨੯ ॥ ਤੁਰਕ ਸੈਨ
 ਪੁਨ ਆਵਹਿ ਨਾਂਹੀ । ਇਸ ਹਿਤ ਗੇ ਕੀਰਤਪੁਰਿ ਮਾਂਹੀ ।—ਪਿਤਾ ਬਸਾਯਹੁ
 ਨਗਰ ਉਦਾਰਾ^੩—। ਯਾਂਤੇ ਸੁਖ ਦੇਵਨਿ ਹਿਤ ਧਾਰਾ^੪ ॥ ੩੦ ॥ ਸੁਨਿ
 ਸਭਿਹੂੰ ਕਰ ਜੋਰਿ ਉਚਾਰੀ । 'ਸਭਿ ਹੀ ਸੁਖ ਹੈ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੁਮਾਰੀ । ਸਤਿਗੁਰ
 ਮਾਲਿਕ ਹੈਂ ਜਿਨ ਕੇਰੇ । ਕਿਮ ਸੰਕਟ ਤਿਨ ਆਵਤਿ ਨੇਰੇ ॥ ੩੧ ॥ ਰੋਛਾ
 ਕਰਤਿ ਹਾਥ ਦੇ ਸਾਰੇ । ਲੋਕ ਪੁਲੋਕ ਕਸ਼ਟ ਨਿਰਵਾਰੇ । ਤੁਰਕ ਸੈਨ
 ਜਬਿ ਗਨ ਚਵਿ ਆਈ । ਹਿਤ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਲਰਾਈ ॥ ੩੨ ॥ ਸਗਰੋ
 ਨਗਰ ਬਚਾਵਨਿ ਕਰਿਓ । ਰਿਪੁ ਕੇ ਦਲ ਬਾਹਰ ਪਰਹਰਿਓ । ਕਰਤਿ
 ਰਹੇ ਬਲ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰੇ । ਪ੍ਰਵਿਸੇ ਪੁਰ ਤੇ^੫ ਵਹਿਰ ਨਿਕਾਰੇ ॥ ੩੩ ॥
 ਕੈ ਖੜਗਨਿ ਸੋਂ ਕਟਾ ਕਰੇ ਹੈਂ । ਕਰਤਿ ਹੋਲ ਤਤਕਾਲ ਮਰੇ ਹੈਂ । ਰਣ
 ਬਿਸਾਲ ਤੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਪ੍ਰਹਾਰੇ । ਸਤਿਗੁਰ ਜੋਧਾ ਬਲ ਮਹਿ ਭਾਰੇ ॥ ੩੪ ॥
 ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਨਗਰ ਬਸਾਯੋ । ਤਬਿ ਕੇ ਸੰਕਟ ਨੇਰ ਨ ਆਯੋ । ਭਏ
 ਸਹਾਇਕ ਜਿਸ ਕਿਸ ਭਾਇ । ਜਾਨਿ ਆਪਨੇ ਲੇਤਿ ਬਚਾਇ ॥ ੩੫ ॥ ਬਡੇ
 ਜਤਨ ਤੇ ਨਰ ਬੁਲਿਵਾਏ । ਦੇ ਦੇ ਹਿਤ^੬ ਪੁਰਿ ਬਿਖੇ ਬਸਾਏ । ਤਬਿ ਕੇ
 ਬਸਹਿ ਮਹਾਂ ਸੁਖ ਪਾਵਹਿ । ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕੇ ਗੁਨ ਗਨ ਗਾਵਹਿ ॥ ੩੬ ॥
 ਅਬਿ ਗਾਦੀ ਕੇ ਮਾਲਿਕ ਆਪ । ਧਾਰਹੁ ਸ਼ਕਤਿ ਉਥਾਪਨ ਥਾਪ^੭ । ਇਮ
 ਪੁਰਿ ਜਨ ਕੇ ਬਾਕਨਿ ਸੁਨੇ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਬਡਨਿ ਜਸੁ ਗੁਨੇ ॥ ੩੭ ॥
 ਸੁਨੇ ਚਹਿਤ ਗੁਨ ਬਹੁਰ ਤਿਨਹੂੰ ਕੋ।ਬਰਨਨਿ ਕੀਨੇ ਪ੍ਰਥਮ ਜਿਨਹੂੰ ਕੇ ।
 'ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਪੂਰਬ ਕਿਮ ਆਏ ? ਕਹਾਂ ਬੈਠਿ ਕਰਿ ਪਾਵਨਥਾਏ^੮ ? ॥ ੩੮ ॥

^੧ਫੇਟਾ । ^੨ਚੜ੍ਹਕੇ (ਕੀਰਤ ਪੁਰ) ਗਏ (ਪ੍ਰਜਾ) ਦਾ ਸੁਖ ਵੇਖਕੇ । ^੩(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਮੋਰਿਆ) ਕਿ ਸਾਡੇ ਪਿਤਾ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ) ਸੁਹਣਾ ਨਗਰ ਵਸਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ । ^੪ਨਗਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਤੇ । ^੫ਪ੍ਰੇਮ । ^੬ਥਾਂ ਪਵਿਤ੍ਰ ਕੀਤਾ ।

ਕਿਮ ਇਹੁ ਪੁਰਿ ਕਰਤਾਰ ਬਸਾਯਹੁ ? । ਅਪਰਿ ਬਾਸ ਹਿਤ ਮਹਿਲ
ਚਿਨਾਯਹੁ ਕਹਹੁ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਿਲੋਕਯੋ ਜੈਸੇ । ਕਿਧੈ ਸੁਨਯੋ ਬਡਿਯਨਿ ਤੇ ਕੈਸੇ
॥੩੯॥ ਪੁਰਿ ਬਸਾਇਥੇ ਕੋ ਬਿਰਤਾਂਤ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਸੁ ਬੁਝੀ ਬਾਤ । ਸੁਨਿ
ਕੈ ਪੁਰਿ ਜਨ ਸਕਲ ਬਿਚਾਰਾ । ਹੇਤੁ ਸੁਨਾਵਨਿ ਬਦਨ ਉਚਾਰਾ ॥੪੦॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਕ੍ਰਿਚੈ ਦਸਮ ਰਾਸੇ 'ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਆਵਨਿ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਚਰਨਨ ਨਾਮ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅੰਸੁ ॥ ੧ ॥

੨. [ਕਰਤਾਰ ਪੁਰ ਵਸਾਇਓ ਦੀ ਕਥਾ] ।

ਏਹਗ ॥ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿਰਾਇ ਤੇ ਸੁਨਿ ਬੁਝਨਿ ਪੁਰਿ ਬਾਤ* । ਹੁਤੇ ਬਿੱਧ
ਜੇ ਤਿਨ ਬਿਖੈ ਜਾਨਤਿ, ਭਨਯੋ ਬਿਤਾਂਤ:--॥੧॥ ਚੌਪਈ ॥ “ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ !
ਤੁਮ ਸਭਿ ਕ ਸੁਆਮੀ । ਭੂਤ ਭਵਿੱਖਜਤ ਅੰਤਰਜਾਮੀ । ਹਮ ਅਲਪੰਗਜ
ਕਹਾਂ ਕੁਛ ਕਹੈ । ਤਉ ਆਪ ਕੀ ਆਇਸੁ ਅਹੈ ॥੨॥ ਯਾਂਤੇ ਜਿਮ
ਦੇਖਯੋ ਹਮ ਤਬੈ । ਰਾਵਰ ਨਿਕਟ ਬਖਾਨੈ ਸਬੈ । ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇਕ ਸ੍ਰੀ
ਗੁਰੁ ਅਰਜਨ । ਗਮਨ ਸੁਧਾਸਰ ਤੇ ਗਿਨ ਕਰਿ ਮਨ ॥੩॥ ਕੇਤਿਕ ਸਿੱਖ
ਸੰਗ ਲੇ ਚਾਲੇ । ਤਜਾਗਯੋ ਮਾਝਾ ਦੇਸ ਬਿਸਾਲੇ । ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਬਸੇ ਦਿਨ
ਚਾਰ । ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਭੱਲਜਨਿ ਕੁਲ ਪਰਿਵਾਰਿ ॥੪॥ ਜਥਾ ਜੋਗ ਸਾਦਰ
ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਕੈ । ਨਦੀ ਬਿਪਾਸਾ ਪਾਰਿ ਉਤਰਿਕੈ । ਸ਼ਕਰਗੰਗ ਜਹਿ ਕੂਪ
ਬਨਾਯੋ । ਇਹਾਂ ਆਨਿ ਉਤਰੇ ਸੁਖ ਪਾਯੋ ॥੫॥ ਹੁਤੇ ਤਰੋਵਰੁ ਸੰਘਨੀ
ਛਾਯਾ । ਡੇਰਾ ਕਰਯੋ ਭਲੇ ਮਨ ਭਾਯਾ । ਬਿੱਧ ਮਲਕ ਜਾਤੀ ਮਤਿਵਾਨ ।
ਸਾਥ ਸੰਘੋੜਾ, ਜੇਠਾ ਆਨ ॥੬॥ ਅਮੀਆਂ ਹੋਹਰ ਰਾਹਕ ਪਾਸ । ਮੁਹਰੂ
ਰਿਧਾਵਾ ਗੁਰਦਾਸ । ਉਂਦਾ ਦਾਉ ਦੋਇ ਹਰੀਕੇ । ਇੱਤਯਾਦਿਕ ਸਿੱਖ
ਸੰਗ ਗੁਰੂ ਕੇ ॥੭॥ ਬਸਹਿ ਗ੍ਰਾਮ ਲਘੁ ਤਬਿ ਇਸ ਬਾਇ । ਰਾਹਕ ਕੇਤਿਕ
ਸਦਨ ਬਨਾਇ । ਸੰਦੂ*, ਬੂੜਾ, ਅਰੁ ਪੀਰਾਣਾ । ਇੱਤਯਾਦਿਕ ਤਿਨ ਨਾਮ
ਬਖਾਣਾ ॥੮॥ ਸਭਿਹਿਨਿ ਕੋ ਸਤਿਗੁਰੁ ਹਕਾਰਾ । ਸੁਨਿ ਆਏ ਕੁਛ ਲੇ
ਉਪਹਾਰਾ । ਕਰਿ ਕਰਿ ਬੈਦਨ ਬੈਠੇ ਪਾਸ । ਦਰਸਨ ਕਰਤਿ ਭਏ
ਸੁਖਰਾਸ ॥੯॥ ਤਿਨ ਕੀ ਵਿਸ਼ਾ ਦੇਖਿ ਗੋਸਾਈਂ । ਪੁਰਿ ਬਸਾਇਥੇ ਹੇਤੁ
ਅਲਾਈ* ਦੀਜਹਿ ਜਾਚੀ ਹਮਕੋ ਅਵਨੀ । ਕਰੈਂ ਬਸਾਵਨਿ ਨਗਰੀ ਰਵਨੀ
॥੧੦॥ ਸਭਿ ਸੁਖ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਹਿ ਤੁਮਾਰੇ । ਗੁਰ ਪੁਰਿ ਬਸਹਿ ਵਧਹਿ
ਵਿਵਹਾਰੇ । ਬਹੁ ਜਨ ਪਰ ਉਪਕਾਰ ਤੁਹਾਰਾ । ਅਰੁ ਸਫਲਹਿ ਗੁਰ ਸੇਵ

*ਨਗਰ ਦੀ ਬਾਤ ਪੁੱਛਕ ਤੇ । ਚੌਰ ।

*ਪਾ:-ਸੰਧ ।

ਉਦਾਰਾ' ॥੧੧॥ ਰਾਹਕ ਸੁਨਹਿ ਧਿਰਾ ਦੁਇ ਤਿਨ ਕੀ। ਇਕ ਤੋਂ ਹੁਇ
ਅਨੁਸਾਰਿ ਬਚਨ ਕੀ। ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕਰਿ ਬਿਨੈ ਸੁਨਾਈ। 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਸਭਿ
ਰਾਵਰ ਕੀ ਥਾਈ' ॥੧੨॥ ਨਗਰ ਬਸਾਇ ਪਾਲਨਾ ਕਰੀਯਹਿ। ਆਪ
ਬਾਸ ਕਰਿ ਦਾਸ ਉਧਰੀਯਹਿ। ਦਰਸਨ ਦਰਸਹਿ ਅਨੰਦ ਹਮੇਸ਼ਾ। ਹਮ
ਤੇ ਅਪਰ ਨ ਭਾਗ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਾ* ॥੧੩॥ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਸਤਿਗੁਰ ਭਏ ਪ੍ਰਸੰਨ।
ਖੁਸ਼ੀ ਕਰੀ ਕਹਿ ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਬਚਨ। ਦੂਸਰ ਧਿਰ ਕੋ ਬੁਝੈ ਜਬੈ। ਸ਼ਰਧਾ
ਹੀਨ ਕਹਤਿ ਭਾ ਤਬੈ ॥੧੪॥ 'ਹਮਰੇ ਮਾਨਵ ਅਹੈ ਘਨੇਰੇ। ਅਵਨੀ
ਅਲਪ ਨ ਮੇਵਹਿ ਹੋਰੇ'। ਯਾਂਤੇ ਦਈ ਨ ਜਾਇ ਹਮਹੁ ਤੇ। ਇਹ ਸਾਰੀ
ਕਹਿ ਗਿਰਾ ਤੁਮਹੁ ਤੇ' ॥੧੫॥ ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਬੋਲੇ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇ। 'ਨਰ ਬੋਰੇ
ਛਿਤ ਬਹੁ ਰਹਿ ਜਾਇ। ਪ੍ਰਾਨੀ ਬਿਨਸਨਹਾਰ ਸਦਾਈ। ਅਵਿਨੀ ਰਹੈ
ਸਥਿਰ ਇਸਿ ਭਾਈ ॥੧੬॥ ਜਿਤ ਦਿਸਿ ਅਧਿਕ ਧਰਾ ਤਿਨ ਦੀਨਿ।
ਬਧਹਿ ਬ੍ਰਿੰਦ ਮਾਨਵ ਕੋ ਚੀਨ'। ਇਮ ਦੇ ਸ੍ਰਾਪ ਸੁ ਬਰ ਤਿਨ ਰਾਹਕ।
ਨਗਰ ਬਸਾਵਨਿ ਕੋ ਚਿਤ ਚਾਹਕ ॥੧੭॥ ਡੇਰੇ ਕੋ ਮੁਕਾਮ ਕਰਿ ਰਹੇ।
ਇਕ ਦੁਇ ਦਿਨ ਬੀਤੇ ਜਬਿ ਲਹੇ। ਬੇਲਦਾਰ ਬੁਲਵਾਇ ਮਜ਼ਹਰਾਫਿਰਕੈ
ਅਵਿਲੋਕਯੋ ਬਲ ਰੂਰ' ॥੧੮॥ ਭਾਈ ਬ੍ਰਿਧ, ਭਗਤੁ ਤੇ ਆਇ। ਜੇ ਗੁਰ
ਦਰਸਨ ਡੇ ਅਹਿਲਾਦ। ਬ੍ਰਿੰਦ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਮਧੁਰ ਅਨਵਾਯੋ। ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਕੋ
ਪੂਰਬ ਧਯਾਯੋ ॥੧੯॥ ਸਰਬ ਗੁਰਨਿ ਕੇ ਸਿਮਰੇ ਨਾਮਾ। ਕਰਿ ਅਰਦਾਸ
ਰੀਤਿ ਅਭਿਰਾਮਾ। ਸਤਿਗੁਰ ਸਹਿਤ ਸੀਸ ਕੋ ਨਜਾਇ। ਸਭਿਹਿਨਿ ਮੈਂ
ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਬਰਤਾਇ ॥੨੦॥ ਬੇਲਦਾਰ ਕੋ ਆਇਸੁ ਦਈ। 'ਕਰਹੁ ਕੋਟ
ਚਹੁੰਦਿਸਿ ਦਿਢ ਮਈ'। ਸੁਨਿ ਗੁਰੁ ਹੁਕਮ ਸੁ ਕਸੀ ਉਭਾਰੀ'। ਖਨਨਿ
ਹੇਤੁ ਅਵਿਨੀ ਮਹਿ ਮਾਰੀ ॥੨੧॥ ਹਾਲਯੋ ਤਬਿ ਪਗੀਆ ਗਿਰ ਪਰੇ। ਸਭਿ
ਲੋਕਨਿ ਮਨ ਸੰਸਾ ਕਰੀ। ਸੀ ਅਰਜਨ ਸਭਿ ਉਰ ਕੀ ਜਾਨੀ। ਮੁਸਕਾਵਤਿ
ਬੋਲੇ ਗੁਨ ਖਾਨੀ ॥੨੨॥ 'ਚਢੀ ਕਮਾਨ ਜੁ ਚਢਿ ਇਤ ਆਵੈ'। ਸੋ
ਉਤਰਾਹਿ ਅਪਨਿ ਘਰ ਜਾਵੈ। ਜੰਗ ਜੀਤਬੈ ਕੋ ਇਹ ਥਾਨ। ਮਰਹਿ
ਤੁਰਕ ਹੁਇ ਬੇਈਮਾਨ ॥੨੩॥ ਗੁਰ ਘਰ ਕੀ ਅਬਚਲ ਹੈ ਨੀਵ। ਜਾਇ

*ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਬੋਝੀ ਹੈ (ਅੱਗੇ) ਸਮਾਂਵਦੇ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਵੇ। *ਸੁੰਦਰ। *ਕਹੀ ਉਠਾਈ। *ਕਮਾਨ
ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਜੋ ਇਸ ਪੁਰੀ ਤੇ ਚੜ੍ਹਕੇ ਆਵੇਗਾ। *ਪਾ:- ਹਮਰੇ ਅਤਿ ਉਠੇ ਭਾਗ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਾ।

ਨ ਕਬਹੂੰ, ਰਹੈ ਸਦੀਵੀ। ਇਸ ਕਰਿ ਸਭਿਕੋ ਕ੍ਰਮੁ ਨਿਰਵਾਰ। ਲਗੇ ਮਨੁਰ
 ਕਰਨਿ ਗਨ ਕਾਰਾ ॥ ੨੪ ॥ ਪੁਰੀ ਕੋਟ ਰਚਿ ਮਿਤਕਾ ਸੰਗ। ਚਹੁੰਦਿਸਿ
 ਮੈਂ ਭਾ ਰਚਿਰ ਉਤੰਗ। ਬਹੁਰ ਦੁਕਮ ਘਰ ਚਿਨਿਬੈ ਕਰਿਓ। ਇੰਦਰ
 ਨਾਮ ਗੁਰੂ ਤਬਿ ਧਰਿਓ ॥ ੨੫ ॥ ਸ੍ਰੀ ਕਰਤਾਰ ਪੁਰਾ ਸਭਿ ਬੀਚ। ਬਿਦਤ
 ਹੋਇ ਕਹਿੰ ਉਚ ਰੁ ਨੀਚ। ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਪੁਨ ਲੋਕੁ ਲੁਲਾਏ। ਮਾਨ ਦਾਨ
 ਦੇ ਘਨੇ ਬਸਾਏ ॥ ੨੬ ॥ ਪਰਜੈ ਬਜ਼ਾਰ ਸਘਨ ਅਹੁ ਇੰਦਰ। ਬਨਨਿ
 ਲਗੇ ਪੁਨਿ ਪੁਰਿ ਮਹਿੰ ਮੰਦਿਰ। ਧਨੀ ਦੇਕੁ ਧਨ ਕੇ ਅਨੁਸਾਰ। ਅਲਪ
 ਬਿਸਾਲ ਰਚੈਂ ਘਰ ਬਾਰਾ ॥ ੨੭ ॥ ਬਨਕ ਲਗੇ ਬਿਵਹਾਰ ਕਰਨਿ ਕੋ। ਲੇਤਿ
 ਲਾਭ ਹੁਇ ਗੁਰੂ ਸ਼ਰਨ ਕੋ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪੁਰਿ ਗੁਰੂ ਬਸਾਯੋ। ਬਾਕ ਉਚਾਰਜੋ
 ਬਿਦਤ ਦਿਖਾਯੋ ॥ ੨੮ ॥ ਬਰ ਅਹੁ ਸਾਪ ਰਾਹਕਨਿ ਜੋਇ। ਕਹੈ ਜਥਾ
 ਦੇਖੇ ਦ੍ਰਿਗੁ ਸੋਇ। ਅਨਗਨ ਸੈਨ ਰਿਪੁਨਿ ਕੀ ਆਈ। ਪਿਖਿਕਰਿ ਤ੍ਰਾਸ
 ਭਯੋ ਸਮੁਦਾਈ ॥ ੨੯ ॥ ਚਹੁੰਦਿਸਿ ਘੋਰਾ ਤੁਰਕਨਿ ਕਰਿਓ। ਬੀਚ ਜਾਮਨੀ
 ਸੰਘਰ ਪਰਿਓ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਬਲੀ ਬਹਾਦਰ। ਦੇਖੇ ਸੱਤ ਆਇ ਭੇ
 ਹਾਦਰਾ ॥ ੩੦ ॥ ਦਾਰੁਨ ਜੰਗ ਮਚੈ ਇਕ ਸਾਰਾਚਲੈ ਤੇਗ ਤੋਮਰ ਤਰਵਾਰ
 । ਤਬਿ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਚਵੇ ਤੁਹੰਗ। ਭਰਿ ਕਰਿ ਖਪਰੇ ਬਿੰਦ ਨਿਖੰਗ ॥
 ੩੧ ॥ ਅਲਪ ਚਮ੍ਹੁ ਹੀ ਹੋਤੀ ਸਾਬ। ਹਨੇ ਤੁਰਕ ਦਿਖਰਾਏ ਹਾਥ। ਸੰਘਰ
 ਮਹਿੰ ਜੋਧਾ ਅਹੁ ਘੋਰਾ। ਮਰਿ ਕਰਿ ਕੋਟ ਭਯੋ ਚਹੁੰ ਓਰਾ ॥ ੩੨ ॥ ਚਲਜੈ
 ਨ ਜਾਇ ਕਿਸੁ ਦਿਸਿ ਮਾਂਹੀ। ਏਤਿਕ ਮਿਤਕ ਭਏ ਇਸ ਜਾਹੀ। ਪੁਰਿ
 ਕੋ ਤਾਤੀ ਵਾਉ ਨ ਲਾਗੀ। ਬਚੀ ਚਮ੍ਹੁ ਕੁਛ, ਰਣ ਤਜਿ ਭਾਗੀ ॥ ੩੩ ॥
 ਚਵੀ ਆਇ ਉਤਰਾਇ ਸੁ ਗਯੋ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਬਾਕ ਸਪੁਰਨ ਭਯੋ। ਸ੍ਰੀ
 ਅਰਜਨ ਕੋ ਸੁਨਹੁ ਪ੍ਰਸੰਗ। ਨਿਜ ਹਿਤ ਜਿਮ ਘਰ ਕਰੇ ਉਤੰਗ ॥ ੩੪ ॥
 ਲਗੇ ਬਸਾਵਨਿ ਪੁਰਿ ਕਰਤਾਰੀ। ਅਪਨਿ ਬਾਸ ਹਿਤ ਸੁਥਲ ਨਿਹਾਰੀ।
 ‘ਰਚਹੁ ਸਦਨ ਕੋ’ ਆਇਸੁ ਦੀਨਿ। ਤੁਰਤ ਮਸੰਦਨਿ ਉਦਮ ਕੀਨਿ ॥
 ੩੫ ॥ ਕਾਰੀਗਰ ਬੁਲਾਇ ਲਗਵਾਏ। ‘ਦੀਰਘ ਰਚਹੁ’ ਗੁਰੂ ਫੁਰਮਾਏ।
 ਘਰ ਕ੍ਰਿਤ ਅਹੁ ਮਸੰਦ ਮਿਲਿ ਕੈ ਸਬਿ। ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕਰਿ ਅਰਜ ਕਰੀ
 ਤਬਿ ॥ ੩੬ ॥ ‘ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ! ਚਾਬੇ ਦੇਸੁ ਮਝਾਟ। ਦੀਰਘ ਮੋਟ ਨ ਪ੍ਰਾਪਤਿ
 ਦਾਰ’। ਬਿਨਾ ਦਾਰ ਤੇ ਸਦਨ ਦਰਾਜ਼। ਬਨਤਿ ਨਹੀ ਕਿਮ, ਸਭਾ
 ‘ਇੱਥੇ।’ ਘਰ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਭਾਵ ਰਾਜ। ‘ਬਹੁਤ ਮੋਟੀ ਲਕੜੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ।’ ਵੱਡਾ,
 ਲੰਮਾ [ਫੜ ਦਰਾਜ਼]।

ਸਮਾਜ^੧॥੩੭॥ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਨਿ ਗਿਰਾ ਉਚਾਰੀ॥ਖੋਜਹੁ ਦੂਰ ਨਿਕਟਿ,
ਜਹਿ ਭਾਰੀ॥ਜਿਤਿਕ ਮੋਲ ਕੋ ਲੇਵਹਿਕੋਇ॥ਦੇ ਕਰਿ ਆਨਹੁ ਕਾਰਜ ਹੋਇ
॥੩੮॥ਦਾਰ ਦਰਾਜ ਲਗੇ ਘਰ ਬਨੇ॥ਤਥਾ ਬਨਾਵਹੁ ਦੇ ਧਨ ਘਨੇ॥ਸੁਨਿ
ਆਇਸੁ ਕੋ ਸਕਲ ਮਸੰਦ । ਜਿਤ ਕਿਤ ਖੋਜਤਿ ਪਠਿ ਨਰ ਬੰਦ ॥੩੯॥
ਜਿਸ ਥਲ ਕਾਸਟ ਹੋਇ ਬਿਸਾਲ । ਸੁਧਿ ਕੋ ਦੇਹੁ ਲਜਾਇ ਤਤਕਾਲ ।
ਦਰਬ ਜਿਤਿਕ ਲੈ ਸੋਤਿਹ ਦੇਹੈ॥ਗੁਰੁ ਹੁਕਮ, ਘਰ ਦੀਹ^੨ਬਨੈ ਹੈ॥੪੦॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਸ੍ਰੀ ਬੇ ਦਸਮ ਰਾਸੇ 'ਕਰਤਾਰੁਰ ਵਸਾਵਟ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਚਨਨ ਨਾਮ ਦੁਭੀਓ ਅੰਸੁ ॥ ੩ ॥

੩. [ਕਰਤਾਰ ਪੁਰ ਦੀ ਕਥਾ]।

ਏਹਗ ॥“ਜਿਤ ਕਿਤ ਨਰ ਖੋਜਨਿ ਲਗੇ ਜਿਤਿਕ ਦਾਰ ਬਡ ਚਾਹਿ। ਕਰੀ
ਬਿਲੋਕਨਿ ਗ੍ਰਾਮ ਬਹੁ ਕਤਹੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਨਾਂਹਿ ॥ ੧॥ ਚੋਪਈ ॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ
ਕੋ ਨਿਕਟਿ ਮਸੰਦ । ਕਰੀ ਅਰਜ 'ਨਹਿ ਦਾਰ ਬਿਲੰਦ । ਦੂਰ ਕਿ
ਨਿਕਟਿ ਗ੍ਰਾਮ ਸਮੁਦਾਇ।ਕਰੇ ਬਿਲੋਕਨਿ ਜਿਤ ਕਿਤ ਥਾਂਇ ॥੨॥ ਹੁਇ
ਪ੍ਰਾਪਤਿ, ਦੇ ਦਰਬ ਮੰਗਾਵੈਂ । ਜਥਾ ਹੁਕਮ ਘਰ ਤਥਾ ਬਨਾਵੈਂ । ਆਕੈ
ਜਿਮ ਰਾਵਰ ਕੀ ਮਰਜੀ । ਸੋ ਹਮ ਕਰਜੋ ਚਹੈਂ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ !’ ॥ ੩ ॥
ਜਬਹਿ ਮਸੰਦਨਿ ਏਵ ਉਚਾਰੀ । ਇਕ ਸਿਖ ਬੈਠਜੋ ਸਭਾ ਮਝਾਰੀ॥ ਹਾਥ
ਜੋਰਿ ਤਿਨ ਅਰਜ ਬਖਾਨੀ । ‘ਏਕ ਸਿੰਸਪਾ’ ਖਰੀ ਮਹਾਨੀ ॥੪॥ ਜਿਸ
ਕੋ ਸਮ ਨਹਿ ਦੂਰ ਕਿ ਨੇਰੇ । ਪੀਨ^੩ ਬਡੀ ਅਰੁ ਦੀਹ^੪ ਘਨੇਰੇ । ਬਿਨ
ਸਤਿਗੁਰ ਸੋ ਹਾਥ ਨ ਆਵੈ । ਕੋ ਨਹਿ ਤਿਹ ਦਲ ਤੋਰਨਿ ਪਾਵੈ ॥੫॥ ਕੋ
ਇਕ ਸ਼ਕਤਿਵੰਤਿ ਤਿਸ ਮਾਂਹੀ । ਬਸਤਿ ਬਿਤਜੋ ਚਿਰਕਾਲਹਿ ਤਾਂਹੀ ।
ਬੀਸ ਬੀਸ ਕੋਸਿਕ ਕੇ ਗ੍ਰਾਮ । ਮਾਨਹਿ ਜਾਇ ਕਰੰਤਿ ਪ੍ਰਣਾਮ ॥੬॥ ਗਨ
ਵਸਤੁਨਿ ਕੋ ਅਰਪਨ ਕਰੈਂ । ਅਨਿਕ ਕਾਮਨਾ ਉਰ ਮੈਂ ਧਰੈਂ । ਜਿਤ
ਕਿਤ ਕੇ ਨਰ ਸੀਸ ਝੁਕਾਵੈਂ । ਨਹਿ ਤ੍ਰਿਸਕਾਰ ਕਰੈਂ, ਭਰਪਾਵੈਂ’ ॥ ੭ ॥
ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਸਤਿਗੁਰ ਬਾਕ ਬਖਾਨੇਂ । ‘ਗਮਨੈ ਸਿਖ ਕੋ ਤਿਤ ਹੀ ਥਾਨੇ ।
ਛੇਦਨ ਕਰੈ ਸਿੰਸਪਾ ਜਾਇ । ਜਿਸ ਤੇ ਘਰ ਕਾਰਜ ਸੁਧਰਾਇ’ ॥ ੮ ॥
ਸੁਨਤਿ ਪਿਰਾਲੇ ਕੀਨਿ ਪਯਾਨਾ । ਜਹਾਂ ਖਰੋ ਤਰੁ ਪੀਨ ਮਹਾਨਾ । ਕਰ
ਕੁਠਾਰ ਖਾਤੀ ਲੇ ਸਾਥ । ਗਯੋ ਤਹਾਂ ਸਿਮਰਤਿ ਗੁਰ ਨਾਥ ॥ ੯॥ ਜਾਇ
ਸਿੰਸਪਾ ਹੋਰਨਿ ਕਰੀ । ਖਰੀ^੫ ਦਾਰ ਜਿਸ ਕੀ ਦਿਢ ਖਰੀ^੬ । ਖਾਤੀ ਨਾਮ

^੧ਸਭਾ ਦੇ ਇਕੱਠ ਵਾਲਾ (ਘਰ) । ^੨ਵੱਡਾ । ^੩ਟਾਹਲੀ । ^੪ਮੋਟੀ । ^੫ਲੰਮੀ (ਅ) ਭਾਰੀ ।

^੬ਖਰੀ, ਝੁਕਾਈ, ਨਿੰਗਰ । ^੭ਖੜੋਤੀ ।

‘ਸਧਾਰਣ’ ਕਹੈ । ਤਨ ਮਨ ਕਰਿ ਗੁਰ ਕੋ ਸਿਖ ਅਹੈ ॥ ੧੦ ॥ ਤਿਸ ਨੇ
ਕੀਨਿ ਬਿਲੋਕਨ ਸਾਰੋ—ਇਕ ਤੋ ਬੇਭ ਬਨਹਿ ਸੁਭ ਭਾਰੋ। ਜਿਸ ਤੇ ਸੁੰਦਰ
ਮੰਦਿਰ ਬਨੇ । ਸਹੈ ਭਾਰ ਦਿਵ ਲਖੀਯਤਿ ਘਨੇ ॥ ੧੧ ॥ ਚਿਰੰਕਾਲ ਕੀ
ਲਕਰੀ ਪਾਕੀ । ਅਪਰ ਨ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਸਮਸਰ ਯਾਂਕੀ । ਔਰ ਕਾਰ ਘਰ
ਮਹਿ ਜਿਤ ਹੋਇ । ਕਾਸਟ ਕਾਂਡਨਿ ਕੋ ਲਗਿ ਜੋਇ—॥ ੧੨ ॥ ਨਿਕਟਿ
ਹੋਇ ਲੇ ਹਾਥ ਕੁਠਾਰੀ । ਛੇਦਨਿ ਹੇਤੁ ਸ ਓਜ ਪਹਾਰੀ । ਲਾਗੈ ਜਬਹਿ
ਸੰਸਪਾ ਮਾਂਹਿ । ਛੇਦਨਿ ਕੀਨਿ ਕੁਛਕ ਹੀ ਤਾਂਹਿ ॥ ੧੩ ॥ ਨਿਕਸੈ
ਸ਼ਬਦ ਬਿਛੁਡ ਤੇ ਤਬੈ । ‘ਸੁਨਹੁ ਪਿਰਾਣੇ ! ਮਮ ਗਤਿ ਸਬੈ । ਚਿਰੰਕਾਲ ਕੋ
ਇਸ ਮਹਿ ਬਾਸਾ । ਤੂ ਪਹੁੰਚੈ ਅਬਿ ਕਰਸਿ ਬਿਨਾਸਾ ॥ ੧੪ ॥ ਗੁਰ ਅਰੁ
ਗੁਰੁ ਕੋ ਸਿੱਖ ਅਨੰਤਾ । ਤਿਨ ਪਰ ਮੇਰੇ ਬਸ ਨ ਚਲੰਤਾ । ਮੈਂ ਸਤਿਗੁਰ
ਕੋ ਕੁਛ ਨ ਬਿਗਾਰੈ । ਕਜੇਂ ਮੇਰੇ ਚਹਿ ਬਾਸ ਬਿਦਾਰੈ ॥ ੧੫ ॥ ਪੂਜਾ
ਅਧਿਕ ਜਗਤ ਮਹਿ ਮੇਰੀ । ਅਰਪਹਿ ਲੋਕ ਅਕੋਰ ਘਨੇਰੀ । ਹਟਿ
ਰਹੀਅਹਿ, ਨਹਿ ਬਿਛੁਡ ਬਿਦਾਰਹੁ । ਗੁਰ ਆਗੇ ਮਮ ਅਟਲ ਗੁਜਾਰਹੁ ॥ ੧੬
॥ ਸ਼ਰਨ ਪਰੇ ਕੀ ਰੋਛਾ ਕੀਜਹਿ । ਅਪਨੋ ਜਾਨਿ ਰਾਖਿ ਕਰਿ ਲੀਜਹਿ ।
ਇਮ ਕਹਿ ਸਗਰੀ ਬਿਥਾ ਸੁਨਾਵਹੁ । ਜਿਮ ਗੁਰ ਹੁਕਮ ਹੋਇ ਸੁਨਿ
ਆਵਹੁ’ ॥ ੧੭ ॥ ਸੁਨਿ ਤਿਖਾਣ ਪੀਰਾਣਾ ਦੋਇ । ਉਰ ਬਿਸਮਾਏ ਅਚਰਜ
ਹੋਇ । ਕਹੈਂ ਪਰਸਪਰ ‘ਨਾਂਹਿਨ ਆਛੇ । ਇਸ ਤਰੁ ਸਦਾ ਬਾਸ ਕੋ ਬਾਛੇ
॥ ੧੮ ॥ ਬਹੁਰ ਦੀਨ ਹੁਇ ਬੋਲਤਿ ਬਿਨਤੀ । ਨਹਿ ਹੰਕਾਰ ਆਵਿ ਕੀ
ਗਿਨਤੀ । ਇਕ ਬਾਰੀ ਗੁਰ ਨਿਕਟਿ ਸੁਨਾਇ । ਬਹੁਰ ਬਿਦਾਰਹਿ ਗੇ ਤਰੁ
ਆਇ’ ॥ ੧੯ ॥ ਇਮ ਕਹਿ ਗਮਨੇ ਪੁਰਿ ਕੀ ਓਰ । ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਬੈਠੇ
ਜਿਸ ਠੋਰ । ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕਰਿ ਅਰਜ ਗੁਜਾਰੀ । ‘ਸੁਨਹੁ ਪ੍ਰਭੂ ! ਸੁ ਮਹੀਰੁਹ
ਭਾਰੀ’ ॥ ੨੦ ॥ ਨਿਕਸੀ, ਛੇਦਨਿ ਲਗੇ, ਅਵਾਜ—ਕਜੇਂ ਮੇਰੇ ਤੁਮ ਕਰਤਿ
ਕੁਕਾਜ । ਮਨਤਾ ਮੇਰੀ ਗ੍ਰਾਮ ਕਰੰਤੇ । ਭਾਂਤਿ ਭਾਂਤਿ ਕੀ ਭੋਟ ਚੜ੍ਹੰਤੇ
॥ ੨੧ ॥ ਤਰੁ ਬਿਨਸੇ ਤੇ ਬਿਨਸਹਿ ਸਾਰੀ । ਕੋਇ ਨ ਜਾਨ ਸਕਹਿ ਨਰ
ਨਾਰੀ । ਇਹ ਮਮ ਬਿਥਾ ਸੁਨਾਵਹੁ ਜਾਇ । ਪੁਨ ਕੀਜਹਿ ਜਿਮ ਗੁਰ
ਫੁਰਮਾਇ—’ ॥ ੨੨ ॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸੁਨਿ ਕੈ ਤਿਸ ਕਾਲ । ਮਿੰਦੁਲ ਰਿਦਾ ਸੁ

‘ਘਰ (ਉਸਾਰਨ) ਵਿੱਚ ਜੋ ਹੋਰ ਕੰਮ ਪਏਗਾ ਉਸ ਪਰ ਟਾਹਣਾਂ ਦਾ ਜੋ ਕਾਠ ਹੈ ਸੋ ਲੱਗ
ਜਾਏਗਾ । ‘ਕੁਹਾੜਾ । ‘ਉਹ ਝਿੱਛ ਭਾਰੀ ਹੈ । ‘ਭਾਵ ਸਾਰੀ ਮੰਨਤਾ ।

ਕ੍ਰਿਪਾਲੁ ਬਿਸਾਲ। ਕਹੈ 'ਚਲੈ' ਹਮ ਤਿਸ ਕੇ ਤੀਰਸਰਬ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇਹਿ
 ਕਰਿ ਧੀਰ^੧॥ ੨੩॥ ਇਮ ਕਹਿ ਖਾਸੇ ਪਰ ਚਵਿ ਚਲੇ। ਪਿਖਨਿ ਬਿਛੁਛ
 ਕੋ ਛੇਦਨਿ ਭਲੇ। ਸੇਵਕ ਬਿੰਦੁ ਸੰਗ ਤਬਿ ਗਏ। ਤਰੁ ਮਹਿ ਲਬਦ ਬਿਸਮ
 ਉਰ ਭਏ॥ ੨੪॥ ਸਨੇ ਸਨੇ ਚਲਿ ਪਹੁੰਚੇ ਨੇਰੇ। ਬਿਰ ਜਬਿ ਹੋਇ ਸਰਬ
 ਹੀ ਹੋਰੇ। ਭਈ ਅਵਾਜ਼ ਨੀਮ੍ਰ ਕਰਿ ਨਮੋ। ਬਿਨਤੀ ਕਰਨਿ ਲਗੈ ਤਿਹ
 ਸਮੋ॥ ੨੫॥ 'ਪ੍ਰਭੁ ਜੀ ! ਸਭਿ ਕੋ ਹੋ ਸੁਖਦਾਤਾ। ਮਮ ਸਥਾਨ ਕਿਮ
 ਕਰਿ ਹੋ ਘਾਤਾ। ਗੁਰ ਘਰ ਕੇ ਨਹਿੰ ਕਾਜ ਬਿਗਾਰੈ। ਕੋ ਮੇਰੇ ਅਪਰਾਧ
 ਬਿਚਾਰੈ ? ॥ ੨੬॥ ਨਿਕਟਿ ਦੂਰ ਕੇ ਗ੍ਰਾਮ ਘਨੇਰੇ। ਨੀਮ੍ਰੀ ਹੋਤਿ ਅਗਾਰੀ
 ਮੇਰੇ। ਬਿਨਾਂ ਸਿੰਸਪਾ ਸਭਿ ਹਟਿ ਜੈ ਹੋ। ਨਹੀਂ ਉਪਾਇਨ ਕੋ ਪੁਨ ਵੈ
 ਹੋ'॥ ੨੭॥ ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਤਬਿ ਧੀਰਜ ਦੀਨੋ। 'ਤਰੁ ਦੀਰਘ ਤੇ ਦੇਸ਼
 ਬਿਹੀਨੋ। ਕਾਸ਼ਟ ਰਹੇ ਖੋਜ ਨਹਿੰ ਪਾਯੋ। ਚਾਹਤਿ ਹੈਂ ਹਮ ਸਦਨ ਬਨਾਯੋ
 ॥ ੨੮॥ ਦੁਰਲਭ ਦਾਰ ਹੋਤੁ ਘਰ ਜਾਨਾ^੨। ਅਪਰ ਨਹੀਂ ਇਸ ਤਰੁ
 ਸਮਾਨਾ। ਤਵ ਮਨਤਾ ਕੋ ਨਹੀਂ ਬਿਗਾਰਹਿ। ਜਹਾਂ ਬੰਭ ਦੇ ਸਦਨ ਉ-
 ਸਾਰਹਿ॥ ੨੯॥ ਤਿਹ ਠਾਂ ਹੋਵਹਿ ਪੂਜਾ ਤੇਰੀ। ਅਬਿ ਤੇ ਭੀ ਬਨ ਜਾਹਿ
 ਘਨੇਰੀ। ਪ੍ਰਥਮੇ ਤੋ ਕਹੁ ਮਾਨੈ ਜੋਇ। ਪਾਛੇ ਹਮਰੇ ਵਰਸ਼ਨ ਹੋਇ*॥
 ੩੦॥ ਕਰਹੁ ਸੁਖੇਨ ਬਾਸ ਕੋ ਤਹਾਂ। ਹੋਹਿ ਅਨੇਕ ਮੰਨਤਾ ਮਹਾਂ। ਨਹਿੰ
 ਕੀਜਹਿ ਚਿਤ ਮੈਂ ਦੁਚਿਤਾਈ^੩। ਪੂਰਬ ਤੇ ਅਬਿ ਬਨਹਿ ਸਵਾਈ॥ ੩੧॥
 ਇਮ ਸੁਨਿ ਕੈ ਸਤਿਗੁਰ ਤੇ ਸੋਇ। ਰਿਦੈ ਅਨੰਦ ਬਿਲੇਦੈ ਹੋਇ। ਕਰੀ
 ਬੈਦਨਾ ਤੂਸ਼ਨਿ ਹੋਯੋ। ਅਧਨੇ ਹਿਤ ਛੇਦਨ ਮਾਹਿ ਜੋਯੋ॥ ੩੨॥ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ
 ਤੇ ਫੁਰਮਾਯੋ ਫੇਰ। 'ਸੁਨਹੁ ਤ੍ਰਿਖਾਲ ਸਧਾਰਣ ਹੋਰਿ ! ਜਿਤੋ ਸਬੰਭ
 ਰਾਖਿਬੋ ਕਰਨੈ। ਕਾਰ ਸਿਨਤੀ ਕੋ ਭਲੇ ਸੁਧਰਨੈ॥ ੩੩॥ ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਕਰਿ
 ਕੋ ਇਹ ਠਾਂ ਤਨਾਰ। ਹੋਰਾ ਹੋਇ ਜਾਇਗੀ ਭਾਰ। ਬਹੁਰ ਸਕਟ ਪਰ ਧਰਿ
 ਕੋ ਲਜਾਵਹੁ। 'ਬਖਭ ਬਿੰਦੁ ਤਿਹ ਸਗ ਲਗਾਵਹੁ'॥ ੩੪॥ ਕਹਿ ਸਤਿ-
 ਗੁਰ ਪੁਰਿ ਕੇ ਗਟਾਏ। ਸਵਕ ਸੁਜਸੁ ਕਰਤਿ ਸਮੁਦਾਇਧਾਰ ਕੁਠਾਰ
 ਪੁਨ ਛੇਦਾਤ ਖਾਤਾ^੪। ਬਲ ਤੇ ਕਰਜ ਮੂਲ ਤੇ ਘਾਤਾ^੫॥ ੩੫॥ ਬਹੁ ਨਰ

^੧ਘਰ ਲਈ ਦੁਰਲਭ ਲਕੜੀ ਦੇਖੀ ਹੈ। ^੨ਚਿਤਾ। ^੩ਤ੍ਰਿਖਾਲ। ^੪ਵੱਢ ਲਿਆ।

*ਇਕ ਅਕਾਲ ਦੀ ਪੂਜਾ। ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਲਕੜੀ ਵਿਚ ਪੂਜਾ ਦਾ
 ਆਯਾਜ ਕਾਇਮ ਕਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ ? 'ਇਹ ਮਗਰੋਂ' ਦੀਆਂ ਤੁਰੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਹਨ।

ਲਗਿ ਕਰਿ ਦੀਓ ਗਿਰਾਇ। ਕਦਨ ਸਿਕੰਧ ਕਰੇ^੧ ਸਮੁਦਾਇ। ਮਿਨ
ਕਰਿ ਜਿਤੋ ਚਹਿਯ ਪਰਮਾਨ^੨। ਤਿਤੋ ਰਾਖਿ ਕਰਿ ਪੀਨ ਮਹਾਨ ॥ ੩੬ ॥
ਨੀਕੇ ਘਰਜੇ ਗੋਲ ਸਭਿ ਕਰਜੇ। ਆਕ੍ਰਿਤ^੩ ਸੁੰਦਰ ਕਰਿ ਤਹਿ ਧਰਜੇ।
ਬਿਖਭ ਬਿੰਦ ਜੁਤਿ ਸਕਟ ਮੰਗਾਯੋ। ਬਹੁ ਮਾਨਵ ਮਿਲਿ ਤਹਾਂ ਚਵਾਯੋ ॥
੩੭ ॥ ਬਡੇ ਜਤਨ ਤੇ ਲਜਾਵਨਿ ਕੀਨਿ। ਜਹਿ ਘਰ ਦਿਨਹਿ ਤਹਾਂ ਧਰਿ
ਦੀਨਿ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਹੋਰਨ ਹਿਤ ਆਏ। ‘ਸੁੰਦਰ ਘਰਜੇ’ ਕਹਤਿ
ਸਮੁਦਾਇ ॥ ੩੮ ॥ ਤਬਿ ਕਾਰੀਗਰ ਜਬੈ ਨਿਹਾਰਾ। ਖਰੋ ਕਰਨਿ ਕੋ ਬਜੋਤ
ਬਿਚਾਰਾ। ਨਰ ਗਨ ਲਗੇ ਉਚਾਯਹੁ ਸੋਇ। ਖਰੋ ਕਰਜੇ ਆਛੈ ਬਲ
ਜੋਇ ॥ ੩੯ ॥ ਚਹਿਯਤਿ ਹਾਥ ਸਵਾ ਨੈ ਬੇਭਾ। ਭਯੋ ਕਮੀ ਪਿਖਿ ਰਿਦੇ
ਅਚੇਭਾ। ਅਸ਼ਟ ਆਂਗੁਰੀ ਘਟ ਸੋ ਹੋਯੋ। ਬਿਗਰਜੇ ਕਾਜ ਮਿਨਜੇ ਜਬਿ ਜੋਯੋ
॥ ੪੦ ॥ ਅਪਰ ਨ ਪੱਯਤਿ ਹੈ ਸਮ ਯਾਕੇ। ਮੰਦਿਰ ਬਨਹਿ ਆਸਰੇ ਕਾਕੇ।
ਗੁਰ ਆਗੇ ਤਬਿ ਅਰਜ ਗੁਜਾਰੇ। ‘ਪ੍ਰਭੁ ਜੀ ! ਦੀਰਘ ਕਾਜ ਬਿਗਾਰੇ ॥
੪੧ ॥ ਦੁਰਲਭ ਦਾਰ ਜਤਨ ਕਰਿ ਲੀਨਿ। ਅਸ਼ਟ ਆਂਗੁਰੀ ਭਯੋ
ਬਿਹੀਨ^੪। ਸਗਰੋ ਸਦਨ ਬਿਗਰ ਕਰਿ ਜਾਇਜੇ ਇਸ ਪਰ ਅਬਿ ਚਿਨਹਿ
ਬਨਾਇ ॥ ੪੨ ॥ ਅਪਰ ਉਪਾਇ ਨਹੀਂ ਬਨਿ ਆਵੈ। ਕਰਹਿ ਜਬਾ
ਰਾਵਰ ਕੋ ਭਾਵੈ^੫। ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਚਲਿ ਆਏ ਤਹਾਂ। ਖਰੋ ਸਬੰਭ ਹੀਨ
ਹੁਇ ਜਹਾਂ ॥ ੪੩ ॥ ਬਿਘਨ ਸਦਨ ਕੇ ਬਨਿਬੇ ਬਿਖੇ। ਠਾਂਢੇ ਮਾਨਵ
ਸਗਰੇ ਪਿਖੇ। ਪਸ਼ਚਾਤਾਪ ਕਰਹਿ ਮੁਖ ਭਾਖੇ। ‘ਇਸ ਕੇ ਸਮ ਅਬਿ ਕਹਾਂ
ਭਿਲਾਖੇ ॥ ੪੪ ॥ ਭਾਰੀ ਤਰੁ ਛੇਦਨਿ ਕਰਿ ਏਯੋ। ਨਾਂਹਿਨ ਕਾਮ ਧਾਮ
ਕੋ ਹੋਯੋ’। ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਲਘੁ ਦੇਖਨਿ ਕੀਨਾ। ਭਯੋ ਬਿਫਲ ਹੀ ਦੀਰਘ
ਪੀਨਾ ॥ ੪੫ ॥ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਕੀਨਸਿ ਫੁਰਮਾਵਨਿ। ‘ਗੁਰ ਘਰ ਹਿਤ ਤਰੁ
ਛੇਦਜੇ ਘਰਾਵਨਿ। ਅਪਨਿ ਖੁਸ਼ੀ ਤੇ ਪ੍ਰਥਮ ਬਿਸਾਲਾ। ਵਧੈ ਹੁਤੋ ਇਹ
ਬਿੰਦ ਸਭਾਲਾ^੬ ॥ ੪੬ ॥ ਸਤਿਸੰਗਤਿ ਸਤਿਨਾਮ ਸਦਨ ਮੈਂ। ਇਸ ਘਰ
ਮਹਿ ਸਿਮਰਹਿ ਨਿਸ ਦਿਨ ਮੈਂ। ਯਾਂਤੇ ਇਹ ਅਬਿ ਹਮਰੇ ਕਹੇ। ਵਧਹਿ
ਬਿਸਾਲ ਜਿਤਿਕ ਇਤ ਚਹੇ^੭ ॥ ੪੭ ॥ ਸਭਿ ਨਰ ਬਿੰਦ ਬਿਲੋਕਤਿ ਠਾਂਢੇ।
ਤਤਛਿਨ ਅਸ਼ਟ ਆਂਗੁਰੀ ਬਾਢੇ। ਜਿਤੋ ਚਹਤਿ ਕਾਰੀਗਰ ਤਹਾਂ। ਭਯੋ
^੧ਕੱਟ ਇਤੇ ਟਾਂਹਣ। ^੨ਮਿਣਤੀ। ^੩ਸੁੰਦਰ ਰੂਪ ਵਾਲਾ [ਸੰਸ.; ਆਕ੍ਰਿਤਿ=ਨਿਰਤਾ।]
^੪ਘੱਟ। ^੫ਭਾਲੀਆਂ ਸਣੇ।

ਤਿਤਕ ਬਿਸਮੇ ਉਰ ਮਹਾਂ ॥ ੪੮ ॥ ਕਰਿ ਠਾਵੇ ਨੀਕੇ ਹਰਿਖਾਏ। ਰਹਿਬੇ
ਹੇਤੁ ਨਿਕੇਤ ਬਨਾਏ। ਸਤਿਸੰਗਤਿ ਜੇਤਿਕ ਚਲਿ ਆਵੇ। ਪ੍ਰਥਮ ਭੇਟ
ਦੇ ਸੀਸ ਨਿਵਾਵੇ ॥ ੪੯ ॥ ਗੁਰ ਦਰਸਨ ਕੇ ਦੇਖਹਿ ਪਾਛੇ। ਇਮ ਮਨਤਾ
ਇਸ ਬਲ ਭੀ ਆਛੇ”। “ਸੁਨਹੁ ਗੁਰੁ ਸਿਖ ਬੰਮੁ ਪ੍ਰਸੰਗ। ਮਾਨਵ ਮਨਹਿ
ਭਾਵਨਾ ਸੰਗ ॥ ੫੦ ॥ ਚਿਰੰਕਾਲ ਤਿਸ ਘਰ ਮਹਿ ਰਹਜੈ। ਪੂਜਾ ਭਈ
ਜਥਾ ਗੁਰ ਕਹਜੈ। ਰਾਜ ਖਾਲਸੇ ਕਾ ਜਬਿ ਭਯੋਤਰਕਨਿ ਸਾਥ ਬੈਰ ਬਧਿ
ਗਯੋ ॥ ੫੧ ॥ ਪਸ਼ਚਮ ਦਿਸ਼ਿ ਕੇ ਜਮਨ ਬਿਸਾਲੇ। ਆਏ ਮਿਲਿ ਸਮੁਦਾਇ
ਕਰਾਲੇ। ਸਿੰਘ ਲਰੇ ਬਹੁ ਬਨੇ ਸ਼ਹੀਦ। ਭਈ ਰਿਪੁਨਿ ਕੀ ਇਹਾਂ
ਰਸੀਦ ॥ ੫੨ ॥ ਪੂਜਨ ਥਾਨ ਜਾਨਿ ਖਲ ਮੂੜੇ। ਕਾਸ਼ਟ ਬੰਦ ਲਜਾਇ
ਕਰਿ ਕੂੜੇ। ਧਰ ਸਬੰਭ ਕੇ ਚਹੁ ਦਿਸ਼ਿ ਮਾਂਹੀ। ਲਾਇ ਹੁਤਾਸਨ ਤੁਰਨ
ਤਾਂਹੀ* ॥ ੫੩ ॥ ਬਡ ਚੰਘਾਰ ਮਾਰਿ ਤਤਕਾਲ। ਮਿਤਕ ਜਮਨ ਕੇ ਮੂਰਛ
ਨਾਲਾ। ਅਵਿਨੀ ਬਿਖੇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਨਿ ਹੋਯੋ। ਬਹੁਰਕਿਸੂ ਨੇ ਕਜੋਹੁ ਨ ਜੋਯੋ
॥ ੫੪ ॥ ਅਬਿ ਲੋ ਤਿਸ ਬਲ ਸਿਖ ਜੇ ਜਾਇ। ਅਰਪਿ ਉਪਾਇਨ ਸੀਸ
ਨਿਵਾਇ। ਪੁਰਿ ਜਨ ਕਹਜੈ “ਸੁਨਹੁ ਗੁਰ ਪੂਰੇ। ਇਮ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕੇ ਗੁਨ
ਰੂਰੇ” ॥ ੫੫ ॥ ਏਹਗਾ ॥ ਜਿਮ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬੁਝਜੈ ਹੁਤੋ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿਰਾਇ।
ਪੁਰਿ ਕਰਤਾਰ ਬਸਾਇਬੇ ਦੀਨੋ ਸਰਬ ਸੁਨਾਇ ॥ ੫੬ ॥ ਭਿਡਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦੀ
ਸੂਰਜ ਕਿੰਚਿ ਦਸਮ ਰਾਸੇ ‘ਸਬੰਭ’ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਤ੍ਰਿਗੰਧ ਐਸੂ ॥ ੩ ॥

੪. [ਭਾਈ ਭਗਤ]।

ਏਹਗਾ ॥ ਜੇਸਟ ਭ੍ਰਾਤਾ ਸੰਗ ਮਿਲਿ ਨੀਕੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ। ਡੇਰਾ ਕੀਨੋ
ਕੁਸ਼ਲ ਜੁਤਿ ਉਤਰਜੈ ਦਲ ਸਮੁਦਾਇ ॥ ੧ ॥ ਚੰਪਈ ॥ ਕੇਡਿਕ ਦਿਨ ਬਿਚ
ਪੁਰਿ ਕਰਤਾਰਾ। ਕਰਜੈ ਬਾਸ ਸਤਿਗੁਰਨਿ ਸੁਖਾਰਾ। ਦੇਸ਼ ਬਿਦੇਸ਼ਨਿ ਤੇ
ਸੁਨਿ ਆਵੈ। ਅਨਿਕ ਅਕੌਰਨ ਕੋ ਸਿਖ ਲਜਾਵੈ ॥ ੨ ॥ ਬਿਤੇ ਚੇਤ ਭਾ
ਪਰਬ ਬਿਸਾਖੀ। ਚਲੇ ਆਇ ਨਰ ਦਰਸਨ ਕਾਖੀ। ਜੰਗਲ ਦੇਸ਼ ਦਾਸੁ

*ਇੱਥੋਂ ਅੱਗੇ ਕਵਯੋਕਤੀ ਹੈ। *ਉਸ ਆਵਾਜ਼ ਨਾਲ ਕੋਈ ਮੁਸਲਮਾਨ ਮਰ ਗਿਆ ਕੋਈ
ਮੁਰਛਾ (ਹੋ ਗਿਆ)। *ਭਾਵ ਬੰਭ। *ਫਿਰ ਕਿਵੇਂ ਬੀ ਕਿਸੇ ਨੇ (ਅੱਖੀਂ) ਨਹੀਂ ਛੋਂਠਾ।

*ਭੰਗੂ ਜੀ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨਾਸਰ ਅਲੀ ਨਵਾਬ ਨੇ ਮੋਢੀ ਬਡਭਾਗ ਸਿੰਘ ਦੇ
ਸਮੇਂ ਧਾਵਾ ਕਰਕੇ ਵੰਡ ਸਾੜਿਆ ਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਇਹ ਮੰਦਰ ਮਿਸਮਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ।
੧੮੧੩ ਬਿ: ਵਿਚ ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਇਸ ਮੰਦਰ ਦੀ ਵੱਡੀ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੀਤਾ। ਸੋਢੀ ਬਡਭਾਗ
ਸਿੰਘ, ਖਾਲਸਾ ਦਲ ਤੇ ਅਦੀਨਾ ਵੇਗ ਇਸ ਜੰਗ ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ ਸੇ।

ਸਮੁਦਾਈ । ਅਜਮਤ ਪੂਰਨ ਭਗਤੁ ਭਾਈ ॥ ੩ ॥ ਦੀਪਮਾਲਕਾ ਅਪਰ
 ਬਸੈਏ । ਮਸ਼ਟ ਮਾਸ ਗੁਰ ਦਰਸਨ ਜੋਏ। ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਕੇਤਿਕ ਕੇ ਸਾਥ।
 ਜਾਇ ਬਿਲੋਕਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ਨਾਥ ॥ ੪ ॥ ਅਲਪ ਬੈਸ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ ।
 ਦੇਖਹਿ ਭਗਤੁ ਕੋ ਮੁਸਕਾਇ । ਹਸਨ ਹੇਤੁ ਮੁਖ ਗਿਰਾ ਅਲਾਵੈਂ । ਮਹਾਂ
 ਬਿਧ ਕੋ ਪਿਖਿ ਹਰਖਾਵੈਂ ॥ ੫ ॥ ਆਵਹੁ ਭਾਈ ! ਕੋ ਅਬਿ ਘਰਨੀ । ਕਰਹੁ
 ਸਹੋਰਨਿ ਸੁੰਦਰ ਤਰੁਨੀ । ਕਹਿ ਸਿੱਖਨਿ ਮਹਿ ਉਰ ਹਰਖਾਵੈਂ । ਹਸਹਿ
 ਹੋਰਿ ਕਰਿ ਮਾਨ ਬਧਾਵੈਂ ॥ ੬ ॥ ਸੁਨਿ ਭਗਤੁ ਬੰਦਨ ਕਰਿ ਪਾਇਨ ।
 ਨਿਕਟਿ ਸੁ ਬੈਠਹਿ ਅਰਪਿ ਉਪਾਇਨ। ਜਬਿ ਡੇਰਾ ਲਖਿ ਪੁਰਿ ਕਰਤਾਰੁ।
 ਗੁਰ ਦਰਸਨ ਕੋ ਸਮਾ ਬਿਚਾਰੁ ॥ ੭ ॥ ਗਮਨਜੋ ਘਰ ਤੇ ਮਗ ਮਹਿ ਆਯੋ ।
 -ਤਨ ਕੋ ਅੰਤ ਸਮਾਂ ਨਿਯਰਾਯੋ-। ਇਹ ਮਨ ਜਾਨਿ ਬਿਚਾਰਤਿ ਭਯੋ ।
 -ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਬਾਕ ਬਾਰ ਬਹੁ ਕੀਯੋ ॥ ੮ ॥ ਚਰਖਾ ਕਰਹੁ ਸਹੋਰਨਿ ਕੋਈ*।
 ਕੈਸੇ ਨਿਸ਼ਫਲ ਹੁਇ ਹੈ ਸੋਈ । ਕਰਿਬੋ ਬਨਹਿ ਮੋਹਿ ਕਹੁ ਸਾਚਾ ।
 ਅਨਿਕਬਾਰ ਗੁਰਹਸਤਿ ਉਬਾਰਾ ॥ ੯ ॥ ਅਥਿਕੈ, ਮਮ ਤਨ ਤਜਿਬੋ ਹੋਇ।
 ਯਾਂਤੇ ਕਰਨਿ ਬਜਾਹ ਭਲ ਜੋਇ । ਨਾਂਹਿ ਤ ਰਹਿ ਜੈ ਹੈ ਅਧ ਮਾਂਹਿ ।
 ਇਮ ਮੋ ਕਹੁ ਕਬਿ ਨੀਕੋ ਨਾਂਹਿ-॥ ੧੦ ॥ ਇਸ ਬਿਧਿ ਮਗ ਮਹਿ ਚਿਤਵਤ
 ਆਵਤਿ । ਦੇਖਜੋ ਏਕ ਖੇਤ ਮਨ ਭਾਵਤਿ । ਪਾਕਨ ਲਗਜੋ ਬਾਜਰਾ
 ਤਹਾਂ । ਮਿਲੇ ਬਿਹੰਗਮ ਚੁਗਿਬੋ ਜਹਾਂ ॥ ੧੧ ॥ ਦ੍ਰਾਦਸ ਬਰਖਨਿ ਕੀ
 ਇਕ ਕੰਨਜਾਂ । ਸੁੰਦਰ ਰੂਪ ਬਿਸਾਲ ਸਪੰਨਜਾਂ । ਕਰਤਿ ਉਛਾਵਨ ਖਗ
 ਸਮੁਦਾਇਆ । ਖੇਤ ਪਕਾਵਤਿ ਚੁਗਨਿ ਬਚਾਇਆ ॥ ੧੨ ॥ ਤਿਸੇ
 ਬਿਲੋਕਤਿ ਚਿਤ ਮਹਿ ਆਈ ।-ਇਹ ਰਾਹਕ ਕੀ ਸੁਤਾ ਸੁਹਾਈ । ਗੁਰ
 ਕੋ ਬਾਕ ਸਫਲ ਕਰਿ ਦੇ ਹੋਂ । ਇਸ ਕੇ ਸੰਗ ਬਜਾਹ ਕਰਿ ਲੈਹੋਂ-॥ ੧੩ ॥
 ਇਮ ਬਿਚਾਰ ਕਰਿ ਬਿਧ ਬਹੁ ਭਾਈ । ਹਾਥ ਲਸ਼ਟਕਾ ਚਲਤਿ ਟਿਕਾਈ ।
 ਸਨੇ ਸਨੇ ਮਗ ਮਹਿ ਪਗ ਛਾਲਤਿ । ਜਬਿ ਢਿਗ ਪਹੁੰਚਜੋ ਤਿਸ ਕੇ
 ਚਾਲਤਿ ॥ ੧੪ ॥ ਉਪਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਕਰੀ ਤਿਸ ਹੋਰਾ । ਫੇਰੇ ਫਿਰਨ ਹੇਤੁ
 ਕਹਿ ਫੇਰਾ । 'ਬੂਟ ਕਾਸ' ਕੋ ਅਹੈ ਉਗਾਹ । ਇਸ ਤਿਯ ਸੰਗ ਕਰੋਂ ਮੈ

*ਦੁਣ ਦੀ ਵਾਰ । ਮੋਤਕੀ । *ਇਸ ਲਈ (ਦੁਣ) ਜੋ ਵਿਆਹ ਕਰ ਲੈਣਾ ਹੈ, ਭਲੀ ਗਲ ਹੈ ।

*ਭਾਵ ਵਾਕ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ । *ਇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਘਾਹ, ਕਾਹੀ ।

*ਪਾ:-ਸਹਿਜ

ਦੁਛਾਇ ਬਾਕ ਕਹਿ ਜੋਈ । *ਇਸ ਤੋਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੁਣ ਮੇਸਮ ਬਰਸਾਤ ਦਾ ਅੰਤ ਸੀ ।

ਬਜਾਹ ॥ ੧੫ ॥ ਭਾਈ ਭਾਰਜਾ ਮੇਰੀ ਅਬੈ। ਤਿਨ ਖਗ ਆਨਿ ਸੁਨਹੁ ਇਹ
 ਸਭੈ*। ਕਾਸ ਬੂਟ ਕੇ ਚਹੁੰਦਿਸਿ ਮਾਂਹਿ। ਫੈਰ ਲਸ਼ਟਕਾ ਸਿਮ ਹੁਇ
 ਬਜਾਹ ॥ ੧੬ ॥ ਤਿਸ ਕੰਨਜਾਂ ਕਹੁ ਗਿਰਾ ਸੁਨਾਈ। ਮਹਾਂ ਬਿਧ ਤੇ ਸੁਨਭਿ
 ਲਜਾਈ। ਕਛੂ ਨ ਬੋਲੀ ਤੁਸ਼ਨਿ ਠਾਨੀ। ਚਿਤ ਮਹਿ ਚਿਤਵਤਿ ਸੁਨੀ ਜੁ
 ਬਾਨੀ ॥ ੧੭ ॥ ਭਾਈ ਮਗ ਚਲਿ ਪਰਜੇ ਅਗਾਰੀ। ਆਯੋ ਪੁਰਿ ਕਰਤਾਰ
 ਮਝਾਰੀ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ ਸੁਹਾਵਤਿ ਗਾਈ। ਦਰਸ ਬਿਲੋਕਿ ਭਯੋ ਅਹਿ-
 ਲਾਈ ॥ ੧੮ ॥ ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਕੋ ਬੈਠਨੋ ਪਾਸ। ਕਹਿਨੋ ਗੁਰੂ ਕੁਛ ਠਾਨਤਿ
 ਹਾਸ। ‘ਆਵਹੁ ਭਾਈ! ਬਿਧ ਬਯ ਮਾਂਹੀ। ਕਰਨੋ ਸਹੋਰਨਿ ਘਰ ਕੈ
 ਨਾਂਹੀ? ॥ ੧੯ ॥ ਨਿਰਬਲ ਅਬਿ ਸਰੀਰ ਹੁਇ ਗਯੋ ਸਿੱਖੀ ਕੋ ਰਸ ਬਹੁ ਨਿਤ
 ਲਯੋ। ਨੀਠ ਨੀਠ ਮਗ ਆਵਹੁ ਚਲੇ। ਅਬਿ ਭੀ ਤਪ ਮਹਿ ਚਿਤ ਹੈ
 ਭਲੇ’ ॥ ੨੦ ॥ ਸੁਨਿ ਕਰ ਜੋਰਤਿ ਭਗਤੁ ਭਾਖਾ। ‘ਸਦਾ ਆਪ ਕੀ ਸਫਲਤਿ
 ਕਾਂਖਾ। ਬਜਾਹ ਪੰਥ ਮਹਿ ਮੈਂ ਕਰਿ ਆਵਾ। ਬਨ ਤਿਨ ਆਦਿਕ ਸਭਿਨਿ
 ਸੁਨਾਵਾ’ ॥ ੨੧ ॥ ਸੁਨਿ ਕੈ ਹਸੇ ਅਧਿਕ ਗੁਰ ਪੁਰੇ। ‘ਭਗਤੁ ਸਿੱਖ ਮਹਾਂ
 ਗੁਨ ਰੂਰੇ। ਸਿੱਖੀ ਕੋਰਿ ਮਿਜਾਦਾ ਰਾਖਹੁ। ਗੁਰ ਘਰ ਕੇ ਮੁਖਿ, ਜਸੁ
 ਅਭਿਲਾਖਹੁ’ ॥ ੨੨ ॥ ਪੁਨ ਮੇਲਾ ਬੈਸਾਖੀ ਕੋਰਾ। ਆਇ ਮਿਲਨੋ ਗੁਰ
 ਨਿਕਟਿ ਘਨੇਰਾ ਅਨਿਕ ਅਕੋਰਨ ਲਹੇ ਅੰਬਾਰਾ। ਦਰਸਨ ਕਰਹਿ ਲਹੇ
 ਸੁਖਸਾਰਾ ॥ ੨੩ ॥ ਪੰਚ ਦਿਵਸ ਲਗਿ ਮੇਲਾ ਰਹਨੋ। ਸੁਖ ਸੋਂ ਸਤਿਗੁਰ
 ਦਰਸਨ ਲਹਨੋ। ਨਿਜ ਨਿਜ ਸਦਨ ਗਏ ਪੁਨ ਸਾਰੇ। ਪਾਇ ਕਾਮਨਾ
 ਸੁਜਸੁ ਉਚਾਰੇ ॥ ੨੪ ॥ ਜਾਨਿ ਅੰਤ ਤਨ ਕੋ ਤਬਿ ਭਾਈ। ਪੁਰਿ ਕਰਤਾਰ
 ਰਹਨੋ ਸੁਖਦਾਈ। ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਮੈਂ ਪਰ ਕਰਿ ਰਹਨੋ। ਅਤੀਸਾਰ ਕੋ
 ਸੰਕਟ ਲਹਨੋ ॥ ੨੫ ॥ ਦੇਖਿ ਦੇਖਿ ਸਿਖ ਉਰ ਬਿਸਮਾਏ। ‘ਇਨਹੁ ਕਸ਼ਟ
 ਕਜੋਂ ਦੀਰਘ ਪਾਏ। ਜਿਨ ਕੇ ਸਿੱਖ ਸੈਂਕਰੇ ਅਹੈ’। ਹਿਤ ਪਰਲੋਕ ਭਰੋਸੇ
 ਰਹੈ— ॥ ੨੬ ॥ ਇਮ ਬਿਚਾਰ ਕਰਿ ਕੇਤਿਕ ਮਿਲੇ। ਜਿਹ ਠਾਂ ਪਰੇ ਤਹਾਂ
 ਕੋ ਚਲੇ। ਦੇਖਨੋ ਅਤੀਸਾਰ ਕੋ ਰੋਗ। ਦੁਰਬਲ ਦੇਹਿ ਰਹਨੋ ਦੁਖ ਭੋਗ ॥

*ਗੁਰ ਜਸ ਦੇ ਅਭਿਲਾਖੀ ਹੈ।

*ਜਾਣ ਹੋਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਈ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਬੀਬੀ
 ਦੀ ਕਲਜਾਨ ਵੀ ਬਿਸ ਕੋਤਕ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰੀ ਹੈ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਇਹ ਨਾਮ ਰਸੀਆ ਤੇ ਭਾਈ ਦੇ
 ਪਰਵਾਰ ਤੋਂ ਸਤਿਕਾਰਤਿ ਪੂਰੇ ਸਤਿ ਧਰਮ ਵਿਚ ਸਫੀ ਉਮਰਾ ਸਤਵੰਤੀ ਤੇ ਜਤੀ ਰਹੀ ਹੈ।

†ਭਾਈ ਭਗਤੁ ਜੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਵਾਲੇ ਗੁਰਮੁਖ ਸਨ ਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਰਸਤੇ
 ਖੁਲ੍ਹਾ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾਤਾ ਸਨ।

੨੭ ॥ ਬੰਦਨ ਕਰਿ ਬੈਠੇ ਢਿਗ ਜਾਇ । ਬੁਝਨਿ ਲਗੇ ਹੋਇ ਸਮੁਦਾਇ ।
 ‘ਤੁਮ ਗੁਰ ਕੇ ਸਿਖ ਪੂਰਨ ਅਹੋ । ਅੰਤਿ ਸਮੇਂ ਕਿਮ ਬਛ ਦੁਖ ਲਹੋ ? ॥
 ੨੮ ॥ ਸਿੱਖ ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਰਾਵਰ ਕੇਰੇ । ਸੋ ਸਹਾਇਤਾ ਚਹੈਂ ਅਗੇਰੇ । ਜੇ ਤੁਮ
 ਸਕੇ ਨ ਅਪਨਿ ਹਟਾਇ। ਕਿਮ ਦਾਸਨਿ ਕੇ ਬਨਹੁ ਸਹਾਇ ? ॥ ੨੯ ॥ ਸੁਨਿ
 ਭਾਈ ਭਗਤੁ ਤਬਿ ਕਹਯੋ । ‘ਹਮ ਨੇ ਜਾਨਿ ਇਤੋ ਦੁਖ ਲਹਯੋ । ਗੋਧਨ’
 ਲੂਟ ਲੂਟ ਬਹੁ ਲਜਾਏ । ਹਮਰੇ ਸਿਖ ਬਿਰਾੜ ਸਮੁਦਾਏ ॥ ੩੦ ॥ ਤਿਨ
 ਧੋਨਨਿ ਕੇ ਦੁਗਧ’ ਬਿਸਾਲਾ । ਹਮ ਕੋ ਦੇਤਿ ਰਹੇ ਸਭਿ ਕਾਲਾ । ਸੋ ਲੇਖਾ
 ਅਬਿ ਇਹਾਂ ਨਿਬੇਰੈਂ । ਲੈਕਰਿ ਗਮਨਹਿ ਨਾਹਿ ਅਗੇਰੈ ॥ ੩੧ ॥ ਨਿਰਮਲ
 ਹੁਇ ਪਰਲੋਕ ਸਿਧਾਇੰ । ਨਿਜ ਸਿੱਖਨਿ ਕੇ ਬਨਹਿ ਸਹਾਇ’ । ਸੁਨਿ ਕੈ
 ਸਭਿਹਿਨਿ ਸੀਸ ਝੁਕਾਯੋ । ‘ਭਾਈ ਭਗਤੁ ਧੰਨ’ ਅਲਾਯੋ ॥ ੩੨ ॥ ਇਮ
 ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਦੁਖ ਕੋ ਪਾਇ । ਅਤੀਸਾਰ ਨਿਤ ਚਲਯੋ ਸੁ ਜਾਇ । ਸਤਿਗੁਰ
 ਸਿਮਰਤਿ ਤਨ ਕੋ ਤਜਾਗਾ । ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਹੋਯਹੁ ਬਛਭਾਗਾ ॥ ੩੩ ॥ ਸ੍ਰੀ
 ਹਰਿਰਾਇ ਸੁਨਤਿ ਚਲਿ ਆਏ । ਸੰਗਿ ਮਸੰਦ ਦਾਸ ਸਮੁਦਾਏ । ਦਾਹਿ
 ਦੇਨਿ ਕੀ ਕੀਨਸਿ ਤਜਾਰੀ । ਰਚਯੋ ਬਿਬਾਨ ਲਾਇ ਧਨ ਭਾਰੀ ॥ ੩੪ ॥
 ਨਗਨ ਚਰਨ ਤੇ ਸੰਗ ਸਿਧਾਰੇ । ਵਹਿਰ ਗਏ ਮਿਲਿਗੇ ਸਿਖ ਸਾਰੇ ।
 ਕਾਸ਼ਟ ਸੰਚੈ ਕਰਿ ਇਕ ਠਾਇ । ਦਿਯੋ ਚਿਖਾ ਪੁਰ ਪੁਨ ਪੌਢਾਇ ॥ ੩੫ ॥ ਭਏ
 ਤਜਾਰ ਲਾਂਬ ਕ ਹੇਤੁ । ਨਿਜ ਸਿਖ ਕੋ ਗੁਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਕੇਤ । ਹਾਥ ਬੰਦਿ
 ਸਿਖ ਬੰਦ ਮਸੰਦ । ਕਰੈਂ ਹਟਾਵਨਿ, ‘ਹੋ ਸੁਖਕੰਦ ! ॥ ੩੬ ॥ ਕਰਹੁ ਅਪਰ
 ਕੋ ਹੁਕਮ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ । ਦੇ ਲਾਂਬੁ ਸਿਖ ਹੈ ਜੁ ਬਿਸਾਲਾ’ । ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਕਹਯੋ
 ‘ਉਚਿਤ ਹੈ ਹਮ ਕੋ । ਇਸ ਕੀ ਸੁਧਿ ਨਾਹਿਨ ਕੁਛ ਤੁਮ ਕੋ ॥ ੩੭ ॥ ਰਾਮ
 ਦਾਸ ਗੁਰ ਬਡੇ ਹਮਾਰੇ । ਤਿਨ ਕੋ ਅੰਸ’ ਜਨਮ ਇਹ ਧਾਰੇ । ਯਾਂਤੇ ਹਮ
 ਕੋ ਉਚਿਤ ਪਛਾਨੋ । ਲਾਂਬੁ ਦੇਨਿ ਭਲੇ ਮਨ ਮਾਨੋ’ ॥ ੩੮ ॥ ਇਮ ਕਹਿਕੈ
 ਸਤਿਗੁਰ ਹਿਤ ਧਰਯੋ । ਅਪਨੇ ਹਾਥ ਦਾਹੁ ਸੋ ਕਰਯੋ ਸਰਬ ਕ੍ਰਿਯਾ ਕਰਿ
 ਕੈ ਬਿਧਿ ਨਾਲਾਕੀਨਿ ਸ਼ਨਾਨ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਕਿਲਾਲ’ ॥ ੩੯ ॥ ਸਨੇ ਸਨੇ ਚਲਿ
 ਨਿਜ ਥਲ ਆਏ । ਬੈਠਿ ਜਬੋਚਿਤ ਸਿਖ ਸਮੁਦਾਏ । ਸੁਜਸੁ ਕਹਯੋ ਸ੍ਰੀ
 ਮੁਖ ਤੇ ਆਪਾਜਿਨ ਕੇ ਨਾਮ ਲੇਤਿ ਹਤਿ ਪਾਪ ॥ ੪੦ ॥ ਇਮ ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ

‘ਪੁਲੋਕ ਵਿਚ ਤੁਸਾਂ ਤੋ’ ਸਹਾਇਤਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ । ‘ਗਉਆਂ ਰੂਪੀ ਧਨ । ‘ਦੁੱਧ । ‘ਕਲਾ, ਆਤਮ
 ਸੰਤੋਸ਼ ਦਾ ਕੋਈ ਕਿਣਕਾ । ਯਥਾ:—‘ਕਹੁ ਕਬੀਰ ਇਹੁ ਰਾਮ ਕੀ ਅੰਸ’ । ‘ਜਲ (ਨਾਲ) ।

ਪੁਰਿ ਕਰਤਾਰ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਬਸੇ ਮਦ ਧਾਰਿ। ਬਹੁਰ ਕੂਚ ਕੀਨੋ ਨਿਜ
ਡੇਰਾ। ਜੰਗਲ ਦੇਸ ਚਹਤਿ ਚਿਤ ਹੇਰਾ ॥ ੪੧ ॥ ਧੌਂਸਾ ਧੁੰਕਾਰਤਿ ਚਲਿ
ਆਗੇ। ਸਾਥ ਮਸੰਦ ਸਿੱਖ ਬਝਭਾਗੇ। ਵੈ ਹਜ਼ਾਰ ਦੋ ਸੈ ਭਟ ਸੰਗ। ਚਢਿ
ਕਰਿ ਚੰਚਲ ਚਲਹਿ ਤੁਰੰਗ ॥ ੪੨ ॥ ਉਡਹਿ ਧੂਲ ਛਾਦਹਿ ਅਸਮਾਨ।
ਹੋਤਿ ਹਿਰੇਖਾ ਹਯਨਿ ਮਹਾਨ। ਗਾਮ ਮੁਕੰਦ ਪੁਰਾ ਇਕ ਥਾਨ*। ਸਨੇ
ਸਨੇ ਤਹਿ ਉਤਰੇ ਆਨਿ ॥ ੪੩ ॥ ਦਿਨ ਕੇਤਿਕ ਰਹਿ ਤਹਾਂ ਬਿਤਾਏ।
ਗਾਢੇ ਕਿਲਕ* ਬਿਰਛ ਹੁਇ ਆਏ। ਅਬਿ ਲੋ ਤਹਾਂ ਖਰੀ ਤਰੁ ਬਨੀ*। ਹਮ*
ਨੇ ਕਰੀ ਨਿਹਾਰਨਿ ਘਨੀ ॥ ੪੪ ॥ ਕੂਚ ਕਰਜੈ ਤਹਿ ਤੇ ਚਢਿ ਚਲੇ।
ਸਤ੍ਰਦ੍ਰਵ ਸਲਿਤਾ ਉਤਰੇ ਭਲੇ। ਦੱਖਣ ਦਿਸ਼ਾ ਕਰੇ ਮੁਖ ਆਏ।
ਜਿਤਹੁ* ਪਿਤਾਮਾ* ਜੰਗ ਮਚਾਏ ॥ ੪੫ ॥

ਭਿੰਨ ਭੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਭਿੰਨ ਦਸਮਿ ਰਾਸੇ
‘ਭਾਈ ਭਗਤ’ ਪੁੰਨਿ ਭਗਨਨੇ ਨਾਮ ਚਰਨੈ ਅੰਸੁ ॥ ੪ ॥

੫. [ਕੋੜੇ ਤੇ ਮਦ੍ਰਾਸਕੇ ਰਾਹਕ]।

ਏਥਥਾ ॥ ਜੰਗਲ ਦੇਸ ਪਵੇਸ਼ ਭੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿਰਾਇ। ਰਾਹਕ ਕੋੜੇ
ਜਹਿ ਬਸਹਿ ਮਿਲਿ ਭ੍ਰਾਤਾ ਸਮੁਦਾਇ ॥ ੧ ॥ ਚੋਪਈ ॥ ਤਹਾਂ ਜਾਇ ਕਰਿ
ਕੀਨਸਿ ਡੇਰੇ। ਲਸ਼ਕਰ ਸੰਗ ਤੁਰੰਗ ਬਝੇਰੇ। ਦੋਇ ਹਜ਼ਾਰ ਦੋਇ ਸੈ
ਰਹੈ। ਬਲੀ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਧਾਰੀ ਭਟ ਅਹੈ ॥ ੨ ॥ ਗਰ ਆਗਵਨ ਦੇਸ ਨਰ
ਤਾਹੁ। ਸੇਵਾ ਹੇਤ ਆਇਗੇ ਪਾਹੁ। ਪੂਰਬ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਆਏ। ਲਲਾਬੇਗ
ਕੰਬਰ ਜਬਿ ਘਾਏ ॥ ੩ ॥ ਤਬਿ ਮੇਲਾ ਇਕ ਲਗਜੈ ਬਝੇਰਾ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ*
ਗਮਨੇ ਹੁਤੇ ਅਖੇਰਾ। ਸੁਨਤਿ ਕੁਲਾਹਲ ਤਿਤ ਦਿਸ਼ਿ ਆਏ। ਹਿਤ
ਦਰਸਨ ਕੇ ਨਰ ਉਮਝਾਏ ॥ ੪ ॥ ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਬੰਦਨ ਬਹੁ ਕਰੈ। ਸ਼ਸਤ੍ਰ
ਸਹਤ ਪਿਖਿ ਆਨੰਦ ਧਰੈ। ਤਬਿ ਇਹ ਕੋੜੇ ਰਾਹਕ ਬੰਦ। ਕਰਹਿ ਮਾਲਕੀ
ਵਧਹਿ ਬਿਲੰਦ ॥ ੫ ॥ ਕੁਲ ਕੇ ਭ੍ਰਾਤ ਮਿਲਹਿ ਸਮੁਦਾਇ। ਸਭਿ ਪਰਿ
ਅਪਨੇ ਹੁਕਮ ਚਲਾਇ। ਮੇਲੇ ਬਿਖੈ ਓਜ ਦਿਖਰਾਵਤਿ। ਨਿਜ ਮਰਜੀ
ਅਨੁਸਾਰਿ ਚਲਾਵਤਿ ॥ ੬ ॥ ਸੇ ਭੀ ਲਖਿ ਕਰਿ ਗੁਰ ਢਿਗ ਆਏ। ਹਾਥ
ਜੋਰਿ ਸਭਿ ਸੀਸ ਨਿਵਾਏ। ਹਿਤ ਦਰਸਨ ਕੇ ਖਰੇ ਅਗਾਰੀ। ਹੁਤੇ ਬੰਦ
ਅਰੁ ਆਯੁਧਾਰੀ ॥ ੭ ॥ ਤਿਨ ਕੀ ਦਿਸ਼ਾ ਬਿਲੋਕ ਗੁਸਾਈ*। ਜੋ ਸਮੁਦਾਇ

*ਕੋਲੇ। ‘ਭਿੰਨ’ ਦੀ (ਮਾਨੋ) ਵਾਜ਼ੀ ਹੁਣ ਤਕ ਖੜੀ ਹੈ। *ਭਾਵ ਭਾਈ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ।

*ਜਿਥੇ। *ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ। *ਠੀਕ ਪਤਾ ਇਹ ਹੈ:- ਹਕੀਮਪੁਰ ਪੁਰ ਗਾਮੇ
ਥੇ ਮੱਧਾ ਵਗਵਾਏ ਸੇ ਦਸ ਰੋਸ ਪੂਰਬ-ਨਾਨਕ ਸਰ। [ਪੰਡਿਤਾਨੰਦ ਜੀ ਕ੍ਰਿਤ ਗੁਰਤੀਰਥਾਰੰਗ]

ਖਰੇ ਅਗੁਵਾਈ। ‘ਕਿਸ ਕੋ ਇਸ ਥਲ ਮਹਿ ਲਗਿ ਮੇਲਾ?’। ਕਿਸ
ਕਾਰਨ ਤੇ ਭਯੋ ਸਕੇਲਾ?’ ॥੮॥ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਬੋਲੇ ਰਾਹਕ ਕੋਰੇ। ‘ਹਮਰੋ
ਬਡੇ ਭਯੋ ਇਸ ਠੋਰੇ। ਬਰਕਤਵੇਤਿ ਪ੍ਰਤਾਪ ਬਿਸਾਲਾ। ਚਿਤ ਬਾਛਤਿ
ਕੋ ਦੇ’ ਸਭਿ ਕਾਲਾ ॥ ੯ ॥ ਤਿਸ ਕੋ ਇਹ ਮੇਲਾ ਲਗਿ ਭਾਰੀ। ਮਿਲੈ
ਆਨਿ ਕਰਿ ਜੋ ਨਰ ਨਾਰੀ। ਸਭਿ ਕੀ ਅਰਜ ਸੁਨਹਿ ਅਰੁ ਦੇਤਿ। ਨਰ ਤੇ
ਅਪਨਿ ਉਪਾਇਨ ਲੇਤਿ’ ॥੧੦॥ ਇਮ ਜਬਿ ਬੋਲੇ ਸਹਤ ਬਛਾਈ। ਸ੍ਰੀ
ਮੁਖ ਤੇ ਮੁਸਕਾਇ ਗੁਸਾਈ। ਬੂਝੇ ਬਹੁਰ ‘ਕਹਾਂ ਅਬਿ ਸੋਈ?’। ਜਿਸ ਤੇ
ਬਾਛਤਿ ਲੇ ਸਭਿ ਕੋਈ ॥੧੧॥ ਕਿਤ ਬੈਠੈ ਸੋ ਬਡੇ ਤੁਮਾਰਾ?’। ਲੇਤਿ
ਸਭਿਨਿ ਤੇ ਜਥਾ ਉਚਾਰਾ’। ਸੁਨਿ ਰਾਹਕ ਕੋਰੇ ਪੁਨ ਕਹੈ। ‘ਸਭਿ ਮੇਲੇ
ਮਹਿ ਪੂਰਨ ਅਹੈ ॥ ੧੨ ॥ ਜਹਿ ਕਹਿ ਸਭਿਨਿ ਕਾਮਨਾਂ ਦੇਤਿ। ਤਿਸ
ਹਿਤ ਬੈਦਤਿ ਸੋ ਨਿਜ ਲੇਤਿ’। ਨਿਜ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੇ ਰਹੈ ਸਮਾਇ। ਮਾਨਵ
ਮਿਲੇ ਅਧਿਕ ਗੁਨ ਗਾਇ’ ॥੧੩॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਚਤੁਰ ਸੁਜਾਨਾ। ਗਨ
ਰਾਹਕ ਕੋ ਮੂਰਖ ਜਾਨਾ। ਤਿਨ ਸਭਿ ਮਹਿ ਜੋ ਨਰ ਪਰਧਾਨਾ। ਅੰਗੂ
ਖਰੋ ਪਿਖਿ ਬਾਕ ਬਖਾਨਾ ॥੧੪॥ ‘ਮੂੰਦ ਬਿਲੋਚਨ ਰਿਦੇ ਜਨਾਵੈ’। ਅਬਹਿ
ਤਾਂਹਿ ਕੋ ਤੋਹਿ ਦਿਖਾਵੈ’। ਦੇਖਿ ਲੀਜਿਯਹਿ ਅਪਨਿ ਵਡੇਰਾ। ਜੋ ਮੇਲੇ
ਮਹਿ ਰਮੈ ਜਿਠੇਰਾ’ ॥੧੫॥ ਮਾਨਿ ਬੈਨ ਕੋ ਮੂੰਦੇ ਨੈਨ। ਛਟੀ ਜੁ ਕਰ
ਮਹਿ ਕਰੁਣਾ ਐਨ। ਜਬਿ ਤਿਸ ਕੋ ਸਿਰ ਧਾਰਨ ਕਰੀ। ਅਪਨਿ ਬਡੇ ਕੀ
ਸੋਝੀ ਪਰੀ ॥ ੧੬ ॥ ਅਨਿਕ ਜਨਮ ਧਰਿ ਮਾਰ ਮਾਰਿ ਗਯੋ। ਅਬਿ ਤਨ
ਕਾਕ ਪਹਾਰੀ ਭਯੋ। ਇਕ ਉਚੀ ਰੋਰੀ ਪਰ ਸੋਇ। ਰਹੈ ਬੈਠਿ ਸੁਧ
ਜਾਂਹਿ ਨ ਕੋਇ ॥੧੭॥ ਅਬਿ ਐਸੀ ਸੁਧ ਉਰ ਹੁਇ ਆਈ। ਪੁਨ ਬੂਝਨਿ
ਕੀਨਿਸਿ ਗੋਸਾਈ। ‘ਕਹੁ ਅਬਿ ਕਿਸ ਥਲ ਤੋਹਿ ਬਡੇਰੋ?’ ਸਭਿਨਿ ਸੁਨਾਉ
ਜਥਾ ਬਿਧਿ ਹੋਰੋ’ ॥੧੮॥ ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਤੇ ਤਾਂਹਿ ਬਤਾਯੋ। ‘ਹਮਰੋ ਬਡੇ
ਕਾਕ ਤਨ ਪਾਯੋ। ਉਚੀ ਰੋੜੀ ਪਰ ਅਬਿ ਬੈਸਾ। ਅਹੈ ਪਹਾਰੀ ਬਾਇਸ
ਜੈਸਾ’ ॥੧੯॥ ਪੁਨ ਗੁਰ ਬੂਝੈ ‘ਇਸ ਥਲ ਮੇਲਾ। ਕਹੁ ਕਿਸ ਕੋ ਬਡ
ਭਯੋ ਸਕੇਲਾ?’। ਸੁਨਿ ਕੋ ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਤਬਿ ਯਹੀ। ‘ਭੇਡ ਚਾਲ ਲੋਕਨਿ
ਕੀ ਲਹੀ ॥ ੨੦ ॥ ਜਿਤ ਦਿਲਿ ਏਕ ਭੇਡ ਚਲਿ ਜਾਇ। ਦੇਖਤਿ ਸਗਰੀ
‘ਭਾਵ ਮਨ ਦੀਆਂ ਮੁਰਾਦਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ‘ਤਿਸਨੂੰ (ਜੋ ਕੋਈ) ਹਿਤ (ਨਾਲ) ਬੰਦਨਾਂ
ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ (ਉਸ ਤੋਂ) ਆਪਣੀਆਂ (ਕਾਮਨਾਂ) ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ‘(ਤਿਨੂੰ ਤੋਰੇ) ਰਿਦੇ
ਵਿਚ ਦੱਸਦੇ ਹਾਂ। ‘ਪਹਾੜੀ ਕਾਂ ਵਰਗਾ।

ਧਾਇ ਸਿਧਾਇ । ਤਿਮ ਹੀ ਜਗ ਕੇ ਮੂਰਖ ਨਰ ਹੈਂ । ਪਿਖਿ ਚਲਿ ਜਾਇ,
 ਬਿਚਾਰ ਨ ਉਰ ਹੈ ॥੨੧॥ ਦੇਖਾ ਦੇਖੀ ਸਭਿ ਚਲਿ ਆਏ । ਨਹਿ ਜਾਨਹਿ
 ਕਜਾ ਪਾਯ ਸਿਧਾਇ* । ਕਹਨੈ ਸਭਿਨਿ ਮਹਿ ਜਬਹਿ ਹਵਾਲ । ਭਏ
 ਅਚੇਭੇ ਰਿਦੇ ਬਿਸਾਲ ॥ ੨੨ ॥ ‘ਹਮ ਹੰਕਾਰ ਛੂਛ ਹੀ ਕਰਤੇ । ਸਤਿਗੁਰ
 ਪੁਰਖ ਸ਼ਕਤਿ ਸਭਿ ਧਰਤੇ । ਜਿਨਹੁ ਬਡੇ ਕੇ ਜਨਮ ਦਿਖਾਯੋ । ਸਿਰ ਧਰ
 ਛਹੀ ਬਿਤੰਤ ਜਨਾਯੋ’ ॥੨੩॥ ਮਹਿਮਾ ਅਧਿਕ ਗੁਰੂ ਕੀ ਜਾਨੀ । ਸ਼ਰਧਾ
 ਰਿਦੇ ਸਭਿਨਿ ਹੀ ਠਾਨੀ । ਭੂਮ ਰਾਜ ਕੇ ਤਉ ਹੰਕਾਰ† । ਮਨ ਮੈਂ ਰਾਖਨੈ,
 ਨਹਿ ਨਿਰਵਾਰਿ‡ ॥੨੪॥ ਸਤਿਗੁਰ ਕਰਿ ਅਖੇਰ ਗੇ ਡੇਰੇ । ਉਤਰਿ ਬਿਰੇ
 ਪ੍ਰਯੋਕ ਤਿਸ ਬੇਰੇ । ਰਾਹਕ ਕੌਰੇ ਮਿਲਿ ਸਮੁਦਾਏ । ਗੁਰ ਮਹਿਮਾ ਲਖਿ
 ਕਰਿ ਮਨ ਭਾਏ ॥੨੫॥ ਸਕਲ ਇਕੱਤ੍ਰ ਹੋਇ ਚਲਿ ਆਏ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ
 ਜਹਾਂ ਸੁਹਾਏ । ਕਰਿ ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਨਿਕਟਿ ਬਿਰੇ ਹੈਂ । ਕੁਛਕ ਉਪਾਇਨ
 ਅੰਗੁ ਧਰੇ ਹੈਂ ॥੨੬॥ ਭੂਮ ਮਾਲਕੀ ਅਪਨੀ ਜਾਨੈਂ । ਯਾਂਤੇ ਉਰ ਅਹੰਕਾਰ
 ਮੇਹਾਨੈਂ । ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਸਭਿ ਕਿਛੁ ਜਾਨੀ । ਭੂਤ ਭਵਿੱਖਜਤ ਜਿਮ ਕਿਨ
 ਠਾਨੀ ॥ ੨੭ ॥ ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਸਭਿ ਰਾਹਕ ਕਹੈਂ । ‘ਮਹਾਂ ਸ਼ਕਤਿ ਧਰਿ
 ਰਾਵਰ ਅਹੈਂ। ਸਿੱਖ ਆਪਨੇ ਹਮੈ ਬਨਾਵਹੁ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਸੁ ਪਥ ਚਲਾਵਹ
 ॥ ੨੮ ॥ ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਿਖ ਅਪਰ ਤੁਮਾਰੇ । ਹਮ ਭੀ ਬਨਹਿ ਤਥਾ
 ਅਨੁਸਾਰੇ । ਦੇਤੇ ਰਹਹਿ ਉਪਾਇਨ ਸਦਾ । ਬਨਹੁ ਸਹਾਇਕ ਤੁਮ
 ਜਦ ਕਦਾ’ ॥੨੯॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਲਖਿ ਤਿਨ ਖੋਟੇ । ਉਰ ਹੰਕਾਰੀ ਬਹੁ
 ਮਤ ਮੋਟੇ । ਕਹਨੈ ਕਿ ‘ਹਮ ਨਹਿ ਸਿੱਖ ਬਨਾਵੈਂ। ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੁਮ ਕੋ ਨਹਿ
 ਪਾਵੈਂ ॥੩੦॥ ਸਿੱਖੀ ਪਦ ਲੇ ਨਿਰਹੰਕਾਰੀ । ਕਬਹੂੰ* ਨ ਬਨਹਿ ਬਿਸਾਲ
 ਖਿਕਾਰੀ । ਤਿਸ ਕੇ ਹੋਹਿ ਸਹਾਯਕ ਸਦਾ । ਹਲਤ ਪਲਤ ਦੁਖ ਲਹਹਿ
 ਨ ਕਦਾ ॥੩੧॥ ਤੁਮ ਤੇ ਲੇਨਿ ਉਪਾਯਨ ਜੋਈ। ਹਮਰੇ ਚਿਤ ਮੈਂ ਚਾਹ ਨ
 ਕੀਈ । ਤੁਮਰੀ ਵਸਤੁ ਅਕੌਰ ਨ ਲੇਹੀਂ । ਅਪਨੀ ਸਿੱਖੀ ਕੋ ਨਹਿ ਦੇਹੀਂ
 ॥੩੨॥ ਇਮ ਜਬਾਬ ਜਬਿ ਸਤਿਗੁਰ ਦਯੋ । ਨਹੀਂ ਨੰਮਿ ਹੁਇ ਪੁਨ ਪਦ
 ਲਯੋ ।—ਅਵਿਨੀ ਕੇ ਮਾਲਿਕ ਹਮ ਅਹੈਂ—। ਇਸ ਹੰਕਾਰ ਤੇ ਅਫਰੇ ਰਹੈਂ
 ॥੩੩॥ ਧਰੇ ਮੈਨ ਨਿਜ ਘਰ ਕੋ ਗਏ । ਨਹਿ ਬਡ ਭਾਗਤਿਨਹੁ ਕੇ ਭਏ।
 । ਇਮ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਹਟਾਏ । ਨਹੀਂ ਆਪਨੇ ਸਿੱਖ ਬਨਾਏ ॥ ੩੪ ॥

ਕੀ ਲੋਕੇ ਜਾਵਾਂਗੇ । *ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਦੇ ਰਾਜ ਦਾ ਹੰਕਾਰ । †ਦੂਰ ਨਾ ਕੀਤਾ । *ਪਾ:-ਬਹੁਰ ।

ਤਿਸ ਥਲ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿਰਾਇ । ਪਹੁੰਚੇ ਡੇਰਾ ਦਿਯੋ ਲਗਾਇ । ਕੁਲ
ਮਰਾਜ ਕੇ ਰਾਹਕ ਜੇਈ । ਸਿਰਕੀ ਬਾਸ ਪਰੇ ਗਨ ਤੇਈ ॥ ੩੫ ॥ ਬਸਜੋ
ਚਹੈਂ ਕਿਸ ਥਲ ਮਹਿ ਸੋਇ । ਨਹੀਂ ਸਥਿਰਤਾ ਕਿਤਹੂੰ ਹੋਇ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ-
ਰਾਇ ਸੁਨੇ ਜਬਿ ਆਏ । ਮਿਲਨਿ ਗਏ ਹੂੰ ਕੇ ਸਮੁਦਾਏ ॥ ੩੬ ॥ ਅਧਿਕ
ਪ੍ਰੇਮ ਧਰਿ ਅਰਪਿ ਉਪਾਇਨਾ । ਆਨਿ ਲਗੇ ਤਤਛਿਨ ਗੁਰ ਪਾਇਨਿ । 'ਬਡੇ
ਭਾਗ ਅਬਿ ਭਏ ਹਮਾਰੇ । ਦਰਸ ਆਪ ਕੋ ਨਿਕਟਿ ਨਿਹਾਰੇ' ॥ ੩੭ ॥
ਸਤਿਗੁਰ ਕੁਸ਼ਲ ਬੁਝ ਕਰਿ ਤਿਨਕੀ । ਆਸ਼ਾਸਨ^੧ ਕਰਿ ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਬਚਨ
ਕੀ । ਸਿੱਖ ਆਪਨੇ ਸਕਲ ਬਨਾਏ । ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਭਲੇ ਮਗ ਪਾਏ ॥
੩੮ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਦਰਸਨ ਨਿਤ ਕਰੈਂ । ਸੇਵਹਿ ਰਿਦੇ ਕਾਮਨਾ ਧਰੈਂ ।
ਬੈਠਹਿ ਨਿਕਟਿ ਸਦੀਵ ਸੁ ਆਏ । ਜਿਮ ਭੂਪਤਿ ਚਾਕਰ ਕੇ ਭਾਏ ॥ ੩੯ ॥
ਕਬਿ ਕਬਿ ਕੌਰੇ ਗੁਰ ਦਰਸੇਤੇ । ਨਿਰ ਹੰਕਾਰ ਨ ਨੰਮਿ ਬਨੰਤੇ । ਸਿੱਖੀ ਪਦ
ਨਹਿੰ ਦੀਨਸਿ ਤਿਨ ਕੋ । ਸਤਿਗੁਰ ਲਖਿ ਬਿਕਾਰ ਬਡ ਮਨ ਕੋ ॥ ੪੦ ॥

ਭਿੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਕਿੰਬ ਦਸਮਿ ਰਾਸੇ 'ਕੌਰੇ ਰਾਹਕ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮੁ ਪੰਚਮੇ ਅੰਸੁ ॥ ੫ ॥

੬. [ਮਰਾਜ ਕੇ ਤੇ ਕੌੜੇ ਰਾਹਕ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਬੀਤੇ ਕੇਤਿਕ ਦਯੋਸ ਤਹਿ ਟਿਕੇ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ । ਨਿਕਟਿ
ਨਿਕਟਿ ਕੇ ਗ੍ਰਾਮ ਜੇ ਸਿੱਖ ਬਨਹਿ ਸਮੁਦਾਇ ॥ ੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਰਾਹਕ ਜੇ
ਮਰਾਜ ਕੇ ਅਹੈਂ । ਤਿਨ ਪਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਤਿ ਗੁਰ ਰਹੈਂ । ਨਹਿੰ ਕੌੜੇ ਤਿਨ
ਆਦਰ ਕਰੈਂ । ਸਭਾ ਮਾਂਹਿ ਤਿਨਕੋ ਪਰਹਰੈਂ ॥ ੨ ॥ ^੨ 'ਇਹ ਪਰਦੇਸੀ ਕਿਤ
ਤੇ ਆਏ । ਕਰਹਿ ਗੁਜਰ ਬੈਠੇ ਇਸ ਬਾਂਏ' । ਤਿਨਪਰ ਹੁਕਮ ਕਰਤਿ ਸਦ
ਰਹੈਂ । ਮਨਭਾਵਤਿ ਮੁਖ ਵਾਕਨਿ ਕਹੈਂ ॥ ੩ ॥ ਰਹਿੰ ਮਰਾਜ ਕੇ ਸਿਰਕੀ-
ਬਾਸ^੪ । 'ਨਿਜ ਛਿਤ ਛਿਨ ਕਿਤ ਕਰਹਿ ਅਵਾਸ । ਬਸਜੋ ਚਹੈਂ, ਪਰ
ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਨਾਂਹੀ । ਅਵਿਨੀ ਜਹਿ ਅਪਨਾਇ ਬਸਾਹੀ' ॥ ੪ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ
ਸੇਵਾ ਮਹੁ ਲਾਗੇ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਦਿਸ਼ਟਿ ਤੇ ਮਨ ਅਨੁਰਾਗੇ । ਜਹਿ ਕੌਰਨਿ ਇਕ
ਕੁਪ ਲਗਾਯੋ । ਤਹਿ ਤੇ ਸਭਿਹਿਨਿ ਜਲ ਕੋ ਪਾਯੋ ॥ ੫ ॥ ਸਭਿ ਮਰਾਜ ਕੇ

^੧ ਦਿਲਾਸਾ [ਸੰਸਾਰ, ਆਸ਼ਾਸਿਨ] । ^੨ 'ਜਿਵੇਂ ਰਾਜਾ ਕੋਲ ਟੋਕਰ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਬੈਠਦਾ ਹੈ ।' ਕੇਢ
ਦਿੰਦੇ ਹਨ । ^੩ ਕੌੜੇ ਕੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ । ^੪ ਸਿਰਕੀ ਵਾਸ ਹੋਕੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਮਰਾਜ ਕੇ ।
^੫ ਆਪਣੀ ਭੋਂ ਏਸ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਕਿਤੇ (ਹੋਰਥੇ) ਘਰ ਬਣਾ ਕੇ ਵੱਸਿਆ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਜਿਸੀ
ਮਿਲਦੀ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਪਨਾ ਕੇ ਵਸਾ ਲੈਣ ।

ਗਰਕ ਜੇਯ । ਇਨ ਕੀ ਹੁਤੀ ਭਾਰਜਾ, ਸੇਯ^੧ । ਤਿਸੀ ਕੂਪ ਤੇ ਆਨਤਿ
 ਵਾਰੀ । ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਗਮਨਤਿ ਹੈਂ ਤਹਿ ਸਾਰੀ॥੬॥ ਭਰਹਿ ਕੂਪ ਤੇ ਘਟ
 ਲੈ ਆਵੈ । ਖਾਨ ਪਾਨ ਬਿਵਹਾਰ ਚਲਾਵੈ॥ਤਿਹਠਾਂ ਕੌਰੇ ਤਰੁਨ ਜਿ ਨਰ
 ਹੈਂ । ਬਿਰਹਿ ਕੂਪ ਪਰ ਸੋ ਇਮ ਕਰਿ ਹੈਂ॥ ੭ ॥ ਤਰਨੀ ਤੇ ਸੋ ਦਾਮ^੨
 ਖਿਚਾਵੈ । ਚੜ੍ਹ ਉਪਰ ਜਲ ਕੋ ਨਿਕਸਾਵੈ । ਕਰਹਿ ਸਪਰਸ਼ ਸਰੀਰਨਿ
 ਅੰਗ । ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਕੇ ਕਹਿ ਬਾਕ ਅਨੰਗ^੩॥੮॥ ਹਸਹਿ ਬਿਲਾਸ ਕਰਹਿ
 ਮਨ ਭਾਏ । ਬਿਨਾਂ ਲਾਜ ਤੇ ਬਾਕ ਸੁਨਾਏ । ਜਲ ਕੇ ਰੇਤੁ ਸਹਹਿ ਸਭਿ
 ਨਾਰੀ । ਜੇ ਕੁਬਾਕ ਕਹਿ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰੀ॥੯॥ ਅਪਰ ਥਾਨ ਜਲ
 ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਨਾਹੀ । ਬਿਨ ਜਲ ਤੇ ਨਹਿ ਜੀਵਨ ਪਾਹੀ । ਯਾਂਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕੋਪ
 ਚਲਿ ਜਾਇ । ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਐਸੇ ਕੁਮਤਿ ਕਮਾਇ॥੧੦॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ
 ਗਏ ਤਹਿ ਜਬੈ ਇਮ ਪ੍ਰਸੰਗ ਹੋਵਤਿ ਭਾ ਤਬੈ:-ਨਵੀਂ ਬਧੁ ਤਿਨ ਕੈ ਇਕ
 ਆਈ । ਸੋ ਘਟ ਲੈ ਜਲ ਹੇਤੁ ਸਿਧਾਈ॥੧੧॥ ਕੂਪ ਸਥਾਨ ਤਰੁਨ ਨਰ
 ਖਰੇ । ਨਿਤ ਸਮ ਹਸਨਿ ਬੋਲਿਬੋ ਕਰੇਗਈ ਤਿਯਾ ਗਨ ਪਾਨੀ ਭਰਿਬੈ
 ਘਟ ਕੋ ਭਰੇ ਟਿਕਾਵਨਿ ਕਰਿਬੈ॥੧੨॥ ਦਾਮ ਲਗੀ ਖੈਂਚਨਿ ਤਬਿ ਨਾਰੀ
 ਨਰ ਅਸਵਾਰੀ ਭਯੋ ਪਿਛਾਰੀ । ਜਬਾ ਬੋਲ ਖੈਂਚਤਿ ਚਢਿ ਜਾਇ । ਤਿਮ
 ਅਰੁਢਿ ਕਰਿ ਅੰਗੁ ਚਲਾਇ॥੧੩॥ ਬਧੁ ਨਵੀਨ ਸੰਗ ਤਬਿ ਤੈਸੇ । ਕਰਤਿ
 ਹਾਸ ਕੋ ਤਿਨ ਹੀ ਜੈਸੇ । ਕਰਿ ਸਪਰਸ਼ ਤੇ ਕ੍ਰੋਧਤਿ ਹੈ ਕੈ ਘਟ ਕੋ ਝਟਕ
 ਪਟਕਬੋ ਕੈ ਕੈ॥੧੪॥ ਗਾਰੀ ਦੇਤਿ ਗਈ ਨਿਜ ਡੋਰੇ । ਸਭਿ ਤਿਯਨਿ
 ਸੋਂ ਕਹਿ ਤਿਸ ਬੋਰੇ । ਕਰਜੇ ਧਿਕਾਰ ਨਰਨਿ ਕੈ ਤਾਂਈ । ‘ਕਹਾਂ ਆਪਨੀ
 ਲਾਜ ਗਵਾਈ॥੧੫॥ ਜਿਨ ਕੀ ਦਾਰਾ ਸੋਂ ਨਰ ਹਸੈ । ਤਿਨ ਕੇ ਕਹੁ
 ਕੈਸੇ ਘਰ ਬਸੈ । ਖਰੇ ਕੂਪ ਪਰ ਕਹਤਿ ਕੁਵਾਕਨਿ । ਜਿਸ ਤੇ ਅਪਜਸੁ ਹੈ
 ਸਭਿ ਸਾਕਨਿ॥੧੬॥ ਮੈਂ ਨਹਿ ਜੈਹੋਂ ਲਜਾਵਨਿ ਪਾਨੀ । ਕਰਹਿ ਸਪਰਸ਼ਨਿ
 ਹਾਸ ਬਖਾਨੀ । ਹੈ ਨਿਰਲਾਜ ਨ ਜੀਵਨ ਆਛੈ । ਅਪਰ ਥਾਨ ਬਸਿਬੈ
 ਚਿਤ ਬਾਂਛੈ॥੧੭॥ ਇਹਾਂ ਰਹਨਿ ਕੋ ਧਰਮ ਨ ਕੋਈ । ਜਹਾਂ ਨਿਸ਼ੀਕੀ^੪
 ਅਸ ਨਰ ਹੋਈ । ਇੱਤਨਾਦਿਕ ਤਿਨ ਨਿਸ਼ਠੁਰ ਬਾਨੀ । ਕਹੀ ਸਭਿਨਿ
 ਸੋਂ ਤਰਕ ਮਹਾਨੀ॥੧੮॥ ਸੁਨਿ ਮਰਾਜ ਕੇ ਸੰਕਟ ਪਾਵੈ । ਬਿਨ ਜਲ ਤੇ

^੧ਓਹ (ਇਸ਼੍ਰੀਆ) ਬੀ । ^੨ਲੋਜ, ਟੇਮਾ । ^੩ਭਾਵ ਐਸੇ ਵਾਕ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਾਮ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ
 ਹੋਵੇ (ਅ) ਬਿਸਰਮੀ ਵੇ । ^੪ਨਿਸ਼ੀਕੀ, ਏਸ਼ਰਮ ।

ਕੁਛ ਬਸ ਨ ਬਸਾਵੈ। ਸਭਿ ਮਿਲਿ ਮਸਲਤ ਕੀਨਿ ਬਿਸਾਲਾ। ‘ਕਿਤ ਕੋ
 ਚਲਹਿ ਬਸਹਿ ਇਸ ਕਾਲਾ ॥ ੧੯॥ ਬਿਨਾਂ ਬਾਸ ਤੇ ਨਹਿ ਗੁਜਰਾਨ।
 ਨਹਿ ਅਵਨੀ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਕਿਸ ਬਾਨਾਰਾਹਕ ਕੋਰੇ ਦੁਸ਼ਟ ਬਿਲੈਦ। ਕਰਹਿ
 ਵਧੀਕੀ ਮਿਲਿ ਨਰ ਬੰਦ’ ॥ ੨੦ ॥ ਬਹੁਰ ਪਰਸਪਰ ਭਲੇ ਬਿਚਾਰਾ।
 ‘ਅਪਰ ਉਪਾਇ ਨ ਚਲਹਿ ਹਮਾਰਾ। ਉਤਰੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿਰਾਇ।
 ਤਿਨ ਤੇ ਹੋਇ ਸਕਹਿ ਹਮ ਬਾਇ ॥ ੨੧॥ ਸਰਬ ਕਲਾ ਸਮਰਥ ਬਲਵੰਤੇ।
 ਕਰਤਿ ਨ ਬਿਲਮਹਿ ਜਥਾ ਚਹੰਤੇ। ਸ਼ਰਨ ਪਰਨ ਕਰਿ ਲਿਹੁ ਤਿਨ
 ਮਰਜੀ। ਸ਼ਰਜੀ ਹੋਇ ਗੁਜ਼ਾਰਹੁ ਅਰਜੀ’ ॥ ੨੨॥ ਸੋ ਹਮ ਕੋ ਕਿਤ ਕਰਹਿ
 ਬਸਾਵਨਿ। ਚਲਹਿ ਹੁਕਮ ਤਿਨ ਕੋ ਸਭ ਬਾਵਨਿ’। ਇਮ ਕਹਿ ਸਭਿ
 ਇਕੱਤ੍ਰ ਨਰ ਹੋਏ। ਜਾਇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਦਰਸਨ ਜੋਏ ॥ ੨੩॥ ਪਦ ਅਰਬੰਦਨਿ
 ਕਰਿ ਕਰਿ ਨਮੋ। ਬਿਰਿ ਮਰਾਜ ਕੇ ਭੇ ਤਿਹ ਸਮੋ। ਬੰਦਿ ਹਾਥ ਬੋਲੇ
 ਨਿਜ ਬਿਨਤੀ। ‘ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ! ਹਮਰੇ ਬਡ ਗਿਨਤੀ’ ॥ ੨੪ ॥ ਬਿਨਾਂ
 ਤੁਮਾਰੇ ਪਰਤਿ ਨ ਪਾਰਗਰਹੇ ਬੁਡ ਚਿਤ ਚਿੰਤਾ ਧਾਰ’। ਨਹਿ ਬੈਠਨਿ ਕਹੁ
 ਅਵਨੀ ਪਾਵਹਿ। ਜਹਾਂ ਬਾਸ ਕਰਿ ਸਮੇਂ ਬਿਤਾਵਹਿ ॥ ੨੫ ॥ ਇਤ ਕੋਰੇ
 ਭ੍ਰਾਤਾ ਸਮੁਦਾਇ। ਧਰਾ ਮਾਲਕੀ ਕਰਹਿ ਬਨਾਇ। ਜੈਤ ਪਿਰਾਣਾ
 ਆਦਿਕ ਔਰ। ਰਾਖੀ ਸਭਿ ਸੰਭਾਰ ਕਰਿ* ਠੋਰ ॥ ੨੬॥ ਅਸ ਅਵਨੀ ਨਹਿ
 ਜਾਨੀ ਜਾਇ। ਜਹਿ ਬੈਠਹਿ ਹਮ ਗਾਮ ਬਨਾਇ। ਸਰਬ ਕਲਾ ਸਮਰਥ
 ਗੁਨਵੰਤੇ। ਸਭਿ ਤੇ ਅਧਿਕ ਆਪ ਬਲਵੰਤੇ ॥ ੨੭ ॥ ਕਹਹੁ ਬਚਨ ਸਿਧ
 ਹੋਵਤਿ ਕਾਜ। ਕਹਹੁ ਤ ਕਰੋਂ ਨ ਹੋਹਿ ਮਹਾਰਾਜ। ਅਪਨੇ ਕਰਿ ਕੈ
 ਹਮਹੁ ਬਸਾਵਹੁ। ਜਹਿ ਜਾਨਹੁ ਤਹਿ ਅਵਨਿ ਦਿਵਾਵਹੁ’ ॥ ੨੮ ॥ ਸ੍ਰੀ
 ਹਰਿਰਾਇ ਲਖੇ ਨਿਜ ਦਾਸ। ਬਸਹਿ ਖੇਦ ਜੁਤਿ ਸਿਰਕੀ ਬਾਸ।—ਜੈ
 ਕਿਤ ਧਰਾ ਪਾਇ ਹੁਇ ਗਾਮ’। ਰਹੈਂ ਸੁਖੈਨ ਕਰੈਂ ਨਿਜ ਧਾਮ—॥ ੨੯॥ ਇਮ
 ਬਿਚਾਰਿ ਗੁਰ ਧੀਰਜ ਦੀਨਿ। ‘ਖੇਦ ਤੁਮਾਰੇ ਹਮ ਲਖਿ ਲੀਨਿ। ਲੈ ਦੇਹੈਂ
 ਅਵਨੀ ਹਿਤ ਬਾਸ’। ਕਰਹੁ ਗਾਮ ਅਪਨੇ ਬਿਨ ਤ੍ਰਾਸ’ ॥ ੩੦ ॥ ਸੁਨਿ
 ਮਰਾਜ ਕੇ ਹਰਖਤਿ ਹੋਇ। ਬੋਲੇ ਪੁਨ ਕਰ ਬੰਦੇ ਦੋਇ। ‘ਸਭਿ ਜਾਨਹੁ ਤੁਮ
 ਅੰਤਰਜਾਮੀ। ਕਰਤਿ ਜਿਤਿਕ ਕੋਰੇ ਨਰ ਖਾਮੀ ॥ ੩੧ ॥ ਸਹੀ ਨ ਜਾਇ

*ਲੋੜਵੰਦ ਹੋਕੇ ਏਨਤੀ ਕਰੇ। *ਫਿਕਰ, ਸੋਚ। *ਚਿੰਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਹ ਵਿਚ। *ਜੇ ਕਿਤੇ ਜ਼ਮੀਨ
 ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਘਿੰਡ ਵੱਸ ਪਵੇ। *ਵੱਸਣ ਲਈ। *ਪਾ:-ਕਹਿ।

ਬਿਸਾਲ ਖੁਟਾਈ । ਗਹੀ ਆਪ ਕੀ ਅਬਿ ਸ਼ਰਣਾਈ । ਜਲ ਕਾਰਨ ਤਿਧ
ਜਾਇੰ ਹਮਾਰੀ । ਤਿਨ ਸੋਂ ਰਚਹਿ ਹਾਸ ਡਰ ਡਾਰੀ ॥ ੩੨ ॥ ਸੁਨਿ ਸਤਿ-
ਗੁਰ ਸੋ ਦਿਵਸ ਬਿਤਾਏ । ਨਰ ਕੌਰੇ ਨਿਜ ਪਾਸ ਬਲਾਏ । ਕਰਿ ਬੰਦਨ
ਕੋ ਬੈਠੇ ਸਭੈ । ਤਿਨ ਕੀ ਵਿਸ਼ਾ ਬਿਲੋਕਯੋ ਤਬੈ ॥ ੩੩ ॥ ਅਹੈਂ ਬਿੰਦ ਬਲ-
ਵਾਨ ਬਡੇਰੇ । ਤਿਨ ਕੇ ਉਰ ਅਹੰਕਾਰ ਘਨੇਰੇ । ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿਰਾਇ
ਉਚਾਰੇ । ‘ਰਾਹਕ ਜੇ ਮਰਾਜ ਕੇ ਸਾਰੇ ॥ ੩੪ ॥ ਸਿਰਕੀਬਾਸ ਬਿਖੈ
ਦਖਿਆਰੇ । ਬਿਨ ਧਰਨੀ ਨਹਿ ਧਾਮ ਉਸਾਰੇ । ਜਮ ਨਹਿ ਸਕੇ ਪਾਇੰ ਕਿਸ
ਥਾਇ । ਆਏ ਅਬਹਿ ਬਾਸ ਨਹਿ ਪਾਇ ॥ ੩੫ ॥ ਹਮਰੋ ਕਹਯੋ ਮਾਨਿ
ਕਰਿ ਲੀਜੈ ਪੰਚਹਲਨਿ ਕੀ ਅਵਿਨੀ ਦੀਜੈ । ਤਿਸ ਮੈਂ ਕਰਿ ਲੈਹੈ ਗੁਜਰਾਨ
। ਬਸਹਿ ਸਦਨ ਕਰਿ ਸੁਖ ਕੋ ਮਾਨਿ ॥ ੩੬ ॥ ਸੁਨਿ ਰਾਹਕ ਕੌਰਨੁ
ਗੁਰਬਾਨੀ । ਨਹਿ ਮਾਨੀ ਮੁਖ ਕੀਨਿ ਬਖਾਨੀ । ‘ਕਹਾਂ ਪੰਚ ਹਲ ਕੀ
ਛਿਤ ਹੋਇ । ਕਹਾਂ ਕਮਾਇ ਖਾਇ ਹੈਂ ਸੋਇ ? ॥ ੩੭ ॥ ਤਿਸ ਪਰ ਕੈਸੇ ਗ੍ਰਾਮ,
ਬਸਾਵੈਂ ? । ਕਹਾਂ ਜੀਵਕਾ ਸਕਲ ਚਲਾਵੈਂ’ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਬਖਾਨੈ
ਫੇਰੀ । ‘ਇਨ ਕੋ ਤਿਤਨੀ ਅਹੈ ਘਨੇਰੀ ॥ ੩੮ ॥ ਛਿਤ ਬੋਰੀ ਮੈਂ ਸਕਲ
ਕਮਾਵੈਂ । ਹਮ ਬਰਕਤ ਤਿਸ ਮਹਿ ਬਹੁ ਪਾਵੈਂ । ਸਹਤ ਕੁਟੰਬਨਿ ਹੁਇ
ਗੁਜਰਾਨ । ਤਿਸ ਮਹਿ ਤੇ ਹੁਇ ਅੰਨ ਮਹਾਨ’ ॥ ੩੯ ॥ ਸੁਨਿ ਕੌਰੇ ਬੋਲੈ
ਗੁਰ ਪਾਹੀ । ‘ਹਮ ਅਵਿਨੀ ਦੇਵਹਿ ਕਿਮ ਨਾਹੀ । ਹਲ ਕੀ ਮੁਖੀ ਅੱਗੁ
ਹੁਇ ਜਿਤੀ’ । ਇਨ ਕੋ ਹਮ ਨਹਿ ਦੈਹੈਂ ਤਿਤੀ ॥ ੪੦ ॥ ਬਸਹਿ ਸ਼ਰੀਕਾ
ਫੇਰ ਕਮਾਵਹਿ । ਹੁਇ ਛਿਤ ਮਾਲਿਕ ਰਾਰ ਵਧਾਵੈਂ । ਯਾਂਤੇ ਅਬਿ ਜਬਾਬ
ਕਹਿ ਦੇਹਿ । ਕਯੋਂ ਬਸਾਇ ਸਮ ਕੇ ਕਰਿ ਲੇਹਿ ॥ ੪੧ ॥ ਸਜਾਨੇ ਪੁਰਖਨਿ
ਕੀ ਸਿਖ ਏਹੋ । ‘ਗ੍ਰਾਸ ਦੇਹੁ ਪਰ ਬਾਸ ਨ ਦੇਹੋ-’ । ਇਮ ਉਤਰ ਦੇ
ਤੂਸ਼ਨਿ ਰਹੇ । ‘ਨਹੀਂ ਦੇਤਿ-ਸਤਿਗੁਰ ਉਰ ਲਹੇ ॥ ੪੨ ॥ ਉਠਿ ਕਰਿ
ਗਏ ਆਪਨੇ ਧਾਮ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਕਰਯੋ ਬਿਸਰਾਮ । ਸੁਨ ਮਰਾਜ ਕੇ
ਭਏ ਸਚਿਤ । ਅਪਨਿ ਬਾਸ ਬਹੁ ਬਲ ਚਿਤਵੰਤਿ ॥ ੪੩ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ
ਸੂਰਜ ਹਿੰਦੋ ਦਸਮਿ ਰਾਸੇ ‘ਰਾਹਕਨਿ ਕੋ’ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਖਸਟਮੇ ਅੰਸੁ ॥ ੬ ॥

੭. [ਮਰਾਜ ਕੇ ਤੇ ਕੌੜੇ ਰਾਹਕ]

ਦੇਹਗ ॥ ‘ਭਈ ਪ੍ਰਭਾਤਿ ਮਰਾਜ ਕੇ ਮਿਲੇ ਪਰਸਪਰ ਬਿੰਦ । ਨਹਿ ਮਾਨੀ
ਨਿਡਰ ਕੇ । ਕੌਰ ਕੇਮ ਨਹੀਂ ਸਕੇ । ਹਲ ਦੀ ਮੁਖੀ ਜਿਨੀ (ਭੈ) । ਕਿਉਂ ਵਸਾਕੇ
(ਅਪਣੇ) ਬੱਝਰ ਦੇ ਬਨਾ ਲਈਏ ।

ਕੌਰਾਨਿ ਸਭਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਗਿਰਾ ਬਿਲੇਦ ॥ ੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਦਰਸ਼ਨ ਪਰਮ
 ਪਾਵਨੋ ਕਰਿ ਕੈਪਦ ਅਰਬਿੰਦ ਸੀਸ ਕਹੁ ਧਰਿਕੈ। ਬੈਠੇ ਨਿਕਟਿ ਸਕਲ
 ਕਰ ਬੰਦਿ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਦਿਸ਼ਟਿ ਸੋਂ ਪਿਖਤਿ ਮੁਕੰਦ ॥ ੨ ॥ ਅਵਿਨਿ ਲੇਨਿ ਕੋ
 ਸਕਲ ਪਸੰਗ । ਕਹਜੈ ਭਯੋ ਜਿਮ ਕੌਰਨਿ ਸੰਗ । ਸੁਨਿ ਕੈ ਦੀਨ ਹੋਇ
 ਕਰਿ ਭਨੈ । ‘ਰਾਵਰ ਤੇ ਸਭਿ ਕਾਰਜ ਬਨੈ ॥ ੩ ॥ ਅਗਮ^੧ ਹੋਇ ਬਹੁ
 ਸੁਗਮ ਕਰੰਤੈ । ਜਿਨਹਿ ਸੁਗਮ ਤਿਹ ਅਗਮ ਰਚੰਤੈ । ਨਹੀਂ ਆਸਰਾ
 ਦੂਸਰ ਕੋਈ । ਤੁਮਰੇ ਚਰਨ ਪਰਾਇਨ^੨ ਹੋਈ ॥ ੪ ॥ ਹੋਇ ਉਪਾਇ ਸੁਦੇਹੁ
 ਬਤਾਈ । ਜਥਾ ਬਾਸ ਹਮ ਤੇ ਬਨਿਆਈ^੩ । ਬਿਨਾ ਬਾਸ ਤੇ ਨਹਿ ਬਿਸ-
 ਰਾਮ । ਲਾਜ ਬਡਾਈ ਨਹਿ ਬਿਨ ਧਾਮ^੪ ॥ ੫ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਗੁਰੂ ਸੁਨਿ
 ਕਾਨ। ਬਿਨਤੀ ਸਿੱਖਨਿ ਕੀਨਿ ਮਹਾਨ । ਭਏ ਦੀਨ ਸੇ ਚਾਹਤਿ ਧਰਨੀ ।
 ਤਿਨ ਕੇ ਹਿਤ ਕੀ ਬਾਨੀ ਬਰਨੀ ॥ ੬ ॥ ‘ਕਰਹੁ ਕੂਚ ਤੁਮ ਅਪਨੋ ਡੇਰਾ ।
 ਲੇ ਕਰਿ ਸਰਬ ਸਾਥ ਇਕ ਬੇਰਾ । ਚਲਤਿ ਜਹਾਂ ਸੰਧਯਾ ਪਰ ਜਾਇ ।
 ਤਹਿ ਡੇਰੇ ਕੋ ਲੇਹੁ ਟਿਕਾਇ ॥ ੭ ॥ ਰਚਹੁ ਸਦਨ ਸਭਿ ਗ੍ਰਾਮ ਬਸਾਵਹੁ ।
 ਕਰਹੁ ਬਾਸ ਕੋ ਮਿਲਿ ਸੁਖ ਪਾਵਹੁ। ਤਹਾਂ ਬਿਘਨ ਜੇ ਹੋਇ ਤੁਮਾਰੋ। ਸਤਿ-
 ਗੁਰ ਹੁਇ ਸਹਾਇ, ਦੈਂ ਟਾਰੇ’ ॥ ੮ ॥ ਇਮ ਸੁਨਿਕੈ ਸਗਰੇ ਕਰ ਬੰਦਿ ।
 ਕੀਨਿ ਬੰਦਨਾ ਪਦ ਅਰਬਿੰਦ। ਮਾਨਜੋ ਹੁਕਮ ਸਿਦਕ ਉਰ ਧਾਰਾ—ਸਫਲ
 ਕਾਜ ਹੁਇ—ਰਿਦੇ ਬਿਚਾਰਾ ॥ ੯ ॥ ਜਿਨ ਆਇਸੁ ਮਹਿ ਚੰਦਾਂ ਭਵਨ। ਨਰ
 ਬਪੁਰੇ ਕੀ ਗਿਨਤੀ ਕਵਨ । ਗੁਰ ਤੇ ਹੋਇ ਬਿਸਰਜਨ ਚਲੇ । ਸਿਰਕੀ-
 ਬਾਸ ਲਾਇ ਕਰਿ ਭਲੇ ॥ ੧੦ ॥ ਮਾਰਗ ਚਲਤਿ ਦਿਵਸ ਕੋ ਟਾਰਾ। ਇਸਤੀ
 ਪੁਰਖ ਸਹਤ ਪਰਿਵਾਰਾ । ਗਮਨਤਿ ਜਬਿ ਸੰਧਯਾ ਪਰਿ ਗਈ । ਡੇਰਾ
 ਕਰਨਿ ਥਾਂਵ ਲਖਿ ਲਈ ॥ ੧੧ ॥ ਅਵਨੀ ਰਵਨੀ ਬਸਿਬੇ ਜੋਗ । ਕੀਨਿ
 ਬਿਲੋਕਨ, ਉਤਰੇ ਲੋਗ । ਅਬਿ ਮਰ੍ਹਾਜ ਕੇ ਗ੍ਰਾਮ ਜਹਾਂ ਹੈਂ । ਗੁਰੂ ਹੁਕਮ
 ਤੇ ਬਿਰੇ ਤਹਾਂ ਹੈ ॥ ੧੨ ॥ ਕਰਜੈ ਜਾਮਨੀ ਮਹਿ ਬਿਸਰਾਮੂ । ਖਾਨ ਪਾਨ ਤੇ
 ਲੀਨਿ ਅਰਾਮੂ । ਭਈ ਪ੍ਰਭਾਤਿ ਧਾਮ ਜਿਮ ਹੋਇ । ਤਿਮ ਬਿਥਾਰ ਕਰਿ
 ਉਤਰੇ ਸੋਇ ॥ ੧੩ ॥ ਜੈਤ ਪਿਰਾਣਾ ਰਾਹਕ ਰਹੈ । ਮਾਲਕ ਤਿਸ ਅਵਿਨੀ
 ਕੋ ਅਹੈ । ਜਿਸ ਕੇ ਸਮ ਦੂਜਾ ਬਲਵਾਨ ਨ । ਪਕਰਹਿ ਪਾਨਨ ਤੇ
 ਪੰਚਾਨਨ^੫ ॥ ੧੪ ॥ ਤਿਸ ਨੇ^੬ ਇਨ ਕੀ ਸੁਧ ਸਭਿ ਸੁਨੀ । ‘ਬਸਿਬੇ ਹਿਤ
^੧ਕਠਨ । ^੨ਆਸਟੇ । ^੩ਜਿਵੇਂ ਸਾਡਾ (ਕਿਤੇ) ਵਾਸਾ ਹੋ ਜਾਵੇ । ^੪ਦੋਥਾਂ ਨਾਲ ਜੋਗ । ^੫ਭਾਵ ਜੈਤ ਨੇ ।

ਅਵਨੀ ਚਹਿ ਘਨੀ॥ਕਾਲਾ ਕਰਮਦੇਵ ਜੇ ਰਾਹਕ। ਮੁਖਿ ਮਰਾਜ ਕੇ ਮਹਿ
ਮਹਿ ਗਾਹਕ॥੧੫॥ਅਪਨੋ ਮਾਨੁਖ ਤੁਰਤ ਪਠਾਯੋ॥ਇਹਾਂ ਨ ਠਹਿਰਹੁ
ਭਾਖਿ ਸੁਨਾਯੋ। ‘ਮੈਂ ਬੈਠਜੋ ਮਾਲਕ ਨਿਜ ਧਰਨੀ। ਕਰੋਂ ਸੰਭਾਰਨਿ
ਜਯੋਂ ਨਿਜ ਤਰੁਨੀ ॥ ੧੬ ॥ ਬਿਨਾਂ ਬਿਲੰਬ ਕੂਚ ਕਰਿ ਜਾਵਹੁ। ਆਨ
ਥਾਨ ਕਿਤ ਬਾਸ ਬਸਾਵਹੁ। ਨਾਂਹਿ ਤ ਮੈਂ ਚਵਿ ਕੈ ਚਲਿ ਆਵਹੁ। ਲਰੇ
ਹਨੋਂ ਨਤੁ ਲੂਟ ਮਚਾਵਹੁ॥੧੭॥ ਅਪਨੀ ਸੀਮ ਨਿਕਾਸੋਂ ਸਾਰੇ’। ਜੇ ਅਰ
ਪਰਹਿ ਲਖਹੁ ਸੇ ਮਾਰੇ’। ਇਤਯਾਇਕ ਭੇਜਯੋ ਕਹਿ ਤਬੈ। ਆਯੋ ਨਰ
ਬੈਠੇ ਜਹਿ ਸਭੈ॥੧੮॥ਕਹੀ ਜੈਤ ਕੀ ਸਕਲ ਸੁਨਾਈ॥‘ਕਯੋਂ ਤੁਮ ਉਤਰਿ
ਪਰੇ ਇਸ ਥਾਂਈਂ ? ਨਹਿ ਬੁਝਯੋ ਨਹਿ ਆਇਸੁ ਲਈ। ਰਿਦੇ ਢੀਠਤਾ
ਕਯੋਂ ਕਰਿ ਭਈ ? ॥ ੧੯ ॥ ਲਖਹੁ ਕਿ ਨਹੀਂ ਜੈਤ ਕੋ ਜ਼ੋਰ ? ਜਿਸ ਕੇ
ਸਮ ਨਹਿ ਜਗ ਮੈਂ ਔਗ ਬੀਰ ਸੈਂਕਰੇ ਹੋਰਤਿ ਭਾਜੇ। ਲਰ ਨਹਿ ਸਕਹਿ
ਤਸੈਂ ਕੁਲ ਲਾਜੇ’ ॥੨੦॥ ਕਾਲੇ ਕਹਯੋ ‘ਬਿਸਾਲ ਮਹੀ ਹੈ’। ਸੁਨਯੋ ਜੈਤ
ਬਲਵਾਨ ਸਹੀ ਹੈ। ਹਮ ਬਿਰੋਧ ਨਹਿ ਸਕਹਿ ਕਮਾਇ।ਤਿਹ ਸਮਸਰਤਾ
ਪਾਇ ਨ ਜਾਇ ॥ ੨੧ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਗੁਰੁ ਸਭਿ ਜਗ ਕੇ। ਤਿਨ
ਕੇ ਰਹੈਂ ਆਸਰੇ ਲਗਿ ਕੇ। ਕਰਯੋ ਹੁਕਮ ਹਮ ਕੋ ਇਸ ਥਾਨ। ਰਚਨਿ
ਸਦਨ ਹਿਤ ਬਠ ਆਨਿ ॥੨੨॥ ਜਾਚੀ ਦੇਹੁ, ਅਧਿਕ ਛਿਤ ਅਹੋ’। ਸਮੈ
ਬਿਤਾਵਹਿ ਹਮ ਇਤ ਰਹੇ। ਇਕ ਤੋ ਗੁਰੁ ਹੁਕਮ ਕੋ ਮਾਨੋ। ਦੂਜੇ ਹਮ
ਪਰ ਕਰਹੁ ਅਸਾਨੋ ॥੨੩॥ ਅਪਰ ਬਸਹਿ ਜਿਮ ਹੁਇ ਅਨੁਸਾਰੀ। ਤਿਮ
ਹਮ ਰਹੈਂ ਸਦਾ ਹਿਤ ਧਾਰੀ’। ਸੁਨਤਿ ਦੂਤ ਵਿਗ ਜੈਤ ਗਯੋ ਹੈ।ਇਨ ਕੋ
ਕਹਯੋ ਸੁਨਾਇ ਦਯੋ ਹੈ ॥ ੨੪ ॥ ‘ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਬਿਲੰਦ ਬਲੀ ਹੈਂ।
ਪੀਰੀ ਮੀਰੀ ਧਰੈਂ ਭਲੀ ਹੈਂ।ਭਏ ਸਹਾਇਕ,ਥਾਨ ਬਤਾਯੋ।ਸੋ ਚਾਹਤਿ ਹੈਂ
ਇਨਹੁ ਬਸਾਯੋ’ ॥੨੫॥ ਕਹੈ ਜੈਤ ‘ਗੁਰ ਛੀਨਸਿ ਕਾਹੂ’। ਚਹੈਂ ਬਸਾਯੋ
ਹਮ ਛਿਤ ਮਾਹੂ। ਸੋ ਮੈਂ ਦੇਤਿ ਨਹੀਂ ਕਿਸ ਰੀਤਿ। ਨਹੀਂ ਸਹਾਰੈਂ ਅਸ
ਬਿਪਰੀਤ॥੨੬॥ਅਬਿਕੇ ਜਾਹੁ ਦੇਹੁ ਸਮੁਝਾਇ।ਭਲਾਚਹਹੁ ਨਿਜ ਤੋ ਚਵਿ
ਜਾਇ।ਆਨ ਥਾਨ ਖੋਜਹੁ ਹਿਤ ਬਾਸ। ਰਚੀਅਹਿ ਜਹਾਂ ਨਚਿਤ ਅਵਾਸ’

‘ਮਰਾਜ ਕਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਮੁਖੀ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਦਾ ਗਾਹਕ (ਕਾਲਾ ਤੇ ਕਰਮ ਦੇਵ) ਹੈ, (ਇਹ ਸੁਣਕੇ)।
‘ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਦਿਆਂਗਾ।’ ‘ਜ਼ਮੀਨ ਬਹੁਤ ਹੈ (ਜੈਤ ਪਾਸ)।’ ‘ਜ਼ਮੀਨ ਬਹੁਤ
ਪਈ ਹੈ ਮੰਗੀ ਹੋਈ ਦੇ ਵੇ।’ ‘ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਿਸੇ ਦੀ (ਜ਼ਮੀਨ) ਦੇਹ ਕੇ।

॥੨੭॥ ਆਇ ਦੂਤ ਪੁਨ ਸਕਲ ਸੁਨਾਈ। ਕਾਲੇ ਆਦਿਕ ਚਿੰਤ ਉਪਾਈ।
 -ਮਹਾਂ ਬਲੀ ਇਹ ਬਸਨਿ ਨ ਦੇਹੈ। ਹਮਰੇ ਬੈਰ ਨਹੀਂ ਨਿਬਹੈ ਹੈ-॥੨੮॥
 ਹੋਇ ਦੀਨ ਗੁਰ ਕੇ ਢਿਗ ਆਏ। ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕਰਿ ਸੀਸ ਨਿਵਾਏ। ਬੈਠਤਿ
 ਅਪਨੀ ਅਰਜ਼ ਗੁਜ਼ਾਰੀ। 'ਸੁਨਹੁ ਪ੍ਰਭੂ ! ਜਿਮ ਜੈਤ ਉਚਾਰੀ ॥ ੨੯ ॥
 ਭਈ ਸੰਝ ਤੁਮ ਹੁਕਮ ਚਿਤਾਰਾ। ਪਿਖਿ ਸਥਾਨ ਕੋ ਸਿਵਰ ਉਤਾਰਾ। ਜੈਤ
 ਪਿਰਾਣੇ ਕੀ ਛਿਤ ਸੋਇ। ਸੁਨਿ ਨਰ ਭੋਜਨੇ ਰਿਸ ਮੈਂ ਹੋਇ॥੩੦॥-ਲੈਹੋਂ
 ਲੂਟ ਨਤੁਰ ਉਠਿ ਜੱਯੈ। ਆਨ ਸਥਾਨ ਬਾਸ ਕੋ ਕੱਯੈ-। ਲਿਯੋ ਆਪ
 ਕੋ ਨਾਮ ਨ ਮਾਨਾ। ਲਰਿਬੇ ਹੇਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਕੋ ਠਾਨਾ' ॥੩੧॥ ਸੁਨਿ ਗੁਰ
 ਕਹਨੇ 'ਧਰਹੁ ਉਤਸਾਹੁ। ਹਤਹੁ ਜੈਤ ਕਰਿ ਬਲ ਰਣ ਮਾਂਹੁ। ਉਰ ਤੇ
 ਕਾਤੁਰਤਾ ਅਬਿ ਤਜਾਗਹੁ। ਕਰਿ ਪੁਰਸ਼ਾਰਥ ਕੋ ਹਿਤ ਲਾਗਹੁ ॥ ੩੨ ॥
 ਅਪਨਿ ਗ੍ਰਾਮ ਕੋ ਲੇਹੁ ਬਸਾਈ। ਚਵਿ ਆਵਹਿ ਕੋ ਕਰਹੁ ਲਰਾਈ'।
 ਕਾਲਾ ਕਰਮਚੰਦ ਤੇ ਆਵਿ। ਕਹਨੇ 'ਕਹਾਂ ਬਨਿ ਆਵਹਿ ਬਾਦ ॥ ੩੩ ॥
 ਜੈਤ ਮਹਾਂ ਪ੍ਰਕ੍ਰਮ ਕੇ ਸੰਗ। ਜਿਸ ਕੇ ਸਮ ਨਹਿ ਅਪਰ ਸ੍ਰਬੰਗ'। ਗਜ
 ਸੋਂ ਭਿਰਨਿ ਸਮਰਥ ਬਿਸਾਲਾ। ਇਕਲੋ ਕੇਹਰਿ ਹਤਹਿ ਕਰਾਲਾ'॥੩੪॥
 ਸਭਿ ਸੱਤੁ ਜਿਸ ਤੇ ਭੈ ਮਾਨੈਂ। ਨਹਿ ਸਨਮੁਖ ਹੋ ਰਣ ਕੋ ਠਾਨੈਂ। ਸਗਰੇ
 ਦੇਸ਼ ਬਿੰਦਤਿ ਬਲਵੰਤਾ। ਬਰਛੀ ਤੀਛਨ ਹਾਥ ਧਰੰਤਾ ॥ ੩੫॥ ਜਿਸ
 ਲਗਿ ਪਹੁੰਚਹਿ, ਜਿਯਤਿ ਨ ਫੇਰ। ਇਮ ਘਾਲਹਿ ਘਮਸਾਨ ਘਨੇਰ।
 ਤਿਸ ਏਕਲ ਕੇ ਆਗੇ ਬਿੰਦ। ਭਾਜਤਿ ਹੈਂ ਤਜਿ ਲਾਜ ਬਿਲੰਦ ॥ ੩੬ ॥
 ਜੈਤ ਅਗਾਰੀ ਹਮ ਹੈਂ ਕਹਾਂ। ਜਿਸ ਕੀ ਧਾਂਕ ਸੁਨੀ ਜਹਿ ਕਹਾਂ'। ਇਸ
 ਪ੍ਰਕਾਰ ਜਬਿ ਕਰੀ ਬਡਾਈ। ਸਤਿਗੁਰ ਪੂਛਤਿ ਭੇ ਤਿਨ ਤਾਈਂ ॥ ੩੭ ॥
 'ਕਿਸ ਕਾਰਨ ਤੇ ਬਡ ਬਲਵਾਨਾ ?। ਭਯੋ ਜੈਤ ਕੇ ਦੇਹ ਮਹਾਨਾ। ਸੋ
 ਹਮਕੋ ਸਭਿ ਦੇਹੁ ਸੁਨਾਈ। ਜਿਸ ਤੇ ਰਿਪੁ ਪਲਾਇੰ ਸਮੁਦਾਈ ॥ ੩੮ ॥
 ਕ੍ਰਾਸ ਮਾਨਿ ਤੁਮ ਬਿਰਹੁ ਨ ਆਗੇ। ਬਿਨਾ ਲਰੇ ਚਾਹਤਿ ਹਹੁ ਭਾਗੇ।
 ਤੁਮਰੇ ਬਸਿਬੈ ਭੀ ਕਿਮ ਹੋਇ। ਕਹਿ ਸਮੁਝਾਵਹੁ ਸਭਿ ਹੀ ਸੋਇ ॥ ੩੯ ॥
 ਪੁਨ ਉਪਾਇ ਹਮ ਕਰਹਿ ਤੁਮਾਰਾ। ਚਹੈਂ ਬਸਾਯਹੁ ਗ੍ਰਾਮ ਉਦਾਰਾ'।
 ਕਾਲਾ ਕਰਮਚੰਦ ਸੁਨਿ ਤਬੈ। ਗੁਰ ਢਿਗ ਚਹਿ ਪ੍ਰਸੰਗ ਕਹਿ ਸਬੈ॥੪੦॥

ਚਿੰਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਰਜ ਬਿੰਬੇ ਦਸਮਿ ਰਾਸੇ 'ਗ੍ਰਾਮ ਮਰਾਜਕੋ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅੰਸੁ ॥ ੭ ॥

ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ। ਭ੍ਰਮਨਕ। ਵੱਡਾ।

੮. [ਜੇਤ ਪਿਰਾਣਾ ਬੋਧ] ।

ਵੇਹਰਾ ॥ ਕਹਿੰ ਮਰੁਜ ਕੇ ਬੈਦ ਕਰ 'ਸੁਨਹੁ ਪ੍ਰਭੁ ਸੁਖਦਾਇ ! ਜੇਤ
 ਪਿਰਾਣੇ ਜਨਮ ਕੀ ਭਈ ਕਥਾ ਜਿਸ ਭਾਇ ॥ ੧ ॥ ਚੰਪਈ ॥ ਜਿਸ ਨਿਸ
 ਮਹਿ ਗ੍ਰਭ ਧਾਰਨਿ ਕੀਨਾ । ਤਰੁਨੀ ਇਸ ਕੀ ਮਾਤ ਨਵੀਨਾ । ਪਤਿ ਸੇਂ
 ਭਈ ਮਿਜੋਗਨਿ ਰਾਤੀ ॥ ਕਰੇ ਬਿਲਾਸ ਜਾਗ ਬਹੁ ਭਾਂਤੀ ॥ ੨ ॥ ਜਾਮ ਜਾਮਨੀ
 ਜਾਬ ਰਹਿ ਗਈ । ਪਰੀ ਮੰਚ ਨਿੰਦਾ ਬਸਿ ਭਈ । ਉਪਰ ਕੋਠੇ ਸੁਪਤ
 ਪਰੀ ਹੈ । ਸਗਰੀ ਰਾਤ ਬਿਤੀਤ ਕਰੀ ਹੈ ॥ ੩ ॥ ਤਟ ਤਲਾਉ ਕੇ ਘਰ
 ਮਹਿ ਰਹੈ^੧ । ਨੀਰ ਸੰਗ ਸਭਿ ਪੂਰਨ ਅਹੈ । ਸੂਰਜ ਉਦੈ ਹੋਨਿ ਕੇ ਕਾਲਾ ।
 ਆਇ ਕੇਹਰੀ ਏਕ ਕਰਾਲਾ ॥ ੪ ॥ ਇਕ ਦਿਸ਼ਿ ਗ੍ਰਾਮ ਦੁਤਿਯ ਦਿਸ਼ਿ
 ਸੋਇ^੨ । ਆਯੋ ਸ਼ੇਰ ਤ੍ਰਿਖਾਤੁਰ ਹੋਇ । ਜਲ ਕੇ ਪਾਨ ਕਰਜੈ ਮਨ ਭਾਵਾ ।
 ਪੁਨ ਗਰਜਜੈ ਬਡੁ ਸ਼ਬਦ ਸੁਨਾਵਾ ॥ ੫ ॥ ਜੇਤ ਮਾਤ ਸੁਪਤੀ ਤਬਿ ਜਾਗੀ ।
 ਔਚਕ ਉਤਹਿ ਦੇਖਿਬੇ ਲਾਗੀ । ਰਵਿ ਪ੍ਰਤਿਬਿੰਬ^੩ ਪਰਜੈ ਜਲ ਮਾਂਹੀ ।
 ਦੂਸਰ ਸ਼ੇਰ ਖਰੋ ਬਡੁ ਤਾਂਹੀ ॥ ੬ ॥ ਨੇਤ੍ਰ ਉਘਾਰਿ ਪ੍ਰਥਮ ਦੇ ਹੋਰੇ । ਦੋਨਹੁ ਕੇ
 ਮੁਖ ਲਗੀ ਸਵੇਰੇ । ਧੀਰਜ ਧਰੇ ਦੇਖਤੀ ਰਹੀ । ਇਤ ਉਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਸੁ
 ਟਾਰੀ ਨਹੀਂ ॥ ੭ ॥ ਤਿਸ ਕਾਰਨ ਤੇ ਗਰਭ ਮਝਾਰਾ । ਭਯੋ ਬਲੀ ਅਰੁ
 ਸੂਰ ਉਦਾਰਾ । ਲਰਹਿ ਹਜ਼ਾਰਨਿ ਕੇ ਸੰਗ ਸੋਈ ॥ ਧੀਰ ਨ ਧਰਹਿ ਅਗਾਰੀ
 ਕੋਈ ॥ ੮ ॥ ਤਿਸ ਕੇ ਸੰਗ ਲਰਹਿ ਹਮ ਕੈਸੇ । ਜਿਸ ਤੇ ਤ੍ਰਾਸ ਧਰਹਿ
 ਸਾਭਿ ਔਸੇ । ਹਮ ਤੇ ਨਹਿੰ ਸਮਸਰਤਾ ਹੋਇ ॥ ਨਰਨਿ ਮਾਰਿ ਕਰਿ ਲੂਟਹਿ
 ਸੋਇ^੪ ॥ ੯ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਸੁਨੀ ਸਭਿ ਗਾਥਾ । ਕਹਜੈ ਬਾਕ ਕਾਲੇ ਕੇ
 ਸਾਥਾ । 'ਨਿਸ਼ਚੇ ਮਹਾਂ ਬਲੀ ਸ ਅਹੈ ॥ ਜਸ ਤੇ ਡਰ ਕਾਰ ਸਗਰੇ ਰਹੈ ॥
 ੧੦ ॥ ਹਮ ਚਾਹਤ ਹੈਂ ਤੁਮਾਂਹ ਬਸਾਯ ॥ ਨਿਫਲ ਨ ਹੋਇ ਬਾਕ ਜੋ ਗਾਯੋ ।
 ਸਾਭਿ ਮਾਨਵ ਜੋਧਾ ਮਿਲ ਕਾਰਕੋਲਰਹੁ ਜੇਤ ਸੇਂ ਪ੍ਰਕ੍ਰਮ ਧਾਰਕੇ ॥ ੧੧ ॥
 ਜਾਬ ਰਣ ਮਾਂਹ ਚਾਲਾਹ ਗਾਥਆਰੇ । ਤਾਬ ਸਹਾਇ ਹਮ ਹੋਹਿ ਤੁਮਾਰੇ ।
 ਹਤਹੁ ਜੇਤ ਕਾਰਜ ਕਾਰ ਲਾਜੈ । ਬਿਨ ਚਿੰਤਾ ਪੁਨ ਬਾਸ ਕਰਾਜੈ ॥ ੧੨ ॥
 ਸਾਭ ਆਵਨੀ ਬੀਰਾਨ ਕੀ ਅਹੈ । ਰਣ ਕਰਤਾ ਭੋਗਾਹ ਇਸ ਲਹੈ ।

^੧(ਇਕ) ਤਲਾਉ ਦੇ ਕੰਢੇ ਘਰ ਸੀ (ਜਿਸ) ਵਿੱਚ (ਉਹ) ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ । ^੨ਭਾਵ ਸ਼ੇਰ । ^੩ਸੂਰਜ ਦਾ
 ਅਕਸ । ^੪ਇੱਥੋਂ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਜੇਤ ਨਾ ਕੇਵਲ ਸੂਰਮਾ ਸੀ ਪਰ ਦੁਟੋਰਾ ਤੇ ਖੂਨੀ ਬੀ ਸੀ ।

ਕਰਤਿ ਜੁਧ ਜੇ ਮਰਿ ਕਰਿ ਜਾਹਿ । ਭੁਗਤਹਿ ਸੁਖਨਿ ਸੁਰਗ ਕੇ ਮਾਂਹਿ ॥
 ੧੩॥ ਜੀਵਤਿ ਰਹੇ ਅਵਿਨਿ ਕੇ ਮਾਲਿਕ । ਬਸਨਹਾਰ ਭੀ ਹੁਇ ਭਿਸ
 ਤਾਲਕ* । ਇਉਂ ਮਹਿਮਾ ਰਣ ਕੀ ਬਡ ਜਾਨਹੁ । ਹੋਇ ਸੁਦੇਤ ਜੈਤ ਕੇ
 ਹਾਨਹੁ ॥ ੧੪॥ ਅੰਗ ਸੰਗ ਹਮ ਰਹੈਂ ਤੁਮਾਰੇ । ਕਰਿ ਉਤਸਾਹ ਲੇਹੁ । ਰਪੁ
 ਮਾਰੇ । ਨਹੀਂ ਤੁਸ ਕੋ ਮਨ ਮਹਿ ਧਾਰਹੁ । ਸਮੁਖ ਜੁ ਆਇ ਸਸਤ੍ਰ ਗਹਿ
 ਮਾਰਹੁ ॥ ੧੫॥ ਇਮਕਹਿ ਬਾਰ ਬਾਰਗੁਰਪੁਰੇ।ਕਾਲੇ ਆਇ ਕਰੇ ਸਭਿ ਮੂਰੇ।
 ਤਉ ਦੀਨ ਹੈ ਜੋਰਤਿ ਹਾਥ । 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਬਨਹੁ ਆਪ ਜੇ ਨਾਥ ॥ ੧੬ ॥
 ਤੋ ਹਮ ਮਾਰ ਸਕਹਿ ਰਿਪੁ ਭਾਰੇ । ਤੁਮਰੇ ਬਲ ਭਰੋਸ ਉਰ ਧਾਰੇ । ਤਿਸ
 ਆਗੇ ਹਮ ਕੁਛ ਨਹਿ ਅਹੈਂ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਆਪ ਕੀ ਤੇ ਪਦ ਲਹੈਂ' ॥ ੧੭ ॥
 ਕਰਿ ਮਸਲਤ ਲਰਿਬੇ ਕੀ ਤਬੈ।ਸਤਿਗੁਰ ਚਰਨ ਬੰਦਿਕਰਿ ਸਬੈ।ਅਪਨੇ
 ਡੇਰੇ ਮਹਿ ਚਲਿ ਗਏ । ਸਾਵਧਾਨ ਸਸਤ੍ਰਨਿ ਜੁਤਿ ਭਏ॥੧੮॥ਦੂਤ ਜੇਤ
 ਕੇ ਤਬਿ ਚਲਿ ਆਯੋ।'ਤੁਮਹਿ ਉਠਾਵਨਿ ਮੋਹਿ ਪਠਾਯੋ:-।-ਜੇ ਕਰਿ ਚਲੇ
 ਜਾਹੁ ਗੇ ਆਜ । ਬਚਹਿ ਪ੍ਰਾਨ ਜੁਤਿ ਸਰਬ ਸਮਾਜ ॥ ੧੯॥ ਨਾਂਹਿ ਤ ਮੈਂ
 ਚਢਿ ਐ ਹੋਂ ਕਾਲੀ । ਲੂਟ ਲੇਇ ਹੋਂ ਵਸਤੁ ਬਿਸਾਲੀ-। ਸੁਧ ਹਿਤ ਮੈਂ
 ਆਯੋ ਲਖਿ ਲੇਹੋ। ਲਰਹੁ ਕਿ ਅਵਿਨੀ ਕੋ ਤਜਿ ਦੇਹੋ?'॥੨੦॥ਸੁਨਿ ਕਾਲੇ
 ਤਬਿ ਤਾਂਹਿ ਸੁਨਾਯਹੁ । 'ਹਮ ਚਾਹਤਿ ਇਤ ਗ੍ਰਾਮ ਬਸਾਯਹੁ।ਗੁਰੁ ਹੁਕਮ
 ਤੇ ਬੈਠੇ ਜਾਨਹੁ । ਨਾਹਕ ਦ੍ਰੋਸ਼ ਕਹਾਂ ਤੁਮ ਠਾਨਹੁ ॥ ੨੧ ॥ ਜੇ ਨਹਿ
 ਜੈਤਿ ਬੈਠਿਬੇ ਦੋਹ । ਤੋ ਹਮ ਸਨਮੁਖ ਲੋਹਾ ਲੇਹਿ'।-ਨਿਤ ਨਿਰਬਲ ਕੇ
 ਬਲ ਗੁਰ ਅਹੈ'।- ਬਿਦਤਿ ਬਾਤ ਇਹ ਸਭਿ ਜਗ ਕਹੈ ॥੨੨॥ਭੁਜ ਬਲ
 ਕੋ ਭਰੋਸ ਹੈ ਤਾਂਹੀ । ਹਮਹਿ ਆਸਰੇ ਗੁਰ ਪਗ ਕਾ ਹੀ।ਲਰਿਬੇ ਆਇ ਤ
 ਸਨਮੁਖ ਲਹੈਂ । ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਤੇ ਰਣ ਕੋ ਕਰੈ' ॥ ੨੩ ॥ ਸੁਨਤਿ ਦੂਤ
 ਤੁਰਨ ਤਬਿ ਗਯੋ । ਜੈਤ ਸਾਬ ਸਭਿ ਉਚਰਤਿ ਭਯੋ।'ਲਰਿਬੇ ਕਹੁ ਬਨਿ
 ਬੈਠੇ ਤਯਾਰ । ਅਪਨੇ ਗੁਰੁ ਆਸਰਾ ਧਾਰਿ ॥੨੪॥ ਅਵਨੀ ਤਜਹਿ ਨਹੀਂ
 ਅਬਿ ਸੋਇ।ਹਤਹਿ ਕਿ ਅਪਨਿ ਪ੍ਰਾਨ ਦੇਂ ਖੋਇ।ਜਿਮਹੁਇ ਪਿਤਾ ਪਿਤਾਮੇ
 ਧਰਾ' । ਤਿਮ ਬੈਠੇ ਮਨ ਮਹਿ ਹਠ ਧਰਾ ॥੨੫॥ ਲਰਹੁ ਸੰਘਾਰਹੁ ਤੋ ਛਿਤ

*ਤੋ (ਧਰਤੀ ਤੇ) ਵੱਸਣ ਵਾਲੇ ਬੀ ਤਿਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ । 'ਭਾਵ ਲੜਾਂਗੇ । 'ਸਦਾ
 ਨਿਰਬਲਾਂ ਵੱਲ ਹੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ । (ਅ) ਨਿੱਤ ਦੇ ਨਿਰਬਲਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਾਂ ਦਾ ਬਲ ਹੁੰਦਾ
 ਹੈ । 'ਜ਼ਮੀਨ ।

ਲੇਹੂ । ਧਰਹੁ ਛਿਮਾਂ ਤਿਨ ਬਸਿਬੇ ਦੇਹੂ' । ਸੁਨਤਿ ਜੈਤ ਮਨ ਕੋਪ ਉਪਾਯੋ ।
 'ਕੋ ਅਸ, ਮਮ ਛਿਤ ਪਗ ਜਿਨ ਪਾਯੋ ॥ ੨੬ ॥ ਸੁਨਜੋਂ ਕਿ ਨਹੀਂ ਜਥਾ
 ਬਲ ਮੇਰਾ । ਸਮੁਖ ਨ ਹੋਤਿ ਹੁਤੋ ਜੇ ਹੋਰਾ' । ਬਸਤ੍ਰ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਆਨਹੁ ਅਥਿ
 ਮੇਰਾ । ਜੀਨ ਸਜਾਇ ਚਪਲ ਬਲਿ ਘੋਰਾ' ॥ ੨੭ ॥ ਇਮ ਕਹਿ ਸਭਿ ਨਰ
 ਕਰਿ ਕੈ ਤਜਾਰੀ। ਭ੍ਰਾਤਾਦਿਕ ਜੇ ਆਯੁਧ ਧਾਰੀ। ਲਰਨਿ ਹੇਤੁ ਬਜਵਾਯਸਿ
 ਵੇਲੂ । ਬਲ ਹੰਕਾਰ ਕੇ ਕਹਿ ਕਰਿ ਬੋਲੂ ॥ ੨੮ ॥ ਨਿਕਸਜੈ ਵਹਿਰ ਗ੍ਰਾਮ
 ਤੇ ਠਾਵੇ । ਲਰਿਬੇ ਹੇਤੁ ਚਾਉ ਚਿਤ ਬਾਵੇ । ਤੋਮਰ ਸ਼ਕਤੀ ਗਹਿ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰਾ
 ਸਿਪਰ ਤੁਪਕ ਜੋਧਾ ਸਮ ਸ਼ੇਰ ॥ ੨੯ ॥ ਵੋਲ ਬਜਾਵਤਿ ਚਾਲਿ ਉਤਾਲੇ ।
 ਬੋਲਤਿ ਗਰਬ ਬਿਸਾਲ ਕਰਾਲੇ । ਕਾਲੇ ਕਰਮ ਚੰਦ ਸੁਧ ਪਾਈ । ਤੁਰਤ
 ਤਜਾਰ ਭੇ ਹੇਤੁ ਲਰਾਈ ॥ ੩੦ ॥ ਗਮਨੇ ਗਹਿ ਗਹਿ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਅਗਾਰੀ । ਏਕ
 ਟੇਕ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਧਾਰੀ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਨਾਮ ਕੋ ਲੈ ਕੇ । ਨਿਕਸੇ ਵਹਿਰ
 ਕੋਪ ਮਨ ਤੇ ਕੈ' ॥ ੩੧ ॥ ਚਿਤਵਹਿ ਜੈਤ ਓਜ ਕੋ ਸਾਰੇ । 'ਕਹਹੁ ਕੌਨ ਜੋ
 ਤਿਸੈ ਸੰਹਾਰੇ । ਪਕੜੇ ਸ਼ਕਤਿ ਖੜਗ ਜਥਿ ਜਾਵੇ । ਨਿਜ ਤਨ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਖਾਇ
 ਅਰੁ ਘਾਵੇ ॥ ੩੨ ॥ ਤਿਸ ਕੈ ਬਨਹਿ ਸਹਾਇਕ ਸਾਰੇ । ਮਿਲਿ ਬਲ ਕਰਹੁ
 ਤੁਰਤ ਲਿਹੁ ਮਾਰੇ' । ਕਹਿ ਸੁਨਿ ਕੈ ਧਾਰੀ ਸਭਿ ਮੌਨ । ਪ੍ਰਥਮ ਅਗਾਰੀ
 ਅਰਹਿ ਸੁ ਕੌਨ ॥ ੩੩ ॥ ਧੀਰਜ ਸਭਿ ਕੈ ਰਿਦੈ ਬਿਨਾਸਾ । ਰਿਪੁ ਬਲ
 ਸ਼ਕਤੀ ਤੇ ਬਡ ਤ੍ਰਾਸਾ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਕੇਰ ਧਰਿ ਆਸਾ । ਸਭਿ ਮਹਿ ਕਾਲੇ
 ਬਾਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਾ ॥ ੩੪ ॥ 'ਗੁਰੁ ਬਾਕ ਪਰ ਮੋਹਿ ਪ੍ਰਤੀਤ । ਨਿਸ਼ਚੈ ਹੋਇ
 ਹਮਹੁ ਕੀ ਜੀਤ । ਬਨਹਿ ਸਹਾਇਕ ਜੈਤ ਸੰਘਾਰੈ' । ਅਪਨੋ ਬਿਰਦ
 ਬਿਸਾਲ ਸੰਭਾਰੈ ॥ ੩੫ ॥ ਮੈਂ ਸਭਿ ਤੇ ਆਗੇ ਹੁਇ ਲਰੈਂ । ਹਤੋਂ ਜੈਤ ਕੋ ਫੈ
 ਅਥਿ ਮਰੈਂ । ਤੁਮ ਸਭਿ ਭ੍ਰਾਤਾ ਬਨਹੁ ਸਹਾਇਕ । ਸਨਮੁਖ ਹੋਇ ਹਤਬੁ
 ਖਗ ਸਾਯਕ' ॥ ੩੬ ॥ ਇਮ ਕਾਲੇ ਕੀਨਸਿ ਉਤਸ਼ਾਹੁ । ਚਲੇ ਚੌਪ ਕਰਿ
 ਸਭਿ ਚਿਤ ਮਾਂਹੁ । ਖਰੇ ਦੂਰ ਕੁਛ ਤੁਪਕ ਚਲਾਈ । ਲਰਤਿ ਪਰਸਪਰ
 ਭੇ ਅਗਵਾਈ ॥ ੩੭ ॥ ਦੇਖਿ ਜੁਧ ਕੋ ਕ੍ਰੋਧਤਿ ਭਾਰੀ । ਉਚੇ ਬੋਲਿ ਜੈਤ
 ਅਹੰਕਾਰੀ । ਗਹਿ ਕਰਿ ਬਰਛੀ ਤੀਛਨ ਭੀਛਨ । ਰਿਸ ਈਛਨ ਭੇ
 ਕਰਤਿ ਨਿਰੀਛਨ' ॥ ੩੮ ॥ ਜਿਮ ਗਜ ਬਿੰਦ ਨ ਕੇਹਰਿ ਗਿਨਹਿ । ਬਿਨ

'ਜੇ (ਮੇਰਾ ਬਲ) ਵੇਖਿਆ ਹੁੰਦਾ । 'ਕ੍ਰੋਧ ਨਾਲ ਤਪ ਕੇ । 'ਤਲਵਾਰ ਤੇ ਭੀਰ । 'ਕ੍ਰੋਧ ਭਰੀਆਂ
 ਮੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵੇਖਦਾ ਹੈ ।

ਭਰ ਤਿਮ ਰਿਪੁ ਗਨ ਕੋ ਹਨਹਿ । ਆਯੋ ਸਨਮੁਖ ਸ਼ਕਤਿ^੧ ਉਠਾਏ ।
 ਦੇਤਿ ਤ੍ਰਾਸ ਕੋ ਸ਼ੱਤ੍ਰੁ ਦਬਾਏ ॥੪੯॥ ਕਾਲੇ ਤਬਹਿ ਬਿਲੋਕਯੋ ਆਵਤਿ ।—
 ਅਧਿਕ ਬਲੀ ਹਮਰੇ^੨ ਭਟ ਘਾਵਤਿ—। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਅਰਾਧਨਿ ਕਰੇ ।
 ‘ਬਨਹੁ ਸਹਾਇਕ ਨਿਜ ਬਲ ਧਰੇ’ ॥ ੪੦ ॥ ਅਪਨੋ ਬਿਰਦ ਸੰਭਾਰਨਿ
 ਕੀਨਿ। ਰੱਛਾ ਹਿਤ ਪਹੁੰਚੇ ਜਨ ਚੀਨ। ਜੈਤ ਰੁ ਕਾਲੇ ਕੋ ਭਟ ਭੇਗ ਪਰਜੋ
 ਸੁ ਗਾੜੁ ਹੋਤਿ ਭਾ ਨੇਰ ॥੪੧॥ ਬਰਛੀ ਜਬਿ ਉਭਾਰ ਕਰਿ ਉਚੈ ਹਤਨਿ
 ਹੋਤੁ ਕਰਿ ਨਿਕਟਿ ਪਹੁੰਚੈ ਚਤੁਰ ਬੀਰ^੩ ਗੁਰ ਤੁਰਤ ਪਠਾਏ। ਤਿਨ ਮਹਿ
 ਦੈ ਪਾਇਨਿ ਲਪਟਾਏ ॥ ੪੨ ॥ ਦੈ ਭੁਜਵੰਡਨ ਕੋ ਗਹਿ ਦੋਇ। ਜੈਤ
 ਓਜ ਕੋ ਰੋਕਤਿ ਸੋਇ। ਤਉ ਬੇਗ ਤੇ ਸ਼ਕਤਿ ਪ੍ਰਹਾਰੀ। ਤਬਿ ਗੁਰ ਅਹਿਰਣ
 ਕੀਨਿ ਅਗਾਰੀ ॥ ੪੩ ॥ ਮੁਖ ਮਹਿ ਮਾਰਨ ਵਾਰ ਚਲਾਯਹੁ। ਰੁਕਯੋ ਨ
 ਬੀਰਨ ਤੇ, ਵਿਗ ਆਯਹੁ। ਅਹਿਰਨ ਕਉ ਬੇਧਨਿ ਕਰਿ ਗਈ। ਗੁਰੂ
 ਹਬੇਰੀ ਲਾਗਤਿ ਭਈ॥੪੪॥ ਤਹਾਂ ਸਾਂਗ ਕੀ ਨੋਕ ਬਿਰੀ ਹੈ। ਰੁਕਯੋ ਬੇਗ
 ਬਿਧਿਬੋ ਨ ਕਰੀ ਹੈ। ਤਉ ਧਕੇਲਾ ਬਲ ਤੇ ਲਾਗਾ। ਤੋਰੇ ਦੰਤ ਗਿਰੇ ਤਬਿ
 ਆਗਾ ॥ ੪੫ ॥ ਨਿਫਲ ਵਾਰ ਕਾਲੇ ਤਬਿ ਜਾਨਾ।—ਕਹਤਿ ਲੋਕ ਇਹ
 ਬਲੀ ਮਹਾਨਾ। ਹਤੀ ਸਾਂਗ ਤੇ ਕੁਛ ਨ ਸਰਜੋ ਹੈ। ਅਪਨੋ ਬਲ ਇਨ
 ਸਕਲ ਕਰਜੋ ਹੈ॥੪੬॥ ਅਪਨੋ ਵਾਰ ਕਰੋ ਅਬਿ ਇਸਕੋ^੪—। ਇਮ ਬਿਚਾਰਿ,
 ਕਰਿ ਦੀਰਘ ਰਿਸ ਕੋ। ਖੈਚਿ ਖੜਗ ਕਰ ਬਲ ਤੇ ਝਾਰਜੋ। ਬਹਜੋ ਜਨੇਉ
 ਕੇ ਸਮ ਮਾਰਜੋ ॥ ੪੭ ॥ ਗਿਰਜੋ ਤੁਰਤ ਜਿਮ ਬਾਧੂ ਬਹੇ। ਬਿੱਛ ਪੁਰਾਨੋ
 ਗਿਰਨੋ ਲਹੇ। ਸ਼੍ਰੋਤ ਪਸਰਜੋ ਅਵਨੀ ਸਾਰੇ। ਪਰਜੋ ਪ੍ਰਿਥੀ ਪਰ ਪਾਉਂ
 ਪਸਾਰੇ ॥ ੪੮ ॥ ਮਰਜੋ ਜੈਤ ਕੋ ਦੇਖਿ ਸੁ ਭ੍ਰਾਤਾ। ਹਟੇ ਤੁਰਤ ਲਖਿ ਕਰਿ
 ਗੁਰ ਤ੍ਰਾਤਾ^੫। ਕਾਲੇ ਆਦਿਕ ਧਰਜੋ ਅਨੰਦਾ। ਆਇ ਸੁ ਡੋਰੇ ਮਹਿ ਮਿਲਿ
 ਬਿੰਦ ॥੪੯॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥਿ ਦਸਮ ਗਾਥੇ ‘ਜੈਤਬੋਧ’ ਪ੍ਰਸੰਗ ਭਰਨਨ ਨਾਮ ਅਸ਼ਟਮੇ ਅੰਸੁ ॥ ੯ ॥

੯. [ਮਦ੍ਰਾਜ ਕਿਆਂ ਦਾ ਵੇਸਣਾ] ।

ਏਹਗਾ ॥ ਚਿਤ ਪ੍ਰਮੋਦ ਕਾਲਾ ਭਯੋ ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਸੋ ਸਮੁਦਾਇ। ਕਰਤਿ ਭਏ
 ਆਗਵਨ ਕੋ ਨਿਕਟਿ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ ॥੧॥ ਚੌਪਈ॥ ਦੇਖਿ ਦੂਰ ਤੇ ਜੁਗ
 ਕਰ ਜੋਰੇ। ਪਹੁੰਚੇ ਨਿਕਟਿ ਹਰਖ ਨਹਿ ਬੋਰੇ। ਚਰਨ ਕਮਲ ਪਰ ਸੀਸ

^੧ਬਰਛੀ। ^੨ਗੁਪਤ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਚਾਰ ਸੂਰਮੇ। ^੩ਹੁਣ ਮੈਂ ਇਸ ਉੱਤੇ ਆਪਣਾ ਵਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

^੪ਗੁਰੂ ਰੱਖਜਕ।

ਨਿਵਾਯਹੁ । ‘ਧੰਨ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ’ ਅਲਾਯਹੁ ॥ ੨ ॥ ‘ਬਿਰਦ ਆਪਨੋ
 ਸਦਾ ਸੇਭਾਰਹੁ । ਜਨੁ ਕੇ ਦੁਸ਼ਟ ਅਰਿਸ਼ਟ’ ਨਿਵਾਰਹੁ । ਅਬਿ ਹਮ ਬਸਹਿ
 ਅਨੰਦਤਿ ਧਰਾ । ਮਹਾਂ ਬਲੀ ਸੱਤੁ ਰਣ ਮਰਾ’ ॥ ੩ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਲਗੇ
 ਬੁਝਿਬੇ ਫੇਰ । ‘ਕਹੁ ਕਾਲੇ ! ਕਿਮ ਕੀਨਸਿ ਫੇਰ ? ਰਚਨੇ ਜੰਗ ਤਮ ਕੌਨ
 ਪ੍ਰਕਾਰ ? ਕਿਮ ਬਲ ਭਯੋ, ਸੱਤੁ ਕਿਮ ਮਾਰਾ ?’ ॥ ੪ ॥ ‘ਸੁਨਹੁ ਪ੍ਰਭੂ ! ਜਿਮ
 ਸੁਨਤੇ ਰਹੇ । ਸੰਘਰ ਬਿਖੈ ਨ ਕੁਛ ਬਲ ਲਹੇ । ਸਭਿ ਤੇ ਦੀਰਘ ਜਿਸ ਕੋ
 ਜਾਨਾ । ਸੋ ਸਭਿਹਿਨਿ ਤੇ ਲਘੁ ਕਰਿ ਮਾਨਾ ॥ ੫ ॥ ਵਾਰ ਸ਼ਕਤਿ ਕੋ’ ਏਕ
 ਚਲਾਯੋ । ਜਿਸ ਤੇ ਕੁਛ ਘਾਵ ਨਹਿ ਆਯੋ । ਲਗਯੋ ਧਕੇਲਾ ਸਮਸਰ
 ਆਇਤੋਰੇ ਦੰਤਨਿ ਦੀਏ ਗਿਰਾਇ ॥ ੬ ॥ ਨਹਿ ਆਗੇ ਤਿਸ ਪਵਿਸ਼ੀ ਨੋਕਾ
 ਤਹਿ ਲੋ ਬਲ ਕਰਿ ਰਹੀ ਸੁ ਰੋਕ’ । ਯਾਂਤੇ ਅਲਪ ਬਲੀ ਮੈਂ ਜਾਨਯੋ ।
 ਖੈਚਿ ਖੜਗ ਮੈਂ ਤਤਛਿਨ ਹਾਨਯੋ’ ॥ ੭ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਸੁਨਤਿ ਮੁਸਕਾਏ ।
 ਜੇਤ ਹਤਨਿ ਕੋ ਭੇਵ ਬਤਾਏ । ‘ਅਲਪ ਬਲੀ ਨਹਿ ਤਿਸ ਕੋ ਜਾਨਹੁ । ਸੋ
 ਬਲਵੰਤ ਸਦਾ ਪਹਿਚਾਨਹੁ ॥ ੮ ॥ ਜਬਿ ਤੁਮ ਜੁਟੇ ਬੀਚ ਰਣ ਖੇਤ । ਪਹੁੰਚੇ
 ਹਮ ਸਹਾਇ ਕੇ ਹੇਤ । ਦੋਇ ਬੀਰ ਪਾਇਨਿ ਲਪਟਾਏ । ਦੋਇ ਭੁਜਾ ਕੋ
 ਬੇਗ ਰੁਕਾਏ ॥ ੯ ॥ ਤਉ ਪਹੁੰਚਿ ਤਿਨ ਸਾਂਗ ਪ੍ਰਹਾਰੀ । ਤਬਿ ਹਮ ਅਹਿਰਣ’
 ਨਿਜ ਕਰ ਧਾਰੀ । ਸਾਥ ਸ਼ੀਘ੍ਰਤਾ ਕੀਨਿ ਅਗਾਰੀ । ਲਗਯੋ ਵਾਰ ਤਿਸ
 ਕੇਰ ਮਝਾਰੀ ॥ ੧੦ ॥ ਅਹਿਰਣ ਫੋਰਤਿ ਅੱਗ ਧਕੇਲੀ । ਰੜਕੀ ਹਮਰੀ
 ਜਾਇ ਹਥੇਲੀ । ਚੁਭੀ ਚੁੰਚ’, ਇਹ ਦੇਖਨਿ ਕੀਜੈ । ਰੁਕੀ ਰਹੀ ਪੁਨ ਰਿਦੈ
 ਜਨੀਜੈ ॥ ੧੧ ॥ ਇਸ ਤੇ ਜਾਨਿ ਲੇਹੁ ਮਨ ਮਾਂਹੀ । ਅਲਪ ਕਿ ਬਡੇ ਹੁਤੋ
 ਬਲ ਤਾਂਹੀ । ਝੜ ਕੋ ਜੇਤ ਜਾਨਤੋ ਕਹਾਂ । ਕੋ ਨਹਿ ਸਮੁਖ ਹੋਤਿ ਬਲਿ
 ਮਹਾਂ ॥ ੧੨ ॥ ਹਾਥ ਕਿ ਲਾਤ ਪ੍ਰਹਾਰਹਿ ਮਾਰਤਿ । ਹਮ ਬਿਨ ਅਪਰ ਕੌਨ
 ਧ੍ਰਿਤੁ ਧਾਰਤਿ’ । ਸੁਨਿ ਕੈ ਰਾਹਕ ਹੋਰਹਿ ਤਬੈ । ਬੰਦਤਿ ਹਾਥ ਬੰਦਿ ਕਰਿ
 ਸਭੇ ॥ ੧੩ ॥ ‘ਧੰਨ ਧੰਨ ਗੁਰ ਬਿਰਦ ਤਮਾਰਾ । ਸਿੱਖ ਸਹਾਇਕ ਸੱਤੁ
 ਮਾਰਾ’ ਇਹ ਕੁਛ ਨਈ ਬਾਤ ਹੋ ਨਹੀਂ । ਰੱਛਹੁ ਸੇਵਕ ਜਗ ਜਰਿ ਕਹੀ’
 ॥ ੧੪ ॥ ਇਮ ਸਤਿਗੁਰ ਸੇਂ ਮਿਲਿ ਹਰਖਾਏ । ਨਮੋ ਠਾਨਿ ਡੇਰੇ ਨਿਜ ਆਏ ।
 ਅਪਨੇ ਗ੍ਰਾਮ ਬਸਾਵਨ ਕੀਨਾ । ਗੁਰ ਸੇਵਾ ਕੇ ਰਹੇ ਅਧੀਨਾ ॥ ੧੫ ॥

‘ਰੁਖਦਾਈ ਵੇਰੀ । ‘ਕਾਲੇ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿਤਾ । ‘ਬਰਛੀ ਦਾ । ‘ਰੁਕ ਰਹੀ । ‘ਲੇਹੋ ਦਾ ਭਾਗੀ
 ਹੋਰਾ, ਜਿਸ ਉਤੇ ਲੁਹਾਰ ਲੋਹਾ ਰੱਖ ਕੇ ਰੁਟ ਕੇ ਦੀਜਾਂ ਘੜਦਾ ਹੈ । ‘ਨੋਕ ।

ਕੇਤਿਕ ਸਮੇਂ ਬਿਤਾਯੋ ਜਬੈ । ਸਾਕ ਸੁਤਾ ਸੁਤ ਕੇ ਚਹਿ ਤਬੈ ਨਹਿ ਤਿਸ
 ਦੇਸ ਕਰਹਿ ਇਨ ਸਾਥ । ਲਖਹਿ ਬਿਦੇਸੀ ਕੁਲ ਕੀ ਗਾਥ ॥ ੧੬ ॥
 ‘ਅਹੈਂ ਕੌਨ ਕਿਤ ਤੇ ਇਹ ਆਏ’ । ਲੇਤਿ ਨ ਦੇਤਿ ਨ, ਸਾਕ ਹਟਾਏ’ ।
 ਮਿਲਿ ਸਭਿਹਿਨਿ ਗੁਰ ਨਿਕਟਿ ਬਖਾਨੀ । ‘ਮਿਲਤਿ ਨ ਹਮ ਸੇਂ ਰਾਹਕ
 ਮਾਨੀ ॥ ੧੭ ॥ ਰਿਹਸਤੀ ਕੋ ਇਮ ਨਹਿ ਬਨਿ ਆਵੈ । ਬਿਨ ਸਰਬੰਧ ਕਰੇ
 ਕਿਮ ਭਾਵੈ । ਭਏ ਸੁਤਾ ਸੁਤ ਬੈਸ ਬਡੇਰੇ । ਬਿਨਾਂ ਬਜਾਹ ਤੇ ਹਮ ਤਿਨ
 ਹੋਰੇ ॥ ੧੮ ॥ ਇਹ ਚਿੰਤਾ ਨਿਤ ਉਪਜੀ ਰਹੇ । ਸ਼ਰਨ ਪਰੇ ਰਾਵਰ ਕੀ’
 ਕਹੇਂ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਕ੍ਰਿਪਾਲੁ ਸੁਭਾਇ । ਭਾਖੈ ‘ਇਹ ਭੀ ਸਿਧ ਹੁਇ
 ਜਾਇ’ ॥ ੧੯ ॥ ਗੁਰ ਢਿਗ ਅਪਰ ਗੁਮ ਕੇ ਆਵੈ । ਬਨਹਿ ਸਿੱਖ ਅਰੁ ਭੇਟ
 ਚਢਾਵੈ । ਤਿਨ ਕੇ ਸੰਗ ਉਚਾਰਹਿ ਵਾਕ । ‘ਲਿਹੁ ਅਰੁ ਦਿਹੁ ਮਰਾਜ ਕੇ
 ਸਾਕ ॥ ੨੦ ॥ ਇਨ ਕੀ ਕੁਲ ਆਛੀ ਪਹਿਚਾਨਹੁ । ਨਿਜ ਮਨ ਮਹਿ
 ਨਹਿ ਸੰਸਾ ਠਾਨਹੁ’ । ਗੁਰ ਕੇ ਕਹੈ ਸੀਸ ਪਰ ਧਾਰਾ । ਉੱਤਮ ਤਿਨਕੋ
 ਬੰਸ ਬਿਚਾਰਾ ॥ ੨੧ ॥ ਕਰਤਿ ਭਏ ਅਪਨੇ ਸਨਬੰਧ । ਸਕਲ ਦੇਸ ਬਾਸੀ
 ਕਿਯ ਸੰਧਿ । ਸੁਤ ਅਰੁ ਸੁਤਾ ਬਜਾਹੁ ਸਭਿ ਲੀਨੇ । ਇਕ ਸਮ ਹੁਇ ਕਰਿ
 ਬਾਸਾ ਕੀਨੇ ॥ ੨੨ ॥ ਗੁਰ ਕਰੁਨਾ ਤੇ ਚਹਤਿ ਸੁ ਪਾਯੋ । ਕੁਲ ਮਰਾਜ ਕੋ
 ਬਾਸ ਕਰਾਯੋ* । ਬਖਸਿਸ ਜਥਾ ਬਿਸਾਲੀ ਦੀਨਿ । ਸੇ ਅਬਿ ਕਥਾ ਸੁਨਹੁ

*ਵਰਜ ਦੋਏ, ਭਾਵ ਸਾਕ ਨਾਏ ਨਾ ਕਰਨ । *ਭਾਵ ਬਨਾਬਰ ਦੇ ਚਿੰਤੀ ਹੋਕੇ । *ਜੋ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸੀ ।

*ਤਵਾ: ਖਾ: ਵੇ ਕਰਤਾ ਜੀ ਨੇ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਮਰਾਜ ਕਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰੰਗ ਛੇਵੇਂ
 ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਹੋਇਆ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਤੇ ਅਗਲਾ ਕੁਲਕਿਆਂ ਨੂੰ ਵਰਦਾਨ ਸਤਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ
 ਵੇਲੇ ਹੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਤੇ ਆਪਣੀ ਏਜ ਇਹ ਦਿਤੀ ਹੈ:—

“ਜੋਦਪਿ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਇਹ ਪ੍ਰੰਗ ਗੁਰ ਹਰਿਰਾਇ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਇਆ
 ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਭੀ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਿਖ ਦਿਤਾ ਸੀ, ਪਰੰਤੂ ਹੁਣ
 ਜਦ ਉਥੇ ਜਾਕੇ ਨਿਰਨੇ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਮਰਾਜ ਦੀ ਮੋਹੜੀ ਰੱਡਰ ਸਮੇਂ ਜਿਸ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਤੋਂ ਰੁੜ
 ਲੋਕੇ ਵੰਡਿਆ ਸੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵਹੀ ਵਿਚ ਵੇਤ ਦੀ ਪੰ: ੧੬੮੪ ਬਿ: ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ
 ਹੈ, ਇਹੋ ਮਿਤ ਪ੍ਰਾਰੰਭ ਪਟਿਆਲੇ ਵਿਚ ਹੈ । ਓਸ ਸਮੇਂ ਛੀਵੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਮਾਲਵੇ ਜਾਣਾ
 ਸਹੀ ਹੈ, ਇਥੋਂ ਗੁਰੂ ਹੋਦਾ ਭੀ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਸੇ । ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਭਾਈ ਹੁਏ ਦੀ ਕਥਾ ਮਿੱਥ
 ਪਿਥ ਜੀ ਨੇ ਲਿਖੀ ਹੈ । ਜਿਹੜੇ ਸਾਲ ਹੋਏ ਤੇ ਬਾਪ ਦਾ ਵਿਆਹ ਹੋਇਆ ਸੀ ਉਸੇ ਸਮੇਂ
 ਹੀ ਦਾ ਜਵਾਨ ਹੋਏ ਹੋਰਤੀਆਂ ਹੋਰਤ ਜਾਨਾਂ, ਵਿਆਹ ਹੋਇਆ, ਮਿੱਥ ਤੋਰਣਾ ਲਿਖਿਆ
 ਹੈ । ਹੁਏ ਦੀ ਤਿਠਾਨ ਦੇ ਲੋਕ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਰੂਪ ਦੇਵ ਦੇ ਹੋਤੋ ਭਾਈ ਦਿਆਲੇ ਦੇ
 [ਯਕੀ ਟੁਕ ਭਈ ਦੇਖੇ ਅਗਲੇ ਪੰਨੇ ਦੇ ਠੰਡੇ]

ਸੁਭ ਚੀਨ ॥ ੨੩ ॥ ਏਹਗ ॥ ਲੋਹੀਆ ਦੂਸਰ ਸੰਦਲੀ ਬਾਲ ਅਵਸਥਾ
ਮਾਹਿ । ਕਾਲੇ ਕੇਰ ਭਤੀਜ ਦੇ ਪਿਤਾ ਮਾਤਾ ਮਿਤੁ ਤਾਂਹਿ ॥ ੨੪ ॥ ਚੋਪਈ ॥
ਅਲਪ ਬੈਸ ਮਰਿ ਦੋਨਹੁ ਰਹੈ । ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਮਿਤੁ ਪਦ ਲਹੇ । ਕਾਲੇ ਤਬਿ
ਹਿਤ ਕਰਿ ਪੁਤਿਪਾਰੈ । ਨਿਜ ਪੁੱਤ੍ਰਨਿ ਸਮਤਿਨਹੁ ਨਿਹਾਰੈ ॥ ੨੫ ॥ ਇਕ
ਦਿਨ ਦੋਨਹੁ ਕੋ ਲੇ ਮੰਗ । ਇਕ ਉਠਾਇ ਲਿਯ ਅੰਕ ਉਤੰਗ । ਦੁਤੀਏ
ਕੋ ਅੰਗੂਰੀ ਗਹਿਵਾਈ । ਆਵਤਿ ਭਾ ਸਮੀਪ ਨੁਖਦਾਈ ॥ ੨੬ ॥ ਮਗ
ਮਧਿ ਭਲੇ ਸਿਖਾਵਨਿ ਕਟੋਬੰਦਨ ਠਾਨਿ ਭਏ ਤਬਿ ਖਟੋਦੋਨ ਬਾਲਿਕ
ਬਿਤਿ ਤਿਸ ਕਾਲਾ । ਏਟ ਬਜਾਵਤਿ ਹਾਥ ਉਤਾਲਾ ॥ ੨੭ ॥ ਦੇਖਿ
ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਤਿਨਹੁ ਕੀ ਵਾਲ । ਬੁਝੈ ਕਾਲੇ ਕੋ ਸੁਹਵਾਲ । ‘ਇਹ ਬਾਲਿਕ
ਦੋਨਹੁ ਕਜਾ ਕਰਿਹੀਂ ? । ਹਾਥਿ ਪੁਹਾਰ ਉਦਰ ਪਰ ਧਰਿਹੀਂ’ ॥ ੨੮ ॥
ਕਰ ਜੋਰਤਿ ਕਾਲੇ ਬਚ ਭਾਖੇ ‘ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਹੀਨਮੈਂ ਰਾਖੇ’ । ਕ੍ਰਿਪਾਆਪਕੀ
ਤੇ ਪੁਤਿਪਾਰੈ । ਅਬਿ ਇਹ ਪਹੁੰਚੇ ਨਿਕਟਿ ਤੁਮਾਰੈ ॥ ੨੯ ॥ ਛੁਧਤਿ ਰਹਤਿ
ਇਹ ਉਦਰ ਬਜਾਵੈ । ਕਹਿਨਿ ਸ਼ਕਤਿ ਨਹਿ, ਏਵ ਜਨਾਵੈ । ਆਪ ਗ਼ਰੀਬ

‘ਨਾਮ । ‘ਗੋਦੀ । ‘ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ । ‘ਟੇਥਾਂ ਨਾਲ ਫੇਤੀ ਫੇਤੀ । ‘ਮਾਂ ਪਿਉ ਮਰਿਟਰ ਹਨ
ਮੈਂ ਪਾਸ ਰੋਏ ਹਨ ।

[ਪਿਛਲੇ ਪੰਨੇ ਦੀ ਥਾਂਕੀ ਟੁਕ]

ਵਸਾਏ ਹੋਏ ਦਿਆਲ ਪੁਟੇ ਪਿੰਡ ਬਿਧੀਵੰਦ ਪੌੜਾ ਲੋਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਆਇਆ ਸੀ । ਇੰਝ
ਮਿਥਿ ਜੀ ਨੇ ਤਾਂ ਇਕੋ ਸਾਲ ਵਿਚ ਪੁੱਤ ਹੋਤਰੇ ਹੋਏ ਲਿਖੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਪੌੜੇ ਬੀ ਜਣਾ
ਦਿੱਤੇ ਹਨ ।”

[ਤਥਾ: ਖਾ: ਹਿ: ੧, ਨੰ: ੨, ਪੰਨਾ ੯੫੮]

ਤਥਾ: ਖਾ: ਦੇ ਕਰਤਾ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਆਏ ਨਾਮ ਬੀ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਿਤੇ
ਹਨ:—ਕੋੜੇ ਕਿਆਂ ਨੂੰ ਫੁੱਲਰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਤੇ ਲਾਲਾ ਕੋੜਾ ਤੇ ਬਪੋਲਾ ਫੁੱਲਰਾਂ ਦੇ ਢੋਧਟੀ ਦੱਸੇ
ਹਨ । ਤੇ ਮਹਾਜ ਰੇ, ਵੇਧਰੀ ਮਗਬ ਦੀ ਮਿਤਾਨ ਮਿਥੁ ਜੱਟ ਲਿਖੇ ਹਨ । ਮਹਾਜ ਕਿਆਂ ਵਲੋਂ
ਗੁਰੂ ਜੀ ਅੱਗੇ ਅਰਵੋਈ ਕਾਲੇ ਕਰਮ ਵੰਦ ਦੇ ਪਿਤਾ ਮੋਹਣ ਦੀ ਜ਼ਬਾਨੀ ਲਿਖੀ ਹੈ । ਫੁੱਲਰਾਂ
ਦੇ ਵੇਰ ਵੇਧਰੀਆਂ ਤੇ ਮੁਖੀਆਂ ਦੇ ਇਹ ਨਾਮ ਬੀ ਦਿਤੇ ਹਨ, ਵਿੰਡੂ, ਵੋਲਾ ਆਦਿ । ਇਹ ਫੁੱਲਰ
ਗੋਤ ਦੇ ਜੱਟ, ਕੋੜਿਆਂ ਦੇ ਟੋਕੜੇ, ਮਾੜੀ ਵੱਡੀ, ਛੋਟੀ, ਜੀਉਂਦਾ ਪਿਥਾ, ਕਿਰਾੜ ਵਾਲੇ ਆਦਿ,
ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਵੱਧੇ ਹਨ ਜੋ ਮਹਾਜਕਿਆਂ ਨਾਲ ਕੱਠੇ ਹੋ ਲੜਨ ਆਏ ਸਨ । ਮਹਾਜਕਿਆਂ
ਦੇ ਇਹ ਨਾਮ ਦਿੱਤੇ ਹਨ:—ਮੋਹਣ, ਕਰਮ ਵੰਦ, ਕੁਲ ਵੰਦ, ਕਾਲਾ, ਸਾਉਲ, ਲਖਮਾ, ਰੰਬਲਾ,
ਮਿਮਾ, ਸਰੂਲ ਆਦਿਕ । ਫਿਰ ਜੈਤ ਪਿਰਾਣੇ ਨੂੰ ਜੈਦ ਪੁਰਾਣਾ ਫੁੱਲਰਾਂ ਦਾ ਜਵਾਈ, ਮਿਥੁ
ਜੱਟ, ਫੁੱਖੜੀ ਪਿੰਡ ਦਾ ਵਸਨਾਕ ਆਪਣੇ ਸਾਕੀ ਫੁੱਲਰਾਂ, ਵੇ ਸੱਵੇ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਹਿਤ
ਆਪਣੇ ਮਿਥੁ ਭਾਈਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਚੜ੍ਹ ਆਇਆ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ।

ਨਿਵਾਜ ਮਹਾਨੇ । ਬਾਲ ਅਨਾਥ ਗਰੀਬ ਨਿਮਾਨੇ' ॥ ੩੦ ॥ ਸੁਨਿ ਕੈ ਸ੍ਰੀ
ਹਰਿਰਾਇ ਬਖਾਨਾ । 'ਇਹ ਮਹਾਨ ਤੈ ਬਨਹਿ ਮਹਾਨਾ । ਜੋ ਤੈ ਉਪਰ
ਰਖੈ ਉਠਾਇ । ਇਸ ਕੋ ਬੰਸ ਬਧਹਿ ਅਧਿਕਾਇ ॥ ੩੧ ॥ ਮਹਿਪਾਲਕ
ਬਡ ਸੈਨ ਸਮੇਤਾ । ਸਕਲ ਪਦਾਰਥ ਹੋਹਿ ਨਿਕੇਤਾ । ਜਮਨਾ ਮਹਿ ਜਲ
ਪਾਨ ਕਰਾਵੈ' । ਚਢਿ ਤੁਰੰਗ ਨਿਜ ਓਜ ਜਨਾਵੈ ॥ ੩੨ ॥ ਬਹੁ ਪੁਸ਼ਤਨਿ
ਲੈ ਰਾਜ ਕਮਾਵਹਿ । ਗੁਰ ਸੇਵਕ ਬਨ ਜਗਤ ਸੁਹਾਵਹਿ । ਨੀਚੇ ਬਾਲਿਕ
ਜੋ ਅਬਿ ਖਰੋਇਸ ਕੋ ਬੰਸ ਹੋਹਿ ਜਗ ਖਰੋ ॥ ੩੩ ॥ ਰਾਜ ਸਹਿਤ ਚੌਧਰਤਾ
ਕਰੇ । ਨਾਮ ਚੌਧਰੀ ਸਭਿ ਮਹਿ ਪਰੇ' । ਬਰ ਕੇ ਸਹਿਤ ਗੁਰੂ ਕੇ ਬੈਨ ।
ਸੁਨਿ ਕਾਲਾ ਪਰਫੁੱਲਤਿ ਨੈਨ ॥ ੩੪ ॥ ਕਰ ਬੰਦਨ ਅਪਨੇ ਘਰ ਗਯੋ ।
ਸੰਗ ਭਾਰਜਾ ਬੋਲਤਿ ਭਯੋ । 'ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿਰਾਇ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ । ਆਜ
ਬਾਕ ਕਹਿ ਕਰੇ ਨਿਹਾਲਾ ॥ ੩੫ ॥ ਜੁਗਮ ਭਤੀਜੇ ਲੇ ਦਿਖਰਾਏ ।—ਇਨ
ਕੁਲ ਹੁਇ ਮਹਿਪਾਲ—ਬਤਾਏ ।—ਜਮਨਾ ਜਲ ਅਸੁ ਪਾਨ ਕਰਾਏ ।
ਰਾਜ ਚੌਧਤਾ ਦੀਰਘ ਪਾਏ—' ॥ ੩੬ ॥ ਸੁਨਤਿ ਕੋਪ ਕਰਿ ਬੋਲੀ ਦਾਰਾ ।
'ਏ ਨਿਪ ਹੁਇ ਸੁਨਿ ਤੈ ਮੁਦ ਧਾਰਾ । ਮੋਰ ਪੇਟ ਤੇ ਜਨਮੇ ਜੇਈ । ਪੂਜਾ
ਇਨਹੁ ਕੀ ਬਨਿ ਹਹਿ ਸੇਈ ॥ ੩੭ ॥ ਕਰਿ ਖੇਤੀ ਹਾਲਾ' ਸੋ ਭਰੈ । ਹੁਕਮ
ਇਨਹੁ ਪਰ ਇਹ ਤਬਿਕਰੈ' । ਬਿਨ ਸਮੁਝੇ ਬਰਲੇ ਕਰਿਆਯੋ । ਕਹਾਂਜਾਨਿ
ਏਤੋ ਹਰਖਾਯੋ' ॥ ੩੮ ॥ ਸੁਨਿ ਕਾਲੇ ਦਾਰਾ ਪ੍ਰਤਿ ਕਹੈ । 'ਭਾਗ ਇਨਹੁ
ਕੇ ਗੁਰ ਬਚ ਲਹੈ । ਮਸਲਤ ਕਰਿ ਹਉ' ਗਯੋ ਨ ਕੋਈ । ਔਚਕ ਬਾਕ
ਗੁਰੂ ਕਿਯ ਸੋਈ ॥ ੩੯ ॥ ਅਬਿ ਉਪਾਵ ਕਹੁ ਕਿਮ ਬਨਿ ਆਇਤੋਰੇ ਪੁੱਤ੍ਰ
ਰਾਜ ਜਿਮ ਪਾਇ । ਸੋ ਬਿਧਿ ਕਰਹਿ ਗੁਰੂ ਢਿਗ ਜੈ ਕੈ । ਜਿਸ ਤੇ ਦੈ ਬਰ
ਉਰ ਹਰਖੈ ਕੈ' ॥ ੪੦ ॥ ਸੁਨਿ ਤ੍ਰਿਯ ਕਹੈ 'ਜਥਾ ਇਹ ਗਏ । ਜਿਸ ਕ੍ਰਿਤ
ਕੋ ਕਰਿ ਬਰ ਕੋ ਲਏ । ਤਿਸ ਬਿਧਿ ਨਿਜ ਸੁਤ ਤੇ ਕਰਿਵਾਵਹੁ । ਮਨ-
ਭਾਵਤਿ ਗੁਰ ਤੇ ਬਰ ਪਾਵਹੁ' ॥ ੪੧ ॥ ਕਹੇ ਭਾਰਜਾ ਕੇ ਲੈ ਨੰਦਨ । ਗਯੋ
ਗੁਰੂ ਢਿਗ ਕੀਨਸਿ ਬੰਦਨ । ਸਿੱਖਣਾ ਦੇਤਿ ਉਦਰ ਬਜਵਾਏ । ਖਰੇ ਸਮੁਖ
ਕਰਿ ਗੁਰਹਿ ਦਿਖਾਏ ॥ ੪੨ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਹੋਰਿ ਮੁਸਕਾਇ । ਤਿਨ
ਆਸੈ ਲਖਿ ਬਾਕ ਅਲਾਇ । 'ਭੋ ਕਾਲੇ ! ਇਹ ਬਾਲਿਕ ਔਰਾਕਣਾ ਅਬਿ

^੧(ਘੋੜਿਆਂ ਨੂੰ) ਜਮਨਾ ਵਿਚ ਜਲ ਪਿਵਾਵੇਗਾ । ਭਾਵ ਜਮਨਾ ਤਕ ਰਾਜ ਹੋਵੇਗਾ ।

^੨ ਮਾਮਲਾ । ਸੋ ।

ਕਰਤਿ ਖਰੇ ਇਸ ਠੋਰ ? ॥੪੩॥ ਬਿਨਤੀ ਬੋਲੈ ਜੋਰਤਿ ਕਰ ਕੋ 'ਇਨ
ਕੀ ਮਾਤ ਸੁਨੈ ਤੁਮ ਬਰ ਕੋ ।—ਭਏ ਭਤੀਜਨਿ ਕੁਲ^੧ ਮਹਿਪਾਲਾ ॥ ਮਮ
ਸੁਤ ਭਰਹਿ ਤਿਨਹੁ ਕੋ ਹਾਲਾ ॥੪੪॥ ਹੋਇ ਪ੍ਰਜਾ ਇਮ ਬਸਹਿ ਦੁਖਾਰੇ ।
ਹੁਕਮ ਸ਼ਰੀਕਨਿ ਸਦਾ ਸਹਾਰੇ । ਦੰਡ ਕੈਦ ਆਦਿਕ ਜੇ ਹੋਇ । ਇਨ
ਪਰ ਬਲ ਤੇ ਕਰਿ ਹੈਂ ਸੋਇ—॥੪੫॥ ਸੁਨਤਿ ਰਿਦੇ ਮੈਂ ਨੀਕ ਬਿਚਾਰੀ ॥ ਲੇ
ਕਰਿ ਪਹੁੰਚੈ ਆਪ ਅਗਾਰੀ' । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਕਹੈ ਤਬਿ ਐਸੇ । 'ਸੋ
ਮਹਿਪਾਲ ਬਨੈ ਬਰ ਜੈਸੇ ॥੪੬॥ ਇਹ ਭੀ ਅਪਨੀ ਬਾਹੀ ਕਰੈਂ । ਖਾਇ
ਆਪ ਨਹਿ ਹਾਲਾ ਭਰੈਂ । ਜੇ ਇਨ ਕੋ ਦੁਖ ਦੇ ਹੈਂ ਸੋਇ । ਬਿਘਨ ਦੁਖਦ
ਤਬਿ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਇ' ॥੪੭॥ ਸੁਨਿ ਬਰ ਕੋ ਲੇ ਕਾਲਾ ਗਯੋ । ਨਿਜ ਦਾਰਾ
ਸੰਗ ਭਾਖਤਿ ਭਯੋ । 'ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਤਿਗੁਰ ਬਰ ਦੀਨਿ । ਤਉ ਪ੍ਰਥਮ ਤੇ
ਸੁਭ ਹੀ ਚੀਨ' ॥੪੮॥ ਇਮ ਬਰ ਦੀਨਿ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ । ਨਿਜ ਸੇਵਕ
ਕੀਨੇ ਨਰ ਰਾਇਸੇਵਾ ਅਧਿਕ ਸੁ ਰਾਚਕ ਕਰੈ । ਤਨ ਮਨ ਕਰਿ ਸਤਿਗੁਰ
ਅਨੁਸਰੈ ॥੪੯॥ ਤਿਨ ਕੀ ਕੁਲ ਪਟਿਆਲੇ ਵਾਲੇ । ਕਰਤਿ ਰਾਜ ਕੋ ਦੇਸ਼
ਬਿਸਾਲੇ । ਦੂਸਰ ਨਾਭੇ ਪੁਰਿ ਸੁਖ ਧਰੈਂ । ਰਾਜ ਸਹਤ ਚੌਧਰਤਾ ਕਰੈਂ ॥੫੦॥
ਕਾਲੇ ਸੁਤਾਨਿ ਬੰਸ* ਜੋ ਅਹੈ । ਅਬਿ ਲੋ ਤਿਸੀ ਦੇਸ਼ ਮਹਿ ਰਹੈ । ਆਪੇ
ਬੀਜ ਆਪ ਹੀ ਖਾਵੈਂ । ਹਾਲਾ ਲੇਨਿ ਨਹੀਂ ਕੋ ਜਾਵੈ ॥੫੧॥ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰਕੇ
ਬਰ ਅਬਿਨਾਸੀ । ਅਬਿ ਲੋ ਰਾਜੇ ਹੈਂ ਧਨ ਰਾਸੀ । ਬਿਦਤ ਜਗਤ ਮਹਿ
ਦੋਨਹੁ ਘਰ ਹੈਂ । ਦੀਰਘ ਦੇਸ਼ ਹੁਕਮ ਕੋ ਕਰਿ ਹੈਂ ॥੫੨॥ ਇਮ ਸਤਿਗੁਰ
ਕਛੁ ਦਿਵਸ ਬਿਤਾਏ । ਜੰਗਲ ਦੇਸ਼ ਬਿਖੇ ਸੁਖ ਪਾਏ । ਨਿਜ ਦਾਸਨਿ
ਕੋ ਕਰਤਿ ਨਿਹਾਲ । ਜੁਗ ਲੋਕਨਿ ਦੇ ਅਨੰਦ ਬਿਸਾਲ ॥ ੫੩ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਕ੍ਰਿੰਬੇ ਦਸਮ ਰਾਸੇ 'ਜੰਗਲ ਦੇਸ਼' ਪੁੰਨਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਨਵਮੇ ਅੰਸੁ ॥ ੯ ॥

੧੦. [ਗੋਰਾ ਜਨਮ, ਭਗਤ ਦੀ ਨਵੀਂ ਵਿਆਹੁਤਾ ਦਾ ਹਾਲ । ਜੋਸੇ ਦੀ ਬੋਲੀ] ।
ਦੋਹਰਾ ॥ ਅਪਰ ਕਥਾ ਸੁਨਿ ਗੁਰਨਿ ਕੀ ਜੰਗਲ ਦੇਸ਼ ਮਝਾਰ । ਭਗਤੁ ਕੇ
ਸੁਤ ਦੋ ਭਏ ਏਕ ਬੀਰ ਬਲ ਧਾਰਿ ॥ ੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਜੇਸਟ ਪੁੱਤ ਗਰਭ
ਜਬਿ ਆਯੋ । ਨੌ ਮਾਸਨਿ ਕੋ ਬਾਸ ਬਿਤਾਯੋ । ਸਮੈ ਪ੍ਰਸੂਤ ਹੋਨਿ ਕੋ ਭਯੋ ।
ਟਿਕੈ ਗਰਭ ਮਹਿ ਜਨਮ ਨ ਲਿਯੋ ॥੨॥ ਜਨਨੀ ਕੋ ਸੰਕਟ ਬਡ ਹੋਵਾ ।
ਕਰੇ ਉਪਾਇ ਨ ਕਜੇਹੂੰ ਖੋਵਾ । ਤਬਿ ਸਗਰੇ ਸਿਖ ਮਿਲਿ ਸਮੁਦਾਏ ਪਹੁੰਚੇ

^੧ਭਤੀਜਿਆਂ ਦੀ ਕੁਲ । ^੨ਭਾਵ ਭਤੀਜਿਆਂ ਦੀ । ^੩ਬਲ ਧਾਰੀ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਸੂਰਮੇ । (ਅ) ਇਕ
ਬੰਸਾ ਬੀਰ ਤੇ ਬਲ ਧਾਰੀ ਸੀ (ਮੁਰਾਦ ਗੋਰੇ ਤੋਂ ਹੈ) ।

*ਪਾ:—ਅੰਸੁ ।

ਥਿਰ ਭਗਤੂ ਜਿਸ ਥਾਏਂ ॥ ੩ ॥ 'ਕਰਮਾਤ ਕਾਮਲ ਤੁਮ ਅਹੋ। ਘਰ
 ਸੰਕਟ ਕੋ ਕਜੋਂ ਨਹਿ ਲਹੋ। ਸਿੱਖ ਸੈਂਕਰੇ ਤੁਮ ਤੇ ਜਾਚਿ। ਚਾਹਤਿ ਹੈਂ ਦੁਖ
 ਤੇ ਨਿਤ ਬਾਚੈ' ॥੪॥ ਸੁਨਿ ਭਾਈ ਸਭਿ ਭੇਤ ਬਤਾਯੋ। 'ਅੰਤਰ ਅਰਜੋ ਕਸ਼ਟ
 ਉਪਜਾਯੋ। ਦੁਹੁ ਲੋਕਨਿ ਕੋ ਰਾਜ ਅਨੰਦ। ਜਾਚਤਿ ਸਾਹਸ' ਪਰਜੋ ਖਿਲੇਦ
 ॥ ੫ ॥ ਏਕ ਲੋਕ ਕੋ ਹਮ ਤਿਸ ਦੇਤਿ। ਭੋਗਹੁ ਰਾਜ ਅਨੰਦ ਨਿਕੇਤ।
 ਸਮੁਝਾਯੋ ਸਮੁਝਤਿ ਸੋ ਨਾਂਹੀ। ਨਹਿ ਨਿਕਸਤਿ ਥਿਰ ਭਾਗੁ ਭਾਮਾਂਹੀ' ॥੬॥
 ਸੁਨਤਿ ਸਿੱਖ ਮਨ ਮਹਿ ਬਿਸਮਾਏ। ਦੁਖ ਹਤਿਬੇ ਹਿਤ ਬਹੁਤ ਅਲਾਏ।
 'ਅੰਤਰ ਬਾਲਕ ਹਠ ਕਰਿ ਰਹਜੋ। ਤਉ ਤੁਮਾਰੇ ਘਰ ਦੁਖ ਲਹਜੋ' ॥੭॥
 ਤਿਸਹਿ ਨਿਵਾਰਨ ਰਿਦੈ ਬਿਚਾਰੋ। ਕਹਾਂ ਪੁੱਤ੍ਰ ਪਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਧਾਰੋ। ਤੀਨ
 ਦਿਵਸ ਬੀਤੇ ਇਕ ਸਾਰਾ ਹਾਇ ਹਾਇ ਬਹੁ ਕਰਤਿ ਉਚਾਰਾ ॥੮॥ ਜੇ ਪਰੋਸ'
 ਹੈਂ ਸੁਨਜੋ ਨ ਜਾਈ। ਨਤੁ ਮਾਰੇ ਰਹੈ ਕਸ਼ਟ ਕੋ ਪਾਈ। ਹਮ ਸਿਖ ਸਗਰੇ
 ਕਰਹਿ ਅਰਾਧਾ। ਹੋਇ ਕ੍ਰਿਪਾਲੁ ਹਤਹੁ ਘਰ ਬਾਧਾ ॥੯॥ ਜਾਵਤ ਬਾਲਿਕ
 ਜਨਮਹਿ ਨਾਂਹੀ। ਤਾਵਤ ਹਮ ਬੈਠਹਿ ਤੁਮ ਪਾਹੀ। ਉਤ ਬਾਲਿਕ ਨੇ
 ਜਿਮ ਹਠ ਧਾਰਾ। ਤਿਮ ਹਮ ਕੋ ਜਾਨਹੁ ਨਿਰਧਾਰਾ' ॥੧੦॥ ਸੁਨਿ
 ਭਗਤੂ ਤਬਿ ਕੀਨਿ ਬਖਾਨ। 'ਜੇ ਕਰਿ ਸਭਿ ਕੋ ਮਤ ਇਮ ਜਾਨ। ਦੀਨੋ
 ਰਾਜ ਲੋਕ ਜੁਗ ਕੇਰਾ। ਲੇਹੁ ਜਨਮ ਕੋ ਜਗ ਇਸ ਬੇਰਾ' ॥੧੧॥ ਕਰਜੋ
 ਬਚਨ ਤਬਿ ਜਨਮ ਲਿਯੋ ਹੈਗੋਰਾ ਨਾਮ ਸੁ ਤਾਂਹਿ ਭਯੋ ਹੈ। ਦੂਸਰ ਸੁਤ
 ਜੀਵਨ ਤਿਸ ਨਾਇ। ਕਰਮਾਤ ਕੇ ਸਹਤਿ ਸੁਹਾਇ ॥੧੨॥ ਬਡੇ ਪੁੱਤ੍ਰ
 ਨੇ ਰਾਜ ਕਮਾਯੋ। ਨਗਰ ਬਠੀਭੇ ਆਦਿਕ ਪਾਯੋ। ਸੈਨਾ ਸੰਗ ਚਢੈ
 ਸਮੁਦਾਯਾ। ਸਭਿ ਮਹਿ ਅਪਨੋ ਤੇਜ ਬਧਾਯਾ ॥੧੩॥ ਸੋ ਮਿਲਿਬੇ ਹਿਤ ਕੋ
 ਚਲਿ ਆਯੋ। ਜਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ਦੀਵਾਨ ਲਗਾਯੋ। ਜਬਿ ਇਠ ਸੁਨਜੋ ਹੁਤੋ
 ਪਿਤ ਕਾਲ। ਕਰਿ ਕੈ ਬਜਾਹ ਬਾਕ ਕੇ ਨਾਲ ॥੧੪॥ ਸੋ ਰਾਂਹਕ ਕੀ
 ਕੰਨਜਾਂ ਸੁਨਿ ਕੈਲੋਜਤਿ ਹੋਤਿ ਰਿਦੈ ਬਹੁ ਗੁਨਿ ਕੈ। ਗਈ ਸਦਨ ਮਾਂਹਿ
 ਦਿਯੋ ਬਤਾਇ। 'ਬਿੱਧ ਪੁਰਖ ਇਕ ਮਾਰਗ ਜਾਇ ॥੧੫॥ ਸੋ ਮੁਝ ਸੰਗ
 ਬਜਾਹ ਕਰਿ ਗਯੋ। ਤਬਿ ਤੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਬਿਤ ਭਯੋ'। ਅਪਰ ਸੰਗ ਮੁਹਿ
 ਨਹਿ ਪਰਨਾਵਹੁ। ਜਿਹ ਬਲ ਹੋਹਿ ਤਹਾਂ ਪਹੁੰਚਾਵਹੁ' ॥੧੬॥ ਸੁਨਿ ਤਿਸ

'ਹਠ। 'ਆਪਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਦੁਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। 'ਅਫ਼ੋਸੀ, ਰੁਵਾਂਢੀ। 'ਭਾਵ, ਮਨ ਦੀ
 ਵਿਕਾਰਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ।

ਕੇ ਪਿਤ ਖੋਜਨ ਕੀਨਿ । ‘ਕੋ ਕਰਿ ਗਯੋ ਬਤਾਵਹੁ ਚੀਨ’ । ਇਕ ਨਰ
 ਹੋਰਤਿ ਤਾਂਹਿ ਬਤਾਯੋ । ‘ਭਾਈ ਭਗਤੁ ਇਤ ਮਗ ਆਯੋ ॥੧੭॥ ਨਿਸ਼ਚੈ
 ਕਰਜੈ ਬਚਨ ਕੋ ਬਜਾਹ । ਕਰਮਾਤ ਜੁਤਿ ਬਹੁ ਸਿਖ ਜਾਂਹਿ’ । ਸੁਨਿਕੈ
 ਕੇਤਿਕ ਮਾਸ ਬਿਤਾਏ । ਰਹਜੈ ਪ੍ਰਤੀਖਤਿ ਬਹੁਰ ਨ ਆਏ ॥੧੮॥
 ਸੁਤਾ ਨ ਬਜਾਹ ਅਪਰ ਸੋ ਚਾਹਾ । ਤਿਮ ਹੀ ਰਹੀ ਸੁ ਹਠ ਉਰ ਮਾਂਹਾ ।
 ਬਹੁਰ ਸੁਨਜੈ ‘ਭਗਤੁ ਮਿਤੁ ਭਯੋ’ । ਬਿਧਵਾ ਭੇਖ ਪਾਰਿ ਤਿਹ ਲਯੋ ॥੧੯॥
 ਕਿਸ ਕੀ ਕਹੀ ਨ ਮਾਨੀ ਕੈਸੇ । ਸਤ ਕੋ ਧਾਰਿ ਰਹੀ ਬਿਤ’ ਤੈਸੇ । ਤਿਸ
 ਕੋ ਪਿਤਾ ਗਯੋ ਤਿਸ ਠੋਰਾ । ਜਹਾਂ ਸਹਤ ਸੈਨਾ ਬਿਰ ਗੌਰਾ ॥੨੦॥ ਨਿਜ
 ਤਨੁਜਾ ਕੀ ਬ੍ਰਿਥਾ ਸੁਨਾਈ । ‘ਤੁਮ ਚਲਿ ਲੇ ਆਵਹੁ ਘਰ ਮਾਈ । ਪਿਤ
 ਕੋ ਬਸਤੁ ਸੰਗ ਕਰਿ ਬਜਾਹੁ । ਲੇ ਰਾਖਹੁ ਅਪਨੇ ਘਰ ਮਾਂਹੁ’ ॥੨੧॥ ਸੁਨਿ
 ਗੌਰੇ ਨਿਸ਼ਚੈ ਕਰਿ ਸੋਈ । ਪਿਤ ਕਰ ਲਈ ਲਸ਼ਟਕਾ ਜੋਈ । ਕੇਤਿਕ ਨਰ
 ਲੇ ਗਯੋ ਨਿਸ਼ੰਗ । ਫੇਰੇ ਦਏ ਲਸ਼ਟਕਾ ਸੰਗ ॥੨੨॥ ਡੋਰੇ ਮਹਿ ਚਵਾਇ
 ਕਰਿ ਆਨੀ । ਰਾਖੀ ਸਦਨ ਮਾਤ ਕਰਿ ਮਾਨੀ । ਸੋ ਗੌਰਾ ਦਰਸਨ ਕੋ
 ਆਯੋ । ਕਿਤਿਕ ਬਰਾਰ ਸੰਗ ਨਿਜ ਲਜਾਯੋ ॥੨੩॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਦਰਸ
 ਕੀ ਚਾਹੁ । ਉਤਰਿ ਤੁਰੰਗ ਗਯੋ ਪੁਨ ਪਾਹੁ । ਧਰੀ ਉਪਾਇਨ ਧਨ ਤੇ ਆਇ।
 ਹਯ ਦੀਨਸ ਜਿਸ ਚਢਿ ਅਹਿਲਾਦ ॥ ੨੪ ॥ ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਗੁਰ ਪਦ
 ਅਰਬੰਦ । ਬੈਠਜੈ ਸਭਾ ਸੰਗ ਨਰ ਬੰਦ । ਕੁਸ਼ਲ ਪੁਸ਼ਨ ਸਤਿਗੁਰ ਸਭਿ
 ਕਰੇ । ‘ਸਰਬ ਅਨੰਦ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੁਮ ਧਰੇ’ ॥ ੨੫ ॥ ਇਕ ਜੱਸਾ ਕਰ ਮਹਿ
 ਜਿਸ ਚੌਗ ਕਰਤਿ ਹੁਤੋ ਗੁਰ ਪਰ ਤਿਸ ਠੋਰ । ਸੁੰਦਰ ਜਿਹ ਸਰੂਪ ਸਰਬੰਗ।
 ਮਨਹੁ ਲੀਨ ਅਵਤਾਰ ਅਨੰਗ ॥ ੨੬ ॥ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਹਿ ਨਿਤ ਰਾਖਿ
 ਹਜ਼ੂਰੀ । ਸੇਵਤਿ ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਸੂਰਤ ਰੂਰੀ ॥ ਹਾਸ ਕਰਤਿ ਬੋਲਜੈ ਇਸ
 ਭਾਇ । ‘ਭਾਈ ਭਗਤੁ* ਪੁਲੋਕ ਸਿਧਾਇ ॥੨੭॥ ਪੀਛੇ ਰਹੀ ਤਿਯਾ ਤਿਸ
 ਤਰੁਨੀ । ਸੁੰਦਰ ਸੁਨੀ ਸੁ ਚੰਪਕ ਬਰਨੀ । ਸੋ ਦੀਜੈ ਮੈਂ ਕਰਿ ਹੋਂ ਦਾਰਾ ।
 ਉਪਜੈ ਹੋਂ ਸੇਤਤਿ ਸੁ ਕੁਮਾਰਾ ॥੨੮॥ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਸਿਖ ਭਗਤੁ ਜੈਸਾ ।
 ਮੋ ਕਹੁ ਭੀ ਜਾਨਹੁ ਤੁਮ ਤੈਸਾ । ਯਾਂਤੇ ਭ੍ਰਾਤਾ ਹੋਯਹੁ ਮੇਰੇ । ਦੋਸ਼ ਨ
 ਲਗਾਹਿ ਭਲੀ ਬਿਧਿ ਹੋਰੇ ॥੨੯॥ ਨਾਂਹਿ ਤ ਨਿਸ਼ਫਲ ਬੈਠੀ ਰਹੈ । ਤੁਮਰੇ
 ਕਿਸੁ ਕਾਜ ਨਹਿ ਅਹੈ’ । ਸੁਨਿ ਗੌਰੇ ਉਰ ਕ੍ਰੋਧ ਉਪਾਯੋ । ਲਾਲ ਬਦਨ

*ਵਿਦੁ। *ਕਾਮਦੇਵ ਨੇ। *ਸੁੰਦਰ।

*ਪਾ:-ਭਗਤੁ ।

ਲੋਚਨ ਹੁਇ ਆਯੋ ॥੩੦॥ ਫਰਕਤਿ ਅਧਰ ਨ ਬਸ ਕੁਛ ਚਲੈ ।—ਕਹਿਬੇ
ਕੋ ਫਲ ਕਿਮ ਇਸ ਮਿਲੈ—। ਚਹਤਿ ਖੜਗ ਕੋ ਕਰਜੋ ਪ੍ਰਹਾਰ । ਤਉ
ਆਪਨੀ ਰਿਸ ਕੋ ਮਾਰਿ ॥੩੧॥ ਗੁਰ ਤੇ ਡਰਤਿ ਬਿਲੋਕਤਿ ਰਹਜੋ । ਪਤਿ
ਉਤਰ ਕਜੈਂਹੁ ਨਹਿ ਕਹਜੋ । ਕਿਤਿਕ ਦੇਰ ਲੈ ਬੈਠਜੋ ਤੀਰ । ਕਰਿ ਬੰਦਨ
ਗਮਨਜੋ ਪੁਨ ਬੀਰ ॥ ੩੨ ॥ ਲਗੀ ਤੀਰ ਸੀ ਬਾਨੀ ਕਹੀ । ਬਾਧਾ
ਅਧਿਕ, ਘਾਵ ਕਿਯ ਨਹੀਂ^੧। ਕ੍ਰੋਧ ਸਚਿਤ ਬਿਸਾਲ ਕਰਾਲਾ ।—ਹਤੋਂ ਹੋਇ
ਗੁਰ ਤੇ ਸੁ ਨਿਰਾਲਾ—॥੩੩॥ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਘਾਵ^੨ ਮਿਲਿ ਕੈ ਮਿਟਿ ਜਾਹਿ । ਬਚਨ
ਘਾਵ ਕਰਕਤਿ ਉਰ ਮਾਂਹਿ । ਅਦਬ ਕਰਨ ਕੋ ਹੁਤੋਂ ਸਥਾਨ । ਤਉ
ਕੁਬਚਨੀ ਪੀਰ^੩ ਮਹਾਨ ॥ ੩੪ ॥ ਬਹੁਰ ਬੀਰ ਬਛ ਆਯੁਧ ਧਾਰੀ । ਬੀਚ
ਸਭਾ ਕਿਮ ਸਕਹਿ ਸਹਾਰੀ । ਸੁਨਜੋ ਸ਼ੁਵਨ ਮਹਿ, ਫੋਰਜੋ ਰਿਦਾ । ਜਿਮ
ਨਟਸਾਲ^੪, ਕਰਕ ਬਹੁ ਤਦਾ ॥੩੫॥ ਡੇਰੇ ਆਇ ਸੁ ਉਤਰਜੋ ਗੋਰਾ ॥ ਅਪਨੇ
ਸਿੱਖ ਕਰੇ ਇਕ ਠੋਰਾ । ਸਭਿਨਿ ਸੁਨਾਵਤਿ ਬਾਕ ਬਖਾਨਾ । ‘ਤੁਮ ਹੋ
ਹਮਰੇ ਹਿਤੁ ਮਹਾਨ’ ॥੩੬॥ ਭੋ ਸਿੱਖਹੁ ! ਸਭਿ ਸਭਾ ਮਝਾਰਾ । ਸੁਨਜੋ ਸ਼ੁਵਨ
ਜਿਮ ਕੁਬਚ^੫ ਉਚਾਰਾ । ਕੌਨ ਸਕਹਿ ਸਹਿ ਏਵ ਕੁਚਾਲੀ । ਜੇ ਜੋਧਾ
ਬੁਧਿ ਆਯੁਧ ਨਾਲੀ ॥ ੩੭ ॥ ਚਿਤ ਮਹਿ ਹੁਤੀ—ਹਤੋਂ ਸ਼ਮਸ਼ੋਰ । ਕਰੋਂ
ਦੁਖੰਡ ਅਵਨਿ ਪਰ ਗੋਰਿ ਲੈ ਹੈ ਸ੍ਵਾਦ ਕਹੇ ਕੋ ਤਬੈ । ਲਖਹਿ ਸਭਾਸਦ
ਬੈਠੇ ਸਭੈ—॥ ੩੮ ॥ ਮਰਿਬੈ ਕੋ ਡਰ ਉਰ ਨਹਿ ਧਰੋਂ । ਅਸ ਕੁਬਾਕ ਤੇ
ਦੀਰਘ ਜਰੋਂ । ਨੀਠ ਨੀਠ ਹਿਯ ਮਹਿ ਧਰਿ ਧੀਰ । ਖੜਗ ਨ ਖੈਚਿ ਹਤਜੋ
ਗੁਰ ਤੀਰ ॥ ੩੯ ॥—ਮਮ ਅਪਰਾਧ ਦੇਖਿ ਰਿਸ ਧਰੈ^੬ । ਸਕਲ ਬੰਸ ਕੋ
ਸਾਪਤਿ ਕਰੈਂ—। ਇਮ ਬਿਚਾਰਿ ਉਰ ਕੀਨਸਿ ਠਾਰਾ । ਅਬਿ ਮੈਂ ਚਾਹਤਿ
ਤਿਸਹਿ ਸੰਘਾਰਾ ॥ ੪੦ ॥ ਜਗ ਮਹਿ ਜੀਵਤਿ ਸੁਨੋਂ ਸੁ ਜਾਵਤ^੭ । ਤਾਵਤ
ਮੋਹਿ ਨ ਸ਼ਾਂਤੀ ਆਵਤਿ । ਬੁਧਿ ਕਰਿ ਬਲ ਕਰਿ ਜਤਨ ਕਰੀਜਹਿ ।
ਜਿਸ ਤੇ ਜੱਸੇ ਕਹੁ ਹਤਿ ਲੀਜਹਿ ॥ ੪੧ ॥ ਤਾਂ ਦਿਨ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਧਰਨ ਫਲ

^੧ਭਾਵ ਤੀਰ ਸ਼ਖਮ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ ਮਾਸ ਵਿਚ, ਬਾਣੀ ਦੁਭੀ ਹੈ ਤੀਰ ਵਾਂਗ, ਸ਼ਖਮ ਮਾਸ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ । ਪਰ ਪੀੜ ਕਰੜੀ ਹੋਈ ਹੈ (ਅ) ਗੋਰੇ ਨੂੰ ਪੀੜ ਬਣੀ ਹੋਈ (ਪਰ ਉਸ ਨੇ) ਜੇਮੇ ਤੇ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ । ^੨ਸ਼ਖਮ । ^੩ਏਵੇ ਬਚਨ ਦੀ ਪੀੜ । ^੪ਠੰਡਾ, ਬਰਛੀ, ਤੀਰ ਦੀ ‘ਟੇਕ’ ਜੋ ਸ਼ਖਮ ਵਿਚ ਟੁੱਟ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਵੇ । [ਸਿਸ, ਨਮ੍ਹ ਸ਼ਲਜ] । ^੫ਏਵਾ ਬਚਨ । ^੬ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਜੀ ਗੁੱਸੇ ਹੋਣਗੇ । ^੭ਜੰਗ ਵਿਚ (ਜੇਮੇ ਨੂੰ) ਜੀਉਂਦਾ ਜਦ ਤੱਕ ਮੁਠਦਾ ਹਾਂ ।

ਹੋਹਿਨਾਹਿ ਤ ਖਾਨ ਪਾਨ ਧਿਕ ਮੋਹਿ'ਗੋਰਸਾਲ' ਕੇ ਬਾਕਨਿ ਸੁਨਿ ਕੈ।
 ਸਿਖ ਬੈਰਾੜ ਗੁਰ ਡਰ ਗਨਿ ਕੈ ॥੪੨॥ ਕਹਤਿ ਭਏ'ਕੈਸੇ ਤਿਸ ਮਾਰਹਿ।
 ਕ੍ਰਿਪਾ ਅਧਿਕ ਪ੍ਰਭੁ ਜੀ ਨਿਤ ਧਾਰਹਿ । ਚੌਰ ਦਾਰ ਸੋ ਰਹੈ ਹਜ਼ੂਰ । ਸਮਾਂ
 ਪਾਇ ਕਬਹੂੰ ਹੁਇ ਦੂਰ ॥੪੩॥ ਜੇ ਕਰਿ ਵਹਿਰ ਇਕਾਂਕੀ ਪਾਇ । ਕਰਹਿ
 ਸੰਘਾਰਨਿ ਤੁਪਕ ਚਲਾਇ । ਇਹ ਤੋ ਗਤਿ ਹੈ ਸਕਲ ਅਸਾਨ । ਪਾਛੇ
 ਮੁਸਕਲ ਬਨਹਿ ਮਹਾਨ ॥੪੪॥ ਹਮ ਤੇ ਮਾਰੇ ਸੁਨੈ ਗੁਰੁ ਜਬਿ । ਦੇ
 ਕਰਿ ਸ੍ਰਾਪ ਬਿਨਾਸਹਿ ਤੇਰੇ ਤਬਿ । ਇਕ ਬਚ ਕਹਿ ਕਰਿ ਜਗਾਂ ਉਖਾਰਹਿ ।
 ਸਹਤ ਕੁਝੈਬ ਸਭਿਨਿ ਕੋ ਗਾਰਹਿ ॥੪੫॥ ਬਹਮ ਅਸਤੁ' ਕੇ ਮਨਹੁ
 ਸਮਾਨ । ਕੈਧੋ' ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਕੇ ਬਾਨਾਸ਼ਿਵ ਤ੍ਰਿਸੂਲ, ਜਿਮ ਦੱਕੁ ਬਿਸ਼ਨੁ ਕੋ ।
 ਜਿਮ ਜਮ ਦੀਡਾ', ਬੱਜ੍ਹ ਜਿਸ਼ਨੁ ਕੋ ॥੪੬॥ ਤਿਮ ਗੁਰ ਬਾਕ ਕਹੈ
 ਸਫਲਾਵੈ । ਤੈਲੋਕਨਿ ਮਹਿ ਨਹਿ ਬਿਲਮਾਵੈ । ਕਿਮ ਜਗ ਮਹਿ ਜਰ ਰਹੈ
 ਹਮਾਰੀ। ਕ੍ਰੋਧ ਕਰਹਿ ਜਬਿ ਸ੍ਰਾਪ ਉਚਾਰੀ' ॥੪੭॥ ਸੁਨਿ ਗੋਰੇ ਤ੍ਰਾਸਤਿ ਸਿਖ
 ਜਾਨੇ । ਧੀਰ ਦੇਨਿ ਕੇ ਹੇਤੁ ਬਖਾਨੇ । 'ਅਬਚਲ ਜਗ ਮਹਿ ਜਗਾਂ ਤੁਮਾਰੀ।
 ਰਹੈ' ਸਦਾ ਜਿਮ ਅਹੈ' ਹਮਾਰੀ ॥੪੮॥ ਤੁਮਾਰੀ ਜਰ ਮੇਰੀ ਜਰ
 ਸਾਥ । ਮਮ ਜਰ ਮਿਲੀ ਜਹਾਂ ਗੁਰ ਨਾਥਾਸੋ ਅਬਚਲ ਜਾਨਹੁ ਤੁਮ ਐਸੇ
 । ਮੇਰੁ' ਖਰੋ ਮਹਾਂ ਵਿਢ ਜੈਸੇ ॥੪੯॥ ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਪੁੰਨਿ ਕਰਿ ਲੈਵੈ ।
 ਬਨਹਿ ਦੀਨ ਕਰਿ ਬਿਨਤੀ ਸੇਵੈ । ਜੋਸੇ ਕਹੁ ਮਾਰਨਿ ਮਮ ਕਾਮਾਕਰਹੁ
 ਅਬਹਿ ਬਿਧਹਿ ਸੁਖ ਧਾਮੁ' ॥੫੦॥ ਇਤਯਾਦਿਕ ਬਹੁ ਕਹਿ ਸਮੁਝਾਏ ।
 ਮਾਰਨ ਮਤੇ ਨੀਕ ਠਹਿਰਾਏ । ਬਨੀ ਆਇ ਅਸ ਅਨਬਨ ਬਾਤੀ । ਉਤ
 ਗੁਰ ਡਰ, ਇਤ ਸੁਲਗਤਿ' ਛਾਤੀ ॥੫੧॥ ਇਹਿ ੧੧ ਰਚ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਬਿੰਦੇ ਦਸਮ ਰਾਸੇ
 'ਭਾਈ ਗੋਰੇ' ਪੁਸਤਕ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਦਸਮੇ ਅੰਸੁ ॥੧੦॥

੧੧. [ਜੋਸੇ ਦੀ ਮੋਤ । ਗੋਰੇ ਨੂੰ ੧੦੧ ਸ੍ਰਾਪ । ਕੀਰਤਪੁਰ ਪੁੱਜੇ ।]

ਏਹਗਾ ॥ ਮਾਰਨਿ ਕੀ ਮਸਲਤ ਕਰੀ ਘਾਤ ਬਿਲੋਕਤਿ ਫੇਰ । 'ਮਿਲਹਿ
 ਇਕਾਂਕੀ ਵਹਿਰ ਜਬਿ ਹਤਹਿ ਤੁਪਕ ਦੇਂ ਗੋਰ' ॥੧॥ ਚੋਪਈ ॥ ਰਾਖਯੋ ਲਾਇ
 ਨਿਕਟਿ' ਨਰ ਕੋਈ । ਇਕ ਦਿਨ ਤੁਰੰਗ ਅਰੁਢਯੋ ਸੋਈ । ਗਮਨਯੋ
 'ਗੋਰੇ' ਦਾ ਪੁਰਾ ਨਾਮ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਟੰਗ ਰੋਜ਼ਸ਼ਾਲਿ ਵਰਗਾ ਸੀ । ਰੋਜ਼ਸ਼ਾਲੀ ਇਕ ਪੁਰਾਣ ਦਾ
 ਨਾਮ ਹੈ । 'ਮੇਰੇ' ਪੁਰਾ ਕ ਚਲਾਇਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਅਸਤੁ' ਜੋ ਖਾਲੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ [ਸਿਸ,
 ਬਹਮਾਸਤੁ] । 'ਧਰਮ ਰਾਜ ਦਾ ਪੇਡ' । 'ਜਿਵੇਂ' ਇੰਦ੍ਰ ਦਾ ਪੇਡ । 'ਪੁਰਿ' । 'ਦੁਖਦੀ' ਹੈ ।
 'ਜੋਸੇ ਦੇ' ਨੇੜੇ ।

ਵਹਿਰ ਇਕਾਕੀ ਜਬੈ । ਸੁਧ ਜਸੂਸ ਕਰਿ ਦੀਨਸਿ ਤਬੈ ॥ ੨ ॥ ‘ਅਮਕੀ
 ਦਿਸਾ ਗਯੋ ਚਵਿ ਸੋਇ । ਬਡੋ ਤੁਰੰਗ ਏਕਲੋ ਹੋਇ’ । ਸੁਨਿ ਸੁਚੇਤ ਹੁਇ
 ਚਵੇ ਬਰਾਰ । ਦੁਇ ਤੀਨਕ ਜੋਧਾ ਅਸਵਾਰ’ ॥ ੩ ॥ ਜਿਤ ਦਿਸਿ ਗਯੋ
 ਸੁਨਜੋ ਤਿਤ ਗਏ । ਵਹਿਰ ਉਜਾਰ ਬਿਲੋਕਤਿ ਭਏ । ਫਿਰਤਿ ਇਕਾਕੀ
 ਹਟ੍ਹਜੋ ਸੁ ਆਵਤਿ । ਚੰਚਲ ਬਾਜੀ ਕੋ ਚਪਲਾਵਤਿ ॥ ੪ ॥ ਇਨਹੁ ਤੁਫੰਗ
 ਤਜਾਰ ਕਰਿ ਲੀਨਿ । ਸਨੇ ਸਨੇ ਸਾਮੀਪੀ ਕੀਨਿ । ਨਿਕਟਿ ਹੋਇ ਕਰਿ
 ਉਚ ਬਖਾਨਾ । ‘ਰਹੁ ਠਾਂਢੇ ਨਹਿ ਕਰਹੁ ਪਿਆਨਾ ॥ ੫ ॥ ਕਹੀ ਬਾਤ ਕੋ
 ਫਲ ਅਬਿ ਲੈਹੋ । ਬਨਹੁ ਸੁਚੇਤ ਜਾਨਿ ਨਹਿ ਪੈਹੋ’ । ਦੇਖਿ ਅਚਾਨਕ
 ਪਹੁੰਚੇ ਆਇ । ਤਤਛਿਨ ਬਨਜੋ ਨ ਕੋਇ ਉਪਾਇ ॥ ੬ ॥ ਛੁਟੀ ਤੁਫੰਗ
 ਲਗੀ ਬਿਚ ਰਿਦੇ । ਦੜ ਗਿਰ ਪਰਜੋ ਭੂਮ ਪਰ ਤਵੇ । ਕਰਿ ਸੰਘਾਰ ਹਟੇ
 ਅਸਵਾਰ । ਡੇਰੇ ਪਹੁੰਚੇ ਤੂਰਨ ਧਾਰਿ ॥ ੭ ॥ ਗੌਰਸਾਲ ਕੋ ਖਬਰ ਸੁਨਾਈ ।
 ‘ਕੀਨਸਿ ਕਾਜ ਲੀਨਿ ਰਿਪੁ ਘਾਈ’ । ਹਰਖਜੋ ਬਰ ਦਾਸਨਿ ਕੋ ਦੀਏ ।
 ‘ਪੂਰਨ ਕਰੀ ਭਾਵਨਾ ਹੀਏ ॥ ੮ ॥ ਉਤਰਜੋ ਰਿਣ ਕੁਬਾਕ ਜੇ ਕਹਜੋ । ਸਭਾ
 ਬੀਚ ਦੀਰਘ ਉਰ ਦਹਜੋ’ । ਉਤ ਸੁਧ ਸੁਨੀ ਗੁਰੁ ਹਰਿਰਾਇ ‘ਜੱਸਾ ਚੌਰ
 ਵਾਰ ਦਿਸ ਘਾਇ ॥ ੯ ॥ ਹਯ ਪਰ ਚਵਿ ਬਾਹਰ ਸੋ ਗਯੋ ਮੇਲ ਬਿਰਾੜਨਿ
 ਕੇ ਸੰਗ ਭਯੋ । ਔਚਕ ਮਾਰਿ ਤੁਫੰਗ ਗਿਰਾਯੋ’ । ਕ੍ਰੋਧ ਗੁਰੁ ਕੇ ਉਰ
 ਸੁਨਿ ਛਾਯੋ ॥ ੧੦ ॥ ਸਕਲੀ ਬਾਤ ਘਾਤ ਕੀ ਜਾਨੀ ।—ਗੌਰੇ ਸੰਗ ਹਾਸ ਕੀ
 ਬਾਨੀ । ਸੋ ਰਿਸ ਮਨ ਤੇ ਨਾਹਿ ਗਵਾਈ ਏਕਲ ਖੋਜਿ ਤੁਪਕ ਤੇ ਘਾਈ ॥
 ੧੧ ॥ ਹਮ ਤੇ ਨਹੀਂ ਤ੍ਰਾਸ ਕੁਛ ਧਾਰਾ । ਮਹਾਂ ਢੀਠ ਹੈ ਕੀਨਿ ਸੰਘਾਰਾ ਜੇ
 ਕਰਿ ਇਸ ਕੋ ਕੁਛ ਨਹਿ ਕਹੈ । ਨਹੀਂ ਅਦਬ ਸਿੱਖਨਿ ਮਹਿ ਰਹੈ ॥ ੧੨ ॥
 ਯਾਂਤੇ ਦੇਨੀ ਬਨਹਿ ਸੰਜਾਇ—। ਇਮ ਬਿਚਾਰ ਕਰਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਮਹਾਂ
 ਕ੍ਰੋਧ ਤੇ ਸ੍ਰਾਪ ਬਖਾਨੇ । ਸੁਨਤਿ ਸਭਾਸਦ ਸਭਿ ਹੀ ਕਾਨੇ ॥ ੧੩ ॥ ਭਗਤੂ
 ਕੇਰ ਨਨਾਵਾ ਨਾਇ । ਤਬਿ ਤੇ ਧਰਜੋ ਨ ਅਪਰ ਅਲਾਇ ॥ ‘ਪਾਬਰ ਕੀ
 ਜੋਨੀ ਤੁਝ ਪਾਵੈ’ । ਕੁਲਕੀ ਕੈਲਾ ਟੁਟਿ ਟੁਟਿ ਜਾਵੈ ॥ ੧੪ ॥ ਆਖਨਿ ਤੇ ਬਿੜਾਲ
 ਸਮ ਅਹੈ ॥ ਕਾਕ ਜੋਨਿ ਕੋ ਮਰਿ ਕਰਿ ਲਹੈ । ਸੁਕਰ^੧, ਕੁਕਰ^੨, ਕੋਕ^੩,

^੧ਕੀਨੀ । ^੨(ਕਵਿ ਉਕਤੀ) ਭਗਤੂ (ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰ) ਦਾ ਨਿਨਾਵਾਂ ਨਾਂ ਤਵੇ ਤੋਂ ਰਖਿਆ (ਇਹੀ ਨਾਮ ਨਿਨਾਵਾਂ ਉਚਾਰਦੇ ਸੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ) ਦੋਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਹਿੰਦੇ । ^੩ਲਗਾਰਾਂ ਭਾਵ ਪੁੱਤ੍ਰ ਧੀਆਂ ।
^੪ਅੱਖਾਂ ਬਿੰਦੇ ਵਾਂਗ ਦੈਨ । ^੫ਪੂਰ । ^੬ਕੁੱਤਾ । ^੭ਬਖਿਆਜ । (ਅ) ਚਕਵਾ ।

ਕੁਰੰਗ^੧।ਕੋਹਰਿ^੨,ਕਰਕਟ^੩,ਕੀਰ^੪,ਕਲੰਗ^੫॥੧੫॥ਕਾਨਖਜੂਰ^੬,ਕੁੰਡਲੀ^੭
ਕ੍ਰੋਧੀ । ਜੂਨ ਪਸੂ ਕੀ ਪਰਹਿ ਅਬੋਧੀ^੮ ! । ਕੇਕ^੯, ਭੇਕ^{੧੦}, ਕਿੰਦੁਲ^{੧੧}*,
ਕਨਕਾਯਾ^{੧੨}।ਕੀਟਨਿ ਕੀ ਜੂਨੀ ਸਮੁਦਾਯਾ॥੧੬॥ਪੁਨਮੇਘਨਿ^{੧੩}ਕੀ ਜੂਨੀ
ਪਾਵੈ । ਜਗ ਮਹਿ ਨੀਰ ਅਤੋਲ ਵੁਕਾਵੈ^{੧੪} । ਮਰਹਿ ਅੰਤ ਫਾਹੇ ਕੀ ਮੌਤ।
ਤਵ ਕੁਲ ਕੇ ਬਹੁ ਜੈ ਹੈ ਅੰਤ^{੧੫}॥੧੭॥ਇਸ ਬਿਧਿ ਕੇਤਿਕ ਗਿਨੀਅਹਿ
ਸ੍ਰਾਪਾਇਕ ਸੌ ਵੇਕਦੀਏ ਗੁਰ ਆਪਾਅਬਿ ਤੇ ਮੁਖ ਨਹਿ ਲਗਹਿ ਹਮਾਰੇ।
ਰਹੈ ਦੂਰ ਨਹਿ ਪਰਹਿ ਨਿਹਾਰੇ ॥੧੮॥ ਨਹੀਂ ਸਿਪਾਰਸ਼ ਕਰਿ ਹੈ ਕੋਈ ।
ਕਰਹਿ ਜੁ, ਸੰਗੀ ਤਿਸ ਕੋ ਹੋਈ^{੧੯}।ਇਮ ਬਹੁ ਦੁਖਦ ਸ੍ਰਾਪ ਗਨ ਕਹੇ।
ਜੱਸੇ ਕੋ ਸਿਮਰਤਿ ਰਿਸ ਲਹੇ॥੨੦॥ ਲੋਥ ਮੰਗਾਇ ਦਾਹ ਕਰਿਵਾਇਵ ।
ਪਿਖਿ ਗੁਰ ਰਿਸ ਕੋ ਸਭਿ ਡਰਪਾਇਵ । ਏਕ ਨਿਸਾ ਤਬਿ ਰਾਖਯੋ ਡੇਰਾ।
ਕਰਯੋ ਕੂਚ ਪੁਨ ਹੇਰਿ ਸਵੇਰਾ ॥ ੨੦ ॥ ਗੋਰੇ ਨਿਕਟਿ ਗਈ ਸੁਧ ਸਾਰੀ ।
‘ਤਵ ਪਰ ਭਯੋ ਕ੍ਰੋਧ ਗੁਰ ਭਾਰੀ।ਲੋਕ ਪੁਲੋਕ ਬਿਖੇ ਸੁਖ ਘਨੇ।ਦੇ ਦੇ ਸ੍ਰਾਪ
ਸਕਲ ਹੀ ਹਨੇ॥੨੧॥ ਜੇ ਗੁਰ ਭਾਖੇ ਸਕਲ ਸੁਨਾਏ । ਜਾਨੇ ਗੋਰਸਾਲ
ਦੁਖਦਾਏ । ਰਿਦੇ ਤ੍ਰਾਸ ਧਰਿ ਬਨਿ ਕਰਿ ਦੀਨ । ਸੇਵਾ ਕਰਨਿ ਬਿਖੇ
ਚਿਤ ਦੀਨਿ॥੨੨॥-ਕਰਿ ਗੁਰ ਕਾਰਜ ਭਲੇ ਰਿਝਾਉਂ । ਨਾਂਹਿ ਤ ਅਪਨੇ
ਪ੍ਰਾਨ ਗਵਾਉਂ । ਦਾਰੁਨ ਸ੍ਰਾਪ ਬਖਸ਼ਿ ਹੈਂ ਜਾਂ ਤੋਮਨ ਬਚ ਕਰਮਨਿ ਸੇਵੈਂ
ਤਾਂ ਤੇ ॥੨੩॥ ^੧ਫੁਰਨਹਾਰ ਭੀਖਨ ਦੁਖਦਾਨੀ । ਭਈ ਕ੍ਰੋਧ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰ
ਬਾਨੀ^੨ । ਹੋਹਿ ਪ੍ਰਸੰਨ ਨ ਬਖਸ਼ਹਿ ਜਾਵਦ । ਨਿਸ ਦਿਨ ਸੇਵਾ ਲਾਗੈਂ

^੧ਫੁਰੇ ਲੱਛਣਾਂ ਵਾਲਾ।(ਅ) ਹਰਨ । ^੨ਨੇਰ । ^੩ਕੁੱਕੜ । ^੪ਤੋਤਾ । ^੫ਪਾਣੀ ਕਿਨਾਰੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ
ਇਕ ਪੰਛੀ-ਜਿਸਦੀ ਰਿੱਚੀ ਲੰਮੀ, ਸਿਰ ਲਾਲ ਤੇ ਬਦਨ ਮਿੱਟੀ ਵੰਗਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ^੬ਵੰਨ ਖਜੂਰਾ ।
^੭ਕੁੰਡਲੀਆ ਸਰਪ (ਕੁੰਡੀਆ ਸਪ) । ^੮ਹੈ ਮੁਰਖ । ^੯ਕੇਕੜਾ ਪਾਣੀ ਦਾ ਇਕ ਵੱਡਾ ਕੀੜਾ,
ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਅੱਠ ਟੰਗਾਂ ਤੇ ਦੋ ਪੰਛੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ । ^{੧੦}ਵੱਡੂ । ^{੧੧}ਕੇਵੁਆ, ਗੰਧੋਆ । ^{੧੨}ਕਨਕੋਲ ।
(ਅ) ਅਨੂਹਾਂ । ^{੧੩}ਵੱਦਲਾਂ । ^{੧੪}ਵੇਵੇਂਗਾ । ^{੧੫}ਵੇ-ਉਲਾਵੇ । ^{੧੬}ਭਾਵ ਉਹ ਬੀ ਸ੍ਰਾਪਤ ਸਮਝੇ ।
^{੧੭}ਬੜੀ ਦੁਖਦਾਤੀ ਤੇ (ਫੁਰਨਹਾਰ=) ਫਲ ਦਿੰਦੇ ਬਿਨਾ ਨਾ ਟਲਣ ਵਾਲੀ ਬਾਣੀ ਜੋ ਕ੍ਰੋਧ ਨਾਲ
ਸਤਿਗੁਰ ਤੋਂ ਹੋਈ ਹੈ ।

*ਪਾ:-ਕਿਰਲਾ ।

†ਰੋਵੇ ਦਾ ਜੱਸ ਨੂੰ ਮਰਵਾ

ਵੇਣਾ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਜੱਸੇ ਦੀ ਜੋ ਗਲ ਅਨੁਚਿਤ ਸਮਝਕੇ ਰੋਵੇ ਨੇ
ਉਸ ਦੀ ਜਾਨ ਲਈ ਹੈ ਉਹ ਇਤਨੀ ਚੰਗੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਜਾਨ ਮਾਰੀ ਜਾਂਦੀ । ਯੇਗ ਇਹ
ਸੀ ਕਿ ਰੋਗਾ ਗੁਰ ਜੋ ਪਾਸ ਸ਼ਕਾਇਤ ਕਰਦਾ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪ ਜੱਸੇ ਨੂੰ ਵੇਡ ਵੇਵੇ । ਇੱਥੇ
ਰੋਵੇ ਨੇ ਨਜ਼ਾਯ ਆਪਣੇ ਦੋਬ ਵਿਚ ਲੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਕਸੂਰ ਤੋਂ ਕਿਃ ਵਧਕੇ ਵੇਡ ਵੇਵੇ ਵਿਚ ਮਹਾਂ
ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ ਇਸ ਕਰਕੇ ਵੇਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ।

ਭਾਵਦ-॥੨੪॥ ਇਸ ਦਿਵ ਮਨ ਕੋ ਕਰਿਕੈ ਗੋਰਾ । ਸੇਵਨ ਹਿਤ ਪੂਨ ਧਰਿ
 ਤਿਸ ਠੋਰਾ । ਗੁਰ ਸੇਂ ਫਰਕ ਕੋਸ ਕੋ ਰਾਖਿ । ਚਢੈ ਪਿਛਾਰੀ ਨਿਜ ਹਿਤ
 ਕਾਖਿ ॥੨੫॥ ਕ੍ਰਮ ਕ੍ਰਮ ਕਰਿ ਘਾਲਤਿ ਮਗ ਡੇਰੇ । ਸੈਨਾ ਗਮਨਤਿ ਸੰਗ
 ਘਨੇਰੇ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਪਾਲਕੀ ਮਾਂਹਿ । ਹੋਹਿ ਅਰੂਢਨ ਸੁਖ ਸੇਂ ਜਾਹਿ ॥
 ੨੬॥ ਗਨ ਦੰਦਭਿ ਬਾਜਤ ਸੰਗ ਚਾਲੇ । ਆਯੁਧ ਧਾਰੀ ਸੁਭਟ ਬਿਸਾਲੇ ।
 ਕਤਹੂੰ ਨਿਕਸਹਿ ਅੰਗ ਕੁਰੇਗ । ਦੇਖਤਿ ਤੂਰਨ ਚਢਹਿ ਤੁਰੇਗ ॥੨੭॥
 ਬਡੇ ਬੰਗ ਤੇ ਚਲਹਿ ਧਵਾਇ । ਮਹਾਂ ਬਲੀ ਹਯ ਸਮਤਾ ਬਾਇ^੧ । ਖੰਡ
 ਘੀਵ ਕਰਿ ਪਾਲਨ ਕੀਨੇ । ਚਪਲ ਚਲਾਕੀ ਮਹਿ ਚਿਤ ਦੀਨੇ ॥੨੮॥
 ਮ੍ਰਿਗਨਿ ਹਰਾਇ ਧਾਇ ਕੈ ਗਹੇਂ^੨ ਮਿਚਕ ਪ੍ਰਿਸ਼ਟ^੩ ਜਿਨਹੂੰ ਕੀ ਅਹੋਦੀਰਘ
 ਸ੍ਰਿੰਗਨਿ ਤੇ ਗਹਿ ਲੇਤਿ।ਪੁਨ ਦਾਸਨਿ ਪਕਰਾਇ ਸੁ ਦੇਤਿ ॥ ੨੯ ॥ ਇਸ
 ਪ੍ਰਕਾਰ ਮਗ ਕਰਤਿ ਬਿਲਾਸਾ । ਪਾਲਤਿ ਮ੍ਰਿਗਨਿ, ਨ ਹੋਤਿ ਬਿਨਾਸਾ ।
 ਭਏ ਇਕੱਤ੍ਰ ਹਜ਼ਾਰੇਂ ਜੀਵੇ । ਬਨ ਤੇ ਆਨਿ^੪ ਪਾਲਨਾ ਥੀਵੇ ॥੩੦॥ ਜਹਾਂ
 ਸਿਵਰ ਕੋ ਘਾਲਹਿ ਜਾਇ । ਸੁਨਿ ਗੋਰਾ ਪੀਛੇ ਠਹਿਰਾਇ । ਕੋਸ ਫਰਕ
 ਤੇ ਡੇਰਾ ਕਰੈ । ਗੁਰੁ ਰਿਝਾਵਨਿ ਇੱਛਾ ਧਰੈ ॥੩੧॥ ਅਪਨੀ ਸੈਨਾ ਰਾਖਹਿ
 ਸੰਗ । ਬਡੇ ਸੁਭਟ ਬਲਿ ਚਪਲ ਤੁਰੇਗ । ਨਹਿ ਨੇਰੇ ਗੁਰ ਕੇ ਕਬਿ ਹੋਵੇ ।
 ਮਹਾਂ ਕੋਪ ਅਪਨੇ ਪਰ ਜੋਵੇ ॥ ੩੨ ॥—ਦੁਖਦ ਭਯੰਕਰ ਦੀਰਘ ਸਾਪ ।
 ਕਰੇਂ ਪ੍ਰਸੰਨ, ਬਖਸ਼ ਹੈਂ ਆਪ—। ਕੋਸ ਫਰਕ ਤੇ ਸੰਗ ਸਿਧਾਰਹਿ । ਤਿਸ
 ਹੀ ਅਪਨੇ ਸਿਵਰ ਉਤਾਰਹਿ ॥ ੩੩ ॥ ਆਯੁਧ ਧਾਰੀ ਬੀਰ ਬਿਸਾਲਾ ।
 ਰਣ ਠਾਨਤਿ ਰਿਪੁ ਤੇ ਨਹਿ ਚਾਲਾ ॥ ਇਸ ਬਿਧਿ ਗਮਨਤਿ ਮਗ ਉਲੰਘਾਯੋ ।
 ਸ੍ਰੀ ਕੀਰਤਿਪੁਰ ਤਬਿ ਨਿਯਰਾਯੋ ॥੩੪॥ ਕੋਸ ਦੂਰ ਪੁਰਿ ਤੇ ਜਹਿ ਠੋਰਾ ।
 ਅਪਨਿ ਸੈਨ ਜੁਤਿ ਉਤਰਜੇ ਗੋਰਾ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ੇ ਜਾਇ । ਹਰਖੇ
 ਨਰ ਨਾਰੀ ਸਮੁਦਾਇ ॥ ੩੫ ॥ ਚਢਿ ਕੰਠਨਿ ਪਰ ਫੂਲ ਬਸਾਵੇਂ । ਦੇਖਿ
 ਦੇਖਿ ਸਭਿ ਸੀਸ ਨਿਵਾਵੇਂ । ਉਤਸਵ ਕਰਜੇ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰਾ । ਪੁਰਿ
 ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਜੇ ਸਤਿਗੁਰੁ ਨਿਹਾਰਾ ॥੩੬॥ ਨਿਜ ਮੰਦਿਰ ਸੁੰਦਰ ਜਹਿ ਬਨਜੇ ।
 ਚਿੰਤ੍ਰਤਿ ਅੰਦਰ ਤੇ ਸੁਖ ਸਨਜੇ । ਵਾਹਨ ਤਜਾਗਿ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ੇ ਜਾਇ । ਦੀਹ
 ਪ੍ਰਯੋਕ ਬਿਛੋਨਾ ਛਾਇ ॥ ੩੭ ॥ ਦਾਸਨਿ ਆਨਿ ਡਸਾਵਨਿ ਕੀਨਿ ।
 ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਹੋਰਿ ਆਸੀਨ । ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਮਾਂਹਿ ਫਰਸ਼ ਜੋ ਹੋਵਾ । ਰੇਗ

^੧ਵਾਧੁ ਸਮਾਨ ਵੇਸ਼ ਘੋੜੇ । ^੨ਭਾਵ ਹੀਰੇ ਹਰਨ । ^੩ਲਿਆਕੇ ।

ਅਨੇਕਨਿ ਕੋ ਸੁਠ ਜੋਵਾ ॥ ੩੮ ॥ ਲੈ ਲੈ ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਕੇ ਉਪਹਾਰ । ਪੁਰਿ
ਜਨ ਪਹੁੰਚੈ ਆਨੰਦ ਧਾਰਿ । ਬੰਦਨ ਕਰਿ ਅਰਬੰਦ ਚਰਨ ਕੋ । ਦੇਖਤਿ
ਦਰਸਨ ਕਸ਼ਟ ਹਰਨਿ ਕੋ ॥ ੩੯ ॥ ਕੁਸ਼ਲ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਸਭਿ ਸੋ ਗੁਰ ਕਰਨੈ ।
'ਕ੍ਰਿਪਾ ਆਪ ਕੀ' ਤਿਨਹੁ ਉਚਰਨੈ । 'ਪਿਤਾ ਆਪ ਕੇ ਨਗਰ ਬਸਾਯਹੁ ।
ਨਰੇ ਨਾਰਿਨਿ ਆਨੰਦ ਉਪਜਾਯਹੁ ॥ ੪੦ ॥ ਤੁਮ ਭੀ ਨਹਿੰਨ ਬਿਸਾਰਹੁ
ਇਨ ਕੋ । ਅਹੋ ਆਸਰਾ ਇਨ ਪੁਰਿ ਜਨ ਕੋਚਿਰੀਕਾਲ ਬਾਹਰ ਭੀ ਰਹੈ ।
ਸਦਾ ਪ੍ਰਤੀਖਤਿ ਹਮ ਮਗ ਲਹੈ ॥ ੪੧ ॥ ਅਪਰ ਨਹੀਂ ਇਸ ਪੁਰਿ ਕੋ ਮਾਲਿਕ ।
ਰਾਖਨਿ ਪਾਲਨਿ ਤੁਮਰੇ ਤਾਲਿਕ' । ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਬੋਲੈ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ।
'ਰਹੈ ਪਿਤਾਮਾ ਜੀ ਇਸ ਥਾਇੰ ॥ ੪੨ ॥ ਹਮ ਭੀ ਤਿਮ ਇਤ ਬਾਸ ਕਰੈਂਗੇ ।
ਪੁਰਿ ਕੋ ਖੇਦ ਨ ਕੋਇ ਧਰੈਂਗੇ । ਬਸਹੁ ਨਿਚਿੰਤ ਅਨੰਦ ਉਪਜਾਵਹੁ ।
ਗੁਰ ਗੁਰ ਸਿਮਰਹੁ ਬਿਘਨ ਮਿਟਾਵਹੁ' ॥ ੪੩ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦੇਵ ਕੋ
ਪਾਸ । ਆਨਨੋ ਗੋਦ ਉਠਾਏ ਦਾਸ । ਪਿਤ ਕੇ ਸਨਮੁਖ ਹੂੰ ਕਰਿ ਠਾਵੈ ।
ਕਰੀ ਨਮੋ ਸੁ ਚਾਉ ਚਿਤ ਬਾਵੈ ॥ ੪੪ ॥ ਲਘੁ ਸੁਤ ਕੋ ਪਿਖਿ ਗਹਿ ਕਰਿ
ਬਾਹੁ । ਲੀਏ ਬਿਠਾਇ ਅੰਕ ਕੇ ਮਾਹੁ । ਮੁਖ ਹੋਰਤਿ ਫੇਰਤਿ ਸਿਰ ਹਾਥ ।
ਜਾਨਹਿ-ਬਨਹਿ ਤਖਤ ਕੋ ਨਾਥ-॥ ੪੫ ॥ ਪੁਨ ਉਠਿ ਕਰਿ ਤਹਿ
ਜਲਧਿ ਬਿਬੇਕਾ । ਮਾਤਾ ਨੇਤੀ ਪਗ ਸਿਰ ਟੇਕਾ । ਸੁਤ ਕੋ ਪਿਖਤਿ
ਆਸ਼ਿਖਾ ਦਈ । ਰਿਦੇ ਅਨੰਦ ਪ੍ਰਫੁੱਲਿਤਿ ਭਈ ॥ ੪੬ ॥ ਪੁਨ ਸਭਿ
ਮਹਿਲਾ ਦਰਸਨ ਕੀਨਿ । ਬੰਦਹਿ ਪਦ ਰਿਦ ਮੁਦ ਮਹਿ ਲੀਨਿ । ਇਸ
ਬਿਧਿ ਕੀਰਤਿ ਪੁਰਿ ਮਾਂਹਿ ਜਾਇ । ਬਸੇ ਆਨਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਹਰਿਰਾਇ ॥ ੪੭ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਸਿੰਘੇ ਦਸਮ ਰਾਸੇ 'ਕੀਰਤਪੁਰ ਆਗਮਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਚਨਨੋ ਨਾਮ ਇਕਾਦਸ਼ਮੇ ਅੰਸੁ ॥ ੧੧ ॥

੧੨. [ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਿੱਤ ਬਿਵਹਾਰ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਖਸ਼ਟ ਮਾਸ ਪੁਰਿ ਮਹਿ ਬਸੇ ਨਾਨਾ ਕਰਤਿ ਬਿਲਾਸ । ਚਹੁੰਦਿਬਿ
ਕੀ ਗਨ ਸੰਗਤਾਂ ਸੰਗ ਮਸੇਦ ਸੁ ਦਾਸ ॥ ੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਲੈ ਲੈ ਅਨਿਕ
ਅਕੋਰਨਿ ਆਵੇ । ਦਰਸਹਿ ਮਨੋ ਕਾਮਨਾ ਪਾਵੇਂ । ਦੇਸ ਬਿਦੇਸ ਜਗਤ
ਮਹਿ ਸਾਰੇ । ਗੁਰ ਕੀਰਤਿ ਪਸਰੀ ਸੁਖ ਸਾਰੇ ॥ ੨ ॥ ਦੀਪਮਾਲ ਬੈਸਾਖੀ
ਆਵਿ । ਮੇਲਾ ਹੋਇ ਸੰਤ ਸੰਬਾਵ । ਭਜਨ ਕੀਰਤਨ ਆਠਹੁ ਜਾਮੂ ।
ਕੀਤਕ ਲਿਵ ਲਾਗਾ ਸਤਿ ਨਾਮੂ ॥ ੩ ॥ ਸਿੱਖ ਅਨੇਕ ਮੰਜੀਆਨ ਵਾਰੇ ।
ਨਿਜ ਨਿਜ ਸਗਾਤ ਕੀਨ ਉਦਾਰੇ । ਫੁਰਹਿ ਬਾਕ ਤੂਰਨ ਬਰ ਸ੍ਰਾਪੇ ।
ਅਜਮਤ ਜੁਤ ਗਨ, ਗੁਰੂ ਸਥਾਪੇ ॥ ੪ ॥ ਸੇ ਸਭਿ ਦਰਸਨ ਕੋ ਚਲਿ ਆਵੈਂ ।

ਵਸਤੁ ਅਜਾਇਬ ਗੁਰ ਹਿਤ ਲਜਾਵੈਂ । ਚੰਕ੍ਰਵਰਤਿ ਜਿਮ ਮਹਾਂ ਅਧੀਸ਼ਾ^੧।
 ਸਭਿ ਨਿਪ ਆਇ ਨਿਵਾਵੈਂ ਸੀਸ ॥੫॥ ਤਥਾ ਤਖਤ ਪਰ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ।
 ਦੇਤਿ ਦਾਨ ਬਹੁ ਰਹੇ ਸੁਹਾਇ । ਮਨੋ ਕਾਮਨਾ ਮਨ ਤੇ ਜਾਚੈਂ । ਕੇਤਿਕ
 ਜਾਚਤਿ ਬਚਨ ਉਬਾਚੈਂ ॥ ੬ ॥ ਗੁਪਤਿ ਬਿਦਤਿ ਦਾਸਨਿ ਕੀ ਆਸ ।
 ਪੁਰਵਤਿ ਸਗਰੀ ਦੇਤਿ ਹੁਲਾਸ । ਕੇਚਿਤ ਪੁੱਤ੍ਰ ਕਾਮਨਾ ਪਾਵੈਂ । ਕੇਚਿਤ
 ਬਿਤ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹਰਖਾਵੈਂ ॥ ੭ ॥ ਕੇਚਿਤ ਤਨ ਅਰੋਗਤਾ ਜਾਚੈਂ । ਕੇਚਿਤ
 ਬਿਘਨ ਬਿਨਾਸਿ ਉਬਾਚੈਂ । ਕੇਚਿਤ ਭੀਰ ਪਰਹਿ ਜਬਿ ਆਇ । ਜਾਚਤਿ
 ਬਨਿ ਕੈ ਦੀਨ ਸਹਾਇ^੨ ॥ ੮ ॥ ਕੋ ਕੋ ਕਾਰਜ ਗਿਨੀਅਹਿ ਜਗ ਕੇ ।
 ਪਾਵਹਿ ਨਿਕਟਿ ਗੁਰੁ ਸਰਬਗ ਕੋਗਾਦੀ ਉਚਿਤ ਬੈਠਿ ਛਬਿ ਪਾਵੈਂ। ਭਟ
 ਚਹੁ ਦਿਸ਼ਾ ਦਿਵਾਨ ਲਗਾਵੈਂ ॥੯॥ ਚੌਰਦਾਰ ਢੋਰਤਿ ਬਰ ਚੌਰ। ਚੌਬਦਾਰ
 ਠਾਢੇ ਬਡ ਪੌਰ । ਹਾਥ ਲਸ਼ਟਕਾ ਕੰਚਨ ਧਾਰੈਂ । ਹੁਕਮ ਗੁਰੁ ਕੋ ਅੱਗੂ
 ਉਚਾਰੈਂ ॥੧੦॥ ਭਾਟ ਨਕੀਬ ਸੁਜਸੁ ਕੋ ਕਹੈਂ । ਬਿੰਦ ਢਲੈਤ^੩ ਖਰੇ ਦਿਢ
 ਰਹੈਂ । ਸੂਰਜਮੁਖੀ ਸੁਹਾਇ ਅਗਾਰੀ । ਜਗਮਗਾਤ ਸੂਰਜ ਅਨੁਹਾਰੀ ॥
 ੧੧ ॥ ਖਰੇ ਮੇਵੜੇ ਸੰਗਤਿ ਕੇਰੇ । ਕਰਿ ਅਰਦਾਸ ਸੁਨਾਇ ਅਗੋਰੇ। ਧਨੀ
 ਮਸੰਦਨਿ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰਤਿ। ਚਹੁਦਿਸ਼ਿ ਤੇ ਬਾਕਨਿ ਸਤਿਕਾਰਤਿ ॥ ੧੨॥
 ਅਨਿਕ ਅਕੋਰਨਿ ਕੇ ਅੰਬਾਰੇ । ਹੋਤਿ ਜਾਤਿ ਹੈਂ ਗੁਰੁ ਅਗਾਰੇ । ਕਰ ਜੁਗ
 ਜੋਰਿ ਜੋਰਿ^੪ ਚਹੁ ਓਰ । ਜਾਚਹਿ ਰਾਚਹਿ ਚਰਨ ਨਿਹੋਰਿ^੫ ॥ ੧੩॥ ਕਬਿ
 ਕਬਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦਿਸ਼ਟਿ ਕੋ ਛਾਰੈਂ। ਸਭਿ ਦਿਸ਼ਿ ਸੰਗਤਿ ਖਰੀ ਨਿਹਾਰੈਂ। ਇਕ
 ਸੋ ਇਕ ਪਾਲਨਿ ਕੋ ਜਾਮਾ । ਸੂਖਮ ਬਸਤ੍ਰ ਪਹਿਰਿ ਅਭਿਰਾਮਾ ॥ ੧੪ ॥
 ਬਹੁਤ ਮੋਲ ਕੋ ਲਲਿਤ ਦੁਕੂਲ । ਡਾਰਜੋ ਰਹੈ ਦੀਹ ਭੁਜਮੂਲ^੬ । ਮੁਕਤਾ-
 ਲਨਿ ਕੀ ਮਾਲ ਬਿਸਾਲਾ । ਉੱਜਲ ਗੋਲ ਦਿਪਤਿ ਦੁਤਿ ਜਾਲਾ ॥੧੫॥
 ਬਿਚ ਲਲੈਤਕਾ^੭ ਲੁਲਿਤ^੮ ਲਲਾਮੁ^੯* । ਹੀਰੇ ਬਡੇ ਜਟਿਤਿ ਅਭਿਰਾਮਾ।
 ਨਵਰਤਨੇ ਭੁਜਦੰਡ ਬਿਰਾਜੇ। ਨਵਗ੍ਰਹ ਨਿਜਦੁਤਿਜਨੁ ਉਪਰਾਜੇ^{੧੦} ॥੧੬॥

^੧ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਪਤੀ ਰਾਜਾ । ^੨ਦੀਨ ਬਣ ਕੇ ਸਹਾਇਤਾ ਮੰਗਦੇ ਹਨ । ^੩ਸੂਰਮੇ । ^੪ਹੱਥ ਵੇਵੇਂ ਜੋੜੇ
 ਜੋੜ ਕੇ । ^੫ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਬਿਣੇ ਕਰਕੇ ਮੰਗਣ ਵਿਚ ਰਚਦੇ ਹਨ ਭਾਵ ਪ੍ਰੀਤਵਾਨ ਹੋਕੇ ਮੰਗਦੇ
 ਹਨ । ^੬ਭਾਵ ਮੋਹਿਆਂ ਤੇ । ^੭ਮੋਤੀਆਂ ਦੀ । ^੮ਨਾਭੀ ਤੋਂ ਲਟਕਣ ਵਾਲੀ ਮਾਲਾ [ਸੰਸਾਰ,
 ਲਲਾਮੁਕਾ] । ^੯ਟਿਕ ਰਹੀ ਹੈ [ਸੰਸਾਰ, ਲੁਲਿਤ] । (ਅ) ਲਟਕ ਰਹੀ ਹੈ, ਹਿਲ ਰਹੀ ਹੈ ।
^{੧੦}ਦੁੰਦਰ [ਸੰਸਾਰ, ਲਲਾਮੁ] । ^{੧੧}ਮਾਨੋ ਆਪਣੀ ਸ਼ੋਭਾ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ।

*ਪਾ:- ਬੀਚ ਬਿਰਾਜਤਿ ਦੁੰਦਰ ਨਾਮ ।

ਜਾਤਰੂਪ ਕੇ ਕਟਕ^੧ ਸੁਹਾਇ । ਕੌਰ ਦਾਰ ਜਟਿਤੀ ਸਮੁਦਾਇ । ਛਾਪ
ਛਲਾਯਨਿ ਸ਼ੋਭਤਿ ਹੀਰੇ । ਰਚੇ ਚਕੋਰ ਚਾਰੁ ਰੁਜਿ ਚੀਰੇ ॥ ੧੭ ॥ ਦੁਇ
ਮੁਖ ਮੰਡਲ ਕਾਨਨ ਕੁੰਡਲ^੨ ਡੋਲਤਿ, ਸ਼ੋਭਤਿ ਮਨਹੁ ਅਖੰਡਲ^੩ । ਸੁੰਦਰ
ਸੁਖਮ ਸਿਰ ਉਸਨੀਕ^੪ । ਉਪਰ ਜਿਗਾ ਬੰਧਿ ਬਿਧਿ ਨੀਕ^੫ ॥ ੧੮ ॥ ਮਨਹੁ
ਸ਼ਾਂਤਿ ਰਸ ਕੇ ਧਰਿ ਬੇਸ । ਸੋਹਤਿ ਸੂਰਜ ਗਜਾਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਾਬੋਲ ਅਮੋਲਕ
ਕੋਮਲ ਮੀਠੇ । ਮੁਖ ਤੇ ਨਿਕਸਤਿ ਚਿਤ ਕੋ ਈਠੇ ॥ ੧੯ ॥ ਕਮਲ ਪਾਂਖਰੀ
ਆਂਖ ਬਿਸਾਲਾ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਭਰੀ ਤੇ ਪਿਖਹਿ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ । ਗਰ ਸਮਸ਼ੋਰ ਧਰੀ
ਖਰ ਧਾਰਾ । ਜਟਤਿ ਜਵਾਹਰ ਮੁਸ਼ਟ ਸੁਧਾਰਾ ॥ ੨੦ ॥ ਸਰ ਤੀਖਨ
ਭੀਖਨ ਤੇ ਭਰਜੇ । ਤਰਕਸ਼ ਮੁਕਤਾ ਗੁਛਨਿ ਜਰਜੇ । ਧਰਹਿ ਧਨੁਖ ਕੋ
ਅਧਿਕ ਕਠੋਰਾਐਂਚਯੋ ਜਾਇ ਨ ਨਰ ਕੇ ਜੋਰਾ ॥ ੨੧ ॥ ਸਰਬ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਕਬਿ
ਨਿਕਟਿ ਧਰਾਵੈ । ਕਬਿਹੂੰ ਅਪਨੇ ਅੰਗ ਲਗਾਵੈ । ਬਾਕ ਪਿਤਾਮੇ ਕੋ ਨਿਤ
ਪਾਲਤਿ । ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਤੇ ਜੰਗ ਨ ਡਾਲਤਿ ॥ ੨੨ ॥ ਤੁਰਕਾਦਿਕੁ ਜੇ
ਰਿਪੁ ਹੁਇ ਆਵੈ ਐਂਚਕ ਬਿਘਨ ਤਿਨਹੁ ਪਰਿ ਜਾਵੈ ਆਇ ਸਕਹਿ ਨਹਿ
ਨਿਕਟਿ ਅਰਾਤੀ । ਬਿਨਸਤਿ ਬਿਨਾਂ ਬਾਰ ਬਿਨ ਘਾਤੀ^੬ ॥ ੨੩ ॥ ਜਾਮ
ਜਾਮਨੀ ਜਾਗਨਿ ਕਰਿ ਹੀਂ । ਸੋਚ ਸ਼ਨਾਨ ਠਾਨਿ ਪਟ ਧਰਿਹੀਂ । ਬੈਠਹਿ
ਮਨ ਪਾਵੈਂ ਬਿਸਰਾਮ । ਇਕ ਲਿਵ ਲਗਹਿ ਆਤਮਾ ਰਾਮ ॥ ੨੪ ॥ ਰਾਗ
ਦ੍ਵੈਸ ਦ੍ਵੈਤ ਨ ਜਹਿ ਲੇਸ਼ । ਇਕ ਅਸ਼ੇਸ਼ ਮਹਿ ਨਹਿ ਨ ਕਲੇਸ਼^੭ । ਆਵਹਿ
ਬੰਦ ਰਬਾਬੀ ਪਾਸੇ । ਆਸਾਵਾਰਿ ਸ ਰਾਗ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੇ ॥ ੨੫ ॥ ਜਿਮ ਅੰਮ੍ਰਿਤ
ਕੀ ਬਰਖਾ ਹੋਇ । ਸੁਨਹਿ ਪ੍ਰੀਤ ਵਡਭਾਗੀ ਜੋਇ । ਹੋਇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਭੋਗ
ਜਬਿ ਪਰੈ । ਭਾਟ ਨਕੀਬ ਸੁਜਸੁ ਕੋ ਕਰੈ ॥ ੨੬ ॥ ਘਸਿ ਚੰਦਨ ਕੋ ਕੋਸਰ

^੧ਨਿਠੇ ਵੇ ਕੜੇ । ^੨ਦੁਹਾਂ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਕੁੰਡਲ ਹਨ । ^੩ਜਿਵੇਂ ਇੰਦ੍ਰ ਦੇ ਸ਼ੋਭਦੇ ਹਨ । ^੪ਦਸਤਾਰ ।
^੫ਬਿਨਾ ਮਾਵੇ । ^੬ਨਾਂਹੀ (ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੋਈ) ਕਲੇਸ਼ ਹੈ (ਉਸ) ਇਕ ਪੂਰਨ ਵਿਚ (ਟਿੱਕਦੇ ਹਨ)।

*ਰਾਜਸੀ ਲਿਬਾਸ ਦਾ ਰੂਪਕ ਸੁਹਣਾ ਈਨ੍ਹਿਆਂ ਹੈ, ਪਰ ਕੁੰਡਲ ਆਦਿ ਪਹਿਰਾਵੇ ਕੇਵਲ
ਕਾਵਜ ਦੁੰਦਰਤਾ ਵੇ ਹੀ ਲਖਾਯਕ ਸਮਾਣੇ ਚਾਹੀਏ, ਕਿਉਂਕਿ ਕੁੰਡਲਾਂ ਦੀ ਹਿਲ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮੀ
ਦਿਲਾਂ ਦੇ ਹਿਲਾਉ ਤੇ ਈਂਚ ਦੇ ਭਾਵ ਪਹਿਲੇ ਕਵੀਆਂ ਨੇ ਦਰਸਾਏ ਹਨ, ਉਸੇ ਭਾਵ ਦੀ ਦੁੰਦਰਤਾ
ਵੇ ਅਸਰ ਹੇਠ ਕਵੀ ਜੀ ਬੀ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਵਰਣਨ ਈਨ੍ਹੇ ਦਿਖਾਲਦੇ ਹਨ । ਪੁਰਾਣੇ ਕਵੀ ਰੂਬਰੂ
ਵਰਣਨ ਤੋਂ ਲੇਖਕ ਕਾਵਿ ਮੰਕੇਤ ਸਾਮਾਨ ਬੀ ਜੇ ਦਰਸਾਉਣੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਣ ਦਰਸਾ ਜਾਇਆ
ਕਰਦੇ ਸਨ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰੂਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਸਨ ਮੰਨਦੇ ਜਿਹਾ ਕੇ ਤਾਲ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਤਾਂ ਪੂਰਣ ਹੈ ਜੇ
ਕਵੀ ਕਵਲਾਂ ਦਾ ਜ਼ਕਰ ਬੀ ਵਿਚ ਲਿਆਵੇ, ਚਾਹੇ ਉਸ ਤਾਲ ਵਿਚ ਹੋਛ ਚਾਹੇ ਨਾ ਹੋਛ ।

ਸਾਥ। ਆਨਹਿੰ ਦਾਸ ਧਰੇ ਜੁਗ ਹਾਥ। ਸੁਭਹਿ ਗੁਰਮਖੀ ਦੀਰਘ ਨੀਕਾ।
 ਨਿਜ ਕਰ ਸੰਗ ਨਿਕਾਸਹਿੰ ਠੀਕਾ ॥ ੨੭ ॥ ਦਰਸਹਿੰ ਬਿਚ ਆਦਰਸ਼^੧
 ਬਦਨ ਕੋ। ਸ਼ੋਭਤਿ ਸੰਦਰ ਦੁਤੀ ਸਦਨ ਕੋ। ਬਾਰੰਬਾਰ ਸਮਸ^੨ ਪਰ ਹਾਥ।
 ਫੇਰਤਿ ਕਰਹਿੰ ਸੁਧਾਰਨਿ ਨਾਥ ॥ ੨੮ ॥ ਸਭਾ ਸਥਾਨ ਬਹੁਰ ਚਲਿ ਆਵੈਂ।
 ਸਕਲ ਸਮਾਜ ਦੇਖਿ ਸੁਖ ਪਾਵੈਂ। ਚਹੁੰਦਿਸ਼ ਤੇ ਬੰਦਨ ਗਨ ਹੋਵੈ। ਜਿਤ
 ਦਿਸ਼ਿ ਪਿਥੈਂ ਤਾਪ ਤ੍ਰੈ ਖੋਵੈਂ ॥ ੨੯ ॥ ਹੋਤਿ ਇਲਾਵਲ ਦੌਕੀ ਫੇਰ। ਬਜਤਿ
 ਮਿਦੰਗ ਰਬਾਬ ਬਹੋਰ। ਸਭਾ ਲਗੀ ਸਭਿ ਸ਼ਬਦ ਸੁਨੈ ਤੇ। ਬਿਮਲ ਆਤਮਾ
 ਹੂੰ ਮਤਿਵੈਤੇ ॥ ੩੦ ॥ ਕੇਚਿਤ ਗਯਾਨ ਬਾਰਤਾ ਬੁਝਹਿੰ। ਉਪਦੇਸ਼ਹਿੰ ਤਿਸ
 ਆਤਮ ਸੁਝਹਿੰ। ਕੇਚਿਤ ਸੇਵਾ ਕਰਹਿੰ ਬਿਸਾਲਾ। ਹੋਹਿ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਟਹਿੰ
 ਜਮ ਜਾਲਾ ॥ ੩੧ ॥ ਕੇਚਿਤ ਕਰਹਿੰ ਭਗਤਿ ਅਭਿਰਾਮ। ਉਪਦੇਸ਼ਤਿ
 ਗੁਰ ਤਿਨ ਸਤਿਨਾਮੂ। ਐਸੀ ਲਿਵ ਲਾਗਹਿ ਉਰ ਅੰਤਰਾਸਿਮਰਨਿ ਨਿਸ
 ਦਿਨ ਰਹੈ ਨਿਰੰਤਰ ॥ ੩੨ ॥ ਜਿਸ ਤੇ ਮਨ ਹੁਇ ਜਾਇ ਇਕਾਗਰ।
 ਜਥਾ ਜੋਤਿ ਜੋਗੀਨਿ ਉਜਾਗਰ। ਅੰਤ ਸਮੇਂ ਗੁਰ ਪੁਰਿ ਮਹਿੰ ਬਾਸਹਿੰ। ਜਹਾਂ
 ਸਦੀਵ ਅਨੰਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਹਿੰ ॥ ੩੩ ॥ ਕੇਚਿਤ ਪਾਵਹਿੰ ਆਤਮ ਗਯਾਨ। ਜਨਮ
 ਜਨਮ ਕੇ ਬੰਧਨ ਹਾਨਿ। ਡੇਢ ਜਾਮ ਲੋ ਜਬਿ ਦਿਨ ਆਵੈ। ਤਾਵਤ ਬੈਠੇ
 ਸਭਾ ਸੁਹਾਵੈਂ ॥ ੩੪ ॥ ਜਥਾ ਜੋਗ ਉਪਦੇਸ਼ਹਿੰ ਦਾਸ। ਕਰਹਿੰ ਕੁਮਤਿ ਕੇ ਬੰਧ
 ਬਿਨਾਸ਼। ਪੁਨਹਿ ਰਸੋਈਆ ਹਾਦਰ ਹੋਇ। ਠਾਵੈ ਰਹੈ ਬੰਦਿ ਕਰ ਦੋਇ ॥
 ੩੫ ॥ ਦਿਸ਼ਟਿ ਪਰਹਿ ਤਬ ਅਰਜ਼ ਗੁਜ਼ਾਰਹਿ। 'ਮਹਾਂਰਾਜ ਜੀ ਭੋਜਨ
 ਤਜਾਰਹਿ'। ਉਠਹਿੰ ਗੁਰੂ, ਸੁਚ ਸੰਗ ਸਥਾਨ। ਬੈਠਹਿੰ^੩, ਚਰਨ ਪਖਾਰਹਿੰ
 ਪਾਨ ॥ ੩੬ ॥ ਇਕ ਚੌਂਕੀ ਪਰ ਦੀਰਘ ਥਾਰ। ਇਕ ਪਰ ਬੈਠਹਿੰ ਆਪ
 ਉਦਾਰ। ਮਨ ਭਾਵਤਿ ਅਚਿ ਭੋਜਨ ਨਾਨਾ। ਪਾਨੀ ਪਾਨ ਪਖਾਰਹਿੰ
 ਪਾਨਾ^੪ ॥ ੩੭ ॥ ਪੁਨ ਉਠਿ ਸੁਠ ਪ੍ਰਯੋਕ ਪਰ ਬਿਰੈਂ। ਕ੍ਰੋਧਿਕ ਕਾਲ ਸੁਖੋਪਤਿ
 ਧਰੈਂ। ਡੇਢ ਜਾਮ ਦਿਨ ਤੇ ਉਠ ਕਰਿ ਕੈ। ਧਰਹਿੰ ਸੋਚ ਆਲਸ ਪਰ ਹਰਿ-
 ਕੈ ॥ ੩੮ ॥ ਬਹੁਰ ਦਿਵਾਨ ਬਿਖੇ ਬਿਤ ਹੋਇ। ਦਰਸਨ ਕਰਹਿ ਆਨਿ ਸਭਿ
 ਕੋਇ। ਸੰਧਯਾ ਲਗਿ ਸੁਨਿ ਸ਼ਬਦ ਸ ਰਾਗ। ਕਰਹਿੰ ਸ੍ਰੋਧ ਜਨ ਪਿਖਿ
 ਅਨੁਰਾਗ ॥ ੩੯ ॥ ਚਤੁਰ ਘਟੀ ਨਿਸ ਸੀੜੀ ਵੇਰਿ। ਭੋਜਨ ਕਰਹਿੰ ਗੁਰ ਪਨ
 ਵੇਰ। ਜਾਮ ਜਾਇ ਨਿੰਦ੍ਰਾ ਬਸਿ ਹੋਬਿੰ। ਪੌਢਹਿੰ ਬਰ ਪ੍ਰਯੋਕ ਪਰ ਮੋਦਿ।

^੧ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਵਿਚ। ^੨ਦਾੜ੍ਹੇ। ^੩ਸੁੱਚਤਾ ਵਾਲੇ ਥਾਂ ਤੇ ਜਾ ਬੈਠਦੇ ਹਨ। ^੪ਪਾਨੀ ਪੀਕੇ ਹੋਥ ਧੋਂਵਦੇ ਹਨ।

॥੪੦॥ ਜਾਮ ਜਾਮਨੀ ਤੇ ਪੁਨ ਜਾਗਹਿ। ਸੋਚ ਸਨਾਨ ਕਰਨਿ ਕੋ ਲਾਗਹਿ।
ਇਕ ਸੋ ਇਕ ਗਾਗਰ ਕੇ ਸੰਗ। ਸਰਬ ਰਿਤੁਨਿ ਮੱਜਤਿ ਸਰਬੰਗ ॥੪੧॥
ਇਮ ਨਿਸ ਦਿਨ ਕੀ ਕ੍ਰਿਯਾ ਕਰੀਤੇ। ਜਿਨ ਤੇ ਜਨ ਅਨੇਕ ਉਪਰੀਤੇ।
ਖਸਟ ਮਾਂਸ ਕੀਰਤਿਪੁਰਿ ਮਾਂਹੀ। ਕਰਜੈ ਬਾਸ ਸਤਿਗੁਰ ਚਿਤਚਾਹੀ ॥੪੨॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਰਸ ਗਿੰਬੇ ਦਸਮਿ ਰਾਸੇ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਿਤ ਬਿਵਹਾਰ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਦਵਾਦਸ਼ਮੇ ਅੰਸੂ ॥ ੧੨ ॥

੧੩. [ਗੁਰ ਜੀ ਦਾ ਫੇਗਾ ਦੁਰਕਾਂ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ]।

ਏਹਗਾ ॥ ਰਹਜੈ ਕੋਸ ਭਰ ਨਗਰ ਤੇ ਗੌਰਾ ਸਿਵਰ ਲਗਾਇ। ਚਾਹਤਿ
ਕਰਜੈ ਪ੍ਰਸੰਨ ਗੁਰ ਘਾਤ^੧ ਕਛੁ ਨਹਿ ਪਾਇ ॥ ੧ ॥ ਚੋਪਈ ॥ ਨਿਸ ਦਿਨ
ਸਿਮਰਨਿ ਕਰਤਿ ਬਿਤਾਵੈ। ਨਿਜ ਸੈਨਾ ਕੋ ਧੀਰ ਧਰਾਵੈ। ਖਾਨ ਪਾਨ ਤੇ
ਪੋਖਨਿ ਕਰੈ। ਸਸਤੁ ਬਸਤੁ ਤੇ ਤਜਾਰੀ ਧਰੈ ॥੨॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਚਢਨਿ ਕੋ
ਚਾਹਾ। ਬਿਚਰਹਿ ਦੋਸ਼ਨਿ ਜੰਗਲ ਮਾਂਹਾ। ਸਨੇ ਸਨੇ ਸਤੱਦਵ ਕੇ ਤੀਰ।
ਗਮਨੇ ਸੰਗ ਮਹਾਂ ਭਟ ਭੀਗਾ ॥੩॥ ਬਜਹਿ ਦੁਰੋਬ ਦੁੰਦਭਿਨਿ ਦੀਹਾ^੨। ਜਿਹ
ਸੁਨਿ ਸੁਰਨਿ ਹੁਇ ਰਣ ਪ੍ਰੀਹਾ^੩। ਹਯ ਪ੍ਰੇਰਹਿ ਗਹਿ ਤੁਪਕ ਚਲਾਵਹਿ^੪।
ਕੋਚਤਿ ਵਾਹਨਿ ਪੁਸ਼ਟ ਕੁਦਾਵਹਿ ॥੪॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਅਰੂਢਿ ਤੁਰੰਗਾ।
ਬੋਗੀ ਚੋਚਲ ਬਲ ਸਰਬੰਗ। ਬਾਗ ਉਠਾਇ ਤੁੰਦ ਤਬਿ ਕਰਜੈ। ਨਟ ਸਮ
ਫਾਂਦਤਿ ਚਪਲਤਿ ਚਰਜੈ ॥ ੫ ॥ ਕਰਹਿ ਕਵਾਇਦ ਤੋਮਰ ਤੀਰ। ਜਿਮ
ਰਣ ਮਾਰਤਿ ਹੈਂ ਬਰ ਬੀਰ। ਅਧਿਕ ਧਵਾਇ ਦੀਨਿ^੫ ਮੈਦਾਨ। ਮਨ
ਮਨਿੰਦ ਜਿਹ ਬੋਗ ਮਹਾਨ ॥ ੬ ॥ ਸਭਿਨਿ ਦਿਖਾਇ ਫੇਰਿ ਕਰਿ ਆਛੇ।
ਖਰੇ^੬ ਮਿਲਾਵਨ ਸੈਨਾ ਪਾਛੇ^੭। ਮਾਰਗ ਢਲਤਿ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰਾ। ਕੋਤਕ
ਕਰਤਿ ਗੁਰੂ ਕਰਤਾਰਾ ॥ ੭ ॥ ਸਿੱਖੀ ਮਗ ਦਿਢ ਕਰਨਿ ਅਨੂਪ। ਜਗ-
ਤੇਸੁਰ ਕੋ ਸਪਤਮ ਰੂਪ। ਸਤੱਦਵ ਤੀਰ ਤੀਰ ਚਲਿ ਆਵੈ^੮ ਦਿਨ ਗਮਨੈਂ
ਡੇਰਾ ਨਿਸ ਪਾਵੈ ॥੮॥ ਕੋਤਿਕ ਮਹਿਲਾਂ^੯ ਕੇ ਸੰਗ ਡੇਰੇ। ਲਜਾਏ ਸਤਿਗੁਰ
ਇਤ ਹੀ ਓਰੇ। ਸਰੀਦਨਿ^{੧੦} ਸਕਟਨਿ^{੧੧} ਮਹਿ ਗਨ ਦਾਸੀ। ਸੇਵਾ ਠਾਨਹਿ
ਜੇ ਨਿਜ ਪਾਸੀ ॥ ੯ ॥ ਜਹਾਂ ਪ੍ਰਭੂ ਉਤਰੇ ਸੁਖ ਪਾਯੋ। ਹਿਤ ਤੇ ਗੌਰਾ

^੧ਦਾਉ, ਮੋਕਾ। ^੨ਭਾਰੀ। ^੩(ਦੀ) ਇੱਛਾ। ^੪ਭਜਾ ਦਿੱਤਾ। ^੫ਪਿਛਲੀ ਤੋਨਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾਵਣ ਲਈ
ਖੜੋਟੇ। ^੬ਰਥਾਂ। ^੭ਗੋਡਿਆਂ। ^੮ਪਾ:-ਪਲਾਵਹਿ। ^੯ਪਾ:-ਕਟੇ।

‡ਸਤੱਦਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੀਤ ਵਿਚ ਕਵੀ ਜੀ ਨੇ ਵਿਆਹ ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਏ। †ਸਾਵਲੀ
ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਵਿਵਾਹ ਦੱਸੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪਰਾਤਨ ਗੰਥ ਮਹਿਮਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਇਕ
ਵਿਆਹ ਆਇਆ ਹੈ, ਜੋ ਬੇ ਰਾਸਿ ੫ ਅੰਸ ੨੭ ਅੰਕ ੪੬ ਦੀ ਟੋਠਲੀ ਦੁਕ।

ਕੌਸ ਰਹਾਯੋ । ਸੰਗ ਤੀਨ ਸੈ ਭਟ ਅਸਵਾਰ । ਰਚਹਿ ਜੰਗ ਬਛ ਆਯੁਧ
 ਧਾਰਿ ॥ ੧੦ ॥ ਨਿਸ ਬਿਸਰਾਮ ਕੀਨਿ ਸੁਖ ਪਾਏ । ਖਾਨ ਪਾਨ ਤੇ ਪੁਨ
 ਸੁਪਤਾਏ । ਭਈ ਪ੍ਰਭਾਤਿ ਸੋਚ ਇਸ਼ਨਾਨੇ । ਜੀਨ ਡਾਰਿਹਯ ਕੀਨਿ ਪਯਾਨੇ
 ॥ ੧੧ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਅਗਾਰੀ ਚਾਲੇ । ਦੁੰਦਭਿ ਬਜਨੇ ਚਵਨੇ ਦਲ
 ਨਾਲੇ । ਪਾਛੇ ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਰਣਵਾਸ । ਡੋਰੇ ਸਜੰਦਨ ਦਾਸੀ ਦਾਸ ॥ ੧੨ ॥
 ਸੁਧ ਲੇ ਕਰਿ ਰੋਰਾ ਚਢਿ ਚਾਲਾ । ਨਿਜ ਬਜਵਾਇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਬਿਸਾਲਾ ।
 ਸਤ੍ਰੰਦਵ ਨਿਕਟਿ ਨਿਕਟਿ ਚਲਿ ਆਵੈ । ਸਕਲ ਬਹੀਰ ਪਰਜੇ ਤਿਤ
 ਜਾਵੈ ॥ ੧੩ ॥ ਲਵਪੁਰਿ ਤੇ ਤੁਰਕਨਿ ਕੋ ਡੋਰਾ । ਜਾਤਿ ਚਲਜੋ ਉਮਰਾਵ
 ਬਡੋਰਾ । ਵਿੱਲੀ ਪੁਰਿ ਤੁਰਕੋ ਸਰ ਤੀਰ । ਪਹੁੰਚਜੋ ਚਹੈ ਮਹਾਂ ਭਟ ਭੀਰ
 ॥ ੧੪ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਅਗਾਰੀ ਆਏ । ਪਾਛੇ ਮਹਿਲਾਦਿਕ ਸੁਦਾਏ ।
 ਸਨੇ ਸਨੇ ਚਲਿਬੋ ਤਿਨ ਹੋਇ । ਤੁਰਕਨਿ ਅਨੀ ਬਿਲੋਕੇ ਸੋਇ ॥ ੧੫ ॥
 ਬੁਝਜੋ 'ਇਹ ਕਿਸ ਕੋ ਹੈ ਡੋਰਾ ?' । ਗਮਨਤਿ ਜਾਤਿ ਵਹੀਰ ਬਡੋਰਾ ।
 ਕਹਜੋ ਸੁਨਾਇ 'ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ । ਆਗੇ ਗਏ ਜੈਨ ਸੁਦਾਇ ॥ ੧੬ ॥
 ਤਿਨ ਕੋ ਇਹ ਬਹੀਰ ਉਤ ਜਾਈ' । ਜਬਿ ਤੁਰਕਨਿ ਐਸੀ ਸਧਿ ਪਾਈ ।
 ਸੈ ਉਮਰਾਵ ਕਹਨਿ ਤਬਿ ਲਾਗਜੋ । ਪੁਬਮ ਸੱਤਤਾ ਕੋਪ ਸੁ ਜਾਗਜੋ
 ॥ ੧੭ ॥ 'ਇਨ ਕੋ ਹੁਤੋ ਪਿਤਾਮਾ ਜਬੈ । ਮੋਰ ਪਿਤਾਮਾ ਮਾਰਜੋ ਤਬੈ ।
 ਮੁਰਲਸਖਾਨ ਬੀਰ ਬਰ ਬੰਕਾ । ਰਣ ਮੈਂ ਕਰਜੋ ਮੰਘਾਰ ਨਿਸ਼ੰਕਾ ॥ ੧੮ ॥
 ਅਬਿ ਔਚਕ ਭਾ ਮੇਲ ਹਮਾਰਾ । ਟੂਟ ਲੈਉ ਇਨ ਕੋ ਦਲ ਸਾਰਾ । ਸਜੰਦਨ
 ਡੋਰੇ ਲੀਜਹਿ ਘੋਰ । ਜਾਨਿ ਨਹੀਂ ਦਿਹੁ ਇਨਹਿ ਅਗੋਰ ॥ ੧੯ ॥ ਡੋਰੇ
 ਸਕਲ ਦੁਖਾਵਨਿ ਕਰੋ । ਜੇ ਕਰਿ ਖਰੋ ਕਰਹਿ ਤਬਿ ਲਰੋ' । ਇਮ ਸੁਨਿ
 ਸੁਨ ਤੁਰਕ ਸੁਦਾਏ । ਘੋਰਿ ਬਹੀਰ ਖਰੋ ਅਗੁਵਾਏ ॥ ੨੦ ॥ ਇਕ ਅਸਵਾਰ
 ਧਵਾਵਤਿ ਗਯੋ । ਮਿਲਜੋ ਗੁਰੂ ਸੰਗ ਭਾਖਤਿ ਭਯੋ । 'ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ! ਆਪ
 ਚਲੇ ਇਤ ਜਾਤੇ । ਪੀਛੇ ਮਿਲੇ ਤੁਰਕ ਰਿਸ ਰਾਤੇ ॥ ੨੧ ॥ ਘੋਰਜੋ ਸਕਲ
 ਵਹੀਰ ਤੁਮਾਰਾ । ਹਟਿ ਕਰਿ ਬਨਹੁ ਸਹਾਇ ਉਦਾਰਾ' । ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਪ੍ਰਭੂ
 ਤੁਟੰਗ ਠਹਿਰਾਯੋ । ਸਕਲ ਪੁਬਲ ਦਲ ਸੰਗ ਮਿਲਾਯੋ ॥ ੨੨ ॥ -ਆਨਿ
 ਜੰਗ ਕੋ ਕਾਰਜ ਪਰਜੋ । ਹਮਹਿ ਪਿਤਾਮੇ ਬਰਜਨਿ ਕਰਜੋ । ਅਸਮੰਜਸ
 ਹੋਈ ਅਬਿ ਆਨਿ-। ਖਰੋ ਬਿਚਾਰਜੋ ਗੁਰ ਭਗਵਾਨ ॥ ੨੩ ॥ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ

ਤੁਰਕਾਂ ਦੀ ਵੇਜ ਨੇ । ਤੁਰਕ (ਆਪਣਾ ਦਲ ਲੜਨ ਲਈ) ਖੜਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਲੜੇ ।

ਬੂਝੈ 'ਕੌਨ ਪਿਛਾਰੀ'। ਜਬੇਦਾਰ ਆਵਤਿ ਬਲ ਭਾਰੀ। ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਤਿਨ
 ਸਕਲ ਸੁਨਾਈ। 'ਪ੍ਰਭੁ ਜੀ ਸੈਨਾ ਸਭਿ ਚਲਿ ਆਈ॥੨੪॥ ਸ਼ਸਤ੍ਰਹੀਨ
 ਸਭਿ ਆਇ ਪਿਛਾਰੇ। ਸੁਨੈ ਦੂਰ ਦੰਦਭਿ ਧੁਨਕਾਰੇ। ਭਗਤੁ ਕੇਰ
 ਨਿਨਾਵਾ^੧ ਆਵਤਿ। ਅਪਰ ਨ ਸੈਨਾਪਤਿ ਕੋ ਪਾਵਤਿ' ॥ ੨੫ ॥ ਸੁਨਿ
 ਕਰਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਬਖਾਨਾ। 'ਜੇ ਭਗਤੁ ਸੁਤ ਹੈ ਤਿਸ ਥਾਨਾ। ਅਪਨੀ
 ਮਾਤਨਿ ਆਪਹਿ ਲਜਾਵਹਿ। ਲਰਹਿ ਤੁਰਕ ਸੇਂ ਸਕਲ ਬਚਾਵਹਿ'॥੨੬
 ॥ ਇਮ ਕਹਿ ਚਪਲ ਤੁਰੰਗ ਚਲਾਯੋ। ਪਾਛੇ ਕਰਕ ਚਲੈ ਉਮਝਾਯੋ।
 ਮਨ ਮਹਿ ਗਿਨਹਿ^੨—ਨ ਸਤਿਗੁਰ ਮੁਰੇ। ਹਮ ਕੋ ਲਰਨਿ ਹੁਕਮ ਨਹਿ
 ਕਰੇ ॥੨੭॥ ਦਲ ਤੁਰਕਨਿ ਕੋ ਹੋਇ ਘਨੇਰਾ। ਹਮ ਮਾਰਹਿ, ਤਹਿ ਕਹੈ
 ਨ ਫੇਰਾ^੩—ਗੁਰ ਸਨਮੁਖ ਕੋ ਕਹੈ ਨ ਬੈਨਾਸੀਗ ਚਲਤਿ ਕਰਿ ਨੀਚੇ ਨੈਨ
 ॥ ੨੮ ॥—ਆਵਤਿ ਅੰਤਹਿਪੁਰਿ ਗੁਰ ਕੇਰਾ। ਇਹ ਕਾਰਜ ਭਾ ਖੋਟ
 ਬਡੇਰਾ—। ਸਭਿ ਜੋਧਾ ਸੈਨਾਪਤਿ ਆਵਿ। ਤੂਸ਼ਨਿ ਚਲੇ ਬਿਨਾ ਅਹਿਲਾਦ
 ॥੨੯॥ ਜਹਾਂ ਤੁਰਕ ਦਲ ਇਕਠੇ ਹੋਯੋ। ਆਨਿ ਤਹਾਂ ਗੌਰੇ ਸਭਿ ਜੋਯੋ।
 ਨਿਜ ਅਸਵਾਰਿਕ^੪ ਤਹਾਂ ਪਠਾਯੋ। 'ਗੁਰ ਵਹੀਰ ਕਜੈਂ ਤੁਮ ਅਟਕਾਯੋ ?
 ॥੩੦॥ ਆਗਾ ਛੋਰਿ ਦੇਹੁ ਹਮ ਜਾਨਾ। ਨਾਹਿ ਤ ਪਰਹਿ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਘਮਸਾਨਾ।
 ਇਹਾਂ ਪ੍ਰਜਾ ਕੇ ਨਾਹਿਨ ਲੋਕ। ਕਰਿ ਬਲ ਕੋ ਜਿਨ ਲੇਤੇ ਰੋਕ ॥ ੩੧ ॥
 ਮਾਰਨ ਮਰਨੋ ਕਾਜ ਹਮਾਰੇ। ਨਹਿ ਸਨਮੁਖ ਹੁਇ ਖਰੇ ਨਿਹਾਰੇ^੫। ਸੁਨਿ
 ਤੁਰਕਨਿ ਮਛ ਮਾਨ ਬਡੇਰੇ। ਭਾਖੇ ਬਾਕ ਸਕੋਪ ਘਨੇਰੇ ॥ ੩੨ ॥
 'ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਤੁਹਾਰੇ ਲੈ ਹੈਂ ਛੀਨਾਹਤਹਿ ਨ ਫੇਰ ਬਨਹੁ ਜੇ ਦੀਨਾ^੬। ਜੇ ਪ੍ਰਿਯ
 ਪਾਨ ਆਪਨੇ ਜਾਨਹੁ। ਹਯ ਆਯੁਧ ਕੋ ਤਜਾਗਿ ਪਯਾਨਹੁ' ॥੩੩॥ ਇਮ
 ਗੌਰੇ ਜਬਿ ਤਿਨ ਭੀ ਸੁਨੀ। ਲਰਨ ਹੇਤੁ ਰਿਸ ਕੀਨਸਿ ਘਨੀ।—ਅਬਿ ਗੁਰ
 ਹਿਤ ਕੈ ਪ੍ਰਾਨ ਗਵਾਵੈਂ। ਕੈ ਰਣ ਜੀਤਿ ਖਤਾ ਬਖਸ਼ਾਵੈਂ ॥ ੩੪ ॥ ਸਮਾਂ
 ਪ੍ਰਤੀਖਤਿ ਰਹੈ ਹਮੇਸ਼ਾ। ਪਾਯੋ ਆਜ ਸਮੇਂ ਇਹ ਬੇਸ਼^੭। ਮੋ ਕੋ ਸ੍ਰਾਪ ਦੇਇ
 ਸਮੁਦਾਇ। ਦੋਨਹੁ ਲੋਕਨਿ ਕਸ਼ਟ ਉਪਾਇ ॥ ੩੫ ॥ ਸੋ ਅਬਿ ਮਿਟਹਿ
 ਕਰਹਿ ਪੁਰਸ਼ਾਰਥ। ਇਸ ਤੇ ਕੋ ਆਛੈ ਹੁਇ ਸ੍ਰਾਰਥ—। ਇਮ ਗਿਨ ਮਨ

^੧ਭਗਤੁ ਦਾ ਪੁੱਤ੍ਰ ਨਿਨਾਵਾ। ^੨(ਸੁਰਮੇ) ਮਨ ਵਿਚ ਚਿੰਤਾਰਹੇ ਹਨ। ^੩ਜੇ ਅਸੀਂ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ ਫਿਰ
 ਕਹਿਣ ਨਾਂ (ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਕਿਉਂ ਲੜੋ)। ^੪ਇਕ ਅਸਵਾਰ। ^੫ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਖੜੇ ਹੋਕੇ ਨਾ ਝੱਕੇ, ਭਾਵ
 ਰਾਹ ਛੱਡ ਦਿਓ। ^੬ਜੇ ਦੀਨ ਬਣੇਗੇ ਤਾਂ ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਮਾਰਾਂਗੇ। ^੭ਵਧੀਆ, ਚੰਗਾ।

ਮਹਿੰ ਬਹੁ ਉਤਸਾਹਾ ।—ਕਰੋਂ ਜੰਗ ਭੀਖਨ—ਚਿਤ ਚਾਹਾ ॥੩੬॥—ਜੇ ਅਥਿ
ਲਰੋਂ ਨ ਮੈਂ ਰਿਸ ਧਰਿ ਕੈ । ਕਰੋਂ ਨ ਮਾਰਨ ਮਰਨ ਬਿਚਰਿਕੈ । ਗੁਰਕੋ
ਕਾਜ ਬਿਗਰ ਬਡ ਜੈ ਹੈ । ਤੁਰਕ ਨ ਟਰਹਿ ਲੂਟਿ ਸਭਿ ਲੈ ਹੈਂ ॥ ੩੭ ॥
ਧ੍ਰਿਗ ਜੀਵਨ ਮੇਰੇ ਜਗ ਮਾਹੀ।ਕਹੈ ਜਗਤ 'ਜੋਧਾ' ਇਹ ਨਾਹੀ । ਬਿਗਰਤਿ
ਗੁਰ ਕੋ ਕਾਜ ਨਿਹਾਰਾ । ਲਰਿ ਕਰਿ ਗਨ ਰਿਪੁ ਕੋ ਨਹਿ ਮਾਰਾ' ॥ ੩੮ ॥
ਯਾਂਤੇ ਸਫਲ ਮਰਨ ਹੈ ਮੇਰਾ । ਜੀਤੇ ਸੁਧਰਹਿ ਕਾਜ ਬਡੇਰਾ । ਭਏ ਸਹਾਇ
ਆਨਿ ਗੁਰ ਨਾਥ । ਜਿਸ ਤੇ ਅਵਸਰ ਲਹਿ ਅਸ ਹਾਥ'—॥ ੩੯ ॥ ਇਮ
ਬਿਚਾਰ ਕਰਿ ਹੁਕਮ ਬਖਾਨਾ । 'ਜੰਗੀ ਦੇਹੁ ਬਜਾਇ ਨਿਸ਼ਾਨਾ' । ਭੋ ਸਿਖਹੁ !
ਲਿਹੁ ਬਲ ਸੰਭਾਰੇ । ਜੁਗ ਲੋਕਨਿ ਕੇ ਗੁਰ ਰਖਵਾਰੇ ॥ ੪੦ ॥ ਪਸਾਰੇ
ਪ੍ਰਾਨ ਨਹੀਂ ਅਥਿ ਕੀਜਹਿ । ਤੁਰਕ ਸਿੰਘਾਰਨਿ ਮਹਿ ਮਨ ਦੀਜਹਿ' ।
ਸੁਭਟ ਤੀਨ ਸੈ ਹੁਤੇ ਜੁ ਸੰਗ । ਸਭਿ ਕੋ ਪ੍ਰੇਰਤਿ ਭਾ ਹਿਤ ਜੰਗ ॥ ੪੧ ॥
ਸਭਿ ਸੂਰਨਿ ਕੋ ਭਯੋ ਅਨੰਦਾ—ਤੁਰਕ ਬੰਦ ਕੋ ਕਰਹਿ ਨਿਕੰਦ—। ਜਬਿ
ਦੰਦਭਿ ਇਨਹੂੰ ਬਜਵਾਯੋ । ਲਸਕਰ ਲਰਿਬੇ ਕੋ ਉਮਡਾਯੋ ॥੪੨॥ ਸਭਿ
ਬਹੀਰ ਇਕ ਦਿਸ਼ਿ ਮਹਿ ਕਰਜੋ । ਫਰਕ ਸਾਥ ਗੁਰ ਦਿਸ਼ਿ ਚਲ ਪਰਜੋ ।
ਰੋਕਨਿ ਲਗੇ, ਸੁ ਗੋਰਾ ਅਰਜੋ' । ਤਮਾਗਿ ਤੁਫੰਗੈ' ਤੁਰਨ ਲਰਜੋ ॥ ੪੩ ॥

ਇਹਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਕ੍ਰਿਤਿ ਨਵਮਿ ਰਾਸਿ 'ਤੁਰਕਨ ਸੇ' ਬਖੇਰਾ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਧਰਨਨ ਨਾਮ ਤ੍ਰਯੋਦਸ਼ਮੇ ਅੰਸੁ ॥ ੧੩ ॥

੧੪. [ਗੋਰੇ ਦਾ ਤੁਰਕਾਂ ਨਾਲ ਯੁਧ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਸ਼ਲਖ ਤੁਫੰਗਨਿ ਕੀ ਛੁਟੀ ਲਗੇ ਤੁਰਕ ਤਨ ਘਾਇ । ਗਿਰੇ
ਤੁਰੰਗਨਿ ਤੇ ਤੁਰਤ ਜੇ ਅਤਿ ਹੈਂ ਅਗੁਵਾਇ' ॥੧॥ ਭੁੰਗ ਵੰਦ ॥ ਲਿਯੋ ਘੋਰ
ਆਗੋ ਖਰੋ ਤਾਂਹਿ ਠੋਰੇ । ਸਭੈ ਰੋਕਿ ਸੱਤੁ, ਬਡੇ ਬੀਰ ਗੋਰੇ।ਭਯੋ ਦੂਰ ਕੋ ਪੰਥ
ਚਾਲਜੈ ਬਹੀਰਾ । ਗੁਰੂ ਓਰ ਕੋ, ਛੋਰਿ ਚਿੰਤਾ, ਸਧੀਰਾ' ॥ ੨ ॥ ਰਿਪੂ ਦੌਰਿ,
ਜਾਂਹੀ ਦਿਸ਼ਾ ਕੋ ਚਲੀਤੇ' । ਤਿਤੈ ਘੇਰਿ ਆਗੈ ਤੁਫੰਗੈ ਹਨੀਤੇ' । ਨਹੀਂ
ਜਾਨਿ ਦੀਨੇ ਬਹੀਰੇ ਪਿਛਾਰੀ । ਰਚਜੈ ਜੰਗ ਭੀਮੀਰਿਸੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਧਾਰੀ ॥੩॥
ਕਰੇ ਤੇਜ ਤਾਜੀ ਧਰੇ ਹਾਥ ਨੇਜੇ । ਪਰੇਏ ਪਰੇ* ਸੋ ਜਮੰਧਾਮ ਭੇਜੇ' । ਚਲੈ:

੧(ਮਸਾਂ) ਮੈਸਾ ਸਮਾ ਨੱਥਾ ਹੈ । ੨ਤੁਰਕ ਰੋਕਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਗੋਰਾ ਅੜ ਖੜੇਤਾ । ੩ਏਕਾਂ ਚਲਾ
ਕੈ । ੪ਮੁਹਰਏ । ੫ਵਹੀਰ (ਤੁਰਕ ਦਲ ਤੋਂ) ਦੂਰ ਹੋ ਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਤਰਫ ਵਾਲੇ ਰਖਤੇ ਤੇ ਦੌਲ
ਪਿਆ, ਚਿੰਤਾ ਛੱਡ ਕੇ, ਧੀਰਜ ਨਾਲ । ੬(ਜਿਸ) ਤਰਫ ਨੂੰ (ਵਹੀਰ) ਜਾਂਦਾ ਸੀ । ੭(ਗੋਰੇ ਗੁਰੀ)
ਏਕਾਂ ਮਾਰਦੇ । ੮(ਜੋ) ਪਰੇਏ ਗਏ.....। (ਅ) ਪਰੇਕੇ ਪਰੇ (ਦੂਰ ਮਾਰੇ ਤੇ) ਜਮ ਧਾਮ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ।

*ਪਾ: -ਬਟੇ=ਫੜਿਆਂ ਵਾਂਗੂ ।

ਤੀਰ ਤੀਖੇ ਧਸੈਂ ਦੇਹ ਫੇਰੇ। ਗਿਰੇ ਬੀਰ ਭੂਮੈਂ, ਫਿਰੈਂ ਛੁਛ ਘੋਰੇ॥੪॥ ਕੜਾ-
ਕਾੜ ਬੰਦੂਕ ਛੁੱਟੀ ਕੜਕੈਂ। ਭਏ ਘਾਵ ਜੋਧਾਨਿ ਤੇਰੇ ਸੜਕੈਂ। ਮਿਲੈਂ ਬੀਰ,
ਬਾਹੈਂ ਕਟੈਂ ਅੰਗ ਛਾਰੈਂ। ਕਰੈਂ ਬੀਰ ਹੇਲਾ ਸੁ ਮਾਰੈ ਪੁਕਾਰੈ॥੫॥ ਜਬੈ ਮਾਰ
ਐਸੀ ਕਰੀ ਸੂਰ ਗੋਰੇ। ਹਟੇ ਮੂੰਡ ਫੁਟੇ* ਪਿਖੇ ਤਾਂਹਿ ਠੋਰੇ। ਪਰੇ ਘਾਵ ਏ ਕੇ
ਕਿਤੇ ਪਾਨਿ ਜਾਏ। ਭਕਾਭੱਕ ਲੋਹੁ ਚਲੈ ਧੂਲ ਰਾਏ॥੬॥ ਏਹਗਾ॥ ਠਟਕੀ^੧
ਚਮ੍ਹੂ ਬਿਲੋਕਿ ਕੈ ਰਿਸਜੇ ਕਹਤਿ ਉਮਰਾਵ। ‘ਪਿਖਹੁ ਕਹਾਂ ਠਾਂਢੇ ਅਬਹਿ
ਕਜੇ ਨ ਛਾਲਤੇ ਘਾਵ॥੭॥ ਇਨਹਿ ਪਲਾਵਹੁ ਜੇ ਖਰੇ ਇਕ ਬਿਰ ਹੇਲਾ
ਛਾਲਿ। ਪੁਨ ਬਹੀਰ ਲੂਟਹੁ ਸਕਲ ਬਡੈ ਸਮਾਲਹੁ ਮਾਲ’॥੮॥ ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ॥
ਸੁਨੀ ਕਾਨ ਬਾਨੀ। ਪਤੀ ਜਾਨ ਮਾਨੀ^੨। ਤੁਫੰਗੀਂ ਸੰਭਾਰੀ। ਬਰੂਦਾਨਿ ਛਾਰੀ
॥੯॥ ਠੁਕੀ ਫੇਰ ਗੋਰੀ। ਕਰੀ ਤਜਾਰ ਛੋਰੀ। ਤੜਾਕੇ ਉਠਾਏ^੩। ਪਲੀਤੇ
ਧੁਖਾਏ॥੧੦॥ ਭਵਾਏ ਤੁਰੰਗਾ। ਬਡੇ ਬੰਗ ਸੰਗਾ। ਕਰੇ ਨੇਰ ਆਏ।
ਸੁ ਨੇਜੇ ਭੁਮਾਏ॥੧੧॥ ਰਿਸਜੇ ਬੀਰ ਗੋਰਾ। ਖਰੇ ਤਾਂਹਿ ਠੋਰਾ। ਸੁ ਪੈਰੈ
ਜਮਾਏ। ਨਹੀਂ ਚਾਲ ਪਾਏ^੪॥੧੨॥ ਤੁਫੰਗਾਨਿ ਗੋਰੀ। ਇਕ ਬਾਰਿ ਛੋਰੀ।
ਬਕੈਂ ਸਿੱਖ ਸਾਰੇ। ‘ਲਿਜੈ ਸੱਤ ਮਾਰੇ’॥੧੩॥ ਤਿਨ੍ਹੇ ਜੋਰ ਘਾਲਾ। ਮਹਾਂ
ਹੇਲ ਛਾਲਾ। ਸਹਜੇ ਠਾਂਢ ਹੁੰਦੈ ਕੈ। ਹਨੈ ਕ੍ਰੋਧ ਕੈ ਕੈ॥੧੪॥ ਉਥਲੈਂ,
ਪਥਲੈਂ। ਨਹੀਂ ਪਾਇ ਹੱਲੈਂ। ਰਿਪੁ ਤੁੰਡ^੫ ਤੋਰਾ। ਦਿਯੇ ਪਾਛ ਮੋਰਾ॥੧੫॥
ਪੁਨੈ ਕੋਪ ਛਾਈ। ਘਨੀ ਸੈਨ ਆਈ। ਤੁਫੰਗੀਂ ਚਲਾਈ। ਸੁ ਧੋਂਸੇ ਬਜਾਈ
॥੧੬॥ ਉਲੰਘਜੇ ਬਹੀਰੈ^੬। ਪਿਖਜੇ ਨਾਂਹਿ ਤੀਰੈ^੭। ਤਬੈ ਗੋਰ ਬੀਰੈ।
ਲਰਜੇ ਧਾਰਿ ਧੀਰੈ॥੧੭॥ ਹਟੇ ਬੋਰ ਪਾਛੈ^੮। ਮਚਜੇ ਲੋਹ ਆਛੈ। ਦਿਨੈ
ਅੰਤ ਜਾਨੈ। ਹਨੈ ਤਾਂਹਿ ਬਾਨਾ॥੧੮॥ ਕ੍ਰਿਪਾਨੈਂ ਨਿਕਾਰੀ। ਢਿਰੀ
ਢੁਕਿ ਮਾਰੀ^੯। ਹੱਥਾਵੱਥ ਹੋਏ। ਰਿਪੁ ਪ੍ਰਾਨ ਖੋਏ॥੧੯॥ ਨਹੀਂ ਜਾਨਿ
ਦੀਨੈ। ਜਿਨ੍ਹੇ ਵਾਰ ਕੀਨੈ। ਮਹਾਂ ਬੀਰ ਗੋਰਾ। ਫਿਰਜੇ ਸੰਗ ਦੋਰਾ॥੨੦॥
ਭਰੀ ਸ਼੍ਰੋਲ ਸਾਰੀ। ਕ੍ਰਿਪਾਨੈ ਸੰਭਾਰੀ। ਖਚਾਖੱਚ ਬਾਹੈਂ। ਕਟੈਂ, ਅੰਗ
ਲਾਹੈਂ॥੨੧॥ ਘਨੈ ਜੰਗ ਘਾਲਾ। ਭਈ ਭੂਮ ਲਾਲਾ। ਗਿਰੇ ਰੁੰਡ

^੧ਠਠੰਬਰੀ। ^੨ਮਾਲਕ ਜਾਣਕੇ ਮੰਨੀ। ^੩ਤੜਤੜ ਸ਼ਬਦ ਹੋਇਆ (ਅ) ਛੇਤੀ ਨਾਲ ਫੇਰ ਭਰੀ (ਬੰਦੂਕ)। ^੪ਦੋਰ ਚਲਾਏ ਨਹੀਂ। ^੫ਮੂੰਹ। ^੬ਫਹੀਰ (ਰੂਰ) ਲੰਘ ਗਿਆ। ^੭ਨੇਜੇ ਨਾ ਹੋਇਆ (ਗੋਰੇ ਨੇ)। ^੮ਏੜਾ ਪਿੱਛੇ ਹਟਿਆ (ਗੋਰਾ)। ^੯ਨੇਜੇ ਹੋਕੇ ਵਾਹੀਆਂ ਤਲਵਾਰਾਂ।

*ਪਾ:-ਮੂਢ ਖੋਟੇ।

ਮੁੰਡੇ । ਕਰੇ ਖੰਡ ਤੁੰਡੇ ॥ ੨੨ ॥ ਏਹਗ ॥ ਲਰਤਿ ਰਹਜੇ ਗਨ ਤੁਰਕ ਸੋ
ਹਤਹਿ ਤੁਪਕ ਤਰਵਾਰ । ਨਹੀਂ ਜਾਨਿ ਆਗੇ ਦੀਏ ਅਰਜੇ ਮਨੀਂਦ
ਕਿਵਾਰ ॥ ੨੩ ॥ ਅੰਤਹਿ ਪੁਰਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੇ ਅਪਰ ਬਹੀਰ ਸਮੂਹ । ਵਸਤੁ
ਸਹਿਤ ਸੁਖ ਸੋ ਗਏ ਭਯੋ ਨ ਕੋ ਪ੍ਰਤਿਯੁਹ ॥ ੨੪ ॥ ਤੇਟਕ ਛੰਦ ॥ ਦਿਨ
ਕੇਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਹਜੇ ਜਬਿ ਲੋ । ਕਰਿ ਜੰਗ ਅਰਜੇ ਬਿਰ ਹੂੰ ਤਬਿ ਲੋ । ਪੁਨ
ਸੂਰ ਅਬਜੇ ਤਮ ਫੈਲ ਗਯੋ । ਰਣ ਮੈਂ ਨਹਿ ਦੇਖਨਿ ਹੋਤਿ ਭਯੋ ॥ ੨੫ ॥
ਤੁਰਕਾਨਿ ਤਬੇ ਤਮ ਜਾਨਿ ਤਹਾਂ ਰਣ ਤਜਾਗਿ ਹਟੇ ਉਮਰਾਵ ਜਹਾਂ ॥ ਅਬਿ
ਨਾਂਹਿ ਚਲੈ ਬਸ ਰਾਤ ਪਰੀ । ਅਰੁ ਸੈਨ ਅਰੀ ਕਰਿ ਜੋਰਿ ਲਰੀ ॥ ੨੬ ॥
ਬਿਚਲੇ ਨਹਿ* ਧੀਰਜ ਧਾਰਿ ਰਹੇ । ਭਟ ਨਾਹਕ ਭੇੜ ਮ੍ਰਿਤੂ ਸੁ ਲਹੇ ।
ਤੁਰਕਾਨਿ ਤਹਾਂ ਹਟਿ ਡੇਰ ਕਿਯੋ ॥ ਮ੍ਰਿਤੂ ਘਾਇਲ ਦੇਖਿ ਸੰਭਾਲ ਲਿਯੋ ॥
੨੭ ॥ ਭਗਤੁ ਸੁਤ ਦੰਦਭਿ ਵਾਵਤਿ ਭਾ । ਹਰਿਗਾਇ ਗੁਰੂ ਦਿਸਿ ਜਾਵਤਿ
ਭਾ । ਜਬਿ ਕੋਸ ਰਹੇ ਬਿਰ ਹੋਤਿ ਭਯੋ । ਨਿਜ ਸੂਰ ਸੁੰ ਡੇਰ ਲਗਾਇ ਦਿਯੋ
॥ ੨੮ ॥ ਗੁਰ ਤੀਰ ਬਹੀਰ ਗਯੋ ਸਭਿ ਹੂੰ । ਗੁਰ ਬੁਝਨ ਕੀਨਿ ਮਿਲੇ ਜਬਿ
ਹੂੰ । ‘ਤੁਰਕਾਨਿ ਨਹੀਂ ਨੁਕਸਾਨ ਕਿਯੋ । ਪਹੁੰਚੇ ਅਪਨੀ ਵਸਤੁ ਸੁ ਲਿਯੋ
॥ ੨੯ ॥ ਕਿਮ ਜੰਗ ਭਯੋ ਬਡ ਨਾਦ ਉਠਜੇ । ਕਹੁ ਕੇਤਿਕ ਸੂਰਨਿ ਬੰਦ
ਲੁਠਜੇ?’ । ਤਿਨ ਬੀਚ ਹੁਤੇ ਮਤਿਮਾਨ ਮਹਾਂ ॥ ਸਭਿ ਜੰਗ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੁਨਾਇ
ਕਹਾ ॥ ੩੦ ॥ ‘ਭਗਤੁ ਸੁਤ ਸ਼ੱਤੁ ਬਿਲੋਕ ਲਏ । ਲਲਕਾਰਤਿ ਨੇਰ ਜਿ
ਆਨ ਕਿਏ । ਬਰਜੇ ਤਰਜੇ ਬਹੁ ਬਾਰਿ ਜਬੈ । ਨ ਮਿਟੇ ਕਰਿ ਦੌਰ ਪਰੇ ਸੁ
ਤਬੈ ॥ ੩੧ ॥ ਨਿਜ ਸੂਰਨਿ ਕੋ ਲਲਕਾਰਿ ਭਲੇ ॥ ਬਿਰ ਅੱਗੁ ਭਯੋ ਨਹਿ ਪੈਰ
ਚਲੇ । ਰਣ ਬੰਭ ਮਨੋ ਤਿਸ ਥਾਨ ਖਰਜੇ । ਤੁਰਕਾਨਿ ਬਿਲੋਕਤਿ ਜੋਰ
ਕਰਜੇ ॥ ੩੨ ॥ ਤਬਿ ਮਾਰ ਤੁਫੰਗਨਿ ਹੋਨਿ ਲਗੀ । ਬਹੁ ਜੰਗ ਮਚਜੇ ਰਿਸ
ਭੂਰ ਜਗੀ ॥ ਸਭਿ ਰੋਕ ਰਖੇ ਹਤਿ ਸ਼ੱਤੁ ਤਹਾਂ ॥ ਨਹਿ ਆਵਨਿ ਦੀਨਿ ਬਹੀਰ
ਜਹਾਂ ॥ ੩੩ ॥ ਤਰਵਾਰਨਿ ਕੇ ਸੁ ਪ੍ਰਹਾਰ ਕਰੇ ਗਨ ਸ਼ੱਤੁ ਮਰੇ ਅਗਵਾਨ
ਲਹੇ । ਬਹੁ ਘਾਲ ਰਹੇ ਬਲ ਆਵਨ ਕੋ । ਤਿਹਿ ਥਾਨ ਰੋਖੇ, ਕਰਿ ਘਾਵਨ
ਕੋ ॥ ੩੪ ॥ ਵਸਤੁ ਨ ਗਈ, ਨਹਿ ਤ੍ਰਾਸ ਭਯੋ । ਪਹੁੰਚੇ ਚਲਿ ਪੰਥ ਅਨੰਦ
ਕਿਯੋ । ਤੁਮ ਆਪ ਸਹਾਇਕ ਹੋਇ ਰਹੇ ॥ ਭਗਤੁ ਸੁਤ ਬੀਰ ਬਿਲੋਕ ਅਹੇ
॥ ੩੫ ॥ ਡਰਹੀਨ ਲਰਜੇ, ਤੁਰਕਾਨ ਹਤੇ । ਬਹੁ ਸ਼ੱਤੁ ਹੁਤੇ ਪਰ ਲੀਨ ਫਤੇ ॥

*ਤਖਤੇ ਵਾਂਝਾ *ਮਹਲਾ *ਬਿਘਨ [ਸੰਸਾਰ, ਪ੍ਰਤਾਪ] *ਵੇਰੀਆਂ ਦੀ *ਵੇਰਾ *ਪਾ:-ਬਿਚਲੇ ਨਹੀਂ

ਜਬਿ ਲੈ ਉਲੰਘੇ ਸਭਿ ਆਇ ਗਏ। ਤਬਿ ਲੈ ਲਰਤੇ ਥਿਤੁ ਹੋਤਿ ਭਏ
 ॥੩੬॥ ਜਬਿ ਜਾਨਿ ਲਈ-ਮੁਖ ਸੰਗ ਮਥੈ। ਪਹੁੰਚੇ ਗੁਰ ਤੀਰ-ਚਲਨੇ ਸੁ
 ਤਬੈ। ਨਹਿ ਜਾਇ ਤਰੀਫ ਕਰੀ ਤਿਸ ਕੀ। ਹਤਿ ਬਿੰਦ, ਸਹਾਇ ਨਹੀਂ
 ਕਿਸ ਕੀ ॥ ੩੭ ॥ ਗੁਰ ਰੇਤੁ ਸ਼ਰੀਰ ਨ ਪਸਾਰ ਧਰਨੇ। ਭਟ ਥੋਰ ਲੀਏ
 ਬਹੁ ਸੰਗ ਲਰਨੇ। ਤਮ ਹੋਤਿ ਭਏ ਪਿਖਿ ਸੱਤੁ ਹਟੋਤਜਿ ਦੁਰ ਗਏ ਤਬਿ
 ਏਹੁ ਮਿਟੇ ॥੩੮॥ ਅਬਿ ਦੰਦਭਿ ਵਾਵਤਿ ਆਵਾਤ ਭਾ। ਹੋਇ ਦੂਰ ਸੁ ਡੇਰ
 ਲਗਾਵਤਿ ਭਾ। ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਭਏ। ਨਿਜ ਸਿੱਖ ਮਹਾਨ
 ਸੁ ਜਾਨਿ ਲਏ ॥ ੩੯ ॥ ਤਤਕਾਲ ਪਠਾਵਨ ਦਾਸ ਕਰਨੇ। 'ਤਿਹ ਲਜਾਉ
 ਹਕਾਰਿ, ਬਿਸਾਲ ਲਰਨੇ। ਅਪਰਾਧ ਕਰਨੇ, ਬਖਸ਼ੈਂ ਸਭਿ ਹੁੰਦੁਖ ਬਿੰਦਨਿ
 ਤੇ ਛੁਟਕੈਂ ਅਬਿਹੂੰ' ॥ ੪੦ ॥ ਸੁਨਿ ਆਇਸੁ ਸੇਵਕ ਧਾਇ ਗਏ। ਗੁਰ
 ਬਾਕ ਸੁਨਾਵਨਿ ਤਾਂਹਿ ਕਿਯੋ। ਭਗਤੁ ਸੁਤ ਹਾਥਨਿ ਬੰਦਿ ਭਲੇ। ਅਭਿ-
 ਬੰਦਨ ਕੀਨਿ ਤਹਾਂ ਸੁ ਖਲੇ ॥ ੪੧ ॥ ਕਾਹ 'ਤੂੰ ਚਲਿ, ਮੈਂ ਪੁਨ ਆਵਤਿ
 ਹੋਂ। ਨਿਜ ਸੁਦਨ ਡਰੈ ਲਗਾਵਤਿ ਹੋਂ। ਤਨ ਘਾਇਲ ਸ਼੍ਰੋਣ ਬੰਭਾਵਤਿ
 ਹੋਂ। ਮ੍ਰਿਦੁ ਬਾਕਨਿ ਧਾਰ ਬਤਾਵਤਿ ਹੋਂ' ॥ ੪੨ ॥ ਸੁਨਿ ਸੇਵਕ ਬਾਜ
 ਧਵਾਇ ਗਏ। ਜਿਮ ਗੰਠ ਕਹਨੇ ਜੁ ਸੁਨਾਇ ਦਯੋ। ਗੁਰ ਫੇਰ ਪਠਾਵਨਿ
 ਕੀਨਿ ਭਬੈ। 'ਬਿਨ ਦੇਰ ਇਹਾਂ ਤਿਸ ਲਜਾਉ ਅਬੈ' ॥੪੩॥ ਪੁਨਿ ਧਾਇ
 ਗਏ 'ਸਹਿਸਾਇ ਚਲੇ। ਗੁਰ ਤੋਹਿ ਪ੍ਰਤੀਖਤਿ ਆਪ ਖਲੇ। ਕਹਿ ਮੋਹਿ
 ਉਤਾਇਲ ਭੋਜ ਦਿਯੋ। ਅਬਿ ਚਾਹਾਸ ਤੀਰ ਮਿਲਾਇ ਲਯੋ' ॥ ੪੪ ॥
 ਭਗਤੁ ਸੁਤ ਫੇਰ ਉਚਾਰਤਿ ਹੈ। 'ਕਹੀਏ ਪਗ ਪਾਨ ਪਖਾਰਤਿ ਹੈ। ਰਜ
 ਅੰਗਉਤਾਹ ਸੁ ਆਵਾਤ ਹੀਗੁਰ ਹਰਨਿ ਕੋ ਲਲਚਾਵਤਿ ਹੈ' ॥੪੫॥ ਸੁਨਿ
 ਸੇਵਕ ਜਾਇ ਸੁਨਾਇ ਦਯੋ। ਗੁਰ ਦਾਸ ਪਠਾਵਨ ਆਨ ਕਿਯੋ। 'ਅਬ
 ਜਾਇ ਕਹੇ ਭਗਤੁ ਸੁਤ ਕੋ। ਚਲਿ ਜੇ ਨਾਹਿ ਆਵਤਿ ਹੋਂ। ਏਤ ਕੋ ॥੪੬॥
 ਗੁਰ ਭੋ ਛਿਗ ਆਪਹਿ ਆਵਤਿ ਹੋਂ। ਗਮਨੇ ਨਤੁ, ਆਪ ਬੁਲਾਵਾਤ ਹੈ'।
 ਇਮ ਜਾਇ ਕਹਨੇ ਸੁਨਿ ਤੁਰਨ ਹੀ। ਗਮਨੇ ਪਾਖਬੇ ਗੁਰ ਪੂਰਨ ਹੀ
 ॥੪੭॥ ਏਹਗਾ॥ ਰਜ ਸਮੇਤ ਆਯੁਧ ਲਗੇ ਚਵਿ ਕਰਿ ਚਲਨੇ ਤੁਰੰਗਾਬੈਠੇ
 ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਜਹਿ ਭਏ ਪ੍ਰਸੰਨ ਉਮੰਗ ॥ ੪੮ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਚਿੰਤ
 ਦਸਮਿ ਰਾਮੇ 'ਰੋਸਾਲ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਦੋਸਮੇ ਅੰਸੂ ॥ ੧੪ ॥

ਬਹੁਤੇ ਮਾਏ (ਉਸ ਨੇ) ਕਿਸੇ ਦੀ (ਸਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ) ਸਹਾਇਤਾ ਨਹੀਂ ਮੰਗੀ। ਏਹਗਾ।